D. D. FRANCISCI
AMOSTAZO
I. V. D. ALVEARENSIS,
ANTEA ILLUSTRIS VILLÆ DE COLMENAR VIEJO,
Nunc verò insignis oppidi de VALLECAS Rectoris;

DE CAVSIS PIIS
IN GENERE, ET IN SPECIE
LIBRI VIII.

OPUS QUIDEM PERUTILE NON SOLUM JUDICIBUS & Visitatoribus Ecclesiasticis, verùm etiam Secularibus, Ecclesiarum Rectoribus, Confessoribus, & Advocatis.

TOMUS SECUNDUS,

Libros quatuor posteriores continens, triplici cum Indice, primo Librorum, & Capitum, altero verò Rerum notabilium, tertio tandem locorum Iuris.

NUNC PRIMUM IN LUCEM PRODIT.

LUGDUNI,
Sumptibus PETRI BORDE, JOANNIS, & PETRI ARNAUD.

M. DC. LXXXVI.

CUM APPROBATIONE, ET PRIVILEGIO REGIS.

SERIES
LIBRORVM ET CAPITVM,
Quæ in hoc ſecundo Tomo de Cauſis Piis in genere, & in ſpecie continentur.

LIBER QVINTVS.

De Eccleſiis ædificandis, vel reparandis; itidem de Monaſteriis, ac Capellis, Altaribus, Oratoriis, & Oblationibus. *pag.* 1.

LIBER SEXTVS.

De funeribus, eorumque ſumptibus: de teſtatis & inteſtatis: de Sepulturis. *pag.* 121.

LIBER

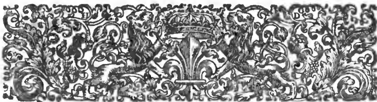
LIBER SEPTIMVS.

De diversis Causis Piis, & primò de Eleemosyna. *pag.* 245

LIBER OCTAVVS.

De obligatione Ecclesiasticorum dandi eleemosynas, & faciendi opera pia ex redditibus ecclesiasticis, tam in vita, quàm in ultima voluntate. *pag.* 337

D.D. FRAN

D. D. FRANCISCI A MOSTAZO J.V.D. ALVEARENSIS, DE CAUSIS PIIS LIBER QUINTUS.

De Ecclesiis ædificandis, vel reparandis; itidem de Monasteriis, de Capellis, Altaribus, Oratoriis, & Oblationibus.

CAPUT PRIMUM.

Ecclesias ædificare pium, & religiosum est. Refelluntur hæretici. Ecclesiæ variis nominibus olim nuncupabantur.

SUMMARIUM.

Ecclesias ædificare pium, & religiosum opus est, & sacris litteris commendatum, n.1. Id non solùm cognitum à fidelibus, verùm etiam ab infidelibus, n.2. Et concluditur, n.3.

Ecclesia unde dicatur? Formalis est cœtus fidelium visibilis, n.4. Negant hæretici, n.5. Sed refelluntur, n.6. Et ibidem explicatur Isaiæ caput 2. prout alia Scripturæ testimonia, à n.7.

De formali Ecclesia hîc non agitur, sed de materiali, ac de ejus ædificatione, & reparatione, n.10. Necessaria est Ecclesia ad sacrificium Missæ, & ad orandum, num.11.

Templa materialia impugnant hæretici, n.12. & 13. Sed latè refelluntur, & explicantur aliqua testimonia Scripturæ, à n.14. usque ad 19.

Hispani ab anno 37. Christi Domini Templa extruxere, n.20.

Ecclesiæ variis nominibus olim nuncupabantur: ab initio Ecclesia Catholica, Ecclesia, non verò Templa, dicebantur, ad differentiam Gentilium, vel Judæorum: posteà verò id abolitum, n.21.

Dicebantur aliquando Concio, n.22. Domus Dei, Dominicum, n.23. Explicatur Concilium Trullense can.74. *ibid. Lex debet esse clara, n.24.*

Dicebantur etiam Ecclesiæ, Ædes sacræ, num. 25. Etiam Martyrium, seu Martyrum Ædes, ubi quiescebant Martyrum reliquiæ, n.26.

Appellabantur etiam Titulus, Memoria, Concilium Sanctorum, & Oratoria, & aliquando Semnion, n.27.

1. ECCLESIAS ædificare, ac reparare, valde pium, & religiosum esse, tum Deo gratissimum, absque dubio est credendum, *cap. fin. distinct.96.* D. Chrysostomus *in Act. Apostol. orat.18.* Idque non solùm in sacris literis ostenditur, quando Dominus Salomoni Templum ædificare præceperat, *1. Paralipomenon, cap.28.* verùm etiam quando tempore impiissimi Herodis illud reparare decrevit. Crudelis verò Rex postquam magnis sumptibus Palatia excelsissima exstruxerat, & videret Templum Domini non rectè constructum, in reædificatione Zorobabel per octo annos egregiè reædificavit. Res quidem Domino ingrata non fuit, verùm gratissima; ostendebat siquidem id Deus, dum tota dies per illud tempus serenitate clarescerent, & noctu solùm imbres necessarias mittebat, ut terra daret fructum suum, prout ex Josepho Gerione *lib.5. cap.26.* scripsit Matute *Prosapia de Christo, 4. edad, cap.5. §.3.* Barbosa *de Universo jur. lib.2. cap.2. num.1.* Solorzano *de jur. Ind. tom.2. lib.3. cap.23. num.4.* Pineda *Hist. Ecclesiastica lib.10. cap.10. §.1.*

Idque non solùm cognitum Fidelibus, verùm etiam Ethnicis, qui quidem magnopere curarunt templa, seu fana diis falsis sacrare, ubi numina invocarentur, &

sacrificia libarentur. Thebani verò insignem urbem ædificantes, à quibus nomen *Thebas* suscepit, in primis Templum Misericordiæ construxerunt. Statius *lib.12. Thebaidos*. Et demonstravit D.Paul. *Act.cap.17.* ibi: *Præteriens vidi simulachra vestra*, id est Templa, prout ibidem explicat Lyra. Similiter Ephesii Dianæ templum construxere, cui etiam Deæ Nostri apud Rosas alterum insigne sacrarunt, prout etiam templum Herculis habuerunt apud Tarraconem, ut diximus *lib.3. cap.10. num.40.* Lacedæmones Palladi templum dicarunt. Dionysius Halicarnasseus *lib.1. Antiquit.* Strabo *lib.1.* Juven. *Satyra* 8. Romani quoque nondum suam ædificaverant urbem, quando jam in Capitolio locum ad Diis sacrificandum destinarunt. Livius *lib.1. ab urbe condit.* Plutarchus *in Romulo*, & Ovidius *lib.4. Fast.* Quorum templorum adeò numerus creverat, ut essent infinita apud Romanos, quorum varia fuere nomina, & inter alia *Tesca*, sive *Tescua* dicebantur, à tuendo, vel quia in tutelam erant Numinis, aut quia ibidem homines tuebantur. Varro *de lingua Latina lib.6.* Festus *verbo Tesca*, Chassaneus *in Catal. glor.mund.12.p.consid.62.* Bobadilla *in Polit.lib.2.cap.14. n.7.* Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap.15. n.90.*

3. Ex his igitur constat, quàm pium, & religiosum sit Ecclesias construere, vel reparare, Capellas, Oratoria, & alia loca erigere, ubi Deo optimo sacrosanctum Missæ sacrificium celebratur, ubi etiam preces Deo fundunt fideles, & speciali cultu Deum venerantur: quamobrem in hoc libro de his disserere curabimus, cùm de causis piis agamus, quarum celebris causa ista est. Spino *de testament. gloss.3. in principio, num.5.* Barbosa *d.cap.2. num.1.* Riccius *in Praxi for. 4.p. res.352.* & *3.part. collect.553.* Antonellus *de Regim. Ecclesia Episcopal. lib.1. cap.10. n.3.* Solorzano *d.cap.23. à num.1.* Valenzuela *contra Venet. 2.p. ex n.6.*

4. Ecclesia enim dicitur à quodam verbo Græco ἐκκλησις, quod significat evocationem, seu cœtum evocatorum: quapropter Ecclesia dicitur cœtus, seu congregatio vocatorum; qui enim ad illam perveniunt, non proprio nutu, sed Dei vocatione congregantur. Unde Paulus 1. *ad Corinth. cap.1. vers.2.* ait: *Ecclesiæ Dei, quæ est Corinthi, sanctificatis in Christo Iesu, vocatis Sanctis, cum omnibus, qui invocant nomen Domini Iesu Christi.* Et infrà, *vers.9. Fidelis Deus, per quem vocati estis in societatem filii ejus, Iesu Christi Domini nostri.* Idcircò Ecclesia est unus cœtus visibilis hominum ejusdem Christianæ fidei professorum, & communione eorumdem sacramentorum colligatorum, sub regimine legitimorum Pastorum, & præcipuè unius Christi Vicarii in terris Romani Pontificis. *Act. Apost. cap.15. vers.4. cap. Ecclesia 65. de consecrat. distinct.4. cap.1. §.una, de summa Trinit. cap. cùm Clerici 19. de verb. significat. Extravag. Unam sanctam, de Majorit. & obedient.* Fagnanus *in cap. Firmiter 1. de summa Trinit. num.4.* Cano *de locis Theolog. lib.4. cap.2.* Bellarminus *de Ecclesia militante, tom.1. controvers. lib.3. cap.2.* Scrinius *de Ecclesia Dei, tract.8. cap.2.* Petr. Greg. *partit. iur. lib.1. tit.4. cap.1. & lib.2. Syntag. cap.1. n.2.* Lustia *ad Decret. tit.1. cap.1. sect.1. q.1.*

5. Hanc enim Ecclesiam diversis modis impugnare tentant hæretici; verùm illo præcipuè, ut invisibilem dicant, & à solo Deo cognitam, quia nimirum dicunt tantùm constare fidelibus, qui sunt de numero electorum, quos tantùm Deus cognoscit, ut ex Calvino, & aliis refert Bellarminus *d.cap.2. vers. Quinta sententia*, & *cap.12. per tot.*

6. Sed tamen hæreticorum error ex multis Scripturæ testimoniis revincitur; est enim locus Isaiæ *cap.2.* satis clarus: *Erit in novissimis diebus præparatus mons, domus Domini in vertice montium, & elevabitur super colles, & fluent ad eum omnes gentes, & ibunt populi multi, & dicent: Venite ascendamus ad montem Domini, & ad domum Dei Jacob.* Et quamvis aliqui PP. intelligant *Montem Domini*, id est Christum; non tamen ab aliis dissentiunt, intelligentibus hunc locum de Ecclesia Militante; nam de Christo, & Ecclesia ibi est sermo, tanquam de corpore, & capite. Tum etiam, quia Propheta loquitur de monte, & de domo Dei, utpote de re diversa; quamobrem intelligendus locus ille de Ecclesia Militante visibili, ad quam omnes gentes perveniunt, & sub suo capite congregantur, ut optimè explicat Suarez *contra Reg. Angliæ lib.1. cap.7. n.6.*

7. Cæterùm refelluntur ex Matth. *cap.5.* ibi: *Vos estis lux mundi, non potest civitas abscondi supra montem posita.* Hæc enim civitas Ecclesia est, ut multis in locis explicat Augustinus *tract.1. & lib.3. contra Parmen. cap.5. & lib.2. contra Petilian. cap.32.* & *in Psalm.18.* explicans, *In omnem terram exivit sonus eorum*, scripsit: *Ecclesia vera neminem lateat, unde est illud, quod Evangelista dicit: Non potest civitas abscondi supra montem posita.* Unde facilè cognoscitur, Ecclesiam visibilem esse, ita ut nequeat abscondi, nec latere.

8. Rursus, multoties quando Scriptura loquitur de Ecclesia, ut de re visibili loquitur. *Act. Apost. cap.15.* dicitur: *Illi quidem deducti ab Ecclesia pertransibant Phœnicem.* Et ibi: *Cùm venissent Hierosolymam, suscepti sunt ab Ecclesia*; quæ quidem convenire non possunt Ecclesiæ invisibili, prout in multis locis, in quibus D. Paulus asserit, persequutum fuisse Ecclesiam Dei. 1. *ad Corinth. cap.15. & ad Philippens. 3.* Constat autem, qui eam persequerentur, *Act. Apost. cap.9.* quod nequit similiter intelligi de Ecclesia invisibili, sed de visibili.

9. Denique ratione probatur, nam in Actis Apost. *cap.20.* demonstratur, Prælatos adesse in Ecclesia Dei, quibus commissum est regere congregationem Fidelium. *Attendite vobis, & universo gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.* Ecclesia enim dicitur congregatio, seu cœtus Fidelium, quem visibilem esse, abnegare insanum est: quapropter Ecclesia Dei visibilis est. Idque à posteriori probatur, nam habet caput, nempe Vicarium Christi Domini, & alios Pastores visibiles: sunt in ea Sacramenta, & Sacerdotium visibile, sicut & grex visibilis. Ergo Ecclesia Militans visibilis est, ut late prosequuntur Bellarminus *dict. lib.3. cap.12.* Suarez eleganter *dict. cap.7. per tot.* Cano *dict. lib.4. cap.2.* Scrinius *dict. tract.8. à cap.2.* Turrianus *de Fide, disput.14. dub.1. vers.2. & dub.2. vers.2.* P. Gregorius *dict. cap.1. à num.1.*

10. De Ecclesia hoc modo suscepta sermo noster non est; hæc enim ædificatur, & reficitur sermone, & operibus Prælatorum, sanctis monitis & salutaribus, & aliis modis pertinentibus ad spiritualem ædificationem. Petr. Gregorius *dict. lib.1. tit.4. cap.9.* Est tamen sermo noster de Ecclesia materiali, id est de Templis: quo etiam modo in sacris Litteris sumitur, Judith *cap.6.* ibi: *Postea verò convocatus est omnis populus, & per totam noctem intra Ecclesiam oraverunt, petentes à Deo Israël.* Paulus 1. *ad Corinth. cap.11. vers.8. Alias Ecclesias exspoliavi.* Et *ad Galat. cap.1. vers.2.* Castro *adversus hæreses, lib.6. verbo Ecclesia, in principio*, Cano *dict. cap.2. n.1.* Quamobrem in Decretalibus rubrica est, *de Ecclesiis ædificandis*, ubi Ecclesiæ sumuntur pro Templis materialibus, indigentibus materiali ædificatione, & reparatione: quarum apud Christicolas maxima adest necessitas, ut ibi tanquam in domo Dei sacrificium nostrum optimum Deo libemus, & ubi Dominus nostras deprecationes benignoiùs exaudiat. Idque optimè demonstrat Scripturæ testimonium 2. *Paralipom. cap.7. vers.12.* ibi: *Apparuit ei autem Dominus de nocte, & ait: Audivi orationem tuam, & elegi locum istum mihi in domum sacrificii: si clausero cœlum, & pluvia non fluxerit, & mandavero, & præcepero locustæ, ut devoret terram, & misero pestilentiam in populum meum*

meum. Conversus autem populus meus, super quos invocatum est nomen meum, deprecatus me fuerit, & exquisierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à viis suis iniquis: & ego exaudiam de cœlo, & propitius ero peccatis eorum, & sanabo terram eorum. Oculi quoque mei erunt aperti, & aures mea erecta ad orationem ejus, qui in loco isto oraverit. Elegi enim, & sanctificavi locum istum, ut sit nomen meum ibi in sempiternum, & permaneant oculi mei, & cor meum ibi cunctis diebus.

11. Hanc ob rem Apostoli Domini quamprimùm loca ad orationes, & preces destinarunt, & ad sacrificandum: de quo est testimonium Eusebii Cæsareensis *lib. 2. Hist. Ecclesiast. cap.* 17. quod quidem secretò factum est in locis ubi persequutio urgebat, & diu observatum, nisi ubi pacificè Christiani vivebant. Joan. Nicolaus *in Enchirid Sacerd. tit. 4. cap. 1. n. 34.* Nicephorus *Hist. Ecclesiast. lib. 7. cap. 49.* Castro *adversùs hæreses lib. 14. verbo Templum, in fine*, usquedùm adveniente Constantino, publicè plura Templa exstruxit, & licentiam ad id concessit, *cap. Futuram* 15. 12. *q.* 1. Covarruvias *Pract. cap. 31. n. 1.* & *lib. 4. var. cap. 16. n. 8.* Severinus Binius *tom. 1. Conciliorum S. Sylvestri Papa, ex libello de magnificentia Constantini*: Platina *in vita S. Sylvestri, fol. mihi* 38. Mexia *in vita Constantini, cap. 2.* Polydorus Virgilius *de invent. lib. 5. cap. 6.* qui asserit, Pontificem Eugenium Primum decrevisse Templa exstruere: quod exequutum tempore Pii Pontificis, precibus Praxedis, mulieris celeberrimæ virtutis. Bivar. *ad Dext. anno Dom.* 312. *fol. mihi* 375. Petr. Greg. *d. cap. 9.*

12. Verùm rem tam sanctam, & Domino gratam, hæretici quidam impugnant. Primò enim hujus erroris Author fuit Eustachius, cujus meminit Concilium Gangiense, sed refellit *cap. 5. cap. Si quis docet* 10. *dist.* 30. ipse enim non solùm contemnebat Templa, & Ecclesias Deo sacratas, verùm irridebat. Sopita est hæresis ista, donec Vvaldenses eam suscitarunt: errorem hunc insequentes Pseudapostoli, non solùm Ecclesias contemnebant, & irridebant, sed impudentia loquentes, Ecclesiam consecratam dicebant non amplius prodesse, nec adorandam esse, quàm stabulum porcorum. Taboritæ, quorum Princeps Zischa fuit, Ecclesias invaserunt, & spoliarunt: Massaliani, & alii Hæretici hanc insaniam fuerunt insequuti: quos refert Castro *adversùs hæreses lib. 14. verbo Templum*, Lantmeter. *de vet. clericor. vict. lib. 2. cap. 58. vers. Extat autem.*

13. Sed tanti erroris sumunt fundamenta ex illis locis, ubi scriptum est, Deum non habitare in locis manufactis, *Matth. cap. 5.* illic: *Cœlum Dei sedes est, terra autem scabellum pedum ejus.* Ex *Act. Apost.* 17. sic: *Nec in manufactis templis, nec humanis manibus colitur.* Unde Manichæi perceperunt, Deum Testamenti veteris, præcipientem sibi ædificari Tabernaculum, & Templum, non esse verum Deum, sed malum principium, & repugnare cum Deo Testamenti novi, nolente Templa. Verùm eos optimè refellit D. Augustinus *lib. contra Adimantum, cap. 10.*

14. Sed tamen testimonia illa pro hæreticis non faciunt. Deum ubique esse, nec alicujus loci ambitu cultum ejus circumscribi assero; quia in omni loco levantes manus exaudit. Quapropter sanctissimi Patriarchæ diversis in locis Deum exorarunt. Moyses in medio maris, Job in sterquilinio, Exechias in lectulo, Daniel in lacu, Pueri in camino ignis, Latro in cruce, Petrus & Paulus in carcere, & omnes ad sydera tollentes manus exauditi sunt. Attamen sine tantæ Majestatis minutione, immò cum maxima ipsius veneratione, in certis quibusdam locis, id est in Templis ad id sacratis, præcipuò quodem cultu adoratur, & veneratur, ut benè expendit Durantius *de Rit. Ecclesia, lib. 1. cap. 2. n. 1.* Unde testimonia illa Scripturæ nihil probant pro hæreticis.

15. Cæterùm aliter testimonia illa interpretatur Bellarminus *d. lib. 3. cap. 2. vers. At è contrario*, nempe Deum magnopere templa approbare in utroque Testamento, in quibus adoratur, & colitur; non tamen approbat templa, in quibus putetur includi, quomodo Idola, & Dii Gentium includebantur, nec inde poterant exire, nisi qui eos affixerant, asportarent; hoc enim majestatem suam plurimùm læderet, quæ habet cœlum, ut sit ejus sedes; & terram ceu scabellum pedum ejus, ut dicit Isaias *cap. 66. vers. 1.*

16. Hinc asserendum, Dominum approbare Templa, & Ecclesias, in quibus ut in deputato loco colitur, & veneratur: quamobrem Christus Dominus maximo zelo Templi venerationem prospiciebat, *Matth. c. 21. vers.* 12. ubi ementes, & vendentes ejecit de Templo, dicens: *Domus mea domus orationis vocabitur.* Et *Ioan. cap. 2. vers. 16.* his verbis: *Auferte ista hinc, & nolite facere domum Patris mei domum negotiationis.* Tum suis sermonibus maximè honoravit. *Matth. cap. 26. vers. 55.* dum dixit: *Quotidie apud vos sedebam docens in templo.* Et *Ioan. cap. 18. vers. 20.* ibi: *Ego palam loquutus sum mundo. Ego semper docui in Synagoga, & in Templo.* Quod item Apostoli fecerunt, *Act. Apostol. cap. 5. vers.* 20. ubi dixerunt: *Ite, & stantes in Templo loquimini plebi omnia verba vita hujus. Qui cùm audissent, intraverunt diluculo in Templum, & docebant.* Unde percipitur apertè tam longè abesse, ut Dominus non approbet Templa, quin potiùs illa zelet, & honoret, prout domum Dei, specialiter dicatam ad cultum, & orationem Fidelium, ut semper in Ecclesia Dei est adservatum à tempore Apostolorum, ut diximus suprà, & cum aliquibus Patribus docet Bellarminus *d. cap. 4. lit. P.*

17. Rursus id probatur ratione; nam Populus Christianus debet aliquoties convenire ad res sacras, nec enim Missa valet celebrari, nec concio fieri ad singulos; quare necessariæ sunt Ecclesiæ, & Templa, ubi conveniant, & unione animorum concilientur: quamobrem Ecclesiæ, & Templa utilissima sunt. Quod non solùm à Fidelibus approbatum est, verùm ab Ethnicis; Augustus enim Cæsar, cùm collapsa aliqua templa videret, & inde homines ad illa non conveniebant, ut sacrificarent, ea refecit. Suetonius *in ejus vita, c.* 30. ibi: *Ædes sacras vetustate collapsas, aut incendiis absumptas refecit.* Inde Ovidius *lib. 2. Fast.* Augustum Templorum inventorem nominat.

Templorum positor, Templorum sancte repertor.

18. Vbi Casaub. pro *Repertor*, legit *Refector*: quod antea observaverant Reges Israel, prout fecerunt Joab & Josias, *Paralipomenon cap. 24. & lib. 2. Regum, c. 12. & 22.* reficientes Templum Domini, *cap. fin. 96. dist.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 18. n. 135.*

19. Deinde sacrificium novæ legis est nobilius omnium sacrificiorum veteris legis: quapropter sicut ad illa peragenda factum est templum, *Paralipom. 1. cap. 7.* similiter necessarium est templum ad agendum nobilissimum sacrificium novæ legis. Quod idem est dicendum de oratione, quæ cùm nobilissima sit, requirit nobilissimum locum, prout sunt Ecclesiæ sacræ, & Templa. Basilius *lib. 2. de Baptismo, q. 8.* Quamobrem maximè inter Christicolas sunt templa probanda, & maximo honore prosequenda, ut latè, & eruditè docet Bellarminus *d. cap. 4. per tot.* Castro *dict. lib. 14. verbo Templa.* Lantmeter. *d. cap. 58.* Coriolanus *in Breviario, fol. 65.* Anastasius Germonius *lib. 1. de sacror. immunit. cap. 1. n. 11.* Villarroel. *in lib. Iudic. pag. 241.* Spino *de testam. gloss. 3. à n. 5.* Mendoxa *ad Concil. Iliberit. lib. 2. cap. 45. à vers. Hinc etiam.* Petrus Peckius *de reparandis Ecclesiis, cap. 1.* Roa *lib. 5. singul. de die nat. cap. 5.* Pasqualigius *de sacrific. Missa, q. 435. num. 4.*

20. In nostra verò Hispania hæc veritas à Christi Domini anno 37. summoperè suscepta, & summa pietate, & religione exequuta, ac observata est; nam

cùm D. Jacobus, nostrorum Apostolus, ad Hispaniæ Carthaginem appulisset, totam peragravit, multasque Ecclesias erexit, & præcipuè primum templum Cæsaraugustæ Beatæ Mariæ Christi Matri ædificavit, sacravitque. Sic testatur Flavius Dexter anno Domini 37. & ab orbe condita 788. ibi: *Nam Iacobus sanctus Apostolus, Zebedai filius, peragratis urbibus Hispania, multisque erectis Ecclesiis, & Episcopis creatis ex advenis, Petrum Brachara primum reliquit Episcopum, ac Templum, vel Oratorium Beata Virgini, ex ejus jussu & prasentia super columnam, Casaraugusta erexit.* Convenit etiam Haubertus, qui anno 37. postquàm descripsit, Jacobum Apostolum Domini totam Hispaniam peragrasse, multos Episcopos insimul creasse, Ecclesiis ipsis designatis, quas nominatim refert, tandem sic effatur: *Maria Virgo, sine macula concepta, apparuit Iacobo super columnam in urbe Casaraugustana, pradicanti discipulis juxta aquas Iberi fluvii, cum societate multorum Angelorum, & dixit Iacobo: Ædifica in hoc agro Ecclesiam mei honoris, ubi ero venerata usque in diem Iudicii.* Et infrà: *Ædificat Iacobus multas Ecclesias, scilicet Casaraugusta, Segovia, Iuliobriga, Conca, Luci, Illiberi, Valentia, Barchinone, Dertusa, omnes Episcopales.* His tamen Historicis antiquissimis ab aliquibus detrahitur, sed immeritò; ex eorum enim contextu facilè probatur, minimè mentitos fuisse, sed veros esse, tam ex simplicitate verborum, quàm Historiæ consequutione, varia nomina, & tempora integrâ serie recensentes, quod quidem ferè impossibile est ementiri, absque magnis, & crebris absurdis. Tum detractio illa odiosa, & ignominiosa est nostræ Hispaniæ, ubi à tanta religione, & honoribus exuitur, variis conjecturis in rebus historicis contemnendis. Quamobrem Patres Bivar, Cano, & Argaiz, eruditissimi illorum commentatores sunt magnoperè laudandi, qui summo labore viros istos antiquitate obscuratos ad lucem evocarunt meliorum Historicorum auctoritatibus illustrantes. Qui verò id negarunt, ut suis placitis deservirent, negant Authores, evasionem sic invenientes. Verùm ad rem certum est, S. Jacobum totam Hispaniam peragrasse, & multas fundasse Ecclesias, inter illas templum, seu insigne Oratorium B. Mariæ Cæsaraugustæ, jussu & præsentia Sanctissimæ Virginis: & postea SS. Petrus, & Paulus alias erexère. Illustrant & probant Calixtus III. *in Bulla data Roma 5. Kalendas Octobr. 1456.* D. Maurus *lib. 1. cap. 23.* Morales *en la Hist. de España, lib. 9. cap. 7.* Mariana *lib. 4. cap. 2.* Sanchez *de rebus Hisp. lib. 2. cap. 1.* Ribadeneira *in vita S. Iacobi*, Cubero *en su Peregrinacion, cap. 16.* Mendosa *quodlib. 5.* Delrio *disquisit. Mag. lib. 2. quest. 26. sect. 4.* Villegas *in vit. Beata Virginis, cap. 23. vers. En el tiempo*, Bivar. *ad Dextr. fol. 59.* & Argaiz *ad Haubert. fol. 97. anno 37.* Unde apertè cognoscitur, quamprimùm Hispani legem Christi Domini suscepere, hanc pietatem religiosam erigendi Ecclesias exercuisse, quæ adeò in dies crevit, ut in Ecclesia Dei nulla sit terra tantis Ecclesiis, Monasteriis, Eremitoriis & Oratoriis populata & condecorata.

21. Illud verò in primitiva Ecclesia adservatum, ut loca sacra nominarentur Ecclesiæ potiùs, quàm Templa; cùm enim Deorum ædes Templa dicerentur, ne Christiani æquivocationem haberent cum Idolorum ædibus, rarò Templa dicebantur, ut falsorum Deorum fana Templa dicebantur. Id apud Tertullianum observatur *de Idololatria, cap. 1.* dum Deorum ædes Templa dicit. *Quo ore thurarius Christianus, si per templa transibit, fumantes aras despuet.* Qui paulò anteà de domo Dei loquens, dicit Ecclesiam: *Interdictio homicidii ostendit mihi ab Ecclesia lanistam arceri.* Eoque nomine passim D. Paulus Ecclesiam designat, *1. ad Corinth. 11.* ibi: *Convenientibus vobis in Ecclesiam.* Et postea: *Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum, aut Ecclesiam Dei contemnitis?* Et rursus *cap. 14. Mulieres in Ecclesia taceant.* Hinc constat quod utplurimùm domos Deo dicatas & sacratas, Ecclesias veteres Christiani dicebant, rarò templa, ne adhuc nomine cum Idolorum templis æquivocarent, ut cum Pamelio observat Lantmeter *d. cap. 56. vers. extat*, Durantius *d. cap. 1. n. 6.* Urrutigoyti *de Eccles. Cath. cap. 15. num. 31.* vel alia ratione, quam probabilem dicit Durantius *de Rit. Eccles. lib. 1. cap. 1. num. 7.* ne cum Judæis confunderentur, qui quidem domum Dei, Templum dicebant, ubi Aaronis sacrificia fiebant: ast postea succedente tempore, promiscuè Templa, & Ecclesiæ dicebantur. Ambrosius *lib. 2. offic. cap. 21. & 28.* Hieronymus *ad cap. 7. Hieremia*, Augustinus *lib. 8. de Civit. Dei, cap. ult. & serm. de tempor. 252.* Durantius *d. cap. 1. num. 6.* Mendoza *ad Concil. Illib. lib. 2. cap. 45.* Magistris *Sylv. Eccles. lib. 1. cap. 2. num. 1.*

22. Nec his solùm nominibus ædes sacræ, ad Dei veri cultum, & fidelium orationes dicatæ, Ecclesiæ, aut Templa dicebantur, *cap. si quis objecerit 71. 9. 3.* verùm aliquando vocabantur *Concio*; licèt enim aliquando populum congregatum hoc verbum significet, Cicer. *in Lal.* ibi: *Concio, qua ex imperitissimis constat, tamen judicare solet.* Salustius: *Itaque concione advocata, hujusmodi orationem habuit.* Attamen etiam usurpatur pro loco ubi conventus fit. Gellius *noct. Attic. lib. 18. cap. 7.* Livius *lib. 1.* ait: *Vocato ad concilium populo, immissis fascibus, in concionem ascendit.* Unde etiam Ecclesia, ubi populus convenit ad sacra peragenda, *Concio* aliquando dicebatur. Durantius *d. cap. 1. n. 1.* Urrutigoyti *d. cap. 15. n. 34.*

23. Domus Dei nominabantur Ecclesiæ, ut ex Laodicensi Concilio *cap. 28.* transcripsit Gratianus, Græcum explicans *in cap. Non oportet 4. dist. 42.* unde & aliquando *Dominicum* dicta est Ecclesia; sic enim congregata edicit 6. Synodus in Trullo *can. 74.* ibi: *In Dominicis locis.* Quæ quidem loca, Ecclesiam ipsam exponit Zonaras. Cyprianus *de Eleemosyna*, ait: *Qua in Dominicum sine sacrificio venis.* Fortunatus *lib. 3. de Ecclesiasticis Officiis.* Durantius *dict. cap. 1. num. 3.* Lantmeter *dict. cap. 58. in principio.* Urrutigoyti *dict. cap. 15. num. 42.*

24. Sed tamen id non ita certum est; nam canon ille 74. loquitur de Dominicis locis, & Ecclesiis, tanquam de re diversa: idque aliqui ex Athanasio percipiunt, scilicet Dominicum locum nondum consecratum dici, Ecclesiam verò locum consecratum vocari: & alia addunt quæ congessit Durantius *dict. cap. 1. num. 3.* Sed tamen, quod diximus probabilius videtur; Dominicum enim adjectivè sumptum, ad templum Domini refertur, quo in sensu Ecclesiam significare probabilius videtur. Nec obstat Concilium *in d. can. 74.* non enim intelligendum, ut de re diversa loquutum, sed tantùm explicativè, ut lex illa, seu Decretum clarum fieret, quæ est qualitas necessaria in condenda lege, *cap. Erit 2. dist. 4. l. Leonis 10.* ubi Gloss. *C. de pact. l. Leges sacratissima 9. C. de legibus, l. Tanta 2. §. Hoc autem, C. de vet. jur. enucleando.* Quapropter contrarium non probat. Illud verò cum Durantio observes, *d. cap. 1. num. 4.* Dominicum substantivè sumptum pro sacrificii oblatione usurpari ab aliquibus Patribus, ut sunt D. Augustinus *epist. 86. ad Casulanum, & in Brevicul. collat. 3.* Tertullianus *lib. 2. ad uxorem*, Cyprianus *epist. 63.* Urrutigoyti *dict. cap. 15. num. 45.*

25. Ædes etiam sacræ dicebantur Ecclesiæ, ut passim nominantur: Basilicæ quoque *dict. cap. Non oportet 4. dist. 42. cap. Omnes Basilica 10. 16. quest. 7.* Concilium Sardicense *can. 20.* & apud SS. PP. passim hujuscemodi nominantur. S. Augustinus *de Civit. Dei*

lib.

lib.1.cap. 4. S. Paulinus *epist.* 11. *&* 12. Præstitirque rationem D. Isidorus *lib.15.cap.*4. sic: *Ideò divina Templa, Basilica nominantur, quia ibi Regi omnium Deo cultus, & sacrificia offeruntur.* Sed tamen ex alia fortè majori ratione usurpatum hoc nomen Ecclesiæ, quia Basilica Palatium dicebatur, ubi judicabantur causæ, eaque excellentissimâ architecturâ fiebat, suis ambulatoriis constructa in similitudinem Templi, ad quam multi conveniebant; ex qua quidem metaphora Ecclesiæ dictæ sunt Basilicæ, ubi plurimi congregantur ad sacra peragenda, tum ex structura formæ illius. Calepinus *verbo Basilica.*

26. Dicebantur etiam Martyrium, seu Martyrum ædes sacræ, ubi reliquiæ Martyrum quiescebant. Isidorus *dict. lib.15. cap.4. l. Generali* 13. *l. Decernimus* 16. *C. de sacrosf. Ecclesiis, l.7. tit.18. lib.9. in Cod. Theodosiano.* Quapropter Constantinus magnificum Templum in Calvario construxit, & *Martyrium* dicebatur, ut scripsit Eusebius *lib.4. de vit. Constantini, cap.*40. Nicephorus, & alii recensiti à Durantio *d. cap.*1. *n.*8. Gotofredus *in d. l. Generali, lit. N.* Vrrutigoyti *d.cap.*15. *à n.*49. Quod quidem nomen apud Græcos communiter receptum, apud Latinos non Martyrium, sed Confessio dicebatur, ut probat Durantius *dict. num.* 8. qui advertit, quando Confessio pro sepulchro, vel corpore Martyris usurpatur, licèt usus Ecclesiæ dividebat Martyres à Confessoribus; Martyres enim dicebantur, qui in tormentis usque ad mortem perseverabant in professione fidei Christi Domini: Confessores qui citra mortem, in carcere, àut in tormentis Christum Dominum confessi sunt. D. Hieronymus *epist.*84. D. Cyprianus *lib.2. epist.6. &* 7.

27. Dicebantur etiam Ecclesiæ Titulus, Memoria, Concilium Sanctorum, & Oratoria. De qua re Pamelius *ad Tertull. lib. de Idololatria,* Baronius *ab anno* 57. Durantius *d. cap.* 1. *per tot.* Lammeter. *d.cap.*58. *in principio,* Urrutigoyti *de Eccles. Cath. cap.* 15. *à n.*56. Ant. Fabricius *de rudim. Iur. Can. lib.*3. *tit.*5. *vers. In primis.* Est tamen apud Eusebium *lib.*2. *de Histor. Ecclesiastica, cap.* 16. aliud nomen ædis sacræ, scilicet *Semnion.* Verùm hoc nomen commune non erat omnibus Ecclesiis; sed tantùm augustum Templum, seu Monasterium significat, quod Latinè locus separatus, & solitarius dici valet, in quo aliqui separati, seu sejuncti, vitæ piæ, ac religiosæ operam navabant; nihil enim cibi, aut potus secum asportabant, sed tantùm leges, & Oracula à Prophetis divinitùs edita; hymnosque recolebant, & alias denique res, quibus pietas crescat, & perficiatur. Mendoza *ad Concilium Illiberit. lib.*2. *cap.*45.

CAPUT II.

De Ecclesiis, & Monasteriis ædificandis: & de requisitis ad earum exstructionem.

SUMMARIUM.

Hæretici semper curant destruere Templa Dei, quod aliquando Deus permittit ob peccata populi, num. 1. *E contrario Catholici summa cura Ecclesias ædificant, & à Deo magnis beneficiis prosequuntur, n.*2.

*Ad Ecclesiarum ædificationem duobus modis pervenitur; aut ex liberalitate pia, aut ex obligatione justitiæ, & ex necessitate. Ecclesia, si habeat bona, ex eis est construenda. Tertia pars fructuum ad ædificationem applicabatur; hodie verò agitur prout est in usu, num.*3.

*Si non habeat bona, ex decimis illius est ædificanda; his deficientibus, Populus tenetur ad contributionem, n.*4.

*Si ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ prædium alicujus est necessarium, pretio soluto, tenetur vendere, & ad id poterit compelli, licèt regulariter non compellatur. Compellitur quis vendere, quoties majus commodum affertur Reipublicæ, quàm privato, n.*5.

*Extenditur hæc doctrina ad Monasteria, & ad alia loca pia; & non solùm ad ædificationem, & reparationem, sed ad ampliationem; & prædium contiguum, ad viam necessariam ad intrandum in Ecclesiam. Tum etiam si fundus sit communis, socii compelluntur vendere, n.*6.

*An quis compellatur in specie prædium urbanum, aut rusticum, quod sit fideicommissi perpetui, aut Majoratus, vendere? Negatur, num.*7. *Sed in contrarium est communis sententia, quoties causa publica adest, hæc vendi, & alienari debere, sive pro pace, scholis, & aliis, n.*8.

*Limita, nisi grave damnum possessori; & familiæ irrogaretur, n.*9.

*An quando domus, seu prædium est alterius Ecclesiæ, vel pii loci, possit fieri hæc compulsio ad vendendum pro constructione, vel reparatione alterius. Prima sententia negat, num.*10. *Secunda affirmat, num.* 11. *Resolvitur, à num.* 12. *&* 13.

*An persona privata possit cogi ad domum, seu prædium vendendum, quando Ecclesia, seu Monasterium non est necessarium, num.*14. *Prima sententia negat, num.*15. *Secunda affirmat, num.*16.

*Quis compellitur vendere ad ornatum urbis; & nobilis pauper cogitur vendere palatium destructum, ibid. Resolvitur, à n.*17.

*Propter commoditatem Clericorum, vel Religiosorum, quis vendere non est compellendus, nec id permittendum, ibid. & n.*18. *cum seqq.*

*Unus vicinus sine gravi damno cogitur vendere prædium, seu domum ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium non necessariam, num.*21.

Hæ coactæ venditiones faciendæ sunt pretio justo, ibid. Explicatur lex 15. §. si fortè 2. ff. de rei vindicat. *num.*22.

An quando Ecclesia, seu Monasterium non habuerit pecuniam, venditor compellendus sit habere fidem de pretio? Ponitur ratio dubitandi, n. 23. *Communis sententia negat, num.*24. *Intelligitur quando non est extrema, aut gravis necessitas Ecclesiæ, seu Monastery, num.*25.

Remedium legis 2. Cod. de rescindend. vendit. *non admittitur in his coactis venditionibus, nec coactio fieri valet, nisi pro re integra, & damno soluto, numero* 26. *Ecclesia ædificata in solo alieno, non cedit solo, ibid.*

Ad ædificandas Ecclesias, seu Monasteria, requiritur licentia Superioris; ad Ecclesias in locis non exemptis ædificandas in Diœcesi, requiritur licentia Diœcesani; Pontificis verò licentia in locis exemptis: Explicantur, caput de locorum 4. *caput* Præcepta 5. de consecrat. dist. 1. *Sufficit tacita licentia, n.*27.

*An hæc licentia sit à principio necessaria. Prima sententia affirmat, num.*28. *Secunda negat, num.*29. *Explicatur, n.*30.

*Si Ordinarius hanc licentiam absque causa præstare renuerit, ad Superiorem recurritur, num.*31.

*Ad construendam Ecclesiam Cathedralem requiritur licentia Pontificis, nec alterius sufficiet. Idem si Cathedralis Metropolitana fiat, vel quando dismembraretur, n.*32.

*An Episcopus possit Ecclesiam collegiatam construere propria authoritate. Prima sententia affirmat, num.*33 *Secunda negat, num.*34. *Resolvitur, & explicatur.*

textus in cap. Quoniam 9. de vit. & honest. Clericor. *à n.* 35.

Explicatur textus in cap. ad audientiam 5. de Ecclesiis ædificand. *num.* 38. *Admittitur sententia negativa, & comprobatur, à n.* 39. *Episcopus nequit creare Canonicos, nisi ex augmento, aut diminutione redditum, ibid.*

Episcopus nequit creare Collegium, num. 41. *Solus Papa construit Ecclesiam Collegiatam, ibid.*

Ad erigenda Monasteria requiritur licentia Pontificis, prævia causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, si sit Mendicantium Monasterium, n. 42.

An sufficiat sola licentia Episcopi cum causa cognitione, & citatione. Prima sententia affirmat, num. 43. *Secunda asserit, duas licentias esse necessarias, nempe Papæ, & Episcopi, num.* 45. *Resolvitur, ibid. Absque alicujus licentia possunt Religiosi Hospitia construere, ibid.*

Sed Monasteria debent ædificari cum his duabus licentiis, admissâ secundâ sententiâ, n. 46.

Licentia danda ab Episcopo nequit præstari à suo Vicario, absque speciali mandato, n. 47.

Ad translationem Monasterii requiritur Pontificis licentia: sed an requiritur nova licentia Ordinarij? Prima sententia negat, ibid. Religiosi non subsunt Episcopo nisi in expressis, n. 48. *Privilegia certis Religiosis concessa aliis communicantur, ibid.*

Secunda sententia affirmat, quia casus omissus relinquitur in dispositione juris communis, num. 49. *Explicatur textus* in cap. siquis vult 41. 16. quæst. 7. *n.* 50. *&* 51. *Etiam explicantur caput* de auctoritate 4. de privilegiis in 6. *caput unicum* de excessib. Prælat. in 6. *num.* 52. *Resolvitur esse necessariam licentiam Episcopi ad translationem Monasterij, num.* 53.

Sed an ex aliquibus privilegiis, absque licentia Episcopi, possint Religiosi transferre Monasteria? Affirmant plures, d. num. 53. *Alteri negant, num.* 54. *Sed distinctione resolvitur, & admittitur prima sententia, si fiat translatio ad locum exemptum, absque Episcopi præjudicio, n.* 55.

Rescripta intelliguntur absque tertij præjudicio, ibid. Secus si fiat translatio ad locum non exemptum, & de jurisdictione Episcopi, n. 56.

Privilegia adversantia juri communi strictè interpretantur; latè quæ congruunt juri communi, n. 57.

Indulta ratione exequutionis sunt exhibenda coram Ordinario, n. 58.

Quando quis in certo loco fundavit Monasterium, & Religiosi volunt se ad alium transferre, necessaria est licentia Episcopi, n. 59.

1. ILlud verò semper peculiare fuit hæreticis sacras Ecclesias, & Templa destruere; hoc enim præcipuum fuit Arrianis, Vvandalis, Eustachianis, Petrobusianis, Massalianis, & Thaboritis: & Novatores Calvinistæ summoperè curarunt & curant Templa sacra diripere, evertereque. Quapropter aliqui admirantur, cur Deus optimus tam patienter hæc tam horrenda, & detestabilia sacrilegia toleret, quando alio in tempore tantis supliciis Templorum devastatores afflixerit. Sed tamen huic admirationi, quæ tenuit David *Ps.* 37. & Eliam *lib.* 3. *Reg. cap.* 19. facilè respondetur, fieri ob populi gravissima scelera, prout demonstrat textus sacer *lib.* 1. *Reg. cap.* 2. *&* 4. ubi permisit, Arcam Domini à Philisthæis capi, ob scelera, & peccata filiorum Heli. Similiter est locus *lib.* 2. *Mach. cap.* 5. *à vers.* 16. ubi Templum Domini diripitur, & contemnitur. Et subdis textus sacer vers. 17. *Ita alienatus mente Anthiochus non considerabat, quod propter peccata habitantium civitatem, modicùm Deus fuerat iratus.* Vnde Hieremias *c.* 7. *vers.* 2. concionabatur, ne in Templo tantùm fiderent, nec crederent dicentibus, quia ibi aderat Templum Domini, nullum damnum percepturos. *Nolite* (inquit) *confidere in verbis mendacii, dicentes: Templum Domini, Templum Domini, Templum Domini est.* Si enim benè viverent, & præcepta Domini observarent, ipse cum eis esset; alias nec templo, nec illis propter templum parcet, ut bene expendit Durantius *d. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 5. *&* 6. Peckius *d. cap.* 1. *num.* 6. Villarroel. *Goviern. Ecclesiast.* 2. *part. quæst.* 20. *art.* 2.

2. Sacrilegia ista, licèt præcipuum sint hæreticorum munus, è contrario Catholicorum cura peculiaris est Ecclesias, & Templa exstruere, & ædificare. Quamobrem Deus optimus Maximus, in quampluribus hanc religiosam pietatem præmiis, & beneficiis prosequutus est, ut videre est in Salomone, Constantino, & aliis exteris Principibus. Verùm inter Nostrates nullus est, qui ad hanc pietatem totum animum non converterit, & Monarchiæ fundamenta Ecclesiis, & Monasteriis constructis plurimi jecerunt. Sic Alphonsus Catholicus, Alphonsus Magnus Castus, & alii quamplurimi eorum successores fecere, qui primùm religione, deinde ense Catholicam Fidem propagarunt, quæ quidem optima excellentia est Christiani Principis. Unde *in c. fin.* 96. *dist.* scriptum est: *Boni Principis est, ac religiosi, Ecclesias contritas, atque conscissas restaurare, novas ædificare, & Dei Sacerdotes honorare, atque tueri.* & *cap.* 1. *Ne sede vacant. l. si in aliam* 7. §. *Ædes sacras, ff. de offic. Proconsul.* Valer. Maxim. *lib.* 1. *tit.* 1. Fernand. Perez de Guzman *in nostro Valerio, lib.* 1. *tit.* 1. Chassaneus *in Catal. Gloria mund.* 5. *p. considerat.* 17. Bellarminus *de offic. Principis, lib.* 3. Ribadeneira *Inst. Princip. cap.* 1. D. Thom. *de Regim. Princip. lib.* 2. *cap.* 16. ubi Salcedo. Beyerlinch *in Theatr. vit. hum. tom.* 6. *lit. R.* Solorzano *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 23. *à n.* 1. Villarroel. *d. q.* 20. *art.* 3. *à n.* 17. Magistris *in sylva Ecclesia, lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 8. *&* 9.

3. Ad Ecclesiarum ædificationem duobus modis pervenitur, aut ex liberalitate pia & sancta, prout plures quotidie faciunt, de quo infrà dicemus; aut ex obligatione. Aliquando tamen construitur Ecclesia propter Fidelium necessitatem; aut quia diruta est, erigitur: & ad constructionem, vel erectionem recurritur ad personas ad quas id spectat, idque de jure communi decisum est: ut si Fabrica ipsius Ecclesiæ habeat bona, unde erigi, aut construi possit, ex bonis illius fiat constructio; bona enim ista sunt ad id destinata. Quapropter si adsint, ex eis construenda est Ecclesia: olim verò id adservatum, ut tertia pars fructuum ad sarta tecta conservanda ipsius Ecclesiæ applicaretur, *cap. Priscis* 2. *cap. unio* 3. 10. *q.* 3. *cap. Decernimus* 10. 10. *q.* 1. Quod quidem jam inveteratum, sed hodie diversa pars, prout est consuetudo, ad fabricam adservatur. Quamobrem si Fabrica bona habuerit, ex eis vel construenda, vel erigenda est Ecclesia. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 12. Guttierrez *allegat.* 10. *n.* 1. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 135. Bellet. *Disquisit. Cler. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *n.* 11.

4. Si tamen hæc bona deficiant, & Fabrica pauper sit, nec habeat unde erigatur, aut de novo construatur, tunc ad decimas illius Ecclesiæ recurrendum; unde interesse habentes contribuere debent ad ejus ædificationem, *cap.* 1. *cap. de his* 4. *de Ecclesiis ædificandis.* Trident. *sess.* 21. *de reformat. cap.* 7. *l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. In his enim decimis inest suppressa illa tertia pars, quæ olim ad fabricam competebat pro illius ædificatione, & reparatione: quamobrem si Fabrica bona non habeat, ad decimas erit recurrendum, relictâ Prælato congruâ, & limitatâ sustentatione. Si adhuc tamen decimæ non sint sufficientes, Parochiani tenentur, etiam seculares, quia id ad commodum spirituale eorum est, inde ad constructionem, seu erectionem contribuere tenentur, ut constat

ex

ea dictis juribus. Guttierez dict. allegat. 10. à num.2. Beller. disquisit. Clerical. tit. de bon. clericor. §.11.n.2. & tit. de clerico debitore, §.13. per tot. Peckius de reparand. Ecclesiis, à cap.14. Avendañus de exequend. a. p. cap.10. num.29. Costa de rat. quæst.157. à num.9. Solorzano d.lib.3. cap.23. n.9.

5. Aliquando verò etiam aliqua persona particularis ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, tenetur fundum, seu domum vendere sibi pretio soluto; aliàs si renuerit, à judice compelletur, l. si quis sepulchrum 12. ff. de religios. & sumpt. funer. l. si locus 14. §. fin. ff. quemadmod. servit. amit. l.3. tit.5. p.5. Ratio est, nam licèt regulariter loquendo, quis vendere non cogatur, l. invitum 11. C. de contrahend. empt. l. nec emere, C. de jur. deliber. l.55. tit.5. p.5. attamen plures sunt casus, in quibus regula ista deficit, quorum novem recenset Reginaldus in Praxi for. lib.25. tract.3. cap.25. n.359. inter eos præcipuus est causa ædificandi Ecclesiam, quia versatur non solùm favor publicus, sed causa Religionis, quæ optima est: quamobrem causâ istius ædificii privatus cogitur vendere rem propriam. Cæterùm, nam quis cogitur vendere, quoties ea constructione majus commodum affertur Reipublicæ, quàm ipsi privato. Capella Tolosana decis. 447. Riccius 4.p. collect.922. circa finem. Cùm ergo majus commodum afferatur Reipublicæ ex constructione Ecclesiæ, quàm commodum ipsius privati, ideò tunc cogetur vendere rem propriam ad constructionem Ecclesiæ. Gomez in l.46. Tauri, num.9. & tom.2. var. cap.2. num.51. Riccius 1.p. collect.76. Molina de just. tract.2. disput.341.n.3. Urrutigoyri de Ecclesia Cathed. cap.10.n.123. Covarr. lib.2. cap.14. n.7. Valenzuela cons.18. num.11. Palao de just. disput.5. punct.19.n.4.

6. Hæc quidem conclusio non solùm intelligenda est de Ecclesiis construendis, sed etiam de Monasteriis, & aliis piis locis, ad quæ hoc privilegium extenditur: tum etiam extenditur non solùm ad constructionem, sed etiam ad ampliationem, quando ampliatio est necessaria, ob dictas rationes. Cancerius 1.p. var. cap.13. n.132. Guaman. de evict. cap.52. num.18. Tum etiam ampliandum est, non solùm ad locum ubi est Ecclesia construenda, sed etiam ad prædium contiguum, ad ejus ædificationem, seu ampliationem necessarium. Sam. decis.75. Franciscus Marcus 1.part. decis.636. Vincentius de Franchis decis. 123. Barbosa de univ. jur. lib.2. cap.13. num.20. idemque dicendum, si via, aut iter deficiat ad intrandam Ecclesiam, seu Monasterium; prætio enim soluto quis cogetur ad hanc constituendam servitutem, ex l. si quis sepulchrum 12. ff. de relig. & sumptib. Tum si Ecclesia, & privatus fundum communem habuerint, ad ejus ædificationem & ampliationem socium cogere poterit ad suam partem vendendam, ex l.un.C. com. servor. ubi Baldus scripsit. Gomez in dict. cap.2.n.51. Genuensis in Praxi, quæst.241. Rota apud Farinac. 2.p. decis.211. num.5. Barbosa in l. irritum 11. C. de contrahend. empt. num.6. Valenzuela cons.18. à n.2.

7. Sed quid tamen, si domus, aut prædium sit obnoxium restitutioni, veluti si sit perpetui fideicommissi, aut majoratus? Et negandum videtur, compelli posse possidentem ad vendendum ad construendam, vel ampliandam Ecclesiam. Ratio est, nam in his fideicommissis perpetuis, & majoratibus versatur utilitas publica, quatenus per illos familiæ conservantur; tum fiunt ditiores ad Reipublicæ servitium, l.1. §. Quamvis, ff. de ventr. inspiciend. ubi scribentes, §. Cæterùm, Inst. de legit. agnat. succesf. l.2. tit.15. p.2. ibi: Acatando el por comun de todos. Covarr. lib. 3. var. cap.5. num.5. Molina de Primog. lib.1. cap.18. num.1. Ergo possessor rei subjectæ restitutioni, vel majoratui, nequit compelli ad eam vendendam, etiam pro reparatione, vel constructione Ecclesiæ, aut ampliatione. Consequentia probatur, nam ideò quis compellitur vendere rem propriam, quia necessaria est ad causam publicam, & utilitatem Religionis, ut diximus num.5. l. Lucius Titius 11. ff. de evict. Rota apud Puteum lib.3. decis.481. Castillo controv. lib.2. cap.28. per tot. Gratianus discept. for.520. à num.22. Cyriacus controvers.231. n.5. Ergo cùm eadem causa publica sit in conservandis fideicommissis, & majoratibus perpetuis, res fideicommissi, aut majoratus nequeunt vendi, nec ad id compelli possessor, etiam ad fundandam, vel ampliandam Ecclesiam. Cæterùm gravissimi detrimenti est rem antiquam majoratus, vel fideicommissi vendere, & ad id compelli, l. si in emptionem 35. ff. de Minoribus, l. Quæ tutores 22. C. de administrat. tut. Guzman de evict. quæst.52. num.25. Sed quando est gravissimum nocumentum privati, non cogitur domum, aut prædium vendere, etiam ad ædificandam, aut construendam Ecclesiam. Thesaurus lib.1. Quæst. for. quæst.64. num.9. Morla in Emporio, 1.p. tit.9. quæst.1. num.7. Giurba decis.86. num.10. Guzman dict. quæst.52. n.56. Gratianus discept. tom.4. cap.742. num. 25. Ergo in præsentiarum nequit possessor perpetui fideicommissi, aut majoratus rem vendere ad ædificandam Ecclesiam, vel ampliandam.

8. Verùm in contrarium est communis sententia ex regula communi, nempe privatum cogendum ad vendendum domum, vel prædium, aut aliam rem, ad ædificandam, ampliandam, vel reparandam Ecclesiam, ut etiam observatur propter aliam causam publicam, veluti utilitatis, pacis, & defensionis civitatis, l. item verberatum 15. §. 2. ff. de rei vindicat. l. Quod semel, ff. de decret. ab Ordin. faciend. l. benè à Zenone 4. C. de quadragen. præscript. Bobadilla in Polit. lib.3. cap.3. num.14. Castillo controvers. lib.5. cap.89. n.93. Molina lib.1. cap.8. à num.31. Palao d. punct.19. n.3. Tum etiam ad ædificium publicum faciendum. Cyriacus d. controversia 231. num.5. quod idem extendit etiamsi ædificium sit pro scholis, vel alio ornamento publico. Franciscus Marcus quæst.234. Barbosa in d. l. invitum 11. C. de contrahend. empt. num.9. Et quidem extendendum etiam ad bona fideicommissi perpetui, aut majoratus; hoc enim non opponitur nisi commodo privati, qui quidem ob causam publicam Religionis debet hoc detrimentum percipere. Ergo etiamsi res sit fideicommissi, aut majoratus, debet pro Ecclesia ædificanda, aut reparanda vendi, & possessor ad id compelli. Cæterùm illa prohibitio non alienandi, nec evertendi res majoratus, intelligitur, nisi ex justa causa contrarium Principi placuerit, ut latè docet Molina dict. cap.8. à num.28 Larrea allegat.115. per tot. Cùm ergo causa publica Religionis sit justissima causa, ut res etiam ab invito auferantur, Morla in Emporio, 1.p. tit.9. quæst.1. num.7. inde est, ut etiamsi res sit fideicommissi perpetui, vel majoratus, ob ædificium, aut ampliationem Ecclesiæ distrahi possit, & ad id cogetur possessor. Tandem, cùm in hoc casu pretium solvitur, & alia res emitur subroganda loco illius venditæ ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, parum, aut nihil detrimenti percipit fideicommissum, seu majoratus. Ergo debet distrahi pro ædificatione, seu ampliatione Ecclesiæ, & ad id compelli possessor. Quando enim est parvum detrimentum privati, semper cogitur vendere pro utilitate publica, ut cum capella, & Riccio diximus n.5. Ergo similiter in præsentiarum, etiamsi res sit fideicommissi, seu majoratus. Franciscus Marcus 1. p. decis.534. num.6. Hieronymus Leo decis.90. num.13. Fontanella de pact. nupt. tom. 1. clausula 4. gloss. 12. à num. 25. Thorn in summa privileg. caus. piar. privil.237. Barbosa in dict. l. invitum, num.10. Novarius de privileg. miser. pers. privil.6. num.5.

9. Sed

artificio, vel aliis modis vitam quærunt vicini, & alteri Christiani enutriuntur.

19. Denique, sicut dictum est, quando grave detrimentum tertio irrogatur, non cogitur dominum, vel prædium vendere ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium, ut diximus. Estque optimus textus *in d. l. Si quis sepulchrum 12. de relig. & sumpt. fun.* ibi *Præses etiam compellere debet, justo pretio iter ei præstari; ita tamen, ut Iudex etiam de opportunitate loci prospiciat, ne vicinus magnum patiatur detrimentum. l. 5. §. sunt qui putant, ff. Ne quid in loco publico.* Thesaurus *lib. 1. d. quæst. 64. num. 9.* Guzman *d. quæst. 52. num. 27.* Urrutigoyti *dict. cap. 10. num. 137.* Ergo multò minùs, quando non solùm vicinus unus, verùm plurimi cives ex domibus, ubi alebantur, ejiciuntur, cum magno Reipublicæ detrimento, & multarum miserabilium personarum: quod quidem nullatenus permittendum à Senato Regio, nec à Præsidibus Provinciarum, nec à Prætoribus, etiamsi ipsi vicini sponte velint suas domos vendere.

20. Unde magnopere deplorandus casus cujusdam urbis Castellæ, ubi quidam Reverendissimi Patres Monasterium habebant satis benè constructum in ipsa urbe, & propter commoditatem alibi transtulerunt, demolita una Parochia, simul cum multis Parochianis ibi degentibus, ubi opificio & artificio suas familias alebant, & nutriebant; ex qua quidem causa ferè omnes urbes Castellæ depopulatas vidimus, & quotidie demoliuntur. Cùm tamen Ecclesiæ, seu Monasteria ista circa muros poterant ædificari, aut in alio loco congruenti ad Dei cultum, & servitium; tum & constructa conservari, absque eo quod alibi transferrentur: quibus quidem casibus proculdubio admittenda est prima sententia.

21. Si verò tantùm unicus vicinus haberet domum, vel prædium commodum ad has novas Ecclesias, seu Monasteria construenda, etiam non necessaria, nec illi grave detrimentum inferretur, admitto secundam sententiam; nam cultus divinus, & Dei servitium præponderat magis quàm voluntas vendendi ipsius privati: tum quàm minimum præjudicium illi infertur. Quamobrem etiamsi Ecclesiæ, aut Monasteria non sint necessaria, potest privatus cogi ad vendendum, ut absolutè tenent Novarius *de Privileg. miser. person. privileg. 6. per tot.* Cyriacus *controvers. 231. num. 1. & 12.* Vela *dissert. 17. num. 34.* Osualdus *ad Donell. lib. 9. comment. cap. 9. lit. G,* Gironda *de gabell. 2. p. in principio, num. 11.*

22. Denique circa hanc coactionem vendendi rem propriam ad Ecclesiam, seu Monasterium ædificandum, vel ampliandum, illud est certum, pretio taxatu faciendam esse emptionem, *l. Item si verberatum 15. §. si fortè 2. ff. de rei vindicat.* qui quidem textus licèt modico pretio dicat emptionem faciendam, id intelligas de pretio justo, non solùm secundùm pretium ipsius rei, sed ampliùs respectu voluntatis ipsius Domini; nam cùm invitus vendere cogatur, pretio æstimabilis est illa coactio: quamobrem non solùm est pretium solvendum respectu rei, sed respectu voluntatis domini, quatenus ab eo res extorquetur, ut explicant Guzman *d. quæst. 52. à n. 9.* Gratianus *discept. tom. 3. cap. 541. à num. 12.* Giurba *decis. 86. n. 11. & 12.* Mieres *de Majorat. 4. p. quæst. 1. num. 116.* Thesaurus *d. lib. 5. quæst. 64. num. 10.*

23. Verùm est aliquod dubium, an in præsentiarum venditor coactus vendere, teneatur habere fidem de pretio, quando Ecclesia, seu Monasterium pecuniam non habuerit de præsenti? Et affirmandum videtur ex doctrina Glossæ *in l. Si locus, §. Cum via publica, ff. quibus modis servit. amittatur.* Ubi asseritur, quod si via publica impetu, vel alluvione fluminis, vel ex alia causa diruatur, posse vicinum proximum cogi ad præstandam viam; idque de consuetudine receptum, etiam non soluto pretio, idque jure publicæ utilitatis: Ergo similiter dicendum, quando adest necessitas publica ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium, cùm id pertineat ad favorem Religionis, & publicæ utilitatis.

24. Sed communiter reprobatur hæc Glossa, & tenent contrarium DD. *ex l. Si servi, l. ult. C. ex quib. caus. servi pro præt. lib.* & notant DD. *in d. l. Venditor, §. Si constat, ff. com. præd.* ubi Albericus, & alii. Ratio est, nam in his invitis venditionibus pretium justum est concedendum, ut diximus. Morla *tit. 9. quæst. 5. num. 8.* quod quidem communiter intelligitur de pecunia numerata, ad quam refertur Baldus *consilio 98.* Tiraquellus *de retract. §. 1. gloss. 54. num. 44.* Unde quando lex cogit vendere rem propriam justo pretio, id intelligendum pecuniâ numeratâ, non autem habita fide pretii, ut semper de consuetudine receptum est. Covarr. *d. lib. 3. cap. 54. num. 8.* Pinellus *in rub. C. de rescind. vendit. 1. p. cap. 2. num. 14.* Gratianus *discept. for. tom. 5. cap. 149. num. 25. & 26.* Valasco *consult. 22. à num. 4.* Guzman *d. quæst. 52. num. 63.* Barbosa *in dict. l. Invitum, num. 16.*

25. Sed in re magnâ curâ consideranda est necessitas Ecclesiæ, seu monasterii; nam si est extrema, & inevitabilis, nec de præsenti habeat pecuniam, tunc cogendus est vicinus vendere, habita fide pretii. Ratio est, nam necessitas ipsa publica, & Religionis petit, ut habeatur fides de pretio, aliàs frustrà cogeret lex ad vendendum, si non etiam juberet haberi fidem de pretio. Valasco *d. consult. 22. in fine,* Guzman *dict. quæst. 52. num. 63.* Si verò necessitas non ita gravis sit, & inevitabilis, semper contraria sententia tenenda est, ita ut pretium intelligatur pecuniâ numeratâ. Bertazolus *de Clausul. clausul. 38. gloss. 5. num. 24.* Giurba *decis. 86. num. 16.* Barbosa *d. num. 16.*

26. Illud cum Ayllon *ad Gomez, tom. 2. var. cap. 2. num. 52.* est observandum, remedium legis *2. C. de rescind. vendit.* non habere locum in his coactis venditionibus: nec admittendæ sunt, quando Ecclesiæ, seu Monasteria, non sibi, sed ut aliis complaceant, emunt. Cyriacus *d. controvers. 235. num. 51.* Barbosa *in d. l. invitum, num. 13.* & tantùm pro seipsis, non verò pro constructione, vel ampliatione rerum particularium ipsorum, vel ipsarum. Barbosa *dict. num. 13.* Ac tandem similes coactiones admittendæ non sunt, nisi pro re integra, non pro parte, propter damnum vendentis, nisi etiam damnum ei solvatur. Giurba *dict. decis. 86. num. 54.* Barbosa *ubi proximè, num. 15.* Guzman *d. quæst. 52. num. 59.* Nec prætermittas, quod si Ecclesia, aut Monasterium ædificetur in solo alieno, solum ædificio cedit. Cavalcanus *2. p. decis. 23. num. 71.* Genuensis *in Praxi, quæst. 249.* Tiraquellus *privil. 121.* ubi Riccius: quod quidem admittendum censeo, dum Ecclesia, seu Monasterium pretium justum rependat. Et ratio est, nam cùm Ecclesia seu Monasterium possit, soluto pretio, cogere ad vendendum ad sui ipsius ædificationem, inde est, ut soluto pretio solum Ecclesiæ, seu Monasterio cedat; unde admittendi non sunt aliqui asserentes, communem rem manere pro rata, quos referunt Genuensis, & Tiraquellus, relati nuperrimè. Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 9. cap. 3. quæst. 3.*

27. His enim recensitis transeamus ad requisita necessaria fundandi, vel ædificandi Ecclesias, seu Monasteria. Et in primis necessaria est licentia Superioris, & non cujuslibet, sicut aliqui putant jura, sed Romani Pontificis, *cap. De locorum 4. cap. Præcepta 5. de consecrat. dist. 5.* Sed tamen dicendum, in locis non exemptis sufficere Diœcesani licentiam; in exemptis verò requiri Summi Pontificis, *Authent. de Ecclesiasticis tit. §. Si quis autem, cap. Nemo 9. de consecrat. dist. 1, cap. Authoritate 4. de Privileg. lib. 6.* eo enim modo

modo intelligenda sunt jura *in d.cap.4. & 5.* nupertimè allegata. Azorius *dict. lib.9. cap.3.quæst.2.* Selva *de Beneficiis, 2.p. quæst.6.* Zerola *in Praxi, verbo Ecclesia, num.1.* P.Gregorius *Syntag. lib.2.cap.1.num.10.* Quæ quidem licentia, seu Superioris consensus, non requiritur ut expressè concedatur, sed sufficiet tacita, veluti quando eo præsente, sciente, & non contradicente Ecclesia ædificaretur. Selva *d.quæst.6. n.21.* Azorius *dict. cap.3. quæst.6.* Barbosa *de offic. Episcopi, 2 p. allegat.26. num.2.* Pasqualigius *de Sacrific. Missæ,quæst.441. num.4.* Valenzuela *consilio 18. num.18.* Magistris *Sylv. Ecclesiast. lib.1.c.2.n.3.*

28. Est tamen dubium, an hæc licentia, seu consensus Superioris requiratur à principio, ita ut non sufficiat ut posteà superveniat Ecclesiâ constructâ. Et Abbas, quem refert Selva *d.quæst.6.num.8.* asserit, à principio esse necessariam. Et probatur, nam hæc licentia, & facultas necessaria est ad indagandum, an locus sit conveniens ad ædificium Ecclesiæ; tum, quâ formâ sit construenda, & ne præjudicium inferat aliis Ecclesiis. Quapropter necessarium est, ut præcedat hæc licentia, seu facultas Episcopi, vel alterius Superioris, nec sufficiet posteà concedi.

29. Sed tamen contrarium tenet Selva *ubi suprà,* qui aliquos refert, Azorius *d.cap.3. quæst.5.* Vveyms *ad onst.24. ex jur. ant.de sumpt.const.59.num.9.* Barbosa *d.allegat.26.num.2. & de univers. jur. lib.2.cap.2. num.5.* nam jura potentia hanc licentiam, & facultatem Superioris pro forma, non requirunt præcedere debere, ut videre est in relatis *n.27.cap. Placuit 26. de consecrat. dist.1. cap. Ad hæc 4. de relig. dom. cap. Quicumque 44. 16. quæst.1. cap. Cùm olim 14. vers. Insuper, de Privilegiis,* & aliis relatis à Petr.Gregorio *d.lib.2. cap.1. n.10.* Quamobrem sufficiet postea usu pervenire. Idque exemplis demonstrat Azorius aliquorum Pontificum, qui Deorum fana jam constructa Sanctis dicarunt, & consecrarunt. Præcipuè Bonifacius IV. qui Pantheon, Templum Diis Gentium dicatum, Ecclesiam omnium Sanctorum consecravit. Unde cognoscitur, sufficere consensum posteà præstitum, licèt Ecclesia jam fuerit constructa.

30. Io te tamen dico, quod si Ecclesia, seu Monasterium, absque Superioris licentia construatur, vel sit aliquod profanum alterius sectæ templum, sufficit licentia, seu consensus Superioris, ut aliquando pro Ecclesia, seu Monasterio consecretur; nam quando licentia, vel consensus non requiritur pro forma substantiali, ut præcedat, eâ posteà superveniente perinde est, ac si à principio præstita fuisset, *cap. Non firmatur 18. de reg.jur. in 6.* ubi Scribentes, *cap. Dudum 50. de elect. l. Quid id quod 33. ff. de donat.* Unde in similibus casibus semper est admittenda hæc secunda sententia. Verùm in praxi semper à principio quærenda licentia, seu consensus Superioris; nam Episcopus, vel alius Superior, in Ecclesia ædificanda, seu construenda debet primùm ad locum accedere, & atrium seu cœmeterium designare, ibique signum Crucis cum precibus affigere, lapidemque primarium ponere, *cap. Nemo 9. de consecrat. dist. 1. auth. de Ecclesiast. tit. §.si quis:* quod quidem etiam per alium facere valet, ut docuerunt Azorius *d.cap.3. quæst.4.* Durantius *de rit. Ecclesia, lib.1. cap.2. num.7.* Barbosa *d.cap.2. num.17.* D.Gregorius *part.lib.1. cap.5.* quapropter semper cum authoritate illius, & licentia procedendum ad constructionem Ecclesiæ, *cap. Quidam 10. 18. quæst.1.cap. Placuit 1. 1. quæst.2.* Petrus Gregorius *dict.lib.2.cap.1. num. 10.* Vigelius *in Method. jur. can. lib.3. cap.15. regal. 5.*

31. Illud verò prætereundum non est, quod si Episcopus hanc licentiam, & consensum præstare renuerit, & primarium lapidem reponere, idque non ex rationabili causa, recurrendum est vel ad Archiepiscopum, vel Primatem, ut illum compellat; illa enim regula generalis est, ut quoties inferior tenetur licentiam, seu consensum præstare, nisi ex rationabili causa se excuset, à Superiore possit compelli ad illum præstandum, *cap. Nullus 8. de jure patronatus;* ubi Panormit. hanc regulam admittit. Quapropter in præsentiarum Episcopus ab Archiepiscopo, seu Primate poterit compelli, si absque rationabili causa id facere renuerit. Selva *d.quæst.6. num.15.* Azorius *d.cap.3. q.8.* Barbosa *d.cap.2.num.17.*

32. In erigendis, construendisque Ecclesiis Cathedralibus non sufficit licentia, seu authoritas Episcopi, nec etiam Legati, *cap. Quod translationem 4. de offic. Legat.* ubi Glossa; id enim specialiter reservatum est Romanis Pontificibus, *cap.1. de translatione Episcopi, cap.1. Ne Sede vacante:* quod diu adservatum percipitur *ex cap. Felix 50. cap. Præcipimus 53. 16. quæst.1.* hæc enim ex gravioribus Ecclesiæ causis est, quapropter Summi Præsules id sibi reservarunt. Solorzano *de jur. Indiar. tom.2. lib.3. cap.4. à n.1.* Barbosa *de un. jur. lib.1.cap.2. num.139. & lib.2. cap.5.n.1.* Sanchez *cons. lib.6. cap.9. dub.7. num.4.* Quod idem est dicendum quando Ecclesia Cathedralis in Metropolitanam erigitur, *cap.1.de translat. Episcopi;* vel quando dismembraretur ad alias erigendas Cathedrales, *cap. Mutationes 34.7.quæst.1.extravagant.1. de præbendis.* Tamburin. *de jur. Abbat.tom.2.disput.14.quæst.15.à num.20.* Urrutigoyti *de Eccles.Cathedral.cap.3.per tot.*

33. Est verò dubium, an Episcopus possit Ecclesiam Collegiatam propria authoritate erigere, & exstruere? Prima sententia affirmat, *ex cap. Quoniam 9. de vit. & honest. Clericorum,* ubi Episcopis conceditur facultas instituendi Ecclesias, ubi Clerici in communi vivant in una domo: quod idem dicendum est de Ecclesia Collegiata, ubi Clerici vivunt in communitate, & sub uno tecto, habentque bona unde fructus præbendarum percipiunt. Cæterùm ratione probatur; nam Episcopi possunt erigere novos Canonicos, ut sunt supernumerarii, *cap.2. de concess. Præbend.* ubi Abbas. Ergo etiam possunt ab eis erigi, ut construatur, & erigatur Ecclesia Collegiata cum novis Canonicis. Præterea Episcopus sua authoritate valet mutare Ecclesiam Collegiatam Sæcularem in Regularem, *cap. Ad audientiam 5. de Ecclesiis ædificand.* Moneta *de commut. ultim. voluat. cap.11. num.332.* Quamobrem demonstratur, habere facultatem construendi Ecclesiam Collegiatam; non enim mutare posset sua authoritate statum illius, si non habuisset facultatem illam construendi, aut erigendi, ut ipse Moneta docuerat *d.cap.11.n.331.* Ergo Ecclesia Collegiata poterit exstrui, & erigi ex licentia, & authoritate Episcopi, ut *in d.cap. Quoniam,* docuerunt Abbas antiq. *num. 1.* Joan. Andreas *num. 3.* Butrius *num.2.* Panormit. *num.2.& 6.* Unde Nicol. Garcia *de Beneficiis, 1 2.part.cap.5. num.4.* scripsit, aliquando Ecclesiam Collegiatam erigi per Episcopum, licèt fieri soleat authoritate Papæ. Novarius *quæst.for.part.1. quæst.24.num.4.* Rebuffus *tit. de erect. in Collegiat.*

34. Secunda sententia tenet contrarium, dicens non absque authoritate, & licentia Papæ construi, & erigi posse Collegiatam. Ratio est, nam novos Canonicos creare, nequit fieri absque authoritate Papæ. Abbas *in cap. Vacante, de Præbend.* Felinus *in cap. Exceptionem, de except. num.16.* Bursatus *cons.27. num.4.& cons.110. num.6.* Unde Canonicorum creatio est de genere prohibitorum, nec ad alium pertinet, nisi ad Supremum Caput Ecclesiæ. Ragucius *de voce Canonicorum, quæstione 1.* Præterea Collegiata dicitur Ecclesia, quia habet collegium: collegium verò Ecclesiasticum nequit erigi, vel construi, nisi à Papa. Bartolus *in l. ultim. ff. de colleg. illicit. num.6.* sive sit probatum, sive præsumptum, ut cum Innocentio, & aliis docet Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst.14. num.38.* Ergo nequit

Ecclesia Collegiata construi, & erigi ex sola licentia, & authoritate Episcopi. Lotterius *dict. quæst.* 14. *num.* 46. Riccius 3. *p. decis.* 66. Pilliucius *de Beneficiis*, *cap.* 3. *num.* 112. Massobrius *in Praxi habendi concurs. prælud.* 2. *dub.* 1.

35. In hoc dubio observandum, nullum jus inveniri claré decidens hanc difficultatem; nam textus quem adducit prima sententia *in cap. Quoniam* 9. *de vit. & honestate Clericorum*, non loquitur de facienda Ecclesia Collegiata seculari, sed tantùm Regulari, quod quidem interdictum non est Episcopis; nam licèt olim eis interdiceretur, *ex cap.* 1. *de excessibus Prælat. in* 6. hodie tamen concessa est Episcopis similis authoritas ex Trident. *sess.* 25. *de Regular. cap.* 3. Rota apud Farinac. 2. *p. decis.* 745. Quapropter textus ille assumptum non probat, ut explicat Lotterius *dict. quæst.* 14. *à num* 43. Massobrius *dict. dub.* 1. *num.* 5. *&* 6.

36. Sed hoc interpretamentum admittendum non est; nam ut consideravit Immola *in dict. cap. Quoniam*, *num.* 9. textus ille non agit de aliquo Prælato Regulari, sed Seculari, qui intendebat Clericos illius Ecclesiæ in communitate vivere, & in eadem domo vesci, ut majori commoditate Divinis Officiis, & aliis oneribus Ecclesiasticis vacarent: quod quidem fieri ab Episcopo temporibus Gregorii Magni concessum erat, mos quidem receptus tam in Orientali, quàm Occidentali Ecclesia. Lantmerer. *de vet. Cleric. vit. lib.* 2. *cap.* 56. *in fine*, Cochier *in fascisicul. hist. cent.* 2. *cap.* 22. Lotterius *dict. quæst.* 14. *num.* 44. Quamobrem rectè potuit ab Episcopo fieri, ut tenet D. Gonzalez *in dict. cap. Quoniam, num.* 3.

37. Sed adhuc in specie ista textus ille non probat, posse Episcopum facere Ecclesiam Collegialem, & ut Clerici in communi vivant, & in eadem domo vescantur. Ratio est, nam Gregorius VIII. id de novo statuit, & indulget, ut possit Episcopus in communitate Clericos reponere, ut constat ibi: *Statuimus.* Et infrà: *Indulgemus etiam.* Quæ verba in casu illo speciali tantùm demonstrant specialem indulgentiam, & facultatem, ut Episcopus potuisset facere, ut clerici in communitate collegialiter viverent, idque ex Pontificis indulto, non verò ut id constituisset Episcopus authoritate propria, independenter à Papa. Unde ex illo textu non probatur prima sententia.

38. Cæterùm textus *in cap. Ad audientiam* 5. *de Ecclesiis ædificand.* ubi deducunt interpretantes, posse Episcopum Ecclesiam Secularem collegiatam erigere in Regularem, adhuc assumptum non benè probat; ibi enim agitur de mutanda Ecclesia collegiata in Regularem; quo quidem casu aliqui dicunt, ex consensu Episcopi fieri posse, consentientibus ipsis canonicis, & sine aliorum præjudicio, *cap. Si Episcopus* 73. 12. *quæst.* 2. Verumtamen textus ille loquitur tantùm de Ecclesia Parochiali de consensu Episcopi, & Capituli in Monasterium convertenda, quod longè se habet ab Ecclesia Collegiali; quapropter ad rem non est. Igitur dicendum, ut Ecclesia Collegiata fiat Regularis, non sufficere solum consensum Episcopi, verumetiam requiri Summi Pontificis, quidquid resistat Glossa *in dict. cap. Ad audientiam.* D. Gonzalez *ibidem, num.* 2. Moneta *dict. cap.* 11. *num.* 332. quod depromitur ex littera ipsius textus, ibi: *Devotioni tuæ authoritate Apostolica indulgemus.* Quæ verba indicant apertè indultum fuisse concessum à Summo Præsule, ut Ecclesia illa Collegiata ad Regulares Canonicos ordinaretur; non verò ex authoritate propria Episcopi factum fuisse, quin potiùs ex illo textu decerpitur, utramque facultatem esse necessariam, nempe Papæ, & Episcopi, prout cum Viviano, Alagona, & aliis percipit Barbosa *ibidem, num.* 1.

39. Hinc admittenda est secunda sententia asserens, ad construendam, vel erigendam Ecclesiam Collegiatam, necessariam esse licentiam, & facultatem Pontificis, nec sufficere solam Episcopi: & ultra illius fundamenta probatur, nam Episcopus, licèt aliquando authoritate propria creare possit aliquos Canonicos, hi tamen supernumerarii sunt, nec aliquod jus percipiunt, nisi ventrosum, ut scripsit Abbas *in cap. Dilecto, de Præbend. col.* 3. nec habent vocem in Capitulo, nec stallum in Choro. Bertrandus *cons.* 22. *num.* 6. Moneta *de Optione, quæst.* 23. *à num.* 6. Quapropter mirandum non est, si ab Episcopo creentur authoritate propria: sed si verè essent Canonici, id tantùm concedunt Doctores ex diminutione redituum, ad suppressionem Canonicatuum; vel ex eorumdem augmento, ad novorum creationem ex consensu Capituli, ut sunt jura *in cap. Cùm accessissent* 8. *cap. Cùm M.* 9. *cap. Ex parte* 10. *de const.* ubi DD. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 15. Ugolinus *de Offic. Episcopi, cap.* 52. §. 1. *num.* 4. Garcia *de Benefic. p.* 12. *cap.* 1. *à num.* 2. Barbosa *de potest. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 67. *per tot.* Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 6. *cap.* 30. *quæst.* 11. *&* 12. Palao *Oper. Mor. tom.* 2. *tract.* 13. *difficult.* 6. *punct.* 9. §. 9. *&* 10. aliter enim minimè Episcopus ex authoritate propria nec Canonicos supprimet, nec de novo creare poterit: Ergo cùm Canonicos creare interdictum sit Episcopis, inde est, ut sua authoritate propria non possint creare, construere, & erigere Ecclesiam Collegiatam, nec ad id licentiam præstare.

40. Cæterùm, licèt aliqui dicant, posse Episcopum in sua diœcesi quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi specialiter fuerit reservatum; attamen licèt in specie non sit textus id reservans, est tamen reservatio in regula generali, ne fiat Collegium absque Supremi Pontificis potestate, & authoritate, ut cum Bartolo & Lotterio *suprà, num.* 33. probavimus *lib.* 4. *cap.* 12. *num.* 2. quare in regula illa generali reservata est Pontifici hæc facultas construendi & erigendi Ecclesiam Collegiatam.

41. Denique ex praxi id est tenendum, quia ad construendam, vel erigendam Ecclesiam Collegiatam, semper recurritur ad Papam, ut Sua Sanctitas hanc facultatem concedat: cujus rescripti formulam refert Massobrius *dict. prælud.* 2. *dub.* 1. *num.* 7. Unde grave argumentum sumitur, hanc facultatem reservatam esse Summo Pontifici, ita ut necessariò ex ejus licentia construenda, & erigenda sit Ecclesia Collegiata. Rota apud Rubeum *tom.* 3. *decis.* 99. *num.* 9. Barbosa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 1.

42. Ad construenda nova Monasteria Regularium, vel Monialium, etiam authoritas Superiorum requiritur; quamobrem authoritas, & licentia Summi Pontificis est necessaria, *cap.* 1. *de excessib. Prælat. in* 6. *cap. ult. de religios. domibus, eod. lib.* tum & authoritas Episcopi, *cap. Authoritate* 4. *de Privileg. lib.* 6. Trident. *sess.* 25. *de Regularibus, cap.* 3. ibi: *Nec de cætero similia loca, tam mulierum, quàm virorum, sine Episcopi, in cujus Diœcesi erigenda sunt, licentia priùs obtenta, &c.* Estque Decretum Clementis VIII. 23. Julii 1603. & confirmatur Decreto Urbani VIII. 28. Augusti 1624. ubi decernitur, Ordinarios non posse hanc licentiam impartiri, ut erigantur Conventus cujuscunque Ordinis Mendicantium, nisi vocatis Prioribus aliorum Conventuum in eisdem civitatibus existentium, & causâ cognitâ constiterit, prædictos novos Conventus erigendos commodè sustentari posse, sine aliorum detrimento: quæ quidem circumstantia de substantia est, ita ut si detur licentia absque prævia causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, cassa, & irrita sit prorsus. Ratio est, nam Bulla illa habet clausulam irritantem, quæ operatur nullitatem, & omnia destruit. Rota *divers.* 2. *p. decis.* 24. *num.* 5.

Gonzalez *ad regul.8. gloss.67. à num.12.* Meochius *de recuper. remed.16. num.444.* Salgado *de retent. Bull. 2. p. cap.34. num.126.* Ergo si absque causæ cognitione, & citatione aliorum Prælatorum, licentia ab Episcopo concedatur, erit irrita, & nulla. Gratianus *tom.3. cap.517. num.18.* Riccius *2. p. decis.75.* Illustrant Cruz *de stat. Relig. lib.2. cap.9.* Rota apud Farinac. *5. p. decis. 745.* Cochier *de jurisdict. in Exempt. 2. p. quæst. 36.* Valentia *illustr. controvers. lib.2. tract. 1. cap. 2. n.13.* Solorzano *de jur. Ind. tom.2. lib.3. cap.23. num.19. & in Polit. lib.4. cap.23.* Sanchez *cons. lib.6. cap.9. dub.7.* Urrutigoyti *3. p. de for. conscient. vot.7.* Garcia *de Benefic. 3. p. cap.9. num.8u.*

43. Est tamen dubium, an licentia sola Episcopi cum causæ cognitione, sufficiat ad nova Monasteria ædificanda. Prima sententia affirmat; nam jura loquentia de Monasteriis ædificandis, nullam petunt licentiam, nisi Episcopi Diœcesani, ubi Monasterium ædificatur, *Authent. de Monach. in principio, collat. 1.* ubi sic habetur: *Illud dicendum est, si quis monasterium ædificare voluerit, non prius licentiam esse hoc agendi, quam locorum Episcopum advocet.* Estque etiam textus *in cap. quidam 10. 18. quæst. 2.* Trident. *dict. sess. 25. cap.3.* Ergo sola Episcopi licentia sufficiet ad ædificandum novum Monasterium cujusque Ordinis. Præterea ex Bulla Clementis VIII. apertiùs probatur, ubi petitur licentia Episcopi cum causæ cognitione, ut omnia damna aliorum Conventuum, & commoda constroendi præcaverentur. Ergo de sola licentia Episcopi poterit novum Monasterium ædificari. Rodriguez *quæst. regul. tom.2. quæst.49. art.3.* Sorbus *ad compendium Minorit. verbo Ædificare, in sua annotat. vers. Circa, §.20.* Sanchez *dict. lib.6. cap.9. dub.7. num.1.* Valentia *dict. cap. 2. num. 13.* Valenzuela *cons. 177. num. 3.*

44. Secunda sententia asserit, duas licentias esse necessarias, nempe Sedis Apostolicæ, & Episcopi, in cujus diœcesi construendum est Monasterium. Ratio, nam *in cap.1. excessib. Prælat. lib.6. & in cap. unico, de religios. dom. eodem lib.* statutum est ibidem, ne Prælati Religionum aliquem novum Conventum exstruant absque licentia Sedis Apostolicæ, ob graves querelas quotidie ad Sedem Apostolicam pervenientes. Quod idem decretum est *in cap. Authoritate 4. de privileg. lib.6.* ubi *in vers. Inhibemus*, id prohibitum est in exemptis, vel non exemptis locis, Regularibus domos ædificare absque Sedis Apostolicæ licentia. Præterea aliquæ sunt concessiones speciali indulto, ut aliquæ Religiones Monasteria construant absque licentia Summi Pontificis, ex sola Ordinarii licentia, prout concessit Paulus V. Religiosis Carmelitanis Discalceatis Congregationis sanctæ Mariæ, & Congregationi Clericorum Regularium S. Pauli, quarum meminit Barbosa *de offic. Episcopi, 2. part. allegat.26. num.4.* Verùm illas revocavit Urbanus VIII. 58. Augusti 1624. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.3. disput.5. quæst.1.* Tonditus *tom.1. Quæst. Benefic. cap.53. num.5.* Ergo semper est necessaria ad construendum novum Monasterium licentia, aliàs semper erit necessarium speciale indultum. Denique, licèt Tridentinum *dict. cap.3.* petat ad construendum Monasterium licentiam Episcopi, id tamen non derogat licentiæ Summi Præsulis requisitæ ex aliis juribus ad fundandum Monasterium; sed tantùm decerpitur, utramque licentiam esse necessariam. Barbosa *d. allegat.26. num.4.* Tonditus *d. cap.23. num.4.* Solorzano *d. cap.23. à num.19.* Zerola *verbo Monachi, num.2.* Riccius *4. p. decis.168. num.4.* Magistris *in Sylv. Eccles. lib.1. c.2. n.3.*

45. In hoc ergo dissidio animadverto, duobus modis posse intelligi jura, quæ loquuntur de domibus Religiosorum. In primis quando tantùm sunt hospitia, ubi Religiosi tanquam viatores pertranseunt; & tunc non est licentia necessaria, nec Papæ, nec Ordinariorum. Ratio enim est, quia ibidem non dicuntur propriè habitare, sed stare per transitum, *l.1. §. Habitatores, ff. de his, qui dejecer. l. penult. §. Dein factum, ff. naut. & caupon.* nec sub nomine Monasterii domus istæ intelliguntur. Gallinus *cons. 326. num.6.* Hartmannus *cons.13. n.4.* Quamobrem ad has domos, seu hospitia construenda, nulla est necessaria licentia, nec Papæ, nec Ordinariorum, ut in terminis Bullæ Clementis VIII. tenet Riccius *2. part. decis. 140. in fine*, Bonacina *tom.3. disput.2. quæst.8. part.2. n.2.*

46. Secundò quando domus, seu monasteria construuntur, ut vivant cœnobitæ conventualiter, & in communitate, non autem per transennam: in quo quidem casu animadverto, plures Doctores tenuisse, necessariam esse licentiam Ordinarii, verumtamen non excludunt licentiam Summi Præsulis, ut videre est in Sanchez, & Valenzuela relatis *num. 41.* idem Valenzuela *consilio 84. n.9.* Gratianus *tom.3. discept. cap.517. num.18.* P. Gregorius *de Republica, lib.3. cap.9. num.2.* ideò non est facilè admittenda prima sententia, quæ quidem apertè paucorum est. Quamobrem admitto secundam asserentem, solam non sufficere licentiam Episcopi, sed necessariam esse Sedis Apostolicæ, ut declaravit Sacra Congregatio, cujus verba transcripsit Solorzano *dict. cap.23. num.21.* sic: *Monachi non possunt ædificare Monasterium in Parochia, in qua id non habent; sine cognitione & licentia Papæ, & practicatur sic, quod Episcopus dat assensum Monachis ædificandi Ecclesias, & Monasteria, reservato beneplacito, assensu, & confirmatione Sedis Apostolicæ, impetranda intra tanti temporis curriculum.* De qua etiam praxi testatur Zerola *dict. verbo Monachi, num.2.* Et probatur ratione, nam Monasteriorum ædificatio de gravioribus est, & quæ requirunt maximam considerationem, ut declaratur in Bulla Clementis VIII. graviora enim Ecclesiæ debent per Caput expediri, *cap. Majores 3. de Baptismo*, Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. allegat.112. per tot.* Ergo erit necessaria licentia Papæ, simul cum licentia Episcopi ad ædificandum Monasterium, prout etiam tenent Campanilus *in Divers. jur. can. rub.15. cap.13. num.80. in fine*, Barbosa *ad Concilium, sess.25. de Regul. cap.3. num.28.*

47. Illud verò obliviscendum non est, hanc licentiam ab Episcopo præstandam, non posse dari à Vicario illius, nisi ad id habeat speciale mandatum; nam ut dictum est, ædificatio ista est de gravioribus, quæ non venit in generali mandato, & ideò necessarium est speciale, aliàs non poterit à Vicario ex generali commissione præstari. Riccius *1. p. decis. 182. num.4.* Campanilus *dict. cap.13. conclus.3.* Barbosa *d. 3. p. alleg.26. num.3.* Solorzano *d. cap.23. n.19.* Frasso *de Patr. Ind. 1. p. cap.4. n.14. in fin.*

48. Sed quid de translatione Monasterii de uno ad alterum locum? Eo quidem casu novum Monasterium construitur, & ædificatur; & in hac translatione, seu mutatione necessariam esse licentiam Summi Pontificis, est textus expressus *in cap. un. de excessibus Prælat. in 6. Clem. Cupientes 3. de pœnis.* Est enim difficultas, an requiratur nova licentia Ordinarii? Prima sententia asserit, non esse necessariam novam licentiam Ordinarii; nam quamvis jura petant licentiam hanc ad novam constructionem Monasterii, non ita verò ad mutationem, seu translationem illius, prout patet in Trid. *d. sess.25. cap.3. in fin.* Ergo absque licentia Ordinarii poterunt ad alium locum transferre Monasterium. Et confirmatur, nam Regulares exempti sunt à jurisdictione Episcoporum, nisi in casibus, quibus specialiter illis subduntur, *cap.1. vers. In eos, de Privilegiis lib.6.* Trident. *sess.6. de Reform. cap.3. & sess.21. cap.2. & 14.* Cenedo *can. quæst. 26.* Cevallos *de cognit. per viam violent. quæst.71.* Diana *3. p. tract.1. res.20.* Tus-

chus *lit. A, conclus.7.* Non autem specialiter, & expressè Religiosi subjiciuntur ad petendam licentiam Ordinarii ad transferendum, seu mutandum Monasterium: Ergo minimè tenentur eam petere. Denique est privilegium Sixti V. concessum Generali Sancti Benedicti in Lusitania, ut ex consensu Capituli, absque licentia Ordinarii transferat Monasteria ad loca commoda, cujus verba transcripsit Barbosa *d. allegat.26. num.9.* quod quidem licèt tantùm illi Religioni concessum fuerit, aliis communicatur ex concessione Leonis X. quam refert Cherubinus *tom.1. fol.524.* Rodriguez latè *tom.1. quæst.55. art.1. cum sequent.* Campanilus *dict. rub.12. cap 13. num.81.* Suarez *de censur. disput.23. sect.5.num.24.* Cruz *de stat. Religios. lib.2.cap.4.* Ergo ex simili privilegio possunt Religiosi mutare, seu transferre sua Monasteria absque licentia Ordinarii. Tenet Diana *3. p. tract.2. ref.136.* Bonacina *de censuris, tom.3. disput.2. quæst.8. punct.2. proposit.1.n.5.* qui alios refert.

49. Secunda sententia tenet contrarium, ex decisione textus *in cap. Si quis vult 41. 16. quæst.7.* ubi sic Bonifacius decernit: *Si quis vult Monasterium suum ad meliorandum in alium locum ponere, fiat cum consilio Episcopi, & Fratrum suorum.* Cæterùm probatur, nam licèt in Concilio Tridentino *dict. sess.25. de Regularibus, cap.3.* non fiat mentio de mutatione Monasteriorum, est casus omissus, relictus in dispositione juris communis, *l. Si commodissimè 10. ff. de liber. & posthum. l. Si cùm dotem 22. ff. solut. matrim.* Molino *de rit. nupt. lib. 3. quæst. 58. num. 16.* Rota apud Farinac. *2. p. decis.171.num.8.* Marius Ant. *var.lib.2. resolut.11. num. 16.* Et casus omissus in nova constitutione, intelligitur secundùm antiquam, *l. Si verò 64. §. de viro, ff. solut. matrim.* Gironda *de Privileg. num.556.* Cùm ergo de jure communi *in d. cap.Si quis vult*, requiratur ad mutationem Monasterii Episcopi licentia, inde est, ut sit necessaria. Præterea probatur *ex cap. Authoritate 4. de Privileg. in 6.* ubi Monasterium nequit ædificari absque licentia Episcopi, in loco non exempto; & si exemptos fuerit, absque authoritate Papæ: Sed in translatione Monasterii verè, & realiter ædificatur Ecclesia, & novum Monasterium: Ergo nequit fieri absque licentia Episcopi. Confirmatur, nam ideò in loco non exempto requiritur Ordinarii licentia, quia eo occupato per Monasterium, fit exemptus à jurisdictione Episcopi, quæ damnum percipit: Sed hoc damnum, & præjudicium Episcopi est in translatione Monasterii: Ergo sicut in ædificatione est necessaria ejus licentia, similiter in translatione. Denique est textus *in cap. un. de excessibus Prælat. in 6.* qui non solùm loquitur de Monasteriis constructis, sed etiam de construendis, & de novo faciendis: quod quidem verificatur in translatione Monasteriorum, cùm de novo ædificentur. Ergo semper erit necessaria licentia Ordinarii in translatione, sicut in ædificatione Monasterii. Portel. *de dub. Reg. verbo Monasterium, num.5.* Rodriguez *Regul. Quæst. tom.1. quæst. 23. art.7. ad finem*, Barbosa *dict. allegat.26. num.8. & 9.* Crux *dict. lib.2. cap.9. num. 1.* Riccios *4.p. decis.168.* Tondutus *dict. cap.23. num.7.* Larrea *decis. Granatensi 97. à num. 15.*

50. In hoc dubio animadvertentendum, jura quæ pro hac secunda opinione adducuntur, varia interpretamenta recipere. Nam quoad textum *in dict. cap.Si quis vult*, nonnulli inquiunt, minimè illic peti licentiam, seu consensum Episcopi, sed tantùm consilium; quod longè se habet, cùm eo petito, possint Regulares ad libitum Monasteria transferre; quod secus de licentia. Sed tamen hoc interpretamentum admittendum non est, quia licèt textus ille dicat, *cum consilio*, idem est ac si diceret, *de licentia & consensu Episcopi*, prout est textus *in cap. 1. de for. competent.* ubi Clericus, nequit conveniri coram alio Judice Ecclesiastico, nisi de consilio proprii Episcopi; quod quidem intelligendum est de licentia, & consensu illius, ut declarat textus *in cap. Si diligenti 17. eod. tit.* & cum multis tradit Barbosa ibi: *à num.7.cap. Cùm olim 7. de Arbitris*, ubi Abbas *num.5.* idque optima ratione; nam quoties consilium petendum est ab eo, qui in jurisdictione potest detrimentum pati, non intelligitur de consilio propriè, sed de licentia, & consensu illius, ne ei injuria irrogetur: quapropter *in dict.cap.Si quis vult*, consilium, licentia, & consensus Episcopi intelliguntur, ut optimè docet Larrea *d. decis.97. n.10.*

51. Aliud etiam interpretamentum adducunt alteri, nempe textum illum esse intelligendum, quando Religiosi non erant exempti à jurisdictione Episcoporum. Ast post exemptionem nequit procedere, nisi in casibus quibus expressè subjiciuntur Episcopis, ut jam diximus, & cum multis docet Sanchez *de Matrim. lib.7. disput.33. num.23.* Guiserius *de Iudic.Regul.cap.9. num. fin.* Sed tamen nec hoc interpretamentum est admittendum, quia negatur Regulares quoad ædificanda Monasteria subjectos non esse ad petendam licentiam Episcopi; quod ideo est trahendum ad translationem, propter jura, quæ loquuntur non solùm de ædificatione, sed etiam de translatione, & nova ædificatione; ac etiam propter identitatem rationis, *ex l. Illud, ff. ad l. Aquiliam, l. Illud, C. de Sacros. Ecclesiis, l.Cùm ratio 6. ff.de bon. damnat.* & latè prosequitur Larrea *ubi proximè, à n.29.*

52. Textus *in d.cap.Authoritate, & cap.un.de excessibus Prælat. in 6.* inquiunt intelligendos non de translatione Monasterii, sed de ædificatione; & in Monasteriis constructis, non de construendis, post textum *in d. cap. unico*, ut interpretatur Suarez *de censur.disp.23. sect.5. num.33.* Verumtamen si conspiciatur textus in *d. cap. Authoritate*, verè, & realiter loquitur de qualibet domo, seu Monasterio construendo, unde querelæ, rixæ, & scandala poterant oriri: quod quidem similiter procedit in mutatione Monasterii, quia respectu loci ubi ædificandum est, possunt similia inconvenientia oriri, & causari. Tum interpretatio Suarez ad textum *in cap. unic. de excessibus Prælat.in 6.* incerta est, repugnat enim litteræ illius textus: tum & dispositioni legum, quæ regulariter loquendo respiciunt futura, nisi expressim de præteritis tantùm loquantur, *l.Leges 2. C. de legibus, cap. fin. de const.* ubi communiter Scribentes. Quamobrem jura ista secundam sententiam probant, prout probat Clementina *Cupientes 3. de pœnis.* Quidquid Suarez dicat, intelligendum tantùm de Monasteriis constructis usque ad tempus Clementis V. Larrea *d.decis.97. n.27.*

53. Hinc resolvendum est, de jure communi loquendo, Religiosos non posse transferre, seu mutare Monasterium ad alium locum absque licentia Episcopi, nec in hoc erit dubitandum. Erit ergo difficultas, an ex aliquibus Indultis possint Religiosi has mutationes facere independenter ab Episcopo. Et aliqui affirmant, idque probant ex concessione Julii II. Sixti V. Leonis X. & aliis privilegiis congestis à Barbosa *de univers. jur. lib.2. cap. 10. num. 69.* ubi hanc sententiam tenent Suarez *dict. sect. 5. num. 33.* Filliucius *tract. 14. cap.8. quæst.8. num.145.* Navarrus *in Manual. cap. 27. num. 144.* Bonacina *dict. quæst.8. punct.2. proposit.1. num.5.* Tondutus *dict. cap.23. num.7.*

54. Sed contrarium tenet Larrea *dict. decis.97. num.26.* ex decreto Urbani VIII. 17. Augusti 1633. quod refert Barbosa *de offic. Episcop. in fine dict. const. fol. mihi 63.* ubi generaliter omnibus Religionibus interdicitur novas Domos, seu Conventus erigere absque licentia Ordinariorum. Estque etiam ad id aliud Decretum ejusdem Urbani, 28. Augusti 1623. Refert

Tamburi

Tamburinus *de jur. Abbat. tom. 3. disput. 3. quæst. 1.* & meminit Tondutus *d. cap. 23. num. 5.* idem mandans, non obstantibus quibuscunque privilegiis. Unde indulta illa jam suprà relata, derogata remanent, & res redacta ad jus commune, requirens utramque licentiam ad mutationem, seu translationem Monasterii, *ex d. cap. Si quis vult, cap. unic. de excessibus Prælat. in 6. clement. Cupientes 3. de pœnis, l. 9. tit. 14. p. 1.*

55. In hoc dubio dico, tribus modis considerandam esse hanc mutationem, seu translationem Monasteriorum. Primò, quando translatio fit ex loco incommodo ad locum commodum, & sanum, vel magis proficuum, etiam exemptum, prout erat locus ubi erat situm Monasterium, nec exinde aliquod præjudicium sequitur Episcopo, nec alicui Ecclesiæ Parochiali; & tunc credo ex Indultis Regularium, absque licentia Episcopi posse fieri mutationem, seu translationem, in quo quidem casu rectè possunt Indulta prædicta à Religiosis, quibus concessa sunt, aut aliis per communicationem. Ratio est, nam ad hunc casum concessa videntur ista rescripta, in quo nullum præjudicium sequitur alieni tertio; quod quidem necessariò in quolibet rescripto intelligitur, cùm mens sit Pontificis nullum lædere, nec aliquod præjudicium inferre, *l. 2. C. de precib. Imp. offer. cap. Cùm ordinem 6. de Rescript.* Gironda *de Privileg. num. 282.* nec talc rescriptum est adimplendum, si contineat tertii præjudicium. Azevedus *in l. 5. tit. 14. lib. 4. Recopilat. n. 35.* Mascardus *de probat. conclus. 1003. num. 51.* Brunorus à Sole *in loc. com. verbo Rescriptum, num. 1.* Cabedo *2. p. decis. 93. num. 5.* Ergo cùm in hac specie nullum præjudicium inferatur juri Episcopi, aut alicui Ecclesiæ, rectè ex his Indultis poterunt Religiosi mutare, aut transferre Monasterium ad alium locum exemptum commodiorem. Præterea, quando jam est fundatum Monasterium, & transfertur ad alium locum exemptum, & sine aliorum præjudicio, nullus novus acquiritur titulus, sed primus renovatur. Tondutus *d. cap. 23. num. 7.* Ergo minimè erit necessaria nova licentia, sed Indulta illa rectè procedunt: & in hoc casu admitto sententiam Doctorum relatorum *num. 53.*

56. Secundus modus erit, quando Religiosi voluerint transferre Monasterium ad locum non exemptum, sed de jurisdictione Episcopi; & tunc assero cum Lartea, necessariam esse novam licentiam Ordinarii, ex Constitutione Urbani, quam ipse refert, & quam refert Tamburinus derogantem omnibus Religiosorum privilegiis circa Monasteriorum erectionem citra licentiam Ordinariorum, quas etiam compilavit Barbosa *in summario, verbo Monasteria, collect. 503. num. 11.* Ratio est, nam hæc non est propriè translatio, ac mutatio cum eisdem juribus, & titulis antecedentibus; sed nova erectio Monasterii cum novo titulo, scilicet auferendi Episcopo locum non exemptum, & proprium suæ jurisdictionis. Ergo talis translatio debet necessariò contineri in dictis Decretis Urbani, derogantibus omnibus privilegiis Religiosorum ad translationem Monasterii. Cæterùm, nam Indulta Religiosorum, quatenus derogant juri communi, & præjudicium inferunt, strictè sunt interpretanda, & quominus lædant, *l. Rescripta 7. C. de precib. Imperat. offer. l. 47. tit. 18. p. 3.* Petrus Gregorius *lib. 1. de Rescript. cap. 28. num. 4.* Barbosa *in cap. 38. de rescript. num. 6.* Gratianus *discept. cap. 938. num. 14.* Ergo Indulta illa non sunt intelligenda quando translatio Monasterii fit ad locum non exemptum, ubi Episcopus habet jus quæsitum, quod Pontifex lædere non intendit. Gomez *in l. 40. Tauri, num. 89. vers. Sine justa,* Menchaca *Illustr. cap. 1. num. 6.* Tuschus *lit. P, conclus. 687. à num. 1.* Cyriacus *controv. 310.*

57. Deinde Decreta Urbani, quatenus conformia juri communi statuenti peti licentiam Ordinarii ad mutationem Monasterii, facilè sunt extendenda ad translationem ad locum non exemptum; quælibet enim reductio ad jus commune facillimè est admittenda, ut in terminis exemptionis valet videri, quando Canonici eximi à jurisdictione Episcopi intendunt, contra quos existit aliqua consuetudo, utique servanda, ut magis conformis juri communi, *cap. Non est 3. de consuet. in 6.* prout in Adjunctis tenent Satavia *de Adjunctis, quæst. 47.* Valenzuela *cons. 79. num. 103.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 14. à n. 60.* Cùm ergo de jure communi ad ædificandum, seu transferendum Monasterium requiratur licentia Episcopi, Urbani Decreta facillimè debent extendi ad translationem, utpote quæ sint res magis conformis de jure communi, si locus non est exemptus.

58. Denique, licèt Indulta certa fuissent, & non derogata per Decreta Urbani, ratione exequutionis necessariò est recurrendum ad Episcopum, coram quo sunt præsentanda, ut cognoscat, an aliquid obstet eorum exequutioni, ut ex multis declarationibus probat Garcia *de Beneficiis, 7. p. cap. 1. num. 102.* Gratianus *discept. cap. 196. num. 44.* Lartea *dict. decis. 97. num. 17.* Ergo semper est recurrendum pro licentia Episcopi, declarante nullum adesse obicem ad exequutionem privilegiorum, ut Monasterium in locum non exemptum transferatur ex necessitate exequutionis, licèt non alia licentia requireretur.

59. Tertio modo casus iste valet considerari, scilicet quando aliquis fundaverit ex propriis bonis Monasterium in aliquo certo loco, & vellent Religiosi ad alium se transferre: quo quidem casu licèt Religiosi habuissent Indulta se transferendi ubi voluerint, sive ad locum exemptum, sive non exemptum, erit necessaria licentia Episcopi; nam tunc est commutatio ultimæ voluntatis defuncti in illo loco certo Monasterium fundantis: quare hæc translatio necessariò facienda est ex justa causa, & de licentia Episcopi, ex Trident. *sess. 22. de Reform. cap. 6.* Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. allegat. 83.* & nos late diximus *lib. 1. cap. fin. à num. 13.* Idcircò in præsentiarum semper est facienda causâ cognitâ, & de licentia Episcopi, ut benè defendit Tondutus *dict. cap. 23. num. 8.*

CAPUT III.

Prosequitur materia antecedens: & de nova erectione Ecclesiarum ex necessitate ab Episcopo facienda. Elucidatur caput 3. *de Ecclesiis ædificand.*

SUMMARIUM.

Licentia ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium potest præstari à Capitulo, Sede Vacante, etiam cum reservatione juris patronatus, n. 1. Sed an ad ædificationem Ecclesiarum, seu Monasteriorum sit necessaria licentia Principis Secularis? Prima sententia affirmat, n. 2. Secunda negat, à n. 3. Resolvitur ut urbanè petatur, n. 5. non verò ex necessitate juridica, & comprobatur à n. 6.

Princeps ex eo quod causa pertineat ad bonum publicum, nequit se introducere, si causa sit Ecclesiastica, n. 7. Sed debet agere pro suo interesse coram Ecclesiastico Judice, n. 8.

Impedimentum, ne Ecclesia, seu Monasterium ædificetur, odiosum est, n. 9.

Ad Ecclesiam ædificandam dos est necessaria, n. 10. & apud

apud Ethnicos hoc est observatum, & apud nostros Hispanos, n.11.

An dos ista sit constituenda in ædificanda Capella, seu Oratorio? Negarunt aliqui, n.12. Affirmarunt alteri, n.13. Resolvitur & distinguitur, n.14.

Hac dos à principio ædificationis est designanda, & imponenda; & debet imponi ab ædificatore, vel ab ejus hæredibus, vel ab Episcopo, si Ecclesiam absque dote consecraverit, n.15.

Est etiam necessarius locus, qui non debet esse profanus, vel alienus, & absque aliquo honore, ibid. Ecclesiâ ædificatâ in solo alieno, solum cedit Ecclesiæ, & si solum sit alterius Ecclesia, habet juspatronatus, n.16.

Si in area, aut loco sunt hæretici, aut Pagani tumulati, exhumantur: & idem in dubio. Secus si constet fuisse Christianos, n.17.

De forma ædificii Templorum, olim similis Templo Salomonis, n.18. & 19.

Ecclesia Christianorum in formam longam & in modum navis communiter fiunt, n.20. & in aliquibus distinguuntur à Templo Salomonis, n.21.

Ante fores Ecclesiarum erant olim fontes aquæ communis, n. 22.

Ex causis hîc recensitis erigi valet nova Ecclesia? n.23. Ponitur ratio decidendi, n.24.

Hæc causa debet esse gravis, & cui aliter occurri non potest: Si tamen populus sit numerosus, non erigitur nova Ecclesia, sed adjutores Parochus suscipit, n. 25. vel suppetias quærit Oratorium construendo, n.26.

Hæc Oratoria (vulgò Ayudas de Parochia) semper remanent in proprietate Ecclesiæ matricis, nec divisio fit Decimarum, sed ponitur Clericus ad nutum amovibilis cum salario, n.27. An quando in Parochia sunt Decimarum participes Clerici adjutores, teneatur Parochus suis expensis solvere? Affirmatur, n.28.

Distinguitur, quando Parochus non haberet nisi decentem congruam; nam tunc tenentur contribuere participes, n.29. Parochus habet fundatam suam intentionem in decimis Parochiæ, & concessiones decimarum participibus factæ, non detractâ necessariâ portione ad administrationem Sacramentorum, sunt nulla, n.30.

Si Parochia habeat Rectorem, & Beneficiatos, omnes pro rata tenentur solvere adjutores, n.31. Refertur casus, n.32.

Si Beneficium est pingue, & non alii Beneficiati, solus Parochus solvit coadjutores, n.33.

Si Beneficium est tenue, & alii non sunt participes, nec decima, Populus contribuere tenetur, n.34.

Religiosi Mendicantes sunt Coadjutores Parochorum, & tenentur illos adjuvare in necessitatibus, n. 35. & 36.

An possint Religiosi ex licentia Prælatorum degere in oppidis ad petendas eleemosynas, excipiendas confessiones, & prædicandum? Negarunt aliqui, à n.37. usque ad 39.

Sed contrarium tenent alteri: & comprobatur, à n. 40. usque ad 47.

Explicatur Decretum Clementis, & Urbani VIII. & considerantur tres casus. Primus quando Religiosus vocatur à Parocho, ut eum adjuvet; & tunc Religiosus rectè in Oppido resides, nec rectè ab Episcopo repellitur, nec ad id Parochum cogit, ut expellat, n. 47.

Ex multitudine Religionum confusio oritur in Ecclesia: & multitudo Religiosorum non est bona ad regimen spirituale, n 4 . & 49.

An quando Parochus est sufficiens propter populi paucitatem, possit secum habere Religiosum? Videtur negativè respondendum, n.51. Sed contrarium defenditur, a n.52.

Olim Missæ à mulieribus cantabantur, secus hodiè, quin Rector tenetur secum habere Clericum ad psallendum, ibid. & n.53.

Parochus etiam in oppidulis parvis, moraliter non est sufficiens ad excipiendas confessiones, n.54.

Possunt Parochiani confiteri cum quolibet Religioso approbato, absque licentia Parochi; & cum quolibet approbato, etiam Seculari, ex indulto Bullæ, ibid.

Parochus solus in oppido magnopere indiget Religioso ad benè administrandum, & ob periculum suæ animæ, n.55.

Melius est administrare prævia confessione, n.56.

Ministrare Sacramenta cum lethali culpa, grave peccatum esse, defenditur contra aliquos, n.57.

Decretum Tridentini sess. 23. de Eucharistia, cap.7. difficile est ad praxim adducere, n.58.

Secundus casus, quando Religiosus non est in oppidis ad adjuvandum Parochum, sed ad mendicitatem ex licentia Prælati; tunc si Monasterium non indigeat, nequit in oppidulis degere, n.59. secus si indigeat, n.60. Ex causa arbitrio Prælati libranda possunt Religiosi extra claustra degere, ibid.

Religiosus extra claustra degens ex licentia Prælati, perinde est ac si viveret intra, n 61.

In claustris degere non est de substantia Religionis, n.63.

Mandata Episcoporum, ut ab oppidis Religiosi Mendicantes ejiciantur, sunt contra privilegia eorum, n.64. & tendunt ad grave dedecus Religionum, n.65.

Bona multa proveniunt ex assistentia Religiosorum in oppidis, n.66. & 67.

Religiosus nequit extra claustra vagari, & sine licentia Prælati morari, n.68. Et si extra claustra deliquerit, poterit ab Episcopo puniri, ibid. Hoc modo interpretanda mandata Episcoporum, n. 69. & 70.

1. HÆc licentia ædificandi Ecclesiam, aut Monasterium, Sede vacante, poterit concedi à Capitulo: quod non solùm intelligas simpliciter, sed etiam cum reservatione jurispatronatus. Ratio enim est, quia hæc licentia procedit à jurisdictione ordinaria Episcopi, quæ Sede vacante transfertur ad Capitulum, ut notum est: Ergo Capitulum, Sede vacante, poterit similes licentias concedere, etiam cum reservatione jurispatronatus. Pavinus *de offic. & potest. Capituli, p.3. quæst.2. num.5.* Garcia *de Beneficiis, 5.p. cap.9.num.79.* Vivianus *in Praxi jurispatronat. 1. p. lib.2. cap.1. n.12.* Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. allegat.70. num. 32.* Diana *8. p. tract.4. res.54.* Frasso *de Patronat. Ind. 1. p. cap.4. num.14.*

2. Est tamen dubium grave, an in ædificatione Ecclesiarum, vel Monasteriorum sit necessaria licentia Principis secularis? Prima sententia affirmat; nam locus publicus nequit fieri sacer absque licentia Principis, *l. Sacra 9. vers. Sciendum, ff. de rerum divis. l. fin. ff. ut in poss. legat. eatur.* Ergo ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium, semper erit necessaria licentia Principis. Cæterùm ex Ecclesiarum, seu Monasteriorum ædificatione quamplura damna Respublica pati valet: tum quia plures domus vicinorum demoliuntur, & plures sunt Clerici, & Religiosi, qui nec ex decimis, nec eleemosynis valent sustentari, quod est maximum inconveniens, ut patet ex Tridentino *d. sess. 25. cap. 3.* & ex constitutione Clementis VIII. jam relata. Ergo ne hæc damna Reipublicæ oriantur, necessarium est recurrere ad Principem, tanquam Caput Reipublicæ, ut decernat, ne hæc damna sequantur. Et confirmatur, nam ratione œconomicæ, & politicæ gubernationis hoc pertinet ad Principem, tum ratione protectionis, quam debet Princeps habere circa gubernationem Ec-

Ecclesiarum

fiarum, & Monasteriorum, ne bonum illorum regimen turbetur. D.Salcedo *de leg. polit. lib.2. cap.22.n.6.* Ergo in ædificatione Ecclesiarum, vel Monasteriorum semper erit necessaria licentia Principis. Denique exemplo probatur, nempe in nostra Castella, ubi nulla Monasteria possunt ædificari absque nostri Regis licentia, postea à Senatu Regio confirmanda: quem quidem morem antiquum etiam observavit D.Bernardus *epist.301.* scribens ad Sanctiam, sororem Imperatoris Hispaniæ. Ergo nec Ecclesiæ, nec Monasteria possunt ædificari absque Regis licentia. Capycius *decis.132.num.6.* Rodriguez *tom.1. Quæst.Regul. quæst.23. art.7.* Navarrete *Conservas de Monarch. decis.42.* Larrea *d. decis.97.num.18.* Solorzano *d.tom.2. lib.3.cap.23. à num.30.*

3. Secunda sententia contrarium tenet, & asserit licentiam hanc non esse necessariam, quin potiùs si aliquod statutum eam petierit, contra libertatem Ecclesiasticam erit. Ducitur ex decisione textus *in cap.Futuram 15. 12. quæst.1.* ubi Constantinus Imperator dedit licentiam liberam Ecclesias ædificandi; quod licèt de facto, & absque ullo jure interdictum fuerit à Valente, & Theodosio, Arcadioque, *l. Nemo 14. C. de Relig. & Sumpt. fun.* hanc tamen cassavit postea Justinianus *in l.Sancimus 46. §. Sed si quidem, C.de Episcop.& Clericis*, & ex sola licentia Episcopi Ecclesias ædificari posse permisit, ut *in Auth. Vt nullus fabricetorat. dom. prater volunt. Episcop.* Unde si Princeps interdicat, ne absque ejus licentia Ecclesia, seu Monasterium ædificetur, aget contra privilegium Ecclesiæ, & ejus libertatem, ut benè notat Maynardus *de Privilegiis Ecclesiæ, part.2.art.22,num.23.* Cæterùm ex libertate naturali liberum est cuique ædificare in suo loco absque licentia alicujus, §. *Cùm in suo solo 27.cum sequent. Inst. de rer.divis.* ita ut si ex aliena materia ædificaverit,solo cedit, ut ibi explicant communiter Scribentes, *l.Adeò 7. §. Cùm in suo, l.Si suprà 28.ff. de acquir. rer.dom.l.Julianus 38.ff.de rei vindicat,l.38. tit.28.part.3.* Cujacius *lib.2. observat. cap.4.* Connanus *comment. lib.3.cap.6. num.7.* Ergo contra libertatem Ecclesiarum erit, ne Ecclesiæ, aut Monasteria ædificentur absque licentia Principis sæcularis.

4. Deinde, si aliquod damnum sequatur, vel contra Rempublicam, vel contra alias Ecclesias, seu Monasteria, cognitio ista non pertinet ad Principem sæcularem, sed ad Ecclesiasticum, cujus licentia petitur, & illam præstat causâ cognitâ, ut jam diximus in constitutione Clementis VIII. Spino *de testament. gloss.3. à num.10.* Ergo quoties Princeps sæcularis hanc licentiam dare voluerit, usurpat jurisdictionem alienam, & vulnerat Ecclesiæ libertatem. Belletus *Disquisit. Clerical. 1.part. tit.6. §.1.n.20.* Riccius *in Praxi, tom.3. resolut.207.n.7.* Diana *1.part. tract.1. resol.61. & resol.128.* Valenzuela *contra Venet. 2.part.ex num.35.* Anastasius Germonius *in Assert. libert. Ecclesiæ, cap.8.* Barbosa *de univers.jur. lib.2. cap.2. n.3.* latè Bastida *contra F. Paulum, 2.part. à fol. mihi 127.*

5. Sed in re dicendum, duobus modis considerari posse hanc licentiam petendam à Principe sæculari ad ædificationem Ecclesiæ, seu Monasterii. Primò, quando solùm urbaniter, & politicè petitur, ut annuat ædificationi, & in hac consideratione petenda est à Principe Supremo. Ratio, nam ut benè expendit Solorzanus *d. cap.23. n.35.* indecens sanè fuisset, si in locis Principum Ecclesiæ,aut Monasteria ædificarentur absque eorum venia petita, cùm etiamsi in fundo alicujus privati fuissent ædificanda, similis venia, atque etiam licentia necessariò esset petenda. Rursus id convenit rationi utilitatis, aut Monasterii ædificandi; nam cùm Reges Christiani, præcipuè nostri Catholici, tantoperè Ecclesias, & Ecclesiasticas personas protegant, & communiter Protectores dicantur, Acuña *in cap. Hadrianus, 63. dist.num.5.* Peteyra *de Manu Regia, cap.7. à num.1.* Salgado *de Reg. protect. 1.part. cap.1. prælud.2. num.73.* Mena *var. lib.1. quæst.5. num.35.* (quod non intelligo ratione alicujus jurisdictionis, sed quatenus Ecclesiis aut Ecclesiasticis auxiliantur, quin in eos aliquam potestatem exerceant:) inde est, ut hæc venia urbanica, & politica à supremis Principibus sæcularibus petatur, ut ad auxilium præstandum faciliores se præbeant. Ergo semper conveniens valdè est, eam urbanicè petere.

6. Secundo modo valet considerari hæc licentia, scilicet quando petitur causâ cognitâ, & ex necessitate, ita ut eâ denegatâ, interdicatur Ecclesiæ, aut Monasterii ædificationem, nec aliter fieri possit: & hoc modo petenda non est, & statutum id præcipiens, erit contra libertatem Ecclesiæ. Probatur ex decisione textus *in cap.fin.de Ecclesiis ædificand.* ubi Pontifex scripsit, liberum esse Episcopis Ecclesias necessarias construere. Unde communiter inferunt DD. quod si Princeps aliquid statuerit, aut decreverit contra hanc libertatem liberè Ecclesias ædificandi ex sola facultate Episcopi, contra libertatem Ecclesiæ erit statutum, prout ex multis ibidem deducit Barbosa *num.1. vers. Ex hoc textu.* Deinde probo ex epistola D. Bernardi 301. ubi circa ædificationem Conventus de Tholdanos querimonia erat cum Fratribus Cartaecnensibus; verùm urbanicè remittit causam ad Consilium Sanctiæ, Imperatoris Hispaniæ sororis. Sed si adhuc res nequit componi, & ad litem perventura sit, asserit ad Episcoporum duorum judicium deveniendum. Damus verba: *Si autem vestris (quod non credimus) salutaribus monitis, aut consiliis contradictoret illi acquiescere nolunt, tunc judicio duorum Episcoporum, ad quos duo illa loca jure parochiali pertinere noscuntur, omnis inter eos controversia terminetur.* Unde clarissimè constat, tantùm ex urbanitate ad Principem sæcularem recurrendum, vel propter licentiam, aut amicabilem compositionem in ædificandis Ecclesiis, seu Monasteriis. Verùm quando ex jurisdictione aliquid est expediendum,ad Episcopos est recurrendum, habentes jurisdictionem Ecclesiasticam. Ergo in hac specie nequit dari licentia à Principe sæculari; quin imò si statuat petendam esse ab eo, erit contra libertatem Ecclesiæ. Hæc tamen, & quæ sequuntur, dicta sint salvo jure & honore Supremis Principibus debito, singulorumque Regnorum & provinciarum laudabilibus consuetudinibus.

7. Deinde, non benè infertur: Hoc pertinet ad bonum Reipublicæ, & bonam gubernationem. Ergo Princeps ex sua potestate, & jurisdictione potest procedere. Quam quidem consequentiam passim Scribentes pro jurisdictione Regali ut certam admittunt. Verùm incerta est, absolutè loquendo; nam quando hoc bonum, vel damnum Reipublicæ non per se dependet, sed per indirectum, ex aliqua re pendente à jurisdictione Ecclesiastica, nequit Princeps sæcularis se intromittere in re illa Ecclesiastica, ex eo quod per indirectum sequatur damnum, aut utilitas Reipublicæ; aliàs hac occasione Princeps sæcularis posset jurisdictionem habere in omnibus rebus Ecclesiasticis, quod minimè est admittendum, *ex cap.2. de judiciis, cap.1. de rer. permut. l.50. tit.6. part.1.* Bellarminus *lib.1. de Rom. Pontifice, cap.6.& 7.* Bobadilla *Polit.lib.2. cap.17.* Valenzuela *cons.38* Torreblanca *de jur. spirit.lib.15. à cap.4.* Larrea *decis.4.* Cùm ergo in præsentiarum res, de qua agitur, sit Ecclesiastica, & jurisdictionis Ecclesiasticæ, licèt per indirectum aliquod damnum, aut utilitas Reipublicæ sequatur, nequit Princeps sæcularis se intromittere per actum jurisdictionis ad dandam, seu concedendam licentiam ædificandi Ecclesiam, seu Monasterium.

8. Sed dices: Ad Principem Secularem pertinet prospicere damnum, aut utilitatem Reipublicæ, quia

id pertinet ad ejus principale munus subditos protegendi, *cap. Regum* 23. *cap. Principes* 20. 23. *quæst.* 5. D. Salxedo *de leg. Polit. lib.* 1. *cap.* 14. §. 1. *num.* 12. Ergo ad eum pertinet se introducere in quibuscumque rebus, etiam Ecclesiasticis, ex parte pertinente ad ejus officium & potestatem, ne inde damnum Reipublicæ irrogetur, aut utilitas illius omittatur. Sed respondetur, quando hæc utilitas, aut damnum versatur in re Ecclesiastica, & per indirectum ex ea sequitur, Judex Ecclesiasticus est judex ad cognoscendum de illo damno, aut utilitate Reipublicæ, aut quia incidens est, aut inseparabilis à causa principali, prout in specie, de qua loquimur, ædificare Ecclesiam, aut Monasterium, proprium est jurisdictionis Ecclesiæ; si tamen exinde damnum, aut utilitas sequatur incidens, aut inseparabilis, causa est necessariò per Judicem Ecclesiasticum definienda, *ex l. Quoties* 3. *C. de judiciis.* Barbosa *in l. Titia*, *ff. solut. Matr. à num.* 21. Menochius *de Arbitr. lib.* 1. *quæst.* 91. *num.* 7. Paz *in Praxi, tom.* 1. *p.* 7. *cap. unic. num.* 87. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 161 Ergo tunc Princeps Secularis, si aliquod damnum sequatur Reipublicæ, aut utilitas committatur, ad suum munus adimplendum debet eam petere per suos procuratores, aut Prætores, coram Judice Ecclesiastico illius causæ, contradicendo ædificationem Ecclesiæ, seu Monasterii, non verò trahendo causam ad judicium seculare, ut ibi de ea cognoscatur; gloriosum enim est Principi Seculari fasces suas Ecclesiæ submittere, & ab ea sententiam audire. Unde argumentum illud nullius est ponderis, aut roboris.

9. Denique quælibet contradictio, aut impedimentum, quod fit ad ædificandam Ecclesiam, seu Monasterium, odiosum est. Nam ut dicitur *Proverb. cap.* 3. *vers.* 27. *Noli prohibere benefacere eum, qui potest, si valet: & ipse benefac.* Quem textum ad ædificationem Monasterii expendit Bernardus *d. epist.* 301. Quamobrem Principes sæculares non debent se intromittere in his causis, ut ab iis petantur licentiæ cum cognitione causæ, ita ut tanta impedimenta opponantur: sufficiet tamen, ut dictum est, agere per suos procuratores, quando damnum sequatur Reipublicæ, aut utilitas omittatur, & contradicere apud Judicem Ecclesiasticum. Et in hoc sensu teneo secundam sententiam relatam *num.* 4.

Illud verò animadvertendum, Reges nostros Catholicos rectè interdixisse, ne absque eorum licentia apud Indos Ecclesiæ, seu Monasteria, aut alia loca pia ædificentur; id enim à Summo Præsule concessum est in Bulla Regii Patronatus, cujus verba transcripsit Frasso *de Patr. Ind.* 1. *p. cap.* 4. *num.* 20. & 21. Solorzano *d. cap.* 23. *à num.* 31.

10. Cæterùm ad ædificandam Ecclesiam aliud requisitum est necessarium, nempe ut dos constituatur ad ea, quæ ad illius reparationem, cultum, & ministrorum requisita sunt necessaria, aliàs ædificari nequit, *Authent. de Ecclesiarum tit.* §. *Si quis autem, collat.* 9. *cap. Nemo* 9. *de consecrat. dist.* 1. *cap. Placuit* 1. 1. *quæst.* 2. *cap. pia mentis* 26. 16. *quæst.* 7. *cap. Cùm sicut* 8. *de consecrat. Ecclesia.* Concilium Aurelianense IV. *can.* 23. Tolet. III. *can.* 5. & 15. Vvormatiense tempore Adriani II. *cap.* 3. Ratio enim est, quia si aliàs dotem sufficientem non haberet, facilè rueret, cultus divinus minueretur, & deficerent Ministri: quamobrem dos sufficiens est à principio constituenda, ne hæc damna sequantur. Cæterùm Ecclesia cum suo Rectore conjugium spirituale contrahit, *cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Episcopi.* Quapropter, ut sponsa debet dotari à constituente, secundùm ejus qualitatem, & modum, ut habeat omnia necessaria, *l. Quæro* 60. *ff. de jur. dot.* Illustrant Azorius 2. *p. Inst. Moralium, lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 7. Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 9. Lemaistre *de Bon. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 7. Petrus Gregorius *Part. jur. lib.* 1. *tit.* 28. *cap.* 9. Rota 2. *p. divers. decis.* 141. *num.* 5. Lotterius *de re Benefic. lib.* 1. *quæst.* 31. *n.* 3. Canisius *in cap.* 3. *de jur. patronat.* Barbosa *de offic. Episcopi,* 3. *p. allegat.* 27. *num.* 3. & *allegat.* 70. *num.* 29. & *de univers. jur. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 20. Pasqualigius *de Sacrificio Miss. quæst.* 517. *à num.* 1.

11. His enim dotibus ex ratione suprà considerata, Ethnici falsorum numinum cultores sua fana dotarunt, prout exprimit Ovidius *lib.* 10.

——— *Templisque accedere dotem*
Hanc jussere meis.

Ut cum Censorino tradit D. Gonzalez *in d. cap. Cùm sicut* 8. *de consecrat. Ecclesia, num.* 4. Et in Ecclesia Dei optimè à priscis temporibus adservatum, ut constat ex Chrysostomo *homilia* 18. *in Act. Apostol.* & ex multis Conciliis relatis à Domino Gonzalez *d. num.* 4. Apud nostros Hispanos id summa cura adservatum, ut constat ex Concilio Bracharensi II. *can.* 5. & 16. ubi jam Ecclesiæ dotatæ supponuntur, daturque regula, ne bona illatum dissipentur. Adest etiam Decretum Tolet. III. *can.* 15. tempore Recaredi. Idcircò per chartulam dos assignabatur, cujus formulæ meminit Chrysostomus jam allegatus. Estque monumentum in Ecclesia Toletana formulæ Regis Alphonsi VI. insignissimam illam Ecclesiam dotantis, quam refert Loaysa *ad Concilium Bracharense II. can.* 5. *fol.* 197. per hæc verba: *Ego Rex Alphonsus constituo chartam dotis Beatæ Mariæ Virgini, & omnibus Sacerdotibus castè, & piè vitam agentibus, &c.* Etiamque retulit Lanmeter. *de vet. Cleric. vict.* 2. *p. lib.* 2. *cap.* 58. *vers. Erat autem.* Unde constat, quanta cura Ecclesias Nostri Hispani dotarunt.

12. Oratoriis, vel Capellis an dos sit concedenda, aliquod est dubium, quia aliqui abnegarunt; nam jura loquentia de dotandis Ecclesiis, non de Oratoriis, & Capellis loquuntur, sed tantùm de Ecclesiis, quæ principaliori modo ad cultum, & administrationem Sacramentorum construuntur. Ergo Oratoria seu Capellæ dotandæ non sunt. Et ratione confirmatur, nam licèt ista deficiant, quia parum sunt necessaria, nihil interest: Ergo dotanda non sunt. Rochus *de jur. patronat. verbo Construxit, num.* 6. Urrutigoyti *de Ecclesia Catholic. cap.* 16. *num.* 47.

13. Sed tamen contrarium decrevit Concilium Tolet. sub Recaredo, anno 597. temporibus Gregorii I. ubi statutum est, quod si Oratoria non possunt habere Presbyterum, Diaconus ibi instituatur; si autem census minor fuerit, Ostiarius à Sacerdote eligatur, *qui nitorem intra sinum sanctæ Ecclesiæ faciat, qui & sanctarum Reliquiarum luminaria omni subsequenti nocte accendat.* Transcripsit Lantmeter. *d. cap.* 58. *vers. Obligabatur.* Unde apertè cognoscitur, Oratoria, & quaslibet Capellas dotandas esse, censumque habere debere, ut Ministri sustententur, & necessaria ad cultum eis præbeantur.

14. Sed in re dicendum, duobus modis posse considerari Oratoria, seu Capellas, nempe quando sunt privata, aut publica; si enim privata Oratoria sunt, principaliter non fiunt, nisi ad orandum, nec in eis sunt habendæ campanæ, *cap. Patentibus* 10. *de Privilegiis*: nec Missa est dicenda, nisi ex speciali licentia Episcopi, seu Papæ; quapropter in similibus Oratoriis aut Capellis, ad eorum constructionem necessaria non est dos. Abbas *in cap. fin. de censibus, num.* 3. Graffis *lib.* 2. *decis. cap.* 42. *num.* 7. Cardinalis *cons.* 12. Si verò publica sint, quia in aliquo loco publico instar Basilicæ sunt constructa, habent campanile, & ostium patens in via publica, & ibi Missa celebratur, de quibus Remigius *de Immunit. ampliat.* 2. *num.* 7. Fuscus *de Visit. lib.* 2. *cap.* 12. tunc ad eorum constructionem dos erit necessaria; quapropter Leon *de offic. Capellan.* 1. *p.* *quæst.*

quæst. 3. *num.* 10. scripsit, ad cognoscendum, an sit Ecclesia, aut Capella, seu Oratorium privatum, inquirendum esse an dotem habeat, campanile, decimas, aut primitias; quia si publica est, necessariò debet habere censum, nam debet habere ministrum, & alia necessaria ad cultum divinum, & Missam celebrandam; tum & ad reparationem. Rota 1. *p. recent. decis.* 508. Trullench *in Bull. lib.* 1. §. 3. *dub.* 4. *num.* 6. Barbosa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 2.

15. Hæc tamen dos a principio, antequam Ecclesia construatur, designanda est. Si tamen aliquis absque hac designatione Ecclesiam construxerit, obligatur ad illam construendam, eo ipso quod construxerit, *cap. Piæ mentis* 26. 16. *quæst.* 7. nam sicut pater habens filiam, eo ipso dotare tenetur, *l. fin. de dot. promiss. l. Liberos, ff. de Ritu nupt.* inde est, ut qui construxerit Ecclesiam, ad dotem teneatur, & eo mortuo, ejus hæredes. Abbas *lib.* 2. *cons.* 89. Petrus Gregorius *de re Benef. cap.* 15. *num.* 1. Si tamen Episcopus absque cautione eam consecravit, vel absque dote, ipse tenetur ad illius dotem, seu censum præstandum, ac omninò providere de necessariis; ut obligatur ad illum providendum, quem absque titulo ordinaverit, *cap.* 2. *cap. Cum secundum* 16. *de Prebend.* Id tamen intelligendum, quando fundatoris non suppetunt facultates; nam cùm ipse tantùm in subsidium teneatur, nisi excussis bonis fundatoris, nequit adversus eum actio præstari, *ex; l.* 3. §. 1. *ff. Si mens. fals. l. fin. ff. de eo, per quem fact.* Similiter intelligas, Episcopum id facere teneri absque læsione suæ Ecclesiæ, nisi proprium habuerit, ex quo possit dotare; id enim in pœnam decretum est, quia absque dote Ecclesiam sacravit, vel sine sufficienti cautione ut dotaretur, *d. cap. Cum sicut* 8. *de consecrat. Ecclesiæ*, P. Gregorius *d. cap.* 15. *num.* 3. Piasecius *in Praxi Episcopali, 1. p. cap.* 5. *num.* 2. Barbosa *dict. allegat.* 64. *num.* 1. *& de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 20. Lambertinus *de jurepatron.* 2. *p. lib.* 1. *quæst.* 5. *art.* 18. Pasqualigius *quæst.* 517. *à num.* 3. Lotterius *dict. quæst.* 31. *num.* 7.

16. Est etiam aliud requisitum, nempe locus, ubi construenda est Ecclesia, qui Area communiter dicitur, *cap. Nemo* 9. *d. consecrat. dist.* 1. is quidem ab omni profanitate eximendus per Crucis affixionem, ut scripsit Lanmeter. *d. cap.* 58. *vers. in agro*, & liber esse debet ab omni humano dominio, seu jure, & proprius ipsius Ecclesiæ, nec aliquo modo alienus; sed nec aliquo modo gravatus, *cap. Ecclesias* 13. *de consecr. dist.* 1. unde Consultus *in l. Si locus* 34. *ff. de relig. & sumpt. funer.* rectè scripsit, locum non fieri religiosum, si fuerit sub conditione legatus, non si quis legatarius jus in eo habuisset, quamobrem ad construendam Ecclesiam proprius debet esse locus, & absque aliquo onere, seu gravamine, ne inde ad servitium alicujus perveniat. Vigelius *in Meth. jur. can. lib.* 3. *cap.* 15. *regul.* 8. D. Gonzalez *in dict. cap. Cum sicut* 8. *de consecrat. Ecclesiæ, num.* 3. Si tamen in alieno solo fuerit ædificata, solum Ecclesiæ cedit; sed Fundator, aut Episcopus, si ille deficiat, ad interesse tenebitur: si verò in solo alterius Ecclesiæ fuerit ædificata, altera Ecclesia, cujus est solum, juspatronatus consequetur, *cap. Apostolicos* 13. 12. *quæst.* 2. *cap. Si quis* 1. 16. *quæst.* 5. *cap. Quæsitum nobis* 41. 17. *quæst.* 4. Azorius *dict. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 3. Barbosa *d. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. P. Gregorius *Syntag. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 11.

17. Illud etiam in area, seu loco isto, ubi Ecclesia est construenda, observandum, ne locus sit coinquinatus commercio hæreticorum; prout nefas aliter fieri declaravit Concilium Epaunense *can.* 33. tum si ibidem cadavera extitissent, exhumanda sunt, & rejicienda, propter incertitudinem, an Catholici, Hæretici, aut Gentiles fuissent, ut exemplis ostendit D. Gonzalez *d. num.* 3. qubd in simili dubio recipiendum; verùm si constet, Catholicos ibidem tumulatos, id non erit necessarium.

18. Denique ad constructionem observanda est forma ædificii; quæ quidem, ut observat Bellarminus *lib.* 3. *de cultu Sanct. cap.* 3. olim similis fuit Templo Salomonis, & ad eum modum erectæ fuerunt Ecclesiæ primævæ: in Templo enim illo erat duplex atrium, & duplex domus: atrium nimirum populi, & atrium Sacerdotum: domus exterior, quæ & *Sancta*; domus interior, quæ & *Sancta Sanctorum* dicebantur. Sancta Sanctorum ingrediebatur nemo præter Summum Sacerdotem; Sancta, & atrium Sacerdotum, nonnisi Sacerdotes, & Levitæ. In Sancta Sanctorum erat Arca, sive Propitiatorium: in exteriori parte, quæ *Sancta* dicebatur, erat Altare Thymiamatis, Mensa propositionis, & Candelabrum: in priori atrio, Altare Holocaustorum. Inter hoc, & atrium populi, erat septum trium cubitorum, ita ut Sacerdotes sacrificantes à populo disgregarentur. In quo quidem septo ostium erat, ad quod populus Hostias libandas deferebat Sacerdotibus. Cernebantur Sacerdotes in suo atrio, qui in parte exteriori Templi non aspiciebantur, tum ob velum oppositum, scissum in passione Domini; tum ob intercapedinem majorem, quia vestibulum, & Sacerdotum atrium erat interjectum. Præter hæc erant Exedræ, & Pastophoria, quæ erant cubicula in intervallis portarum ædificata, aut ad ponendum Templi thesaurum, aut ad recipiendas vestes Sacerdotum, vel ad recipiendos Sacerdotes ordine suo ministrantes. Becanus *in Analogia utriusque test. cap.* 13. Lanmeter. *d. lib.* 2. *cap.* 59. *vers. Erat autem*, Chassaneus *in catal. glor.* 12. *p. consid.* 62.

19. Huic enim formæ veteres Christianorum Ecclesiæ correspondebant: atrio exteriori, Christianorum Ecclesiæ respondebat vestibulum, & locus pœnitentium: atrio interiori, navis Templi, & locus laicorum. Sancta idem erat, quod hodie chorus, ubi adsunt Sacerdotes. Sancta Sanctorum, ubi adest Altare, & partes ei vicinæ. Exedræ, & Pastophoriis, Sacristia respondet: tum etiam ædiculæ, ubi olim erant baptisteria, & locus ubi catechumeni baptizandi vestes reponebant, dum candida veste induebantur ad Sacrum Baptisma; de quo adest testimonium Eusebii *lib.* 10. *Hist. cap.* 1. Cæterùm aderat, præter hæc, ædicula salutatoria, ubi sedebat Episcopus, & se ad Sacra facienda præparabat, ut ex Theodoreto recepit Lanmeter. *d. cap.* 59. *vers. Hujus, ad fin.* Bellarminus *dict. cap.* 3.

20. Illud verò semper adservatum, ut Ecclesiæ Christianorum formam longam, & in modum navis retineant, idque à Sanctis Apostolis observatum; & versus Orientem sitæ sint, ut scripsit Clemens *lib.* 2. *Const. Apost. c.* 507. & innuit Bernardus *in Apol. sua ad Abbatem Gluniac.* Idque optima ratione, nam cùm in mundo versemur, utpote in procelloso mari ventorum vi agitato, aliter quàm in navi Ecclesiæ illud trajicere non possumus, nec ad portum, scilicet gloriam, pervenire; quamobrem Ecclesia communiter navis dicitur, *cap. Non turbatur* 7. 24. *quæst.* 1. S. Clemens *epist.* 1. Anacletus Pontifex *epist.* 1. Aliquando etiam Insula dicitur; & particulares Ecclesiæ insulæ, quia in medio maris procellis turbantur, sed tamen semper firma, & firmæ permanent adversus suos persequutores. S. Cyrillus *in Isaia cap.* 24. D. Hieronymus *lib.* 13. *in Isaia cap.* 49. Azorius *d. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 12. Durantius *de Rit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 3. *à num.* 1.

21. Sed tamen illud discrimen inter nostra Templa, & Templum Salomonis, obliviscendum non est, scilicet Templum illud versus occidentem positum fuisse; nostras verò Ecclesias versus Orientem, & quatuor latera habuisse, quæ posita erant versus Mundi quatuor partes; id enim ex Apostolorum traditione

traditione susceptum, & communiter receptum, probant multi PP. Tertullianus *lib. contra Valentinianos*, Epiphanius *hæresi* 19. Basilius *lib. de Spiritu sancto*, *cap.* 27. Gregorius Nyssenus *orat.* 7. *de Orat. Dominic.* Augustinus *lib.* 2. *de Orat. Dom. cap.* 9. Damascenus *lib.* 4. *de fid. cap.* 13. Anastasius *quæst.* 14. ex multis rationibus; quas ipsi PP. demonstrant, quarum aliquas recenset Durantius *d. cap.* 3. *à num.* 4. Bellarminus *d. cap.* 3. *lit. D.* Ast illa optima est, quia Dominus in cruce pendens respiciebat occidentem, & nos ad orientem oramus, ut illic ad cœlum volantem prospicientes, nostra vota, & orationes fundamus, ut advocatum habeamus coram Patre. Tost. *ad Matth. cap.* 6. *quæst.* 91. Azorius *dict. quæst.* 12. Barbosa *dict. lib.* 2. *cap.* 2. *numero* 59.

22. Fuerunt etiam olim ante fores Ecclesiarum fontes aquæ communis, ubi non solùm Clerici, verùm etiam laici abluebantur, non solùm ut lavarentur manus, sed etiam pedes, ut ex Eusebio tradit Lantmeter. *d. cap.* 59. *versic. Ante fores.* Quod quidem quodam instinctu naturæ receptum, ut Deum precaturi, animæ, & corporis munditias auferant. Quod quidem etiam in lege veteri adservatum legimus, *Exod. cap.* 30. dum sacrificaturos lavare pedes, & manus præcipitur. Ad quod Moyses labrum æneum de speculis mulierum in tabernaculo erexit; & Salomon vas immensæ magnitudinis, *lib.* 3. *Reg. cap.* 3. Ad quorum imitationem in primitiva Ecclesia ante fores Ecclesiarum fontes aderant communes.

23. His igitur animadversis transeamus nunc ad aliam partem hujus capitis, nempe de erectione, & constructione novæ Ecclesiæ, ob causam necessariam; potest enim castrum, aut villa adesse in aliqua Parochia, ita distans, ut vicini difficiliter ad propriam Parochiam perveniant, *argument. in cap. Unio* 3. §. *fin.* 10. *quæst.* 3. tum, ut assistant Divinis Officiis, & Sacramenta percipiant; ut infirmis ministrentur; ut magna, & gravissima causa sit aliam Parochiam, aut novam Ecclesiam erigendi: quod fieri valet ab Episcopo, etiam in præjudicium Parochiæ principalis, ut est textus *in cap. Audientiam* 2. *de Ecclesiis ædificandis.* Estque decretum Concilii Trident. *Sess.* 21. *de Reformat. cap.* 4. ibi: *Episcopi, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, in omnibus Ecclesiis Parochialibus, & Baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sacramentis ministrandis, & cultui divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacramenta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. In iis verò, in quibus ob locorum distantiam, sive difficultatem, Parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta, & divina officia audienda, accedere non possunt, novas Parochias, etiam invitis Rectoribus, juxta formam Alexandri III. quæ incipit, Ad Audientiam, constituere possint, &c.* Estque textus in *l.* 9. *tit.* 10. *p.* 1.

24. Ratio enim decidendi est, quia licèt nova Ecclesia construi nequeat in damnum Parochialis Ecclesiæ, *cap. In iis* 30. *de Privilegiis, dict. l.* 9. *tit.* 10. *p.* 1. Zerola *in Praxi, verbo Ecclesia, num.* 4. & 5. Guido Papæ *quæst.* 260. nec quando damnum aliis Ecclesiis irrogatur, *cap.* 1. & 2. *de nov. oper. nunt.* hoc tamen fallit, quando adest causa justa, & legitima, prout quando multitudo fidelium ita excresceret, ut in antiqua Ecclesia non caperetur, *cap. Præcipimus* 53. 16. *quæst.* 1. vel si una Parochia habeat domos ita distantes, ut cum magno incommodo Parochiani ad matricem perveniant ad percipienda Sacramenta, audienda divina officia, ad mortuos sepeliendos, & alia spiritualia capessenda; id enim pertinet ad curam Prælatorum, ut oves spiritualia pabula commodè percipiant, nec ex difficultate tanto bono priventur, & multoties in animarum damnationem. Explicant Lapos *allegat.* 67. Menochius *cons.* 477. Tuschus *lit. P, conclus.* 98. Rota 1. *part. recent. decis.* 484. *num.* 2. Riccius *in Praxi for. decis.* 554. 1. *edit. aliàs* 476. D. Gonzalez *in dict. cap.* 3. *num.* 4.

25. Hæc enim causa summoperè ab Episcopo est consideranda, nec quælibet sufficiet, sed quæ magna, & difficilis sit, ita ut aliter nequeat occurri absque erectione novæ Parochiæ. Quamobrem, si populus fuerit numerosus, ita ut solus Rector non possit sufficere, & Parochia capax sit, non alia est erigenda; sed Rector illius cogetur ut sibi alios clericos adjungat, quot sufficiant ad administrationem Sacramentorum, & cultum divinum celebrandum, ut decrevit Concilium; nam tunc occurritur necessitati per hanc adjunctionem, nec restat causa justa aliam Parochiam erigendi cum præjudicio matricis. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 28. *num.* 28. Garcia *de benefic.* 12. *part. cap.* 3. *num.* 10. Vvejmis *ad consf.* 24. *ex antiquo jur. desumpt. const.* 19. Barbosa *ad Concilium, d. sess.* 21. *cap.* 4. *num.* 1. Rota *apud Farinac.* 1. *part. decis.* 484. *num.* 5. Palao *tom.* 2. *oper. tractat.* 13. *disput.* 6. *punct.* 9. §. 10. *numero* 4.

26. Idem est dicendum, quando huic necessitati valet occurri construendo Oratorium, quod remaneat in proprietate Ecclesiæ Parochialis, & ibi ponatur Sacerdos approbatus ab Ordinario, ut Sacramenta administret, & alia munera Ecclesiastica obeat, ita ut sufficienter Parochiani, & absque incommodo omnia spiritualia necessaria percipiant: quamobrem ibi Fons Baptismalis reponendus est, tum Eucharistia, & Olea sacrosancta, ita ut nihil deficiat in Oratorio, seu ut dicitur, *Ayuda de Parochia.* Ratio, nam ad erigendam novam Parochiam, & fructus dismembrandos à prima, non quælibet sufficit necessitudo, sed quæ evidens sit, *cap.* 1. *de reb. Ecclesiæ alien. vel non*, *in* 6. & quod aliud remedium non possit adaptari, prout in vendiriore rerum pupilli, ad quam deveniendum non est, nisi aliunde pecunia non possit expediri ad solvendum æs alienum, ut asserit Ulpianus *in l. Magis puto* 5. §. *Non passim* 9. *ff. de reb. eor.* & tenet in terminis Rota, quam refert, & sequitur Lotterius *d. quæst.* 28. *à num.* 30. Quare, si cum Oratorio isto necessitati Parochianorum occurritur, nequit fundari nova Parochia, ut refert decisum Aldana, quem refert, & sequitur Barbosa *ad Concil. d. cap.* 4. *num.*.. & idem Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. allegat.* 67. *num.* 7. Menochius *dict. consil.* 477. *num.* 9. Costa *de remed. subsid. remed.* 76. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 6. Trullench *lib.* 3. *Decalog. cap.* 3. *dub.* 7. *num.* 6. & 7.

27. Hæc enim Oratoria semper remanent in proprietate Ecclesiæ Parochialis Matricis, nec divisio fit Decimarum, sed tantùm Clericus, seu Minister deputatur à Parocho proprio; & oblationes, & alia stipendia, vel Primitiæ deputantur ad illius alimoniam, isque amovibilis est ad voluntatem proprietarii, *cap. Ecclesia* 43. *cap. Quicumque* 44. 16. *quæst.* 1. Suarez *d. n.* 6. & Trullench *dict. n.* 6. & 7.

28. Sed potest esse difficultas: An in Parochiis ubi plures sunt participes, ut in hoc Archiepiscopatu Toletano, solos Parochus teneatur suis expensis bos Clericos adjutores solvere, vel alios ministros Oratorii; non verò participes. Et affirmandum videtur, nam fructus illi sunt destinati ad Parochum, & onus annexum habent administrationis totius Parochiæ; alteri verò deputati sunt ad Canonicos, Archiepiscopum, & ad alias Præbendas pro diversis muneribus, non verò cum illo onere: Ergo solus Rector Ecclesiæ tenetur bos adjutores, vel Ministros Oratorii solvere, cùm ipsi ad onus administrationis deputentur. Confirmatur, nam onera annexa fructibus, semper transeunt ad Parochum cum ipsis fructibus, *cap. Ex litteris* 5. *de pign.*

I. Si

l. Si convenerit 18. §. *si fundus*, *ff. de pign. act. l.* 1. *C. de distract. pign.* Gratianus *Discept. For. tom.* 4. *cap.* 705. *num.* 31. Mangilius *de imput. quæst.* 106. *num.* 4. Cum ergo fructus Parochis dentur cum onere totius administrationis, & curæ, ex ipsis fructibus tenentur Adjutores solvere, & Oratorii Ministrum.

29. Sed in hac re aliqui casus sunt distinguendi. In primis, quando Parochus non habet pingues fructus, sed tantùm decentes ad congruam sustentationem; quod evenit multoties, ut in hoc Archiepiscopatu, ubi ferè in omnibus Beneficiis curatis adeò multæ sunt partes, ut minima semper relinquatur Parocho; & tunc omnes fructus Beneficii sunt obnoxii ad sustentationem Adjutorum, ne Populus careat Ministris necessariis ad spiritualia ministranda. Ratio est, nam Parochus ex eo quod percipiat tantùm congruam decentem, nequit ab eo aliquid peti; nam ista de jure naturali ei debetur, & insimul de jure divino, *cap. de Monachis* 12. *cap. Cùm secundùm* 16. *cap. exstirpandæ* 30. *de Præbend. cap.* 2. *de suppleud. negligent. Prælat.* Rota apud Merlinum *decis.* 73. *num.* 5. Thomas Hurtado *de congrua*, *lib.* 2. *resolut.* 1. §. 2. Ergo cæteri fructus participantium obligati sunt ad solutionem adjuvantium Clericorum, ob administrationem, & curam populi. Præterea facta à Dionysio divisione Parochiarum, omnes fructus illius Parochiæ principaliter destinati sunt ad administrationem, & curam illius populi, & ob id à Fidelibus præstantur, *cap.* 1. *cap. Parochianos* 14. *de Decimis*, ubi Scribentes. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 3. Sotus *de Iust. lib.* 9. *quæst.* 4. *art.* 3. Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *p. cap.* 28. *num.* 1. Et Parochus in eis habet fundatam suam intentionem ob administrationem Curæ, *cap. Cùm contingat* 29. *cap. Cùm tua* 30. *de Decim.* Rota apud Posthium *in tract. de manut. decis.* 157. *n.* 2. Gregorius XV. *decis.* 449. *num.* 1. Coccinus *decis.* 16. *num.* 1. etiam ad exclusionem Episcopi. Rota apud Seraphinum *decis.* 802. *num.* 1. Ergo quando Parochus tantùm habet congruam decentem, cæteri participes tenentur solvere hos Adjutores ad curam populi; nam fructus illi principaliter sunt obnoxii administrationi, & curæ illius.

30. Cæterùm hæ concessiones fructuum, factæ aliis quàm Parochis, semper retinent illam conditionem, dummodò remaneat sufficiens portio ad totam curam illius populi; aliàs injusta esset concessio, & contra Jus divinum: jus enim percipiendi Decimas, formaliter consistit in administratione, & cura spirituali populi. Paulus 1. *ad Corinth. c.* 9. *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si carnalia vestra metamus.* Turrecremata *in cap. Revertimini*, 17. *quæst.* 1. *num.* 7. Covarruv. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 2. Rebuffus *de Decimis*, *quæst.* 4. Moneta *de Decimis*, *cap.* 2. *à principio.* Ergo quoties fructus illi fuerint necessarii ad hanc administrationem & curam, auferendi sunt à participibus, & expendendi ad solvendos hos Parochi Adjutores, seu Tenentes, ut dicunt. Denique animarum cura est omnium potissima in Ecclesia Dei; quapropter ne deficiat, omnes qui percipiunt fructus pertinentes ad Parochiam, tenentur contribuere ad illam curam, & administrationem; qui enim commodum sentiunt, præcisa onera sentire tenentur, *l. unic.* §. *Pro secundo*, *in fin.* & §. *Nec autem*, *C. de caduc. toll. cap.* 1. *de Ecclesiis ædificand. cap. fin. de his, quæ fiunt à major. part. Capit.* Ergo in hac specie, quando Parochus non habuerit, nisi decentem congruam, cæteri participes tenentur pro rata fructuum contribuere ad alendos hos Adjutores, seu Tenentes, vel ipsius Parochiæ, vel Oratorii.

31. Secundus casus est contemplandus, quando in Parochia fuissent alii Beneficiati simul cum Parocho ad administrationem Sacramentorum, & animarum curam, qui omnes fructus Beneficii percipiunt, aut partem illam, quæ erat destinata ad Parochum, ut in hoc Archiepiscopatu est communiter tertium, & aliud quod dicitur Tertiolum: quo quidem casu, si ipse Parochus, & Beneficiati non sufficiant ad administrationem populi, & ejus curam, Adjutores necessarii sunt solvendi, non solùm à Parocho, sed etiam à Beneficiatis, quibus etiam incumbit cura, salvis suis decentibus congruis. Ratio est, nam similes fructus sunt destinati ad curam, & administrationem Parochiæ, quos non solùm fert Parochus, sed etiam Beneficiati. Ergo pro rata debent contribuere ad solvendos Adjutores. A simili probatur, nam quando Ecclesia, seu Capella indiget reparatione, omnes illi fructus illius percipientes, relictâ congruâ, tenentur ad contributionem. Ripa *lib.* 2. *respons.* 22. *num.* 2. Riccius *in Praxi*, 1. *p. resolut.* 476. *à num.* 3. nam ad hanc reparationem tenentur. Cùm ergo Parochus & Beneficiati ad administrationem, & curam teneantur, inde est, quod si non sint sufficientes, pro rata omnes teneantur ad solutionem Adjutorum. Verùm alii participes non obligantur aliquid contribuere, donec isti, relictâ sibi decenti congruâ, habent fructus ad solutionem sufficientes.

32. Unde aliquando dolebam, dum viderem Parochum adhuc non habentem congruam, crudeliter adstrictum ad ponendum suis sumptibus Adjutorem, seu Tenentem, quia populus erat numerosus; & à Beneficiato similiter ad curam obligato, nihil peti, nec ab aliis participibus, ferentibus partem per viam Curati; ampliùs enim Parochus ille sufficienter doctus non ferebat, nisi duodecimam partem fructuum, & non sine magna necessitate vivebat.

33. Tertius casus est, quando Parochus habet pingue Beneficium, nec sunt alii Beneficiati, sed tantùm alii participes, partes ferentes ob alia distincta munera; tunc enim credo Adjutores, quia populus est numerosus, vel necessarium est Oratorium, relictâ decentissimâ congruâ, teneri ad solvendum Adjutorem, & Ministrum Oratorii. Ratio est, nam fructus Beneficiorum duobus modis considerantur, aut respectu congruæ, aut respectu quotæ, ut benè docet Sanctus Thomas 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 1. *in corpore*, Sotus *dict. lib.* 9. *q.* 4. *art.* 1. *conclus.* 1. Covarruv. *dict. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 2. respectu enim congruæ debentur Parocho jure divino, & naturali, à quo nulla ratione possunt tolli, utpote mercedes sui laboris, respectu verò quotæ sunt de jure positivo, in quibus jus oneravit pondus administrationis, & curæ illius oppidi. Barbosa *de Offic. Parochi*, 3. *part. cap.* 28. *à num.* 5. Unde potuit Pontifex aliis participibus alias partes assignare, relictâ illâ parte Parocho, ut omnem curam impenderet, & ex illa solveret Adjutores, & Tenentes necessarios: quapropter cæteri participes non tenentur ad solvendum Adjutores Parochi. Cæterùm participes tenentur ad hanc obligationem in subsidium, quando Parochus extra congruam decentem non haberet unde solveret Adjutores, ut diximus: sed subsidiaria actio non datur, nisi facta excussione in bonis principalis, unde constet non habere bona, *l. fin.* §. *fin. ff. de eo, per quem fact. Auth. præsente*, *C. de fidejuss.* Verallus *decis.* 273. *num.* 10. Guzman. *de evict. quæst.* 4. *à n.* 79. Olea, qui plures dat, *de cess. tit.* 7. *q.* 3. *n.* 3. Noguerol. *alleg.* 2. *à n.* 113. Ergo donec Parochus ultra congruam habuerit alios fructus, unde Adjutores, aut Tenentes solvat, ipse ad solutionem tenetur, non verò alii participes.

34. Quartus casus erit, quando Beneficium fuerit tenue, nec adsint participes, nec alii fructus, nisi necessarii ad congruam: & in hoc populus ipse contribuere tenetur ad ponendos Adjutores, vel Oratorium necessarium ad administrationem. Ratio enim est, nam hoc fit ad commodum & utilitatem spiritualem vicinorum. Ergo si non sit unde hi Adjutores solvantur,

ipsi ad solutionem tenentur. Lambertinus *de jurepatr. lib.s.p.1. art.18. in fin.* & *lib.3. quæst.7. art.2. num.7. vers.Sed si isti Beneficiati.* Bellet. *disquisit. Clerical. 2.p. tit. de Cleric. debit. §.14. num.7.* Barbosa *ad Concil. d. sess.21. cap.4. num.15.* R pa *d. respons.22. num.3.* Riccius *d. resol.476. num.7.*

35. Illud verò in his necessitatibus obliviscendum non est, aliquas esse Religiones, scilicet Mendicantes, quæ quidem institutæ sunt ad serviendum Prælatis Ecclesiæ in prædicatione, & in audiendis confessionibus, & ad cætera Sacramenta administranda ex eorum facultate, ut optimè docet S. Thomas 2. 2. *quæst.188.art.4. ad 2.* ibi: *Ad secundum dicendum, quod sicut Religiones aliquæ instituuntur ad militandum, non quidem ut militent authoritate propria, sed authoritate Principum, & Ecclesiæ, quibus ex officio competit, sicut dictum est; ita etiam Religiones instituuntur ad prædicandum, & confessiones audiendum, non quidem authoritate propria, sed authoritate Prælatorum superiorum, & inferiorum, ad quos ex officio pertinet. Et ita servire Prælatis in tali ministerio, est hujusmodi Religionis proprium.* Idem docet *ad 3. & quæst.187.art.1.ad 3. & opuscul.18. cap.16. in fin.* Quapropter quotiescunque Parochi sufficientes non sunt ad curam, & administrationem Sacramentorum, sed Religiosorum est necessitas, possunt eos vocare, & Prælati tenentur eos mittere, ut benè docuit Sanchez *in Summa, lib.6. cap.2. num.60.* per hæc verba: *At si Parochi non sufficiant omni muneri obeundo, tenentur Religiosi jussu Prælati Regularis eos adjuvare, & Prælatus tenetur id præcipere, quia hoc non est supra eorum regulam, sed secundùm illam, cùm eorum munus sit, esse Episcoporum & Parochorum coadjutores in salute spirituali proximorum adjuvanda, & ob id eleemosynis Fidelium sustentantur.*

36. Unde sequitur, quando Parochi non sufficiunt ad administrationem Sacramentorum, & alia munera sacra obeunda, posse Religiosos istos vocare, Coadjutores, & Tenentes habere, ex jure proprio, quo nequeunt privari ab Episcopis; nam eo modo institutæ sunt hæ Religiones, ut ipsis Parochis deservirent, quoties ipsi non fuerint sufficientes.

37. Hinc disquirere placet, an rectè Religiosi aliqui per annum, aut per multos in oppidis assistant ad petendas eleemosynas, & excipiendas confessiones, & nonnulli etiam prædicando? Et in re aliqui asseruere, non esse permittendos degere, prout aliqui Prælati defendunt, præcipientes Curatis, ne Vestimenta Sacra eis concedant ad celebrandum, nisi quando eleemosynæ frumentorum, & vini petuntur, certis diebus assignatis, prout in hoc Archiespiscopatu multoties jussum est. Probatur, nam Religiosi isti per multum temporis extra claustra degentes, scandalum causare videntur, dum prioris status obliti, ad alia declinant, fortè à diabolo irretiti, ne ad postliminium clausuræ, & disciplinæ regularis redeant; quapropter non debent permitti. Cæterùm, nam prætextu eleemosynarum per varia loca vagantur, tanquam rapaces milvi, omnia arripientes; testamenta quærunt, & quadam aviditate pecunias, & divitias cumulant. Unde Platina *de falso & vero bono, fol. mihi* 18. sic scripsit: *Cernere licet ætate nostra multitudinem prope infinitam eorum; qui Christi paupertatem, & vitam imitaturos se voto, & sacramento polliciti sunt: ex his certè paucos invenies veræ paupertatis amatores; & si diligenter eorum manus observaveris, profectò videbis eos sub paupertatis nomine magnas sibi parare divitias. Crebras adeunt morientium hæreditates, fundos, villas, jumenta, ad augendas opes magnis pretiis emunt. In petendo assidui, in erogando verò parcissimi sunt. Quod si beneficium aliquod (ut ipsi appellant) paulò opulentius vacaverit, quanta ambitione, & cupiditate id petunt, tu ipse, qui nosti avaræ Babylonis consuetudinem, non ignoras; quique hujus, qui rerum potitur, rapacitatem, & habendi sitim, etiam in quavis re minima, quotidie vides.*

38. Unde D. Ambrosios *lib.3. Offic. cap.9.* admonet, ne Sacerdotes testamentis intersint, verùm liberè testatoribus disponere relinquant, & sic ait: *In supremo fine vitæ postos suum habere judicium, ut liberè testentur quod sentiunt, qui posteà non sunt emendaturi, cùm honestum non sit compendia aliis vel debita, vel parata avertere; cùm Sacerdotis, vel Ministri sit prodesse, si fieri possit, omnibus; obesse nemini.* Cujus doctrinæ contrarium similes Religiosi efficiunt, dum captantes ultimas voluntates, eas evertunt, ut sibi, & suis Communitatibus legata magna relinquantur; & prætextu pietatis omnia bona defuncti percipiant, licèt testatores habeant pauperes consanguineos: quod quidem aliquibus Doctoribus visum est in conscientia fieri non posse. Gomez *in l.8. Tauri, num.4.* præsertim si Consanguinei sint in extrema aut gravi necessitate. Gutierez *Pract. lib.3. cap.17. num.273.* Cyriacus *tom.3. controvers.505. num.25.* Ayllon *ad Gomez, tom.2. var. cap.11. num.38.* Diana *1.p. tract.8. res.85.* Robertus *lib.4. rer. judic.c.2.* Quare Religiosi ad claustra remeare cogendi sunt, ne tanta damna perpetrent.

39. Deinde, dum liberi sunt extra claustra, pravis moribus imbuuntur, nec obedientiam, nec clausuram recipiunt, verùm statim exire tentant, & aliis Religiosis pravos mores communicant, si aliquando ad claustra redeunt, quod quidem grave præjudicium est. Tandem est Decretum Clementis VIII. *de reformat. Regul.* 20. Martii 1601. decernens, minimè extra claustra Religiosos degere posse, nisi ex gravissima causa, & cum licentia Apostolica: quod idem pro reformandis Regularibus confirmavit Urbanus VIII. 23. Decembris 1627. ex quibus Decretis constat, minimè ex licentia Prælatorum, quanvis existente causa, posse Religiosos in Oppidis vitam agere extra claustra, & necessariò debere ad Monasteria reduci, ut concludit Thomas Hurtado *de Resident. tom. 2. resolut. 6. subresolut. 2.*

40. Sed contra eum sunt gravissima fundamenta aliorum contrarium tenentium. Et in primis adest querela D. Hieronymi *epist.25.* ubi sic de populo queritur: *Hoc inter se populus mussitabat, Quousque genus detestabile Monachorum non urbe pellitur? Non lapidibus obruitur? Non præcipitatur in fluctus?* Contra enim Religiosos istos, qui tanto solamine populorum resident ad conciones faciendas, excipiendas confessiones, ad adjuvandos Parochos, ad petendas eleemosynas, & Missas, ut suis pauperibus Monasteriis subveniant, mussitant omnes: *Quousque genus detestabile Monachorum non urbe pellitur?* Res quippe injusta, & iniqua, ut pro tanto bono malis prosequantur, ut benè conqueritur D. Hieronymus. Cæterùm, istos Religiosos credere, ex eo quod extra claustra degant, & cum Populis adsint, esse rapaces milvos, & pravis moribus dedecorari, nefas est; quanto enim meliores sunt, qui sub regula sancta educati existunt, modestiâ, mundi contemptu, voluntaria paupertate, & omni genere virtutum, quàm alii Ministri, qui non ita virtutibus condecorati ad Sacerdotium pervenerunt, nec ad altiorem statum Religionis ascenderunt. Illi enim in suis Monasteriis, & latebris Sacra peragere debent, alteri verò non, quasi virtutes illæ fuissent abominationes Ægyptiorum: quare Dionysius Monachus apud Præsentatum Enrriquez *in sua Apologia stat. Relig. fol. mihi 6.* aiebat: *Abominationes Ægyptiorum sunt mundi contemptus, Religionis ingressus, paupertas spontanea, conversatio pœnitentialis, beneficentia maledicentibus, omnium injuriarum tranquilla professio: quæ omnia à carnalibus, & superbis hominibus, quasi abominabilia reputantur, quæ virtuosi etiam in adversis offerunt*

Deo

Deo, & in locis Religionis, mansionibus secretis, liberius exhibent, ne verbis detractoriis, & mundanis tumultibus, asperisque injuriis infestentur, aut à Dei obsequio retrahantur. Quod magnopere debent considerare, qui Religiosos suis tantum Monasteriis adesse curant; aliàs si extra claustra degant, tantis injuriis afficiunt, & ignominiosè pellere curant, tanquam milvos rapaces.

41. Deinde pro hac opinione adducitur; nam sacri Canones aliqua beneficia statuerunt regularia, & necessariò per Religiosos deservienda, quæ quidem ita sunt instituta per fundationem, institutionem, consuetudinem, aut præscriptionem, *cap. Cùm de Beneficio 5. de Prabend. in 6. Clement. unica de supplend. neglig. Pralat.* Murga *Quæst. Past. 1. p. quæst.2. divis.1, num.6.* Petrus Gregorius *de re benefic. cap.10. num.12.* Garcia *de Beneficiis, 1. p. cap.6.* & latè *7. p. cap.10. per tot.* Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst. 33. num.8.* nec ad Beneficia sæcularia curata sunt Religiosi incapaces, si sint ipsi apti ad conciones, *cap. in Parochiis 31.16. quæst.1.* Murga *p.4. quæst.1. sect.4. num.34. & 35.* & tenent plures, quos recenset Garcia *num.17.* licèt ipse hoc non admittat, nisi ex dispensatione Summi Pontificis, post textum *in cap. Monachi 2. de stat. Monach. à num.21.* Cùm ergo Religiosi rectè Beneficia Regularia obtineant per diversa loca, etiam extra claustra, licèt sint curata, prout quotidie laudabiliter faciunt; cur non poterunt etiam laudabiliter ex licentia suorum Prælatorum adesse in oppidis, Parochos adjuvare (prout suum institutum petit) tum & eleemosynas, & Missas petere ad sua Monasteria, multa quidem paupertima, subvenienda?

42. Confirmo discursum, nam si Religiosi, ut proprii Parochi id faciunt independenter à subjectione alterius, & tamen laudabiliter, & Ecclesia approbante; multò meliùs laudabiliter procedent sub cura, & administratione proprii Parochi, in cujus adjutorio occupantur, & speculator est ipsorum, ne aliquid nequam peragant: Ergo sicut extra claustra degunt rectè ad servienda illa Beneficia per diversa loca: similiter adjuvando Parochos, prædicando, excipiendo confessiones, & mendicando, prout suum petit institutum.

43. Rursus, Religiosi ex licentia suorum Prælatorum, justa, & legitima causa, itidem & necessaria, extra claustra degere possunt, *cap. Nullus 14. 18. q.2. cap. Monachi 33. cap. Monachi 35. 16. quæst.1. cap. Insinuante 7. qui Clerici, vel vovent.* Quod non solùm intelligas pro brevi temporis curriculo, sed donec duret causa, vel ipsâ finitâ, si alia superveniat, sive duret toto tempore vitæ; idque inconcussum est ex dictis juribus, & tenent Suarez *tom. 4. de Religione, tract.8. lib.3. cap.7. à num.3.* Miranda *in Manual. Prælat. tom.1. quæst.32. art.3.* Sanchez *Decalogi lib.6. cap.7. num.84.* Navarrus *cons.70. de Regul.* Barbosa *ad Concil. sess.14. de Reformat. cap.11. num.2.* Thomas Hurtado *d. resol.6. de Resident. §.1.* Cùm ergo legitima, & necessaria causa sit Parochos adjuvare, tum & mendicare, ut sua Monasteria possint vitam transigere, quod omne est proprium institutum Mendicantium, rectè cum licentia suorum Prælatorum possunt extra claustra degere in oppidis ad hæc ministeria exercenda.

44. Præterea Patrimonium Religionum Mendicantium est mendicatio: quamobrem ad illam exercendam multis privilegiis à Summis Pontificibus sunt honorati. Præcipuè sunt duo, ne Ordinarii, aut alii eis impediant, aut dolo, aut fraude procurent, ne eleemosynæ eis dentur, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, ut Augustinianis concessit Sixtus IV. *Bulla 34.* & Carmelitis *Bulla 37.* ubi etiam præcipitur, quod ad petitionem Religiosorum procedatur contra sic impedientes, sicut contra hæreticos. Refert Cruz *de stat. Relig. lib.1. c.7. dub.1.* Cùm ergo Religiosi isti positi sint ad mendicitatem, quia non aliter possunt Religiosi Monasterii decenter sustentari, nequeunt impediri, aliàs semper dolo, & fraude impedirentur, si molestiis, & injuriis ab oppidis ejicerentur, variis coloribus quæsitis. Ergo minime possunt molestiis affici, ut à sua mendicitate repellantur.

45. Sed dices: Tempore messis, & vindemiæ non repelluntur; tum nec tempore Jubilæorum, & Hebdomadæ Sanctæ, quando sunt necessarii ad excipiendas confessiones: Ergo nullo modo in necessariis repelluntur, nec in spiritualibus, nec in mendicitate. Sed respondetur, quando Monasteria indigent præcipuè in hoc tempore tam urgentissimæ necessitatis, non sufficit mendicare tempore frugum, & vindemiæ, sed toto tempore anni, nempe olei, lanæ, agnorum, & quando Missæ proveniunt, ut dicant Religiosi in Monasterio existentes; quæ quidem mendicatio est præcisa & necessaria per anni circulum: Ergo nec per illum, nec per multos possunt impediri, nec ab oppidis repelli.

46. Denique præcipere Parochis, ut Religiosis ornamenta Sacra denegent, ac interdicant, ne in Ecclesiis, nec Eremitoriis Missam celebrent, incivile est, ac contra Constitutionem Pii V. *Bull.7.* Refert Cruz *de stat. Relig. lib.2. cap.4. dub.7. vers. Licèt etiam*, ubi Religiosis concessum est Missas celebrare in Ecclesiis secularibus, nec ab hoc aliquo modo possunt impediri. Tum nec Parochi possunt ab Episcopo cogi, ut hæc Ornamenta Ministris dent, aut concedant, sed hoc eis liberum est, ut declaravit Sacra Congregatio apud Barbos. *collect.555. num.4.* Cæterùm Religiosis liberum est ex solo consensu Parochi in suis Ecclesiis celebrare, absque dependentia Episcopi, ut docuit Sacra Congregatio apud eundem *num.5.* Barbosa *de officio Parochi, 1. p. cap.11. num.51.* Unde nequeunt subsistere similia Episcoporum mandata, ut in mandato Illustrissimi Episcopi Calagurritani observat Murga *Quæst. Past.3. p. q.14. n.1.* Ex quibus sequitur, quàm minùs rectè Religiosi ex oppidis ejiciuntur: tum ex mediis ad illos ejiciendos, eorum jura, & Parochorum graviter vulnerantur.

47. In hoc dubio in primis animadvertendum, Decreta Clementis & Urbani VIII. relata *à num.39.* petentia licentiam Summi Pontificis, ut Religiosi degant extra claustra, etiam causâ gravi existente, in his Regnis admissa non esse; quin potiùs quotidiè videmus ex sola licentia Superiorum, & causa existente, extra Monasterium existere; ut testatur Thomas Hurtado *d. ref.6. subresolut.2. num.11.* Hoc enim supposito, tres casus in hoc dubio sunt considerandi. Primò, quando Religiosus vocatus est à Parocho, ut eum adjuvet, quia populus est numerosus, nec ipse est sufficiens. Et in hoc casu rectè Religiosus ex licentia sui Superioris degit cum Parocho, & assistit prædicando, excipiendo confessiones, & alia Sacra administrando. Nec Episcopus valet eum repellere, ita ut ad id cogat Ecclesiæ Rectorem. Id facillimè probatur, nam in hoc casu Parochus utitur jure suo, vocando Religiosum coadjutorem suum, destinatum à Pontifice: ex qua quidem causa institutæ sunt hæ Religiones, & eleemosynis Fidelium sustentantur. Tum etiam ipsi Parochi multis decimis privantur, à Religiosis non solvendis, ex eo quod eorum Adjutores sunt, & cum hac obligatione instituti, *cap. Commissum 4. cap. Ex parte 10. cap. Nuper 34. de Decimis.* Et sunt etiam plura Indulta Pontificia, de quibus latè Cruz *de stat. Relig. lib.2. c.9. dub.4.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract.33. difficult.4. per tot.* Rodriguez *Quæst. Regul. tom.2. quæst.44. art.4. & 5. & tom.3. quæst.74. art.16.* Miranda *in Manuali Prælat. tom.2. quæst.49. art.12.* Suarez *tom.1. de Relig. lib.1. cap.18. à num.5.* Quamobrem Religiosus occupatus

enim

cum licentiâ Prælati in adjutorium Parochi, nequit aliquo modo repelli ab Episcopo, nec Parochus cogi, ut illum ejiciat. Hæc enim facultas à Summo Pontifice data, & instituta est, quam nequit Episcopus tollere, *cap. Inferior 4. dist. 21. cap. Cùm inferior 16. de majorit. & obedient.* Ergo nec ad id exercere aliquam vim. Id enim etiam ex ipsis mandatis constat; nam quamvis multoties ferantur, tamen in oppidis numerosis, ubi Parochi non sufficiunt, degere Religiosos nunquam interdicitur.

48. Ex alia ratione politica etiam assumptum probatur; nam ex hac necessitate quamplurimi Conventus fundati sunt, quos neque fideles possunt alere, & ita magnum est incrementum Religiosorum, ut inde grave nocumentum percipiat Respublica Ecclesiastica, & Sæcularis. Ecclesiastica, nam ut asserit Concilium Lateranense, ex multitudine Religionum, & Monasteriorum, confusio magna oritur in Ecclesia, unde novas Religiones introducere interdicitur, sed qui Dei spiritu aguntur, in institutis Religionibus profiteantur, *cap. fin. de Religios. Dom. cap. Suggestum 9. de Decimis, cap. un. de Religiosis Dom. in 6.* Idque constitutio quando paucæ erant Religiones, & Cœnobia pauca. Ergo nunc similiter decernendum est. Tum multitudo magna Religiosorum ad regimen spirituale parum commoda est, & ad relaxationem declinans; quamobrem ex revelatione divina documentum præbuit suis Religiosis D. Theresia de Jesu, statuendo quod quamvis haberent plures domos, pauci tamen essent Religiosi, ut refert Venerabilis Palafox *in Notis ad Documenta Sanctæ Matris, fol. mihi 545.* ubi *in notis, fol. 549. num. 2.* sic scripsit: *Pero hablando de este santissimo aviso, por dos cosas embaraza la multitud en la regularidad. La primera, por el sustento corporal: la segunda, para el pasto espiritual, porque es muy dificultoso sustentar muchos Religiosos, ya sea de rentas, ya de limosnas, y mas en tiempos tan necessitados como estos: Y si falta el sustento, cessa con el sustento la observancia regular, porque cuidadoso el cuerpo de buscar de comer, lleva arrastrado el espiritu.*

49. *Para el pasto espiritual es dañoza la multitud, porque en siendo muchos los Religiosos, no es facil, que los ojos de el Prelado anden sobre cada uno: con que es preciso, que andando la observancia ausente de la censura, ande ausente tambien de el Convento la observancia.* Unde constat, tantam multitudinem Cœnobiorum, & Religiosorum Regimini Regulari detrimentum inferre in Republica Ecclesiastica.

50. Quoad verò Rempublicam sæcularem nocumentum ex populorum desolatione, & hominum sterilitate patet, ut latè prosequitur Navarrete *en la Conservacion de Monarchias, discurso 42.* Quapropter similia damna fugarentur, si per villas numerosas, & oppida aliqui graves, & virtuosi Religiosi spargerentur, ubi adesset necessitas adjuvandi Parochos, & pabula spiritualia ministrandi; & dum tres, aut quatuor Religiosi ad hanc necessitatem sufficerent, statim Monasterium exstruitur cum triginta, qui nequeunt sustentari, nec faciliter regi, ut benè demonstrat Venerabilis Palafox. Hinc enim colligitur, quàm rectè, quando Parochi non sufficiunt, Religiosi eorum Adjutores adsint in oppidis numerosis.

51. Sed dicent contrarii: Tunc Parochos posse associare aliquos Clericos sæculares ad eorum adjutorium. Sed dicant mihi, ubi sunt isti Clerici sæculares approbati, & sufficientes ad administrationem in oppidis? Aliqui sunt divites, alteri inscii sunt, perpauci sufficientes, qui nolunt deservire, nisi sibi magnis expensis subministraris; idque in multis oppidis, ubi Parochi adhuc nec congruam percipiunt, & nisi cum magna lite ab aliis participibus valet congrua Adjutorum consequi. Tum alio modo respondetur; nam ut probatum est, de jure Religiosi sunt Adjutores Parochorum, & eos possunt vocare, & Prælati eos mittere: Ergo etiamsi alii sint Adjutores, possunt secum habere Religiosos. Confirmatur, nam ex eo quod sint alii Adjutores sæculares, Parochus non privatur jure isto: dent textum contrarii, ubi priventur. Ergo etiamsi alii sint Adjutores Clerici sæculares, rectè Parochi possunt secum habere Religiosum, Tenentem, seu Adjutorem; qui enim jure suo utitur, nemini facit injuriam, *l. 3. §. Is tamen, ff. de lib. hom. exhibend. l. injuriarum, ff. de injur. cap. cùm Ecclesia 31. vers. quia, de elect.* Thomassetus *regul. 251.* Flaminius *de Resign. lib. 13. q. 1. n. 164.* Menochius *de Præsumpt. lib. 6. q. 29.* Ergo, &c.

52. Est tamen examinandum, an Episcopi rectè tentent ejicere Religiosos ab oppidulis, ubi tantùm sunt Parochi sufficientes ad curam, & administrationem; & ad id obliget illud mandatum, ne eis dentur vestimenta ad celebrandum? Et affirmandum absque dubio videtur; nam eo potissimè possunt Parochi secum habere Religiosum Adjutorem, quia ipsi non sufficiunt ad curam, & administrationem, ut dictum est. Ast in specie sunt ipsi sufficientes in parvis oppidis. Ergo nequeunt secum detinere Religiosum; illa enim regula juris expedita est, ut cessante causa & necessitate, necessariò debeat cessare effectus, *cap. Cum cessante 60. de Appellat. l. Adigere, §. Quamvis, de jurepatronat. l. Cùm te, C. de pact. inter empt.* Cencius *de censibus, 2. part. cap. 2. quæst. 1. art. 3. num. 13.* Cardoso *in Praxi, verbo Causa, n. 2.* Thomassetus *reg. 72.* Cæterùm Religiosus non est necessarius respectu curæ Parochianorum, ut dictum est, nec respectu ipsius Curati; nam ad administranda Sacramenta, si fortè in aliquam lethalem culpam inciderit, sufficit elicere actum contritionis. Suarez *tom. 3. disput. 16. sect. 3.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 4. difficult. 14. num. 2.* Layman *in Summa, lib. 4. tit. 1. cap. 5. num. 10. vers. Denique,* Bonacina *de Sacrament. in gen. disput. 5. quæst. 3. punct. 2. §. 1. proposit. 2. num. 5.* Tum & aliqui Doctorum dicunt, tantùm esse peccatum veniale administrare sacramenta cum conscientia culpæ mortalis, quia ad id tantùm extenditur irreverentia illa, ut docet Creusers apud Dianam *6. part. tract. 6. res. 53.* Llamas, Ludovicus à San Juan, & Vidal, quorum fundamenta refert Leander de Murcia *de legibus, disp. 2. resolut. 3. lib. 5.* Quod quidem peccatum faciliter tollitur pectoris tunsione, & assumpta aqua benedicta, & aliis facillimis remediis. Tum ad celebrandum, si urgeat necessitas adimplendi officium, nec adsit copia confessoris, præmisso actu contritionis, rectè & licitè celebrat. Tridentin. *sess. 13. de sacra Euchar. cap. 7. ad fin.* Petrus à S. Joseph *de Sacrament. disput. 6. sect. 2.* Villalobos *d. 1. part. tract. 7. difficult. 37. num. 4. vers. 2.* Layman *d. lib. 5. tract. 4. cap. 6. num. 7.* & alii quamplurimi, recensiti à Barbosa *in collect. Concilii, dict. cap. 7.* quamobrem Religiosus est necessarius in oppidulis; quin potiùs curatus sufficientissimè valet omnia administrare. Unde Episcopi rectè eos dejicere tentant, prohibendo ne eis paramenta sacra concedantur.

53. Sed tamen contrarium teneo ex decisione textus *in cap. Ut quisque 3. de vit. & honestat. Clericorum,* ubi Concilium Maricense sic decrevit: *Ut quisque Presbyter, qui plebem regit, clericum habeat, qui secum cantet, & Epistolam, & Lectionem legat, & qui possit tenere scholas, & admonere suos Parochianos, ut filios suos ad fidem discendam mittant ad Ecclesiam, quos ipse cum omni castitate erudiat.* Hinc enim apertè cognoscitur, Presbyterum Parochialem secum posse tenere aliquem Clericum ad hæc requisita sui adjuvaminis, & necessitatem psallendi, & pueros erudiendi in scholis: quorum loco licèt in aliquibus locis introducti sint Sacristæ, & hoc necessitas permittat; attamen si per

Clericum

Clericum soppleri possit, minimè est id admittendum. Ratio est, nam licèt primis temporibus laici non solùm homines, verùm etiam feminæ, in Missis psallerent, Vicecomes *de Miss. ritibus, vol.3. lib.1. à cap. 30.* Attamen rectissimè id est postea interdictum, & tantùm concessum est Clericis in Missis canere, ut decrevit Concilium Laodicense *can.15.* Carthaginense IV. *can.10.* D. Gonzalez *in d. cap. Vt quisque, n.5.* Itaque si Parochus valet habere Religiosum Sacerdotem, utique meliùs erit. Idem decrevit Concilium Emeritense *can.8.* Vasionense II. *can.1.* Nicolaus Lemaistre *de jurib. Episcop. lib.2. cap.4.* Rebuffus *in tract. de congrua, num.65.* Cenedo *collect.63. num.1.* Cavalerius *decis.498. num.1.* Idcircò in retinendo Religioso Parochus in parvis oppidis habet de jure fundatam suam intentionem, licèt non sit necessarius ad administrationem.

54. Cæterùm, in Oppidis istis, ubi non est nisi Parochus, nec alius, qui administret Sacramenta, licèt parvum sit oppidulum, non est sufficiens, saltem ad excipiendas confessiones. Probatur, nam duobus modis valet administratio ista considerari, nempe materialiter, & formaliter; licèt enim unus Parochus sufficiat in Oppido parvo ad materialem administrationem, non tamen sufficit ad formalem; semper enim Parochiani durissimè ferunt præcisè cum suo Pastore confiteri, præcipuè malè degentes, aut qui ab eo ex aliquibus causis dependent, veluti sua propria familia, ministri & servitores Ecclesiæ, consanguinei, & alii qui de eis frequenter mussitant; idque magis in oppidis parvis, quàm in majoribus. Unde Sacri Canones, licèt tantopere decrevero, ut Parochiani teneantur proprio Parocho confiteri, attamen non adeò adstringunt, ut de ejus licentia aliis Confessoribus non possint peccata sua confiteri, *cap. Omnis utriusque sexus 12. l.34. tit.4. p.1.* S. Thomas *3. p. quæst.14. art.7.* Tum & liberum est Parochianis cum quolibet Sacerdote, seu Religioso approbato confiteri, ita ut Parochus proprius id non possit prohibere, Zerola *in Praxi, de Sacrament. pænitent. cap.15. quæst.3.* Reginaldus *in Praxi for. lib.1. num.16.* Valentia *tom 4. disput.7. quæst.12. punct.2.* Henriquez *in summa, lib.4. cap.4. n.3.* Coninch *de Pænit. disput.8. dub.9. num.86.* & majori indulto id concessum est per Bullam Cruciatæ in his Regnis Hispaniæ, ut patet in ejus clausula 9. quam benè elucidat Mendez *ad illam, interrogat.12.* & cæteri Scribentes, ne ægrè ferant, si adstringantur præcisè ad confitendum cum Parocho proprio, magno periculo tacendi aliqua peccata mortalia, prout sæpè accidit in his oppidulis, ubi adsunt tantùm Parochi. Quamobrem dicendum, formaliter loquendo, non sufficere Parochum ad administrationem Sacramentorum, & ex jure proprio posse tenere secum Religiosum, ut hoc non adsit periculum, quod quotidie in similibus oppidis experimur.

55. Cæterùm id probatur ex necessitate ipsius Parochi, ut puriori conscientia Sacramenta administret, & Missas celebret, habens ad manum Confessorem, & si aliquando in aliquam lethalem culpam inciderit, statim securiori modo per confessionem resurgat, & ab ea resipiscat: tum si aliquo repentino morbo urgeatur (quod perquam frequens est) habeat Confessorem, cum quo suam animam expiet; durissima quippe res est hoc periculo laborare in his oppidulis, ubi ferè nullus est Sacerdos; & anxietas est animæ non parva, sed gravissima, considerare pauperem Parochum in statu esse, quo si repentinus morbus eum aggrediatur, absque Sacramentis moriturus sit, & immane præceptum est ei auferre Religiosum ibi morantem, qui à tanto periculo pauperem Parochum eripiat. Rimentur ista Prælati contrarium præcipientes, & considerent datum rationem strictissimam omnium suarum ovium, & præcipuè animarum Parochorum, quorum immediati sunt Confessores, & Rectores.

56. Denique fundamenta contraria facilè solvuntur; nam primum fundamentum jam manet elisum ex distinctione posita *num.54.* quia licèt Parochus sufficiat ad materialem administrationem in his oppidulis, non tamen ad formalem & necessariam. Cæterùm solvitur aliud, nempe ad administrationem Sacramentorum sufficere se disponere per actum contritionis; certum enim est, & ab omnibus receptum. Sed tamen securius est confiteri, & facilius; quare rectiùs aget Parochus, qui secum habuerit Confessorem Religiosum, cum quo possit ex sola attritione simul cum Sacramento confessionis gratiam impetrare. Trident. *sess.6. cap.6.* Bonacina *de Pænit. Sacrament. disput.5. quæst.5. sect.1. punct.3. per tot.* Delugo *de Pænit. disput.5. sect.5.* Villalobos *in Summa, 1. p. tract.9. difficult.22. à num.1.* Henriquez Augustinianus *in Summa, sect.52. quæst.2.*

57. Alteram verò sententiam, docentem non esse peccatum mortale cum lethali culpa Sacramenta administrare, etiam solenniter admittere non convenit, per textum *in cap. Illud 3. dist.95. cap. Per Isaiam 98.1. quæst.1. cap. fin. de temp. Ord. & cap. fin. de cohabit. Cler.* Augustinus *lib.1. contra Parmen. cap.10.* Ex quibus assumunt DD. graviter peccare solenniter administrantes Sacramenta cum conscientia lethalis culpæ, dum ibi tantis Scripturæ testimoniis, & rationibus, Sacra ministrare, vel suscipere, cum culpa gravi execratur: signum apertissimum, gravem esse illam irreverentiam, & gravis culpæ reum sic illa administrantem. Tum ratione probatur, nam minister, quando administrat Sacramenta, ministrat, & dispensat merita, & Sanguinem Christi Domini, quæ continentur in Sacramentis; idque in persona Christi operatur, quam immediatè sustinet: quamobrem sustinere Christi personam, & ejus merita, & sanguinem ministrare cum gravi culpa, irreverentia gravissima est. Et confirmatur, nam obligatio administrandi Sacramenta, primariò, & per se oritur ex dignitate, & sanctitate Sacramenti, & actionis, qua administratur, quæ nequit nisi à ministro deputato ab Ecclesia, absque gravi causa fieri: quamobrem ipse minister, quando solenniter ministrat, debet habere dispositionem congruentem ipsi actioni, nempe gratiam; aliàs si cum gravi culpa administraret, gravis esset irreverentia, & culpa gravis & mortalis. Navarrus *in Manuali, cap.22. num.3.* Leander à Sanctissimo Sacramento *tom.1. tract.1. de Sacrament. disput.4. quæst.8.* Rodriguez *in Summa, 2. p. cap.120. num.2.* Hurtado *de Sacrament. in genere, disput.4. difficult.9.* Leander de Murcia *dict. lib.5. de legibus, disput.2. resolut.3. à num.14.* & alii quamplurimi recensiti à Bonacina *d. disput.1. de Sacrament. in gen. quæst.3. punct.2. §.1.* Unde fundamentum illud omninò responsionem suscipit, nec suffragatur, ut Parochus solus debeat permanere.

58. Aliud verò fundamentum desumptum ex Trident. *sess.13. de Euchar. cap.7.* meo videri difficile est, ut ad praxim trahatur illa rectitudine, quæ est necessaria. Ratio est, nam duo ex Concilio desiderantur, nempe ut non adsit copia Confessoris, tum urgens necessitas celebrandi, ut animadvertunt Hurtado *de Eucharistia, disput.9. difficult.6. num.1.* Villalobos *d. 1. p. tract.7. difficult.37. num.3.* Tamburinus *in Method. Sacra Comm. cap.1. §.6.* in quibus circumstantiis plura sunt dubia, præcipuè in his ruralibus Parochis oppidulorum, ob distantiam aliorum locorum, ubi adsunt Confessores: tum quia Parochiani quotidie Missam celebrari desiderant, & si ista deficiat, quamplura scandala, & murmurationes excitantur: tum si hæc non adsint, difficultas gravissima est, quæ sit urgens causa

causa, ut videre est apud Tamburinum *dict.* §. 6. à *num.* 18. Delugo *de Eucharist. disput.* 14. *sect.* 5. Hurtado *dict. difficult.* 6. Petrus de San Joseph *d. disput.* 6. *sect.* 2. *per tot.* Quare misera anima Parochi quantis angustiis crucietur, palam est prospicere. Unde rectissimè agit Parochus secum habens Religiosum confessorem, ratione suæ animæ, & ipsius populi: quem ejicere si tentent Episcopi, perperam procedent cum tanto Parochorum, & ovium periculo.

59. Secundus casus, quando Religiosus non ad hanc administrationem, & necessitatem in oppidis extra claustra assistit, sed tantùm ex licentia Prælati ad mendicitatem, ut eleemosynas, & Missas necessarias ad Conventum quæritet. Et in hoc casu distinctio est facienda; si enim Monasterium Mendicantium habeat necessaria ex redditibus, & eleemosynis illius populi, ubi fundatum est, tunc nequit Religiosus illius in oppidis assistere ad eleemosynas, & Missas quærendas. Ratio est, nam tunc deficit necessitas illa, ut ex licentia Prælati degat extra claustra, quæ quidem necessariissima est, ut diximus suprà, *num.* 43. quamobrem nequit extrà degere, de jure loquendo. Cæterùm licentia ista Superioris, cùm non sit causa sufficiens, quia mendicitas non est necessaria, nulla est, ut benè notat Suarez *de Religion. tom.* 4. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 10. & Prælatus eam concedendo, graviter peccat, ut idem Suarez tenet *num.* 10. Idcircò rectè Episcopi agent mediis licitis, ut Religiosi isti ad clausuram redeant. Cæterùm quando Conventus non indiget, hæc mendicatio ad lucrum est; quo quidem casu de jure est interdictum, ne à Monasterio exeant Religiosi, ut est aptissimus textus *in cap. Placuit* 8. 16. *quæst.* 1. ibi: *Placuit communi nostro Concilio, ut nullus Monachorum pro lucro terreno de Monasterio exire nefandissimo ausu præsumat.* Quamobrem in præsentiarum nequeunt illi in oppidis assistere, & extra claustra degere; quin potiùs rectè Episcopi curabunt, ut ad claustra redeant mediis licitis, & aliquibus terroribus, prout est simile quando ad Curias Principum accedunt, ut etiam sæcularibus Principibus permisit Concilium Parisiense sub Ludovico, & Lothario *lib.* 3. *cap.* 14. cujus verba transcripsit Gibalinus *de clausura, disquisit.* 2. *cap.* 2. §. 3. *consect.* 3. *num.* 19.

60. Si verò ex licentia Prælati degant Religiosi in oppidis ad solam mendicitatem necessariam, quia Monasterium est pauper, nec habet alimenta, ut præstet Religiosis domi commorantibus; tunc credo rectè in oppidis degere, & nec posse aliquo modo turbari ab Episcopis, nec ab eorum visitatoribus, prout in Bullis Pontificum Reverendissimis Patribus Mendicantibus concessum est. Ducor, nam causa alendi, & alimentandi Religiosos domi morantes, est extrema, aut saltem gravissima, & quasi extrema, quæ quidem urgentissima causa est, ut possit Prælatus etiam inferior, dare licentiam, ut extra claustra degant in oppidis ad eleemosynas, & Missas quæritandas, cùm aliter non possit Monasterium vitam transire. Ergo non debent ejici, nec turbari. Confirmo discursum, nam ut docent communiter DD. ex licentia Prælati rectè Religiosi degunt extra claustra propter utilitatem Monasterii gravem, & ponderosam, arbitrio ipsius Prælati. Suarez *dict. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 9. & *num.* 17. Bonacina *de clausura, quæst.* 2. *punct.* 1. *proposit.* 1. *num.* 3. à S. Fausto *in Thesaur. Religios. quæst.* 160. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *disput.* 8. *quæst.* 6. *num.* 3. Ergo multò magis quando non propter utilitatem, sed propter gravissimam indigentiam alimentorum ipsorum Religiosorum, & Monasterii, ex licentia Prælati extra claustra in aliquibus oppidis degerent petentes eleemosynas & Missas, ut dicantur ab eis, qui domi commorantur.

61. Prætereà Domini Episcopi nequeunt ex claustris ejicere Religiosos, nec eos perturbare, quia mendicant, & quærunt Missas ad alimenta ipsorum; hoc enim perceptum est: Ergo nec Religiosus existentes in oppidis ad eas quæritandas, ob eandem causam. Probatur consequentia, nam Religiosus extra claustra degens ex licentia Prælati, ac justa & legitima causa, perinde est ac si in claustro adesset. Sà *verbo Religio, num.* 53. do ejus verba: *Vbicunque sit Religiosus sub obedientia Superioris, censetur in claustro esse; & quidem de licentia Superioris potest extrà manere, sed cum habitu.* Et ratio est, nam videtur unitum remanere cum toto corpore communitatis, dum est sub obedientia Prælati, ut benè considerat Suarez *dict. lib.* 3. *cap.* 7. *in fin.* Ergo dejicere & perturbare Religiosos extra claustra, existentes sub obedientia Prælati in oppidis, petentes eleemosynas, perinde est ac ejicere, & perturbare existentes in claustro, petentes easdem eleemosynas.

62. Sed dices: Hæc necessitas alendi Religiosos & Monasterium succurritur petendo eleemosynas tempore frugum & vindemiæ, non verò continuò assistendo in oppidis: Ergo nequit subsistere causa sufficiens, ut Religiosi isti existimentur adesse in claustro. Sed respondetur, hoc non esse relictum arbitrio Episcoporum, sed arbitrio Superiorum Regularium, ad quos pertinet prospicere, an sufficiat eleemosynatio illius temporis, aut totius anni, *ex l.* 1. *ff. de jur. delib. cap. de causis,* §. *Illis, de offic. delegat.* & in terminis Suarez *dict. cap.* 7. *num.* 17. Bonacina *d. quæst.* 2. *num.* 3. *vers. Respondeo,* Gibalinus *de clausura, disput.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 14. Quamobrem tempus eleemosynandi non est taxandum ab Episcopo, sed ab ipso Prælato Regulari, cujus arbitrio relictum est examinare causam justam, ut ex ejus licentia Religiosus extra claustra degat ad eleemosynandum. Rursus respondetur, quando Monasteria paupertate premuntur, ut & in his temporibus calamitosis, tantis ærumnis, & pauperie oppressis, tum Fideles tantis exactionibus, & vectigalibus exhausti, parvissimæ sunt eleemosynæ tempore frugum, vindemiæque concessæ; ideò necessarium est, ut continuò, & per totum anni circulum emendicent, aliàs nequeunt suis Monasteriis succurrere, quin potiùs adhuc simili, & assidua cura petendi, pauperes Prælati angustiantur noctu diuque, & ad alimoniam parcam Religiosorum quærendam insudant. Unde tempora illa designata in similibus mandatis ad levamen Monasteriorum parvipenduntur, & causa ista eleemosynandi est sufficientissima, ut aliqui Religiosi extra claustra continuò degant in oppidis ad eleemosynas petendas.

63. Deinde comprobo assumptum; nam in claustris degere non est de substantia Religionis, ut docet Suarez *d. cap.* 7. *num.* 6. nam licèt multùm conferat ad vitam Religiosam, sæcularium exemplum, & ædificationem; non est tamen de substantia illius, cùm & votis, & aliis regulis, quæ extra claustra possunt observari, Religiosus adstrictus remaneat. Gibalinus *de clausura, disquisit.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 11. Quapropter olim duplex erat genus Monachorum, quorum aliqui in Monasteriis vitam regularem agebant; alteri verò in suis privatis domibus, ut ostendit Athanasius *in vita Antonii*, ibi: *Necdum crebra erant Monasteria in Ægypto, nec omninò quisquam avium solitudinem noverat: sed quicunque in Christi servituto sibimetipsi prodesse cupiebat, non longè à sua villula separatus instituebatur.* Latiùs explicat D. Hieronymus *in epist. ad Heliodorum, Rusticum, & Paulinum.* Quod itidem in Monialibus adservarum, tam virginibus, quàm viduis, ostendunt Concilium Moguntinum *can.* 26. Carthaginense III. *cap.* 33. Aurelianense V. *cap.* 19. Africanum *cap.* 11. Tolet. I. *cap.* 6. & 9. Tolet. IV. *cap.* 8. Ancyranum *cap.* 18. licèt posteà id interdictum per Concilium Metense *can.* 3. Nannetense

tense *cap.* 3. Turonense II. *cap.* 11. Bracharense III. *cap.*4. Arelatense II. *cap.*27. Forojuliense *cap.*4. Romanum sub Zacharia *cap.*1. Zacharias Pontifex *epist.*7. *cap.*6. Lantmeter. *de vet. Clericor. & Monach. vitn,* 2. *p. lib.*2. *cap.*1. Basilius Pontius *ad Grat.*27. *quæst.*1. *cap.*4. *& cap.*6. *per tot.* Hanc ob rem cùm degere extra claustra non opponatur Religionis substantiæ, rectè existente causa præcisæ & necessariæ mendicitatis ad alendum Monasterium, ex licentia Prælati extra claustra existunt in oppidis degendo. Gibalinus *dict.* §.3. *à num.*1x. nec possunt a Prælatis, aut Episcopis ejici, nec turbari, ne petant eleemosynas, nec assistant in oppidis ad eas quæritandas, & Missas necessarias ad celebrandum in Monasterio.

64. Rursus, similia mandata opponuntur Bullis concessis Religiosibus Mendicantibus, præcipientibus sub gravibus pœnis, ne impediantur. Ratio ex dictis constat, nam cùm ipsi ex licentia Prælati rectè in oppidis assistant ad quæritandas eleemosynas necessarias, eos turbare, negare paramenta Sacra, ne celebrent, ac aliis quibusvis modis eos ejicere, cogendo Parochos, ut eos molestent, & indignentur, est directum impedimentum, & contra Bullas concessas his Sanctissimis Religionibus.

65. Denique mandata ista tendunt ad grave dedecus istarum Religionum, & Religiosorum; populus enim dum videt illos tanto opere Prælatorum & Visitatorum à populis expelli, existimat pravos, ac malè morigeratos esse Religiosos istos, & extra claustra pessimè degere: tum & in Religionibus pravis moribus imbui, ac perversè educari, dum extra claustra nequeunt vivere, quod execrabile est existimare, ac præsumere; sunt enim Religiones professiones cœlestis vitæ, ut optimè aiebat Cassiodorus *lib.*8. *epist.*24. ibi: *Professio vestra vita cœlestis est*, ubi quotidie excellentissimi viri creantur, & erudiuntur, tam virtutibus, quàm literis præclari, qui Religionem Catholicam illustrant, verbo & operibus Christianos docent, tantoque exemplo ad opera pietatis, & virtutum alliciunt. Religiosorum status genus electum est, ubi omnes virtutes continentur, & per quod Deus supplicia adversùs nos inflicta temperat, & omittit: quapropter conveniens est, ut cum eis vitam agamus, & sint ubique, ut ab illis tanta bona percipiamus. Navarrete *dict. discursu* 42.

66. Quorum aliqua recensuit Pater Benedictus de Aste *in vita Venerabilis Fratris Hieronymi Alviani,* perfectissimi viri, qui multo tempore in oppidis de los Santos, & de Meco vixit, eleemosynas quæritando, *fol. mihi* 31. per hæc verba: *No solo era bien echar* (inquit Aste) *de los dichos pueblos el Venerable Padre, confessandolos y socorriendolos, sino tambien amonestandolos à la virtud, reprehendiendolos con prudencia sus defectos, en especial los juramentos, y murmuraciones, que oya à algunos labradores, componiendo sus pleitos, y diferencias; con que los Curas, y Ecclesiasticos tenian gran consuelo, y grande alivio, y ayuda para el cumplimiento de su obligacion; los casados vivian en paz, los moços se reformaban con sus consejos, y modo de vivir; y en fin todos dezian, que havia sido gran suerte, que aquel santo Religioso asistiesse en sus lugares, pues desde que asistia en ellos, las confessiones eran continuas, las costumbres mas reformadas, y el consuelo espiritual y temporal, que con el tenian, muy grande; y todo era llorar, y temer havia de venir tiempo, en que el Santo varon les havia de dexar y no poder acudirlos.*

67. Hæc enim præclarissima bona quotidie ex assistentia Religiosorum in oppidis percipiuntur, & experimur: præcipuè ad excipiendas confessiones, & frequentiam Sacramentorum à Deo ad populos missi sunt. O quantæ Confessiones sacrilegæ efficerentur, si abessent, & quantæ fiunt bonæ ob Religiosorum assistentiam, ut ab experientia testatur Aste ubi suprà, *fol.*32. & quotidie cognoscimus. Sistant verò Prælati, & cunctà timeantur ne similia indiscriminatim mandata proferant.

68. Tertius, & ultimus casus est, quando aliqui adessent Religiosi vagi per oppida, & in aliquibus assisterent absque Prælati licentia, vel cum ea, quando nulla adesset causa. Quo quidem casu nequeunt ibi residere, nec per loca vagari, ex decisione textus *in cap. Ista* 11. 16. *quæst.*1. ubi Alexander II. sic decrevit: *Iuxta Chalcedonensis tenorem optimi Concilii, Monachis quamvis Religiosis, ad normam Sancti Benedicti intra claustrum morari præcipimus: vicos, castella, civitates peragrare prohibemus, & à populorum prædicatione omninò cessare censemus.* Ita *cap. Monachi* 35. *cap. Placuit* 8. 16. *quæst.*1. Tunc enim si Prælati, sive ignorent, sive permittant sic degere, rectè poterunt Episcopi suis mandatis licitis, & justis modum quærere, ut ad claustra reducantur; tunc enim non rectè assistunt, nec vagantur. Quibus & adjungere libet, si aliquis fortè Religiosus non benè vixerit, scandala causet, vel alia delicta perpetret; tunc enim iste Religiosus delinquens rectè ejicitur, & ad claustra reducitur, ex similibus mandatis, etiamsi cum licentia Prælati, & justa causa in aliquo loco degeret. Ratio enim clarissima est, nam tunc cùm non degat sub Superiore cum observantia Regulari, & extra claustra delicta perpetret, rectè ab Episcopo punitur, non solùm per molestiam, prohibendo ne celebret in Ecclesiis sæcularibus; sed etiam procedendo directè contra ipsum aliis pœnis, & carceribus, si necessarium fuerit, ut est Decretum Tridentini *sess.*6. *de reformat. cap.*3. ubi Sacra Congregatio sic declaravit: *Regularis manens extra claustrum de licentia Superioris, etiam in domo deputata ad Monasterium, nisi in dicta domo sit Regularis observantia, aut saltem vivat sub Superiore conventualiter, si deliquerit, potest puniri ab Ordinario.* Refert Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, cap.*59. *num.*2. *ad fin.* Piasecius *in Praxi nova Episcop.* 2. *p. cap.* 3. *num.*42. Cenedo *can. quæst. lib.* 1. *quæst.* 26. *num.* 33. Rubeus *decis.* 19. Riccius 1. *p. decis.* 223. *num.*4. Sanchez *de matr. disput* 23. *num.*22. *&* 23. ubi id concedit abnegans procedere posse per censuras. Barbosa *ad Concilium, in d. cap.*3. *à num.*7. *& de offic. Episcopi,* 3. *p. allegat.*105. *num.*14. Ergo tunc si aliquis Religiosus perperam vixerit, rectè dejicitur, & reducitur ad claustra.

69. In quo quidem sensu interpretanda sunt similia mandata, nec credendum, alio modo velle Prælatos, viros quidem doctos, & probatissimos, dejicere à locis sui Episcopatus Religiosos probos, bonos, & honestos, administrationi Sacramentorum, & prædicationi incumbentes, à quorum assistentia tanta bona percipiunt fideles, quando ex justa causa, & legitima licentia ad adjuvandos Parochus, & quæritandas eleemosynas in oppidis assistunt; & hanc esse mentem nostrorum Archiepiscoporum Toletanorum, ostendit Aste *in vit. Venerab. Fratris Hieronymi Alaviani, d. fol.* 32. apud quem visitator D. Sebastianos Bocanegra, sic effatur: *Me dixo con muy grande consuelo mio, Padre Rector, yo tengo orden de el Cardenal mi Señor, para que los Religiosos, que estan assistiendo en los lugares, se recoxan à los Conventos, y assi lo voy executando en mi visita con los medios ordinarios, que en esto se suele hazer; pero aviendo llegado à la villa de Colmenar viejo, es tanto el bien, que todos me han dicho, assi Ecclesiasticos, como Seculares, de el Religioso que alli asiste por el Colegio de vuestra Reverencia, que le hé dexado licencia por escrito, para que asistà siempre en dicho lugar, y en esto hé cumplido con la voluntad de el Cardenal mi*

Señor, que no solo gusta que assistan à sus ovejas Religiosos de esta aceptacion, sino que se lo agradece, y se lo estima; porque en este punto de assistir los Religiosos en los pueblos, ni su Eminencia quiere permitirlo à todos, ni prohibirlo à todos; porque assi como no conviene, que assistan todos los que quieren assistir, no es bien, que dexen de assistir aquellos que conviene.

70. Hucusque Aste. Ex quibus verbis satis apertè concipitur mens nostrorum Prælatorum, semper nobilissimorum virtute, & doctrinâ clarissimorum, velleque intelligi similia mandata. Tum etiam hoc ordine esse danda paramenta sacra Religionis, aut deneganda, ut in Ecclesiis sæcularibus celebrent, cujus ratione mandatum hoc directivum est, & exhortatorium ad Parochos: nec credendum aliquo modo nostros Prælatos, & eorum sapientissimos consiliarios, absolutè velle derogari juri Parochorum circa danda ornamenta Religiosis: nec Bullæ Pii V. de qua suprà diximus. Quamobrem hoc modo his mandatis intellectis, nec jura Regularia, nec mandata Superiorum vulnerantur.

CAPUT IV.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Quando media deficiunt Adjunctorum, tunc recurrendum ad ædificandam novam Parochiam, num. 1.

Recensentur causæ ad erectionem novæ Parochiæ, n. 2.

An quando Parochia est intra mœnia Civitatis, cujus fores clauduntur, & Parochiani sunt foris, tunc sit causa erigendi novam Parochiam. Affirmant aliqui, n. 3.

Explicatur doctrina Lapi, num. 4. Non admittitur illorum Doctorum sententia, sed occurritur per Oratorium, n. 5.

Quando forenses algis vestiantur, & nolunt civitatem intrare ad Missam audiendam, an sit causa erigendi novam Parochiam. Aliqui affirmant, num. 6. Sed distinguitur, num. 7. Fit quædam consideratio in casu Cardinalis de Mendoza, num. 8. & ibidem sanctum consilium præstatur.

Admittitur doctrina illorum Doctorum, si longè distent, num. 9.

Si fluvius grandis extet medius inter Parochianos, est causa ad erigendam novam Parochiam, n. 10.

Arbitrio Episcopi relinquitur examinare hanc causam, numero 11.

An detur appellatio à Decreto Episcopi declarante, esse necessariam erectionem novæ Parochiæ. Prima sententia negat, num. 12. Supremus Princeps potest tollere appellationem, ibid. Secunda sententia affirmat esse concedendam, nisi procedat Episcopus in visitatione, num. 13.

Qualibet clausula tolleas appellationem, est odiosa, & apposita in exequutione nihil operatur in causa principali, ibid.

In hac specie extra visitationem si appellatio non est frivola, semper admittenda, & comprobatur, n. 14.

Explicatur caput Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædific. *& Concilium* sess. 21. de Reformat. cap. 7. *n. 14. & 15.*

Lex nova confirmans antiquam, intelligitur cum suis ampliationibus, & limitationibus, n. 16.

Clausulam, Remota appellatione, *aliqui intelligunt de probabili, alteri tantùm de frivola, num. 17. Nisi quando apponitur cum cognitione causæ, ibid.*

Quando Episcopus visitans decreverit novam Parochiam esse erigendam, aliqui asserunt, non esse deferendum appellationi, num. 18. Sed contrarium defenditur, à num. 19. Appellatio non admittitur in visitatione pro correctione morum, quando de plano constet, esse necessariam; & tunc etiam admittitur, si visitator excedat, ibid.

An ad erectionem novæ Parochiæ requiratur assensus Rectoris. Prima sententia affirmat, num. 20. Secunda negat, num. 21. Tertia dicit, invito Rectore esse necessarium consensum Pontificis, n. 22.

Admittitur prima sententia causâ certâ, & probatâ existente, num. 23. Fit instantia, n. 24.

An quando Episcopus procedit ex Decreto Tridentini, intelligendus sit procedere ut delegatus, an ut Ordinarius, de quo remissivè: in specie tamen procedit ut Delegatus, num. 25. Fit instantia, & respondetur, num. 26.

Aliqui asserunt, quando causa deficit, esse necessarium consensum Rectoris, num. 27. Sed defenditur contrarium, num. 28.

Dismembratio fructuum nequit fieri ab Episcopo; & quando fit, est ex causa necessaria, & præcisa; & alia notantur requisita, ibid.

An ad erectionem novæ Parochiæ requiratur consensus populi. Affirmavit Riccius, sed non admittitur, n. 29.

Si Ecclesia Matrix sit subjecta Regularibus, an possit Episcopus intra limites illius aliam erigere. Negandum videtur: sed affirmatur, n. 30. Etiamsi Ecclesiæ sint ordinum Militarium, ibid.

Cùm nova Parochia ædificatur, creatur novus Rector, & sunt ei designanda alimenta: Sed an ad id sint designandæ Decimæ? num. 31. & 32. Affirmativè respondetur, num. 33. Et explicatur textus in cap. Quicumque 44. *& textus* in cap. Ecclesiæ 43. 16. quæst. 1. *ibid.*

Ordo assignandi hanc congruam in fructibus, in oblationibus, obventionibus, & primitiis, num. 34. Quando hæc non sufficiunt, deveniendum ad Decimas, etiam prædiales, si aliter nequit provideri, num. 35.

Si Ecclesia Matrix non habuerit bona, nec Decimas, populus tenetur contribuere, num. 36. Si populus est pauper, providendum ab Abbate, cui Matrix Ecclesia subjicitur, vel à mensa Episcopi, n. 37.

An quando Ecclesia Cathedralis, vel Collegialis habet curam, possit Episcopus unire aliquem Canonicatum ad Rectorem novæ Parochiæ. Negavit Fagnanus, numero 38.

Explicatur Fagnanus, à n. 39. & datur casus, quo id fieri possit, num. 40. Explicatur Tridentinum sess. 21. de Reformat. cap. 4. *num. 41. & ex qua potestate id fieri possit ab Episcopo, n. 42.*

Diminutio Canonicatuum ex causa gravissima potest fieri ab Episcopo, ibid.

Et hæc unio proculdubio facienda, quando aliter de congrua novus Rector provider non valet, num. 43.

Si verò aliquo modo ex dictis congrua ista nequit assignari, tunc novus Rector constituendus, ut ex proprio labore vivat, ut tenet Fagnanus. Sed adhuc in hoc casu ex aliis Ecclesiis divitibus poterit Episcopus aliquid extrahere, & quæsitores facere eleemosynarum, vel unum Parochianum ordinare, ut proprio patrimonio adjutus deserviat, n. 44.

Ad erigendam novam Parochiam populus debet habere decem personas, n. 45.

Deinde est necessaria citatio Rectoris principalis Ecclesiæ, & Patronorum, si non sit libera, & aliorum interesse habentium, n. 46.

Rursus antiquus Rector relinquendus cum congrua decenti, num. 47. & deferendus honor Matrici ex jure speciali, prout ibi explicatur, num. 48. & ei relinquitur jus patronatus, num 49.

An si Ecclesia Matrix nihil contulerit ad novam Parochiam

chiam, adhuc retineat jus patronatus. Prima sententia affirmat, n.50. Secunda negat, num.51. Ius patronatus acquiritur tribus modis, fundatione, constructione, vel dotatione, ibid.

Tertia sententia asserit, nullum jus patronatus relinqui antiqua Ecclesia, nisi nova annexa relinquatur, numero 52.

Quando nova Parochia annexa remanet cum antiqua, hæc ultima sententia est certa, n.53. Si fuerit facta concordia, illa observanda, n.54.

Si verò nulla adsit concordia, & aliquis etiam privatus pro parte dotaverit, aut fundaverit, duo erunt Patroni, Ecclesia antiqua, & Privatus, n.55. Si verò Ecclesia antiqua dotationem, & alia fecerit, tunc erit sola Patrona, n.56.

Si nihil contulerit, nisi Parochianos, & illorum obventiones, erit Patrona; secus si nec has obventiones, num. 58. Fit instantia, & respondetur, num.59. Fit Replica & datur responsum, num.60. Et ibi explicatur caput Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand.

De jure communi Episcopus non sufficit ad novam Parochiam, sed requiritur consensus Capituli. Secus hodie ex Tridentino, n.61.

1. QUando ita media deficiunt, ut nec per Adjutores, vel Religiosos recta administratio Sacramentorum suppleri valeat, sed pabulum spirituale populo deficiat, recurrendum est ad construendam, & ædificandam novam Parochiam, quæ erigenda est etiam cum præjudicio Matricis, *ex d. cap. Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand.* Tridentin. *sess.21. de Reformat. cap.4.* In quo quidem casu causa necessaria est, ut diximus *cap.3.num.25.* & non quælibet, sed illa, cui alio modo occurri non valet, nisi erectâ novâ Parochiâ. Barbosa *de universo jur. lib.2. cap.2. num.8. & d. num.25.* Valensis *in parat. ad tit. de Ecclesiis ædificand. §.1. num.6.*

2. Quamobrem ad praxim sunt aliquæ causæ considerandæ. Prima quando Parochiani longè distant à Parochia Matrice, ad quam nequeunt venire, nisi cum gravi incommodo, propter nives, aut urgentes pluvias, prout est textus *in d. cap. Ad audientiam.* Lapus *allegat.66. num.2.* Quoad verò distantiam non sufficit quælibet, sed ea duntaxat, quæ præbet difficultatem cum magno incommodo Parochianis ad officia divina, & Sacramenta percipienda, arbitrio Episcopi. Rota *diversorum 2.part. decis.204. num.2. & 1.part. recent.decis.745.n.2.* Lotterius *de re benefic.lib.1.quæst.28. num.27.* Barbosa *dict.cap.2. num.8.* Fagnanus *in cap. Ad audientiam, num.18.* Palao *tom.2. dispu.6. punct.9. §.10.num.4.*

3. Est tamen examinandus casus, an quando Parochia antiqua est intra mœnia civitatis, ad quam de noctu non patet accessus, quia portæ clauduntur, & comitatenses foris relinquuntur, tunc sit causa sufficiens, ut nova erigatur Parochia, & construatur? Et affirmant aliqui *ex dict. cap. Ad audientiam 3.* ubi ob incommodum grave Parochianorum novam construi Parochiam conceditur. Cùm ergo in præsentiarum grave incommodum sit Parochianorum de noctu portas claudi civitatis, ita ut difficillimè aperiantur in necessitatibus ad recipienda Sacramenta, inde est, ut nova Parochia possit construi. Et confirmatur, quia possunt evenire repentinæ necessitates, ut quotidie eveniunt etiam in oppidulis: quamobrem grave incommodum erit animarum, dum tanto bono privantur, causa quidem sufficiens, ut nova erigatur Parochia. Lapus *dict. allegat.66.num.2.* Vveyms *d.consil.19.à n.13.* Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst.28. num.26.* Barbosa *ad Concilium, dict. sess.21. cap.4. num.7. & de offic. Episcop. 3. part. allegat.68. num. 1.* Fagnanus *ubi suprà, numero 20.*

4. Verùm in hac doctrina animadvertendum, Doctores sequutos fuisse doctrinam Lapi sine sufficienti examine. Lapus enim in illa allegatione ex duabus causis asserit, novam Parochiam esse construendam, nempe quia portæ civitatis difficilè de nocte aperiebantur, tum parochiani in suburbano degentes vilibus vestibus induebantur, & ad Parochiam accedebant cives fulgentibus ornamentis vestiti, ita ut pauperes illi rustici à divinis audiendis, & recipiendis avocarentur: ex quibus causis asserit, novam Parochiam esse erigendam: & dat rationem, quia istæ duæ causæ sunt continuæ, & in grave incommodum Parochianorum. Quapropter intrat decisio dicti capitis *Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificandis.* Non verò asserit, quod sola causa, quod de nocte portæ civitatis claudantur, per se sit causa sufficiens ad novam Parochiam construendam, prout asserunt DD. alii absolutè tenentes illam sententiam.

5. Unde in hac specie assero, non esse causam sufficientem, ut nova Parochia erigatur. Ratio enim est; nam quando non adest nisi incommodum non aperiendi de noctu portas civitatis, illi facillimo modo occurritur erigendo Oratorium cum Ministro & Eucharistia, sacrisque Oleis, ut de noctu occurratur similibus necessitatibus, unde causa illa per se non est sufficiens ad novam Parochiam erigendam; quia ut diximus, quoties in loco per Oratorium necessitati Parochianorum subvenitur, nequit erigi nova Parochia. Menochius *consil.477. n.9.* Costa *de remed. subsid. remed. 76.* Ast in hac necessitate sufficienter occurritur per Oratorium: Ergo nequit construi nova Parochia.

6. Altera verò causa, si cum ista adjungatur, admittenda est doctrina Lapi, & sequacium. Sed quid si hæc secunda tantùm adsit, quod multoties evenit, & adhuc in eodem populo, & villa, prout in hac Colmenarensi, ubi qui pauperes sunt, & longè à Parochia degunt, miserabiles sunt, ita ut algis vilissimis induantur, & ob diversitatem conditionis, & fortunæ maximè ad Parochiam venire timent, ne aliis melioris conditionis ludibrio, vel risui habeantur. In hoc ergo casu asserunt DD. esse causam sufficientem erigendi novam Parochiam. Ratio, nam pauperes isti rusticani gravissimo incommodo veniunt ad Parochiam, præcipuè in diebus solemnioribus, quibus Fideles vestibus melioribus induuntur. Hanc ob rem pauperes isti à Divinis retrahuntur, & nisi cum magna verecundia non veniunt, ob aliorum cachinnationem. Rota apud Tamburinum *de jure Abbatum tom.1.3.part. decis.32. à num.3.* Barbosa *ad Concilium, dict. sess. 21. cap.4.num.7.*

7. Verùm in re, si hæc causa eveniat in eodem populo, prout in isto evenit, necessaria non est nova Parochia, sed tantùm Oratorium cum Ministro, & sacramentorum administratione; cùm enim omnia sint intra mœnia, facilè istis occurritur per Adjutorium Parochiæ: in præsenti in hac insigni villa occurritur per Eremitorium Sancti Francisci, à Signifero Francisco Palacios constructum, ubi duos Capellanos dotavit, ut ibidem Missa quotidie celebretur, ubi etiam doctrina Christiana docetur, & aliquando sacris Concionibus erudiuntur, ut pauperes illi pabulum spirituale percipiant; & in Conventu S.Francisci D.Excalceatorum assiduè confitentur, & sacram Synaxim recipiunt, quo simili necessitati occurritur; hæc enim à tempore Philippi II. Hispaniarum Regis ita stata sunt.

8. Quapropter mirabar, quomodò antea, dum villa ista ampliùs quàm duos mille vicinos habebat, Eminentissimus Dominus D.Petrus Gonzalez de Mendoza, S. Ecclesiæ Romanæ Cardinalis, vir insignis pietatis & prudentiæ, tertia parte detracta à Beneficio

Parochiali, non solùm in fructibus, sed in primitiis, eam adjecerit suo Collegio S. Crucis Vallisoletano, relictâ hac villâ cum tanto numero vicinorum, absque sufficienti cura, & sine Parochiæ Adjutorio, seu Oratorio, unde Sacramenta perciperent, & commodè Sacra audirent. Causas verò non examino, semper enim observare decrevi præceptum S. Joannis Climaci *gradu* 4. *fol. mihi* 20. ita traditum: *Cùm tibi cogitatio suggesserit, ut Prælatum aut dijudices, aut damnes, ab ea non secus quàm à fornicatione desili, neque prorsus huic serpenti requiem præstes, non locum, non ingressum, non initium. Loquere ad hujusmodi draconem, atque eum his verbis incesse: O malignissime seductor, non ego ducem meum judicandum suscepi; sed ille me: non ego illius, sed ille mei judex est.* Consulerem tamen, ut omnes Prælati nullo modo fructus deputatos ad curam animarum agendam ad alia divertant, nec ad fundationes (ut etiam alibi dicam;) sed illi absque aliqua deductione in hac insignissima cura expendantur, si pauci sunt, quia necessarii; si verò pingues, ut meliores sint Ministri, & majori diligentiâ, labore, & commoditate animæ Fidelium serviantur; magis enim interest una anima, quàm mille Collegia litteratorum. In Ecclesia quid interest creare, nutrire, & erudire legum professores, ut posteà ascendant ad Audientias Regales, ubi profanæ causæ dirimuntur; & quod magis est, redditibus Ecclesiasticis erudiuntur Togati quammulti, qui parum de hac re curantes, multa difformia Sacris Canonibus scripserunt, & scribunt, & executioni mandant. Quapropter magnis singultibus queritur Ecclesia apud Isaïam *cap.* 1. sic: *Filios enutrivi, & exaltavi, ipsi autem spreverunt me.* Unde prius est animarum curam prospicere, deinde alia Ecclesiæ bona, ne patrimonium Christi adversùs ipsum Dominum in Collegiis Litteratorum expendatur.

9. Si verò Rusticani isti pauperes extra in loco distanti degant, in quo nequit principalis Parochus duabus Ecclesiis attendere; adsitque difficultas altera, nempe ut propter verecundiam Parochiani illi nequeant accedere ad Ecclesiam matricem, tunc rectè poterit Episcopus novam Parochiam creare. Ratio est, nam hæc causa, simul cum difficultate existente, ut Parochus principalis nequeat facilè curare de Oratorio, præstat sufficientem causam creandi novam Parochiam, etiamsi distantia tam gravis non sit, prout quando fuisset causa ipsa sola.

10. Cæterùm est causa sufficiens ad creandam novam Parochiam, si fluvius extet medius inter Parochiam, & alios Parochianos ultrà habitantes; si tamen flumen sæpe exundans ita iter perfrangat, vel obsideat, ut aliquando infirmi moriantur absque Sacramentis, & magno incommodo Parochiani ad Parochiam principalem accedant, ut dictat ipsa ratio. Textus est *in d. cap. Ad audientiam* 3. ubi Glossa *verbo Magna difficultate:* & tenuit Rota relata & sequuta à Lotterio *dict. quæst.* 28. *num.* 27. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 68. *num.* 1. Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, num.* 19.

11. Illud verò non obliviscendum, arbitrio Episcopi relictum esse considerare, quæ sit causa sufficiens ad novam Parochiam erigendam; nam ut advertit Lotterius *d. quæst.* 28. *num.* 29. non quælibet distantia, nec Ecclesiæ angustia, reputanda est justa causa, sed quæ gravis & evidens sit, *cap.* 1. *de reb. Ecclesiæ non alien. in* 6. ad quam pensandam evidentiam arbitrium erit Episcopi, qui perpensis omnibus circumstantiis, gravem, & evidentem, causâ cognitâ, definiat. Gloss. *in cap. ult.* 8. *dist.* Menochius *de arbitrariis, lib.* 2. *cent.* 5. *casu* 497. Rebuffus *in Praxi Benefic. tit. de erect. curat. n.* 9. Riccius *in Praxi for. decis.* 554. *num.* 5. Barbosa *dict. allegat.* 68. *num.* 2. & *ad Concilium dict. cap.* 4. *num.* 8.

12. Est tamen necessariò disquirendum, an à Decreto Episcopi declarante novam Parochiam esse erigendam ob causam à se cognitam, & arbitratam, detur appellatio. Prima sententia asserit, minimè appellationem esse concedendam, ex decisione textus *in d. cap. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificandis*, ubi in specie asserit, novam Parochiam esse construendam, justis causis ibidem recensitis existentibus, *sublato appellationis obstaculo:* quæ quidem clausula cùm sit posita à Supremo Principe, nempe à Papa, sortitur effectum, ut causa, non obstante appellatione, exequutioni mandetur absque periculo attentati. Guido Papæ *decis.* 23. *num.* 3. Parisius *cons.* 208. *num.* 16. *vol.* 1. Vantius *de nullitate, tit. quando & intra quod tempus, num.* 48. *& de nullitate ex defectu jurisdictionis, num.* 142. Barbosa *clausula* 9. *num.* 10. Ergo in præsentiarum minimè est admittenda appellatio. Cæterùm probatur ex Concilio Tridentino *d. cap.* 4. ubi asseritur, in specie novam erectionem, seu constructionem Parochiæ impediendam non esse ex quibuscunque provisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibuscunque aliis derogationibus, vel suspensionibus. Unde patet, concilium celerem in specie desiderare exequutionem in erectione novæ Parochiæ, ita ut nullo modo impediatur per quamlibet suspensionem: quamobrem intelligendum, noluisse admittere appellationem, saltem quoad effectum suspensivum, licèt quoad devolutivum concedat. Denique licèt Concilium suspensionem non interdiceret, nec aliquo modo appellationem, tamen in specie ibidem subauditur interdicta; nam est lex, & decretum novum confirmans, & approbans jus antiquum, nempe textum *in d. cap. Ad audientiam*, quo quidem casu suscipit omnes ampliationes, & restrictiones juris antiqui, *l. sciendum, ff. qui satisdar. cogant.* ubi Gloss. *verbo Communiter probata, l. Hac consultissima, C. qui testam. facere poss.* ubi Gloss. 3. Gregorius *in l.* 7. *tit.* 13. *p.* 6. *gloss.* 9. Covarr. *in rub. de testament.* 2. *p. num.* 19. Guttierrez *Pract. lib.* 4. *quæst.* 1. *n.* 4. Menchaca *de success.* §. 3. *num.* 10. Sed *in d. cap. Ad audientiam*, removetur appellatio. Ergo etiam in Decreto Tridentini, *d. cap.* 4. Tenent Abbas *in d. cap. Ad audientiam, num.* 12. Præpositus *num.* 6. Fagnanus *n.* 12. Salgado *de Regia Protect.* 3. *p. cap.* 5. *à num.* 34. Palao *Oper. Moral. tom.* 2. *tract.* 13. *disput.* 6. *punct.* 9. §. 10. *num.* 6.

13. Secunda sententia asserit, ab hoc Decreto appellari posse ad Summum Pontificem, quia in constructione novæ Parochiæ procedit Episcopus tanquam delegatus Sedis Apostolicæ, nisi procedat Episcopus in visitatione, præcipuè absque figura judicii; nam tunc non admittitur appellatio, saltem quoad effectum suspensivum, ex Trident. *sess.* 21. *de Reformat. cap.* 7. *& sess.* 24. *cap.* 10. Henriquez *cons.* 80. *num.* 16. Marius Antoninus *lib.* 1. *resolut.* 85. *num.* 10. *& resolut.* 110. *num.* 4. Salgado *de Protect.* 2. *p. cap.* 15. *à num.* 54. Ducitur, nam quælibet clausula tollens appellationem, odiosa est, & maximè restringenda, ut cum Baldo docet Barbosa *dict. clausula* 9. *num.* 6. Marchesanus *de commiss.* 1. *p. cap.* 29. *n.* 94. Quamobrem cùm *in d. cap. Ad audientiam*, ponatur in singulari specie, nempe quando nimia est distantia locorum, quæ patens, & evidens est, non est extendenda clausula illa ad alios casus, in quibus aliquod dubium adesse valet; idcircò, si ea aliis causis non ita evidentibus appellatio interponatur, erit admittenda quoad omnimque effectum. Præterea clausula, *Sublato appellationis obstaculo, in d. cap. Ad audientiam*, apposita est in exequutione, de qua loquitur textus ille; quando enim in exequutione removetur appellatio, nihil operatur quoad causam principalem, quin potiùs circa ipsam conceditur appellatio, & Judex non excusatur ab attentatis. Puteus *lib.* 1. *decis.* 177. *num.* 2. Caputaquensis *lib.* 1. *decis.* 83. *n.* 3.

Tum

Tum etiam, quia nihil operatur, nisi quoad resistentes de facto, non verò de jure, ut cum Marchesano tenet Barbosa *d. clausula 9. num.*16. Gratianus *discept. tom.*1. *cap.*41. *num.*19. Ergo in præsentia quoties justa erit causa appellationis, & non frivola, admittenda est ad Summum Pontificem. Riccius *dict. decis.*554. *num.*5. Barbosa *ad Concilium*, *d. sess.*21. *cap.*4. *num.*8. & *allegat.*67. *num.*3.

14. In hoc dubio duobus modis quæstio ista est examinanda. Primò, quando ageretur de erigenda nova Parochia extra visitationem: secundò quando in visitatione de hoc tractaretur. Et quoad primum assero, ad dismembrationem fructuum, & insimul ad erigendam cum illis novam Parochiam, gravissimam causam esse necessariam, & quod aliter necessitati occurri non valeat: quamobrem assertioni partium standum non est, nec Episcopi, nec alterius dismembrationem authorizantis; sed debet dispositivè de ea constare ex processu diligenter desuper facto, non tamen nimis scrupuloso, sed tali ex quo sufficienter constet veritas causæ, & necessitatis. Lapus *alleg.*66. *num.*1. *vers. Quæritur*. Lotterius *d. lib.*1. *quæst.*28. *à n.*33. Unde sequitur, causam istam gravem esse, requirentem diligentem indaginem, ex eo quod grave præjudicium irrogare valet Ecclesiæ matrici, tam in decimis, quàm in oblationibus, & aliis proventibus: tum etiam Rectoribus illius, à quibus jura Parochialia auferuntur, & aliis conceduntur. Quamobrem assero, quod si frivola non appareat appellatio, semper sit admittenda quoad utrumque effectum. Id probo; nam licèt caput *Ad audientiam*, clausulam ponat, *Remoto obstaculo appellationis*, non tamen ponitur in Decreto Tridentini, cui hodie standum est. Ergo minimè est deneganda appellatio quoad utrumque effectum. Confirmatur, nam Concilium omnibus modis curat tollere impedimenta ad erectionem novæ Parochiæ, necessitate instante; quapropter tollit omnes resignationes, reservationes, seu suspensiones; non tamen removet appellationem. Ergo rectè cognoscitur, in re tam gravi noluisse removere appellationem, aliàs si voluisset hoc tolli impedimentum, expressisset, prout aliàs expressit, *l. Si servum* 71. *§. non dixit*, *ff. de acquir. hæredit. l. illam* 19. *C. de collat. cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Episcopi*, ibi: *Unde si circa translationem idem fieri voluisset, quod de cessione dixerat, de translatione poterat expressisse*. Surdus *cons.*347. *num.*15. Cæterùm clausula, *Remota appellatione*, valdè exorbitat à jure, ut jam diximus, nec aliquo modo expressa censetur, nisi quando clarè ponitur, vel ita æquivalenter, ut clarè constet, voluisse Principem supremum, absque aliqua dilatione sententiam exequutioni mandari, prout sunt aliquæ clausulæ valentes idem, ac si illa apponeretur, *Appellatione remota*, utpote si dicat, *Sententia lata mittatur exequutioni*: vel, *Sententia sortiatur effectum suum*: aut, *Non possit contradicere*: seu, *Sit remota omnis contradictio: Nulla exceptione, vel oppositione obstante*: *Remota sit omnis querela*: vel, *Non possit querelari*: *Non admittatur ejus defensio*, vel alia similia demonstrantia, Principem appellationem removere. De quibus videndus Salgado *de Regia Protect.* 2. *p. cap.*8. *à num.*104. Pareja *de edit. instrument. tit.*2. *resolut.*6. *n.*314. Scaccia *de Appellat. quæst.*17. *limit.*1. *à num.*36. Gonzalez *ad Regul.*8. *gloss.*9. *in annotat. sub num.*128. Sed Concilium non utitur his clausulis: Ergo nec voluit tollere appellationem in causis erigendi novam Parochiam.

15. Sed dices, Concilium tollere quamlibet suspensionem: Ergo aufert appellationem. Et probatur consequentia, nam appellatio est suspensio sententiæ, donec à Superiore cognoscatur, an rectè inferior judicaverit, necne: *cap.* 5. *de appellat. l.* 1. *tit.* 22. *p.* 3. Figueroa *de jure adhærend. cap.*1. Donellus *lib.*28. *comment. cap.* 4. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 8. *num.*584. Pareja *de Instrum. edit. tit.*3. *resol.*1. *num.*4. Pellegrinus *Prax. Vicar. p.*3. *sect.*2. *num.*2. Sed tamen hæc objectio facilè responsum recipit; nam hoc verbum *Suspensio*, nomen est generale, comprehendit enim quamlibet dilationem, seu moram temporis, censuram, & alia quamplurima: quamobrem nequit præcisè intelligi de suspensione illa, quæ includitur in appellatione; quoties enim per clausulam tacitam removenda est appellatio, ita ut æquivalens sit, debet esse concludens, & de qua constet, voluisse Principem omninò appellationem removere, ut patet ex clausulis nuperrimè relatis. Cùm ergo per suspensionem id non concludatur, consequens est, per Concilium non tolli appellationem.

16. Rursus probatur, nam quanvis lex nova, confirmans antiquam, intelligatur cum suis ampliationibus, & limitationibus, *l. Sed & posterior* 28. *ff. de legibus*, ubi Otoscius *num.*12. & *in l.*1. *ff. de Constitut. Princip. num.*33. ubi etiam Jason *num.*16. Mexia *ad l. Reg. Tolet. in* 6. *fundament.* 2. *p. num.*58. Vela *dissertat.* 5. *num.*8. & *dissert.*9. *num.*19. Valenzuela *cons.*23. *num.*65. Attamen textus *in d. cap. Ad audientiam*, recipit interpretamentum, nempe quando distantia locorum est nimia, & evidens; quo casu tota cognitio causæ pendet ab oculorum inspectione, quæ est optima hujus casus decisio, ut benè considerat Lapus *dict. allegat.*66. *num.*6. *vers. Nam quæstio*. Quamobrem quælibet appellatio relinquebatur frivola, & non admittenda, *ex cap.*15. & 53. *de appellat.* Gomez *var. tom.*3. *cap.*5. *num.*47. latè Salgado *de Reg. Protect. cap.*6. & 17. *p.*3. Vela *dissert.*41. *num.*6. Menochius *de Arb. lib.*2. *cap.*197. Unde licèt Concilium confirmet illam decretalem, solùm in eo casu confirmat, non verò in aliis distinctis, in quibus nec loquitur, nec decidit. Vela *d. dissert.*9. *à num.*18. Ergo in aliis casibus semper est admittenda appellatio, quando erigitur nova Parochia intra limites antiquæ.

17. Denique clausula, *Remota appellatione*, licèt aliqui dicant operari ultrà quando appellatio sit frivola, tolleréque appellationem quoad effectum suspensivum, licèt appellatio non frivola, sed probabilis sit, Hunnius *in Comment. ad Treutlerium, vol.*2. *disp.*33. *resol.*4. *quæst.*31. Attamen contrarium est admittendum ex communi sententia asserente, hanc clausulam nihil operari, nisi quando appellatio est frivola; nec enim alio modo valet intelligi absque magno periculo irrogandi gravissimam injuriam litigantibus. Scaccia *de appellat. quæst.*16. *limit.*1. *num.*93. Gratianus *d. c.*41. *num.*18. Cenedo *Can. lib.*1. *quæst.*45. *à num.*43. Diana 9. *p. tract.*7. *resol.*28. Pellegrinus *d.*3. *p. sect.*5. *num.*15. *vers. Quod*. Nisi quando apponitur cum cognitione causæ, nam tum quælibet appellatio præsumeretur frivola. Barbosa *d. clausula* 9. *num.*15. Ergo in præsentiarum, quotiescunque appellatio non apparet frivola, semper est concedenda.

18. In secundo casu, quando Episcopus visitans aliam Parochiam erigere tentaverit intra limites alterius, Riccius & Barbosa, relati pro secunda sententia *num.* 53. asserunt minimè appellationi deferendum; nam in causis visitationis non admittitur appellatio, *cap. Ad nostram* 3. *cap. Reprehensibilis* 36. *in fin. cap. Cùm speciali* 61. *in fine, de appellat. cap. Licèt* 32. *de offic. Ordin.* Hanc ob rem licèt causa ista per se sit appellabilis, respectu tamen visitationis appellabilis non est: Ergo in casu visitationis in hac causa appellatio admittenda non est.

19. Sed teneo contrarium, nam causa ista erigendi novam Parochiam intra limites alterius, de sua natura appellabilis est, ob grave præjudicium, quod valet inferri Ecclesiæ Matrici, & ejus Rectori; nec aliquo modo repellenda, nisi quando frivola apparet. Ergo ex circumstantia visitationis nequit fieri inap-

pellabilis

pellabilis. Confirmatur, nam ex eo quod procedatur in hac causa in visitatione, non aufertur periculum illud irrogandi praejudicium relatum, quin potiùs majus adest, cùm ibi ferè semper procedatur breviter, & summariè, cum majori periculo errandi. Ergo à fortiori debet esse in visitatione causa ista appellabilis. Caeterùm fundamentum contrariorum parvi est ponderis, nam jura illa agunt, quando in visitatione proceditur ad morum correctionem, quo quidem casu appellatio non admittitur quoad effectum suspensivum, quando de plano constat de necessitate corrigendi. Pellegrinus *d. 3. part. sect. 1. n. 15. casu 65.* licèt admittatur, si visitator modum excedat. Navarrus *cons. 2. de Appell.* Salgado *de Regia Protect. 4. part. cap. 3. num. 17.* Barbosa *in cap. Ad nostram 3. de Appellat. num. 2.* Ast verò Nos agimus de erigenda nova Parochia intra limites alterius, cum gravi causae cognitione, & cum periculo gravandi Ecclesiam Matricem, ac ejus Rectorem. Ergo etiam in visitatione admittenda est appellatio in hac causa, ex traditis à Salgado *de protect. 2. part. c. 15. à num. 64.* quod quidem ita est intelligendum, nisi quando de plano constaret de necessitate erigendi novam Parochiam, & ita necessitas, & causa sit notoria, ut appellatio frivola appareret, quo in sensu intelligendus est textus *in dict. cap. Ad audientiam 3. de Ecclesiis aedificand.*

20. Caeterùm ad erectionem novae Parochiae intra limites alterius, disquirendum an Rectoris requiratur assensus. Prima sententia docet, esse necessarium. Ducitur, nam in hac erectione agitur de gravi praejudicio illius, non solùm quoad interesse fructuum & oblationum, sed etiam honoris, cùm de his plurimùm ei detrahatur: Ergo necessarius est ejus assensus, nec eo invito poterit procedi ad erectionem. Caeterùm jura id concedentia, intelliguntur absque praejudicio Rectoris, scilicet possidentis, ut declaravit Sacra Congregatio apud Piasecium *in Praxi Episcop. 1. p. cap. 5. n. 1.* Ergo si ipse non praestet consensum, minimè poterit Episcopus procedere ad erectionem novae Parochiae intra limites alterius. Tenent Abbas *in dict. cap. Ad audientiam 3. n. 16.* Rebuffus *tit. de erect. in Curat. n. 4.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 3. cap. 12. q. 7.*

21. Secunda sententia tenet contrarium ex Decreto Tridentini *d. sess. 21. cap. 4.* ibi: *Etiam invitis Rectoribus.* Unde cognoscitur, tam longè esse, ut requiratur consensus Rectoris ad erectionem novae Parochiae, ut etiam renuentibus Rectoribus ab Episcopo erigi possit. Caeterùm ratione probatur, nam quando adest necessitas Parochianorum ad administrationem sacramentorum, & ut audiant Divina, tunc Rector irrationabiliter est invitus, si consensum non praestet. Ergo eo invito poterit erigere, & construere novam Parochiam. Riccius *d. resol. 554. n. 4.* ubi tenet id ex Decreto Tridentini. Valensis *in Paratitl. ad tit. de Ecclesiis aedificand. §. 1. num. 6.* Palao *Oper. Mor. tom. 2. tract. 13. disp. 6. punct. 9. §. 10. num. 5.* Fagnanus *in cap. Ad audientiam, num. 11.* Barbosa *ad Concilium, d. cap. 4. num. 11.* & *allegat. 67. num. 4.* Petrus Gregorius *de re benefic. cap. 12. num. 4.* Lapus *d. allegat. 66. n. 3.*

22. Tertia sententia est glossae ultimae *in cap. 2. dist. 99.* dicentis, invito Rectore nequire fieri erectionem novae Parochiae absque consensu Papae: & idem tenere videtur Glossa *in dict. cap. Ad audientiam, verbo Obventiones.* Ratio enim est, nam auferre jus quaesitum parti, prout Ecclesiae Matrici, & illius Rectori, nequit fieri, nisi ex legitima causa, & à supremo Principe, ut diximus *lib. 1. cap. fin. à num. 3.* Molina *de Primog. lib. 4. cap. 3. n. 21.* quamobrem semper erit necessarius consensus Summi Pontificis, ut possit Episcopus invito Rectore aliam novam Parochiam erigere.

23. In re tamen dicendum, duobus modis esse explicandam hanc difficultatem. Primò, quando causa subsit necessaria ad erigendam novam Parochiam, & legitimè probata, aut per testes, aut per aspectum oculorum, quae est optima probatio, prout illa, quae fit ex evidentia facti. Tondutus *lib. 1. quaest. 50. num. 22.* Matheu *de re criminal. controvers. 61. num. 22. & à num. 32.* & tunc etiam invitis, & reluctantibus Rectoribus, poterit Episcopus procedere ex vi Decreti Tridentini ad erectionem novae Parochiae intra limites alterius, etiam cum praejudicio illius. Ratio est, nam tunc subest causa, tum & Potestas, etiam Supremi Praesulis, quam concedit Concilium, nominando Episcopos ad erectionem novae Parochiae, utpote Sedis Apostolicae delegatos, ut patet ex Concilio. Ergo rectè poterunt, etiam invitis Rectoribus, causâ subsistente certâ, & probatâ, illam erigere. Caeterùm, jura illa Parochialis Ecclesiae concessa sunt ad legitimam administrationem Sacramentorum: tum ut Parochiani spirituali pabulo pascantur: Ergo quoties subest causa certa, & probata necessitatis administrationis, & pabuli spiritualis, etiam reluctante Rectore, poterunt novae Parochiae construi, cùm sub ea conditione jura illa data censeantur.

24. Sed dices cum Fagnano *in d. cap. Ad audientiam, num. 46.* Episcopi in erectione novarum Parochiarum, etiam ex decreto Tridentini, procedunt de jure proprio, & non tanquam Sedis Apostolicae delegati; nam est distinctio, ut quando Concilium decreverit, posse procedere ut delegatos Sedis Apostolicae in causis ipsis de jure proprio competentibus, non possint ex alio jure procedere, sed jure proprio: secus verò quando agitur de re omninò exempta ab eorum jurisdictione, utpote contra Regulares; tunc enim procedunt ut purè delegati. Cùm ergo in specie Episcopus de jure proprio procedat ad erectionem Parochiae novae, licèt dicat Concilium posse procedere ut delegatum, non est intelligendum procedere ut delegatum, sed jure proprio. Ast ex jure proprio nequeunt Episcopi auferre privatorum jura, etiam cum causa, nisi de eorum consensu. Ergo nec in praesentia possunt, renuente Rectore, novam Parochiam exstruere, etiam causa subsistente.

25. In hoc igitur argumento Fagnanus tetigit quaestionem satis controversam, an quando Episcopus procedit tanquam delegatus Sedis Apostolicae, tanquam delegatus procedat, an tantùm tanquam Ordinarius, quia tantùm per clausulam illam excitatur sua jurisdictio. De qua latè Cevallos *de cognit. per viam violent. quaest. 15. à num. 2.* Salgado *de Reg. protect. 2. p. cap. 15. & cap. 14. à num. 3.* Barbosa *de offi. Episcopi, 3. p. allegat. 92.* Sanchez *de Matrim. lib. 8. disput. 2. num. 10.* ubi videndus est. Ad rem tamen dicendum, Episcopos procedere in specie, ut propriè delegatos: & ratio est, nam ut scripsit Cevallos *dict. quaest. 15. n. 7.* quoties superadditur aliquid jurisdictioni ordinariae, semper est intelligendum procedere ut delegatos, non verò ut Ordinarios excitatos ab illa clausula. Ast in specie est aliquid, quod non est in jurisdictione ordinaria Episcopi, nempe auferre jura quaesita Ecclesiae Parochiali, & ejus Rectori, quod nequit fieri etiam ex causa, nisi à Supremo Principe: quamobrem ex commissione Pontificis, tanquam delegati, etiam reluctante Rectore, poterunt Episcopi novam erigere Parochiam.

26. Si verò adhuc instes, tum procedere Episcopos tanquam Ordinarios, ut tenet aliquorum sententia, quorum retulit fundamenta Barbosa *d. allegat. 92. num. 2.* adhuc in illa sententia dicendum, causâ existente, posse Episcopum, renuente Rectore, novam erigere Parochiam; nam licèt procedat ex jurisdictione ordinaria per Decretum Tridentini, elevatur ad illam circumstantiam, ut possit jus tertio quaesitum, nempe Ecclesiae, ut ejus Rectori, tollere; quia respectu illius

illius circumstantiæ est hæc nova potestas infusa in ipsa jurisdictione ordinaria; unde rectè poterit Episcopus, causâ subsistente, renuente Prælato, seu Rectore, novam Parochiam exstruere.

27. Si verò causa non subsit, tunc asserunt DD. esse necessarium consensum Rectoris, & absque eo novam Parochiam erigi non valere, ut docet Abbas *in d.c. Ad audientiam*, *n.16.* Azorius *d. lib.3. cap.12. q.7.* Riccius *d. decis.554. num.4.* quia tunc deficiente causa nequit invito Rectori præjudicium irrogari, nec Ecclesiæ Matrici.

28. Sed tamen in hac specie assero, quod si deficiat legitima causa ad novam Parochiam construendam, etiam cum consensu Rectoris, nequit fieri erectio ab Episcopo. Idque probo, nam ex vi Decreti Tridentini nequit procedere ad novam erectionem Parochiæ, nisi causâ subsistente, & probata cum diligenti cognitione. Ergo si hæc deficiat, quantumvis accedat consensus Rectoris, nequit Episcopus procedere ad erectionem illius, ex vi illius Decreti. Cæterùm, in his novis erectionibus includitur dismembratio fructuum, oblationum, & jurium Parochialium, necessariò præstanda novo Rectori, *dict. cap. Ad audientiam.* Trident. *d. sess.21. cap.4.* quod quidem de jure interdictum est, *cap. Majoribus* 8. *cap. Tua* 20. *de Præbend.* Ergo nequit fieri ab Episcopo, etiam consentiente Rectore. Et confirmo discursum, nam in qualibet dismembratione requiruntur solennitates juris, prout in alienatione rerum Ecclesiæ. Garcia *de Beneficiis*, *p.12. cap.3. num.3.* in qua quidem alienatione causa est præcisa, & necessaria, & evidens utilitas, *cap.1. de Rebus Ecclesiæ alien. in 6.* Glossa *in Clement. Si una, de Rebus Ecclesiæ.* Genuensis *in Praxi, cap.75. à num.17.* Rota *divers. 2.p. decis.278. num.1.* Magonius *decis.69. num.4.* Riccius *in Praxi for. 1. edit. decis.12.* Ergo Episcopus, etiam cum consensu Rectoris, si causa deficiat, nequibit novam Parochiam erigere: quod quidem in dismembratione ita admissum est, ut causa non existente corruat, ut in terminis defectus servitii tenuit Rota 14. Februarii 1594. quam refert, & sequitur Garcia *d. cap.3. num.4.* Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst.28. num.1. cum seq.* qui asserit, ad dismembrationem fructuum causam requiri, vocationem Rectoris, expressionem causæ, veritatis tractatum, & alias solennitates ad alienandum res Ecclesiæ requisitas *ex cap. Sine exceptione* 12. *quæst.2.* Rota 2. *part. recent. decis.288. num.1.* Ergo & in erectione novæ Parochiæ.

29. Quoad consensum Parochianorum plures, quos refert Riccius *dict. decis.554. num.6.* tenuerunt, esse necessarium consensum majoris partis; & si sunt plures plebes sub uno Rectore, aut Curione majoris Ecclesiæ, quæ tamen sint tanquam corpora separata, debent duæ partes consentire. Verùm hodie admittenda non est hæc doctrina ex Decreto Tridentini *in dict. cap.4.* quod totum relinquit arbitrio Episcopi, qui si viderit causam esse urgentem, & necessariam, & certam ad novam Parochiam erigendam, etiam invitis Rectoribus, & Parochianis constituere poterit, ut tenet ipse Riccius *d. num.6.* Barbosa *3. p. allegat.67. num. 4.*

30. Sed quid si Ecclesia Matrix sit subjecta Regularibus? An possit Episcopus intra limites illius aliam erigere, & exstruere. Ratio autem dubitandi sumitur, quia tunc Parochia illa exempta est ab Ordinario, in cujus dispositione nequit aliquid disponere. Ergo nec eam dividere, aliam exstruendo. Sed contrarium censuit Sacra Congregatio, nempe extendendum Decretum Concilii Tridentini etiam ad Parochias Regularibus subjectas: & eadem Congregatio censuit, extendendum etiam in Parochiis Ordinum Militarium. Refert Fagnanus *in d. cap. Ad audientiam*, *num.43.* Quod quidem admittendum est, concurrentibus omnibus requisitis ad hanc novam erectionem Parochiæ. Idque optimè extensum, ne in tam gravibus necessitatibus administrationis Sacramentorum, & quando animæ periclitantur, aliqua mora pervadat. Fagnanus *ubi proximè*, *num.48.* qui asserit, quod si Episcopus gravet, tunc appellatio facienda non est ad Metropolitanum, sed ad Papam. Leo *in Thesauro, 2.p. cap.2. num.69.* Barbosa *d. allegat.67. num.6.*

31. Cùm nova Parochia ædificatur, etiam novus Rector, seu Parochus est instituendus, & ad ejus sustentationem sunt fructus, & oblationes designandæ, ut disponit textus *in d. cap. Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand.* Concilium Tridentinum *d. cap.4.* verùm in re animadvertendum, textum *in d. cap. Ad audientiam*, minimè asserere, decimas Matricis Ecclesiæ esse concedendas, sed tantùm obventiones ejus villæ, ut novus Rector sustentetur; non enim facilè ad decimas deveniendum est occasione novæ erectionis Ecclesiæ, ut primævæ Ecclesiæ auferantur, & alteri concedantur; quin de jure hoc interdictum est *in cap. Quicunque 44. cap. Ecclesia 43. 16. quæst.1.* quamobrem asserit textus ille, novum Rectorem ex obventionibus ipsius villæ esse sustentandum. Sed Concilium Tridentinum *d. cap.4.* aliter decrevit, nempe ex arbitrio Episcopi competentem congruam esse designandam novo Rectori ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocunque pertinentibus; unde etiam decimæ intelligendæ sunt, ut faciliori modo necessitas illa succurratur.

32. Sed in re dicendum circa hanc difficultatem, Glossam *in d. cap. Ad audientiam*, *verbo Obventiones*, varia interpretamenta adduxisse ad hanc difficultatem tollendam; nempe auferre decimas Matrici Ecclesiæ ad novam Parochiam erigendam, fuisse factum ex plenitudine potestatis ipsius Pontificis; aut jura intelligenda esse non de decimis prædialibus, sed tantùm de oblationibus, & aliis obventionibus pertinentibus ad Parochiam, quæ dicuntur personales decimæ; nam prædiales speciali jure pertinent ad Parochialem Ecclesiam, *cap. Cùm in tua 30. de decim.* quia si ad id obligare tentasset Pontifex expressisset, *argument. cap. Ad audientiam 12. eod. tit.*

33. Sed tamen hanc glossam meritò non admittit Lapus *dict. allegat.66. num.4.* in hac enim specie, non solùm intelligendæ sunt oblationes & obventiones, sed etiam decimæ, tam personales, quàm prædiales. Ratio est, nam textus *in d. cap. Quicunque*, *&* *cap. Ecclesia*, non loquuntur quando nova Parochia ædificatur ob urgentem necessitatem, sed quando quis libenter Ecclesiam in suo prædio ædificare voluerit; quod quidem nequit facere cum præjudicio Ecclesiæ Parochialis, intra cujus limites ædificatur: quare ad rem non sunt. Tum etiam nunbenè interpretatur textus *in d. c. Ad audientiam*, non intelligens sub obventionibus decimas prædiales; nam ipsæ in his casibus urgentis necessitatis intelliguntur: quamobrem Concilium Tridentinum loquitur absolute de omnibus fructibus Ecclesiæ Matricis, ubi etiam hæ decimæ subaudiuntur.

34. Difficultas enim restat, quo ordine in fructibus Ecclesiæ Matricis facienda, & designanda est hæc congrua ad novum Rectorem. Et in primis, si adsint oblationes, obventiones, seu primitiæ, de his est facienda, & constituenda congrua illa, nec ad decimas principalis fructus recurrendum est. Ratio est, nam hæc erectio Parochiæ novæ ita est facienda, quominus lædat Ecclesiam Matricem, ac ejus Rectorem. Boërius *in d. cap. Ad audientiam*, *num.10.* quamobrem, si adsunt oblationes, & primitiæ, unde congrua ista constituatur, non est recurrendum ad decimas principales fructus Ecclesiæ Matricis. Tum nam ut scripsit

Lapus *dict. allegat.66. num.5.* ad decimas est deveniendum, quoties aliter congrua novi Rectoris provideri non valet. Ergo si valet provideri per has oblationes, & primitias, nequit Episcopus ad decimas pervenire. Bertrandus 1. *p. vol.2. cons.36.* Palao *dict. disput.6. punct.9.§.10.n.7.*

35. Secundò, quando non sufficiunt oblationes, & primitiæ, deveniendum est ad decimas, etiam prædiales. Ratio est, nam decimæ debentur ratione Sacramentorum, & curæ. Cùm ergo in specie Sacramenta, & cura Parochianorum nequeat absque illis adimpleri, necessariò ad illas poterit Episcopus pervenire, utpote ad id obligatas ex natura suæ præstationis. Deinde jura loquentia de decimis non auferendis ab Ecclesiis Matricibus, intelligenda sunt quando in illis remanet tota administratio, & cura. Ast in specie partitur, & aliqua pars transit ad novam Parochiam. Ergo quando alia bona deficiunt, debent similiter transire decimæ ad novum Rectorem, ut ei congrua designetur, ut benè advertit Lapus *d. allegat.66. n.5.* Rebuffus *d. tit.de erect.in curat. num.6.* Fagnanus *in d.cap. Ad audientiam, num.5.* Palao *d. n.5.* Lotterius *d.lib.1. quæst.28. num.48.*

36. Tertiò, si Ecclesia Matrix non habuerit bona, unde dotem, & congruam Rectoris novi designet, tunc populus tenetur contribuere, ut decrevit Concilium, & ad id poterit ab Episcopo cogi; nam quando fit tota cura, & administratio Sacramentorum, ipse populus tenetur alere Ministrum ex obligatione Justitiæ, unde poterit cogi ad contribuendum propter congruam Ministri. Lambertinus *de jurepatronat. lib.1. p.1. quæst.5. art.18. in fine.* Belleus *disquisit. Clerical. 1.p. tit. de Clerico debitore*, §.14. *num.7.* Fagnanus *d. num.5.* Barbosa *ad Concilium, d. cap.4. num.15.* Palao *dict. num. 5.*

37. Quartò, si Populus sit pauper, ita ut non possit de congrua Ministri providere, tunc Abbas seu Præpositus, cui in temporalibus Ecclesia Matrix subjicitur, tenentur contribuere ad istam congruam, *cap. Sanctorum 2. vers. Si qua, dist.70. cap. Exstirpandæ 30. vers. Cùm igitur, de Præbend.* Verùm, quando ipsi non habent, nec est unde ad hanc necessitatem provideatur, ex mensa Episcopi est providendum, *cap. Præsulum 2. 16. quæst.3. cap. Regenda 4. 10. quæst.1. cap. Episcopus 7. 10. quæst.2.* nam ut inquit textus *in dict. cap. Præsulum*, inter alia onera bonorum Episcopi est illud, nempe stipendia Clericorum, quos alere tenentur, ut suis ovibus administrent Sacramenta, & pabula spiritualia concedant; quamobrem si Ecclesia nova sit necessaria ad hanc administrationem, de sua mensa Episcopus providebit in tam urgenti necessitate. Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, num.5.* qui *num.33.* ait, posse Episcopum, quando fructus deficiunt, & oblationes, ad erigendam novam Parochiam facere unionem aliquorum Beneficiorum in terminis Concilii, idque ex declaratione Sacræ Congregationis.

38. Sed quid quando Ecclesia Cathedralis, vel Collegiata habet curam, & administrationem Sacramentorum, an possit Episcopus unire aliquem ex Canonicatibus ad Rectorem Parochiæ novæ necessariò erigendæ, ex Decreto Concilii. Abnegavit Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, num.57.* Ducitur, nam Concilium *in d.cap.4.* minimè loquitur de aliqua unione in erigendis novis Parochiis; nec illa potestas uniendi intelligitur sub generali dispositione, cùm debeat specialiter exprimi. Geminianus *cons.38.* Parisius *lib.4. cons.14. num.1.* Rebuffus *in Praxi benefic. in forma Vicariatus, num.105.* Ergo Episcopus ex vi illius Decreti nequit unire aliquem ex Canonicatibus, cùm ibidem similis potestas non concedatur. Cæterùm, nam Concilium tantùm dicit ex fructibus, & obventionibus providendam esse novam Parochiam, sub quo etiam intelliguntur decimæ, Abbas *in dict. cap. Ad audientiam, num.15.* non verò de Canonicatibus; est enim maxima inter unum, & alterum differentia, *cap. cùm M.Ferrariensis 9. de constit.* Ergo nequit Episcopus unire unum Canonicatum novæ Parochiali ad congruam Rectoris, præcipuè cùm ad tendat ad diminutionem Ministrorum, & consequenter ad diminutionem cultus divini, quod est de jure interdictum, *cap. penult. de constit.*

39. Hæc doctrina *Fagnani* indiget explicatione; si enim Ecclesia Cathedralis, aut Collegiata habeat curam, & administrationem alicujus oppidi, verùm urgeat necessitas justa, & legitima erigendi novam Parochiam, & insimul adsint fructus deputati ad hanc curam, præter fructus Canonicatuum, tunc ex his fructibus dotanda est nova Parochia, & assignanda congrua Rectori, nec poterit Episcopus unire aliquem ex Canonicatibus. Ratio, nam tunc sunt fructus deputati ad curam, & segregati ab ipsis Canonicatibus. Ergo ad eos pertinet novum Parochum, & Ecclesiam sustentare; nec ulla restat causa ad unionem Canonicatus faciendam de jure necessariam. Rebuffus *de unione, num.42.* Azorius *Instit. Mor. 2.part. lib.6. cap.28. quæst.4.* Ergo tunc nequit unire Canonicatum unum ad novam Parochiam, sed ex fructibus deputatis ad curam congrua illa, & dos Ecclesiæ novæ est designanda.

40. Si verò fructus isti non sint, sed omnes decimæ, primitiæ, & oblationes inter omnes Canonicos dividuntur, aut quia omnes deserviunt ad animarum curam, aut per unum id fit, poterit Episcopus unum Canonicatum unire ad congruam novi Parochi, & dotem Ecclesiæ. Ducor, nam id poterit facere ex duabus facultatibus. Primò ex Decreto Tridentini *in d.cap.4.* ubi decernitur, posse Episcopum pro suo arbitrio assignare portionem congruentem novo Rectori, & Ecclesiæ, ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocunque pertinentibus. Cùm ergo ex dicto Decreto id pro arbitrio Episcopi faciendum sit, ex eodem poterit arbitrari, ut portio ista congruens assignetur uniendo unum Canonicatum cum fructibus, ut inde portio congruens percipiatur ab Ecclesia, & novo Rectore.

41. Sed dices: Arbitrium Episcopi non conceditur à Concilio quoad modum assignandi congruam portionem, sed ad quantitatem necessariam, tam quoad Ecclesiam, quàm quoad Rectorem: quamobrem Concilium dicit, assignandam esse competentem portionem. Sed tamen respondendum, Concilium duo decernere, nempe portionem competentem quoad quantitatem, tum etiam quoad modum, ex illis verbis: *Ex fructibus ad Ecclesiam Matricem quomodocunque pertinentibus.* Quatenus enim ex fructibus dismembratio facienda est arbitrio Episcopi, consequenter modum separandi fructus ejus arbitrio commisit; illud enim quod per necessariam consequentiam deducitur ex mente, & decisione legis, decretum videtur. Mangilius *de imput. quæst.156. num.13.* Peregrinus *de Fideicommiss. art.3. num.108.* Quamobrem ex dicto Decreto rectè poterit Episcopus arbitrari, ut congrua illa, & dos Ecclesiæ componatur ex unione unius Canonicatus.

42. Secundò, poterit facere ex sua ordinaria facultate, & jurisdictione; nam ex illa potest facere unionem unius Beneficii ad alterum, *cap. Sicut unire 8. de excessibus Prælat.* præcipuè causa existente tam urgenti, & necessaria, prout est urgens necessitas administrandi Sacramenta, & obeundi officia divina, ne animæ pereant; quæ quidem causa gravissima est. Rota *in novis, decis.1. & 2. de offic. delegat. & 2. part. divers. decis.133. num.5.* Petrus Gregorius *de re Benefic. cap.20. num.6.* Palao *tom. 2. tract.13. disput.6. punct.2.*

punct. 2. §. 2. *num.* 2. Azorius *d. lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 6. *in fin.* Garcia *de Beneficiis*, 12. *p. cap.* 1. §. 1. *num.* 62. Barbosa 3. *p. allegat.* 66. *num.* 15. Cæterùm in specie omnes decimæ,& oblationes,quæ traduntur ratione curæ, & administrationis Sacramentorum, inter ipsos Canonicos distribuuntur, quæ quidem huic oneri sunt obnoxiæ; quamobrem rectè seliger Episcopus unum Canonicatum, & valet unire ad novam Parochiam, ratione ipsius administrationis. Denique, licèt in omni casu omnia sint facienda quominus numerus Canonicorum minuatur, tum & cultus, *cap. Cùm omnes* 6. *cap. Cùm M*, 9. *cap. Ex parte* 13. *de Constit.* Attamen si causa gravissima subsistat, id est faciendum, *d. cap. Ex parte.* Abbas *ibidem*, *num.* 4. & 9. Felinus *num.* 17. Decius à *num.* 43. Azorius *dict. lib.* 6. *cap.* 30. *quæst.* 11. & 12. Garcia *d.* 12. *p. cap.* 1. *num.* 2. Barbosa 3. *p. allegat.* 67. à *num.* 15. quæ quidem in specie versatur. Ergo poterit fieri similis unio Canonicatus. Nec hîc propriè dici valet, quod hoc sit supprimere unum Canonicatum, & Ministrum Ecclesiæ; tum & minui cultum: quin potiùs creatur alter Minister magis necessarius ad majorem honorem, & gloriam Dei, & ad bonum animarum: quamobrem rectè Episcopus poterit unire unum Canonicatum ad novam Parochialem, ut Ecclesia dotem percipiat, & novus Rector congruam.

43. Quæ quidem Doctrina absque aliquo dubio erit admittenda, quando aliter congruenter nequit ex fructibus aliis Ecclesiæ Cathedralis, aut Collegiatæ, congrua ista assignari; tunc enim pernecesse facienda est ista unio.

44. Quintus, & ultimus casus, quando nec ex fructibus, nec ex mensa Episcopi, nec per aliquam unionem, nec per populi contributionem, possit hæc congrua designari; quo quidem casu Ecclesia construenda est absque dote, & Clericus est constituendus, ut ex labore proprio, & artificio victum quærat, *cap.* 1. & 2. *dist.* 91. Tenet Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam*, *num.* 7. Sed adhuc in isto casu poterit Episcopus ex aliis Ecclesiis divitibus aliquam partem applicare novæ Parochiæ, & ejus Rectori, saltem ad parcam dotem, & congruam: quod quidem fieri posse ab Episcopo, absque dubio est tenendum; nam paupertas unius Ecclesiæ per divitias aliarum est supplenda, ut cum Layman diximus *lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 37. Tum etiam poterit aliquos quæstores eleemosynarum ponere in aliis oppidis divitibus, ut tanta necessitas succurratur; aliàs relinquere pauperem Clericum, ut Ecclesiæ, & Parochianis deserviat in administratione, absque mercede aliqua, res multis damnis, & periculis est exposita, nec facilè concedenda. Ac tandem poterit unum Parochianum benè morigeratum ipsius novæ Parochiæ ordinare, & illum Rectorem efficere; iste enim ex proprio patrimonio adjutus, & ex aliquibus necessariis obventionibus, facillimè alimenta percipiet, & residebit, ne administratio deficiat, & Divina Officia sine intermissione peragantur; quo quidem casu, quando nullum remedium restat, nec Clericus idoneus invenitur volens Ecclesiæ deservire, ob mercedis angustiam, indignum etiam Episcopus eliget, ne oves Domini omninò pereant. Lessius *de Inst. lib.* 2. *cap.* 34. *dub.* 12. *num.* 5. Delugo *de Iustit. disput.* 35. *sect.* 1. *num.* 5.

45. Rursus in erectione novæ Parochiæ considerandus numerus Parochianorum indigentium administratione, & ut audiant Divina; si enim parvus fuerit, veluti quando adsunt duæ, vel tres domus, vel quatuor, non sufficiet. Rota verò *p.* 5. *recent. decis.* 380. *num.* 8. & 29. asserit, decem animas esse necessarias, si tamen communicent; & addixit textum *in cap. Vnio* 3. *vers. Sed & hoc*, ubi decretum est, Ecclesiam sub se habentem decem mancipia, debere habere Sacerdotem, sin minùs aliis conjungatur Ecclesiis: quæ quidem sententia admittenda est; nam Concilium *in d. cap.* 4. asserit, ad novam Parochiam alendam populum esse cogendum; supponit enim populum ad id esse necessarium, qui quidem ex decem hominibus componitur, ut per Bart. *in l. Prætor, ff. de vi bon. rapt. num.* 4. Gregorius *in l.* 2. *tit.* 12. *p.* 7. *verbo Tal.* Boëtius *decis.* 173. *num.* 8. Barbosa *in cap.* 1. *de elect. num.* 7. Ergo semper debet esse numerus decem personarum: quod non solùm intelligas de his, quæ communicant tantùm, sed & quæ habeant usum rationis, cùm istæ quotannis teneantur ad præceptum Confessionis, tum diebus festivis ad Missam audiendam, ut benè considerat Fagnanus *in d.cap. Ad audientiam*, *n.* 28.

46. Rursus ad novam erectionem Parochiæ requiritur citatio Rectoris Ecclesiæ Matricis, *cap. Felix* 50, *cap. Multis* 51. 16. *quæst.* 1. tum & Patroni, seu Patronorum, si fortè principalis libera non sit, sed jurispatronatus; & aliorum qui possunt habere interesse. Hæc enim citatio semper est necessaria, quamvis invito Rectore possit Episcopus procedere ad erectionem. Quamobrem declaratum est, absque citatione interesse habentium nullius esse momenti quod ab Episcopo perageretur in erectione novæ Parochiæ, ut scripsit Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam*, *num.* 29. & 30. Lapus *allegat.* 66. *n.* 3. *vers. Debet tamen requiri.* Vveyms *d. consil.* 19. à *num.* 14. Barbosa *in dict. cap.* 4. *Concilii*, *num.* 15.

47. Rursus illud præcipuè in erectione novæ Parochiæ est observandum, ne à primo Rectore Ecclesiæ Matricis adeò ex fructibus subtrahatur, ut congrua decenti destituatur; hæc enim priùs est deducenda, nec occasione tantæ necessitatis valet ea privari, ut deducitur *ex d. cap. Ad audientiam*: ubi ad erectionem novæ Parochiæ supponit, quamplures fructus habere Matricem Ecclesiam, unde dotetur nova, & congrua designetur novo Rectori. Estque etiam textus *in cap. De Monachis*, 12. *de præbend. c.* 1. *eod. tit. in* 6. Rebuffus *tit. de erect. in Curat. num.* 5. Fagnanus *in d. cap. Ad audientiam*, *num.* 4.

48. Est etiam in re competens honor deferendus Ecclesiæ Matrici, ut decrevit textus *in d. cap. Ad audientiam*, ubi Glossa *verbo Honor*, explicat, id est aliqua annua portio arbitrio Episcopi moderanda, ad quam necessariò referenda sunt illa verba, *Pro facultate loci*, ut ibidem animadvertit Abbas *num.* 16. Lotterius *d.quæst.* 28. *num.* 52. quod & aliqui explicant, teneri Clericos novæ Parochiæ adire ad Matricem pro Baptismo, Scrutinio, Capitulo, vel consimilibus, vel solvere illa jura, quæ Capellæ debent Ecclesiæ Matrici, *cap.* 2. *de Capell. Monach. cap. His quæ* 11. *de majorit. & obedient.* ut explicant plures, quos refert, & approbat Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam*, *num.* 8. Poterit tamen Ecclesia Matrix sibi reservare in signum honoris aliqua jura Parochialia, nempe baptizandi, vel sepeliendi, aut decimandi; nam licèt jura ista præcisè non dicant Parochialitatem, Rota 2. *p. divers. decis.* 52. *num.* 27. Lotterius *lib.* 1. *quæst.* 20. *ex num.* 57. attamen in Parochia sunt jura Parochialia, ut tradit dicta Rota *decis.* 52. *num.* 14. quamobrem in signum honoris reservare potest jura illa reservare. Lotterius *d.quæst.* 28. *num.* 53. Fagnanus *dict. num.* 8. qui *num.* 10. scripsit, hæc non esse intelligenda absolutè in modum subjectionis, in qua se fundet de jure communi Ecclesia Matrix, sed tantùm de jure speciali; nam de jure tantùm fundant suam intentionem Ecclesiæ Cathedrales, ut cæteræ Ecclesiæ sibi subjiciantur; non verò Parochiæ, seu alteræ Ecclesiæ: quamobrem quæ id intenderit, debet probare, sibi aliquo jure speciali competere, *cap. Dilectus* 2. *de Capel. Monach.*

49. Antiquæ enim Parochiæ Matrici etiam jus Patronatus relinquitur, ita ut Rector illius possit alium

Rectorem novum præsentare, *d. cap. Ad audientiam*, ib.: *Ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ, l.9. tit.10.p.1.* Ratio enim est, nam cùm nova Parochia ex portione antiquæ erigatur & dotetur, tum & portio congrua novo Rectori concedatur; inde est, ut juspatronatus pertineat ad antiquam parochiam, *c.Significavit 41.de test.* ubi Baldus, Ancharanus, & Joan. Andreas, & in terminis Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, à num.55.* Goozalez *num.4.* Valenzuela *cons.45. per tot.* Salgado *de Regia Protect. 3.part. cap.5. à n.38.* Bertrandus *lib.2. cons.36.* Vivianus *in Praxi jur. patr. 1.part.lib.2. cap.7. per tot.*

50. Est tamen dubium, an si Ecclesia antiqua nihil contulerit ad ædificationem novæ Parochiæ, adhuc retineat jus Patronatus? Prima sententia affirmat. Ratio est, nam nequit fieri separatio à prima Parochia absque præciso detrimento illius, quatenus parte Parochianorum privatur, & oblationum, quæ fieri possunt; tum etiam aliis expensis funeralium ad Ecclesiam illam pertinentium, etiamsi ex propriis decimis, & obventionibus non erigatur, seu construatur. Ergo ob grave illud detrimentum jus Patronatus acquirit, & sibi reservatur. Deinde textus *in d. cap. Ad audientiam*, & lex 9. *Partit.* absque dubio asserunt, novum Rectorem præsentandum esse ab antiquo: Ergo etiamsi nihil Ecclesia antiqua contulerit ad novam, adhuc remanebit Patrona. Innocentius *in cap. Venerabilis, de except.* Joan. Andreas *in cap.1. de Capell. Monach. in 6.* D.Goozalez *d.n.4.*

51. Secunda sententia asserit, minimè antiquam Parochiam habere jus Patronatus in nova, nisi quando pro redditibus aliquid contulerit, & novam dotaverit. Ratio enim desumitur ex dicto capite *Ad audientiam*, & ex Concilio *d.sess.23. cap.4.* nam jura illa loquuntur quando ex redditibus antiquæ Parochiæ nova erigitur, aut dotatur; aliàs tamen minimè jus Patronatus concederent. Et confirmatur, nam de jure communi loquendo, tribus modis acquiritur jus Patronatus, fundatione, constructione, vel dotatione Ecclesiæ, *cap. Pia mentis 26. cap. Filiis, vel nepotibus 31. 16. quæst.1. cap. Abbatem 3. 18. quæst.2. l.1. tit.15. part. 1.* ubi Gregorius *gloss.3.* Covarr. *Pract. cap.36.num.6.vers.4.* Riceius *part.4. collect.1681.* Salgado *de Retent. 2.part. cap.31. num. 38.* Solorzano *tom. 2. de jur. Ind. lib.3. cap.2. à num. 12.* quamobrem quando antiqua Parochia nihil contulerit ad ædificationem novæ, non habebit jus Patronatus. Tenent Fagnanus *in dict.cap. Ad audientiam, num. 39.* ubi etiam Abbas *num.9.* Garcia *de Beneficiis, 5.part. cap.9. num.57.* Salgado *d. 3.part. cap.5. num.37.* Barbosa *ad Concilium, dict. cap.4. numero 13.*

52. Tertia sententia est Valenzuelæ *dict. cons. 45. à num. 1.* ubi intendit probare, absolutè loquendo, nullum jus præsentandi remanere in Ecclesia Matrice, quando dismembratur, & altera Ecclesia exstruitur. Dat rationem *num.6.* quia textus *in dict. cap. Ad audientiam*, est intelligendus quando nova Parochia annexa relinquitur priori; tunc enim cùm relinquatur sub cura primi Rectoris, ad eum pertinet nominare alium Curatum, ut probat ex aliquibus Doctoribus.

53. In re tamen dicendum, hanc difficultatem duobus modis esse concipiendam. Primò quando nova Parochia erigitur non separata, sed annexa priori Parochiali; & in hoc casu vera est sententia dicens, præsentationem pertinere ad antiquum Rectorem: idque in Praxi communiter admissum, ut Vicarium ponat proprius Rector, ad libitum amovendum, portione designata; nec aliquo modo novus Rector instituitur, sed ille, qui à Rectore proprio nominatur, & deputatur ad servitium, prout in Oratorio Parochiam adjuvante. Valenzuela *dict. cons.45.n.6.*

54. Secundò, quando omninò separatur nova Parochia: in quo quidem casu maximè est prospicienda dismembratio, vel separatio facta ab Episcopo, vel à Summo Pontifice; quia aliquando solet fieri, data compensatione, ita ut Rector antiquus remittat omne jus, etiam juris Patronatus, quod possit habere ad novam Parochiam; idque est optimus modus dismembrandi, ut omnes lites, quæ solent ex nova erectione orin, sopiantur. Curte *de jure Patronatus quæst.7. in verbo contraxit*, Rebuffus *titul. de erect. in curat. num.8.*

55. Si verò nulla fuerit facta concordia, sed res relinquatur in puro esse juris, & aliquis privatus novam Parochiam fundaverit, & dotaverit, is erit Patronus; si verò tantùm dotaverit, vel fundaverit, duo remanebunt Patroni, Ecclesia nimirum Matrix, & Privatus qui novam dotaverit, vel fundaverit, ut plures antiqui tenent *in d. cap. Ad audientiam*, ubi *glossa 3.* & cum eis Fagnanus *num.55.* Ratio enim est, quia ex sola fundatione, seu constructione acquiritur jus Patronatus, ut ex sola dotatione: Riccius *5.part. collect.1680. & 1693.* & ex sola fundatione, vel constructione. Valenria *Illust. lib.2. tract.1. cap.2.* Solorzano *lib.4. Polit. cap.23.* Salgado *dict. 3.part. cap.5 num.46.* Sanchez *cons. lib.2. cap.2. dub.33.* quamobrem in hoc casu duo erunt Patroni, vel Ecclesia antiqua, quia dotavit seu ædificavit novam; aut Privatus, quia sicut onum, alterum fecit, etiam absque aliqua reservatione, quæ tantùm in reædificatione desideratur. De quo Sanchez *d.dub.33. num.3.* Valenzuela *cons.63.* Mancinus *de jur. sacro, dissert. 9. cap.15.* Ergo in hac specie Ecclesia antiqua, & Privatus erunt Patroni. Sic declaratum apud Garciam *d.5.part.cap.9.n.56.*

56. Aliter enim dices quando nova Parochia ex redditibus, & oblationibus, vel Primitiis antiquæ construeretur, & dotaretur; tunc enim absque dubio erit Patrona, & antiquus Rector præsentabit idoneum, ut ab Episcopo instituatur; sunt enim isti modi à jure decreti, ut necessariò jus istud acquiratur, ut ad Ecclesiarum ædificationem, & dotationem fideles alliciantur, ex dictis juribus Trident. *sess.24. de Reformat. cap.12.* Barbosa *de offic.Episcop. 3.part.allegat.70. à principio, & de univers. jur. lib.3. cap.12.n.28.* Spino *de testam. gloss.4. n.18.* Rota apud Farinac. *1.part. decis.615.à num.1.* Peña *decis.34. num.1.* Franciscus Marcus *1.part. decis.1006.num.6.* Vivianus *in Praxi juris Patronat. 1.part. lib. 1. cap.3. num.24.* Ergo in præsentiarum Ecclesia Parochialis antiqua jus Patronatus tenebit, & recte acquiret.

57. Erit ergo tota concertatio, quando nihil contulerit, nec ad ædificationem, sed aliunde ædificetur, & dotetur. In qua quidem concertatione dicendum videtur, affirmativam sententiam esse admittendam; quia nunquam fieri valet hæc separatio sine magno præjudicio antiquæ Parochiæ. Tum licèt novæ oblationes, & obventiones non dicantur esse propriæ primæ Parochiæ; nam eo ipso quod fundatur nova Parochia, ad ipsam pertinent, ut considerat Garcia *dict. 5.part. cap.9. num.58.* Attamen nequit hoc considerari, quando erigitur nova Parochia intra limites illius; nam oblationes illæ, & obventiones futuræ, considerantur tanquam dos etiam constructæ Parochiæ, ut declaravit Sacra Congregatio ad Concilium *dict. sess.21. cap.4.* ut refert ipse Garcia *d. cap.9. à num.56.* quia reverà antiqua Ecclesia dat jus ad illa percipienda, & à se abdicat; quamobrem ut dotans habebit jus Patronatus.

58. Quapropter in hac difficultate dico, hanc primam sententiam intellectam prout eam fundamus, admittendam esse; tunc enim nova Parochia aliquid percipit à prima, nempe jus percipiendi illas oblationes, seu obventiones, ex quibus dotatur, secundùm dispositionem

positionem Concilii *in dict.cap.4.* ita ut posteà habeat circa illas, & circa Decimas, si illas dederit, fundatam suam intentionem. Rebuffus *de Decimis, quæst.6. num.14. & 23.* Lotterius *d.lib.1. quæst.28. num.48.* Ast verò si loquamur in specie, quando nihil dederit, & contulerit ad ædificationem novæ Parochiæ, admittenda est secunda sententia; nam ut docet Abbas *in dict. cap. Ad audientiam, num. 9.* textus ille quoad jus Patronatus procedit sicut de jure communi; at verò de jure communi non acquiritur jus Patronatus, nisi illis tribus modis suprà recensitis. Garcia *dict. cap.9. à num.54.* Valenzuela *dict.cons.45.num.10.* Frasso *de Patronat. Indiarum, 1.part, cap.4. num.1.* inde est, ut nequeat acquirere jus Patronatus novæ Parochiæ, nisi aliquid contulerit, ut dicunt DD. secundæ sententiæ.

59. Instabis, impossibile esse, ut antiqua Parochia aliquid non det. Ergo semper debet remanere cum Patronatu. Respondetur negando suppositum; potest enim Ecclesia antiqua sibi reservare omnia jura, etiam futura, ut de jure baptizandi, & sepeliendi diximus *suprà*: tum pro bis, & subjectione valet alio modo facere compensationem, ut DD. ostendunt communiter *in dict. cap. Ad audientiam*, quia potest ab aliquo dotari, & construi independenter ab Ecclesia antiqua. Ergo in hac specie non habebit jus Patronatus.

60. Sed adhuc dices, hucusque dicta procedere de jure communi, non verò de singulari; est enim singulare jus *in dict. cap. Ad audientiam*, ut jus Patronatus pertineat ex eo, quod dismembratio fit à Parochia antiqua, ex parte vicinorum, & Parochianorum, independenter ab aliqua dotatione, seu fundatione: Ergo si nihil præstiterit, adhuc habebit jus Patronatus. Sed respondetur, textum *in d.cap. Ad audientiam*, non loqui clarè, & apertè de isto jure singulari, considerato ab aliquibus Doctoribus ex sola subjectione, ut consideravit glossa *ibid. verbo Rectoris.* Sed tantùm in casu, quando nova Parochia erigeretur ex fructibus, & oblationibus antiquæ; quo quidem casu jus Patronatus non ex jure singulari acquirit, sed jure communi, ut probatum est: Ergo non est intelligendus textus ille de jure singulari. Cæterùm, licèt textus ille dubiè loqueretur, est intelligendus juxta dispositionem juris communis, non singularis, *l. un. ff. de inoffic. dot. l. Si servus plurium 50. in fin. ff. de legat. 1. cap. Cùm expediat 29 de elect. lib.6.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathed. cap.6. num.34.* Ergo est intelligendus quando Ecclesia antiqua fundaverit, vel dotaverit novam Parochiam, non verò si nihil contulerit. Abbas *in dict. cap. Ad audientiam, num. 9.* Valenzuela *dict. cons.45. num.9.*

61. Illud verò breviter observandum, in erectione, seu constructione novæ Parochiæ, de jure communi non solùm Episcopum sufficere, verùm etiam Capituli consensum, *cap. Pastoralis 7. de donat.* Ast hodie stante Decreto Concilii Tridentini *d.sess.21.cap.4.* non est necessarius, quia Episcopus procedit ut delegatus Sedis Apostolicæ. Fagnanus *in dict. cap. Ad audientiam, à num.50.*

CAPUT V.

De Ecclesiis sponte, & piè ab aliquibus privatis ædificandis: & quomodo acquirant jus Patronatus earum.

SUMMARIUM.

Quisque potest construere Ecclesias, Monasteria, & Oratoria, ex licentia legitimi Superioris, num.1.

Licentia non præsumitur, nisi per longi temporis transcursum, num. 2. Signa, quod licentia Superioris intervenerit, ponuntur n.3.

Sed quid si hæc signa non adsint, communis sententia est, præsumendum non extitisse, n.4.

Distinguitur, & admittitur hæc communis sententia in rebus piis, non requirentibus necessariam religiositatem, num.5. Nisi ex instrumento fundationis aliud constet, num 6.

Si verò ædificetur Ecclesia, Monasterium vel Oratorium, ex sua natura destinatum ad Missas dicendas, præsumendum licentiam Episcopi intervenisse, n.7. & 8. Solemnitas intrinseca præsumitur cum ipso actu, & sufficit tacita licentia, ibid.

Fit instantia, & respondetur, n.9. In Matrimonio præsumitur necessaria præcessisse, & quando quis juravit, num.10. Fit instantia, & respondetur, n.11.

Tempus, ut præsumatur licentiam superioris extitisse, aliqui dicunt esse necessarium transcursum triginta, aut quadraginta annorum, num.12. Sed sufficit decennium, num.13.

Ultra licentiam ad ædificationem Ecclesiæ requiritur, ne præjudicium fiat aliis Ecclesiis, num 14. Nec ad quælibet sunt Ecclesiæ ædificandæ, in quo olim Nostri Hispani defecere, n.15.

Debet ædificans Ecclesiam dotare. n.16.

An si aliquis ad dotandam Ecclesiam censum reliquerit, & vivente illo fuerit redemptus, legatum extinguatur. Affirmandum videtur, ex fundamentis à n.17. & seqq. traditis.

Quando nomen legatur & petitur, à testatore adimitur legatum. Admissa redemptione census, extinguitur census, ibid.

Quoties testator alienat absque necessitate rem legatam, adimitur legatum, n.17.

Debitor census redimibilis, ad libitum valet redimere, n.18.

Defenditur adhuc legatum valere, à n.21. Nova implicatio census subrogatur loco census legati, ut in legato frumenti, ibid.

Quando aliquis fundum, vel bona per fideicommissum reliquerit, & statuit quod casu quo possessor ea alienaverit, transeant ad dotem alicujus Ecclesiæ, si ex causa alienaverit, an transeant bona ad Ecclesiam? Et negandum videtur, à n.23. Clausula non alienandi, non impedit alienationem necessariam, & & quando fit ex majori utilitate, ibid.

Contrarium tenet Thoro, num.24. Sed distinguitur, quando voluntas fundatoris est præcisa, ne alienetur; quo casu aliqui censent, adhuc alienari posse bona fideicommissi, num.26. Sed in contrarium est communis sententia, n.27. Sed adhuc causa gravissima existente, non est admittenda, n.28.

Unde resolvitur, quod si fundatoris fideicommissi voluntas fuerit præcisa, si alienet, fieri caducum, & bona ad Ecclesiam transire, nisi adsit strictissima causa, num.29.

Si clausula non alienandi non sit præcisa, sed simpliciter posita, ex causa valet alienatio, ut exemplis ostenditur, n.30. Undo fideicommissum non fit caducum, nec ad Ecclesiam pertinebit, ibid. Fit instantia, & respondetur, n.31.

Connexum est ædificationi Ecclesiæ jus Patronatus, num.32. Acquiritur jus Patronatus integrè ædificatione, & dotatione, cum consensu Ordinarii, etiam subsequente, num.33.

Nomine Ordinarii intelligitur Episcopus illius loci, ubi Ecclesia ædificatur, licèt ædificans sit alterius Episcopatus, num.34.

Vicarius Episcopi an possit dare hanc licentiam. Affirmandum videtur, num. 35. Sed dat rectè Capitulum Sede vacante, ibid.

Sed contrarium absque speciali mandato tenent communiter DD. Explicatur caput A nobis 25. de jure Patr. *num.36. Vicarius Episcopi nequit resignationes admittere, nec supprimere beneficia, nec unire, nec Vicarios ponere imperitis Rectoribus: nec præstare licentiam, ut jus Patronatus transferatur de laico ad laicum, ibid.*

Admittitur sententia communis, & respondetur argumentis, num.37.

Hunc consensum ad acquirendum jus Patronatus, non solum præstat Episcopus, sed habens jurisdictionem quasi Episcopalem, prout Abbas, n.38.

Si Episcopus renuerit, aut qui potest concedere hanc licentiam, ad Superiorem recurritur, si renuat absque causa; aliàs si absque consensu isto ædificans procedat, jus Patronatus non acquiret, n.39.

Constructorem Capellæ absque consensu Episcopi acquirere jus Patronatus, asserit Vrrutigoyti. Contradicit Frasso, num. 40. Explicatur Urrutigoyti, & defenditur, à num.41.

An ultra consensum ad ædificationem, requiratur consensus distinctus ad acquirendum jus Patronatus. Affirmant aliqui, ibid. Sed contrarium probatur, & explicatur caput A nobis 25. de jur. Patronat. *& exemplis illustratur, n.42. & 43.*

An quando quis solùm fundaverit, aut dotaverit Ecclesiam, acquirat jus Patronatus. Prima sententia negat. Expenditur caput 25. de jur. Patronat. *num.44.*

Qui non competenter dotat, dicitur tantùm Benefactor; & qui dat dotis augmentum, non acquirit jus Patronatus, num 45.

Secunda sententia affirmat, num 46. Sed distinguitur, & quando *Ecclesia non est perfecta, & tunc jus Patronatus non acquiritur, num.47.*

Perfectâ verò Ecclesiâ, est difficultas. Expenditur Tridentinum sess.14.cap.12. *num.48. Et explicatur, num.49. Tandem asseritur, jus Patronatus consequi ex sola dotatione, aut fundatione, cumulativè cum aliis fundantibus, in quo est observanda consuetudo, n.50. & 51.*

Iterum explicatur textus in c. A nobis 25. de jure Patronat. *n.52.*

Ex fundatione acquiritur jus Patronatus, & quomodò id intelligatur. Ecclesia nequit ædificari in fundo emphyteutico; si tamen ædificetur, & consentiat Dominus directus, ipse est Patronus, n.53.

Si quis Capellam in Ecclesia ædificaverit, Ecclesia, & Ædificans sunt Patroni, n.54.

Ex constructione Ecclesiæ acquiritur jus Patronatus. Explicatur doctrina ista, n. 55.

Explicatur Menochius asserens, ex dotatione Ecclesiæ acquiri jus Patronatus, num.56.

Si quis cœperit ædificare Ecclesiam, & non perfecit, an acquirat jus Patronatus? Ponitur ratio dubitandi, n.57. Sed contrarium defenditur, n.58. Explicatur, ut si plures exstruant, omnes jus Patronatus consequantur, n.59. Si verò unus cœperit, & alter independenter à primo perfecerit, iste consequitur jus Patronatus, n.60.

Est dubium, an quando me inscio, in solo meo aliquis ædificaverit Ecclesiam, cui jus Patronatus acquiratur? Aliqui dicunt, domino fundi: alteri Ecclesiam esse demoliendam, n.61. Sed admittitur prima sententia, n.62. Explicatur textus in l. Quemadmodum 29. §.1. ff. ad l. Aquiliam, *n.63.*

Explicatur textus in cap.1. de novi operis nunt. *Nec Ecclesia demolitur, nisi quando est ædificata in præjudicium alterius Ecclesiæ, n.64.*

Per dotationem Ecclesiæ acquiritur jus Patronatus: quod extendendum quando Ecclesia habuerit dotem jam extinctam, n.65.

An acquiratur jus Patronatus, quando dotatur Ecclesia jam consecrata. Prima sententia negat, n.66. Secunda affirmat, n.67. Tertia distinguit, n.68.

Sed distinguitur: ante consecrationem certum est acquiri jus Patronatus per dotationem; & necessarium, ut requiratur construens, aut ejus hæredes, numero 69.

Post consecrationem duo casus distinguuntur. Primus quando de facto Episcopus illam consecravit absque dotatione. Secundus quando cum dote consecraverit, sed posteà extincta & deperdita est, ibid.

Quoad primum dicunt plurimi, acquiri non posse jus Patronatus post consecrationem. Sed admittitur contrarium, & expenditur Tridentinum sess.14. cap.12. *n.70. Quod idem dicendum in secundo casu, numero 71.*

Ad consequutionem juris Patronatus requiritur integra dotatio, n.72.

Praxis in hac materia est, ut consensus Episcopi ad acquirendum jus Patronatus non præstetur, nisi construens insimul dotaverit Ecclesiam; aliàs si requisitus non dotaverit, insignia raduntur, & sepulchra amoventur, n.73.

An construens, & dotans Ecclesiam absque aliqua reservatione, acquirat jus Patronatus. Prima sententia negat, n.74. Secunda affirmat, n.75.

In specie contemplandus est animus construentis, & dotantis, an sit solùm donandi? Plures insimul dotantes acquirunt jus Patronatus, n.76.

Animo declarato construentis, & dotantis standum est: Si verò non declaret, communiter DD. asserunt, intelligi animo acquirendi jus Patronatus fecisse. Sed explicatur, n.77. & tandem resolvitur, non esse necessariam aliquam reservationem, n.78.

In Ecclesiis Regularibus ad acquirendum jus Patronatus præsentandi Religiosos, requiritur assensus Apostolicus: secus verò ad locum honorificum, n.79. & idem ad insignia pingenda, ibid.

1. SPonte, piè, & religiosè quamplurimi ædificant Ecclesias, Eremitoria, & Oratoria: quamobrem in hoc capite specialiter agendum est nobis de his fundationibus, & quas utilitates inde percipiant ædificantes. Illa enim receptissima conclusio est, posse quemlibet Ecclesias, Monasteria, Oratoria, & alia pia loca ædificare, existente licentia Episcopi, vel alterius legitimi Superioris, sive vir, sive fœmina sit, *cap. Religiosam 75.12. quæst.2. cap. Quidam 10.18. quæst.2. cap. Vnicuique 33. cap. Ecclesias 23. de consecrat. dist.1. l.1. & 2. tit.10. p.1.* Ratio enim est, nam cuilibet licet locum pium exstruere. Clement. *Quia contingit 2. de Religios. Dom.* Innocentius *in cap. Inter dilectos, de donat.* Selva *de Beneficiis 1. p. quæst.6. à num.1.* Quamobrem liberum erit cuique Ecclesias, Monasteria, Oratoria, & alia pia loca construere, intervenientibus solennitatibus de jure requisitis, nempe licentia Episcopi, & aliis, de quibus in hoc libro, *cap.2.* Hostiensis

sis *in rub. de Ecclesiis ædificand. num.7.* Solorzanus *de jur. Ind. tom.2. lib.3. cap.23. num.3.* qui asserit, ob hanc causam quamplures felices extitisse. D. Thomas *de Regim. Principum, lib.2. cap.16.* Baronius *anno* 886. Bellarminus *de Offic. Principum, lib.3.* Villaroël. *Goviern. Ecclesiast. 2. part. quæst.20. art. 3. à num.17.*

2. Si tamen ad constructionem Ecclesiæ, seu Monasterii dubitetur, an consensus Episcopi intervenerit? Affirmandum videtur, non extitisse; nam hæc qualitas extrinseca est, quæ minimè præsumitur, nisi de ea constet, *cap. Lugdunensis 9. quæst.2. Clement. Injunctæ, §. Sanè, de elect.* Baldus *in l.2. C. de servit. & aqua, col.4.* Pacianus *de probat. lib.2. cap.43. num.4.* Riccius *in Praxi, 1.p. ref.426. à num.24.* nisi quando temporis transcursus grandis fuerit, *ex l. Si filius, C. de pet. hæredit. l. Cùm de in rem verso 9. ff. de usuris*, latè Felinus *in cap. Sicut, de re judicat.* Afflictus *decis.305. num.13.* Garcia *de Nobilitate, gloss.4. num.31.* Ergo in præsentiarum minimè licentia, seu assensus Episcopi est præsumendus.

3. Verùm in re illa est communiter admissa sententia, ut Ecclesia præsumatur, vel alius locus pius factus authoritate Episcopi, si Missæ ibidem celebrentur, & publicè sacrificia fiant, vel sit ibidem Altare, habeat Campanile, & species, seu figura sit Ecclesiæ; tunc enim præsumitur, consensum, seu licentiam Episcopi intervenisse, hæc enim tam consultò facta, necessariò præsupponunt Episcopi licentiam, *ex cap. Nemo 9. de consecrat. dist.1.* quamobrem præsumitur, illam intervenisse; ut per Abbatem, & Innocent. *in cap. Inter dilectos, de donationibus.* Romanus *singul.320.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib.9. cap.3. quæst.9.* Selva *de Beneficiis, 1.p. q.6. n.16.* & quæ scripsimus *lib.4. cap.11. n.11. & 12.*

4. Erit verò dubium quando fundata inveniretur Ecclesia, nec aliquo modo ex his signis præsumeretur de licentia, & authoritate Episcopi fundata. Et communis est sententia, minime præsumendum intervenisse licentiam Episcopi, *ex l. Quacunque 13. § fin. ff. de Publician. in rem act.* ubi probatur, ementem a Minore, probare debere emisse authoritate tutoris, & Judicis decreto; unde apertè constat, minimè licentiam, & decretum Judicis præsumi, sed est necessarium illud probare. Cæterùm aliquæ sunt solennitates intrinsecæ ipsius actus, quæ supponuntur in ipso actu; aliæ verò extrinsecæ, quæ possunt adesse, vel abesse; & istæ non præsumuntur, sed necessariò sunt probandæ, ut colligitur *ex l.1. C. de contrahend. & commit. stipulat. l.1. C. de Advocat. divers. judic.* Mascardus *de Probat. conclus.1321. per tot.* Salgado *de retent. 2. part. cap.30. § 2. num.16.* Castillo qui plures refert, *lib.5. controvers. cap.54. num.26.* Ergo in præsentiarum non est præsumenda authoritas, & licentia Episcopi, ut cum Magonio tenet Riccius *6. p. collect.1886. num.1.* Rota apud Farinac. *in Pract. decis.258. n.5.* Gonzalez *ad Regul.8. gloss.5. §.4. n.54.* Barbosa *de univers. jur. lib.2. cap.51. num.16.*

5. Sed in re maxima distinctio facienda est; sunt enim aliqua loca pia, quæ possunt fieri absque licentia Episcopi, veluti Hospitale; & alia fiunt, & relinquuntur in puro esse pietatis, nec transcendunt necessariam religiositatem, prout sunt Ecclesiæ, Monasteria, & Oratoria, necessariò tendentia ad publicam Missarum celebrationem, & ut populus ad orandum conveniat. In primis enim libet admittere communem sententiam. Et ratio est, nam respectu illorum locorum, authoritas Episcopi purè extrinseca est, quæ nullo modo præsumitur, nisi probetur, ut ex multis *n.2. & 4.* allegatis probatur. Unde in his admittenda est communis sententia illa. Quod ita intelliges, nisi plurimùm temporis fluxerit; unde præsumptio illa elidatur, & præsumatur licentiam extitisse. Mena *variar. lib. 1. quæstione 23. à num.94.* Grammaticus *cons. 77. sub numero 8.* Cyriacus *controvers. tom.1. controv.111. num.3.* Pareja *de edit. instrument. tit.5. resolut.3. §.3. à num. 48.*

6. Verùm adhuc in re magnopere, si adsit instrumentum fundationis, erit illud inspiciendum, ubi si constiterit licentiam Episcopi petitam, nec concessam fuisse, lapsus tanti temporis, etiam immemorialis non suffragatur; nam quoties constat de titulo vitioso, cessat illa præsumptio ex temporis fluxu, & veritati statur per instrumentum patefactæ. Cyriacus *d. controvers.111. num.4.* nisi fortè licentia Episcopi possit in alio instrumento contineri, ut explicat bene Molina *lib.2. de Primog. cap.6. à num.71.* Afflictus *decis.1071 num.5.* ubi Ursillus *num.10. Puteus lib.4. decis.210. n.4.* Menochius *lib.3. Præsumpt.132 num.79* Gratianus *disecept. cap.268. num.3.* Barbosa *in cap.4. de emptione & venditione, n.5.*

7. Si verò solennitas sit veluti consensus Episcopi ad ædificationem Ecclesiæ, Monasterii, aut Oratorii publici ad dicendas Missas, & ex sua natura ad id destinantur, tunc credo semper esse præsumendum consensum Episcopi. Ducor, nam cùm istæ Ecclesiæ ex sua natura sint destinatæ ad religiositatem, & principaliter nitantur in licentia, & consensu Episcopi, qualitas, & solennitas necessaria, ut locus fiat Religiosus, est intrinseca qualitas ipsius ædificationis, *cap. Ad hæc 4. de Relig. Dom.* Ast quando est qualitas, & solennitas intrinseca, semper præsumitur præcessisse, & esse simul cum facto, *l. Sciendum, ff. de verb. obligat.* ubi Bart. *num.2.* Felinus *in cap. Sicut, de sent. & re judicat. num.37.* Menochius *dict. præsump.132. num.2.* Ayllon *ad Gomez tom.2. cap.11. num.18.* Ergo in præsentiarum semper in his Ecclesiis, Monasteriis, & Oratoriis, præsumendum est præcessisse licentiam, vel datam fuisse cum ipso actu ædificandi. Confirmatur, nam solennitas intrinseca est quæ facto de jure adhæret. Albericus *in d. l. Sciendum, num. 1.* Menochius *dict. præsumpt. 132. num.1.* Tuschus *lit. S, conclus.320. num.1.* Sed ad faciendam Ecclesiam, ubi usus præcisus est ad Missas dicendas, & obeunda munera Sacra publicè, & ab omnibus audienda, necessariò religioso loco adhæret de jure consensus, & licentia Episcopi. Ergo solennitas illa est intrinseca: ergo necessariò præsumenda.

8. Cæterùm, licèt consensus, & licentia Episcopi consideretur ut solennitas extrinseca, adhuc tamen est præsumendum extitisse in ædificatione Ecclesiarum, vel aliorum locorum ad publicè Missas dicendas; nam ad ædificationem Ecclesiarum sufficit tacitus consensus Episcopi, veluti quando scierit ædificari, & non contradixit. Selva *de Beneficiis, 1. part. quæst.6. num.20. & 21.* Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. allegat.26. num.2. & de univers. jur. lib.2. cap.2. num.5.* Ast semper præsumitur, scire Episcopum, quod evenit in suo Episcopatu, propter curam, & vigilantiam, quam præstare tenetur; & ad id ex officio adstringitur. Menochius *lib.1. cons.82. à num.176.* Mascardus *de probat. 1. part. concl.879. à num.7.* Mena *var. lib.1. quæst.3. num.9.* Ergo semper est præsumendum, extitisse licentiam, seu consensum illius, saltem tacitum, sufficientem ad rectam ædificationem Ecclesiæ. Mascardus *conclus.416. à n.6.*

9. Sed dices cum Abbate *in cap. Cura 11. de Jurepatronat. num.4.* minimè consensum Episcopi tacitum esse præsumendum in ædificatione Ecclesiæ. Et ratio est, nam in odiosis, & quæ fiunt contra ipsius Episcopi potestatem, taciturnitas non præstat consensum, ex notatis *in cap. Qui tacet 14. de Regul. in 6. cap. Cùm jam dudum 18. de Præbend. Clement. fin. de sent. excommunicat.* Ergo in præsentiarum fundamentum illud dilabitur.

libitur. Sed respondetur, construere Ecclesias, Monasteria, & Oratoria destinata ad Missas publicè celebrandas, & Divina peragenda, id non esse odiosum, sed favorabile, & ab Episcopis quantopere procurandum; idcircò taciturnitas Episcopi non contradicentis, quando potuerit, semper præstat consensum, ut tenet Rochus de Curte *de Iurepatronat. verbo Pro eo,q.8.* Selva *d.quæst.6. n.21.* quamobrem faciliter præsumitur in dubio, ad erectionem Ecclesiæ, Monasterii, seu Oratorii consensum Episcopi adfuisse.

10. Rursus probatur, nam quoties quis fatentur, se uxorem duxisse, præsumitur omnia fecisse necessaria ad contrahendum Matrimonium, *l.cui fueris, ff. de condit. & demonstrationibus.* Quod idem dicendum, quando scriptum fuisset, *quod aliquis juravit*; præsumitur enim id fecisse cum solemnitatibus à jure requisitis. Thesaurus *decis.47.num.*18. Menochius *dict.Præsumpt.* 132. *num.7.&* 8. Tuschus *d.conclus.*320.*num.*19. Ergo quando quis ædificavit Ecclesiam, Monasterium, aut Oratorium ad divina peragenda, præsumendum est, habuisse licentiam Episcopi, cùm sit in præsenti solemnitas necessaria requisita, ut divina rectè peragerentur.

11. Sed dices, in hac paritate datur disparitas inter utrosque casus; nam in Matrimonio præsumitur solemnitates necessarias præcessisse, quia alias actus non valeret. Menochius *d.præsumpt.*132.*n.*11. Tum quando dicitur, quod aliquis juravit, intelligitur cum solemnitatibus jurasse; verbum enim *Iuravit*, illas includit, quia potest importare juramentum cum solemnitatibus. Tuschus *litt. S, conclus.*310. *num.*19. Ast in nostra specie Ecclesia, seu Oratorium, vel Monasterium, absque Episcopi licentia potest, & debet considerari tantum ut opus pium, ut cum aliquibus docet Selva *d. quæst.6.num.8.vers. Secundò probo.* Ergo nequit præsumi Episcopi licentiam adfuisse. Verùm respondetur, Nos minimè loqui de Ecclesiis, aut aliis piis locis, quæ possunt contineri in opere pio; iis enim jam diximus contrarium: sed tantùm loquimur de his, quæ necessariò debent deservire ad Missas publicè celebrandas, & obeunda Divina Officia, nec ad aliud possunt deservire: in quo quidem casu asserimus, esse præsumendam licentiam Episcopi extitisse, ut probatum est, & tenent aliqui apud Rochum *de jurepatronat. quæst.7. num.*19. Valens. *de Benef. lib.*1. *tit.4. num.*18. D. Gonza'ez *in cap.25. de jurepatronat.n.2.in fine.*

12. Cæterùm disquirere oportet, ex quo tempore præsumatur, intervenisse licentiam Episcopi in his locis piis, ubi de sua natura non præsumitur extitisse, aut in sententia asserente, in ædificatione Ecclesiarum, absolutè loquendo, non præsumi? Et in re dicendum, ex diuturnitate temporis consensum, seu licentiam præsumi, ut tradunt plures relati suprà *num.* 5. Vela *dissert.9. num.*48. Amaya *in l.*1. *C.de fide, & jur. hast. Fiscal. ex n.*13. quod indistinctè loquentes aliqui intelligunt ex transcursu triginta aut quadraginta annorum, & signanter recipiunt, si tempus immemoriale fuisset, & grave præjudicium sequeretur. Tuschus *d. litt. S, conclus.*322. *a n.*1. Cyriacus *controvers.*111. *num.* 10. Barbosa *in cap.4. de emptione, & vendit. n.*2. & in terminis Barbosa *in cap.25. de jur. patronat. n.*2. *vers. Verùm.*

13. Sed tamen in specie, si Ecclesia, seu Hospitale, vel aliùs locus pius, per decennium sint in possessione celebrandi divina officia, tunc ex hoc transcursu præsumitur extitisse licentiam Episcopi ad ejus ædificatione. Ratio enim est, nam hæc sunt favorabilia, tendùntque ad Religionis cultum, & in utilitatem proximorum, quamobrem sufficit decennium, ut præsumatur ex licentia Episcopi esse religiosa loca, ut in multis casibus consideravit Jason *in l. Si quis in aliena, ff. de acquirend. hæredit. n.*37. quos remissivè dat Tuschus *d.conclus.*322. *num.*20. Ergo in præsentia sufficiet decennium, quod est per se diuturnum tempus. Mascardus *de Probat. conclus.*416. *n.*4. Afflictus *decis.*368. *num.*4. Rochus de Curte *de jurepatronat. quæst.7. n.*19. & cum multis tradit Menochius *dict. præsumpt.* 132. *num* 51. Rota relata à Barbosa *in dict. cap.25. num.*2. *vers. Verùm.*

14. Cæterùm etsi privatus possit ædificare Ecclesiam, jam existente Episcopi consensu; ita tamen est id temperandum ne præjudicium alijs Ecclesiis sequatur, ut est optimus textus utrumque comprehendens *in cap. Quicumque* 44. 16. *quæst.*1. his verbis: *Quicumque voluerit in sua proprietate Ecclesiam ædificare, & consensum, & voluntatem Episcopi habuerit, in cujus Parochia est, licitum sit; verumtamen omnino providendum est Episcopo, ut alia Ecclesiæ antiquiores propter novas suam justitiam, aut decimam non perdant, sed semper ad antiquiores Ecclesias persolvantur: cap. Ecclesia* 43. *eadem causa & quæst. cap. Ecclesias* 13. *de consecrat. dist.*1. idque optimè decretum; nam cùm Ecclesias ædificare sit pium, & optimum opus, nequit fieri cum præjudicio, & injuria alterius Ecclesiæ, alias enim diruerentur, præcipuè si opus fuerit nunciatum, *cap.*1. & 2.*de novi operis nunt.* Tenent sic Hostiensis *in d. rub. de Ecclesiis ædificand. num.*6. Abbas *in cap. Ad audientiam* 3. *de Ecclesiis ædificand. num.*2. & *in cap. Cùm olim, collat.*29. *de Privilegiis, num.*9. Guido Papæ *quæst.*360. Riccius *in Praxi*, 1. *p. resolut.*11. *num.*4. Zerola *verbo Ecclesia, num.*4. Barbosa *de univers. jur. lib.*2. *cap.*2. *num.* 4.

15. Illud verò in consecrandis, vel ædificandis Ecclesiis magnopere observandum, ne aliquis eas ædificet pro quæstu quærendo, & non devotionis, sed lucri causâ, ut oblationes, aut decimas ibidem percipiat, licèt eas cum Clericis dividat, ut decrevit Concilium Bracharense II. *can.6. in cap.Si quis Basilicam* 10. *de consecrat. dist.*1. Hoc quidem decretum sub Myro Suevorum Rege ob gravissimam causam; quippe Hispani tunc in suis territoriis, vulgò *Solares*, Ecclesias ædificabant, ubi Missæ, & Sacramenta conferrentur suis colonis; quibus aliquos Clericos ascribebant, aliquâ congruâ illis relictâ, sibi decimas, & oblationes percipientes. Hoc, inquam, interdicere curavit Sanctum illud Concilium, sed inutiliter. Itidem etiam observatum fuit Hispaniâ à Mauris liberatâ, quando instaurabantur; quamplurimi enim Equites simile facinus perpetrabant quotidie, dissimulantibus Pontificibus, & Episcopis, ob gravem Regni ingruentem necessitatem, prout scripsit Sandoval *in Vita Imperatoris Alphonsi VII. cap. 66. vers. Comprueba esta verdad.* Ast hodie nequaquam permittendum, ut Ecclesiæ ob lucrum, & quæstum temporalem à privatis ædificentur. Vigelius *in Meth. Jur. Can.lib.* 3. *cap.* 15. *regul.*1.

16. Unde etiam privatus non ædificabit Ecclesiam in solo alieno, sed in suo, ut diximus suprà; si tamen de facto ædificetur contra regulam communem, solum Ecclesiæ cedit, ut cum Azorio, & aliis retulimus. Gratianus *tom.5. discept. cap.*955. *num.* 8. Similiter ædificans dotare tenetur omnibus necessariis, ut latè explicuimus *cap.* 3. *à num.*10. Riccius 1.*part. Praxis, resolut.*11. *num.*4.

17. Est tamen dubium hîc exarandum, quod jam in praxi habui. Mulier quædam ad Eremitorium dotandum de necessariis, censum annuum redimibilem reliquit; verùm vivente ipsâ testatrice fuit redemptus, & ipsa redemptionem acceptavit: quærebatur, an legatum dotis Eremitorii ademptum esset, præcipuè cùm ipsa testatrix in alio censu pecuniam collocaverit? Et affirmandum videtur; nam in hac difficultate duo capita sunt consideranda. Primum, exactio, & acceptatio redemptionis ipsius testatricis, quo quidem casu ademptum

ademptum legatum videtur dotis Eremitorii; nam quoties testator debitum, seu nomen legat, si tamen ipse exegerit, & à debitore perceperit, extinguitur legatum, *l. Fidei commissa 11. §. Ergo 13. ff. de legat. 3.* ubi exactio nominis per fideicommissum relicti, facta à creditore testante, ex natura rei adimit fideicommissum, nisi aliud ex animo exigentis probaretur, *l. fin. §. fin. ff. de adimend. legat.* Cancerius 3. *part. var. cap. 20. num. 235.* Ergo cùm in specie testatrix redemptionem census acceptaverit, exigere videtur; unde legatum relictum ad dotem Ecclesiæ, seu Eremitorii, ademptum videtur. Confirmatur, nam admissa census redemptione, tanquam conditione resolutiva proveniente, extinguitur census, ut in pacto legis commissoriæ sunt textus *in leg. Si quis hac 41. ff. de rei vindicat. leg. Commissoria 4. leg. fin. Cod. de pact. inter empt. leg. 38. tit. 5. part. 5.* velut quando dies adjicitur, ex toto titulo *de in diem addict. l. 40. tit. 5. p. 5.* & habet vim solutionis, & extinctionis census, Avendaño *de censibus Hisp. cap. 102. à num. 1.* Cyriacus *controvers. 24. num. 1.* Vela *dissert. 34. num. 47.* Quamobrem redemptione census à testatrice recepta, census extinctus est, & consequenter ex sua voluntate revocatum legatum.

18. Ex secundo capite, quatenus ipsa testatrix pecuniam redemptionis alienavit in collocatione alterius censos, probatur ademptum esse legatum; nam quoties testator rem legatam alienat liberè, & absque aliqua necessitate, videtur legatum adimere, *l. rem legatam 18. ff. de adimend. legat.* Molina *de Iustitia, tract. 2. disput. 194.* Gomez *variar. tom. 1. cap. 12. num. 56.* Mantica *de conject. lib. 12. tit. 6.* qui *num. 5.* id extendit ad legata pia. Menochius *lib. 4. præsumpt. 167. num. 17.* Ergo cùm in creatione novi census illam pecuniam absque aliqua necessitate alienaverit, legatum census factum ad dotandum Eremitorium ademptum videtur.

19. Sed hæc fundamenta debilia sunt, nec primum habet firmamentum; nam redemptio census facta non fuit ex aliqua exactione, seu petitione testatricis, sed ex libera facultate debitoris illius census, cui ex Bullis Pontificum competit, quotiescumque voluerit, illum redimere, & pretium census restituere. Petrus Gregorius *de censibus, quæst. 5. num. 33.* Cencius *de censibus, decis. 271. num. 2.* Covar. *lib. 5. var. cap. 9. num. 4.* Alvendañus *de censibus, cap. 101.* Salgado *in Labyrint. 2. p. cap. 9. à num. 11.* quod quidem pactum censum ad libitum redimendi, etiamsi expressum non fuerit, adhæret contractui, & venditioni census. Faria *ad Covarruv. lib. 1. cap. 9. num. 53.* Rodriguez *de ann. reddit. lib. 1. quæst. 6. num. 44.* Cencius *de censibus, quæst. 59. à num. 1.* Nec hæc facultas redimendi valet aliquo pacto auferri. Cencius *quæst. 59. per tot.* D. Olea *de cess. tit. 3. quæst. 2. num. 44.* Leotardus *de Usuris, quæst. 67.* quamobrem licèt testatrix acceptaverit redemptionem census, id non fecit liberè & sponte exactionem petendo; sed tantùm coacta ex facultate, & jure redimentis. Cyriacus *d. controvers. 24. num. 11.* Unde sequitur, minimè ex acceptatione illa induci posse, ademisse legatum. Præterea est diversa ratio, quando exigitur nomen, aut quando exigitur res debita: supponamus enim, testatricem petiisse a debitore census, ut redimeret, & ipse votis suis annueret; adhuc tamen in hac specie legatum dotis Eremitorii ademptum non est. Nam ut docent DD. *in l. Si Titius mihi, ff. de legat. 2.* ubi Glossa, Bart. & Paulus Castrensis *in l. apud Julianum, §. Idem Julianus, ff. de legat. 1.* Cancerius *d. 3. v. cap. 20. num. 235.* est maxima differentia, quando testator nomen legatum exegerit, aut rem debitam legatam: primo enim casu legatum ademptum videtur; secus in secundo, quia res remanet in specie, & videtur eam percipere voluisse testatorem, ut securiùs traderetur legatum. Cùm ergo in specie legaretur census, res quidem componens unum individuum; etiamsi exegerit testatrix, minimè legatum ademptum videtur; quin potiùs voluisse testatricem pecuniam recipere, ut in alio censu securiori, aut ut in re fructifera collocaretur ad dotem Eremitorii, prout fecit alium novum censum emendo.

20. Ad aliud fundamentum faciliter satisfit; non enim legatum testatrix alienavit, sed in tuto reposuit, ut ex redditibus expensæ Eremitorii fierent; tunc enim licèt verè alienasset pecuniam redemptionis, doctrina tamen asserentium, in causis piis alienationem rei legatæ adimere legatum, admittenda non est, prout scripsimus *lib. 1. cap. 13. à num. 39.*

21. Hinc etiam dico, in specie legatum adhuc validum remanere, cum Joanne Baptista Thoro *de causis piis, singul. 42.* & censum noviter impositum ex pecunia illa, pertinere ad dotem Eremitorii; nam redemptio census, licèt extinctio, seu alienatio sit, est tamen necessaria, & præcisa ex pacto insito in ipsius creatione, ut diximus, & tenet Franchis *decis. 283. num. 4.* Quamobrem minimè legatum ademptum videtur. Gomez *d. cap. 12. num. 56.* Mantica *lib. 12. tit. 6. num. 16.* Tum ex nova impliocatione census videtur subrogatus in loco primi ad adimplendum legatum, prout quando frumentum legatur, quod quidem in certo loco habebat testator; si enim in ejus vita illud consumpserit, & aliud frumentum comparaverit, & ibidem reposuerit, debetur legatario, *l. fin. ff. de lib. legat. l. Lucius Titius 22. ff. de legat. 2.* Gomez *dict. cap. 12. num. 50.* Castillo *lib. 4. controvers. cap. 37. num. 37.* Cancerius *3. part. cap. 20. num. 258.* quod idem in præsenti dicendum est, quando testatrix tantâ curâ procuravit pecuniam veteris census in alio novo investire.

22. Cæterùm est aliud dubium disquirendum, an quando aliqua bona per fideicommissum alicui relinquerentur sub expressa prohibitione, ne alienentur; & casu quo aliquid ex bonis alienaretur, statim pervenirent bona ad dotem alicujus Ecclesiæ, seu Eremitorii; si tamen alienatio fiat per possidentem ex causa, nempe quia domus ruinam minabatur, vel fundus chasmate periret, an tunc ex tali alienatione bona statim ad Ecclesiam, seu Eremitorium perveniant.

23. Et negandum videtur, nam quando res damni in effectu celeritatem desiderat, citiùs, idest statim est reparanda, ne ex mora periculum subeat, *l. 1. ff. de damno infecto.* Quamobrem clausula illa non alienandi nullo modo potuit facere caducum fideicommissum; non enim spetandum est, ut domus rueret, vel fundus periret. Cæterùm clausula non alienandi, non impedit alienationem necessariam, *l. Peto 69. §. Prædium 1. l. Si filiusfamilias 114. § Divi 14. ff. de legat. l. Pater filium 38.* ubi Glossa, *ff. de legat. 3.* idque procedit ex voluntate ipsius alienationem prohibentis, non enim intelligendum est, voluisse prohibere, ut res fideicommissi periret, sed ut conservaretur in familia; quod enim verisimile est, pro dispositu habetur, *l. Tale pactum, §. fin. ff. de pact.* ubi Glossa, & communiter Scribentes. Quapropter, si causa necessaria adsit, alienatio prohibita non censetur. Molina *de Primog. lib. 1. cap. 10. num. 20. & lib. 4. cap. 6. per tot.* Molina *de Iust. tom. 3. disput. 648.* Castillo *controvers. lib. 6. cap. 113. à n. 14.* Larrea *decis. 4. num. 6.* Ergo in præsentiarum cùm alienatio fuisset facta ex causa præcisa necessitatis, inde est, ut fideicommissum caducum non fiat, ut ad Ecclesiæ dotem pertineat. Prorsus res prohibita alienari, alienari valet ex causa majoris utilitatis; prout in rebus Minorum, & in filiusfamilias contrahentibus absque consensu patris, decretum est, *l. Mutuum 5.* ubi Scribentes, *ff. de acquirenda hæredit. l. Cùm mihi 12. §. Eam transactionem, ff. de transact.* Molina *de Primog. lib. 4.*

lib.4. cap.4. num.4. Quod etiam in feudis prospici valet, quæ licèt alienari non possint, tamen propter utilitatem, & augmentum alienantur. Paris de Puteo *tract. de reintegr. feud. cap. Pone quod Dominus, fol.89.* Et res Ecclesiæ propter utilitatem alienantur absque solemnitatibus. Surdus *de aliment. tit.8. privileg 46. in princip.* Thesaurus *lib.3. quæst.37.* D.Olea *de cess. tit.2. quæst. 2. à num. 5.* Ergo cùm in præsenti alienatio domus, vel fundi facta fuisset in evidentem utilitatem fideicommissi, inde est, ut rectè fieri potuisset a fideicommissario, & consequenter fideicommissum non debet fieri caducum, & ad Ecclesiæ dotem transferri.

24. Sed tamen in specie contrarium tenet Thoro *de causis piis, privileg.152.* Ducitur, nam dispositio testatoris, ut lex est observanda. *Auth. de nuptiis, §. Disponat testator.* Lex enim quantumvis dura, est observanda, alias faciliter subditi ad inobedientiam traherentur, *l. Prospexit 12. ff. qui, vel à quibus.* Ergo similiter erit observanda voluntas testatoris, quantumvis dura reddatur, & in contrarium urgeat utilitas, aut commoditas ipsius legati, seu fideicommissi. Et confirmatur ex decisione textus *in l.3. §. in bello, ff. de re milit.* ubi miles capite plectitur, etiamsi res benè gesserit, si egerit contra præceptum Ducis: quod quidem in re procedit, nam possidens fideicommissum, cùm agat contra dispositionem fundatoris, licèt rem bene gesserit, adhuc punitur, & fideicommissum caducum fiet, & pertinebit ad Ecclesiam. Cæterùm placita testatorum adeò sunt observanda, ut nec Principis voluntate tolli possint, ut cum aliquibus asserit ipse Thorus. Ergo quomodolibet vulnerentur, committetur pœna caducitatis, & bona fideicommissi ad Ecclesiam transibunt.

25. Sed in re duobus modis consideranda est voluntas fundatoris fideicommissi, ponentis clausulam de non alienando. Primò quando est præcisa, ita ut semper velit fundator, ut in familia res illa permaneat, quod non solùm expressè, verùm & tacite considerandum, utpote quando prohiberet alienationem domus in civitate notabili, aut ubi educatus fuerit, aut prohiberet alienationem alterius rei, erga quam particularem habuerit affectum, tunc enim præcisa erit fundatoris voluntas, ut cum aliquibus explicat Peregrinus *de fideicommiss. art.40. à n.33.*

26. In hac ergo præcisa voluntate Petrus Immola *cons.38. num.35.* scripsit, adhuc quando alienatio est necessaria, & utilior ad ipsum fideicommissum, rectè fieri alienationem. Ratio, nam ut considerat Molina *dict. lib.4. cap.4. num.6.* quando adest causa necessaria, & utilis, id procedit ut alienetur ex voluntate ipsius fundatoris, quia in casu tam necessario & utiliori idem ipse disposuisset, & habetur tanquam ipsa dispositio illius, *l. Titius, § Lucius, ff. de liber. & posthum.* Ergo tunc nulla valet considerari tam præcisa, voluntas fundatoris, ut necessariò sit observanda; quin potiùs sufficiet, ut res illa alienetur, aut permutetur.

27. Sed in contrarium est communis sententia, nam præcisa voluntas testatoris, etiam qualibet causa existente, vel utiliori, est observanda; nam ex eo quod est præcisa, nequit ex qualibet etiam causa alterari, sed in specifica forma est adimplenda, *l. Mævius 55. l. Qui hæredi 44. ff. de condit. & demonstrat.* Cæterùm ex eo quod præcisam demonstravit suam voluntatem & affectum, consequenter demonstravit semper velle rem illam remanere in familia; quamobrem nequit ex qualibet causa, quantumvis necessaria, alienari, ut tenent Peregrinus *d. art.40. num. 32.* Petra *de Fideicomm. quæst.8. num.520.* Decianus *cons.55. num.57.* Fusarius *de Substitutionibus, quæst.530. num. 8.* & in causa pia tenet Cyriacus *tom. 2. controvers. 364. numero 10.*

28. Sed adhuc in hac specie valet dari tam stricta, & necessaria causa, & utilior, ut possit fieri alienatio, seu permutatio rei fideicommissi, etiamsi præcisa sit voluntas fundatoris; quia potest ita tenue esse fideicommissum, ut ex redditibus illius nequeat reparari domus, aut fundus prohibitus alienari de voluntate præcisa disponentis, & necessariò sit domus destruenda, aut fundus periturus, ita ut deficiat ex familia: tunc enim non obstante illa præcisa voluntate poterit alienari, aut permutari; nam si necessariò deficit, & per defectum exit à familia, quanto magis conformius erit voluntati fundatoris, ut alienetur, & loco ipsius alia res subrogetur in fideicommisso. Idem dici poterit, si causa utilissima sit, & res quæ exit, sit parvi momenti, & nullius necessitatis, præter affectum testatoris; nam illa maxima utilitas superat illum, quia si considerasset id testator, præcisam voluntatem non alienandi non apponeret, *cap. Terrullas 53. 12. quæst. 2.* quo quidem casu admittenda est doctrina Immolæ.

29. Ex his colligitur, dicendum in specie, quod si voluntas relinquentis fideicommissum fuerit præcisa, tunc si ex causa possidens alienaverit rem fideicommissi, fieri caducum, & bona illius ad Ecclesiam pervenient, & in eo casu libet admittere doctrinam Thori suprà relatam, nisi adsit strictissima causa, perpensa *num. 27.*

30. Secundo etiam modo potest poni prohibitio non alienandi, scilicet simpliciter, & non præcisè: & in hoc casu est melior sententia, ex causa necessaria, & utiliori posse, adhuc ea non obstante, rem fideicommissi alienari absque aliqua culpa; idque ex voluntate fundatoris, seu testatoris: nam in dispositione illa semper causa necessaria, & utilior videtur excepta, prout in multis exemplis demonstratur, ut in rebus dotalibus, quæ licèt alienari prohibeantur, attamen ex causa utiliori, & necessaria cessat prohibitio, *l. Ita constante 26. & l.27. ff. de jur. dot.* Tum & in rebus minorum, *ex l. Cùm hi 52. §. Cùm transactionem, ff. de transact.* ubi Glossa, Decius *lib. 3. cons.121. num.55.* ubi dicit verius. Tum exemplo rerum Ecclesiæ, jam suprà tacto, licèt in eo contrarium tenuerit Rota apud Farinacium *in noviss. 1. part. decis. 177. & 2. part. decis.155. & 218.* Tandem possessor Majoratus potest facere necessarias alienationes, quæ originem traxerunt ante Majoratus institutionem, ut cum multis tenet Guzman *de evict. quæst. 11. num. 76.* Hanc ob rem in præsenti rectè possessor fideicommissi poterit facere alienationem, absque eo quod caducum fiat fideicommissum, nec transibit ad Ecclesiam, cùm rectè alienatio illa fiat ex præsumpta voluntate fundatoris. Peregrinus *d. art.40. num.32.* Decianus *lib.3. cons.521. num.55.* Rebuffus *de alien. rebus Ecclesiæ, num.34.* Fusarius *de Substit. quæst.530. num.5.* Merlinus *controvers. for. cent.1. cap.39. à num.41.* & in causa pia Cyriacus *dict. controversia 364. à num.18.* qui *num.22.* id explicat quando causa necessaria, & utilis est certa de præsenti, & de promptu, vel quando res venderetur pretio numerato, unde statim certa utilitas inspicitur. Alias si incerta fuerit utilitas, aut futura, id non est admittendum, quia nequit dici utile, quod pendet à futuro eventu, ut cum Rota ibidem scribit.

31. Non desunt tamen Doctores contra hanc doctrinam tenentes, nempe quod quando simpliciter prohibetur alienatio, ex nulla causa possit fieri, & si fiat, erit contra voluntatem fundatoris. Refert plures Fusarius *dict. quæst.530. num.6. vers. Contrarium.* Sed tamen contrarium tenendum; nam licèt prohibita alienatione, censeatur prohibitus omnis actus, per quem transfertur dominium, *l. sicut, §. venditionis, ff. quib. mod. pignus, vel hypotheca solvit.* Attamen hæc regula non admittitur, causâ necessariâ, & utiliore existente; est enim casus exceptus ex præsumpta voluntate

luntate prohibentis alienare, ut jam dictum est. Guzman *dict. quæst.* 11. *à num.* 72. Giurba *ad consuet. cap.* 14. *gloss.* 6. Ergo in præsentiarum ex alienatione necessaria, & utilitate, facta in bonis fideicommissi, non obstante clausula de non alienando posita simpliciter, bona relicta ad dotem Ecclesiæ, ad illam non perveniunt, cùm adhuc possidens pareat voluntati testatoris, quidquid resistat. Thoro *d. privileg.* 152.

32. His peractis transeamus ad secundam partem hujus capitis, scilicet quomodo acquiratur jus Patronatus in Ecclesiis, res est quippe connexa Ecclesiarum ædificationi; nam ut suprà scripsimus, tribus modis acquiritur, fundatione, constructione, & dotatione. Refert plures Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *part. allegat.* 70. *num.* 1. Fagnanus *in cap. Ad audientiam, de Ecclesiis ædificand. num.* 36. Quamobrem connexum valde est quod quando agimus de Ecclesiarum constructione, de ipso jure Patronatus acquirendo aliquid dicamus, cùm ipsum trahat esse à constructione ipsa.

33. In primis igitur acquiritur jus Patronatus ex fundatione Ecclesiæ, idque duobus modis valet intelligi. Primò quando fundans, non solùm fundum ad eam construendam concesserit, sed omninò suis sumptibus construxerit, & dotaverit; nunc enim integrum jus Patronatus acquirit, *cap. Abbatem* 3. 18. *quæst.* 2. *cap. A nobis* 25. *de jurepatronat.* idque si consensus Ordinarii accedat; nam ut dictum est, nequit Ecclesia ædificari absque illius consensu: quamobrem nec acquiri jus Patronatus absque illius consensu, ut probat textus *in dict. cap. A nobis.* Zerola *in Praxi, verbo jus Patronatus, num.* 2. Tondutus *Quæst. Benefic.* 2. *part. cap.* 4. §. 9. *num.* 15. Barbosa *dict. allegat.* 70. *num.* 20. Vivianus *in Praxi juris Patronat. lib.* 1. *part.* 1. *cap.* 1. *num.* 24. Qui quidem consensus necessarius non est, ut præcedat in constructione Ecclesiæ, sed ut posteà superveniat, idque non solùm ut rectè ædificatio fiat, sed etiam ad acquisitionem juris Patronatus, ut cum aliquibus tenet Palao *tom.* 2. *oper. moral. tractat.* 13. *disputat.* 2. *punct.* 1. *numero* 8. Dutarus 2. *part. decis.* 407. *num.* 8. Barbosa *dict. allegat.* 70. *num.* 20. D. Gonzalez *in dict. cap. A nobis, num.* 2. *in fin.* Salgado *de Libert. Benefic. art.* 3. *à num.* 2.

34. Nomine Ordinarii enim intelligitur in præsentiarum Episcopus illius loci, ubi Ecclesia ædificatur; nam ad eum tantùm pertinet dare licentiam, & consensum Ecclesiam ædificandi: Ergo ad eum tantùm pertinebit dare consensum ad acquirendum jus Patronatus. Vivianus *dict. cap.* 1. *numero* 30. Zerola *verbo jus Patronatus, num.* 5. Barbosa *dict. allegat.* 70. *num.* 23. Frasso *de Patronat. Ind.* 1. *part. cap.* 4. *num.* 14. Quod quidem admittendum, etiamsi fundans sit alterius Episcopatus, nam id non attenditur, sed tantùm Ordinarii licentia, in cujus loco ædificatur Ecclesia, & ejus consensus est necessariò requirendus. Lambertinus *de jurepatronatus, lib.* 1. *part.* 1. *quæst.* 2. *artic.* 3. *in fine.* Massobrius *in Praxi habendi concursum, praelud.* 7. *dub.* 6. *numero* 11.

35. De Vicario tamen Episcopi, an possit dare hanc licentiam, aliquod est dubium. Et affirmandum videtur; nam Vicarius habet generalem jurisdictionem ordinariam Episcopi, *cap.* 2. *de Offic. Vicarii in* 6. *cap. Romana* 2. *de appellation. in* 6. Covarr. *Pract. cap.* 4. *numero* 8. Rodriguez *de modo examin. process. cap.* 1. *numero* 30. Mosconius *de Majestat. Militant. Ecclesiæ*, 1. *part. lib.* 1. *cap.* 10. Unde ex ordinaria hac, & generali jurisdictione, quam exercet, poterit hanc licentiam concedere ad reservandum, & consequendum jus Patronatus in ædificatione Ecclesiæ. Cæterùm hanc licentiam concedit Vicarius Capituli Sede vacante. Barbosa *de univ. jur. lib.* 1. *cap.* 32. *num.* 88. Tondutus 2. *part. cap.* 4. §. 9. *numero* 16. Frasso *dict.* 1. *part. cap.* 4. *numero* 14. Ergo eodem modo poterit dari à Vicario Episcopi, etiam ad reservandum, & consequendum jus Patronatus.

36. Sed contrarium tenent communiter DD. nam in generali commissione concessa Vicario Episcopi, quamplura non veniunt, nisi specialiter demandentur, prout sunt collationes Beneficiorum, *cap. ultimo, de offi. Vicarii in* 6. nec potest admittere resignationes Beneficiorum, nec ea supprimere, nec unire Beneficia, nec uniones, nec Ecclesias dividere, nec Vicarios imponere imperitis Rectoribus, de quibus, & aliis agit Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *part. allegat.* 54. *à num.* 60. hoc enim modo in generali commissione non venit facultas erigendi, & construendi Ecclesias, maximè cum reservatione, & acquisitione juris Patronatus. Et confirmatur ex decisione textus *in dict. cap. A nobis* 25. *de jurepatronatus*, ubi dicitur, absque Diœcesani licentia, & authoritate id fieri non posse: quæ verba diriguntur ad ipsam personam Episcopi; unde nec facilè credendum, ex generali commissione hanc facultatem demandari Vicario. Cæterùm construere Ecclesiam, & in ea reservare & acquirere jus Patronatus, est de gravioribus non venientibus in generali commissione, nisi specialiter demandetur, *l. Quod servus, ff. de acquirend. possess. l. si Procurator* 6. *ff. de condict. indebit.* Tuschus *lit. H, conclus.* 31. Medicis *de Regul. jur.* 1. *part. numero* 2. *cum sequentib.* quamobrem minimè in generali concessione Vicario conceditur, nisi specialiter demandetur. denique probatur, nam Vicarius Episcopi nequit præstare licentiam ad transferendum jus Patronatus de laico in laicum. Zerola *Verbo Vicarius, numero* 11. *&* 13. Sbrozius *de offic. Vicarii lib.* 2. *quæst.* 197. Rota quam sequitur Garcia *de Beneficiis*, 5. *part. cap.* 9. *num.* 76. Ferretus *cons.* 247. *num.* 27. Riccius *in Praxi*, 1. *part. resolut.* 469. *num.* 3. qui *n.* 4. id extendit, etiamsi Episcopus absens sit, quia absentia illius non dat Vicario jurisdictionem. Barbosa *dict. allegat.* 54. *num.* 75. Ergo multò minùs ad ædificandam Ecclesiam cum acquisitione juris Patronatus. Gratianus *discept. forens. tom.* 2. *discept.* 103. *num.* 12. Rota *apud Farinac.* 5. *part. decision.* 337. *num.* 5. & 2. *part. recent. decis.* 257. *num.* 2. Ferretus *lib.* 2. *cons.* 343. *num.* 9. Frasso *dict. cap.* 4. *num.* 14. *in fin.* Barbosa *dict. allegat.* 54. *num.* 74. & *alleg.* 70. *num.* 53. & *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 40. Palao *dict. punct.* 2. *num.* 9.

37. Hanc sententiam admitto ob ejus fundamenta; & rationes adductæ pro ratione dubitandi faciliter dilabuntur. Prima enim responsum suscipit ex dictis, quia facultas ista est de gravioribus, nec intelligitur data Vicario, nisi specialiter concedatur. Secunda etiam adducta à simili Vicarii Capituli Sede vacante, prout ab aliquibus refertur, neganda est, quia solùm id poterit quando specialiter ad id habeat facultatem, prout dictum est de Vicario Episcopi. Unde benè Frasso loquutus est *dict. cap.* 4. *num.* 14. *in principio*, sic scribens. *Quo casu Ordinarius intelligitur etiam Vicarius generalis Sede vacante ad id facultatem habens.* In quo quidem sensu intelligendi sunt DD. asserentes, hanc licentiam posse dari à Vicario Sede vacante, aliàs solùm poterit dari ab ipso Capitulo, ut jam diximus *cap.* 3. *num.* 1. Barbosa *dict.* 3. *part. allegat.* 70. *num.* 32. Valensis *ad tit. de jure Patronat.* §. 1. *num.* 3.

38. Rursus poterit hanc facultatem erigendi Ecclesiam ad consequendum jus Patronatus, eo cedere non solùm Episcopus, sed qui haberet jurisdictionem quasi Episcopalem in illo loco, in quo erigi-

tur, & construitur Ecclesia; nam hic consensus est actus jurisdictionis, quam habet. Quod extendendum ad consequutionem juris Patronatus, nam qui habet facultatem ad dandam licentiam, ut Ecclesia construatur, habet facultatem ad ea, quæ inseparabiliter annectuntur. Unde Rota 2. *p. diverf. decif.* 85. censuit, Abbatem habentem potestatem ad dandam licentiam ædificandi Ecclesiam intra suam Parochiam, insimul habere potestatem, & authoritatem creandi, & acquirendi jus Patronatus; est enim id necessaria consequentia ædificandi, seu construendi Ecclesiam. Lambertinus *de jure Patronat.* 1. *p. lib.* 1. *quæst.* 2. *art.* 8. Vivianus *in praxi jurispatronat. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 17. Barbosa *dict. allegat.* 70. *num.* 30. Palao *dict. punct.* 2. *num.* 9.

39. Illud verò animadvertendum, quod si Episcopus renuerit, aut alius, qui habet hanc facultatem, licentiam præstare, tunc recurrendum esse ad Superiorem, *ex cap. Nullus* 17. *de jurepatronat.* ubi Abbas explicat. Menochius *de Arbitrariis, lib.* 2. *casu* 182. *num.* 12. Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 8. Barbosa *d. allegat.* 70. *num.* 26. qui animadvertit, id intelligendum quando Episcopus, vel alius habens hanc potestatem, absque legitima causa præstare licentiam recusaverit. Massobrius *in praxi, prælud.* 7. *dub.* 7. Palao *d. punct.* 2. *num.* 9. Frasso *d. cap.* 4. *num.* 17. quod quidem concludere debet ædificans, aliàs si absque consensu Episcopi processerit, & illo renuente, nullatenus Patronatum acquiret. Sanchez *conf. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 48. *n.* 7. Frasso *d. cap.* 4. *n.* 17.

40. Unde libet examinare doctrinam Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedralib. cap.* 16. *num.* 59. *& cap.* 13. *num.* 59. asserentis, constructorem Capellæ jus Patronatus acquirere absque consensu Episcopi, vel ejus approbatione. Et probat, nam ex sola constructione, vel dotatione, absque Episcopi licentia acquiritur. Quamobrem Frasso *d. num.* 17. asserit, minimè Urrutigoyti esse admittendum.

41. Sed tamen doctrina Urrutigoyti habet difficultatem, & poterit salvari; nam est difficultas, an ultra consensum ad constructionem, vel dotationem Capellæ, requiratur alius consensus Episcopi ad acquirendum jus Patronatus. Et Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1. *p.* 1. *quæst.* 3. *art.* 3. asserit, ultra consensum ad constructionem, requiri alium consensum ad jus Patronatus acquirendum, quod multis probare conatur. Et ratio est, nam ex constructione sola, aut dotatione, solùm considerari valet assensus Episcopi ad rem illam piam legitimè faciendam congruo loco, & absque tertii præjudicio, nec ultrà extenditur. Ergo ad acquirendum jus Patronatus necessarius est alius consensus, maximè cùm ex hac acquisitione libertas ipsius Ecclesiæ, aut Capellæ infringatur.

42. Sed contrarium est tenendum *ex d. cap. A nobis* 25. *de jurepatronat.* ubi ad acquisitionem juris Patronatus tantùm requiritur constructio Ecclesiæ cum consensu Episcopi; qui quidem consensus non supponitur à textu separatus à constructione, sed in ipsa constructione. Unde communiter eliciunt DD. solidam conclusionem, nempe jus Patronatus acquiri ex constructione Ecclesiæ cum consensu Episcopi, absque aliquo distincto consensu. Abbas *ibid. notab.* 1. Innocentius, Ancharanus, & veteres. Alagona, *ibid.* Barbosa & repetentes. Cæterùm ratione probatur, nam Jus ex sola constructione cum consensu Episcopi præstat jus Patronatus ob præmium boni operis, prout etiam olim, qui operabatur in operibus publicis suis expensis, maximo honore prosequebatur, & hanc ob rem nomen ædificatoris in opere illo inscribebatur, *l. Titia* 38. *§. fin. ff. de aur. & argent. legat. l.* 2. *l. ult. ff. de operibus publicis*, ut etiam concedebatur applicanti de suo aliquam summam ad opus publicum efficiendum, *l. ult. §.* 1. *de operib. publicis*, Brissonius *lib.* 8. *form.* D. Gonzalez *in d. cap. A nobis, num.* 4. quem morem sequuta est Ecclesia, & ita construenti, aut dotanti Ecclesiam jus Patronatus concessit ex constructione ipsa, si ad illam adesset consensus Episcopi, aut alterius hanc potestatem habentis, *cap. Pia mentis* 16. *quæst.* 1. Trident. *sess.* 14. *de Reformat. cap.* 12. Paulus Layman *in Summa, lib.* 4. *tit.* 2. *cap.* 13. *num.* 2. D. Gonzalez *dict. num.* 4. Idcircò alius consensus non est necessarius, nisi ille qui datur ad Ecclesiæ, seu Capellæ constructionem. Tandem jus Patronatus ipso jure competit ædificanti, seu construenti Ecclesiam cum consensu Episcopi. Ergo non est necessaria nova licentia; eo enim ipso, quod Jus concessit jus Patronatus, concessit licentiam acquirendi. Notatur *in cap.* 1. *de privileg. lib.* 6. ut in Canonico absente ad studia, qui si habeat consensum Episcopi ad absentiam, non indiget novo consensu ad fructus lucrandos, quia Jus ipsum illum concedit, ut cum aliquibus notat Rodriguez *in Summa, verbo Residentia, num.* 5. Ergo in præsentiarum, cùm ex sola constructione cum Episcopi consensu acquiratur jus Patronatus, non est necessaria nova licentia, quia eam Jus præstat, ut benè tenet Sanchez *Consil. dict. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 48. *num.* 7. *in fine*, Cavalerius *decis.* 336. *à num.* 4. Barbosa *dict. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 36. *in fine.*

43. Hinc sequitur, posse Urrutigoyti intelligi de hoc secundo consensu Episcopi, non verò de primo, de quo si ipse senserit, non rectè scripsit: sed credo, virum perdoctum non ignorasse textum *in d. cap. A nobis*, qui clarus est. Sed secundus consensus in veriori, & fortiori sententia necessarius non est: unde ex Frasso Clericus noster vindicatur.

44. Secundo modo valet intelligi fundatio, nempe quando solùm fundaverit, non verò construxerit, nec dotaverit; id enim maximè in Jure distinguitur; valet enim quis piè, & sanctè totam Ecclesiam fundare, construere, & dotare, ut dictum, & explicatum est: valet etiam tantùm dotare, aut fundare, aut construere. In hoc secundo membro distinctionis quæstio est, an per solam fundationem, constructionem, seu dotationem acquiratur jus Patronatus? Prima sententia negat, & requirit integram constructionem, fundationem, & dotationem, nempe quod ædificans ponat solum, construat, & dotet. Ducitur ex decisione textus *in d. cap. A nobis* 25. *de jure Patronatus*, ubi ad acquirendum jus Patronatus requiritur Ecclesiæ constructio cum assensu Episcopi, ibi: *Quod si quis Ecclesiam cum assensu Episcopi construxerit, ex eo jus Patronatus acquirit.* Constructio enim in dicta specie intelligenda est de fundatione, constructione, & dotatione; quippe infrà, quando de fundatione tantùm loquitur, inquit tantùm honorem processionis habere, & insimul ut si ad inopiam vergat, modestè succurratur; non enim integrum habet jus Patronatus, constans non solùm ex honore, sed præsentatione, *cap. Decernimus* 32. *cap. Monasterium* 13. 16. *quæst.* 7. *cap. Per nostras* 26. *de jure Patr. l.* 5. *tit.* 15. *part.* 1. Spino *de testament. gloss.* 4. *n.* 4. Ergo ex sola fundatione, constructione, vel dotatione non acquiritur jus Patronatus.

45. Cæterùm probatur, nam quando quis dotaverit Ecclesiam, & non integrè, vel insufficienter, tunc non acquirit jus Patronatus. Tridentinum *dict. sess.* 14. *cap.* 12. ibi: *Competenter dotaverit.* Sed tantùm Benefactor dicetur. Riccius *in Praxi for. decis.* 123. *num.* 3. Garcias *de Benefic.* 5. *p. cap* 9. *n.* 52. Tondutus *Quæst. Benefic. c.* 73. *n.* 5. Sicut nec acquirit dans dotis augmentum. Rota 2. *p. recent. decis.* 571. *&* 5. *p. decis.* 318. *n.* 5. Gratianus *discept. cap.* 177. *n.* 24. Barbosa *de univ. jur. d. lib.* 3. *cap.* 12. *à num* 26. & *d. allegat.* 70. *num.* 15. Ergo minimè tantùm fundans, construens, aut dotans, poterit acquirere jus Patronatus. Consequentia probatur,

nam

nam sicut illi deficiunt ad complementum dotationis, similiter qui tantùm fundat, deficit; nam Ecclesia non ex solo fundo constat. Rochus *de jur. Patronat. verbo Ecclesiam, quæst.2.* Gregorius *in l.1. tit.15. p.1.gloss.3.* Moneta *de commut. ult. volunt. cap.*10. *num.*202. Garcia *dict. cap.*9. *num.*44. Cassadorus *decis.*6. *numero* 10. *de jur. Patronat.* & alii apud Frassum *dict. cap.* 4. *numero* 20.

46. Secunda sententia tenet contrarium, & probat ex Concilio Tridentino *sess.*14.*de Reformat.cap.*12. ex cujus contextu decerpitur, tribus modis acquiri jus Patronatus, nempe fundatione, constructione, & dotatione; quod tamen non requirit cumulativè, sed seorsim, ita ut quilibet eorum modus sit sufficiens ad acquirendum jus Patronatus. Idem disertè probat textus Regius *in l.*1. *tit.*15. *part.* 1. quapropter asserendum, ex solo quolibet modo acquiri jus Patronatus. Rursus jus Patronatus concessum est Ecclesias ædificantibus, ut alliciantur ad eas fundandas, construendas, & dotandas; si enim tantùm concederetur omninò construentibus, & dotantibus, non facilè ad illas construendas allicerentur, ob gravissimas expensas, quæ non facilè possent fieri nisi à magnis Principibus, vel hominibus divitibus. Hanc ob rem rectè, & convenientiùs decretum est, ut ex fundatione, constructione, vel dotatione sola jus Patronatus acquireretur. Sanchez *dict.lib.*2. *cap.*3. *dub.*48. *num.* 4. Spino *dict. gloss.*4.*num.*28. Valenzuela *cons.*45. *num.* 10. Layman *lib.*4. *Summæ, tract.*2. *cap.*13.*num.*1. Canisius *in cap.*3. *de jure Patronat. à num.*7. Valensis *in Parat. ad tit. de jur. Patronat.* §. 1. *num.*3. Barbosa *de Univ. jur. lib.*3. *cap.*12.*ex n.*28. & *n.*61. Vivianus *in Praxi jur. Patronat. d.*1.*p.lib.*2. *cap.*5. *per tot.*

47. In hoc dubio duobus modis considerandus est casus iste. Primò quando integre Ecclesia constructa, & dotata non est. Secundò quando integre. Si enim adhuc complete non est fundata, constructa, & dotata, verum est, adhuc non esse jus Patronatus acquisitum, nec à fundatore, nec a construente; nam cùm Ecclesia adhuc perfecta non sit, sed in fieri, nequit quis habere jus Patronatus in ea, *cap. Ad audientiam* 5. *de Ecclesiis ædificand.* Sed tantùm interim habet jus ad rem, usquedum integre fuerit constructa, & dotata. Abbas 2.*part. cons.*106. Vivianus *in praxi,* 1.*part.lib.*2. *cap.*3. *à num.*1. & in hoc sensu loquuntur DD. primæ sententiæ, nec illam absolutè tenent, ut existimavit D. Gonzalez *in d.cap. A nobis, num.*3. & satis clarè loquuntur Gregorius *in d.l.*1.*gloss.*3. Garcia *d.cap.*9. *n.*44. Rochus, & cæteri.

48. In secundo verò casu, quando jam Ecclesia est integrè constructa, & dotata, in re est aliqua difficultas, ex Tridentino *sess.*14. *cap.*12. an ex sola fundatione, & constructione, seu dotatione acquiratur jus Patronatus? Et negandum videtur, nam Concilium asserit, utramque causam intervenire debere, ibi: *De novo fundaverit, & construxerit.* Et *sess.* 25. *de Reformat. cap.*9 aliter dicit, *Ex fundatione, vel dotatione:* ubi tantum ex fundatione, & dotatione decernitur acquiri jus Patronatus; unde quidem ob decretorum diversitatem hæc decisio incerta redditur, prout ex more aliquarum Provinciarum etiam incerta est, quia Felicianus de Vega *ad cap. Quarto, de judic.num.*24. scripsit, quod si fuerit consuetudo in aliqua Provincia, ne acquiratur jus Patronatus ex sola fundatione, sed simul cum constructione, ea erit observanda, prout in Hispania, in qua sola fundatio sine constructione non acquirit simile jus Patronatus, sed tantùm ille, qui construxerit: Ergo in re nihil certum percipi valet, tam ex juris decisione, quàm ex consuetudine.

49. Sed hæc objectio, & dubietas jam suscepit responsum; nam Decretum *in d. sess.*14. *cap.*12. non asserit, esse necessariam fundationem simul cum constructione, ad acquirendum jus Patronatus, sed unam, aut alteram sufficere; nam dictio *Et,* non semper copulat, & in unum resolvit: quippe sæpiùs ponitur inter diversa, *cap. Cùm olim* 34. *de testibus,* ubi Gloss. & Scribentes, & cum multis tenet Barbosa *dict.*110.*n.*25. quamobrem sensus est Concilii, ex fundatione acquiri jus Patronatus, prout ex sola constructione. Alterum Decretum *in dict. sess.*25. *cap.*9 intelligitur in illo verbo, *fundatione,* sub quo etiam intelligitur constructio, quæ supponit jam integrè Ecclesiam fundatam, & necessariò cum constructione, & dotatione sufficienti, ut benè interpretatur Garcia *dict.*5.*part.cap.*9.*à num.*38. Menochius *lib.*3.*præsumpt.*90.*à num.*6. licèt alio modo intelligant Gonzalez *ad reg.*8.*gloss.*18. *num.*50. Flaminius *de confident. quæst.*28. *num.*240. quapropter ex illis decretis decerpitur, ex sola fundatione, constructione, & dotatione jus Patronatus acquiri.

50. Ad consuetudinem dicendum, esse observandam, quia jam admissum est, fundantem non acquirere jus Patronatus, sed tantùm construentem; idque cùm sit consuetudo favorabilis Ecclesiæ, ut tantis Patronis non oneretur, & faciliùs ad libertatem perveniat, ut docuit Rochus *verbo Dotavit, quæst.*1. Vega *ubi suprà,* Garcia *d.cap.*9. *n.*41. Barbosa *ad Concilium, d.sess.*14.*cap.*21. *num.*3.

51. Hinc asserendum, seclusa consuetudine, de jure communi ex sola fundatione, vel constructione, aut dotatione acquiri jus Patronatus, ita ut omnes sint Patroni, tam fundans, quàm construens, prout dotans, ut quilibet habeat jus Patronatus pro illa parte, quam fecerit. Ratio est, nam cùm hæ causæ sint modi acquirendi jus Patronatus, & quilibet suam fecerit, tres omnes jus Patronatus acquirent, ita ut sint tres Patroni, nisi qui fundaverit, aut construxerit, noluerint acquirere, aut desierint; tunc enim qui sufficienter dotaverit, integrè jus Patronatus acquireret. Explicant Abbas *in d.cons.*106. Rochus *de jur. Patronat. verbo Ecclesiam, quæst.*2. Gregorius *in l.*1. *tit.*15.*part.*1. *glossa* 3. Barbosa *de universo jur. lib.*3. *cap.*12. *num.*54. Sanchez *Cons.d. dub.*48.*num.*4. Paulus Layman *lib.*4. *tract.*2. *cap.*13. *num.*2. Azorius 2.*part. inst. Mor. lib.*6. *cap.*19. *quæst.*4. Lessius *de justit. lib.*2. *cap* 34. *num.*22. Palao *d. tract.*13. *disput.* 2. *punct.*2. *num.* 4. Gonzalez *ad Regul.*8.*gloss.*18.*n.*33. Vivianus *in Praxi,* 1.*part.lib.*2. *cap.*1.*num.*9 & *cap.*2. *per tot.*

52. Sed adhuc restat intelligendus textus *in dict. cap. A nobis* 25. *de jur. Patronat.* prout expendimus *supra, num.*4. ex quo deduximus, ex fundatione solùm consequi jus processionis, & alimentorum in casu inopiæ, non verò præsentationem: quapropter ex fundatione sola non acquiritur jus Patronatus. Sed tamen respondendum, non dici ibidem, fundanti non acquiri præsentationem; est enim diversum dicere, competere fundanti processionem, & alimenta; & negare, præsentationem ipsi competere; & à diversis minimè valet fieri illatio: quapropter dicendum, fundanti etiam competere præsentationem, præter jus processionis, & alimentorum.

53. His expensis, sigillatim de qualibet istarum causarum acquirendi jus Patronatus loquamur. Et in primis de fundatione. Dicitur enim fundare Ecclesiam, qui solum concesserit, aut donaverit ad illam construendam, aut eam suis sumptibus in proprio solo ædificaverit, *ex d.cap. Abbatem* 18. *quæst.*2.*cap. A nobis* 25. *de jur. Patronat. l.*1. *tit.*15. *part.* 1. Palao *dict. punct.*2. *num.*5. Barbosa *dict. cap.*12. *num.* 28. Garcia *dict. cap.*9. *num.*39. quod strictè loquendo ita intelligendum. Ast ex loquutione communi fundantes Ecclesias dicimus, non solùm qui dant solum, sed etiam qui extruunt, quod alienum à Jure dicendum non est, *ex cap. Pia mentis* 26. 16. *quæst.*1. *cap.* 3. *de testament.* & animadvertit Canisius *in cap.*3.*de jur.Patronat. n.*2.

Est verò necessarium ad acquirendum jus Patronatus, ut qui fundum, aut solum dederit ad construendam Ecclesiam, omninò dominium transferat; aliàs enim si dominium directum sibi reservaverit, utileque tantùm ad Ecclesiam ædificandam transferat, minimè jus Patronatus acquiret; nam Ecclesiam nequit hoc modo ædificari, ut postea à fundante aliquando possit repeti; unde nec in fundo emphyteutico valet Ecclesia ædificari, nec ex fundatione jus Patronatus hujuscemodi acquiri. Lambertinus *de jure Patronat. lib.1. p.1. quæst.2. art.2. num.2.* Massobrius *in Praxi, prælud.7. dub.18.* Barbosa *d. cap.12. num.28. & de offic. Episcopi, 3. p. allegat. 70. num. 3.* qui scripsit, quod si aliquis habuerit in fundo, quo Ecclesia constructa est, dominium directum, & alter utile; si tamen consentiat, ut ibi Ecclesia ædificetur, efficitur Patronus; nam ipse est, qui realiter omninò dominium soli transtulit. Rochus *verbo Ecclesiam, q.19.* Vivianus *in Praxi jur. Patr. p.1. lib.1. cap.1. à num.32.*

54. Hinc sequitur, quod si quis Capellam in Ecclesia ædificaverit, non erit solus Patronus, sed etiam Ecclesia; nam cùm ipsa fundum præstiterit, simul cum construente acquirit jus Patronatus. Abbas *in cap. Cùm Ecclesia Vulterana, de elect. n.8.* Gonzalez *in Regul.8. gloss.10. num.9.* Rota *in antiquis decis.15. & 16. de jure Patronat.* Lambertinus *1. p. lib.1. quæst.8. art. 6.* Nisi ædificans solum ab ipsa Ecclesia emerit, quia tunc ædificans est simul fundans, nec Ecclesiæ restat aliqua causa acquirendi jus Patronatus. Gonzalez *d. gloss.10. num.14.* Garcia *d. 5. p. cap.9. num.40. & 42.* qui animadvertunt, hoc esse intelligendum, seclusa alia qualibet consuetudine, prout in Hispania, ubi per solam fundationem non acquiritur jus Patronatus.

55. Secunda causa acquirendi jus Patronatus, est constructio Ecclesiæ, *cap. Pia mentis 26. cap. Monasterium 33. cap. Filiis, & nepotibus 31. 16. quæst.7. l.1. tit.15. p.1.* quod idem est dicendum, quando Ecclesia esset penitus diruta, & ab aliquo ædificaretur; nam tunc esset propriè construens; si verò tantùm repararet, nullum jus Patronatus acquiritur, sed tantùm erit Benefactor. Azorius *d. lib.16. cap.19. quæst.10.* Rota apud Seraphinum *decis.518. num.1.* Spino *de testament. gloss.4. princip. num.28* Vivianus *in Praxi juris Patronat. lib.2. cap.4. num.6.* Palao *dict. punct.2. num.5.* Barbosa *dict. cap.12. num.32.* Quamobrem in his reædificationibus magnopere est prospiciendum, ut sit totalis reparatio, ita ut Ecclesia indigeat nova consecratione, aliàs jus Patronatus non acquiritur. Gratianus *discept. for. cap.177. num. 26.* prout in dotatione, quæ quidem integra debet esse, & sufficiens ab aliquo præstanda; aliàs enim si tantùm ab aliquo suppleretur, jus Patronatus non acquiritur, sed tantùm esset Benefactor, ut tenet Rota, quam refert, & sequitur Garcia *d. cap.9. n.59.* quod idem est dicendum in specie, quia si omninò non reædificat Ecclesiam penitus destructam, jus Patronatus non acquiritur. Garcia *d. cap.9. num.51.* Riccius *collect.1559. p.5.*

56. Hanc ob rem adnotandus est Menochius *lib.3. præsumpt.90. num.6.* ne aliquis cespitet, ubi scripsit, per ditationem Ecclesiæ consequi jus Patronatus: quem reprehendit Garcia *dict. cap. 9. num.61.* sed non ratione existente, quia Menochius loquitur de dotatione Ecclesiæ, eamque vocat ditationem, quatenus per dotem à paupertate liberatur, & suscipit necessaria ad expensas: quod quidem aliter non intellexit Menochius de ditatione, quando jam Ecclesia haberet sufficientem dotem, & ab aliquo ditaretur; sed quando ditatur dote sufficienti, aut ditiori, ne Ecclesia indigeat, & reverà aliquis daret dotem; tunc enim proculdubio jus Patronatus acquirit.

57. Si quis verò construere Ecclesiam cœperit, non tamen perfecerit, dubitari poterit, an jus Patronatus consequatur. Ratio enim dubitandi est, nam ut docet cum Lambertino Garcia *dict. cap.9. num.45.* statim quod quis inceperit ædificare Ecclesiam cum consensu Episcopi, acquirit jus Patronatus, licèt non in exercitio, & effectu. Ergo consequitur jus Patronatus. Confirmatur, nam si alter perfecerit, nequit jus Patronatus acquiri, quia ipse dicit, quod non valet constructor, qui totam constructionem non fecit. Ergo necessariò debet acquiri à primo, in quo jam erat radicatum jus Patronatus.

58. Sed in hoc dubio contrarium tenent DD. scribentes jus Patronatus non acquiri ab eo, qui cum consensu Episcopi ædificare cœpit, sed ab eo qui perfecit. Et ratio est, nam jus Patronatus non consequitur nisi perfecto opere constructionis, vel dotationis, vel ab ipso ædificante, vel ab aliis. Plures refert Garcia *dict. cap.9. num.44.* Gregorius *in d. l.1. tit.15. p.1. gloss.3.* Ergo nisi ædificator opus perficiat, non acquiret jus Patronatus. Lambertinus *d.1. p. quæst.4. art.1.* Vivianus *in Praxi juris Patronat. d. lib.1. cap.2. num.54.* Garcia *d. num.44.* Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. allegat.70. num.6. in fin.*

59. Sed in re duobus modis est difficultas ista concipienda. Primò quando plures uno animo Ecclesiam construerent, & una pars fieret ab aliquo, & altera ab altero, ita ut à pluribus construeretur; & in hoc dicendum, omnes consequi jus Patronatus, & habebunt voces æquales: idque apertissimo exemplo comprobatur, nam si plures Ecclesiam dotaverint, sufficienter omnes sunt Patroni æqualiter, licèt unus plus quàm alter contribuat; nam eo ipso, quod qui plus contulit, admisit alium secum, videtur ipsi communicare jus sibi competens in illo Patronatu, ut censuit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Garcia *d. cap.9. num.53.* Abbas *in rub. de jure Patron. num.16.* Lambertinus *dict. 1. p. lib.1. art.6. quæst.3. à num.4.* Barbosa *dict. allegat.70. num.13.* Gregorius *in dict. l.1. tit.15. p... glos.5.* Ergo similiter dicendum est in nostro casu in constructione Ecclesiæ, quod si plures construant, omnes æqualiter erunt Patroni, dum uno voto omnes ad constructionem conveniant.

60. Secundo modo evenire valet, quando unus ædificare inceperit, & opus reliquerit, & alter ex sua voluntate perfecerit, tunc iste ultimus consequetur jus Patronatus; nam ex eo quod primus opus deseruit, & habuit pro derelicto, consequitur ab occupante jus alterius, *l.1. cum sequen. ff. pro derelict. §. penult. Inst. de rer. divis. l. Quod servus 36. ff. de stipulat. servor.* Vvesembechius *in Parat. ad tit. pro derelict. n.3.* Quamobrem jus Patronatus consequitur, qui Ecclesiæ exstructionem perfecerit, quando alter jam reliquerit. Cæterùm qui opus perficit, quoad effectum quasi si totum exstrueret, consideratur; idcircò ab Ecclesia jus Patronatus ei conceditur: idque maximè convenit, ut alteri ad perficiendas Ecclesias jam cœptas alliciantur.

61. Est verò dubium, an quando soli domino inscio in ejus solo aliquis ædificaverit Ecclesiam, cui acquiratur jus Patronatus, an construenti, an domino soli? Et aliqui dixerunt, dominum soli Patronum effici; si tamen contentus sit, ut dominium ad Ecclesiam transferatur. Cardinalis *in cap.3. de jure Patronat. opposit.4.* Barbosa *d. 3. p. allegat.70. num.3.* Sed Canisius *in d. cap. 3. n.4.* asserit, non acquiri domino soli, verùm ipse poterit Ecclesiam propria authoritate demoliri, *ex l. Quemadmodum 29. §.1. vers. Aliud est, ff. ad l. Aquiliam, l. Sed & si 27. in princip. ff. de servit. urban. prædior.* textus *in cap.1. & 2. de novi oper. nunciat.*

62. Sed in re dicendum, Cardinalis, & Barbosæ sententiam admittendam esse in sua propria specie, nempe si dominus fundi, seu soli, in quo est ædificata

Ecclesia,

Ecclesia, contentus de ædificatione, dominium integrè absque aliqua reservatione ad Ecclesiam transferat; nam est propriè fundans, nihil enim interest, an à principio, an ex postfacto donaverit, cùm sciret Ecclesiam in suo solo esse ædificatam. Si verò dominus soli illud donare tenuerit, nec aliquo modo dominium transferre, tunc minimè est demolienda Ecclesia, nec à domino fundi, nec ab alio. Ratio est, nam tunc solum cedit Ecclesiæ, ut cum Titaquello, & Azorio diximus suprà: nam cùm dignior sit, trahit ad se minùs dignum, §. *Si quis in aliena* 33. *Inst. de rer. divis.* Quamobrem dominus soli nequit Ecclesiam demoliri, verùm ad repetendum pretium tantùm habebit actionem à construente. Franciscus Marcus *decis.* 534. & 537. Genuensis *in Praxi*, *quæst.* 249. Thoro *in summa*, *privileg.* 279. Cæterùm alia ratione probatur, nam cùm privatus ad Ecclesiam construendam possit compelli ad prædium, seu fundum vendendum, ut latè scripsimus *hoc lib.* 1. *cap.* 1. inde est, ut etiam invitus possit compelli ad pretium recipiendum, ne destruatur Ecclesia jam ædificata: Ergo minimè poterit illam demoliri; sed construens adimplebit pretium restituendo. Genuensis *d. quæst.* 343. *num.* 3. Thoro *d. Privileg.* 279. *in fin.*

63. Nec contrà est textus *in l. Quemadmodum* 29. §. 1. *ff. ad l. Aquil.* nam ibi agitur de re profana, nempe de tigno injuncto in domo alterius, non suspenso in re propria, sed in alieno; quamobrem authoritate propria poterit rescindi à domino domus. Quod secus dicendum, quando Ecclesia est ædificata in fundo alieno; tunc enim favore Religionis non demolitur, ut est textus *in l. Ossa* 8. *ff. de relig. & sumpt. fun.* & tenet Glossa *in d.* §. 1. *verbo Protraxit.* Ergo textus ille nihil adversùs nos agit.

64. Sed dices, in contrarium adesse textum *in cap.* 1. *de novi oper. nuntiat.* ubi Ecclesia demolitur novi operis nuntiatione facta, nec cautio restituendi pretium sufficit, ut est textus *in cap.* 4. & *fin. ejusdem tit.* *l.* 1. §. *Sed etsi*, *l. Prætor* 20. §. 1. *l. Stipulatio* 21. §. 1. *ff. de nov. oper. nuntiat.* Donellus *lib.* 15. *Comment. cap.* 45. Faber *lib.* 3. *conject. cap.* 8. Gomez *in l.* 46. *Tauri*, *à num.* 19. Ergo in præsentiarum demolienda est Ecclesia. Sed respondendum est, textum *in d. cap.* 1. loqui quando Ecclesia ædificatur in præjudicium alterius, ut ibi constat: *Quæ in præjudicium baptismalis Ecclesiæ de Costa, ab eisdem Clericis est construenda.* Quo quidem in casu, facta novi operis nuntiatione, si ædificetur, demolitur. Ratio est, nam nequit ædificari Ecclesia in præjudicium alterius, cùm in altera versetur idem favor, nisi adsit gravissima causa; aliàs si ædificatur, erit destruenda. Barbosa *de univ. jur. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. Ergo *in d. cap.* 1. rectè illius demolitio admittitur. Verùm quando ædificata est in solo alicujus privati, ubi non versatur eadem ratio, non est demolienda, sed pretium tantùm restituendum, ut diximus *suprà*, *num.* 60.

65. Rursus per dotationem etiam acquiritur jus Patronatus, *d. cap. Pia mentis*, *cap. Filiis*, 16. *quæst.* 7. Tridentinum *d. sess.* 14. *cap.* 12. *l. r. tit.* 15. *p.* 1. Idque optimè decretum, ut Ecclesia habeat unde necessaria percipiat, non solùm quoad expensas cultus, & reparationem, sed etiam ad alimoniam Ministrorum; aliàs omnia facillimo negotio peterent. Tum quia ad similitudinem Matrimonii dos ista est designata; quamobrem ad sufferenda onera illius est dos necessaria, *l. Pro oneribus* 20. *C. de jur. dot. cap. Salubriter* 16. *de usuris.* Hanc ob rem, ut ad dotandas Ecclesias Fideles allicerentur, jus Patronatus dotantibus concessum est. Canisius *dict. cap.* 3. *de jure Patronat. num.* 8. Rochus *de jure Patronatus*, *verbo Dotavit.* Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 50. Fragoso *d. cap.* 4. *num.* 1. Quod idem est dicendum, quando Ecclesia jam fuerit dotata, & dote penitùs extincta, alius dotaverit de novo; tunc enim acquirit jus Patronatus; nam retinde est ac si à principio dotasset, ex eo quod dos in totum defecisset. Gr. fin. *decis.* 161. *num.* 18. Lotterius *de re Benefic. lib.* 1. *quæst.* 31. *num.* 8. & *lib.* 2. *quæst.* 8. *num.* 32. Riccius *collect.* 1559. *in fin.*

66. Est tamen dubium, an qui Ecclesiam post consecrationem dotaverit, jus Patronatus acquirat. Prima sententia negat, nam nulla servitus valet imponi in Ecclesia consecrata, prout nec in aliqua re sacra, *l. Servitutes* 14. §. *fin. de servit.* Jus enim Patronatus, servitus Ecclesiæ in jure consideratur, ut est textus *in cap.* 3. *de jure patronat.* ubi Glossa & communiter Scribentes. Baldus *in rub. C. de usufructu.* Ergo nequit consequi jus Patronatus in Ecclesia consecrata per dotationem, Glossa *in dict. cap. Pia mentis*, Barbosa *de univ. jur. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 55.

67. Secunda sententia tenet contrarium, & ducitur; nam licet Ecclesia sit consecrata, si tamen dos deficiat, nequit ipsa deservire, *cap. Si quis objecerit*, 1. *quæst.* 3. Quamobrem, si ob eandem causam ante consecrationem, ob dotationem acquiritur jus Patronatus, similiter post consecrationem. Cæterùm licèt servitus nequeat in re sacra imponi, *ex d. l.* 14. §. *fin. l. Caveri*, *ff. commun. prædior.* jus tamen Patronatus, ut advertit Baldus *ubi proximè*, non est propriè servitus, sed est jus quoddam spirituali annexum, *cap.* 3. *de judic. cap.* 16. *de jure Patronat.* quod conceditur in Beneficio à sacris Canonibus, ob gratitudinem beneficii fundationis, constructionis, vel dotationis, *l. Sed etsi lege* 25. §. 11. *ff. de hæred. petit.* Ergo non impedit quin acquiratur jus Patronatus, si sit Ecclesia consecrata, necne, quando dotatur. Denique major ratio est, ut jus Patronatus acquiratur post consecrationem Ecclesiæ per dotationem, quàm antea. Ergo debet acquiri jus Patronatus. Probatur, nam quando Ecclesia est consecrata, est majus inconveniens, si ex defectu dotis dirutur, & pereat res sacra, & ad usus profanos reducatur, *cap. Ad hæc* 4. *de Relig. domib.* Ergo major est ratio, ut acquiratur jus Patronatus à dotante Ecclesiam post consecrationem. Ergo dotans Ecclesiam post consecrationem rectè acquirit Jus Patronatus. Innocentius *in rub. de jure Patronat.* Rochus *dict. verbo Et dotavit*, *num.* 4. Canisius *in dict. cap.* 3. *de jure Patronatus*, *num.* 9. Vivianus *d.* 1. *p. lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 51. Garcias *d.* 5. *p. cap.* 9. *num.* 54. Azorius *dict. lib.* 6. *cap.* 19. *quæst.* 8. Palao *d. disp.* 2. *punct.* 2. *num.* 7. Barbosa ipsi contrarius 3. *p. alleg.* 70. *num.* 9. & 10.

68. Tertia sententia distinguit, quando Ecclesia fuerit fundata absque dote; & tunc inquit hæc sententia, post consecrationem, si ab aliquo dotetur, consequi jus Patronatus. Secus verò si dotata fuerit, ut ex Abbate, & aliis suscipit Rochus *d. verbo Et dotavit*, *num.* 4. Canisius *d. num.* 9.

69. In hac difficultate illud in primis est certum, acquiri jus Patronatus per dotationem Ecclesiæ factam ante consecrationem; si tamen adsit Episcopi consensus, & construens, aut ejus hæredes requirantur, an velint dotare, necne; nam cùm eis hoc onus incumbat, in primis sunt requirendi, ut dotent, aliàs tamen præjudicium eis inferretur, ut benè cum aliquibus notat Rochus *ubi proximè*, *n.* 3. Erit ergo disceptatio, quando Ecclesia fuerit jam consecrata, & id duobus modis contemplandum. Primò, quando Episcopus de facto illam consecrat absque aliqua dotatione. Secundò, quando enim dote consecraverit, sed dos extincta, & deperdita est.

70. Primo enim casu aliqui absolutè tenuerunt minimè acquiri posse jus Patronatus à dotante. Tenent DD. primæ sententiæ, quibus addendus est Felinus *in cap. Cum venerabilis*, *de except. num.* 57. & dicit probabile Palao nuperrimè allegatus, quatenus

contrarium

contrarium dicit probabilius. Sed tamen admittenda non est hæc sententia, sed secunda contrarium firmans. Id probat Trident. *d. sess. 14. cap. 12.* quatenus absolutè asserit, dotantem Ecclesiam suis sumptibus, quando sine dote fuerit constructa, acquirere jus Patronatus; quæ quidem absoluta loquutio comprehendit Ecclesiam, sive consecratam, sive non, ut considerat Palao *dict. num. 7.* Cæterùm probatur, nam cùm Ecclesia possit dotari post consecrationem, *cap. 4. de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* similiter potest acquiri jus Patronatus, tanquam quid inseparabiliter annexum. Nec obstat aliquo modo esse servitutem, nam actus dotandi post consecrationem retrotrahitur ad tempus ante consecrationem, quando necessariò erat Ecclesia dotanda, prout sæpiùs in jure similis admittitur fictio, *cap. Tanta, qui filii sint legitimi.* Ergo semper dotans acquiret jus Patronatus, ut tenent DD. secundæ sententiæ, Abbas *in cap. Quoniam 3. de jur. Patronat. num. 9.* Petrus Gregorius *de re benefic. cap. 17. n. 4.* Gregorius *in l. 1. tit. 15. part. 1. gloss. 3. & 6.* Rota *1. part. diversorum, decis. 528. & 2. part. decis. 99.* Layman *d. lib. 4. tract. 2. cap. 13. num. 3.*

71. In secundo verò casu, quando Ecclesia fuerit suo tempore dotata, & consecrata, sed tamen temporum injuriâ, aut Prælatorum incuriâ dotem perdidisset, si iterum ab aliquo integrè dotetur, consequetur jus Patronatus. Et probatur, nam DD. tertiæ sententiæ non clarè loquuntur, sed tantùm decidunt in primo casu, quando Ecclesia dotata non fuerit. Tum probatur, nam ut scripsimus *num. 62.* quando dos Ecclesiæ omninò extinguitur, si aliquis dotaverit illam, consequitur jus Patronatus; supponit enim doctrina illa jam Ecclesiam consecratam, quatenus supponit, Ecclesiam fuisse dotatam, & dotem etiam extinctam, quod non breviter, sed per multum temporis spatium fieri posse, palam est. Ergo quamvis Ecclesia fuerit jam dotata, & consecrata, adhuc si dote extincta integrè ab alio dotetur, acquiret jus Patronatus: Ergo etiam post consecrationem, si aliquis dotaverit Ecclesiam, jus Patronatus consequetur.

72. At verò dotatio ista integra intelligenda est, non verò sufficiet dotem Ecclesiæ minutam complere, aut aliter augere; quia non dotans, sed benefactor erit, quamobrem non consequetur jus Patronatus, ut diximus *supra.* Gloss. *in dict. cap. Pia mentis 16. quæst. 7.* ubi etiam Turrecrementa *num. 6.* Armendar. *num. 3. & 4.* Barbosa *in collect. ad cap. Quoniam, de jur. Patronat. n. 9. & de univers. jur. lib. 3. cap. 12. num. 56.* Lotterius *dict. lib. 1. quæst. 8. num. 32.*

73. Illud verò observandum, quod licèt Ecclesiâ constructâ acquiratur jus Patronatus, licèt dotata non sit, *cap. Cùm sicut 4. de consecrat. Ecclesiæ,* ubi glossa & communiter Scribentes, Selva *de Beneficiis, 1. part. quæst. 5. num. 121.* Attamen in praxi id erit observandum, ne consensus ab Episcopo præstetur ad acquirendum jus Patronatus, nisi eam dotaverit; si tamen requisitus construens, aut ejus hæredes dotare noluerint, tunc Arma, & Insignia gentilitia raduntur, & sepulchra amoventur: quod licet de jure non procedat, attamen de facto in praxi jam est receptum, ut testatur Spino *de testament. gloss. 4. n. 33.*

74. Denique in calce istius capitis disquirendum, an fundans, construens, & dotans Ecclesiam absque aliqua reservatione, acquirat jus Patronatus, an verò sufficiat sola fundatio, constructio, seu dotatio. Prima sententia asserit, necessariam esse reservationem juris Patronatus, ut acquiratur; nam quoties fundatur, construitur, & dotatur Ecclesia absque aliqua reservatione, intelligitur construens liberaliter eas expensas donasse, & relictas esse in modum donationis, seu legati piè facti absque aliquo onere Patronatus. Rochus *de jur. Patronatus, verb. Dotavit, num. 9.* Lamberrinus *de jur. Patronat. lib. 1. art. 1. quæst. 6. num. 3.* Rota apud Seraphinum *decis. 1353. à num. 1.* Barbosa *d. 3. part. allegat. 70. sub num. 20.* quia relinquuntur in puro esse donationis, ut cum Rebuffo tenet Salgado *de libert. Benefic. art. 13. num. 2.* Ergo si non reservaverit fundans, construens, aut dotans jus Patronatus, illud non consequetur. Præterea duo consensus Episcopi sunt considerandi in constructione, fundatione, seu dotatione Ecclesiæ. Primus ad construendum, ædificandum, seu dotandum: alter consensus singularis ad consequendum jus Patronatus. Ratio, nam ut considerat Vivianus *de jur. Patronat. lib. 2. cap. 2. à num. 8.* jus Patronatus, aut est secundùm se spirituale, aut saltem spirituali annexum, *c. Quanto 3. de Iudiciis.* Quamobrem ad illud consequendum est necessarius assensus Episcopi, nec ex sola constructione, fundatione, aut dotatione potest acquiri, sed incipit à consensu Episcopi. Barbosa *dict. allegat. 70. num. 20.* Salgado *dict. art. 13. num. 18.* Ergo ad petendum hunc singularem Episcopi consensum ratione acquisitionis juris Patronatus, necessaria est reservatio animo acquirendi jus Patronatus, nec sufficiet nuda fundatio, constructio, seu dotatio. Tenet Paulus de Cittadinis, *3. part. can. 2. q. 5. ex num. 12.*

75. Secunda sententia contrarium tenet ex decisione textus *in cap. A nobis 25. de jur. Patron. cap. Decernimus 32. 16. quæst. 7.* ubi probatur, ex fundatione, constructione, vel dotatione consequi jus Patronatus, quod ipso jure fit, perfectis his omnibus: quamobrem fundans, construens, vel dotans, non indigent aliqua protestatione, nec reservatione, cùm liberaliter jus istud ipso Iure conferatur. Cæterùm adducitur textus *in cap. Significavit 41. de testibus*, ubi quidam fundatores Ecclesiæ expresserunt, se liberè ædificare, ne acquirerent jus Patronatus. Unde colligunt DD. ne constructores, vel dotatores acquirant jus Patronatus, exprimere debere, aliàs semper consequentur. Ergo nulla est necessaria reservatio, vel protestatio, ut acquirant jus Patronatus. Rursus ratione probatur; nam cùm sit naturalis, & legitimus modus acquirendi jus Patronatus ex fundatione, constructione, vel dotatione, eo ipso quod quis agit absque aliqua contraria expressione, constat eo animo id fecisse acquirendi jus illud; nam qui vult antecedens, vult consequens necessariò ex ipso sequendum, *l. 2. ff. de jurisdict. omn. jud. l. 1. §. fin. ff. de usufruct.* Surdus *cons. 91. num. 4.* Ferter. *in const. Cath. gloss. 5. num. 8.* Ergo in præsenti, nisi fundans, construens, aut dotans expresserit, se nolle jus Patronatus, utique illud acquiret. Azorius *2. part. lib. 6. cap. 19. quæst. 9.* Cancius *in d. cap. 3. de jur. Patronat. num. 13.* Rota *2. part. divers. decis. 167. num. 4.* Rota apud Tamburinum *de jur. Abbat. tom. 3. decis. 29. num. 2.* Toudutus *2. part. Quæst. Benefic. cap. 4. §. 9. n. 12.* Palao *d. punct. 2. num. 4.* Garcia *5. part. cap. 9. num. 62.* Frasso *dict. cap. 4. num. 27.* Barbosa *dict. allegat. 70. num. 13.*

76. In hac difficultate tota est disceptatio in disquirendo animo fundantis, construentis, vel dotantis; an quando nihil expresserit, habuerit animum acquirendi jus Patronatus? Nam ut docet cum Selva Zerola, *Verbo Patronatus, num. 2.* debet qui ædificat, construit, & dotat, habere animum acquirendi jus Patronatus, aliàs si animum istum non habuerit, intelligetur liberalis donatio, seu legatum, quod non acquirit jus Patronatus, ut diximus: prout etiam videre est in eo, qui augmentum dotis Ecclesiæ concesserit, etiam ex consensu Episcopi, qui si id agat, minime jus Patronatus acquirit, nisi plures dotantes insimul liberè concurrant ad dotem sufficientem constituendam; nam inter eos dividitur pro vocibus jus Patronatus. Palao *dict. punct. 3. num. 4.* Barbosa *dict. allegat. 70. num. 15. & 16.*

77 Animus

77. Animus verò iste si declaratus fuerit à fundante, construente, vel dotante, declarationi illius standum est, *cap. Significavit 41. de testibus.* Erit ergo dubium, quando nihil expresserit, verùm de solo facto constet fundandi, construendi, vel dotandi. Et in hoc casu communis est sententia, intelligi de jure, animo acquirendi fundasse, construxisse, vel dotasse, ut tenent DD. secundæ sententiæ. Gregorius *in l. 1. tit. 15. part. 1. glossa 6.* Flaminius *de confid-m. quæst. 28. num. 231.* Genuensis *in Praxi, cap. 61. num. 14.* Sed in re dicendum, duobus modis considerandum animum istum. Primò, animum fundandi, construendi, seu dotandi Ecclesiam. Secundò, animum acquirendi jus Patronatus. Quoad primum, animum fundandi, construendi, vel dotandi necessarium est exprimere, & protestari coram Episcopo, & ejus assensum petere. Ratio est, nam cùm ex illo animo sic declarato, absque aliqua reservatione acquirat jus Patronatus, id debet exprimi coram Episcopo, ut ipse agnoscat, an congruentius sit illud jus Patronatus in Ecclesia illa concedere fundanti, construenti, vel dotanti; aliàs enim absque prævia cognitione Ecclesia non libera fieret, & dependens à Patrono, quod non est admittendum. Hanc ob rem semper est declarandus animus iste construendi, fundandi, seu dotandi Ecclesiam coram Episcopo, aliàs jus Patronatus non consequetur. Abbas *in cap. Quoniam 3. de jur. Patronat. num. 10.* Barbosa *dict. allegat. 70. n. 12.* Paul. Layman *lib. 4. tract. 2. cap. 13. n. 3. in fin.*

78. Si tamen secundo modo consideremus hunc animum, nempe acquirendi jus Patronatus, necessaria non est aliqua protestatio, seu reservatio; nam ex eo quod declaravit animum fundandi, construendi, vel dotandi, & Episcopus suum præster consensum, satis declaratus est animus acquirendi jus Patronatus. Et ratio est clara, quia animum declaravit eo animo, & modo acquirendi jus Patronatus, non verò liberaliter donandi fundum, nec constructionem, nec dotem. Ergo non est necessaria alia declaratio animi acquirendi jus Patronatus. Confirmo discursum ex doctrina Abbatis *in d. cap. 3. num. 10.* cui consentiunt plurimi relati, & sequuti à Camsio *ibid. num. 15.* ubi si aliquis donet Ecclesiæ dotatæ simpliciter, non consequitur jus Patronatus, quia intelligitur liberaliter donasse, ex eo quod non dedit dotis nomine. Ergo quoties aliquid conceditur Ecclesiæ, fundationis, constructionis, vel dotationis nomine, jus Patronatus consequitur; intelligitur enim eo animo acquirendi dedisse, nec posteà indigebit altera declaratione per protestationem, vel reservationem.

79. Hucusque dicta intelligas de Ecclesiis sæcularibus; in Regularibus enim ad acquirendum jus Patronatus, requiritur assensus Apostolicus; aliàs enim laici non consequentur jus Patronatus in eorum Ecclesiis, seu Capellis. Ancharanus *conf. 113. num. 3.* Tondutus *Quæst. Benefic. 1. part. cap. 73. num. 5.* Rota apud Farinac. *tom. 2. decis. 364.* Palao *d. punct. 2. num. 4. in fin.* Quod intellige quoad jus præsentandi Religiosos; quoad verò jus honorificum, poterit concedi absque Apostolica licentia. Cavalerius *decis. 265. à num. 6.* Tondutus *d. cap. 73. num. 19.* qui scripsit, posse Religiosos ex mera gratitudine, & urbanitate Benefactori concedere facultatem arma sua sculpi, & depingi facere in sua Ecclesia, seu Capella, dum tales benefactores declarent, per hujusmodi armorum impositionem nullum jus acquirere, aut titulum, nisi illum Benefactorum.

CAPUT VI.

De reparandis Ecclesiis.

SUMMARIUM.

Reparatio Ecclesiarum est opus piissimum, & comparatur ædificationi, & signum est prædestinationis, n. 1.

Si Ecclesia collapsa sit alicujus damno, ipse tenetur reficere, n. 2. Illustratur exemplis, n. 3.

An Ecclesia ab aliquo damnum passa habeat tacitam hypothecam in bonis nocentis, negat Gonzalez, n. 4. Tacita hypotheca non contrahitur, nisi in casibus à jure expressis, nec contrahitur ab usurario, ibid.

Sed contrarium tenet Pekius. De Jure Canonico, ex solo damno dato contrahitur tacita hypotheca, quod idem dicendum in administratione rerum Ecclesiæ, n. 5. Et præfertur hypotheca ista doti, prout in restitutione malè ablatorum, n. 6.

Explicatur doctrina Pekii, & textus in cap. Litteris 5. de raptoribus, *n. 7. & 8. Hæredes tenentur solvere debita, & damna data à testatore, ibid.*

Explicatur textus in cap. fin. de Sepultur. *& ibi Glossa verbo* Sed ejus hæredes, *n. 9.*

Tacita hypotheca inducitur ab ipsa lege tantùm, & ex facto hominis, vel ex paritate rationis, ut in exemplis ibidem recensitis, n. 10.

Resolvitur quæstio, ut nullo ex his modis in præsenti contrahatur tacita hypotheca, n. 11. Ex sola administratione tutoris, vel curatoris contrahitur tacita hypotheca, num. 12. Fit instantia, & respondetur, num. 13.

Ex solo damno de Jure Canonico non admittitur tacita hypotheca, & probatur, n. 14. Respondetur fundamentis Pekii. In syndicis S. Francisci non datur tacita hypotheca, n. 15.

Prælatus ex cujus culpabili negligentia Ecclesia collapsa est, tenetur ad reparationem, sicut & judices. Hæc negligentia est probanda, n. 16.

Quando Ecclesia temporum injuriâ, vel casu reparatione indigeat, ex bonis Fabricæ est reparanda, n. 17. Unde magna cura ab Episcopis est agendum, ut Ecclesiæ dotentur ad earum reparationem, n. 18.

Patroni ad reparationem Ecclesiarum tenentur ex Tridentino. Sed quomodo teneantur? aliqui dicunt, quatenus fructus ex illa percipiunt, n. 19. Quarta pars fructuum olim ad reparationem Ecclesiæ destinata, hodie distributa est cum eadem obligatione, ibid.

Alteri dicunt, etiamsi fructus aliquos non percipiat, n. 20.

Quando Patronus Ecclesiam non dotavit, tenetur ad reparationem, etiamsi Episcopus absque dote eam consecraverit, n. 21.

Si verò Ecclesia fuerit à principio dotata, dote deperdita, aut insufficienti, tenetur contribuere: sed an ante Parochum, & participes id fiat, aliqui negant, alteri affirmant, n. 22.

Sed simul cum aliis tenetur pervenire ad tributum, quod ut certius admittitur, & expenditur Tridentinum. Dictio & est copulativa, regulariter loquendo, n. 23. Limita nisi Patronus ad evictionem dotis Ecclesiæ teneatur, num. 24.

Patronus, ut Patronus, simul cum aliis Clericis tenetur pro rata contribuere ad reparationem Ecclesiæ, n. 25.

Quando Ecclesia libera est, prius est reficienda ex bonis Fabricæ, & si non sint sufficientia, participes fructuum contribuere debent, n. 26.

Id pro rata fructuum, & quid in hoc Archiepiscopatu? Rata portionum extrahitur, prout in defalcatione legatorum, n. 27.

In his contributionibus semper est relinquenda congrua Parochis, & servientibus administrationi Sacramentorum, quæ debet esse secundùm naturam, n. 28.

Examinatur hæc doctrina per aliquos casus, n. 29. Quando populus est pauper, & alii non sunt participes, Parochi, & Beneficiati debent esse contenti congrua naturali, n. 30. Quando alii sunt participes fructuum, semper est relinquenda congrua decens administrantibus. Fructus ad participes transeunt cum hoc onere, relictâ congruâ Parochis, & Beneficiatis administrantibus, ibid.

Congrua non debetur non administrantibus, ubi duo observanda sunt in hoc Archiepiscopatu, à Quæsitoribus majoribus. Primò, ut in reparatione Ecclesiæ vocent ad tributum Parochos non habentes ussi congruam, n. 31. Secundò ut quando vocentur, decentem congruam eis relinquant, n. 32.

An quando Parochiani sunt divites, congrua decens sit relinquenda administrantibus? Sufficere naturalem, affirmandum videtur, quia Parochiani non tenentur nisi in subsidium, n. 33.

Sed defenditur contrarium, congrua decens est necessaria respectu status Clericalis, n. 34. Laici tenentur contribuere ad ædificationem, & reparationem Ecclesiæ, sicut ad cæteras operas publicas. Clerici ad communia contribuunt, quando non suppetunt facultates laicorum, n. 35.

Hac congrua decenti relicta, cæteri fructus ad reparationem Ecclesiæ relinquuntur, & si isti non sufficiant, tenentur Parochiani, n. 36.

Ad hanc contributionem tenentur nobiles, & Clerici, etiamsi beneficiis renuntient, aut protestentur nolle uti Ecclesia, n. 37.

An hæc contributio Parochianorum facienda sit per capita, an secundùm facultates? Secundùm capita affirmandum videtur, ut salarium Medici, vel Judicis, num. 38. Sed in contrarium est communis sententia, num. 39.

Explicatur quæstio de divisione collectarum, & rejicitur Canecrius dicens hanc contributionem esse patrimonialem, n. 40.

Dicendum esse personalem habito respectu ad bona cujuscunque, vel patrimonialem respectu personarum, admittitur communis sententia, & defenditur, n. 41.

An forenses possint obligari ad hanc contributionem, affirmandum videtur, quia possunt collectari ad ædificia publica, n. 42. Sed contrarium tenet communis sententia n. 43.

Quando Forensis habet bona in illo territorio, prima sententia asserit teneri, sicut tenetur ad reparationem murorum, viarum, & pontium, n. 44. Secunda tenet contrarium, n. 45.

Examinatur difficultas de jure communi, & Regio. Aliqui dicunt hanc contributionem esse purè realem: onera realia debentur ubi sunt bona, n. 46.

Sed non esse onus reale defenditur Quando collecta imponitur pro bonis est realis, n. 47.

Est patrimonialis respiciens principaliter ipsas personas, n. 48. Unde admittitur sententia asserens forensem, licèt habeat bona in territorio, non teneri ad contributionem pro ædificanda, seu reparanda Ecclesia, n. 49. Ad impositionem collectæ requiritur jurisdictio imponentis, ibid.

Limita si obtinuerit privilegium à Principe, ut bona collectentur pro tributis personalibus, vel statutum à Republica non recognoscente Superiorem, vel plurimo tempore non corroboratum. Idem dicendum si Forensis ibi habuerit domicilium, seu habitaverit pro majori anni parte, n. 50.

De Jure nostro Regio videtur forensem contribuere debere, ubi adsunt bona, ex l. 5. tit. 9. lib. 7. recopilat. n. 51. Sed contrarium defenditur, & explicatur lex 5. n. 52. Respondetur argumento contrario, num. 53.

Forenses quando non habuerint bona in territorio, & fuerint peregrini, & transeuntes, non tenentur ad hanc contributionem, nisi contributio sit imposita in rebus comestibilibus, aut in contractibus ibi celebrandis, n. 54.

Sed si forenses diu ibidem commorentur ad negotia, vel ad studia, an ad hanc contributionem teneantur, negandum videtur, n. 55. Sed contrarium admittitur, si adsit consuetudo, ut collectentur: similiter de jure dicendum defenditur, & respondetur contrariis, n. 56.

Observandum denique est, ut si Ecclesia refici, aut reparari possit ex bonis communibus, non esse deveniendum ad collectas, n. 57. Incolumitas Reipublicæ pendet à conservanda Religione Catholicâ. Non est deveniendum ad bona civium, quoties necessitas valet ex bonis communibus suppleri, ibid. Si nec per bona publica, nec per collectas Ecclesia queat refici, seu reparari, ad providentiam Episcopi pertinet medium quærere, ut reparetur, vel quod fructus beneficiorum vacantium ad reparationem Ecclesiæ applicentur, n. 58.

An possit facere Episcopus, ut fructus superstites alicujus divitis, Ecclesiæ applicentur ad hanc reparationem. Prima sententia negat absque consensu Apostolico. Alienatio bonorum Ecclesiæ nequit fieri absque utilitate illius, & nequit commutatio fieri ab Episcopo, n. 59.

Secunda sententia affirmat, num. 60. Explicatur dubium, quando dismembratio fructuum fieri nequit ab Episcopo, num. 61. Secus si sit portio aliquorum fructuum consumendorum pro unica vice. Bona immobilia Ecclesiarum absque solemnitatibus non alienantur; secus si mobilia, vel pecunia, aut usu consumptibilia: quare in his facere valet Episcopus applicationem, n. 62. aut dando per modum eleemosynæ, n. 63.

Poterit etiam Episcopus personas designare ad petendas eleemosynas per Diœcesim, ad reparandam, vel reficiendam Ecclesiam. Parochi, aut Beneficiati defuncti, qui perceperunt plures redditus ab Ecclesia suo tempore diruta, contribuere tenentur, num. 64.

Ad reparationem Ecclesiæ Cathedralis bona Fabricæ sunt obligata, & in subsidium Episcopus quartam partem fructuum dabit, n. 65.

An Episcopus ultra quartam teneatur ad communem contributionem. Prima sententia negat, n. 66. Fructus Canonicorum sunt obligati ad hanc reparationem, ibid.

Secunda sententia asserit, teneri Episcopum ultra quartam, relictâ congruâ, alios fructus contribuere, quibus deficientibus, tenentur Canonici, n. 67.

Si Fabrica habet bona separata, ex eis reficitur Ecclesia: Si habet Episcopus quartam, ut olim, hanc tenetur restituere, n. 68.

Urrutigoyti affirmat, teneri Episcopum contribuere sibi tantùm congruâ relictâ: sed tantùm teneri pro rata fructuum contribuere cum Canonicis, affirmamus, n. 69. Fit instantia, & respondetur, n. 70.

Onus reficiendi Ecclesiam est fructuum æqualiter, n. 71. & realiter inest in qualibet portione, n. 72.

Quando non sufficiunt fructus Episcopi, & Canonicorum, cæteri Clerici, & Parochiani Ecclesiæ Cathedralis ad contribuendum veniunt, n. 73.

Rex Hispaniæ ad hanc contributionem Cathedralium non tenetur, scilicet in Cathedralibus Regni Granatensis, & Indiarum, ratione juris Patronatus, n. 74.

Quod dictum est de contributionibus in ædificandis, & reparandis

parandis Ecclesiis, intelligitur de jure communi, si tamen ad id adsint aliqua consuetudines observanda, veluti ornandi capellam, vel habendi lampadem ardentem ante Sanctissimum Sacramentum, num.75.

Ha consuetudines debent esse clara, & non turbida, & debent ab allegante probari, n.76.

Quis sit judex competens ad refectiones Ecclesiarum, & ad cogendum contribuentes: asseritur esse Episcopum, & carpitur Cevallos, n.77.

An judex secularis, maximè Princeps, si preveniat, sit competens. Prima sententia negat, n.78. In causis spiritualibus, & decimarum non cognoscit secularis, nec contra personas Ecclesiasticas, ibid.

Secunda sententia affirmat, num.79. Causa pia est mixti fori, ibid.

Explicatur factum Ioas, & Iosia, n.80. Aliter etiam intelliguntur, num.81. Alia jura explanantur in cap. ult. 90. dist. cap. Sicut 48. ad fin. 23. q.4. l. Si in alienam 7. §. Ædes sacra, ff. de offic. Proconsul. *n.82.*

Etiamsi reparatio Ecclesiarum sit causa pia, nequit cognoscere secularis judex, & datur ratio, n.83. Protectio Principum in Ecclesias nullam dat jurisdictionem, sed tuitionem, n.84.

Datur distinctio in hac difficultate, ut Princeps secularis non possit procedere in reparatione adversus Episcopum, & clericos fructus percipientes, n.85.

Sed quando Parochiani, & alii seculares debent contribuere ad reparationem Ecclesia, seu sunt danda bona communia, adhuc Marta dicit solum Ecclesiasticum esse competentem, nisi periculum sit in mora, num. 86. Sed contrarium defenditur, n.87. Actor sequitur forum rei, ibid.

Sed quid si Clericus simul cum laico teneatur contribuere ad reparationem Ecclesia, an judex secularis sit competens, pendet ab alia quastione, an quando clericus tenetur ad collectas, possit compelli ad solvendum. Prima sententia affirmat, n.88. Secunda dicit priùs esse requirendum Episcopum, num.89. Tertia absolutè negat, ibid.

Bona clericorum sunt exempta, ut eorum persona, n.90.

Prima sententia est animabus valde periculosa, ad quam dant aliqui cautelas, num.91. Refelluntur, & resolvitur in specie procedere non posse Sacularem contra Clericum, n.92.

Episcopus potest procedere contra exemptos pro reparatione Ecclesia, n.93. In hac causa proceditur appellatione remota, num.94. Dicta extenduntur ad ornamenta, vasa sacra, luminaria, campanile, & alia similiter necessaria ad domum Rectoris, numero 95.

1. REparatio Ecclesiarum, opus piissimum est, & ædificationi comparatur, ut est elegans textus *in l. 3. §. Hoc autem, ff. de itin. actuque privat.* ibi: *Ædificare autem non solùm qui novum opus molitur, intelligendus est, verùm is quoque, qui vult reficere.* Quapropter sicut est opus piissimum ædificare Ecclesias, similiter reficere, præcipuè quando collapsæ sunt. Balmaseda *de collect. q.56. num.1.* Qui animadvertit signum esse prædestinationis Ecclesias ædificare, seu reficere, quatenus Dominus liberaliter gratias, & dona concedit construentibus, aut illas reficientibus, Ecclesiast. *cap.49. & 50.* & est apud Lucam *cap.7.* locus elegans, ibi: *Dignus est, ut illi hoc prastes: diligit enim gentem nostram, & synagogam ipse adificavit nobis.* Seniores enim Hebræorum hanc causam proposuerunt Christo Domino, ut sanaret servum Centurionis, quâ quidem auditâ, statim eum sanavit. Unde cognoscitur, Deum ædificantibus, & reficientibus Ecclesias, valde se gratum & beneficum exhibere, & liberalem ad animas sanandas. Hanc ob rem Ecclesias ædificare, signum esse prædestinationis benè deducunt Doctores. Ripa *in Vita S. Theresia, lib.2. cap.12.* Lara *de Anniverf. lib.1. cap.1. num.50.*

2. Hoc igitur supposito observandum, duobus modis posse Ecclesias reparatione indigere, aut quia ab aliquo damno dato collapsæ, seu dirutæ sunt, aut alio quoque modo damnificatæ, vel temporum injuriâ, casu, alluvione, & tempestate. Primo enim modo expensis illius qui damnum dedit, reficiendæ, vel construendæ sunt, idque de jure divino, & naturali, præcipiente damna quælibet illata restituere. *Luc. cap.5. Exod. cap.2. & 12. l. Si fidejussor, ff. Mandat. l. Si merces 25. §. Culpa, ff. locat. l. Quod si Ephesi, ff. de eo quod cert. loc.* Unde Ovidius:

Facta manu, culpaque tua dispendia sentis.

Ergo quando aliquis damnum dederit Ecclesiis, suis expensis sunt reficiendæ, aut construendæ. Unde rectè decrevit Higinus Pontifex *in cap. Si quis 14. 17. quæst. 4. Si quis Ecclesiam igne combusserit, quindecim annis pœniteat, & eam sedulè restituat.* Similiter Joan. Pontifex *in cap. Quisquis 21. §. fin. eadem causa, & quæst.* sic stabilivit: *Si qui Monasteria, vel loca Deo dicata, & Ecclesias infringant, & deposita, vel alia qualibet inde abstrahant, damnum novies componant.* Estque etiam textus *in cap. conquestus 16. de foro competenti*, ubi Pontifex asserit similia damna dantes, censura esse compellendos ad restitutionem, ut latè prosequuntur Petrus Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap. 3.* Palacios *rub. in repetit. ad textum in cap. Per vestras, de donat. notabil. 2. § 1. num.3.* Decianus *tract. crim. lib.2. cap.36.* Bossius *in praxi criminal. tit. de sacrilegiis, num.7.* Paz *in praxi, 2. p. tit.2. pralud. 2. num.19.* Tuschus *tom.4. lit. I, conclus.445. n.19. & conclus.446. n.10.*

3. Hæc enim veritas adeò clara est, ut etiam Ethnicis obscura non sit, quia Pompeius pecunias à Templo abstractas retinere noluit, quin restituit, ut scripsit Josephus *Antiquit. lib.14. cap.8.* Massinissa Numidarum Rex, cùm ejus Præfectus classis Melitam appulisset, dentesque eburneos eximiæ magnitudinis ex fano Junonis sublatos, ei obtulisset, statim ac agnovit unde erant advecti, quinqueremi reportari Melitam, & in templo Junonis collocari jussit, & insimul curavit ut ibi scriberetur, Regem ignoranter accepisse, eosque libenter Deæ reddidisse. Simile exemplum legitur de Cornelio Sylla, & de Thymasitheo Liparinorum Principe. Refert Valerius Maximus *lib.1. tit. de neglect. Relig. cap.2.* Pekius *dict. cap.3. à num.3.* Unde cognoscitur, etiam Ethnicos, adhuc nebulâ falsæ religionis obcæcatos cognovisse, damna Templis data esse restituenda.

4. Hinc examinanda est difficultas, an Ecclesia, quæ ab aliquo est destructa, seu diruta, ita ut reparatione indigeat, habeat tacitam hypothecam in bonis delinquentis, ut facile possit construi, & reparari? Et negandum videtur, nam tacita hypotheca non contrahitur nisi in casibus à jure expressis, *l. 2. ff. de privil. credit.* ubi Glossa *verbo A privilegio*, Surdus *decis.30. num.9* Vivius *decis.451. num.6. vers.2.* Mantica *de tacit. lib.11. tit.12.* Garcia *de credit. cap.4. quæst.5. à n.54.* Barbosa *lib.3. vot.82. num. fin.* Sed in casu isto nullum est jus decernens tacitam hypothecam in bonis destruentis, aut frangentis Ecclesiam. Ergo nullo modo est concedenda tacita hypotheca. Cæterùm Ecclesia comparatur civitati, non tamen Fisco, & ideò sicut civitas non habet tacitam hypothecam in bonis illius, à quo damnum percipit, *Authent. de non alienand. §. Scire*, Negusantius *de pignor. 4. membr. 2. p. num.121.* Barbosa *dict. vot. 82. num. 72.* similiter non habebit Ecclesia. Rursus ex sola damnificatione, & damno illato non contrahitur tacita hypotheca, prout proba-

tur in usurario, qui licèt contra jus divinum, & naturale delinquat aliena rapiendo per usuras, *cap.4. de usuris*: attamen in suis bonis non contrahitur tacita hypotheca. Cajetanus *tom.2. Opuscul. tract. 8. cap.4.* Soto *lib.6. de just. quæst.1. art.4. ad 3.* Navarrus *in Manual. cap.17. num.145.* Covarr. *lib.3. var. cap.3. num.6.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract.22. difficult.17. num.1.* Ergo in hac specie, etiamsi delinquens contra jus divinum, & naturale destruat Ecclesiam, vel perfregerit, bona illius non sunt tacitè hypothecata ad reficiendum, ut tenet D. Gonxalex *in cap.1. de Ecclesiis ædificand. num.7. ad fin.*

5. Sed in specie contrarium tenet Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.3.* Ducitur, nam causæ Ecclesiarum sunt piæ, & de Jure Canonico decidendæ, inspecto solùm jure naturali. Tiraquellus *de Privileg. causa pia, privil.163.* De Jure autem Canonico ex solo damno dato contrahitur tacita hypotheca, ut citiùs anima à tanto malo liberetur, *cap. In litteris 5. de rapt. cap. fin. de sepult.* ubi Glossa, Salicetus, Baldus, & alii *in l. Furti, C. de furt.* idem Baldus *in l.1. C. Ne ex delict. defunct. num.13.* Neguxantius *de pignorib. membr. 4. 2. p. num.124.* Rebuffus *const. Reg. art.1. gloss.14. num.28. tom.2.* Ergo in præsenti contrahitur tacita hypotheca. Confirmatur, nam administrationem Ecclesiarum habentes Prælati, & alii Oeconomi, ex sola administratione tacitam hypothecam contrahunt: refert plures Pekius *dict. cap.3. num.3.* Neguxantius *membro 5. 2. p. num.120.* Novarius *de Privilegiis miserab. privileg. 107.* Gaito *de credit. cap.4. quæst.11. à num. 2019.* Molina *de just. tract.2. disput.536 num.6.* Ergo multò magis in præsentiarum, quando delinquens non solùm ex fraude obligatur, sed ex delicto gravissimo destruendi, vel perfringendi Ecclesiam.

6. Unde Pekius suppositâ hac tacitâ hypoteca in bonis destruentis, aut lædentis Ecclesiam, asserit *cap.5.* præferendam esse hypothecæ uxori pro dote competenti, cùm nequeat mulier contra personam similiter privilegiatam præferentiam habere, *ex l. Assiduis 12. C. qui pot. in pig. habeant.* & poterit corroborari ex doctrina Novarii *de incert. & mal. ablat. privileg.49. num.4.* ubi asserit hypothecam tacitam pro restituendis malè ablatis præferendam esse doti uxoris: Ergo similiter in præsentia, ubi agitur de restituendo Ecclesiæ damno dato.

7. In re tamen animadvertendum, Petrum Pekium *dict. cap.4. num.2.* scripsisse, suam doctrinam procedere de æquitate canonica, quæ quidem hanc tacitam hypothecam admisit, & constituit, ut faciliùs consuleretur animabus, propter restitutionem damni illati; sed ad id nullum textum Canonicum adducit, sed doctrinam aliquorum Doctorum. Verùm Novarius *dict. privileg.49. num.2.* affert textum *in cap. In litteris 5. de raptoribus*, quem non rectè omisit Pekius, quia loquitur in specie destruendi, & comburendi Ecclesiam, de qua sermonem agebat. Sed textus non probat tacitam hypothecam pro damno illato Ecclesiæ; est enim casus ille diversus. Nam quærebatur de quodam homine, qui instigante diabolo Ecclesiam cremaverat, sed instante periculo mortis, sua delicta erat confessus, & pœnitentiâ impositâ per suum Capellanum, decesserat: & dubitabatur, an sepeliendus fuisset in sepultura sacra, necne? Ratio dubitandi erat, nam violatores Ecclesiarum, qui cùm possent restituere, noluerunt, sepulturâ sacrâ privantur, *cap. Nemo, per totum, 14. quæst.5. can.2. de raptor.* Concilium Matisconense *can 7.* Altissiodorense *can.3.* Cabilonense *can.6.* Salxedo *in praxi criminal. ad Bernard. cap.109.* Covarr. *in cap. Alma, 1. p. §.4. num.12.* Murga *tom.2 disquisit. mor. disquis.21.* Violator tamen iste erat vir dives, & licèt pœnitentiam egit, attamen non restituit. Ergo erat privandus sepulturâ Ecclesiasticâ.

8. Sed contrarium decrevit Pontifex Alexander III. quia pœnitens decessit salutari sibi injunctâ pœnitentiâ, in qua aderat damni illati restitutio; quapropter sepeliendus erat in cœmeterio sacro, & hæredes sunt monendi, & compellendi, ut Ecclesiæ, & aliis restituant damna sibi illata, juxta facultates defuncti, ut sic à peccato valeat liberari. Ad hanc tamen obligationem hæredes tenebantur, quia acceptâ pœnitentiâ defunctus præcipere debebat, ut damna ex suis bonis ab hæredibus refunderentur, ut per Cened. *collect.40. ad Decretal. num.4.* Barbosa *in d. cap.5. num.2.* Tum quia hæredes tenentur solvere omnia debita testatoris, sive tantùm procedant ex actione personali, sive à delicto proveniant, *l. Si pro fure, §. fin. ff. de condict. furtiv.* & procedit majori ratione de Jure Canonico, pro exoneratione conscientiæ. Gomez *tom. 3. var. cap. 1. num.85. in fin.* Suarez *allegat.26. n.3.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib.4. tit.5.* Ant. Faber *de erroribus, decad. 76. errore 4.* Barbosa *lib. 3. vot. 84. num.13.* Unde sequitur, hæredes istos teneri ad hanc satisfactionem: non tamen probatur *in dict. cap. In litteris*, ex damno illato Ecclesiæ tacitam contrahi hypothecam.

9. Est etiam textus, quem ad probandam suam sententiam adducit Novarius *dict. privileg.49. num.2.* scilicet caput finale *de sepult.* ubi Glossa *verbo Ejus hæredes.* Sed textus ille interpretatur ut textus *in dict. cap. In litteris.* Nec Glossa aliquid probat, nisi quod obligatio ista transeat ad hæredes hæredis delinquentis, propter rationem eandem, quia obligatio ista transit ad hæredes; non autem loquitur de aliqua hypotheca tacita. Ex quibus sequitur, ex nullo jure hanc tacitam hypothecam induci in bonis destruentis, aut lædentis Ecclesiam.

10. Cæterùm animadvertendum, diversis modis induci tacitam hypothecam. Primò ab ipsa lege independenti à facto hominis, prout in tacita hypotheca dotis, *l. unica, §. Ut plenius, C. de rei uxor. act. l. Assiduis 12. C. qui pot. in pign. habeant.* & aliquando facto hominis existente, veluti in prædio conducto, ubi inventa, & illata tacitè hypothecata videntur, ex eo quod à conducente inferantur, *l. In prædiis 7. ff. quib. in caus. pignus, vel hypotheca, l. Certi juris 5. C. locat.* Manrica *de tacit. lib.11. tit.11. num.5.* Secundò quando ex æquitate, & à paritate rationis inducitur hæc tacita hypotheca, prout in Prælatis, aut Oeconomis Ecclesiarum; nam cùm Ecclesia comparetur pupillo, *cap.3. de in integrum rest.* & pupillus habeat tacitam hypothecam in bonis tutoris, & administratoris, pari ratione Prælati, & Oeconomi Ecclesiarum ad hanc tacitam hypothecam tenentur. Tum Prælati, quia sunt veluti mariti Ecclesiarum, comparatione mariti carnalis, eorum bona tacitè obligantur ad dotem Ecclesiarum conservandam, *§. Fuerat antea 29. Instit. de actionibus.* Barbosa *d. lib.3. vot.82. n.43. & 44.*

11. Hinc disquirendum, an aliquo ex istis modis in præsenti tacita hypotheca contrahatur ab ipso destruente, vel lædente Ecclesiam? Quoad primum negandum est, quia in isto casu tacita hypotheca non contrahitur, nisi à jure fuerit expressa, ut est communis sententia relata *num 4.* Maroto *consil.18. num.17.* Vela *dissert. 20. num. 14.* Rota apud Butat. *decis.861. num.6.* Sed in specie proposita tacita hypotheca in jure expressa non est: Ergo minimè admittenda. De secundo autem modo affirmandum videtur, ex ratione suprà perpensa; nam si ex administratione bonorum Ecclesiæ tacita hypotheca conceditur: ergo multò magis quando ex gravissimo delicto collapsa remaneret.

12. Sed tamen contrarium est dicendum: ratio est, nam hæc introductio tacitæ hypothecæ strictissimi juris est, nec extendenda ad alios casus, in quibus

non

non sit omnimoda comparatio: quapropter Noguerol *allegat.* 1. *num.*96. scripsit, Prælatum Ecclesiæ non habere sua bona tacitè obligata, si ex alio contractu debitor sit, quàm administrationis, quia non est omnimoda comparatio tutoris, & curatoris, qui ex sola administratione ad hanc tacitam hypothecam obligantur. Sed in specie qui Ecclesiam violat, non est debitor ex administratione, sed ex delicto illam destruendi, aut demoliendi. Ergo minimè est omnimoda comparatio: ergo nec obligabitur per tacitam hypothecam. Cæterùm, nam licet aliqui dicant, ex qualibet administratione tacitam contrahi hypothecam, ut in possessore fideicommissi tenet Cyriacus *controverſ.*282. & in aliis administrationibus Escobar *de ratiocin. cap.*39. *num.*13. Rodriguez *de concurſ.* 1. *p. art.* 5. *num.* 9. incertissima tamen est propositio ista, quia quando non est administratio minoris, sed alterius, non est totalis comparatio, & ideò non contrahitur tacita hypotheca à possessore majoratus, ut latè defendit Noguerol *dict. allegat.* 1. *per tot.* Ergo in specie destruens, aut lædens Ecclesiam, cùm administrator non sit, nec Ecclesia propriè sit minor, sed solùm per comparationem, non obligabitur ab tacitam hypothecam.

13. Sed dices: præter hos duos modos contrahendi tacitam hypothecam, est alius de Jure Canonico, quando adest delictum, & dolus debitoris; nam tunc bona illius tacitè obligantur ad faciendam restitutionem damni illati, ut tenent relati *num.*5. Cyriacus *controverſ.*359 *num.*3. & *controverſ.*282. *num.*28. Merlinus *de pignorib. lib.*4. *tit.*3. *quæſt.*163. Ergo in præsenti licèt aliis duobus modis non contrahatur tacita hypotheca, isto tamen modo est concedenda. Verùm respondetur, hanc sententiam nullo modo probari de Jure Canonico; nam ut diximus suprà, nullus est textus qui probet: nec faciliter est concedenda, cùm id sit obligare extra intentionem contrahentis. Vela *diſſert.*20. *num.*20. Ergo nullo modo concedenda Nec etiam ex aliqua paritate, quæ cùm omnimoda concedi non possit, nec tacita hypoheca, etiam de Jure Canonico, admittenda est. Barbosa *dict. vot.*82. *num.* 71.

14. Præterea probatur, nam si comburens, aut destruens Ecclesiam ad resarciendum tenetur, & ejus hæredes, & successores, *cap. Litteris, cap. fin. de raptorib. cap. fin. de ſeont.* si tamen sint alii creditores, nequit de Jure Canonico considerari aliqua tacita hypotheca. Ergo de Jure Canonico nulla in præsentia contrahitur hypotheca. Probatur consequentia, quia in præjudicium tertii nulla æquitas servanda est cum Ecclesia, *cap.*1. *de dol. & contumac.* Novatius *de privileg. miſerab. perſon. privileg.* 75. *num.*13. quapropter quoties concurrunt creditores alii cum Ecclesia, si ipsi prælationem habeant, eis conservatur, nec datur aliqua prælatio favore Ecclesiæ, aut alterius causæ piæ, nisi in actionibus personalibus, vel in dubio, quando est par jus inter eos. Hondedeus *conſ.*22. *num.*95. Molfesius *poſt conſuet. Neapolit. conſ.*13. *num.*10. Gaito *de credit. cap.*4. *quæſt.*11. *num.*1047. Ergo in hac specie etiam de Iure Canunico non contrahitur tacita hypotheca; non enim permittit Ecclesia aliquid agere in damnum tertii, *cap* 1. *de alienat. feud.* cujus verba dat Barbosa *dict. vot.* 82. *num.* 59. Genuensis *in praxi, quæſt.*177. *num. fin.*

15. Ex his fundamentis Pekii relata *num.* 5. dilabuntur, quia negamus, ex solo damno illato contrahi tacitam hypothecam, hoc enim absque sufficienti ratione dictum censemus. Ad confirmationem adductam dicendum, Prælatum Ecclesiæ, seu œconomum posse contrahere tacitam hypothecam ad instar tutorum, & curatorum, *l. Pro officio* 20. *C. de aminiſtrat. tut. l.*23. *tit.*13. *part.*5. *l. fin. in fin. tit.*56. *part.*6. latè Gutierrez *de tut.* 2. *part. cap.*56. *per tot.* quæ quidem paritas non currit in nostra specie, quin potiùs Barbosa *d. vot.*82. *num.*71. solùm tacitam hypothecam admittit in Prælatis Ecclesiarum, utpote qui sunt spirituales mariti illarum; non enim contrahitur alio administrandi modo, prout in Syndicis S. Francisci, in quorum bonis ex administratione affirmat non contrahi tacitam hypothecam, & tenuerat etiam Alexander *vol.*6. *conſ.*104. *a num.*2.

16. Cæterùm ad hoc membrum pertinet asserere, Prælatum negligentem, ex cujus incuria Ecclesia collapsa, aut læsa est, teneri ad reparationem, seu constructionem: & ratio est, quia Ecclesia potest convenire Prælatum, ut damnum resarciat ex sua negligentia sibi illatum. Glossa *in cap. Plocnit*, 16. *quæſt.*3. *verbo Pertineat, cap.*1. *de præſumpt.* ubi Scribentes, prout in Judicibus notat Segura *in Direct. Iudic.* 1. *part. cap.*10. Bobadilla *lib.*5. *Polit. cap.*1. *num.*142. Solorzano *de jur. Ind. tom.*2. *lib.*1. *cap.*24. *num.*59. quapropter si ex negligentia Prælati collabatur, aut læsionem patiatur, ad reparandum damnum tenebitur. Illud verò prætereundum non est, negligentiam minimè præsumi, quin probandam semper esse, quia cùm negligentia visibilis non sit, debent testes deponere, dando rationem ad actum concludentem, Prælatum fuisse negligentem. Escobar *de ratiocin. cap.*19. *à num.*22. Gratianus *diſcept. for. tom.*1. *cap.*125. *num.*12. Noguerol *allegat.*2. *à n.*120. Jul. Capponi *tom.*1. *cap.*35. Verùm negligentiâ probatâ, utique ad refectionem, seu reparationem tenebitur, ut tenet Pekius *de repar. Eccleſiis cap.* 7. *à num.*1. qui *num.*3. idem asserit de Prælatis vel Magistratibus valentibus resistere, ne hæretici, aut alii homines scelerati Ecclesias destruant, aut in fabricis lædant, *cap. Negligere* 55. 3. *quæſt.* 4. Urrutigoyti *de Eccleſiis Cathed. cap.* 13. *num.*108.

17. Deveniendo verò ad alium secundum casum, quando Ecclesia injuriâ temporum, vel casu reparatione, seu constructione indigeat, dicendum Fabricam ipsam teneri, si habeat bona sufficientia. Fabrica enim duobus modis concipitur, aut pro opere ipso Ecclesiæ, *cap. De Fabrica* 24. *de conſecrat diſt.*1. *cap. Futuram* 15. 12. *quæſt.*1. *cap. fin. de teſtament.* Valenzuela *conſ.*127. *num.*45. vel pro jure illo, quod habet Ecclesia ad percipiendus redditus, & fructus pro ædificiis, ornamentis, & aliis necessatiis ad cultum divinum. Gregorius *in l.*11. *tit.*10. *part.* 1. *gloſſ.*1. Solorxano *de Iur. Ind. tom.*2. *lib.*3. *cap.*23. *num.*15. Villaroël. *Govierno Eccleſiaſt. tom.*2. *quæſt.*20. *art.*3. *num.*30. Idcirco si redditus ex Fabrica sint sufficientes, ex illis est reparanda, vel construenda Ecclesia: & ratio est clara, nam cùm redditus, & fructus isti sint ad ædificationem, & reparationem Ecclesiæ destinati, refectio, & reparatio ex eis est facienda, *cap. unico*, 10. *quæſt.*3. *cap. Quatuor*, 27. 11. *quæſt.*2. *cap.*1. *cap. de his* 4. *de Eccleſiis ædificand. l.*11. *tit.*10. *part.*1. Tridentinum *ſeſſ.*21. *de reformat. cap.*7. ubi clarè ostenditur, instaurandam, & reparandam esse Ecclesiam ex illius fructibus, & proventibus quomodocumque ad illam pertinentibus, nec aliquo modo procedendum ad Patronos, nec ad aliorum fructus, quando isti sunt sufficientes, ut *ex dict. cap.*7. scripsit Villaroël. *Govier. Eccleſiaſt.* 2 *part. art.*3. *quæſt.*20. *num.*9. Ergo quando Fabrica Ecclesiæ habuerit fructus, & redditus, seu proventus proprios, unde restauretur, vel reparetur, ex eis est reficienda, vel instauranda. Axor. *Inſt. Mor.*2. *part. lib.*9. *cap.*3. *quæſt.*10. Solorxanus *dict. tom.*2. *lib.*3. *cap.*23. *num.*12. Villaroël. *dict. num.*9. Salgado *de protect. Regia*, 3. *p. cap.*5. *n.*5. Sperellus *deciſ.*67. *à num.* 1. Balmaseda *de collect. quæſt.* 56. *num.* 4. Urrutigoyti *de Eccleſ. Cathedral. cap.*13. *num.*14.

18. Unde magnâ curâ, quando Ecclesiæ ædificantur, oportet ab Episcopis procurari, ut dotentur

à construentibus, non solùm necessariis ad luminaria, vestimenta sacra, & alia necessaria ad cultum, sed etiam requisitis ad reparationem ædificii, ita ut non ex ejus defectu collabatur. Idque eodem modo considerandum, quando ab aliquo privato ædificatur, congrua dote assignata ad illius reparationem, ne ex ejus defectu corruat. Tum ne lites exoriantur petendo ab aliis fructus ad reparationem, *Auth. de Ecclesiast. tit. §. Si quis autem, collat. 9. cap. Sicus 4. de consecrat. Ecclesiæ, verbo Altare.* Piasecius *in Praxi, 1. p. cap. 4. num. 2.* quamobrem magnâ curâ id ab Episcopis est prospiciendum, quando Ecclesiæ ædificantur. Barbosa *de offic. Episcop. 3. p. allegat. 65. num. 2.*

19. Hinc Patroni Ecclesiarum, quibus jus honorificum, & præsentandi competit, contribuere tenentur ad reparationem Ecclesiæ. Trident. *d. sess. 21. cap. 7.* Torrecilla *exam. de Obispos, tract. 3. quæst. unic. sect. 1. diffic. ult. 3. num. 18.* Est tamen dubium, quando Patroni teneantur contribuere ad reparationem, seu reædificationem Ecclesiæ. Nonnulli dicunt non teneri Patronus contribuere, nisi quando aliquos fructus perceperint ab Ecclesia. Hæc sententia probari poterit, nam de jure antiquo erat quarta pars fructuum designata ad reparationem Ecclesiæ, *cap. Vobis 23. 12. quæst. 2. cap. Decernimus 10. 10. quæst. 1.* ubi Scribentes. Gregorius *in l. 11. tit. 10. p. 1. gloss. 1.* Fuscus *de visit. lib. 1. cap. 10. num. 16.* quæ quidem licèt hodie non sit separata, est tamen tacitè distributa in ipsis fructibus, qui quidem obligati sunt ad hanc reparationem, seu reædificationem Ecclesiæ: hanc ob rem si Patroni percipiunt aliquos fructus, ratione illorum contribuere tenentur, non tamen si aliquos non recipiant. Cæterùm, nam Patroni, si Fabrica habet unde reparetur, non tenentur ad contributionem, ut ostendit Concilium *dict. cap. 7.* Torrecilla *dict. difficult. 3. n. 16.* Fabrica autem habet suam intentionem fundatam adversus fructus, in quibus inest illa quarta pars. Ergo non poterit habere recursum adversùs Patronos, si ipsi aliquos fructus non percipiant. Gutierrez *allegat. 10. num. 7. in fin.* Navarrus *de reddit. 1. p. monit. 82. num. 3.* Cenedo *ad Decret. collect. 153. ad medium*, Salgado *de protect. 3. p. cap. 5. num. 16.*

20. Alteri verò non ita tenent, sed absolutè affirmant, quod si Ecclesia sit pauper, nec habeat unde reficiatur, seu reparetur, id fieri debere à Patronis. Ratio est, nam inter Patronos, & Ecclesiam reciproca est obligatio; itaque sicut Ecclesia dat eis jus honorificum, & præsentandi, & si ad inopiam vergant, eos alit, ut diximus *lib. 4. cap. 10. num. 38.* Similiter Patroni tenentur eam reficere, seu reparare, si propter inopiam suis expensis non possit reparari, etiamsi nullos fructus ex ea percipiant. Cæterùm probatur ex Trident. *dict. cap. 7.* ubi decernitur, quod si Ecclesia non habet sufficientes redditus, tunc Patroni tenentur ad refectionem seu reparationem, sicut & alii percipientes fructus illius. Concilium verò respectu Patronorum non inquit, ad refectionem, seu reparationem teneri, quia percipiunt fructus Ecclesiæ, ut alii Beneficiati; sed quia ex patronatu percipiunt jus honorificum, & præsentandi, tum jus ut alantur, si ad inopiam perveniant, quæ ut fructus considerantur. Glossa *in cap. Bertholdus 18. de re judicata, & in cap. Cùm olim 14. de Maiorit. & obedient.* Quapropter etiamsi Patroni nullos fructus percipiant ex Ecclesia, ad reædificationem, vel reparationem tenentur. Lambertinus *de jurepatronat. lib. 3. art. 2. quæst. 7. num. 5. & 7.* Belletus *disquisit. Clerical. 1. p. tit. de Cleric. debit. § 14. num. 20.* Barbosa *ad Concilium, dict. cap. 7. num. 8.* Solorzanus *dict. cap. 23. num. 14.* Villaroël, *Gobier. Ecclesiast. 2. p. quæst. 10. art. 3. num. 36. & 37.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. cap. 13. à num. 67.*

21. In hoc dubio duæ considerationes sunt faciendæ. Prima quando Patronus, & qui Ecclesiam ædificavit, dotem non dedit: Secunda quando jam dedit, verùm deperdita est, aut non sufficiens. Primo enim casu Patronos construere, aut reficere Ecclesiam tenetur suis sumptibus: & ratio est clara, nam cùm ad ejus obligationem pertineat eam dotare de omnibus necessariis, in quibus intrat Fabricæ erectio, & conservatio, *cap. Nemo 9. de consecrat. dist. 1.* inde est ut ad ejus obligationem pertineat construere, & reficere Ecclesiam, donec ad id constituat dotem sufficientem. Quod admittendum, licèt Ecclesia fuerit ab Episcopo consecrata absque dote, quia adhuc durat hæc obligatio, poteritque Episcopus in visitatione præcipere, ut Patronus dotem sufficientem det sub pœna privationis jurispatronatus. Spetellus *decis. 68. num. 11. & 12.* Ergo in præsenti donec dotem constituat, tenebitur Patronus suis sumptibus construere, aut reparare Ecclesiam. Barbosa *3. p. alleg. 65. n. 16.*

22. In alio secundo casu, quando jam à principio Ecclesia fuit dotata, sed deperdita, aut insufficiens dos relicta est, ita ut sit necessarium ut alii ad reparationem contribuant, dicendum duo adesse dubia enucleanda circa Patronorum contributionem. Primum, an teneantur contribuere quando fructus Ecclesiæ non sufficiunt, & an immediatè post Fabricam, si Ecclesia bona non habeat? Et Barbosa *de offic. Parochi, 1. p. cap. 13. num. 8.* asserere videtur, Patronos contribuere debere, quando omnes fructus deficiunt percipiendi à Beneficiatis, & ab aliis participibus, quod clarissimè tenet *in Summario, num. 8.* Ex Doctoribus verò quos retulimus *num. 20.* affirmandum videtur, ante Beneficiatos, & alios participes, ad tributum venire debere, si divites fuerint, & habuerint unde expensas illas refundant, & poterit probari; nam quoties dos Ecclesiæ extincta est, & alius de novo dotat, acquirit juspatronatus, ut cum Lotterio & aliis diximus suprà. Ergo si illud conservare voluerit, debet expendere illa omnia, quæ pertinent ad dotem Fabricæ. Ad Fabricam igitur pertinet ante omnes participes constructionem, seu reparationem Ecclesiæ facere: ergo ante omnes pertinet ad Patronos constructionem, seu reparationem Ecclesiæ curare. Matta *de jurisdict. 2. part. cap. 48. à num. 2.*

23. Sed tamen in re mediam sententiam admittendam esse arbitror, scilicet Patronos simul cum participibus ad contributionem devenire debere, ut probat Concilium Tridentinum *dict. cap. 7. sess. 21. de reform.* ibi: *Qui si non fuerint sufficientes, omnes Patronos, & alios, qui fructus aliquot ex dictis Ecclesiis provenientes percipiunt, &c.* Hìc Concilium apertissimè demonstrat, Patronos simul cum aliis Clericis, seu Beneficiatis fructus Ecclesiæ percipientibus, contribuere debere ad refectionem, seu constructionem Ecclesiæ; dictio enim *Et*, regulariter loquendo copulativa, & conjunctiva est, *l. Si quis ita stipulatus, ff. de verb. obligat. l. Hæredi, §. Caio, ff. de fund. instruct.* Rota apud Gregorium XV. *decis. 308. num. 3.* Barbosa *dict. 110. num. 3.* quare Concilium insimul copulatos, & conjunctos Patronos, & alios participes vocat ad contribuendum ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ, & consequenter infertur insimul teneri. Cæterùm alia ratione probatur, nam Concilium ob eandem causam percipiendi fructus asserit Patronos, & insimul alios teneri ad has expensas: Ergo simul ad constructionem, & reparationem Ecclesiæ tenentur. Balmas. *de collect. q. 56 n. 6.*

24. Tempero tamen, nisi Patronus, qui dotem dedit, & quam amisit Ecclesia, ad evictionem teneatur, ex his quæ scripsimus *lib. 2. cap. 8. à n. 49.* tunc enim tenetur totam dotem reponere, aut partem evictam, unde reparetur, aut construatur Ecclesia; nam cùm dos ista sit priùs obligata, Patronus tenetur priùs eam reintegrare, ut inde ædificium Ecclesiæ aut fiat, aut reparetur.

25. Secun

25. Secundum dubium est, an licèt Patronus nullos fructus percipiat ex Ecclesia, teneatur tamen ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ, quæ est quæstio principalis suprà agitata, & in qua est admittenda secunda sententia affirmativa, quam tenet Barbosa *de offic. Paroch. 1. part. cap. 13. num. 8.* quia Patronus semper percipit fructus, nempe honorem præcedentiæ, & juris præsentandi, & se alendi, si ad inopiam perveniat. Ergo semper debet venire ad tributum simul cum aliis participibus.

26. Quando verò Ecclesia patronata non est, sed libera, reficienda, vel construenda est ex bonis Fabricæ; & si non sufficiant, recurrendum est ad participes fructus percipientes, pro rata illorum, *cap. 1. & 4. de Ecclesiis ædificand. cap. fin. de his quæ fiunt à majori part. Capitul.* Concilium Emeritense *can. 16.* Toletanum 10. *in epist. Flavii Ægica*, Romanum sub Eugenio II. *c. 25.* Tridentinum *dict. sess. 21. cap. 7. lib. 1. tit. 10. part. 1.* Ratio est, nam fructus omnes illius Ecclesiæ sunt de jure obnoxii, & hypothecati ad ejus constructionem, & reparationem, ut cum Beroio docet Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap. 13. num. 25.* quamobrem quotiescumque constructione, seu reparatione indiget, omnes qui illos fructus percipiunt, ad contributionem pro rata tenentur. Ant. Augustinus *in Epitom. Iur. lib. 13. tit. 2.* Petrus Gregorius *lib. 1. part. Iur. tit. 4. cap. 11.* Pckius *de repar. Ecclesiis, cap. 14.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 18. num. 136.* Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 23. & in polit. lib. 4. cap. 23.* Barbosa *3. part. allegat. 64. num. 4.*

27. Diximus enim, *pro rata fructuum*, ut observetur proportio inter contribuentes, & ne injusta sit distributio. In hoc Archiepiscopatu Toletano quarta, aut tertia pars omnium participum extrahitur, prout necessitas petit, & à Quæstore Majori designatur per aliquos annos, usquedum quantitas necessaria componitur ad ædificationem, seu reparationem: & hoc benè observatum est, quia illa parte designata in qualibet portione, absque alicujus præjudicio observatur debita proportio contribuendi, non verò si in excessu colligatur, prout rectè scripsit Parladorius *lib. 1. quot. cap. 18.* Escobar *de Ratiociniis, comput. 10.* Ergo legitima fit distributio à Quæstore Majori, designando tertiam, aut quartam partem.

28. Ex fructibus verò Ecclesiarum deducendis ad constructionem, seu reparationem Ecclesiarum, semper est congrua Parocho relinquenda, & administrantibus, ut conveniunt Doctores, quorum aliqui asserunt, hanc congruam esse relinquendam, non secundùm statum, sed tantùm secundùm naturam, nempe ut sufficiat ad providendum de necessariis ad alimenta præcisa, reliquum verò extrahendum esse ad constructionem, seu reparationem Ecclesiæ. Riccius *4. part. decis. 293. num. 4. & in praxi aurea, 1. part. resolut. 476. num. 4.* Comitolus *Respons. Moral. lib. 1. quæst. 83. conclus. 3.* Barbosa *dict. allegat. 64. num. 4. & ad Concilium sess. 21. cap. 7. num. 10.* Spetellus *decis. 86. num. 18. in fin.* Urrutigoyti *dict. cap. 13. n. 49.*

29. Sed hanc doctrinam examinare convenit. Potest enim accidere, ut alii sint participes in fructibus illius Ecclesiæ, ut quando adsunt præstimonia, pars dignitatum, & Canonicorum, & aliorum, ut est commune in hoc Archiepiscopatu. Tum quando adsunt Parochiani divites, & bene contribuere valentes. Tum quando pauperes sunt, & nequeunt nisi parum aut nihil contribuere ad reparationem, seu erectionem Ecclesiæ.

30. In hoc ultimo casu, quando populus est pauper, nec alii sunt participes, credo admittendam esse sententiam illam asserentem tantùm congruam naturalem esse relinquendam Parocho, & administrantibus Sacramenta; nam cùm alii non sint qui contribuere teneantur, nec participes, nec Parochiani, quia sunt pauperes, ipsa ratio petit, ut Parochus, & alii Beneficiati administrantes congrua naturali contenti, reliquum extrahatur ad Ecclesiæ refectionem, seu constructionem; aliàs cùm alii non sint fructus, nec personæ obligatæ, difficile est recurrere ad alia, licèt tunc id pertineat ad providentiam Episcopi. Tuschus *litt. F, conclus. 3. num. 4.*

31. Si verò alii sint participes fructuum, existimo congruam sustentationem decentem esse Parocho, & Beneficiatis administrantibus relinquendam, & ex reliquis fructibus tam Parochi, quàm participantium Ecclesiam esse reædificandam, seu reparandam; nam omnes illi fructus, & decimæ transeunt ad id obligatæ ad cæteros. Surdus *cons. 62. num. 23.* Marta *de jurisdict. 2. part. cap. 48. num. 7.* Tonduttus *quæst. benefic. tom. 1. cap. 38. num. 11. & 12.* semper reservatâ congruâ decenti Parocho, & administrantibus. Tuschus *dict. conclus. 3. num. 3. & 4.* Sperellus *decis. 68. num. 5.* Ergo ex fructibus aliorum est reædificanda, seu reparanda Ecclesia, relictâ decenti congruâ Parocho, & aliis administrantibus Sacramenta. Et confirmatur, nam non administrantibus nulla congrua debetur, *cap. de Monachis 12. cap. cùm secundum 16. cap. Extirpandæ 30. de Præbend.* Sed fructus omnes sunt ad id obligati; quando enim sunt fructus sufficientes, semper est relinquenda congrua decens Parochis, & Beneficiatis administrantibus, *cap. 1. de Præbend. in 6. cap. 2. de supplend. negligent. Prælat.* Marta *decis. 250. num. 1.* Thom. Hurtado *de congrua lib. 2. resolut. 1. §. 2.* Ergo in præsenti, cùm sint alii fructus sufficientes ex aliis participibus, ex reliquo ipsorum semper congrua decens est eis relinquenda.

32. Unde in hoc Archiepiscopatu Quæsitores Majores decimarum duo debent observare in reparationibus, vel ædificationibus Ecclesiarum. In primis ne ad tributum cogant Parochos non habentes nisi congruam necessariam, & sæpiùs diminutam, prout plures ex inconsideratione factum vidimus cum grandi clamore pauperum Parochorum, qui contributione, subsidio, & excusato, & mediis annatis pergravati, sine alimento, & vestitu relinquuntur, quod gravissimum quidem scelus est contra Jus Divinum, & naturale. Secundò observent in contributione, Parochis & aliis administrantibus congruam decentem esse relinquendam; nam cùm in hoc Archiepiscopatu cæteri participes ditissimi sint, & alios plures proventus habeant præter illos particularis Ecclesiæ, quæ reparatur, aut ædificatur, etiamsi cæteri fructus applicentur ad reparationem, nullius, aut parvi præjudicii est. Ast gravissimum est Parochis, aut aliis administrantibus non relinquere congruam decentem, quia ex defectu decentis congruæ segnes fiunt ad administrationem, nec habent unde aliquas eleemosynas erogent, quod maximè interest ad bonum regimen animarum, tum facillimè à laicis despiciuntur: quare debent semper relinquere congruam decentem Parochis, & aliis administrantibus, cùm in eo deficere gravissimum sit inconveniens, & ex contrario in aliis participibus nullum est incommodum; quantò magis splendorem illorum in parvo minuere?

33. Si verò Parochiani divites fuerint, qui in subsidium debent contribuere ad reædificationem Ecclesiæ, quando non sufficiunt fructus illius, ut postea dicam, erit majus dubium, an congrua decens sit Parochis, vel aliis administrantibus relinquenda? Et dicendum videtur, naturalem tantùm esse concedendam, quia tantùm Parochiani tenentur, quando fructus Ecclesiæ non sunt sufficientes. Tridentinum *sess. 21. cap. 7.* Abbas *lib. 1. cons. 70. num. 2.* Tuschus *dict. conclus. 3. num. 4.* Campanillus *in Divers. rub. 12. cap. 13. num. 18.* Spetellus *decis. 68. num. 9.* Salgado *de protect.*

3. p.

3. p. cap.5. num. 9. quamobrem facienda est excussio illorum fructuum, non quomodolibet, sed tantùm relinquendo quæ sunt necessaria ad vitam Parochi, & administrantium, ut est textus clarus in l. 11. tit. 10. p. 1. ibi : *Sacando ende lo que cada uno huviere menester para su vida.* Quibus in verbis tantùm excipitur congrua naturalis. Ergo in specie decens congrua non erit deducenda. Cæterùm, nam ut postea dicemus, in gravissimis necessitatibus tenentur Parochi, & Beneficiati totum erogare pauperibus, sibi tantùm congruâ naturali relictâ : quoties verò Ecclesia fuerit collapsa, aut necessariò reparanda, nec supetest aliquid de redditibus, & fructibus illius, gravissima est necessitas. Ergo in casu quo Parochiani debent contribuere, tantùm naturalis congrua est relinquenda Parochis, vel aliis administrantibus.

34. Verùm in specie quando divites sunt Parochiani, teneo contrarium, & probatur ex Tridentino cap.7. ubi decernitur, Parochianos teneri ad reædificationem, seu reparationem Ecclesiæ in subsidium Clericorum : quæ verba non dicunt excussionem fructuum ita faciendam, ut naturalis congrua tantùm administrantibus relinquatur, sed decens, quæ semper excepta videtur, nisi expressim fiat mentio de naturali. Itaque Cavalcanus 2. p. decis.21. num.13. Riccius 4. p. decis.293. num.9. & in Praxi for. decis.741. scripserunt, clericis ex fructibus relinquenda esse necessaria, quando residenr, & administrant, & reliquum relinquendum ad reparationem, seu ædificationem Ecclesiæ ; sub nomine enim *necessaria*, congrua decens comprehenditur, quæ est necessaria ad decentiam status Clericalis, non ad augmentum bonorum, vel institutionem mundani status, ut non rectè scripsit Barbosa *ad Concilium*, dict. sess.21. cap.7. num.11. Quare Concilium est intelligendum in casu quo Parochiani teneantur venire ad contributionem Ecclesiæ ædificandæ, seu reparandæ, ita ut semper remaneat congrua decens administrantibus, & residentibus, prout semper eis debetur. Rota 2. p. divers. decis.99. num.9. Rota apud Seraphinum decis.173. n.1.

35. Rursus Parochiani ad hanc contributionem tenentur, quia Ecclesia est eis spiritualiter necessaria, sicut ad alia opera publica temporaliter præcisa. Guttierrez allegat.10. num.5. quapropter in diversis ditionibus variæ sunt consuetudines, ut simul laici cum Clericis veniant ad tributum. Surdus cons.62. num.16. Tondutus dict. cap.39. num.6. & infrà dicemus. Cùm ergo obligatio sit propria Parochianorum, prospiciens directè utilitatem eorum, non ita strictè suscipienda est, ut solùm ipsi teneantur contribuere, quando solùm relinquitur Clericis congrua naturalis ; sed intrabit quoties solùm remanebit decens. Confirmo discursum, nam ut docet Guttierrez dict. allegat.10. num.3. Salgado 3. p. cap.5. num.9. laici tenentur ad ædificationem, & reparationem Ecclesiæ, quia etiam Clerici contribuere tenentur ad res pertinentes ad utilitatem communem, l. *Ad instructionem* 7. C. de sacros. Ecclesiis, l. 11. & 12. tit.3. lib.1. Recopilat. l. 54. tit.6. p.1. Aviles in cap. Prætor. cap.25. verbo *Den orden*, Menchaca lib.1. controvers. cap.5. num.4. quod quidem intelligendum quando laicorum non suppetunt facultates, cap. *Non minus* 4. cap. *Adversus* 7. de immunit. Eccles. Et explicabimus cap.9. num.52. relictâ congruâ decenti laicis. Ergo similiter est dicendum in nostra specie, nempe Parochianos teneri contribuere ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, relictâ congruâ decenti Parochis, & aliis residentibus, & administrantibus Sacramenta.

36. Quâ quidem relictâ, reliquum ex fructibus applicandum ædificationi, seu reparationi Ecclesiæ, qui si non sufficiant, Parochiani contribuere tenentur. Tridentinum dict. sess.21. cap.7, l. 11. tit.15. p.1. Et est ratio, quia hæc reædificatio, seu reparatio tendit directè ad communem utilitatem Parochiannorum. Ergo deficientibus fructibus Ecclesiæ, debent ipsi contribuere. Pekius de Repar. Ecclesiis, cap.22. Valasco consult.179. num.16. Belletus 1. p. tit. de cleric. debit. §. 14. num.5. Riccius in Praxi, 1. p. resolut.476. num.7. Fontanella lib. 5. de jurepatronat. à quæst.16. Balmaseda de collect. quæst.56. à num.4. Lantmeter. de vet. Cleric. vict. 2. part. cap.36. vers. ad fin. Diana 8. p. tract. 7. resolut. 16.

37. Ab hac contributione ad reficiendas, seu erigendas Ecclesias nullus excusandus, quamvis nobilis. Pekius dict. cap.22. num.4. Tum nec Clerici, quia ad omnium utilitatem spiritualem pertinet Ecclesiam habere. Guttierez dict. allegat.10. num.5. Salgado d. 3. p. cap.5. num.11. Marta de jurisdict. 2. p. cap.48. num.10. Urrutigoyti de Eccles. Cathed. cap.13. num.72. Balmaseda dict. quæst.56. num.11. Omnes enim si contribuere renuerint, possunt ab Episcopo compelli omnibus remediis opportunis, ut decrevit Tridentinum d. cap.7. quod extendendum etiam in casu, quo Beneficiati beneficiis renuntiare voluerint, vel Parochiani protestentur nolle Ecclesiâ uti, quia hæc subterfugia tanto damno Ecclesiæ, & suarum animarum admittenda non sunt. Belletus dict. §.14. num.7. Barbosa dict. alleg.64. num.7. & ad Concilium dict. cap.7. num.14. Costa de remed. subsid. remed.106. Salgado d. cap.5. num.4. in fin. Balmaseda d. quæst.65. num.10.

38. Est verò dubium, an hæc contributio facienda à Parochianis, sit facienda per capita, an secundùm facultates cujuscunque ? Et affirmandum videtur faciendam esse per capita, quia omnes percipiunt æqualiter commodum spirituale Ecclesiæ : ergo distributio facienda est per capita. Confirmatur, nam distributio quæ fit ad Medicum, est per capita, quia commoditas æqualis est omnium. Gallia cons.59. num.4. Cochlios de contribut. cap.7. num.146. Balmaseda de collect. q.12. num. 11. Bobadilla lib.5. polit. cap.5. num.16. qui idem asserunt de salario Prætoris, quia administratio Justitiæ, omnibus & singulis æqualiter prodest. Ergo pariformiter dicendum est in nostro casu reædificationis, seu reparationis Ecclesiæ.

39. Sed in contrarium est communis sententia dicens secundùm facultatem uniuscujusque esse faciendam ; nam similes collectæ ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, propriè collectæ sunt, quarum natura est prospicere non personarum numerum, sed patrimonium cujuscunque, l. 1. C. de apochis publicis, ubi Glossa verbo *Inopes*, juncto ibidem Bartolo num.8. Quapropter hæc distributio facienda est non per capita, sed secundùm Parochianorum facultates. Belletus dict. §.14. num. 11. Leon in *Thesauro for. Eccles.* cap.16. num.73. Costa dict. remed.106. num.3. Sperellus decis.68. num.54. Pekius de repar. Eccles. cap.10. num.2. Solorzanus d. lib.3. cap.23. n.9. Balmaseda d. q.56. n.12. Urrutigoyti d. cap.3. n.132.

40. In hoc dubio considerandum cum Tonduto dict. cap.38. num.1. collectas in triplici esse differentia. In primis reales dicuntur, ipsas res afficientes, habentque certam præstationem, veluti tributa rebus ipsis cohærentia, quæ ad quemcunque transeunt. Aliæ sunt personales, quæ tantùm personis imponuntur. Ac denique alteræ quæ imponuntur personis pro rebus ab ipsis possessis, & respectu propriarum facultatum, quæ & patrimoniales aliquando solent nominari. Unde disquirendum, an hæ contributiones, seu collectæ ad ædificandas, seu reparandas Ecclesias sint reales, an personales, seu patrimoniales. Cancerius var. 2. p. c.6. n.198. scripsit similes contributiones, seu collectas istas esse patrimoniales & reales, prout quæ expenduntur pro reficienda domo civitatis. Sed tamen Cancerius confundit onera, seu collectas patrimoniales, & reales,

quæ

quæ inter se distinguuntur, ut jam est explicatum. Dicendum est ergo, collectam istam esse patrimonialem, imponendam personis habito respectu ad patrimonium uniuscujusque, ut tenet Tondutus nuperrimè allegatus, & Cochlius *de contribut. cap.* 10. *num.* 57.

41. Hinc sequitur, esse admittendam communem sententiam, non ex fundamento illius, quia debile est; nam etiam collectæ, seu contributiones, propriè sunt personales, personas prospicientes. Balmaseda *de collect. quæst.* 67. *num.* 7. quamobrem nomen illud non dicit necessariam contributionem respectu habito ad facultates, sed tantùm per capita: Ergo fundamentum communis sententiæ debile est. Stabilitur tamen sententia illa, quia collecta, seu contributio ad reficiendas, seu reparandas Ecclesias, est patrimonialis, ut dictum est *numero antecedenti*: Ergo non per capita est distribuenda, sed secundùm facultates. Quod sit patrimonialis probatur, quia ista collecta respicit immediatè bonum publicum Religionis, *l.* 1. §. *Hujus studii, ff. de just. l. Quæ religiosis* 43. *ff. de relig. & sumpt. funer.* Ergo est patrimonialis, cæteræ enim respicientes immediatè personas, sunt personales, ut in salario Medici, & Prætoris, quorum contributio fit per capita, ex eo quod immediate bonum illud respiciat personas, licèt mediatè publicum, ad quorum salarium omnes per capita collectantur, nisi inopes fuerint. Valle *lib.* 2. *cons.* 87. *num.* 28. Mena *lib.* 1. *var. quæst.* 8. §. 1. *num.* 52. Denique id est conforme Sacris Canonibus æquitate, & sanctitate maxima omnia decernentibus, ne ad reædificationem, seu reparationem Ecclesiarum collectæ fiant, nisi secundùm facultates, qui est optimus modus contribuendi, de Lugo *de just. disput.* 36. *sect.* 2. *num.* 23. & dicemus nos *lib.* 7. *cap.* 9. Ergo in præsenti semper est facienda distributio, seu collecta ista secundùm facultates, non per capita.

42 Ex his resolvenda alia difficultas, an forenses possint obligari ad hanc contributionem pro refectione aut reparatione Ecclesiarum? Et affirmandum videtur; nam licèt aliqui Doctorum asserant, forenses non teneri solvere gabellas, seu collectas impositas ad ædificationem, seu reparationem ædificiorum publicorum, Tabiena, Armilla, Cajetanus, & alii apud Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 45. *num.* 6. Attamen probabilissima sententia est contraria; nam forenses licèt tantùm negotiandi causâ accedant, eisdem tamen commoditatibus utuntur; quamobrem etiam ad tributum debent convenire, ut latè probat Sanchez *dict. dub.* 45. *num.* 7. de Lugo *de just. disput.* 36. *sect.* 2. *num.* 28. Ergo dicendum est esse collectandos ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ.

43. Sed tamen plures contrarium tenent, quia contributio, seu collecta ista est personalis, habito respectu ad bona habita in loco, seu territorio illo. Ergo cùm forenses non habeant ibidem aliqua bona, nequeunt ad id collectari. Cæterùm licèt forenses Catholici sint, & Ecclesiâ utantur ad recipienda Sacramenta, & divina audienda, per accidens est. Ergo ad hanc collectam non tenentur. Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.* 11. *per tot.* Tondutus *dict. cap.* 38. *per tot.* Balmaseda *d. quæst.* 56. *num.* 10.

44. Verùm difficultas ista duobus modis est concipienda. Primò quando forensis habuerit aliqua bona in territorio illo, ubi Ecclesia reficitur, seu reparatur, & alibi habet domicilium. Secundò quando forensis tantùm in civitate, aut oppido adesset ad negotia. Quoad primum duæ sunt sententiæ. Prima asserit habentem bona in territorio illo, ubi Ecclesia ædificatur, seu reparatur, etiamsi alibi habuerit domicilium, teneri ad hanc collectam, seu contributionem; nam contributio ista est onus reale bonorum: quare licèt alibi habitet, tenebitur ad illam. Et confirmatur, nam bona quælibet alicujus territorii sunt tacitè obligata, & hypothecata pro omnibus necessitatibus publicis illius, *l.* 1. & 2. *C. quibus in caus. pign. tacit. contrah.* ubi Baldus, Albericus *in l. Idem Julianus*, §. *Hæres, ff. de legat.* 1. *l. Rescripto* 6. §. *fin. ff. de mun. & honorib.* Sed hæc necessitas est publica: Ergo licèt dominus alibi habitet, tenebitur ratione bonorum ad illam contribuere. Rursus probatur doctrinâ Abbatis *in cap. Non minùs* 4. *de Immunit. Eccles. n.* 38. Alexandri *lib.* 2. *cons.* 70. & Cornei *lib.* 4. *cons.* 209. asserentium forenses habentes bona in aliqua urbe, seu territorio, teneri ad collectas pro reparatione murorum, viarum, & pontium: Ergo multò magis pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiarum. Fulvius Pacianus *cons.* 7. *num.* 99. Phœbus *decis. Lusit.* 34. Cevallos 2. *p. quæst.* 99. *num.* 8. Barbosa 3. *p. allegat.* 64. *num.* 10. Uturigoyti *d. cap.* 13. *num.* 72.

45. Secunda sententia tenet contrarium, quia hæc obligatio est patrimonialis respiciens principaliter personas, quæ si alibi domicilium habuerint, ad nihil tenebuntur; bona enim in hac specie ad nihil deserviunt, nisi ut persona principaliter obligata ad modum facultatum contribuat. Ergo si alibi domicilium habuerit, licèt bona adsint in territorio forensi, ad nihil tenebitur. Prætereà licèt hæc collecta fuerit realis, ut aliquibus placuit, & dixit Cancerius 2. *p. cap.* 6. *n.* 198. id tamen non est intelligendum propriè, sed quatenus contributio debet fieri secundùm facultates cujuscunque; est enim propriè patrimonialis: Ergo si persona alibi habuerit domicilium, licèt in territorio habeat bona, ad nihil tenebitur. Cochlius *de contribut. cap.* 10. *num.* 57. Costa *remedio* 304. *num.* 7. Pekius *de repar. Eccl. siis, cap.* 11. *num.* 4. Thesaurus *decis.* 149. Tondutus *d. cap.* 38. *à num.* 4. Balmaseda *d. quæst.* 56. *n.* 14.

46. Hoc dubium duobus modis est concipiendum, & examinandum. Primò de jure communi. Secundò de jure nostro Regio. De jure communi tota difficultas versatur, quatenus multi Doctores asserunt hanc collectam, seu contributionem esse purè realem: alii patrimonialem, seu mixtam. Asseverantes esse realem, consequenter affirmant forensem habentem bona in territorio illo, teneri ad hanc collectam pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ, quia onera realia debentur ubi adsunt bona, ut de censualibus tenent Parladorius *lib.* 1. *quot. cap.* 3. § 8. *num.* 24. Cenedus *de censib. quæst.* 1. *à num.* 25. Avendañus *respons.* 23. *num.* 2. Bobadilla *in polit. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 24. Ergo ratione bonorum forensis tenebitur contribuere ad hanc collectam.

47. Sed non rectè loquuntur Doctores isti, quia hæc contributio realis non est, nec aliquo modo onus reale; quia ex duobus capitibus fit onus reale, nempe quando res ipsa commodum reportat ex collecta. Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 21. *à num.* 90. aut quando ex pacto est pensio, seu tributum in re ipsa impositum. Ast ex nullo capite istorum collecta debetur ad reficiendam, seu reparandam Ecclesiam. Ergo nullo modo collecta ista est realis. Quod verò non sit certa pensio in re ipsa imposita, patet; quia est collecta incerta imponenda solùm quando fuerit necessaria ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ: tum incerta est respectu quantitatis. Ergo non est certa affixa ipsis bonis. Quod verò nullum commodum reportet bonis existentibus in territorio ædificatio, seu refectio ista, etiam patet, quia tantùm est ad bonum animarum: Ergo minimè collecta ista est onus reale. Quamobrem quoties forenses ad tributum vocantur, prospiciendum commodum bonorum, veluti ne per alluvionem deteriorentur, vel ut muri reficiantur, ne urbe ab hostibus occupata, bona illa deprædentur, quo casu collectantur. Avendañus *de exequend. mand.* 2. *p. cap.* 14. *num.* 20. Ant. Rubeus *cons.* 9. Thesaurus *decis.* 257. *n.* 6. Ergo in præsenti non sunt collectandi.

48. Hinc admittendi sunt Doctores asserentes collectam istam esse patrimonialem,& imponendam personis, habito respectu ad facultates; nam ut probatum est, est incerta, nec commodum reportat bonis. Pekius *d. cap.12. num.4. vers. Ideò.*

49. Et consequenter dicendum, esse admittendam secundam sententiam negantem, forenses habentes bona in territorio, debere contribuere ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ. Tum alia ratione, nam forenses alibi habentes domicilium, non sunt subditi illius loci ubi imponitur collecta: Sed collecta non potest comprehendere exemptos à jurisdictione. Decius *consil.358.* Boëtius *cons. 260. num.11.* Solorzanus *de jur. Indiar. tom.2. lib.1. cap.19. num.78.* & dicemus latè *lib.7. cap.9.* Ergo forenses, etiamsi bona habeant in territorio, nequeunt collectari ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ. Tondutus *dict. cap.38. num.3.*

50. Limitatur tamen hæc sententia aliquibus modis. Primò, si ad hanc collectam adsit privilegium Principis, ut bona collectentur pro tributis personalibus, aut patrimonialibus. Tum si adsit statutum conditum ab Urbe non recognoscente Superiorem, vel si recognoscat, corroboratum sit plurimo temporis cursu, supponente privilegium; aut quando adesset similis consuetudo rectè præscripta Pekius *d. cap.12. à n.5.* Tondutus *tom.1. cap.39. num.6. & cap.38. num.3.* Eminentissimus de Luca *tom.2. de Regalibus, discurs. 63.* Balmaseda *de collect. quæst.62. num.4.* Similiter limitatur si forensis habuerit etiam domicilium in territorio ubi Ecclesia ædificatur, seu reparatur, & ibi pro majori parte anni habitaverit; quia tunc ex eo quod ibidem Sacramenta recipiat, & audiat divina, simul cum domicilio, tenetur contribuere pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ. Moneta *de decim. cap.7. q.1. num.2.* Narbona *in l.20. tit.1. lib.4. Recopilat. gloss.2. num.11.* & in terminis Cenedo *decis.91. num.9.* Barbosa *dict. allegat.64. num.10.* Tondutus *dict. cap.38. num.5.* Urrutigoyti *dict. cap.13. num.75.* Balmaseda *d. quæst.56. num. 17.*

51. De jure Regio magis est dubium ex decisione textus *in l.5. tit.9. lib.7. Recopilat.* ubi decisum, tributa personalia, realia, vel mixta esse solvenda in loco ubi sita sunt bona, licet dominus alibi habuerit domicilium: quod admittit Azevedus *ibidem, num. fin.* nec dissentit Avendañus *respons.16.* Ergo in Castella, ubi lex ista viget,ad contributionem tenebitur forensis,licèt alibi habeat domicilium, pro ratione bonorum,ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ.

52. Sed tamen de jure Regio causa ista decidenda est, ut de jure communi; & dicendum, forensem istum non teneri venire ad tributum ratione bonorum, pro Ecclesia ædificanda, seu reparanda, *l. Rescripto 6. §. fin. l. Munerum 18. §. Patrimonio, ff. de mun. & honorib. l. Cùm nec 4. C. de Incolis, lib.10.* multis relatis Flores de Mena *dict. lib.1. quæst.21. num.90.* & est ratio, quia lex illa statuta est illo tempore ex causa singulari, nempe quia plurimi incolæ ob gravitatem vectigalium, faciliter oppida ubi degebant, deserebant, & alibi se conferentes facilè à tributis se liberabant: quamobrem ut tanto damno occurreretur, ex quo plures populi depopulabantur, ideircò statutum est, ut omnia tributa realia, personalia, vel mixta, ubi adessent bona, persolverentur, ne hac arrepta occasione, domicilia mutarentur. Hæc enim causa non est in ædificatione, seu reparatione Ecclesiarum, quia rara est contributio, & nec ratione illius mutantur domicilia, quare non est casus comprehensus in illa lege. Rursus licèt illa lex vigeret pro illa urgenti necessitate, jam in desuetudinem abiit, nec in his regnis practicatur, nisi tantùm in oneribus realibus. Mena *d. quæst. 21. n.102.* Balmaseda *de collect. quæst.62. num.6.* Ergo in præsenti non est tenenda. Denique Azevedus, & Avendañus tantùm ad litteram illius legis loquuntur, non tamen dicunt, an sit in usu, necne: quare eorum doctrina parum urget ad præsentis casus decisionem; sed tenendum ut de jure communi decisum est. Balmaseda *dict. quæst.62. num. 5.* Solorzano *tom. 2. lib.1. cap.19. num. 78.*

53. Ex his fundamenta prioris sententiæ apposita *num.44.* dilabuntur; nam ut probatum est, onus istud est patrimoniale. Cæterùm doctrina Abbatis, & aliorum asserentium teneri forensem pro bonis habitis in territorio contribuere ad reparationem murorum, pontium, seu viarum, absolutè sumpta admittenda non est, nisi bona illa recipiant commodum ex reparatione, ut benè explicat Mena *dict. quæst.21. n.97. & 98.* quod cùm non sit in refectione, seu constructione Ecclesiæ, sed tantùm in bonum spirituale vicinorum, inde est ut ratione bonorum non teneantur contribuere forenses.

54. Tandem superest aliud membrum distinctionis, scilicet quando forensis in territorio Ecclesiæ adest præsens, & ibidem negotiationis causâ invenitur, non tamen habet aliqua bona, an teneatur ad hanc contributionem. In hac difficultate forenses duobus modis sunt concipiendi, vel sunt peregrini, vel alii qui per transennam ad territorium adveniunt: aut sunt qui ibidem morantur peregrinationis, aut studii causâ. Primi enim peregrini, & transeuntes, ad hanc gabellam, seu collectam contribuere non debent, quia ipsi nullo modo subsunt legibus, statutis, aut decretis ipsius loci, ut in probabiliori sententia tenent Sanchez *de matrim. lib.3. disput.18. à num.6.* Suarez *de legibus lib.3. cap.32. num.3.* Henriquez *lib.7. de Indulg. cap.13. num.8.* Villalobos *in Summa, 1. p. tract.2. difficult.34. num. 1.* quamobrem ex defectu potestatis nequit eis gabella imponi, seu collecta, etiam ad ædificandam, seu reparandam Ecclesiam. Rursus, nam licet forenses Catholici sint, & commodum Ecclesiæ percipiant, cùm tamen id sit per transitum, commodum illud per accidens est, & non venit in considerationem, ut ad collectam adstringantur. Excipio tamen si contributio est imposita in aliquibus rebus, veluti comestibilibus, vel in aliis ab eis vendendis, vel emendis; tunc enim cùm inseparabilis sit collecta, & imposita ipsis contractibus, peregrini, & forenses transeuntes ad illam obligantur. Baldus *in l.1. Cod. de contrah. empt. num.3. & 4.* Sanchez *dict. disput.18. num.12.* Ergo etiam ad hanc collectam ad ædificandam, seu construendam Ecclesiam.

55. Si tamen forenses in loco illo morentur ad negotiationem, studium, vel ad alteram causam, majus est dubium; nam plurimi Doctores, quos refert & sequitur Mena *dict. lib.1. quæst.21. num.93.* asserunt, forensem morantem in illo loco per longum tempus, dummodo habuerit animum recedendi, ad collectam non teneri; nam ex eo quod non habeat animum permanendi, vicinus & domiciliatus non est, & nequit collectari. Amaya *in l. Cives 7. Cod. de incolis, lib.10. num.104.* Otero *de Pascuis, cap.4. num.11.* Ergo nec poterunt collectari ad Ecclesiæ ædificationem, seu reparationem.

56. Sed in præsenti contrarium mihi videtur. Idque duobus modis evenire videtur, vel quando statutum, vel consuetudo immemorialis est illius oppidi, ut forenses collectentur sicut alii incolæ,quod fieri valet ob aliquas rationes, quas recenset Lugo *de justitia, disput.26. sect.2. num.28.* Vasquez *in opuscul. de restit. cap.6. §.1. dub.2. num.32.* Oliva *de just. disput.669. n.3.* Mena *d. quæst.21. n.106.* quo quidem casu sicut forenses ad alia tributa tenentur, similiter ad collectam pro construenda, vel reparanda Ecclesia. Si verò statutum aut consuetudo ista non sit, sed ex jure communi

proceda

procedatur, adhuc morantes in oppido, licèt Forenses sint, poterunt collectari pro ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ; nam ut docet Sanchez *cons. lib.2. cap.4. dub.45. num.7.* quoties exteri percipiunt commodum ex re illa civitatis, ad quam confluunt, tenentur ad collectas ratione illius rei impositas. Mena *dict. quæst.21. n.98.* Cùm ergo forenses in oppido commorantes commodum ex Ecclesia illius loci percipiant, quatenus ibidem recipiunt Sacramenta, audiunt Divina, & sepeliuntur, inde est ut sicut cæteri incolæ debeant collectari. Cæterùm collecta ista est personalis formaliter, licèt secundùm quid sit realis. Tondutus *dict. cap.38. num.4.* Sed personæ forensium percipiunt ex Ecclesia spirituale commodum. Ergo possunt collectari. Præterea similes forenses quodammodo incolæ, seu domiciliarii censentur, & subsunt legibus illius loci, & ibidem forum sortiuntur. Sanchez *lib.3. disp.18. num.9.* Ergo quando commodum recipiunt ex Ecclesia, debent contribuere ad ædificationem, seu reparationem illius. Denique doctrina asserens forenses non teneri ad collectas, intelligenda est quando tantùm imponuntur incolis pro eorum tantùm utilitate, non verò quando commodum percipiunt Forenses. Ergo debent sentire damnum contributionis, ex regula *Secundùm 10. ff. de regul. jur. l. Plancus 49. ff. ad l. Falcid.* Gratian. *tom.5. discept.916. num.35.* Tusebus *liter. V, conclus. 374.*

57. Illud verò (antequem hinc abeamus) erit observandum, quod si civitas, vel oppidum habuerit bona communia, & propria unde Ecclesia ædificetur, aut reparetur, non esse deveniendum ad collectam vicinorum, vel incolarum; nam licèt Ecclesia prospiciat bonum spirituale personarum ibidem commorantium, attamen cùm in rebus sacris existat jus publicum, *l.1. §. hujus studii, ff. de justitia*, quatenus totius communitatis incolumitas à conservanda Religione pendeat, prout etiam Ethnici animadverterunt, de quo exempla dat Valerius *lib.1. tit. de conservat. Relig.* idque conforme sit placitum omnium Catholicorum, Carolus Scribanius *polit. Christ. 1. part. cap.19.* Menochius *institut. polit. lib.2. cap.5.* Petrus Barbosa *in polit. tract.1. discurs.12. fol. mihi 139.* Ribadeneira *en el Principe Christiano, cap.1.* Marquez *in suo gubernat. lib.2. cap.1.* ideo quoties adsunt bona publica, ex eis est reparanda, seu ædificanda Ecclesia, nec deveniendum ad collectas. Præterea illud est agnitum principium, quod quoties necessitati publicæ potest occurri ex bonis publicis, non est deveniendum ad contributionem, *l.11. tit.13. lib.1. recopilat.* ibi: *A fallecimiento de proprios de concejo:* & dicemus latè *lib.7. cap.9.* Ergo in præsentia si adsint bona publica, non est deveniendum ad distributionem. Gutierrez *allegat.10. num.6.* Avendañus *de exequend. 2. part. cap.10. num.29.* quidquid non benè resistant Cevallos *de la fuerça, 2. part. quæst.99. num.7.* Salgado *dict. 3. part. cap.5. n.12.*

58. Si verò ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ, nec per bona publica, nec per collectam fieri valeat, ad providentiam Episcopi pertinet modum quærere. Quapropter poterit fieri statutum, ut fructus vacantes beneficiorum applicentur Fabricæ Ecclesiæ ædificandæ, seu reparandæ, idque causam esse sufficientem probant Tuschus *verbo Fabrica, conclus.3. num.5. & 6.* Belletus *disquisit. clerical. tit. de clerico debit. §.13. num.12.* Barbosa *dict. allegat.64. num.4. in fin.*

59. Est tamen dubium, an ad refectionem, seu ædificationem Ecclesiæ pauperis possit Episcopus aliarum Ecclesiarum fructus applicare? Prima sententia negat id fieri posse absque licentia Papæ, quia ista est propria alienatio rerum Ecclesiæ, quæ nequit fieri absque consensu Apostolico, *Extravagant.1. de rebus Ecclesiæ.* Riccius *in Praxi for. decis.24. & 25.* & in terminis applicationis fructus unius alteri Ecclesiæ, tenent Gratianus *discept. for. cap.5. num.9. 10. & 17.* & *cap.674. n.4.* Bossius *tom.3. var. tract.18. §.1. num.168.* Riccius *in praxi, 1. part. resolut.44.* Ergo minimè poterit Episcopus ex fructibus unius Ecclesiæ alteri applicare, etiam pauperi, absque assensu Apostolico. Præterea alienatio rerum Ecclesiæ nequit fieri absque utilitate ipsius, aliàs si propter aliarum commodum id concederetur, faciliter bonis propriis exspoliaretur. Cavall. *1. part. decis.45. num.54.* Rota apud Seraphinum *decis.29.* Cophinus *decis.37.* Bossius *dict. tract.18. §.2. à n.101.* Ergo Episcopus propria authoritate absque Pontificis licentia nequit fructus alteri Ecclesiæ applicare, etiam ex causa ædificationis, seu reparationis. Tandem, nam quæ donata, & concessa sunt Ecclesiis determinatis, nequit Episcopus aliis Ecclesiis concedere, id enim esset commutare dantium voluntates, quod nequit fieri ab Episcopo, *cap.1. 12. q.1. Clement. Quia contingit 2. de relig. domib.* Tridentinum *sess.25. de reformat. cap.8.* Ergo nec applicare fructus alicujus Ecclesiæ, etiam superfluos, alteri pauperi ad ejus ædificium, seu reparationem. Navarrus *cons.2. alias 15. de reb. Ecclesiæ*, Barbosa *3. part. allegat.64. num.17.*

60. Secunda sententia affirmat; nam ut docent communiter DD. ad providentiam Episcopi pertinet ædificatio, seu reparatio Ecclesiarum, modosque quærere, ut id fiat, quando nec ex fructibus, nec ex bonis communibus, nec vicinorum fieri valet. Ergo quando aliqua Ecclesia pervenit ad summam egestatem, poterit ex fructibus superfluis alterius Ecclesiæ huic provideri, ad illius ædificationem, seu reparationem. Tum licèt Episcopus non possit propria authoritate fructus unius Ecclesiæ alteri applicare, id tamen non admittitur quando adest justa causa, *cap. Præcipimus, §. Sicut duo, 16. quæst.1.* Glossa *in cap. constitutus, de Relig. domib. & in cap.1. de reb. Ecclesiæ.* Ast in specie est justissima causa construendæ, seu reparandæ Ecclesiæ pauperis, carente fructibus, & Parochianis divitibus: Ergo rectè Episcopus poterit facere hanc applicationem. Burgensis *in cap. Quæ in Ecclesiarum, de constit. num.272.* Genuensis *in Manual. Past. cap.30. n.8.* Layman *in Sum. lib.4. tract.2. cap.13. num.16.* Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathed. cap.13. n.58.* Torrecilla *exam. de Obisp. tract.3. quæst. unic. sect.1. quæst.3. n.20. & 21.*

61. In hoc dubio attentè est considerandus casus, in quo difficultas versatur, quia aliquæ Ecclesiæ possunt esse divites, verùm non ita ut aliqui fructus superfluant; quia omnes illæ divitiæ sunt illis necessariæ ad expensas suas, & divinum cultum: quare dubium versabitur, quando ita sunt divites, ut quamplures fructus superfluos habeant: in quo quidem casu dicendum, duobus modis posse Episcopum illa superflua tollere ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ pauperis, dismembrando, seu applicando fructus illos perpetuò ad alteram pauperem Ecclesiam indigentem ædificatione, seu reparatione: in quo quidem casu rectè procedit prima sententia, quia ad hanc dismembrationem, & perpetuam applicationem requiritur assensus Apostolicus. Bossius *dict. §.3. num.286. in fine*, quod procedit absque dubio ubi Extravagantes, & aliæ Constitutiones de his alienationibus loquentes admissæ sunt.

62. Altero etiam modo fieri valet applicatio ista ab Episcopo, tantùm præcipiendo redditus, & fructus perceptos, & expositos ad consumptionem, applicari pro unica vice ad ædificationem, seu reparationem alterius pauperis Ecclesiæ: & in isto casu rectè Episcopus propria auctoritate procedit; nam licèt bona Ecclesiæ non possint alienari absque solemnitatibus, ut notum est, id intelligendum tamen quando res immobiles sunt, vel mobilia pretiosa, quæ servari possunt, *Extravag. Ambitiosæ, de reb. Ecclesiæ.* Barbosa *dict. 3. part. allegat.95. num.59.* Molina *de just. tom.2. disput.465.* Bonacina *de alienat.*

alienat. rer. Ecclesiæ, 2. part. quæst. unica, Bossius latissimè *dict. tract.* 18. §. 7. *n.* 371. Delbene *de Immunit.* 1. *part. cap.* 17. *dub.* 2. *sect.* 1. *per tot.* non verò quando sunt mobilia, & exposita ad earum alienationem, prout in casu de quo loquimur: quamobrem ex licentia, seu decreto Episcopi fructus, seu redditus superflui rectè poterunt applicari alteri pauperi Ecclesiæ, ad illam ædificandam, seu reparandam. Rursus licèt esset alienatio ista prohibita, in Hispania tamen ubi non sunt receptæ similes Extravagantes, & Decreta, sed bona Ecclesiæ alienantur de licentia Episcopi, & causâ subsistente, ut de jure communi; *cap. Sine exceptione* 12. *quæst.* 2. Bossius *dict. tract.* 18. §. 5. *num.* 195. debet admitti talis applicatio, si quidem fit authoritate Episcopi, & justissimâ causâ subsistente.

63. Tandem ex alio capite sententia ista comprobatur; nam ut *lib.* 8. dicemus, Ecclesia tenetur ex superfluis eleemosynam facere: quamobrem Episcopus poterit fructus illos superfluos Ecclesiæ pauperi ad ejus ædificium, seu reparationem applicare per modum eleemosynæ, ad quam tenebatur ipsa Ecclesia. Ergo rectè sustinenda est talis applicatio.

64. Hinc enim in similibus necessitatibus poterit Episcopus designare personas aliquas honestas ad petendas eleemosynas per civitatem, vel oppidum, ubi Ecclesia est ædificanda, seu reparanda, & per vicos circumvicinos. Gutierrez *dict. allegat.* 10. *num.* 8. Salgado *de Regia protect.* 3. *part. cap.* 5. *num.* 21. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 125. cui addidit Salgado *n.* 22. posse etiam Episcopum ex bonis Beneficiatorum defunctorum aliquid detrahere ad ædificationem, seu refectionem Ecclesiæ, quando plures redditus, seu fructus in vita ex tali Ecclesia percêperunt: quod in reparatione Eremitoriorum scripsit Gutierrez *dict. allegat.* 10 *n.* 7. quorum doctrinam admittendam censeo, quando damnum refectionis, seu ædificationis in vita Beneficiati fuerit causatum, ad quod ipse tenebatur contribuere simul cum aliis participibus, ut tenet Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.* 18. Salgado *dict. cap.* 5. *n.* 25. quod extendendum ad pensionarios. Pekius *eod. tract. c.* 21. Barbosa *ad Concilium, dict. sess.* 21. *cap.* 7. *num.* 12. & *allegat.* 64. *num.* 18. Aliàs si ex nulla providentia Episcopi possit Ecclesia reparari, demolienda est; non ita tamen, ut ad profanos usus redeat, sed erigenda Crux, & ibi relinquenda, translatâ ad matricem, seu viciniorem Ecclesiâ dirutâ, ut decrevit Concilium *d. cap.* 7. Sperellus *decis.* 68. *n.* 14. Barbosa dans plures *in dict. cap.* 7. *n.* 11. & *allegat.* 64. *num. fin.*

65. Hucusque dicta intelligenda sunt de inferioribus Ecclesiis. De Cathedralibus verò illud est expeditum, ut ad refectionem, seu ædificationem earum, priùs bona Fabricæ sint obligata, *cap.* 1. *de Ecclesiis ædificandis*, ubi Doctores, Fuscus *de visit. lib.* 1. *cap.* 10. *num.* 15. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 15. quibus non sufficientibus, Episcopus quartam partem fructuum contribuere tenetur, tam de præteritis, quàm de futuris, Beroius *cons.* 3. *à num.* 6. Rota apud Farinac. *decis.* 627. *num.* 3. *part.* 1. Azorius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 11. *num.* 78. Barbosa 3. *p. allegat.* 64. *n.* 5.

66. Verùm est dubium, an Episcopus præter hanc quartam, si non sufficiat, ampliùs contribuere debeat simul cum Canonicis. Prima sententia negat, *ex cap. Decernimus, cap. Quatuor* 27. 12. *quæst.* 2. ubi dicitur, ad Fabricam Ecclesiæ quartam partem fructuum Episcopatus pertinere, Episcopumque illam præstando totam suam obligationem adimplere: Ergo non tenebitur contribuere. Cæterùm si Episcopus ampliùs teneretur contribuere, & omnes fructus teneretur impendere, miserâ sibi relictâ congruâ, in grave præjudicium suæ dignitatis ex paupertate facilè despiceretur, & Canonici integrè suas portiones perciperent, quando similiter sunt obligati ad refectionem, seu reparationem Ecclesiæ. Gigas *cons.* 117. Cenedo *ad Decretal. collect.* 553. *num.* 1. & 2. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 155. Michaël Thenoch. *de visitat. Eccles. lib.* 2. *num.* 6. Ergo minimè asserendum, ampliùs ultra quartam teneri contribuere. Beroius *d. cons.* 3. *num.* 6. Barbatia *cons.* 26. *sub num.* 4. Surdus *cons.* 62. *num.* 23. Belletus *dict. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *num.* 16. Lotterius *dict. quæst.* 11. *num.* 78. Barbosa *dict. allegat.* 64. *num.* 5.

67. Secunda sententia affirmat, reservatâ congruâ, omnes alios fructus ultra quartam teneri Episcopum contribuere, & si non sufficiant, Canonici vocandi sunt ad tributum. Ratio est, nam illa pars quarta, quæ ex fructibus Episcopi reservatur Fabricæ, est propria illius, *cap. Decernimus* 10. 10. *quæst.* 3. *cap. Quatuor* 27. 12. *quæst.* 2. & concessa Episcopis, ut si reparatio Ecclesiæ, aut ædificatio eâ non indigeat, ad alios pios usus illam impendant, *cap. Unio* 3. 10. *quæst.* 3. *cap. Vobis* 13. 12. *quæst.* 2. quamobrem in hac contributione Episcopus ultra quartam tenetur contribuere omnes alios fructus, exceptâ congruâ: quibus non sufficientibus, ad Canonicorum tributum est deveniendum, Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap.* 13. *à n.* 17.

68. In hoc dubio magnopere prospiciendum, quomodo fructus Ecclesiæ Cathedralis dividantur inter Episcopum, Fabricam, & Canonicos. Si enim Fabrica habeat fructus separatos, & sigillatim administrentur, ita ut Episcopus nihil de eis percipiat, ex illis facienda est reparatio, seu ædificatio, ut jam dictum est. Molina *de Iust. tract.* 2. *disput.* 144. *vers. Quoad Fabricam.* Ast si Episcopus aliquam partem fructuum pertinentium ad Fabricam perceperit, veluti tertiam, aut quartam partem, ut in dictis juribus, *in cap. Unio*, & *cap. Vobis*, tunc illa pars præstanda est ab Episcopo, non ut contributio ipsius Episcopi, sed ut restitutio necessariò ab ipso facienda; quia advenit casus ædificationis, seu reparationis Ecclesiæ, ad quam pars illa erat destinata, ut benè considerat Urrutigoyti *d. cap.* 13. *n.* 20. & 23.

69. Erit ergo dubium, quando jam ista pars est Ecclesiæ restituta, vel quando Episcopus nihil de his fructibus perceperit, an omnes Episcopi teneantur contribuere, exceptâ congruâ, antequam Canonici vocentur ad contributionem? Affirmavit Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *à num.* 18. Verùm in re assero, tam Episcopum, quàm Canonicos pro rata contribuere debere: ducor, nam omnes fructus Ecclesiæ Cathedralis æqualiter sunt obligati ad ædificationem, seu reparationem illius: nec obligatio Episcopi est prior, quàm obligatio Canonicorum, cùm æqualiter pro rata portionum fructus percipiant. Ergo omnes Canonici simul cum Episcopo pro rata simul contribuere tenentur.

70. Sed dices: Inter Episcopum, & Ecclesiam adest matrimonium spirituale, & est sponsus illius, *cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Episcopi, cap. Magna* 6. *de vot.* Maritus verò ex propria obligatione tenetur alere, & conservare uxorem potiùs quàm alter quilibet, ut diximus *lib* 4. *cap.* 9. *à num.* 80. Ergo Episcopus tenetur ex propriis fructibus priùs reædificare, aut reparare Ecclesiam, quàm Canonici. Sed respondemus hanc obligationem non provenire à matrimonio spirituali Episcopi cum Ecclesia; id enim solùm consideratur ne illam deserat, & ad aliam se transferat absque justa causa, seu dispensatione; ad similitudinem matrimonii carnalis, in sensu morali, ut explicat Barbosa *in d. cap. Inter corporalia, num.* 4. At verò ad reparationem, seu ædificationem obligatio provenit ex fructibus obligatis ad illius conservationem. Salgado *dict.* 3. *p. cap.* 5. *num.* 8. Ergo cùm omnes, tam Episcopus, quàm Canonici, illos percipiant, omnes æqualiter pro rata ad contributionem tenentur.

71. Cæterùm probatur, nam onus ædificandi, seu reparandi Ecclesiam, est ipsorum fructuum, non habito respectu ad personas, sed ad fructus, quatenus est onus reale ipsorum ex speciali destinatione, *cap. Unio* 3. 10. *quæst.* 3. ubi Glossa, Ripa *respons.* 14. *tit. de legibus*, Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.* 14. *num.* 1. & 2. Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 10. Cùm ergo in specie Canonici simul cum Episcopo percipiant portiones fructuum, inde est ut simul cum fructibus transeat æqualis obligatio reficiendi, & ædificandi Ecclesiam: Ergo Canonici simul cum Episcopo ad hanc reparationem, vel ædificationem tenentur pro rata portionum.

72. Et confirmatur, nam onus istud reale sequitur ipsos fructus, licèt ad alios transeant, & ad successores. Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.* 19. Verall. *decis.* 208. Boërius *decis.* 264. *num.* 14. Paponius *arrest. lib.* 1. *tit.* 1. §. 14. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 28. quare rata ista inest in ipsis fructibus in eodem tempore simul cum Episcopo: Ergo omnes Canonici simul cum Episcopo tenentur pro rata contribuere.

73. In defectu Canonicorum & Episcopi, quando non sunt sufficientes, alii Clerici, & Parochiani Ecclesiæ Cathedralis ad contributionem tenentur, ut fiat ædificatio, seu reparatio: possunt etiam absentium distributiones applicari, fructus beneficiorum vacantium, & alia juris remedia. Rota 2. *p. divers. decis.* 325. *num.* 2. Barbosa *d. allegat.* 64. *n.* 5. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 35.

74. In Cathedralibus Hispaniæ Reges nostri ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum Cathedralium non tenentur; quia non sunt propriè Patroni, sed protectores. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *q.* 11. *à num.* 64. Excipitur tamen in Cathedralibus Regni Granatensis, & Indiarum, ubi sunt veri Patroni. Solorzano *dict. cap.* 23. *num.* 14. & *in Polit. lib.* 4. *cap.* 23. Villaroël *Goviern. Ecclesiast.* 2. *part. quæst.* 20. *art.* 3. *per tot.* Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 68. Frasso *de Patronat. Ind.* 1. *p. cap.* 7. *à num.* 1. Quo quidem casu simul cum aliis contribuere tenentur, prout de aliis Patronis diximus: quod si facere tenuerint, jure patronatus privabuntur. Moneta *de commut. cap.* 11. *num.* 150 Marta *de jurisdict.* 2. *p. cap.* 48. *num.* 4. Urrutigoyti *cap.* 13. *num.* 70.

75. Hæc enim de jure communi debent procedere, nisi ad reparationem, seu ædificationem adsint aliquæ consuetudines jam præscriptæ, quæ in aliquibus provinciis adesse solent, ut contribuant Laici simul cum Clericis, vel ut Clerici contribuant ad presbyterium, Laici verò ad corpus Ecclesiæ; prout enim admissæ, & præscriptæ fuerint, ita sunt observandæ, ut aliæ piæ consuetudines, *cap. Consuluit* 2. *de observat. jejun. cap. Ad Apostolicam* 9. *de simonia*, ubi Doctores communiter, *cap.* 1. *de Ecclesiis ædificand.* Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.* 9. Belletus *Disquisit. Clerical. tit. de Cleric. debit.* §. 13. *num.* 1. qui idem asserit de consuetudine ornandi Capellam ex paramentis: tum habendi lampadem ardentem ante Sanctissimum. Surdus *cons.* 254. *num.* 9. Bellotus *dict.* §. 13. *num.* 8. Explicant Azorius *Inst. Moral.* 2. *part. lib.* 9. *cap.* 3. *quæst.* 10. Marta *de jurisdict.* 2. *p. cap.* 38. *num.* 9. Barbosa *dict. allegat.* 64. *num.* 5. Campanillus *in Divers. rub.* 12. *cap.* 13. *post princ.* Tondutus *tom.* 1. *cap.* 48. *num.* 3. Sperellus *decis.* 68. *à num.* 19. Salgado *d.* 3. *p. cap.* 5. *num.* 13. Diana 8. *p. tract.* 7. *resol.* 16. *vers. Quando.*

76. Hæ tamen consuetudines debent esse claræ, & non turbidæ; turbida enim nihil operatur. Rota apud Farinacium *in posthum.* 1. *p. decis.* 454 *a. fin.* Nec aliquo modo inducitur ex eo quod aliquando aliquis reficeret, aut repararet Ecclesiam, ad quod non tenebatur; quia est actus facultativus. Rota apud eundem, 1. *p. decis.* 545. *num.* 3. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *à n.* 10. Ast qui illam allegaverit, probare tenetur, aut per instrumenta, aut per testes videntes eam ad praxim adduci; poteritque etiam judex de ea se informare. Pekius *dict. cap.* 9. *à num.* 3. Sperellus *dict. decis.* 68. *à num.* 20.

77. Tandem in capite isto disquirendum superest, quis sit judex competens ad cognoscendum de causis ædificationis, aut reparationis Ecclesiæ, & ad cognoscendum, & cogendum personas ad contributionem. Qua in re Marta *de jurisdict.* 2. *p. cap.* 48. *n.* 15. asserit scriptum id non reperisse, ast variis factis considerationibus concludit, judicem competentem esse Episcopum, ex decisione Concilii *dict. sess.* 25. *de reformat. cap.* 7. ubi decisum est. Cevallos verò *de las fuerças*, 2. *p. quæst.* 99. *à num.* 12. carpit Martam dicentem scriptum non invenisse, cùm jam Guillelmus Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem, decis.* 2. *num.* 138. rem egisset. Verùm Cevallos attentè non perlegit Martam; loquitur enim tantùm quando in subsidium ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ ad contributionem veniunt Parochiani, quo quidem casu inquit, non invenisse scriptum, quisnam esset judex competens? Et resolvit esse Episcopum, ex Concilio *dict. cap.* 7. quod idem est dicendum in similibus ædificationibus, seu reparationibus Ecclesiarum, prout ibi disponitur: vel esse ejus Vicarium etiam judicem competentem cum speciali mandato, ut constat ex dicto Decreto. Pekius *de repar. Ecclesiis, cap.* 28. *per tot.* Surdus *cons.* 102. *num.* 41. Pereyra *de manu Regia*, 1. *p. cap.* 18. *num.* 8. Barbosa 3. *p. allegat.* 64. *num.* 8. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 11. *n.* 81.

78. Erit tamen dubium, an Judex secularis, maximè Princeps Supremus, & ejus Consilia, possint esse Judices competentes ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum, si per præventionem ad eos recurratur. Prima sententia negat, nam causa ista est Ecclesiarum, pertinens ad cultum, religionem, & administrationem Sacramentorum; res quippe spiritualis est, specialiter pertinens ad Judices Ecclesiasticos, *cap.* 2. *de judiciis*, cum vulgatis. Ergo nequeunt Princeps, & ejus Magistratus esse judices competentes in causis. Cæterùm ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ obligati sunt omnes fructus, & redditus illius, etiam decimæ, quorum judices competentes sunt Judices Ecclesiastici. Rota apud Seraphinum *decis.* 1047. *num.* 3. Gratianus *discept.* 238. *num.* 16. Cevallos *de cognit. per viam viol.* 2. *p. quæst.* 25. Barbosa *de univers. lib.* 3. *cap.* 26. §. 4. *num.* 1. D. Olea *de cess. tit.* 6. *quæst.* 3. *num.* 16. Suntque expressissima jura *in cap. Tua* 36. *de decim. Clement. Dispendiosam*, 2. *p. de Iudiciis, l.* 56. *tit.* 6. *p.* 1. quamobrem Judex secularis, etiamsi Princeps fuerit, aut ejus Magistratus, nequeunt aliquo modo cognoscere de causa reparationis, seu ædificationis Ecclesiæ. Denique, ut suprà dictum est, Episcopus, & alii Clerici sunt obligati ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, ratione fructuum. Adversùs quos est incapax judex Princeps, aut ejus Magistratus, *cap. Si diligenti* 12. *cap. Cùm contingat* 13. *cap. Significasti* 18. *de for. compet. cap. Cùm Episcopus* 7. *de offic. Ordinarii, l.* 58. & 59. *tit.* 6. *p.* 3. Cardoso *in praxi, verbo Jurisdictio, num.* 6. Valenzuela *cons.* 26. *num.* 17. Ergo nec Princeps secularis, nec ejus Magistratus queunt aliquo modo esse competentes ad cognoscendum de ædificatione, seu reparatione Ecclesiæ. Surdus *cons.* 301. *num.* 41. Lotterius *dict. lib.* 1. *quæst.* 11. *num.* 81. qui dicit contrarium non habere fundamentum. Marta *de jurisdict.* 2. *part. cap.* 48. *num.* 16. Valascus *consult.* 179. *num.* 28. Delbene *de Immunit.* 2. *part. cap.* 9. *dub.* 26. *num.* 6. Diana 3. *p. tract.* 1. *resolut.* 8. Urrutigoyti *dict. cap.* 13. *num.* 83.

79. Secunda sententia asserit, per præventionem esse judices competentes Principem secularem, &

ejus Magistratus: ducitur ex duobus Scripturæ locis, *lib.4. Reg. cap.12.* ubi Rex Joas disposuit circa reædificationem Templi, & quomodo pecuniæ ad id concessæ debebant conservari, & expendi. Idem dispositum est à Josia *lib.4. Reg. cap.12. Paralipomen. lib. 2. cap.14.* ubi ad longum historia ista refertur. Unde constat Reges habere potestatem, & jurisdictionem circa ædificationem, seu reparationem Ecclesiarum. Cæterùm probatur, nam hæc causa est pia. Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 65.* & diximus in principio hujus libri. Sed causa pia est mixti fori, & cognitio pertinet ad utrumque judicem, Ecclesiasticum, & Secularem, *l. Hæreditas 50. §. Si defuncto*, ubi Glossa, *ff. de petit. hæredit. l. Ossa 8. ff. de relig. & sumpt. fun.* Tiraquellus *de caus. piis, privileg.150.* ubi Riccius, & Thorus, & pluries diximus. Ergo Princeps, & ejus Magistratus sunt Judices competentes ad hanc causam, si præveniant. Præterea Princeps est protector Concilii Tridentini, unde ei provenit, ut possit præcipere ut exequatur, & ejus Decreta ab eo stabiliantur, & observentur, ut est decretum *in dict. cap.7.* & consequenter ut sit judex competens, & ejus Magistratus, ut de hac causa cognoscant. Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.28. num.2.* & de praxi Hispaniæ testatur Cevallos *de las fuerças, 2. p. quæst.99. à num.11.* tenent etiam Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem 2. num.138.* Avendañus *de exequend. mandat. 2. p. cap.3. num.7. vers. Idem judex*, Rebuffus *respons.135. per tot.* Carolus de Grassaliis *Reg. Franciæ lib.2. jur.6.* Bobadilla *in polit. lib.2. cap.18. num.135.* Salgado *3. p. de Reg. protect. cap.5. num.8.* Balmaseda *de collect. quæst.56. num.18.*

80. In hoc dubio animadvertendum, fundamenta hujus sententiæ debilia esse, & facilè responsum admittere. Et in primis factum Joas, & Josias nihil probat, duo enim interpretamenta ex littera recipiunt: nam Principes isti cùm viderent quàm maximâ incuriâ Sacerdotes incederent in reparatione Templi, & pecunias ad id destinatas ad alia diverterent, ne tantum damnum progrederetur, modum dedere, ut in gazophylacio Templi pecuniæ reponerentur, & postea numerati operarii solverentur. Ast verò curam à Sacerdotibus non extraxerunt, sed insimul cum eis reparatio Templi gerebatur. Unde non constat jurisdictionem & potestatem Sacerdotum Reges istos abstulisse, sed tantùm modum dedisse, ut pecuniæ oblatæ à Fidelibus in Templi reparationem erogarentur, consentibus ipsis Sacerdotibus, dum id convenientius fuisset. Aliud etiam responsum recipitur ex littera, nempe quia illa erat urgentissima necessitas, dum ipsi Supremi Sacerdores ignavi, & segnes de reparatione Templi non curabant, quamobrem ex negligentia Sacerdotum, & urgente gravissima necessitate, ubi non erat ad quos recursus daretur, & erat periculum in mora, potuerunt illi Sancti Reges sese intromittere in reparatione Templi, ita ut pecuniæ sequestrarentur, & recto regimine operariis traderentur, prout in isto casu hodie fuisset admittendum, si cum iis circumstantiis occurreret, ut tenet Urrutigoyti *dict. cap.13. à num. 88.*

81. Verùm si hæ interpretamenta tibi non placent, sume aliud convincens, nempe in lege veteri Sacerdotes, & Levitas jurisdictioni regali subditos fuisse, quin potiùs quoad Regum jurisdictionem parum, aut nihil differebant à laicis, ut hæc testimonia explicat Abulensis *lib.4. Reg. cap.12. 2. p. artic.1.* Unde illatio non est facienda ad legem Gratiæ, ubi Sacerdotes, & Ecclesiastica negotia penitùs sunt exempta à jurisdictione Principum secularium, ut tenet Villaroël *Govier. Ecclesiast. 2. p. quæst.20. art.3. à n.54.*

82. Sed dices, licèt ex his testimoniis non probetur, Supremos Principes habere jurisdictionem ad reficiendas, vel reparandas Ecclesias, de Jure tamen Canonico similis potestas est eis concessa, ut decrevit Marcellus Pontifex *in cap. ult. dist.96.* ibi: *Boni Principis est, ac Religiosi Ecclesias contritas, ac conscissas restaurare, cap. Sicut excellentiam 48. ad fin. 23. q.4. l. Si in aliam 7. §. Ædes sacras, ff. de offic. Proconsulis.* Ex quibus juribus Pekius *cap.18.* desumit, Principem, & seculares Judices habere jurisdictionem ad sarta tecta Ecclesiarum servanda. Sed Urrutigoyti *dict. cap.13. num.90.* scripsit tantùm jura illa esse intelligenda, scilicet quando adesset negligentia Sacerdotum, & necessitas ædificandi, seu reficiendi urgeret. Ast literaliter intelligi possunt, nempe boni Principis esse suis sumptibus Ecclesias restaurare, & magnam ipsius excellentiam hoc pium opus valde decere, ut latè diximus *in hoc lib. cap.1.* Villaroël *dict. art.3. à num.17.* Urrutigoyti *dict. cap.13. num.90.* nec Ulpianus *in dict. §. Ædes sacras*, potest aliquid probare, quia loquitur secundùm jus Ethnicorum Romanorum, *l.76. ff. de usufruct.* Cicero *in Verrem 1.* Quod nequit observari in Ecclesia Catholica, Jure Canonico resistente, *cap.1. cap. De his 4. de Ecclesiis ædificand.* Tridentinum *dict. sess.21. cap.7.*

83. Aliud verò fundamentum desumptum ex causa pia, quæ est mixti fori, pertinens etiam ad judicem secularem, etiam suscipit responsionem; duobus enim modis potest considerari causa pia. Primò quatenus continet aliquas personas, vel bona prorsus exempta à jurisdictione seculari. Secundò quando nihil tale continet. Quoad primum nequit judex secularis cognoscere de causa pia, ut est in præsentiarum. Ratio est, quia nec Princeps, nec alius judex secularis potest cognoscere contra Episcopos, vel alios Clericos obligatos ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ; nec in decimis & fructibus eorum, qui sunt sequestrandi, aut pignorandi ad hanc causam. Ripa *respons.68. per tot.* Tondutus *dict. cap.38. num.13.* Urrutigoyti *d. cap.13. num.83.* Ergo licèt ædificatio, seu reparatio Ecclesiæ sit causa pia, nequit de ea cognoscere Princeps, seu judex secularis. Si verò causa pia sit in alio modo, scilicet quando personæ, & bona non sunt exempta à jurisdictione seculari, tunc causa pia erit mixti fori, & per præventionem poterit cognoscere secularis. Unde in hac specie fundamentum illud est nullius roboris.

84. Aliud fundamentum protectionis Concilii est frigidissimum; nam ut alibi diximus, non est protectio ista ad aliquam jurisdictionem concedendam Principibus secularibus, sed tantùm ad simplicem advocatiam, & tuitionem, ut meliori modo observetur Concilium. Lotterius *dict. lib.1. quæst.11. num.81.* Urrutigoyti *dict. cap.13. à num.85.* quare ex illa ratione parum probatur.

85. Ex dictis elisa videtur praxis contraria Hispaniæ, & Franciæ. Verùm in re dicendum, dupliciter esse contemplandam hanc difficultatem. In primis quatenus Episcopus, & alii Clerici ex fructibus Ecclesiæ tenentur ad ædificationem, seu reparationem illius. Petrus Gregorius *lib.2. cap.1. num.12.* Et in hoc casu minimè est admittenda secunda sententia, nec Princeps, nec ejus Magistratus possunt procedere adversus Episcopum, & alios Clericos, nec in fructibus eorum aliquid disponere, etiam ad hanc causam; quia clarissimè immunitas Ecclesiastica vulneraretur, nisi in casu quo urgeret gravissima necessitas, & Ecclesiastici essent negligentes, nec daretur recursus ad Superiores, ut diximus cum Urrutigoyti *dict. cap. 13. num. 88.*

86. Secundo modo contemplanda est hæc difficultas, quando deficientibus fructibus Ecclesiæ, esset deveniendum ad contributionem Parochianorum, vel ad bona communia Universitatis, de quo Pekius *c.32.*

&

&c. in hoc casu Marta *de jurisd.2.p.cap.48.n.15.& 16.* autem competentem esse judicem Episcopum, qui si fuerit impeditus, est recurrendum ad Archiepiscopum, & ab illo ad Papam, nisi Ecclesia minaretur ruinam, & longa esset distantia ad urbem Romanam, quia tunc datur recursus ad Regem, ob instantiam necessitatis.

87. Sed in hac specie satis probabiliter est admittenda secunda sententia, scilicet ut Princeps, seu Magistratus seculares possint facere distributionem, & compellere Parochianos, ad eam solvendam, bona communia vendere, & alia efficere ad ædificandam, seu reparandam Ecclesiam. Et probatur facilè, quia ista est causa pia de sua natura, pertinens ad utrumque judicem, in meliori, & praxi recepta sententia. Tum personæ, & bona illarum sunt jurisdictionis secularis, & obligatæ, adversus quas est procedendum, & earum forum sequendum, *cap. Cùm sit generale* 8. *cap. Conquestus* 16. *de foro competenti*, Rota apud Seraphinum *decis.*1018. *num.*1. Riccius 3.*part. collect.*1930. Tuschus *lit. A, conclus.*122. Ergo rectè judices seculares poterunt inter has personas, & sua bona distributionem facere ad ædificandam, seu reparandam Ecclesiam, & illas cogere ad solvendum, ut tenent Barbosa *ad Concilium, dict. sess.*21. *cap.*7. *num.* 16. Urrutigoyti *dict. cap.*13. *num* 83.

88. Sed quid quando Clerici simul cum secularibus collectantur ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ pro rata suorum bonorum temporalium, an possint Clerici ad collectam cogi per judicem secularem? Hæc difficultas pendet ab alia, an quando Clerici tenentur ad collectas, possint cogi ad solvendum per judicem secularem? Prima sententia affirmat; nam licèt Clericus ratione suæ personæ sit exemptus à jurisdictione seculari, non tamen ejus bona temporalia; hæc enim cùm semper temporalia remaneant, semper subsunt jurisdictioni laicali, & ideò possunt capi à judice seculari per pignorationem, apprehensionem bonorum, vel alio modo independenter à persona: quia facta apprehensione, poterit collectarum fieri solutio. Confirmatur ex doctrina multorum, quos refert, & sequitur Bobadilla *Polit. lib.*2.*cap.*18. *n.*160. *lit. F*, asserentium Clericorum bona patrimonialia nullam immunitatem, nec exemptionem habere, nisi in casibus à jure expressim exceptis: quapropter quoties ad gabellas tenentur, poterunt cogi ad solutionem per bonorum apprehensionem, vel pignorationem. Mexia *in pragmatica panis, conclus.*5. *num.*23. Boërius *decis.*246. *num.*4 Lassarte *de decima vendit. cap.*19. *à num.*84. Coriolanus *in Bull. Cœn. exam.* 16. Bobadilla *in Polit. dict. cap.*18. *num.*299. Salgado *de Reg. protect.* 4. *part. cap.* 14. *num.* 103. Vela *dissertat.* 45. *num.* 60.

89. Secunda sententia asserit, in præsentiarum judicem secularem non statim debere pervenire ad apprehensionem bonorum ipsius Clerici, sed priùs Episcopum adire, & eum requirere, ut faciat statim, & compellat Clericum gabellam solvere; aliàs judex secularis procedit ad apprehensionem, seu pignorationem bonorum. Azevedus *in l.*11. *tit.*3. *lib.*1. *Recopilat. n.*5. & cum multis tenet Salzedo *de lege polit. lib.*1. *cap* 4. *num.* 10.

90. Tertia sententia absolutè ait, minimè secularem judicem posse cogere Clericos ad solutionem gabellæ, etiam per apprehensionem bonorum, vel pignorationem. Ratio est, nam non solùm persona Clerici est exempta, sed etiam bona illius temporalia à jurisdictione seculari, *cap.*1. *de Immunit. Ecclesiar. cap. Quanquam* 4. *de censib. lib.*6. & est clara Bulla Cœnæ, ibi: *Imponentes decimas Personis Ecclesiasticis, ac earum, & Ecclesiarum bonis.* Nam ut benè considerat Suarez *contra Regem Angliæ, lib.*4. *cap.*24. *num.*11. bona ista, licèt patrimonialia sint, semper adhærent personæ, & ejus immunitate, & privilegiis fruuntur, aliàs benè potuissent bona ista gabellari: & sic tenent plures Doctores relati, & sequitur Diana 1. *p. tract.*2. *resolut.*19 Tum in qualibet causa poterunt puniri à laicis in bonis, & per subtractionem eorum compelli, quod perquam iniquum est. Graffis *de eff. ct. Clerical.* 2. *p. à num.* 130. Marta *de jurisdict.* 4. *p. causa* 1. *à num.*33. Salgado *de Reg. protect.* 1. *p. cap.*1. *num.*69. Delbene *de Immunit.* 2. *p. cap.*9. *dub.*17. *& dub.*19. Ergo asserendum, ad gabellarum exactionem minime posse judices laicos compellere Clericos ad solvendum gabellas, etiam per apprehensionem bonorum. Confirmatur, nam si bona ista relinquerentur temporalia, & subjecta jurisdictioni laicorum, concederetur per aliam viam, quod per alteram prohibetur; nam Clericus esset subditus laicorum, saltem ratione bonorum, quod execrantur sacri Canones: Sed quod unâ viâ prohibetur, non est concedendum per alteram, *regul.*84. *de Regul. Juris, l. Nec per se, Cod. de hæredib. instit.* Sesse *decis. Aragonia* 28. *num.*11. Ergo ad exactionem gabellarum contra Clericum nequit secularis judex procedere per apprehensionem bonorum, nec alio modo cogere Clericum. Bartholomæus à S. Fausto *in Specul. Confess. disput.*33. *quæst.*21. Diana 1. *p. tract.*2. *resol.*41. Delbene *de Immunit.* 2. *p. cap.*9. *dub.*9. Anguianus *de legib. lib.*2. *controvers.*15. *à n.*130.

91. Hæc ultima sententia admittenda est, est enim contraria valdè periculosa animabus, etiamsi consuetudine corroboraretur, nam ut inquit Delbene *dict. dub.*9. *num.*4. consuetudo ista corruptela est, quia nulla potest facere judicem secularem capacem jurisdictionis Ecclesiasticæ: quapropter sententia illa semper adducitur ad praxim magno periculo animarum. Hinc ob rem Hermosilla *in l.*3. *tit.*5. *p.*5. *gloss.*1.*n.*68. Balmaseda *de collect. quæst.*19. *num.*22. inquiunt valde scrupulosum esse placitum illud, & necessariam esse cautelam, ut judex secularis possit cogere Clericos ad gabellam per apprehensionem bonorum, nempe solùm apprehendendo illa bona quæ gabellam effecerunt, utpote quando pecora Clericorum damnum dederint: quo quidem casu eadem animalia detinentur, quousque damna persolvant. Hermosilla *dict. gloss.*1. *num.*69. Otero *de pascuis, cap.*8. *num.*14. Fontanella *decis.*514. Carleval. *de judiciis, lib.*1. *tit.*1. *disput.*2. *quæst.*3. *à num.*155. In qua quidem re aliam cautelam dat Balmaseda *de collect. quæst.*19. *num.*23.

92. Sed adhuc hæ cautelæ incertæ sunt, & à pluribus Doctoribus impugnantur, ut agnoscit ipse Balmaseda *dict. quæst.*19. *num.*22. *in fin.* Quapropter assero in præsenti, minimè Clericos esse cogendos à judice seculari ad solvendas collectas impositas ad ædificationem, seu reparationem Ecclesiæ, ut generaliter docent Doctores relati *num.*83. Tum quia collecta ista respicit principaliter ipsam personam, scilicet Clerici, quæ quidem exempta est à jurisdictione seculari, etiam in terminis sententiæ asserentis per bonorum apprehensionem posse judicem secularem procedere adversùs Clericum. Cùm ergo persona Clerici sit in hac collecta principaliter obligata, nequit aliquo modo judex secularis procedere per bonorum apprehensionem, cùm bona illa non sint obligata; quin si procedat, erit cum gravissimo periculo animæ suæ.

93. Illud verò cum Salgado *dict. cap.*5. *num.*18. observes, posse Episcopum procedere contra exemptos obligatos ad contributionem pro reficienda, seu reparanda Ecclesia, quia procedit ut delegatus Sedis Apostolicæ, ex Tridentino *sess.*7. *de reformat. cap.*8. & *sess.*21. *cap.*7.

94. Deinde obliviscendum non est, in hac causa procedi remota appellatione, ut decrevit Concilium *dict.*

*dict. cap.*7. quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota, ibi: *Quacunque appellatione, exemptione, & contradictione remota.* Et ratio est, nam ex dilatione gravissimum damnum Sacris, & Animabus inferretur; quamobrem rectissimè appellatio est remota in causis ædificationis, seu reparationis Ecclesiarum. Gonzalez *ad Regul.*8. *gloss.*9. *in not. n.*208. Salgado *d. cap.*5. *num.*9. *in fin.* Urrutigoyti *d. cap.*13. *num.*94. qui id extendit, etiamsi Ecclesia sit in totum collapsa.

95. Hæc de ædificatione, & reparatione dicta sufficiant, quæ sunt extendenda ad necessaria ornamenta, vasa Sacra, luminaria, & alia ad cultum divinum pertinentia, & ad domum Rectoris. Urrutigoyti *dict. cap.*13. *à num.*90. Tondutus *dict. cap.*36. *num.*8. Barbosa 3. *p. allegat.*64. *num.*6. *in fin.*

CAPUT VII.

De Capellis Regum, & aliorum privatorum.

SUMMARIUM.

*Etymologia Capellæ adducitur, num.*1. *Datur nova etymologia, & asseritur Capellas esse opus pium, & Deo gratissimum, n.*2.

Capella dupliciter sumitur. Primò pro Ecclesia per se subsistente, etiam Parochiali: & quomodo olim Capellæ Religiosis tradebantur, & eis inserviebant, num. 3.

Olim Nobiles Capellas construebant, sive publicas, sive privatas: privatæ fuerunt eis ablatæ, num. 4. *Fuerunt tamen excepti Principes habentes proprias Capellas, n.*5.

*De origine capellarum Regiarum, num.*6. *Conjectura est, Reges Gothos in Hispania habuisse Regiam Capellam: expenditur ad hoc Morales, num.* 7. *Sed certum ab Alphonso VII. cœpisse Regiam Capellam, n.*8.

*De jure communi Regia Capella subsunt Episcopo, nisi à Pontifice eximantur, n.*9.

*An similia indulta sint derogata per Tridentinum. Prima sententia affirmat, n.*10. *Secunda negat, n.*11. *Tertia asserit, reduxisse indulta ad terminos textus* in cap. Cùm capella 16. de Privilegiis, *n.*12.

*Quando Capellani degunt intra septa domus Regiæ, Concilium nihil circa eos disposuit, n.*13. *Si extra degant, ratione officii, & beneficii subjiciuntur Episcopo, num.*14.

In his quæ attingunt servitium Capellæ, Concilium nihil detrahit; si verò non attingant, abrogavit privilegium exemptionis ante Concilium concessum, numero 15.

*Si verò indulta ista fuerint concessa post Concilium, eorum tenori est standum. Exemptâ Capellâ, sunt exempti Capellani, n.*16 *Consuetudines in his privilegiis sunt observandæ, ibid.*

*Quando moritur Capellanus Regius, an executio ipsius testamenti pertineat ad Ordinarium, aut ad judicem Capellæ. Explicatur casus quæstionis, n.*17.

*Dicendum videtur, pertinere ad judicem Capellæ, tanquam ad Ordinarium. Religiosi etiam post mortem sunt exempti, n.*18.

*Sed dantur fundamenta contraria. In his indultis non datur extensio ad omissa, num.*19. *Si Religiosus est executor testamenti, dat ratiocinia coram Ordinario, & si deliquerit, ab eo punitur, n.*20.

Privilegium personale extinguitur cum persona, num. [illegible]. *Si est locale, etiam Capellano mortuo extinguitur, & extincta qualitate, extinguitur privilegium, n.*22. *Et quando conceditur ratione exercitii, cessante exercitio, cessabit privilegium, n.*23.

*Si Capellanus habet heredes, visitatio testamenti, & executio pertinet ad Ordinarium. Bona testatoris fiunt heredis per aditionem: & inventarium pertinet ad judicem heredis, n.*24.

*Si verò non reliquerit heredes, sed suam animam, videtur pertinere ad judicem Capellæ. Hereditas jacens repræsentat defunctum, & inventarium pertinet ad judicem testatoris, n.*25.

Respondetur fundamentis contrariis. Animâ herede institutâ, non est hereditas jacens, sed executores gerunt vices heredum. Inventarium, animâ herede institutâ, vel aliâ causâ piâ, pertinet ad Ecclesiasticum; instituto verò laico, pertinet ad secularem, num. 26.

*Resolvitur in præsenti executionem, & visitationem testamenti Capellani Regii pertinere ad Ordinarium, & defenditur. Successores mariti conveniuntur insolidum. Episcopus ut delegatus Sedis Apostolicæ potest cognoscere de ultimis voluntatibus exemptorum. Judices Capellarum non sunt Ordinarii, sed delegati, n.*27.

*Religiosus exemptus est ratione loci ubi moratur, & ideò exemptio durat post mortem illius, n.*28.

*Capella aliquando erigitur intra Parochiam, aliquando extra, n.*29.

*Definitur Capella, in qua aliquando consequitur juspatronatus, aliquando non, n.*30.

*Ad Capellarum constructionem aliqua desiderantur, de quibus ibi, n.*31. *Si sine licentia Episcopi aliquis Capellam erigat, si Clericus est, degradatur; si laicus, anathematizatur, & demolitur Capella, ibid.*

Capellæ ista membra sunt Ecclesiarum Matricum, & regulantur cum eis in privilegiis, & in favorabilibus veniunt nomine Ecclesiæ: & legatum relictum Ecclesiæ, etiam Capellæ debetur, & ad fundandam Capellam cogitur quisque fundum vendere, n. 32.

*Est dubium, an qui Capellam fundat intra Ecclesiam, teneatur illam dotare? Communis est sententia non teneri, n.*33. *In contrarium ponuntur fundamenta, num.*34.

Explicatur communis sententia, & admittitur, quando nullo jure reservato, vellet quis ædificare Capellam, num. 35.

Si tamen intra Ecclesiam aliquis ædificaverit Capellam cum janua ad viam publicam, dotare tenetur, num. 36.

*Si intra Ecclesiam, reservato jurepatronatus, aliquis Capellam construxerit, vel jure sepulchri, tenebitur dotare, n.*37.

Construens Capellam acquirit ibidem jus sepulchri, si id expressim paciscatur, dum non sit sub bradellis, aut prope altare, aliàs corpora exhumantur. Tum etiam potest ponere arma, insignia, & subscriptiones, num. 38.

*An ex armis, & insignibus gentilitiis probetur proprietas Capellæ, affirmandum videtur, sicut probatur juspatronatus, n.*39.

*Sed contrarium tenet Riccius. Concessio sepulturæ non probatur, nisi per Scripturam, n.*40.

*Si sint insignia affixa in cancellis, vel porta, non probant proprietatem, n.*41. *Si in parte principali, per se non probant, sed faciunt præsumptionem, nisi adsint alia adminicula. Si fuerit affixio tam antiqua, quàm capella, plenè probat, n.*42.

*Fundator, & Patronus Capellæ potest scamna, & sedes apponere in ea; & si aliquis amovere, datur actio injuriarum, & armis poterit defendi, num.*43.

num. 43. Sed quoad ultimum non admittitur, ibid.

Si in fundatione sit apposita clausula, Reservato jure sepulchri, *fundator habet jus sepulchri. Ex eo quod quis habet jus funerandi, non habet jus Capella: sufficit ad id aliquando tacita licentia, & explicatur, n.44.*

Poterit fundator Capella *præcipere, ut Sacerdos oblationem quandam ei, vel ejus successoribus faciat, n.45.*

Capella licèt habeat redditus, beneficium non est, unde fructus sunt Rectoris Ecclesia, nisi habeat proprium cum separatione fructuum, n.46.

Erit beneficium si erigatur in titulum authoritate Episcopi, cum designatione Rectoris, seu Capellani. Cadit sub reservatione, nisi fuerit jurispatronatus. Capella plures in eodem altari sub oneribus Missarum, quæ olim pluribus conferebantur, licèt hodie sint sub unico Capellano, sunt plura beneficia, n.47.

An Capella possit vendi, & alienari, affirmant plures, sicut sepultura, num.48. Alteri tenent contrarium, num. 49.

Capella profana vendi valet, sicut sepultura, n.50. Vendere Capellam per se est simonia, n.51.

Vendere verò jura quæ sunt in patrono, & commoditatis, adhuc non esse licitum videtur, nec circa id posse transigi, n.52.

Si jura ista relinquantur in modum majoratus, sunt invendibilia, n.53. Idem si Capella sit de familia, & habeat certas vocationes, n.54.

Si verò relinquatur Capella suis hæredibus, nulla adhibita prohibitione alienandi, & Capella sit beneficium jurispatronatus, nequit vendi. Id intelligitur quoad juspatronatus, quoad verò alia jura honorifica, & commoda, vendi valet, sicut si hæreditaria sint, quæ alienari valent in extraneos, & pro debitis subhastantur, n.55.

Rectores Ecclesiarum nequeunt hæc jura vendere invito Patrono, seu successore, n.56.

An extinctâ lineâ, Capella ad Ecclesiam redeat. Prima sententia negat, & comprobatur exemplo jurispatronatus, n.57. Secunda affirmat, sicut finito patronatu Ecclesia libera remanet, n.58.

Si concessio Capellæ sit hæreditaria taxativè, extinctâ familiâ, transit ad Ecclesiam, n.59. & 60. Si fuerit hæreditaria, adhuc extinctâ familiâ, non extinguitur, sed transit ad extraneos, n.61. Jus legitimè alienatum non dicitur vacare, ibid.

Pro solutione alicujus decimæ non gravantur fructus Capellæ, nisi fuerit beneficium, n.62.

An exemptâ Ecclesiâ, etiam Capella exempta videatur? Affirmandum videtur, sed contrà, n.63. Ecclesiâ exemptâ, adhuc in Capellis Episcopus retinet jura Episcopalia, ibid.

Fit instantia, & respondetur. In Capellis Monasteriorum Episcopus non retinet jura Episcopalia. A diversis non fit illatio, n.64.

Si Testator capellam fundare præceperit intra annum, & insimul dotare sub pœna, ut sexaginta scuta Capellanis ab eo nominatis solverentur, si eos non nominavit, an pœna committatur. Pœnam non committi affirmandum videtur, n.65.

Sed contrarium sustinetur, & expenditur lex Si testamentum 8. Cod. de instit. & substit. *Imperfectio voluntatis consideratur, quando testator de præsenti volebat ad alia transire, non verò quando perfecta voluntate volebat ad alia futura prospicere, num.66.*

Quando testator præceperit Missas esse dicendas in Ecclesia, non tamen designat Capellam, quibus competat hæc designatio? In primis standum conjecturis, de quibus ibi, n.67.

Si non sunt conjecturæ, prima sententia asserit designandam esse capellam à Rectore Ecclesiæ, n.68. Secunda sententia dicit, à nullo designandam; sed sufficere dicere Missas in quolibet loco Ecclesiæ, num. 69.

Hæc sententia admittenda est, si Missæ sunt dicendæ pro unica vice: si verò memoria sit perpetua, admittenda est prima, n.70.

Obligati ad construendam Capellam, possunt compelli, ut intra quinquennium perficiant per actionem in factum de Jure Civili, de Jure verò Canonico per puram actionem, n.71.

1. DE etymologia Capellæ variè senserunt Doctores: aliqui dixerunt à capris dictam, seu à capellis, quæ propriè dicuntur capræ infantes, seu anniculæ. Unde Collumela *lib.7. de re Rustica, cap.6.* ait: *Annicula, vel bima capella.* Et Virgilius *eclog.3.*

——*Tytire pascentes de flumine pelle capellas.*

Idque illa ratione, nam ob Imperatorum tyrannidem magnopere persequebatur Ecclesia, nec in Templis celebrari sinebantur: quapropter in privatis Sacellis, seu Tabernaculis sacra peragebantur, opertis pellibus caprinis. Laurent. Beyerlink *in Theatro vit. hum. lit. C, verbo Capella.* Alteri verò autumant à capiendo dictas esse Capellas, quia ad Divina capiunt laicos, & populum; vel quia capiunt laudem. Alii Capellæ nomen derivant à cappa Beati Martini. Reges enim Franciæ cappam illius ad bellum portabant, & eam sub quodam tentorio reservabunt, qua ratione ejus custodes *Capellani* dicebantur, & inde locus ille *Capella.* Vel quia sicut Cappa nos operit & defendit, ita Capella nos munit, & tuetur à peccatis, & à Dæmoniorum incursibus. Cartagena *ad tit. de Capell. Monach. num.2.* Valensis *ibid. num.1.* Vincentius Turturetus *de Sacello Regio, cap.1. & 2.* Azorius *Instit. Moral. 2.p. lib.3. cap.8. quæst 2.* Gonzalez *ad Regul 8. gloss.5. num.70.* Barbosa *de univers. jur. lib.2. cap.8. à n.18* Petrus Gregorius *Syntag. lib.15. cap.29. n.1.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. cap.16. à n.1.*

2. Hæ etymologiæ communiter adducuntur, sed adhuc alia non inconcinna adduci valet; nam Capella est quædam stella, de qua Plinius *lib.18. cap.31.* ibi: *Quinto idus Septembris Cæsari capella oritur vesperi.* A qua quidem potuit dici *Capella*, dum ibi ad adorandum Dominum quasi stellâ ducti adducimur, prout stella Magos adduxit ab Oriente ad adorandum Christum Domini, Matthæi *cap. 2. vers. 2.* ibi: *Vidimus stellam ejus in Oriente, & venimus adorare eum*; ut quasi per stellam Domini Divinitatem agnoscerent, & statim ad eum adorandum advenirent. Origenes *homilia 13. & 15. in Num.* Cyprianus *in tract. de Stella, & Magis*, Basilius *de Christi generatione*, Greg. Nyss. *orat. de Nativit.* S. Leo *serm. 4. de Epiph.* S. Maxim. *serm. 3. de Epiph.* sive ita evenerit per Astrologiam, sive per Prophetiam, aut exteriùs per stellam, & interiùs per gratiam Spiritus Sancti, de quo sunt plura Patrum testimonia relata à Maldonato *in dict. cap.2. lit. E, vers. Quo autem modo.* Sylveira *in Evang. lib 2. cap.4. de Adorat. Magorum, quæst. 12. per tot.* Unde cùm in his Capellis ad Dominum adorandum, & reverendum congregemur, Capellas istas dicimus, quasi stellas nos ducentes ad Christi Domini adorationem. Quapropter eas erigere gratissimum est Deo, & piissimum opus. Et ratio est, nam fiunt ad celebrandas Missas, Dominum adorandum, & ut nos à diabolo protegat. Ergo sunt opera pia, & Deo gratissima. Tum quia sunt membra Ecclesiæ, *cap. Indemnitatibus 43. §. fin. de elect. in 6.* ubi Doctores. Ergo sicut Ecclesiæ sunt opera pia, similiter Capellæ. Urrutigoyti *d. cap. 16. n. 6.*

3. Capella enim dupliciter in Jure consideratur. Primùm pro qualibet Ecclesia per se subsistente, etiam Parochiali, dummodo Collegiata non sit, prout sumitur

in cap. 1. *de Capell. Monachor.* Titulus enim ille intelligitur etiam de Ecclesiis Parochialibus, in quibus erant Presbyteri Curiones destinati, qui ex nimia devotione res proprias, & insimul Ecclesias Parochiales cum jure decimarum, & aliorum fructuum Monachis tradebant, ipsi verò Altari serviebant, Monachis percipientibus decimas, & cætera emolumenta, & id absque consensu Episcopi, si tantùm pro vita ipsius Parochi fieret. Verùm illo defuncto, cùm Religiosi jura illa habere non potuerint, sed deficiebant eis, introductum est, ut ipsi Monachi altaria redimerent ab Episcopo, idest ipsas Ecclesias, ad quem omnes Ecclesiæ suæ diœcesis spectabant, & pro redemptione certum quid, vel annuam pensionem præstabant; instituebatque Episcopus Vicarium, seu Capellanum, ut Altari deserviret, certa portione designata, ut ex Joanne Saresbariensi scripsit D. Gonzalez *in dict. cap.* 1. *de Capell. Monach. num.* 3. Verùm hoc detestationi est, & ut simoniacum damnat Urbanus II. *in cap. Quæsitum* 4. 1. *quæst.* 3. & in epistola ad Ingelianum Episcopum Laudunensem, *cap. Congregato* x. 16. *quæst.* 7. Concilium Claromontanum *can.* 6. Nicolaus Lemaistre *de jurib. Episcopal. lib.* 2. *cap.* 5. Unde cognoscitur quamlibet Ecclesiam per se subsistentem, Capellam esse, licèt Parochialis sit, dummodo Collegiata non sit. Abbas *in cap. A nobis, de jurepatronat. num.* 3. *not.* x. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 5. *num.* 6x. Fagnanus *in cap. Exposcisti, de Præbend. num.* 3. Barbosa *in rub. de Capell. Monach. num.* 3. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *num.* 7.

4. Quapropter & Capellæ quædam Sacella dicebantur à nobilibus constructa in suis villis, vel prædiis rusticis, ubi Missam audirent; erant enim privata, & publica, ut coloni etiam Sacrum audirent. Privata etiam, ut ibidem privatim & sigillatim nobiles Sacra audirent. Verùm quia ob hanc causam Ecclesias non frequentabant, Capellæ istæ privatæ fuerunt interdictæ, *Novella* 131. §. *Si quis domni sua*, & *Novella* 57. aliàs 58. de quo Daniel de Nobilibus *disput.* 44. *à num.* 3. Lemaistre *de patrimon. seu bon. Ecclesia, lib.* 2. *cap.* 3. Urrutigoyti *dict. cap.* 14. *à numero* 13.

5. Ab hac tamen prohibitione Principes Supremi immunes sunt, ut ex praxi constat; quippe omnes in suis Palatiis Capellam habent, & Sacerdotes Sacellanos, ut Sacra in eisdem peragant, & pro Principe orent, de qua re est memorabilis Capella Ducum Burgundiæ *in cap. Capella* 16. *de privilegiis*, & de ea Altaserra *de Ducib. cap.* 8. Chassaneus *in Catal. glor. mund.* 12. *p. considerat.* 63.

6. De origine tamen harum Regiarum Capellarum plura cumulavit Vincentius Turturetus *de Sacello Regio, cap.* 2. Verùm quamvis ex aliquibus conjectetur Imperatores Gentiles Sacerdotes Sacrificos habuisse, id tamen non satis probatur, quod quidem asserendum de Regibus Israël, licèt probetur circa Templum Domini palatium habuisse, ut concludit Turturetus *dict. cap.* 2. qui *num.* 3. probat Constantinum Magnum primum habuisse aulicos Sacerdotes domi celebrantes, & insimul portatile Tabernaculum, quando foris peragrabat, vel in castris astabat, unde Sacerdotes militares dicebantur. In Hispania veterem Regum morem habendi aulicum Sacellum, seu Capellam, tempore Suevorum, Miro regnante in Gallecia, ex Concilio Lucensi refert Turturetus *d. cap.* 2. *à num.* 10. & tempore Gothorum simile quid in praxi viguisse, probatur ex Concilio Toletano VII. *cap.* 1. Res quidem valde lubrica est, nec sufficienter ex Conciliis comprobata: clarior tamen fit ex Juliani testimonio in Adversariis, *anno* 289. cujus verba transcripsit Turturetus *dict. cap.* 2. *num.* 18. ubi tempore Regis Recisuinti nominatum Sacellum Regium, ubi erat conditum corpus Beatæ Leocadiæ: quem locum ait Turturetus probare, Capellam Regiam in aula Regia extitisse, ubi claruit apparitio illius Virginis. Sed tamen incertum est, licèt enim Julianus dicat Ecclesiam illam esse Regium Sacellum, non tamen erat in aula Regia; quippe constat miraculum illud accidisse in templo Beatæ Leocadiæ, ubi aderant plures Clerici, & celebrabat S. Ildefonsus Archiepiscopus. Morales *lib.* 12. *Hist. General. cap.* 39. Mariana *de reb. Hispan. lib.* 6. *cap.* 10. Saavedra *in Chron. Gothic. cap.* 25. *vers. Florecio tambien*, Sanchez *de Reb. Hispan. lib.* 2. *cap.* 16. Quod quidem Templum in suburbano Toleti prope Tagum hodie conspicitur, & Prætoriense dicebatur, ut narrat ipse Julianus, & communi illius urbis traditione sic receptum est.

7. Ast ex verisimili conjectura admittendum, Reges Gothos, postquam Arrianorum hæresi dimissâ, Catholicam Religionem amplexati sunt, Sacellum Regium, & ibidem Capellanos habuisse. Fuerunt enim post Recaredum simul cum ipso alii catholicissimi, & religiosissimi; quare præsumendum, tam catholicos, & religiosos Principes semper habuisse Regiam Capellam, & suos Capellanos, qui huic curæ omninò incumbebant. Quare in Aula Regia erat Comes Sacrariorum, cujus officium sic explicat Morales *lib.* 12. *cap.* 31. ibi: *Conde de los sagrarios, que firma en esto Concilio, tengo yo per cierto era el que tenia cuidado, y cargo de guardar las reliquias, y ornamentos de la Capilla Real.* Quod non ita certum, quin statim ipse Morales non aliter interpretetur nomen illud, scilicet ut Comes ille esset, cui aderat onus ædificationis, aut reparationis Ecclesiarum totius Regni.

8. Pelagio jam victore, & ejus successoribus, quorum seriem in Rege nostro Carolo II. habemus, Capellam Regiam fuisse & Capellanos plusquam ab hinc quingentis annis, indubitatum est; sunt enim duo privilegia Alphonsi VII. Imperatoris Hispaniæ, nominantia Archiepiscopum Compostellanum *Regium Capellanum*. Refert Turturetus *dict. cap.* 2. *num.* 19. & *cap.* 3. *num.* 18. estque idem probans textus Regius *in l.* 3. *tit.* 9. *p.* 3. ubi ad longum comprobatur. Jul. Capponi *tom.* 3. *discept.* 133. *num.* 58.

9. Hæ Regum Capellæ, & Capellani de jure communi Episcopo diœcesano subjiciuntur, *cap. Omnes* 4. *cap. Solitæ* 6. *de majorit. & obedient.* Capponi *dict. discept.* 133. *num.* 62. nisi Summorum Pontificum indultis eximantur, idque ex generali regula, quâ omnes Basilicæ, & Clerici Episcopatus ex lege diœcesana Episcopis subsunt. Tum quia ipsi Principes Episcopo subjiciuntur quoad spiritualia, *cap. Omnes Principes* 4. *de majorit. & obedient.* Quamobrem eodem modo est philosophandum de eorum Capellis, & Capellanis. Fagnanus *in dict. cap. Cùm Capella* 16. *de Privilegiis, num.* 6. Idcircò Capellæ Regum, quæ à jurisdictione Episcopi sunt exemptæ, habent specialia indulta, de quo *in dict. cap. Cùm Capella.* Capella Regum Hispaniæ exempta est ex Concessione Sixti IV. Innocentii VIII. Alexandri VI. Julii II. Clementis VII. Pauli III. Gregorii XIII. & Pauli V. Capella Regum Portugalliæ ex aliis indultis. Cabedo *de Patron. Regiæ Coron. cap.* 43. *per tot.* Idem est de Capellis Regum Neapolis, & Franciæ. Turturetus *de Sacello Regio, cap.* 4. Afflictis *de Constit. Magni Concilii, notab.* 4. *n.* 4. Bengeus *de Beneficiis, cap.* 5. §. 27. *n.* 5. Zerola *verbo Exemptio, num.* 1. Chopinus *de Sacra Polit. lib.* 2. *tit.* 5. *n.* 3. Capponi *d. discept* 133. *n.* 66.

10. Est tamen dubium, an similia privilegia, & indulta abrogata sint per Tridentinum *sess.* 24. *de reform. cap.* 11. Prima sententia affirmat: ducitur, nam ex similibus exemptionibus quàm magnæ perturbationes in Ecclesia Dei oriuntur, & exempti ad laxioris vitæ delubra occasionem arripiunt, *cap. Cùm personæ* 7. *de*

Privile

Privilegiis in 6. quod damnum ut Concilium evitaret, similibus indultis derogavit. Et confirmatur ex eodem Concilio, dum decretum illud sola ea mente perfecit, ut similem perturbationem, & exemptorum vitia resecaret, ut patet ex principio illius: quapropter mens Concilii est tollere illa privilegia exemptorum Capellanorum, & Capellarum Regiarum; aliàs si illa reliquisset indemnia, finis illius decreti inutilis redderetur. Rodriguez *quæst.Regul. tom.2.quæst.64. art.4. & quæst.108. art.3.*

11. Secunda sententia contrarium tenet; nam licèt Concilium det facultatem Episcopis, ut tanquam Apostolicæ Sedis delegati possint cognoscere de causis privilegiorum ibi recensitorum; attamen quando loquitur de Regiis Capellanis, causam reducit ad textum *in cap. Cùm Capella*, ubi decernitur solùm esse exemptos quoad causas ad ipsas Capellas pertinentes, non verò ad Beneficia, & alia ad jurisdictionem Ordinarii pertinentia. Unde colligitur, nihil mutasse Concilium de his juribus, & exemptionibus propriis Capellarum, & Capellanorum Aulicorum. Cæterùm in Capella Regis Hispaniæ est Constitutio Pauli V. ubi Capellani Regii à jurisdictione Ordinarii exempti sunt, non solùm quoad causas ipsam Capellam attingentes, verùm & ad alias: idque consuetudine receptum, dum tamen sacro ministerio Capellæ addicantur, & consueta stipendia percipiant. Barbosa *in dict. cap. Cùm Capella, num.3. ad fin.* Quare Concilium similibus indultis non derogavit, quin contrarium adhuc est in viridi observantia, & tantùm cognoscit Judex Capellæ, & Nuntius Apostolicus. Barbosa nuperrimè citatus, Turturetus *d.c.42.* Cochier *de jurisdict. in exempt. 1.part. quæst.31.num.9.* Vveyms *constit.21.n.16.* Capponi *d.discept.133.n.60.*

12. Tertia sententia asserit Concilium omninò non derogasse exemptionibus Capellarum, & Capellanorum Regiorum, sed moderasse, & reduxisse ad terminos dicti capitis *Cùm Capella*, ubi tantùm privilegium concessum est loco; quapropter Capellani exemptione non fruuntur, nisi in concernentibus ad ministerium ipsius Capellæ, in cæteris verò subditi Episcoporum remanent, ut constat ex litera. Abbas *in dict. cap. Cùm Capella, num.2.* Joan. Andreas *num.3.* Covarruv. *pract. cap.11. num.5.*

13. In hoc dubio duobus modis considerandi sunt Capellani Regii. Primò quando actu inserviunt Capellis Regiis, & degunt intra septa, & Regum domos, in quo quidem casu Concilium nihil detraxit de privilegiis concessis Capellis, & Capellanis earum; nam ex eo quod degant intra septa Regia, præsumuntur vivere magna moderatione, & virtute, tanquam positi in conspectu Regum: quare cessat ratio illius decreti, nec est causa, ut privilegiis exemptionis priventur.

14. Secundo modo sunt considerandi quando extra vixerint, & ad ministeria Capellæ accedant: & tunc duæ considerationes sunt faciendæ, nempe si aliqua beneficia, aut officia exercuerint, ratione quorum Episcopo subjiciantur; & in hoc casu si in eis deliquerint, aut quomodolibet erraverint, Episcopi jurisdictioni subjiciuntur, *ex dict. cap. Cùm Capella, l. Unica, C. in quib. causis milit. for. præscript. l.2. C. de decur. vel cohort.* Et ratio est, nam Capellani ratione illius beneficii, vel officii exempti non sunt, cùm duarum personarum vice fungantur, nempe Capellani respectu Capellæ, & Beneficiati, aut officialis, ratione Beneficij, aut officii; idcirco horum ratione Ordinarii jurisdictioni subjiciuntur, qui est judex competens illius officii, aut beneficii. Calderinus *cons.13. & 14. de for. compet.* Cochier *de Jurisdict. in exempt. 2.part. cap.45. num.5.* Salgado *de retent. Bull. 2.part. cap.15. à num.11.* Gonzalez *in dict. cap. Cùm Capella, num.4* Rota *divers. 1.part. decis.744. num.2.* Fagnanus *in cap. Tuarum, de privilegiis, num.41.*

15. **Secunda consideratio facienda, quando Re**giorum Capellanorum causæ attingunt servitium & administrationem ipsius Capellæ; & tunc Tridentinum ex eo quod approbat decretum Innocentii III. *in dict. cap. Cùm Capella*, cognitio harum causarum pertinet ad judicem Capellæ. Si verò non attingant, omninò Concilium derogavit privilegiis exemptionis, si quæ habuissent Capellani circa istas causas. Quod intelligendum de privilegiis ante Concilium adeptis, & probatur facilè ex litera illius textus; quia cùm vellet perturbationes jurisdictionis Ordinarii ex his indultis reformare, & refrenare laxiorem vitam Capellanorum, revocando omnia privilegia, nisi privilegium dicti capituli *Cùm Capella*, consequens est non esse exemptos nisi in his ministeriis, & servitiis Capellæ, non verò in aliis causis.

16. Si tamen post Concilium hæc indulta concessa sint, clausulâ conciliari in meliori sententia abrogatâ, de quo sunt jura *in cap. Ex parte 3. cap. fin. de Capellis Monachor. cap. Eam 4. de ætat. & qualit. Ordin.* Anastasius Germonius *de Indult. Cardin. §. Per quæ sublata, à num.69.* Sanchez *de matrimon. lib.3. disp.26. num.7.* Gonzalez *ad regul.8. gloss.18. num.103.* Garcia *de Benefic. 4.part. cap.5. num.23.* Balboa *in cap.1. de Iudiciis, à num. 3.* sunt observanda, & eorum tenor magnopere est conspiciendus, ut inde prospiciatur quam extensionem, seu limitationem recipiant, *cap. Porrò 7. cap. recepimus 8. de privileg. cap. Per exceptionem 9. in fin. eod. tit. in 6.* Ast inter cætera observandum, quod si privilegia Capellæ concedantur, exemptam Capellam esse & Capellanos; secus verò si Capellanis, quia erit privilegium personale, minimè se extendens ad locum, ut tenent communiter Doctores *in dict. cap. Cùm Capella, cap. Per exceptionem 9. de privilegiis in 6.* Turturetus *cap.4. n.41. in fin.* Capponi *dict. cap.133. num.63.* Deinde sunt observanda circa hæc privilegia, quæ de consuetudine observantur circa has capellas; quia Concilium minimè has consuetudines reprobat legitimè introductas, & quæ sunt in viridi observantia. Turturetus *dict. cap.4. num.41.* Barbosa *in dict. cap. Cùm Capella, num.3. ad medium.* Unde concluditur, non obstante Concilio illa privilegia, & consuetudines observandas esse, quæ usu receptæ sunt, & observantur; quia licèt ante illud sint concessa, attamen quia hîc, & nunc sunt consuetudine vallata, sustinentur, & majori ratione sunt sustinenda, si data, & confirmata fuerint post Concilium.

17. Sed tamen hîc prætermittenda non est difficultas, an quando moritur Capellanus Regius, exequutio, & visitatio illius testamenti pertineat ad Judicem Capellæ, vel ad Ordinarium, quod in lite quadam disceptatum vidi. Hæc difficultas non est disquirenda in terminis textus *in d.c. Cùm Capella*; nam cùm causa ista non pertineat ad servitium, seu ministerium Capellæ, nec ad illius cognitionem pertinebit. Erit ergo difficultas quando ex privilegiis non derogatis, vel ex consuetudine Capellani exempti sunt etiam quoad alias causas, de quibus agnoscit Judex Capellæ.

18. Et dicendum videtur, ad judicem Capellæ competere exequutionem testamenti, & visitationem; nam in Bullis quibus jurisdictio conceditur Judicibus capellæ Regiæ, dicuntur Ordinarii. Sed exequutio, & visitatio testamenti ad Ordinarium ipsius defuncti spectat, licèt non sit Episcopus, sed tantùm habeat jurisdictionem quasi Episcopalem, ut in Abbate, & alio quolibet Diœcesano statuit Tridentinum *sess.22. de reformat. cap.8. & 9.* Covarr. *in cap. Ioannes, de testam. à num.1.* Matienzo *in l.14. tit.4. lib.5. recopilat. gloss.1. num.46. & 47.* Carpio *de execut. testament. lib.1. cap.22. à num.75.* Ergo in præsentia Judex Capellæ Regiæ poterit defuncti Capellani testamentum exequi, & visitare. Cæterùm privilegium exemptionis concessum

Capellis, vel Capellanis, respectu eorum est personale, habita consideratione ad locum personæ etiam exemptæ, & post mortem remanent in eadem exemptione, prout videre est in Religiosis, quorum sepultura, his vita functis, pertinet ad Prælatum, non ad Ordinarium, *cap. fin. de sepult. lib.6.* Sanchez *in Decalog. lib.6. cap.14 à num.1.* Ergo in præsenti exequutio testamenti, & visitatio pertinebit ad Judicem Capellæ, defuncto Capellano. Præterea hæ Capellæ Regiæ sunt sub immediata Regum protectione. Tridentinum *sess.22. de reformat. cap.* 8. & diximus *lib.4. cap.11. num.44.* Ergo ad omnia pertinentia ad Capellanos, sive vivos, sive defunctos, nequibit Ordinarius se intromittere: ergo ad Judicem Capellæ pertinebit hoc testamentum exequi, & visitare.

19. Sed in contrarium sunt validissima argumenta, nam in Bullis concessis his Capellis, & Capellanis, non agitur de testamentis eorum, nec de exequutione, & visitatione ultimarum voluntatum Capellanorum: quare nequeunt extendi ad has causas, de quibus non est mentio in Bullis. Confirmatur, nam exequutio, & visitatio testamentorum de jure communi pertinet ad Ordinarium loci, *cap. Nos quidem 3. cap. Joannes* 10. *de testament. l. Nullus* 8. *Cod. de Episcop. & Clericis, Auth. de Ecclesiast. tit. §. Quis autem, collat.9.* Tridentinum *sess.22. de reformat. cap.8. & 9.* Carpio *de exequut. testament. lib.4. cap.2. à num.1.* Cochier *de jurisdict. in exempt. 4. part. quæst.49. num.5.* Quando enim privilegia opponuntur juri communi, strictissimè sunt interpretanda, quominus juri illi officiant, & non extenduntur ad omissa, *cap. Licet* 8. *de translat. Episcop.* Gironda *de privilegiis, num.193.* Anastasius Germonius *de Indult. Cardinal. §. Per quæ sublata, n. 64.* & in casu exemptionis Rota apud Seraphinum *decis. 605. à num.1.* Ergo Bullæ exemptionis concessæ Regiis Capellis, & Capellanis, quia non loquuntur de hac exequutione & visitatione, nequeunt ad illas extendi.

20. Rursus ad id expenditur *Clement. unica de testament.* ubi decernitur, quod si Religiosi fuissent exequutores alicujus testamenti, quoad reddendas rationes Episcopo subjiciantur, & si in exequutione deliquerint, possint ab eo puniri. Quod non est intelligendum prout aliqui existimant de Religiosis exemptis communi exemptione, sed ex qualibet, nisi specialiter eximerentur a prædicta Clementina, ut benè notat Sanchez *lib.6. Decalogi, cap.11. num.22.* Cùm ergo Bullæ, & similia privilegia Capellarum Regiarum specialiter non eximant Capellanorum testamenta, eorumque exequutionem & visitationem, licèt ipsi Capellani sint exempti à jurisdictione ordinaria, adhuc judex Capellæ nequibit se intromittere in simili exequutione & visitatione, cùm id non fuerit specialiter expressum, sed pertinebit ad Ordinarium.

21. Deinde privilegium hoc exemptionis Capellarum Regiarum, aut est personale, aut locale, quatenus conceditur loco Capellæ, comprehendens ipsos Capellanos. Si sit personale, cum ipsis personis extinguitur, nec durat exemptio ultra mortem, ut eorum bona sint exempta, & insimul testamenta, *l. Quia tale 13. ff. solut. matrim. cap.9. de Privilegiis, cap. Privilegium, de Regul. in 6.* & mutatione personæ extinguitur privilegium, *l. Licitatio 9. §. Fiscus, vers. Mercatores, ff. de publican. & vectigalibus, l. fin. C. de inoffic. testament.* Valle *lib.4. cons.61. à num.5.* Guttierrez *de gabellis, quæst.164.* Carpio *de exequut. testament. lib.2. cap.16. à num.43.* Suarez *de legib. lib.8. cap.10. & 11.* Salas *de legibus, disput. 17. sect. 6. & 8.* quapropter Capellanorum exequutio, & visitatio testamentorum, cùm desinente persona extinguatur exemptio, pertinebit ad Ordinarium, non ad Judicem Capellæ.

22. Si verò privilegium fuerit locale, quatenus concessum est Capellæ Regiæ, & ejus Capellanis ibi ministrantibus, nequit extendi ad Capellanum defunctum, quia ejus morte Capellania vacat, nec ampliùs dici valet Capellanus, *cap.2. de concess. Prebend.* ubi communiter Doctores: nec dici valet administrare in Capella, nec loco illius adesse, ut tali privilegio fruatur. Ergo cùm extincta sit exemptio eo ipso quod Capellanus decessit, exequutio, seu visitatio testamenti pertinebit ad Ordinarium, non ad Capellæ Judicem. Et confirmatur discursus; nam quoties privilegium conceditur ratione alicujus qualitatis, nempe quia est Capellanus Capellæ Regiæ, extinctâ qualitate, extinguitur privilegium, *l. Medicos, l. ult. C. de Profess. & Medicis, lib.10.* Ant. Faber *definit.9. Cod. de dignitat.* Narbona *in l.9. tit.16. lib.9. Recopilat. gloss.9. num.9.* Fontanella *de pact. nuptial. clausula 3. gloss.1. num.32.* Si ergo privilegium hoc est locale, competens Capellano, quatenus in Capella ministrat, cùm tamen per mortem hæc qualitas extinguatur, similiter extinguitur privilegium exemptionis. Ergo Capellani testamenti exequutio & visitatio ad Ordinarium pertinebit, sicut etiam visitatio ipsius Capellæ, licet exemptæ, ex Trident. *sess.6. cap.4. & sess.25. de reform. cap.6.* Fagnanus *in cap. Cùm Capella, n.8. & 10.*

23. Tandem privilegium hoc exemptionis competit Capellano ratione exercitii in Capella exerciti; quando enim privilegium competit ratione exercitii, cessante exercitio, cessat privilegium, *l. Sub prætextu 9. Cod. de sacros. Ecclesiis.* Gironda *de privilegiis, quæst.27. num.1027.* Parladorius *different.79. cap.1. à num.3.* Narbona *in l.25. tit.2. lib.4. recopilat. gloss.12. num.6.* Ergo cùm per mortem Capellani cesset illius exercitium exemptionis, consequenter testamenti Capellani exequutio, & visitatio ad Ordinarium pertinebit.

24. In hoc dubio distinguendum censeo, quando Capellanus Regius habuerit hæredes, sive ex testamento, sive ab instato: vel quando non, sed animam suam instituerit hæredem. Quoad primum, si habuerit hæredes, bona Capellani per aditionem fiunt hæredum, & nequeunt frui privilegio Capellani, cùm sit illorum proprium patrimonium, *l. Sed & si plures 10. §. Filio impuberi, ff. de vulgar. §. 1. Instit. de hæred. qualit. & different.* Guttierrez *in cap. Quamvis pactum, de pact. lib.6. verbo Omninò servari, num. 8.* Pichardus *in rub. de hæredib. instit. num.16.* Unde inventarii confectio pertinet ad judicem hæredis, non verò ad judicem testatoris. Belletus *disquisit. Clerical. 1. p. tit. de favor. Clericor. §.3. à num. 22.* Cevallos *de cognit. per mod. viol. 2. p. quæst.78. à num.14.* Guttierrez *pract. lib.2. quæst.49. num.3.* Ponte *vol.1. cons.18. num.13.* Azevedus *in l.2. tit.4. lib.5. recopilat. num.53. & 55.* Bolaños *in Curia, 1. p. §.5. num.26.* Ergo quoties hæredes Capellani Regii adfuerint, minimè exequutio, & visitatio illius testamenti pertinebit ad judicem Capellæ, sed ad Ordinarium, cujus subditi sunt hæredes, & ad quos incumbit onus adimplendi, & visitandi, non verò ad Judicem Capellæ. Confirmatur, nam hæredes radicaliter sunt obligati ad adimplendum, & visitandum testamentum, etiamsi exequutores sint nominati; isti enim tantùm sunt merè exequutores, quibus datum est mandatum bona vendendi, & suscipiendi quantitates necessarias, quatenus ipsi hæredes, & bona illa sunt ad illa obligata, ut latè probatur per Carpium *lib.3. cap.3. per tot.* Ergo cùm hæc obligatio semper sit hæredum, Ordinarius erit judex competens ad exequendum, & visitandum testamentum Capellani Regii, non verò Judex Capellæ.

25. Si verò Capellanus non reliquerit hæredes, sed animam suam, aut aliam piam causam, major est

difficultas

difficultas : quo in casu asserendum videtur ad Judicem Capellæ pertinere exequutionem, seu visitationem testamenti ; nam quoties nullus est hæres, hæreditas ipsa repræsentat personam defuncti, *l. Hereditas* 61, *ff. de acquir. rer. dominio*, *l. Morino* 22. *ff. de Fidejuss. l. Cum hereditas* 9. *ff. deposit.* Sed persona defuncti est exempta à jurisdictione Ordinarii, & subdita Judici Capellæ. Ergo & exequutio, & visitatio testamenti. Confirmatur, nam quando anima, seu alia causa pia instituitur hæres à testatore Clerico, tunc inventarium pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, quia hæreditas illa repræsentat personam defuncti exempti à jurisdictione seculari. Marta *de jurisdict.* 4. *p. casu* 122. *n.* 14. Franciscus Marcus 1. *p. decis.* 105. *& decis.* 1058. *num.* 3. Pereyra *de mann Regia*, 1. *p. cap.* 16. *num.* 21. Ergo similiter dicendum est in præsenti, exequutionem testamenti Capellani Regii non ad Ordinarium, sed ad Judicem Capellæ pertinere, utpote proprium judicem Capellani defuncti.

26. Hæc fundamenta debilia sunt ; nam quoties Capellanus Regius, vel alius animam suam hæredem instituit, vel aliam causam piam, nequit dici hæreditas jacens, quia aut reliquit exequutores, aut non reliquit : si reliquit, ipsi gerunt vices hæredum, ut latè per Carpium *de exequut. testament. lib.* 3. *cap.* 9. *per tot.* & diximus *lib.* 1. *cap.* 11. *à num.* 61. Si verò non reliquit, exequutio ad Ordinarium pertinet, qui similiter consideratur ut hæres, aut causa pia hæres instituta. Ergo nullo modo potest dici hæreditas jacens, ut tantùm repræsentet defunctum. Ad confirmationem respondetur, sententiam Mattæ, & aliorum non esse certam, quin potiùs quamplures eam negant, quos refert, & sequitur Carleval. *de judiciis*, *lib.* 1. *tit.* 1. *quæst.* 5. *num.* 341. Verùm in ea stando respondeo, inventarium faciendum esse ab Ecclesiastico, quando anima, vel alia causa pia est hæres instituta, cujus cognitio pertinet ad Ecclesiasticum, *cap.* 3. *cap. Joannes* 10. *de Testamen.* Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 8. quare ad eundem pertinet inventarii confectio, non quia sit hæreditas jacens, Carleval. *dict. quæst.* 5. *num.* 334. Confirmo discursum, nam si Clericus instituisset hæredem laicum, tunc inventarium in meliori sententia pertinet ad judicem laicum ; jam enim utilitas illa versatur circa bona laici hæredis, & consequenter erit laicus judex competens. Guttierrez *lib.* 2. *quæst.* 49. *num.* 1. *&* 2. Marta *dict. casu* 122. *num.* 16. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 179. Bolaños *in Curia*, 1. *p.* §. 4. *num.* 28. Carleval. *dict. quæst.* 5. *num.* 337. non tamen quia repræsentat personam defuncti, quia pertineret ad Ecclesiasticum : ergo similiter est dicendum in præsenti ; nam licèt anima, seu alia pia causa sit hæres instituta, ratione ipsius erit judex competens, non ratione defuncti, licèt eum repræsentet.

27. Hinc in hoc casu dico exequutionem, & visitationem testamenti Capellani Regii, quando anima, seu alia pia causa est hæres instituta, pertinere ad Ordinarium, non ad judicem Capellæ, ex fundamentis relatis *à num.* 19. Tum & à simili probatur ; nam maritus licèt habeat privilegium ne pro dote conveniatur nisi in quantum facere potest, ut latè diximus *lib.* 7. *cap.* 6. *num.* 21. attamen eo defuncto bona illius illo privilegio non fruuntur, quin successores insolidum conveniuntur, quia est privilegium personale mariti, ut cum aliquibus notat Sanchez *Decalog. lib.* 6. *cap.* 16. *num.* 19. Ergo cùm privilegium Capellani Regii sit personalissimum, aut locale, extendens se ad personas interim exercentes, nequit exemptio illa transgredi vitam ipsius Capellani, & ejus testamentum frui privilegio exemptionis. Deinde Episcopus quoad exequendas ultimas voluntates pias, procedit ut delegatus Sedis Apostolicæ. Tridentinum *sess.* 22. *cap.* 8. Quare in his piis ultimis voluntatibus potest procedere, etiamsi testatores sint exempti. Barbosa *in cap. Nos quidem* 3. *de testament. num.* 8. qui asserit posse Episcopos ut delegatos Sedis Apostolicæ procedere, & cogere exequutores piarum voluntatum à sua jurisdictione exemptos, velut Officiales S. Inquisitionis, vel alios Professores alicujus Universitatis, exemptos ratione litterarum conservatoriarum, prout possumus intelligere etiam Judices Capellarum Regiarum. Ergo etiamsi Capellani post mortem exempti remanerent, adhuc Episcopus ut delegatus Sedis Apostolicæ poterit eorum pium testamentum exequi, & visitare. Præterea Judices Capellani non sunt ordinarii, sed tantum delegati, prout alii Judices Conservatores, qui cùm habeant aliquam similitudinem cum Ordinariis, impropriè Ordinarii dicuntur, quorum jurisdictio cùm delegata sit, & odiosa, nequit se extendere ad casus alios, nisi ad eos, qui strictè in Bulla continentur. Glossa *in cap.* 1. *in principio, de offic. delegat. in* 6. latè Narbona *in* 3. *Recopilat. l.* 60. *gloss. unica*, *à num.* 71. Ergo Judex Capellæ non poterit exequi, aut visitare pium testamentum Capellani, quia casus iste non est expressus in Bullis.

28. Rursus licèt exempti aliqui, ut Religiosi, post mortem exemptione fruantur, id est quia non solùm sunt exempti quoad personas, sed etiam ratione Monasterii, in quo morantur : quare si ibidem decedant, ad eorum Prælatum pertinet funus, & sepultura, & non ad Ordinarium, nisi decedant remoti ab illo. Glossa *in cap. fin. de sepult. in* 6. Franciscus *ibidem, num. ult.* Abbas *in cap.* 1. *de sepult. num.* 4. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 14. *num.* 4. Capellani verò Regii nec in Capella morantur, nec ibidem decedunt : quapropter post mortem nequeunt frui aliqua exemptione. Denique licèt Ordinarius non possit visitare Hospitalia, & Capellas existentes immediatè sub Regum protectione, id non est extendendum ad testamenta Capellanorum, cùm diversum sit, à quo nequit fieri illatio. Ergo semper exequutio, & visitatio testamenti Capellani Regii pertinebit ad Ordinarium, & non ad judicem Capellæ.

29. Secundo etiam modo Capella dicitur quæ fundatur intra aliam Ecclesiam, aut intra terminos illius, quæ auxiliatrix est, vel non, & ab aliquibus dicitur Capellania. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 15. *cap.* 19. *num.* 2. Frequentiùs tamen dicitur Capella, etiamsi intra Ecclesiam sit constructa. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 5. *num* 67. Urrutigoyti *de Ecclesia Catholica*, *cap.* 13. *à n.* 7. Barbosa *de univers. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 18.

30. Capella ista est locus privatus in Ecclesia, vel extra positus, & consecratus cum Altari, in quo quis juspatronatus obtinet, ut cum Rebuffo docet Barbosa *dict. cap.* 8. *num.* 18. Fuscus *de visit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 6. Leon *de offic. Capell.* 1. *part. quæst.* 3. *num.* 1. Ast illud observandum, neutiquam juspatronatus esse de essentia ad esse Capellæ, licèt ex constructione consequatur ; sed est modus magis frequens in his Capellis ædificandis observatus à fundatoribus, ut illud adipiscantur. Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. cap.* 16. *n.* 21.

31. In construendis Capellis plura desiderantur, nempe Episcopi licentia, sumptus operis, locus seu area, dos, & dedicatio, juspatronatus ; seu patrocinii. Lemaistre *de illustratione sacri Patrimonii*, *lib.* 2. *cap.* 6. *per tot.* Leon *dict. quæst.* 3. *num.* 13. Spino *de testament. gloss.* 3. *num.* 9. Valenzuela *cons.* 18. *num.* 18. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *num.* 16. quibus magnopere addendum, ne in constructione Capellarum præjudicium alicui inferatur, præcipuè juribus Ecclesiis Cathedralibus, aut Parochialibus competentibus, quod multoties ex his Capellis solet evenire, quamobrem consensus Plebani desideratur, Leon *dict. quæst.* 3. *n.* 13. quo invito nequit erigi Capella, nisi gravissima subsistente causa. Illud verò prætermittendum non est,

quod licèt constructio Capellæ piissima sit causa, Valenzuela *dict.conf.*18. *num.*67. si tamen aliquis eam, aut Altaria absque Episcopi licentia erigat, si Clericus fuerit, degradatur; si verò laïcus, anathematis mucrone percutitur, *cap. Nulla* 25. *de consecrat. distinct.* 1. Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 13. *n.* 41. Urrutigoyti *dict.cap.*16.*n.*38. Tum & Capella demolitur, quia cùm spiritualis sit, nequit ab aliquo exstrui privata authoritate, nisi de licentia Episcopi, cui commissum est spiritualia decernere, *cap. Ad hæc* 4. *de relig. domib.* Fuscus *de Visit.lib.*2.*cap.*11.*n.*7. Bengens *de beneficiis,* 1.*part. cap.*2.§.2.*num.*2. Urrutigoyti *cap.*16.*n.*45.

32. Hæ enim Capellæ membra sunt Ecclesiarum Matricum, quibus adjunguntur, & in quibus exstruuntur, & eodem modo sunt regulandæ, *cap. Indemnitatibus* 43. §.*fin. de elect. in* 6. Ananias *conf.*86. *in principio,* Tondutus *quæst.benefic.*1.*part. cap.*73.*num.*7. & utuntur privilegiis Ecclesiarum, quarum fundatio est causa pia, & in favorabilibus veniunt sub nomine Ecclesiæ, ut cum aliquibus advertit Urrutigoyti *dict. cap.*16. *à num.*47. Similiter quis cogitur proprium fundum vendere ad Capellam ædificandam, sicut ad Ecclesiam. Valenzuela *conf.*18.*à num.*85. Urrutigoyti *d.cap.*13.*n.*57.

33. Est tamen dubium, an qui Capellam fundat intra Ecclesiam, teneatur eam dotare? Et communis est sententia, non teneri. Ratio est, nam sufficit Ecclesiam esse dotatam, cui incumbit onus ut Capellas reparet, & insimul omnia contribuat necessaria: quapropter construens non tenetur dotare. Calderinus *conf.*12. Rebuffus *de pacificis possessoribus, n.*88. Lambertinus *de jurepatronat.lib.*1.*part.*1.*quæst.*3.*art.*1.*num.*5. Barbosa *d.lib.*2. *cap.*8. *num.*20. Gonzalez *ad Regul.*8. *gloss.*5.*n.*70. Lotterius *de re benefic.lib.*1.*quæst.*31.*num.*6. Urrutigoyti *d.cap.*16.*n.*55.

34. In contrarium tamen est, nam in qualibet fundatione, sive Ecclesiæ, sive Capellæ, ubi munia sacra sunt celebranda, necessariò est dos constituenda, ne aliàs ex defectu expensarum locus ille sacer facilè corruat, & profanus reddatur, ut diximus suprà. Leon *dict.quæst.*3.*num.*13. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.*1.*cap.*12.*num.*58. Tum quia ædificatio Capellarum nequit fieri cum præjudicio tertii. Gloss. *in cap. A nobis, de jurepatronat. verbo in Capella,* Urrutigoyti *d. cap.*16. *num.* 35. Si enim aliqua intra Ecclesiam ab aliquo ædificaretur absque dote, esset in præjudicium Fabricæ, cùm noviter gravaretur, tam in reparatione Capellæ, quàm in vestimentis sacris, luminaribus, & aliis quamplurimis necessariis ad illius conservationem: quamobrem ædificans nequit Capellam ædificare absque dote sufficienti, aliàs esset in grave præjudicium Fabricæ, ut dictum est.

35. Ex his fundamentis communis sententia indiget non pauca explicatione. Quare duobus modis hæc fundatio Capellæ intra Ecclesiam est consideranda. Primò quando aliquis summa pietate vellet illam ædificare, nullum jus reservando in Capella, nec juspatronatus, nec sepulchrum, sed libenter eam relinquendo ad usus Ecclesiæ: & in hoc casu admittenda est Communis sententia, ut minimè dotare teneatur; nam cùm liberè Capella Ecclesiæ relinquatur, ipsa Ecclesia tenebitur de sua dote providere de necessariis, prospiciens pro re sua propria. Sed adhuc in hac specie Ordinarius, & Rector Ecclesiæ tenentur prospicere, ne ex constructione novæ Capellæ liberè Ecclesiæ relinquendæ, gravamen Fabricæ inferatur, ita ut ex suis redditibus nequeat novam Capellam conservare, tunc enim minimè licentia est concedenda ad ejus ædificationem. Similiter prospiciendum, an sit necessaria; nam licèt Ecclesia habeat redditus sufficientes ad illius conservationem, attamen absque necessitate non sunt fructus illi expendendi, cùm sint ad cultum destinati, & ad pauperes alendos.

36. Aliter intra Ecclesiam potest fundari Capella, & liberè Ecclesiæ concedi, nullo jure reservato, cum porta ad viam publicam, ut possit populus majori commoditate sacrum audire, & preces fundere: & in hoc casu ædificans tenebitur dotare; nam Capella ista consideratur ut particularis Ecclesia, licèt parva; & differt ab aliis Capellis intra Ecclesiam ædificatis: quamobrem construens dotare tenetur, ut cum Genuensi tenet Leon *d.q.*13.*n.*13.

37. Secundo modo contemplanda est Capella, nempe quando construens reservat sibi juspatronatus, & sepulchrum expresso pacto, ut docet Genuensis *in praxi Archiepiscopal.* 1. *edit.cap.*40. *aliàs cap.*44. *n.*17. Barbosa *dict. lib.*2. *cap.*8. *num.*20. Leon *d.quæst.*3.*n.*12. *in princip.* Tondutus 1.*part. cap.*73. *num.*2. Ratio est, nam ex eo quod juspatronatus, aut alia jura reservat, quasi propriam relinquit Capellam, idcirco dotare tenebitur; ideo ei conceditur simile jus; quia construxit, & dotavit, simul cum authoritate Episcopi. Riccius *in praxi jurispatronat.decis.*167. Duranus *decis.*285. *num.*35. Tondutus *cap.*23. *n.*4. Urrutigoyti *d. cap.*16. *num.*59.

38. Constructâ Capellâ, & erectâ à laico ex propriis bonis, vel ab Ecclesiastico, non expensis Ecclesiæ, si expresso pacto jus sepeliendi reservaverit, illud acquiret, dum sepultura sub bradellis, aut propè Altare non fiat: hoc enim ultimum admittendum censuit Sacra Congregatio *in una Tremul.*8.*Februarii* 1594. ita ut si in contrarium adversùs hanc prohibitionem ibi constructa reperiatur Capella, in illo Altari non debet aliquis celebrare, donec corpus alibi transferatur, ut ex alia declaratione tenet Barbosa *de offic.Paroch.*3.*p. cap.*26.*n.*10. Pellizarius *in Man.Regul. tom.*2. *tract.*8. *cap.*5.*sect.*4.*subs.*2.*quæst.*20.*num.*174. Tum acquirit facultatem arma, & insignia gentilitia ibidem affigendi. Riccius *in praxi sepultur. decis.* 667. Urrutigoyti *cap.*16.*num.*72. quod nequit fieri ab altero, nisi à Fundatore, vel Patrono; nam armorum appositio est quoddam argumentum dominii, Chassaneus *in Catalog. gloria Mundi,* 1. *part. considerat.* 55. Sola *in Constitut. Saband.de insigniis & arm.gloss.*2.*num.*7. quare nequeunt ab alio apponi, nisi à fundatore, vel Patrono. Tondutus *dict.cap.*73. *à num.*9. Tum etiam poterit poni inscriptio in honorem Fundatoris. Rota 5.*part. recent.decis.*609.*num.*1. Tondutus *ubi proximè,num.*18. Urrutigoyti *d.cap.*16.*num.*76.

39. Hinc disquirendum, an ex armis, & insigniis depictis, seu insculptis in Capella, probetur dominium illius? Et affirmandum videtur; nam ex armis, & insigniis affixis, seu depictis, fit optimum argumentum dominii, ut diximus. Ergo ex affixione, vel pictura armorum, fit probatiò dominii Capellæ. Cæterùm arma, & insignia gentilitia apposita in Capella probant juspatronatus, Romanus *singul.*480. Ferretus *conf.*297. *num.*9. Menochius *lib.*9. *præsumpt.*90. *num.*16. Rota apud Seraph. *decis.*552. *num.*2. Riccius *de noviss. probat. jurispatronat. resolut.* 31. quod quidem supponit constructionem, & dotationem illius, unde dependet dominium illius: Ergo arma, & insignia apposita in Capella probant dominium illius.

40. Sed contrarium scripsit Riccius *in praxi for. decis.* 692. & adducit textum *in l. Monumentorum* 6. *Cod. de relig. & sumpt. funer.* ubi decisum est, inscriptiones monumentorum minimè jura aliqua transferre ad liberos. Ergo nec arma, nec insignia gentilitia probant dominium Capellæ, quin potiùs probatio aliunde est petenda, maximè si ageretur de præjudicio alterius. Rursus dominium Capellæ debet procedere à dispositione, seu concessione Episcopi, prout in sepulturis, *Clement.*2. *de sepult.* Sed concessio ista non probatur, nisi per instrumentum, quia scriptura in his est de essentia probationis. Abbas *in cap. in Nostra,*

de

*de rescript. num.*11. Afflictis *decis.*398. *num.*6. Ergo nequit probari dominium Capellæ per affixionem armorum, seu stemmatis gentilitii.

41. In re tamen dicendum, armorum, & gentilitiorum sculpturam, seu picturam duobus modis posse adesse. Primò quando affixa sunt, seu apposita in aliquo cancello, porta, vel in alia parte minùs principali Capellæ: quo quidem casu nihil ad dominium probant. Ratio est, nam cùm posita sint in parte minùs principali, non possunt arguere dominium totius Capellæ: Ergo minimè possunt hæc arma, seu insignia dominium totius Capellæ probare, ut benè notat Riccius *decis.*692.*n.*3. *vers. Quartò quia*.

42. Secundo etiam modo quando affixa sunt in parte principali Capellæ, ex quo argui valet dominium tutius, & adhuc in hoc casu per se non probant dominium: ratio est, nam ex alia causa arma potuerunt apponi, quàm ratione dominii, nempe propter eleemosynam factam Capellæ: quare per se non probant dominium. Ferentillus *ad Burattum decis.*323. *num.*22. Ast faciunt præsumptionem, quia præsumitur illa apposuisse Fundatorem, seu Patronum ad conservationem familiæ. Rota *recent.* 1. *p. decis.*13. *sub num.*3. Barbosa *de univers. jur. lib.*3. *cap.*22. *num.*94. *in fin.* Ferentillus *ubi proximè*. Si tamen aliis adminiculis arma, & insignia associentur, tunc plenè probabunt dominium totius Capellæ, & jurispatronatus illius. Idque prospicere libet, quando arma & insignia ita fuissent antiqua prout Capella ipsa, nec alia causa dari valet pro affixione, nisi quod in fundatione fuerint apposita; tunc enim plenè probant: nam licèt Capella semper libera præsumatur, ex Regula legis *Altius, Cod. de servit.* attamen hæc antiquissima armorum affixio, quando nulla alia causa affigendi reperiri valet, probat benè ex sola fundatione fictum fuisse, & concludenter probat dominium Capellæ, & jurispatronatus illius. Cavalerius *decis.*150.*num.*8. Rota apud Vivianum *de Jurepatronat. decis.*26. *n.*15. *&* 16. Coccinus *decis.*230. *num.*1. Ferentillus *dict. decis.*323. *num.*22. Medicis *de sepult.* 1.*p. quæst* 16. *num.*29. *&* 30. Lavor. *lucub. tit.*2.*cap.*18.*a num.*16. Barbosa *d.cap.*11. *num.*93. *&* 94.

43. Rursus Fundator Capellæ, vel Patronus poterit scamna, & sedes apponere in Capella, quod ita certum, ut si quis arma, aut scamna, vel sedes amoveret, adversùs eum actio injuriarum conceditur, & officium Judicis: & similiter armis poterit amotionem defendere, prout in aliis præcedentiis agere potest, quia tunc est defensio proprii juris. Avendañus *de exequend. mandat.* 2. *p. cap.*10. *num.*20. Lara *de Anniversf. lib.*1. *cap.* 24. *num.* 23. Parladorius *different.* 88. §.2. *num.*8. Gratianus *discept. tom* 2. *cap.*210.*num.*32. Tondutus *dict. cap.*73. *num.*12. Lavor. *dict. tit.*2. *cap.* 10. *num.*18. Verùm quoad alteram partem, ut armis possit similem amotionem in Capella defendere, admittendum id non est ut licitum; nam similis defensio, licèt possit admitti in rebus profanis, & locis: ast in Ecclesiis, & Capellis, uti armorum remedio scandalum gravissimum est, Ecclesiarum, & Capellarum pollutio, nec in locis Sacris valet admitti defensio more castrorum. Quamobrem remedium armorum nunquam est admittendum in Ecclesiis, Capellis, & in aliis locis sacris, ut benè considerat Urrutigoyti *dict. cap.*16. *num.* 173.

44. Competit etiam Fundatori Capellæ jus sepeliendi in ipsa, quando jus istud reservaverit expressè. Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap.*13. *num.*171. non solùm sibi, sed etiam aliis de suo genere, & familia. Ratio est, nam jus funerandi distinctum est à jure Capellæ, & speciali indulgentia est concedendum. Rochus de Curte *de jurepatronat. verbo In Ecclesiis*, *n.*13. Ergo ex sola fundatione, aut dotatione hoc jus sepeliendi non acquiritur, nisi ex pacto expresso Fundatori concedatur. Unde Doctores asserunt, quod ex eo quod quis habeat sepulturam in Capella, non infertur habere jus in ipsa Capella: nec si habeat jus in Capella, inferri potest habere jus sepulchri, utpote de rebus penitus diversis. Tondutus *d. cap.*73. *num.*2. Idcircò semper est necessarium, ut pacto expresso in Capella reservetur jus funerandi, ut tenent DD. relati *num.*36. Rota *in nua Avenion.Capella*, 13. *Junii* 1587. Riccius *in praxi for. decis.*42. *num.*7. qui animadvertit, aliquando sufficere tacitam licentiam construendi sepulchrum in Capella, utpote si sepulchrum fuerit in loco patenti, & Episcopus non contradicat, & Capella fuerit ab eo visitata. Rota 1.*p. divers. decis.* 222. Id verò admittendum quando Capella quæ fundatur, fuerit in aliqua Ecclesia privata, non verò si sit Capella Majoris Ecclesiæ, in qua interdictum est cadavera sepelire. Hanc ob rem nec per pactum poterit Fundator ibidem sepulchrum habere. Lavorius *d. tit.*2. *cap.*5. *n.*104. Urrutigoyti *d.cap.*16. *n.*161.

45. Poterit etiam Fundator disponere, ut Sacerdos oblationem faciat ipsi, aut ejus successoribus, aut alias erogare oblationes: sed quibus competant, dicemus *in hoc libro*, *cap. fin.* interim vide Urrutigoyti *d. cap.*16. *num.*166.

46. Capella verò in Ecclesia existens, licèt habeat proprios redditus, beneficium tamen non est separatum quoad Rectorem Ecclesiæ, quin potiùs non dicitur duo habere beneficia, ex eo quod Capellam simul habeat cum Ecclesia, *cap. Super eo* 6. *de Præbend. lib.*6. Unde fructus relicti Altari, seu Capellæ, in Ecclesia aliqua, sunt Rectoris ipsius; nam hæc omnia accessoria sunt, & sequuntur principale. Id verò limitabitur, nisi Capella habeat bona, & redditus separatos ab ipsa Ecclesia, vel habuerit proprium Rectorem, cujus contemplatione talia bona, aut redditus sunt relicti. Valensis *cons.* 18. *num.* 7. Barbosa *de univers. lib.*2. *cap.*8, *num.*24. Urrutigoyti *dict. cap.*16. *num.*56. *&* *num.* 69.

47. Nec similiter Capella reputabitur beneficium, nisi quando erigatur authoritate Episcopi in titulum, & insimul fuerit dotata cum designatione Rectoris, seu Capellani; tunc enim Capellania collativa est, & beneficium Ecclesiasticum sub reservatione cadens, nisi fuerit jurispatronatus. Gonzalez *ad regul.* 8. *gloss.* 5. *num.*68. Petrus Gregorius *de re benefic. cap.*11. *num.* 10. Valenzuela *cons.*196. *num.*3. Salcedo *ad Bernardum*, *cap.* 18. *num.* 9. Spino *de testament, gloss.* 4. *in principio*, *num.*37. Barbosa *d. cap.*8. *num.*25. Unde Sacra Congregatio 17. Augusti 1630. censuit, Capellas plures in eodem Altari, sub eadem invocatione, cum diversis oneribus Missarum, quæ antiquitus conferebantur pluribus Clericis, & ad præsens reperiuntur ab uno possideri sub titulo unius Capellaniæ, hodie non posse retineri absque dispensatione Apostolica, cùm sint revera plura beneficia. Barbosa *d. cap.*8. *num.* 27.

48. Sed an Capellæ possint vendi, & alienari, disceptatio est. Prima sententia affirmat; nam Fundatores, & illorum successores habent in illis proprietatem, & dominium, saltem impropriè. Ergo poterunt eas vendere, ut sibi videbitur. Tum habent jura in ipsis Capellis jure æstimabilia: ergo poterunt ratione horum jurium eas vendere, & alienare. Et exemplo confirmatur sepulturæ, quæ licèt vendi nequeat, *cap. Postquam* 13, *cap. In Ecclesia* 14. 13. *quæst.* 2. *cap. Suam* 29.*cap. Apostolicam* 42. *de simon.* Concilium Meldense *can.*63. *&* 72. Metense *can.*2. Namnetense *can.*6. Lateranense sub Alexandro III. 1.*p. cap.*7. *&* 2.*p. cap.*10. Laterense sub Innocentio III. *can* 66. Suarez *de Relig. lib.*4. *de simon.cap.*14. Filliucius *tom.*3.*tract.*45. *cap.*3. *quæst.*11. *num.*26. Jul. Lavor. *var. lucubr. tit.*2. *cap.*10.

*cap.*10. *à num.*1. Attamen jus sepeliendi in certo loco, & sepultura vendi valet, sicut transmitti ad hæredes; nam hujusmodi usus in dominio nostro est, ut cum aliquibus tenet Bonacina *de Contract. disp.*3. *q.*51. *punct.*4. *per tot.* Molina *de primog. lib.*1. *cap.*54. *num.*40. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.*37. *difficult.* 12. *num.*3. Molfesius *in Summa*, 2. *part. tract.*13. *cap.*8. *num.*36. Ergo idem est dicendum de Jure Capellarum, ut ex hoc argumento infert Villalobos *dict. num.*3. Præterea probatur hæc sententia doctrinâ Lavorii *d. tit.*2. *cap.*10. *num.*17. ubi scripsit, aliquid percipi posse quoad Capellas pro illis, quia acquiritur jus sepeliendi in eminentiori loco, Capellam construendi, arma, & insignia ponendi; hæc enim cùm in existimatione humana consistant, pro eis pretium percipi valet, & insimul possunt alienari. Aragon 2. 2. *quæst.*10. *art.*4. Ledesma *in Summa.* 2. *part. tract.*10. *conclus.*35. Ergo & ob has causas Capellæ poterunt vendi, & alienari, ut de consuetudine probat Gratianus *decis.*26. *num.*14. Carol. Maranta *tom.*5. *respons.*16. *à n.*1. Phœbus *decis.*8. Delbene *de immunit.* 2. *part. cap.*17. *dub.*14. *n.*55.

49. Secunda sententia negat, nam Capellæ istæ cùm authoritate Episcopi fundantur, fiunt sacræ, & religiosæ; itaque nec vendi, nec alienari possunt, *l.*4. *ff. de contrah. empt.* Deinde licèt jura ista Capellarum sint ab eis separabilia, & temporalia; attamen fundantur in modum majoratus, in quibus semper intelligitur clausula non alienandi, *l. Filius familias* 114. §. *cui, ff. de legat.* 1. *l. Pater* 77. §. *Quindecim, ff. de legat.* 2. *l. Peto* 69. §. *Prædium, juncto* §. *Fratre, ff. de legat.* 2. Ergo minimè poterunt vendi Capellæ, nec per se, nec per accidens, quoad jura illa separata. Valascus *de jure emphyt. q.*28. *num.*11. Valenzuela *cons.*196. *num.*4. Leon *de offic. Capellani*, 1. *p. quæst.*3. *n.*93. Garcia *de benefic.* 5. *part. cap.*9. *à n.*137. Urrutigoyti *d. c.*16. *n.*151.

50. In hoc dubio dicendum, duobus modis contemplandam esse Capellam. In primis considerarà illâ per se: Secundò quoad jura quæ habet fundator, & ejus successores in ea. Quoad primum Capella si est absque Episcopi authoritate constructa, per se vendi, & alienari valet. Ratio est, nam Capella ista, licèt destinata ut sit religiosa, adhuc tamen pura est, & profana, non accedente authoritate Episcopi. Cabedo *de Patronat. Reg. Coron. cap.*38. *num.*3. Barbosa *dict. cap.*8. *num.*29. *in fin.* Ergo vendi, & alienari valet. Confirmatur exemplo sepulturæ, quæ si pura sit, & defunctus in eam non sit illatus de Jure Civili Romanorum, aut de Jure Canonico, necdum accessit authoritas Episcopi, religiosa non est, sed pura, & profana, ac vendi, & alienari valet, *l. si Monumento* 6. *Cod. quæ res pign. obligar. poss.* Glossa *in cap. Abolenda, de sepult.* Medicis *de sepult.* 1. *p. q.*15. *n.* 17. Lavor. *d. tit.*2. *cap.*10. *n.*25. Gratianus *discept. for. tom.*5. *cap.*210. *num.*8. Ergo similiter est dicendum de Capella, quæ si constructa sit absque licentia, & authoritate Episcopi, per se profana & pura est, & vendi, & alienari potest.

51. Si tamen authoritate Episcopi fuerit constructa, remanet religiosa, & spiritualis: quapropter vendi nequit, per se loquendo, aut alienari; quia id esset dare pretium pro re spirituali, quod est simoniacum: Ergo nullo modo vendi valet, seu alienari. Gregorius *in l.*1. *tit.*13. *p.*1. *verbo Vender*, ubi asserit simoniacas esse pactiones, quæ solent fieri cum Clericis, & Religiosis, ut pro Capella aliquod pretium, aut annua pensio præstetur. Molina *de primog. lib.*1. *cap.*54. *n.*40. Leon *dict.* 1. *p. quæst.*3. *num.*93. Urrutigoyti *d. cap.*16. *à num.*90.

52. Secundò, & aliter libet considerare Capellam, non per se, sed tantùm quoad jura, quæ habet Fundator, & ejus successores, veluti jus sepeliendi, jus Patronatus, & honorem sedis, vel alia quæ offerenda sunt à Sacerdote: & in his asserendum videtur, minimè vendi posse, seu alienari; nam jura ista sunt inseparabilia à Capella, vel saltem illi annexa. Ergo cùm Capella sit religiosa, nequeunt illa jura vendi, aut alienari aliquo pretio interveniente. Confirmatur exemplo juris Patronatus, per se enim minimè vendi, aut pretio alienari valet; nam cùm annexum sit beneficio, quod spirituale est, ex annexione nequit pretio vendi, aut alienari, quia quasi spirituale censetur; & si vendatur, remanet Ecclesia libera, *cap. De jure* 16. *de jurepatronat.* Curte *de jurepatronat. verbo Utile, quæst.*5. *à num.*8. Lambertinus *de jurepatronat. lib.* 1. *part.* 2. *quæst.* 1. *art.* 12. *num.* 17. Suarez *dict. lib.*4. *de simon. cap.*28. *à num.*17. Vivianus *in praxi jurispatronat. lib.*4. *cap.*5. *num.*9. Barbosa *de univers. jur. lib.*3. *cap.*12. *num.*245. & propter eandem rationem, nec de eo transigi valet, *cap. Præterea* 9. *de transact.* & cum multis notat Valeron *de transact. tit.*3. *quæst.*6. *num.*40. Ergo cùm jura illa sint annexa Capellæ religiosæ, & spirituali, nequeunt pretio vendi, seu alienari.

53. Sed tamen in re dicendum, maxima consideratione prospiciendam esse fundationem Capellæ, an Capella cum suis juribus relicta sit per modum majoratus? Et in hoc casu jura illa vendi, aut alienari non posse certum est; nam natura majoratus prohibet alienationem, ut vocationes verificentur. Tum quia utplurimùm similes fundationes hanc expressam clausulam non alienandi habent, qui mos instituendi Capellas frequentior est in Lusitania per modum majoratus. Benedictus Ægidius *in l.*1. *Cod. de sacros. Ecclesiis*, *p.*5. § 2. *à num.*15. Gamma *decis.*6. Barbosa *dict. lib.*2. *cap.*6. *num.*59. Ergo tunc jura illa nequeunt vendi, nec aliquo modo alienari.

54. Idem dicendum, si Capella sit familiaris, & relicta familiæ per certas vocationes; tunc enim jura illa vendi nequeunt, nec alienari, cùm non possint exire de familia, & verificandæ sint vocationes interim quod durant, prout observatur in jure sepulchrorum. Curte *de Iurepatronat. verbo In Ecclesia, à n.*15. Leon *dict.* 1. *p. quæst.*3. *num.*15. Molina *de primog. lib.*5. *cap.*14. *à num.*40.

55. Si verò nulla prohibitione adhibita de non alienando, relinquatur Capella, sed liberè suis hæredibus, & Capella sit beneficium Ecclesiasticum jurispatronatus, per se independens ab aliqua universitate bonorum, minimè juspatronatus poterit vendi, aut pretio alienari; nam ut suprà diximus *num.*51. invendibile est, & extra commercium. Rota apud Farinacium 2. *p. decis.*399. & 5. *p. recent. decis.*302. *num.*4. & 5. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *p. allegat.*71. *num.*35. & *in cap. Quia Clerici, de jurepatronat. num.*7. Quod quidem intelligendum in jure tantùm præsentandi, quatenus dat jus ad beneficium. Quo verò ad alia jura, veluti honoris sedendi, & præcedendi, jus sepulchri, vel alterius juris competentis possessori Capellæ, dicendum alienari posse, & vendi; nam hæc jura, ut diximus *num.*47. venduntur, & alienantur ab ipsa Ecclesiâ. Ergo etiam poterunt à possessore vendi, & alienari, quando nulla est prohibitio fundatoris. Tum jura illa nec per se, nec per annexionem sunt spiritualia: non per se, quia versantur circa temporale commodum: nec per annexionem, quia non dant jus ad rem spiritualem. Suarez *tom.* 1. *de Religione*, *lib.*4. *de simon. cap.*28. *à num.*3. Ergo poterunt vendi, vel pretio alienari. Cæterùm si jura ista Capellæ hæreditaria sint, alienantur in extraneos. Leon *dict. quæst.*3. *num.*12. Rota apud Seraphinum *decis.*364. *num.*3. Covar. *lib.*5. *var. cap.*8. *num.*16. Parisius *lib.* 4. *cons.*48. *num.*51. & 22. Ergo similiter poterunt vendi, vel pretio alienari in extraneos. Denique facit doctrina Leonis *dict. quæst.*3. *num.*93. Barbosæ *dict. lib.*2. *cap.*8. *num.*20. ubi si quis Capellam construxerit suis sumptibus

ptibus, verùm decessit multis debitis relictis, ad satisfaciendum creditoribus Capellam esse vendendam asseritur, licèt pactum intercessisset non alienandi: quæ quidem doctrina nequit intelligi de Capella ipsa, per se loquendo, quia religiosa est; sed de juribus ipsius Capellæ. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *num.* 152. Ergo juxta omnia Capellæ, dempto jure præsentandi, possunt vendi, & alienari. Urrutigoyti *dict. cap.*16. *à num.* 92.

56. Illud verò prætermittendum non est, minimè Rectores Ecclesiarum posse vendere, aut alienare jura in Capellis acquisita, ita ut invito fundatore, vel Patrono, alter ibidem sepeliatur, aut aliquo modo turbet possessorem, ad tradita per Parladorium *different.* 66. §. 2. *à num.* 9. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *num.* 175.

57. Est tamen dubium, an extinctâ lineâ, seu familiâ, Capella ad Ecclesiam cedeat, & libera remaneat. Prima sententia negat, quia fundatorum voluntates nequeunt mutari: quapropter cùm fundatio, & voluntas constituentis sit, ut semper propria Capella remaneret, etiam extinctâ familiâ, poterit possessor ad extraneos transferre, si deficiat familia. Et confirmatur, nam pacta semper sunt servanda, *l.*1. *de pact. cap.*1. *cap. Qualiter* 3. *de pact.* Ergo licèt deficiat familia, adhuc ex dispositione ultimi possessoris poterit transferri ad extraneos. Præterea à simili jurispatronatus probatur, quod licèt deficiat familia, & linea fundatoris, attamen transit ad extraneos, ut tenet Rota *in una Pristiionensi*, 31. *Maii* 1628. quam refert Leon *dict.* 1. *p. quæst.*3. *num.*12. Rota apud Seraphinum *decis.*378. Rota apud Farinacium 1. *p. decis.*53. *num.*5. Barbosa *in cap. Ex litteris* 7. *de jurepatronat. num.*10. Ergo similiter est dicendum de Capellis, quæ licèt familia sit extincta, adhuc liberæ Ecclesiæ non relinquuntur, sed possunt transire ad extraneos ex dispositione ultimi possessoris, ut in jure sepulchrorum tenet Rochus *de jurepatronat. verbo In Ecclesia, num.* 15. & in Capellis Leon *dict. quæst.*3. *num.* 12.

58. Secunda sententia tenet contrarium; nam mortuo usuario, res ad proprietarium devolvitur, *l.*1. *ff. de usufruct.* §. *Finitur, Inst. de usufruct.* quod procedit etiamsi arma, & insignia ibidem fuerint apposita, quia non dant amplius jus, quàm quod tenet ipse usuarius; qui enim habet Capellam, tantùm usum habet, quia nequit habere proprietatem, §.*Sacra, Inst. de rer. divis.* Ergo mortuo usuario possessore familiæ, Capella libera remanet, & ad Ecclesiam revertitur. Confirmatur à paritate jurispatronatus, quia Patronatu finito, Ecclesia libera remanet. Vivianus *in praxi jurispatronat. lib.*4. *cap.*9. *num.* 53. Barbosa *de univers. jur. lib.*3. *cap.*12. *num.*254. *vers. Quintò.* Ergo similiter dicendum est de Capella. Riccius *in praxi*, 4. *p. resol.*345. Durandus *de Regular. tom.*2. *tract.*14. *quæst.*80. Urrutigoyti *d. cap.*16.*n.*195.

59. In hoc dubio dicendum, magna consideratione prospiciendam esse concessionem Capellæ, quomodo ab Ecclesia, seu Monasterio concessa fuerit; nam aliquandò solet solùm concedi Capella familiaris, seu gentilitia; aliquando hæreditaria, Familiaris, seu gentilitia dicitur, quæ tantùm familiæ, & genti conceditur taxativè, ita ut nisi quis fuerit de familia, & gente fundatoris, eam nequeat habere, nec potest transire ad extraneos, ut in jurepatronatus benè explicat Gabriel *lib.*2. *conf.*196. *num.*2. Riccius *in tract. de jur. Patronat. resolut.*132. *num.*1. Massobrius *in praxi habend. concurs. praelud.*7. *dub.*21. *num.*54. Quod idem est dicendum, si dicat concessio, concedere ad agnationem conservandam, quia intelligitur concessio taxativa ad familiam, Rota 1. *p. recent. decis.*295.*num.*2. In hoc enim casu est vera secunda sententia; nam si omnes de familia, & de agnatione illa fuerint extincti, Capella libera remanet apud Ecclesiam, seu Monasterium. Ratio est clara, quia concessio illa fuit tantùm taxativa ad illos qui sunt de familia & gente illa. Ergo debet libera remanere apud Ecclesiam, ut in jure Patronatus familiari tenet Vivianus *dict. lib.*4. *cap.*9. *num.*6. & in jure sepulturæ Sylvester *verbo Sepultura, quæst.* 3. Rodriguez *in Summa, eodem verbo, cap.*130. *num.*14.

60. Est tamen animadvertendum, quamplurimos Doctorum scripsisse, ad hoc ut Capella libera remaneat si familiæ concedatur, requiri ut sit taxative relicta; secus verò si simpliciter relinqueretur, aut concederetur familiæ; quia intelligitur hæreditaria,& potest per dispositionem ultimi possessoris ad extraneos transferri: & est necessarium, ut per verba taxativa expressa tantùm familiæ relinqueretur, aut concederetur. Rota apud Burattum *decis.*647. *num.*1. Rota apud Posthium *de manut. decis.*172. *num.*20. Noguerol *allegat.*28. *num.*11. Vivianus *dict. lib* 4. *cap.*9. *num.*1. Carolus Maranta *lib.*1. *respons.*16. *num.*23. quapropter si familia fuerit extincta, si non adsint verba taxativa, Capella libera non remanet apud Ecclesiam. Sed in re vide *lib.*6. *cap.*7. *num.*40.

61. Si verò Capella fuerit hæreditaria, tunc extinctâ familiâ, non libera remanet, sed ad extraneos valet transire ex dispositione ultimi possessoris, quia eum ea facultate est concessa, *cap.*3. *de jurepatronat.* Gratianus *discept. cap.*645. *num.*10. Marescotus *lib.*2. *var. cap.* 55. *num.*7. Moneta *de commun. ult. volunt. cap.* 12. *num.* 134. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. allegat.*71. *num.*3. & sic intelligenda est prima sententia. Limitant tamen aliqui, quando Capella concessa fuerit ab Ecclesia pro pretio certo, & non ex libera donatione; nam ex eo quod jus illud legitimè fuit alienatum, amplius non dicitur vacare, *cap. Cum accessissent* 8. *de constit.* Quare semper extinctâ familiâ, poterit ad extraneos transferri. Donatus *de Regularib. tom.*1. *tract.*14. *quæst.*80. Urrutigoyti *d. c.*16. *num.*197. Sed hoc fundamentum est debile, quia licèt pretium accedat, dum pactum est solùm pro familia illa, nequit extendi ad extraneos; pacta enim sunt semper servanda, *cap.*1. *de pact. l.*1. *ff. eod. tit.* Quare contrarium teneo cum Rodriguez relato ab Urrutigoyti *d. n.*197. qui *num.*198. scripsit, quod si aliquo casu, seu eventu fuerit Capella diruta, vel renovata, arma, tituli, & inscriptiones esse renovandas. Riccius *in praxi*, 4. *part. resolut.* 345.

62. In Capellis verò super fructibus nulla decima imponi potest, quia appellatione Beneficii non veniunt, nisi habeant requisita suprà recensita, ut fiant propriè Beneficium Ecclesiasticum. Barbosa *dict. lib.*2. *cap.*8. *n.*21. Urrutigoyti *d. cap.*16.*n.*144.

63. Est tamen aliquod dubium, an exemptâ Ecclesiâ, etiam Capellæ exemptæ videantur? Et affirmandum videtur, nam de connexis idem fit judicium, *l.*3. §.*Iudicio contrario*, *ff. de contrar. act. tut. cap. Translato* 3. *de constit.* Gratianus *discept. cap.*85. *num.*21. Castillo *controvers. lib.*5. *cap.*165. *num.*15. Ergo etiam debent esse exemptæ. Sed tamen contrarium est tenendum, nisi verbis expressis etiam Capellæ exmereantur; quia licèt connexæ sint Ecclesiæ & Capellæ, exemptiones tamen odiosæ sunt, nec extenduntur nisi ad expressa, *cap. Ex ore, de Privilegiis*, ubi Glossa *verbo Non probatur.* Ergo licèt Capellæ annexæ sint Ecclesiis, si tamen expressis verbis non eximantur, non erunt exemptæ. Fuscus *de visit. lib.*2. *cap.*16. *à num.*2. Coehier *de jurisdict. in exempt.* 2. *p. quæst.*45. *num.*70. Quare in eis Episcopus retinebit jura Episcopalia relata *in cap. Conquerente* 16. *de offic. Ordin.* Fuscus nuperrimè allegatus, Barbosa *de offic. Episc.* 3. *p. alleg.*75. *n.*29. & *d. lib.*2. *cap.*8. *n.*23. Urrutigoyti *d. cap.*16. *n.*146.

64. Sed dices, Capellas fundatas in Ecclesiis Regularium per seculares Confraternitates nequit Episcopus visitare, nec in eis aliquid habere jurisdictionis ordinariæ, ut censuit Sacra Congregatio *in Pap. 21. Augusti* 1615. & refert Barbosa *dict. cap.* 8. *n.*16. & *collect. decis.* 120. *num.*6. Ergo quoties Ecclesia exempta est, etiam erunt exemptæ Capellæ. Sed respondetur, Capellas constructas in Ecclesiis Monasteriorum exemptas esse, non quia est exempta Ecclesia, sed totum Monasterium, in quo etiam includuntur Capellæ, utpote inseparabiliter annexæ: quod secus est dicendum, quando sola Ecclesia est exempta, quia tunc Capellæ sunt annexæ separabiliter, & non comprehenduntur in exemptione. Tum denique Capellæ respectu Ecclesiæ sunt ab ea separabiles,& non rectè fit illatio à separabiliter diversis, *l. Papinianus exuli, ff. de Minorib, l. ult.* §. *fin. ff. de calumn.* ubi Bart. *l. Inter stipulantem* 83. §. *Sacram, ff. de verb. obligat.* Novarius *quæst. for. lib.* 1. *quæst.* 15. *num.*6. Gratianus *tom.*3. *discept. cap.*516. *num.*6. quamobrem nequit exemptio Ecclesiæ extendi ad Capellas, prout fit in exemptione Monasterii. Fuscus *dict. lib.*2. *cap.*16 *num.*2. Cochiet *dict. quæst.* 45. *num.* 70. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *à num.* 147.

65. Est tamen casus non prætereundus in materia Capellarum, nempe quod si testator intra annum Capellam fundare præceperit, & insimul dotare, sub pœna ut sexaginta scuta Capellanis ab eo postea eligendis ab hæredibus solvantur; si tamen testator eos nominare omiserit, an pœna committatur, si Capella nec dotetur, nec construatur ab hæredibus intra annum? Et dicendum videtur, pœnam non committi dum nullos Capellanos nominavit, quibus scuta solverentur, cùm specificè debeat adimpleri voluntas testatoris, *l. Qui hæred.* 41. *l. Mævius* 55. *ff. de condit. & demonstrat.* Menochius *cons.*35. *à num.*4. Flaminius *de resignat. lib.* 2. *quæst.* 3. *num.*15. Castillo *controvers. lib.*5. *cap.*119. *num.*6. Tum alia ratione; nam voluntas testatoris, quatenus ad alia transire volebat, scilicet ad nominationem Capellanorum, imperfecta est, *l. Si is qui* 8. *ff. de testament.* Gomez *in leg.*3. *Tauri, num.*106. Escaño *de testament. cap.*13. *num.* 15. Ergo nequit illa imperfecta voluntas testatoris adimpleri, adcogendos hæredes ut solvant illa sexaginta scuta; voluntas enim imperfecta, voluntas non est, *l. Cum Syllanianum, C. de his quib. ut indign. l. Non putavit* 8. §. *Non quævis, ff. de bon. possess. contra tabul.* Mantica *de coniect. lib.*3. *tit.*3. *num.*12. Fusarius *de substit. q.*476. *sub n.*10.11. & *conf.*47. *num.* 7. Noguerol *allegat.*26. *num.* 79.

66. Sed contrarium tenendum est ex decisione textus *In l. Si testamentum* 8. *C. de instit. & substit.* ubi si aliquis fuerit hæres institutus sub conditionibus infrà referendis, si tamen in testamento nihil fuerit adjectum, nec aliquæ appositæ conditiones, institutio pura remanet, & valida, prout ex exemplo Papiniani comprobat Imperator *in l. Si Pater* 77. §. *fin. ff. de legat.*2. Ergo licet testator dicat Capellanos infra esse nominandos, si verè eos omiserit, adhuc pœna committetur, si intra annum Capella non fuerit ædificata. Cæterùm licet Capellanos non nominaverit testator, adhuc perfecta est ejus voluntas, nempe ut fundetur Capella intra annum, & si omiserint hæredes solvant sexaginta scuta. Nam quoties in qualibet causa constat de perfecta voluntate testatoris, conditiones verò, aut alia dispotenda omissa sunt, præsumitur per pœnitentiam testatoris esse omissa. Aymon *conf.* 117. *num.*6. Ergo licèt in testamento non nominasset Capellanos, adhuc tamen pœna committetur. Rursus imperfectio voluntatis non consideratur, nisi quando testator de præsenti volebat ad alia transire, non tamen quando perfecta prima voluntate volebat ad alia de futuro transire. Bertazolus *conf.*86. *num.* 6. Menochius *conf.*45. *num.*28. *ad fin.* Escaño *d.*&*t. cap.*13. *per tot.* In præsenti perfecta erat voluntas fundandi Capellam intra annum, & si illa non perficeretur, pœna illa solveretur ab hæredibus. Ergo illa necessariò est adimplenda, licèt non progrederetur testator ad nominandos Capellanos. Denique licèt illos non nominasset, in eorum locum subrogantur nominati ab Episcopo. At si subrogati idem operantur quoad pœnæ commissionem. Bart. *in l. Multa, ff. de condit. & demonstr.* Ergo in præsenti pœna est committenda. Unde rationes dubitandi remanent resolutæ. Tenuit Rota coram D. Litta, 10. *Februarii* 1595. Gratianus *discept. tom.*2. *cap.*220. *à n.*13. Urrutigoyti *d. cap.*16. *à n.* 155.

67. Est etiam aliud dubium examinandum, an quando testator Missas in Parochia, aut in Ecclesia Collegiata dicere præceperit, non tamen Capellam designaverit ubi dicantur, quibus attingat illam designare? Qua in difficultate, si ex aliquibus conjecturis constare possit ubi voluerit testator ut dicerentur, in illa Capella sunt dicendæ, veluti si haberet Capellam propriam in illa Ecclesia, vel quando vivebat, habebat specialem devotionem erga aliquam, aut aliqua dona, & oblationes ibidem fecerit, tunc enim Missæ ibidem sunt dicendæ; nam voluntates testatorum quando expressæ non sunt, conjecturis libet indagare. Baldus *in l. fin. C. de instit. & subst.* Natta *cons.*110. *num.*5. Petra *de Fideicommiss. quæst.*9. *num.*6. Rota apud Seraphinum *decis.*206. *num.* 32. Quapropter ex his conjecturis facilè depromitur, voluisse testatorem in illa Capella Missas celebrari.

68. Erit ergo difficultas quando nullæ adessent conjecturæ. Et prima sententia asserit, Capellam non esse designandam ab hæredibus, sed à Præposito, seu Rectore Ecclesiæ; nam administratio Ecclesiæ pertinet ad illos, & consequenter designate Capellam, ubi missæ sunt dicendæ. Praxis Neapolit. *c.*48. *n.*5. Garcia *in Summa, tract.*3. *diffi. ult.* 10. *dub.*10. *n.*10.

69. Secunda sententia dicit, à nullo esse designandam Capellam, nec Altare ubi Missæ dicantur, sed sufficere in quolibet Altari illius Ecclesiæ adimplere; quia adimpleret pariter voluntati testatoris, qui nihil disposuit in qua Capella, seu Altari essent Missæ celebrandæ; quod enim potuit disponere, & non disposuit, pro non disposito habetur, *l. unica,* §. *Sin autem, C. de caduc. tollend. cap. Ad audientiam, de Decimis.* Ergo rectè adimpletur ejus voluntas ex eo solùm, quod in Ecclesia Missæ dicantur, modò in ooo, aut altero Altari, seu Capella celebrentur. Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.*1099. *num.*3.

70. Hæc sententia Pasqualigii admittenda est quando Missæ pro unica vice dicendæ sunt; si tamen fuerit Memoria perpetua Missarum, aut illarum fundata Capellania, admittenda est prima sententia, non ex voluntate testatoris, qui nihil disposuit, sed ex bona, & recta administratione Ecclesiæ, ubi sunt dicendæ, ne vagè, & absque determinata Capella celebrentur. Tum ut facilè concipiatur, qui adsint defectus Capellani, seu Missas adimplentis, ut à Curionibus, & Visitatoribus emendentur; nam quamvis in hoc Archiepiscopatu, *constit.*1. *de Testamem. num.*12. his defectibus occursum iri curatum est, tamen remedium illud in praxi susceptum non est, utpote nimis Capellanis, & Collectoribus onerosum: idcircò designatâ Capellâ, seu Altari ad Missas illas perpetuò dicendas, quando Capellani deficerent, facilè cognoscetur, quare prima sententia, ut magis praxi conformis admittenda est.

71. Tandem in capite isto scire oportet, aliquando Capellas istas construere obligatos, illas ædificare, aut perficere renuere: & in hoc casu Ecclesiæ œconomi & Rectores compellere possunt eos officio Judicis,

ut

ut intra quinquennium ædificent, aut perficiant, ut in Oratoriis decretum est *in Auth. de Ecclesiis, §. Si quis ædificationem*. Idque de Jure Civili per actionem in factum; nam quanvis de Jure Civili pollicitatio non producat actionem, *l.1. in princip. ff. de pollicit. l. Juris gentium 7. §. Sed cùm nulla, ff. de pactis, l.2. §. Circa, de except.* Vvesembechius *in parat. ad tit. de Pollicit.* Piehardus *in princip. Instit. de verb. obligat. num.25.* Fallit tamen quando qui pollicetur tenetur actione in factum, & cogendus est ad aliquid agendum, *l.1. §.1. de Pollicit.* & ita actione in factum erit compellendus ad perficiendam Capellam, seu ædificandam. De Jure verò Canonico per puram actionem ad id tenebitur, quia eodem Jure nuda pacta actionem producunt, *cap.1. cap. Qualiter 3. de pactis*. Et inde est, ut pollicens Capellam ædificare, aut reficere, ex actione compellatur. Et ratio est, nam de Jure Civili ideo pollicitatio actionem non producit, quia est nuda promissio, non ad pactum deducta: quapropter tantùm in aliquibus casibus de jure singulari actionem producebat, *l.1.§ 2. l.Propter 5. l.6. ff. de Pollicit.* Vvesembechius *ubi supra, num.2.* quod cùm de Jure Canonico deficiat, inde est, ut pollicitatio actionem produceat, ex qua qui pollicitus est Capellam ædificare, seu reficere, poterit compelli, seu ejus hæredes, ut prosequitur Urrutigoyti *dict. cap.16. à num.178.*

CAPUT VIII.

De Altaribus: & elucidantur textus *in cap. Altaria 31. cap. Altaria 32. de consecrat. dist.1.*

SUMMARIUM.

Altaria construere piissimum opus est. Traditur definitio Altaris, num.1. De etymologia Altaris tradunt plura Doctores. Sunt necessaria in Ecclesia Dei, n.2.

De Altarium antiquitate, tam in veteri, quàm in novo Testamento, num. 3.

Altaria habere ad sacrificium Missæ celebrandum, necessarium sub præcepto est obligante ad lethale. Quare Sacerdos celebrans absque Altari, aut cum notabiliter fracto, graviter peccat, n.4.

Altare aliud est stabile, aliud portatile; & quæ sint ista Altaria, & quomodo olim nuncupata, n.5.

Altaria portatilia in primitiva Ecclesia fuisse valde usitata, illustratur exemplis, num.6.

In primitiva Ecclesia Altaria erant lignea, hodie sunt lapidea, aliquibus rationibus ita suadentibus, à quibus excipitur Pontifex celebrans in Altari ligneo, n. 7.

Non est necessarium, ut totum Altare sit lapideum, sed sola ara: reliquum ex qualibet materia confici potest. Immò nec ara est necessarium ut tota sit lapidea, sed solum illa pars ubi imponuntur Calix, & Patena, aut major pars illorum. Scrupulus non est habendus, an tota Patena, aut Calix imponantur in ara, necne, num.8.

Novatores asserentes esse inventionem Altare lapideum, refelluntur. Episcopus nequit dispensare quod Altare non sit lapideum, sed solum Pontifex, ex causis de quibus ibi, num.9. Quod etiam valet facere consuetudo antiqua, num. 10.

De talco, seu espejuelo*, fieri posse aram, dicit Henao, sed non est facilè admittendus, ibid.*

Figura Altaris debet esse quadrangularis. Permitti debet Altare ligneum cum ara lapidea, non obstante aliqua Synodali, num.11.

Ara nequit fieri ex duobus lapidibus adunatis, num.12.

Altare debet esse consecratum ab Episcopo: consecratio ista quàm antiquitus observata, n.13.

Explicatur textus in cap. Altaria 32. de consecrat. dist.1. *Presbyter nec ex commissione Episcopi valet Altare consecrare. Sede vacante, consecrandum Altare ab Episcopo viciniori de licentia Capituli, n 14.*

Inferior Episcopo ex commissione Pontificis potest illud consecrare, quod multis privilegiis comprobatur, num.15. Carpitur Henriquez, & extenduntur privilegia ad Prælatos utentes Baculo & Mitra, num.16.

An in consecratione Altaris sint Reliquiæ in eo includendæ. Prima sententia affirmat, & id antiquitus usitatum, num.17. Secunda dicit, Reliquias esse imponendas in consecratione Altaris fixi, non portatilis, num.18. Tertia asserit absque Reliquiarum impositione Altare posse consecrari, n.19.

Explicantur textus in cap. Placuit 26. cap. de Fabrica 24. cap. Non oportet 19. de consecrat. dist. 1.

Dictio Si verò*, est adversativa, & comprehendit eandem materiam, num.20.*

In ædificatione Ecclesiarum olim Reliquiæ imponebantur, sed non in consecratione Altaris, n.21.

Resolvitur Reliquias non esse de necessitate consecrationis Altaris, sed ad melius esse. Expenditur S. Thomas. Dictio Quandoque*, idem significat quod aliquando, n.22.*

Multa præcipiuntur quæ non sunt de essentia: illa verò de essentia sunt, quæ denotant finem ipsius actus, n.23.

Quando Reliquiæ non apponuntur, dicunt aliqui esse imponendam particulam Eucharistiæ: sed id à Conciliis reprobatum, num.24.

Admittitur negativa sententia, quia id esset verus abusus Eucharistiæ, n 25.

An in consecratione Altaris sit frustulum corporalis imponendum, affirmavit Hurtado. Negant alteri, & explicantur, num.26.

Hodie licèt Reliquiæ non imponantur, rectè tamen dicitur in utraque Missa, Quorum reliquiæ hic sunt*, n.27.*

Sufficit quod ara sit consecrata, non vero requiritur, quod totum Altare sit consecratum, n.28.

Plura Altaria uno die possunt consecrari, olim verò non nisi unum. Super sepulturam alicujus nequit Altare consecrari, si vero consecretur, ossa, & cineres extrahuntur, n.29.

An si Missa dicatur in Altari non consecrato, remaneat consecratum. Prima sententia affirmat, numero 30. Secunda negat. Consecratio debet fieri ab Episcopo sub certa forma ab Ecclesia præscripta, numero 31. Tertia dicit, non remanere consecratum, nisi per æquipollens, num.32. Sacerdos celebrans in Altari non consecrato, peccat graviter, nec remanet consecratum rituali consecratione, n.33.

Dubium restat, an remaneat consecratum per æquipollens? Respondetur negativè. Lex dans formam substantialem, irritat contraria. Qui unum admittit, aliud excludit. Refertur revelatio D. Petri, & explicatur, num.34.

Altare consecratum valet exsecrari, & pollui, veluti quando notabiliter frangitur, num.35. Et quæ sit fractio notabilis, num.36. Resolvitur esse notabilem quando Altare nequit commodè recipere Calicem, nec patenam. Ecclesia remanet consecrata, quamdiu durat ejus major pars, num.37.

Altare in plures partes divisum exsecratur, nec si partes aggregentur, consecratum remanet. Limita si in duas partes frangeretur, n.38.

An si cornu Altaris frangatur, remaneat consecratum? Aliqui negant, sed affirmandum, n.39.

An per fracturam sigilli, seu sepulchri, Altare remaneat exsecratum. Prima sententia affirmat, numero 40. Secunda negat, n.41.

Explicatur quid sit sigillum, & textus in cap. 1. de consecrat Ecclesiæ, *num.42. Admittitur secunda sententia, & defenditur, num.43. Fit instantia, & respondetur, num.44. Consuetudo admissa per errorem non valet, ibid.*

Consuetudo incerta non admittitur. Doctori asserenti de consuetudine, an credendum. Aliqui affirmant, sed contrarium tenendum, etiamsi duo Doctores asserant, num 45.

Altare remanet exsecratum quando fracto sigillo fit incapax continendi Calicem, & Patenam, n.46.

Exsecratur Altare per amotionem, & quomodo intelligatur amotio, num.47. Intelligitur quando dissolvitur Altaris structura, num.48.

Quomodo sit consideranda amotio ab inferiori structura, explicatur, n 49. Adhuc manet consecratum Altare, si integrum de loco ad locum moveatur, n.50.

Fit instantia, & explicatur textus in cap. Si motum 19. de consecrat. dist. 1. cap. Quod in dubiis 3. cap. Ligneis 6. de consecrat. Ecclesiæ vel Alt. *n.51.*

Altaria aliquando polluuntur, & quibus modis, ibid.

Altaribus pollutis, etiam polluitur Ecclesia, n.52.

An pollutâ Ecclesiâ, Altaria portatilia remaneant polluta, affirmandum videtur, num.53. Sed contrarium defenditur, num.54. Altare portatile valet in seipso pollui. num.55.

Hæretici execrantes consecrationem Altarium refelluntur, num.56.

Erectio Altarium debet fieri ab Episcopo, & si in Ecclesia consecrata erigantur, licentia Pontificis desideratur. Explicatur caput Quamvis 4. dist.88. *n.57.*

Quædam privilegia concessa quibusdam Regularibus, n.58. quæ extendit ad cæteros Prælatos Pasqualigius, n.59.

Si Ecclesia non est consecrata, Altare ibidem potest erigere quilibet Presbyter, sed arâ superimpositâ, n.60.

Altaria nequeunt destrui absque licentia Episcopi, si Ecclesia est consecrata. Idem est si altare fuerit consecratum, n.61.

Deus graviter castigat destruentes Altaria, & exemplis illustratur, num. 62. Quo in loco erigenda sunt Altaria, num.63.

Erigens Altare dotare tenetur, nisi Ecclesia ubi erigitur, sit sufficienter dotata, n.64. Explicatur, n.65.

1. QUàm piissimum opus sit Altaria in Ecclesiis construere, otiosum est ostendere; est enim Altare in Ecclesia Dei, mensa super quam conficitur, & offertur Eucharistiæ Sacramentum, & Sacrificium. Barbosa *de univers. jur. lib.1. cap.7. num.1.* Unde cognoscitur, quàm pium sit erigere Altaria, ubi tam juge Sacrificium quotidie Deo offertur. Tum non solùm ex parte exercitii, sed ex parte significati; quia in quolibet Altari Christus Dominus repræsentatur, cujus mensa est veluti Cruna & Sepulchrum Domini. Lamberrinus *de jurepatronat. lib.1. p.1. quæst.11. art.8.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. cap.5. à num.137.* Hanc ob rem Altaria ædificare piissimum est opus, ad quod facilè Fideles alliciuntur.

2. De etymologia Altaris, & unde ita dictum, varia congerunt Doctores, Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 15. à num. 1.* Henriquez *in Summa, lib.9. cap.28.* Suarez *tom.3. disput.81. sect.3. & 5.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathedrali, cap.5. n.122.* D. Gonzalez *in cap.1. de consecrat. Altaris, vers. Ecclesia, num.12.* Magistris *in Sylva Ecclesiast. lib. 1. cap. 3. num.1.* In Ecclesia autem Dei necessaria sunt Altaria; nam cùm in veteri Testamento ad Sacrificia peragenda fuerint necessaria: similiter etiam in Ecclesia Catholica, ubi incruentum Domini Sacrificium quotidie conficitur. Ideircò Optatus Milevitanus rectè contra Donatistas scripsit *lib.6.* sic: *Quid est Altare, nisi sedes corporis, & sanguinis Christi? Quid vobis fecerat Deus, qui illic invocari consueverat? Quid vos offenderat Christus, cujus illic per certa momenta corpus, & sanguis habitat?*

3. Altarium antiquitas in Sacris Literis cognita est, illa enim exstruxere Noë, Abraham, Isaac, Jacob, & Moyses, & fuerunt Tabernaculo, & Templo antiquiora. Strabo *de reb. Ecclesia, cap.1.* Similiter Altaria construxere Josuë in monte Hebal, *Iosuë cap.8.* Gedeon, *Iudic. cap.6.* Samuël in Ramatha, *1. Reg. c.8.* Saul in Sabaa, *1. Reg. cap.20.* David in Area, *2. Reg. cap.24.* Helias in monte Carmelo, *3. Reg. cap.18.* Joseph filius Josedech, *1. Esdra 5.* Judas, *Machab. cap.2.* Juxta vetus Testamentum constructa fuerunt duo Altaria in Templo: alterum holocaustorum, in quo holocausta immolabantur, non verò positum in Tabernaculo, sed in atrio Sacerdotum, sub dio, propter ignem, fumum, & nitrum victimarum: aliud verò thymiamatis, in quo incendebantur thus, & alia aromata suavissimi odoris. Becanus *in Analogia utriusque Testamenti, cap.13.* In novo etiam Testamento statim usus Altarium admissus est, ut probatur ex Matth. *cap.5. & 23.* Paulo *1. ad Corinth. cap.9.* & ad Hebræos *cap.13.* Dionysio *de Ecclesiastica Hierarch. cap.3.* Irenæo *lib.4. cap.20.* ubi probat Apostolos veros fuisse Sacerdotes, semperque Deo & Altari deservisse. Idem tradunt Tertullianus *lib. de pœnit.* Gregorius Nazianzenus *orat.11.* D. Augustinus *lib.20. contra Faustum, cap.21.* ibi: *Nulli Martyrum, sed ipsi Deo sacrificamus, quamvis in memoria Martyrum constituamus Altaria.* Et ibidem: *In Altari corpus Domini offertur, sanguis Christi pro peccatoribus effunditur.* Et idem Augustinus *de Sanctis serm. 11.*

4. Hinc enim ob necessitatem sacrificandi, & Deo offerendi juge Missæ sacrificium, in Ecclesia Altaria habere sub præcepto est. Concilium Aquisgranense *can.21.* Hipponense *can.6.* Agathense *cap.14. cap. Ecclesia 18. cap. Placuit 26. cap. Nullus, de consecrat. dist.1.* Quod quidem præceptum ad lethalem culpam obligat absque aliquo dubio. Tamburinus *in Method. celebrand. lib.1. cap.5. §.1.* Suarez *de Eucharistia, disp.81. sect.5. §. ult.* Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.669. num.4.* aliàs esset contra honorem debitum Deo in offerendo sacrificio, quia oblatio ista non solùm debet fieri secundùm lumen naturæ, sed secundùm determinationem Ecclesiæ, quæ modum præscripsit, quo honorabilius sacrificium Deo offerretur. Quod idem est dicendum si celebraretur in Altari notabiliter fracto, ob defectum consecrationis, & notabilis irreverentiæ, ut cum aliquibus docet Pasqualigius *dict. quæst. 669. num.5.* Quapropter Sacerdos qui absque Altari celebraverit, vel cum notabiliter fracto, gravem culpam committet, ut dicunt relati, Garcia *in Summa, tract.3. difficult.8. dub.3. punct.1. num.5.* Leander *de Sacrament. quæst.83. art.3. dub.2.*

5. Altarium verò duo sunt genera, quorum unum dicimus firmum, seu stabile; aliud portatile, seu viaticum, *cap. ult. de privileg. lib.6.* Firmum, seu stabile est, quod ipsi Altari superimponitur, & in Ecclesia consecrata nequit imponi, nisi ab Episcopo consecretur, *cap. Nullus 25. de consecrat. dist.1.* Galganetus *de Iur. public. lib.3. tit.60. num.2.* & communiter dicitur tota mensa, in qua integrum Sacrificium fit, prout intelligitur textus *in cap. Si motum 19. de consecra. dist.1. cap.1. de consecrat. Ecclesia, seu Altar.* Portatile verò est, quod de loco ad locum defertur, verùm ab Episcopo consecratur, *cap. In his 30. de privilegiis*: quod in Ordine Romano dicitur *Tabula itineraria*, & apud Græcos nuncupabatur *Antimensia*, sive *Superaltaria*, ut videre est apud Theodorum Balsamon. *ad can.31. Synodi Constantinopolitana in Trullo, & ad can.7. Synodi VII.* necnon ex aliis Græcis congestis à Julio Cæsare Bullengero *can.30. de Templis.* Durantius *de rit. Ecclesia,*

lib. 1.

lib.1. cap.15. num.7. ubi istius Altaris viatici alia nomina congessit: de qua divisione agit Barbosa de univ. jur. lib.2. cap.7. num.2. Layman in Summa, lib.5. cap.6. tract.5. num.3. Henao de sacrific. Miss. tom.2. disput.24. sect.1. num.3. Magistris in Sylva Ecclesiast. dict. cap.3. num.2. Tamburinus dict. cap.5. § 1. à num.1. alter Tamburinus de jur. Abbat. tom.1. disput.23. quæst.4. à num.1. Leander dict. disput.7. quæst.2. Villalobos in Summa, 1. p. tract.8. diffi ult. 5. num. 2. Lastra ad Decret. tit.1. cap.1. sect.5. num.14.

6. His ergo viaticis Altaribus Primitiva Ecclesia valde usa fuit, & ejus Sacerdotes, qui ob tyrannorum persequtionem in cryptis, & speluncis rem sacram peragebant, quapropter his viaticis Altaribus frequentiùs utebantur, facilè de uno ad alium locum amovendis. Illud verò S. Luciani exemplum prætereundum non est, qui cùm à tyranno carceri manciparentur, nec Altare etiam portatile haberet, supra pectus pro Altari sacrificabat, ut testatur Nicephorus lib.8. Histor. cap.31. Baronius anno 311. num.7. Quod idem ob graves persequutiones concessum in Concilio Tributiensi, cap. Concedimus 30. de consecrat. dist.1. ut in ligneis Altaribus sacrificium conficererut. Layman dict. cap.6. num.1. vers. Altera pars.

7. Materia verò lapidea communis est Altaribus tam stabilibus, quàm viaticis; nam licèt in primitiva Ecclesia Altaria lignea fuerint ex necessitate suprà recensita, attameo à tempore Sylvestri lapidea instituta sunt, & ad id adest præceptum cap. Altaria 31. de consecrat. dist.1. & in rubricis Missalis §.20. ibi: Altare in quo Sacrosanctum Missæ sacrificium celebrandum est, debet esse lapideum, & consecratum. Id ita constitutum est ex variis rationibus, quia Christus Dominus Petra dicitur, 1. ad Corinth. cap.10. Tum quia significat sepulchrum lapideum Christi. Ac denique ad imitarionem Altarium veteris Testamenti ex lapidibus constructorum. S.Thomas 3.p. quæst.83. art.3. ad 5. Henao dict. disput.24. sect.1. num.4. Durantius de rit. Ecclesiæ, lib.1. cap. 25. num.3. Pasqualigius de sacrific. Miss. quæst. 688. à num. 1. Palao tom. 4. de sacrific. Miss. tract.22. disput.5. punct.9. Urrutigoyti de Ecclesiis Cathedr. cap.5. num.132. Attamen excipiendus Summus Pontifex, qui in Altari ligneo celebrat, in quo D. Petrus sacrificium obtulit, & asservatur in Ecclesia Lateranensi. Palao ubi proximè, Pasqualigius d.q.668. n.2. Henao d. sect.1. n.5. D.Gonzalez in cap.1. de consecrat. Ecclesiæ, num.2.

8. Illud verò communiter docent Doctores, non esse necessarium, ut totum Altare sit lapideum, sive sit mobile, sive fixum; sed sufficere quod Ara solùm sit lapidea, seu mensa superior; reliquum verò potest esse ex alia materia, sive lignea, sive terrea, sive ex cæmento. Immò nec tota Ara necesse est ut sit lapidea, sed tantùm illa pars supra quam imponitur Calix, & Patena, dum tamen capax sit utramque capere. Pasqualigius dict. quæst.668. à num.4. & probabiliùs absque aliquo peccato erit dicendum sufficere, quod capiat majorem partem Calicis, aut Patenæ, quamvis minor sit extra lapidem: quod ultra Paludanum & alios tenent Suarez dict. disput.81. sect.5. dist.2. Cooinch de Sacrament. quæst.83. art.3. dub.2. num.139. Pasqualigius dict. quæst. 668. num.6. Unde sequitur, scrupulum non esse faciendum, an tota Patena, vel Calix sit intra Aram lapideam; sufficiet enim si major pars sit intra, & prudenter id existimetur, ut benè docet Villalobos dict. tract.8. difficult.25. num.2. Layman dict. cap.6. num.2. vers. Porrò, Palao d. punct.9. num. 2.

9. Novatores tamen hæretici qui omnia Sacra evertere conantur, inquiunt novam inventionem esse Aram, seu Altare lapideum; id enim nec in antiqua Ecclesia usitatum fuit, nec necessarium est. Sed tamen contrarium à tempore Sylvestri usitatum fuisse certum est, & postea ab aliis Pontificibus rectè decretum, ob mysticas significationes datas suprà. Tum à SS. Patribus animadversum, usitatum, & approbatum est. D. Augustinus de Tempore sermone 255. Chrysostomus in epist.2. ad Corinth. homil. 20. Gregorius Nyssenus orat. de Baptism. Cyprianus in serm. de Unction. Chrismat. Unde constat inventionem esse ex parte hæreticorum, non Catholicorum, cùm hunc morem habendi Altare lapideum à tantis seculis habeamus. Bellarminus de cult. Sanct. lib.3. cap.5. proposit. 2. & de Missa lib.2. cap.14. vers. Iam verò, Henao dict. sect.1. num.5. Urrutigoyti dict. cap.5. num.134. Lotterius de re Benefic. lib.1. quæst.30. num.21. Idque ita observandum, ut à nullo dispensari possit; nisi à Summo Pontifice. Henriquez in Summa, lib.9. de Missa, cap.18. vers. Nec potest; quia hæc non attingunt sphæram jurisdictionis Episcopalis, cùm verè à Summis Pontificibus optimo jure sint decreta, & nequeunt dispensari ab inferioribus, cap. Inferior 21. cap. Cum inferior 16. de Majorit. & obedient. Fagundez in præcept. Eccles.1. lib.3. cap.22. num.3. Pasqualigius dict. quæst.668. num.9. qui scripsit, aliquando ob causam dispensari posse præceptum hoc, nempe si in aliqua ditione non adessent lapides, nec facilè possent comparari, aut etiam ob honorem sacrificii, quando constat nobiliorem & excelsiorem adesse materiam. Quod & à consuetudine rectè admissa, & præscripta admittendum est, quia hoc præceptum est purè Ecclesiasticum, contra quod prævalet consuetudo. Pasqualigius quæst.669. num.2. Urrutigoyti d. cap.5. num.143.

10. Hinc si in aliquo Templo aliqua fuerint Altaria non ex duro lapide, sed ex lateritio, vel ex gypso, admixto cæmento, antiqua quidem, ubi semper Missæ fuerunt celebratæ, poterunt tolerari, cùm jam ex antiqua consuetudine ita fuerit receptum: de novo verò nequeunt talia Altaria introduci absque expressa licentia Summi Pontificis. Pasqualigius quæst.669. per tot. Henao dict. sect.1. num.6 qui cum Dicastillo asserit, Aram fieri posse, seu Altare, ex lapide specillu, vulgò Talco ò Speguelo. Sed à communi Eclesiæ præcepto non facilè est recedendum; in rebus enim tam gravibus, & ponderosis, habentibus tantas, & tam mysticas significationes in lapide duro, non est facilè admittendus lapis mollis, friabilis, aut in pulverem convertibilis.

11. Figura Altaris debet esse quadrangularis, quia sic fert usus: tum est accommodatior ad sacrificium rectè peragendum. Tum figura ista olim est asservata. Surius in vita S. Vualfrimi, cujus verba dat Henao d. sect.1. num.7. Illud verò observavit Barbosa dict. lib.2. cap.7. num.6. non obstante aliqua constitutione Synodali permitti debere Altare ligneum cum Ara lapidea. Urrutigoyti d. cap.5. num.144.

12. Ara verò, sive portatilis sit, sive lapidea stabilis, nequit ex duobus lapidibus, quantumvis connexis, componi; id enim esset contra consuetudinem Ecclesiæ introductam ad denotandam in Christo unicam personam, ob quam causam nequit fieri ex duobus lapidibus, quantumvis connexis, & adunatis. Vasquez disput.233. cap.2. num 16. Palao dict. punct.9. num. 2. Henao dict. sect. 1. num. 8. Fagundez dict. cap.22. num.9. Leander de Eucharist. tract.8. disput.7. quæst. 5.

13. Postquam verò Altare fuerit constructum ex lapidea materia, consecrandum est ab Episcopo, sive fixum, sive portatile sit, cap. Altaria 31. cap. Altaria 32. de consecrat. dist.1. cap. Nullus 25. eadem dist. Diximus enim ab Episcopo, quia ab alio hæc consecratio fieri non valet, cap. Quamvis 4. dist.68. cap. Quod in dubiis 4. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris. Leaana verbo Altare, num.3. Barbosa dict. cap.7. num.13. Hæc

verò consecratio optimo jure admissa est, quia scimus in Lege naturæ id adservatum, scilicet Altaris consecrationem, *Genes. cap.48.* ubi Jacob erexit lapidem pro Altari, & super illud oleum effudit per modum cujusdam consecrationis. Idem legitur *Gen. cap.35.* & in Lege scripta, *Num. cap.7.Exod.cap.40.* Eadem etiam consecratio Altaris observata fuit ab initio nascentis Ecclesiæ, ut desumitur ex D. Dionysio *de Ecclesiast. Hierarch. 1. p. cap.5.* Tum ratione probatur, nam tam insigne Sacrificium petit, ut fiat in loco sacro peculiari deputatione; nam id pertinet ad majorem honorem, & reverentiam illius. Durantius *de rit. Eccles. lib.1. cap 25. num.1.* Bengeus *de Benefic. de Fundat. Ecclesiar. 1.p. §. 5. num.1.* Layman *dict. cap.6. num.4.* Garcia *in Summa, tract.3. difficult.8. dub.3. num. 10.* Bonacina *de Eucharist. disput.4. quæst. ult. punct.9. propos.1. num.15.* de Lugo *de Eucharist. disput.20. sect.2. num. 67.* Palao *dict. punct.9. num.3.* Beyerlinck *verbo Altare, lit. D.*

14. Sed contrà adest textus *in cap. Altaria 32. de consecrat. dist.1.* ubi dicitur, Altare esse consecrandum sacerdotali benedictione. Unde apparet, non esse præcisè consecrandum ab Episcopo. Sed tamen textus iste consequentiam non probat; est enim certum, à nullo consecrari posse, nisi ab Episcopo, *cap. Ministrare 3. 26. quæst.6.* ibi: *Consecrare Altare Presbyter non præsumat.* Idque quia consecratio est de gravioribus, & pertinet ad potestatem Ordinis Episcopalis: quamobrem nec ex commissione illius potest Presbyter facere consecrationem, *cap. Cùm aqua 9. de consecrat. Eccles. vel Alt.* & Sede vacante facienda est ab Episcopo viciniori de licentia Capituli. Rodriguez *in Summa, tom.3. cap.19 num.7.* Gavantus *in Manual. Episcop. verbo Altare, num.4.* Quapropter consecratio Altaris nequit ab altero fieri, nisi ab Episcopo. Nec textus ille probat contrarium; nam pro sacerdotali benedictione intelligitur Episcopalis, quia Episcopus antonomasticè dicitur Sacerdos, & sic Doctores illa verba interpretantur. Palao *dict. punct.9. num.3.* Pasqualigius *de Sacrificio Missæ, quæst. 673. num. 2.* Pax Jordan. *tom.1. lucubrat. lib.5. tit.10. num.15.* Bengeus *dict. §.5. num. 1.* Bezerra *de Iure Sacro, lib.1. cap. 2. num. 9.*

15. Poterit tamen inferior Episcopo ex commissione Summi Pontificis hanc facere consecrationem; nam licèt actus iste sit Ordinis Episcopalis, non est tamen de jure divino, ut nequeat fieri ab Ordine Sacerdotali; sed de institutione Ecclesiæ, ut sumitur *ex cap. Quamvis 4. dist.68.* Quamobrem poterit inferior Episcopo ex commissione Summi Pontificis Altaria, seu Aras consecrare. Et probatur à posteriori; nam multi Pontifices similes concessiones fecere non Episcopis, prout est privilegium Pii IV. 6. *Iunii* 1565. ubi hæc facultas conceditur Cisterciensibus Monachis. Aliud est etiam concessum Abbatibus ejusdem Ordinis ab Innocentio VIII. 5. *Idus Aprilis* 1489. Est similis Concessio Gregorii XIV. 28. *Iunii* 1591. facta Abbatibus Congregationis Cisterciensium, quod etiam extensum ad alios Abbates ex indulto Adriani VI. *anno* 1521. Eidem concessum est Provincialibus Fratrum Minorum. Rodriguez *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 28. art. 4. in fin.* Est etiam aliud privilegium Pauli III. 15. *Kalend. Novembris* 1549. concedens eandem facultatem Patribus Jesuitis in remotissimis à Sede Apostolica regionibus degentibus, ubi non adsunt Episcopi: quod ad alios Prælatos extendunt aliqui. Unde ex his privilegiis liquidò constat, Prælatos inferiores ex commissione Pontificis posse Altaria, seu Aras consecrare, ut latè probat Garcia *dict. difficult.8. dub.3. num.4.* Tamburinus *de jure Abbat. tom.1. disput.23. quæst.4.* Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.676.* de Lugo *de Eucharist. dict. sect.2. num.67.* Magistris *dict. cap.3. n.8.* Henao *de sacrific. Miss. disput.24. sect.2. num.25.* Thomas Hurtado *1. part. resolut. Mor. tract.2. cap.6. resolut.24. num.269.* Villalobos *dict. difficult.25. num.2. in fin.*

16. Hinc adnotandus est Henriquez *de Missa, lib.9. cap.28. num.2.* dicens, quod licèt Papa committere possit hanc consecrationem Altaris simplici Sacerdoti, ast nunquam commisit; hoc enim ex dictis privilegiis refellitur. Est similiter observandum, quod licèt aliqui Doctorum dicant, Prælatos aliarum Religionum ex his concessionibus posse Altaria consecrare ex privilegiis concessis Abbanbus; attamen tantùm erunt intelligendi Prælati utentes Baculo, & Mitra: in aliis autem casibus tantùm uti poterunt privilegio Jesuitarum, si versentur in remotis, ubi non adsunt Episcopi. Pasqualigius *dict. quæst.676. à num.10.* Bezerra *dict. cap.2. num.10.*

17. Est tamen dubium, an in consecratione Altaris necessariò sint reliquiæ includendæ. Prima sententia affirmat, ita ut si aliter fiat, sit nulla consecratio. Ducitur *ex cap. Placuit 26. de consecrat. dist.1.* ubi asseritur, Altaria per agros non esse construenda, ubi nullum est Corpus, aut Reliquiæ Martyrum. Estque etiam textus *in cap. de Fabrica 24. eadem dist.* ubi si Ecclesiæ, seu Altaria fuerint destructa, iterum esse restauranda decernitur, & Sanctuaria, & Reliquias esse imponendas: ex quibus juribus decerpitur, in consecratione Altaris Reliquias esse imponendas. Estque etiam decretum Gregorii Magni *lib.9. epist.71.* ibi: *Sed ipsa, quæ in eis sunt, idola confringantur, aqua benedicta fiat, in eisdem fanis aspergatur, Altaria construantur, Reliquiæ imponantur.* Cæterùm id ex more antiquissimo Ecclesiæ probatur, ubi in Altaribus Reliquiæ semper imponebantur, ut ex Apocalypsis capite sexto, ubi Joannes scripsit se vidisse animas occisorum sub Ara: quem locum explicans S. Augustinus *serm.11. de Sanctis*, de visibili Ara interpretatur, ubi erant Reliquiæ occisorum: de quo more Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib.1. cap.25. num.4.* Josephus Viceeomes *vol.3. Observat. Ecclesiast. lib.2. de antiq. Miss. ritib. cap.27.* Bivar. *in S. Ion. Eremit. vindic. §.8.* Ergo cùm ex more antiquo Ecclesiæ repositio Reliquiarum in Altaris consecratione fuerit observata, inde est, ut si aliter fiat, sit nulla consecratio. Denique probatur ex verbis, quæ à Sacerdote proferuntur statim ac ad Altare ascendit: *Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum Reliquiæ hic sunt, &c.* Quæ quidem supponunt reliquias ibidem adesse debere, quando Altare erigitur, & consecratur. Ergo nulla erit consecratio, si Reliquiæ non adsint. Fuscus *de Visit. lib.1. cap.21. num.2.* Bonacina *de Eucharist, disput.4. quæst.ult. punct.9. proposit.2. num.14.* Barbosa *de univers. jur. lib.1. cap.7. num.87.* Pax Jordanus *dict. lib.5. tit.10. num.29.* dicit probabile Azorius *Inst. Mor. 1. p. lib.10. cap.27. quæst.8.* Magistris *dict. cap.3. num.4.* Durantius *d. lib.1. cap.25. num.5.*

18. Secunda sententia dicit, Reliquias esse necessarias pro consecratione Altaris fixi, secus verò portatilis, cùm non facilè portarentur. Angelus *verbo Altare, num.3.* Durantius *de Divinis Officiis lib.1. cap.7. num.23.* dicit probabile Vasquez *3. p. disput.233. cap.2. num. 57.*

19. Tertia sententia absolutè tenet, in qualibet consecratione Altaris, sive fixi, sive portatilis, non requiri Reliquiarum impositionem: ad id DD. adducunt textum *in cap. Concedimus 30. de consecrat. dist.1.* qui quidem textus (ut benè considerat Henao *d. sect.2. num.15.*) assumptum non probat. Tum etiam adducuntur alia jura loquentia de consecratione Altaris, quæ tantùm dicunt, benedictionem Altaris Episcopali benedictione faciendam esse; nec tamen requirunt Reliquiarum impositionem. Ergo quia non sunt de essentia

essentia istius consecrationis. Denique quia licèt in aliquibus juribus fiat mentio de Reliquiarum impositione, id non dicitur ex præcepto: Ergo Reliquiarum impositio in consecratione Altaris non est de essentia. Coninch *dict. disput.*83. *art.*3. *dub.*2. *à num.*241. Hurtado *de Euchariſt. disput.*4. *diffi. ult.*8. Zerola *in praxi Episcopal.* 1. *p. verbo Altare*, Valerus *verbo Missa, different.*2. *in fin.* Henao *dict. sect.*2. *à num.* 15. Tamburinus *in Method. celebr. lib.*1. *cap.*5. §. 1. *num.*10. Leander *d. tract.*8. *disput.*7. *quæst.*6. Diana 11. *p. tract.*6. *resol.*25. *in princip.*

20. In hoc dubio illud in primis est observandum, nullum esse textum probantem aliquam ex his sententiis. Nam textus *in cap. Placuit*, loquitur contra abusum aliquorum erigentium Altaria in villis, aut in agris in memoriam Martyrum, ubi nulla aderat memoria certa, sed fingebatur per inanes revelationes: quæ quidem Altaria everti jubebantur; non verò consecrata absque Reliquiis. Eo enim modo *in cap. Non oportet* 29. *de consecrat. dist.*1. alteri prohibentur abusus quorumdam Clericorum, qui in campis ministeria portabant, & ibi administrabant Sacramenta, quibus interdicitur ne id faciant, nisi in Ecclesiis, aut Basilicis, ubi adsunt Martyrum Reliquiæ. Basilica, & Altare idem non sunt, ut inde argumentum fieri possit. Nec textus *in dict. cap. Fabrica*, quia ibi non agitur de recondendis Reliquiis in consecratione Altaris, sed tantùm agitur de consecratione Ecclesiæ: & nomine Sanctuarii, non intelliguntur Reliquiæ, sed Altare. Loquitur enim textus ille quando de novo reædificatur Ecclesia, & ponit duos casus. Primum quando Altaria mota non fuerint; & tunc ibidem celebrari posse ait: secundum quando fuerunt ablata, & sic loquitur: *Si verò Sanctua in qua habebant ablata sunt*; id est, Altaria. Sic libet intelligere, non verò Reliquias: & est ratio, nam dictio *Si verò*, est adversativa, & comprehendit eandem materiam. Abbas *lib.*1. *cons.*63. *in fine*, Alexander *lib.*6. *cons.*139. *num.*23. Peregrinus *de Fideicom. art.*16. *num.*91. Barbosa *dict.* 420. *num.*2. Idcircò cùm textus ille loquatur de Altaribus, Sanctuaria de his sunt intelligenda, ut bene docet Henao *d. sect.*2. *n.*17. Pasqualigus *quæst.*678. *à n.*6. Urrutigoyti *d. cap.*5. *à n.*168.

21. Secundò observandum, in ædificatione Ecclesiarum olim observatum esse, ut semper Reliquiæ imponerentur. Constat id ex allegatis juribus, & est decretum VII. Synodi, *can.*7. Coninch *dict. dub.*2. *num.*241. Idque in odium hæreticorum tunc temporis sacras imagines è Templis rejicientium, ut scripsit Henao *dict. sect.*2. *num.*15. *in fin.* Non tamen id fuit necessarium in consecratione Altaris, nec aliquo modo constat de hoc præcepto, ut docent Henao *ubi proximè*, Pasqualigus *d. quæst.*678. *n.*11. Garcia *in Summa, tract.*3. *difficult.*8. *dub.*3. *n.*7.

22. Unde in hac difficultate dicendum, bonum esse in consecratione Altaris Reliquias Sanctorum recondere, ut ex Decreto Leonis III. ostendit Beyerlink *verbo Altare, lit. C, lit.* 2. non tamen est de essentia, ac de necessitate consecrationis: idque probatur ex antiquis codicibus Missalis, ubi pro rubrica ponitur: *Si reliquiæ non fuerint in Altari, omittatur illa particula orationis, quæ dicitur post confessionem, scilicet: Oramus te Domine per merita Sanctorum tuorum, quorum reliquiæ hic sunt.* Refert Azorius *d. lib.*10. *cap.*27. *quæst.*8. Unde constat Altare posse esse consecratum, & aptum ad celebrandum, absque eo quod Reliquiæ ibidem fuerint reconditæ, ut fatetur S. Thomas 3. *p. quæst.*83. *art.*3. *ad* 2. ibi: *Quandoque Altare consecrari cum Reliquiis.* Dictio enim *Quandoque*, significat non *semper*, sed *aliquando*, per exceptionem à communi usu, & regula, *l. Rogo*, *ff. quando dies legat. ced. l. penult.* §. *fin. ff. de reb. cor. l. Interdum*, *ff. de condict. indebit.* Menochius *cons.*99. *num.*187. Si enim in Ecclesia dispositum fuerit, ut Reliquiæ fuissent de necessitate consecrationis Altaris, nunquam absque Reliquiis permitterentur, nec in eis Missa celebraretur, quia id esset celebrare in Altari non consecrato. Ergo nullo modo est de essentia. Cæterùm ab inconvenienti probatur; nam in multis regionibus Reliquiæ non inveniuntur, aut cum magno labore, quod esset maximum inconveniens, si interim Altaria non consecrarentur, nec celebraretur Missa. Ergo dicendum quod licèt bonum sit in consecratione Altaris Reliquias apponere, non tamen esse de essentia.

23. Deinde licèt clarum præceptum fuisset, ut Reliquiæ in consecratione Altaris reconderentur, non tamen id probat esse de essentia illius; multa enim sunt de præcepto, quæ non sunt de essentia, utpote quando consecratur Ecclesia, in cujus consecratione Missa est dicenda de præcepto, *cap. Omnis* 3. *de consecrat. dist.*1. attamen non est de essentia. Durantius *de rit. Ecclesiæ*, *lib.*1. *cap.*24. *num.*8. Et in jure illud est scitum, ut plura sub præcepto prohibeantur, quæ tamen facta tenent, *l. Non dubium* 5. *Cod. de legib. cap. Imperialis* 25. *quæst.* 2. Mendoza *de pact. lib.*1. *cap.*4. *à num.*41. Salas *de legibus*, *sect.*8. *num.*19. & scripsimus *lib.*2. *cap.*9. *num.*53. Quamobrem licèt clarum fuisset præceptum, ut Reliquiæ reconderentur in consecratione Altaris, non inde probatur id esse de essentia, ita ut illis non reconditis annullaretur consecratio. Tandem illud est de essentia, quando verba præcepti denotant finem ipsius actus, prout sunt verba substantialia Sacramentorum: at in consecratione Altaris verba denotantia impositionem Reliquiarum non denotant finem ipsius consecrationis: Ergo non sunt de essentia, sed tantùm ad melius esse. Prosequuntur & defendunt Henao *dict. sect.*2. *à num.*15. Layman *dict. cap.*6. *n.*8. Abbas *in cap.*1. *de consecrat. Ecclesiæ, seu Alt. num.*2. Palao *dict. punct.*9. *num.* 5. Tamburinus *dict. cap.*5. *num.*10. Urrutigoyti *dict. cap.*5. *num.*167. & hoc jure utimur.

24. In re tamen adnotanda est aliquorum sententia asserens, quando non adsunt Reliquiæ in consecratione Altaris, debere imponi partem Sanctissimæ Eucharistiæ. Glossa *in cap. Placuit*, *de consecrat. dist.*1. *verbo Reliquia.* Hugo *in cap. de Fabrica*, *eadem dist.* Durantius *de rit. Ecclesiæ*, *lib.*1. *cap.*7. *num.*23. Hoc enim habuit fundamentum, quia narratur, Leonem Papam pro quadam consecratione dedisse partem Corporalis, & Eucharistiæ. Abbas *in cap.*1. *de consecrat. Ecclesiæ*, *num.* 2. Idem refertur de Benedicto VIII. aliàs IX. cum Marchione Mantuæ. Castellinus *de certitud. glor. Sanct.* §.4. Sed harum historiarum est gravissima incertitudo, quibus annuere non convenit. Poterit tamen fundari ex alio motivo; nam mos fuit antiquorum, ut Eucharistia simul cum mortuis sepeliretur, ut in vita S. Basilii legitur *not.*33. *Heriberti Rosvveydi.* S. Gregorius *lib.* 2. *Dialogorum*, *cap.*24. Basilius Pontius *quæst. scholastica* 2. *cap.*4. Victores *en el Sol de el Occidente*, *p. alud.*1. *cap.*23. *num.*26. Quamobrem mirum non est, si etiam pars Eucharistiæ in consecratione Altaris reconderetur. Sed mos iste, utpote indecens, interdictus est in Concilio Carthaginensi III. *can.*6. Hipponensi *can.*5. Trullano *canone* 83. Antissiodorensi *can.* 12. quare ad rem nihil probat.

25. Idcirco sententia negans admittenda est, de qua ab Innocentio III. responsum recepit Hostiensis, & refertur ad titulum *de Consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* §. *Qualiter*, *num.*3. Tum probatur hæc sententia ab institutione illius Sacramenti, quæ verè fuit ad cibandas animas, & alendas in gratia; non verò ad aliquam consecrationem Ecclesiæ, vel Altaris. Et licèt in custodia reverenter reservetur, *cap. unic. de cust. Euchar.*

Triden

Tridentinum *de Eucharist. sess.13. cap.6.* non tamen ad alium usum, quàm ad cibum spiritualem; quapropter minimè pars Eucharistiæ est recondenda in consecratione Altaris, quin potiùs fuisset gravissima irreverentia exponere Eucharistiam ad certam corruptionem. Henao *dict. sect.2. num.*19. Magistris *dict. cap.3. num.5.* Pasqualigius *quæst.*679. Urrutigoyti *dict. cap.5. num.*164.

26. De frustulo Corporalis imponendo in consecratione Altaris, defectu Reliquiarum, est aliqua disceptatio. Affirmavit Thomas Hurtado *tom. 1. var. tract.2. cap.6. resolut.*24. ex facto Leonis Papæ, quod quidem incertum est. Tum quia Corporalia ut Reliquiæ possunt existimari, prout vestimenta alicujus Sancti, quia habent physicum contactum cum Eucharistia. Sed negant Diana 11. *p. tract.6. resolut.*25. Henao *dict. sect.2. num.*20. dicentes Corporalia non esse Reliquias, nec pro talibus posse adorari, licèt magnâ reverentiâ digna sint. Verum sententia Thomæ Hurtado probabilis est; nam Reliquiæ reconduntur in consecratione Altaris ad majorem reverentiam: cùm verò magna reverentia Corporalibus debeatur, ut fatentur Diana, & Henao, inde est, ut in defectum Reliquiarum frustulum corporalis valeat imponi in Altaris consecratione.

27. Interrogabis fortè, an in introitu Missæ dicendum sit: *Quorum reliquiæ hic sunt*; cùm jam in desuetudinem abierit Reliquias imponere in consecratione Altaris, præcipuè portatilis. Sed asserendum, minimè verba illa esse prætermittenda; sufficit enim de more antiquo impositionem earum extitisse, vel possunt conditionaliter intelligi. Tamburinus *d. cap.5. num.*10. Henao *dict. sect.2. num.*22. Urrutigoyti *dict. cap.5. num.*153.

28. Ad praxim verò animadvertendum, necessarium non esse, ut totum Altare consecretur, sed sufficere quod benedicatur rito proprio Ritualis Romani Pauli V. Gavantus *in rub. Miss. cap.20. lit. M*, dummodo Ara, quæ in medio reponitur, sit ab Episcopo, aut ab alio habente delegationem Pontificis consecrata. Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst.30. num.*4. Urrutigoyti *dict. cap.5. num.*153.

29. Poterunt tamen plura Altaria uno die consecrari, vel in una, aut pluribus Ecclesiis, *cap. Cùm sit 5. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altar.* antiquatis jam nonnullis decernentibus non nisi unum Altare in Ecclesia consecrandum, *cap. Si motum 19. cap. Nullus Presbyter 25. cap. Ecclesiæ 18. de consecrat. dist.*1. Piasecius *in praxi Episcopali, 1. p. cap.6. num.*7. Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.*674. Barbosa *dict. lib.2. cap.7. n.*10. Bengeus *dict. §.5. num.*3. Urrutigoyti *dict. cap.5. n.*151. Illud verò semper observandum, nullum Altare erigi posse supra sepulturam alicujus defuncti, quin potiùs si de facto erigatur, vel consecretur, ossa, & cineres sunt extrahendi, *cap. Cùm oportet 29. de consecrat. dist.* 1. Nam cùm primis temporibus supra sepulchra Martyrum Altaria erigerentur in signum honoris, & sanctitatis, esset tribuere aliquam sanctitatem defuncto, quod non est permittendum, ut sæpiùs declaravit Sacra Congregatio. Gavantus *in Manual. Episcop. verbo Altare, num.*3. Naldus *in Summa, verbo Sepultura, num.* 12. Barbosa *de offic. Episcop. 2. p. alleg.27. n.*27. Pasqoaligius *quæst.675. num.*3.

30. Est tamen grave dubium, an si celebretur in Altari non consecrato, remaneat consecreatum. Prima sententia affirmat, sive bona, sive mala fide celebretur; nam ut scripsit D. Chrysostomus *epist.2. ad Corinth.* loquens de Altaribus: *Hoc quidem admirabile est, propter sacrificium, quod super illud imponitur.* Ergo cùm ex eo solùm, quod in eo sacrificetur, remaneat admirabile, sequitur remanere consecratum. Cæterùm probatur, nam sanctitas quam recepit Altare ex consecratione, consistit in deputatione illa ad Dei cultum, ut loquitur de sanctificatione Tabernaculi S. Thomas 1. 2. *quæst.*111. *art.*1. *in corpore.* Cùm verò in Altari celebratur, suscipit eandem deputationem ad Dei cultum, & sacrificium peragendum. Ergo remanet consecratum. Henriquez *de Missa, lib. 9. cap.27. num.6. in fin.* Sà *verbo Ecclesia, num.*19. Garcia *dict. tract.3. difficult.8. dub.3. num.6. in fin.* Castrus *de lege pœnal. lib.2. cap. ult.* Persicus *de offic. Sacerdot. lib. 1. dub. 6. num.* 61. Pasqualigius *decis.45. per totam*, Delbene *de Immunit. cap. 2. dub. 2. sect. 11. num. 5.*

31. Secunda sententia tenet contrarium, nam consecratio Altaris continet certam formam, & solennitatem ab Ecclesia præscriptam, de qua scripsere Selva *de Beneficiis, 1. p. quæst.9. à num.*101. Azorius *1. part. Instit. lib.10. cap.27. quæst.*12. & relati à Bonacina *de Eucharist. disput.4. sect. ult. punct.9. num.*14. quâ non observatâ, nulliter proceditur. Ergo etiamsi Clericus in Altari non consecrato celebraverit, consecratum non remanebit. Deinde consecratio ista debet fieri ex jure ordinario ab Episcopo, aut ab alio facultatem habente, ut dictum est, & consonant Concilium Hispalense II. *cap.*7. Bracharense I. *c.*19. Agathense *can.*43. Metense *c.*5. Meldense *c.*44. S. Damasus Papa IV. *epist.*1. Felix Pontifex IV. *epist.*1. Ergo absque legitimo Ministro nequit relinqui Altare consecratum, etiamsi ibidem celebretur. Deinde in dubio, quando non constat Altare esse consecratum, etiamsi in eo fuerit celebratum, reconsecratur, *cap. Ecclesia 18. de consecrat. dist.1. cap. Quod in dubiis 3. de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* Ergo quia non remanet consecratum ex eo quod in eo fuerit celebratum. Navarrus *in Manual. cap.27. num.*256. Azorius *dict. lib.10. cap.26. quæst.*12. Layman *in Summa, lib.5. tract.5. cap.15. num.*13. Suarez *de Eucharist. disput.81. sect.7. vers. Alia autem fama.* Quartus *in rub. Miss. 1. p. tract.20. dub.*4. de Lugo *de Euchar. disp.20. sect.2. num.*62.

32. Tertia sententia asserit per celebrationem Altare non suscipere illam sanctitatem legalem, seu ritualem, quam recipit ex consecratione, sed quod æquipollenter sanctificatur, & deputatur ad usum Sacrificii. Prima pars probatur apertè ex fundamentis secundæ sententiæ. Secunda probatur, nam ut docet Delbene *dict. sect.11. num.*5. per celebrationem magis deputatur Altare cultui divino, quàm per ceremonialem consecrationem. Ergo per æquipollens sanctificatur, & deputatur ad usum Sacrificii. Pasqualig. *de sacrif. Miss. quæst.683. à num.*6.

33. In hoc dubio illud est certum, quod si Sacerdos mala fide in Altari non consecrato, aut polluto celebraverit, gravi sacrilegii culpâ coinquinatur, *cap. fin. de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* ubi DD. Delbene *dict. sect.11. num.*8. & suprà diximus nos. Ast verò quoad consecrationem Altaris dicendum, rituali consecratione non manere consecratum per celebrationem, ut constat ex Innocentio III. *lib.1. epist* 357. cujus verba dat Pasqualigius *quæst.683. num.*4. ubi constat ex revelatione D. Petri Altaria ejusdem Ecclesiæ, in quibus quamplurìes erat celebratum, adhuc D. Petrum præcepisse consecrari, & ex sua parte intimari Summo Pontifici suo successori. Unde apertè constat nullo modo consecrata remansisse ex sola celebratione rituali consecratione.

34. Erit ergo dubium, an ex sola celebratione ita remaneant Altaria sanctificata, & deputata ad usum sacrificii, ut rectè absque aliqua culpa possit iterum, atque iterum super eis celebrari? Et negativè respondeo ex aliquibus inconvenientibus recensitis à Cardinali de Lugo *dict. sect.2. num.*62. Cæterùm præceptum

Ecclesiæ

Ecclesiæ celebrandi in Altari consecrato rituali consecratione, nequit adimpleri per æquipollens, quando modus est præscriptus, & designatus ab Ecclesia specialissimis ritibus deputantibus Altare ad sacrificium; quando enim lex præscribit formam substantialem, acta in contrarium fiunt irrita & nulla, nec supplentur per æquipollens, *l. Non dubium 5. Cod. de legibus*, Alphanus *collect.27.* Augnianus *de legib. lib.3. controvers.7. num.21.* Salas *de legib. quæst.96. tract. 14. disput.15. sect.8. num.16.* Farinacius *in fragment. crim. lit. L. num.170.* Ergo si constet Altare non esse consecratum, ex sola celebratione non ita erit sanctificatum, ut possit iterum absque culpa gravi in eo celebrari. Confirmatur, nam Ecclesia præscribendo hanc certam formam consecrandi Altarie, excludit alium modum consecrandi, etiam per æquipollens, *cap. Nonne 5. de præsumpt.* Thomassetus *regul.148.* Menochius *de Arbitrariis, casu 37. num.22.* Pichardus *in princ. Inst. de exhered. liber. n.10.* Ergo licèt Altare aliquo modo sanctificatum remaneat per celebrationem, non tamen eo modo, ut præscribitur ab Ecclesia, quamobrem nequit in eo celebrari absque gravi culpa. Deinde licèt Altare in quo celebratum est, maxima reverentia sit habendum, non tamen tenet illam sacram præviam deputationem, quam dat ritualis consecratio. Ergo minimè in Altari illo poterit celebrari iterum absque gravi culpa, cùm adhuc revera sit dissecratum, ut loquutus est D.Pertus in revelatione relata ab Innoc. III. ib.: *Scias ergo quod in mea Ecclesia pauca sunt Altaria consecrata. Unde contingit, quod in Altaribus dissecratis divina Mysteria celebrentur.* In his enim Altaribus multoties erat celebratum; attamen dicit dissecrata esse, & consecranda, ut rectè in eis celebretur. Ergo absque culpa in eis non potest celebrari: quod & admittunt plures Doctores. Sayrus *lib.5. de censur. cap.16. num.11.* Fagundez *in 1. præcept. Decalogi, lib.3. cap.21. num.15.* Faustus *de Eucharist. lib.2. quæst.238.* Franciscus de Lugo *lib.5. de Sacrament. Euch. 1.p. c.5. n.5.* Ergo ex sola celebratione non sunt consecrata, & in eis nequit celebrari absque gravi culpa.

35. Præterea Altare licèt consecratum sit rituali consecratione, adhuc exsecrari valet, & pollui, itaut Missa in eo celebrari non possit: idque duobus modis evenire solet. Primò per fractionem, nempe quando notabiliter frangitur, itaut in parte integra nequeat Calix, seu Patena contineri, *cap.1. cap. Quod in dubiis 3. cap. Proposuisti 4. cap. Ligneis 6. de consecrat. Ecclesia, verbo Altare.* Pekius *de reparand. Ecclesiis, cap.37. & 38.* Vigelius *in Method. Iur. Canon. lib.4. tit.14.* Marga *Disquisit. Moral. tom.1. tract.2. diss.6. per tot.*

36. Sed quæ sit fractio notabilis, ut Altare exsecratum dicatur, variæ sunt sententiæ. Aliqui dicunt esse notabilem fracturam, quando est ultra dimidium. Alteri quando est tanta, ut appareat deformitas Altaris, & in dubio standum determinationi Episcopi. Alii dicunt esse notabilem fracturam, quando Altare amittit formam, quod cum aliqua limitatione admittit Pasqualigus *q.689. à n.5.* qui aliorum sententias refert.

37. Sed tamen ex communi sententia dicendum, notabilè esse fracturam, quando Altare nequit commodè capere Calicem, seu Patenam: si autem potest, adhuc consecratum remanet. Ratio est, nam adhuc commodum est ad Sacrificium Missæ peragendum. Tum remanet cum forma Altaris. Ergo consecratum remanet. Denique probatur ex decisione textus *in cap. Ecclesiis 21. de consecrat. dist.1.* Unde communiter percipiunt Doctores, Ecclesiam consecratam remanere, quando illius major pars confracta, aut diruta non est. Cabassutios *in Theoria Iur. Canon. lib.5. cap.21. num.5.* quod idem est dicendum de Altari, quando major pars remanet commoda ad capiendum Calicem, & Patenam. Bonacina *d. punct.9. num.13.* Palao *tract.12.* *disput. unica, punct.9. num.7.* de Lugo *disput.20. sect.2. num.67.* Henriquez *dict. lib 9. cap.28. vers. Non licet,* Layman *lib.5. tract.5. cap.6. num.3.* Henao *d. disp.24. sect.3. num.32.* Tamburinus *d. cap.5. num.12.* Bexerra *de Iur. Sacro, lib.1. cap.3. n.12.*

38. Hinc sequitur, quod si Altare in plures partes frangatur, notabilis est fractio, quia perdit formam Altaris: nec etiamsi partes illæ frangantur, & postea per aggregationem uniantur, consecratum remanebit, nec in eo celebrari poterit. Unde non est admittendus Lleinas *3. p. Method. cap.5. §.16.* contrarium tenens, ut benè expendit Henao *dict. sect. 3. num.31.* Verùm si in duas partes frangatur, nec aliquo modo dimoveatur, adhuc consecratum remanet; homo enim, licèt vulneratus, homo est. Pasqualigus *quæst.689. num.10.*

39. Si verò Altare sit consecratum, & ejus cornua frangantur, asserunt aliqui exsecratum remanere, quia cùm totam consecrationem totum Altare accepisset, cornuis fractis deficit consecratio. Sed verius est contrarium, quia licèt cornua illa fuerint consecrata, totum tamen Altare fuit etiam consecratum, in quo si adhuc sit pars quæ commodè capiat Calicem & Patenam, remanet consecratum, nec fracture illa est notabilis. Palao *dict. punct. 9. num. 8.* Secus tamen dicendum, si cornua sint notabiliter fracta, itaut major pars Altaris deficiat, de Lugo *dict. sect.2. num.75.* Layman *dict. cap.6 num.3.* Bezerra *dict. cap.3. num.12.* Tamburinus *dict. cap.5. num. 14.* Pasqualigius *quæst. 690. per tot.*

40. Est dubium, an per fractionem sigilli, seu sepulchri, Altare exsecratum remaneat. Prima sententia affirmat: ducitur *ex cap.1. de consecrat. Ecclesia, vel Altaris*, ubi dicitur, lapidem cum sigillo fractum, exsecratum remanere. Unde videtur ad naturam consecrationis requiri sigillum, quod si frangatur, amittetur, & Altare exsecratum remanebit. Cæterùm sigillum, seu sepulchrum, ubi Reliquiæ reconduntur, sunt de essentia consecrationis, in plurimorum sententia. Quapropter fracto sigillo Reliquiarum, deficit res essentialis ipsius consecrationis, & consequenter consecratio, & remanet Altare exsecratum. Henriquez *dict. lib.9. cap.18. num.1. vers. Si lignea.* Vivianus *in ration. Iur. Can. lib.3. tit.40. cap.1.* Azorius *dict. lib.10. cap.27. quæst. 12.* Miranda *in Man. Prælat. tom. 2. quæst. 39. num.2. conclus.2.* Magistris *dict. cap.3. num.4.* Pax Jordanus *lucubr. tom.1. lib.5. tit.10. num.5.* Barbosa *de offi. Episcop. 2. p. allegat.27. num.25.* Layman *d. cap.6. num. 3.*

41. Secunda sententia tenet contrarium, nam in Jure duo sunt modi amittendi consecrationem, nempe quando Altare frangitur, aut amovetur, *cap.3. & 4. de consecrat. Ecclesia, vel Altar.* ubi explicat Altaserra *cap. Quod in dubiis 6. eodem tit.* qui quidem modi versantur circa tabulam, non verò circa sigillum. Ergo ex fractione sigilli minimè Altare exsecratum remanebit. Cæterùm licèt destruatur, & frangatur sigillum, attamen Altare cum sua forma remanet. Ergo debet remanere cum sua consecratione. Quarus *in rubric. Missal. 1. p. tit.20. dub.5. in fin.* Tamburinus *d. cap.5. num.15.* Sà *verbo Altare, num.1.* Coninch *d. quæst.83. art.3. dub.2. num.140.* de Lugo *dict. disput.20. sect.2. num.75.* Pasqualigus *de Sacrific. Miss. quæst.691. à n.4.* Bezerra *de Iur. Sacro, lib.1. cap.3. num.13.*

42. In hoc dubio observendum, olim adservatum Reliquias recondere in consecratione Altaris, ut dictum est, quod hodie non adservatur, ut ultra allegatos tenet Trullench *de Sacrament. lib.3. cap.8. dub.16. num.3.* Locus verò ubi erant reconditæ, sigillum, seu sepulchrum dicebatur. Coninch *dict. num.140.* Bengeus *dict. §.5. num.5.* Verùm ad rem, ut ex fractione sigilli exsecratum Altare relinqueretur, nullus est

est textus difficultatem elidens; nam *cap.1. de consecrat. Ecclesiæ, vel Altar.* quem adducunt Doctores primæ sententiæ, non loquitur de fractione sigilli, sed de fractura tabulæ consecratæ, cujus totali fractione remanet Altare exsecratum, ut patet ex litera, & observant Coninch *dict. num.*240. Layman *dict. cap.*6. *num.*9. Palao *dict. punct.*9. *num.*6. Pasqualigius *dict. quæst.*691. *num.*6.

43. Idcirco admitto secundam sententiam, & ultra fundamenta recensita probatur; nam consecratio non perditur, nisi deperdita, & destructa re consecrata. Cùm ergo Altare in sua forma remaneat, præfracto sigillo ubi sunt Reliquiæ, non remanebit exsecratum. Tum in sententia illa, quam suprà amplexati sumus, Reliquiarum impositio in consecratione Altaris non est necessaria, nec earum sigillum. Ergo fracto sigillo non exsecrabitur Altare, utpote fracta re non necessaria.

44. Sed dices, quamvis de jure fracto sigillo non tollatur consecratio, attamen ex consuetudine Altare ut exsecratum habetur, ut testantur Layman *d. cap.*6. *num.*9. Palaus *dict. punct.* 9. *num.*6. Usus verò, & consuetudo format jus, & pro jure habetur, *l. De quibus* 32. *ff. de legib. cap. fin. de consuetudin.* Crespi *observ.* 1. *num.*162. Ergo saltem ratione usus, seu consuetudinis Altare remanebit exsecratum. Respondetur, quod licèt usus, & consuetudo illa fuisset certa, originem tamen habuit à textu *in cap.*1. *de consecrat. Eccles. vel Alt.* perperam intellecto: unde consuetudo ista fundatur in errore, & nullam vim habet, *l. Quod non ratione, ff. de jurisdict. omnium Iudic.* Rota coram Coccino *in una Treverensi Abbatia*, 24. Junii 1625. Sanchez *in select. disput.*54. *num.*33. Rota apud Seraphinum *decis.*1190. *num.*2. Antonius Monachus *decis. Lucens.* 59. *num.*10. idcirco nequit admitti talis consuetudo. Pasqualigius *d. quæst.*691. *num. fin.*

45. Rursus consuetudo ista incerta est, nam Palaus eam excepit à Laymanio, ut constat *d. num.*6. *in fin.* Unde devenimus ad quæstionem illam, an Doctori credendum asserenti de consuetudine? de qua Cevallos *com. opin. quæst.* 1. Pareja *de edit. instrument.* 5. *p. tit.*2. *resolut.*2. *num.*53. Gratianus *decis. March.* 139. *num.*6. Rodulphinus *var. lib.*2. *quæst.*51. *num.*28. *&* 29. Verùm credo, non omninò adhibendam esse fidem Doctori asserenti de consuetudine, sed tantùm aliquam facere præsumptionem, quia licèt Doctores graves, & periti in iis quæ juris sunt, possint calculum ferre, non verò de consuetudinibus tantùm factum continentibus, in quibus facilè decipi possunt: idcirco nec unus, nec plures Doctores asserentes de consuetudine, sunt credendi, nisi aliter de ea constet, *l.*2. *ff. de juris, & fact. ignor. l.*1. *Cod. quæ sit longa consuetud.* ubi Baldus & Jason *num.*89. *&* 90. Decius *cons.*142. *num.*5. Felicianus *de censib. lib.*3. *cap.*3. *n.*3. *ad medium*, Vela *dissert.*15. *num.*39. Ergo in præsenti Layman, & Palaus facilè non sunt credendi affirmantes de consuetudine, ut ex sola fractione sigilli Altare remaneat exsecratum, maximè cùm interdictum sit Altare sacratum iterum consecrare, *cap. Ecclesia* 18. *de consecrat. dist.*1. Bengeus *d. §.*5. *n.*4.

46. Est tamen casus, quando ex fractione sigilli Altare exsecratum relinquatur, nempe si indistinctum sit ab Ara, vel à mensa lapidea, & ita affixum, ut fracto sigillo, ara, seu mensa non posset capere Calicem, & Patenam; tunc enim exsecratum remanet Altare plus ex incommoditate celebrandi, quàm ex fractione sigilli. Henao *dict. sect.* 3. *num.*33. prout si additamenta Altaris frangerentur, ita ut celebrari non posset: secus è contra, ut latè Pasqualigius *q.*692. *per tot.*

47. Secundo etiam modo amittitur consecratio Altaris, nempe per amotionem, *cap. Si motum* 19. *de consecrat. dist.*1. *cap.*5. *cap. Quod in dubiis* 6. *de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* Sed quomodo intelligenda sit ista amotio, dissentire videntur DD. nam aliqui dicunt, per illam amotionem amitti consecrationem, per quam mutatur forma Altaris. Glossa *in dict. cap. Si motum, verbo Altare.* Alteri verò asserunt consecrationem per illam amotionem amitti, per quam partes Altaris invicem dissolvuntur, & una separatur à toto, utpote si mensa removeatur ab inferiori structura. Sic resolvunt Henao *d. sect.*3. *n.*34. de Lugo *d. disp.*20. *sect.*2. *num.*70. Hurtado *de Eucharist. disp.*4. *difficult.*8. *vers. Sed quæres*, Palao *dict. punct.*9. *num.*2. Bezerra *d. cap.*3. *num.*12. Barbosa *dict. cap.*7. *num.*23. Leander *de Sacrament. tract.*8. *disp.*7. *quæst.*3.

48. Sed ut benè consideret Pasqualigius *de Sacrific. Miss. quæst.*686. *num.*3. sententiæ istæ non adversantur, quin potiùs non differunt; nam amovere per partes, aut quod una separetur à toto Altari, revera nihil aliud est, nisi amotio, per quam perditur formalis structura Altaris. Ergo minimè differunt sententiæ illæ.

49. Quando verò solùm amotio est ab inferiori structura, aliqua sunt consideranda, ut consecratio amittatur; nam si basis ubi Altare repositum est, fuerit lignea, ex eo quod mensa ab ea amoveatur, non amittit consecrationem, quia solùm est mensa consecrata, cùm basis lignea nequeat consecrari, *cap. Altaria* 31. *de consecrat. dist.*1. Idem est dicendum licèt inferius sustentamentum, seu basis sit lapidea, & seorsim consecratur mensa; tunc enim per amotionem adhuc mensa remanet consecrata, quia necessarium fuisset, ut totum Altare simul cum basi consecraretur, ut per amotionem ab inferiori structura exsecraretur. Garcia *in Summa, tract.*3. *difficult.* 8. *dub.*3. *punct.*1. *num.*6. Henao *dict. sect.*3. *num.*34. Tamburinus *dict. cap.*5. *§.*1. *num.*16. Pasqualigius *d. quæst.*686. *à num.*5.

50. Illud verò citra dubium ab omnibus Doctoribus admissum est, ut minimè amittatur consecratio, si integrum Altare de loco in locum amoveatur; tunc enim nulla datur dissolutio partium illius, ut amittatur consecratio. Suarez *d. disp.*81. *sect.*51. *vers. Tertiò additur.* Henao *d. sect.*3. *n.*35. Fuscus *de visit. lib.*1. *c.*22. *n.*2. Pax Jordanus *d. lib.*5. *tit.*10. *n.*50.

51. Sed instabis ex decisione textus *in cap. Quod in dubiis* 3. *cap. Ligneis* 6. *de consecrat. Eccles. vel Alt.* ubi ad exsecrationem Altaris solùm requiritur amotio: Ergo sufficiet, etiamsi integrum Altare amoveatur. Sed respondendum, jura allegata, & textum *in cap. Si motum* 19. *de consecrat. dist.*1. non esse intelligenda de aliqua motione locali, quando integrum Altare amovetur. Henao *ubi proximè*, *num.*39. sed de amotione cum dissolutione partium, itaut non remaneat forma Altaris, nec commodè sacrificium super eo possit confici. Pasqualigius *d. quæst.*687. *à num.*3. Unde cum eodem Pasqualigio *quæst.*688. contra aliquos asserendum, dissolutionem, & amotionem Altaris sufficere ad illius exsecrationem, quando destruit formam, tenet Delbene *de Immunit. cap.*2. *dub.*2. *sect.*15. *n.*2.

52. Ultra exsecrationem Altaria aliquando possunt pollui, & indigent reconciliatione, scilicet quando polluitur Ecclesia per homicidium, sanguinis, vel seminis effusionem, vel per sepulturam infidelis, aut excommunicati, *cap. Ecclesiis* 3. *dist.* 68. *cap. Ecclesiis* 20. *de consecrat. dist.*1. *cap. Proposuisti* 4. *de consecrat. Ecclesiæ, vel Altaris*, de quo Azorius 1. *p. Inst. lib.*10. *cap.*26. *quæst.*13. Bezerra *dict. cap.*3. *num.*14. Delbene *de immunit. cap.*2. *dub.*2. *per tot.* Decianus *tract. crim. lib.*6. *cap.*24. *à num.*36. Barbosa dans plures 2. *p. allegat.*28. *à num.*30. Henao *dict. disput.*24. *sect.*4. Pasqualigius *de Sacrific. Miss. tract.* 1. *de pollut. Ecclesiæ, à quæst.*539. Tunc enim etiam polluta Altaria censentur.

Si

Si tamen Altare polluatur, etiam corpus Ecclesiæ est pollutum. Delbene *dict. cap.2. dub.2. sect.15. num.1.* Lezana *verbo Altare, num.21.* Azorius *d.lib.10.cap.20. quæst.7.* Pax Jordan. *dict.lib.5. tit.50. num.55.* Barbosa *de univers. lib.2. cap.7. num.23.* Et ratio est, nam pollutio consistit in actu irreverentiali contra sanctitatem loci, & ideo non solùm afficit ipsum locum, verùm se extendit ad omnes partes inseparabiles illius, prout est Altare fixum; & Altari fixo polluto, se extendit ad omnem Ecclesiam. Henao *dict. sect.4. num.51.* Barbosa *in cap.1. de consecrat. Ecclesia, vel Altar. num. fin.* Franciscus de Lugo *de Sacrament. lib.5. cap.7. q.3. num.31.*

53. Est tamen aliquod dubium, an pollutâ Ecclesiâ, polluta remaneant Altaria portatilia in ea existentia? Et affirmandum videtur, nam irreverentia illa facta loco, etiam videtur facta Altaribus viaticis, ut admittit Pax Jordanus *dict.lib.5. tit.10.num.56.* quando Altare portatile reperiretur inclusum in mensa alicujus Altaris, firmatum plumbo, aut alia materia. Ergo pollutâ Ecclesiâ, etiam Altare portatile polluetur.

54. Sed tamen contrarium est tenendum; nam ut diximus suprà, pollutâ Ecclesiâ, se extendit pollutio ad Altaria fixa, ut inseparabilia: portatilia verò sunt separabilia. Ergo ad ea nequit extendi pollutio. Sylvester *verbo Altare, num.7.* Tabiena *eodem verbo, n.9.* Abbas *in cap.4. de consecrat. Ecclesia, vel Alt. num.4.* Pax Jordan. *dict.tit.10. num.55.* Pasqualigius *quæst.697. num.3.* qui *num.5.* idem tenet, etiamsi Altare plumbo, vel alia materia adhæreat mensæ alterius, quia fixio illa non est facta publicâ authoritate ex vi consecrationis, quare ex sola fractura pollutum non remanebit. Henao *dict. sect.4. num 52.*

55. Ast illud observandum, posse Altare portatile, vel fixum in seipso pollui, veluti quando sanguinis, vel seminis effusione macularetur, ut tenet Layman *d. cap.6. num.10.* Henao *d. sect.4. num.52.*

56. Hucusque egimus de consecratione, & exsecratione Altarium, de quibus perrident hæretici, quasi de re vana, & superstitiosa, & gratiæ Dei experte, ut docuerunt Calvinus, & Magdeburgenses *cent. 4. cap.6.* Sed tamen eorum error facilè revincitur ex usu antiquissimo Ecclesiæ, tam in lege naturæ, & scripta, quàm in lege gratiæ, ut ex multis Scripturæ testimoniis probavimus suprà, & recenset Beyerlinck *verbo Altare, lit. G, & H.* Tum & honor, & authoritas tanti Sacrificii similem sacrationem petit in loco, ubi est peragendum. Turrianus *lib.2. pro Canonibus, cap.19.* Bellarminus *controvers.lib.3.cap.5.* D.Gonzalez *in cap.1. de consecrat. Eccles. vel Alt. n.13.*

57. Prorsus in re disquirendum, à quibus possint erigi Altaria fixa, ut ibi celebretur Missa. Qui enim hoc opus pium conficere vellet, non per se, & authoritate propriâ valet Altaria erigere, vel transferre; recurrere enim debet ad Episcopum illius loci, ad quem pertinet Altaria erigere, seu transferre, *cap. Quamvis 4. dist.68.* Leo Pontifex *epist.86.* aliàs 88. *ad Episcopos Germaniæ, cap.Nullus 25. de consecrat. dist.1.* Hoc tamen limitat Glossa *in d. cap. Quamvis*, ad Ecclesiam consecratam, quia id solùm valet fieri ab Episcopo. Attamen textus *in d. cap. Quamvis*, absolutè loquitur, & denegat Presbyteris, & Corepiscopis Altarium erectionem: quod non solùm intelligere libet in Ecclesia consecrata, sed etiam in benedicta. Pasqualigius *q.681. num.3.* In Ecclesia enim consecrata ad erigendum Altare, non solùm licentiam Episcopi esse necessariam, sed Summi Pontificis, ex aliquibus juribus deducit Barbosa *de univ. lib.2. cap.7. num.52.*

58. Abbatibus Cisterciensibus privilegium concessum est ab Innocentio VIII. 5. idus Aprilis, anno 1489. ut possint Altaria erigere in propriis locis, erecta transferre, & destruere: estque Constitutio 343. *num.2. Bull. Cassin.* ibi: *Ac Altaria de novo constructa, seu translata, aut mutata, in quibuslibet locis sui Ordinis, Chrismate sacro priùs ab aliquo Antistite recepto, consecrare.* Quod quidem privilegium extendendum ad alios Abbates eisdem privilegiis communicantes. Julius II. concessit Abbatibus Congregationis Cassinensis, ut possint Altaria erigere, & transferre irrequisito Conventu, de quo alia adducit privilegia Cruz *de Regul. privileg. lib. 2. cap. 5. num. 3.* Pasqualigius *quæst.681. num.4.*

59. Qui *n.5.* asserit ex vi horum privilegiorum cæteros Prælatos Regulares, qui non sunt Abbates, posse in suis locis erigere, & transferre Altaria, non tamen consecrare. Rationem dat, quia privilegia ista sunt divisibilia per partes, nempe habent erectionem, translationem, & consecrationem: & licèt soli possint Abbates consecrare, tamen poterunt etiam cæteri Prælati Regulares Altaria erigere, & transferre, quia sunt capaces similis erectionis, & translationis. Verùm Cruz asserit *dict. num.3.* consecrare etiam posse ex aliquibus privilegiis Innocentii VIII. & Urbani II. quæ cùm non viderim, meum judicium non interpono.

60. Altare verò, si non sit Ecclesia consecrata, nec illud consecratum potest erigi à quolibet Presbytero, quia cùm non sit sacrandum, non requiritur licentia Episcopi. Azorius. *1. part. lib.10. cap.27. quæst.6.* Ast illa pars, de qua Azorius, si Ecclesia non est consecrata, debet explicari; nam supponit, quod si Ecclesia sacrata non sit, possit quilibet Presbyter Altare sacratum erigere, quod non est admittendum, ut diximus *num.57.* Igitur poterit Presbyter erigere Altare non consecratum in Ecclesia non consecrata, dum tamen necessarium fuerit, & ibi Arâ consecratâ superimpositâ celebrare; quo enim modo poterit ab eo destrui, Arâ erectâ?

61. Quoad destructionem Altarium, illud sciendum, quod si Ecclesia sit consecrata, nequeunt destrui absque licentia Episcopi, *cap. Ecclesia 18. cap. Placuit 26. de consecrat. distinct.1.* Quod idem est dicendum, si Altare fuerit consecratum, quia quælibet res debet dissolvi per quascumque causas, per quas fuit constituta, *ex regula nihil, ff. de reg. Jur.* Cùm ergo fuerit constitutum per Episcopum, ejus licentiâ debet dissolvi. Azorius *dict.cap.27. quæst.6.* Reginaldus *in praxi Fori, lib.29.cap.9. sect.6.n.19.* Pasqualigius *quæst.684 num.2.* qui *n.3.* id extendit ad Prælatos Regularium.

62. Illud verò prætereundum non est contra violantes, & destruentes Altaria, graviter à Deo fuisse punitos, prout & destruentes Ecclesias, horrendum quippe sacrilegium est. Quapropter Optatus Milevitanus *lib.6.* scripsit: *Quid est tam sacrilegum, quàm Altaria Dei (in quibus & vos aliquando obtulistis) frangere, radere, & removere, in quibus vota populi, membra Christi portata sunt? Quò Deus omnipotens invocatus est, quò postulatus descendit Spiritus sanctus, & unde à multis pignus salutis æternæ, & tutela fidei, & spes resurrectionis accepta est? Altaria, inquam, in quibus fraternitatis munera non jussit Salvator poni, nisi quæ essent de pace condita. Quid enim est Altare, nisi sedes corporis, & sanguinis Christi? Quid vobis fecerat Deus, qui illic invocari consueverat? Quid verò offenderat Christus, cujus illic per certa momenta corpus, & sanguis habitat.* Ezechiel *cap 23. vers.38.* ibi: *Sed & hoc fecerunt mihi, polluerunt Sanctuarium meum in die illa.* Et *lib.3.Reg. cap.19.vers.10.* sic: *Altaria sua destruxerunt, Prophetas tuos occiderunt.* Concil.Aquisgr. *cap.17.* ibi: *Quod si Abraham, pro eo quod Altaria Dei erexit, cultumque ejus veneratus est, tot à Deo prærogativis donatur, dubium non est, quin Altarium Sanctorum eversores, & sacrarum rerum, quibus in eisdem Altaribus famulan-*

dum est, subreptores damnentur. Et *cap.*25. Concilium Rhemense apud Burchardum *lib.*3. *cap.* 97. Dederunt exempla similis punitionis Theodoretus *lib.* 5. *cap.*11. & 12. Cassiodorus *lib.* 3. *Tripart. cap.* 32. Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.*1, *cap.*15. *num.*12. Scortia *de sacrific. Miss. lib.*2. *cap.*14. *num.*7. Henao *dict. sect.*4. *n.*57. Beyerlink *verbo Altare, lit, D.*

63. Quo in loco erigenda sint Altaria, res sanè incerta est, cùm Ecclesiarum variæ sint structuræ, ut jam suprà diximus. Illud crebriùs receptum est, ut Altaria, maxime majora, orientem respiciant; & non solùm ipsa, verùm etiam orantes. S. Thomas 2. 2. *quæst.*84. *art.*3. Scortia *de Sacrific. Miss. lib.*2. *cap.*13. *num.*9. Bulengerus *de Templis, cap.*7. Zerda *in adversariis sacris, cap.*178. *num.*8. Barbosa 2. *part. allegat.* 27. *n.*22. Hurtado *de Eucharist. disput.* 4. *difficult.*8. *num. fin.* Henao *disp.*24. *sect.*4. *n.*58.

64. Denique in calce hujus capitis non est obliviscendum, erigentem, & consecrantem Altare, illud dotare teneri: eliciunt Doctores *ex cap. Ecclesiæ* 18. *de consecrat. dist.*1. ub. Concilium Meldense præcipit superflua Altaria destruere. Altaria enim, quæ dotata non sunt, & absque decentia versantur, superflua, & non necessaria sunt: quapropter ut decenter conserventur, sunt dotanda. Gavantus *verbo Altare, num.*2, & 3. Fuscus *de visit. lib.*1. *cap.*21. *num.*10. Pax Jordan. *dict. lib.*5. *tit.*10. *num.*3. Qui *num.* 35. limitat, quando Ecclesia in qua erigitur & consecratur, ita fuisset dives, ut congruenti modo posset Altaria conservare. Pasqualigius *quæst.*682. *num.*2.

65. Sed tamen doctrina ista explicanda est, ut diximus *in hoc libro, cap.*7. *num.* 32. Si enim fundator non libere relinquat, sed aliquod jus in eo reservet, dotare tenetur, etiamsi Ecclesia sit dives: quæ quidem dos designanda est arbitrio Episcopi, diligenter perpensis omnibus circumstantiis, oneribus, expensis, & servitio. Rochus *de jur. Patronat.* 3. *part. quæst.*8. *num.*172. Lambertinus *eod. tract. lib.*1. *p.*5. *quæst. princip.*21. *n.*16. Fuscus *dict. cap.*21. *num.*11. Selva *de Beneficiis, quæst.*5. *requisit.*8. *num.*165.

CAPUT IX.

De Altarium ornatu: de imaginibus: de custodia Eucharistiæ.

SUMMARIUM.

*Altaria post structuram mappis cooperiuntur, & id in Ecclesia antiquissimum, num.*1.

*Sed quot sint necessaria. Prima sententia dicit tres. Secunda requirit duas. num.*2. *&* 3.

Explicatur textus in cap. Si per negligentiam 27. de consecrat. dist. 1. *& admittitur prima sententia, num.*4.

Verùm jam usus obtinuit, ut duæ, aut una mappa sufficiant. Est peccatum grave celebrare absque mappa, numero 5.

*Mappa est benedicenda, num.*6. *Sed tantùm id obligat ad peccatum veniale, num.*7. *Verùm nec ad veniale, num* 8.

Habitâ causâ rationabili, possunt imponi mappæ, seu tobaliæ laicorum, & postea possunt restitui suis dominis. Est peccatum grave, seu veniale uti mappis immundis, secundùm quantitatem immunditiæ, numero 9.

*Corporale lineum est superimponendum, vel consecratum, vel benedictum. Itidem palla linea, & quæ eorum forma, num.*10.

*Bursa corporalium ex variis fit materiis, sed color debet esse secundùm paramenta, num.*11.

*Purificatorium debet esse lineum, & mundissimum. Est peccatum mortale celebrare absque purificatorio, prout absque corporalibus, num.*12.

An purificatorium debeat esse benedictum, affirmant aliqui. Verbum debet, *aliquando honestatem importat, n.*13. *Sed contrarium, n.*14.

*Manutergium etiam est necessarium. Est peccatum omittere ablutionem digitorum, saltem in mappis Altaris, num.*15.

Pallium ornans frontem Altaris (vulgò Frontal*) etiam requiritur, & ab antiquo tempore observatum, n.*16. *Sed an sit necessarium, negavit Scortia, sed contra antiquum morem Ecclesiæ, num.*17. *Explicatur, numero* 18.

*Ornantur Altaria imaginibus, quibus danda est adoratio, & quomodo, num.*19. *Fuit decretum à Conciliis, num.*20. *Plurimis rationibus corroboratur, num.* 21. *&* 22.

*Sed contrà insurgunt hæretici, & expendunt aliqua testimonia Scripturæ, & Concilia, num.*23. *Caroli Magni libros, n.*24. *Et rationes, n.*25.

*Usus imaginum datus rectissimè Fidelibus, in veteri Testamento adservatus, n.*26.

Fit instantia, & explicatur locus lib. 4. Reg. cap. 18. *num.*27.

Ponuntur tres modi adorandi imagines, num. 28. *Explicantur duo modi, n.*29. *Et tertius, n.*30.

*Differentia harum adorationum, n.*31. *Est similiter inter tertium modum, & respondetur, n.*32. *Et ibidem explicatur VII. Synodus* act.2. 3. & 4.

*Fit replica contra tertium modum, & respondetur, num.*33. *Iterum refelluntur hæretici, n.*34.

*Statim in Lege Gratiæ fuerunt imagines, & veneratæ, & adhuc Christo Domino vivente fuerunt tres, altera verò eo jam defuncto, & ostenditur à num.*35. *usque ad* 38.

*Etiam fuerunt imagines SS. Mariæ à primordio Ecclesiæ, quas fecit D. Lucas, n.*39. *D. Petrus, cùm ad Hispaniam appulisset, imagines Mariæ attulit, & insignem S. Mariæ de Atocha, quæ tempore S. Isidori Agricolæ magna veneratione colebatur, num.*40. *Apostoli imaginum venerationes suis decretis statuere, n.*41.

*Usus imaginum in Ecclesia antiquissimus, n.*42.

*Fit instantia ex duobus eventibus Catholicorum, Sereni, & Epiphanii, num.*43. *Respondetur, & explicatur factum Sereni, & textus* in cap. Perlatum 26. de consecrat. dist. 3. *n.*44. *Et factum Epiphanii, n.*45.

Explicatur Concilium Illiberitanum can.37. *Referuntur varia interpretamenta, num.* 46. *datur nova explicatio Patris Quiros, num* 47. *Noviter explicatur, numero* 48. 49. *&* 50.

*Resolvitur errare hæreticos. Dantur primi authores hujus hæresis, num.*51. *Respondetur eorum argutiis, & explicantur testimonia Exodi* cap.2. *& Deut.* cap.5. *num.* 52.

*Concilia adducta pro hæreticis sunt illegitima, & absque aliqua authoritate congregata. Explicatur Concilium Francofordiense. Libros Caroli Magni, ejus non esse, probat Durantius, num.*53. *Respondetur rationibus, num.*54.

*Gravissimum peccatum est Imagines sacras frangere, seu conculcare. Delinquentes pro arbitrio judicis puniuntur, sunt judices competentes Ecclesiastici, & Seculares, Censores quoque Fidei, n.*55.

*In Altaribus est arcula ad custodiendam Eucharistiam, quæ apud Græcos dicebatur ciborium, apud nos communiter Custodia vocatur, ob varias necessitates, de quibus ibi, n.*56. *&* 57.

Custodia clavibus obseratur. Illustratur caput 1. de custod. Eucharist. *dantur variæ rationes, num.*58. *&* 59.

& 59. Olim apud Hispanos fœdus percutiebatur cum Eucharistia, ibid.

A principiis Ecclesiæ ubi non aderant persecutiones, adservabatur Eucharistia : quod illustratur, n.60.

Custodia ad placitum efficiuntur, aut in modum columbæ, aut turris. Olim imponebantur in armario sub Crucis titulo, frequentiùs super Altare : hodie in medio Altaris. Apud Hispanos sacra Syraxis discooperta, n.61.

Postea clavibus obserata. Animadvertitur Constitutio 16. de celebrat. Miss. *hujus Archiepiscopatus, n.62.*

Custodia, & arculæ ista debent esse fixa, ne ab aliquo amoveantur, prout contigit tempore Severi : Unde Turres emanarunt, n.63.

Intra custodiam debet esse pyxis olim lignea, hodie aurea, seu argentea. Propter necessitatem non est grave peccatum, si fiat ex stanno, n.64.

An pyxis sit benedicenda, affirmant aliqui, non tamen de necessitate, nec in sacro est aliquod sacrum superimponendum, n. 65.

1. PIæ Fidelium mentes dum in Ecclesiis erigunt Altaria ad celebrandum augustissimum Missæ Sacrificium, non solùm lapidea structura contenti esse solent, verùm ornatum addunt, & componunt : quapropter cùm de Altaribus capite antecedenti egerimus, de eorum ornatu aliud illi annectimus. Est enim post structuram ornatus mapparum, qui quidem ab exordio Ecclesiæ institutus, & observatus est, ita ut semper mensa Altaris mappis sterneretur, seu palla, ut constat ex Clemente *in epist. ad Iacob. Episcopum Hierosolymit. cap. Altaris palla 39. de consecrat. dist.1.* Concilium Toletanum XIII. *in cap. Quicumque 13. 26. quæstione 5.* Concilium Rhemense apud Burchard. *lib.3. cap.95.* ibi : *Et mundissimis linteis, & pallis cooperienda.*

2. Verùm quot mappis, seu pallis cooperiendum sit Altare, dubium est. Prima sententia asserit tres esse necessarias, *ex cap. Si per negligentiam 27. de consecrat. dist.1.* ubi imponitur pœnitentia Sacerdotibus, ob quorum negligentiam sanguis Domini stillaverit. Tres mappas esse necessarias ostenditur, & in Missali Pii V, *in rub. §. De defectibus*, tres mappæ assignantur, ibi : *Si Altare non sit coopertum tribus mappis.* Clemens VIII. *tit. eodem*, §.10. retinet eadem verba, & in rubricis generalibus, §. 20. docent : *Altare operiatur tribus mappis, seu tobaliis mundis, ab Episcopo, vel alio habente potestatem benedictis.* Ergo tres mappæ erunt necessariæ ad ornatum Altaris. Tamburinus *in Meth. celebrand. lib.1. cap.5. §.1. num.1.* Henan *de Sacrific. Miss. disp.25. sect.3. num.47.* Villalobus *in Summa, 1. part. tract.8. difficult.26. num.1.* Hurtado *de Eucharist. disp.4. difficult.9. vers.1.* de Lugo *de Eucharist. disp.20. sect.2. num.76.* qui asserit Ecclesiam Romanam uti tribus mappis. Leander *d. tract.8. disp.1. q.10.* Palao *de Eucharist. tract.22. disput. unica, punct.10. n.1.*

3. Secunda sententia asserit, tantùm duas mappas esse necessarias, & cum eis Altare cooperiendum, idque ex Rubricis Missalis Pii V. Sed rubrica ista mentionem facit trium mapparum. Tenent ultra plures antiquos Vasquez *in 3. part. disput.233. cap.3. n.25.* Suarez *disput.81. sect.6. dict.1.* Bonacina *de Eucharist. disput.4. quæst. ult. punct.7. proposit.3. num.25.* Layman. *in Summa, lib.5. tract.5. cap.6. num 11.* Franciscus de Lugo *de Sacrament. lib.5. cap.4. quæst.4. num.37.* Lastra *ad Decretal. tit.1. cap.1. sect.5. n.14.*

4. In hoc dubio dicendum, ex dispositione Rubricarum constare tres mappas esse necessariò imponendas super Altare, & illis cooperiendum : non tamen id probatur *ex cap. Si per negligentiam*; nam ut benè considerat Palao *dict. punct.10. n.1.* in illo textu fit mentio quatuor mapparum, seu linteorum, quæ possunt constare non solùm de mappis, sed etiam de corporalibus : quapropter cùm ex rubricis constet tres mappas esse necessarias, tenenda est prima sententia, quam etiam tenent Quartus *in rub. Miss. 1. part. tit.20. dub.8. in princip.* Gavantus *1. part. dict. tit.20.* Marchinus *de Ordin. tract.3. p.3. cap.12. n.3.*

5. Verùm licet hoc certum sit loquendo secundùm rubricas, tamen jam usus obtinuit, aut propter negligentiam Ministrorum, vel propter Ecclesiarum paupertatem, ut duæ tantùm mappæ apponantur, seu una tantùm, super quam imponuntur corporalia ad celebrandum; idque absque culpa fieri posse asserunt DD. cùm consuetudo ista jam rubricis derogaverit talem necessitatem imponentibus. Garcia *in Summa, tract.3. difficult. 8. dub.3. punct.1. num.10.* Pasqualigius *de Sacrific. Miss. quæst.707. num.4. & 5.* Villalobos *dict. difficult.26. num.1.* qui asserit grave esse peccatum celebrare absque ulla mappa. Tamburinus *dict. §.2. num.1.* Garcia *dict. dub.3. num.12.* Henao *dict. sect.3. num.11.* Pasqualigius *quæst.712.*

Hæ enim mappæ ex lineo linteo debent confici, non ex laneo, aut serico. Sed an ex canape, affirmativè respondendum; quia est species lini, prout ex lino gossipio posse fieri affirmant plures. Azorius *1. p. instit. lib.10. cap.28. quæst.8.* Tamburinus *lib.1. cap.5. §.3. n.3.* Pasqualigius *quæst.708.*

6. An verò mappæ sint benedicendæ, certant DD. quos pro utraque parte adducit Leander *dict. tract.8. disput.7. quæst.11.* Pasqualigius *quæst.709. à n.1.* Garcia *dict. dub.3. punct.1. num.12.* Ast illud asserendum, rubricam Missalis *1. part. tit.20.* clarè supponere has mappas esse benedicendas, ibi : *Hoc Altare operiatur tribus mappis, seu tobaliis mundis, ab Episcopo, aut ab alio habente potestatem benedictis.* Et ratio est, nam cùm deserviant ad tam insigne sacrificium, non profanæ, sed benedictæ debent deservire. Bonacina *dict. punct.9. num.29.* Leander *dict. quæst.11.* de Lugo *dict. sect.2. num.76.*

7. Erit ergo difficultas, ad quod peccatum obliget hæc rubrica. Et dicendum, non obligare ad mortale, quia rubricæ Missalis tantùm sunt directivæ in ordine ad celebrandum, & ideo quæ ibidem præscribuntur, non habent vim obligandi ad mortale, nisi obligatio proveniat ex alia lege, aut ex natura rei. Henao *disput.25. sect.3. num.56.* Ast ex nulla lege positiva, nec ex natura rei sunt mappæ benedicendæ sub gravi culpa. Ergo talis rubrica non obligabit ad mortale.

8. Idem est dicendum de peccato veniali, quia ut dicunt plures, in rubricis istis nulla est vis obligandi, nec aliquid continent, nisi directionem, nec est aliqua indecentia, si mappæ non benedicantur. Ergo non erit peccatum veniale mappas non benedicere. Unde Doctores quamplures asserunt, non esse necessarium mappas benedicere : quod intelligo ratione præcepti, non verò majoris decentiæ, & honestatis. Villalobos *dict. difficult.26. num.1.* Garcia *dict. dub.3. punct.1. num.12.* Henao *disput.25. sect.3. n.54.* Trullench *de Sacrament. lib.3. cap.8. dub.16. num.7. in fin.* Pasqualigius *quæst.709. à n.4.* Azorius *lib.10. cap.18. quæst.8. in fin.*

9. Hinc Trullench *dict. num.7.* asserit, in casu necessario posse adhiberi Mappas, seu tobalias laicorum non benedictas : addit tamen Pasqualigius *quæstione 710. num.3.* ad id non requiri necessitatem, prout petabat Trullench; sed quamlibet causam rationabilem, velut si adsit solennitas Altaris, aut Ecclesiæ, ut Altare pretiosioribus mappis sternatur, aut propriæ essent laceræ. Itaque postea poterunt mappæ istæ restitui suis dominis, cùm eorum remaneant. Trullench *dict. num.7.* Pasqualigius *quæst.710. num.4.* Aversa *de Eucharist. quæst.11. sect.13. vers. Rursus requiritur.* Reginaldus *in Praxi, lib.9. num.194.* Bonacina *d. punct.9. num.25.* Illud verò non obliviscendum, Rectoribus, & Sacristis Ecclesiarum esse peccatum uti mappis immundis, aut laceratis, sive veniale, sive mortale, jux-

ta quantitatem immunditiæ, aut lacerationis; quia de jure naturali, aut divino debemus Deum colere, & venerari puriori, & elegantiori modo, & consequenter omnia pertinentia ad cultum mundiora, & puriora debemus apponere. Pasqualigius *quæst.* 711. *à n.* 1.

10. Corporale itidem super mappas imponitur, quod lineum esse debet, nec ex aliqua lana, aut serica materia; quia repræsentat syndonem, qua Christus Dominus defunctus involutus est. Corporalia etiam sunt consecranda, aut benedicenda, *cap. Consultò* 39. *de consecrat. dist.* 1. Leander *dict. tract.* 8. *disput.* 7. *quæst.* 12. *&* 13. Illud verò otiosum non erit, quando corporalia in extremis serico, aut auro contexerentur. Quod quidem de palla, quâ Calix contegitur, dicendum videtur, & quod linea esse debeat. Nec corporalia iterum consecranda, aut benedicenda, si laventur. Tamburinus *dict. cap.* 5. §. 3. *num.* 1. Bonacina *dict. proposit.* 3. *punct.* 9. *num.* 24. Vazquez *dict. disput.* 233. *cap.* 4. *num.* 24. Layman *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 11. *vers. Corporale, & vers. Palla.* Delugo *dict. sect.* 2. *num.* 76. Palao *dict. punct.* 10. *in princip.* Villalobos *d. difficult.* 26. *n.* 2. Lastra *ad Decret. tit.* 1. *cap.* 1. *sect.* 5. *n.* 14.

11. His etiam addenda corporalium bursa, quæ ex variis materiis conficiuntur, sive laneis, sive sericis, quam manibus portare, & insimul Calicem, interdixit Bulla Pii V. 17. Decemb. 1570. Dispensavit tamen cum Hispanis, ut ex Gavanto ostendit Henao *d. disput.* 25. *sect.* 4. *num.* 62. Color verò istius bursæ debet esse paramenti illius diei. Verùm benedictio bursæ nullibi habetur. Henao *d. num.* 62.

12. Purificatorium Calicis similiter debet adesse, idque lineum: quod quidem antiquum non esse in Ecclesia dicit Gavantus *in Rub.* 1. *p. tit.* 1. §. *Ponit purificatorium.* Verùm necessariissimum est, ut lineum sit, ob ministerium purificandi, & abstergendi Calicem, ne aliqua gutta, aut particula corporis Christi, aut ejus sanguinis in Calice remaneat: quapropter à Curionibus, & Sacristis curandum est, ut mundissimum stet purificatorium, cùm in eo possibile sit reliquias tanti Sacramenti aliquando remanere, ut benè considerat Garcia *d. tract.* 4. *difficult.* 8. *dub.* 3. *n.* 16. Fagundez 1. *præcept. Decalog. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 30. qui asserit absque purificatorio celebrare peccatum esse grave, prout etiam absque corporalibus. Villalobos *d. tract.* 8. *difficult.* 26. *num.* 2. Lastra *d. sect.* 5. *n.* 14.

13 Est verò dubium, an purificatorium debeat esse benedictum. Et affirmarunt Fagundez *d. cap.* 21. *n.* 30. Layman *d. c.* 6. *n.* 12. *vers. Est purificatorium.* Sed Doctores isti non loquuntur de aliqua obligatione, sed tantùm ad melius esse; loquitur enim Layman per verbum *Oportere*, quod licèt aliquando necessitatem imponat, *l. Si quando, Cod. Unde vi, Auth. de Iudicib.* §. *Oportet, collat.* 6. *cap.* 1. *de præscript. lib.* 6. Rota apud Gregorium XV. *decis.* 23. *num.* 3. & apud Farinacium *decis.* 50. utplurimùm tamen tantùm decentiam, & honestatem importat. Glossa *in dict. cap.* 1. *de præscript. lib.* 6. *verbo Oportet*, Gratianus *discept. cap.* 146. *num.* 18. Sanchez *in Decalog. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 37. qui docet, in dubio, quando non constat de necessitate, benigniorem partem esse eligendam, nempe tantùm importare decentiam, & honestatem. Quare Laymanium tantùm honestatem, & decentiam voluisse significare, intelligendum est.

14. Unde resolvendum, Purificatorium non debere esse benedictum de necessitate, sed tantùm ex decentia; quia in Ritualibus non invenitur propria benedictio, sicut nec veli, nec bursæ corporalium. Gavantus *in Rub.* 2. *p. tit.* 1. *lit. I*, Suarez *disp.* 81. *sect.* 8. *num.* 4. Leander *d. tract.* 8. *disput.* 7. *quæst.* 14. Tamburinus *d. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *num.* 2.

15. Est etiam manutergium necessarium, & mundum, quo digiti post Offertorium abluantur. Ita in Missali recognito à Clemente VIII. *tit. de Rub. general.* §. 20. Et quidem si deesset, omitteretur ablutio digitorum, quod gravi culpâ non careret, si saltem summi digiti mappis Altaris non abluerentur, quod saperet indecentiam, eo quòd minùs digiti abluerentur. Scortia *de sacrific. Missæ, lib.* 4. *cap.* 2. Henao *disput.* 25. *sect.* 3. *num.* 58.

16. Pallium ornans frontem Altaris similiter requiritur, de quo pallio *in tit. de rit. servand.* §. 20. dicitur, *Eorum esse coloris, quoad fieri potest, festo diei, vel officio convenientis.* Mos quidem ex veteri Ecclesiæ consuetudine observatus, ut colligitur ex Vincentio Fortunato *lib.* 2. *carmin.* 3. Scortia *lib.* 2. *de sacrific. Miss. cap.* 14. *num.* 8. Gavanto *dict.* 1. *p. tit.* 20. *pag.* 73. Pallium istud decere esse Cruce insignitum comprobavit Gretserus *tom.* 1. *de Cruce, lib.* 2. *cap.* 13. quod aliquando observatur, & aliquando imagine alicujus Sancti insignitur.

17. Sed tamen est aliquod dubium, an Pallium frontis Altaris (vulgò *frontal*) sit necessarium? Et Scortia *dict. cap.* 8. *num.* 8. asseruit non esse necessarium, ut mos multarum Ecclesiarum ostendit. Sed in re dicendum, antiquissimum esse morem Ecclesiarum cooperiendi Altaria, idque mundissimis linteis, & Palliis, ad eorum ornatum, ut constat ex Concilio Rhemensi apud Burchardum *lib.* 3. *cap.* 97. & in Concilio *can.* 5. Concilium Cayacense *tit.* 3. & ex Optato Milevitano *lib.* 6. Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 8. Idcirco in Concilio Tolerano XIII. *can.* 7. *&* *in cap. Quicunque* 13. 26. *quæst.* 5. decretum est, ne ex causa cujuslibet doloris, vel amaritudinis Altaria divinis vestibus exuantur. Id enim solùm observatur in Ecclesia post processionem feriæ quintæ Cœnæ Domini, usque ad Sabbatum, in signum mœroris, ac tristitiæ Christi Domini passionis. Aliàs semper debent, & decet ut suis palliis ornentur, nisi mos fuerit alicujus Ecclesiæ, ut linteis totum Altare cooperiatur.

18. Unde Scortia intelligendus est secundùm hanc distinctionem, ut non sint pallia ista necessaria, ubi mos est, ut linteis totum Altare cooperiatur; aliàs pallia ista erunt necessaria, non ex qualibet materia, ne oculos offendat, sed serica, vel de eleganti lana, vel bractea metallica, prout aliqua Altaria condecorantur. Gavantus 1. *p. tit.* 20. *lit. S*, Durantius *d. lib.* 1. *cap.* 15. *n.* 8. *&* 9. Henao *d. disp.* 25. *à n.* 65.

19. Ornantur etiam Altaria imaginibus in suis casellis collocatis, ac etiam tabulis pictis (vulgò *Retablos*) quod quidem in Ecclesia sanctissimè receptum est, coram quibus Fideles vota sua Deo fundant, Mariæ Virgini, & aliis Sanctis. Quo enim modo cultus imaginibus, & adoratio exhibenda sit, explicuit optimè Tridentinum *sess.* 25. *de invocatione, veneratione, & reliquiis Sanct. & sacris Imaginib.* cujus hæc sunt verba: *Imagines porrò Christi, Deiparæ Virginis, & aliorum Sanctorum, in Templis præsertim habendas esse, & retinendas, eisque debitum honorem, & venerationem impertiendam, non quòd credatur inesse in eis divinitas, vel virtus, propter quam sint colendæ; vel quòd ab eis sit aliquid petendum, vel quod fiducia in imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat à Gentilibus, qui in idolis spem suam collocabant: sed quoniam honos, qui exhibetur eis, refertur ad prototypa, quæ illæ repræsentant, ita ut per imagines quas osculamur, & coram quibus caput aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & Sanctos, quorum illæ similitudinem gerunt: id quod Conciliorum, præsertim verò secundæ Nicænæ Synodi, decretis contra imaginum oppugnatores est sancitum.*

20. Quod enim Concilium docuit, brevibus versiculis Poëta quidam conclusit apud Venetos, ubi ad pedem imaginis Salvatoris hæc verba inscripsit:

Nam Deus est, quod imago docet, sed non Deus ipsa.
Hanc videas, sed mente colas, quod cernis in ipsa.

Autè

Antè decreverat id Concilium Nicænum II. *act.5.* sub Irene Imperatrice, & ejus filio Constantino celebratum: Concilium pariter Francofordiense sub Adriano Papa I. coactum in eo ejus nomine præsidentibus Theophilacto, & Stephano, ubi Felicianorum hæresim tenentem imagines, Patres damnarunt. Constantinopolitanum VI. *can.83.* & VIII. *act.8. cap. Venerabiles 37. de consecrat. dist.3.* ubi Iconomachi damnantur. Durantus *de Rit. Eccles. lib.1. cap.5. num.7.* meminit alterius Concilii Gentiliaci habiti, ubi Græci Oratores jussi sunt admonere Cæsarem suum, ut quoad usum Imaginum cum piis sentiret.

21. Idque compluribus annuentibus rationibus decretum est; nam ut patet ex verbis Concilii Tridentini, cultus, & veneratio nullam idololatriam involvit: non enim in imaginibus mens Christianorum stat, verùm ad prototypa tendit Christi Domini, præclarissimæ Mariæ, vel aliorum Sanctorum, ad quos cultus dirigitur: & si imaginibus veneratio præstatur, est quatenus exemplaria Divorum sunt, non quatenus imagines. Ergo nulla ibi adest idololatria. Cæterùm, nam Imagines rudibus, & idiotis libri sunt; quod enim nec auribus, nec mente percipere queunt, id oculis percipiunt, ut rectè Damascenus *orat.1. de SS. imaginibus,* ibi: *Etenim illiteratis hominibus hæ fiunt Imagines, quod literatis libri: & quod auribus oratio est, idem est oculis imago, cui tamen intimè intelligentia conjungitur.* Similiter loquitur Greg.Magn.*lib.7.ep.19.*ibi: *Idcircò Imagines in Ecclesia adhibentur, ut qui literas nesciunt, saltem in parietibus videndo legant, quæ legere in Codicibus non valent.* Quem legendi, & intelligendi modum habuere primi homines, quando literæ inventæ non erant, Polydorus Virgilius *de invent. lib.1. cap.6.* & *lib.4. cap.11.* & apud nostros Indos est observatus, quos cùm nostrates expugnarent, nullus apud eos literarum usus repertus erat, sed tantùm per imagines addiscebant. Castro *adversus hæreses, verbo Imago, lit.A,* Garcia *del Origen de los Indios, cap.3. §.5.* Quapropter ut sacra Mysteria, & Martyrum victoriæ a rudibus, & vulgi ingeniis cognoscantur, rectissimè Ecclesia utitur imaginibus.

22. Rursus Fideles imaginibus visis, ubi ad oculum sacra Mysteria, & Sanctorum virtutes demonstrantur, magis ad devotionem, compunctionem, & affectum alliciuntur. Unde scripsit quidam Poëta:

Segnius irritant animos demissa per aures,
Quam quæ sunt oculis subjecta fidelibus.

Quare rectissimè Ecclesia Imagines proponit videndas Fidelibus. Deinde Deus Optimus Maximus quamplura miracula propter Imagines patrat in maximum bonum Christianorum, tam spiritualia, quàm corporale: quod, inquam, plurimis Imaginibus quotidie experimur. Zerola *verbo Miraculum, num.8* Torreblanca *de jure spirituali, lib.1. cap.10. à num.15.* Trullench *lib.1. Decalog. cap.9.dub.7.n.3.* Ergo rectissimus est earum usus. Tandem Imagines Fidelium oculis proponuntur ad imitationem, ut Sanctorum virtutes imitemur, quando tanta gloria à Deo donatos prospicimus, prout etiam apud Romanos majorum imagines ad imitationem proponebantur. Ponzius *quæst. scholast.7. cap.1.* Ergo rectissimè eis utitur Ecclesia. Latiùs prosequuntur Agricola *per tot. tract. de Imaginibus,* Ayala *de Eccles. tradit. 3.p.* Vasquez *in 3. p. disput.115. quæst.25. art.13.* Georgius Ambianus *ad Tertul. tom.3. de Idololatr.cap.3.* Suarez *contra Reg. Angliæ, lib.5. à cap.1.* Bellarminus *controvers. lib.2. de Imaginib. Sanct. cap.5.* Durantus *de Rit. Eccles. lib.1. cap.5. per tot.* Trullench *dict. dub.7. per tot.* Bonacina *in Summa, tom.1. disput.3. quæst.3. punct.3.* Palao *Oper. Mor. tom.5. tract.8. disp.1. punct.4. num.1.* Rota *per integ. tract. del uso antiguo de la adoracion de las imagines.*

23. Sed contra hanc veritatem insurgunt hæretici, & asserunt Imaginum usum, cultum, & venerationem continere intolerabilem idololatriam: adducunt textum Exodi *cap.20.* & Deuteronomii *cap.5.* ubi omnia simulachra interdicuntur, ibi: *Non facies tibi sculptile, nec omnem similitudinem, quæ est in cælo desuper, & quæ in terra deorsum, nec eorum quæ sunt in aquis sub terra.* Quod præceptum ideo à Domino datum est, ne homines adorarent, sed tantùm Deum purum adorarent. Cæterùm probant ex tribus Conciliis, Constantinopolitano sub Leone Iconomacho, teste Paulo Diacono *lib.1.* Similiter ex alio Constantinopolitano 338. Episcoporum, congregato sub Constantino Copronymo, testificante eodem Paulo *lib.22.* Utrumque enim Concilium decrevit Imagines esse abolendas. Tertium Concilium est Francofordiense, in quo reprobata est VII. Synodus censens Imagines esse retinendas, ut refert Ado *in Chron. anno 1295.* Abbas Urspergensis *in Chron. an.1593.*

24. Adducunt etiam similiter quatuor Caroli Magni libros contra imagines: tum Patrum authoritates, quas ad suum placitum intorquent, quorum verba retulit Bellarminus *lib.2.cap.11. vers. Quartò:* quibus & adjungunt Ezechiam frangentem serpentem æneum, *4. Reg. cap.18.*

25. Tandem rationibus aliquibus tentant probare; nam imago non est capax alicujus adorationis, seu honoris, cùm sit incapax sensus, & rationis: nec alicujus sanctitatis, quia nulla est sanctitas in trunco ligni, ferri, aut coloris. Tum quia homo est imago Dei, & non adoratur. Nec ad aliud Imagines deserviunt, nisi ad præbendam occasionem idololatriæ. Hæc sunt præcipua fundamenta Iconomachorum in Imaginum usum, cultum, & venerationem abnegantium.

26. Sed in re meritò observandum, imagines ad cultum Fidelium institutas esse, & usum earum in veteri Testamento observatum, & consequenter in novo à tempore nascentis Ecclesiæ. In veteri Testamento est locus Exodi *cap.25. vers.18.* ibi: *Duos quoque Cherubin aureos, & productiles facies, ex utraque parte Oraculi: Cherubin unus sit in latere uno, & alter in altero.* Et *Num. cap.21. vers.8.* ibi: *Præcepit Dominus Moysi facere serpentem æneum, & ponere eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit eum pro signo, quem cùm percussi aspicerent, sanabantur.* Ecce ergo in veteri Testamento imagines Deo præcipiente conflatas, quibus venerationem dedisse Fideles dubitandum non est, tum dum Arcam venerarentur. Quin potius D.Hieronymus *in epist. ad Marcellam,* scripsit ideo Tabernaculum fuisse à Judæis veneratum, quia ibi erat Cherubim. Serpens autem æneus etiam fuit honoratus, cùm a Deo positus in sublimi fuisset, & salutem miseris aspicientibus afferret, ut ex Augustino probat Bellarminus *dict. lib.2. cap.15. in princip.* Castro *verbo Imago, lit.B.*

27. Sed contra serpentem dicunt hæretici, postea fuisse confractum ab Ezechia Rege, *4. Reg. cap.18.* eo quòd Judæi idololatrarent, unde consequitur nostras Imagines similiter esse confringendas, ne eandem occasionem præbeant Christianis. Sed tamen respondendum, rectè Ezechiam illum confregisse; nam Judæi divinos honores illi impendebant, tanquam si aliquid numinis in serpente adesset, & verè inter alia excelsa, & lucos æneum serpentem perfregit, ut demonstrat facere textus ibi: *Ipse dissipavit excelsa, & contrivit statuas, & succidit lucos, confregitque serpentem æneum, quem fecerat Moyses.* Idque optimo jure, cùm serpentem æneum repræsentantem Christum Dominum in cruce pendentem, non adorabant Judæi propter prototypum, nec in ordine ad illum, sed materialiter, tanquam si materia illa statuæ numen aliquod

pet

per se haberet, prout cæteri Idololatræ Deorum statuas colebant. Castro *verbo Imago, lit. B.* Bellarmious *dist. lib. 2. cap. 21. in princip. & cap. 27.*

28. Ast nos Catholici hoc modo Imagines non adoramus, sed ut nos docuerunt Orthodoxa Concilia, & PP. quorum doctrina tripliciter consideratur à Doctoribus. Primò dirigendo totam intentionem ad exemplar in imagine repræsentatum, tanquam ad objectum propriè, & per se corde adoratum, & non ad imaginem. Secundò dirigendo adorationem tam ad exemplar repræsentatum, quàm ad imaginem, ex utroque mente, & animo conficiendo unum objectum adæquatum, ad quod per se terminetur, & adæquata sit materia circa quam adoratio versetur ex intentione adorantis. Tertiò, quando dirigitur tota adoratio ad solam imaginem tanquam ad rem, & materiam per se adoratam; ad exemplar verò solùm ut ad rationem adorandi. Potest enim aliquid adorari per se, seu in se, quamvis non propter se, sed propter finem, & exemplar.

29. Primum autem modum certum est possibilem esse; quis enim poterit dubitare, quin præsente imagine Crucifixi, personæ Christi Domini non possim recordari, & totam mentem meam, & intentionem intendere ad illum, ita ut imago tantùm deserviat ut medium ad Christum Dominum adorandum: quem modum scripsi Suarez *3. part. tom. 1. disput. 54. sect. 4.* propriè potiùs dici valere adorationem prototypi, quàm imaginis. Similiter secundus modus possibilis est, nimirum ut uno actu interiori, & exteriori prototypon in imagine, & imago in prototypo adoretur; nam etsi imago in se reverà non contineat prototypon, continet tamen illud in esse repræsentationis. Unde fit, ut homo posita hujusmodi imagine statim, ac veluti conjunctim cum iamgine comprehendat ipsum exemplar, ac si reverà in illa adesset, & per modum unius utrumque comprehendat, & insimul concipiat, ita ut posita hac apprehensione, animus adorantis primariò in exemplar, & concomitanter in imaginem feratur, non per deceptionem, quia non judicat imaginem esse Christum; sed per simplicem repræsentationem exemplaris in imagine. Hic enim adorandi modus communiter à Patribus recipitur & probatur in VII. Synodo, *act. 4.* Tridentinum *dict. sess. 25.* Bezerra *de Iur. Sacro, lib. 1. cap. 1. num. 13. & lib. 2. cap. 2. num. 7.*

30. Tertius modus istius adorationis est satis possibilis, scilicet quando adorans dirigit suam adorationem, seu intentionem ad solam imaginem, tanquam ad materiam, seu rem per se adoratam; ad exemplar verò solùm ut ad rationem adorandi. Ita docent latè Suarez *3. p. quæst. 25. art. 3. disput. 54. sect. 5.* Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 3. dub. 3. num. 19. vers. Imagines.* Bonacina *in Decalog. disput. 3. quæst. 1. punct. 3. proposit. unica, num. 4.*

31. Illa tamen in his tribus adorationis modis est adnotanda differentia; nam in primo, & secundo modo debetur cultus prout imagines diversa prototypa repræsentant, & ita debetur latria imaginibus Christi Domini, hyperdulia imaginibus Beatæ Mariæ Virginis, & Sanctorum imaginibus dulia: & ratio est, quia unico corporis motu, & unico actu voluntatis adorans fertur in exemplar, & imaginem, & simul cum imagine directè adoratur exemplar, quapropter debet concedi prout prototypo ejusdem qualitatis: & probat ratione S. Thomas *3. p. quæst. 25. art. 3.* ubi communiter Theologi, Trullench *lib. 1. in Decalog. cap. 9. dub. 7. num. 9.* Vasquez *de adorat. lib. 2. disput. 8. cap. 3.* Azorius *Inst. Moral. 1. p. lib. 9. cap. 6. quæst. 5.* Palao *dict. disput. 1. punct. 4. num. 3.* Azevedus *in leg. 3. tit. 1. lib. 1. recopilat. num. 2.*

32. In tertio verò modo, quando intentio & actio adorantis non ordinatur ad exemplar, & imaginem simul tanquam unum objectum, sed directè ordinatur ad imaginem, tanquam ad terminum, & objectum quod, & materiam circa quam; ad exemplar, seu prototypum tanquam propter quod, vel rationem propter quam adoratur, imago non videtur adoranda adoratione latriæ, quanvis exemplari hæc adoratio deberi videatur; sed tantùm adoratio præstanda est communis, ut adorantur, & venerantur vestes sacræ, & aliæ res deservientes ad usum pietatis, & religionis. Ratio disparitatis est, nam in duobus primis casibus exemplar attingitur in recto, & ut quod; & imago tanquam pars objecti: in tertio verò exemplar non attingitur nisi in obliquo, imago in recto, & tanquam in objectum ut quod: quapropter solùm communi adoratione est adoranda, ut aliæ res sacræ, & piæ pertinentes ad usum pietatis, & religionis: quo in sensu intelligenda est VII. Synodus *act. 2. 3. & 4.* ubi dicitur, imaginibus deberi adorationem, qualis debetur rebus sacris. Suarez *d. sect. 5.* Bellarminus latè *d. lib. 2. cap. 20.* Trullench *d. dub. 7. num. 10.*

33. Sed dices cum Palao *dict. punct. 4. num. 3. vers. Respondeo*, imaginem non habere aliquam excellentiam in se, ob quam digna sit adoratione à prototypo distincta, ut explicat Tridentinum. Ergo nullo modo hæc tertia adoratio imaginum admittenda est, etiam adoratione communi. Trullench verò *ubi proximè*, respondet non esse admittendum Palaum, ea potissima ratione; nam locus Tridentini intelligendus est ratione materiæ, ex qua constructa est imago; res enim inanimata est, & sensu carens, incapax alicujus adorationis: sed tantùm respectu usus imaginis deservientis ad repræsentandum prototypon, & ad excitandam devotionem, & alia bona prosequuta à Tridentino: idcirco communi adoratione adoranda est imago, sicut & aliæ res sacræ deservientes ad pietatem, & religionem.

34. Ex his facilè cognoscitur, quàm iniquè hæretici philosophantur ex fractione serpentis ænei facta ab Ezechia, quia Judæi illum adorabant, tanquam si in se haberet aliquod numen; nos autem imagines his tribus modis piè, & sanctè colimus.

35. Adveniente luce, id est lege gratiæ, statim imagines fuerunt receptæ in Ecclesia Dei, & magna veneratione habitæ. Superstite enim & vivente Christo Domino, quatuor illius imagines constructas fuisse tradunt gravissimi Doctores. Prima fuit ea, quam Dominus ipse Abagaro Edessenorum Regi misit, conspectum ejus maximè desideranti, cujus meminit VII. Synodus *act. 5.* Evagrius *lib. 4. Hist. cap. 26.* Adrianus Papa I. *ad Carolum Magnum, cap. 18.* Damascenus *lib. 4. Orthodox. Fid. cap. 17. & orat. 1. de imaginibus*, quam postea translatam ex Edessa ad urbem Constantinopolitanam, Græci Historici tradidere, Nicephorus Callistus *lib. 2. cap. 7.* Evagrius *lib. 2. cap. 26.* S. Thomas *ad 3. Sent. dist. 9. quæst. 2. art. 2.* Beyerlink *verbo Imago, lit. C.*

36. Altera Christi imago sudario Veronicæ impressa est, cujus simplex tobalea Christi Domini designatâ picturâ apud Nostrates in Gienensi orbe demonstratur: Romæ tamen altera eadem imagine designata in Templo Beati Petri à Christi Fidelibus invisitur; hæc enim imago Tiberio Cæsare ægrotante miraculum patravit, Audiamus Philippum Bergamensem *lib. 8. Chronic. Supplement. anno Christi 166.* ibi: *Veronica mulier Hierosolymitana, Christi discipula, matrona quidem sanctitate, ac pudicitiâ insignita, his temporibus à Tiberio Cæsare per Volusianum necessarium suum, virum strenuum, è Hierosolyma cum sudario Christi Romam accersita. Detinebatur quippe idem Cæsar magno infirmitatis morbo, qui cùm primùm mulierem sanctam suscepisset, & Christi imaginem contigisset, ab omni infirmitate*

tate curatus est, ob quod miraculum ab ipso Cæsare Magno pretio habito est.

37. Tertia etiam Imago Christi Domini adfuit, nempe statua Salvatoris sanantis mulierem profluvio sanguinis laborantem; erat enim à Civitate Cæsarea Philippi oriunda. Hæc autem statua,& Christi imago pro foribus domus illius mulieris multo tempore collocata perdutavit usquedum ea à Juliano Apostata subreptâ, ibidem suam statuam impiè reposuit. Eusebius *lib.7. Hist. cap.14.* Sozomenus *lib.8. cap.20.* Cassiodorus *lib.6. tripart. cap.41.*

38. Post mortem Christi Domini Nicodemus Christi imaginem ex ligno figuravit, ad similitudinem impressæ in linteaminibus sepulchri, de cujus translatione in Galilæam, & pòst ad portum Lucensem, scripsit Philippus Bergomensis *ubi proximè, vers. Nicodemus*, Durantus *de Rit. Eccles. lib.1. cap.5. num.1. vers. Erat altera.* Beyerlink *verbo Imago, lit.E, vers.Est alia.* Meminit etiam Durantius alterius imaginis Salvatoris non factæ alicujus hominis manu, Romæ in Oratorio S.Laurentii repositæ. Hæc de antiquissimis imaginibus Christi Domini.

39. Imagines verò S. Mariæ præclarissimæ Virginis tempore Apostolorum adfuere. S. Lucam suis manibus aliquas ad vivum depinxisse tradidit Nicephorus *lib.14. Hist. cap.2. & lib.5. cap. 12.* Metaphrastes *in ejus vita*, Beyerlink *dict. verbo Imago, lit. B, vers. Fertur.* Unam in Templo S.Pulcheriæ in via Ducum, dicitur collocasse. Ita Nicephorus jam relatus. Altera ab eodem Luca depicta, & expressa, Romæ in Basilica S. Mariæ Majoris, multis jam seculis religiosissimè adservatur. Durantius *in Rat. Divin. offic. lib.6. cap.89.* Canisius *de Maria Deipara, lib.5. cap.32.*

40 Hinc igitur cognoscitur, à tempore Apostolorum jam imaginum usum, & adorationem incepisse, quipropter D. Petrus, cùm ad Hispaniam pervenit, imagines ex Anthiochia detulit, ut testatur Flavius Dexter *in chron. anno 50. ibi: Petrus, & Christi Vicarius Hispanias adit, Imagines Anthiochia delatas affert.* Ubi adnotamur Caro, & Bivar. Inter eas celebris est Imago S. Mariæ de Atocha, Matriti celeberrima, quam plurimi censent ex Antiochia delatatam, unde nomen suscepit, & a D. Petro allatam tradunt Gonzalez, & Quintana Historici Matritenses, Pater Villaseñor *Grandezas de España, cap 4. per tot.*

41. Illud tamen certum, ante quingentos annos tempore D. Isidori Agricolæ imaginem illam extitisse, & characteribus in ea affixis multam antiquitatem redolere. D. Gonzalez *ad Concil. Illiberitanum, lib.3. can.38. cap.5. in not. ad Mendozam, lit.B.* Quod non solùm exemplo, sed doctrinâ, & decretis Apostoli docuerunt: quamobrem canonem constituxere præcipientem imagines in templo esse collocandas, quem retulit Gregorius Episcopus Pessinuntis in Concilio Nicæno II. *act.1.* & integrè refert Turrianus contra Magdeburgenses *lib.1. cap 25.* qui sic habet: *Nec decipiantur Salvati, id est Fideles, ob idola: sed pingant ex opposito divinam, humanamque manufactam impermixtam effigiem Dei veri, ac Salvatoris nostri Iesu Christi, ipsiusque servorum, contra idola, & Judæos: nec errent in Idolis, nec similes fiant Judæis.*

42. Ex his semper similis mos est adservatus in Ecclesia Dei, aliis succedentibus temporibus, ut multis historiis comprobat Durantius *dict. cap.5 à num.2.* Beyerlink *verbo Imago, lit.A, vers.In Templis.* Tempore enim Tertulliani, ut certus supponitur Imaginum usus, ut ex ipso constat *de Pudicitia, cap.7. & lib.6. contra Marcion. cap. 18. & in Apologia, cap. 16.* Tum *lib.1 ad Natal. cap.12.* Quæ quidem testimonia congessit Episcopus Manero *in Apolog. Tertull. fol.mihi 73.* & testantur Castro *verbo Imago, ad medium.* Suarez *lib.2. contra Reg. Angliæ, cap.11. à num.12.* Simancas *de Catholicis Instit. cap.33. à princip.* Roman. *lib.4. de Republica Christiana, cap.7.* Simon Majolus *in Histor. totius Orb. cent.4. cap.4. & cent.13. cap.21.* Palao *d. disput.2. punct.4. num.1.*

43. Verùm in re tam antiqua, & sancta adhuc inter Catholicos orti sunt duo eventus, & unum Orthodoxum Concilium, unde hæretici possunt argumentari. Et primus sit Sereni Episcopi Massiliensis sacras imagines perfringentis. Et quamvis Gregorius *lib.6. epist.109. & lib.9. epist.9. cap. Perlatum 26. de consecrat. dist. 3.* temeritatem hanc reprehendat, attamen laudat zelum perfringendi. Unde videtur rectè fecisse, nisi scandalum oriretur. Ergo Imagines, remoto scandalo, rectè rejiciuntur, & franguntur. Similiter valent hæretici argumentari ex facto S. Epiphanii *in epistola ad Joannem Hierosolymitanum*, ubi asserit se scidisse velum, quia in eo erat imago Christi Domini.

44. Sed tamen Castro *verbo Imago, in principio*, hos duos casus, tam Sereni, quàm Epiphanii, ab errore excusat, quia tunc temporis res ista ita expedita non erat, nec clarè determinata, ita ut in errorem Serenus,& Epiphanius incidere potuerint. Sed excusatio ista nequit admitti; nam & veneratio Imaginum à temporibus Apostolorum recepta, approbata, & expedita fuit, ut suprà ostensum est. Hanc ob rem excusatio ista sufficiens non est. Bellarminus *dict. lib.2. cap.6. lit. B*, meliùs respondet, nempe Serenum imaginem perfregisse, quia videbat Christianos recenter conversos pro Diis eas adorasse, eo modo, quo ante Baptismum idola adorabant: quare zelum illius laudat Gregorius, reprehendit tamen temeritatem frangendi; poterat enim Serenus populum instruere in modo adorandi imagines, non verò eas frangere: quapropter Gregorius præcepit ut populum instruat, & illo edocto, imagines in suis locis collocet, ut est textus *in cap. Perlectum 26. de consecrat. dist.3.* Pineda *Monarch. Ecclesiast. lib.18. cap.5.*

45. Epiphanius verò minimè de errore damnandus est; si enim velum percussit, non id fecit quia ibidem erat imago Christi depicta, sed ob aliam causam eum ab errore excipientem: quare factum Epiphanii ab eo purgatur in VII. Synodo, *act. 6. tom. 5.*

46. Restat verò Catholicum Concilium Illiberitanum, *can.37.* ubi sic decrevit: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur, aut adoratur, in parietibus depingatur.* Hinc occasio ab hæreticis arrepta est, ut probent Imagines ex Templis esse tollendas, ut minime adorentur: & quibusdam Catholicis placuit hoc Orthodoxum non esse Concilium, ex eo quod errorem suscepisset. Verùm Dominus Ferdinandus de Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib.3. cap.5.* latissimè hanc injuriam Hispanorum Patrum vindicavit, quod etiam quamplures fecerunt. Aliqui verò dicunt id prohibitum fuisse in dicto Concilio ob imminentem Gentilium persequutionem; nam cùm imagines in parietibus pingerentur, minimè tolli poterant à Fidelibus, nec removeri, & solùm ad irrisionem infidelium deserviebant. Alteri verò aliter intellexere id statutum, ne imagines deformarentur parietum crustis dejectis, & contemptibiles redderentur. Alii dicunt minimè reprobasse usum Imaginum, & venerationem, sed tantùm ne in parietibus depingerentur, ob majorem earum venerationem, & honorem. Ac denique non defuere, qui dixerunt, non de omnibus picturis Sanctorum intelligendum esse decretum illud, sed tantùm de picturis Dei, & Angelorum, prout in se sunt; nam cùm sint spiritus puri, & incorporei, depingi non valent, prout sunt in se. Congesserunt has rationes Loaysa, Binius, Albaspinens, Coriolanus, & Gonzalez *ad d. can.37.Concil.* Bellarminus

de Imaginibus lib.2.cap.9. Suarez *tom.1.disput.53.sect.1.* Sandetus *de cult. Imag. lib.2. cap.* 4. Tuttianus *lib.5. de Hier. Ordin. cap.12.*

47. Sed textus iste duas habet partes, ut cum Patre Quiros scripsit Gonzalez *in d.can.37.in fin.* Prima enim pars continet, non esse pingendas Imagines in Ecclesiis, profanas scilicet, quod ex facto Epiphanii comprobatur, scindentis velum habens hominem depictum ad formam Christi Domini. Verba dat Gonzalez *ex epistola 60. cap.5.* apud Hieronym. In secunda parte agit Concilium de non pingendis Imaginibus in parietibus, ob rationes suprà relatas: quod satis concipitur, si brevis emendatio apponatur, addendo pro *Ne, Neque*, ita ut duo diversa in canone illo statuantur, sic legendo: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere: neque quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.* Quam cogitandam explicationem relinquit Gonzalez.

48. Sed hæc interpretamenta juribus emendationes apponentia, non æqua fronte ab omnibus suscipiuntur: quare absque aliqua emendatione possunt hæ duæ partes contemplari; nam dictio *Ne*, aliquando ponitur pro *Non*, *l. fin.C.Ubi & apud quos, cap.fin. de pœnit. & remiss. cap.2. de concess. prebend.* Corneus *vol.4. consil.287. num.4.* Barbosa *dict. cap.207. num.1.* ita ut sit sensus: *Placuit picturas in Ecclesia esse non debere: non quod colitur, & adoratur, in parietibus depingatur.* Hoc enim modo perpensus absque aliqua emendatione textus ille duas habet partes suprà recensitas.

49. Primam, ne in Ecclesia picturæ reponantur. Primis enim temporibus Fideles ad vitandum Gentilium errorem, quo Deos suos simulachris, & statuis repræsentare solebant, picturis frequentiùs, quàm simulachris utebantur, ut animadvertit Mendoza *dict. cap.5. lit. B, vers. De picturis, fol. mihi* 355. Attamen dum Concilium in Ecclesiis prohibet picturas, & simulachra relinqui, non interdicit usum Imaginum, sed dat modum quomodo sint faciendæ Imagines, non per picturas, sed per simulachra. Ratio hujus decreti potuit esse, ne religio nostra Gentilibus (quorum conversio desiderabatur) odiosa fuisset, verùm introduceretur modo magis conformi suæ voluntati, & desiderio, per simulachrorum venerationem: quapropter statuit Imagines non pingendas, sed statuas & simulachra esse in Ecclesiis conficienda, & pro Jove Christum Dominum in statua, & simulachro reponendum: & pro Diana Mariam Virginem, & pro aliis Diis simulachra aliorum Sanctorum, docendo populum quomodo essent adoranda absque labe idololatriæ. Vel alia etiam ratio dari potest; nam ut animadvertit Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.1. cap. 5. num.51.* fortè illo tempore in picturis imaginum erat apud Hispanos aliqua superstitio; quapropter necessarium fuit eas in Ecclesiis interdicere, & introducere simulachra, & statuas. Quod decretum hoc modo conceptum per plura tempora in Ecclesiis eucurrisse, autumare non piget ex VI. Synodo *can.82.* apud Ivonem *4.p.c.122. & 126.* ubi picturæ Imaginum non recipiuntur, & est decretum Adriani Papæ *in cap. Sextam 29. de consecrat. dist.3.* Unde libet conjecturare per aliqua non pauca tempora picturas Imaginum non fuisse in Ecclesiis receptas, sed tantùm statuas, & simulachra, prout decrevit Concilium Illiberitanum.

50. Secunda etiam pars non pingendi Imagines in parietibus extra Ecclesiam, vel in aliis locis publicis, aut privatis, præcepta est à Concilio propter rationes suprà propositas, aut quia picturas istas extra Ecclesiam faciliter Gentiles deturpabant, & eorum ludibrio deserviebant. Unde sequitur duas partes habere canonem illum, ut non imagines pingerentur in Ecclesiis, sed simulachra, & statuæ reponerentur, ut jam aliqui censuerunt; nec etiam extra Ecclesiam in locis publicis, & privatis: non tamen negat Concilium imaginum usum, & adorationem: nec aliquo modo ex illo percipi tale quid valet, quando tam varia, & genuina interpretamenta suscipit.

51. Hinc patet error hæreticorum, quorum primus author adhuc in obscuro latet, quem disquisierunt Castro *verbo Imago*, Bellarminus *dict. lib.2. cap.6. per tot.* Pineda *Monarch. Ecclesiastica lib.16.cap.22.§.5.* qui asserit Constantinum Patriarcham Constantinopolitanum, primum authorem hujus hæresis fuisse. Ast certius est fuisse Imperatores Græcos, idque publico edicto Leo Isaurus à Judæis illusus præcepit, quem insecuti sunt Leo Copronymus, Leo Armenus, & inter noviores hæreticos Vvicleffus, Andreas Carolstadius. De vitis horum Imperatorum scripserunt Mexia, Joannes Cuspinianus, & alii. Carrillo *in Annal. ab anno* 820.

52. Restat verò argutiis hæreticorum respondere. Et in primis ad locum Exodi, & Deuteronomii facillimo negotio satisfit; nam ibi prohibentur simulachra Deorum, ne adorentur à Judæis, prout Gentiles adorabant: non verò alia simulachra sacra ibi interdicuntur. Et probatur ex litera sacri textus; nam Deus interdixit Deos alienos adorari, ibi: *Non habebis Deos alienos coram me*; & immediatè subsequitur interdictum simulachrorum. Unde patet tantùm ibidem prohiberi inanium Deorum sculptilia, seu simulachra. Castro *verbo Imago, lit. D,* Durantius *dict. lib.1. cap.5. num.11.* Trullench *lib.1. Decalog. cap.9. dub.7. num.3.* Palao *dict. punct.4. num.1.* Damascenus verò *d. orat.1.* aliter interpretatur, nempe Judæis imagines ibidem esse interdictas, tanquam proclivioribus ad idololatriam. Ast primum interpretamentum literæ est magis conforme, & comprobatur Levit. *cap. 16.* ibi: *Non feceritis vobis idolum, & sculptile, nec titulos erigetis, nec in signum lapidem ponetis in terra vestra, ut adoretis eum: ego enim sum Deus vester.*

53. Ad Concilia duo Constantinopolitana ab hæreticis adducta dicitur illegitima esse, & absque aliqua authoritate congregata, ut testantur Zonaras, Cedrenus, & alii relati à Bellarmino *dict. lib.2. cap.14.* Concilium verò Francofordiense non interdixit usum, nec adorationem Imaginum, quin potiùs probavit: & quamvis interdixisset, non est tantæ authoritatis, quia in eo tantùm præfuit Carolus Magnus, cujus facultatis non fuit similia decreta decernere, cùm privativè pertineant ad Ecclesiam, ut scripsit Durantius *dict. cap.5. num.52.* Nec Synodus illa fuit ab Adriano confirmata, prout Synodus II. Nicæna tantæ authoritatis, quæ hanc controversiam diffinitam reliquit. Bellarminus *de Concil. authorit. lib. 2. cap. 8. lit. A, vers. De Concilio, controvers.7.* Nec Synodum illam fuisse Caroli Magni, pluribus conjecturis probat Durantius *dict. cap.5. num.13.* Similiter Patrum testimonia nihil probant, quibus facilè respondet Bellarminus *dict. lib.2. cap.16.*

54. Ad primam rationem hæreticorum dicendum, Imagines non esse capaces honoris, & venerationis propter se, sed tamen sunt illius capaces propter prototypon: & idem est dicendum de sanctitate. Quoad secundam, homo prout est imago Dei, adorationis capax est: ast id non permittitur propter scandalum, quia licèt per se sit capax honoris, propter se coli putaretur, quod est gravissimum scandalum. S. Thomas *3. p. quæst.25. art.3. ad 3.* Trullench *dict. dub.7. num.11.* Bellarminus *dict. lib.2. cap.19. in fin.* Ad periculum idololatrandi, dicitur tolli, docendo populum quomodo adoratio sit facienda. Denique quia cuilibet etiam ignaro patet Imagines propter se non esse adorandas, quia agnoscit lignum, aut ferrum esse; sed propter exemplar, ut jam declaratum est.

55. Illud tamen, antequam hinc abeamus, sciendum,

dum, gravissimum sacrilegium esse frangere Imagines, aut conculcare. Ast de jure nulla est pœna designata similia delicta perpetrantibus, sed pro qualitate delicti est pœna imponenda pro recto arbitrio judicantis, ut est textus *in cap. Si Canonici 2. §. ult. de offic. Ordin. in 6.* Quare hæc delicta perpetrantes, aut flagellis, aut exilio, vel manus amputatione damnantur. Immò & pœna mortis, si injuria Imaginum sit publica, & nimis scandalosa, ut per totam rubricam 18. *p. 1. l. 7. tit. 5. lib. 1. for. l. 3. tit. 1. lib. 1. Recopil.* Bossius *in tit. de sacrilegiis.* Clarus *in praxi crim. verbo Sacrilegium.* Diex *in praxi, cap. 87.* Cantera *quæst. crim. cap. 8. à num. 16.* Menochius *de arbitrar. lib. 2. casu 376. per tot.* Farinacius *in praxi, 1. p. quæst. 20. à num. 68.* Est verò delictum hoc mixti fori, uterque enim judex, tam Ecclesiasticus, quàm secularis, poterit de eo cognoscere, *l. unica, Cod. ut nemini liceat*, ubi Scribentes, *l. Manichæos, Cod. de hæreticis.* Censores etiam Fidei poterunt de eo cognoscere, & possunt in similem delinquentem, tanquam suspectum de Fide animadvertere. Simancas *de Catholicis Instit. tit. 33. num. 53* Sousa *in Aphorismis Inquisit. lib. 1. cap. 42. à num. 14.* Azorius *Instit. Moral. 1. p. lib. 9. cap. 7. quæst. 4.* Pilau *dict. punct. 9. num. fin.* Trullench *d. dub. 7. num. 17.* Diana *4. p. tract. 7. resolut. 9.* qui rectè non admittit Torreblancam asserentem non esse hæreticale Imagines conculcare, licet sit gravissimum delictum, prout scripsit *lib. 3. de Magia, cap. 8. num. 17.*

56. Prorsus Altaria aliquando custodiam, seu arcuam habent, ubi Christi Domini corpus adservatur. Apud Græcos, & Latinos aliquando Ciborium dicitur, ut ex multis probat Durantius *lib. 1. de rit. Ecclesiæ, cap. 16. num. 2 & 3.* Apud nostrates communiter dicitur *Custodia*, ubi Sacramentum Corporis Domini adservatur ad varias necessitates, præcipuè ad infirmorum communionem, *cap. Presbyter 2. dist. 93.* Concilium Rhemense, & Turonense apud Burchardum *lib. 5. Decreti, c. 9. de Decimis.* Espenceus *de adorat. Euch. lib. 2. cap. 2.* quod olim non solùm propter infirmos servabatur, verùm etiam ad mortuos sepeliendos adhibebatur: quapropter infirmus partem hostiæ suscipiebat, & partem conservabat, ut cum eo sepeliretur, & sic de facto usus est D. Basilius, de quo Amphilochius *in ejus vita, cap. 1.* & ab ecclesia fuit id permissum usquequò in aliquibus Conciliis fuit interdictum, quæ alibi recensuimus. Pontius *quæst. scholastica 2. cap 4.* Mendoza *ad Concilium Illiberit. lib. 2. cap. 58. vers. Serenus*, Lantmeter. *de vet. Clericor. vit. lib. 2. cap. 73. vers. Quia verò.* Espenceus *de adorat. Eucharist. lib. 2. cap. 7.* Lastra *ad tit. de consuetudine, quæst. 4. num. 63.*

57. Aliam etiam ob causam adservabatur olim à Pontificibus, nempe ad mittendam Eucharistiam Episcopis ejusdem communionis, ut ex Eusebio percepit Lantmeter. *d. lib. 2. cap. 75. vers. Pontificibus.* Quod idem facere solebant cum peregrinis ad Pontificem adventantibus: quod sanè credo si constabat Fideles esse, & literas formatas exhiberent, sicut faciebant Episcopi non admittentes peregrinos ad communionem, nisi constaret esse Fideles per literas formatas, aliàs tantùm admittebantur ad preces, & inter seculares solùm orabant, quæ dicebatur communio peregrina, *cap. Contumaces 21. dist. 50. cap. Clerici 11. 23. quæst. 2. cap. ult. dist. 71. can. 32. & 34. Apostol.* Baronius *anno 400. num. 66.* & *anno 407. num. 36.* Albaspineus *lib. 2. observat. 3.* Lantmeter. *2. p. lib. 2. cap. 36. vers. De Clericis, & cap. 75. & 77.*

58. Tum magnoperè clavibus Custodias istas præcepit observari Innocentius III. *In c. 1. de custod. Euch.* & dat rationem sic: *Ne possit ab aliqua temeraria manu extendi ad aliqua horribilia, vel nefaria exercenda.* Quæ verba variis modis explicantur. Nonnulli asserunt, hæc nefaria, & horribilia, esse horrenda sacrilegia quorundam hæreticorum schismaticorum comburentium reliquias Eucharistiæ, quæ ex sacrificio superetant, vel in lagena terræ infodientium, quorum meminit Leo IX. *in epist. ad Michaëlem Imperat.* Evagrius *lib. 4. cap. 35.* Lantmeter. *d. cap. 75. vers. Ut merito.*

59. Sed tamen convenientius interpretamentum est, clavibus Custodiam esse obserandum ob horrenda sacrilegia, quæ solent committi à sacrilegis, & strygis, subripientibus Eucharistiam, ex qua plura conficiunt maleficia, maximè ad captandum alicujus amorem, idque per modos nefarios, de quibus Grillandus *de sortileg. q. 3. à n. 15.* Delrius *disquisit. mag. 1. p. lib. 3. q. 5.* Torreblanca *de mag. lib. 2. c. 47. n. 7.* Theoph. Raynaudus *tom. 6. tract. de Eucharist. cap. 6. num. 23.* Deinde fœdera aliqua indignè solent percuti cum Euchristia, idque exemplo Balduini Flandriæ Comitis, ostendit Delrius *de Magia, 2. p. lib. 4. cap. 8.* & olim apud nostros Hispanos illud fuit consuetum, quod ad ineundum fœdus hostia consecrata ferebatur, & eâ per partes divisâ inter contrahentes, & illis ministratâ, juramentum præstabant servandi pactum. Refert Mariana *1. p. Histor. Hisp. lib. 5. cap. 18.* quare ne indignè sacra Synaxis in his contractibus tractaretur, id abolitum est. Unde his, & aliis causis existentibus, quas dant Henriquez *in Summa, lib. 8. cap. 39. lit. A,* D. Gonzalez *ad textum in cap. 1. de Cust. Eucharist. num. 7.* rectissimè statutum est, ut Custodiæ clavibus obserarentur. Olim quando Fideles sub utraque specie communicabant, utramque speciem adservatam fuisse desumitur ex D. Chrysostomo *in epist. ad Innocentium Papam I.* D. Gonzalez *ubi proximè, num. 5. ad fin.* Hodie verò tantùm adservantur panis species in Custodia intus ornata, ubi adesse debent duæ pyxides, una ad servandum Sanctissimum Sacramentum, alia ut ad infirmos deferatur, collocandæ enim sunt super Aram, aut super Corporale. Fuscus *de visit. lib. 1. cap. 5. à num. 3.* Barbosa *de offic. Episcop. 2. p. alleg. 21. num 2. & 3.* Verùm in hoc Archiepiscopatu Toletano imponuntur super Aram simul cum corporali, *const. 1. de custod. Euchar.*

60. Hoc enim modo magnâ curâ adservanda est Sacra Eucharistia, prout à principio nascentis Ecclesiæ consuetum est observari, ut constat ex Clemente *ep. 2. ad Jacobum*, seu *Simonem*, ut alii dicunt, cujus verba dat Durantius *dict. lib. 1. cap. 16. num. 1.* Baronius *anno 57.* & hanc enunciationem probant non pauca jura, *cap. Non oportet 26. cap. Non oportet 30. dist. 23. cap. De tribus 13. cap. Si per negligentiam 27. cap. Qui bene 93. de consecrat. dist. 2. cap. Sanè 10. de celebrat. Miss. cap. 1. de Custod. Eucharist.* ubi pœnæ apponuntur, *cap. Officium 3. de offic. Archipresbyt.* Concilium Turonense II. *can. 3. & 4.* Wormatiense *can. 5.* Bituricense *cap. 2.* Oxoniense *can. 6.* Augustense *can. 18.* Tridentinum *sess. 13. can. 6. & 7.* Diex *in praxi, cap. 44.* Capella Tolosana *decis. 208.* ubi Aufrerius. Bollo *œconom. can. 2. classe, cap. 4. § 6.* Victoria *de Eucharist. num. 66.* Bonacina *de Eucharist. quæst. 1. punct. 1. proposit. 2. num. 8.* Henao *de Eucharist. tom. 3. disput. 29. sect. 16.*

61. Modus enim custodiarum & arcularum varius est, & diversimodè, & ad placitum efficiuntur. Olim apud Ecclesias in modum columbæ aureæ, & in formam Spiritus Sancti fuerunt confectæ, prout habuit D. Basilius, de quo in ejus vita Amphilochius *cap. 16.* ait: *Dividens panem in tres portiones, unam quidem suscepit cum timore, aliam verò servavit ad sepeliendum sibi, tertiam autem positam super columbam auream, suspendit super Altare.* Aliter etiam fiebat, nempe vas aureum, aut argenteum in modum turris, seu Castelli, de quo Vincentius Fortunatus Poëta clarissimus, cujus verba transcripsit D. Gonzalez *in cap. 1. de cust. Euch. num. 5.* qui ex D. Hieronymo *epist. 4.* refert S. Exuperium Archiepiscopum Tolosanum, ne Barbari hæc

vasa abriperent, in usum pauperum ea conflasse, & in canistro vimineo, & calice vitreo corpus Domini reportasse. Henao *de Sacrific. Miss. disput.16. sect.2. num.33.* Luntmeter. *dict. lib.2. cap.75. vers. Ex veteri.* Durantius *dict. lib.1. cap.16. à n.5.* qui adducunt Concilium Turonense II. sub Pelagio I. *can.3.* statuens, ut corpus Domini in Altari, non in armario sub crucis titulo componatur, sed tamen in arcula seu custodia super altari includi. Concilium Turonense *cap.4.* apud Burchardum *lib. 5. cap. 9.* Hodie verò in medio Altaris, ad imum Tabernaculi, apponuntur custodiæ, ut facilè Sacerdotes pyxidem Sacramenti suscipiant, & Fidelibus ministrent. Illud verò obliviscendum non est, inter Nostrates ante devastationem Hispaniæ, in Ecclesiis Cathedralibus semper discoopertum adfuisse Sanctissimum Sacramentum. Sic Luitprandus *in Frag. Chronic. num. 8.* do verba: *Ante Hispaniarum devastationem à Mauris, in Ecclesiis Cathedralibus Eucharistia semper patens erat, quem morem servarunt aliquæ Ecclesiæ, Bracarensis, Toletana, Lucensis, & aliæ quæ non captæ à Mauris, sed vel desertæ, vel dimissæ, In aliquibus Ecclesiis ubi frequentissimè Sarraceni degebant, & Ecclesiæ erant debiles, aliquando fiebat, sed rarò.* In Lucensi Ecclesia usque hodie mos iste adservatur, ut apud Gallecos commune est. Semper Hispani devotissimi fuerunt erga tam venerabile Sacramentum, & inter omnes Domina Theresia Enriquez, quæ omnem curam impendit in construendis custodiis, & arculis, ut tantum Sacramentum reservaretur, cujus meminit Sandoval *in vita Caroli V. lib.16. §.25. vers. Dize assi mismo.*

62. Postea verò clavibus observantur custodiæ, etiam in Cathedralibus, nisi in quibusdam festis, quibus patefiunt. Est tamen magnopere animadvertenda Constitutio 16. *de celebrat. Miss.* in hoc Archiepiscopatu, ubi disertè decretum est, nullo modo absque licentia Domini Archiepiscopi, vel ipsius Consilii, ad aliquam festivitatem Sanctissimum Sacramentum patefieri posse, nec ad id sufficere licentiam Vicariorum, ob rationes ibidem perpensas. Sed ô summa infelicitas! nihil enim cordate, & disertè decretum observatur; jamjam quilibet Vicarius absque causa, & ratione licentiam hanc præstat, & aliqui Parochi ex sola Parochianorum instantia, ut rixas aufugiant, ex placito id faciunt; quippe res majori remedio indiget.

63. Est etiam in his custodiis observandum, ut fixæ sint, & securæ, ne facilè moveantur & abripiantur, prout evenit quando Eucharistia in columbis aureis adservabatur: in quo quidem Severus hæreticus Acephalorum Princeps, eam furtim subripuit, ut constat ex querela Monachorum Antiochenorum adversùs eum data in Concilio Constantinopolitano V. quamobrem felix Episcopus Bituricensis, qui interfuit Concilio Toronensi II. turres, & castella instituit ad custodiam Eucharistiæ, & ita affixa, ne amoverentur, ut scripsit Severinus *in not. ad Concil. Turonense II.* cujus verba adsunt simul cum versibus Fortunati *tom.2. Conciliorum, fol. mihi 661. col.1.* & ex eo refert Argaiz *poblacion de España, 2. p. addit. ad 2. p. anno 384.*

64. Intra custodiam pyxis debet adesse, prout decrevit Concilium Eboracense celebratum anno 1194. ibi: *Provideatur etiam, ut pyxide munda, & honesta hostia reservetur, singulisque diebus Dominicis renovetur.* In hoc Archiepiscopatu est Constitutio I. *de Custod. Eucharist.* idem præcipiens. Olim pyxis lignea fuit, ut ex actis Martyrum apud Surium 2. Januarii, scripsit Henao *de sacrific. Miss. disp.16. sect.2. num. 31.* idque in aliquibus Galleciæ oppidis testatur vidisse, quod ab Archiepiscopo Compostellano Cardinali Spinola emendatum refert. Debet enim esse aurea, aut argentea, & aliqui recipiunt eburneam, & ex alia materia pretiosa. In hoc Archiepiscopatu argentea saltem esse debet, ad minus dimidium marci pendens, ex dicta Constitutione 1. Zerola *in praxi, verbo Eucharistia, n.29.* Henao *dict. sect.2. à num.29.* Tamburinus *in method. celebrand. Miss. lib.1. cap.1. §.6. n.3.* qui *num. 4.* cum Suarez affirmat, non esse lethalem culpam pyxidem fieri ex stanno, vel ære, propter paupertatem. Ast magnopere curandum, ne fiat ex aliqua materia unde vermes creari possint. Est deinde imponenda super aram consecratam, seu super corporale. Leander *de Eucharist. tract.8. disput.7. resolut.37.* Intra pyxidem non est necessarium intromittere linteum benedictum benedictione corporalium, ut contra Vasquez tenet Tamburinus *ubi proximè, num.5. vers.2.* Leander *dict. disput.7. resolut. 36.* Sed an pyxides sint benedicendæ, ut decentius affirmat Layman *in Summa, lib.5. tract.5. cap.6. num. fin.* Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.1. cap.16.* Sed id non de necessitate, nec ubique benedicuntur. Layman *ubi proximè, num.22.* Tamburinus *dict. §.6. num.6.* Suarez *in 3. part. disput.81. sect.7. vers. Tertiò obiter.* Conincħ *de Sacrament. q.83. art.3. dub.3. n.245.* Leander *dict. disput.7. resolut. 35.* Denique prætermittendum non est, in sacrario nihil etiam sacrum præter Eucharistiam recondendum, ut ex declaratione S. Congregationis tenet Barbosa *dict. allegat.22. num.3.* Hæc de ornatu Altarium dicta sufficiant, quia licèt alia adducant Doctores, magis ad sacrificii celebrationem pertinent, quàm ad ornatum: quare missa ea facimus.

CAPUT X.

De Oratoriis publicis, & privatis. Elucidantur textus *in cap. Unicuique 33. cap. Clericos 34. cap. Si quis 35. de consecrat. dist.1.*

SUMMARIUM.

Oratorium dicitur ab orando. Potest quis pro suo libito Oratorium privatum construere. Oratorium etiam sumitur pro qualibet sacra æde, num.1.

Dividitur in publicum, & privatum, & quæ sint ista Oratoria, n.2.

In Oratorio publico celebratur Missa, num.3. An debeat esse consecratum, negativè respondetur. Explicantur cap. Nullus 15. *caput* Hic ergo 14. *de consecrat. dist. 1. n.4.*

Sufficit quod Oratorium sit benedictum, aut locus destinatus ab Episcopo ad celebrandum, n.5.

Examinatur aliquorum doctrina asserentium, non esse culpam gravem citra contemptum in quolibet loco celebrare, sed rejicitur, num.6.

Limita nisi adsit gravis necessitas, & quæ sit ista, exemplis ostenditur, num.7.

Explicantur textus in cap.1. cap. Tabernaculum 2. cap. Sicut 11. de consecrat. dist.8. *num 8.*

In his necessitatibus petenda est licentia ab Episcopo, seu ejus Vicario, si commodè haberi valet, n.9.

Unde resolvitur quæstio, an in his necessitatibus sit necessaria licentia, n. 10. Est licentia Episcopi necessaria, ut aliqua persona insignis pro aliqua vice domi celebret, & ut Missa pro defuncto dicantur, ibid.

An Oratorium habens publicum ingressum, & privatum ad aliquam domum, comprehendatur sub Decreto Tridentini, ne Missa ibi celebretur? Affirmandum videtur, num.11. Sed in contrarium est communis sententia, n.12.

Explicatur communis doctrina, & admittitur si Oratorium habes

habet campanam, num.13.

An campanella sit necessaria ad Oratorium publicum? Affirmant aliqui, & ulteri negant: admittitur verò hac sententia, num.14.

Si Oratorium istud magis deservit ad privatam domum, comprehenditur, sub prædicto decreto, num.15. Secus si principaliter ad usum publicum deserviat. In mixtis attenditur qualitas potentior, n.16. & 17.

Oratoria publica gaudent immunitate, licèt tantùm sint benedicta, non tamen privatum, num.18.

Fit instantia. Aliqui dicunt, Ecclesias non habentes Eucharistiam non gaudere immunitate. & similiter si ibi non celebrentur Divina Officia, n.19.

Respondetur, & negantur hac doctrina, exemplo Hospitalis, & cœmeterii, n.20.

Limita nisi consuetudo sit in contrarium, prout in aliquibus ditionibus, ubi pro levibus delictis tantùm conceditur immunitas, n.21. Fit instantia. Aliqui dicunt immunitatem Ecclesiarum esse de jure divino, sed non admittuntur, n.22.

Ad immunitatem non requiritur, ut ibi celebrentur Divina Officia, n.23. Explicatur textus in cap.Ecclesiæ 9. de Immunit. Ecclesiar. n.24.

Bona Oratoriorum publicorum non alienantur absque solemnitate, & dos est eis constituenda, n.25.

Sub nomine Oratorii publici Eremitoria intelliguntur: & assignantur signa, ut cognoscatur Oratorium authoritate Episcopi constructum, n.26.

Quilibet in sua domo potest erigere Oratorium privatum, dummodò Missa ibi non celebretur, n.27.

Est dubium, à quo sit præstanda licentia, ut continuè in Oratorio privato celebretur, n.28. Supponitur olim Episcopos has licentias dedisse, n.29.

At possint Episcopi post Tridentinum has dare licentias. Prima sententia negat, & asserit derogatam esse hanc facultatem, n.30. Secunda affirmat, n.31. Tertia conciliat has duas, n.32.

Ponuntur verba Concilii, & explicantur, n. 33. Colligitur ex eis non posse Episcopos dare hanc licentiam. Admissio unius est exclusio alterius, quoties exclusum nequit includi. Antiquatur ius aut per verba expressa, aut quando est in Decreto novo, ex quo sequitur necessariò antiquatio, n.34.

In praxi non est admittenda prima sententia ex Constitutioni Pauli V. & Urbani VIII. n.35. Ponuntur clausula indultorum ad Oratorium habendum Missam celebrandi causâ, n.36.

Ex causa nobilitatis hac indulta conceduntur, quæ sufficit ex parte Patris, sed an ex parte matris tantùm sufficiat, negat Tamburinus, num.37.

Sed contrarium tenet Pasqualigus. Descendentes ex fœminis ex genere sunt. Pater, & mater transferunt nobilitatem, n.38.

Admittitur de jure communi hac sententia ut probabilis. In plurimis causis admittitur nobilitas matris, & quasi nobiles isti existimantur, n.39. De jure nostro Regio difficiliter eam admittemus. Sed nobilitas ex privilegio sufficiet. Appositâ clausulâ, Ex nobili genere procreatus, si nobilis non fuerit, corruit indultum, n.40.

Ratione infirmitatis solent similia indulta concedi. An cessante infirmitate, cesset indultum, pendet ab alia quæstione, an dispensatio, vel privilegium cessante causâ cessent. Prima sententia affirmat, secunda negat, n.41.

Resolvitur, quod si infirmitas est causa impulsiva, durat indultum, ea cessante: sed si sit finalis, & cesset ante indultum perfectum, cessabit, n.42. Si jam perfectum sit, cessabit similiter indultum Oratorii, quia habet tractum successivum, n.43. Cessat indultum cessante causa, si læditur jus tertii, vel si usus reddatur iniquus, num.44.

An vigore Bullæ Cruciatæ possit quis habere Oratorium, ut ibi celebretur. Prima sententia affirmat, & aliqui asserunt Commissarium Cruciatæ posse dare hanc licentiam, n.45.

Secunda tenet contrarium. Quæ sunt specialis notæ, non conceduntur, nisi expressim, num.46. Datur vera interpretatio verborum Bullæ, num 47. & 49. Confirmatur, n.50.

Admittitur sententia negativa, & comprobatur: quod unâ viâ prohibetur, per alteram non conceditur, si per eam itur contra prohibitionem, num.51. Fit instantia, cui respondetur, & negatur Commissarius facultas dandi licentiam ad Oratoria, n.52.

An in Oratoriis rectè designatis possint plures Missæ celebrari virtute Bullæ Cruciatæ? Supponitur in Indultis solum dari facultatem dicendi unicam Missam, num. 53.

Affirmativè respondet prima sententia, num.54. Quælibet concessio intelligitur pro unica vice, n.59. Dictio Vel, ponitur inter æqualia, num.55. Secunda sententia negat, num.56, & 57.

Admittitur hæc sententia, sicut & consuetudo dicendi plures Missas in Oratoriis, non ex Bulla, sed ex consuetudine rectè præscripta. Subsequuta observantia magis prævalet, quam alia magis conformis interpretatio, n.58.

An virtute Bullæ possit dici Missa in Oratoriis privatis diebus profestis in indulto exceptis? Affirmant plures, num.59. Sed contrarium tenendum, nisi adsit consuetudo uniformis: nec Regularibus id concedendum, num.60.

Habens Indultum Oratorii nequit præjudicare juribus Parochialibus, & quæ sint ista, n.61.

Explicatur indultum Oratorii quoad nomen Familiæ, in quo strictè interpretatur, n.62. Intelliguntur hortulanus, Capellanus, inservientes infirmo, & qui sunt in communi servitio, num 63.

An si intra domum degant fratres, aut sorores habentes diversas familias, possint omnes uti Indulto Oratorii fratri concesso? Aliqui affirmant. Beneficium Principis latè interpretandum, n.64.

Alteri tenent contrarium. Beneficium Principis propriè latè interpretatur, aliàs secus, num. 65. Admittitur hæc sententia, sed non ex suo fundamento. Comprehensum In privilegio existimatur, quod sequitur ex expresso, n.66.

Famuli degentes ruri, venientes ad domum, utuntur rectè hoc privilegio, & etiam famuli domi non degentes, num 67.

An in Oratorio privato possit celebrari familia præsente, & absente domino? Negarunt aliqui, sed tenendum contrarium. Dictio &, non semper copulat, sed ponitur inter diversas personas, n.68.

In quibus indultis id conceditur Hospitalibus, & his qui ibidem hospitantur, extenditur ad eorum famules, n.69. & hospites unius diei, num. 70.

Nequit celebrari in Oratorio privato, nisi priùs visitato, & approbato ab Ordinario, vel habente illius mandatum, num.71.

An Oratorium visitatum, & approbatum possit iterum visitari, & approbari ab Ordinario. Aliqui negant, num.72. Sed contrarium tenendum. Explicatur textus in cap.fin. de censib. n.73.

Quid faciendum, si Ordinarius visitare, & approbare renuerit. Aliqui dicunt, sufficere petere, licet non obtineatur, n.74. Alii tenent contrarium. Ablativus absolutus importat conditionem, n.75.

Episcopus non approbans Oratorium decens, & benè ornatum, peccat graviter, & tenetur visitare, & approbare, num.76.

Si renuat, recurrendum ad Superiorem, & Missa ibidem non est dicenda. Licentia injustè denegata, aliquan-

do habetur pro obtenta, si est extrinseca, non verò si sit substantialis. Defenditur hac sententia. Argumentum ab inconvenienti est efficax, n.77.

In aliquibus Indultis ponitur clausula, Ac ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura. *Sed hac clausula importat arbitrium secundùm jus regulatum, non liberum, n.78.*

An privilegium habendi Oratorium privatum sit personale, aut mixtum. Prima sententia dicit mixtum, secunda personale: quoties dirigitur in personam, est personale, n.79.

Distinguitur quando indultum dicit, In privato domus tuæ Oratorio celebrare liberè, & licitè possis. *In hoc casu est privilegium personale, quia indulgetur personæ ratione alicujus qualitatis, n.80. Si verò dicat*, Habeas Oratorium Matriti, (*v.g.*) *Mixtum esse tenent aliqui, num.81. Sed tenendum esse personale. Qui habet indultum Oratorii in civitate, potest illud ruri habere; & qui in Diœcesi, vales habere extrà, n.82.*

Morte Pontificis non extinguitur Indultum Oratorii, quia gratia facta non exspirat morte concedentis, etiamsi dicat, Ad nostrum beneplacitum: *nec morte Episcopi, etiamsi continuatio ab ejus licentia penderet, n.83.*

Hoc Indultum non transit ad hæredes, licèt Pelliziarius admittat, si contineat clausulam, Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura, *n.84. Sed contrarium tenendum. Clausulæ accessoria non mutant substantiam, nec mutant naturam actus, num. 85.*

An successores virtute Bullæ Cruciatæ possint ibidem facere, ut celebretur? Affirmant aliqui, n.86. Sed contrarium defenditur, n.87.

1. ORatorium ab orando dicitur, & propriè est locus aptus ad orandum, quem potest quis domi construere, ut est textus *in cap. Unicuique 33. de consecrat. dist.* 1. Galganat. *de jur. public. lib.3. tit.59. num.1.* Rebuffus *de pacific. possessor. num.268.* Barbosa *de univers. jur. lib.2. cap.8. num.1.* Verumtamen in Ecclesia Dei aliquando generaliter pro qualibet sacra æde usurpatur; nam à principio Ecclesiæ ob varias persequutiones Oratoria in domibus privatis construebantur, ubi Fideles secretè conveniebant ad conciones, & alia sacra peragenda, & insimul Missas celebrandas: quamobrem Ecclesiæ illæ, etsi parvæ, Oratoria dicebantur. Nicephorus *lib.7. Hist. cap. 2.* Unde Aurelianus *in vita S. Martialis*, consanguineis suis sic scripsit: *Constituit & supra dictum aliud Oratorium ante sepulchrum suum, ut esset in honorem S. Petri, & aliorum Apostolorum.* Refert Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib.1. cap.1. num.13.* Bellarminus *tom.1. de Rom. Pontifice, lib.3. cap.13.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathedr. cap.15. num.79.*

2. Hinc enim Oratorium communiter dividitur in publicum, & privatum. Publicum est quod in aliquo loco publico, ad instar Basilicæ, vel Capellæ, authoritate Episcopi est fundatum, & habet ostium patens in via publica. Fuscus *de visit. lib.2. cap.12.* Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 4. num.6.* Barbosa *dict. lib.2. cap.8. num.11.* Privatum verò est quod domi habetur absque campana, & principaliter ad orandum deservit, nec in eo dicitur Missa absque Superioris legitimi licentia. Barbosa *d. cap.8. num.10.* Urrutigoyti *cap.15. num.79. in fin.* Pasqualigius *de sacrific. Missæ, q.616.* Tamburinus *in Method. celebr. lib.1. cap.4. §.4.* Diana *9. p. tract.1. resol.1.* Fagnanus *in cap. In his, de privil. n.16.* Capponi *discept.183. n.4.*

3. De publicis Oratoriis, quæ aliquando Eremitoria, vel Capellæ communiter dicuntur, in primis agendum est nobis, & postea longiori sermone de privatis differemus. Oratorium publicum illam habet facultatem, ut in eo possit Missa celebrari. Ratio est, nam hæc Oratoria instar Ecclesiæ construuntur, habentque Campanile ad Fideles vocandos, ut Missam audiant, & ad id principaliter deputantur. Ergo in eis valet Missa celebrari, prout quotidie praxis docet. Capponi *d. discept.183. n.7. & 8.* Illud verò gravissimè ab Omnibus Sacerdotibus observandum, ne in aliquo loco celebrent, nisi in locis deputatis, & sacratis ad Missas celebrandas, *cap. Hic ergo 14. cap. Nullus Presbyter 15. de consecrat. dist.1.* Felix Papa IV. *epist.1. cap. 1.* cujus verba dat Henao *de sacrificio Missæ disput. 23. sect.5. num.2.* Concilium Carthaginense II. *cap.9.* Cabilonense sub Carolo Magno *can.49.* Aquisgranense sub Ludovico *can.84.* Turonense celebratum anno 1448. *can.6.* Trullense *can.31.* Tridentinum *sess.22. de observand. & vit. in celebratione Miss.* Alia decreta congessit Gratianus *cap. Missarum 12. cap. Clericos 34. de consecrat. dist.1.*

4. Est tamen aliquod dubium, an Oratoria ista publica ad Missam in eis celebrandam necessariò debeant ab Episcopo consecrari? Dat difficultatem textus *in cap. Nullus 15. de consecrat. dist.1.* ubi hæc sunt verba: *Nullus Presbyter Missas celebrare præsumat, nisi in sacratis ab Episcopo locis.* Similiter loquitur textus *in cap. Hic ergo 14. eadem distinct.* Ergo minimè celebrandum, nisi in Oratoriis ab Episcopo consecratis. Sed tamen jura ista non urgent, nam intelligenda sunt juxta morem antiquum Ecclesiæ, quando gravius erat præceptum non celebrandi nisi in Oratorio, aut Ecclesia consecrata. Ast hodie id non observatur, quin potiùs aliqui dicunt, posse celebrare Sacerdotem absque gravi culpa extra Ecclesiam, vel alium locum deputatum à Papa, vel ab Episcopo ad celebrandum, si cesset contemptus, nec adsit scandalum. Sotus *in 4. dist.13. quæst.2. art.3.* Ludovicus Lopez *Instruct. 2. p. cap.76. vers. Cæterùm.* Sà *verbo Missa, n.20.*

5. Sed in re dicendum, non esse jam necessariam consecrationem Oratorii, seu Ecclesiæ ad celebrandum, sed sufficere esse benedicta, aut si non sint benedicta, deputata tamen sint à Papa, seu ab Episcopo. Hanc conclusionem ponit Pasqualigus *de sacrific. Missa, quæst.440. num.3.* & probatur *ex dict. cap. Hic ergo 14. de consecr. dist.1.* ibi: *In aliis locis sacrificare, & Missas celebrare non licet, nisi in his, quibus Episcopus proprius inservit, aut ab Episcopo regulariter ordinato.* Estque etiam textus *in cap. Missarum 12. eadem distinct.* hisce verbis: *Missarum solennia non ubique, sed in locis ab Episcopo consecratis, vel ubi ipse permiserit, celebranda censemus.* Cæterùm ratione probatur; nam difficillima est consecratio, sicut & consecrare tot & tantas Ecclesias, ut sunt hodie, & Oratoria publica, quæ faciliter eriguntur parvis expensis. Tum grave foret Fidelibus quærere Ecclesiam, aut Oratorium consecratum, ut Missam audirent: idcirco consecratio non est necessaria, sed sufficit benedictio, aut deputatio Papæ, seu Episcopi. Denique hodie in hac conclusione dubitandum non est, ex Decreto Tridentini, ubi sic decernitur: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omninò extra Ecclesiam, & ad divinum tantùm cultum dedicata Oratoria, ab eisdem ordinariis designanda, & visitanda, hoc sacrificium à Secularibus, aut Regularibus quibuscunque peragi.* Verba enim ista nullam consecrationem necessariò desiderant, sed tantùm Ecclesiam, aut Oratorium ad divinum cultum dicatum. Unde cognoscitur sufficere benedictionem, aut deputationem perpetuam ad Missas celebrandas. Suarez *in 3. p. disput.81. sect.3.* Vasquez *disput.233. cap.1.* Palao *Oper. Moral. tom.4. tract.22. disp.un. punct.8. n.1.* Sanchez *de Matrim. lib.9. disp.15. n.24.* Fuscus *de visit. lib.1. c.21. n.8.* Barbosa *de offic. Episc. 2. p. alleg.23. n.1.*

6. Hinc

6. Hinc licèt in Oratoriis, & Ecclesiis non sit necessaria consecratio, non est tamen admittenda sententia Soti, & aliorum asserentium esse culpam gravem in quolibet loco celebrare, dummodo non absit contemptus, & scandalum. Dicendum est enim esse culpam lethalem de sua natura, & probatur *ex cap.* 1. *de consecrat. dist.* 1. ubi decernitur, alibi non esse celebrandum, nisi in loco sacro, absque magna necessitate: unde cognoscitur gravitas præcepti. Tum *ex cap. Nullus* 15. *ead. dist.* ubi pœnâ depositionis punitur, si Clericus contrarium faciat, quæ supponit culpam gravem. Idem sumitur ex Tridentino *d. sess.* 22. Præterea materia ista gravis est, & continet gravem irreverentiam, si tantum sacrificium in quolibet loco peragatur. Ergo erit grave peccatum. Palao *dict. punct.* 8. *num.* 3. Henao *disput.* 23. *sect.* 1. *num.* 8. Leander *de sacrific. Miss. tract.* 8. *disput.* 6. *quæst.* 5. Diana 2. *p. tract.* 14. *resolut.* 38. Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 1. *num.* 5. Thomas Hurtado *resolut. moral.* 2. *part. tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 2181. Pasqualigius *quæst.* 442. *per tot.* Navarrus *in Man. cap.* 25. *n.* 82. Zerola *verbo Missa, n.* 1.

7. Erit tamen admittendum, ut Sacerdos extra Ecclesiam, aut Oratorium publicum celebret, quando urgeret gravis necessitas, ut est textus *in cap.* 1. *de consecrat. dist.* 1. Verùm quæ necessitas sit ista gravis, exemplis demonstrant Doctores, scilicet si longam peregrinationem peragas per loca deserta, seu infidelium, ubi non occurrunt Ecclesiæ, tunc in Altari viatico poteris celebrare, ne tanto sacrificio diu privatus existas. Rursus si Ecclesiæ, seu Oratoria sint diruta, ne populus Missâ careat, poteris extra locum ad id destinatum celebrare, *cap. Concedimus* 30. *de consecrat. distinct.* 1. Deinde si Ecclesia, aut Oratorium sit exiguum, ita ut non possit capere multitudinem advenientium, tunc foris poterit celebrari. Prorsus idem facere poteris, ne Milites diebus festivis Missa priventur. Similiter in littore maris, quando navigantes nequeunt naves deserere, & Sacrum est præceptum audire. Congesserunt alia Palao *dict. punct.* 8. *num.* 4. Sa *verbo Missa, num.* 20. Navarrus *dict. cap.* 25. *num.* 81. Layman *in Summa, lib.* 5. *tit.* 5. *cap.* 5. *num.* 3. Pasqualigius à *quæst.* 452. Tamburinus *dict. lib.* 1. *cap.* 6. §. 1. *num.* 3. Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 1. *num.* 6. Riccius 4. *p. decis.* 78. *num.* 4. Capponi *d. discept.* 183. *à num.* 60.

8. Sed contra hos casus adest textus *in cap.* 2. *cap. Tabernaculum* 2. *cap. Sicut* 11. *de consecrat. dist.* 1. ubi ad hanc celebrationem extra loca ad id destinata, gravissima necessitas requiritur. Ergo hæ necessitates relatæ, quia gravissimæ non sunt, non sufficient ad similem celebrationem. Sed Layman *dict. num.* 3. Palao *dict. num.* 4. inquiunt jam ex consuetudine esse receptum, ut hæ necessitates gravissimæ censeantur: & est ratio, nam necessitas dicendi Missam absolutè non est consideranda, sed existimanda necessitas quoad benè esse, quatenus auditio Missæ continet gravem utilitatem, & utilitas magna æquiparatur in Jure magnæ necessitati, *cap. In causis* 19. *de re judicat. cap. Si post translationem* 11. *de renunciat. cap. Exposuisti* 33. *de præbend.* & cum aliis docet Pasqualigius *quæst.* 461. *num.* 4. Unde jura illa intelligenda sunt de gravi necessitate, nempe de gravi utilitate, quæ quidem adest in similibus casibus suprà recensitis, prout quando adest pestilentia, quia tunc extra illa loca celebratur, ut cum aliquibus advertit Pasqualigius *quæst.* 465.

9. Ast in his casibus magnopere observandum, quod si Episcopus sit præsens, id non fiat absque illius licentia. Layman *dict. num.* 3. *in fine.* Quod idem asserendum existimo, si commodè haberi possit, aut ejus Vicarius, qui urgente necessitate hanc licentiam præstare valet. Navarrus *dict. cap.* 25. *num.* 82. Barbosa 2. *p. allegat.* 23. *num.* 9. Diana 9. *p. tract.* 1. *resolut.* 46. Ratio est, nam in casibus suprà relatis celebratur extra Ecclesiam, vel Oratorium publicum ex tacita licentia Episcopi. Ergo si adest, aut commodè haberi possit, non præsumitur dare illam licentiam, quin potiùs præsumendum, velle ab eo peti, ut res tam gravis maturiùs, & maxima consideratione fiat. Garcia *dict. difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 2. *num.* 20. Bonacina *de Eucharist. disput.* 4. *quæst. ult. punct.* 9. *num.* 9. Si verò absens fuerit, nec commodè haberi possit, nec ejus Vicarius, quidquid resistant Bonacina, & Garcia *d. punct.* 1. *num.* 6. tutè à Parochis, vel ab aliis Sacerdotibus celebrari poterit. Tum quia sunt jura id probantia: tum quia præsumitur tacita Episcopi licentia. Navarrus *dict. cap.* 25. *num* 82. Barbosa *dict. allegat.* 23. *num.* 9. *ad medium.* Lotterius *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 30. *num.* 15. Thomas Hurtado 2. *p. resolut. Moral. tract.* 12. *cap.* 1. *num.* 2179.

10. Hinc resolvitur quæstio illa graviter inter Doctores dimicata, an quando propter necessitatem celebratur extra loca deputata, sit necessaria licentia Episcopi? de qua plures dat Pasqualigius *quæst.* 470. *num.* 2. & 3. Verùm ipse defendit, quod si necessitas sit evidens, minimè licentiam requiri. Sed ex dictis facilè resolvitur, quod si præsens sit Episcopus, aut ejus Vicarius, vel commodè haberi possint, petatur licentia, secus aliàs; quia ex duabus licentiis, scilicet juris, & tacita Episcopi, celebratur. Est tamen animadvertenda necessitas, ut sit urgens, & præcisa: si verò fuerit voluntaria, & causâ devotionis, semper erit necessaria licentia Episcopi, ut si persona insignis, scientiâ, & nobilitate decorata vellet pro unica vice domi celebrare, aut apud se celebrari facere. Pasqualigius *quæst.* 458. Aut consuetudine ex stente, ut nobiliori defuncto, domi corpore præsenti vellent hæredes aliquas Missas celebrari: in his enim casibus & similibus semper est necessaria licentia. Pasqualigius *quæst.* 457. Thomas Hurtado *Resol. Moral. tract.* 12. *cap.* 1. *in digress.* §. 1. *dub.* 2. *n.* 2198. Capponi *d. discept.* 183. *n.* 61.

11. Est dubium, an Oratorium habens publicum ingressum, & simul privatum ad aliquam domum, comprehendatur sub decreto Tridentini *dict. sess.* 22. ut in eo possit Missa celebrari? Et negandum videtur, nam Concilium Tridentinum *dict. sess.* 22. multos abusus reprimere intendit in celebratione Missarum; quapropter ibidem Barbosa *num.* 22. asserit, in dicto decreto non comprehendi Oratoria publica, & habentia januas ad vias publicas; dum tamen fenestræ in illis non adsint, ut ex domo privata sacra audiant. Ergo multò magis si oratoria ista habeant januam ad domum privatam. Cæterùm hæc Oratoria non propriè publica sunt, sed mixta, quatenus pertinent ad commoditatem domus privatæ, & publicam: ergo saltem ex parte illa comprehenduntur in dicto Decreto. Denique ex eadem parte causatur irreverentia loco ad sacrum destinato, & consequenter in illo territorio Missa non rectè celebratur, & comprehensum videtur in dicto Decreto.

12. Sed in contrarium est communis sententia: & est ratio, quia ingressus privatus non tollit formam Oratorii publici; nam illud dicitur publicum, quod est omnium usui destinatum, *l. Sed Celsus* 6. *l. Pacta conventa* 72. §. *Papinianus, ff. de contrab. empt. l. Riparum* 5. *ff. de rer. divis.* §. *fin. Instit. eod. tit.* Gratianus *discept. cap* 678. *num.* 14. Ergo cùm in hoc Oratorio janua publica sit omnium usui patens, & ad id principaliter destinata, semper Oratorium erit publicum. Ergo minimè comprehensum in dicto Decreto. Cæterùm nulla irreverentia sequitur ex privato ingressu, quia solùm conceditur aliquibus personis, dummodo semper pateat publicus ingressus. Ac denique doctrina Barbosæ valet intelligi, quando fenestræ istæ ita essent plurimæ ad usum privatum, ut magis Oratorium ad

usum

usum privatum deserviret, quàm ad publicum. Ita tenent Thomas Hurtado *dict.* 2. *part. tract.*12. *cap.* 1. *num.*2193. Baldus *in quæst. select. lib.*4. *quæst.*10. §.10. Pax Jordan. *tom.*1. *lucubrat. lib.*4. *tit.*1. *num.*161. Pasqualigius *quæst.*449. *à num.*2. Diana 9. *part. tract.*1. *resolut.*21.

13. In hoc dubio dicendum censeo, aliqua esse Oratoria publica, & ad id principaliter ordinata, cum campana, & aliis requisitis à jure decretis, in quibus adest aliquis privatus ingressus, ex commoditate alicujus personæ illustris ad Sacrum audiendum: & in hoc casu faciliter admitto communem sententiam affirmantem, non comprehendi sub dicto Decreto tale Oratorium. Erit ergo difficultas quando absque campanili, sed solùm authoritate Episcopi Oratorium construeretur cum janua publica, & privata. Quo quidem casu Oratorium sub illo comprehendi videtur. Ratio est, nam cùm campana imposita non sit, ut populus ad Sacrum vocaretur, apparet Oratorium illud, licèt habeat januam publicam, magis ad usum privatum per privatum ingressum fuisse ædificatum, & consequenter comprehendi sub prædicto Decreto.

14. Sed dubium istud pendet ab alia quæstione, nempe an campanula sit necessaria ad hoc ut Oratorium dicatur publicum. Affirmarunt Trullench *in Bull. lib.*1. §.1. *dub.*4. *num.*5. Barbosa *dict. lib.*2. *cap.*8. *num.*11. Negarunt Thomas Hurtado 2. *part. tract.*12. *cap.*1. *num.*2194. Pasqualigius *quæst.*449 *num.*7. & dant rationem, nam campana est signum Oratorii publici, ac proinde supponit jam publicum. Ergo non est necessaria ad publicum Oratorium. Admitto hanc sententiam; nam Trullench & Barbosa apertè non loquuntur, nec dicunt campanile esse necessarium præcisè ad publicum Oratorium.

15. Hoc supposito, dico magna consideratione prospiciendum, an simile Oratorium absque campanili sit constructum cum ingressu privato, magis ad commoditatem habentis privatum ingressum, quàm ad usum publicum: & tunc dico comprehendi sub dicto decreto, quia constructio illa magis facta videtur in fraudem Decreti, aperiendo januam publicam, quàm ut fiat publicum Oratorium: itaque quamvis habeat januam publicam, erit privatum Oratorium, nec fraus illa debet ædificanti suffragari, *l. Itaque fullo, ff. de furt. cap. Dilectum* 30. *quæst.*1. *cap.* 2. *de dolo & contumac.* Menochius *de Arbitrariis, lib.*2. *casu* 182. *n.*60. Tuschus *lit.F, conclus.*474.

16. Si verò à principio Oratorium istud sit principaliter destinatum ad usum publicum, & ad id janua publica aperiatur, licèt habeat aliud privatum ingressum, erit Oratorium publicum, etiam absque campanula, si apertum sit ostium, & cum aliquo tintinnabulo fiat signum ad Missam celebrandam, ut benè docet Thomas Hurtado *dict. cap.*1. *num.*2194. nec in dicto Decreto comprehenditur ratio, nam Oratorium istud, licèt absque Campana, est per se Oratorium publicum, & ad id principaliter ordinatum, & per accidens est, quod habeat privatum ingressum, ex quo si causetur aliqua irreverentia, potest Episcopus præcipere, ut claudatur. Ergo minimè comprehenditur sub dicto Decreto. Præterea licèt mixtum consideretur Oratorium, istud attamen semper stat publicum, quia in mixtis attenditur qualitas potentior, & trahit ad se minùs principale, *l. Legatis* 65. §. *Si unus, ff. de legat.*3. Gabriel *lib.*1. *consil.*2. *num.*17. Gratianus *tom.*3. *cap.* 56. *num.* 24. Lurtea *decis.*1. *num.* 9. & 22. Ergo cùm Oratorium istud principaliter sit constructum ad usum publicum, tanquam qualitas potentior, semper trahet ad se qualitatem minorem ingressus privati, & consequenter sub dicto Decreto non comprehenditur.

17. Est verò animadvertendum, quod si pro aliqua vice claudatur janua publica Oratorii, & celebretur Missa, adhuc remanebit publicum: secus si continua celebratione id fieret, quia reduceretur ad Oratorium privatum comprehensum in dicto Decreto. Pasqualigius *decis.*173. *num.*3. & *de Sacrific. Missæ, q.*450. *per tot.* Quintana Dueñas *tom.*1. *singul. tract.*7. *sing.*33. *in fin.*

18. Rursus Oratoria publica gaudent immunitate, ita ut ab eis rei à judice laico nequeant extrahi; nam Oratoria ista authoritate Episcopi eriguntur, & perpetuò dicantur divino cultui, & sunt loca sacra, & religiosa. Ergo fruuntur immunitate, *cap. Eos* 6. *distinct.*87. *cap. Inter alia* 6. *de Immunit. Eccles.* Concilium Claromontanum sub Urbano II. *cap.*29. & 30. Synodus Romana sub Innocentio II. *can.*12. Rhemensis *can.*4. Aurelianensis IV. *can.*21. Matisconensis II. *can.*8. & 9 Toletanum II. *can.*12. Tridentinum *sess.*25. *de reformat. cap.*20. Quod non solùm intelligendum, quando sunt sacrata, verùm etiam si tantùm sint benedicta, aut authoritate Episcopi cultui divino deputata, *cap. Ecclesia* 9. *de Immunit. Ecclesiar.* Paz *in praxi, tom.*1. *p.*5. *cap.*3. §.3. *num.*24. Cæterùm, nam Oratoria ista, ex eo quod cultui divino ab Episcopo fuerunt deputata, nequeunt ad usus profanos redire, *cap. Ad hæc* 4. *de Relig. domib.* quapropter tanquam religiosa loca censentur, & consequenter gaudent immunitate. Paz *dict.* §.3. *num.*29. Lezana *verbo Immunitas, num* 2. Farinacius *in Appendice de Immunit. cap.*17. *num.*267. Barbosa *de univers. lib.*2. *cap.*3. *num.*67. Diana 9. *part. tract.*1. *resolut.*18. Sanchez *lib.*9. *de Matrim. disput.*15. *num.*39. & *cons. lib.*6. *cap.*1. *dub.*7. *num.*2. Delbene *de Immunit. cap.*16. *dub.*9. *sect.*12. *à num.*2. qui omnes licèt immunitatem concedant Oratoriis, seu Eremitoriis publicis, denegant tamen privatis, quia in eis non datur hæc perpetua deputatio. Urrungoyti *de Eccles. Cathedr. cap.*26. *num.*252.

19. Sed dices, Oratoria ista publica, licèt sint authoritate Episcopi erecta, & perpetuò dicata, tamen in omnibus non est Eucharistia. Ergo nec in eis concedenda immunitas, quia ob reverentiam tanti Domini asylum conceditur, & non aliàs, ut scripsit Covarruv. *lib.*2. *var. cap.*20. *num.*4. Clarus §. *fin. quæst.*30. *num.*30. Tuschus *verbo Ecclesia, conclus.* 9. *num.*19. Sarpus *de jure asylor. cap.*4. Tum quia ibidem divina officia non celebrantur, aut nunquam celebrari ceperunt, quapropter nequeunt immunitate frui, ut *in cap. Inter alia*, tenent Glossa *verbo Celebrentur*, Butrius *num.* 2. & 3. Tuschus *ubi proximè, num.* 16. Ambrosinus *de Immunit. cap.*10. *num.*2. Decianus *tract. crim. lib.*6. *cap.*24. *num.*14.

20. Verùm respondetur, ad immunitatem præcisè non requiri, ut adsit in Ecclesia, aut Oratorio Eucharistia; concessa enim est loco sacro, tanquam domui Dei, ab Episcopo perpetuò ei dicatæ, *cap. Ecclesia* 9. *de Immunit. Ecclesiar.* & ex relatis *num.*17. Idcircò Hospitale authoritate Episcopi constructum, etiamsi in eo non sit Eucharistia, aut divina officia non peragantur, gaudet immunitate. Paz *dict.* §.3. *num.* 28. Farinacius *in Appendice, cap.*17. *num.*265. Trullench *lib.*1. *Decalog. cap.*11. *dub.*1. *num.*7. Delbene *d. cap.*16. *dub.*9. *sect.*2. *num.*12. Ergo similiter dicendum est de Oratorio publico non habente Eucharistiam, aut si ibidem divina officia non celebrentur. Quamobrem sententia illorum Doctorum hæc duo ad immunitatem requirentium, communiter reprobatur. Peregrinus *de Immunit. cap.*4. *num.*1. Bonacina *in Summa, tom.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 7. *punct.* 4. *num.* 2. Farinacius *dict. cap.* 17. *numero* 253. Bezerra *de jure sacro, lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 1. Delbene *dict. cap.* 16. *dub.* 9. *sect.* 1. *num.* 7. Diana 6. *part. tract.*1. *resolut.*1. *vers. Ad id verò.*

21. In

21. In aliquo enim casu admittenda est doctrina illorum, nempe quando in aliqua ditione adesset legitima consuetudo rectè præscripta contra Tridentinum, & constitutionem Gregorii XIV. quia tunc erit observanda, nec Oratorium, seu Ecclesia absque Eucharistia, aut celebratione Divinorum Officiorum immunitate gaudet; nam immunitas ista est de jure positivo, adversùs quam prævalet consuetudo legitimè præscripta: quare in materia hujus immunitatis standum est consuetudini. Covarruv. *dict. lib.2. cap.20. num.4.* Clarus *dict. quæst.30. num.3. vers. Hujusmodi.* Faria *ad Covarruv. dict. cap.20. num.* 38. Guazzinus *de defens. reor. defens.1. cap.37. num.5.* Delbene *d. sect.1. num.7.* Unde aliqui Doctorum asserunt, consuetudinem aliquarum Provinciarum esse observandam, ubi hæc immunitas tantùm pro levioribus delictis conceditur, pro gravioribus denegatur. Guazzinus *dict. defens.1. cap.34. num. 1. & 2.* Baiardus *ad Clarum, d. quæst.30. num. 5.*

22. Sed dices, immunitatem locorum sacrorum esse de jure divino, ut tenent plures congesti à Bobadilla *in Polit. lib.2. cap.14. num.3.* Ergo nulla consuetudo potest prævalere adversùs hanc immunitatem, ut tenent Ambrosinus *de immunit. cap.5. per tot.* Guido Papæ *decis.425.* Decianus *dict. lib.6. cap. 27. num.6.* Tuschus *lit. I, conclus.59.* Sed respondetur, immunitatem esse de jure Ecclesiastico; nam ut docet S.Thomas 1. 2. *quæst.108. art. 1. & 2. & quodlibet.4. art.13.* Christus Dominus nulla præcepta nobis reliquit, nisi Fidei, & Sacramentorum, & juris naturalis: quapropter alia præcepta, veluti immunitatis, de jure sunt positivo, licèt ad exemplar veteris Legis fuerit instituta, cujus testimonia dat Bobadilla *dict. cap.14. num.3.* Becanus *in Analogia utriusque Testament. cap.20. num.3.* Marquez *Governad. Christ. lib.2. cap. 32. §. 1.* Ergo dicendum, immunitatem esse de jure positivo. Covarruv. *dict. cap.20. num.2.* Decianus *lib.6. cap.25.* Bobadilla *dict. num. 3.* Trullench *dict. dub. 1. num.1.* Farias *dict. cap.20. num.8.* Abulensis *in Iosue cap. 20. quæst.1.* Unde consequitur, quamlibet consuetudinem legitimè præscriptam valere adversùs immunitatem hanc, & ita si consuetudo sit, ne immunitas concedatur, ubi non adest Sanctissimum Sacramentum, id erit observandum. Farias *d. cap.20. num.30.*

23. Quoad aliam propositionem, scilicet non esse concedendam immunitatem Ecclesiis, seu Oratoriis, ubi non celebrantur divina officia, aut celebrata non sunt, similiter à pluribus non admittitur; nam ex eo quod locus ille est ab Episcopo destinatus ad sacra peragenda, est religiosus, cui immunitas de jure est concessa: nec interest, an celebrata sint, necne, quia id est per accidens. Sylvester *verbo Immunitas, num.1. & 2.* Sanchez *cons. lib.6. cap.1. dub.7. num.2.* Bezerra *de jure sacro, lib.2. cap.2. num.1.* Delbene *d. cap.16. dub.9. sect.1. num.9.* Guazzinus *dict. defens.1. cap.37. num.3.* Palao *tom.2. disput.1. punct.6. num.19.* Ergo contraria doctrina non est admittenda, & resoluta est instantia.

24. Sed objicies textum *in cap. Ecclesia 9. de immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Ecclesias ubi divina officia celebrantur, immunitate gaudere. Ergo non gaudent, si celebrata non fuerint. Sed tamen Abbas *ibidem, num.9.* exponit, si celebrentur, aut celebranda sint, aut aliter de consuetudine observatur; quia si ex consuetudine observatur, ne Ecclesiæ, aut Oratoria immunitate gaudeant, nisi ibidem fuerint officia divina celebrata, id erit observandum, ut illum textum etiam intelligit Pax *dict. cap.3. à num.24.* Ergo dicendum, Oratoria publica authoritate Episcopi erecta immunitate gaudere, ut etiam tenent Barbosa *d. lib.2. cap.8. num.13.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedrali, cap.28. num.250.* Guazzinus *dict. cap.37. num.29.* Delbene *dict. sect. 1. num. 4.* Bezerra *dict. cap. 2. num. 9.*

25. Præterea Oratoria ista publica gaudent privilegio, ne bona illorum absque solennitatibus juris alienentur, sicut & bona Ecclesiarum. Ratio est, nam hæc publica Oratoria authoritate Episcopi eriguntur, & sunt loca sacra & religiosa: quapropter simile privilegium habent. Barbosa *d. cap.8. num.14.* qui etiam asserit, dotem esse constituendam in Oratorii erectione, sicut Ecclesiæ.

26. Sunt tamen, antequam hinc abeamus, duo animadvertenda. Primum sub nomine Oratorii, etiam Eremitoria authoritate Episcopi constructa intelligi. Trullench *dict. cap.11. dub.1. num.9.* Pax *dict. cap.3. §.3. num.28.* Secundum, quod aliquando solet dubitari, an Oratorium sit authoritate Episcopi fundatum; & ad id cognoscendum, sunt aliqua signa prospicienda: & in primis, an Oratorium, seu Eremitorium sit antiquum, de cujus fundatione memoria non extat. Si sint constructa in formam Ecclesiæ, ubi Missæ celebrantur. Idem dicendum si ibidem Divina celebrentur, omnibus indifferenter ad illa admissis. Tum si per decennium sine contradictione Divina celebrentur. Denique si habet Altare, seu campanile. Congesserunt Decianus *lib.6. crim. cap.25. num.16.* Mascardus *de probat. conclus.859. à num.1.* Bezerra *d. lib.2. cap.2. num.9.* Trullench *d. lib.1. cap.11. dub.1. num.9.* & diximus *lib.4. cap.11. à num.10.*

27. Hæc de Oratoriis publicis dicta sufficiant: transeamus nunc ad Oratoria privata. Et in eis illud est certum, posse quemlibet in domo sua Oratorium construere, & habere authoritate sua propria, dummodo in illo Missa non celebretur, *cap. Unicuique 33. de de consecrat. dist.1.* cujus hæc sunt verba: *Unicuique fidelium in domo sua Oratorium licet habere, & ibi orare: Missas autem celebrare non licet.* Et ratio est, nam optimum est, ut privatim Fideles in domibus Dominum deprecentur, & laudent, ut in eis perpetuò timor, & amor Domini permaneat. Bengeus *de benefic. de Fundat. Ecclesiar. cap.2. §.1. num.1.* Fagnanus *in cap. Ad hæc 4. de Relig. domib. num.52.* Capponi *tom.3. discept.183. num.17.*

28. Est tamen dubium grave, à quo præstanda sit licentia ad hoc ut in his Oratoriis privatis possit licitè Missa celebrari. In quo supponimus quæstionem non esse, quando hæc licentia peteretur pro aliqua vice, gravi existente causa, ut jam suprà diximus; quia tunc poterit ab Episcopo concedi. Erit ergo difficultas de licentia celebrandi assiduè in Oratoriis privatis nobilium: quod hodie ita in abusum irrepsit, ut non solùm hæc Oratoria nobilibus concedantur, sed etiam ignobilibus, & sordidis occupationibus addictis.

29. De jure antiquo similes licentiæ ab Episcopo concedi poterant justa existente causa, nempe si Parochia longe distaret, & propter distantiam loci familia ad audiendam Missam fatigaretur, *cap. Clericus 34. cap. Si quis 35. de consecrat. dist.1.* ubi hæc causa designatur: & est ratio, nam cùm tunc temporis paucæ adessent Ecclesiæ, ne Fidelibus sacra mysteria deficerent, concessum est hanc licentiam præstare, sicut eis concessum erat existente causa licentiam dare ad celebrandum extra loca ad id destinata, *cap.1. & 2. cap. Missarum 12. de consecrat. dist.1.* Ergo tunc temporis ad continuè celebrandum in Oratorio privato, sufficiebat licentia Episcopi, causa existente. Bengeus *dict. §. 1. num.1. & 2.* Trullench *in Bull. lib. 1. §.3. dub.4. num.6.* Navarrus *in Man. cap.25. num.68.* Barbosa *2. p. alleg.23. num.6.*

30. Nunc dubitatur, an hæc facultas sublata sit Episcopis per concilium Tridentinum, *dict. sess.22.* Prima sententia negat derogatam, quia Concilium

minimè tractat de abroganda facultate Episcoporum circa hanc licentiam, sed de tollendis quibusdam abusibus circa celebrationem Missarum. Idcircò asserit, non esse Missas celebrandas, nisi in quibusdam locis ab Episcopo designandis, & ab eo visitandis, ut omni decentia, & ornatu Missæ celebrentur. Hinc Episcopis non aufertur hæc facultas, verùm eam quam antea habebant, confirmat Concilium. Cæterùm jurium antiquorum revocatio minimè est admittenda, nisi expressim fiat, *l. Præcipimus 3. Cod. de appellat.* ubi Scribentes, & in specie Riccius *in praxi for. 1. edit. decis.* 538. *num.* 2. aliàs 466. Ergo cum in Decreto Concilii minimè revocetur hæc facultas expressim, sequitur adhuc durare. Sà *verbo Missa*, *num.* 20. Navarrus *cons. 5. de Privilegiis*, Piasecius *in praxi Episcop. 1. p. cap. 5. num.* 8. Layman *in Summa*, *lib. 5. tract. 5. cap. 5. num.* 4. Ragusius *de Miss. quæsit.* 57. Rodriguez *quæst. Regul. tom. 1. quæst. 43. art.* 6. Palao *tom. 4. Oper. Moral. tract. 22. disp. un. punct.* 8. *à n.* 6.

31. Secunda sententia affirmat eam reservatam esse Summo Pontifici. Sic declaravit Sacra Congregatio apud Barbosam *in Summa*, *verbo Oratorium*, *collect.* 541. *num.* 2. & 3. ibi affert duas declarationes, ubi jussu Sanctissimi decretum est, ut intimaretur Archiepiscopis, & Episcopis, esse derogatam hanc facultatem, & Pontifici reservatam. Est etiam alia declaratio apud Bellarminum *ad Concilium sess. 22. cap.* 6. idem probans hisce verbis: *Episcopus non potest concedere licentiam celebrandi in Oratoriis positis in domibus privatorum, sed hæc licentia petenda est à Papa.* Unde ex his declarationibus constat, mentem fuisse Concilii derogare huic facultati. Deinde probatur, nam quando Concilium voluit abusus celebrandi tollere, non sufficienter provideret, nisi hanc facultatem Episcoporum tolleret, ex quorum incuria, & abusu tanta damna in celebratione emerserant. Gutierrez *can. lib. 1. quæst. 30. num.* 14. Coninch *de Eucharist. quæst. 83. art. 3. dub. 1. num.* 225. Henao *de sacrific. Missa*, *disput. 23. sect. 2. num.* 5. Bonacina *de Eucharistia*, *disput. 4. quæst. ult. punct. 9. num.* 11. Lotterius *de re benefic. lib. 1. q. 30. num.* 15. Cardozo *verbo Episcopus*, *n.* 9. Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.* 616. Magistris *Sylv. Ecclesiast. lib. 1. cap. 2. num.* 7.

32. Tertia sententia has duas opiniones conciliat dicendo, solum Concilium derogasse huic facultati Episcoporum, quando non deesset justa causa, secus verò si adesset. Barbosa *dict. 2. part. allegat. 23. num.* 9. Garcia *in Summa*, *tract. 3. diffic. 8. dub. 2. punct. 2. n. 13. ad fin.*

33. In hoc dubio pensanda sunt verba Concilii ansam huic difficultati præbentia, ibi: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omninò extra Ecclesiam, & ad divinum tantùm cultum dedicata Oratoria ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc Sacrificium à secularibus, aut Regularibus quibuscunque peragi.* Ex his enim verbis Doctores primæ sententiæ asserunt, non esse derogatam, quia concessam hanc licentiam, & facultatem Episcopis, ut eam dare possint in Oratoriis privatis, dummodo ab ipsis designentur, & visitentur, ita ut magna honestate, & reverentia in illo loco privato, ab aliis curis domesticis segregato, & decenter ornato Missa celebretur. Verùm contrarii meliùs perceperunt illa verba, dicentes Oratoria illa, *in quibus ab Episcopo designatis, & visitatis* est Missa celebranda, non esse illa privata domorum loca, quæ pro libito habentur, sed tantùm Oratoria publica designanda, & visitanda ab Episcopo, ita ut sensus sit, minimè ab Episcopis permittendum Missam celebrari, nisi in illis Ecclesiis, aut Oratoriis publicis ad divina peragenda destinatis.

34. Unde consequitur, Episcopos non posse permittere, nec dare licentiam ut in Oratoriis privatis Missa celebretur. Ratio est, nam ex eo quod tantùm conceditur Episcopis, ut patiantur Missas celebrari in Ecclesiis, aut Oratoriis publicis ad id designatis, sequitur ut non possint dare licentiam, ut in privatis locis celebretur; permissio enim, & admissio unius, est exclusio alterius, *cap. Nonne 5. de præsumpt.* quæ quidem Regula optimè procedit quoties exclusum nequit alio modo includi, ut in præsenti notat Menochius *cons. 406. n.* 44. Caldas Pereira *quæst. for. cons. 4. num.* 20. Surdus *decis.* 291. *num.* 55. Tuschus *tom. 4. lit. I, conclus.* 71. Ergo Episcopi nequeunt dare licentiam ad celebrandum in Oratoriis privatis ex vi illius Decreti. Cæterùm duobus modis jus antiquatur, aut per verba expressa, aut quando aliquid in Decreto novo præcipitur, ex quo necessariò revocatur jus antiquum. Cùm ergo ex dictis verbis sequatur per necesse, ne Episcopi dent licentias ad celebrandum in Oratoriis privatis, sequitur derogatio juris antiqui, idcircò expressio non est necessaria: quare amplector secundam sententiam, ut etiam tenent Villalobos *in Summa*, 1. *part. tract. 8. difficult. 23. num.* 2. Aversa *de Eucharist. quæst. 11. sect. 14. vers. Multò minus*, Triullench *lib. 3. de Sacram. cap. 9. dub. 14. n.* 2.

35. Ad praxim verò Domini Episcopi minimè primam sententiam sequantur, est enim Constitutio Pii V. 10. Martii 1615. ubi licentia dicendi Missam in Oratoriis reservatur Sedi Apostolicæ. Et quamvis die 30. Julii 1618. hanc potestatem sub quibusdam limitationibus restitueret Episcopis; attamen Urbanus VIII. iterum, atque iterum ademit absolutè, ut refert Pottel. *tom. 1. Respons. Regul. 3. p. casu* 20. Diana 9. *p. tract. 1. resolut. 42. à vers. Non tamen.* Henao *d. sect. 2. num.* 15. asserens hoc interdictum in Hispania vigere, non in Germania.

36. Hinc hodie qui Oratoria domi habere voluerint, indultum à Sede Apostolica impetrant, ut Missa ibidem celebretur. Quod quidem indultum ad unguem debet observari, ut cætera privilegia, *cap. Porrò 7. cap. Ex parte 13. cap. Petiistis 20. de privilegiis*, ita ut ultra limites illius nequeat extendi. Pasqualigius *quæst. 616. in fin.* Communiter Brevia ista aliquas clausulas continent, nempe ut impetrans sit ex nobili genere procreatus, aut propter aliquam infirmitatem. Tum ut Oratorium ad hoc sit decens, & ornatum, & omnibus curis domesticis liberum, ab Ordinario loci visitandum, & approbandum. Deinde ut Missa celebrari possit per quemcunque Sacerdotem secularem, vel regularem, de sui Prælati licentia. Itidem ut indultum intelligatur absque jurium Parochialium præjudicio, & exceptis diebus Paschatis Resurrectionis, Pentecostes, & Nativitatis. Ac denique adjici solet, ne aliæ personæ præter familiares adimpleant præceptum audiendo Missam in prædictis Oratoriis. Refert Diana 9. *p. tract. 1. resolut.* 1. Riccius *dict. decis. 538. num. 2. vers. Ex quibus.* Marchinus *de Ordine*, 3. *p. tract. 3. cap. 9. à num.* 8. Pasqualigius *de sacrific. Missa*, *quæst.* 618.

37. Circa has conditiones, & requisita plura insurgunt dubia. Et in primis quæ nobilitas sit necessaria ad valorem indulti, in quo hæc verba solent apponi: *Qui ut asseris, de nobili genere procreatus.* Nobilitas enim ex parte patris est sufficiens. Est tamen dubium, an sufficiat tantùm ex parte matris, licèt pater sit ignobilis. Negavit Tamburinus *in Meth. celebr. lib. 1. cap. 4. §. 4. num.* 3. quia absoluta nobilitas solùm ex parte Patris procedit, non ex matre, prout in dispensationibus scripsit Sanchez *lib. 8. de matrim. disput. 19. num.* 6.

38. Sed contrarium tenet Pasqualigius *quæst. 622. num.* 2. quia ad justificandam narrativam, sufficit hæc nobilitas matris; ex eo enim quod clausula dicat, *Ex nobili genere*, intelligitur nobilitas matris, cùm filius

fit

sit ex genere illius. Menochius *cons.* 825. *num.* 65. Lopez *in l.* 3. *tit.* 13. *p.* 6. *in glossa magna*, Rota apud Duranum *decis.* 8. *num.* 7. Tum quia ex patre, & matre transfunditur nobilitas in filios, *l. fin. de Senatorib.* & ideo sufficit, ut quis dicatur nobilis, si habeat matrem nobilem. Menochius *cons.* 227. *num.* 1. Franchis *decis.* 2. *num.* 28. Rota 4. *part. recent. decis.* 575. *num.* 5. Ergo justificabitur narrativa, si sit nobilis solùm ex parte matris.

39. Hæc sententia probabilis est de jure communi; nam in plurimis casibus nobilitate matris filii fruuntur, licet Patres fuerint ignobiles, *leg. Femina* 8. *l. Nuptiæ* 12. *ff. de Senatorib. l. Eum qui* 10. *§. Si nupta*, & *§. Si injuria, ff. de injuriis, l. Nati, Cod. de Decurionib. l. fin. Cod. de agricolis*, & *censit. lib.* 10. & quasi nobiles existimantur. Baldus *in l. ult. in fin. Cod. de serv. fugitivis.* Tiraquellus *de nobilit. cap.* 19. *num.* 16. Guardiola *de nobilit. cap.* 8. Pichardus *de nobilit. communicand. à num.* 14. Moreno *de la nobleza, discurs.* 3. *num.* 14. Quapropter ex eo quod impetrans indultum sit nobilis ex parte matris, sufficienter verba illa verificantur, prout in multis nationibus pro nobilibus habentur. Tiraquellus *dict. cap.* 19. *à num.* 12. Pichardus *ubi proximè, num.* 14.

40. De jure tamen nostro Regio id non facilè admittendum, apud nostrates enim patrum de nobilitate matrum curatur, *l.* 3. *tit.* 11. *p.* 7. *l.* 3. *tit.* 21. *p.* 2. *l.* 4. *tit.* 21. *p.* 4. & in aliis quamplurimis, Otalora *de nobilit.* 2. *p. cap.* 1. & 3. & alii relati *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 21. quapropter verba illa non satis in Hispania verificantur, & consequenter non facilè admittenda est sententia Pasqualigii. Nobiles ex privilegio satis sunt ad hoc indultum, cùm privilegiis Nobilium perfruantur, ut benè advertit Pasqualigius *dict. quæst.* 622. *à num.* 5. Verùm clausulâ istâ appositâ, si nobilis non fuerit, nequaquam indultum sustinebitur. Pasqualigius *quæst.* 623. *per tot.*

41. Solent aliquando indulta ista Oratorii privati concedi propter causam gravis infirmitatis, utpote quando persona est impedita è domo exire. Unde dubitatum vidi, an extinctâ infirmitate, adhuc duret indultum Oratorii, & in eo celebrandi. Hæc difficultas pendet ab alia, an dispensatio, seu privilegium concessum propter aliquam causam, ea cessante, cesset ipsummet privilegium, seu dispensatio. Affirmatiunt Sanch. *lib.* 8. *de matrim. disput.* 30. *à num.* 13. Tiraquellus *in tract. Cessante causa, limit.* 23. *num.* 11. Granados *in* 2. *p. controvers.* 7. *tract.* 3. *part.* 2. *difficult.* 17. *sect.* 4. *num.* 36. Negarunt Angelus *verbo Dispensatio, num.* 14. Sylvester *eodem verbo, num.* 6. Sà *verbo Gratia, num.* 6. & 10. Guttierrez *de matrim. cap.* 126. *num.* 2. Mascardus *de Probat. conclus.* 1126. *num.* 20. Unde in hoc dubio dicendum videtur, utramque partem esse probabilem, & consequenter cessante infirmitate posse durare indultum celebrandi in Oratorio.

42. Sed in re dicendum, causam infirmitatis duobus modis esse contemplandam, aut quando est causa impulsiva, aut quando finalis: si enim est causa impulsiva, etiamsi cesset, durabit indultum: si verò fuisset causa finalis, si cesset tempore impetrationis, aut tempore quando ab Ordinario visitatur, & dat licentiam, & approbationem, tunc cessat indultum; quia adhuc gratia perfecta non est, & ita causa cessante cessabit, ut latè docet Sanchez *dict. disput.* 30. *à n.* 7. Bonacina *de legibus, disp.* 1. *q.* 2. *punct.* 10. *§.* 1. *proposit.* 3. *à n.* 5. Diana 8 *p. tract.* 3. *resolut.* 24 *in princip.*

43. Erit ergo tota difficultas quando indultum jam fuerit perfectum, & executum, an cessante causa cesset facultas celebrandi in Oratorio privato? Et assero cessare; nam ut benè considerant Palao *oper. Mor. tom.* 1. *de privilegiis, tract.* 3. *disput.* 4. *punct.* 15. *à num.* 5. Layman *in Sum. ma, lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 22. *à n.* 15. Suarez *de legibus, lib.* 6. *cap.* 20. *num.* 18. duobus modis potest considerari indultum, aut quando uno actu completur, perficiturque, & tunc si causa finalis cesset, non cessabit privilegium, quia jam in totum cessavit obligatio legis, veluti quando perfecta fuisset dispensatio impedimenti dirimentis ad contrahendum matrimonium. Aut habet tractum successivum, veluti non jejunandi, vel recitandi horas propter infirmitatem, aut habendi Oratorium propter eandem causam; & tunc cessat indultum cessante causa. Ergo in præsenti cessabit. Cæterùm, nam hæc indulta quæ versantur circa materiam habentem tractum successivum, conditionaliter conceduntur, donec causa duret. Diana *dict. resolut.* 24. *ad fin.* Bonacina *dict. proposit.* 3. *n.* 5. Cùm ergo habere facultatem celebrandi in Oratorio privato contineat tractum successivum, inde est, ut cessante causa cesset indultum. Rursus licèt admittamus contrariam sententiam, nempe indulto perfecto, cessante causa non cessare, id intelligendum quando non læditur jus tertii, utpote in indulto vescendi carnibus diebus interdictis, aut non recitandi. Ast in hac specie læditur jus tertii, nempe propriæ Parochiæ, & aliarum Ecclesiarum, ob retardatam frequentiam Fidelium, devotionem & receptionem Sacramentorum. Ergo cessante causa, cessabit indultum, semper enim intelligitur cum minori damno tertii. Mascard. *de probat. concl.* 1003. *n.* 22. Cabedo *decis. Lusit.* 1. *part. decis.* 93. *n.* 2. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 14. *lib.* 4. *Recopilat. num.* 55. Tandem, quando usus privilegii redditur iniquus, cessat privilegium. Suarez *de legib. lib.* 9. *cap.* 30. *num.* 6. cessante enim infirmitate, usus indulti celebrandi in Oratorio redditur iniquus, quia ex nulla causa fit licitus. Ergo cessante infirmitate, debet cessare.

44. Præterea est aliud dubium non prætereundum, an vigore privilegii Bullæ Cruciatæ possit quis habere Oratorium ubi celebretur in sua domo. Prima sententia affirmat, ex clausula Bullæ, ibi: *P e a oir Missa, ò dezirla en Oratorio particular, señalado, y aprobado por el Obispo.* Quibus in verbis duo sunt adnotanda. *Primum*, quod Episcopus virtute Bullæ potest approbare, & designare Oratorium in domibus privatis. *Secundum*, quod habens Bullam, possit in eo Missam audire, & celebrari facere, nec id possit ab Episcopo interdici, jam designato, & approbato Oratorio. Unde consequitur, virtute Bullæ posse erigi Oratorium in domibus privatis ubi celebretur. Cæterùm Commissarius Cruciatæ valet concedere licentiam ad habendum Oratorium privatum, in quo Missa celebretur. Perez de Lara *compendio de las tres gracias, lib.* 1. *fol. mihi* 36. *vers. El Commissario.* Mendo *in Bull. disput.* 37. *cap.* 15. *num.* 106. Gallego *in Explicat. Bull. cap.* 14. *clausula* 14. *dub.* 182. & sic à nonnullis Commissariis declaratum scripsit R. Moya *Select. tomo* 1. *tract.* 2. *disput.* 3. *quæst.* 1. *§.* 1. *num.* 7. Ast verò hanc licentiam præter Bullam sumentibus. Ergo rectè quisque virtute illius poterit domi erigere Oratorium ubi celebretur. Rursus aliqua inconvenientia expensa ab aliquibus Doctoribus, nempe quod viles personæ haberent Oratoria, irreverentia tanti sacrificii, defectus doctrinæ, & prædicationis, non sunt alicujus ponderis, quia cùm similia Oratoria debeant visitari, & approbari ab Episcopo, ipse illis occurret, ut expendit Thomas Hurtado *tom.* 2. *resolut. var. tract.* 2. *cap.* 1. *§.* 4. *num.* 2238. Ergo ex nullo inconvenienti poterit impediri hoc Bullæ privilegium, & consequenter virtute illius poterit quisque habere Oratorium domi ubi celebretur. Sotus *in* 4. *dist.* 13. *art.* 3. Ludovic. à Cruce *in Bull. disp.* 1. *cap.* 5. *dub.* 1. *n.* 5. dicens probabile Thomas Hurtado *dict. §* 4. *num.* 2242. Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 3. *num.* 25. Palao *tom.* 4. *tract.* 25. *disput. unica, punct.* 6. *à n.* 2. & alii relati à Moya *dict. §.* 1. *n.* 4.

45. Secunda sententia contrarium tenet; nam Bulla solùm dat licentiam celebrandi in Oratorio privato, jam designato, & approbato ab Episcopo tempore interdicti; supponit enim Oratorium jam designatum, & approbatum ab Episcopo cum legitima superioris licentia ad celebrandum. Ergo non dat licentiam, ut de novo erigatur ad celebrandum. Cæterùm mens Pontificis concedentis Bullam, non est omnibus sumentibus concedere licentiam habendi Oratorium ubi celebretur: res quippe est magnæ considerationis; nec enim illa quæ singulari nota conceduntur, videntur concessa, nisi expressim concedantur. Surdus *consil.* 210. *num.* 18. Covarr. *pract. cap.* 1. *num.* 10. Sixtinus *de Regal. lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 6. Mastrillus *de Magistrat. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 6. Antuñez *de donat. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 18. Ergo dicendum, virtute Bullæ non esse concessam hanc facultatem. Denique ex Constit. Pii V. & Urbani sublata est hæc facultas Episcopis, & nunc Nuntiis Hispaniæ non conceditur a Pontificibus, utpote facultas de gravioribus. Ergo minimè præsumendum, ex sola privilegio Bullæ concedi. Trullench *in Exposit. Bull. lib.* 1. §. 3. *dub.* 4. *num.* 7. Gallego *dict. cap.* 4. *difficult.* 31. Garcia *dict. difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 3. *num.* 26. Mendo *ad Bull. disput.* 16. *cap.* 1. *à num.* 1. Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.* 638. Diana 9. *part. tract.* 1. *resol.* 23. R. Moya *dict. disp.* 3. §. 3. ubi contrariam dicit improbabilem. Henao *disp.* 23 *sect.* 11. *n.* 146.

46. In hoc dubio animadvertenda sunt verba Bullæ Latinæ, quæ dedit Diana *in principio resolut.* 23. *ubi proximè*: dicunt enim, tempore interdicti posse Bullam habentem, Missam audire, aut celebrare in Oratorio privato, *ad divinum cultum deputato, ab Ordinario visitando, & designando*. Hæc enim verba de futuro ansam Doctoribus aliquibus præstitere, ut existimarent ibidem dari licentiam habendi Oratorium privatum ubi celebretur; quia datur licentia, ut ab Episcopo designetur, & visitetur: non ergo supponit designatum, & approbatum. Tum quia antecedenter dixerat Bulla, *dicto anno durante*, ubi id dispositum videtur pro toto anno, etiamsi interdictum non duraverit; non enim credendum est, toto anno durare.

47. Sed tamen hoc interpretamentum repugnat verbis Bullæ; nam cùm dicat, *in Oratorio ad divinum cultum deputato*, jam supponit licentiam Summi Pontificis ad habendum Oratorium, in quo celebretur; alia enim verba, *ab Episcopo visitando, & designando*, sunt clausula quæ communiter ponitur in Brevibus, ubi à Papa conceditur hæc licentia, ut diximus *suprà, num.* 36. Unde relinquitur, omnia illa verba aliud non probare, nisi Oratorium privatum jam ad divinum cultum deputatum de licentia Pontificis, simul cum clausula, ut ab Episcopo designetur, & visitetur; non tamen Bulla præstat hanc facultatem, sed supponit concessam ad hoc, ut Bullam habens possit tempore interdicti in suo Oratorio privato celebrare, aut celebrari facere.

48. Confirmo discursum ex doctrina R. Moyæ *dict.* §. 3. *num.* 13. ubi asserit, Constitutionem Pauli V. revocasse facultatem Episcoporum, non solùm ut darent licentiam celebrandi in Oratoriis privatis, sed etiam approbandi, & designandi Oratoria; & ideo est necessarium, ut indultum habendi Oratorium contineat clausulam, ut Episcopus visitet, & approbet: quapropter dum dicit Bulla, visitandum, & approbandum ab Ordinario, supponendum est indultum jam esse concessum cum hac clausula: Ergo ex virtute Bullæ minimè potest quis erigere Oratorium privatum, ut ibi celebretur.

49. Hinc admitto secundam sententiam, quæ apertè probatur ex Bulla Hispanica, ubi pro visitando, & designando, ponit *señalado, y visitado por el Ordinario*. Commissarius enim exponens Bullam, illa verba de futuro, de præsenti reposuit, ne ulteriùs dubium progrederetur. Cæterùm, adhuc intelligendo illa verba de futuro, non probant contrariam sententiam, quia potest evenire, ut habens breve jam à Domino Papa expeditum ad habendum simile Oratorium, non sit adhuc designatum, & approbatum ab Ordinario tempore interdicti: quapropter eo tempore potent designari, & approbari, ut privilegio fruatur audiendi Missam. Ergo non est credendum, per illa verba de futuro voluisse Pontificem hanc facultatem concedere habendi Oratorium privatum, ut ibi celebretur. Præterea maximâ curâ interdictum est, ne permittantur Oratoria privata ubi celebretur, ob maxima damna inde sequuta, de quibus Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedr. cap.* 21. *à num.* 50. Ergo minimè præsumendum, voluisse Pontificem per verba gravissimè dubia omnibus indifferenter illa concedere, nec jus permittit unâ viâ concedere, quod per aliam strictissimè interdicitur, *l. Quod dictum, ff. de Pact. l. Cùm hi* 12. §. *Si cum his, ff. de transact.* Petrus Barbosa *in l. Cùm Prætor*, §. *ult. ff. de Iudiciis, num.* 235. Scaccia *de Commerciis*, §. 1. *quæst.* 7. *punct.* 7. *ampliat.* 1. *num.* 2. idque absque dubio, quando aliâ viâ conceditur ipsa res interdicta. Bart. *in l. Ambitiosè, ff. de Decret. ab Ordin. faciend. num.* 22. Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matrim.* 1. *part. num.* 57. Gomez *in l.* 45. *Tauri, num.* 19. *ad fin.* Cardoso *in praxi, verbo Alteratio, num.* 25. ut est in præsenti, ubi tam facilè per Bullam concederetur, quod alibi tam strictè est interdictum.

50. Sed dices, licèt virtute Bullæ id fieri non possit, ex licentia tamen Commissarii poterit adipisci. Sed adhuc generali Commissario hoc denegatur; nam licèt similes licentias aliquando concesserit, attamen id fecit ductus aliquorum Doctorum sententiâ, quæ hodie admittenda non est, quia contrarium declaravit Gregorius XV. anno 1622. & Clemens IX. in literis sub Annulo Piscatoris, 28 Octobris, anno 1668. quorum decreta refert Moya *dict. disput.* 3. *quæst.* 1. §. 4. *n.* 16. *&* 17. & antea abnegaverant Diana 9. *part. tract.* 1. *resolut.* 24. Quintana Dueñas *tom.* 1. *tract.* 7. *singul.* 33. *num.* 7. Garcia *in Summa, dict. difficult.* 8. *punct.* 2. *n.* 15. Pasqualigius *quæst.* 638. *num.* 4. Fagnanus *in cap. Authoritate, de Censibus, num.* 11. & dubiam dicit hanc Commissarii facultatem Prado *tom.* 1. *moral. cap.* 6. *quæst.* 4. *num.* 14. Ergo nec hac via absque licentia Sedis Apostolicæ poterit haberi Oratorium privatum, in quo celebretur.

51. Deinde aliud est dubium, an virtute Bullæ plures Missæ celebrari possint in Oratorio privato? Qua in quæstione præmittendum, in similibus indultis tantùm concedi ut una Missa celebretur. Hanc ob rem nequeunt plures celebrari. Marchinus *de Ordine*, 3. *part. tract.* 3. *cap.* 9. *num.* 9. Quintana Dueñas *tom.* 1. *tract.* 1. *singul.* 33. *n.* 6. Tamburinus *in Method. celebrand. lib.* 1. *cap.* 4. §. 4. *num.* 2. Pasqualigius *quæst.* 635. & rationem præstat *num.* 3. quia privilegia non extenduntur ultra ea, quæ in verbis exprimuntur, *l. cùm Capella* 16. *de Privilegiis*, *l. Si non sortem* 26. §. *Libertus, ff. de condict. indebit.* Rota *apud Seraphinum decis.* 605. *n.* 3. Cùm ergo in indultis expressè dicatur, ut non celebretur nisi unica Missa, inde est ut non possint plures vi privilegii celebrari.

52. Hac hypothesi supposita, disquirimus an ex privilegio Bullæ Cruciatæ in his Oratoriis possint plures Missæ celebrari? Prima sententia affirmat, nam in Bulla permittitur Oratoria habere, ut dicunt DD. suprà recensiti; & quoad numerum Missarum sic ait: *Missas, & alia divina Officia per seipsos, si Presbyteri fuerint, celebrare, vel per alium, seu per alios celebrari facere*. Unde constat, hoc indultum Bullæ minimè restringere numerum Missarum dicendarum in his Oratoriis privatis; quin potiùs plures celebrare concedit

cedit

redit. Bardi *in Exposit. Bull. 2. part. tractat. 2. cap. 6. sect. 12. num. 16. & 13.* Trullench *dict. lib. 1. §. 3. dub. 4. num. 12.* Mendo *disput. 16. cap. 2. num. 9.* Tamburinus *lib. 1. cap. 4. §. 4. num. 37.*

53. Secunda sententia tenet contrarium *ex cap. Ut privilegia 24. de priv.* ubi quibusdam concessum erat Regularibus, ut adventantibus Confratribus tempore interdicti aperirentur Ecclesiæ; attamen inquit Pontifex, non omnes Ecclesias Regularium esse aperiendas, quas Confratres vellent visitare, duabus rationibus. Prima, nam licèt indultum pluraliter loquatur, dicendo in eorum adventu esse aperiendas Ecclesias, divisim tamen referenda sunt verba, & conjunctim intelligenda sano modo, & intellectu, ita ut abusus non sequatur. Secunda, nam vilipenderentur censuræ, si omnes Ecclesiæ aperirentur. Ergo similiter dicendum in specie nostra, quia licèt Bulla loquatur in numero plurali, dicendo *Missæ celebrentur*; sunt tamen verba ista intelligenda ita divisim, ut per conjunctionem tantùm una intelligatur sententia, ita ut intelligas quod Missæ celebrentur per plures dies, ita ut una Missa sit in quolibet die, quod quidem sensit Trullench *d. num. 12.* restringendo suam sententiam: tum quia vilipenderetur censura.

54. Deinde quia illa verba Cruciatæ concedunt alternativam, scilicet ut quis possit celebrare in Oratorio privato tempore interdicti, vel quod faciat celebrare; quando enim ipse dominus celebrat, tantùm potest dicere unicam Missam, *cap. Sufficit 53. de consecrat. dist. 1. cap. Consuluisti 3. de celebrat. Miss.* Ergo in alia alternativa, scilicet quando facit celebrare, nequit nisi unicam Missam celebrari facere. Alternativa enim *Vel*, ponitur semper inter æqualia, & idem importantia, *l. 2. ff. de reb. dubiis.* Gratus *vol. 1. cons. 43. num. 17.* Rota *recent. 7. p. decis. 229. num. 25.* Mandosius *in Regul. 1. Cancel. quæst. 10. num. 18.* Barbosa *dict. cap. 415. num. 1. ad fin.* Ergo cùm unica Missa possit à domino Oratorii celebrari, similiter nisi unicam non poterit facere celebrare virtute Bullæ. Pasqualigius *quæst. 637. à num. 3.* Capponi *dict. discept. 183. à num. 67.*

55. Hæc sententia admittenda est, quia privilegium Bullæ solùm concedit, ut qui non dederit causam interdicto, vel per eum non steterit, quominus amoveatur, possit si Presbyter fuerit, tempore illius Missam celebrare, aut Missam facere celebrare, ut Missam audiat; non verò numerum Missarum præscribit, nec de eo loquitur. Quapropter ex vi Bullæ plures Missæ non sunt dicendæ. Ast in Hispania, ut quotidie experimur, plures Missæ dicuntur in privatis Oratoriis, quod aliqui intelligunt virtute Bullæ, sed non rectè, ut benè examinat Pasqualigius *ubi proximè.* Aliter ex consuetudine legitimè præscripta id meliùs sustinebitur, quæ cùm sit uniformis, & ab omnibus observata (de qua testimonium non fero) rectè valebit, quia consuetudo benè privilegium interpretatur, *cap. Quod 3. de consanguinit. & affinit.* Alexander *lib. 5. cons. 9. num. 2.* Rota *3. p. recent. decis. 29. num. 2.* & interpretatio ex subsequuta observantia magis prævalet, quàm quælibet alia, licèt magis vera sit, & magis juri conformis. Rota *1. p. divers. decis. 574. num. 3.* Beltraminus *ad decis. Ludovisi 184. num. 8.* Hondedeus *lib. 1. cons. 92. num. 30.* Molina *de primogeniis, lib. 2. cap. 6. à num. 58.* quare si hæc consuetudo sit uniformis, ut Missæ plures in die celebrentur in Oratorio privato, sustinebitur magis ex vi consuetudinis, quàm Bullæ, ut benè considerat Pasqualigius *d. quæst. 637. à num. 7.*

56. Rursus est alia difficultas, an ex virtute Bullæ in Oratoriis privatis possit celebrari in diebus profestis in Indulto exceptis, utpote Paschatis, de quibus Marchinus *tract. 3. de Ordine, p. 3. cap. 9. num. 9.* Pasqualigius *quæst. 639.* & affirmant plures ob clausulam Bullæ, quam refert Gallego *cap. 4. clausula 4. dub. 37.* quia Bulla tantùm excipit Pascha Resurrectionis, ut præceptum communicandi adimpleatur in Parochia. Ergo in aliis festis poterit celebrari. Trullench *in Bull. lib. 1. §. 3. dub. 4.* Diana *4. p. tract. 4. resolut. 76.* Quintana Dueñas *tom. 1. tract. 7. singul. 33.* Mendo *disp. 16. cap. 2. num. 9.* Ludovicus à Cruce *disput. 1. cap. 5. dub. 1. num. 3.* Gallego *d. dub. 37. per tot.* Busembaum *in Medul. lib. 8. dub. 12. num. 4* Tamburinus *d. cap. 4. §. 4. n. 37.* Henao *d. sect. 11. à num. 151.*

57. Sed contrarium tenet Pasqualigius *quæst. 640. à num. 2.* cui assentior; nam in Bulla dies excepti in Indulto Oratorii minimè eliduntur, & quanvis dicat: *Y recibir el Santissimo Sacramento de la Eucharistia, salvo el dia de Pascua*; hæc tamen exceptio est intelligenda de communione Eucharistiæ ad adimplendum præceptum, non verò ad celebrationem Missarum; quia licèt ex privilegio Bullæ habens Oratorium possit ibidem sacram Synaxim recipere, excipitur tamen communio Paschatis, ut præceptum adimpleatur in Parochia. Gallego *dicta clausula 4. dub. 36.* Trullench *dict. lib. 1. §. 3. dub. 7.* Diana *9. p. tract. 1. resolut. 25.* Pasqualigius *quæst. 647.* quæ dispositio non refertur ad primam clausulam celebrandi Missam in Oratorio privato: Ergo ex vi Bullæ, his diebus exceptis in indulto Oratorii, nequit Missa celebrari. Verumtamen si consuetudo sit uniformis, admittenda erit prima sententia: interim negandum non est, verba Bullæ dubium involvere, quare uniformiter à consuetudine interpretata poterit observari. Illud verò non est obliviscendum, nec etiam Regulares ex suis privilegiis, in his diebus exceptis posse celebrare, ut demonstrat Pasqualigius *q. 641. per tot.*

58. Debent habentes indulta Oratorii à Summo Præsule, non inferre præjudicium juribus Parochialibus, ut præcavet Indultum. Hæc Parochorum jura ad duo referuntur, nempe ad illa quæ pertinent ad potestatem, & facultatem administrandi Sacramenta, & Eucharistiam in Paschate: ad jus sepeliendi, & ad alia quæ sunt propria Parochorum, veluti decimæ, primitiæ, & oblationes, quartæ Parochiales. Altera etiam sunt quæ in Parochiis exercentur, veluti Panis benedictio, Candelarum, Palmarum, Cinerum: & hæc secunda propriè parochialia non sunt; cùm enim etiam fiant in Ecclesiis Regularium, ideo his alia adjunguntur, nempe denunciare festa, jejunia, & pacem dare, Barbosa *ad Concilium, sess. 22. cap. 8. num. 37. & sess. 25. de Reformat. cap. 12. num. 7.* Tamburinus *dict. lib. 1. cap. 4. §. 3. num. 12.* alter Tamburinus *de Iur. Abbat. tom. 1. disput. 18. quæst. 6. num. 18.* Trullench *de jur. Paroch. cap. 3.* Unde qui Oratorium privatum habuerit, his juribus præjudicium inferre nequit. Henao *disp. 23. sect. 12. num. 172.*

59. Præterea, in Indultis privatorum Oratoriorum ponitur clausula: *In tua, & familiæ tua, necnon hospitum tuorum nobiliorum præsentia celebrare liberè, & licitè possis.* Hæc enim verba pariformiter in omnibus non ponuntur, quia licèt familia ponatur, non tamen hospites, ut animadvertit Tamburinus *dict. cap. 4. §. 4. num. 32.* Nomine autem familiæ hîc tam ampla significatio non intelligitur, prout in majoratibus, aut fideicommissis familiæ relictis, in quibus non solùm descendentes intelliguntur, sed etiam transversales, sive domi, sive extra degant suis sumptibus, *l. fin. C. de verb. significat.* Mascardus *de Probat. conclus. 1236. num. 42.* Menochius *cons. 197. à num. 37.* Tuschus *tom. 2. lit. D, conclus. 222. num. 4.* Fusarius *de substit. quæst. 352.* Rota *1. p. recent. decis. 707. num. 6.* Barbosa latè *appellat. 94. per tot.* Ast in hac specie solùm familia significat maritum, uxorem, filios, & filias, necnon nurum, aut generum, propter paritatem rationis, habitantes

In eadem domo, commensales, tum famulos, & famulas, servos, & servas ministerio ejusdem familiæ inservientes. In his verò qui inserviunt, duo requiruntur, ut expensis domini vivant, & sint in actu inserviendi, *cap. Sicut nobis, fin. de verb. signific. in* 6. Mascardus *conclus.*755. Tuschus *lit. F, conclus.*72.*n.*11. Hi sub nomine familiæ intelliguntur. Diana 4.*part. tract.*4. *resolut.*208. *in fin.* Tamburinus *dict. cap.*4. §.4. *num.*28. Pasqualigius *quæst.*648. iterum Diana 9. *part. tract.*1. *resol.*27. Palao *tom.*4. *tract.*25. *disp. un. num.*7. Henao *disp.*23. *sect.*11. *à n.*154.

60. Hortulanus qui in viridario domini continuæ assistit, & salarium à domino percipit, sub nomine familiæ intelligitur, ad audiendam Missam in Oratorio. Pellizarius *tom.*2. *Manual. tract.*8. *cap.*2. *sect.*3. *q.*12. Tamburinus *d.* §.4. *num.*18. *in fin.* Pasqualigius *q.*648. *num.*7. Idem dicendum de Capellano, qui propter salarium domi Missam celebrat. Tamburinus *dict.* §. 4. *num.*20. Similiter dicendum de persona veniente ad inserviendum infirmo. Pasqualigius *quæst.*649. *num.*8. qui *num.*5. idem affirmat de aliquibus non pertinentibus ad paremelam, verùm sunt ibi in communi servitio aliorum familiæ .n , licèt pro alimentis aliquid præstent; quia sunt incorporati cum familia, & actu inserviunt.

61. Est tamen dubium, an quando in eadem domo degunt filii, sorores, vel fratres, habentes per se distinctas familias cum suis servitoribus, possint uti privilegio audiendi Missam in Oratorio privato illius domus. Aliqui affirmarunt, nam privilegium habendi Oratorium est Principis, & admittit amplam interpretationem, *l.*1. *ff. de constit.* Sesse *decis.*100. *num.*267. Giurba *decis.*23. *num.*10. Amaya *in l. unica, Cod. de collat. donat. lib.*10. *num.*6. Lattea *allegat.*4.*num.*2. Cùm ergo personæ istæ largè de familia dicantur, in privilegio comprehensæ videntur. Pellizarius *tom.* 2. *tract.*8. *cap.*2. *sect.*2. *quæst.*12. Tamburinus *dict.* §.4. *num.* 31.

62. Sed contrarium tenet Pasqualigius *quæst.*649. *à num.*2. & dat rationem, quia isti non sunt familiares, cùm in ipsis deficiat contubernalitas, *cap. fin. de verb. signific. in* 6. Ergo non possunt frui privilegio Oratorii, concesso domino domus: cui addendum, nec expensis illius vivere, nec in servitio existere, unde ut familiares habeantur. Deinde fundamentum contrariorum nullius est ponderis; nam privilegium Principis, quando est purè beneficium, latè interpretatur. Valenzuela *cons.*69. *num.*73. Antuñez *de donat.* 2. *p. lib.*1. *cap.*7. *num.*6. Verùm hoc non est propriè beneficium, sed privilegium strictè interpretandum, cum resistentia juris communis, & præjudicio tertii, *l.*2. §. *Meritò*, & §. *Si quis à Principe, ff. ne quid in loco publico, cap. Dudum* 31. *de decimis, l.*16. *tit.*10. *lib.*5. *Recopilat.* Vincentius de Anna *allegat.*62. *num.*6. Valenzuela *cons.* 93. *num.* 50. Cyriacus *controvers.* 141. *num* 48. quare non est extendendum ad personas quæ non sunt propriè de familia, ut sunt suprà relatæ: ita tenet etiam Diana 9. *p. tract.*1. *resol.*6.

63. Hæc sententia Pasqualigii & Dianæ de rigore juris admittenda est, sed contraria habet probabilitatem, non ex suo fundamento, quia debilissimum est, sed quia nomine familiæ in præsenti, etiam concessum videtur Indultum pro habitantibus in domo privilegiati: & probatur, nam mens Pontificis indultum concedentis illa est, ut domus illa nobilis, & illustris condecoretur, ne sæpiùs è domo exeant ad Missam audiendam. Cùm ergo filiæ, aut filii isti in eadem domo degant, ad eos est extendendum, cùm id pertineat ad decorem illius domus; illud enim quasi expressum censetur, quod frequenter ex expresso, *cap. Nam concupiscentiam* 4. *de Constit. cap. Cùm semper* 23. *de offic. delegat.* Betoius *vol.*2. *cons.*84. *num.*49. Intrigliolus *de subsit. cent.*1. *quæst.*12. *num.*72. Cyriacus *controvers.* 141. *num.*54. Cùm ergo expressum sit, ut tota familia illius domus utatur illo privilegio, & ad decorem illius domus pertineant similes personæ, privilegium ad eas est extendendum.

64. Denique hæc sententia probatur, nam famuli ruri degentes, assistentes ad opus rurale, si tamen veniant ad domum domini, privilegio Oratorii perfruuntur. Pasqualigius *quæst.*650. prout etiam famuli, licèt non in eodem tecto vivant. Tamburinus *dict.* §. 4. *num.*29. Diana *dict. tract.*1. *resolut.*27. Ergo multò magis personæ, quæ realiter intrà degunt, quæ ob realem habitationem etiam ejusdem familiæ esse videntur.

65. Prorsus est alia difficultas, an in privatis Oratoriis possit celebrari præsente solâ familiâ, & non domino? Negarunt Rodriguez *in Bull.* §. 5. *num.*5. Henriquez *in Summa, lib.*7. *cap.*13. *num.*4. Bardi *in Bull.* 2.*part. tract.*2. *cap.* 3. *sect.*8. *n.*69. Villalobos *in Summa*, 2.*part. tract.*27. *difficult.*4. *num.*16. Sed tenendum contrarium, nam licet indulta dicant, *In tua, & familia tua*, dictio tamen &, non semper copulat, sed ponitur inter diversas personas respectu ejusdem rei in oratione, *cap. Cum olim* 34. *de testib.* & *in rub. Cod. de sent. & interloqunt.* Cenedo *singul.*50.*num.*4. Gonzalez *ad Regul* 8. *gloss.*3. *num.*21. Menochius *cons.*107. *n.*62. Barbosa *dict.*110. *num.* 25. Ergo non obstantibus illis verbis, etiam Domino absente, familia poterit uti privilegio audiendi Missam in Oratorio privato illius domus, & faciendi celebrari. Cæterùm dictio *Et*, posita inter diversas personas, effectum dispositionis æqualiter dividit inter eas, ita ut æquales sint quoad effectum. Gomez *var. tom.*1. *cap.*1. *num.*26. Barbosa *dict.*110. *num.*16. Quapropter sicut domino præsente, & ipso solo potest in Oratorio celebrari, similiter sola familia præsente absque domino. Tamburinus *dict.* §.4. *num.*39. Pellizarius *tom.*2.*tract.*8. *cap.*2. *num.*149. Palaus *tom.*4 *tract.*25. *disput.unica, punct.*6. *num.*9. Salas *ad Bull. q. ast.*19. *post princip.* Megala *resolut. var. tom.*2. *resolut.*161.*n.*18. Pasqualigius *quæst.*652. Capponi *dict. cap.*183.*n.*21. Henao *dict.disp.*23.*sect.*12.*n.*163.

66. De hospitibus verò qui non in omnibus Bullis apponuntur, intelligere oportet eos qui domi hospitantur: & non solùm ipsi uti possunt simili indulto, sed etiam famuli ipsos comitantes. Intelligitur tamen si nobiles sint, non solùm genere, sed privilegio. Tamburinus *dict.* §.4. *num.*32. Pasqualigius *quæst* 655. *à num.*2. Et sufficit si divites sint, & personæ honoratæ, juxta legem 3. *C. de commerc. & mercat.* quia nobiles sunt secundùm statum politicum. Guido Papa *singul.*875. Tiraquellus *de nobilit. cap.*3. Mathienzo *in l.*7. *gloss.*4. *tit.*7. *lib.*5. *recopilat.* Ergo poterunt uti hoc privilegio. Pasqualigius *quæst.*653.*num.*4. Henao *dict. sect.*12. *num.*71.

67. Sed an clausula ista extendi possit ad hospitem unius diei, affirmarunt Pellizarius *dict.sect.*2. *quæst.*13. Tamburinus *dict.* §.4. *num.*33. Pasqualigius *quæst.*653. *n.*3. quorum sententiam probabilem censeo, quia qui tantùm ad prandium invitatur, hospes dicitur: quod extendunt etiamsi tantùm invitaretur, ut posset uti privilegio, quia utitur invitans jure suo.

68. Illud verò graviter observandum, ut minimè qui indultum impetravit, jubeat in Oratorio celebrari, nisi priùs visitetur, & approbetur ab Ordinario, prout petunt similia indulta, ibi: *Per Ordinarium loci prius visitando, & approbando.* Unde hæc visitatio, & approbatio fieri valet ab Episcopo, vel ab alio, qui habet jurisdictionem ordinariam in loco illo, quia continetur appellatione Ordinarii. Abbas *in cap. Ut famæ* 6. *de sentent.ex communicat.* Navarrus *cons.*9.*de Privilegiis*, Parisius *lib.*3.*de resignat. quæst.*11. Cochier *de jurisdict. in Exempt.* 1.*part. quæst.*1. *num.*9. quare & isti possunt visitare,

visitare, & approbare Oratoria. Tamburinus *dict. cap.* 4. §. 4. *num.* 12. Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.* 619. *num.* 4.

69. Dubitatur, an Ordinarius postquam Oratorium visitaverit, & approbaverit, iterum possit approbare, & visitare. Aliqui negarunt, quia indulta illa dicunt *Priùs*, quod verbum importat primam visitationem, & approbationem; non verò ut postea habeat Ordinarius facultatem ad iterum visitandum, seu approbandum: & denique ad id adducunt textum *in cap. fin. de censib.* tenent Sanchez *de matrimon. lib.* 9. *disput.* 19. *num.* 39. Tamburinus *dict.* §. 4. *n.* 11.

70. Sed contrarium tenet Pasqualigius *quæst.* 619. *num.* 3. nam dictio *Priùs*, dat ordinem ad celebrationem, ne priùs celebretur nisi Ordinarius visitaverit, aut approbaverit Oratorium, non verò asserit, ulteriùs non esse approbandum, & visitandum, quoties fuerit necessarium, ne aliqua adsit indecentia. Textus *in cap. fin. de censib.* ad rem non est; loquitur enim de procuratione non petenda in visitatione Oratoriorum in grangiis Religiosorum, quæ Ordinariis non est danda. Si tamen consuetudo dandi permaneat, damnanda non est: præsertim id decernit textus in grangiis Regularium, ne expensis graventur: quod quidem non est admittendum in aliis privatis Oratoriis. Azorius *Inst. Moral.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 41. Pasqualigius *dict. quæst.* 619. *num.* 2. Tamburinus *dict.* §. 4. *num.* 11. Barbosa *in dict. cap. fin. num.* 2. quare ad rem non est.

71. Verùm interrogabis, quid faciendum, si Ordinarius visitare, & approbare Oratorium renuerit? Quamplures renuere, petita, & non obtenta approbatione Ordinarii, ibidem celebrari posse, quia licentia petita, & injustè denegata, pro concessa habetur, quando aliud non obstat. Tenent Ludovicus à Cruce *in Bull. disput.* 1. *cap.* 5. *dub.* 1. *num.* 4. Tamburinus *dict.* §. 4. *num.* 15. Diana 5. *p. tract.* 10. *resolut.* 77. & 9. *part. tract.* 1. *resolut.* 10. Quintana Dueñas *tom.* 1. *tract.* 7. *singul.* 32. *num.* 3. Garcia *in Summa, dict. difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 2. *num.* 16. dicit probabile Lezana *in Summa, verbo Bulla, num.* 14. & admittit Capponi *dict. cap.* 183. *num.* 27.

72. Alteri verò negant, quia hoc indultum habendi Oratorium conceditur sub conditione, ut approbetur priùs, & visitetur ab Episcopo, quo uti non valet impetrans, nisi purificata conditione, sive justè, sive injustè denegetur, *l. Pecuniam quam, ff. de reb. credit.* Parisius *lib.* 3. *cons.* 8. *num.* 25. Tiraquellus *in l. Si unquam C. de revocand. donat. verb. Revertatur, num.* 277. Ripa *cons.* 82. *num.* 23. Ergo licèt Ordinarius renuat visitare, & approbare Oratorium, petitâ tamen approbatione, & negatâ, impetrans non poterit in Oratorio celebrare, aut celebrari facere. Confirmatur, nam clausula ista sic apponitur: *Per Ordinarium loci priùs visitando, & approbando.* Hic enim ablativus absolutus est importans conditionem, *l. A testatore* 109. *ff. de condit. & demonstrat. l. Evictus* 35. *ff. de Evict.* Rota apud Burattum *decis.* 696. *num.* 2. Rota apud Merlinum *decis.* 247. *num.* 8. Gratianus *discept.* 352. *num.* 7. Ergo cùm hæc approbatio, & visitatio posita sit per modum conditionis, etiamsi injustè denegetur, nequibit in Oratorio privato celebrari authoritate propria, quin potiùs in specie recurrendum est ad Superiorem. Duardus *in Bull.* 2. *p. tract.* 2. *cap.* 2. *sect.* 2. *num.* 10. Pellizarius *in Manual. d. tract.* 8. *cap.* 2. *sect.* 2. *num.* 93. Pasqualigius *quæst.* 620. *per tot.*

73. In re dicendum, certum esse, non posse Episcopum, vel alium Ordinarium impedire, ne celebretur in Oratorio privato, quando decens est, & benè ornatum, ex licentia Summi Pontificis; quin potiùs si absque causa impediat, & renuat approbare, graviter peccare, quia grave præjudicium inferret parti, impediens gratiam sibi concessam: tum etiam Summo Pontifici, non exequens gratiam à se concessam. Tamburinus *dict.* §. 4. *num.* 11. Pasqualigius *quæst.* 610. *num.* 3. quamobrem quotiescunque Oratorium fuisset benè ornatum, & decens, tenetur illud visitare, & approbare.

74. Si tamen renuerit, admitto secundam sententiam, ut minimè, petita approbatione, & non obtentâ, ex authoritate propria celebrari facere possit, quin potiùs recurrendum ad Superiorem, ut admittit etiam Capponi *dict. cap.* 183. *num.* 27. Et ratio est, nam licèt in quamplurimis casibus licentia petita, & non obtenta, & injustè denegata, habeatur pro obtenta, *cap. Licèt* 18. *de Regularib. Clement.* 2. *de for. compet. l.* 9. & 10. *tit.* 7. *p.* 1. id tamen est intelligendum quando licentia ista extrinseca est, & non intra substantiam actus. Gonzalez *ad reg.* 8. *gloss.* 43. *num.* 200. & *gloss.* 45. *num.* 53. Ponte *de potest. Proregis, tit.* 6. § 1. *num.* 4. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 18. Salgado *in Labyrinth.* 1. *p. cap.* 35. *num.* 69. aliàs tamen etiam injustè denegata lex actum non permittit. In præsenti igitur illa approbatio, & visitatio Oratorii ab Ordinario facienda intrat substantiam concessionis; non enim vult Pontifex rem tam gravem, & tantæ reverentiæ relinquere arbitrio privilegiati; sed Ordinarii, qui attentè id præcipiat, & approbet. Ergo si renuerit approbare Oratorium, etiam injustè, minimè id pro concesso habebitur, sed necessariò recurrendum ad Superiorem. Cæterùm probatur ab inconvenienti, quod est argumentum efficax. Everardus *in Topic. legalib. loco* 92. Genuensis *in praxi, quæst.* 160. nam si renuente Ordinario posset privilegiarius in suo Oratorio privato celebrare, aut facere celebrari, ansa ei præberetur, quando etiam justè renueret; allegaret enim injustè denegari, prout sibi videbitur. Unde quantoties Missa in locis indecentibus, & pessimè ornatis celebraretur: idcirco ne similia inconvenientia renascantur, prima sententia non est addiscenda ad praxim, sed semper si casus occurrat, recurrendum ad Superiorem. Denique licentia petita, & non obtenta, habetur pro concessa, quoties aliud non obstat, ut agnoscunt contrarii: ast in præsenti obstat inconveniens suprà recensitum: ergo licentia in præsenti non habebitur pro concessa, sed semper recurrendum ad Superiorem.

75. Rursus in aliquibus Indultis Oratoriorum ponitur illa clausula: *Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura.* Hæc verò clausula non dat facultatem, ut pro suo libero arbitrio Ordinarius licentiam habendi Oratorium revocare valeat, aliàs frustratoria redderetur Pontificis licentia; sed tantùm importat arbitrium regulatum secundùm juris dispositionem, & illi conforme, *l. In personam, §. Generaliter, ff. de Reg. Jur.* Menochius *de Arbitr. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 15. Gregorius XV. *decis.* 465. *num.* 1. Rota apud Merlinum *decis.* 629. *num.* 1. Seraphinus *de privilegiis jurament. privil.* 132. *num.* 81. idcirco Ordinarius nequit revocare licentiam, nisi ex causa gravi, & quæ concernat usum Oratorii. Tamburinus *dict.* §. 4. *num.* 16. Quintana Dueñas *tom.* 1. *tract.* 7. *singul.* 32. *num.* 4. Pasqualigius *quæst.* 621. *per tot.*

76. Est dubium in hac materia non obliviscendum, an privilegium habendi Oratorium privatum sit mixtum, nempe personale, & reale. Prima sententia affirmat illud mixtum esse, quia non est præcisè concessum personæ, sed personæ pro tali loco determinato: Ergo est mixtum. Explicatur, nam quando hoc privilegium alicui conceditur, ut habeat Oratorium Martiti, locus ille designatur taxativè, ut alibi non possit habere Oratorium, aliàs posset illud habere toto orbe terrarum: quod est ridiculum existimare. Ergo privilegium hoc est mixtum. Merola *tom.* 5.

Theolog.

Theol. Moral. disput. 6. cap. 8. dub. 22. num. 131. Thomas Hurtado *tom. 2. tract. 12. cap. 1. dub. 5. n. 2027.*

77. Secunda sententia tenet, non esse mixtum, sed personale, quia dirigitur in personam, ut patet ex verbis indulti, ibi: *Specialibus favoribus prosequi volentes*; & alibi: *Ut in privata domus tua Oratorio celebrare liberè, & licitè possis, & valeas, indulgemus.* Quæ verba principaliter, & directè tendunt in personam, & non coarctantur ad certum locum, ita ut privilegium relinquant personale, ut per Baldum *in l. 1. Cod. de Summa Trinit. num. 14.* Barbosa *in l. Quia tale, ff. solut. matrim. num. 40.* Ergo est personale. Præterea licèt privilegium dicat: *Habeat Oratorium Matriti*, non ponitur taxativè ut objectum privilegii, sed ut objectum loci, in quo est exercendum privilegium; itaque privilegium hoc semper est personale. Antonius Novarius *in Summa, tit. de Oratoriis privat. n. 6.* Quintana Dueñas *d. tract. 7. singul. 31.* Diana *4. p. tract. 4. resol. 208.* Tamburinus *d. §. 4. n. 2.* Megala *var. resolut. tom. 2. resol. 161. num. 6.* Pasqualigius *quæst. 624. per tot.* Capponi *d. cap. 183. num. 30.*

78. Sed tamen in hac difficultate duo casus sunt distinguendi. Primus, quando indultum dicat, *In privato domus tua Oratorio liberè, & licitè possis.* In hoc enim casu proculdubio dicendum, privilegium esse personale: & ratio est, nam illud dicitur privilegium personale, quod personis speciali aliqua ratione indulgetur, veluti nobilibus, aut pupillis. Cujacius *lib. 1. disput. Papin. in l. Ex pluribus 40. ff. de Administrat. tut.* D. Olea *de cess. tit. 6. quæst. 2. num. 10.* Donellus *lib. 21. comment. cap. fin.* Ergo cùm hæc concessio fiat personæ, semper erit privilegium personale tantùm. Quod verò Missa celebretur in domo ejus, minimè privilegium respicit causam ipsius, sed tantùm designat locum habendi Oratorium, ubi illa persona cui indulgetur, possit celebrare, aut celebrari facere, ut benè considerat Pasqualigius *dict. quæst. 624. num. 6.* Ergo ex eo quod conceditur, ut domus habeat Oratorium, nullo tamen modo potest considerari habere aliquid realitatis, sed tantùm erit privilegium personale. Deinde etiam dicitur privilegium personale, quando verba concessionis diriguntur ad personam. Boërius *decis. 117. num. 15.* Barbosa *in dict. l. Quia tale, ff. solut. matrim. num. 5.* Diana *3. p. tract. 5. resolut. 120.* Suarez *de legib. lib. 8. cap. 3. numero.* Cenier *de primogen. lib. 3. quæst. 1. num. 3.* Cùm ergo omnia verba indulti Oratorii dirigantur in personam, dicendum esse privilegium personale.

79. Secundus casus erit quando quis habuerit indultum habendi Oratorium Matriti, sitne mixtum, aut personale? Et videtur esse mixtum, quia ut aliàs expendit Thomas Hurtado *d. num. 2027.* haberet privilegium habendi Oratorium toto orbe terrarum. Tum quia verbum illud *Matriti*, nihil operaretur; & ideo ne superfluum videatur, intelligendum etiam concessum esse loco, *cap. Commissa 35. §. Porrò, de elect. in 6. l. Boves 89. §. Hoc sermone, ff. de verb. signific.* & consequenter mixtum esse, ita ut alibi non possit habere Oratorium, nisi Matriti. Ita tenent aliqui, quos tacito nomine refert Diana *4. p. tract. 4. resolut. 208.*

80. Sed tamen contrarium est tenendum, & asserendum esse personale, ita ut si alibi transferatur, possit vi indulti habere Oratorium. Ratio est, quia adhuc in his terminis indultum solùm conceditur personæ, & ejus favore, & causæ; non verò causâ loci. Ergo relinquitur personale, nec transit ad naturam mixti. Confirmatur, nam illud verbum *Matriti*, non est causa concessionis, nec verba diriguntur ad locum, ut sit mixtum privilegium; sed tantùm appositum est, quia impetrans narravit vicinum esse Matriti, & ibidem habere domicilium, ubi intendit domi habere Oratorium. Ergo relinquitur purè esse privilegium personale. Denique probatur, nam quilibet habens privilegium habendi Oratorium in civitate, potest illud ruri habere, dum ibi commoratur; & tamen non utatur alio habito in civitate. Pasqualigius *quæst. 630.* per tot. Diana *9. p. tract. 1. resolut. 20.* Capponi *dict. cap. 183. num. 33.* & est ratio, quia est privilegium personale. Ergo idem est dicendum in nostra specie. Sic tenent Diana *dict. resolut. 208.* Novarius *tit. de orat. privat. num. 6.* Tamburinus *dict. §. 4. num. 2.* Quintana Dueñas *dict. tract. 7. singul. 32. num. 4.* alibi Diana *6. p. tract. 8. resol. 9. vers. Notandum*, Pasqualigius *quæst. 628.* qui cum aliquibus *quæst. 629.* idem asserit, licèt indultum fiat cum mentione certæ Diœcesis; nam tunc etiamsi impetrans ad aliam se transferat, privilegio fruetur.

81. Illud verò certum est, simile indultum morte Pontificis concedentis non extingui, quia est gratia facta, quæ morte concedentis non extinguitur, *cap. Si cui 36. de Præbend. in 6.* ubi Glossa *verbo Moriatur*, Abbas *in cap. Quoniam, de offic. delegat. num. 12.* Gutierrez *can. lib. 1. cap. 15. num. 24.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disput. 28. num. 64.* quod idem est dicendum mortuo Episcopo, quando continuatio privilegii dependet ab ejus licentia, ob eandem rationem. Navarrus *in cap. Placuit, de pœnit. dist. 6. num. 163.* Salzedo *ad Bernardum in praxi, cap. 26.* Tamburinus *d. §. 4. num. 17. & 19.* Pasqualigius *quæst. 625.* qui *num. 4.* idem extendit, etiamsi indultum dicat, *Ad beneplacitum nostrum*; quia beneplacitum intelligitur ipsius dignitatis, quod non exspirat morte Pontificis, *cap. Si gratiosè 5. de rescript. in 6.*

82. Similiter absque dubio asserendum, indultum Oratorii ad hæredes non transire, sed finiri morte privilegiati, quia est personale, *regulâ Privilegium, de regul. jur. in 6. l. Neratius 151. l. Privilegia 157. ff. de regul. jur.* Est etiam alia Regula 65. *ff. eodem*, ibi: *Ubi persona conditio locum facit beneficio, ibi deficiente ea beneficium quoque deficiat.* Larrea *decis. 31. num. 20.* Verùm Pellizarius *d. tom. 2. tract. 8. cap. 8. sect. 2. n. 153.* scripsit, quod si indultum contineat clausulam, *Ac de ipsius Ordinarii licentia, ejus arbitrio duratura*, ad hæredes transibit, nec privilegium finietur morte privilegiati, quia hæc verba perpetuitatem significant.

83. Sed Pasqualigius *quæst. 626. num. 2.* rectè eum refellit, quia clausula illa non est extensiva, sed modificativa, nec privilegium extrahit à natura suæ personalitatis; nam clausulæ accessoriæ, & non mutantes substantiam, non mutant naturam, *leg. fin. ff. de constit. pecun. l. Si stipulatus sit 4. ff. de usur.* Socinus *cons. 128. num. 133.* Ergo semper indultum illud remanet personale, & consequenter morte privilegiati extinguitur, *l. Ex pluribus 40. ff. de administrat. tut. l. 1. Cod. de Privilegiis dotal. l. Dabimus 3. §. Si quis, ff. de Privilegiis credit.* & ita in praxi tenendum. R. Moya *dict. tract. 2. disput. 3. quæst. 2. num. 16.* Henao *disput. 23. sect. 12. num. 166.*

84. Sed est dubium, an mortuo privilegiato, virtute Bullæ Cruciatæ, quando ab Episcopo approbatum est Oratorium, adhuc successores possint ibidem celebrare, aut celebrari facere. Affirmatur Thomas Hurtado *dict. tom. 2. tract. 12. cap. 2. num. 2177.* Mascareñas *tom. 1. de Sacrament. tract. 3. de Sacrific. Miss. disput. 5. cap. 5.* nam licèt hoc privilegium sit personale, supposito quod virtute Bullæ valet Oratorium erigi, jam semel approbatum ab Episcopo, non indiget nova approbatione, nec valet reprobari, *l. Pomponius, ff. de negot. gestis.* Ergo successores privilegiati virtute Bullæ benè poterunt in Oratorio illius celebrare, aut celebrari facere.

85. Sed R. de Moya contrarium optimè tenet *dict. quæst. 5.*

quæſt.3. § 2, à num.9. nam Pontiſex tantùm approbat Oratorium pro vita privilegiati. Ergo eo mortuo remanet approbatum, nec virtute Bullæ ſucceſſores poſſunt ibidem celebrare, aut celebrari facere. Princeps enim quod ſemel approbavit, valet reprobare, *l. Ve gradatim 11. §.3. ff. de munerib. & honorib.* prout etiam quotidie approbati ad excipiendas confeſſiones, reprobantur. Denique ſententia erigendi Oratoria ex vi Bullæ, hodie eſt improbabilis, quapropter extincto privilegio Oratorii per mortem privilegiati, approbatio ſola Epiſcopi non ſufficit, & conſequenter eſt neceſſarium novum indultum, nec aliter ſucceſſores eo uti poterunt.

CAPUT XI.

De Oratoriis Epiſcoporum, & Regularium. Elucidatur caput finale *de Privilegiis in 6.*

SUMMARIUM.

In hoc capite agendum de Oratoriis Epiſcoporum, & Regularium. De Oratoriis Principum & Senatorum idem dicendum, ut diximus de Oratoriis privatis, niſi publicè ſint erecta, n.1.

Ponitur privilegium Epiſcoporum in cap. fin. de privilegiis in 6. *Debent quotidie ex decentia Epiſcopi Miſſam audire, n.2.*

Poſſunt abſentes à ſuis Eccleſiis celebrare in Altari portatili. Eſt difficultas in quo conſiſtat hoc privilegium, n.3. Explicantur textus in cap. fin. de privilegiis in 6. & cap. Concedimus 30. de conſecrat. diſt.1. n.4.5.& 6.

An per Concilium Tridentinum ſublatum ſit privilegium dicti capitis finalis, aut per Conſtitutionem Pauli V. Affirmandum videtur, n.7.

Sed contrarium probatur. Ceſſante fine præcepti, ceſſat præceptum, num.8

Et idem eſt dicendum circa Conſtitutionem Pauli V. Privilegium inſertum in corpore Iuris, niſi de eo fiat ſpecialis mentio, non derogatur, n.9.

Colligitur ex dicto privilegio, Epiſcopos poſſe in ſuis Palatiis erigere Oratoria, n.10.

Fit inſtantia ex doctrina aliquorum contrarium tenentium, num.11. Reſpondetur, ibid. Epiſcopi in ſuis Palatiis poſſunt habere Oratoria publica, ut habent Hoſpitalia, & carceres, num.12.

Et licèt aliqui reſiſtant, poſſunt habere Oratoria privata, quod latè probatur. Privilegium extenditur ob identitatem rationis. Olim erat Euchariſtia in Palatiis Epiſcoporum, & poſſunt habere Oratoria in domo rurali, num.13.

An poſſit Epiſcopus duo habere Oratoria, unum ad ſuum uſum, alterum ad uſum familiæ. Prima ſententia negat. Conſuetudo eſt optima legum interpres. Privilegium habendi Oratorium, e o odioſum affirmat Trullench, negat Paſqualigus, ſed non extenditur, num.14.

Secunda ſententia tenet contrarium. Explicatur textus in dict. cap. fin. *n.15.*

Admittitur ſecunda ſententia ad unum Oratorium, ex dict. cap. fin. *Privilegium nequit extendi niſi ad perſonas expreſſas. Declaratoria interpretativa debet eſſe congrua verbis, & verba præciſa nequeunt habere aliam interpretationem, n.16.*

Ad alterum Oratorium extenditur ex facultate textus in cap. Miſſarum 12. de conſecrat. diſt.1. *Facultas Epiſcopi ad deſignandum locum celebrandi eſt reſervata quoad domos privatas, num.17.*

An in Oratorio poſito in Palatio, Epiſcopo abſente poſſit celebrari, negant plures, num.18 Affirmant alteri, num.19.

Si Epiſcopus erigit Oratorium in altari viatico in ſuo Palatio, admittenda eſt prima ſententia, num.20. Si eſt Oratorium cum Altar. fixo tantum ad uſum Epiſcopi, idem dicendum. Si vero non ita, contrarium aſſerendum cum ſecunda. Quiſque præſumitur uti remedio ordinario, non extraordinario. Oratorio Epiſcopi competit immunitas, num.21. An mortuo Epiſcopo poſſint Familiares in Oratorio Palatii celebrare? negavit Diana, num.22. Affirmat Pellizarius, n.23. Reſolvitur ut ſuprà, niſi domus Epiſcopi fuerit combuſta, aut aliis locata, n.24.

Privilegium habendi Oratorium Epiſcopis conceſſum, extenditur ad titulares ſub nomine Epiſcopi comprehenſos, n.25.

Fit inſtantia, & explicantur verba dicti capitis finalis. Non extenditur pro inferioribus etiam iuriſdictionem Epiſcopalem habentibus, nec pro Epiſcopis tantùm electis, & non confirmatis, n.27.

Regulares habent plura privilegia celebrandi in quolibet loco in altari portatili, quæ referuntur, n.28. An ſublata ſint per Concilium Tridentinum? Affirmant plures, n.29. Negant alteri, n.30.

Admittitur prima ſententia: ſecunda verò in praxi probabilis non eſt, ex Conſtitutione Gregorii XIII. n.31. Fit inſtantia, & reſpondetur, n.32.

Limita cum Reverendiſſimis, & doctiſſimis Patribus Ieſuitis ad Miſſionem miſſis, ex aliquibus Conſtitutionibus. Quod ex Urbani conſtitutione extenditur ad alios Regulares ad Indos miſſos, n.33.

Regulares habent plura privilegia, ut Oratoria habeant in Monaſteriis, clauſtris, hoſpitiis, Grangiis, intra & extra Monaſteria. n.34. Poſſunt erigere Generales, aut Provinciales, irrequiſito Epiſcopo. n.35.

An hæc privilegia ſint derogata per Tridentinum. affirmandum videtur, n.36. Sed contrarium defenditur, n.37.

An exteri Sacerdotes poſſint celebrare in Oratoriis Regularium? Ponitur ratio dubitandi, num.38. Reſolvitur affirmativè, n.39.

An idem ſit dicendum de grangiis Regularium? Prima ſententia negat, num.40. Secunda affirmat, n.41.

Explicatur caput Patentibus 10. de privilegiis, *num.44. & caput finale* de Cenſibus, *n.43. idcirco admittitur ſecunda ſententia, n.44.*

1. IN hoc capite de aliquibus Oratoriis agendum eſt nobis, præcipuè de Oratoriis Epiſcoporum, & Regularium: de aliis verò quæ habentur in Palatiis Principum, Senatorum, & aliorum juriſdictionem exercentium, nihil dico; nam aut ſunt Capellæ publicæ; de quibus diximus capite antecedenti; aut ſunt Oratoria privata ſimiliter ibidem recenſita, in quibus nequit Miſſa celebrari abſque indulto Sedis Apoſtolicæ, ut declaravit Sacra Congregatio 14. Novemb. 1648. & refert Valerus *in different. utriuſque juris, verbo Miſſa, different.2.§.2.* Diana *9.p.tract.1. reſolut.35.* Fagnanus *in cap. Authoritate, de cenſibus, num.19.* quidquid aliqui reſiſtant, quos dat Diana nuperrimè allegatus, quorum ſententia erit admittenda, ſi in Palatiis ſecularium Magiſtratuum aliqua publica Oratoria erigantur, quæ licèt deſerviant ad Principum, vel Magiſtratuum commoditatem, publici tamen ſunt aditus illorum, ut jam expreſſum eſt.

2. Epiſcopis verò de jure communi competit privilegium capitis finalis *de privilegiis lib.6.* ut poſſint in Altari portatili celebrare, aut facere celebrari, ſi abſentes ſint à ſuis Eccleſiis extra diœceſim, idque ob cauſam audiendi Miſſam; cùm non debeat aliqua dies

præterite qua ab Episcopo non audiatur, vel celebretur, absque rationabili causa, dummodo interdictum observetur. Ex hoc enim textu duo communiter deducuntur. *Primo*, an Episcopus teneatur quotidie Missam celebrare, seu audire, nisi ex rationabili causa excusetur? Et asserendum ad id teneri, & ab eo id fieri ex congruentia, & decentia, non verò ex aliqua obligatione: quæ quidem interpretatio consona est verbis illius textus, ibi: *Sine qua transire non decet.* Verbum enim *Decet*, tantùm congruentiam, & decentiam supponit, *cap. Magna 6. de voto, cap. Cùm decet 30. de elect. in 6.* Cicero 3. *de Finib.* ibi: *Decet patriam esse chariorem nobis, quam nosmetipsos.* Idcirco tantùm ex congruentia, & decentia Episcopi debent quotidie aut Missam celebrare, aut eam audire. Navarrus *in Man. cap.21. n.2.* Azorius *Inst. Moral. 1. p. lib.7. cap.4. q.3.* Riccius *in praxi, 1. p. resol.203. n.6.* Fagundex *in precept. Decalogi, 1. part. lib.2. cap.2. num.11.* Barbosa *2. part. allegat.24. num.1.* Henao *de Sacrific. Missæ, disput.23. sect.9. num.103.*

3. Ob hanc enim causam concessum est Episcopis, ubi eis visum fuerit, cum Altari portatili celebrare, aut celebrari facere, si absentes sint à suis Ecclesiis. Sed est difficultas, in quo consistat hoc privilegium? Ratio dubitandi sumitur ex decisione textus *in cap. Concedimus 30. de consecrat. dist.1.* ubi omnibus Sacerdotibus conceditur celebrare in itinere cum Altari portatili, si non adsint Ecclesiæ, seu Oratoria: unde communiter Doctores eliciunt, causâ itineris, deficientibus Ecclesiis, seu Oratoriis, posse Sacerdotes celebrare in Altari viatico. S. Thomas *3. p. quæst.83. art. 3. ad 2.* Valerius *de different. verbo Missa, different. 2.* Leander *de Sacrament. tract.8. disput.6. quæst.16.* Layman *in Summa, lib.5. tract.5. cap.5. num.3.* de Lugo *de Eucharist. disput.20. sect.2.* Ergo nullum privilegium conceditur Episcopis *in dict. cap. fin.* cùm de jure communi id omnibus Sacerdotibus fuerit concessum.

4. Huic difficultati aliqui respondent, privilegium magnum Episcopis concedi *in dict. cap. fin.* nam textus *in cap. Concedimus*, tantùm ratione itineris concedit Presbyteris celebrare in Altari viatico, quando Ecclesiæ, aut Oratoria deficiunt. Textus verò *in dict. cap. fin.* Episcopis id concedit, licèt adsint, ob commoditatem Episcopi. Suarez *in 3. p. disput.81. sect.3. vers. Tertia exceptio.* Dicastillo *de Sacrament. tract.5. disput.4. dub.5. num.99.* Pasqualigus *de sacrific. Miss. quæst.464. num.6.*

5. Hoc interpretamentum, utpote conforme literæ illius textus, est suscipiendum, ut probant apertè verba illius: *Nec semper possunt commodè ad Ecclesias accedere pro Missa celebranda, seu audienda.* Apertè enim supponunt Ecclesias adesse; verùm quia commodè Episcopi ad illas accedere non possunt, simile privilegium conceditur eis: quod diversum est *in dict. cap. Concedimus*, loquente quando non adsunt Ecclesiæ.

6. Verùm licèt hæc interpretatio sit conformior, adhuc alia est probabilis, scilicet dictum caput *Concedimus*, solùm dare hanc facultatem Sacerdotibus, quando per plures dies celebratio deficeret, aut non speraretur de cætero, vel instet præceptum audiendi Missam, ut tenent plures quos refert Pasqualigus *quæst.464. num.1.* Ast Episcopis *in d. cap. fin.* quotidie celebrare, aut facere celebrari conceditur in Altari portatili, ne Missa eis deficiat.

7. Est dubium, an per Decretum Concilii Tridentini sublatum sit Episcopis hoc privilegium celebrandi in Altari portatili, vel ex Decreto Pauli V. Et affirmandum videtur; nam Tridentinum *sess.22. in Decreto de servandis, &c.* loquendo cum Episcopis, sic decernit: *Ne patiantur privatis in domibus, atque omninò extra Ecclesiam, & ad divinum tantùm cultum dicata Oratoria ab eisdem Ordinariis designanda, & visitanda, sanctum hoc sacrificium à Secularibus, & Regularibus peragi.* Cùm ergo eis injungatur, ne permittant extra Ecclesiam, & Oratoria celebrari, consequens est, ut eisdem præcipiatur, ne taliter faciant; non enim Episcopi alios corripere rectè possunt, si ipsi non corripiantur, & ad Decretum adstringantur. Præterea Concilium ad evitandos abusus decernit, ne extra Ecclesiam, aut Oratoria celebretur; non enim tollerentur, si adhuc Episcopis permissum remaneret ad libitum in Altari portatili celebrare. Ergo abstulit simile privilegium. Denique Constitutio Pauli V. sustulit licentiam & facultatem Episcopis, quam dabant ad celebrandum in Oratoriis privatis. Ergo etiam ab eis abstulit facultatem celebrandi quotidie in Altari privilegiato.

8. Sed in contrarium est communis sententia, quia Tridentinum nihil loquitur de hoc privilegio, sed tantùm designat Episcopos exequutores, ne patiantur celebrare nisi in Ecclesiis, & Oratoriis ad id deputatis. Cæterùm Concilium loquitur cum Secularibus, & Regularibus Clericis, non verò loquitur cum Episcopis, ut ipsi non celebrent nisi in locis ad id designatis. Ergo Tridentinum ab illis non abstulit facultatem celebrandi in Altari portatili ad eorum commoditatem. Rursus quando cessat finis præcepti, debet dispositio cessare, *l. Si maritus 15. §. Præscriptiones, ff. ad l. Jul. de Adult. l. Quod dictum 32. ff. de Pact. cap. Etsi Christus 26. de jurejur.* Everardus *in Top. loco 85.* Tiraquellus *in tract. cessante causa, 1. p. num.21.* Cùm ergo in præsenti finis Concilii fuerit, ut cessarent abusus in celebratione Missarum, qui non adsunt, si Episcopus celebret in Altari viatico, vel faciat celebrari: Ergo debet cessare dispositio Concilii. Confirmatur, quia nullus abusus valet considerari in lege id concedente, utpote in privilegio inserto in corpore juris, unde non est præsumendum legem illos concessisse, aut permisisse: Ergo cessant abusus, & finis præcepti, & consequenter præceptum.

9. Nec ex constitutione Pauli V. aliquid in contrarium probatur, quia solùm declarat Episcopos non posse dare licentiam ad habenda Oratoria privata, ubi celebretur. Tum in dictis decretis, tam Tridentini, quam Pauli V. non fit mentio specialis hujus privilegii, ut derogaretur, quod fieri debebat, quia est insertum in corpore juris, *l. Ejus militis 34. §. Militia, ff. de testam. milit.* Felinus *in cap.1. de rescript. num. 12.* Lotterius *de re benefic. lib.1. quæst. 7. num.26* Ruinus *vol.1. cons.128. num.13.* Suarez *de legib. lib.8. cap.38. num.12.* Palaus *1. part. Oper. Moral. tract.3. disput.4. de privileg. punct.2. §.4. num.5.* Ergo nec ex decreto Tridentini, nec Pauli est derogatum hoc privilegium *in dict. cap. fin.* Sic declaravit Sacra Congregatio, ut testatur Barbosa *2. p. allegat.23. n.5.* Alzedus *de Præcell. dignit. Episcop. 1. p. cap.13. n.3.* Fagnanus *in cap. Quod nonnullis, de prileg. num.8.* Valer. *verbo Missa, different.2. vers. Hæc tamen Regula.* Azor. *Instit. 1. part. lib.10. cap.26. quæst.4.* Garcia *in Summa, tract.3. difficult.8. dub.2. punct.2. num.19.* Coninch *de Sacrament. quæst.83. art.3. dub. 1. num.224.* Layman *dict. tract.5. cap.5. num.3.* de Lugo *dict. disput.20. sect.9. num.49.* Pasqualigius *quæst.1225. per tot.* Henao *dict. disput. 23. sect.9. num. 110.* quorum sententiam admitto.

10. Secundum, quod observandum est *in hoc d. cap. fin.* est, ut ex hoc privilegio, & aliis facultatibus de jure communi Episcopis concessis, possint in proprio Palatio authoritate propria erigere Oratoria ad celebrandum. Ratio est, nam si Episcopis conceditur facultas celebrandi, aut faciendi celebrare in Altari portatili, commodo loco ad libitum illorum, similiter in proprio Palatio valent ad celebrandum Oratorium

erigere,

erigere, & destinare. Tum, nam si in decreto Tridentini, & Constiturione Pauli V. prohibeatur celebrari in domibus privatis, nisi ea licentia Pontificis, Palatium Episcopale non comprehenditur in his decretis, quia non est privata domus, sed gaudet immunitate, *cap. Id constituimus* 17. *q.*4. Quapropter tam de jure communi, quàm ex privilegio dicti capitis finalis possunt erigere Oratoria in suis Palatiis, non solùm ob necessitatem, quando essent infirmi, sed ob solam commoditatem. Marchinus *de Ordin.* 3. *p. cap.*9. *n.*11. Garcia *dict. cap.*2. *num.*19. Diana 9. *p. tract.*1. *resol.*36. de Lugo *d. disput.*20. *sect.*2. *n.*50. Tamburinus *in Meth. lib.*1. *cap.*4. §.2. *num.*12. Pasqualigius *quæst.*1216. *per tot.* Rubeus *in Aphorism. Episcop. verbo Oratorium*, *num.*3. Capponi *dict. cap.*183. *num.*43. Henao *d. sect.*9. *num.*107.

11. Sed in contrarium est difficultas, nam ut declararunt Cardinales ad Concilium, *responso* 841. Episcopi nequeunt celebrare, nec facere celebrari in Oratoriis habitis in suis Palatiis; quia id est sublatum per Tridentinum. Tum quia textus *in dict. cap. fin.* solùm loquitur de Episcopis itinerantibus, non verò domi morantibus, & in suis Palatiis. Unde Pasqualigius *quæst.*1216. *num.*4. asseruit non eis competere habere Oratoria ex privilegio dicti capitis finalis. Ergo minimè possunt habere Oratoria in suis Palatiis authoritate propria, ut affirmant Riccius 4. *p. decis.*78. *num.*5. Valer. *d. different.*2. *num.*1.

12. In hoc dubio dicendum, Doctores in aliqua confusione versari; duobus enim modis potest Episcopus Oratoria in suo Palatio construere. *Primò*, quando sunt publica. *Secundò*, quando sunt privata. Publica verò suâ propriâ authoritate Episcopi valent erigere cum porta ad publicam viam, & cum campana, & aliis requisitis, prout tenent Nostri Eminentissimi Archiepiscopi Tolerani, & sunt sicut cætera Oratoria publica. Fagnanus *in cap. Authoritate, de censibus, num.*24. nam sicut Episcopi possunt ubi fuerit conveniens, publica erigere Oratoria, similiter in eorum Palatio ex ipsorum propria authoritate erigi possunt, prout etiam in Hospitalibus, & carceribus fiunt. Fagnanus *ubi proximè*, *num.*26. Unde in his Oratoriis & celebrari poterit, & Fideles Missam audire quibunt. Pasqualigius *quæst.*1216. *num.*3. & 5.

13. Erit ergo tota concertatio in secundo membro distinctionis, nempe si Episcopus possit Oratorium privatum in suo Palatio propria authoritate erigere: quo in casu loquitur Responsum Cardinalium, & similiter Riccius, & Valer. & improbabilis non est eorum sententia, ex fundamentis recensitis *num.*7. Sed adhuc contrarium est tenendum in Oratoriis privatis ad usum ipsius Episcopi, & familiæ, *ex cap. Missarum* 12. *de Consecr. dist.*1. ubi Missa celebrari permittitur in quocunque loco ab Episcopo deputato: quæ quidem facultas licèt sit revocata quoad domus privatas in erectione Oratorii, non tamen in Palatiis Episcoporum, nec per Tridentinum, nec per constitutionem Pauli V. ut jam dictum est. Ergo rectè Episcopi possunt erigere Oratorium privatum ad celebrandum in suo Palatio. Rursus ex decisione textus *in d. cap. fin.* quem quidem trahere possumus ad hæc Oratoria, ex identitate rationis; quia cùm Episcopis concedatur ob commoditatem audiendi Missam, vel celebrandi quotidie, Altare portatile, si sint itinerantes, eadem est ratio, ut domi illo fruantur, ob eandem commoditatem; durum est enim Episcopis quotidie è domo exire ad Ecclesiam, vel ad celebrandum, vel audiendum Missam, quando plurimis negotiis sunt irretiti. Cùm ergo eadem sit ratio, idem jus debet servari, licèt sit materia privilegii, & odiosa. Cardoso *in praxi*, *verbo Lex*, *num.*24. Menochius *lib.*5. *præsumpt.*33. *num.*18. Marius Antoninus *var. lib.*3. *resolut.* 39. *num.*5. Rebellus *de Inst.* 1. *p. lib.*1. *quæst.*6. *sect.*4. *num.*20. Ergo benè poterunt Episcopi in suis Palatiis habere Oratoria privata cum Altari portatili ad celebrandum. Præterea Episcoporum Palatia quodam modo religiosa sunt, ob authoritatem, & dignitatem eorum: quare in eis erat olim Sanctissima Eucharistia, & locus ubi custodiebatur, & existebat, *Pastophorium* dicebatur. Clemens Pontifex *lib.*8. *cap.*13. & *lib.*2. *Constit. Apostol. cap.*57. quod verbum secundùm interpretationem D. Hieronymi *ad cap.*40. *Ezechiel.* thalamum significat, ubi habitabat Templi Præpositus, id est Episcopus. Durantius *de Rit. Ecclesiæ*, *lib.*1. *cap.*16. *num.*7. Lantmeter. *de vet. Clericor. vict. lib.*2. *cap.*77. Ergo cùm domus Episcopi digna haberetur habendi Eucharistiam, & illam observandi, cur non habebit Oratorium privatum ad celebrandum, ut tenent suprà relati, quibus addendi Gavantus *in Rub. Miss.* 1. *p. tit.*20. Squillante *de Privilegiis Episcopor.* 3. *p. cap.*4. *num.*7. quod extendunt etiam in domo rurali, ubi aliquando habitaret Episcopus ob recreationem. Tamburinus *d.* §.2. *n.*12. Diana 9. *p. tract.*1. *resolut.*38. Pasqualigius *quæst.*1217 *per tot.*

14. Præterea est aliud dubium, an Episcopi in suis Palatiis possint erigere duo Oratoria, unum ad ipsius usum, alterum ad usum familiæ. Prima sententia negat; nam privilegium dicti capitis finalis est personale, respiciens ipsius personam, ut quotidie Missam audiat. Cùm verò illud privilegium in uno Oratorio effectuetur, minimè virtute illius valet Episcopus aliud erigere ad suam familiam. Cæterùm consuetudo est optima legum interpres, *l.*37. *ff. de legib.* Hunnius *in Encyclopædia jur.* 1. *p. tit.*3. *cap.*7. *num.*7. non enim invenitur ut in Palatio alicujus Episcopi sint duo Oratoria: ergo negandum est habere hanc potestatem. Denique privilegium habendi Oratorium, est odiosum. Trullench *in Bull. lib.*1. §.3. *dub.*6. *num.*10. quod non debet extendi. Et licèt aliqui dicant illud favorabile, Pasqualigius *quæst.*1218. *num.*9. non tamen extendi debet ultra id, quod in verbis continetur, *l. Quod constitutum*, *ff. de testament. milit.* Solorzanus *de jur. Ind. tom.*1. *lib.*2. *cap.*20. *n.*71. Salgado *de Retent.* 2. *p. cap.* 30. §.5. *num.*26. Ast in privilegio dicti capitis finalis solùm continetur unum Altare, ut Episcopus celebret, aut Missam audiat: Ergo nequit erigere domi duo Oratoria, ad sui, & familiæ usum. Diana 9. *p. tract.*1. *resolut.*37. Capponi *d. cap.*183. *num.*44.

14. Secunda sententia tenet contrarium, quia textus *in dict. cap. fin.* loquitur indistinctè, & sine limitatione: quapropter potest extendi ad duo Oratoria. Sed Diana *dict. resolut.*37. *vers. Sed pace viri*, asserit textum illum assumptum non probare, quia effectuatur in persona Episcopi. Verùm ea verbis textus illius, licèt non probetur assumptum, ratione tamen probatur; nam ut diximus suprà, beneficium Principis latè interpretatur, *l.*1. *ff. de Constit.* Ergo debet privilegium illud non solùm ad Episcopum extendi, sed ad familiam. Pellizarius *tom.*2. *Man. Regul. tract.*8. *cap.* 2. *sect.*2. *num.*260. Pasqualigius *quæst.*1218. *per tot.* Torrecilla *Exam. de Obisp. tract.*8. *quæst. ult. sect. unica*, *consult.* 4.

16. In re dicendum, admittendam esse hanc secundam sententiam, non solùm ex privilegio dicti capitis finalis, sed etiam *ex cap. Missarum* 12. *de consecr. dist.*1. scilicet unum Oratorium erigere posse Episcopum cum Altari portatili, ad usum ipsius, & facilè probatur *in dict. cap. fin.* Verùm privilegium istud extendi non valet ad Oratorium familiæ; nam, ut dictum est, privilegium est personale, non egrediens personam; idcirco vi illius nequit aliud Oratorium erigi ad familiam, *ex cap. Sanè* 9. *de Privilegiis*, *l. Quia tale* 13. *ff. solut. matrim.* Menochius *lib.*3. *præsumpt.* 103. Gaillus

lib.2.observat.1441. à num.8. Tuschus lit. P, concl.740. Marius Antoninus lib.1. resolut.109. num.5. Tum declaratio interpretativa debet esse congrua, quatenus verba privilegii patiuntur. Baldus in l.1. C. de impub. & subst. Mantica de contract. lib.2. tit.16. num.10. & verba habentia præcisam significationem, non possunt recipere aliam interpretationem, & si possint extendi, id faciendum intra limites significati. Glossa, & Bart. in l. Stipulatus sum, in princip. ff. de verb. obligat. ubi etiam Jason num.3. & 4. Salgado de Reg. protect. 4. p. cap.12. à num.35. Cùm ergo verba textus in dict. cap. fin. habeant significationem præcisam ad ipsum Episcopum, & ut Missam audiat, non debent extendi ad aliud Oratorium deserviens ad familiam illius.

17. Sed licèt Episcopi ex hoc privilegio nequeant aliud Oratorium erigere ad suam familiam, possunt tamen ex dict. cap. Missarum, nempe quia de jure communi competit Episcopis designare locum competentem ad celebrandum: quæ quidem facultas eis ablata non est, ut in suis Palatiis id facere non possint, ut dictum est suprà. Portel. tom.1. Responsor. 3.part. casu 20. num.4. Beja 4.part. casu 33. Lexana tom.1. quæst. Regul. cap. 21. num.14. Ergo rectè poterunt ex facultate alterum Oratorium in suis Palatiis erigere ad usum suæ familiæ, ut ex hoc principio benè probat Pasqualigius dict. quæst. 1218. à num. 5. Ex his fundamentum primæ sententiæ dilabitur, quia solùm instat in privilegio dicti capitis finalis.

18. Hinc resolvenda est alia quæstio, an in Oratorio existente in Palatio, absente Episcopo, possit celebrari. Aliqui negant, quia privilegium dicti capitis finalis, est personale. Ergo absente Episcopo, nequit in eo celebrari. Portel. tom.1. Respons. 3. part. casu 20. num.6. Zambellus in Repert. verbo Missa, n.20. Diana 9.part. tract.1. resolut.41. & 4. part. tract.4. resolut.15. vers. Notandum, & videtur tenere Aversa de Eucharistia, quæst.11. sect.4. vers. Quintò, in fin.

19. Alteri verò affirmant, quia Oratoria non erigunt Episcopi in suis Palatiis ex vi dicti capitis finalis, sed ex capite Missarum. Ergo in eis poterunt alteri celebrare, etiam Episcopo absente. Rursus Oratorium, & Capella Episcopi se habent tanquam Ecclesia Parochialis ipsius familiæ, quæ immediatè subditur Episcopo. Ergo sicut in aliis Ecclesiis Parochialibus celebratur etiam absente Episcopo, similiter in Oratorio sui Palatii. Tamburinus dict. lib.1. cap.4. §.2. num.10. & 12. Valerius verbo Missa, different.2. Pellizarius tom.2. tract. 8. cap.2. num. 163. Franciscus de Lugo lib.5. de Sacrament. cap.6. quæst.3. n.15. Quartus in Rub. Miss. 3.part. tit.10. sect.2. dub.4. num.1. Pasqualigius quæst.1233. à num.5.

20. In hoc dubio dicendum, duobus modis posse Episcopum in suo Palatio erigere Oratoria. Primò quando Oratorium non stabile erexerit, sed portatile, ita ut faciliter jam in hac parte palatii reponatur, jam in altera: & in hac specie certa est prima sententia. Ratio est, nam tunc Episcopus tantùm erigit Oratorium ex dicto cap. fin. quod est privilegium personale, & ad usum tantùm illius: quamobrem alteri Clerici absente Episcopo nequeunt ibidem celebrare, nec facere celebrari. Tamburinus dict. §.2. num.10. Quartus dict. sect.2. dub.4. vers. Respondeo. Pasqualigius dict. quæstione 1223. num.2.

21. Secundo etiam modo potest Episcopus Oratorium erigere in suo Palatio, quod publicum non sit, sed privatum: & in hoc casu est difficultas, & in ea maxima consideratione est procedendum, quia si in parte secreta est constitutum ad usum tantùm ipsius Episcopi, & assuescat ibidem celebrare, nec permittat eo absente aliquem celebrare, tunc alter eo absente celebrare non poterit, nec ad usum familiæ, nec alio modo; quia tunc præsumendum tantum erexisse Oratorium ex privilegio dicti capitis finalis, quod est personale, quo nullus uti poterit eo absente. Si verò Oratorium non ita sit erectum in secreto, sed palam, nec cum aliqua reservatione, tunc absente Episcopo in eo poterit celebrari, quia præsumitur erectum ex facultate juris communis, deputando eum locum ad celebrandum. Et ratio est, nam in dubio præsumendum voluisse Episcopum uti facultate Ordinaria, & non extraordinaria privilegii, l. causa 17. ff. de Minorib. l.3. C. de in integr. restit. l. 4. C. si adversus rem judicat. Donellus lib.21. comment. cap.11. ubi Usualdus lit. K. Ergo in illo, non solùm quando est præsens Episcopus, poterit celebrari, sed etiam eo absente. Rursus quando Oratorium in Palatio Episcopi est stabile, non solùm consideratur personale ad usum Episcopi, sed reale, cui competit etiam immunitas absente Episcopo. Marius Italus de Immunit. lib.1. cap.4. § 9. Diana dict. 6.p. tract.8. resol.40. vers. Tum à simili. Ergo non est intelligendum erectum ex privilegio dicti capitis finalis, sed ex facultate jure communi concessa, & poterit absente Episcopo celebrari.

22. Similiter est alia resolvenda quæstio, an mortuo Episcopo possint adhuc familiares ibidem celebrare, & sacrum audire. Negavit Diana 9.part. tract.1. resolut. 40. quia illud Oratorium est erectum ex privilegio dicti capitis finalis, & cum persona Episcopi extinguitur.

23. Pellizarius verò dict. tom.2. tract.8. cap.2. sect.2. num.63. tenet contrarium, quia Oratorium Palatii Episcopi, etiam eo defuncto durat, & fruitur immunitate. Marius Italus dict. cap.4. §.9. num.4. Novarius in Summa Bull. tit. de Immunitat. num.10. Barbosa ad textum in cap. Constituimus 17. quæst.4. n.1. Ergo etiam fruitur privilegio, ut etiam ibi celebretur.

24. Sed difficultas ista resolvenda est, ut suprà diximus; nam si Oratorium est erectum ex privilegio dicti capitis finalis, mortuo Episcopo, nequit quis in eo celebrare. Si verò fuerit stabile eo modo, ut constructum sit ex facultate juris communis, adhuc Episcopo defuncto poterit in eo celebrari, ut bene distinguit Pasqualigius quæst.1224. num. 4. Quod ita intelligendum, si modò remaneat domus Episcopalis; nam si sit conducta, aut mortuo Episcopo aliis locetur, est domus privata, in qua nequit ex sola facultate Episcopi celebrari. Tamburinus dict. §.2. n.13. Quartus in Rub. Miss. part.3. tit.10. num.1. sect.2. dub.4. Pasqualigius ubi proximè, num.7. Aliàs in similibus Oratoriis semper rectè celebratur, & adimplerur præceptum audiendi Missam. Diana 6.part. tract.1. resolut.40. in fin. Tamburinus dict. §. 2. num.13. in fin. Squillante de privileg. Episcop. 3. part. cap.4. num.9. Pasqualigius quæst.1225. per tot.

25. Deinde illud est certum, Episcopos titulares posse uti privilegio dicti capitis finalis, de privileg. in 6. non solùm ad celebrandum quotidie in Altari portatili, sed ad domi habendum Oratorium non stabile; quia privilegium illud concessum est dignitati, sicut alii quamplures honores, quos refert Diana 9. part. tract.1. resolut.47. Ergo rectè titularis Episcopus poterit uti illo privilegio. Tum dispositio loquens absolutè de Episcopo, intelligitur etiam de titulari. Baldus in Auth. Licentiam, C. de sacros. Eccles. Simancas de Cathol. Instit. tit.25. num.12. Sed textus in dict. cap. fin. loquitur absolutè de Episcopis. Ergo etiam de titularibus est intelligendus. Diana dict. resolut.47. vers. Itaque his, Portel. dict. 3.part. casu 20. num.3. de Lugo dict. disput.20. de Eucharist. sect.2. num.50. Tamburinus dict. §.2. num.12. Quartus 3.part. tit.10. num.1. sect.2. dub.1. Pasqualigius dict. quæst.1226. à num.1. Henao dict. disput. 13. sect.9. n.116.

26. Sed contrà expenditur textus *in dict. cap. fin.* ibi: *Quoniam Episcopi, eorumque Superiores, se habent diversis ex causis à suis Ecclesiis, & diœcesibus absentes.* Quæ verba non absolutè diriguntur ad omnes Episcopos, sed ad eos habentes suas Ecclesias, & diœceses, à quibus absentantur. Ergo nequeunt trahi ad Episcopos titulares. Sed respondetur, causam absentiæ non esse finalem, sed impulsivam, quæ non coarctat dispositionem, ne possit extendi ad Episcopos titulares. Causa enim finalis est commoditas Episcopi ad audiendam, seu Missam celebrandam, quæ comprehendit Episcopos titulares majori ratione, quia semper sunt absentes à suis Ecclesiis, & diœcesibus, quamobrem rectè ad eos extenditur hoc privilegium. Pasqualigius *quæst.* 1226. *num.* 4.

27. Non tamen extendendum est ad inferiores Prælatos, etiamsi habeant jurisdictionem quasi Episcopalem, quia concessum est sub nomine Episcopi, solùm illam dignitatem habentibus, non verò jurisdictionem. Diana 9. *p. tract.* 5. *resolut.* 48. Pasqualigius *quæst.* 1227. *à num.* 3. Similiter non est concessum Episcopis tantùm electis, sed etiam confirmatis, licèt non consecratis conceditur, quia gaudent omnibus privilegiis Episcoporum. Pasqualigius *quæst.* 1228. *num.* 2. Diana *p.* 12. *de consecrat. Episcop. resolut.* 102. quidquid alii resistant.

28. His enim de Oratoriis Episcoporum discussis, transeamus ad Oratoria Regularium, circa quæ duo indulta sunt consideranda. Primum, privilegia quædam concedentia Regularibus Missam dicere in Altari portatili in loco decenti, ut est textus *in cap. In his* 30. *de Privilegiis*, in quo id conceditur Reverendissimis Patribus Prædicatoribus, Minoribus, & Carmelitis. Idem concessere Urbanus V. & Sixtus IV. Lezana *quæst. Regul. tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 45. Minimis Julius II. Peyrinis *tom.* 1. *suor. Privil.* §. 7. *n.* 17. Hieronymitis Eugenius IV. ex Pertyrinis *in Compendio, verbo Celebrare*, §. 2. & 3. Paulus III. Jesuitis, Cherubinus *tom.* 1. *const.* 25. *Pauli III. & Sixti IV.* & Minoribus Alex. VI. Rodriguez *tom.* 1. *quæst. Regul. quæst.* 47. *art.* 5. Congesserunt Garcia *in Summa, tract.* 3. *difficult.* 8. *dub.* 2. *punct.* 3. *num.* 27. Tamburinus *d. cap.* 4. §. 3. *n.* 7. Henao *de Sacrific. Miss. disp.* 23. *sect.* 10. *n.* 113.

29. Circa hæc privilegia gravis est quæstio, an sublata sint per Concilium Tridentinum *dict. sess.* 22. Prima sententia affirmat, quia sub dicta dispositione Concilii directè comprehenduntur Regulares, quibus non est permittendum ab Episcopo, ut extra Ecclesiam, aut locum destinatum ad celebrandum Missas celebrent. Tum ex subsequenti clausula, *Non obstantibus quibuscumque privilegiis.* Unde hæc indulta revocata remanent. Navarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 82. *in fine.* Lotterius *de Re benefic. lib.* 1. *quæst.* 30. *num.* 15. Barbosa *de offic. Episcop.* 2. *p. allegat.* 23. *num.* 4. Layman *in Summa, lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 5. *num.* 5. Palao 4. *p. tract.* 22. *disput. unica, punct.* 8. *num.* 8. Becanus *de Sacrament. cap.* 25. *n.* 2. Garcia *d. punct.* 3. *n.* 28.

30. Secunda sententia negat, nam textus *in dict. cap. In his* 30. *de Privilegiis*, est privilegium insertum in corpore juris, quod non censetur derogatum, nisi expressim de eo fiat mentio, ut jam diximus. Grammaticus *decis.* 20. *num.* 1. Lotterius *de re benefic. lib.* 2. *quæst.* 7. *num.* 26. Coccinus *decis.* 56. *num.* 72. Suarez *de legib. lib.* 8. *cap.* 38. *num.* 2. Sed in Decreto Tridentini non fit mentio illius textus. Ergo non est revocatum, solùm enim dicitur, ne Episcopi patiantur: quod est diversum à revocatione expressa illius privilegii. Tenent eum Rodriguez Villalobos *in Summa,* 1. *p. tract.* 8. *difficult.* 23. *num.* 7. *vers. Tabiena*, Tamburinus *dict. cap.* 4. §. 3. *num.* 10. Thomas Hurtado 2. *p. Mor. Resolut. tract.* 22. *cap.* 2. *in digress. res.* 222. Leander *de Sacrament, tract.* 8. *disput.* 6. *quæst.* 17. *vers. Sed qua.* Pasqualigius *quæst.* 474. *à num.* 5. *de sacrific. Miss.* Dicunt probabile Lezana *in Mar. Magn. Prædicat. num.* 118. Marchinus *de Ordine, tract.* 3. *punct.* 3. *cap.* 9. *num.* 12.

31. Hæc sententia hodie admittenda non est, licèt enim habeat probabilitatem speculativam, non tamen admittenda est in praxi. Regulares enim, utpote Religiosissimi, & timoratissimi viri, illa non utuntur. Tum etiam sententia contraria solidissimis nititur fundamentis, præcipuè ex Bulla Gregorii XIII. Patribus Jesuitis concessa, ubi dando facultatem, ut in missionibus in Altari portatili celebrent, supponit similia indulta à Tridentino esse sublata, ibi: *Usum Altaris viatici Societati vestræ, a felicis recordationis Paulo Papa III. concessum, deinde à Tridentino universè sublatum, vobis eatenus restituimus.* Quæ quidem verba apertè declarant, similia indulta Regularium sublata esse per Concilium: quæ declaratio cùm facta sit ab ipso Papa, utique mentem Concilii fuisse demonstrat, similia indulta abrogare. Cæterùm ratione probatur, nam si similia privilegia non fuissent revocata, non possent Episcopi procedere adversùs Regulares frangentes decretum Concilii, & eos censuris, & aliis pœnis compescere; pœna enim dicit ordinem ad culpam, *l. Sancimus* 22. *Cod. de pœnis*, Menochius *de Arbitrariis, lib.* 1. *quæst.* 90. *num.* 38. Tuschus *lit. P, concl.* 211. Farinacius *in praxi crim. quæst.* 4. *num.* 10. Sed Doctores etiam contrarii docent adversùs eos procedere posse, & censuris coërcere. Ergo debent fateri, similia indulta esse abrogata per Concilium.

32. Sed dices cum Pasqualigio *quæst.* 474. *num.* 9. similia indulta firma remanere, non absolutè, sed quatenus Regulares non prohibeantur ab Episcopis: interim tamen licitè posse illis uti. Ergo non obstante, quod Episcopi possint procedere adversùs Regulares istis privilegiis utentes, revocata non sunt. Respondetur tamen decretum Tridentini primùm interdixisse, ne Missæ celebrarentur extra Ecclesiam, aut locum ad id destinatum, ob graves abusus: & postea dicit, non esse permittendum contrarium Episcopis, nec secularibus, nec regularibus Clericis. Ergo primùm directè revocavit indulta id permittentia, & postea decernit ab Episcopis non consentiendum, nec aliis, nec alteris, procedendo contra eos censuris, vel aliis pœnis. Ergo in dicto Decreto non relinquuntur indulta in suo robore, sed revocantur, & ita Regulares contrarium facientes delinquunt, & rectè ab Episcopis puniuntur. Intellectus verò præstitus à Pasqualigio magis est metaphysicus, quàm ad praxim conducens, quare teneo per Tridentinum esse revocata similia indulta, ex directa dispositione non indigente expressione, ut tenent etiam Azorius 1. *p. lib.* 10. *cap.* 26. *quæst.* 7. Suarez *dict. disput.* 81. *de Eucharistia, sect.* 3. *vers. Quarta exceptio,* Chameror. *de Sacrament. tract. de Eucharistia, dub.* 15. Passerinus *de pollut. Ecclesiæ, disput.* 2. *cap.* 11. *n.* 1.

33. Tempero tamen cum Reverendissimis, & doctissimis Patribus Jesuitis, hi enim etiam post Concilium, quando Missionibus adsunt, possunt uti altari portatili, & ibidem celebrare, quamvis loca sint profana & communia, ex dispositione Generalis, aut Provincialis, observatâ formâ Constitutionis Pauli III. ubi etiam possunt fideles communicare, idque ex Constitutione Gregorii XIII. Compendium Societatis *verbo Altare*, Villalobos *dict. difficult.* 33. *num.* 7. *vers. Los Padres*, Marchinus *dict. cap.* 9. *num.* 1. Garcia *dict. punct.* 3. *n.* 3. ubi refert constitutionem Urbani VIII. 22. Februarii 1635. idem concedentem omnibus Religionibus in Missionibus ad Indias, præcipuè ad Chinam, Japonium, & Philippinas vacantibus, quibus indultis à jure exorbitantibus magna moderatione uti oportet, ut benè ponderat Villalobos nuperrimè citatus, Henao *dict. sect.* 10. *n.* 122.

34 Quoad Oratoria Regulares etiam habent privilegia, ut possint ea habere in suis Monasteriis, Claustris, Hospitiis, Grangiis, intra civitates, aut extra, tum etiam ubi eorum infirmi curantur: sunt ad id indulta Innocentii III. Alex. VI. Sixti IV. Pii IV. Benedicti XIV. Eugenii IV. & Gregorii XIII. Referunt Garcia *dict. dub. 2. punct. 2. num. 31.* Pasqualigius *de Sacrific. Miss. quaest. 484. à num. 1.* Capponi *dict. cap. 183. num. 38.*

35. Hæc enim Oratoria possunt erigere Generales, aut Provinciales, Episcupo irrequisito, & absque ejus licentia. Idem de Capellis intra eorum Ecclesias majori ratione tenendum docuerunt Garcia *dict. num. 31.* Marchinus *dict. tract. 3. cap. 9. punct. 3. num. 13.* Diana *9. part. tract. 1. resolut. 32. in fine*, Henao *dict. sect. 10. num. 123.*

36. Est tamen dubium an hæc privilegia erigendi Oratoria in domibus Religiosorum, sint derogata per Concilium *dict. sess. 22.* ibi: *Non obstantibus quibuscumque privilegiis.* Et affirmandum videtur, nam clausula ista non solùm comprehendit privilegia celebrandi in Altari portatili, verùm etiam hæc habendi Oratoria, ubi abusus celebrandi committi possunt. Ergo revocata sunt per Concilium. Cæterùm hæc Oratoria, licèt sint in domibus Religiosorum, sunt privata, quia non habent requisita publicorum. Fagnanus *in cap. Authoritate, de Censib. num. 13.* Bengeus *de Beneficiis, cap. 2. de Eccles. aedific. 1. part. §. 1. à numero 9.* Sed in Concilio Oratoria privata tolluntur. Ergo & ista.

37. Sed in contrarium est communis sententia, nam in dicto decreto sublata sunt Oratoria privata in domibus privatis: monasteria autem & domus Religiosorum non sunt domus privatæ, *cap. Abbatis 22. §. Hac autem, dist. 54. cap. Alma mater 24 de sent. excom. in 6.* ubi Glossa *verbo Monasterium.* Ergo in dicto decreto sublata non sunt hæc Oratoria. Cæterùm licèt fuerint sublata per Concilium, tamen adest postea Constitutio Gregorii XIII. concedens Jesuitis facultatem similia Oratoria, & Capellas habendi in suis domibus: quo quidem privilegio etiam aliæ Religiones fruuntur ob participationem. Naldus *in Summa, Verbo Missa, num. 32.* Reginaldus *in praxi for. lib. 29. num. 178.* Rodriguez *quaest. Regul. tom. 1. quaest. 43. art. 4.* Tum est privilegium Pii IV. derogans Concilio, & idem concedens Canonicis Regularibus S. Salvatoris, per eandem participationem omnibus Religionibus extendendum. Ergo minimè existunt derogata, quin rectè iis fruuntur Religiosi ad habenda relata Oratoria. Ita tenent Garcia *dict. diffi. ult. 8. dub. 2. punct. 3. num. 31.* Diana *9. part. tract. 1. resol. 32.* Marchinus *dict. 3. part. cap. 9. num 10.* Leazana *tom. 1. quaest. Regul. cap. 21. num. 15.* Aversa *de Eucharist. quaest. 11. sect. 14.* Tamburinus *dict. lib. 1. cap. 4. §. 3. num. 14.* Pasqualigius *quaest. 484. à n. 3.* Thomas Hurtado *resolut. mor. 2. part. tract. 12. cap. 1. in digress. § 1. n. 2222.* Capponi *dict. cap. 183. num. 38.* Henao *dict. sect. 10. num. 137.*

38. Est verò aliqua difficultas, an in his Oratoriis Religiosorum possint exteri Sacerdotes celebrare? Et ratio dubitandi est, nam causa finalis harum concessionum est commoditas Religiosorum, & ut possint occurrere diversis occurrentiis necessitatis ad suam gubernationem. Ergo exteri Sacerdotes ibidem non poterunt celebrare, cùm similibus necessitatibus non urgeantur.

39. Sed contrarium est tenendum, nam suppositis privilegiis, jam ista Oratoria sunt loca destinata ad celebrandum absque aliqua restrictione Sacerdotum: quapropter alii Sacerdotes exteri poterunt in eisdem Oratoriis celebrare. Rursus licèt sint extra claustra, aut in locis aliis, partes tamen censentur Ecclesiæ illius Monasterii: quapropter sicut in Ecclesia Monasterii possunt exteri Sacerdotes celebrare, similiter in his Oratoriis. Denique licèt hæc Oratoria construantur ex vi privilegiorum, ad commoditatem Religiosorum, postea tamen jam constructa remanent legitimè deputata ad celebrandum, non ratione alicujus commoditatis, sed ex natura ipsius deputationis: quare etiam exteri Sacerdotes poterunt ibidem celebrare. Garcia *dict. punct. 3. num. 33.* Tamburinus *d. cap. 4. §. 3. num. 15.* Scottia *de Sacrific. Miss. lib. 2. cap. 10.* Lezana *in Summa, verbo Oratoria, num. 4.* Pasqualigius *quaest. 486. à num. 1.* Capponi *cap. 183. num. 38.* Suarez *dict. disput. 81. sect. 3. vers. Quarta exceptio*, Henao *d. sect. 10. num. 127.*

40. Majus verò est dubium, si specialiter sint Oratoria in Grangiis. Prima sententia docet Regulares non posse admittere alios Clericos ad celebrandum ibidem, quia tantùm hæc Oratoria conceduntur ad usum Religiosorum, & familiæ, ut colligitur *ex cap. Patentibus 10. de Privilegiis, cap. fin. de censib.* Ergo nequeunt ibidem admittere alios Clericos ad celebrandum. Bordonius *tom. 2. cons. Regul. resolut. 90. n. 9.*

41. Secunda sententia affirmat; nam est eadem ratio Oratoriorum in Monasteriis erectorum sicut in Grangiis, quia licèt ex vi privilegiorum erigantur, verùm jam constructa remanent loca deputata ad celebrandum. Ergo poterunt alii Clerici ibidem celebrare. Henriquez Augustinianus *in Summa, sect. 22. quaest. 26.* Quarrus *in Rub. 3. part. tit. 10. num. 1. sect. 2. dub. 9.* Diana *tract. 1. resolut. 33. vers. Nota tamen.* Capponi *dict. cap. 183. num. 38. & 39.* Quintana Dueñas *tom. 4. tract. 4. singul. 34. num. 3.* Pasqualigius *quaest. 489. à num. 3.*

42. In re animadvertendum, jura quæ adducit pro suo fundamento, minimè illud probare; nam textus *in cap. Patentibus 10.* solùm agit, ne Templarii, aut Hospitalarii campanas habeant in suis Oratoriis, ne inde jura Parochialia læderent. Quod quidem in Monasteriis tempore illius textus observabatur, cùm in eis nec Missæ publice celebrarentur, nec administrarentur Sacramenta; sed tantùm per varia signa ad sacram Synaxim, & Officia divina Monachi convocabantur, vel tuba, ut ex Pachomii Regula constat *num. 2.* vel tabella, vel malleo, vel lignorum collisione. Cæsarius *lib. 1. Hist. cap. 40.* Postea tintinnabulo congregari cœperunt, nec aliquo modo campanas habebant, nisi in aliquibus Monasteriis, ubi administrabantur Sacramenta, & publicè Missa celebrabatur, ut est intelligendus textus *in cap. Nimis 16. de excessib. Praelat.* Denique Joan. XXII. *in Extravaganti 2. de Offic. Custodis*, Regularibus concessit habere unam campanam, & ex consuetudine plures habere receptum est. Alciatus *lib. 8. Parergon, cap. 11.* Barbosa *lib. 3. vot. 102. num. 62.* Tamburinus *de jure Abbat. tom. 2. disput. 24. quaest. 13.* Gibalinus *de clausura, disquisit. 2. cap. 2. §. 1.* Tondutus *1. part. quaest. benefic. cap. 25. num. 14.* Ex hoc enim textu nihil ad rem percipi valet, quàm quod Oratoria Grangiarum solùm ad usum Religiosorum deserviant, ita ut alii ibidem non possint celebrare, ut benè considerat Pasqualigius *d. quaest. 489. num. 2.*

43. Nec textus *in dict. cap. fin. de censibus*, aliquid agit de quæstione nostra, sed tantùm ne Episcopi procurationes percipiant de Oratoriis Religiosorum, quæ sunt in Grangiis, quia procurationes feruntur propter visitationem, *cap. Cùm venerabilis 21. §. 1. de censib. cap. Cùm ex officiis 16. de praescript.* Ergo cùm Episcopi similia Oratoria non visitent, nec procurationes recipere valent, ut ratiocinatur Fagnanus *ibidem, num. 2.* quæ quidem ratio hodie deservire valet propter maximam exemptionem Regularium. Diana *dict. resolut. 33. in fin.* Capponi *dict. cap. 183. num. 39.* Ast parum valet ad cursum illius temporis quando Episcopus

pus hæc Oratoria visitabat, & in Monasteriis habebat jura Episcopalia, ut in cæteris Ecclesiis, *cap. Omnes Basilicæ 16. quæst.7. cap. De Monachis 12. de Præbend.* Quapropter dicendum, in dicto textu liberaliter ab his procurationibus Regulares liberasse Pontificem, ut in quantum fieri posset sublevarentur, *cap.1. de Capell. Monachor.* Azorius *Instit. 2. p. lib.3. cap.42. q.1.* Novarius *de novo jur. conclus. 5. num. 5.* Barbosa *de univers. jur. lib.3. cap.22. num.15.* Gonzalez *in dict. cap. fin. num.3.* Unde sequitur, Bordonium ex hoc jure percipere potuisse, ut notat etiam Pasqualigus *ubi proximè, num.2.*

44. Hanc ob rem admitto secundam sententiam, non solùm ex fundamentis illius, sed quia grangiæ istæ ubi adsunt similia Oratoria, religiosa loca existimantur, & immunitate gaudent, ut cum Scortia tenet Diana *dict. resolut.33. vers. Utrum dicta Oratoria,* Henao *dict. sect.10. num.128.* & ita non comprehenduntur in dicto Decreto Tridentini, & consequenter omnes Clerici poterunt ibidem celebrare. Cæterùm probatur, nam similia Oratoria grangiarum benedicuntur, & destinantur à Generalibus, vel Provincialibus, taliter ut non possint diverti ad usus profanos. Bordonius *tom.3 resolut.90. num.3.* Passerinus *de pollut. Ecclesia, disput. 2. cap. 11. num. 4.* Pasqualigus *quæst.494. per tot.* Ergo celebrare in eis est celebrare in loco sacro ad id destinato. Ergo omnes Clerici poterunt ibidem celebrare.

CAPUT XII.

De oblationibus in Ecclesiis faciendis. Elucidatur caput *Omnis* 69. *de consecrat. dist.1.*

SUMMARIUM.

Causa pia oblationum fuit usitata tam in veteri, quàm in novo Testamento: de veteri probatur, num.1. De novo, num 2. Erant variæ oblationes, & consuetudines offerendi, & dividendi oblationes, n.3.

Olim panis, & vinum offerebatur ante communionem. Apud Græcos de panibus oblatis pars frangebatur ad sacrificandum. Latini integrè totum libabant. Fiebant oblationes pro natalitiis, & pro defunctis, num.4.

Examinatur D. Salzedo asserens olim oblationes datas fuisse pro stipendio Missarum, & stipendii taxam ex voluntate offerentium pendere: ponuntur ejus fundamenta, num.5.6.7. & 8.

Notatur casus occurrens, n.9. Ponuntur contra eum fundamenta. Oblationes sunt voluntariæ, stipendium debitum justitiæ, n.10. Et licèt à principio procedat à liberalitate, dictâ Missâ est de justitia, n.11.

Dicere oblationes fuisse stipendia Missarum, est incertissimum. Explicantur oblationes, & divisiones earum, num.12. Facta divisione Parochiarum, oblationes Parochis fuerunt applicatæ. ibid.

Explicatur Concilium Eboracense, n.13. Piæ consuetudines distinguuntur ab stipendiis Missarum, num. 14. Episcopi post Tridentinum possunt taxare stipendia ista, num.15.

Tempore antiquo oblationes distinguebantur ab stipendiis, num. 16. Non dabantur Sacerdoti celebranti, sed reponebantur in gazophylacio Ecclesiæ, quem locum Græci Propositionem dicebant, n.17.

Reprobatur Salzedo, & explicantur Christineus Lupus, & Lemaistre, n.18.

Stipendium debetur de jure divino, & naturali, num 19. & comprobatur, n.20. & 21.

Resolvitur contra Salzedum, & explicantur Sotus, & Navarrus, num.22.

Oblatio est quidquid Deo offertur; sed propriè loquendo sunt oblationes, quæ intuitu religionis immediatè Deo, absque immolatione exhibentur, n.23.

Oblatio differt à Sacrificio, à Decimis, & à Primitiis, num. 24.

An oblationes, ut à Decimis, & primitiis distinguuntur, cadant sub præcepto? Aliqui affirmant, sed non clarè loquuntur, num 25. Juribus, & rationibus corroboratur hæc sententia, n.26.

Sed contrarium absolutè tenendum, n.27.

Examinantur plura jura, caput De his *7. capur* Antiquos 8. *capur* Quia 13. *capur* Sanctorum 14. & 25. 10. quæst.1. *Decima, & Primitiæ ab origine fuerunt ultroneæ, postea in Ecclesia præcepta, num.28. & 29.*

Doctores asserentes oblationes esse debitas, intelligendi sunt de quibusdam consuetudinibus factis in aliquibus diebus festivis, n.30.

Sed adhuc in hac specie oblationes sunt ultroneæ, quia procedunt ab actu libero, quod exemplis ostenditur, n.31. Et quod sint ex actu libero probatur, n.32.

Fit instantia, quia in oblationibus, & causis piis non præsumitur materia facultativa, & gratiosa: sed respondetur, n.33. & admittitur contrarium quando consuetudo est uniformis, ibid.

Oblationes cadunt sub præcepto, quando consuetudo offerendi est laudabilis, & uniformis. Per præscriptionem acquiritur dominium absque domini consensu, n.34.

Examinatur Suarez. Acquisitio per præscriptionem non fit absque domini præsumpta voluntate, itaque non currit contra ignorantem; & si currat, restituitur, n.35. Explicatur lex Bonæ 48. §.1. de acquir. rer. domin. *ibid.*

An quando varietas est in specie, vel quantitate, oblatio cadat sub præcepto. Prima sententia affirmat. Generalis obligatio & actio non curat de diversitate speciei, num.36.

Sed admittitur contrarium. Expenditur lex Scio 10. §. Medico, ff. de annuis legat. *Eadem est ratio de partibus quoad totum, quando ex partibus essentialiter componitur totum, num. 37. & comprobatur, num.38.*

Ut obligent hæ consuetudines offerendi, aliqua sunt requisita. Primum ut inceperint nullâ necessitate cogente, sed liberaliter. Secundum, ut nullum pactum intervenerit. Tertium ut quod solvitur, sit certum. Quartum, quod omnis populus, aut major pars in oblatione persistat. Quintum, ut præscriptio sit per decennium, n.39. & 40.

Parochus cui competunt similes oblationes, non coget ad illas per subtractionem spiritualium, sed implorato officio Ordinarii, n.41.

An valeat consuetudo, ut Ecclesiastici faciant oblationes laicis, ut candelæ in die Purificationis. Prima sententia negat, num.42. Secunda tenet contrarium num.43.

Si consuetudo est immemorialis, etiamsi gravamen inferat Ecclesiis, est sustinenda. Consuetudo immemorialis supponit meliorem titulum, & non intelligitur sublata, nisi de ea fiat specialis mentio, num.44. Si non est immemorialis, & gravamen inferat, non est admittenda, n.45. Si non est immemorialis, sed levis est præjudicii, similiter est servanda, n.46.

Non valet consuetudo non solvendi decimas, nisi Parochus solvat certas libras carnis. Valet tamen ut det agnum Paschalem: secus de consuetudine convivandi Parochianos in die Defunctorum, n.47.

Oblationes cadunt sub obligatione, si fiant per modum palli,

pacti, obligationis, seu legati, num.48. Vel ex voto, num.49.

Oblationes relictæ à testatoribus ad bonum sua animæ, magnâ curâ adimplendæ, n.50.

Parochiani obligantur ad oblationes, si Ecclesia, & Parochus congruam non habent, & quando sunt deputatæ ad alimoniam Ministrorum, n.51.

Itidem si solvant decimas, & primitias non sufficientes. Si verò alii sunt participes, isti debent supplere, non Parochiani, vel qui pensionem percipiunt. Si Parochiani sint pauperes, id pertinet ad providentiam Episcopi, n.52.

An quando Parochus ex artificio vivere potest, compellendi sint Parochiani ad oblationes. Prima sententia negat, num.53. Secunda affirmat, num.54.

Explicatur caput Clericus victum 3. dist.91. *& laudatur occupatio in Clericis, num.55.*

Aliter interpretatur textus ille. Clericus propter paupertatem potest advocare, num.56. Resolvitur difficultas, num.57.

An Parochi nec alii à Parochianis, valeant eis subtrahere Divin.? Aliqui affirmant, num.58. Sed repellantur, num.59.

Oblationes annuales quæ fiunt ad manum Ministri, pertinent ad Parochum, num.60. Etiam in Ecclesiis Ordinum Militarium. In Cathedralibus verò pertinent ad Archipresbyterum, n.61.

Si oblationes fiant in Capella Ecclesiæ, ad Rectorem pertinent, nisi dentur ad ornatum, vel sint stipendia Capellani. Idem si fiant in Oratorio aut Capella, in qua fuerint aliqua beneficia, n.62.

Sed limita si eo animo offerantur, ut sint Capellæ, vel ad alium certum finem, n.63.

An oblationes factæ Confraternitatibus pertineant ad Parochum? De jure affirmandum videtur. Laicis prohibitum est offerre. Rector habet suam intentionem fundatam in oblationibus, n.64. Explicatur hæc doctrina, n.65.

Aliquando non omnes oblationes pertinent ad Parochum, licèt ad eum pertineat administratio, n.66. & 67. Oblationes an ad Episcopum pertineant, quando celebrat in loco exempto, n.68. Quando oblationes fiunt in Parochiali, & non pertinent ad Parochum, illarum administratio ad illum attinet, n.69.

An Regulares possint percipere oblationes quæ fiunt in suis Ecclesiis. Prima sententia affirmat, n.70. Secunda negat, n.71.

In hoc casu sunt perspicienda Monasterii privilegia, aut quando Religiosi etiam sunt Parochi, n.72.

Possunt etiam Regulares percipere oblationes aliis titulis, à num.73. Sed ut Ministri nequeunt percipere, si graves, & continuæ fuerint, n.74. & 75.

De oblationibus factis Imaginibus, remissivè, n.76.

Referuntur personæ à quibus Ecclesia non recipit oblationes, n.77.

1. CAusa pia oblationum in calce hujus libri est à nobis differenda, quia à Fidelibus in Ecclesiis, Oratoriis, vel Capellis fiunt, de quibus egimus suprà. Est enim oblatio antiquissima, usitata tam in veteri, quàm in novo Testamento. In veteri probatur *Exodi cap.23.* ibi: *Non apparebis in conspectu meo vacuus.* Quem locum licèt aliqui intelligant de oblatione decimarum, attamen de liberis, & voluntariis oblationibus intelligendum demonstravit Gregorius VII. in Synodo Romana, & refertur *in cap. Omnis 69. de consecrat. dist.1.* ubi sic scriptum est: *Omnis Christianus procuret ad Missarum solemnia aliquid Deo offerre, & ducere ad memoriam, quod Deus per Moysem dixit: Non apparebis in conspectu meo vacuus.* Unde clarè constat, Gregorium locum illum intellexisse de simplicibus, & liberis oblationibus, quæ apud Judæos erant in triplici differentia. Ex præcepto offerebantur Decimæ, & Primitiæ: aliæ ex voto, & alteræ spontaneè, & liberè, de quibus *Levit. cap.22. vers.18. & cap.23. vers.38. Num.cap.15. vers.3.* Erant enim variæ oblationes istæ, nam quilibet sponte, vel ex voto poterat offerre hostias, libamina, panes, pecuniam, species, & his similia, ut ex aliquibus testimoniis collegerunt Suarez *de Religion. tom. 1. lib. 1. cap.4. num.1.* Becanus *in Analog. utriusque Testamenti, quæst.6. num.16.* Est etiam locus Concilii Matisconensis II. *can. 4.* intelligens de spontaneis oblationibus sacrificia Abelis, & Cain, ut etiam accepit Ambrosius *in cap. In gravibus 53. quæst.7.* Barbosa *de univers. jur. lib.3. cap.23. num.4.*

2. In novo Testamento oblationes ab ortu Ecclesiæ extitisse Sacerdotibus offerendas, ostendit D. Paulus *ad Hebr. cap.5. vers.1.* ibi: *Ut offeras dona, & sacrificia pro peccatis.* Ubi per *Dona*, plures intelligunt has spontaneas oblationes, ut testatur Suarez *d. cap.4. num. 1.* & Cornelius à Lapide *ibidem, dict. cap. 5. vers. Tertiò Pontifex*, ubi scripsit: *Dona vocat oblationes primitiarum, aliarumque rerum, ut panis, vini, frumenti, quæ non adolebantur, sed integra Deo dabantur ad usum Sacerdotum, & Templi.* Itidem hunc antiquissimum morem Ecclesiæ comprobat canon 3. Apostolorum, ubi ab aliquibus excipitur offerendum novum triticum, sicut & uvæ tempore opportuno: tum & oleum in candelabrum, & incensum.

3. Has enim oblationes ex rebus diversis fieri certum est; erant enim pro voluntate offerentium, & aliquando pro diversis consuetudinibus jam erat frumenti oblatio, olei, spicarum, mellis, ceræ, & aliarum rerum hujusmodi. Est enim antiquissimum Decretum Pii I. *in epist.3. ad Hilarium*, constituens omnibus diebus Dominicis, tam à viris, quàm à mulieribus oblationem panis, & vini esse faciendam, quod renovatur in Concilio Matisconensi II. *can. 4.* apud Burchardum *lib. 5. cap.32.* D. Cyprianus *lib. de operib. & eleemosyn.* meminit etiam harum oblationum Concilium Gangrense *can.7. & 8.* & Concilium in Trullo, quod sub nomine *sextæ Synodi* circumfertur: & Canon 57. vetat ad Altare offerre mel, & lac. Concilium Laodicenum *cap.49.* ubi decrevit oblationes per Quadragesimam non esse faciendas, nisi in Sabbato, vel Dominica, quia juxta veterem Orientis consuetudinem solùm illis diebus poterat consecrari, & communicari, ut constat *ex can.52. in Trullo.* Similiter est decretum Concilii Carthaginensis IV. *can.93.* ubi interdicitur oblationes dissidentium fratrum in Sacrario, vel Gazophylacio Ecclesiæ recipere, *cap. Oblationes 2. dist. 90.* & in Concilio Aurelianensi, *in cap. Antiquos 8.10. quæst.1.* oblationes dividi jubentur inter Episcopum, & Clerum pro parte dimidia. verùm tempore Tertulliani aliter dividebantur, ut constat *ex Apolog. cap.39.* Eodem tempore D. Augustini similes oblationes fuisse usitatas constat ex illius epistola 187. & 122. & ex sermone 215. & Caroli Magni libro 6. Legum Francorum, *cap.162.*

4. Erat olim mos non prætermittendus offerendi panem, & vinum ante acceptam communionem. Id demonstrat Cyprianus *epist.19.* ubi increpat divitem: *Locuples, & dives, Dominicum celebrare te credis, qui corbonam omninò non recipis? Qui in Dominicum sine sacrificio venis, qui partem de sacrificio, quod pauper obtulit, sumis?* Augustinus *dict. sermone 215.* Erat enim oblatio ista signum exsolutæ pœnitentiæ, ut ad sacram Synaxim accederent. Ancyrana Synodus *can.5.* Nicolaus Lemaistre *de bon. Ecclesiæ, lib.1. cap.14.* apud Græcos de his panibus oblatis partem aliquam frangebant ad sacrificandum: Latini verò integrum libabant. Concilium Toletanum VI. *can.6.* Deinde fiebant oblationes pro natalitiis, & pro defunctis, ut constat

ex

ex Tertulliano *de coron. milit.* ibi : *Pro defunctis, pro natalitiis oblationes annua die facimus.* De quibus antiquis oblationibus latè Durantius *de rit. Ecclesia, lib.2. cap.26. à num.7.* Suarez *dict. lib.1. cap.4. num.3.* Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib.2. cap.55.* Roussel *Hist. jurisdict. Pontific. lib.2. cap.1. num.16.* Salcedo *de leg. polit. lib.3. cap.9. §.5. per tot.* Barbosa *de univ. jur. lib.3. cap.23. num.4.*

5. Hinc examinandus est Salcedo *dict. cap. 9. à num.20.* ubi probare tentat, oblationes quæ in Missis offerebantur, fuisse Missarum stipendia procedentia ex mera liberalitate offerentium, & ex eorum voluntate quotam istius stipendii pendere probat; nam ut dictum est, oblationes istæ erant panis & vini, tum etiam postea pecuniarum. Concilium Emeritense *c.14.* quod quidem uti stipendium percipiebat, qui Missam celebrabat, si solus adesset : verùm si alii Sacerdotes præsentes ad Missam adstarent, omnes pro rata oblationes percipiebant. Concilium Bracharense I. *can.7.* Concilium II. *can.6.* Gangrense *cap. 7. & 8.* Loysa *ad Concil. Emerit. & ad Tolet. XVI. cap. 5.* Roussel *dict. cap.1. à num.56.* Unde cognoscitur, stipendium hoc à voluntate offerentium pendere, & ex mera eorum liberalitate concedi, & oblationes istas esse stipem Missarum, ut assumit ex Christineo Lupo *in Schol. ad can. Concil. General. tom.2. disput.2. cap.11.* Sed meliùs id percipere poterat ex Lemaistre *de bon. Ecclesia, lib.5. cap. ult.*

6. Deinde hæ oblationes factæ in Missis, quoad quotam nequeunt terminum recipere, nec certam quantitatem, nisi in casu quo adesset consuetudo pia, & devota Fidelium, *cap. Ad Apostolicam 42. de simon. l.8. & 9. tit.19. p.5.* aut quota terminaretur à Pontifice, veluti quando constituit quartam funeralem concedendam Parochis, *cap.1. cap. Relatum 2. cap. Certificari 9. de sepult.* Attamen in hoc casu, cùm hæ consuetudines, ac Decreta pendeant à voluntate Fidelium oblationes facientium, quæ voluntariæ sunt, *cap. Quia Sacerdotes 10. quæst.5.* inde est, ut etiamsi consuetudo, aut decretum sit taxans hoc stipendium, adhuc remanet liberum, & voluntarium, ad offerentium voluntatem.

7. Rursus, nam ut asserit *num. 31.* stipendium Missæ, quatenus est in consuetudine quoad taxam, non est observandum ex vi alicujus potestatis ordinariæ, sed tantùm ex quadam exequutione ipsius consuetudinis, ut in aliis piis consuetudinibus, *in dict. cap. Ad Apostolicam*, adnotarunt Abbas, Butrius, & Innocentius : & in Hispania sic est admissum *num.32.* Sed consuetudo ista est voluntaria, procedens à mera liberalitate offerentium. Ergo semper taxa stipendii erit voluntaria.

8. Præterea post Concilium Tridentinum *sess.25. de reformat. cap.4.* aliqui Doctores asserunt Episcopum non posse taxare hoc stipendium Missæ. Soto *de Just. lib.9. quæst.6. art.1.* Navarrus *in Man. cap.25. à n.109.* qui asserit id fieri posse aliquando ex populi consensu. Ergo semper relinquitur, voluntarium esse hoc stipendium, procedens à mera liberalitate offerentium.

9. Hæc fundamenta jecit D. Salcedo quando erat Fiscalis Regius, adversùs Edictum Illustrissimi Domini D. Ambrosii de Spinola, Archiepiscopi Hispalensis meritissimi, quod doctissimè propugnarunt D. Don Mathias Gregorius Reyes, & Valenzuela, & insignis Licentiatus D. Gabriel de Spinosa Ribadeneyra, celeberrimus Advocatus, *ad 2. objectionem, n.44.*

10. Itaque in contrarium responsa dederunt dicendo differentiam maximam esse inter oblationes, & Missarum stipendia : illæ enim voluntariæ sunt, & procedunt à mera liberalitate Fidelium, *cap. Omnis 69. de consecrat. dist.1. cap. Eos 118. de consecrat. dist. 4.* *cap. Latorem 15. 33. quæst.2. l.8. tit.59. p.1.* S. Thomas *2. 2. quæst.86. art.1.* Suarez *de Relig. tom.1. lib.1. cap.3. num.2.* Acuña *in cap. Oblationes 2. dist.90. num.5.* Ast stipendia Missarum sunt obligationes justitiæ, taliter ut si quis promiserit, & Sacerdos Missam celebret, promittens stipendium dare teneatur, & ad restitutionem tenebitur, si non adimpleverit. Vasquez *in 3. p. tom.3. disput.234. cap.1. num.8.* de Lugo *de Sacrament. disput.21. sect.1. num.3.* Ergo licèt oblationes illæ sint voluntariæ, & procedant à mera liberalitate offerentium, nequit tamen fieri argumentum ab illis ad stipendia Missarum.

11. Et confirmatur ex his quæ ipsi adduxerunt *num. 10.* nam stipendium Missæ est debitum de jure naturali ob aliquam saltem partem sustentationis Ministri; & debitum justitiæ non ob laborem inseparabilem Missæ, sed ob alium extrinsecum, ut probatur *ex Matth. cap.10.* D. Paulus *ad Corinth. epist.1. cap.9.* Leander *de Sacrament. tom.2. tract.8. disput.4. quæst.5. num.1.* Suarez *in 3. p. tom.3. quæst.83. art.6. disput.18. sect.5. §. penult.* de Lugo *dict. disput.21. sect.1. num.3.* Fagnanus *in cap. Fraternitatem, de sepult. num. 80.* Ergo dicta Missa non est debitum voluntarium, sed rigorosa justitia, procedens à promissione, & adimplemento Sacerdotis, *§. 5. Inst. de obligat.* Osualdus *ad Donellum, lib.1. comment. cap.5. lit. C :* in quo nequit convenire cum oblationibus voluntariis.

12. Rursus dicere oblationes factas in Missis, olim fuisse stipendium Missarum, incertissima res est; nam aliquæ oblationes dabantur ad peragendum sacrificium, nempe panis, & vinum, & ad Fideles communicandos, ut diximus ex Augustino *serm. 215.* Aut postea, relictis frequentioribus communionibus, oblationes illæ benedicebantur, & pro portionibus inter Fideles retribuebantur, ut constat ex Concilio Laodiceno *can. 14.* unde Panis benedictus originem habuit, ut scripsit Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 5. cap. 4. num.3. ad fin.* Posteà currente tempore, fuit oblationum divisio varia; fiebat enim ab Episcopo inter Presbyteros, Diaconos, & Clerum, aut inter Episcopum, & Clericos, *cap. Antiquos 8. 10. quæst.1. can.5. Apostol.* Vel oblationes in tres partes dividebantur. Concilium Bracharense I. *can.7. anno 563.* & in Bracharensi II. *can.6.* interdicitur, ne oblationes à laicis ferantur. In Concilio Gangrensi *can.7. & 8.* sub anathematis pœna jubetur, ne aliquis oblationes recipiat, nisi Episcopus, aut persona ab eo deputata, *cap. In canonibus 57. 16. quæst. 1.* & facta divisione Parochiarum, oblationes fuerunt Parochis applicatæ. Concilium Bituricense I. *can. 12. cap. Ad audientiam 3. de Ecclesiis ædificand. cap. Ex transmissa 10. de præscript.* Altaserra *dissert. Jur. Can. lib.6. cap.11.* D. Gonzalez *in cap. Causa 13. de verb. significat. num.5.* Ex his enim liquidò constat, oblationes istas minimè pro stipendio Missarum datas fuisse, sed diversis modis applicari, prout Salcedo non benè suscepit ex Goffrido, cujus verba referunt Doctores isti *num.56.* & clarè respondent.

13. Nec ex Concilio Eboracensi, quod refert *num.25.* illud percipere potuit, quia est intelligendum de Sacerdote Parocho, qui diebus aliquibus tenetur offerre pro suis Parochianis, quibus diebus nequit stipendium percipere, nisi oblationes liberaliter sibi concessas. Hæc interpretatio consona, & sufficiens videtur, quia ut constat ex Coriolano, Concilium illud fuit celebratum *anno 1194.* post Decretales, *in d. cap. Ad audientiam*, & *cap. Transmissam.* Ex quibus decretis jam oblationes pertinebant ad Parochos : quapropter dum textus ille asserit Sacerdotem contentum esse debere oblatione, supponit Parochum esse. Sed adhuc ex verbis Christinei Lupi *dict. dissert.2. cap.15.* (quæ dat ipse Salcedo) constat illo tempore dari solere

denarium, non prævie, sed in ipsa Missa, non pro oblatione, sed pro stipendio: quo recepto, Sacerdos nec ante, nec post aliquid ultra recipere poterat: quod etiam hodie observatur, ut uno pro Missa recepto stipendio, nequeat pro ea aliud recipere. Hoc verò non est probare oblationem deservire pro stipendio, sed quod stipendium offerebatur in ipsa Missa.

14. Cæterùm oblationes in modum consuetudinis, quoad quotam permisceri non possunt cum stipendio Missarum; piæ enim consuetudines pertinentes ad oblationem (ut dictum est) sunt diversæ, nec à diversis fit illatio. Illæ verò consuetudines legitimè præscriptæ transeunt ad necessariam obligationem, licèt à principio fuerint liberales: videtur enim ex transcursu temporis voluisse offerentes se obligare, causa existente recognoscendi Deum Optimum Maximum & tum ex eis veniam à Domino impetrare. Cassiodorus *dei ist. t. de consuetud. num.* 5. Covarruv. *lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 3. Gutierrez *lib.* 2. *can. cap.* 21. *num.* 143. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *p. tit. de bon. Clericor.* §. 3. *num.* 24. Ast Missarum stipendium ut quis det, nisi ex pacto dicendi Missam, minimè obligari poterit, nec quotam partem illius: quare nequit ex consuetudine aliarum præstationum fieri argumentum, nec permixtio ad aliquid inducendum.

15. Tandem quod Salcedo affirmat, post Tridentinum Episcopos non posse taxare Missæ stipendium, est singularis illius opinio ab eo considerata, quia in contrarium est concors omnium Doctorum sententia. Cenedo *quæst. can.* 27. *num.* 4. Fagundez *in* 1. *præcept. Decalog. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 6. Escobar *tom.* 3. *Theolog. Moral. lib.* 21. *problem.* 135. Pellizzarius *in Man. tom.* 1. *tract.* 5. *dist.* 9. *sect.* 3. *n.* 56. Barbosa 2. *p. alleg.* 24. *num.* 8. Trullench *de Sacrament. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 4. quare minimè admittenda.

16. In hoc dissidio animadvertendum, tempore antiquæ Ecclesiæ stipendium Missæ ab oblationibus fuisse distinctum. Idque tempore S. Petri Damiani observatum probatur, quia *lib.* 6. *epist.* 27. agens de quodam Clerico illiterato, sic loquitur: *Nimia tamen paupertate constrictus, utcumque Missarum solemnia cogitur celebrare.* Non enim propter paupertatem cogeretur, nisi stipendium pro celebratione suscepisset ad sublevandum suam indigentiam. Sed antea, anno scilicet 821. tempore Gregorii IV. Amalarius Fortunatus expresserat *lib.* 3. *de Ecclesiast. Offic. cap.* 23. hisce verbis: *Memoratum sacrificium pro tribus offerimus, id est pro Ecclesia sancta universali, pro specialibus, quorum eleemosynas, aut munus suscipimus, aut quorum sponsores facti sumus.* Dederunt hæc testimonia Doctores illi *num.* 61. Ex quibus constat, quandam eleemosynam, seu stipem dari consuevisse pro labore extrinseco Missarum: quibus est adjungenda Synodus Eboracensis, ut expendimus suprà, *num.* 13.

17. Hinc etiam constat, stipendium istud diversum fuisse ab oblationibus sponte in Ecclesiis à Fidelibus concessis; hæ enim dabantur non solùm celebranti, sed aliis etiam Clericis, & Episcopis: & quando offerebantur, deportabantur ad deputatum locum, quem veteres *Gazophylacium* dicebant. Concilium Carthaginense IV. *in cap. Oblationes* 2. *dist.* 90. Possidius *in vit. S. Augustini, cap.* 24. ubi exquirebat Diaconus, an oblationes essent dignæ, ut ab Ecclesia reciperentur, & posteà in Ecclesia Latina sacris apponebantur: in Græca verò, antequam ad Altare adducerentur, in alia minori parte, quam *propositionem* dicebant, reponebantur, & à Sacerdotibus susceptæ benedicebantur, & recitabant nomina offerentium. Germanus *in Hist. Ecclesiastica, tom.* 2. *Biblioth. PP.* Gonzalez *in cap. Causa* 13. *de verb. signific. num.* 3.

18. Unde facilè concipitur, non benè Salcedum asseruisse oblationes istas pro stipendio Missarum concessas, & oblatas fuisse Sacerdotibus, quia etiam illis temporibus distinctæ fuerunt ab stipendiis, à quibus nequit illatio fieri ad stipem Missæ. Nec Christineus Lupus, nec Lemaistre aliqua recta ratione potuerunt id asserere, si fortè ex eis aliquid percipi valet, quod negamus; nam licèt Lemaistre, qui magis clarè loquitur, dicat solitos Christianos liberales sportulas, id est stipes offerre, ex Concilio Emeritensi *cap.* 4. tamen id non est intelligendum de stipe Missarum debita ex justitia, sed de sportulis liberalibus, & ultroneis, quæ in Missis offerebantur, id est de purè oblationibus: dicit tamen stipes, quia ad alimoniam Sacerdotum deserviebant. Durantius *de Rit. Eccles. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 7. D. Gonzalez *ad Concil. Illiberit. lib.* 2. *cap.* 55. *lit. D*, Lantineter *de vet. Cleric. vit. & disciplina, lib.* 2. *cap.* 40. *vers.* 3.

19. Secundò animadvertendum, petitâ ab aliquo Missâ, & pro eo oblatâ: stipendium illius esse debitum ex justitia, jure divino, & naturali, ut probant isti doctores *num.* 10. & 11. ubi referunt plures authoritates, quibus adjungere non piget verba S. Pauli 1. *ad Corinth. cap.* 9. à *vers.* 7. ubi Sanctissimus Doctor omnium scripsit: *Quis militat suis stipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis pascit gregem, & de lacte gregis non manducat? Numquid secundum hominem hæc dico? An & lex hæc non dicit? Scriptum est enim in lege Moysi: Non alligabis os bovi trituranti. Numquid de bobus cura est Deo? An non propter nos utique hoc dicit? Nam propter nos scripta sunt, quoniam debet in spe, qui arat, arare: & qui triturat, in spe fructus percipiendi. Si nos vobis spiritualia seminamus, magnum est si nos carnalia vestra metimus? Si alii potestatis vestræ participes sunt, quare non potius nos? Sed non usi sumus hac facultate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi. Nescitis quoniam qui in Sacrario operantur, quæ de Sacrario sunt, edunt: & qui Altari deserviunt, cum Altari participant? Ita Dominus ordinavit iis, ut qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivant.*

20. Ex his enim verbis clarissimè patet, stipendia ista esse debita de jure divino, ut ibi: *Ita Dominus ordinavit.* Tum ex jure naturæ, quod exemplis adductis demonstrat: quamobrem Cornelius à Lapide *vers.* 12. explicans illum locum scripsit: *Ex ipsa rei natura, sive jure, non tantùm divino positivo, sed etiam naturali, quod dictat, quod sicut operario debetur merces, ita ministro Verbi, & Ecclesiæ deberi stipendium, non quasi pretium rei sacræ; hoc enim indignum fuisset & simoniacum: sed quasi stipendium sustentationis quod vocant, quo scilicet sustentetur, ut suas functiones sacras pro populo obire possit; unde stipendium ei debetur ex justitia.*

21. Hæc autem doctrina probatur etiam ex Concilio Agathensi *in cap. Clerici* 10. 1. *quæst.* 2. *cap. Sacerdos* 9. 1. *quæst.* 1. & ratione confirmatur. Nam Sacerdotes tenentur ministeria suo populo exhibere. Paulus ad Hebræos *cap.* 5. Ex qua quidem obligatione nascitur etiam obligatio ipsius populi alendi Sacerdotes, & ideo introductæ sunt decimæ, & primitiæ, oblationesque: Verùm quia istæ res præcipuè deserviunt Sacerdotibus gerentibus animarum curam, remanet obligatio particularis Sacerdotum offerendi sacrificia, quæ si ex pacto, vel pro petitione alicujus offerantur, nascitur similiter obligatio particularis illius personæ concurrendi cum stipendio ad sustentationem illius particularis Clerici, saltem particulariter, quatenus extrinsecè impendit laborem ad illam particularem obligationem adimplendam, ut benè docet Pasqualigus *quæst.* 903. *n.* 9. Ergo stipendium istud debetur ex obligatione justitiæ, tam jure divino & naturali, quàm

positivo

positivo, ut tenent plures relati à Pasqualigio *ibi, n. 5.* Henao *de Sacrific. Miss. disput. 31. sect. 5. per tot.* & diximus *lib. 2. cap. 3. à n. 5.*

22. Ex his duabus animadversionibus sequitur necessariò, non esse admittendum Salzedum; jam enim probavimus, stipendia Missarum non fuisse oblationes antiquas. Tum esse debitum justitiæ, non dependens à voluntate dantis, sed à taxa, quæ rectè fieri valet non solùm à Pontifice, sed etiam ab Episcopis, ut diximus *dict. lib. 2. cap. 4. à num. 7.* Et in praxi probant Concilia Diœcesana relata ab ipso Salxedo *à numero 32.* Ergo ejus doctrina non est admittenda. Nec obstat locus Soti, cujus verba refert *n. 37.* quia loquitur quando Episcopus taxaret stipendium Missæ, & sub anathematis censura inhiberet, ne minutem stipem recipiat Sacerdos, ut patet ibi: *Fertur namque in nonnullis Ecclesiis ab Episcopis eleemosynam, quæ pro una Missa offerenda est, sic taxari, ut Sacerdotibus sub anathematis censura inhibeant, ne minorem suscipiant.* Hic enim modus taxandi rectè à Soto rejicitur, quando extra rigorem justitiæ id Episcopus præceperit; tolleret enim liberalitatem Sacerdotis, si vellit aliquid stipendii condonare: sicut etiam tolleretur charitas dantis, si vellet ampliùs concedere, quod quidem iniquum foret. Quo quidem in sensu est etiam intelligendus Navarrus, cujus mentem explicui *dict. cap. 4. à num. 2.* Henao *dict. disput. 31. sect. 7. à num. 59.* Hæc dicta sufficiant pro examine Salcedi; nam cùm illam allegationem in suis libris de lege Politica inseruerit, fortè aliquis anthoritate tanti Viri parum versatus deciperetur. Scripsit antea allegando, jam docendo, prout facit in illis libris, cum quibus intravit in judicium Domini. Precor cœlestem Regem, ut ejus animæ misertus sit.

23. Redeundo ad nostras oblationes, præmissis antiquis, de quibus jam actum est, oblatio generaliter sumpta comprehendit quidquid Deo offertur: quapropter etiam Decimæ intelliguntur, *Genes. cap. 26.* in fin. *Decimas offerant sibi.* Et *Num. cap. 18.* ibi: *Decimarum oblationem.* Tum & Primitiæ, *cap. 1. 16. quæst. 7.* ibi, *Offerent*: junctis præcedentibus. Ast propriè loquendo oblationes sunt illæ, quæ intuitu Religionis immediatè Deo absque immolatione exhibentur, ut in usum Ecclesiæ cedant, vel Ministrorum, idque sive sint res mobiles, sive immobiles. Nec refert, an fiat oblatio inter vivos, sive per testamentum, vel ex voto, *cap. Cum inter 29. de verb. significat.* Tuschus *tom. 5. lit. O, conclus. 11.* Azorius, *inst. mor. 2. part. lib. 7. cap. 27. quæst. 8.* Moneta *de Decim. cap. 2. num. 9.* Pastor *de beneficiis, in posth. tit. 3. num. 2.* Antonellus *de Regim. Ecclesia Episcop. lib. 5. cap. 18. num. 3.* Barbosa *de univers. jur. lib. 3. cap. 23. à num. 5.* D. Gonzalez *in cap. 13. de verb. significat. n. 3.*

24. Differunt tamen oblationes à sacrificio; nam licèt Deo offerantur, non tamen mutantur, sed in suo esse remanent. Similiter à decimis, & primitiis differunt, quia licèt offerantur ad sustentationem Ministrorum, debentur tamen ex justitia: oblationes verò sponte offeruntur, & à Fidelibus conceduntur ad Dei cultum. Trullench *in Decalog. lib. 3. cap. 3. dub. 13.* Palao *oper. moral. tom. 2. disputat. unica, punct. 17. num. 1.* Bonacina *de præcept. Eccles. disput. ult. quæst. 5. punct. ult. num. 3.*

25. Est tamen aliquod dubium, an oblationes, prout differunt à decimis, & primitiis, cadant sub præcepto? Et Hostiensis *in rub. de Parochiis*, & latè *in Summa, tit. de Paroch. § In quibus, vers. Sed numquid teneatur*, Lapus *allegat. 58.* & alii apud Leandrum *in præcept. Decalogi, tract. 6. disput. 10. quæst. 4.* affirmarunt. Sed Doctores isti non satis assumptum probant. Nam Hostiensis tantùm refert opinionem Hugonis affirmantis oblationes sub præcepto deberi; non tamen absolutè eam tenet, sed quando ex aliquo titulo, vel consuetudine deberentur. Lapus non loquitur de hac controversia, sed tantùm quando Prælatus fraudulenter ex pecunia Ecclesiæ aliquos fundos, seu lares emerit, in nomine alicujus facto instrumento ad fraudandam Ecclesiam, an cognitio hujus causæ pertineat ad judicem Ecclesiasticum? Et affirmativè respondet.

26. Solùm est opinio paucorum, pro quibus urgere videntur textus *in cap. De his 7. cap. Antiquos 8. cap. Quia 23. cap. Sanctorum 14. & cap. 15. 10. quæst. 1. cap. Statuimus 55. 16. quæst. 1. cap. Præter 6. cap. Omnis 69. de consecrat. dist. 5.* quibus in juribus supponitur præceptum concedendi oblationes, prout etiam in Concilio Aurelianensi *cap. 16. & 17.* Deinde probant ratione, nam oblationes istæ dantur ad sustentationem Clericorum, ut scripsit Clemens Pontifex *lib. 4 constit. Apostolicar. cap. 7.* ubi ait: *Oblationes populi fieri ad victum Sacerdotum, & eleemosynas pauperum.* Alimenta enim Clericorum à populo debentur, ut constat ex dictis *à num. 19.* Ergo oblationes ex præcepto debentur: quamobrem D. Ambrosius *sermone 8. de Ascens.* ponit inter opera boni Christiani: *Quod quando ad Ecclesiam venit, oblationem, quæ Altari debetur, exhibet.* Et postea: *Qui de fructibus suis non gustat, nisi priùs ex ipsis aliquid Deo offerat.* Unde probatur oblationes Altari deberi.

27. Sed absolutè loquendo contrarium est dicendum, ut declaravit Concilium Cabilonense sub Carolò Magno *cap. 6.* ibi: *Oblatio enim spontanea esse debet, juxta id quod dicit Scriptura: Voluntariè sacrificabo tibi. Psalm. 55. Et illud: Omnis populus mente devota obtulerunt donaria Domino.* Deinde probatur; nam oblationes de sui natura ultroneæ sunt, ut dicitur *Exodi cap. 25.* ibi: *Ab homine qui offert ultroneus, accipietis eas.* Et supponitur *Matth. cap. 5.* ibi: *Si offers munus tuum ante Altare.* Ergo minimè cadere possunt sub præcepto, absolutè loquendo. Cæterùm ad alimoniam Clericorum datæ sunt Decimæ, & Primitiæ. Unde oblationes istæ relictæ sunt spontaneæ, & offeruntur à Fidelibus, si eis placuerit, nisi aliunde debeantur. S. Thomas *2. 2. quæst. 86. art. 1.* Suarez *de Relig. dict. lib. 2. cap. 5. num. 2.* Palao *dict. disput. unica, punct. 17. num. 2.* Leander *dict. disput. 10. quæst. 4.* Covarruv. *lib. 1. var. cap. 17. num. 3.* Antonellus *dict. lib. 5. cap. 18. num. 4.* D. Gonzalez *in cap. Causa 23. de verb. significat. n. 2.*

28. In hoc dubio observandum, jura recensita *num. 26.* pro prima sententia adducta, illam non probare; quia aliqua loquuntur de consilio, altera verò, quæ videntur oblationes præcipere ad sustentationem Clericorum, intelligenda sunt quando decimæ, & primitiæ ad eorum alimoniam non sufficiunt, aut ubi Clerici eas non percipiunt, aut tempore quo ipsæ decimæ, & primitiæ erant ultroneæ, quod tempore D. Cypriani usitatum videtur, si attendamus ejus verba *in lib. de unit. Ecclesia*, quæ sunt ista: *At nunc ex patrimonio nec decimas damus.* Et observavit Christianus Lupus *in Schol. ad Concilia, tom. 4. in can. 5. Concilii Romani sub Nicolao II.* ibi: *Ex quo vides, decimas fuisse duntaxat voluntarias, eas quippe non unusquisque, sed hic duntaxat, aut ille dabat, eratque opus admiratione dignum.* A tempore enim quo Constantinus pacem Ecclesiæ restituit, introduci cœperunt decimæ, jam suadendo, jam rogando, usque dum ad præceptum pervenerunt, ut refert idem Lupus *tom. 5. in can. 5. Concilii V. sub Gregorio VII.* quamobrem illo tempore oblationes istæ, ut debitæ debebant censeri, cùm adhuc certum patrimonium Ecclesia non haberet unde suos ministros aleret: quo in sensu est intelligendus locus Clementis *lib. 4. cap. 7.*

29. Et confirmatur, nam in primitiva Ecclesia Mi-

nistri ex solis oblationibus alebantur, nec voluerunt illi primi Patres nostri Fideles aliquo onere gravare, etiam ad levandas proprias necessitates, exemplo Pauli *1. ad Corinth. cap. 9.* & *ne redempta pretio Religio videretur*, ut dixit Tertullianus *in Apologet. cap. 39.* Baronius *tom. 1. anno 57. num. 77.* quas quidem ita libenter primi Fideles largiebantur, ut profusas dixerit Baronius *dict. anno 57. num. 81.* In his verò oblationibus licèt liberalissimè concessis, debitum latebat, nempe congrua omnibus juribus Ministris Ecclesiæ debita: quapropter aliqua jura dicunt debitas oblationes. Itaque ex illis juribus non probatur prima sententia.

30. Secundò dico, Doctores asserentes oblationes esse debitas, licèt absolutè loquantur, non posse intelligi de puris, & simplicibus oblationibus secundùm se; hæ enim sunt ultroneæ, ut patet ex dictis *num. 27.* Concilium Moguntinum *can. 44. l. 8. tit. 19. p. 1.* sed tantùm de aliquibus oblationibus fieri consuetis in aliquibus diebus solemnioribus, utpote Nativitatis, Pentecostes, & Beatæ Virginis: in his enim diebus solemnioribus debitas esse affirmandum videtur, *ex l. 8. tit. 19. p. 1.* ibi: *Cada buen Christiano de su buena voluntad debe ofrecer à lo menos en las tres Pascuas, en la de Navidad, è en la Pascua mayor, è en la de Quinquesma, los mas ricos que fueren, è lo que pudieren facer en todos los Domingos, è en las fiestas de guardar.* Estque doctrina Hostiensis *in tit. de Parochis, §. In quibus, vers. Sed numquid* & probat, nam in his festis adest consuetudo offerendi in Missis majoribus, ut in quamplurimis locis observatur: quare propter consuetudinem ad has oblationes tenentur Fideles. Riccius *in praxi, 4. p. resolut. 296.* Bengeus *de benefic. de dot. constit. 3. p. §. 2. num. 22.* Antonellus *dict. lib. 5. cap. 17. num. 5.* Salcedo *de leg. polit. lib. 2. cap. 9. num. 29.* Ergo etiam ad has oblationes poterunt compelli, ut tenent aliqui apud Azorium *1. p. lib. 7. cap. 3. quæst. 11.*

31. Sed adhuc in hac specie dico ultroneas esse has oblationes, ut probat apertè textus *in dict. l. 8. part.* ibi: *Cada buen Christiano de su buena volumad debe ofrecer*; supponit enim noster Alfonsus, oblationes istas in his diebus solemnioribus ex propria, & spontanea voluntate Fideles peragere: & quamvis dicat *debe*, tamen importat hoc verbum tantùm decentiam & honestatem, ut alibi est animadversum. Cæterùm, nam oblationes istæ semper procedunt ex actu libero & voluntario, quæ licèt per multùm temporis continuentur, nullo tamen modo inducunt obligationem, ut notarunt Cajetanus *in Summa, verbo Hora Canonica, § 2.* Soto *de just. lib. 2. quæst. 7. art. 2.* nec inducitur aliqua possessio, vel quasi. Rota *5. p. divers. decis. 297. num. 4.* Mantica *decis. 257. num. 2.* Riccius *collect. 1227. in fin.* sicut in diuturno hospite, vel quando quis ex fonte alterius aquam hauriat, aut ligna ex nemore abscindat, & panem coquat in furno alieno, ut his exemplis ostendit Postius *de manut. observat. 53. à num. 3.* Castillo *lib. 6. controvers. cap. 32. num. 3.* Ergo in specie, etiamsi longa sit consuetudo, nullo tamen modo Fideles obligabuntur.

32. Quod verò oblationes istæ in his diebus solemnioribus semper ex actu facultativo, & libero procedant, probatur; quia in his diebus ex devotione fiunt, non verò animo se obligandi. Rota *4. p. recent. decis. 505. num. 3.* Postius *dict. observat. 53. num. 10. in fin.* Ergo semper procedunt ex actu facultativo. Et demonstratur magis, quia in his oblationibus solùm offerunt qui volunt ex devotione, nec singuli obligantur, nec in eis est determinata quantitas, sed quæ placet offerentibus. Ergo semper hæ oblationes remanent ultroneæ, nec per cursum temporis possunt procedere ad aliquam inducendam obligationem.

33. Sed dices: In causis piis, & quæ pertinent ad divinum cultum, non præsumitur materia facultativa, & gratiosa, sed ex animo se obligandi tanto tempore oblationes factas fuisse. Surdus *de aliment. tit. 1. quæst. 69. num. 6.* Postius *dict. observat. 53. num. 27.* & diximus *lib. 2. cap. 11. num. 35.* Ergo si per continuum tempus hisce diebus oblationes factas fuisse constiterit, non voluntariæ, sed ex obligatione præsumentur. Sed respondetur, in his oblationibus non uniformibus, quæ ad libitum offerentium fiunt in Missis, non procedit ista doctrina, sed tantùm quando fuerint uniformes ex communi omnium consensu, & de certa quantitate, & specie. Rota *3. p. recent. decis. 545. num. 3.* Barbosa *de offic. Parochi, 3. p. cap. 24. num. 11.* & *dict. cap. 11. num. 33.* quod deficit in præsenti, quia nec omnes personæ id faciunt uniformiter, nec certa quantitas, & species offertur, sed ut quisque vult. Unde in similibus oblationibus etiam tanto tempore factis nequit radicari aliqua obligatio, possessio, vel quasi. Cæterùm doctrina illorum Doctorum procedit quando sumus in dubio, & causa est decidenda per præsumptionem. Gratianus *tom. 4. discept. 681. num. 6.* Postius *dict. observat. 53. num. 20.* Ast in præsentia versamur in claris, scilicet in oblationibus de sua natura spontaneis, & sponte oblatis, quo casu etiamsi per multum temporis offerantur in diebus solemnioribus, non inducunt obligationem, nec possessionem, vel quasi, *l. 12. tit. 22. p. 1.* Parlodorius *different. 38. num. 10.* Gratianus *Marchia decis. 232. num. 15.* Garcia *de nobilis. gloss. 6. num. 17.* Ergo in specie nullo modo oblationes istæ debitæ sunt, sed semper relinquuntur spontaneæ. Tempero tamen si oblatio ista fuerit uniformis, & alicujus certæ quantitatis, ut tenent Angelus *verbo Oblatio, num. 1.* Sylvester *verbo Decima, quæst. 2.* Azorius *Instit. 1. p. lib. 7. cap. 7. quæst. 11.* Trullench *lib. 3. Decalog. cap. 3. dub. 13. num. 2.* Tuschus *lit. O, conclus. 15.* Surdus *cons. 24. per tot.*

34. Sunt tamen excipiendi aliqui casus, in quibus oblationes obligatoriæ sunt, & ad earum solutionem Fideles tenentur, & per censuras possint compelli. Et primus ex dictis est, quando adesset consuetudo uniformis aliquid offerendi alicujus certæ quantitatis, aut speciei, per decennium præscripta, *cap. Ad Apostolicam 42. de simon. l. 9. tit. 19. p. 1.* Et probatur ex duabus rationibus. Prima, nam quanvis oblationes istæ à principio fuerint voluntariæ, ex eo tamen quod tanto tempore durassent uniformiter cum certa quantitate, præsumitur offerentes habuisse animum se obligandi, *cap. Veniens 10. de testib.* Quare inducitur illa obligatio per continuam præstationem decennii. Secunda, nam in specie non solùm licet considerare consuetudinem derogantem legi facienti oblationes voluntarias per præsumptionem relatam, sed etiam per præscriptionem. Præscriptio enim ex vi naturalis justitiæ dat jus in re aliena, etiamsi dominus non consentiat, & independenter ab illius consensu, *l. 3. ff. de usucap. l. 1. tit. 29. p. 3.* Parladorius *lib. 1. rer. quot. cap. 5.* Petrus Gregorius *Syntag. lib. 40. cap. 1.* Fornetius *lib. 2. Select. cap. 17.* quod non solùm intelligas in rebus, sed etiam in personis, & in juribus ad aliquam obligationem, & actionem, *cap. Cumana 50. de elect. cap. Cùm in Ecclesia 3. de causa possess. & propriet.* Ergo quanvis offerentes non habuerint animum se obligandi, ex præscriptione tamen tanti temporis acquiritur jus in his certis oblationibus, ut possint offerentes compelli ad solutionem: quam rationem ad id expendit Suarez *dict. lib. 1. cap. 5. à num. 19.*

35. Sed pace tanti, & præclarissimi Doctoris, negandum non est, etiam per præscriptionem offerentes animum habuisse se obligandi, prout rationem dant Jurisperiti Doctores, Covarruv. *dict. cap. 17. n. 3.* Guttierrez *Can. lib. 2. cap. 21. à num. 142.* Rota *2. p.*

recent.

recent. decis. 640. num. 3. Cavalerius decis. 286. num. 6. Postius dict. observat. 33. num. 20. Et ratio est, nam quod per præscriptionem etiam transferatur dominium, & per eam jus in re acquiratur, id non est præter voluntatem domini; *Nam id quod nostrum est, sine facto nostro ad alium transferri non potest.* Regula 11. ff. de regul. jur. ubi Gothofredus lit. O, explicat, *sine facto*; id est, *sine consensu*: & ibi etiam Decius, l. Bonæ fidei 48. § 1. ff. de acquir. rer. dom. ibi: *Ad factum pertinet*, id est, *ad consensum, seu voluntatem*, ut explicat ibidem Bart. Quapropter etiam in præscriptionibus transfertur dominium ex voluntate domini, quatenus Jus præsumit, eum qui tanto tempore præscriptionem non interpellavit, nec aliquo modo reclamavit, rem pro derelicta habuisse, & insimul consensisse; ut dominium per præscriptionem ad alium transferretur, quare contra ignorantem non currit, aut si in aliquo casu currat, statim restituitur, l. 2. Cod. de servit. & aqua, cap. 1. de causa possess. & propriet. ubi Doctores, Rota 4. p. recent. decis. 314. num. 23. Sperellus 2. p. decis. 135. à num. 134. Castillo lib. 6. controvers. cap. 28. per tot. Unde consequitur in præsenti, tam ratione consuetudinis, quàm præscriptionis has oblationes deberi ex consensu offerentium volentium se obligare ex utroque titulo. S. Thomas 2. 2. quæst. 86. art. 1. in corpore, vers. Tertiò, Azorius 1. p. lib. 7. cap. 7. quæst. 11. Durantius de rit. Eccles. lib. 2. cap. 26. num. 9. Barbosa lib. 3. cap. 23. à num. 10. Becanus de just. quæst. 86. num. 2. Trullench dict. dub. 13. num. 4. Palao dict. punct. 17. n. 4.

36. Est tamen majus dubium, quando consuetudo fuisset uniformis, sed res incerta, veluti aliquando panis, aliquando vinum, aut alia; sed tamen legitime præscripta. In qua difficultate S. Thomas dict. art. 1. in corpore, asserit similem oblationem esse necessariam, & sub præcepto, licet aliquo modo relinquatur spontanea quoad speciem, & quoad quantitatem. Tenent etiam Antoninus 2. p. Summa, tit. 12. cap. 2. Rebuffus de Decimis, quæst. 15. num. 66. Gutierrez dict. cap. 21. num. 141. & est ratio, nam licèt sit varietas in specie, tamen consuetudo illa est certa in genere offerendi, quæ per se inducit obligationem. Ergo oblatio ista erit necessaria, & sub præcepto. Certum, nam generalis obligatio, & actio non curat de diversitate specierum, l. Nec refert 11. ff. quand. dies legat. cedat. Ergo licèt diversæ sint species oblationis, obligatio tamen in genere semper remanebit necessaria, & obligatoria.

37. Sed tamen contrarium est tenendum ex decisione textus in l. Seio 10. § Medico, ff. de Annuis legat. ubi quidam testator Medico suo legavit quidquid annuum præstari ei solebat: & respondet Papinianus, *Videntur relicta, quæ certam formam erogationis annuæ, non incertam liberalitatis voluntatem habuerunt.* Non enim potest in obligatione legati advenire res incertæ liberalitatis, sed quæ certam habeat præstationem, ut explicat Gomez tom. 2. var. cap. 11. num. 48. in fin. Unde licet oblatio sit generalis, & per consuetudinem præscripta, nequit tamen comprehendere liberalitates illas incertas, sed tantùm certas, & determinatas. Rursus quando oblationes sunt incertæ, nec habent uniformitatem, sed deformitatem, intelliguntur factæ solùm ex liberali devotione, etiamsi fiant per longum temporis cursum, ut diximus num. 32. Et ratio est clara, nam ex eo quod incertæ sint, & ad libitum diversarum specierum, multum involvunt liberalitatis, ut agnoscunt omnes Doctores. Ergo ex sola generali oblatione diversarum specierum ad libitum, nulla restabit obligatio, sed semper remanebit oblatio liberalis. Eadem enim est ratio de partibus quoad totum, quando ex partibus essentialiter componitur, l. 1. § Si stipulanti, ff. de verb. obligat. l. Si alii, ff. de usufruct. legat. l. In eo quod 111. l. In toto 114. ff. de Regul. jur. cap. In toto 80. eod. tit. in 6. Baldus lib. 4. cons. 153. in princip. Federicus de Senis cons. 259. in fin. Cùm ergo in oblatione generali species ipsæ, & partes sint liberales: Ergo nequeunt inducere aliquam obligationem, ut cadant sub præcepto.

38. Rursus, ut dictum est suprà, quoties consuetudo offerendi est certa & uniformis, & res offerenda certa, inducitur obligatio. Ergo quoties res offerenda fuerit incerta, non inducet obligationem. Et confirmatur, quia ex his duobus præsumitur habuisse offerentes animum se obligandi: si tamen aliquid ex his deficiat, restat solùm tempus, quod non inducit obligationem. Capicius decis. 134. à num. 3. Gutierrez pract. lib. 4. quæst. 34. num. 11. Gratianus discept. cap. 399. num. 33. Castillo lib. 6. cap. 32. num. 2. Ergo talis consuetudo offerendi rem incertam non erit obligatoria.

39. Unde Villalobos in Summa, 2. part. tract. 33. difficult. 5. num. 3. loquens de his oblationibus, inquit: *Y pienso que raras vezes acontece averla, porque la que ofrecen los Parochianos no es con animo de obligarse, lo qual era necessario para la costumbre.* Est enim necessarium, ut oblatio sit de re certa, ut loquitur textus in l. 9. tit. 19. part. 1. ibi: *Ofrenda cierta.* Et cap. Dilectus 30. in fin. de simon. ubi DD. Gregorius in l. 15. tit. 17. part. 1. gloss. 2. Ozasckus decis. 99. numero 21. Gutierrez meliùs se expediens dict. cap. 21. num. 149.

40. In his tamen consuetudinibus aliqua sunt observanda, ut obligationem inducant. Primò, quod Fideles nulla coactione has oblationes solverint, dict. cap. Dilectus 30. in fin. cap. Tua 34. de simon. sed quod ipsa devotio fuerit causa principalis, ex dict. capit. Ad Apostolicam 42. de simon. Secundò, ut nullum factum intercesserit, aut pignus ad solutionem, dict. cap. Tua, cap. Quam pio 1. quæst. 2. Auth. de Sanctiss. Episcop. § Quis verò. Tertiò, quod certum sit id quod debet offerri, ut dictum est. Quartò, quod omnis populus, aut major pars illius persistat in observanda consuetudine: si tamen aliquis deficiat, nihil interest. Congesserunt Paulus Castrensis vol. 1. cons. 363. Gregorius in dict. l. 15. gloss. 2. Gutierrez dict. cap. 21. num. 149. Suarez dict. cap. 5. à num. 21. Trullench dict. lib. 3. cap. 3. dub. 13. num. 5. Quibus requisitis addendum, ut consuetudo sit præscripta, saltem per decennium, quod tempus est sufficiens, quia similes oblationes sunt piæ, & favorabiles; & consuetudo ista non est contra jus, sed potius illi conformis. Suarez dict. num. 21. Lessius de just. lib. 2. cap. 39. dub. 6. num. 39. Fagundez in præcept. Decalog. præc. 5. lib. 4. c. 1. n. 6. Trullench dict. dub. 13. n. 4. Belletus disquisit. clerical. 1. part. tit. de bon. cleric. § 3. n. 24. Gutierrez dict. cap. 21. n. 143. Gratianus discept. cap. 210. à n. 13. Faria ad Covarr. lib. 1. cap. 17. num. 42. Sperellus decis. 70. n. 7.

41. Si tamen aliquis de populo has oblationes facere renuerit, Parochus non debet procedere per subtractionem spiritualium; hoc enim grave fuisset delictum, quia existimaretur pro illis temporalibus spiritualia concedere, quod est simonia execranda, cap. Emendari 1. quæst. 1. cap. 1. cap. Nemo 14. cap. Ea quæ 15. cap. Sua 29. de simonia. Debet enim petere implorato judicis officio, dict. cap. Ad Apostolicam 42. de simon. l. 9. tit. 19. part. 1. l. 15. tit. 17. part. 1. qui procedere debet variis pœnis, & etiam si necessarium fuerit, censuris, quidquid Suarez resistat. Glossa in cap. Statuimus 16. quæst. 1. verbo Oblationes. Gutierrez cap. 21. num. 152. Azevedus in l. 1. tit. 5. lib. 1. Recopilat. num. 9.

42. Est quæstio, an valeat consuetudo, ut Ecclesiastici faciant aliquas oblationes laicis, veluti quando in die Purificationis dantur secularibus aliquæ candelæ. Prima sententia asserit talem consuetudinem non valere. Ducitur ex cap. 1. de consuetudine, ubi decernitur quod si aliqua consuetudo sit Ecclesiis onerosa, minimè valeat: ast consuetudo ista gravissima est, quatenus

nus Ecclesia gravaretur, si Ecclesiastici quotannis candelas laicis offerrent: Ergo nequit sustineri talis consuetudo. Cæterùm id esset Ecclesiam laïcis submittere, contra textum *in cap. 2. de reb. Eccles. alienand. vel non, in 6.* Tandem jus quod sibi offerantur candelæ, est Patronorum: quod agere cum laïcis, esset quodammodo eos Patronos agnoscere, in gravissimum damnum Ecclesiæ: quapropter talis consuetudo nequit sustineri. Sylvester *verbo Decima, num. 7.* Rochus de Curte *in cap. fin. de consuetudin. sect. 5. num. 24.* Gutierrez *dict. cap. 21. n. 157.*

43. Secunda sententia affirmat, talem consuetudinem esse sustinendam; nam distributio harum candelarum non est Ecclesiis gravissimi nocumenti, & excitat devotionem Fidelium; unde ob tale bonum, quando Ecclesiæ parum gravantur, est sustinenda. Tum similes parvæ distributiones pluris à laicis habentur, & amorem Ecclesiarum conciliant. Ergo est sustinenda talis consuetudo. Federicus de Senis *cons. 153.* Additio Abbatis *in cap. 1. de consuetudin. num. 2.* Gregorius *in l. 15. tit. 17. part. 1. verbo De su officio*, Suarez *dict. lib. 1. cap. 7. num. 20.* Trullench *dict. dub. 13. num. 10. ad fin.* Riccius *4. part. resolut. 265. num. 6.* Barbosa *dict. lib. 3. cap. 23. num. 7.* Capponi *tom. 2. discept. 76. num. 7.* ubi asserit se Neapoli vidisse has candelas Religiosos, & Sacerdotes ad domos deferre. Sed hæc circumstantia deferendi candelas ad domos laicorum minimè admittenda est, ut declaravit Sacra Congregatio apud Barbosam *dict. cap. 13. n. 7.*

44. In re dicendum, totam difficultatem consistere in agnoscendo an hæc consuetudo dandi candelas gravamen grave inferat Ecclesiæ, & Ecclesiasticis rebus, ita ut sit corruptela. Qua in specie animadvertendum, an sit consuetudo immemorialis, necne. Si enim consuetudo ista est immemorialis, etiamsi grave nocumentum inferat Ecclesiis, est sustinenda; nam immemorialis consuetudo supponit titulum meliorem ad actum sustinendum, *l. Hoc jure, §. ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiva.* Rota *2. part. divers. decis. 717. num. 2.* & apud Puteum *lib. 1. decis. 205. num. 9.* Cevallos *quæst. 897. num. 223.* Borellus *in Summa omnium decis. tit. 14. num. 49.* Gonzalez *ad Regul. 8. gloss. 33. n. 4.* Quapropter licèt consuetudo ista inferat gravamen Ecclesiæ, est sustinenda; supponit enim privilegium, aut præstationem ex causa onerosa, vel contractu, unde necessariò sustinebitur. Cæterùm alia ratione probatur, quia licèt *in cap. 1. de consuetudin.* tollantur consuetudines inferentes damnum Ecclesiis, minimè tamen textus ille potest intelligi de consuetudine immemoriali; nam immemorialis consuetudo non intelligitur sibi bl... nisi de ea fiat specialis mentio. Cevallos *dict. quæst. 897. num. 248.* Mena *variar. lib. 2. quæst. 10. num. 44.* Gutierrez *pract. lib. 33. quæst. 77. num. fin.* Moneta *distribut. quot. 2. part. quæst. 12. num. 22.* Sanchez *de matrim. lib. 7. disput. 4. num. 13.* Cùm ergo *in dict. cap. 1.* non fiat mentio consuetudinis immemorialis, sublata non videtur, sed sustinenda. Et confirmatur, nam consuetudo etiam inferens gravamen Ecclesiis, non est intrinsecè mala, potest enim ex causa justificari, prout præsumitur justa immemorialis temporis transcursu, nec potest dici per se corruptela, *cap. fin. de consuetudin.* Ergo cùm textus ille non faciat mentionem de immemoriali consuetudine, eam ut justam & validam relinquit, prout in præsentia tenent Valascus *de particip. cap. 35. num. 11.* Barbosa *in dict. cap. 1. num. 3.* Azorius *1. part. instit. lib. 5. cap. 19. in princip. vers. Consuetudo quæ.*

45. Si verò consuetudo ista immemorialis non sit, & certè gravamen grave inferat Ecclesiæ, utique tollenda erit, quia non supponit aliquam causam justificantem illam, & per se est irrationabilis. Ergo non est sustinenda, *cap. Mala 8. dict. cap. Ad nostram 3. cap. fin. de consuetud. Clement. 2. de reb. Ecclesiæ.* Suarez *de legib. lib. 7. cap. 18. & 19.* Gratianus *tom. 3. cap. 894. num. 27.* Halliet *de sacr. elect. art. 4. sect. 7. cap. 8.* Quare ad valorem hujus consuetudinis distribuendi (verbi gratiâ) candelas in die Purificationis B. Mariæ, prospiciendum est an populus numerosus sit, necne, & ponderandæ sunt facultates Ecclesiæ, quæ illas concessit, unde gravamen perpendatur. In celeberrima Ecclesia Toletana harum candelarum distributionem vidi, verùm erant mediocres & plurimis concedebantur maxima consideratione, nec inde grave præjudicium Ecclesiæ inferri poterat.

46. Unde resolvendum, quod si hæc consuetudo sit immemorialis, semper est observanda; si non, sed levis est præjudicii, similiter est servanda: secus verò si grave præjudicium Ecclesiæ inferat.

47. Illa tamen consuetudo admittenda non est, per quam Parochiani non tenerentur Decimas solvere, si Curatus non solverit certas libras carnis suillæ, vel bovillæ ipsis Parochianis; quia gravamen istud non solùm est grave, sed etiam intolerabile. Tum ex hac occasione ansam arriperent non solvendi Decimas in gravissimum damnum Ecclesiarum, ut cum aliquibus docet Gutierrez *dict. cap. 21. num. 257.* Capponi *d. cap. 77. n. 7.* Aliam verò consuetudinem adducit Parladorius *different. 38. n. 11.* de quodam Curione, qui die Defunctorum convivabat suos Parochianos ex oblationibus panis, & vini illius diei. Verùm cùm disceptaretur, an consuetudo illa esset sustinenda, Curio per sententiam fuit absolutus, quia videlicet magis id officii, & amicitiæ gratiâ factum esse videbatur, quàm servitutis, & servitii obligatione, *l. si certis annis 28. C. de Pactis.*

48. Secundò ex alio titulo oblationes fiunt necessariæ, & debitæ, nempe ex pacto, vel conventione, si per modum census apponantur, ut in tali die, vel diebus oblationes fiant in Ecclesia. Qui quidem census, vel onus non solùm imponi valet per contractum inter vivos, sed etiam per quasi contractum in hæredis institutione, vel legato, & tunc erunt necessariæ, & præcisa obligatio justitiæ. S. Thomas *2. 2. quæst. 86. art. 1. in corpore*, Becanus *de just. quæst. 86. num. 2.* Suarez *dict. lib. 1. cap. 5. num. 4.* Barbosa de jure Paroch. *3. part. cap. 24. num. 10. & dict. lib. 3. cap. 23. n. 10.*

49. Huic autem titulo alius proximus est, quando ex voto, vel legato aliquid offerendum aliquis voverit, vel legaverit; qui enim vovit, obligatur non ex justitia ad illam rem in Ecclesia offerendam, vel donandam; sed ex Religione, & naturali jure dictante vota Deo esse reddenda, si tamen ex legato hæres ex justitia tenetur. D. Thomas *ubi proximè*, Suarez *dict. cap. 3. num. 5.* Trullench *dict. cap. 3. dub. 13. num. 3.* Leoncillus *de privileg. paup. 2. p. privileg. 292. num. 3.* Barbosa *ubi proximè.*

50. Illud verò obliviscendum non est, oblationes pro anima, quæ à testatoribus relinquuntur, ab hæredibus magnâ curâ esse adimplendas, aliàs necatores dicuntur, & excommunicantur à sacris Canonibus, *cap. Oblationes 9. cap. Qui oblationes 10. 13. quæst. 2.* Verùm hæc excommunicatio tantùm est ferenda. Azorius *1. p. lib. 7. cap. 27. quæst. 26.*

51. Similiter est alter titulus unde oblationes debeantur, nempe quando Minister Ecclesiæ, aut ipsa Ecclesia ita indigeant, ut non habeant congruam decentem; tunc enim oblationes istæ debent necessariò à Parochianis præstari, ut docuit S. Thomas relatus, ex illa obligatione divina, & naturali alendi Ministros Ecclesiæ, & ipsius spiritualia ministrantes. *Luca cap. 10. Matth. cap. 10. cap. Ex his 12. quæst. 1. cap. Cùm secundùm 16. de Præbend. cap. Si Episcopus 6. de offic. Ordinar. in 6.* Unde quoties Decimæ non fuerint, vel primitiæ, ex quibus alantur, oblationes istæ erunt in præcepto.

Socinus

Socinus *in tract. de oblationib. in 3. libell. vers. Sextò quares*, Gutierrez *d. cap. 21. num. 153.* Covarr. *lib. 1. cap. 17. num. 3.* Leoncillus *dict. privileg. 292. à num. 4.* Suarez *dict. cap. 5. num. 6.* Trullench *dict. dub. 13. num. 3.* Barbosa *dict. 3. part. cap. 24. num. 10. & de univers. dict. cap. 23. num. 10.*

52. Hæc propositio admittenda est, etiamsi adsint Decimæ, & primitiæ, dum tamen non sint sufficientes ad congruam, & decentem sustentationem ministrorum Ecclesiæ; si enim per oblationes suppleantur, ad eas solvendas, & offerendas cogendi sunt Parochiani. Si verò ipsæ decimæ, & primitiæ sint sufficientes, verùm quia Episcopo, & aliis participibus communicantur, fiant insufficientes, tunc nequeunt cogi Parochiani ad oblationes, quia esset eos cogere ad duplicia stipendia Ministrorum, quod nullum jus patitur: quare alii participes ad hanc congruam, & necessaria Ecclesiæ tenentur. Suarez *dict. cap. 5. num. 7.* Barbosa *dict. 3. part. cap. 24. num. 11.* Faria *ad Covarruv. lib. 1. cap. 17. num. 14.* Si verò omnia deficiant, & pauperes sint Parochiani, ad providentiam Episcopi pertinebit de hac congrua curare. Suarez *dict. cap. 5. 9.* Barbosa *dict. cap. 24. n. 11.* Leoncillus *dict. privileg. 292. num. 53.*

53. Est tamen dubium, an quando Parochus ipse vivere possit ex artificio, ad alimoniam illius teneantur Parochiani, & cogi possint ad oblationes. Prima sententia negat, ex decisione textus *in cap. Clericus victum 3. dist. 91.* ibi: *Clericus victum, & vestimentum sibi artificiolo, vel agricultura, absque officii sui detrimento paret.* Ex quibus verbis facilè concipitur, quod si Parochus alimenta non habet, non per oblationes suorum Parochianorum est alendus, sed suo artificio, vel agricultura. Cæterùm sibi imputet, qui tam tenue beneficium obtinuit, ut nec ad victum præstet: quapropter ex suo labore, non ex oblationibus Fidelium est alendus. Tenet noster Alphonsus *in l. 9. tit. 19. p. 1.* ibi: *Nin sabe hazer ninguno de los menesteres.* Ubi etiam Gregorius *gloss. 3. in fin.* Thesaurus Christianæ Religionis *cap. 62. num. 11. vers. Si verò.* Dicit verius Gutierrez *dict. cap. 21. n. 154.*

54. Secunda sententia tenet contrarium, quia nemo tenetur suis stipendiis militare, ut dicebat Apostolus, & refertur *in cap. Cum secundùm 16. de Prabend.* Tum quia id esset cogere pauperes Clericos ad mendicandum, vel ad laborandum cum dedecore propriæ dignitatis; & quod pejus, adigerentur ut se implicarent negotiis secularibus, unde à Divinis avocarentur, *cap. 1. Ne Clerici, vel Monachi.* Ergo tunc Parochiani compellendi sunt ad ferendas oblationes necessarias ad congruam necessariam Rectoris, & Ecclesiæ. Romanus *cons. 344. num. 4.* Craveta *lib. 1. cons. 199. num. 5.* Decius *in cap. Cum inter, de except. num. 26.* Leoncillus *dict. privileg. 192. n. 9.*

55. In hoc dubio animavertendum, textum *in dict. cap. Clericus victum*, primam sententiam non probare; nam duobus modis potest intelligi. Primò de consilio, prout fecerunt Apostoli, qui licèt rectissimè alimoniam à Fidelibus percipere poterant, attamen ne odiosa Religio redderetur novis Christianis, nec pretio redempta, suis sanctis laboribus alebantur, *Act. Apostol. cap. 20.* ibi: *Quæ mihi opus erant, & his qui mecum sunt, ministraverunt manus istæ.* Et *cap. 3. 21. quæst. 1.* quod licèt Clerici faciant, non indignè, sed perfectiùs incedent, quærendo alimoniam suo labore, ita ut spiritualia absque aliqua mercede Fidelibus ministrent. Paulus *1. ad Corinth. cap. 9.* Rursus de consilio id poterit facere Clericus, non ob causam necessitatis, sed ad otiositatem vitandam, ut optimè docuit D. Hieronymus *ad Rusticum, in cap. Numquam 33. de consecrat. dist. 5.* cujus elegantissima verba do ad majorem eruditionem Clericorum. *Si Apostoli habentes potestatem de Evangelio vivere, laborabant manibus suis, ne quem gravarent, & aliis tribuebant refrigeria, quorum pro spiritualibus debebant metere carnalia, cur tu in usus tuos cessura non prapares? Vel fiscellam texe junco, vel canistrum lentis plecte viminibus: sarriatur humus, areola æquo limite dividantur, in quibus cùm olearum jacta fuerint semina, vel planta per ordinem posita, aqua ducantur irrigua, ut pulcherrimorum versuum spectator assistas:*

Ecce supercilio clivosi tramitis undam
Elicit illa cadens, raucum per levia murmur
Saxa cient, scatebrisque arentia temperat arva.

Inserantur infructuosa arbores, vel gemmis, vel surculis, ut parvo post tempore laboris tui dulcia poma decerpas. Apum fabricare alvearia, ad quas te mittunt Salomonis proverbia, & Monasteriorum ordinem, ac Regiam disciplinam in parvis disce corporibus. Texantur & lina capiendis piscibus, scribantur libri, ut & manus operetur cibum, & animus lectione saturetur. In desideriis est omnis otiosus. Unde Redoanus *de spoliis quæst. 2. num. 2.* rem illustrans asserit, in Clericis artificia ista non esse interdicta, verùm esse de præcepto, ut sic manu operantes otium vitent. Humbertus de Romanis *de Erudit. Relig. 4. part. cap. 18. vers. Iuventutis.* Genuensis *in praxi Archiepiscopali, cap. 62. num. 10. & 11.* Navarrus *de Hor. Can. cap. 7. num. 27.* Belletus *disquisit. clerical. 1. part. tit. de exempt. clericor. à muner. publicis, § 4. à num. 4.* Fulcus *de visit. lib. 1. cap. 20. num. 25.* Farinacius *in Fragm. crimin. 1. part. lit. C, num. 164.* Unde ex his duabus causis textus ille intelligi valet de consilio.

56. Alter verò interpretatur textus ille, nempe quando Clericus egestate premeretur; tunc enim si aliunde non posset, nec victum, nec tegumentum quærere, ex honesto artificio valet illa quærere, prout nec indecorum fuit D. Paulo artem cenofactoriam exercere, nec pingere S. Lucæ, nec D. Antonio terram fodere: aut poterit advocare etiam coram judice laico, *cap. 1. de postuland.* quod etiam pro necessitate conceditur Monacho de licentia Prælati. Navarrus *in cap. Non dicatis 12. quæst. 1. num. 99.* Salzedo *ad Bernardum, cap. 63. gloss. 1. litnis. 2.* Ergo textus ille est intelligendus in gravi necessitate cujusvis Clerici, etiam cui congrua non debetur: vel si de Parocho intelligas, erit quando nec decimas, nec primitias, nec oblationes habeat, nec à quo petat, tunc enim artificio poterit vivere.

57. Unde colligo, textum illum non probare primam sententiam, sed esse admittendam secundam, ita ut Parochus semper alatur ex Decimis, primitiis, oblationibusque, vel aliter à Parochianis; & si pauperes fuerint, id pertinebit ad providentiam Episcopi, *cap. Episcopus 23. cap. præcipimus 24. 12. quæst. 1.* Tridentinum *sess. 21. de reformat. cap. 7. & sess. 24. de reformat. cap. 3.* Si tamen omnia remedia deficiant, consulendus est Summus Pontifex, quo consulto, si alimentum deficiat, suo labore, aut artificio quærat. Suarez *d. cap. 5. n. 9.* Trullench *dict. dub. 13. n. 3.*

58. Hæc adnotanda est glossa *in cap. Omnis Christianus 69. de consecrat. dist. 1. verb. Vacuus*, ubi scripsit posse Parochum pauperem, qui non alitur à suis Parochianis, divina Officia subtrahere, quia qui non facit quod debet, non consequitur quod oportet, *l. Quæro 16. §. Inter locatorem, ff. locat.* Tenet etiam Decius *in c. Cum inter, de except. num. 24.* Marsilius *singul. 688.* Leoncillus *dict. privileg. 292 num. 11.*

59. Sed non est admittenda hæc sententia, uti jam suprà dictum est; est enim remedium impietate plenum: recurrendum est potiùs ad Superiorem, ut pœnis, & censuris compellat, ut cum Hugone, & Raynerio animadvertit Additio *ad illam glossam*, Trullench *dict. dub. 13. n. 12.*

60. Oblationes usuales, quæ fiunt ad manum Sacerdotis

cerdotis in administratione Sacramentorum, vel alio modo, ad Parochum pertinent, *cap. Quia Sacerdotes* 13. *cap. Sanctorum* 14. 10. *quæst.* 1. *l.* 9. *tit.* 19. *p.* 1. quia cùm ad Parochum pertineat munera illa obire, & Sacramenta administrare, oblationes istæ ei debentur, & in illis, sicut in decimis, & primitiis habet fundatam suam intentionem. Fuscus *de visit. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 11. Leon *in suo Thesauro for.* 2. *part. cap.* 13. *à num.* 19. Riccius *collect.* 1113. Leoncillus 2. *part. privileg.* 293. *à num.* 1. Barbosa 3. *part. de offic. Paroch. cap.* 24. *num.* 7. Capponi *discept.* 77. *num.* 11. Urrutigoyti *de Ecclesia Cath. cap.* 21. *num.* 27.

61. Unde sequitur, quod in Ecclesiis Ordinum Militarium oblationes non pertineant ad Commendatarios, sed ad Rectores, & Vicarios Ecclesiarum, ut cum aliquibus tenet Barbosa *dict. cap.* 24. *num.* 8. Mendo *de Ordinib. Milit. disquisit.* 10. *quæst.* 5. *num.* 37. qui id extendit ad Anniversaria, & alias similes distributiones. Similiter oblationes quæ fiunt tempore Jubilæi, vel in anno Sancto in Ecclesia Cathedrali, non ad Episcopum, sed Archipresbyterum pertinent; nam ut docet S. Thomas 2. 2. *quæst.* 86. *art.* 2. *in corpore*, similes oblationes conceduntur ratione administrationis Sacramentorum, prædicationis, & aliorum munerum sacrorum, quæ per Archipresbyterum administrantur. Ergo ad eum debent pertinere. Riccius 4. *part. resolut.* 296. *num.* 6. Belletus *de bon. cleric.* § 3. *num.* 19. Trullench *dict. dub.* 13. *num.* 6. *in fin.* Barbosa *de univers. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 27. Leon *de offic. Capell. quæst.* 5. *sect.* 8. *à num.* 97. Antonellus *dict. lib.* 5. *cap.* 18. *n.* 7.

62. Si verò oblationes offerantur in Capella Ecclesiæ Parochialis, nisi expressim ad ornatum illius concedantur, ad Parochum pertinent, non verò ad Capellanum, ob dictam rationem, nisi ob stipendium fuerint consignatæ ipsi Capellano. In dubio verò semper pro Parocho calculus est ferendus. Genuensis *in Praxi Neapolit. cap.* 71. *num.* 14. Riccius 4. *part. resolut.* 296. *num.* 3. Barbosa *dict. cap.* 23. *num.* 22. Bengeus *dict.* § 2. *num.* 15. Pastor *dict. tit.* 3. *num.* 5. Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedr. cap.* 16. *num.* 166. Quod idem est dicendum, si fiant in Altari, vel in aliquo Oratorio Ecclesiæ, aut in Capella ubi fuerint erecta aliqua beneficia. Barbosa *dict. cap.* 23. *num.* 22. Capponi *dict. discept.* 77. *num.* 12. Tondutus *tom.* 1. *quæst. benefic. cap.* 63. *num.* 8. Qui asserit ex perceptione oblationum argui curam ad Parochum pertinere, non ad Capellanos. Rota 3. *part. recent. decis.* 489 *num.* 3. Trullench *dict. dub.* 13. *num.* 7. Leoncillus *dict. privileg.* 293. *n.* 15.

63. Aliquando tamen oblationes istæ ad Parochum non pertinent, sed ad ipsam Capellam, seu Altare, nempe quando ea intentione offeruntur, ut sint propriæ illius; & ad id satis est consuetudo, vel quod conjecturis constet, velle offerentes non ad Parochum, sed ad ipsam Capellam, seu Altare pertinere; quia cùm sint ultroneæ, nequeunt aliis applicari, nisi eis quibus volunt offerentes. Belletus *tit. de bon. Clericor.* § 3. *num.* 4. & 5. Antonellus *dict. lib.* 5. *cap.* 18. *num.* 6. Idem dicendum, si oblationes istæ dentur ad certum finem, veluti ad Missas dicendas, vel fabricam reparandam; tunc enim ad destinatum finem applicantur, non ad Rectorem attinent, *cap. Quatuor* 127. 12. *q.* 7. Antonellus *dict. cap.* 18. *num.* 8. Barbosa *dict. cap.* 24. *de offic. Paroch. num.* 30. Tondutus *dict. cap.* 63. *n.* 11. Urrutigoyti *dict. cap.* 16. *n.* 167.

64. Est dubium, an quando aliquid offertur Confraternitati laicorum, intelligatur Ecclesiæ oblatum, aut confraternitati. Et affirmandum videtur deberi Ecclesiæ, & ejus Rectori; nam Confratres laïci sunt incapaces accipiendi sacras oblationes, nec aliquo prætextu possunt eas capere, *cap. Sanctorum* 10. 1. *quæst.* 1. *cap. Statuimus* 55. 16. *quæst.* 1. *cap. Si quis Basilicam* 10. *de consecrat. dist.* 1. *cap. Quamvis* 17. *de Decimis*. Bengeus *dict.* § 2. *num.* 20. Antonellus *dict. cap.* 18. *num.* 11. Ergo minimè possunt illas oblationes percipere Confratres ipsi. Cæterùm Rectores Ecclesiarum habent fundatam suam intentionem in his oblationibus, ut dictum est *cap. Pastoralis* 9. *de his quæ fiunt à major. part. Capitul. cap. Dilectus* 18. *de offic. Ordin.* Ferret. *cons.* 143. Capella Tolosana *decis.* 483. Riccius 4. *p. decis.* 170. *num.* 7. Ergo nequeunt similes oblationes pertinere ad Confratres laicos.

65. Verùm in re dicendum, mentem offerentium prospiciendam esse; nam si ita sit vafra intentio illorum, ut velint sacras oblationes Confratribus, tanquam laïcis offerre, nihil agent, sunt enim ad id incapaces, ut dictum est; quin si aliquando percipiant, ut raptores damnantur, *dict. cap. Sanctorum, cap. Hanc consuetudinem* 15. 10. *q.* 1. & excommunicantur. Trident. *sess.* 22. *de reformat. cap.* 11. Trullench *dict. dub.* 13. *n.* 10. Poterunt tamen profanè eis donare quidquid voluerint. Si verò non ea intentione obtulerint, sed ut oblationes illæ in usus pios illius Confraternitatis conferantur, idque aliquo modo constet, vel consuetudine, vel aliquibus convincentibus conjecturis, non ad Parochum, sed ad ipsam Confraternitatem pertinebunt, quia oblationes istæ in dubio pertinent ad Parochum. Verùm si constet de voluntate offerentium, aliter est dicendum. Riccius *dict. decis.* 170. *num.* 1. Tondutus *dict. cap.* 63. *num.* 10. Rota apud Merlinum *decis.* 257. *à num.* 7. Ergo cùm constet offerentes voluisse illas applicare ad usus pios confraternitatis, ad eam pertinebunt. Leoncillus *dict. privileg.* 293. *num.* 14. Urrutigoyti *de Ecclesiis Cathedral. cap.* 21. *num.* 214. & *num.* 335.

66. Rursus oblationes istæ in aliquibus casibus ad Parochum integrè non pertinent, sed etiam inter alios Beneficiatos dividuntur, nempe quando servitium Ecclesiæ inter eos est dividendum, vel consuetudine sic est receptum. Chopinus *de Sacra Polit. lib.* 3. *tit.* 4. *num.* 9. Bengeus *dict.* § 2. *num.* 20. In divisione, & administratione oblationum magnopere consuetudo animadvertenda, quia multùm præstat. Riccius *dict. decis.* 170. *n.* 2. Rota apud Merlinum *decis.* 257. *num.* 12. Urrutigoyti *dict. cap.* 21. *n.* 28.

67. Nec etiam oblationes ad Parochum pertinent, si Episcopus in Parochia Missam celebraverit; ex eo enim quod in ejus Missa offeruntur, contemplatione Episcopi oblatæ videntur, & ideo ad illum pertinent. Belletus *dict.* § 3 *à num.* 46. Antonellus *dict. cap.* 18. *n.* 9. Trullench *dict. dub.* 13. *num.* 9. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. allegat.* 80. *num.* 13. Sed res ista non facilè admittenda est, quoniam obscurissima est intentio offerentium, ex qua nihil probabile percipitur: itaque Belletus *dict.* § 3. *num.* 47. asserit deberi tantùm Episcopo ex urbanitate.

68. Sed quid quando Episcopus celebraverit in loco exempto, an tunc oblationes pertineant ad ipsum? Affirmarunt plures recensiti à Barbosa *dict. allegat.* 80. *num.* 11. Sed meliori jure negarunt Felinus *in cap. Dilectus, de offic. Ordin. num.* 1. Barbosa *dict. allegat.* 80. *num.* 12. Antonellus *dict. cap.* 18. *n.* 9. quia locus exemptus est extra Diœcesim, quare nequit Episcopus ibidem aliquod jus formare, etiam urbanicè, ad similes oblationes percipiendas; erit tamen in similibus casibus recurrendum ad consuetudinem, vel ad privilegia. Barbosa *ubi proximè*, *n.* 13.

69. Illud verò observandum, antequam abeamus ex hac materia, in casibus, quibus oblationes ad Parochum non pertinent, sed fiunt in sua Ecclesia, administrationem earum ad illum attingere, ut cum S. Thoma tenet Antonellus *dict. cap.* 18. *num. fin.*

70. Est dubium, an Religiosi possint percipere oblationes factas in suis Ecclesiis, seu Capellis. Prima sententia affirmat, nam hæ oblationes sunt spontaneæ,

&

& liberæ, quæ fiunt ex voluntate offerentium, & ab eis possunt cuilibet applicari. Religiosi verò non sunt incapaces earum, quia sunt Altaris Ministri. Ergo rectè possunt eas percipere. Cruz *de stat. Relig. lib. 1. cap. 9. conclus. 4.* Lezana *quæst. Regul. tom. 1. cap. 9. n. 45.* Barbosa *de offi. Parochi, 1. part. cap. 11. n. 22.*

71. Secunda sententia tenet contrarium, quia oblationes Ecclesiarum Rectoribus debentur ob mercedem administrationis, & est proprium jus Parochiale. Bengeus *dict. §. 1. num. 10.* Rota apud Merlinum *decis. 157. num. 2.* Ergo nequeunt Religiosi illas percipere, etiam factas in suis Ecclesiis, seu Capellis; sed necessariò debent mitti ad Parochum, Azorius *part. 1. lib. 7. cap. 17. quæst. 13. ad fin.* Trullench *dict. dub. 13. n. 9.* Fagundez *in 5. præcept. lib. 4. cap. 2. n. 1.*

72. In hoc dubio dicendum, privilegia Monasterii prospicienda esse, an ei concedant hanc facultatem percipiendi oblationes factas in sua Ecclesia, seu Capellis; quia tunc rectè capiet, sicut quando ipsa Ecclesia Regularis fuisset Parochialis, & per Vicarium curam exerceret. Pastor *dict. tit. 3. num. 3. vers. Oblationum.* Idem dicendum si ex generali, & præscripta consuetudine id fuisset receptum; quia consent entibus Parochis firmatum videtur. Pastor *ubi proximè, num. 6.*

73. Si verò tituli isti non existant, ut has oblationes percipiant, minimè ut Religiosi possunt eas percipere, quia in sola Religiositate non adest aliquod jus recipiendi oblationes; sed tamen aliis duobus modis percipere possunt, nempe si per modum eleemosynæ eis concedantur, quia tunc ut pauperes recipiunt. Abbas *in cap. Nimis, de excessib. Prælat.* Leoncillus *dict. privileg. 293. n. 15.* Suarez *d. lib. 1. cap. 5. n. 19.*

74. Tum, tanquam Ministri Altaris, si ministerium non exerceant ex professione Religiosa, sed ut purè Ministri, quia valent tunc recipere oblationes. S. Thomas *2. 2. quæst. 86. art. 2. ad 2.* Suarez *d. cap. 5. num. 19.*

75. Doctrinam Angelici Doctoris, & P. Suarez indigere explicatione existimo. Idcircò dico admittendam, si oblationes istæ non fuissent continuæ, & assuetæ, & magnæ quantitatis; quia tunc præsumi valet contemplatione ministrationis fieri, ut consideratur valet in Parocho administrante Matrimonium, & dicente Missam de sponso extra Parochiam. Barbosa *dict. cap. 23. num. 18.* Si verò fuissent continuæ, id permittendum non erit; jam enim cederet in grave præjudicium Parochorum. Tum quia, nam oblationes istæ non contemplatione personarum concederentur, nec ratione ministerii; sed tanquam si haberent Religiosi jus ut sibi offerentur, quod solùm Parochis congruit. Quapropter consultus à quodam Rectore, an permittendum, ut mulieres recenter enixæ possent in Monasterio audire Missam post purificationem? Responsum præbui negativum, quia jam ibant omnes enixæ cum oblationibus, cum damno gravi Ecclesiæ Parochialis.

76. De oblationibus factis Imaginibus, & cui competant, scripsimus *lib. 4. cap. 1. à num. 11.*

77. Restat verò in hoc capite breviter percurrere aliquas personas, à quibus Ecclesia oblationes non admittit. Glossa *in cap. 1. dist. 90. verb. Dona*, septem genera personarum declarat. Primum, Fratrum dissidentium. Secundum, oblationes opprimentium pauperes. S. Thomas *dict. quæst. 86. art. 3.* Tertium, sacrilegia committentium, *cap. Divino, 12. quæst. 2.* Quartum, extrahentium servos ab Ecclesia, *cap. Miror 8. 17. quæst. 4.* Quintum, raptorum, *cap. 2. de raptoribus.* Sextum, usurariorum, *cap. Quia 3. de usur.* Isidorus *lib. 7. epistol. 27.* Concilium Treslegianum *cap. 7.* Septimum, pœnitentium, *cap. Eos quos 118. de consecrat. dist. 4.* Quibus addendi Infideles, hæretici, & ab Ecclesia præcisi, excommunicati nominatim denuntiati, & qui violant jura Ecclesiæ. Cyprianus *epist. 27.* Augustinus *epist. 187.* Tandem Ecclesia non admittit oblationes, quæ fiunt in detrimentum pupillorum, & filiorum legitimorum, de quibus latè agunt S. Thomas *dict. art. 3.* Suarez *dict. lib. 1. cap. 6. num. 1.* Nicolaus Lemaistre *lib. 1. de Decimis, cap. 15.* Bonacina *de præcept. Eccles. disput. ult. quæst. 5. punct. 7. à num. 4.* Azorius *dict. 1. part. lib. 7. cap. 27. quæst. ult.* Barbosa *d. cap. 23. n. 13.*

LIBER VI.

DE FUNERIBUS, EORUMQUE SUMPTIBUS; De Testatis, & Intestatis, & Sepulturis.

CAPUT I.

De Funeribus, eorumque Ritibus.

SUMMARIUM.

Totus iste liber agit de Causa Pia funerandi Christianos, ac de sepulturis eorum, quarum maxima fuit Cura apud veteres, non solùm Fideles, verùm etiam Ethnicos, num. 1.

Varia genera sepeliendi mortuos, remissivè, num. 2.

Hoc opus pium in sacris Litteris est commendatum, num. 3. & 4.

Ab exordio Ecclesiæ similis pietas sepeliendi defunctos orta est, n. 5. Summantur antiqui ritus sepeliendi defunctos, ex Durantio, n. 6.

Hæretici ritus funerandi mortuos non admittunt, & impiè reprobant aliquibus testimoniis malè adductis, num. 7. Sed refe ututur, n. 8.

Explicatur Augustinus lib. 1. de Civit. Dei, cap. 12. cap. Non æstimemus 19. 13. quæst. 2. *à num. 9. Explicatur etiam textus* in cap. Sacris 12. de sepult. *num. 13.*

Castro explicat mentem Waldensium hæreticorum, & referuntur utilitates sepulturæ sacræ, n. 14.

Mos aliquarum Ecclesiarum in exequiis defunctorum: de die tertio, septimo trigesimo, & aliis, quæ ab antiquis adservata sunt, num. 15. Ad quorum imitationem dies isti designati illustrantur, à num. 16.

Referuntur verba D. Augustini, n.18. Explicantur, num.19. Ubi admittitur novemdiale absque aliqua permixta superstitione, ibid.

Dies trigesimus, & quadragesimus in aliquibus Ecclesiis observatur ad memoriam defunctorum, & aliquando centesimus, & sexagesimus, n.20. & 21.

Hæ exequiæ in Funeribus magnis lamentis olim celebrabantur, & ad id ploratrices conducebantur: sed hoc justissimè abolitum, n.22.

Interdicuntur nimii planctus, non mœror, aut tristitia in morte consanguineorum, num.23. Fit instantia ex Scripturæ testimoniis, num.24. Respondetur, num.25. Explicatur dolor Mariæ Virginis juxta crucem Domini, num.26.

Posse fieri magnos planctus in morte viri eximii, comprobatur, num.27.

Uxoribus de Iure Civili anni luctus indictus fuit, & quare, variis constitutis pœnis, n.28.

Sed an hæ pœnæ sublatæ sint de Iure Canonico, ne intra annum luctus ad secunda vota transirent, & de aliis disceptatur. Prima sententia affirmat, n.29. Secunda negat, num.30. Tertia distinguit, num.31. & 32. Quarta sententia asserit, omnes pœnas de Iure Civili impositas remanere, exceptâ pœnâ infamiæ, num.33.

Aliqui hæretici reprobarunt secundas nuptias, sed reprobantur, n.34.

Explicantur textus in cap. Hac ratione 9. 31. quæst.1. & cap. Quomodo 10. ead. causa, & quæst. *à num.35. usque ad 37.*

Explicatur textus in cap. De his 8.31. quæst.1. *& varia referuntur interpretamenta, n.38. & 39.*

In Hispania observatur ne viduæ Reginæ transeant ad secundas nuptias, n.40.

Secundæ nuptiæ licitæ, & validæ sunt statim à morte prioris conjugis; sed aliqua considerantur inconvenientia, ob quæ aliquæ impositæ sunt pœnæ ibidem recensitæ, num.41.

Pœnæ propriè dictæ propter nuptias intra annum luctus sublatæ sunt à Iure Canonico, num.42. Fit instantia, & respondetur, n.43. Quando dubitatur, an filius sit primi, aut secundi matrimonii, intelligitur esse secundi, ibid.

Fit alia instantia, & explicantur textus in cap. penult. & final. de secundis Nuptiis, *n.44.*

Mulier transiens ad secunda vota amittit privilegia Nobilitatis prioris viri, n.45. & perdit proprietatem rerum à priori marito relictarum, quæ reservanda est filiis prioris matrimonii, & quare. Mulier si aliquid lucretur cum posteriori conjuge, si ad alia vota non transeat, potest de his disponere cum filiis prioris Matrimonii, n.46.

Pater tenetur reservare filiis prioris matrimonii relicta sibi ab uxore, n.47. Datur vera ratio, n.48.

Si conjux transit ad secunda vota ex licentia prioris conjugis, non amittit proprietatem. ibid.

Hæc reservatio proprietatis non est pœna, sed quædam dispositio legalis, & non est sublata per Ius Canonicum, num.49.

Fiunt duæ instantiæ, num.50. Si mulier habeat licentiam à viro, ut transeat ad secundas nuptias, nequit intelligi de anno luctus, ibid. Sed instantiis respondetur, num.51.

An si mulier intra annum luctus ad secundas nuptias transierit, vestes lugubres, & lectum quotidianum restituere teneatur. Aliqui negant, n.52. Lucra acquisita durante matrimonio non perdit mulier, etiamsi intra anni luctum nupserit, ibid. Alteri affirmant, num.53. Sed distinguitur, quando non adest consuetudo dandi vestes lugubres, & quotidianum lectum, non teneri restituere dicunt aliqui: alii dicunt, pretiosas teneri restituere, secus viles; sed etiam viles teneri reddere asserimus, numero 54.

Si adest consuetudo dandi has vestes, & lectum quotidianum, ut in Castella, dicunt aliqui non teneri restituere; sed in contrarium est communis sententia. Sed hæc difficultas resolvitur secundum locorum consuetudinem, n.55.56. & 57.

Quando est restituendus lectus quotidianus, sit post mortem mulieris, n.58.

An mulier transiens ad secunda vota intra annum luctus, perdat alimenta sibi debita donec dos ei solvatur, n.59. Ubi supponitur hæc alimenta deberi in æquiori sententia, contra aliquos. Prima sententia inquit non perdere, sed ei deberi, sicut lucra constante matrimonio, & arrha, vel sicut quæ ex titulo oneroso debentur, n.60. Secunda affirmat perdere, nisi secundus maritus pauper fuerit, num.61. Admittitur hæc sententia, & latè defenditur, à n.62.

Restitutio dotis in immobilibus facienda est statim, in mobilibus post annum, n.65.

An maritus secundus possit petere interesse intra annum luctus pro dote non soluta. Affirmarunt aliqui. Negavit Sanchez, n.66. Interesse non debetur, nisi debitor sit in mora, ibid.

Admittitur doctrina Sanchez. Limita tamen, nisi factum fuerit, ut dos mobilium statim à morte mariti restituatur, aut dos fuerit à viro uxori legata, n.67.

Fit instantia, num.68. & respondetur, n.69. Herede interpellato, secundus maritus absque usura percipit interesse, ibid.

Explicatur doctrina ista, ut si bona sunt fructifera, rectè secundus maritus percipiat interesse, n.69. & 79.

Si bona dotalia fructus non producunt ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, rectè secundus maritus percipit interesse, n.71. & 72.

Aliqui ob solam retardatam solutionem deberi affirmant, sed explicantur, n.73.

1. IN hoc libro totus erit sermo de piissimis causis occurrentibus in Christianorum funeribus, & sepulchris, quorum apud veteres maxima fuit cura, ut scripsit Prudentius:

Hinc maxima cura sepulchris
Impenditur, hinc resolutos
Honor ultimus excipit artus,
Et funeris ambitus ornat
Candore nitentia claro.
Prætendere lintea mos est.

Hæc enim pietas non solùm Chtistieolis propria inest, sed etiam Ethnicis, qui ex solo lumine naturæ de cadaveribus curarunt, & ritibus suo more institutis, quique ultimam virorum curam impendebant; nam ut asserit Chassaneus *in Catal. glor. mund. 2. part. considerat. 5.* sicut homo præ cæteris animalibus honorandus est in vita, ita similiter in morte, exemplo Christi Domini, licèt ignominiosè crucifixi, qui fecit sepulchrum suum gloriosum, *Isai. cap.11.* prout etiam celeberrima fuerunt sepulchra Abrahæ, Isaac, & Jacob, & suarum uxorum, *cap. Ebron 2.13. quæst.2.* D. Hieronymus *lib. de Quæst. Hebraic.*

2. Hinc enim apud veteres Albani in opprobrio fuerunt, apud quos nefas erat curam habere de mortuis. Chassaneus *dict. considerat. 5. vers. Albani.* Verùm nationes alteræ magnopere in honorandis, & mortuis sepeliendis insudarunt, variis ad id permixtis ritibus, & superstitionibus, de quibus latè Valerius Maximus *lib.11.* Alex. ab Alex. *Genial. dier. lib.3. cap.7.* ubi Tiraquellus, Rosinus *de antiquit. Rom. lib.5. cap.39.* Gutherius *de jur. Man. per tres integ. lib.* Jon. Kirchmanus *de Fund. Rom. lib.4.* Spondanus *de Cœmeter. Sacr. lib.1. part.1. cap.4.* Plures dat Salzedo *in Theatro honor. gloss.13 num.27.* Lopez *de sepult. cap.4. per tot.* Villegas *2. part. Flosc. in vita Lazari, cap.5.* D. Gonzalez *in cap.*

cap. 1. *de sepult. n.* 4. De quibus licèt facile fuisset plurima hic annectere, tamen agedum non est nobis, non enim curiosa scribere curamus, sed utilia ad Animas, & ad Ecclesiarum Regimen, quantum potuerimus pro nostri ingenioli tenuitate, & parvitate.

3. Sed tamen, ut alliciamus animos Fidelium ad tam insigne opus pium, & magnæ misericordiæ, aliqua prætereunda non sunt, scilicet testimonium Ecclesiastici *cap.* 7. *vers.* 37. ubi gratus, & liberales erga mortuos nos monet Spiritus Domini. *Gratia dati in conspectu omnis viventis, & mortuo non prohibeas gratiam.* Idem præcipit Concilium Triburiense *in cap. In Ecclesiastico* 14. 13. *quæst.* 2. & sunt expensissima testimonia Scripturæ Sacræ, ubi laudatur gratia, & liberalitas vivorum, quæ in tumulandis, & honorandis defunctis exhibetur: quapropter pluris habetur Abraham, qui magno honore Saram uxorem suam duplici in spelunca tumulavit, *Genes. cap.* 23. Ipse verò Abraham cum jam in senectute defecisset, duplici etiam in spelunca à suis filiis Isaac, & Ismaël honorificè sepelitur, *Gen. cap.* 25. *vers.* 8. Hunc etiam honorem, & misericordiam rogavit Jacob à filio suo Joseph, ut eum non sepeliret in Ægypto, sed cum patribus suis, *Gen. cap.* 47. *vers.* 30. quod & aliis filiis repetit, *Gen. cap.* 49. *vers.* 30. & adimpletum cum magno planctu, & exequiis, prout erat in more Ægyptiorum, *Genes. c.* 50. *per tot.* Ubi adnotanda sunt tria in funere Jacob; nam primùm ibi intervenit honoris exhibitio in condimento corporis defuncti. Secundò fletus super mortuum. Tertiò honorabilis deportatio cum insigni comitatu, & nobili; quod omne nobilissimum funus demonstrat, ut considerat Chassaneus *dict.* 2. *part. consil. cat.* 5. *vers. Adverte etiam.* D. Gonzalez *in d. cap.* 1. *de sepult. num.* 4. Hieronymus Magius *lib.* 3. *Miscell. cap.* 11. Utingovti *di Ecclesia Cath. cap.* 17. *à n.* 147.

4. Estque etiam textus *Deut. cap.* 21. *vers.* 13. ubi jubetur mulieri per unum mensem flere patrem, & matrem defunctos. Et *lib.* 2. *Reg. cap.* 2. *vers.* 5. David gratias refert viris Jabes Galaad, ex eo quod Saul sepelissent. *Benedicti vos à Domino, qui fecistis misericordiam hanc cum Domino vestro Saul, & sepelistis eum.* Et *cap.* 3. *vers.* 31. David mortem Abner amarissimè flet, jussitque populum plangere ante exequias illius. Notum est etiam testimonium Tobiæ *cap.* 1. & 2. & notissimum illud *lib.* 2. *Machabæor. cap.* 12. *à vers.* 43. Ex quibus locis antiqui Testamenti voce, & exemplo nobis demonstratur quanta cura de mortuis est habenda in eorum funeribus, exequiis, & sepulturis, in quorum celebratione varii ritus, ceremoniæ, & planctus adhibebantur, prout in morte Jacob, Joseph, Moysis, & Judæ. De qua re integrum tractatum scripsit Sophronius *de Funeribus Hebræorum*, Sancius *in cap.* 6. *Amos, vers.* 10. & 11. & 1. *Regum, cap.* 31. *vers.* 12.

5. In exordio nostræ Matris Ecclesiæ similis pietas tumulandi, & sepeliendi Defunctos fuit in ortu est, & expressè probavit Christus Dominus *Matth. cap.* 26. ibi: *Opus bonum operata est in me, mittens enim unguentum hoc, ad sepeliendam me fecit.* Quapropter à tempore Apostolorum observata est. Est testimonium S. Clementis *in epist.* 1. *ad Iacobum Fratr.* ubi mortuos sepelire, & diligenter eorum exequias peragere, & pro eis orare, & eleemosynas elargiri præcipit. Origenes *lib.* 5. *contra Celsum, & lib.* 8. *contra eumdem*, ubi sic loquitur: *Rationalem animam honorare didicimus, & hujus organa sepulchro honorifè demandare.* D. Hieronymus *lib.* 1. *epist.* 25. *ad Paulam*, Epiphanius *in orat. de Christi sepultur.* Damascenus *de Morient.* S. Gregorius *in vit. Patr. cap.* 10. & 20. Eusebius *lib.* 7. *cap.* 17. Qui omnes de his exequiis, funeribus, & sepulturis, pro suis temporibus disertissimè loquuntur, & probant.

6. Quoad funera, & sepulturas Christianorum, earum solemnia luculenter tractavit Durantius *de rit. Ecclesiæ, lib.* 1. *cap.* 23. *à num.* 14. quem tibi summatim refero. In primis postquam moriens exhalaverat animam, oculi ejus occludebantur. Deinde corpus lavabatur, erat enim antiquis maxima pœna fœdatos mori, quapropter post lotionem vestimentis ornabantur, & perungebantur; peruncti tamen linteo involvebantur, & involuta in loculo cadavera reponebantur: & veteres in tricliniis, seu cœnaculis exponebant; hodie verò ad vestibulum domus reponuntur, ut transeuntes commiserri Deum pro defuncto deprecentur. In Nobilibus autem vita perfunctis, aureum velamentum super feretrum, quo corpus obtegebatur, apponi consuetum erat; feretrum verò ligneum erat. Hoc modo cadavere ornato, exequiis ad id dispositis, cereisque accensis, aliorum Fidelium comitatu præexistente, Clericque convocato, & per ordinem disposito, funus ducebatur, nec id submissa voce, sed Psalmis decantatis: quod non solùm à Clericis aliquando factum fuit, verùm tempore Justiniani Asceteriæ, seu Sanctimoniales, dum corpus ferebatur, psallere consueverant, *Novell.* 59. *de debit. impens. in exequiis defunct.* Comparatæ etiam pulsabantur, nec in aliquibus funeribus egeni, & pauperes deficiebant, sed ad id invitabantur; & etiam Missa funebris dicebatur. Hoc breve compendium ex Durantio suscepimus. Veterum Christianorum ceremonias quoad funera scripsit etiam, licèt Ethnicorum cæremoniis involutas, Julius Lavor, *var. lucubrat. tit.* 2. *de prisco, & recent. funerandi more, cap.* 1. & 2. Bellarminus *de Purgat. lib.* 2. *cap.* 19. Thoro *privilegi* 55. *vers. Unum est.*

7. Hinc ergo Hæretici novatores refellendi sunt, asserentes exequias defunctorum manes esse, ac nullius solatii animarum, sed vivorum solatia tantùm esse: quod Bohemi Hæretici affirmarunt, Æneas Sylvius *de orig. Bohem. cap.* 35. & eorum hæresim Hugonotti confirmare tentant ex Augustino *lib. de cura pro mortuis agenda, & lib.* 1. *de Civit. Dei, cap.* 12. sic inquiente: *Nullo modo enim diceret Veritas: Nolite timere eos, qui occidunt corpus, animam autem non possunt occidere; si quidquam obesset vitæ futuræ quidquid inimici de corporibus occisorum. Nisi fortè quispiam sic absurdus est, ut contendat, eos qui corpus occidunt, non debere timere ante mortem, ne corpus occidant: & debere timere post mortem, ne corpus occisum sepelire non sinant. Falsum est ergo quod ait Christus: Qui corpus occidunt, & postea non habent quid faciant; si habent tanta, quæ de cadaveribus faciant. Absit, ut falsum sit, quod Veritas dixit.* Et postea subdit: *Proinde ista omnia, id est curatio funeris, conditio sepulturæ, pompa exequiarum, magis vivorum solatia sunt, quam subsidia mortuorum.* Estque textus *in cap. Non existimemus* 19. 13. *q.* 2. ubi hæc adsunt verba: *Diligentiùs tamen jacet hoc quisque pro necessariis suis, quo pro illo fiat similiter ab suis. Corpori autem humando quidquid impenditur, non est præsidium salutis, sed humanitatis officium, secundum affectum, quo nemo unquam carnem suam odio habet.* Refertur ex D. Augustino *in lib. de cur. pro mort. cap. ult.* pro quibus etiam expendi valent verba textus *in cap. Sacris* 12. *de sepultur.* ibi: *Cum licèt non obsit impiis sepultura nulla, vel vilis; impiis tamen celebris, vel speciosa non prosit.*

8. Sed tamen horum Hæreticorum error, quem etiam insequuntur Vualdenses, ex his quæ scripsimus suprà, facillimo negotio eliminatur: Res quippe sancta est pro Defunctis exorare, exequias, oblationes, & eleemosynas fundere, & alia peragere, quæ ad juvamen animæ deserviunt, si fortè in Purgatorio cruciatur, & puniatur: & de fide est, utilissimas esse, quapropter D. Augustinus *relat. in cap. tempus* 23. 13. *quæst.* 2. sic scribit: *Nec negandum est, Defunctorum animas pietate suorum viventium relevari, cum pro illis sacrificium mediatoris offertur, vel eleemosynæ in Eccle-*

ſia ſunt. Scripſit etiam D.Gregorius *in cap. Pro obeuntibus 21. eadem cauſa, & quaſt.* Ubi alia congeſſit Gratianus. Tridentinum *ſeſſ.25. in Decreto de Purgat.* Idcircò in Primitiva Eccleſia tam ſanctè ab exordio illius ſimiles ritus inſtituti ſunt, prout hodie etiam ſimiliter obſervantur, & dum Eccleſia exiſtet, uſque ad extremum judicium perdurabunt. Sic enim Romana Eccleſia, cujus filii ſumus, certiſſima quæque nos docet, non leviter introducta, ſed quæ à primis Conciliis, & Patribus rectiſſimè ſunt inſtituta. Itaque exequias defunctorum, funera, ſepulturas, oblationes, & ceremonias, prout à noſtris primis Doctoribus, & Patribus ſunt inſtitutæ, hodie habemus, & ad oculum demonſtrat Bellarminus *d.cap.19. verſ. Quid ſit.* Durantius *d.cap.23. à n.14.*

9. Nec Auguſtinus in contrarium aliquid probat, ut animadvertit Bellarminus *d. cap.19. lit.E, verſ. At quæ ſit.* Volebat Sanctus Doctor duos errores Ethnicorum refellere. Primum quia putabant ſepulturam eſſe neceſſariam, ut animæ requieſcere poſſent, ut oſtendit ſuâ fabulâ Virgilius *lib.6. Æneid.*

Præterea jacet exanimum tibi corpus, amice,
Heu neſcis! totamque infeſtat funere claſſem,
Dum conſulta petis, noſtroque in limine pendes,
Sedibus hunc refer antè ſuis, & conde ſepulchra.

Ubi adnotat Servius, ſepulchrum ſedem vocari, quippe exiſtimabant, tanquam in ſede requieſcere animas in ſepulchro.

10. Secundus error erat, quia Ethnici putabant in corporibus defunctorum adhuc ſenſum aliquem ineſſe, prout etiam noſtri Hiſpani exiſtimabant, quorum mos fuit cadavera in arboribus pendere. Verùm poſtquam ea ſepelire curarunt, in ſepulchris ſcribebant, *Sit tibi terra levis*; quaſi putarent, cadavera ſentire terræ gravitatem. Hunc enim morem ſuſpendendi in arboribus cadavera defunctorum ſuſceperunt ab Scythis, vel Scythæ à noſtris. Silius *lib.13. Tabareni.* D.Hieronymus *lib.2. contra Iovin.* Spondanus *d.lib.1.part.1.cap.4.* Unde D. Auguſtinus in dictis locis eleganter explicat locum Matthæi cap.10. *Nolite timere eos, qui occidunt corpus, &c.* Ubi probatur, tyrannos minimè eſſe timendos, qui quamvis occidere poſſint corpora, non verò amplius agere poſſunt; nec enim cadaver aliquem ſenſum habet, licèt poſteà in fruſta ſecetur, aut tormentis afficiatur.

11. Unde poſtea dicit, pompam exequiarum, conditionem ſepulturæ, & alia, quæ adhibentur pro honore defunctorum, magis eſſe ſolatia vivorum, quàm ſubſidia mortuorum; hæc enim dicit de pompis funerum, & de his pertinentibus ad vanum hominum honorem; non verò de precibus Fidelium, Officio Defunctorum, & de ſepultura in loco ſacro, quippe iſta multùm præſtant juvaminis animabus, ut ab ergaſtulo Purgatorii liberentur, ut probatum eſt ſuprà. Quo quidem ſenſu intelligendus eſt textus *in cap. Non exiſtimemus 13. quaſt.2.*

15. Textus verò *in d. cap. ſacris*, intelligendus eſt de ſepultura per ſe loquendo, non enim prodeſt juſtis, nec impiis. De impiis optimè docet Auguſtinus *in cap. Quibus 16. 13. quaſt.2.* hiſce verbis: *Quibus peccata dimiſſa non ſunt, à ſacris locis adjuvari non poſſunt, quia quos peccata graviora deprimunt, ſi in ſacris locis ſepeliri ſe faciunt, reſtat ut de ſua præſumptione judicentur, quia eos ſacra loca non liberant, ſed culpa temeritatis accuſat.* De juſtis verò, qui in Dei gratia decedunt, licèt per accidens, adjuvantur, ſi in loco ſacro ſepeliantur, ut benè notat Gregorius *in cap. Cùm gravia 17.13.quaſt.2.* hujuſcemodi loquens: *Cùm gravia peccata non deprimunt, hoc prodeſt mortuis, ſi in Eccleſia ſepeliantur, quòd eorum proximi, quoties ad eadem ſacra loca veniunt, ſuorum, quorum ſepulchra aſpiciunt, recordantur, & pro eis Domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt, non ad abſolutionem, quin potiùs ad majorem damnationis cumulum, eorum corpora in Eccleſiis ponuntur.*

13. Unde Caſtro *adversùs hæreſes lib.13. verbo Sepultura, ad medium*, aſſerit: Vualdenſes, ſi ſolùm dixiſſent, nihil videlicet prodeſſe corporum ſepulturam ad gloriam animæ augendam, vel miſeriam inferni minuendam, benè quidem dicerent; verùm, quia abſolutè dixerunt, nihil prorſus prodeſſe animæ, quod corpus in loco ſacro ſepeliatur, ideò meritò illorum ſententia damnatur. Sunt etenim multiplices ſepulturæ utilitates. Prima, quod per ſepulturam fœtor, & horror cadaverum arcetur, quod non parum vivis noceret. Secunda, quod eo ſtudio teſtantur Fideles reſurrectionis, & immortalitatis animarum fidem, non enim tantâ curâ ſepelirentur corpora defunctorum, niſi ſperaremus reſurrectura. Tertia, vivi admonentur propriæ mortis, unde defunctorum tumuli Monimenta dicuntur. Quarta, eo modo ſatisfaciunt vivi affectui ſuo, quo mortuos proſequebantur. Unde dicebat Auguſtinus, *Sepultura pompam, ſolatia eſſe vivorum.* Quinta, ne mortui cum ignominia tractentur, quiſque enim naturaliter deſiderat, ut poſt mortem ſuam corpus honeſtè tractetur. Sexta, Orationes fiunt à Fidelibus in locis ſacris, ubi adſunt ſepulturæ, & in Eccleſiis multa peraguntur ſacrificia, quæ pro vivis, & defunctis offeruntur. Recenſent Caſtro *ubi proximè*, Bellarminus *dict.cap.19. à lit. E*, Sotus *in 4.diſt.45.q.2. art.3.* S.Antoninus *in Summa, 3.part.tit.10. cap.1.§.1.* Medicis *de Sepultur. in præfat. à num.1.* Unde quando Pontifex dixit, vilem ſepulturam nihil detrahere juſto, loquitur de ſepultura per ſe ſumpta, non autem de ſumpta per accidens, quando in loco ſacro fieret; injuſtis verò quomodolibet non prodeſſe, etiamſi celebris ſit, aut ſpecioſa ſepultura.

14. Quapropter Hæretici prorſus damnandi ſunt, ut eos refellunt Caſtro, Bellarminus, & Durantius jam ſuprà relati. S. Thom. *in 4. diſt.25. art.3. & 2.2.q.32. art.2.* Samuel *de Sepult.prælud.8.& 9.* Beyerlinck *in Theatro Vit.hum. tom.7. verbo Sepultura, verſ.Sepultis Fidelibus*, Tuſcus *de Viſitat.lib.1.cap.25.à n.1.* Catol. Maranta *tom.2.reſponſo 4.à n.105.* Urrutigoyti *de Eccleſia Cathed. cap.17.à n.150.* Jul. Lavor. *d.tit.2.cap.14. per tot.*

15. His tamen ſanctis exequiis, & orationibus, & etiam aliis piis operibus ab Eccleſia inſtitutis, quæ fiunt pro defunctis, tempus decretum eſt; in aliquibus enim Eccleſiis dies tertius eſt deſignatus, ſeptimus, nonus, trigeſimus, aut annus revolutus in alteris, in quibus Officium particulare decantatur pro defuncto, & aliæ eleemoſynæ, & oblationes pro illo ad Eccleſiam conferuntur, & miſericorditer dantur, *cap. Quia alii 24. 13. quaſt. 2. cap. Nullus Preſbyterorum 7. diſt.44. cap. Nullus 35. de conſecrat. diſt.5.* Quos quidem determinatos dies non noviter in Eccleſiis adſervatos invenimus, ſed ex antiquiſſimis moribus Eccleſiæ. De Anniverſario, anno revoluto, eſt expenſiſſimus locus Tertulliani *de Coron.milit.cap.3.* ibi: *Oblationes pro defunctis, pro natalitiis annua die facimus.* S.Ambroſius *de obit. Theodoſii*, Amalarius Fortunatus *lib. 3. de Eccleſiaſt. Offic. cap.44.* ubi de tertio, ſeptimo, & trigeſimo die. D.Cyprianus *lib.1. epiſt.9.* Clemens *lib.6. Conſtit. Apoſtolic. cap.48.* Samuel *de Sepult. tract.2. controverſ.5.concluſ.3.diſp.2.*

16. Dies enim tertius deſignatus eſt ad imitationem Chriſti Domini ſepulturæ, qui die tertia reſurrexit, propter noſtram juſtificationem. Declaravit Clemens Pontifex *d. cap.48.* ſic ſcribens: *Peragatur dies tertius mortuorum in Pſalmis, Lectionibus, & Orationibus, propter eum, qui tertia die reſurrexit.* Aut quia ſi defunctus aliquid imperfectionis commiſerit, auxilio S.Trinitatis ei remittitur. Aut ad ſignificandum, quod anima tribus erigitur ad diligendum Deum, ex toto

corde

corde, tota mente, & tota anima. Amalarius Fortunatus *in lib. inscripto, Ordo baptizandi, sub tit. de Exequiis*, §. *Statutorum*. Jul. Lavor. *dict. tit.2.cap.15. num.* 74. Samuel *dict. controvers. 5. conclusione* 2. *à num.* 3.

17. Septimus verò ad imitationem SS. Patrum admissus est ad commemorationem defuncti. *Genes. cap.* 50. *vers.*10. *Ecclesiast. cap.*22. *vers.*13. ibi: *Luctus mortui septem dies*. Nam septimus numerus universitatem perfectorum significat. D.Hieronymus *in Marc. cap.*21. quapropter in hac die septima Officium defuncti celebratur. Amalarius *de Ecclesiast.Offic.d.cap* 44. Lavor. *dict. tit.*2. *cap.*15. *à num.*75. Samuel *d.tract.*2. *conclus.*4.5. *&* 6.

18. De novemdiali die variè sentiunt Nostrates. Illud verò certum est, ab Ethnicis plorandi causâ defunctos admissum esse; itaque novemdiale sacrum dicebant ad publica prodigia procurtanda, vel dicebatur alicujus privatæ familiæ, cùm defunctis parentabant, vel lustrabant. Livius *lib.*1.*decad.*1.*& lib.*2. *decad.*3. *in act. ab Vrbe condit.*807. *lib.*6. Augustinus *in Genes.* Ast inter Christianos consuetudinem nonum diem celebrandi improbat Augustinus *quæst. in Gen. in fin.* hisce verbis: *Nescio utrùm inveniatur alicui sanctorum in Scripturis celebratum esse luctum novem dierum, quod apud Latinos Novemdiale appellatur*. Unde videntur ab hac consuetudine prohibendi, si qui Christianorum istum in mortuis suis numerum servant, qui magis est in Gentilium consuetudine. Consentit Durantius *de Rit. Ecclesiæ, lib.*2.*cap.*43. *num.*5. *in Rat. Divin. Offic. lib.*7.*cap.*35.*num.*7. Samuel *d.controvers.*5. *conclus.*9.

19. Sed tamen testimonium Augustini tantùm accipiendum est, quando numerus novem dierum superstitiosè servaretur more Gentilium, aut quando periculum adesset alicujus superstitionis, ut considerat Lavor. *d. cap.*15. *num.*98. Si tamen absque aliqua superstitione novemdiale servaretur, utique improbandum non est, prout observatur in novemdiali Romanorum Pontificum, quorum exequiæ celebrantur per novem dies, antequam fiant comitia ad novam electionem. Lavor. *d. tit.*2. *cap.*1. *num.*1. Barbosa *de univers. jur. lib.*1.*cap.*1.*num.*65. Estque textus *in cap. Vbi periculum* 3. §. *Quia verò, de elect. in* 6. Idcircò si aliquis mente pia, & devota nono die pro defuncto Officium celebraret, qualiber superstitione eliminata, & absque periculo illius, erit admittendus, ut benè considerat Lavor. *d.cap.*15.*n.*98.

20. Trigesimus dies etiam in aliquibus Ecclesiis pro defunctis celebratur; nam sicut triginta diebus mensis perficitur, qui denotat cursum nostræ vitæ præsentis, ut cognoscitur ex cursu Lunæ, qui ex triginta diebus perficitur: ita mediante Missæ Sacrificiò opera mortuorum sunt plena, & perfecta in conspectu Dei, ut ex D. Gregorio, & Amalario percipit Lavor. *d.cap.*15. *num.*87. Samuel *tract.*2. *controvers.*6. *à num.*1.

21. In aliquibus etiam Ecclesiis quadragesimus dies observatur ad defunctorum memoriam, & celebrationem, de quo S. Clemens *d. cap.*48. Damascenus *de fide defunct.* Ambrosius *de obitu Theodosii*. Qui quidem in occidentalibus Ecclesiis celebris fuit. Ambrosius *in Orat. de obitu Theodosii*, Gregorius *Dialog.lib.*2. *cap.*23. *& homil.*37. Durantius *d. cap.*43. *num.*5. Samuel *d. controvers.*6. *conclus.*5. *cum sequent.* Idque ob repræsentationem anni Jubilæi, quia numerus perfectus est, vel quia numerus iste denotat quadraginta horas, quibus Christus Dominus fuit in sepulchro. Durantius *dict.cap.*35. *num.*9. Lavor. *dict.cap.*15.*à n.*94. qui *num.*98. asserit, etiam aliquando centesimum diem celebrari ob defunctorum animas, ut à sinistra ad dexteram, è bello ad pacem, è terra ad cœlum, è tenebris ad lucem, hoc est, de Purgatorio ad Paradisum transeant: quod alii in sexagesimo & centesimo faciunt. Samuel *dict. controvers.* 6. *conclusione* 10. *&* 11.

22. Hæ exequiæ, & defunctorum sacri honores, olim magnis planctibus, & tristitiæ demonstrationibus fiebant, ut latissimè prosequitur Lavor. *d. tit.*2. *cap.*1. *à num.*153. quod non solùm usitatum fuit inter propinquos & affines, verùm etiam mulieres ploratrices conducebantur, quæ fuissent optimæ vocis, ut planctus, & ululatus magis vigeret. Vatr. *de Vita Patr. lib.*4. D. Chrysostomus *homil.*13. *in Epist. Paul. lib.*2. Quod etiam apud Nostrates usitatum fuit, & posteà justissimè abolitum; nec enim apud Christianos gemitus, & querelæ nimiæ admittendæ sunt in funeribus defunctorum, quasi non credatur animæ immortalitas, & corporum resurrectio. Unde 1. *ad Thessalonicens. cap.*4.ait Paulus: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, ut non contristemini, sicut & cæteri, qui spem non habent*. Quinimò D. Ambrosius *in orat. de fide resurrect.* sic ait: *Sapiens debet lætari de morte, non dolere; quod enim necessarium est, noli timere: mors enim non est mors, sed somnus, ac dormitio temporanea*. D.Hieronymus *epist.*3. *ad Heliodorum*. Estque optimus textus *in cap. Vbicumque* 26. 13. *quæst.*2. ubi asseritur, mortuos lugere, ex pusillanimitate contingere. Et *cap. Quàm præposterum* 25. *eadem causa, & quæst. l.*44. *tit.*4.*p.*1. *l.fin.tit.*2. *lib.*1. *Recopilat.*

23. Non tamen in hac doctrina intendimus interdicere tristitiam, & mœrorem in morte consanguineorum, & amicorum; hoc enim naturale est. Verùm interdicimus nimii planctus, capillorum incisio, avulsio, & aliæ demonstrationes excessivi doloris, ut faciebant Gentiles, & alii impii. Id optimè docuit D. Augustinus *serm.*32. *de verb. Apostoli*, sic: *Contristamur nos in nostrorum mortibus, necessitate amittendi, sed cum spe recipiendi: inde tristamur, hinc consolamur: inde infirmitas afficit, hinc fides reficit: inde dolet humana conditio, hinc sanat divina promissio*. Remque latè prosequuntur Abbas *in rub. de sepulturis, num.*4. Conrad. Brun. *de Cerem. Ecclesiæ, lib.*4. *cap.*3. Perez *in l.*7.*tit.*1.*lib.*1. *Ordinament. pag.*29. Marhienzo *in l.*2. *tit.*5. *lib.*5. *Recopilat. gloss.*13. Azevedus *in l. fin.tit.*1. *lib.*1. *Recopilat. per tot.* Pineda *in vit. S. Ioannis Baptistæ, lib* 3. *tit.*2. *cap.*6. Lavor. *d.cap.*1.*à n.*147. Medina *in Summa, lib.*1. *cap.*9.*n.*3.

24. Sed dices, aliquos Sanctissimos viros in veteri Testamento apprimè luxisse suorum mortes, & etiam in novo; S. enim Job, audita filiorum morte, tonso capite corruit in terram, *Job cap.*1. *vers.*20. quod à multis fieri usque ad calvitiem demonstrat Hieremias *cap.*16. *vers.* 6. his verbis: *Non sepelientur, nec plangentur, nec se incident, nec calvitiam fiet pro eis*. Jacob *Genes. cap.*37. *vers.*34. graviter lugebat mortem Joseph. *Scissione vestibus, indutus est cilicio, lugens filium suum multo tempore*. David magnopere planxit filium suum Absalon, 1.*Reg. cap.*2. & gravissimè mortem Abner, 2. *Reg. cap.*3. In novo Testamento Maria Sanctissima Virgo mortem sui dilectissimi filii tenerrimè doluit, unde canit Ecclesia, *Stabat mater dolorosa*: & adfuit multa turba populi plangens in morte Christi Domini, *Luc. cap.*23. ibi: *Sequebatur illum multa turba populi, & mulierum, quæ plangebant, & lacrymabantur*. Et super Stephanum morientem planctus magnus factus est, *Act. Apostol. cap.* 8. *vers.*3.

25. Sed tamen in veteri Testamento aliqui sancti Patres lugebant defunctus, & cum aliquibus signis magni doloris; benè enim sciebant, defunctos detinendos, nec ad gloriam deventuros, donec Christus Dominus cœli portas referasset, & dormientium statim resurrectio fieret per Salvatorem: quapropter Dominus

minus sæpè sæpiùs clamitabat, *Ego sum resurrectio, & vita.* Hanc ob rem viri illi summi doloris demonstrationes faciebant in morte suorum, vel magnopere plangebant defunctorum reproborum mortem, cùm statim damnarentur, sicut fecit David in morte Absalon. Et hoc benè expendit Azevedus *in d.l.fin. tit.1. lib.1.recopilat.* notans David in morte alterius filii charissimi, cùm adhuc parvulus moreretur, minimè planxisse, dum de ejus salute non dubitaret.

26. Quod verò diximus de Maria Sanctissima, licèt graviter doluit, non tamen cum lamentis, scissis capillis, tunso pectore, vel aliis signis extraordinariis; verùm licèt steterit dolorosa, magnâ constantiâ, & conformitate cum voluntate Domini stabat, prout demonstrat Evangelista Sacer: *Stabat juxta crucem Iesu mater ejus. Stabat*, id est, magna constantia,& virtute, licèt intus gladio ancipiti transverberata. Quod similiter considerandum in aliquibus non flentibus suorum mortem; sed cùm magno valore adversitatem ferant, intus dolore premuntur, de quo varia exempla præstruit Seneca *epist.99.*

27. Aliter enim fleri possunt defuncti magno planctu, veluti si vir eximius, & valdè sanctitate prædittus, vel militari Reipublicæ aptus moreretur; tunc enim mœror est justus, cùm tanto bono privetur Respublica, vel Ecclesia Militans: sicut fecerunt Hebræi in morte Moysis, Judæ Machabæi, & aliorum excelsorum virorum. S. Ambrosius *lib.1. offic. cap.41.* Id etiam inter nostros observatum, quod multis exemplis illustrare poteramus. Sed non obliviscendum quod dicitur de morte Ferdinandi I. Castellæ, & Legionis Regis, de cujus obitu sic scripsit Sanchez *de Rebus Hispan. lib.4. cap.11. Regnorum lamentis, veroque luctu, Pater Patriæ, Vindex Libertatis, Christianæ Religionis Assertor acerrimus, magis Regni dolore, quàm funeris pompâ sepulchro illatus.* Mariana *lib.9.cap.6.*

28. De Jure verò Civili uxoribus anni luctus indictus fuit, ita ut si intra annum ad secundas nuptias trasfeant, infames redderentur, & aliis pœnis plectebantur, *l. Uxores 9. l. Solet 10. ff. de his, qui not. infam. l.1. & 2. C. de incest. nupt. l. fin. tit. 12. part.4.* Idque statutum ob temperantiam, quæ in mulieribus debet prælucere: intemperantiæ maximum signum adesset, si ex funere mariti statim ad secunda vota transirent: tum ex errore id erat admissum, putabant enim, manes offendi, nisi defuncti lugerentur; præcipuè uxores, quibus majori cura id incumbit, *l.1. C. de secund. nupt.* Apuleius *lib.8.Metam.* quapropter infames reddebantur, & aliis pœnis puniebantur. De quibus in dictis legibus. Rolandus *de lucro dot. quæst.86. per tot.* Dueñas *regul.12. limit.3.* Alphanus *collect.216.* Nevizan. *in Sylva Nupt. verbo Seni non est nubendum, à n. 48.* Gabriel *commun. opin. tom.3. lib.3. tit.de secund. nupt. conclus.5.* Lavor. *dict.tit.2. cap. 1. à n.178.*

29. Sed est dubium grave, an hæ pœnæ sublatæ sint de Jure Canonico. Prima sententia affirmat, nam ut constat ex doctrina Apostoli relata *in cap. fin. de secund. nupt.* statim ac maritus decessit, mulier liberata est à lege viri, valetque liberè transire ad secunda vota: Ast non relinqueretur libera facultas mulieri, si talibus pœnis afficeretur. Ergo de Jure Canonico istæ pœnæ sublatæ sunt. Præterea Jus Civile nequit facere constitutiones impedientes libertatem matrimoniorum, ut patet. Ergo nec pœnas imponere, ut intra annum luctus mulieres non nubant. Ergo ex Jure Canonico concedente hanc liberam facultatem mulieribus statim à morte viri, illas pœnas sublatas esse affirmandum est. Abbas *in cap. Ecclesiarum, de constit. in repet. num. 20.* Felinus *ibidem, num. 56.* Decius *num. 125. vers. in punct. jur.* Menchaca *de success. lib.3. §. 27. n. 29.* Gabriel *d. conclus. 5.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib.3. tit.15. n.3.* Azevedus *in l.3.tit.1.lib.5.à n.1.*

30. Secunda sententia tenet contrarium, nempe de Jure Civili adhuc eas pœnas durare, nec revocatas esse de Jure Canonico, licèt de illo Jure non procedant, ob libertatem ab eo concessam nubendi statim à morte viri, *ex cap. Super, cap. fin. de secund. nupt.* Ducitur, nam leges illæ civiles fundantur in quadam honestate, & temperantia naturali: tum in reverentia primo marito debita, ne mulier intra annum luctus cum altero viro conjungatur: quod quidem per necesse non est revocandum à Jure Canonico, in quo illa, quæ honesta sunt, & temperantiâ plena, magnopere manutenentur. Cæterùm in Jure Canonico nulla fit expressa derogatio harum pœnarum, sed tantùm datur facultas mulieri nubendi validè à morte prioris viri. Ergo dicendum, minimè esse revocatas, sed de Jure ipso Civili sustinendas, licèt de Jure Canonico in Tribunalibus Ecclesiasticis non serventur. Cardoso *in Praxi Advocat. verbo Mulier, num.22.* Padilla *in Summa leg. pœn. 2.p. casu 16.* Farinacius *in Fragment. crim. 2.part. lit. M, num.397.* Oliva *de for. Ecclesiæ, 1. part. quæst.42. per tot.*

31. Tertia sententia communis est distinguens de pœnis impositis mulieribus intra annum luctus nubentibus, in odium secundi matrimonii; & de aliis, quæ solùm prospiciunt utilitatem, & commodum filiorum prioris matrimonii. Primæ enim sublatæ sunt per Jus Canonicum: & ratio est, nam sunt impedientes secunda vota, ad quæ de jure divino possunt transire, *1. ad Corinth. cap.7.* ibi: *Mulier, viro suo mortuo, soluta est à lege viri: nubat in Domino, cui vult.* Et *cap. penult. & ult. de secund. nupt.* Ergo eo ipso quod Apostolus hanc liberam facultatem mulieribus concessit, ex consequentia necessaria sublatæ sunt illæ pœnæ impeditivæ secundarum nuptiarum. Molina *de just. tract.2. disputat. 154. num.9. & tom. 4. tractat. 4. disputat. 8. num. 3.*

32. Alteræ verò pœnæ prospicientes utilitatem filiorum, & commodum bonorum ipsorum, adhuc etiam de Jure Canonico durare probantur; nam pœnæ illæ non sunt propriè pœnæ, sed tantùm provisiones, & præventiones, ne bona filiorum prioris matrimonii detrimentum percipiant; nam secundi matrimonii amore correptæ mulieres, & novorum filiorum, multa damna in eis facere possent: quapropter ex hac justissima ratione dispositiones illæ legales sustinentur. Præterea aliud est pœnam pati, aliud verò admitti ad lucrum ex bonis mariti prioris proveniens; eo enim modo relicta mulieri bona illa videntur, ut si ad secundas nuptias transierit, proprietatem eorum amittat, & tantùm habeat usumfructum. Ergo si mulier intra annum luctus ad secunda vota transient, his pœnis, aut dispositionibus legalibus subjicietur; non enim Jus Canonicum circa ista aliquid disposuit. Gloss. *in l. 1. C. de secund. nupt. verbo Honorarias.* Spino *in Specul. testament. gloss. 14. in princip. num.100.* Gregorius *in l. fin. tit.12. part.4.* Mathienzo *in l.3. tit.1. lib.5. Recopilat. gloss.2. num.2.* Sarmiento *Select. lib. 1. cap.4. num.4.* Valasco *consult.16.num.3.* Cevallos *com. quæst.743.* Jul. Caponi *tom.3.discept.195. à num.19.* Sanchez *de Matr. lib.7.disp.88.à n.39.*Lavor.*d.cap.1.à n.179.*D.Gonzalez *in cap.fin. de secund.nupt.n.9.*

33. Quarta sententia asserit, omnes pœnas adhuc ex utroque Jure remanere, exceptâ pœnâ infamiæ, quæ irrogatur mulieri intra annum luctus nubenti, marito, & parte consentientibus, *ex l.1. §. Qui eam, l.Solet 10. l. liberorum, §.1. ff. de his, qui not. infam.* Cujacius *lib.1. qq. Papinian. in l. fin. ff. de his, qui not. infam. & lib.6. observat. cap.32.* Amaya *lib.3. observat. cap.2. num.12.* Connanus *lib.8. Comment. cap.7.* Probatur, nam textus *in cap. penult. & ult. de secund. nupt.* tantùm loquuntur de tollenda infamia, quæ imposita erat mulieri, & marito, patrique, ex eo quod ad secunda vota transiter

intra

intra annum luctus. Ergo reliquæ pœnæ remanent in suo robore. Et ratione confirmatur, nam de Jure Canonico sola illa pœna erat necessariò corrigenda, quæ vim faceret quasi præcisam, & metum induceret, ne secundæ nuptiæ contraherentur: quod quidem per pœnam infamiæ tantùm fiebat, non verò erat necessarium tollere alias pœnas similem vim non inferentes, quia alias pœnas temporales poterat mulier compensare cum commoditate secundarum nuptiarum, unde ad illas subeundas necessariam vim non pateretur. Ergo solùm pœna infamiæ correpta est de Jure Canonico, & cæteræ pœnæ manent in suo robore. Latè tenet Lælius Mancinus *Disceptat. Gener. cent. 2. capit. 140.* Barbosa *tom. 6. collect. ad titul. de secundis nuptiis, n.6.*

34. In hoc dubio illud est animadvertendum, hæreticos non solùm reprobare secundas nuptias intra annum luctus, sed etiam absolutè, ita ut dicant illicitas, & reprobatas esse. Authores hujus hæresis fuerunt Cataphryges, quorum Princeps fuit Montanus. Eundem errorem propugnavit Tertullianus, licet priùs adversùs eum pugnaverat. Suscepit eundem errorem Novatus tempore Cornelii Papæ & Martyris, ut refert D. Augustinus *de Hæresibus, capit.26.* quibus adjungit Græcos Guido Carmelita *in Summa de Hæresibus.* Sed tamen error iste facillimè convincitur ex D. Paulo *ad Roman. cap.6. vers.2.* ibi: *Nam quæ sub viro est mulier, vivente viro, alligata est legi: si autem mortuus fuerit vir ejus, soluta est à lege viri.* Et *1. ad Corinth. cap.7. vers.39.* ibi: *Mulier alligata est legi, quanto tempore vir ejus vivit: quod si dormierit vir ejus, libera est: cui vult, nubat tantùm in in Domino.* Unde apertissimè revincitur error horum hæreticorum. Tum exemplis multorum virorum sanctissimorum, ad secundas nuptias transeuntium, ut Abraham, Ruth, Sara, Samaritana, & alii congesti à Castro *de Hæresibus, lib. 11. verbo Nuptia, hæresi 2.* Ex quibus probatur, licitas, & liberas esse secundas nuptias, *cap. Deus 12. cap. Quod si 13.31. quæst.1. cap. fin. 32. quæst.1. cap. penult. & ult. de secundis nuptiis.* Concilium Nicænum *can. 8.* Laodicenum *can. 1.* Toletanum III. *can.10.* Florentinum sub Eugenio IV. *c. 4. l.3. tit.12. part.4.* Refellunt Hæreticos Castro *ubi proximè,* Bellarminus *de Matrimonio, lib. 1. cap. 9.* Mancinus *d.cap.140. & sacri jur. controvers. differt.10.* Valenzuela *consl.13. à num.11.* Corrasius *lib.3. Miscell. cap.5.* Mendoza *ad Concil. illiberit. lib.3. can.65.* Basilius *de Matrim. lib. 7. cap. 52.* Sanchez *de Matrim. lib.7. disput.81. à n.1.* Azevedus *in d.l.3. tit.1. lib.5. à n.1.*

35. Sed adhuc antequam hinc abeamus, examinandi sunt D. Chrysostomus, & D. Hieronymus, qui secundas nuptias damnare videntur. Et D. Chrysostomus *in cap. hac ratione 9. 31. quæst. 1.* asserit, secundas nuptias secundùm veritatis rationem fornicationem esse. Similiter loquitur D. Hieronymus *in cap. Quomodo 10.31. quæst.1.* Estque etiam textus *in cap. de his 8. eadem causa, & quæst.* ubi pœnitentia imponitur ad secundas nuptias transeuntibus: & similiter ibidem interdicitur Presbytero secundis in nuptiis convivio interesse.

36. Sed tamen ad textum *in d. cap. Hac ratione,* respondetur textum illum non habere authorem D. Chrysostomum, sed alium Chrysostomum, cujus extat opus imperfectum *in Matth.* ut docet Bellarminus *d. lib. 1. cap. 9. vers. Secundus canon,* Sanchez *dict. disput. 81. num. 1.* Quapropter textus ille parum habet authoritatis. Sed quamvis fuisset D. Chrysostomi, est tamen animadvertendum, diversum esse damnare secundas nuptias, tanquam illicitas, & reprobatas; aliud verò considerare signum intemperantiæ, quod ad eas contrahendas consideratur: idque duobus modis. In primis quando intra annum luctus contrahuntur, & tam citò à morte prioris viri, ut non solùm hæc intemperantia adsit, verùm etiam sanguinis, vel seminis perturbatio, ita ut proles nesciatur à quo viro sit, *l. Liberorum, §.1. ff. de his, qui not. infamia.* Unde in aliquibus Ditionibus, si aliquis intra triginta dies viduam uxorem acceperit à morte prioris viri, graviter punitur, ut constat ex Heraldo Archiepiscopo Turonensi *in Capitul. Turon. cap.41.* hisce verbis: *Quicumque viduam infra triginta dies viduitatis invitam, vel volentem acceperit, ultrà eam non attingat, & adulterii pœnas luat.* D. Gonzalez *in cap. Cum secundùm 5. de secund. nuptiis, n. 3.* Tum secundò est valde parum continentiæ, & carnis temperantiæ intra annum ad secunda vota transvolare, oblito primo conjuge, & quasi in dedecus illius: quamobrem ex his causis aliquo modo per exaggerationem secundæ nuptiæ fornicationes dicuntur, non verò, quod propriè sint fornicatio; quo in sensu intelligendi sunt Chrysostomus, & Hieronymus *in d. cap. Hac ratione,* & textus *in dict. cap. Quomodo.* Iste enim modus loquendi apud SS. PP. usitatus aliquando est, nec est dissonus ab eorum sanctitate, & veritate, ut testatur Epiphanius contra adversantes Imaginibus, sic loquens: *Consueverunt Patres nostri sancti, qui voluntatem Dei salutiferam nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum observationem nos docere, & ad quod mandatum illis scopus vergitur, eò præparare auditores, hoc extollere, & magnificare.* Quod ibidem exemplis illustrat, & refert Basilius Pontius *de Matrim. lib.7. cap.52. n.17.* Unde hæc testimonia nihil pro Hæreticis faciunt.

37 Et confirmatur, nam Chrysostomus, & Hieronymus, quando expensè loquuntur de secundis nuptiis, an illicitæ, & immundæ sint; licitas, mundas, & honestas prædicat Chrysostomus *homil. 7. in Epistol. 2. ad Timoth.* ubi sic fatur: *Non istud nunc loquor, quòd secundas prohibeam nuptias, aut immundas esse putem; nec enim permittit hoc Paulus, qui ori meo frenum imposuit dicens 1. ad Corinth.7. Si autem nupserit, non peccavit: cæterùm beatior erit, si sic permanserit.* Idem affirmavit Hieronymus *lib.3. epist.11.* sic: *Nos secundas nuptias non tam appetimus, quàm concedimus.* Et probarunt quamplurimi Patres, quos recenset Espencæus *in tract. de bono viduitatis.* Quapropter quoties sancti Doctores has secundas nuptias fornicationem appellant, intelligendum dictum per exaggerationem ut intelligunt Chrysostomum, & Hieronymum Basilius nuperrimè allegatus *dict. n.17.* Sanchez *d. disput.81. a n. 5.* Bellarminus *dict. lib.1. cap. 9. vers. Certum.*

38. Ad textum *in cap. De his,* varia interpretamenta pararunt Doctores. Baronius *tom.3. anno 314. num.91.* asserit, olim in Ecclesia pœnitentiam injunctam fuisse secundò nubentibus, idque non quia illicitæ fuerint secundæ nuptiæ, aut aliquo modo peccaminosæ; sed quia arguebant parum continentiæ, prout dispositum est in Concilio Laodiceno, & Neocæsariensi, quorum vestigia insequutus S. Basilius *in epist. ad Amphil. cap.4.* bigamis annum pœnitentiæ injunxit, trigamis tres, & quatuor aliquando, verùm & aliquando in aliquibus Ecclesiis trigami per quinquennium sejungebantur, & inter audientes catechumenos annumerabantur: quod idem posterioribus sæculis adservatum testatur Theodorus Balsamon. Adest tamen in Hispania Concilium Tolet. I. *cap.4.* ubi Subdiaconos secundò nubentes abstinere jubet.

39. Glossa *in dict. cap. De his,* verbo *Dicunt,* asserit textum illum intelligendum, quando non successivè secundæ nuptiæ contrahebentur, sed tusimul: quod communiter rejicitur; nec enim sola pœnitentia erat injungenda ob tam grave scelus. Quare Bellarmin. *lib.2. de Conciliis, cap.8. argument. 4. & lib. 1. de Matrim. cap.9. vers. Hunc canonem,* scripsit canonem illum intelligendum, quando secundæ nuptiæ solemni-

ter

te: celebrarentur his ritibus, & solemnibus ceremoniis, prout primæ (quod etiam hodie observatur,) tunc enim ob culpam illam pœnitentia injungebatur; nec Presbyter in convivio illarum adstare poterat. Aliter interpretatur Basilius Pontius *dict. lib.* 1. *cap.* 52. *num.* 19. nempe quando hæ secundæ nuptiæ clam celebrabantur, non verò si palam per modos ab Ecclesia præscriptos. Sed tamen primam sententiam prioris interpretamenti admitto, utpote probabiliorem, prout etiam admittit Barbosa *in dict. cap. de his, numero* 4.

40. In Hispania tamen licèt nuptiæ secundæ licitæ, & Sanctæ sint, prout tota Ecclesia Catholica recepit; attamen ob quamdam decentiam, & honestatem viduis Reginis interdictæ sunt: tum etiam, quia hoc debetur Regiæ dignitati prioris conjugis: tum convenit ad majorem quietem Reipublicæ, & ad educationem filiorum ex primo matrimonio existentium. Sic decrevit Concilium Tolet. XIII. *can.* 5. Similiter observabatur in uxoribus Subdiaconi, Exorcistæ, vel Acolyti, ut constat ex Concilio Matisconensi II. *can.* 16. D. Gonzalez *in cap. fin. de secund. nupt. num.* 10. & ad Concilium Illiberitanum *lib.* 3. *cap.* 66.

41. Hinc enim colligendum, de Jure Canonico licitas esse secundas nuptias, & absque peccato contrahi posse statim à morte prioris conjugis. Verùm in eis contrahendis adhuc durant aliqua inconvenientia. Primum est intemperantiæ signum, præcipuè si citò à morte prioris conjugis contrahantur. Unde optimè D. Hieronymus *lib.* 1. *Contra Iovinian.* ait: *Quasdam altero die nuptiarum repudiatas, statim nupsisse legimus. Vterque reprehendendus maritus, & cui tam citò displicuit, & cui tam citò placuit.* Perturbatio enim adest seminis: tum dedecus aliquo modo prioris mariti. Secundum inconveniens refertur circa damna, quæ inferuntur filiis prioris matrimonii. Quamobrem leges duo genera pœnarum statuerunt. Aliæ imponuntur mulieri, si intra annum luctus ad secunda vota transierit; & hæ sunt infamiæ pœna, *ex d. l.* 1. *&* 2. *C. de secund. nupt.* tum licèt mulier possit in dotem dare omnia sua bona, *l. Mulier bona, ff. de jur. dot. l. Nulla, Cod. eod. tit.* attamen si intra annum luctus nubat, non nisi certam partem dare valet, nec ex ullo testamento capere potest, nec titulo hæreditatis, legati, vel fideicommissi, *Novell.* 22. §. *sed nemo*, *&* §. *Quidem*: & omne relictum à primo marito perdit quoad proprietatem, & usumfructum. Cujacius *in Novell.* 2. *&* 22. Scipio Gentilis *de secundis nupt. cap.* 17. *&* 18. Alteræ verò pœnæ impositæ sunt etiamsi nubat post annum luctus, & si non habet filios, tantùm punitur, ut perdat omnia privilegia, & dignitatem, quæ habebat ex priori marito, *l. Fœmina, ff. de Senat. l. ult. C. de bon. maternis, l. Mulieres* 9. *ff. de incol. lib.* 11. *l.* 7. *tit.* 2. *part.* 4. *l.* 14. 15. *&* 16. *Tauri*, Pichard. *de Nobilit. communicand. n.* 64. Si autem filios habeat mulier ad secundas nuptias transiens, si à primo marito aliquid acceperit, sive per donationem inter vivos, hæreditatem, legata, sive fideicommissa, proprietatem eorum deperdit, & tenetur reservare filiis prioris conjugis, tantùm usufructu retento, *l. Fœmina* 3. *cum sequent. C. de secund. nupt. Novell.* 22. *de Nupt.* §. *Si verò*, *l.* 15. *Tauri.* Quod etiam in casu admittendum, quo aliqui filii decedant, viva matre, hi enim ad alios fratres proprietatem transmittent, *l. in quibus* 7. *l. Si quis prioris* 8. *C. de secundis nupt.* Scipio Gentilis *de secund. nupt. cap.* 13. *per tot.* Marinis *lib.* 2. *var. cap.* 273. Castillo *lib.* 1. *controv. cap.* 2. *&* 3. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disput.* 87. *&* 88. D. Gonzalez *in d. cap. fin. n.* 3.

42. Ex his enim pœnis, aut dispositionibus legalibus, aliquæ impositæ intra annum luctus nubentibus per modum propriæ pœnæ, de Jure Canonico sublatæ sunt, nempe pœnæ infamiæ, quod non possit omnia bona in dotem dare, & quod non capiat ex testamento alicujus: nec in praxi admittuntur, ea potissima ratione; nam ut constat, mortuo viro, mulier nupta est libera à lege prioris viri, nec ullum restat impedimentum dirimens, aut impediens ratione prioris matrimonii. Ergo absque aliqua culpa contrahitur matrimonium secundum, etiam intra annum luctus. Ergo nulla est causa, ut possit imponi aliqua pœna. Ergo cùm id permittatur de Jure Canonico, ex eodem jure sublatæ sunt omnes pœnæ illæ impositæ de Jure Civili.

43. Sed dices, etiam considerato Jure Canonico, durat signum intemperantiæ, & perturbatio seminis, si citò secundæ nuptiæ contrahantur: tum est dedecus prioris viri. Ergo eodem jure debent sustineri. Sed respondetur, quod de Jure Canonico maxima consideratione semper est prospectum, ut Matrimonia libera sint, nec aliquo metu, aut pœna interdicantur, *cap. ex litteris* 10. *cap. Consuluisti* 28. *cap. Gemma* 29. *de sponsalibus.* Quapropter ex eodem Jure sublatæ sunt illæ pœnæ positæ de Jure Civili adversùs mulierem contrahere volentem intra annum luctus, licèt adhuc durent aliqua inconvenientia, cùm ista minora sint, quàm lædere libertatem ad Matrimonia contrahenda, in quibus non solùm tanta bona spiritualia adsunt, sed etiam temporalia, nempe augmentum boni publici, & totius Reipublicæ, *l.* 1. *ff. de jur. dot. cum vulgat.* Tum etiam perturbatio seminis, quod erat majus inconveniens, est dubium facilis solutionis, quia semper præsumitur sic natum esse filium secundi matrimonii, pro quo stat possessio (quidquid aliqui diversis modis loquantur) ut est doctrina Baldi *in l. Si matre, C. de suis, & legitim. hæred.* Beroius *lib.* 6. *consil.* 161. *num.* 9. *&* 13. Menochius *de præsumpt. lib.* 1. *præsumpt.* 33. *num.* 19. *vers. Declaratur*, Vasquex *lib.* 2. *disp.* 66. *cap.* 8. *in init.* Palao *tom.* 1. *Oper. Moral. tract.* 1. *disp.* 3. *punct.* 5. *num.* 7. Bresserus *de Conscient. lib.* 4. *cap.* 13. *numero* 122. Lugo *de Conscient.* 2. *part. quæst.* 10. *num.* 58. Bossius *tom.* 1. *variar.* 2. *part. tract.* 1. § 43. *num.* 1470. Quapropter Jus Canonicum ex necessaria consequentia libertatis matrimonii has pœnas immediatè impositas mulieri contrahere volenti intra annum luctus, omninò sustulit, tanquam contrarias huic libertati.

44. Sed adhuc instabis, Jus Canonicum tantùm abstulit expressè pœnam infamiæ *in dict. cap. penult. & fin. de secund. nupt.* Ergo alias non abstulit, aliàs eas explicasset, prout hanc pœnam explicuit. Tum non abstulit aliam pœnam, nempe perdendi privilegia prioris mariti, nempe Nobilitatis: Ergo signum gravissimum est, non abstulisse nisi pœnam infamiæ. Sed ad primam instantiam respondemus, jura illa non solùm comprehendere pœnam infamiæ, sed alias etiam pœnas impositas à lege civili nubentibus intra annum luctus; loquuntur enim verbis universalibus, & indefinitis, & sumunt argumentum à doctrina Apostoli hanc licentiam concedentis à morte viri, ut pœnam legalis infamiæ tollant, & consequenter auferant onus aliarum pœnarum hanc libertatem interdicentium, prout ex illis juribus deducunt Covarruvias *in* 4. 2. *p. cap.* 3. §. 9. *num.* 5. Mathienzo *in l.* 3. *tit.* 1. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 1. *num.* 5. Gutierrex *de Matrimonio, cap.* 108. *num.* 2. Gregorius *in l.* 3. *tit.* 12. *part.* 4. *verbo Fasta un año.* Marinis *dict. cap.* 273. *num.* 22. Et ratio clara est, nam est eadem ratio aliarum pœnarum, sicut pœnæ infamiæ, propter libertatem secundarum nuptiarum. Ergo sicut jura illa tollunt infamiæ pœnam, similiter etiam alias pœnas, ut ratiocinantur nuperrimè allegati.

45. Ad instantiam secundam respondetur, mulierem transeuntem ad secundas nuptias amittere privilegia prioris mariti, veluti nobilitatis, sive intra annum luctus nubat, sive post, ut constat ex juribus adductis

num. 37.

num.37. l.9. tit.11. lib.2. Recopilat. ubi Azevedus *n.6.* Verùm id non fit ratione pœnæ; sed quia similia privilegia à Jure conceduntur propter matrimonium præcedens: quapropter illo cessante, necessariò debent cessare similia privilegia ex communi regula, Cessante causa, cessat effectus, *l. Athleta, §.1. l. Idem Ulpianus, ff. de excusat. tut. l. Titia Seio, §. Usuras, ff. de legat.1.* Tiraquellus *in tract. Cessante causa, 1. p. n.203.* Ergo nihil mirum, si muliere transeunte ad secunda vota, privilegia similia amittantur, *cap. Ex parte 13. de for. competent.* ubi Felinus, Abbas, & Barbatia. Gartonius *ad rub. de secund. nupt. tit. de pœn. secund. nub. pœna 4.* Pichard. *de Nobilit. communicanda, à num.65.* Garcia *de Nobilit. gloss.39. num.40.* Bobadilla *in Polit. lib.2. cap.16. num. 225.* Cyriacus *controv.178.* Pareja *de edit. instrument. tit.2. resolut.6. specie 6.* Salzedo *in Theat. bon. gloss.51.*

46. De aliis pœnis impositis etiam post annum luctus, jam dictum est mulieres amittere privilegia prioris viri: quoad alteram verò perdendi proprietatem rerum à priori marito relictarum, eam minimè sublatam esse asserendum, quin potiùs semper durare, & in praxi haberi; ratio enim communiter adducitur ob injuriam, quam mulier infert filiis prioris matrimonii, utroque priori, *Authent. de Nuptiis, §. Si autem, vers. Nos autem, Authent. de non eligendo secund. nub. § Prospeximus.* Verùm eam rationem rejicit Sarmiento *lib.1. select. cap.4. num.3.* & aliam præstat, nempe quod æquitas naturalis petit, ut bona illa, quæ sudore, & labore prioris viri lucrata sunt, suis filiis reserventur, nec transeant ad filios, & filias alterius. Valenzuela *consil.13. num.20.* Sed tamen Sanchez *d. lib.7. disput.89. num.2.* Guttierrez *dict. cap.108. num.5.* Castillo *dict. lib.1. cap.2. num.86.* asserunt, hanc solam rationem non esse sufficientem; nam si mulier aliqua bona lucrata fuerit à posteriori conjuge, si tamen ad tertias nuptias non transierit, adhuc liberè potest de eis disponere inter filios prioris matrimonii, licèt lucrata fuerint sudore, & labore secundi viri: Ergo similiter est dicendum de sudore, & labore prioris viri, & consequenter hæc ratio non erit sufficiens, nisi ex injuria prioris conjugis stabiliatur.

47. Sed tamen utraque ratio mihi non placet; nam soli injuria prioris mariti, & filiorum, licèt de Jure Civili validum esset fundamentum, ut probant jura suprà recensita, quorum verba dat Sanchez *dict. num.2.* non tamen est solidum de Jure Canonico, cui in hac specie standum est, nam cùm de Jure Canonico liberum sit cuique transire ad secundas nuptias, priori conjuge mortuo, transeuntes minimè alteri faciunt injuriam, ob vulgarem regulam, *Qui utitur jure suo, nemini irrogat injuriam.* Tum etiam, quia si pater transierit ad secundas nuptias, tenetur reservare filiis prioris matrimonii quidquid ex titulo lucrativo à sua conjuge acquisierit, *l. Generaliter 5. Cod. de secund. nupt. l.15. Tauri,* ub. Gomez *num.4. l.4. tit.1. lib.5. recopilat.* Garcia *de conjug. acquæst. num.9.* Farinacius *in frag. crimin. 2. p. lit. M, num. 405.* Marinis *dict. cap.273. num.4.* Guttierrez *dict. cap.108. num.17.* Castillo *dict. lib.1. cap.2. num.14.* qui tamen transeundo ad secundas nuptias, nullam injuriam inferre uxori videtur; quia ad tam arctam obligationem pudicitiæ non adstringitur, sicut uxor. Capponi *tom. 3. discept.194. num.24.* Ergo illa ratio injuriæ factæ priori viro non est sufficiens, ut mulier teneatur ad reservandam proprietatem bonorum acquisitorum lucrativè à priori marito filiis illius matrimonii. Denique si ratio Sanchez, & aliorum esset vera, hæc reservatio esset propriè pœna imposita mulieri secundò nubenti, quod est improbatum de Jure Canonico, quod insequitur nostra lex *3. tit. 1. lib. 5. Recopilat.* Cevallos *quæst.743. num.4.* Ergo dicendum, non ob injuriam factam priori marito & filiis, hanc reservationem fieri.

48. Ratio verò Sarmienti sufficienter improbatur à Sanchez; quapropter asserendum, alteram esse rationem, nempe quia hæc est conditio legalis imposita ipso jure in ipsa institutione, legato, seu fideicommisso relicto superstiti conjugi, nempe ut si transierit ad secunda vota, proprietatem amittat, & tantùm usumfructum percipiat rerum lucrativè acquisitarum à priori conjuge, idque favore filiorum prioris matrimonii, ne si libera dispositio illorum bonorum superstiti conjugi relinquatur amore secundi mariti, & aliorum filiorum, eos bonis illis privet per donationem, aut meliorationem factam secundo marito, aut ejus filiis, unde alteri detrimentum percipiant: quapropter in ipsis institutionibus, legatis, aut fideicommissis, ex dispositione legali hæc quasi conditio imposita est. Et confirmatur, nam si vir, aut conjux superstiti dederit licentiam, ut transeat ad secunda vota, aut filii prioris matrimonii concesserint hanc facultatem, sive matri, sive patri, tunc non tenetur transiens ad secunda vota reservare hanc proprietatem, sed integro jure eam aquirit, *Authent. de non eligendo secund. nub. collat.1. in principio,* ubi Glossa *verbo Copulantur.* Gomez *in dict. l.15. Tauri, num.6.* Azevedus *in l.4. tit.1. lib.5. num.36.* Fachineus *lib.3. controvers. cap.65. in principio.* Gallius *lib.2. observat.98. num.18.* Guttierrez *dict. cap.108. à num.5.* Castillo *lib.1. controvers. cap.2. num 85.* Marinis *dict. cap.273. num.26.* Sanchez *dict. disput.89. num.43.* Ergo conditio ista est legalis, posita in ipsa institutione, legato, vel fideicommisso, quam potest remittere, aut ipse maritus, aut filii illius, qui omnes quasi contraxerunt, aut per testamenti factionem, aut per aditionem hæreditatis.

49. Unde sequitur, hanc reservationem proprietatis filiis prioris matrimonii non esse propriè pœnam, sed dispositionem legalem in favorem filiorum, quæ minimè est sublata per Jus Canonicum, ut communiter tenent DD. Et ratio clara est ex dictis, nam hæc non est pœna, & licèt aliæ pœnæ sint à Jure Canonico correctæ, interdicentes, aut impedientes secundas nuptias; attamen nunquam interdixit illas dispositiones legales, favorem filiorum prospicientes, licèt per accidens differantur secundæ nuptiæ, quia lex tantùm directè respicit filiorum prioris matrimonii utilitatem. Guttierrez *Pract. lib.2. quæst.45. num.5.* Mathienzo *in dict. l.3. gloss. 2. num. 2.* Ponte *cons. 9. num.62. & 63.* Anton. Faber *decis.1. Cod. de secund. nupt.* Marinis *d. cap.273. num.21.* Castillo *d. lib.1. cap.2. n.16.* Valenzuela *cons.13. n.15.*

50. Sed dices, hujus pœnæ impositio non pendet à voluntate prioris mariti, nec filiorum, sed solùm à dispositione legali ob injuriam factam marito, cujus anima contristatur de secundis nuptiis, *Authent. de nuptiis, §. Quia verò.* Castillo *dict. cap.2. num.87.* Ergo nec valet intelligi de aliqua conditione imposita à jure favore liberorum prioris matrimonii. Et confirmatur, nam etiamsi prior maritus dederit licentiam uxori, ut secundò nubat, si tamen intra annum luctus matrimonium contrahat, pœnâ istâ non liberatur. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Qui cum alia contrahit, num. 207.* Bursatus *lib.1. cons.12. num.41.* Mathienzo *dict. gloss.2. num. 43.* Mysingerus *cent. 5. observat.14. num. 17.* Prætis *de interpret. lib. 4. dub. 10. num.118.* Ergo hæc pœna imposita est independenter à marito & filiis, & non per modum conditionis inhærentis ipsi contractui, remissibilis ab ipso marito, vel filiis.

51. Sed respondetur negando esse hanc dispositionem legalem pœnam, sed tantùm conditionem inhærentem favori filiorum in ipsa institutione, legato,

seu fideicommisso, vel donatione. Ad confirmationem dicendum, doctrinam illam procedere, non quia maritus non possit dare istam licentiam, ut mulier integrè proprietatem acquirat absque aliqua reservatione; sed quia quando maritus simpliciter dat hanc facultatem uxori, ut transeat ad secunda vota, non intelligitur data ad primum annum luctus, ut optimè docet Glossa *in Auth. de nupt. §. Unum itaque, verbo Si vir*, Baldus *in l. 1. Cod. de secund. nuptiis*, Benedictus *in dict. num. 507. ad fin.* non autem quod non pendeat ab ejus voluntate illam dispositionem remittere, si vellet, id exprimens in anno luctus. Unde constat, ob hanc rationem, nempe conditionis inhærentis in ipsa institutione, legatu, seu fideicommisso, vel donatione, mulierem transeuntem ad secunda vota teneri reservare proprietatem bonorum ad filios prioris matrimonii, nec hanc dispositionem sublatam esse à Jure Canonico. Barbosa *in cap. fin. de secundis nuptiis, num. 2.*

52. Est tamen aliquod dubium, an mulier intra annum luctus transiens ad secundas nuptias, vestes lugubres, & lectum quotidianum mariti teneatur restituere hæredibus mariti? Et negandum videtur, nam quælibet pœnæ positæ intra annum luctus, ne mulier transeat ad secunda vota, abolitæ sunt de Jure Canonico: Ergo similiter hæc pœna perdendi vestes lugubres, & lectum quotidianum. Cæterùm non perdit lucra acquisita ex pacto, vel consuetudine, ex primo matrimonio, quoad proprietatem, & quoad usumfructum. Palacios Rubios *in l. 14. Tauri, num. 5.* Cifuentes *ibidem, num. 1.* Azevedus *in l. 6. tit. 9. lib. 5. num. 1.* Guttiertez *de Matrim. cap. 108. num. 41.* Sanchez *dict. lib. 7. disput. 89. num. 29.* Ergo similiter hæc lucra vestium lugubrium, & quotidiani lecti, cùm data sint propter servitium, & laborem prioris mariti. Sic tenet Barbosa *in l. Qua dotis, ff. solut. matrimon. num. 34. & 82.*

53. Sed tamen contrarium tenent Doctores communiter, quia vestes illæ, & lectus quotidianus, dantur solùm ad usum viduitatis: Ergo transiens ad secundas nuptias, utique tenebitur mulier hæredibus restituere. Quesada *var. quæst. 25. num. ult.* Padilla *in l. Fideicommissum, Cod. de fideicommis. num. 12.* Azevedus *in l. 3. tit. 1. lib. 5. Recopilat. num. 8.* Guttierrez *in dict. cap. 108. num. 19. & 20.* Sanchez *de Matrim. dict. lib. 7. disput. 87. à num. 31.* Spino *de testament. gloss. 14. num. 107.* Cancerius *var. 1. part. cap. 9. num. 64.*

54. In hoc dubio duo casus sunt distinguendi. Primus, quando nulla esset consuetudo, seu statutum, ut hæ vestes lugubres, aut lectus quotidianus præstentur. Secundus, quando adesset. Quoad primum, si nulla esset consuetudo, vel lex præbens has vestes lugubres, & lectum quotidianum viduæ, verùm hæres eas præstiterit, tunc (ut aliqui dicunt) donasse videtur; quapropter si vidua transierit ad secundas nuptias, adhuc retinebit, nec hæres repetere poterit; non enim est aliqua causa, ut revocetur donatio, *l. Perfecta donatio, Cod. de revocand. donat.* Vel erit distinguendum, quando vestes illæ, vel lectus quotidianus fuerint pretiosæ, & tunc non intelliguntur donatæ res illæ: secus si viles, quapropter has non tenebitur vidua transiens ad secunda vota restituere; secus verò si pretiosæ essent, ut cum Barbosa explicat Sanchez *d. disput. 87. num. 31.* Siguenza *de clausulis, lib. 2. cap. 11. §. 27. num. 185.* Garcia *de Expens. cap. 8. num. 38.* Sed adhuc quando fuerint viles, existimo esse hæredi restituendas, si intra annum luctus transierit ad secunda vota; vestes enim lugubres, & lectus quotidianus, eo animo datus videtur, ut per annum luctus honoraret defunctum maritum, & lugeret; quapropter cùm mulier ex parte sua non adimpleat finem, ad quem datæ sunt, tenebitur restituere; non enim donatio illa progredi valet extra intentionem donantis, & accipientis, *l. Non omnis 19. de rebus credit. cum vulgat.* Rota apud Seraphinum *decis. 890. num. 2.* Gratianus *discept. tom. 5. cap. 948. num. 38.* Riccius *1. part. decis. 75. n. 22.* Tum etiam, quia donatio nunquam præsumitur, *leg. Cùm de indebito 25. §. Si verò, de probat. l. fin. C. de novat.* Mena *var. lib. 1. quæst. 23. num. 90.* Sesse *decis. 182. num. 6.* Menochius *de Arbitrariis, cent. 1. casu 88. per tot.* Quapropter intelligendum, vestes illas, & lectum quotidianum datum esse ad usum, ut lugeat, & honoret defunctum maritum, non verò per propriam donationem, & perfectam, ut sibi retineat, licèt ad secundas nuptias transeat: neque aliud petit causa illa lugendi, & honorandi primum maritum, ut benè docet Barbosa *in d. l. Qua dotis, n. 82.*

55. Si tamen adsit consuetudo, vel lex præcipiens, ut vestes lugubres, & lectus quotidianus viduæ præstetur, ut in nostra Castella est lex 6. *tit. 6. lib. 3. fori*, ubi præcipitur, lectum quotidianum viduæ præstari; asserendum videtur, quod licèt transeat vidua ad secunda vota intra annum luctus, minimè restituere tenebitur; quia cùm per consuetudinem, vel legem sic receptam, hæres teneatur illa præstare, & præstando suam obligationem adimpleverit, non potest repetere, nec mulier tenebitur restituere, *l. Si quis pro uxore 22. ff. de donat. inter, l. pennlt. ff. de impensis, &c.* Tum etiam, quia consuetudines istæ, vel leges, simpliciter præcipiunt, ut hæ vestes, vel lectus quotidianus viduis præstentur, absque aliqua conditione, nec expressa, vel tacita: quapropter etiamsi intra annum luctus mulier transeat ad secunda vota, hæres non repetet, *l. Si repetendi 7. Cod. de condict. ob causam.* Tenet Barbosa *in dict. l. Qua dotis, num. 82. in medio.*

56. Sed in contrarium est communis sententia relata suprà, *num. 49.* Quapropter dico, in hac specie prospiciendam esse consuetudinem cujuscunque loci; in aliquibus enim partibus semel concessis vestibus funeralibus, & lecto quotidiano, ampliùs hæredes de illis non curant; signum quidem non parum efficax affirmandi, consuetudinem illam introduxisse puram donationem irrevocabilem, ut censebat Barbosa, etiamsi mulieres intra annum luctûs transierint ad secunda vota: in aliis verò ditionibus repetitur lectus quotidianus, non verò vestes lugubres, prout aliquando vidi, & in hoc observatur ad litteram textus *in l. 6. tit. 6. lib. 3. fori*, ibi: *Si el marido, ò la muger muriere, el lecho, que havian quotidiano, finque al vivo, è si se casare, tornelo à particion con los herederos.* Et denique aliquando vestes, & lectus quotidianus restituuntur, quod quidem observandum prius in consuetudinibus notatum adfuerit, quia in re multùm valent. Gutierrez *Pract. lib. 2. quæst. 95. num. fin.* Quesada *var. lib. 1. cap. 18. ad fin.*

57. Si tamen consuetudo, vel lex sit dandi has vestes lugubres, & lectum quotidianum, non tamen se extendat ad aliquem certum modum restituendi, nec constet de consuetudine non restituendi, amplector communem sententiam relatam *num. 37.* quia non intelligitur pura donatio, sed tantùm censentur datæ, & traditæ quoad vidua fuerit, & fictè videtur adesse donatio in primo matrimonio, *l. fin. Cod. de bon. matern.* Gartonius *in rub. de secund. nupt. num. 22.* Covar. *in 4. 2. p. cap. 3. §. 1. num. 11.* Ergo transeundo ad secundas nuptias intra annum luctus, tenebitur eas restituere, & lectum quotidianum. Tum etiam probatur ex doctrina Julii Capponi *dict. discept. 194. num. 13.* Matinis *dict. cap. 273. num. 23.* probantium antefatum perdere mulierem viduam intra annum luctus nubentem. Quod quidem variis rationibus probat Capponi, verùm ea potissima est, quia in honorem primi matrimonii

matrimonii conceditur, qui cùm cesset per secunda vota, inde est, ut rectè a muliere auferatur. Ergo similiter dicendum est in hac specie, cùm vestes, & lectus quotidianus propter eundem honorem concedatur.

58. Illud verò observandum, ut quando lectulus quotidianus est restituendus, id sit intelligendum secundùm decisionem textus *in l.15. Tauri*, id est, ut mulier donec vivat, illo utatur; æstimatio verò illius reservanda est post ejus mortem, ut filiis primi matrimonii, aut hæredibus restituatur. Castillo *in dict. l.15. Tauri, in principio, vers. Potest etiam.* Siguenza *de clausulis, lib.2. cap.11. §.28. num.188.* Sanchez *dict. disp.87. n.31. ad finem.*

59. Deinde disquirendum, an si mulier intra annum luctus transierit ad secunda vota, privetur alimentis ab hærede præstandis, donec dos sibi restituatur? Qua in re illud prætermittendum, à morte viri dotem restituendam esse, si in rebus immobilibus consistat: si tamen adsint res mobiles, & immobiles; immobiles statim sunt restituendæ, mobiles verò post annum; prout etiam quando dos in rebus mobilibus tota consisteret, *l. unica, §. Exactio, Cod. de rei uxor. act. l.31. tit.11. p.4.* Joseph. Ludovisius *in communib. opin. conclus.56.* Gomez *in l.50. Tauri, num.46.* Connanus *lib.8. comment. cap. 10.* Castillo *lib. 8 cap. 49. num.4.* Est tamen dubium, an per annum illum hæredes teneantur alimenta præstare, quod in puncto juris aliqui negarunt. Capycius *decis.24. per tot.* Diez *regul.481.* Villalobos *in communib. opin. lit. H, num.19.* Rolandus à Valle *lib.2. cons.55. in discursu.* Sed in meliori sententia, & æquiori contrarium est dicendum, ob rationes, quas præstat Gomez *in dict. l.50. Tauri, num.48. vers. Sed his non obstantibus.* Quod quidem intelligendum, si mulier pauper sit, nec habeat unde alimenta percipiat, ut explicat ipse Gomez nuperrimè allegatus. Crassus *tom.2. comm. opin. lib.1. cap.6. quæst.47.* Farinacius *in repert. de contractibus, quæst.34. à num. 19.* Surdus *de aliment. tit. 1. quæst. 44. à num.1.* Barbosa *in l.2. ff. solut. matrim. à num.17.* & latè per Castillum *dict. lib.8. cap.49. per tot.* Barbosa *in dict. leg. unica, num.44.* Bossius *de aliment. cap. 14. §.5. à num. 868.*

60. Hinc orta est difficultas, an mulier transiens ad secunda vota intra annum luctus, perdat hæc alimenta? Et negandum videtur, nam ista alimenta sunt debita ipsi mulieri ob dotis retentionem in rebus mobilibus, cui annexum est onus suorum alimentorum, *l. Si cùm dotem 22. §. Sin autem in sævissimo, ff. solut. matrim.* Mysingerus *cent.1. observat.64.* quidquid enim debetur ex justitia, mulieri non aufertur, sed tanquam suum suscipit, etiamsi intra annum luctus transierit ad secunda vota, ut si ei dos deberetur, vel lucra constante matrimonio acquisita, quia parta sunt ex contractu societatis, & ex utriusque conjugis labore. Covarruv. *in 4. 2.p. cap.3. §. 9. num.8.* Azevedus *in l. 6. tit.9. lib.5. Recopilat. num.1.* & ibi etiam Mathienzo *gloss.2. num.2.* Sanchez *dict. disput.89. num.29.* & arrhæ quæ datæ sunt à marito ob præmium virginitatis, vel nobilitatis. Gutierrez *de matrimon. cap.108 à num.37.* Castillo *dict. lib.1. cap.2. num. 29.* prout etiam alia, quæ ex titulo oneroso ei debentur. Gutierrez *dict. cap.108. num.41.* & latissimè Sanchez *dict. disput. 89.* Ergo similiter hæc alimenta, cùm ei debeantur ratione justitiæ ob dotis dilatam solutionem. Et confirmatur, nam dos soluto matrimonio habet eadem privilegia, prout si adhuc matrimonium constaret, *l. Etiam, ff. de fund. dot.* Ergo si maritus ob dotis retentionem tenetur mulierem alere, similiter ejus hæres, donec dotem restituat, etiamsi intra annum luctus transeat ad secunda vota cum marito divite, ut cum aliquibus docet Bossius *de Dote, cap. 20. num. 90.*

61. Sed in contrarium est communis sententia, nempe si mulier intra annum luctus ad secunda vota transierit, hæc alimenta perdere. Et ratio est, quia hæredes tenentur hæc alimenta præstare, quia mulier pauper est. Cùm ergo ad secunda vota transierit, jam cessat ratio horum alimentorum; nam ali debet à secundo marito: Ergo si intra annum luctus ad secundas nuptias transierit, ex tunc alimenta ei non sunt præstanda. Excipit tamen ista sententia, si secundus maritus pauper etiam fuerit; nam tunc ratio alimentorum non cessat. Azevedus *in dict. leg.3. tit.1. lib.5. Recopilat. num.7.* Surdus *de aliment. tit.7. quæst.22. n.9.* Mathienzo *in dict. leg.3. gloss.2. num. 34.* Gutierrez *dict. cap.108. num.18.* Cancerius *var. 1. part. cap. 9. num. 65.* Molina *de Just. tract.2. disput.321. vers. Interim dum uxor,* Sanchez *dict. lib. 7. disputat. 87. num. 30.*

62. In hoc dubio dico, hanc sententiam communem admittendam esse; sed animadvertendum ex duobus principiis à Doctoribus defendi, quia aliqui dicunt hæc alimenta perdere mulierem pauperem ob pœnam, quia injuriam facit priori matrimonio. Notavit Alex. *vol.2. cons.20.* Cancerius *dict. cap.9. num.65.* Verùm hic modus defendendi solidus non est; nam ut suprà probatum est, omnes pœnæ impositæ à Jure adversus mulierem transeuntem ad secunda vota, sublatæ sunt de Jure Canonico, & sic in praxi admissum: quapropter ob rationem pœnæ nequit defendi opinio ista communis.

63. Alteri etiam eam defendunt ob solam paupertatem mulieris, & quandam juris æquitatem, ut hæres, qui retinet dotem mulieris, interim eam alat, maximè cùm toto illo tempore fructus ad maritum, aut ejus hæredes pertineant. Barbosa *in l.2. ff. solut. matrim. 1. p. à num.5.* Castillo *dict. lib.8. cap.49. n.6.* Barbosa *in dict. l. unica, num.45.* quamobrem hæredes mariti ad ejus alimenta tenebuntur; inquiunt tamen hanc æquitatem cessare, si ad secundas nuptias intra annum luctus transierit. Hic secundus modus defendendi hanc opinionem gravissimam difficultatem percipit ex rationibus consideratis *num.56.* quæ probant de rigore juris hæc alimenta deberi, tanquam onera præcisa illius dotis: quas ad id expendit Gomez *in d. l.50. num.48. vers. His non obstantibus.* Unde sequitur, tanquam proprium debitum secum ferre posse mulierem ad secundas nuptias, etiamsi intra annum luctus secundum matrimonium contraxerit.

64. Sed tamen asserendum, rationes illas non probare efficaciter alimenta ista intra annum restitutionis dotis de rigore juris deberi; hoc enim negarunt plures recensiti à Farinacio *dict. quæst.34. num.19.* & suprà, *num.55.* & quanvis mulier vidua durare videatur in primo matrimonio, *l. fin. Cod. de bonis matern.* non tamen quoad hanc partem alimentorum, & alia onera, quibus tenebatur maritus, eo durante, sed tantùm quando realiter existit, *l. Pro oneribus 8. de jur. dot. l. Si cùm dotem 22. §. Sin autem, ff. solut. matr. l. Assiduis, Cod. Qui pot. in pign. habeantur.* Valascus *cons.84. num.2.* Giurba *ad consuet. Messan. cap.3. gloss.5. 1.p. num.11.* quapropter summa æquitate introductum est, ut mulier pauper, non habens unde alatur, alimenta percipiat ab hæredibus dotem in rebus mobilibus detinentibus, & fructus, & lucra earum percipientibus. Itque licèt aliquo jure humano non induceretur, ratio ipsa naturalis dictat, pauperem mulierem ab hæredibus esse alendam, ut latè ratiocinatur Surdus *de aliment. tit. 1. quæst.45. num.55.* Marescotus *var. lib. 2. cap.83. num.46.* Unde sequitur, alimenta illa esse ei tribuenda, donec dos illius per annum ab hærede detineatur, si pauper sit; perdere tamen, si ad secunda vota transierit cum marito divite, ut possit eam alere; quia non ut debitum de rigore juris præstantur, sed

tantùm secundùm æquitatem, donec non habeat unde alatur: quapropter si maritus dives sit, ea perdet, secus si pauper, cùm adhuc instet eadem necessitas, & æquitas, ut tradunt relati *num.57.*

65. Et probatur magis; nam restitutio dotis in immobilibus facienda est statim, post annum verò in mobilibus, explosa annua, bima, trima die, *dict. leg. unica, §. Exactio, Cod. de rei uxor. act.* Idque ob varias rationes statutum est, ast potissimùm ob miserationis causam, cùm bona mobilia sint difficultatis præstationis, ut latè per Barbos. *in dict. l.2. ff. solut. matr. in principio, num.2.* Ant. Fab. *definit.5. Cod. de rei uxor. act.* Gomez *in l.50. Tauri, num 46.* Fontanella *de pact. nupt. clausula 7. gloss.4. p.11. num.2.* Bossius *de dot. cap.19. n.2. num.21. vers. Ratio.* Unde sequitur, per hoc beneficium hæredes mariti in auro illo ad nihil teneri, cùm justè retineat illa bona; idcircò si mulier pauper fuerit, ex quadam æquitate constringuntur ad alimenta præstanda: si tamen ad secunda vota transierit cum marito divite, æquitas ista cessat, & tunc jam est extra familiam primi mariti; nec durat fictè matrimonium, ut si quando intra annum luctus non nubit, secus si nubat, ait optimè Barbosa *in d. l. unica, C. de rei uxor. act. n.46.* Unde nulla restat ratio, ut hæc alimenta percipere possit, si intra annum luctus ad secunda vota transierit cum marito divite, ut rectè concludit communis sententia.

66. Aliqui tamen Doctores adhuc asserunt, maritum divitem, viduam in uxorem accipientem intra annum luctus, licèt alimenta illius percipere non possit, posse tamen petere interesse ob retardatam solutionem dotis, *ex cap. Salubriter 16. de usuris.* Verùm Sanchez *dict. disput. 87. num. 30.* horum Doctorum sententiam reprobat; nam hæredes primi mariti tantùm tenentur ad interesse dotis, quando sunt in mora non restituendi dotem tempore à lege designato; quam non habent, si intra annum luctus non restituant in rebus mobilibus, ut probatum est. Ergo nec secundus maritus poterit interesse dotis petere. Et confirmatur, nam in meliori sententia, in aliis debitis tantùm debetur interesse lucri cessantis, & damni emergentis, quando debitor culpabiliter est morosus post tempus destinatæ solutionis. Valasco *consult.8. num.4.* Covar. *var. lib.3. cap.1. num.3. vers.6.* Cyriacus *controv.502.* Barbosa *lib.2. vot.63. num.6.* Carleval *de judiciis, tit.3. disput.8. num.5.* quod ita certum, ut nec pactum valeat, ut interesse solvatur, nisi debitor fuisset morosus, ut cum Alex. & Rota tenet Barbosa *dict. vot.63. num.4.* Cùm ergo in specie intra annum luctus hæres morosus non sit restituendi dotem in rebus mobilibus: Ergo ex eodem tempore nullum interesse percipere valet, ut tenet etiam Bossius *de dot. cap.20. n.85.* Castillo *d. lib.8. cap.49. num 15.*

67. Hæc sententia absolutè loquendo admittenda est. Verùm in aliquibus casibus tenenda est doctrina aliorum Doctorum, asserentium intra annum luctus petere posse secundum maritum interesse dotis ob retardatam solutionem, non solùm quando dos constituta est in rebus immobilibus, quæ statim à morte mariti sunt tradendæ; & si hæredes interpellati, & requisiti, statim non tradant, culpabiliter morosi existunt: sed etiam quando in rebus mobilibus extaret. Idque in duobus casibus, nempe si tempore contracti matrimonii conventum fuerit inter conjuges, ut dos restitueretur à tempore soluti matrimonii absque aliqua retardatione, vel si maritus dotem mulieri legaverit; tunc enim dos statim est restituenda, nec annus luctus expectandus est, ut tradunt plures relati, & sequuti à Castillo *dict. cap.49. num.8. & 9.* quibus quidem casibus cùm statim restitutio dotis etiam in mobilibus facienda sit, hæredes non restituentes morosi esse possunt; quapropter secundus maritus ob retardatam solutionem poterit petere dotis interesse.

68. Sed dices cum aliquorum sententia, etiam post annum, licèt hæres morosus sit, & interpellatus à muliere, & factæ sint omnes diligentiæ, nequit mulier propter retardatam solutionem dotis aliquod interesse percipere, quia esset usura. Quod probatur, nam licèt *in dict. l. unica, §. Exactio, Cod. de rei uxor. act.* usuræ dotis concedantur, retardata solutione, id intelligendum de Jure Civili, ex quo similes usuræ permittebantur, non verò ex Jure Canonico, ubi reprobantur. Tum textus *in dict. cap. Salubriter*, est intelligendus respectu mariti sustinentis onera matrimonii, non verò respectu mulieris, eo jam soluto: Ergo non est ratio, unde mulier percipiat aliquod interesse, ut tradunt Covarruv. *dict. lib.2. cap.1. num.3. vers. Sextò,* Rodolphus *tract. de usuris, quæst.52.* Gratianus *discept. forens. tom.3. cap.427. à num.11.* Hermosilla *ad leg.10, tit.1. p.5. num.213.* Castillo *d. lib.8. cap.49. à num.28.* Ergo in præsentiarum maritus secundus nihil poterit petere, nec interesse, neque aliquid prætextu alimentorum. Castillo *d. cap.49. num.35.*

69. Sed ad hanc instantiam dicendum, mulierem, seu ejus maritum, tempore destinatæ solutionis dotis, anno transacto, adesse debere, aut procuratorem constituere ad percipiendam solutionem, aliàs non committitur mora, nec hæredes debitores tenentur ad aliquod interesse, *l. Pecunia 9. § Usurarum, vers. Si tamen, ff. de usuris*, ubi sic eleganter Consultus: *Si tamen post mortem creditoris nemo fuit, cui pecunia solveretur ejus temporis, inculpatam esse moram constitit.* Covar. *Pract. cap.10. num.4.* Mohedanus *decis.15.* aliàs *307. tit. de locat.* Barzius *decis.111. n.8.* Gratianus *discept. tom.1. cap.42. num.52. & 21.* Attamen si mulier, aut ejus maritus per se instet, aut procuratorem constituat ad dotem repetendam, tunc est dubium, an hæredes mariti ad interesse teneantur, tamquam culpabiliter in mora constituti? Negarunt relati *num. antecedent.* Sed affirmarunt quamplurimi. Surdus latè *de aliment. tit.1. quæst. 45. à num.7.* Valascus *consult.8. num.48.* Vincentius de Franchis *decis.217. n.4.* Amato *resolut.49. num. 84.* Barbosa *in leg.2. ff. solut. matr. in princip. 1. p. num.45. & 48.* Collerius *de alimentis, lib.1. cap.11. num.16.* Unde in hac sententia ad instantiam facillimè respondetur.

70. Verùm hæc doctrina indiget explicatione, quia confusè à Doctoribus tractatur. Quapropter dico, difficultatem non esse, quando dos habuisset bona, sive immobilia, sive mobilia, fructus producentia; tunc enim à tempore moræ fructus isti debentur mulieri: quod quidem extenditur non solùm ad res immobiles fructiferas, verùm ad census, vel ad alias pensiones annuales, *l. Divortio 8. § Non solùm, ff. solut. matrim.* Mantica *de tacit. lib.12. tit.31. num.8.* Gomez *in l.50. Tauri, num. 47.* Gratianus *tom. 4. cap. 610. à num.14.* Molina *de Just. tract.2. disp.322. num 3.* Quod quidem intelligendum est, etiamsi alimenta mariti præstiterint; tenebitur tamen postea mulier expensas illas alimentorum hæredibus satisfacere, aut ipsi hæredes retinere poterunt. Mantica *cit. tit.31. num.10.* Hodierna *ad Surdum decis.211. à num.1.* Gratianus *dict. cap.610. num.19.* Unde in hoc casu dubium non est; tenentur enim hæredes fructus illos tradere, aut eorum interesse, si illos consumpserint, ut latè prosequitur Bossius *de dot. d. cap.20. à n.105.*

71. Est verò difficultas quando post annum luctus dos est restituenda in pecunia, aut in rebus mobilibus, per se nullos fructus producentibus: quo quidem casu intelligendæ sunt duæ opiniones recensitæ *num.63. & 64.* Sed dicendum, duas illas opiniones non esse contrarias, verùm in unam coalescere; sententia enim affirmans interesse deberi ex mora culpabili non restituendi dotem ob retardatam solutionem, non est intelligenda

telligenda ob solam solutionem retardatam per se, sed ratione damni emergentis, aut lucri cessantis. Ratio damni emergentis potest mulieri evenire, quando non haberet alia bona unde aleretur, nisi à dotalibus non solutis, & aliunde expensas fecerit ad sui alimoniam; tunc enim damnum emergens constantissimum est, quod quidem etiam evenire poterit, si illa bona dotalia iterum ad dotem cum secundo marito trah. t; & non solùm ob dotem maritus ab alimentis præstandis eximeretur, unde expensas faceret, & damnum perciperet. Lucrum cessans similiter consideratur, in præsentiarum, si mulier solita est negotiari cum pecuniis, aut illis rebus mobilibus, aut dare mercatoribus ad honestum lucrum, vel pecuniâ dotali fuisset emptus fundus fructiferus, vel quia in locis illis annui redditus facillime venduntur; ex his enim causis lucri cessantis, & damni emergentis Doctores primæ sententiæ minimè negant, mulierem interesse percipere posse, hæredibus mariti existentibus in mora culpabili, & sufficienter lucro cessante, aut damno emergente probato, & liquido: quod quidem etiam admittunt in casu, quo hæredes, aut maritus teneretur alere uxorem, ut cum aliquibus docet Gratianus *tom. 2. cap. 244. num. 9. &* 10.

72. Unde Doctores utriusque sententiæ ad unum coalescunt; non enim ob solam dilatam solutionem, per se loquendo, interesse percipi valet absque alio titulo suscipiendi interesse. Leotardus *de usuris, q. 30. à num. 54.* Molina *dict. disput. 322. num. 3.* Rebellus *de Iust. 2. p. lib. 6. quæst. 11. num.* 8. Molinus *de rit. nupt. lib. 2. quæst. 39. num. 37.*

73. Contra hanc tamen concordiam dices, quod si nullum sit damnum emergens, aut lucrum cessans, adhuc ob dilatam solutionem interesse debetur in dotis restitutione. Ratio est, quia illud tacitè pactum videtur à marito dotem recipiente, ut si non statim restituatur à se, vel à suis hæredibus, alimenta mulieri præstentur: Ergo ex hoc solo pacto interesse debebitur, ut tradunt Surdus *dict. tit. 45. num. 7. &* 11. Navarrus *de usuris, num. 67.* Fachineus *contravers. lib. 3. cap.* 101. Afflictus *decis.* 284. Gratianus *discept.* 240. *num.* 21. Sotus *de Iustit. lib. 6. quæst. 1. art.* 2. Trullench *tom. 2. in Decalog. lib. 7. cap. 19. dub. 14. num.* 10. Sed respondent aliqui, hoc pactum non intelligendum tacitè in receptione dotis, nisi ad tempus matrimonii: quapropter soluto matrimonio alimenta non præstantur; nec aliud interesse, nisi adsit titulus lucri cessantis, aut damni emergentis, ut cum Barbosa expendit Gratianus *dict. cap. 244. num.* 6. Sed quamvis recipiamus aliorum doctrinam, asserentem etiam soluto matrimonio hæc alimenta deberi non solùm intra annum luctus, sed postea, retardata solutione, prout asserunt relati, quos defendit Bossius *de dote, cap. 20. num. 95.* intrat ratio lucri cessantis, & damni emergentis; nam si alimenta sunt ista præstanda uxori, & nec dos, nec alimenta ista præstentur, quis negabit non deberi interesse alimentorum ex damno emergente, aut lucro cessante, si mulier cum divite marito contraxerit? Unde sententiæ istæ minimè inter se dissentiunt; & si alimenta præstantur, percipit mulier, seu ipse maritus interesse ipsorum alimentorum: quod idem in casu alimentorum cum Gratiano scripsimus suprà, *num. 66. in fine.*

CAPUT II.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Est ab Ecclesia statutum, ut in funeribus Christianorum Psalmi, & sanctæ Preces cantentur, num. 1. Et decantetur Missa funebris, quæ non thurificatur, sed tantum corpus defuncti, & sepultura insimul aquâ benedictâ aspergitur, n. 2.

*An Missa funebris, corpore præsente, possit celebrari in diebus festis. Ponitur ratio dubitandi. In duplicibus festis non potest celebrari Missa de Re*quiem, *n. 3.*

Sed contrarium declaravit Sacra Congregatio, nempe celebrari posse, n. 4. Limita, nisi dies festus sit primæ classis, n. 5.

Missa funebris dicenda est in diebus festivis, etiamsi corpus detineatur in aliqua Capella, seu Oratorio, n. 6.

Missa solemnis in die obitus, an possit celebrari in die feria quinta hebdomadæ sanctæ, & in Sabbato Sancto? Aliqui negant, num. 7. & 8. Respondetur fundamentis hujus sententiæ, & explicatur textus in cap. In cœna 17. de consecrat. dist. 7. *n. 9. Consuetudo difformis non obligat, ibid. Explicatur caput* Sabbato 13. de consecrat. dist. 3. *n. 10.*

Pasqualigius asserit, Missam funebrem, corpore præsente, posse dici feria quinta Cœnæ, n. 11. Sed in hoc standum consuetudini Ecclesiarum, etiam particularium, quæ obligat, n. 12. Et idem dicendum de Sabbato sancto. In die Parasceves absque gravi culpa nequit Missa celebrari, n. 13. In Hispania cùm ex more multæ Missæ celebrentur in feria quinta Cœnæ, potest dici Missa funebris, corpore præsente, n. 14.

Ius sepeliendi defunctos ad Parochum pertinet, n. 15. Sed jus funerandi non probat efficaciter Ecclesiam esse Parochialem, sicut nec jus baptizandi, n. 16.

Quando quis Ecclesiam construxerit, reservato sibi, & successoribus jure sepeliendi, ibi est sepeliendus, etiam Parocho contradicente, datâ sibi quartâ, etiamsi interesse recuset, aut non præstet licentiam, num. 17.

Erectâ novâ Parochiâ, statim habet jus sepeliendi, nisi Matrix hoc jus sibi reservet, n. 18. aut cœmeterium liberum sibi non constituatur, n. 19.

An corpora damnatorum sint sepelienda in Parochia, ubi puniuntur. Supponitur posse sepeliri ex licentia Iudicis, n. 20.

Affirmativè respondetur, & habet suam intentionem fundatam Parochus illius Parochiæ, ob qualitates Parochialis Ecclesiæ, n. 21.

Si defunctus fuerit intra limites Parochiæ illius, est efferendus, & vocati ad funus ibidem conveniendi, etiamsi fuerit nova Parochia ab alia dismembrata, num. 22.

Si corpus extra Parochiam fuerit humandum, deferenda est Crux illius Ecclesiæ, & post eam incedere debent associantes secundùm antianitatem, nisi concurrat Capitulum Cathedralis; nam Curatus, & Sacrista Cathedralis, etiam amovibiles, præcedunt etiam Parochum defuncti. Si tumuletur in Ecclesia Parochiali, funus Parochus peragit, etiamsi Capitulum Cathedralis interveniat, n. 23.

An quando Capitulum Cathedralis ad funus peragendum in Parochia vocatur, Parochus illud faciens præ-

vedat? Negarunt plures, n.24. *Affirmant quamplurimi*, n.25.

In hoc dubio in primis consuetudini standum, n.26. *Sed magnoperè consideranda est consuetudo, at fueris introducta, factâ contradictione contra Parochos; & contra hanc consuetudinem facilè remedia possessoria conceduntur, & restituitur per unicam actum*, n.27.

Tum ad has consuetudines considerandum est tempus, in quo certant DD. Aliqui dicunt, spatium quadraginta annorum esse necessarium: alteri decem tantum requirunt, n.28.

Sed admittitur sententia asserens, esse necessarium tempus quadraginta annorum. In his praecedentiis nequit fieri transactio, nisi de licentia Superioris, & causâ cognitâ. Iura Ecclesiastica non praescribuntur, nisi per quadraginta annos, n.29. *Quod debet considerare Parochus*, n.30.

Si nulla adsit consuetudo, & Episcopus sit praesens cum Capitulo, tunc Parochus funus gerens non praefertur, num.31. *Secus, si Episcopus absuisset*, num. 32.

Fit instantia, & respondetur, n.33. *Fit etiam replica, & datur responsum*, n.34.

An in funeribus in propria Parochia faciendis à Parocho, praecedat Capitulum Collegiata simul cum Abbate? Negarunt plures, num.35. *Sed affirmat communis sententia*, n.36.

Parochus exercens officium in sua Parochia, debet praecedere omnes Canonicos, sive Cathedralis, sive Collegiata Ecclesia: Parochi in ordine Hierarchico sunt immediati Episcoporum; idque ab origine ex D. Petro probatur, num.37. *Resolvitur quaestio*, n.38.

An quando non exercet officium proprium, veluti quando in funeribus, aut processionibus concurrit cum Canonicis Collegiata, debeat procedere? Aliqui negant: alteri affirmant, n.39.

Resolvitur difficultas cum distinctione, si collegialiter concurrunt Canonici Collegiata; tunc enim praecedunt Parochos; secus si non concurrant collegialiter, n.40. & 41.

Quando cura exercetur per Canonicos, Canonicus agens funus, at Parochus consideratur in praecedentiis, num. 42.

Haec dicta de Canonicis Collegialium, intelliguntur quando eorum indultum nihil expresserit de praecedentiis respectu Parochorum, si tamen declaret, aut sit consuetudine legitima receptum, id erit observandum. Qui quidem si non habent jus funerandi, non possunt in funeribus erigere Crucem, sed Parochus defuncti, etiamsi defunctus sepeliatur in sua Ecclesia: nec valent percipere funeralia, nec eorum Sacrista, aut Capellanus praecedit Parochum, n.43.

An quando defunctus sepelitur in Ecclesia Cathedrali, si Capitulum associet, possit Parochus defuncti deferre Stolam, & Crucem? Videtur dicendum, non posse, ob rationes ibidem adductas, n.44.

Sed contrarium tenet Lavorius, n.45. *Explicatur doctrina ista, & ponitur casus*, n.46.

Quando Parochianus eligit sepulturam in Cathedrali, aut ibi habet sepulchrum majorum, videtur non posse deferre Crucem, seu Stolam, n.47. *Sed contrarium defenditur, salvâ praecedentia Cathedralis*, n.48. *Parochus, quando Parochianus alibi sepelitur, percipit obventiones ob associationem. Canonici irrequisito Parocho nequeunt levare corpus. Parochiâ interdictâ, sepeliuntur Parochiani in Cathedrali*, n.49.

Si Canonicus domicilium habuerit in aliqua Parochia, sepeliendus est in Cathedrali, & tunc Parochus nec Stolam, nec Crucem defert. Canonicus, licèt habitet in aliqua Parochia, non est Parochianus illius, n.50.

Parochus potest vocare Clericos ad funus, nisi aliter ab haeredibus defuncti fuerit dispositum, vel à testatore. Explicatur declaratio Cardinalium in una Ferrariensi, 9. Sept. 1613. n.51.

Confraternitates nequeunt ad funus accedere, nisi expressim vocata, nec possunt Crucem erigere, n.52.

Vocati ad funus debent convenire ad Parochialem defuncti, vel ad aliam locum secundum consuetudinem: nec permittendum quod expectent per vias, vel ad domum defuncti, non obstante contraria consuetudine, n.53.

Regulares vocati ad associandum funus, debent ire ad Ecclesiam, unde cadavera asportantur, & exire cum Clero. Si funus est agendum in sua Ecclesia, non debent expectare per vias, sed in Parochiali, aut in alia Ecclesia, secundum consuetudinem loci, n.54.

Ad Parochum spectat destinare vias ad funus, nisi aliàs consuetudo sit, ut spectet ad haeredes, n.55.

Quantum tempus debeat corpus detineri, postquam defunctus mortuus est, dissentiunt DD. Aliqui dicunt per sex horas: alteri per octo: alii per vigintiquatuor. Verùm hoc arbitrio Parochi relinquitur, n.56.

Quando dubium est, an infirmus defunctus sit, necne, Medici sunt consulendi, quorum placito funus est detinendum, ne vivus sepeliatur, prout sapiùs accidit. Referuntur morbi, in quibus id accidere valet, ibid.

Ponuntur signa, quibus valet agnosci, an infirmus è vita migraverit, n.57. 58. & 59.

Tempore pestis citissimè cadavera sunt sepelienda, numero 60.

Quâ horâ, & die funus peragendum, decretum non est. Nocturno tempore, secretè, & absque exequiis funus non est peragendum, nec in curribus. In die Parasceves funus est agendum, non tamen pulsatis campanis, n.61.

1. His de anno luctus peroratis, transeamus prosequendo materiam, ad alios ritus funerum Christianorum. Est deinde ab Ecclesia rectissimè institutum, ut in funeribus fidelium Psalmi, & aliae sanctae deprecationes alta voce cantentur, & cum eisdem corpora defunctorum tumulentur. Quamobrem D. Chrysostom. *homil.* 61. *cap.* 12. scripsit, *bonorem haberi pro defunctis, non esse fletum, & ejulatum, sed hymnos, & psalmos, & optimam vitam.* Meminit etiam *homil.4. in cap.2. ad Hebraeos*, ibi: *Quid etiam hymni? Nonne ut Deum glorificemus?* Estque decretum Concilii Toletani IV. *can.* 22. *in cap. Qui divina* 28. 13. *quaest.2.* hisce verbis: *Qui divina vocatione ab hac vita recedunt, cum psalmis tantummodò, & psallentium vocibus debent ad sepulchra deferri.* Ubi funebre carmen decantare prohibetur; fortè enim magnis ululatibus, & lamentis decantabatur apud Nostrates; unde Prudentius in hymno *in exequiis defuncti.*

Quid turba superstes inepta
Clangens ululamina misces?
Cur tam benè condita jura
Luctu dolor arguit amens,

Quapropter prohibetur carmen illud funebre, nimis dolorosum, & ululatibus refertum concinere, sed tantùm sacros psalmos, & deprecationes ab Ecclesia ad id institutas, ut docuerunt Abbas *in rub. de sepultur. num.* 4. Albanus *de Cardinalib. quaest.*51. Durantius *de rit. Ecclesiast. lib.*1. *cap.*23. *num.*14. *ad medium.* Lavor. dict.

dict. tit. 2. *cap.* 1. *num.* 201. Samuel *de sepult. tract.* 1. *contr.* 15. *conclus.* 12. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedrali*, *cap.* 17. *num.* 126.

2. Tum etiam in funeribus Missa decantatur funebris, quæ communiter dicitur de corpore præsente, in eaque plures ritus omittuntur, qui in aliis vivorum Missis conficiuntur, & recensentur. Explicantur à Durantio *in Rat. Divinor. Offic. lib.* 7. *rub. de offic. mortuor. vers. Verumtamen.* Samuel *tract.* 2. *de sepult. controvers.* 6. *num.* 5. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 5. *à num.* 51. Illud tamen asserit, in hac Missa non esse thurificandum, sed tantùm corpus defuncti, & simul cum aqua benedicta aspergendum, non ut ejus peccata tollantur, sed ut omnis præsentia immundorum spirituum ejiciatur. Idemque fit in sepultura ipsa, eo quòd communiter dæmones in sepulchris habitent; unde ad errorem plures traxerunt, existimantes defunctorum animas dæmones esse, ut latè convincit Divus Chrysostomus *homil. in Matth.* 29. *cap.* 8. Petr. Gregorius *Syntag. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 15. Quapropter sepultura thurificatur, & aquâ benedictâ aspergitur.

3. Est tamen difficultas, an in diebus festis possit celebrari Missa solennis de *Requiem* in die obitus defuncti? Et negandum videtur, nam Missa de *Requiem* nequit dici in diebus duplicibus, nisi ex aliqua causa, nempe pro adimplenda voluntate testatoris. Gavantus *in rub. Missal.* 2 *part. tit.* 5. *num.* 2. *lit. A*, Tamburinus *de Sacrific. Miss. lib.* 2. *cap.* 6 §. 2. *num.* 1. Garcia *in Summa*, *tract.* 3. *difficult.* 8. *dub. ult. punct.* 2. *difficult.* 3. Non ita tamen si dies fuerit festus, in quibus Missæ de *Requiem*, etiam in diebus certis Anniversariorum nequeunt celebrari. Gavantus *in Rub.* 1. *part. tit.* 5. *num.* 2. *lit. T*, Quartus *in Rub. Miss.* 1. *p. tit.* 5. *dub.* 2. *diffi.* 2. *vers. Dico secundò*, Pasqualigius *de Sacrific. Missæ*, *quæst.* 284. *num.* 7. Ergo nec etiam in die obitus defuncti poterit celebrari Missa solennis de *Requiem*, corpore præsente.

4. Sed in contrarium est declaratio S. Congregationis 23. Maii 1605. & 16. Januarii 1677. quæ quidem absolutè ait, Missam solemnem, corpore præsente celebrari posse, etiam in diebus festivis. Et ratio est, nam Missa illa est magis privilegiata, quàm aliæ Missæ Anniversariorum, quantumvis in die certa celebrandorum, ex eo quod pietas erga defunctum, antequam corpus sepulturæ tradatur, exigat hoc officium religionis. Ergo rectè Missa solennis de *Requiem* poterit celebrari præsente corpore in die obitus, licèt dies festivus sit. Barbosa *de Offic. Parochi*, *cap.* 21. *num.* 25. *part.* 1.

5. In specie tamen dicendum, non in quolibet die festo hanc Missam dici posse; nam Rituale Romanum, *tit. de exequiis*, *in Rub. Pont.* asserit, hanc Missam in festis dicendam, *Nisi obstet magna diei solemnitas*. Unde Doctores communiter percipiunt, posse hanc Missam celebrari, nisi festa sint primæ classis, quia dicunt, magnæ esse solemnitatis, cui nequit pietas defunctorum præponderare. Gavantus *in Rub.* 2. *p. tit.* 5. *num.* 2. *lit. X*, Quartus *dict. tit.* 5. *dub.* 2. *difficult.* 1. Castaldus *in Praxi carem. lib.* 2. *sect.* 5. *cap.* 4. Quod aliter intellexit Pasqualigius, non absolutè in diebus festivis primæ classis, sed in solennioribus ejusdem primæ classis, ut in die Paschatis, Pentecostes, Nativitatis Domini, & Resurrectionis. Ita scripsit *q.* 285. *num.* 2. & 3. Sed tamen communis sententia admittenda videtur, ut in diebus festivis primæ classis Missa solennis de *Requiem* non dicatur, etiam præsente corpore; quia negandum non est, diem illum non esse magnæ solennitatis, indecensque esse, ut tanta solennitas permisceatur exequiis, & Missa solenni defunctorum. Tum quia facilè occurritur pietati defunctorum, cadavere tumulato, dicendo pro eo Missam diei occurrentis, ut jam usitatum vidi.

6. Illud verò non obliviscendum, quod si ex aliqua causa corpus non sit præsens, veluti si ex causa detineatur in aliqua Capella, seu Oratorio, adhuc Missa solemnis de *Requiem* valet dici, etiamsi dies sit festus; nam licèt Sacra Congregatio requirat corpus præsens, id est intelligendum largo modo, quatenus est insepultum, non verò ut sit præsens ad exequias, & Missam, ut contra Quartum probabiliter tenet Pasqualigius *d. quæst.* 5. *num.* 4.

7. Sed dubitari poterit, an feria quinta, & in Sabbato sancto possit celebrari Missa solennis in die obitus? Et negandum videtur, nam in die cœnæ Domini nequeunt plures Missæ celebrari, sed tantùm ad Missam solemnem debent Presbyteri communicare, sicut & cæteri Fideles, *cap. In Cœna* 27. *de consecrat. dist.* 2. Quod Soterus Pontifex asserit, antiquissima consuetudine esse introductum. Ergo cùm nequeat dici nisi una Missa; ad Presbyteros, & alios Fideles communicandos, nequibit in Cœnæ die dici Missa solemnis de *Requiem*, etiam corpore præsente, quod per necessariam consequentiam affirmare tenentur DD. asserentes, ferià quintà hebdomadæ majoris nullam aliam Missam dici posse. Francolinus *de Hor. Can. cap.* 10. *n.* 40. Azorius 1. *p. lib.* 10. *cap.* 24. *q.* 5. Bonacina *disp.* 4. *de Sacrament. quæst.* 7. *punct.* 7. *num.* 17.

8. Quod quidem fundamentum non solùm deservit ad feriam quintam, sed ad Sabbatum ejusdem Hebdomadæ Sanctæ; nam constat *ex cap. Sabbato* 13. *de consecrat. dist.* 3. nullam eodem die celebrari posse: & licèt quoad Missam solemnem jam cessavit interdictum illud, non verò quoad privatas Missas, ut tenent plures. Navarrus *in Aran. cap.* 25. *num.* 88. Villalobos 1. *p. Summa*, *tract.* 8. *difficult.* 20. *num.* 8. Reginaldus *in Praxi fori*, *lib.* 29. *cap.* 9. *sect.* 4. *num.* 170. Palaus *Oper. Moral.* 4. *p. tract.* 22. *disput. unic. punct.* 7. *num.* 4. Layman *in Summa*, *lib.* 5. *tract.* 5. *cap.* 4. *num.* 8. Ergo cùm in die illa alia Missa non possit celebrari, nisi Missa solemnis illius diei, non potest celebrari Missa solennis de *Requiem*, etiam corpore præsente.

9. Sed hæc fundamenta solida non sunt, nam in feria quinta plures Missæ privatæ possunt celebrari, & de facto in nostra Castella celebrantur ante Missam solennem; nam posteà nequeunt celebrari, quia incipit officium Parasceves. Pasqualigius *quæst.* 352. *num.* 6. Nec obstat textus *in dict. cap. In Cœna*, quia tantùm loquitur de antiqua consuetudine, quæ quidem non habet vim obligandi, etiam in locis ubi vigeret, quia non est introducta tanquam obligatoria: tum & uniformis non est, cùm jam in hac Ecclesia observetur aliud, alterum in alia; signum quidem grave, minimè aliquam obligationem inducere, ut per Barr. *in l.* 2. *ff. solut. matrim. num.* 22. Rota *p.* 4. *divers. decis.* 69. *num.* 3. & apud Ludovisium *decis.* 51. *num.* 3. Puteus *lib.* 2. *in noviss. decis.* 426 Marta *decis.* 67. *num.* 35. Ergo rectè poterunt privatæ Missæ dici in feria quinta majoris Hebdomadæ, ut tradunt innumeri relati à Pasqualigio *dict. quæst.* 351. *num.* 2. & latè Henao *de sacrificio Missæ*, *disput.* 20. *sect.* 3. Diana *part.* 21. *tract.* 5. *resolut.* 32.

10. Alterum fundamentum de die Sabbati sancti difficilius est; nam non solùm adest decretum *in d. cap. Sabbato*, verùm prout quotidie videmus, nullæ privatæ Missæ celebrantur die illa. Verùm magnum Doctorum agmen affirmat, privatas Missas dici posse, maximè si Missa solennis illius diei inceperit; Missa enim illa est Missa nocturna Resurrectionis, quæ olim incipiente nocte dicebatur, ut explicuimus *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 15. quæ hodie ante meridiem dicitur; sed non ita manè, quia est vetitum à Pio V. *in sua const.* 4. *num.* 2. *Bull.* Quapropter cessat mœstiria Passionis Domini, quæ unica fuit causa, ut *in dict. cap. Sabbato*, Missas celebrari interdiceretur: quamobrem cessante causa

causa, debet cessare interdictum illud, ex regula vulgari passim repetita. Refert quamplurimas Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.* 358. *num.* 3. Henao *dict. disput.* 20. *sect.* 2. Leander *de Sacrament. tract.* 8. *disp.* 5. *quæst.* 25. *&* 26. Barbosa *de offic. Parochi, dict.* 2. *p. cap.* 11. *n.* 50. Guttierrez *can. lib.* 2. *cap.* 30. *n.* 36.

11. Unde cùm fundamenta ista solida non sint, quin potiùs ex probabili saltem sententia plures Missæ dici possint feria quinta, & Sabbato majoris hebdomadæ, Pasqualigius *quæst.* 286. *à num.* 1. asserit, Missam solemnem de *Requiem*, corpore præsente celebrari posse, dum tamen feria quinta ante Missam solennem celebretur, & in Sabbato ante, vel post. Et probat; nam, ut dictum est, Missæ istæ solennes, corpore præsente, non impediuntur in Ritualibus, nisi quando magna adesset solennitas; ista enim magna solennitas non occurrit his diebus, quia licèt sint privilegiati quoad officium, non sunt tamen dies solennes, sed potiùs mœstitiæ deputati, ubi non adest aliqua repugnantia cum Missa solenni de *Requiem*, corpore præsente. Ergo rectè hisce diebus poterit dici, ut ostendere videtur Gavantus 1. *part. rubric. tit.* 5. *num.* 2.

12. Sed tamen in praxi consuetudo Ecclesiarum observanda est, quando enim nec in feria quinta, nec in Sabbato majoris hebdomadæ Missæ in aliquibus Ecclesiis nullæ dicuntur, nec dicenda est Missa solennis de *Requiem*, etiam præsente corpore; nam ritus cujuscunque Ecclesiæ observandi sunt, præcipuè cùm illi Juri communi congruunt, ut tanta mysteria, prout tunc celebrantur, majori decore, & significatione celebrentur. Tum quia consuetudines illæ, etiamsi particulares sint Ecclesiarum, sunt observandæ; nec ad generales, nisi in subsidium recurritur, *cap. Super eo* 22. *de censibus.* Bart. *in l.* 2. *Cod. quæ sit long. consuet. num.* 41. Parisius *lib.* 4. *cons.* 25. *num.* 42. Rota apud Caval. *decis.* 95. *num.* 3. *&* *decis.* 419. *num.* 4. Quapropter si in illis diebus in aliquibus Ecclesiis non dicantur, tunc feriâ quintâ omnes Presbyteri in Missa solenni communicant, ut habetur in Ordine Romano, *cap. de Cœna Domini*, ibi: *Communicent Presbyteri primò, postea Diaconi, & cæteri omnes, & ita perficiatur Missa.* Tunc enim non est dicenda Missa solennis de *Requiem*, etiam corpore præsente; nam cùm cessent omnia sacrificia ob ritum communicandi, similiter istud funebre Missæ de corpore præsente.

13. Quod idem dicendum judico, si idem observetur in Sabbato sancto, prout in Hispania observatur; quia tunc non est dicenda Missa de *Requiem*, etiam corpore præsente, ob rationes perpensas *n.* 12. Tum etiam, quia celebratio Missarum in Sabbato sancto eodem jure interdicitur, sicut feria sexta Parasceves, *dict. cap. Sabbato* 13. *de consecrat. dist.* 3. ob rationem præstitam ab Innocentio ibidem, quia in hoc biduo fuerunt Apostoli in mœrore, & jejunio. Sed in die Parasceves nequit aliqua Missa celebrari absque culpa gravi. D. Thomas 3. *p. quæst.* 83. *art.* 2. Hurtado *de Sacrament. disput.* 4. *de Eucharistia, difficult.* 2. *vers. Secunda est.* Scortia *de Sacrificio Missæ, lib.* 2. *cap.* 4. Leander *de Sacrament. tract.* 8. *disput.* 5. *quæst.* 22. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 8. *difficult.* 20. *num.* 2. Nec etiam ex causa communicandi moribundum. Pasqualigius *de sacrific. Miss. quæst.* 356. *num.* 2. Ergo nec dicenda est Missa solennis de *Requiem*, corpore etiam præsente, in Sabbato sancto, quoties mos fuerit non dicendi privatas Missas, nec alias, nisi solennem; viget enim præceptum illud ob eandem entitatem rationis.

14. In Hispania verò in feria quinta Cœnæ Domini quamplures Missæ dicuntur ante Missam solennem illius diei; quapropter poterit dici Missa funebris solennis, præsente corpore.

15. Præterea in funeribus sunt aliqua, quæ ad Parochum pertinent pro illis efficiendis: & quoad primum, jus sepeliendi defunctos ad Ecclesiam Parochialem pertinet de jure communi. Et probatur *ex cap. Ecclesia* 1. 13. *quæst.* 1. ubi Dionysius Pontifex Parochias divisit, & cuique cœmeteria designavit, cum jure sepeliendi suos Parochianos. Unde patet, de jure communi competere Parocho jus funerandi, & sepeliendi suos Parochianos. Cæterùm probatur *ex cap.* 1. *de sepultur. circa fin.* ubi probatur, jus sepeliendi competere Ecclesiæ populum habenti, quem habet Ecclesia Parochialis: Ergo ad illam, & ejus Rectorem competit jus funerandi de jure communi. Angelus *verbo Sepultura, num.* 3. Sylvester *eodem verbo, q.* 5. Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 58. *art* 3. *in princip.* Medicis *de sepultur.* 1. *part. quæst.* 6. *num.* 2. Trullench *de jur. Paroch. cap.* 9. *dub.* 1. *num.* 1. Urrutigoyti *dict. cap.* 17. *num.* 7. Rota *divers.* 2. *p. decis.* 50.

16. Quæ quidem probat, Ecclesiam esse Parochialem ex eo quod habeat jus sepeliendi. Sed animadvertendum, id solum sufficienter non probare. Et est ratio, nam Ecclesia, quæ non sit Parochialis, potest habere jus sepeliendi defunctos, vel ex consuetudine legitimè præscripta, vel ex Episcopi authoritate habendi cœmeterium, & consequenter jus funerandi. Rota 1. *p. Recent. decis.* 228. *num.* 7. Hojeda *de incompatibilit.* 1. *p. cap.* 13. *num.* 19. Flaminius *de resignat. quæst.* 1. *num.* 108. Barbosa *de jur. Paroch.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 14. Riccius *in Praxi fori, decis.* 660. veluti etiam jus baptizandi, ut cum Soto docet ipse Riccius *d. decis.* 660. quapropter jus funerandi sufficienter non probat, Ecclesiam esse Parochialem, nisi aliis concurrentibus. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 9. *n.* 6.

17. Prorsus Parochus, licèt habeat jus istud de jure communi, si tamen aliquis Ecclesiam ædificaverit, reservato sibi jure sepeliendi, non poterit prohibere, quin ibidem sepeliatur: quod idem est dicendum, si non solùm pro se, sed pro suis successoribus reservaverit: & est ratio, nam cùm liberum sit cuique sepulturam eligere (ut dicemus posteà) ibique construens Ecclesiam pro se, & suis successoribus elegerit, nequit Parochus ex jure funerandi id contradicere; ex eo enim, quod jus hanc facultatem sibi concessit, consequenter ab hoc jure Parochum elisit, ut censuit Sacra Congregatio, cujus verba dat Barbosa *de jur. Parochi, dict. cap.* 26. *num.* 22. qui aliam declarationem refert 22. Decemb. 1629. ubi decidit, quod si Curatus in præsenti casu interesse recusset, vel petitam licentiam funerandi deneget, posse fundatorem in dicta Ecclesia à se constructa sepeliri absque ejus interventu, & licentia: quod quidem intelligendum, quartâ funerali Parocho relictâ, ut declaravit S. Congregatio 31. Martii 1629.

18. Quid verò dicendum quando nova Parochia erigitur, an statim habeat jus sepeliendi? Et affirmant communiter DD. *ex cap. Fraternitatem* 3. *de sepultur.* quia statim quod erigitur, designatur ab Episcopo cœmeterium, & eo benedicto, quisque in eo valet sepeliri, & eligere sepulturam. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 2. *&* *cap.* 8. *num.* 10. quod quidem intelligendum, nisi nova Parochia erigatur intra limites alterius, & Matrix reservaverit sibi sepeliendi jus.

19. Aliter autem dicendum quando in nova Parochia cœmeterium non designatur liberum, sed reservatum certis personis, quia tantùm istæ ibidem poterunt sepeliri; nam legitima est ista reservatio. Puterius *in cap. Certificari, de sepultur. num.* 17. Lavor. *dict. cap.* 9. *num.* 2. *in fine.*

20. De cadaveribus punitorum, vel suspensis, vel trucidatis, investigandum est, an Parochus, vel Parochia, ubi suspenduntur, vel trucidantur, habeat

inten

intentionem fundatam, ut ibidem sepeliantur? Quâ in re præmittendum, cadavera punitorum sepulturæ esse tradenda, nisi ex aliquo crimine de jure eâ priventur, *l. 1. & tot. tit. ff. de cadaver. punit.* quod in Hispania, & Italia observatur, licèt in Gallia malè aliquando contrarium observetur. De Jure tamen Canonico id procul dubio est, *ex cap. Quæsitum, fin. 13. quæst. 2. Clement. 1. de Pænit. & remiss.* quod intelligendum petitâ licentiâ Judicis sententiam ferentis, *l. 1. vers. fin. ff. de cadaver. punit. l. fin. ff. eod. tit. leg. 7. tit. 13. p. 1. & l. fin. tit. 35. p. 7.* Gomez *tom. 3. cap. 14. num. 8.* Bolaños *in Curia, 3. part. §. Sententia, num. 16.* Bobadilla *in Polit. lib. 3. cap. 15. num. 143.* prout etiam legimus *Ioan. cap. 24.* de corpore Christi Domini, quod ut sepeliretur, licentia à Pilato fuit petita: quâ factâ diligentiâ, poterit cadaver humari.

21. Facta hac suppositione dicendum, Parochum habere fundatam suam intentionem, ut in sua Parochia cadaver puniti sepeliatur, eo quòd habeat fundatam suam intentionem, ut omnes Christi Fideles intra limites suæ Parochiæ decedentes, ibidem sepeliantur. Baldus *cons. 62. num. 7.* Rubeus *cons. 17.* Cæterùm probatur, nam inter ea, quæ sunt necessaria ad constituendum jus Parochiale, adest jus sepulturæ, *cap. Sacris 12. de sepult.* licèt enim suprà diximus, hoc jus per se non constituere Parochiam, prout etiam tenent Federicus *de Senis cons. 135. num. 2.* Gambarus *de Offi. in Legat. fol. 148. num. 18.* sed constituatur ex eo quod Parochiani audiant Missam ibidem diebus festivis, & Sacramenta percipiant ab ipso Presbytero Parochiali, vel in eadem Parochia; tum quia decimæ, & primitiæ eidem solvantur, & ibidem oblationes fiant: attamen simul cum eis consideratur jus sepeliendi, *cap. Omnis 12. de Pænit. & Remiss. Clement. Dudum 2. §. Verùm de sepult.* tanquam quid necessarium ad constituendam Parochialitatem. Rota *2. p. diversorum, decis. 52.* Mascardus *de Probat. conclus. 469.* Sarnensis *in Reg. de Idiomate, quæst. 11.* Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 6. à num. 34.* Vivianus *in Praxi jurispatr. 1. part. lib. 1. cap. 7. à num. 5.* Quapropter habet suam intentionem fundatam ad sepelienda cadavera punitorum intra limites suæ Parochiæ decedentium. Riccius *part. 1. decis. 215.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 12. num. 51. cum sequentib.* Quapropter, nisi cœmeterium alibi sit ex consuetudine, vel ex authoritate Episcopi ad id deputatum, semper Parochus, & ejus Ecclesia habet fundatam suam intentionem, ut cadavera punitorum ibidem sepeliantur.

22. Ex his sequitur, quod si defunctus fuerit intra limites Parochiæ, Crux Parochiæ deferenda est cum Curato, vel Vicecurato ad corpus sepeliendum; & si nova fuerit Parochia libera, nullo jure reservato, Crux illius afferenda est, & vocati ad funus ibidem debent convenire, non autem in antiqua, à qua dismembratio facta est, ut censuit Sacra Congregatio Rit. 22. Martii 1631. Barbosa *de univers. jur. lib. 2. cap. 10. num. 79. & de offic. Parochi, 3. p. cap. 26. num. 79.* Samuel *d. tract. 1. disput. 3. controv. 3. num. 1.*

23. Si verò extra Parochiam corpus fuerit humandum, unica Crux deferenda est illius Ecclesiæ, ad quam corpus transfertur, ut eadem censuit Sacra Congregatio 21. Februarii 1633. Gratianus *tom. 2. discept. 298. num. 88.* post quam sequi debent immediatè personæ illius Ecclesiæ, & deinde cæteri secundùm antianitatem, ut similiter decrevit Rituum Congregatio 30. Septembris 1614. & 22. Novembris 1631. ad 3. ubi declarat id intelligendum, dummodo non interveniat Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, sub quo omnes funus associantes incedere debent. Hinc enim Curatus, & Sacrista Ecclesiæ Cathedralis, etiam quod sint amovibiles, quando Capitulum Cathedralis intervenerit, debent præcedere proprio Parocho defuncti. Est declaratio ipsius Congregationis 22. Martii 1631. Refert has declarationes Barbosa *ubi proximè, in utroque loco, num. 78.* Samuel *de sepult. tract. 1. controv. 2. conclus. 11. num. 62.* Marchetus *de sepult. tit. 40. num. 22.* Veruntamen, si corpus in Ecclesia Parochiali tumuletur, debet Parochus funus peragere; etiamsi adsit Capitulum Cathedralis Ecclesiæ cum suis Dignitatibus; quia jus illud ad eum pertinet, etiam præsente Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, ut censuit Sacra Congregatio *in Parisiensi, 20. Decembris* 1603. *& 18. Novembris* 1606. Samuel *d. controvers. 2. n. 60. conclus. 10.*

24. Est tamen dubium, an quando Capitulum Ecclesiæ Cathedralis accersitur ad funus conficiendum in aliqua Parochia, Parochus debeat præcedere? Et negandum videtur ex doctrina Felini *in cap. Cùm non liceat 11. de Rescript. num. 2. vers. Hîc respondi pridie,* ubi decidit Capitulum Ecclesiæ Cathedralis præcedere debere alios Prælatos inferiores, etiamsi sint Ecclesiæ Collegiatæ, quando ad associandum funus convocantur. Ergo etiam similiter debent præcedere Parochum in funere, etiam in Parochia, quia respectu Capituli Ecclesiæ Cathedralis inferior est. Cæterùm, nam licèt Rector in propria Parochia, utpote in propria domo, debeat aliis majoribus præesse, hoc tamen fallit quando Capitulum Ecclesiæ Cathedralis ad Parochiam pervenerit; nam cùm Capitulum Ecclesiam Cathedralem repræsentet, quæ est valde honoranda, Felinus *in cap. Postulasti, de Rescript. collat. 7.* inde est, ut præsente Capitulo nequeat Parochus præcedere, etiam in propria Ecclesia. Gratianus *discept. for. tom. 2. cap. 298. num. 83.* Salgado *de Regia Protect. 2. p. cap. 9. num. 64.* Nicolius *lib. 1. observ. tit. 31. n. 19.* Ergo in specie Parochus, præsente Capitulo Ecclesiæ Cathedralis, nequit in funere præcedere. Salgado *de Reg. Protect. 2. part. cap. 9. num. 64.* Barbosa *de offic. Parochi, 1. part. cap. 9. num. 6. & 7.* Samuel *tract. 1. disput. 3. controv. 2. conclus. 7.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 3. à num. 210.*

25. Sed tamen contrarium tenent DD. alteri. Et ratio est, quia licèt Rector Ecclesiæ Parochialis sit minor Capitulo Cathedralis, attamen quando funus agit, facit actum ad suum proprium officium pertinentem, & nihil relevat, quod alter sit major. Gratianus *tom. 1. discept. 106. num. 2.* Fettus *de Præcedent. quæst. 8. num. 7.* Ergo licèt majus sit Capitulum Cathedralis, non debet præcedere in Parochia, quando Parochus in funere proprium officium exercet. Rursus, in officio suo agendo, & in administrandis Sacramentis, Parochus repræsentat Episcopum, cujus immediatas vices gerit. Barbosa *dict. cap. 9. num. 1.* qui quidem est caput illius Capituli: quapropter sicut Episcopus præcedit Capitulum Cathedralis, similiter ipse Parochus, agens vicem illius in funere ipso. Denique probatur, nam parochus in Ecclesia propria dicitur tanquam Imperator & Rex, *cap. Dno 35. 23. quæst. 4.* Abbas *in cap. Venerabilem, de Elect. num. 19.* habetque præcedentiam præ aliis omnibus Clericis, sive Beneficiatis, sive Capellanis omnimodam. Chassaneus *in Catalog. gloriæ mundi, part. 4. considerat. 81.* Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 6. à num. 100.* Salgado *dict. cap. 9. à n. 56.* Barbosa *dict. cap. 9. num. 5.* Ergo etiam debet præcedere Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, quando suum officium exercet. Hanc ob rem in funeribus ducendis de consuetudine receptum est, ut Parochus cum Cappa, & Cruce præcedat Capitulum, sive sit Ecclesiæ Cathedralis, sive Collegiatæ, ut sunt decisiones Rotæ, quas referunt Fettus *de Præcedent. quæst. 32. à n. 2.* Riccius *in Praxi, tit. de decis. omiss. 6. à n. 4.* Gratianus *d. discept. 298. per tot.* Gonzalez *d. gloss. 6. n. 101.* Barbosa *de offic. Episcopi, 3. p. alleg. 78. n. 38.* Bonacina *de contract. disp. 3. quæst. 21. punct. 5. num. 4.*

26. In hoc dubio magnopere consideranda est consuetudo legitimè præscripta, quia in materia præcedentiarum multùm valet. Rota *in noviss. decis. 4. de elect. in fin.* Navarrus *cons. 1. de majorit. & obedient.* Menochius *lib. 2. cons. 126. num. 3.* Valenzuela *cons. 201. à num. 42.* Medicis *Marchia decis. 21. per tot.* Salgado *dict. cap. 9. num. 18.* quapropter si adsit consuetudo, ut in funeribus Capitulum Ecclesiæ Cathedralis præcedat proprium Parochum, etiam officium suum gerentem, ea erit observanda.

27. Sed animadvertendum, non quamlibet consuetudinem esse sufficientem ad inducendam hanc præcedentiam oppositam juri communi; nam potest accidere, quod Parochus ignoranter eam permittat, non utendo, aut patiendo: quod non est sufficiens ad inducendam renunciationem hujus præcedentiæ, in magnum præjudicium sui Beneficii, & successorum. Decianus *lib. 1. cons. 21. num. 74.* Ferrus *de præcedent. q. 18. num. 17.* Requiritur igitur prohibitio, & interpellatio facta contrà, & ut illi contradictione facta succumbant; nam in istis actibus liberis, & facultativis non nascitur possessio, aut quasi, nisi postquam interpellatus recusavit; tunc enim ab illo tempore nascitur præscriptio, aut consuetudo, quæ facit, ut prohibitus tunc gerat actum non gratuitum, sed meræ servitutis. Abbas *in cap. Significante, de appellat. 1. notab.* Surdus *lib. 1. cons. 227. num. 23.* Capponi *tom. 1. discept. 4. num. 20.* Gratianus *tom. 1. discept. cap. 89. à num. 18.* & in terminis *tom. 2. cap. 298. num. 20.* qui *num. 21.* scripsit, Parochos posse recuperate jus suum, & ipsam possessionem præcedentiæ, si fortè sui majores perdidissent; nam non fuit bonum jus perditum, quamvis fuerit amissa possessio, cùm res facilè ad suum statum revertatur, & ad suam naturam: & in similibus casibus præcedentiæ dantur passim remedia possessoria, quibus perdita possessio recuperatur, & contra turbantes arma suscipi possunt. Gratianus *ubi proximè*, Samuel *de sepult. tract. 1. controvers. 2. num. 27.* Larrea *allegat. 52. num. 3.* Castillo *de tertiis, cap. 41. num. 6.* Antuñez *de Donat. lib. 1. p. 3. cap. 42. num. 19.* Jul. Capponi *tom. 1. discept. 4. num. 9.* Et ex solo unico actu, aut quis manutenetur, aut restituitur; quia unicus actus dat quasi possessionem. Castillo *d. cap. 41. num. 61.* Noguerol *allegat. 28. num. 37.* Posthius *de manut. observat. 18. num. 10.* Salgado *dict. 2. part. cap. 9. num. 19.* Antuñez *dict. cap. 42. num. 20.* Cyriacus *controvers. 210. num. 173.* licèt aliqui resistant. Ferrus *dict. quæst. 18. num. 22.*

28. Secundò in his consuetudinibus considerandum est tempus necessarium ad earum præscriptionem, in quo dissident DD. nam aliqui dicunt, spatium quadraginta annorum esse necessarium. Gratianus *dict. cap. 298. num. 8.* Andreas Siculus *lib. 2. cons. 5.* Purpuratus *in l. 1. ff. de offic. ejus, num. 200.* Rota apud Seraphinum *decis. 964. à num. 2.* Capponi *tom. 1. discept. 4. num. 16. & 17.* qui asserit, hanc consuetudinem sic præscriptam esse probandam, cùm hoc tempore, & insimul animo eam introducendi fuerit introducta, & non ob aliam causam. Sed in contrarium est agmen gravissimorum Doctorum asserentium, præscriptionem decem annorum sufficere ad causam istam præcedentiarum; quia in jure tempus hoc longum dicitur, quapropter sufficiens erit ad hanc consuetudinem inducendam. Cyriacus *d. controv. 501. num. 169.* Gamma *decis. 1. n. 49.* Mastrillus *de Magistratibus, lib. 4. cap. 14. num. 1.* Genuensis *in Praxi Neapol. cap. 52. num. 1.* Barbosa *d. 2. p. alleg. 78. num. 27.* Fabius de Anna *cons. 40. à num. 1.* Conterol. *de Præcedent. num. 6.* Riccius *in Praxi for. c. 478. num. 2.*

29. Verùm ego admitto primam sententiam; nam causa præcedentiæ est gravissimi præjudicii, & per se gravissima, quatenus honor læditur, & turbatur ordo regiminis politici. Puteus *lib. 2. decis. 449. num. 4.* Gonzalez *ad Regul. 8. in proœm. §. 4. num. 30.* Castillo *dict. cap. 41. num. 28.* Valenzuela *dict. cons. 201. num. 99.* Antuñez *dict. cap. 42. num. 58.* Cyriacus *d. controv. 201. num. 3.* & præferenda cuicunque commodo pecuniario, *l. Julianus 26. vers. Non enim, ff. Si quis omiss. causa testam. l. Miles 11. §. Socer, ff. de adult.* & magis æstimanda, quàm vitæ salus, *l. Isti quidem 8. §. Quod si dederit, ff. Quod metus causa*, Cyriacus *ubi proximè, num. 4.* Quapropter ad consuetudinem istam inducendam decem annorum tempus breve est, idque maximè inspiciendum in his præcedentiis Ecclesiasticis, ubi non solùm læditur honor personæ, verùm ipsius dignitatis, & officii; tum & aliorum successorum: quapropter in eis nequit fieri transactio, nec compromitti, nisi ea Superioris licentia, & causâ cognitâ utilitatis, aut præjudicii. Rota apud Seraphinum *decis. 36.* Barbosa *dict. alleg. n. 78. num. 31.* Gratianus *in addit. ad March. decis. 232. à num. 1.* Valeron *de transact. tit. 3. quæst. 6. num. 30.* Ergo erit necessarium spatium quadraginta annorum. Cæterùm in causis Ecclesiasticis, & quando contra Beneficia, & Ecclesias aliquid præscribitur, hoc spatium temporis est necessarium, *Authent. Quas actiones, Cod. de sacros. Ecclesiis.* Quod non solùm intelligas quando aliquis privatus rem Ecclesiæ præscripserit, *cap. Sanctorum 3. de præscript.* sed quando inter ipsas Ecclesias, & personas Ecclesiasticas aliqua jura præscribuntur, *cap. de Quarta 4. cap. ad aures 6. cap. Illud 8. de præscript.* Ergo idem tempus erit necessarium quando præscribuntur per consuetudinem jura præcedentiæ, quæ competunt alicui dignitati, vel beneficio: tum denique hæc jura, cùm propria non sint, faciliter ab aliquibus conceduntur, vel per ignorantiam, vel ob interesse, aut propter aliorum timorem, vel reverentiam: quare est necessarium tempus quadraginta annorum, ut per tantum spatium similia inconvenientia purgentur; idcirco admitto primam sententiam, ut etiam tenent plures, quos refert, & sequitur Valenzuela *dict. cons. 201. numero 42.*

30. Hinc Parochus magnopere considerabit, an rectè consuetudo illa possit sustineri, ut det præcedentiam in funeribus Capitulo Cathedralis, aut aliis personis eam intendentibus in funeribus, aut in aliis Ecclesiasticis functionibus; aliàs tamen non permittet, nec ei renuntiare poterit. Cyriacus *dict. controvers. 201. num. 20. & 21.*

31. Cæterùm, si non adsit aliqua consuetudo, & Episcopus sit præsens cum Capitulo Cathedralis ad funus, tunc Parochus etiam funus gerens, nequit præcedere, sed in loco digno erit convocandus, cum Cappa ad illud conficiendum. Ratio est, nam Capitulum unum corpus consideratur cum Episcopo. Cùm ergo Episcopus præsens debeat præcedere Parochum in funere, similiter Capitulum Cathedralis. Hanc ob rem Doctores asserentes, Parochum præcedere debere in funere in propria Parochia conficiendo, Capitulum Cathedralis excipiunt, nisi præsens sit Episcopus. Genuensis *in Praxi, quæst. 230. num. 3.* Ferrus *d. quæst. 32. num. 6.*

32. Erit verò totum dubium, quando Episcopus absens fuerit, & in funere adsit tantùm Capitulum Cathedralis, cum Parocho in sua Parochia funus faciente: quo quidem casu asserendum, Parochum præcedere debere Capitulum, ut asserit communis sententia Doctorum recensitorum *num. 25.* Et ratio est firma, & solida illorum Doctorum: tum quia fundamenta aliorum nihil probant, quando Parochus exercet proprium officium, Capitulo Cathedralis præsente; sed quando concurrit Episcopus cum Capitulo, quo quidem casu proculdubio Capitulum, & Canonici debent præcedere, ut benè in specie considerant

respon

respondentes Farino, Gratianus *dict. cap. 298. num. 16.* Ferrus *dict. quæst. 32. num. 4.* & eodem modo est intelligenda Rota apud Posthum *de manut. decis. 35. n. 2.* Nec clarè loquitur Salgado *d. cap. 9. n. 64.*

33. Sed dices, adesse declarationem Cardinalium 25. Junii 1611. quam refert Barbosa *de offi. Parochi 1. p. cap. 9. num. 7.* asserentem, in funere faciendo in Ecclesia Parochiali Capitulum Cathedralis debere ipsum Parochum præcedere, quamvis ad ipsum Parochum pertineat officium facere: Ergo minùs rectè asserimus, præcedere debere Parochum facientem officium cum Stola, & Cappa. Sed tamen has Sacræ Congregationis declarationes negare possumus, cùm in probabiliori sententia jus non decernant. Sed adhuc declaratio ista habet responsum, quia est intelligenda quando Episcopus est præsens, & Capitulum simul cum eo unum corpus conficiunt, quapropter eadem Sacra Congregatio *in Turitana*, 14. *Februarii* 1632. ordinem dat in simili specie, hisce verbis: *In Ecclesia Parochiali digniorem locum deberi Canonicis Cathedralis, immediatè post Episcopum, & post Canonicos cedere debere Rectorem.* Refert ipse Barbosa *d. cap. 9. n. 7. ad fin.* Itaque si absens fuerit Episcopus, semper præcedit Parochus faciens funus.

34. Sed adhuc instabis cum Capponi *tom. 1. discept. 5. num. 13.* asserente Parochum, etiamsi Stolam deferat in funere, minimè dici valere officium gerere, sed tantùm associare; quapropter nullam præeminentiam debet habere respectu Capituli Cathedralis Ecclesiæ, aut alterius, prout in primicerio per totam illam disceptationem defendit. Sed non benè loquitur Capponi; nam ut diximus suprà, est proprium jus Parochi funera conficere, & defunctos suos Parochianos sepelire, & exercet proprium jus & officium, quando cum Cappa, & Stola ad funus efficiendum venit: tum Parochus in propria Parochia ut Episcopus censetur, & habet similem potestatem. Abbas *in cap. 1. de dol. & contumac. num. 28.* Barbosa *dict. cap. 9. num. 3.* & tanquam Episcopi vicem gerens est honorandus, ut tradit Priscus apud Capponi *dict. cap. 4. num. 7.* quapropter non est dicendum, tantùm funus associare, sed proprium officium exercere, & similiter honorandum esse per præcedentiam, tanquam illam personam, cujus vicem gerit.

35. Hinc discutiendum, an in funeribus efficiendis Parochus in sua Parochia præcedat Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, ac eorum Capitulum, simul cum Abbate, vel Præposito? Et negandum videtur propter plures declarationes Cardinalium; quarum tres refert Barbosa *de offic. Parochi 1. p. cap. 9. num. 9.* asserentes, in funeribus ducendis Capitulum Ecclesiæ Collegiatæ præcedere debere Parochum; jus tamen funerandi, & faciendi officium, semper ad Rectorem pertinere. Quod etiam in processionibus adservandum declaravit Sacra Rituum Congregatio 11. *Decembris* 1613. *in Verulensi, & in Senogalliensi*, 23. *Martii* 1619. & 4. *Aprilis* 1620. ut refert idem Barbosa *dict. num. 9. in fin.* Cæterùm ratione probatur, nam Ecclesiæ Cathedrales, & Collegiatæ, etiamsi sint posteriores, semper debent præcedere alias Ecclesias inferiores in quasi possessione præcedendi ante erectionem; quamobrem Canonici Ecclesiæ Collegiatæ præcedunt Rectores Parochialium. Joan. Monachus *in cap. 1. de filiis Presbyt. lib 6. num. 8.* Chassaneus *in Cathal. gloriæ mundi, 4. p. considerat. 38.* Salgado *dict. 2. part. cap. 9. num. 44.* Rota apud Seraphinum *decis. 1223.* etiamsi erectio Collegiatæ fiat absque præjudicio alicujus; & etiamsi ante erectionem in Collegiatam mixti intercederent Clerici, ut declaravit Sacra Congregatio *in una Syracusana*, 20. *Decembris* 1605. idque ex natura rei, quia major est dignitas Ecclesiæ Collegialis, quàm Parochialis. Rota apud Seraphinum *decis. 1445. n. 2.*

Ergo in efficiendis funeribus, Parochus, etiam cum Cappa, & Stola, in propria Parochia non debet præcedere Ecclesiam Collegiatam. Ita tenet Barbosa ex adductis declarationibus *dict. cap. 9. num. 9.* Lavorius *dict. tit. 2. cap. 3. à num. 213.* Marchetus *tit. 40. de sepult. num. 22.*

36. Sed in contrarium est communis sententia, & apertè declaravit Sacra Congregatio *in una S. Angeli terra Saxiferrati*, 24. *Octobris* 1609. & *in alia Engubina*, 55. *Julii* 1614. & *in Prænestina Cavarum*, 13. *Julii* 1619. refert Barbosa *dict. cap. 9. num. 8.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 3. num. 212.* & aliam declarationem refert Samuel *de sepultur. tractat. disput. 3. controvers. 2. n. 50.* Et probatur, nam Parochus in funeribus debet omnes Clericos præcedere. Rit. Roman. *tit. de Exequiis, pag. 150.* Cardinalis de Sancta Severina *in suo opusculo Sacerdotali, cap. De delatione corpor. ad Ecclesiam,* cujus verba dat Samuel *dict. controvers. 2. num. 16.* Ergo etiam præcedere debet Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ. Confirmatur, nam hujusmodi Canonici carentes jure sepeliendi, ibidem habentur sicut cæteri Clerici. Ergo sicut Parochus præcedit alios Clericos, similiter etiam Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ. Rursus Parochi ratione administrationis, scientiæ, curæ, & majoris periculi, sunt præstantiores aliis Canonicis cujuscumque qualitatis: Ergo debent habere majorem præcedentiam, *cap. Cum illis 16. de Præbendis in 6.* Probatur magis, nam inter Canonicos Parochus, si non habet præcedentiam cum Cathedralibus, est quia unum corpus repræsentant cum Episcopo, nec ulla est ratio istius præcedentiæ, nisi ista, cùm Episcopus adest cum ipsis in funeribus: quæ quidem ratio non militat cum Capitulo Collegiatæ, ubi non adest Episcopus, sed tantùm Abbas, seu Præpositus. Ergo si Parochus est cum Cappa, & Stola, semper istis Canonicis Collegiatis est anteponendus, præcipuè cùm suum funus exercet in propria Parochia. Gratianus *dict. discept. 298. per tot.* Ferretus *dict. quæst. 32. num. 5.* Lezana *in Summa, tom. 3. verbo Defunctus, n. 4.* Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 6. num. 105.* Tamburinus *de jur. Abbatum, tom. 1. disput. 25. quæst. 2. num. 31.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 4. à num. 215.* Samuel *dict. controvers. 2. per tot.* Hieronymus Garat. *de jur. Paroch. tit. 3. cap. ult.* Salgado *de Regia Protect. 2. p. cap. 9. n. 88.*

37. In hoc dubio à Doctoribus diversa admiscentur; involvunt enim fundamenta probantia dignitatem, & præcedentiam Canonicorum Ecclesiarum Collegiatarum, absolutè loquendo: tum involvunt cum eadem præcedentia administrationem in propria Ecclesia Parochiali, faciendam per Parochum, & jura suæ administrationis, & exercitii. Verùm, ut clarè procedamus, dico Parochum semper præcedere debere Canonicos, etiam collegialiter associatos in sua Parochia, quoties exercet proprium officium, sive sint Cathedralis, absente Episcopo, sive Collegialis Ecclesiæ. Et ratio sumitur ex dictis, nam tunc gerit vicem Episcopi, & quia Prælatus dicitur Ecclesiæ Parochialis. Lavor. *dict. cap. 4. num. 214. & 217.* Quapropter debet habere præcedentiam omnibus Canonicis, sive Cathedralis, sive Collegialis Ecclesiæ. Tum etiam in officio proprio habet ordinem Hierarchicum, immediatum ab officio Episcopi; ex eo enim quod Episcopi non poterant omnia administrare, & in omnibus locis suæ diœcesis agere, instituti sunt Parochi, quod originem habuit a nostro Parente D. Petro, qui cùm ad omnia assistere non potuisset, aliquos Presbyteros constituit, qui postea ad apicem Cardinalatus sunt vocati. De quo Lammeterr. *de vet. Clericor. victu, lib. 2. cap. 70. vers. Missus.* Hi enim Fideles instruebant, & Sacramenta administrabant, officium Parochorum exercentes. Trullench *de jur. Parochi, cap. 1. num. 3.* Quæ quidem necessitas Dionysium Summum

Præsulem ita adstrinxit, ut Parochias divideret, ut in qualibet Parochus certus institueretur. Filesacus *de orig. Paroch. cap.*4. Barbosa *de offic. Paroch. cap.*1. *num.*18. *p.*1. Capponi *discept.*4. *num.*2. Hanc ob rem quoties Parochus suum proprium officium exercet, utpote persona immediatè repræsentans Episcopum, debet habere omnem præcedentiam, tam Canonicis Cathedralis quàm Ecclesiæ Collegiatæ. Quo in sensu sunt iotelligendæ declarationes Cardinalium, quas suprà recensuimus.

38. Hinc colligitur ad nostram speciem, Parochum facientem funus intra suam Parochiam, præcedere debere Canonicos Collegialis Ecclesiæ, vel Vicecuratum, qui nomine illius exercet. Et probatur facilè, nam ut diximus suprà, præcedit Canonicos Ecclesiæ Cathedralis, absente Episcopo, qui sunt digniores, quàm Canonici Collegiatæ, cùm illi sint Clerici primi gradus, isti secundi. Innocentius *in cap. Sedes, de Rescript.* Salgado *d.*2. *part. cap.*9. *n.*44. Ergo necessariò in his funeribus faciendis in sua Parochia ab ipso Parocho, debet præcedere Caoonicos Collegiatæ. Tum indecens fuisset, ut Parochus in propria domo, cum Cappa, & Stola, Canonicis Collegiatæ præcedentiam daret; nam licèt Stola, nec Cappa aliquam jurisdictionem, aut prærogativam det, sed tantùm sit signum Sacerdotale, ut censet Lavorius *d.cap.*4. *n.*217. *in fin.* Attamen negandum oon est, cum illis signis Sacerdotalibus in funeribus exercere proprium officium, ad quod de jure habet fundatam suam intentionem, ut diximus *suprà*: & in consequentiam debet præcedere Canonicos Ecclesiæ Collegiatæ, & alios quoslibet Canonicos, nisi adesset realiter Episcopus, ut etiam admittit Lavorius *dict. cap.* 3. *numero* 218.

39. Si verò non exerceat officium proprium, sed extra Parochiam simul cum Canonicis Collegiatæ, Parochus, vel Parochi vocarentur ad funus associandum, vel ad processionem faciendam, tunc est majus dubium, quod pro utraque scripsit Barbosa *dict.cap.*9. *à n.*8. & aliqui affirmant, tunc Canonicos præcedere debere. Et ratio est, nam Parochus ratione sui Beneficii debet præcedere inter pares, non verò inter alios, qui sunt majoris dignitatis, ut sunt Canonici Collegiatæ Ecclesiæ, *cap. Licèt canon, juncto cap. Statutum, de elect. in* 6. Salgado *dict. cap.*9. *num.*45. Ergo semper debent præcedere Canonici. Tum etiam alia ratione, nam quando Parochi sunt extra Parochiam, considerantur tanquam simplices sacerdotes, & nullam respectu Canonicorum collegialiter sumptorum possunt habere præcedentiam. Gratianus *dict.cap.*29. *num.*40. Lavorius *dict. cap* 3. *num.*217. Sed tamen pro Parochis est adhuc altera sententia, quam refert Barbosa *dict. cap.*8. *num.* 9. & probatur, nam Parochi sunt Superiores aliis quibuscumque Canonicis, quia habent administrationem, majorem scientiam, ordinem, curam, & periculum, unde præstantiores sunt: Ergo semper debent eos præcedere, ut scripsit Molina *de Canonicis, lib.*2. *cap.*14. cujus elegantia verba transcripserunt Lavor. *d.cap.*3. *num.*214. Barbosa *d.cap.*9. *num.* 2. Hieronymus Garat. *de juribus Parochorum, tit.*1. *cap.ult.* Marchetus *d. tit.*40. *n.*24.

40. Sed tamen duobus modis consideranda est hæc difficultas; nam ad associandum funus possunt concurrere Canonici collegialiter extra Parochiam Parochi, vel ad processionem faciendam. Quo quidem casu assero, Canooicos præcedere debere; nam tunc nullo modo Parochus adest nomine Parochiæ, sed tantùm alius quilibet Sacerdos simplex, nullum Officium proprium exercens: quamobrem Canonici Collegialiter adsci debent præferri. Tum Parochi habent præcedentiam in his, quæ pertinent ad animarum curam, & proprium Officium exercendum. Gratianus *d. cap.*298. *num.*41. Cùm ergo in hac specie nullam curam, nec proprium officium exerceant, necessariò debent præcedere Canonici. Denique intrat Regula, ut Ecclesia superior debeat præcedere Clericos Ecclesiæ inferioris, prout est Parochus, quando non exercet curam, aut proprium officium, ut benè perpendit Barbosa *d.cap.*9. *num.*5. Ergo in hac specie semper Canonici Collegiatæ debent præcedere.

41. Si verò oon collegialiter Canonici conveniant, sed tantùm ut particulares, ad funus associandum, vel ad aliquam processionem, tunc Parochi debent præcedere, etiam ut particulares; nam habito respectu ad particulares personas, ut est Parochus, & Canonicus, sunt Parochi majoris ordinis, & superioritatis, & Canonici inferioris, ut optimè probat Molina *lib.*2. *de Canonicis, cap.*14 hisce verbis: *Semper igitur Canonici honorent Pastores, & sese coram Deo humiliter inferiores agnoscant, etsi prava quadam hujus sæculi judicia aliud acclament.* Samuel *de sepult. dict. tract.*1. *controvers.*2. *conclus.*2. *n.*4. ibi: *Nam Parochus est oculus dexter Episcopi, cujus gerit vices; & ipsi Canonici, etiam Cathedralis Ecclesiæ, honorare debent Pastores, quales sunt Domini Parochi, & sese coram Deo humiles agnoscere debent: licèt prava quadam hujus sæculi judicia aliud acclament, nam Cura est dignior Canonicatu, & præsertim Collegiatarum Ecclesiarum.* Quapropter si concurrant ut particulares, semper sunt Parochi præferendi. Quo in sensu admittenda est sententia relata *num.*39. asserens, Parochos in his funeribus Canonicis præferendos esse.

42. Sed quid si penes Capitulum sit animarum cura exercenda per ipsos Canonicos per hebdomadas, prout olim fiebat; priscis enim temporibus cura animarum per Canonicos exercebatur, & ipsi tenebantur ad Sacramenta administranda, populum docendum, & alia agenda pertinentia ad Parochias; & quod minus erat eorum exercitium, fuit Psalmos canere, ut est testimonium Onuphrii *de Septem Urbis Ecclesiis, tit. de Ecclesia Lateranensi*, hisce verbis: *Canonicorum priscis illis temporibus mos erat Sacramenta plebi administrare. Nam in psallendo minùs erant occupati, cùm eo tempore Psalmodiam fideles populi frequentarent.* Lantmer. *de vet. Clericor. vict. lib.*2. *cap.*70. *vers. Porrò*. Si tamen hodie in aliqua Ecclesia Cathedrali, vel Collegiata adsit cura animarum per ipsos Canonicos exercenda, & ad funus associandum concurrat Canonicus cum Parochis, quis præferendus? Et ex dictis resolvendum, Canonicum exercentem curam, solùm ibidem considerari ut Parochum particularem, qui si agat officium in propria Ecclesia, est aliis Parochis anteferendus; si verò tantùm associet, habebit præcedentiam secundùm prærogativam suæ Ecclesiæ, quæ tantùm respectu illius exercitii consideranda est tanquam Parochia. Ratio est, nam quando concurrunt plures Parochi, quisque est præferendus secundùm prærogativam suarum Ecclesiarum, ut censuit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Barbosa *d.cap.*9. *n.*11. *in fin.* Ergo similiter in præsentia.

43. Hæc enim, quæ diximus de Canooicis Collegialium Ecclesiarum, sunt intelligenda quando earum indultum nihil aliud expressent de præcedentia respectu Parochorum; nam si ad id habeant indultum, aut consuetudinem legitimam, inductam his requisitis, de quibus suprà, utique Canonici illi præcedent, ut supponunt DD. recensiti. Samuel *dict. controvers.* 2. *in principio*, qui *conclus.*3. *num.* 29. asserit, Canonicos Collegiatæ, non habentes jus sepeliendi, & funerandi in sua Parochia, non posse erigere Crucem quando cadavera ad suam Ecclesiam asportantur ibidem sepelienda; sed Parochus defuncti debet erigere Crucem Parochiæ, quamvis totum Capitulum associet. Et ratio est, nam in funeralibus tantùm possunt Crucem

erigere,

erigere, qui habent jus sepeliendi. Cùm ergo Canonici isti jus istud non habeant (ut supponimus) ergo nequeunt erigere Crucem, etiamsi defunctus in sua Ecclesia sepeliatur. Gratianus *d. cap.* 298. *num.* 88. Gavantus *in Man. Episcopor. verbo Exequiæ*, *num.* 14. Et idem est dicendum, si medietatem, aut aliquam partem funeralium desiderarent, ex eo quod defunctus in sua Ecclesia Collegiata sepeliatur ob solam sepulturam; nam cùm Ecclesia Collegiata per se, independenter ab aliquo indulto non habeat jus sepeliendi, nec funerandi, in tali casu considerantur Canonici, etiam collegialiter associantes, tanquam alii Clerici particulares. Ergo nequeunt aliquid percipere ex funeralibus tantùm pertinentibus ad illum qui habet jus funerandi defunctum. Mantica *decis.* 284. *num.* 6. Lezana *tom.* 2. *cap.* 1. *à num.* 48. Samuel *dict. controvers.* 2. *conclus.* 4. *d. num.* 37. qui *conclus.* 5. asserit, quod si Sacrista, aut Capellanus Ecclesiæ Collegiatæ ad funus associandum proficiscatur in sua Ecclesia peragendum, nequibit Crucem erigere, nec locum habere super Parochum defuncti, nec funeralia agere, sed hæc omnia ad ipsum Parochum pertinebunt; quia nequit Sacrista, seu Capellanus habere majus jus quàm Capitulum, cujus loco subrogatur, *cap. Præcipimus*, *dist.* 93. Romanus *singul.* 340. Gratianus *dict. cap.* 298, *num.* 4. Ergo nec Sacrista, aut Capellanus illius Ecclesiæ, quæ venit ad funus, poterit Crucem erigere, nec funus conficere.

44. Est tamen dubium, quando quis sepeliretur in Ecclesia Cathedrali, an tunc Parocho liceat Crucem deferre, & Stolam, quando Capitulum ipsum associatet funus? Et dicendum videtur, non licere, quia ut dictum est suprà, Parochus officium suum non exercens debet Ecclesiæ Cathedrali sese subjicere, utpote majoris dignitatis, quia luminare majus offuscat minus, *cap. Solitæ*, §. *Præterea*, *de majorit. & obedient.* Tum quia omnes Clerici diœcesis debent Cathedrali obedientiam præstare. Abbas *in cap. Cùm non liceat, de rescript. not.* 3. *num.* 2. Felinus *ibidem*, *num.* 1. Quapropter quando funus fit in Ecclesia Cathedrali, Parochus debet se submittere Cathedrali, nec Stolam, nec Crucem deferre, prout judex minor non administrat, præsente majore, nisi major assentiat, *cap. Denique*, *dist.* 1. *cap. penult. & ult. dist.* 95. *cap. Antiqua*, § *Dominica*, *de prabend.* ubi Glossa, & communiter DD. & quia cum majori judice minor deponit insignia, & non utitur in aliena jurisdictione, *l.* 1. *& ult. ff. de offic. Proconsul.* ubi Scribentes. Abbas *in cap.* 1. *ut lit. pendent. num.* 1. Ergo Parochum, quando funus fit in Cathedrali, & extra Parochiam propriam, nec Crucem, nec Stolam deferre posse, existente præsente Capitulo Cathedralis, asserendum videtur.

45. Sed in contrarium sunt alia fundamenta, nempe defunctum esse propriæ Parochiæ, & Parochus habet fundatam suam intentionem ad funus suorum Parochianorum, ut dictum est suprà, *cap. Nostra* 10. *de sepult.* Marius Antoninus *lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 59. *vers.* 4. quapropter licèt sepeliendus sit in Ecclesia Cathedrali, non perdet jus funerandi: quapropter habebit jus ad deferendam Crucem, & Stolam ad illud funus conficiendum. Cæterùm licèt Ecclesia Cathedralis dicatur Parochialis totius diœcesis, *cap.* 1. *de Rant.* Lapus *allegat.* 62. *num* 4 Gutierrez *Canon. quæst. lib.* 1. *cap.* 27. *à num.* 24. & habeat majoriam respectu aliarum Ecclesiarum inferiorum; non tamen id est cum præjudicio Parochialium Ecclesiarum, ita ut Parochiani non dicantur proprii illius Ecclesiæ, ita ut Parochus non possit associare funus defuncti Parochiani. Ergo licèt Parochianus sepeliatur in Ecclesia Cathedrali, adhuc tamen Parochus poterit Crucem deferre, & Stolam in ejus funere. Præterea etiamsi deferat Crucem, & Stolam, nihil aufertur de dignitate Capituli, nec minor debet deponere insignia, quando ipse exercet suam propriam jurisdictionem; nam licèt insignia debeant deponi coram majori, ob reverentiam, non tamen quoad jurisdictionem contentiosam, *cap. Pervenit* 11. *quæst.* 1. *Authent. de defens. Civit.* § *Nulli*, Butrius *in cap. Volentes, de offic. delegat. num.* 6. Quapropter semper Parochus poterit in similibus funeribus Crucem deferre, & Stolam, ut latè defendit Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 11. *à n.* 71.

46. In re tamen animadvertendum, aliquibus modis casum hunc accidere posse, nempe quando quis esset Parochianus certus alicujus Parochiæ, verùm sepulturam elegerit in Ecclesia Cathedrali, aut ibidem habuerit sepulturam suorum majorum; quia tunc, ut postea dicemus, si decedat nullâ electâ, ibidem erit sepeliendus: vel id accidere valet, quando Canonicus domicilium habuerit in aliqua Parochia, verùm nullâ electâ sepulturâ decedat; quia in Ecclesia Cathedrali est sepeliendus. Innocentius *in cap.* 1. *de sepult.* Medicis *de sepultur.* 1. *p. quæst.* 6. *num.* 8. Lavorius *d. tit. cap.* 11. *num.* 62. Ututigoyti *de Ecclesia Cathedr. cap.* 17. *num.* 15.

47. Hinc in his duobus casibus discutienda est illa quæstio suprà posita. Et in primis, quando Parochianus est proprius Parochi, & est tumulandus in Ecclesia Cathedrali, dicendum videtur, minimè esse vocandum Parochum, nec posse in associatione deferre Crucem, nec Stolam. Et probatur, nam ut declaravit Sacra Congregatio *in Telsina*, 18. *Augusti* 1529. & *in una Adrian.* 29. *Novembris* 1631. quas refert Samuel *de sepult. tract.* 1. *controvers.* 5. *conclus.* 3. *num.* 6. & eas sequitur, quando cadaver in Ecclesia Cathedrali sepelitur, irrequisito proprio Parocho, licitè, ac liberè levatur è domo, seu ab Ecclesia Parochiali, & ad Matricem defertur. Ergo nullum jus relinquitur Parocho in funere illo: Ergo nequibit, nec Crucem, nec Stolam deferre. Præterea, licèt prout est proprius Parochianus, haberet aliquod jus, non poterit tamen deferre Crucem; nam quoties adest Crux Ecclesiæ Cathedralis, nequit alia erigi in associatione funeris, prout declaravit Sacra Congregatio *in una Pisauriensi*, 22. *Martii* 1631. ut quando adest Ecclesia Cathedralis cum Regularibus, id fit ob reverentiam Matricis. Samuel *dict. tract.* 1. *controvers.* 3. *num.* 39. *conclus.* 6. Ergo licèt Parochus habeat aliquod jus ad associandum funus, nequibit in hac specie, nec Crucem, nec Stolam deferre.

48. Verùm in hoc casu contrarium teneo, nempe Parochum proprium posse associare funus cum Cruce, & Stola, salvâ prærogativâ Ecclesiæ Cathedralis, tam in præcedentia Canonicorum, quàm eorum Crucis: nec ullo modo Parochus est negligendus à Canonicis. Et probatur, nam Parochus in his, qui sunt Parochiani, habet proprium jus ad funus eorum; nec ex eo quod alibi, aut in Ecclesia Cathedrali sepeliantur, potest hoc jure privari, nempe associandi eum insigniis Parochiæ, quin potiùs ob hanc associationem, quando alibi sepeliuntur, obventiones percipit, & eis privatur, si non associet, ut declaravit Sacra Congregatio 1. *Februarii* 1641. & refert Samuel *dict. tract.* 1. *controvers.* 5. *conclus.* 2. *num.* 4. nec enim est negligendus, nec excludendus Parochus proprius, ut declaravit Sacra Congregatio, quam refert, & sequitur Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *part. cap.* 26. *num.* 62. Lezana *tom.* 2. *verbo Sepultura quoad Regul. num.* 5. Ergo simile jus debet habere, etiamsi defunctus sepeliatur in Ecclesia Cathedrali, ut associet cum insigniis Parochiæ. Cæterùm probatur, nam nec Capitulum, nec Canonici Ecclesiæ Cathedralis queunt, irrequisito Parocho, defunctum levare è domo sua: quo in sensu intelligendæ sunt declarationes Cardina-

lium suprà recensitæ, quas non rectè adduxit Samuel pro contraria parte, ut constat ex declaratione *in Adrianensi*, 29. *Novembris* 1631. Ugolinus *de offic. Episcop. cap.*17. *n.*3. Gratianus *discept. tom.*3. *cap.*491. *à num.*34. Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *p. cap.*26. *n.*66. *& lib.*2. *de univers. jur. lib.*2. *cap.*10. *num.*66. Marchetus *dict. tit.*40. *num.*11. Unde sequitur, ratione ipsius Parochialitatis jus habere ad funus, etiamsi cadaver in Cathedrali humetur, itaut possit associare cum Cruce, & Stola; aliàs tamen nulla requisitio esset necessaria, cùm ad nihil deserviret, nec superfluitas in jure admittenda est, *l. Tunc cogendum*, §. *Sabinus, ff. de Procurat.* Scaccia *de commerc.* §.7. *gloss.*3. *num.*20. Gratianus *tom.*4. *disceptat. cap.*639. *num.*31. & multa prohibita sunt, ne superfluitas inducatur. Tuscus *lit. S, conclus.*894. Cæterùm licèt Cathedralis sit Parochia totius diœcesis, *cap. Licèt in Regulis* 16. *quæst.* 3. & Clerici, & laici possint ibidem absque licentia Parochi Sacramenta recipere, Abbas *in cap. Omnis, de pœnit. & remiss. num.*12. Lavor. *dict. tit.*2. *cap.*11. *n.*65. & si Ecclesia Parochialis sit interdicta, debeat Parochianus in Cathedrali sepeliri, Riccius *in Praxi*, 4. *p. resolut.*194. Antonellus *de Regimine Ecclesiæ Episcop. lib.*1. *cap.*12. *num.*16. Unde cùm habeat jus sepeliendi, debet habere jus se introducendi in aliena Parochia ad funus peragendum, quia aliquo concesso, conceduntur necessarium ad illud peragendum, *l.*3. §. *fin. ff. de servit. rustic. cap. Prudentiam* 4. *de offic. delegat.* id tamen intelligendum absque præjudicio tertii, nempe proprii Parochi habentis jus ad funus associandum cum sua Cruce & Stola; hoc enim non tollitur ex facultate funerandi concessa Cathedralibus. Ergo rectè Parochi possunt associare funus proprii Parochiani, licèt in Cathedrali sepeliatur.

49. Denique licèt Cathedrali debeatur præcedentia, & majoritas in casu, quando in ea sepelitur cadaver, & non in Parochia, Ferrus *dict. quæst.*32. *n.*3. non tamen ex eo quod Parochus cum Cruce, & Stola associet funus, perdit hanc præcedentiam; nam supponimus eam habere debere, sicut in aliis processionibus, ubi Capitulum Cathedralis, & Parochi concurrunt, in quibus nihil Cathedrali detrahitur ex eo quod in suo loco, datâ præcedentiâ, ibidem adsint Cruces aliarum Parochiarum, & earum Rectores; quod idem dicendum est in specie: & licèt alia Crux non deferatur, quando adest Crux Cathedralis, Praxis Archiepiscop. Neapolit. *cap.*74. & ex declaratione Cardinalium ita observent Regulares; id tamen intelligendum quando datâ legitimâ præcedentiâ, & reverentiâ ex proprio jure Parochiali, Rector Ecclesiæ ad funus associandum accedit: vel intelligenda est doctrina illa quando nulla præcedentia, aut reverentia Cruci Cathedralis defertur.

50. Alter casus est quando Canonicus in aliqua Parochia vixerit, & domicilium habuerit; & tunc contrarium est dicendum: nam licèt controversum sit, an in Cathedrali; aut Parochiali Ecclesia sit sepeliendus, melior tamen sententia est, ut sepeliendus sit in Cathedrali, ubi utplurimùm Sacramenta percipit, & Divina peragit. Lapus *allegat.*61. *num.*4. Fuschus *de Visit. lib.*1. *cap.*25. *num.*12. Antonellus *dict. lib.*1. *cap.*11. *num.*19. Tuschus *tom.*6. *lit. P, conclus.*99. *num.*5. Ergo cùm Parochus nullum jus habeat ad funus illius, inde est, ut non possit deferre Crucem, & Stolam ad ejus associationem. Deinde eo solido fundamento asserimus, posse id facere Parochum, quia defunctus est ejus Parochianus, quod deficit in Canonicis, & aliis dignitatibus habentibus Beneficium in Cathedrali; nam non sunt Parochiani illius Parochiæ, ubi habitant, sed Ecclesiæ Cathedralis; quia plus consideratur ubi quis percipit Sacramenta, & audit divina, quàm ubi habitat, *cap. Cùm quis* 3. *de sepult. lib.*6. Petrus de Ubaldis *de Can. Parochiano, cap.*7. *num.*11. Quapropter non est Canonicus Parochianus illius Ecclesiæ, ubi habitat, sed Cathedralis, ubi continuè percipit Sacramenta, & divina audit, aut peragit. Quintilianus *ad Lap. dict. allegat.*61. *lit. K*, Bonacina *de contract. disput.*3. *quæst.*21. *punct.*3. *proposit.*2. *num.*6. *vers. Decimò.* Diana 3. *p. tract.* 3. *resolut.* 111. Urrutigoyti *dict. cap.*17. *num.*58. Ergo cùm Parochianus non sit illius Ecclesiæ, ubi habet domicilium, Parochus nullum jus habet ad associandum funus Canonici, seu Dignitatis Ecclesiæ Cathedralis, nec ad Crucem ferendam, nec Stolam, tanquam insignia Ecclesiæ Parochialis.

51. Præterea Sacra Congregatio *in una Ferrarien. si*, 7. *Septembris* 1613. censuit Parochum ad libitum vocare ad funus Clericus, quos voluerit; nec cogitur vocare viciniores, nisi aliter fuerit dispositum ab hæredibus defuncti, quorum voluntas est servanda. Ex qua quidem declaratione satis depromitur, intelligendum illam facultatem concessam esse Parochis, nisi aliter ab hæredibus defuncti dispositum fuerit, quibus in primis competit destinare numerum Sacerdotum, & ceræ ad defunctum associandum, quolibet prætextu Parochorum deducto non obstante, ut respondit Congregatio Episcoporum *in una Cas.* 5. *Maii* 1617. quibus ab hæredibus designatis, Parochus alteros nequit convocare, ut censuit Congregatio *in Lauderß*, 20. *Augusti* 1601. quapropter prima declaratio solùm est intelligenda quando hæredes nullos Clericos designaverint, in quo casu Parochus eos designare poterit: quod idem est dicendum, si designati fuerint à testatore defuncti. Barbosa *dict.* 3. *p. cap.*26. *à num.*57. *& de univers. jur. lib.*2. *cap.*10. *à num.*57. Samuel *de sepultur. tract.* 1. *controvers.* 5. *conclus.* 10. *à num.* 21. Lavorius *dict. tit.*2. *cap.*3. *à num.*101. Si tamen Parochus præter designatos à testatore, vel ab hæredibus alios ad funus associandum designaverit, convocaveritque, erit onus hæredum, & ad restitutionem illius tenebitur, cùm id agere non posset. Sanchez *in Select. disp.*47. *n.*24. Marchetus *de sepult. tit.*40. *n.*3.

52. Si tamen Confraternitates vocatæ fuerint ad funus associandum, ad funeralia possunt accedere, aliàs non; & ad id requiri specialem vocationem, censuit Sacra Congregatio Rituum *in Bononiensi*, 9. *Decembris* 1617. Verùm id Parochi advertere debent, quando specialiter vocantur Confraternitates, ne permittant ut in actu associationis Crucem erigant; est enim eis interdictum, ut declaravit Sacra Congregatio *in Adrian.*22. *Novembris* 1631. *ad dub.*2. Samuel *dict. controvers.* 5. *conclus.* 9. *num.* 19. *&* 20. Barbosa *d. cap.*26. *n.*61. *& de univ. jur. lib.*2. *cap.*10. *n.*61.

53. Clerici enim, vel Confraternitates ad funus vocati debent convenire ad Parochialem defuncti, vel ad aliam Ecclesiam, juxta loci consuetudinem; nec permittendum expectare per vias, vel ad domum defuncti, non obstante contraria consuetudine expectandi per vias, vel ad domum defuncti, ut censuerunt duæ declarationes *in Bononiensi*, 9. *Decemb.* 1617. *& in Tull.* 12. *Februarii* 1633. quapropter ad Parochiam debent convenire, & inde simul cum Parocho, aut ejus Vicario processionaliter ire ad asportandum cadaver. Marchetus *dict. tit.*40. *num.*8. Barbosa *d. cap.*10. *n.*63. *& d. cap.*26. *num.*63.

54. Qui in utroque loco, *num.*64. scripsit, Regulares vocatos ad sepeliendum corpus, etiam in propria Ecclesia, debere accedere ad Ecclesias, unde cadavera asportantur, & amoventur, & inde cum Clero Seculari discedere; non autem expectare extra januam Ecclesiæ, ut inde associare possint, ut fuit resolutum in Congregat. Episcop. *in Viglevan.* 13. *Novemb.*1600. Si tamen in eorum Ecclesia funus agendum non erit, debent convenire in Parochiali, aut in Ecclesia alia

juxta

juxta loci consuetudinem, non verò expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, ut declaravit Sacra Congregatio *in Limensi*, 15. *Decemb*. 1632. & inde ire cum Parocho ad extrahendum cadaver. Barbosa *ubi proximè*, *n*. 65. Marchetus *d. tit*. 40. *n*. 7.

55. Illud verò obliviscendum non est, quod quando corpora sepulturæ traduntur in Parochiis propriis, aut in aliis Ecclesiis Clericorum, aut laicarum Confraternitatum, aut in Oratoriis, ad Parochum spectat destinare vias per quas funus incedere debeat, nisi aliàs consuetudo sit, ut id spectet ad hæredes, ut *in una Castellanensi*, 2. *Ianuarii* 1594. censuit Congregatio Episcop. & Regul. *& in una Brigianensi*, 18. *Iunii* 1591. Samuel *de Sepult. dict. tract*. 1. *controv*. 5. *concl*. 7. *à n*. 13. Marchetus *d. tit*. 40. *num*. 17.

56. Quanto verò tempore à morte Parochus debeat detinere corpus, antequam sepeliant, res quidem incerta est; in aliquibus enim locis observatur ut octo per horas detineatur, in aliis per sex servatur, ut observatum vidisse testatur Possevinus *de offi io Curat*. *cap*. 14. *num*. 1. alibi verò per quatuordecim horas, Lavorius *tit*. 2. *cap*. 2. *num*. 42. Marchetus *de sepult. tit*. 38. *à num*. 4. Verùm hoc arbitrio discreti Parochi est relinquendum; quando enim dubium aliquod existit ratione infirmitatis, an defunctus verè sit, necne? Medici consulendi sunt, quorum placito funus detinere oportet, ne aliquod grave damnum sequatur, ut scripsit idem Possevinus de multis, qui vivi sepulti sunt, de quibus Reyes *juc. quæst*. 79. *num*. 11. & aliqui sepulturæ jam destinati, revixere. Schenkius *lib*. 1. *observ. Medic. cur*. 170. Valer. *lib*. 1. *cap*. 8. Sunt enim aliqui morbi, præcipuè tres, in quibus solet homo aliquando absque sensu, & motu permanere, & mortuo simillimus apparere, prout sunt apoplexia, syncope, & uteri suffocatio, quibus Paulus Zacchias *lib*. 4. *Quæst. Medicol. tit*. 1. *quæst*. 11. *num*. 30. annectit epilepsiam gravissimam, ut nec ab apoplexia distingui valeat, vel aquæ suffocationem, quòd ita affectos licèt communiter persuasum sit perire, quia multùm aquæ hauriant; attamen suffocati potiùs constat ex eo quod respirare non possint: huic autem suffocationi adjungit suspensionem ex laqueo, vel ex carbonum fumo, Reyes *jucund. quæst*. 79. *num*. 10. multi enim ex his suffocationibus revixere, ut latiùs ipse prosequitur. Quapropter in similibus infirmitatibus non citò, sed paulatim procedet Parochus ad funus faciendum Medicos consulendo, & alia faciendo necessariò scienda, ne vivus aliquis sepeliatur: quare Medici inquiunt tales non esse sepeliendos intra spatium septuaginta horarum, aut ad minus quadraginta octo. Rhasis *lib*. 1. *contigent. tract*. 1. *cap*. 4. Zacutus *de Princip. Medicorum Hist. lib*. 1. *hist*. 34. *vers. Quare cùm*, & *observ*. 32. Reyes *d. q*. 79. *n*. 12.

57. Nec abs re erit aliqua signa hîc adhibere ad dignoscendum an infirmus è vita migraverit, quæ licet in communi Medicorum placito certissima non sint, attamen multùm conducunt ad aliquam certitudinem capiendam, & securè operandum. Solet in his casibus gossipii, seu lanæ tenuissimè carptæ flocculum, vel accensam candelam ori jacentis Medicus, seu alius admovere, ut motu, seu immobilitate flocculi, aut flammæ candelæ, deprehendat mortem, aut vitam infirmi: vel solent alteri imponere super ægri pectus cyathum aquâ plenum, ut ex ejus motu vitam explorent: vel etiam purissimum speculum ad os infirmi admovent, quod si infectum, aut offuscatum viderint, vivum adhuc existimant; si verò non, defunctum: quæ quidem signa recenset Zacchias *d. quæst*. 11. *à num*. 54. qui *n*. 55. asserit evidentiorem cognitionem fieri posse ex accidentibus ipsius morbi, quæ si fortissima fuerint, & validissima, ex numero eorum quantum exitialia sint considerabitur, aut si modicam spem vitæ relinquunt, prout in syncope, si absque manifesta causa proveniat, atque illicò ægrotus omni motu, sensu, pulsu, & respiratione privetur, cum faciei lividitate, cum tenui, ac frigido sudore, pallore, & intensa partium frigiditate; tunc enim mortuus est censendus, maximè si antea solebat absque causa manifesta exsolvi frequenter, & fortiter. Zacutus *Praxi Hist. lib*. 1. *cap*. 7. *verb. Differentia, vers. Licèt autem*, Reyes *d. q*. 79. *à n*. 15.

58. Cæterùm in quacunque suffocatione, si spuma in ore apparuerit, de morte major erit certitudo; de his enim Hippocrates 2. *Aphorism*. 43. scripsit, non amplius ad vitam remeare. Sed hoc ultimum Galenus *in comment. illius Aphorismi*, incertum dicit, cùm aliquando revocentur. Reyes *d. quæst*. 79. *n*. 4. Sed tamen negandum non est, exitialissimum esse signum, & quo apparente perpauci mortem aufugiant, maximè si respirationis deperditioni, & totali ejus abscissioni adjunctum remaneat, & aliis sævissimis symptomatibus, quia fortissimam apoplexiam, & suffocationem demonstrat, à quibus perpauci liberantur. Hippocrates 2. *Aphorism*. 42. Reyes *à n*. 5. & quamvis in similibus morbis tres dies assignentur à Medicis omnibus pro termino vivendi, Avicen. 3. *p. tract*. 5. *cap*. 12. Mercur. *Pract. lib*. 1. *cap*. 19. Valles *lib*. 1. *Phi unii, cap*. 19. *in Clar.* Paschal. *lib*. 1. *pract. cap*. 13. Zacutus *d. Hist*. 34. *Paraph. vers. Quare*, attamen quando in suffocatione spuma cum his signis prospicitur, nec ad tertium usque diem perducat ægrotus, ut cum Holler. & Piso notat Zacchias *dict. quæst*. 11. *num*. 55.

59. Prætereà, si facies appareat livida, & nigra, aut viridis, mortis signum est; talia enim præbent indicium caloris suffocati, & extincti, quod quidem certam mortem reddit. Idem dicendum si multa remedia sternutatoria naribus ægroti applicentur, & ille non sternutaverit; tunc enim pro mortuo erit judicandus, id namque consopitam, & extinctam virtutem omnem denotat, quæ si adhuc aliquantula in illo extitisset, aut permaneret, ad sternutatorii irritationem expergisceretur. Tum denique alia sunt consideranda, maximè oculi; si enim homo vivit, quantumvis sit vita exilis, tantisper fulgere, & intuentium imaginem reddere solent. Sunt etiam membra prospicienda, an rigida evadant, & nullo modo flexibilia; squalor eorum, & eorum siccitas, licèt in vivo possint remanere, non tamen adeo conspicua sunt. Considerandus etiam livor partium, aut alicujus partis, æstuatio cadaveris, & fœtor ex ipsius putredine ortus, ut latè prosequitur Zacchias *d. quæst*. 11. *à n*. 55. Mercatus *lib*. 1. *de inter. a. morb*. *cap*. 13. Piso *de morb. car. & cognoscend. lib*. 1. *cap*. 16. Reyes *jucund. Quæst. q*. 79. *à n*. 9.

60. Illud verò à Parocho curandum, ut tempore pestis quamcitissimè mortuorum cadavera sepulturæ mandentur, & altè defodi curet; quia citissimè putrescunt. Ambrosius Pareus *lib*. 21. *cap*. 10. Zachias *Quæst. Medicolegal. lib*. 3. *tit*. 3. *quæst*. 4. *n*. 22.

61. Verùm, quâ horâ, & die funus sit faciendum, designatum in jure non est; aliquibus enim in partibus de noctu prohibitum est mortuos sepelire, quod credo admittendum, si id fiat secretè absque Ecclesiasticorum associatione, & funeralibus sacris ritibus: quamobrem in hoc Archiepiscopatu rectè decretum est, ne defuncti in curribus (vulgò *Coches*) ad funus deferantur secretò, & absque Ecclesiasticis ritibus, *const*. 3. *de sepult*. Hinc (si aliqua Constitutio non impediat) qualiber die, & hora, nisi insueta, & nocturna sit, funus peragi valet, etiam in die Parasceves, non tamen pulsatis Campanis. In re tamen videnda sunt Synodalia, & quidquid disposuerint observandum. Possevinus *dict. cap*. 14. *num*. 2. Barbosa *d*. 3. *p. cap*. 26. *num*. 37. & *de Univers. lib*. 2. *cap*. 10. *n*. 37. Samuel *de sepult. tract*. 1. *controvers*. 5. *num*. 24.

CAPUT

CAPUT III.

De juribus funerandi ex privilegio Regularibus concessis.

SUMMARIUM.

De jure communi funera pertinent ad Parochiam, verùm etiam aliis competunt ex privilegio, veluti Regularibus; possunt enim sepelire suos famulos, & alios eligentes sepulturam in suis Ecclesiis, dummodò Quarta relinquatur Pa o hia, n.1.

Nequit Parochus impedire, quin aliquis eligat sepulturam in suis Ecclesiis, aliàs si violenter rapiat funus, perdit Quartam, ibid.

An Regulares in aliena Parochia possint intrare, & invito Rectore, seu Episcopo, funus levare. Prima sententia affirmat ex Constitutione Sixti IV. n.2. Secunda negat privilegium strictè interpretandum; possunt enim Regulares intrare, invito Rectore, ad levandum corpus proprii Monachi, n.3. Constitutiones Sixti IV. & Pii V. ut Regulares intrent ad Parochiam alienam processionaliter cum Cruce, irrequisito Parocho, abrogata sunt à Leone X. & in eo standum juri communi, n.4.

Admittitur secunda sententia, & stabilitur, num.5. Fit instantia, & respondetur, n.6. Explicatur textus in l.2. §.fin.ff.de servit. præd. urb. n.7.

Declaratur regula illa: Aliquo concesso, etiam concessum videtur quidquid est necessarium ad causa expeditionem. Si irrequisi o Parocho intrent Regulares ejus Parochiam, poterit auferre eorum Crucem, num.8.

Requisito Parocho, & veniâ petitâ, si ad funus venire ipse recuset, tunc Regulares valent eo invito, intrare, & levare corpus, n.9. Resolvitur quæstio, n.10. Ubi expenditur textus in l. Quemadmodum 29. §1. ff.ad l. Aquil.

Parochus tenetur associare funus usque ad portam Ecclesiæ Monasterii; in his verò Regnis poterit intus intrare, aliàs graviter peccabit, si dederit occasionem rixis, num.10.

Ad quem pertinet designare viam, & regere funus, quando cadaver tumulatur in Ecclesia Regularium. Prima sententia asserit, ad Regulares pertinere, num.12. Secunda ad Parochum defuncti, n.13.

Admittitur hæc sententia, absolutè loquendo, & explicatur quando transitus fit per Parochiam; nam jus funerandi, etiam liberè concessum, non tollit jus istud, num.14. Fit instantia, & respondetur, ibid.

An Regulares possint ire processionaliter pro defuncto. Aliqui affirmant, alii negant, n.15.

Regulares nequeunt facere processiones, nisi intra ambitum sua Ecclesiæ. Excipitur, stante contraria consuetudine, n.16.

Si funus ducendum sit per locum exemptum, à quo parum distet domus defuncti, tunc designare viam pertinebit ad Regulares, n.17.

Ad Parochum pertinet levare corpus ad illud tumulandum in Ecclesiis Regularium, dicere Antiphonam Subvenite, & aqua benedicta aspersionem facere; Officium verò dicendum in Regularium Ecclesia, ab ipsis faciendum, non à Parocho, nisi ex licentia expressa Superioris, n.18.& 19.

An sustinenda sit consuetudo immemorialis, ut Parochus, seu Canonicus faciat Officium defuncti in Ecclesiis Regularium. Et negandum videtur. Reprobata consuetudine, etiam immemorialis reprobata videtur, ut censuit Carrasco. Non valet immemorialis, ut judex sæcularis cognoscat de causa Clerici, n.20.

Sed in specie contrarium tenet Gratianus, num. 21. Reprobata consuetudine, non intelligitur immemorialis, ut est communis sententia. Consuetudo immemorialis habet vim legis, & privilegii, & est immutabilis. In funeralibus multùm valet consuetudo, & in præcedentiis, n.21.

Facilè admittitur sententia Gratiani respectu Parochorum, quia est rationabilis. Consuetudo dat jurisdictionem personæ capaci, n.22.

Majus est dubium circa Canonicos. Si Ecclesia Cathedralis habet Parochiam, deserviens Canonicus ut Parochus est censendus, ut servetur hæc consuetudo, num.23.

Si verò perveniat ad funus ut Canonicus, videtur non posse valere consuetudinem, ut irrationabilem, quæ etiam immemorialis non suffragatur, ibid.

Sed contrarium tenendum. Consuetudo immemorialis supponit causam meliorem, & potentior est privilegio, & supponit in infinitum. Privilegia Religiosorum præscribuntur per immemorialem, vel quadraginta annos, immò per non usum, & spatio sexaginta annorum, vel centum, num.24. Fit instantia, & respondetur, n.25. Explicantur textus in cap. Ad nostram 3. de consuetudine, & cap. Cùm olim 6. eod. tit. Per non usum præscribitur privilegium non solvendi decimas, n.25.

Consuetudo immemorialis quomodo probetur, n. 26.

Sed an seclusa consuetudine, si Canonici ad funus perveniant, debeant facere officium in Ecclesiis Regularium. Affirmavit Salgado, n.27. Sed negarunt alteri, n.28.

Admittitur hæc secunda sententia. Honor non est deferendus in præjudicium tertii. Ex urbanitate non læditur proprium jus, num.29.

Regulares an possint ire processionaliter cum Cruce ad corpus asportandum, & tumulandum in sua Ecclesia. Prima sententia affirmat, num.30. Secunda negat, n.31. Tertia dicit, standum consuetudini, n.32.

Admittitur secunda, & defenditur, à num.33. & quid in praxi, num.34. Declaratio Cardinalium, ut una tantùm Crux deferatur in funeribus illius Ecclesiæ, ubi est defunctus tumulandus, explicatur, ibidem.

Non admittitur Samuel asserens, Parochum absque Cruce associare debere funus usque ad portam Monasterii, num.35.

In his si adsit consuetudo, erit observanda, n.36.

Examinatur Samuel scribens, consuetudinem, ut Parochus ferat Crucem in funeribus faciendis in Ecclesiis Regularium, ad lucrandam dimidiam partem funeralium, invalidam esse. Nulla consuetudo valet absque consensu totius communitatis, n.37.

Sed defenditur contrarium. Consuetudo obvians sacris Canonibus, & introducens abusum, non sustinetur, num.38.

Quarta debetur Parocho, aliquando tertia, & aliquando dimidia pars funeralium, prout fuerit in consuetudine, n.39.

Consuetudo ut Parochus ferat dimidium funeralium, sufficit quod per decennium fuerit admissa, numero 40.

Similis consuetudo nequit dici ex avaritia introducta, nec enim peccato sustineri, n.41.

Quartam, seu aliam partem funeralium non percipiunt Parochi pro funeralibus, sed pro labore, & administratione, n.42. Nec si dimidiam partem ferant, tenentur ad restitutionem, n.43.

Quando

Quando cadavera tumulantur in Ecclesiis Regularium, nequeunt Parochi majorem eleemosynam percipere, quàm si in suis Ecclesiis tumularentur; nec obligare hæredes ad tot officia, seu legata, n.44. Nec possunt plus recipere, quando exteri in suis Ecclesiis sepeliuntur, quàm si Parochiani sepelirentur, ibid.

Nequit corpus insepultum remanere, aut detineri occasione quartæ non solutæ, aut prætextu alicujus interesse, n.45. Idque maximè Parochis commendatur, pauperes autem sunt gratis humandi: & quis ad id pauper dicatur, n.46.

An Parochus, quando suus Parochianus sepelitur in Ecclesia unita Monasterio, possit illam intrare cum Cappa, & Stola? Affirmandum videtur. Visitatio in his Ecclesiis pertinet ad Episcopum. Episcopus nequit se intromittere in Ecclesiis propriè Regularium, n.47.

Sed negat Samuel. Ecclesia per unionem fiunt Regularium, num.48.

Unio Ecclesiarum tribus modis fit, nempe quando ex duabus Ecclesiis fit una, vel quando unitur accessoriè, ut alteri subjiciatur, n.50. Quod aliquibus modis fit, de quibus, n.51.

Fit etiam unio, quando æquè principaliter uniuntur, n.52. in primo, & secundo modo unitæ Ecclesiæ fiunt Regulares, n.53. Nisi unio fiat solùm quoad temporalia, n.54.

Quando unio fit æquè principaliter, & Ecclesia est deservienda per Regulares, tunc fit Regularis, & nequit Parochus intrare cum Cappa, & Stola: Si verò est deservienda per Vicarium perpetuum, & decimas, & oblationes percipiat, solumque pensionem, aut partem præstet Abbati, Ecclesia est Sæcularis, & intrabit prout in aliis Ecclesiis Sæcularibus, n.55. & 56. Respondetur fundamentis positis n.47. Ex eo quod Episcopus visitet Ecclesiam, non desinit esse Regularis, n.57.

Quando Regulares vocantur ad funus, debent convenire in Parochiali, aut in domo defuncti, n.58.

Quando Religiones concurrunt ad funus, vel processiones, ordinem, & præcedentiam debent observare. Recensentur varia ad id Decreta, n.59. In his præcedentiis observanda est consuetudo, etiamsi sit contra jus; & est manutenibilis, si est temporis considerabilis, n.60.

Si non adsit consuetudo, attendenda est antiquitas Religionum à confirmatione, n.61.

Semper Clerus Sæcularis est præferendus, nec Religiosi cum Clericis sunt permiscendi: sequuntur postea Canonici Regulares, n. 62. Quidam dixerunt, ob antiquitatem Basilianos esse præferendos Benedictinis; postea Religiones mendicantes sequuntur, inter quas solet esse dissensio, n.63.

Fratres Prædicatores aliis Mendicantibus præferuntur, n. 64. Et sic observatur in Hispania, n.65. Sublata est Bulla Gregorii XIII. quia non est recepta: quod sufficit per decennium, ibid.

Post Fratres Prædicatores succedunt Fratres Sancti Francisci, & Eremitarum Sancti Augustini, Carmelitani, & de Sancta Maria à Mercede: & sic de praxi, n.66.

An quando Fratres D. Augustini Discalceati intrant ad habitandam domum desertam à Calceatis, præferendi sint aliis Religiosis, quibus præferuntur Calceati? Affirmavit Tondutus, n.67.

Sed contrarium ut probabile defenditur. Fratres Discalceati Sancti Augustini sunt separati à Calceatis, & reguntur per Vicarium generalem. Subrogatus sapit naturam ejus cui subrogatur, & eisdem utitur privilegiis. Ad subrogationem debet esse potentia activa ex parte subrogantis, num. 68.

Respondetur Tonduto, n.69.

Parochus, si impediat electionem sepulturæ in Ecclesiis Regularium, excommunicatus remanet; & si defunctum rapiat, cogetur restituere, & quidquid hac occasione receperit, & quarta etiam privabitur, num. 70.

Jam diximus suprà, jure communi funera defunctorum Fidelium pertinere ad Parochiam, ubi sunt Parochiani; verùm etiam aliis competit ex privilegio, nempe Regularibus: idque eis concessum est, nam possunt in suis Ecclesiis sepelire famulos, qui in suis obsequiis morantur, sicut & illis Sacramenta ministrare. Ita Augustinianis concessit Innocentius VI. *Bulla* 1. & Carmelitis Sixtus IV. Minimis Leo X. *Bull.*41. & declaravit Sacra Congregatio. Refert Cruz *de stat. Reg. lib.*2. *cap.*6. *dub.*1. *num.*1. & *cap.*5. *dub.*4. Trullench *de jur. Paroch. cap.*9. *dub.*1. *n.*5. Samuel *tract.* 1. *disput.*4. *controvers.*15. *per tot.* Tum etiam Religiosi habent privilegia funerandi quoslibet sæculares, sive Ecclesiasticos, eligentes sepulturam in suis Ecclesiis, *Clement. Dudum* 2. *de sepultur.* Suntque concessiones Clementis IV. Sixti IV. Martini IV. Leonis X. Eugenii IV. & novissimè Pii V. in Bulla incipiente *Etsi Mendicantes.* Refert Samuel *in Apparatu de sepult. prælud.* 10. Trullench *dict. cap.*9. *dub.*1. *num.*2. Quod quidem ita est intelligendum, ut semper quarta relinquatur Ecclesiæ Parochiali, ubi de jure communi competit funus, ut *in dict. Clement.*2. §. *Hujusmodi*, decretum est, Ugolinus *de offi. Episcop. cap.*17. *num.*2. Tuschus *lit. P. conclus.*97. *num.*5. Hieronymus Rodriguez *in compendio, resolut.*128. *num.*3. Hanc ob rem, sibi quartâ reservatâ, nequit Parochus quilibet impedire, ut quis eligat sepulturam in Monasteriis Regularium, ut declaravit Sacra Congregatio *in una Capuana*, 31. *Martii* 1629. Riccius *in praxi*, 4. *p. resolut.*293. *num.* 32. Barbosa *de jur. Parochi*, 3. *p. cap.*26. *num.*21. Quin potiùs, si ibidem electâ sepulturâ, aut alibi, violenter rapiat, vel spoliet funus antequam veniat ad manus Regularium, vel aliorum, ad quos pertineat, perdit jus quod habet, & quartam Parochialem, & tenetur cum corpore restituere quidquid acceperit. Emmanuel Rodriguez *Quæst. Regul. tom.*3. *quæst.*61. *art.* 5. Portel. *in dubiis Regul. verbo Canonica Portio*, *n.*6. Hieronym. Rodriguez *d. resol.*128. *num.*15. Barbosa *d. lib.*2. *cap.*10. *num.*27. Samuel *de sepult. tract.*1. *disp.*4. *controvers.*15. *per tot.*

2. Est verò quæstio, an quando Religiosis competit jus funerandi laicos, possint intrare alienam Parochiam, & invito Episcopo, seu Rectore, funus levare, & an oporteat priùs funus ad Ecclesiam Parochialem portare. Prima sententia affirmat ex Constitutione Sixti IV. quæ eis hanc facultatem concessit. Deinde, nam quando alicui competit jus funerandi, liberum est ei funus ducere absque aliquorum impedimento, *cap. Cùm liberum* 6. *de sepult.* Graffis *decis.* 1. *eod. tit.* Barbosa *dict. cap.* 10. *num.* 56. Cùm ergo in specie jus funerandi Religiosis competat, ut supponimus. Ergo liberum erit eis funus ducere, & corpus levare, etiam invito Parocho, vel Episcopo. Præterea, quando aliquid conceditur, præstatur omne quod est necessarium ad causæ expeditionem, *l.* 2. *ff. de jurisd. omn. jud. cap. Præterea* 5. *de offic. delegat.* Ergo concesso Religiosis hoc jure funerandi, etiam conceditur licentia intrandi alienam Parochiam, & corpus levandi, etiam invito Rectore, seu Episcopo. Oldradus *consilio* 259. Abbas *in cap. Cùm liberum* 6. *de sepultur. num.* 4. Rodriguez *tom.* 3. *quæst.* 58. *art.* 3. Samuel tenens de jure, *tract.* 1. *controvers.* 14. *à conclus.* 1. *disput.* 4.

3. Secunda sententia tenet contrarium ex de-

clatatione Cardinalium in negotiis Episcoporum, *Romæ 12. Ianvarii* 1604. quam retulit Gratianus *discept. for. tom.3. cap.492. à num.45.* & refert decisum Novarius *in Summa, tit. de offic. super cadav. num. 3.* & Lavorius *dict. tit.2. cap.3. num.* 207. quæ in terminis contrarium decidit. Cæterùm, nam licèt Regulares habeant privilegium funerandi laicos in suis Monasteriis sepulturam eligentes; est tamen privilegium istud strictè interpretandum, utpote lædens jus tertii, *cap. Super eo 15. de offi. delegat. cap. Mandatum 38. de rescript. cap. In singulis 7. de statu Monach.* quamobrem non est intelligendum cum tanto præjudicio Parochorum, ut illis non requisitis, possint liberè Regulares intrare ipsorum Parochias, & corpus levare, funusque ducere. Rùrsus, distinctum est jus sepeliendi, ac intrandi ad funus peragendum, irrequisito, & absente Parocho; hoc enim solùm concessum est quando Regularis aliquis moriatur in aliena Parochia; tunc namque ad funus Regularis poterunt intrare Regulares pro suo Monacho, irrequisito Parocho, ut declaravit Sacra Congregatio *sub die 2. Iulii* 1620. Peyrinis *in Const. sui Ordin. tom.2. const.7. Pii IV. n.13.* Barbosa *dict. cap.10. num.68.* & *de offic. Parochi, dict. cap.26. num.68.* Marchetus *dict. tit.40. num.15.* non verò quando laici Parochiani proprii elegerint sepulturam in Monasteriis. Ergo cùm hoc concessum non sit eis, nequeunt irrequisito Parocho intra ejus Parochiam ad funus intrare, & levare corpus. Denique Clementina *Dudum, de sepult.* ubi hoc jus Prædicatoribus conceditur, contrarium ostendere videtur, ibi: *Omnes recipere valent,* Quibus verbis denotatur, cadavera recipere debere à Parochis, non verò ex propria authoritate levare, illo irrequisito. Tenet latè Gratianus *dict. cap.492. à num. 45.* Fuschus *de Visit. lib.1. cap.25. num.8.* Hieronymus Rodriguez *in compend. resolut.* 109. *num.7.* Oldradus *cons.*85 Villalobos *in Summa, 2. part. tract.31. diffi. ult. 5. num. 3.* Trullench *dict. cap.9. dub. 1. num. 4.* Barbosa *dict. cap.10. num. 67.* Lavorius *dict. tit.2. cap.11. num.73.* Villaroel. *Govierno Ecclesiastic. 1. part. quæst. 6. art. 13. num.12.*

4. In hoc dubio animadvertendum, Constitutionem Sixti IV. & Pii V. & alia hujusmodi privilegia intrandi processionaliter cum Cruce intra Parochiam alienam, irrequisito Parocho, derogata esse à Leone X. in Concilio Lateranensi, ut referunt Sorbus *in Compendio Privileg. verbo Sepultura,* Gratianus *d. cap.492. num.45.* Trullench *dict. dub.1. num.4.* Et quamvis Rodriguez *tom.1. quæst.8. art.7.* scripserit, Privilegia Regularium revocata à Leone X. in Concilio Lateranensi, restituta esse etiam in foro exteriori per aliqua Summorum Pontificum Decreta, exceptis his, quæ decretis Tridentini sunt contraria; adhuc tamen respondetur, Privilegia Maris Magni quoad hoc esse revocata, & redacta ad terminos juris communis per Gregorium XIII. *in sua Const. incipiente In tanta negotiorum mole.* Quapropter difficultas ista remanet in terminis juris communis, ubi prohibitum est, ne quis mittat manum in alienam Parochiam, *cap. Scriptum est 1. 6. quæst.3.* Trullench *dict. num.4.* Fuscus *dict. cap.25. num.8.* Gratianus *dict. cap.492. num.17.*

5. Hoc igitur supposito, dico duobus modis contemplandam esse hanc difficultatem. Primò, quando essemus in casu, quo Regulares prætenderent, irrequisito Parocho, & absente, intrare suam Parochiam, & propria authoritate funus agere, & corpus levare: & in hoc dicendum, proculdubio admittendam esse secundam sententiam asserentem, à Regularibus fieri non posse, ut tradunt plures declarationes relatæ à Samuele *d. controv.14. concl.3. à n.11.* & ex illius fundamentis satis patet; nam hoc jus intrandi in alienam Parochiam, Rectore proprio irrequisito, distinctum est à jure funerandi. Cùm ergo Regulares tantùm habeant jus funerandi, ut dictum est; & jus intrandi sit relictum in dispositione juris communis, inde est, ut nequeant authoritate propria intrare ad funus agendum, & levandum corpus, Parocho irrequisito.

6. Sed dices cum Anebarano *cons.* 56. concessa Regularibus libera facultate funerandi laicos eligentes sepulturam in suis Monasteriis, dissolutum est omne jus Parochi quoad funus illud. Ergo licèt habeat jus, ne quis mittat manum in suam Parochiam, sopito jure illo quoad funus istud, necessaria non erit ejus requisitio. Sed respondetur, concessa libera facultate funerandi Regularibus, dissolvi omne jus Parochi, ut cadaver sepeliatur in sua Ecclesia, concedo; non verò jus intrandi ad suam Parochiam ad levandum corpus, & funus agendum, illo irrequisito; hoc enim jus non includitur in primo, quod strictè interpretatur, ne jus Parochi latè lædat. Tum quia distinctum est à priori jure sepeliendi, & ad dissimilia non fit argumentum, ut sæpiùs dictum est: Ergo in hac specie nequeunt Regulares habentes jus funerandi, intrare ad funus faciendum, & ad levandum cadaver, in alienam Parochiam, irrequisito proprio Rectore.

7. Sed adhuc instabis *ex l.* 1. *§. fi. ff. de servit. præd. rustic.* ubi si haustus aquæ conceditur, similiter concessum videtur iter ad fontem: & *ex l. Olympico, fin. ff. de servit. præd. urban.* ubi si horreum legatur, ad quod erat transitus per domum, videtur etiam concessus transitus: Ergo concesso Regularibus jure funerandi laicos eligentes sepulturam in suis Monasteriis, concessus videtur transitus per alienam Parochiam, etiam irrequisito Rectore. Verùm hæc non obstant, nam concessione haustus, seu horrei, conceditur quidquid necessarium est ad haustum aquæ, vel ad usum horrei, ne aliàs inutilis redderetur concessio, vel legatum. Itaque iter concessum videtur, quod idem concessum videtur concesso jure funerandi. Verùm, quia adest aliud jus distinctum ab ipso jure funerandi, nempe mittendi manum in Parochiam alienam, idcircò ne jus illud lædatur, requiritur ut Parochus ipse requiratur: quod non adest in concessione haustus, aut horrei, in cujus concessione, seu legato, usus aquæ, vel horrei præstatur, & consequenter simpliciter necessaria, nempe iter ad hauriendam aquam, vel ad usum horrei, etiam invito domino fontis, vel domus, in qua est transitus horrei.

8. Præterea probatur hæc sententia; nam licèt aliquo concesso, etiam videatur concessum quidquid est necessarium ad causæ expeditionem, & sine quo nequit expediri, *l. Ad legatum 65. l. Ad rem mobilem 56. ff. de Procurat.* Tuschus *tom.1. lit. A, conclus.77.* Barbosa *axiomat. usufrequent.4. num.9.* Id tamen intelligendum, quando concesso principali, accessorium venit in necessariam consequentiam, non tamen quando accessorium est separatum, & in eo militat diversa ratio. Alex. *lib.1. cons.4. num.5.* Thomassetus *in Floribus Legalibus, reg.8.* Tuschus *tom.1. lit. A, concl.76. num.36.* Molinus *de Rit. nupt. lib. 1. cap.12. num.52.* licèt enim jus funerandi concedatur Regularibus, & consequenter iter ad funus, tanquam inseparabile, & necessaria consequentia illius; non tamen id extenditur ut id fiat irrequisito Parocho, & absente, intrando ad alienam Parochiam; hoc enim jus Parochiale ne quis intret ibidem, Rectore irrequisito, separatum est à jure funerandi, & eundi ad funus: quapropter non intelligitur concessum in solo privilegio funerandi, sed est necessarium, ut exprimatur. Aliàs tamen, si Regulares id facere præsumpserint, poterit Parochus Cruces eorum auferre, & alia processionalia. Oldradus *dict. cons.82.* Ugolinus *de offic. Episcopi, cap.17. num.3.* Lavorius *dict. cap.11. n.73.*

Sesse

Sesse *decis. Arag.*413. Salgado *de Reg. Protect. 2. part. cap.9. num.86.*

9. Secundo casu, quando ipsi Regulares requirerent Parochum, & veniam peterent; verumtamen ipse monitus, & requisitus, & insuper expectatus, venire recuset; tunc enim Regulares valent, etiam eo invito, recto tramite corpus deferre ad suas Ecclesias. Ratio ejus est, nam iter eis concessum est ad funus, cum requisito monendi, & expectandi Parochum, quod fecerunt, ut supponimus. Ergo tunc esset irrationabiliter invitus, cùm jam Regulares adimpleverint illam obligationem requirendi, & expectandi. Cæterùm, nam ut advertit Fuschus *de Visit. lib.1. cap.25. num.8. in fine*, tunc cùm juribus Parochi consultum sit, non rectè funus impediter, quin potiùs occasionem daret rixandi, & ut dissidia orirentur; quapropter rectè Regulares, etiam eo invito, corpus suscipiunt, ut feratur ad suas Ecclesias, ubi de jure est sepeliendum, ut declaravit Sacra Congregatio *in una Nepesina, ad dub.*4. quam refert, & sequitur Samuel *de sepult. tract.*1. *disput.* 3. *controvers.*5. *conclus.*5. *num.*10. Fedetitus de Senis *cons.*154. Tuschus *lit. P, conclus.*95. Lavorius *d.tit.*2. *cap.*3. *num.*206. *& dict. cap.*11. *num.*74. Barbosa *d. cap.*10. *num.* 66. *&* 70. *& collect.*245. *n.*6. Marchetus *d. tit.*40. *num.*12.

10. Unde resolvendum, Regulares posse venire ad aliam Parochiam, requisito, monito, & expectato Parocho, ad levandum corpus, sepeliendumque in suis Ecclesiis; non tamen eo irrequisito, quia tunc poterit Parochus impedire: & quanvis excedat, Fratribus imputabitur, qui violentiam facere inceperint, *l.*1. *§. Cùm arietes, ff. Si quadrupes paup. fecisse dicatur*, & propria authoritate poterit prohibere, ex eleganti textu *in l. Quemadmodum* 29. *§.*1. *ff. ad l. Aquiliam*, ubi ex rescripto Imperatoris Severi contra Proculum asseritur, quod si quis projectum immittit in meum fundum, authoritate propria possum præscindere. Ergo similiter dicendum est in specie, ut latè prosequitur Lavorius *dict. cap.*3. *à num.*206. Tum etiam eo requisito, & expectato; si tamen recuset, poterunt levare corpus, & rectà vià ad suas Ecclesias transferre, ut supra scriptum est.

11. Prorsus Parochus tenetur, nisi aliàs sit legitimè impeditus, associare funus usque ad portam Ecclesiæ Regularis, in qua sepelitur, ut declaravit Sacra Congregatio ad instantiam Procuratoris Generalis Discalceatorum D. Augustini. Refert Samuel *de sepultur. dict. controvers.*5. *num.*3. Verùm in his Regnis potest intrare intra Ecclesiam Regularium ex Decreto Alexandri VII. 6. Maii 1655. quod si facere recusaverit ex malo animo, ut inde rixæ, & scandala oriantur, utique graviter peccabit, & aget contra Decreta Apostolica, jura funerandi Regularibus concedentia; nam proprius Parochus tenetur associare funus sui Parochiani, nec ab illa associatione potest excludi. Ergo si id non egerit, malo animo rixas, & scandala excitandi, graviter peccabit, & operaretur contra Decreta Apostolica, ut censuit Congregatio Episcoporum *in una Nicoterensi*, 5. *Iulii* 1615. *&* 1627. Samuel *dict. controvers.*5. *conclus.*1. Lavorius *dict. tit.*2. *cap.*9. *num.*119.

12. Est similiter dubium, quando cadaver sepeliendum est in Ecclesiis Regularium, ad quem pertineat viam, per quam incedendum est designare, ut funus ducatur, an ad Parochum, vel ad ipsos Regulares? Prima sententia affirmat ad ipsos Regulares pertinere, prout declaravit Congregatio Episcoporum *in una Bituntina*, 22. *Aprilis* 1588. Ratio enim videtur esse, quia jam Parocho requisito, monito, & expectato, dissolutum est jus Parochi quoad illud funus, & jus funerandi remanet penes Regulares. Ergo ad illos pertinet designare viam, per quam funus incedere debeat. Samuel *de sepultur. tract.*1. *disput.*4. *controv.*12. *conclus.*4. *n.*8. Lezana *tom.*4. *verbo Sepultura quoad Regulares, num.*23.

13. Secunda sententia asserit, pertinere ad Parochum, ut tenuit Sacra Congregatio Episcoporum, 3. *Ianuarii* 1594. *in una Castellanesen.* ubi declaratum est, ad Curatum defuncti spectare declarare omnia necessaria usque ad januam Ecclesiæ Regularium, idque ea ratione; nam quando Parochianus in aliena Ecclesia est sepeliendus, portatio funeris usque ad illam pertinet ad Parochum proprium, Geminianus *in cap. Ut animarum, post medium, de Constit. in* 6. *num.*20. Gratianus *dict. discept.*492. *num.*29. Ergo licèt Parochianus sit sepeliendus in Ecclesia Regularium, usque ad illam rectè Parochus poterit destinare viam, & modum portandi defunctum; non verò ad Regulares pertinet, ut consentire videtur Lavorius *dict. tit.*2. *cap.*9. *n.*116. *vers. Licèt secus.* Barbosa *d. cap.*26. *n.*74. Salgado 2. *p. cap.*9. *n.*79. Marchetus *d. tit.*40. *n.*17.

14. Hæc sententia, absolutè loquendo, admittenda est: verùm indiget explicatione; potest enim accidere, ut Parochianus sepeliendus in Monasterio, dum è domo, vel ab Ecclesia Parochiali levatur, transitum faciat per ipsam Parochiam usque ad Ecclesiam Regularium: & tunc admittenda est hæc sententia absque aliqua difficultate; nam ut scriptum est suprà, jus funerandi concessum Regularibus, licèt etiam concedat iter ad transitum ad portandum cadaver, etiam processionaliter, ut censuerunt Oldradus *cons.* 225. *num.*14. Tuschus *tom.*1. *lit. A, conclus.*77. *num.*9. Barbosa *in cap. Accessorium, de Reg. jur. in* 6. *num.*3. Id tamen dependenter est à Parocho, ut ipse requisitus, & expectatus sit ad associandum, quanvis jus istud liberè concedatur. Ugolinus *dict. cap.*17. *num.*3. Gratianus *dict. cap* 492. *num.*39. Ergo habet Parochus jus ad ordinandam deportationem cadaveris, aliàs non requireretur, nec expectaretur, cùm id esset superfluum. Ergo ad ipsum pertinebit ordinare viam, & transitum, per quem deferendum est cadaver.

15. Sed dices, concesso jure funerandi, conceditur jus eundi pro deportando cadavere processionaliter, ut dicunt relati *num. antecedenti*, & Barbosa *dict. lib.*2. *cap.*10. *num.*56. *& de jur. Parochi, dict. cap.*26. *n.*56. concessum etiam videtur jus destinandi viam, & modum processionis: Ergo cùm Regulares habeant jus eundi processionaliter, eis competit destinare vias, & transitus funeris. Sed respondetur, hanc propositionem non ab omnibus pariformiter admitti, quin potiùs aliqui tenent, cum Cruce ire non posse ad levandum corpus; sed tantùm posse ire ad Parochiam ad corpus levandum & associandum, usquedum ad suam Ecclesiam asportetur, ut censuit Sacra Congregatio *in una Viglevan.* 13. *Novembris* 1600. Lavorius *d. tit.*2. *cap.*3. *à num.*101. Quapropter hæc instantia parvi ponderis est. Verùm si admittamus aliorum Doctorum sententiam asserentium processionaliter ire posse, adhuc respondetur, posse ire processionaliter, dummodò intra Parochiam Parochus proprius designet vias, & transitus, per quos cadaver processionaliter est ferendum; id enim distinctum est à jure eundi processionaliter, ordinatis viis à Parocho ipso.

16. Præterea probatur; nam processiones facere per Parochiam ad solum Curatum pertinet, & sine ejus consensu nullus etiam Regularis dirigere valet, ut ex Sellio refert Barbosa *ad Concilium, sess.* 25. *de Regularibus, cap.*13. *num.*45. Illud enim expeditum est, id tantùm Regularibus concessum esse intra ambitum suarum Ecclesiarum, non verò extra, itaut nullam processionem agere, nec dirigere possent. Peyrinis *in constit. sui Ordin. tom.*2. *constit.*7. *Pii V. num.*13. *vers. Ad* 8. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.*35. *diffi ult.*5. *num.*5. Barbosa *de Offic. Episcop.* 2. *part. allegat.*78. *n.*7.

nisi consuetudo adsit, seu consensus Episcopi. Diana 5. *part. tract.* 2. *resol.* 77. Salgado *de Reg. Protect.* 2. *part. cap.* 9. *num.* 74. Ergo cùm in aliena Parochia nequeant agere processiones, nec dirigere, processio illa quæ fit ad asportandum cadaver, nequibit dirigi ab eis per vias, seu transitus, etiamsi in suis Ecclesiis sepelietur; sed erit dirigenda à Parocho, cui de jure competit.

17. Si verò funus ducendum sit per locum exemptum, parumque ab eo distet domus cadaveris, vel Ecclesia, à qua est deferendum, & locus ille pertineat ad Monasterium, ubi est facienda sepultura, tunc est admittenda prima sententia, & pertinebit ad Regulares dasignate vias, & transitus, per quos funus est ducendum. Et ratio est, nam tunc processio illa fit per locum examptum, pertinentem ad Monasterium, ubi Parochus aliquid præcipere non valet, sed ipsi Regulares. Ergo ad eos pertinebit vias, & transitus destinare. Cæterùm, nam licèt corpus sit in Parochia aliena, tamen cùm parum distet à loco exempto ipsius Monasterii, pro nihilo reputatur, ex vulgari Regula adducta *ex l.* 1. §. *Perinde, ff. d. adilit. edict. l. Quamvis, ff. de condit. & demonstrat. cap. Coram dilecto* 24. *de Offic. delegat.* aliàs enim inconveniens sequeretur, ut Parochus in domo defuncti aliquid præciperet, & statim accedendo ad locum examptum, aliud juberet Superior Regularis; & ansa præberetur rixandi, vel excitandi scandala, quod magnopere in his funeribus, & in aliis rebus sacris est aufugiendum, pro quo aliquando à jure communi receditur. Samuel *d. controversia* 14. *disput.* 4. *conclus.* 3. *à n.* 11. Hanc ob rem in præsentia Regulares poterunt ostendere, & designare vias ad funus ducendum, & hoc modo poterit intelligi prima sentantia.

18. Concurrentibus verò Regularibus simul cum Parocho, aut ejus Vicario, ad corpus levandum, & ad funus ducendum ad suam Ecclesiam in quolibet casu, etiamsi statim introducendum sit in locum exemptum Monasterii, primam Antiphonam *Subvenite*, & aspersionem aquæ facere, ad Parochum pertinet, sive ex domo, sive ex Ecclesia Parochiali cadaver sit extrahendum; hoc enim de jure pertinet ad Parochum, nec licet Regularibus illa efficere, aut aliquod Officium super corpus agere intra Parochiam. Ita declaravit Sacra Concilii Congregatio *in una Squillacensi,* 18. *Novembr.* 1608. *& in una Catanienti,* 12. *Octob.* 1619. Samuel *de sepult. disput.* 4. *controvers.* 12. *conclus.* 5. *à numero* 11. Barbosa *d. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 66. & *de Offic. Parochi d. cap.* 26. *n.* 67. *in fin.* Marchetus *tit.* 40. *n.* 18. Salgado *d.* 2. *p. cap.* 9. *n.* 81.

19. Ast verò officium, quod est faciendum intra Ecclesiam Regularium, non ad Parochum pertinet, sed ad Regulares ipsos, ut constat ex plurimis decisionibus, & responsis Sacræ Congregationis, quas congerit Samuel *disput.* 3. *controvers.* 1. *à num.* 3. Et ratio est clara, nam Regulares habent jus funerandi in suis Ecclesiis, ut prædicatoribus concessum est *in d. Clement. Dudum* 2. *de sepult. Extravagant. Super Cathedram* 2. *de Sepultur. Extravagant. Inter cunctos, un. de Privilegiis inter communes:* & posteà cæteris Regularibus, ex Constitutione Pii V. Ergo etiam eis concessum est jus faciendi officium in suis Ecclesiis, in quibus, quia examptæ sunt, nequit Parochus absque Regularium facultate illud efficere, & id non quomodolibet, sed de axpressa licentia Superioris Ecclesiarum, non obstante contraria consuetudine, ut declaravit Sacra Congregatio *in Tolet. loci de Baraxas,* 29. *Iulii* 1636. Peytinis *tom.* 3. *Privileg. Regul. in fine,* ubi de decretis novissimis S. Congregat. *decret.* 19. Samuel *de Sepult. tract.* 1. *disput.* 3. *conclus.* 1. *per tot.* Barbosa *in Bull. collect.* 245. *n.* 9. *& de offic. Parochi, d.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 82. Samuel *d. disput.* 3. *controvers.* 1. *concl.* 2. *à n.* 26. ubi de licentia Superioris, Marchetus *d. tit.* 40. *num.* 32.

20. Sed quid verò, si adsit consuetudo immemorialis, ut Parochus, vel Canonici officium defunctorum faciant in Ecclesiis Regularium, an sit sustinenda? Et negandum videtur, nam ut suprà diximus, ad rem hanc reprobata est quælibet consuetudo: Ergo etiam immemorialis, ut tenet cum aliquibus Carrasco *ad aliquas leges Recopilat. cap.* 8. *num.* 35. & confirmatur, nam consuetudo ista, licèt immemorialis, irrationabilis est, quia in tarritorio alieno dat jurisdictionem Parochis, vel Canonicis, cùm sint Ecclesiæ istæ exemptæ. Ergo nequit sustineri. Qui quidem discursus comprobatur; nam consuetudo, quantumvis immemorialis, jurisdictionem non dat, prout si ex consuetudine immemoriali vellet judex laicus cognoscere de causis Clericorum. Clarus *in praxi crimin.* §. *fin. quæst.* 36. *num.* 3. Farinacius *in praxi crimin. tit. de Inquisit. quæst.* 8. *num.* 3. Petrus Gregorius *Syntag.* 3. *part. lib.* 3. *cap. fin. num.* 18. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 18. Ergo nec consuetudo immemorialis dabit jurisdictionem, ut exerceatur in territorio alieno; quia eadem irrationabilitas consideratur in una, ac in altera causa, dum ex utraque turbaretur Respublica, & Ecclesiarum disciplina. Cæterùm, nam ut suprà dictum est, Regularibus concessum est liberum jus sepeliendi in suis Ecclasiis. Ergo à fortiori talis consuetudo irrita est, quamvis immemorialis; nam ista similiter turbat hanc liberam facultatem, prout temporalis. Ergo tanquam contraria erit derogata, nec vi illius poterunt Parochi, aut Canonici Officium agere in sepeliendis defunctis in Ecclesiis Regularium.

21. Sed contrarium tenet Gratianus *tom.* 3. *discept.* 493. *per tot.* Et probatus, nam licèt consuetudo ista sit reprobata, non tamen declarationes illæ expressè irritant consuetudinem immemorialem contrarium observantem, quod quidem est necessarium ut fiat signo speciali, desigoante consuetudinem immemorialem, utpote irrationabilem, & iniquam. Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 51. *n.* 5. Decianus *vol.* 2. *Respons.* 44. *num.* 19. Cevallos *quæst.* 897. *num.* 248. Gutierrez *Pract. lib.* 3. *quæst.* 77. *num. fin.* Mena *Variarum lib.* 2. *quæst.* 10. *num.* 44. Sanchez *de Matrimon. lib.* 7. *disput.* 4. *num.* 13. Diana 6. *part. tract.* 5. *resolut.* 32. Ergo in præsentia per has declarationes derogatum non est consuetudini immemoriali. Cæterùm consuetudo immemorialis habet vim legis, & privilegii, etiam in casibus reservatis Episcopo, Prælatis, & Principi. Socinus *lib.* 3. *cons.* 7. *num.* 4. Graffis *de effect. clericat. effectu* 1. *à n.* 383. Salgado *de Regia Protect.* 5. *part. cap.* 1. *prælud.* 3. *à num.* 135. & immutabilis censetur, tanquam alterum jus naturale. Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 21. Barbosa *in collect. ad textum in cap. fin. de consuet. num.* 6. Ergo etiam habebit locum, etiamsi Officium defunctorum sit resarvatum, ut fiat tantùm à Regularibus in suis Ecclesiis. Denique in funeralibus plurimùm valet consuetudo, quamvis aliàs alicui Ecclesiæ libera sepultura concedatur. Refert plures Gratianus *dict. cap.* 492. *num.* 7. & in materia præcedentiæ ad officium agendum consuetudo est multi roboris, ut per Menochium *lib.* 2. *cons.* 126. *num.* 3. Rota apud Seraphinum *decis.* 716. *num.* 18. & *decis.* 401. *num.* 5. etiamsi talis consuetudo repugnaret juris dispositioni. Rota apud eundem *decis.* 964. *num.* 1. Ferro *de Præced. quæst.* 18. *per tot.* Diana 6. *part. tractat.* 5. *resolut.* 29. Ergo cùm in præsentia adsit consuetudo immemorialis, ut Parochus, seu Canonici faciant Officium Sepulturæ in Ecclasiis Regulasium, id erit observandum.

22. Hæc sententia Gratiani admittenda est, quam quidem probare iotendimus, in primis respectu Parochorum, in quibus est major ratio, quàm in Canonicis, ut benè advertit Gratianus *dict. cap.* 492. *à n.* 27.

nam

nam Parocho de jure communi competit suos Parochianos sepelire, idque erat eis concessum absolutè, donec similia privilegia concessa fuerunt Regularibus: quamobrem si adsit consuetudo immemorialis, ut Parochus agat officium in Ecclesia Regularium, id erit conforme juri communi, nec aliqua causa irrationabilitatis valet considerari, quin ex justo tramite juris sustinebitur: Ergo cùm in præsenti consuetudo ista nullam iniquitatem contineat, nec causam irrationabilem, sublata non censebitur ex generali abrogatione consuetudinis; quin illa non obstante, sustinebitur. Gonzalez *ad Regul.*8. *gloss.*33. *num.*2. Valasco *consult.*141. *num.*13. Afflictus *decis.*254. *num.*5. Salgado *dict.* 2. *p. cap.*2. *prælud.*3. *num.*153. Barbosa *ad cap. fin. de consuetud. num.*7. Ergo stante consuetudine immemoriali, rectè Parochus aget officium defunctorum in Ecclesiis Regularium. Præterea consuetudo dat jurisdictionem, quoties persona sit capax illam habendi: & licèt ex consuetudine, quantumvis immemoriali, laicus non possit Clericos judicare, quia incapax est illius spiritualis jurisdictionis, *cap. Massana* 7. *de elect.* Crespi 2. *p. observat.*53. *num.*41. Attamen in alia qualiber causa consuetudo immemorialis dat jurisdictionem personæ capaci illam habendi. Segura *in Direct.* 2. *p. cap.*13. *num.*42. Bobadilla *in Polit. lib.*2. *cap.*17. *à num.*170. & *lib.*2. *cap.*10. *n.*36. Diana *tom.*9. *tract.*2. *resolut.*190. Ergo ex vi illius consuetudinis immemorialis poterit Parochus efficere officium in Ecclesiis Regularium, cujus actus non solùm est capax Parochus, verùm est jurisdictio illius propriæ Parochialitatis.

23. Majus erit dubium circa Canonicos, quod quidem duobus modis considerandum est; nam potest fortè Ecclesia Cathedralis inclusam habere Parochiam, & deserviri per unum Canonicum, aut vicissim per plures, qui si ad associandum corpus adveniant, ut Parochi censendi sunt; & ita si adsit consuetudo immemorialis peragendi officium in Ecclesiis Regularium, id erit facilè observandum, prout de aliis Parochis dictum est. Si verò non adveniant ut Parochi, sed ut Canonici, videtur dicendum, consuetudinem illam irrationabilem esse, & non sustinendam, quantumvis immemorialem; nam cùm ipsi non habeant Parochiam, nec jus funerandi defunctum (ut supponimus) præscriptio ista nihil aliud est, nisi se introducere in facultatem, & jurisdictionem Regularium, cujus ipsi capaces non sunt, nec ut Canonicis potest convenire. Ergo præscriptio illa semper erit irrationabilis, & cum mala fide, quæ non suffragatur, quantumvis immemorialis sit. Molina *de Primogen. lib.*2. *cap.*6. *à num.*67. Pareja *de edit. instrument. tit.*10. *resolut.*2. *à num.*12. Menochius *de Arbitr. casu* 225. *à num.*1. Covarr. *in regula Possessor*, 2. *part.* §.8. *num.*4. Barbosa *cap. fin. de præscript. num.*6. Ergo, &c. Samuel *d.disp.*3. *controv.*7. *conclus.*2. *num.*14.

24. Sed tamen contrarium est tenendum cum Gratiano *dict. cap.*492. *à num.*1. nam consuetudo immemorialis supponit causam meliorem, ut sustineatur; quapropter in jure habet vim privilegii, immò potentior est privilegio. Molina *dict. lib.*2. *cap.*2. *à num.*19. Riccius *p.*6. *collect.*2114. Guttierrez *Pract. lib.*3. *q.*14. *à num.*57. & præstat jus plenum, & dominium. Guttierrez *lib.*3. *Pract. quæst.*17. *num.*298. & supponit in infinitum. Molina *dict. lib.*2. *cap.*6. *num.*46. Guttierrez *dict. quæst.*17. *à num.*290. latè Castillo *de tertiis, cap.*22. & 23. Ergo licèt Canonici non habeant jus funerandi defunctum; consuetudo tamen ipsa immemorialis eis illud præstat, & supponit hanc causam eis præstitam fuisse, saltem per privilegium, unde incapaces non sunt ad præscriptionem. Cæterùm privilegia data Religionibus, licèt aliqui dicant præscribi non posse, verius tamen est per immemorialem præscribi; quod alii extendunt ad præscriptionem quadragenariam. Felinus *in cap. Cùm accessissent, de const. num.*19. Gallus, & alii recensiti à Gratiano *dict. cap.*492. *num.*20. Immò per non usum, & spatio sexaginta annorum amittuntur, ut constat ex Constitutione Eugenii IV. *Bull.*7. vel per centum, ut ex ejusdem Bulla 17. Cruz *de Stat. Regul. lib.*2. *cap.*3. *dub.*2. *num.*2. Quapropter stante consuetudine immemoriali in contrarium, ut Canonici peragant officium defuncti in suis Ecclesiis, est sustinenda, præcipuè cùm consuetudo ista sit levis præjudicii, quod valet inferre Prælatus. Felinus *in dict. cap. Cùm accessissent, num.*30. Gratianus *ubi proximè, num.*22.

25. Sed dices cum Samuele *in Apparatu Sepulchr. prælud.* 6. *à num.* 8. privilegia funeralia competentia Regularibus, nulla consuetudine præscribi posse; nam consuetudines, quæ Canonicis obviant institutis, nullius sunt momenti, *cap. Ad nostram* 3. *de consuetudin.* tum quia essent cum præjudicio tertii, *cap. Cùm olim* 6. *eod. tit.* prout sunt hæc privilegia funeralia. Ergo Canonici nequeunt consuetudine, etiam immemoriali muniri, ut peragant officium defunctorum in Ecclesiis Regularium. Sed tamen respondendum est, in præsentia non esse admittendam sententiam Samuelis; nam privilegia possunt præscribi, aut per actus contrarios, aut per non usum legitimo tempore præscriptum, ut etiam in materia cujuslibet jurisdictionis, *l.*1. & ibi Glossa, *ff. de Nundinis*, *l.*42. *tit.*18. *p.*3. & *l.*3. *tit.*7. *p.*5. Bobadilla *in Polit. lib.*5. *cap.*10. *num.*12. Cyriacus *controv.*57. *à num.*61. Salgado *de Reg. Protect.* 3. *p. cap.*10. *à num.*100. Castillo *lib.*6. *controvers. cap.* 19. Barbosa *de offic. Episcopi*, 2. *p. allegat.* 26. *à num.* 10. Quapropter similia privilegia funerandi Regularibus concessa, & faciendi officium in suis Ecclesiis, immemoriali consuetudine possunt præscribi, vel per non usum renunciari ab ipsis Regularibus. Suarez *de legibus, lib.*8. *cap.*34. *à num.*6. Barbosa *dict. alleg.*26. *à num.*11. Nec jura, quæ pro se adducit Samuel, aliquid probant; nam textus *in dict. cap. Ad nostram*, recto jure non admittit consuetudinem in contrarium, quia dabat jurisdictionem laicis contra Ecclesiasticos, ut de suis causis cognoscere valerent, quæ quidem periniqua erat, & contra instituta Ecclesiastica, quapropter sustineri non valet: secus autem in officio faciendo in Ecclesiis Regularium à Canonicis ipsis; hoc enim nullam iniquitatem continet, sed tantùm præscriptionem privilegii per consuetudinem immemorialem, aut per non usum. Deinde in damnum tertii admittitur quælibet præscriptio, aut renunciatio per non usum; quia id rectè statutum est, ne in quamplurimis rebus in confuso laboraremus, magna turbatione Reipublicæ: quapropter in terminis privilegiorum, quando damnum sequitur persolvendi decimas Fratribus Cistertiensibus, per non usum amissum est privilegium non solvendi, *cap. Si de terra* 6. *de Privilegiis*, & per præscriptionem etiam amittitur, *cap. Accedentibus* 15. *eod. tit.* Barbosa *dict. allegat.*26. *num.*12. Castillo *dict. lib.*6. *cap.*19. *num.*3. Unde sequitur, Canonicos consuetudine immemoriali vallatos posse facere officium defunctorum in Ecclesiis Regularium, & sustinebitur talis consuetudo.

26. Erit tamen animadvertendum, quod si lis ad causam istam exoriatur, consuetudinem istam immemorialem cum aliquibus requisitis esse probandam; scilicet ut testes sint de visu per tempus quadraginta annorum, & rationem reddant absque relatione ad articulum: Quod sint testes saltem quadraginta annorum: Tum ut deponant de auditu per idem tempus, & à majoribus audivisse, qui etiam ab aliis majoribus audivisse dicebant. Cæterùm debent testes affirmare se ita credere, & de fama publica, & communi opinione, nec unquam audivisse, nec vidisse contra-

tium: Et quod teſtes ſint integræ fidei, & opinionis. De qua re latè Creſpi 1. *p. obſervat.* 14. *per tot.* Mareſcotus *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 100. Riccius 4. *p. collect.* 1266. Valenzuala *conſ.* 93. Pareja *de edit. inſtrument. tit.* 2. *reſolut.* 2. *à num.* 57. Caſtillo *de tertiis, dict. lib.* 6. *cap.* 17.

27. Eſt tamen dubium, an quando ad aſſociandum corpus convenit collegialiter Eccleſia Cathedralis, etiam rejecta qualibet conſuetudine, debeat peragere Officium, & alia munia circa funus, in Eccleſiis Regularium? Affirmavit Salgado *de Regia protect.* 2. *p. cap.* 9. *num.* 68. & 69. quia Eccleſia Cathedralis collegialiter unita, eſt digna majoris honoris, quàm ſint aliæ Eccleſiæ: Ergo ea collegialiter exiſtente, nullus alius officium, aut alia munia agere debet circa funus, etiam in Eccleſiis Regularium.

28. Sed contrarium tenent Zerola 1. *p. verbo Funus, in Praxi, verſ.* 9. latè Samuel *de Sepulturis, diſp.* 3. *controverſ.* 1. *per tot.* Idque ex multis declarationibus Sacræ Congregationis, quas ad unguem refert Samuel, ubi expreſſè dicitur, Regulares in faciendo officio funeris in ſuis Eccleſiis, eſſe præferendos aliis Canonicis, & Parochis. Tum etiam, quia ut dictum eſt, hoc jus funerandi competit Regularibus ex juribus, & declarationibus ſupra recenſitis: quod eis auferendum non eſt, ex eo quod præſens adſit Eccleſia Cathedralis collegialiter unita.

29. Hæc ultima ſententia admittenda eſt de juris rigore, ex ſuis fundamentis: nec fundamenta Salgadi ſunt alicujus ponderis. Licèt enim Eccleſia Cathedralis ſit ſuperior, & magis honoranda, quàm aliæ Eccleſiæ; attamen id intelligendum quoad præcedentiam & honores debitos ſibi de jure: non autem honor iſte extendendus eſt ita ut præjudicium aliis inferatur, prout fieret auferendo Regularibus jus funerandi. De æquitate tamen ſemper Prælati Regulares licentiam præſtabunt, & obſequenter ſeſe offerent, ut officium fiat ab Eccleſia Cathedrali: hoc quidem obſequium facultativum eſt, & decens ut exhibeatur majori Eccleſiæ funus aſſocianti; nec tamen ex his urbanitatibus aliquod jus læditur, aut vulneratur, nec alteri tribuitur. Rota 2. *p. Recent. deciſ.* 671. *num.* 4. Annot. ad Gregorium XV. *deciſ.* 572. *num.* 6. Riccius *collect.* 1293. *in fin.* nec ex eis aliqua poſſeſſio acquiritur. Ripa *in cap. Cùm Eccleſia Sutrina, num.* 39. Mantica *deciſ.* 227. *num.* 2. Tuſchus *verbo Quaſi poſſeſſio, concluſ.* 32. *numero* 7.

30. Eſt etiam aliud dubium non prætereundum, an Regulares, quando defunctus eſt ſepeliendus in ſua Eccleſia, proceſſionaliter poſſint ire cum Cruce, etiam invito Rectore, ad funus aſſociandum? Prima ſententia affirmat. Probatur, nam ut cenſuit Sacra Congregatio Epiſcop. & Regul. 28. *Novembr.* 1642. in funeribus ducendis tantùm una Crux eſt ferenda, & illa debet eſſe illius Eccleſiæ, ubi cadaver eſt tumulandum. Quod itidem decretum eſt 22. *Novembris* 1637. in terminis, quando defunctus eſt tumulandus in Eccleſiis Regularium: & ſimiliter eſt textus *in Extravagant. Inter cunctas, de Privilegiis*, & Conſtitutio Sixti IV. id ſimiliter concedentes, ut latè tenet Samuel *diſput.* 3. *tract.* 1. *controverſ.* 3. *à num.* 2. Novarius *in Lucerna Regularium, verbo Crux, num.* 1. Barboſa *in Bullario, verbo Crux*, & alii recenſiti à Salgado *d.* 2. *p. cap.* 9. *n.* 77. Marchetus *tit.* 40. *n.* 25.

31. Secunda ſententia tenet contrarium; nam ut diximus ſuprà, Regulares etiam ad aſportandum cadaver non poſſunt ſe intromittere, irrequiſito Rectore, nec extra ambitum ſuæ Eccleſiæ proceſſionaliter ire, ut teſtatur Campanillus *in Diverſ. rub.* 12. *cap.* 13. *ſub num.* 18. licèt aliqui per triginta paſſus ſuæ Eccleſiæ affirment poſſe ire proceſſionaliter, ex ſententia Graſſis *conſ.* 20. quod rectè non admittit Salgado *dict. cap.* 9. *num.* 74. Ergo minimè poſſunt ire proceſſionaliter cum Cruce intra Parochiam alienam ad corpus aſportandum. Tum Parochiæ ad id diviſæ ſunt, ne quiſque ad aliquod officium in ea peragendum ſe intromittat, *cap.* 1. 13. *quæſt.* 1. *cap. Epiſcopi*, 7. *quæſt.* 1. *cap. Scriptum*, 16. *quæſt.* 1. Ergo nec Regulares occaſione aſportandi corpus, aliàs daretur occaſio rixarum, & ſcandalorum, ut defendit Oldradus *conſ.* 82. Salgado *d. cap.* 9. *à num.* 70.

32. Tertia ſententia aſſerit, in hoc ſtandum conſuetudini; nam Bulla Leonis X. Sacro approbante Concilio, ſtatuit minimè Regulares intrare poſſe proceſſionaliter ad funus cum Cruce, invito Rectore, niſi conſuetudine ſtante in contrarium, ut refert Rodriguez *tom.* 3. *Regul. Quæſt. cap.* 28. *art.* 2. Lauretus de Franchis *de controverſ. inter Epiſcop. & Regul. quæſt.* 67. Quapropter ſi adſit conſuetudo, ut Regulares cum Cruce proceſſionaliter pervadant ad Parochiam pro corpore levando, id erit obſervandum, ut in multis partibus Portugaliæ obſervatum vidit Barboſa *de officio Parochi*, 2. *part. cap.* 26. *num.* 67. Lezana *in Summa Regul. Quæſt. cap.* 20. *num.* 18. Marchetus *dict. num.* 25.

33. In hoc dubio dicendum, Conſtitutionem Sixti V. & Extravagantem *Inter cunctas*, & Leonis X. Conſtitutiones abolitas eſſe, ut diximus ſuprà, *num.* 4. quapropter licèt aliquæ ſint declarationes, non tamen obſtant, cùm aliæ ſint quamplurimæ contrarium recenſentes, quas dedimus ſupra, *num.* 3. Et eſt declaratio in Squillacenſi, 18. *Novembris* 1606. quam refert Barboſa *dict. num.* 67. *in fin.* cenſens Curatis competere, in quorum Parochia obiit defunctus, benedicere corpus defuncti, non verò Regularibus, quamvis ſepeliendus ſit in eorum Eccleſiis. Unde cùm tantùm una Crux in funeribus ſit habenda, iſta debet eſſe ipſius Rectoris, non verò Regularium: Ergo nequeunt Regulares ſe introducere proceſſionaliter cum Cruce ad aſportandum cadaver.

34. Quapropter dicendum in ſpecie, Coratum cum Cruce ſua, & proceſſione, ſimulque cum Cappa præeſſe Regularibus, dicitque reſponſum *Subvenite*, & comitatur uſque ad Monaſterium, & in ejus porta, ſeu atrio dicit reſponſum aliud, & ultimum dat vale, ut *in cap. Cùm liberum* 6. *de ſepult.* Poſtmodùm verò recipiunt Monachi, & cætera officia funeralia in ſua Eccleſia perficiunt, & ſic practicari teſtatur Salgado *dict. cap.* 9. *num.* 79. & comprobatur; nam licèt in funeribus una tantùm Crux ſit deferenda, & illius Eccleſiæ, ubi corpus eſt humandum, ut declaravit Sacra Congregatio ſuprà recenſita, Barboſa *dict. cap.* 26. *num.* 78. id tamen intelligendum quando funus peragendum eſt in propria Parochia, Curato, ſeu Vicecurato aſſiſtente, qui quidem debet præcedere, & immediatè ſequi perſonæ illius Eccleſiæ, & deinde cæteri ſecundùm antianitatem, ut cenſuit declaratio S. Congregat. Rit. *in Narnienſi*, 30. *Septemb.* 1614. & *in Adrianenſi*, 22. *Novemb.* 1631. *ad* 3. Barboſa *ubi proxime*: non autem eſt intelligenda propoſitio iſta, quando Regulares cum Cruce intenderent venire proceſſionaliter ad Parochiam defuncti, quod ex aliis regulis eſt dicendum, ut ſuprà demonſtrat ſecunda ſententia, *num.* 31.

35. Hinc admittendus non eſt Samuel *dict. controverſ.* 5. *num.* 34. ſcribens, Parochum tantùm teneri aſſociare mortuos uſque ad portam Eccleſiæ Regularium, & abſque Cruce, quod non benè probat ex declaratione Cardinalium, quæ non loquitur niſi de aſſociatione Parochorum uſque ad portam Eccleſiæ Regularium; non verò de introducendis Regularibus cum Cruce, & proceſſionaliter in Parochiam defuncti, de quo nihil loquitur, id auferendo à Parochis. Tum nec ſufficienter ratione probat ſuam ſententiam; nam

licèt

licèt Regulares habeant jus funerandi, non tamen intrandi processionaliter cum Cruce ad asportandum corpus in Parochiam alienam.

36. Ast verò, si in aliqua parte, seu ditione consuetudo sit admissa, & patienter à Parochis tolerata, ut Regulares intrent processionaliter cum Cruce ad asportandum corpus defuncti in alienam Parochiam, id erit observandum, vel quia id per præscriptionem acquisierunt, vel huic juri Parochi renunciarunt per multum temporis, saltem quadraginta annorum, prout dictum est observari in Lusitania cum Barbosa *dict. capit. 26. num. 67.*

37. Est tamen in specie examinanda doctrina Samuelis *dict. disput. 3. controvers. 3. conclus. 3. à n. 11. cum sequent.* ubi asserit, consuetudinem à Parochis introductam deferendi suas Cruces ad associandum funus sui Parochiani, qui in Ecclesiis Regularium sepelitur, eo ducti interesse lucrandi dimidiam partem funeralium, introduci non posse, ac semper invalidam esse. Et probat, nam quoties Parochi attollunt suas Cruces, quando corpora tumulantur in Ecclesiis Regularium, avaritiæ causâ id factum esse censetur ad lucrandas dimidietates funeralium, cum gravi damno Regularium, quod nequit fieri absque peccato: Ergo nequit sustineri talis consuetudo. Cæterùm, nam in dubio semper credendum, avaritiæ causâ hanc consuetudinem introductam esse, quia extollitur Crux propter temporale lucrum, nempe propter medietatem sumptuum funeralium, quod execrabile est in exequiis defunctorum, *cap. Quantò, de censibus*, Abbas *in cap. 1. vers. Notant, ultimo de Decimis*. Bellamera *conf. 3. col. 7.* quapropter ut irrationabilis non est sustinenda. Tum nulla consuetudo valet sustineri, nisi adsit consensus totius communitatis, aut majoris partis populi. S. Thomas 2. 2. *quæst. 97. art. 3. ad 3.* Tum etiam nequit sustineri si sit contra utilitatem publicam, aut contra privatam, ut per Batt. *in l. De quibus 32. ff. de legibus*. Abbas *in cap. 1. de treg. & pace*: nec in rebus Ecclesiasticis absque Superiorum authoritate, quod omne deficit in præsentia. Ergo nequit sustineri talis consuetudo, præcipuè cùm sit perniciosa Ecclesiis Regularium. Denique consuetudo ista est peccati nutritiva, *cap. Non satis 8. de Simonia, cap. fin. de consuetudine*, quæ nequit sustineri: Ergo minimè est sustinenda, quibus adjungit alias rationes inferiùs diluendas.

38. Sed tamen licèt ex multis fundamentis suam tutare sententiam curet Samuel, contrarium nihilominus teneo, scilicet talem consuetudinem asportandi Crucem & lucrandi dimidietatem funeralium à Parochis, etiam quando defunctus in Ecclesiis Regularium sepelitur, justam esse, & sustinendam; nam licèt consuetudo, quæ obviat sacris institutis à patribus decretis, & abusum introducit contra disciplinam, & libertatem Ecclesiæ, non sustineatur, *cap. Consequens 2. cap. Nolite 3. cap. Ecclesiasticarum 5. dist. 11. cap. Ridiculum 5. dist. 12.* Molina *de Iust. tract. 2. disput. 672. n. 6.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. à num. 10.* Azorius *Inst. Mor. 1. part. lib. 5. cap. 12. quæst. 1.* hæc verò consuetudo non est hujus qualitatis. Et probatur, nam ire associandum corpus defuncti cum Cruce Parochos ipsos, id est proprium jus eorum, usque ad portam Monasterii, ut dictum est suprà: Lucrari verò dimidium funeralium ex consuetudine rectè præscripta, ex duabus rationibus sustinetur. Prima, nam lucra funeralia de jure proprio pertinent ad Parochum. Trulleuch. *de iur. Parochi, cap. 9. à n. 1.* & posteà Pontifices concesserunt juxta illa Regularibus ex speciali indulgentia, *Clement. Dudum 2. §. per hujusmodi, de sepult. Extravagant. Inter cunctas, de Privilegiis*, & ex Constitutione Pii V. & aliorum Summorum Pontificum: quapropter iniquum non est, nec habet aliquam irrationabilitatem contra statuta Sanctorum Patrum, si præscripto privilegio, aut per non usum derogato, dimidia pars funeralium ad proprium Parochum revertatur, ob administrationem Sacramentorum, & laborem Parochi proprii illius defuncti.

39. Ex alio verò capite rectè Parochus consuetudine existente poterit percipere dimidietatem funeralium; nam jura concedentia funeralia Regularibus, aliquam partem semper reservant propriæ Parochiæ, ob laborem administrationis Sacramentorum, quæ quarta aliquando est, aliquando tertia, & aliquando dimidia pars, ut est textus expressus *in cap. Relatum 2. de Sepult. cap. Quæstionibus 12. §. Mortuorum 12. 13. quæst. 2.* In quo standum est consuetudini legitimè præscriptæ, *cap. Certificari 9. de Sepult.* Lapus *de can. port. cap. 5. num. 4.* Lavorius *var. lucubr. tit. 2. cap. 17. à num. 4* Trulleneh *de jure Parochi, cap. 13. num. 4. & 5.* Barbosa *in d. cap. Certificari, num. 2.* Ergo rectè Parochus, consuetudine exstante, poterit associare eum Cruce usque ad portam Monasterii, & dimidium funeralium percipere; hæc enim consuetudo non solùm est conformis juri, verùm expressa in jure, & communi calculo Doctorum recepta, quæ necessariò debet sustineri.

40. Præterea probatur, nam cùm pars ista dimidia funeralium sit à jure expressa *in d. cap. Relatum 2. de sepult.* non solùm valida est & sustinenda, quando præscripta fuerit per quadraginta annos, sed etiam si tantùm per decem. Ratio est, nam consuetudo ista non est contra jus, sed secundùm ipsum, quapropter sufficit ut observata fuerit per decennium, & per id tempus observata sustinetur, cùm habeat juris assistentiam, ut in terminis Quartæ tenet Ubaldis *de Canonic. per tot. 2. part. cap. 5.* Miranda *in Manual. Prælat. tom. 2. quæst. 48. art. 5. conclus. 1.* qui asserit præscriptionem quadraginta annorum solùm esse necessariam quando à Parocho ultra dimidium funeralium peteretur. Lavorius *d. tit. 2. cap. 17. num. 4.* Barbosa *in d. cap. Certificari, num. 3.* Trullench *d. cap. 13. num. 3. & dub. 4. num. 5.* Ergo consuetudo ista, utpote conformis juri communi, & magis favorabilis, quàm aliæ consuetudines, est sustinenda.

41. Rursus dicere, consuetudinem istam ex sola avaritia esse introductam, & cum continuo peccato, non benè dictum patet ex jam dictis; nam ad percipiendum dimidium funeralium adest expressa juris dispositio, simul cum consuetudine (ut supponimus) quod est titulus sufficientissimus ad illam dimidietatem percipiendam: Ergo non ex avaritia, nec cum habituali, & continuo peccato. Idque aliter probatur, nam quamvis hæc consuetudo non fuisset conformis juri communi *in d. cap. Relatum*, verùm cum peccato fuisset introducta adversùs privilegia Regularium, peccabunt tamen primi adversùs illa agentes, non verò alii, qui ex bona fide tutati consuetudinem, dimidium funeralium à Regularibus perceperunt: quapropter ab eis introducta est bona fides, & sustinetur consuetudo, quia in vetustis ignoratur principium, *l. si arbiter 28. ff. de probat.* Basilius Pontius *de Matrimon. lib. 5. cap. 5. num. 2.* Diana 8. *part. tract. 7. resolut. 37.* Suarez *de legibus, lib. 7. cap. 18. à num. 14.* Barbosa *in cap. fin. de consuetud. num. 10.* Ergo nequit dici, similem consuetudinem cum peccato continuo semper esse possessam, & animam perpetuò habere alligaram, prout deducitur *ex dict. cap. Non satis, de simon. & cap. fin. de consuetud.* Quæ jura loquuntur in re de sua natura turpi, quæ nequit aliquo modo cohonestari, sed semper est corruptela; non verò in nostra specie.

42. Prætereà lucrum istud non percipiunt Parochi pro funeralibus, quod luta execrantur, nec commodum ex cadavere reportandum est, ut est textus *in cap. Quæstionibus 12. cap. Postquam 13. 13. quæst. 2.* Sed percipiunt tanquam salarium ob laborem curæ, &

& vigilantiæ ipsius Parochiani in Ecclesiis Regularium tumulandi, *cap.* 1. *de sepulturis*, *Clement. Dudum* 2. §. *Per hujusmodi*, *eod. tit.* Quapropter rectè per consuetudinem valet percipere dimidium funeralium, quando per associationem vadit ad portam Monasterii, ubi est tumulandus. Ex quibus fundamentis solidissimis dissolvuntur alia, quæ cumulat ipse Samuel, maximè cùm supponamus consuetudinem legitimè præscriptam, ex qua supponuntur adesse omnia necessaria ad illam constituendam, unde admittenda non est ejus sententia.

43. Nec simili modo admittendum quod dicit *d. controvers.* 3. *conclus.* 4. *num.* 32. scilicet in præsenti teneri Parochos dimidium funeralium restituere, nec in conscientia retinere posse; hoc enim necessariò ex dictis rejiciendum: nam cùm consuetudo ista valida sit, & conformis juri communi, ex quo oritur legitimus titulus percipiendi, inde etiam oritur ratio legitima retinendi; faciliùs enim conceditur retentio, quàm actio ad petendum, *l.* 2. *Cod. de fideicom. l. Per retentionem*, *Cod. de usuris.* Gratianus *discept.* 408. *n.* 7. Castillo *lib.* 5. *controvers.* 2. *p. cap.* 164. *n.* 6. Mangilius *de imput. quæst.* 43. *n.* 8.

44. Illud verò animadvertendum à Parochis est, ut non possint recipere majorem eleemosynam quando cadavera tumulantur in Ecclesiis Regularium, quàm quæ recipitur dum tumulantur in propriis Ecclesiis: idque jussum est ab Urbano VIII. 11. *Martii* 1638. in sua Constitutione 20. incipiente *Cùm sicut dilecti*, ubi id Papa Ordinariis locorum committit: quod anteà præceperat Clemens VIII. Parochis Indiarum Occidentalium in sua Constitutione incipiente *Expositum est*, 2. in ordine: nec queunt obligare hæredes defuncti tot officia, & legata peragere. Et ratione confirmatur, nam cùm interdictum sit Parochis, ne cogant Parochianos ad eligendam sepulturam in Parochia propria, *cap. Ex parte* 5. *cap. Cùm liberum* 6. *de sepultur.* esset virtualis quædam coactio plus ex funeralibus recipere, quando defuncti sepeliuntur in Ecclesiis Regularium, quàm percipiatur quando in Parochialibus sepeliuntur: quapropter nequeunt plus recipere, sicut nec ampliùs recipere possunt quando exteri sepeliuntur in suis Ecclesiis, quàm si proprii Parochiani sepelirentur, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum *in una Cassanensi*; 5. *Maii* 1617. cujus verba dat Barbosa *dict.* 3. *part. de jur. Parochi*, *cap.* 26. *num.* 83. *& lib.* 2. *de jur. univers. cap..*, *num.* 83. Peyrinis *de Privileg. Regul. tom.* 3. ubi de Constitutionibus Urbani, *constit.* 10. *pag.* 548. Samuel *de sepultur. dict. disput.* 3. *controvers.* 4. *a conclus.* 1. *& controvers.* 8. *conclus.* 16.

45. Potest verò accidere, ut occasione quartæ funeralis non solutæ, quando cadaver in Ecclesiis Regularium tumulandum est, aliquod dissidium oriatur; & tunc caveant Parochi, ne occasione illius litis corpus detineatur, & exhumatum relinquatur, ut censuit Sacra Congregatio *in Cassan.* 5. *Maii* 1617. Quod quidem ita est observandum in specie cujuscunque interesse, etiamsi in alia Ecclesia sepeliatur, cùm nulla ratio id patiatur, pietatique Christianæ valde repugnet insepultum remanere cadaver, maximè ob pecuniarum interesse. Tuschus *lit. A*, *conclus.* 75. *à n.* 9. Lezana *tom.* 4. *verbo Sepultura*, *num.* 13. Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *part. cap.* 26. *num.* 55. *& de univers. jur. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 55. Samuel *d. disp.* 3. *num.* 11. *&* 12. Marchetus *d. tit.* 40. *num.* 37.

46. Quapropter animadvertendum, Curatos maxima consideratione in re procedere debere in petendis eleemosynis consuetis pro mortuis sepeliendis; non enim debent aliquo modo funus detinere, nec etiam pro illis repetendis; nec cautionem, nec fidejussores petere antequam tumulentur; hoc enim impium est, & contra pastoralem charitatem, & Christianam humanitatem. Si enim pauper est defunctus, gratis est tumulandus: & quando ad id pauper censeatur, explicat in hoc Archiepiscopatu Constitutio 4. *de sepult.* scilicet si eleemosynis in morbo, ex quo decessit, curatus æger fuerit. Si enim pauper non sit, funus est peragendum, quo peracto, si post aliquos dies consueta stipendia] hæredes solvere renuerint, coram Judice petantur, ut benè consuluit Possevinus *de offic. Curat. cap.* 14. *num.* 3. Samuel *d. controvers.* 6. *conclus.* 4. *à num.* 8.

47. Est tamen aliquod dubium, an Parochus, quando suus Parochianus sepelitur in Ecclesia unita Monasterio, ingredi possit cum Cappa & Stola ipsam Ecclesiam? Et affirmandum videtur, nam hæ Ecclesiæ, quanvis uniantur Monasteriis, non pleno jure efficiuntur Regulares, cùm adhuc visitatio pertineat ad Episcopum, ex Tridentino *sess.* 7. *de reformat. cap.* 7. *&* 8. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *decis.* 59. *num.* 6. Barbosa *de univers. jur. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 19. quapropter adhuc cùm propriè Regulares non sint, non poterunt impedire verè Regulares, ne Parochus intret cum Cappa, & Stola ad peragendum funus. Et confirmatur, nam Episcopus nequit se intromittere in Monasteriis, & Ecclesiis Regularium, quæ sunt propriè Regulares, & in quibus viget observantia Regularis, ut tradit Armendariz *in Addit. ad Recopilat. l. Navarra*, *l.* 1. *tit.* 6. *de Visitat. num.* 9. Barbosa 3. *p. allegat.* 74. *num.* 16. Murga *Quæst. Past.* 1. *p. quæst.* 2. *per tot.* Ergo Ecclesiæ istæ non sunt propriè Regulares: Ergo in eis interdici non valet, ne Parochus proprius defuncti intret in eis cum Cappa, & Stola ad funus peragendum; id enim tantùm decisum est in Monasteriis, & Ecclesiis propriè Regularibus.

48. Sed contrarium tenet Samuel *dict. disput.* 3. *controversia* 7. *per tot.* Ducitur, nam ut patet ex multis Cardinalium declarationibus, Parochus proprius defuncti nequit introire ad Ecclesias Regularium ad funus peragendum, & cum Cappa, & Stola nequit nisi tantùm accedere ad januas illarum: Ergo etiam nec intrare ad Ecclesias unitas Monasterio, cùm & ipsæ sint Ecclesiæ Regularium. Et confirmatur, quia per unionem fiunt propriè Regularium, ut docet Gregorius *in l.* 3. *tit.* 12. *p.* 1. Sanchez *tom.* 3. *Oper. Mor. lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 148. Rodriguez *tom.* 1. *Quæst. Regul. quæst.* 20. *art.* 1. Petrus Perusinus *de union. cap.* 2. Ergo in eis nequibit Parochus proprius defuncti intrare cum Cappa, & Stola in Ecclesias unitas Monasterio. Cæterùm, nam Parochum portare Cappam, & Stolam in funeribus, non solùm importat præcedentiam, sed etiam jurisdictionem, quam nequit exercere in Ecclesiis Regularium, ut patet: Ergo nec intrare in Ecclesias unitas Regularibus cum Cappa, & Stola. Denique licèt Cappa, & Stola solùm ad ornatum deserviret, intrare in Ecclesias Regularium cum tali ornatu, superbia prætenditur, & contemptus jurium, & privilegiorum Regularium, prout ea tenent eorum Ecclesiæ unitæ: Ergo minimè admittendum, ut possint Parochi intrare in Ecclesias unitas Regularibus cum Cappa, & Stola, ad funus associandum, vel peragendum.

49. Addit tamen *num.* 13. nec hoc fieri posse, etiam consuetudine immemoriali stante, quia nullæ consuetudines possunt introduci contra jus, & privilegia Regularium.

50. In re tamen animadvertendum, tribus modis posse fieri unionem. Primò, quando ex duabus Ecclesiis una fit, vel ex duobus beneficiis fit unum, *cap. Decimas*, *ad fin.* 16. *quæst.* 1. & tunc fit, ut privilegia, & consuetudines unius alteri competant. Petrus Gregorius *de Re benefic. cap.* 20. *num.* 15. Garcia *de Benefic.* 11. *p. cap.* 2. *num.* 10. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 5.

gloss. 5. §. 7. *num.* 28. Secundo modo unio fit accessoriè, nempe ut una Ecclesia alteri, vel Monasterio subjiciatur, ita ut unum tantùm fiat Beneficium, & quod per modum accessionis unitur, maneat omninò extinctum; remaneat tamen ut prædium illius Beneficii principalis, aut Monasterium, cui unitur, ut tradunt DD. *in cap. Cùm accessissent, de const.* Verallus 3. *part. decis.* 349. *num.* 2. Garcia *dict. cap.* 2. *num.* 5. Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 16. *à num.* 7. Murga *dict.* 2. *p. quæst.* 2. *num.* 6.

51. Qui *num.* 7. asserit, hanc accessionem duobus modis posse fieri, vel per unionem ad spiritualia, & temporalia, vel quoad temporalia solùm, quibus modis Ecclesias, seu Beneficia uniri posse Monasteriis, scripsit Layman *in Quæst. Canonic. cap.* 106. Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 10. *num.* 16. quando enim unio fit quoad spiritualia & temporalia, cùm transeat ad Prælatum Monasterii, ipse per se, aut per suos Religiosos deservire tenetur, aut personas deputare ad servitium, soluta mercede: si verò tantùm quoad temporalia uniatur, Vicarius perpetuus erigitur, ipseque debet spiritualia administrare, absque eo quod Religiosi ad id se intromittere possint; nam tantùm unio quoad fructus, & temporalia suum effectum sortitur, ut latè prosequitur ipse Murga *d. quæst.* 2. *à n.* 8.

52. Tertio modo fit unio duorum Beneficiorum, vel Ecclesiarum, invicem æquè principaliter, utraque permanente, sicut anteà fuerat, utens suis privilegiis, sive simplex, sive Parochialis fuerit; illum tamen effectum operabitur unio, ut unus sit illarum Ecclesiarum Prælatus, vel Parochus. Rota 2. *part. Divers. decis.* 114. *num.* 72. Gonzalez *dict. gloss.* 5. §. 7. *à n.* 112. Gratianus *discept. tom.* 4. *cap.* 655. *per tot.* Sanchez *in Summa, lib.* 7. *cap.* 29. *num.* 146. Azorius *Inst. Moral.* 2. *p. lib.* 6. *cap.* 28. Barbosa *dict. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 21. Murga *d. quæst.* 2. *num.* 5.

53. Quoad primum modum unionis, nempe quando ex Ecclesia unita cum Monasterio fit unum corpus, seu Beneficium, asseto in his Ecclesiis unitis Parochum solùm deferre posse defunctum usque ad januam Ecclesiæ unitæ Regularium, nec cum Cappa, & Stola posse ingredi ad illam, nisi de jure novo Alexandri VII. in his Regnis, *ex constit. edita* 6. *Maii* 1655. Quod idem est dicendum quando accessoriè unietur quoad spiritualia, & temporalia, ita ut titulus Ecclesiæ unitæ omninò extingueretur. Ratio est, nam per tales uniones ita Monasteriis adhærent Ecclesiæ istæ, ut Regulares efficiantur, & ad ipsas transeant omnia privilegia Regularium. Bassæus *in Floribus, verbo Beneficium* 1. *num.* 2. Pellizarius *in Manuali Regul. tract.* 8. *cap.* 4. *sect.* 4. *num.* 113. Azor. 2. *part. lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 2. Murga *Quæst. Past.* 2. *p. quæst.* 6. *num.* 8. Ergo sicut in ipsis Ecclesiis Regularium nequit Parochus cum Cappa, & Stola introire, similiter in his Ecclesiis unitis.

54. Si verò unio sit tantùm ad temporalia, in qua solùm fructus, & temporalia transeunt ad Monasterium, sed spiritualia exercenda sunt à Vicario perpetuo, tunc Ecclesiæ illæ Regulares non fiunt, sed remanent sæculares quoad spiritualia, *cap. Extirpanda,* §. *Quia verò, de præbend. cap.* 1. *eod. tit. in* 6. *cap. unico, de Capell. Monachor.* Quapropter privilegia Regularium ad illas non transeunt; quippe ad rem, tanquam sæcularia sunt censenda, ad hoc ut Parochus defuncti possit intrare cum Cappa, & Stola, cùm funus ad spirituale officium pertineat, & regulæ sæcularium Ecclesiarum quoad id sunt considerandæ.

55. Si verò unio fit æquè principaliter, ita ut Prælatus, vel Religiosi Rectores Ecclesiæ unitæ relinquantur, etiamsi Ecclesia Parochialis sit, tunc Ecclesia illa est Regularis, & per Regulares deservienda, ut decidit Rota *in una Paroch. Stellæ,* 14. *Decemb.* 1598. & est apud Seraphinum *decis.* 1304. Rota apud Farinacium 2. *p. Select. decis.* 204. Et probatur, nam tunc pleno jure pertinet Ecclesia illa ad Monasterium, etiamsi per Vicarium temporalem deserviretur pro congrua assignata à Prælato; nam tunc existimatur etiam pleno jure pertinere ad Monasterium, & Regularis remanet, ut exprimit Rota apud Seraphinum *dict. decis.* 1304. *num.* 1. Murga 1. *p. quæst.* 2. *divis.* 1. *num.* 3. Quapropter in simili specie Parochus cum Cappa, & Stola ad illam non introibit, ut in aliis Ecclesiis Regularium.

56. Si tamen unio æquè principaliter non fiat pleno jure, verùm Vicarius perpetuus adhuc sit, apud quem remaneat cura Ecclesiæ, non solùm in habitu, sed etiam exercitio, & decimas, oblationes, & primitias percipiat, solùmque certam quantitatem Abbati, seu Prælato præstet; tunc Ecclesia illa Regularis non est censenda, sed tantùm sæcularis, cum obligatione ex fructibus pensionem, seu partem fructuum dismembratorum persolvendi: quapropter privilegia Regularium ad eam non transeunt, sed observabitur in re ista, quod est observandum in alia Ecclesia sæculari.

57. Hoc enim modo difficultate ista explicata, non obstant quæ adduximus supra, *num.* 42. Ecclesiæ enim Regulares, unitæ Monasteriis, licèt ab Episcopo visitentur, non ex eo sunt impropriè Regulares. Ratio enim est, nam solùm visitationi, & providentiæ Episcopi relinquuntur in necessariis ad curam animarum, ex delegatione speciali Sedis Apostolicæ; non verò ex jure proprio ordinario, ut constat *ex d. sess.* 7. *cap.* 8. *& ex sess.* 14. *de reformat. cap.* 9. quapropter non intelligendum, fieri sæculares aliquo modo, sed propriè Regulares relinqui. Fuscus *de Visit. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 29 Cochier *de jurisdict. in Exempt.* 2. *p. quæst.* 45. *conclus.* 2. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *disput.* 9. *quæst.* 19. Barbosa *de univ. jur. d. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 19. Ergo semper in eis Parochus proprius defuncti nequit, invitis Religiosis introire in Ecclesias istas unitas Monasteriis, cum Cappa, & Stola, prout in ipsis Ecclesiis Monasteriorum.

58. Prorsus quando Regulares ad funus vocantur, omnes convenire debent aut in Ecclesia Parochiali, ubi jam est repositus defunctus; aut in ejus domo, ubi associent ad suam, vel aliorum Ecclesiam, ubi est tumulandus, ut adsunt plures declarationes, quas congessit Samuel *disput.* 4. *controvers.* 32. *concl.* 1. *num.* 1. *&* 2. Illa tamen declaratio Cardinalium ad melius observanda est, præcipiens ut quando defunctus est in Ecclesiis Regularium tumulandus, deponi debeat in Ecclesia Parochiali, unde directè ad Regularium Ecclesiam deferatur, ut refert Barbosa *in Bullario, verbo Defunctus.* Lezana *tom.* 3. *verbo Defunctus, num.* 3. Non tamen Ecclesia Parochialis aliquid pro hac depositione valet percipere, ut censuit Sacra Rituum Congregatio *in una Placent.* 23. *Martii* 1619. Samuel *d. controv.* 32. *concl.* 3. *n.* 6.

59. Est tamen casus non obliviscendus, quando Regulares concurrunt ad associandum funus, vel ad alias processiones, quis Ordo præcedentiam habere debeat. In qua disquisitione observandum, plures adesse Romanorum Pontificum Constitutiones. Prima enim est Gregorii XIII. quam referunt Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, cap.* 52. *in fin.* Barbosa *de Offic. Episcopi,* 3. *part. allegat.* 78. *num.* 31. decernentis, consuetudinem in his præcedentiis observandam esse inter Regulares: si tamen nulla adsit consuetudo, vel quasi possessio, tunc Ordo ille habebit præcedentiam, qui primus in civitate, vel loco illo receptus fuerit, & Monasterium construxerit. Leo X. *const.* 26. statuit, Fratres Minores de observantia Sancti Francisci præcedere debere Fratres Minores Conventuales. Pius V. & Clemens VIII. decreverunt, Fratres Prædicatores

aliis Religionibus Mendicantibus præferendos post Clerum, & antiquos Monachos, etiamsi aliorum Monasteria priùs fuerint fundata. Refert has Constitutiones Ferro Manrriquez *de Præcedentiis quæst.*45. *n.*3. qui *n.*4. asserit, Clementem octavum diffinivisse præcedentiam inter Fratres Carmelitanos, & Fratres Beatæ Mariæ à Mercede. Et *num.* 5. asserit, eundem Clementem decrevisse, quod Monachi Congregationis Beatæ Mariæ Tulin, Cisterciensis Ordinis Sancti Benedicti, omnibus Mendicantibus sint præferendi. Pius IV. *const.*75. jussit Canonicos Regulares Ordinis S. Augustini, & Monachos Cassinenses D. Benedicti, præcedere debere. Unde Pius V. *constitut.*116. statuit, Canonicos Regulares post Clerum Sæcularem præcedere debere omnes Regulares. Quas Constitutiones retulit Ferro *d.quæst.*45.*à num.*6. Barbosa *dict. allegat.*78. *à num.*73.

60. His suppositis Constitutionibus in associatione funerum, ac in aliis processionibus, in primis observanda est consuetudo recepta, & quasi possessio præcedentiæ inter ipsos Regulares; in his enim plurimùm valet consuetudo, ut diximus suprà. Barbosa *d. allegat.* 78. *num.* 27. qui plures dat: quod non solùm est intelligendum inter sæculares Clericos, sed etiam inter ipsos Regulares, etiamsi consuetudo esset contra jus; & est manutenibilis, quando est alicujus temporis considerabilis. Rota 1. *part. diversf. decis.*334. *n.*7. *& decis.* 595. *num.* 4. Gregorius XV. *decis.* 370. ubi Additio *sub num.*10. Barbosa *ubi proximè, in fin.* Ferro *d.quæst.*45. *num.*10. Gamma *decis.*1.*n.*31.

61. Si verò nulla adsit consuetudo, nec aliqua quasi possessio manutenibilis, tunc recurrendum est ad præcedentiam habendam ad ipsam antiquitatem, originem, & approbationem Religionis, secundùm aliquas glossas, quas recenset & sequitur Gamma *decis.*1. *num.* 34. Et ratio est, nam Antiquitas Religionem reddit magis honorabilem, quapropter Religio habens majorem antiquitatem, tam respectu institutionis, quam approbationis, esse præferendam dicunt Riccius 1.*part.decis.*131. *num.*18. Chassaneus *in catal. glor. mundi, part.* 4. *considerat.* 52. *vers. Ergo modò.* Barbosa *dict.allegat.*78. *num.*36. Rota *apud Burat. decis.*868. *num.*1.

62. Hinc enim Clerus sæcularis in funerum associatione, & in aliis processionibus semper est præferendus aliis Religionibus; non autem Clericis permiscendi sunt Religiosi, ut in aliquibus partibus fieri solebat; aut Regulares præcedere debent, prout in Cæremoniali Episcoporum erat scriptum. De quo est declaratio Cardinalium, cujus verba dat Barbosa *dict. allegat.*78. *num.* 38. Hoc, inquam, semper est observandum, ut decrevit Clemens VIII. 5. *Novembris* 1693. in sua Constitutione incipiente, *Quæ ad removendum.* Quam Constitutionem observari mandavit Gregorius XV. in sua Constitutione incipiente, *Aliàs à felicis, sub die* 3. *Augusti* 1622. Barbosa *dict.num.*35. *vers. Postmodùm.*

63. Post Clerum Sæcularem Canonici Regulares subsequi debent, ex Constitutionibus Pii IV. & V. suprà relatis. Barbosa *dict. allegat.*78. *num.*30. Posteaque insequentur Monachi secundùm eorum antiquitatem. Hanc obrem quamplurimi censuerunt, Monachos D. Basilii Benedictinis præferendos, ex eo quod antiquiores sint. Boëtius *de Anthor. magni consilii, num.*86. *&* 87. Salgado *de Regia Protect.* 2. *part. cap.*9. *à num.*27. Barbosa *d. allegat.* 78. *num.*29. quos insequentur Religiones Mendicantes, in quibus est aliquod difficilium, quomodo earum præcedentia sit ordinanda. Aliqui enim censuerunt, non ab antiquitate esse præcedentiam percipiendam, sed ex accessione ad illam civitatem, aut locum, ubi sunt fundata Monasteria, ut specialiter inter Mendicantes decrevit Gregorius XIII. jam suprà recensitus, & relatus à Campanillo *in Diversf.rub.*12. *cap.*12. *sub num.*22. Zerola *in Praxi*, 1. *part. verbo Processiones, ad* 4. Quapropter id erit observandum. Salgado *dict. cap.* 9. *à num.*29.

64. Sed tamen Abbas *in cap. Nimis prava, de excessib. Prælat. num.*1. asserit, Fratres Prædicatores omnibus Mendicantibus esse præferendos; nam Ordo iste antiquior est omnibus aliis Religionibus Mendicantium, cùm antea fuerit confirmatus: quapropter, ut antiquior, est præferendus. Cæterùm id dispositum est in Constitutione Pii V. & Clement. VIII. quapropter Prædicatores Fratres, licèt Mendicantes sint, debent aliis Mendicantibus præcedere. Fuscus *de visit. lib.*2. *cap.*13. *num.* 66. Zerola *verbo Processiones, ad* 4. Ferro *dict. quæst.*45. *num.*9. Barbosa *allegat.* 78. *num.*30.

65. Hæc ultima sententia in Hispania quotidie observari videtur, & in qualibet parte, seclusa consuetudine, observanda est; nam Constitutio Gregorii XIII. ut testatur Rodriguez *tom.* 3. *Quæst. Regul. cap.* 37. *art.* 4. recepta non est: quod quidem est necessarium, ut obliget, aliàs enim non obligabit; itaque sciente, aut tolerante Principe, vel ignorante per decennium. Moneta *de distribut. quo . art.* 2. *quæst.*12. *num.*5. Garcia *de Beneficiis*, 11.*part. cap.*5.§.1.*num.*156. Tum etiam, nam in Bulla Clementis VIII. respectu Prædicatorum id est sublatum, ut eorum præcedentia non attendatur respectu receptionis in Civitate, aut loco Monasterii; quin potiùs eis concedit præcedentiam, Fratribus aliis Mendicantibus concurrentibus. Ferro *dict. quæst.* 45. *num.*3. quapropter recurrendum est ad constitutionem Pii V. quæ fundatur in antiquitate illius Religionis respectu aliarum Mendicantium; & ideò admittenda est secunda sententia.

66. Post Fratres Prædicatores præcedunt Fratres Sancti Francisci, & Eremitarum sancti Augustini: deinde Ordo Carmelitarum, posteà Ordo Sanctæ Mariæ à Mercede, & aliæ subsequentes Religiones. Quod de praxi testatur Ferro *dict. quæst.*45. *num.* 9. quidquid sit de horum Ordinum prioritate.

67. Sed quid dicendum, quando Fratres Discalceati D. Augustini intrarent ad habitandam domum desertam à Calceatis Fratribus. An tunc sint præferendi aliis Religionibus, ex eo quod intrent locum Calceatorum. Et Tondutus *tom.* 1. *Quæst. Beneficialium, cap.* 81. *à num.*3. asserit, debere habere locum Fratrum Calceatorum deserentium Monasterium illud, & eandem præferentiam. Ducitur, nam Constitutio Gregorii XIII. dans præcedentiam illis, qui priùs fuerint in Villa, aut Civitate recepti, nequit in casu isto intelligi, quia Discalceati intrarunt in locum Calceatorum, quorum loco subrogantur: Ergo sicut Calceati debent habere præcedentiam, ut priùs recepti, similiter Discalceati. Cæterùm personæ subrogatæ per juris interpretationem eadem censentur cum primis. *Auth. de hæredib. ab intest. venient.* §. *Si igitur defunctus.* Natta *cons.*346. *num.*3. Ergo debent habere præferentiam Calceatorum. Denique Calceati, & Discalceati D. Augustini eundem Ordinem constituunt, habent enim eundem Generalem, & eisdem Constitutionibus reguntur: Ergo semper standum est primæ receptioni Calceatorum, nec ut diversi Fratres censendi sunt, sed tanquam si ipsi Calceati ad illud Monasterium redirent.

68. Verùm in doctrina ista animadvertendum, tunc eum recipere fundamentum ex decreto Gregorii XIII. supponit enim admissum esse, & in loco, ubi quæstio illa disceptabatur, receptum: quapropter asserit, præcedentiam istam habere debere Patres Discalceatos, sicut si essent Calceati; ex eo enim quod Cal-

ceati

ceari priùs fuerint recepti, videtur Discalceatis prodesse. Sed licèt hanc sententiam probabilem esse censeamus, attamen contrarium etiam probabile videtur. Et ratio est, nam Discalceati, licèt sub eodem Generali militent, attamen habent Vicarium Generalem, ex Constitutione Gregorii XV. *sub* 26. *Novemb.* 1621. & 20. *Augusti* 1622. necnon Urbani VIII. 8. *Iulii* 1627. Sunt autem sub regula strictiori, & separati à Calceatis à Paulo V. 10. *Kalendas Septembris* 1606. Bulla incipiente, *Inter omnes.* Ideircò tanquam aliorum Regularium receptio existimanda est hæc, quæ facta est in civitate, etiam in domo deserta à Calceatis. Cæterùm, nam licèt subrogatus sapiat naturam subrogati, & ejusdem qualitatis censeatur, ex multis juribus congestis à Mena *lib.* 1. *var. quæst. cap.* 20. *num.* 1. Molina *de Primogeniis*, *lib.* 4. *cap.* 4. *à num.* 24. Castillo *controvers. lib.* 4. *cap.* 36. *à num.* 51. & eisdem potiatur privilegiis, quibus utebatur is, in cujus locum subrogatur, Surdus *lib.* 1. *cons.* 127. *num.* 7. Menochius *lib.* 1. *cons.* 99. *num.* 48. Castillo *ubi proximè*, *num.* 55. Hæc tamen non est propriè subrogatio, nec expresse, nec per fictionem juris. Non expresse, quia de ea actum non est: non per fictionem, quia non est eadem ratio in aliquibus ac in alteris Fratribus: nec concurrit potentia activa ex parte subrogantis, quod est necessarium, ut subrogatio effectum sortiatur, ut cum aliquibus tenet Molina *dict. quæst.* 20. *num.* 7. Ergo nequit talis subintratio Fratrum Discalceatorum ad domum Calceatorum eisdem cum præcedentiis considerari. Et explicatur magis: Non est eadem ratio, quia Discalceati Fratres Divi Augustini separati sunt à Calceatis, & distinctam habent ab eis præcedentiam. Ergo non est eadem ratio. Tum, non est potentia activa ex parte subrogantis; nam receptio populi illorum Fratrum ad domum desertam Calceatorum, nequit eos facere æquales, & ne distincti sint, & separati à Summo Pontifice: Ergo non adest potentia ex parte subrogantis, ut subrogatio sustineatur. Denique duobus modis potuit populus ille recipere Discalceatos, aut verè eos recipiendo, aut subrogando, casu quo posset: subrogatio enim debet fieri saltem ex aliquibus conjecturis inducentibus subrogationem, ut in re subroganda in majoratu. Molina *de Primogeniis*, *dict. lib.* 4. *cap.* 4. *à num.* 30. Gratianus *discept. tom.* 4. *cap.* 624. *num.* 10. Mena *dict. quæst.* 20. *num.* 2. Ast in præsentia non est conjectura evincens subrogationem; nam populus potuit eos de novo recipere: Ergo nullo modo per talem subrogationem, quæ revera non est, possunt Discalceati uti prima receptione Calceatorum ad consequendam ipsorum præcedentiam.

69. Hinc sequitur, fundamentum Tonduti solidum non esse, licèt tanto viro probabilitatem præstemus. Verùm in re, ubi recepta non fuerit Constitutio Gregorii XIII. Fratres isti solùm habebunt præcedentiam Discalceatorum, quia ex eorum confirmatione, & institutione pensanda est prælatio in funerum associatione, & in aliis processionibus.

70. Illud verò Parochus, quando in Ecclesiis Regularium defuncti sepeliuntur, observare debet, ne aliquo modo, nec pacto electionem sepulturæ impediat, alias excommunicatus remanet ipso jure, *cap.* 1. *de sepult. in* 6. ut declaravit Sacra Congregatio 8. *Maii* 1643. Si tamen de facto impediat funus, & in sua Ecclesia defunctum sepeliat, cogetur cadaver restituere, ut ab eadem Congregatione Episcoporum, 22. *Februarii* 2641. declaratum est. Barbosa *dict.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 21. Riccius 4. *p. resol.* 193. Rodriguez *in Compend. Regul. Quæst. resol.* 128. Similiter etiam declaravit Sacra Congregatio 15. *Iunii* 1633. minimè Parochos impedire posse Regulares, ne funus associent, quando defunctus in suis Ecclesiis sepelitur; nec possunt cogere defuncti hæredes, ut Missas celebrari faciant in suis Parochiis. Quin potiùs si corpora in Ecclesiis Regularium sint sepelienda, & à Parocho in sua Ecclesia tumulentur, in pœnam ea restituere tenetur, & cum corpore quidquid occasione funeris acceperit; & etiam quarta funerali privatur, ut censuit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. 20. *Martii* 1643. Rodriguez *d. tom.* 3. *quæst.* 61. *art.* 3. Gavantus *in Man. Episcop. verbo Sepultura*, *num.* 2. Samuel *d. tract.* 1. *disp.* 4. *controv.* 13. *per tot.* & diximus suprà, *num.* 1.

CAPUT IV.

De impensis funerum, & quæ tales dicantur.

SUMMARIUM.

Impensa funeris est quidquid in elatione mortui expenditur; & id singulariter explicatur, num. 1. *Lectica deserviebat ad Nobilium funus, sandapila ad plebeiorum, n.* 2.

Sumptus isti referuntur à Consultis. Vestis, seu Mortaxa, *est sumptus; sed nequit fieri ex sacris paramentis, nisi defunctus Episcopus fuerit, aut Clericus; nec ad hoc adhibenda vestis pretiosa, n.* 3.

Si quis ad vestes pretiosas capiendas sepulchrum violaverit, in pœnam violati sepulchri non incidit, sicut nec si ad capiendas pecunias intraverit; secus si non sint pretiosa, n. 4.

Est similiter sumptus funeris, quando corpus in aliquo loco commendatur, ut alibi transferatur, n. 5.

Tum inter sumptus computatur constructio sepulchri, quam olim ex marmore fieri ditioribus concedebatur, n. 6.

An vestes lugubres ad hos sumptus pertineant. Prima sententia affirmat, n. 7. *Secunda negat, n.* 8. *Tertia asserit standum consuetudini, n.* 9.

Amplectitur tertia sententia, & explicatur, n. 10. *An in Castella ex quinto sint vestes lugubres deducenda? Affirmant aliqui, ibid. Sed alteri negant, etiam stante consuetudine, n.* 11.

Quando plura bona sunt in quinto, vestes lugubres ex eo possunt deduci, n. 12. *Secus si pauca, & suffragia minuerentur, n.* 13. *&* 14.

In casibus, quibus vestes lugubres extrahuntur, sunt tantum uxoris, & famulorum, non autem hæredum, num. 15.

Rejicitur doctrina Telli, & explicantur Gregorius & Azevedus, n. 16.

Sed quid de pannis nigris, vulgò Baietas, *qui ponuntur in domibus Nobilium, & in Ecclesiis, an sint sumptus funeris? Affirmat Spino, n.* 27. *Sed contrarium defenditur, n.* 18.

An panni nigri, & alia necessaria ad funus, potuerint tantùm uni concedi, ut locarentur (vulgò Estancar los lutos.) *Negarunt quamplures. Est contra libertatem Ecclesiæ impedire Ecclesias sua locare, aut vendere, n.* 19.

Sed contrarium defendit Aranjo, n. 20.

Princeps sæcularis nequit disponere in spiritualibus funerum, sed tantùm in pompis, & excessibus eorum, quoad temporalia, n. 23.

Nequit Princeps excessus in spiritualibus moderari, nec in eis se intromittere, n. 24.

Stanci isti sunt contra causam publicam, per se loquendo, n. 25. *Requisita ad hos stancos, n.* 26. *&* 27. *Difficillimum est stancum istum ad praxim adducere, repugnantem causæ publicæ, & libertati particularium, n.* 28.

V 2 *Defenditur*

Defenditur latè, non rectè admissos fuisse similes flancos. Proceres, & magni viri honorandi sunt in morte, num.28.

Pro his pannis nigris, & bastilibus aliquid recipere licitum est, & locare, n.30. Si impeditur Ecclesia, ut sua vendat, vel locet, est contra libertatem Ecclesia, n.31.

Princeps nequit disponere cum damno, & detrimento Ecclesiarum, & contra bonum animæ defuncti, num.32.

Fit instantia, n.33. Et respondetur, n.34.

Princeps potest moderari pompam funeralem; non verò in his, quibus damnum præstatur Ecclesiis, & Clericis, n.35.

Non potest Princeps, vel statutum moderari amplas eulerices, quæ fiunt ad Nobilium funera, & posteà deserviunt ad ornamentum Capellarum, n.36.

Nequit sæcularis Princeps dare privilegium directè, nec indirectè tendens adversus Ecclesias, n.37. Fit instantia, & respondetur, n.38.

Datur responsum fundamentis Aranxi. Negotiatio propriè est ad lucrum captandum, & fieri valet ab Ecclesia, & à Clerico ad sublevandam propriam indigentiam: & potest fieri per alios, licèt aliqua sit indecentia, n.39.

Vectigal ad transferendum corpus, est sumptus funeris: id usitatum usque ad tempus Valentiniani, & Theodosii: & simile tributum a Christianis fuit persolutum, n.40.

An quando corpora defunctorum de uno ad alium locum transferuntur, vectigal pontium, aut à Parochis aliquid peti possit? Negarunt DD. num.41. & 42.

Explicatur hæc doctrina, & admittitur, nisi quando esset aliquod municipale jus, aut pia consuetudo dandi aliquid Parochis, n.43.

In Castella tale vectigal non est impositum, nec dari valet causa impositionis, n.44. Idem dicendum de Parochis, nisi vocentur ad associationem, n.45.

An ad transferendum corpus defuncti requiratur licentia Superioris? Ad translationem nulla requiritur licentia, quando sepulta non sunt corpora, n.46.

Quando jam sunt sepulta, & ad novum sepulchrum transferuntur, necessaria est licentia Episcopi. Explicatur textus in leg.14. ff. de relig. & sumpt. funer. *num.47. Et tunc non debetur portagium, num.48.*

Sumptus funeris est quod expenditur ad translationem cadaveris insepulti: quod idem dicendum pro depositione cadaveris, num. 49. Si testator jusserit, ut corpus suum transferatur de uno ad alium locum, quilibet hæres ad expensas omnes tenetur, licèt ab aliis pro parte eas repetat, ibid.

An quando corpus jam est sepultum, & ex licentia Episcopi cum causa transfertur, expensa illa sint funeris sumptus? Respondetur negativè, n.50.

Et quid, si id jusserit testator, ut post aliquod tempus transferatur ad aliam sepulturam, an sumptus sint funeris: aliqui dixerunt, non esse hoc adimplendum, n.51. Affirmarunt alteri, n.52. Utraque sententia negatur, n.53. Et affirmatur, esse sumptus funeris, n.54.

Ad sumptus funeris pertinet quidquid datur pro eleemosyna Fabrica Ecclesia, & quidquid datur pro corpore custodiendo: quod ab antiquis observatum, num. 55.

Ad eosdem sumptus pertinet corpus ungere, vulgò Emballsamar. *Et quid in antiquis de ungendi consuetudine, tam vivos, quàm defunctos: & qui essent pollinctores, n.56.*

Antiqui Christiani non ungebantur sicut Esseni. Apud Hebraos defuncti ungebantur, numero 57.

Quorum morem insequuti sunt Christiani ob varios significationes, n.58.

In Regibus, & illustrioribus personis defunctis hodie unctio admittitur, & in his expensa funeris existimatur, num. 59. & 60.

1. FUneris sumptus dicitur quidquid in elationem mortui impensum est, *l. At si quis 14. § Funeris causa, ff. de Religios. & sumpt. funer.* & quidquid occasione corporis, antequam sepeliatur, consumptum est, *l. Funeris sumptus 37. ff. eod. tit.* ubi communiter Doctores. Ideiteò in his sumptibus intelligitur quidquid in candelis, & cereis impenditur: quidquid solvitur in ferendo cadavere ejus, qui peregrè mortuus est: quidquid datur Fratribus, aut in aliis eleemosynis expenditur, & ad custodiendum, & commendandum corpus: eleemosyna, quæ pro funere, sepultura, & associatione Clericorum conceditur; pro campanis pulsandis, & aliis ad id concurrentibus. Tum etiam in his sumptibus intelligendum est feretrum, quo corpus ad sepulturam vehitur. Quod quidem apud Romanos dupliciter usitatum est; erat enim lectica, quæ ad Nobilium feretrum deserviebat, sandapila verò ad plebeiorum funera. Lectica verò ideò ad tantam intemperantiam pervenit, ut aliquando octo hora, & hexaphora diceretur quia aliquando octo, & aliquando sex ab hominibus vehebatur. Hanc feretri differentiam comprehendit Martialis *lib.2. epigr.81.*

Laxior hexaphoris tua sit lectica licebit,
Cum tamen hac tua sit, Zoile, sandapila.

Et *lib.6. epigr.77.*

Invidiosa tibi quàm sit lectica, requiris.
Non debes ferri mortuus hexaphoro.

Et *lib.9. epigr.3.*

Octo Syris suffulta datur lectica puellæ:
Nondum sandapila pondus amicus erat.

2. Hinc etiam lecticarum abusus irrepsit, ubi & vivi commodè ferri inceperunt, ut ex Agellio *Noct. Att. lib.10. cap.3.* recipitur, cujus verba dat D. Laurentius Ramirez de Prado *ad Mart. dict. lib.2. epigr.81.* Durantius *de Rit. Ecclesia, lib.1. cap.23. num.13.* Lavorius *dict. tit.2. cap.2. num.35.* qui animadvertit, inde sandapilarios, vel vespillones dici, quia sandapilæ ab eis asportabantur, ut constat ex Martiali *lib.8. epigr.75.* ubi de Domitio.

3. Sumptus isti communiter in funeribus efficiuntur, quorum aliquos recenset Consultus *in l.14. §. Funeris causa, ff. de relig. & sumpt. funer.* Lavor. alios addit *dict. tit.2. cap.16. à num.1.* Iranzo *de Protestat. in Apparat. num.20.* Medicis *de sepult. 2. part. quæst.2.* Bonacina *de contract. disput. 3. quæst. 21. punct.6. proposit.1.* Barbosa *appellat.107.* quibus addenda est vestis vulgò dicta *Mortaxa*, quâ corpus ad sepulturam ornatur, *dict. l.14. §. Impensa 4. ff. de religios. & sumpt. funer.* quæ nequit fieri ex sacris vestibus, nisi Prælatus, aut Clericus defunctus fuerit, quos similiter ornare indecens non est, cùm ornamenta suæ dignitatis fuerint, & cum eis Sacra peregerint, Bonacina *de contractibus, disputat. 3. quæstione 21. punct. 5. num. 1. vers. Observa.* Sæcularibus autem id non concedendum, sicut nec ut cum pretiosioribus vestibus tumulentur, ut est elegans textus *in leg. fin. ff. de auro, & argent. legat.* ubi narrat Consultus de quadam muliere, quæ jussit se sepeliri cum quibusdam ornamentis intextis ex margaritis, & smaragdis, quæ ad id ipsa fabricaverat: Verùm Consultus ait, illam dispositionem, tanquam ineptam rejiciendam, nec observari debere, *l. Servo 113. in fin. ff. de legat.1.* ubi Gothofredus *lit. L, leg. 13. tit.13. part.1.* Paulus Duranus *de condit. 3. part. cap.1. num. 16.* Iranzo

ubi

*ubi suprà, num.*109. Lara *de Anniverſ. lib.*1. *cap.*25. *num.*22.

4. Hinc si quis ad has vestes pretiosas capiendas sepulchri religionem violaverit, in pœnam violati sepulchri non incidit; sicut nec qui ex sepulchro pecuniam obstrusam extraxerit; illa enim pœna tantùm committitur quando cineribus injuria irrogata fuerit, non verò quando pretiosas vestes, aut divitias in monumento reconditas sustulerit, *l. Iulia* 4. *ff. ad l. Iul. pecul.* Lavor. *dict. tit.*2. *cap.*7. *num.*25. Quod admittendum non censeo quando vestis defuncti, seu *Mortava*, non ita fuisset pretiosa, sed tantùm illa, quæ ob necessitatem corpus cooperiendi, cum corpore accingerent; tunc enim cineribus irrogari injuriam quis dubitabit? Est enim vera cadaveris spoliatio, quæ quidem si armis fiat, capite delinquens plectitur; si verò sine armis, damnatur ad metallum, *l.*3. §. *Adversus*, *ff. de sepul. hr. violat.* *l.*14. *tit.*73. *part.*5. Menochius *de Arbitrariis, casu* 387. *num.*13. Villalobos *in Summa*, 2.*part. tract.*31. *difficult.*6. *num.*1.

5. Est similiter funeris sumptus, quando corpus in aliquo loco commendatur, seu deponitur, ut alibi transferatur ad quietam, & perpetuam sepulturam, ut est textus *in dict. l.*14. §. *Impensa*, ibi: *Vel etiam commendandum*: *l. si quis* 40. *ff. de relig. & sumpt. funer.* Ratio enim est, nam funeris impensa est quidquid expenditur, donec corpus ad perpetuam sepulturam perveniat, & ad propriam collocetur, ut tradunt citata jura. Ergo ut sumptus funeris sunt censendi, qui fiunt ad corpus transferendum. Cujac. *observat. lib.*2. *cap.*12. *& lib.*11. *cap.*21. Gibalinus *de variis negot. lib.*5. *cap.*1. *art.*3. *num.*6. *tom.*2.

6. Quibus & addendus est sumptus ille, qui in constructione sepulchri fieri solebat, ut *in dict.* § *impensa*, ibi: *Marmor*; sepulchra enim antiquorum ex marmore plerumque construebantur, ut testatur Giraldus *in suis sepul hralibus, fol.*643. simul cum silice, saxo, & ferro. Strab. *lib.*5. *de Mauseleo Augusti*, Lavor. *dict. tit.*2. *cap* 8. *num.*13. Iranxo *in Apparat. num.*108. verùm id non omnibus concessum, seu permissum; tantùm enim ditiores hoc confecerunt, prout refert Lavor. *dict. num.*13. Quapropter Consultus *in dict.* § *Impensa*, inter alios funerum sumptus marmor apponit, ostendens quamlibet materiam, ex qua sepulchrum constaret, ad has expensas pertinere.

7. Sed est dubium, an vestes lugubres ad hos funerum sumptus pertineant, quæ apud nos communiter *Lutos* dicuntur. Prima sententia negat, per textum *in l.*30. *Tauri*, ubi sumptus funeris enumerantur, non tamen inter eos vestes lugubres recensentur: Ergo ad has expensas non pertinent. Sed textus ille assumptum non probat, non enim signanter expensas istas annumerat, sed generaliter loquendo asserit, *La cera, y Missas, y gastos de el entierro, se saquen con las otras mandas graciosas de el quinto.* Ex his enim verbis nihil ad rem percipi valet; sub verbis enim, *Y gastos*, etiam comprehendi valent vestes lugubres: Ergo nihil certum ex textu illo percipi valet. Cæterùm probatur, nam funeris impensa dicitur quidquid corporis causâ sepeliendi expenditur, *l. funeris* 37. *ff. de relig. & sumpt. fun.* *l.* 14. §. *funeris causa*, *ff. eod. tit.* Vestes enim lugubres non ad hanc causam pertinent, cùm funus strenuè fieri valet absque illis vestibus: Ergo nequeunt computari in sumptibus funeris. Castillo *in l.*3. *Tauri, verbo Gastos*. Garcia *de Expensis, cap.*8. *num.*17. Tellus Fernandez *in dict. l.* 30. *vers. Ego verò.* Ferrn *quæst. vic.* 1.*part. quæst.*48. *à num.*1. Ayora *de partitionib.* 2.*p. quæst.*12. *num.*24. Quesáda *quæst.*25. *num.*24.

8. Secunda sententia contrarium tenet ex decisione textus *in l. Si ex re* 28. §. *fin. ff. de stipulat. servor.* ibi: *Quod hæredis familia ex morte testatoris funesta facta intelligitur.* Quibus congruunt verba Statii *lib.*5. *Sylv.*

Nigra domus questu, miseramque accessit ad auram
Conjugis orbati.

Unde perpenditur, in funeribus familiam defunctorum funestam fieri, pannisque nigris indui solere, quasi per quandam necessitatem ostendendi mœrorem & tristitiam in morte alicujus, quod pertinet ad funeris expensam. Spino *in specul. testament. gloss.*2. *num.*61. Surdus *decis.*255. Mastrillus *decis.*10. *num.*11. Fontanella *de pact. nupt. gloss.*2. *part.*5. *num.*33. Regens Leo *decis.* 150. *num.*14. Cancerius 5.*part.* .*var. cap.*9. *num.*4. *in fin.*

9. Tertia sententia asserit, in hac re standum esse consuetudini; si enim consuetudo regionis, aut illius loci sit, ut vestes lugubres concedantur familiæ, & non solùm personis illius, sed etiam famulis, id erit observandum, & tanquam funeris sumptus sunt computandi; etenim conducit ad funus efficiendum secundùm morem regionis, quapropter ut sumptus illius sunt censendi. Lavor. *dict. tit.*2. *cap.*16. *num* 4. Gamma *decis.* 308. *num.*5. Riccius 5.*part. collect.*1931. Iranzo *in Apparat. num.*117. Bonacina *dict. disp.*21. *punct.*6. *prop.*1. Spino *de testam. gloss.*2. *num.*61.

10. In hac difficultate hæc tertia sententia amplectenda est, scilicet consuetudine extante, ut vestes lugubres dentur uxori, & familiæ, expensas funeris esse censendas. Et ratio est, nam consuetudine extante causa est ad corpus sepeliendum necessaria, sine qua nequit fieri funus illâ decentiâ, aut necessitate causata ab ipsa consuetudine; quapropter ut funeris expensa consideranda est. Id apud Romanos usu receptum est ex *d. l. Ex re* 28. § *fin. ff. de stipulat. servor.* & apud Nos communiter, cummodò defunctus non sit ex infima sorte, aut rusticus ex oppidulis, vulgò *Aldeas*, ubi rusticani aliquo signo determinato funebrem mœrorem demonstrant, absque aliquibus vestibus nigris, sed solùm funiculo galeri dempto, vel colli linteolo. In locis, & in personis, in quibus consuetudo ista recepta est, vestes istæ funebres ad expensas funeris pertinebunt; idcircò in nostra Castella ex quinto erunt extrahendæ, ut benè tenent Gregorius Lopez *in l.*12. *tit.*13. *part.*1. *gloss. magna*, Azevedo *in l.* 13. *tit.*6. *lib.*5. *Recopilat. num.*6. Cifuentes *in l.*30. *Tauri*, Angulo *de Meliorat. in l.*13. *gloss.*1. *num.*12.

11. Sed tamen adhuc consuetudine existente, prout quotidie in his Regnis ad praxim adducitur, contrarium censuerunt Tellez *in dict. l.*30. *Tauri*, Mathienxo *in l.*13. *tit.*6. *lib.*5. *gloss.*2. Ayora *dict.* 2. *p. quæst.*12. *à num.* 24. probantes, vestes lugubres de quinto non esse extrahendas, sed etiamsi in consuetudine sit, ex hæreditate esse deducendas; aliàs gravissimum damnum irrogaretur animæ defuncti, dum vestes lugubres ex quinto auferrentur, quod in piis suffragiis est expendendum.

12. Sed tamen Doctores isti absolutè non sunt recipiendi; possunt enim testantes designare omnia pia, quæ pro sua anima sunt facienda; sed adhuc in quinto remanent alia quamplura bona: idcircò in hac specie, etiamsi de quinto lugubres vestes abstrahantur, nulla injuria irrogatur animæ defuncti. Idem dicendum, si omnium habuisset bona sufficientia, ut pia quæque secundùm qualitatem personæ efficiantur, & in reliquo fuisset sufficiens ad vestes lugubres. Quapropter in his casibus fundamentum eorum solidum non est, nec est recipienda eorum doctrina, consuetudine hac existente.

13. Erit tamen magis urgens dubium, quando in quinto essent pauca bona, ita ut non sufficerent ad pia, quæ facienda sunt pro anima defuncti, & ad funeris expensas necessarissimas, sine quibus nequit effici funus. Et in hoc casu adhuc videtur dicendum, cum diminutione piorum vestes lugubres esse concedendas

dendas, consuetudine extante; nam omnes expensæ funeris, tanquam æs alienum de jure communi censentur, l. 1. §. penult. ff. ad l. Falcid. l. fin. §. In computatione, Cod. de jur. delib. l. penult. ff. de relig. & sumpt. funer. Quod quidem jus Castellæ in dict. l. 30. Tauri, l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat. ad quintum bonorum reduxit, ne Patres in damnum legitimarum filiorum excederent. Ergo etiamsi in quinto sint pauca bona, adhuc vestes lugubres inde sunt extrahendæ, ne simile damnum sequatur in legitimis filiorum.

14. Verùm in hac hypothesi admitto doctrinam Tellez, Mathienzo, & Ayoræ recensitorum num. 11. dicentem esse extrahendas vestes lugubres ex hæreditate, non autem ex quinto. Ducor, nam actio ad funeris impensas ex bono, & æquo procedit, l. Et si quis 14. §. Hæc actio 6. ff. de relig. & sumpt. fun. Angulo in dict. l. 13. gloss. 1. num. 12. Quare in specie proposita nequeunt in quinto venire vestes lugubres, cùm non æquum, sed iniquum fuisset privare animam suffragiis, & impensis necessariis ad ejus suffragium pro concedendis vestibus lugubribus. Cæterùm, licèt consuetudine existente, sint expensæ funeris, non tamen præcisæ, sed tantùm ad honorem, & decentem authoritatem defuncti politicam; hæc enim necessitas sumptuum non est facienda cum diminutione suffragiorum animæ, & aliarum expensarum ejus levamini conducentium: Ergo quando bona deficiunt in quinto, faciendæ sunt ex hæreditate, tanquam æs alienum, quod nequit solvi ex quinto a lege regulato. Denique consuetudo in hac specie nequit aliquo modo efficere, ut ex quinto vestes lugubres extraherentur, quia esset irrationabilis, dum cum detrimento animæ vestes istæ concederentur; quare nullius esset roboris, ex addictis cap. antecedenti, num. 38. quapropter non sunt deducendæ de quinto, sed ex hæreditate; aut non sunt extrahendæ ex aliqua parte, sed omittendæ, si aliàs nequeunt fieri.

15. In re tamen animadvertenda est doctrina Gregorii in dict. l. 12. tit. 13. p. 1. gloss. magna 8. ad finem, ubi distinguit vestes lugubres, ut ad impensam funeris pertineant, esse tantùm considerandas, quæ dantur uxori, & famulis; non autem quæ dantur hæredibus, qui expensas illarum debent facere ex hæreditate, non verò ex quinto. Et rano videtur, nam id decrevit consuetudo, quæ non ita in hæredibus, prout in uxore, & famulis recepta est; ideircò non ut impensæ funeris censentur, ut declarat Azevedus in dict. l. 13. n. 6.

16. Verùm Tellex Gregorium carpit in dict. l. 30. num. 4 eo potissimè probans, nullo modo vestes lugubres esse funeris sumptus, prout veriùs etiam dicit Valasco de Partit. cap. 19. num. 53. vers. At sine dubio. Sed tamen Gregorii, & Azevedi doctrina admittenda est, supposita consuetudine, ut in praxi receptam vidimus, quæ maximè viget, ut vestes lugubres uxori, & famulis concedantur, ita ut si id ab hæredibus contradicantur, debeant probare, in consuetudine non esse eas concedere, ut benè considerat Azevedus dict. num. 6. Signenza de Clausulis, lib. 2. cap. 11. §. 27. num. 183. in fine: quod non ita in hæredibus à consuetudine receptum est, quin si ipsi tentent, ex quinto esse extrahendas, debeant probare sic in praxi admissum, ut explicuit Azevedus ubi proximè. Quapropter si id ab eis probatum non fuerit, minimè eorum vestes lugubres sunt extrahendæ ex quinto, sed ex hæreditate.

17. Sed quid de aliis pannis nigris, vulgò Baietas, qui apponuntur in domibus aliquorum Magnatum, & Nobilium, tum in Ecclesiis ubi tumulantur, & in tumulis; an sint funeris impensæ? Et affirmandum videtur, quia respectu ipsorum Nobilitatis, vel Magnitudinis, hæc pertinent ad decorem illorum, ut aliæ vestes lugubres, & sic a consuetudine receptum est: Ergo sicut aliæ vestes lugubres à consuetudine receptæ sunt inter impensas funeris, similiter panni isti nigri, vulgò Baietas. Spino de testament. gloss. 2. in princip. num. 46.

18. Sed tamen etiam respectu Magnatum, & aliorum Nobilium contrarium est tenendum; nam isti panni solùm ad ornatum, & pompam funerum pertinent, & eos pompatica consuetudo admisit; quare inter funeris impensas annumerandi non sunt. Et confirmatur, nam inter funeris impensas solùm ea adscribuntur, quæ sunt necessaria ad corporis humationem, l. 14. §. Funeris causa, l. Funeris sumptus 37. ff. de relig. & sumpt. Valasco dict. cap. 19. num. 53. non autem quæ ad ornatum, & pompam vanam pertinent. Ergo minimè panni isti nigri ad funeris impensas debent pertinere. Denique, nam hæc nigra paramenta solùm ad ornatum profana sunt, & in eis rectè Magistratus sæcularis decernit. Abbas in cap. fin. de Reb. Ecclesiæ alien. vel non. Gregorius in dict. l. 12. gloss. 8. Spino d. num. 46. Ergo non debent pertinere ad funeris sumptus.

19. Unde examinare convenit, an Rex Hispaniæ rectè potuerit uni tantùm concedere facultatem ad locandum vestes lugubres, & istos pannos nigros ad funera conficienda, vulgò Estancar los lutos? In hoc dubio duæ sunt sententiæ. Prima asserit id fieri non potuisse, prout factum est Matriti, & Cordubæ, etiam certo pretio determinato. Probatur, nam hæ functiones pertinentes ad funera, & eorum ritus, sunt Ecclesiasticæ, & ad bonum animarum, & consequenter spirituales; quapropter nequit in eis Princeps sæcularis manum mittere, nec de eis quomodolibet disponere, cap. Duo sunt, 10. 96. dist. cap. Novit 13. de Iudiciis, cum vulg. Ergo Princeps sæcularis nequit uni concedere, ut solus ipse vestes lugubres, & paramenta nigra, hastilia, & alia necessaria locet ad funera. Cæterùm id est agere contra libertatem Ecclesiæ; nam possunt Monasteria, & Ecclesiæ Parochiales similia ad locandum habere, unde impeditetur hæc libera facultas Ecclesiarum, si uni tantùm concederetur, vel ad vendendum, vel ad locandum. Illud verò, quod impedit Ecclesiis facultatem sua vendendi, vel locandi, est contra suam libertatem, cap. fin. de Reb. Ecclesiæ alien. cap. fin. de Immunit. Ecclesiar. in 6. Diana 3. p. tract. 2. resol. 14. Ergo Princeps sæcularis minimè potuit uni concedere hanc facultatem, ut solus ipse ista paramenta, hastilia, & vestes lugubres venderet, aut locaret. Denique adducitur consilium Navarri 3. de emptione, & venditione, ubi affirmat, minimè posse Principem vendere, aut concedere alicui privilegium, ut ipse solus, & non alter hospites reciperat; quia omni juri opponitur vendere jura cum privilegio prohibitivo, ne alius hospites reciperat. Quod idem in hac specie dicendum videtur, prout tunc temporis tenuerunt plures viri docti.

20. Sed contrarium tenet Illustrissimus Araujo de Stat. Civili, disp. 12. difficult. 1. à n. 8. & ad suam sententiam tutandam supponit, in his privilegiis, seu concessionibus, ut unus tantùm locet hæc paramenta, hastilia, & vestes lugubres, minimè Ecclesiis interdici, ut si propria voluerint habere, habeant ad sua funera, dummodo non locent: nec particularibus prohiberi, ut si nova emere voluerint, non emant; sed tantùm si locare desiderant, id necessariò agant ab ipso privilegiam habente Lutorum stancum.

21. In his terminis asserit, rectè à Principe simile privilegium concessum esse, nec libertatem Ecclesiasticam lædere; nam hæc paramenta nigra, & funeralia, licèt omninò non sint profana, saltem temporalia sunt, & communia Clericis, & Laicis, respicientque politicum regimen; quapropter Princeps sæcularis habet potestatem utendi sua regalia, & illa utendo, disponendi in rebus temporalibus, & communibus Ecclesiasticis pariter, & laicis, quos omnes comprehendere valet; licèt

licèt alteros ex vi, & æquitate juris naturalis, alios verò ex vi directiva, & coactiva illius potestatis, ut tradit ipse Araujo *de legibus, disput. 3. sect. 1. difficult. 2.* Ergo rectè potuit Princeps sæcularis disponere super his paramentis nigris, hastilibus, & aliis necessariis ad funera, ita ut ab uno tantùm locentur, & non ab aliis, comprehendendo etiam Ecclesias, & Ecclesiasticas personas, prout quotidie factum est, disponendo super his pompis funeralibus.

22. Cæterùm hoc privilegium non opponitur Ecclesiasticæ libertati, quia non opponitur Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesia est, sed quatenus est persona particularis, locans paramenta temporalia, cui quidem de jure prohibitum est hoc genus negotiationis, *cap. Multa 1. cap. Secundùm 6. Ne Clerici, vel Monachi.* Ergo non opponitur libertati Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesiæ, unde libertas læditur, ex traditis à Bonacina *de Censuris Bulla, disput. 1. quæst. 16. sect. 2. punct. 2.* Ergo nullo modo ex hoc privilegio offenditur libertas Ecclesiæ.

23. Denique dispositio ista regalis est in re temporali, de sua natura subdita potestati Principis, & communi tam laicis, quàm Clericis. Unde instituendum est privilegium, licèt per accidens offendat Ecclesias, aut personas Ecclesiasticas; itaque rectè uni concedit privilegium solùm vendendi salem, licèt ex eo aqua benedicta conficiatur; & idem de thure asserendum, licèt ad Altaria adolenda deserviat: Ergo similiter dicendum est in præsentia, licèt per accidens offendantur Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ.

24. Hæc difficultas duas disquisitionas involvit. In primis, an Princeps sæcularis possit aliquid disponere in pompis funeralibus, vestibus lugubribus, & paramentis nigris, hastilibus, & aliis necessariis in funeribus Nobilium, & Divitum? Secundò, an ex hac potestate valeat hæc ornamenta uni tantùm ex privilegio concedere, ita ut ipse solus, & non alius illa locet? Quoad primum observandum, in funeribus aliqua esse spiritualia, veluti Missæ, memoriæ, eleemosynæ, luminaria danda Ecclesiasticis, & in sepultura necessariò imponenda ex observatione Ecclesiæ: & in his, cùm pertineant ad bonum animæ, & sint ex ritibus sacris, nullo modo Princeps sæcularis potest aliquid disponere, quia id non est ipsius jurisdictionis, & potestatis, ut diximus suprà, *num.* 18. Quamobrem *in l. 2. tit. 5. lib. 5. Recopilat. vers. Que en quanto à Missas*, hæc excipiuntur, quando lex illa dat formam in his sumptibus funeralibus. Si verò statutum, seu dispositio Principis non se habeat circa hæc funeralia spiritualia, & concernentia ad ritus Ecclesiæ, sed tantùm circa ornatum, & pompam funeralem, ad corripiendum similes excessus, tunc rectè poterit Princeps sæcularis formam dare, & pompas, & excessus in his funeribus corripere; hæc enim temporalia sunt, pertinentia ad jurisdictionem Principis sæcularis, & tanquam lex communis Laicis, & Clericis, omnes obligabit, licèt diverso modo. Inde enim Romani lege lata statuerunt sumptus in funeribus faciendis, ut constat apud Ciceronem *ad Atticum, lib. 12.* Sunt ad id plura jura *in rub. ff. & Cod. de relig. & sumptibus funer.* Quod idem in nostris patriis legibus decretum legimus *in l. 1. & 2. tit. 5. lib. 5. Recopil.* Ita tenent cum simili distinctione Abbas *in cap. fin. de reb. Ecclesiæ, num. 6.* Felinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Constit. num. 91.* Perez *in l. 7. tit. 1. lib. 2. ordinament. glos. Vestir.* Baëxa *de Melior. Filiab. cap. 1. num. 52.* Matbienzo *in l. 2. tit. 5. lib. 5. gloss. 10. num. 1.* Azevedos *in l. 1. tit. 5. lib. 5. num. 2.*

25. Sed adhoc in specie maxima consideratione id est faciendum à Principibus; nam potest impensa funeris excessiva considerari duobus modis; nempe quando tendit ad bonum animæ, & hanc quantumvis excessivam, nequeunt moderari; quanto enim magis augetur, etiam animæ bonum augetur, quod nequit à Principe sæculari impediri; verum dispositio testatoris est ad unguem observanda. Quod idem dicendum est, si voluntariè fiat ab hæredibus, vel ab alio ob bonum animæ defuncti. Ratio enim est, nam doctrina suprà relata, intelligenda est quando pompa, seu excessus tantùm est ad honorem, & vanitatem corporum, quam optimè reprehendit D. Augustinus *lib. 2. de cura pro mortuis habend.* & refertur *in cap. Anima 22. 13. quæst. 2.* non verò quando est ad animæ bonum, quantumvis excessivum. Ergo licèt expensa sit excessiva ad bonum animæ, veluti quamplures Missæ, Orationes, eleemosynæ, & oblationes, & pauperum vestimenta, nequit Princeps sæcularis aliquid circa id statuere, ut *in l. 1. §. Impensæ, ff. ad l. Falcid.* tenent Alex. *num. 3.* Vincentius *num. 5.* Mathienzo *in d. l. 2. gloss. 12. num. 1.* Diana *1. p. tract. 2. resol. 64.* Marta *de jurisd. 4. p. cent. 1. casu 54.* Grassis *de effect. Cleric. 2. eff. num. 467.*

26. Quoad secundum, an potuerit Princeps privilegium unicæ personæ concedere, ut ipse, & non alius locet, aut vendat hæc paramenta nigra, & hastilia, concernentia ad funeris ornatum, & pompam profanam? Affirmandum videtur, nam ut supponimus, in his rebus habet potestatem. Ergo similia privilegia potest concedere, existente causâ publicâ id exigente. Tum potest taxare pretium determinatum, pro quo fiat venditio, vel locatio: tum quia hæ res non sunt necessariæ, nisi ad pompam, & vanitatem; in quo quidem casu DD. similia privilegia, vel stancos admittunt. Villalobos *in Summ. 2. p. tract. 31. difficult. 17. num. 2.* Soto *de Iustit. lib. 6. quæst. 6. art. fin.* Gregorius *in l. 2. tit. 7. p. 5. gloss. 1.* Bobadilla *in polit. lib. 3. cap. 4. à n. 13.* Ergo similiter in hac specie.

27. Verùm assertum hoc similibus conditionibus erit admittendum, si ex aliquo accidenti in præsentiarum daretur causa, & ratio publica extrinseca, ut simile privilegium concederetur, & solùm comprehenderet sæculares, prout in privilegiis Matriti, & Cordubæ concessis, ubi Rex noster ob graves Reipublicæ necessitates, & bellorum, privilegia illa vendidit. Verùm si ad ipsam materiam attendamus, nulla causa publica valet excogitari, ut simile privilegium, seu stancus admittatur, cùm non pompa funebris ex eis tollatur, quin potiùs augetur, dum facilè per locationem parvo pretio similia paramenta, hastilia, tumbæ, & alia habentur; quod durissimum esset emere. Quapropter simile privilegium, per se loquendo, tam longè est à bono publico, ut directè adversus illud procedat, nisi causa extrinseca tam gravis, & urgentis sit necessitatis, ut præponderet huic gravi damno, quod per se ex materia ipsa procedit.

28. Unde res ista difficillima est, ut ad praxim adducatur, dum à natura ipsius actus utilitati publicæ repugnet: tum etiam libertati particularium, quibus ex jure gentium competit libertas emendi, vendendi, locandique, & conducendi pretio justo, prout ipsis libuerit, *l. 2. ff. de nundin. l. Nec emere, Cod. de jur. deliber. l. 4. tit. 7. p. 5.* & ibi Gregorius *verbo Matricas*, Plato *de Republica, lib. 31. dialog. 2.* Sotus *lib. 6. de Iust. quæst. 2. art. 2. conclus. 3.* Morla *in Emporio, 1. p. tit. 9. quæst. 1. à num. 1.* quamobrem privilegia ista, vel stanci, sunt valdè odiosi, & Regibus dissuadendi, ut cum aliquibus tradit Bobadilla *d. lib. 3. cap. 4. num. 17.* Avendañus *1. p. de Exeq. cap. 12. num. 12.* Azevedus *in l. fin. tit. 11. lib. 6. Recopilat.* Nec tam facilè debuit Illustrissimus Araujo simile privilegium, seu stancum approbare, ad vestes lugubres, paramenta nigra, & hastilia solùm ab uno locanda.

29. Verùm si adhuc omnia ista concedamus in casu

su

su præsenti, quando similia fuerunt data privilegia (salvo meliori judicio) mihi videtur defendi non posse, quin potiùs censendum adversùs Ecclesiæ libertatem concessa fuisse. Et ad id suppono, tempore illo, prout nunc videmus, Ecclesias Conventuales, & Parochiales illa ornamenta nigra, hastilia, tumbas, & pannos nigros quoad funera illa Nobilium & Magnatum habuisse, pro quibus stipendia certa dabantur; nova verò in aliis tabernis, seu Officiis non locabantur, sed tantùm de novo vendebantur, quod in similibus privilegiis interdictum non est; hoc enim, quod ab Ecclesiis fiebat, rectissimè fieri probatur: nam licèt hæc ad majorem ornatum, & pompam funeralem fierent, non tamen indignam; verùm solùm in funeribus Nobilium, & Ditiorum, quibus major honor debetur, secundùm suam qualitatem concedebantur. In qualibet Republica benè ordinata illud semper fuit observatum, ut Illustrium virorum funera excelsiori pompâ celebrarentur, *l. Et si quis* 14. §. *Equitii, ff. de Relig. & sumpt.* latè Herod. *lib.4. Hist. Roman.* Lavorius *dict. tit.2. cap.15. per tot.* Chassanens *in Catalog.glor.mundi, 2.part. consid rat.5.* Bollo *in œcon. can.2. clas.cap.5.§.1.* Salzedo *in Theatr. bon. gloss.* 13. *num.*23. Idque etiam apud Christianos observatur; non enim sanctissima lex nostra illa, quæ necessaria sunt, ad viros Proceres, & Illustres, etiam in morte decorandos, interdicit; habemus enim Deum strenuè largitorem, præcipitque ut majores nostros, optimosque viros honoremus, & laudemus in morte, prout sanctissimi viri fecerunt. Marta *de jurisdict. d.4. part. casu* 54. *n.*6.

30. Tum etiam aliquid recipere pro his rebus, quæ ad pompam, & ornatum defuncti pertinent, absque aliqua culpa esse probat Suarez *de Relig. tom.1. lib.4.cap.15.num.7.* hæc enim spiritualia non sunt, sed tantùm temporalia, pro quibus aliquid recipi valet pro eorum usu, aut ratione stipendii, & laboris, ut concedit ipse Araujo *dict. difficult.* 1. *num.*13. Nec alio modo, etiam per modum locationis, sicut & alia temporalia, locat Ecclesia, *cap. Vestra 2. cap. fin. de locato, Extravagant. Ambitiosæ, de Reb. Ecclesiæ alien. vel non.* Barbosa *de Univers. lib.3. cap.13. num.71.* Quapropter ex nullo Capite hoc stipendium recipere indignum est Ecclesiis Conventualibus, vel Parochialibus; nec ex injusta negotiatione contrarium est admittendum, quia Ecclesiam res suas proprias locare ad aliquam utilitatem captandam, negotiatio non est, nec etiam ad lucrum, cùm id efficiat absque commercio emendi, & posteà vendendi, sed ex mera locatione rei propriæ, quod est concessum Ecclesiis, ut in terminis tenet Sylvester *verbo Simonia q.11. vers.3.* prout etiam in quibusdam locis admittitur cultram à Parochis in funeribus ponere, ut inde aliquid recipiant: ad quod licèt non possint cogere Parochianos, attamen si libenter petant, rectè stipendium accipiunt. Riccius 3. *part. decis.*124. Lavor. *d.tit.2. cap.3. num.*220. Samuel *de Sepult. tract.1. disput.3. controvers.2. conclus.9. à n.*56.

31. Hoc enim cùm rectè fiat ab Ecclesiis, tam Conventualibus, quàm Parochialibus, dare privilegium certæ personæ, ut ipse solùm locet hæc ornamenta, & necessaria ad funera, cum privatione, ita ut nec ab Ecclesiis id fieri possit, quando nec alius id agebat, directè tendit contra Ecclesiam, & illius libertatem utendi re propria, ad hoc ut stipendium non percipiat, nec ad libitum re propria utatur. Et comprobatur, nam si Ecclesia privaretur directè, vel indirectè ab statuto, ne emat, aut vendat, nec liceat res proprias, aut ne alii illi vendant, vel ab ea conducant, nec faciat rem, pro qua stipendium percipit, contra libertatem Ecclesiasticam est, *cap. fin. de Immunit. Ecclesiar. in 6.* Suarez *de censur. disput.21. sect.2.num.93.* Reginaldus *in Praxi,tom.1. lib.9.cap.14. num.358.* Coriolanus *in Bulla Cœn. excommunicat.15. fol.937.* Quod idem est dicendum, si interdiceretur, ne Ecclesiis, aut Clericis aliqua obsequia, aut servitia præstentur. Diana 1. *part. tract.2. resol.53.* Cùm ergo ex simili Privilegio uni concesso, Ecclesia ista libertate utendi re propria privaretur, ne stipendium, aut salarium perciperet ex similibus ornamentis; inde est, ut similia privilegia sint contra libertatem Ecclesiæ, non per accidens, sed directè, quatenus solùm Ecclesiæ, ad tempus privilegii, ipsæ solæ similia paramenta, hastilia, tumbas, & alia in funeribus ministrabant.

32. Cæterùm, nam licèt Princeps sæcularis possit decernere circa abusus pompæ funebris, & de vestibus lugubribus, pannis nigris, & aliis, quæ nullam relationem habent ad cultum divinum, non tamen super his, ex quibus aliquod emolumentum percipit Ecclesia, aut Ecclesiasticæ personæ; quia tunc Ecclesia, & Clerici damnum ex Decreto assumerent, & esset contra libertatem Ecclesiæ, & Clericorum: nam & minueretur stipendium, seu eleemosyna, quæ conceditur Ecclesiæ, & incrementum Ecclesiæ semper cedit in bonum animæ defuncti, ut benè docet Graffis *de effect. Clericat. eff.2. num.*467. Marta *de Jurisdict.4.part. casu 54. à num.*2. Pavinus *de offic. & potest. Capit. 2.p. quest.8.num.*18. Alterius *de Censuris, tom.1. disput.16. lib.5.cap.6.* Ubaldus *de can. Episcopali, cap.*18. Diana *ubi supra, num.*64. Cùm ergo in specie agatur per decretum Principis sæcularis, ne pro pannis nigris, & paramentis ad funera, & alia necessaria aliquid Ecclesia recipiat, nec ratione stipendii, nec ratione locationis licitæ, inde est, ut simile decretum opponatur immunitati, aut libertati Ecclesiasticæ.

33. Sed dices: Princeps sæcularis cùm hanc pompam funetalem ad modum reducit, & prohibet, etiamsi exinde damnum, aut stipendia Clericis, & Ecclesiis eveniant, rectè procedit; nam Statutum, seu Detretum cadit in temporalibus, & excessivis expensis civium, licèt per accidens sequatur, ne stipendia percipiant, nec Ecclesia, nec Clerici: quod non est in consideratione, ut in terminis tenent Caietanus *verbo Excommunicatio, cap.* 31. *vers. Et juxta hanc rationabilem.* Navarrus *in Man. cap.* 27. *num.*120. Sousa *in Bull. Cœn. cap.16. disput.94. conclus.2. num.3.* Graffis 1. *part. Decis. lib.4. cap.18. num.*135. Ergo rectè in specie potuit Princeps facere decretum, ne hæc paramenta, hastilia, & tumbæ ab aliis locarentur, nisi ab habente privilegium, etiamsi per accidens damnum Ecclesiarum, & Clericorum sequatur.

34. Sed horum Doctorum admittenda non est sententia, tribus ex rationibus. Prima, nam quando decretum hoc factum est, non nisi Ecclesiæ Conventuales, & Patochiales ad suas necessitates levandas pro stipendio, vel locatione hæc præstabant paramenta, utpote res necessarias ad funera, quæ ibidem erant facienda: quapropter non per accidens, sed directè similia privilegia tendere videntur adversùs Ecclesias. Secunda, nam ad hoc, ut hoc privilegium opponatur libertati Ecclesiæ, sufficit ut per indirectum hoc fiat, aliàs facilè Immunitas Ecclesiæ illuderetur, ut appositissimus est textus *in cap.fin.de Immunit. Eccles.in 6.cap. Quantò, de Privileg.* ubi Glossa, & Abbas. Layman *in Summa, lib.4. tract.9.cap.9. num.3.vers. Notandum verò,* & communiter DD. Licèt enim hoc privilegium non loquatur cum Ecclesiis, vel Clericis, attamen indirectè tendit adversùs eos, quatenus privantur stipendiis illis, quæ percipiunt, utendo re sua. Ergo doctrina illa admittenda non est. Quamobrem miror Layman, doctissimum virum, *ubi proximè,* postquam doctrinam suprà traditam scripsit, dixisse, Statutum de moderanda funerum pompa, factum à Principe sæculari,

lari, valere; licèt inde Clerici detrimentum accipiant, quia hoc est agere indirectè contra libertatem Ecclesiæ.

35. Tertiò eliditur sententia illorum Doctorum; nam quando in funeribus moderantur, quæ Clericis, aut Ecclesiis conceduntur, unde emolumentum percipiunt, non est considerandus temporalis honor defuncti, sed eleemosyna stipendii, & utilitatis, quam percipit Ecclesia vel Clerici in bonum animæ defuncti, qui hæc elargitur ad majorem cultum divinum, & fabricam Ecclesiæ: unde licèt Princeps possit moderari pompam funeralem in purè temporalibus, non tamen in ea temporalitate cedente ad utilitatem Ecclesiarum, & Clericorum, ut diximus suprà, & tenet in terminis Tabiena *verbo Excommunicatio, casu* 20. *num.* 5. Diana *dict.* 1. *part. tract.*7. *resol.*64. *vers. Ex his apparet.* Ergo cùm in specie privilegium hoc det modum locandi hæc temporalia à solo uno, auferendo hanc facultatem Ecclesiis cum illarum nocumento; necessariò dicendum, agere contra libertatem Ecclesiæ.

36. Hinc obiter adnotandus est Marta *d. casu* 54. *num.*5. dum scripsit, statutum valere moderans amplas cultrices sericas, vel aureas, quæ fiunt Neapoli ad Nobilium funera, & posteà deserviunt ad ornamenta Capellarum; hoc, inquam, admittendum non est, cùm jam ad cultum, & ornamentum Capellarum relinquantur in Dei obsequium, & ejus reverentiam. Cujus contrarium scripserat *d. casu* 54. *num.* 2. Ergo in specie asserendum, agi contra libertatem Ecclesiæ. Spino *de testam. gloss.*2. *num.*45.

37. Prætetea simila privilegia non reformant pompam funeralem, ut diximus *num.*25. sed tantùm versantur circa locationem horum paramentorum, hastilium, & tumbarum, ut à nullis fiat, nisi ab habente privilegium. Ast respectu locationis nequit Princeps dare privilegium, nec directè loquendo cum Ecclesiis, nec indirectè universaliter loquendo, ne sua propria locent, quin esset id agere contra libertatem Ecclesiæ, *d. cap. fin. de Immunit. lib.*6. ubi DD. Ergo privilegia ista sunt contra libertatem Ecclesiæ.

38. Sed dices cum eodem Illustrissimo Araujo *dict. difficult.*1. *num.*10. hæc potestas locandi non aufertur Ecclesiæ, ut formaliter Ecclesia est: Ergo potuit Princeps, non agendo contra libertatem Ecclesiæ, hanc facultatem similia locandi ab Ecclesiis auferre, prout etiam ratiocinatur Cajetanus *in Summa, verbo Excommunicatio, cap.*31. *vers. Quartò nota.* Sed respondetur, Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas habere potestatem, ut res suas vendant, locent, &c. Hanc enim potestatem simul cum aliis civibus tenent; sed tanquam formaliter Ecclesia, & Ecclesiastici habent privilegium, ut liberè hoc facere possint, ita ut à nullo Principe sæculari possint ab eo impediri in damnum eorum. Similiter ne impediant eis donare, vendere, locare, &c. ut est appositissimus textus *in dict. cap. fin. de Immunit. Ecclesiar. lib.*6. Ergo in præsentiarum, nec directè, nec indirectè potuit Princeps dare privilegium, ne Ecclesiæ Conventuales, seu Parochiales possent similia paramenta concedere, sive id fiat per modum stipendii, sive salarii locationis: aliàs ageret contra libertatem Ecclesiarum, quia opponitur ejus libertati, ut formaliter Ecclesia est.

39. Ex dictis facillimè fundamenta Illustrissimi Araujo dissolvuntur; nam licet Princeps sæcularis possit disponere, & decernere circa has pompas funerales, eas moderando; non tamen eo modo, ut ex eis damnum Ecclesiarum sequatur, aut Ecclesiasticæ personæ alicujus, ut tenent suprà relati, quibus addendi Megala *in* 3. *part. lib.*3. *cap.*10. *quæst.*3. *num.*54. Diardus *in Bull. Cœn. lib.*5. *can.*15. *quæst.*53. *num.*54. Abbas 1. *part. cons.*63. *quæst.* 3. Tum opponitur simile privilegium Ecclesiæ, ut est formaliter Ecclesia: nec habet aliquam speciem negotiationis illicitæ, cùm id percipere possint Ecclesiæ, ut stipendia, aut eleemosynæ, aut per propriam mercedem locationis: quod etiamsi propria negotiatio fuisset, adhuc in Ecclesiis Conventualibus, & Parochialibus pauperibus, prout sunt quæ hoc faciunt, semper est licitum; negotiatio enim quæ prohibita est Clericis, & Ecclesiis, illa tantùm est, quæ fit ad lucrum, ut sunt jura aperta *in d. cap.*1. *cap. Secundùm* 6. *Ne Clerici, vel Monachi.* Illa enim propria negotiatio est, quæ fit ad interesse, & lucrum capiendum, interdicta quidem Clericis, *cap. Negotiationem* 88. *dist. cap. fin. de vit. & honest. Clericor. l.*56. *tit.*6. *p.*1. *can.*6. 43. *&* 80. *Apostol.* Concilium Illiberitanum *can.* 19. *&* 20. Arelatense I. *can.*12. Arelatense II. *can.* 14. Nicænum I. *can.*17. Chalcedonense *can.*3. Cabilonense II. *can.*2. *&* 44. Carthaginense I. *can.*6. 8. *&* 9. Carthaginense IV. *can.*67. Laodicense *can.*4. Agathense *can.*69. Turonense *can.*13. Aurelianense III. *can.*26. Rhemense *can.* 32. Vvurmatiense *can.* 67. *&* 69 Aquisgranense *can.* 93. Tarraconense *can.* 2. & alia quamplura quæ congessit Gratianus *dist.*46. *&* 88. 14. *quæst.*4 & 21. *quæst.*6. propter rationes traditas à Morla *in Emporio, tit.* 9. *quæst.* 10. *à num.*1. Non tamen illa est illicita, & interdicta, quæ fit ad sublevandam propriam indigentiam, & necessitatem per aliquod artificium, aut aliquam negotiationem specialem; ad id enim ratio naturalis impellit, ut quis à necessitate liberetur, etiamsi sit Clericus, seu Ecclesia, *cap.* 1. *&* 2. *dist.*91. *cap.* 1. *de celebratione Missæ*, Mulina *de Inst. tract.*2. *disp.*342. *num.*16. Lessius *de Iust. lib.*2. *cap.*21. *dub.*1. *num.*6. Villalobos *in Summa,* 2. *part. tract.*21. *difficult.*3. *num.*7. Barbosa *in cap.*6. *Ne Clerici, vel Monachi, num.*4. Aut etiam licitè per alios negotiatio ista fieri poterit. Textus qui ad id benè expenditur *in Clement.*1. *de stat. Monach.* Molina *dict. disput.*342. *num.*13. Medina *de Restit. quæst.* 30. *art.* 2. Salzedo *ad Bernardum, cap.*55. *vers. Sed utrum.* Aragon 2 2, *quæst.*77. *art.*4. *vers. Sed dubitabis.* Verùm in hac specie aliqua est indecentia, ut advertit Mulina *ubi proximè*, Lessius *d. num.*6. Villalobos *d. difficult.*3. *num.*6. Ex his enim sequitur, non esse hanc rationem sufficientem, ut Princeps sæcularis possit privilegium hoc concedere cum damno Ecclesiarum, quin potiùs ex eo sequitur immunitatem vulnerari. Quæ autem de Principum potestate in hac materia dicta sunt hactenus, & in posterum dicentur, salvâ eis debitâ reverentiâ, & singulorum regnorum laudabilibus consuetudinibus, excipiantur, ut aliàs diximus.

40. Estque etiam alia funeris impensa, nempe vectigal, quod præstatur ob translationem cadaveris de uno loco ad alterum. Est textus *in dict. l. Funeris* 37. *ff. de relig. & sumpt. funer.* ibi: *Vectigalia.* Idque duravit apud Romanos usque ad tempus Imperatorum Valent. Theodos. & Arcadii, qui lege lata hæc vectigalia abstulerunt, liberumque reliquerunt corpora de uno ad alium locum transferre, *in l. ult. Cod. de Religios. & sumpt. funer.* Antea verò simile vectigal percipere receptum fuit. Quapropter benè carpit Romanus Xphilinus *in Nerone*, ibi: *Scitis quantum pendamus pro mortuis? Romanis solis, etiam mortui vivunt, ut aliquid ex his accipiant; neque enim mori licet apud eos sine tributo, & mulcta.* Besoldus *de Ærario publico, cap.*4. §.17. Pancirolus *in Thesauro, lib.*3. *cap.*31. Cujacius *observ. lib.*5. *cap. ult. & lib.*51. *observat. cap.*21. Petrus Gregorius *de Republica, lib.*3. *cap.*6. *à n.*21. In primitiva verò Ecclesia id adservatum, ut vectigal, seu tributum imponatur pro humandis corporibus, & ad id Christiani collectas contribuebant, ut ex Tertulliano scripsit Lara *de Capell. lib.*5. *cap.*25. *num.*38. *in fine.*

41. Hinc disquirendum, an licitè, quando corpora

de uno ad alium locum transportantur, ut alibi funerentur, aut tumulentur, in transitu per oppida vel Parochias, per quas corpus transfertur, vel in pontibus vectigal, seu portagium aliquod exigatur? De jure autem communi loquendo affirmandum videtur, minimè aliquid contribuere debere, *ex dict. l. fin. Cod. de relig. & sumpt. funer.* ubi vectigal pro transferendo corpore de uno ad alium locum, percipere interdicitur. Tum etiam, nam vectigal, aut tributum à nullo potest imponi, nisi à Principe, vel ab habente ejus commissionem, ut latè dicemus *lib. 7.*

42. Sed ad id nullum vectigal, aut collecta est imposita, nec à jure, nec ab homine. Ergo minimè valet percipi pro corporis translatione de uno ad alium locum; non enim quod nec à lege, nec à Principe taxatum est, debet percipi, *l. Si servum 70. §. Non dixit Prætor, ff. de acquisit. haredit, l. Si verò 64. §. De viro, ff. solut. Matrim.* ibi: *Nihil in lege scriptum est. Auth. de non eligendo secund. nubent. §. Optimum*, ibi: *Nec qualibet est lex tale aliquid dicens.* Ergo nec in præsentiarum. Præterea translatio corporum de uno ad alium locum liberè permittitur, ut est optimus textus in *l. 10. Cod. de relig. & sumpt. funer.* ibi: *Si necdum perpetuæ sepulturæ corpus traditum est, translationem ejus facere non prohiberis, l. 1. Cod. eod. tit.* nondum enim corpus conditum est, donec perpetuæ sepulturæ tradatur, *l. 40. ff. de relig. & sumpt. funer, l. 2. ff. de cadaver. punit.* Quapropter sicut liberum, & necessarium est cadaver humare, similiter etiam ad tumulandum transferre. Lopez *de sepultur. cap. 16. à num. 1.* Ergo nullum vectigal, tributum, seu portagium recipi valet à corporibus, quando de uno ad alium locum transferuntur, ut tenent Lara *d. lib. 1. de Anniv. cap. 25. à num. 44.* Iranzo *in Apparatu, à n. 101.*

43. In re dicendum, duobus modis disquisitionem hanc contemplandam esse, nempe quando corpus insepultum transfertur de uno loco ad alterum, ad illud tumulandum: tum quando jam est sepultum, ossa verò, & aliàs corpus ipsum ad alterum transfertur locum. Quando corpus humo non est traditum; verùm ad illud sepeliendum foris transfertur, vel quia sic testator præcepit suo testamento, aut quia alibi habet sepulchrum Majorum, tunc libera est translatio de uno ad alium locum; nec de jure communi loquendo, aliquod vectigal, nec tributum, vel aliqua portio Parocho illius loci, per quem transfertur, debetur, nisi adsit aliquod jus speciale, vel municipale id præcipiens; aut respectu Parochi aliqua consuetudo pia, & ibi aliqua Divina Officia peragantur pro defuncto, ut in aliquibus locis videtur recepta. Ratio est, nam vectigal antiquitum sublatum est per textum *in dict. l. fin. Cod. de Religiosis, & sumptibus funer.* ubi Gothofredus *lit. H,* Cujacius *observat. lib. 11. cap. 21.* Ant. Perez *ad tit. Cod. de Relig. & sumpt. funer. num. 10.* Ergo si ex aliqua speciali lege vectigal, aut *Portazgo* impositum non est, liberè cadaver de uno ad alterum locum transferri absque aliqua impositione vectigalis.

44. In nostra Castella non video aliquam adesse legem imponentem tale vectigal; nam *lib. 6. tit. 11. Recopilat.* ubi sunt leges tributorum, & portagiorum, minimè id invenitur: nec *in l. 19. tit. 6 lib. 3. Recopilat. l. 9. tit. 5. lib. 6. l. 2. tit. 19. lib. 6. l. 15. & 16. tit. 17. lib. 9. Recopilat. l. 5. & 6. tit. 7. p. 5.* etiamsi agant de similibus tributis per transitus impendendis: nec id decens erat, ut à nostris Regibus Catholicis imponeretur; cùm similia tributa, seu portagia, quando adsit gravissima causa, & regulariter in rebus ad mercimonium pertinentibus, sint imponenda, *l. Interdum 11. §. Species, ff. de publican. in rem, dict. l. 5. tit. 7. p. 5.* Azevedus *in l. 6. tit. 11. lib. 6. Recopilat. num. 5. & 6.* Bobadilla *in Polit. lib. 4. cap. 5. à num. 15.* Solorzano *de jur. Ind. 2. tom. lib. 3. cap. unico, à num. 52.* Avendañus *de exequend. mandat. 2. p. cap. 4. per tot.* In præsentiarum autem nulla adesse potest causa, ut simile vectigal, seu portagium imponatur cadaveribus; interest enim valdè Reipublicæ, ut tumulentur, *l. Sunt persona 43. ff. de Relig. & sumpt. funerum*, ibi: *Nam propter utilitatem publicam, ne insepulta cadavera jacerent, &c.* Cujacius *lib. 3. observat. cap. 21.* Robertus *rer. judicat. lib. 3. cap. 15.* Lara *dict. cap. 25. num. 6.* Medicis *opuscul. 2. num. 21.* idcircò vectigalia imponere cadaveribus, quando ad sepulturam transferuntur, fuisset causam ipsam publicam impedire, & retardare, & utilitati publicæ contravenire. Quod jure execratum est, *l. Ius publicum, ff. de pact.* Rolandus *lib. 2. consf. 25. num. 5.* Covarruv. *in cap. Quamvis pactum, 2. p. §. 1. in princip. & §. 6. num. 1.* Gamma *decis. 386. num. 12.* Tum etiam cadavera ad mercimonium trahere, & quæstum de eis percipere, odiosum est; quod Romanis exprobravit Xiphilinus relatus *num. 38. cap. Questa 12. & cap. 13. 13. quæst. 2.* Unde nulla valet considerari ratio, ut simile portagium, seu vectigal percipi possit ex translatione cadaverum.

45. Similiter dicendum de Parochis volentibus aliquam portionem, seu stipendium percipere ex translatione corporis per ipsorum Parochias; hoc enim nullo jure decretum est: de jure communi solùm aliquid percipere poterunt, si ad associandum vocentur, ut est Constitutio *5. vers. Si alguna persona, de sepult.* in hoc Archiepiscopatu: aut si aliqua Divina Officia in sua Parochia per transitum efficerentur, aut si sit aliqua pia consuetudo, vel Synodalis id præcipiens; aliàs non rectè aliquid percipiet Parochus ex eo tantùm, ut in vento corpore in sua Parochia, funeralia funere procuret, quando constat solùm cadaver duci ad sepulturam Majorum, vel ad eam, quam ipse defunctus designavit.

46. Poterit tamen dubitari in hac specie, an ad corpus transferendum de uno ad alium locum, sit necessaria licentia Ordinarii, aut alicujus Magistratus. Ratio dubitandi sumitur *ex dict. l. fin. Cod. de Relig. & sumpt. funer.* aliàs *14. ejusdem tit.* ubi absolutè præcipitur, nullum corpus esse transferendum de uno loco ad alterum, absque Augusti affatibus. Ergo semper ad hanc translationem erit necessaria licentia Principis, aut saltem Episcopi. Verùm in re illa est communis doctrina, quando corpus non est sepultum, sed ad sepulturam transfertur, licentiam necessariam non esse: quod idem asserendum est quando corpus in deposito esset ad translationem, quia adhuc tanquam insepultum censetur, *l. 3. §. Non perpetua, ff. de sepulchro violato, l. 1. ff. de Religios. & sumpt. funer. l. 11. tit. 13. p. 1.* Ad rem est etiam *epistola 73. Plinii ad Trajanum, lib. 10.* qui cùm Imperatorem consuleret propter morem usitatum in ea Provincia adeundi Collegium Proconsulum, ut permitterent transferre reliquias defunctorum, respondit Trajanus: *Durum esse necessitatem imponere adeundorum Proconsulum pro transferendis reliquiis.* Hanc ob rem in transferendis corporibus insepultis nulla est necessaria licentia, nec Magistratus, nec Episcopi, *l. Si necdum 10. Cod. de Relig. & sumpt. funer. l. 11. tit. 13. p. 1.* Glossa, Hugo, & Turrecremata *in cap. Corpora 37. de consecrat. dist. 1.* Sylvester *verbo Reliquia, quæst. 3.* Molina *de primo genit. lib. 1. cap. 24. num. 36.* Sanchez *in Summa, lib. 2. cap. 43. num. 25.* Lara *dict. cap. 25. num. 45.* Barbosa *in collect. ad textum in l. 1. Cod. de Relig. & sumpt. funer. num. 2.* Lopez *de sepult. cap. 16. num. 1.* Samuel *d. ff. tract. 1. disp. 3. controvers. 3. conclus. 2. num. 3.* Iranzo *de Protest. in Apparatu, num. 68.*

47. Qui verò ad alium modum, quando corpora jam sunt sepulta, eorum exhumatio fieri non valet, quin

quin id graviter interdictum est; aliàs tamen si aliquis effoderit, adversùs eum injuriatum actione agetur, *l. Ossa* 8. *ff. de Relig. & sumpt. funerum*, *l. 10 Cod. eod. tit. cap. Corpora* 37. *de consecrat. dist.* 1. Concilium Matisconense II. *can.* 17. Altissiodorense *can.* 5. Meldense *can.* 72. Toletanum IV. *can.* 45. Aliquando tamen si fi bsit causa, veluti fluminis incursus, vel ruinæ metus, vel alia, & adsit Episcopi licentia, vel alterius, cui competat causæ cognitio, cadavera sepulta transferuntur, ut est textus *in dict. leg. Ossa*, & *l. g.* 39. *ff. de Relig. & sumpt. funerum*, *l.* 11. *tit.* 13. *p.* 1. Est elegans textus *in l.* 7. *Cod. de Religiof. in Theodosiano*, cujus verba dat Lopez *de sepult. cap.* 18. *vers. Sed neque.* Unde intelligendus est textus *in l. fin.* aliàs 14 *Cod. de Relig. & sumpt. funer.* quæ licèt absolutè loquatur, intelligenda tamen est quando corpus jam est humatum, ut exprimit Lopez *ubi proxime*: tunc enim licentia Episcopi, vel Magistratus est necessaria, ut dicunt relati *num. antecedent.* quibus addendus Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 7. *num.* 29. Capponi *discept. for. tom.* 5. *discept.* 325. *num.* 13. Antonelius *lib.* 1. *cap.* 12. §. 8. *num.* 71. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 31. *difficult.* 6. *num.* 4.

48. Quando enim corpus ex causa, & ex licentia Episcopi, aut alterius, cui cognitio causæ competit, transfertur, similiter dicendum, nullum portagium, aut vectigal pro translatione percipi valere, nec etiam aliquod emolumentum à Parocho, pro cujus Parochia corpus transportatur; in hoc enim nulla est distinctio inter corpus insepultum, & sepultum: solùm enim quoad licentiam, & causam est distinctio. De quo diximus *num.* 43.

49. Translatio enim ista de uno ad alterum locum, quando corpus est insepultum, etiam ad funeris impensas pertinet; nam ut asserit Consultus *in leg. Et si quis* 14. § *Funeris causa*, *ff. de Religiof. & sumpt. fun.* quidquid expenditur pro ferendo cadavere, est expensa funeris; quod etiam est cadaveris translatio de uno ad alterum locum, donec sepeliatur: Ergo similis translatio etiam ad funeris expensas pertinebit, *l. Funerit* 37. *ff. eod. tit.* Quod idem est dicendum, quando aliquid expenditur pro depositione cadaveris, eo animo, ut inde transferatur ad alium locum, sepeliendi causâ; & magis temporis causâ ibi deponitur, quàm ut sepulturæ tradatur, *l. Si quis* 40. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* quare id ad funus pertinet, & consequenter ejus impensa censetur, *l.* 14. §. *Impensa* 4. *ff. eod. tit.* ibi: *Vel etiam commendandum.* Calvinus *in Lexico*, *verbo Commendare corpus.* Cujacius *observat. lib.* 2. *cap.* 12. Gibalinus *de univ. negot. lib.* 5. *cap.* 1. *art.* 3. *n.* 6. *tom.* 2. Iranzo *in Apparatu de Protestatione*, *num.* 207. Spino *de testament. gloss.* 2. *in princip. num.* 9. ubi *num.* 10. asserit, quod si testator præceperit omnibus hæredibus, ut suum corpus de uno ad alium locum transferant, quilibet cogi potest per Judicem Ecclesiasticum, ut transferat, per textum *in l. Fideicommissa* 11. §. 1. *ff. de legat* 3. ubi DD. licet postea hac expensa facta, per actionem familiæ erciscundæ poterit recuperare per partes ex bonis aliorum cohæredum, *ex l. In executione*, §. 1. *ff. famil. ercisc. und. l.* 2. *tit.* 15. *p.* 6. & quæ scripsimus *lib.* 4. *cap.* 10. *à num.* 54.

50. Quando verò corpus traditum est sepulturæ, ac postea ex aliqua causa de licentia Episcopi, aut Magistratus transfertur, an id expensa funeris censeatur, aliquod est dubium: & affirmativè respondendum videtur; nam causa existente, ex licentia Magistratus, aut Episcopi, adhuc corpus insepultum videtur, quia non adhuc remanet perpetua, & quieta sepultura: Ergo ad funeris impensas hæc translatio pertinebit. Sed contrarium est tenendum, quia translatio ista per accidens est, corpusque traditum erat perpetuæ, & quietæ sepulturæ: Ergo translatio ista non pertinebit ad funeris impensam, quæ solùm in prima humatione erit consideranda, vel in ordine ad illa, sine quibus fieri non poterat, ut tradit Consultus *in l.* 14. § 3. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* Medicis *de sepultur.* 2. *p. quæst.* 1. *num.* 6.

51. Sed quid si testator jusserit, ut postquam corpus suum traditum fuerit sepulturæ, post annum ad aliam sepulturam transportetur, an sumptus iste pertineat ad funeris impensas? Et negandum videtur, nam conditio, seu præceptum hoc testatoris minimè est adimplendum. Primò, nam corpora jam sepulta effodi non possunt, ut iterum ad sepulturam alteram transferantur, ut ex multis juribus decisum est suprà, *n.* 45. Tum quia hæc translatio nequit fieri absque licentia Principis, quæ de jure impossibilis censetur, *l. Apud Julianum* 40. §. *Constat*, *ff. de legat.* 1. Ergo nequit fieri, ut scripsit Paulus de Castro *in l.* 1. *Cod. de Religiof. & sumpt. funer.* Ergo si de facto hæc translatio ab hærede fiat, non ad expensas funeris pertinebit, sed ab ipso hærede petentur, cùm fecerit quod ipse agere non tenebatur, necessarium ad funus.

52. Hæc quidem fundamenta solida non sunt, est enim alia sententia Doctorum asserentium, hæredem adimplere debere talem dispositionem: nam licèt translatio corporis jam sepulti nequeat fieri absque licentia Principis, *ex l.* 14 *Cod. de Relig. & sumptibus funer.* & ex traditis suprà, *dict. num.* 45. impossibilis tamen censenda non est, quando facilè ab ipso conceditur, ut est in præsentia: Ergo talis translatio, utpote possibilis, est facienda. Menchaca *de success. creat. tom.* 1. *lib.* 1. §. 7. *num.* 10. Spino *dict. gloss.* 2. *n.* 8. Barbosa *in l.* 1. *Cod. de Relig. & sumpt. funer. num.* 2. Ergo tales sumptus, ut necessarii ad perpetuam sepulturam defuncti, pertinebunt ad funeris impensas.

53. In hac difficultate animadverto, Doctores utriusque sententiæ in hoc convenire, esse necessariam licentiam Principis ad hanc translationem, quando testator præceperit, ut post annum ejus corpus ad aliam sepulturam transferatur. Dissentiunt tamen, an hoc requisitum sit de jure possibile, necne? Sed in specie assero, nullam esse necessariam licentiam Episcopi, aut Principis ad hanc translationem, sed necessariò efficiendam esse ab hærede. Ratio est, nam prima sepultura non est nisi corporis depositio, usquedum annus adimpleatur ad translationem; quapropter ad eam nulla est necessaria licentia, ut docent Doctores relati *numero* 47. Et confirmatur, nam commenda, aut depositum corporis, ut postea transferatur, non efficit sepulturam perpetuam, & quietam; sed tamen licentia solùm requiritur, quando translatio corporis fit de sepultura perpetua, & quieta: Ergo quando transfertur de sepultura ad annum, ut ad aliam transferatur, nulla erit necessaria licentia.

54. Unde in præsentia dicendum, expensas hujus translationis ad funus pertinere, sicut alii sumptus ipsius; nam adhuc corpus non erat traditum perpetuæ sepulturæ, donec ultima translatio fuerit facta, & id ad funus pertinet, ut diximus *num.* 47. & tradit Andreas Valensis *in parat. ad tit. de sepult.* §. 9. *n.* 2. Caponi *d. discept* 325. *n.* 12.

55. Ad sumptus funerum pertinet quidquid impenditur pro sepultura. Apud Christicolas eleemosyna, quæ Fabricis ex consuetudine conceditur, aut ex taxa Episcopi, ad sumptus funeris etiam pertinet, *l.* 14. § *Funeris causa*, *ff. de relig. & sumpt. fun. l.* 12. *tit.* 13. *part.* 1. Pertinet etiam ad has expensas quidquid expenditur pro custodiendo corpore, antequam terræ tradatur, ut ait lex Partitæ: quod etiam apud antiquos non solùm observatum fuit anteà, verum etiam posteà, quando jam corpora erant sepulta, ne ab inimicis defuncti injuriarentur, vel à creditoribus, ut sunt jura

in d.l.14. §. Impensas, ibi: *Si quid ad corpus custodiendum, l.3. §.6. Si quis sepulchro, & §.fin. ff. de sepulchr. violat. l. liberis* 18. *§.fin. ff. de Aliment. & cib. legat.* Unde ait Propetius *lib.1.elegia* 15.

Affert huc unguenta mihi, fortisque sepulchrum
Ornabit custos ad mea busta sedens.

Illustrarunt Lavorius *dict.tit.2.cap.1 à num.*134. Amaya *observat. lib. 1. cap. 10.* Iranzo *in Apparatu, à numero* 103.

56. Sed quid tamen de unguentis, & pollinctoribus, in quibus ad corpora ungenda (apud Nos *Embalsamar,*) expenditur. Et asserendum videtur, inter funeris sumptus has expensas annumerandas non esse, cùm id ad funus non est necessarium, & ad nihil deserviat, nisi ad vanam pompam, & honorem. Sed contrarium scripsit Consultus *in d. l. Funeris 37. ff. de Relig. & sumpt. fun.* ibi: *Vel si unguentorum, erogatum est.* Concinit textus *in l. Ideò 7. §. Illud, ff. de in rem vers.* Eratque inter Romanos magnopere susceptum, non solùm quando vivebant, unguentis suavissimis ungi, & odorari, sed etiam corpora defunctorum eisdem peringere. Quando enim vivi degebant, unguentis oppleti solebant solùm ad honestatem, & ornatum, ut scripsit Plinius *lib.13.cap.1.* Herodianus *lib.1. de Civib. Roman.* Posteà ad excessum, & voluptatem capiendam abusus pervenit, ita ut in balneis non semel quotidie, verùm bis, terque unctio renovaretur, ut asseruit Seneca *epist.86.* ibi: *Parum est sumere unguentum, nisi bis die, terque renovetur.* Et ad id domi puellas onguentarias habebant, ut demonstrat Catullus *in Endecasyllab.13.*

Unguentum dabo, quod meæ puellæ
Donarunt Veneres, Cupidinesque:
Quod cum olfacies, Deos rogabis
Totum ut te faciant, Fabulle, nasum.

Mortuos etiam variis suavissimis unguentis linire apud eos usitatissimum fuit, idque perantiquum esse morem probat Virgilius *lib.6. Æneidos, vers.*219.

Tarquinii corpus bona fœmina lavit, & unxit.

Idcircò eleganter Martialis lusit *lib. 3. epigramm. 12.* in Fabullum.

Unguentum, fateor, bonum dedisti
Convivis, here: sed nihil scidisti.
Res salsa est, benè olere, & esurire.
Qui non cœnat, & ungitur, Fabulle,
Hic verè mihi mortuus videtur.

Carpit enim Fabullum, qui cùm optimo unguento convivas unxisset, eos tamen famelicos dimisit; quapropter mortuis convivas comparat, qui inunguntur, & non cœnant. Erant quidam libitinarii, domi habentes servos deservientes ad polienda, & ungenda corpora unguentis pretiosissimis, quibus delinitis, in Sepulchris ea recondebant, & ideò Pollinctores dicebantur, *l. Cuique 5. §. 8. ff. de instit. act.* de qua re Ant. Muretus *var. lect. lib.3. cap.19.* Lavor. *dict. tit. 2. cap.1. à num.49.* Bravo *Oper. Medic. tom.3. prompt.31. à lit. D.* Mendoza *in Virid. lib.8. cap. 1. & 2.* Iranzo *in Apparat. à num.218.* Ramirez *ad Mart. d. epigrammat.12.* Gratianus *discept.155.n.15.*

57. Apud Christicolas in Primitiva Ecclesia inter vivos magnopere execrata est unguentorum mollities, prout etiam ab Essenis antiquæ legis Philosophis, ut scripsit Josephus *lib. 2. de Bello Iudaico, cap.7.* Ii enim quasi majoris austeritatis professores à cæteris Judæis secernebantur, & ab unguentis sese abstinebant, quibus alii Iudæi magna voluptate utebantur. De qua re sunt plura Scripturæ testimonia 4 *Paralipom. cap.4. vers.14. lib.1. Reg. cap.8. vers.13. & lib.3. Reg. cap.1. vers.39.* Qui quidem usus, etiam ad cadavera inter Hebræos porrectus est, ut ostenditur *lib.2. Paralipom. cap. 6. vers. 14.* ut de Assa Rege defuncto dicitur, ibi: *Posueruntque eum super lectum suum, plenum aromatibus, & unguentis meretriciis, quæ erant pigmentariorum arte confecta.* Et corpus Christi Domini variis unguentis, & aromatibus unctum fuisse à pollinctoribus Joseph, testatur Textus Sacer *Ioan. cap.19. Matth. cap.26.* Lopez *de Sepult. cap.6. fol.69. & 70.*

58. Verùm inter Nostrates Christicolas similis usus unguentorum ad liniendos vivos prorsus eliminatus est propter mollitiem, & tanquam res nimis voluptuosa. Quapropter Clemens Alexandrinus *lib.2. Pædagog. cap.8.* sic scripsit: *Oportet viros in primis apud nos unguenta non olere, sed vita probitatem. Spiret autem fœmina Christum, qui est regalis unctio, non unguenta.* Quod asservatum ostendit Minutius Felix in Octavio: *Non floribus caput nexuistis, non corpus odoribus honestastis.* Verùm in sepeliendis defunctis contrarium fuit asservatum, perungebant enim corpora variis unguentis, idque religionis causâ, cùm viderint corpus Domini etiam ad sepulturam delinitum, ob varias significationes hujus unctionis. Testatur noster Prudentius in hymno de Exequiis defunctorum:

Aspersaque myrrha Sabæo
Corpus medicamine servat.

Tertullianus *in Apologet. cap.13. & cap.42.* ibi: *Si Arabia queruntur, sciant Sabai pluris, & cariores suas merces Christianis sepeliendis profligari.* Lavor. *d. cap.1. num.54.* Paulus Scilegus *in Cant. tom. 2. vestigat.2. sect.1. num.5.* Mendoza *lib.1. Regum, cap.8. vers.13. expositi. lit. à num.1. cum sequent.* Ramirez *ad Mart. dict. epigram.12. num. 3.* ubi adducit S. Orientii Episcopi Illiberitani carmen id probans, loquens de cadaveribus resurrecturis:

Non modò quæ tumulis benè condita saxa reservant,
Aut aurum solidans pulvis, odorque tenens.

Quapropter mirum non est, si unguentorum, & pollinctorum expensæ ad funerum impensas pertineant.

59. Ad praxim verò trahendo disquisitionem istam, dico hodie defunctorum corpora nec lavari, ut olim fiebat. Lavor. *dict. cap.1. à num.45.* Nec unguentis, & aromatibus peringi, nisi tantùm personæ fuerint Regales, aut Illustriores Magnatum, in quibus viget tantùm consuetudo: nec in eis reprobanda, prout nec Ecclesia improbavit; hoc enim pertinet ad eorum majestatem, ut ne citiùs à putredine tabescant: ad id varia unguenta efficiuntur, de quibus enumerat plura Lavor. *dict. cap.1. à num.56.* Zacchias *quæst. medicoleg. lib.4. tit.1. quæst.10. à num.5.* Ambrosius Pareus *in Thesaur. Chirurg. tract. de Renunciat. tit. Quæ sit ars Embaumatibus, &c. fol.658.* Bravo *tom.3. de Miscell. prompt. 31.* Reyes *jucund. quæst.34.*

60. Quamobrem in personis gravioribus, quarum corpora de consuetudine unguntur variis aromatibus, ne putrescant facilè, aut ut fœtorem non admittant, ut existimavit Lopez *de sepult. dict. cap.6. fol. mihi 70.* Lavor. *ubi proximè*, quidquid in unguentis, aut in pollinctoribus expenditur, ad funeris expensas pertinebit, ut asseruit Consultus *in dict. l. 37. de relig. & sumpt. fun.* Beyerlinch *verbo Unctio, vers. Mortuos, lit. D.*

CAPUT

CAPUT V.

Qui expensas funerum expendere debeant: ac de earum privilegiis.

SUMMARIUM.

Si aliquis expensas funeris fecerit animo donandi, misericordiâ motus, non repetet; secus si animo repetendi, præcipuè si protestetur, num. 1.

Hæc protestatio est necessaria dicendo, non solùm ex pietate illas facere, sed animo repetendi. Est dubium, an quando protestatio facta non est, intelligantur expensæ factæ animo repetendi. Sed hoc arbitrio judicantis relinquitur, n. 2.

An maritus non protestans, possit repetere expensas factas in funere uxoris. Prima sententia negat, & id observatur in consanguineis, num. 3. Secunda sententia affirmat, num. 4.

Tres casus distinguuntur in hac difficultate. Primus quando maritus haberet dotem restituendam. Secundus quando non haberet dotem, sed uxor patrem haberet. Tertius quando mulier nec dotem, nec patrem haberet. Primo in casu, sine protestatione maritus expensas repetit. Quando quis dat, & est obligatus, intelligitur pro obligatione. Donatio non præsumitur, nisi quando nulla causa subest, n. 5.

In secundo casu, quando mulier est indotata, sed haberet patrem, necessaria est protestatio, aliàs causa ad dubium traheretur, num. 6.

In tertio casu non repetet, etiamsi protestetur, n. 7.

Pauperes gratis sunt sepeliendi expensis Ecclesiæ, nisi pauper fuerit Ecclesia, quia tunc populus præstabit, num. 8.

Quis ad id sit pauper, arbitrio judicantis relinquitur. In hoc Archiepiscopatu dicitur pauper, qui eleemosynis in infirmitate curabatur, n. 9.

Novitius in Monasterio sepelitur, nec Parochus quartam percipiet. Sed Monasterium expensas funeris repetit, num. 10. Novitius in favorabilibus utitur privilegiis professi, ibidem. Idem dicendum, si recreationis causâ in domo patris sui commaneat, nisi pauper sit, n. 11.

Expensæ funebres solùm repetendæ decentes, & modicæ, secundùm qualitatem personæ; & potiùs sunt moderandæ, quàm ampliandæ, n. 12.

Si testator immodicas expensas magno apparatu, & pompa facere præceperit, moderandæ sunt: & si ita minimas, nempe sine clericis, & canticis, ejus voluntas non est observanda, n. 13.

Aliæ sunt personæ, quæ ad expensas obligari possunt, veluti hæredes, qui funebres ex hæreditate extrahere debent, n. 14. In praxi tamen exequutores ad id nominantur, qui tale munus acceptantes, ad id compelluntur, n. 15.

An judex possit compellere hos exequutores, ut acceptent, num. 16. Prima sententia asserit, in foro exteriori compelli non posse, in interiori verò teneri adimplere, sicut qui renuit acceptare arbitrium, n. 17.

Secunda sententia asserit, non omnes nominatos exequutores compelli posse à Prætore, sed parentes, vel consanguineos. Expeditur textus in l. 1. §. Quamvis, ff. ubi pupillus educari debeat, n. 18.

Tertia sententia asserit, exequutores compelli absolutè non posse ad acceptandum: ast si acceptaverint, compelluntur ad adimplendum. Mandatum nullus cogitur acceptare; sed acceptatum tenetur adimplere, sicut in tutore bonis dato, num. 19.

Exequutor, quatenus pertinet ad præsata, non potest compelli; & non acceptans, non peccat, nisi graviter proximus læderetur, num. 20. Quod extenditur ad exequutores consanguineos, n. 21. Ad educationem pupilli cogi poterit is, quem judex existimaverit, ibid.

Si exequutor fuerit datus ad exequenda pia, aliqui dicunt, posse compelli ad acceptandum, quia est causa publica, n. 22.

Sed defenditur contrarium. Explicatur textus in l. 1. C. Qui pro sua jurisdict. n. 23.

Excipitur, nisi magna sit necessitas, & res ab alio expediri non possit, ut in procuratore, & tutore bonis dato. In hoc casu si exequutor fuerit sæcularis, compellitur à judice, laïco; si Ecclesiasticus, ab Ecclesiastico, si causa fuerit manifesta, n. 24.

Si Religiosus fuerit exequutor, poterit compelli ad acceptandum absque causa à Prælato, n. 25.

Exequutores possunt compelli ad adimplendum, si expressè, aut tacitè acceptaverint. Et quid sit expressè, aut tacitè acceptare, n. 26. Qui sunt casus inducentes tacitam acceptationem, n. 27.

An quando exequutor fuerit præsens quando nominatur à testatore, & non contradicit, acceptare videatur. Affirmavit Peralta: sed contrarium tenent plures, exemplo compromissi. Limitant quando fuerit consanguineus, n. 28.

Sed in hac specie defenditur, esse compellendum ad acceptandum quoad funus, & alia ad animæ bonum concernentia: sicut in hac specie fit in alia qualibet causa pia, n. 29. Fit instantia, & respondetur. Officium exequutoris est dividuum, & per partes divisibile, & aliis cessantibus, aliis accrescit, num. 30.

Officium exequutoris licèt fuerit individuum, ut testamenti factio, favore causæ piæ fit dividuum, num. 31. & 32.

Si non fuerint exequutores nominati, has expensas funeris facere pertinet ad heredes, qui pro rata tenentur, n. 33.

Pater tenetur ad has expensas funebres pro filiis, & adversùs eos datur actio funeraria: & Patronus, qui petit bonorum possessionem contra tabulas. Si filiusfamilias habuerit castrense peculium, qui ei successerit, tenetur ad funeris expensas ex castrensi peculio. De Iure Regio filiusfamilias testatur de tertio bonorum quorumcunque ad funeris expensas, & alia, de quibus disponere voluerit, n. 34.

Maritus tenetur ad expensas funeris mulieris, si non habeat unde funeretur. Si verò dotem habuerit, de ea funerabitur, & successores dotis pro rata tenentur, n. 35.

Si mulier solam dotem habuerit, is tenebitur ad has expensas, qui ipsam lucratur, n. 36.

Intelligitur, si dos est successori tradita: si sit adhuc apud maritum, ipse convenietur pro his expensis, & in restitutione compensantur, & ad has tenetur absque aliqua dilatione, & si aliquis pro eo expenderit, statim repetet, n. 37.

Fit instantia, & respondetur. Explicatur lex Qui hæres 49. ff. famil. ercifcund. n. 38.

An quando maritus dotem restituit, possit non solùm compensare funeris expensas, sed etiam infirmitatis. Aliqui negant, nisi protestetur, n. 39.

Alteri affirmant, etiam sine protestatione, n. 40. Si mulier infirma potest præstare obsequia, & servitia domus, maritus non compensat, aut repetit. Idem si infirmitas fuerit brevis, & modica impensa, num. 41. Si infirmitas fuerit longa, & magnarum expensarum, verùm non excedant dotis fructus, non compensantur

pensantur, nec repetuntur, etiamsi maritus protestetur, num. 42. Idem si infirmitas mulieris procedat ex culpa viri, n.43.

Est difficultas, quando mulier non magnam dotem attulerit, & fructus non sufficiant ad infirmitatis expensas: & tunc asserendum, posse maritum ex capitali dotis compensare, aut repetere à patre, num.44.

An quando uxor est indotata, & habet patrem, aut expensa excedunt dotis fructus, maritus necessariò protestari debeat? Affirmativè respondetur ab aliquibus, quod melius esse affirmatur. Explicatur lex Quod in uxorem 13. Cod. de negot. gest. num.45. & 46.

Si socer adhuc domi habuerit filiam, & grassante infirmitate, pro ea curanda multas fecerit expensas, an sine protestatione repetat? Si dos tradita est sufficiens ex fructibus ad expensas, repetet à genero, num. 47.

Fit instantia, n.48. Si socer litis expensas pro genero fecerit, non posse repetere asserunt aliqui, ibid. Sed respondetur, & negatur ista doctrina. Præsumptio donandi ex affectione sanguinis non admittitur, nisi in parvis, vel quando consanguineus pauper est, num.49.

Explicatur textus in l. Servus communis 38. §. Idem juris, ff. de donat. inter. Referuntur aliqua interpretamenta, n.50.

Rejicitur doctrina Bartoli: consensus donandi non distinguitur à donatione, n.51. Datur vera interpretatio: affectio sanguinis non dat præsumptionem donandi, nisi cum aliis adminiculis, n.52.

Si gener protestetur, nolle quod pater suam uxorem curet, nec expensas faciat, tunc socer non repetet. Res non benè geritur contra voluntatem domini, numero 53.

Si verò socer adhuc dotem non tradiderit, repetet, & compensabit: quod tenent aliqui, etiamsi gener protestetur, velle ferre uxorem ad suam domum. Sed contrarium tenet secunda sententia, & explicat textum in l. Stichum 8. §. fin. ff. de novat. & l. fin. Cod. de negot. gest. n.54.

Sed prima sententia defenditur. Protestatio impedit repetitionem. Fallit nisi adsit favor publicus, n.55.

Examinatur Cancerius asserens, expensas ultimæ infirmitatis uxoris posse maritum repetere absque protestatione. Expensa ultimæ infirmitatis privilegio fruuntur funeralium, n.56.

Expensa graves cujuscunque infirmitatis mulieris repetit maritus, licèt non sit ultima. Est verò distinctio, ut ultima fruatur privilegio funeralium, secus altera, n.57.

An successor in majoratu teneatur suis expensis sepelire antecessorem? Prima sententia negat. Successor in majoratu non succedit ultimo possessori, sed instituenti, n.58.

Secunda tenet contrarium. Successor majoratus tenetur aliqua debita exigua antecessoris solvere, maximè si sint ad exonerationem conscientiæ, n.59.

Successor majoratus tenetur sepelire institutorem illius, sicut debita persolvere, n.60.

Si defunctus non est institutor, sed alius ultimus possessor, si successor est hæres, tenetur vel in solidum, vel pro rata, si alii sunt cohæredes, n.61.

Si ultimus possessor non habuerit bona, nec hæredes, aliqui asserunt, non teneri successorem majoratus illum sepelire, sicut nec debita illius solvere, num. 62. Sed contrarium de æquitate defendunt plures, n.63.

Defenditur de juris rigore ex præsumpta voluntate institutoris majoratus. Possessor majoratus tenetur non solùm ad debita expressa institutoris, sed ad præsumpta ex ejus voluntate, n. 64. Expensæ funeris sunt debita ex præsumpta voluntate institutoris, ibid.

Intentio instituentis majoratum est prospicere pro honore, & dignitate familiæ, & ignominiam ab ea auferre. Successor in majoratu tenetur ad debita contracta pro alendo ultimo possessore, n.65.

An quando defunctus est pauper, & habet consanguineos divites, à quibus petere poterat alimenta, isti possint compelli ad funeris expensas? Ponitur ratio dubitandi. Sed affirmativè respondetur. Valet argumentum de alimentis ad piam causam. In alimentis etiam funeris expensæ intelliguntur, num.66.

Fit in contrarium instantia, & respondetur, n.67.

An quando Rector Ecclesiæ, aut Beneficiatus absque bonis decedit, quis debeat facere funeris expensas? Aliqui affirmant, Ecclesiam ad id teneri. Mulier tenetur sepelire pauperem maritum, dominus servum, n.68.

Secunda sententia asserit, expensas faciendas ab Ecclesia, & successore, n.69. Tertia sententia à successore faciendas affirmat, n.70.

Ecclesia, vel Camera Apostolica, si succedunt in bonis Beneficiati, tenentur ad has expensas, n.70. Vel illius hæredes, seu successores, n.71.

Si Beneficiatus, seu Rector Ecclesiæ non habet unde sepeliatur, successor in Beneficio ad has expensas tenetur, sicut ad alia onera realia fructuum, & ad pensionem. In defectu illius tenetur Ecclesia, & si hæc pauper fuerit, Parochiani, n.72.

Si Rector, aut Beneficiatus non habuerit bona lucrata intuitu Beneficii, sed patrimonialia tantùm, an successor in Beneficio teneatur ad has funebres expensas? Et negandum videtur, n.73.

Successor in Beneficio tenetur ad pensionem, excussis bonis antecessoris, ibid.

Si Rector, seu Beneficiatus fructus Beneficii malè perdat, sepeliendus est ex patrimonialibus, ut in pensione, & majoratu observatur, n.74.

Si non malè perdidisset, sed propter sterilitatem fructus non haberet, successor capiens fructus ad has expensas tenetur; non autem hæredes patrimonialium, quod est difficile in praxi, n.75.

Verùm si successor fructus non percipiat, aut saltem necessarios ad congruam, tunc ex patrimonialibus est sepeliendus: congrua nunquam est auferenda, aut minuenda, n.76.

Si Episcopus moritur, ex fructibus Episcopatus sepelitur; si pauper decedat, ab Ecclesia sepeliendus; si in dignitas, à Capitulo, n.77.

Vicarius perpetuus ex fructibus vicariæ sepeliendus; si autem non habeat, expensis Ecclesiæ, n.78.

Si dignitas habet annexam Parochialem, inserviendam per Vicarium perpetuum, juxta Tridentinum, & Vicarius pauper moriatur, non est sepeliendus expensis Ecclesiæ, sed ex fructibus, quos ex Parochiali percipit Dignitas, n.79.

Pontifex expensis Cameræ Apostolicæ sepelitur: Cardinalis Legatus expensis Prælatorum Provinciæ, quando non habet redditus sui Officii: Nuntius pauper, expensis Cleri: Visitator Apostolicus, expensis Provinciæ: Collector ex salario deputato, num.80.

Canonicus ex fructibus Præbendæ sepeliendus jam receptis; si non sint, ex hæreditariis; si isti non adsint, ex fructibus Præbendæ recipiendis: coadjutor, de redditibus Beneficii: Capellanus, de fructibus Capellaniæ; si habeat simul Ecclesiam curatam, ex fructibus illius Ecclesiæ: Commendatarius, ex

ex redditibus suarum Ecclesiarum, num. 81.

Abbas sepelitur expensis Monasterii; si habet mensam separatam, expensis mensa. Religiosus, seu Canonicus Regularis, expensis Monasterii: si Religiosus praest Beneficio manuali, ex fructibus illius: Novitius, ex bonis patrimonialibus; si non habet, expensis Monasterii sepeliendus est, num. 82.

Funeris impensa ex hæreditate ante omnia est deducenda; & si caduca sit, ante omne debitum, n. 83. Intelligitur de necessaria: si fuerit magna adversùs legatarios, admittitur, non contra legitimos, ibid.

Impensa funeris habet tacitam hypothecam, & aliis creditis tacitam habentibus præfertur. Dubitatur, an doti præferatur? Ponitur ratio dubitandi, n. 84.

Sed respondetur affirmativè. Regula, Privilegiatus nequit uti privilegio contra similiter privilegiatum, non currit quando alterius privilegium est fortius, num. 85.

An funeris impensa proferatur creditoribus habentibus expressam hypothecam? Prima sententia negat. De jure Castello impensa ista deducitur de quinto, num 86.

Secunda affirmat, quia præfertur omnibus creditis, numero 87.

Quæstio intelligitur de impensa funeris necessaria: & quæ sit ista, explicatur, & extenditur ad expensas ultima infirmitatis, n. 88. Admittitur secunda sententia, & explicatur textus in l. 14. §. Si colonus, ff. de Relig. & sumpt. fun. *n 89.*

Examinatur sententia Surdi, & rejicitur. Etiam tertius, aut mutuans pecuniam ad impensam funeris, præfertur creditoribus habentibus expressam hypothecam, num 90.

An præferatur devonenti? Et distinctione respondetur. Explicatur lex 9. tit. 3. p. 5. n. 91.

Impensa funeris, an de Iure Regio præferatur aliis creditoribus? Negavit Mathienzo, n. 92.

Sed rejicitur, & tantùm admittitur, quando hæreditas est solvendo, n. 93.

Corpus defuncti nequit pro debitis sequestrari, aut detineri, ne sepeliatur, n. 94.

An quando debitum est liquidum, & exequutivum, possit corpus sequestrari, & detineri? Prima sententia affirmat. In via exequutiva, quando debitor non dat bona, incarceratur, n. 95. Sed admittitur secunda, & defenditur. In libero homine non cadit pignus, nec hypotheca, ibid.

Non admittitur appellatio à decreto judicis præcipientis, ne corpus detineatur, n. 96. & 97.

Corpus manifestè usurarii rectè detinetur, donec restitutio fiat, aut hæredes cautionem præstent, numero 98.

1. EXpensæ funerales duobus modis fieri possunt, vel sponte, veluti quando quis misericordiâ motus, absque aliqua obligatione eas fecerit; vel quando ex propria obligatione. Et quoad primum, si aliquis sponte fecerit, etiamsi ab aliquibus interdiceretur, magnopere considerandum est, quo animo eas fecerit; nam si ex pietate, animo donandi eas expenderit, non repetet; secus si animo repetendi, tunc enim ab hæredibus, vel à bonis defuncti suscipiet, quanvis ab aliquo interdiceretur, *l. Et si quis* 14. §. *Sed interdum* 7. *ff. de Religios. & sumpt. funer. l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. Ratio enim est, nam id duobus modis potuit facere, aut omnimoda charitate, pro sua charitate expendendo illas quantitates necessarias ad funus, absque animo repetendi, seu donandi; aut media charitate, quatenus voluit, ne cadaver insepultum remaneret; sed eo fecit consilio, ut expensas illas pòst recuperaret; quapropter si eo animo fecerit, repetet; si verò solùm ex omnimoda misericordia, secus. Quapropter DD. dant cautelam, ut quoties quis has expensas sponte fecerit animo repetendi, protestetur se velle eas repetere, ut inde causa ad quæstionem non addocatur. Medicis *de sepult.* 2. *p. quæst.* 2. *num.* 3. Dilectus *de arte testandi, tit. de sepult. caut.* 5. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 16. *à num.* 48. Gratianus *tom.* 1. *discept.* 94. *num.* 23. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 31. *difficultat.* 4. *num.* 2.

2. Hæc protestatio magnopere est necessaria, non per simplicem protestationem, dicendo se non facere sumptus causâ pietatis; sed oportet addere quod fiant animo repetendi, ut clarior sit, & causa absque quæstione reddatur, *l. Et si quis* 14. §. *Plerique, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 49. Aliàs tamen si hæc protestatio non fiat, causa erit dubia, ob illam quæstionem, an in dubio, quando protestatio facta non sit, intelligatur expensas istas fuisse factas causâ pietatis, necne? De qua Cumanus *in l. Gerit, ff. de acquis. hæreditatis, num.* 8 Novellus *de dot.* 5. *p. num.* 9. Petrus Dueñas *reg.* 197. Joseph. Ludovisios 2. *part. decis.* 78. *à num.* 2. & in qua DD. qui meliùs sensere, arbitrio judicantis reliquerunt, qui ex circumstantiis existimet, an ex causa pietatis aliquis expenderit, aut tanquam negotiorum gestor, animo repetendi, consideratis causæ circumstantiis, affectionis, & obligationis, *l. Si quis* 12. §. *Prætor ait, dict. l.* 14. §. *Interdum*, & §. *Plerique, ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quod in uxorem* 13. *Cod. de negot. gest. l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. Joseph. Ludovisius *dict. decis.* 78. *num.* 8. Petrus Ancharanus *lib.* 1. *famil. quæst.* 52. *cap.*.. Pichardus *in* § *Quædam actiones* 20. *Inst. de act. & ad l. Privilegia* 16. *ff. de priv. cred. num.* 29. Rodriguez *de concurs. cred.* 1. *p. art.* 3. *num.* 13. *in fin.* Quamobrem semper hæc protestatio erit necessaria, & utilissima, & facienda cum omnimoda expressione, sese facere similes expensas tanquam negotiorum gestorem, animo eas repetendi.

3. Hinc disquirenda est quæstio illa, an quando maritus hos sumptus funerarios fecerit in funere uxoris, possit repetere, si nullo modo fuerit protestatus? Prima sententia asserit, hanc protestationem esse necessariam. Et probatur *ex l. Quod in uxorem* 13. *Cod. de negot. gest.* ibi: *In funus sanè ejus, si quid eo nomine, quasi recepturus erogasti, patrem, ad quem dos redit, jure convenit.* Ex quibus verbis hanc protestationem necessariam esse probatur, cùm aliter constare non possit, an eo animo fecerit, quasi recepturus à patre dotem percipiente, ut expendit Antonius Perez *ad tit. Cod. de Relig. & sumpt. funer. num.* 20. Cæterùm probatur; nam cùm maritus, & uxor fiant per matrimonium una caro, quando protestationem non fecerit, videtur ex affectione illa ad propriam carnem, & causâ pietatis expendisse. Cùm ergo adsit causa ista existimandi animum non habuisse repetendi, inde est, ut præsumatur ex causa pietatis, & affectionis protestationem omisisse. Ergo si non fuerit protestatus, nullo modo poterit tales expensas repetere. Confirmatur, nam quoties expensæ istæ funerariæ fiunt ab aliquo consanguineo, vel nepote defuncti, repetet contra successorem, dummodo fuerit protestatus; aliàs existimatur ex affectione sanguinis hanc pietatem exercuisse. Speculat. *de sepultur. num.* 13. Geminianus *cons.* 1. *num.* 6. Ubaldus *de can. port.* 2. *p. cap.* 13. *num.* 8. Gratianus *tom.* 1. *discept.* 94. *num.* 23. Ergo majori ratione idem est dicendum respectu mariti uxorem funerantis; nam id ex majori affectione procedit, cùm una caro consideretur cum uxore. Dueñas *dict. regul.* 397. *num.* 7.

4. Secunda sententia tenet contrarium, scilicet in hoc casu maritum protestationem facere non teneri, quia

quin absque ea expensas funerarias repetere posse à successore uxoris. Et ducitur, nam cùm maritus sit debitor dotis, quando has expensas fecerit, videtur animo compensandi fecisse; non verò ut donaret, aliqua existente affectione, & pietate: quapropter absque aliqua protestatione poterit repetere. Cæterùm maritus cùm adhuc retineat dotem, expensas has fecisse videtur tanquam administrator, non verò ex aliqua causa pietatis, ex qua quidem causa poterit repetere. Ludovisius *dict. decis.* 78. *num.* 10. Ergo nullo modo in præsentiarum erit necessaria protestatio. Quapropter DD. in præsentia hanc protestationem consulunt; non tamen inquiunt, esse necessariam ad expensas istas repetendas, ut latè tradit Lodovisius *dict. decis.* 78. *per tot.* Hodierna *ad decis.* 112. *Surdi, num.* 23. Fontanella *de pact. nupt. clausul.* 6. *gloss.* 2. *p.* 5. *num.* 25. Bossius *de dot. cap.* 19. §. 1. *num.* 66. Iranzo *de protest. cap.* 18. *num.* 18.

5. In hoc dubio tres casus sunt considerandi. Primus quando maritus tempore mortis mulieris habeat dotem in sua potestate restituendam. Secundus, quando indotatam uxorem recepit, verùm habet patrem. Tertius, quando nec habet dotem, nec patrem. Quoad primum dicendum, quod si maritus funeris impensas fecerit in morte uxoris, etiamsi aliquam protestationem non fecerit, eas repetere poterit. Hoc probatur facilè ex fundamentis relatis secundæ sententeutiæ *num.* 4. Tum quia quando quis aliquid præstat, non declarans pro quo concedat, intelligitur pro solvenda propria obligatione, non autem liberaliter dare, *l. Cæterum* 3. *l. in his* 5. *ff. solut. matrim.* Cardoso *verbo Solutio, num.* 17. Mascardus *de probat. conclus.* 1325. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 143. Molina *de Iust. tract.* 2. *disput.* 565. Ergo cùm in specie nihil maritus declaraverit, verùm expensas fecerit, intelligendum est, voluisse illas facere ad solutionem dotis, & ut illas compensatet, non verò ex causa pietatis, & ex mera liberalitate. Denique ad hoc ut præsumatur donatio in dubio, requiritur ut nulla causa subsit, nisi ipsa donatio, nec alia conjectura capi valeat, *l. Cùm de indebito* 25. *in principio, ff. de probat.* Menochius latè *de Arbitrariis, lib.* 2. *casu* 83. *& de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 71. *num.* 2. Ast hîc est causa præcisa solvendi dotem, & conjectura, eo animo fecisse maritum. Ergo nulla est necessaria protestatio, ut expensas istas repetat. Constat enim eo animo fecisse, ut ex dote posteà repeteret.

6. Secundus casus, quando mulier fuerit indotata, verùm fuisset filiafamilias, & patrem habuisset, cui competit expensas facere in funeranda filia nupta, *l. Et si quis* 14. §. *fin. l. funeris* 15. Textus *in l. Quod si* 28. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* & ipse maritus expensas funeris fecerit: & in hoc casu protestatio erit necessaria, ne patiatur quæstionem; aliàs enim causa ad maximum dubium traheretur: nam ex eo quod habuisset patrem adstrictum ad talem obligationem, verùm ipse maritus sponte, absque aliqua obligatione ad expensas funeris se immiscuit, videtur ex affectione, & causa pietatis expendisse, quando nullo modo fuerit potestatus, ut tenent Antonius Perez *ad tit. C. de Relig. & sumpt. funer. num.* 20. Iranzo *d. cap.* 18. *n.* 19. *ad med.* Idcirco nisi ex aliis conjecturis, & probationibus constiterit, animo repetendi fecisse, semper causa ad gravissimam quæstionem perveniet: quapropter valde erit necessaria protestatio. Ludovisius *d. decis.* 78. *n.* 4. Pichardus *in d. l. Privilegia, n.* 29. Armendariz *in ll. Navarra, lib.* 4. *tit.* 25. *l.* 3. *n.* 22. Bossius *dict. cap.* 19. *num.* 66.

7. Tertius casus est quando mulier nec habeat dotem, nec patrem, qui adstringatur ad faciendum similes expensas: & in hoc casu si maritus aliquid expenderit in similibus impensis, nec protestari necessum habet, quin potiùs tenetur in quantum facere potest, funebres sumptus agere ex suo proprio interesse; esset enim gravissima injuria illius insepultam uxorem relinquere, ut scripsit Consultus *in l. Quod si* 28. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* Garsias *de Expensis, cap.* 8. *num.* 24. Medicis *de sepult.* 2. *part. quæst.* 3. *num.* 2. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 16. *num.* 54. Quapropter nihil aget, etiamsi protestetur, cùm ipse obligatus fuerit ad funerandam mulierem, in quantum facere possit.

8. Præterea Parochus, vel alii, quibus incumbit onus funerandi, sponte, & gratis debent pauperes sepelire: quare in multis Ecclesiis, aut cœmeteria sunt ad id destinata, vel aliquæ pauperum sepulturæ gratis eis concedendæ, ita ut corpora insepulta non remaneant: si tamen Ecclesia adeò sit pauper, ut nequeat sepulturas concedere, aut aliquam expensam facere pro paupere funerando, tunc Parochiani ad id tenentur; est enim contra publicam utilitatem, ut corpora maneant absque sepultura. Medicis *dict. quæst.* 3. *num.* 5. Lavor. *d. cap.* 16. *n.* 15. Samuel *de sepult. disp.* 6. *controv.* 15. *conclus.* 1. & 2.

9. Sed quis pauper ad id dicatur, ut gratis sepeliatur. Nihil de jure certum, & determinatum, sed id arbitrio judicantis relinquendum est; nam licèt quis pauper dicatur, variè Doctores senserint *in l. Nonnulli, ff. de Accusat. & in l.* 8. *&* 25. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* id tamen communi calculo receptum est, ut arbitrio judicis recti relinquatur, qui causâ consideratâ, quis sit pauper, arbitretur. Menochius *lib.* 2. *de Arbitr. casu* 65. *n.* 7. Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 46. Covarr. *Pract. cap.* 6. *n.* 3. Riccius *collect.* 1906. Castillo *controv. lib.* 3. *cap.* 27. *n.* 6. Rota *in noviss.* 2. *p. decis.* 40. *n.* 1. & *decis.* 202. *num.* 3. quare in præsentiarum, ut sumptibus Ecclesiæ, & gratis Parochus corpus tumulet, arbitrio recti Judicis relinquitur. In hoc Archiepiscopatu est Constitutio 4. *de sepult.* id declarans hisce verbis: *Y aquellas personas declaramos ser pobres, que se huvieren curado principalmente de limosnas en las enfermedades de que murieron.* Additque optima ratione: *Y mandamos, que si alguna persona, ò cabildo, ò cofradria diere, ò llegare alguna limosna, lo gasten en Missas, y Sacrificios por el tal pobre difuncto, sin que de ellos se paguen los dichos enterramientos.* Nam ut suprà diximus, cùm id gratis à Parochis, & ab Ecclesiis faciendum est, eleemosynæ illæ datæ sunt ad Missas, & Sacrificia peragenda, non ad solvendas expensas funeris, & sepulturæ pauperis defuncti.

10. Cæterùm, est etiam qui absque aliqua expensarum obligatione defunctum tumulat, & expensas funerales repetit, veluti Monasterium, quando Novitius decedit; iste enim si alibi sepulturam non elegerit, si in Monasterio moritur, ibidem est sepeliendus, ita ut nec quartam proprius illius Parochus percipiat. Ratio enim est, nam Novitius quoad favorabilia omnibus privilegiis utitur, prout utuntur Professi; quapropter ibidem est sepeliendus, nec quartam persolvet, ut fit cum aliis Religiosis. Verùm quia adhuc translatus non est, si bona habuerit, aut parentem, utique Monasterium expensas facere non tenebitur, sed ex bonis illius sunt erogandæ, vel à parente. Unde si Abbas, aut Prælatus Monasterii eas expenderit, utique repetet. Rodriguez *Quæst. Regul. tom.* 2. *q.* 39. *art.* 4. Sanchez *in summa, lib.* 6. *cap.* 14. *num.* 10. Muzga *Mor. Quæst. tract.* 7. *disquisit.* 8. §. 10. Medicis *de sepult.* 2. *p. quæst.* 2. *n.* 10. Villalobos 2. *part. Summæ, tract.* 1. *difficult.* 4. *num. fin.*

11. Quod idem est dicendum, si Novitius recreationis causâ domum patris petierit, & ibi moriatur, alibi non electâ sepulturâ; tunc enim similiter in Monasterio est sepeliendus, quia similiter utitur privilegiis Regularium, ut ibi funeretur, nec quartam Parochialem præstet. Samuel *de sepult. disput.* 4. *controvers.* 3.

vers.3. à conclus.2. Barbosa *de offic. Paroch. 3. p. cap.25. num.46.* Capponi *tom. 5. discept. 325. à num.2.* quapropter etiam in hoc casu, si Abbas, vel Monasterium funebres expensas fecerit, ex bonis Novitii, aut ab ejus parentibus repetet. Rodriguez *d. art.4.* Villalobos *d. num. fin.* Samuel *d. disp.4. contrev.3. conclus.6.* qui excipit, nisi pauper sit.

12. Est tamen magnopere animadvertendum, ad repetitionem harum funeralium expensarum, quotiescumque sunt à marito, vel ab Abbate, vel ab alio negotiorum gestore erogatæ, quod solùm illæ decentes secundùm qualitatem, & divitias personæ defunctæ reperantur, *l. Et si quis 14. §. Æquum, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Et ratio est, nam actio funeraria procedit ex bono, & æquo: quapropter in ea non veniunt, nisi expensæ moderatæ secundùm qualitatem personæ, divitias, & facultates, ut eleganter exprimit Consultus *in dict. l.14. §. Hac actio.* Immodicæ verò in hac actione non veniunt, quin potiùs debent reduci per Prætorem, habita etiam consideratione, ut majores expensæ debeant fieri in funere Nobilis, quàm ignobilis, ut explicant Ludovisius *dict. decis.78. à num.15.* Bossius *de dot. dict. cap.19. num.71.* Medicis *dict. 2. p. quæst.2. num.2. & quæst.5. num.20.* qui & *n.3.* potiùs esse moderandas, quàm ampliandas, scripsit. Bonacina *de contractibus, disp.3. quæst.22. punct.6. proposit.3. num.5.*

13. Quod ita verum est, ut si testator immodicas facere expensas præceperit, magno apparatu, & pompaticè, id non est observandum, quia voluntas irrationabilis est, & declinat ad vanam, & inanem gloriam, quam debet Episcopus compescere, *ex d. cap. Anima 35. 13. quæst. 2.* Amalarius *de Divinis Officiis, lib.4. cap 41.* Fuscus *de Visit. lib.1. cap.25. num.6.* Bonacina *dict. num.5.* Lavorius *dict. tit.2. cap.16. à n.24.* qui rectè *num.25.* scripsit, quod si aliquis Christianus velet, ne cum Psalmis, aut luminaribus, & absque Clericis sepeliatur, id injuriosum esse defuncto; & nec observandum, sicut nec quando cum Canticis musicis, & magna lætitia funerari præceperit, ut etiam scripsit Bonacina *d. proposit.3. num.5. ad fin.* Samuel *d. disp.4. contrav.15. concl.8.*

14. Hisque de his personis scriptis, quæ non ex propria obligatione expensas funeris facere tenentur, transeamus ad alias, quæ eas expensas ex propriis bonis facere obligantur, & ad id per Prætorem possunt compelli. Et in primis hæredes defuncti, qui ejus substantiam receperunt, ad hanc obligationem adstringuntur, *l.1. ff. de Relig. & sumpt. funer.* ubi DD. *l. Si quis 12. §. Prætor ait, ff. eod. tit.* semperque expensæ istæ ex hæreditate sunt detrahendæ, *l. Et si quis 14. §. Funus, ff. de Relig, & sumpt. funer.* Medicis *de sepult. 2. p. quæst. 3. num.3.* Samuel *dict. controvers. 15, conclus.5. num.7.* Thoro *vol.3. num.8. & 21.* Iranzo *in Apparatu, num.4.*

15. In praxi tamen receptum est, à testatoribus diffidentibus communiter de hæredibus, aliquem, vel aliquos exequutores nominare, ut suam ultimam voluntatem exequantur, quibus funus, & expensas has facere competit ex hæreditate, postquam officium illud acceptaverint; quapropter in testamentis mandatum recipiunt, ut ex melioribus bonis vendant, ut statim testamentum adimpleatur. De quorum essentia Carpio *de exequut. testam. lib. 1. cap. 1.* latè peregit. Iranzo *dict. num.4.* Molina *de Inst. tract.2. disput.247.* & Nos aliqua diximus *lib.1. cap.11. à n.56. & cap.12. à num.11.*

16. Est tamen dubium, an exequutores nominati in testamento possint à Judice compelli, ut mandatum accepteot? Et Placentino placuit dicere, hanc difficultatem nescire, quia à nullo jure est decisa, ut refert Carpio *lib. 1. cap. 17. num. 1.*

17. Prima sententia asserit, in foro exteriori exequutorem, aut exequutores testamenti à Judice compelli non posse; verùm in foro interiori graviter peccare non acceptantes absque aliqua causa. Ducitur hæc sententia ex Glossa *in cap. Sunt 11. quæst. 1. verbo Usum*, asserente non acceptantem arbitrium absque causa, graviter peccare; nam potest litigantes absque incommodo ad concordiam redigere. Immò idem asserit Sà *in cap. Pastoralis, de offic. deleg. in principio,* Felinus *ibid. num.6.* Ergo similiter dicendum est in specie majori ratione; nam interest animæ illius maximum bonum, ne in Purgatorio detineatur, & crucietur, sed breviter ad cœlum evolet: quod omittere, contra charitatem est. Tenet Spino *in specul. testament. gloss.28. num.18.*

18. Secunda sententia asserit, non omnes exequutores nominatos in testamento compelli posse, sed tantùm consanguineos, vel parentes, & qui sanguinis vinculo connectuntur. Est ad id textus *in l.1. § Quamvis, ff. ubi pupill. educar. deb. at.* Ubi asserit Consultus, quod licèt ad educationem pupilli nullus cogi à Judice possit; affirmat tamen libertum parentem, vel quoslibet alios ex affinibus, cognatisve cogi posse: Ergo similiter dicendum est in specie. Ratione probatur, nam cùm ipsi sanguinis vinculo connectantur, id facere debent ad exemplum temporalium necessitatum, quibus consanguinei succurrere tenentur. Ergo cùm hoc facere debeant, rectè à Prætore possunt cogi, ut acceptent officium exequutorum. Tenent Hippolytus, & Cremensis, quos sequitur Padilla *in l.1. ff. de legat.2. num.30.* Jacobus à Canibus *de exequut. testam. part.1. num.64.*

19. Tertia sententia asserit, regulariter loquendo, exequutores testamentorum minimè esse compellendos ad acceptandum; si verò acceptaverint, tunc ad implendum testamentum compelli posse, *l. Si quis 12. §. Funus, ff. de Relig. & sumpt. funer. cap. Joannes 19. de testam.* ibi: *Post mandatum susceptum, cap. fin. § Sanè, eod. tit. in 6.* ibi: *Aut exequi fortè nolente, l. 6. & 7. tit. 10. p. 6. l. 12. tit. 5. lib.3. For. l.38. Tauri, l.12. tit.4. lib.4. Recopilat.* Ratio est, nam mandatum suscipere nemo compellitur; susceptum præcisè cogitur adimplere, *l. In commodato 17. §. Sicut, ff. commodat. l. Si mandavero 22. §. Iulianus, ff. eod.* Ergo nec mandatum exequutionis testamenti, prout nec arbitrium, quod nisi susceptum non tenetur adimplere, *leg.3. §. Tametsi, ff. de recept. arbitr.* Cæterùm alia ratione probatur, quia munus hoc privatum est, & authoritate, & utilitate; unde nullus cogetur ad illud acceptandum, licèt post susceptionem possit cogi ad adimplendum, ut patet in Curatore bonis dando, ut textus est elegans *in l.2. §. Quæritur, ff. de curat. bon. dand.* Tenent hanc sententiam Tiraquellus *de Privileg. caus. piar. privileg.87. in principio*, Mathienzo *in l.7. tit.4. lib.5. gloss.6. à num.1.* Guttierrez *de tut. 3. part. cap.45. num. 13.* Bobadilla *in Polit. lib.1. cap. 15. num. 45.* Molina *de Iustitia, tract. 2. disput. 248. num.3. & 4.* Diana *8. part. tract. 5. resolut. 27.* Carpio *dict. lib.1. cap.17. à num.2.*

20. In hoc dubio animadvertendum, exequutores istos à testatoribus nominari ad duo adimplenda. Primò ad exequendas voluntates pias, pertinentes ad funeris impensas, Missas dicendas, & ad legata pia exequenda. Tum secundò ad alia profana; quoad verò ista profana, dico admittendam hanc tertiam sententiam in utroque foro: & ratio est, quia respectu honum, munus illud propriè voluntarium est in utroque foro, ut patet: Ergo nec Judex poterit exequutores compellere, nec in animæ judicio aliquo peccato coinquinabuntur. Cæterùm, nam licèt ipsi non acceptent, tamen hæres adimplere tenetur, ut dicemus infrà. Ergo nullum damnum sequitur testatori, unde

charitas lædatur. Ergo non acceptantes, nec à Iudice cogi poterunt, nec aliquo modo peccabunt in animæ judicio. Carpio *d.cap.17. num.61.* Sanchez *in consiliis tom.2. lib.4.cap.1. dub.42. num.4. & 5.* Delugo *de just. tom.2. disp.24. sect.16. num. 359.* Diana *d. tract.5. numero 28.* qui cum Delugo rectè limitat, nisi ex non acceptione graviter proximus læderetur, & ipse munus illud absque aliquo incommodo exercere potuerit.

21. Idem asserendum, etiamsi Exequutores nominati sint consanguinei; nam etiam respectu eorum est munus privatum, & consequenter voluntarium, quapropter nequeunt cogi ad acceptandum. Nec urget argumentum adductum à paritate educationis pupilli, quia officium illud est necessarium, idcircò quoties judicanti videbitur convenire, Iudex potest educatorem cogere, *l.1. C. ubi P pillus educari debeat*, ibi: *Sin autem æstimaverit apud quem educari debeat, is necessitatem habebit hoc facere, quod Præses jusserit.* Tenet Carpio *dict. cap.17. num.17.* Sanchez *dict.dub.42. num.9.*

22. Quando verò ad aliam partem fuerit exequutor datus, nempe ad exequendas funeris expensas, & alia legata pia, respectu istorum major est difficultas; nam aliqui Doctorum asseruere, posse compelli ad acceptandum, *l.1. C. Qui pro sua jurisdict.* Tum etiam, quia adimplementum harum funeralium expensarum, & ut defuncti tumulentur, causa publica est, ut diximus suprà. R pa *de Peste, num.131.* Medicis *de sepult.2.part. quæst.1.num.2.* Tum etiam alia legata pia, cùm ad Religionem pertineant, sunt ipsius causæ publicæ, *l.1. ff. de just.* Ergo exequutores nominati respectu expensarum funeralium, & aliorum legatorum piorum, poterunt compelli, ut tale munus acceptent, prout alia officia ad utilitatem publicam concernentia, *l. fin. §. Indicandi, ff. de Mun. & Honorib.* Tenent Bart. *in l.1. ff. de legat.2. num.7. ad fin.* Baldus *ibidem, col.7. vers. Si verò est.* Tiraquellus *de caus.piis, privileg.87.*

23. Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum, scilicet nec respectu harum expensarum funeralium, nec alicujus legati pii, aut piæ dispositionis exequutorem posse à judice compelli ad acceptandum munus, sed tantùm post acceptatum ad illud adimplendum, *cap Ioannes 19. & cap.fin.de test.* nam ut dictum est, munus hoc est privatum, etiam respectu causarum piarum, & funeralium; unde nequit exequutor compelli. Nec fundamenta contraria alicujus sunt ponderis; nam textus *in d. l.1. C. Qui pro sua jurisdict.* loquitur in officio publico, in quo utilitas publica versatur; & ideò nominatus, seu electus, valet compelli ad acceptandum. Ad fundamentum rationis respondetur, quod licèt in ipsa causa funeris, aut alicujus dispositionis piæ versetur utilitas publica, non tamen in ipso officio exequutoris, cùm facilè possit hoc ipsum expediri per hæredem, aut per Episcopum, si hæredes non sint; quapropter officium hoc semper remanet privatum, ne quis compellatur. Covarruv. *in dict.cap.Ioannes, num.3.* Gutierrez *dict. cap.45. num. 13.* Molina *de Iustit. tractat.2. disput. 248. num.3.* Carpio *dict. lib.1. cap.17. à num.10.*

24. Est tamen id temperandum, si non reperitur alius, qui hanc causam piam testamentariam ad effectum perducere possit; tunc enim ex hac urgentia necessitatis poterit exequutor compelli ad acceptandum, sicut in Procuratore est decisum *in l. Sed hæc 13. ff. de Procurat.* ubi licèt privatum sit officium, si tamen necessitas urgeat, poterit à Iudice compelli ad acceptandum mandatum; & ita in curatore bonis dando, *in l.2. §.Quæritur, ff. de curat. bon. dan.* ibi: *Voluntarius itaque quærendus est, nisi ex magna necessitate.* Quæ quidem necessitas urget quando non est alius, qui piam dispositionem, & expensas funebres non possit ad exequutionem adducere, ut eleganter disserit Sarmiento *in d. l.1. ff.de legat. 2. n. 12.* Carpio *d.cap.17. num.14.* Sanchez *dict. dub.42. num.17.* qui rectè animadvertunt in specie ista, quod si exequutor sæcularis fuerit, à judice sæculari esse compellendum; & si Ecclesiasticus, à Iudice Ecclesiastico: nam licèt Episcopus possit compellere exequutorem, id est quando jam acceptavit, non tamen anteà, quia ejus jurisdictioni sæcularis non subest. Semper tamen curandum est, sive à Iudice Ecclesiastico, sive sæculari, in præsenti specie, ut causa ista sit manifesta, ita ut urgens damno aliter obviam iri non possit, in quo & utilitas, & pietas versetur, ut benè docet Sanchez *dict.num.17. in fin.*

25. Tum etiam assertum suprà relatum non est admittendum quando Religiosus fuerit exequutor nominatus; tunc enim absque aliqua causa poterit compelli à suo Prælato: nam tenetur illi præstare obedientiam strictiori vinculo. Covarr. *dict. cap. Ioannes, num.3.* Vasquez *in opuscul. de testament. cap.9. § 3. dubio 2. num.79.* Sanchez *dict. dub.42. num.15. & lib.6. Summæ, cap.11.num.13.* Diana *8.part. tract.5. resol.28. in fin.*

26. Rursus, exequutores isti possunt compelli ad munus suum exequendum, quando expressè, aut tacitè illud acceptaverint. Acceptant enim expressè, quando expressè agnoscunt officium, vel si Testatori promiserint se illius voluntatem exequuturos, *l. Ex sententia 29. ff. de testam. tut. l.3. §. Tamets, ff. de recept. arbitr.* Tacitè verò, quando aliquis exequutor agit, ex quo infertur acceptasse officium, quibus in casibus nequit posteà officio renunciare, sed erit compellendus adimplere. Carpio *dict. cap.17. à num.20.* Spino *dict. gloss.18. num.18.* Cardinalis *in Clement. unica de Testament. quæst.4.* Sanchez *dict.dub.42. num.5.*

27. Verùm qui casus isti sunt, quando exequutor tacitè acceptare videtur? Assignant DD. à 13.10. Primus est, quando litteras recepit, quibus sibi officium deferebatur. Quod quidem ita intelligendum, si sciebat litteras illas munus illud continere de Procuratore, *ut in Clement. 1. de Procurat.* Secundus est quando aliquid fecit pertinens ad officium exequutoris, veluti si legatum solvit, vel alicui creditori satisfecerit; nam acceptasse videtur ex eo quod officium exercere cœpisset. Tertiò inducitur tacita acceptatio, quando acceptavit legatum, cui erat injunctum onus exequutoris, si hoc scienter fecerit, secus si ignoravetit. Mathienzo *in d.l.7. tit.4.lib.5. gloss.6. num.31.* Pacianus *de Probat. lib.1. cap.29. à num.14.* Guttierrez *d.cap.45. à num.14.* Carpio *d.cap.17. à n.33.* Sanchez *d.dub.43. n.6.*

28. Quartus adducitur ab aliquibus Doctoribus, nempe si exequutor ipse est præsens, quando à testatore deligitur, & tacet, nec tamen contradicit. Ratio est, nam tunc ex eo quod tacet, deciperetur ex ejus taciturnitate testator, quia ipsa effecisset, ut alium exequutorem non nominasset, ut benè adimpleretur testamentum. Ita tenet Peralta *in l.1. ff. de legat.2.n.61.* Verùm hæc doctrina communiter, absolutè loquendo, rejicitur; nam taciturnitas quando affert incommodum, & onus taceoti, minimè præstat consensum, & acceptationem, ut latè per Mascardum *de Probat. conclus.417. num.16.* Hanc ob rem in præsentiarum minimè potest inducere acceptationem, sicut nec compromissum, & licèt futurus arbiter sit præsens dum illud conficitur, tamen arbitrium acceptasse videtur. Mathienzo *in l.14. tit.4. lib.5. gloss.1. num. 30.* Cevallos *comm. quæst.202. num.9.* Covarr. *in d. cap. Ioannes, n.4.* Molina *d.disput.248. num.3.* Sanchez *dict. dub.42. n.8.* Diana *d.tract.5.num.27. vers. Nota tamen*, Carpio *dict. cap.17.num. 22.* Qui quidem limitant, nisi exequutor fuisset

fuisset consanguineus, aut valde familiaris; nam hæ conjecturæ junctæ cum taciturnitate, acceptationem inducunt. Pacianus *ubi suprà*, n.22. Gutierez *d.cap.45. num.14. vers. Nisi fuerit conjunctus.*

29. Sed tamen in hac specie, licèt absolutè exequutor nominetur, adhuc credo compellendum esse, ut adimpleat funus testatoris, & alia legata pia pertinentia ad bonum animæ defuncti. Ratio est, nam non est permittendum, ut in re tam gravi deceptus remaneret testator, qui suam animam exequutoris providentiæ credidit, electâ industriâ personæ. Carpio *lib.3. cap.7. num.3.* Tum etiam, nam quando exequutor est præsens & tacens in designatione ad faciendum aliquod opus pium, tunc favore causæ piæ præsumitur consensisse, & fecisse acceptationem, veluti pro construendo Monasterio, redimendis captivis pauperibus, pro suffragiis pro mortuis agendis, vel pro alia qualibet pia causa. Diana *dict. resol.27. vers. Limita 2.* Sanchez *d. dub.42. num.8.* Carpio *d. cap.17. num.27.* Ergo similiter in hac specie dicendum est, acceptasse illud officium respectu expensarum funeris, & aliorum legatorum, aut dispositionum piarum. Denique, quia licèt taciturnitas, quando aliquod onus, aut incommodum sequitur, non inducat consensum; ast id intelligendum quando est grave incommodum, vel onus, *l. Sabinus, ff. commun. divid. l. Tuberonis, §. Sunt quidam, ff. de Peculio,* Menochius *de Præsumpt. lib.6. præsumpt.99.* In his causis piis, veluti in funerando defuncto, vel in alia causa pia exequenda, nullum grave incommodum, vel onus consideratur, cùm id fiat ob bonum animæ ipsius exequutoris, qui piè, & sanctè in tam bono opere sese exercet. Ergo semper est præsumendum ex eo solùm, quod tacuit, & non contradixit, voluisse consentire, *l. Fidejussor, §. Prætor, ff. de Pignor. cap.2. de his, quæ fiunt à major. part. capit.*

30. Sed dices: Officium exequutoris est individuum, sicut actus testandi: quapropter sicut non intelligitur consensisse ad profana ex sola præsentia, similiter nec ad dispositiones pias: Ergo ex sola præsentia & taciturnitate, nec respectu funeris, aut alterius pii legati, poterit ad acceptandum compelli. Sed respondetur negando suppositum; officium enim exequutoris non est individuum, nam quotidie videmus plures nominari non solùm in solidum, sed ut omnes pariter procedant, aut per partes exequutionis: quo in casu si alii renuerint, aut longiùs existant alii, aut unus procedit, ut latè explicant textus *in cap. Religiosus 2. §. ultim. de test. in 6.* Molina *dict. disput.248.* Sanchez *dict. lib.4. cap.1. dub.44.* Cardinalis de Lugo *de Iust. tom.2. disput.24. sect.16. num.331.* Carpio *de exequut. testam. lib.3. cap.2. per tot.* Et si aliqui officium non agnoverint, aut decedant, pars istorum aliis accrescit. Diana *8. part. tract.5. resol.29. vers. Declaratur dicta conclusio.* Carpio *lib.4. cap.1. à n.2.* Mantica *de tacit. lib.7. tit.20. à n.1.* Ergo officium hoc exequutionis individuum non est; quapropter si exequutor tempore designationis sit præsens, & tacens, quoad pia, & funeris exequutionem acceptare videtur, licèt non quoad profana.

31. Prorsus respondendum, quod licèt officium hoc fuisset individuum, adhuc resolutio ista admittenda est; nam licèt actus individuus nequeat esse pro parte, & pro parte non, sicut actus testandi; quia nequit quis mori pro parte testatus, & pro parte intestatus, *l. Ius nostrum 7. ff. de Reg. jur. l. Hac consultissima 21. Cod. de testament.* Pichard. *§ Hereditas 8. Inst. de hæredib. instit. à num.16.* Attamen favore causæ piæ dividuus est; in his enim causis non inspicitur juris subtilitas, sed tantùm jus naturale, in quo non implicat, quod quis moriatur pro parte testatus, & pro parte intestatus, ut in milite, *l. Miles 6. l. Miles itaque 41. ff. de testament. milit.* Quapropter in causis piis testatio, & intestatio admittitur. Tiraquellus *privileg.13.* Medicis *opuscul.4. num.60. vers.7.*

32. Ergo similiter dicendum est in nostra specie, ut licèt officium exequutoris fuisset individuum, tamen favore pietatis, tam in funerando, quàm in adimplendis legatis piis est individuum; quapropter si præsens, & tacens fuerit, quando designatur in testamento, pro parte acceptasse videtur, ratione funeris, & legatorum piorum, licèt non profanorum.

33. Si verò exequutores testamentarii officium non agnoverint, vel testator illos non nominaverit, hæredes (ut dictum est suprà) has funeris expensas erogare tenentur, & adimplere testamentum; non verò exequutio ista ad Episcopum pertinebit, nisi datâ negligentia hæredum, ut est textus *in cap. Nos quidem 3. de testament. l.7. tit.10. p.6.* Carpio *de exequut. testam. lib.1. cap.21. à num.6.* & diximus suprà, *lib.1. cap.12. num.15.* Quamobrem pro rata portionum contribuere tenentur. Verùm si aliquis eorum expensas istas expenderit, ab aliis pro rata repetet, utpote obligatis pro portione ad has expensas fundendas, ut diximus *cap. antecedenti, num.47.*

34. Pater tenetur has expensas funebres pro filiis tumulandis erogare, sicut & dominus pro servis; quapropter adversùs patrem datur actio funeraria pro dignitate, & facultatibus, *l. In patrem 21. l. Quod si nulla 28. l. Si filius 31. ff. de Religios. & sumpt. funer.* obligatur etiam ad funeris impensam Patronus, qui bonorum possessionem petit contra tabulas, *l. Funeris 15. ff. eod. tit.* Illud verò cum Ulpiano *in d. l.31. ff. de Relig. & sumpt. funer.* prætereundum non est, ut si filiusfamilias castrense peculium habuerit ad funeris expensas, successorem teneri, utpote hæredem illius, nec nisi in subsidium pater tenebitur. Idque, nam ex Castrensi peculio testari poterit de jure communi, *§. Illis, vers. Testari, Inst. de testam. milit. l. penult. Cod. qui testam. facere possunt, l.13. tit.1. p.6.* De jure nostro Regio id extendendum ad alia quælibet bona, non solùm castrensia, vel quasi, sed etiam ad alia, quorum usufructus patri quæritur; ex his enim filiusfamilias testamentum condit, & duabus partibus parentibus relictis, de tertio disponit pro expensis funeris, & aliis, prout sibi placuerit, ut sunt jura *in l.5. & 6. Tauri, l. 4. tit.4. lib.5. Recopilat. l.1. tit.8. lib.5. Recopilat.* Gutierrez *Pract. lib.1. à quæst. 95.* Mieres *de Majorat. 1. p. quæst.33. num.3.* quapropter in hac hypothesi adversùs patrem non dabitur actio funeraria, sed adversùs illum, qui tertiam partem bonorum filii perceperit, de qua potuit ad libitum testari; aliàs tamen, quando nulla bona habuerit filiusfamilias, pater ad expensas istas tenebitur, & adversùs eum dabitur actio funeraria. Medicis *de sepult. 2. p. quæst.3. num.4. & 5.* Samuel *dict. disput.4. controvers.15. conclus.3.* Lavor. *dict. tit.2. cap. 16. num. 29.* Villalobos *d. difficult.4. num.1.*

35. Maritus ad expensas funeris tenebitur, si uxor pauper fuerit, nec patrem habeat, ut diximus suprà. Ast verò si dotem habuerit, aut alia bona, refundere tenetur hæres illius, qui in bonis successerit, non autem maritus; si verò dotem, & alia bona paraphernalia habuerit, & uni dotem, & alii bona reliquerit, pro rata, & portione bonorum ad expensas funeris unusquisque tenebitur. Unde si in dote fuerint centum, & in bonis ducenta, unam partem præstabit ei, cui dos relicta; duas verò ei, cui alia bona, nec maritus ex suis bonis aliquid ad funus præstare cogetur, *l. Celsus 20. l. Veluti 21. ff. de Religios. & sumpt. funer.* Ratio est, nam maritus non tenebitur ad onera matrimonii, nisi matrimonio durante; cùm ergo per mortem dissolvatur, *cap. fin. de secund. nupt.* & latè dixi suprà, non tenebitur ad funerandam mulierem, sed illius expensis faciendum est. Medicis *d. quæst.3.*

*num.*2. Samuel *d. controverſ.*15. *concluſ.*4. Villalobos *d. difficult.*4. *num.*1. Garcia *de expenſis*, *cap.*8. *num.*41. Vivius *deciſ.*197. *num.*19. Cancerius *var. reſolut.* 2. *p. cap.*7. *num.*39. *in fin.* Bonacina *dict. punct.*6. *propoſ.*2. *num.*1. *verſ.*1.

36. Si verò ſolùm dotem habuerit, nec alia bona, tunc adversùs eum, qui lucratur dotem, dabitur actio funeraria, *l. In eum* 16. *ff. de Relig. & ſumpt. funer.* Nam ut ſcripſit ibidem Conſultus: *Æquiſſimum viſum eſt veteribus, mulieres quaſi de patrimoniis ſuis, ita de dotibus funerari: & eum qui morte mulieris dotem lucratur, in funus conferre debere, ſive pater mulieris ſit, ſive extraneus.* Cæterùm alia ratione probatur, nam funeris impensa æs alienum cenſetur, *l. Impenſa* 8. *ff. de Relig. & ſumpt. funer.* quapropter dos ipſa æs alienum ſentire tenetur, *l. Ideo* 19. *ff. eod.* Garcia *d. cap.*8. *n.*42. Medicis 2. *p. quæſt.*5. *num.*42. Valaſco *de Part. cap.*19. *num.*52.

37. Illud verò animadvertendum eſt, doctrinas ſuprà traditas intelligendas eſſe quando dos eſt reſtituta; tunc enim adversùs illum habentem dabitur funeraria actio: ſi verò adhuc ſit apud maritum, ipſe convenietur, *l. Sed eſt ſi* 17. *ff. de Relig. & ſumpt. fun.* Ratio eſt, nam actio iſta directè intenditur adversùs eum, apud quem dos remanet, licèt poſteà in reſtitutione funeris ſumptus recuperabit, computando impenſas in ipſa reſtitutione; & id juſtiſſimè decretum, ne aliquo modo funus impediatur, aut detineatur, quando tamùm Reipublicæ intereſt, ut humentur: idcircò adversùs eum, in quo dos reſidet, actio funeraria conceditur, licèt poſtea reſtituenda. Unde nec aliquo modo maritus excuſabitur ea eo quòd non adveniat legale tempus reſtituendi dotem; ad funeris autem expenſas ſimilis dilatio admittenda non eſt. Medicis *dict. quæſt.*5. *num.*45. Garcia *d. cap.*8. *num.*42. Samuel *d. controverſ.*15. *concluſ.*4. Cancerius *dict.* 2. *p. cap.*7. *num.*39. Vivius *dict. deciſ.*197. *num.*19. Boſſius *de dot. cap.*19. *num.*67. Quapropter ſi perſona, cui dos eſt reſtituenda, expenſas iſtas impenderit, ſtatim à Marito repetit, nec tenetur ſperare annum dilationis, *ex l.*1. §. *Exactio*, *Cod. de rei uxor. act.* hæ enim expenſæ ſtatim ſunt detrahendæ; quapropter ſi aliquis eas præſtiterit, ſtatim repetet, *l. Si filio*, *ff. ſolut. matr.* ubi Bart. Medicis *dict. quæſt.*5. *num.*46. Cancerius *dict. num.*39. *in fin.*

38. Sed dices cum Bart. *in l. Qui erat hæres* 49. *ff. Famil. ercisc. num.*2. ſucceſſorem in hæreditate, vel in ſorte compelli poſſe Judicis officio ad teſtatorem ſepeliendum: Ergo actio iſta nequit dirigi adversùs maritum, dote adhuc non reſtituta. Sed tamen doctrina Bartoli admittenda non eſt in noſtra ſpecie, nec quando hæreditas, vel fideicommiſſum eſt reſtituendum; actio enim funeraria dirigenda eſt adversùs bona tenentem, ut benè explicat Garcia *dict. cap.* 8. *num.* 44. Nec aliud probat textus *in dict. l. Qui erat hæres* 49. nam qui compulſus eſt à Judice, ut teſtatorem ſepeliret, habebat in ſua poteſtate bona teſtatoris, quapropter Judicis officio fuit compulſus, ut expenſas ſepulturæ faceret: Ergo in noſtra ſpecie maritus adhuc retinens dotem ſuæ uxoris alteri reſtituendam, tenetur expenſas funeris facere, & ad id compelli poterit, nec ea aliqua excuſatione liberabitur.

39. Eſt tamen dubium grave, an maritus in reſtitutione dotis poſſit retinere, non ſolùm expenſas funeris, verùm etiam infirmitatis uxoris, quia ejuſdem naturæ cenſentur? Huic difficultati anſam præbuit textus *in l. Quod in uxorem* 13. *Cod. de negot. geſt.* ibi: *Quod in uxorem tuam ægram erogaſti, non à Socero repetere, ſed affectioni ſuæ debes expendere.* Ex quibus verbis plures Doctores deduxere, expenſas iſtas non deberi, niſi per proteſtationem conſtaſſet, illas maritum feciſſe animo repetendi, aliàs ſemper repetere non poſſe. Et ratio eſt, nam maritus tenetur mulierem propriam alere, tum infirmam curare ea fructibus ſuæ dotis, quare expenſas iſtas neutiquam poterit repetere. Tum etiam, quia ſi fructus non ſufficiant, ex affectione donaſſe videtur, ut aſſerit textus *in dict. l. Quod in uxorem.* Ergo poſtea à ſocero, vel ab alio dotem accipiente non repetet, ut *in dicta lege* tenent Alex. Baldus, & alii. Socinus junior *lib.*3. *conſ.*4. *n.*4. Ozaſchus *deciſ.*132. *num.*17. Menochius *lib.*3. *præſ.*33. *num.*7. Maſcardus *de Probat. concluſ.*77. *num.*2. Peguera *deciſ.*163. *num.*5. *in fin.*

40. Alteri verò tenent, etiamſi maritus non proteſtetur, repetere poſſe, aut in ſolutione dotis compenſare; ratio enim eſt, quia expenſæ factæ in infirmitate uxoris, prout expenſæ funeris exiſtimantur, & eodem privilegio fruuntur. Baldus *in l. Reſtituenda*, *Cod. de petit. hæredit. in fin.* Gratianus *tom.*1. *cap.*94. *num.*14. Lavor. *dict. cap.*16. *num.*12. Ergo ſicut maritus abſque aliqua proteſtatione repetit funeris expenſas, vel compenſat: ſimiliter factas in infirmitate mulieris aut repetet, aut compenſabit. Cæterùm, nam quando maritus eſt debitor dotis, nequit ſumi conjectura, feciſſe animo donandi, ſed compenſandi, aut repetendi pro propria obligatione, ut in alimentis tenet Boſſius *de Aliment. cap.*16. *num.*520. *in fin.* Ergo in præſentiarum abſque aliqua præmiſſa proteſtatione maritus aut compenſabit, aut repetet expenſas factas in infirmitate mulieris. Ruinus *volum.*1. *conſ.*123. *num.*1. *& volum.*4. *conſ.*145. *num.*3. Cephalus *conſ.*85. *num.*1. Lara *in l. Si quis à liberis*, §. *Si mater*, *ff. de lib. agnoſcend. num.*35. Surdus *de Aliment. tit.*6. *quæſt.*8. *num.*63. *& quæſt.*12. *à num.*20. Cancerius 1. *p. var. cap.*15. *num.*31.

41. In hoc dubio præmittenda eſt natura infirmitatis, & ejus duratio. Si enim infirmitas ejus eſt naturæ, ut mulierem non impediat ab obſequiis viri, & ad curam domus impendendam, tunc maritus expenſas illas non poterit compenſare, nec aliquo modo repetere. Ratio eſt, nam quando mulier curam præſtiterit, tenetur maritus illam alere, & curare, ob meritum ſervitii, etiamſi proteſtatus fuerit, ut tenet Bart. *in d. l. Quod in uxorem* 13. *Cod. de negot. geſt.* Iranzo *de Proteſtat. cap.*18. *num.*2. Aſt verò, ſi infirmitas ſit illius naturæ, ut prohibeat à ſervitio, & obſequiis marito præſtandis, veruntamen ſuit brevis, & impenſæ modicæ ſunt, tunc maritus nec compenſabit, nec repetet; quia præſumitur modicas expenſas feciſſe, non animo repetendi, ſed ob affectionem, ut cum pluribus tenet Fontanella *de Pact. nupt. clauſ.*6. *gloſſ.*2. *p.*5. *n.*15. Boſſius *de dot. cap.*19. *num.*63.

42. Si verò infirmitas gravis fuiſſet, & per multum temporis duraverit, ita ut nec mulier aliquid de domo curare potuerit, & plurimas expenſas fecerit; tunc magnopere conſiderandum, an expenſæ iſtæ exceſſerint dotis fructus, necne? Si enim non excedant, nec maritus compenſabit, nec repetet, etiamſi proteſtetur; nam cùm maritus teneatur ex dotis fructibus mulierem alimentare, & curare, *l. Si cùm dotem* 22. §. *Sin autem in ſæviſſimo*, *ff. ſolut. matrim. l. Cùm unus* 10. *in princip. ff. de Aliment. legat. l. Ius alimentorum* 3. §. *Modum*, *ff. ubi pupill. educar.* Bart. *in dict.* §. *Sin autem*, *num.*5. Surdus *de aliment. tit.*1. *quæſt.*33. *num.*27. Inde eſt, ut ſi dotis fructus ſufficiant ad alendam, & curandam mulierem, nequeat expenſas iſtas compenſare, aut repetere. Menochius *lib.*3. *præſumpt.*33. *n.*7. Fontanella *dict.* 5. *part. num.*5. Peguera *dict. deciſ.*167. *num.*3. Thomas Actius *de legali infirmitate*, *cap.*48. *num.*15. Iranzo *d. cap.*18. *num.*4. qui *num.*7. addit, nec repetere, aut compenſare poſſe, etiamſi fecerit proteſtationem, quia proteſtatio nihil operatur contra juris obligationem. Tenet etiam Boſſius *dict. cap.* 19. *num.*63.

43. Idem

43. Idem est dicendum, quando culpâ viri mulier in aliquam gravem inciderit infirmitatem, utputa quia maritus eam morbo Gallico infecerit, tunc enim in dotis restitutione nequit expensas istas compensare, aut repetere, nam ipse debet pati damnum quod dedit, §.1.*Inst.de obligat.* *l. Sed si damnum* 9. *ff.de pecul.* & sibi ipsi imputet damnum illud, *l.damnum, ff. de Regul.jur.* Unde nec compensabit, nec repetet. Peguera *dict. decis.*167.*num.*7. Franciscus Leo *Valent. decis.*41. Fontanella *d.p.*5.*n.*17.Iranzo *d.cap.*18.*n.*12. Bossius *d.cap.*19. *num.*63. *in fine.*

44. Erit ergo quæstio quando mulier dotem parvam ad matrimonium attulerit, & ad expensas infirmitatis fructus deficiant, an necessarium sit recurrere ad illius capitale: vel quando nullam dotem maritus suscepit, habetque mulier patrem unde possit ab eo has expensas suscipere. In qua difficultate adsunt duæ sententiæ relatæ *num.*39.& 40. Verùm asserendum est, expensas istas immodicas, excedentes dotis fructus, deducendas esse de ipsa dote, etiamsi maritus non protestetur, ex illo solido fundamento, quod debitor minimè præsumatur donare, sed solvere pro obligatione. Hanc ob rem etiamsi non protestetur, expensas istas aut compensabit, aut repetet ab eo, qui dotem suscepit. Garcia *d.cap.*8.*n.*44. Iranzo *d.cap.*18.*n.*7. Bossius *cap.*19.*n.*65.

45. Majus erit dubium quando maritus indotatam uxorem receperit, verùm habuerit patrem obligatum ad illam curandam, & alendam, aut si expensæ excesserint capitale dotis,& in hoc casu Iranzo *d.cap.*18. *num.*9. Ant.Thesaurus *quæst.*52. & Peguera *decis.*169. asseruerunt, protestationem esse necessariam, aliàs semper intelligetur ex affectione expensas illas fecisse maritum. Et ratio est, quia ex eo quod maritus non fuerit protestatus, cùm posset, videtur ex affectione maritali fecisse, ut decisum est *in dict. l. Quod in uxorem, C. de Negot. gest.*

46. Sed textus iste assumptum integrè non probat, quia potest intelligi de modicis expensis, erogatis in infirmitate mulieris, in quibus facilè præsumitur, fuisse factas ex affectione: vel quando aliqua obsequia, & curam domus præstiterit mulier. Ideircò in præsentia dicendum, maritum in facienda protestatione optimè agere, & non quomodolibet, sed in principio infirmitatis; quia si eam fecerit ex intervallo, & post actum perfectum, & consummatum, nihil operatur, quia tunc jus uxori est quæsitum in quantum ad sumptus jam erogatos. Gomez *in l.*26. *Tauri,num.*27. Surdus *de Aliment. tit.*6.*quæst.* 8. *num.* 67. Cancerius *part.*2.*var. cap.*16. *num.*29. licèt deserviat ad expensas futuras. Costa *de re integra*, *dist.*62.*num* 8. Iranzo *Ubi proximè, num.*15. Aut saltem faciet annotationem, vel descriptionem expensarum, quia talis diligentia habet vim protestationis. Cancerius *dict.cap.*16. *num.*17. Leo *dict.decis.*41.*num.*2. Fontanella *dict. part.*5. *num.*9. & 10. Iranzo *dict.num.*15.*in fin.* Barbosa *in l.*11. *C.de Negot. gest. n.*12. Aliàs si non fecerit, in gravem quæstionem perveniet, & relinquetur arbitrio judicantis, ut diximus suprà *num.*6.

47. Quid verò si adhuc socer domi filiam habuerit, & in gravem infirmitatem inciderit, & pater multas expensas fecerit in illa curanda. Et in hac disquisitione distinguendum, quando jam dos tradita est marito illius, ex cujus fructu illas expensas sufficienter facere posset, aut quando non est tradita. Primo casu asserendum, socerum & patrem mulieris posse repetere omnes expensas, quas fecerit in filia curanda, etiamsi nullam fecerit protestationem. Et ratio est, nam suscepta dote sufficienti à marito, ipse tenetur ad has expensas, ut diximus suprà, *num.*42. Quapropter socer illud egisse videtur tanquam negotiorum gestor, animo repetendi. Cæterùm id ex æquitate probatur, nam cùm pecunia soceri per traditionem dotis versa fuerit in utilitatem generi, propterea tenetur de in rem verso ad satisfaciendum socero, ad quam satisfactionem videtur prospexisse patrem mulieris, quando illas expensas erogavit. Ergo sine aliqua protestatione poterit impensas repetere. Tenent Cinus, Baldus, & alii *in l. Alimenta, C.de Negot. gest.* Socinus *vol.*2. *consil.*286. *col.*1. Surdus *de Aliment.tit.*6.*quæst.*5.*à n.*1. Menochius *de Arbitr. casu* 88. *num.*14. Bossius *de Aliment. cap.*16. §.13.*num.*945.

48. Sed hæc doctrina, licèt communis sit, adhuc non levem patitur contra se instantiam; nam aut pater has expensas fecit contemplatione filiæ, aut generi; si enim facit contemplatione filiæ, adest conjectura affectionis, & sanguinis, unde præsumatur liberaliter ex donatione expendisse, præcipuè in gravi infirmitate, unde timebatur mors illius; affectio enim sanguinis præstat præsumptionem donationis, *l. Donationes* 31. §. *Species, l. fin.* § *fin. ff. de Donat. l. Qua dotis* 33. *ff. de solut. matrim.* ubi DD. Ergo in præsentia si non protestetur pater, videtur has expensas genero donasse, nec amplius repetet. Si verò contemplatione generi socer has expensas præstiterit, similis adest præsumptio; nam gener habetur loco filii, *l.Quia parentis* 16. *ff. de solut. matrimon.* Ergo sicut quando contemplatione filiæ has fecerit expensas, non repetit, similiter si contemplatione generi. Quapropter Alciatus *respons.lib.*2.33. *num.*4. & 5. Lara *l. Si quis à liberis*, § *Si quis ex his, ff. de lib.agn. num.*27. scripserunt, quod si socer expensas litis pro genero præstiterit, repetere non posse, quia præsumitur ex affectione donasse. Ergo similiter in specie.

49. Sed hæc fundamenta debilia sunt, nec rejiciunt doctrinam suprà traditam; quin potiùs Menochius *dict. casu* 88.*num.*14. asserit, Alciatum aberrasse; nam sola sanguinis conjunctio non inducit præsumptionem donandi, nisi aliis adminiculis constatet de animo illo. Et ratio est, nam hæc præsumptio affectionis ad donandum levis est, & tantùm sufficiens ad expensas modicas, non verò ad graves, de quibus loquimur in præsentiarum. Alexander *in dict. l. Alimenta* 11. *C. de Negot. gest. num.*8. Augustinus Barbosa *ibidem, num.*6. Garcia *de Expens. cap.*4.*num.*24. Menochius *d. casu* 88. *num.*12. Surdus *tit.*6. *quæst.*8. *n.*27. vel quando qui percipit, pauper fuerit, nec habeat unde eas persolvere possit, ut probatur *ex dict. l. Alimenta* 11. *l.* 1. *l. Si paterno* 15. *C. eod. tit.* ut intelligit Surdus *d.tit.*6. *quæst.*6. *num.*13. Bossius *d. cap.*16. §.2. *num.*905. Ast in præsentia loquimur quando dos est tradita à socero sufficiens, ut ex fructibus fiant hæ expensæ, quo quidem casu sola affectio sanguinis, nec respectu filiæ, nec generi dat præsumptionem donandi; quin potius socer poterit repetere, ut in terminis tenent Surdus *d.tit.*6. *quæst.*5. *à num.* 7. Menochius *d. casu* 88. *à num.*14. Affectio verò ista donandi poterit considerari quando fructus non essent sufficientes; in illo enim excessu ex affectione paterna donatum videretur, ut cum Surdo & Menochio tenet Bossius *dict. cap.*16. §.13.*num.*945. *in fin.*

50. Sed contrà adest textus *in l. Servus communis* 38. §. *Idem juris* 1. *ff. de donat. inter vir. & ux.* ubi cùm tres fratres habuissent rem communem, unus habens uxorem, ipsam rem uxori donavit, scientibus aliis fratribus: & inquit Consultus, quod licèt donatio non valeat pro parte mariti, adhuc tamen valet ex duabus partibus aliorum fratrum; unde cognoscitur, ex sola sanguinis affectione donationem præsumi, cùm te ipsa subsistat donatio ex duabus partibus. Jason *lib.*2. *consil.*193. *col. ultima*, scripsit textum istum intelligendum de re modica, in qua sola affectio sanguinis absque aliquibus conjecturis præsumit donationem. Barr. *in l. Qua dotis, ff. solut. matrim. num.* 5. & Ruinus

lib.3. cons.262. num.12. scripserunt *in dict. lege*, ex affectione sanguinis solùm ibidem induci consensum, non tamen aliquam præsumptam donationem; frater enim uxoratus faciebat donationem, & ex taciturnitate, & affectione sanguinis nihil aliud inducitur nisi consensus aliorum fratrum ad ratihabitionem illius, quod diversum est à præsumpta donatione, ut admittit etiam Menochius *d. casu* 88. *num.15.*

51. Verùm hæc Bartoli, & aliorum doctrina redditur difficilis; nam consensus iste duorum fratrum non distinguitur à præsumpta donatione. Ratio est, nam frater uxoratus per se uxori nullam poterat facere donationem, *ex l.1. & tot. tit. ff. de donat. inter, cap. fin. de donat. inter, l.4. & sequent. tit.11. p.4.* Gomez *in l.50. Tauri, num.3.* Covarr. *in Rub. de testament. 2. p. num.30.* Riccius *p.4. collect.799.* Cyriacus *controv.181.* Molina *de Iust. tract.2. disput.189.* latè Sanchez *de matrim. lib.6. disput.1. cum seq.* tota enim donatio existebat ex parte duorum fratrum: Ergo per illum consensum ex sola taciturnitate, & affectione sanguinis, inducta fuit præsumpta donatio: Ergo in præsentiarum consensus non distinguitur à præsumpta donatione. Cæterùm ratihabitio donationis fratris uxorati nequibat fieri ab aliis duobus fratribus, quia de jure est nulla: Ergo consensus fecit præsumptam aliam donationem ipsorum fratrum, ut ex duabus partibus sustineretur: Ergo consensus in illa specie non distinguitur à præsumpta donatione. Quapropter nonnulli Doctores apud Jasonem *in d.l. Qua dotis, ff. solut. matr. num.23.* non levi, verùm gravissimo fundamento Bartolum non susceperunt, quidquid defendere tentet Menochius *ubi proximè, num.15.*

52. Unde textus ille, aut est intelligendus de re modica, aut quia alia advenerunt adminicula, ex quibus simul cum affectione sanguinis præsumitur donatio, *ex l. Procula 26. ff. de Probat.* ubi non solùm desideratur affectio sanguinis, verùm etiam diuturnitas temporis, & rationes calculatæ, ut donatio præsumatur. Alciatus *respons.304. in fine, & de Præsumpt. præsumpt.32. regula 1.* Grammaticus *decis.103. num.29.* Menochius *dict. casu* 88. *à num.16.* Mascardus *de Probat. conclus.555.* Aliis etiam conjecturis existentibus, præter solam affectionem sanguinis, talis donatio præsumpta sustinebitur; aliàs minimè, si expensæ fuerint immodicæ, & magnæ, ut in alimentis tenent Mascardus *conclus.554. à num.89.* Barbosa *in l. Alimenta 11. Cod. de negot. gest. num.6.* Bossius *d. cap.16. §.3. num.906.* Hanc ob rem textus *in d.l.38.* intelligendus est quando simul cum affectione sanguinis alia adminicula, & conjecturæ donandi adfuerunt.

53. Limitanda est tamen doctrina suprà tradita, quando gener protestaretur, se velle suam uxorem ad propriam domum traducere, & ne expensæ illæ fierent à socero; tunc enim non repetet: negotium namque alterius rectè non geritur contra ejus voluntatem, *l. Si pro te præsente, ff. mandat. l. fin. Cod. de negot. gest.* Ergo nec socer expensas in curanda filia à genero percipiet. Lara *in dict. l.5. §. Si quis ex his, num.28.* Surdus *d. tit.6. quæst.5. à num.15.* Iranzo *dict. cap.18. num.16.* Bossius *d. cap.16. §.13. num.466.* qui rectè id cum Surdo limitat, quando culpâ viri uxor in domo patris moraretur, veluti propter sævitiam; tunc enim etiamsi maritus protestaretur, adhuc socer expensas repetet, cùm adhuc negotium illius utiliter gereret.

54. Si verò socer dotem adhuc non tradiderit genero, & has expensas fecisset pro curanda filia, adhuc repetet, nec ullo modo intelligetur donatio, quando est debitor dotis; quin potiùs animo compensandi dedisse, aut pro capitali, aut interesse solvendo. Quod extendunt aliqui etiamsi maritus protestetur, se velle mulierem ad propriam domum ferre, & ne expensæ fierent à socero; nam licèt creditor protestetur, si tamen debitor pro creditore solvat, etiam invito, compensat debitum, *l. Stichum 8. §. fin. ff. de novat. l. fin. Cod. de negot. gest.* Ergo in præsentia etiam socer repetet. Sed contrarium tenet Surdus *dict. quæst.5. n.14.* Barbosa *in l. fin. C. de negot. gest. num.3.* Bossius *dict. cap.16. §.13. num.947.* & dant rationem, quia textus *in dict. l. Stichum, & l. fin.* sunt intelligendi quando solvitur debitum ejus, pro quo fit solutio; ubi verò uxor est sana, vel non ita ægra, quin possit esse in obsequio mariti, non est debitor alimentorum, nec alicujus curationis illius, nisi illi serviat, & consequenter ejus negotium non geritur utiliter, & nec socer repetet expensas factas in curanda filia uxorata.

55. Sed tamen ratio ista adæquata non est; habet enim vim quando filia uxorata esset in domo patris, non omninò ægra, verùm posset deservire marito, & domus curam impendere. Nos verò loquimur quando infirmitas esset gravis, & magnæ expensæ factæ in ejus curatione. Quo quidem casu assero, quod adhuc si maritus protestetur, se expensas non soluturum, sed velle uxorem ad domum traducere ad illam curandam; si tamen de facto id non fecisset, adhuc socerum expensas repetere posse: nam licèt protestatio ista impediat repetitionem, *l. fin. C. de negot. gest. l.22. tit.22. p.5.* Gregorius *gloss. 3. l.12. tit.13. p.1. gloss. 4.* Menochius *de Arbitrariis, lib.1. quæst.69. num.27.* Corsetus *singul.90. verb. Expensa,* Romanus *singul.124.* Surdus *de aliment. dict. tit.6. quæst.5. à num.16.* Molina *de Iust. tract.2. disput.554. num.1.* Osuald. *ad Donellum, lib.15. cap.16. lit. P,* Tuschus *lit. F, conclus.196. n.13.* Id tamen fallit quando versatur favor publicus, veluti si expensæ factæ fuissent ad hominem liberandum à morte, vel gravi morbo, mutilatione, aut carceribus; quia interest Reipublicæ suum civem indemnem servare, sicut & mulierem nuptam, ad filiorum procreationem, in quo est maxima utilitas publica, argumento textus *in l. Liber homo, ff. ad l. Aquil. l. Cùm ratio 6. ff. de bon. damnat.* Nam tunc favore publicæ utilitatis, etiam facta contradictione per protestationem, adhuc repetitio expensarum conceditur, *l.22. tit.1. p.7.* Gregorius *in dict. l.12. tit.12. p.5. gloss. ult.* Gomez *var. tom.2. cap.13. num.13. in fin.* Barbosa *in d. l. fin. Cod. de Negot. gest. num.4.* Ergo licèt maritus protestetur se nolle expensas solvere pro curatione ipsius mulieris, sed ad domum traducere; utique si de facto socer eas fecerit in gravi morbo, poterit compensare in fructibus, aut interesse dotis; vel si ista non adsint, in capitali dotis non traditæ: quod magis consonum æquitati, & rationi videtur, ad tradita per Glossam & DD. communiter *in d. l. Stichum, §. fin. ff. de Novat.* Parisius *lib.3. cons.107. num.129.*

56. Est tamen antequam hinc abeamus, examinanda doctrina Cancerii *1. p. cap.16. num.28.* ubi scripsit absque aliqua protestatione posse maritum repetere expensas factas in infirmitate uxoris, si est ultima, ex qua defuncta est. Et ratio est, nam expensæ ultimæ infirmitatis à jure reputantur æs alienum, *l. penult. ff. de Religios. & sumpt. funer.* & ex hæreditate ante omnia sunt deducendæ, *dict. l. penult.* ubi Gothofredus *lit. C,* Ant. Perez *ad tit. Cod. de Religios. & sumpt. funer. num.16.* quapropter maritus poterit absque aliqua protestatione repetere. Tum quia expensæ ultimæ infirmitatis privilegio expensarum funeralium fruuntur. Cancerius *3. part. cap.2. num.163.* Gerardus Maynardus *decis.47. num.2.* Ideircò sicut funerariæ possunt absque protestatione repeti, similiter ultimæ infirmitatis. Quam doctrinam explicat Iranzo *dict. cap.18. num.20.* nempe ut quando est necessaria protestatio ad repetendas funeris expensas, similiter sit necessaria ad repetendas ultimæ necessitatis; secus

verò

verò quando non est necessaria ad illas repetendas.

57. Horum Doctorum placitum explicatione indiget, quia ex eo quod dicant, expensas ultimæ infirmitatis esse repetendas, aut cum protestatione, aut sine ea, prout causa requirat, videntur asserere, expensas aliarum infirmitatum repetere non posse, etiamsi magnæ fuerint; accidere enim valet, ut uxor gravi morbo laborasset, in cujus expensis magnam quantitatem expenderit, verùm ultima infirmitas non sit. Sed tamen breviter resolvendum, maritum repetere posse has magnas expensas gravis infirmitatis mulieris, quatenus excesserint dotis fructus, etiamsi non sit ultima, ex qua uxor decessit, etiamsi protestationem non fecerit. Et ratio est, nam licèt non sit ultima infirmitas, attamen cùm magnæ fuerint expensæ, cessat præsumptio affectionis, & præsumptæ donationis; affectio enim maritalis solùm consideratur in modicis expensis, ut dictum est: Ergo absque aliqua protestatione repetet. Tum Judex præsumptionem affectionis parvi habebit, cùm adsit major præsumptio non donandi, nempe magnarum expensarum, quæ aliam elidit, *l. Divus, ff. de in integrum restit.* Ergo expensas repetet maritus, etiamsi non sint ultimæ infirmitatis. Quapropter DD. de hac disquisitione agentes, nullam distinctionem faciunt inter ultimam, & alias infirmitates. Surdus *de Aliment. tit. 1. quæst. 33. à num. 27.* Thesaurus *Quæst. For. 2. p. quæst. 52.* Garcia *d. cap. 3. num. 44.* Iranzo *dict. cap. 18. num. 21.* Bossius *d. cap. 19. num. 64.* Verùm illa differentia inter ultimam, & alias infirmitates erit consideranda, scilicet ut expensæ ultimæ tanquam funeris considerentur, & eodem privilegio fruantur, non verò expensæ aliarum infirmitatum; quia tantum istæ funeris expensis comparantur, *ex l. In restituenda 4. Cod. de petit. hæredit.* & tenent Mena *var. lib. 1. quæst. 6. art. 3. num. 11.* Surdus *decis. 255. num. 25.* Argellus *de legit. contradict. quæst. 10. num. 185.* Marta *vot. 83. num. 5.* Cancerius *1. p. var. cap. 9. num. 9.* Mastrillus *decis. 10. num. 8. & 9.*

58. Est verò dubium, an successor in majoratu teneatur solvere expensas antecessoris, factas in ejus funere? Prima sententia asserit, neutiquam teneri; nam, ut dictum est suprà, hæc obligatio funerandi defunctum pertinet ad hæredem; qui verò in majoratu succedit, institutori primo succedit, non verò ultimo possessori. Molina *lib. 1. cap. 1. num. 17.* Salgado *in Labyrint. 3. p. cap. 15. num. 37.* Vela *dissert. 48. à num. 22.* Olea *de cess. tit. 3. quæst. 3. num. 13. & 14.* Ergo ad eum funerandum non obligabitur. Cæterùm licèt funeris impensa habeat plura privilegia, de quibus infrà dicemus, non tamen habet privilegium, ut successor in majoratu funeret suis expensis ultimum successorem. Ergo non tenebitur funerare. Tenet Molina *de Primogeniis, lib. 1. cap. 10. num. 33.* Sanchez *cons. lib. 4. cap. 1. dub. 31. num. 15.*

59. Secunda sententia tenet contrarium, ex lege *Quod nulla 28. ff. de Relig. & sumpt. funerum*, ubi dicitur igominiam esse mariti relinquere propriam uxorem insepultam. Quod idem est dicendum de majoratus successore, qui cùm defunctum consanguineum antecessorem in majoratu non sepeliat, magna erit ejus ignominia: quapropter ad has funeris expensas tenebitur. Unde non est admittendus Molina *dict. num. 33.* asserens, distinctam esse causam mariti à majoratus successore, ut ad has expensas obligetur; eadem enim est ratio, nempe consanguinitatis, & ejusdem familiæ, ut hæc similis ignominia censeatur, ut expendit Garcia *de Expensis, cap. 16. num. 3.* Cæterùm probatur, nam hæ expensæ funeris ex sola honestate debentur, ut diximus de marito habente pauperem uxorem defunctam, Iranzo *de Protest. cap. 18. num. 22. in fin.* Quod idem est dicendum de successore Majoratus, qui licèt alio modo non obligaretur ad funerandum antecessorem, attamen de decentia, & honestate teneretur; sicut etiam de honestate tenetur aliqua debita modica illius solvere. Garcia *de Expensis, cap. 16. num. 35.* Mathienxo *in l. 6. tit. 7. lib. 5. Recopilat. gloss. 3. num. 19. & 23.* Padilla *in l. Unum ex familia, §. Si de Falcidia, ff. de legat. 2. num. 10.* maximè si conducunt ad exonerationem conscientiæ, & animæ ipsius defuncti. Gregorius *in l. 4. tit. 15. p. 2. verbo Sus dendas.* Garcia *dict. cap. 16. num. 35.* Ergo in præsentia successor majoratus tenebitur ad expensas funeris sui antecessoris. Garcia *dict. cap. 16. num. 33.* Padilla *ubi proximè, num. 1.* Spino *in Specul. testament. gloss. 2. num. 55.* Valasco *de Part. cap. 19. num. 44.* Gratianus *discept. for. tom. 1. cap. 94. num. 27.* Peregrinus *de Fideicommissis, art. 40. num. 19* Lima & Maldonado *ad Molinam, dict. cap. 10. num. 33.* Surdus *decis. 255. num. 15.*

60. In hoc dubio animadvertendum, successorem majoratus persolvere debere funeris impensas ipsius institutoris, quando alia non reliquerit bona libera, unde solvantur, verùm ex omnibus suis bonis majoratum instituerit. Ratio est clara, nam quando bona libera non relinquuntur à majoratus institutore, tunc successor tenetur ad debita illius, ut est optimus textus *in l. Filiusfamilias 114. §. Divi 14. ff. de legat. 1. l. 1. in principio, ff. ad Trebell. l. 2. Cod. eodem*, Molina *dict. lib. 1. cap. 10. à num. 1.* Garcia *de Expensis, cap. 16. à num. 7.* Larrea *alleg. 75. n. 3.* Castillo latè *lib. 6. controv. cap. 161. n. 23. & cap. 68. n. 1.* Ergo etiam ad funeris expensas, quæ tanquam æs alienum censentur; & in hoc nulla est dubitatio.

61. Ergo erit difficultas quando funeris expensæ non fuissent primi institutoris, sed alterius ultimi successoris: in qua difficultate distinguendum. Aut possessor majoratus est hæres ultimi successoris, vel non. Si autem est hæres, absque etiam dubio ad funeris expensas tenebitur pro rata hæreditatis; nam pro eadem rata tenetur ad debita illius, non habita consideratione ad bona majoratus, *l. 1. Cod. si cert. petatur*, Molina *d. cap. 10. num. 28.* Castillo *d. cap. 161. num. 34.* Ergo quando fuerit hæres illius, ad expensas funeris tenebitur pro ratione hæreditatis.

62. Si verò nulla bona habuerit ultimus possessor majoratus, sed ita inops sit, ut nec hæredem, aut alium habeat successorem, in hoc versatur tota difficultas, ut benè considerant Molina *dict. cap. 10. n. 33.* Spino *in Speculo testam. gloss. 19. num. 39.* Gratianus *d. cap. 94. num. 29.* Rationem ad negandum sumunt DD. primæ sententiæ; nam successor in majoratu, etiamsi ultimus possessor inops decedat, & multis debitis gravatus, si hæres ejus non sit, ad debita illius non tenetur; quia non est successor illius, sed primi institutoris majoratus, *ex dict. l. Filiusfamilias 114. §. Divi 14. ff. de legat. 1.* & relatis *num. 58.* Quapropter ex eo quod succedat in majoratu, non tenetur ad debita ultimi possessoris. Gomez *in l. 40. Tauri, num. 72.* Spino *dict. gloss. 19. num. 36.* Molina *dict. cap. 10. num. 29.* Castillo *dict. cap. 161. à num. 22.* Sanchez *dict. lib. 4. cap. 1. dub. 31. num. 11.* Fusarius *de subst. cap. 541. & 542.* & consequenter ex eadem ratione, nec ad funeris expensas tenebitur, cùm tanquam æs alienum ultimi possessoris consideretur.

63. Sed licèt hæc opinio de rigore juris procedat, attamen ex æquitate, & pietate est admittenda secunda sententia, prout probant illius fundamenta. Deinde, nam non omnia à jure decisa sunt; sed tamen ipsa æquitas, & ratio naturalis dictat, quid in re est agendum, ut benè considerat Castillo *lib. 4. controvers. capit. 61. num. 53.* In specie verò ipsa ratio naturalis dictat, successorem in majoratu insepultum relinquere non debere suum antecessorem; nam licèt ipsi non succedat, etiamsi cum clausula ab eo nominaretur, Molina

de

de Primog. lib. 2. c. 4. n. 6. D. Olea *de ceff. tit. 3. q. 3. n. 14.* quia femper intelligitur nominatus ab ipfo Inftitutore, Ant. Faber *lib. 24. conjectur. cap. 10. circa principium.* Attamen negandum non eft, per ipfum ultimum poffefforem ad majoratus fucceffionem deveniffe. Hanc ob rem æquitas ipfa petit, quod ab eo infepultus non relinquatur. Cæterùm multa in jure ex æquitate admiffa funt contra ipfius rigorem, ratione alicujus commiferationis, nempe quarta, quæ datur viduæ inopi ex bonis defuncti mariti, *Auth. Prateread, C. Unde vir, & uxor*, quam latè explicuimus *lib. 4. cap. 10.* Tum, ut alimenta concedantur viduæ poffefforis ultimi majoratus. Mieres *de majorat. 4. part. quaft. 27. num. 15.* Ergo fimiliter dicendum eft in fpecie, quod licèt de rigore juris non teneatur funerare ultimum poffefforem inopem; attamen ex æquitate ad id adftringatur. Denique comprobatur ex doctrina Larreæ *decif. Granatenfi 47. n. 5.* ubi afferit, poffe patruum alimenta à pupillo petere, quando pauper eft, ne cum dedecore illius mendicare cogatur, quia id pertinet ad illius honeftatem, & honorem. Ergo idem eft dicendum in fpecie, ne infepultus ultimus poffeffor relinquatur cum injuria, & ignominia fucceffforis, & cadaveris infepulti. Quapropter ad has expenfas tenebitur, ut latè tenet, & profequitur Maftrillus *decif. 203. per tot.* Mieres *de Majorat. 4. part. quaft. 26 n. 37.* Caftillo *d. cap. 161. num. 36. verf. Ego fanè.*

64. Hanc enim fententiam ex æquitate tantùm defendunt DD. relati, & communiter alteri relati, *num. 59.* Sed adhuc defendi valet de juris rigore, quia in fpecie nulla eft juris decifio repugnans huic placito, nifi illa ratio, quia fucceffor majoratus non fuccedit ultimo poffeffori, fed tantùm inftitutori: quæ ratio licèt concludat ad alia debita ultimi poffefforis, non tamen ad has funeris expenfas illius; nam negari non valet, de rigore juris obligari fucceflorem majoratus ad illa onera, quæ impofita fuerint ab inftitutore illius, five ab ejus expreffa voluntate, vel à tacita, quæ rectè ex conjecturis conciperetur, ut latè per Molinam *lib. 1. de Primog. cap. 27. per tot.* Nognerol. *allegat. 2. num. 108.* Caftillo *lib. 8. controverf. cap. 45. num. 5.* Ergo etiam tenebitur ad iftas expenfas funeris ultimi poffefforis, falicet ex t. cita voluntate inftituentis majoratum. Probatur, nam ut benè confiderat Caftillo *dict. lib. 6. cap. 161. num. 36. verf. Ego fanè*, hæc obligatio funerandi ultimum poffefforem, quando inops fuerit, procedit à verifimili voluntate inftitutoris, qui fi vidiffet confanguineum fuæ familiæ, & quem ad Majoratum vocavit, infepultum ob gravem ejus inopiam, utique tumulari præcepiffet, juxta gloffam vulgarem *in l. Tale pactum, §. fin. ff. de pact.* Ergo ex verifimili voluntate inftitutoris fucceffor in majoratu tenetur ad funerandum ultimum poffefforem inopem, qui non habet unde tumuletur.

65. Et confirmatur, quando aliquis inftituit majoratum, id maximè profpicit, ut ejus familia decoretur, & confervetur, ita ut per Majoratum quilibet poffeffor velut in dignitate conftituatur, ut latè explicant Molina *de Primog. lib. 1. cap. 13.* Mieres *de majorat. in initio 1. part. num. 10.* Vela *differt. 49. à num. 16.* Rojas *de incompatibilit. 4. part. cap. 4. à num. 16.* P. Molina *tract. 2. de Juft. difput. 260.* Cùm ergo id intendat Inftitutor, ex ejus voluntate facilè concipitur, velle præcipere fucceffori, ut ultimum poffefforem pauperem funeret, & ne cum ignominia, & injuria infepultus relinquatur. Ergo femper fucceffor majoratus tenebitur de rigore juris ad has funebres expenfas pro tumulando ultimo poffeffore egeno, & in neceffitate conftituto. Denique, nam fucceffor in majoratu tenetur folvere debita contracta ad alimenta præcifa, & neceffaria ultimi poffefforis, ex doctrina Abbatis *in cap. prafentium, de Pign. num. 5.* quod non folùm ex æquitate tenent plures, fed etiam de juris rigore, ex præfumpta, & verifimili voluntate inftitutoris. Molina *dict. lib. 1. cap. 10. num. 32.* Caftillo *d. cap. 161. num. 35. & lib. 8. cap. 68. num. 8.* Ergo majori ratione tenebitur de juris rigore ad has funerarias expenfas, factas pro ultimo poffeffore, cùm magis piæ fint, & majoribus privilegiis condecoratæ. Illud verò animadvertendum, folùm teneri fucceflorem in majoratu ad illas expenfas funerarias neceffarias, & præcifas ad funus conficiendum; non verò ad illas, quæ magis ex pompa, & vanitate fiunt, verùm femper obfervata qualitate perfonæ in neceffariis expenfis. Grattianus *dict. cap. 94. num. 21.* Caftillo *dict. cap. 161. num. 35. verf. Maftrillus quoque.*

66. Ex his colliges, quid dicendum quando aliquis defunctus valdè inops fuerit, & habet confanguineos valdè propinquos, à quibus poterat petere alimenta, quia divites funt, de quibus diximus *lib. 4. cap. 9. per tot.* Et dicendum videtur, minimè ad has expenfas teneri matrem, fratres, forores, aut patruos; nam actio funeraria folùm conceditur adversùs alios confanguineos, etiam propinquos, *l. in patrem 21. l. Si filius 31. ff. de Relig. & fumpt. funer.* Medicis *de fepult. 2. part. quaft. 5. num. 55.* Ergo minimè eft danda adversùs alios confanguineos, aliàs exprimerent Confulti, prout de patre expreffetunt. Sed tamen contrarium dicendum puto, quod fi defunctus pauper, & egenus fuerit, divitefque habuerit proximos confanguineos, qui falvâ gradus prærogativâ tenebantur alere ipfum, has expenfas erogare teneri. Et ratio fumitur *ex d. l. in patrem*, ubi quando filius pauper moritur, ad eum funus folvere fpectat, qui alere tenebatur, nempe ad patrem. Ergo fimiliter eft dicendum de alio quolibet confanguineo obligato ad alimenta præftanda defuncto. Quod quidem argumentum fieri valet de marito, qui ad funus pauperis uxoris tenetur, ut dictum eft. *Prætereà* alimenta, cùm pertineant ad caufam publicam, ideò confanguinei proximi ad illa præftanda obligantur; fed eadem caufa publica confideratur in funerandis corporibus, quia non minùs expedit Reipublicæ mortuos fepelire, quàm viventes confervare, ut fcripfit Baldus *in l. fin. Cod. de negot. geft.* Ludovifius *decif. 78. num. 23.* Ergo ficut ifti tenentur vivum confanguineum alere, fimiliter defunctum fepelire, & expenfas erogare. Deinde argumentum de alimentis ad piam caufam validum eft. Tiraquellus *de Privileg. pia caufa, in præfat. n. 23.* Mantica *de conject. ultim. vol. lib. 6. tit. 3. num. 22.* Velafco *de Privileg. paup. quaft. 52. num. 20.* Ergo cùm ifta caufa funeris inopis defuncti piiffima fit, ficut confanguinei ifti tenentur ad alimenta præftanda, fimiliter ad funerandum confanguineum pauperem. Denique nomine alimentorum funeris expenfæ etiam comprehenduntur; quare cui alimenta debentur, etiam funerariæ expenfæ debentur. Molina *de Juft. tract. 2. difp. 168. num. 6.* Boffius *de Aliment. cap. 2. §. 5. n. 68.* Ergo ex eo quod confanguinei ifti tenentur ad alimenta, fimiliter ad funeris expenfas pauperis confanguinei.

67. Sed dices cum Bonacina *in Decalog. difput. 6. quaft. unica, punct. 6. §. 1. num. 1. in fine*, nomine alimentorum expenfas funeris non comprehendi, quia cum his non alitur, nec fuftentatur vivens. Ergo licèt confanguinei ifti proximi teneantur ad alimenta, non tamen ad funeris expenfas. Sed refpondetur, non effe admittendam doctrinam Bonacinæ, quia licèt non veniant propriè fub nomine alimentorum, quatenus nec cum eis corpus alatur, feu fuftentetur; attamen rectè fub alimentis comprehenduntur, quia funt neceffariæ expenfæ iftæ ad corporis curam habendam ipfius alimentarii, ne inhumatum relinquatur, vel decenter non poffit tradi fepulturæ, ut benè confiderat Boffius *ubi fuprà, num. 68.* Ergo qui ad alimenta tenentur, ut

funt

sunt isti consanguinei, similiter ad funeris expensas tenebuntur, sicut etiam tenentur ad medicinas, & aliàs expensas infirmitatis ad corpus curandum, *l. Quod nos* 234. §. *Verbo Vivere*, *ff. de verb. sign.* Mysingerus *cent.* 3. *observat.* 11. Garcia *de Expens. cap.* 5. *num.* 42. Surdus *de Aliment. tit.* 4. *quaest.* 5. *n.* 1. Bossius *d. cap.* 2. §. 3. *n.* 60. & diximus *lib.* 4. *cap.* 9. *n.* 1.

68. Prorsus disquirendum, an quando pauper beneficiatus moritur, nec habet unde tumuletur, ad quem pertineant funeris impensae? Prima sententia asserit, ad Ecclesiam pertinere; nam inter Ecclesiam, & Rectorem illius matrimonium spirituale contrahitur, *cap.* 2. *de translatione Episcopi*, ubi DD. quapropter si beneficiatus, aut Rector Ecclesiae decedit absque bonis unde funeretur, debet ab Ecclesia sepeliri suis expensis, prout quando maritus decedit in egestate, mulier tenetur eum sepelire, & econtrà, *l. Quod si nulla* 28. *in fin. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 16. *num.* 14. & 15. Surdus *decis.* 255. *num.* 9. Caeterùm id petit servitium ipsius Rectoris, & Beneficiati; nam cùm Beneficium datum ei fuerit propter servitium, *cap. fin. de Rescript. in* 6. & ille ipsi Ecclesiae inserviverit, inde est, ut ratione servitii ipsa Ecclesia expensas funeris persolvat, veluti dominus persolvit ob servitium servi, *l. Si quis* 12. *l. Neratius* 20. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *d. cap.* 16. *num.* 19. Samuel *dict. disput.* 4. *controvers.* 15. *conclus.* 3. Medicis 2. *part. de sepultur. quaest.* 3. *num.* 5. Ergo erit sepeliendus Rector, seu Beneficiatus expensis Ecclesiae. Decius *cons.* 156. *ad medium*, Capicius *decis.* 84. Ansferius *dict.* 2. *part. quaest.* 4. *num.* 8. Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 15.

69. Secunda sententia asserit, Rectorem seu Beneficiatum defunctum debere sepeliri expensis Ecclesiae, & successoris; nam fructus omnes illius Ecclesiae sunt obnoxii ad funus Rectoris, seu Beneficiati. Cùm ergo Ecclesia partem recipiat, & partem successor, ambo ad has expensas tenebuntur. Geminianus *cons.* 1. *n.* 5. Belletus *disquisit. Clerical.* 5. *p. tit. de Cleric. debitore*, §. 3. *à n.* 3. & 5.

70. Tertia sententia communis est, successorem in beneficio teneri ad has funeris expensas, ex decisione textus *in cap.* 1. *de solut.* ubi successor in Beneficio tenetur ad solvenda debita antecessoris, quae contraxit pro necessitate, & utilitate ipsius Ecclesiae. Burattus *decis.* 482. *num.* 8. Flaminius *de Resignat. lib.* 1. *quaest.* 16. *à num.* 49. Comitolus *Respons. Moral. cap* 49. *à num.* 3. Ergo etiam tenebitur ad istas expensas; nam cùm tendant ad curam corporis Beneficiati, seu Rectoris, & suffragium animae illius; inde est, ut tendant ad utilitatem, & necessitatem ipsius Ecclesiae, ad quas tenetur successor. Deinde, nam successor in Beneficio tenetur ad debita contracta pro sustentatione antecessoris, quia pro utilitate Ecclesiae videtur contraxisse, quatenus Ecclesia illum alere tenebatur. Bursatus *cons.* 126. *num.* 95. *volum.* 3. Flaminius *d. quaest.* 16. *num.* 51. Comitolus *dict. quaest.* 87. *num.* 3. Fagnanus *in cap.* 1. *de solut. num.* 10. Sed in alimentis comprehenduntur funeris expensae, ut diximus suprà, *num.* 65. Ergo successor in Beneficio tenetur ad funeris expensas antecessoris defuncti. Pavinus *de Offic. Capit.* 2. *p. quaest.* 8. *num.* 28. *ad fin.* Gratianus *discept. for. tom.* 1. *cap.* 94. *à num.* 20. Franciscus Marcus *decis.* 436. *part.* 1. Petrus de Perusio *de Can. Paroch.* 2. *p. cap.* 13. *num.* 15. Barbosa *ad textum in cap.* 1. *de solut. num.* 4. Castillo *lib.* 6. *cap.* 161. *num.* 36. *vers. Et licèt.*

71. In hoc ergo dissidio distinctio facienda est, quando bona Rectoris, vel Beneficiati defuncti pertinent ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam, nempe intuitu Beneficii lucrata; aut quando ex consuetudine, ut in Hispania ad proprios haeredes pertinent.

Quoad primum, si bona Beneficiati lucrata, & acquisita intuitu Ecclesiae, ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam pertineant, ut est de jure communi, *cap.* 1. 12. *quaest.* 4. *cum vulgat.* de quibus latissimè agemus *lib.* 8. tunc Ecclesia, aut Camera Apostolica similia bona percipientes tenentur ad funeris expensas, ut dicit prima sententia. Ratio est, nam Ecclesia, vel Camera Apostolica sunt haeredes, ad quos de jure attingit funerare testatorem, vel personam, cui succedunt: quod ita est certum, ut licèt Rector, vel Beneficiatus habeat bona patrimonialia, haeredes tamen illorum ad nihil tenentur, quia aliorum bonorum onus est sepelire Rectorem, seu Beneficiatum; non verò bonorum patrimonialium, ut tenet Medicis *dict. quaest.* 4. *num.* 8.

Si verò ex speciali consuetudine, aut ex privilegio, bona illa non ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam pertineant, onus expensarum funeralium erit haeredum, aut successorum illorum bonorum, cum quibus transit onus funerandi Beneficiatum, ut diximus de aliis haeredibus ad funus obligatis, *ex l.* 1. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* & diximus suprà. Gratianus *d. cap.* 94. *num.* 25.

72. Erit ergo dubium quando Rector, aut Beneficiatus nulla bona reliquerit, nec fructus ipsius Beneficii, unde sepeliatur. In quo quidem assero, successorem teneri ad has expensas, ut veriùs dicit Gratianus *d. cap.* 94. *num.* 17. Ratio est, nam funeris expensae, sicut & sustentatio ipsius Rectoris, & Beneficiati, sunt onera realia fructuum ipsius Beneficii, quapropter transeunt ad successorem cum onere illo sepeliendi pauperem antecessorem, sicut etiam expensae factae in infirmitate, ut cum Mandosio tenet Fagnanus *in cap.* 1. *de solut. num.* 10. Gonzalez *ibidem*, *num.* 5. sicut etiam tanquam onus reale transit pensio, Gigas *de Pensionibus*, *quaest.* 39. & 40. Garcia *de Beneficiis*, 5. *part. cap.* 5. *à num.* 191. Garcia *de Expensis*, *cap.* 11. *num.* 54. Molina *de Primog. lib.* 1. *cap.* 27. *num.* 8. Valensis *de Beneficiis*, *tit.* 12. *num.* 17. Fagnanus *in d. cap.* 1. *num.* 16. & alia realia onera. Caeterùm, nam licèt Ecclesia aliquos fructus percipiat, sunt tamen separati ab aliis fructibus competentibus Rectori, seu Beneficiato, & ad alias res destinati, nec in eis aliquod onus sustentandi, seu sepeliendi defunctum Rectorem continetur; quapropter solùm pertinebit ad fructus ipsius Rectoris, & Beneficiati successoris in Beneficio; quia ipsi sunt assignati ad sustentationem, & alia onera personalia Rectoris, & Beneficiati: Ergo ad successorem, & non ad Ecclesiam, expensae istae pertinebunt; solùm enim in aliquo casu Ecclesia has expensas porriget, quando nec ipse successor haberet unde solveretur; & si Ecclesia pauper etiam fuerit, Parochiani praestabunt, quibus Rector, seu Beneficiatus in spiritualibus inserviebat. Medicis *dict.* 2. *p. quaest.* 3. *num.* 5. Lavor. *d. cap.* 16. *n.* 15.

73. Quid verò si Rector, seu Beneficiatus nihil de fructibus Beneficii reliquerit, nec aliqua bona intuitu Ecclesiae acquisita, sed habeat bona patrimonialia, an tunc successor in Beneficio teneatur ad funeris expensas? Et negandum videtur; nam quisque de bonis propriis debet funerari, *l.* 1. *l. Celsus* 12. *cum sequenti*, *ff. de Religios. & sumpt. funer.* Ergo cùm Rector, seu Beneficiatus non habeat bona, nec fructus intuitu Ecclesiae acquisitos, ex propriis patrimonialibus debet sepeliri, non ex fructibus successoris, qui alieni sunt. Praeterea, licèt successor teneatur ad onera realia ipsorum fructuum, id est in subsidium, nempe quando excussio facta est in bonis antecessoris defuncti, & in ejus successoribus, ut in pensione ad p... ximum observatur, in qua ex Rota admissum est, ne adversùs successorem procedatur, nec exigatur pensio, nisi factis diligentiùs adversùs praedecessorem, & ejus

hæredes, quibus solvendo non existentibus, procedítur adversùs successorem, licèt realiter fructus sint obligati, ut multis decisionibus adductis tenent Fagnanus *in dict. cap.* 1. *de solut. num.* 18. Garcia *de Beneficiis, dict.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 199. Marescotus *var. lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 54. Gratianus *tom.* 1. *discept. cap.* 49. *à num.* 52. Barbosa *de univers. jur. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 95. Ergo similiter dicendum est in specie, ut minimè successor teneatur solvere expensas funebres antecessoris, nisi factus diligentius adversùs bona defuncti, cujuscumque sint qualitatis, & adversùs hæredes; unde nisi in subsidium non tenetur.

74. Sed in re dicendum, quod si prædecessor fructus Beneficii habuerit, & ipse prodigendo expenderit, & suâ culpâ perierint, tunc de bonis patrimonialibus expensæ funeris sunt expendendæ. Et ratio est, nam quando Rector, seu Beneficiatus fructus Beneficii malè perdit, tenetur ex proprio patrimonio refundere quantitatem deperditam ad onera necessaria illorum fructuum, ut latè diximus *lib.* 4. Sed hæ expensæ sunt onera fructuum a se perceptorum: Ergo refundere tenetur prædecessor ex proprio patrimonio onera illa expensarum, ut in pensione observat Barbosa *dict. cap.* 11. *num.* 23. Cæterùm, nam quando ut prodigus Rector, & Beneficiatus fructus Beneficii expenderit, justum est, ut ex suis bonis sepeliatur, cùm ipse expensas illas redimere poterat, ut optimè in successore majoratus scripsit Mieres 4. *p. cap.* 17. *num.* 14. ibi: *Et hoc casu justum est, quod hoc onus ad successorem non pertineat, quod prædecessor redimere potuit: quod patet ex his, quæ scripsit Ioan. de Amicis conf.* 98. Ergo in specie sepeliendus est ex proprio patrimonio, nec ad id tenebitur successor.

75. Si verò absque sua culpa ultimus possessor Beneficii nullos fructus habuerit, aut bona intuitu Ecclesiæ acquisita, sed per annos antecedentes adeò fuerit aggravans sterilitas, ut nec ad sustentationem sufficientem, tunc si uberiores fructus successor percipiat, ipse tenebitur ad funeris expensas, non tamen hæres in bonis patrimonialibus, ut tenet Medicis *dict.* 2. *p. quæst.* 4. *num.* 8 Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 38. Et est ratio, nam fructus illi (licèt Rector, aut Beneficiatus habeat alia bona patrimonialia) obligati sunt ad alimoniam, & funeris expensas illorum: Ergo ex his fructibus solvendæ sunt funeris expensæ, non autem hæredes capientes solùm bona patrimonialia. Sed in praxi id non facilè obtinendum; difficillimum enim est distinguere bona patrimonialia mobilia, an sint empta ex fructibus Ecclesiæ, aut Beneficii, nisi tam parvos fructus Beneficiatus, aut Rector per suos omnes annos acceperit, ut nec ad sustentationem sufficerent.

76. Verumtamen si successor non uberiores fructus Beneficii suscipiat, sed tantùm ad congruam naturalem necessarios, minimè tenebitur ad expensas funeris, sed hæres ex bonis patrimonialibus; congrua enim naturalis nequit auferri Beneficiato, vel Rectori administranti, *cap. de Monachis* 12. *de Præbend.* Grassis *decis.* 6. *de Præbendis, num.* 7. Rota 1. *part. divers. decis.* 16. *num.* 4. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit. de Cleric. debit.* §. 16. Ergo nec ad funeris expensas antecessoris, maximè cùm habeat bona patrimonialia unde funeretur, quæ si non habuerit, vel à Parochianis, vel ab Ecclesia divite erit sepeliendus, semper relictâ congruâ illâ naturali successori, ne administratio spiritualis deficiat. Lavor. *d. cap.* 16. *n.* 41.

77. Hinc quid de Episcopis defunctis dicendum, colligitur. In qua disquisitione Medicis *dict. quæst.* 4. *num.* 6. Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 35. inquiunt, sepeliendos esse expensis Ecclesiæ, de cujus bonis extrahi valet centesima pars pro magnificanda eorum sepultura, *cap. Bona* 74. 12. *quæst.* 2. *cap. Apostolica* 9. *de donat.* Si tamen Ecclesia pauper sit, nec mensa ejus sufficiat, expensis Capituli id est agendum. Sed tamen hæc doctrina admittenda quando nulla bona reliquerit Episcopus, unde sepeliatur; si verò bona reliquerit, & ad Cameram Apostolicam pertineant, ex his funerandus est; vel si ad Ecclesiam pertineant, prout in multis ditionibus ab Ecclesia expensæ istæ sunt refundendæ, ut Episcupi hærede.

78. Similiter dicendum de Vicario perpetuo, qui ex fructibus Beneficii debet alimenta percipere. *cap. Exstirpando* 30. § *Qui verò, de Præbendis, Clement. Quia, de Offi. Vicarii.* Ideoque si supersint redditus, & fructus Vicariæ, ex illis est sepeliendus: quapropter Medicis *dict. quæst.* 4. *num.* 10. Lavor. *dict. cap.* 16. *num.* 39. non absque explicatione admittendi sunt, asserentes absolutè expensis Ecclesiæ Vicarium perpetuum esse sepeliendum, quæ nisi in subsidium ad id non tenetur, quando deficerent bona Vicariatus perpetui.

79. Idque magis explicatur, potest enim aliqua dignitas habere annexam Ecclesiam Parochialem, in qua ab Episcopo est deputandus Vicarius perpetuus, cum assignatione congruæ, ex Tridentino *sess.* 7. *de reformat. cap.* 7. quod id præcipit fieri, etiamsi in litteris unionis sit clausula expressa, ut possit deserviri per Vicarios amovibiles, dummodo unio facta fuerit ante Concilium. Explicant Navarrus *conf.* 11. *de stat. Monach. num.* 9. Mena *var. lib.* 2. *quæst.* 10. *num.* 39. Garcia *de Beneficiis*, 12. *p. cap.* 2. *à num.* 5. Barbosa *in dict. cap. Exstirpanda* 30. *de Præbend. num.* 7. Hinc enim assignatâ congruâ Vicario perpetuo, restant alii quamplures fructus, quos percipit dignitas ab ipsa Ecclesia Parochiali: & in hoc casu non admitto doctrinam Medicis, & Lavorii, ut quando Vicarius perpetuus pauper decedit, ab Ecclesia ipsa sepeliatur; tunc enim expensæ istæ sunt eroganda ab ipsa dignitate, & eam possidente, ex fructibus, quos percipit ab Ecclesia Parochiali; nam fructus isti sunt separati à Fabrica Ecclesiæ, ad curam, & administrationem, illusque personam administrationi inservientem; quapropter eorum est onus alere, & sepelire Vicarium perpetuum inservientem priùs quàm possidentem dignitatem: Ergo ex eis est sepeliendus Vicarius perpetuus, & non expensis Ecclesiæ; hæc autem tantùm in subsidium tenetur, quando omnes fructus destinati ad curam illam deficerent: quo etiam modo explicandi sunt ipsi asserentes, Vicarium temporalem funerandum expensis Ecclesiæ. Medicis *dict. quæst.* 4. *num.* 11. Lavor. *num.* 30.

80. Summus Pontifex expensis Cameræ Apostolicæ sepelitur, *ex Clement. Ne Romani, de Elect.* & Bulla Pii V. *In eligendis.* Cardinalis autem Legatus expensis Prælatorum Provinciæ, in qua est constitutus; idque intelligendum quando non habuerit redditus sui officii. Cardinalis verò non Legatus, si redditus suæ Ecclesiæ non habuerit, expensas præstabit Ecclesia. Nuntius Apostolicus non habens unde funeretur, expensis Cleri ubi mittitur, sepeliendus est: Visitator Apostolicus, expensis Provinciæ, ubi constituitur. Ubaldus *de can. port. cap.* 13. Medicis *dict. quæst.* 4. *à num.* 1. Lavor. *dict. cap.* 16. *à num.* 30. Collector Apostolicus ex salario deputato per Sedem Apostolicam funerandus erit. Medicis *ubi proximè, num.* 7. Lavor. *num.* 37.

81. Canonicus, ex fructibus suæ Præbendæ sepelitur, quos fecit suos. Idem est dicendum de fructibus duarum Præbendarum, si illas habuerit; si verò fructus non extent, ex bonis hæreditatis tumulatur, quibus non existentibus, ex fructibus Præbendæ nondum susceptis, ut notatur *in cap. Si Canonici* 2. *de offic. Ordinarii in* 6. Petrus Ubaldus *dict. cap.* 13. *num.* 5. Medicis *dict. quæst.* 4. *num.* 12. Lavor. *d. cap.* 16. *num.* 40.

Coad ju

Coadjutor de redditibus Beneficii, cui præest, sepelitur. Lavor. *num.*44. Medicis *num.* 16. Capellanus ex redditibus Capellaniæ; si verò simul cum Capellania habuerit Ecclesiam curatam, ex redditibus Ecclesiæ Curatæ; ubi residentiam faciebat, & curam impendebat, funeratur. Medicis *ubi proximè*, *num.*14. Lavor. *num.*42. Commendatarius, ex redditibus suarum Ecclesiarum. Lavor. *num.* 43. quæ quidem doctrinæ sunt intelligendæ, ut diximus suprà, de aliis Prælatis, & Curatis.

82. Abbas Monasterii expensis Monasterii est sepeliendus, quando mensa Abbatis non est divisa; si tamen fuerit separata, mensæ expensis erit tumulandus: nam fructus illi sunt deputati ad sustentationem, & funeris expensas illius. Quod idem de alio quolibet Prælato Regularium dicendum est. Religiosus verò, seu Canonicus Regularis, expensis Monasterii sepeliendi sunt: quod si in partibus decesserit, Abbas, seu Prælatus tenetur mittere pecuniam, ut sepeliatur; *cap. fin. de sepult. lib.*6. Ubi DD. Medicis *dict.quæst.*4. *à num.*27. Lavor. *d.cap.*16.*num.*45. Si verò Monachus præest Beneficio manuali, quod est de membris Monasterii, de fructibus Ecclesiæ, cui præest, sepelitur. Ubaldus *dict.cap.*13.*n.*4. Medicis *n.*28. Novitius verò, qui nondum Religionem professus est, ex suis bonis patrimonialibus sepeliendus est; si verò non habeat aliqua bona, Monasterii expensis sepulturæ datur. Quod idem dicendum de monialibus nondum professis. Advertendum est tamen, quod si aliquid Monasterium jam receperit, retentis expensis, reliquum restituet. Medicis *dict. quæst.*4.*n.*20. Lavor. *dict. cap.*16.*num.*46. Jul. Capponi *tom.*5.*discept.*325. *per tot.* Villalobos *d. tract.*30. *difficult.*4.*n.*4.

83. Denique in calce hujus capitis agendum est nobis de privilegiis sumptuum funerum: & in primis funeris impensa ex omni hæreditate ante omnia est deducenda, *l. Impensa* 45. *ff. de Relig. & sumpt. fun. l. Quæsitum* 2. *ff. de Privileg. credit. l.*12. *tit.*13. *part.*1. Ita ut etiamsi caduca fuerit hæreditas, ante solutionem cujuscumque debiti sit deducenda, *l. Papinianus* 8. §. 4. *ff. de inoffic. testam. l. Restituenda* 4. *C. de petit. hæredit. dict. l.*12. *part.* idque optima ratione; nam ut dictum est, causa ista publica est, & magnæ pietatis & religionis: quapropter non solùm consideratur debitum, & æs alienum, *l.*1. *l. Si quis* 12. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi Asinius; sed etiam cum maxima prælatione omnium debitorum. Lavnr. *dict. cap.*16. *à n.*6. Samuel *dict. disp.*4. *controvers.*15. *conclus.*6. Gamma *decis.*308.*num.*1. Garcia *de Expensis*, *cap.*8. *num.*18. Mena *var. lib.*1. *quæst.*6. *art.*3. *num.*8. & minuit legitimam filiorum. Merlinus *de legitima*, *lib.* 2. *tit.*1. *quæst.*15. Bossius *de Dot. cap.*19. *num.* 70. Iranzo *in Apparat. num.*114. Quod quidem intelligendum est de expensis congruentibus, & necessariis ad qualitatem personæ. Si tamen magnæ fierent expensæ, id in præjudicium legatariorum erit admittendum, non verò legitimarum, ad quas semper Jus benignè prospexit, ut benè considerat Gamma *dict. decis.* 308. *num.* 2. Bossius *dict. cap.*19. *num.*70. *in fin.* Marchetus *tit.*40. *de sepult. num.*40.

84. Hinc etiam funeris impensa privilegiata est, & tacitam hypothecam pro se continet, quæ quidem pro ea repetenda conceditur creditori, §. *fin. Inst. de leg. Falcid. l. penult. ff. de Religios. & sumpt. fun. l. fin.* §. *in computatione*, ubi DD. *C. de jur. deliber.* Quapropter aliis creditoribus anterioribus præfertur. Quod quidem extendendum est, etiamsi tacitam hypothecam habeant, ut habet dos. Ratio est, nam ut benè considerat Surdus *decis.*255. *n.* 11. funeris impensa continet causam publicam, & est utilitatis publicæ: quapropter præfertur utilitati privatæ, idcircò præfertur anterioribus creditoribus, etiam tacitam hypothecam habentibus. In dote tamen, licèt DD. communiter hanc prælationem admittant, est aliqua difficultas, nam etiam continet causam publicam, ut habeat simile privilegium, *ex l.*1. *ff. solut. matrim.* Ergo nequit doti præferri, ex vulgari regula, Privilegiatus contra alium privilegiatum nequit uti privilegio, *l. Sed & si miles* 8. *in principio*, *ff. de excusat. tut. l. Assiduis*, *vers. in duabus*, *C. Qui pot. in pign. habeantur.* Peregrinus *de fideicommiss. art.*3. *num.*70. Cevallos *quæst.*756. *n.*41.

85. Sed tamen adhuc in dote similis prælatio admittenda est. Ratio, nam mulier ipsa, quando maritus pauper est, nec habet unde funeretur, tenetur illum ex dote sepelire, ut diximus suprà. Surdus *d. decis.*255. *num.* 12. Ergo necessariò debet concedi talis prælatio. Cæterùm, nam licèt in dote versetur utilitas publica, attamen major utilitas publica versatur in funeris impensis; regula enim illa procedit quando privilegium æquale est, ut *in d. l. Assiduis*, *vers. in duabus*; non tamen quando unum privilegium fortius est altero, ut tradunt Sfort. Oddus *de Restit.* 1.*p. quæst.*18.*art.*4.*n.*32. Gratianus *discept. cam.*4. *cap.*661. *à num.* 13. Novarius *in Praxi elect. quæst.*21. *num.*20. Privilegium enim funerum impensæ est fortius, quàm privilegium dotis, quia continet majorem causam publicam: Ergo non solùm impensa funeris præferenda est anterioribus creditoribus habentibus tacitam hypothecam, sed etiam doti. Gomez *in l.*30. *Tauri*, *n.*2 Gregorius *in l.*30. *tit.* 13. *p.*5. *gloss. final.* Azevedus *in l.*13. *tit.*6. *lib.*5. *Recopilat. num.*4. Mieres *de Majorat.* 1.*part. quæst.*26. *num.*1. Guttierrez *Pract. lib.*2. *quæst.*72. *à n.*1. Gratianus *d. cap.*94. *à num.*1. Medicis *dict.*2.*part. quæst.*5. *num.*73. Rodriguez *de concursu*, 1.*part. art.*3. *num.*2. Bossius *d. cap.*19. *n.*70. Lata *de Anniversf. lib.*1. *cap.*25. *n.*23.

86. Sed est dubium grave, an funeris impensa præferatur creditoribus anterioribus, habentibus expressam hypothecam. Prima sententia negat, ex decisione textus *in l. Et si quis* 14. §. *Si colonus*, *ff. de Relig. & sumpt. fun.* ubi asseritur, funeris impensam esse præferendam personalibus creditoribus tacitam hypothecam habentibus: Ergo non habentibus expressam. Cæterùm probatur, nam dos licèt præferatur tacitæ hypothecæ anteriori, non tamen expressæ, ut est textus *in d. l. assiduis.* Ergo licèt funeris expensa præferatur creditoribus habentibus tacitam hypothecam, non ita expressam. Deinde pro hac sententia Nostrates ponderant legem 30. *Tauri*, legem 13. *tit.*6. *lib.*5. *Recopilat.* ubi decernitur, funeris impensam deducendam esse de quinto bonorum, ad cujus deductionem priùs omnia debita ex hæreditate extrahantur. Unde supponitur, funeris impensam nullam habere prælationem aliis debitis: Ergo multò minùs habentibus expressam hypothecam. Accursius *in l. impensa* 45. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* Ripa *in l. Quæsitum* 2. *de Privilegiis credit. num.*8. Negusantius *de Pign.* 2.*memb.* 5.*part. num.*28. Novellus *de dot. part.*10. *limitat.* 9 Vanderanus *de Privilegiis credit. cap.*3. Franchis *decis.*51. *per tot.*

87. Secunda sententia tenet contrarium, & deducitur ex decisione communi affirmante, funeris impensam priùs esse deducendam, quàm omne æs alienum, *l.*1. §. *penult. ff. de Relig. & sumpt. l. fin.* §. *in computatione*, *C. de jur. deliber. l.*30. *tit.*13. *part.*1. asserens, priùs esse deducendam funeris impensam, *Antes que paguen ninguna cosa de las mandas, que fiziesse en su testamento, ni de las deudas que debia, en qualquiera manera que las deba.* Quæ verba jus commune declarantia ostendunt, non solùm funeris impensam præferri tacitis hypothecis, sed etiam expressis, cùm apertè dicant, esse præferendam omnibus anterioribus creditoribus, non solùm tacitam, verùm expressam hypothecam habentibus; hoc enim totum includit lex illa, dicens: *De qualquiera manera que las deba.* Cæterùm ratione probatur, nam hoc

privilegium prælationis, competens funeris impensis, nititur ratione juris divini, *Tob. cap. 1. & 2.* tum *cap. 14. lib. 2. Regum, cap. 2.* Tum Juris naturalis, & Civilis ratione & æquitate, *l. 1. §. Interdum, ff. de mort. inferend. l. Si quis 12. l. At si quis 14. §. Interdum, l. Sunt personæ 43. ff. de Religios.* Idcircò tanquam naturale debitum censetur. Aristoteles *lib. 1. Rhetor. ad Theodectem, cap. 13.* Plato *lib. 4. & 12. de legibus,* Cicero *lib. 2. de legibus.* Quapropter funeris impensa non solùm habet prælationem creditoribus anterioribus, habentibus tacitam, sed expressam hypothecam, cùm etiam respectu omnium creditorum vigeat eadem ratio omnium jurium, tam divinorum, quàm naturalium, & Civilium. Surdus *dict. decis. 155. num. 16.* Azevedus *in l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat. num. 8.* Dueñas *regul. 397. num. 7.* Garcia *de Expensis, dict. cap. 8. num. 19. & 23.* Gomez *in dict. l. 30. num. 2.* Gutierrez *in dict. lib. 2. quæst. 72. à num. 4.* Pichardus *in §. Cùm autem 3. Inst. de lege Falcidia, num. 8. & in §. 10. Inst. de Act. in l. Privilegia, num. 30.* Rodriguez *dict. 1. p. art. 3. à num. 3.* Mena *var. lib. 1. quæst. 6. art. 3. num. 11.* Osuald. *ad Donellum, lib. 23. Comment. cap. 55. lit. E,* Iranzo *in Apparat. num. 121.*

88. In hoc dubio in primis præmittendum, in præsenti disquisitione considerandum, non de omnibus impensis funeris esse difficultatem, quæ secundùm qualitatem personæ debent fieri, aut quæ à testatore fuerunt præceptæ; sed tantùm de impensis necessariò faciendis in die obitus, veluti quod expenditur pro pulsatione campanarum, pro cera, sepulchro, Missa illius diei, oblatione, & alia necessaria ad funus; in his enim est difficultas, nam de aliis Missis, aut aliis oblationibus, vestibus lugubribus, & aliis ad pompam attingentibus, minimè est disceptatio, ut constat ex legibus de prælatione debitorum loquentibus, quæ tantùm agunt de necessariis ad funeris impensam, *l. Funeris sumptus 37. l. penult. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Covarr. *in cap. Raynaldus, de testam §. 3. num. 2.* Et ratione probatur, nam privilegium hoc solùm conceditur, ne defunctus maneat insepultus, quod inhumanum est. Mena *dict. num. 11.* Ergo non debent intelligi, nisi in necessariis ad funus conficiendum, ut humatus relinquatur; non verò ad alia quantumvis pia facienda pro anima defuncti. Gutierrez *dict. quæst. 72. num. 3.* Gratianus *discept. dict. cap. 94. num. 57.* Bossius *dict. n. 70. in fine,* Rodriguez *dict. art. 3. num. 11. & 12.* qui id extendunt ad expensas ultimæ infirmitatis, ex qua decessit, cùm eadem sit ratio conservandi vivum, ac sepeliendi defunctum. Gomez *in dict. l. 30. Tauri, num. 3.* Porzelinus *de inven. cap. 4. num. 5.* Cancerius *var. 1. p. cap. 9. num. 9.* Osualdus *ubi proximè,* Rodriguez *d. art. 3. num. 10.*

89. In his igitur est difficultas, an impensæ istæ præferantur anterioribus creditoribus expressam hypothecam habentibus? Et in ea est admittenda secunda sententia affirmativa, ut est appositissimus textus *in l. Impensa 45. ff. de Relig. & sumpt. funer.* ibi: *Semper;* & ibi: *Omne creditum,* Quæ verba comprehendunt debitum etiam cum expressa hypotheca; generalitas enim illa nihil excludit, *l. 5. §. Generaliter, ff. de legat. præst. l. fin. ff. de pen. legat. cap. Solitæ, de majorit. & obed.* Escobar *de ratioc. cap. 7. num. 47.* Gonzalez *ad regul. 8. gloss. 6. num. 21.* sontque etiam jura Regia *in l. 12. & 30. tit. 13. p. 1.* eadem generalitate loquentia, prout suprà expendimus. Unde communiter DD. deducunt, privilegium hoc extendendum etiam ad anteriores expressas hypothecas. Deinde ratio hujus prælationis similiter procedit, quando est tacita, aut expressa hypotheca; nam causæ publicæ interest æqualiter in uno, ac in alio casu defunctum insepultum non relinquere. Ergo sicut datur prælatio funerum impensis adversùs tacitam, similiter adversùs expressam hypothecam, ut benè considerat Gratianus *dict. cap. 94. num. 4.* Præterea causa ista publica prævalet plusquam privata creditoris habentis expressam hypothecam, ut patet: Ergo debet concedi prælatio etiam adversùs eum. Denique textus *in d. l. 14. §. Si colonus, ff. de Relig.* quem pro se adducunt contrarii, nihil concludit adversùs secundam; nam ex eo quod dicat in specie coloni respectu inventorum, & illatorum, præferri funeris impensam, quia sunt tacitè hypothecata, non tamen negat, præferri hypothecæ, sed loquitur tantùm Consultus in sua specie, in qua non erat, nisi tantùm tacita hypotheca; quapropter nequit inde fieri argumentum concludens ad probandum, non esse præferendam funeris impensam expressæ hypothecæ. Igitur semper contra expressam hypothecam præferenda est funeris impensa, ut cum multis docet Gratianus *dict. cap. 94. à num. 2.* Cancerius *d. cap. 9. num. 9.* Joseph. Ludovisius *decis. 78. num. 22.*

90. Hinc adnotandus est Surdus *decis. 112. num. 4.* asserens hæredem acceptantem hæreditatem cum beneficio inventarii, si expensas funeris fecerit, eas de hæreditate retinere posse adversùs creditores habentes expressam hypothecam, quia ex eo quod acceptavit cum beneficio inventarii, semper indemnis debet servari; non verò si alius tertius eas fecerit, ad quas repetendas non præfertur adversùs creditorem habentem expressam hypothecam. Sed tamen Gratianus *d. cap. 94. num. 9.* Surdum non admittit, & rectâ ratione; quia licèt hæres ob rationem Surdi habeat minus dubium retinendi expensas funeris adversùs anteriorem tacitam hypothecam; attamen id non excludit, quin alius tertius agens actione funeraria, similiter præferatur, cùm etiam in eo adsit alia causa habendi idem privilegium prælationis, nempe publica funeris, quæ potior est privati habentis expressam hypothecam, prout *ipse* Surdus scripserat *decis. 55. num. 9. & decis. 253. per tot.* Unde & mutuans creditor pecuniam ad funeris impensam, dum tamen constet, pecuniam mutuatam conversam fuisse ad illas expensas, similiter creditum illud præfertur aliis creditoribus habentibus expressam hypothecam. Gratianus *d. cap. 94. n. 11.*

91. Est tamen aliquod dubium, an funeris impensa præferatur deponenti. Et in hoc dubio lex *9. tit. 3. p. 5.* inquit, funeris impensam esse præferendam in casu depositi, ibi: *Por razon de la sepultura.* Sed tamen sub distinctione resolvendum, an depositum sit factum alicujus rei existentis, & quæ potest à domino deponente revindicari, & tunc deponens est iure præferendus, etiam contra funeris impensam. Ratio est, nam in re propria semper dominus est præferendus, prout est deponens in re per se existente, *l. Si ventri, §. In bonis, ff. de Privileg. credit. l. Cùm fundus 31. §. Servum tuum, ff. si cert. pet. dict. l. 9. tit. 3. part. 5.* Ergo etiam contra funeris impensas. Si verò depositum factum fuit in his rebus pondere, numero, aut mensura consistentibus, ut tantumdem redderetur, quia dominium ad depositarium translatum est, funeris impensa præfertur, etiamsi expressam hypothecam habuerit, ut est textus *in l. 10. tit. 13. p. 5.* b Gregorius *gloss. fin.* quamobrem dicta lex ex qua dubium istud exortum est, debet intelligi de hoc secundo modo depositi, ut ex ea constat, & rectè distinxit Gutierrez *d. quæst. 72. num. 4.*

92. Hæc de jure communi dicta intelligantur, de jure nostro Regio circa præsentem quæstionem est major difficultas; nam *ex l. 30. Tauri, l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* dispositum est, impensam funeris esse deducendam de quinto bonorum, jam debitis omnibus extractis. Spino *gloss. 2. num. 49.* quapropter ex eodem jure videtur funeris impensam minimè aliis creditis præferendam, sive tacitam, sive expressam hypothecam habeant; aut tantùm personalibus, ut existimavit Ma-

thienzo

thienzo *in dict. l.13. gloss.3.* & *in l.7. tit.16. lib.5. gloss.5. num.2.*

95. Sed tamen hæc doctrina Mathienzi communiter reprobatur, quia licèt funeris impensa de jure Regio sit de quinto deducenda, ut apertè decisum est in dictis legibus; attamen sunt duo casus distinguendi, scilicet quando hæreditas est solvendo; & tunc priùs omnia debita sunt solvenda, & ex reliquo deducitur quintum, ex quo solvuntur funeris impensæ. Si verò hæreditas solvendo non sit, sed tota in debitis solvendis consumatur, aut quintum non sufficiat, tunc prælatio concedenda est funeris expensis, etiam contra omnes creditores, sive tacitam, sive expressam habeant hypothecam, & intrant omnes doctrinæ de jure communi recensitæ. Covar. *in cap. Raynaldus, § 3. num.2.* Rojas *in Epitom. success. cap.9. num.25.* Gutierrez *dict. quæst.72. num. 6.* Pichard. *in dict. §. Cùm autem, Inst. de leg. Falcid. num.10.* Rodriguez *d. art.5. num.9. vers. Nec obstat.* Lara *de Capell. lib.1. cap.25. num.23. & 24.*

94. Deinde est alterum privilegium adversùs creditores, nempe ut quando debitor defunctus non habeat unde solvat, nequeat cadaver sequestrari, aut aliquo modo detineri ne sepeliatur, *l. fin. cum duabus seqq. Auth. Cod. de sepulchr. violat. l.12. & 13. tit.9. p.7. l. fin. tit.13. p.1.* Et ratio est, nam ex ejus detentione nullum commodum creditoribus provenit. Tum corpus facillimè corrumpitur, unde horrendus fœtor, & pestis valet generari: quamobrem justissimè statutum est, ne aliquo modo, nec à Judice Ecclesiastico ex instantia creditorum detineatur. Grammaticus *decis.82.* Lara *de Anniverf. lib.1. cap.25. num.9.* Gomez *var. tom.2. cap.11. num.56.* Baëza *de inopo debit. cap.1. num.29.* Covar. *lib.2. var. cap.1. num.10.* Garcia *de expensis, cap.8. num.19.* Menochius *de Arbitrariis, casu 487. n.16.* Marchetus *tit.40. n.40.*

95. Est verò dubium, an quando debitum est liquidum, & exequutivum per instrumentum guarentigium, possit corpus defuncti sequestrari, aut detineri, ne sepeliatur donec debitum solvatur? Prima sententia affirmat, nam jura interdicentia, ne cadavera detineantur pro aliquo debito, debent intelligi quando debitum non est liquidum, & in disquisitione causæ multum temporis est impendendum; tunc enim ob corporis corruptionem minimè est detinendum: non verò quando causa exequutiva est, & liquida, ac breviter discutienda; quo quidem casu nullo modo procedit illud inconveniens. Prætereà in his instrumentis persona, & bona obligantur; quapropter si debitor non habeat bona, aut fidejussores non dat, carceri mancipatur, & detinetur. Parladorius *lib.2. rer. quot. cap. fin. 5. p. §.5. per tot.* Bolaños *in curia, 2. p. §.17.* Ergo similiter dicendum quando fuerit defunctus; non enim per mortem ab illa obligatione liberatur. Tenent Angelus *in Auth. Ut defuncti funera, &c. §.1.* Hippolytus *sing.119.* Segura *in l. Si ex legati causa, ff. de verb. obligat. num.37.*

96. Secunda sententia communis & contraria tenenda est, quia jura interdicentia, ne funus detineatur, summâ æquitate, humanitate, & Reipublicæ bono nituntur; quapropter etiamsi debitum liquidum, & exequutivum sit, nequit funus detineri, nec corpus sequestrari. Tum quia nulla causa ita est brevis, ut priùs cadaver non corrumpatur; promptè enim cadavera humana, sicut & cætera, corrumpuntur; & citiùs quæ sanguine prædita sunt, quòd calido simul, & humido temperamento sint, quorum utrumque principium corruptionis est. S. Thomas *3. p. quæst.51. art.3.* Paulus Zacchias *Quæst. Medicolegal. lib. 4. tit. 1. quæst.10. à num.1.* quapropter semper durat illud inconveniens corruptionis, horroris, & pestis, si quamcitò non funerentur, etiamsi debitum liquidum, & exequutivum sit. Denique in libero homine, & ejus corpore, non cadit pignus, seu hypotheca, *l. Qui filios 6. Cod. Quæ res pign. oblig. possunt, cap. Ex rescripto 9. de jurejur.* Ergo nullo modo cadaver valet pro debito detineri, etiam pro debito liquido, & exequutivo. Gomez *in d. cap.11. num 56.* Rodriguez *dict. 1. p. de concursu, art.3. num.7.* Parladorius *dict. lib.2. 5. part. §. 4. num. 26.* Spino *in Specul. testam. gloss. 2. num.12.* Bolaños *in Curia, 2. p. § 16. in fine.* Menochius *dict. casu 487. num. 20.* Gutierrez *de juram. 2. part. cap.4. num.17.* Salgado *de Regia protect. 2. part. cap.8. num.74.*

97. Qui *num.72.* asserit, minimè esse recipiendam appellationem, etiamsi creditor appellet à decreto, ne funus detineatur, sed statim humetur, *ex cap. Ex parte 5. de sepultur.* ubi decitur, appellationem funus non suspendere. Tum quia corruptio corporis instantanea est, nec patitur dilationem; quo quidem casu non admittitur appellatio, *l. fin. ff. de Appellationib. recipiend.* Ergo nec in præsentiarum est admittenda, ut etiam tenet Pichard. *in princ. Inst. de interdict. n.138.* Ayllon *ad Gomez, d. cap.11. n.57.*

98. Est tamen aliquis casus, in quo rectè cadaver detinetur, & sequestratur, nempe manifesti usurarii, qui licèt de facto non restituat, aut ejus hæredes cautionem præstent de reddendis usuris, Judex tamen Ecclesiasticus rectè detineri præcipit, donec fiat restitutio, aut cautio ab hærede præstetur; quia aliter nequit sepeliri, etiamsi in suo testamento restituere jubeat, *cap. Quanquam 2. de Usuris, in 6.* Zerola *verbo Funus, vers.3. 1. p.* Faria *ad Covarruv. lib.2. cap.1. num.73.* Salgado *dict. cap. 9. num.75.* Aliàs creditor petens ut cadaver propter debitum sequestretur, aut detineatur, pœna amissionis debiti, & pecuniariâ plectitur, *l. fin. Cod. de sepulchr. violat. l. ult. tit.13. p.1.* Marchetus *tit 40. num.38.* Menochius *d. casu 387. num.16.* Vela *de delict. tit.21. de sepulchr. violat.* Faria *d. num.73. in fin.*

CAPUT VI.

De testatis, & intestatis, circa funeris impensas, & alia opera pia. Et elucidantur lex 30. Tauri, lex 13. *tit 6. lib.5. Recopilat.* & lex 32. Tauri, lex 6. *tit.4. lib.5. Recopilat.*

SUMMARIUM.

Testatores, relictis filiis legitimis, de reliquo disponere possunt pro funeris expensis, & pro sua anima. Legitima ascendentium de jure communi est quarta pars bonorum: de jure verò Castellæ duæ partes, num.1.

Legitima descendentium de jure communi est triens, aut semis, secundùm numerum liberorum: de jure autem Castellæ omnia bona sunt legitima descendentium, excepto quinto, de quo ad libitum disponit testator, de tertia verò parte non nisi inter descendentes, n.2.

An pater disponere possit ultra quintum ad funeris expensas, & bonum sua anima? Aliqui negant, n.3. Legitima est debitum de jure naturali & Civili, ibid.

Alteri affirmant. Donationes remuneratorias minuere legitimas, pluret asserunt, n.4.

Verùm alii asserunt, hanc secundam sententiam admittendam, si pater ditissimus fuerit, & filii amplam hæreditatem percipiant, n.5.

In foro conscientiæ asserendum videtur, posse patrem ultra quintum aliquid disponere ad funeris expensas, & alia opera pia, n.6.

Sed contrarium defenditur. Leges legitimarum justa sunt, & conformes juri naturali, & divino. Princeps habet potestatem obligandi in foro conscientiæ; etsi leges non declarent, obligant tamen, n.7. Verùm pater ditissimus aliquid poterit excedere ultra quintum ob parvitatem materiæ, n.7.

In foro fori, absolutè loquendo, Pater non poterit excedere ultra quintum; & si excedat, reducitur. Donationes remuneratoriæ in meliori sententia non minuunt legitimas, n.8.

An filius possit excedere ultra tertiam partem ad funeris expensas, & opera pia, in præjudicium legitimarum ascendentium? Expenditur lex 30. Tauri, n.9. Et ponitur ratio dubitandi, ibid. Resolvitur negativè, n.10.

Est casus quando ultra quintam, vel tertiam partem pater potest excedere, vel filius; nempe quando ad funeris expensas, & Missas necessarias secundum qualitatem personæ, nec quintum, nec tertia pars sufficeret. Æs alienum censentur hæ expensæ necessariæ, quando quintum, vel tertia pars non sufficit, n.11.

An valeat dispositio ultra quintam, vel tertiam partem bonorum ad funeris expensas, & alia pia opera, si ascendentes, vel descendentes consenserint? Ponuntur rationes negantes. Pactum de non succedendo non valet, n.12.

Sed contrarium defenditur. Si patre dictante, filius se exhæredem scripserit, remanet exhæredatus. Gravamen potest imponi in legitima, si filius consentit, etiamsi juramentum non interveniat, n.13.

Explicatur textus in l. Si quando 35. §. Illud 1. Cod. de inoffic. testam. n.14. Et respondetur rationibus dubitandi, n.15. & 16.

Est majus dubium, quando filius habuerit descendentes, vel pater alios filios, an possit præstare consensum, ut testator disponat ultra quintam, vel tertiam partem, ad has expensas, vel alia opera pia? Prima sententia negat. Filius habens creditores nequit consentire, ut pater de sua legitima disponat. Nec qui habet successores legitimos, potest nec in vita, nec in morte aliquid disponere in præjudicium eorum, n.17.

Secunda sententia tenet contrarium. In vita patris legitima non debetur, nec parentibus, vivente filio, num. 18. Defenditur hæc sententia, à num. 19. Non est alienatio hunc consensum præstare, sed non acquisitio. Nec dicitur in fraudem creditorum, ibid.

Si hæc licentia, aut consensus præstitus fuit ex intervallo ante actum testandi, non sustinetur, nisi jurata, n.20.

Quid verò, si filius habens descendentes, aut ascendens alios filios, & post factum testamentum approbaverit dispositionem piam in legitima, an sit validum? Non est quæstio, si approbatur judicio generali; tunc enim certum est non valere, n.21.

Si consensus approbans est specificus. Prima sententia negat valere, n.22. Secunda sententia tenet affirmativè, n.23. Admittitur, n.24.

Sed an agnita hæreditate possit filius habens descendentes approbare dispositionem piam ipsius patris contra creditores: negarunt aliqui. Sed in specie approbatio valebit in illa parte, de qua ipse disponere valet ad causam piam, n.25.

Examinatur Calderinus asserens, patrem expendentem dimidium bonorum in expensis funeris, & aliis piis dispositionibus, non esse admittendum; sed integrè legitimas deducendas esse, & dimidium relinqui in illis piis dispositionibus expendendum. Admittitur prima pars hujus asserti, quatenus ad reliquum dicitur totum in illis dispositionibus piis expendendum, n.26.

Gravamen impositum tollitur de legitimis, & in reliquo sustinetur; & idem in legatis, ibid.

An quando pater totum quintum in funeris expensis, & legatis piis expenderit, verùm debeat alimenta filio spurio, minuenda sint legata pia propter alimenta? Videtur negativè respondendum. Debita extrahuntur de tota hæreditate, n.27.

Sed de jure Castellæ contrarium est tenendum quando testator filios legitimos habuerit, etiamsi ad alimenta fuerit condemnatus, n.28. Secus si non habuerit filios, aut descendentes, n.29.

Pater potest duobus filiis legare duo quinta, prout ibidem explicatur, n.30. Sed dubitatur, ex quo quinto deducenda sint funeris expensa, & alia legata pia, ibid.

Aliqui dicunt ex secundo quinto deducenda, quando pater in vita primum quintum irrevocabiliter reliquit, num.31.

Si pater legavit quintum extraneo, & aliud quintum filio, ex quinto extranei deducenda sunt expensa, & legata pia, n.32.

Si verò duobus filiis duo quinta legasset, ut propriè quinta, unum solùm valet. Difficultas est, quando constaret, n.33.

Refertur casus, quando in vita pater irrevocabiliter legavit: & tunc dicunt DD. de secundo quinto esse deducendas expensas, & legata pia, n.34.

Sed contrarium defenditur, à n.35. In quinto irrevocabiliter donato intelliguntur excepta expensa funeris, & alia legata pia, &c. ibid.

Fit instantia, & respondetur, n.36.

Quando quintum donatur filio in vita, & in morte alteri filio aliud quintum, præsumitur tertia pars secundum, n.37. Expenditur lex 26. Tauri, n.38. Resolvitur, de primo quinto esse expensas, & legata pia deducenda, n.39.

Pater in suo testamento potest duo quinta suis filiis relinquere, ut ibi explicatur. Interpretatur textus in l. 28. Tauri, n.40. & 41.

In hac specie dubitatur, de quo quinto sint deducenda expensa funeris, Missæ, & alia legata pia? Aliqui dicunt, de secundo; sed de primo asserendum, num.42.

Expensa funeris priùs deducuntur de quinto, quàm alia legata; si quintum non sufficiat, deducuntur de aliis bonis: si legatum fuerit quintum, & tertia pars, quod deficit de quinto, extrahitur de tertio, num.43.

Commissarius datus ad testandum, tenetur totum quintum expendere pro funeralibus, & anima defuncti, nisi filios, aut descendentes habuerit, si aliud non disponit testator. Explicatur lex 36. Tauri, n.44. De jure communi non admittitur commissarius. De jure Canonico intelligitur datus ad bona distribuenda inter pauperes, ibid.

An quando testator habet filios, & descendentes legitimos, possit commissarius totum quintum expendere pro funeralibus, & anima defuncti? Prima sententia affirmat, n.45. Secunda negat, n.46.

Expenduntur leges Regiæ, & obscuritatis notâ designantur, n.47. & 48.

Explica

Explicatur dubium. Aliud est commissarium teneri totum quintum pro anima expendere, quando adsunt descendentes, seu ascendentes: aliud, an possit, si sibi visum fuerit. Si sunt descendentes, aut ascendentes, non tenetur; secus si tantùm Collaterales, n.49. & 50.

Sed an quando sunt ascendentes, aut descendentes, possit commissarius totum quintum expendere? Respondetur affirmativè, absolutè loquendo, n.51. Defenditur, n.52. Quando est dubium, pro anima est pronuntiandum, ibid.

Limita quando totum quintum expendere non fuisset necessarium, ut in exemplo adducto, n.53. Idem si fuissent plures filii, quibus ad alimenta damnum irrogatur, expendendo totum quintum, n.54.

Quando defunctus moritur intestatus, & non habet hæredes, tunc Iudex ex bonis defuncti facit expensas funeris, & alia opera pro anima, vendendo prius bona mobilia, quàm immobilia, n.55.

Si verò fuerint hæredes, ad eos pertinet id agere, & in Castella quintum expendunt secundum qualitatem personæ, n.56.

Verùm in aliquibus ditionibus consuetudo est, ut Iudex se intromittat, vel Parochus, aut Vicarius Foraneus ad hanc dispositionem animæ usque ad mediocrem quantitatem. In Castella consuetudo est, ut Iudex disponat de quinto, & consuetudo ista defenditur, num.57. Nemo potest esse Iudex in causa propria, ibid.

An hæc consuetudo debeat esse immemorialis? Affirmandum videtur, n.58. Sed sufficit ordinaria præscriptio, n.59.

Defenditur, num.60. Consuetudo præter jus præscribitur ordinaria præscriptione: sed contrarium statuitur, ibid.

Sed quis sit Iudex competens ad faciendas has dispositiones pias intestati? Videtur asserendum, dari præventionem inter Iudicem Ecclesiasticum, & sæcularem. Causa pia est mixti fori. Iudex sæcularis exequutor piarum voluntatum, cognoscit aliquando circa spiritualia, & partim spiritualia, & temporalia, n.61.

Sed contrarium defenditur latè, à n.62. In spiritualibus nequit laicus se intromittere, nec in aliis temporalibus inseparabilibus ab spiritualibus. Iudex Ecclesiasticus cognoscens de legatis piis, etiam cognoscit de profanis, ibid. Ius nunquam concedit facultatem imperfectam, ut actus imperfecti fiant, num.63.

Voluntas præsumpta est defuncti, ut pro sua anima prospiciat post mortem, qui in vita eam rexit, n.64.

Aliqui negant, Iudicem laicum posse cognoscere de legatis piis, quorum sententia admittenda, si legata sunt spiritualia, n.65.

Iudex laicus nequit se intromittere in his dispositionibus, & decretis ab Ecclesia, n.66.

Fit instantia, num.67. Respondetur, num.68. Ecclesia dat potestatem testatoribus, ut disponant de spiritualibus ad bonum suæ animæ; quod non concedit Iudicibus saecularibus, ibid.

Respondetur fundamentis contrariis. Quando disponunt Iudices de intestatis, non sunt exequutores, sed dispositores. Iudex sæcularis, licèt aliquando disponat circa spiritualia, admittitur solùm quoad factum, & sic agnoscit de Decimis, & de Matrimonio, n.69.

De jure communi in his intestatis disponit Iudex de quota necessaria, secundùm qualitatem personæ, bonorum, & occupationis, observatis quibusdam circumstantiis, de quibus ibi, n.70. & 71.

An in nostra Castella totum quintum expendendum sit in his intestatis. Prima sententia negat, sed concedit tantùm secundùm qualitatem personæ, n.72.

Secunda sententia distinguit, quando intestatus reliquerit necessarios hæredes; tunc enim totum quintum erogandum non est, secus si tantùm collaterales, numero 73.

Admittitur hæc sententia quando sunt hæredes collaterales: Si verò fuerint hæredes necessarii, arbitrio Iudicis relinquitur, an totum quintum, an minùs debeat expendi, n.74.

Quid dicendum, quando testator fecerit testamentum, & nihil de expensis funeris, & Missis, & aliis piis loquutus fuerit? Et tunc quintum expendendum est, cum distinctione suprà relata, n.75.

Sed est difficultas, an tunc judex se intromittere possit ad dispositionem intestati quoad pia. Affirmativè respondendum videtur, num.76.

Sed contrarium defenditur. Consuetudo contra jus non extenditur ad alium casum. Consuetudo, quæ fit irrationabilis per extensionem, non extenditur, numero 77.

1. UTplurimùm testatores in suis testamentis disponunt ea, quæ ad funeris impensas, & ad bonum suæ animæ conveniunt, per eleemosynas, & alia opera pia: quod quidem ita observandum est, ut si habeant legitimos hæredes, & necessarios, non de omnibus disponere possint; sed relictis legitimis, de reliquo pro funere, & pro sua anima ad libitum disponere possunt. In nostra Castella illud est expeditum, quod si habuerint testatores tantùm ascendentes legitimos, quibus legitima debetur, minimè possit testator disponere, nisi de tertia parte bonorum circa funus, dispositionesque alias ad animæ bonum, vel in alia re, quæ magis ei placuerit, *l.6. Tauri, l.1. tit.8. lib.5. Recopilat.* De jure autem communi legitima ascendentium erat quarta pars, hodie autem triens, *Auth. Novissima, Cod. de inoffic. testam.* ubi Castrensis *num.5.* Bart. *in l. Pater Filium, ff. de inoffic. testament. num.8.* Cancerius *1.part.var.cap.3. num.1.* Franchis *decis.47.* Riccius *collect.105. part.1.* Merlinus *de legitima, lib.1.tit.2.q.12.* quâ à testatore relictâ, de reliquo ad libitum poterit filius disponere circa funeris impensas, & alia opera pia, vel ad profana, prout sibi placuerit.

2. Si verò habuerit descendentes, veluti filios, nepotes, aut pronepotes, de jure communi legitima eis debetur, nec quicquam poterit testator disponere in præjudicium illorum, sed de bonis superstitibus; est enim eodem jure, aut triens, aut semis, secundùm numerum liberorum; nam si testator quatuor liberos, aut pauciores habuerit, triens legitima est; si verò quinque, aut plures, dimidia est pars bonorum. *Authent. de trient. & semiss. §. Hac nos, Authent. Novissima, Cod. de inoffic. testament.* Cancerius *dict. cap. 3. num. 1.* Valasco *de Part. cap. 17. num. 1.* Vela *dissert. 11. à num. 77.* D. Olea *de Cess. tit. 4. quæst. 5. num. 15.* Molina *de Inst. tract. 2. disput. 158.* De jure nostro Regio omnia bona patris sunt legitima filiorum, & aliorum descendentium, excepto quinto, quem poterit ad libitum expendere, & de eo disponere ad funeris causam, & bonum suæ animæ, vel inter extraneos; de tertia verò parte, licèt pater possit disponere, erit tantùm inter descendentes, *l. 17. & l.30. cum sequentibus Tauri, l.7. tit 6. lib 5. Recopilat.* Gomez *in l.17. Tauri, num.1.* Valasco *de Part. dict. cap.17. num.2.* Pichardus *in §. fin. Inst. de inoffic. donat. num. 39.* Menchaca *lib.2. de success. creat. § 20. num.192.*

3. Verùm est dubium, quod alibi tetigimus, an pater possit disponere ultra quintum ad funeris expensas,

sas, & alia opera pia, ad bonum suæ animæ? Et communiter negatur, id fieri posse à patre in præjudicium legitimorum filiorum. Et ratio est, nam legitima consideratur in jure tanquam debitum de jure naturæ, & Civili, *l. nam etsi Parentibus 15. ff. de inoffic. testament. l. Scripto 6. ff. Unde lib. l. Cùm ratio 6. ff. de bon. damn.* Gomez *var. lib. 1. cap. 1. num. 2.* Sed testator nequit in præjudicium creditorum, nec funeris expensas, nec alia opera pia disponere. Ergo nec in præjudicium legitimarum. Et confirmatur, nam solvere debita, & legitimas est justitia: ast hæc opera pia non ex aliqua obligatione, sed ex pietate, & charitate procedunt: Ergo contra legitimas filiorum nihil ultra quintum poterit pater disponere, etiamsi sit in causa funeris, aut alterius operis, quantumvis pii. Baldus *in Authent. Hoc amplius, Cod. de fideicom. col. 1. vers. Respondeo.* Valasco *de Part. cap. 17. num. 8. & 24.* Merlinus. Bossius, & Iranzo relati *cap. anteced. num. 82.* Purpuratus *cons. 248. num. 2.* Cyriacus *controvers. 304. num. 17.* Guttierrez *Pract. lib. 3. quæst. 62. à num. 2.* D. Olea *de cess. tit. 4. quæst. 5. num. 15.* Sanchez *de Matrim. lib. 6. disp. 36. num. 6.*

4. Alteri tenent contrarium, & concedunt licentiam parentibus, ut ultra possint disponere ad funeris expensas, & alia opera pia pro sua anima: & ducuntur, nam hæ expensæ ut æs alienum considerantur; tum & alia opera pia considerantur donationes remuneratoriæ, quæ fiunt Deo Optimo Maximo, ob beneficia quotidie ab eo suscepta; æs enim alienum certum est minuere legitimas, quod & similiter faciunt donationes remuneratoriæ. Tenuere Lupus *in Rub. de donat. § 50. num. 12.* Gomez Arias *in l. 26. Tauri, n. 9.* Castillo *in l. 29. Tauri, num. 29.* Azevedus *in l. 5. tit. 2. lib. 2. Recopilat. n. 30.* Navarrus *in Man. Hisp. cap. 28. addit. ad num. 36.* Ergo similiter funeris expensæ, & alia opera pia minuent legitimas, & pater poterit ultra quantitatem à lege taxatam aliquid amplius ad res istas relinquere. Cæterùm de jure nostro Regio probatur *ex l. 30. Tauri*, ubi asserit, de quinto tantùm esse deducenda legata liberalia, & gratiosa; hæ enim expensæ funeris sunt æs alienum: tum alia opera pia, donationes remuneratoriæ, & non gratiosæ, ut dictum est. Ergo possunt deduci de tota hæreditate, & consequenter valida erit talis dispositio in præjudicium legitimarum. Vega *in Summa, lib. 5. casu 295.* qui asserit id admittendum saltem in foro conscientiæ. Rodriguez *in Summa, tom. 2. cap. 93. num. 2.* Lopez *1. p. instruct. consciem. cap. 160. concl. 7.* Sotus *in 4. dist. 41. quæst. unic. art. 4.*

5. Tertia sententia asserit, non semper patrem posse excedere legitimam filiorum, nec ad funeris expensas, & alia opera pia, sed tantùm quando ditissimus fuerit, & filii opulentam hæreditatem percipiunt; tunc enim si aliquid amplius excedat circa dispositiones istas, cassum non erit, nec ad legitimam reducetur; nam cùm filii opulentissimam hæreditatem, & legitimas percipiant, nullum præjudicium recipiunt, aut parvum, quod non est in consideratione; quapropter sustinebitur talis dispositio. Suarez *in l. Quoniam in prioribus, in declarat. ll. Regni, limit. 1. num. 2.* Azevedus *in l. 1. tit. 8. lib. 5. Recopil. n. 67.* Baeza *de melior. filiab. cap. 27. num. 29.*

6. Hæc difficultas in utroque foro est discutienda. In foro conscientiæ aliqui dicunt, leges legitimarum non obligare. Et ratio est, nam in illo foro tantùm alimenta filiis debentur, non verò aliqua certa portio, prout est in Jure Civili; idcircò leges illæ ad forum fori debent deservire, non verò ad conscientiam, ut scripsit Ludovicus à Concept. *1. tom. exam. Theolog. Mor. tract. 2. casu 39. num. 47.* Unde secunda sententia sumit probabilitatem, dicens ultra legitimam filiorum posse patrem aliqua disponere, vel ad funeris expensas, vel ad aliam causam piam.

7. Sed adhuc in hoc foro teneo contrarium, nam leges legitimarum justæ sunt, & magna consideratione factæ, ne status liberorum minuatur, ut augmentum Reipublicæ Christianæ, & Christianorum numerus floreat, defensio Ecclesiæ, & Regnorum Catholicorum, relicta quantitate sufficienti, ut parentes suæ animæ consulant; idque totum conforme juri naturali, divino, & positivo, ut latè explicant Molina *lib. 2. de Primog. cap. 1. num. 14.* Menochius *lib. 4. præsumpt. 33.* Castillo *lib. 3. controvers. cap. 5. à num. 33.* Carleval. *de Iudic. tom. 2. lib. 1. tit. 3. disput. 25. num. 19.* Antuñez *de donat. lib. 1. p. 3. cap. 18.* quapropter non solùm obligant in foro fori, verùm etiam in foro poli, prout etiam aliæ leges præceptivæ, & dispositivæ Principum, habent efficaciam obligandi in foro conscientiæ, ut est assertio, vel de fide, aut proxima fidei, ex illo Pauli *ad Romanos cap. 13.* ibi: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit: qui autem ei resistunt, sibi ipsis damnationem acquirunt.* Ubi dominationem, non solùm intelligunt patres apud ipsos Principes, sed & apud Deum, ut explicat Chrysostomus *homil 23.* D. Thomas *1. 2. quæst. 96. artic. 4.* Bellarminus *tom. 2. lib. 3. de laicis, cap. 11.* Turrianus *adversus Magdeburg. cap. 9.* Layman *in Summa, lib. 1. tract. 4. cap. 14. à num. 1.* Bonacina *de legibus, disput. 1. quæst. 1. punct. 7. § 1. proposit. 1. à num. 1.* Suarez *de legibus, lib. 3. cap 21. per tot.* & etiamsi non declarent, obligant quando materia gravis est, ut est in præsentiarum. Sotus *lib. 1. de Iust. quæst. 6. art. 4.* Becanus *tract. 3. cap. 6. quæst. 3. num. 15. & 16.* Clavis Regia *lib. 3. cap. 7. num. 29.* Filliucius *in Summa, tract. 21. cap. 11. quæst. 8. num. 421.* quapropter asserendum, leges legitimarum in conscientia obligare, prout in foro exteriori, adversùs quas nequit pater absque gravi peccato notabiliter excedere, etiam pro expensis funeris, vel alterius causæ piæ. Unde Doctores tertiæ sententiæ non solùm in foro fori, sed & poli admittendi sunt, quatenus dicunt, patrem habentem ditissimam hæreditatem, posse aliquid excedere ultra legitimas ad causam piam pro sua anima; nam, ut diximus, solùm peccabunt quando notabiliter excedent, gravi culpâ; venialiter tamen, si materia non sit gravis. Verùm respectu tam amplæ hæreditatis, si aliquid modicum excedant, materia parva censenda est, sed parum pro nihilo reputatur, *l. 1. § Proinde, ff. de Ædil. edict. cap. Coram dilecto 34. de offic. delegat.* Hippolytus *sing. 276.* Mangilius *de imput. quæst. 51. num. 7.* Marius Antoninus *lib. 2. var. resol. 18. num. 6.* Unde nec venialiter delinquent.

8. In foro tamen exteriori neutiquam admittenda est secunda sententia, absolutè loquendo; sed prima asserens, patrem non posse excedere, nec quoad expensas funeris, nec quoad alia opera pia, ultra partem à jure sibi permissam, ut est de jure Regio quintum bonorum; quin potiùs si de facto excedat, reductio ad quintum facienda est, *l. 13. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* Et ratio est, nam cùm legitima debitum sit filiorum, & necessariò eis relinquenda, *l. 17. tit. 1. p. 6.* Gomez *in l. 14. Tauri, num. 80.* si extra quintum excedat, etiam propter funeris expensas, vel alias causas pias, id non erit pium, sed grave peccatum, perpetratum in præjudicium filiorum, ut benè considerant Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de testament. num. 6. & 7.* Guttierrez *de juram. 1. p. cap. 5. num. 28. & lib. 2. quæst. 72. num. 4.* Ergo minimè poterit excedere ultra quintum, ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; & si de facto excesserit, reductio facienda est ad quintum. Deinde donationes remuneratoriæ in meliori sententia non sunt extrahendæ, nisi de quinto hæreditatis; nam licèt ex debito morali procedant, non tamen ex aliquo debito justitiæ, ut deducantur de tota hæreditate, *l. 8. tit. 4. p. 5.* ubi Gregorius. Guttierrez

de

de jurament. 1. *part.* *cap.*5. *à num.*24. & *lib.*3. *Pract. quæst.*43. *num.* 16. Angulo *de Meliorat.* *l.*12. *gloss.*12. *num.*17. Pinellus *in l.*1. *Cod. de bon. matern.* 3. *p. n.*60. Sanchez *dict. lib.*6. *disput.*36. *num.*4. Unde licèt dispositio funeris expensarum, & alia opera pia sint remuneratoriæ donationes, Deo præstandæ, de quinto sunt deducendæ, non verò tanquam debitum ex tota hæreditate; quare nec pater ultra quintum ad has dispositiones potest disponere; & si de facto disposuerit, debet fieri reductio ad quintum. Cæterùm, uam ut scripsit Sanchez d. *disput.*36. *num.*6. hæ piæ dispositiones minorem habent rationem debiti, quàm donationes remuneratoriæ; quia donatio remuneratoria est debitum ex gratitudine, ex qua etiam hæ piæ dispositiones non debentur. Ergo licèt remuneratoria donatio deduceretur ex tota hæreditate, ex sententia aliquorum Doctorum, non benè infertur, etiam esse deducendas expensas immodicas funeris, & alia opera pia; quin si quintum excedant, sunt omninò reducenda, ut benè disserit D. Olea d. *tit.*4. *quæst.*3. *num.*15. Vela *dissert.*43. *num.*7.

9. Sed est majus dubium, an hæc resolutio sit admittenda in legitimis ascendentium, ita ut si ultra tertiam partem testator disposuerit ad funeris expensas, & alia opera pia, valida sit dispositio? Et affirmandum videtur, *ex l.* 30. *Tauri*, ubi solùm dicitur, patrem testatorem non posse pro anima disponere ultra quintum, etiamsi expressè id ab eo fuerit dispositum; non tamen loquitur de legitima ascendentium. Ergo si testator ad funeris expensas, vel ad alia opera pia, ultra tertium bonorum disposuerit, expressè id validum erit. Et confirmatur, nam legitima ascendentium tantùm à jure positivo concessa est ad solatium liberorum amissorum, nec ita debita est, prout legitima liberorum, *l. Nam etsi* 15. *ff. de inoffic. testam.* *l. Iure succursum* 6. *ff. de jur. dot.* *l. Scripto* 6. *in fin. ff. unde lib.* *l.* 4. *tit.*13. *p.*6. *l.*6. *Tauri.* Ergo si expressè testator ultra tertiam partem bonorum disposuerit ad funeris expensas, vel ad alias causas pias, id erit sustinendum.

10. Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum. Et ratio est, nam eadem ratio, quæ procedit in legitima filiorum, est in legitimis ascendentium, cùm etiamsi de Jure Civili debeantur, verè, & ex justitia eis debentur: Ergo sicut est gravis culpa, & non opus pium, quintum excedere ad funeris expensas, & alia opera pia, respectu filiorum; similiter nec excedere tertiam partem respectu ascendentium: quapropter leges Regiæ disponentes funeris expensas, & alia opera pia ex solo quinto, & non ultra esse extrahendas, etiamsi contrarium disposuerit testator in præjudicium filiorum, similiter sunt extendendæ ad legitimas ascendentium. Idque apertè disponere videntur lex 6. Tauri, & lex 1. *tit.*8. *lib.*5. *Recopil.* ubi filiis, & aliis descendentibus conceditur disponere ad bonum suæ animæ, solùm in tertia parte bonorum, non verò ultra. Ergo etiamsi disponant, nullum, & irritum erit. Castillus *in d. l.*6. *verbo Por su Alma.* Mathienzo *in d. l.*1. *tit.*8. *lib.*5. *gloss.*8. *num.*8.

11. Ast verò, licèt absolutè loquendo, suprà tradita sint admittenda; ast est casus, quando ultra quintum, vel tertiam partem bonorum, expensæ funeris, non verò alia opera pia, sunt deducendæ, & ad id filii, descendentes, seu ascendentes poterunt compelli, scilicet quando ad funeris expensas, & Missas necessarias secundùm qualitatem personæ, nec quintum, nec tertia pars bonorum sufficeret. Et ducor, nam Jura Regia non loquuntur, nisi quando quintum, aut tertia pars bonorum sufficeret ad funeris expensas, & aliquas Missas, secundùm qualitatem personæ; non verò in hoc casu irregulari, quando non sufficerent. Ergo quanvis expensæ istæ excedant legitimas, sive ascendentium, sive descendentium, sunt tamen erogandæ, & ad illas compellendi. Cæterùm hæ expensæ funerum, strictè, & secundùm qualitatem personæ, quando hæreditas non sufficit, etiam respectu legitimarum, considerantur uti æs alienum, *l. Papinianus* 8. *§. Quarta*, *ff. de inoffic. testament.* Crassus *de success.* *§. Legitima, quæst.*1. *num.*3. Petra *de Fideicom. quæst.*15. *num.*17. Cyriacus *controvers.*304. *num.*12. *tom.*2. Ergo sicut æs alienum detrahitur ante legitimas, similiter funerum expensæ necessariæ, etiamsi quintum filiorum, aut tertiam partem, respectu ascendentium excedant: quo in sensu possunt admitti DD. Theologi relati *num.*4.

12. Quid verò si habentes legitimas consenserint ut testator ultra quintum disponat, vel extra tertiam partem bonorum, ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; an dispositio ista valida sit, & excessus necessariò reducendus? Et affirmandum videtur, ex decisione textus *in l. Si quando* 35. *§. Illud* 1. *Cod. de inoffic. testament.* ubi si filius acceptâ à patre pecuniâ, pactum cum eo fecerit de non querelando suo testamento, etiamsi ipsum exhæredaverit, adhuc de querela agere valet, licèt per pactum libenter consenserit. Ergo similiter in specie dicendum videtur, etiamsi consenserit filius, ut ultra quintum pater disponat ad funeris expensas, vel ad alia opera pia: quod idem est dicendum de ascendente. Rursus consensus, seu pactum de non succedendo, est invalidum, & inutile, *l. Qui superstitis*, *ff. de acquir. hæredit.* *l. Pactum* 3. *C. de pact.* Ergo idem dicendum de consensu præstito, ut testator possit disponere ultra quintum inter filios, & ultra tertiam partem inter ascendentes, cùm reverà priventur successione integræ legitimæ, quæ de jure eis debetur. Denique in conservatione legitimæ versatur favor publicus, ut diximus suprà, *num.*7. quæ enim circa jura publica versantur, nequeunt everti ex consensu privatorum, *l. Ius publicum* 38. *ff. de Pact.* *l. Nemo potest* 58. *ff. de legat.*1. Ergo nec ex consensu filiorum, aut ascendentium, poterit testator disponere ultra quintum, aut ultra tertiam partem, pro expensis funeris, aut aliis operibus piis.

13. Sed tamen contrarium est tenendum. Ratio est, nam in præsentiarum loquimur tantùm de amittenda aliqua parte legitimæ: sed ex consensu filii, non solùm parte, sed etiam totâ legitimâ valet à patre privari, ut est elegans textus *in l. Non putavit* 8. *§. Si quis sua m nu*, *ff. de bonor. possess. contra tabul.* ubi si patre dictante, filius se exhæredem scripserit, habetur pro exhæredato. Gomez *var. tom.*1. *cap.*11. *num.*14. Covarruvias *in cap.* 18. *de test.* §.2. *à num.*2. Cancerius *var.* 1. *p. cap.*4. *num.*31. Ergo multò magis parte legitimæ, quæ à patre, vel à filio expenditur ad funeris expensas, vel ad alia opera pia. Cæterùm licèt gravamen nequeat poni in legitima, *l. Quoniam in prioribus* 32. *Cod. de inoffic. testam.* & dicam statim; attamen si filius consenserit, aut ascendens, sustinetur gravamen, ut latè per Suarez *in dict. leg. Quoniam, amplia.*10. *à num.*31. Molina *de Primog. lib.*2. *cap.*5. *num.*7. Castillo *lib.*5. *controvers. cap.*67. *num.*52. Amatus *decis. Ferr.* 46. *num.*12. etiamsi juramentum non interveniat. Molina *dict. num.*7. ubi Lima, qui etiam extendit ad legitimam ascendentium in bonis descendentium: Ergo in præsentiarum rectè ex consensu filiorum, aut ascendentium poterit minui legitima, ad funeris expensas, vel ad alia opera pia. Deinde in sententia aliquorum, quos refert Thoro *de Privilegiis causæ piæ, privil.* 54. legitimæ filiorum possunt recipere diminutionem à dispositionibus piis, etiam absque eorum consensu: Ergo multò magis illo interveniente, diminuentur ad funeris expensas, & ad alia opera pia, sicut etiam in alia qualibet dispositione tenent suprà relati, quibus addendi Guttierez *in cap. Quanvis*

pactum, *num.*16. *vers. His non obstantibus*, Salgado *in Labyrinth.* 2. *part. cap.*16. *à num.*16, Castillo *d. lib.*5. *cap.*107. *à num.*46. Carleval. *de Iudic.tom.*2.*lib.*1.*tit.*3. *disput.*25. *num.*25. Molina *de Iust. tract.*2. *disput.*579. *num.* 19. & 20. Sanchez *cons. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 7. *dub.*26.

14. Hac enim admissâ sententiâ, non obstant fundamenta, quæ pro contraria adduximus *num.*12. quia textus *in d. l. Si quando*, §. *Illud*, loquitur de pacto de non succedendo, facto in vita patris, quando de ejus testamento non agebatur: quod quidem in jure reprobatissimum est, etiamsi filius, acceptâ pecuniâ, illud fecerit, ut patet ex juribus adductis ibidem; idque optima ratione decretum, ne aliàs facilè filii legitimis privarentur, aut parentum precibus, minis, aut molestiâ, aut propter præsentem pecuniam, quâ susceptâ, spei succedendi facillimè renuntiarent. Unde de Jure Canonico similiter statutum est, ne valeat talis renuntiatio absque præstito juramento, *cap. Quamvis pactum* 2. *de Pact. lib.*6. *l.*33. *tit.*11. *p.*5. Avendañus *respons.*27. Gomez *in l.*22. *Tauri*, *à num.*6. Guttierrez *de juram.* 1. *p. cap.*59. Seraphinus *de juram. privil.*21. Cabedo 1. *p. decis.*164.

15. Verùm nos loquimur quando in ipso actu testandi, aut proximè ad actum, aut posteà filius patris dispositionem probaverit, & consenserit expressè, aut tacitè, per aliquem actum approbationem probantem; tunc enim non est pactum de non succedendo, factum in vita patris, sed præstare consensum, & approbare dispositionem patris, ut aliquam partem legitimæ circa funeris expensas, aut alia legata pia expendat, quod quidem jure receptum est. Et est ratio, nam eo potissimè pater nequit disponere ultra quintum, aut filius extra tertiam partem bonorum, in præjudicium ascendentium, quia gravis injuria successoribus in legitimis irrogaretur; si tamen consensum præstent, nulla injuria eis fit, *l.* 1. §. *Usque adeò*, *ff. de injuriis*, *l.*1. *ff. de act. empt. cap. Scienti*, *de Regul. jur. in* 6. Ergo si filii, aut ascendentes consenserint, rectè talis dispositio, etiam cum gravamine legitimarum, sustinebitur circa expensas funeris, vel alia legata pia, ut benè legem illam explicat Gomez *d. tom.*1. *cap.*11. *num* 14.

16. Attamen fundamentum, nempe de utilitate publica circa conservationem legitimarum, nullius est roboris; nam licèt conservatio legitimarum bonum publicum contineat, directè tamen prospicit utilitatem privatorum, licèt per redundantiam etiam publicum jus respiciat: quapropter est jus renuntiabile ex libero consensu partium, *l. Quod favore* 6. *C. de legibus*. Unde si filius consenserit, aut ascendens, ut testator disponat de tota, aut de aliqua illarum parte, circa funeris expensas, aut alia opera pia, id sustinendum.

17. Hæc doctrina benè procedit quando filius non habuerit filios, aut descendentes, vel ascendens alteros filios, quibus etiam legitima debeatur: si tamen qui consensum præstat, alios habuerit, quibus legitima debetur, majus est dubium, an testator ex solo consensu ipsius possit in parte, aut in tota legitima disponere ad funeris expensas, aut ad alia legata pia? Prima sententia negat, nam licèt filius, aut ascendens, per hunc consensum possit sibi præjudicium inferre, non tamen aliis, quibus sua bona competunt ex debito legitimæ; hoc enim fuisset illos fraudare, *l. Fraudis* 80. *de regul. jur.* prout videre est in filio habente creditores, qui nequit consentire, ut pater de sua legitima disponat, aut in ea gravamen imponat, etiam tempore testamenti, aut pòst, delata hæreditate; quia id esset fraudare creditores. Menochius *lib.*1. *cons.*77. Gratianus *discept. for. tom.*2. *cap.*271. *à num.*1. Merlinus *de legit. lib.*3. *tit.*2. *quæst.*29. Peregrinus *de fidei-com. art.*3. *à num.*131. Fontanella *de Pact. nupt. claus.*4. *gloss.*9. *p.*5. *num.*122. Ergo similiter dicendum, quando qui consentit, habet successores, quibus legitima debetur. Deinde si adsint habentes successores legitimos quibus legitima debetur, nequit pater, aut filius habens ascendentes, nec in vita, nec in morte disponere in præjudicium legitimarum. Cepolla *caut.*21. *à n.*1. Surdus *de aliment. tit.*8. *priv.*77. *n.*7. Merlinus *de legitima, lib.*5. *tit.*3. *q.*6. Sanchez *de Matr. lib.*6. *disp.*36. *n.*6. Ergo neque præstare consensum, ut testator disponat de legitima sibi competenti in parte, aut in toto, in præjudicium successorum. Latè defendit Carleval. *dict. lib.*1. *tit.*3. *disp.*25. *à num.*20.

18. Secunda sententia tenet contrarium. Et ratio est, nam quando successor in legitima præstat consensum, ut patet, v. g. disponat de sua legitima, nihil de jure acquisito præstat, sed tantùm de jure acquirendo, quod potest omittere, etiamsi habeat filios, aut parentes, quibus legitima debeatur; quia hæreditas ista, & legitima non est delata, sed deferenda, *l. Superstitis*, *ff. de acquir. hæredit.* Deinde legitima, patre vivente, aut filio, respectu ascendentium, non est propriè debitum, sed impropium, ut benè probat Sanchez *de Matrim. lib.*4. *disput.*25. *à num.*1. Ergo etiamsi quis habeat successores, quibus legitima debeatur, poterit tamen præstare consensum, ut testator de ea disponat; non enim fraudat debitores propriè, sed impropriè, quibus non tenetur vivens omninò consulere. Et confirmatur, nam illud in jure est cognitum proloquium, ut in vita patris, aut matris legitima non debeatur, *l.*1. § *Si impuberi*, *ff. de collat. bon. l. Cùm quæritur* 6. *Cod. de inoffic. testam.* nec filiis à parentibus debetur. Surdus *decis.*167. *num.*1. Gutierrez *in cap. Quamvis pactum*, *verbo Quamvis pactum*, *num.*21. Riccius *collect.*665. Franchis *decis.*133. Cùm ergo consensum præstat, quando nihil debet, rectè testator disponit, etiam de parte legitimæ, aut ex voto, vel consensu filii, etiamsi habeat descendentes, vel ex consensu descendentis, licèt habeat alios filios. Noguerol *alleg.*19. *num.*43. Gomez Baio *in Praxi*, *lib.*2. *quæst.* 127. *per tot.* Parladorius *diff.*150. §.4. *num.*11. & 12. Hermosilla *in l.* 11. *tit.*4. *p.*5. *gloss.*8. *num.*6. D. Olea *de cess. tit.*3. *quæst.*3. *num.*29. Sanchez *de Matr. lib.*6. *disp.*4. *n.*19. Salgado *d. cap.*16. *n.*43.

19. Hæc sententia in specie tenenda est, & asserendum patrem ex consensu filii, aut filium ex consensu parentis, de parte, aut de tota legitima posse disponere ad funeris expensas, vel ad alia pia legata, prout etiam ad quælibet alia, licèt profana, etiam si habuerit descendentes, aut ascendentes is qui consensum præstat. Idque procedit clarè quando filius, aut alius ascendens præstat consensum in ipso actu testandi, aut proximè antecedenter ad actum. Et ratio est, nam cùm hæreditas, & insimul legitima adhuc ei non sit delata, præstare consensum, ut testator de ea disponat, non est alienatio legitimæ, sed tantùm non acquisitio illius partis, de qua disponit testator, aut totius. Molina *de Primog. lib.*2. *cap.* 3. *num.*43. Gutierrez *Pract. lib.*2. *quæst.* 75. Azevedus *in l.*1. *tit.*8. *lib.*5. *Recopilat. num.*76. Tello *in l.*6. *Tauri*, *num.*64. & 65. quapropter nihil alienat in fraudem successorum habentium legitimas, nec aliquo modo præstatio inofficiosa in præjudicium eorum censenda est. Præterea legitimæ istæ integrè debentur descendentibus, aut ascendentibus, nisi hunc consensum præstiterit, ut dictum est suprà; quoties enim consentiunt, ut testator de eis disponat, nullo modo debentur. Ergo supposito consensu, nihil etiam debitum alienat in præjudicium successorum. Præterea in hac specie comprobatur doctrina Salgadi *dict.* 2. *p. cap.* 16. *num.*25. ubi asserit, per hunc consensum præstitum in ipso actu testandi, aut proximè ad actum, quod idem est, ut

testator disponat de legitimæ parte, aot gravamen imponat, nullo modo est in fraudem ereditorum. Ergo nec ullo modo erit in fraudem successorum, qnibus legitima debetur, ut etiam admittunt Boëtius *decis.43. à n.2.* Mastrillus *2.part.decis.581.* Thesaurus *lib.3.quæst. for. quæst. 74. per tot.*

20. Si verò consensus, aut licentia præstita fuit non in ipso actu testandi, aut proximè, tunc si ante testamentum ex intervallo id fiat, nullo modo testator poterit disponere de parte legitimæ, aut de illa ad funeris expensas, vel ad alia opera pia; quia tunc est pactum de non succedendo, quod nec respectu ipsius, nec suorum successorum validum est ex juribus vulgaribus jam suprà recensitis; sed tamen sustinebitur, si juramentum interveniat, quia pactum istud est solùm contra bonos mores civiles, quod juramento firmatur, *cap. Quamvis 2. de pact. lib.6.* Gomez *in l.22. Tauri, num. 6.* Sanchez *d.disput.4. n.19.* qui licèt dicat semper juramentum intervenire debere, etiamsi consensus, aut licentia ista præstetur in actu testandi, intelligendum ad melius esse, non verò de præcisa necessitate.

21. Est verò major difficultas, quando post mortem Patris filius approbaverit testamentum, aut ascendens filii, in quo de parte legitimæ disposuit testator quoad funeris expensas, vel ad alia legata pia, aut de tota legitima. In quo quidem casu præmittendum, quod si filius, aut ascendens agnoverint hæreditatem judicio generali, tunc non videtur præstare consensum, & approbationem gravaminis, aut dispositionis piæ factæ in legitima, poteritque posteà revocare dispositionem illam; sed est necessarius expressus consensus, & specificus agnitionis hæreditatis cum gravamine, & dispositione illa, ut benè considerat Salgado *dict. cap. 16. num. 17.* Castillo *dict. lib. 5. cap.107. à numero 36.*

22. Idcircò procedit quæstio, supposito hoc expresso, & specifico consensu, an dispositio illa valida remaneat. Prima sententia negat. Et ratio est, nam tunc hæreditas jam est delata, habetque acquisitum jus in ipsa legitima; quapropter nequit ascendens, aut descendens in præjudicium successorum habentium legitimas consentire, & approbare; sicut nec in damnum creditorum, ut tenet Menochius *cons. 77. per tot.*

23. Secunda sententia tenet contrarium. Et ratio est, nam per solam delationem non acquirit filius, aut ascendens jus firmum in ipsa hæreditate, sed tantùm variabile, & conditionale, quia repudiare potest; quapropter poterit ex sua libera voluntate illi renuntiare, non solùm in præjudicium successorum habentium legitimas, sed etiam creditorum; & similiter specificè consentire circa dispositionem piam factam à testatore in legitima circa funeris expensas, aut alia opera pia, ut absolutè tenent Flores de Mena *ad Gam. decis.219. vers. Secundus casus,* Noguerol *d.allegat.19.num.67.* Salgado *d.cap.16.à n.46.*

24. Hanc secundam sententiam admitto in præsentiarum, nempe quando dispositio ista pia læderet successores legitimarum. Et ratio est, quia duo concurrunt, nempe jus tantùm variabile, & conditionale per solam delationem; tum debitum improprium, quia adhuc vivit persona, cui possunt succedere. Ergo talis dispositio sustinenda est ex sola approbatione, & consensu expresso habentis legitimam. Si meo consensum dans, aut approbans talem dispositionem, habuerit creditores certos (in quo casu loquuntur Flores, Noguerol, & Salgado) quando gravamen, aut dispositio fuerit ad rem parvi ponderis, admitto sententiam Menochii; quia non subsistente causa, videtur approbata talis dispositio in fraudem creditorum; si verò dispositio illa in legitima sit gravis, & contineat causam necessariam, & piam, prout in funeris expensis, & aliis dispositionibus piis in bonum animæ testatoris, existimo semper esse sustinendam, etiam cum præjudicio creditorum. Ratio, nam pro gravamine, & causa prophana, contra creditores id probant viri doctissimi. Ergo multò magis pro causa pia in bonum animarum non solùm testantis, verùm & approbantis, concurrendo ad illam causam piam. Tum quia tanto bono existente, facilè præsumitur, non approbasse animo fraudandi creditores, sed propter bonum spirituale; quapropter talis dispositio ex specifica approbatione sustinebitur.

25. Quid verò, si jam filius, aut ascendens agnoverit hæreditatem, & post agnitionem specificè approbaverit talem piam dispositionem. Et in hoc casu contra veros creditores communis est sententia, non valere talem specificam approbationem, quia jam jus est plenè acquisitum per agnitionem hæreditatis, quapropter id cedet in fraudem creditorum. Mena *dict. decis.219. vers. Tertius casus.* Salgado *dict.cap.16.à n.60.* Verùm in specie venimus ad quæstionem illam, an pater possit in vita opera pia facere, & eleemosynas, cum damno legitimarum? De qua Sanchez *de Matrimon. lib.6. disput. 36. num. 3. & 6.* Et in sententia affirmantium consequenter dicendum, validam esse talem approbationem. Sed in negantium sententia adhuc dicendum, valere talem approbationem in parte illa, de qua disponere valet approbator in vita, & in morte; secus aliàs, quod necessariò est concedendum. Et ratio est, nam in illa parte potest disponere libenter absque præjudicio legitimarum, etiam in bonis jam acquisitis. Ergo similiter jam agnita hæreditate poterit pro illa parte præstare consensum, & approbare dispositionem factam à testatore ad funeris expensas, vel ad alia opera pia conficienda.

26. Hinc etiam examinanda est doctrina Calderini *cons.115.* ubi asserit, quod si pater dimidium bonorum in funeris expensas, & alias pias causas legasset, & distribuisset, legitimam integram priùs esse deducendam, non obstante tali dispositione; sed adhuc de reliquo non totum expendendum in illis piis causis, sed tantùm dimidium reliqui. Hæc enim doctrina habet duas partes. Prima quod legatum, seu dispositio illa nequeat legitimam filiorum lædere, sed integram esse deducendam, non reluctante dispositione illa; & pars ista certa est. Secunda verò, scilicet tantùm dimidium partis superstitis ad pias causas expendendum esse, non est admittenda, verùm affirmandum, reliquum à legitima totum expendendum ad funeris expensas, vel ad aliam piam dispositionem; nam legitimâ integrè filiis relictâ, reliquum est sub dispositione libera testatoris, ut diximus suprà: quapropter dispositio illa pia reduci tota debet ad partem integram superstitem, legitimâ filiorum integrè solutâ, prout quando gravamen imponitur à patre in hæreditate, quod omninò tollitur de legitimis, & reliquitur in toto residuo, veluti de jure Castellæ in quinto, ut latè prosequitur Castillo *lib.5. controvers. cap.64. à num.11.* Gomez *1.var.cap.3. num.18.* Cæterùm, nam quando legata facta sunt in legitima, & ultrà, filius nullam habet actionem, nisi ad integram legitimam percipiendam; in reliquo verò legata sustinentur, *l.omninò 30.C.de in offic.testam. Auth. de triem. & semiss. in princip. Auth. Unde si parentes, C. de inoffic.* Ergo similiter dicendum est in specie, ut hæc dispositio reguletur, ut legitima filiorum integrè solvatur, & in toto reliquo, veluti in Castella in quinto, dispositio illa pia sustineatur, non verò tantùm in dimidia parte, ut benè defendit Suarez *in l. quoniam in prioribus, in declarat. legis Reg. n.5.* Costa *de Rat. rat. quæst.28. n.3.* Guttierrez *Pract.lib.3. quæst.58.* D.Olea *de cess. tit.4.quæst.5.n.15.* Rodriguez *de concurs. 1.part. art.3. num.14.*

27. Cæterùm in re disquirendum, quando testator totum quintum expenderit, & distribuerit ad funeris expensas, & ad alia opera pia, verùm debeat alimenta filio illegitimo, an totum quintum in his piis causis sit expendendum, deductis alimentis ex tota hæreditate. Et affirmandum videtur; nam ut cognitum est, hæc alimenta sunt debita ipsius patris, unde debent deduci ex tota hæreditate; illud enim est expeditum, ut priùs de toto corpore hæreditatis debita extrahantur, & posteà ex bonis liquidis quintum, *l. 6. tit. 4. lib. 5. Recopilat.* ibi: *La quinta parte de sus bienes, que pagadas las deudas, montare.* Angulo *in l. 13. gloss. 3. num. 1.* Valasco *Prax. part. cap. 19. num. 2.* Ergo cùm quintum integrum patri relinquatur, poterit de eo disponere ad funeris expensas, & alia opera pia: quod fortiùs videtur admittendum, quando illegitimus cum patre litem egerit, & pater fuerit ad alimenta præstanda condemnatus; quia tunc erit verè debitum ex justitia ex tota hæreditate extrahendum.

28. Sed tamen licèt de jure communi fundamentum propositum sólidum sit, non verò de jure Castellæ, in quo distinctio est facienda; si enim testator habuerit alios filios legitimos, aut descendentes, tunc dispositio facta de quinto, ad funeris expensas, & ad alia opera pia, sustinenda non est, quin potiùs de quinto deducentur funeris expensæ necessariæ, & ex reliquo solventur alimenta debita filio illegitimo. Ratio enim est, nam de jure Castellæ, quando alii adsunt filii legitimi, alimenta ista de quinto bonorum necessariò sunt deducenda, *l. 10. Tauri, l. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* quapropter non ex hæreditate, sed ex quinto deducuntur, & alia dispositio pia cassa redditur; non enim, nec etiam ad piam causam valet pater disponere in præjudicium legitimarum filiorum ex hæreditate, quando quintum erat obligatum ad illegitimi alimenta. Gomez *in l. 10. Tauri, n. 41.* Angulo *de Meliorat. l. 12. gloss. 1. n. 30.* quod idem est dicendum etiamsi pater in judicio fuerit condemnatus ad alimenta illegitimo præstanda, quia semper ex quinto sunt deducenda, si adsint filii, aut descendentes legitimi, ut benè Ayora *de Partit. 2. part. quæst. 7. per tot.*

29. Si verò filii, aut alii descendentes non fuerint, tunc totum quintum ad funeris expensas, & alia legata pia est expendendum, & alimenta illegitimi sunt deducenda ex tota hæreditate. Et ratio est, nam respectu aliorum hæredum extraneorum, aut transversalium, alimenta non sunt deducenda necessariò de quinto, ut constat *ex l. 10. Tauri, dict. l. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* quapropter cùm disposuerit de quinto integro ad funeris expensas, & ad alia opera pia, voluit testator, ut alimenta ex cæteris bonis hæreditatis præstarentur; quare integrum quintum in funeris expensis, & aliis operibus piis est erogandum. Idque in fortiori casu admittendum, quando testator expressè jusserit, ut alimenta ista ab hæredibus præstarentur, ut prosequitur Ayora *d. 2. p. quæst. 6. per tot.*

30. Est tamen casus non prætermittendus, an quando pater uni filio quintum reliquerit, & alteri alterum quintum, ex quo quinto debeant deduci funeris expensæ, & alia pia legata? Qua in re, ut clarè procedamus, præmitto, hæc duo legata de duobus quintis factis his duobus filiis valere; nam licèt pater non possit legare ex propria hæreditate, nisi unum quintum, *l. 28. Tauri, l. 12. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* Navarrus *in Man. cap. 26. num. 39.* id intelligendum quoties uni tantùm duo illa quinta legasset per modum quinti; secus autem si duobus filiis: nam tunc intelligeretur legasse uni quintum, & alteri aliud quintum, per modum tertii; quota enim illa præsumenda est apposita, non ut quintum præcisè legaretur, sed tantùm, ne filius integrum tertium perciperet, sed quotam illam in ratione tertii; idque admittunt faciliter Doctores, quando jam pater in vita filio quintum irrevocabiliter donasset. Cifuentes *in l. 18. Tauri, prope fin.* Tellus Fernandez *in l. 28. Tauri, num. 1.* Ayora *de Partit. 2. part. quæst. 8.* Azevedus *in l. 12. tit. 6. lib. 5. Recopilat. num. 2.* Angulo *ibidem, gloss. 2. num. 2. & 3.* Guttiertez *lib. 3. Pract. quæst. 57. per tot.*

31. Hoc ergo supposito, est difficultas, ex quo quinto deducendæ sint funeris expensæ, & alia legata pia, dum legata illa sint de duobus quintis, nec agnoscitur quisnam sit, qui verè quintum, aut quotam, per modum tertii percipiat. Ayora *d. 2. p. q. 9.* Azevedus *in d. l. 12. num. 3.* asserunt, quod si quintum pater in vita irrevocabiliter donasset uni filio, & in testamento alteri aliud quintum, expensas, & alia legata pia ex quinto secundo in testamento relictu deducenda esse. Ratio est, nam prima donatio quinti irrevocabilis perfecta extitit, neque aliquo modo est diminuenda, *l. Perfecta donatio 4. Cod. de Donat. quæ sub modo, l. Sicut ab initio, Cod. de Act. & obligat.* Tum quia ex eo quod irrevocabiliter Pater donavit, præsumendum est donasse ratione tertii, quod propriè fit irrevocabiliter, *l. 17. Tauri*, ubi Gomez *num. 10.* Ergo legando quintum in testamento, videtur propriè ut quintum legasse, ex quo deducendæ sunt funeris expensæ, & alia pia legata, *ex l. 39. Tauri.* Valasco *de Partit. cap. 19. num. 43.*

32. Doctrina ista non aperit difficultatem totaliter, quapropter dico, duobus modis esse contemplandam. In primis, quando quintum legatur extraneo, & alterum uni filiorum, & descendentium; & tunc ex quinto extranei deducendæ sunt funeris expensæ, & alia legata pia. Ratio est clara, nam tantùm quintum bonorum parens habens filios potest extraneo legare, ut constans est. Ergo illud legatum est intelligendum propriè esse quintum, ex quo necessariò funeris expensæ, & alia legata pia sunt extrahenda, *ex l. 30. Tauri*, & rectè tenet Ayora *d. quæst. 9. n. 18.* Guttiertez *Pract. lib. 3. quæst. 57. n. 3.*

33. Si verò duobus filiis, aut descendentibus duo quinta reliquerit pater, distinctio facienda est; si enim expressè voluerit, ut legata, aut dispositiones illæ valerent, ut duo quinta præcisè nequeunt sustineri, quia id lege interdictum est, *ex l. 28. Tauri, l. 12. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* quod non solùm intelligendum, si uni filio legarentur, aut relinquerentur, sed etiam si duobus; illa enim fuit mens legis, ne duæ quintæ partes legarentur, aut relinquerentur, ne inde occasio præberetur id faciendi, etiam cum extraneis: quapropter etiam cum filiis est interdictum. Mathienzo *in dict. l. 12. gloss. 4.* Si verò de voluntate patris non constiterit, sed dubium ab eo relinquatur, tunc quintum unum censebitur quota ad tertium; aliud verò quintum, unde extrahantur funeris expensæ, & alia legata pia. Mathienzo *in d. l. 12. gloss. 5. per tot.*

34. Hinc procedit difficultas nostra, quidnam quintum propriè dictum censeatur. Et Doctores inquiunt, quod si in vita pater unum quintum reliquerit irrevocabiliter, & aliud in testamento filiis; quintum irrevocabiliter in vita relictum pro tertio censebitur; & ex secundo quinto in testamento relicto funeris expensæ, & alia legata pia erunt extrahenda. Et confirmari poterit ex doctrina Telli Fernandez *in l. 30. Tauri, numero 1.* ubi asserit ex quinto irrevocabiliter in vita relicto, nullo modo expensas funeris esse extrahendas; nam sicut nequit testator alia legata extrahere, ita nec funeris expensas; ratio enim illa, quæ est de toto, debet considerari quoad partes, *l. Qua de tota, ff. de rei vindicat.* Ergo necessariò intelligendum est quintum istud de tertio, ex quo expensæ funeris deducuntur; & de secundo sunt deducendæ, quod est verè quintum. Prætereà dicunt, quod si in testamento duo quinta relinquantur à patre, validam dispositionem

non

non esse, cùm id à jure interdicatur, ut ex Ayora, & Axevedo diximus suprà, *num.* 30.

35. Verùm mihi si prædicta doctrina incerta existimatur; non enim credo, ex eo quod pater in vita quintum uni filio donasset irrevocabiliter, in tertio esse cumputandum: Et ratio est; nam hæc donatio non in totum valet irrevocabiliter, sed tantùm in ea parte excedente funeris expensas, Missas, & alia necessaria quoad animæ expiationem; aliàs pater habens filios intestatus relinqueretur, ut benè considerat Gomez *in l.* 17. *Tauri*, *num.* 14. Mathienzo *in dict. l.* 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *gloss.* 2. *num.* 2. Avendañus *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.* *num.* 18. ubi Axevedus *num.* 18. *& in l.* 13. *ejusdem tit.* *num.* 21. Siguenza *de claus. lib.* 2. *cap.* 11. §. 3. *num.* 204. quapropter non pro tertio imputabitur legatum illud, sed pro vero quinto, in quo semper sunt exceptæ funeris impensæ, Missæ, & alia ad animam expiandam, licet in aliis irrevocabile relinquatur.

36. Sed dices, hanc irrêvocabilitatem putam existere, nec aliquo modo esse infringendum per deductionem expensarum funeris, & Missarum: quapropter Doctores asserunt, minimè esse infringendam, etiamsi ex causa fiat, *l. Velles*, *necne*, *Cod. de revocand. donat.* Brëza *de dot. cap.* 1. *num.* 27. Molina *de Primogeniis*, *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 19. & *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 84. Ergo non ut propriè quintum est censenda donatio illa, si fit inter liberos, sed ut tertia pars bonorum. Sed respondetur, esse donationem illam quinti irrevocabilem quoad alia, præter funeris expensas, & Missas concernentes ad animæ expiationem, concedo; non verò quoad ista, quæ semper excepta videntur ex dispositione legis 30. *Tauri*, Azevedus *d. num.* 18. Mathienzo *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 5. *gloss.* 4. *num.* 22. *& in l.* 13. *ejusdem tit.* *gloss.* 2. *num.* 23. Angulo *de Meliorat. l.* 13. *gloss.* 3. *num.* 11. qui omnes in specie asserunt in donatione quinti irrevocabiliter facta exceptam, & revocabilem remanere partem istam expensarum funeralium & Missarum, quia sunt juris publici, quæ nequeunt ex contractu privatorum elidi. Ergo quintum in vita, etiam irrevocabiliter relictum, remanet in puro esse quinti, à quo extrahendæ sunt expensæ funebres, Missæ, & alia ad expiationem animæ concernentia.

37. Cæterùm eliditur illa doctrina, nam fundamentum illius solidum non est, consistit enim in aliqua conjectura non urgenti; nam irrevocabilitas non facit considerari, donationem quinti esse tertium, quia ut probatum est, includit, non obstante irrevocabilitate, expensas funeris, & Missas: Ergo non est unde per irrevocabilitatem tertia pars existimetur. Quin potiùs, si benè causa prospiciatur, præsumendum quintum secundum in testamento relictum, esse tertium. Ratio est, nam quinto jam in vita filio relicto irrevocabiliter, de nulla alia parte valet pater disponere inter liberos, nisi de tertia, *l.* 17. *cum sequentibus Tauri*, plures damus suprà, *num.* 2. Ergo præsumendum est, secundum legatum quinti esse quotam de tertia parte bonorum, ex qua non sunt extrahendæ funeris expensæ, & Missæ, aliaque concernentia ad animæ expiationem.

38. Deinde ad id est textus *in l.* 26. *Tauri*, *l.* 10. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi si parentes aliquid donaverint, sive in vita, sive in testamento, suis filiis, intelligitur facta melioratio, sive tertii, sive quinti bonorum; idque intelligendum, ut minimè excedat quintum, & tertium, ut ibi communiter DD. ex illis legibus animadvertunt. Mathienzo *gloss.* 1. *&* 2. Cùm ergo jam quintum fuerit in vita irrevocabiliter donatum, consequens est, ut secundum quintum in tertia parte bonorum sit intelligendum, cùm hæc reductio sit facienda ad quintum, & tertium. Ergo expensæ funeris, Missæ, & alia ad expiationem animæ, deducenda sunt ex primo quinto, non autem ex secundo, qui necessariò intelligendus est de tertio.

39. Quamobrem pensatis fundamentis utriusque partis in hac specie, assero de primo quinto, expressè relicto ut quinto, deducendas esse funeris expensas, & Missas, aliaque ad animæ expiationem; non verò de secundo, quando aliud non expresserit pater, quia potest in testamento facere meliorationem quinti eo animo, ut primum quintum imputetur in tertio, itaut nihil de his expensis solvat, quia quoad hanc partem expensarum, & Missarum revocabilis remanet, ut dictum est suprà.

40. Quoad verò aliam partem, nempe patrem non posse in suo testamento duo quinta relinquere duobus filiis, similiter non admitto; nam licèt jura Regia interdicant, duo quinta relinquere etiam filiis; admittunt tamen interpretamenta. Aliqui enim censuerunt, esse intelligenda inter extraneos; verùm quia lex 28. Tauri, apertè loquitur de filiis, interpretamentum illud eliditur. Unde Guttierrez *lib.* 3. *quæst.* 57. *num.* 6. benè interpretatur, ut jura illa sint intelligenda quando jam pater inter liberos legasset, aut donasset quintum, & tertium bonorum; tunc enim inter liberos nequit disponere de alio quinto, quia præjudicium inferret legitimis: secus verò, si tantùm unum quintum fuerit ab eo relictum, quia potest alterum alteri filio relinquere, ut quotam tertii; non enim pater tenetur integrum tertium legare, quia potest minùs illius tertii relinquere; quapropter pro tertio valet, ut defendunt relati *num.* 19.

41. Hinc enim sequitur, posse patrem in suo testamento duo quinta suis filiis relinquere, & legare, non obstantibus juribus Regiis, quæ non loquuntur, nisi quando tertia, & quinta pars bonorum, jam aliis filiis est legata. Et confirmatur, nam pater in suo testamento potest filium, aut filios meliorare in tertio, & quinto bonorum, *l.* 3. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.* *l.* 25. *Tauri*, cum aliis quamplurimis. Ergo similiter duo quinta filiis relinquere, unum quintum pro propriè quinto, & alterum pro quota tertii, quod nullum recipit inconveniens ex eo quod fiat in eodem testamento, ut deducitur ex Angulo *in dict. l.* 12. *gloss.* 1. *num.* 13. *vers. Si autem.*

42. In hoc tamen casu poterit dubitari, ex quo quinto deducendæ sint funeris expensæ, & Missæ ad salutem animæ defuncti. Et Angulo *ubi proximè*, *n.* 13. *in fine*, asserit esse deducendas de secundo quinto, quia primum quintum intelligitur factum de tertio, ut pars illius. Sed admitto sententiam Arias, & Telli, quos ipse refert, asserentem de primo esse deducendas, ex fundamentis relatis *à num.* 1.

43. De jure nostro Regio expensæ funerum, & alia pia legata, vel gratiosa, ex quinto deducuntur, ut dictum est; verùm in damnum legitimæ nunquam reputabitur, sed tanquam æs alienum intra quintum expensæ funerum reputabuntur: quapropter si testator quintum reliquerit alicui, expensæ funeris ex quinto solventur cum prælatione aliorum legatorum, quantumvis piorum, *l. Sed etsi quis* 14 § *Sed si res*, *ff. de Relig. & sumpt. funer.* *l.* 12. *tit.* 13. *p.* 1. Si autem quinta pars his funeralibus expensis non sufficiat, minuerentur alia bona, etiam legitimarum, quia consideratur ut æs alienum. Si verò ultra quintum melioratio facta fuerit tertii, id quod defecit ex quinto ad funeris expensas, deducendum de tertio, prius quàm ex legitimis. Et ratio est, nam tertium capitur ex titulo lucrativo legari, *leg. Mævius* 66. §. *Duorum*, *ff. de legat.* 2. *leg. Si hæreditatem* 32. *ff mandat.* §. *Si res aliena*, *Inst. de legat.* Legitimæ verò ex titulo oneroso, *l. Et quia* 10. *ff. pro socio*, *l. fin.* §. *Sin autem*, *Cod. de curat. fur.* idcircò funeris expensæ deducendæ sunt de tertio, quando quintum ad illas non sufficit

ficeret. Covar. *in cap. Raynaldus*, §.3. *num.*2. Angulo *de Meliorat. in l.*13. *gloss.*2. *num.*18. Azevedus *in l.*52. *tit.*6. *lib.*5. *Recopilat.* à *num.*19. Guttierrez *in l. Nemo potest*, *num.*94. & 97.

44. Aliquando tamen testator non vult facere testamentum, verùm alicui dat mandatum, ut faciat. Tunc commissarius mandatum recipiens, & acceptans, testamentum faciat quibusdam limitationibus, & ampliationibus recensitis à nostris patriis legibus, quæ in legibus Tauri recensentur, & in Compilatione, *tit.*4. *lib.*5. Ad rem tamen animadvertenda est lex 36. *Tauri*, & lex 10. *tit.*4. *lib.*5. *Recopilat.* ubi decretum est, quod si dans mandatum, nihil expresserit, commissarius poterit totum quintum bonorum expendere pro funeris expensis, & aliis legatis piis; & ad id teneri, nisi filios, aut descendentes habuerit. Idcircò explicanda erit illa lex per aliam 32. Tauri, *l.* 6. *tit.*4. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi facultas commissarii exprimitur his verbis: *Quando el Testador no hizo heredero, ni menos diò poder al Commissario, que lo hiziesse por el, ni le diò poder para hazer alguna cosa de las dichas en la ley proxima; sino solamente le diò poder, para que pueda hazer testamento el tal Commissario: mandamos, que pueda descargar los cargos de conciencia de el Testador, que le diò el poder, pagando sus deudas, y cargos de servicio, y otras deudas semejantes; y mandar distribuir por la Anima del Testador la quinta parte de sus bienes, que pagadas las deudas, montare.* Hoc enim singulare est de jure nostro Regio; de jure enim communi civili, illud erat exploratum, ne in arbitrium alienum committeretur ultimum elogium, ut diximus *lib.*5. *cap.* 6. *num.*31. De Jure verò Canonico id admissum, quadam perpensa consideratione, nempe ut hæres existimaretur institutus ea conditione, ut bona inter pauperes distribueret, *cap. Cùm tibi* 13. *de testament.* De jure verò nostro alio modo res ista consideratur; nam si testator det alicui mandatum, ut pro eo testetur, potest id facere, non tanquam persona, cui committitur dispositio suorum bonorum, quia tunc omnia debet distribuere inter pauperes, *ex dict. cap. Cùm tibi*; sed tanquam persona, quæ potest unicum, & non aliud testamentum conficere, ubi suam conscientiam exoneret, expensas funeris faciat, & alia legata pia ex quinto instituat; reliquum verò hæreditatis det hæredibus ab intestato: qua dispositione observata, testamentum sustinetur, ut benè explicant Covarr. *in d. cap. Cùm tibi* 13. *de testam. num.*10. *vers. Regia verò lex.* Mathienzo *in l.*6. *tit.*4. *lib.*5. *Recopil. gloss.*3. *per tot.* Guttierrez *lib.*2. *Pract. quæst.*44.

45. Est tamen dubium in specie non prætereundum, an commissarius, quando testator habet descendentes, vel ascendentes, qui sunt necessarii hæredes in bonis, præter quintum, alteri præter tertium, possit totum quintum expendere pro expensis funeris, aut aliis piis legatis, & pro exoneranda conscientia? Prima sententia affirmat; nam textus *in l.*32. *Tauri*, *l.* 6. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* id præcipit, ut commissarius possit totum quintum pro his expendere, & reliqua bona ad consanguineos perveniant, succedentes ab intestato, in quibus comprehenduntur filii descendentes, & parentes ascendentes: Ergo licèt adsint descendentes, aut ascendentes hæredes necessarii, adhuc commissarius poterit totum quintum expendere pro funeris expensis, & aliis legatis piis, aut pro exoneratione conscientiæ: quod pondus fieri etiam valet *in l.*37. *Tauri*, *l.*11. *tit.*4. *lib.*5. *Recopilat.* ubi ordinatur, ne commissarius excedat quintum; attamen relinquitur ei libera facultas, ut possit de toto quinto disponere pro causis jam dictis, non obstante consanguineorum successione ab intestato. Ergo semper poterit disponere de integro quinto, licèt adsint descendentes, vel ascendentes necessarii hæredes. Tenet Gomez *in dict. l.*37. *num.*1. & 2. Velasquez *in l.*32. *Tauri*, *num.*15. Mathienzo *in l.*10. *tit.*4. *lib.*5. *Recopilat. gloss.*4. *num.*3.

46. Secunda sententia tenet contrarium, *ex l.*36. *Tauri*, *l.*10. *tit.*4. *lib.*5. *Recop.* ubi lex illa excipit, quintum integrum esse expendendum, quando non adessent descendentes, vel ascendentes legitimi; unde percipitur, quod si adsint, non integrum quintum commissarium expendere posse in his funeribus, ac aliis legatis piis, aut pro exoneratione conscientiæ. Tenent Tellus *in l.*36. *Tauri*, *num.*4. Guttierrez *Pract. d. lib.*2. *quæst.*44. Azevedus latè *in l.*6. *tit.*4. *lib.*5. *Recopilat.* à *num.*29.

47. In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima sententia obscurè loqui in proposita specie; solùm enim universaliter loquuntur de consanguineis venientibus ab intestato, ibi: *De los parientes, que vienen à heredar ab intestato.* Si enim clarè loquerentur, expressissent de consanguineis collateralibus, descendentibus, & ascendentibus: quapropter ex illis verbis non satis firmum argumentum sumi valet, ut leges illæ protrahantur ad descendentes, & ascendentes necessarios hæredes, arguendo de aliis collateralibus non necessariis. Et ratio est, nam descendentibus, & ascendentibus legitima de jure debetur, non verò aliis collateralibus, ut notum est; quamobrem speciali nota erant digni, ut in præsentiarum designarentur, quoties commissarius vellet totum quintum expendere pro funere, aut aliis legatis piis, ut benè perpendit Mathienzo *in d. leg.*10. *gloss.*4. *n.*2.

48. Hinc *in dict. l.* 10. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* & *l.*36. *Tauri*, expressum est signanter in descendentibus, & ascendentibus, ut commissarius non expendat quintum integrum. Sed adhuc decisio ista clara non est, quia Doctores primæ sententiæ asserunt, esse has leges intelligendas quando nec testator aliquid disposuerit, nec commissarius testamentum condiderit: quo quidem casu integrum quintum non est expendendum, si adfuerint ascendentes, aut descendentes; quia perinde est, ac si omninò intestatus decesserit. Quam solutionem improbant Doctores secundæ, ut videre est in Azevedo *dict. l.*6. *num.*29. Guttierrez *d. quæst.*44 *vers. Nec obstat.*

49. In præsentiarum ergo disquisitio facienda est duobus modis. In primis, an commissarius teneatur expendere totum quintum pro funeris expensis, legatis piis, & exoneratione conscientiæ testatoris, quando adsunt ascendentes, seu descendentes illius? Secunda, an possit id facere ex legum commissione, & authoritate? Et quoad primum assero, commissarium quando tantùm essent consanguinei collaterales, teneri totum quintum pro exoneratione conscientiæ, funeris expensis, & legatis piis expendere, si testamentum conficiat. Id probo, nam quoties testator nihil aliud disposuit, sed tantùm mandatum dedit ad testandum, tantùm collateralibus existentibus, mens ejus fuit, ut totum quintum pro funeris expensis, & aliis legatis piis expenderetur, prout interpretatur lex *in dict. l.*32. *Tauri*, *l.*6. *tit.*4. *lib.*5. *Recopilat.* asserens id facere debere commissarium: Ergo tenebitur totum quintum integrum expendere, quando tantùm adsunt collaterales consanguinei. Cæterùm probatur *ex leg.* 26. *Tauri*, *l.*10. *tit.*4. *lib.*5. *Recopilat.* ubi asseritur, quod si commissarius renuerit acceptare mandatum, & testamentum condere, tunc consanguinei collaterales cogentur, ut totum quintum expendant pro anima defuncti: Ergo similiter tenebitur ipse commissarius integrum expendere; hæredes enim ad nihil tenentur, nisi ad quod commissarius tenebatur: Ergo sicut ipsi tenentur, & cogi possunt ad expendendum totum quintum, similiter ipse commissarius, ut rectè considerat

uideat Guttierrez *d. quæst.44. vers. Nec obstat.* Azevedus *d. l.6. num.29.*

50. Ab hac obligatione liberatur commissarius, si testator habuerit ascendentes, vel descendentes legitimos. Et probant prædicti Doctores *ex dict. l.36. Tauri*, quia excepit hæredes ab intestato, si sint descendentes, seu ascendentes, ut obligentur integrum quintum expendere pro anima, si commissarius testamentum non confecerit: Ergo supponit, ut illis existentibus, non teneatur commissarius integrum quintum pro funeris expensis, & aliis legatis piis expendere. Quæ quidem omnia intelligenda sunt de obligatione præcisa expendendi totum quintum ex voluntate testatoris à lege interpretata.

51. Quoad secundam disquisitionem, nempe si existentibus descendentibus, aut ascendentibus possit commissarius pro anima defuncti totum quintum expendere? Affirmandum videtur, *ex l. 32. Tauri, l. 6. tit.4. lib.5. Recopilat.* ibi: *Pueda descargar los cargos de conciencia del testador.* Et infrà: *Y mandar distribuir por la Anima la quinta parte de sus bienes, que pagadas las deudas, montare.* De reliquo tamen inquit: *Y el remanente se parta entre los parientes, que venieren à heredar aquellos bienes ab intestato.* Ubi enim descendentes adsunt, debent comprehendi, quia qui totum dicit, nihil excludit, *l. Julianus in princip. ff. de legat.3. l. fin. ff. de pen. legat. cap. Solitæ, de majorit. & obediens.* Gonzalez *ad Reg.8. gloss.6. num.11.* Escobar *de rat. cap.7. num.47.* & includit quod aliàs non veniret. Surdus *cons.459. num.44.* Ergo cùm consanguinei sint, & hæredes ab intestato, ascendentes, & descendentes rectè in legibus illis comprehenduntur, ut tenent Doctores primæ sententiæ.

52. Hunc doctrinam absolutè loquendo admittendam censeo, & ultra sua fundamenta probatur; nam ut diximus suprà, voluntas concedentis, & mandatum est, si aliud non disposuerit, ut totum quintum pro anima sua expendatur, quod potest facere, etiamsi descendentes, & ascendentes sint. Ergo & commissarius poterit id agere ex mandato; debet enim commissarius diligenter mandatum exequi, *l. Diligenter 5. ff. mandat.* Golinus *de Procurat. 5. p. cap.3. per tot.* Salgado *de Regia protect. 4. p. cap.3. à num. 48.* Ergo poterit totum quintum expendere pro funeris expensis, & aliis legatis piis, absolutè loquendo, etiam extantibus descendentibus, seu ascendentibus, quibus legitima debeatur. Cæterùm quoties est dubium, legitimis reservatis, calculus ferendus est pro anima defuncti, vel alia causa pia; quia favorabilior est filiis. Mantica *de conject. lib.6. tit.3. num.13. & 33.* Mastrillus *decis. Sicil. 132. num. 50.* Thoro *privileg.154.* Ergo quando testator dat mandatum commissario ad testandum in his, quæ pertinent ad suam animam, reservatis legitimis, ampliè dare conjectandum est, ita ut totum quintum pro ea expendat, etiamsi adsint descendentes, aut ascendentes, quibus legitima debetur.

53. Aliquibus verò casibus temperanda est doctrina ista, nempe quando ex verisimili voluntate testatoris fuerit res immodica, & non necessaria totum quintum expendere, utpote in casu, quem affert Azevedus *in dict. l.6. tit.4. lib.5. Recopilat. num.19.* scilicet de quadam Rustica ditissima, quæ filiam habebat; & commissarius volebat totum quintum expendere pro funeris expensis, & anima defunctæ: tunc verò ex ejus verisimili voluntate totum quintum expendendum non est, nec commissarius poterat expendere: nam cùm mulier illa nullos contractus habuisset, sed ex re rustica omnia illa bona perlucrata fuerat, parumque haberet oneris conscientiæ, tanta bona, prout erant in quinto, expendere, non erat verisimile ita velle testatricem pro ejus anima expendi; facultas enim illa regulanda est à verisimili voluntate testatoris, tum & ab honesta causa, & ratione, ut semper expensæ istæ fiant secundùm qualitatem, conditionem, & necessitatem defuncti, *cap. Faciat 12. q.1. cap. Cùm teneamur 6. de Prabend. Clement. Sapè, de verb. signif.* ut benè concludit ipse Azevedus *n.30.*

54. Idemque dicendum quando plures fuissent filii, quibus grave fuisset incommodum circa sua necessaria alimenta, totum quintum à commissario pro anima & funere parentis defuncti expendi; tunc enim ex verisimili voluntate patris commissarius totum non expendet, sed illa bona, quæ necessaria fuerint ad funeris expensas, Missas, & alia ad exonerationem conscientiæ defuncti, secundùm ejus qualitatem, rationem, & necessitatem. Tum etiam, quia necessaria ad alimenta filiorum, & educationem, sunt debita, *§.1. Inst. de jur. nat. l. Si quis à liberis 5. ff. de lib. agnoscend. l.1. Cod. de alend. liber. cap. Cum haberet 5. de eo qui duxit in matr.* Quapropter leges Civiles, quando ista deficiunt, nequeunt concedere licentiam, ut totum quintum pro anima defuncti expendatur, sed tantùm necessariæ funeris expensæ, Missæ, & aliæ necessariæ secundùm qualitatem personæ. Quapropter in his casibus commissarius totum quintum non expendet, sed tantùm quod sit necessarium secundùm qualitatem personæ, ut dicunt Doctores secundæ sententiæ.

55. Et hæc de testatis, sive per se, sive per commissarium, dicta sufficiant quoad funeris expensas, & alia legata pia, quoad bonum animæ concementia. Transeamus ad eos, qui ab intestato moriuntur, & qui nihil disposuerunt circa propriam animam, nec funeris impensam. De qua re duplex inspectio facienda est, scilicet quando non apparent hæredes ab intestato; & in hoc casu Judex potest se introducere, & tenetur disponere circa funeris expensas, & eas facere tenetur, si bona defunctus reliquerit, *l. Si quis sepulchrum 12. §. fin. cum lege sequenti, ff. de Relig. & sumpt. funer. l.12. tit.13. p.1.* id præcipiens, ita ut Judex, si ad id bona vendat, priùs mobilia, quàm immobilia alienet. Et ratio est, nam corpora defunctorum humare, causa publica est, & ad bonum commune Reipublicæ: quapropter quando nullus est hæres, qui id peragat, faciendum est à Judice, ut tenent Gregorius *in dict. l.12. gloss. fin.* Rodriguez *de concurs. 1. p. art.3. num.6.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 31. difficult.4. num.2.*

56. Aliter enim disquisitio fit, quando hæredes adessent ab intestato: & in hoc casu videtur Judicem minimè posse se introducere ad aliquid agendum; verùm ipsi hæredes tenentur funeris expensas, Missas, & alia pia peragere pro anima defuncti, secundùm qualitatem personæ, bona, & alia requisita, quibus inspectis huic obligationi satisfaciant, *l. Et si quis 14. §. Sumptus, ff. de Relig. & sumpt. funer. l.7. tit.10. p.6.* illa moderatione, ne extra vires hæreditatis expensæ istæ fiant. Albericus *in l. Nec amplius, ff. ad l. Falcid.* Samuel *de Sepultur. tract.1. disput.6. controvers.15. conclus.5. & 7.* Lavor. *de Prisco, & recent. funer. rit. tit.2. cap.16. num.17.* Quod in Castella ita receptum est, ut hæredes ab intestato venientes compellantur ad id expendere quintum bonorum, secundùm consuetudinem, qualitatem & dignitatem defuncti, nec citra cumpelli poterunt, utcum Gregorio tenet Spino *de testament. gloss.2. n.54.* Gomez *in l.36. Tauri, n.2.*

57. Verùm in praxi in aliquibus partibus, & ditionibus illud est receptum, ut in utroque casu, quoties defunctus moritur ab intestato, aut cum testamento nullo, sive appareant hæredes ab intestato, sive non, Judex se intromittat, vel Parochus, vel Vicarius, etiam Foraneus, & disponat ad funeris expensas, Missas, & alia legata pro anima defuncti usque

ad

ad mediocrem quantitatem, ita ut animæ, & hæredibus consulatur: quod etiam in nostra Castella observatur, ut Judex de quinto disponat: quam partem existimat lex sufficientem esse, ut absque hæredum præjudicio animæ defuncti provideatur, etiamsi hæredes sint descendentes, aut ascendentes: quæ quidem consuetudo conformis rationi valdè est. Et probatur, nam si non adsunt hæredes ab intestato, nec præsto apparent, id ad Judicem disponere de jure pertinet, ut diximus *numero* 55. Si verò apparent, & acceptant hæreditatem, partes sunt interesse percipientes, quibus non est committendum, ut judicent, & disponant in causa propria, *ex rub. & nigro C. Ne quis in sua causa judicet, l. Qui jurisdictioni* 20. *ff. de jurisdict. omnium Judic.* Surdus *cons.*47. *num.*1. Carolus de Grass. *de Except. ad stat.*1. *except.*2. *num.*67. Amicis *de jur. emphyt. quæst.*76. *n.*4. Salgado *de Retent.* 2. *part. cap.*16. Matth. *de re crim. controvers.* 64. *à num.* 50. quapropter rectè introductum est, ut Iudex se intromittat, etiamsi appareant hæredes, ad disponendam quantitatem mediocrem pro anima defuncti ab intest. to decedentis. Cæterùm si id arbitrio hæredum relinqueretur, animæ defunctorum quamplura damna perciperent ex dilatione suffragiorum; tum ex quantitate, quia ob proprium lucrum minimæ ab hæredibus fierent expensæ ad funus, ad Missas, & ad alia legata pia; quapropter rectè introductum est, ne ab hæredibus fiant, sed à Judice, & appositissimè sustinenda est hæc consuetudo, ut rectè defendunt Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, c.*79. & multis adductis declarationibus, Hieronymus Nicolius *lib.*2. *tit.*10. *de test. num.*16. Addit. Michaël Just. *ad Novar.* 1. *part. comment.* 123. Cardinalis de Luca 9. *part. de testament. discurs.*24.

58. Verùm est aliquod dubium, an consuetudo ista debeat esse immemorialis, centenaria, aut quadragenaria; an verò sufficiat ordinaria. Et affirmandum videtur, debere esse immemorialem, aut saltem longissimæ præscriptionis. Et ratio est, nam de jure interdictum est, ne ultima dispositio in alieno concedatur; ne aliàs plures fraudes committantur, ut dictum est: quamobrem Judices id intendentes, absque ullo titulo se introducerent, & cum juris resistentia, quapropter consuetudo ista, aut debet esse immemorialis, aut longissimæ præscriptionis, *ex cap.* 1. *de præscript. in* 6. Garcia *de Beneficiis*, 9. *part. cap.*2. *num.* 388. Gratianus *discept. cap.* 161. *num.*28. Ergo aliàs non sustinebitur.

59. Sed tamen Eminentissimus de Luca *dict. discurs.*24. *num.*6. asserit, ordinariam sufficere præscriptionem ad hanc consuetudinem stabiliendam. Et ratio est, nam hæ dispositiones, quæ fiunt pro anima, piæ sunt, in quibus solùm inspicitur jus naturale, in quo nulla est prohibitio, ne possint ultimæ voluntates committi alieno arbitrio; quin id de jure concessum est *in cap. Cum tibi* 13. *de testament.* Quapropter in præsentiarum nulla est juris resistentia, & sufficiet præscriptio ordinaria.

60. Hæc sententia insignissimi viri admittenda est, quia non solùm in præsentiarum abest juris resistentia, sed est assistentia; ex eo enim quod judex se intromittit ad id disponendum, statim funus peragitur, quod est conveniens causæ publicæ: tum bonum animæ prospicitur, quatenus suffragia citò adimplentur, & in proportionata quantitate, quod omne juri est conforme. Ergo adest juris assistentia, quæ per præscriptionem ordinariam poterit consuetudinem sustinere. Deinde materia ista non est contra jus, ut dictum est, sed præter jus, ad quam præscribendam, & ad inducendam consuetudinem, sufficit ordinaria præscriptio decennii, ut jam censuit Rota, quam refert, & sequitur Diana 6. *p. tract.* 5. *resol.* 2. Cardoso *in Praxi, verbo Consuetudo, num.*8. Parladorius *different.*39. *num.*9. Suarez *de legibus, lib.*7. *cap.*18. *num.*11. Ergo in præsentiarum sufficiet ordinaria præscriptio. Denique consuetudines istæ, licèt habuissent aliquam juris resistentiam, tamen semper præscribuntur ex tolerantia illarum secundùm jus; ex eo enim quod à Principibus non reclametur, videntur consentire, ut jus tollatur. Ergo etiamsi adsit juris resistentia, ex decennio præscribentur. Granados 1.2. *controvers.*7. *tract.*3. 1. *part. disput.*16. *sect.*1. *num.*9. Palao *tom.*1. *oper. moral. tract.*3. *disput.*3. *punct.*2. §. 2. *n.*9. Ergo licèt consuetudo ista habuisset juris resistentiam, adhuc per decennium rectè præscribetur.

61. Sed tamen in re disquirendum, cui judici competat hæc dispositio intestatorum pro anima defuncti. Et affirmandum videtur, non solùm ad Episcopum pertinere hanc dispositionem, sed etiam ad sæcularem, datâ præventione. Probatur, nam ista causa est pia, & consequenter mixti fori, ut in hoc opere pluties dictum est, *l. Nulli* 28. *C. de Episcop. & Clericis.* Tiraquellus *Privileg.*149. Cenedo *Pract. quæst.*14. *num.*2. Cevallos *de cognit. per viam violent. quæst.* 11. *num.*1. Oliva *de For. Ecclesiæ*, 3. *part. quæst.* 35. *per tot.* Castillo *de Aliment. lib.*8. *cap.*6. *num.*9. Ergo poterit judex sæcularis, data præventione, cognoscere de intestatis, & illas pias dispositiones facere, datâ præventione. Deinde hæc non est propriè dispositio de bonis defuncti, sed executio ad piam causam suæ animæ; nam qui Christianus est, & piè vixit, cognitâ aliâ vitâ per fidem, & quàm impossibile est cœlum intrare, nisi animâ purgatâ ad integrum, consequenter vult disponere de aliqua portione bonorum suorum ad suffragia illius, tam pro funere religiosè perficiendo, quàm Missis, & aliis piis legatis: quapropter mortuo intestato, quando judex intrat dispositionem illam piam, magis est executor, quàm constructor ipsius. Sed judex sæcularis potest ad præventionem exequi dispositionem, & legata pia, *l. Hæreditas* 53. *in fin. ff. de pet. hæreditatis*, *d. l. Nulli* 28. *C. de Episcop. & Clericis.* Marta cum multis *de Jurisdict.* 2. *part. cap.* 10. *num.*14. Molina *de Just. tract.*2. *disput.*250. *post principium.* Guttierrez *Pract. lib.*1. *quæst.*44. *num.*6. Mathienzo *in l.*10. *tit.*4. *lib.*5. *gloss.*7. Ergo ad præventionem poterit disponere de intestato. Rursus Iudex sæcularis non est omninò incapax agendi circa aliqua spiritualia; quapropter cognoscit in causis Decimarum. Cevallos *de las Fuerzas, quæst.* 23. & saltem in aliquibus casibus id permittunt communiter Doctores. Guttierrez *de juram.* 1. *part. cap.*2. *num.*35. Gemonius *de sacror. immunit. lib.*3. *cap.*19. *num.*84. Diana 1. *part. tract.*2. *num.*89. & circa Matrimonia, Sanchez *de Matrimonio, lib.*6. *disput.*3. *n.*2. Oliva *dict.* 3. *part. quæst.*36. *per tot.* Unde licèt hæ dispositiones ab intestato contineant aliquam spiritualitatem, poterit tamen Judex laïcus ad præventionem illas facere, & disponere. Denique in his dispositionibus piis distinctio est facienda, quando sunt purè spirituales, & in hoc casu nequit se intromittere Iudex laïcus; secus verò, si purè spirituales non sunt: nam ex parte, qua sunt temporales, sunt mixti fori. Marta *dict. cap.* 10. *num.*34. Castillo *dict. lib.*8. *cap.*6. *num.*9. *circa fin.* Ast dispositiones istæ intestatorum non sunt purè spirituales: Ergo super eis ad præventionem poterit disponere Iudex laïcus, prout quotidie videmus in Senatu Regio Castellæ, ubi causæ istæ per viam violentiæ deferuntur; & si Iudex laïcus prævenerit, obtinet, & declaratur Ecclesiasticum vim facere.

62. Sed salva pace insignissimi Senatus, illustrissimorum, & peritissimorum virorum cœtu compositi, hanc doctrinam suscipere non audeo, & periculosissimam esse in foro conscientiæ arbitror. Ducor, nam in his dispositionibus intestatorum, quod magis disponitur, est purè spirituale, nempe funus, sepultura sacra, associatio Clericorum, Defunctorum Officia, Missæ quam

quamplurimæ, quæ autem dicendæ sunt de *Requiem*, aut diei, in quibus Orationibus, aut Collectis, ut purè spiritualibus, nequit se intromittere Judex sæcularis, *ex cap. Decernimus 2. de Iudic.* ubi communiter Doctores, *cap. Tuam 3. de ordin. cognit. cap. Vt inquisitionis* 18. §. *Prohibemus, de haretic. in 6.* suntque optima jura de jure Regio, *l. 56. & 57. tit. 6. p. 1.* Carpio *de exequut. testam. lib. 1. cap. 6. num. 5.* Duarenus *lib. 1. de Sacr. Ecclesiæ Minist. lib. 1. cap. 5. & 6.* Villaroël. *Goviern. Ecclesiast. tom. 1. quæst. 1. art. 12.* quare laici Judices non possunt se intromittere in dispositionibus intestati. Cæterùm licèt post hæc, quæ principalia sunt, adsint alia legata, quæ non purè sint spiritualia, veluti eleemosynæ aliquæ, aut aliæ dispositiones, in quibus ex præventione possit Judex laicus cognoscere; attamen hæ dispositiones pendent à dispositione principali purè spirituali, tanquam inseparabiles: quapropter nequit Judex laicus de eis cognoscere, *cap. Quanto 3. de Iudiciis, Clement. Dispendiosam, de judiciis.* Et quæ de jure Patronatus scripsere Garcia *de Beneficiis*, 5. *p. cap. 9.* Lotterius *de Re benefic. lib. 2. quæst. 9. per tot.* Pereyra *de Manu Regia, 2. p. cap. 19. per tot.* Et confirmo discursum, nam si Judex Ecclesiasticus cognoscat de exequendis legatis piis, tum potest cognoscere de exequutione legatorum profanorum, de quo nequit cognoscere in meliori sententia. Et ratio est, nam sunt individua à prima cognitione piorum, ut tenent Barbosa *in cap. Si heredes, de testament. num. 4.* Cevallos *de las fuerzas, quæst. 23. num. 8. vers. Vel respondetur.* Castillo *d. cap. 6. num. 10.* Ergo similiter dicendum est in specie; Judex enim Ecclesiasticus est competens ad disponendum ab intestato de rebus istis spiritualibus purè, & non Laicus. Ergo ipse solus erit competens ad disponendum de illis legatis piis, in quibus habet præventionem laicus; cùm inseparabiliter dependeant à prima dispositione, quam alter nequit facere, nisi Judex Ecclesiasticus.

63. Cæterùm, si separabilia censeantur hæc pia legata, si præveniat laicus, solùm de his disponere possèt; nam ut considerat Carpio *d. cap. 6. à num. 5.* legata pia distinguntur à rebus purè spiritualibus; quapropter sunt mixti fori, & de eis cognoscit Judex laicus, non tamen de purè spiritualibus: ast hoc est maximum inconveniens, nec sufficienter funeri, sepulturæ, & Missis pro anima defuncti dicendis consulitur, quin opus imperfectissimum relinquit. Ergo dicendum, Judicem laicum non habere ad præventionem hanc facultatem disponendi de intestatis; non enim in jure concedere debemus facultatem ad actum imperfectum, & ridiculum, prout fieret si relicto funere, Missis, & aliis spiritualibus, disponeret tantùm de aliquibus legatis piis, remittendo causam intestati Judici Ecclesiastico, ut aliam partem purè spiritualem conficeret.

64. Rursus probatur ex præsumptâ voluntate defuncti; nam ut considerat Luca *dict. discurs. 24. de testament. num. 7.* qui Christianè vixit, vult has pias dispositiones, & suffragia fieri pro anima; & si morte præventus non disposuerit, rectè præsumitur velle fieri ab Episcopo, tanquam à patre spirituali; qui enim rexit in vita animam suam, meliùs posteà pro ea prospiciet: quapropter ex volútate defuncti ab intestato Judex Ecclesiasticus censendus est non solùm Judex, sed commissarius datus à defuncto ad hanc dispositionem ab intestato; sed quando est commissarius datus, nequit alius Judex se intromittere ad hanc causam, *l. 32. Tauri, l. 6. tit. 4. lib. 5. Recopilat.* Ergo nec in his intestatis Judex laicus poterit se intromittere per præventionem.

65. Præterea, quod in legatis piis sit Judex ad præventionem laica potestas, non ita est certum; sunt enim aliqui existimantes, cognitionem eorum solùm ad Ecclesiasticum competere, *ex cap. Tua nos 3. cap. Si heredes 6. cap. Ioannes 19. de testament.* Glossa, Sylvester, & alii apud Martam *d. 2. p. cap. 10. n. 12.* Spino *de testament. gloss. 28. num. 44.* Bonacina *de contractibus, disp. 3. quæst. 18. punct. 2. §. 10. num. 1.* Diana *4. p. tract. 1. resol. 99.* Quæ quidem doctrina, licèt communiter reprobetur; attamen semper est admittenda, quando legata ista sunt spiritualia, ut benè explicat Castillo *dict. cap. 6. num. 9.* aut cum purè spiritualibus commiscentur. Sed in præsentiarum, aut sunt utpluriùm spiritualia purè, quia in hæreditatibus pauperum ad alia legata pia, & mixta perveniunt; aut si dives fuerit hæreditas, cum purè spiritualibus permiscentur. Ergo nullo modo Judex sæcularis valet disponere de intestatis, etiam per præventionem.

66. Prorsus nec Princeps sæcularis, nec Potestas laicalis potest se intromittere in his actibus, quibus Ecclesia jam formam præscripsit, & decrevit quomodo sint facienda, & quibus ritibus, prout jam dedi in funeribus, in sepulturis, in Missis, & deprecationibus, & aliis suffragiis defunctorum, de quibus jam suprà diximus, & congerunt Bellarminus *de Purgator. lib. 2. cap. 19.* Duranius *de Rit. Ecclesiæ, lib. 23.* Samuel *de sepult. tract. 2. disput. 2. per tot.* Indecentissimum enim fuisset, ut pro arbitrio Judex sæcularis in his dispositionibus aut adderet, aut tolleret, licèt non in forma, saltem in quantitate, & modo, in stipendiis, & eleemosynis, quæ Clericis conceduntur, in cera, in pulsandis campanis, & aliis, quæ communiter in intestatis disponuntur; hoc enim clarè suam potestatem excedit. Ergo sæcularis Judex, nec per præventionem poterit disponere de his intestatis.

67. Sed dices, hæc omnia disponunt ipsimet testatores in suo testamento, & commissarii, si ad id fuerint ab eis designati, quamvis laici sint; & dant modum circa funera, Missas, & alia pia legata, favore animarum: Ergo etiam id poterunt disponere Judices sæculares, quando laici intestati decesserint. Consequentia probatur, nam laici testatores, & commissarii sunt incapaces alienjus juris spiritualis, ut tenent communiter DD. *in dict. cap. 2. de judiciis, cap. Tuam 7. de præscript. cap. Massana 56. de elect.* Ergo si laicus in suo testamento potest disponere de his causis pro sua anima, etiamsi Judex laicus sit ejusdem juris incapax, poterit favore animæ defuncti intestati ipsam dispositionem facere; quia favore animæ eandem capacitatem debet habere, prout idem testator laicus.

68. Sed tamen respondetur, disparitatem facilem esse; nam Ecclesia id concessit testatoribus, & quibuscunque Fidelibus, ut disponerent pro sua anima quidquid sibi placuerit, ex suffragiis, & ritibus ab ipsa præscriptis, dummodo de eorum forma nihil detraherent, aut adderent; sed eligant modum, prout eorum fuerit voluntas, ut patet ex allegatis juribus *de testament. num. 65.* idque observate præcipitur *cap. Vltima voluntas 4. cap. Qui oblationes 9. cap. Qui oblationes 10. 13. quæst. 2. Clement. Quia contingit de Relig. dom.* quapropter etiamsi laici sint, possunt disponere ad libitum circa ista, etiamsi sint purè spiritualia, quia sunt ab ea facti capaces, prout potest facere Ecclesia, seu ipse Pontifex. Glossa *in cap. Benè quidem, 96. dist. verbo Laico*, Covarruv. *in Pract. cap. 35. n. 4.* Garcia *de Nobilit. gloss. 1. à num. 23.* Balboa *in cap. Decernimus, de Iudic. num. 147.* Navarrus *in Man. cap. 27. num. 6.* Aufrerius *de Potest. secul. regula 4.* Diana *1. p. tract. 2. resol. 112. in princ.* Quæ quidem potestas, & facultas concessa non est Judicibus sæcularibus, ut possint disponere in his intestatis, nec est aliquis textus canonicus, qui id concedat. Cæterùm aliud est disponere de rebus propriis circa spiritualia facienda in bonum

bonum suæ animæ; aliud verò ex potestate Judicis laicalis disponere circa spiritualia de rebus alienis. Primum enim cuilibet Fideli concessum est ex jure ipso naturæ, & religiosa pietate. Secundum verò nullo modo admittendum, propter illius incapacitatem. Tum quia favore animæ defuncti debet fieri à Judice Ecclesiastico.

69. Ex his fundamenta contraria dilabuntur. Nec obstat primum, quia licèt piæ causæ sint mixti fori, non verò spiritualia, & quæ cum spiritualibus permiscentur. Ad secundum dicendum, quod hæc non est pura exequutio, sed dispositio facienda per Judicem, quæ non fuit facta à defuncto morte prævento. Ad tertium, dicendum, Judicem Sæcularem esse incapacem decernendi circa spiritualia; & licèt in aliquibus casibus cognoscat de causis spiritualibus, in aliquorum sententia; attamen est tantùm quando cognitio est de facto, non verò de aliquo jure illius. De quo Barbosa *in l. Titia, ff. Solut. matr. num.22. conclus.2.* Barbosa *de Offi. Episcopi, 3. p. allegat.84. num.31.* Tondutus *de Preventione, p.2. cap.12. à num.9.* Balboa *in dict. cap. Decernimus, à num.136.* & hoc modo tantùm de facto cognoscunt de decimis. Balboa *ubi proximè, num. 144.* Moneta *de Decimis, cap. 8. quæst. 1. num.1. & 5.* Nec de matrimonio valet cognoscere, nisi tantùm de facto, ut eleganter docet Basilius *de Matrim. lib.7. cap.2. num.3.* Diana *d. 1. p. tract.2. resolut.127.* Nec ultimum fundamentum est alicujus ponderis, nam ut constat, in his dispositionibus intestatorum dispositio principaliter versatur circa purè spiritualia, & in bonum animæ purè spirituale. Quapropter non audeo admittere contrariam sententiam: itaque hanc consuetudinem admitrunt in Judicibus Ecclesiasticis Luca *dict. discurs.24.* Nicolius *d. lib.2. tit.10. num.16.* Sylvester *verbo Sepultura, num.15.*

70. Præterea disquirendum ex quota parte bonorum facienda sit hæc pia dispositio intestatorum? Et de jure communi illa est cognita doctrina, ut facienda sit ab Ordinariis cum paterna discretione, nec expendendum, nisi modicum quid, ratione quantitatis bonorum, qualitatis defuncti, hæredum, & exercitii, quod defunctus habuit quando vivus erat; vel ratione mercimonii, vel bonorum, si fuerint ex titulo Ecclesiasticorum; si fuerit defunctus pauper, aut dives, *l. Si quis sepulchrum 12. §. fin. ff. de Relig. & sumpt. funer.* Et declaravit Sacra Congregatio Episcoporum in monte Pelusio, 9. *Maii* 1581. refert Michaël Justinianus *in Addit. ad Nov. dict. 2. p. comment. 123. num.1.* qui in numeris sequentibus aliqua observanda proponit, nempe ut hæ dispositiones fiant in scriptura, ut semper de eis constet, & ratiocinium Visitatori præstetur, ne cadaver ad effectum exigendi insepultum remaneat, nec occasione cautionis præstandæ. Tertiò, ut omnia applicentur funeris expensis, celebrationi Missarum, & pauperum subventioni, secundùm conjecturam verisimilem ipsorum defunctorum, attenta devotione, & inclinatione, quam viventes ostendebant. Quartò, quod hæc dispositio fiat cum consilio hæredum, & cum eorum satisfactione exequutioni mandetur. Quintò, ut Ordinarii non procedant cum rigore contra hæredes pro solutione, nisi in casu moræ culpabilis, vel si ipsi hæredes contradicerent; quia tunc compelli possunt per censuras ad subsidium præstandum.

71. Sextò, ut Ordinarii isti sint ubi intestati mortui sunt, non verò Ordinarius loci ubi adsunt bona hæreditaria. Septimò, quod ex hac distributione nihil Ordinarii percipiant, nec eorum officiales, etiam ratione quartæ canonicæ. Octavò, ne hæc distributio fiat nisi ære alieno soluto, exceptis funeris expensis necessariis. Nonò, & denique magnopere debent curare Ordinarii, ne faciant in simili distributione magnos sumptus, prout in quibusdam partibus fecerunt Præsules, quod impium, & destabile est, ut latè prosequitur Cardinalis de Luca *d. discurs.24. à num.8.* Nicolius *d. lib. 2. tit.10. num.16. vers. Quod autem.*

72. Hinc discutiendum, an in nostra Castella totum quintum expendendum sit, quando Ordinarius intestati dispositionem fecerit? Et absolutè affirmant aliqui DD. non totum esse expendendum, sive hæredes sint necessarii, sive non; sed quod necessarium fuerit secundùm quantitatem bonorum, qualitatem personæ, & regionis consuetudinem: nam lex 36. Tauri, præcipiens quintum necessariò expendendum pro anima, loquitur conditionaliter, & in certo, & limitato casu, nempe quando commissarius fuerit datus, & testamentum non egerit; quæ quidem ad alios casus extendenda non est, quia limitata causa limitatum producit effectum, *l. Age cum Geminiano*, cum similibus, *Cod. de transact.* Cæterùm in dubiis illud est faciendum, quod maximè non gravet hæredes, *l. Fideicommissa 11. §. Si rem, ff. de legat.3.* Cùm ergo defunctus intestatus decesserit, nec constet de ejus voluntate, totum quintum non est expendendum pro anima, sed illud quod fuerit necessarium secundùm quantitatem bonorum, qualitatem personæ, & consuetudinem regionis. Denique jure communi idem tenent DD. quando in aliqua regione fuisset consuetudo exigendi quartam ad hanc distributionem, ut tenent Nicolius *dict. num. 16. vers. Et quando esset.* Michaël Justinianus *ubi proximè, num.2.* Ergo idem est dicendum in nostra Castella, licèt aliqua sit consuetudo expendendi quintum ab Ordinariis. Gomez *in l.36. Tauri, num.2.* Castillus *num.3.* Angulo *de Meliorat. in l.13. tit.6. gloss.4. num.4.* Garcia *de Expens. cap.8. n.2.* Gutierrez *Pract. lib.2. quæst.46.* Didacus Gomez *in Addit. ad l.36. Tauri, à num.2.* Azevedus *in l.13. tit.6. lib.5. Recopilat. num.12.* Mathienzo *in l.6. tit.4. lib.5. gloss.4. num.3. & 4.* Altamirano *de Visit. verbo Etiam testamentum, n.59.* Valdes *in Addit. Roderici, in l. Quoniam in prioribus, in declar.1. Reg. ad principal. lit. B.*

73. Alteri verò Doctorum distinctionem faciunt, nempe si quando defunctus intestatus decesserit, reliquerit filios, aut descendentes; tunc enim totum quintum exigendum non est, sed tantùm illud, quod fuerit necessarium secundùm quantitatem bonorum, qualitatem personæ, & regionis consuetudinem, *l. Et si quis 14. §. Æquum, ff. de Religios. & sumpt. funer.* Si verò solùm transversales habuerit, totum quintum est expendendum. Ducuntur ex decisione textus *in d. l. 36. Tauri*, ubi decisum est, quod si commissarius non fecerit testamentum, tunc hæredes consanguinei transversales possunt cogi ad expendendum totum quintum, secus si fuissent descendentes. Ergo in præsentiarum similiter est dicendum. Et confirmatur, nam licèt textus ille loquatur in casu speciali, nempe quando commissarius non fecerit testamentum; attamen nihil impedit, ut lex illa trahatur ad similes casus, *l. Non possunt 11. l. Nam ut 12. ff. de legibus.* Si enim commissarius non fecit testamentum, rectè intestatus defunctus moritur, prout quando absque testamento, & commissario decesserit. Ergo nulla datur differentia, ut lex ista ad nostrum casum non trahatur. Tellus *in d. l.36. n.3.* Rojas *de success. ab intest. cap.9. n.24.* Parladorius *differ.26. §.1. à n.1.*

74. In hac difficultate recurrendum est ad ea, quæ diximus suprà, *à num.41.* ubi de commissario loquentes tractavimus, an totum quintum expendere possit? Quapropter assero, Ordinarium facientem dispositionem intestati, quando sunt tantùm collaterales consanguinei, posse integrum quintum expendere, idque ex voluntate præsumpta testatoris à lege interpretata. Si verò intestatus descendentes reliquerit, idem absolutè dicendum censeo, nisi quando aliter ratio petierit, & humanitas; non enim in ditissima hæreditate totum quintum expendendum est, procedendo ad excessum

cessum, ne quando sunt plures descendentes, ipsi pauperes relinquerentur, sed totum Ordinarii arbitrio est relinquendum. Quod similiter est dicendum, quando infans decedit, qui suffragiis non indiget; aut quando in septennio, nec culpis, nec malitiâ fuerit irretitus, nisi malitia suppleret ætatem, ut benè considerat Paladorius, *d. differ.26. §.1. à num.3. & 4.*

75. Sed quid dicendum quando testator condidit testamentum, verùm nec ad expensas funeris, nec quoad ejus animæ expiationem aliquid fuerit locutus? Et in hac disquisitione duo sunt quærenda. Primum, quæ quantitas sit expendenda pro anima? Et asserendum dico, totum quintum esse expendendum, si hæredes nominati fuerint consanguinei collaterales, aut extranei; si verò necessarii, utpote descendentes, aut ascendentes, absolutè loquendo, totum quintum, nisi aliud petierit ratio, secundùm qualitatem personæ, & bonorum expendendum erit. Angulo *in d. l.13. gloss.2. n.3.*

76. Quoad secundum major erit difficultas, an tunc Judex se possit intromittere, prout quando defunctus moreretur ab intestato? Et affirmandum videtur, nam respectu hujus piæ dispositionis defunctus intestatus decessit: Ergo sicut quando ab intestato decedit defunctus, se intromittit ad hanc dispositionem ex consuetudine, similiter si omiserit testator testamentum faciendo, ut de consuetudine, *l.1. ff. de legibus.* Vela *differt.2. à num.53.*

77. Sed in hac specie contrarium teneo, nam quando sunt hæredes nominati à testatore, & certi, ad eos pertinet hæc dispositio de jure; si verò id facere renuerint, potest tunc Ordinarius eos cogere ad adimplenda hæc necessaria ad funeris expensas, & alia pia pro anima defuncti, ut est textus expressus *in cap. Si heredes 6. de testam. cap.4. de sepult. l.7. tit.10. p.6.* Paladorius *d. different.26. §.1. num.4.* Spino *in specul. test. gloss.28. in princip. num.67.* Menochius *de Arbitrariis, casu 489. num.58.* Ergo minimè poterit Judex se intromittere ad faciendam hanc distributionem, sed tantùm ad cogendos hæredes, si eam facere, & adimplere renuerint. Deinde consuetudo introducta, ut intestatis defunctis se intromittat Judex, est onerosa hæredibus, quibus de jure competit facere, & adimplere hanc piam dispositionem; nec enim excedere valet alium distinctum casum, cùm juri opponatur, ut per Baldum *in Auth. Si quas ruinas, Cod. de sacros. Ecclesiis.* Molina *de Primog. lib.2. cap.6. num.20. & 21.* Valenzuela *cons.8. à n.25. & cons.33. à num.228.* Dueñas *reg.136.* Ergo minimè per extensionem trahenda est ad alios distinctos casus. Et confirmatur, nam quamvis consuetudo ista potiùs assistentiam, quàm resistentiam habeat, quando defunctus intestatus decessit; non tamen quando testatus, & hæredes nominavit, quos dilexisse præsumuntur, & de eis fiduciam habuisse quoad funeris expensas, & alia pia pro anima, quando ipsis institutis, nihil de illis disposuit: quamobrem cùm in specie ista hæredes habeant juris assistentiam, & insimul pro eis stet voluntas testatoris, inde est, ut consuetudo illa jam absque sufficienti ratione relinquatur, nec extendi possit ad hunc casum. Bellonus *cons.42. à num.8.* Solorzano *in Polit. lib.2. cap.23. vers. Lo tercero,* Octavianus *decis. Pol. n. 19.* Valenzuela *cons.166. à num.83.* Flaminius Marchesius *de sepult. tit.58. à n.88.* Ergo in præsenti Judex ordinarius nequibit se introducere ad hanc dispositionem, & distributionem faciendam, sed fiet ab hæredibus; & si renuerint, aut non benè fiat, à Judice cogentur, & punientur, ut est textus *in dict. cap. Si hæredes*, & cum Gregorio tenet Spino *dict. gloss.2. num.54. cit. num.52. in fin.*

CAPUT VII.

De sepulturis Ecclesiasticis, & earum differentia.

SUMMARIUM.

Inter debita naturalia hominis est sepultura. Statutum in contrarium non valet. Quoties testator legatis sua bona exhauriat, excepta videtur sepultura, & funus, num.1.

Anaxagoras reprehenditur contemnens sepulturam, & barbarè loquutus est, n.2.

Ut mortui sepeliantur, ad Magistratuum curam pertinet, maximè tempore pestis, n.3.

Aliquando defunctum sepelire, cadit sub præcepto, quando non fuisset alius, qui sepeliret, & tu posses sacro absque incommodo, n.4.

Omnium fuit cura mortuorum, præcipuè Christianorum. Bona, quæ ex sepultura sacra proveniunt, referuntur, n.5.

De variis nominibus sepulturæ ibi recensitis, & explicatis, n.6. In præsentiarum agendum de sepultura, ut de loco, ubi defunctus est sepeliendus, n.7.

Sepultura alia est pura, alia religiosa: & explicatur, n.8. Agendum est de sepultura Religiosa, prout Ecclesia Catholica admittit, n.9.

Sepultura definitur, & ejus definitio explicatur, n.10.

Sepulturæ aliæ sunt communes, aliæ privatæ. De communibus apud Romanos, n.11.

Ecclesia habet communes sepulturas, & quæ istæ sint, n.12. Privata sepulchra, aut familiaria sunt, aut hereditaria; & quæ sint ista, explicatur, & quomodo litteris secernebantur? n.13.

Sepultura Ecclesiastica quomodo privata, & propria fieri possit, difficile est ostendere. Sepultura nequit vendi, sicut etiam inter gentiles facta religiosa non vendebatur, n.14.

Sepultura extra Ecclesiam ad sepeliendos Infideles vendi valet, n.15.

Quod idem est dicendum, quando terra venditur, etiam ad sepeliendum Christianum, qui nequit sepeliri in loco sacro, n.16.

Sed an vendi possit sepultura sacra? Prima sententia negat, n.17. Secunda dicit, vendi posse quoad usum, n.18. Tertia idem affirmat quoad terram, semota consecratione, n.19.

Difficultas consistit in segregatione spiritualitatis ab aliquo temporali sepultura, ut vendi possit. Aliqui dicunt, ratione materiæ vendi posse, n.20. Sed modus iste rejicitur, n.21. Cautela quomodo calix vendi valet, ibid.

Alteri asserunt, ratione usus vendi valere sepulturam, quatenus datur, & quatenus adest obligatio, ne ibidem aliquis sepeliatur, nisi emens, & ejus familia, aut heredes, n.22.

Sed ratio usus rejicitur, n.23. Et admittitur, quatenus est obligatio Ecclesiæ alium ibidem non inferendi, num.24.

Alii Doctorum asserERunt, pretium suscipi posse ratione loci honorabilioris, & sic vendi sepulturam, n.25. non admittit Suarez, n.26. Sed probabiliter defenduntur, ibid.

Modus securus est, ut pretium pro sepultura recipiatur per modum eleemosynæ, ad Fabricam, vel ad sustentationem Clericorum, & cum authoritate Prælati, ut præcipitur in hoc Archiepiscopatu, n.27.

An qui habet sepulturam privatam, & propriam, possit aliis vendere? Et respondetur affirmativè, sed cum cautela, de qua ibi, n. 28.

Sepultura cum universitate bonorum vendi valet, sicut juspatronatus, n. 29.

An sepultura cedi valeat? Prima sententia negat, sicut nec cedi valet jus Patronatus libertorum, num. 30. Secunda sententia affirmat, quia jus sepulchri est vendibile, n. 31.

In hoc dubio tres casus sunt contemplandi. Primus, quando jus sepulchri est simplex: secundus, quando sepulchrum fuerit hæreditarium: tertius, quando fuerit familiare. Quoad primum jus sepulchri pretio est cessibile probabiliter, n. 32.

Fit instantia. Executio nequit fieri in jure sepulchri, utpote à persona inseparabili, n. 33.

Respondetur, quod jus sepulchri est separabile à persona, sicut jus Patronatus, & potest in eo fieri executio, n. 34.

Jus sepulchri liberaliter potest cedi, sicut gratis in hæreditate, aut legato relinqui, n. 35.

Explicatur textus in l. Quia proinde 42. §. 1. ff. ad Trebell. *Quid dicat D. Olea, n. 36.*

An jus sepulchri transeat ad fideicommissarium universalem? Aliqui negant, alii affirmant. Explicatur D. Olea, num. 37. Aliter respondetur in specie, num. 38.

Explicatur lex Si quis 33. ff. de Relig. & sumptib. funer. *ibid.*

Quando bona confiscantur, jus sepulchri non transit ad Fiscum, si hæreditarium est, sed extinguitur, ut juspatronatus; sed transit ad Fiscum Ecclesiasticum, n. 39.

Quando sepulchrum est hæreditarium, an cedi possit? Negandum videtur. Ponitur ratio, n. 40.

Sed admittitur contrarium. Jus sepulchri hæreditarium potest legari, non tamen per titulum universalem, nisi ad hæredem, vel in parte, vel in tota hæreditate. Jus sepulcri potest permutari, & quomodo? num. 41.

Quando sepulchrum est familiare, an cedi possit? Affirmat Olea, n. 42.

Sed contrà arguitur. Familiaria sepulchra solùm ad posteros, & familiæ [illegible] conceduntur. Quod instituitur pro familia, & posteris, nequit cedi ad extraneos, sicut in majoratu, qui solùm immediato ceditur. Majoratus nequit cedi in præjudicium venturorum. Deficiente familia jus sepulchri redit ad Ecclesiam, n. 43.

In sepulchro familiari jus, & commoditas personæ possessoris rectè ceditur, ut commoditas majoratus, num. 44.

Ast totum jus sepulchri familiaris nequit extraneo cedi, nec in meliori sententia ad illum transferri per hæredis institutionem. Ast potest cedi in quolibet de familia, n. 45. Fit instantia, & respondetur, n. 46.

An quando pro tertio jus sepulchri ceditur, aut venditur, debeatur gabella? Quando Ecclesia vendit, & similiter Clericus, gabella non debetur. Procedit quando laicus possessor sepulchri pretio cedit, aut vendit? Prima sententia negat deberi, n. 47.

Secunda sententia tenet contrarium. De usu, seu commoditate proveniente à re sacra, gabella debetur, n. 48.

Sed admittitur, & defenditur prima sententia. Ex ornamentis, & vestibus sacris, adhuc quando non sunt sacrata, gabella non debetur. In qualibet causa, ubi pietas minuitur, & religio, gabella non debetur, sicut & in his concernentibus ad causam publicam, n. 49.

An jus sepulchri transeat ad successorem majoratus? Affirmandum videtur, n. 50.

Distinctiones sepulchri hæreditarii, aut familiaris, referuntur, & ibi respondent DD. n. 51.

Explicatur hæc doctrina. Si majoratum aliquis instituerit, ubi adest jus sepulchri hæreditarii, transit ad successorem, etiamsi non sit hæres, n. 52.

Si sepulchrum fuerit familiare, videtur etiam cum bonis transire, num. 53. Jus sepulchri familiare taxativè, non transit ad extraneos; secus si non taxativè, ibid.

Sed contrarium absolutè defenditur, & resolvitur extingui jus sepulchri, & redire ad Ecclesiam, numero 54.

Si jus sepulchri est independens à cohærentia bonorum, tunc rectè procedunt distinctiones Doctorum, numero 55.

1. INter ea debita, quæ homini naturaliter debentur, est sepultura, ut cadaver ejus tumuletur, & absque injuria requiescat. Id certum, maximè in loco à se destinato. Unde rectè Consultus *in l. Scriptus hæres 4. ff. de Relig. & sumpt. funer.* sic scripsit: *Naturaliter enim videtur ad mortuum pertinere locus, in quem infertur, præsertim si in eum locum inferatur, in quem ipse destinavit.* Itaque quodlibet statutum juri huic contrarium, utpote oppositum naturali juri, minimè sustinebitur, nec aliqua lex positiva, §. *Sed agnationis Inst. de capit. diminut.* Lata *de Anniverſ. lib. 1. cap. 25. num. 4.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 14. num. 22.* Osuald. *ad Donell. lib. 18. comment. cap. 8. lit. O.* Tum etiam ob eandem rationem, quotiescunque testator hæreditatem suam legatis exhauriat, ejus funus, & sepultura excepta videtur: quamobrem ex legatis portio ad hoc debitum persolvendum excipienda est, ut optimè definivit Ulpianus *in l. Et si quis 14. §. Sed & si res, ff. de Relig. & sumpt. funerum.* Garcia *de Expensis, cap. 8. num. 3.*

2. Hinc enim Anaxagoras communiter reprehenditur sepulturam contemnens, qui cum Lampsaci moreretur, quærentibus amicis ubi majores ejus sepulti erant, ut si quid ei accidisset, eò efferretur? Respondit: *Nihil necesse est de hoc quærere, undique enim ad inferos tantumdem via est.* Unde facilè sepulchrum contempsit, & ejus rationem præstitit Cicero *Tusc. Quæst. lib. 4.* quia tota ratio humationis ad corpus pertinet, in quo, elapso spiritu, nullus sensus superest. Et de S. Monica idem scribitur, Leoncillus *de Privileg. parp. 2. p. privil. 367. num. 21.* Sed tantùm loquuta est de honorabili sepultura. Sed tamen barbarè loquutus est Anaxagoras, sententia quippe ista Sacris Litteris execrata est. *Psalm 74.* ibi: *Posuerunt morticinia servorum suorum escas volatilibus cœli.* Et ratione probatur, quia ex instinctu naturali impellimur ad mortuos sepeliendos: tum ex humanitate, & urgenti necessitate, ne horrore, & pædore vivi corrumpantur. Itaque Chassaneus *in Catalogo gloriæ mundi, 2. part. considerat. 5.* & Ambrosius *in Tob. cap. 1.* dixerunt, prætermittere sepulturam, bestialitatem esse. S. Antoninus *in Summo, 3. part. tit. 10. cap. 1.* §. 3. Spino *de testament. gloss. 2. num. 3.* Garcias *de Expensis, cap. 8. num. 5.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 14. num. 16.* Medicis *de sepultur. in præfat. à num. 2.*

3. Ita enim Magistratus magnopere curare debent, ut cadavera sepeliantur, nec ad id aliquod existat impedimentum: tum ut debitum naturale persolvatur: tum ob publicam utilitatem, *l. Sunt personæ 45. ff. de Relig. & sumpt. funer.* quapropter tempore pestis id erit majoris curæ eorum. Lavor. *dict. cap. 14. num. 24.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 12. cap. 13. quæst. 5. vers. Cæterùm.*

4. Aliquan

4. Aliquando tamen in præcepto est etiam particulares personas adstringente defunctum sepelire. Id accidere valet, scilicet quando absque suo incommodo quisque mortuum sepelire potuisset, & alius non esset, qui id ageret. Et ratio est, nam opus istud misericordiæ cadit in præcepto, & contra pietatem Christianam, & misericordiam fuisset defunctum insepultum relinquere. Azorius dict. quæst. 5. per tot. Lavor. dict. cap. 14. num. 22. Samuel de sepultur. prælud. 11. num. 3. Iranzo in Apparat. num. 5. de Protestat.

5. Omnium Nationum cura maxima fuit in cadaveribus sepeliendis, quando idololatriæ cæcitate tenebantur; verùm Christiani, quos divina lex perlustravit, omnibus præferendi sunt, non solùm materialiter id curantes ex publica utilitate vivorum, sed etiam pro bono animæ ipsius defuncti. Unde S. Antoninus dict. 3. part. tit. 10. cap. 1. §. 3. triplicem utilitatem in sepeliendis Christianis scripsit. Prima, nam ideo in sepulchris conduntur, ut illis prospectis, memoriam eorum retineamus, & pro sepultis oremus, & suffragia offeramus, quibus optimè animæ adjuvantur, ut ad cœlum conscendant. Secunda, quia in sepulchris requiescunt Christiani, ut inde ad universalem resurrectionem perveniant, cap. Aurum 70. 12. quæst. 2. Tertia, in Ecclesiis, & Sacris Cœmeteriis sepeliuntur, ut intercessione illorum Sanctorum, quibus dicatæ sunt Ecclesiæ, seu cœmeteria, adjuventur, & cum Missis ibidem celebrandis: tum ob meritum propter devotionem eligentis sepulturam ibidem. Soto in 4. dist. 45. quæst. 2. art. 3. Medicis de Sepult. in præfat. à num. 4. Lavor. dict. tit. 2. cap. 14. à num. 40. S. Thomas in 4. dist. 25. art. 3. quæst. 3. Samuel de sepultur. in Apparat. prælud. 8. à num. 1. Urrutigoyti de Ecclesia Cath. cap. 17. n. 24.

6. Illud verò animadvertendum, promiscuè vulgus sepulturam variis nominibus appellasse, nempe aliquando dicitur Sepultura, Sepulchrum, vel Monumentum, Sarcophagum, Cœnotaphium, & Depositum. Sed reverà inter se distinguuntur, Sepultura enim est locus concavus in cœmeterio factus, in quo corpus Catholici conquiescit. Sepulchrum locus est ubi ossa hominis condita sunt, l. 2. §. Sepulchrum, ff. de Relig. & sumpt. funer. Monumentum verò est, quod memoriæ servandæ causâ extitit, dict. l. 2. §. Monumentum, l. Monumentum 42. ff. eod. tit. Si tamen in eo ossa, seu cadaver alicujus recondatur, jam monumentum non est, sed sepulchrum. Cœmeterium dicitur locus deputatus ad sepulturas. Clement. 1. de sepultur. ubi Cardinalis quæst. 4. deputatur tamen per benedictionem; verùm ejus appellatione non continetur Ecclesia, cap. 1. de consecrat. Ecclesiæ, in 6. & benedictio facienda est per Episcopum. Cardinalis in dict. Clement. 1. quæst. 7. ut decisum est in cap. pe. ult. & fin. de consecrat. Ecclesiæ. Barbosa de univers. jur. lib. 1. cap. 9. num. 1. & num. 7. Sarcophagum quoque pro sepulchro poni consuevit, l. Funeris 37. ff. de Relig. & sumpt. funer. Verùm reverà à sarcophago lapide marmoreo, vel fictili dictum est, in quo primùm corpora defunctorum condita, intra quadraginta dies, exceptis dentibus, absumebantur, l. Libertis, ff. de Aliment. & cib. legat. meminit D. Augustinus de Civitate Dei, lib. 18. cap. 5. Cœnotaphium etiam est monumentum ad memoriæ æternitatem, etsi ossa ibi non reponantur; verùm quia religiosum, aliquando pro monumento sumitur. Lavor. dict. tit. 2. cap 6 num. 6. Depositum dicitur capsa in alto posita, in qua corpora defunctorum conduntur: quæ deposita tolluntur à Pio V. in Bulla quæ incipit Quamprimum, Kalend. April. 1566. Aliisque etiam nominibus sepultura nuncupatur, veluti Polyandrum, Area, Tumulus, Pyramis, Mausolæum, Bustum, Urna, Puticulus, Dormitorium, Ergastulum, Sedes, Domus æterna, Thesaurus, Ocinum, Conditotium, Feretrum. De quorum explicatione agit Glossa in l. Quicunque, §. Idem ait, de inst. act. D. Gonzalez in cap. 1. de sepult. n. 3. Iranzo in Apparat. à num. 25. Medicis de sepult. quæst. 3. Lavor. d. tit. 2. cap. 6. per tot. Urrutigoyti d. cap. 17. n. 29. Parladorius differ. 66.

7. In præsentiarum tamen de his nominibus agendum non est nobis, nec de sepultura, quatenus aliquando sumitur pro officio sepeliendi, aut pro jure sepeliendi; sed tantùm pro loco, ubi quis est sepeliendus, sive sit terra, sive aliud, in quo quis sepelitur, cap. Abolendæ 13. de sepultur. Lavor. dict. tit. cap. 7. num. 1. Bonacina de contract. disput. 3. quæst. 21. punct. 1. num. 4.

8. Sepultura enim ista, & sic suscepta, duobus modis considerabatur à Consultis, nempe quando erat pura & profana, vel religiosa; dicebatur enim pura, seu profana, quæ non erat destinata ad usum sacrum, in qua nec fiunt sancta, nec religiosa, l. 1. §. Purus autem locus, ff. de Relig. & sumpt. funer. Religiosa verò dicitur illa, in qua mortui sepeliendi gratià inferuntur, §. Religiosum, Inst. de rer. divis. Itaque propter sanctitatem quandam à communi usu segregabatur. Macrobius lib. 3. Saturn. cap. 13. Becerra de jur. Sacr. cap. 5. num. 2. Lavor. d. cap. 7. n. 3. Pichard. in §. Cùm nullus 6. Inst. de rer. divis. à n. 5. D. Gonzalez in cap. Abolendæ 13. de sepult. n. 4.

9. De his enim religiosis sepulturis erit noster sermo; non quomodo religiositas ista apud Ethnicos Jurisconsultos sumebatur, sed prout tenet Ecclesia Catholica, quæ optimè decrevit, nullum locum, aut sepulturam esse religiosam, licèt ibidem mortui inferantur, nisi locus fuerit ab Episcopo destinatus, & ab eo consecratus, cap. Questa 12. 13. q. 2. cap. Abolendæ 13. de sepult. cap. Ad hæc 4. de Relig. domib. Cardinalis in Clement. Dudum, de sepult. Gratianus discept. for. tom. 1. cap. 110. num. 4. Lavor. dict. cap. 7. num. 15. Becerra d. cap. 5. num. 3.

10. Sepultura communiter definitur: Est locus concavus in Ecclesiastico cœmeterio factus, in quo corpus Catholici conquiescit. Medicis de sepulturis, 1. p. quæst. 3. num. 2. Samuel de sepultur. in Apparat. prælud. 7. n. 1. Sed tamen diffinitio ista defectuosa videtur; nam ut diximus num. anteced. sermo noster est de sepultura Ecclesiastica, & religiosa, quæ nequit aliquo modo fieri de Jure Canonico, nisi authoritate Episcopi, nec sufficiet ut aliquo modo mortuus ibid. inferatur, quod non explicat hæc definitio. Ergo definitio hæc est defectuosa, nec explicat sufficienter naturam diffiniti. Sed tamen admittenda est, naturam enim omninò rei exprimit, quia asserit sepeliendos esse Fideles in cœmeterio Ecclesiastico, ubi authoritas Episcopi supponitur ad destinandum illum locum ad sepulturas Fidelium; nam cœmeterium est locus consecratus, & destinatus ab Episcopo, in quo Fidelium corpora sepeliuntur. Boërius Epo de Immunit. tit. de Immunit. Ecclesiæ, num. 4. Lavor. dict. tit. 2. cap. 6. num. 17. Barbosa dict. lib. 2. cap. 9. num. 1. & 7. Vallensis in Paratitl. ad tit. de sepult. § 1. num 4. Ergo cùm diffinitio dicat, in Cœmeterio Ecclesiastico, inde est, ut supponat hanc authoritatem Episcopi, & destinationem, ut sit sepultura Ecclesiastica; & consequenter est vera sepulturæ diffinitio, ut etiam diffinit noster Alphonsus in l. 1. tit. 13. part. 1. Sylvester verbo Sepultura, num. 1. Hostiensis ad tit. de sepult. num. 1. Fuscus de Visit. lib. 2. cap. 25. num. 2. Villalobos in Summa, 2. p. tract. 31. difficult. 1. num. 1. Ant. Fabricius Rud. Jur. Can. lib. 3. tit. 5. vers. 7. Samuel d. prælud. 7. qui à num. 2. illam diffinitionem explicat. Lavor. d. cap. 6. num. 26.

11. Sepultura enim Ecclesiastica in duplici est differentia; vel enim est communis, aut propria, & pri-

vata. Quoad communem, apud Romanos publica erant loca, ubi communiter cadavera ſepeliebantur, in campo namque Martio viri præclariſſimi ſepulti ſunt. Strabo *lib.5.* nec aliter, nec alio modo ibidem aliquem recondere licebat abſque Senatus decreto, tum etiam Pontificum, cùm campus ille ſacer fuiſſet; Senatores autem requirebantur, ut agnoſcerent claritatem viri ſepeliendi; Pontifices verò, ne Sacra contaminarentur. Dio *lib.48. de Marco Appio.* Quod non ſolùm viris clariſſimis concedebatur, ſed etiam fœminis, ut legitur de Pompeii uxore, & de Tullia Cæſaris filia, ut ſcripſit Lucius Florus *in epitom.106.* & de Sylla Panſa, & Hircio *epitome 90. & 119.* Tacitus *lib.13. Annal.* Et erant ad ſepeliend. in alia loca publica in Campo Eſquilio extra portam Eſquilinam, ubi pauperes, & mancipia ſepeliebantur: in quo etiam loco puticuli aderant, ubi corpora plebeiorum inferebantur, dicti à putreſcendo, quia ibidem cadavera putreſcebant. Baronius *in Not. ad Martyrolog. ſub 4. Idus Februar.* Lavor. latè *tit.2. cap.5. à num.98.* D. Gonzalez *in cap.1. de ſepult. num.7.*

12. In Eccleſia verò Catholica Sepulturæ adſunt communes, ubi communiter omnes ad ſepulturam trahuntur, & in eis quilibet liberè poterit eam eligere: ad id olim cœmeteria fuerunt deſtinata, hodie verò Eccleſiæ, ubi communiter omnes inferuntur, ut dicam infià: cui quidem communi ſepulturæ adjungi poſſunt aliqua loca deſtinata ad ſepeliendum aliquos alicujus ſocietatis, aut confraternitatis; quia reſpectu illorum communis ſepultura dicitur, ut explicat Medicis *1.p. quæſt. 4. à num.2.* Barboſa *dict. lib.2. cap.9. n.5.* Rota *2.part. recent. deciſ.30.num.8.* Et iter. in Barboſa *de offic. Paroch. 3.p. cap.19.num.6.* Layman *in Summa, lib.3. tract.4. cap.12. n.1.*

13. Eſt etiam ſepultura privata, vel propria, quam apud Romanos habebat unuſquiſque in ſuo fundo, *l.1. ff. de Relig. & ſumpt. fun. l. Tumulus, ff. famil. erciſcund. l. Æde ſacra, ff. de contrahend. empt.* Livius *lib.6.* quod etiam obſervatum apud Hebræos, præter erant publica ſepulchra peregrinorum, Hierem. *cap.2. verſ.19. lib.4. Regum, cap. 23.* & apud Matth. *cap. 27.* Hæc enim privata ſepulchra, ſeu ſepulturæ, aut hæreditariæ ſunt, aut familiariæ. Hæreditariæ enim patent liberis utriuſque ſexus, aliiſque hæredibus quibuſcumque, etiamſi ex minima parte hæredes ſint ex teſtamento, vel ab inteſtato. Idem conceſſum eſt iis bonorum poſſeſſoribus, quibus libertatis conſervandæ causâ bona adjecta fuiſſent. Eſt tamen obſervandum diſcrimen, ut filiis, & deſcendentibus jus ſepeliendi debeatur in ſepulchro hæreditario, etiamſi hæredes non ſint; alteri verò neceſſariò debent eſſe hæredes, *l. Vel quod 6. l. Si quis ſuus 33. ff. de Relig. & ſumpt. fun. l. Quia perinde 41. ff. ad Trebell. l.4. §. Is autem, ff. de Fideicommiſſ.* Familiare verò ſepulchrum eſt, quod quis ſibi, familiæque ſuæ conſtituit, patebatque omnibus de ſua familia, agnatorum non habitâ prærogativâ, *l. Familiaria 5. ff. de Relig. & ſumpt. fun. l. Ius 8. l.13. C. eod. tit.* Deſignabantur, & hodie deſignantur ſepulchra iſta ex inſcriptionibus: olim in hæreditariis litteræ iſtæ inſcribebantur. *H. M. H. S.* id eſt, *Hoc monumentum hæredes ſequitur.* Explicarunt Aſinius *in d. l. Familiaria,* Medicis *dict. 1. part. quæſt.4.* Molina *de Primog. lib.2 cap.24. num.4.* Oſuald. *ad Donell. lib.4. cap.1. lit. X,* Boſſius *in Rom. Subterr. lib.2. cap.26.* Lavor. *dict. tit.2. cap.6. à n.31.* D. Gonzalez *in cap.1. de ſepult. n.7.* Barboſa *dict. cap.26. num.13. & in l.15. C. de Relig. & ſumpt. fun. num.2.*

14. Sepultura verò Eccleſiaſtica ea eſt, quæ neceſſariò apud Chriſticolas habenda eſt in loco ſacro. Quomodo autem privata, & propria alicujus fieri poſſit, difficultas eſt; nam licèt inter Romanos, Idolorum ſervos, propriam fieri ſepulturam, perquam facile eſſet, dum in proprio fundo ædificaretur: attamen inter Chriſtianos difficilè fieri valet, cùm adſint ſepulturæ in loco ſacro, authoritate Epiſcopi ad id deſtinato, ita ut religioſæ ſint, & extra Cæmeterium. Quapropter ſacris Canonibus interdictum eſt, ne pro eis pretium exigatur; quin potiùs ſi perciperetur, ſimoniæ labe ementes, & vendentes coinquinarentur, *cap. Queſta 12. cap. Poſtquam 13. cap. in Eccleſiaſtica 14. cap. Præcipimus 15. 13. quæſt.2. cap. Plerique 7. de Pact. cap. Suam 29. cap. Ad Apoſtolicam 42. de ſimon.* Concilium Rom. *ſub Innocentio II. can.18.* Meldenſe *can.72.* Merenſe *can.2.* Turonenſe *can. 2.* D. Gregorius *lib.7. epiſt.4.* D. Hieronym. *99. in Gen. cap.23.* Quamobrem propriam, & privatam ſepulturam habere, difficillimum videtur. Et confirmatur, nam etiamſi inter Gentiles id fuerit aſſervatum, ut ſepulchra, ubi jam mortui fuiſſent illati, uti ſancta, & religioſa haberentur, ut patet ex Cicerone *lib.2. de legib.* ubi antiquam legem refert: *Deorum manium jura ſancta ſunt.* Idem *lib.4. de Republica, l.1. §.6. l. Si ſponſus 5. §. conceſſa, ff. de Donat. inter, l.3. C. de Sepulchr. violat.* quapropter ſepulchra, tanquam loca religioſa, invendibilia decrevere, & ne in commercio haberentur, *l. Oſſa 8. §. Si locus, ff. de Relig. & ſumpt. fun.* & vendentes, & ementes in crimen læſæ Religionis incidebant, *l. Sacrilegii 11. ff. ad l. Iul. pecul. l.3. ff. de Sepulchro violato, l.5. C. eod. tit.* Fornerius *lib.1. Select. cap.13.* quod quidem ab Eccleſia non obſervari, à Deo Optimo Maximo tanquam ſua Sponſa illuſtrata, nefas dicere fuiſſet: Ergo difficillimum eſt concedere ſepulturam Eccleſiaſticam propriam, & privatam.

15. Attamen in hac difficultate dicendum, vendere ſepulturam ad inferendos Infideles volentes ſe tumulari extra locum ſacrum, licitum eſſe. Et ratio eſt, nam ſemotâ conſecratione, locus ille purè temporalis eſt. Ergo rectè vendi valet. Et confirmatur ex deciſione textus *in l.8. §. Si locus, ff. de Relig. & ſumpt. fun.* ubi ſepulchra, quæ pura remanent, abſque aliqua religioſitate vendi poſſunt, uti DD. notant. Gonzalez *in d. cap.1. de ſepult. num. 5.* Ergo ſimiliter poteſt vendi quilibet locus extra Eccleſiam ad ſepeliendum Infidelem. Villalobos *in Summa, 2.part. tract.37. difficult.12. num.1.*

16. Idem dicendum eſt, ſi terra, quæ venditur, non ſit Religioſa, etiam ad ſepeliendum fidelem, qui aliter in loco ſacro nequit ſepeliri, aut ob impotentiam, aut quia privatus eſt ſepultura Eccleſiaſtica ob aliquod crimen. Et id facilè probatur *ex Gen. cap.17.* ubi Abraham ab Ephrem pretio comparavit ſepulturam ad ſuam tumulandam uxorem, quod ſanctus ille vir non feciſſet, ſi aliquâ culpâ coinquinaretur; erat enim terra illa profana, & ad efficiendam ſepulturam rectè comparavit, *cap. Ebron 2. 13. quæſt.2.* D. Thomas *2. 2. quæſt.110. art.4.* Pereira *in Gen. tom.3. cap.27.* Sophronius *de Fun. Hebr. cap. 5.* Spondanus *de Cæmet. Sacr. 1.part. cap. 5.* Tum etiam, nam quando Chriſtianus ſepeliretur in aliqua terra non ſacra, ex eo quod ibidem inferatur, religioſa non relinquitur de Iure Canonico, ſed purè temporalis, & vendibilis. Spondanus *lib. 1. de Cæmet. cap. 9. & 10.* Garcia *de expenſ. cap.8. num.51.* Spino *d. gloſſ.2. num.37.* Molina *de Iuſt. tract.2. diſput.214. num.4.* Ergo nec ad Chriſtianum inferendum. Denique materiæ remotæ Sacramentorum rectè emuntur, & venduntur; & prædium ad fundandam Eccleſiam. Ergo & ad ſepeliendum Chriſtianum; ſolùm enim notari poterit aliqua imperfectio charitatis in vendente, veluti aliqui DD. ſacri in Ephrem adnotarunt. Gregorius *lib.7. epiſt.54.* Suarez *de Relig. tom.1. lib.4. de ſimon. cap.14. n.17.* Lavor. *d. tit.2. cap.10 n.2.*

17. Tota ergo erit difficultas de venditione ſepulturæ in loco ſacro, & religioſo, ab Epiſcopo deſtinato ad fideles ſepeliendos. In quo caſu prima ſententia

aſſerit,

afferit fepulturam vendi non poffe, *ex d. cap. Abolenda* 13. *de fepult. cap. Non fatis* 8. *cum aliis, de fimonia.* Ducitur, nam terra illa conceffa eft potredini, nec ex ea decet facere compendium, ut latè explicat Major Rhemenfis Epifcopus *in epift. ad Ecclefiam Tornacenf.* Ergo nec licebit eam vendere, vel emere. Sed ratio ifta parum probat, quia convenit etiam fepulchro puro, & non religiofo, per fe vendibili. Cæterùm probatur, nam fepultura ifta jam eft facra, & religiofa, & extra commercium, & per facrationem Epifcopi conftituitur, & habetur pro Ecclefia. Ergo minimè poterit vendi; quin fi aliter fiat, committetur fimonia, ut decifum eft in dictis juribus. Lavor. *dict. cap.* 10. *à num.* 1. Suarez *dict. cap.* 14. *à num.* 19. Reginaldus *in Praxi, lib.* 24. *num.* 216. Filliucius *in Summa, tom.* 3 *tract.* 45. *cap.* 3. *quæft.* 11. *num.* 26. Spino *dict. gloff.* 2' *num.* 35.

18. Secunda fententia tenet contrarium, verùm afferit, abfque labe fimoniæ poffe vendi fepulturam facram, ut eft quid materiale ratione ufus, & juris fepeliendi. Et eft ratio, nam hujufmodi ufus eft in dominio noftro; quapropter poteft ratione ufus, fecluſâ omni fpiritualitate, vendi, aut emi, abfque labe fimoniæ. Tufchus *verbo Sepulchrum, conclus.* 191. Molfefius 2. *part. tract.* 13. *cap.* 8. *num.* 36. Villalobos *dict. tract.* 37. *difficult.* 12. *num.* 3. Phebus *decif.* 8. *n.* 9. Gratianus *decif. Marcb.* 16. *à num.* 14. Garcia *de Beneficiis*, 5. *p. cap.* 9. *num.* 137. Ledefma *in Summa*, 2. *p. tract.* 12. *conclus.* 34.

19. Tertia fententia afferit, fepulturam vendi poffe ratione terræ, non verò ratione confecrationis, quia ex ea eft jus fpirituale invendibile. Azorius 3. *p. lib.* 11. *cap.* 17. *quæft.* 2.

20. In hoc dubio illud eft animadvertendum, totam difficultatem confiftere in quærendo in fepulturis Ecclefiafticis, quod fit aliquid temporale, diftinctum & fegregatum à facratione, & fpiritualitate illius, ratione cujus fepultura vendi poffit, & aliquid pro ea percipi. Unde Doctores varios fecere difcurfus, ut hanc temporalitatem difquirant. Et Azorius nuperrimè allegatus fegregat terram ab ipfa facratione, & fpiritualitate fepulturæ, prout in Calice facrato, qui vendi valet ratione materiæ, inftante neceffitate. S. Thomas 2. 2. *quæft.* 110. *art.* 4. *ad* 3. Ergo fimiliter fepultura vendi poteft ratione terræ, quæ per fe vendibilis eft.

21. Hic modus fegregandi fpiritualitatem in fepultura à temporalitate, difficillimus eft, & periculofus; quapropter non admitto difcurfum Azorii, prout nec admitto, contrarium tenens, Suarez *dict. lib.* 4. *cap.* 14. *num.* 19. *in fin.* Ratio eft, nam jura interdicentia venditionem fepulturæ, omninò illam prohibent pro fepultura, quæ non componitur nifi neceffariò de terra ipfa, & confecratio ibi exiftit per accidens; quapropter nequit pro terra ipfa aliquid percipi; nam erit fimonia, faltem quia prohibita intuitu religionis, *dict. cap. Non fatis* 8. *cap. Audivimus* 41. *cum aliis, de fimonia.* Ex quibus hanc fimoniam expendit Suarez *dict. cap.* 14. *num.* 20. Samuel *tract.* 2. *difput.* 1. *controv.* 13. *conclus.* 3. Nec paritas venditionis Calicis probat efficaciter; venditio enim Calicis, ratione materiæ, aut fit alteri Ecclefiæ, vel perfonæ, ad Officium Sacrum peragendum, & tunc integer vendi valet; aut ad rem, & ufum temporalem, & tunc infringitur, & ad rudem maffam reducitur, ne facet relinquatur, & hac camelâ Ecclefia Calicem vendere permittit, ut tenet Sylvefter *verbo Simonia, num.* 52. Suarez *dict. cap.* 14. *num.* 6. Navarrus *in Man. cap.* 23. *num.* 108. Villalobos *dict. tract.* 37. *difficult.* 11. *num.* 4. quod non ita permifit in fepultura, fed fub fimonia interdixit intuitu religionis, ne facra fepultura ad abufum, & mercimonium traheretur: quapropter ratione terræ, etiam nullo habito refpectu ad jus fpirituale, non poterit vendi, ut cum Belleto tenet Urrutigoyti *dicto capite* 17. *numero* 50.

22. Alteri Doctores fegregant temporale ab fpiritualitate fepulturæ, dicentes licitum effe vendere fepulturam, non ratione terræ, nec confecrationis, fed ratione ufus, nempe ut emptor, ejus hæredes, aut familiares ibidem fepeliri poffint, & quod nullus alius ibidem fepeliatur. Et ratio eft, nam tunc nullum jus fpirituale venditur, nec illi annexum, fed tantùm obligatio accidentaliter annexa: Ergo rectè ratione ufus poterit licitè vendi pro fepultura. Ita explicant communiter DD. fecundæ fententiæ. Addent. ad Gregorium XV. *decif.* 145. Navarrus *conf.* 1. *de fepult. in novis*, Barbofa *de Offic. Paroch.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 11. & *ad cap. Abolenda* 13. *de fepult. num.* 2. Tufchus *verbo Sepultura, conclus.* 192. *num.* 4.

23. Sed tamen difcurfus ifte habet duas partes. Prima eft, ut emptor, ejufque hæredes ufum habeant fe fumerandi in tali fepultura: fecunda, ut alter ibidem non fe fepeliat. Prima autem pars, quoad ufum fe inferendi, difficilis eft, nec facilè admittenda; nam ufus fepeliendi infeparabilis eft à Sacra functione, quâ Chriftiani fepeliuntur; idcircò quoad hanc partem ufus licitus non videtur. Quapropter Gregorius *in l.* 1. *tit.* 13. *part.* 1. *verbo Vender*, Molina *de primog. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 40. fcripferunt, jus inferendi mortuum invendibile effe, quia religiofum eft. Ergo & ufus ipfe inferendi, cùm jus illud in ufu confiftat, ut explicant DD. ifti. Cæterùm alia ratione probatur, nam Clerici non habent proprietatem terræ cœmeterii, aut Ecclefiæ ubi venditur fepultura, quare folùm vendunt ufum fepeliendi, feu inferendi; fed vendendo ufum fepulturæ, vendunt folùm quod fpirituale eft, ut docet Suarez *d. cap.* 14. *n.* 21. Ergo ratione ufus nequit vendi fepultura, quatenus dat jus fepeliendi.

24. Secunda pars, quatenus alter nequeat ibidem fepeliri, quin potiùs Ecclefia remaneat obligata, ne aliquem ibidem inferat, & ab emente prohiberi poffit, fi ab aliquo ufu fegregetur, titulus temporalis mihi videtur fecurus ad pretium fufcipiendum. Et ratio eft, quia obligatio illa eft purè temporalis, & pretio æftimabilis; quare pro ea rectè pretium fufcipitur. Tum quia ibidem reverà nihil conceditur nifi obligatio Ecclefiæ, ne alius ibi inferatur; quod verò emptori conceditur, ut ipfe, aut ejus hæredes, feu familia ibi fepeliantor, aliis exclufis, eft jus fibi, & aliis de jure competens, quatenus poffunt ibidem eligere fepulturam. Ergo rectè obligatio illa relinquitur in pura temporalitate, independenter ab ufu; quapropter rectè pro ea poterit pretium recipi. Genuenfis *in Praxi Neapolit. cap.* 40. *num.* 19. Garcia *dict.* 5. *p. cap.* 9. *num.* 137. Delbene *de Immunit.* 2. *part. cap.* 17. *dub.* 14. *num.* 11.

25. Cæterùm alii Doctores afferunt, recipi poffe pretium ratione honorabilioris loci in Ecclefia, feu cœmeterio; nam honor ifte non eft fpiritualis, nec concernit aliquam fpiritualitatem fepulturæ. Ergo pro illo rectè pretium fufcipi valet. Lara *de Anniverf. lib.* 2. *cap.* 25. *num.* 17. Urrutigoyti *dict. cap.* 17. *num.* 50. Samuel *dict. tract.* 2. *difput.* 1. *controverf.* 13. *conclus.* 8. *à num.* 18. Olea *de Cefs. tit.* 3. *quæft.* 8. *n.* 24. Antonellus *de Reg. Ecclefiæ, lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 56.

26. Verùm Suarez *dict. cap.* 14. *num.* 22. afferit, titulum hunc effe fimoniacum, & illicitum; nam tota ratio pretii eft fanctitas loci, veluti fi erat fepeliendus in cœmeterio, datur pretium ut admittatur in Ecclefia; & fi in Ecclefia, ut prope Altare fepeliatur: unde licèt honor fit temporalis, totum fundamentum honoris eft major fanctitas loci; quapropter erit faltem fpirituali annexum, pro quo nequit recipi pretium abfque

labe simoniæ. Sed tamen illorum Doctorum probabilis discursus est, totum enim fundamentum illius honoris est hominum apprehensio, existimantium illum locum esse honorabiliorem, quàm alterum: quod verò facet sit, per accidens est; quapropter honor ille est purè temporalis, pro quo pretium suscipi valet; quamobrem his respectibus cum authoritate Episcopi sepulturæ vendi possunt, ut cum Spino etiam tenet Gratianus *tom.1. cap.110. num.10.* & alii quamplurimi relati à Barbosa *in cap. Abolenda 13. de sepult. num.2.* & quæ scripsimus *lib.5. c.7. à num.47. & de offic. Paroch. d. cap.26. num.19.*

27. Hæc probabilia sunt, verùm ne videatur venditio hæc sepulturæ inventa quæsitis coloribus, & periculosa animabus, ut censet Molina *de Primogeniis, lib.1. cap.24. num.40. in fin.* dico in praxi recurrendum semper esse ad Ordinarium, cujus authoritate, & licentia translatio, aut alienatio fiat, aliquo pretio intercedente, concedendo, per modum eleemosynæ, aut fabricæ, aut sustentationi Clericorum; non autem aliquo respectu habito, nec ad sepulturam, nec ad honorem; sed solùm ex pia liberalitate, ut ex Synodali Toletana decerpit Lara *dict. lib.1. cap.25. num.17. ad finem*, Mancinus *differt.30. num.20.* Iranzo *in Apparat. de Protest. num.90.* Lotterius *de Re benefic. lib.2. quæst.4. num.13.* quo in sensu possunt admitti consuetudines dandi aliquod pretium pro sepultura, de quibus Gratianus *dict. cap.110. num.9.* & March. *decis.26. num.14.* Antonellus *dict. cap.12. num.15.* Ast in hoc Archiepiscopatu illud non est obliviscendum, ut minimè sepultura vendi, aut alienari valeat absque expressa licentia Prælati, aliàs quælibet scriptura, seu contractus ad id initus, nullus, & irritus remaneat, *const.1. de Sepultur.* ne nimia sit sepulturarum alienatio: tum ne aliquis contractus fiat sapiens labem simoniæ; quapropter hæc authoritas valde est necessaria.

28. Sed tamen hæc dicta solùm sunt intelligenda de prima alienatione, quæ fit ab ipsa Ecclesia. Inquirendum est etiam, an qui jam habet sepulturam acquisitam, possit eam alteri iterum vendere; qui enim abnegarunt, sepulturam minimè à principio vendi posse, consequenter negant posse ab emptore revendi, quia eadem est simonia. Veruntamen, quia aliquibus titulis diversis ab spiritualitate venditio sepulturæ probabiliter ab aliquibus Doctoribus defenditur, ut dictum est, eadem probabilitate ab emente revendi potest; quod quidem quia ab aliquibus sæcularibus fieri solet absque aliqua consideratione, consulendi sunt, ut ad viros peritos, & sapientes vadant, ut titulos istos cognoscant, ne ex indiscretione aliqua involvatur simonia. Unde ex his titulis temporalibus sepulchra pignori tradi possunt, & subhastantur ex debitis, uti latè prosequuntur Noguerol *allegat. 36. à num.21.* Phœbus *d. decis.8. à num.9.* Salgado *in Labyrinth. 3. p. cap.5. à num. 47.* Barbosa *de offic. Paroch. d. 3. p. cap.26. à num.18.* Lotterius *de Re benefic. lib.2. quæst.4. num.17.*

29. Est tamen advertendum, quod etiam in doctrina asserentium, nullo modo posse sepulturam vendi; attamen ad alios poterit transferri, aut vendi cum universitate bonorum, *l. Locum 9. Cod. de Religios. & sumpt. funer.* Nam ut ait Consultus *in l. Quædam 62. ff. de acquirend. rer. domin.* quæ non possunt sola alienari, per universitatem transeunt, *l. In modicis 24. l. Æde sacra 73. §. Intra maceriem, ff. de contrahend. empt.* prout de jurepatronatus compertum est, quod licèt per se invendibile sit, attamen cum universitate bonorum ad alios transit, & venditur, *cap. Ex literis 7. cap. Cùm sæculum 13. de jur. patronat. l.8. tit.15. p.1.* Ergo similiter sepulchrum, licèt per se fuisset invendibile, ut tenet D. Olea *tit.3. quæst.8. à num.25.* Tuschus *verbo Sepultura, num.8.* D. Gonzalez *in cap.2. de Sepult. num.7.*

30. Ex his suprà recensitis quærendum est, an sepultura cedi possit? Et prima sententia asserit, cedi non posse, ex decisione textus *in l. Quia proinde 42. §.1. ff. ad Trebell.* ubi restituta hæreditate, non transit jus sepulchrorum ad personam, cui restituta est hæreditas, verùm remanet apud hæredem institutum. Et ratio est, nam jus illud est personalissimum, & religiosum, nec transit ad fideicommissarium, ad quem solum transeunt utilia. Ergo nec jus sepulturæ vendi valet, utpote res personalissima, nec ad alium transibilis; quidquid enim transmissibile non est, nec est cessibile, *l. Ex pluribus 42. ff. de administrat. tut.* Paz *de Tenut. cap.61. num.2.* Cyriacus *controv.139. num.7.* Larrea *allegat. 120. num.30.* Ergo jus sepulturæ non est cessibile. Et confirmatur *ex l. Si quis fuit 33. ff. de Relig. & sumpt. funer.* ubi si hæreditas ab aliquo tanquam indigno aufertur, adhuc jus sepulchri penes eum remanet, utpote jus personalissimum, cohærens personæ, sicut jus patronatus libertorum, quod ad alium non transfertur, *l. Si Patroni filius 55. ff. Ad Trebell.* Ergo minimè jus sepulturæ est cessibile. Tiraquellus *de retract. lignag. §.26. gloss.1. num.55.* Barbosa *in l. Ius sepulchri 13. Cod. de Relig. & sumpt. funer. num.2.* Plaza *de delict. cap.47. num.4. in fin.* Franciscus de Petris *Festiv. lect. lib.1. cap.5. num.47.*

31. Sed tamen contrarium censuit D. Olea *de cess. tit.3. quæst. 8. à num. 21.* nam licèt jus sepulchri non transeat ad Fideicommissarium, ut dicunt jura allegata, non tamen inde sequitur, quod non sit cessibile; multa enim non transmittuntur, & sunt cessibilia, & econtrà, ut tenent multi ab eo relati *num.3.* Præterea jus sepulchri ad extraneum transit, venditur, & in eo fit exequutio. Noguerol *d. alleg.36. à num.21.* Acosta *de Privilegiis creditor. regul.3. ampliatione 53.* Thoro *in Supplement. decis. verbo Vendi an possit Capella*, & relati *num.25.* Ergo sicut aliæ res venales sunt cessibiles, similiter jus sepulchri.

32. In hoc dubio dicendum, tres casus esse contemplandos. Primus, quando jus sepulchri est simplex, & tantum quis pro sua tantùm persona ab Ecclesia habuerit. Secundus, quando sepulchrum fuerit hæreditarium. Tertius, quando fuerit familiare. Has ultimas distinctiones tetigit D. Olea; verùm absolutè inquit, sepulchrum cessibile esse, illis explosis. Verùm ad claritatem materiæ has distinctiones admitto. Et quoad primum casum assero in sententia asserentium, sepulturam invendibilem esse, nec alio modo valere ad alios transferri, vel alienari aliquo pretio accedente, eam pretio minimè cedi posse, consequenter dicendum esse. Sed in sententia contraria, quæ probabilis videri potest, sed periculosa, ut benè animadvertit Caramuel *tom.3. Theolog. Fund. lib.2. disput.17. num.868.* prout nos diximus etiam suprà, pretio etiam cedi poterit. Et ratio est, quia cessio ista, pretio accedente, verà est venditio. Ergo si jus sepulturæ vendi valet in hac sententia, similiter cedi etiam pretio accedente poterit.

33. Sed dices, Jus sepulchri esse inseparabile à à persona illud habente, & quasi ossibus cohærens, & incessibile, prout sunt actiones directæ, & jus vindictæ. De quo latè Plaza *dict. cap.47. per tot.* Tum, ut nec etiam pro debito exequutio in eo fieri possit; nam licèt in aliquorum sententia sit pretio æstimabile, non est tamen separabile, & consequenter nequit etiam pro debito in eo fieri exequutio. Gambellinus *de test. gloss.9. num.4.* Parladorius *lib.2. quot. 5. p. §.4. num.27.* Rodriguez *de exequut. cap.5. num.66.* Carolus Mararta *1. p. respons.16. per tot.* Hermosilla *in l.15. tit.5. p.5. gloss.1. num.62.* Ergo nec cessibile pretio.

34. Sed tamen respondetur, jus sepulchri in casu quo loquimur, dicendum non esse inseparabile à persona

ſona ipſum habente, quia inſeparabilitas iſta ab aliqua qualitate extrinſeca debet provenire; verùm iſta nequit conſiderari, niſi in religioſitate ſepulturæ, quæ quidem non facit hanc cohærentiam perſonæ, cùm ipſe ab Eccleſia solùm emerit, aut acceperit jus temporale, aut obligationis alium ibidem non ſepeliendi, aut honoris, quod eſt pretio æſtimabile. Ergo ratione religioſitatis nulla inſeparabilitas valet conſiderari. Tum alia ratione, nam licèt ſimul cum religioſitate tranſiret, licèt propter illam non poſſet jus ſepulchri vendere, attamen non fuiſſet inſeparabilis; jus enim patronatus eſt ſecundùm ſe ſpirituale, ut aliqui cenſent, aut ſaltem ſpirituali annexum, *cap. Quanto 3. de Iudic.* & tamen eſt ſeparabile à perſona, & ad alios tranſit, *Clement. Plures 2. de jure patronat.* Gomez *tom. 1. var. cap. 5. à num. 19.* qui licèt excipiat in caſu tranſeundi ad Fideicommiſſarium; attamen in eo caſu etiam ſeparabile eſſe, & tranſire, docuerunt Ruynerius *in l. Si patrem, ff. ad Treb.* Molina *de Hiſpan. Primog. lib. 1. cap. 24. num. 10.* & dicunt hanc ſententiam veriorem: de quo Fuſarius *de Subſtit. quæſt. 634.* Cevallos *quæſt. 717.* Fachineus *lib. 10. controverſ. cap. 94.* Ergo ſi jus patronatus ſeparabile eſt à perſona poſſeſſoris, ſimiliter jus ſepulchri, in quo etiam fieri poſſe exequutionem certius eſt, ut contra Parladorium, & alios tenent communiter DD. Ergo cùm ſeparabile ſit jus ſepulchri à perſona illud poſſidente, ſequitur, vendibile, & ceſſibile eſſe, etiam pretio accedente.

35. Hæc enim doctrina majori ratione procedit, quando abſque pretio cederetur, ſed tantùm liberaliter; nam tunc nulla eſt ratio ſimoniæ conſiderandæ, quam in his ceſſionibus, & venditionibus factis à poſſeſſore, neceſſariam dicunt aliqui, quia solùm Eccleſia ſepulturas, ſeu Capellas, utpote Domina illarum, poterit pretio concedere. Garcia *de Beneficiis, 5 part. cap. 9. num. 139.* Lavor. *d. tit. 2. cap. 10. num. 5.* Idcircò ſi liberaliter aliquis jus ſepulchri cederet, erit ceſſio admittenda, prout etiam in hæreditate gratis relinquenda, aut leganda, *ex l. Familiaria 5. cum ſeq. ff. de Relig. & Sumpt. fun. l. Monumenta 14. C. de legat.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 9. num. 50.*

36. Sed contrà adſunt jura recenſita *in d. l. Quia proinde 42. §. 1. ad Trebell. l. Si quis 33. ff. de Relig. & ſumpt. fun.* quæ contrarium probare videntur. Et in primis adeſt textus *in d. l. Quia proinde*, ubi probatur, ad fideicommiſſarium non tranſire jus ſepulchri, verùm penes hæredem remanere. Ergo nec gratis, nec liberaliter poterit poſſeſſor jus ſepulchri ad alium transferre, aut cedere. Verùm D. Olea *dict. quæſt. 8. num. 22.* ſcripſit, legem illam tantùm dicere, jus ſepulchri ad fideicommiſſarium non tranſire, ex quo nequit fieri recta illatio ad ceſſionem, in qua eſt diſtincta ratio.

37. Verùm reſponſum iſtud indiget explicatione, ad quod percipiendum, prænotandum eſt, quæſtionem eſſe, an ad fideicommiſſarium univerſalem tranſeat jus ſepulchri. Prima ſententia negat, *ex dict. l. Quia proinde, §. 1.* Parladorius *different. 66. §. 2. num. 6.* Molina *de Iuſt. tract. 2. diſput. 188. num. 6.* alter Molina *de Primogeniis, lib. 1. cap. 24. à num. 10.* Meſa *var. lib. 3. cap. 8. n. 14.* Secunda ſententia affirmat, & intelligit textum *in dict. l. Quia proinde, §. 1.* non de ſepulchro hæreditario, ſed de familiari, quod nequit tranſire ad fideicommiſſarium univerſalem, non habentem qualitatem familiæ, ut tenet Claudius Giffletius *de jur. fidei com. lib. 4. cap. 6.* In hanc ultimam ſententiam Claudii feliciter currit ſententia Domini Olea; nam ex ea ſequitur, jus ſepulchrorum cedi faciliter poſſe, cùm & ad quemlibet fideicommiſſarium extraneum univerſalem tranſire poſſit. Sed in ſententia contraria, quam ipſe tenet, adhuc reſpondetur, non fieri illationem de fideicommiſſario univerſali ad ceſſionem; nam jus ſepulchrorum nequit ad fideicommiſſarium univerſalem tranſire, jus enim ſepulchri ad hæredes neceſſariò eſt transferendum, *l. Ius ſepulchri 13. C. de Religioſ. & ſumpt.* Fideicommiſſarius autem univerſalis, licèt loco hæredis habeatur, non eſt tamen hæres, ſed hæres inſtitutus, qui nequit deſinere eſſe hæres, *§ Reſtituta, Inſt. de fideicom. hæredit. l. Si patroni 55. §. Qui fideicommiſſum, ff. Ad Trebell.* Quapropter nequit jus ſepulchri ad fideicommiſſarium univerſalem tranſire, ſecus verò erit dicendum, ſi ageretur de ceſſione, quæ liberaliter, aut pro pretio poterit fieri à poſſeſſore illius juris, abſque hac difficultate, quæ solùm ſpecialiter habet locum in fideicommiſſario univerſali.

38. Verùm in ſpecie, de qua loquimur, faciliùs reſpondetur; nam non loquimur de ſepulchro hæreditario, de quo in communi ſententia intelligitur textus *in d. l. Quia proinde, §. 1. ff. ad Trebell.* Molina *dict. lib. 1. cap. 24. num. 10.* Pich. *in §. Reſtituta, Inſt. de Fideicommiſſ. hæredit. n. 20.* ſed tantùm de ſepulchro conceſſo pro unica tantùm perſona, quæ pro illa vice abſque aliqua difficultate valet gratis cedere.

39. Nec ſimiliter obſtat textus *in dict. l. Si quis*; loquitur enim quando hæreditas confiſcatur, quo quidem caſu apud hæredem remanet jus ſepulchri; nam cùm hæreditarium ſit, nequit pertinere ad Fiſcum, qui reverà non eſt hæres, ut tenet Molina *dict. § 24. n. 25.* Verumtamen hodie, quando confiſcaretur hæreditas, aut bona alicujus, jus ſepulchri extinguitur, & ſepultura liberè remanet penes Eccleſiam, quia deficiunt hæredes propriè, prout in ſepulchro familiari, ſi poſteri deficiant. Geminianus *conſ. 32. verſ. nec obſtans,* Tuſchus *verbo Sepultura, concluſ. 191. num. 9.* Molina *dict. cap. 24. num. 27.* qui idem tenet in jure patronatus: quod ſi verò publicatio bonorum pertineat ad Fiſcum Eccleſiaſticum, tranſit cum bonis ad illum, ut tenet Lavor. *d. tit. 2. cap. 9. num. 69.* Ergo textus iſte non impedit ceſſionem.

40. In ſecundo caſu, nempe quando ſepulchrum eſt hæreditarium, eſt concertatio, de qua DD. *num. 27. & 28.* ob fundamenta utriuſque ſententiæ. Verumtamen adhuc in ſpecie jus ſepulchri minimè cedi poſſe, ex aliquibus fundamentis probari poterit; nam hæc ſepulchra hæreditaria non solùm non tranſmittuntur ad Fideicommiſſarium univerſalem, ut dictum eſt ſuprà, verùm nec ad alium quemlibet, ut eſt textus *in d. l. Ius ſepulchri 13. C. de Relig. & ſumpt. fun.* ibi: *Non etiam ad alium quemquam, qui non eſt hæres, pertinere poteſt.* Idque ex natura ipſius hæreditarii ſepulchri, quod aliter nequit concedi, aut transferri, ut aſſerit Molina *dict. cap. 24. à num. 11.* Quapropter nec cedi poterit, cùm ceſſio ſit ſingularis titulus, non verò hæredis inſtitutio, ut inde ad ceſſionarium poſſit transferri. Et confirmatur *ex l. Si quis ſepulchrum 12. §. Senatusconſulto, ff. de Relig. & ſumpt. fun.* ubi ſepulchrum nequit permutari cum alia re, quia id eſſet concedere aliquo titulo ſingulari, Ergo nec cedi. Unde Molina *d. cap. 24. num. 13.* differentiam affert inter ſepulchrum, & jus patronatus; illud verò nequit titulo ſingulari concedi, verùm iſtud alienari, & cedi, & permutari poteſt, ut proſequitur *à n. 14.*

41. Sed adhuc in hac ſpecie admitto doctrinam D. Olea. Et ratio eſt, nam duobus modis eſt conſiderandum ſepulchrum, nempe quoad proprietatem illius, tum quoad jus mortuum inferendi in eo; licèt enim quoad proprietatem legari, aut transferri ad alium non poſſit, etiamſi fuerit hæreditarium, quia hoc modo nequit ab aliquo poſſideri, quia religioſum eſt; attamen quoad jus inferendi legari valet, & ad alium transferri titulo particulari, ut benè diſtinguit textus *in l. Monumenta 14. C. de legat.* ipſe Molina *dict. cap. 14. num. 37.* Ergo ſimiliter jus ſepulchri cedi poterit; non

enim eſt quæſtio de proprietate ſepulchri; hoc enim modo ad alium illud nec Eccleſia transferre valet, nec in commercio eſt, ex juribus adductis *num.* 53. Tuſchus *verbo Sepultura, concluſ.* 192. *num.* 4. Lavor. *dict. tit.* 2. *cap.* 10. *num.* 51. Sed tantùm jus inferendi, & obligatio, ne alius ibi inferatur, quod titulo particulari, etiamſi hæreditarium ſit, poterit ad alium tranſire, & conſequenter cedi. Cæterùm, licèt jus ſepulchri hæreditarium nequeat transferri ad alium, niſi qui propriè ſit hæres, *ex dict. l.* 13. *C. de relig. & ſumpt. fun.* Pich. *in §. Cùm nullus* 6. *Inſt. de rer. diviſ. num.* 9. Id tamen intelligendum quando ſucceditur per titulum univerſalem inſtitutionis, aut in tota hæreditate, aut in parte, prout loquitur textus ille. Spino *gloſſ.* 2. *num.* 37. Medicis 1. *part. quæſt.* 4. *à num.* 4. Lavor. *d. tit.* 2. *cap.* 6. *n.* 31. *& cap.* 9. *à n.* 14. Aliter tamen quando vellet poſſeſſor legare, aut concedere titulo particulari, quia tunc poſſet facere, etiamſi non ſit hæres, *ex d. l. Monumentum.* Ergo jus ſepulchri hæreditarii poterit cedi. Denique licèt jus ſepulchri nequeat permutari, id intelligendum quando ad alium uſum permutaretur, vel quando pro alia re permutaretur, ratione religioſitatis. Secus verò ſi ad ipſum uſum, aut pro alia ſepultura, authoritate Epiſcopi permutaretur. Rochus de Curte *de jurepatron. verbo Ipſe, vel is, n.* 28. Lavor. *d. cap.* 9. *n.* 64. Ergo ſemper poterit cedi ad aliam perſonam ſepulchrum hæreditarium.

42. Tertius eſt caſus, nempe quando ſepulchrum fuerit familiare, in quo majus eſt dubium. Et in hoc D. Olea ceſſionem admittit, & ejus ſententiam ego probo; nam licèt ſepulchrum familiare poſteris, & cognatis concedatur, ſi nihil diſpoſuerit poſſeſſor; attamen etiamſi familiare ſit, ſi velit teſtator, poterit illud legare, & transferre ad externam familiam: & hoc quidem in his ſepulchris prohibitum non eſt, *ex l. Monumenta, C. de legat.* Lavor. *d. cap.* 9. *à n.* 50. Ergo idem poterit facere per ceſſionem.

43. Sed tamen doctrina iſta admittit graviſſimam difficultatem. Ratio eſt, nam familiaria ſepulchra ſolùm ad poſteros, & cognatos conceduntur, *l. Familiaria* 5. *ff. de Relig. l. Ius* 8. *C. de Relig. l. Ergo* 4. *§. Is autem cui, ff. de fideic. libert. l. Quia proinde* 42. *§.* 1. *ff. ad Trebell.* Briſſonius *lib.* 2. *Select. cap.* 14. Forcat. *dialog.* 1. *num.* 4. quapropter liberè nequit cedi niſi inter ipſos poſteros, aut cognatos. Cæterùm, quod inſtitutum eſt pro familia & poſteris, nequit ad extraneos cedi, ut videre eſt in Majoratibus, qui nequeunt aliis extraneis cedi, niſi conſanguineo, aut poſtero immediato, ut cum multis tenet D. Olea *de ceſſ. tit.* 3. *quæſt.* 3. *per tot.* Ergo ſimiliter dicendum in propoſita ſpecie, ut non liberè ſepulchrum familiare cedi poſſit, ſed tantùm intra familiam. Idque alia ratione confirmatur; nam ſicut in Majoratu nequit fieri ceſſio in extraneum, quia eſſet in præjudicium cognatorum, qui ab inſtituente ſunt vocati, Noguerol *allegat.* 31. *num.* 65. Paz *de tenut.* 2. *part. cap.* 41. *per tot.* Marinis *variar. lib.* 1. *cap.* 25. *à num.* 6. Similiter dicendum eſt in ſepulchro familiari, ubi à prima inſtitutione, & contractu cum Eccleſia tantùm, ſepulchrum eſt ad familiam, poſteros, & cognatos, non verò ad alios extraneos; ceſſio enim iſta eſſet in præjudicium grave ipſorum cognatorum, & familiæ, quibus jus iſtud competit omnibus, ut ſingulis. Molina *de juſt. tract.* 2. *diſp.* 188. *n.* 6. Pich. *in dict. § Cùm nullus, num.* 9. *Inſt. de rer. diviſ.* Deinde grave damnum fit Eccleſiæ ſepulchrum familiæ concedenti; nam ſi tam facilè ſepulchrum legari, aut concedi potuiſſet extra familiam, difficillimè recuperaret ſepulturam, quam ſolùm pro familia conceſſit: quia deficiente ad ipſam perveniet, ut diximus ſuprà. Lotterius *lib.* 2. *de re benefic. quæſt.* 4. *num.* 23. Ergo ob tam graviſſima damna minimè extra familiam concedenda eſt iſta ceſſio ſepulchri familiaris. Porrò textus *in dict. l. Monumenta*, concedens facultatem legandi jus ſepulchri, non obſtat, quia poteſt intelligi de ſepulchro hæreditario, aut aliàs privato ipſius perſonæ, quod rectè in extraneos alienatur, legatur, & ceditur; non verò de ſepulchro familiari: & ſi velis intelligi de familiari, dicendum tantùm legari poſſe perſonæ ipſius familiæ.

44. Hæc fundamenta levia mihi non videntur, quapropter in hac difficultate dico, poſſeſſorem juris ſepulchri familiaris poſſe cedere jus, & commoditatem illam, quam habet pro ſua perſona ad extraneum, non verò integrè jus illud ſepulchri. Et ratio eſt, nam non obſtante quod jus ſepulchri ſit familiare, & ex pacto relinquendum intra familiam, quibus jus illud competit; attamen jus, & commoditas propria ipſius perſonæ ad dominium illius pertinet, quapropter poterit illam alienare, cedere, & transferre ad extraneum, prout poteſt facere poſſeſſor majoratus. Solorzano *de jur. Ind.* 2. *tom. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 16. Carleval. *de Iudic. lib.* 1. *tit.* 3. *diſput.* 20. *num.* 8. Caſtillo *tom.* 3. *controverſ. cap.* 12. *num.* 19. D. Olea *tit.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 12. *& tit.* 3. *q.* 3. *n.* 18. Ergo in præſentia rectè ceſſio procedit de ipſa commoditate, & jure ipſius perſonæ.

45. Si verò non de hac utilitate, & commoditate ſit ceſſio, ſed de toto jure ſepeliendi in ſepultura familiari, exiſtimo ad extraneum cedi non poſſe, quia id petit pactum factum cum Eccleſia, quæ ſolùm jus illud conceſſit pro ipſo, & pro ſua familia, non verò pro extraneis: tum etiam, nam ſi ad aliquem extraneum transferri poſſit, id tantùm eſt quando hæres inſtituitur. Medicis *dict. quæſt.* 4. *num.* 6. Lavor. *dict. tit.* 6. *cap.* 6. *num.* 31. *verſ. Familiaria*; non verò alio modo, præterquam quod in hac ſpecie alii meliùs cenſent, hunc hæredem neceſſariò debere eſſe de familia, aliàs ad eum ſepulchrum familiare non transfertur. Molina *dict. diſput.* 188. *n.* 6. Parladorius *different.* 66. *§.* 2. *n.* 11. Quod verum cenſeo. Ergo dicendum, jus ſepulchri familiaris cedi non poſſe eo modo, quo ad extraneum perveniat. Aſt poterit ceſſio iſta fieri in uno de familia, qui ex pacto fuerit vocatus, adhuc non reſervata gradus prærogativa; nam in ſepulchro familiari omnes æqualiter ſunt vocati, qui de familia fuerint, *l. Si ſepulchrum* 4. *l. jus ſepulchri* 13. *Cod. de Relig. & ſumpt. fun.* Parladorius *different.* 66. *§.* 1. *num.* 2.

46. Sed dices paritatem adductam de Majoratu ad jus ſepulchri familiaris, non benè procedere; nam bona majoratus ſunt prohibita alienari, ut non poſſint transferri, niſi ad ipſos de familia ordine vocatos, ut latiſſimè per Molinam *de Primog. lib.* 4. *à cap.* 3. *& lib.* 1. *à cap.* 20. ubi Addent. Caſtillo *lib.* 8. *controverſ. cap.* 36. *§.* 1. quæ quidem prohibitio facta non eſt in ſepulchro familiari. Ergo non rectè procedit paritas illa majoratus. Sed reſpondetur, poſſeſſores horum ſepulchrorum mero jure aliquid habere non poſſe, niſi ex indulgentia Eccleſiæ, ut ſcripſit Parladorius *dict. §.* 1. *num.* 7. Cùm ergo Eccleſia ſepulchrum familiare concedit, ſolùm ejus indulgentia eſt perſonis de familia concedere, & inde eſt, ut poſſeſſor juris ſepulchri nequeat ad extraneos transferre; ad id enim conceſſio non eſt, quapropter etiam abſque aliqua prohibitione nequit ſepulchrum familiare cedere in extraneos, & perinde eſt, ac ſi prohibitio non alienandi in extraneos fuerit appoſita, quare paritas illa ſolidi eſt fundamenti.

47. Rurſus eſt alia diſquirenda difficultas, an quando pro pretio jus ſepulchri conceditur, aut expreſſè venditur, debeatur gabella. Hæc difficultas non eſt quando ipſa Eccleſia venderet, & pretium acciperet; tunc enim explorati juris eſt, nullam gabellam deberi, *cap. Non minùs* 4. *cap. Adverſus* 7. *de Immunit. Eccleſiar.* Quod idem dicendum, ſi clericus vendidiſſet, per ea, quæ dicturi ſumus *lib.* 7. *cap.* 9. *à n.* 42. Verſatur tantùm difficultas, quando laicus poſſeſſor jus ſepulchri vendiderit. Prima ſententia aſſerit, minimè deberi. Et ratio

eſt,

est, quia venditio ista est nulla, & jure interdicta, *cap. Abolenda* 13. *de sepultur. l. Locum* 9. *Cod. de Religios. & sumpt. funer. l.* 1. *tit.* 13. *part.* 1. Sed ex nulla venditione non debetur gabella. Ergo nec venditione sepulturæ. Cæterùm, licèt hæ venditiones possint fieri respectu habito ad illam obligationem Ecclesiæ, ne alius ibidem sepeliatur; attamen obligatio ista versatur circa rem sacram, scilicet circa sacrum sepulchrum: quapropter intuitu illius spiritualitatis nequit peti gabella, cùm magis dignum trahat ad se minùs dignum. Sic de facto consuluisse testatur Parladorius *lib.* 1. *rer. quot. cap.* 3. §. 3. *num.* 24. Guttierrez *de Gabellis, lib.* 7. *quæst.* 9. *à num.* 24. D. Gonzalez *in cap.* 13. *de sepult. num.* 7. *in fin.* Barbosa *de offic. Paroch.* 3. *p. cap.* 26. *num.* 18.

48. Secunda sententia tenet contrarium, quia licèt sepulchrum quoad proprietatem vendi non possit, ut dicunt jura allegata à Parladorio, & suprà diximus; quoad usum tamen vendibile est, quem potest habere laicus, ut ibidem sepeliatur, & non alius. Abbas *in dict. cap. Abolenda* 13. *de Sepultur. num.* 5. & diximus suprà. Ergo ex illa venditione usus æstimabilis, & vendibilis debetur gabella. Cæterùm licèt in rebus sacris nequeat dari ususfructus formalis, attamen datur usus, seu commoditas perpetua utendi, qui rectè venditur, & in commercio est. Ergo sicut ex aliis bonis vendibilibus, & quæ in commercio sunt, gabella debetur, *l. Si publicanus* 4. §. *De rebus, ff. de Publican. & vectigalibus, l. Universi* 5. *Cod. de vectigalib. l.* 5. *tit.* 7. *part.* 5. Molina *de tribut. tract.* 2. *disput.* 664. *num.* 1. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 8. *difficult.* 16. *à n.* 1. Menchaca *Illustr. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 21. Similiter de venditione usus, seu commoditatis sepulturæ; sic enim ratiocinatur, & tenere videtur Lassarte *de Decima vendit. cap.* 14. *à num.* 5. verùm non constans, quia contrariorum fundamento oppressus, *vers. Cæterùm*, succumbit.

49. Sed tamen in specie dicendum, minimè aliquam gabellam deberi, *l. Funeris* 37. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* intuitu causæ pietatis, ad quam venditur, nempe ad sepeliendos Fideles, quæ causa piissima est, *l. Et si quis* 14. §. *Interdum, ff. de Relig. & sumpt. fun.* Tiraquellus *de causis piis*, *in Præfat. vers. Item legatum*, Leoncillus *de Privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 369. *num.* 18. & 21. Unde intuitu tantæ pietatis gabella non persolvitur. Et confirmo discursum, nam gabella non debetur ex ornamentis, ac vestibus, & paramentis ad Missam, aut divina officia celebranda, etiamsi adhuc sacrata non fuerint; nam ex eo quod ad rem sacram posteà sint servitura, intuitu pietatis, & religionis à gabella sunt immunia, ut cum Lassarte docet Molina *dict. tract.* 2. *disput.* 664. *num.* 14. Villalobos *dict. difficult.* 16. *num.* 13. *vers. Y dixo*: qui sic censuisse Sanctum Vallisoletanum testantur. Ergo similiter dicendum est in specie; intuitu enim illius pietatis, & religiositatis sepulturæ, minimè gabella in simili venditione debetur. Denique in qualibet causa, ubi pietas minui valet, aut detrimentum perciperet, gabella non debetur, ut latè per Lassarte *de Decim. cap.* 20. *à num.* 55. Parladorius *lib.* 1. *quot. cap.* 3. §. 1. *à num.* 15. Bolaños *in Curia*, 2. *p. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 3. Molina *dict. disput.* 664. *num.* 14. Villalobos *d. num.* 4. Id enim à Principibus Christianis nunquam fit, præcipuè quando aliæ causæ solùm ad aliquod bonum Reipublicæ concernentes à gabellis liberantur, prout sunt plures in nostra Castella à gabellis libertatæ, de quibus agunt relati. Gutierrez *de gabellis*, *quæst.* 78. *per tot.* Ergo in præsenti dicendum, minimè ex venditione, aut cessione sepulturæ, facta pro pretio, gabellam deberi.

50. Rursus disquirendum, an jus sepeliendi in certa sepultura, aut Capella transeat ad majoratus successorem? Et quod transeat, asserendum videtur, nam juspatronatus, quanvis sit spirituale, aut spirituali annexum, *cap. Quantò* 4. *de Iudiciis*, transit ad successores majoratus, ut latè Molina *de Primog. lib.* 1. *cap.* 24. *à num.* 1. Mieres *de Majorat.* 3. *part. quæst.* 11. *à num.* 1. Ergo etiam jus sepulchri, idque majori ratione; nam jus sepulchri, quatenus remanet in laico, ut purè temporale censetur. Ergo multò magis transferri valet ad majoratus possessorem, quàm juspatronatus. Ergo semper poterit transferri ad Majoratus possessorem.

51. Verùm in re Doctores recurrunt ad aliquas distinctiones, nempe sepulchrum aut est familiare, aut hæreditarium. Si enim familiare est, si possessor majoratus sit ex familia, ad eum transfertur jus sepeliendi in sepulchro, aut Capella, etiamsi non sit hæres; quia non indiget alio titulo, nisi quod sit de familia, ut ad eum transeat jus sepeliendi in tali sepulchro, aut Capella, ut dictum est *ex l. Familiaria* 5. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* Si verò hæreditarium sit, ad successorem Majoratus non transibit, nisi sit hæres: quo quidem casu si fuerit hæres, ad illum perveniet, non verò ad alios Majoratus successores, qui hæredes non fuerint; quia ea est natura similis sepulchri hæreditarii, ut non ad alios transeat, nisi ad hæredes, ut suprà dictum est. Si tamen filii fuerint, & descendentes possessores Majoratus, ad eos transibit jus sepulchri, sive familiaris, sive hæreditarii; si enim familiare sit, ad eos transibit tale jus, ex eo quod sint de familia; si verò hæreditarium, etiam ad eos transibit, quia filiis, & nepotibus id est concessum; etiamsi hæredes non sint, ex juris indulgentia, ut est textus *in l. Vel quod pater* 6. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* & his distinctionibus resolvunt Molina *de Primog. d. lib.* 1. *cap.* 25. *à num.* 35. Spino *de testament. gloss.* 2. *num.* 36. Garcia *de Expensis*, *cap.* 8. *num.* 4. *vers. Quibus præmissis.*

52. Hæc doctrina suscipienda est, verùm indiget explicatione; duobus enim modis potest jus sepulchri considerari, nempe quando adhæret universitati bonorum, vel quando est per se incorporale jus, absque aliqua dependentia bonorum. Primo enim casu, si fundator, aut institutor illorum bonorum Majoratum instituerit, etiamsi sepulchrum fuerit hæreditarium, ad possessorem illius transibit simul cum bonis, hoc enim ei interdictum non est, etiamsi majoratus possessor non fuisset hæres; nam ex eo quod Majoratum fundavit titulo particulari, simul cum bonis illud alienavit, quare ad successorem Majoratus transibit, & rectè tenebit, licèt hæres non fuerit, prout de jurepatronatus ab omnibus est receptum. Dat plures, & sequitur Mieres *dict.* 3. *part. quæst.* 11. *num.* 6. Molina *dict. cap.* 24. *num.* 8. Lavorius *dict. tit.* 2. *cap.* 9. *num.* 65.

53. Erit tamen major difficultas, si sepulchrum fuerit familiare, & habeat cohærentiam cum bonis, ex quibus in extraneo Majoratus instituitur, an tunc possit ad eum transire? Et affirmandum videtur, nam jus sepulchri rectè cum universitate bonorum alienatur; nec interest, an sit familiare, necne, ut aliqui habuerunt. Tum sepulchrum familiare duobus modis potest ab Ecclesia concedi pro cognatis, taxativè, vel non; si enim non taxativè concedatur, rectè ad extraneos transfertur. Rota 1. *part. divers. decis.* 385. *n.* 1. Cassadorus *decis.* 1. *de jurepatronat. num.* 3. Cavalcanus 2. *p. decis.* 27. *num.* 10. Riccius *in Praxi*, *decis.* 206. *num.* 153. quare ex titulo illo particulari instituendi Majoratum ex illis bonis, ad Majoratus possessorem transfertur jus sepulchri familiaris.

54. Sed tamen adhuc in hac specie dico, non transire jus sepulchri familiaris, sed ex eo quod bona illa alienentur in extraneum possessorem, jus sepulchri extingui, & redire ad Ecclesiam, nam ut suprà dicimus

mus *num.42.* solum sepulchrum familiare conceditur ad personas de familia, quibus extinctis, extinguitur jus sepulchri, ut cum Rota tenet Bonacina *de contract. disp.3. q.21.punct.3. n.5.* prout quando reservatur masculis, illis extinctis, evanescit. Ancharranus *cons.81.* Vivianus *in Praxi jurispatronat. 1. p. lib.4. cap.2. n.16.* Tondutus *tom.1. quæst. benefic. cap.73. num.6.* Nec refert, an dictio taxativa posita sit, necne? Quam distinctionem in jurepatronatus familiari tenet Vivianus nupertimè allegatus, *num.15.* nam ea distinctio superflua est, quia ex eo quod familiare sepulchrum solùm cognatis de familia conceditur, taxata est concessio, nec indiget alia explicatione, quando taxatio constat ex natura concessionis; tum ex præjudicio aliorum cognatorum; quo casu contra eos, & contra Ecclesiam fieret translatio in extraneum successorem Majoratus, ut agnoscit ipse Vivianus *dict. cap.2. num.18.* Gratianus *discept. cap.177. à num.3.* Ergo in præsentia extinguetur jus sepulchri familiaris, nec transibit ad Majoratus possessorem extraneum. Unde fundamenta contraria jam manent dissoluta.

55. Si verò jus sepulchri est per se independenter ab aliqua cohærentia bonorum, tunc rectè procedunt distinctiones, & resolutiones Doctorum, traduæ *num.48.*

CAPUT VIII.

Quo in loco quis sepeliri debeat?

SUMMARIUM.

Olim sepulchrorum varii situs. Inter Græcos intra urbem sepeliebantur cadavera, ex lege Lycurgi, ex lege Solonis extrà: quod receperunt Romani, n.1. Ab hac lege eximebantur illustriores, n.2.

Ecclesia Catholica ab illius exordio extra urbem Fideles sepeliebat, semper data pace: postea in sacris cœmeteriis sepelivit, aliquibus in Atrio Ecclesiæ sepulturâ traditâ. In Ecclesiis Episcopis, & aliis Clericis concessa est, & posteà sensim omnibus Fidelibus. Canonici in Ecclesia Cathedralis claustris sepeliebantur, n.3.

Sepulturis in Ecclesiis admissis, privata sepulchra cœperunt, quæ non sunt pompaticè, & magnificè construenda: in eis autem aliquoties variæ inscriptiones describuntur, quæ quidem graves virtutes, vel egregia facinora continere debent. Stemmata etiam gentilitia, & alii honores in eis depinguntur, n.4.

Novus possessor sepulchri nequit amovere arma, & insignia primi institutoris: poterit illis non deletis, sua ponere, si sit ejusdem familiæ, n.5.

An quando jus sepulchri extinctum est, possit Ecclesia arma, & insignia radere, ut alteri concedat? Affirmandum videtur, n.6.

Sed sub distinctione respondetur. Si aliquis sit primus fundator, & institutor, non delentur: si verò Ecclesia alicui liberaliter sepulchrum concessit, contrarium dicendum. Sepulchrum primi institutoris non potest Ecclesia alteri dispatis conditionis concedere, num.7.

An arma, & insignia probent jus sepulchri? Respondetur breviter, probare quoad antiquos institutores, & quoad novos, si sunt ejusdem familiæ; quoad alios verò nihil probant, n.8.

Rectores Ecclesiarum debent conservare arma, & insignia sepulchrorum, nec permittere, ut radantur, num.9.

Quando quis moritur, non electâ sepulturâ, in Parochia est sepeliendus: idem si non habet Majorum sepulchrum, aut electio sepulturæ sit nulla. Si defunctus fuerit duarum Parochiarum, dabitur præventio, & quæ ista sit, n.10.

Dantur aliquæ regulæ ad cognoscendam Parochiam propriam, & ubi quis debeat sepeliri; aliàs Ordinarius dubium aperiet, n.11.

Quando quis habet domicilium in civitate, si recreationis causâ, aut ad opus rurale in campo habitet, & ibi moriatur, an in Parochia rurali, aut urbana sit tumulandus? Et affirmandum videtur, sepeliendum esse in rurali. Scholares, Doctores, famuli, & Judices sepeliuntur in Parochiis, ubi decedunt, licet ibi non habeant domicilium, n.12.

Sed respondetur contrarium, & expenditur caput Is qui 3. de sepult. *n.13. Et explicatur, n.14.*

An ad Parochialitatem acquirendam sit necessarium acquirere domicilium? Referuntur sententiæ, ibid.

Quando quis moratur in aliqua civitate, vel oppido, animo ibidem non permanendi, sed revertendi ad proprium domicilium, non amittit propriam Parochiam, sed ubi moratur, ex Juris indulgentia percipit Sacramenta, & ibi sepelitur, n.15. Unde sumitur quid dicendum de Scholaribus, Doctoribus, & Iudicibus, n.16.

Transeuntes, & vagabundi non eligentes sepulturam, ubi sint sepeliendi, disceptatur? Prima sententia dicit sepeliendos in Cathedrali. Secunda sententia asserit, dandam esse præventionem inter Cathedralem, & Parochialem. Tertia affirmat, solùm in Parochiali. Quarta distinguit, si transiens, aut vagus aliquod tempus ibi moretur, esse sepeliendum in Parochia, secus si per transennam extiterit, num.17.

In hac difficultate, in primis inspicienda est consuetudo, & observanda, n.18. Si non est consuetudo, & vagus moritur in hospitio intra limites alicujus Parochiæ constituto, in Parochiali sepelitur, numero 19.

Si verò hospitium non sit intra Parochiam, aut extra, est difficultas. Et affirmandum, in Parochiali sepeliendum esse, n.19. & 20.

Limitatur in Episcopo, qui si per transitum decedat, in Cathedrali sepelitur. Sed quid de Clericis transeuntibus, vel Peregrinis, vel Religiosis? Et aliqui dicunt, in Cathedrali esse sepeliendos, n.21. Alteri, in Parochiali, num.22. Quod admittitur, num.23.

Advertendum à Parochis, & urbium Gubernatoribus, transeuntes morbis contagiosis affici: & tunc licèt in loco sacro sint sepeliendi, non tamen viris periculoso, n.24.

Si quis habet domicilia divisa, est sepeliendus in Parochia, ubi Sacramenta recepit, sive ruri, sive in civitate. Si verò in urbe duas habuerit Parochias, sepeliendus erit in ea ubi degit, & decedit, num.25.

Si defunctus non elegerit sepulturam, in sepulchro Majorum est sepeliendus, n.26.

Majorum appellatione omnes ascendentes intelliguntur, num.27.

Explicatur textus in cap. Licèt 4. de sepult. lib.6. *Refertur explicatio Glossæ, n.28. & Lapi, n.29. Datur vera interpretatio, n.30.*

Quando quis in una Ecclesia habuerit sepulturam suorum avorum, & in altera sepulturam patris, & matris, aut solius patris, in qua ex his duabus est sepeliendus, si non elegit sepulturam? Prima sententia asserit sepeliendum esse in avorum sepultura, n.31. Secunda in patris sepulchro, n.32.

Resolvitur

Resolvitur distinguendo. Quando pater casu in aliqua Parochia sepelitur, & ibi non stabilivit propriam sepulturam, tumulandus est filius in sepulchro avorum, n.33.

Si verò pater designavit propriam sepulturam, aut familiarem, aut hæreditariam, tunc est sepeliendus in sepultura patris. Defenditur hæc sententia, numero 34.

Quando pater est sepultus in una Ecclesia, avus in altera, proavus in alia, in qua istarum est sepeliendus? Aliqui censuerunt, sepeliendum in Parochia: alteri, cum patre: sed de consuetudine sepelitur cum patre, n.35.

Distinguitur difficultas, & admittitur hæc consuetudo, quando omnia sepulchra sunt propria, n.36.

Quando quis vult sepeliri in sepulchra Majorum, & excludere Parochiam, plenè id debet probare; & quod sit de linea, & agnatione effectiva: & non sufficiet probare esse de agnatione. Ubicunque terminus qualificatur in dispositione, debet probari concursus termini qualificantis, n.37.

Si Clericus est defunctus absque electione sepulturæ, non sepelitur in sepulchro Majorum, sed aliorum Sacerdotum, quod debet esse separatum. Quod idem est dicendum de parvulis. Sed in nostra Castella promiscuè omnes tumulantur. Expositi in sepultura Hospitalium humantur, n.38.

In sepulchro Majorum nulla est differentia agnatorum, seu cognatorum, n.39.

Uxor in sepultura viri est sepelienda, si matrimonium fuerit consummatum, & traducta ad domum viri, num.40.

Sed si plures maritos habuerit, aliqui dicunt cum primo sepeliendam: sed cum ultimo tumulari debere affirmandum, num.41. Quod extenditur etiamsi ultimus maritus sepultus sit in sepultura communi, vel extra Parochiam: aut si mulier habuerit sepulchrum Majorum, aut maritus sit eâ ignobilior, n.42.

Si mulier fuerit accusata de adulterio, si moriatur pendente lite, sepelitur in sepulchro viri; nec exhumatur, etiamsi postea damnetur. Post sententiam cum viro non sepelitur, nisi ab eo fuerit reconciliata, num.43.

An quando maritus proditoriè uxorem interfecisset, sepelienda sit in viri sepulchro, aut Majorum? Aliqui dicunt, in sepulchro Majorum tumulandam, num.44.

Quando mors fuit illata proditoriè, & absque causa, observanda est hæc doctrina: uxor leviter est corrigenda. Maritus occidens uxorem in adulterio deprehensam, privatur lucro dotis, n.45.

Si verò occiderit cum causa, veluti in adulterio deprehensam, tunc in sepultura viri sepeliendam esse videtur, n.46. Maritum posse licitè in utroque foro mulierem in adulterio deprehensam interficere, tenent plures, ibid.

Sed contrarium defenditur, nempe sepeliendam esse alibi, aut in sepulchro Majorum, aut in alia sepultura. Semper est grave peccatum interficere uxorem in adulterio deprehensam. Sunt plures casus, quibus mulierem adulteram nequit maritus interficere, de quibus ibi, n.47.

Fit instantia, & respondetur, n.48.

Quando maritus in aliqua rixa uxorem interfecerit, non sepelitur in sepultura viri; secus si casu in rixa, num.49.

Si vivente viro non habente sepulturam, nec designatam, moriatur uxor, sepelitur in Parochia, nec sufficiet post mortem eligere, aut designare, nisi habeat uxor sepulchrum Majorum, quia ibi est sepelienda, n.50.

Si maritus sit de facto sepultus, non de jure, quia erat hæreticus, aut excommunicatus, uxor cum eo non sepelitur, n.51.

Maritus non sepelitur in sepultura uxoris, n.52.

Sed aliquibus rationibus probatur contrarium, n.53.

Resolvitur cum distinctione: quando matrimonium est tantum ratum, admittitur communis doctrina: si verò consummatum sit, vir moriens non electâ sepulturâ, cum uxore est sepeliendus, n.54.

Fit instantia, & respondetur, n.55. Et aliquibus exemplis illustratur doctrina ista, ibid.

Filii legitimi sepeliendi in sepultura patris, & etiam naturales, si patres non sint in dignitate constituti. Spurii non sunt sepeliendi cum patribus, nisi moriantur viventibus iis, & eorum contemplatione fuerint legitimati; sed sepeliuntur in sepultura matris, si non fuerit illustris. Legitimati in sepulchro Majorum sepeliuntur, n.56.

Filius exhæredatus, non electâ sepulturâ, sepelitur in sepulchro Patris: quod extenditur ad filium paternam hæreditatem repudiantem, nisi sepulchrum sit hæreditarium, n.57.

Sed hoc ultimum non admittitur. Si pater ex crimine læsæ Majestatis fuerit damnatus, filii in ejus sepultura non sepeliuntur, num.58.

Filius impubes, eligens sepulturam, si pubes non ratificat, sepelitur in sepultura patris. Vulgò quæsitus sepelitur in sepultura matris non illustris, n.59.

Filius adoptivus, seu adrogatus, si vivo patre adoptante decedat, sepelitur in sepulchro illius; secus eo defuncto, n.60.

Si Pontifex decedat, non electâ sepulturâ, sepelitur in Cathedrali; si verò resides cum Curia, & discessit ab eo loco, remanente ibi Curiâ, ad Curiam est referendus, & ibi sepeliendus. Si ultramontanus eligatur Pontifex, & in via decedat, in Cathedrali sepeliendus. Si Papatui renuntiavit, ibi tumulandus ubi decessit, n.61.

Sed explicatur ut sepeliatur in Cathedrali, sicut & alii Principes sæculares, ibidem.

Cardinalis, si in Curia decedat, non electâ sepulturâ, in Ecclesia S. Ioannis Lateranensis tumulatur: idem si ob intemperiem aëris extra decedat. Si sit depositus, aut Cardinalatui renunciavit, in Parochia sepelitur, n.62.

Legatus, si in itinere decedat, in Cathedrali est sepeliendus. Si in Legationis Provincia, in Cathedrali illius, ubi moratur, sepelitur. Si sit Legatus duarum Provinciarum, ubi decedit, ibi tumulandus erit, n.63. Quod idem dicendum de Nuntiis, ibid.

Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi in suis Cathedralibus sepeliuntur: si absentes moriantur, ad eas transferantur, si commodè fieri valet, n.64.

Episcopi coadjutores in eadem Cathedrali sepeliuntur, ibidem.

Si Episcopus extra Diœcesim moriatur, & ibi est Cathedralis, in ea est sepeliendus; si ibidem Majorum habuerit sepulchrum, benè in eo sepelietur: sed semper curandum, ut ad propriam Ecclesiam asportetur, n.65.

Si Episcopus in partibus decedat, & tantùm ibidem sit Ecclesia Collegialis, in ea erit tumulandus, alias in Parochiali, n.66.

Si Episcopus habuerit duas Ecclesias Cathedrales, prima sententia asserit, sepeliendum in Ecclesia ubi degebat, num.67. Secunda dicit, tumulandum in principali, si unitæ sint, n.68. Resolvitur, n.69.

Quando unus Episcopatus est unitus cum altero æquè principaliter, est dubium. Aliqui dicunt, sepeliendum in Ecclesia Primate: alteri, in antiquiori: alii dicunt, recurrendum ad conjecturas, de quibus ibi, n.70

In hoc dubio ſtandum conſuetudini, aut conjecturis. Si nulla ſit conſuetudo, aut conjectura, & æqualiter in una, ac in altera degebat, & frequentabat, tumulandus ubi deceſſit: ſi vero degebat in confinio, alternandum; ſi nova ſit unio, eſt danda præventio inter duas Cathedrales, n.71.

Dignitates, Canonici, Portionarii, aut alii Beneficiati Eccleſiæ Cathedralis, in Cathedrali ſunt ſepeliendi, etiamſi Dignitas, aut Canonicus habuerit Parochialem annexam, n.72.

An Canonicus habens domicilium in Parochia, debeat ibidem ſepeliri, an in Cathedrali. Prima ſententia aſſerit, in Parochia ſepeliendum, num.73. *Secunda autem dicit, in Cathedrali*, n.74.

Quando Eccleſia Cathedralis non habet ſepulchra, Canonicus ſepelitur in Parochia. Si in Cathedrali recipit Sacramenta, ibidem ſepeliendus, n.75. *Si in Parochiali recipit Sacramenta, videtur ibidem ſepeliendum eſſe: ſed contrarium defenditur, relictâ quartâ Parochiali*, n.76.

Si Canonicus habuerit duas Prabendas in diverſis Eccleſiis in eodem Epiſcopatu, datur præventio; ſi in diverſo, ſepelitur ubi moritur, n.77.

Abbates, Præpoſiti, ſeu Priores Eccleſiarum Collegialium, in eis ſepeliuntur. Idem de Canonicis, numero 78.

Rectores Eccleſiarum in ſuis Parochiis ſepeliuntur; ſi verò Rector unus habuerit duas, ibi ſepelitur ubi reſidet: ſi habet Parochiam annexam Canonicatui, in Cathedrali tumulatur: ſi degat in aliena Parochia, in propria eſt ſepeliendus, n.79.

Vicarii perpetui in propriis Eccleſiis tumulandi: temporales, in ſepulchro Majorum, aut in propria Parochia, n.80.

Cæteri Beneficiati, aut Capellani, in Eccleſiis ubi deſerviunt, & ſunt intitulati debent ſepeliri, n.81.

Prælati Religioſorum, & Religioſi ſepeliendi ſunt in ſuis Monaſteriis; ſi verò fuerint abſentes, & ibi adſit Monaſterium ſui Ordinis, ibi ſepeliuntur; aliàs in Parochia, num.82. *Si fuerint in remotis, eligere poſſunt ſepulturam*, n.83.

Novitius non eligens ſepulturam, ubi ſepeliendus? Prima ſententia aſſerit, non eſſe ſepeliendum in Monaſterio, ſed in Parochia, aut in ſepulchro Majorum, n. 84. *Secunda affirmat ſepeliri debere in Monaſterio*, n.85. *Admittitur prima de jure communi. Secunda reſpectu privilegiorum, ibid.*

Moniales ſepeliuntur in ſuis Monaſteriis intra clauſtra, ubi laici ſepeliri non poſſunt, niſi in exteriori Eccleſia: Monialis curandi causâ abſens, ſi decedat, ſepelitur in Monaſterio ſui Ordinis, aliàs in Parochia, n.86.

Eremitæ non religioſi, in Parochia ſepeliuntur; ſi autem Religioſi, in Monaſterio tumulantur: quod idem dicendum de mulieribus incarceratis ſponte, n 87.

Tertiarii Ordinis S. Franciſci, ſi non eligant ſepulturam, in Parochia ſepeliuntur: limita, ſi habent qualitates Bullæ Leonis X. vel quando habitum aſſumunt, moriantur, in Monaſterio eſſe ſepeliendos, num.88. *Qui cum habitu S. Franciſci ſepeliuntur tantùm in Parochia, ſolùm habent privilegium, ut diſcooperti tumulentur*, n.89.

Confratres, ſi ſepulturam non habuerint deſignatam in ſuo Oratorio, ſepeliuntur in Parochia, aut ſepulchro Majorum. Si confratres habeant propria ſepulchra, à Sede Apoſtolica confirmata Motu proprio, cum derogatione juris Parochialis, ibi ſunt ſepeliendi, n.90.

Servi, familiares, & famuli Religioſorum, intra ſepta degentes, ab eiſque recipientes Sacramenta, in Monaſterio ſepeliuntur, n.91.

1. IN hoc capite agendum eſt nobis de loco, ubi defunctus eſt ſepeliendus, quando ſepulturam non elegerit: in ſequenti autem capite agemus de eligentibus ſepulturam. Et ut ad rem deveniamus, illud eſt præmittendum, ſitus fuiſſe varios, etiam ab exordio mundi, ſepulturarum; idque ante, & poſt diluvium. De quo latè ſcripſit Lopez *de Sepulturis, cap.*2.3. & 4. Inter Græcos, Lycurgo leges dante, intra urbium mœnia ſepulturæ conſtruebantur, ut probat ipſe *cap.*7. Interdictum fuit tamen à Solone, *cap.*8. Apud Romanos, etiam antiquiores, humationem extra urbem habuiſſe, ex Solonis fortè legibus, lege duodecim Tabularum inſpicimus, cujus verba tranſcripſit Cicero *lib.*2. *de legibus*, ibi: *Hominem mortuum in urbe ne ſepelito, neve urito, rogum ne facito: l. Prætor ait* 3. *§. Divus Adrianus, ff. de ſepulchr. viol. l. Mortuorum* 12. *Cod. de Relig. & ſumpt. funer.* Julius Paulus *tit. de ſepulchr. lugent.* §.2. Plutarchus *in Romanis quæſt.* cujus Edicti rationes varias adduxere Interpretes. Aſt illa communis eſt, quam præſtitit Julius Paulus, ne Sanctum municipiorum jus polluatur, vel Sacra civitatis: cum quo etiam convenit textus *in dict. l. Mortuorum.* Aliam præſtitit Cicero occaſione illorum verborum, *ne urito*, ne tantis rogis Reipublicæ ædificia periclitarentur. Nec inconcinna eſt alia, ne ex fœtore ſepulchrorum ſalus Reipublicæ damnum pateretur; quapropter benè Seneca *de Remedio Fort.* ait: *Non defunctorum causâ, ſed vivorum, inventa eſt ſepultura, ut corpora, & viſu, & odore fœda amoverentur.* Quod magis expreſſit Franciſcus Hottomanus *ad ll.* 12. *Tabul.* in hac lege, ibi: *Ne ſcilicet urbanum cœlum fœdo cadaverum odore infeſtum, peſtem civibus, qui ſpiritum ex eo ducerent, inferret.*

2. Verumtamen non cum omnibus id fuit uſitatum; ſupremis enim Regibus, & aliis viris illuſtrioribus conceſſum eſt, ut in urbe ſepelirentur, ut de Valerio, & Caio Flacco, Tuberto, & aliis narrant Hiſtorici; idque maxima ratione conceſſum, ut ſimiles honores benemeritis tribuerentur, quibus grata Reſpublica exhibebat. Illuſtrant Garcias *de Expenſis*, *cap.*8. *num.*10. Varro *de Lingua Lat. lib.*5. Sylvius *lib. ſingul. ad ll.* 12. *Tabul.* à *cap.*22. Dio Caſſius *lib.*48. *anno ab Urbe condit.*716. Lopez *de Sepult. cap.*9. *cum ſequent.* Lavorius *dict. tit.*2. *cap.*5. à *num.*84. Petrus Gregorius *Syntag. lib.*23. *cap.*23. *num.*4. Valenſis *In Parat. ad tit. de ſepultur.* §.1. *num.*2. Gratianus *tom.*2. *cap.*210. *num.*5. Valenzuela *conſ.*18. à *num.*8. Bezerra *de Iur. Sacro, cap.*6. *num.*2. & 3.

3. Eccleſia enim Catholica, ab illius exordio etiam ſuos Fideles extra urbem ſepeliebat; verùm ſemper data pace, *cap. Ubicunque* 26. 13. *quæſt.*2. duabus rationibus exiſtentibus. Prima, quia Dominus Jeſus in horto extra urbem ſepultus eſt, *Matth. cap.*27. & *Ioan. cap.*19. prout etiam Jacob, *Geneſ. cap.*50. & Lazarus *Luc. cap.*7. Moyſes in monte ſepultus eſt, ut ſcribitur *Deut. cap.*30. ibi: *In valle terræ Moab contra Phegor.* Maria, & Aaron, ſoror, & frater, *Num. cap.*20. quod & uſitatiſſimum apud Hebræos. Latè Lopez *de Sepult. cap.*6. *per tot.* Unde ad imitationem Chriſti Domini in infantia Eccleſiæ ſic fuit uſitatum. Vel ſecundò, nam cùm tunc Fideles Ethnicis Principibus ſubjicerentur, etiam ad Edictum, ne intra urbem ſepelirentur, cogebantur. Deinde creſcentibus Fidelibus, cœmeteria adinventa fuerunt, ubi ſepeliebantur intra urbes, *cap. Sicut antiquitus* 6. 17. *quæſt.*4. poſtea in atrio Eccleſiæ honoris causâ aliqui fuerunt ſepulti, *cap. Præcipiendum* 15. 13. *quæſt.*2. Tandem licèt prohibitum fuerit in Eccleſiis ſepelire, *ll.*2. *Cod. de ſacroſ. Eccleſiis*, ſenſim tamen id admiſſum eſt. Fortè id incepit à ſepulturis Martyrum, ut ex Anaſtaſio Bibliothecario percipitur *in Vita Marcelli*, ibi: *Conſtituiſſe in urbe vigintiquinque titulos, propter Baptiſmum, & Pœ-*

nitentiam

utilitatem eorum, qui converterentur ex Paganis : & propter sepulturam Martyrum. Postea id admissum pro Episcopis, aliisque Clericis, & Principibus, & honorabilioribus personis; ac denique omnibus Fidelibus concessum est, & optima ratione usitatum. Quare D. Ambrosius *concion.6. de Sanctis*, benè scripsit : *Ideò hoc à majoribus provisum est, ut sanctioribus ossibus nostra sociemus, ut dum illos Tartarus metuit, nos pœna non tangat ; dum illos Christus illuminat, à nobis tenebrarum caligo diffugiat. Cum Sanctis ergo Martyribus quiescentes, evadimus inferi tenebras eorum propriis meritis, attamen conscii sanctitatis ; & ideò veneremur eos in sæculo, quos defensores habere possimus in futuro ; & sicut eis ossibus parentum nostrorum jungimur, ita & eis fidei imitatione jungamur. In nullo enim ab ipsis separari poterimus, si sociemur illis, tam religione, quàm corpore.* D. Gonzalez *in cap.1. de sepultur. num.8.* Barbosa *de univers. jur. lib.2. cap.10. num.7.* Petrus Gregorius *d. lib.23. cap. 23. num.11.* Brunus *de Ceremoniis, lib.2. cap.2. vers. Illud tamen*, Tondutus *tom.1. quæst. benefic. cap.114. num.1.* Trullench *de jur. Parochi, cap.9. dub.3. per tot.* Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedr. cap.17. à num.2.* qui *num.37.* asserit, per multum temporis, licèt in aliis Templis Fideles sepelirentur, non tamen in Cathedralibus Ecclesiis : Canonicos verò, & alios Dignitates, non in ambitu Ecclesiæ sepultos scribit, sed tantùm in peristyliis, seu claustris, Marius Ital. *de Immunit. lib.1. cap.14. §.7. num.24.* Lopez *de sepult. cap.19. per tot.*

4. Præterea, postquam licitum fuit in Ecclesiis sepeliri, monumenta privata concessa sunt, de quibus egimus suprà, per venditionem, aut concessionem à Prælatis Ecclesiæ, aut per modum Eleemosynæ, pretio suscepto; eo enim modo semper à Prælatis fieri credo, & non aliter per puram venditionem. Urrutigoyti *dict. cap. 17. num. 54.* In his tamen sepulchris privatis in Ecclesiis jam hodie licitis, Barbosa *de jur. Parochi, 3. part. cap.26. num. 8.* aliqui magnificas structuras faciunt, quod quidem nullatenus permittendum, sed quæ deceant secundùm qualitatem personæ, dignitatem, & excellentiam, ut diximus *lib.1. cap.3. num.31.* Tum & in eis aliquando variæ inscriptiones ponuntur; sed quæ ad risum movent, omninò delendæ, de quibus adducit Lavorius *dict. tit. 2. cap.18. num. 5.* D. Antonius de Guevara *epist. 28.* non enim in Ecclesiis legenda, nisi gravia, præcipuè in monumentis, & sepulchris defunctorum, ubi miserabilis hominum conditio, mors, judicium, & alia gravissima sunt consideranda. Inscriptiones enim graves, ubi nomen defuncti inscribitur, sanctitas, virtus, & honores, egregia facinora, & litterarum professio, admittendæ sunt; nam viventes his honoribus inscriptis ad imitationem excitantur. Arma, & insignia gentilitia apponere, & statuas concessum est, *l. Statuas 8. Cod. de Relig. & sumpt. funer.* Lavor. *dict. cap.18. num.16.* Medicis *de sepultur. 1. part. quæst.16. num.38.* Tondutus *tom.1. Quæst. Benefic. cap.73. num. 11.* Gratianus *tomo 2. discept. cap. 210. num.49.* Lopez *de Sepultur. cap.5. vers. Speluncam, fol.45.* Urrutigoyti *dict. cap.17. num.74.*

5. Est tamen summoperè animadvertendum, novum hæredem, seu possessorem sepulchri non posse Institutoris primi arma, seu insignia amovere, ut sua ponat; semper enim in memoriam illius sunt conservanda. Ananias *cons.86.* Praxis Archiepiscopalis *cap. 509. num.4.* Poterit tamen, illis non deletis, sua arma, & insignia apponere, si de familia sit, non tamen si est alterius familiæ, ne confusio inde oriatur. Medicis *dict. 1. part. quæst.16. num.38.* Lavorius *dict. cap.18. num.17.* nisi ex urbanitate ei concedatur. Tondutus *dict. cap.73. num.21.*

6. Est tamen dubium, an extinctâ familiâ, & quando jam jus sepulchri extinctum sit, possint radi arma, ut Ecclesia aliis jus sepulchri concedere valeat? Et affirmandum videtur, nam mortuo usuario, usus ad proprietarium redit, *l. penult. Cod. de usufruct.* quapropter ut de re propria poterit de sepulchro disponere, arma radere, & alteri concedere; aliàs tamen si id non fieret, alter non facilè sepulchrum illud suscipiet.

7. Sed tamen in re distinguendum, quando primus possessor fuit fundator, & institutor ipsius sepulchri : & in hoc casu licèt extinctâ familiâ, ad Ecclesiam sepulchrum redeat, tamen minimè arma sunt delenda, nec corpora exhumanda. Et ratio est, nam id convenit Ecclesiæ, ut memoria Fundatoris perpetuò remaneat, unde alii ad hæc opera pia facienda alliciantur, *l. 1. Cod. de statuis, & imaginibus.* Tum id conventum in prima fundatione videtur, nisi aliter in ea exprimatur. Si tamen habens jus sepulchri, Institutor, aut Fundator non fuerit, sed liberaliter id ab Ecclesia concessum fuerit ei, ut benefactori illius, contrarium est dicendum; poterit enim arma delere, & alteri concedere, extinctâ familiâ : non enim in eo invenitur causa institutionis, & fundationis, prout in altero. Tum in primo casu nequit Ecclesia transferre sepulchrum ad alios disparis conditionis, sed ad pares. Lambertinus *de jurepatronat. lib. 2. part. 3. quæst. 5. art.1. & 35.* ob memoriam Fundatoris, ne deturpetur dando Nobilis sepulchrum plebeio, & ignobili : quare arma illius sunt conservanda. In hoc verò casu minimè instar ratio memoriæ illius; non enim aliquid erexit, seu construxit, si quidquid habebat, erat ex indulgentia Ecclesiæ. Medicis *de sepultur. dict. 1. part. quæst. 16. num.38.* Lezana *in Summa Regul. tom.2. cap.11. numero 23.* Tondutus *dict. cap.73. à num.12.* Lavor. *dict. cap.18. num.20.*

8. Sed an arma, seu inscriptiones probent jus sepulchri, diximus de Capellis, *lib.5. cap.7. à num.83.* latè : hic breviter addendum, arma antiqua, & antiquas inscriptiones probare quoad antiquos Fundatores, & Institutores sepulchrorum. Lara *lib.1. de Annivers. cap.25. num.32.* Urrutigoyti *dict. cap.17. num.80.* & quoad novos, si sint de eadem familia; quod si non fuerint, antiqua arma, & inscriptiones non probant. Nec probare possunt sculpta nova arma, & novæ inscriptiones, ut cum Lambertino tenet Lavorius *dict. cap.18. num.18.* qui hoc modo intelligit textum *in l. Monumentorum 6. vers. Inscriptiones, Cod. de Relig. & sumpt. funer.* decernentem, inscriptiones probare. Barbosa *lib.2. de univ. jur. cap.15. n.15.*

9. Illud verò observent Rectores Ecclesiarum, ne ex sepulchris, aut Capellis arma, insignia, & inscriptiones amoveantur, aut deleantur; semper enim debet permanere memoria Fundatorum, aliter injuria eis inferretur. Ancharanus *cons.113.* Medicis *dict. quæst.16. num.38.* Lavor. *dict. cap.18. num.19.* Gratianus *dict. cap.210. à n.32.* Valenzuela *cons.18. num.45.*

10. His igitur præmissis, quando quis moritur non electâ sepulturâ, nec Majorum sepulchrum habens, in Parochia est sepeliendus, *cap.1. 13. q.2. c.5. de Sepult. Clem. Dudum 2. de Sepult.* nam jus sepeliendi pertinet ad Ecclesiam populum habentem, & ubi Sacramenta administrantur, quæ est Parochia. Ergo qui non elegerit sepulturam, aut Majorum non habeat, erit in Parochia sepeliendus. Abbas *in cap. Certificari, de sepult. num.8.* Molina *de Iust. tract.2. disput.214. num.21.* Layman *in Summa, lib.3. tract.5. cap.12. num.8.* Sperellus *decis.82. n.4.* Flaminius Marchetus *de Sepult. tract.38. §.1. num.9.* Trullench *dict. cap.9. dub.4. num.1.* Pastor *de tempor. Eccles. tit.5. num.4.* Quod idem est dicendum, si quis frustratoriè elegerit sepulturam; nam si eligens potestatem non habebat eligendi, perinde est, ac si moreretur sepulturâ non electâ, ut censuit Sacra Congregatio

gregatio in Asculana, 28. Octobr. 1616. Refert Barbosa ad Concilium sess. 25. de Reformat. cap. 13. num. 21. & de jure Parochi, dict. cap 26. num. 18. Marchetus dict. §. 1. num. 11. Si tamen defunctus fuerit duarum Ecclesiarum Parochianus, inter eas dabitur præventio, cap. Cùm quis 2. de Sepult. lib. 6. cap. Cùm duobus 14. de Rescr. in 6. Anton. de Regim. Eccles. lib. 1. cap. 12. n. 15. Dicitur autem Ecclesiam illam prævenire, quæ prima capit corpus defuncti. Petrus de Ubaldis de can. port. tit. de Canonica Paroch. cap. 9. num. 1. Marchetus dict. §. 1. num. 2. Villalobos in Summa, 2. p. tract. 31. diffi. ult. 7. n. 7.

11. Verùm hæc doctrina quibusdam regulis priùs est explicanda; nam potest defunctus in confinibus duarum Parochiarum habitare, & dubitari ex qua sit Parochianus? Et in hoc casu censetur illius esse, in qua domus habet aditum, & portam ingrediendi; nam habitatio judicatur ex aditu, vel porta domus, l. Si cui ædes 31. ff. de legat. 3. Baldus volum. 1. cons. 60. n. 50. vel si domus habet duas portas in diversis Parochiis, judicatur illius esse Parochiæ, in qua residet porta principalis, & aditus magis principalis. Sed si portæ sint, altera à parte anteriori domus, alia verò à posteriori, existimatur illius esse Parochiæ, ubi adest porta anterior, utpote nobilior. Attamen si ambæ essent æquè principales, illa consideratio facienda est, ubi dominus Sacramenta recipit, auditque Divina; nam illam elegisse videtur. Explicant Riccius in Praxi for. 1. edit. decis. 333. & in Praxi, 1. part. resolut. 570. num. 3. Barbosa 2. part. allegat. 32. num. 71. Antonellus de Regim. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 12. num. 41. Ex his enim regulis capienda est decisio sepulturæ, quando dubium exoriatur, ubi Parochianus est sepeliendus, ut scripsit Marchetus dict. §. 1. à num. 15. aliàs si nec ex his regulis resolutio sumi valeat, verùm res dubia remaneat, Diœcesanus statim interponet partes suas, ne corpus insepultum remaneat, l. Si quis sepulchrum, ff. de Relig. & sumpt. funer. Medicis dict. 1. part. quæst. 7. num. 31. Marchetus dict. §. 1. num. 21. Antonellus dict. lib. 1. cap. 12. §. 3. num. 4. Villalobos d. num. 7. in fin.

12. Aliquando tamen quis habet domicilium in civitate, aut castro, verùm aliquando ad rus habitandum se transfert, recreationis gratiâ, vel ad alia ruralia exercenda; moritur verò non electâ sepulturâ, & nunc in rurali Parochia sepeliendus videtur, ubi tunc habitabat. Ratio, nam in præsentiarum Parochia ad effectum sepulturæ non consideratur respectu domicilii, sed respectu præsentis status, ubi quis per tempus habitaverit, licèt ibi habitans animum non habeat constituendi domicilium. Samuel de sepult. tract. 1. disput. 5. controvers. 8. conclus. 3. num. 8. Marchetus d. §. 1. num. 12. Ergo cùm in specie ruri moritur, sepeliendus est in rurali Parochia. Et confirmatur, nam Scholares, famuli, Doctores, & Judices, licèt ibidem, ubi adsunt, domiciliũ non habeant, sed alibi, nec animum commorandi; attamen in Parochia, ubi moriuntur, sepeliuntur. Samuel dict. conclus. 3. num. 5. Lavor. dict. tit. 2. cap. 11. num. 148. Gratianus discept. tom. 1. disput. 75. num. 18. Sperellus decis. 87. num. 5. Marchetus dict. §. 1. num. 12. Ergo qui decesserit ruri, etiamsi animo ibidem non commorandi, est sepeliendus in rurali Parochia.

13. Sed hanc difficultatem jam Bonifacius VIII. omninò extinxit in cap. Is qui 3. de Sepultur. lib. 6. ubi in specie asserit, non esse sepeliendum in Ecclesia villæ ruralis; sed si non elegerit sepulturam, nec Majorum habeat, in Ecclesia sua Parochiali, ubi domicilium habet, esse sepeliendum, dummodò absque periculo valeat ad ipsam asportari. Et ratio est clara, quia tunc ex eo quod recreationis causâ, vel ad exercenda ruralia, ad rus aliquis perveniat, adhuc retinet parochialitatem domicilii, & consequenter in Parochia domicilii est sepeliendus, non verò in Ecclesia ipsius ruris. Barbosa in dict. cap. Is qui, num. 2. Excipit tamen textus, nisi quando absque periculo deportari possit; tunc enim ex inconvenienti in rurali Parochia sepeliendus est. Lavor. dict. cap. 11. num. 147. Rota 1. p. divers. decis. 643. num. 3. Menochius lib. 6. præsumpt. 88. num. 3. Valensis ad tit. de sepult. § 1. n. 2. Sperellus decis. 87. num. 3. Samuel d. controv. 8. concl. 6. num. 19. Antonellus lib. 1. de Reg. cap. 12. §. 3. num. 37. Molina d. disp. 214. num. 16.

14. Hæc tamen doctrina satis non aperit textum illum; aliqui enim intellexerunt de illo, qui rus petit pro aliquo brevi tempore, nempe recreationis, aut ruralia exercendi causâ, qui cùm animum non habeat ibidem permanendi, adhuc retinet quoad omnia primam Parochialitatem, & ideò sepeliendus est in Parochia urbana, non in rurali, ut explicant aliqui apud Sanchez lib. 3. de Matrim. disput. 23. num. 9. Verùm verba, vel ut ruralia exerceat in eodem, adhuc majus tempus indicant; non enim per tam breve tempus ruralia exerceri poterunt: quapropter incidimus in quæstionem illam; an ad Parochialitatem acquirendam, ubi quis moratur, necessarius sit animus perpetuò permanendi, & acquirendi domicilium? In qua sunt duæ sententiæ contrariæ, quarum fundamenta refert Sanchez dict. disput. 23. à num. 9. Verùm ipse num. 13. tanquam veriorem amplectitur sententiam asserentem, ad Parochialitatem acquirendam non requiri animum perpetuò ibidem permanendi. Amplectitur etiam Antonellus d. §. 3. num. 36. Sperellus decis. 87. à n. 4.

15. Sed in re illud est considerandum, quod quando quis in aliena Parochia commoratur animo redeundi ad proprium domicilium; non tamen ibidem permanendi, non amittit propriam Parochiam; & id non solùm si per breve tempus adfuerit, sed etiam si per annum, aut per majorem partem anni. Id probatur in dict. cap. Is qui, satis apertè, & probat textus in cap. Cùm nullus 3. de temp. ordin. in 6. ubi quando quis est ordinandus, ad Parochialitatem desideratur inspicere, ubi habet domicilium; non enim amittit propriam Parochialitatem ex eo quod alibi, etiam per multum temporis commoretur, sed semper retinet. Verumtamen, quia quando absens est, sunt aliqua necessariò percipienda, veluti Sacramenta (verbi gratiâ) Pœnitentia, Eucharistia, Absolutio à reservatis, Matrimonium & alia, quæ sine gravi incommodo recipi non possunt in propria Parochia, si longè absentes sint; inde est, ut per juris indulgentiam Parochia, ubi morantur, ea rectè præstet, & ipsi suscipere ab ea valeant: quod idem est dicendum de sepultura; nam ex eo quod ibidem benè percipiant Sacramenta, inde est, ut rectè sepeliantur, & in hoc quasi Parochiani habeantur. Ratio, nam durissimum fuisset, ut absentes ad ista recipienda cogerentur redire ad propriam Parochiam, & corpus defuncti in delatione corrumperetur. Istud verò non est acquirere Parochialitatem absque animo ibidem permanendi, sed juris indulgentiam ad ista percipienda. Et confirmatur ex dict. cap. Is qui, in illis verbis: Dummodo absque periculo ad ipsam valeat deportari. Quæ verba apertè denotant, quod si adsit periculum, non erit sepeliendus defunctus in Parochia proprii domicilii, quam retinet, sed in Ecclesia rurali, ubi tantùm propter necessitatem gerit vicem propriæ Parochiæ.

16. Hinc suscipit lucem quod dicunt DD. de Scholasticis, Doctoribus, Judicibus, & aliis, qui non in propria Parochia morantur, sed in aliena; istis enim grave incommodum irrogaretur, si ad Sacramenta, & sepulturam recipiendam ad propriam Parochiam traherentur, nisi tam brevis fuerit distantia, ut commodè in illa recipere potuissent. Tunc enim non est admittenda sententia asserentium, posse illa recipere, quia ad

ihunc

hunc casum non extenditur indulgentia juris, ut Parochia, in qua moratur, quasi propria existimetur.

17. Est tamen dubium: Transeuntes, & vagabundi defuncti, ubi sint sepeliendi, quando non elegerint sepulturam, aut Majorum non habeant? Prima sententia asserit, esse sepeliendos in Cathedrali, quia ipsa est Parochia Matrix, ad quam sunt deferendi advenæ, & transeuntes, non habentes certam particularem Parochiam, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum, 5. *Iulii* 1592. Refert Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 144. Tenent hanc sententiam Glossa *in cap. In nostra, de Sepult.* Innocentius, Hostiensis, & Joannes Andreas *in cap.* 1. *de Sepultur.* Urrutigoyti *de Ecclesia Catholica*, *cap.* 17. *num.* 178. Barbosa *dict. cap.* 26. *n.* 35. Secunda sententia asserit, Cathedrali, & Parochiali Ecclesiæ competere jus sepeliendi forenses, & transeuntes; quapropter dabitur præventio inter Cathedralem, & Parochialem. Gofredus *in Summa, tit. de sepult.* Ubaldus *de can. tit. de Canonic. Parochial. cap.* 9. *num.* 4. Valensis *in Paratitl. ad tit. de Sepultur.* §. 2. *n.* 4. Tertia sententia inquit, esse sepeliendos in Parochiali, in qua forensis, & advena decessit; quia Parochiali competit jus sepeliendi quoslibet defunctos inventos intra limites illius. Sylvester *verbo Sepultura*, *num.* 8. Rota apud Seraphinum *decis.* 1135. *à num.* 1. Sperellus *dict. decis.* 87. *num.* 13. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 144. Samuel *de Sepult. dict. disput.* 5. *controvers.* 8. *conclus.* 9. *num.* 25. Trullench *dict. cap.* 9. *dub.* 4. *num.* 3. Quarta sententia distinguit, quando forensis, advena, seu transiens per aliquod tempus moratur in loco; & tunc erit sepeliendus in Ecclesia Parochiali: secus verò si tantùm ibi fuerit per transennam. Carena *resol.* 80. *n.* 25. Marchetus *d.* § 1. *num.* 63.

18. Sed in hac difficultate in primis inspicienda est consuetudo, quæ si sit, ut transeuntes, & forenses vagi in Cathedrali sepeliantur, id erit observandum, dum tamen plenè de consuetudine constet; aliàs si varia fuerit, non erit admittenda, ut tenet Rota apud Seraphinum *dict. decis.* 1135. *ad finem*, Sperellus *decis.* 87. *num.* 14.

19. Si tamen consuetudo non sit, communiter distinguitur, quando vagus transiens, & forensis in hospitio moritur, quod est in limite alicujus Parochiæ; & tunc casus est clarus, sepeliendum esse in Ecclesia Parochiali. Et ratio est, nam Parochia tenetur administrare Sacramenta in hospitio, & consequenter vagis, & transeuntibus: quapropter illi competit jus sepeliendi defunctos in hospitio. Federicus de Senis *cons.* 153. Gigas *cons.* 97. *num.* 3. Rota apud Seraphinum *dict. decis.* 1135. *num.* 1. Marescotus *variar. lib.* 2. *cap.* 95. *num.* 9. Barbosa *de univers. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 35. Gratianus *tom.* 1. *cap.* 94. *num.* 73. Si verò hospitium non sit intra Parochiam, aut extra, in quo vulgus, aut transiens moriatur, tunc est tota concertatio. Et asserendum est, in Parochiali defunctum esse sepeliendum; nam aut iste recepit Sacramenta à Parochia, & ab ipsa est sepeliendus; nam ex eo quod ab ea Sacramenta receperit, videtur in ea elegisse sepulturam, ut tenent communiter DD. *in cap.* 1. *de sepultur.* ubi Abbas *num.* 4. Boërius *num.* 9. Rota *in una Hispalensi juris votandi*, 9. *Iulii* 1599. coram Seraphino *decis.* 1135. *num.* 3. Marescotus *dict. cap.* 95. *num.* 10. Barbosa *dict. cap.* 10. *num.* 35. Urrutigoyti *d. cap.* 17. *n.* 178.

20. Si verò non receperit, quia repentè decessit, aut Parochus non est ita breviter inventus, adhuc in Parochiali est sepeliendus, licèt resistat Urrutigoyti *cap.* 17. *num.* 179. quia ex eo quod intra limites decesserit, & pertransiens, habet Parochia illa fundatam suam intentionem ad illum sepeliendum, quando moritur non electâ sepulturâ, aut non habuerit sepulchra Majorum, ut dictum est suprà: Ergo etiamsi Sacramenta non receperit, est sepeliendus in Parochiali Ecclesia. Sperellus *dict. decis.* 87. *num.* 13. *in fin.* Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 63. Medicis *de sepult.* 1. *p. quæst.* 7. *num.* 30. qui omnes intelligendi sunt, nisi transiens defunctus commodè in sua Ecclesia Parochiali sepeliri possit. Marchetus *dict.* §. 1. *num.* 61. prout suprà explicuimus, & tenet Pastor *de temp. Ecclesiæ, tit.* 5. *num.* 5. Bonacina *dict. disput.* 3. *quæst.* 21. *punct.* 3. *num.* 6. *vers.* 4.

21. Limitatur verò doctrina ista, si pertransiens fuerit Episcopus; tunc enim ob ejus dignitatem non est sepeliendus in Ecclesia Parochiali, sed in Cathedrali. Barbosa *de offic. Episcopi*, *part.* 3. *allegat.* 114. *num.* 40. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 2. *num.* 34. Sed est dubium de Clericis transeuntibus, vel peregrinis. Dixerunt aliqui, Clericos viatores, & Religiosos professos, qui commodè non possunt ferri ad suum Monasterium, in Ecclesia Cathedrali esse sepeliendos, idque pertinet ad majorem decentiam Clericorum, & Religiosorum, ut majori honore sepeliantur, prout fit cum Episcopis. Tum quia & in aliquibus casibus convenit, ut Cathedralis jus sepeliendi, quod habet, exerceat. Urrutigoyti *dict. cap.* 17. *num.* 176. Ergo Clerici isti, & Religiosi professi transeuntes, seu viatores, sunt in Cathedrali sepeliendi. Boërius *decis.* 175. *num.* 5. & 7. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 145. Sperellus *dict. decis.* 87. *num.* 15. Samuel. *dict. controvers.* 8. *conclus.* 11. *num.* 30.

22. Marchetus tamen contrarium scripsit §. 1. *num.* 61. asserens, in Parochiali esse sepeliendos; non enim Ecclesia Cathedralis habet jus sepeliendi, absolutè loquendo, nisi in subsidium, quando certa non esset Ecclesia Parochialis, cui hoc jus competit ob administrationem Sacramentorum, ut cum multis tenet Barbosa *dict. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 35. Ergo Clerici, & Religiosi transeuntes, sunt sepeliendi in Parochiali. Tum quia eorum dignitas non ita gravis est, verùm longè distat à Dignitate Episcopali, ut ob decorem sepeliantur in Cathedrali, sicut & Episcopi.

23. In re tamen dicendum, Clericos transeuntes, seu viatores, esse sepeliendos in Ecclesia Parochiali, ubi decedunt, ut rectè probant rationes adductæ pro Marcheto. Religiosus verò professus, si commodè deferri non possit ad sua Monasteria, vel in civitate, seu oppido, ubi moritur, non adsit Monasterium sui Ordinis, sepeliendus est in Parochiali, cui de jure competit corpora defunctorum intra limites illius sepelire, *cap. Ecclesia* 1. 13. *quæst.* 1. *cap. fin.* 17. *quæst.* 1. *l.* 3. *tit.* 13. *part.* 1. Nec enim Religiosus ob dignitatem in Cathedrali tumulandus, qui propter Christum humiliter vivit, & sepeliri desiderat. Quapropter Marcheti sententiam admitto.

24. Illud verò non obliviscendum est, peregrinos, & transeuntes aliquando morbis contagiosis affectos decedere; idque à Rectoribus Ecclesiarum animadvertendum, & ab Urbium, & Villarum Gubernatoribus, ut licèt non careant sepultura Ecclesiastica, in loco tamen non periculoso sepeliantur, ne vivis nocere possint. Quod cum omnibus in epidemia contagiosa magnâ curâ observandum. Armilla *verbo Sepultura, num.* 26. Medicis *dict. quæst.* 7. *num.* 36. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 149. Samuel. *dict. disput.* 5. *controvers.* 9. *conclus.* 6. *numero* 9.

25. Si aliquis domicilium habuerit divisum, nempe quia partim in civitate degit, nempe in hyeme, & vere; partim verò ruri in villa, veluti tempore æstivali, & autumnali, debet sepeliri in Parochia ubi decedit, & à cujus Parocho Sacramenta recepit, sive in Castro, sive ruri. Sanchez *de Matrimonio*, *lib.* 2. *disput.* 23. *num.* 32. *vers. Confirmatur.* Sperellus *d. decis.* 87. *num.* 10. Antonellus *lib.* 1. *cap.* 12. §. 3. *num.* 38. Samuel. *disput.* 5. *controvers.* 8. *conclus.* 7. *num.* 21. Quod idem est dicendum, si quis in eadem civitate habuerit duo do-

micilia, & habitationes in diversis Parochiis; iste enim est sepeliendus ubi decedit, nempe in Parochia, ubi adest domus morientis. Bonacina d. disput. 3. quaest. 2. c. punct. 6. n. 6. vers. 1. Marchetus d. §. 1. n. 74.

26. Praetereà, si defunctus non eligat sepulturam, & suorum Majorum sepulchrum habeat, in illo est sepeliendus, cap. 1. de sepultur. cap. Is qui 3. de sepult. lib. 6. l. 5. tit. 13. p. 1. Et ratio est, nam quando defunctus habens Majorum sepulchrum non elegit propriam sepulturam, suorum Majorum elegisse videtur, ut benè ratiocinatur Gregorius in d. l. 5. gloss. 4. Parladorius different. 66. §. 2. num. 1. Idque ob maximam affectionem, quam cum rebus Majorum habemus, l. Libertus qui solvendo 36. ff. de bon. libert. l. 22. Cod. de Administrat. tut. latè Valenzuela cons. 18. à num. 108. Covarruv. lib. 2. var. cap. 1. num. 10. quamobrem quoties quis non elegerit sepulturam, videtur Majorum sepulturam elegisse, ubi praecisè est tumulandus, Medicis de sepultur. 1. p. quaest. 7. num. 22. Samuel. de sepult. dict. disput. 5. controv. 6. per tot. Tuschus lit. S, conclus. 194. Spino de testament. gloss. 2. num. 38. Villalobos d. difficult. 2. num. 3. Barbosa d. lib. 2. cap. 10. num. 31. Trullench d. cap. 9. dub. 4. num. 1.

27. Majorum autem appellatione omnes in universum ascendentes comprehenduntur, l. Iurisconsultus 10. §. Parentes, ff. de gradib. l. Quicumque 4. §. 1. ff. de in jus vocand. Tiraquellus de retract. § 1. gloss. 8. idcircò quoties sepulchrum eorum adsit, si quis non elegerit sepulturam, ab haeredibus necessariò in sepultura majorum est sepeliendus, nec in optione eorum stabit in Parochia sepelire. Parladorius different. 66. §. 2. num. 1. Samuel. dict. controvers. 6. conclus. 3. num. 6. Sperellus decis. 88. num. 1. Antonellus dict. lib. 1. cap. 12. §. 1. num. 1.

28. Sed contrà est textus in cap. Licèt 4. de Sepult. lib. 6. ubi asseritur, posse patrem, si adsit consuetudo, eligere sepulturam ad minores filios; quae si non adsit, nequit eligere, sed filius est sepeliendus in sepulchro Majorum, vel in Parochiali Ecclesia. Unde percipitur, quod si aliquis decesserit, non electâ sepulturâ, non est praecisè tumulandus in sepulchro Majorum, sed poterit ab haeredibus, aut commissariis tumulari etiam in Parochia, quomodo eis placuerit. Glossa ibidem, verbo Vel in Parochiali, sensit hanc difficultatem, denotans hic electionem dari videri, cap. In alternativis, de reg. jur. in 6. Sed tamen ordinem scripturae servandum censet, referendo seipsam totam ad consuetudinem. Idem ferè ait Samuel, relictâ consuetudine, dict. conclus. 3. num. 8.

29. Verùm Lapus allegat. 19. per tot. distinctionem facit, quando impubes decessit absque electione sepulturae, & tunc inquit sepeliendum, vel in monumento Majorum, vel in Parochia; secus verò si pubes: nam est in primis sepeliendus in Parochia, vel in sepulchro Majorum, ut inducit ex cap. Is qui 3. de sepult. in 6. ibi: Non in Ecclesia dictae villae, sed in sua Parochia, vel in ea potiùs, in qua Majorum suorum ab antiquo existit sepultura. Quem contradicunt plurimi relati, & sequitur à Lavor. d. cap. 11. num. 111. Diana 5. p. tract. 3. resol. 108.

30. Sed dicendum, in praedictis juribus nullo modo esse attendendum ordinem literae, ut admittatur aliqua alternativa; sed jura illa esse intelligenda, ut si non adsit sepultura Majorum, possit sive pubes, sive impubes, qui non elegit sepulturam, in Parochiali sepeliri; secus autem si illam habuerit, quia tunc sepeliendus est necessariò in sepulchro Majorum; designatio enim facta in dictis juribus, per sen, vel potiùs, exprimenda est quando nulla est sepultura Majorum, cap. 1. de sepultur. quem benè explicat Samuel. nuperrimè allegatus, num. 10. non tamen quod electio concedatur haeredibus, aut commissariis, ut sepeliant in Parochia, aut in sepulchro Majorum; sed quod si adsit, necessariò sit in eo sepeliendus.

31. Est verò dubium, quando quis in una Ecclesia habuerit Majorum sepulturam, ubi sepulti sunt avi, & proavi; & in altera pater, & mater, aut solus pater est sepultus; & sepulturam non elegerit, ubinam ex duabus sepulturis est sepeliendus? Prima sententia asserit, esse sepeliendum in sepulchro Majorum, ubi sunt avi, & proavi sepulti. Ducitur ex cap. 1. de Sepultur. ubi asseritur, non eligentem sepulturam, sepeliendum in sepulchro Majorum; sub nomine autem Majorum nequit intelligi solus pater, verùm avus, & proavus, ut ex aliquibus juribus diximus num. 27. cap. Cum quis 2. de Sepult. lib. 6. Samuel. dict. disput. 5. controvers. 7. conclus. 1. Ergo est sepeliendus, non in sepultura patris, sed avorum, & proavorum. Tenet Glossa in d. cap. Is qui, verbo Ab antiquo, & ibi etiam Joannes Andreas, Sylvester verbo Sepultura, num. 8. Lavor. dict. cap. 11. num. 113. Villalobos in Summa, dict. tract. 31. difficult. 2. num. 4. Diana dict. 5. p. tract. 3. resol. 108. qui eum admittit.

32. Secunda sententia contrarium tenet, nempe sepeliendum esse in sepultura patris? Et ratio est, quia filius sequitur domicilium patris, quapropter etiam debet sequi sepulturam. Tum etiam, quia ratione proximitatis, majori affectione considerare debemus voluisse defunctum sepeliri cum patre, quàm cum aliis Majoribus. Oldradus cons. 25. per tot. Sperellus decis. 88. num. 19. Antonellus dict. cap. 12. §. 1. num. 3. Barbosa dict. lib. 2. cap. 10. num. 31. & de Iur. Paroch. cap. 26. num. 31. Samuel. controvers. 7. num. 3. Ventrigl. in Praxi rer. not. 52. §. unic. num. 24. Rodriguez in Summa, 3. p. cap. 130. num. 12.

33. Haec difficultas duobus modis concipienda est. Primò, quandò pater casualiter in aliqua Parochia fuerit sepultus, & ex accidenti, non verò intentione stabiliendi propriam sepulturam, aut familiare sepulchrum; & tunc prima sententia benè procedit. Ratio est, nam in praesentia sepultura illa est adventitia, nec transit ad parentis familiam, ita ut dici possit propria illius, aut Majorum. Hanc ob rem filius, qui decessit, non electâ sepulturâ, sepeliendus est in sepulchro Majorum, non verò in sepultura patris. Samuel. d. controvers. 7. conclus. 3. Marchetus d. tit. 38. §. 1. à num. 32. Lavor. d. cap. 11. num. 113. Molina tract. 2. disput. 214. num. 14. in fin.

34. Secundo autem modo est concipienda, quando pater designavit propriam sepulturam, aut familiarem, aut haereditariam, & primus moriens in ea est sepultus; verùm filius habuisset Majorum sepulchrum: & in hoc casu est admittenda secunda sententia; nam distinctio illa sepulchri Majorum, & patris, sola est respectu Parochiae, non verò filii, quia ejus ratione est Majorum, cùm sit ipsius ascendens. Tum ratione affectionis, quam majorem habere erga patrem, ut proximiorem, praesumendum est, ut diximus; unde electio illius sepulturae in dubio praesumenda est, non Majorum. Denique, nam ut scripsit Petrus Ancharanus in dict. cap. Is qui, de Sepultur. num. 4. vers. Secus quaero, si semper sepulchrum Majorum fuisset paterno praeferendum, oporteret quaerere agrum Damascenum, aut melius montem Calvarii, ubi Adam, & alii quamplures patres humati sunt. Ergo si filius decedat, non electâ sepulturâ, sepeliendus est in paterno sepulchro, non verò Majorum, ut benè explicat Abbas in cap. 1. de Sepult. n. 5. Molina d. disp. 214. num. 14. Et majori ratione id admittendum, si non solùm pater ibidem fuerit tumulatus, sed etiam avus. Villalobos d. tract. 31. difficult. 2. num. 4. Diana d. tract. 3. resol. 18. Antonellus d. cap. 12. § 1. num. 3. Barbosa d. cap. 10. num. 32.

35. Ex his breviter discutienda est alia difficultas, an quando pater in Ecclesia est sepultus, & avus in alia,

alia, proavus in altera, in qua istarum est sepeliendus filius descendens, moriens absque electione sepulturæ? Et aliqui censuerunt, in Parochia sepeliendum, quia nulla istarum est sepultura Majorum, *cap. Ebron 2. cap. Placuit 7. 13. quæst. 2. l. Majorum, ff. de verb. significat.* cùm ibi non nisi onus Majorum ster sepultus. Tenet Zechius, quem refert Barbosa *dict. num. 32.* Sylvester *verbo Sepultura, num.* 8. Alteri verò inquiunt, cum patre sepeliendum. Abbas *in dict. cap. 2. num. 5.* Joan. Andreas *in cap. Is qui, de Sepult.* Alii scripserunt, de jure in Parochia esse sepeliendum: verùm jam consuetudo obtinuit, ut sepeliatur cum patre. Villalobos *d. diffic. ult. 2. num. 4.* Lavor. *dict. cap. 11. num. 114. vers. Secundò gloss.* Antonellus *dict. cap. 12. §. 1. num. 4.* Sperellus *decis.* 88. *num.* 10.

36. Sed cum distinctione suprà relata resolvenda est hæc difficultas; si enim casu, & per accidens pater in una Ecclesia fuerit sepultus, & avus in alia, & in altera proavus, tunc sepeliendus est in Parochia filius non eligens sepulturam; nulla enim illarum valet dici familiaris, nec hæreditaria sepultura, ut inde percipiatur, ex affectione velle in aliqua earum sepeliri: si verò propria fuerint, & familiaria monumenta, de jure sepeliendus est in sepulchro patris, ob reciprocum amorem inter patrem, & filium, qui maximus est, ut expendit Rodriguez *in Summa, dict. cap. 130. num. 12. in fin.* Marchetus *dict.* § 1. *num.* 38. Medicis 1. *part. quæst. 7. num. 22.*

37. Rursus qui intenderit se sepeliendum in sepulchro Majorum, exclusa Parochia, plenè debet probare suam intentionem duabus circumstantiis. Prima, ut sepulchrum sit Majorum. Secunda, ut sit de linea, & agnatione effectiva, & non sufficiet probare esse de agnatione. Prima pars probatur, nam cùm Parochia habeat de jure fundatam suam intentionem ad sepeliendum Parochianum, ut diximus, & tenent etiam Medicis *de Sepultur. 2. part. quæst. 6. à num. 1.* Bursatus *vol. 3. cons. 216. num. 119.* Rodriguez *dict. cap. 140. num. 2.* Bellet. *disquisit. Clerical. tit. de Clerico debit. num. 54.* ad excludendam Parochiam necessaria est plena probatio concludens, sepulchrum esse Majorum, utpore fundamentum suæ intentionis, *1. Actor. 22. l. Frustra 8. Cod. de probat. l. Qui accusare 4. Cod. de edend.* Secunda pars similiter probatur; nam cùm jus sepulchri concessum sit pro se, & descendentibus, *l. Liberorum 220. ff. de verb. significat.* non sufficit probare agnationem in abstracto, sed in concreto est probanda in agnatione effectiva; quia ubicumque terminus qualificatur in dispositione, debet probari concursus termini qualificantis, *l. 4. §. Hoc autem, ff. de vi bon. rapt.* ut tenuit Rota Mediolanensis *in una jur. patronat. 28. Novemb. 1616. coram D. Pirovano,* quam refert, & sequitur Lotterius *de re benefic. lib. 2. quæst. 11. n. 57.* Sperellus *decis.* 88. *à num.* 4.

38. Si defunctus Clericus fuerit, licèt in Parochiali sepeliatur, non est sepeliendus in sepultura patris, seu Majorum, sed seorsim in sepultura Sacerdotum, & respectivè Clericorum; nam secundùm Rituale Romanum, *tit. de Exequiis, §. Sepulchra Sacerdot.* ubi fieri potest, sepulturæ Sacerdotum debent esse separatæ à sepulturis Laicorum, quare nequeunt sepeliri in sepulchris Majorum, ut declaravit Sacra Congregatio 13. *Maii* 1650. quam refert Nicolius *in Lucubr. utriusque Iur. 1. part. lib. 5. tit. 15. num. 23. in fin.* Marchetus *dict. tit. 38. §. 1. num. 38. vers. Verùm sive.* Quod idem dicendum videtur de parvulis, qui in sepulturis separatis à communibus debent tumulari, secundùm Rituale Romanum, *de Exequiis parvulorum*, cujus verba dat Lavorius *dict. tit. 2. cap. 11. num. 120.* quod quidem tam in parvulis, quàm in Clericis justa ratione debebat observari. Verùm in Castella promiscuè cum aliis tumulantur in Ecclesiis, locis non discretis. Infantes verò expositi, quia nescitur quis sit eorum pater vel mater, in sepultura Hospitalium sepeliuntur, *cap. 1. de Infant. & languid. exposit. l. 1. Cod. de infant. exposit.* Lavor. *dict. cap. 11. num. 122.* Medicis *d. quæst. 7. num. 25.*

39. Illud verò, antequam hinc abeamus, de sepulchris Majorum est animadvertendum, in illis nullam differentiam esse faciendam inter cognatos, & agnatos; & ideò descendentium nulla est ratio habenda. Ubaldus *de can. paroch. cap. 9. num. 18. & 19.* Parladorius *dict. different. 66. §. 2. num. 2.* sicut nec ascendentium, an sint ex linea materna, vel paterna. Belletus *disquisit. Clerical. 1. p. tit. de Cleric. debit. p. 3. § 3. n. 29.* Marchetus *d.* § 9. *num. 185. in fin.*

40. Præterea, si uxor sepulturam non elegerit, & moriatur, viro suo jam defuncto, in sepultura viri est sepelienda, *cap. Ebron 2. cum sequentibus, 13. quæst. 2.* Et ratio est, quia adhuc vidua retinet mariti domicilium, & privilegia, *l. Cùm quædam 19. ff. de jurisdict. omnium Iudicum.* Tum quia vir, & uxor una caro censentur, quapropter debet uxor sepeliri in sepulchro mariti, etiamsi defuncto viro, traducta fuisset ad domum patris. Riccius *in Praxi, 4. p. resol. 294.* Antonellus *dict. cap. 12. §. 1. num. 11.* Rodriguez *d. cap. 130. num. 13.* Villalobos *dict. tract. 31. difficult. 2. num. 9.* Medicis *dict. quæst. 7. num. 26.* quod quidem intelligendum, quando vir matrimonium consummavit, aut ad domum suam uxorem traduxerit, ita ut domicilium illius contraxerit, ut explicant Rodriguez, & Medicis relati. Sperellus *decis. 88. num. 17.* Barbosa *lib. 2. cap. 10. num. 29. in fin.* Lavor. *dict. tit. 2. cap. 11. num. 136.* Urrutigoyti *cap. 17. num. 13.* Trullench *d. cap. 9. dub. 4. num. 4.*

41. Quid verò si mulier plures maritos jam habuerit, in cujus sepultura est sepelienda? Et affirmandum videtur, sepeliendam esse cum primo; nam cum eo facta est una caro meliùs quàm cum aliis, quibus communicavit carnem jam divisam. Sed tamen contrarium est dicendum, nempe cum ultimo marito esse sepeliendam, *cap. Is qui 3. §. Mulier, de sepult. in 6.* nam ultimi mariti retinet domicilium, simulque facta est una caro cum eo; quapropter in sepultura ultimi mariti est sepelienda. Rodriguez *dict. cap. 130. num. 2.* Parladorius *different. 66. §. 3. num. 8.* Lavor. *d. cap. 11. à num. 131.* Samuel. *dict. disput. 5. controvers. 3. per tot.* Sperellus *decis. 88. num. 13.* Barbosa *dict. cap. 10. num. 19.*

42. Quod extendendum etiamsi maritus in sepultura communi fuerit sepultus, vel in sepultura peregrinorum, seu vagabundorum; quia adhuc vigent ibidem rationes domicilii, & effectionis unius carnis. Samuel. *dict. controvers. 3. conclus. 2.* Lavor. *dict. cap. 11. num. 134.* Marchetus *dict. tit. 38. §. 9. num. 177.* Tum etiam extendunt, si sepulchrum mariti sit extra Parochiam, ubi ipsa decessit, ut censuit Congregatio *in Senog. 15. Ianuarii* 1633. refert Barbosa *de offic. Paroch. 3. p. cap. 26. num* 28. Marchetus *ubi proximè*, Diana *5. p. tract. 3. resol. 108. vers. Notandum.* Deinde extendunt etiamsi mulier habuerit sepulchra Majorum, ubi posset tumulari; quia debet sequi virum tam in vita, quàm in morte, *cap. Unaquæque 3. 13. quæst. 2.* Marchetus *dict. num. 177.* Denique extendunt, etiamsi vir ignobilior ea fuerit, & esto longo tempore post virum è vita decedat. Molina *dict. disput. 214. num. 15.* Barbosa *lib. 2. cap. 10. num. 29.*

43. Si verò mulier fuerit accusata de adulterio, & pendente lite decedat, adhuc in sepultura viri est sepelienda, cùm de delicto convicta non est, nec domicilio viri privata. Quamobrem si post ejus mortem fuerit sententiata, & de adulterio convicta, exhumanda non est, quia legitimè (sententiâ non latâ) sepulta est. Lavor. *d. cap. 11. num. 135.* Samuel. *d. controvers. 3. conclus. 3.*

num.5. Si verò decedat post sententiam, & separatio tori facta fuerit ob adulterium, in sepultura viri non est sepelienda, quia facta est indigna, ut cum injuriato marito sepeliatur. Medicis *dict. quæst.7.num.56.* Riccius *4.part.resol.294.num.9.* quod tenendum nisi fuerit à viro reconciliata, quod fieri valet non solùm ante sententiam, *cap. Quemadmodum 18. de jurejur.* sed etiam post, *cap. De illa 6. de Divortiis*; nam tunc per reconciliationem injuria remissa videtur, & fit digna mariti sepulturâ. Ubaldus *d. tit. de canon. paroch. cap.9.num.22.* Samuel *de sepult. dict. disput.5. controvers.3. conclus.4.n.6.* Lavor. *d. cap.11.num.135.* Marchetus *dict. §.9.num.177.* Trullench *d. dub.4.n.4.*

44. Est tamen disquisitio facienda, an quando maritus proditoriè uxorem necasset, sepelienda sit in sepulchro Majorum, an viri. Et Samuel *de sepulturis disput.5. controversia 4. conclus.9. à num.20.* asserit sepeliendam in sepulchro Majorum. Id multis rationibus probat, & in primis, quia sepulchrum Majorum in aliorum concurrentia præstantius est, *c.1. de sepult.* cum aliis suprà adductis. Sed mulier ista, licèt fuerit uxorata, adhuc jus sepulchri retinet, quia filiis, & nepotibus est destinatum. Ergo in præsentia debet sepeliri in sepulchro Majorum, non viri. Cæterùm per dilectionem uxor, si sepulturam non eligat, videtur eligere sepulturam mariti. Ast quando prodirorie est interfecta à viro, nequit considerari talis dilectio: Ergo dicendum, non elegisse sepulturam viri, sed Majorum, ad se sepeliendam. Deinde propter viri sævitiam potest mulier à viro separari, & propria authoritate fugere. Barbosa *in rubric. ff. solut. matrimon. 2. part. n.33.* Sanchez *de matrimon. lib.10. disput.18. à num.3.* Ergo propter mortem proditoriam rectè poterit ab eo separari post mortem: tenet etiam Marchetus *dict. §.9. num.179.*

45. Doctrina tamen ista duobus modis est examinanda. Primò quando maritus uxorem interfecerit proditoriè, & absque aliqua causa; non enim maritus valet sævire adversùs uxorem, nec graviter castigare, sed tantùm magnâ cautelâ; & causâ leviter verberare, ut de Præceptoribus traditur *l.4. §. fin. in fine, l. Præceptor 5. ff. ad l. Aquil. cap.2. ut lit. pendent. cap. Litteras 13. cap. Extransmissa 8. de restit. spoliat.* ubi communiter DD. est elegans textus D. Pauli *ad Coloss. epist.3. vers.19. Viri diligite uxores vestras, & nolite esse amari ad illas.* Unde Chrysost. *homil.26. in epist.1. D. Pauli*, sic scripsit: *Mansuetè regendam uxorem, non cum tyrannica austeritate; verbis, & non verberibus; amore, non timore; dulcedine, non amaritudine.* Plutarchus *in vit. Marc. Antonii*, Tiraquellus *l.8. connub. gloss.1. n. 20.* Quenca *lib. de sui personali defens. quæst.1. num.20.* Fragoso *de Republic. tom.3. lib.3. disput.6.* In hoc enim casu, si maritus habuerit propriam sepulturam, aut præparatam in sua vita, in ea de jure est sepelienda uxor. Villalobos *dict. difficult.2. num.9.* Riccius *4. part. resol.294. num.24.* Marchetus *dict. §.1. n.177. vers. At si moriatur:* & etiamsi occisor maritus consentiat, neutiquam est sepelienda in ejus sepultura, sed in sepultura Majorum, propter rationes Samuelis. Tum quia ob grave delictum interficiendi uxorem, redditur indignus, ut post mortem cum uxore injustè occisa requiescat. Tum quia quando occiderit mulierem, etiam in adulterio deprehensam, privatur lucro dotis. Rolandus *de Dot. lucro, quæst.61.* Boërius *decis.24. num.10.* Phanutius *de Dot. lucro, glos.14. num.4.* Ergo si injustè occiderit, privabitur, ne solatium percipiat requiescendi cum uxore propria.

46. Si verò in adulterio deprehensam occiderit, major est difficultas, an sit sepelienda in sepultura viri? Et ratio dubitandi est, nam in casu antecedenti, ideò in sepultura Majorum mulier est sepelienda, quia proditoriè, & injustè fuit uxoricida, & commodo illo privatur requiescendi cum uxore. Ast in specie, in foro fori rectè interfecit, jure permittente, *l. Marito, ff. ad l. Iul. de adult. l. Gracchus 4. C. eod. tit. l.1. tit.7. lib.4. for. l.1. tit.20. lib.8. recopilat.* Gomez *in l.82. Tauri, numero 47.* & in foro Poli absque ulla culpa idem admittunt quamplorimi, si zelo justitiæ, & in bonum Reipublicæ uxorem interficiat in adulterio deprehensam, quia id facit ut Minister Justitiæ. Castillo *in l.82. Tauri, num.6.* Azevedus *in l.1. tit.20. lib.8. Recopilat. num. fin.* Gomez *in dict. l.82. Tauri, num.52. in fin.* Clarus *lib.5. sent. §. Homicidium, vers. Sed hac quidem.* Thomas Hurtado *de Vexat. Resol. tom.2. tract. ult. §.7. num.204.* Molina de Guxman. *verit.27. per tot.* & dicit probabile Lessius *de Iust. lib.2. cap.9. dub.12.* Ergo eùm in specie licitè, & justè interfecerit, tam in uno, quàm in altero foro, non benè commodo isto privabitur.

47. Sed in re dicendum censeo, minimè esse sepeliendam in sepultura viri, sed in sepultura Majorum. Et ratio est, nam licèt in foro exteriori maritus occidens mulierem minimè sit puniendus, quia id jure humano permittente fit, existimante calore iracundiæ illam interfecisse; attamen reverà semper mors est proditoria, & cum gravissima lethali culpa, ut probatur apertè *in cap. Admonere 8. cap. Interfectores 5. cap. Quicumque 7. cap. Si quod 9. 33. quæst.2.* ubi gravissimum scelus ostenditur esse uxorem interficere, licèt culpa adesset ex parte illius. Et eleganter probat Basilius Pontius *lib.9. de Matrimon. cap.15. & de impedimentis cap.34.* Navarrus *in Man. cap. 15. num.13.* Covarruv. *in 4. 2. part. §.7. à num.8.* Diana *3. part. tract.4. resol.223.* Barbosa *in collect. ad textum in cap. Inter hæc 33. q.2.* ubi pro hac opinione refert 42. DD. Anton. Pich. *in Manuduct. ad praxim, 3. part. verbo Adulterium, num.4.* Lessius *d. cap.9. dub.12.* quapropter sicut in primo casu mulier non est sepelienda in sepultura mariti, sed Majorum, similiter in isto. Cæterùm, si maritus consentiret, & intentaret, ut in sua sepultura sepeliretur, fiat ex parte mulieris displicentia præsumpta, ut tam rigidè occideretur absque Judice, & causâ ejus non auditâ; nam in quamplurimis casibus, etiamsi adultera fuerit, nequit etiam in foro fori à marito occidi, scilicet si maritus etiam adulter fuerit, *cap. Nihil iniquius 1. 32. quæst.6.* si maritus leno fit, permittens adulterium, *l.1. §. Lenocinii, ff. ad l. Iul. de adult. l. Palam 43. §. Lenocinium, ff. ad l. Iul. de adult. Auth. de lenonibus, per tot.* vel quando mulier vim passa est, *cap. Itane 3. 32. q.5.* vel quando sub specie mariti aliquis cum ea rem habuerit, *cap. In lectum 6. 34. quæst. 1.* nec quando existimabat, maritum defunctum esse, *cap. Cùm per bellicam 1. ead. causa, & quæst.* aut quando maritus adulterandi causam præbuit, *cap. Discretionem 6. de eo qui cognovit consang.* De his causis est textus *in l.7. tit.17. part.7.* Cantera *Quæst. criminal. tit. de adult. à num.45. usque ad 52.* Ergo non est sepelienda in sepultura viri, sed in sepultura Majorum: si enim cognati voluerint eam sepelire in sepultura viri, & maritus dissentiat, similiter id non est agendum; cedetet enim in gravem viri injuriam conquiescere cum muliere tale facinus adversùs eum perpetrante: unde semper est sepelienda in sepultura Majorum, non tamen virâ injuriati.

48. Sed dices, in casu quo maritus consentiat, ut uxor occisa in sua sepultura sepeliatur, saltem consentiente marito, erit ibidem sepelienda; nam tunc videtur remisisse injuriam, prout quando jam sententiâ latâ de adulterio, eum ea fuerit reconciliatus, ut diximus *suprà*. Sed respondetur, disparem esse rationem; nam licèt latâ sententiâ de adulterio, si uxor, & maritus reconcilientur, possit uxor sepeliri in sepultura viri, tunc stat solùm injuria mariti jam remissa ex reconciliatione: ast in præsentia stat non solùm injuria mariti, sed injuria mulieris absque judice interfectæ, de qua non constat

conſtat remiſiſſe injuriam; quamobrem non currit paritas.

49. Deinde, ſi uxor in aliqua rixa cum viro ab eo fuerit interfecta, ſimiliter eſt dicendum, non eſſe ſepeliendam in ſepultura viri. Marchetus *dict.* §. 9. *num.* 179. *verſ. Idemque.* Verùm in re magnoperè conſiderandum, ne in rixa caſu mors acciderit; tunc enim ſepelienda eſt in ſepultura viri, prout ſi quòlibet modo caſualiter, & per accidens, abſque culpa maritus uxorem occiderit. Marchetus *ubi proximè.*

50. Si verò uxor adhuc vivente marito decedat, nec maritus habeat propriam ſepulturam, nec ſibi præparatam, erit in Parochia tumulanda, nec ſufficiet poſt mortem illius deſignari à marito, quia jam eſſet in fraudem Parochiæ, nec ipſe poſt mortem valet eligere ſepulturam, quam ſua uxor non elegit. Riccius *dict. reſol.* 194. *num.* 24. Marchetus *dict.* §. 9. *num.* 178. Si verò uxor habuerit ſepulturam Majorum, non in Parochia, ſed in Majorum ſepulchro, viro vivente, eſt ſepelienda. Samuel *dict. diſput.* 5. *controverſ.* 2. *concluſ.* 2.

51. Eſt tamen caſus ſpecialis, ut mulier non ſepeliatur in ſepultura viri, nempe quando de facto fuerit ſepultus, non verò de jure, veluti quando deceſſerit hæreticus, vel excommunicatus, erit tunc ſepelienda in ſepulchro Majorum, aut in Parochia, ſi illud non habuerit; nam tunc maritus non habet ſepulturam, qua de jure eſt privatus. Ubaldus *dict. cap.* 9. *num.* 25. Medicis *dict. quæſt.* 7. *num.* 26. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 136. Samuel *dict. controv.* 3. *concluſ.* 7. *n.* 10. Marchetus *d.* §. 9. *n.* 178.

52. Quando maritus non habuerit propriam ſepulturam, jam uxore defuncta, non eſt ſepeliendus cum uxore, quia non ſequitur domicilium uxoris. Medicis *d. quæſt.* 7. *num.* 26. Lavor. *d. cap.* 11. *num.* 140. Antonellus *dict. cap.* 12. §. 1. *num.* 13. Rodriguez *in Summa, cap.* 130. *num.* 13. *in fin.* Nicolius *in Floſcul. verbo Sepultura, n.* 4. Marchetus *d.* §. 9. *n.* 189.

53. Verùm hanc communem doctrinam difficiliter admitto. Et ratio eſt, nam illa principalis ratio, ut uxor ſepeliatur in ſepultura viri, eſt quia per matrimonium facti ſunt una caro, & quos Deus conjunxit, homo non ſeparet, ut expendit Samuel *dict. diſput.* 5. *controverſ.* 2. *concluſ.* 2. *num.* 5. Valenſis *in Parat. ad tit. de Sepult.* §. 4. *num.* 6. Sed hæc ratio non ſolùm concludit, ut uxor ſepeliatur in ſepultura viri, ſed etiam quod vir in ſepultura uxoris ſepeliatur; nulla enim eſt diſparitas: Ergo ſicut uxor moriens non electâ ſepulturâ, ſepeliri debet in ſepultura viri, ſimiliter vir in ſepultura mulieris. Cæterùm ratio domicilii habet vim, quando mulier tantùm fuiſſet traducta ad domum viri, abſque conſummatione matrimonii, quia tunc nequit aliud conſiderari, ut ſepeliatur in ſepultura viri. Samuel *dict. controverſ.* 3. *concluſ.* 5. *num.* 7. & 8. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 133. Aſt quando matrimonium eſt conſummatum, ſolùm proſpicitur, quod ſint una caro. Lavor. *num.* 132. *ubi proximè.* Ergo licèt maritus non ſequatur domicilium uxoris, ſi tamen matrimonium fuerit conſummatum, ex eo quod ſiant una caro, debet vir ſepeliri in ſepultura uxoris. Denique probatur ex conjecturata defuncti voluntate; nam ex eo quod maritus in charitate, pace, & amore cum uxore vixerit, præſumendum eſt, ex eo quod non elegerit ſepulturam, voluiſſe cum uxore ſepeliri: & à majoritate rationis probatur; nam ſi quis habet ſepulchrum Majorum, non electâ ſepulturâ, ſepelitur in ſepultura Majorum, quia pro affectione, & dilectione eorum præſumitur illam elegiſſe, ut diximus ſuprà, *à num.* 26. Aſt major dilectio eſt inter virum, & uxorem, prout eſt amor major propriæ carnis. Ergo præſumendum, ex eo quod non elegit ſepulturam, voluiſſe cum uxore ſepeliri.

54. Hæc fundamenta non levia videntur. Hanc ob rem cum diſtinctione admitto communem ſententiam Doctorum, quod ſi mulier tantùm traducta fuerit ad domum mariti, nec eam cognoverit, tunc maritum non eſſe ſepeliendum in ſepultura uxoris, quia vir non ſequitur domicilium uxoris. Si verò matrimonium fuerit conſummatum, & maritus non eligat ſepulturam, exiſtimo ſepeliendum in ſepultura uxoris, ob fundamenta ſuprà recenſita, quæ non levia mihi videntur. Et placuit Abbati *in cap. De uxore, de Sepult. num.* 7. & non diſſentit Trullench *d. dub.* 4. *n.* 4. quatenus contrarium dicit verius.

55. Sed dices cum Villalobos *d. tract.* 31. *diffic.* 2. *num.* 10. & cum Sylveſtro *verbo Sepultura, num.* 8. *verſ. Si autem ipſa uxor*, jura ſolùm diſponere, ut mulier ſepeliatur in ſepultura viri, non verò, ut vir ſepeliatur in ſepultura uxoris, quia id valdè indecens eſſet, ut maritus, qui eſt caput mulieris, *cap. Unaquaque* 3. 13. *quæſt.* 2. ſequatur diſpoſitionem mulieris. Ergo ſi mulier prædecedat, maritus non eſt ſepeliendus in ſepultura uxoris. Sed reſpondetur, nullum adeſſe textum decidentem, maritum non eſſe ſepeliendum in ſepultura uxoris, quando non elegerit ſepulturam; & matrimonium fuerit conſummatum; & licèt dicant, mulierem eſſe ſepeliendam in ſepultura viri, non tamen negant, virum non eſſe ſepeliendum in ſepultura uxoris, nec ulla conſequentia firma ad id inveniri valet id prohibens. Nec aliud fundamentum indecentiæ ſolidum eſt; nam licèt aliquid adeſſet in aliis materiis, ut notant Scribentes *in l. Si ita ſcriptum* 45. *ff. de legat.* 2. non tamen quando ex mutuo amore, charitate, & vitæ conjunctione ſepelitur maritus cum uxore, tanquam cum carne ſua; & adimpletur præceptum Domini, *Quos Deus conjunxit, homo non ſeparet.* Adam, & Eva, ambo ſimul ſepulti ſunt, ſicut & alii Patriarchæ cum uxoribus ſuis. Urrutigoyti *cap.* 17. *num.* 23. Et S. Hieronymus ſcripſit, conjugatos in uno ſepulchro eſſe ponendos, *cap.* 1. §. *Nunc,* 13. *quæſt.* 2. Quod aliquando Deus Optimus Maximus demonſtravit apud Scotos; nam cùm Alexander eorum Rex vellet transferre reliquias S. Margaritæ Dunfermilenſis, ejus proavæ, & cùm ducerentur per ſepulchrum Malcolmi ſui mariti, arca ubi ferebantur ſic ſepulchro adhæſit, ut nullo modo ab eo dimoveri potuerit. Tunc venerabilis quidam ſenex clamavit, Sereniſſimam Reginam, quæ reciproco amore cum viro ſemper vixerat, cum illo velle permanere; quod ita adſervatum. Pineda *lib.* 28. *Mon. cap.* 28. §. 1. Eſt enim decentiſſimum, ut in eodem ſepulchro vir, & uxor, tanquam amoris conjugalis exemplum tumulentur, & de alio Rege Scoto, tranſeunte defuncto per ſepulchrum uxoris, ſcribunt Hiſtorici immobilem permanſiſſe, quouſque ambo fuerunt in eodem ſepulchro tumulati, prout etiam tumulatos habemus Granatæ D.D. Ferdinandum Catholicum cum ſua uxore Elizabeth, Principes nuſquam ſatis laudatos. Mariana *lib.* 30. *Hiſt. Hiſpanic. cap.* 27. Illeſcas *lib.* 6. *Pontifical. cap.* 4. §. 4. F. Antonius à S. Maria *España Triunfante, cap.* 34. *in fin.* Ergo cùm nulla indecentia poſſit conſiderari, verùm exemplum charitatis, & amoris conjugalis, ſi maritus, defuncta uxore, deceſſerit, non electâ ſepulturâ, rectè ſepelietur in ſepulchro uxoris.

56. Rurſus de filiorum ſepulturis aliqua ſunt dicenda. Jam ſuprà diximus, filium non eligentem ſepulturam, ſepeliendum eſſe in ſepultura patris, non verò Majorum, ſuppoſita illius exiſtentia: remanet tamen addendum, exiſtente patris ſepulchro, non ſolùm id intelligendum de filio legitimo, verùm etiam de naturali, dum tamen pater non fuerit in dignitate conſtitutus, ne argueretur patris incontinentia in ejus dedecus. Sà *in Summa, verbo Sepultura, num.* 1. Ubaldus *dict. cap.* 9. *num.* 13. Villalobos *dict. difficult.* 2. *n.* 6.

Marchetus *dict. tit.*38. §.8.*num.*167. Spurius verò cum patre sepeliendus non est, nisi per patris contemplationem in ejus vita fuerit legitimatus à Principe; si verò post mortem illius fuerit legitimatus, dummodò in vita pater non perierit, sepeliendus est in tumulo matris. Lavorius *dict. cap.*11. *num.*112. Antonellus *dict. cap.*12. §.1.*num.*9. Villalobos *dict. num.*6. Valensis *in Parat. ad tit. de sepulturis*, §.4. *num.*5. Si verò mater fuerit illustris, id non erit observandum, quia eis non succedunt, & ne illustris defuncta dehonoretur, ut tenent relati. Quo quidem casu, aut quando mater cognita non fuerit, jam legitimatus in sepulchro Majorum sepelietur, cùm omnes de familia jus ibidem habeant sese sepeliendi. Medicis *dict. quæst.*7. *num.*22. Riccius 4. *part. resol.*294. *num.*4. Marchetus *d. n.*167. Trullench *d. cap.*9. *dub.*4. *num.*5.

57. Filius exhæredatus sepeliendus est in sepulchro patris, si ipse pubes non elegerit sepulturam, *l. Si quis fuerit* 33. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* quod idem extendunt DD. ad filium hæreditati paternæ renuntiantem. Medicis *dict. quæst.*7. *num.*22. Riccius *d. resol.*194. *num.*5. Lavor. *dict. cap.* 11. *num.* 112. *vers. Ampliatur:* qui omnes id explicant, nisi sepulchrum fuerit hæreditarium, ad cujus jus consequendum requiritur, ut sit hæres necessarius, ut dictum est suprà, & in specie Marchetus *d.*§.8.*n.*167.*vers.Sepelitur.*

58. Sed tamen, etiam in sepulchro hæreditario tenenda est illa sententia, ex illo principio, quod licèt in sepulchro hæreditario nemo jus habere possit, qui non sit hæres; attamen excipiuntur liberi, & cæteri descendentes, nisi mala mente exhæredentur, ut diximus suprà. Paulus Castrensis *in l. Si Sepulchrum, Cod. de Religios. & sumpt. funer.* Medicis *de Sepultur.* 1.*part. quæst.*4. *num.*6. quapropter etiamsi filius exhæredatus fuerit, aut hæreditati renuntiaverit, jus hæreditarii sepulchri retinet, & poterit sepeliri in sepulchro hæreditario ipsius patris. Illud verò explorati juris est, quod si pater damnetur de crimine Læsæ Majestatis, filii nequeant sepeliri in sepulchro patris; quia isto casu jura sepulchrorum non transeunt ad filios, ut notatur *in cap.*1. §.*Interdum*, *ff. de suis, & legitim. hæredib.* Medicis *dict. quæst.*7. *num.*22. *in fin.* Lavor. *d. cap.* 11. *num.*112. *in fin.* Samuel *de sepultur. disput.* 1. *controv.*4. *num.*6. Marchetus *d.* §.8. *num.*167. *vers. Sepelitur, in fin.*

59. Filius impubes si eligat sepulturam, & tamen pubes factus non ratificaverit, electio remanet nulla, quare in sepultura patris est sepeliendus. Medicis 1. *p. quæst.*8. *num.*3. Ubaldus *de can. paroch. cap.*11. *num.*8. Filius tamen vulgò quæsitus, in sepultura matris sepeliendus est, dummodo illustris non fuerit: si tamen mater sepulturam non habuerit, in Parochia sepelietur, ut cum Ubaldo, & aliis tenet Marchetus *dict.* §.8. *num.*168.

60. Filius adoptivus, vel adrogatus, si vivente patre adoptante, vel adrogante decedat, in sepultura illius est sepeliendus; si tamen sepulturam non habuerit, sed suorum Majorum, in illa sepelietur adoptatus. Secus verò dicendum, si post ejus mortem decedat; nam finita adoptione, seu adrogatione, jura ex ea provenientia finiuntur, *l. In omni* 13. *ff. de adoption.* quare aut erit sepeliendus in sepultura patris naturalis, aut in Parochia, juxta formam traditam *in cap. Licèt pater* 4. *de sepultur. in* 6. Tenent Lavorius *d. cap.*11. *num.*124. Antonellus *dict. cap.*12. §.1.*num.*10. Samuel. *dict. disput.*5. *controvers.*1. *conclus.*14. *num.*26. Riccius *dict. resol.*294. *num.*18. Marchetus *dict.* §.8. *num.*170. Villalobos *dict. difficult.*2. *num.*5. *in fin.* Trullench *d. dub.*4. *num.*5.

61. His generaliter dictis, transeamus ad agendum in particulari de aliquibus descendentibus absque electione sepulturæ. Et in primis adsit Summus Pontifex; si enim Papa, non electâ sepulturâ decedat, sepelietur in Ecclesia Cathedrali illius loci, ubi cum sua Curia residet; nam est propriè tanquam sponsus Ecclesiæ Cathedralis, & ideò sepelitur in Cathedrali, tanquam alii Episcopi. Si verò resideat cum Curia Romana, & ipse ab eo loco recedat ob aliquam causam, Curia remanente in primo loco, si defunctus fuerit, defertur ad locum ubi est Curia, & in Cathedrali sepelitur, argumento textus *in c. Is qui* 4. *de Sepult. in* 6. Potest etiam accidere, ut Sed. vac. Cardinales qui Romæ adsunt Ultramontanum Pontificem eligant, qui si in itinere decedat, tunc est sepeliendus in Cathedrali illius loci, ubi è vita migravit; nam per electionem consequutus est jura Apostolicæ Dignitatis, & reputatus est Ordinarius Ordinariorum, *cap. Licet* 6. *de Elect.* Aliquando verò accidit quod Papa Papatui renuntiet, ut fecit Celestinus, *cap.*1. *de Renuntiat. in* 6. qui si Romæ moriatur, ibidem sepelietur, ob reliquias præcedentis dignitatis; si autem recedat de Curia, & vitam eremiticam elegerit, aut decedat peregrinus, sepelietur in loco, ubi decessit. Ubaldus *dict. cap.*9. *num.*28. Medicis *de Sepultur.* 1.*part. quæst.*7. *num.*2. Lavorius *dict. cap.*11. *num.*44. & 45. Samuel. *dict. disput.*5. *controvers.* 11. *per tot.* Quod ita explicandum censeo, ut si moriatur ubi est Ecclesia Cathedralis, ibi sepeliatur; nam negandum non est, etiam renuntiato Papatu, veneratione magni Principis adhuc dignum esse, & sicut alii Principes etiam sæculares intuitu dignitatis, si sepulturam non elegerint, in Cathedrali sepeliuntur. Riccius *dict. resol.*294.*num.*16. Antonellus *dict. cap.*12. §.1. *num.*17. Samuel. *dict. disput.*5. *controvers.*9. *num.* 1. Similiter dicendum est, si Papatui renuntiavit Pontifex: quare si ubi moritur, adsit Cathedralis, aut commodè haberi possit, ad illam est deferendus. Tandem ex eo quod habuerit tam eminentem dignitatem, semper cum vestigiis tanti honoris remanet; ideircò summa veneratione tractandus, & in Cathedrali sepeliendus est.

62. Cardinalis, si in Curia decedat, in Ecclesia Cathedrali S. Joannis Later. est tumulandus. Ratio est, nam ibidem videtur habere domicilium, ubi Papa residet, cùm continuè in consiliis cum eodem assistat, juxta *cap. Fundamenta* 17. §.*Decet, de elect. in* 6. Ergo in Cathedrali est sepeliendus. Quod idem dicendum, si ob intemperiem aëris extra Romam decedat, vel in Curia, Sede vacante; si tamen depositus fuerit, aut renuntiaverit, in Parochia sepelietur. Medicis *dict. quæst.*7. *num.*3. Lavorius *dict. cap.*11. *à num.*47. Passerinus *tom.*2. *de Stat. quæst.*187. *inspect.*4. *cap.*3. *n.*320. Si tamen Cardinalis extra Romam in aliquo Episcopatu decedat, in Cathedrali est sepeliendus, ut de facto testatur Marchetus *d. tit.*38. §.2. *à n.*100. Samuel. *d. disp.*5. *controv.*11. *à conclus.*6.

63. Legatus, si in itinere decedat, antequam intret Provinciam, est in Cathedrali sepeliendus: si jam est in Provincia, in Cathedrali ubi moritur, quia quasi Episcopus illius censetur. Si tamen sit Legatus in duabus Provinciis, in ea ubi moritur, erit tumulandus: quibus honoribus frui debet, donec Romam redeat, quia tandiu videtur durare officium Legationis, *l. fin. ff. de offic. Proconsul.* Medicis *dict. quæst.*7. *num.*4. Lavor. *dict. cap.*11. *à num.*49. Quod idem dicendum de Nuntiis Sedis Apostolicæ. Medicis *num.*5. & Lavor. *num.*50. Samuel. *dict. controv.*51. *à conclus.*9. Passerinus *num.*321.

64. Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi, non electâ sepulturâ decedentes, sepeliuntur in suis Cathedralibus; ratio enim est, quia ibi videntur habere domicilium, ubi residere tenentur. Concilium Tridentinum *sess.*23. *de Reformat. cap.*21. Si tamen extra civitatem, ubi Cathedralis est, moriantur, ad illam transferuntur. Quod quidem ita intelligendum, si commo-

dè

dè possint deportari. Unde Samuellius *d.controvers.*11. *conclus.* 13. affert exemplum de duobus Episcopis in sepulchris Majorum sepultis, qui absentes commodè ad propriam Ecclesiam transferri non potuerunt. Medicis *dict.quæst.*7.*num.*6. Lavorius *dict.cap.*11.*à num.*51. Antonellus *dict. cap.*12. §.1. *num.* 28. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3.*part. allegat.*114. *num.*40. ubi etiam dicit, Episcopi coadjutores in eadem Ecclesia Cathedrali esse sepeliendos. Marchetus *dict.tit.*83. § 2. *n.*92. Villalobos *dict. difficult.*2. *num.*11. Trullench *dict. cap.*9. *dub.*4. *num.*7.

65. Si verò Episcopus extra suam Diœcesim decedat, sepeliendus est in Ecclesia Cathedrali; id enim congruit tantæ Dignitati, ut qui sponsus est Cathedralis, non nisi in Cathedrali sepeliatur. Et de facto testatur Marchetus *dict.*§.2.*num.*93. Si verò ibidem habuerit sepulchrum Majorum, secundùm Samuelem *numero* 61. *cit.* rectè ibidem poterit sepeliri. Consentit Marchetus *num.* 96. quorum sententiam admitto, si suorum Majorum sepulchrum sit decens, & virorum illustrium, aliàs si infimæ, aut mediæ sit sortis, id non est agendum, ne aliquo modo sacra dignitas Episcopatus dedecoretur. Ast semper decentius erit, si fieri possit, ut Episcopi, etiam longè decedentes, ad suas proprias Ecclesias tumulandi asportentur. De qua re apud Hispanos duo singularia habemus exempla. Primum Eminentissimi Cardinalis D. Ægidii de Albornoz, qui cùm apud Italos decederet, transportatus est ad suam Ecclesiam Toletanam. Secundum Serenissimi Principis, & Eminentissimi Cardinalis D. D. Ferdinandi de Austria, apud Belgas defuncti, translati ad ipsam Ecclesiam Toletanam, utpote perpetui Administratoris illius.

66. Si verò Episcopus in partibus decedat, unde commodè deportari nequit ad Ecclesiam suam, nec adest nisi Ecclesia Collegialis, ibi est sepeliendus. Si verò ista non adsit, in Parochiali sepelitur in honoratiori loco. Samuel. *d.controvers.*11.*num.*18. Lavor. *dict. cap.*11. *num.*55. *in fin.*

67. Quid verò si Episcopus, aut alius Prælatus habuerit duos Episcopatus cum duabus Ecclesiis Cathedralibus, & moriatur non electâ sepulturâ, in qua duarum sit sepeliendus, dubitatur. Et aliqui dixerunt, tumulandum in Ecclesia illa, in qua degebat; nam cùm ibi recipiebat Sacramenta, necessariò debet ibi sepeliri: tum ob majorem illius frequentiam, & devotionem præsumitur ibidem velle sepeliri; electio enim sepulturæ non est semper facienda expressè, sed sufficit fieri tacitè. Ubaldus *de Can.cap.*6.*num.*18. Gratianus *discept.cap* 95.*num.*74. quapropter si sufficit ex his conjecturis suscipere, velle ibidem sepeliri. Gratianus *dict. num.*74. Rota *apud Seraphinum decis.*1135. *num.*3. Sperellus *decis.*87. *num.*6. Hanc ob rem Episcopus in Cathedrali, in qua degebat, erit sepeliendus. Archidiaconus *in cap. Is qui, de sepult. in* 6. Villalobos *dict. difficult.* 2. *num.*11. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedral. cap.*17. *num.*240.

68. Alteri verò faciunt distinctionem, nempe quando duos Episcopatus habuerit Episcopus, ex dispensatione unitos accessoriè; & tunc inquiunt, in principali Ecclesia esse sepeliendum, quia per accessionem tantùm ipsa principalior est, *cap.*1. *Ne Sed. vacant.* Si verò æquè duo illi Episcopatus uniantur à Pontifice, tunc sepeliendus erit in Cathedrali, ubi degebat. Barbosa *d.allegat.*114. *n.*40. Antonellus *d.* §.1. *n.*28. Medicis *d.quæst.*7.*n.*6. Marchetus *d.*§.2.*num.*97. Passerinus *d.cap.*3. *n.*313.

69. In hoc dubio dicendum, hanc distinctionem admittendum, nempe quando unus Episcopatus est unitus accessoriè, aut quando æquè principaliter. Primo enim casu benè resolvunt DD. isti, in Ecclesia Principali esse sepeliendum. Ratio est, nam ibi debet residere, & consequenter habet domicilium: quamobrem ibidem erit sepeliendus, nisi adsint conjecturæ, voluisse eligere sepulturam in Ecclesia accessoria; quia tunc per tacitam electionem erit ibidem sepeliendus.

70. Tota igitur concertatio relinquitur in alio membro distinctionis, nempe quando illæ duæ Ecclesiæ Cathedrales unitæ sunt æquè principaliter, quæ quidem unio fit tantùm quoad titulum, ut sint ambæ sub uno Episcopo, *cap. Et temporis* 48.16. *quæst.*1. In quo quidam dicunt, sepeliendum esse Prælatum in illa Ecclesia, quæ prima in titulo inscribitur, *ex l. Cum pater* 77. §. *penult. ff. de legat.*2. *cap.penultimo*, §.*Verùm*, *de elect. lib.*6. Alteri inquiunt, apud antiquiorem esse sepeliendum, *cap.*1. *de Parochis*, *cap.Is qui* 4. *de sepult. in* 6.*l. In finalibus*, *ff.fin.regund.* Alii verò dicunt, recurrendum esse ad conjecturas, nempe si Episcopus in aliqua earum decedat, unde videatur ibi elegisse sepulturam; aut si in altera earum frequentiùs degisset, unde percipiatur, ibidem sepeliri voluisse, ut cum Zabarella tenet Lavorius *d.cap.*11.*à num.*55. Samuel. *d. controvers.*11. *à conclus.*15.

71. In re tamen dicendum, consuetudinem in his casibus dubiis prospiciendam esse, quæ multum valet in materia sepulturæ. Sperellus *decis.*87. *num.*14. quare si consuetudo sit, ut Episcopus in una istarum Ecclesiarum sepeliatur, ibidem est tumulandus, etiamsi sit modernior. Urrutigoyti *cap.*17.*num.*245. Similiter dicendum, quando ex aliquibus conjecturis ostenderet Episcopus voluisse in aliqua illarum Ecclesiarum sepulturam eligere, nempe propter assistentiam, frequentiam, & devotionem; tunc enim ibi tumulandus erit, ut dicunt Lavorius, & Samuellius jam recensiti *num. antecedenti.* Si tamen nullæ adsint conjecturæ, quia Episcopus æqualiter pro parte anni in utraque residebat, & æquali devotione frequentabat, tunc tumulandus ubi decessit, prout diximus suprà de habente æqualiter duas Parochias in civitate, & ruri. Si verò habitationem habuerit in confinio duorum Episcopatuum, ubi poterat æqualiter his duabus Ecclesiis inservire, alternis vicibus sepultura est Episcopo concedenda; ita ut si ultimus Episcopus in una Cathedrali est sepultus, consequenter alter in altera, sicut est observandum cum habitante in confinio duarum Parochialium, ubi æqualiter est Parochianus. Sperellus *dict. decis.*87. *num.*16. Si tamen nova sit unio, nec hæc alternatio fieri valeat, tunc inter duas illas Ecclesias est concedenda præventio, quia æquali jure concurrunt, ut in Parochiis diximus suprà, Ubaldus *dict. cap.*9.*n.*2. *&* 3. Marchetus *dict. tit.*18. §.1. *à num.*19.

72. Dignitates, Canonici, & alii Beneficiati portionarii Ecclesiæ Cathedralis, in Ecclesia Cathedrali sunt sepeliendi; nam Cathedralis est Parochia totius Diœcesis, & cùm ibi Dignitates, Canonici, Portionarii perpetuò resideant, inde est, ut in illa debeant sepeliri, quoties sepulturam non eligant. Ugolinus *de offic. Episcopi*, 1.*part. cap.*17. *n.*8. Fuscus *de Visit. lib.*1.*cap.*25. *num.*12 qui id extendit, etiamsi Dignitas, aut Canonicus habuerit Parochiam annexam suæ Dignitati, aut Canonicatui, quia quod principale est, inspicitur. Ubaldus *d.cap* 9.*n.*38. Medicis *d.quæst.*7.*n.*8. Marchetus *dict. tit.*38.§ 1.*num.*42. Lavorius *d.cap.*11.*num.*62. Passerinus *d.cap.*3. *num* 325.

73. Est tamen dubium, an quando Canonicus habitat in aliqua Parochia, & ibi recipit Sacramenta, sit tumulandus in Cathedrali. Prima sententia negat; nam in Parochia habet domicilium, & percipit Sacramenta. Ergo in ea debet sepeliri, non in Cathedrali. Cæterùm, quia Parochia habet suam intentionem fundatam ad sepelienda cadavera, quæ intra limites illius inveniuntur, quod non ita habet Cathedralis. Ergo Canonicus debet sepeliri in Parochiali ubi degit, non verò in Cathedrali, ut tenent aliqui apud Ubal-

dum

dum 2. *part. cap.* 9. *à num.* 28. Ancharanus *conf.*369. Lavorius *dict. cap.*55. *à num.*77.

74. Secunda sententia communior est, tenens contrarium ; oam Caonoicus est intitulatus in Ecclesia Cathedrali, & de jure ibidem debet sepeliri. Tum,nam licèt in Parochia degat, non est Parothianus illius, nec ibidem percipit Sacramenta, nec domicilium formale constituit, quia utplurimùm residet in Cathedtali, ut ex Caldetino tenet Lapus *allegat.*62. *num.* 4. Ubaldus *dict. cap.*9. *num.*36. Ergo debet sepeliri in Cathedrali, non in Parochiali. Tenent Lapus, Tuschus, Antonellus, & Fuscus, relati *hoc lib. cap.*2. *n.*5. Samuel. *dict. disp.*5. *controv.*12. *conclus.*11. *n.*14.

75. Sed tamen in re dicendum, aliqoando Ecclesiam Cathedralem non habere sepulchra Canonicorum, nec determinatè, nec in communi ; & in hoc casu quæstio non est, nam ex eo quod Cathedralis Ecclesia sepulchra non habeat, in Parochia sepeliendus est Canonicus, ubi habitabat, ut cum Paraleto tenet Marchetus *d. tit.*38. §.2. *num.*46. Nec erit etiam quæstio, quando in Ecclesia Cathedrali Canonici recipiunt Sacramenta, & ibidem ex consuetudine sepeliuntur; nam debent in Cathedrali sepeliri, ut tenent relati *numero antecedenti.*

76. Erit ergo cardo difficultatis, quando Canonicus in Parochia recipit Sacramenta, præcipuè si infirmetur, & ad adimpleodum annuum præceptum Confessionis, & Communionis : & in hoc casu asserendum videtur, in Parochiali esse sepeliendum ; jus enim sepulturæ firmatur radicaliter in Parochia, quia in ea recipiuntur Sacramenta. Trullench *de jure Parochi, cap.*9. *dub.*1. *num.*1. & diximus suprà. Ergo erit sepeliendus in Parochia. Verùm adhuc in hac specie dico, non esse tumulandum Canonicum, nisi in Ecclesia Cathedrali: sed quia Parochialis Ecclesia ei administrabat Sacramenta, quarta Parochialis Parochiæ debetur. Prima pars hujus asserti probatur, nam Canonicus est intitulatus in Cathedrali, per quem titulum ita est conjunctus cum sua Ecclesia, ut tanquam unum cor, & anima una censeatur, *cap. Presbyteri* 2. *de pœnis*, §.1. *dist.*8. *cap. Requisisti* 15. §. *Secus autem, de testament,* quapropter ratione tam strictæ conjunctionis semper Canonicus est sedeliendus in sua Ecclesia, etiamsi alibi recipiat Sacramenta. Secunda pars probatur, nam ex eo quod Parochia Sacramenta Canonico administraverit, non est defraudanda suo labore, pro quo merces determinata est quarta, *cap.* 1. *de testament. Clement. Dudum* 2. §. *Hujusmodi, de Sepult.* Ergo pro administratione danda est quarta Parochiæ, ut benè docet Antonellus *dict. cap.*12. §1. *num.*19. Tondutus *tom.*1. *quæst. benefic. cap.*114. *num.*14. Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *part. cap.*26. *num.*36. Urtuzgoyti *d. cap.*19. *num.*15.

77. Quid verò dicendum, si Canonicus habuerit ex dispensatione duas Præbendas in diversis Ecclesiis, intra eundem Episcopatum ? Et communiter respoodent DD. præventioni locum esse ; & si forte discordia, ad Ordinarium recurrendum est, *l. Si quis Sepulchrum* 12. *ff. de Relig. & sumpt. fun.* Si verò habuerit diversas Præbendas diversæ Diœcesis, sepeliendus est ubi moritur. Medicis *dict. quæst.*7. *num.*8. Marchetus *dict.* §.2. *num.*45. Sed ad decisionem hujus doctrinæ recolenda sunt quæ scripsimus *num.*67.

78. His de Ecclesiis Cathedralibus prænotatis, de Collegialibus aliquid etiam est dicendum. Et in primis Præpositi, Abbates, seu Priores illarum, in eadem Ecclesia sunt sepeliendi, quia ibidem domicilium habere videntur, ubi residere tenentur ; tum ibidem intitulati sunt, & per cohærentiam cum Ecclesia ibidem sepeliendi. Ac denique ibidem percipiunt Sacramenta, *cap. Cum quis* 2. *de Sepultur. in* 6. quare ibidem sunt sepeliendi, nisi Prælati isti inferiores suis Præbendis renuntiaverint. Lavorius *dict. cap.*11. *num.* 61. Medicis *dict. quæst.* 7. *num.* 7. Quod idem est dicendum de Canonicis, & Dignitatibus, ibidem Præbendas habentibus. Marchetus *dict.* §.2. *num.*40. Samuel. *de Sepult. d. disput.*5. *controv.*13. *conclus.*2. & 11.

79. Rectores Ecclesiarum, non eligentes sepulturam, in Ecclesiis suæ Rectoriæ, aut Parochiæ sunt sepeliendi, ob rationes, quas de Canonicis dedimus : si verò dispensatus fuerit ad habendas duas Parochias, aut Parochiam simul cum Canonicatu Ecclesiæ, sepeliendus est ubi residebat, dummodò non sit annexa Parochialis Canonicatui, aut dignitati ; quia tunc in Cathedrali sepelietur, ut dictum est suprà. Innocentius *in cap.*1. *de Sepult.* Medicis *dict. quæst.*7. *num.*9. Fuscus *de Visitat. lib.*1. *cap.*25. *num.*12. Antonellus *d. cap.*12. §.1. *num.*35. Samuel. *d. controv.*13. *conclus.*3. *à num.*4. Quod quidem extendendum, etiamsi Rector, seu Parochus in aliena Parochia degat ; nam in propria Ecclesia est sepeliendus, non electâ sepulturâ, ut cum Paralet. docet Marchetus *dict.* §.2. *num.*47. *in fin.* Passerinus *d. cap.*3. *num.*329.

80. Quod de Rectoribus propriis diximus, idem dicendum de Vicariis perpetuis ; sepeliendi enim sunt in propriis Ecclesiis, ubi sunt Vicarii, quia assimilantur Rectori proprietario, *Clement. unica de offic. Vicarii.* Si verò Vicarius temporalis fuerit, aliter est dicendum ; iste enim sepeliendus non est in Ecclesia, ubi ad tempus administrat : nam plenè ad illam translatus non est, nec domicilium mutasse videtur ; sed sepelietur in sepulchro Majorum, aut in Parochia. Medicis *dict. quæst.*7. *num.*10. Samuel *dict. controv.*13. *conclus.*6. *num.*8. Lavorius *dict. cap.*51. *num.*89. qui idem asserit de Vicario Episcopi. Passerinus *dict. cap.*3. *num.*330.

81. Cæteri Beneficiati, aut Capellani, sepeliendi sunt in Ecclesiis ubi habent Capellanias, seu Beneficia : si verò Clerici sint nulli loco addicti, aut Capellani amovibiles, in sepulchro Majorum, si habuerint, sepeliuntur, aut in Parochia sunt tumulandi, quia ibidem recipiunt Sacramenta, à qua administratione multùm pendet jus sepulturæ. Barbosa *de offic. Paroch.* 3. *part. cap.*16. *num.*34. Ergo ibidem sunt sepeliendi. Antonellus *dict. cap.* 12. §.1. *num.* 32. Lavorius *dict. cap.*11. *num.*90. Medicis *d. quæst.*7. *num.*11. Valensis *ad tit. de Sepult.* §.2. *num.*6. Samuel. *d. disp.*5. *controvers.* 9. *conclus.*20.

82. Abbates, seu alii Priores, aut Præpositi Religiosorum, in suis Monasteriis sunt sepeliendi, quia ibidem videntur habere domicilium, cùm ibidem habeant residentiam, *cap. Statutum* 11. *de Rescript. in* 6. Quod itidem est dicendum de aliis Monachis professis, qui debent in eisdem Monasteriis sepeliri, ob eandem rationem. Lavorius *dict. cap.*11. *num.*61. quod ita intelligendum, nisi Religiosus professus præsit regimini, alicujus Ecclesiæ ; nam tunc ibi est sepeliendus. Medicis *dict. quæst.*7. *num.*15. aut in Monasterio, si fortè ibidem adfuerit. Lavorius *num.*92. Sanchez *lib.*6. *Sum. cap.*14. *num.*8. Passerinus *d. cap.*3. *num.*334. Si verò absentes fuerint, & ubi decedunt adest Monasterium sui Ordinis, ibidem sunt sepeliendi ; aliàs si non adsit, in Parochia tumulantur, *cap.*1. 16. *quæst.*1. *cap. fin. de sepultur. in* 6. Valensis *dict.* §.2. *num.*5. Villalobos *dict. tract.*31. *difficult.*2. *num.*31. Sanchez *in Summa, lib.*6. *cap.*14. *n.*4. Gratianus *in cap.*1. *de Sepult. n.*6.

83. Hæc intelligenda, quando Religiosus professus fuerit extra claustra in remotis : si verò eligat sepulturam, ibi erit sepeliendus ; nam licèt professus nequeat sepulturam eligere, quia non habet velle, nec nolle, *cap. fin. de Sepultur. in* 6. attamen id conceditur

tur, quando est extra Monasterium in remotis, quia nequit commodè reportari ad Monasterium, ut cum aliquibus tenet Caponi *tom. 5. discept. 325. num. 15.* Barbosa *d. cap. 10. num. 30.* Molina *de Iust. tract. 2. disput. 214. num. 13.*

84. Novitius verò, si non elegerit sepulturam, in quo loco sit sepeliendus, dissensio est? Prima sententia asserit, non esse sepeliendum in Monasterio; nam plenè ad illud translatus non est, *cap. Statuimus, de Regular.* quamobrem erit sepeliendus, vel in sepulchro Majorum, aut in Parochia, prout si ad Monasterium non fuerit translatus. Archidiaconus *in cap. Cùm quis 2. de Sepultur. in 6.* Medicis *d. quæst. 7. num. 16.* Ubaldus *d. cap. 9. n. 34.* Lavorius *d. cap. 11. num. 99.*

Secunda sententia tenet, in Monasterio esse sepeliendum; nam Novitii in favorabilibus, tanquam professi censentur, & eisdem privilegiis fruuntur, ut cum Murga docet Caponi *dict. discept. 325. num. 4.* Sanchez *in Summa, lib. 4. cap. 19. à num. 16.* Ergo cùm Regulares ipsi ex suis Indultis tumulentur in Monasterio, similiter Novitii. Sylvester *verbo Sepultura, num. 8.* Rodriguez *tom. 3. Quæst. Regul. quæst. 6. art. 1.* Villalobos *dict. difficult. 2. num. 13.* Caponi *dict. discept. 315. num. 6.* Sanchez *dict. lib. 6. cap. 14. num. 9.* Trullench *d. cap. 9. dub. 4. num. 6.*

85. In hoc dubio prima sententia, de jure communi loquendo, admittenda est, quia Novitius verè non est Religiosus, sed tantùm adest in via ad professionem. Ergo ut sæcularis de jure communi, aut sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in Parochia; verùm attentis privilegiis Regularium, quæ in favorabilibus communicantur Novitiis, utpote quoad forum, & alia, admittenda est secunda sententia, prout in praxi recepta est, quæ quidem non solùm habet locum quando in ipso Monasterio decedit, verùm etiam si cum licentia Superioris, habitu retento, apud parentem in sua domo defunctus fuerit, ut tenent Villalobos *d. n. 13.* Caponi *d. discept. 325. n. 6.*

86. Moniales similiter sunt in suis Monasteriis sepeliendæ, non tamen extra claustra. Nec in sepulturis Monialium debent sepeliri corpora laicorum, etiam Mulierum Nobilium, si id in suo testamento mandaverint, ut censuit Sacra Congregatio Concilii *sess. 25. cap. 5. de Regularib. 2. Martii 1585.* Mendo *de jur. Academico, disquisit. 14. quæst. 4. num. 38.* non tamen per hoc interdictum est, ut corpora laicorum sepeliantur in sua Ecclesia exteriori, ex eadem Congregatione Generali Ordinis Carmelitarum, 21. *Septemb.* 1594. Lavorius *d. cap. 11. num. 97.* qui addit, quod si Monialis curandi causâ absens fuerit in remotis, & ibi sit Monasterium sui Ordinis, ibi sepelienda erit, aliàs in Parochia, *ex d. cap. fin. de Sepult. in 6.*

87. Eremitæ non profitentes aliquam Regulam, seu Religionem approbatam, sepeliuntur in Parochia loci ubi decedunt: si tamen de licentia Ordinarii aliquam approbatam, & certam Regulam profiteantur, etiamsi non transeant ad Monasterium, sepelientur in Monasterio proximiori illius Ordinis. Medicis *dict. quæst. 7. num. 18.* Ubaldus *dict. cap 9. num. 41.* Marchetus *dict. §. 2. à num. 53* quod idem asserit de mulieribus incarceratis, facientibus se recludere in certa domo, & per fenestram recipientibus eleemosynam, de quibus inter antiquos maximus fuit usus, latè Gibalinus *de Asceti inclusis, disquisit. 3. per tot.* Tenent etiam Medicis *d. q. 7. n. 19.* Lavorius *d. cap. 11. n. 98.*

88. Tertiarii Ordinis Sancti Francisci, qui de Pœnitentia nuncupantur, si non eligant sepulturam, in Ecclesia Parochiali sunt tumulandi, quia non sunt professi, nec translati, possuntque habere propria, nec desinunt esse Parochiani ubi degunt, licèt habitum illum assumant, *cap. Ut privilegia 24. §. De confraternitatibus, de Privilegiis.* Medicis *dict. quæst. 7. n. 17.*

Verùm in duobus casibus in Monasteriis illius Ordinis sepeliuntur, si sint præditi qualitatibus Bullæ Leonis X. ut censuit Sacra Congregatio *in Nepesina, 11. Decembris* 1615. Tum si quando habitum assumunt, à Superioribus ad id destinatis moneantur, esse sepeliendos in eorum Ecclesiis, quia tunc eligere sepulturam videntur. Sperellus *decis. 87. n. 17.* Barbosa *d. cap. 26. n. 73.* & ad Concilium *sess. 25. de Reform. cap. 13. n. 27.* Lavorius *d. cap. 11. num. 101.* Marchetus *d. §. 2. n. 59.* Antonellus *dict. § 1. num. 25.*

89. Qui enim cum habitu S. Francisci se sepeliri præcipiunt, non sunt sepeliendi nisi in sepulchro Majorum, aut in Parochia, prout de jure dispositum est; nec ad id aliquo privilegio fruuntur, nisi ut discooperto habitu sepeliantur. Nec valebit Synodalis, si contrarium præcipiat. Rodriguez *dict. cap. 130. n. 15.*

90. Confratres, si sepulturam non elegerint, non sunt in suo Oratorio tumulandi, sed in Parochia, aut in sepulchro Majorum, licèt adsit eorum statutum ab Episcopo confirmatum: Ratio enim est, nam similia statuta, etiam ab Episcopo confirmata, nequeunt præjudicare Ecclesiæ Parochiali. Tum privilegia Principis intelliguntur absque tertii præjudicio, *l. 2. §. Si quis à Principe, ff. Ne quid in loco public.* Tenent Praxis Archiepiscopalis *cap. 76. num. 5.* Ubaldus *d. cap. 9. num. 41.* Lavorius *dict. cap. 11. num. 106.* Antonellus *dict. §. 1. num. 18.* Illud verò animadvertendum, aliquando Confraternitates sepulchra habere propria, ubi Confraternitates sepeliantur. Quo quidem casu, si statutum habeant confirmatum à Sede Apostolica proprio motu, cum derogatione juris Parochialis, tunc ibidem erunt sepeliendi, si alibi non eligant sepulturam, quia ex eo quod Confratres facti sunt, videntur illa sepulchra elegisse. Samuel. *de sepult. tract. 1. disp. 5. controv. 10. num. 1.* Marchetus *d. § 2. n. 64.*

91. Denique illud privilegium Regularium obliviscendum non est, scilicet servos, & familiares suos in servitio eorum degentes, & intra septa Monasterii viventes, ab ipsis Regularibus posse recipere Sacramenta, & tunc in eorum Ecclesiis sepelientur, si alibi sepulturam non elegerint. Quod quidem non rectè extendunt aliqui ad advenas, qui in Monasterio hospitantur, cùm ipsi à Parocho debeant Sacramenta recipere, & in Parochia sepeliri; cùm Privilegia tantùm de familiaribus actu servientibus, & intra septa degentibus loquantur, juxta Concilium Tridentinum *sess. 24. de Reformat. cap. 11.* & ita censuit Sacra Congregatio Concilii. Refert Lavorius *dict. cap. 11. num. 145.* Antonellus *dict. cap. 12. §. 1. à n. 22.* nisi aliter habeant in Privilegiis. Villalobos *d. difficult. 2. n. 15.* Diana *9. part. tract. 7. resol. 62.*

CAPUT IX.

De electione Sepulturæ.

Elucidatur textus *in cap. 1. cap. Fraternitatem 3. cap. Cùm liberum 6. cap. De uxore 7. cap. In nostra 10. de Sepulturis, & cap. 1. eod. tit. in 6.*

SUMMARIUM.

Edictum de eligenda sepultura est permissorium. Quilibet adultus potest eam eligere, nisi à jure prohibeatur. Ponitur ratio decidendi, num. 1.

Impugnatur, & datur altera, n.2. Nullus fidelis valet praecipere, ut in profano loco sepeliatur, sed in religioso; nec ut sepeliatur in sepultura haereticorum, paganorum, vel excommunicatorum, n.3.

An Christianus possit eligere sepulturam in loco minus religioso. Negavit Hugo. Votum non valet de minus bono. Non valet dispositio, ut quis indecenter sepeliatur, n.4.

Sed contrarium tenendum. Reducuntur ad concordiam caput Fraternitatem 3.de sepult.*& caput* Cùm quis *2.* §. Si quis, de sepult. in 6. *n.5. Et explicatur magis dictus* §. Si quis, *n.6. Ratio quare votum debet esse de meliori bono. Electio sepulturae in loco minus religioso, non est indecens, nec inepta, n.7.*

Electio sepulturae non est facienda in mensa Altaris, aut prope gradella illius, n.8.

Quando aliquis per errorem est sepultus in mensa Altaris, aut prope gradella, an sit exhumandus. Affirmant plures, n.9. Admittitur, si recenter fuerint sepulti; si verò ab antiquo, transferenda erunt cadavera, secus aliàs, num.10.

Eligi valet sepultura aliena cum consensu Patroni, nisi adsit magna causa, vel necessitas, n.11.

Electio sepulturae nequit fieri in Ecclesia, ubi quis sepeliri non valet, ut in Ecclesia Divi Petri Romae, aut si Ecclesia sit interdicta, n.12.

Electio sepulturae non solùm fieri valet in Ecclesiis Clericorum secularium, sed & Regularium, & in Monasteriis Monialium, num.13. Nec Parochus poterit impedire, ne quis sepeliatur in Monasteriis, aliàs erit excommunicatus, & tenetur corpus restituere, n.14.

Electio sepulturae debet esse libera, absque fraude, & dolo, vel inductione, aliàs erit nulla. Et referuntur poenae contrarium agentium, n.15.

Elucidatur caput 1. de sepultur. lib. 6. *non tamen interdicitur spontaneum votum, vel promissio eligendi sepulturam in certa Ecclesia, seu Monasterio, num.* 16.

Inductio, dolus, aut fraus, non solùm est prohibita ad electionem sepulturae, sed & ad mutandam jam electam, num.17.

Quomodo suggestio, vel inductio fiat, n.18.& 19.

An procedat textus in d. cap.1. *quando Religiosus, aut Parochus aliquem induxerit ad eligendum sepulturam in Ecclesia, ubi nullum commodum percipit. Negandum videtur ex aliquibus rationibus, n.20. DD. tamen dicunt, electionem esse nullam, sed inducentes à poenis liberari, n.21.*

Explicatur doctrina ista: quando est dolus, aut fraus, est nulla electio: quando solùm fuerit inductio, aut consilium juratum, vel voto confirmatum, valebit electio, & cessabunt poenae, n.22.

An quando suggestio, vel inductio facta est à Religioso, vel Clerico, non tamen accedit votum, seu juramentum, electio sit valida, necne. Et communis sententia affirmat invalidam, n.23.

Secunda sententia tenet contrarium, à dissimilibus enim non fit illatio. Casus, de quo Ius non disponit, censetur omissus, num.24.

DD. hujus sententiae non clarè loquuntur, ut explicatur, num.25. Resolvitur, electionem illam validam esse, sed irritari posse. Simplex persuasio absque fraude, & dolo non annullat electionem sepulturae, num.26.

An quando fit inductio cum requisitis in d.cap.1. *sed non cum effectu, inducens excommunicatus remaneat. Prima sententia affirmat, num.27. Secunda negat, num.28.*

In hoc dubio distinguitur, an inducens tantùm electorem induxit ad voluntatem inefficacem, & tunc non incurrit, num.29. Si verò induxit ad voluntatem efficacem, & elegit, verùm electio non fuit effectuata, tunc incurrit. Sed contrarium etiam est probabile, num.30.

Excommunicatio, si imponitur consulenti, non incurritur, nisi consilium effectum habuerit, ibidem. Ad incurrendam hanc excommunicationem requiritur praesumptio, & temeritas. Et quomodo id intelligendum, n.31.

An quando quis jurat, vovet, vel promittit electionem sepulturae in sua Parochia, aut sepulchro Maiorum, sit ibi sepeliendus, annullata electione. Affirmat communis sententia, nisi priùs alteram elegisset, num.32.

Sed hanc limitationem non admittit Samuellius, n.33. Sed defenditur communis sententia, n.34. Quando electio sepulturae est nulla, sepeliendus est elector ubi de jure communi est sepeliendus, ibidem.

An quando unus Religiosus, & Clericus alicujus communitatis hanc fecerit inductionem, electio sepulturae valeat, necne. Prima sententia validam dicit. Ius punit communitatem, quando tota, aut major pars delinquit. Delictum personae non afficit communitatem, num.35. Secunda sententia tenet contrarium, num.36.

Si inductio fuerit facta à Praelato, vel à Satrista communitatis, electio est nulla, num.37. Si verò id fecerit unus Religiosus, aut Clericus, idem defenditur, num.38.

Universalis loquutio non restringitur, nisi adsit specialis ratio restringendi. Quando Pontifex geminatè loquitur, & enixè, universalis loquutio habet vim divisionis, & intelligitur de singulis, ibidem.

An decisio in cap.1. de sepulturis in 6. *afficiat Parochum inducentem, ut in sua quis Ecclesia sepeliatur. Prima sententia negat. Quod in favorem factum est, non debet in damnum retorqueri, n.39. Secunda affirmat, num.40.*

Quando inductio facta fuit à Parocho proprio, ut suus Parochianus in propria Parochia sepeliatur. Probabilis est prima sententia, n.41.

Quando Parochianus esset alienus, certa est secunda, n.42.

Pacta, & conventiones inter Parochias, & Monasteria circa sepulturas sustinentur, n.43.

Electio sepulturae benè committitur alterius voluntati, num.44.

An si Commissarius relinquatur ad eligendam sepulturam, possit eligere post mortem mandantis? Prima sententia negat. Morte mandantis exspirat mandatum, n.44. Secunda affirmat, n.45. Tertia id negat in casu, quando adesset Ecclesia habens antiquissimam consuetudinem sepeliendi sepulturam non eligentes, n.46. Admittitur de jure secunda, & defenditur, n.47.

Ad electionem sepulturae requiritur pubertas, & conceditur haec facultas filiisfamilias, n.48. Si filiusfamilias moriatur, non electâ sepulturâ, an pater possit pro eo eligere? Affirmandum videtur. Sed contrarium tenendum est, nisi adsit consuetudo, num.49.

Impubes nequit eligere sepulturam, nisi malitia suppleret aetatem, aut si pubes ratificaverit electionem, num.50.

An pater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia affirmat, n.51. Secunda asserit, posse patrem facere pro filio vivente, non verò defuncto, n.52. Tertia negat, nisi adsit consuetudo num.53.

Adnotatur aequivocatio P. Molina, n.54. Si adsit consuetudo, admittenda est, quam firmat Villalobos; sed non admittitur, n.55.

Pater

Pater potest eligere sepulturam filii impuberis, quando facit testamentum filii per substitutionem pupillarem, n.56. *Fit instantia, & respondetur*, n.57. *Si verò pater non fecerit testamentum filii impuberis per substitutionem pupillarem, non potest eligere sepulturam*, n.58.

Componitur textus in cap. Licèt 4. de sepultur. in 6. *cum aliquibus declarationibus Cardinalium, numero* 59.

Si consuetudo sit, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere, extenditur ad emancipatum, adoptivum, & secundùm aliquos ad naturalem, & spurium, num.60.

An extante hac consuetudine, mater pro filio impubere possit eligere sepulturam? Prima sententia negat, n.61. *Secunda affirmat. Consuetudo exorbitans à jure recipit extensionem*, n.62.

In hoc dubio contemplanda consuetudo, qua debet esse uniformis; & praescripta per quadraginta annos: & prospiciendum ad quod se extendat, ut ibi, num.63.

Si consuetudo solùm sit in patribus, & non in matribus; stat difficultas, an extendatur ad matres? Si electio fiat in propria Parochia, facilè admittenda est; secus si in aliena, n.64. *Fit instantia, & respondetur*, n.65.

Hac consuetudine extante, avus pro nepote nequit eligere sepulturam, n.66.

An amicus pro amico possit eligere sepulturam? Affirmarunt aliqui, n.67. *Alteri negarunt. Admittitur hac sententia, & respondetur fundamento contraria*, n.68.

Nec frater pro fratre eligit sepulturam; id autem ex consuetudine conceditur patribus, n.69.

An valida sit consuetudo, ut avus pro nepote, amicus pro amica, frater pro fratre eligat sepulturam? Affirmarunt aliqui, num.70. *Sed contrarium admittitur*, num.71.

Tutor nequit pro pupillo eligere sepulturam. Sed est dubium, an consuetudine id fieri possit, saltem admissa in patribus? Affirmarunt aliqui, n.72. *Quod Samuellius extendit, etiamsi non adesset consuetudo*, ibid.

Sed doctrina Samuellii reprobatur. Et in principali quaestione asseritur, etiam existente consuetudine, ut patres eligant sepulturam, non idem posse tutorem, num.73.

Servus pubes potest eligere sepulturam. Pro impubere dominus eligit. Sic plures, n.74. *Explicantur, & contrarium admittitur*, n.75.

Uxor potest sibi eligere sepulturam liberè per ultimam voluntatem, & per contractum cum consensu viri, num.76.

Episcopus potest eligere sepulturam extra Cathedralem. Idem potest Abbas non recognoscens Superiorem. An Abbas valeat eligere sepulturam pro Religioso? Affirmant aliqui, sed contrarium sustinetur, numero 77.

An Praelati Religionum possint sibi eligere sepulturam? Prima sententia tantùm id Generalibus concedit, n.78. *Secunda omnibus Praelatis*, n.79. *Admittitur prima, & expenditur textus* in cap. fin. de sepult. in 6. n.80.

Praelatus aliquis, si elegerit sepulturam, & posteà aut renuntiavit, aut deponitur, ibi non sepelitur. Generales possunt irritare electiones sepulturarum inferiorum, n.81.

Religiosi, nisi in remotis, nequeunt eligere sepulturam. Poterunt, si fiant Cardinales, Archiepiscopi, & Episcopi, n.82.

Novitius potest eligere sepulturam. Idem Tertiarii, & Conversi extra Communitatem viventes, n.83. *Similiter dicendum de expulsis*, n.84.

Electio sepultura probatur ut ibi, n.85. *An ex testamento, vel codicillo invalido probetur? Negavit Samuellius*, n.86. *Affirmant plures*, n.87.

Explicatur hac ultima sententia, n.88. *Et asseritur, sufficere solennitates pii testamenti, aut codicilli*, n.89. *Et quid si adhuc deficiat hac solennitas? Dissentiunt Samuellius, & Marchetus*, n.90. *Et componuntur*, n 91.

Quando electio sepultura probatur per testes, sufficiunt duo, etiam singulares: si verò sint varii, conjecturis standum, n.92. *Si consanguinei, adhuc probare asserunt aliqui*, n.93.

Ex solo dicto Confessarii hanc electionem probari dicunt plures, n.94. *Sed explicantur*, n.95.

1. EDictum de eligenda sepultura permissorium est, & ab omnibus fieri valet, nisi qui à jure specialiter sunt prohibiti, & dummodo Parochialis Ecclesia non defraudetur canonica portione, *cap. Certificari* 9. *de sepulene.* ubi Hostiensis. Lavorius *d. tit.* 2. *cap.*11. *num.*1. Canisius *in Summa Iur.Can. lib.*3. *tit.*12. §.1. Idcircò sit conclusio. Quilibet adultus, regulariter loquendo, liberè potest eligere sepulturam in loco Religioso, *cap.*1. 3. 6. 7. & 10. *de Sepulturis, cap.* 2. 13. *quaest.*2. *Clement. Dudum* 2. §. *Verùm, de Sepult. Clement. fin.* §. *fin. de poenis.* Ratio hujus asserti est, quia quaelibet dispositio facta à testatore, necessariò est observanda, & adimplenda, quae jure non prohibetur, *l.* 1. *Cod. de Sacros. Ecclesiis*, *l. Vel necare* 5. *ff. Quemadmod. testament. aperiantur*, *cap. fin.* §. *Quia ergo*, 13. *quaest.*1. Ergo etiam electio sepulturae, quae est ultima testatoris dispositio, ut explicat D.Gonzalez *in cap.*1. *de Sepult. num.*9.

2. Verùm haec ratio nimis generalis est, & nihil probat, nisi ultimam voluntatem defuncti, à jure non interdictam, esse observandam; non verò probat libertatem, quam quisque habet ad eligendam sepulturam, quod diversum est. Quare dico, hanc facultatem liberè eligendi Sacram sepulturam, Jus Canonicum Fidelibus concessisse, ut sepelirentur ubi majorem devotionem; charitatem, & sanctam dilectionem habuerint, & ut congruentius suae animae videretur; quare noluit habere Fideles adstrictos, ut in certo loco sepelirentur, sed ubi eis placuerit, ut patet ex juribus adductis. Ergo quilibet pubes, regulariter loquendo, potest liberè eligere sepulturam. Rota 2. *part. Recent. decis.*745. *num.*3. *in fin.* & 5. *p. decis.*552. *n.*6. Parladorius *different.*66. §.1. *num.* 1. Medicis 1. *p. de Sepultur. quaest.*8. *à num.*1. Molina *de Iust. tract.*2. *disput.*214. *num.*11.

3. Haec electio necessariò debet fieri in loco Religioso, non verò in profano; aliàs enim malè de Fide sentire videretur, qui in profano loco sepeliri mandaverit, nisi ibidem praeceperit Ecclesiam, seu Capellam fundari. Medicis *dict.* 1. *p. quaest.*9. *num.*5. quapropter Fidelis nequit eligere sepulturam infidelium, haereticorum, excommunicatorumque; quia sicut cum illis viventes nequeunt communicare, similiter nec mortui, *cap. Sacris* 12. *de sepult.* & tenet Ubaldus *tit. de can. port. cap.*10. *num.*7. Passerinus *de Stat. tom.*2. *quaest.*187. *art.*4. *cap.*1. *inspect.*4. *num.*257. Marchetus *de Sepult. tract.*18. §.3. *à num.*104. Lavorius *d. cap.*11. *num.*25. Trullench *de jure Paroch. cap.*9. *dub.*3. *num.*1. Parladorius *different.*66. §.1. *num.*13.

4. Fuit verò apud Antiquos maxima dissensio, an quis potuisset eligere sepulturam in loco minùs religioso, veluti extra Parochiam, ubi minùs Missae celebrantur, & Divina Officia? Negavit Hugo, quem refert Glossa *in cap.* 2. §. *Si quis, de Sepultur. lib.*6.

lib.6. verbo Si quis. Et ejus opinio probari poterit *ex cap. Fraternitatem* 3. *de Sepult.* nam ideò electio sepulturæ liberè concessa est Fidelibus, ut meliùs pro bono suæ animæ prospicerent; cùm enim mandat sepeliri in loco minùs religioso, non est prospicere pro anima, sed minùs prospicere. Ergo non est concedenda talis electio? Et confirmo discursum, nam si quis votum emiserit, non de meliori bono, sed cujus contrarium majus bonum est, tunc non valet votum. Azorius *Inst. Mor.* 1. *p. lib.* 11. *cap.*13. *quæst.*10. Sanchez *de Matrim. lib.*1. *disput.*4. *num.*5. & *in Summa, lib.*4. *cap.*1. *num.*1. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.*34. *difficult.*2. *num.*1. Ergo similiter, quando quis eligat sepulturam in loco minùs religioso, non valebit electio. Præterea, nam ut suprà diximus, si in suo testamento dispofuerit, ut cum una candela tumuletur, & indecenter, absque officio divino, & Clericorum associatione, id non est adimplendum, utpote res minùs religiosa, & testatori indecens. Marchetus *d. tr.* §.3. *num.*107. Ergo quando in loco minùs religioso sepeliri præceperit, non est obediendum, nec electio subsistet.

5. Sed tamen jam dissensio ista sopita est per textum *in cap. Cum quis* 2. §. *Si quis, de sepult. in* 6. ubi electio sepulturæ facta in loco minùs religioso, non impugnatur, sed valida existit, licèt jura super hoc videantur esse diversa. Id tamen Bonifacius VIII. scripsit propter textum *in cap. Fraternitatem* 3. *de Sepult.* ubi contrarium decisum est. Quem textum licèt Gonzalez ibidem, *num.*9. intelligat de sepulchro puro, & irreligioso; attamen apertè loquitur de loco minùs religioso, itaut ante decisionem *d.* §. *Si quis*, contrarium fuerit observatum; verùm quia jam est decisum, id est tenendum, ut cum aliquibus tenet Glossa *d. verbo Si quis.* Medicis *d. quæst.*9. *num.* 2. Molina *d. disp.*214. *num.*11. *in fine*, Canisius *ad tit. de Sepultur.* §.3. Passerinus *d. cap.*1. *inspect.*4. *n.*259.

6. Hæc resolutio procul dubio admittenda est. Verùm observandum, *dict.* §. *Si quis*, tantùm dicere, electionem sepulturæ in loco minùs religioso non esse impugnandam; nec enim inquit valere, at non valere: unde tantùm permittendam decernit; his enim in terminis loquitur Pontifex, ut demonstret, quod licèt sit sustinenda, attamen illa, quæ fit in religiosiori loco, majorem profectum animæ confert, quia ad maximum animarum juvamen sacræ sepulturæ in religioso loco sunt concessæ, ut benè explicat noster Alphonsus *in l.*2. *tit.*13. *p.*1. D. Gonzalez *in cap. Fraternitatem* 3. *de Sepultur. num.*6. quapropter sepultura, quæ in religiosiori loco fuerit, majus auxilium animæ præstabit, quàm quæ in minùs religioso. Verumtamen non erit impugnanda talis electio, quia testator magis perfectum, & religiosius non tenebatur eligere; sufficit autem sepulturam eligere in loco religioso, *cap. Abolendæ* 13. *de Sepult.* ubi Hostiensis, & Abbas. Trulleneh *de jur. Parochi*, *cap.*9. *dub.*3. *num.*1. Bonacina *de contractib. disput.*3. *quæst.*21. *punct.*3. *num.*2. Tum ultimæ voluntates valdè sunt favorabiles, & dum ineptæ, aut indecentes non sint, sunt adimplendæ, ex quibus adductis *num.*1. *Authent. de Nupt.* §. *Disponat.* Cùm ergo hæc dispositio nec inepta, nec indecens sit, est adimplenda.

7. Nec fundamenta, quæ pro Hugone posuimus *num.*4. solida sunt. Textus *in dict. cap. Fraternitatem*, jam est antiquatus *per d. cap.*2. §. *Si quis.* Paritas voti non est efficax, nam est specialitas illius, ut sit promissio grata Deo de re meliori; nam cùm ejus voluntas sanctificatio nostra sit, 1. *ad Thessal.*4. magis Deo placet, quod majus, & melius est, quàm ejus oppositum: unde sequitur, placitum, & gratum Deo non esse, si vovens se obliget ad omittendum oppositum, quod melius est, & Deo gratius: quapropter votum, si non sit de meliori bono, non sustinetur, ut D. Thomas explicat. Layman *in Summa, lib.*4. *tit.*4. *cap.*2. *num.*11. quod non ita est, nam electio sepulturæ non est promissio Deo facta, ad hoc ut debeat esse de meliori bono. Nec ultimum fundamentum aliquid obstat, quia dispositiones illæ, tanquam ineptæ rejiciuntur, *l. Quæ* 8. §. 5. *de condit. instit. l. Servo* 113. §. *Ineptus, ff. de legat.*1. Donellus *lib.*8. *Comment. cap.*12. D. Gonzalez *in dict. cap. Fraternitatem, num.* 5. *ad medium.* Ast non sic considerenda est electio sepulturæ in loco minùs religioso, quæ nequit dici inepta, nec indecens, quamvis sit minùs fructuosa. Ergo semper est sustinenda, & non impugnanda, ut asserit textus *in d. cap.*2. §. *Si quis, de Sepult. in* 6.

8. Deinde licèt electio sepulturæ fieri possit liberè in loco religioso, non tamen in mensa Altaris, aut prope gradella illius; debent enim sepulturæ esse remotæ ab Altaribus, ita ut Sacerdos, qui Missam celebrat, supra defunctorum cadavera pedibus insistere non cogatur, *cap. Præcipiendum* 15. *in fin.* 13. *q.*2. Concilium Tiburiense *can.* 16. Nannetense *can.* 11. Acta Concilii Mediolanensis 2. *part. de Decret. visit. verbo Sepultura*, & plurimæ declarationes relatæ à Samuele *de Sepultur. disput.*3. *controvers.*8. *conclus.*3. *à num.*3. Quod enim sepultura in mensa Altaris nullo modo sit concedenda, nec ab aliquo eligi possit, probatur; quia indecentissimum esset cujuscunque cadavera collocare, ubi Sanctorum corpora canonizatorum, & colendorum reponuntur. In gradellis verò Altaris similiter non sunt sepulturæ permittendæ; nam Sacerdos, qui vitæ agit sacrificium, non est ratio, ut pedibus insistat supra cadavera mortuorum; quamobrem similes sepulturæ nec eligi, nec admitti possunt, ut in hoc Archiepiscopatu est Constitutio 2. *de Sepulturis*, Lavor. *dict. tit.*2. *cap.*8. *num.*14. Fuscus *de visit. lib.*1. *cap.*21. *num.*15. Antonellus *dict. cap.*12. §.5. Barbosa *d. lib.*2. *cap.*10. *num.*10.

9. Quid verò dicendum, quando ex errore aliquis elegerit sepulturam prope Altare, & ibidem sepultus reperiatur, aut sine electione ibidem tumuletur, an sit exhumandus, & alibi transferendus? Et affirmandum videtur, quia sic disposuit Congregatio Cardinalium *in Tranensi*, 10. *Novemb.* 1599. ob rationes suprà adductas. Et ita tenent Lavorius *d. cap.*8. *n.*14. Barbosa *dict. cap.*10. *num.*10. *in fin.* Antonellus *dict.* §.5. *in fin.* Samuel *d. disp.*3. *controv.*8. *n.*4.

10. Sed in hac specie adhuc dicendum, quod si recenter humati sint, aut sub mensa Altaris, aut in gradellis, aut prope, exhumanda esse, & alibi transferenda cadavera, prout disponit Sacra Congregatio. Si tamen antiquitus fuerint sepulta, & in mensa Altaris reposita, adhuc concedendum, esse transferenda, ne aliquis cultus adhuc imaginatè cadaveri præstetur, aut periculum adsit istius præsumptæ venerationis. Si verò cadaver sepultum fuerit in gradellis, aut prope, existimo exhumationem non esse faciendam, nam licèt aliquando Ecclesia prohibeat sepulturam; si tamen de facto aliquis ab antiquo ibidem fuerit sepultus, minimè exhumatur, & alibi transfertur. Est ad id Concilium Tiburiense *cap.*17. ubi præcipit, minimè Sæcularem in Ecclesia sepeliendum; verùm si de antiquo tempore fuerit ibidem sepultus, asserit Concilium, minimè exhumandum esse, & alibi transferendum. Est ad id Concilium Agripense *in cap. Ecclesiam* 27. *de consecrat. dist.*1. ubi decretum ast, quod si Ecclesia sit consecranda, & ibidem fuerint corpora infidelium, exhumentur, non tamen corpora Fidelium, licèt in eo tempore in Ecclesiis corpora Fidelium non sepelirentur; erant enim de antiquo ibidem reposita. Ergo similiter dicendum est in nostra specie. Cæterùm à ratione cessante; nam tunc Sacerdos, quando celebrat, non cogitur pedibus insistere supra cada-

cadavera, ut expendit Lavorius *dict. cap.8. num.14.* sed supra cineres, & terram in quam conversa sunt cadavera. Denique, quantum fieri possit, similes exhumationes sunt fugiendæ, propter lites, & consanguineorum scandala; quapropter, nisi gravissima existente causa, exhumatio ista facienda non est, *cap.2. de præscript.* Cùm ergo in præsentia nullum sit inconveniens, & causa gravis, quando corpora reconditæ sunt sub gradellis, aut prope ab antiquo tempore; inde est, ut talis exhumatio, & translatio fieri non debeat, nec sit necessaria.

11. Eligi enim valet sepultura aliena, *c.1. de Sepult.* quod quidem ita intelligendum, si ad id consensum præstent Patroni, vel qui ibidem habent jus sepeliendi, prout *in dict. cap.1.* explicat Abbas. Est textus *in l. 2. §. Usumfructum, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Et ratio est, quia jus ibidem inferendi est proprium Patronorum, aut habentium jus illud, quod ab eis auferri non valet, nisi illis consentientibus, *l. Id quod nostrum, ff. de Regul. jur.* Medicis *de sepult. 1. part. quæst.8. num. 4.* quapropter invitis Patronis, aut habentibus jus inferendi, nequit Episcopus, aut Rector Ecclesiæ consensum præstare ad hanc electionem, vel ut aliquis in aliena sepultura sepeliatur; nam id esset privare dominum illo jure, quod habet, ne alius ibidem inferatur. Decianus *in cap. Quantò, de Judiciis, num. 56. & 57.* Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, cap.33. num.27.* Limita tamen, nisi causâ magnâ existente, vel necessitate, cùm cadaver alibi sepeliri non possit; in his enim casibus dominus illius juris rationabiliter non esset invitus. Abbas *in cap. penult. de Sepult. num.5.* Mathesilanus *singul.75. num.10.* Medicis *dict. quæst.9. num.5.* Antonellus *d. cap.12. §.6. num.58. vers. Addis*, Lavorius *dict. tit.2. cap.9. à num.17. & cap.11. num.35. & 36.*

12. Electio enim sepulturæ nequit fieri in Ecclesia, in qua ob aliquod impedimentum nequit sepeliri, veluti si Ecclesia fuisset, in qua nullus sepelitur, nisi Pontifex, veluti in Ecclesia D. Petri de Urbe: vel si Ecclesia fuerit interdicta, in qua nemo valet sepeliri, *cap. Cùm plantare 3. §. Quod si, de Privilegiis, cap. Si civitas 17. de sent. excommunicat. in 6. Clement.1. de Sepultur.* tunc enim electio nulla relinquitur, & defunctus est sepeliendus, prout arbitrium Episcopi, seu ejus Vicarii decreverit, habito respectu ad conjecturas, & devotionem decedentium. Praxis Archiepiscopalis Neapolitana *cap.76. num.5.* Lavorius *dict. cap.11. num.41.*

13. Rursus, electio sepulturæ, non solùm à testatore fieri valet in Ecclesiis sæcularium Clericorum, sed etiam Regularium, veluti in Monasteriis: quod quidem concessum est Prædicatoribus, & Minoribus Religiosis, *in Clement. Dudum 2. §. Hujusmodi, de sepult.* & ad cæteros protractum est ex Constitutione Pii V. Quod idem est dicendum de Ecclesiis Monialium, dummodò sepultura non fiat intra septa Monasterii. Medicis *dict. quæst. 8. num. 11.* Ugolinus *de Offic. Episcopi, cap.17. num.2.* Fuscus *lit.P, conclus.97. num.5.* Lara *de Anniverf. lib.1. cap.25. num.51.* Barbosa *d. lib.2. cap.10. n.20.* Trullench *d. cap.9. dub.5. n.1.*

14. Quod ita in concussum est, ut electio sepulturæ in Ecclesiis Regularium nullo pacto queat à Parocho impediri, alioquin esset contra libertatem eligendi sepulturam, & excommunicatus remanet, *ex cap.1. de sepult. in 6.* & declaravit Sacra Congregatio Episcop. & Regul. 8. *Maii* 1643. quin potiùs, si contra electionem Parochus defunctum sepelierit, exhumatur corpus, & Regularibus restituitur, ut declaravit Congregatio 22. *Februarii* 1641. Porrellus *tom.1. Respons. Mor. casu 63.* Riccius *4. part. resol.293.* Barbosa *dict. cap.10. num.21.* Samuel. *de sepult. disput.4. controvers.13. conclus.3. num.6.*

15. Hæc enim electio sepulturæ debet omninò esse libera, absque aliqua fraude, dolo, vel inductione: quapropter Bonifacius VIII. *in cap. 1. de sepult. lib.6.* universis Clericis Sæcularibus, & Regularibus præcepit, cujuscumque status, seu conditionis existant, in virtute sanctæ obedientiæ, ac sub interminatione æternæ maledictionis districtissimè prohibet, ne aliquos ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, vel aliàs ad promittendum inducant, ut in suis Ecclesiis sepulturam eligant, aut electam non mutent; si secus verò id actum fuerit, irritam electionem decernit, & nullius existere firmitatis. Statuit etiam, in Ecclesiis illis, ubi sic sepultura fuerit electa, minimè eligentem esse sepeliendum, verùm eodem modo, ac si decessisset non electa sepultura. Quod si Religiosi, vel Clerici prædictos sepulturam eligentes in suis Ecclesiis, aut Cœmeteriis sepelierint, tunc corpora, & quidquid occasione funeris ad illos pervenerit, restituere tenebuntur, aliàs si non fecerint, eorum Ecclesiæ, & Cœmeteria interdicta remanent, donec fiat restitutio, *l.5. tit.13. part.1. Clement. Cupientes 3, § Sanè, de pœnis.*

16. Ex hac enim decretali animadvertendum non prohiberi, ne quis sua sponte, voto, vel juramento, vel alia qualiber promissione se adstringat ad electionem sepulturæ in certa Ecclesia, seu Monasterio, ut patet ex contextu illius, & quia minimè per hanc electionem infringitur libertas eligendi, quod est necessarium ad designandam sepulturam, ut tenent communiter DD. sed tantùm interdicitur suggestio, seu inductio Clericorum, tam sæcularium, quàm Regularium, qui ob avaritiam, & contra libertatem testatoris illum seducunt ad eligendam certam, & determinatam sepulturam, ut benè docet Trullench *de jur. Paroch. cap.9. dub.5. num.13.* Antonellus *d. lib.1. cap. 12. §.4. num.43.* Riccius *in Praxi, 4. part. resol.293. num.3.* Lavorius *dict. cap.11. num.3.* Belletus *Disquisit. Cler. tit. de Cleric. debit. §.3. num. 26.* Canisius *ad tit. de sepultur. §. 4.*

17. Hæc enim inductio non solùm consideranda est ad electionem sepulturæ certæ interdicta, verùm etiam ad non mutandam eam, quando jam fuerit electa; nam eadem est ratio, cùm enim liberum sit testatori, electâ sepulturâ, aliam eligere, prout sibi placuerit, inductio non mutandi, est inductio eligendi certam sepulturam, ut asserit textus *in d. cap.1. de sepult. in 6.* ibi: *Vel jam electam ulterius non immutent.* Canisius *d. §.4.* Bonacina *de Contractibus, disput.3. quæst.21. punct.3. num.11.*

18. Sed quo modo, & quibus verbis suggestio, vel inductio ista efficiatur, scire oportet: si enim Clericus, aut Religiosus interrogaverit generaliter testatorem, ubi vult sepeliri, nullâ Ecclesia, aut Monasterio designato, minimè est consideranda aliqua suggestio, vel inductio, cùm adhuc liberam electionem relinquat: si verò hanc propositionem faciat generalem per negationem, veluti, *Nonne vis sepeliri in Parochia, aut in tali Ecclesia?* suggestio est, & inductio; nam ex eo quod certam nominavit Ecclesiam, ad ibi sepeliendum induxisse videtur, ut probabilius dicit Samuel. *de sepultur. tract. 1. disput.2. controvers. 5. conclus.1. num.1.* Marchetus *dict. tit.39. §.3. in allegat. n.2.*

19. Si verò Clericus, aut Religiosus dicat infirmo, vis sepeliri in Parochia, vel in alia Ecclesia determinata, tunc eam specialiter nominando, censebitur suggestio, nec valida erit electio. Et est ratio, quia ut diximus *num. antecedenti*, tantùm generalis interrogatio fieri debet. Genuensis *in Praxi, cap. 73. num.4.* Marchetus *de Praxi Vicarii Capit. tit.38. n.135.* Cùm ergo in specie interroget testatorem de Ecclesia speciali, intelligenda est inductio, seu suggestio. Riccius *d. resol.293. num.30.* Bursatus *cons.226. n.18.*

volum. 3. Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *part. cap. 26. num. 38. in fin.* Maceratensis *lib. 1. resol. ult. casu 59.* Marchetus *de sepult. tit. 39. §. 3. in allegat. à num. 1.* quibus & adjungere libet, generaliter loquendo, irritam esse electionem sepulturæ quoties dolo, aut fraude, suggestioneve aliqua quis fuerit inductus ad illam eligendam, ut constat *ex dict. cap. 1. de sepult. Clement. Cupientes* 3. §. *Sanè, de pœn. lib. 5. tit. 13. p. 1.* Parladorius *d. different. 66. §. 1. num. 13.*

20. Est tamen dubium, an textus *in cap. 1. de sepultur. in 6.* procedat quando Parochus, aut Religiosus induxerit testatorem ad eligendam sepulturam, non in propria Parochia, seu Monasterio, sed in alia Ecclesia, ubi nullum commodum percipere valet? Et asserendum facilè videtur, non procedere, ex illis verbis: *Ut apud eorum Ecclesias sepulturam eligant.* Quæ quidem apertè denotant, decisionem illam procedere, quoties ad eligendam sepulturam aliquem induxerint in propriis Ecclesiis, non verò in alienis, ubi nullum commodum percipere valent; eodem enim modo loquitor textus *in dict. Clement. 3. §. Sanè, de pœnis*, & noster Alphonsus *in dict. l. 5. tit. 13. p. 1.* Tum quia jura ista pœnalia sunt, & non extendenda ultra suum casum. Ergo cùm loquantur quando inductio facta est, ut eligatur sepultura in Ecclesiis propriis, non est extendenda ad casum, quando inductio fuerit, ut eligatur in Ecclesia aliena.

21. In re tamen dicunt DD. distinctionem faciendam esse, nempe si interrogetur de valore electionis, aut de pœnis interdicti, & excommunicationis, contentis in dictis decretalibus; si enim agitur de valore electionis, dicunt non esse validam, sed Clericus, aut Religiosus inductor excusabitur à pœnis contentis in dictis Decretalibus. Pasqualigius *in Addit. ad Lauret. de Franchis in controverf. inter Episcop. & Regul. 2. p. quæst. 63. à num. 2.* Marchetus *dict. tit. 39. §. 3. in allegat. num. 4.*

22. Sed tamen hæc doctrina explicatione indiget, hæc enim suggestio, seu inductio duobus modis concipi valet. Primò, quando in suggestione, vel inductione adesset dolus, aut fraus, quæ totaliter excluderet consensum eligentis: & in hoc casu nulla erit electio sepulturæ, etiam in Ecclesia aliena, ubi inducens nullum perciperet commodum ex defectu consensus eligentis. Parladorius *dict. §. 1. num. 13.* Secundo modo, quando nullo modo subsistet dolus, aut fraus, sed solùm inductio, & consilium juratum, vel voto confirmatum, qui est casus dicti capitis primi. Et in hoc casu existimo, quod si inductio, vel suggestio fuerit de eligenda sepultura in Ecclesia aliena, valere electionem, neo inducens, aut consulens aliquibus pœnis afficietur. Et ducor, nam ex eo, quod inducens, aut consulens, dolo, nec fraude egerit, ut deciperet eligentem, electio illa habet sufficientem consensum eligentis, ut sustineatur. Tum non irritatur *in dict. cap. 1.* nec in aliis juribus, quia solùm loquuntur quando inductio est ad eligendam sepulturam in Ecclesia propria. Ergo valida erit talis electio, si solùm inductio fit ad eligendam sepulturam in Ecclesia aliena, ubi inducens nullum commodum percipit: quo in sensu intelligendi sunt DD. recensiti *num. 21.*

23. Est altera difficultas, an quando suggestio, vel inductio facta est à Clericis, seu Religiosis, non tamen ad vovendum, jurandum, vel promittendum eligere sepulturam, electio, si fiat à testatore, valida sit, necne? Prima sententia asserit, validam non esse; nam per solam suggestionem, seu inductionem elidi tur finis illarum Decretalium. Ergo valida non erit electio sepulturæ, utpote facta contra mentem juris, & finem illius, ut tenet cum communi sententia Marchetus *d. allegat. num. 7.*

24. Secunda sententia tenet contrarium, nam suggestio, & inductio ad eligendam sepulturam, etiam in Ecclesia propria, de se non est mala: Ergo non est interdicta. Interdictio enim *in dict. cap. 1.* non est, nisi de suggestione ad vovendum, jurandum, vel promittendam electionem sepulturæ in Ecclesia propria, quæ hunc casum non comprehendit. Ergo valida erit talis electio. Et confirmatur, nam à dissimilibus non fit illatio, *cap. Ad audientiam 12. de Decimis, l. Papinianus exuli, ff. de Minorib.* Cùm ergo suggestio, & inductio absque dependentia jurandi, vovendi, vel promittendi, sit casus dissimilis, irritanda non est electio sepulturæ, *ex dict. cap. 1.* Cæterùm casus, de quo Jus Canonicum non disponit, omissus censetur, & relictus in dispositione juris communis, *l. Commodissimè 10. ff. de lib. & posthum. l. Præcipimus 32. Cod. de Appellat.* Rota 4. *p. de jurament. decis. 675. num. 2.* de hoc tamen casu nihil disponit Jus Canonicum. Ergo erit valida talis electio. Angelus *verbo Sepultura, num. 35.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 31. difficult. 2. num. 19.* Suarez *de censuris, disput. 22. sect. 4. num. 26.* Samuel. *de Sepultur. tract. 1. disput. 2. controverf. 5. conclus. 2. per tot.* Rodriguez *Quæst. Regul. tom. 3. quæst. 58. art. 7.* Guttierrez *de juram. 2. p. cap. 4. num. 15.*

25. In hoc dubio observandum, aliquos ex his Doctoribus secundæ sententiæ non agere expressè de validitate electionis, sed tantùm de pœnis contentis *in dict. cap. 1. & in Clement. 3. §. Sanè, de pœnis.* Et inquiunt, solùm excommunicationem incurri, quando suggestio facta est ad vovendam, jurandam, seu promittendam sepulturam in propria Ecclesia, ut etiam tenet Trullench *dict. cap. 9. dub. 5. num. 19.* quia illa omnia sunt necessaria ad pœnas incurrendas, præcipuè excommunicationis, ut tenet Navarrus *in Man. cap. 27. num. 103.* Bonacina *de Excommunicat. 3. tom. disput. 2. quæst. 5. punct. 4. prop. 1. vers. Secunda conditio.* Quapropter non omnes probant electionem sepulturæ, factam ob solam suggestionem, absque voto, & juramento, vel promissione, esse validam. Sed Samuellius hanc sententiam secundam admodùm probabilem dicit, & rationibus corroborat.

26. Qua in re dico, hanc electionem ipso jure validam esse, verùm irritari posse; nam textus ille *in d. cap. 1.* tantùm ipso jure irritat electionem sepulturæ factam per suggestionem ad illam vovendam, jurandam, seu promittendam, non alteram factam absque his adminiculis. Ergo mero jure debet sustineri, si fiat ad suggestionem, absque illis. Sed tamen mihi videtur irritandam esse; nam suggestio illa, ut quis in propria Ecclesia, seu Monasterio sepeliatur, semper procedit ex malitia, & cum gravi culpa volendi tollere libertatem testatoris, quam jus ei concedit ad eligendam sepulturam, ad proprium commodum consulentis, & suggestionem inducentis. Suarez *d. sect. 4. num. 26.* Ergo debet irritari talis electio sepulturæ, ne aliàs ex malitia propria commodum reportet. Cæterùm simplex persuasio absque aliquo dolo, & fraude non irritat electionem istam, ut tenet Gregorius *in dict. l. 5. tit. 13. p. 1. verbo Falago.* Guttierrez *dict. 2. part. cap. 4. n. 11. in fin. & num. 14.* quia relinquitur in puro esse exhortationis absque dolo, & fraude: Ergo si adsit suggestio cum aliquo dolo, & fraude, erit irritanda talis electio. Denique, nam ut ait textus *in dict. cap. 1.* ut animarum periculis obvietur, electiones sepulturæ irritantur, factæ ad suggestionem, ut quis in Ecclesia propria sepeliatur, cum adminiculis ibidem relatis. Cùm ergo ex pura suggestione, absque eis, adsit animarum periculum, inde est, ut licèt ipso jure sustineatur ex defectu voti, juramenti, vel promissionis; attamen erit irritanda ex eo, quod ex sola suggestione, aliqua fraude, vel dolo interveniente, adest animarum periculum. Quapropter censeo, in hac difficultate electionem sepulturæ sustineri; attamen si à parte petatur, irritandam esse.

72. Hinc

27. Hinc restat breviter aliud dubium exarandum, an quando quis Clericus, aut Religiosus induxerit testatorem ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, cum voto, juramento, aut promissione, sed sine effectu, incurrat excommunicationem *in dict. Clement.* 3. §. *Sanè, de pœnis*, latam? Et ex dictis affirmandum videtur, quia sola suggestio cum his adminiculis est gravis culpa, ob gravitatem verborum illius Decretalis; quapropter excommunicationis censuram incurrit, ut videtur tenere Suarez *dict. sect.* 4. *num.* 16. Bonacina *d. disp.* 2. *quæst.* 5. *punct.* 4. *proposit.* 1. *vers. Secundò.*

28. Alteri tenent contrarium, nam quoties censura imponitur, intelligitur actu sequuto, & cum effectu, *cap. penult. de sent. excommunicat.* Cùm ergo inductio ista, aut suggestio ad actum electionis sepulturæ non deveniat, excommunicatio non incurritur, ut tenet Cardinalis *in dict. Clement.* 3. §. *Sanè, de pœn.* Antoninus *in Summa*, 3. *p. tit.* 34. *cap.* 51. Alterius *de Censuris, disp.* 12. *cap.* 4. *ad fin.*

29. In hoc dubio dicendum, duobus modis posse considerari hanc inductionem, aut suggestionem, ad voluntatem testatoris eligentis sepulturam. In primis, quando inductio est ad voluntatem inefficacem electionis, & tunc minimè inducens afficitur censura; nam adhuc inductio illa nòn operatur obligationem, ut possit sepeliri in Ecclesia propria, ubi inducitur; quapropter censura illa non afficitur, ut tenent Paludanus, & alii relati à Sayro *in Clavi Reg. lib.* 5. *cap.* 12. *num.* 9. & apud Filliucium *in Summa, tract.* 15. *cap.* 7. *quæst.* 9. Bonacina *d. punct.* 4. *prop.* 1. *vers. Primò dum.*

30. Secundo modo est quando inductio ista est ad voluntatem efficacem eligendi sepulturam, & ex parte inducentis totum est completum, restat verò ut electio actuetur ex parte inducti: & in hoc casu dicendum videtur, inducentem excommunicatione affici, quia in dicta Clementina inducentes excommunicantur; non verò præscribitur, ut electio sit exequuta. Ergo ante sequutum effectum electionis, inducens excommunicatione innodabitur. Sed adhuc assero contrarium probabile esse, prout etiam agnoscit Suarez *dict. sect.* 4. *num.* 16. nam actus inducendi adhuc perfectus non est, nisi effectus sequatur electionis sepulturæ; sicut nec actus occidendi, nisi alter intereat: quare cùm ad incurrendam excommunicationem vera, & perfecta inductio requiratur, donec effectus sequitur, nequit dici inducens incursus. Et confirmatur, nam quoties excommunicatio imponitur consulenti, minimè incurritur, nisi effectus consilii sequatur. Duardus *in Bull. Cœna, quæst.* 10. *num.* 10. Bonacina *in eadem Bull. disput.* 1. *quæst.* 15. *punct.* 1. *proposit.* 2. *num.* 28. Ergo quamvis excommunicatio imponatur inducenti ad sepulturam eligendam in Ecclesia propria, adhuc non incurretur, nisi sequuto effectu electionis, ut tenent DD. relati *num.* 27.

31. Illud verò ad inductionem istam est observandum, ad incurrendam excommunicationem requiri, ut adsit præsumptio inducentis, quia lata est contra temerarios violatores; temeritas enim requirit scientiam, & dolum, vel saltem ingentem temeritatem, quæ scientiæ æquiparatur. Bonacina *dict. punct.* 4. *vers. Tertia conditio.* Hanc ob rem ignorantia probabilis ab hac censura excusat, tum etiam probabiliter ignorantia crassa, & affectata; nam ignorantia ista sufficit ad excludendum abusum temerarium, *cap.* 2. *de constit. in* 6. ubi DD. Ergo erit sufficiens ad excusandam hanc excommunicationem, ad cujus innodationem requiritur temeritas. Navatrus *in Manual. cap.* 27. *num.* 103. Suarez *d. disput.* 22. *sect.* 4. *num.* 27. Pasqualigius *decis.* 376. Samuellius *d. disp.* 2. *controv.* 3. *per tot.*

32. Est verò dubium, an quando aliquis inducitur ad vovendam, jurandam, vel promittendam electionem sepulturæ in propria Ecclesia, verùm electio facta sit in Parochiali, aut ubi habet sepulchrum Majorum, debeat ibidem sepeliri? Et negandum videtur *ex dict. cap.* 1. *de sepult. in* 6. ubi asseritur, non posse in hac specie sepeliri in ea Ecclesia, ubi electionem fecit per inductionem relatam. Sed contrarium tenendum; quia Bonifacius tantùm irritat electionem, ne ex vi illius ibidem sepeliatur; non tamen prohibet, quin si alio titulo possit ibidem sepeliri, non sepeliatur. Ergo cùm in hac specie eligens habeat jus sepeliendi in propria Parochia, aut in sepulchro Majorum, poterit ex hoc jure sepeliri in Parochia, aut in sepulchro Majorum. Cæterùm, Decretum hoc Bonifacii est stricti juris, & pœnalis. Suarez *dict. sect.* 4. *num.* 16. Ergo non est extendendum, ut eligens privetur non solùm electione, sed etiam alio jure communi sibi competenti. Sylvester *verbo Sepultura, num.* 5. Rodriguez *tom.* 3. *Quæst. Regul. quæst.* 58. *art.* 7. *dub.* 1. Pasqualigius *decis.* 378. Samuellius *dict. disput.* 2. *controvers.* 6. *per tot.* Quod quidem ita intelligendum, nisi priùs alteram sepulturam elegerit, quia ex eo quod secunda electio sit irrita, sepeliendus est in prima. Riccius *dict.* 4. *part. resolut.* 294. *num.* 39. Antonellus *dict. lib.* 1. *cap.* 12. §. 4. *num.* 43. *in fin.* Rodriguez *dict. quæst.* 58. *art.* 7. *dub.* 2. Hieronymus Rodriguez *in compend. Regul. Quæst. resolut.* 128. *num.* 7.

33. Sed Samuellius *dict. disput.* 2. *controv.* 7. *conclus.* 2. *à num.* 5. contrarium censuit, nempe non esse sepeliendum in prima rectè electa sepultura; nam attentè perlecta constitutione Bonifacii *in dict. cap.* 1. quoties aliquis sepulturam elegerit, inductus ad vovendum, jurandum, vel promittendum, nec in Ecclesia, ubi elegit, est sepeliendus, nec alibi, ne habeat materiam veniendi contra votum, seu juramentum; sed est sepeliendus ubi de jure communi debet tumulari: Ergo nequit sepeliri in sepultura anteà sibi electa. Et confirmatur, nam si alibi secundùm propriam voluntatem sepeliretur, sive ante, sive post electionem juratam, daretur materia veniendi contra votum, aut juramentum. Ergo nequit sepeliri in sepultura sibi anteà electa.

34. Verùm fundamentum Samuellii solidum non est; nam illa Decretalis intelligenda est de electione sepulturæ, quam facere intendisset testator, qui antea fuerat inductus ad vovendum, jurandum, seu promittendum eligere sepulturam in Ecclesia propria; tunc enim daretur materia veniendi contra votum, seu juramentum, ut agnoscit ipse Samuellius *d. conclus.* 7. *num.* 7. non verò quando ante electionem illam juratam jam habuisset sepulturam electam; nam tempore electionis nondum erat votum, seu juramentum interpositum, ut talis probaretur materia veniendi contra votum, seu juramentum. Ergo cessante ratione, debet sepeliri in sepultura priùs electa. Cæterùm licèt textus ille asserat, sic voventem, aut jurantem esse sepeliendos, ubi de jure communi debebant sepeliri, Sylvester *verbo Excommunicatio* 7. *num.* 49. & *verbo Sepultura, n.* 5. Angelus *eodem verbo, n.* 39. Pasqualigius *decis.* 379. *num.* 3. est tamen intelligendum quando anteà testator nullam elegisset sepulturam, ut patet ex litterâ: Ergo si anteà electam ritè, & justè habuisset, in ea erit sepeliendus; ut benè tenent DD. relati *num.* 31. *in fin.* Trullench *d. cap.* 9. *dub.* 5. *num.* 16.

35. Circa personas, de quibus loquitur illa Decretalis, nempe: *Universis Clericis, Religiosis, & Sæcularibus, cujuscunque status, & conditionis existant*, sunt aliqua dubia. Et in primis, an si inductio facta fuerit ad vovendam, vel jurandam electionem sepulturæ, ab uno tam Regulari, quàm Clerico alicujus Ecclesiæ, electio sit nulla, necne. Prima sententia asserit, Religiosum, vel Clericum sic inducentem graviter peccare, & excommunicatione affici; attamen electionem validam esse. Et ratio est, nam quando est aliqua Communitas

monitas, sive Regularium, sive Clericorum, tantùm Ecclesia punit, quando tota Communitas, aut major pars illius delinquit, *cap.37.16. quæst.6. l. Iubemus* 10. *C. de Sacros. Ecclesiis.* Ergo si tantùm una persona illius hanc fecerit inductionem, ea communicata remanebit ipsa, ast electio valida remanet in favorem communitatis, quæ non deliquit. Deinde delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare, *cap. Delictum 76. de Reg. jur. in 6. l. Quod quis ex sua culpa, ff. de Reg. jur.* Maranta *de Ordin. Iud. 6.part.membro 5. in principio.* Ergo valida erit electio sepulturæ, ne aliàs ex carentia illius Communitas detrimentum patiatur. Sylvester* *verbo Excommunicatio 7. num. 49.* Portellus *de Dub.Regul. verbo Sepultura, num.6.* Ubaldus *de Can. cap.11. num.11.* Hieronymus Rodriguez *d.resol.*128. *num.*8.

36. Secunda sententia tenet contrarium; nam verba illius Decretalis ad universos diriguntur, non solùm omnes comprehendentia, sed singulas personas, tam Regularium utriusque sexus, quàm Sæcularium Clericorum cujuscumque status. Et probatur, nam aliàs constitutio illa inanis redderetur; rarò etenim, aut numquam tota communitas, aut major pars illius perveniret ad inducendum testatorem, ut juraret, aut voveret, promitteretque electionem sepulturæ in sua Ecclesia. Deinde intentio Papæ est occurrere animarum periculis, & scandalis populi Christiani, ea similibus electionibus sepulturæ juratis, aut per votum corroboratis; quæ quidem ratio similiter procedit respectu singularium personarum, tam Religiosorum, quàm Clericorum, sicut respectu totius communitatis, aut majoris partis illius. Ergo similiter debet esse electio nulla, quando inductio fuit facta tam ab uno, quàm ab omnibus. Pasqualigius *decis.*380.*num.*2. Samuellius *d.disput.*2. *controvers.*8.*conclus.*2. *à n.*5. Trullench *d.cap.9.dub.5.n.17.*

37. In hoc dubio considerandum, aliquando Prælatum Monasterii, vel Præpositum, aut Abbatem Clericorum, posse hanc inductionem facere, ut eligatur voto, aut juramento sepultura; & tunc credo, electionem validam non esse, quia Prælatus, sive Regularis, sive Sæcularis sit, repræsentat totam Ecclesiam, seu Conventum, quia est persona publica: quod idem est dicendum de Sacrista, quapropter si Prælatus hanc inductionem fecerit, erit electio nulla, quatenus facta à persona publica, repræsentante totam communitatem. Tum & administratorio nomine id factum censeretur nomine ipsius communitatis, unde electio illa erit nulla; quod idem est censendum, si à Parocho fiat nomine ipsius Ecclesiæ, ut tenet, & explicat Samuel. *d.disp.*2. *controvers.*8.*concl.*4 *n.*15.

38. Erit ergo difficultas, quando Religiosus, aut Clericus non esset Prælatus, nec Sacrista, nec aliquo modo persona publica illius Communitatis; quo quidem casu admitto secundam sententiam asserentem, validam non esse electionem; nam Universalis loquutio omnes, & singulos comprehendit, nec aliquo modo est restringenda, nisi adsit ratio specialis restringendi. Marotus *cons.*59. *col.*1. Marta *de clausulis, q.*4. *conclus.*4.*n.*2. Barbosa *de clausulis usufrequent.claus.* 84. *num.*1. quæ quidem ratio hîc non adest, verùm est eadem in tota Communitate, prout in singulis diximus *num.*37. Ergo licèt unus Clericus, aut Religiosus de Communitate tantùm aliquem induxerit ad eligendam sepulturam in propria Ecclesia, juramento, aut promissione interposita, valida non erit electio, præcipuè cùm Pontifex geminatè, & enixè loquatur: quo quidem casu universalis loquutio habet vim divisionis, & idem efficit, quasi de singulis loqueretur. Marotus *cons.*43. *à num.*19 Marta *dict. clausula* 4. *num.*3. Barbosa *dict.clausula* 184.*num.*3. Idcircò in specie hæc Decretalis de uno clerico, seu Religioso inducente ad electionem sepulturæ per votum, juramentum, aut promissionem, intelligenda est, & consequenter electio erit nulla.

39. Rursus est aliud dubium, an Decretalis ista intelligenda sit de Parocho inducente testatorem, ut per votum, & juramentum, aut promissionem eligat Sepulturam in sua Ecclesia. Et prima sententia negat; nam Decretalis ista facta est favore Parochorum, ne Parochiani inducantur ad eligendam alibi sepulturam, cum damno Parochialis Ecclesiæ; quod enim in favorem concessum est, nequit in damnum retorqueri, *l. Nulla juris ratio 25.ff. de legib. l. Quod favore 6. C. de legib. cap. Quod ob gratiam 61. de Regul.jur. in 6.* Ergo Decretalis ista non ligat Parochos, quin potiùs valida erit electio; unde asserit hæc sententia, Parochum non solùm posse inducere ad eligendam Sepulturam in propria Ecclesia, sed in aliena, quia potest suo juri cedere, *l. penult. C. de pact. cap. Suis, de testibus.* Tenet, dicens communem, Bonacina *dict.disput.*2.*quæst.*5. *punct.*4.*proposit.*2.*n.*5.

40. Secunda sententia affirmat, nam ut diximus, Parochus est caput suæ Ecclesiæ, & Rector illius; quare nomine ipsius inductionem facere videtur, & majori ratione ad hanc Decretalem observandam tenetur. Tum ratio fundamentalis illius, non est favor Ecclesiarum Parochialium, sed obviare periculis animarum, & scandalis populi Christiani: quæ quidem ratio versatur in Parochis, prout in aliis Clericis. Ergo debet etiam Parochos tenere. Phebus *decis.*8.*in fine*, Lavorius *dict. tit.*2.*cap.*11.*num.*3. Barbosa *de offic.Parochi,* 3. *part. cap.*26.*num.*38. Samuel. *dict.disput.*2. *controvers.*5. *conclus.* 1.

41. Sed in hac difficultate dicendum, duobus modis posse inducere Parochum testatorem ad eligendam sepulturam in sua Parochia. Primò quando esset Parochianus illius. Secundò quando alienus. In primo casu loquitur prima sententia, & satis probabilis videtur; nam in illa specie nihil aliud continet inductio, nisi conservationem juris Parochialis, & ut faciat actum licitum, & de jure necessarium, si sepulturam non eligat. Ergo non debet comprehendi casus iste in dicta Decretali. Tum cessant rationes illius, nempe animarum pericula, & scandala, quæ sæpè oriri solent, quando defunctus eligit sepulturam in aliena Parochia, aut in Monasteriis: quamobrem mens Pontificis videtur non esse hunc casum comprehendere, *cap. cepanec, de Appellat.*

42. In secundo verò casu, quando Parochianus esset alienus, proculdubio electio Sepulturæ erit nulla, & parochus excommunicatione afficietur, si illum inducat ad eligendam sepulturam in propria Parochia; intrant enim rationes illius Decretalis, & est casus illius. Ergo electio erit nulla, & Parochus afficietur pœnis illius: quo in sensu rectè procedit secunda sententia.

43. Illud denique antequam hinc abeamus, non prætermittendum, pacta, & conventiones factas de sepulturis, non cum testatore, sed inter ipsas Ecclesias, veluti Parochiales cum Monasteriis, vel inter ipsas Parochiales, hoc decreto non comprehendi, sed validas existere. Trullench *dict.cap.9.dub.5.num.*14. Molina *de Iust.tract.*2.*disput.*214.*num.*22. Samuel. *dict. disput.*2. *controvers.*8. *conclus.*8. *num.*25. Gutierrez *dict.* 2.*part. cap.*4. *num.*12.

44. Electio sepulturæ committi valet alterius voluntati, ut de aliis causis piis commune est. Riccius 4.*p. resol.*294. *num.*19. Mitchems *de Sepultur. tit.*38. §.6. *num.*131. Lavorius *dict. tit.*2. *cap.*11. *num.*6. Riccius *in Praxi fori, decis.*663. Est tamen quæstio, an si aliquis commissarium designaverit, ut sibi eligat sepulturam, si vivente mandante, commissarius non eligat, possit id facere post ejus mortem? Prima sententia negat,

gat, nam morte mandantis exspirat mandatum, *l.4. ff. Locati, cum vulg.* Ergo si vivente mandante non eligat, posteà eligere non poterit. Cæterùm, nam mortuo mandante absque electione sepulturæ, statim jus acquiritur Parochiæ, ut ibidem sepeliatur. Ergo commissarius posteà non poterit eligere sepulturam. Geminianus *in cap. Is qui 3. de Sepultur. lib.6.* Lapus *in cap.1. de Sepultur. in 6.* sequitur Lavorius *d. cap.11. num.6.*

45. Secunda sententia tenet contrarium, *ex leg. Utrum 7. §. Cùm quidam, ff. de reb. dubiis*, ubi testator tres hæredes instituit, & alterum gravavit, ut mortuo testatore, restituat illam hæreditatem alteri ex iis, cui sibi videbitur: & inquit Consultus, valere fideicommissum. Ergo similiter valebit electio sepulturæ alteri commissa, post ejus mortem. Cæterùm probatur, nam mandatum istud est exequendum post mortem mandantis. Ast mandatum, cujus effectus committitur necessariò post mortem, non exspirat morte mandantis, *cap. fin. §. fin. de test. in 6. l.38. Tauri.* Ergo commissarius poterit sepulturam eligere post mortem mandantis, ut cum Ancharano probat Gutierrez *dict. 2. p. cap.4. num.10.* Menochius *cons.60. num.6.* Spino *de test. gloss.2. num.40.* Samuel. *de Sepult. tract.1. disp.6. controvers.13. num.7.* Diana *5. p. tract.3. resol.105.* Marchetus *d. tit.38. §.6. num.151.*

46. Tertia sententia est Praxis Archiepiscopalis Neapolitanæ *cap.76. num.2.* asserentis, commissarium post mortem mandantis eligere non posse sepulturam in præjudicium Ecclesiæ habentis antiquissimam consuetudinem sepeliendi eos, qui non elegerunt sepulturam. In hoc casu videtur per commissarium fieri non posse electionem post mortem, cùm id ex simili consuetudine exclusum videatur.

47. In re enim dicendum videtur, quod si non adsit consuetudo ista, ut commissarius non possit eligere sepulturam post mortem mandantis, de jure loquendo, secundam sententiam esse admittendam; illa enim regula expedita est, ut quis possit per alium efficere, quod per se potest, *l. Qui per alium, ff. de regul. juris.* Cùm ergo per se possit eligere sepulturam, ut post ejus mortem sortiatur effectus, idem poterit per alium percipere, ut fiat à commissario post ejus mortem; ex juris enim indulgentia, etiam post ejus mortem durat ejus voluntas. Cæterùm in præsenti sepultura jam electa est à mandante, eo vivente; designatio verò illius tantùm est commissa, & mandata commissario. Ergo quoties commissarius post mortem mandantis eligit sepulturam, designat mandatam à testatore, eo vivente. Ergo rectè eligit etiam post mortem illius, ut tenent etiam Addit. Abbat. *in cap. Etsi Christus, de jurejur.* Rubeus *cons.5.* Ancharanus *cons. 2,14.* Pasqualigius *decis.399. num.3.* Trulleoch *d. cap.9. dub.5. num.8.*

48. Ad electionem validam sepulturæ, non solùm usus rationis requiritur, sed & debita ætas, nimirum pubertas, quæ in viro est quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim annorum, *cap. ult. de success. ab intest. cap. Licèt 4. de Sepultur. in 6.* Idque etiam si pubes sit filiusfamilias, etsi de jure communi testari non possit, quod majori ratione admittendum in nostro Regno, ubi filiifamilias testantur, si puberes fuerint, *l.5. Tauri, l.4. tit.4. lib.5. Recopilat.* Gutierrez *Pract. lib.2. quæst.19.* quare pubes filius sibi eligere potest sepulturam. Trullench *dict. cap.9. dub.5. num.4.* Medicis *de Sepultur. 1. part. quæst.8. à num.1.* Antonellus *dict. lib.1. cap.12. §.4. num.47.* Parladorius *dict. differ.66. num.2. §.1.* Passerinus *dict. inspect.4. num.264.*

49. Sed quid si pubes filiusfamilias moriatur, sepulturâ non electâ, an pater ipsius possit illam eligere, ut suus filius in ea sepeliatur? Et affirmandum videtur, nam pater habet curam paternam in temporalibus, ad quæ etiam competit cura corporis defuncti, ut sepeliatur. Ergo poterit illius sepulturam eligere, si ipse non eligat. Verùm contrarium est tenendum, nisi adsit consuetudo, *ex dict. cap. Licèt 4. de Sepultur. lib.6.* ubi clarè decisum est, quod si filius pubes decedat, non electâ sepulturâ, sepeliendus est in sepulchro Majorum, aut in Parochiali. Ergo cùm de jure decisum sit ubi in hoc casu filiusfamilias est sepeliendus, neutiquam pater poterit pro illo eligere sepulturam. Cæterùm ratione probatur, quia ex eo quod filiusfamilias potuisset eligere sepulturam, & non elegit, videtur elegisse illam, aut in sepulchro Majorum, si illud habuisset, aut in Parochiali. Cùm ergo jam electam habeat sepulturam, nequit à patre eligi. Farinacius *in dict. cap. Licèt, n.2. & 3.* Samuellius *de Sepult. dict. disput.6. controvers.10. à conclus.1.* Marchetus *dict. tit.38. §.6. num.141.* Passerinus *dict. inspect.4. num.270.*

50. De impuberibus tamen illud scitum est, eligere non posse sepulturam, nisi malitia suppleret ætatem; tunc enim possent eam eligere absque consensu patris, quia puberibus comparantur. Medicis *d. quæst.8. num.1.* Lavorius *dict. tit.2. cap.11. num.109.* Aut quando impubes sepulturam elegerit, & pubes factus ratificaverit, ut in professione decisum *in cap.1. de Regul.* Medicis *d. num.1.* Lavorius *num.110.*

51. Est tamen dubium, an pater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia affirmat, nam pater potest pro filio impubere facere testamentum, & per substitutionem pupillarem de rebus illius disponere. Ergo etiam sepulturam eligere, ut tenuerunt Hostiensis, & alii antiqui. Pottell. *tom.2. Moral. casu 68. à num.1.*

52. Secunda sententia asserit, posse patrem sepulturam eligere pro filio impubere vivente, non autem defuncto, ob fundamentum prioris sententiæ, ut censuit Sacra Congregatio Episcoporum *in una Flugeriensi, 27. Octobris* 1587. quam refert, & sequitur Diana *5. p. tract.3. resol.107.*

53. Tertia sententia communis asserit, patrem pro impubere filio non posse eligere sepulturam, nisi adsit consuetudo legitime præscripta, prout expressè probat textus *in dict. cap. Licèt*, & ducitur ratione, nam licèt pater possit pro filio impubere disponere, faciendo testamentum de rebus temporalibus, non tamen de spiritualibus, prout est electio sepulturæ: quapropter, nisi adsit consuetudo in contrarium, nequit pater pro filio impubere sepulturam eligere. Sylvester *verbo Sepultura, quæst.7.* Navarrus *cons.2. de Sepulturis,* Parladorius *dict. different.66. §.1. num.14.* Barbosa *de Universo, lib.2. cap.10. num.28.* Genuensis *in Praxi, cap.76. num.4.* Marchetus *dict. tit.38. §.6. num.141.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract.31. difficult.2. num.2.* Trullench *d. cap.9. dub.5. num.5.* Layman *in Summa, lib.3. tract.5. cap.12. num.5.* Sperellus *decis.89. num.3.* Passerinus *d. inspect.4. num.270.*

54. In hoc dubio adnotandus est in primis P. Molina *de Iust. tract.2. disput.214. num.12.* asserens, patrem posse eligere sepulturam pro filio impubere, nisi consuetudo adsit in contrarium. Verùm Doctor ipse æquivocationem recepit, dum *ex cap. Licèt*, quod citat, talem accepit propositionem; nam textus ille contrarium decidit, nempe posse patrem pro filio impubere sepulturam eligere, si ad id adsit consuetudo, unde textus ille pro regula dat, quod si consuetudo deficiat, non posse patrem pro impubere filio sepulturam eligere: quapropter Pater Molina æquivocationem recepit, nec rectè scripsit, & animadvertit. Sperellus *d. decis.89. num.4.*

55. Hac facta suppositione dico in specie consuetudinem prospiciendam esse, quæ si sit, ut pater eligat

gat sepulturam pro filio impubere, id esse absque controversia admittendum, ut decisum est *in dict. cap. Licèt.* Verùm, ut advertit Villalobos *dict. difficult. 2. n. 2.* consuetudo ista apud omnes recepta est, quod quidem non ex solo suo dicto admittendum; nam ut alibi diximus, uni Doctori asserenti de consuetudine, credendum non est: quamobrem erit concertatio, quando nulla adsit consuetudo. In qua quidem specie textus *in dict. cap. Licèt*, asserit patrem non posse eligere sepulturam pro filio impubere. Ast in contrarium sunt duæ declarationes Cardinalium, quarum unam scripsimus *num. 52.* & alteram absolutè id tenentem refert Barbosa *dict. cap. 10. num. 28. vers. Novissimè, 20. Ianvarii* 1640. Marchetus *d. § 6. num. 148.*

56. Verùm in re considero, duobus modis posse patrem pro filio impubere sepulturam eligere: aut quando facit testamentum pro filio, scilicet faciendo suum, & insimul disponendo de rebus filii impuberis per pupillarem substitutionem; quia tunc dispositio illa est quasi pars, & sequela testamenti paterni, idque in vita ipsius filii, *§ Liberis 6. Instit. de pupillar. substit. l. 2. §. Priùs, & §. Quisquis, l. Si quis cum 16. §. fin. l. Quia plures 38. ff. de vulg. & pupill. substit. l. penult. ff. Quemadmodum testamenta aperiantur, l. 10. ad fin. tit. 5. part. 6.* Et in hoc casu assero, etiam posse eligere sepulturam filii impuberis, si intra ætatem pupillarem decedat, etiamsi consuetudo non sit. Ducor, nam in hac specie non loquitur textus *in dict. cap. Licèt*, nisi quando pater simpliciter, nullo facto testamento, vellet eligere sepulturam filii impuberis, quod est diversum. Deinde, nam quando pater facit proprium testamentum, & tanquam filii impuberis, tunc à jure ei præstatur facultas faciendi testamentum filii, utpote si filius fecisset, *l. Patris & filii 20. ff. de vulgar. & pupill. subst. l. Paterfamilias 13. de Privilegiis credit.* Ast filius in suo testemento potest sibi eligere sepulturam. Ergo similiter pater, si faciendo suum testamentum faciat testamentum filii impuberis.

57. Sed dices, hanc facultatem datam esse à jure patri in rebus temporalibus, non pro spiritualibus, ut est electio sepulturæ, ut admittit tertia sententia *n. 53.* Ergo licèt pater possit cum suo testamento facere testamentum filii, non tamen poterit eligere sepulturam. Sed respondetur, electionem sepulturæ esse partem ultimæ voluntatis. Medicis *dict. quæst. 8. num. 1.* Ergo cùm ultima voluntas impuberis commissa est patri, quando suum facit testamentum, inde est, ut jus ipsum ei committat electionem sepulturæ impuberis, etiamsi electio sit spiritualis. Confirmo discursum, nam hæc facultas, ut pater possit testari pro filio impubere, non solùm est de Jure Civili, sed & de Jure Canonico, *cap. Raynutius 17. cap. Raynaldus 18. de test.* Textus clarus *in cap. Si pater 1. de testament. in 6.* Ergo cùm Jus Canonicum hanc facultatem dederit patri, ut testetur pro filio, consequenter fecit illum capacem, non solùm disponendi de rebus temporalibus, sed & de spiritualibus, de quibus disponere poterat filius per suam ultimam voluntatem; ex eo enim quod commisit patri ultimam voluntatem filii, commisit spiritualem electionem sepulturæ, ut partem illius. Ergo benè poterit pater, quando facit testamentum filii impuberis, sepulturam illius eligere, ut si intra pupillarem ætatem moriatur, ibidem sepeliatur.

58. Si verò pater suum non faciat testamentum, nec filii, ut sequelam illius, nequit sepulturam eligere. Et probatur, nam patri non committitur filii sui impuberis ultima voluntas, nisi quando facit proprium testamentum, ut benè advertit Pichardus *in d. §. Liberis 6. Inst. de pupillar. à num. 5.* Gomez *var. tom. 1. cap. 4. num. 2.* ubi Ayllon *num. 4.* Fusarius *de subst. pupill. quæst. 118.* Tuschus *lit. S. conclus. 822.* Ergo si simpliciter absque ullo facto testamento pater vellit eligere filii sui impuberis sepulturam, neutiquam poterit.

59. Unde ad concordiam reduci possunt textus *in dict. cap. Licèt*, & declarationes Cardinalium, nempe ut declarationes intelligantur, quando in vita impuberis pater faciens testamentum, etiam fecerit filii testamentum, ut in terminis videtur intelligenda declaratio facta 27. *Octobris*, relata *num. 51.* & admittit Spetellus *d. decis. 89. num. 5.* Textus verò *in cap. Licèt*, sit intelligendus quando simpliciter vellet pater pro filio impubere sepulturam eligere.

60. Si verò consuetudo adsit, ut pater pro filio impubere eligat sepulturam, non solùm id intelligas de filio in patria potestate existente, verùm etiam de emancipato. Medicis *dict. quæst. 8. num. 7.* quod idem est dicendum de adoptivo, dummodò decedat, vivo patre, quia sub ejus cura, & potestate est, *l. 1. ff. de adopt.* Medicis *ubi proximè, num. 8.* Samuellius *dict. dispur. 6. controvers. 9. conclus. 4.* Marchetus *dict. §. 6. num. 141.* & probabiliter extendunt aliqui ad filios naturales, & spurios. Samuellius *d. disp. 6. controv. 9. per tot.* Passerinus *d. inspect. 4. n. 272.*

61. Est tamen dubium, an hac existente consuetudine, mater possit eligere sepulturam pro filio impubere? Prima sententia negat, nam similitudo se fundat in patria potestate, quam mater non habet in filios, *§. Fœmina, Inst. de adopt. §. Cæteri, Instit. de hæred. qualit. & different. l. Illud 4. §. Ad testamenta, ff. de bon. possess. contra Tabul.* Ergo similis consuetudo non est extendenda ad matrem, ut possit eligere sepulturam filii impuberis. Cæterùm hæc consuetudo est juris correctoria, quatenus asserit, filium impuberem debere sepeliri in Parochia, aut in sepulchro Majorum, & consequenter oon extendenda. Ubaldus *d. cap. 11. num. 4.* Ergo non est extendenda ad matrem, ut possit eligere sepulturam pro filio impubere. Cencius *relatus* à Geminiano *in dict. cap. Licèt, num. 5.* Ubaldus *dict. num. 4.* Praxis Archiepiscopalis *cap. 16. num. 4.* Medicis *quæst. 8. num. 23.*

62. Secunda sententia contrarium tenet, nam hæc consuetudo noo fundatur præcisè io patria potestate, sed in cura, & diligentia parentum erga filios, ne insepulti remaneant, aut cum minori decentia sepeliantur: quamobrem mater, sicut pater, consuetudine existente, poterit pro filio impubere eligere sepulturam. Rursus consuetudo ista non est juris correctoria, sed tantùm à jure exorbitans, quæ ex identitate rationis extensionem recipit. Ozaschus *decis. 120. num. 4. & decis. 22. num. 9.* Menochius *de adipiscend. remedio 4. num. 24.* Farinacius *in Fragment. verbo Extensio, n. 123.* Ergo consuetudo ista extendenda est ad matrem. Unde Sacra Congregatio *Episcoporum, & Regul. 20. Ianvarii* 1640. decrevit, posse parentes pro filiis minoribus sepulturam eligere, in qua non solùm comprehenditur pater, sed etiam mater. Franchis *in d. cap. Licèt, n. 3.* Molina *d. disp. 114. n. 12.* Sà *verbo Sepultura, num. 11.* Layman *d. lib. 3 tract. 5. cap. 12. n. 5.* Mancinus *in Praxi visitand. infirm. in ordin. ad sepult. dub. 16.* Sperellus *d. decis. 89. à n. 6.* Marchetus *d. §. 6. n. 146.*

63. In hoc dubio consuetudo ista est valdè contemplanda; debet enim esse uniformis, & per quadraginta annos præscripta: nec debet esse particularis alicujus Ecclesiæ. Spetellus *dict. decis. 89. num. 26.* Marchetus *dict. §. 6. num. 147.* Passerinus *dict. inspect. 4. num. 271.* Tum prospiciendum ad quid se extendat; nam potest esse recepta etiam quoad matres, quando absentes sunt mariti, aut mortui; quo quidem casu, etiam matres possunt sepulturas filiorum impuberum eligere ex vi illius consuetudinis, quæ quidem rationabilis est; nam ad curam parentum pertinet filios suos sepelire, & sepulchro mandare ex pietate, & charitate, non solùm christiana, sed & naturali.

Genti

Geminianus *in dict. cap. Licèt*, ut refert Sperellus *dict. decis. 89. num. 8.* Trullench *dict. cap. 9. dub. 5. num 6.*

64. Si verò consuetudo ista in matribus admissa non est, sed tantùm in patribus, difficultas stat, an extendi possit ad matres. Et si electio fiat à matre singularis sepulturæ ad filium sepeliendum in propria Parochia, facilè consuetudo illa est protrahenda, quia parvum præjudicium infert Parochiæ, & non est dicenda consuetudinis extensio contra jus, sed juri conformis, hanc ob rem facillimè admittenda. Si verò electio fiat extra Parochiam, admitto primam sententiam; nam consuetudo illa opponitur juri neganti patri electionem Sepulturæ filii impuberis, *cap. de Uxore 6. § fin. de Sepult. cap. Licèt 4. eod. tit. lib. 6.* ne præjudicium fiat Ecclesiis Parochialibus. Ergo non est extendenda ad Matrem, quoties simile præjudicium sequitur eligendo sepulturam extra Parochiam. Cæterùm licèt hæc consuetudo fundetur in cura parentum, ut diximus, & tenet Samuellius *d. disput. 6. controverf. 9. num. 6.* & ideò rationabilis videatur; non tamen erit rationabilis, quando est extendenda ad aliam personam cum gravi tertii præjudicio. Ergo minimè est extendenda consuetudo ista ad matrem, quando non est in usu, sicut nec ad Patrem pertinet eligere sepulturam filii impuberis, quando in usu, & consuetudine non est.

65. Sed dices, Sacram Congregationem, relatam *num. 51.* id parentibus concessisse, quam etiam refert Barbosa *in summa, Collect. 671. num. 14.* Sed respondetur, declarationes Cardinalium, licèt sint magnæ authoritatis, jus tamen non facere, ut alibi diximus: Præterquam quod potest hæc declaratio intelligi supposità consuetudine, ut non solùm pater, sed etiam mater possint eligere sepulturam minorum: quo quidem casu rectè procedit.

Avus pro nepote nequit sepulturam eligere, quia in odiosis Nepotes appellatione filiorum non veniunt. Medicis *dict. quæst. 8. num. 12.* Ubaldus *d. cap. 11. num. 5.* Trullench *d. dub. 5. num. 6.* Nec filius pro patre etiam furioso. Riccius *4. part. resolut. 294. num. 37.* Medicis *d. quæst. 8. n. 25.* Marchetus *d. § 6. num. 155.* Et ratio clara est, quia hæc facultas consuetudine existente, concessa est patri respectu filii, non è contra.

Est tamen dubium breviter resolvendum, an amicus pro amico possit sepulturam eligere. Affirmarunt aliqui, quia amicus est alter Ego, & amicitiæ est multùm deferendum, *l. fin. C. de Castrens. pecul. lib. 12.* Tiraquellus *de pœnis temperand. causa 23.* Ergo si adsit consuetudo, poterit amicus pro amico sepulturam eligere. Glossa *in dict. cap. Licèt 4. de sepult.* Verbo *Vel in Parochiali*, ubi Francus *num. 3.* Gratianus *discept. tom. 1. cap. 94. n. 80.* Passerinus *d. inspect. 4. n. 286.*

67. Sed in contrarium est communis tenenda sententia, quia aut amicus est pubes, & tunc electio sepulturæ est personalissima, nec ad alium transit; si verò impubes, solida non est amicitia, & unio voluntatis, cùm per imbecillitatem ætatis fragilis censeatur. Ergo nullum est fundamentum, ut possit amicus pro amico sepulturam eligere. Nec si adsit consuetudo, potuit rectè introduci, quia cura defuncti ad consanguineos pertinet, non ad amicos. Trullench *d. cap. 9. dub. 5. num. 6.* Barbosa *ad textum in cap. 1. de sepult. in 6. n. 6.* Pasqualigus *decis. 396. n. 4.* Samuellius *d. disput. 6. controverf. 8. per tot.*

68. Nec fundamenta contraria alicujus ponderis sunt; nam amicus est alter Ego in voluntatis affectu, non in jurium participatione: & quamvis in jure multùm deferatur amicitiæ, non verò ad hanc electionem, quæ personalissima est. Samuellius *dict. controverf. 8. num. 12.*

69. Nec frater pro fratre potest eligere sepulturam, licèt major fuerit, & defunctus impubes, quia id tantùm concessum est patribus. Medicis *d. quæst. 8 num. 24.* Marchetus *d. § 6. n. 157.* Barbosa *in cap. 1. de sepult. n. 6.* Tondutus *tom. 1. cap. 114. n. 13.*

79. Quid verò si consuetudo sit, ut hæ personæ de jure interdictæ eligere sepulturam, eam eligant, veluti frater pro fratre, avus pro nepotibus. Et asserunt multi, validam esse, & exequendam; nam in funeribus multùm valet consuetudo, & in specie rationabilis videtur, cùm in conjunctione sanguinis fundetur. Bellettus *Disquisit. Clerical. 1. part. de Clerico debit. § 3. num. 18.* Diana *5. part. tract. 3. n. 108. verf. Notandum.* Samuel. *d. disp. 6. controv. 6. per tot.*

71. Sed tamen contrarium verius censeo; nam consuetudo laïcorum non potest directè, aut indirectè præjudicium Ecclesiis inferre; quod quidem non leve sequitur, si facilè consuetudines istæ admitterentur. Tum etiam probatur *ex dicto cap. Licèt*, ubi solùm in Patribus respectu filii impuberis admittitur consuetudo ista. Ergo quia in aliis irrationabilis fuisset: nec sanguinis conjunctio est alicujus ponderis, quia respectu hujus electionis solùm consideratur conjunctio patris. Riccius *1. part. resolut. 577. num. 1.* Marchetus *d. § 6. n. 160.*

72. Tutor nequit eligere sepulturam suo pupillo, cùm sit materia odiosa, & ad alias personas non extendenda. Bursatus *vol. 3. consilio 126. num. 18.* Bellettus *d. § 3. num. 18.* Barbosa *in cap. 1. de sepult. n. 6.* Passerinus *d. inspect. 4. n. 282. & 3. seqq.* Sed est difficultas, an id fieri possit in Ditionibus ubi adest consuetudo, ut pater eligat sepulturam pro filio impubere. Et aliqui affirmarunt, quia tutor est loco patris, & non solùm ad res datur, sed etiam ad personas. Ergo ad tutorem facienda est extensio, ut possit pro pupillo eligere sepulturam. Barbosa *in dict. cap. 1. de sepult. num. 6.* Diana *dict. 5. part. tract. 3. resol. 108. verf. Notandum.* Samuellius *dict. disput. 6. controverf. 7. per tot.* qui *conclus. 6.* idem affirmat, licet ista consuetudo non adesset.

73. Hæc ultima pars Samuellii communiter non admittitur; nam licèt cura patris transeat ad tutorem, ut cum Paludano, & Soto advertit Azorius *Inst. Mor. 1. part. lib. 8. cap. 25. quæst. 9* cùm tamen nequeat ipse pater pro pupillo eligere sepulturam, nisi existente consuetudine, *ex dict. cap. Licèt*, & probanda, Ludovisius *decis. 276. num. 1.* Tondutus *tom. 1. quæst. beneficial. cap. 94. num. 8.* nec ipse tutor poterit. Tota ergo relinquitur difficultas, si consuetudo adesset, ut patres eligant sepulturam, an possit extendi ad tutorem? Et negandum videtur, nam cura ista eligendi sepulturam, tantùm ex consuetudine concessa est patribus, speciali ratione arctissimæ sanguinis conjunctionis, & propter naturalem affectionem ad filios. Ergo non est extendenda ad tutorem, in quo hæ causæ non urgent. Cæterùm cura Tutoris versatur circa temporalia rerum, & personæ pupilli; non verò ad spiritualia, in quibus nec patria potestas viget, *cap. 2. de Iudic. in 6.* Electio autem sepulturæ sacræ est quid spirituale, personalissimum propriæ personæ. Ergo nequit consuetudo ista extendi ad tutorem, neque ad ejus curam, præcipuè cùm sit res ista committenda post mortem pupilli, ubi jam cura cessavit. Denique consuetudo ista est contra Ecclesiam Parochialem habentem ad sepulturam suam intentionem fundatam, ut jam diximus. Riccius *1. part. decis. 215. à num. 4.* Lavorius *d. tit. 2. cap. 12. n. 54.* quapropter restringenda est, & non extendenda ad tutores pupillorum. Medicis *d. quæst. 8. num. 26.* Sperellus *d. decis. 89. num. 33.*

74. De servo verò illud est expeditum, quod si pubes fuerit, possit eligere sepulturam, quia dominus in spiritualibus non habet potestatem in servos. Sylvester *verbo Sepultura, num. 6.* Si tamen impubes fuerit, pro eo à domino fieri electionem posse, communis est

est sententia, quia dominus comparatur ad servum, sicut pater ad filium. Ergo sicut pater potest eligere sepulturam pro filio impubere, ita dominus pro servo. Medicis *dict. quæst.*8. *num.*9. Barbosa *in cap.*1. *de Sepulturis*, *num.*6. Pasqualigius *decis.*397. *num.*2. Lavorius *dict. tit.*2. *cap.*11. *num.*146. Samuellius *tract.*1. *disput.*5. *controvers.*1. *à conclus.*8.

75. Doctores isti absolutè ponunt hanc doctrinam, non factâ mentione alicujus consuetudinis. Excipio tamen Barbosam, qui loquitur supposita consuetudine, ut pater possit eligere sepulturam pro filio impubere: quo casu extendenda est hæc consuetudo ad dominum respectu servi. Verùm in nostris fundamentis contrarium teneo, ut de matre, & aliis diximus.

76. Uxor potest liberè sepulturam eligere, *cap. De uxore* 6. *de Sepult. cap. Is qui* 3. §. *fin. de Sepultur. lib.*6. Ast considerandum, duobus modis posse eligere, nempe per ultimam voluntatem, & tunc consensus viri non est necessarius; si tamen per contractum eligat, aliter est dicendum, præcipuè de jure nostro Regio, ubi uxoribus interdictum est, ne aliquo modo contrahant absque viri licentia, *l.*55. *Tauri*, *l.*2. *tit.*3. *lib.*5. *Recopilat.* quapropter primo in casu, inconsulto marito eligere poterit sepulturam, secus in secundo. Valensis *in Parat. ad tit. de Sepulturis*, §. 3. *num.* 2. Spino *de testament. gloss.*2. *num.* 41. Pasqualigius *decis.*381. *num.*303. Trullench *dict. cap.*9. *dub.*5. *num.*7. Sperellus *decis.*88. *n.*18. Samuellius *disp.*5. *controv.*2. *conclus.*1. Passerinus *d. inspect.*4. *n.*263.

77. Episcopus potest sibi eligere sepulturam in alia Ecclesia, quàm Cathedrali, *cap. Bona* 12. *quæst.* 2. *cap. Apostolico*, *de Donat.* Parladorius *dict. different.*66. §.1. *num.*5. Medicis *dict. quæst.*8. *num.*11. Quod idem asserit de Abbatibus, quia habent velle, & nolle, *cap. Si Religiosus* 17. *de elect. in* 6. dummodo non recognoscant Superiorem, nisi Papam. Armilla *verbo Sepultura*, *num.*6. Medicis *num.*12. Verùm est aliqua difficultas, an Abbas possit eligere sepulturam pro Religioso? Et affirmavit Rodriguez *Quæst. Regul. tom.* 3. *quæst.* 60. *art.*1. Caponi *tom.*5. *discept.*325. *num.*17. quia pater potest eligere sepulturam pro filio. Ergo & Abbas pro Religioso. Sed Sanchez *in Summa, tom.*2. *lib.*6. *cap.*14. *num.*6. tenuit contrarium; nam pater de jure id non habet, sed ex vi consuetudinis legitimè præscriptæ; quare de jure nequit Abbas pro Religioso eligere sepulturam. Medicis *d. quæst.*8. *num.*17.

78. Est tamen aliud dubium, an Prælati Religionum possint sibi eligere sepulturam? Prima sententia asserit, tantùm id concedendum Generalibus; nam cùm ipsi immediatè subjiciantur Pontifici, habent velle, & nolle, quapropter poterunt eligere sepulturam; secus verò alii Prælati inferiores, qui cùm Generalibus subjiciantur, nec velle, nec nolle habent. Armilla *verbo Sepultura*, *num.*6. Sylvester *eodem verbo*, *quæst.*6.

79. Sed tamen communis sententia id extendit ad omnes Prælatos, quia isti alios Religiosos subditos habent, & in spiritualibus in quamplurimis causis habent velle, & nolle. Ergo similiter in electione sepulturæ. Rodriguez *Quæst. Regul. tom.*3. *quæst.*60. *art.*1. Sanchez *dict. lib.*6. *cap.*14. *num.*7. Palao 3. *part. Oper. Moral. disput.*4. §.8. *punct.* 13. *num.* 2. Pasqualigius *decis.*384. *num.*3. Samuellius *tract.*1. *disput.*4. *controvers.*8. *conclus.*2. Capponi *d. discept.*325. *à n.*21.

80. Prima tamen sententia mihi magis placet, ex decisione textus *in cap. fin. de sepultur. lib.*6. ubi generaliter loquendo, omnibus Religiosis interdicitur eligere sepulturam, nisi agant in remotis: & rationem dat textus, quia non habent velle, nec nolle; qui quidem textus libet intelligi de omnibus, licèt Prælatis, dummodò alteri subjiciantur, prout sunt isti Prælati inferiores Regulares. Et ratio est, quia isti, licèt sint Prælati; adhuc remanent Religiosi, & sub præcisa obedientia suis Superioribus præstanda. Ergo ad electionem sepulturæ non habent velle, nec nolle. Et quamvis in aliquibus habeant velle, & nolle, id est quando ex Regula, aut suis constitutionibus eis est concessum, non verò in electione sepulturæ, circa quam omnibus Religiosis nolle, & velle de jure interdictum est *in d. cap. fin.*

81. Illud verò observandum, ut si ex secunda sententia aliquis Regularis Prælatus sepulturam elegerit, ast posteà deponatur, aut Prælaturæ renuntiaverit, non sepelietur in sepultura electa, quia ad id inspicitur tempus mortis, non verò electionis. Medicis *dict. quæst.* 8. *num.* 12. *in fin.* Rursus Generalem posse hanc electionem irritare, explorati juris est, si fiat ante mortem eligentis, secus si posteà, quia actus jam est consummatus. Samuellius *d. controv.*8. *concl.*2. *n.*8. Caponi *d. discept.*325. *à n.*12.

82. Religiosi alteri sepulturam eligere non possunt, nisi in remotis agant, & nequeant ad Monasterium adduci: jam ita est decisum *in d. cap. fin.* ubi Glossa *in fin.* Navarrus *comment. de Regularibus*, *n.*43. Layman *in Summa*, *lib.* 3. *Summæ*, *tract.* 5. *cap.* 12. *num.*6. Barbosa *de offic. Paroch* 3. *p. cap.*26. *num.*30. Riccius *in Praxi*, 4. *p. resol.*293. *num.*39. Attamen si fuerint assumpti ad Cardinalatum, Archiepiscopatum, Episcopatum, vel ad aliam extraordinariam Dignitatem, sepulturam possunt eligere, quia jam habent velle, & nolle, prout status ipse requirit. Rodriguez *tom.*3. *quæst* 60. *art.*2. alter Rodriguez *in Compend. resolut.*128. *num.*16. Pellizarius *in Man. tom.*2. *tract.*8. *cap.*50. *n.*130. Caponi *d. discept.*325. *n.*28.

83. Novitius verò rectè sepulturam eligere valet, quia textus *in dict. cap. fin.* solùm loquitur de Religiosis professis, nec in odiosis intelligitur Religiosus. Sanchez *dict. lib.*6. *cap.*14. *num.*9. Medicis *d. quæst.*8. *num.*14. Diana 5. *p. tract.*3. *resol.*109. Quod idem est dicendum de Conversis, & Tertiariis in communitate non viventibus. Medicis *dict. quæst.*8. *num.*15. Caponi *dict. discept.*325. *à num.*40. Antonellus *d. lib.*1. *cap.*12. §.4. *num.*46.

84. Sed quid de Religioso, qui ob patrata facinora à Religione expellitur? Et asserendum videtur, eligere posse sepulturam, quia in multis habet velle, & nolle, donec à Superioribus revocetur, & ita relinquitur quasi Religiosus non esset. Pellizarius *tom.*2. *tract.*8. *cap.*3. *n.*132. Caponi *d. discept.*325. *n.*39.

85. In calce tamen hujus capitis necessariò apponendum, quomodo electio sepulturæ probetur? Et certum est probari per testamentum, codicillum, scripturam, vel testes, etiamsi electio fiat in Ecclesiis Regularium, ut declaravit Sacra Congregatio. Refert Lavorius *dict. tit.*2. *cap.*11. *num.*121. Antonellus *dict. cap.* 12. §.4. *num.*41. Urrutigoyti *de Ecclesia Cathedrali*, *cap.*17. *num.*106. Marchetus *dict. tit.* 38. §.10. *num.* 190. Bonacina *dict. disput.* 3. *quæst.* 2. *punct.*3. *num.*10.

86. Est tamen dubium, an si testamentum, seu codicillus sit invalidus, probet electionem sepulturæ? Et negandum videtur, nam hæc electio est contra Ecclesias Parochiales. Ergo debet probari ex testamento valido, & codicillo, aliàs in præjudicium tertii non sustinebitur. Unde Samuellius *disput.*6. *controvers.*12. *conclus.*2. scripsit esse necessarium ut testamentum hoc, seu codicillus sit validus in foro externo, ut in præjudicium Ecclesiarum Parochialium talis electio probetur.

87. Verùm in contrarium est communis sententia; nam ad electionem sepulturæ sufficit, ut constet de voluntate testatoris, sive sit expressa, aut tacita Guido Papæ *decis.*544. Marchetus *dict. num.*190. Ergo etiamsi

testa

testamentum, aut codicillus fuerit invalidus, dummodo constet de voluntate eligentis, erit sustinenda talis electio, maximè in foro conscientiæ. Viguerius *in introduct. ult. volunt. lib.*3. *cap.*14. *num.*22. Rota *in noviss.* 2. *p. decis.*74. Pasqualigius *decis.*401. *num.*2. Lavorius *dict. cap.*11. *num.*18. Antonellus *d.* §.4.*n.*42. Diana 5. *p. tract.*3. *resol.*106. Samuellius *d. disp.*6. *controv.*12. *conclus.*1.

88. Hæc doctrina admittenda est, verùm eget explicatione; nam duobus modis potest testamentum invalidum esse, aut quando est profanum, aut quando est pium: quod idem dicendum est de codicillo; si enim testamentum, aut codicillus est invalidus, quia est profanus, & non habet solennitates necessarias de jure; verùm validum sit his requisitis de jure ad testamentum pium, veluti duobus testibus, aut testibus fœminis; tunc probat electionem sepulturæ: & ratio est, nam electio sepulturæ causa est pia. Samuellius *dict. disput.*6. *controvers.*11. *n.*8. Marchetus *d.* §.20. *n.*193. Ergo debet sustineri, si habeat testamentum, aut codicillus solennitates necessarias ad testamentum, seu codicillum pium. Quo in sensu loquuntur DD. relati *num. antecedenti.*

89. Erit ergo quæstio, quando testamentum, aut codicillus non habeat requisita necessaria ad pias causas, sed tantùm subscriptionem ipsius testatoris: & in hoc casu inquiunt Doctores, in foro conscientiæ electionem sepulturæ valere, non verò in foro externo; nam cùm agatur de præjudicio Ecclesiæ Parochialis, in qua est sepeliendum cadaver, cessante electione, necessaria est probatio per testamentum, aut codicillum validum his requisitis necessariis, saltem quoad pias causas, ut tenet Samuellius relatus *n.*85.

90. Sed contrarium tenet Marchetus *dict.* §.10. *num.*202. *vers. Sed ego*, quia electio sepulturæ est causa pia, quapropter testamentum, aut codicillus eam continens, sustinebitur ex sola subscriptione, aut quod constet de illius dispositione, quod fieri potest per testes. Ergo licèt præjudicium inferatur Parochiæ, talis electio sustinebitur, & sufficienter probabitur. Lavorius *d. cap.*11. *num.*18.

91. Hæ sententiæ contrariæ non sunt, sed facilè ad concordiam rediguntur, nempe quando hæc secunda asserit, probationem aliunde esse petendam, quàm ab ipso testamento, seu codicillo, nempe per testes; quare prima intelligenda, si probatio tantùm fieret per ipsum testamentum, seu codicillum: ast secunda si fieret probatio per ipsum, & testes.

92. Rursus quoad probationem per testes, necessarii sunt duo, quia agitur de Ecclesiæ Parochialis præjudicio. Lavorius *dict. cap.*11. *num.*18. Pasqualigius *d. decis.*401. *num.* 8. Quæ quidem probatio sufficit, si fiat per duos testes, etiam singulares; nam licèt deponant de diverso tempore, attamen contestes sunt in electione sepulturæ. Guido Papæ *decis.*544. Mascardus *conclus.*1207. Pasqualigius *decis.*404. Lavorius *dict. cap.*11. *num* 19 Samuellius *dict. disput.*6. *controvers.*11. *per tot.* Antonellus *dict.* §4. *num.*42. Bonacina *dict. punct.*3. *num.*10. Si tamen varii sunt testes, quia unus deponit de uno loco, & alter de altero, conjecturis standum est. Lavorius *dict. cap.*11. *num.*20. Unutigoyti *dict. cap.*1?. *num.*106.

93. Sed an si testes sint consanguinei, vel domestici, electio sepulturæ probetur? Affirmare videtur Samuel *dict. disput.* 6. *controvers.*12. *num.*11. sed negat Marchetus *d.* § 10. *num.*194. quia testes isti non sunt idonei ad pias causas, *cap. Cùm esses* 10. *cap. Relatum* 11. *de test.* Ergo nec ad probandam electionem sepulturæ. Sed in hac difficultate recolenda sunt quæ scripsimus *lib.*1. *cap.*6. *à num.*1.

94. Illud tamen ab aliquibus receptum est, ut sola Confessarii attestatio sufficiat ad probandam electionem sepulturæ; nam cùm testator animam suam ponat in manibus Confessarii, non solùm censendus est ut testis, sed ut exequutor. Molfesius *in Summa, tom.*1. *tract.*13. *cap.*8. *num.*12. Diana 5. *p. tract.*3. *resol.*106. Lavorius *d. cap.*11. *n.*20. Lauretus de Franchis *in controvers. inter Episcop. & Regul.* 2. *p. quæst.*64. *num.*5. Samuellius *dict. controvers.*12. *num.*10. Marchetus *dict.* §.10. *num.*195.

95. Hæc doctrina absolutè admittenda non est; sed quando Confessarius sit ita persona gravis, docta, & timorata, ut magna fides ei adhibenda sit, & qui nullum commodum inde perciperet, alias si in sua Ecclesia, vel Monasterio electio fiat, credo solam hanc attestationem non sufficere. Verùm in hoc valet plurimùm consuetudo, de qua Antonellus *d.* §.4. *num.*42. *in fin.*

CAPUT X.

Quibus denegatur sepultura Ecclesiastica?

SUMMARIUM.

*Infideles, pagani, & alii sacrum Baptismum non recipientes, sacra sepultura privantur: & si de facto sepeliantur, exhumantur, n.*1.

*Infantes, licèt habeant patres Christianos, nisi fuerint baptizati, in sacra sepultura non sepeliuntur; si verò in ventre matris simul cum matre decedant, cum illa sepeliuntur. Si dubitatur, an fœtus vivat, scinditur mater, n.*2.

*Si infans fuerit tantùm baptizatus in umbilico, aut in capillis, an sit sepeliendus in sepultura Ecclesiastica? Negavit Marchantius. Affirmant alteri, num.*3.

*Explicatur hæc doctrina, & quando Baptismus est validus probabiliter, infans in sepultura Ecclesiastica est sepeliendus; sicut & admittitur ad alia Sacramenta absque præjudicio tertii, n.*4.

*Fit replica, an infans in utero matris possit validè baptizari? Negant aliqui, alteri affirmant. Admittuntur, & consequenter sic baptizati ad sacram sepulturam, n.*5.

Explicatur textus in cap. Qui in maternis 115. de consecrat. dist.4. *& D. Augustinus, n.*6.

*An infans in secundina involutus baptizatus, sit mandandus sepulturæ Ecclesiasticæ; pendet à quæstione, an validus sit Baptismus? Negarunt aliqui, affirmarunt quamplures, n.*7. *Unde isti asserunt, esse sepeliendum in loco sacro, n.*8.

*Bruta tribus tunicis involvuntur, homines duabus, & quæ istæ sint, n.*9. *Fœtus aliquando cum eis, & aliquando sine eis nascitur, n.*10.

*An infans ablutus cum secundina, remaneat baptizatus, examinatur? Negandum videtur, n.*11. *Sed contrarium probabile, n.*12. *Limitatur, n.*13. *Similiter abluti ad sepulturam Ecclesiasticam admittuntur, n.*14.

*Qui sibi mortem conscivere, non sepeliuntur in loco sacro: limita nisi furore, dementiâ, aut contra suam voluntatem fuerint à seipsis occisi. Si quis se vulneravit animo seipsum occidendi, & postea agat pœnitentiam, sepelitur in loco sacro, n.*15.

*Furor probatur conjecturis, n.*16.

An quando quis invenitur in puteo suffocatus, vel laqueo suspensus, sit in loco sacro sepeliendus? Et negandum videtur, n. 17. *Sed in contrarium est communis sententia, n.*18.

Explicatur communis doctrina, & limitatur, si adversus defunctum sit vehemens praesumptio de desperatione, n.19.

Sed adhuc in his casibus magnopere considerandum, ex amentia, furore, vel alia causa potuisse seipsum interficere, n.20. Vnde benè Navarrus casum defendit, de quo ibi, n.21.

An quando vulnus, seu suspensio talis est, ut ex intervallo potuerit poenitere, ad sepulturam privatam admitti possit, n.22. Quod ad publicam extendendum, si defunctus fuerit bona vita, n.23.

Id à Iudicibus considerandum. Laudatur Ferro dans sepulturam homini se in flumen projicienti, suscepta informatione furoris, n.24. Aliàs semper erit tradendus sepultura Ecclesiastica, nisi ex informatione constet, ex desperatione, aut iracundia se interfecisse, n.25.

An quando quis seipsum interfecit, quintum bonorum in Castella sit expendendum pro anima illius? Affirmandum videtur. Legatum relictum pro sepultura ab eo, qui posteà se interfecit, sustinetur, n.26. Sed si constet de desperatione, contrarium est tenendum. Legata pia sustinentur, etiamsi Fiscus bona capiat, n.27. Secus si aliis modis excusetur, & sepultura Ecclesiastica tradatur, n.28. Explicatur lex 8. tit.23. lib.8.Recopilat. *n.29. De jure communi, quando confiscentur bona seipsum interficientis, n.30.*

An lex illa decernens, sibi mortem inferentis bona ad Fiscum pertinere, nisi descendentes habuerit, sit intelligenda solo in casu de jure communi, ubi bona Fisco addicuntur? Affirmant plures, n.31. Sed alteri inquiunt, admittendam quoties constaret ex desperatione seipsum interfecisse, n.32. Admittitur haec sententia, n.33.

Lex illa tantùm est intelligenda quando constaret desperatè seipsum interfecisse: & haec probatio incumbit Fisco, n.34.

An quando quis desperatè se in laqueum injecit, aut vulneravit, ast ex intervallo moritur, bona ad Fiscum pertineant? Affirmandum videtur. Sed contrarium defenditur. Poena non habet locum, nisi in casibus à jure expressis, nec in poenalibus extensio, n.35.

Morientes in torneamentis carent sepultura Ecclesiastica, etiamsi signa dederint contritionis, n.36. Intelligitur, si sint periculosa, n.37.

An qui in taurorum agitatione decedunt, careant sepulturâ Ecclesiasticâ? Affirmant plures, n.38. Negat Villalobos, n.39. Distinguitur, & si cum periculo gravi agitentur, affirmatur, n.40.

Fit instantia ex Bulla Clementis VIII. & secundùm eam probabiliter admittitur contraria sententia, num.41. Expenditur Bulla, n. 42. Respondetur, num.43.

In taurorum agitatione absque periculo nec est peccatum grave, nec moriens privatur sepulturâ Ecclesiasticâ, n.44.

Quando aliquis maxima audacia, ac temeritate se praecipitem facit in Taurorum hastis, aut cornibus, & ibi decedit, an careat sepulturâ Ecclesiasticâ, num.45.

Raptoribus manifestis denegatur sepultura Ecclesiastica, nisi restituant: tum latronibus furando morientibus, & Clerico notorio concubinario, n.46.

Sepultura Ecclesiastica est deneganda decedentibus in duello, non solùm publico, sed & privato, n.47. Extenditur etiamsi quis fuerit provocatus, & ad patrinos, speculatores, consiliarios, & auxiliantes, n.48.

An qui in duello decessit, & signa dedit contritionis, aut Sacramenta recepit, sit privandus sepulturâ Ecclesiasticâ? Prima sententia asserit, carere debere sepultura Ecclesiastica, n.49. Secunda tenet contrarium, n.50.

Resolvitur distinguendo; quando lethaliter quis vulneratur in duello, & exit de loco illo, signa dat, aut Sacramenta recipit, aut quando decedit in ipso loco duelli. Primo casu aliqui tenent, non esse sepeliendum in loco sacro; sed contrarium tenendum, num.51.

Est verò difficultas in secundo. Et aliqui dicunt, carere sepulturâ Ecclesiasticâ, n.52. Sed si non urgeat necessitas terrendi alios, contrarium est tenendum, n.53. Fit instantia, & respondetur. Excommunicatus defunctus, à censura absolvitur, n.54. In his dubiis consulendus ordinarius, n.55.

An Missa possit applicari pro eo, qui in duello dedit signa contritionis; non tamen est sepultus in loco sacro? Et negandum videtur. Pro excommunicato non valet Missa applicari, n.56. Sed tenendum contrarium, n.57. Et piè defenditur, n.58.

In casibus, quibus licitè acceptatur duellum, nulla poena incurritur; & si aliquis decedat, in sepultura Ecclesiastica sepelitur. Casus isti remissivè ponuntur, numero 59.

1. Licèt omnibus Christianis concessum sit in sacra, & Ecclesiastica sepultura humari; attamen quibusdam personis est denegatum, & jure isto privantur. Infideles, paganos, & alios, qui sacrum Baptisma non receperunt, explorati juris est non esse in sepulturis sacris sepeliendos, *cap. Ecclesiam 27. & 28. de consecrat. dist.1.* non enim in gremio Ecclesiae admittendi, ut sepeliantur, qui noluerunt ad eam intrare per Baptismum. Quin si fortè in loco sacro fuerint sepulti, & eorum corpora à Fidelibus discerni possunt, sunt de licentia Episcopi exhumandi, & reconciliandum coemeterium, seu Ecclesia, *cap. Consuluisti 7. de consecrat. Ecclesia*, vel Alt. Valensis *ad tit. de sepult. § 7. num.2.* Rodriguez *tom.3. Quaest. Regul. quaest.64. art.1.* Villalobos *in Summa, 2. part. tract.31. diffic.3. num.1.* Pellizarius *de Stat. tom.2. quaest.187. art.4. inspect.3. cap.2. num.61. & 62.*

2. Hinc enim Infantes habentes patres, licèt Christicolas, si sacrum Baptisma non receperint, in sepultura Ecclesiastica non sunt sepeliendi: si tamen ex ventre matris fuerint extracti, etsi intra decedant, cum matribus sepeliuntur, nec ad id matres secantur, quia tunc tanquam pars viscerum matris considerantur, *cap. Si qua mulier 116. de consecrat. dist. 4.* ubi DD. Glossa *in cap. Ecclesiam, de consecr. dist.1. verbo Celebrare.* Lavorius *d. tit.2. cap.12. num.41.* Villalobos *d. difficult.3. num.14.* qui rectè animadvertunt, id intelligendum quando certum est, foetum jam decessisse, aliàs tamen, si dubitaretur, mater scindi debet, si jam fuerit defuncta; secus si viva. Sylvester *verbo Sepultura, num.10.*

3. Sed quid si infans in articulo mortis fuerit baptizatus in umbilico, aut in capillis, an sit sepeliendus in sepultura Ecclesiastica. Et Marchantius *Quaest. Past. tract.2. de Baptism. cap.2. quaest.1. casu 2.* asserit, infantem istum baptizatum validè non fuisse, & consequenter in sepultura Ecclesiastica non esse sepeliendum. Verùm aliqua probabilitate affirmari posse baptizatum remanere, quia licèt umbilicus, seu capilli sint corporis excrementa, verùm sunt pars corporis, quibus ablutis, & corpus etiam ablutum censetur; unde poterit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, quia nullus ab ea privandus, nisi manifestè, aut irrefragabiliter constet privandum, sive illi tale jus competeret, sive non. Sequitur Diana *5. part. tract.3. resolut.15.* Samuellius

muellius *de sepultur. tract. 2. disput. 1. controvers. 7. num.* 1. Palao *Oper. Moral. 4. part. tract. 19. disput. 5. punct. 4. num.* 4.

4. Sed tamen in re dicendum, maxima consideratione esse procedendum; nam quando Baptismus, & ablutio tantùm tangit capillos, aut umbilicum, prospiciendum quantæ sint longitudinis; si enim capilli, aut umbilicus defluant, ita ut ablutio facta non penetraret usque ad carnem, Baptismus invalidus est, nec tunc similiter baptizatus erit in sepultura Ecclesiastica sepeliendus. Secus si longiores non sint, ex quorum ablutione satis conciperetur ad carnem penetrasse, ut benè considerant Toletus *in Summa, lib. 2. cap. 18. num. fin.* Dicastillo *de Sacrament. tom. 1. tract. 11. disput. 1. dub. 3. num.* 52. Diana 10. *part. tract. 16. resol.* 18. tunc enim rectè procedit doctrina Marchantii, & aliorum, quia Baptismus probabiliter est validus, in sententia multorum, quos refert Bonacina *de Baptismo, disput. 2. quæst. 2. punct. 3. num.* 22. Et ratione probatur, nam qui probabiliter recepit Baptismum validum, potest recipere alia Sacramenta, ex quibus aliquod damnum tertio non irrogatur, ut cum Dicastillo tenet Diana *d.* 10. *part. tract. 16. resol.* 19. Ast sepeliri in loco religioso, non est in detrimentum tertii. Ergo si probabiliter est baptizatus, poterit in Ecclesiastica sepultura sepeliri.

5. Sed dices cum Bonacina *dict. punct. 3. num.* 25. probabiliter ab aliquibus admittitur, ut infans in utero matris possit baptizari: attamen sic baptizatus non est sepeliendus in sepultura Ecclesiastica: Ergo nec qui est baptizatus in capillis, aut umbilico. Sed istam illationem facit Bonacina, negans infantem baptizari posse in utero matris, tantùm dicens, sententiam illam piè credendam, non aliqua probabilitate, *cap. Qui in maternis* 115. *de consecrat. dist.* 4. Ochagavia *de Sacrament. tract. unic. de Baptismo, quæst 4. num.* 5. Villalobos *in Summa, 1. part. tract. 5. difficult. 4. n.* 4. Verùm negandum non est, quod si infans sit in utero matris, & verè aliquo instrumento valeat aqua conspergi, aut attingi, baptizari possit, & validum esse Baptismum; nam ad ejus substantiam nihil aliud requiritur, nisi ablutio corporis cum forma verborum: quod si aliquo instrumento fieri valet, etiam in utero matris, validus erit Baptismus, ut benè advertit S. Thomas 3. *part. quæst.* 68. *art.* 11. Navarrus *cap. 22. num.* 7. Layman *de Baptismo, lib. 5. tract. 2. cap. 3. n.* 2. Diana 2. *p. tract. 15. resol.* 43. *&* 5. *part. tract. 3. res.* 12. quâ suppositâ probabilitate, etiam probabile erit, posse infantem sic baptizatum in sepultura Ecclesiastica sepeliri, ut diximus *num.* 4.

6. Nec obstat textus *in cap. Qui in maternis*, ubi Isidorus sic scripsit: *Qui in maternis uteris sunt, ideò cum matre baptizari non possunt, quia qui natus adhuc secundùm Adam non est, renasci secundùm Christum non potest.* Quod quidem etiam scripsit D. Augustinus *epistola* 57. *ad Dardanum*, ibi: *Renasci quispiam non potest antequam natus sit.* Ex quibus verbis aliqui susceperunt, non esse subjectum capax Baptismi, qui adhuc natus non est, ut suscepit Barbosa *in dict. cap. Qui in maternis, num.* 1. Palao *dict. tract. 19. punct. 6. num.* 1. Sed non rectè; nam illa verba Isidori, & Augustini possunt intelligi de aliqua sanctificatione absque Baptismo, qui ex lege Dei ordinaria non conceditur ei, qui in ventre est, nisi recipiat Sacramentum Baptismi, cujus capax non est; quia adhuc clausus est in ventre matris, nisi obstetrix tam perita sit, ut manu in ventrem missâ, aut aliquo instrumento possit aquâ infantem lavare, eodem tempore prolata forma Baptismi, ut benè explicat Layman *dict. cap. 3. num. 22. vers. Ad authoritatem*, Coninch *de Sacramentis, quæst.* 68. *art. 11. à n.* 90. Quare si id accideret, infans sepulturæ Ecclesiasticæ satis probabiliter mandabitur.

7. Rursus, an privetur sepulturâ Ecclesiasticâ puer, vel infans baptizatus secundina involutus, dissensio est, pendetque ab ea quæstione, an validus sit talis Baptismus? Negarunt plures, quia secundina illa nihil aliud est, nisi pellis densa, distincta à corpore ad capiendam fœtus urinam, & sudorem; quapropter illâ ablutâ, corpus infantis non abluitur, nec validus erit Baptismus. Valentia *tom. 4. disp. 4. quæst. 1. punct. 2. vers. Quintò sequitur.* Quod alteri non admittunt, quin asserunt, validum esse Baptismum, quia secundina illa est pars corporis infantis, quâ ablutâ, & ejus corpus ablutum censetur. Vasquez 3. *part. tract. 2. disput. 145. num.* 31. Possevinus *de Offic. Curat. cap. 6. num.* 8. Dicastillo *de Sacrament. tom. 1. tract. 11. disput. 1. dub. 3. num.* 52. Diana 10. *part. tract. 16. resol.* 18. Dat plures Bonacina *de Baptismo, disput. 2. quæst. 2. punct. 3. num.* 21.

8. Hinc hanc secundam sententiam ut probabiliorem admittit Bonacina nuperrimè allegatus, & *de Contractibus disput. 3. quæst. 21. punct. 2. num. 2. vers. Hac sententia.* Et concludit infantem in sepultura Ecclesiastica sic baptizatum esse sepeliendum.

9. Verùm in hac difficultate considerandum, in brutorum fœtu tres membranas, quibus involvuntur, reperiri, chorion nimirum, amnion, & allantoeiden: in homine verò tantùm duæ sunt, nempe chorion, & amnios. Chorion verò est tunica, quæ ex parte fœtum ambiens, venas omnes, & arterias umbilicales fulcit. Amnios verò est receptaculum sudoris, & urinæ, quod non parum commoditatis puello præstat; innatat enim aquis, & in iis innocenter, ut in balneo sedet, partusque inde facilior redditur, & speratur, quia lævior est, & lubricum magis uteri osculum reddit, prout explicant Andreas Laurentius *lib. 8. de format. fœtus, cap.* 5. Ambrosius Pareus *de partibus vitalib. lib. 2. cap. 35. per tot.*

10. Amnios autem, tunica, seu membrana, à Latinis *Secundina* dicitur; & aliquando etiam secundinæ dicuntur omnes membranæ fœtum ambientes, quæ post exitum infantis in utero relinqui solent; nam cùm natura conetur fœtum in lucem edere, ut hoc prosequatur minori labore, ab his membranis, seu vestimentis, & involucris, quæ partum detinere poterant, curâ peculiari se exonerat, ut faciliùs edatur, ut rectè considerat Zacutus *lib. 3. Praxis Hist. cap. 19. lit. C, vers. Adde.* Aliquoties tamen has secundinas partus retinet, & simul cum puello emittuntur: quod morbum esse in numero addito, dicunt communiter Doctores Medici; quia hoc præter naturam est. Verùm ipse Zacutus *dict. cap. 19. de secund. lit. C, vers. Hec*, scripsit doctrinam illam non esse sufficientem, cùm secundinarum retentio non solùm morbi rationem obtineat, sed symptomatis, ex eorum numero, quæ immodicè retinentur.

11. Si autem puellus tali modo nascatur, & cum hoc symptomate, & in secundina totum corpus involvente abluatur, est difficultas, an validus sit Baptismus? Ex dictis negandum videtur; nam membrana illa, seu tunica, separata est à corpore puelli, ubi urinæ, & sudoris excrementa recipiuntur; ablutio enim aquæ, quantumvis vehementer injiciatur, neq it secundinam, & excrementa illa penetrare, ut corpus abluatur, in quo consistit formalitas Baptismi. Ergo talis Baptismus validus non est, ut tenent DD. primæ sententiæ.

12. Sed adhuc contrarium probabilitatem habet, nam ut docent Laurentius, & Pareus relati *num.* 9. Mercatus *lib. 3. de Sterilium, & prægnantium aff. lib. cap.* 6. simul cum fœtu secundinæ, seu membranæ istæ creantur. Chorion ad cooperiendas venas exteriores, & ut fœtus alimentum percipiat: ammios autem ad recipienda excrementa urinæ, & sudoris: itaque tanquam

quam partes illius considerantur, quibus ablutis, & ipsum foetum ablui videtur, sicuti si auricula corporis ablueretur, quae licèt extrinseca pars sit, attamen per ejus ablutionem & corpus ablutum dicitur. Hurtado *de Baptismo, disput.7. dub.6.* Basilius *de Matrim. lib.4. cap.25. num.7.* Estque bonus textus *in l. Vulgaris 21. ff. de poenis*, ibi: *Nam qui aurem alicujus tetigit, totum eum videri tetigisse.* Et *cap. Vulgaris 16. de Poenit. dist.1.* Ergo si foetus eum secundinis nascatur, quae sunt illius partes, illis ablutis, & corpus illius ablutum dicetur. Caeterùm secundina ista, quâ corpus foetus contegitur, tenuis est, ut docuit Galenus *de usu part. lib.15. cap.4.* & insimul porosa, ut exspiret foetus; quapropter facilè aqua illam penetrare poterit, ut corpus intra circumvolutum abluatur: nec excrementa illa tantae sunt quantitatis, ut aquam detineant, praecipuè dum ex vi partus per poros jam excrementa illa exceserint. Ergo validus erit Baptismus.

13. Solùm enim nulla adesset probabilitas illius opinionis, quando secundina scissa defluetet à corpore foetus, & in illa parte defluxa ablutio fieret, quia jam scissa non esset pars ipsius foetus, ut rectè considerauit Dicastillus relatus à Diana *d. 10. part. tract.16. resolut.18.*

14. Hinc resolvendum, sic baptizatum in secundina integra, & cum foetu circumvoluta, in sepultura Ecclesiastica esse sepeliendum; secus si scissa fuerit, & in parte scissa ablueretur tantùm. Illud verò semper resolvendum, ut in his dubiis, si possit fieri, ad dandam sepulturam ita baptizatis, Praelatus, aut ejus Vicarius consulatur, ut benè monet Bonacina *disput.3. de contractibus, quaest.21. punct.2. num.1. vers. Hinc etiam.*

15. Praetereà privantur sepultura Ecclesiastica hi, qui sibi mortem conscivere, vel ex iracundia, vel desperatione, *cap. Quibus 16. 13. quaest. 2. cap. Placuit 12. 23. quaest.5. cap. Ex parte 11. de Sepultur.* ubi Glossa, & DD. Nam cùm in peccato gravi mortui sint, & credatur ad inferos descendisse, neutiquam ad sepulturam Ecclesiasticam sunt admittendi, quae solùm concedenda est Fidelibus in Domino morientibus, vel eis, de quibus non constat in peccato decessisse; unde qui casu, & absque culpa à seipsis occisi sunt, vel dementiâ, aut furore, vel contra suam voluntatem, sepulturâ sacrâ non privantur: sicut nec ille, qui periculum profugiens, è ponte est praecipitatus, *dict. cap. Ex parte 11. de Sepult.* Idem est dicendum, si aliquis seipsum vulneravit animo seipsum occidendi; verùm si vulneribus susceptis poenitentiam egerit, iste sepultura Ecclesiastica non est privandus, cùm factâ poenitentiâ in mortali culpa non decedat. Sylvester *verbo Sepultura, num.5.* Villalobos *d. tract.31. difficult.3. num.3.* Lavorius *dict. tit.2. cap.12. num.28.* Samuellius *de Sepultur. tract. 2. disput.1. controvers.5.* Marchetus *eod. tract. tit.39. num.14.* Passerinus *d. cap.2. num.104.* Barbosa *de Offic. Paroch. 3. p. cap.26. n.49.* Parladorius *different. 66. §.1. num.17.* Lara *lib. 1. de Anniversar. cap.11. num.4.* Antuñez *de Donat. 3. p. cap.41. num.36.*

16. Illud verò animadvertendum, quod quando quis ex furore se occidisse dicatur, standum est conjecturis, & indiciis; & sufficiet constare alienata mente id fecisse. Medicis *de Sepultur. 1. p. quaest.11. num.6.* Ugulinus *de Episcopo, cap.17. num.4. vers. Excipitur,* Marchetus *dict. num.14.* Lavorius *dict. cap.12. num.28.* Lara *d. cap.11. num.10.*

17. Quid verò dicendum, quando quis reperitur in puteo dejectus, & suffocatus, vel laqueo suspensus; an debeat privari Ecclesiastica sepultura? Et affirmandum videtur, nam quando non constat ab alio fuisse dejectum, vel suspensum, praesumendum est seipsum projecisse, aut suspendisse; quapropter sepultura Ecclesiastica tunc est privandus.

18. Sed in contrarium est communis sententia. Ratio, nam in dubiis delictum non praesumitur, *l. Meritò, ff. Pro socio.* Est enim delictum gravissimum seipsum occidere. Ergo non est praesumendus seipsum in puteum projecisse, aut laqueo suspendisse, sed ab alio projectum, seu suspensum esse. Caeterùm privare sepultura Ecclesiastica, est poena gravis, quae in dubio infligenda non est, sed quando ex desperatione, aut iracundia pateret projectum, aut suspensum esse, *l. fin. Cod. de probat.* Ergo sepultura Ecclesiastica non est privandus ex eo quod quis in puteum projectus inveniatur, aut laqueo suspensus. Navarrus *cons.7. de Sepulturis,* Barbosa *de Univers. lib.2. cap.10. num.49.* Samuel. *dict. controvers.5. conclus.2. à num.5.* Lavor. *dict. cap.12. num.31.* Villalobos *dict. difficult.3. num.4.* Covarruv. *lib.2. var. cap.1. num.10.* Gratianus *discept. tom.1. cap.61. num.21.* Lara *dict. cap.11. num.7.* Spino *de testament. gloss.2. num.20.* Antuñez *dict. cap.41 num.38.*

19. Verumtamen haec doctrina indiget explicatione, quamobrem est magnopere considerandum, quo in loco repertus est suspensus, aut quo in puteo, & quae exstent praesumptiones; potest enim accidere, ut quis laqueo suspensus reperiatur in proprio cubiculo, januis clausis, eo modo, ut à nullo potuerit suspendi; aut puteus potest esse in domo clausa, in qua nemo morabatur: tum etiam potest adesse aliqua causa, unde defunctus ad desperationem, & iracundiam excitaretur. Tunc ex vehementi praesumptione adversùs defunctum, ex qua gravissimè praesumitur ex desperatione, aut ex iracundia seipsum interemisse, sepultura Ecclesiastica est privandus; satis enim delictum ex illa vehementi praesumptione probatum est, *cap. Afferte 2. de Praesumpt. leg. t. Cod. ad leg. Cornel. de sicariis, l. Qui adulterii 11. Cod. ad l. Iul. de adult. l.12. tit.14. part.3.* Gomez *var. lib.3. cap.12. num.25.* Farinaceus *in Praxi crim. 3. p. tit.3. quaest. 86. num. 52.* Ergo rectè sepulturâ Ecclesiasticâ privatur. Genuensis *in Praxi, cap.36. num.20.* Lavorius *d. cap.12. num.32.* Samuellius *d. controvers.5. conclus.3.* Villalobos *d. num.4.*

20. Verùm adhuc in hoc casu magna consideratione est procedendum; nam adhuc in his terminis potuit defunctus amentiâ, vel furore laborare, ad quod facilè ille, qui delictum perpetravit, valet declinare ob maximos remorsus conscientiae, aut timore poenae; quapropter in his casibus, in quibus ab alio non potuit occidi, non ex desperatione, aut iracundia seipsum valuit interficere, sed ex amentia, aut furore, unde sepultura Ecclesiastica non est privandus. Et probatur magis, nam est pro defuncto non contemnenda praesumptio, nempe repugnantia naturae ad sibi mortem consciscendam. Marchetus *dict. tit.39. num.14. ad medium,* Guazinus *de defens. reor. lib.1. defens.4. cap.2. num.2.* quare licèt clausus reperiatur, ita ut à nemine potuerit interfici, adhuc considerandum id ex furore, amentia, aut maximo vitae taedio sibi mortem praestitisse, non verò ex desperatione, aut iracundia.

21. Unde Navarrus *cons. 6. de Sepulturis,* benè defendebat casum cujusdam Regularis, qui manè est confessus, ac toto tempore laetus fuit, & sequenti manè repertus est suspensus in cella, clauso ostio, cum laqueo ad collum appenso, quasi genuflexus, non pendens, & omninò jacens: & tamen asserit, in sepultura Ecclesiastica esse sepeliendum, quia per phrenesim, aut amentiam ita factum considerabat, etiamsi clauso ostio ab alio suspendi non poterat, prout etiam admittit Marchetus *d. tit.39. num.14.*

22. Rursus in hoc casu considerandum, quomodo suspensus defunctus inveniatur, aut à seipso vulneratus,

rus, aut dejectus; si enim eo modo mortuus invenitur, ut non statim decesserit ex suspensione, vel vulnere, vel dejectione, præsumendum est in illo intervallo acta pœnitentiæ, & contritionis fecisse; quæ quidem pia est consideratio, & quoad sepulturam privatè dandam eam admittunt Genuensis *in Praxi, cap. 76. num. 21.* Ferro Mantriquez *Quæst. Vicar. 1. p. quæst. 54. num. 10.* Marchetus *d. num. 14.*

23. Sed adhuc credo, hanc præsumptionem extendendam ad publicam sepulturam, & suffragia pro defuncto facienda, quando occisus, seu dejectus fuerit persona bonæ vitæ, & timoratæ conscientiæ. Et ratio est, nam tales personæ faciliter actum contritionis eliciunt, & si aliquando ad aliquam culpam incidant, citò resipiscunt; quapropter probabilissima præsumptio est, in illo intervallo temporis actum contritionis egisse. Tum Dominus timoratos, & probos, à quibus servitia recepit, summo favore prosequitur, & quamvis aliquando delinquant, ex sua misericordia promptior est ad favorem, quàm ad pœnam, ut optimè docetur D. Ambrosius *lib. de Paradiso, cap. 15.* ibi: *Doceant te verba Divina: Qui operatur gloriam, pœnam relinquit. Honorificantes me, honorificabo, honorem bonorum operationis sua esse declarans. Et contemptores mei, non dixit, honore privabo, sed honore privabuntur, non sua operationis deponens eorum injuriam, sed quod futurum esset ostendens.* Quapropter præsumendum, ex Dei misericordia tempore illo excitatos à Deo esse ad motum pœnitentiæ, & contritionis; quâ suppositâ præsumptione, saltem probabili, non solùm ad privatam sepulturam sunt trahendi, verùm ad publica, & sacra suffragia, prout pro aliis defunctis Ecclesia peragit.

24. Hæc enim sunt consideranda à Judicibus Ecclesiasticis, & probanda, ut inde rectum judicium percipiant, ut benè considerat Guazinus *d. defens. 4. cap. 2. num. 2.* Unde Ferro *dict. quæst. 54. num. 11.* benè casum expedivit de homine quodam, qui se in flumen projecit, & ibi decessit; postea verò suscepta informatione, apparuit ipsum mentis defectum habuisse, & ideò tradendum Ecclesiasticæ sepulturæ decrevit.

25. Si verò nulla vehemens præsumptio resultet contra defunctum sibi mortem consciscentem, vel si aliqua resultet, & his considerationibus suprà positis elidatur, semper est sepulturæ Ecclesiasticæ tradendus, nisi ex informatione constet seipsum interfecisse ex iracundia, aut desperatione, ut ultra relatos *num. 15.* tenet Farinacius *in Praxi crim. 1. part. quæst. 20. n. 133. & 5. part. quæst. 158. num. 16.* Hieronymus Catat. *de Iur. Paroch. tit. 8. cap. 8.* Bonacina *d. disput. 3. quæst. 21. punct. 2. n. 2. vers. Si autem detur.* Cuvarruv. *lib. 2. var. cap. 1. num. 11.*

26. Ex his diluenda est disceptatio illa, an quando quis seipsum occiderit, quintum bonorum pro sua anima sit expendendum? Et affirmandum videtur; nam licèt probetur ex desperatione, aut iracundia seipsum occidisse, adhuc tamen valet in agone elicere actum contritionis, ut salvetur; & in dubio pro pietate standum. Ergo pro eo semper quintum est expendendum. Confirmatur, nam si aliquis legatum reliquisset Ecclesiæ, ut ibi sepeliretur; verùm posteà sibi mortem præparet, adhuc legatum pium debetur, ut tenent *in leg. Miles, § Ream, ff. ad l. Iul. de Adult.* Bart. & ibi etiam Dinus, & Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Mortuo itaque testatore, illat. 1. num. 50.* Plaza *de delict. lib. 1. cap. 23. n. 14.* Farinacius *in Praxi, 5. p. quæst. 128. n. 20.* Ergo etiam alia suffragia pro anima. Ergo quintum in his suffragiis est expendendum, cùm etiam legatum pium tendat ad animæ salutem.

27. Verùm hæc fundamenta levia sunt, quando enim constat aliquem manus usque ad occisionem sui ipsius imposuisse, nec aliquod habuisse intervallum ad pœnitentiam, satis constat, in peccato decessisse absque aliqua contritione; quapropter impœnitens, nec sepulturæ Ecclesiasticæ est mandandus; nec pro eo suffragia facienda. Plaza *dict. cap. 23. num. 14.* nec Anniversarium adimplendum. Lara *lib. 1. cap. 11. n. 3.* aliàs numquam privaretur sepultura Ecclesiastica, qui sibi mortem conscivit. Ergo nec pro eo est quintum expendendum. Ad aliud fundamentum respondetur, legatum factum Ecclesiæ pro sepultura in suo testamento ab eo, qui sibi mortem conscivit; posteà esse sustinendum, etiamsi illius testamentum rumpatur ob confiscationem bonorum, & bona transeant ad Fiscum, ut tenet Farinacius *dict. quæst. 128. num. 68.* Ratio est, nam cùm legatum fuerit relictum pro sepultura, & per Ecclesiam non stetit, quominus illi traderetur, sed ex culpa testatoris se interficientis; inde est, ut debeatur. Quod admittendum, etiamsi testamentum rumpatur, & ne alia legata à Fisco solvantur, ut per Alberic. *in l. fin. ff. de Bonis eor.* Farinacius *dict. quæst. 128. num. 67.* quia favore Ecclesiæ sustinetur legatum contra Fiscum. Ast pro anima defuncti non admittitur, sed quia jam Ecclesia, ex eo quod per eam non stetit, acquisivit jus ad illud percipiendum, licèt anima occisi nullum ex eo commodum percipiat. Spino *de testam. gloss. 2. num. 34.*

28. Hinc ad resolutionem hujus difficultatis consideranda sunt quæ suprà diximus ad concedendam, seu denegandam sepulturam sibi mortem consciscenti; si enim desperatus, vel ex iracundia se interfecit, tunc ei denegatur sepultura, & suffragia, & nec quintum pro anima illius est expendendum; secus quando excusatur his modis suprà præscriptis, & sepulturæ Ecclesiasticæ traditur, & pro eo fiunt suffragia; tunc enim quintum est expendendum, ut jam decisum scripsit Ferro *dict. lib. 1. Quæst. Vicar. cap. 54. per totum.*

29. Rursus recognoscendus est textus Regius *in l. 8. tit. 13. lib. 8. Recopilat.* ubi asseritur, seipsum occidentis bona ad Fiscum pertinere, nisi descendentes hæredes habuerit. In hac ergo lege duo dubia sunt investiganda. Primum, an intelligenda sit secundùm jus commune, quoad confiscationem bonorum? Secundum, etiamsi specialiter intelligatur, an sit admittenda quando defunctus non desperatione, vel iracundia seipsum interfecit.

30. Quoad primum animadvertendum, de jure communi controversum fuisse; an bona sibi mortem consciscentis ad Fiscum pertineant? De quo aliquos pro utraque parte adducit Farinacius *dict. quæst. 128. à num. 47.* Ast illud regulariter obtinuit, ut confiscatio bonorum non admitteretur, nisi quando quis apprehensus seipsum interfecerit, ob conscientiam criminis capitalis perpetrati, ex quo meretur pœnam confiscationis bonorum; crimen tamen capitale aliqui intelligunt de morte tantùm naturali, alteri de civili, veluti deportationis: Verùm omnes conveniunt, de jure communi nonnisi in hoc casu confiscationem esse admittendam, *l. fin. in principio, ff. de bon. eorum, l. In fraudem, § Cujus bona, ff. de Iur. Fisci, l. 1. Cod. de bonis eorum, l. 2. Cod. Ubi causa Fiscales, l. 24. tit. 1. p. 7. l. 2. tit. 53. eadem part.* Decianus *tract. crimin. lib. 9. cap. 2. à num. 2.* Plaza *de Delictis, lib. 1. cap. 23. num. 11.* Farinacius latè *dict. quæst. 128. à n. 51.* Gomez *tom. 3. cap. 3. n. 13.* Padilla *de leg. pœn. 1. p. cap. 20.* Molina *de Iust. tom. 4. tract. 3. disp. 20. per tot.*

31. Hinc enim dubitatur, an lex nostra sit intelligenda secundùm jus commune solùm in casu, quando quis seipsum interficiat propter conscientiam criminis capitalis, merentis confiscationem: an absolutè pro qualibet desperatione, aut tædio vitæ? Prima sententia asserit intelligendam esse nostram legem secundùm jus commune. Et ratio est, nam illa tantùm

pervenit ad tollendum difficultatem, quæ erat de jure communi, quando aderant hæredes descendentes, *ex Auth. Bona damnatorum*, *C. de Bon. proscript.* non verò ad aliquod jus novum decernendum. Ergo intelligenda est secundùm jus commune, quoad confiscationem bonorum. Avendaño *in dict. verbo Desperado*, Gregorius *in l.24. tit. 1. p.7. Verbo Para el Rey*. Plaza *dict. cap.23. à num.9.* Lara *de Anniversf. lib.1. cap.11. num. 44.*

32. Secunda sententia inquit, ad omnem desperantem sibi mortem conciscentem extendendam esse, etiamsi ob conscientiam criminis non egerit; nam lex ista indistinctè loquitur, quapropter cum distinctione juris communis intelligenda non est. Tum in legibus explicandis magis attendenda est mens legislatoris, quàm verba, vel aliæ conjecturæ, *cap. Intelligentia 6. cap. Præterea 8. de verb. significat.* Ex mente autem legislatoris satis percipitur ex universali loqutione voluisse comprehendere omnem casum, nempe quando quis se occiderit, vel propter conscientiam criminis, vel desperationem. Ergo non est intelligenda secundùm jus commune. Covarr. *lib.2. var. cap.1. num.11. ad finem*, Azevedus *in d.l.8.n.14.*

33. Hinc ultimam sententiam admittendam censeo ex verbis illius legis, *Todo hombre, ò muger, que se matare asi mismo, pierda todos sus bienes, y sean para nuestra Camara, no teniendo herederos descendientes.* Quæ quidem verba explicata per Summarium, *La pena de el que se desesperare*, clarè denotant, seu demonstrant, non solùm ad sese occidentem propter criminis conscientiam esse extendendam, sed ad illum etiam, qui desperatus se interfecerit, ut Summarium demonstrat. Cæterùm lex ista est novior, quàm aliæ, ut ostendit Azevedus *dict. num.14.* idcircò aliquid novi in ea est intelligendum; nec credendum, ad solùm transcribendum fuisse hanc pœnam impositam, licèt posteà dubium hæredum descendentium elideret. Hanc ob rem intelligenda de quolibet seipsum interficiente, non solùm ob criminis conscientiam, sed per desperationem, ut etiam admittit Ayllon *ad Gomez d. tom.3. cap.3. n.14.*

34. Quoad secundum dicendum, hanc confiscationem decretam in nostra lege, non esse admittendam, nisi quando constaret, mortem sibi conciscentem desperatè, vel ex iracundia id fecisse, & ideò privandus fuisset sepultura Ecclesiastica. Molina *d. tom.4. tract.3. disp.20. n.11.* Ayllon *ubi proximè, vers. Sepulturam.* Aliàs tamen, si id non constaret, veluti quia tantùm repertus est suspensus, vel in puteum dejectus, aliter est dicendum, nisi Fiscus probasset desperatè id fecisse per plenam probationem. Pertus C. ball. *Resol. Crimin.137. num.14.* Lavorius *dict. cap.12. num.33.* Samuellius *dict. disp.1. controvers.5. conclus.3. n.10.* Quapropter si propter amentiam, aut aliam causam à desperatione excusetur, Fiscus nihil percipiet, & de bonis defuncti Quintum pro anima ejus expendetur. Ferro *dict. quæst.54.*

35. Sed adhuc poterit dubitari in casu quo desperatè aliquis se in laqueum conjecerit, aut lethaliter vulneraverit, & temporis intervallum sit, ut agat pœnitentiam, & præsumatur prout supra diximus, an Fiscus capiat ipsius bona, ita ut Quintum non possit expendi pro ejus anima. Et affirmandum videtur, quia reverà mors illa ex desperatione processit. Ergo debet committi pœna confiscationis. Sed contrarium teneo, nam licet à principio mors illa ex desperatione processit, non verò defunctus moritur desperatus, quin potiùs contritus, & dignus Dei amicitiâ, & suffragiis, sepulturaque sacra. Ergo pœna illa non committitur; nam pœna illa est intelligenda quando mors est desperata, non verò quando initium solum illius. Ergo cùm pœna non sit imponenda, nisi in casu à jure expresso, *l. At si quis 14. §. Divus autem, ff. de Relig. & sumpt. fun. Auth. de non eligend. secund. nubent. §. Cùm igitur*, Menochius *de Arbitrariis, casu 256.* Fuschus *lit. P, conclus.216. num.4.* & lex in isto non loquatur, minimè est committenda. Cæterùm, nam in pœnalibus extensio non est facienda. Craveta *de Antiquit. tempor. 4. temp. in principio, num.148.* Menochius *dict. casu 276. num.22.* Cùm ergo lex loquatur quando mors fit desperatè, non est extendenda ad casum, quando initium fuit tantùm desperatum. Quare in hoc casu, nec bona Fisco addicentur; Verùm defunctus sepulturæ Ecclesiasticæ tradetur, & quintum pro anima illius expendetur.

36. Deinde privantur sepultura Ecclesiastica morientes in torneamentis, licèt ante mortem signa dederint contritionis, & pœniteant, *cap.1. & 2. de torneament.* Synodus Romana sub Innocentio II. *cap. 10.* Constitutio Pii V. Concilium Rhemense *cap.20.* idque in odium statutum est, ut homines à similibus ludis terreantur. Azor. *tom.3. Inst. moral. lib.2. cap.15.* Arellano *de jur. nat. lib.7. cap.9.* Passerinus *dict. cap.2. n.96.* Medicis *de sepult. 1. part. quæst.11. num.4.* Samuellius *d. disp.1. controvers.8. conclus.1.* Barbosa *d. cap.26. n.45.* Marchetus *tit.39. num.6.*

37. Id tamen non absolutè tenendum est, sed quando torneamenta periculosa sunt, & ex eis mortes sequuntur; hi enim ludi gladiatorii sunt à jure prohibiti, *l. unic. C. de gladiat. lib.12.* Unde gravissima pericula proveniunt tam corporibus, quàm animabus. De quibus periculosis torneamentis agit D. Gonzalez, noster Magister, *in cap.1. & 2. de torneament. num.5.* Si verò torneamenta ista cum simili periculo non fiant, nec in eis aliquid infaustum timetur, veluti cum lanceis sine cuspide, hebetibusque ensibus, & sæpè vallo in medio curriculi imposito, vulgò *Tela*; si aliquis fortè in torneamento decedat, privandus non est sepultura Ecclesiastica; nam similia torneamenta tantùm Clericis sunt interdicta, non verò laicis. Concilium Herbipol. sub Honorio IV. *can.4.* Clarus *lib. 5. sentent. §. Ludus, num. 4.* Fuschus *verbo Ludus, conclus.456.* Alcozer *de Ludis, cap.51. & 52.* quare nequit aliqua pœna puniri, nec per carentiam sepulturæ Ecclesiasticæ, quæ gravissima est. Ac denique cessat ratio interdicti *in dict. cap.1. & 2. de torneament.* similem pœnam imponentis in periculosis torneamentis, ut benè advertit D. Gonzalez *ubi suprà, num.5.* Passerinus *dict. cap.2. num.98.*

38. Hinc resolvendum, quid dicendum de decedentibus in taurorum ludis. Et affirmandum videtur, idem esse dicendum sicut de torneamentis; nam ex constitutione Pii V. quam refert Guttierrez *Can. lib.2. cap.7. num.1.* Navarrus *in Man. cap.15. n.18.* id interdictum est, ut si quis in taurorum agitatione decedat, in sepultura Ecclesiastica non sepeliatur. Ergo minimè est in ea sepeliendus. Tum est eadem ratio periculi corporis, & animæ, sicut in periculosis torneamentis. Ergo sic decedentes sunt privandi sepultura Ecclesiastica. Lavor. *dict. tit.2. cap.12. num.18.* Samuel. *de sepult. dict. controvers. 8. conclus.6.* Spino *de testam. gloss.2. num.27.* Medicis *dict. quæst.11. num.4.* Marchetus *dict. tit. 39. num.63.*

39. Sed contrarium scripsit Villalobos *in Summa, 2. part. tract.12. difficult.20. num. 7.* & rationem dat, quia pœnæ impositæ in torneamentis, nequeunt extendi ad agitationes taurorum; leges enim pœnales strictè sunt interpretandæ, non verò ad alios casus extendendæ.

40. Sed in re dicendum, magnopere considerandum, quomodo tauri agirentur; si enim magno periculo, & absque præcautionibus præceptis in Bulla Clementis VIII. quam refert Guttierrez *dict. lib.2. cap.7. num. fin.* tunc gravissima est culpa, prout declaratur,

tatur, & concipitur ex Bulla Pii V. quæ ponit pœnam carentiæ sepulturæ Ecclesiasticæ; quo quidem casu videtur, hanc pœnam incurri impositam tauros agitantibus. Ergo si tauri agitentur cum magno periculo, ibi decedens in agitatione privabitur sepultura Ecclesiastica.

41. Sed contra est Bulla Clementis VIII. reducens Bullam Pii V. ad terminos juris communis, quoad pœnas, & censuras. Quapropter in hac specie, etiamsi tauri agitentur cum magno periculo, tamen ibi decedentibus deneganda non est sepultura Ecclesiastica; pœna enim, ut diximus suprà, non committitur, nisi in casibus à jure expressis. Cùm ergo de jure communi non sit hæc pœna expressa in agitatione taurorum, minimè est imponenda, ut benè tenet Villalobos, & communiter in praxi admissum est.

42. Sed animadvertendum, contrariam sententiam probabilitatem non paucam habere; nam reductio pœnarum, & censurarum facta est à Clemente VIII. sub generali conditione, ut provideatur magnâ curâ, ne mors alicujus sequatur, ibi: *Volumus autem, ut hujusmodi taurorum agitationes in eisdem Hispaniarum Regnis festis diebus non fiant, & per eos, ad quos spectat, provideatur, ne inde alicujus mors, quoad fieri poterit, sequatur.* Cùm ergo reductio ad terminos juris communis sub hac conditione fiat, si deficiat, adhuc durabit hæc pœna, & censura. Et ratio est, nam durat culpa gravis agitandi tauros cum gravi periculo: Ergo & pœna durare debet, imposita à Piu V.

43. Hoc fundamentum contrariæ sententiæ probabilitatem concedit. Sed adhuc respondetur, Clementem VIII. non sustulisse culpam gravem agitandi tauros cum gravi periculo, nec id facere potuisse, quia id est intrinsecè malum. Petrus Hurtado de Mendoza *tom.2. disput. Scholastica* 174. *sect.20. conclus.5.* Verùm relictâ culpâ gravi, quoad pœnas reduxit motum Pii V. ad jus commune; attamen ad tollendam culpam gravem in taurorum agitationibus, reliquit illam providentiam à Magistratibus imponendam, ne mors alicujus sequatur, non verò quoad modificationem; quamobrem licèt tauri cum gravi periculo agitentur, tamen ibi decedentes sepultura Ecclesiastica non privantur.

44. Si verò tauri curantur illâ providentiâ, & modo, ne facilè aliqua mors sequatur, tunc aliquod peccatum grave non committitur, nec aliquâ censurâ agitantes puniuntur, nec decedentes à sacra sepultura arcentur. Id facilè probatur apud Nostros Hispanos ex Motu Clementis VIII. qui id decrevit. Tum quia cessante causa legis, cessare debet & pœna, *l. fin. de Hæred. instit. l. In agris, ff. de acquir. rer. domin.* Ac denique in torneamentis idem scripsimus *num.35.* Ergo similiter in taurorum agitationibus. Lopez *in Instruct. conscient. 1. p. cap.70.* Navarrus *d. num.18.* Gutierrez *d. lib.1. cap.7. num.14.*

45. Hæc intelligenda secundùm Motus proprios, & ex natura agitationis taurorum. Verùm ex alio capite decedentes in agitatione taurorum possunt sepultura sacra privari, nempe quando maxima audacia, & temeritate aliquis sese præcipitem fecerit ad taurorum cornua, nec tamen præditus fuerit dexteritate illudendi tauros. Et ratio est, quia ille moritur in notorio, & gravissimo peccato. Villalobos *dict. difficult.20. num.7. & 8.* Sed qui in notorio peccato gravi decedit, privatur sepulturâ Ecclesiasticâ, nisi pœnituerit, *cap. Non æstimemus, 13. quæst.2. cap. Qui recedunt, 26. quæst.6. cap. Placuit, 23. quæst.5.* Navarrus *cons.6. de Sepult.* Barbosa *in cap. Ex parte 11. de Sepult. n.5.* Lavorius *d. cap.12. n.26.* Ergo similiter, qui agitando tauros, summa temeritate, & audacia ad tauros irruit, & ibi in peccato illo notoriè decedit.

46. Et confirmatur, nam sepultura Ecclesiastica denegatur raptori manifesto per violentiam, nisi restituat ablata, *cap. Super eo 2. de rapt.* Barbosa *de offic. Paroch. dict. cap.26. num.44. & de univers. lib.2. cap.10. num.44.* Marchetus *dict. tit.39. num.22.* Tum denegatur latronibus, qui furando, vel deprædando moriuntur, *cap. Fures, 13. quæst.2. cap. Fures 2. de furt.* Samuel. *dict. disput.1. controvers.4. num.15.* Deinde denegatur Clerico notoriè concubinario, perseveranti usque ad mortem sine pœnitentia. Navarrus *in Manual. cap.25. num.8.* Barbosa *dict. cap.26. num.53.* Samuel. *dict. disput.1. controvers.7. num.11.* Marchetus *ubi proximè, num.32.* Ergo idem dicendum est de eo, qui audacter, & temerariè agitat tauros cum gravi periculo vitæ, cùm iste notoriè in peccato decedat, sicut & alteri. Et confirmatur, nam qui in ipso crimine, & culpa decedit, præsumitur mori impœnitens. Layman *in Summa, lib.3. sect.5. tract.5. cap.12. num.12.* Diana *in Summa, verbo Sepultura, num.5.* Marchetus *dict. tit.39. num.25.* Cùm ergo iste in crimine illo, & gravissima culpa decedat in cornibus tauri, tanquam moriens impœnitens in ipsa culpa, & crimine, privandus est sepultura Ecclesiastica. Idque maximè animadvertendum à Judicibus Ecclesiasticis; nam ut quotidie videmus, nullo facto discrimine, decedentes in agitatione taurorum in Ecclesiis, & cæmeteriis sacris sepeliuntur.

47. Rursus sepultura Ecclesiastica denegatur decedentibus in duello, ut à majoritate rationis deducunt DD. *in cap.1. de Torneamentis, extravagant.1. ejusdem tit.* Estque locus expressus in Tridentino *sess.25. de Reformatione, cap.19.* & Constitutiones Pii V. & Gregorii XIII. quæ id extendunt non solùm ad duella publica, quæ in certo loco fiunt, patrinis deputatis, & aliis cæremoniis; sed & ad privata, his deficientibus. Est etiam Constitutio Clementis VIII. illas Constitutiones extendens ad ubique gentium, quas summans refert Barbosa *in dict. cap.19. Concilii, à n.2. & in Summa, collect.269. & de offic. Episcopi, 3. part. allegat.120.* Palao *de Charit. tract.6. disput.5. punct.7. num.17.* Diana *5. p. tract.14. resol.102.* Caball. *de omni gener. homicid. à num.76.* Cenedo *in Collect. ad Decretal.117.* Marchetus *tit.39. num.64.* Pasterinus *dict. cap.2. num.99.* Amicus noster colendissimus D. Petrus Garcia de Occave *de Clerico venat. n.38.*

48. Hæc enim propositio ampliatur etiamsi duellantes fuerint provocati; & extenditur etiam ad eos, qui consilium, & auxilium dederint duellandi, ad patrinos, & spectatores; hi enim omnes pœna excommunicationis innodantur, & perpetuò carent sepultura Ecclesiastica. Lavorius *d. cap.12. num.16.* Samuel. *d. controvers.8. conclus.2. num.8.*

49. Est tamen dubium, an qui in duello decessit, & signa dederit contritionis, recipiatque etiam Sacramenta, sepeliendus sit in sacra sepultura? Communis sententia asserit, non esse sepeliendum. Ducitur *ex cap.1. de Torneamentis*, ubi in torneamentis defunctis negatur sepultura Ecclesiastica, etiamsi signa dederint contritionis. Ergo similiter est dicendum de mortuis in duello. Probatur consequentia, nam pœna illa imposita est tam rigida in detestationem torneamentorum. Ast major detestatio est duellorum, prout patet in Decreto Tridentini *dict. cap.19.* & Bullis suprà recensitis. Ergo similiter in duello decedentes non debent sepeliri in sepultura Ecclesiastica, etiamsi dederint signa contritionis, aut Sacramenta receperint. Cæterùm licèt non statim duellans moriatur, sed postcà, & signa dederit contritionis, aut Sacramenta receperit, dicitur in duello decessisse, & excommunicatum, ex eo quod ibidem in duello vulnus recepit. Ergo etiamsi dederit signa contritionis, aut Sacramenta recipiat, non est sepeliendus in sepultura Ec-

clesiastica. Lavorius *dict. cap.*52. *num.*16. Gratianus *discept. for. tom.*3. *cap.*410. *per tot.* Bonacina *in Bull. Cæn. disput.*2. *quæst.*3. *punct.*48. *num.*22. Sanchez *Select. disput.*36.*num.*7. *&* 8. Samuel. *d. controvers.*8. *conclus.*4. *à num.* 12. Diana 4. *p. tract.*4. *resol.*192. Marchetus *d. tit.*39. *num.*65.

50. Altera etiam est sententia asserens contrarium, nam Tridentinum *dict. cap.*19. tantùm dicit, quod decedentes in conflictu duelli, *perpetuò careant sepultura*; non verò aliquid dicit, quando vulneratus in duello dederit signa contritionis, aut Sacramenta receperit; hoc enim omisit, & reliquit in terminis, prout quando aliquis in peccato decedat, qui si dederit signa contritionis, aut Sacramenta receperit, in Ecclesiastica sepultura sepelitur, ut diximus, & docet Sanchez *dict. disput.*36. *à num.*7. Ergo duellans, qui signa contritionis dederit, aut Sacramenta receperit, debet in sacra sepultura sepeliri. Rursus, pœnæ non sunt trahendæ de casu ad casum, sed strictè interpretandæ. Ergo licèt in casu torneamentorum decedentes, etiamsi signa dederint contritionis, aut Sacramenta receperint, sepultura sacra priventur, non sunt tamen privandi in duello decedentes, si signa dederint, aut Sacramenta receperint. Laurentius Portel. *Respons. Moral.* 3. *part. cons.*10. *num.*3. Hurtado de Mendoza 2.2. *disp.*570. *sect.*1. §.178. Diana 5. *p. tract.*3. *res.*99. *in fin.* Passerinus *d. cap.*2. *num.*100.

51. In hoc dubio duo casus sunt distinguendi. Primus, quando duellans lethaliter vulneratur in duello; ast ea loco illo extrahitur, signa dat contritionis, aut Sacramenta recipit. Secundus, quando in ipso loco signa ipsa dederit, aut ibidem Sacramenta recipit, & moritur. Primo verò in casu Peregrinus *de duello*, *q.*7. *num.*4. §. *Primum non obstat*, asserit in sepultura Ecclesiastica non esse sepeliendum, quia reverà mortuus est in duello, ex eo quod ibidem lethale vulnus receperit. Samuel. *dict. conclus.*4. Marchetus *dict. num.*65. *vers. Quia Ecclesiastica.* Verùm teneo contrarium cum Sanchez *dict. disp.*36. *num.*9. nam Concilium, & Bullæ loquuntur de his, qui in conflictu duelli moriuntur, non verò de his, qui à loco duelli recedentes signa contritionis dederint, aut Sacramenta receperint; hoc enim non est mori in conflictu. Deinde verba Concilii non sunt intelligenda extra rigorem litteræ, præcipue quoad pœnas: nec hoc est mori in duello, sed occasione duelli, ut tenet Diana 2. *part. tract.*16. *resol.*54. & 4. *part. tract.*4. *resolut.*92. *vers. Verùm his non obstantibus.* Marchetus *dict. num.*65. *vers. Quia Ecclesiastica.*

52. Tota igitur difficultas versatur in secundo casu, quando in ipso loco decessit, verùm datis signis contritionis, aut Sacramentis receptis: in quo Sacra Congregatio censuit, non esse sepeliendum in sacra sepultura. Refert Samuellius *dict. conclus.*4. *num.*13. & Rituale Romanum Pauli V. *tit. de Exequiis*, & esse ad mentem Concilii scripsit Samuellius *ubi proximè*, *num.*15.

53. Verùm credo, contrarium ad praxim esse adducendum, nisi aliud necessitas petat, ad deterrendam, & tollendam pessimam provinciæ, aut urbis consuetudinem duellandi; quia tunc rectè Prælati, & Judices recipient communem sententiam ad terrendos animos duellantium. Attamen si non urgeat necessitas, concedenda est sepultura; nam ut supponimus, in hac provincia, aut urbe non adest necessitudo terrendi animos duellantium, quia rarò duellum accidit; quamobrem cessat fundamentum unicum sententiæ communis, ut videre est apud Gratianum *dict. cap.*410. *num.*9. Ergo & debet cessare resolutio illius. Deinde, quia Tridentinum loquitur de decedentibus in conflictu duelli; qui enim vulneratur lethaliter, dat signa contritionis, & recipit Sacramenta, decedit finito duello, & probabiliter jam cum Domino reconciliatus. Ergo minimè est privandus sepultura Ecclesiastica.

54. Sed dices, sic decedentem in loco duelli, licèt det signa contritionis, adhuc excommunicatione majori manere irretitum, & privatum sepultura Ecclesiastica, ut statim dicemus; & nec ab ea liberatur per signa contritionis, nisi reverà ab ea absolvatur, *cap. A nobis* 28. *de sentent. excommunicat.* Samuellius *dict. controvers.*8. *num.*20. Ergo licèt ratione pœnæ sepulturà non privetus, privabitur tamen ratione excommunicationis incursæ ex duello. Ergo in hoc casu non poterit in loco sacro sepeliri. Sed respondetur, excommunicatum non privari sepultura Ecclesiastica, nisi nominatim denuntiatum. Navarrus *in Man. cap.*27. *num.*36. Suarez *de Censuris*, *disput.*12. *sect.*4. *num.*5. Idcircò si sic decedens non fuerit nominatim denuntiatus, quia breviter decedit, non est inconveniens ut sepeliatur in loco sacro. Et quamvis Avila *de censuris*, 2.*p. cap.*6. *disp.*10. *in fin.* contrarium teneat, quod probabile dicit Sanchez *d. disput.*36. *num.*6. adhuc etiam defunctus poterit absolvi, ut sepulturæ Ecclesiasticæ tradatur, *dict. cap. A nobis* 2. *de sentent. excommunicat.* vel si confiteatur, poterit à quolibet Sacerdote absolvi in necessitate illa, *cap. ult. de Sepult.* Suarez *dict. disput.*12. *sect.*4. *num.*3. Villalobos *in Summa*, 1. *part. tract.*17. *difficult.*8. *num.*5. *in fin.* Ergo ex hoc etiam capite in præsentia nullum restat inconveniens, ut sepulturæ Ecclesiasticæ mandetur defunctus in duello, sive signa contritionis dederit, sive Sacramenta susciplat.

55. Illud verò omittendum non est, in similibus casibus Parochum semper Episcopum, aut ejus Vicarium consulere debere; nam licèt opinionibus probabilibus possit uti, nec illis utendo possit à Superioribus puniri: ast cùm ex his aliquod scandalum oriri possit, melius aget consulendo Superiorem, ut scripsit Marchetus *dict. tit.*39. *num.*63. *vers. Quia Ecclesiastica*: & ita procedet ad dandam, seu denegandam sepulturam, prout Superioribus placitum fuerit.

56. Hinc breviter piam difficultatem non desinam attingere, an quando aliquis graviter vulneratus fuerit in duello, dederitque signa contritionis, & sequendo alteram opinionem, non in loco sacro sepeliatur, possit pro eo Missa applicari? Et negandum videtur; nam licèt per signa contritionis æstimetur in Dei gratia decessisse, adhuc excommunicationibus multis manet innodatus. Comitol. *Respons. Moral. lib.* 6. *quæst.* 13. Sed pro excommunicato nequit applicari Missa, quia est oratio publica. D.Thomas *in* 3. *p. q.*79. *art.*3. Navarrus *in Man. cap.*27. *num.*26. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.*17. *difficult.*4. *num.*2. Ergo nequit Missa applicari pro duellante mortuo, etiamsi dederit signa contritionis.

57. Sed tamen tenent contrarium Diana 4.*p. tract.*4. *resol.*192. *vers. Sed hic oritur*, Samuellius *d. disput.*1. *controvers.*8. *conclus.*7. *n.*23. Portel. *dict.*3. *part. casu* 10. *num.*3. Quia ut diximus, hic, licèt excommunicatus, non tamen est denuntiatus, ut in communionibus spiritualibus eum vitemus. Tum quia clarè non decessit in peccato, & in dubiis reo favendum est, *regul.*68. *de Reg. Iuris.* Hanc ob rem credendum, extra peccatum decessisse, & sic rectè Missa pro homine isto valet applicari.

58. Hæc ultima sententia piè, & probabiliter admittenda est. Et est ratio, nam quoties constat, excommunicatum dedisse signa contritionis, piè credendum est, Ecclesiam velle pro illo suffragia applicari. Ergo rectè applicatur Missa. Covarr. *in cap. Alma*, 1.*p.* §.6. *num.*8. *conclus.*9. Navarrus *dict. num.*26. dicit probabile Villalobos *dict. difficult.*4. *num.*7. Henriquez *in Summa*,

ma, lib.7. cap.15. num.3. Ergo piè, & probabiliter poterit Missa applicari pro duellante decedente, datis signis contritionis.

59. Verùm antequam hinc abeamus, animadvertendum, non omnes in duello morientes excommunicatos remanere, & privari sepultura Ecclesiastica; hæc enim pœna inflicta est duellantibus absque legitima causa, injustè, & cum peccato mortali. Palao *de Charit. tract.6. disput.6. punct.7. num.17.* Sunt tamen aliqui casus, in quibus licitè acceptatur duellum, ut qui licitè acceptat, si fortè decedat, non sit privandus sepulturâ Ecclesiasticâ, nec aliqua excommunicatione innodetur. Hos quidem referre longum est, & majorem partem materiæ de duello hîc inserere, quod abs re nostra est. Consulendi sunt Sanchez *in Summa, lib.2. cap.39.* Palao *dict. punct. 7. à num.4.* Paulus Layman. *in Summa, lib.3. tract.3. part.3. cap.5.* Trullench *in Decalog. lib.9. cap.2. dub.13.* Villalobos *in Summa, 2.part. tract.12. cap.12. à num.4.* Molina *de Iust. tom.4. tract.3. disput.17.* Ezpeleta *de casibus occurr. tit.1. ref.5.* & alii quamplures de hac materia agentes, congesti à Barbosa *ad Concil. sess.25. de Reformat. cap.19. n.1.*

CAPUT XI.

Prosequitur materia antecedens, & de pœnis contra sepelientes has personas in loco sacro: & aliqua de sepulchro violato.

SUMMARIUM.

Excommunicati majori excommunicatione carent sepulturâ Ecclesiasticâ, n.1.

An ad hanc pœnam incurrendam hodie requiratur quod sit nominatim denuntiatus. Aliqui negarunt, n.2. Alteri affirmarunt, num.3. Defenditur hæc sententia. Excommunicati dantes signa contritionis, absolvuntur, & mandantur sepultura Ecclesiastica, num.4.

Excommunicatus jam sepultus, si dedit signa contritionis, quomodo absolvatur, num.5. Est de jure posita excommunicatio contra sepelientes excommunicatos in loco sacro, n.6.

An qui impœnitens moritur in excommunicatione minori, mandandus sit sepultura Ecclesiastica. Prima sententia negat sepeliendum, num.7. Secunda affirmat. Tertia admittit primam, sed ad praxim dicit difficile trahi posse, n.9.

Sed secunda defenditur. Minor excommunicatio non privat communione fidelium, num.10. Per accidens potest privari sepultura Ecclesiastica, ratione peccati notorii, veluti si in contemptum censuræ noluisset absolvi, vel si in ipsa infirmitate receperit Sacramenta cum illa excommunicatione, n.11.

Sepultura Ecclesiastica denegatur notoriè interdictis, & suspensis, sive interdictum sit locale, sive personale, seu generale, n.12.

Limitatur quando quis fuerit solùm interdictus audire Divina. Qui habet indultum audiendi Divina tempore interdicti, nequit in loco sacro sepeliri, num.13.

Tum quando Capitulum fuerit interdictum, Canonicus in loco sacro sepelitur, num.14. Fit instantia, tempore interdicti generalis personalis nullus de Communitate sepelitur in loco sacro. Datur disparitas, num.15.

Collegium, seu Communitas debet esse nominatim interdicta, ut particulares non sepeliantur in loco sacro, & similiter persona, num.16.

Clerici, si non dederint causam interdicto, aut personaliter fuerint interdicti, in loco sacro sepeliuntur tempore interdicti, n.17.

An in festivitatibus, quibus tempore interdicti Divina celebrantur, ex cap. Alma mater, *possint laici sepeliri in loco sacro. Prima sententia affirmat, n.19. Secunda negat, n.20.*

Explicatur dubium. Indultum audiendi Divina, contra aliquos, non extenditur tempore interdicti ad sepulturam, num.21. Sed in dictis festivitatibus laicus potest mandari sepultura Ecclesiastica, n.22

Denique limita in Ditionibus Hispaniæ, ubi est Indultum Cruciatæ, ex cujus vi Fideles tempore interdicti in loco sacro sepeliuntur, n.23.

An qui tempore interdicti sepultus est in loco profano, cessante interdicto, exhumandus, & sepeliendus sit in loco sacro. Negavit Bonacina: sed contrarium piè admittendum, n.24.

Hæretici, eorum receptatores, fautores, aut eis credentes, carent sepultura sacra, etiamsi post mortem appareant. Idem de Paganis, Iudæis, & Infidelibus. Ex istis, si aliqui fuerint baptizati, & signa dederint contritionis, absolvuntur, & in loco sacro sepeliuntur, num.25.

Qui non adimplent annuum præceptum confessionis, & communionis, nisi posteà dederint signa contritionis, non debent in sacra sepultura tumulari. Idem si aliquis in articulo mortis Eucharistiam recipere noluerit, n.26.

Limita si hoc præceptum adimpleatur in Cathedrali. Alii limitant, si in Monasterio mendicantium similiter adimpleatur, aut constet alibi adimpletum, quod est ab hæredibus probandum. Si fuerit dubium factum, adhuc sepultura non carebit, n.27.

Clericus concubinarius notoriè, moriens impœnitens, in Ecclesia non sepelitur, n.28. Idem dicendum de meretricibus in lupanari decedentibus, etiamsi dederint signa contritionis, n. 29. Sed si dederit signa contritionis, contrarium est tenendum. Si Parochus agnoscat, meretricem habuisse animum se convertendi, & castè vivendi, tunc in loco sacro sepelitur, n.30. Datur animadversio, n.31.

Amasia mortua inventa in cubiculo amasii, sepelitur in loco sacro. Si meretrix fuisset, & ab amasio interficeretur, & diceret, IESUS, adhuc in loco sacro non sepelitur, n.32.

Correpti in actu venereo, non sepeliendi in loco sacro. Idem de adulteris in actu interfectis, n.33.

Fures, & latrones, in furando, vel deprædando interfecti, in Ecclesia, vel Cœmeterio non sepeliuntur; secus si confessi à Iudice suspendantur, n.34.

Raptores manifesti Ecclesiarum, licèt pœnitentiam egerint, nisi restituant, sepultura Ecclesiastica non traduntur, n.35.

Usurarius manifestus non est in loco sacro sepeliendus, nisi actâ pœnitentiâ, hæredes restituant, aut dent cautionem. Si verò usurarius restituere mandaverit, cùm posset, etiamsi hæredes restituere voluerint, adhuc caret sepulturâ Ecclesiasticâ, n.36.

An usurarius nominatim excommunicatus, aut interdictus, si in Monasterio Religiosorum tumuletur, possit præcipi à Diœcesano eum exhumari? Prima sententia affirmat, num.37. Secunda negat, num.38.

Diœcesanus, antequam sepeliatur usurarius in Monasterio, valet id impedire: non tamen poterit præcipere exhumari, si jam sepultus fuerit in Monasterio, & non fuerit excommunicatus, aut interdictus nominatim, n.39. Si tamen fuerit, id præcipere posse

Diœcesanum defenditur, *n.40. Causa cœpta contra laicum coram Saculari, potest procedere contra Clericum ejus hæredem, ibid.*

Subtrahentes decimas carent sepulturâ Ecclesiasticâ. Limitant aliqui ubi adesset contraria consuetudo, num.41.

Testator relinquens tutorem Sacerdotem, olim non sepeliebatur in loco sacro, n.42.

Publicè blasphemantes, nisi pœnitentiam injunctam egerint, carent sacrâ sepulturâ. Extenditur ad blasphemantes sacram Virginem, & Sanctos, n.43.

Idem dicendum de parricidis, n.44. Sed si pœnitens fuerit, dubitatur? Communis sententia, adhuc non esse sepeliendum, asserere videtur, n.45. Sed contrarium defenditur, ibid. Fit instantia, & respondetur, n.46.

Diœcesani carent sepulturâ Ecclesiasticâ, si in suis visitationibus occasione procurationis aliquid acceperint, dum tamen fuerint nominatim interdicti, num.47.

Qui in infirmitate Medicum Judæum, vel Infidelem adhibet, nisi alius non sit, non sepelitur in loco sacro, n.48.

Sicut exenterantes corpora defunctorum, & ea immaniter decoquentes, & ossa separantes, ut alibi reportent, si tamen impœnitentes decedant, n.49.

Monachi utriusque sexus proprietarii impœnitentes carent sacra sepultura: & quomodo alibi sepeliendi, num.50.

Qui sepeliunt in loco sacro ibi interdictos sepeliri, graviter peccant, & aliis pœnis afficiendi, num.51. Excommunicantur aliqui, nec absolvuntur, nisi data satisfactione, si propriis manibus corpora exenterent. Associantes, & adjuvantes pari pœna puniuntur, n.52.

An cantantes, comitantes, & deferentes Crucem excommunicentur? Affirmat Faber, n.53. Altera sententia tantùm extendit ad sepelientes propriis manibus, n.54. Tertia rejicit hanc secundam, n.55. Et asserit censuram illam solùm comprehendere hæredes, Rectores Ecclesiarum, portantes cadaver, & propriis manibus sepelientes, n.56.

Ad incurrendam hanc excommunicationem est necessarium, quod hæretici, fautores, aut receptatores sint denuntiati, n.57. Et in hac specie admittitur, & explicatur tertia sententia, n.58.

In aliis verò interdictis non est posita excommunicatio, num.59.

Violatio sepulchrorum variis modis committitur, n.60. Violantur demolitione, habitatione dolosa, illatione illegitima, & alienatione. Et explicatur, n.61. cum sequentibus. Pœna violantium remissivè ponuntur, n.63.

1. EXcommunicati majori excommunicatione sepultura Ecclesiastica privantur, *cap. Sacris* 12. *de Sepult. cap.2. de Hæret. in 6. Clement.1. de Sepult.* nam cùm ab Ecclesia, & communione Fidelium sint segregati, secundùm illud Apocalypsis cap.12. *Prælium magnum factum est in cœlo, & draco ille magnus, qui vocatur diabolus, & sathanas, qui seducit universum orbem, projectus est in terram, & extra Ecclesiæ communionem exclusus*; quem locum ad excommunicatos adaptarunt Albertus Magnus, & D.Thomas. D.Paulus *ad Corinth. cap.15.* ibi: *Tradidit eos Sathanæ, ut discerent non maledicere.* D. Augustinus *super eisdem verbis, serm.68. & de Civit. Dei lib.11. cap.4. l.1. tit.9. p.1.* Inde est, ut etiam post mortem à loco sacro arceantur, ubi alteri Fideles sepeliuntur. Fuscus *de Visit. lib.1. cap.25. n.11.* Medicis *de Sepult. 1. part. quæst.11. num.14.* Theophilus Raynaudus *de Monitoriis, 2. part. cap.3. num.7.* Passerinus *dict. cap.2. num.43.* Lancellotus *de Sepult. verbo Excommunicatorum*, Samellius *d. disput.1. controvers.9. conclus.3.* Marchetus *d. tit.39. num.3.* Spino *dict. gloss.2. num.24.*

2. Est verò dubium, quod suprà tetigimus, an ad hanc pœnam incurrendam requiratur, quod excommunicatus sit publicè denuntiatus, aut notorius percussor Clerici, secundùm Extravagantem Martini V. *Ad evitanda?* Aliqui negarunt, quia Extravagans ista est in favorem Fidelium, ut possint communicare cum excommunicato; non verò ipsius excommunicati. Ergo etiamsi denuntiatus non fuerit, nequit in sepultura sacra sepeliri, ut tenet Avila relatus *num.54.* & sentire videtur Villalobos *in Summa, 1. part. tract.18. diffic.8. num.1.* dum absolutè tenet, excommunicatum non debere in loco sacro sepeliri.

3. Sed alteri tenuerunt contrarium, nam prohibitio ista non sepeliendi in loco sacro excommunicatos, non cadit in ipsos excommunicatos, seipsos sepelire nequeuntes; sed in vivos illos sepelientes: quapropter, sicut cum illis communicare nequeunt vivis, similiter nec cum ipsis mortuis. Ast post dictam Extravagantem possunt communicare cum excommunicato non denuntiato. Ergo rectè possunt eum sepelire in loco sacro, ut benè considerat Suarez *de Censuris, disput.12. sect.4. num.5.* Lavorius *dict. tit.2. cap.12. n.2.* Barbosa *dict. cap.26. num.40.* Marchetus *dict. tit.39. num.3.* Bonacina *de excommunicat. extra Bull. disput.2. quæst.2. punct.31. proposit.1. num.4.* Passerinus *d. cap.2. num.50.*

4. Hæc secunda sententia, uti probabilior & magis pia, admittenda est; piè enim ultra dictam rationem credendum, excommunicatos toleratos, qui adhuc denuntiati non sunt ab Ecclesia, contumaces, & obstinatos non esse, & adhuc aliquam pœnitentiam, saltem internam habere; quamobrem ex hac probabiliori sententia ad sepulturam Ecclesiasticam sunt admittendi. Tum, nam excommunicati, quantumvis denuntiati, & notorii fuerint, si ante mortem dederint signa contritionis, & pœnitentiæ, absolvuntur, & sepulturæ Ecclesiasticæ mandantur, ut censuit Sacra Congregatio, quam refert Samuellius *dict. contrav.9.* & altera declaravit 16. *Novemb.* 1635. Navarrus *cons.3. de sepultur.* Possevinus *de Offic. Curat. cap. 14. sub num.9.* Marchetus *dict. tit.39. num. 4.* Samuellius *ubi proximè.* Ergo idem est dicendum de excummunicatis non denuntiatis ex præsumpta contritione, aut pœnitentia. Ergo ut probabiliorem, & magis piam admitto secundam sententiam, ut admisimus *cap. antecedenti, n.50.*

5. Est verò ad praxim observandum, quod si excommunicatus fuerit absque præmissa absolutione sepulturæ sacræ traditus, & non exhumetur, quia signa contritionis dedit, erit absolvendus; percutiendo virgâ sepulturam, & alia cæremonialia faciendo, ut tenet Marchetus *dict. num 4.*

6. Est tamen posita excommunicatio de jure contra eos, qui præsumpserint sepelire in loco sacro excommunicatos obstinatos, qui nulla dederunt signa contritionis, *Clement. Eos qui 1. de sepultur.* Samuel. *de Sepult. tract.2. disput.1. controvers.7. conclus.4. n.10.* Villalobos *in Summa, dict. tract.17. difficult.3. num.3. & tract 8. disput.24. num.3.* Marchetus *dict. tit. 39. num.4.* Lavorius *dict. cap.12. num.5.* Passerinus *dict. cap.2. num.53.*

7. Est tamen dubium, an qui impœnitens moritur in excommunicatione minori, sepeliendus sit in sepultura Ecclesiastica? Prima sententia asserit, non esse sepeliendum. Ducitur ex aliquibus juribus, ubi absolutè prohibetur sepultura sacra excommunicatis. Ergo simile interdictum extendendum ad excommunicationem

cationem minorem, prout extendit textus Regius *in l.8. tit.13. p.1.* Cæterùm, nam qui impœnitens moritur, nec vult consequi absolutionem excommunicationis minoris, in peccato decedit: quapropter si id notorium sit, nequit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, ut jam diximus. Medicis *dict. quæst.11. num.10.* Ergo licet excommunicatio minor non privet communione Fidelium, attamen quia decedit in peccato notorio, non est sepeliendus in loco sacro impœnitens moriens in excommunicatione minori. Joannes Andreas *in dict. cap. Sacris*, Hostiensis *in Summa de sepultur. §. Quibus interdicitur.* Sylvester *verbo Sepultura*, *num. 9.* Vivaldus *in Candelabro*, *de interdictis quæst.94.* Samuellius *de Sepulturis*, *dict. controvers.9. conclus.3.* Gregorius Lopez *in dict. l.8. tit.13. part.1. verbo De la menor.*

8. Secunda sententia tenet contrarium, nam jura propter excommunicationem sepulturam interdicentia, relata *num.1.* loquuntur de excommunicatione majori, non verò de minori. Tum excommunicatio minor non privat communione Fidelium. Ratio formalis est, ut excommunicatio major privet sepulturâ Ecclesiasticâ, ut diximus *dict. num.1.* Ergo licèt quis impœnitens moriatur in excommunicatione minori, non est privandus sepultura Ecclesiastica. Admittit Lavorius *dict. cap.12. num.4.* Passerinus *dict. cap.2. num.49.*

9. Tertia sententia admittit primam, verùm asserit, in praxi difficiliter esse admittendam, quia excusationes multæ sunt, ut quis à minori excommunicatione liberetur, & difficillime simili excommunicatione innodatus denuntiatur: & licèt aliquando denuntietur, aut vivus, aut mortuus ab illa absolvitur perquam facilè; quapropter casus iste rarò, aut nunquam ad praxim trahetur. Villalobos *in Summa*, *1. p. tract.18. difficult.32. num.5.*

10. Sed in re dicendum, excommunicatum minori excommunicatione, ratione ipsius excommunicationis, sive denuntiatus sit, sive non, non privari sepultura sacra, licèt non peteret absolutionem. Et ratio est, quam adducit secunda sententia, quia ista excommunicatio non privat communione Fidelium, sive politica, sive sacra, *cap. ult. de Cleric. excommunicat. ministrant. cap. A nobis*, *de Exceptionibus.* Graffis *lib.4. decis. cap.1. num.3.* Suarez *de censur. disput.24. sect.2. num.4.* Bonacina *de Excommunicat. disput. 2. quæst.3. proposit.3. num.8.* Ergo nec etiam communione sepulturæ in loco sacro simul cum aliis Fidelibus.

11. Per accidens tamen aliquando decedens impœnitens cum excommunicatione minori, poterit privari sepulturâ Ecclesiasticâ, scilicet quando decederet in notorio peccato gravi, ratione ipsius minoris excommunicationis, scilicet quando noluisset petere absolutionem in contemptum illius censuræ; tunc enim gravissima est culpa, *c.Sacris 5. de his, quæ vi, met. caus.* ubi communiter Scribentes. Navarrus *in Man. cap.27. num.36.* Covarruv. *in cap. Alma*, *1. part. §.3. num.9.* Barbosa *in dict. cap. Sacris*, *num.4.* in qua si notoriè decedat, sepulturâ Ecclesiasticâ est privandus. Idem dicendum, si in ipsa infirmitate Sacramenta reciperet scienter excommunicatus minori excommunicatione, & absolutionem renueret. Tum enim gravissimum scelus commisit, *cap. ult. de Cleric. excommunicat. ministrante*, Suarez *dict. sect.2. num.2.* Alterius *de censur. lib.1. disput.4. cap.2. & 3.* Bonacina *dict. disput.2. q.3. proposit.3. num.3.* Villalobos *dict. difficult.32. num. 2.* in quo si impœnitens decedat notoriè, minimè sepulturæ Ecclesiasticæ mandabitur; id autem non ratione censuræ, sed quia notoriè impœnitens decedit in peccato.

12. Rursus sepultura Ecclesiastica est deneganda notoriè interdictis, & suspensis, *cap. Is cui 20. de sentent. excommunicat. cap. Quod in te 11. de pœnit. & remiss. cap. Privilegia 24. de Privilegiis*, *Clement.1. de sepultur.* ubi communiter DD. idque extendendum, sive interdictum sit locale, sive personale, sive generale; nam interdictum in locis, & personis interdictis, sacra, & functiones Ecclesiasticas peragere interdicit. Ergo etiam debet privare sepulturâ Ecclesiasticâ. Medicis *dict. quæst.11. num.13.* Ugolinus *de offic. Episcop. cap.17. num.4.* Barbosa *dict. 3. part. de offic. Parochi*, *cap.26. num.41.* & *de Univers. lib.2. cap.10. num. 41.* Marchetus *dict. tit. 29. à num.6.* Bonacina *de interdict. disput.4. punct.5. per tot.* Passerinus *d. cap.2. num. 67.*

13. Verùm hæc propositio aliquas limitationes admittit, scilicèt quando quis tantùm fuerit interdictus audiendi divina officia; tunc enim est partiale interdictum, & non privat sepulturâ Ecclesiasticâ. Medicis *1. part. quæst.12. num.11.* Samuellius *d. disput.1. controvers. 11. num. 4.* Marchetus *ubi proximè*, *num.9.* Sicut qui haberet indultum, ut tempore interdicti posset audire divina; attamen per hoc indultum nequit in sepultura Ecclesiastica sepeliri, quia est partiale, non se extendens ad alia, veluti ad sepulturam, ut in meliori sententia tenet Ugolinus *de cens. tabul.5. cap.9. §.3.* Covarruv. *in cap. Alma*, *2. p. § 5. num.6.* Alterius *de censur. disput.6. cap.2. col.3.* Ergo similiter est dicendum in nostra specie, cùm interdictum partiale sit tantùm ad Divina audienda, nec extendendum ad sepulturæ privationem, ut dicunt suprà relati.

14. Similiter propositio illa extendenda non est, quando Capitulum fuerit interdictum; nam Capitulo interdicto, Canonicus illius non est interdictus; aliud est enim Capitulum, aliud Canonicus, *cap. Fam te 7. de Rescript.* ubi Felinus *num.13.* Vivianus *in Praxi jurispatronat. lib.8. cap.4. num.17.* Ergo Capitulo interdicto, Canonicus non erit interdictus, nec privandus sepulturâ Ecclesiastica. Quod quidem est extendendum, etiamsi Capitulum fuerit nominatim denuntiatum, quia Canonicus non est denuntiatus. Marchetus *dict. tit.39. num.9.*

15. Sed dices: Tempore interdicti generalis personalis, qui sunt illius communitatis, etiam ut partes, nequeunt sepeliri in loco sacro, etsi fuerint incapaces, aut infantes, ut ex communi tenet Bonacina *de Interdict. disput.4. punct.5. num.9.* Ergo si Capitulum fuerit interdictum, etiam personæ illius remanent interdictæ, ut sunt Canonici. Ergo Capitulo interdicto, Canonicus nequit sepeliri in loco sacro. Sed respondetur, disparitatem maximam esse quando absolutè imponitur interdictum alicui communitati, aut quando ponitur personaliter, non solùm respectu communitatis universaliter sumptæ, sed singulorum. Quoad primum modum, pars, & personæ communitatis, nisi qui culpabiles fuerint, non privantur auditione Divinorum Officiorum, aut sepultura Ecclesiastica; quapropter extra ipsam communitatem possunt ea audire, & in sepultura Ecclesiastica sepeliri; secus tamen quando interdictum est impositum communitati, aut Collegio personaliter; nam tunc particulares personæ interdictæ remanent, & consequenter nequeunt sepeliri in loco sacro, ut est textus clarus *in cap. Si sententia 16. de sent. excommun. in 6.* Suarez *de Censur. disput.35. sect.3. num.2.* Samuellius d. *disp.1. controvers.11. num.14.*

16. Est tamen hæc doctrina intelligenda de jure antiquo; de jure verò novo, post Extravagantem *Ad evitanda*, aliter considerandum est: nam si Collegium, seu communitas non est nominatim interdicta, adhuc

personæ

personæ particulares illius poterunt in loco sacro sepeliri: quod idem est dicendum, si denuntiata fuerit commmunitas, seu collegium, & non personæ particulares illius, quia adhuc poterunt sepulturæ Ecclesiasticæ demandari, cùm ipsæ nominatim denuntiatæ non sint, nec sufficit illa denuntiatio communitatis, Collegii, seu Capituli, quia nimis est generalis. Suarez *dict. sect.* 3. *num.* 2. *ad fin.* Unde sequitur, doctrinam Canonistarum suprà relatorum *num.* 14. esse admittendam.

17. Rursus limitatur propositio illa in Clericis; hi enim si causam non dederint interdicto, aut personaliter fuerint interdicti, & illud observaverint, sunt in loco sacro sepeliendi, *cap. Quod in te* 11. *de Pœnit. & Remiss. cap. Is cui* 20. *de sent. excommunicat. in* 6. quod extendendum ad Clericos primæ Tonsuræ, dummodo habeant juris conditiones, *cap.* 5. *de Cleric. conjugat. in* 6. Tenent Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.* 19. *difficult.* 8. *num.* 2. Navarrus *in Man. cap.* 27. *num.* 181. Covarruv. *in cap. Alma*, 2. *p. num.* 7. Suarez *de cens. d. disp.* 35. *sect.* 5. *num.* 4.

18. Est tamen dubium, an quando interdictum est locale generale, possint laici sepeliri in loco interdicto, in festivitatibus, quibus celebrari possunt Divina Officia, *ex cap. Alma mater*, & ex Constitutionibus Martini V. Eugenii IV. & Leonis X. de quibus Covarruv. *in dict. cap. Alma*, Alterius *de censuris*, *disp.* 5. *cap.* 3. Bonacina *de interdict. disp.* 5. *punct.* 4. *proposit.* 2. *à num.* 14. Villalobos *dict. tract.* 19. *diffic.* 6. *per tot.* & alii communiter.

19. Prima sententia affirmat. Ducitur, nam ut dictum est suprà, hoc Interdictum fundatur principaliter in communione Fidelium, *cap. Sanè* 24. *quæst.* 2. Cùm ergo in his festivitatibus vivi inter se Fideles in spiritualibus communicent, inde est, ut etiam possint defuncti inter se communicare. Cæterùm in sepultura concedenda duo considerantur, nempe Officium Divinum, quod in sepeliendis fit, & hoc iis diebus permissum est: tum etiam sepultura, & hæc per accidens se habet ad officium. Ergo si officium in his festivitatibus fieri valet, consequenter valet concedi sepultura. Sylvester *verbo Interdictum* 5. *quæst.* 2. Sayrus *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 11. Calderinus *de Interdict.* 2. *p. n.* 14. Henriquez *in Summa*, *lib.* 13. *cap.* 4. *num.* 5. & *cap.* 47. *num.* 4. Bonacina *dict. disput.* 4. *punct.* 5. *proposit. unica*, *num.* 7. *vers.* 2.

20. Secunda sententia tenet contrarium; nam interdicti tres sunt effectus, privationis Sacramentorum, Divinorum Officiorum, & sepulturæ Ecclesiasticæ, *cap. Si civitas* 16. *de sentent. excommunicat. in* 6. *cap. Episcoporum* 8. *de Privilegiis*, *eod. lib.* qui quidem distincti sunt. Ergo licèt in illis diebus fieri possint Officia Divina, & à Fidelibus audiri, non inde sequitur, concessam esse sepulturam Ecclesiasticam. Cæterùm sepultura Ecclesiastica non aliquo modo pendet à celebratione Divinorum Officiorum tempore interdicti, aliàs eodem tempore posset concedi sepultura Ecclesiastica ea moderatione, prout Officia Divina celebrantur, *ex d. cap. Alma.* Ergo licèt in his festivitatibus Officia Divina publicè, & absque moderatione fiant, non inde sequitur sepulturam Ecclesiasticam esse concedendam, Glossa *in Clement.* 1. *de sepult. in princip.* Covarruv. *in cap. Alma*, 2. *part.* §. 5. *num.* 6. Suarez *dict. disp.* 35. *sect.* 1. *num.* 13. Alterius *disput.* 6. *cap.* 3. Villalobos *dict. tract.* 19. *difficult.* 8. *n.* 5. Samuellius *d. disp.* 1. *controv.* 12. *per tot.* Passerinus *d. cap.* 2. *n.* 73.

21. In hoc dubio duo involvuntur à Doctoribus. Primum, quando quis habuerit indultum ad audienda Divina tempore interdicti; an virtute indulti possit sepeliri in sepultura Ecclesiastica? Secundum, an quando in diebus harum festivitatum Divina celebrantur publicè, possit concedi sepultura Ecclesiastica? Et quoad primum disceptatio est, an indultum extendatur ad sepulturam? Negarunt relati *num.* 13. Affirmarunt Avila, Navarrus, Sayrus, & Coninch, & alii relati, & sequuti à Bonacina *de Interdict. cap.* 4. *punct.* 5. *num.* 6. Verùm negativa sententia melior videtur, quia in indultis illud quod distinctum est, & separatum, non intelligitur, quantumvis favorabilibus; solùm enim possunt extendi ad connexa; sepultura verò est distincta, & separata ab officio, *cap. Quod in te* 11. *de Pœnit. & Remiss.* ubi in loco interdicto permittitur Clericus sepeliri sine Divino Officio; quapropter separatum censetur. Ergo ad illud nequit extendi indultum. Suarez *d. disp.* 35. *sect.* 1. *num.* 13.

22. Quoad secundum dicendum, in dictis festivitatibus Fideles posse tradi sepulturæ Ecclesiasticæ, ut tenet prima sententia. Et ratio est, nam illatio de indulto audiendi, & celebrandi sacra, nihil probat ad hos dies festos. Et probatur, nam in indulto est tantantùm gratia ad assistendum Divinis; in reliquo interdictum. Villalobos *dict. tract.* 19. *difficult.* 6. *num.* 7. Henriquez *dict. lib.* 9. *cap.* 47. *num.* 2. Ergo suspenso interdicto ad tempus illorum festorum, rectè Fidelis poterit sepulturæ mandari, licèt secus in indulto procedat.

23. Denique limitatur propositio illa in ditionibus Hispaniæ, ubi conceditur Bulla Cruciatæ; nam illius est privilegium, ut pompâ moderatâ Fideles sepeliantur in loco sacro tempore interdicti; quæ enim dicatur pompa moderata, explicant Henriquez *lib.* 7. *de Indulgentiis*, *cap.* 1. *num.* 4. *gloss.* 2. *lit. V.* Mendo *in Bull. disput.* 15. *cap.* 5. *per tot.* Mendez *in Bull. interrogat.* 7. *fol. mihi* 21. Villalobos 1. *p. tract.* 37. *de la Bulla*, *clausula* 4. *num.* 13.

24. Illud denique attingere non desinam, *quod* scripsit Bonacina *dict. disput.* 4. *punct.* 5. *num.* 8. *vers. Sed mihi.* Nempe quod si aliquis tempore interdicti in loco profano fuerit sepultus, cessante interdicto exhumandum non esse, ut sepeliatur in loco sacro, quia affectus fuit interdicto. Sed contrarium piè in praxi tenendum, quia cessante interdicto, cessat impedimentum, ne in loco sacro sepeliatur. Tum, quia licèt interdicto affectus fuisset, est interim, quod durat. Sà *verbo Interdictum*, *num.* 25. Altarius *disput.* 6. *cap.* 2. *col.* 4. Ugolinus *tabul.* 5. *cap.* 9. §. 4. Villalobos *d. tract.* 19. *difficult.* 8. *num.* 5.

25. Hæretici, illorum receptatores, fautores, aut eis credentes, carent sepultura Ecclesiasticâ, *cap. Sanè* 24. *q.* 2. *cap.* 2. *cap. Quicumque* 2. *de hæret. lib.* 6. quod extendendum etiam quando post mortem appareret de hæresi, ex Bulla Nicolai III. quæ incipit, *Noverint.* Refert Samuellius *dict. disput.* 1. *controvers.* 9. *num.* 1. Barbosa *dict.* 3. *part. cap.* 26. *num.* 43. & *de universo lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 43. Marchetus *dict. tit.* 39. *num.* 5. Passerinus *dict. cap.* 2. *à num.* 63. Idem dicendum de Paganis, Judæis, & omnibus infidelibus, apostatis à Christiana Religione, & schismaticis. Samuellius *d. controvers.* 9. *num.* 2. Trullench *de jure Parochi*, *cap.* 9. *dub.* 7. *num.* 4. Fuscus *de Visit. lib.* 1. *cap.* 25. *num.* 11. Ex istis tamen, qui sacrum Baptisma receperunt, si signa dederint contritionis, & à censuris absolvantur, possunt Ecclesiasticæ sepulturæ tradi, ut cum Rituali Romano docet Marchetus *dict. num.* 5.

26. Cæterùm carent Ecclesiastica sepultura, qui non semel in anno, nec in Paschate confitentur, communicantque, *cap. Omnis* 12. *de Pœnit. & Remiss.* & pro hac culpa poterunt excommunicari, ut censuit Sacra Congregatio Concilii 30. *Ianuarii* 1587. Refert Gavantus *Enchirid. verbo Eucharistia*, *num.* 32. Quod intelligendum, quando in peccato illo decesserint; secus verò, si pœnitentiam egerint in articulo mortis,

ve

vel si signa contritionis, & emendationis præstiterint, vel si ex aliqua causa se abstinerent à communione, ut cum D. Antonino notat Medicis *de sepultur. 1. part. quæst. 11. num. 7.* Ugolinus *de Offic. Episcopi, cap. 17. num. 4.* Layman *in Summa, lib. 4. tract. 10. cap. 22. n. 11.* Passerinus *dict. cap. 2. à num. 102.* Lavorius *dict. cap. 12. num. 21.* Samuellius *d. disput. 1. controvers. 7. à num. 2.* Marchetus *dict. tit. 39. num. 10.* Qui id extendit meritò ad illum in articulo mortis positum, tenentem accipere Viaticum, maximè si semper oppressus censuris, præceptum annuæ confessionis, & communionis adimpleverit; iste enim in notorio peccato decedit, quapropter debet Ecclesiastica sepultura carere.

27. Poterunt tamen excusari sic decedentes, si fortè præceptum confessionis, & communionis in Cathedrali adimpleverint, licèt non in Parochia; nam quilibet diœcesanus valet ibidem Sacramenta suscipere, & hoc præceptum adimplere. Piasecius *in Praxi, 2. part. cap. 3. num. 24.* Barbosa *de Offic. Paroch. 3. part. cap. 19. num. 13. & cap. 20. num. 12.* quod etiam aliqui extendunt ad monasteria Mendicantium: aut si elatum sit, quod defunctus fuerit confessus, & communicatus; nam circumstantia, quod sit in Parochia, non est sufficiens, ut sepulturà privetur. Illud tamen in his ultimis casibus est ex parte hæredum probandum, aut in Cathedrali, aut Monasterio, aut alibi defunctum confessum, & communicatum fuisse. Marchetus *dict. tit. 39. num. 13.* Si tamen factum occultum fuerit, aut dubium, sepulturâ non carebit. Medicis *d. quæst. 11. num. 7.* Possevinus *de offic. Curat. cap. 14. sub num. 4.* Marchetus *d. n. 13. in fine.*

28. Non est sepeliendus in loco sacro Clericus notoriè concubinarius, impœnitens moriens, quia in peccato decedit, *cap. Quibus 16. 13. quæst. 2. cap. Placuit 12. 23. quæst. 5.* Samuellius *dict. controvers. 7. conclus. 5.* Comitolus *Respons. Moral. lib. 1. quæst. 58.* Trullench *dict. cap. 9. dub. 7. num. 14.* Barbosa *dict. cap. 26. num. 53.* Navarrus *in Man. cap. 25. num. 8.* Marchetus *d. tit. 39. num. 32.*

29. His etiam adjungendæ sunt meretrices publicè expositæ, quæ etiamsi signa contritionis dederint, si tamen in lupanari decedant, sepulturà Ecclesiasticâ carent, *cap. Qui recedunt 7. 26. quæst. 6.* nam in odium, & detestationem illius criminis id est admissum. Samuellius *d. controvers. 7. conclus. 6. num. 10.* Medicis *d. quæst. 11. n. 30.* Marchetus *d. tit. 39. n. 35.*

30. Sed tamen licèt admittam, meretrices in lupanari decedentes, minimè in loco sacro sepeliendas esse; non tamen si signa dederint contritionis, & constet saltem per unum testem pœnitentes decessisse. Et ratio est, nam dant textum contrarii probantem, ex odio illius criminis carere sepulturâ sacrâ, etiamsi dederint contritionis signa, prout est necessarium, ut *in cap. 1. de torneamen.* Ergo si dederint signa contritionis, sunt sepeliendæ in loco sacro. Et probatur consequentia, nam cùm hæc pœna nullo jure sit imposita, restat ut ideò meretrix in lupanari decedens, non sepeliatur in loco sacro, quia decedit in peccato notorio. Ast notorius peccator, si dat signa contritionis, & id probatur, sepelitur in loco sacro, ut dictum est. Ergo meretrix, licèt decedat in lupanari, si dat signa contritionis, erit sepelienda in loco sacro. Denique probatur contrariorum doctrinâ, asserentium quod si meretrix in lupanari decedat, & agnoscat Parochus, animum habuisse convertendi se ad Deum, & in posterum castè vivendi, tunc morte præventam sepeliendam esse in loco sacro. Medicis *dict. quæst. 11. num. 31.* Samuellius *dict. controvers. 7. num. 12.* Marchetus *dict. num. 35.* Ergo ipsi DD. asserunt, quod si signa vera dederit pœnitentiæ, & contritionis, esse sepeliendam in loco sacro, licèt in lupanari decedat.

31. Quod verò adnotandum est à Parocho, vel ab alio Confessore, aut Vicecurato, est an signa illa doloris sint vera, necne? Quia si posset, data occasione, ab illo infami loco recedere, & recuerit, signa illa falsa esse videntur, nec de eis curandum; id enim totum arbitrio prudentis est relinquendum.

32. De amasia verò, quæ mortua inventa est in cubiculo sui amici, dicendum sepeliendam esse in loco sacro, cùm non constet in peccato decessisse. Samuellius *n. 13.* Navarrus *cons. 4. de Sepult.* quod maximè dicunt DD. isti, si dulce nomen JESU invocaverit. Ast si meretrix fuisset, & in cubiculo amasii interficeretur, dicendo JESUS MARIA, neutiquam in loco sacro est sepelienda, quia talis prolatio connaturalis est in quolibet adverso accidenti; quapropter nequit considerari tanquam verum signum pœnitentiæ, ut benè probat Marchetus *dict. tit. 39. à num. 37.*

33. Præterea à sepultura Ecclesiastica sunt ablegandi, qui in illicito actu venereo correpti decedunt. Pari modo adulteri in fragranti crimine interfecti, & concubinarii, si mortui in venereo actu reperiantur; omnium enim est par ratio, nisi signa contritionis, & doloris dederint. Lezana *tom. 4. verbo Sepultura, n. 24.* Diana *p. 5. tract. 3. resol. 99.* Villalobos *2. part. tract. 31. difficult. 3. num. 10.* Samuellius *d. controv. 7. à num. 15.* Marchetus *d. tit. 39. à num. 42.*

34. Fures, & latrones, qui in furando, vel deprædando moriuntur, carent sepultura Ecclesiastica, *cap. Fures 31. 13. quæst. 2. cap. Fures 2. de furt.* quia qui in crimine decedit, præsumitur impœnitens decedere. Lavorius *dict. tit. 2. cap. 11. num. 50.* Medicis *dict. quæst. 11. num. 28.* Ugolinus *dict. cap. 17. num. 4.* Samuellius *dict. disput. 1. controvers. 4. num. 15.* Si tamen delinquentes isti, aut furca suspenduntur, aut alio modo à Judice interfici jubentur, & confessionem faciant, & Eucharistiam receperint, sunt sepulturæ Ecclesiasticæ tradendi, *cap. Quæsitum 30. 13. quæst. 2.* Et ratio est, nam rei criminis non prohibentur sepeliri, *l. 1. ff. de cadaver. punit. l. Obnoxios 11. Cod. de Relig. & sumpt. funer.* nec ratione criminis est aliquod impedimentum, quia ut supponimus, egerunt pœnitentiam. Ergo debent sepeliri in loco sacro, ut quotidie videmus. Lavorius *d. cap. 12. à num. 51.*

35. Raptores manifesti, & Ecclesiarum violatores, licèt pœnitentiam egerint, attamen adhuc carent sepultura Ecclesiastica, ut alii terreantur. Si tamen fuerint occulti, & confessi restitutionem fecerint, aut de illa facienda securitatem præstent, sepulturæ sacræ mandantur, *cap. Super eo 2. de Raptoribus.* Lavorius *dict. cap. 12. num. 62.* Naldus *in Summa, verbo Sepultura, num. 7.* Lezana *d. verbo Sepultura, num. 25.* Samuellius *d. disput. 1. controvers. 4. conclus. 11. num. 16.* Passerinus *d. cap. 2. num. 105.*

36. Usurarius manifestus non sepelitur in Ecclesia, *cap. Quia 3. de usuris, cap. Quanquam 2. eod. tit. in 6. Clement. 1. de Sepultur.* Dicuntur enim manifesti usurarii, qui convincuntur ex scripturis, vel ad usuras habent mensam paratam. Glossa *in d. cap. Quanquam, verbo Manifesti.* Lavorius *dict. cap. 12. à num. 10.* Medicis *dict. quæst. 11. num. 10.* Excipitur tamen, si usurarius dederit signa contritionis, & pœnitentiæ; ast priùs hæredes, ad quos bona pervenerunt, censuris sunt compellendi, ut usuras restituant. Et licèt usurarius in sua ultima voluntate usuras restitui mandaverit, attamen carere debet sepultura, donec plenariè fuerit satisfactum, aut data cautione: si verò non mandaverit, & hæredes restituere voluerint, aut cautionem præstare de restituendo, nec erit mandandus sacræ sepulturæ, *cap. Quanquam 2. de usur. in 6.* quia ex eo quod restituere non mandavit, in peccato manifesto decessit. Medicis *ubi proximè, num. 11.* Possevinus *dict. cap. 14. num. 4.* Lavorius *d. cap. 12. num. 12.*

Pasqualigius *ad Laurét. de Franchis*, 2. p. *quæst.*80. n.3. Barbosa *de Offic. Paroch.* 3. p. *cap.*26. *num.*41. Samuel. *dict. controverſ.*7. *concluſ.*16. *à num.*34. Paſſerinus *dict. cap.* 2. *à num.*95.

37. Eſt tamen dubium, an uſurarii manifeſti nominatim excommunicati, & interdicti, ſi de facto in Monaſteriis Religioſorum humentur, poſſit Diœceſanus præcipere exhumari, & procul ejici ab Eccleſia? Prima ſententia affirmat, *ex Clementina* 1. *de ſepult.* Aſt non video, textum illum id probare, cùm loquatur in diverſa ſpecie, nec ullum verbum eſt ibidem, quod ad rem faciat. Sed ratione probari poterit, nam ex eo quod uſurarius manifeſtus ſit nominatim excommunicatus, & interdictus, conſequenter à Judice ordinario Diœceſano eſt privatus ſepulturâ Eccleſiaſticâ. Ergo etiamſi Religioſi in ſuo Monaſterio illum ſepelierunt, ad illum Judicem ipſius cauſæ pertinebit uſurarium exhumare, & procul ab Eccleſia ejicere. Tenet cum Hieronymo Rodriguez Barboſa *dict. cap.* 26. *num.*42.

38. Secunda ſententia tenet contrarium, nam defunctus ille eſt ſepultus in loco exempto, & perinde eſt, ac ſi non fuiſſet in ſua Diœceſi ſepultus. Ergo nequibit Diœceſanus præcipere, ut exhumetur, & procul ab Eccleſia Monaſterii abjiciatur. Abbas *in cap. Sacris* 12. *de Sepultur. num.*6. Sylveſter *verbo Sepultura*, *num.*16. Samuellius *dict. controverſ.*7. *concluſ.*18. *num.*38.

39. In hoc dubio omnes DD. conveniunt, quod licèt corpus uſurarii manifeſti in Monaſterio ſit ſepeliendum, antequam corpus ad locum exemptum deferatur, poſſe Epiſcopum remedium præſtare, ut impediat ſepulturam, quia adhuc tenetur in ſuo territorio, & valet facere, ut in loco profano ſepeliatur. Samuellius *dict. num.*38. *in fin.* Reſtat verò dubium, poſtquam humatum fuerit in Eccleſia Monaſterii, & tunc ſi nominatim non fuerit excommunicatus & interdictus, ex eo ſolo quod ſit uſurarius manifeſtus, non poterit Diœceſanus eum exhumari præcipere, quia jam præciperet in territorio alieno, *l. fin. ff. de juriſd. omnium Iudicum.* Solùm enim quæ ſui territorii ſunt, poteſt contentiosè decidere. Bobadilla *Polit. lib.*4.*cap.*5. *à num.*5. Pareja *de Edit. inſtrument. tit.*5. *reſol.*8. *numero* 2. & 3.

40. Sed quid quando uſurarius manifeſtus fuerit jam excommunicatus, & nominatim interdictus? Et in hoc caſu dico, Diœceſanum poſſe præcipere, ut exhumetur, & à Monaſterio procul abjiciatur; quod non impoſſibile dicit Samuellius nuperrimè allegatus, *num.*39. *in fin.* Et ratio eſt, quia hæc jam ſuo eſt individua à cauſa prima excommunicationis, & denuntiationis; quapropter debet procedere, licèt ſit in loco exempto excommunicatus ſepultus, prout quotidie in qualibet cauſa procedit, ſi individua ſit, ut prorogetur contra exemptos, & alienæ juriſdictionis, ut in exemplo adducto à Cevallos *de cognit. per viam violent.* 1. *pa t. quæſt.*72. *num.*3. Afflictus *deciſ.* 280. *num.*7. vel quando Clericus eſt hæres alicujus laici, & cauſa ante ejus mortem fuerit incepta coram ſæculari Judice, qui etiam contra Clericum decidit, licèt ab ejus juriſdictione exemptum. Graſſis *de effect. Clericat. effect.*1. *num.*282. Caſtillo 1.*part. deciſ.*2. Cevallos *dict.* 1. *part. quæſt.*40. *num.*9. Bolaños *in Curia*, 1. *part.* §.5. *num.*20. Megala *in* 3. *p. lib.*3. *cap.*10. *num.*59. Ergo in præſentiarum, cùm cauſa ſepulturæ ſit conſequens individuum ab excommunicatione, inde poterit procedere, ut uſurarius exhumetur, licèt ſit in loco exempto Monaſterii.

41. Præterea non ſunt tradendi ſepulturæ Eccleſiaſticæ decimas ſubtractas non reſtituentes Eccleſiis, *cap. Prohibemus* 19. *de decimis*, Medicis *dict. quæſt.*11. *num.*32. Barboſa *dict. cap.*26. *num.*50. Spino *de teſtament. gloſ.*2. *num.*20. Moneta *de Decimis*, *cap.*8.*num.*74. Paſſerinus *dict.cap.*2. *num.*106. Limitant tamen aliqui, ubi adeſſet contraria conſuetudo, quæ eſt toleranda in illis locis, ubi difficilis eſt decimarum exactio. Genuenſis *in Praxi Neapolit.cap.*76.*in Addit. ſub num.*10. Marchetus *d. tit.*39. *num.*31. *in fin.*

42. Eſt tamen canon *Neque apud Altare* 14. *diſt.*88. ubi teſtator relinquens Sacerdotem in ſuo teſtamento tutorem, ſepultura Eccleſiaſtica privatur. Fortè illo tempore neceſſarium fuerat, ob crebras nominationes Clericorum ad officia tutorum, ne à Sacris avocarentur, & nimis negotiis ſæcularibus implicarentur, ita decernere. Verùm jam hodie abolitus eſt, cùm & hæc officia circa pupillos exercita magnam pietatem involvant. Medicis *dict. quæſt.* 11. *num.*19. Gavantus *in Enchirid. verbo Sepultura*, *num.*23. Marchetus *d. tit.*39. *num.*27. Villalobos *in Summa*, 1. *part. tract.*31. *difficult.*3. *num.*13.

43. Publicè blaſphemantes Deum, à ſacra ſepultura arcentur, ſi pœnitentiam eis injunctam non egerint, *cap.* 2. *in fine*, *de Maledic.* Ugolinus *dict. cap.*17.*num.*4. Lavorius *dict. cap.*12. *num.*43. Barboſa *d.cap.*26. *num.*52. quod extendendum ad blaſphemantes Beatiſſimam Virginem Mariam, & alios Sanctos, *ex dict. cap.*2. Ubaldus *de Canonic. tit. de Can. Paroch. cap. ult. num.*2. *verſ. Item blaſphemantes.* Marchetus *ubi proximè*, *n.*27.

44. Patricida quoque caret ſepultura Eccleſiaſtica. Aſinius *in l. Quod ſi nulla*, *ff. de Relig. & ſumptibus funer.* Lavorius *dict. cap.*12. *num.*49. Medicis *dict. quæſt.*11. *num.*33. Barboſa *dict. cap.*26. *num.*51. Marchetus *dict. tit.*39. *num.*30. Paſſerinus *dict. cap.*2. *numero* 109.

Sed hæc propoſitio abſolutè non ponitur à Samuellio *d.diſp.*1. *controverſ.* 4. *n.*14. ut ponunt DD. relati; ſed aliter, nempe quando patricida decederet impœnitens; quapropter dicendum videtur, abſolutè non eſſe tenendam, ſed cum iſta circumſtantia impœnitentiæ. Sed adhuc ipſe Samuellius non ponere videtur ſuam concluſionem, quia ſic ſcripſit: *Patricida impœnitens decedens*, *privatur ſepultura*, *& meritò*, *ſanè ob tanti ſceleris immanitatem.* Si enim ratione impœnitentiæ privatur ſepultura Eccleſiaſtica, ad quid afferit, *ob tanti ſceleris immanitatem*: ex eo enim, quod quis in quolibet peccato moriatur impœnitens, Eccleſiaſtica ſepultura caret, ut diximus. Petrus Gregorius *Syntag. lib.*2. *cap.*13. *num* 10. Carrillo *en la Explicacion de la Bulla de Difuntos*, 2. *part. cap.*4. Barboſa *dict. cap.*26. *num.*48. Marchetus *dict. tit.*39. *num.*48. Fuſcus *dict. lib.*1. *cap.*25. *num.*11. Ergo non eſt neceſſaria ſceleris immanitas. Unde aſſerendum videtur, quemlibet patricidam, etiamſi pœnitentiam egerit, in ſacro loco non eſſe ſepeliendum, ut ponunt Doctores communiter. Menochius *de Arbitr. caſu* 387. *num.*2.

45. Verùm hac conſideratione non obſtante, cum Samuellio aſſero, patricidam impœnitentem carere ſepultura Eccleſiaſtica, non verò ſi pœnitentiam egerit. Et ratio eſt, quia à Doctoribus iſtis non datur textus, ubi patricida privetur ſepultura Eccleſiaſtica. Ergo non ex ſcelere illo imponenda eſt hæc pœna, ſed ex alia circumſtantia impœnitentiæ: Ergo ſi pœnitens decedat patricida, in ſacro loco eſt ſepeliendus. Cæterùm, nam ut diximus ſuprà, nullus, cui ſpecialiter non ſit interdicta ſepultura, etiamſi pœnitentiam non agat, privatur ſepultura Eccleſiaſtica, ſi pœniteat, *ex cap.* 1. *de torneamentis.* Aſt non datur textus privans patricidam ſepultura Eccleſiaſtica, ſi pœniteat. Ergo ſi pœnitentiam agat, debet in ea ſepeliri.

46. Sed dices, ob ſceleris immanitatem datur paritas ad eos, qui in torneamentis decedunt. Ergo ſicut

sicut isti, etiamsi pœnitentes, privantur sepulturâ Ecclesiasticâ, similiter illi. Sed respondetur negando consequentiam, quia in rebus pœnalibus gravissimis, ut est privatio sepulturæ, non datur extensio. Farinacius *in Praxi*, 4. *tom. quæst.*121. *num.*51. ut jam diximus suprà de pugnantibus in duello. Nec in re aliquod principium invenio, nisi doctrinam Asinii *in d. l. Quod si nulla, de Relig. & sumpt. funer. num.*10. asserentis, parricidam non esse in loco sacro sepeliendum, quem cæteri absque examine insequuti sunt. Medicis, & Menochius *ubi proximè*. Trullench *de jur. Paroch. cap.*9. *dub.*7. *n.*12. quapropter sententiam Samuellii uti magis piam, & juri conformem admitto.

47. Diœcesani sepultura carent, si in suis visitationibus occasione procurationis aliquid acceperint contra formam capitis *Exigit* 2. *de censibus, lib.*6. ut cum Samuelio probat Marchetus *dict. tit.*39. *num.*47. Passerinus *dict. cap.*2. *num.*100. Verùm in specie ista animadvertendum, Diœcesanos in procurationibus excedentes, & contra formam illius textus, speciali pœna non privari sepulturâ Ecclesiasticâ, sed per consequentiam, nempe quia in illo textu interdicti censurâ innodantur; quapropter erit necessarium, ut nominatim sint denuntiati, ut sepulturâ priventur.

48. Rursus, qui infirmitate oppressus Medicum adhibet Judæum, vel infidelem, sepulturâ caret, ex Constitutione Gregorii XIII. quæ incipit *Aliàs piè*, anno 1558. Refert Nicol. *lucubrat. 2. p. lib.*2. *tit.*1. *sub num.*40. *n.*10. Quod sanè limitandum quando Christianus moreretur, cùm alius Medicus non inveniretur, nisi Judæus, aut infidelis; quia tunc ob necessitatem urgentem à pœna liber sunt. Pirasecius *in Praxi*, 2. *part. cap.*1. *art.*3. *num.*10. Marchetus *dict. tit.*39. *num.*45. & 46.

49. Similiter privantur sepulturâ Ecclesiasticâ exenterantes corpora defunctorum, & ea immaniter decoquentes, ut ossa à carnibus separentur, & ad terram suam conferant sepelienda; sic etenim exenterantes ipso jure manent excommunicati, & si impœnitentes decedant, carent sepulturâ, *Extravagant. Detestandæ* 1. *de sepultur. inter commun.* ubi etiam ipsa corpora exenterata sepulturæ etiam mandari prohibetur. Idque statutum absque culpa defuncti, ex sequela antecedentis delicti, ut scripsit Samuellius *dict. disput.* 1. *controvers.*7. *conclus.*19 *num.*40. sed meliùs, ne delictum effectuetur, & illusum remaneat; quapropter pœna defuncti est absque culpa, sed non absque causa. Marchetus *dict. tit.*39. *num.*28. Lavorius *dict. cap.*12. *à num.*44.

50. Prorsus Monachi utriusque sexus proprietarii, qui absque pœnitentia decesserint, & absque ulla emendatione, dum fuere moniti à Superiore, quod essent proprietarii, sacrâ sepulturâ privantur, *cap. Monachi* 2. *cap. Cùm ad Monasterium* 6. *de stat. Monach.* Lavorius *dict. cap.*12. *num.*27. Galganetus *de jur. publ. lib.*3. *tit.*109. *num.*38. Diana 4. *part. tract.*4. *resolut.*25. Villalobos *dict. tract.*31. *difficult.*3. *num.*6. Quo quidem casu Regularis proprietarius tumulandus in sterquilinio cum parte pecuniæ, cum illa maledictione, *Pecunia tua tecum sit in perditionem*: & si jam humatus fuerit, extrahendus est de loco sacro, si absque gravi scandalo fieri queat. Thesaurus *de Pœn. Ecclesiast.* 2. *part. cap.*11. Graffis 2. *part. lib.*3. *decis. cap.*19. *num.*5. Samuel. *d. disput.* 1. *controvers.*6. *num.*9 Passerinus *d. cap.*2. *num.*105.

51. His dictis de personis interdictis, ne in Ecclesiis sepeliantur; superest aliqua dicere de his, qui eos sepeliunt, & quibus pœnis de Jure Canonico afficiantur. Et in primis illud est certum, scienter sepelientes eos, quibus sepultura sacra interdicitur, graviter peccare, quia in re gravi non adimplent præceptum Ecclesiæ, & sanctiones sacras violant, *cap. Violatores* 25. *quæst.*1. & aliis pœnis plectendi sunt à jure inflictis *in Clement.*2. *de sepultur.* Villalobos *d. tract.*31. *difficult.*3. *n.*15. Bonacina *de Contract. disput.*3. *quæst.*21. *punct.*2. *n.*3.

52. Si qui verò scienter Paganos, Judæos, infideles, apostatas, schismaticos, Turcas, manifestos usurarios, duellistas, & pugnantes in torneamentis in loco sacro sepelierint, eo ipso excommunicati evadunt, nec aliter absolvendi, nisi priùs ad arbitrium Diœcesani satisfactionem competentem exhibuerint illis, quibus injuria fuerit irrogata. Idem est dicendum de sepelientibus excommunicatos nominatim, vel interdictos, aut denuntiatos: eademque excommunicatione innodantur sepelientes hæreticos, eis credentes, receptatores, fautores, defensores, si scienter id fecerint, *cap. Quicumque* 2. *de hæreticis in* 6. *Clement.* 1. *de sepultur.* Qui quidem nequeunt absolvi, nisi satisfactionem dederint, ac propriis manibus publicè cadavera exhumaverint, & foris extra Ecclesiam projiciantur. Quod sanè observandum quoties discerni possint. Associantes, & cooperantes ad similes humationes, ubi excommunicatio est indicta, etiam illâ illaqueantur, tanquam in crimine participantes. Navarrus *in Man. cap.*27. *num.*137. Bonacina *de censuris, disp.*2. *quæst.*2. *punct.*3. §.3. Samuellius *dict. disput.*1. *controvers.*10. *à num.* 1. Coninch *tom.*2. *disput.*14. *in fin.*

53. Sed tamen est dubium, an qui cantant, & deferunt Crucem ad sepeliendos istos interdictos, excommunicationem incurrant, similiterque comitantes. Et aliqui dixerunt, incurrere, & dant rationem; nam *Clement.* 1. *de sepultur.* sepelientes excommunicantur, comitantes autem, cantantes, & deferentes Crucem, omnes sepeliunt, & ad actum sepulturæ concurrunt. Ergo remanent excommunicati. Et id tutius dicit Faber *de censuris, in* 4. *Sentent. dist.*25. *quæst.*1. *disput.*4. *cap.*1. *num.* 188.

54. Alteri verò dicunt, hos minimè excommunicatos remanere, quia Clementina illa intelligenda est rigorosè de his, qui propriis manibus sepeliunt. Ast comitantes, cantantes, & deferentes Crucem, propriis manibus sepeliunt. Ergo non remanent excommunicati. Et confirmatur, nam cantantes, deferentes Crucem, & comitantes, magis accedunt ad faciendas preces, & Officium Divinum authorizandum, quàm ad sepeliendum. Ergo non potest dici, hos concurrere ad sepeliendum. Cajetanus *in Summa, verbo Excommunicatio, cap.* 46. Navarrus *dict. cap.* 27. *num.*137. Bonacina *de cens. extr. Bull. disp.*2. *quæst.*2. *punct.*30. *num.*5.

55. Inter eas verò est tertia sententia asserens, hanc rigorosam interpretationem non esse admittendam, quia ex illa tarò, aut nunquam hæc censura committeretur; reduceretur enim ad duos, aut tres homines rudes, & imperitos censurarum, utpote vespillones cadavera sepelientes, qui etiamsi censuram tarò, aut nunquam agnoscerent, metu facillimè compelluntur, unde à censura excusarentur. Ergo aliquid amplius vult textus ille, quando hanc excommunicationem imposuit.

56. Unde dicit hæc sententia, sub hac censura non comprehendi comitantes, cantantes, aut deferentes Cruces, quia remotè, seu negativè concurrunt ad sepeliendum; sed personas immediatè ad id concurrentes, veluti hæredes, consanguineos, Rectores Ecclesiarum, & Clericos Ecclesiæ, portantes cadaver, & propriis manibus sepelientes. Hi omnes, quatenus mandant, exequuntur, & sepeliunt, comprehenduntur illâ censurâ. Ad id expenditur textus *in cap. Mulieres* 6. §. *Illi verò, de sentent. excommun.* ubi mandantes, & is cujus authoritate fit factum, committere dicuntur. Ergo & in præsentiarum sepelire. Et textus *in cap. Ad hæc* 5. *de Privilegiis*, ubi Hospitalarii, de quibus ibi,

sepelisse dicuntur; cùm tamen verisimile esset non propriis manibus sepelisse, sed mandasse: quamobrem mandantes, deferentes, & sepelientes propriis manibus, sub hac censura comprehendi tradit Suarez *de Censuris, disput.*12. *sect.*4. *num.*10. Mercerus *de Sacrament.* 3. *part. quæst.*21. *dub.*7. Coninch *de Sacrament. disp.*14. *dub.*8. *num.*68. Filliucius *tom.*1. *tract.*12. *cap.*5. *num.*111. Samuellius *d. controvers.*10. *conclus.*5. *num.*9. Diana 5. *part. tract.*9. *resol.*98.

57. In re tamen animadvertendum, graves DD. habere, ad incurrendam hanc excommunicationem non sufficere excommunicatos, & hæreticos esse notorios, sed requiri esse nominatim denuntiatos. Idem contra fautores, & receptatores illorum deducitur *ex d. cap. Quicumque* 2. *de hæreticis in* 6. Quod quidem valdè est probabile post Extravagantem *Ad evitanda.* Et considerandum censui, ne facilè admittamus hanc excommunicationem ex eo solùm, quod scienter aliquis excommunicatum, hæreticum, fautorem, aut receptatorem sepelierit. Navarrus *cap.*27. *num.*237. Henriquez *in Summa, lib.*13. *cap.*11. §.3. Coninch *d. disput.*14. *dub.*10. *in fine*, quos etiam admittit Diana *d.* 5. *part. tract.*9. *resol.*98. *vers. Non desinam*, Antonellus *de Reg. Eccles. lib.*1. *cap.*12. *num.*60.

58. Idcircò difficultas ista diffinienda est in casu, quo fuerint denuntiati, & schedulati. Et in ea dicendum, sub hac excommunicatione comprehendi omnes, sine quibus defunctus sepeliri nequit, ut benè censuerunt Ugolinus *de censur. tabul.*2. *cap.*9. §.6. *num.*3. Alterius *de cens. lib.*1. *disput.*14. *cap.*3. Unde cognoscitur comprehendi mandantes, sine quorum mandato nihil fieret; Rectores Ecclesiarum, sine quorum placito, & consensu nequit defunctus sepeliri; non verò Clericos associantes, quia ipsi solùm ad authorizandum concurrunt, & canendum, & sine eis valet fieri, ut sepeliatur cadaver. Tum deferentes feretrum, & propriis manibus sepelientes: hi omnes ita sunt necessarii, ut sine eis nequeat cadaver sepeliri. Ergo omnes hi debent sub excommunicatione comprehendi.

59. In aliis verò interdictis ne in sacro loco sepeliantur, imposita censura non est; arbitrio enim Judicis plectentur, & cadavera debent exhumari, dummodò possint separari, *cap. Sacris* 12. *de Sepult.* Bonacina *de Interdict. quæst.*4. *punct. ult.* & *de contractibus, dict. disput.*3. *quæst.*21. *punct.*2. *num.*3. Villalobos *dict. difficult.*3. *num.*15. Antonellus *dict. lib.*1. *cap.*12. *num.*59.

60. Denique in calce hujus capitis aliqua de sepulchro violato breviter dicere decrevi, ob reverentiam, & religionem sacrarum sepulturarum, quas contaminare, aut violare nefas est grave: violatio enim ista variis fit modis, quorum aliqui ad monumentum pertinent, alteri verò ad corpus sepultum. De quo Matthæus ab Vvesembechio *de Sepulchro violato, lib.*47. *tit.*12. *de sepultur.*

61. Monumentum violatur potissimùm demolitione, habitatione dolosa, illatione illegitima, & alienatione. Demolitione, ut si quis de sepulchro abstulisset saxa, marmora; columnas, & aliam materiam, fabricandi causâ, *l.*4. *Cod. de sepulchr. violat.* Sive de sepulchro lapidem amovit, aut terram evertit, *l.*5. *Cod. eod. tit.* Sive statuam à monumento extulerit, *l.*2. *ff. eod. tit.* Excipitur tamen hostis sepulchrum, *in l.*4. *ff. de Sepulchr. violat.*

62. Habitatione violatur sepulchrum, quando quis dolo malo habitat, ædificiumve aliud, quàm sepulchri causâ, factum sit, *l.*3. *ff. de Sepulchro violat.* Illatione illegitima violatur sepulchrum, quando quis contra voluntatem testatoris alium defunctum intulerit, *l.*3. *ff. de Sepulchro violat.* Cujacius *lib.*21. *observat.*8. Unde si quis in fundo empto, habente sepulchrum, mortuum inferret, reus erit sepulchri violati; si modò in id publicum iter transeat, *l.*54. *ff. de act. empt.* Quamobrem ad lites sopiendas excipiebatur in emptionibus locus sepulchri, *l.*10. *ff. de Relig. & sumpt. funer.* & aditus etiam debebat exprimi, *l.*5. *ff. de sepulchr. violat. l.* 4. *ff. Quemadmod. servit. amittantur.* Alienatione, quando locus religiosus sepulchri, sicut quid profanum venditur. De quo latè suprà.

63. Ratione corporis violatur sepulchrum contrectatione illius, *l.*4. *Cod. de sepulchr. vilat.* tum & illius mutilatione, & spoliatione cadaveris, qui quidem severissimâ pœnâ plectuntur, *l.*3. §. *Adversùs, ff. de Sepulchro violat.* Et Canones infamiæ pœnâ spoliantes compescunt, *cap. Infames* 16. *quæst.*1. Tum etiam violatur sepulchrum corporis translatione, quando perpetuæ sepulturæ erat traditum, *l.*36. *ff. de Religios. & sumpt. funer.* Excipitur tamen, si causâ existente id fiat, veluti propter fluminis incursum, ruinæ metu, *l.*1. *Cod. de Relig. & sumpt. funer.* vel quando Judex aliquem defunctum Medicis tradiderit ad faciendam anatomiam, & ad exhumandum eum Ecclesiasticus licentiam præstiterit. De quibus latè Lavorius *d. tit.*2. *cap.*7. *à num.*16. Pœna autem violatorum sepulchrorum est arbitraria, & aliquando usque ad mortem imponenda, veluti contra spoliantes corpora humatorum. De quibus pœnis latè Menochius *de Arbitrariis, casu* 337. *per tot.* Medicis *de sepulturis,* 2. *p. quæst.*14. *num.*3. Samuellius *d. disput.*1. *controvers.*12. *conclus.*3. Boëtius *decis.*316. *num.*13. Clarus *lib.*5. *sentent.* §. *fin. quæst.*68. *num.*45. Cantera *Quæst. cap.*8. *num.*39. Vvesembechius *in Paratitl. ad tit. de Sepulchro violat.* & Nostrates *in leg.*14. *tit.*13. *part.*1. *& in leg.*12. *tit.*9. *part.*7.

LIBER

LIBER VII.

DE DIVERSIS CAUSIS PIIS: & primò de Eleemosyna.

CAPUT I.

Quid sit Eleemosyna, & quotuplex, & quomodo differat ab oblatione?

SUMMARIUM.

Eleemosyna graviter in sacris Litteris commendatur, n.1. & 2. Ejus fructus, n.3. Non tamen sola salvat, n.4. Refelluntur heretici, num.5. Explicantur caput Miror 57. *caput* Medicina 76. de pœnit. dist. 1. *n.6.*

Definitur eleemosyna, num.7. Rejicitur illa difinitio. Datur vera, num.8. Dantes debent curare esse in gratia, n. 9. Sed non est cessandum ab eleemosyna, etiamsi peccatores dent, n.10.

Eleemosyna est duplex, spiritualis, & temporalis: que dicatur spiritualis, & que temporalis, n.11.

Eleemosyna debet esse voluntaria: refellitur doctrina ista, num.12.

Regulariter ad vendendum quis non compellitur, nisi adsit gravis necessitas, n.13. Et in ea si Ærarium publicum deficiat, possunt divites compelli ad mutuandum Reipublicæ, & ad id possunt compelli tam à Judice Laico, quàm ab Ecclesiastico, n.14.

Sed est questio, an Ecclesiastici in his necessitatibus possint compelli ad vendendum necessaria a Judice Laico? Prima sententia affirmat, num. 15. Alteri negant, n.16. Resolvitur, à n.17. Et supponitur Ecclesiasticos graviter peccare, si non vendant; sed non posse cogi à Laico, nisi quando non adsit Ecclesiasticus Index, aut periculum sit in mora, à n.18.

Quando particulares ob necessitatem compelluntur vendere, est in defectu bonorum publicorum, n.20.

Eleemosyna est voluntaria, quando ex mera liberalitate pia fiat, n.21. Et est donatio ob causam, n.22.

Eleemosyna ab oblatione distinguitur, n.23. Ratio Ancharrani admittitur, & rejicitur illa Tuschi, n.24. Oblatio excommunicati non admittitur ab Ecclesia, nisi per alium, ibid. & n.26.

Explicatur Concilium Illiberitanum, cap.28. *n.25.*

Eleemosyna non desinunt esse eleemosyna, si publicè fiant, n.27. Sed debent fieri in occulto, n.28.

Ponitur alia differentia inter eleemosynam, & oblationem, n.29. Requisita eleemosyne recensentur, n 30.

1. ELEEMOSYNA in Sacris Litteris commendatur, ut ad longum refert Spino *in Speculo testament. gloss.6. à num.2.* quem transcribere molestum esset. Sunt etiam plura apud Gratianum *cap. Pasce 21. cap. Qui clementiam 22. dist. 86. cap. Sicut* 8. 47. *dist. cap.1.* 82. *dist.* Concilium Sardicense *cap.* 8. *& 10.* Itidem eam commendarunt PP. quos refert Spino ubi proximè. Addo verò Cyprianum *tract. 2. de habitu Virginum*, sic scribentem:

2. *Divitem te sentiant pauperes, locupletem sentiant indigentes: patrimonia tua Deo fœnera, Christum ciba, ut virginitatis praferre gloriam liceat, ut ad Domini pramia venire contingat multorum precibus exora. Commenda illi thesauros tuos, ubi nullus fur effodiat, quò nullus insidians grassator irrumpat. Possessiones tibi, sed cœlestes magis compara, ubi fructus tuos juges, ac perennes, & ab omni injuria secularis contactu immunes, nec rubigo atterat, nec grando cadat, nec Sol urat, nec pluvia corrumpat. Nam delinquis & hoc ipso in Deum, si ad hoc tibi ab illo divitias datas credis, ut illis non salubriter perfruaris.* Aliaque eleganter adducit *serm. 1. de Eleemosyna.* Hinc rectè fatuæ dicuntur Virgines, *Matth.cap.2.* quæ non sumpserunt secum oleum, idest misericordiam, prout exponit S.Thomas, & exprimit Chrysostomus *tom.1. de verb. Apost. circa fin.* ibi: *Oleum, quo ignis fovetur, non aliud est, quàm eleemosyna. Effunde igitur oleum hoc largiter.* Multa alia prosequitur latè *pag.78.*

3. Sunt enim eleemosynæ fructus excellentissimi, si ab homine justò largiantur, & si verè in charitate fiant, vitam æternam merentur: valent etiam ad satisfactionem pro peccatis, fiduciam augent apud Deum, conciliant benevolentiam multorum, qui pro largiente Deum deprecantur. Sunt etiam dispositio ad justificationis gratiam, si fiant ab eo, qui pœnitentiam facere incepit ex Dei motione, ac speciali auxilio. Ac denique eleemosyna sæpe est causa majoris abundantiæ: idque in vidua Sareptana, & Tobia in sacris litteris conspicimus: in Tiberio II. & aliis, apud Gregorium Turonensem *lib.5. Histor. Francor. cap.19.* Prosequuntur Romanus *cons.364. num.7.* Gregorius *in l. 25. tit. 4. p. 1.* item *in l.10. tit.3. p.1. gloss.1.* S.Thomas 2.2. *q.32. art.4.* Fuschus *de Visit. lib.1. cap.30. n.31.* Bellarminus *lib.3 de bon. operibus, cap.4. per tot.* Paulus Rubeus *pract. resolut. in pralud. à num.*87. Leoncillus *de Privileg. Pauper. 2 p. privileg.* 116. *à num.* 1. Solorzano *Polit. lib.6. cap.7. fol* 970.

4. Non verò effectus eleemosynæ ita est protrahendus, ut fecerunt quidam hæretici asseverantes solam eleemosynam per se, absque morum mutatione, judicium cum misericordia facere, ita ut illam elargientes non damnentur: quorum meminit Augustinus *lib.21. de civit. Dei, cap.22.*

5. Nonnulla testimonia Scripturæ ad id adducunt, quæ referunt Bellarminus *d. lib.1.cap.3.* Lantmeter. *de vet. Clericor. victu, & discipl. lib.2. cap. 87. in principio.* Verùm facilè dissolvit ea ipse Lantmeter. dicens intelligenda pro satisfactione culpæ in pœna illi correspondenti. Azor. verò *2.p. Inst. Mor. lib.12.cap.12. quæst.4.* aliter interpretatur, nempe ut quando Scriptura dicit, peccatum eleemosyna extingui, intelligatur de eleemosynis factis in fide, Spe, pœnitentia, & charitate.

Latè prosequuntur Castro *de Hæresibus*, *verbo Eleemosyna*. Bellarminus *d. cap.*3. Trullench *in Decalog. lib.*1. *cap.* 5. *dub.* 12. Vazquez *de Eleemosyna*, *cap.* 1. *dub.*2. Spino *de testam gloss.*6. *à num.* 3. Leoncillus *d. privileg.* 116. *num.* 13.

6. Unde duo jura agnoscuntur *in cap. Miror* 57. *cap. Medicina* 76. *de Pœnit. dist.* 1. ubi Cyprianus, & Ambrosius clarissimè docent, peccata per eleemosynam esse redimenda. Et reddit Ambrosius rationem, non quia Deus venalis sit, sed quia tuus peccatis venundatus est, & ita redemptione indiges ex tua pecunia. Glossa verò *verbo Peccata*, asserit Patres istos intelligendos de satisfactione pœnæ per eleemosynam, in qua supponuntur peccata dimissa. Verùm ex dictis suprà satis patet esse intelligendos de eleemosyna cum pœnitentia, & charitate. Non tamen desinam dicere, posse interpretari, peccatum extingui eleemosynâ per modum impetrationis, quatenus impetrat à Deo quædam auxilia, quibus homo à peccato resurgit, & in bono perseverat. Filliucius *tom.* 2, *tract.*28. *cap.*3. *quæst.*2. *n.*6. Villalobos *in Summa*, 1. *p. tract.*22. *diffic.* 1. *n.*2. Gregorius *in l.*40. *tit.*4. *p.*1. Leoncillus *d. privileg.* 116. *n.*25. Tuschus *d. cap.*30. *n.*13.

7. His præmissis, eleemosyna ab aliquibus sic definitur, *Est quidquid datur ad sublevandam proximorum inopiam, & egestatem corporalem.* Verùm hæc definitio admittenda non est, est enim quædam descriptio materialis eleemosynæ, quæ licèt à PP. eleemosyna dicatur, etiamsi detur à peccatore, Daniel. *cap.*4. Matth. *cap.* 6. Augustinus *in Enchirid. cap.* 75. *&* 76. non tamen est formalis, quia in ea deficit charitas, quæ est forma omnium virtutum. Spino *d. gloss.* 6. *n.* 1. Bellarminus *d. lib.*3. *cap.*1. *in fin.*

8. Idcircò dicendum, *Eleemosynam esse opus, quo aliquid fit, vel donatur indigenti propter Deum.* Hæc enim est vera eleemosyna, quia imperatur à charitate. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 32. *art.*1. Bellarminus *d. cap.* 1. *lit. C.* Aut sicut exprimit Aragonius *d. art.* 1. est actus elicitus ab ipsa charitate, itaque non tantùm debet esse largitio indigenti, sed propter Deum. Tuschus *lit. E*, *conclus.*107. Valdes *de Eleemosyna*, 1. *p. fol.* 2. *n.*4. Cardoso *in Praxi*, *verbo Eleemosyna*, *num.* 1. Villalobos *d. diffic.* 1. *num.*4. Palao *de Charitat. tom.* 1. *tract.*6. *disp.*2. *punct.* 1. *num.* 1. Tuschus *d. cap.*30 *à num.*2.

9. Unde eleemosynantes graviter, & ponderosè curare debent, ut quoties dant, non sint gravi peccato irretiti, aliàs enim eleemosyna infructuosa redditur, ut optimè docet Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 13. *vers.*3. ibi: *Etsi distribuero in cibos pauperum omnes facultates meas, etsi tradidero corpus meum, ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Quæ verba intelligenda sunt de charitate eminentissima virtute, quæ nos facit Dei amicos, ut benè exprimit Cornelius à Lapide *d. cap.* 13. *lit. D*, *vers. Dicet*, *cap. Nihil prodest* 21. *de Pœnit. dist.* 3. Idcircò priùs curandum est, ut anima mundetur, sive per contritionem, sive confessionem Sacramentalem. Quapropter Augustinus *in cap. Qui vult* 19. *de Pœnit. dist.* 3. dicebat: *Qui vult eleemosynam ordinatè dare, à semetipso debet incipere, & eam sibi primùm dare, idque auferendo iniquitates animæ, ut inde Deo placens eleemosynam fructuosam reddat.* D. Gregorius *in Moralibus*, *lib.* 22. *cap.* 13. Tuschus *d. cap* 30. *num.* 13.

10. Non tamen etiamsi peccato graveris, ab eleemosyna cessare congruit; ad multa enim prodest, ut ad minus supplicium subeundum, ad bonum temporale obtinendum, tum ne diabolus in tali homine habeat tantam potestatem: prodest etiam, ut citiùs Deus illustret cor eleemosynantis ad veram pœnitentiam, ut *in cap. Cùm quidam* 5. *de Pœnit. & Remiss.* Glossa, & Panormit. Abbas *in rub. de Testament. n.*11. Valdes *d.* 1. *p. fol.*9. *num.*2. Leoncillus *d. privileg.* 116. *à num.*25. ubi *num.*29. cum D. Thoma notat, bona opera extra charitatem facta, non de condigno, sed de congruo prodesse ad hæc bona obtinenda, idest, non ex debito justitiæ, sed ex Clementia Dei, ut exponunt Canonistæ. Valdes *d. fol.* 10. *num.*5.

11. Eleemosyna duplex est, ex duabus proximi indigentiis, nempe spiritualis, & corporalis, *cap. Duæ sunt* 13. *dist.*45. D. Thomas 2. 2. *quæst.* 32. *art.*2. Eleemosyna spiritualis est docere ignorantem, consulere dubitanti, consolari tristem, corripere peccantem, remittere offendenti, portare onerosos, & pro omnibus orare. Clauduntur versiculo isto:

Consule, castiga, solare, remitte, fer, ora.

Corporalis est pascere esurientem, potare sitientem, vestire nudum, recolligere hospitem, visitare infirmum, redimere captivum, & sepelire mortuum. Similiter in alio versiculo continentur.

Visito, poto, cibo, redimo, tego, colligo, condo.

Exprimit eleganter D. Thomas *d. art.*2. Est ergo ad id textus regius *in l.*9. *tit.* 13. *p.* 1. Inter has tamen eleemosynas spiritualis nobilior est, quatenus excellentior est anima, quàm corpus, ut ratiocinatur Gregorius *in d. l.*9. *gloss.*5. & ante eum D. Thomas *d. quæst.* 32. *art.*3. qui in corpore animadvertit, id intelligendum simpliciter loquendo, nam potest dari casus, in quo eleemosyna corporalis sit præferenda: nam fame moriens, magis est pascendus, quàm docendus. Gregorius *d. gloss.*5. *in fin.* Valdes *d.* 1. *p. fol.*6. *num.*3. Vazquez *de Eleemosyna*, *d. cap.*1. Palao *d. disp.*2. *punct.*1. *n.*1. Villalobos *d. diff.*1. *num. fin.* Fuschus *d. cap.*30. *n.*29.

12. Adnotanda est tamen doctrina Tuschi *lit. E*, *conclus.* 107. *num.* 4. asserentis, eleemosynam debere esse voluntariam, quapropter nullum ad eam dandam compelli posse. Assentitur etiam Velascus *de Privileg. Pauper.* 1. *p. quæst.*34. *num.*3. Verùm doctrina ista absolute accipienda non est, nam eleemosyna in aliquibus casibus sub præceptum cadit, quibus non ex mera liberalitate procedit, sed ex voluntate præcepto adstricta. Palao *d. punct.* 1. *num.* 1. *vers. Esse de eleemosyna præceptum.* Leoncillus *d.* 2. *p. privileg.* 115. *à n.*6. Fuschus *d. cap.*30. *num.*4. Tunc si divites tempore necessitatis noluerint eleemosynas pauperibus erogare, ad id sunt compellendi: & quamvis pauperes adversùs illos actionem ex justitia non habeant, officio tamen judicis compelluntur; nam peccarent, si eleemosynas non darent, quapropter possunt a judice compelli, *l.*1. *C. de Episcopali audient.* ubi Scribentes, *cap. Sicut* 8. 47 *dist.* ibi Glossa, Abbas *in cap.* 1. *de empt. & vendit. num.* 7. Valdes *de eleemosyna*, 3. *p. fol.*36. *num.*2. Benincasius *de paupert. quæst.* 7. *spec.* 5. *num.*17. Surdus *de Aliment. tit.*3. *quæst.*3. *n.*27. Spino *de testam. gloss.*6. *num.*8. Ant. Monach. *decis. Bon.*69. *n.*39. Ergo doctrina illa non est absolutè admittenda.

13. Hinc notandum, quod licèt regulariter quis ad vendendum compelli non possit, *l. Invitum* 21. *l. Dudum* 14. *C. de contrah. empt.* attamen si Respublica inopiâ laboret, & deficiant victualia, & alia necessaria ad Civium alimoniam, divites ad vendendum possunt compelli, ne pauperes pereant, aut Respublica detrimentum patiatur, *l.*2. *ff. de Nundinis*, *l.* 1. *C. de Episcopali audient.* Necessitas enim caret lege, & ob causam necessitatis à jure communi discedendum, *l. Si ita vulneratus*, *ff. ad l. Aquiliam*, *cap. Abbate*, *§. fin. de re judicat. in* 6. Ponxe *cons.*131. Cevallos *com.* 4. *p. quæst.*906. *à num.*341. quare rectè in hac specie compelluntur. Abbas *in d. cap.* 1. *de contrah. empt. num.* 6. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.*14. *num.*5. qui optimè animadvertit hoc magna cautela faciendum, ne ex nimia coactione victualia abscondantur, unde majora mala proveniant. Bobadilla *Polit. lib.* 3. *cap.*3. *num.* 26. Velasco *de Privileg.* 1. *p. quæst.*24. *num.*4.

14. Similiter in his necessitatibus possunt Gubernatores,

natores, si Ærarium publicum deficiat, divites compellere, ut mutuent Reipublicæ pecunias necessarias, ut necessitati occurratur. Guttierrez *pract. lib. 2. q. 180. num. 29.* Mathienzo *in l. 1. tit. 15. lib. 5. R. copilat. gloss. 9. num. 4.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 3. num. 18.* & alii recensiti a Leoncillo *d. privileg. 115. à num. 1.* Quod non solùm fieri poterit a Judice Sæculari, verùm etiam ab Ecclesiastico, quia pietas ista ad Episcopi jurisdictionem pertinet, *l. 1.* ubi Glossa, *C. de Episcop. audient. l. fin. §. Item Episcopus, ff de Muner. & honorib.* Marta *de Iurisdict. 4. p. casu 1. num. 50.* Barbosa *in collect. ad textum in cap. 1. de contrah. empt. num. 2.* Trullench *d. lib. 1. Decalog. cap. 5. dub. 8. num. 24.* Caramuel *4. tom. Theolog. fundament. casu 16.* Leoncillus *d. privileg. 115. num. 39.*

15. Sed est quæstio, an Ecclesiastici in his necessitatibus possint cogi per Judices Laicos, ut vendant triticum, & vinum, vel similia ad victum, justo interveniente pretio. Aliqui affirmant, nam quoties instat necessitas publica, & pauperum inopia premit, tunc Ecclesiastici subsunt sæcularium decretis, & legibus, ut latè ostendit Castillo *controvers. lib. 6. cap. 9. num. 28.* Ergo si vendere renuerint, poterunt compelli à Judice sæculari, cujus jurisdictioni subsunt. Cæterùm, nam in his necessitatibus gravissimis immunitas nihil prodest. Joan. Andreas *in cap. 1. de pace juramento firmand. verbo Illicitas, num. 36.* ubi Afflictus *num. 23.* Marta *de jurisdict. 4. p. casu 1. num. 3.* Ergo cessante immunitate, rectè Clerici, ac alii Ecclesiastici poterunt compelli ad victualia vendenda tempore necessitatis. Azevedus *in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recopilat. n. 5.* Villadiego *in Polit. cap. 5. §. 17. num. 76.* Cutellus *de Immunit. lib. 2 quæst. 9. partic.* Guttierrez *pract. lib. 1 quæst. 3. n. 5. ad medium,* Velasco *d. quæst. 24. num. 5. p. 1.*

16. Alteri verò tenent contrarium, nam necessitas illa minimè dat jurisdictionem Judici Seculari, ut possit Clericos renuentes compellere ad vendendum triticum, aut vinum; quapropter ad hanc coactionem necessariò recurrendum ad Judicem Ecclesiasticum, ut eos compellat ad vendendum, ut decerpitur *ex cap. Adversùs, cap. Non minùs, de immunit. Ecclesiarum.* Ripol. *var. res. d. cap. 11. n. 9.* Molfesius *in Summa, tom. 2. tract. 12 cap. 5. num. 85.* Belletus *disq. visit. Cleric. p. 1. tit. 5. §. 2. num. 9.* Delbene *de immunit. tom. 2. dub. 14. per tot.* Diana *4. p. tract. 1. resolut. 87.*

17. In hoc dubio dicendum in primis est, Clericos tempore penuriæ, & necessitatis teneri ex vi directiva obtemperare sæcularibus decretis præcipientibus victualia vendere, ne pauperes premantur, aliàs enim agerent contra præceptum divinum, & naturale, & graviter peccarent. Delbene *d. dub. 14. num. 4.* Nec enim in his necessitatibus exspectandum est, ut id à secularibus præcipiatur, sed sponte ab Ecclesiasticis victualia sunt vendenda, utpote magis obligatis ad sublevandam pauperum, & Reipublicæ necessitatem. Idcircò David *psalm. 111.* canit: *Dispersit, dedit pauperibus, justitia ejus manet in sæculum sæculi, cornu ejus exaltabitur in gloria.* Et Christus Dominus, *Matth cap 5. vers 7.* ait: *Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur.*

18. Sed tamen, si aliquis indiscretus Clericus in his necessitatibus vendere victualia renuerit, & Ecclesiasticus judex adiri nequiverit, secunda sententia debet proculdubio admitti. Et ratio est, nam tunc necessitati occurritur compellendo Clericum per suum proprium Judicem Ecclesiasticum: Ergo neutiquam ex causa illa necessitatis poterit compelli à Judice sæculari. Et confirmatur, nam Doctores contrarii dicunt, ex causa ipsa necessitatis immunitatem proprii fori cessare: sed quando occurritur necessitati per promptam coactionem judicis Ecclesiastici, necessitas nequit considerari: ergo nec Clericus poterit compelli à Judice sæculari; quapropter Judices Deum timentes semper recurrunt in primis ad judicem Ecclesiasticum, ut Azevedus scripsit *in d. l. 11. num. 5.*

19. Si verò judex Ecclesiasticus negligens fuerit, nec Clericum compellere voluerit, aut non potuerit, aut sit periculum in mora, tunc rectè Sæcularis Judex poterit illum compellere, prout dicit prima sententia. Ratio est, nam quando urget gravis necessitas, nec judex est præsens, aut nequit adiri, ipsa lex canonica transfert jurisdictionem, non solùm ad Magistratum, sed ad quamlibet privatam personam, *l. Vult Prætor, §. Debitorem, ff. Quæ in fraudem, l. Generali 54. C. de Decurionibus, lib. 10.* Ergo rectè Judex Sæcularis poterit Clericum compellere ad vendenda victualia in simili angustia necessitatis. Cæterùm, nam in hoc ultimo discrimine, cui nequit alio pacto occurri, res reducitur ad terminos naturales, in quibus jure defensionis, non solùm Magistratus sæcularis, sed quilibet est Actor, & Judex, *l. Aut vim, ff. de just.* Suarez *contra Regem Angliæ, lib. 4. cap. 34. num. 6.* Frasso plures dans, *de Patronat. Indiarum, cap. 46. num. 15.* Ergo rectè poterit sæcularis Judex Clericum compellere ad vendenda victualia. Delbene *d. dub. 14. à num 9.*

20. Notandum est tamen in his necessitatibus, antequam particulares, tam Sæculares, quàm Ecclesiastici ad vendendum compellantur, ex Reipublicæ bonis magnopere curandum necessitati obviam ire: & in his possunt Officiales illius eam obligare, etiam vi à exequutivâ. Starbanus *cent. 1. res. 10. à num. 1.* Est enim coactio ista valdè odiosa, quapropter ad eam non est deveniendum, nisi quando bona communia deficiant, ut benè notat Bobadilla *d. lib. 3. cap. 3. num 26.*

21. Unde clarè cognoscitur, eleemosynam non semper esse voluntariam, erit tamen talis quando ex voluntate, & pia mente conceditur propter Dei amorem, aut non petentibus retribuitur; nam eleemosyna ista procedit à liberalitate pia, & misericordia, quæ voluntaria est, *cap. Præsens 4. 20. quæst. 3. cap. Non est 10. 15. quæst. 1.* Ergo tunc eleemosyna erit voluntaria, tum etiam maximè eleemosynantibus proficua; nam ut dicebat Paulus: *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vitæ, quæ nunc est, & futuræ.* Refert Villalobos *d. tract 22. diffic. 2. n 14.* Trullench *d. lib. 1. cap. 5. dub. 8. num. 14* Bellarminus *d. lib. 3. cap. 8.* exemplis illustrans.

22. Unde eleemosyna non est propriè donatio liberalis, licèt sit voluntaria; sed est donatio ob causam, quatenus ex ea tanta bona proveniunt: quamobrem patres, etiam filiis contradicentibus, possunt dum vivunt largiri de suis bonis in veras eleemosynas, & opera pia, ad Dei cultum, & salutem animarum suarum, ut rectè de facto defendit Navarrus *in Man. cap 26. num. 39. vers. Ad quartum,* Leoncillus *d. 2. p. privileg. 115. num 64.*

23. Rursus eleemosyna ab oblatione distinguitur. Anchartanus *cons. 429. num. 3.* & rationem dat, quia eleemosyna ab excommunicato recipitur, non verò oblatio: consentit Tuschus *d conclus. 107. num. 2.* Additque aliam rationem, quia eleemosyna datur secretò, oblatio autem publicè.

24. Ratio Ancharrani admittenda est, quatenus asserit oblationem non esse admittendam ab excommunicato, *cap. Quæ in omnibus 3. de usuris, cap. Cùm voluntate, de sent. excommunicat.* ubi Innocent. & Abbas *num. 7.* Idque olim in Ecclesia adservatum, ut constat ex Clement. *lib. 3. Const. Apost. cap. 8. & lib 4. cap. 7.* Concilium Nicænum *can. 17.* apud Pisanum. Ratio est, nam cùm Ecclesia interdicat communionem cum excommunicato, *cap. Audi 21. cap. omnis 32. 11. quæst. 2.* Navarrus *cap. 27. num. 17.* inde est, ut ejus oblationem non accipiat, esset enim cum excommunicato communicare. Suarez *de Religione, tom. 1. lib. 1. cap. 6. n. 2.*

Leoncil

Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. privileg. 119. num. 7.* Præcipuè, quia oblationes in Ecclesia fiunt inter Missarum solennia, idque non solùm hodie, verùm etiam priscis temporibus, ut ex Cypriano observat D. Gonzalex *ad Concilium Illiberitanum, lib. 2. cap. 55. lit. D.* Quapropter tanquam à communione in sacris præcisis, *cap. Nuper 29.* ubi Scribentes, *cap. Sacris 38. de sentent. excommunicat.* nequeunt ab excommunicatis oblationes accipi. Albaspineus *lib. 2. observat. cap. 5.* Fagnanus *in cap. Cùm voluntate, de sentent. excommunicat. num. 14.*

25. Unde notandum advenit Concilium Illibetiranum *cap. 28.* ibi: *Episcopum placuit ab eo, qui non communicat, munera accipere non debere.* Qui quidem textus non solùm intelligi debet de his, qui erant ejecti à communione Eucharistica, verùm etiam ab omni communione Fidelium. Suarez *dict. cap. 6. n. 2.* Erant enim olim oblationes, quæ ante Altare præcisè offerebantur, ut novæ spicæ, uvæ, oleum, thymiama, panis, & vinum; idque diebus Dominicis, *cap. Omnis 69. de consecrat. dist. 1.* Concilium Matisconense *2. cap. 4.* Tum & pecunia offerebatur, quam fideliter distribui decernit Concilium Emeritense *cap. 14.* Pars enim quædam harum oblationum pauperibus erogabatur, altera verò ad alimoniam Sacerdotum deserviebat. Gonzalez *dict. cap. 55. lit. D,* Lantmeter. *de vet. Cleric. vit. lib. 2. cap. 40. vers. 3.* Durantius *de Rit. Eccles. lib. 2. cap. 26. num. 7.* Ideircò cùm excommunicati à Fidelium communione fuissent præcisi, inde est, ut minimè eorum munera, aut oblationes admitterentur.

26. Possunt tamen oblationes excommunicatorum aliquando accipi, quando non solenniter offeruntur, nec in eorum receptione cum eis communicatur; nam jura similes oblationes interdicentia, intelliguntur de oblationibus, quæ fiunt in Ecclesia. Glossa *in cap. Eos quos 118. de consecr. dist. 4. cap. De vira 12. quæst. 2.* Nam licèt per Diaconum fierent, *cap. Perlectis 1. dist. 25.* erat tamen communicatio in Sacris cum aliis Fidelibus. Si tamen fiant extra Ecclesiam, & non immediatè per excommunicatos, nulla est ratio, cur non accipiantur. Suarez *d. cap. 6. num. 10.* Barbosa *de offic. Paroch. 3. p. cap. 24.*

27. Alia verò ratio disparitatis, quam præstitit Tuschus, nullius est momenti; nam ex eo quod eleemosyna publicè fiat, non desinit esse eleemosyna, si fiat propter Dei amorem: quamobrem non desinunt esse eleemosynæ, quæ publicè fiunt à Prælatis, & Superioribus, qui debent eas publicè facere ad subditorum exemplum, juxta illud *Matth. cap. 5. vers. 16.* dicentis: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona.* Quem locum licèt causativè intelligat ibidem Maldonatus, attamen rectè intelligitur de Prælatis, & Superioribus; quibus ad aliorum exemplum incumbit bona opera non in occulto facere, ut in eleemosyna scripsit Barbosa *in Pastoral. 1. part. tit. 2. gloss. 9. num. 25.* Leoncillus *2. part. privileg. 115. à num. 67.*

28. In aliis verò (licèt eleemosyna in publico sit verè eleemosyna) maximè decet eam in publico non fieri, sed in occulto, prout Dominus *Matth. cap. 6. vers. 2.* docuit: *Cùm ergo facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in Synagogis, & in vicis, ut honorificentur ab hominibus. Amen dico vobis, receperunt mercedem suam. Te autem faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quod facit dextera tua.* Unde eleganter D. P. Chrysologus *serm. 9.* ait: *Tuba, quia talis eleemosyna hostilis est, non civilis; verecundiam pauperum non relevat, sed fatigat. Ergo homo, daturus Deo, dato secretò, ut quod dederis, non sit oneris, sed honoris.* Quapropter D. Hieronymus *in cap. Vide 65. quæst. 1.* scripsit: *Bona enim opera vulgi opinionem sectantia, non tam præmium, quàm pœnam consequuntur.* Est in terminis textus *in leg. 13. tit. 23. p. 1.* ubi Gregorius *gloss. 3.* Leoncillus *dict. privileg. 115. num. 68.* Rubeus *pract. resolut. cap. 100. num. 461.* Bellarminus *de bon. oper. lib. 3. cap. 13. in princip.*

29. Est denique ratio disparitatis inter oblationem, & eleemosynam, quia oblatio est res illa, quæ immediatè intuitu Religionis Deo ab hominibus absque immolatione exhibetur. *Deut. cap. 23.* ibi: *Non offeres mercedem.* Et *Malach. cap. 1.* ibi: *Si offeratis.* Soto *de Inst. lib. 9. quæst. 3. art. 1.* Mosconius *de Majest. Milit. Ecclesiæ, lib. 1. cap. 3. p. 3.* Eleemosyna verò non immediatè Deo offertur, sed mediatè, prout datur pauperi, seu loco sacro ob Dei amorem, intuitu pietatis, & misericordiæ, ex traditis à S. Thoma *2. 2. quæst. 32. art. 1.* Trullench *dict. dub. 8. à num. 1.* Unde necessariò differunt.

30. In calce tamen hujus capitis scribere non desinam requisita eleemosynæ; eleemosyna enim facienda est justè, ordinatè, bona intentione, & de licitè acquisitis, ut explicat noster Alphonsus *in l. 10. tit. 13. part. 1. cap. Eleemosyna 7. cap. Scriptum 12. 14. quæst. 5.* Sed ne allegationibus variis assumptum oneremus, audiamus tantùm D. Joan. Manuel. *en su Conde Lucanor, fol. mihi 70.* hæc scribentem: *Y para que la limosna sea buena, conviene que aya en ella estas cinco cosas. La primera, que se faga de lo que hombre huviere de la buena parte. E la otra, que se faga estando en verdadera pœnitencia. E la otra, que sea tanta, que sienta hombre alguna mengua por lo que da, y que sea cosa de que se duela hombre. E la otra, que la faga en su vida. E la otra, que la faga simplemente por Dios, è non por vana gloria, ni por ufania de mundo. E faciendo estas cinco cosas, serian todas las obras de limosnas cumplidas, y habria hombre de todas muy buen galardon.* Fuscus *d. cap. 30. num. 7.*

CAPUT II.

Quando Eleemosyna sit in præcepto?

SUMMARIUM.

Hæretici dicunt divitias licitas non esse Christianis, n. 1. Plato docuit convenire omnia esse communia, n. 2. Sequitur eleemosynam non esse licitam, n. 3. Refelluntur hæretici, à n. 4. Latè explicatur textus in cap. Jus naturale 7. dist. 1. *à n. 4. & numeris sequentibus disceptatur, an rerum divisio sit de jure natura, usque ad n. 10.*

Præceptum est dandi eleemosynam, tum de Jure Divino, quàm natura, n. 11.

Triplex est necessitas, extrema, gravis, & communis: & quomodo intelliguntur, n. 12. & 13.

Periculum infamia an sit necessitas extrema? Aliqui negant, n. 14. Alteri affirmant, num. 15. Admittitur in Nobilibus, n. 16. Honor vita comparandus, ibid. & n. 17. Quæ sit necessitas communis, ibid.

Tria sunt bona eleemosynantium, necessaria ad naturam, necessaria ad statum, & bona superflua, num. 19.

Aliqui dicunt, hoc præceptum solùm obligare in extrema necessitate, n. 20. Hoc præceptum obligat in extrema ad dandam eleemosynam ex superfluis, n. 21. Et idem in gravi, n. 22.

Sed an obliget in communi ex superfluis? Aliqui affirmant, n. 23. Alteri negant. Utrumque probabile dicit Trullench. Sed distinguitur, a n. 25.

Aliqui

Aliqui dicunt rarò esse divitem habentem superflua respectu futuri eventus, & status: sed hodie fallit in extremis, & gravibus necessitatibus, n.29.

Hodie quando tanta sunt necessitates, superfluum respectu praesentis status est inspiciendum, n.30. Nec possunt divites absque gravi culpa monumenta erigere, nec Ecclesias, nec Capellas, seu Eremitoria, nec Conventus, ubi non sunt necessarii, n.31.

An de necessariis ad statum teneamur dare eleemosynam extremè indigenti, Prima sententia affirmat, n.32. Secunda negat, n.33. Tertia distinguit, n.34. Explicatur, à n.35.

Si persona extremè indigens sit necessaria Reipublicae, vel Ecclesiae, etiam cum diminutione status est subveniendum, n.37.

In gravibus necessitatibus an teneamur dare eleemosynam de necessariis ad statum? Negant aliqui: alteri affirmant, n.38. Explicatur, num.39. In communibus non obligat ex his bonis hoc praeceptum, num.40.

Ex necessariis ad naturam non obligat hoc praeceptum, etiamsi alter extremè indigeat, n.41. Sed an tunc liceat alteri dare, quod mihi est necessarium ad vitam? Sunt duae sententiae contrariae, sed neganti consentio cum D. Augustino.

1\. HÆretici, qui quasi Cameli limpissimam quamcumque aquam ad bibendum conturbant, asseruere divitias licitas non esse Christianis. Ita sensit Julianus Apostata, teste Nazianzeno *orat.1.* idemque asseruere quidam haeretici, *Apostolici* dicti. Epiphanius *haeres.* 61. Manichaei quoque, referente Augustino *lib.1. de moribus Ecclesiae, cap.11.* & Pelagiani apud eundem *epist.89. ad Hilarium, & ad Paulinum epist.106.*

2\. Idem apud Ethnicos aliqui sensere, ut Plato, quatenus dixit, optimam esse rerum communionem, nec earum divisionem, & proprietatem ad Reipublicae regimen adeò convenire. Cujus sententiam benè refellit Aristoteles *lib.2. Polit. cap.4.* Tertullianus *in Apologetico, cap.39.* latè Bobadilla *in Polit. lib.1. cap.1. per tot.*

3\. Ex hac enim haeresi facilè diluitur praeceptum eleemosynae; nam si Christicolis bona propria habere non licet, consequenter nec poterunt eleemosynam dare; non enim de alieno danda est, *cap. Eleemosyna 7.14. quaest.5.* Vasquez *de Eleemosyna, cap.2.n.3.*

4\. Sed haeresim illam benè refellit Bellarminus *d. lib.3. cap.10.* Becanus *de Iust. cap.5. quaest.2. num.2.* Nam in sacris Litteris commendatur eleemosyna, quae supponit rerum proprietatem in Christianis, & consequenter illam approbant. Tum etiam legitur sanctissimos Patriarchas propria habuisse, ut Abraham, Isaac, & Jacob. Ac denique in Concilio Constantiensi *sess.8.* damnatur Vvicleffus asserens, illicitum esse Ecclesiasticis habere possessiones; unde à fortiori asserendum, idem licere aliis Christianis.

5\. Attamen non desinam attingere textum *in cap. Ius naturale 7. dist.1.* in quo asseritur jure naturae omnia esse communia, nec aliquem propriè in rebus habere dominium in eodem jure; unde sequitur, nec Christianis, nec aliis licere proprium habere, sed vivere in bonorum communitate, prout observatur primi Christiani, *Act. Apostol. cap.4. cap. Scimus 9.12. quaest.1.*

6\. In hac difficultate plura dixerunt DD. ut videre est apud Ant. Pichard. *part.1. Inst. de oblig. ex delict. à num.61.* Vasconius *lib.1. declarationum, cap.11.* In re tamen animadvertendum, totam existere difficultatem, quomodo jure naturae omnia sint communia, & eodem jure naturae divisio rerum facta sit, atque proprietas singulis concessa. Ali-

qui dicunt, à principio mundi hominum communitati bona omnia concessa fuisse, ut probatur *psalm.8.* ibi: *Omnia subjecisti sub pedibus ejus.* Ast post Adami peccatum necessaria, & utilis fuit rerum divisio, supposita hominum malitia, & quod otiosi, & pessimi fructibus aliorum fruebantur, *cap. Dilectissimis 2.12. quaest.1.* ubi Turrecremata *num.4.* Menchaca *Illustr. lib.2. cap.51. num.17.* Bobadilla *d. cap.1. num.6.* Idque factum fuisse ex jure gentium, *l. In hoc jure 5. ff. de Iustitia,* instante, & petente eadem necessitate, tenet Mysingerus *in §. Singulorum 10. Instit. de rer. divis. num. fin.* Molina *de Iust. tom.1. disp.20. lit.D.*

7\. Alteri verò dixerunt, divisionem, & rerum proprietatem introductam esse de jure ipso naturali, *l.1. ff. de acquir. rer. domin.* ibi: *Dominiaque rerum à naturali possessione coepisse, Nerva filius ait.* Nec esse necessarium recurrere ad jus gentium, ait Tiraquellus *de Prim. quaest.4. num.27.* Gilkenius *de praescript. part.1. cap.1.* Donellus *lib.1. Comment. cap.7.* ubi Osuald. *lit.S.* Valentia *Illust. tract.2. cap.4. à num.1.*

8\. In re tamen considerandum, hanc rerum divisionem factam non fuisse à jure naturali. Ratio est, nam ut ait textus *in dict. cap. Ius naturale,* omnia sunt communia de jure naturali, & in communi data sunt bona hominibus. Villalobos *in Summa, 2. p. tract.10. diffic.9. num.3.* Ergo de jure naturali facta non est divisio, sed posteà urgente necessitate facta est ab hominibus; nam posteri Adae divisionem ita fecere, ut si quisque aliquid primò occupabat, ita dominus rei occupatae fiebat. Post diluvium praesertim facta confusione linguarum, filii Noë sorte terram diviserunt. *Gen. cap.10. vers.11.* Posteà crescente genere humano, singulae partes iterum fuerunt divisae, servata proportione cujuscumque familiae. Becanus *d. cap.5. quaest.1. num. 1. & 2.*

9\. Eritergo difficultas, an ratio divisionis rerum fuerit de jure naturali. Et negandum videtur, nam ex eodem jure omnia erant communia. Ergo jure naturali, & ejus ratione existente, non potuit fieri divisio; repugnat enim, ut de jure naturali bona sint communia, & divisa inter singulos. Sed contrarium asserendum; nam ut scripsit Pontifex *in dict. cap. Dilectissimis,* in statu innocentiae omnia erant communia: ast post Adami culpam necessaria fuit divisio rerum ob hominum malitiam, latrocinia, & alia quamplurima damna necessariò vitanda. Quapropter ex mutatione materiae ratio ipsa naturalis dictat, suscipienda esse media moraliter necessaria ad evitanda incommoda, & gravissima mala: sed ad evitanda furta, & latrocinia (supposità hominum malitià) fuit medium necessarium rerum divisio: Ergo de ratione naturali fuit rerum discretio, & proprietas uniuscujusque. Quod istud fuerit medium necessarium, facilè probatur. Nam crescente hominum multitudine, nequibant absque gravissimis incommodis bona haberi in communi, *l. In re communi 25. ff. de servit. urb. l.3. §. Apparet, ff. de administrat.* Ergo ut medium necessarium admissa est rerum divisio, ut benè advertit Becanus *dict. cap.5 quaest.3. per tot.*

10\. Illud verò, quod diximus de primis Christianis omnia in communi habentibus, facilè responsum recipit, quia haec communio facta est ex consensu ipsorum Christianorum, & ad breve tempus, & quando erant pauci: ast posteà crescente Ecclesiâ, & post devastationem Hierusalem, statim communio ista evanuit. Baronius *tom. 1. anno Christi 34. num.171.* Lyranus *in Act. Apostol. cap.2. vers.44. & cap.4. vers.32.*

11\. His verò ad repellendos haereticos praemissis, dicendum, praeceptum esse de danda eleemosyna, tam de Jure Divino, quàm naturali. De jure divino probatur *Deut. cap.5.* ibi: *Non deerunt pauperes in terra*

habitationis tuæ, idcircò præcipio tibi, ut aperias manum tuam fratri tuo egeno. Et in *Proverb. cap.21.* sic: *Qui obdurat aurem suam ad clamorem pauperum, ipse clamabit, & non exaudietur*. Paulus 1. *ad Tit. cap. ult.* sic docet: *Divitibus hujus sæculi præcipite facilè tribuere*. De jure naturali etiam probatur, quia de illo jure est proximum diligere, quod non solùm faciendum est affectu, sed etiam opere succurrendo proximi necessitatibus. Unde nonnulli hoc præceptum ad illud diligendi proximum pertinere asserunt. Alii verò ad quartum præceptum Decalogi, ac per consequens communiter asseritur, præceptum eleemosynæ esse de jure naturali. S. Thomas 2. 2. *quæst.32. art.5. ad 4.* Bellarminus *dict. lib.3. cap.6.* Trullench *d. dub.8. num.2.* Palao *dict. punct.1. num.1. in fine*, Covarruv. *lib.3. var. cap.14. n.5.* Navarrus *in Man. cap.24. n.5.* Leoncillus *d. privil.115. num.2.*

12. Ut verò cognoscamus, quibus in casibus præceptum hoc obliget, duo animadvertunt DD. In primis triplicem esse necessitatem, extremam, gravem, & communem. Extrema dicitur illa, quando proximus est ita indigens, ut nisi breviter succurratur, signum apparet brevi esse moriturum, aut si in periculo infirmitatis sit, aut alterius miseriæ, quæ absque dubio illum interficiet; aut sit in proximo periculo amittendi membrum aliquod principale, vel sensum sui corporis, vel ut incidat in amentiam; judicio enim privatio morti comparatur. Sanchez *consil. lib.1. cap.5. dub.5. à num.4.* qui *num.7.* scripsit, ad hoc ut sit extrema necessitas, requiri ut in promptu non sit aliquis succurrens pauperi, verùm adsit præcisa necessitas succurrendi.

13. Gravis necessitas, seu quasi extrema dicitur illa, quæ tanta est, ut si proximus non succurratur, verisimile est, proximi vitam abbreviandam, vel in aliquem notabilem morbum perventurum. Exemplis exornat Navarra *de restit. lib.3. c.1. n.356.* veluti quando quis liberatur notabili morbo, ab infamia, vel proximus cadit à suo statu, aut ab injusta captivitate liberatur, vel ab alio malo, quod arbitrio prudentis est relinquendum. Tamburinus *in Oper. Moral. lib.5. Decalog. cap.1. num.13.*

14. Est tamen quæstio de illa parte, quam addidit Navarra, scilicet quando adest periculum infamiæ, an sit censenda gravis necessitas, an extrema? Aliqui dicunt tantùm gravem; nam homo est dominus suæ famæ, quare sicut illam perdere valet, si adsit in periculo illam amittendi, gravis tantùm necessitas est censenda, non verò extrema. Sotus *de Iust. lib.4. quæst.6. art.3.* Navarrus *d. cap.24. num.5.* & assentire videtur Sanchez *d. dub.5. num.6.*

15. Alteri verò extremam dicunt, nam si instans periculum vitæ extremam facit necessitatem, similiter honoris, quia non est minoris ponderis, sed majoris. Unde Ecclesiast. *cap.41.* præcipitur: *Curam habe de bono nomine, hoc autem magis permanebit tibi, quàm mille thesauri pretiosi, & magni. Bona vita, numerus dierum: bonum autem nomen permanet in æternum*. Tenent Angles *in Floribus, 1. part. quæst.3. de eleemosyna, diffic.2.* Vasquez *d. cap.2. dub.3. n.26.* Valdes *de Eleemosyna, 3. p. quæst.3. fol.46.*

16. Hæc sententia admittenda est in viris nobilibus, & honoratis; in his enim honor magni ponderis est, ita ut vitæ comparetur, *l. Iusta*, & ibi Glossa, *ff. de manumiss. vindict.* Noster Alphonsus *in l.17. tit.13. part.2.* Baldus *in l.1. Cod. de dignit. lib.12. col. penult.* Barbosa *in l. Is cui bonis, ff. de verb. obligat. num.3.* Ergo in his nobilibus, & honoratis personis periculum infamiæ extrema necessitas est censenda. Rursus in similibus personis, non solùm honor comparandus est vitæ, quin potiùs magis æstimatur, & illorum nocumentum, *l. Si quis in 8. §. Quod si dederit, ff. Quod met. causâ, l.7. tit.33. p.7.* Bobadilla *in Polit. lib.2. cap.14. num.44.* Idcircò extrema necessitas pensanda est periculum infamiæ in similibus hominibus nobilibus, & honoratis.

17. In aliis verò non ita, in quibus honor non tanti habetur; ast pensanda erit necessitas pro qualitate personæ. Illud tamen advertere non desinam, honorem apud Hispanos magni haberi, etiam inter plebeios; sunt enim Hispani omnes avidissimi ad honorem obtinendum; quare in eis periculum illius est consideranda major necessitas, quam in aliis nationibus: verùm inter omnes semper magni habetur. De quo videndus Augustinus *in cap. Non sunt audiendi 56. 11. quæst.3. cap. Nolo 10. 12. quæst.2.*

18. Necessitas communis dicitur, quâ laborant pauperes ostiatim mendicantes, ut latè explicant Sanchez *dict. dub.5. num.9.* Palao *d. tract.6. disp.x. punct.2. à num.1.* R. Moya *Select. 1. p. disp.6. de charit. quæst.4. § 1.* Petr. Binsfeldius *de decem præcept. cap.3. de charit. vers. Secunda necessitas, fol. mihi 277.* Velasco *de Privileg. paup. 1. p. quæst.27. à num.9.*

19. Secundò observandum, tria esse genera bonorum eleemosynantium. Primum necessaria naturæ, idest necessaria ad sui sustentationem, & suorum, sine quibus nequeunt vitam transigere. Secundò alia sunt bona necessaria ad statum decentem, non solùm concedentis, sed suorum, non habitâ consideratione ad omnes actus possibiles, sed ad eos, qui probabiliter, & prudenter evenire possunt, in quibus intrant convivia honesta, magnificentiæ moderatæ juxta proprium statum: tum quæ reservantur ad dotes filiorum, morbos, bella, & fames, si communiter accidant. Tertiò alia sunt bona superflua, quæ supersunt attento proprio statu, & suorum, consideratis casibus communiter accidentibus. Explicant Navarrus *d. cap.24. num.6.* Turrianus *ad D. Thom. 2. 2. disput. 82. dub.1. lit. C*, Sanchez *dict. dub.5. num.10.* Escobar *in Summa, tract.5. cap.4. num.43.* Diana *3. p. tract.8. resol.1.* Palao *d. punct.2. num.2.*

20. His ergo suppositis, aliqui Doctorum asseruerunt præceptum eleemosynæ tantùm obligare in extrema necessitate. Referunt Palao *d. punct. x. num.10.* Sarmiento *de Redditibus, p.4. cap.5.* Alteri dicunt, tempore necessitatis hoc præceptum astringere: & probatur ex objecto hujus virtutis, quæ est miseria, & indigentia, ut scripsit Suarez *de charitate, disp.7. sect.1. num.3.* Leoncillus *d. privil.115. n.7.*

21. Itaque dico in primis, quando proximus est in extrema necessitate, hoc præceptum obligare ad dandam eleemosynam ex bonis superfluis; nam supposito præcepto, ut minùs in hoc casu debet obligare. Becanus *de externis act. charitatis, cap.21. num.6.* Vasquez *d. cap.1. dub.3.* Bonacina *ad 1. Decalogi, disp.3. quæst.4. punct.6. prop.2. num.1.* Villalobos *1. p. tract.22. diffic.2. num.4.* Valdes *2. part. vers. Primò quæritur, fol.16. & 3. p. vers. Primò quæritur, fol.26.* Leoncillus *dict. privileg.115. num.23.*

22. Idem dicendum in gravi necessitate; nam apud Matth. *cap.25.* contrarium facientes damnantur: & apud eumdem *cap.18.* damnatur servus, qui conservi misertus non est in gravi necessitate. Tum à simili probatur, quia graviter peccat videns domum comburi, aut famam proximi lædi, si non occurrit. Ergo similiter, si proximus sit in gravi necessitate, & non eleemosynatur ex superfluis. Suarez *dict. disput.5. sect.3. num.5.* Navarrus *dict. cap.24. num.9.* Vasquez *d. dub.3. à num.12.* Palao *dict. punct. x. num.13.* Moya *d. quæst.4. §.2. num.5.* Covarruv. *lib.3. var. cap.14. num.5. vers. Secunda conclusio.*

23. Dubium est tamen, an ex superfluis in necessitatibus communibus præceptum sit dandi eleemosynam? Et plures asseruerunt adesse: ducuntur authoritate

tæ Scripturæ apud Luc. *cap.* 2. præcipientis: *Quod ſupereſt, date eleemoſynam.* Et *Joan. cap.* 3. ibi: *Qui habuerit ſubſtantiam hujus mundi, & viderit fratrem ſuum neceſſitatem habere, & clauſerit viſcera miſericordiæ ab eo, quomodo charitas Dei manebit in eo?* Sancti enim PP. eodem modo loquuntur, dicuntque violenter auferri, quod in neceſſitatibus retinetur. Ambroſius *in cap. Sicut* 8. 47. *diſt.* Hieronymus *in cap. Hoſpitalitatem, in princip.* 42. *diſt.* & alii relati à Bellarmino *d.lib.*3. *cap.*7. Unde infertur, gravem eſſe culpam ex ſuperfluis in communibus neceſſitatibus eleemoſynas non dare. Sanchez *d.dub.*5. *n.*27. Palao *d.tract.*6. *diſp.*2. *punct.*2. *num.* 5. Becanus *d.cap* 21. *n.*1. Valdes 3. *p. verſ. Quinta reſolutio, fol.* 32. Villalobos *d.diffic.*2. *num.* 13. qui animadvertit, ad adimplendum hoc præceptum ſufficere divitem eleemoſynam dare ſecundùm ſuum ſtatum, non autem omnibus petentibus. Bellarminus *d.cap.*7. *in fine.* Tamburinus *d.cap.*1. *num.*17.

24. Alteri verò contrarium tenent, aſſerendo in his neceſſitatibus communibus tantùm de conſilio eſſe præſtare eleemoſynam; nam ſequeretur, divites habentes ſuperflua non poſſe de eis ad libitum diſponere, nec etiam ad cultum divinum, nec ad ædificandas Eccleſias, ſed præciſe teneri ad eleemoſynas præſtandas, cùm nunquam neceſſitates communes deficiant. Tum etiam ſequeretur, quamplures divites damnari, & eorum Confeſſarios, quod dicendum non eſt: Ergo nec debet admitti ſimile præceptum. Alenſis, Rutella, Medina, & alii, quos refert Villalobos *d.diffic* 2. *num.*15. Cajetanus *de Indulgent. quæſt.*3. Diana 1. *p. tract.*1. *miſcell. reſ.*32. Sanchez *Select. diſp.*23. *n.*35. Moya *d quæſt* 4. §.1 *num.*4.

25. Has opiniones probabiles dicit Trullench *dict. dub.*8. *num.*10. Licèt primam ut probabiliorem admittat. In eo tamen animadvertendum, communes neceſſitates eſſe conſiderandas prout locus, & tempus demonſtraverit. Sunt enim aliqui anni non ita fertiles, ut magis communes neceſſitates ingraveſcant; & tunc dives habens ſuperflua, ſi nullas eleemoſynas elargiatur, reus erit culpæ; nam illæ neceſſitates communes amplius quàm communes cenſentur: quapropter ad præceptum dandi eleemoſynam aſtringetur, ut benè conſiderat Covarr. *lib.*3. *var. cap.*14. *num.*5. *in fine.*

26. Si verò ex tempore, & loco communes neceſſitates parum urgeant, faciliterque mendici ab aliis ſubveniantur, dives habens ſuperflua non eſt condemnandus de culpa mortali, ſi eleemoſynas non eroget; id enim perdurum eſſet: & quamvis tunc aliquod adeſſet præceptum, tantùm obligabit ad veniale, ut tenet Turrianus *d. diſput.* 82. *dub.* 2. *in fin.* Layman *in Summa, lib.* 2. *tract.*3. *cap.* 6. *num.*5. *verſ. Quæres* Excuſabitur tamen etiam à veniali quando reſervaſſet eleemoſynam in meliori tempore concedendam, & quando magis urgeat neceſſitas, vel ſi reſervaret ſuperflua ad uſus pios. Layman *d num.* 5. *verſ. Quæres.* Buſembaum *in Medulla, lib.* 2. *tract.* 3. *cap.*2. *num.* 2. qui *num.* 3. animadvertit, non facile denegandam eſſe abſolutionem diviti omnes pauperes repellenti, ob diſſidium Doctorum in hac controverſia.

27. Ex alio enim capite dives iſte poteſt conſiderari in malo ſtatu, nempe ſi omnes pauperes crudeliter, & inhumanè repelleret; oſtenderet enim nullam habere charitatem, nec miſericordiam erga proximos, ut benè Buſembaum *d n.*2. *in fine,* Trullench *d. dub* 8. *num* 11. Becanus *d.cap* 21. *num.*5.

28. Notant tamen DD. rarò inveniri poſſe divitem habentem ſuperflua, nam licèt aliqua dicantur ſuperflua reſpectu præſentis ſtatus, non tamen futuri: poteſt enim dives ob ſinem honeſtum ſtatum in melius commutare, quod ei competat: itaque reſpectu futuri eventus bona illa ſuperflua non ſunt, ut de eis in communibus neceſſitatibus teneatur eleemoſynam dare, ut cum Cajet. Navarro & aliis tenet Sanchez *d. dub.*5. *num.*19. Palao *d. tract.*6. *diſp* 2 *punct.*2. *num.*1. Grattianus *diſcept. for. cap.*176. *num.*5. R. Moya *d quæſt.*4. §.3. *à num.*1. Trullench *d.dub.*8. *num.*16.

29. Hoc quidem ex propoſitione duodecima Innocentii admittendum non eſt, maximè extremis, aut gravibus neceſſitatibus exiſtentibus; nam cùm inſtet præceptum dandi tunc temporis eleemoſynam, tempus præſens eſt inſpiciendum, in quo cùm ſint ſuperflua, de eis neceſſariò eſt danda eleemoſyna, ut cum aliquibus tenet Sanchez *d.dub.*5. *n.*15. & explicat Suarez *de charit. diſp.*7. *ſect.*3. *n.*9. dicens diverſimodè conſideranda eſſe ſuperflua in ordine ad graves neceſſitates, quàm ad communes; in gravibus enim, ne ſint ſuperflua, illa bona neceſſaria dicuntur ad filios in ſtatu ponendos, & alias domeſticas perſonas: at reſpectu communium illa, quæ ſunt ad mutandum ſtatum. Quod eſt graviter obſervandum, quidquid reſiſtat Moya *d* §.4. *à num.*13.

30. Hinc ad praxim in Caſtella hodie tenendum, teneri divites eleemoſynas dare ex ſuperfluis, habito reſpectu ad tempus præſens, nec conſiderandum futurum, in quo tam graviſſimæ adſunt neceſſitates in omni genere perſonarum. Dolendum maximè eſt, Caſtellam opulentiſſimum Regnum, & totius Monarchiæ cor, tantis ærumnis gravari; Caſtellanos quoque ad tam ingentem pauperiem pervenire. O ſi noſtri Catholici Reges, & eorum diſertiſſimi Miniſtri deſcenderent, & miſeros pauperes proſpicerent, & eorum ſuſpiria auſcultarentur, quomodo plangerent!

31. Idem etiam divites tanta ambientes debebant conſiderare, quibus nefas non videtur in pompa, & inani faſtu divitias expendere, desertâ cauſâ publicâ, & privatorum pauperum, tantis miſeriis, & exactionibus expilatorum. Item alii non debebant tanti mali immemores reddi, qui monumenta grandiora conſtruunt ad ſua corruptibilia corpora condienda, tum Capellas armis gentilitiis ornatas, & alia opera quæ ipſi dicunt pia, relictis, & deſertis tam gravibus neceſſitatibus, quibus quidem reclamantibus, nequeunt talia fieri abſque graviſſima culpa: nec Eccleſiæ, nec Eremitoria conſtrui debent, ſi non ſunt neceſſariæ, ut cum Aragonio, & Ledeſma docet Sanchez *d.dub.*5. *num.* 18. Quod debent PP. Reverendiſſimi Confeſſores eos docere, & Prædicatores in ſermonibus conclamare, ne tanti pauperes miſeria, fame, pœdore, & triſtitiâ quotidie intereant.

32. In rebus tamen neceſſariis ad ſtatum, an de eis facienda ſit eleemoſyna extreme indigenti, ſub judice eſt. Prima ſententia affirmat, ex loco Joannis *cap.*3. ſuprà relato, *cap. Paſce* 21. *diſt.* 82. *cap. Immolans* 2. 14. *quæſt* 5. *l. Necare* 4. *ff. de lib. agn. l.*2. §. *Si publicanus, ff. de bon. rapt.* Ratione probatur, nam ex ordine charitatis potior eſt vita hominis, quàm ſtatus perſonæ: Ergo ad ſuccurrendum proximo extremè indigenti, ne pereat, dandum eſt de neceſſariis ad ſtatum. Denique, nam id petit præceptum diligendi proximum; aliàs tamen minùs proximum diligeret extreme indigentem, qui ex neceſſariis etiam ad ſtatum illi non ſuccurreret, ut explicat D. Gregorius *homil.* 30. *in Evangelia,* exponens illud, *Diliges proximum ſicut te ipſum.* Ergo ſuccurrendus eſt proximus extreme indigens ex neceſſariis ad ſtatum, ut cum aliquibus tenet Turrianus *d.diſp.*82. *dub.*4. Vazquez *de Eleemoſyna, cap.*1. *num.*10. *&* 25. Filliucius *tom.*2. *tract.*18 *cap* 3. *num.*64. Suarez *de charit. diſp.*7. *Sect.* 4. Bonacina *d propoſit.*2. *num.*11. Moya *d quæſt.*4. §.5. *num.*23.

33. Secunda ſententia aſſerit contrarium. Ducitur authoritate D. Thomæ *d. quæſt.* 32. *art.* 6. ubi aſſerit, laudabile eſſe ex neceſſariis ſuccurrere extremè indi-

genti: onde infertur, non esse opus præcepti, sed consilii, quatenus tantùm dicit, laudabile esse. At Turrianus *d. dub.4. vers. Sed solet*, inquit D. Thomam ex illa doctrina non excludere præceptum, quia laudabile est præceptum adimplere. Cæterùm hæc sententia probatur, quia conservatio vitæ alterius non ita est prospicienda, ut qui in decenti statu vivit, totum patrimonium exhauriat, & ab eo cadat; id enim durissimum foret, ut in præcepto contineatur. Ita plures apud Turrianum *d. dub.4.* & apud Moyam *d. §.5. n.2.* Dicit probabile Palao *d punct. 2. num.6.* Diana *2.p tract. miscell. 2. ref.18. vers. Quintò dices.*

34. Tertia sententia est Leoncilli *d. privileg. 115. num.24.* dicentis, quod si proximi indigentia extrema sit status, tunc ex necessariis ad statum minimè quemque ad succurrendum obligari: secus si extrema necessitas sit vitæ, seu naturæ; tunc enim debet succurri.

35. In hoc dubio animadverto Leoncilli distinctionem ad rem non esse. Nam extrema dici non valet, per quam quis ab statu cadet; sed gravis necessitas, ut diximus *num. 13.* Est igitur nostra quæstio, quando proximus est in extrema necessitate vitæ, aut alicujus notabilis membri, ut explicatum est *num. 12.* In quo quidem casu distinguendum, quando extrema necessitas proximi ita quantitatem magnam petit, ut eleemosynans debeat cadere à suo statu, vel sui patrimonii notabilissimam partem erogare; tunc enim ad istud non tenetur. Nam, ut benè considerat Trullench *d.dub.8. num. 6.* charitas non obligat, ut extraordinariis remediis vitam alterius conserves, veluti quætendo extraordinarias medicinas, etiamsi scias, sine illis pauperem moriturum: ergo nec tanto detrimento, ut cadas à tuo statu, vel grandem partem tui patrimonii expendas pro conservanda vita proximi. Palao *d. tract.6. disput.2. punct.2. num 6.* Layman *d.cap.6.num.4. vers. Dixi autem per se.* Coninch *de charitate, disp. 27. dub 8. à num.134. conclus. 4.* Qui addunt quemque non esse obligatum opulentas, magnasque divitias expendere pro conservanda vita alicujus, veluti tria, aut quatuor millia aureorum. Moya *d.§.5. num. 24.* in hoc igitur casu admittenda est secunda sententia.

36. Aliter verò est, quando quis proximo extremè indigenti subvenit ex necessariis ad statum, commoditate illa, ac pietate, prout commodè valeat, & in his terminis succurrere tenetur, ex fundamentis relatis pro prima sententia. Et tradunt etiam Spino *de testament. gloss.6. num.7.* Gratianus *discept. for. cap. 176. num.7.* Quo quidem casu est intelligenda, & jura supra recensita *num. 32.*

37. Limita verò quando vita proximi indigentis, extremèque periclitantis esset necessaria Reipublicæ, vel Ecclesiæ; tunc enim quis ex præcepto tenetur expendere omnia bona necessaria ad statum, ad illum liberandum: tum etiam quando salus publica extremè indigeret; nam præponderat cuilibet privatorum statui, & vitæ. Suarez *d sect.4. num 2.* Trullench *d.dub.8. num 6.* Becanus *d.cap.21. num 7.* Valentia *tom.3. disp.3. quæst.9. punct.4.* Quod idem extendunt alii, si plures homines extremè indigerent, quia tunc salus publica dicenda est potiùs, quàm privata, ut eum Lotea advertit Diana *5. part. tract. 8. ref. 7. vers. Notandum est tamen.*

38. In gravibus necessitatibus, an ex necessariis ad statum obligemur eleemosynam præbere, controversum est. Negant Cajetanus apud Turrianum, Navarra *de Restitutione, lib.3. cap.1. num.358.* Soto *lib. 5. de Just quæst.8. art.1.* Sarmiento *de Reddit. p. 4. cap.5. num 8.* Affirmant Adrianus, Paludanus, Bañez, Victoria & Cano apud Turrianum *d.dub.4.vers. Sed restat,* Angles, Cordubа, & Palacios apud Sanchez *d. lib.1. cap.5. dub.5 num.43.* qui *num.44.* contrarium dicit probabilius. Diana *5. p. tract.8. ref.15.* Turrianus verò *ubi proximè*, asserit in his gravibus necessitatibus sufficere mutuare, nec teneri quem præcisè ad dandum ex necessariis ad statum.

39. At credo in præsentiarum præceptum adesse dandi eleemosynam, licèt non ita strictum, prout quando adest extrema necessitas. Idque authoritate D. Augustini *in 1. epist. Ioan. tract.5.* ibi: *A creditore angustiatur frater tuus? Vide, si misereris, si habes mundi facultates. Fortè dices, Daturus sum pecuniam meam, ne ille angustiam patiatur? Si hoc tibi responderit cor tuum, dilectio Patris non est in te.* In his ergo verbis clarè demonstrat D. Augustinus, in gravi necessitate proximo constituto succurrendum esse, aliàs gravis erit defectus charitatis. Ergo quia in gravibus necessitatibus tenemur proximo eleemosynam elargiri ex nostris pecuniis, licèt necessariæ nobis fuerint. Cæterùm gravis necessitas, quasi extrema censetur; quapropter sicut in extrema tenemur ex necessariis eleemosynam date, similiter in gravi, licèt non tanto incommodo, sicut in extrema, cùm tam arcta non sit, ex traditis à Suarez *d.sect.4. num.5.* Villalobos *diffic.2. num.7.*

40. De necessariis secundùm statum in communibus necessitatibus ex præcepto eleemosyna largienda non est; non enim quis cum detrimento status mendicantibus succurrere tenetur, nisi quis velit ad perfectiorem statum evangelicæ paupertatis pervenire. *Matth. cap.19.* Villalobos *d.diffic.2.num.6.* Bellarminus *d. lib.3. cap. 8.* Layman *d. tract. 3. cap. 6. num. 4. vers. Quartò in communem.*

41. Ex necessariis ad naturam quis non tenetur ad dandam eleemosynam etiam extremè indigenti; nam tunc ex ordine charitatis quis se, & suos priùs alere tenetur, quàm alium. Paulus *2. ad Corinth. cap 5. vers.8.* Et ante omnia quisque tenetur habere rationem sui, *l.Præses 17. C. de servit. & aqua.* Unde rectè Augustinus in *Enchirid. cap.76.* ait: *Qui vult eleemosynam ordinatè dare, à seipso debet incipere, & eam sibi primò dare.* Ita *cap. Qui vult 19. de Pœnit. dist.3.* Villalobos *d. diffic.2.n 5.* Sanchez *d.dub.5. n.22.* Gratianus *d.cap.176. num.1.* Limitatur tamen quando persona extremè indigens fuisset necessaria Reipublicæ, ita ut illa pereunte, Respublica periret. Vazquez *de eleemosyna, cap.2. n.2.* Gratianus *d.cap 176. à num 8.*

42. Hinc breviter agnoscendum, an liceat in hoc casu alimenta sibi necessaria, alteri extremè indigenti præbere, quando tu similiter es periturus? Aliqui affirmant; nam si licet propriam vitam exponere pro amico, similiter alimenta necessaria ad ejus conservationem præbere, etiamsi pereas. Trullench *d. dub.8. n.6.* Turrianus verò contrarium tenet *sub. 5. Lit. B.* Nam si non licet condemnato, ut fame pereat, oblatum cibum tenere, quia id esset seipsum occidere, similiter nec alimenta sibi necessaria alteri præbere, ut ipse pereas. Hæc difficultas pendet ab alia, an liceat exponere propriam vitam pro alterius corporali vita, in qua plura dixerunt DD. Interim tamen calculum pro Turriano feramus, authoritate D. Augustini *lib. de men 'ac. cap.6.* ubi scripsit: *Si vitam quis temporalem pro alterius vita temporali perdit, non est hoc alterum sicut se diligere, sed plusquam se, quod doctrina regulam excedit.* Vazquez *d.cap.2. num.2.*

CAPUT

CAPUT III.

De his quæ licent tempore extremæ necessitatis: & quomodo extremè egens sit subveniendus? Elucidatur lex 2. *C. de patr. qui fil. distraxer.*

SUMMARIUM.

Dominus eleemosynà compensavit pauperibus suam indigentiam, n. 1. Refellitur aliquorum insania asserentium Deum curam hominum non habere, à n. 2.

In extrema necessitate omnia sunt communia, num. 3. Sed quomodo id intelligendum? Referuntur sententiæ, n. 4. & 5. Resolvitur, à n. 6.

An dives teneatur succurrere extremè indigenti, dando liberaliter; & an sufficiat mutuare. Aliqui dicunt teneri donare, num. 7. Alii dicunt sufficere mutuare, num. 8. Alteri distinguunt, n. 9. Concordia aliquorum Doctorum, n. 10. Resolvitur, à n. 11.

Quando datur eleemosyna extremè indigenti, nequit poni pactum, ut pauper acquirat ad restitutionem: sed explicatur, n. 14.

Qui rem alienam suscipit in extrema necessitate, furtum non committit, n. 15. Quod ita intelligendum, dummodò furans non excedat quantitatem necessariam ad sublevandam necessitatem, n. 16. Et non solùm ipse indigens potest alienum suscipere, sed alter, si non habet unde indigenti extremè succurrat, n. 17.

Indigens extremè subripiens alienum, debet ad se excusandum credere dominum permissurum. Sed contra Goffredum contrarium admittitur, num. 18. Erit tamen illud necessarium, quando non esset extrema necessitas, num. 19.

Explicatur textus in cap. Si quis 3. de furt. *Necessitas alimenti, & vestitus est extrema, à n. 20. Aliqui intelligunt illum textum, non de extrema necessitate, sed gravi, n. 24. Rejicitur, n. 25. Resolvitur, n. 26.*

An quando quis commodato, seu precario rem susceperit, & superveniente extrema necessitate consumpserit, teneatur posteà restituere. Aliqui negant, n. 27. Alteri affirmant, ibid. Resolvitur, n. 28.

Qui cessit bonis, si ad pinguiorem fortunam deveniat, tenetur debita solvere, ibid.

Quid verò, si fur fuerit, & rem furatam in extrema necessitate consumpserit, an teneatur restituere. Aliqui dicunt non teneri, n. 30. Sed contrarium defenditur, n. 31. & 32. Resolvitur, & explicatur textus in cap. Suggestum 9. de Decimis, *n. 33.*

Iterum examinatur textus in cap. Si quis 3. de furt. *num. 34.*

An quando debitor, & creditor sunt in extrema necessitate, teneatur debitor solvere creditori. Prima sententia affirmat, n. 35. Secunda negat, n. 36. Resolvitur, à num. 37.

An debitor possit rem retinere pro succurrendis pauperibus parentibus extremè indigentibus. Negat Azorius. Affirmant alteri, & extendunt ad patrem tantùm: alteri verò ad parentes, non ad fratres: sed alii etiam ad fratres, n. 41. Resolvitur, n. 42.

Parentes in extrema necessitate possunt vendere filios de jure naturali, à n. 43. De jure civili, à n. 45. Explicatur lex 2. C. de Patribus, qui fil. distraxerunt: *lex 8. tit. 17. p. 4. n. 46. Quod extendendum ad alios contractus, ibid.*

An id solùm intelligendum in alia extrema necessitate, præter famis. Plures negant, n. 47. Sed alteri affirmant, n. 48. Resolvitur, & examinatur textus in d. l. 2. *n. 49. Et extenditur ad alias extremas necessitates, num. 50.*

Dictio tantummodò, *non excludit casus similes, ibid.*

Decisio textus in d. l. 2. *an extendatur ad matrem. Negant plures, n. 52. Dilabuntur fundamenta horum Doctorum, n. 53. Et extenditur ad matrem, n. 54.*

Verbum Parentes, *non solùm patres, sed & matres significat, ibid.*

Parentes in extrema necessitate an possint vendere filium emancipatum. Negant plures, n. 55. Sed contrarium defenditur, n. 56. Non tamen vendere poterit filium Clericum, n. 57. Nec uxoratum, n. 58.

Facta verò venditione, filius à servitio liberatur, si ipse dederit venditionis pretium, seu alius. Pater, si ad pinguiorem fortunam deveniat, tenetur redimere, alias si non redimat, cogetur: verùm etiamsi non detur pretium, dabitur mancipium, n. 59.

Filius in extrema necessitate nequit vendere patrem, n. 60.

An pater in extrema necessitate famis possit interficere filium. Affirmat aliquis ex l. 8 tit. 17. p. 4. *n. 61. Sed rejicitur, à n. 62. Etiam propter extremam necessitatem non licet fornicari, ibid. ubi etiam explicatur dicta lex 8.*

Olim patres habuerunt facultatem interficiendi filios, n. 63. & 64.

Sed an hoc liceat patri, quando etiam filius necessariò est moriturus. Negatur, à n. 66. Explicatur dicta lex 2. verb. Sanguinolentos, *n. 68.*

Licet in extrema necessitate occisorum carnem edere; non tamen indigens ad id tenetur: sed in extremis semper licet vesci carne cruda, n. 69.

1. FActa rerum divisione, Supremus Dominus aliis paupertatem concessit, alteris divitias, & abundantiam. Ast inæqualitas ista à mente Dei concinnata, præcepto charitatis, & eleemosynæ compensata est, ut datis, & elargitis eleemosynis, pauperes reciperent quod non receperant, ut est textus *in cap. Sicut* 13. *dist.* 47. Augustinus *serm.* 1. Becanus 2. 2. *cap.* 21. *num.* 8. Spino *de testament. gloss.* 6. *num.* 9.

2. Unde insana nonnullorum sententia exploditur, asserentium Deum nullam curam hominum habere, prout affirmavit Plinius *lib.* 2. *cap.* 7. scribens omnia casu, & fortunâ gubernari. Tacitus *lib.* 6. *Annalium, cap.* 5. ibi: *Multis insitam opinionem non initia nostri, non finem, non denique homines Diis curæ; & ideo creberrima & tristia in bonos, & læta apud deteriores esse.* Quod idem videbatur dicendum, cùm videamus bonos paupertate, & egestate oppressos; pessimosque divitiis, & opulentia affluere. Consideravit Claudianus *lib.* 1. *in Rufinum.*

Sed cùm res hominum tanta caligine volvi
Adspicerem, lætosque diu florere nocentes,
Vexarique pios: rursus labefacta cadebat
Religio, causæque viam non spontè sequebar.

Verùm insanientium istorum placitum Ambrosius compescit *in cap. Sicut* 13. *dist.* 47. hisce verbis: *Numquid iniquus est Deus, ut nobis non æqualiter distribuat vitæ subsidia? Ut tu quidem esses affluens & abundans, aliis deesset & egerent? An idcirco magis, quia & tibi voluit benignitatis suæ experimenta conferre, & alium per virtutem patientiæ coronare? Tu verè susceptis Dei muneribus, etsi in sinum tuum redactis, nihil te putas agere iniquum, si tam multorum vitæ subsidia solus obtineas? Quis enim tam injustus, tam avidus, tam avarus, quàm qui multorum alimenta, suum non usum, sed abundantiam, & delitias facit? Nec enim minùs est criminis habenti tollere, quàm cùm possis, & abundes, indigentibus denegare.* His igitur piis liberalitatibus omnes Deus omnipotens æquat pau-

eres & divites, cùm istos ad elargiendum astringat, & suo præcepto compellat. Ad rem latè prosequitur Marquez *in suo Gubernat. lib.2. cap.33. fol. mihi 292.*

3. His præsuppositis, ad assumptum deveniendo, aliqua exaranda sunt de extrema necessitate. Et in primis illud sciendum, quod licèt rerum divisio facta fuerit, ratione naturali petente, ut diximus *cap. antecedenti, à num.8.* Attamen in extrema necessitate omnia sunt communia, *l.2. ff. ad leg. Rhodiam, d. cap. Sicut, vers. Proprium, 47. dist.* Glossa fin. *in cap. Sæpè, de restitut. spoliat.* Decius *cons.697. num.16.* Gratianus *dict. cap.176. num.12.* Bucaronus *de differenc. inter jus. dic. civile, & crim. different.110. num.23.* Turrianus *in 2. 2. disput.82. dub.8. in princip.* Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. cap.12. n.8.*

4. Quomodo axioma istud intelligendum sit, non satis constat. Aliqui enim dixerunt, omnia esse communia quoad proprietatem in extrema necessitate: & ratio est, nam cùm omnia tunc sint communia, illa pars, quæ percipitur ab extremè indigente, ad illum debet pertinere quoad proprietatem; jure enim communi, prout in re individua, saltem quoad partem dominius dicitur, *l. Servi electione 5. §. penult. ff. de legat.1. l. In re communi 25. ff. de servit. urban. præd.* Ergo intelligendum est axioma quoad proprietatem: unde dicunt hi DD. quod si aliquis tempore necessitatis aliquid receperit indigens, & postea dives fiat, minimè ad restitutionem teneri, quia proprium recepit, ut cum aliquibus tenet Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib.12. cap.8.* Aragonius *2. 2. quæst.31. art.6.* Surdus *de aliment. tit.8. privileg.39. num.11.* Acc*a *in cap. Sicut, dist.47. num.7.* Castillo *controv. lib. 5. cap.61. num.6.* Barbosa *in collect. ad textum in cap. Si quis propter, de furt. num.3.*

5. Alteri verò contrarium tenent, quia licèt dicatur in extrema necessitate omnia esse communia, non est quoad proprietatem, sed quoad usum; quamobrem non dicunt communia, sed communicanda. Est tantùm in extremis obligatio succurrendi pauperi, non tamen præcisè transferendo proprietatem, sed dando usum, aut mutuando, ita ut ab ea necessitate eripiatur. Ergo intelligendum non est axioma quoad proprietatem, sed quoad usum, & commoditatem, ita ut à necessitate liberetur. Rursus si id non detur à proprietario, sed ab indigente suscipiatur, nisi quoad usum recipere non valet, proprietas verò non nisi facto nostro ad alium transfertur, *l. Id quod nostrum, ff. de regul. jur.* Ergo minimè sunt communia quoad proprietatem. Et hinc DD. isti resolvunt, quod si pauper ad pinguiorem fortunam pervenerit, ad restitutionem tenetur. Navarrus *in Man. cap.17. num.61.* Covarruv. *in reg. Peccatum, 1. p. §.1. num.3.* Valdes *de Eleemosyna, 3. part. fol. 68. vers. Quartò quæritur.* Beninceasius *de paupert. dict. specul.9. num.37.* Leoncillus *de Privileg. paup. 2. part. privileg.170. num.5.* Vasquez *dict. cap.1. dub.8.* Diana *5. part. tract. 8. resolut.9.*

6. In hoc dubio consideranda est obligatio, quâ dives accingitur ad succurrendum proximo extremè indigenti, ut inde perpendamus, an dominium ad illum transeat, necne; nam si obligatio est succurrendi, dando, & transferendo dominium, utique transfertur, secus verò aliàs.

7. Hinc incidimus in aliam quæstionem, an dives teneatur succurrere extremè indigenti, transferendo totaliter dominium, aut tantùm mutuando? Aliqui asseruere, succurrendum per liberalem eleemosynam, dando, & transferendo dominium in perpetuum. Di*cuntur authoritate Leonis *serm.3. de Collectis,* Bernardi *epist.49.* Gregorii *3. part. Pastoral. admonit.22.* Ambrosii *serm.81.* & aliorum PP. asserentium dandam esse eleemosynam, & nihil de mutuo loquuntur. Cæterùm probatur authoritate D. Thomæ *2.2. quæst.66. art.7. in corpore,* ubi asserit, quod divitiis superest, esse proprium pauperis, eùm ad eleemosynam convertere debet, & solùm dispensatio ei conceditur; quapropter quando evidens est necessitas, & utilitas, pauper non tenetur sperare divitis dispensationem, sed ut proprium valet percipere: unde constat divitem dispensare illa bona debere, ut pauperum bona, *cap. Sicut 8. in fine, dist.47.* scilicet per perpetuam translationem dominii. Sotus *lib.4. de just. art.1. ad 4.* Suarez *de charit. disput.7. sect.5. num.2. & 5.* Becanus *d. cap.21. dub.9.* Villalobos *dict. tract.32. difficult.3.* dicit probabilius Palau *de charit. dict. tract.6. disp.2. punct.4. num.5.*

8. Secunda sententia contrarium tenet. Dicitur, nam charitas nihil aliud petit, nisi ut pauper in extrema existens, à periculo illo eripiatur; non autem præscribit modum succurrendi. Cùm ergo per mutuum sufficienter subveniatur, ac liber à periculo remaneat, sufficiet per illud ejus necessitati subvenire. Navarrus *dict. cap.17. num.61.* Covarruv. *in regula Peccatum, 2. part. §.1. num.4.* Escobar *in Exam. tract.5. exam.5. num.99.* Diana *tom.5. resol.8. vers. His non obstantibus.* Utrumque dicit probabile Tamburinus *in Decalog. lib. 8. tract. 2. §. 2. num. 2.* Cevallos *quæst. 729. num.14.*

9. Tertia sententia distinguit; si enim ex bonis superfluis necessitas extrema succurritur, necessariò facienda est per liberalem donationem; secus autem si fiat ex bonis necessariis ad statum, & in re gravis momenti; tunc enim sufficiet facere per mutuum, ut censuit Aragonius relatus à Turriano *dict. disput.82. dub.6. lit. D,* Valdes *de Eleemosyna, 3. part. quæst.4. fol.52.*

10. Has omnes sententias fœdere distinctionis componunt alii DD. inspiciendo personam pauperis extremè indigentis; nam si tunc temporis pauper, aut egenus sit, nec speretur posteà habiturum, obligatio subveniendi debet fieri per liberalem donationem; secus autem si dives sit. Verùm si casu ad extremam necessitatem perveniat, & posteà ex suo labore, aut opificio reddere valet, tunc sufficiet illi succurrere per mutuum. Turrianus *dict. dub.6.* Villalobos *dict. difficult.3.* Mendoza, Suarez, & alii apud Dianam *dict. resol.5. vers. Sed si aliquis,* Trullench *d. lib.1. cap.5. dub.8. num.7.*

11. In hoc dubio dico, quod si dives sit indigens extremè, aut persona, quæ potest laborare, probabilissima est secunda sententia, charitati enim satisfit mutuando pecuniam, ut à periculo liberetur, cùm ipse habeat, aut habere possit ad refundendas expensas factas, ut à periculo liberaretur. Si verò pauper sit, nec speretur habiturum unde solvat, tunc dicendum, quod si res sit parvi valoris, veluti victus dierum aliquorum, tunc liberaliter est dandum, ipsa charitate id exigente. Covarruv. *dict. §.1. num.4.* Erit ergo dubium, quando fuerit magna quantitas? Et tunc etiam admitto secundam sententiam. Ratio est, nam quando est qui mutuet pauperi extremè indigenti, ut à periculo eripiatur, tunc nequit considerari necessitas extrema, ut optimè scripsit Cardinalis de Lugo *de Just. disput.16. sect.7. num.139.* Ergo sufficiet per mutuum succurrere indigenti extremè, ut ab ea necessitate eripiatur. Et confirmatur, nam accipiendo mutuum, nec pauper est in extrema, nec in gravi. Ast alia qualibet necessitas sufficienter succurritur per mutuum. Ergo sufficienter per illud succurretur, nec est necessarium, ut eleemosyna liberaliter concedatur.

12. Unde resolvitur proloquium illud, *In extrema necessitate omnia esse communia,* intelligendum esse quoad usum, non verò quoad proprietatem; poteri-

enim indigens uti rebus alienis, ut à periculo liberetur, tanquam rebus inferioribus destinatis ad conservandam vitam, quæ est majoris ordinis. Idque probatur, nam pauper nequit illa accipere, nisi eo modo, quo dives tenebatur præstare. Cùm ergo, ut probatum est, ipse non teneatur liberaliter donare, sed tantùm dare ad usum, vel ad mutuum cum obligatione restituendi, similiter nec ipse pauper aliter potest suscipere, ut docuerunt Abbas *in cap. 3. de furt. num. 5.* Covarruv. *in dict. reg. Peccatum, 2. part. §. 1. num. 4.* Navarrus *dict. cap. 17. num. 61.* Ergo non est intelligendum de proprietate.

13. Doctrina verò aliorum Doctorum est minùs probabilis, quam relata, ut dicit Covarruv. Eam tamen admitto quando res esset parva, quæ à divite præstatur, vel quam ab eo suscipit pauper ad sublevandam suam extremam necessitatem, cùm res parva ex ordine charitatis liberaliter præstari debeat, ut diximus *num. 11.*

14. Est tamen in re adnotanda doctrina Sanchez *dict. lib. 1. cap. 5. dub. 5. num. 49.* Delugo *de Iust. disp. 16. sect. 7. num. 168.* asserentium, quando datur eleemosyna ex superfluis extremè indigenti, pactum poni non posse, ut pauper acquirat ad reddendam illam quantitatem; sed tantùm ut reddat, si nactus fuerit pinguiorem fortunam. Sed si detur indigenti, qui potest labore, & opificio acquirere, causam non invenio, ne pactum poni non possit, etiamsi ex superfluis concedatur, cùm ex illis bonis sufficienter adimpleat mutuando; quia illa obligatio acquirendi, ut reddat, est de natura ipsius mutui, *§. 1. Inst. quibus modis re contrahatur obligatio, l. 2. § fin. ff. Si certum pet.* Si verò sit pauper, qui nequit laborare, nec ex aliquo officio acquirere, pactum redditur inutile; deserviet tamen, ut si ex aliquo titulo ad pinguiorem fortunam deveniat, mutuum reddere teneatur; interim tamen in utroque foro suspenditur obligatio, *leg. Ex diverso, ff. de solut.* P. Gregorius *lib. 22. Synt. cap. 13.* Lusit Martialis ad id:

Sexte nihil debes, nihil debes, Sexte, fatemur;
Debet enim, si quis solvere, Sexte, potest.

15. Ex dictis aliud axioma cognoscitur, nempe in extrema necessitate furtum non committi: ratio communiter traditur, quia in extremis omnia sunt communia, nec in re propria considerati valet furtum. Arist. *Ethic. cap. 5.* ait: *Nemo quæ sua sunt, furatur. l. 1. §. Furtum, ff. de furt.* Hæc enim ratio nobis non est sufficiens, ex dictis supra. Quapropter aliam addidimus, scilicet quia furtum dici non valet, quando quis utitur re jure ad eum pertinente, *l. 1. ff. de usu & habit. §. 1. Inst. de usu, & habit.* In extrema necessitate indigens re aliena jure utitur: Ergo nec dici valet furtum. Tum furtum est contrectatio rei alienæ invito domino, idest rationabiliter invito; alias enim furtum non committitur. Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 2. dub. 1. num. 4.* Tamburinus *Oper. Moral. tit. 8. ad Decalog. tract. 2. cap. 1. num. 5.* Cùm ergo accipit aliquid extremè indigens, dominus irrationabiliter sit invitus, minimè furtum committit. Quod autem irrationabiliter sit invitus, facilè probatur, quia ipse dominus id tribuere tenebatur. Ergo. Benincasius *de paupert. quæst. 7. speculat. 9. num. 2.* Valdes *de Eleemosyna, 3. p. fol. 67. vers. Quæritur primò,* Leonellus *dict. 2. p. privil. 170. à num. 6.* Castillo *controvers. lib. 8. cap. 61. num. 4.* Bonacina *de Restit. disp. 2. quæst. 8. punct. 1. proposit. 1. n. 2.* Navarrus *in Man. cap. 17. num. 5.*

16. Quod ita intelligendum, dummodò furans non excedat quantitatem necessariam ad sublevandam suam necessitatem, quia aliàs dominus esset rationabiliter invitus. P. Gregorius *Syntag. lib. 37. cap. 7. num. 7.* Cantera *quæst. 3. crim. de furt. cap. 8. num. 3.*

17. Cæterùm nec id tantùm intelligendum de ipso extremè indigenti, sed etiam de alio quolibet; nam si ipse non haberet, unde extremè indigenti succurreret; & vidisset eum periclitari, rectè poterit alienum accipere, ut illius necessitati subveniret, absque aliquo furto. Navarrus *comment. 2. de Regularibus, n. 28.* Surdus *de Aliment. tit. 8. privileg. 39. num. 6.* Tamburinus *d. lib. 8. cap. 6. num. 4.* Poteritque cum moderamine inculpatæ tutelæ impedientem interficere. Lessius *dict. lib. 2. cap. 12. num. 69.* Verùm si ipse haberet unde indigenti succurreret, alienum arripere non posset. Vasquez *de Eleemosyna, cap. 2. dub. 1.* Palao *d. tract. 6. disp. 2. punct. 9. num. 3.*

18. Rursus, in re examinanda est doctrina Goffredi *in rub. de furt. num. 9.* quem refert Farinacius *de furt. 1. part. quæst. 174. n. 68.* asserentis in extrema necessitate positum, aliena posse percipere; ut tamen excusetur propter necessitatem, debere credere dominum permissurum. Sed Goffredus admittendus non est, quia ut docet S. Thomas *2. 2. quæst. 66. art. 7.* ordo divinæ providentiæ ita disposuit, ut res inferioris ordinis deserviant majoribus, prout bona ad vitam conservandam, quod nequit impediri per divisionem rerum: quare in specie dominus nequit impedire, ut qui extremè indiget, ex suis bonis alatur; idcircò percipiens non debet credere permissurum dominum, cùm etiam eo invito possit bona illa percipere. Cæterùm quando quis est irrationabiliter invitus, jus ipsum præstat consensum ipsius, ut actus rectè agatur, prout quando est obligatus illum præstare. Et tenuit Rolandus *lib. 4. cons. 56. num. 16.* Menochius *de Arbitrariis, casu 182. num. 11.* Gratianus *discept. for. tom. 1. cap. 43. num. 41.* Cùm ergo in præsentiarum dominus teneatur præstare consensum, ut indigens extremè succurratur ex suis bonis; inde est, ut egenus iste non teneatur credere dominum permissurum, cùm jus præstet consensum ipsius. Valdes *de Eleemosyna, 3. part. fol. 70. vers. Nec obstat.*

19. Erit tamen necessaria circumstantia illa petita à Goffredo, quando absque ulla necessitate bona alicujus perciperet, & percipiens vellet se à furto excusare. Nam ut eleganter ait Consultus *in l. Inter omnes 46. ff. de furt. Qui putavit se hominis voluntatem attingere, fur non est, quia sine dolo fecit, sive falsò, sive verè putet: §. Placuit 6. Inst. de obligat. quæ ex delict.* ubi Pichard. *num. 30.* Gomez *var. tom. 3. cap. 5. num. 5.* Quæ quidem credulitas justa debet esse, procedens ab aliqua causa probabili, unde rectè probetur, non dolo existimasse, aliàs excusatio nullius erit momenti. Pichard. *dict. §. 6. num. 31.* Farinacius *d. quæst. 174. num. 142.* Tamburinus *dict. cap. 6. num. 4.* Quod arbitrio judicantis relinquendum. Menochius *de Arbitr. lib. 2. casu 298. num. 2. & 3.*

20. Sed contra hucusque scripta adest textus *in cap. Si quis 3. de furt.* ubi si aliquis pro necessitate furatus fuerit cibaria, vel vestem, vel pecus, propter famem, aut nuditatem, ei pœnitentia injungitur per tres hebdomadas; si tamen reddiderit, non cogitur jejunare. Ergo furtum committitur, etiamsi quis in extrema necessitate aliquid subripuerit. Et confirmatur, nam necessitas, de qua agitur in illa specie, est extrema; nam erat famis, quæ vitæ certissimum periculum est, & ultimum humanorum supplicium. Livius *lib. 2. de Bell. Punico. Famem ultimum humanorum supplicium.* Hieronymus *Thren. cap. 4. Melius est occidi gladio, quam fame tabescere.* Optimè Quintilianus *de dira fame,* ait: *Felix pestilentia, felix prædiorum strages, denique omnis mors facilis; fames aspera vitalia haurit, præcordia carpit, animi tormentum, corporis tabes, magistra peccandi, dirissima necessitatum, deformissima malorum. Hæc ad humilia corpus, nobiles manus ad furta mittit. Hæc alienis pedibus mendicantes prosternit. Hæc sæpe sociorum fidem frangit. Hæc venena populis publicè*

dedit

dedit. Hac in parricidium prorupit. Refert Luc. de Peña *in l. 1. C. quib. muneribus, col.* 2. Tiraquellus *de retract. lib.* 1. §. 26 *gloss. 1. num.* 22.

21. Inde in sacris Litteris dignuscitur, dum pro gravissimis delictis tanquam condignum supplicium infligitur. Ezechiel. cap. 5. *Famem congregabo, & conteram vobis vasculum panis.* Idem *cap. 14. vers.* 12. & 13. David *psalm.* 104. Et primum peccatum fame punitum vidimus, Gen. *cap.* 3. ibi: *Maledicta terra in opere tuo, in labore vultus tui vesceris panem tuum.* Est optimus textus *in cap. Revertimini* 65. 16. *quæst.* 1.

22. Alia etiam necessitas nuditatis similiter extrema dicitur, cùm nudi vivere nequeamus; quia licèt aliqui barbari nudi incedant, quorum barbariem insequuti sunt aliqui hæretici, Adamiani vocati, *cap. Quidam* 39. *vers. Adamiani*, 24. *quæst.* 3. Castro *de Hæresibus, verb. Nuditas*: communiter tamen loquendo, ad vitam sunt necessaria vestimenta, ita ut sine eis eam conservare non possimus. Unde benè Consultus *in l. Legatis 6. ff. de Aliment. & cibar. legat.* ait: *Legatis alimentis, cibaria, & vestitus, & habitatio debebitur, quia sine his ali corpus non potest.* Quod statim agnoverunt primi patres, cùm jam morti obnoxii ob culpam edulii fructus collecti ex arbore sibi interdicta, ut se vestirent, perizomata fecerunt, *Gen. 3. vers.* 7. ibi: *Consuerunt folia ficus, & fecerunt sibi perizomata*, quibus à Domino exuti, *vers. 21. Fecit eis tunicas pelliceas, & induit eos*: pelliceas quidem, quia exuti immortalitate, induerunt mortalitatem. Origenes *homil. 6. in Levit.* D. Augustinus *lib. de Gen. contra Manich. cap.* 21. Et morerentur nostrates, si vestimenta non susciperent. Quamobrem Turrecremata *in cap. Singulis 86. dist. 4. num.* 3. scripsit, extra Paradisum neminem nudum vivere posse.

23. Ex alio enim capite nuditas extrema est necessitas, quia licèt extrema non sit quoad vitam, est tamen extrema ratione pudoris, & humanitatis, ut Adamus consideravit, excusans se à præsentia Domini, eo quòd nudus esset. *Gen 3. vers.* 10. his verbis: *Timui, eo quòd nudus essem.* Sarmiento *de redditibus*, 4 *p. cap.* 5. *num.* 4. Solorzano *de jur. Ind. tom. 2. lib. 1. cap. 24. n.* 6. Unde difficilis fit textus ille.

24. Ut verò hanc difficultatem dissolvant DD. varia interpretamenta adduxerunt, quæ congesserunt Covarr. *in reg. Peccatum. 2. p. §. 1. num.* 4. D. Gonzalez *in d. cap. Si quis 3. de furt. num.* 5. Ast illud commune est, ut non intelligatur de extrema necessitate, sed tantùm de gravi; non enim necessitas consistit in indivisibili, sed habet latitudinem inter extremam, gravem, & communem, etiamsi sit famis, vel nuditatis: Ergo cùm in specie illius textus esset tantùm necessitas gravis, & aliena subripuisset, mitigatâ ordinariâ pœnâ, per hebdomadas tres pœnitere jubetur, ut est elegans textus *in cap. Fraternitatis* 11. 12. *quæst.* 2. Farinacius *d. quæst. 174. num.* 69. Et ita intelligunt Azorius, Sotus, & Valentia apud Barbosam *in d. cap. 3. num.* 2. Gran dos 2. 2. *controv. 4. tom. 11. disp. 7 num.* 4. Diana 11 *p. tract. 1. res. 13. vers. Non enim obstat.* Castillo *d. lib. 8 cap. 61. num.* 4.

25. Sed hæc communis interpretatio nequit admitti; nam ut postea dicemus, *cap. sequenti*, etiam in gravi necessitate licet alienum subripere, cùm tunc dare dominus teneatur. Diana *d. res.* 13. Velasco *de Privilegiis paup. 2 p. quæst. 65. num.* 22. Ergo etiamsi textus ille intelligatur de gravi necessitate, tamen accipiens ab omni culpa est excusandus, & consequenter à pœnitentia trium hebdomadum.

26. Hoc, & aliis omissis interpretamentis, dico textum illum intelligendum de extrema necessitate, verùm pœnam illam impositam fuisse, non propter culpam, sed propter causam; illud enim in jure scitum est, ut aliquando ex causa pœnæ irrogentur, ut est in digamia, *cap. 2. de bigamis*: & in irregularitate ex defectu lenitatis, *cap. Sine culpa, de reg. Iur. in* 6. Quando enim quis furatur in extrema, tam longè est ut culpam committat, quin potiùs culpa esset non furari. Leoncillus *d. 2. p. privileg. 170. à num.* 25. sed adest causa, nempe species culpæ, quæ fortè scandalum aliis esset, nisi aliquo modo puniretur; tum quia hoc supplicium est necessarium, ut alii à delictis terreantur, dum viderint solam speciem illius puniri, prout in homicidio casuali. Concilium Illiberitanum *can.* 5. Nannetense *can.* 18. Vvormatiense *can.* 18. Tum etiam, quia licèt ista culpa non sit, tamen ex eo quod publica fiat, habet crimen, ut eleganter docet Hieronymus *epist.* 47. his verbis: *Etsi conscientia criminis vulnus non habeat, habet tamen fama suam ignominiam.* Et Ovidius canit:

Famaque, non facto crimine, crimen habet.

Quapropter pœna illa imponitur illi publicæ deformitati. Surdus *de Aliment. tit. 7. quæst. 16. num.* 43. Farinacius *de delict. carn. quæst. 141. num.* 50. Vivius *decis.* 141. *num.* 50. in hoc quidem sensu hunc textum intelligunt Gonzalez *ibi, num.* 5. D. Ferdin. Mendoza *ad Concil. Illib. lib. 1. cap.* 15. ubi illustrat ipse Gonzalez.

27. Cæterùm in capite isto disquirendum, an quando quis ante necessitatem precariò, vel commodato, aliquid susceperit, si supervenienti extrema necessitate consumpserit, teneatur posteà restituere. Aliqui negant, quia tunc res illa propter necessitatem supervenientem facta fuit illius: Ergo restituere non tenebitur. Sotus, Aragonius, & alii relati, & sequuti à Villalobos *d. diffic. 2. num.* 12. Diana, qui plures dat, 5. *p. tract. 8. res.* 10. Affirmant verò alteri, si ad pinguiorem fortunam perveniat, quia obligatio illa extincta non fuit per necessitatem. Valdes *de Eleemosyna, 3. p. fol. 68. vers. Quintò etiam.* Palao *d. tract. 6. disp. 2. punct. 10. num.* 2.

28. In re dico, duobus modis posse indigentem esse obligatum, nempe quando dominium rei translatum est ad ipsum, veluti in mutuo, in quo quidem casu, si post necessitatem ad meliorem fortunam pervenerit, tenetur restituere; nam illa sublevatio facta fuit de re propria, nec enim extremè indiget, qui ex suis bonis succurritur. Præterea licèt obligatio illa propter ingruentem necessitatem suspenderetur, non verò extinguitur, sed reviviscit, meliori fortuna superveniente, ut cognoscitur quando quis cessit bonis, qui licèt pro tunc liberetur à creditoribus, attamen si posteà ad pinguiorem fortunam perveniat, omnia debita solvere tenetur; non enim per suam necessitatem extinctæ sunt illæ obligationes, ut docet Ulpianus benè perpensus *in l. Quæstionis 6. ff. de cess. bon. l. 1. C. qui bon. ced. poss.* Menochius *de Arbitr. lib. 2. cent. 2. casu* 183. Salgado *in Labyrint. 2. p. cap. 16. à num.* 60. Et ita cautionem præstare tenetur. Menochius *d. casu* 183. *n.* 20. Paz *in praxi*, 4 *p. tom. 1. cap. 5. à num.* 10. Ergo similiter in præsentiarum, quando propter necessitatem mutuum consumpserit, tenebitur posteà ad meliorem fortunam perveniens debitum solvere. Lessius *d. lib. 2. cap. 16. dub. 1. num.* 18.

29. Si verò dominium non fuerit translatum, utpote in commodato, & precario, *l. Rei commodatæ 8. ff. Commodat. l. Officium 9. ff. de rei vindicat. l. 1. cum sequent. ff. de precar. cap. fin eod. tit. l. 9. tit. 2. p.* 5. si res modica sit, non tenetur restituere; secus autem, si magna; quia tunc satisfaciebat dives dando rem illam ad mutuum ipsi indigenti.

30. Quid verò si fur fuerit, ac ex injusta acceptione rem apud se habuerit, & in extrema necessitate consumpserit, an restituere teneatur? Aliqui existimant ad restitutionem non teneri; existimant enim debitum illud extinctum adveniente necessitate, quia res illa cum dominio translata est ad extremè indigentem, unde nec posteà ad restitutionem tenebitur. Cæterùm pro his expendi valet textus *in cap. Suggestum* 9.

de

de decim. Ubi notatur, quod si res habeat tractum successivum, non revocatur, licèt posteà causa cesset; dummodò res ipsa habeat perfectionem. Cùm ergo ex causâ egestatis rem furatam consumpserit fur, & ne periret, & perfecta relinqueretur consumptio, ex nova causa melioris fortunæ nequit obligatio restituendi reconvalescere; & consequenter non tenebitur ad restitutionem. Rosella *verbo Furtum, vers. Pone quis.* Sylvester *verbo Furtum, num.* 10. Palao *tom.*1. *tract.*6. *disput.*2. *punct.*10. *num.*3. Hurtado de Mendoza 2.2. *disput.*159. *sect.*3. §.63.

31. Ast contrarium tenent Navarrus *dict. cap.*17. *num.*61. Covarr. *dict.* 2. *part.* §.1. *num.*4. Lessius *dub.*8. *num.*68. Delugo *dict. sect.*7. *num.*179. Ducuntur *ex cap. Si quis pro necessitate* 3. *de furt.* ubi si quis furatur in extrema necessitate, & rem consumpserit; si posteà restituat, à pœna liberatur. Ergo quia consumpsit rem furatam in extrema necessitate, ad restitutionem tenetur. Sed contrarii dicunt, textum istum assumptum non probare, quia intelligendus est disjunctivè, itaut sensus sit, sive restituat, vel per tres hebdomadas jejunet, itaut restitutio pœnæ locum obtineat, non verò quod fur maneret in obligatione restituendi. Sed interpretamentum istud est incertum, non enim loco pœnæ restitutio imponitur, sed restitutio ipsa tollit pœnam. Ratio est, nam illa imago, seu species furti tollitur, quando furans ipse libenter restituit; cognoscitur enim animum contrectandi non habuisse, qui libenter restituit; sed tantùm suæ indigentiæ subvenire. Unde species furti tollitur, quæ necessariò debet consistere in animo contrectandi vero, vel saltem suspecto, *l.*1. §. *Inde sola, l. Inficiando* 67. *ff. de furt.*

32. Cæterùm alia ratione ducitur hæc sententia; nam ex delicto furti antecedentis orta est occasio, ut res illa consumeretur in extrema necessitate latronis; idcircò cùm damnum ex furto provenerit, si fur ad meliorem fortunam perveniret, ad restitutionem tenebitur. Cevallos *quæst* 729. *num.*29.

33. In dubio isto animadverto, jura quæ pro utraque parte adducuntur, non efficaciter sententias illas probare. Textus *in d. cap. Suggestum*, non probat illam notam, quæ ab aliquibus Doctoribus adducitur; quin potiùs contrarium. Nam ut scribit Barbosa *ibidem, num.*7. & 8. nihil aliud deducitur ex illo textu, nisi quod quando privilegium concedimt ex aliqua causa tacita, vel expressa; cessante causa, extinguitur privilegium: unde sumitur, quod licèt obligatio restituendi rem furatam per extremam necessitatem suspendatur, ex eo quod rectè fur in sublevanda sua necessitate extrema expenderit, si necessitas cesset, supervenienre meliori fortuna, tanquam causa cessante, obligatio illa revivisceit, & consequenter ad restitutionem tenebitur.

34. Textus *in dict. cap.*3. etiam in ordine ad restitutionem varia suscipit interpretamenta, ut advertit D. Gonzalez *ibi, num.*5. quamobrem firmo pede ex vi illius decisionis nihil resolvere possumus. Quare resolvendum ex dictis suprà, teneri restituere, si magnam partem rei furatæ consumpserit, ut se ab extrema necessitate eriperet, si magna res sit, & ex ea amissa grave nocumentum domino inferatur; secus si res sit parva, quam teneretur dominus dare liberaliter, si furem in extrema necessitate vidisset, prout diximus *num.*28.

35. Rursus disquirenda est alia quæstio, an quando creditor, & debitor sunt in extrema necessitate, debitor teneatur solvere creditori quod illi debet. Prima sententia affirmat, quia in eadem necessitate extrema creditor est melioris conditionis, quia habet jus ad utendum re sua pro relevanda sua necessitate, & in concurrentia duorum ille prævalet, qui potior est in re, *l. Quæritur, ff. de statu hom.* ubi Scribentes. Ergo in hac specie tenebitur debitor in eadem extrema necessitate solvere creditori. Cæterùm, nam licèt tempore necessitatis extremæ omnia sint communia, vel communicanda, *l.*1. §.*Cùm eadem, ff. ad l. Rhodiam,* Canonistæ *in cap. Exiit, de verb. signific. in* 6. nequit hoc intelligi quando dominus rei, & insimul alter sunt in extrema necessitate; tunc enim rei dominus est præferendus, quare debitor semper tenebitur solvere, etiamsi extremè indigeat. Sylvester *verbo Restitutio* 5. *quæst.*2. Scotus *in* 4. *dist.*25. *quæst.*1. *art.*4. Richardus *art.*5. *quæst.*4. Medina *de Rest. quæst.*3. *in causa* 4. *ad* 4. Navarrus *cap.*17. *num.*6.

36. Secunda sententia tenet contrarium *ex cap. Si non licet* 9. 23. *quæst.*5. ubi Augustinus scripsit minimè licere seipsum occidere, esset enim propriam adimere vitam, rem apud se existentem alteri concedere, ex qua poterat suam indigentiam sublevare, quod non licet. Cæterùm, nam in extrema necessitate cessant dominia, ac si minimè facta fuisset rerum divisio; unde nec dominus habet jus ad petendum, nec debitor tenetur solvere. Ergo minimè tenebitur creditori concedere, quin potiùs melior erit conditio possidentis, *cap. In re communi, de reg. jur. in* 6. *l. Sabinus* 28. *ff. commun. divid. l. Per fundum, ff. de servit. rust.* Et ita tenent Lessius *dict. dub.*1. *num.* 13. Vasquez *de Eleemosyna, cap.*1. *num.*72. Hurtado de Mendoza 2.2. *disp.*159. *sect.*3. §.69.

37. In re tamen animadvertendum est, quod si dominus rei eam teneat, & extremè indigeat, nequit auferri ab alio etiam extremè indigente; habet enim dominus possessionem rei, & jus interdicendi, ne alius tanto suo damno illam percipiat, idcircò nequit ab alio auferri, etiamsi extremè indigeat. Lugo *dict. sect.*7. *n.*146. Diana 5. *p. tract.*8. *resol.*12. *in fine.*

38. Si verò res sit apud extremè indigentem per commodatum, depositum, vel alium modum non transferentem dominium, asserunt aliqui, domino extremè indigenti restituendam; quia in eo durat præoccupationis fundamentum. Navarrus *d. cap.*17. *n.*60. Lorca 2.2. *sect.*3. *disput.*38. *num.*11. Quod alteri aliter intelligunt, nempe si necessitas priùs dominum rei urs̃isset, qui anteà jus acquisierat, ut sibi restitueretur. Turrianus *dict. disput.*82. *dub.*9. *in princip.* Vasquez *de Eleemosyna, cap.*2. *dub.*9. *à num.*71. Sed absolutè contrarium tenent alii, ex eo quod res facta est communis, saltem quoad usum, & est in possessione; quare non tenetur creditori concedere, ut cum Cajetano docet Lessius *dict. dub.*1. *num.*3. Diana *dict. resol.*11. *vers. Quid ego sentiam.* Trullench *dict. lib.*7. *cap.*15. *dub.*2. *num.*6. Palao *d. tract.*6. *disp.*2. *punct.*9. *num.*8. Azor. 2. *p. lib.*12. *cap.*8. *quæst.*6.

39. Sed in re dicendum censeo, admittendam esse distinctionem Turriani, & Vasquez, considerando tempus quando necessitas inceperit; nam si priùs evenerat necessitas creditoris, necessariò est ei restituenda: nam axioma illud, *in extrema necessitate omnia sunt communia*, non intelligitur, nec admittitur quando dominus est in eadem necessitate. Costa *de remediis subs. remed.*106. *illat.*7. *num.*4. *dub. fin.* Leoncillus *d.* 2. *part. privileg.*170. *num.*53. Cùm ergo jam dominus rei fuerit in extrema necessitate, antequam debitor, inde est, ut si posteà illius superveniat necessitas, nequeat res illa debitori communicari. Ergo necessariò restituenda est creditori. Si verò debitoris necessitas prior fuerit, contrarium dicendum est; nam jam est ei quoad usum communicata, idcircò rectè poterit retinere: si verò in eodem tempore ad ambos perveniat necessitas, communicabitur res, idcircò poterit retineri à debitore.

40. Ast si debitum sit alicujus rei, quæ translata est ad dominium debitoris, poterit rectè retinere, nec

tenebitur restituere, quia res propria est, prout diximus de dominis sua habentibus, *num.37.*

41. Est etiam dubium, an quando debitor rei potest propter extremam necessitatem rem sibi retinere, possit idem facere, si parentes ejus extremè indigeant, creditore in eadem necessitate existente? Negavit Azorius *dict. cap.8. quæst.6.* Sed alii affirmant, & extendunt ad patrem. Turrianus *dict. dub.9. in fine.* Alii ad parentes, non autem ad fratres. Vasquez *dict. cap.1. dub.9. num.74.* Lessius *dict. dub.1. num.14.* Alteri ad fratres extendunt. Diana plures referens *dict. tract.8. resolut.12.* Trullench *lib.7. Decalogi, cap.15. dub.2. num.5.*

42. Sed tamen quando dominium translatum est ad debitorem, tunc benè poterit succurrere parentibus, & fratribus extremè indigentibus; nam ex bonis propriis majori ratione tenentur istis succurrere quàm creditori. Ergo relicto creditore, benè poterit subvenire ex bonis debitis parentibus, & fratribus. Si verò dominium non fuerit translatum, solùm id poterit facere quando sibi potuisset succurrere, ut explicatum est. Attamen si injuste possederit, creditori est solvendum ad sublevandam ipsius necessitatem. Turrianus *d. dub.9. lit. C,* Vasquez d. *cap.1. dub.8. n.68.*

43. Prorsus in extrema necessitate pater ad succurrendam suam necessitatem potest filios vendere, si fame opprimatur. Hoc tamen assertum duobus modis est disquirendum. In primis de jure naturali: secundò de jure positivo. Quoad primum dicendum, de jure naturali licere parentibus propter nimiam egestatem filios vendere, ut probatur Exodi capite 21. *Si quis vendiderit filiam suam in famulam, non egredietur, sicut ancillæ consueverunt.* Deuteronomii capite 15. *Cùm tibi venditus fuerit frater tuus Hebræus, aut Hebræa.* Quæ quidem testimonia indicant, patres habere jus vendendi filios: idque existente gravi necessitate, vel extrema, majori ratione admittendum. Ast jus istud apud Hebræos propter inopiam adesse, illa testimonia probare asserunt aliqui, quia absoluta non erat venditio, sed ad tempus; nam septimo anno ad pristinam libertatem redibant. *Hieremiæ cap.34.* Idcircò propter inopiam patres vendere poterant filios, ut animadvertit Azorius *Inst. Mor. 2.p. lib.2. cap.19. quæst.6. vers. Alterum est.*

44. Ad rem verò adducitur textus in Esdræ capite 5. *Filii nostri, & filiæ nostræ multæ sunt nimis: accipiamus pro pretio eorum frumentum, & comedamus, & vivamus.* Nehemiæ capite 5. Bobadilla *lib.3. cap.3. num.11.* Ex quibus verbis satis colligitur, in casu necessitatis parentes jus habere de jure naturali vendendi filios, ne fame pereant. Et confirmatur, nam ut dicit Delugo *de Iust. disput.1. sect.1. num.9.* parentes licèt dominium propriè in filios non habeant, habent tamen dominium eminens, vel altum, ut possint vendere filios pro sua necessitate, sicut Princeps habet dominium eminens ad vendenda bona subditorum pro gravissima necessitate Reipublicæ: unde si parentes extrema necessitate urgeantur, poterunt ex illa causa filios vendere, ut ab illa eripiantur ex jure naturali, sicut ex eodem jure Princeps potest vendere bona subditorum, ut liberet a tanto malo Rempublicam. Denique filii ex jure naturali tenentur parentes pauperes, & egenos alere, ut latè diximus *1.part. lib.4. cap.9.* Ergo parentes ex eodem jure poterunt eos vendere, ne fame pereant, cùm & ipsi filii ad hæc præcisa alimenta teneantur, ut pignora ipsius obligationis. Azorius *dict. cap.19. quæst.6. vers. Alterum est.* Molina *de Iust. tract.2. disput.33. num.11.* Bobadilla *in Polit. lib.3. cap.3. num.23.*

45. De Jure verò Civili apud Romanos Romulus illam legem statuit, ut pater ter vendere potuisset filios; verumtamen trina venditione facta, sui juris efficiebantur, nec in patria potestate remanebant, ut & Dionysio Halicarn. *lib.2.* Unde lex duodecim Tabularum sic proferebat: *Si pater ter filium venundavit, filius à patre liber esto.* Numa verò Pompilius rem temperavit, statuens ut si pater filium uxorem ducere permiserit, ampliùs eum venundare non posset; duravit attamen venditio in aliis casibus, donec fuit interdicta ab Imperatoribus *in l.1. Cod. de patribus, qui filios suos distraxerunt.* Explicat Covarr. *lib.3. var. cap.14. num.4.* P. Gregorius *Syntag. lib.11. cap.8. num.12.* Azorius *d. cap.19. quæst.6.*

46. Ab hoc tamen interdicto casus exceptus est, quando pater extremè indigeret, & fame premeretur, *l.2. Cod. de patr. qui fil. distraxerunt, l.8. tit.17. p.4.* Nam in tam urgente necessitate, prout est mortem patris elongare, dissonum fuisset ipsi naturali rationi, si pater venditione filii vitam redimere nequiret, quando ipse non solùm vitam, verùm esse à patre receperit. Petrus Gregorius *dict. cap.8. num.11.* Bobadilla *in Polit. lib.3. controvers.25. num.76.* Surdus *de Aliment. tit.8. privileg.38. à num.7.* Mastrillo *de Magistrat. lib.3. cap.10. num.51.* Ascanius Clemens *de patr. potest. cap. ult. effect.1. à princip.* Riccius *1. p. decis.186. num.3.* Bossius *de patr. potest. cap.3. num.5.*

Quod non solùm intelligas de sola venditione, sed & de permutatione, pignoratione, vel alio quolibet contractu, quo posset pater suam necessitatem sublevare. Pinellus *de bon. mater. 2. part. num.26.* Covarr. *dict. cap.14. num.4. vers. Secundò eodem.* Surdus *d. privileg.38. num.9.* Barbosa *in collect. dict. leg.2. Cod. de patribus, qui fil. distrax. num.5. & 6.* Molina *d. disp.33. num.11.* Azorius *d. cap.19. quæst.6. vers. Quæres.* Bossius *d. cap.3. num.12.*

47. Est tamen dubium, an idem intelligendum sit in alia qualiber extrema necessitate, veluti quando pater captivus redderetur, vel esset necandus, aut aliquo corporis membro privandus. Et plurimi negant, nam textus *in d. l.2.* utitur dictione taxativa, *Tantummodò*, quæ alium casum excludit, *l. Lucius, § Quæ habebat, ff. ad Trebell.* Barbosa *dict.403.* Ergo nequit pater in alio casu necessitatis filium vendere. Cæterùm nam hæc dispositio exorbitat à jure, itaque ejus extensio facienda non est ex identitate rationis, aut majoritate illius, ut ex aliquibus scribit & tenet Surdus *dict. privileg.38. num.14.* Alphanus *collect.402.* Ascanius Clemens *dict. effect.1. à num.9.* Barbosa *in d. l.2. num.7.* Gregorius *in d. l.8. gloss.1.* Sanchez *cons. lib.1. cap.1. dub.13. num.4.*

48. Alteri verò tenent contrarium, quia in similibus casibus militat eadem ratio. Ergo extensio facienda est illius legis; nihil enim differt, si pater fame, aut gladio, sive servitute moriatur. Ergo extensio illius legis facienda est ad similes casus. Rursus, ratio ipsa naturalis perit non solùm in casu famis, verùm in alio simili, ut pater habeat similem potestatem, cùm & ipse filius teneatur patrem à morte liberare, in quantum potuerit. Pinellus *d.2. p. num.27.* ad quem inclinat Surdus *d. num.9. in fine,* Azorius *dict. cap.19. quæst.6. vers. Duo hic.* Molina *dict. disput.33. num.11. ad medium.* Bossius *dict. cap.3. num.17. vers. Hac posterior.*

49. In hoc dubio examinandus est textus *in l.2. Cod. de patribus qui fil. distraxerunt,* ibi: *Tantummodò.* Quippe adverbium illud ansam præbuit huic difficultati. Plures DD. asserunt in illa specie alios casus similes excludere, quia est dictio taxativa. Addo tamen, & aliter potuisse probare; nam dictio illa posita in lege continente casum favorabilem, & pium, prout est alere patrem in casu extremæ necessitatis, ita excludit casus similes, ut minimè ad eos extendatur. Vivius *com. opinion. tom.2. lib.9. tit.34. num.64.* Benedictus Ægidius *in l. Ex hoc jure, ff. de Inst. 1. p. cap.11.*

cap. 11. *num.* 39. Ergo decisio illius textus nequit ad casus similes extendi. Rursus, datur disparitas inter casus similes, & casum famis. Nam, ut animadvertit Sardus *d. privileg.* 38. *num.* 9. *in fine*, mors ista acerbior est quam altera, quæ gladio, aut aliter inferretur. Ergo neutiquam extendenda ad casus similes.

50. Sed tamen contrarium teneo; nam dictio illa *Tantummodò*, licèt taxativa sit, non tamen excludit casus similes, in quibus adest eadem ratio. Barbosa *d. dict.* 403. *vers. Includit.* Prout etiam quando ponitur taxativa, *Nisi.* Guttierrez *can. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 5. Gomez *var.* 1. *tom. cap.* 11. *num.* 12. Et in dictione *Tantum*, cum pluribus Barbosa *dict.* 301. *num.* 8. quod idem tenendum, licèt disponat in causa favorabili, & pietatis, si in similibus casibus adest idem favor, & pietas; nam licèt Vivius, & alii relati contrarium docere videantur, tamen intelligendi sunt quando in casu simili non adest idem favor, & pietas, prout in præsentiarum, quia in casibus similibus adest idem favor, & pietas, & ideo necessariò est extendenda. Rudensis *de Analog. cap.* 15. *num.* 84. Novarius *de privileg. miser. person. privil.* 36. *num.* 4. Thoro *de Privileg. causa pia*, *privil.* 216. Denique disparitas adducta à Sardo parvi ponderis est, nam licèt dira magis videatur mors famis, ut diximus *num.* 20. attamen est disparitas quoad modum, non verò quod pater in aliis similibus casibus à morte non liberetur, si non succurratur; modus enim moriendi parvi penditur, cùm mors una sit, ut innuit Augustinus *in cap. Quid culpatur* 4. 23. *quæst.* 1. Statius *lib.* 9. *Thebaid.*

Mille modis lethi miseros Mors una fatigat.

Et describit *lib.* 2. *Sylvar.* sic:

Nam populus mortale genus, plebisque caducæ,
Quid fleat interitus? hos bella, hos æquora poscunt.
His amor exitio, furor his, & sæva cupido,
Ut sileam morbos, hos ora rigentia brumæ,
Illos implacido lethalis Sirius igni:
Hos manet imbriferè pallens autumnus hiatu.
Quidquid habet ortum finem timet, ibimus omnes,
Ibimus: immensis venam quatit Æacus umbris.

Ergò cùm modus mortis non patrem ab ea eripiat, sicut potest in casu famis filium vendere, similiter in aliis casibus similibus, per extensionem hujus legis.

51. Unde admitto secundam sententiam; nec textus ille probat contrariam, cujus dispositio nequit dici exorbitans à jure, sed æquissima, à jure, & æquitate naturali descendens; quamobrem facilè admittit extensionem.

52. Cæterùm est aliud dubium non prætereundum, an decisio illius textus extendatur ad matrem, ita ut possit in extrema necessitate existens filios vendere. Negat communis sententia, quia mater nequit transigere circa statum filiorum, nec in servitutem redigere, *l. Transactione* 26. *C. de transact.* Ergo nec vendere etiam in casu extremæ necessitatis. Lex tamen ista nihil probat, quia etiam pater extra casum ejusdem necessitatis nequit transigere de statu filii, nec in servitutem redigere. Rursus ducitur hæc sententia, nam rubrica, sub qua constituta est lex illa, non loquitur de matribus, sed tantùm de patribus. Ergo non est extendenda ad matres. Tandem hæc facultas vendendi provenit à jure illo patriæ potestatis, quod mater non habet. Ergo minimè mater, qualibet existente necessitate, poterit filios vendere. Pinellus *in d. rub.* 2. *p.* à *num.* 20. Surdus *d. privilegio* 38. *num.* 17. Georgius Accatius *de Privileg. parent. privileg.* 21. *num.* 18. Barbosa *in d. l.* 2. *num.* 9. Molina *d. disp.* 33. *num.* 11. *ad medium.* Bossius *d. cap.* 3. *num.* 28.

53. Hæc enim duo fundamenta hujus sententiæ parum urgent, quia ex rubrica tantùm nequit efficax capi argumentum; melius tamen percipitur ex verbis, & mente ipsius legis, ac ex genuina ejus ratione contrarium probante, ut posteà explicabimus. Aliud verò fundamentum responsum accipit; nam *in d. l.* 2. nulla mentio fit patriæ potestatis, quapropter dicendum hanc potestatem vendendi filios in extrema necessitate, non procedere à patria potestate, sed à ratione naturali dictante in tam urgenti necessitate parentes à filiis esse succurrendos, etiamsi necesse fuerit, ut à patribus vendantur.

54. Idcircò contrariam admitto sententiam. Et probatur, nam lex prima, *C. de Patribus, qui filios suos distraxerunt*, loquitur expresè de parentibus, quod quidem verbum non solùm patres significat, sed matres. Gratianus *discept. for. tom.* 2. *cap.* 332. à *num.* 20. & alios ascendentes, ut latè docet Barbosa *de Appellat. verbor. signif. appel.* 185. Et posteà lex 2. ponitur pro exceptione illius regulæ, quare debet reduci ad primam legem, & similiter intelligi de patribus, & matribus. Rursus quia textus *in d. l.* 2. loquitur non specificè de patribus, sed per verbum *Si quis*, quod comprehendit masculinum, & fœmeninum sexum, *l. hominis*, *ff. de verb. sign.* ubi notant Scribentes. Decius *tom.* 1. *cons.* 338. *num.* 1. Barbosa *de Dict. dict.* 373. *n.* 2. Quare textus ille non solùm intelligendus de patribus, sed etiam de matribus. Cæterùm jus istud non procedit à patria potestate, sed à sanguinis conjunctione, & charitate obligante filios ad parentibus succurrendum; quæ quidem ratio par est in matre ac in patre: unde facilis est extensio. Gloss. *in Clement.* 1. *de elect. verbo Exigatur*, latè per Baldum *in Auth. Quas actiones*, *C. de Sacrosanct. Ecclesiis*, Jas. *in l. Emancipata, C. de collat. num.* 21. Unde hanc sententiam admitto. Benincasius *de pauper. quæst.* 8. 5. *spec. de contract. n.* 17. Hunnius *vol.* 2. *disp.* 18. *thes.* 4. *quæst.* 20. Diana 9. *p. tract.* 7. *miscell. res.* 27.

55. Hinc resolvendum, quid de emancipato filio dicendum, an parentes propter extremam necessitatem eum vendere possint? Et in his est sententia, vendere eum non posse; nam cùm juris sui sit, & liberatus à patria potestate, nequit vendi à parentibus, etiam extremè indigentibus. Pinellus *d.* 2. *p. num.* 23. Molina *d. disp.* 33. *num.* 11. Azorius *d. cap.* 19. *quæst.* 6. *vers. Si iterum roges.*

56. Sed admitto contrarium, nam jus istud vendendi filios in extrema necessitate, non provenit à patria potestate, sed ab obligatione alendi, & succurrendi parentes: Filius verò emancipatus tenetur parentes alere, *l. Si à liberis* 5. §. *Sed verum*, *ff. de lib. agnoscend.* ubi DD. *l. Legatum*, *ff. de capit. diminut.* Ergo pater eum vendere valet in extrema necessitate constitutus, ut benè considerat Surdus *d. privileg.* 38. *n.* 15. *in fine*, Barbosa *in d. l.* 2. *num.* 8. *in fine.*

57. Non tamen poterit vendere filium Clericum, nam licèt in præsentiarum filius venditus non constituatur in propria servitute, sed potiùs dicatur serviens, Baldus *in d. l.* 2. *in princip.* Surdus *d. privileg.* 38. *num.* 22. attamen id cederet in dedecus totius status Ecclesiastici; quapropter nequit à parentibus vendi. Covarr. *d. cap.* 14. *num.* 4. *vers. Quartò quid.* Marta *de Iurisdict.* 4. *p. casu* 90. à *num.* 5. Surdus *d. privileg.* 38. *num.* 16. Ascanius Clemens *d. effect.* 1. *num.* 53. Barbosa *in d. l.* 2. *num.* 8. Savrus *in clavi Regia*, *lib.* 9. *cap.* 6. *n.* 11.

58. Quod extendendum ad filium uxoratum, non quia de jure communi liberetur à patria potestate, quamvis sic de Regio, sed propter maximum detrimentum mulieris. Azorius *d. quæst.* 6. *vers. Si iterum*, Molina *d. num.* 11.

59. Veruntamen facta filii venditione, à servitio liberabitur, si ipse quantitatem refundat, quam emens acceperit, vel alius pro eo dederit; nam cùm ipse fuerit tantùm ad servitium astrictus pro ea quantitate, illâ præstitâ, necessariò liberabitur, *d. l.* 2. *l.* 9. *tit.* 15. *p.* 4. ubi Gregorius *gloss.* 1. Surdus *d. privileg.* 38. *num.* 29.

… enim emptor aliquo modo valet contradicere ne dimatur; nam obligatio nihil aliud includit, ut cum Gualdo tenet Surdus *d. num.* 29. Patet verò, si ad pinguiorem fortunam pervenіat, debet filium redimere, aliàs verò, si renuerit, cogetur ad adimplendam illam obligationem; est enim ei data ista potestas cum onere illo, ut deducitur *ex d. l.* 2. Covarr. *in d. cap.* 14. *n.* 4. *vers. Quintè ad ejusdem legis*, Azorius *d. quæst.* 6. *vers. Si iterum.* Barbosa *in d. l.* 2. *n.* 11. Molina *d. disp.* 33. *num.* 11. *ad fin.* Quod non solùm reddito pretio intelligendum est, verùm etiam mancipio, ut decernitur *in l.* 2. *in fine*, & ibi communiter Scribentes.

60. Denique licèt parens possit vendere filium ob extremam necessitatem, non tamen filius patrem; nam licèt habeat naturalem obligationem illum alendi, non ita stricta est, prout filii respectu patris, à quo esse recepit, ut cum aliquibus tenet Surdus *d. privileg.* 38. *num.* 13.

61. Denique in capite isto disquirendum, an pater in extrema necessitate, prout accidit quando obsides sunt in aliqua urbe, possit filium suum interficere, ut ex carne ejus alatur. Et affirmandum videtur, ex decisione textus *in l.* 8. *tit.* 17. *p.* 4. ubi asseritur, quod ex foro fideli Hispaniæ, si pater in castello obsidione prematur, possit filium comedere, potiùs quàm hosti castellum tradere. Cæterùm exemplo demonstratur, nam ut legitur 4. *Regum cap.* 6. *vers.* 28. obsessâ Samariâ, duæ mulieres pacto inito de comedendis filiis, unum interfecerunt, coxerunt, & comederunt; verùm Rex nullam illarum punivit, sed liberas reliquit. *Quod cùm audisset Rex, scidit vestimenta sua, & transibat per murum.* Signum equidem quod interficiendo filium, & comedendo in extrema illa necessitate, non delinquerant. *Hierem. cap.* 4. ibi: *Manus mulierum misericordium coxerunt filios suos*; prout etiam fecerunt Hierosolymis, Vespasiano urbem obsidente, aliquæ mulieres. Et apud nostrates Calagurritani à Caio Pompeio obsessi, filios suos interfecerunt, ut comederent. Refert plura Rabisius Textor *in sua Officina, verbo Fames memorabiles, fol. mihi* 140. Unde ex his exemplis non improbatis ab Historicis, asserendum videtur, in extrema necessitate, quando aliter pater nequit periculum mortis evadere, posse filium interficere, & comedere. Valdes *de Eleemosyn.* 3. *p. fol.* 67. *num.* 2.

62. Sed tamen id non est admittendum. Ratio est, nam nunquam licet innocentem interficere. *Exod. cap.* 25. sic prohibetur: *Insontem, & justum non occides.* Idque quia est intrinsecè malum, quapropter in nullo casu licet, sicut nec blasphemia, & adulterium. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 9. *dub.* 7. *num.* 1. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 12. *diffic.* 9. *n.* 1. Delugo *de just. disp.* 10. *sect.* 4. *num.* 1. Quare etiam in extrema necessitate id non licebit, prout nec fornicatio, quæ nec etiam in extrema necessitate permissa est, *cap. Itane* 32. *quæst.* 2. *l. Palam* 43. *§. Non est ignoscendum, ff. de ritu nupt.* Beninсasius *de paupertate, quæst.* 7. *spec.* 9. *in Ind. num.* 26. Leoncillus 2. *p. privileg.* 170. *num.* 43. Rursus lex Partitæ admittenda non est ob prædictam rationem; Nostrates enim forum illud admiserunt ex ignorantia, & nimia cum Regibus fidelitate: tum ex aliqua arrogantia, in Hispanis quasi ingenita; non verò licitè, ut ibi benè perpendit Gregorius *in d. l.* 8. *litt. A*, Padilla *in Auth. Res quæ, C. commun. de legat.* Petrus Caballus *res. crim.* 294. *num.* 193. *cent.* 3. Quod idem dicendum est de aliis exemplis adductis, quæ licèt verè evenerint, non tamen licitè. Bossius *d. cap* 3. *num.* 14

63. Sed dices, olim patribus concessam fuisse facultatem filios occidendi, & habuisse potestatem vitæ, necisque, prout scripsit Donysius Halicarn. *Antiquit. Rom. cap.* 2. cujus verba transcripsit Azorius 2. *p. Inst. Mor. lib.* 2. *cap.* 19. *quæst.* 6. *vers. Tertius effectus.* Hoc enim commune habebant Romani cum Persis quod à Scythis, & posteà apud Moscovitas receptum, ut ex Sigismundo scripsit Azorius *ubi proximè, vers. Fuit hæc.* Bossius *de patria potestat, cap.* 3. *§.* 2. *num.* 37. Aliæ etiam Nationes similem potestatem habuere, prout Persæ, Celtæ, & Galli, ut referunt Dion Chrysost. *orat.* 15. Marquez *in suo Gubernatore, lib.* 1. *cap.* 12. *§.* 2. ubi probat, legem divinam nunquam talem potestatem patribus dedisse, nec hodie esse admittendam: contra Bodinum *de Republic. lib.* 1. *cap.* 4.

64. Id igitur Romani fecerunt propter filiorum meliorem educationem, ut perterriti periculo vitæ à patribus faciliùs erudirentur, idque diu usitatum, ut constat *ex l. In suis* 11. *in fine, ff. de lib. & posthumis, l.* 2. *ff. ad l. Corn. de Sicariis, l. fin. C. de patr. potestat.* Et de facto accidisse est textus *in l. Divus* 5. *ff. de lege Pompeia de parricid.* Valerius Maximus *lib.* 5. *cap.* 8. Azorius *ubi suprà, vers. differebat*, Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 12. *cap.* 8. *num.* 3. Fragoso *de Regimine Reipub. tom.* 5. *lib.* 1. *disput.* 3. *§.* 2. *num.* 47. Paschalis *de vir. patr. potest.* 2. *p. cap.* 4. *num.* 1.

65. Ergo cùm in patribus talis fuisset potestas vitæ, necisque filiorum, in tam gravi necessitate poterant rectè interficere illos, ut comedendo vitam conservarent. Sed tamen licèt hodie hanc potestatem admitteremus, quæ quidem jam est sublata, *l. unic. C. de his, qui parent. aut fil. occider. l. unic. in fine, C. de emendat. propinq.* Bossius *d. §.* 2. *num.* 37. *ad finem*: adhuc tamen nec pater posset filium interficere ad eum comedendum in extrema necessitate. Ratio est, nam illa potestas non est data patribus, ut interficerent insontes, & innocentes liberos, sed malos, & malevolos; lex enim præsumebat, patres ex pietate naturali nihil crudele operaturos, sed tantùm contra filios pessimos, & incorrigibiles illa potestate tantùm piè, & benignè fruituros. P. Gregorius *d. cap.* 8. *num.* 3. Quare ex illa potestate, etiam in extrema necessitate pater filium interficere non poterit.

66. Sed demus casum quando pater, & filius sint in eadem extrema necessitate, & ambo necessariò morituri; an tunc pater poterit interficere filium? Et in hoc casu affirmandum videtur *ex d. l.* 2. *C. de patribus, qui filios suos distrax.* Quæ quidem loquitur de filiis *sanguinolentis*, quod verbum licèt recipiat plura interpretamenta, ast illud est aptius, ut intelligatur de filiis recenter natis, adhuc sanguine madentibus, ut ibi notant Gothofredus, & Covarr. *d. lib.* 3. *cap.* 14. *n.* 4. Azorius *d. cap.* 19. *quæst.* 6. Barbosa *in d. l.* 2. *n.* 11. *vers. Sanguinolentos.* Bossius *d. cap.* 3. *num.* 7. Quapropter intelligitur de filio ita incapaci, ut nequeat alimoniam quærere, & necessariò moriturus sit simul cum patre, quo quidem casu vendere valet: Ergo interficere poterit ut comedat. Consequens probatur, nam ut scripsit Surdus *d. tit.* 8. *privilegio* 38. *num.* 7. Hæc potestas vendendi procedit ab antiqua potestate necandi filios: Ergo si vendere potest, nec est alter qui emat, & insimul moriturus est cum patre, benè poterit illum interficere, ut à periculo evadat.

67. Sed adhuc in hoc casu nequit interficere filium, ut comedat, etiamsi filius eadem necessitate sit moriturus; nam quando aliquid est intrinsecè malum, tenetur quis priùs pati mortem, quàm illud committere. Glossa *in cap. Quoniam, de Simonia, verb. Paupertatis.* Valdes *de Eleemoyna*, 3. *p. fol.* 68. *num.* 2. Sicut nec seipsum occidere. D. Thom. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 5. Leoncillus *d. privileg.* 170. *num.* 14. Ergo nec occidere filium, etiamsi eadem necessitate sit moriturus.

68. Nec contrà est textus *in d. l.* 2. *verb. Sanguinolentos*; nam ob varias lecturas varia interpretamenta suscipit, de quibus egimus numero antecedenti. Sed quidquid sit, textus ille necessariò non est intelligendus de filiis infantibus, verùm etiam de adultis, si ipsi aliter possent se sustentare; quia in his est eadem ratio.

Pioellus

Pinellus *d. 2. part. num.29.* Surdus *d. privileg.38. n.8.* Bossius *dict.cap.3. à num.7.* Tum, quippe incertum est, an hæc potestas vendendi filios proveniat ab illa potestate antiqua necis, & vitæ, an ab obligatione succurrendi parentibus in necessitate constitutis, quapropter consequentia, quæ ex doctrina Surdi infertur, incertissima est, & nihil probans.

69. Illud verò poterit pater, aut ex filio, vel altero jam occiso carnes edere ob extremam necessitatem famis. Cajetanus 2. 2. *quæst.148. art.2.* Toletus *in Summa de septem peccatis, cap.60. num.3.* Navarrus *cap.23. num.122.* non tamen tenetur tanto horrore, & extraordinario cibo vitam conservare. Tamburinus *Oper. Mor. lib.6. cap.2. §.1. num. 3.* Lessius *de Iust. lib.4. cap.3. dub.2.* Villalobos *2. part. Sum. tract.11. diffic.5. n.5.* Quidquid alii dicant, etiam in extrema non licere vesci carne humana; sed dictum aliud probabilius, ut dicunt Lessius, & Villalobos, *ubi proximè* allegati. Ast semper in necessitate licebit vesci carne cruda animalium; quod alii probabiliter admittunt extra necessitatem, dummodò saluti non noceat. Diana *8. p. tract.7. resol.84.*

CAPUT IV.
De his, quæ licent in gravi necessitate.

SUMMARIUM.

An liceat furari in gravi necessitate, sicut in extrema? Prima sententia negat, n.1. Secunda affirmat, n.2. Resolvitur, à n.3.

Si quis tenet rem alterius, & supervenit necessitas gravis, potest eam retinere, n.7. Fit instantia, & respondetur, n.8.

Disceptatur, an quando quis in gravi necessitate rem alienam consumpserit, teneatur restituere? Negant aliqui, num. 9. Sed distinguitur necessitas, num.10.

Sed quid quando debitor, & creditor sunt in gravi necessitate, an possit debitor retinere? Resolvitur prout in capite antecedenti, n.37.

Disquiritur, an quando vir nobilis, & honestus nequit ali, nisi mendicando, possit aliena surripere? Affirmant aliqui: sed contrarium sustinetur, numera 12.

Agitatur quæstio, an quando pauper est in extrema, aut gravi necessitate, habeat actionem ex justitia ad petendum contra divitem, ut ei succurrat? Prima sententia affirmat, n.13. Secunda negat, sed tantùm implorato Judicis officio, n.14. Tertia distinguit. Resolvitur, à n.16.

In causis, ubi non conceditur actio justitiæ, proceditur implorato officio nobili Iudicis, ibid. Et id possunt facere pauperes, n.17.

Sed est difficultas, si pauperes velint experiri ex actione justitiæ, an id possint? Aliqui confusè admittunt, n.18. Sed contrarium probatur, n.19. Dominium nequit esse penes duos eodem tempore, n.20. Explicantur lex Necare 4. de lib. agnoscend. *&* capus Pasce, 21. dist.86. *n.21.*

Quid verò si pauperes non implorent officium nobile Iudicis, an ex officio possit procedere adversus divites, ut pauperibus succurrant? Apponuntur rationes dubitandi, n.22. Sed respondetur affirmativè, num.23.

In causis piis potest procedere Iudex etiam non interpellatus. Et idem in causis publicis, ibid.

Iudex irrequisitus potest reducere ad concordiam litem inter pauperem, & divitem. Et potest in causa pauperum supplere irrequisitus jus, & factum, num.24.

Quando Iudex non interpellatus teneatur cogere divites ad sublevandos pauperes, n.25.

An divites teneantur ad quærendos pauperes? Resolvitur negativè, n.26. Si tamen dubii sint, an adsint extrema, aut graves necessitates, inquirere tenentur; si tamen factâ diligentiâ sint dubii, non tenentur, n.27.

Dicenti se esse in extrema, aut gravi necessitate, non est credendum: quod in pauperibus trivialibus semper tenendum, n.28.

Magistratus tenentur pauperes quærere, Episcopi, Parochi, & alii Beneficiati, qui ex superfluis tenentur dare eleemosynam, n.29.

1. QUid sit gravis necessitas, suprà dictum est. In hoc autem capite alia circa gravem necessitatem agenda sunt nobis. Et in primis, an liceat furari, sicut in extrema, rem necessariam ad sublevandam illam necessitatem? Prima sententia negat, nam ut desumitur *ex cap.3. de furt.* pœnitentia imponitur pro furto facto in gravi necessitate. Ergo licitum non est furari in gravi necessitate; nam pœna non imponitur nisi pro culpa, *l. Si qua pœna, ff. de verb. signific.* D. Augustinus *lib.1. retract. cap.9.* D. Thomas 2. 2. *quæst.108. art.4.* Surdus *decis.77. num.19.* Guttierrez *lib.2. can. cap.10. num.12.* Cæterùm probabile est in gravi necessitate non teneri divites eleemosynam elargiri. Tum quia plures sunt in gravi necessitate, & liberum est diviti, cui voluerit, eleemosynam concedere; quare in gravi necessitate constitutus nequit rem surripere ad ejus necessitatem sublevandam. Sylvester *verbo Furtum, quæst.5.* Navarra, qui alios dat, *de Restit. lib.3. p.4. cap.10. dub.3.* Navarrus *cap.17. num.4.* Bonacina *de Restit. disput.2. quæst.8. punct.2. num.5.* Plures apud Dianam *2. part. tract.3. Miscel. resolut.29.* Et contrarium damnavit Innocentius XI. *proposit.36.* ub. Lambier *fol.1165.* Lastra *ibi, n.146.*

2. Secunda sententia tenet contrarium, quia in gravibus necessitatibus tenetur dives dare eleemosynam, Leoncillus *dict. 2. part. privileg.115. num.50.* Ergo etiamsi ab eo subripiatur res ad sublevandam gravem necessitatem, non erit rationabiliter invitus, ac per consequens rectè ab eo subripietur ad succurrendam illam necessitatem: dicit verum Vasquez *de Eleemosyna, cap.1. dub.7. n.63.* Lessius *lib.2. de Iust. cap.12. num.71.* Tamburinus *Oper. Moral. lib.8. tract.2. §.1. num. 2.* dicunt probabilius Palao *de charit. tract.6. disput.2. punct.9. num.5.* Velasco *de Privileg. pauper. 2. p. quæst.65. num.22.*

3. Sed salvâ declaratione Pontificis, in re dicendum videtur, duobus modis posse quem existere in gravi necessitate. Primò, quando certò agnoverit alios plures esse in eadem necessitate, & divitem paratum ad dandam illis eleemosynam, qui nequit omnibus succurrere: & in hoc casu nequit stans in gravi necessitate aliquid ab eo subripere absque culpa, sed tantùm poterit supplex rogare, ut ei succurrat, quia tunc liberum est diviti, cui maluerit succurrere; quamobrem nequit ab eo aliquid furari: quo in sensu rectè procedit prima sententia, & in eo loquitur Granados 2. 2. *tom.11. controvers.3. disput.7. num.4.* Turrianus 2. 2. *disput.82. dub.8. lit. E, vers. In hac quæstione.*

4. Quid verò si graviter indigens id ignorat, aut scit, tunc temporis ad eleemosynam sibi præstandam divitem teneri? Turrianus *dict. dub.8. vers. Tertiò existimo,* adhuc asserit, aliquid subripere non posse; nam

si posset authoritate propria subripere in gravi necessitate, quia tenetur ei præstare eleemosynam; similiter posset furari in levi, quando teneretur eam præstare, quod dicendum non est. Palao verò *dict. disp.* 2. *punct.* 10. *n.* 5. tenet contrarium, nam ex eo quod pauper sit in gravi necessitate, præoccupat jus accipiendi; quapropter potest à divite subripere illam quantitatem, quam ipse præstare tenebatur.

5. Ast in re distinguendum, quando necessitas gravis ita est periculosa, ut quasi extrema censeatur; vel quando quis justè timet ex ea ad extrema deventurum. Id accidere valet, quando si quis non sublevaretur, careret eis quæ sunt necessaria ad naturam, & incideret in aliquem periculosissimum morbum, vel in captivitatem, aut in infamiam. Idem dicendum, si in ægritudinem incideret; quæ licèt lethalis non sit, affert perpetuam carentiam sanitatis. Quibus quidem in casibus licet aliena subripere authoritate propria; nam similis necessitas, quasi extrema, vel proxima extremæ dici valet, ut cum Navarro notat Leoncillus *dict. privileg.* 115. *num.* 50. Ergo poterit ad illam sublevandam aliena furari. Tum etiam, quia in his necessitatibus natura ipsa communicat illa, quæ sunt necessaria ad conservandam ipsam naturam, poteruntque accipi authoritate propria.

6. Si verò periculum adsit grave amittendi statum opulentum, vel amittendi bonam famam existimationis, nobilitatis, aut doctrinæ, vel perdendi officium, seu dignitatem, non poterit aliena subripere, quia natura non hæc visibilia produxit eo fine, ut omnes homines essent æquales in dignitatibus, & affluentia divitiarum, sed tantùm ut vivere possent; itaque privata authoritate in his gravibus necessitatibus nequit quis aliena auferre, ut docet eleganter Cardinalis Delugo *de Inst. disp.* 16. *sect.* 7. *num.* 154. Et de hac necessitate gravi loquemur in sequentibus.

7. Cæterùm si aliquis in gravi necessitate constitutus rem alterius habuerit, interim quod durat, rectè illam retinet, nec restituere tenetur; nam si creditor non est in eadem necessitate, tenetur illi succurrere, saltem rem commodando; Ergo interim quod durat necessitas, à solutione, vel restitutione excusabitur. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 16. *dub.* 1. *num.* 15. Bonacina *de Rest. disp.* 1. *quæst. ult. punct.* 1. *propos.* 3. *n.* 32. Delugo *de Iust. disp.* 21. *sect.* 1. *num.* 6. Layman *in Summa, lib.* 3. *tract.* 2. *cap.* 12. *num.* 1. *vers. Deinde.*

8. Sed dices: Ergo idem dicendum quando in levi præstare teneretur. Respondetur negando consequentiam; nam levis necessitas non ita premit, ut gravis, nec quod in una licet, licet in altera: nam non percipit tam grave detrimentum, nec tam magno periculo periclitatur; idcircò non excusatur à restitutione, aut solutione rei alienæ, quam detinet: tum quia levis necessitas faciliter alio modo since utitur, quàm retinendo rem alienam, invito, aut inscio domino.

9. Hinc examinanda est doctrina aliquorum asserentium, quod si aliquis sit in extrema, aut gravi necessitate, & rem alienam apud se existentem consumpserit, posteà ad restitutionem, aut solutionem non tenetur, quia dominus dare tenebatur. Sylvester *verbo Furtum, quæst.* 5. Angelus *eodem verbo, n.* 37. Lessius *ubi proximè, num.* 18. Trullench *d. cap.* 15. *dub.* 2. *num.* 7. qui addit, etiamsi res fuerit in specie.

10. Sed in hoc dubio distinguenda est necessitas gravis, nempe quando est quasi extrema, aut quando non, ut diximus *à num.* 5. Quando enim non est quasi extrema, proculdubio tenetur, transeunte illa gravi necessitate restituere. Si verò quasi extrema fit, ex dictis *cap. anteced. num.* 27. idem est dicendum, quia licèt sit quasi extrema, nequit esse magis favorabilis, quàm ipsa extrema.

11. Rursus, si dominus rei sit in gravi necessitate quasi extrema, prout est ipse indigens, nequit ab ipso tem subripere, ut dicunt communiter DD. Si verò res sit apud ipsum indigentem in specie, inquiunt nonnulli, teneri restituere; secus si dominium translatum fuerit. Lessius *dict. dub.* 1. *num.* 20. Trullench *d. lib.* 7. *cap.* 15. *dub.* 2. *num.* 10. Sed in eo tenendum ut diximus *cap. anteced. à num.* 37.

12. Rursus disquirendum, quando vir honestus, cui dedecus est mendicare, nequeat alio modo suam sublevare necessitatem, an possit bona aliena subripere necessaria ad sublevandam ejus indigentiam? Affirmarunt aliqui apud Bañez 2. 2. *quæst.* 32. *art.* 7. quibus ipse assentire videtur. Sed contrarium tenet Maldetus, quem refert Diana 5. *part. tract.* 8. *resol.* 24. & ipsum admittit, si necessitas non sit extrema, sed gravis respectu honestatis, & decoris. Ratio est, nam ista gravis necessitas non est respectu rerum necessariarum ad naturam, sed cadit tantùm ad vanam hominum existimationem circa honorem politicum insufficientem ad excusandum furtum rei alienæ.

13. Similiter disquirere oportet, an quando pauper est in extrema, aut gravi necessitate, & quasi extrema, habeat actionem ex justitia ad petendum contra divitem, ut sibi succurrat? Prima sententia affirmat. Ducitur, nam in his necessitatibus omnia sunt communia, unde sequitur pauperem habere dominium rei, *l. Servi electione* 5. §. 1. *ff. de servit. urb. l. Pupillus* 29. §. *fin. de verb. significat.* Fontanella *de pact. nupt. clausul.* 4. *gloss.* 9. *num.* 5. *part.* 2. Idcircò pauper sic indigens habebit actionem ex justitia, tanquam petens rem suam. Cæterùm tempore necessitatis extremæ, vel gravis, & quasi extremæ, avaritia opponitur justitiæ, alio verò tempore opponitur liberalitati. Ergo in his temporibus, extremæ, vel quasi, erit actio ex justitia ad petendum contra divitem. Denique tunc temporis non subvenire indigenti, necare dicitur, *l. Necare* 4. *de lib. agnoscend. cap. Pasce* 21. 86. *dist.* quod est contra justitiam. Ergo pauperi dabitur actio ex justitia, ut in his necessitatibus sibi eleemosynam concedat, ut cum Cajetano docet Sarmiento *de Reddit.* 3. *p. cap.* 4. *num.* 5. qui contrarium dicit errorem. Spino *de testament. gloss.* 6. *num.* 8. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 2. *n.* 22. Navarrus *de Restit. lib.* 3. *cap.* 2. *à num.* 344. & alii apud Sanchez *lib.* 1. *cons. cap.* 5. *dub.* 5. *num.* 59.

14. Secunda sententia negat dari actionem ex justitia, sed tantùm imploraro Judicis officio. Rationem dat, nam eleemosyna ex sua natura elicitur à misericordia, imperatur verò à charitate. Ast actus misericordiæ non est ex justitia. Ergo etiam in his necessitatibus non datur actio ex justitia. Cæterùm, nam pauper nequit dici creditor, nec dives debitor, sed tantùm quasi. Leoncillus *d. privileg.* 115. *num.* 52. *vers. Confert.* Ergo nulla datur obligatio ex justitia, sed tantùm implorato Judicis officio. Denique nam si prima sententia esset vera, dives teneretur ad omnia damna sequuta pauperi ex eo quod ejus necessitati non subvenit, quod non est dicendum, ut cum Adriano probat Navarr. *in Man. cap.* 24. *n.* 7. Ergo nec dicendum quod in præsentiarum detur actio ex justitia, sed tantùm implorato Judicis officio. Leoncillus *dict. num.* 52. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 5. Sanchez *dict. dub.* 5. *num.* 6. Suarez *de Charit. disput.* 7. *sect.* 6. *num.* 2. Turrianus *dict. disput.* 72. *dub.* 3. Vasquez *de Eleemosyna, cap.* 1. *dub.* 5. *à num.* 57. Palao *dict. tract.* 6. *disp.* 2. *punct.* 3. *n.* 2. Villalobos *tom.* 1. *Summa, tract.* 22. *diffic.* 2. *n.* 9. Trullench *d. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 8. *num.* 8.

15. Tertia sententia distinguit in bonis, quæ receperunt divisionem ex jure gentium, & in personalibus, quæ ex industria hominum efficiuntur. In primis dicit hæc sententia, actionem ex justitia competere; secus autem in personalibus. Ita Mendoza, quem

quem refert Diana *dict. 5. part. tract.8. resol.2. vers. Non dubium.*

16. Ut tamen hanc difficultatem dissolvamus, de jure animadvertendum, in omnibus, & quibuscunque causis actionem ex justitia non competere; non tamen sine remedio causæ aliquæ relinquuntur, etsi ex justitia actio non competat, sed implorato Judicis officio nobili expediuntur, idque jure defensionis, ne aliquis injustè opprimatur, vel ab egestate, aut periculo liberetur. Ratio est, nam ut scripsit Batt. *in l.1. §. Parvi refert, ff. Quod vi, aut clam*, officium Judicis est defensio oppressorum; quapropter si aliquis opprimatur, etiamsi actio ex justitia ei non competat, implorato Judicis officio succurritur. Jas. & Angelus *in §. Rursus, Inst. de actionibus*, Avendañus *de exequend. mandat. 2.p. cap.30. num.7.* Bolaños *in Curia, 1. p. §. un. num.14.* Pichard. *in rub. Inst. de offic. Iudicis, à n.7.*

17. Hinc conveniunt Doctores, quod si pauper sit in extrema, aut gravi necessitate, possit implorare officium nobile Judicis, ut dives illi succurrat; idque agere poterit Judex jure defensionis, eripiendo eum ab illa necessitate, quæ habet locum actionis. Villalobos *d. diff. ult.2. n.10.* Diana *d. 5. p. tract.8. resol.4.* & diximus plures *cap.1. n.12.*

18. Erit ergo tota concertatio, an si pauper voluisset agere jure actionis ex justitia petendo contra divitem, possit facere? In quo dubio aliqui Doctorum confusè loquuntur; inquiunt enim posse id facere per actionem, implorando officium Judicis. Gonzalez *dict. gloss.2. à num.21.* Velasco *de Privileg. paup. 1. p. quæst.34. num.4. & 5.* Quod si intelligas de officio nobili, repugnat, quia solùm conceditur quando non est actio ad petendum, *l. Qui per collusionem 49. §.1. ff. de act. empt. l. In causa, ff. de Minorib.* Pichard. *in dict. rub. num.7.* Si verò intelligas de officio mercenario, nihil aliud dicunt, nisi quod habet actionem ex justitia; quia officium illud solùm actioni deservit, & illa cessante cessat, *l. Ædiles 25. §. Interdum, ff. de Ædilit. Edict.* Zasius *in l.1. ff. de jurisdict. omnium jud. num.8.* Horoscius *ibidem, num.22.* Ergo tantùm dicunt, actionem ex justitia competere.

19. Sed contrarium tenendum. Ratio est, nam eleemosyna non debetur ex aliquo contractu, vel quasi, unde oriatur obligatio ex justitia, sed tantùm in his necessitatibus ex præcepto divino, & virtute misericordiæ, ad quod potest Judex compellere, sicut ad observantiam legum, & aliorum præceptorum, ex officio suo nobili. Lorca *2. 2. sect.3. disput.39. membra 4. num.47.* Diana *d. 5. part. tract.8. resol.4.* Sanchez *dict. dub.5. num.65.* Ergo cùm in præsentiarum nulla detur actio ex justitia, necessariò pauper debet implorare officium nobile Judicis, ut compellat divitem ad adimplendum præceptum eleemosynæ.

20. Rursus, licet pauper in extrema, aut quasi extrema necessitate sit, bona quæ sunt apud alium, non sunt propria illius; habet enim tantùm jus, ut illis ad necessitatem fruatur (ut diximus) & si aliquod dominium acquirit, erit per consumptionem; antea verò nullum potest habere, aliàs daretur dominium penes duos, quod non admittitur, *l.3. §. Ex pluribus, ff. de acquirend. possess. leg. Si ut certo 6. §. Si duobus, ff. commodat. l. Hereditate, §. Pater, ff. de Castrensi pecul.* Surdus *cons.126. num.30.* Gratianus *discept. tom.5. cap.900. num.18.* Idcircò licèt habeat pro se præceptum eleemosynæ sibi dandæ, non tamen actionem justitiæ ad petendum, cùm adhuc non acquisierit dominium, ut in specie cum aliquibus tenet Sanchez *d. dub.5. num.61.*

21. Tandem jura *in dict. l. Necare, & cap. Pasce*, non propriè loquuntur de vero homicidio, sed tantùm hyperbolicè, ostendendo quàm grave sit crimen indigenti extremè, aut quasi non succurrere. Itaque asserendum, pauperem posse implorare officium nobile Judicis, non autem agere actione ex justitia, ut sibi dives subveniat, ut concludunt Sanchez *d. dub.5. num.68.* Trullench *dict. cap.5. dub 8. num.22.* Erit tamen peccatum contra justitiam, si quis vi impediret alterum, ne indigenti præstaret eleemosynam. Turrianus *d. disp.82. dub.3. lit. C, vers. Sed posses*, Sanchez *in Select. disp.42. num.7. vers. Ad verum.*

22. Quid verò si pauper non imploret officium nobile Judicis? Judex an possit, agnita pauperis necessitate, illud interponere, ut succurratur? Et negandum videtur ex communi regula, nempe Judicem suum officium non petentibus non posse impertire. *leg. Dies 4. §. Hoc autem, ff. de dam. infect. l. De pupillo 5. §. Qui opus, ff. de nov. op. nunt. cap.1. de officio Iudicis*, ubi aliquos congessit Barbosa *num.5.* quod non solùm intelligitur quando causa est incidens, sed & si principalis. Bartol. *in l.1. ff. de jurisdict. omnium judic. n.12.* Bolaños *dict. 1. part. §.11. num.14.* Azevedus *in proœmio Recopilat. tit.2. lib.4. num.19.* Paz *in Praxi, tom.1. part.1. tempore 4. num.39.* Et ratio est, nam tunc interponitur ad utilitatem privatam, in qua nequit absque interpellatione judex introduci. Velasco *consult. 145. num.8.* Mantica *decis.145. à num.2.* Ergo nec introduci authoritate propria ad compellendum divitem, ut succurrat pauperi, nisi ipse pauper illum interpellaverit.

23. Sed contrarium tenendum, quia in causis piis Judex tenetur, ac debet procedere, etiam interpellatus speciali privilegio illius, *l. Sancimus 28. §. Sed & si quis, ff. de administrat. & rat. tut. l. Ne quidquam 9. §. Advocatos, ff. de offic. Proconf.* ubi Advocatus tenetur pupillis indulgere, sive id petatur, sive non. Tiraquellus *de causis piis, privileg.152.* Surdus *de aliment. tit.3. quæst.3. num.11.* Cùm ergo indulgere pauperibus sit causa piissima, Benincasius *de paupert. quæst.4. principal. num.13.* Aviles *in cap. Prætorum, cap.6. num.5.* ita est, ut possit ex officio procedere ad pauperi succurrendum, etiam non interpellatus. Cæterùm in succurrendis pauperibus, non solùm illorum consideratur utilitas, verùm totius causæ publicæ, & simul profectus exercendi pietatem, misericordiam, & bonum animarum, *cap. Placuit 9. dist.90.* Vincentius Carotius *de remed. contra præjudic. senteut. except.132. num.33.* in causis enim publicis Judex tenetur procedere, etiam non interpellatus, *l. Qui erat heres, ff. familiæ erciscund. cap. Cum olim, de elect.* ubi Scribentes. Ergo etiam in præsentiarùm. Denique à simili probatur, quia idem observatur in dote, & alimentis, utpote causis favorabilibus. Tiraquellus *d. privileg.152.* Rota *tom.2. recent. part.9. decis.476. num.2.* Castillo *de Aliment. lib.8. cap.21.* Milius *ad eundem, cap.3. num.17.* Ergo idem est dicendum quando necessarium fuerit pauperi succurrere, etiamsi dives non interpelletur, ut ex communi docet Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. quæst.35. à num.10.* Aliàs poterit Judex puniri, ut cum Bart. notat Tiraquellus *d. privileg.152.* Leoncillus *d. 2. p. privil.295. per tot.*

24. Unde Velascus *d. quæst.35. à num.17.* scripsit, irrequisitum Judicem posse ad concordiam litem reducere, quando pauper cum divite litigat, ne sumptibus opprimatur, & longis ambagibus, ac simul gravibus dilationibus, *l. Illicitas 6. §. Ne pensiones, ff. de offic. Præsid.* Tum etiam potest irrequisitos in causa pauperis supplere in jure, & facto, ne opprimatur. Riccius *ad Tiraquellum, d. privileg.152. vers. Idemque*, Leoncillus *d. privileg.290. num.6.*

25. Sed quando Judex non interpellatus debeat, ac teneatur suum officium pauperi impartiri ad pauperem sublevandum, non est facilè cognoscere, cùm necessitas latitudinem habeat; cum obligatio ad dandam eleemosynam sub variis regulis recondatur, ne

ex

ex dictis apparet. Verùm est dabilis casus quando indigentia pauperis fuerit notoria, & dives divitiis affluens; tunc enim absque dubio Judex, etiam non interpellatus, tenetur officium suum impartiri: tum & aliquando ex adminiculis factum supplere. Ozascus *decis.1. num.42.* Surdus *decis. 143. num. 4.* Similiterque præsumptiones ex officio investigare, de quibus Gratianus *discept. for. cap.1. num.13.* Menochius *lib.1. præsumpt. quæst.52.*

26. In calce tamen hujus capitis disquirendum, an divites teneantur ad quærendos pauperes extremè, aut graviter indigentes? In qua re illa est communis doctrina, non teneri ire ad Carceres, aut Hospitalia, ut egenis quæsitis succurrant, sed tantùm obviam occurrentibus. Ratio est, nam ad quæritandos pauperes nullum est præceptum, nec ratio concludens, ut tam grave onus imponatur. Cæterùm, nam ut ait S.Thomas 2. 2. *quæst.33. art.1. ad 4.* quando aliquid debemus certæ personæ, illam quærere debemus; sed quando debetur omnibus proximis, non tenemur. Sed hoc debitum eleemosynæ est commune omnibus proximis: Ergo eos quærere non debemus. Idem S. Thomas *quodlibet.8. art.12.* Suarez *de Charit.disp.7. sect.1. litt.B,* qui animadvertit, bona fide procedendum, ne occasiones proximis succurrendi effugiamus. Navarrus *cap.24. num.9.* Bonacina *in 1. Præcept. Decalogi, disp.3. quæst.4. punct.6. num.10.* Palao *d.tract.6. disp.2. punct.2. num.3.*

27. Si tamen dubius existas de necessitate extrema, vel gravi proximi, casu quo tenearis eleemosynam erogare, inquirere teneberis, ne aliàs periculo peccandi te exponas. Si tamen diligentiâ factâ, adhuc dubius existas, non teneris inquirere, cùm melior sit conditio possidentis, *l.Qui destinavit, ff.de rei vindicat. l.fin. C.eod. tit.* Tenent Sanchez *in select. disp.43. n.20.* Bonacina *d. punct.6. prop.2. num.3.* Diana *5.p. tract.8. res.39.*

28. Dicenti se esse in extrema non facilè credendum, nec credere libet ex eo solo, quod ipse dicat, utpote testis in causa propria. Itaque optimè Cyprianus *lib.4. epist. 9.* ait: *An putas esse majus de me meum, quàm Dei testimonium, cùm Dominus ipse dicat, & doceat, testimonium non esse verum, si quis ipse de se testis existat, eo quòd unusquisque utique sibi faveat, nec contra se aliquid infesta, & adversa depromat? l. nullus 10. ff. de testib. cap. Insuper 6. ad fin. eod. tit.* Rota *decis.32. num.1. de Appellat.* Milius *observat. for.97. n.46.* Quod maximè observandum in trivialibus pauperibus, qui licèt dent signa extremæ necessitatis, nuditatis, & famis, tum etiam morborum, id meditatè faciunt ad movendos spectantes, & plurimùm suam indigentiam exaggerant. Malderus 2. 2. *quæst.32. art. 6. dub.2. vers. Dico,* Busembaum *lib.2. Medull. tract.3. cap.2. num.1.* Diana *d.tract.8. res.17.*

29. Ast verò Magistratus, & alii Judices, quorum Respublica curæ est, pauperes inquirere tenentur; nam id pertinet ad bonum Reipublicæ regimen. Suarez *dict. sect. 1. num. 6. in fine.* Idem dicendum de Episcopis, quia sunt patres pauperum, *cap. gloria 71. 12. quæst. 2.* Idem quoque de Parochis, ac de aliis Beneficiatis, quibus onus incumbit superfluum pauperibus concedendi, ut cum aliquibus docet Bonacina *d. punct.6. prop.2. num. 10.* Turrianus *d. disp.82. dub. 10. litt.B,* Palao *d.disp.2. punct.2. num.3.* Trullench *d.cap.5. dub.9. num.2.* Avendañus *responso 19. num.5.* Quod similiter est dicendum de his personis, quarum munus est pauperes inquirere. Trullench *d.cap.5. dub.8. n.6.*

CAPUT V.

De quibusdam personis in necessitate constitutis, quibus competit privilegium, ut non conveniantur, nisi in quantum facere possunt. Et de hoc beneficio. Elucidatur textus *in l. Sunt qui 16. ff. de re judicat. cum sequent.*

SUMMARIUM.

Beneficium ne quis conveniatur, nisi in quantum facere possit, fundatur in necessitate, & paupertate; idcircò probatio incumbit alleganti, num.1.

Recenseatur personæ hoc beneficio fruentes, quibus adjungunt aliqui eos qui carceribus ob debitum civile nequeant mancipari, n.2. Quid contineat hoc Beneficium, num.3.

An per hoc beneficium alimenta debeant esse secundùm statum, aut secundùm naturam. Aliqui affirmant debere esse secundùm naturam, num 4. Alii secundùm statum, prout semper intelliguntur alimenta, aliàs semper pauper erit illa non habeas, n.5.

Egestas quid significet in rigore Latino. Et quid de jure, ibid. Resolvitur à num. 6. esse danda alimenta secundùm statum, sed minorem, n.7. & 8.

Id deducendis alimentis in hoc beneficio aliqui dicunt non proprietatem esse considerandam, sed bonorum fructus, num.9. Alteri negant, num.10. Resolvitur, à num.11.

Explicatur textus in l.Qui bonis 6. ff. de cess. bon. *Et admittitur secunda sententia, num. 13. Et admittitur prima, quando bona vendenda darent usumfructum sufficientem ad alimenta.*

In hoc beneficio non deducitur æs alienum, num.15. Excipitur donator, num.16.

Quid dicendum quando donator hypothecas dederit ad assecurandam donationem, & posteà alia debita contraxerit. An sit deducendum æs alienum. Negandum videtur, num. 17. Sed contrarium tenendum, num.18.

Fit instantia, num. 19. Æs alienum deducitur in taxandis alimentis. Respondetur, num.20.

In hoc beneficio pro tota vita sunt decernenda alimenta. Et quomodo id fieri possit, num.21.

Persona habens artem, aut opificium, unde se alat, hoc beneficio non fruitur, num. 22. Sed contrà. Caput Quod super his 8. de voto, *explicatur, n.23.*

Excipitur maritus non solitus laborare, num.25.

An debitor hoc potiatur beneficio, quando creditor inopiâ laborat, communiter negatur, num.26. Contrarium verò defendit Barbosa. Explicatur lex Si maritus 43. ff. solut. matr. *num.27. & lex* Facere 28. ff. eod. tit. *num.28. & 29. Resolvitur, à n.30.*

Et quid quando eodem tempore occurreret necessitas tam debitori, quàm creditori. Tunc alimenta necessaria secundùm naturam relinquenda sunt debitori, n.31. & 32.

Et quid si creditor, licèt sit in pari necessitate, habeat patrem, aut aliam personam, à qua possit petere alimenta? Barbosa inquit, debitorem hoc beneficio fruiturum, num.34. Sed explicatur, ibid.

Debitor negans qualitatem, unde hoc beneficio fruitur, *eo*

ne privatur, num. 35. Quod intellige quando dolo mendacium dixerit, num. 36. Purgatur ante litis contestationem, num. 37.

An pœna ista incurratur per generalem negationem? Prima sententia affirmat, num. 38. Secunda negat, num. 39. Resolvitur, à num. 40. Et explicatur, à n. 41. Et tandem asseritur, non incurri, à n. 42.

In generali loquutione non intelliguntur alimenta, n. 43. Nec quæ pietatem involvant, ibid.

Debitor hoc beneficio privatur, si dolo egisset contra creditorem, ne debitum repeteret, n. 44. Et an tunc lata culpa sufficiat. Affirmant aliqui, n. 45. Alteri negant, num. 46. Resolvitur, à num. 47.

Explicatur textus in l. etiam 18. §. Licèt, ff. solut. matrim. *à num. 49.*

An quando dolus committitur contra tertium, & non adversùs creditorem, perdatur hoc beneficium. Aliqui affirmant. Sed contrarium sustinetur, n. 51.

Fit instantia. Respondetur, & explicatur textus in l. Ait Prætor 10. §. illud, ff. quæ in fraudem, *n. 52.*

An hoc beneficium possit renunciari. Distinguitur quando ob reverentiam debetur, & quando non. Explicatur lex Alia 14. §. Eleganter, ff. solut. matrim. *In primo casu negant plures, num. 53. Sed contrarium in omnibus defenditur, num. 54.*

Sed an juramento possit renuntiari. Prima sententia affirmat, num. 56. Secunda negat, quando reverentia debetur, num. 57. Sed in omnibus resolvitur negativè, num. 58.

1. CApite antecedenti egimus de necessitate gravi privatarum personarum; idcircò placet annectere his quasdam etiam privatas personas, quibus competit beneficium, ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt, ne egeant, eo quòd necessitate, & paupertate premantur. Fundamentum enim hujus beneficii est necessitas, & paupertas personæ, cui competit; quapropter probatio illius incumbit allegandi, ut eo beneficio potiatur, tanquam basi suæ intentionis, *l. 2. ff. de probat.* igitur si quis voluerit hoc frui beneficio, suam indigentiam, & paupertatem probare tenetur. Glossa *in l. Si verò, §. Qui pro rei, ff. Qui satisdare cogantur.* Barbosa *in l. Maritum 13. ff. Solut. matr. num. 23. vers. Ulterius.* Costa *de remediis subs. remed. 28, n. 6.* Bossius *de dote, cap. 11. § 6. n. 18.*

2. Personæ enim istæ numerantur ab Ulpiano *in l. Sunt qui 16. eam sequent. ff. de re judicat.* Sunt etenim *Socij omnium bonorum, Parens, Patronus, ejusque parentes, & liberi, Miles, Donator, Maritus, filius exhæredatus, is qui se à paterna hæreditate abstinuit, debitor qui bonis cessit, si posteà aliquid acquisierit.* Pich. *in manuduct. ad praxim, 2. p. præcept. 9. num. 1.* quibus adjungit *fœminas pudicam vitam agentes, Nobiles, Clericos, & Doctores;* alios quoque, qui propter debita nequeunt carceri mancipari, & generaliter qui pacto inito hoc beneficium sibi reservarunt. Animadverto tamen *num. 2.* his adjunxisse eos qui nequeunt pro debito civili carcerari, quia apud nostrates, qui hoc beneficio potiuntur, nequeunt carceribus addici. Suarez *in l. 2. tit. de los Goviernos, quæst. 5. num. 5.* Guttierrez *de Juramont. 1. p. cap. 16. n. 48.* Avendañus *Respons. 8. num. 7.*

3. Quid verò contineat beneficium hoc, explicuit Consultus *in l. 173. ff. de Regul. jur.* hisce verbis: *In condemnatione personarum, quæ in id, quod facere possunt, damnantur, non totum, quod habent, extorquendum est, sed & ipsarum ratio habenda est, ne egeant, d. l. Sunt qui, l. inter eos 19. § fin. ff. de re judicat.* itaque habenda est ratio personæ, & quibus egeat, de qua re nulla regula dari valet certa; sed id totum arbitrio judicantis relinquitur, ut habita consideratione qualitatis personæ, reservet quidquid necessarium fuerit, ut latè docet Surdus *de aliment. tit. 4. quæst. 18.* Baëza *de inop. debit. cap. 17. num. 74.* Menochius *lib. 2. de Arbitr. casu 569.* Bossius *de Aliment. cap. 3. n. 74.*

4. Est verò dubium, an quod per hoc beneficium relinquitur, intelligendum tantùm sit de necessariis ad vitam secundùm naturam, an secundùm statum? Et aliqui censuerunt, intelligi secundùm naturam. Duci possunt ex decisione jurium, in quibus hoc beneficium continetur; quia tantùm dicunt, habendam esse rationem, ne personæ istæ egeant, quod tantùm prospicit necessaria secundùm naturam; nam si deficiant necessaria status, adhuc egere non poterunt. Egestas enim dicit omnimodam indigentiam, & necessitatem, etiam de necessariis; ut ex Plauto, & aliis colligit Calepinus *verbo Egeo, & verbo Egestas.* Ergo intelligendum est beneficium hoc tantùm de necessariis secundùm naturam. Cæterùm beneficium hoc debet intelligi strictè, non autem largè, ita ut creditores grave detrimentum percipiant. Pinellus *in l. 2. C. de rescind. vendit. 1. p. cap. 2. n. 8.* Molina *de Primog. lib. 2. cap. 42. num. 24* Pereyra *de nominat. Emphyt. quæst. 21. num. 56.* Ergo tantùm strictè est intelligendum de necessariis secundùm naturam, non verò secundùm statum. Glossa *in l. Divortio 37. ff. solut. matr. verb. Facere.* Angelus, Baldus, & alii *in d. l. Maritum*, ubi Paulus Castrensis *num. 5.* Baëza *de inope debit. cap. 17. num. 75.* Lara *in l. si quis à liberis, §. Sed etsi filius, ff. de lib. agnoscendis, n. 28.* Costa *remed. 28. num. 6.* Salgado *in Labyrint. 1. p. cap. 24. num. 19.* Donellus *lib. 27. comment. cap. 9.*

5. Alteri tenent contrarium, scilicet non solùm hoc beneficium continere necessaria secundùm naturam, sed & secundùm statum. Ducuntur, nam jura illa intelligenda sunt, ne similes personæ egeant secundùm statum, non verò præcisè secundùm naturam. Et confirmatur, nam quoties alimenta relinquuntur, intelliguntur secundùm statum. Covarr. *Pract. cap. 6. n. 5. & lib. 2. var. cap. 1. ex num. 6.* Bossius *de Aliment. cap. 3. num. 70.* Ergo cùm leges istæ alimenta similibus personis relinquant, ne egeant, debent intelligi secundùm statum. Deinde, quando quis non habet necessaria ad statum, pauper est, & ei debet conferri eleemosyna, Paschalis *de virib. patr. potest. 2. p. cap. 9. num. 30* Tiraquellus *de Privilegiis caus. piæ, in præfat. num. 18.* Barbosa *in d. l. Maritus, num. 6.* Ergo cùm beneficium tendat, ne personæ istæ in paupertate relinquantur, necessariò debet concedere, non solùm necessaria ad naturam, sed ad statum. Denique illud verbum *Egeo*, aut *Egestas*, licèt in rigore Latino omnimodam paupertatem designet, non tamen in juris significato, quia succurrenda est secundùm qualitatem personæ, ut cum Cencelino tenet Barbosa *in d. l. Maritus, num. 5.* Ergo hoc beneficium de jure debet continere necessaria ad statum, ut cum aliquibus notat Barbosa *d. num. 5.* Pichardus *d. præcepto 9. à num. 5.* Mysingerus *in §. Item si de dote, Inst. de act. in principio.* Paschalis *d. cap. 9. num. 30.* Bossius *d. cap. 11. § 6. à num. 59.* Surdus *tit. 4. quæst. 18. num. 43.*

6. In re verò dicendum, duobus modis alimenta posse à jure designari. In primis, miserationis causâ, nullâ consideratione habitâ ad personam ipsam; & tunc alimenta, ne egeant, debentur personis secundùm naturam. Secundò, habito respectu ad personas, quibus debentur, non solùm ex causa miserationis, sed dignitatis, & reverentiæ necessariò eis præstandæ; & in hoc casu debentur secundùm statum. Ratio, nam in primo casu tantùm inspicitur, ne persona miserabilis pereat; in secundo, ne cadat omninò ab statu, cum illius dedecore: quapropter in primo casu dantur alimenta secundùm naturam, in secundo secundùm statum, prout videre est quando pauper extremè indigens succurritur, & quando alimenta nobili debentur. Castillo *de Aliment. lib. 8. cap. 37. §. 1. à n. 4.*

7. Unde duæ illæ sententiæ adduxere sua principia. Nam affirmantes, his personis deberi tantùm necessaria ad vitam, quæ hoc beneficio fruuntur, asserunt miserationis causâ deberi, ut expressit Baëza *d. cap.17. num.73.* Salgado *d. cap.24. num.25.* Alteri verò, non solùm miserationis causâ, sed intuitu dignitatis, reverentiæ, aut societatis deberi asserunt; quorum sententiam admitto; nam si attentè legantur leges illæ Digestorum, tum Partitarum, ubi hæ personæ annumerantur, *l. fin. tit.11. p.4. l.1. tit.15. part. 1.* ultra miserationis causam, alium titulum invenies, ratione cujus hoc beneficium concedatur; quamobrem dicendum, his personis alimenta secundùm statum esse relinquenda, prout cum multis tenet etiam Castillo *de Aliment. lib.8. cap.37. num.42.*

8. Sed animadvertendum, quod licèt alimenta ista dentur secundùm statum, intra limites illius est latitudo; nam status valet considerari in pinguiori fortuna, prout illum habent divites, qui illo fruuntur, aut oppressi paupertate: idque exemplo demonstratur, nam si divites illius status, & conditionis equitant, & serica induunt vestimenta, & oppressi pedites agunt, & laneis vestimentis cooperiuntur; alimenta ista præstanda sunt secundùm modum oppressorum illius status, non verò divitum; sunt enim succurrendi prout minùs jus creditoris lædatur. Barbosa *in d. l. Maritus, num.7.* Cancerius 1. *part. cap.9. num.109.* Bossius *dict. §.6. num.61.* Guttierez *de juram. 3. part. cap.15. num.8.*

9. Cæterùm in beneficio isto illud communiter admittunt DD. ad deductionem horum alimentorum, ne personæ istæ egeant, non esse considerandam proprietatem bonorum, sed tantùm fructuum, *ex l. Qui bonis 6. de cess. bonorum*, ubi cùm quæreretur, an is, qui bonis cessit, & aliquid acquisierit, ad solvenda alia debita cogi possit, necne? computum sit redditunm: non autem cogitur vendere proprietatem is, qui habet beneficium, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest. Ergo idem est dicendum in alia qualibet persona hoc beneficium habente; quapropter si habita consideratione ad fructus, non habet nisi alimenta necessaria, nihil solvet; si verò excreverint, in excressu nihil ex debito diminuetur. Confirmatur, nam quoties alimenta debentur, id est habita ratione fructuum, non autem respectu valoris rei, ut *ex l. Imperator 50. ff. ad Trebell.* deducit Bart. Gomez *in l.10. Tauri, num.40.* ubi etiam Tellus *num.14.* Cùm ergo in specie nostra debeantur alimenta personæ hoc privilegium habenti, consideranda sunt ratione fructuum, non verò proprietatis, prout in filio petente alimenta à patre, *l. fin. §. Filiis autem, C. de bon. quæ liber.* Gregorius *in l.15. tit.10. part.5. verbo Vivir.* Guttierez *de juram. 3. part. cap.15. à num.10.* Franciscus Marcus *decis.323. num.2. part.1.* Garcia *de Expensis, cap.4. à num.18.* Barbosa *in l. Maritum 13.* qui pro hac opinione alios refert, *num.13.*

10. Verùm licèt hæc opinio communis sit, aliqui tamen contrarium tenent; nam si rebus suis venditis potest debitor debita solvere, & ex residuo alimenta percipere, tenetur tunc vendere, quia reputatur habere bona sufficientia ad solvendum, *l. Qui potest 135. ff. de regul. jur. cap. fin. de elect.* Tum quia licèt, quando alimenta debentur, habenda sit ratio fructuum, non proprietatis, id accipiendum quando fructus sufficiunt, ut ipsa concedantur; non verò si non sufficiant, quia tunc ad proprietatem est deveniendum, etiam in casu dictæ legis *Imperator, & l. fin. §. Filiis autem,* prout explicat Barbosa *in dict. l. Maritum, à num.16.* Bossius *de Aliment. cap.13. §.4.* Quare in præsentiarum non est habenda ratio fructuum, sed proprietatis, ut si necessarium fuerit, vendatur ad solvenda debita, & insimul ut persona habens hoc beneficium, alimenta percipiat, ut latè tenet Berbosa *in dict. l. Maritum, à num.14.* Lara *in l. Si quis à liber. §. Sed si filius, ff. d. lib. agnosc. à num.25.* Molina *de Iust. tract.2. disp.413. num.4. in fine,* Bossius *de Det. d. cap.11. n.70.*

11. In hoc dubio necessariò agnoscendus est textus *in dict. l. Qui bonis 6. de cess. bonorum*, ansam præbens huic difficultati. Nonnulli dixerunt, textum illum esse casum specialem, in quo cedens bonis non tenetur vendere proprium, quod post cessionem acquisivit; idque à jure concessum, quia jus his pauperibus, qui bonis cesserunt, multùm favet, quia vidimus, quod in noviter acquisitis non condemnantur, nisi in quantum facere possunt. Horum tamen Doctorum non admittit sententiam Barbosa *in dict. l. Maritum, num.14.* Verùm in specie rectè interpretatur, quando cedens bonis aliquod modicum acquirit: quod si intelligas de aliquo modico ad alimenta, nullam habet difficultatem, minimè ab eo esse auferendum; si verò de modico aliquid alimenta excedenti, similiter non est obligandus ad vendendum; creditor enim nimis delicatus audiendus non est, *l. Si bene, ff. de usuris,* & admittit *in l. fin. Cod. qui bon. cedere possunt,* Barbosa *in dict. l. Maritum, num.15.*

12. Ex hoc enim textu minimè probatur, personam habentem beneficium, ne conveniatur, nisi in id, quod facere possit, ratione fructuum percipere debere alimenta, non verò cogendum ad vendendum proprium; quia textus ille, ut visum est, non decidit cedentem bonis, ex eo quod posteà nequeat conveniri, nisi in quantum facere possit, non esse cogendum ad vendendum; loquitur enim in diversa specie, de qua numero antecedenti.

13. Quapropter admitto secundam sententiam; propositio enim illa, ut alimenta concedantur secundùm quantitatem fructuum, non verò secundùm proprietatem, *ex l. Ius alimentorum, §. Medum, ff. ubi Pupillus educari valeat,* Cancerius *var. 1. part. cap.16. num.24.* Menochius *de Arbitrariis, casu 169. à num.3.* Guttierez *lib.3. pract. quæst.82. num.2.* & alii quamplurimi recensiti à Salgado *d. 1. part. cap.54. num.26.* debet intelligi, quando per se sunt sufficientes, ut dictum est, vel quando bona vendi nequeunt, ex quorum usufructu præstanda sunt alimenta, ut ex bonis majoratus. Salgado *dict. cap.24. à num.185.* Ast hîc non solùm agitur de præstandis alimentis personæ habenti beneficium, ut non egeat, sed de solvendis debitis illius, & de satisfaciendis creditoribus; quapropter deveniendum est ad vendendam proprietatem, si necessarium fuerit ad debita solvenda, & insimul ut sufficientia alimenta debitori relinquantur, quo utrisque satisfit.

14. Sed adhuc erit locus contrariæ sententiæ, quando bona vendita non sufficerent ad satisfaciendum creditoribus, & eorum tam parvi redditus perciperentur, ut simul cum industria fuissent necessarii ad alendam personam habentem hoc beneficium; tunc enim vendenda non sunt, sed debitori relinquenda, ne egeat, quia ex venditione non satisfit creditoribus, sed tantùm alimenta tolluntur debitori. Ergo in hac specie habebit locum contraria sententia, ut desumitur ex Molina *d. tract.2. disp.413. n.4.*

15. Rursus in hoc beneficio ex bonis debitoris non extrahitur æs alienum, si alii sunt creditores, quantumvis certum sit, ab eo extrahendum, *l. Inter eos 19. §. Sed etsi, ff. de re judicat. l. Ex hæredum 49. l. Maritus 55. ff. Pro socio.* Unde si (v. g.) maritus haberet in bonis ducenta, & quinquaginta uxori deberet; alia verò quinquaginta alii creditori, integrè quinquaginta solvet uxori, quasi ducenta in bonis numeraret, non deducto ære alieno alteri creditori debito; nam reservat centum sibi ad sufficientia alimenta, ne egeat, ut explicat Pichard. *in dict. præcepto 9.*

*cepto 9. à num.*17. Ratio enim est, quia noluit lex, ut tanto damno creditor, respectu cujus debitor habet beneficium, ne egeat, alimenta relinquat, cujus debitum ex pura justitia processit. Cancerius *dict. 1. part. cap. 9. num.* 110. Guttierrez *de juram. 3. p. cap. 15. n.* 18. Mysingerus *in d. §. Si de dote, num.* 50. Barbosa *in d. l. Maritum, num. 9. &* 10. Gonzalez *in cap. 3. de solut. num.* 7.

16. Est tamen exceptus donator, qui hoc habet privilegium, ut æs alienum deducatur, *dict. leg. Inter eos* 19 *§. Is quoque, ff. de re judicat. l. Exhæredatum* 49. *ff. eod.* Nam suum debitum, propriè debitum non est, cùm à liberalitate processerit; idcircò ratio petit, ne ex inopia propter suam liberalitatem donator periclitetur. Tum quia id videtur exceptum à donatore, qui ad remunerandum tenetur, *l. Sed etsi* 25. *§. Consuluit, de petit. hæredit.* Idcircò tenetur, ut quominus damno suo donationem persolvat, deducto in primis ære alieno. Pichardus *dict. præcepto 9. num.* 19. Cancerius *dict. num.* 110. Molina *de Iustit. dict. disput.* 413. *n.* 8. Bossius *d. cap. 11. num.* 63. Gonzalez *d. n.* 7.

17. Est tamen casus non prætereundus, quid nempe agendum, quando donator ad assecurandam donationem hypothecas dederit, & posteà alia debita contraxerit simul cum hypothecis, an tunc æs alienum posterius sit deducendum? Et negandum videtur, nam quoties concurrunt creditores hypothecarii, qui prior est tempore, potior est jure, *regul. Qui potior, de Regul. jur. in 6. l. Potior* 11. *ff. qui pot. in pign. habeantur, l. 5. 4. 7. & 8. Cod. eod. tit. l. 27. & 29. tit. 13. part.* 3. Donellus *cap. 12. de pignoribus*, Rodriguez *de Concursu, 2. part. art. 1. per tot.* Ergo tunc non deduceretur æs alienum, prout in aliis debitoribus hoc beneficium habentibus.

18. Sed tamen contrarium est tenendum, *ex d. l. Inter eos, §. Is quoque*, asserente in donatore æs alienum priùs esse deducendum: tum quia in hoc casu non inspicitur hypothecarum ratio, sed causa; donatarius enim habet causam lucrativam, posteriores verò creditores onerosam; quare licèt donatarius habeat ante eos primum jus hypothecæ, ast ratione causæ est posterior, nec poterit aliis posterioribus creditoribus anteferri, ut benè probat Guttierrez *d. cap. 15. à num.* 20. Molina *dict. disput.* 410. *num. 8. in fine.*

19. Sed dices, non solùm donator, verùm etiam alii debitores habentes hoc beneficium, debent deducere æs alienum respectu illius personæ, circa quam habent privilegium, ne egeant. Ergo, &c. Antecedens probatur, nam hoc privilegium, seu beneficium illuderetur, si æs alienum in primis non deducitur. Et ratio est, nam si, v. g. mulier non deducto ære alieno, totam dotem receperit, & alteri creditores omne æs alienum, accidit ut maritus ad egestatem perveniat: Ergo priùs æs alienum deducetur. Cæterùm, si mulier fuisset creditor solus, nec maritus haberet bona, quis negabit ex hoc beneficio esse illi relinquenda bona, ne egeat. Ast bona intelliguntur ære alieno deducto, *l. Subsignatum, §. Bona, de verb. significat. l. fin. §. Sin autem æs alienum, Cod. de bonis, quæ lib. l. fin. ff. de usufruct. legat.* Ergo ut bona sufficientia ei ad victum relinquantur, necessariò est deducendum æs alienum, prout quotidie fit ad taxanda alimenta. Valenzuela *cons.* 156. *num.* 12. Salgado *dict. 5. p. cap. 24. num.* 118.

20. Verùm his non obstantibus, negandum non est, ex hoc beneficio, excepto donatore, æs alienum alium debitorem extrahere non posse. Ratio est, nam à jure liberaliter ex aliquibus causis concessum est, & potuit illud concedere sub aliquibus qualitatibus, & regulis, prout fecit computando æs alienum in bonis propriis, ne cum gravi damno creditoris ad praxim adduceretur; quamobrem licèt in aliis causis bona non intelligantur, nisi deducto ære alieno, & alimenta taxentur illo dempto, in hoc beneficio contrarium est tenendum, prout à jure decretum est.

21. Erit magnopere advertendum, alimenta esse decernenda in totam vitam, non pro aliquo tempore; & ideò Judex inspiciet ætatem, valetudinem; an minor, vel senex fuerit, unde perpendat probabiliter, quonam tempore vivere posset, ut inde singulis annis pecuniam necessariam designet ad alimenta percipienda. Gutierrez *dict. cap. 15. num.* 3. Mysingerus *in dict. §. Si de dote, num.* 4. Barbosa *in dict. l. Maritum, num. 10. &* 11. Molina *d. disp.* 413. *num.* 4. Bossius *d. cap. 11. num.* 71.

22. Similiter non obliviscendum, quod si persona habeat artem, artificium, seu officium, ex quo vivere possit decenter, & absque aliquo dedecore, utique hoc beneficio non gaudebit. Et ratio est, nam alimenta non debentur illi, qui ex suo labore decenter vivere valet. Rota apud Farinacium *2. p. decis.* 470. *num.* 5. Decianus *lib. 2. cons. 30. num.* 2. Ascanius Clemens *de patria potest. cap. 6. effect. 17. num.* 31. Et loquendo de alimentis à patre filio præstandis, est lex 6. *tit. 19. part.* 6. Cùm ergo iste suo proprio labore vivere possit, & ali, neutiquam hoc beneficio gaudebit. Cæterùm, si privilegium hoc exorbitat à jure, & involvit damnum tertii, quatenus solidum debiti non percipit, quare debet intelligi quominus creditori noceat; idcircò si persona habeat unde vivat ex artificio, aut proprio labore, eo frui non poterit. Surdus *de Aliment. tit. 1. quæst. 78. num.* 31. Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. quæst. 4. §. 3. num.* 145. Costa *remed. subsid. 28. num.* 7. Barbosa *in dict. leg. Maritum, num* 9. Bossius *dict. cap. 11. num.* 66. Guttierrez *d. 3. p. cap. 15. à num.* 5.

23. Sed contrà expenditur textus *in cap. Quod super his 8. de vot.* ubi deducunt interpretes, pauperem esse, qui ex artificio vivere potest, quapropter si legatum relinquatur pro maritandis virginibus pauperibus, etiam concedendum est, etsi ex labore suo vivere possint. Jason *in l. Si constante, ff. solut. matr. num.* 151. Mascardus *de probat. conclus.* 1159. *num.* 38. Grassis *in Summa de Arbitr. Confess. lib. 2. cap. 51. n.* 9. Sunt & alia exempla adducta à Barbosa *in dict. leg. Maritum, num.* 10. Ergo etiamsi persona ista ex suo labore, absque dedecore vivere possit, hoc nihilominus beneficio gaudebit.

24. Sed hoc argumentum plures habet solutiones, quas adducit Barbosa *in dict. l. Maritum, num.* 11. Ast breviter est dicendum, quemque pauperem dici posse, qui obligatus est ad se alendum ex proprio labore, ut est textus *in l. 2. tit. 57. part.* 6. ibi: *Otro si el que fuesse tan pobre, que no huviesse otro al, porque guarecer, sino por la labor de sus manos.* Itaque iste cedere bonis posset, Cravera *cons.* 199. *num.* 8. quod verum est ad alias causas, quæ non sint alimentorum; in his igitur, is qui potest ali ex suo labore, pro paupere non habetur, cùm alimenta ex industria possit percipere, ut decrevit lex 2. Partit. latè Velasco *dict. quæst. 4. §. 3. à num.* 148. Ergo cùm beneficium hoc, ne egeat, introductum fuerit ad alimenta percipienda, si ex labore, aut industria percipiat, non debet illo gaudere, prout diximus de quarta maritali, *lib. 4. cap.* 10.

25. Excipiunt tamen DD. maritum non solitum laborare, cui mulier nequit objicere, quod sit robustus, & possit absque dedecore laborare; repugnaret enim reverentiæ maritali, si illum cogeret novo modo victum quærere. Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 11. Bossius *dict. cap. 11. num.* 67. qui *num.* 68. scripsit, denegandum hoc beneficium, & in solidum conveniendum debitorem, qui consulendo, advocando, aut procuram exercendo, valet alimenta lucrari.

26. Quid verò si creditor sit æquè pauper, & eadem necessitate urgeatur, disquirere oportet. Et communis est sententia, minimè in hoc casu locum huic privilegio dari; nam in pari causa præferendus est creditor, qui habet bona, quia charitas à seipso debet incipere, *l. Preses* 17. *C. de servit. & aqua.* Cæterùm persona, cui hoc beneficium competit, agit de lucro captando, ut suam sublevet necessitatem, creditor verò de damno vitando; ideircò in pari necessitate est præferendus, *ex l. Verum* 12. *§. fin. ff. de Minor. l. Non debet* 42. *§. In re obscura, ff. de regul. jur.* Denique in re propria semper dominus præfertur, ut uxor in suis bonis dotalibus, *l. Assiduis, vers. Exceptis* 11. *C. Qui pot. in pig. habeantur.* Ergo creditor in pari necessitate est præferendus, taliter ut debitor nequeat frui privilegio, ne egeat. Cuvarr. *in cap. Possessor*, 2. *p. §.* 2. *n.* 4. *ad fin.* Aviles *in cap. Pretorum*, *cap.* 18. *tit. Qual convenga, num.* 7. Mynsingerus *in d. § Item si de dote, num.* 9. Guttierrez *d.* 3. *p. cap.* 15. *num.* 4. Cancerius *d.* 1. *p. cap.* 9. *num.* 113. Surdus *d. quæst.* 78. *num.* 34. Bossius *d. cap.* 11. *à num.* 84. Palao *de Inst. disp.* 9. *punct.* 20. §. 3. *n.* 3.

27. Sed contra hanc communem opinionem tenet contrarium Barbosa *in d. l. Maritum, num.* 97. Et ducitur ex decisione textus *in l. Si maritus* 43. *ff. solut. matrim.* ubi maritus condemnatus fuit in quantum facere poterat, posteà mulier agnovit debitores habere, unde totam dotem solvere poterat; attamen neutiquam obligatus fuit demandare actiones, nam credita illa erant necessaria ad ejus alimenta, prout si fuissent in ejus potestate, ut ibi explicant Glossa & Duarenus, Hippolyt. Riminaldus *in princip. Inst. quibus alien. licet, num.* 359. Quod ipse Barbosa intelligit etiamsi ex non restituenda dote mulier ad inopiam vergeret. Sed intellectus iste incertus est, quia ut ipse agnoscit Paulus Castrensis *in d. l. Si maritus, num.* 1. cum Bartolo, ait illum textum intelligendum, quando mulier alia haberet bona, onde vivere posset, aliàs huic beneficio locus non dabitur; non enim contra pauperem datur privilegium pauperis, utpote similiter privilegiatum; deinde rejicit verum interpretamentum Pauli, ut divinatorium. Ast suum eadem nota inuritur, quare nihil certum ex textu illo capi valet.

28. Rursus pro sua opinione adducit textum *in l. Facere* 18. *ff. Solut. matr.* ubi probatur quod si maritus non haber bona sufficientia ad doris restitutionem, verùm mulieri aliquod ejus mandato solutum est debitum, illud in bonis mariti computari ad solvendam dotem: sed si maritus nihil habuerit in bonis præter debitum mulieris, disquiritur an locus sit huic beneficio. Et aliqui negarunt, quia tantùm conceditur in hoc beneficio rei retentio, ne egeat; in præsentiarum verò erat apud mulierem, unde locus ei non erit.

29. Sed in aliorum opinione contrarium decisum est, quia necessariò mulier debet debitum solvere, ne compensatio cum dote admittatur, quia elidetur per exceptionem hujus beneficii, *l. Quæcumque, de compensat.* Itaque dabitur locus huic privilegio, unde infert, dandum esse hoc privilegium, etiamsi mulier fuisset inopiâ gravata. Sed consequentia incertissima est, cùm ex illa specie inopia mulieris non probetur, quin contrarium, dum supponunt DD. istè, mulierem debitum solvere debere, ut maritus hoc beneficio frueretur; quod ab inope muliere fieri nequit, *l. nam his* 15. *ff. de dolo, cap. olim* 17. *de rest. spoliat.* Leoncillus *de Privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 73. *n.* 1. Quamobrem Barbosa suum placitum efficaciter non probat.

30. In re tamen recolenda sunt, quæ diximus *cap.* 3. *à num.* 35. Ideircò dicendum, quod si creditor tantùm aliquid promiserit, nec tamen tradiderit personæ habenti hoc beneficium, & ambo ad inopiam pervenerint, tunc debitor minimè hoc beneficio fruetur, utpote si mulier dotem viro promiserit, & needum tradiderit, tunc maritus beneficio, ne egeat, frui non valet: sicut etiam si uxor inopiâ laboret, habet enim jus præoccupationis, & insimul possessionis; quare non sunt tradendæ res illæ marito, relinquendo uxorem in eadem necessitate. Si verò bona dotalia habuerit tradita, & ejus necessitas, & inopia antea præcesserit, quàm mulieris, rectè hoc beneficio fruetur contra mulierem posteà inopem factam; quia propter inopiam antecedentem jus beneficii istius acquisivit, quod nequit privari ob supervenientem mulieris necessitatem. Glossa *in l.* 1. *§. Si quis autem propter, ff. de itin. actuque privat.* Barbosa *in d. l. Si maritum, num.* 98. Quod idem dicendum in alio quolibet creditore, si debitur habens hoc beneficium, priùs ad inopiam perveniat. Si verò creditor priusquàm debitor, necessitate prematur, tunc debitor non poterit illo privilegio muniri; etenim creditor jus antecedenter habebat acquisitum, ne contra eum concederetur, quia similiter erat privilegiatus, *l. Sed si miles* 8. *in principio, de excusat. tut. l. Assiduis, vers. in duabus, C. qui pot. in pign. habeantur.* Peregrinus *de fideicom. art.* 3. *num.* 70. Castillo *controvers. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 27. Ergo contra eum non dabitur tale beneficium debitori.

31. Erit ergo tota concertatio, quando ambobus eadem necessitas adveniat eodem tempore: & in ea distinguenda sunt alimenta, quæ dari possunt marito habenti bona dotalia, in primis illa, quæ sunt necessaria ad naturam, taliter ut si ista ei non concederentur, extremè, aut quasi indigeret; & in hoc casu hæc alimenta ex hoc beneficio ei sunt relinquenda, quia habet jus retentionis, ne pereat, & est in bonorum possessione, *l. Si servum* 95. *§. Sequitur, in fin. de verb. obligat. cap. In pari, de reg. jur. in* 6. Ergo similia alimenta tantùm ei sunt relinquenda, & cætera bona creditori concedentur, ut suam sublevet necessitatem; nec enim aliud percipiet secundùm statum, cum tanto detrimento creditoris: sed si bona tantùm sint ad hæc necessaria alimenta secundùm naturam, nec aliud restet, debitor hoc beneficio fruetur, quia habet jus retentionis. Tum est reverentia, & alia specialis ratio hujus beneficii, quæ non invenitur in creditore, ut possit à debitore repetere, relinquendo eum in extrema, aut quasi extrema necessitate.

32. Aliter enim possunt considerari alimenta secundùm statum, prout diximus contineri in hoc beneficio; & ista præstanda non sunt debitori, quando creditor est in eadem inopia; nec in hac specie potest concedi hoc beneficium. Ratio est, nam crudele fuisset creditorem inopem relinquere, ut debitor cum ære ipsius in suo statu relinquetetur: quo in sensu possunt intelligi Doctores asseverantes, in pari inopia hoc beneficium non esse concedendum, ut dicunt relati *num.* 26.

33. Sed quid si creditor, licèt sit in pari necessitate, habeat patrem, aut aliam personam, à qua possit petere alimenta. In hoc casu asserit Barbosa *in d. l. Maritum, num.* 99. debitorem debere frui hoc privilegio, quia licèt respectu propriæ necessitatis debeat prospici præsens status; attamen quia habet personam, à qua possit petere alimenta, status futurus est considerandus, in quo à patre alimoniam percipiet; ideircò debitor hoc privilegio fruetur. Quod idem extendit, etiamsi debitor habuerit patrem divitem, à quo possit petere alimenta, prout etiam admittit Rebellus *de obligat. Iust.* 2. *p. lib.* 5. *quest.* 9. *num.* 7.

34. Sed adhuc hanc sententiam admittendam non esse scripsit Bossius *d. cap.* 11. *num.* 87. Verùm enimverò fundamentum Barbosæ solidum non est. Dicendum est enim, præsentem statum esse inspiciendum, ut diximus de quarta maritali, *lib.* 4. *cap.* 10. *num.* 18. Quamobrem hæc solutio sumenda est prout diximus de creditore inope, patrem non habente, *à num.* 30.

35. Rursus

35. Rursus illud communiter est receptum, debitorem hoc privilegium amittere, si neget illam qualitatem, per quam conceditur, veluti si socius se socium neget, *l. Sed & hoc* 12. §. *Quod autem, leg. Si unus* 68. §. *fin. ff. pro socio.* Unde etiam communiter extendunt DD. ad maritum, & ad alias personas habentes hoc beneficium. Ratio est, nam qui negat qualitatem, ex qua beneficium, seu privilegium conceditur, indignus sit illius, *cap. Ex eo, de regul. jur. in* 6. *l. Sed & si* 4. §. *Interdum, ff. Quod cum eo, l. Si dubitet* 11. §. *Ita demum, ff. de fidejussor.* Ergo si negaverit debitor qualitatem, sive societatis, sive matrimonii, seu paternitatis, hoc beneficio non gaudebit, ut cum aliquibus tenet Surdus *dict. tit.* 1. *quaest.* 78. *num.* 28. Barbosa *in dict. l. Maritum, num.* 105. Campegius *de dot.* 3. *part. quaest.* 263. Pichard. *d. precept.* 9. *à num.* 28. Bossius *dict. cap.* 11. *à num.* 90. Gonzalez *in cap.* 3. *de solut. num.* 10.

36. Quod quidem intelligendum, quando dolo, vel latâ culpâ mendacium debitor dixerit, aliàs praedicta poena non incurritur, *cap.* 1. §. *Vassallus*, ibi: *Ex certa scientia, si de feud. fuerit controversia.* Pichard. *ubi proximè, num.* 29. Bossius *n.* 92.

37. Sed quid, an mendacium istud possit à debitore purgari, taliter ut hoc beneficio fruatur? Et communis est opinio, ante litis contestationem poenitentiae locum esse, & veritatem dicere posse, quod benigna interpretatione receptum est, *l. Benignius* 18. *ff. de legibus*; quia tunc actori jus detectus factum non est, prout in aliis exemplis est textus *in l. Quamvis* 11. *ff. de in jus vocando, l. De aetate* 26. §. *fin. ff. de interrog. act.* Quinimò etiam DD. idem recipiunt post litem contestatam, si adhuc actor onus negotiationis non subivit, nisi statim mendacium probare velit; tunc enim à poena mendacii non excusabitur, qui tam tenax etiam post litem contestatam mendacium sustinuit. Brunus *de cess. bon. quaest.* 4. *principal. quaest.* 10. *num.* 4. Barbosa *in dict. l. Maritum, num.* 106. Pichard. *dict. precept.* 9. *num.* 29. Surdus *dict. quaest.* 78. *à num.* 29. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 93. & 94. Gonzalez *in cap.* 3. *de solut. num.* 10.

38. Est tamen aliquod dubium, an poena ista incurratur per generalem negationem, veluti si debitor dicat, *Nego narrata?* Et aliqui affirmant, nam qui generaliter negat, videtur etiam negare, quae specialiter in negatione continentur, ut est textus *in l. Si sine* 9. §. *Qui interrogatus, ff. de interrogatoriis act.* ubi interrogatus an ex parte haeres sit, si dicat, *Heres non sum*, intelligitur etiam negasse se ex parte haeredem esse. Idem potest probari *ex l. Si is qui*, §. *Verùm, ff. de reb. eorum*, ubi si alicui objiciuntur quae fecit, si dicat, *Non feci*, inficiatur, & perinde est, ac si dixisset, *nihil eorum feci*; quare in praesentiarum ex generali negatione, etiamsi duo petantur, nempe in socio omnium bonorum esse socium, & ex societate teneri, si generaliter negaret, non solùm debitum, verùm etiam societatem negare videtur, unde beneficio privatur. Jason *in l. Sicut*, §. *Quod autem, de re judicat. num.* 12. Parisius *lib.* 3. *cons.* 100. *num.* 9. Brunus *de cess.* 4. *part. principal. quaest.* 20. *num.* 14. & magis esse receptam opinionem, scripsit Felinus *in cap. Caeterùm, de judic. num.* 19.

39. Alteri contrarium tenent, nam in generali negatione non venit, quod in specie verisimiliter non negaretur, argumento textus *in l. Obligatione generali, ff. de pign. cap. fin. de offic. Vicarii in* 6. si enim socius, v. g. interrogaretur, an sit socius, vel maritus, si esset illius uxoris vir, non negaret, hoc enim illi favorabile est: Ergo ex sola negatione generali quis non est privandus hoc beneficio. Rursus in generalitate non comprehenditur casus, per quem negans in poenam incideret, *l.* 3. §. *Si procurator, ff. Quod quisque jur. l. Si procurator, ff. de condict. in debit.* Cùm ergo si specialiter negetur qualitas, ex qua provenit hoc beneficium, in poenam mendacii eo privatur; inde est, ut non comprehendatur in generali negatione, & ab illa poena liberetur. Bart. *in l. Si dubitet*, §. *Ita demum, in fine, ff. de fidejuss.* Campegius *de dot.* 3. *part. quaest.* 205. Pichard. *in dict. precept.* 9. *num.* 31. Barbosa *in dict. l. Maritum, num.* 105. *ad finem.* Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 92.

40. In re tamen animadvertendum, quando adversùs debitorem habentem hoc beneficium proceditur, aliqua comprehendi, nempe personam, debitum, quantitatem, & alias circumstantias. Si tamen specialiter negentur omnia, non tamen illa qualitas, ex qua provenit hoc beneficium, minimè amittitur, ut est concors sententia Doctorum. Surdus *d. quaest.* 78. *num.* 29. Barbosa *in dict. l. Maritum, num.* 107. Bossius *dict. cap.* 11. *num.* 95. Quod idem est dicendum in generali negatione harum circumstantiarum, si in illis facta non est mentio illius qualitatis, ex qua hoc beneficium descendit.

41. Erit tamen dubium, quando etiam haec qualitas inter alia petita includeretur; quo quidem casu, generaliter negando, videtur etiam particularia directè negare, ex juribus adductis pro prima sententia. Tum quia generalis loquutio omnia particularia directè comprehendit. Decius *cons.* 17. *num.* 17. Mantica *lib.* 3. *tit.* 2. *num.* 6. Gratianus *discept. tom.* 5. *cap.* 960. *num.* 30. Et tantùm operatur quasi omnia singulariter exprimerentur, *l. Si duo, in fine, ff. de administrat. tut.* Cephalus *cons.* 150. *num.* 13. Valenzuela *cons.* 19. *n.* 6. Ergo ex sola negativa generali, persona ista privabitur hoc beneficio.

42. Sed admitto secundam sententiam ex suis fundamentis; nam etiam ratio suprà perpensa, nullius est roboris, nam generalis loquutio non comprehendit casus aliqua ratione excipiendos. Cyriacus *tom.* 4. *controvers.* 591. *num.* 61. Itaque in generali negativa non includitur qualitas illa, ex qua provenit hoc beneficium. Et comprobatur, nam negando specialiter hanc qualitatem, amittitur tam grande privilegium, ut persona privilegiata habeat alimenta, ne egeat, quod est gravissima laesio; Sed in generali negativa non comprehenditur casus, ex quo gravis resultat laesio, *l. Cùm Aquiliana, ff. de transact. l. Tres fratres, ff. de pact.* Craveta *cons.* 70. *num.* 28. Valenzuela *cons.* 78. *num.* 52. Ergo in generali negativa non comprehenduntur qualitas, ex qua hoc beneficium provenit, ac per consequens non amittitur.

43. Et confirmatur, nam in qualibet generali loquotione, seu dispositione, non comprehenduntur alimenta, tanquam privilegiata. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *quaest.* 20. Cyriacus *tom.* 4. *controvers.* 623. *num.* 8. Beneficium istud alimenta concedit privilegiato, ne egeat. Ergo in generali negativa comprehendi nequit qualitas illa, quâ negatâ, alimenta amittuntur. Quod posdus alia etiam ratione effici valet, nam causa hujus privilegii multam pietatem involvit, quatenus pauperi debitori succurrit; idcircò affici non valet loquutione generali, sicut alia quaelibet causa pia. Tiraquellus *de causis piis, privileg.* 19. Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matr.* 1. *p. num.* 27. Cyriacus *controvers.* 641. *num.* 20. Ergo in praesentiarum ex generali negativa persona privilegiata non est privanda hoc beneficio.

44. Deinde debitor insolidum tenetur, nec hoc beneficio fruitur, si dolo egerit, ne creditor posset insolidum suum debitum repetere: quod ita intelligendum, non propter alium dolum; sed propter illum directè tendentem, ne creditor integrè debitum perciperet, ut in marito explicat Consultus *in l. Etiam* 18. §. *Licèt, ff. solut. matr.* & in socero, *l. penult. ff. de jure dot.* prout etiam in socio, *l. verùm* 63. *in princip. ff. pro socio.* Ratio

est, nam quisque suo dolo patrocinari non debet, *l. Nec ex dolo, ff. de dolo, l. 3. ff. de transact. cap. Audivimus, de collus. deteg.* Ergo nec hoc beneficio juvari, ne insolidum conveniatur. Mysingerus *in d. §. Item si de dote, num.* 9. Gutierrez *d. 3. p. cap. 15. num.* 4. Pichard. *d. præcepto 9. num.* 27. Molina *de Iust. tract. 2. disput. 413. n. 6.* Palao *de Iust. disput. 60. punct. 20. §. 3. num.* 4. Bossius *d. cap. 11. num.* 110. Donellus *lib. 27. cap.* 9.

45. In qua quidem specie disquirere oportet, an lata culpa sufficiat, ut debitor hoc beneficio privetur? Et affirmarunt aliqui, nam lata culpa in rebus alienis dolo æquiparatur; tantùm enim lata culpa dolus non existimatur in administratione rerum propriarum, *l. Si constanti 25. §. Si maritus, ff. solut. matrim.* Novellus *de dot. 7. p. quæst.* 14. Bonnus *de ceff. 4. p. principal. q. 20. num.* 32. Ergo cùm res non sint propriæ debitoris, lata culpa in eis æquiparatur dolo, & per consequens beneficio illo privabitur. Baldus *in cap. Qua in Ecclesiarum, de Const. num.* 18. & Felinus *ibidem, num.* 67. Jas. *in l. Quod nomine, ff. de condict. indebit. col.* 2. Surdus *de Aliment. tit. 1. quæst. 78. à num.* 44. Giurba *decis. 43. num.* 8.

46. Sed contrarium cum aliquibus tenet Barbosa *in d. l. Maritum, num.* 102. Fundamentum illius est, quia in rebus propriis lata culpa non æquiparatur dolo: cùm ergo debitor in rebus propriis committat latam culpam, dolus non est, nec privabitur hoc beneficio. Plures dat Bossius *d. cap. 11. num.* 116.

47. Verùm in re animadvertendum, latam culpam duobus modis considerandam esse in hac specie. In primis, quando lata culpa committitur solùm ex desidia, vel ex alia causa, absque consilio, ne creditor solidum percipiat. Et in hoc casu Barbosæ sententiam admitto, & comprobatur *ex d. l. Etiam, §. Licèt,* ubi rectè Consultus asserit, debitorem maritum hoc beneficio privari, quando eo animo, & consilio egerit, ut uxor dote insolidum privetur; aliàs tamen ab eo non exigetur culpa, ut hoc beneficio privetur, ut exprimit ibi Glossa *lit. F.* Ergo quando debitor ex culpa, etiam lata sua perdiderit, nisi id egerit animo, ut creditorem à toto debito defraudet, hoc privilegio non privabitur.

48. Aliter verò, si lata culpa perdiderit bona, sed eo consilio, ut creditorem læderet, ne totum debitum perciperet, in hoc casu lata illa culpa præcisè dolo æquiparatur; quia simul cum illa adest dolus fraudandi creditorem, intratque communis doctrina, ut propter dolum debitor hoc beneficio privetur, *l. Si quis dolo 51. in princip. l. Si rerum 52. ff. de re judicat. l. unic. §. Cùm autem.* Giurba *decis. 43. num.* 4. Fontanella *de pact. nupt. clausula 7. gloss. 3. p. 11. num.* 91. Rebellus *de Iust. 2. p. lib. 5. quæst. 9. num.* 11. Ergo tunc hoc beneficio non fruetur. Bossius *d. cap. 11. n.* 117.

49. Sed contrà adest textus *in d. l. Etiam, §. Licèt, vers. Ofilius*, ubi probatur, quod si maritus dolo fecerit, ut res dotales interiissent, nec eo animo, ut uxorem defraudaret, adhuc hoc beneficio privabitur. Et rationem dat Barbosa *ubi proximè, num.* 103. quia tunc directè dolus datus est, ut res dotales periissent, unde damnum indirectè provenit, quod major est culpa, quàm si res proprias dissiparet eo consilio, ut eam à solido dotis tantùm fraudaret. Ergo similiter dicendum, etiamsi debitor animum non habuerit fraudandi creditorem à toto debito, dum tamen re ipsa sua bona latâ culpâ dilapidasset, unde indirectè damnum creditoris provenisset.

50. Verùm textus *in d. §. Licèt*, ex littera ipsius facilè interpretamentum suscipit; loquitur enim in illa specie, non de amittendo totum hoc beneficium, sed tantùm respectu illius rei, quam dolo dissipavit, non habito consilio decipiendi uxorem, ut patet ibi: *Perinde tamen eum damnandum ejus rei dotalis nomine, in qua dolum fecisset.* Et est ratio, nam cùm in re ipsa dolum commiserit, in ea hoc privilegio non fruetur; punitur enim in quo deliquit, *l. Sancimus, C. de pœn. cap. 2. de his, quæ fiunt à majori parte Capituli.* Explicat Barbosa *in d. l. Maritum, num.* 103. *vers. Est tamen advertendum.* Unde sequitur, quod in aliis rebus hoc beneficium competit, quia defecit animus fraudandi uxorem: idcirco relinquitur, necessarium semper esse animum fraudandi creditorem, contra quem competit hoc privilegium, ut lata illa culpa implicet dolum, ob cujus causam illo beneficio debitor privetur.

51. Hinc examinanda est doctrina Baëzæ *de inope debitore, cap 8. num. 19. in fin.* Giurbæ *decis. 43. num.* 7. asserentium, propter dolum commissum contra tertium creditorem, licèt non sit ipsa persona adversùs quam competit hoc beneficium, illud amitti; & fundamentum eorum est, quia reverà commisit dolum. Sed contrarium tenendum; nam, ut constat *ex d. l. Etiam, §. Licèt*, dolus sufficiens non est, ut hoc privilegio privetur debitor, nisi fiat animo decipiendi creditorem, adversùs quem illud competit; pœna enim ista nequit extendi ad alios diversos casus, sed tantùm ad expressos, ut est optimus textus *in l. At si quis impediat 14. §. Divus autem Marcus, ff. de religios. & sumpt. fun.* ibi: *Pœnam tamen in eum statutam non esse. l. Cùm quidam, ff. de lib. & posth.* Glossa *in cap. fin. de jur. patr.* Marius Antoninus *var. lib. 3. res. 39. n.* 12. Menochius *de Arbit. lib. 1. cent. 3. casu* 276. Ergo cùm tantùm lex loquatur, si dolus committatur adversùs creditorem, in quo hoc privilegium habetur, pœna ista nequit extendi, si adversùs tertium committatur. Baptista *de privilegiis dot. cent. 2. num.* 37. Barbosa *in d. l. Maritum, n.* 101. Bossius *d. cap. 11. n.* 111.

52. Sed dices, quando debitor animum fraudandi unum creditorem habuerit, etiam fraudare videtur alios creditores, etiamsi ignoraverit eos habere, *l. Ait Prætor 10. §. illud, ff. Quæ in fraudem.* Ergo ex eo solùm, quod dolum commiserit adversùs tertium creditorem, commissum videtur adversùs personam illam, contra quam debitor habeat privilegium, ne egeat. Ad hanc difficultatem variè respondent Alex. *in d. l. Etiam, §. Licèt, ff. solut. matr.* Duarenus *ibidem.* Sed responsum illud admissum est, scilicet *in d. § Illud*, ideo videri debitorem in fraudem aliorum creditorum egisse, quia ignorabat eos habere; præsumit enim lex, similiter eos fraudaturum, si eos cognovisset: secus autem si sciret cæteros habere creditores, & constasset, unum tantùm fraudare voluisse, prout in casu, de quo agimus, quando debitor tertium dolo fraudat, non verò personam illam, adversùs quam habet hoc beneficium, quia tunc dolus ad illam non extenditur. Barbosa *in d. l. Maritum, num.* 101. Bossius *d. cap. 11. num.* 111.

53. Deinde disquirere oportet, an hoc beneficium possit renunciari. Et in hac disquisitione illa est communis sententia, distinguens quando debetur alicui personæ ob reverentiam, veluti marito, parentibus, aut patrono; vel ob aliam causam. In primo enim casu minimè valet renunciatio, ut est elegans textus *in l. Alia 14. § Eleganter, ff. solut. matrim.* ubi Consultus rationem reddit, nempe quia esset agere contra reverentiam debitam his personis, si convenirentur in quantum facere possent, unde contra bonos mores procederet. In aliis verò casibus privilegium hoc conceditur, non favore personarum, sed actionis, vel contractus; idcircò nulla est causa, ne hoc beneficium renuntiari possit. Explicant Glossa *in d. §. Eleganter, verbo Negat.* Surdus *d. tit. 1. quæst. 78. num.* 55 Pich. *in d. præcept. 9. num.* 37. Giurba *decis. 42. num.* 9. Franchis *1. p. decis. 164. num. 16. & 17.* Rota *2. p. recent. decis. 485. num.* 4. Marta *de jurisdict. 4. p. cent. 2. casu 186. num.* 4. Castillo *lib. 8. cap. 37. num.* 11.

54. Sed

54. Sed tamen absolutè affirmandum censeo, etiam omnes personas habentes hoc privilegium, illi renuntiare non posse. Idque in primis probo *ex dict. §. Eleganter*, ubi dicit Consultus, maritum renuntiare non posse huic beneficio. Et Pomponius reddit rationem, quia est contra bonos mores. Ulpianus autem aliam reddit rationem. *Meliùs est dicere quippe, cùm contra receptam reverentiam, quæ maritis exhibenda est.* Non enim Ulpianus improbat rationem, quam Pomponius præstiterat, sed aliam magis urgentem addit; quapropter seclusa reverentia mariti, renuntiatio ista est contra bonos mores. Ergo non solùm non debet sustineri, quando renuntiatur ab his personis, quibus reverentia debetur, sed etiam ab aliis.

55. Quod verò renuntiatio ista sit contra bonos mores, probatur; nam opponitur juri naturali, secundùm quod quisque tenetur in egestate alimenta necessaria quærere ad conservandam vitam, quando nequit laborare, nec alio modo ad alimoniam quæritare, prout in casu quando hoc remedium conceditur, diximus *num.*21. & in transactione scripsit Surdus *de Aliment. tit.*8. *privileg.*56. *num.*60. Unde perpenditur, talem renuntiationem, utpote factam contra bonos mores naturales, subsistere non posse, etiamsi fiat ab aliis personis, quibus reverentia non debetur: & confirmatur; nam inquiens Consultus, talem renuntiationem esse contra bonos mores, semper intelligitur contra naturales, *l. Stipulatio, ff. de verb. obligat.* & ibi notat Barbosa *in d. l. Alia, §. Eleganter, num.*17. Idcircò in præsentiarum nequit sustineri in omnibus personis habentibus hoc beneficium, utpote repugnans juri naturali, prout etiam nequeunt renuntiari alimenta à filio. Castillo *lib.*8. *controvers. cap.*37. *num.*28. *&* 29.

56. Unde resolvenda est quæstio illa, an juramento renuntiari possit tale beneficium? Et in personis, quibus reverentia non debetur, illa est explorata conclusio, ut fieri validè possit. Et ratio est, quia valet talis renuntiatio in his personis ex sola voluntate. Ergo multò magis cum juramento. Bossius *dict. cap.*11. *à num.*122. Est ergo difficultas in aliis, quibus reverentia debetur. Et prima sententia asserit, maritum, seu patronum, cum juramento huic beneficio renuntiare posse, quia id non tendit in animæ dispendium; quapropter tenebantur renuntiationem illam servare, *cap. Cùm contingat, de jurejur. cap. Quanvis pactum, de pact. in* 6. Rursus, nam renuntiatio ista est contra bonos mores civiles, non autem naturales, quapropter juramentum est observandum; jus enim civile potest tollere obligationem civilem, non autem illam factam Deo per juramentum. Denique quando ipse maritus renuntiat huic beneficio, nihil fit contra reverentiam cùm renuntiet beneficio ob reverentiam debito ab ipsa muliere. Ergo nulla est ratio, ut renuntiatio ista juramento vallata, non sustineatur. Surdus *dict. tit.*1. *privileg.* 78. *num.*26. Menchaca *de success. creat.* §.28.*num.*28. Gutierrez *de jur.* 1. *part. cap.*16. *num.*49. Fontanella *de pact. nupt. clausula* 7. *gloss.*3. *part.*11. *à num.* 59. Rota 2. *part. recent. decis.* 485. *n.*2. Bossius *d.cap.*11. *n.*131. qui *num.*132. asserit, valere talem renuntiationem, non solùm si expressè huic beneficio renuntiaverit; sed etiamsi generaliter omni juris auxilio, & cum juramento.

57. Secunda sententia tenet contrarium, *ex dict. §. Eleganter*; nam reverentia illa, quæ marito debetur, est juxta bonos mores naturales, quia de jure naturali est ei debita, sicut parentibus, & patronis: & si contra eam agatur, quanvis ei maritus renuntiet, adhuc si casus egestatis eveniat, mulier contra reverentiam ageret, si insolidum illum conveniret pro dote. Ergo nequit renuntiatio illa juramento firmari, *ex cap. Non est obligatorium, de reg. jur. in* 6. Cæterùm juramentum non est observandum, si dispendium animæ interveniat: quod non solùm intelligas, si adsit culpa lethalis, sed etiamsi venialis intercedat. Covarruv. *in cap. Quanvis pactum*, 1. *part.* § 6. *num.*6. Barbosa *in d. §. Eleganter, num.*30. *ad med.* Si enim mulier maritum in egestate reliquerit, & hoc beneficio etiam urato privaverit, venit contra reverentiam, & honestatem, & ad minus venialiter peccando. Ergo neutiquam erit illud juramentum observandum, unde anima mulieris dispendium suscipit. Bart. *in dict. §. Eleganter*, Gomez *in l.*53. *Tauri, num.*49. Baëza *de inope debit. cap.*17. *num.*37. Pichard. *dict. precept.*9. *num.*17. Barbosa *in dict. §. Eleganter, à num.*27. Galleratus *de renunt.* 2. *part. renunt.*182. *à num.*9. dicit communem Fontanella *dict. part.*11. *num.*61. Palao *dict. disput.*9 *punct.*20. §.3. *num.*1.

58. Hanc verò sententiam admittimus, & eam protrahimus ad alias personas, quibus hoc beneficium competit ex juris dispositione, per ea, quæ scripsimus suprà, *à num.*54. non enim juramentum firmat contractum contra bonos mores naturales, ut jam dictum est.

CAPUT VI.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

*Procurator personæ habentis hoc beneficium, eo fruitur; sed an etiam defensor ultroneus, dubitatur? Sed affirmativè resolvitur, n.*1.

*Hoc beneficium non competit fidejussori, sed dantur ad id duæ cautelæ, n.*2.

*Ad hæredes non transit hoc privilegium, nisi sint filii in eodem matrimonio procreati, prout privilegia dotis, num.*3. *Non verò transit ad nepotes, numero* 4.

*Potest opponi hoc privilegium ante, vel post sententiam, etiam in via exequutiva, nisi oppositum fuerit ante sententiam, & in illa denegatum, n.*5.

*Fruentes hoc beneficio non carcerantur, n.*6.

*Socio omnium bonorum conceditur hoc beneficium, num.*7. *Explicatur textus* in l. Verùm 63. ff. pro socio, *n.*8. *Competit socio unius rei, n.*9. *Sed quomodo intelligendum, n.*10. *Una tutela gravissima negotiationis excusat tutorem, ibid.*

*Hoc beneficium non competit colono partiario, aut incidenti in communionem, n.*11.

*Hoc beneficium competit parentibus, & ascendentibus pro utraque linea, num.*12. *Ubi etiam conceditur filiis.*

*Sed an competat fratribus utrimque conjunctis? Prima sententia negat, num.*13. *Secunda verò affirmat, num.*14. *Tertia medium eligit, n.*15. *Resolvitur, à num.*16.

*Isto privilegio gaudent Patroni, Patronæque, n.*19.

*Maritus etiam quando agitur de restituenda uxoris dote, num.*20. *Sed an quando res dotales sunt in specie, & agitur actione in rem? Prima sententia negat à, num.*21. *Secunda affirmat, num.*23. *Resolvitur, à num.* 24. *Examinatur textus* in leg. unic. §. Cùm autem, Cod. de rei uxor. act. *Et tandem affirmatur, n.*27. *Limitatur, n.*28.

*Marito an competat hoc beneficium, quando in instrumento dotali obligatur ad restituendam dotem, & an possidere possit nomine mulieris, n.*29.

Maritus an beneficio hoc fruatur, quando matrimonium separatur quoad thorum ex culpa mariti, & dos restitu-

restituitur. Negat prima sententia, num. 30. Affirmat secunda, num. 31. Resolvitur, à num. 32. Et explicatur textus in cap. 1. de donat. inter, & cap. 1. de divortiis, *num. 36.*

Quando separatur matrimonium ob adulterium mulieris, maritus dotem lucratur. Si verè separatur quoad torum, inops maritus semper ex dote alimenta percipit, num. 41.

An maritus in pactis nuptialibus, ante matrimonium, possit huic beneficio renunciare? Affirmant aliqui, num. 42. Sed contrarium defenditur, à n. 43.

Mulier nequit ante matrimonium renunciare alimentis debitis in matrimonio, num. 45.

Ius acquirendi in spe proxima, ut quaesitum censetur, num. 46. Ponitur instantia, & resolvitur, n. 47.

Sed an possit hoc beneficium renunciari, soluto matrimonio? Negant plures, num. 48. Sed affirmativè resolvitur, num. 49.

Durante matrimonio, non solùm hoc beneficium conceditur marito ex causa dotis, sed & alterius contractus, num. 50.

Opponitur textus in l. Divortio 35. ff. de negot. gest. *Respondetur, & explicatur, à num. 51.*

An mulieri inopi concedatur hoc beneficium. Affirmant plures, num. 52. Negat Cujacius, sed reprobatur, à num. 55. & 56.

Competit etiam socero, si sit pater mariti, num. 57. Et non solùm pro dote, sed pro aliis contractibus, n. 58. Idem de socero patre mulieris, n. 59.

Sed an socero, uxoris patri, competat hoc beneficium, soluto matrimonio. Prima sententia negat, num. 60. Secunda affirmat, num. 61. Resolvitur affirmativè, & explicantur lex 21. & 22. ff. de re judicat. *lex penultima,* ff. de jur. dot. *à num. 62.*

Competit etiam genero, si à socero conveniatur, n. 67.

Competit etiam donatori, num. 68. Sed an extraneo, qui dotem promisit. Aliqui negant, & alteri affirmant, num. 69. Resolvitur cum distinctione, à num. 70. Explicatur textus in l. Si extraneus 33. ff. de jur. dot. l. Nesennius 41. ff. de re judicat. l. penult. §. 4. ff. de jur. dot. *à num. 71. & seqq.*

1. IN re hac sciendum, procuratorem personæ habentis hoc privilegium, non esse condemnandum, nisi in quantum facere potest, *l. Si cum procuratore 23. ff. de re judicat.* quia eadem actione convenitur, & nomine ipsius personæ tale privilegium habentis. In defensore autem, qui ultrò se ad defendendum obtulit, præstita cautione de judicatum solvendo, *§. Si verò reus, Inst. de satisdat.* est aliqua difficultas; nam licèt eadem actione conveniatur, attamen executio fit in bonis illius, non autem personæ habentis hoc privilegium: quapropter non poterit eo uti. Sed tamen contrarium tenendum; nam licèt executio fiat in bonis defensoris, *l. Si procurator 26. l. Plautius 61. in fin. ff. de procurat.* eadem actione convenitur, & nomine ipsius debitoris habentis hoc privilegium; quare illi competit beneficium hoc. Barbosa *in d. l. Maritum, à num. 44.* Bossius *d. cap. 11. num. 134.*

2. Fidejussori verò hoc beneficium non competit, quin potiùs insolidum convenitur; nam est personale, minimè ad aliam personam transiens, *l. Exceptiones 7. ff. de except.* Ast tamen duæ adsunt cautelæ, ut simili privilegio fidejussor potiatur. Prima si fidejussor conventus denunciet principali debitori, ut veniat ad ejus defensionem; qui quidem veniens, ex propria persona poterit opponere exceptionem personalem sibi competentem, ne conveniatur, nisi in quantum facere possit, & fidejussori proderit, *l. Idemque, §. generaliter, ad fin. ff. mandati.* Secunda verò, ut fidejussor suscipiat litem, utpote defensor principalis, & nomine illius, ut latè explicant Barbosa *in d. l. Maritum, à n. 81.* Campegius *de dote, 3. p. quæst. 23.* Guttierrez *de juram. 3. p. cap. 15. à num. 14.* Larrea *decis. Granatens. disp. 7. num. 3.* Molina *d. tract. 2. disput. 413. num. 12.* Bossius *d. cap. 11. à num. 135.* Donellus *lib. 27. comment. cap. 9.*

3. Ad hæredes autem harum personarum, nec etiam privilegium hoc transit, ob eandem rationem, quam de fidejussore scripsimus; extinguitur enim cum eadem persona, *l. Quia tale 13. ff. solut. matr. cap. 9. de privilegiis.* Excipitur tamen in hæredibus mariti, dummodò sint filii illius, & procreati in eodem matrimonio; tunc enim si mater adversùs eos agat de dote sibi restituenda, hanc exceptionem rectè opponent, *l. Etiam 19. ff. solut. matr.* nam privilegium personale, licèt ad filios non transeat, *l. in omnibus 48. de regul. jur.* attamen si privilegium personale conceditur principaliter propter matrimonium, filiis communicatur, prout videre est in privilegio prælationis competenti uxori ad repetendam dotem, *§. Fuerat antea, Inst. de act.* quod etiam filiis communicatur, *l. Assiduis, vers. Exceptis, C. qui pot. in pign.* Novellus *de dot. 10. p. num. 26.* Barbosa *in l. 1. ff. solut. matr. 6. p. n. 14.* Pich. *in d. §. Fuerat anteà, num. 55.* Ergo in hac specie filiis hæredibus communicabitur, non ut hæredibus, sed ut filiis ex eodem matrimonio procreatis. Barbosa *in d. l. Maritum, à num. 79.* Molina *d. disp. 442. num. fin.* Palao *de Inst. disput. 9. punct. 20. §. 3. num. 5.* Gomez *in d. l. 53. num. 49.* Fontanella *d. p. 11. num. 90.* Bossius *d. cap. 11. num. 55.*

4. Illud tamen contra Bartolum tenendum, minimè hoc privilegium extendendum ad nepotes mariti, quia est in præjudicium uxoris; quapropter non est extendendum, nisi ad personas, quo minus mulier inficietur. Barbosa *in d. l. Maritum, num. 80.* Bossius *d. cap. 11. num. 57.*

5. Potest opponi hoc privilegium, non solùm ante sententiam adversùs creditorem, sed etiam post, *l. Nesennius 41. §. fin. l. Ex diverso 17. §. fin. ff. solut. matr.* Licèt enim exceptio ista peremptoria videatur, & ante sententiam necessariò proponenda, *l. peremptorias 2. C. sent. rescind. non posse*; attamen quia non respicit sententiæ injustitiam, sed tantùm temperat modum executionis, etiam post sententiam potest opponi. Pich. *in d. precept. 9. à num. 20.* Capella Tolosana *decis. 322.* Costa *remed. subsid. 28. num. 5.* Baptista *de privilegiis dot. cent. 2. num. 53.* Barbosa *in d. l. Maritum, num. 47. vers. Quartò amplia.* Bossius *d. cap. 11. num. 76.* Quod non solùm intelligas quando proceditur viâ ordinariâ, sed etiam quando viâ executivâ. Gratianus *discept. tom. 3. cap. 495. num. 3.* Excipiunt tamen, si jam ante sententiam fuerit apposita, & Judex in sententia declaravit, huic exceptioni locum non esse. Gratianus *d. cap. 495. num. 21.* Barbosa *in d. l. Maritum, num. 48.* Bossius d. *cap. 11. num. 77.*

6. Illud tamen non obliviscendum, personas habentes hoc privilegium non posse carceribus mancipari, nec eis est necessarium beneficium cessionis, quia insolidum conveniri non possunt, ut cum aliquibus docet Bossius *d. cap. 11. num. 139.* Gonzalez *in cap. 3. de solut. num. 7.*

7. His de hoc privilegio dictis in genere, descendamus ad personas in specie, quibus competit? Et in primis adsit socius omnium bonorum, qui ad ea, quæ ad societatem pertinent, nequit conveniri, nisi in quantum facere potest, *§. Sed si quis, Inst. de act. l. Sunt qui 16. ff. de re judicat. l. Verùm 64. ff. pro soc. l. 15. tit. 10. p. 5.* Et ratio est, nam per societatem contrahitur quædam fraternitas; idcircò indecorum videtur, ut à socio omnibus fortunis exspolietur, & ita à jure dispositum, ne conveniatur, nisi in id, quod facere possit, deducto ne egeat: tum etiam, quia in societatibus æqualitas quasi inter fratres servanda est. Barr. *in Auth. de nuptiis, §. soluto, num. 3.* Inæqualitas ergo magna

magna sequeretur, si ex societate unus ex sociis cum bonis remaneret, & alter omnibus exspoliatus. Unde hoc beneficium cum socio omnium bonorum concessum est. Surdus *dict. tit.1. quaest.78. num.9.* Pichardus *dict. praecept.9. à num.11.* Leoncillus *de Privilegiis pauper. 2. part. privileg.372. à num.1.* Maulius *de societ. tit.6. à num.27.* Molina *d. disp.413. num.2.* Gutierrez *de Juram. 3. part. cap.15. à num.1.* Donellus *lib.27. comment. cap.9.* Antonellus *de Regim. Ecclesiae, lib.5. cap.13. num.1.*

8. Sed contrà adest textus *in l. Verùm 63. ff. pro socio*, ubi afferit Consultus, verum esse, non solùm competere hoc beneficium socio omnium bonorum, verùm & unius rei. Ergo non benè asseruimus, solùm socio omnium bonorum competere, prout explicuit Ulpianus *in dict. l. Sunt qui.* Ad hanc difficultatem duobus modis respondent DD. In primis dicendo, illa verba, *unius rei*, esse intelligenda non de una re particulari, sed de unica negotiatione, sub se plures species continente, *l. Cum duobus 52. §. Quidam Sagariam, ff. Pro socio, l.3. tit.10. part.5.* quæ quidem licèt dici non valeat societas omnium bonorum, attamen quædam fraternitas est respectu plurimarum rerum, quæ in illa continentur: quamobrem hoc beneficium rectè socio unius rei, idest negotiationis competit. Mysingerus *in §. Sed si quis, Inst. de act. num.6.*

Intellectus verò iste rejicitur, nam societas unius rei, & unius negotiationis inter se differunt, *l. Societates 5. Cod. pro socio.* Pichardus *in princip. Inst. de societate, à num. 14.* Maulius *de Societate, tit. 2. à num.28.* Donellus *lib.3. Comment. cap.15.* Ergo quando Consultus loquitur de societate unius rei, nequit fieri interpretatio de societate alicujus negotii, in quo plura negotia continentur, utpote de re penitus distincta.

9. Quare ad secundam interpretationem descendunt DD. afferentes, Consultos *in l. Sunt quidam, & in dict. l. Verùm*, contrarios non esse, quia *in d. l. Sunt quidam*, loquitur Ulpianus de socio omnium bonorum, qui sanè non tenetur, nisi in quantum facere potest; non tamen excludit socium unius rei, plus enim, vel minus dicere, non est contrarium dicere: sed sensus erit, maximè in socio omnium bonorum hoc beneficium locum habere, & similiter in socio unius rei, ut explicat Glossa *in dict. l. Verùm, verbo Unius rei.* Gutierrez *dict. 3. part. cap.15. à num.1.* Pichard. *d. praecept.9. à num.22.* Molina *d. disp.413. num.2.* Donellus *lib.27. cap.9.*

10. Hoc ultimum interpretamentum admitto, verùm eget explicatione. Quapropter si societas unius rei sit tantùm parvi valoris, aut mediocris, non credo ex hac sola societate hoc beneficium concedendum esse; quia respectu illius societatis nequit quis ita pauper fieri, ut egeat: tum quia in his societatibus non magni valoris, & in quibus non totum patrimonium, aut magna pars illius ad societatem trahitur, considerabilis ratio fraternitatis invenitur, itaut possit esse fundamentum istius beneficii cum damno alterius socii. Admittetur, & intelligetur textus *in dict. l. Verùm*, quando societas unius rei fuisset magni valoris, & gravissimæ negotiationis, quia tunc pariter considerarettur, ac si fuisset societas omnium bonorum, aut alicujus negotiationis, in qua hoc beneficium conceditur. Ergo in hoc casu socio unius rei hoc beneficium conceditur. Et confirmatur exemplo beneficii excusationis à tutela, à qua ut quis excusetur, necessaria sunt tria onera tutelæ, *§. Item tria, Inst. de excusat. tut. leg.2. §. ult. l. Si quis tres, ff. eod. tit.* Verùm si aliqua magna sit, & gravissimæ negotiationis, ipsa sola sufficit ad tribuendum excusationis beneficium, *leg. Si is qui 34. vers. Caeterùm, ff. de excusat. tut.* Gutierrez *de Tutel. 1. part. cap. 21. num.11.* Ergò similiter si societas unius rei sit magni valoris, & gravissimæ negotiationis, æquipollet pro societate omnium bonorum, vel saltem magnæ negotiationis, unde hoc beneficium socio competit, licèt sit unius rei.

11. Illud tamen non obliviscaris, hoc beneficium non competere his, qui in communionem rerum inciderint, aut colono partiario, ut scripsit Maulius *d. tit.6. de societ. à num.28.*

12. Rursus hoc beneficio potiuntur parentes; *dict. §. Sed & si quis, Inst. de act. l. Parentes, ff. solut. matrimon. dict. leg. Sunt qui 16. vers. Item parens:* in quo non solùm patres intelliguntur, sed etiam avi, & ascendentes, pro utraque linea, prout intelliguntur in edicto de in jus vocando, *l.4. §. Parentes, de in jus vocando.* Exprimit Mysingerus *in dict. l. Sed & si, num.1.* Pichardus *d. praecept.9. num.314.* Hujus autem asserti duæ adsunt rationes. Prima, quia his personis reverentia, & obsequium debetur, *leg.1. & sequent. ff. de obsequiis parent. debit.* Gonzalez *in cap.3. de solut. num.8.* Secunda, & ea fortior, quia his personis alimenta à descendentibus debentur, *l. Si quis à liberis 5. §.5. ff. de lib. agnoscend.* ubi Lata eopiosè à *num.4.* & diximus *lib.4. cap.9. num.36.* Idcircò nequeunt illos convenire, nisi in quantum facere possunt: ad quid igitur à filiis depauperarentur, ut postea ab eis alimenta percipienda sint; quod ita certum, ut personæ istæ nequeant hoc beneficio, etiam juramento renuntiare, ut latè probat Pichardus *d. praecepto 9. à num.33.* Surdus *dict. tit.1. quaest.78. num.3. & 4.* qui *num.5.* idem extendit ad filios, ob eandem rationem, quia parentes in necessitate eos alere tenentur; quæ est potissima ratio illius beneficii; idcircò si à patentibus convenitur, hoc beneficio fruentur. Mysingerus *in d. §. Sed & si quis, n.2.* Antonellus *de Reg. Ecclesiae, lib.5. cap.13. num.1.*

13. De fratribus verò utrimque conjunctis poterit esse disceptatio, an quando ab aliis fratribus conveniuntur, hoc beneficium habeant? Et negandum videtur, quia licèt Consulti personas hoc privilegium habentes enumerent, non tamen fratrum meminerunt. Ergo ad eos extendi non valet; strictè enim interpretandum est, utpote tertio præjudicium inferens: tum inter fratres non datur eadem reverentia, quæ parentibus debetur. Ergo nentiquam ad fratres est trahendum, ex ratione cessante, *cap. Cessante, de appellat. l. Adigere, §. Quamvis, de jurepatronat.* Thomassetus *reg.71.* Sesse *decis. Arag. 185. num.100.* Heringius *de fidejuss. cap.27. num.89.* Sanchez *de Matrimon. lib 8. disp.30. à num.10.* & tenent relati à Surdo *d. quaest.78. num.6.* Castillus *in l.66. Tauri, vers. de Saraygar,* Baeza *de inop. debit. cap.17. num.84.*

14. Sed contrarium tenet Joan. Faber *dict. §. Sed & si quis, Inst. de act.* Mysingerus *ibidem, num.3.* & rationem dat, quia inter fratres utrinque est obligatio alimentorum, si aliquis ad inopiam perveniat; idcircò inter eos dabitur privilegium hoc. Cæterùm inter eos consideratur fraternitas quædam, *dict. l. Verùm 64. ff. pro socio.* Ergo multò meliùs quando adest vera fraternitas, prout est inter fratres utrimque conjunctos. Etiam tenent Jason *in dict. l. Sunt qui, num.4.* Surdus *dict. quaest. 78. num. 6.* Paschalis *de patr. potest. 2. part. cap.9. num. 29.* Mausonius *de causis exequut. limit.16. à num.2.* Antonellus *d. cap.13. n.1.*

15. Alteri medium tenent, & dicunt inter fratres hunc privilegium non concedi; sed tantùm ne in carcerem detrudantur ex alterius fratris conventione. Decius *cons.119.* & de facto testatur Leoncillus *de Privil. paup. 2. p. privil.168.*

16. In hoc dubio illud est animadvertendum, inter Jurisconsultos annumerantes personas habentes hoc

hoc privilegium, minimè fratres annumeratos esse, prout videre est *in d.l.Sunt qui, cum sequent.* & *in l.1. tit.15.p.5.* ubi tantùm annumerantur ascendentes, & descendentes, non verò collaterales, inter quos fratres assignantur; unde signum percipitur, minimè ad eos hoc privilegium extendi, ut infert Baëza *d.cap.17. n.85.* ex quo quidem argumento cæteri idem tenent.

17. Sed certè efficax non est, nam licèt in lege aliqua non comprehendantur expressè, alia tamen ejusdem rationis, & entitatis non excluduntur, quin comprehensa videntur, *l.Scio quæsitum, ff.de testib. l.Si postulaverit, §. Sed si negavit, ff.ad l. Iul. de adulteriis.* Covarr. *in cap. Alma, 2.p. §.4. num.7.* Molina *de Primog. lib. 1. cap. 5. à num. 10.* Castillo *controvers. lib.5. cap.120.à num.18.* Vela *dissert.7.num.44.* Idque optima ratione, nam cùm ratio sit anima legis, *l.Cum ratio 6. ff.de bon. damnat.* Novatius *qq. for. lib.1. quæst.144.n.12.* ubicumque eadem ratio invenitur, ibi adest, disponit, & animat. Tuschus *lit. R, conclus.31. & 32.* quapropter per identitatem rationis casum illum comprehendit. Unde in præsentiarum dispositio illarum legum privilegium *ne egeat*, concedens, ad fratres est extendenda, quia adest similis ratio.

18. Idque facilè probatur, nam ex omnium Doctorum consensu, fratribus inopibus ab alio fratre divite alimenta debentur, ut latè diximus *lib.4. cap. 9. à num.67.* Inde est, ut inter se hoc habeant beneficium, prout eadem ratio parentibus concedit. Tum est etiam inter fratres obsequium, & reverentia, licèt non tam gravis, ut parentibus debetur, indeque graviter dehonestaretur frater, si ab alio fratre, remota naturali pietate sanguinis ad egestatem traheretur, & insimul vinculis mancipatus remaneret. Ergo cùm omnes rationes illius beneficii militent inter fratres, ad eos est porrigendum, ut tenent DD. allegati *n.4.* Gonzalez *in cap. Odoardus, de solut. num.8.*

Istinc extendo eorum doctrinam ad fratres tantùm uterinos; nam licèt aliqui Doctorum asserant, ab aliis fratribus eis alimenta non deberi, attamen contrarium ut certius tenemus, *d.cap.9.à num.73.*

19. Similiter eodem privilegio gaudent Patroni, ejus parentes, & liberi, *l.Patronus 17. ff.de judic. §.Sed & si quis, Institut. de act.* Et est ratio ob grande beneficium libertatis, quod ab eo libertus consequutus est, ex quo illum revereri tenetur, *l.liberto 9. ff.de obsequiis præstand.* tum & alimenta præstare patrono, ejus parentibus, & liberis, si ad egestatem perveniant, *l.fin. ff.de lib. agnoscend.* Covarr. *lib. 2. var. cap.6. num. 2.* Surdus *de Aliment. tit.1. quæst. 51. à num.1.* Quamobrem si à liberto conveniantur, in quantum facere possunt condemnantur, ne egeant; idque licèt quolibet modo manumittatur, ut latè Pich. *d. præcept.9. à n.40.* Surdus *d.quæst.78. num.7.* Mysingerus *in d. §. Sed & si quis, num. 5.* Leoncillus *d. 2. p. privileg. 311. num.4.* Gonzalez *d. cap. 3. num. 12.* Osuald. *lib. 27. comment. cap.9. lit.L.*

Eis etiam addenda est patrona, idest domina illius, qui eum manumiserit, cùm id à lege declaretur *in d. l. Patronus*, & eædem militant rationes. Pich. *d. præcept. 9. num. 50.* Idemque dicendum de liberto, si à Patrono conveniatur, quia egenum libertum alere tenetur. Surdus *d.quæst.78. n.7.* Leoncillus *d.privileg.311. num.5.* Mysingerus *d.num.5.* Antonellus *d.lib.5. cap.13. num.1.*

20. Maritus, si ab uxore conveniatur, non condemnatur, nisi in quantum facere potest; idque communiter intelligitur, quando de restituenda dote convenitur, *l. Maritum 13.* ubi DD. *ff.solut. matr. l. Non tantùm 20. de judiciis, l. patronus 17. vers. Item maritus, ff.de re judicat.* idque ob reverentiam matrimonii, cùm aliàs mendicare cogeretur in dedecus ipsius mulieris, *l. unic. §.Sin autem, C. de rei uxor. act.* ubi Barbosa *à num. 33. §. Sed si de dote, Inst. de act.* ubi Mysingerus. Pich. *d. præcept. 9. à num. 52.* Baëza *de inope debit. cap.3. num. 2.* Paschalis *de virib. patr. potest. 2. p. cap. 9.* Costa *de remed. subsid. remed. 28.* Molfesius *ad consuetud. Neapolit.6. p. quæst.9.* Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. privileg. 240. à num. 1.* Donellus *d. lib.27. cap.9.* Bellero *tit. de Cleric. debit. §.11. num.11.* Antonellus *d.cap.13. num.1.*

21. Est verò dubium, an hoc privilegium concedatur marito, quando res dotales adhuc in specie durant, sive mobilia, sive immobilia sint, & mulier per rei vindicationem illa petierit. Prima sententia negat, in hac specie beneficium hoc admittendum, *ex l. un. §.Cùm autem, C.de rei uxor.act.* ibi: *In his, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt,* Quæ verba denotant, competere hoc privilegium quando rerum dotalium dominium ad maritum translatum est, & tantùm actione personali conveniretur, prout accidit quando dos consistit in quantitate, aut in iis rebus, quæ usu consumuntur, quarum dominium ad maritum transit, & ad restitutionem actione personali convenitur.

22. Cæterùm ratione comprobatur, nam quando maritus actione personali convenitur, petitur ab eo, tanquam viro, cui reverentia, & honor debetur; idcircò beneficio illo fruetur. Si verò agatur in rem, non petitur adversùs eum, ut maritum, sed tanquam possessorem, *l.Nesennius 41. §. Fundum, ff.de re judicat.* Nec tunc adsunt rationes illius privilegii: Ergo minimè illo fruetur, quando res dotales essent in specie, & adversùs maritum in rem ageretur. Gomez *in l. 30. Tauri, num.49. vers. Tertiò limita*, Mysingerus *in §.Item si de dote, Inst. de Act. num.9.* Rebellus *de obligat. Iust. 2. p. lib.5. quæst.9. num.7. in fine.* Palao *de Iust. tract.32. disput.9. punct.20. §.3. num. 2.* Molina *de Iust. tract. 2. disp.442. num.5. in fine.* Cancerius *1. p. cap.9. n.105.*

23. Secunda sententia tenet contrarium, nam etiamsi actione in rem conveniatur maritus, adhuc durat ratio reverentiæ ipsi debitæ ab ipsa muliere, vel ab ipsius hæredibus. Ergo etiam in hoc casu hoc beneficio fruetur. Cæterùm, sive actio sit personalis, sive in rem ad dotem repetendam, procedit ab eadem obligatione, quâ maritus tenetur ad dotem restituendam, *l.in rebus, C. de jure dotium, l. un. C. de rei uxor. act.* Sed quando agitur actione personali, non condemnatur, nisi in quantum facere potest. Ergo nec quando ageretur actione in rem. Comprobatur, nam si utraque actio procedit ab eadem obligatione, qua tenetur maritus ad restituendam dotem, sicut in actione personali hoc fruitur privilegio, similiter si adversùs eum agatur in rem, ut dotem solvat; eadem enim est ratio, nec ulla valet considerari disparitas. Surdus *d. tit. 1. quæst.78. num. 39.* Campegius *de dot. 3. p. quæst. 238. vers. Decimò fallit.* Barbosa *in d. l. Maritum, à num. 31.* Fontanella *d.p.11. num.80.* Bossius *de dote, d. cap. 11. num.100.*

24. In hoc dubio examinare libet textum *in d. l. unic. §.Cùm autem, C.de rei ux. act.* qui ansam tribuit huic difficultati. Nam Baldus, & Immola, ut eos referunt Campegius *d. quæst.238. vers. Decimò fallit*, & Surdus *d. quæst.78. num. 39.* ex hoc loco perceperunt, solùm hoc beneficium marito esse concedendum, quando dos conceditur in rebus mobilibus, quarum dominium ad maritum transit. Fundamentum eorum est, quia in his solis ad restitutionem dabatur annua, bima, trima dies; & ut maritus non insolidum conveniretur, sed in quantum facere posset ex rei uxoriæ actione. Unde in his solis concedendum est hoc privilegium.

25. Sed non rectè illum textum perceperunt. Principalis quæstio Justiniani *in dict. §. Cùm autem*, erat de restituendis rebus, quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, in dotem datis, ex rei uxoriæ actione,

actione, & inquit de jure ſtabilitum, ut annua, bima, trima die reſtituerentur, *l. Si legatum 3. ff. de annuis legat. l. Aliud 19. ff. de pact. dotalibus.* Hoc verò reſtrinxit Juſtinianus ad annum, quam quidem reſtrictionem maritis compenſavit, ut anni dilatio non ſolùm in his tantùm rebus concederetur, ſed etiam in quibuſcunque mobilibus, etiam in pondere, & menſura non conſiſtentibus, ut rectè notat Barboſa *in l. a. in princip. ff. ſolut. matrim. 1. part. num. 4.* Barboſa alter *in dict. §. Cùm autem, num. 33.* Gomez *in l. 50. Tauri, num. 46.* Garcia *de Expenſis, cap. 8. à num. 29.* Bayo *lib. 2. Praxis, quæſt. 90.* Cancerius *1. part. var. cap. 9. à num. 6.*

26. Secundariò verò aſſerit, beneficium ne maritus conveniretur ultra quàm facere poſſit, inſimul cum annua, bima, trima die competere; quod approbat ob reverentiam, & ut æquitati conſonum. Sed non tamen efficax argumentum effici valet ſic: Hoc privilegium competit, quando res dotales conſiſtunt in pondere, numero, & menſura. Ergo non competit quando permanerent in ſpecie; non enim ex eo quod competit in illis rebus, repugnat ut in iſtis non competat; præcipuè cùm nulla ratio diſparitatis efficaciter poſſit conſiderari: nec Juſtinianus *in dict. §. Cùm autem*, aliquid decrevit, ne etiam in rebus dotalibus in ſpecie exiſtentibus ſimile privilegium concedatur.

27. Hinc ſecundam ſententiam admitto, propter ſua fundamenta. Tum quia licèt in rebus dotalibus in ſpecie exiſtentibus, concedamus dominium penes mulierem remanere; attamen poſſeſſio, donec maritus eas non tradiderit, adhuc remanet penes eum, *l. Qui jure, ff. de acquirend. poſſeſſ.* ubi DD. *l. Dotis, Cod. ſolut. matr.* Velaſco *in Praxi, 2. part. cap. 6. num. 6.* & ita poterit retinere illa bona, etiam in ſpecie, ne egeat, unde beneficio illo fruatur, ut conſiderat Barboſa *in d. l. Maritum, num. 31.* Denique fundamentum contrariorum dicentium, tunc maritum conveniri, non ut maritum, ſed ut poſſeſſorem, nullius eſt roboris; quia poſſidet ut maritus, in quo (ut talis eſt) erat poſſeſſio; quapropter ſemper convenitur ut maritus, & neceſſariò hoc privilegio fruetur.

28. Prima verò ſententia habebit locum quando maritus res dotales in ſpecie tradiderit, & poſteà ex alia qualibet cauſa aliquam, aut ipſas res dotales acquiſierit, aut illarum poſſeſſionem nanciſcatur; tunc enim tanquam quilibet poſſeſſor convenitur, nec hoc beneficio fruetur: quo in ſenſu intelligendus eſt textus *in dict. leg. Neſennius 41. §. Fundum, ff. de re judicat.* Barboſa *in dict. leg. Maritum, num. 32.* Boſſius *dict. cap. 11. num. 100.* & latè *à num. 101.* Fontanella *dict. part. 11. num. 86.*

29. Sed quid ſi inſtrumento dotali maritus obligetur ad dotem reſtituendam, & inſimul poſſidere nomine mulieris? Et tunc aſſerendum videtur, marito hoc privilegium non competere, quia non ſolùm dominium, verùm etiam poſſeſſio eſt penes mulierem, nec eſt ulla ratio retentionis, ut poſſit hoc privilegio potiri. Nihilominus tamen contrarium eſt tenendum, quia convenitur ex obligatione illa reſtituendi dotem, ut maritus, quare ob reverentiam ſimili beneficio fruetur. Barboſa *dict. num. 32.* Boſſius *dict. cap. 11. num. 103.*

30. Rurſus ad rem non eſt prætereunda alia quæſtio ad praxim quotidie adducta, an ſi culpâ mariti quoad torum fiat ſeparatio judicio Eccleſiæ propter ſæviriam, & dos ſit reſtituenda uxori, egenus maritus poſſit uti hoc privilegio? Prima ſententia negat ex deciſione textus *in cap. 1. de donat. inter*, ibi: *Mulieres, cùm pro aliqua licita cauſa à propriis viris fuerint ſeparatæ, totam dotem præcipimus ſibi reddi.* Præcipit enim textus iſte, ut tota dos mulieri ex juſta cauſa à viro ſeparatæ reſtituatur, unde præcisè hoc beneficium excludet: Ergo ſi propter culpam mariti mulier ab eo ſeparetur, ipſe inſolidum condemnabitur, ut tenet Lara *in leg. Si quis à liberis, §. Si quis, ff. de liber. agnoſcend. num. 18. & 80* Boſſius *dict. cap. 11. num. 97. ad fin.*

31. Sed contrarium tenent DD. & probant *ex d. cap. 1.* nam ibi Concilium Vvormatienſe non loquitur de ſeparatione quoad torum, ſed quando ſeparatio uxoris fit ex cauſa nullitatis matrimonii, quo quidem caſu maritus putativus nequit hoc frui privilegio. Campegius *d. 3. p. q. 138. verſ. 7.* Boſſius *d. cap. 11. n. 40.* Fachineus *controv. lib. 10. cap. 30.* Barboſa *in dict. cap. 1. num. 7.* Palao *dict. §. 3. num. 6.* Et confirmatur, nam dicit Concilium, poſt anni ſeparationem poſſe uxorem alium ducere, quod eſt neceſſariò intelligendum de ſeparatione ex cauſa nullitatis; aliàs alium maritum habere non poſſet, *cap. Gaudemus 8. de divort. cap. 3. de ſponſa duorum.* Ergo tantùm intelligendus eſt textus ille de ſeparatione ex cauſa nullitatis, unde ſi tantùm ſit ſeparatio quoad torum, adhuc maritus hoc beneficio fruetur. Cæterùm probatur, nam licèt ex culpa mariti ſeparatio fiat, reverà adeſt matrimonium, & maritus eſt proprius, cui reverentia debetur; tum & ſocietas contracta per ipſum matrimonium; unde præcisè eo beneficio fruetur. Gloſſa 2. *in dict. cap. 1. de donat. inter.* Barboſa *in d. l. Maritum, num. 43.* & qui ſentiunt textum illum tantùm de ſeparatione uxoris ex cauſa nullitatis matrimonii intelligendum. Barboſa *in d. cap. 1. num. 8.*

32. Difficultas iſta tota conſiſtit in explicatione textus *in d. cap. 1. de don. inter*; nam ut vidimus, utraque ſententia in eo nititur. Quidam enim dicunt, textum illum tantùm intelligendum de matrimonio putativo, poſteà ſeparato ob cauſam nullitatis, quia erat contractum cum impedimento dirimente: quo quidem caſu in ſolidum dotem tenetur reſtituere, in meliori ſententia. In quo quidem ſenſu illam accipiunt Abbas *ibid. num. 4.* Campegius *de dot. 3. p. quæſt. 137.* Covar. *de ſponſal. 2. p. cap. 6. §. 8. num. 16.* Valdes *in addit. ad Xuarez ad l. 1. tit. de las ganancias, lib. 3. for. num. 9.* Barboſa *ibid. num. 7.*

33. Qui animadvertit, quod licèt intellectus ille in ſe verus ſit, attamen litteræ non convenit; quare alii ab hoc intellectu diſcedunt, & dicunt intelligendum de ſeparatione tori ex juſta cauſa, nempe ſi ex culpa mariti ſeparatio juſtè ſequatur. Idque probant ex illius littera: *Mulieres verò, cùm pro aliqua licita cauſa à propriis viris fuerint ſeparatæ, totam dotem præcipimus ſibi reddi, quam à die nuptiali receperunt.* Quæ verba nimis generalia ſunt, nec poſſunt adaptari ſolùm maritis putativis, verùm propriis, à quibus fit ſeparatio quoad torum. Barboſa *dict. num. 7. in fine.* Ergo textus ille intelligendus eſt etiam de ſeparatione tori, ſi ex juſta cauſa facta fuerit culpâ mariti. Id agnoſcitur expendendo illa verba, *à propriis viris*; proprii enim viri non ſunt putativi. Ergo de ſeparatione quoad torum textus ille eſt intelligendus. Ripa *ibi, num. 6.* Palacios Rub. *ibid. §. 6. num. 41.* D. Gonzalez *num. 3.*

34. Hæc ſententia mihi certa videtur, nec fundamentum contrariorum ſolidum, quatenus dicunt, ideò intelligendum de marito putativo, quia mulier expleto anno ſeparationis, poteſt alium virum accipere, & vir uxorem: unde ſequeretur ut eodem tempore vir haberet duas uxores, & uxor duos maritos, contra jura poligamiam interdicentia. Concilium Nicænum *can. 24.* Synodus Romana ſub Eugenio II. & Leone IV. *can. 37.* Concilium Illiberitanum *canon. 8.* Nicolaus I. *ad Conſult. Burgar. cap. 51.* Traſmiera *de*

Poligam. quæst.6. Mendoza *ad Concil. Illiberit. lib.2. cap.10.* Torreblanca *de jur. spirit. lib 2. cap.15. sect.3.* Basilius *de Matrimonio, lib.7. cap. 49.* Ergo intelligendus est de marito putativo, separato ob causam impedimenti dirimentis, uti Alagona *ibid.* notat.

35. Verùm respondet Gonzalez *dict. num.3.* Patres Concilii Vvormatiensis sensisse, post separationem tori posse conjuges ad alia vota transire, ut in eodem Concilio apparet *in cap.1. de divortiis.* Sed hoc responsum admittendum mihi non videtur (veniâ mei magistri) non enim præsumendum est Patres illius Concilii ignorasse rem lippis,& tonsoribus notam, & quæ ab infantia Ecclesiæ erat decisa. *Manh. cap.19.* Basilius *de Matrim. lib.7. cap. 49. num.6.* tum oppositam omni juri, tam divino, quàm naturali, & positivo, ut cum plurimis advertit Torreblanca *dict. sect.3. num.46.* quare solutio illa admittenda non est.

36. Quapropter dico, textum *in cap.1. de divortiis*, intelligendum esse quando maritus ex causa necessaria invasorem occidit; tunc enim non privatur spe conjugii, quin potiùs aliam poterit ducere, idque post mortem mulieris, non autem anteà: quod nunquam post Christum Dominum in Ecclesia fuit admissum, ut plura jura explicans tenet Basilius *d. lib.7. cap.50. & 52.* Quo in sensu communiter intelligunt DD. textum illum, & textum *in cap. Si qua mulier 6. 31. quæst.1.* qui quidem est ipsummet Concilium, ut tenet ipse D. Gonzalez *ibi*, & Canisius in expositione illius textus, *num.1.*

37. Textus verò *in dict. cap.1. de donat. inter*, interpretamentum illud etiam suscipere valet, ut anno expleto mulier, & maritus ad alia vota transiissent, si aliquis aliorum decedat, non verò altero conjuge vivente. Sed dices, ad quid tunc annus erat expectandus, siquidem statim ut decessit conjux, alter potest transire ad secunda vota, ut patet *ex toto tit. de secund. nupt.* D. Paulus *1. ad Corinth. cap.7. & ad Romanos cap.7.* Concilium Illiberitanum *can.72.* Nicænum *c.8.* Carthaginense IV. *c.1.* Toletanum III. *c.10.* Basilius *dict. lib.7. cap.5. num.16.* Sanchez *de Matr. lib.7. disp.81. per tot.* Respondetur id factum esse, non quia illo expleto, altero vivente, possent cum aliis contrahere; sed quia id observare etiam post mortem alterius conjugis, magis honestum est, & in uxoribus multùm dedecoris trahit, & ita aliquibus pœnis afficiuntur, si non observent, ut latè probat Sanchez *dict. lib.7. disp.87.* Gonzalez *in dict. cap.1. num.5.*

38. Hoc quidem interpretamentum sufficiens est: verùm si alterum quæris, adhuc ex duabus explicationibus hujus textus valet considerari, nempe ut loquatur non solùm quando conjuges separantur quoad torũ, sed etiam quando separantur quoad vinculum; in utroque enim casu tota dos est mulieri restituenda, si procedat causa ex culpa mariti; ita ut prima pars, quæ loquitur de propriis viris, intelligatur de separatione quoad torum; secunda, quando eis permittitur, ut transeant ad secundas nuptias, intelligenda sit de separatione quoad vinculum, quando stante aliquo impedimento contraxerunt.

39. Sed ad rem deveniendo instat difficultas, nam sequeretur, quod quando separatur matrimonium quoad torum, maritus ex sua culpa privatur beneficio, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest; idque non improbabile videtur quoties ex sua culpa separatio sequitur, ut sentit Fragoso *de Regimin. Reipubl. part.3. lib.2. disput.5. de Contract. dotali, §.5. num.78. vers. Si tamen*, quia videtur in pœnam illius culpæ tali beneficio privari; neque dignus est misericordia ex parte mulieris, cùm sævus ipse adversùs eam procedat. Bossius *d. cap.11. num.97. in fine.*

40. Sed adhuc contrariam sententiam, quam adduximus *num.31.* tenemus duabus rationibus. Prima, quia textus *in dict. cap.1. de donat. inter*, non loquitur de marito inope, sed absolutè de marito, qui cùm obligetur totam dotem reddere, præcisè est intelligendus de marito divite, ut explicant ibidem Gonzalez *num.4.* Barbosa *num.8.* Unde textus ille, etiam intellectus de separatione tori ex culpa viri, eum non privat tali beneficio; quippe si dicit restituendam esse totam dotem, id præcipit maritis divitibus. Tum secunda, quia est verè, & proprius maritus, cui reverentia debetur, & fuit inter utrumque conjugem vera societas; & si ex parte mariti fuit culpa, non tamen in ordine, ut hoc beneficio frueretur, ex quo fieret illius indignus. Itaque adhuc in illa specie non insolidum convenietur.

41. Illud verò citra dubium est, quod si ex culpa mulieris matrimonium separetur, nempe per adulterium ab ea commissum, maritus hoc beneficio fruetur, *cap. Plerumque 4. de donat. inter*; quia tunc dotem maritus lucratur. Si verò sine culpa fiat divortium, & tori separatio, inops maritus dotem non restituet, sed ex ea alimenta percipiet, quando separatio fit ad tempus: si verò in perpetuum, & maritus egeat, adhuc ex dote mulieris alimenta percipiet. Lara *in dict. l.5. §. Si quis ex his, ff. de liber. agnoscend. num.16.* Barbosa *in dict. cap.1. num.5.* Bossius *dict. cap.11. num.38.* Sicut quando obstante matrimonio ob inopiam viri dos esset restituenda mulieri, tunc enim hoc beneficio non fruitur, sed tantùm ex dote alitur, cùm adhuc dos existit ad sufferenda onera matrimonii. Campegius *dict. 3. part. quæst.238. vers.8.* Paschalis *de viribus patr. potest. 2. part. cap. 9. num. 28.* Cancerius *part. 1. var. cap.9. num.312.* Bossius *dict. cap.11. à num.106.* Iòdem nec hoc beneficio fruetur quando promisit dotem restituere extraneo liberaliter illam concedenti; quia respectu illius cessant rationes hujus concessionis, ut cum aliquibus docet Bossius *ubi proximè, num.108.*

42. Est verò dubium non prætereundum, an ante contractum matrimonium maritus in pactis matrimonialibus possit huic beneficio renuntiare. Et aliqui censuerunt posse id facere. Ducuntur, quia renuntiatio illa non est juris quæsiti, sed quærendi per matrimonium; idcircò non renuntiat huic beneficio, sed ponit obicem, ne illud percipiat. Baldus *in l. Illud, Cod. de SS. Ecclesiis.* Gabriel *lib.1. cons.6. num.3.* Ergo rectè poterit illi renuntiare, prout in pactis dotalibus ante matrimonium valet renuntiare beneficio Authenticæ *Præterea, Cod. Unde vir, & uxor*, Molinus *de rit. nupt. lib.3. quæst.62.* Cæterùm, nam leges prohibentes promissiones, seu renuntiationes, non intelliguntur de rebus in futurum acquirendis. Gabriel *lib. 2. cons.4.* Gratianus *discept. for. tom.1. cap.132. num.23.* Cùm ergo ante nuptias jus hujus beneficii quæsitum non sit, non prohibetur à lege renuntiari, si fiat renuntiatio ante nuptias in pactis dotalibus. Fontanella *de pact. nupt. claus.7. gloss.3. part.11. à num.64.* Bossius *dict. cap.11. num.126.*

43. Horum autem Doctorum non admitto sententiam, ex decisione textus *in d. l. Alia 14. §. Eleganter*, ubi absolutè asserit, hoc pactum, ut maritus insolidum conveniatur, validum non esse, utpote contra bonos mores, & reverentiam matrimonii: qui quidem textus absolutè loquitur, & indistinctè, sive ante, sive post, matrimonio contracto; idcircò etiam ante matrimonium non sustinebitur: ubi enim lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, *l. Nec de pretio, ff. de Public. in rem act. l. Non distinguimus, ff. de recept. arbitr. cap. Consuluisti 2. quæst.5.* Argellus *de legit. contradict. quæst.20. num.14.* Et in hoc sensu loquuntur communiter DD. asseverantes, maritum

huic

huic beneficio renuntiare non poſſe. Gomez *tom. 2. var. cap. 11. num. 5. verſ. Item*, Covarr. *in cap. Quamvis pactum, p. 2. in princip. num.* 8. Barboſa *in cap. 1. de donat. inter, num. 10.* & alii ſuprà, *cap. 5. num.* 53. eodem modo loquentes; unde perpenditur, invalidum eſſe pactum renuntiandi huic beneficio, etiam factum ante nuptias.

44. Cæterùm, pactum hujus renuntiationis eſt contra bonos mores naturales, ut diximus ſuprà *d. cap. 5. num. 55.* Ergo neutiquam valet ſuſtineri, etiamſi fiat ante nuptias; continet enim injuſtitiam, & culpam, quare nunquam ſuſtinebitur. Cancerius *3. p. var. cap. 2. num. 33.* Guttierrez *de juram. 1. p. cap. 33. per tot.* etiamſi ante nuptias fiat.

45. Rurſus a ſimili comprobatur, quia mulier, ſi inops ſit, & non habet aliunde unde vivat, nequit renuntiate alimentis ante matrimonium, quæ ipſi debentur in matrimonio. Bart. *in l. 2. in principio, ff. Si certum petatur.* Natta *conſ. 114. num.* 8. Gratianus *d. cap. 132. à num. 9.* non propter rationem, quam aliqui præſtant, quia pactum iſtud eſt contra ſubſtantiam matrimonii, ſed quia contra bonos mores eſt, ut pauper mulier a viro non alatur. Ergo cùm contra bonos mores ſit, ut maritus ad inopiam vergens à dote mulieris non alatur, ante nuptias non poterit per pactum huic beneficio renuntiare.

46. Deinde dicere, ante nuptias non habere aliquod jus, ſed tantùm ponere impedimentum, ne acquirat, eſt debile fundamentum, quia ex eo quod fiant pacta nuptialia, quæ ſunt diſpoſitiones proximæ matrimonii, jus iſtud jam habet in ſpe proxima acquirendi per contractum matrimonii; ſpes enim proxima jus acquirendi, in Jure cenſetur quaſi jus quæſitum. Alternus *conſ. 7. num. 4.* Ferretus *conſ. 112. n. 8. verſ. 2. lib. 1.* Gratianus *d. cap. 132. num. 14.* Ergo dici non valet, eſſe tantùm ponere impedimentum, ſed renuntiatio juris proximè acquirendi, exiſtens in ſpe proxima matrimonii. Ergo neutiquam poterit ſuſtineri talis renuntiatio.

47. Sed dices, jus iſtud non acquiritur ex ſolo matrimonio, ſed ex matrimonio, & inopia ipſius mariti. Ergo licèt pacta nuptialia ſint proximæ diſpoſitiones matrimonii, non verò acquirendi jus iſtud, præcipuè ſi caſus non adveniat, niſi ſoluto matrimonio, prout ſæpiùs accidit. Ergo minimè jus iſtud ſtat in proxima diſpoſitione acquirendi, & per conſequens poterit ante matrimonium renuntiari. Sed reſpondetur, quod jus iſtius beneficii acquiritur ſtatim ut matrimonium validè contrahitur; tunc enim marito reverentia debetur, & fit ſocietas inter conjuges, unicum fundamentum illius juris. Gonzalez *in cap. 3. de ſolut. num. 11.* jam enim in habitu illud habet, licèt per inopiam ad actum reddatur; idcircò quando pacta nuptialia fiunt, ante matrimonium jam ſponſus habet ſpem proximam habendi hoc privilegium, nec poterit illi renuntiare, ut dictum eſt.

48. Sed an ſoluto matrimonio poſſit maritus huic beneficio renuntiare, ſimiliter diſceptatur. Negant plurimi, quia ſoluto matrimonio, ceſſat ratio reverentiæ, & ſocietatis; unde hoc privilegium debet ceſſare, ut tenet Bart. *in l. Alia 14. §. Eleganter, ff. ſolut. matr.* ubi etiam Caſtrenſis, Surdus *d. tit. 1. quæſt. 78. num. 48.* Fontanella *d. p. 11. num. 66.* Boſſius *d. cap. 11. num. 129.*

49. Sed contrarium cum aliis teneo ex generalitate textus *in l. 3. ff. de conſtit. pecunia*, ubi licèt maritus pactum fecerit de ſolvenda dote inſolidum, ſoluto matrimonio, adhuc non condemnatur, niſi in quantum facere poteſt: cui contrarii non ſatisfaciunt efficaciter. Cæterùm, nam ſoluto matrimonio adhuc durant reliquiæ illius, & reverentiæ, quoad id quod geritur ex cauſa dotis, ut conſiderat Campegius *d. 3. p. quæſt. 246. in fine.* Unde ſi propter matrimonium nequit ſuſtineri hæc renuntiatio, ſimiliter illo ſoluto, cùm adhuc durent ejus reliquiæ, & reverentia. Gloſſa & Dinus *in d. §. Eleganter*, Campegius *d. quæſt. 246.* Barboſa *in d. l. Maritum, à num. 89.*

50. Hoc privilegium non ſolùm marito conceditur, quando ratione dotis convenitur; ſed ex alio quolibet contractu celebrato inter virum & uxorem, matrimonio durante, *l. Non tantum 20. ff. de re judicat.* Ratio eſt, nam adeſt reverentia matrimonii, nec conſiderare oportet, uxorem cum marito contrahere, quaſi cum alio extraneo; quapropter etiam ex alio contractu hoc beneficio fruetur. Surdus *d. tit. 1. q. 78. num. 13.* Barboſa *in d. l. Maritum, num. 56.* Pich. *d. præcept. 9. à n. 54.* Myſingerus *in d. §. Item ſi de dote, n. 10.* Boſſius *d. cap. 11. à num. 41.*

51. Sed contra hanc reſolutionem opponitur textus *in l. Divortio 35. ff. de negot. geſt.* ubi maritus ab uxore conventus actione negotiorum geſtorum, inſolidum convenitur. Ergo ſi ex alia actione conveniatur, iſto beneficio non fruetur. Verùm aliqua ſunt hujus textus interpretamenta; & in primis textus ille intelligendus, quando ex delicto maritus conveniretur, prout in actione rerum amotarum; quo quidem caſu inſolidum convenitur, *l. Si rerum 52. ff. de re judicat.* Surdus *d. tit. 1. quæſt. 88. num. 42.* quod in littera illius textus diſcretè agnoſcitur in illis verbis: *Aliàs enim imputari non poteſt, quod aliàs non exegerit.* Quæ verba demonſtrant, quod ſi maritus tempore negotiorum geſtorum haberet bona, unde ſolveret, imputari non poſſe, ſi a ſe non exegerit; ſecus verò, ſi non habuerit: eſt enim in delicto, quatenus ſciat, ſe bona ſufficientia non habere, & à ſe non exigat. Unde in illa ſpecie, ex delicto conventus inſolidum tenetur, ut ibi explicant Bart. & alii, quibus accedit Pich. *d. præcept. 9. num. 56.*

52. Hoc interpretamentum ſatis probabile eſt, quidquid alteri DD. reſiſtant. Scævola enim in tota illa ſpecie inſiſtit in delicto à ſe non exigendi, ut infrà: *Non enim eveſtigiò in officio deliquit*, &c. quare demonſtrat, in actione negotiorum geſtorum plenè maritum teneri, quando imputari ei poteſt, à ſe non exegiſſe; non verò ſi delictum iſtud non imputetur.

53. Aliud verò interpretamentum communiter eſt receptum *in d. l. Divortio*, maritum inſolidum teneri, ſi actione negotiorum geſtorum conveniatur, quando negotia mulieris geſſit ſoluto matrimonio; tunc enim non geſſit conſtante matrimonio, quando ei reverentia debebatur, nec durabat conjugum ſocietas, ſed ut alius quilibet particularis, idcircò inſolidum convenitur. Campegius *de dot. 3. p. quæſt. 246.* Barboſa *in d. l. Maritum, num. 90.* Boſſius *d. cap. 11. num. 44.* Unde cognoſcitur, textum iſtum non opponi deciſioni poſitæ *num. 50.* quæ loquitur de contractibus initis durante matrimonio, non verò poſt.

54. Rurſus privilegium hoc extenditur ad uxorem, quæ ſi à marito conveniatur, illo fruitur, *l. 20. in fine, ff. de re judicat.* Nam licèt major reverentia debeatur marito, utpote capiti mulieris, *cap. Hæc imago, cap. mulierem 17. 33. quæſt. 5.* Attamen maritus honorem deferre tenetur matrimonio, *l. 2. ff. de actione rer. amot. l. 1. §. Si vir, ad Syllan. l. Adverſùs 4. C. de crimin. expilat. hæredit.* quapropter uxor eodem beneficio fruetur. Cæterùm vir & uxor à pari procedunt, & correlativè ſe habent quoad juris effectus. Solorzanus *de Iur. Ind. tom. 2. lib. 2. cap. 21.* Vela *diſſert. 4. à num. 10.* Giurba *ad conſuet. cap. 1. gloſſ. 2. num. 51.* Ergo cùm hoc beneficium concedatur inopi marito, ſimiliter pauperi mulieri concedi debet. Denique, quia de jure communi per commixtionem familiarum, *l. 1. §. Si vir, ff. ad Syll.* fit quædam ſocietas; quod de jure noſtro Regio majori perpenditur ratione, quia bona communi-

nisantur inter virum & uxorem, unde societas omnium bonorum fit, *l.4. tit.9. lib.5. Recopilat.* ubi Mathienzo *gloss.1. num.1.* Garcia *de conjugal.acquæst. n.12.* Quare hoc beneficium ad uxores etiam est porrigendum. Barbosa *in dict. l. Maritum, num.56. & 57.* Osuald. *ad Donellum, lib.27. cap.9. lit. G,* Gonzalez *in cap.3. de solut. num.11.* Joan. Castagna *de Benefic. deduct. ne egeat, quæst.2.* Castillo *de Aliment. cap.37. § 2. num.10.* Bossius *dict. cap.11. num.29.* Antunellus *d. cap.13. num.1.*

55. Sed Cujacius *lib.4. cap.38.* contrarium censuit. Tum quia cessat ratio reverentiæ marito debitæ, quæ quidem uxori non debetur, prout multis differentiis adductis, explicat Barbosa *in dict. l. Maritum, à num.54.* Quare hoc beneficium uxori non communicabitur. Rursus decisio textus *in d. l. Non tantum 20. ff. de re judicat.* ubi Consultus sic scribit, *Quod in persona mulieris æqua lance servari, æquitatis suggerit ratio*, non est alicujus Consulti, sed sapit Triboniani additionem; quare in re suspecta juris decisio stabilienda non est.

56. Sed communiter reprobatur Cujacius, ut faciunt Barbosa *dict. num.54.* Osuald. Castillo, & Gonzalez nuperrimè allegati; hoc enim humanitas ipsa petit, ut quam maritus totius vitæ, & familiæ sociam admisit; *l. Ex diverso 18. §.11. ff. solut. matrim.* pro dote promissa insolidum non conveniat, & ad summam egestatem reducat; sed solùm in quantum facere possit, ut rectè demonstrat Consultus in illis verbis supià recensitis, & Osuald. *d. cap.9. lit. G,* quod de jure nostro Regio in primis est admittendum, cùm omnium bonorum sint socii vir, & uxor.

57. Præterea hoc beneficium socero competit, *l. Sed & hoc 22. ff. de re judicat. l.17. ff. solut. matr.* Quod duobus modis examinari oportet: in primis quando convenitur socer, pater mariti, aut quando convenitur pro dote promissa pater uxoris: & quoad primum socer, pater mariti, si pro dote conveniatur, quando ad illum pervenerit, nisi in quantum potest non condemnatur, *ex l.22. l. Rei judicata 15. §. Socero, ff. solut. matrim.* Ratio est, nam socer, pater mariti, respectu nurus pro parte habetur, *l. Quia parentis 17. ff. solut. matrim.* quapropter illi reverentiam præstare tenetur, & consequenter hoc beneficio fruitur. Barbosa *in l. Maritum, num.63.* Donellus *d. lib.27. cap.9.* Bossius *d. cap.11. num.45.* Pichard. *d. præcept.9. num.39* asserens, nec huic beneficio renuntiare posse, etiam cum juramento. Castagna *quæst.7. per tot.* Castillo *de Aliment. d. cap.37. § 2. num.8.* Antonellus *dict. cap.13. num.1.*

58. Quod quidem non solùm intelligere oportet quando socer ratione dotis convenitur, verùm etiam ex aliquibus contractibus, ex quibus à nuru convenitur. Et comprobatur *ex l. Sicut 21. ff. de re judicat.* ubi asserit Consultus, quod sicut maritus convenitur in quantum facere potest, similiter socer: unde cùm maritus ex aliis contractibus conventus hoc beneficio fruatur, similiter socer, ut cum aliquibus tenet Bossius *dict. cap.11. num.47.*

59. De altero socero, nempe parte mulieris, idem est dicendum, si ex probabili ignorantia bonorum suorum dotem promiserit, aut si post dotem promissam ad egestatem casu fortuito pervenit, *l. Sicut 21. & l.22. ff. de re judicat. l. penult. ff. de jur. dot.* Bossius *d. cap.11. num.8.* Osuald. *ad Donellum, dict. lib.27. cap.9. lit. L,* Gonzalez *in d. cap.3. de solut. num.8.* Castillo *d. cap.37. §.2. num.8.*

60. Sed est quæstio, an socero hoc beneficium competat, matrimonio soluto? Prima sententia negat, ex duorum juriùm decisione *in l. Sicut 21. & l. Sed hoc 22. ff. de re judicat.* ubi Paulus asserit, ex æquitate socero, patri mulieris hoc beneficium competere, Sed alio jure utimur, & explicat Pomponius, id esse accipiendum, si soluto matrimonio conveniatur, secus verò si constante. Unde asserendum est, tantùm hoc beneficium concedendum socero, uxoris patri, quando ex dote promissa, constante matrimonio conveniretur. Cæterùm ratione probatur, nam socero, patri mulieris, hoc privilegium conceditur ob affectionem, & affinitatem, quæ cum illo à genero contrahitur, quæ deficit soluto matrimonio, *l.3. §. Affinitates, ff. de postulando:* & ideò deficit etiam quodlibet privilegium in ea fundatum. Tiraquellus *tract. cess. causa, 1. part. num.37.* Blancus *de compromiss. quæst.3. num.23. vers. Quintò.* Ergo hoc privilegium socero, uxoris patri, soluto matrimonio non competit, ut latè prosequitur Barbosa *in d. l. Maritum, à num.62.* Gonzalez *in d. cap.3. num.11.* Zasius *lib.1. singul. intellect. cap.5. num.3.*

61. Secunda sententia tenet contrarium, *ex l. penult. ff. de jur. dot.* ubi hoc beneficium socero, patri uxoris, soluto matrimonio conceditur: tum ratione, nam cùm vir, & uxor per copulam fiant una caro, socer pater uxoris, loco parentum habetur, cui reverentia à genero est deferenda: quare hoc privilegium etiam matrimonio soluto, simili socero est concedendum, prout socero, patri mariti. Et denique gener respectu soceri, tanquam filius censetur, *l. Si quis 3. Cod. de naturalib. lib.* Ideircò ut pater nequit conveniri, nisi in quantum facere potest, ut cum Glossa tenent Campegius *de dot. 3. part. quæst.250.* Brunus *de cess. bon. 4. part. principali, quæst.22. num.3.* Giurba *decis.42. num.9.* Connanus *lib.8. Comment. cap.9. n.8.* Fontanella *dict. part.11. num.96.* Bossius *dict. cap.11. à n.14.* Molina *de Iust. tract.2. disp.425. n.8.*

62. In hoc dubio animadvertendum, ansam præbuisse huic difficultati illa duo jura, quæ pro utraque sententia adducuntur, quæ quidem tanquam contraria existimantur, suntque textus *in dict. l.21. & 22. ff. de re judicat. & l. penult. ff. de jur. dot.* Hæc enim dissonantia ita premit Anton. Fabrum *lib.1. conject. cap.14.* ut textum *in dict. leg.21.* emendaverit; nam quando dicit Consultus, *Sed alio jure utimur*, addit, *Sed alio, & alio jure utimur*; ita ut sensus sit, aliquando utimur, ut insolidum conveniatur, aliquando non, itaut constante matrimonio hoc beneficio fruatur pater uxoris, aliquando non, soluto matrimonio, nisi ex causa, & persona aliud Judici videatur, ut *in l. penult. ff. de dot.* Consentit Pichardus *in dict. præcept.9. num.59.*

63. Emendationem tamen subtiles Jurisprudentes in prioris rejiciunt, utpote difficultatum subterfugium; quapropter varia horum jurium interpretamenta concinnaturot, quæ ad longum refert, & impugnat Genoa *leg. Conciliat. fol. mihi 331.* Residet tamen in communi distinctione, socero mariti constante matrimonio hoc beneficium competere; secus eo soluto; nisi causa, & persona aliud petierit, ut docet textus *in dict. l. penult.* & tenet Paz *legum Conciliat. cent.5. quæst.64.* Barbosa *in dict. leg. Maritum, num.66.*

64. Verùm in re dicendum, hanc difficultatem considerandam esse inspecta juris æquitate, & ratione: & asserendum est, simile beneficium competere socero, patri mulieris, sive constante, sive soluto matrimonio, uti probat textus *in l. Ex diverso 17. ff. solut. matr.* ubi Consultus asserit, similem honorem concedendum socero generi, sicut uxoris, unde ob eandem rationem, sicut uni conceditur, alteri concedendum: in quo genere æquitatis etiam admittitur textus *in dict. l.21.*

65. Aliter verò respectu juris, quod vigebat tempore Pauli *in dict. l.21.* scripsit enim Consultus, secundùm æquitatem socero uxoris privilegium competere.

tere. Sed alio jure utimur, quod exprimit Pomponius in lege ſequenti, ut tantùm conſtante matrimonio concederetur, non verò matrimonio ſoluto. In qua quidem ſpecie loquens Conſultus *in dict. l. penult. de jur. dot.* inquit, diſſoluto matrimonio inſolidum condemnandum, niſi ex cauſa, & perſona ſocero hoc beneficium concederetur; quod ita intelligi valet, ſi perſona ſit ita honorata & gravis, ut poſt matrimonium præſtet cauſam, ut illi hoc beneficium concedatur; ſi verò non ita, inſolidum convenietur.

66. Sed hodie illo uſu tempore Juriſconſultorum relicto, ex æquitate admittenda eſt ſecunda ſententia, quæ quidem cùm inopi ſocero ſubveniat, utpote ſapientiſſima cauſa, eſt admittenda. Lupus *de donat. inter*, §. 21. *num.* 14. Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 28. *num.* 1.

67. Gener verò ſi à ſocero pro dote conveniatur, in quantum facere poteſt, condemnatur; idque optima ratione, quia loco filii habetur, *l. Quia parentis, ff. ſolut. matr.* quapropter, ut cæteri liberi, hoc beneficio fruetur. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæſt.* 39. *n.* 16. & 17. Caſtillo *lib.* 8. *cap.* 37. §. 2. *num.* 9.

68. Cæterùm donatori hoc competit privilegium, nec condemnatur niſi in quantum facere poteſt, *l. Inter* 19. §. 1. *l. Cùm ex cauſa* 30. *l. Neſennius* 41. *ff. de re judicat. l. Divus* 28. *ff. de reg. jur.* Et ratio eſt, ne ex ſua liberalitate periclitetur, ut latè Caſtagna *quæſt.* 11. Caſtillo *d. cap.* 37. §. 2. *num.* 13. Salgado *in Labyrinth.* 1. *part. cap.* 24. *num.* 108. D. Reies *de donat. cap.* 20. *num.* 1. Pichard. *dict. præcept.* 9. *num.* 19. Leoncillus *de privileg. pauper.* 2. *p. privileg.* 93. *à num.* 1. qui *num.* 4. aſſerit, perſonaliſſimum eſſe hoc beneficium, nec hæredi, nec fidejuſſori donatoris competere. Antonellus *d. cap.* 13. *num.* 1.

69. Eſt verò non prætereundum dubium, an ſi extraneus, qui dotem dare non tenebatur, ex ſua voluntate illam promiſerit, hoc fruatur privilegio? Aliqui abſolutè negarunt, *ex l. Neſennius* 41. *ff. de re judicat.* ubi id apertè probatur. Gimba *deciſ.* 84. *num.* 10. & 11. Fontanella *dict. clauſul.* 7. *gloſſ.* 3. *part.* 11. *n.* 97. Quod alteri non admittunt aſſerentes, tantùm condemnandum in quantum facere poteſt, *leg. Si extraneus* 33. *ff. de jur. dot.* Et probatur, quia iſte eſt verè donator dotis, quapropter hoc privilegio fruetur. Surdus *d. tit.* 1. *quæſt.* 78. *n.* 15.

70. Ex hac jurium contrarietate plura adduxere DD. & aliqui aſſeruere, hunc dotem promittentem duobus modis conſiderari poſſe, aut ut dotans, aut ſicut donans: ſi enim convenitur ut dotans, inſolidum debet condemnari; ſecus verò ſi ut donans, quia præcisè hoc beneficio fruetur. Refert Boſſius *d. cap. ult. n.* 33. Alteri dicunt, conſtante matrimonio, inſolidum conveniendum; ſecus eo ſoluto, ut eſt Gloſſa *in d. leg. Neſennius.* Reſident tamen DD. diſtinctionem eſſe faciendam, quando extraneus dotem promiſit, & convenitur à muliere; tunc enim conveniendus non eſt, niſi in quantum facere poteſt, quia reſpectu illius eſt donans; ſecus ſi à viro, quia ratione illius non eſt donans, nec adeſt contractus lucrativus, ſed onerosus, quia id fit ad ſufferenda onera matrimonii, & ita conveniunt Pazius *cent.* 7. *quæſt.* 7. Boſſius *d. cap.* 11. *à num.* 34. D. Gonzalez *in cap.* 3. *de ſolut. num.* 12. Donellus *d. lib.* 27. *cap.* 9. ubi Oſuald. *lit.* C, Cujac. *lib.* 12. *obſervat. cap.* 17.

71. In re tamen animadvertendum, textum *in l. Si extraneus* 33. *de jur. dot.* non agere quæſtionem, an extraneus dotem promittens teneatur inſolidum, aut in quantum facere poſſit? Iſtud enim ab Ulpiano ibidem non agebatur; ſed alia quæſtio, nempe quando imputandum eſt marito, ſi dotem non exegerit, ut ad illam teneatur. Et in hac difficultate illa eſt communis ſententia, conſiderabilem negligentiam eſſe neceſſariam, nec ſufficere quamlibet, præcipuè cùm debitores benignè ſunt tractandi, *l. Servum* 25. *ff. de pign. l.* 1. *Cod. de Commerciis, l. Si benè* 33. *de uſuris.* Idcircò in marito pro exigenda dote, non quælibet negligentia ſufficiet. D. Olea *de ceſſ. tit.* 5. *quæſt.* 12. *num.* 17. Sed quid ſi promittens dotem, ex voluntate id fecerit? Inquit Conſultus, facilè parcendum marito, ſi non exegerit. Et ratio eſt, quia licèt omnes debitores benignè ſint tractandi, ſpecialiter tamen ii, qui donant, & ex ſua voluntate liberaliter promittunt, & veniunt ad obligationem. Comprobat Ulpianus, nam donans ita benignè tractatur, ut non condemnetur, niſi in quantum facere poteſt, quia ex ſua liberalitate obligatur. Ergo maxima benignitate promittens dotem eſt conveniendus, cùm etiam ex voluntate proceſſerit, & ita marito parcendum, qui eum non præcipitavit.

72. Hæc eſt doctrina Conſulti, ex qua efficaciter non ſequitur, dotem promittentem non eſſe conveniendum, niſi in quantum facere poteſt; ſed tantùm marito parcendum, qui non rigidè ſe habuit cum eo, qui dotem promiſit; ſicut excuſatur adminiſtrator, qui non compulit ad ſolvendum debitorem paupertate oppreſſum, *l. Thais*, §. *fin. ff. de fideicommiſſ. libert.* Lara *de Anniverſ. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 35. Valenzuela *conſ.* 179. *num.* 71.

73. Quapropter aſſerendum, dotem promittentem ex ſua voluntate, abſque aliqua neceſſitate, inſolidum eſſe condemnandum, ut deciſum eſt *in dict. l. Neſennius* 41. *ff. de re judicat. l. penult. ff. de jur. dot.* Ratio eſt, quia dotis promiſſio, aut donatio, cauſa onerosa eſt, licèt procedat à mera liberalitate promittentis, ſeu donantis, *cap. Salubriter* 16. *de uſur.* ubi DD. cùm id fiat ad ſufferenda onera matrimonii. Cyriacus *tom.* 1. *controverſ.* 30. *num.* 6. D. Olea *de ceſſ. tit.* 6. *quæſt.* 2. *num.* 19. Caſtillo *controverſ. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 31. quare non dicitur directè donatio, ſed negotialis, & purè contractus, *l. Contractus* 13. *ff. de regul. jur. l.* 1. §. *Debitam*, *ff. de conſtit. pecun. l. Exigere*, *ff. de judiciis.* Unde dotem promittens inſolidum tenebitur.

74. Hoc igitur clarè procedit, quando dos marito promittitur; nam ex eo quod promittatur, intelligitur promitti nomine uxoris ad ſufferenda onera matrimonii, ac proinde cauſa onerosa eſt. Boſſius *de dot. cap.* 1. §. 1. *num.* 3. nec promittens poterit hoc privilegio frui, quia propriè non eſt donator, nec eſt reſpectu illius aliqua reverentia; nam illum ſupponimus extraneum. Unde demus fundamentum huic conceſſioni.

75. Sed ſi mulieri dos promittatur liberaliter ab extraneo, non verò marito, ſecus eſt dicendum; nam ut ſcripſit Boſſius *d.* §. 1. *num.* 4. *ad med.* tunc eſt propria donatio, & in illo eſſe relinquimt; idcircò ſi pro dote conveniatur, non inſolidum condemnabitur, ſed in quantum facere poſſit.

CAPUT VII.

Explicit materia iſta, & elucidatur caput *Odoardus* 3. *de ſolutionibus.*

SUMMARIUM.

Hoc beneficium competit filio emancipato, vel exhæredato, quive ab hæreditate paterna ſe abſtinuit, & ei, qui jam bonis ceſſit, n. 1. *Quod admittendum in*

in utroque foro, num.2. Verùm plures negant, n.3. Sed resolvitur affirmativè, num.4.

An quando debiter ignominiosè cedit bonis, ab omni obligatione liberetur, si posteà ad pinguiorem fortunam perveniat. Prima sententia negat: sed cum secunda tenendum est contrarium, à num.5.

Hoc privilegio fruuntur Milites, num. 6. Sed an extendatur ad Milites Togatos. Prima sententia affirmat, num. 7. Secunda negat, num. 8. Resolvitur pro hac sententia, à num.10.

An extendatur ad Nobiles. Affirmant plures, num. 13. sed negatur in Fidalguis simpliciter. Admittitur in Magnatibus, ibid.

Disceptatur in possessoribus majoratuum. Negat Salgado, num. 14. Affirmant alii, num. 15. Resolvitur, & distinguitur, à num.16.

Hoc beneficium competit debitori Ecclesiæ, num. 18. Sed tantùm ad alimenta secundùm naturam, n.19.

Clericus hoc beneficio fruitur, nec incarceratur, nec excommunicatur, nec cogitur bonis cedere, n.21. Debes constare de ejus paupertate per summariam informationem, num.22.

An competat beneficium capitis Odoardus 3. de solut. *minoribus Ordinibus initiatis. Prima sententia affirmat, num.23. Secunda negat, num 24. Tertia distinguit, num.25. Resolvitur, à num.26. Explicatur textus* in d. cap. Odoardus, *num. 26. & 27. Et tandem solis habentibus privilegium fori conceditur, aliis denegatur, à num.28.*

An competat clerico pauperi ob suam culpam. Negant plures, num. 30. Affirmant alteri, num. 31. Admittitur hæc sententia, num.32.

Clericus hoc beneficio privatur, si tempore contractus sciebat non esse solvendo, vel si dolo decepit creditores, aut quando in fraudem creditorum bona alienavit, aut quando spe hujus beneficii contraxit, si bona occultavit, aut suspectus de fuga bona asportasset, num.33.

Clericus ut hoc beneficio fruatur, debet debitum agnoscere, non verò negare pertinaciter in judicio, n.34.

Clericus debet civiliter conveniri. Sed quid si debitum sit ex delicto? Aliqui ei negant hoc beneficium. Prima sententia negat, num. 35. Secunda distinguit, quando pœna pecuniaria applicatur Fisco, quandove Parti ob interesse, num. 36. Resolvitur, à num.38. Vbi disceptatur, an regula illa, Qui non habet in bonis, luat in corpore, *habeat locum in clericis. Affirmant plures: sed à num. 38. defenditur contrarium. Explicatur, à n.42. Quando pœna non sunt infames, num.43. & 44.*

An quando pecunia applicatur parti pro damno, & interesse, Clericus respectu illius hoc beneficio fruatur. Dubitandi ratio ponitur, num.46. Explicatur textus in cap. Finem litibus 5. de dol. & contumac. *Et resolvitur affirmativè, à num.48.*

Commutatio pœnæ quando Clericus solvendo non est, debet fieri cum consensu accusatoris, num.59.

Quando actione reali convenitur Clericus, non fruitur hoc beneficio, num. 51. Fit instantia, & respondetur, num.52.

In actione depositi Clericus hoc beneficio non fruitur, n.53. Sed explicatur, num.54.

Aliqui dicunt, Clericum ad fruendum hoc beneficio, priùs debere cedere bonis, sed non admittuntur, n.55.

An hoc beneficium concedendum, quando Clericus obligatur in forma cameræ. Prima sententia negat, n.56. Secunda affirmat, n.57. Resolvitur, n.58.

Hoc beneficium opponi valet ante, vel post sententiam, num.60. Non admittuntur asserentes, non dari hoc beneficium contra tres sententias conformes, n.61.

An Clericus fruatur hoc beneficio, quando huic beneficio renuntiavit cum juramento. Supponitur simpliciter renunciare non posse, ut nec Nobilis sua nobilitati, num.62.

Quando verò renuntiatio fit cum juramento, prima sententia dicit non competere Clerico, num. 63. Secunda affirmat, num. 64. Resolvitur, & explicatur, à num. 65. & 67. Admittitur affirmans, & defenditur usque ad num.69.

Excipiuntur aliqui casus, in quibus Clerico denegatur hoc beneficium, num.70.

An Clerico excommunicato competat hoc beneficium. Prima sententia negat, num. 71. Secunda affirmat, num.72. ut etiam Clericus excommunicatus fruatur privilegio fori, defenditur hæc sententia, à num.73.

Cautio est danda à Clerico de restituendo, quando ad pinguiorem fortunam pervenerit. Est danda fidejussoria, & si fidejussorem non inveniat, juratoria sufficit, num.76. Si ad pinguiorem fortunam perveniat, restituet, & ad restitutionem hoc beneficio iterum fruetur, num. 77. Vbi etiam de praxi hujus beneficii.

1. RUrsus aliquæ adsunt personæ, quibus miserationis causâ hoc privilegium concessum est, ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt, utpote emancipatus, vel exhæredatus, quive paterna hæreditate se abstinuit, *l. Exhæredatum 49. ff.de re judicat. l.3. §.Sed utrùm, ff.de Minoribus.* Gonzalez *in d.cap.3. num.13.* Cui adjungit eum, qui bonis cessit. Is verò, si post cessionem ab eisdem creditoribus conveniatur, nequit ultra quàm facere potest conveniri, *§.ult. Inst. de act. l.4. & 6. ff.de cess. bonor. l. Si quis 49. ff. de pact. l.13. tit.15. p.5.* ubi Gregorius. Benignè enim tractandus est, qui jam omnia bona sua concessit suis creditoribus. Cujacius *lib. 12. observat. cap. 5.* Osuald. *ad Donellum, d. lib.27. cap.9. lit. P,* Castagna *de beneficio, Deducto ne egeat, quæst.11.* Caucerius *2. p. cap.9. num.4. & 5.* Gonzalez *d.cap.3. num.13.* Castillo *lib.8. controv. cap. 37. §.4. num. 2.* Pich. *in §. fin. Inst. de act. num. 45.* Diana *7. p. tract.8. ref.9.*

2. Quod quidem privilegium non solùm procedit quoad cedentes bona in foro fori, verùm etiam in foro Poli; in hoc quidem rectè retinentur necessaria ad alimenta, cùm ad illa percipienda possit aliena capere: quamobrem in foro conscientiæ rectè procedit beneficium quando quis bonis cesserit, & bona de novo acquisierit, ut cum aliquibus advertit Surdus *de Alimentis, privilegio 18. num. 2.* Dicastillo *de Instit. lib. 2. tract. 2. disp. 10. dub.4. num. 83.* Castillo *d. cap. 37. §.4. num. 3.* Delugo *de Iust. tom. 2. disp. 21. sect.3. num.36.* Diana *d. tract. 8. ref. 9.* Leoncillus *2. p. privileg. 49. num.15. & 18.*

3. Hæc tamen sententia non ab omnibus recepta est, quin aliqui contrarium tenent, asserentes leges cessionis in conscientia non obligare; quapropter etiamsi concedant hoc privilegium de bonis post cessionem acquisitis, in foro conscientiæ non militant, verùm debitor integrè solvere tenebitur. Cæterùm, nam etiamsi bonis cesserit, remanet obligatus, non solùm civiliter, sed etiam naturaliter. Paz *in praxi, 4. p. tom.1. cap. 5. num. 12.* Salgado *in Labyrinth. 3. p. cap. 16. num. 60.* Itaque non obstante illo privilegio, tenebitur in foro conscientiæ integrè ex bonis noviter quæsitis creditoribus satisfacere. Abbas *in cap. Cùm tu, de usuris, num. 10.* Azorius *tom. 3. Inst. Moral. lib.4. cap.39. in fine.* Valentia *disp. 3. quæst. 6. & 7. §. Altera causa.*

4. Sed contraria sententia, relata *num. 2.* tenenda est: Et ratio est, nam in foro conscientiæ non solùm hæc necessaria possunt retineri post cessionem, sed etiam tempore, quo instat necessitas cedendi; quia

tanto

tanto damno non tenetur quis restituere, & satisfacere creditoribus, ut cum multis docet Diana *dict. 7. part. tract.8. resolut.6.* Ergo multò meliùs quando lex id concesserit in bonis acquisitis post cessionem. Rursus Respublica rectè disponit etiam in foro conscientiæ de bonis subditorum, quando ad bonum commune convenit; idcircò rectè disposuit, etiam in illo foro, ut debitor bonis cederet, ne in carcer.bus detineretur, & ad satisfaciendum lucraretur; quin potiùs ad luctandum allicit sic disponens, ut de bonis posteà acquisitis non conveniatur, nisi alimentis relictis: cui quidem beneficio quories creditores assentiunt contractibus, etiam consensum præstare videntur. Ergo in foro conscientiæ rectè privilegium istud sustinebitur. Denique fundamenta contrariorum debilia sunt, quia licèt leges cessionis in conscientia non obligarent, quod quidem absolutè admittendum non est, attamen lex naturalis, & divina tanto damno non obligat ad satisfaciendum creditoribus: tum privilegium, ne qui bonis cessit, conveniatur, ne egeat, etiam in conscientia tenet, ut probatum est. Ergo rectè hoc privilegium procedit in foro conscientiæ. Covarruv. *lib.2. variar. cap.1. n.6.* Molina *de Iust.tract.2.disp. 572.n.9.*

5. Unde favore pauperum debitorum breviter non desinam examinare doctrinam Soti *lib.4. de Iust. q.7. art. ult.* asserentis, quod si pauper debitor ignominiosè cesserit bonis, adhuc ab obligatione non liberabitur, ut si ad pinguiorem fortunam perveniat, creditoribus non satisfaciat; quia ignominia illius non tollit obligationem, qua durante, si bona posteà acquisierit, satisfacere tenebitur. Consentit Covarruv. *dict. cap.1. num.6.* Paz *d. cap.5. n.14.* Trullench *in Decalog. tom.2. lib.7. cap.15. dub.5. num.4.* Delugo *d. disp.21. sect.3. num.40.* Diana *d. tract.8. resol.21. vers. Is tamen, & 4. p. tract.4. resol.78.*

6. Sed mèo videri contrarium tenendum, quia illa est diserta propositio juris, quod quando fit secundùm consuetudinem alicujus loci ignominiosa cessio, debitor ab omni obligatione liberatur. Ratio est, nam quando propter inopiam pœnâ ignominiæ aliquis punitur, pœna illa loco solutionis imponitur. Glossa singularis *in cap. Sicut dignum, §. Eos insuper, de homicid.* quapropter debitor pauper ab omni obligatione liberatur, ut tradunt innumeri relati, & sequuti à Salgado *dict. cap.16. num.67.* Thesaurus *decis.56.* Cancerius *2. part. cap.9. num.23.* Ergo minimè tenebitur creditoribus satisfacere, etiamsi ad pinguiorem fortunam cedens deveniat. Quod idem considerandum est ex parte creditorum, quia cùm non dissenserint, ne pœna illa imponatur, videntur debitoris liberationi consensisse; quapropter asserendum, minimè teneri satisfacere posteà creditoribus, etiamsi ad pinguiorem fortunam deveniat, ut in utroque foro tenent Surdus *de Aliment. dict. privileg. 18. num. 6.* Menochius *de Arbitr. lib.2. cent.2. casu 183. num.22.* Tuschus *tom.1. conclus.117. num.4.* Minlius *de ceff. bon. tit.6. num.6.* Castillo *d. cap.37 § 4 num.4.* dicit probabile Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg. 49. num.17.* Machado *in Summa, tom.1. lib.2. part.3. tract.23. document.8. num.3.*

7. Rursus beneficium hoc competit militibus Armatæ Militiæ, *l. Miles 6. l. Si miles 18. ff. de re judic. l. Si castrensi 7. ff. de Castrensi peculio.* Et ratio est, nam maxima existente ratione, milites multis privilegiis condecorantur, Rempublicam suo sanguine, & vita defendentes, propter quæ hoc beneficio adjuvantur, ne conveniantur, nisi in quantum facere possunt. Pichard. *dict. 2. p. precept.9. num.50.* D. Gonzalez *in d. cap.3. de solut. num.14.* Leoncillus *d. 2. p. privileg.256. à n.1.* Bellerus *de disquisit. Cleric. tit. de Cleric. debit. §.1. n.8.* Antonellus *d. cap.13. n.1.*

8. Est verò quæstio, an privilegium hoc concessum militibus Armatæ Militiæ, extendatur ad Togatam, veluti ad Doctores, & Professores Facultatum: Et prima sententia affirmat; nam in multis Professores isti militibus comparantur, *l. Advocati 4. Cod. de Advocat. divers. jud. l. Medicos 6. Cod. de Profess. & Medic. l.8. tit.31. part.2.* Quamobrem privilegia, quæ militibus competunt, similiter his Professoribus concedi debent. Cæterùm, nam bonarum Artium exercitium, & juvenum educatio maximè Reipublicæ convenit, & ad ejus profectum, & utilitatem pertinet, nec minùs, quàm Armata Militia: Ergo sicut ista habet privilegium, ne conveniatur nisi in quantum facere potest, similiter Togata. Denique, nam Professores isti nequeunt carceri mancipari ob debita civilia, ut *in dict. leg. Medicos,* notant Platea, & communiter Scribentes. Gomez *in l.83. Tauri, num.17.* Baëza *de inop. debit. cap.16. num.127.* Bolaños *in Curia, 2. part. §.17. num.18. & 19.* Ergo conveniri nequeunt, nisi in quantum facere possint; illud enim ab aliquibus receptum, ut qui habent privilegium ne incarcerentur, nisi in quantum facere possint, non conveniantur. Gregorius *in l.23. tit.6. part.1. verbo Un Clerigo à otro.* Avendaños *respons.8.* Covarruv. *var. lib.2. cap.9. num.9.* Parladorius *lib.2. rer. quot. cap. fin. part.5. § 6. num.21.* Ergo isti Professores nequeunt conveniri, nisi in quantum possint agere. Cevallos *com. quæst.477.* Suarez *in l.2. tit. de las ganancias, lib.3. for. §.5. num.12.* Osuald. *ad Donellum, lib.27. cap.9. lit. N,* Pichard. *dict. precept.9. à num.68.* Gonxalez *in dict. cap.3. num.14.* Leoncillus *d. privileg.216. num.3.* Salgado *in Labyr. 1. part. cap.24. n.4.* Belletus *d. §.1. num.10.*

9. Secunda sententia tenet contrarium, & ducitur *ex dict. l. Miles 6.* cum aliis recensitis *num.6.* ubi expressè hoc privilegium conceditur militibus Armatæ Militiæ; unde cognoscitur, voluisse leges illas excludere Milites Togatos, & alios, licèt armatis comparentur. Et confirmatur, nam ut jam diximus, privilegia ista non largè, sed strictè interpretantur, quapropter ab eis nequit fieri extensio, seu illatio ad alios casus distinctos ab specie, de qua loquuntur. Rursus est dispar ratio in militibus Armatæ Militiæ; isti enim pro Republica sanguinem, & vitam profundunt, in quo quidem occupati, rei familiaris curam abjiciunt. Quod quidem diversum est in Militibus togatis, qui domi constituti longè à periculis adsunt; & advocationibus, seu aliis officiis bona sua augent: quod si non egerint, desidiæ eorum tribuendum est. Ergo in his Professoribus Facultatum admittendum non est privilegium, ne conveniantur ultra quam facere possint, ut tenent Albericus, & Duarenus *in d. l. Miles,* Donellus *dict. lib.27. Comment. cap.9.* Baëza *de inopa debit. cap.17. num.26.*

10. In hoc dubio animadvertendum, Jurisperitos privilegia militum ad Togatos facillimè extendere, qui quidem, utpote in causa propria scribentes, non facilè sunt admittendi, nisi quando à lege fuerit hoc expressè decretum, aut ex evidenti ratione, aut illatione deprometetur. Quapropter absolutè loquendo, non admitto primam sententiam, sed secundam; tum licèt artium Professores honoribus, & privilegiis debeant condecorari, & Milites Togatæ Militiæ per allusionem dicantur, *ex dict. l. Medicos, l. Advocati 14. Cod. de Advocat. divers. Iudic.* Leoncillus *dict. privileg.256. num.3.* & ob hanc causam teneant plura privilegia, de quibus Garcia *de Nobilitate, gloss.35. à num.15.* Bobadilla *Polit. lib.3. cap.1. n.56. & cap.14. à num.60.* Pareja *de edit. instrument. tit.10. resolut.2. num. fin.* Riccius *part.6. collect.2206. l.8. tit.7. lib.1. Recopilat.* Attamen comparatione militum longè fit habent; nam ut Osorius *lib.7. de Regis instit.* dicebat: *Meritò semper in omnibus Regnis, & imperiosis populis*

summa laus fortibus hominibus attributa est, maximaque præmia persoluta sunt: illorum namque virtus continet patriæ firmamentum, Reipublicæ universæ propugnaculum, Civium libertatem, tutissimumque in omni rerum discrimine, & calamitate perfugium. Quapropter Togatæ Militiæ Professores inferiores relinquuntur, quorum officia, aut in agendis causis civilibus, aut in puniendis devinctis criminosis occupantur, vel in dirigendis pacificis civibus facillimè obtemperantibus. Unde Cassiodorus *lib.6. epist.13.* securè probat, militiam forensibus præstantiorem esse. Quod idem majori ratione dicendum de aliis professoribus, qui in curandis corporibus, aut in aliis exercitiis detinentur.

11. Unde consequitur, privilegia, quæ Armatæ militiæ conceduntur, non esse protrahenda ad Togatos, utpote inferiora officia tenentes, & consequenter Milites Togatos non habere hoc privilegium, ne conveniantur, nisi in quantum facere possint: ex quo quidem fundamento duæ primæ sententiæ dilabuntur.

12. Cæterùm licèt isti professores ob debitum civile non possint carceri mancipari, non tamen inde sequitur, ut hoc beneficio debeant frui; est enim quid diversum, nec ab uno beneficio singulari valet fieri illatio ad aliud etiam singulare, ut in terminis tenent Guttierrez *de juram. 1.p. cap. 16. num. 36.* Covarr. *lib.2. var. cap.1. num.4.* Ergo licet Professores isti nequeant propter debitum civile incarcerari, hoc tamen beneficio non fruentur.

13. Ex dictis breviter est resolvendum, quid de Nobilibus dicere debeamus, an habeant hoc privilegium, ne conveniantur nisi in quantum facere possint. Et affirmarunt aliqui, præcipuè de jure nostro Regio, in quo decretum, ne ob debitum civile incarcerentur, *l. 79. Tauri, l. 3. & 4. tit. 2. lib. 6. Recopilat.* Unde inferunt, hoc beneficio frui, Pich. *d. præcept. 9. num.61.* Baëza *de inope debit. cap. 16. num.8.* Colletius *de exequut. 1. p. cap. 6. num. 139.* Osualdus *d. cap. 9. lit.N.*

Sed contrarium dicendum in iis Nobilibus, qui tantùm *Fidalgai* dicuntur, nisi aliàs milites sint. Ratio est, nam ut dicebamus, non sequitur necessariò, ex eo quod non possint incarcerari, ut hoc beneficio potiantur: Ergo si aliàs ratione militiæ eis non competat, ex sola nobilitate eo non fruentur. Covarr. *d. cap.1. num.4.* Guttierrez *d. cap.16. num.36.* Castillo *d. cap.37. §.1. num.5. vers. Quamvis.* In Magnatibus verò, veluti Ducibus, Marchionibus, jam praxis recepit, ut quoties ad inopiam pervenerint, majoratus eorum sequestrentur, ex quorum redditibus satisfiat creditoribus, reservatis sibi alimentis secundùm decentiam, & dignitates eorum, ob splendorem familiæ; & hoc jure utimur. Baëza *d.cap.16. à num.* 10. Parladorius *lib.2. quot. cap. fin. 5. p. §.3. à num.31.* Bolaños *in Curia, 2.p. §.16. num.13.* Castillo *d. cap.37. §.1. per tot.* Salgado *in Labyrint. 1.p. cap.24. à num.32.* D.Olea *de cess. tit.3. quæst.13. num.39.*

14. Sed est quæstio, an idem sit observandum in aliis simplicium majoratuum possessoribus, quorum majoratus ex facultate Regia pluribus oneribus gravantur. Et Salgado *in Labyrinth. 1. p. cap.24. num.49.* constanter affirmat, non esse admittendum quin insolidum debeant conveniri, nullis alimentis deductis; nam in jure eis concessum non est beneficium, ne conveniantur, nisi in quantum facere possint, nec ratione majoratus eis competere valet. Ergo minimè isti possessores majoratuum possint alimenta petere, ut petunt Magnates, & Proceres Regnorum. Cæterùm in Majoratibus nihil invenitur impediens, ne creditores integrè sua debita non percipiant, & cum damno eorum possessor alimenta percipiat. Ergo possessor majoratus in concursu creditorum alimenta non percipiet.

15. Sed contrarium tenent Avendañus *de Censibus, cap.63. num.11.* Hieronymus Leon *decis. Valent. lib. 1. decis.85.* Castillo *d. cap. 37. §. 1. à num. 7.* Ducuntur, nam quilibet Majoratus, Dignitas existimatur. Molina *de Primog. lib.1. cap.13. à num.1.* Mieres *1. p. quæst.1. à num.* 20. Castillo *controv. lib.6. cap. 147. num. 8.* Ergo sicut in Magnatibus praxis recepit, ut in concursu ex suis majoratibus alimenta percipiant ob eorum dignitatem, & splendorem familiæ, similiter in aliis possessoribus majoratuum; eadem enim ratio utilitatis publicæ in omnibus consideratur. Tiraquellus *de Primog. quæst.4. num. 32.* Molina *lib.1. cap.58. num.1. cum sequent.* Rursus ex conjecturata mente illius, qui majoratum fundavit, id probatur; nam cùm illum instituisset ad conservationem, & decorem familiæ, consequenter videtur eo modo formasse, ut si ad inopiam possessor pervenisset, ad decus illius priùs alimenta deduxisset, quàm creditoribus solveret: unde ex illius conjecturata mente alimenta in concursu percipiet, prout similiter conjecturamus in bonis fideicommissi, quæ possunt alienari, ut possessor illius inopiâ laborans, alimenta percipiat, ut *in Auth. Res quæ, C. communia de legat.* notant scribentes, Fusarius *de subst. quæst.806.* & diximus latè *lib.5. cap.10. à num.30.* Ergo aliis majoratus possessoribus etiam alimenta in concursu sunt concedenda, ut cum aliquibus etiam consentire videtur D.Olea *d.tit.3. quæst.13. num.39.*

16. Hæc verò sententia satis probabilis videtur, verùm eam nòn absolutè admitto, sed tantùm in his Majoratibus, quorum licèt non sint possessores Magnates, attamen cum jurisdictione, & vassallorum dominio tenentur. In his igitur fundamenta hujus sententiæ satis probabiliter assumptum probant, ut benè considerat Baëza *d.cap.16. num. 104.* Et ratio est, nam isti Majoratus propriè Dignitates dicuntur, & respiciunt familiæ splendorem; quare ne ob inopiam, & miseriam dedecorentur, rectè alimenta possessoribus possunt concedi, quamvis de stricto jure non debeantur. Tum etiam conjecturata mens fundatoris, de qua *num. 16.* circa similes Majoratus non parvi ponderis est, ut rectè advertit Avendañus *d.cap.63. num. 11.* Castillo *d. §.1. num.5.* Idcircò apud Valentinos mos dandi alimenta Magnatibus, etiam extenditur ad Barones, & personas habentes Majoratum cum jurisdictione. Francisc. Leon *tom.1. decis.75. per tot.* Salgado *d. cap.24. num. 50.* quod idem alibi observari poterit, quia extensio ista maxima pietate, & probabilitate nititur.

17. In aliis verò possessoribus Majoratuum simplicium Salgadi sententia admittenda est, ut minimè possessori alimenta in concursu concedantur; quia Majoratus isti Dignitates non sunt secundùm se, nisi accidentaliter eis adveniat, veluti Marchionatus, aut Ducatus, seu contineant castra, oppida, & Vassallos; nam solùm in his est Dignitas publica. Molina *d. lib. 1. cap.13. num. 4.* Mieres *1. p. quæst. 1. ex num.* 10. quapropter cessat ratio, ne possessori alimenta præstentur in concursu, nec ei debebuntur. Et confirmatur, quia similes Majoratus simplices magis tendunt ad utilitatem privatam familiæ, cùm nullo modo in Republica se exerceant; quare digni non sunt, ut favoribus aliorum Majoratuum fruantur, qui in exercenda jurisdictione, & vassallorum protectione, publica utilitate intercedente exercentur. Præterquam quod similes Majoratus parilem conditionem filiorum, & consanguineorum, naturalem quidem conturbant, unde singularibus favoribus non sunt prosequendi.

18. Idcircò rectè clamat Ambrosius in Hexaëmer. *lib.5. cap.18.* his verbis: *Quis docuit, nisi homo, filios abdicari? Quis reperit tam immitia patrum jura? Quis inter natura fraterna consortia fratres impares fecit? Unius divitis filii diversa sorte cadunt. Alius tantùm paterna sortis adeptione inundatur: alius opulenta hæreditatis*

ditatis patria deplorat exhaustam, atque inopem portionem. Numquid natura divisit merita filiorum? Ex pari omnibus tribuis, quod ad nascendi, atque vivendi possint habere substantiam. Ista vos docent non discernere patrimonio, quos titulo germanitatis aquastis. Quibus verbis addenda sunt alia Justiniani *in l. Maximum vitium 4. Cod. de liber. praterit.* ibi; *Qui enim tales differentias indu.unt, quasi natura accusatores existunt.* Et à multis simplices isti Majoratus improbantur. Jason *in §. Sed iste quidem, Inst. de Act. num.224.* Lucas de Peña *in l. Quicumque, Cod. de Princip. agent. lib.12. col.1.* Licierius *de Primog. lib.2. quæst.15.* Simancas *de Catbol. Inst. cap.9. à num.126.* quorum doctrinam admitto, & intelligo DD. contrarium teneores in illustribus majoratibus Magnatum, ac aliarum nobilissimarum familiarum, cum dignitate, & jurisdictione: quo in sensu rectè procedunt Molina *lib.1. cap.1.* Covarruv. *lib.3. var. cap.5.* Guttierrez *can. quæst. lib.2. quæst.14.* Vela *dissert.49. num.23.* Castillo *lib.8. cap.36. §.1.* Caponi *tom.4. discept.237. num.2.* Ergo alimenta non sunt præstanda possessoribus Majoratuum simplicium in concursu, licèt inopià laborent, ut benè alleretbat Salgado.

19. Hoc itidem beneficium, ne conveniatur, nisi in quantum facere potest, competit debitori Ecclesiæ: idque introductum, nam Ecclesia est mater pauperum, & pietatis, *cap. Pia, de except. in 6.* quapropter panperem debitorem, deducto ne egeat, convenit: tum quia ipsa tenetur pauperes alere. Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg.9. à num.1.* Et posteà dicemus *lib. fin.* idcircò convenit, deductis debitori alimentis, quæ posteà præstare tenebitur. Decius *in cap. Episcopus, de Præbend. num.2.* Surdus *de Aliment.s, 1. pa t. quæst.78. num.23.* Castillo *dict. lib.8. cap.37. §.2. n.15.* Leoncillus *dict. 2. part. privileg.100. num.1.* qui quidem hoc excipiunt, si Prælatus illius egeret, aut Ecclesia esset pauper; tunc enim cessat istud privilegium. Surdus *tit.8. privil.24. num.4.* Castillo nuperrimè allegatus.

20. Ast verò in re obsevo, in hac specie debitorem nihil aliud percepturum, nisi necessaria alimenta secundùm naturam, non verò secundùm statum, ut diccbamus de aliis personis. Et ratio est, nam Ecclesia hæc relinquit alimenta ex pura pietate, & misericordia, sine aliquo respectu ad personas; quapropter non tenetur dare, nisi necessaria secundùm naturam, ex dictis suprà, *cap.5. num.7.*

21. Denique Clericus hoc beneficio potitur, nec conveniri potest, nisi in quantum facere potest; hoc enim propter clericalem dignitatem concessum Clericis est, & ne mendicare cogerentur, in dedecus illius status. Quapropter decisum est, ut Clericus nequeat pro debito civili incarcerari, nec excommunicari, nec cogitur bonis cedere, sed tantùm ex fructibus Beneficii sit satisfactio creditoribus, reservatis alimentis illius secundùm decentiam, & statum personæ; & tantùm cautionem præst. t de satisfaciendo, si ad pinguiorem fortunam pervenerit, *cap. Odoardus 3. de solut.* l.23. *tit.6. part.1.* ubi Gregorius. Gutierrez *de juramant. 1. part. cap.17. per tot.* Marchesanus *de Commiss. 2. part. cap.7. à num.1.* Pichard. *dict. pra cept.9. à num.66.* Castagna *de Benefic. deduct. ne egeat, q.10. per tot.* Antonellus *dict. lib.5. cap.13. num.6.* Parladorius *lib.2. quot. c. fin. 5. part. §.7. num.24.* Belletus *tit. de Cler. debit. § 1. à num.1.*

22. Ut tamen Clericus hoc beneficio capitis *Odoardus* perfruatur, aliqua sunt requisita necessaria: & primum est paupertas; debet enim Clericus esse pauper, non ita ut nullo modo possit solvere, sed sufficiet, quod non possit in parte, ut constat *ex d. cap. Odoardus*, ubi Fagnanus *num.29.* Et ratio est, quia paupertas est fundamentum illius beneficii; qua-

propter si defecisset, eorruet beneficium. Quamobrem de paupertate debet constare, ut asserit textus *in dict. cap. Odoardus*, ibi: *Quatenus si constiterit, quod prædictus Odoardus in totum, vel pro parte non possit solvere.* Idque per summariam informationem probantem famam, ruditatem, & inediam notoriam, vel quia ostiatim mendicat, aut non habet in redditibus, nisi vigintiquatuor, aut vigintiquinque scuta. Rota 3. p. *divers. decis.998.* & apud Seraphinum *decis.575.* Fagnanus *in dict. cap. Odoardus, num 31.* Barbosa *de univ. jur. lib.1. cap.39. §.6. num.6.* Riccius *in Praxi, decis.284.* qui *num.4.* asserit, Clericum pauperem esse quoad hunc effectum, etiamsi ex aliqua arte se possit sustentare, quia Clericis artem exercere prohibitum est. *Clement.1. de vit. & honest. Clericor.* Rota apud Seraphinum *decis.1279.*

23. Cæterùm est aliud requisitum, nempe ut sit Clericus, sub cujus appellatione omnes Clerici continentur. Barbosa *dict. §.6. num.16.* Sed est dubium, an hoc beneficium competat minoribus Ordinibus initiatis, qui non gaudent privilegio fori? Prima sententia affirmat; nam Clerici minorum ordinum Cœlestis Militiæ milites dicuntur, quatenus per quemlibet Ordinem ad officia Ecclesiæ deputantur, *cap. Nullus Episcoporum, dist.3. cap. Christianis, cap. Degradatio 2. de pæn. lib.6.* quapropter sicut militibus Armatæ Militiæ competit beneficium, ne conveniantur nisi in quantum facere possunt; similiter his minoribus Ordinibus initiatis beneficium capitis *Odoardus*, de aliis enim ad alteros valet argumentum, ut in specie probat Gonzalez *in dict. cap.3. num.14.* Cæterum textus *in dict. cap. Od ardus 3.* non distinguit, sed absolutè hoc beneficium Clericis concedit, sub quorum nomine etiam minores intelliguntur, *cap. Cum contingat 11. de at. & qualit. ordin.* ubi Fagnanus *num.122.* Barbosa *appellat.51. à num.1.* Ergo eis debet competere, etiamsi fori privilegio non fruantur. Præterea privilegium fori distinctum est ab hoc privilegio, ut patet in Clerico conjugato, qui licèt in speciali casu fruatur privilegio fori, & canonis, *cap. unic. de Clericis conjugat. in 6.* Concilium Tridentinum *sess.23. cap.6. in fin.* non tamen utitur hoc privilegio. Fagnanus *ibi, num.23.* Ergo ex eo quod non fruatur privilegio fori, non est excludendus ab hoc privilegio. Ita pluries decisum refert Riccius *decis.285.* Fagnanus *in d. cap.3. à num.20.* Torreblanca *de jur. spirit. lib.15. cap.6. à num.16.* Barbosa *2. p. alleg.12. num.32.* Belletus *dict. §.1. num.5.* Antonellus *d. cap.13. num.7.*

24. Secunda sententia contrarium tenet, & dicitur; nam ut scripsit Covarruv. *dict. cap.1. num.9.* Clerici minorum Ordinum, qui non fruuntur privilegio fori, laicis comparantur. Salgado *de Reg. protect. 1. part. cap.4. num.66.* quapropter nequeunt frui hoc privilegio. Cæterùm ratio formalis hujus beneficii est, ne pauper Clericus cum opprobrio mendicet. Gonzalez *dict. cap.3. num.14.* quæ quidem ratio cessat in Clerico minorum Ordinum; non enim status Clericalis despicitur, si Clerici minorum Ordinum mendicent, qui non habent beneficium, nec specialis deputatione ad servitium alicujus Ecclesiæ adstringuntur: Ergo hoc beneficio non fruentur. Covar. *d. lib.1. cap.1. num.9.* Gutierrez *de juramant. 1. part. cap.17. num.10.* Pichard. *dict. 2. part. præcept.9. num.66.* Salgado *dict. 1. part. cap.4. num.66.* Genuensis *in Praxi Archiepiscopal. cap.3. num.3.* Molina *de Inst. tract.2. disput.571. num.20.* Castillo *lib.8. controvers. cap.37. num.35.*

25. Tertia sententia distinguit, quando Clericus est minorum Ordinum, absolutè loquendo; & tunc asserit, minimè hoc privilegio frui. Secus verò si Ecclesiæ inservierit, juxta terminos Concilii Tridentini *sess.23. cap.6.* Cytiacus *controvers.436. num.7.*

quia tunc reputatur ut Clericus, & habet privilegium fori, præcipuè in criminalibus. Riccius *d. decis.* 285. *num.* 2. Gratianus *discept. for. tom.* 2. *discept.* 222. *n.* 39. Baëza *de inope debit. cap.* 17. *n.* 20.

26. In hoc dubio animadvertendum, textum *in dict. cap. Odoardus*, loqui de Clerico, qui jurisdictioni Ecclesiæ subjiciebatur, & fori privilegium habebat; idque constat ex littera; nam causa Odoardi agebatur coram Officiale Archidiaconi Rhemensis Ecclesiæ, cujus jurisdictio Ecclesiastica est, prout etiam competit aliis Archidiaconis, qui de causis, & jurgiis singulorum agnoscunt, habentque jurisdictionem, licèt non tam superiorem, ut habent Episcopi, *cap. Ad hæc* 7. *de offic. Archidiacon.* Galganat. *de jur. publico, lib.* 3. *tit.* 21. *num.* 6. Narbona *de Appellatione à Vicar. ad Episcopum*, 1. *part. num.* 10. Azorius *Inst. Moral.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 14. *q.* 1. *vers. Deinde.* D. Gonzalez *in cap. Dilecti* 66. *de Appellat. num.* 10. Quare textus iste nihil aliud probat, nisi hoc privilegium dandum esse Clericis majoribus Ordinibus initiatis, aut iis, qui fori privilegio fruuntur; non tamen decidit de aliis, qui minoribus Ordinibus tantùm sunt ordinati, absque fori privilegio.

27. Sed dices, *in dict. cap. Odoardus*, non constat, Clericum illum fuisse minorum Ordinum; nam potuit Odoardus esse majoribus Ordinibus condecoratus, ac proinde ad Judicem Ecclesiasticum adduci: Ergo nequit extendi textus ille ad Clericum minorum Ordinum, etiam fori privilegio fruentem, dum efficax argumentum non fit. Sed respondetur, verbum *Clericus*, ut suprà adnotamus, includere etiam minoribus Ordinibus ordinatum, etiamsi tantùm primâ Tonsurâ fuerit insignitus, *dict. cap. Cùm contingat* 11. *de ætat. & qualit. ordin.* quia est realiter Clericus. Albertus Trot. *de vero, & perfect. Cleric. cap.* 2. Flaminius *de Resign. lib.* 4. *quæst.* 2. *num.* 56. Torreblanca *de Mag. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 37. quare cùm Pontifex dicat, *Odoardum Clericum*, valet intelligi de Clerico minorum Ordinum.

28. Unde ex dictis sequitur, quod si aliquis Clericus minorum Ordinum deputetur ab Episcopo, mandato expresso, ad servitium alicujus Ecclesiæ, & illi inserviat, utique Clericus iste hoc beneficio fruetur, quia non solùm est Clericus minorum Ordinum, verùm fruitur privilegio fori, ex dicto Decreto Tridentini *sess.* 23. *de Reformat. cap.* 6. Torreblanca *lib.* 15. *de jur. spirit. cap.* 15. *num.* 22. Pax *in Praxi, tom.* 1. *prælud.* 2. *num.* 6. & 7. Idem dicendum, si ex mandato Episcopi in aliquo Seminario, aut Schola persistat ad studendum in via ad majores Ordines, ut patet ex dicto Decreto. Bolaños *in Curia*, 3. *part.* § 1. *num.* 3. Mastrillo *decis. Siciliæ* 113. Garcia *de Beneficiis*, 2. *part. cap.* 2. Riccius 4. *part. decis.* 111. Ergo in his casibus rectè beneficio Capituli *Odoardus*, fruetur Clericus minorum Ordinum, siquidem fruitur privilegio fori, ut benè tenet tertia sententia, & in ea consentiunt contrarii. Cansius *in d. cap.* 3. *num.* 5. *de solut.* Pax *in Praxi*, 2. *tom.* 1. *p. cap. un. n.* 6.

29. Tota igitur relinquitur concertatio, quando Clericus minorum Ordinum fori privilegio non frueretur; & tunc admitto secundam sententiam, nam ut animadvertunt Covarruv. *dict. num.* 9. Baëza *dict. cap.* 17. *num.* 20. innumeri sunt Clerici minorum Ordinum, quibus omnibus indiscriminatim hoc beneficium concedere, in gravissimum creditorum damnum tenderet: tum & injustum fieret, si tot & tantis concederetur. Præterea licèt isti Clerici minorum Ordinum milites Cœlestis Militiæ dicantur, est in aptitudine, non autem officia illa exercent, nisi mandato Episcopi specialiter deputentur Ecclesiæ, aut saltem ex ejus mandato Altari actu inserviant. Riccius *dict. decis.* 111. *num.* 5. Ricciolus *de jur. person. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 15. Diana 1. *part. tract.* x. *resolut.* 34. Ergo eis non est concedendum hoc privilegium. Denique licèt privilegium fori in aliquibus casibus sit districtum ab hoc privilegio, attamen non in hac specie; quia fundatur, ne Minister Ecclesiæ, qui actu ex mandato Episcopi inservit Ecclesiæ, mendicare cogatur: Ergo quoad hoc privilegium æquales censentur, & ejusdem qualitatis, quapropter Clerici minorum Ordinum, qui fori privilegio non fruuntur, nec istud obtinebunt, ut tenent etiam Menochius *lib.* 2. *de Arbitr. casu* 183. *num.* 30. Farinacius *in Praxi crim. quæst.* 27. *num.* 69. Campanillus *in divers. rub.* 11. *cap.* 10. *num.* 50. Riccius 1. *p. collect.* 52. *in fin.*

30. Aliud enim requisitum petunt DD. ne Clericus in ludo, aut cum meretricibus bona sua consumpserit, & ob hanc causam contraxerit; tunc enim hoc beneficio non fruetur. Et ratio est, quia quando luxuriosè consumpsit bona, & debita contraxit, videtur huic beneficio renuntiasse: tum quia non rectè lex canonica faveret Clerico luxurianti, quin potiùs in paupertate, & inedia est relinquendus ob pœnam tanti delicti, prout alii relinquuntur, quibus beneficium cessionis denegatur ob luxuriam ad inopiam pervenientibus. Rebuffus *consil.* 184. Thesaurus *decis.* 36. *num.* 5. Ergo nec Clericus, qui ob ludum, & luxuriam ad pauperiem pervenerit, hoc beneficio adjuvabitur. Riccius *in Praxi for. decis.* 297. *num.* 3. Leoncillus *de Privilegiis pauperum*, 5. *part. privileg.* 53. *num.* 5. Genuensis *in Praxi Archiepiscop. cap.* 3. *num.* 8. Carolus de Grassis *de effect. Cleric. effect.* 7. *num.* 51. Barbosa *dict. cap.* 39. §. 6. *num.* 25. Bellet. *tit. de Cler. debit.* §. 2. *num.* 6.

31. Verùm hoc requisitum certum non est, aliqui enim tenent contrarium; nam hæc pœna clarè in jure imposita non est, ut pauper ex sua culpa hoc beneficio privetur: tum etiam id in jure receptum est, ut pauper ex sua culpa paupertatis beneficiis non privetur, nisi ad causam fuerit ordinata, *l. Is cui* 49. *ff. de act. & obligat. l. Non omne* 38. *ff. de statulib.* Velasco *de Privilegiis pauper.* 1. *part. quæst.* 54. *per tot.* Ergo licèt Clericus ex luxu, aut vitiis pauper factus fuerit, cùm causa illa ordinata non fuerit ad decipiendos creditores, hoc beneficio fruetur, Collect. *in dict. cap. Odoardus, in princip.* Hostiensis *num.* 3. Joan. Andreas *in cap. Imputari, de Reg. jur. in* 6. Fagnanus *in d. cap.* 3. *à num.* 35.

32. Hanc doctrinam admitto, & consequenter requisitum hoc rejicio, & facilè probatur; nam beneficium istud Clericis conceditur, non ut privaris, sed ut Clericis, ne status Ecclesiasticus despiciatur, cùm pauper Clericus mendicat; quapropter illa crimina, quæ ut privatus committit, non tamen in ordine ad decipiendum creditores, non erunt sufficientia, ut tanto beneficio privetur.

33. Unde Clericus hoc beneficio exspoliabitur si tempore contractus sciebat se non esse solvendo, & falsò asseruit se habere idoneas facultates; vel quando dolo decipiat creditores, fingens non esse Clericum; aut quando in fraudem creditorum bona alienavit, vel consumpsit; vel etiam quando spe hujus beneficii debita contraxerit: hæ enim culpæ directè tendebant ad decipiendos creditores, quare si adsint, illo beneficio non fruetur. Riccius *d. collect.* 22. & *in Praxi for. decis.* 297. Caputaq. 3. *p. decis.* 183. Barbosa *d.* §. 6. *à num.* 19. Molina *d. tract.* 2. *disput.* 571. *num.* 11. qui idem asserit, si bona occultaverit, aut si spicio esset de ejus fuga cum bonorum suorum asportatione, ob eandem rationem. Molina *d. loco, num.* 21. Salgado *d.* 2. *p. cap.* 4. *num.* 67 & 68. Gonzalez *in d. cap.* 3. *num.* 16. Fagnanus *à num.* 37. Bellet. *d.* §. 2. *à num.* 2. Antonellus *d. cap.* 13. *num.* 10.

34. Rursus est aliud requisitum, scilicet ut Clericus

ricus debitum agnoſcat, ut patet *in d. cap. 3.* ibi: *Recognoſcentem hujuſmodi debita.* Et probatur *ex l. Is qui 6. de ceſſ. bonor.* ubi neganti debitum non conceditur ceſſio bonorum. Ergo nec hoc beneficium, cùm ad inſtar ceſſionis concedatur. Natta *conſ. 219. num. 8.* Mandellus *conſ. 200. num. 2.* prout etiam dicebamus ſuprà de Beneficio, *deducto ne egeat*, quando quis negaverit illam qualitatem, ex qua pendet beneficium illud, *cap. 5. à num. 35.* Cæterùm probatur; nam qui negat debitum, quod reverà debebat, id facere videtur ad fraudandum creditorem, quo quidem caſu hoc beneficio privatur. Riccius *in Praxi, decis. 286.* Fagnanus *in d. cap. 3. à num. 55.* Gutierrez *de Iuram. 1. p. cap. 17. num. 2. & 3.* Quod ita tenendum, ſi judicialiter abnegaverit, & pertinaciter, ut explicat Fagnanus *n. 56.* Barboſa *d. § 6. num. 35.* Si verò non pertinaciter, ſed ante ſententiam debita agnoviſſet, adhuc hoc beneficio fruetur; ceſſat enim pertinacia, & agnoſcit bonam fidem, idcircò poſt agnitionem beneficium hoc adhuc concedetur. Afflictus *decis. 379.* Urſillus *decis. 296.* Cavaler. *decis. 415. num. 2.* Belletus *diſquiſit. clerica. 1. p. tit. de Cleric. debit. §. 2. num. 2.* Riccius *ubi proximè, verſ. Limitarem.* Barboſa *d. num. 35.* Paz *d. 1. p. cap. un. num. 7. in fin.*

35. Deinde aliud eſt requiſitum, ut Clericus civiliter conveniatur, ut patet *ex d. cap. Odoardus 3.* ibi: *Super quibuſdam debitis convenissent.* Eſt tamen dubium grave, an ſi debitum ex delicto proveniat, Clericus hoc beneficio fruatur. Prima & communis ſententia negat; nam illud eſt in jure notum principium, ut qui non habet in bonis, luat in corpore, *l. 1. §. fin. ff. de pœn. l. fin. ff. de in jus vocand.* Peregrinus *decis. 59.* Theſaurus *decis. 382.* Quapropter Clericus in debito deſcendenti à delicto, ad hoc beneficium non admittetur, verùm debitum commutabitur ad corporis pœnam. Cæterùm quando quis tenetur ad ſolutionem pecuniæ ex delicto, nequit juvari beneficio ceſſionis, ſive pœna illa applicetur Fiſco, ſive parti, ob intereſſe. Covarr. *d. lib. 2. cap. 1. num. 8.* Boerius *decis. 341.* Clarus *in Praxi, §. fin. quæſt. 95.* hoc enim beneficium Clericis ad inſtar ceſſionis conceditur. Ergo in debitis provenientibus ex delicto, Clericis hoc beneficium concedendum non eſt. Farinacius *in Praxi crimin. q. 26. num. 11. & 12. & quæſt. 27. num. 72.* Carolus de Graſſis *d. effect. 7. num. 9.* Baëza *d. cap. 17. num. 13.* Menochius *de Arbitrariis, d. cent. 2. caſu 183. num. 9.* Campanillus *d. cap. 10. à num. 21.* Caniſius *in d. cap. 3. num. 7. & 8.* Belletus *d. § 2. num. 9.*

36. Secunda ſententia aliter tenet, ſcilicet diſtinctionem faciendam eſſe, quando pecunia applicatur Fiſco propter pœnam, aut quando parti ob intereſſe damni ſibi provenientis ex Clerici delicto. Et quoad primum, minimè Clericus ad hoc beneficium admittetur, nam pœna illa pecuniaria applicatur Fiſco ob vindictam publicam: quare intelligitur neceſſariò, ut ſi non habeat in bonis, luat in corpore, ne delicta impunita remaneant; ſi enim Clericus ad hoc beneficium admitteretur, remaneret impunitus, idcircò in præſentiarum ad illud non admittetur. Caniſius *d. num. 7.*

37. Secus verò ſi pecunia applicatur parti ob intereſſe damni, quia tunc eſt propriè debitum, nec intereſt, an deſcendat à delicto, necne; quia conſideratur tanquam intereſſe Civile, ut cum aliquibus notat Gutierrez *d. cap. 17. num. 33.* Undè hoc beneficio fruetur Clericus, ut tenet ipſe Gutierrez *d. cap. 17. num. 27.* Fagnanus *in d. cap. 3. à num. 48.* Riccius *d. decis. 292.* Genuenſis *in Praxi, d. cap. 3. num 27.* Marcheſanus *d. cap. 1. § 1. num. 60.* Barboſa *d. §. 6. num. 29.*

38. In hoc dubio duo ſunt conſideranda. In primis; an Clericus, qui in bonis non habet, debeat in corpore luere; regulaque illa in Clericis procedat. Et communiter DD. aſſerunt admittendam, ut ſupponunt allegati *num. 36.* idque rationi conſonum videtur, ne aliàs Clerici in delictis impuniti relinquerentur. Pro hac opinione adducitur Abbas *in cap. finem litibus, de dolo, & contumac. & in cap. 3. de ſolut. num. 9.* qui nihil dicit, ſed ita tenent expreſsè Menochius *de Arbitrariis, lib. 2. cent. 5. caſu 447. num. 7.* Boërius *decis. 349. num. 11.* Farinacius *in Praxi crim. quæſt. 26. n. 12.* Baëza *de inop. deb. cap. 11. num. 2.*

39. Hæc enim propoſitio admittenda non eſt facile; nam licèt regula illa conformis ſit rationi, eamque probent plura jura, & inveniamus in Scriptura ſacra comprobatam *Exod. cap. 22.* ibi: *Si non habuerit, quod pro furto reddat, ipſe venundabitur.* D. Ambroſius *ſerm. 78.* ibi: *Qui redhibitione ſubſtantia ſatisfacere non poteſt, ſatisfaciat ultione corporis.* Caſſiodorus *lib. 9. epiſt. 18.* ibi: *Si quid in alienos thalamos doloſa machinatione præſumpſerint, facultatum ſuarum media portione priventur, ſtatim Fiſci juribus applicanda. Si verò prohibente paupertie, in aliquorum ſubſtantia nequiverit vendicari, relegentur exilii: Ne, quod dictu nefas eſt; ideò videantur comminationem juris publici evadere, quia viliſſima noſcuntur ſubjacere fortunæ.* Faria *ad Covarr. lib. 2. cap. 9. num. 61.*

40. Attamen videmus regulam illam limitari in Nobilibus, qui ſi non habent in bonis, in corpore non puniuntur. Bart. *in l. 1. §. fin. ff. de pœnis.* Felinus *in cap. Ad deliberandum 16. de Iudæis, num. 3.* Farinacius *d. quæſt. 26. num. 21.* Ergo ſimiliter dicendum eſt in Clericis. Et confirmatur, nam Clerici nobiles ſunt, ut ex conceſſione Theodoſii *in l. 2. C. Vt nemo privatus*, cognoſcitur. Tiraquellus *de Nobilitat. cap. 9. per tot.* Otalora *de Nobilitate, 2. p. cap. 1. num. 8* Eſtque ad id locus D. Petri *1. epiſt. cap. 2.* ibi: *Genus electum, Regale Sacerdotium, gens ſancta.* Moreno *de la Nobleza, diſcurſ. 3. num. 2.* Ergo ſi aliis Nobilibus conceſſum eſt, ne pro pœna pecuniaria, quando non habent in bonis, puniantur in corpore; ſimiliter id eſt concedendum Clericis, quia nobiles ſunt. Præterea comprobatur, nam idcirò nobiles in corpore non luunt, ſi pecuniaria pœna puniantur, quia habita conſideratione ad ſuam nobilitatem, talis pœna excederet, ut benè notat Farinacius *d. num. 21.* Sed major eſt ratio nobilitatis, & dignitatis Clerici, quàm nobilis laïci, ut latè docet Lantmeter. *de vet. Clericor. & Monach. honore, lib. 33. cap. 3.* Ergo majori ratione pœna corporalis excedet pecuniariam in Clericis, idcircò ſicut nobiles in corpore non puniuntur, ſi non habent in bonis, ſimiliter nec Clerici.

41. Hoc argumentum graviſſimum eſt, nec certa diſparitatis ratio invenitur; quapropter ſi doctrina illa, nempe nobilem non eſſe puniendum pœna corporali, ſi non habet in bonis, certa ſit, prout tenent Covarr. *lib. 2. var. cap. 9. num. 4. verſ. Octavò*, ubi Faria *num. 63.* Menochius *de Arbitrariis, caſu 447. num. 12.* Paz *in Praxi, 4. p. tom. 1. cap. 5. num. 19* Similiter idem eſt dicendum in clericis, ut benè tenent Diez *in Praxi, cap. 142. num. 4.* ubi Salzedo. Faria *ad Covarr. lib. 2. cap. 1. num. 55.*

42. Hunc doctrinam admitto, ut pari paſſu ambulent Nobiles, & Clerici, ne pœna pecuniaria in corporalem mutetur, ſi bona non habeant: ſed tamen indiget explicatione, quapropter diſtinguendæ ſunt pœnæ, in quas valent converti pecuniariæ, nempe in corporales afflictivas, quæ quidem dedecorare poſſunt perſonarum nobilitatem, & dignitatem; & in his certa regula eſt in Nobilibus, & Clericis. Et ratio eſt, quia ratione dignitatis, & ſtatus nequit commutari pecuniaria pœna in corporalem, quia major eſſet, quàm pecuniaria, contra textum *in cap. Vt affirmamus 24. quæſt. 5.* quod enim in vilibus grave non eſt, graviſſimum eſt in Nobilibus, Clericis, & honeſtis viris, *l. In ſervorum, in fin. ff de pœnis.* Ergo in No-

bilibus, & Clericis commutatio pœnæ pecuniariæ nequit fieri in corporalem afflictivam, ex qua aliquod dedecus, & infamia sequi poterit.

43. Aliæ verò sunt pœnæ corporales, quæ licèt in corpore infliguntur, non tamen sunt infames, nec redundant in dedecus personarum, nec illius status, itaque in eis poterit fieri commutatio in Nobilibus, & Clericis; nempe in exilium, suspensionem, vel in aliqua spiritualia exercitia, ut benè considerat Diez *dict. cap.142. num.4. in fine.* In his ergo excessum nullum libet considerare, attentis circumstantiis, cùm id totum arbitrio Judicis relinquendum sit, & semper commutatio ad benignam pœnam debeat fieri. Menochius *dict. casu 447. num.25.* Faria *dict. lib.2. cap.9. num.61. in fin.*

44. Unde secundò considerandum est, quod in causis, quando ex delicto Clerico imposita est pœna pecuniaria, sive applicanda Fisco, sive parti, ratione pœnæ, non autem interesse, si non habet in bonis, nequit Clericus frui beneficio concesso *in all. cap. Odoardus*, ut liberetur; sed pœna illa commutanda est in aliam pœnam benignam, licèt afflictivam, exilii, aut suspensionis, vel alicujus exercitii spiritualis; idque necessariò admittendum, ne ex delicto suo commodum reportaret, & impunitus relinqueretur.

45. De Jure tamen Regio resolutio ista dubia fit, *ex l.9. tit.16. lib.5. Recopilat.* ubi probatur, quod si delinquens ex furto bona non habuerit, adhuc ad cessionem bonorum esse admittendum. Ergo si Clericus ex delicto ad pœnam pecuniariam condemnetur, adhuc ad hoc beneficium est admittendus de jure Regio. Sed tamen Covarruv. *dict. lib.2. cap.1. num.8. in fin.* scripsit, legem illam plerumque à Judicibus non admitti, sed delinquentes ad triremes mittuntur; nec enim ad cessionem admittuntur. Sed textus ille clarus est, non enim loquitur de pœna pecuniaria Fisco applicanda, sed de interesse parti debito ex delicto sibi obveniente, respectu cujus admittitur cessio, ut explicant Mathienzo *in d. l.9. gloss.2. num.33.* Pax *in Praxi, dict. 4. part. cap.5. num.16.* Guttierrez *de juramentr. 1. p. cap.17. num.28.* aliàs ex pœna non conceditur, ut tenet Covarruv. *d. num.8.* Salgado *in Labyr. 2. p. cap.7. à num.1.*

46. Quo verò ad pecuniam illam, quæ parti applicatur ratione damni, & interesse, aliquod est dubium: & ratio est, nam licèt pecunia illa debitum civile videatur respectu illius, qui damnum percepit, ast respectu delinquentis, quia à culpa procedit, pœna est, & ideò in aliam pœnam deberet commutari, *cap. Finem litibus 5. de dolo, & contumac.* ubi Abbas, Francus, & alii apud Covarruv. *dict. cap.1. num.8.* Ergo minimè Clericus respectu illius pecuniæ hoc beneficio fruetur.

47. In re tamen animadvertendum, textum *in cap. Finem litibus 5. de dolo, & contumac.* gravem ingerere difficultatem ad hujus casus resolutionem; quippe probat apertè, quod si injustus litigator condemnetur in expensis, & non habeat unde solvat, commutationem faciendam esse in aliam pœnam secundùm arbitrium discreti Judicis: unde constat, minimè Clericum admittendum esse ad hoc beneficium, quando pro interesse parti condemnatur, quin potiùs in aliam pœnam commutationem faciendam esse, prout probat textus ille in condemnatione expensarum, quæ reverà pertinent ad interesse partis.

48. Sed tamen textus ille responsum percipit; non enim loquitur in causa criminali, sed tantùm in civili, ubi actor probatam habebat suam intentionem: excepit tamen reus, & in probatione succubuit; quapropter ut calumniator extitit, & tunc de Jure Canonico punitur speciali pœna, nempe ut si non habuerit unde expensas parti solvat, arbitrio Judicis puniatur, ne Respublica litibus scateat, unde tanta percipit damna. Larrea *decis.4. num. 8.* Bobadilla *in Polit. lib.3. cap.14. n.77.* Lipsius *lib.2. de Civil. disciplina, cap.11.* Quapropter textus ille loquitur in speciali casu; nec enim ex parte rei considerarur expensarum solutio ut debitum, sed ut pœna, licèt ex parte actoris sit tantùm interesse, & ita commutatio fit in pœnam arbitrariam, si solvendo non sit; nec ex cessione, nec ex nostro beneficio excusabitur, ut benè docet Abbas *ibidem, num.5.* Ananias *in cap.1. de calumniat. col.2.* Diez *in Praxi, cap.65. in fine,* Covarruv. *d. cap.1. n.8.*

49. Unde resolvendum, Clericum ratione interesse parti debiti, etiamsi procedat ex delicto, rectè frui hoc beneficio; nam ratione delicti eum supponimus punitum. Ergo debitum illud, ut civile relinquitur, ratione cujus non est, ut à tanto beneficio privetur. Faria *d. cap.1. num.61.*

50. Illud denique observandum à Judice, ut quando pœna applicatur parti, nec Clericus est solvendo, tum commutationem in aliam mitiorem pœnam faciendam esse cum consensu accusatoris, quia ipse poterit inducias ei præstare, ut solvat quando ad pinguiorem fortunam deveniat. Canisius *in dict. cap.3. num.8.* Clarus *dict. cap. fin. quæst.95. num.4.* Covarruv. *dict. cap.1. num.8.* Aliàs si puniatur, ab obligatione liberabitur. Mathienzo *in l.4. tit.16. lib.5. Recopilat. gloss. 2. num.12.* Cabal. *resolut. crimin. 77. num. 39.* Brunus *de cess. bon. 4. p. princip. num.5.*

51. Aliud petunt DD. requisitum, ut Clericus hoc beneficio fruatur, nempe ut conveniatur actione personali, secus verò si actione reali, & per rei vindicationem; in rebus enim propriis hoc beneficium conceditur, non in alienis. Riccius *decis.296. in not. n.2.* Brunus *de cess. bon. quæst.3. num.14.* Fagnanus *in d. cap. Odoardus, num.52.* Genuensis *d. cap.3. num.9.* Barbosa *d. §.6. n.29.*

52. Hæc tamen resolutio difficilis fit ex doctrina, quam suprà retulimus de marito, qui quidem licèt conveniatur actione in rem, adhuc non condemnatur, nisi in quantum facere potest, uti scripsimus *cap.6. à num.21.* præcipuè cùm valeat argumentum de uno ad alterum casum, ut ratiocinatur Fagnanus *ubi proximè, num.53.* Sed disparitatis ratio dari potest, nam maritus ob honorem matrimonii non convenitur, nisi in quantum facere potest, ad quem debet mulier prospicere; quapropter etiam quando agitur actione reali pro dote, fruitur illo beneficio. Ast creditor Clerici ex te propria non tenetur prospicere dignitatem Clerici, cùm id ad eum non pertineat, sed tantùm in necessitate ei succurrere; quapropter Clericus conventus actione reali, hoc beneficio non fruetur. Carolus de Grassis *dict. effect.7. num.62.* Squillante *de Privil. Clericor. cap.10. num.25.*

53. Unde inferunt DD. in actione depositi Clericum minimè hoc beneficio potiri, non enim res depositæ ad dominium illius transferunt. Grassis *d. effectu 7. num.58.* Squillante *d. cap.10. num.41.* Fagnanus *num.54.* Marbesilanus *singul.60. num.1.* Barbosa *d. §.6. num.31.*

54. Hæc enim doctrina facilè procedit quando res depositæ extarent; quid verò si consumptæ fuerint, aut perierint? Et tunc distinguendum est, an sit sine culpa depositarii perierint, & tunc ultra quod possit liberari id probando, absque dubio hoc beneficio fruetur, si conveniatur actione depositi. Si verò Clericus depositarius contrectaverit, & in usus proprios converterit, tunc hoc beneficio non fruetur, etiamsi res depositi fuerint consumptæ, quia ex delicto contrectandi hoc beneficio privatur, ut scripsit Cyriacus *tom.3. controvers. 505. num.21.* Et suprà diximus *num.32.* quando de dolo egimus.

55. Non

55. Nonnulli verò Doctorum aliud petunt requisitum, ut Clericus cedat bonis antequam recognoscat debita, & de jure confiteatur, *ex l. penult. ff. de cess. bonor.* Sed textus ille non loquitur in personis privilegiatis, ut est Clericus; quapropter contrarium tenendum est, ut minimè egeat bonis cedere. Idque probatur *ex dict. cap. Odoardus*; nam si jam Clericus ille cessisset bonis, excommunicatus non fuisset, ut supponitur in dicto textu. Tum etiam, quia Papa tantùm cautionem præstare præcipit, non verò cedere, ut bene expendit Fagnanus *num.* 58. Tum quia beneficium ideò favorabilius Clericis, quia absque cessione admittuntur, etiamsi in carceribus non se constituant. Riccius *decis.* 283. & 2. *p. decis.* 176. Barbosa *d. cap.* 49. §. 6. *num.* 9. Marta *de Iurisdict.* 4. *p. casu* 154. *num.* 13. Baeza *d. cap.* 17. *num.* 9. Farinacius *quæst.* 27. *num.* 56. Unde etiam absque aliqua ignominia admittuntur ad hoc beneficium, non obstantibus constitutionibus Pii, & Pauli IV. quæ nec in urbe receptæ sunt quoad Clericos, ut refert Fagnanus *in d. cap.* 3. *à num.* 61.

56. Est verò dubium disquirendum, an hoc beneficium concedatur Clerico pensionem solventi, qui se obligavit in forma Cameræ. Prima sententia asserit, minime concedendum; ratio enim est, quia juramentum solvendi conficitur, & obligatio Cameræ habet paratam exequutionem, nec contra illam aliæ exceptiones admittuntur, nisi falsitatis, solutionis, aut pacti de non petendo; aliàs enim multis perjuriis aperiretur via. Tum etiam injustum esset, ut qui resignavit, absque beneficio, & pensione relinqueretur; quare non hoc beneficio fruetur Clericus pensionem solvens, quin potiùs relinquet beneficium, si aliter solvere non possit; idque in Curia Romana magis receptum. Fagnanus *in d. cap.* 3. *num.* 79. Farinacius *d. quæst.* 27. *num.* 70. Fetentillus *ad Burattum decis.* 97. *n.* 9. Gigas *de pens. quæst.* 10. *num.* 3. Belletus *Disquisit. Cler. tit. de Cleric. debit.* §. 2. *n.* 7. Tondutus *de pens. cap.* 21. *à num.* 6.

57. Alteri verò tenent contrarium, quia etsi Clericus juramento obligetur, si inopia opprimatur, adhuc hoc beneficio fruetur; potest enim à juramento petere absolutionem, seu relaxationem, & posteà hoc beneficium introducere, ut tenet Segura *in Direct. Iudicum*, 2. *p. cap.* 13. *à num.* 20. Ergo etiamsi juraverit solvere pensionem, adhuc hoc beneficio fruetur: nec obligatio Cameræ alicujus est ponderis, quia licèt habeat paratam exequutionem, nec nisi quædam exceptiones admittantur adversùs eam, semper tamen Clericus opponere valebit hoc beneficium: tum quia nullo jure prohibetur: tum quia hoc beneficium admissum est in favorem totius Ordinis Clericalis; itaque nulla est causa, ut non opponatur etiam adversùs obligationem Cameralem, ut tenet Riccius *in Praxi for. decis.* 291. Covarr. *d. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 9. *vers. Quoties verò.* Genuensis *in Praxi, cap.* 3. *num.* 13. Squillante *d. cap.* 10. *num.* 21. Barbosa *d. cap.* 39. §. 6. *num.* 28. *in fin.* Antonellus *d. cap.* 13. *num* 8.

58. In re tamen animadvertendum, praxim cujuscumque Tribunalis considerandam esse, ut perpendatur an facta obligatione camerali in solutione pensionis, hoc beneficium admittatur, necne. In Curia autem Romana adversùs obligationem Cameralem non admittitur oppositio hujus beneficii, ut cum Farinacio testatur Tondutus *de Pensionibus, d. cap.* 21. *num.* 10. Quapropter si in illa Curia, in qua causa pensionis disceptatur, praxis fuerit, ne hoc beneficium admittatur adversùs obligationem Cameralem, id erit observandum; fundatur enim in probabilissima sententia priori, recensita *num.* 55. quare rectè observabitur.

59. Si verò stylus, aut praxis non sit, benè poterit admitti secunda sententia, quia ultra fundamenta tradita *num.* 56. facilè resignatarius pensionem habens, poterit illam percipere ex fructibus beneficii, si non præteritis, saltem futuris; qui quidem obligati sunt ad pensionem, tanquam onus illorum. Tondutus *de Pens. cap.* 6. *num.* 9. Barbosa *de un. jur. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 93. aut poterit petere regressum ad beneficium ob non solutam pensionem, ut latè explicant Tondutus *de Pens. cap.* 45. *per tot.* Barbosa *de exigend. pens.* 1. *p. quæst.* 9. quare non obstante oppositione *d. cap. Odoardus*, rectè se indemnem relinquit. Unde nulla est causa sufficiens, ut Clericus, etiam in forma Cameræ obligatus, hoc beneficio non fruatur, ut rectè considerat Covarr. *d. num.* 9. *vers. Quoties verò.*

60. Rursus circa hoc beneficium prætermittere non oportet, posse opponi non solùm quando lis prosequitur, sed in exequutione sententiæ, prout diximus de beneficio non conveniendi, nisi in quantum facere potest. Idque illa potissima ratione, nam exceptio ista non impugnat sententiam, sed moderatur; quapropter valet opponi in exequutione illius. Costa *de remediis subsid. cap.* 29. *num.* 6. Riccius *decis.* 282.

61. Unde admittendi non sunt asserentes Clericum hoc beneficio frui non debere, qui ad debitum solvendum tribus sententiis conformibus fuerit condemnatus, ut cum Gomez notat Farinacius *in Praxi, d. quæst.* 27. *num.* 70. Marchesanus *de commiss. d. cap.* 13. §. 1. *num.* 70. Et censuit Rota relata à Barbosa *d. cap.* 39. §. 6. *num.* 26. Salgado 2. *p. de Protect. cap.* 4. *num.* 64. Et ratio est, nam illæ tres sententiæ nihil aliud important, nisi enixam exequutionem, adversùs quam valet opponi hæc exceptio, ut diximus *num. antecedenti.* Ergo etiam est concedendum adversùs tres sententias. Cæterùm ex eo, quod ipsæ sententiæ habeant strictiorem exequutionem, Clericus in dedecus status Ecclesiastici omnibus bonis privaretur. Ergo urgentiori ratione debet frui hoc beneficio post tres sententias conformes. Baëza *de inope debit. cap.* 17. *num.* 6. Covarr. *d. cap.* 1. *num.* 9. *vers. Quoties verò.* Gutierrez *de juram. cap.* 17. *n.* 33 *p.* 1. Molina *de Iust. tract.* 2. *disp.* 571. *n.* 23. Barbosa *d. cap.* 39. §. 6. *num.* 26.

62. Est tamen dubium grave, an Clericus, quando huic beneficio renuntiavit cum juramento, vel sine illo, adhuc possit illo frui. Et ut hanc difficultatem clarè capiamus, duobus modis discutienda est. In primis, quando renuntiatio fit à Clerico simpliciter absque juramento. Secundò, quando renuntiationem juraverit. Et quoad primum asserendum, Clericum renuntiare non posse huic beneficio; nam concessum non est ratione personæ, sed status Clericalis, ne cum dedecore illius Clericus inops carceretur, & ad cessionem bonorum obligetur. Ergo nequit ipse beneficio huic renuntiare; siquidem status Clericalis pateretur dedecus. Et confirmatur ex decisione textus *in cap. Si diligenti* 12. *de for. compet.* ubi Clericus nequit renuntiare privilegio fori, quia id pertinet ad decentiam status Clericalis: Ergo nec huic beneficio. Cæterùm à simili probatur, quia Nobilis nequit renuntiare suæ nobilitati, quia id est contra Nobilium statum. Gutierrez 1. *p. de juram. cap.* 16. *à num.* 62. & *lib.* 4. *pract. quæst.* 4. Anguianus *de legibus, lib.* 3. *controvers.* 25. *à num.* 19. Garcia *de Nobilit. gloss.* 6. *à num.* 18. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 21. Qui resolvunt, minimè renuntiare posse suæ nobilitati, ut in carcerem detrudi possit. Ergo nec Clericus huic beneficio, ut contra decentiam status carceri mancipetur, & ad cessionem bonorum obligetur. Fagnanus *in d. cap. Odoardus, num.* 70. Anguianus *d. controvers.* 25. *num.* 10. Gutierrez *d.* 1. *p. cap.* 17. *n.* 34. D Gonzalez *in d. cap.* 3. *num.* 17. Riccius *in Praxi for. decis.* 288. Antonellus *d. cap.* 13. *num.* 11.

63. Major enim difficultas est, quando renuntiationem

tiationem fecerit, & insimul eam juraverit, an tunc possit hoc beneficio frui. Prima sententia negat, quia licèt Nobilis nequeat suæ nobilitati renuntiare, si tamen juramentum adjiciat, valida est renuntiatio, ut latè per Guttierrez *d. 1. p. cap. 16.* Ergo idem est dicendum de Clerico, ut possit renuntiare huic beneficio. Cæterùm cessio bonorum licèt non possit renuntiari, attamen valida est renuntiatio, si juramento valletur, ut cum Guttierrez, & Menchaca tenet Cevallos *quæst. 701. num. 7.* Riccius *4. p. collect. 128. n. 2.* Diana *7. p. tract. 8. resol. 15.* Ergo similiter Clericus poterit juramento huic beneficio renuntiare, & valida erit renuntiatio, ut tenet Guttierrez *d. cap. 17. num. 35.* Molina *de Inst. d. disput. 571. num. 26.* Carolus de Graffis *de effectib. Clericatus, effectu 7, num. 25.*

64. Secunda sententia tenet contrarium, *ex d. cap. Si diligenti*, ubi Clericus nequit renuntiare privilegio fori, etiam interveniente juramento: Ergo similiter non potest renuntiare huic beneficio. Cæterùm juramentum istud nequit esse obligatorium, continet enim iniquitatem, quatenus pactum illud opponitur reverentiæ, & decentiæ, quæ Clericorum statui debetur, dum Clericus per talem incarcerationem, & bonorum cessionem ad mendicitatem traheretur. Ergo minimè obligabit, ex vulgari regula, *Non est obligatorium, de Reg. Iur. in 6.* Tum ex incarceratione Clerici nullum creditor reportat commodum, nisi quod crudeliter illum vexat, & in perpetuo carcere facit mori, *l. Reo criminis, ff. de solut.* & multa damna sequuntur, nempe quod Clericus in Ecclesiis non asstat, nec vacet Horis Canonicis, nec in publico Sacrificium peragat, quare nequit similis renuntiatio juramento vallari, ut tenent plures Canonistæ, quos sequitur Fagnanus *in d. cap. 3. de solut. à num. 76.* Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, cap. 3. num. 4.* Cevallos *quæst. 701. n. 15.* Leoncillus *de Privileg. paup. 2. p. Privileg. 53. num. 4.* Paz *in Praxi, tom. 2. p. 3. cap. un. num. 6.* Phebus *decis. Lusit. tom. 1. decis. 48. num. 10.* Barbosa *d. cap. 39. §. 6. num. 14.* Antonellus *d. cap. 13. num. 12.*

65. In hoc dubio illud est animadversum, duobus modis esse considerandam hanc difficultatem. In primis ex parte judicis cognoscentis de causa, ubi Clericus renuntiavit huic beneficio cum juramento: qui quidem poterit illum non incarcerare, nec à bonis exspoliare, sed relinquere alimenta necessaria, non obstante juramento; id enim pertinet ad Judicem Ecclesiasticum prospicere, ne status Clericorum dedecoretur; sed causas agere eo modo, ut Majestas Ecclesiæ semper immunis relinquatur, ut tenet Molina *d. disput. 571. num. 26.*

66. Ex parte verò Clerici cum juramento renuntiantis, est dubium, an renuntiationi stare debeat ob religionem jurisjurandi, etiamsi per se invalida sit renuntiatio. Doctores primæ sententiæ nullam rationem inveniunt, ne ex parte Clerici jurantis servetur juramentum, ex rationibus datis *num. 62.* quibus placet, quod licèt renuntiatio hujus beneficii facta à Clerico invalida sit, attamen si juramentum adjiciatur, sustinetur, prout quando aliis actibus nullis adjicitur, *cap. 2. cap. Debitores 6. de jurejur. cap. Quamvis pactum, de pact. lib. 6. Auth. Sacramenta puberum, C. Si adversus vendit.* Ergo in præsentiarum debet sustineri. Ast ipsi agnoscunt facilè posse Clericum à juramento liberari, petendo illius relaxationem, quâ petitâ, ad hoc beneficium admittetur, ut benè notat Molina *d. disput. 571. num. 26.*

67. Hæc sententia admittenda est, utpote securior. Sed contraria maximam habet probabilitatem, & meo videri graviter eam probat textus *in d. cap. Si diligenti 12. de for. compet.* Qui quidem textus clarè probat, renuntiationem fori non posse fieri à Clerico, etiam juramento vallatam, ut multis comprobat ibidem D. Gonzalez *num. 9.* Unde sequitur, etiam juramento interveniente, non posse Clericum huic beneficio renuntiare: nec obstat responsum Guttierrez *d. cap. 17. num. 35.* dicentis, majus dedecus versari in renuntiatione fori, si illi Clericus renuntiaverit, quàm si renuntiasset beneficio capitis *Odoardus*; considerat enim majus dedecus in eo quod Clericus apud sæcularem Judicem conveniatur, quàm si exspoliatus bonis mendicare cogeretur: quod quidem asserendum non est, sunt enim plures casus, quibus Clericus apud sæcularem Judicem trahitur, non obstante illo dedecore; ast rarì, quando hoc beneficio privatur, ob gravissimum inconveniens, ne Clericus ad mendicitatem trahatur, vel perpetuo carceri mancipetur. Cæterùm, olim Clericus proprio foro renuntiare poterat, *ex l. Cæsarum, l. Si quis in conscribendo 29. C. de pact.* quod adhuc renuente Jure Canonico perperam defendere conati sunt Cujacius *in l. jus publicum, ff. de pact.* quem transcripsit Pomeranus *de jurisdictione, lib. 1. cap. 22. à num. 16.* quibus & adjungere libet Jul. Capponi *tom. 5. discept. 397. à num. 41.* quatenus scripsit, Clericum saltem initiatum renuntiare posse privilegio fori, licèt non expressè, verùm tacitè, cùm id etiam tendat in dedecus totius status, quatenus etiam per tacitam renuntiationem trahitur ad negotia coram sæculari judice, *cap. Sylvester, in fine, cap. Testimonium, in princip. & vers. Episcopum, 11. quæst. 1. cap. 2. Ne Clerici, vel Monachi, cap. Significatum 4. de Iudiciis*, & tradita per Angulanum *de legibus, lib. 2. cap. 21. à num. 21.* Unde licèt has doctrinas non admittamus, quin potius rejicimus, ut benè advertit D. Gonzalez *in d. cap. Si diligenti, à num. 12.* Balboa *ibidem, quæst. 2.* Attamen probant, aliquo modo non esse majus privilegium fori, quàm dicti capitis *Odoardus*. Unde ratio Guttierrez non subsistit.

68. Et confirmo discursum; nam in renuntiatione fori tantùm obest jus publicum, ne dedecoretur status Ecclesiasticus, dum Clericus agit, vel se defendit coram judice sæculari, ut benè perpendunt Gonzalez *in d. cap. Si diligenti, n. 12.* Angulanus *d. cap. 21. num. 29.* Graña *num. 3.* Att majus dedecus est contra ipsum statum, quod Clericus bonis exspoliatus mendicet, aut serviruti perpetuæ carceris mancipetur, ut patet: Ergo rejicienda est ratio Guttierrez. Et consequenter asserendum, textum *in d. cap. Si diligenti*, graviter probare, nullam esse renuntiationem hujus beneficii, factam à Clerico, etiam cum juramento.

69. Cæterùm comprobo hanc doctrinam ex Covarr. *d. cap. 1. num. 9.* ubi scripsit, Clericum jurantem solvere debitum, adhuc opponere posse hoc beneficium; cujus doctrinam veram dicit Molina *d. disp. 571. num. 28.* si simpliciter juretur à Clerico, non præciso animo se obligandi ad integrè solvendum, aut si non expresserit, prout etiam explicat Guttierrez *d. cap. 17. num. 36.* sed imuneriò, nam doctrina Covarr. ideo est intelligenda, etiamsi Clericus integrè solvere juraverit. Et ratio est, nam illa tacita renuntiatio, quæ fit per juramentum integrè solvendi, nulla est, tanquam iniquitatis vinculum; quapropter etiam in illo casu poterit opponi hoc beneficium. Ergo similiter etiamsi expressè juraverit Clericus renuntiationem illius beneficii; quidquid in contrarium possit argumentari ex traditis à Riccio *in Praxi, decis. 296.*

70. Jus verò in aliquibus casibus temperat hoc beneficium, nempe si Clericus in dolo versetur, prout quando aliena bona administraverit, & malam reddidisset rationem. Squillante *d. cap. 10. num. 44.* Barbosa *d. cap. 39. §. 6. num. 33.* Aut quando hæres institutus inventarium non fecerit propter præsumptum dolum, ut cum aliquibus docet Barbosa *num. 32.* Thom. Trivisius *5. p. decis. 8.* Riccius *d. decis. 296. not. 3.* Vel quando in fraudem creditorum contraxit, consumpsitque bona,

spe

spe gaudendi hoc beneficio, & decipiendi creditores. Barbosa *dict. cap.39. §. 6. num.23.* Fagnanus *in dict. cap. Odoardus, num.46.* Quod idem tenet in Clerico negotiatore. Riccius *in dict. decis.296. not.4.* cùm Clerici exercentes illicitas negotiationes, privilegiis propriis priventur: & in Clerico perjuro similiter tenet Barbosa *dict. § 6. num.34.* Quibus casibus etiam alium annectunt DD. quando creditor pauperior fuerit, quàm ipse Clericus. Genuensis *dict. cap.3. num.* 14 Squillante *dict. cap.10. num.40.* Leoncillus *2. part. privileg. 53. num. fin.* Barbosa *dict. § 6. num. 30.* Belletus *dict. tit. de Cler. debit. §. 2. num.11.*

71. Est verò dubium, an Clerico excommunicato hoc beneficium competat? Prima sententia negat; nam excommunicatus nequit esse in judicio, *cap. Intelleximus 7. de judic. cap. Post cessionem 7. de probat. cap. Decernimus, de sent. excommunicat. in 6.* quare nequit beneficium hoc opponere, nec ad id in judicio comparere. Tum excommunicatus est membrum diaboli, & extra Ecclesiam, *cap. Omnis Christianus 11. quæst.3. cap. Adulti 2. quæst.1.* & indignus fit, ut privilegiis Ecclesiæ, & suorum Clericorum juvetur, quapropter dignè hoc beneficio privatur. Denique, nam frustrà legis auxilium implorat, qui in legem committit, *l.1. Cod. de hæredibus inst. l. Auxilium, ff. de Min. cap. fin. de immunit. Eccles.* Sed Clericus excommunicatus, contemnens Ecclesiæ claves, in legem committit: Ergo debet hoc beneficio privari. Rota apud Cavalerium *decis.511. num.4.* Marchesanus *de Commiss. 3. p. tit. de commiss. ad cess. bon. §.1. num.60. & 61.* Carolus de Grassis *d. effect.7. n.54.*

72. Secunda sententia tenet contrarium, nam beneficium hoc opponitur, prout exceptio, non autem pro actione; siquidem Clericus convenitur pro debito, ut reus: Ergo licèt sit excommunicatus, potest in judicio comparere, & hanc exceptionem opponere; illud enim expeditum est, ut excommunicatus possit in judicio suas exceptiones opponere, *cap. Cùm inter 5. cap. Exceptionem 12. de Except. cap.1. de Except. in 6. Clement. un. eod. tit.* Balboa *in cap.2. de except. à n.2.* Suarez *de Censur. disput.16. sect.3.* Ergo licèt excommunicatus, poterit hoc beneficium excipere. Cæterùm Clericus excommunicatus gaudet fori privilegio. Innocent. *in cap. Si verò, de sentent. excommunicat. n.3.* Decianus *tract. crim. lib.6. cap.7. num.10.* Franciscus Marcus *part.2. decis.418.* Ergo etiam hoc beneficio gaudebit. Riccius *in Praxi, decis.281.* alias 250. Squillante *d. cap.10. num.6.* Barbosa *d. § 6. num.18.* cum quibus residere videtur Belletus *d. tit. de Cleric. debit. §.1. à num.23.*

73. Sed tamen non obstante prima sententia, quam apertè tenet ipse Barbosa *in dict. cap. Odoardus, num.23. vers. Limita decimonono*, admitto secundam: & ratione probo, quia ut diximus, beneficium hoc, non tam conceditur personæ, quàm statui Clericali, ne dedecoretur ob nimiam Clerici paupertatem; quapropter ob culpam Clerici excommunicati nequit status ipse illud dedecus pati; unde necessariò beneficium hoc est denegandum Clerico excommunicato, non propter se, sed propter decentiam status, prout observatur in privilegio fori. Cæterùm probatur *ex gloss. fin. in cap. Studeat, dist.50.* asserente, Clericum suspensum à canone, vel ab homine, adhuc hoc beneficio potiri. Et comprobat Gutierrez *d. cap.17. n.18.* Belletus *dict. §.1. num.18.* Ergo similiter dicendum de Clerico excommunicato, nulla enim ratio disparitatis potest dari inter utramque censuram. Denique licèt excommunicatio habeat diversos effectus, de quibus Villalobos *in Summa, 1. part. tract.17. difficult.4. cum sequentibus*, Suarez *de censuris, disp.9. à sect. 1.* non tamen privat hoc beneficio; quapropter existimandum non est, Clericum excommunicatum hoc beneficio privari.

74. Hinc fundamenta contrariorum facilè dilabuntur; nam licèt excommunicatus non possit stare in judicio, stat tamen, si excipiat, utpotè quando hoc beneficium opponit, ut benè considerat Riccius *dict. decis.281. num.1. vers. Cæterùm.* Tum, nam licèt excommunicatus sit per excommunicationem membrum diaboli, & in legem delinquat, diversis pœnis afficitur ab ipsa excommunicatione productis, de quibus Villalobos & Suarez, & communiter Scribentes de excommunicatione; non verò privatur hoc beneficio, quod tendit ad decus status Ecclesiastici.

75. Illud verò citra dubium admissum est, ne prosit fidejussori Clerici, ex persona Clerici debitoris; quia conceditur Clerico ratione status, quare nequit prodesse fidejussori, prout nec prodest declinatoria fori. Romanus *singul.645.* Afflictus *decis.206.* Anton. Faber *diffinit.1. Cod. de fidejuss.* nec cessio bonorum, *§. fin. Inst. de Except.* Lanfrancus *decis. 525.* Idcircò id communiter tenent Cevallos *dict. quæst.701. n.14.* Gutierrez *Pract. lib.4. quæst. ult. à num. 10.* Riccius *decis.289. & part.4. decis.173. num.8.* Barbosa *d. cap.39. §.6. num.36.*

76. Est tamen necessarium, ut Clericus hoc beneficio fruatur, quod cautionem idoneam præstet, prout petit textus *in dict. cap. Odoardus*, quæ quidem fidejussoria, aut pignoratitia esse debet; nam quoties idonea cautio petitur, non sufficit juratoria: licèt enim Clericus inops sit, tamen potest fortè inveniri fidejussor; si tamen non inveniat, juratoria sufficit, ut explicat Fagnanus *ibidem, à num.63.* Barbosa *num.25.* continet tamen cautio ista, ut solvat, si ad pinguiorem fortunam perveniat. Ad quam quidem dandam cautionem, licèt Clericus non possit incarcerari, attamen ad dandam cogetur, ut cum aliquibus notat Barbosa *dict. num.25.* Leoncillus *dict. privileg.53. num.1.* Graña *in dict. cap. Odoardus, num.1.* Riccius *decis.296. not.5.* Grassis *dict. effect.7. num.65.* Barbosa *dict. cap.39. §.6. num.10.* Canisius *in dict. cap.3. de solut. num.10.* Belletus *d. § 1. num.7.*

77. Si verò ad pinguiorem fortunam Clericus perveniat, ad solutionem tenebitur, quia obligatio ex hoc beneficio tantùm suspenditur; attamen hoc beneficio fruetur, nec condemnabitur, nisi in quantum facere potest. Fagnanus *in dict. cap.3. num.65.* Praxis verò hujus beneficii est, quando Clericus beneficium habuerit, ut fructus sequestrentur, & relictis alimentis congruis, ex reliquo fiat creditoribus satis, *ex cap. Pervenit 2. de fidejuss.* Riccius *decis.281.* Salgado *de Protect. Reg. 2. part. cap.4. num.63.* Menochius *lib.2. de Arbitrariis, casu 183. num.30.* Si verò beneficium non habuerit, sola cautione liberatur, quia non habet bona, ut suppono; libellus verò ad fruendum hoc beneficio, quando Clericus beneficium habet, aut non, apponitur à Paz *in Praxi, 1. part. 2. tom. cap. unico, à num.7.*

CAPUT VIII.

De necessitatibus publicis, & quomodo subveniendæ sint: & de Tributis.

SUMMARIUM.

Eleemosyna est occurrere necessitatibus publicis, quæ variis modis occurrunt, n. 1. & 2.

Potestas imponendi tributa, solùm competit Principi Supremo

periorem non recognoscenti, n.3. *Quod aliqui dicunt de Iure Divino, habentque eam non solùm Principes Christiani, sed & infideles*, n.4.

An possint tributa imponere Rectores Provinciarum? Affirmandum videtur, n.5. *Sed contrarium defenditur*, à n.6. *Ubi explicatur lex* Omnes 12. Cod. de oper. publicis.

Elucidatur textus in l.1. tit.6. lib.7. Recopilat. l.25. tit.6. lib.3. Recopilat. *ubi communitatibus interdicitur tributa imponere ultra tria millia marapetinorum*, n.7. *Etiam ad donativa Regi solvenda*, ibid.

An hæ leges observari debeant etiam in urgentissima necessitate? Prima sententia negat, num.8. *Secunda affirmat*, num. 9. *Defenditur hæc sententia*, num.11.

Non tamen erit locus huic doctrinæ, si urgentissima sit necessitas, & adsit periculum in mora; sed posteà à Concilio Regio id confirmandum, ibid.

Sunt casus, ubi non observantur leges Regiæ. Primus, quando omnes cives consenserint, n.12. *Veluti fieri valet in Confraternitatibus*, n.13.

Sed non sunt etiam imponenda collecta ad ludos publicos, num.14.

Secundus casus, quando Civitas facultate Regia receperit censum, nec est unde redditus solvantur, num.15. *Fit instantia, & respondetur*, num.16. & 17. *Tandem contrà resolvitur*, num.18. *Nisi quando jam fuerit ad executionem processum*, num.19.

Tertius casus, quando lis penderet coram aliquo Iudice, & in Civitate, & villa non sunt bona ad illam prosequendam, seu ad solvendam condemnationem: tunc sufficit licentia Iudicis, n.20. *Licentia Regis suppletur per sententiam*, ibid.

Marchiones, Duces, Comites, & alii inferiores, nequeunt collectas vassallis imponere, n.21.

Sed an exemptione, aut concessione Regum possit illas imponere duobus modis, aut vendendo, vel concedendo antiqua tributa; vel dando, vel vendendo jus imponendi, n.22.

De antiquis tributis probabiliter negant aliqui, à n.23. *Sed communiter tenetur contrarium*, à n.25.

An tributa imposita possint à Rege vendi? Defendunt plures, n.26. *Sed contrarium defenditur*, à n.27.

Explicatur textus in cap. Super quibusdam 36. §. Præterea, de verb. sign. à n.44.

An Reges Castellæ possint vendere, & concedere Tertias Regales? Affirmant plures, n.45. *Sed contrarium defenditur*, à n.48.

Laicus suscipit decimas nomine Ecclesiæ, n.49. *Explicatur S. Thomas*, n.50.

Decimæ sunt inseparabiles à titulo spirituali, num.52. *Tertiæ Regales tenentur ad subsidium, & excusatum*, ibid.

Principum rescripta intelliguntur absque præjudicio tertii, num.53. *Plura damna sequerentur, si tertiæ regales separarentur à titulo spirituali*, à num.54.

Explicantur caput 2. de locat. cap. fin. ne Prælat. vic. suas, à num.55. *Explicatur lex* Per procuratorem 90. ff. de acquirenda hæredit. num.58. & 59.

Principes possunt repetere qualibet tributa, vel tertias regales, venditas, vel concessas, & quomodolibet extractas à regia corona, n.60.

Reges nequeunt vendere, aut concedere redditus super tributis sibi concessis, vulgò Juros. *Et possunt differre solutionem*, n.61. *Et gratias suspendere tempore necessitatis*, ibid.

Ex tolerantia Principis nequeunt Magnates tributa præscribere, etiam demonstrato titulo, n.62.

Rex potest vendere, aut concedere jus imponendi gabellas, prout ibi explicatur; tamen jus istud non præscribitur, n.63.

Ad imponendum tributum necessaria est causa, n.64. *Ita ut causa cessante, cesset tributum*, n.65.

Enumerantur variæ causæ tributi, n.66.

1. HUcusque egimus de privatorum necessitate extrema, vel gravi: nunc verò agere placet de necessitatibus publicis, quibus subvenire non minor eleemosyna est, & charitas, quàm subvenire privatis; verùm etiam major, cùm sustineatur tota Respublica, quod est majus bonum, *l. Munerum* 18. *§. Item, de muner. & honoribus*, *l. un. sub fin. Cod. de caducis tollendis*, *cap. Licèt* 18. *de Regularibus.* Leoncillus *de Privil. paup. p.2. privil.* 283. *n.*33.

2. Publicæ enim necessitates multis modis possunt evenire; jam enim accidunt propter bella, non solùm externa, sed & interna, fames, pestes, vel graves epidemias, propter classium armaturam, reparationem Castellorum, & Urbium; propter conservandum statum Principis, & Regiam Majestatem, & alia quamplurima quotidie contingentia, quæ ad conservationem, vel bonum Reipublicæ, & Regnorum attingunt, quibus variis modis occurritur. Et in primis adsunt tributa frequentiora, quàm alia quælibet media. Parra *de legibus, tract.* 4. *art.* 2. *dub. Append. num.*1.

3. Ad quæ quidem rectè imponenda aliqua sunt necessaria, & in primis potestas imponendi, quæ quidem solùm competit Principibus superiorem non agnoscentibus: quapropter illa poterunt imponere Papa, Concilium Generale, Imperator, Rex, vel quælibet Respublica non habens superiorem, *cap. Super quibusdam* 36. *§. Præterea, de verb. significat. l.*1. & 2. *Cod. Vectigal. nova const. non posse, l.*9. *tit.*7. *part.*5. Et ratio est, nam tributa, seu Collectæ imponuntur ad bonum commune Reipublicæ, quare nequeunt imponi nisi ab illo, qui curam gerit illius. Tenent Tapia *in Catena, lib.*4. *de legibus, quæst.*11. *art.*2. *num.*1. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.*8. *difficult.*13. *num.*2. Delugo *de Iust. disput.*36. *sect.*1. *à num.*3. Araujo *de stat. civil. disput.*12. *difficult.*2. *à num.*1. Larea *alleg.*59. *à num.*1. Amaya *in l.*3. *Cod. de Annonis, lib.*10. *num.*5. Antuñez *de donat.* 3. *p. cap.*1. *num.*4.

4. Quod quidem ita affirmant plurimi; ut hanc potestatem firment de jure Divino Principibus competere, ut ex *Matth. cap.*22. *Lucæ* 12. *Marci cap.*11. probat Otalora *de Nobilitate*, 1. *p. cap.*3. *num.*1. Alteri verò originem trahere à Jure Divino affirmant, quorum sententiam comprobat Larrea *dict. allegat.*59. *num.*5. Non solùm verò hanc potestatem habent Supremi Principes Christiani, sed etiam infideles, quibus tributa rectè imposita debent solvi, etiam à vassallis Christianis, vel ab aliis, qui ad suas terras propter mercimonium perveniunt. Idque facilè probatur authoritate Christi Domini *apud Matth. cap.*22. *vers.*21. ibi: *Reddite quæ sunt Cæsaris Cæsari*: ubi Cæsari jubetur tributum solvi, qui tamen Ethnicus erat. Et authoritate D. Pauli *ad Rom.*13. ibi: *Reddite omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal.* Tunc enim temporis Romani Ethnicos Principes habebant, quibus hoc indidit præceptum: unde facilè probatur, etiam Principibus infidelibus justa tributa esse solvenda, ipsosque habere potestatem ad ea imponenda, ut cum aliquibus tenet Parra *de dub. Append. n.*33. Sanchez *cons. lib.*2. *cap.*4. *dub.*5.

5. Sed contrà adest textus *in l. Omnes* 12. *Cod. de operib. public.* ubi probatur ad impositionem collectarum non requiri supremam potestatem, quia

Provin

Provinciarum Rectores valent eas imponere ad necessitates publicas, veluti ad muros construendos, vel reficiendos. Et comprobatur ratione ista decisio, nam duplices possunt considerari publicæ necessitates: aliæ quæ sunt totius Regni, & ad illis succurrendum erit necessaria Principis suprema potestas, cùm ad illum pertineat cura totius Regni: alteræ verò, quæ sunt particulares Provinciæ, vel alicujus Urbis, & tunc poterunt collectæ imponi à Rectore illarum; nam ad illos pertinet cura illarum Provinciarum, aut Urbium, atque ita ad succurrendas earum necessitates poterunt imponere collectas.

6. Sed hoc argumentum doctrinam suprà traditam non elidit; illud enim principium scitum est, collectas imponere ad Principis regaliam pertinere, nec aliquem illas imponere posse, nisi de ejus speciali mandato, & commissione, aliàs facilè vassalli gravarentur, ac durissimas vexationes paterentur, *cap. Innovamus* 10. *de censibus*, *cap. ult. in tit. Quæ sunt regalia*. Vvesembechius *cons.* 27. *à num.* 10. Avendañus *de exequend.* 2. *p. cap.* 14. *à num.* 1. Flores de Mena *lib.* 2. *var. quæst. q.* 21. *num.* 11. Bobadilla *in Polit. lib.* 5. *cap.* 5. *à num.* 1. Azevedus *in l.* 25. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopilat. n.* 11. Quare licèt Rectores Provinciarum de jure communi ad reparandos muros, vel fontes, vel pontes, aliquas speciales collectas, seu tributa possint imponere, id est, quia à Principe concessum est, aut tacitè per consuetudinem permissum; non verò, quia ipsi Rectores, aut communitates habeant à se ipsis hanc potestatem, ut rectè considerat delugo *d. disput.* 36. *sect.* 1. *num.* 8. Villalobos *d. difficult.* 13. *num.* 2. Mena *lib.* 2. *var. quæst.* 21. §. 1. *num.* 12.

7. De jure verò Regio adest textus *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 7. *Recopilat.* ubi decernitur, ne ullæ communitates collectas faciant absque Regis expressa licentia, excedentes tria millia marapetinorum; qui verò contrarium fecerint, amissione bonorum plectuntur, & judices suis officiis privantur. Quod idem decernitur *in l.* 25. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopilationis*, non obstante qualibet consuetudine: & ultrà decernitur, collectas trium millium marapetinorum per civitatem, & ejus territorium esse faciendas, nisi distributio soleat fieri distincto in territorio ab ipsa Urbe. De qua re Mena *d. q.* 21. §. 1. *à num.* 33. Bobadilla *d. cap.* 5. *num.* 14. & 370. Balmaseda *de collect. quæst.* 5. *num.* 2. qui *num.* 3. id contendit, etiamsi collectæ fiant ad solvendas donationes Regi faciendas (apud Nos *Donativos*) idque experimento comprobat, quia universitates facultatem Regiam requirunt ad collectas faciendas, quoties Donativa, aut Donationes istæ à Domino Rege petuntur. Amaya *in d. l.* 3. *à num.* 9. Villadiego *in Polit. cap.* 5. *Instruct.* §. 34. *num.* 3.

8. Est verò dubium, an hæ leges procedant urgente gravi necessitate. Prima sententia negat, & ratio est, nam quælibet alienationis prohibitio intelligitur de alienatione voluntaria, non verò de necessaria, *l.* 1. *ff. de fundo dotal.* *l. Cum fidei heredis*, *ff. de fideicomm. libert.* & ibi Glossa *verbo Pendet*. Jason *in l. fin. C. de jur. emphyteutico*, *num.* 113. Ergo prohibitio ista est intelligenda, quando absque gravi causa imponerentur collectæ ab ipsis universitatibus. Cæterùm hæc sententia probatur ex vulgari axiomate: *Necessitas caret lege*, *l. Tutor qui repertorium*, *ff. de Administrat. tut.* *l. Ut gradatim*, § 1. *ff. de Muner. & honoribus*, *l.* 1. *C. de operib. libert.* Thomassetus *regul.* 189. Escobar *de Ratiociniis*, *cap.* 14. *à num.* 10. Et facit licitum, quod de jure non est licitum, *cap. Quod non est licitum*, *de Reg. jur.* Escobar *d. cap.* 14. *num.* 13. Monera *de distribut. quot.* 2. *p. quæst.* 11. *num.* 38. Ergo si adsit necessitas urgens, leges illæ locum non habebunt, quin potiùs universitates istæ poterunt ultra tria millia marapetinorum collectam imponere. Parladorius *lib.* 2. *quot.* *cap. fin. p.* 5. §. 3. *num.* 37. Bolaños *in Curia*, 2. *p.* §. 16. *num.* 4. Avendañus *d.* 2. *p. cap.* 14. *num.* 8. Azevedus *in l.* 25. *tit.* 6. *lib.* 3. *Recopilat. num.* 5. Rota apud Cencium *decis.* 447. *num.* 4.

9. Secunda sententia tenet contrarium, & probatur *in d. l.* 1. *Recopilat.* ibi: *Para sus necesidades.* Quæ quidem apertissimè loquitur, non in collectis voluntariis, sed tantùm in necessariis, quæ apponuntur ratione alicujus urgentis necessitatis: Ergo etiam urgente necessitate universitates collectas imponere non possunt absque Regis expressa licentia. Idque optimè etiam in his necessitatibus statuitur, ne facilè cives graventur, & opprimantur: & ita Gutierrez *de gabellis*, *quæst.* 168. *num.* 18. & alii relati à Balmaseda *d. quæst.* 5. *num.* 6.

10. In hoc verò dubio illud in primis animadvertendum, minime Prætores, & universitatum consilia procedere posse ad collectas, etiam urgente qualibet necessitate; nam ipsæ per se non habent hanc facultatem: nam ut dictum est, hæc potestas est ex Regalibus Principis, in quo præcise residet. Unde universitates, aut alii judices superiorem recognoscentes, nequeunt absque speciali concessione collectare. Ozasschus *decis. Pedemont.* 95. *num.* 9. Thesaurus *decis.* 257. *in princip.* Mena *d. quæst.* 21. §. 1. *num.* 11. Gratianus *March. decis.* 217. *num.* 11. Delugo *d. sect.* 1. *à num.* 7. Barbosa *in l. Vectigalia* 10. *C. de vectigalibus*, & *commiss.* *num.* 2. si tamen aliquando ad collectandum necessariò ex Principis licentia, aut ex legis concessione perveniant, debent deficere bona publica ipsius universitatis; nam cùm bona illa sint destinata ad publicas necessitates, si tamen adsint, necessariò ad id sunt expendenda, nec ad collectam singulorum civium est deveniendum. Gutierrez *de Gabellis*, *quæst.* 168. *n.* 15. Bobadilla *d. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 13.

11. Unde sequitur, de jure nostro Regio, etiam qualibet urgente necessitate, nec Prætores, nec universitates posse procedere ad collectas; licèt deficiant bona communia, absque Regis speciali licentia, prout tenet secunda sententia: & ultra fundamenta, quæ adducit, probatur; nam urgens necessitas non dat hanc potestatem Prætoribus, nec universitatibus, quin potiùs per has leges expresse reservatur: Ergo etiam urgente necessitate, nec Prætores; nec universitates poterunt collectas imponere absque expressa Regia licentia. Cæterùm, nam si aliàs, etiam necessitate urgente, hanc habuissent facultatem, facilè leges istæ illuderentur à Prætoribus, & consiliis civitatum, aut villarum; cùm facilè necessitates istæ falsò supponerentur, ut similes collectæ imponantur, & vicini gravarentur, cum utilitate imponentium, aut aliorum, quibus se gratos gerere decreverint; de alieno enim facilè homines se liberales ostentant, *l. Officium* 11. § 1. *ff. de re militar.* Amaya *in l. unic. C. de prabend. salario*, *num.* 15. *in fin.* Ergo etiam urgente necessitate, de jure Regio nequeunt universitates, nec illarum Prætores collectas imponere ultra tria millia marapetinorum. Erit tamen casus, ubi possit admitti prima sententia; scilicet quando adeò urgeret necessitas, ut periculum grave esset in mora petendi licentiam; tunc enim sufficit præsumpta licentia Principis, qui si videret tam urgentissimam necessitatem, utique licentiam absque dubio præstaret, ut benè advertit Mena *d. quæst.* 21. §. 1. *num.* 28. Velasco *de Privilegiis paup.* 1. *p. quæst.* 38. *num* 26. Balmaseda *d. quæst.* 5. *num.* 21. qui rectè animadvertit ad securitatem, posteà petendum esse ut à consilio Regali confirmentur Acta tempore tam urgentissimæ necessitatis. Bobadilla *d. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 18.

12. Verùm enimverò dantur casus, in quibus collectæ absque Regis licentia rectè imponuntur. Primus, quando non coactione collecta imponeretur, sed inter volentes, & ad id omnes collectandi consense-

Oo 2 rint,

rint, propter aliquem finem necessarium, veluti ut Respublica ab injusto Prætore, vel à gravamine alicujus valde potentis eriperetur, vel ad privatorum utilitatem, veluti ad custodiam prædiorum, vel vinearum, seu montium; ratio enim est, quia tunc impositio collectæ non provenit, nisi à contractu, qui rectè fit ex solo consensu vicinorum, seu privatorum, *l.a. Cod. communia utriusque judicii*, ubi Glossa. Baldus *in Authent. Sed & periculum, Cod. Sine censu, vel reliq.* Bobadilla *dict. cap.5. num.17.* Avendañus *dict. a. part. cap.14. num.7. vers. P imus casus.* Azevedus *in dict. l.1. tit.6. lib.7. num.8.* Balmaseda *dict. quæst.5. à num.18.*

13. Unde etiam Confratres alicujus Confraternitatis, aut Parochiani alicujus Parochiæ, absque Regis licentia possunt inter se Collectas facere, ad aliquam imaginem faciendam, vel festivitates solenoes alicujus Sancti; id enim est ad honestissimum, & sanctum finem, nempe cultus Dei, & Sanctorum honoris; quod si mos fuerit antiquus, potetunt ad id cogi. Bobadilla *dict. cap.5. num.21.* Delbene *de Comitiis, & Parlament. sect.a. dub. 22.* Thesaurus *de Collect. tit.3. num.20.* Balmaseda *d. quæst.5. num.19.*

14. Illud tamen, quod asserit Bobadilla *d. num.21.* fieri posse similes collectas ad ludos publicos, veluti taurorum, vel arundinum, à Rebuspublicis, abnegandum; nam licèt hæ lætitiæ publicæ aliquo modo conveniant, *l.1. Cod. de Expensis lud. lib.10.* ubi Scribentes, fieri tamen debent ex bonis Reipublicæ superfluis, non autem privatorum, ideò à Christianis abjiciendæ, præcipuè si fiant ad festivitates Christi Domini, aut Sanctorum; res quippe indigna Christianorum, in ludi tanto animarum periculo Deo, & Sanctis fierentur: tum & privati, qui Oeconomi, vulgò *Prioftes*, depauperantur in gravissimam Reipublicæ perniciem. Unde eleganter D. Chrysostom. *Super Matth.* ait: *Non gaudent Martyres, quando eis illis pecuniis honorantur, in quibus pauperes plorant.* O quoties vidi œconomos istos magnis suspiriis flere, quando sua bona vendebant, & recipiebant census ad con ædias, & tantos agitandos in festis Sanctorum, fuatum familiarum gravissimo cum nocumento. Res quidem à Prælatis, & Regibus omninò coërcenda.

15. Secundus est casus, quando Civitas, facultate Regia interveniente, census contra se, & bona illius habet, quorum redditus nequeunt ex bonis communibus persolvi; illud enim scitum est, super Universitatum bonis census creari non posse absque facultate Regia, Castillo *de Usufructu, lib.1. cap.54. à num.49.* Hermosilla *in l.15. tit.5. p.5. gloss.a. num.33.* Salgado *in Labyrinth. 2. part. cap. 17. num. 78.* Quare interveniente Regia facultate, ad solvendas pensiones non erit necessaria alia licentia ad collectandum vicinos in necessariis ad solvendas recursas, deficientibus bonis communibus; & ratio est, nam concessa facultate ad censum suscipiendum, concessa etiam videtur ad solvendum interesse. Nognerol *allegat.a. num.65.* quod non solùm intelligas de interesse solvendo de bonis communibus, sed etiam de bonis vicinorum, si illa deficiant; id enim consequens necessarium est, contentum in prima facultate. Cæterùm redditus censuum sunt inseparabiles à principali obligatione; quapropter creditores, si ad suam securitatem requisierunt facultatem Regiam, in eadem debet contineri securitas solvendi, deficientibus bonis communibus, ex bonis privatorum per distributionem collectis; nam ut scripsit Castillo *lib.8. controverſ. cap.36. §.5. num.9.* quando fors principalis habet aliquod privilegium, extenditur ad inseparabile, prout est interesse: Ergo cùm principalis census habeat facultatem Regiam, extendenda est ad solutionem interesse, etiamsi facienda sit per populi collectas, ut libet considerari in minori; nam si Judex dederit licentiam ut ejus bona obligentur, data etiam videtur ad illa vendenda ad solutionem, *l. Si pupillorum, §. Pupillus, ff. de Reb. eorum*, Molina *lib.4. de Hispan. primog. cap.a. num.a.* Ergo similiter extendenda est hæc facultas ad collectas faciendas ad solutionem census. Hunc casum tenet, & defendit Mena *d.quæst.ar.5.r.à n.a1.* Balmaseda *d. quæst.5. à num.8.*

16. Sed dices, banc sententiam excludere textum *in dict. l.1.* quæ ad similes collectas imponendas ab Universitatibus petit expressam Regis licentiam, ibi: *Ordenamos, y mandamos, que sin expressa licencia.* Quoties enim expressa licentia in jure desideratur, non sufficit præsumpta, aut conjecturata, sed verè expressa, ut *in Authent. Licentiam, Cod. de Episcop. & Clericis*, tenent communiter Scribentes. Ergo in specie non sufficiet illa præsumpta, aut conjecturata licentia Principis, data in facultate ad imponendum censum in bonis universitatis, ut philosophantur Avendañus *d. cap.14. n.6.* Azevedus *in d. l.1. n.7.*

17. Sed adhuc respondet Mena *num a6.* expressum in Jure dici, quod ex generalibus verbis, & conjecturis evidentibus elicitur, *l. Prætor ait, §.1. de Novi operis nunt.* ubi Glossa *verbo Expressum, l. Nominatim, ff. de condit. & demonstrat.* Et insimul expressum dicitur, quod sequitur per necessariam consequentiam. Alex. *lib.6. consf.201. num.10.* Mantica *de conject. lib.7. tit.12. num. 7.* Valenzuela *consf. 23. num. 116.* Gratianus *cap.164. num.23.* Salgado *de Protect. 4. part. cap.9. à n.28.* Ergo cùm ex facultate Regia ad censum suscipiendum, ex conjecturis, & per necessariam consequentiam sequatur licentia ad collectas imponendas ad solutionem redditnum, inde est, ut absque Regis licentia in præsentiarum possint imponi collectæ.

18. Sed licèt hæc opinio Menæ, & Balmasedæ habeat probabilitatem, non tamen habet solidum, & firmum fundamentum; nam textus Regius *in d.l.1.* expressam licentiam petit ad imponendas collectas pro forma dispositiva, ut patet ex litera: quo quidem casu non sufficit tacita, nec quod per æquipollens deducitur; sed necessarium est expressum ad prospicienda damna, quæ inde insequi valent, ut benè perpendit Felinus *in cap. Translato 3. de Const. num.5.* Hanc ob rem non sufficiet tacitum, quod deducitur per necessariam consequentiam; sed requiritur verè expressa licentia ad imponendas collectas ad censum solvendum. Cæterùm quando Jus petit aliquid expressè, expressum est necessarium pro illius actus formalitate, *cap.2. de Prabend. cap. fin. de Procurat. in 6.* Cabedo *2. part. decis. 12.* Riccius *7. part. collect. 2. num.513. vers. Sed nota.* Cùm ergo lex petat expressam licentiam, per consequens est necessaria per expressionem, non verò per consequentiam. Denique, nec licentia ad imponendas collectas necessariò sequitur ex facultate ad censum sumendum super bonis Universitatis, quia cùm census necessariò sit creandus super bonis immobilibus fructiferis, sufficientibus ad assecurandum capitale, & solvendas pensiones, Gutierrez *lib.2. pract. quæst.177.* Avendañus *de Censibus, cap.53.* Hermosilla *in l.12. tit.5. part.5. gloss.1. num.2.* Tondutus *qq. civil. lib.2. quæst.97.* Mancinus *dissert.13. cap.9.* & ad id præter Rex facultatem Regiam, non sequitur per necessariam consequentiam, dare etiam facultatem ad imponendas collectas in casu, quo bona communia non sufficiant; dat enim facultatem ex suppositione bonorum sufficientium ad capitale, & pensiones: Ergo nequit conjecturari, dare ad collectas imponendas ad solutionem census.

19. Quare dico illam doctrinam tantùm esse admittendam in casu irregulari, nempe si jam ad solutionem expensæ executive processum, & gravissimæ expensæ

expenſæ ſequerentur, dum facultas iſta peteretur, & ſperaretur; tunc enim valet admitti, quia urget gravis neceſſitas, & eſt periculum in mora, prout quando fames invaluerit, aut cibaria in urbe deficiant. Bobadilla dict. cap.5. num.59. neceſſitas enim urgens, & periculum in mora, extrahit caſum illum a lege, & ſufficit tacita voluntas Principis, ut imponantur collectæ, ut dicebamus num.10. Aliàs ad ſolutionem cenſus ſemper erit neceſſaria Principis licentia, nec ſufficiet tacita deducta ex prima facultate, ut tandem deſumi valet ex eodem Mena num.27.

20. Tertius caſus eſt quando lis pendet coram aliquo Judice, nec Univerſitas habet bona ad proſequendam litem, aut ad condemnationem ſolvendam; tunc enim abſque licentia Regis poteſt imponi collecta ex ſola Judicis licentia: & ratio eſt, nam quando Judici committitur cauſa, omnia committuntur neceſſaria ad ejus expeditionem, l.2. ff. de juriſd. omnium judi. l. fin. ff. de offic. ejus: deficientibus enim bonis Univerſitatis ad expeditionem cauſæ, neceſſariæ ſunt collectæ: Ergo poterit Judex per ſe, abſque Regis licentia, illam dare ad ponendas collectas. Quod idem probari poterit ex incidentia cauſæ, quæ prorogat juriſdictionem, etiam Judicis incompetentis, l. Quoties, Cod. de judiciis, l. Cùm Prætor, ff. eod. tit. Hanc ob rem licet Judex per ſe ſit incompetens ad imponendas collectas, ratione incidentiæ ſit competens ad licentiam, ut imponantur. Denique corroboratur doctrina Salgadi in Labyrint. 1. part. cap.2. §.2. num.42. aſſerentis, quando ad aliquid faciendum requiritur Regis licentia, ſuppleri ſi ad illud faciendum adſit Judicis ſententia; ſupplet enim aliam quamlibet ſolennitatem, l. Omnium 19. Cod. de teſtament. l. Apud acta, Cod. de tranſact. quare in hac ſpecie interveniente Judicis decreto, rectè abſque Regis licentia pervenitur ad collectas, prout quotidie fit in Tribunalibus ſupremis, & in litibus Nobilitatis obſervat Mena d. quæſt.21. §.1. num.41. Cochlius de Contribut. cap.5. num.113. Balmaſeda d. quæſt.5. num.14. Rota apud Poſthium poſt tract. de Manut. deciſ.331. num.17. Staibanius cent.2. reſol.190. num.68.

21. Marchiones, Duces, Comites, & alii inferiores nobiles vaſſallos habentes, nequeunt collectas in illis apponere: idque patet ex illo principio recenſito ſuprà, num.1. quia facultas iſta eſt de Regalia Principis, quamobrem iſti Marchiones, Duces, aut Comites nequeunt vaſſallos collectare, etiam qualibet exiſtente cauſa. Vaſquez de Reſtitut. cap.6. § 1. dub.1. num.5. Villabos dict. tract.8. difficult.13. num.2. Bobadilla in Polit. lib.2. cap.16. à num.116. Borellus in Summa deciſ. tom.3. tit.15. Balmaſeda quæſt.4. num.1. Quod ita certum, ut ſi aliqui domini vaſſallorum ex authoritate propria gabellas, ſeu collectas imponant, excommunicationis mucrone feriantur. Tridentinum ſeſſ.2. de Reformat. cap.2. & eſt Bulla Cœnæ, cap.5. Saynis in Theſaur. caſuum conſcient. lib.3. cap.9. Novarius de Gravamin. Vaſſal. gravam.1. num.2. Villalobos d. difficul.13. num.12.

22. Eſt verò diſquirendum, an conceſſione Regum, vel emptione, Domini iſti gabellas poſſint imponere? Et ut clarè procedamus, obſervo duobus modis poſſe id accidere. In primis quando Rex eis concederet tributa jam ſibi conceſſa, & radicata; aliter verò, quando concederet jus exigendi, & imponendi tributa de novo imponenda. Et quoad primum negandum videtur, fieri poſſe à Principe, ex ſequentibus conſiderationibus.

23. Primò, nam tributa, ſeu collectæ impoſitæ, & Regi conceſſæ, magis ſunt propria Regni, quàm ipſius Regis, ut notavit Abbas in cap. Intellecto, de jurejur. l.1. tit.17. & l.4. tit.15. p.4. Covarruv. in cap. Quamvis pactum, de pact. in 6. §.2. num.4. Ergo Rex nequit illa concedere, nec vendere. Et confirmatur, nam Rex præſtat juramentum ab initio Regni non alienandi bona Coronæ, unde ſequentes donationes, ſeu venditiones tenetur revocare, etiamſi jurejurando eas firmaverit, cap. Intellecto 33. de jurejur. l.2. in Prolog. de el fuero guego, l.28. tit.12. p.3. l.1. & 3. tit.10. lib.5. Recopilat. Rojas in Appendice ad 7. part. de incompatibilit. cap.2. 1. part. à num.6. Oſuald. ad Donellum, lib.5. cap.14. lit. A, Larrea alleg.8. num.41. Ergo nequit vendere, aut concedere tributa, ſeu vectigalia Magnatibus, aut aliis perſonis.

24. Cæterùm, nam ut animadvertit Sotus lib.3. de Iuſt. quæſt.6. art.7. ad finem, Domini iſti graviſſimi exactores ſunt tributorum, aut vectigalium eis conceſſorum, quod nec Rex facit, quin potiùs ſæpè ſæpiùs magnas partes remittit. Guttierez de Gabellis, quæſt.4. num.3. quapropter nequit Princeps eis vectigalia, aut tributa concedere, dum ipſi in perniciem Reipublicæ emptionibus abutuntur ad populorum gravamen, & Dei offenſionem; non enim admittendi ſunt contractus anſam præbentes delictis, cap. Ex parte 10. de conſuetud. l. Contractus, ff. de Regul. jur. Nec Rex permittere, & facere debet quæ ſuam gravant conſcientiam. Larrea dict. alleg.8. num.39. tenent aliqui apud Dominicum in cap. Nec dominus, de prohibit. feud. alien. dicit probabile Delbene de Comitiis, dub.7. ſect.3.

25. Sed his non obſtantibus, contrarium tenent DD. ex cap. Super quibuſdam 36. de verb. ſignificat. ubi Pontifex aſſerit, tributa concedi poſſe, aut immemoriali præſcriptione acquiri: unde conſtat, Principes ſupremos illa concedere poſſe, & conſequenter meliùs vendere. Tum ratione probatur, nam inter illas res, quæ meliùs in Principe lucent, eſt liberalitas, cap.1. de donat. ubi Scribentes. Tum Nobiles, & alios ſubditos augere, & eorum ſervitia maximis præmiis proſequi, l.6. tit.9. l.3. tit.10. part.2. l.7. tit.7. lib.5. Recopilat. ubi Mathienzo gloſſ.3. & 4. Molina lib.2. cap.1. n.3. ubi Addit. Mieres de Majorat. 4. part. quæſt.1. num.13. Ergo rectè Rex poterit vectigalia, ſeu tributa impoſita Magnatibus, aut aliis perſonis concedere. Tum denique, nam cauſæ publicæ intereſt bona Coronæ concedere, aut vendere; nam his præmiis ſubditi excitantur ad facinora egregia facienda in bonum Reipublicæ: tum pretio harum rerum, quæ venduntur, occurritur neceſſitati publicæ, ne Regnum detrimentum patiatur; quamobrem rectè hæc impoſita vectigalia, aut alia bona Coronæ conceduntur, aut venduntur. Vaſquez d. dub.1. num.16. Dolugo d. diſput.36. ſect.1. à num.9. Bertachinus de Gabellis, 1. p. quæſt.9. Guttierrez de gabell. quæſt.4. per tot. Antúñez de Donat. 3. part. cap.2. n.7. Sanchez lib.2. conſ. cap.4. dub.14. num.3. Miſtrillus de Magiſtratibus, cap.18. Caſtillo lib.5. controverſ. cap.89. à num.85. & lib.6. cap.16. à num.15. & cap.17. num.1. Balmaſeda quæſt.4. num.21. & 22.

26. In re tamen animadvertendum, quæſtionem eſſe, an Princeps poſſit vendere, concedere, aut alio modo alienare bona Regiæ Coronæ, quo etiam nomine vectigalia etiam intelliguntur, quæ ſunt impoſita, & ſolvuntur? Plurimi aſſeruerunt, minimè alienare poſſe, ex dict. cap. Intellecto 33. de jurejur. adducuntque alia fundamenta, quibus reſpondet Menochius conſ.1003. à n.19. Suntque plures DD. tenentes hanc ſententiam abſolutè abſque aliqua diſtinctione, ut ſunt Baldus, Joan. à Platea, Lucas de Peña, Socinus, Boſſius, Mieres, quos ad id refert Caſtillo de Tertiis, cap.17. num.14. lib.6. Sed illa diſtinctio communiter invaluit, etiam de jure communi, propter publicam utilitatem, & ſervitia alienare poſſe, dummodò non cedat in grave Regni detrimentum. Refert plures Menochius lib.10. conſ.962. num.21. plures Caſtillo, dict. cap.17. à num.16. quos refert & defendit

Menchaca *Illustr. Controvers. lib. 1. cap. 4. à num. 4.* Molina *lib. 1. de Primogen. cap. 3. num. 18.* Solorzanus *de jure Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 30. & lib. 3. Polit. cap. 32.* Grotius *de jure Belli, lib. 2. cap. 6.* D. Retes *de donat. cap. 13. num. 9.* Rojas *in d. Appendice, à num. 45.* Barbosa *in d. cap. Intellecto, num. 2.* Antuñez *de donat. 2. p. cap. 4. à num. 5.*

27. Stando enim in hac sententia, quidquid de aliis bonis Regiæ Coronæ dicant DD. assero vectigalia, tributa, vel collectas impositas, minimè concedere, aut vendere posse Principem, nec propter servitia, vel aliam causam, etiam publicam. Idque probo ex Doctoribus supra relatis, asserentibus, minimè ex qualibet causa posse Regem alienare bona Regiæ Coronæ, quando grave præjudicium sequitur contra Regnum. Gonzalez *in d. cap. Intellecto, num. 3.* Gutierrez *d. quæst. 4. num. 10.* Valenzuela *discurs. stat. & bell. 2. p. cons. 2. num. 26.* Sed vendere, aut concedere similia tributa, semper est in grave præjudicium Regni: Ergo nequeunt alienari à Principe, etiam qualibet causâ existente.

28. Minorem probo; nam ut docet Castillo *d. cap. 17. num. 17. vers. His quidem*, quoties aliqua bona Regni venduntur, aut conceduntur, ex quibus redditus non modici percipiuntur, tunc est grave Regni præjudicium. Et ratio est, quia venditis illis redditibus, Corona depauperatur, & grave nocumentum ad suas necessitates percipit: quod quidem clarè inspicitur, si hæc vectigalia, tributa, aut collectæ vendantur, ex quibus magnos redditus percipit Corona: Ergo ex venditione, aut concessione eorum gravissimum nocumentum Coronæ fit.

29. Et declaratur magis; nam concessis, & venditis tributis, ad necessitates publicas Regni, necessariò recurrendum est ad alia nova, quæ sæpe sæpiùs causant rebelliones, inobedientias contra Principes, & intestina bella, prout constat *lib. 3. Regum, cap. 12.* ubi decem Tribus à Roboamo discesserunt, minante se majora, & noviora tributa impositurum. Larrea *allegat. 59. à n. 12.* Marquez *lib. 1. cap. 16.* Tum etiam lamentabile exemplum adest apud Nostrates tempore Communitatum, nam ob nova tributa imposita præclarum Castellæ Regnum civili bello ferè ultimum exitium perpessus fuit. Rem latè prosequitur Sandoval *in vita Caroli V. lib. 5. per tot.* Sanchez *de Rebus Hispaniæ, lib. 7. cap. 1.* Vaten. *in Addit. ad Mexiam, in vita Caroli V.* Jovius *lib. 20. cap. 1.* Tum si vassalli fideles sint, nec perduelliones, præteritis, & novis tributis onerati paupertate opprimuntur, & quasi ad servitutem rediguntur, & delentur. Idque placet considerare apud Josue *cap. 13.* ubi Dominus de quibusdam nationibus loquens, inquit: *Ego sum, qui delebo eas à facie filiorum Israël*; cùm tamen Dominus, nec eos à terra fugarit, aut occisi sint. Verùm Abulensis *ibidem, quæst. 6.* explicuit: *Respondendum est, quod omnes nationes, seu gentes deleta fuerunt à facie filiorum Israël, non quidem quòd omnes fugerent de terra, aut occiderentur; sed quia eis subdita fuerunt, & tributa solvebant, & hoc est delere, quia imponebatur gentibus istis quoddam genus servitutis, & ista est mors civilis, seu deletio.* Ista enim nova servitia, & vectigalia, simul cum antiquis, quæ etiam ab emptoribus, aut donatariis capiuntur, ita populos, & vassallos delent, & ad servitutem redigunt, ut gravissimum damnum Regno inferatur.

30. Id à posteriori etiam in Regno Castellæ agnoscimus, ubi Principes maximè extiterunt liberales cum vassallis, Magnatibus, Ducibus, & Marchionibus, & aliis personis, concedendo tributa, aut vendendo; quamobrem advenientibus bellis tempore Philippi IV. piissimi Principis, contra suam clementiam, ad maxima Regni servitia extraordinaria pervenit, quæ ita creverunt, ut opulentissimum Regnum ad gravissimam pauperiem redactum sit, gabellatis non solùm Nobilibus, verùm etiam magna exactione Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis oneratis, cùm gravissimo Regni, & vassallorum præjudicio: Ergo dicendum, minimè Reges posse concedere, aut vendere vectigalia, & tributa Regni, ob maximum præjudicium illius.

31. Sed dices, hoc argumentum probare, Reges non posse vendere hæc tributa, nec concedere, si plura venderent, aut darent, vel unum ex pluribus locis, quia tunc restaret grave Regni præjudicium. Attamen non probat, simile fieri præjudicium, si unum vectigal, aut alicujus loci, aut alterius oppidi venderent, aut concederant, tunc enim rectè agent, quia Princeps valet cum modico præjudicio Regni bona concedere, aut alienare, præcipue causâ existente. Cenedo *ad Decret. collect. 109. num. 2.* Azevedus *in l. 3. tit. 10. lib. 5. Recopilat. num. 15.* & relati *num. 25.* Antuñez *d. cap. 4. num. 5.*

32. Sed adhuc dicendum, argumentum debile esse in his vectigalibus, & tributis, quia licèt ista doctrina communis jam sit, *ex l. 1. tit. 17. l. 4. tit. 15. p. 5.* Gregorius *in l. 8. tit. 1. p. 2.* sed tamen non est suscipienda; ipsa enim quotidie ansam præstat Regibus, ut hæc vectigalia concedant, & vendant: unde coacervatis his singularibus concessionibus, & venditionibus gravissimum præjudicium Regnorum exoritur, ut in nostra Castella experimur, ubi Regis patrimonio his venditionibus, & concessionibus exhausto, extraordinaria, & nova tributa exorta sunt cum totius Regni pernicie, & damno: quamobrem licèt per se loquendo possit sustineri, quatenus est causa tanti damni, & occasio tantæ ruinæ, toleranda non est, *ex cap. Ex parte 10. de consuetud.* Beroius *lib. 3. cons. 62. num. 8.* Ruinus *lib. 4. cons. 154. num. 11.*

33. Rursus per se loquendo, venditio, seu concessio alicujus vectigalis, vel alicujus oppidi, seu provinciæ, semper est grave præjudicium: in his igitur vectigalibus, aut tributis non est considerandum quod est per se, sed illorum consequentiæ, & decursæ, quæ cùm in dies persolvantur, continent gravissimas quantitates, ut facilè conspicitur in minutissimis collectis, quæ succedentibus annis magnas copias pecuniarum summant, *cap. 1. de in integr. restitut.* ubi Ecclesia, licèt in censu modico parum fuisset læsa, ut ibi Barbosa *n. 1. vers. Quamobrem*: attamen restituitur, ut graviter læsa, quia illa modica læsio erat in pensione quotannis solvenda; & annis revolutis, illa modica fit gravissima, cùm illa pensio graviter coalescat ad gravissimam quantitatem: quâ factâ inspectione, cessant plura interpretamenta relata à D. Gonzalez *ibi, num. 2.* Ergo similiter dicendum in specie, venditis, aut donatis vectigalibus, aut tributis alicujus oppidi, vel provinciæ, quæ licèt in præsens videatur modica læsio, respectu annorum est gravissimum præjudicium.

34. Deinde probatur hæc sententia; nam vectigalia, & tributa Regibus concessa, non conceduntur nisi ad publicas necessitates, & ob gravissimas causas Reipublicæ. Villalobos *d. diffic. 13. num. 4.* Tapia *in Caten. tom. 1. lib. 4. art. 2. num. 7.* & dicam infrà. Ergo Princeps nequit vendere, aut concedere tributum, aut vectigal Magnatibus, aut alicui privato. Probatur consequentia, quia jam diverteret tributum ad aliam causam distinctam, nempe privatam emptoris, aut donatarii, contra voluntatem concedentium. Ergo,

35. Idque majori ratione procedet, ubi Princeps nequit authoritate propria, sed Regni consensu vectigalia, aut tributa imponere, ut in Castella, *l. 1. tit. 6. lib. 6. Recopilat.* Tapia *d. lib. 4. art. 5. num. 4* & etiam in aliis Regnis. Marquez *in suo Gubernatore, lib. 1. cap. 16.* Parra *d. tract. 4. in Appendice, num. 19.* Delbene *de Parlamentis,*

lamentis, *dub.* 4. *sect.* 1. *quæst.* 17. Lartea *allegat.* 59. *à num.* 19. Antuñez *de Donat.* 2. *part. lib.* 1. *cap.* 24. *num.* 93. In quibus, quia consensus Regni requiritur ad illa imponenda, necessariò ad vendendum, aut concedendum requiretur. Latrea *d. allegat.* 8. *num.* 43. quamobrem nequit Princeps illa, quæ data sunt à Comitiis ad publicam utilitatem, & necessitatem, divertere ad commodum privatorum authoritate propria, relictâ causâ illâ publicâ, formali causa tributi, quæ Comitia movit ad concedendum.

36. Sed dices cum Delugo *dict. disput.* 36. *sect.* 1. *num.* 11. quando Princeps vendit tributum, aut concedit propter servitia, tunc adest utilitas poblica, quia ex concessione propter servitia, alii alliciuntur ad inserviendum Reipublicæ, vel pretium venditionis ad necessitatem publicam deservit; quare licèt pensiones vectigalis, aut tributi posteà ad utilitatem privati pertineant, jam commoditas ex venditione, aut donatione convertitur ad publicam utilitatem, & salvatur ratio justificationis tributi: Ergo debet sustineri talis venditio, aut concessio.

37. Sed respondetur, hanc utilitatem, aut commoditatem, quæ sequitur ad bonum Reipublicæ ex venditione, aut concessione tributi, seu vectigalis, respectu præjudicii alienationis ipsius, parvi ponderis esse; poterit enim Princeps servitia illa honorare aliquibus officiis, aut alia liberalitate, ex aliquibos bonis confiscatis, quæ adhuc ad Coronam non pervenerunt. Molina *dict. lib.* 1. *de Primog. cap.* 5. *num.* 17. *in fine*, Azevedus *in l.* 3. *tit.* 10. *lib.* 5. *num.* 15. aut ex redditibus ipsius vectigalis. Menchaca *lib.* 1. *controvers. cap.* 4. *num.* 5. Tum mutuum suscipere à Mercatoribus, vel ab aliis, pignorando ipsa tributa, aut alia bona Coronæ, ut pretium venditionis suscipiat, & ita necessitati publicæ occurrat; non verò poterit vendere tributa, & alienare à Corona cum periculo rebellionis ex necessitate imponendi nova tributa, prout evenit Imperatori Heraclio, & Imperatori Theodosio, Antiochenis noviter gabellatis. Clemens Alexandrinus *lib.* 1. *Stromatum*. Adam Contzen *lib.* 7. *Polit. cap.* 29. §. 9. Beyerlinch *in Theatr. vitæ humanæ*, *fol.* 113. *lit. T.* Tum nec imponere extraordinaria servitia, & multiplicatis vectigalibus pauperes vassallos expilare, & deglubere. Tapia *lib.* 4. *quæst.* 11. *art.* 2. *num.* 6. Parra *in Appendice*, *n.* 4. *in fin.* quod Tiberius, licèt ethnicus exectavit, prout respondit quibusdam Præsidibus Provinciarum. Scripsit Suet. *cap.* 13. *in ejus vita*, Platina *in vita D. Petri*, *fol. mihi* 6. Solorzanus *emblem.* 84. Et quod magis est, Deum offendere, qui adversùs Principes hæc facientes sic comminatur apud Mich. *cap.* 3. ibi: *Audite Principes Iacob, & Duces domus Israël: numquid non vestrum est scire judicium? Qui odio habetis bonum, & diligitis malum: qui violenter tollitis pelles desuper eis, & carnem eorum desuper ossibus eorum? Qui comederunt carnem populi mei, & pellem eorum desuper excoriaverunt: & ossa eorum confregerunt, & conciderunt sicut in lebete, & quasi carnem in medio ollæ. Tunc clamabunt ad Dominum, & non exaudiet eos, & abscondet faciem suam ab eis in tempore illo, sicut nequiter egerant in adinventionibus suis.* Jeremias quoque *cap.* 23. *vers.* 1. exclamat: *Væ pastoribus, qui disperdunt, & dilacerant gregem pascuæ meæ, dicit Dominus. Ideò hæc dicit Dominus Israël ad pastores, qui pascunt populum meum.* Latè prosequuntur Saabedra *empressa* 67. Solorzanus *emblem.* 72. Antuñez *de Donat.* 2. *p. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 93.

38. Tum oritur aliud malum ex venditione horum tributorum, ac vectigalium, vel ex eorum concessione, scilicet successorum gravissimum præjudicium; nam pretium, quod suscipitur ex venditione, vel alia servitia, transeuntia sunt, & malum alienationis perpetuum, quoadusque duraret tributum cum damno Coronæ, & successorum, & vassallorum, quod maximè est fugiendum. Azevedus *in dict. leg.* 3. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. à num.* 18. Baldus *ad tit.* 3. *de pace constant.* §. *Amplius*, Castillo *lib.* 6. *cap.* 18. *à num.* 167. Frasso *cap.* 2. *num.* 7. Ac denique, ut bene considerat Molina *tract.* 2. *de Iustitia*, *disput.* 673. *num.* 2. *in fine*, ementes, aut donatarii horum tributorum, communiter severiùs se gerunt, & plusquam æquum est petunt; cùm tamen Principes benignè, & ex æquitate multùm tributi detrahunt, & aliquando remittunt, ut fecerunt Antoninus Pius, Theodosius, & alii quamplurimi Principes.

39. Unde apertè constat, bonum illud, quod percipit Respublica ex servitiis alicujus, aut ex pretio, comparatione damnorum exinde sequentium, non bonum, sed malum grave, & pessimum esse censendum: & consequenter argumentum dilabitur.

40. Rursus comprobo assumptum ex defectu potestatis in Principe ad venditiones horum tributorum, seu vectigalium. Et ratio est, nam Princeps non habet potestatem ad illa agenda, ex quibus gravissima damna Regno inferuntur, ut cum Azorio dicebamus *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 15. non enim potestas Principi data est ad destructionem, sed ad ædificationem. Paulus 2. *ad Corinth. cap.* 10. *cap. Si ea* 4. 25. *quæst.* 2. Tacitus *lib.* 12. ibi: *Denique id agere debet Princeps, ut sibi quidem potestatem populi, sed non in populum, datam esse ostendat.* Ergo cùm hæc venditio, aut concessio vectigalium in gravissimam perniciem Reipublicæ tendat, minimè Princeps poterit vendere, aut alio modo concedere, etiam qualibet existente causa, ex defectu potestatis.

41. Præterea probatur. Nam vectigalia, & tributa ista concessa sunt Regiæ Coronæ, in qua successio est in modum Majoratus, *l.* 2. *tit.* 15. *part.* 2. ubi Gregorius. Molina *de Primog. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 10. P. Molina *tract.* 2. *disput.* 576. *à num.* 5. Camill. Borell. *de præst. Regis Catholici*, *cap.* 56. quapropter inalienabilia relinquuntur, prout etiam alia bona Majoratus. Molina *lib.* 4. *cap.* 1. Mieres 1. *part. de Majorat. quæst.* 9. & 3. *p. quæst.* 1. Spino *de testament. gloss.* 19. *num.* 76. quare nequeunt tributa, aut vectigalia à Principe concedi, seu vendi, utpote bona inalienabilia, etiam causâ existente.

42. Sed dices cum Castillo *lib.* 6. *cap.* 17. *num.* 13. licèt tanquam bona Regiæ Coronæ, Majoratus censeantur, & alienari non possint, quia id caderet in gravissimum damnum successorum, Castrensis 1. *p. cons.* 70. *num.* 6. Molina *de Majorat. lib.* 1. *cap.* 3. *n.* 17. Attamen hoc intelligendum non est, sicut in privatis, qui nequeunt aliquid alienare ex bonis Majoratus; Princeps enim non tam strictè ad id tenetur, cùm ratio ipsius regiminis petat, ut aliquando existente publica necessitate, aliqua alienet, vel concedat, dummodò non sit in grave præjudicium Regni. Ergo rectè poterit alienare tributa, seu vectigalia ipsius Coronæ, si causa existat, non obstante, quod sint Majoratus.

43. Sed ex sua ipsius responsione alia responsio percipitur; nam ut suprà probatum est, venditio vectigalium, & tributorum Coronæ, semper est in grave præjudicium Coronæ, & successorum.

44. Sed contra dicta obstat textus *in cap. Super quibusdam* 26. §. *Præterea*, *de verb. significat.* Unde percipiunt DD. salinaria, vel alia tributa concedi posse à Rege, seu Imperatore, vel à Concilio Generali; unde colligunt, alienationem tributorum, seu vectigalium, per venditionem fieri posse à Rege supremo. Sed textus ille assumptum non probat: tota ergo doctrina Pontificis existit in declarando, quid propriè sint

sint pedagia, salinatia, & guidagia; & asserit, vectigalia ista, ut propriè tributa sumantur, necessarium esse, ut ab Imperatore, Rege, vel à Concilio Generali imponantur, ut Supremis Principibus superiorem non agnoscentibus, vel ex consuetudine immemoriali solvantur, cujus non extet memoria; hæc enim ex justo, & legitimo titulo indicta censentur, & à legitimo Principe, prout ex illo versiculo deducunt communiter DD. Suarez *de legibus, lib.5. cap.14. à num.1.* D. Gonzalez *in dict. cap. Super quibusdam, n.6.* Non tamen agit Pontifex de aliqua alienatione eorum ad privatas personas, unde probetur, rectè fieri posse.

45. Sed dices contrarium probari ibi, *Largitione concessa.* A Legato enim Pontificis interdicta erant hæc pedagia Comiti Tolosano, & dubitabatur, quæ fuissent interdicta? Et asserit Pontifex illa esse sibi interdicta, quæ ab Imperatore, Rege, aut Concilio Generali, largitione concessa non fuissent: unde supponitur, rectè Comitem Tolosanum habere illa, quæ ab ipsis fuissent concessa, nec Legatus interdicere poterat. Ergo textus ille rectè probat, à Supremo Principe vectigalia, seu tributa concedi posse.

46. Sed respondetur, ibidem non agi de aliqua concessione facta Comiti Tolosano: sed illa verba, *Largitione concessa*, idem important ac si dicerent, *Authoritate concessa*, ut benè ibidem advertit Abbas casum ponens, ita ut sit sensus, illa esse pedagia, salinatia, & guidagia, quæ authoritate Regum, Imperatorum, aut Concilii Generalis imponuntur. Hanc ob rem contrariorum placitum textus iste non probat, prout nec alia fundamenta posita *num* 24. quibus ex dictis *num.*37. facillimè satisfit.

47. Hinc examinandum venit, an Reges Castellæ, nostri Supremi Principes, possint vendere, & alienare tertias Regales, quas ex decimis Ecclesiasticis percipiunt? Et affirmant plures, quos refert, & sequitur Castillo *de Tertiis, lib.6. cap.10. & cap.16. num.15. & cap.11. num.3. & cap.17. num.1.* Antuñez *de Donat. 3. part. cap.1. num.48.* Larrea *allegat.82. num.9.* Diceuntur, quia Rex supremus valet vendere, & alienare bona Coronæ, idque magis convenit Regi Castellæ, qui non solùm administrator censetur, sed dominus, *l.8. tit.1. l.1. tit.18. part.2.* Mathienzo *n.30. tit.10. lib.5. Recopilat. glos.7. à num.2.* Castillo *dict. lib.6. cap.17. num.11.* Hæ enim tertiæ sunt in Regia Corona ex concessione Summorum Pontificum: Ergo Reges Castellæ rectè possunt has tertias vendere, seu concedere. Cæterùm, nam tertiæ istæ, ex eo quod Principi laico concessæ sunt, sunt separatæ à titulo spirituali, & propriè sunt temporales. Garcia *de Beneficiis, 1. part. cap.2. num.29.* Noguerol *allegat.39. n.3.* Larrea *alleg.27. num.4.* latè Castillo *dict. lib.6. cap.11.* quapropter poterunt vendi, & concedi à Rege Castellæ, utpote bona temporalia, à titulo spirituali separatæ.

48. Sed ex dictis contrarium dicendum est, prout olim tenebat Montalvus relatus à Lassarte *de decim. vendit. cap.18.* de quo ipse etiam dubitat, & alii relati à Menchaca *lib.1. Illustr. cap. 89. num. 2. vers. Cæterùm.* Nicolaus Lemaistre *de decimis, cap.7.* Ducor, nam hæ tertiæ Regales concessæ sunt Regibus Castellæ à Summis Pontificibus ad gravissimas necessitates Coronæ, & ut Regnum Catholicum istud conservent, & defendant, ubi Deus Optimus Maximus tanta veneratione colitur, *l.1. tit.21. lib.9. Recopilat.* Castillo *cap.1. de tertiis, & cap.10.* Barbosa *de Offic. Episcop. 3. part. allegat.87. num.71.* quare à Regia Corona nequeunt alienari absque ejus gravissimo præjudicio, ut de tributis expendebamus, & intrant omnes rationes suprà adductæ, *à num.25.* Ergo nequeunt alienari à Corona.

49. Cæterùm tertiæ istæ non sunt temporales, nec segregatæ à titulo spirituali, sed unitæ; easque recipiunt Reges nostri nomine Ecclesiæ, quibus concessæ sunt ex acervo illius, ut Regnum Catholicum defendant, & Ecclesias suorum Regnorum, prout etiam quando aliquibus laicis conceduntur ob merita, & servitia Ecclesiæ facta, ut textus Regius apertissimè decernit *in l.22. tit.20. part.1.* ibi: *E aun estos tales non los deben tomar como quien ha derecho en ellos, mas por nome de la Yglesia.* Exprimit eleganter D. Thomas *2. 2. quæst.87. art.3. ad 3.* ibi: *Ad tertium dicendum, quod sicut res nomine Decimæ acceptas, potest Ecclesia alicui Clerico tradere, ita etiam potest ei concedere, ut ad dandas decimas ipsi accipiant, jure accipiendi Ministris Ecclesiæ reservato, sive pro necessitate Ecclesiæ, sicut quibusdam militibus decimæ debentur in feudum per Ecclesiam concessa, sive etiam ad subventionem pauperum, sicut quibusdam Religiosis laicis, vel non habentibus curam animarum.*

50. Ex hac enim doctrina clarè suscipitur, quoties Ecclesia concedit decimas personis laicis, illo modo concedere, reservato jure accipiendi à Ministris Ecclesiæ, non segregando eas à jure spirituali, sed ex titulo illo suscipiendo, & postquam susceptæ fuerint, laicis concedendo, ita ut nomine Ecclesiæ suscipiant, prout explicuit lex Partitæ. Sed dices, ipsum Divum Thomam contrarium sensisse *2.2. quæst.100. art.4. ad 3. in fine,* ibi: *Licèt jus spirituale decimarum laicis non concedatur, tamen concedi possunt res temporales, quæ nomine Decimæ dantur.* Quæ verba significant, decimas istas laicis concessas separari à titulo spirituali, & tanquam res temporales concedi, ut expendunt DD. Larrea *dict. allegat.27. num.4.* Sed DD. isti non integrè referunt testimonium D. Thomæ, quia Sanctus Doctor se refert ad illa, quæ anteà scripserat, ita ut per ipsa explicentur, quæ ibidem scribit: anteà verò jam docuerat, laicos decimas illas suscipere, reservato jure accipiendi Ministris Ecclesiæ, à quibus postea laici decimas suscipiunt, tanquam res temporales, prout etiam ex acervo Ecclesiæ, etiam ipsi Ecclesiastici Ministri suscipiunt ad vendendum, vel illis utendum, utpote res temporales. Tum etiam textus ille satis mentem D. Thomæ exprimit, dum asserit, laicis dari decimas illas *nomine Decimæ*, idest nomine illius decimæ, quæ ab Ecclesia ex titulo spirituali erant susceptæ; alias non nomine decimæ, sed nomine rei temporalis perciperent.

51. Cæterùm ratione confirmo discursum, nam decimæ conceduntur titulo spirituali, à quo inseparabiles sunt, nec aliis possunt concedi, nisi Ministris Ecclesiæ, utpote spiritualia ministrantibus, *cap. Decimas 16. quæst.7. cap. Ad hæc 15. cap. Quamvis 17. cap. Prohibemus 19. de decimis.* Rebuffus *de Decimis, q.10.* Covarruv. *lib.1. var. cap.17. à num.6.* quod quidem debitum ita est de Jure Divino, & naturali, ut nequeat ab aliqua potestate humana, etiam Pontificia alterari, aut mutari. Balboa *ad cap. Causam 7. de Præscript. num.7. & 8.* Lemaistre *dict. cap.7.* Ergo quoties decimæ istæ tertiarum Regibus nostris conceduntur, necessariò debent priùs lucrari à Ministris Ecclesiæ ex illo titulo spirituali, & postà suo nomine conceduntur Principibus ad defendendum Regnum Catholicum, & ad Fidei propagationem, & defensionem; quæ quidem ut fructus jam acquisiti conceduntur ad illam Ecclesiæ, & Fidei necessitatem, ut benè defendit Abbas *in cap. Ad hæc 15. de Decimis, num.4.* Covarr. *lib.1. var. cap.17. num.5.* Rota apud Mi lium *decis.64. n.9.* Germonius *lib.3. de Sacr. can.19. n.9.*

52. Cæterùm alia probo ratione; nam tertiæ istæ ad subsidium tenentur, ut cum aliquibus notat Escobar *de Pontificia, & Regia jurisdictione, cap.22. à num.31.* quidquid dicat Crespi *2.p. observ.91. n.42.*

&c

& in praxi observatur; si enim tertiæ istæ fuissent separatæ à titulo spirituali, & ut temporales concessæ Principibus, Pontifex non potuisset onere subsidii eas gravare; essent enim ut temporales extra suam jurisdictionem. Ergo jus tertiarum est penes Ecclesiam, & tantùm Principibus datur facultas percipiendi has decimas ab ea ad Fidei necessitates, & ad defendendam Ecclesiam, ut benè ratiocinatur Mendus *de Iur. Academico, lib. 1. quæst. 37. n. 624.*

53. Rursus Principum decreta, & concessiones semper intelliguntur absque præjudicio tertii, *cap. Quod verò diciis 25. quæst. 2. cap. Pervenit 11. quæst. 1. cap. Licet, de offic. Ordin.* Xuarez *alleg. 7. num. 4.* Barbosa *de univ. jur. lib. 1. cap. 2. n. 110.* Si enim Pontifex separaret has tertias à titulo spirituali, & fecisset eas temporales, gravissimum Ecclesiæ damnum sequeretur: Ergo minimè dicendum, in concessione harum tertiarum fecisse eas sub titulo temporali temporales, sed tantùm sub titulo spirituali, ut tantùm Principes habeant hanc facultatem eas suscipiendi ad defensionem Ecclesiæ.

54. Minor facilè probatur, nam si darentur in titulum temporalem, & spiritualem relinquerentur, sequeretur quod Judices laici de eis cognoscerent, ut inferunt, & affirmant Covarruv. *cap. 35. pract. num. 2.* Bobadilla *lib. 2. Polit. cap. 18. num. 146.* Guttierrez *pract. lib. 1. quæst. 14.* Barbosa *in l. à Titia, ff. solut. matrim. num. 42.* Larrea *dict. allegat. 27. per tot.* Castillo *dict. cap. 10. 11. & 12.* Tunc etiam Principes vendere, & alienare possent in alios laicos has decimas, ut dicunt relati suprà; quod quidem gravissimum damnum est Ecclesiæ, nam privatur jurisdictione propria, quam in his decimis habet, in quibus sola cognoscit, & cognoscere valet. Federicus Senensis *cons. 154* Rebuffus *de Decimis, quæst. 10.* Azorius *Inst. Moral. 1. p. lib. 7. cap. 25. quæst. 3.* Diana *1. part. tract. 2. resol. 90.* Tum hæ tertiæ alienatæ in alios, & non stantes in ipsis Principibus, non expenduntur, nisi in commodis privatis; & quod dolendum est, patrimonium Christi Domini ad vitia, vanas ostentationes, & privatorum delitamenta deservit, deserta defensione Fidei, & Ecclesiæ, ad quarum propugnaculum fuerunt concessæ. Tum denique in damnum ipsorum Regum, qui ab his tertiis destituti ex facultate alienandi ex illo titulo, tantis divitiis exuuntur, ut pauperes, & miserabiles existunt, coacti ad excoriandos vassallos tempore necessitatis. Ergo asserendum, minimè Pontifices has concessiones fecisse, segregando tertias illas à titulo spirituali, & dando ad titulum temporalem; quia nequit concessio illa intelligi cum tanto præjudicio.

55. Idque experimento capimus in nostra Castella, ubi Reges nostri ex contraria doctrina allecti, larga manu has tertias Regales concesserunt, & vendiderunt, privando se tanto adjumento, itaut ditissimum illorum patrimonium pauperrimum inveniatur. Præcipuè quando hæ tertiæ Coronæ tantùm erant necessariæ ad intestina bella, vel ad externa, quæ in Hispania peraguntur; quia cùm Hispania frumentis non abundet, quin quotidie deficiat, ut scripsit Petrus Barbosa *in Polit. tract. 1. discursu 10. fol. mihi 225.* & experientia docet, militum copiæ nequeunt sustentari; & ita in bellis Cathaloniæ, & Lusitaniæ, immensæ militum copiæ magis fame, quàm ferro defecerunt, quæ (nisi Reges has tertias alienassent) maximâ abundantiâ cibarentur, & quamplurimi equi; quod quidem damnum lamentabile est. Nec credendum Summos Præsules eo modo tertias concessisse Catholicis Regibus, ut potiùs ad eorum damnum, quàm juvamen elargirentur. Ergo hoc modo non sunt concessæ.

56. Sed dices, Summum Præsulem concedentem has tertias Regibus Catholicis, aut aliis, illas concessisse titulo temporali, & fecisse suas. Argumento capitis *Vestra 2. de locat. cap. fin. Ne Prælat. vices suas.* Ergo rectè eas vendere possunt, aut concedere: quod quidem confirmant DD. contrarii; nam mutatione personæ, earum status mutatur, *l. Per curatorem. 90. ff. de acquisit. hered.* ibi: *Quia mutatione personæ castrensia esse desierunt, l. Licitatio, in fin. ff. de public. & vectig. l. 1. in fin. Cod. de Imp. lucrativa descript. lib. 10.* Ergo cùm decimæ istæ ad Principes temporales transierint, necessariò debent fieri temporales. Barbosa *in cap. Prohibemus 19. de decim. n. 7.* Cancerius *1. p. cap. 23. n. 6.* Garcia *de Expensis, cap. 9. à num. 91.* Azevedus *in l. 10. tit. 10. lib. 4. Recopilat. n. 49.*

57. Sed instantia ista facilè responsum suscipit; nam licèt DD. isti peritissimi affirment, in his concessionibus Pontificem segregasse decimas à titulo spirituali, & titulo temporali concessisse, id tamen non probant; juxta enim illa *in dict. cap. Vestra, & cap. fin.* tantùm probant, posse Prælatos locare fructus decimales, aut pro pensione annua præstare; non tamen posse facere temporales, & titulo temporali concedi; quin potiùs locatores tunc fructus illos recipiunt nomine Ecclesiæ, aut Prælatorum. Balboa *in dict. cap. Causam, num. 9. in fin.* nec ad illos transit aliquod dominium, nec possessio, ut explicat D. Gonzalez *in d. cap. fin. num. 3.* quare nullum efficax argumentum ex illis juribus suscipi valet ad probandum, Summum Pontificem, quando præstat has tertias, titulo temporali præstare: nec motivum concessionis illum præstat, quia licèt concedantur Regibus Catholicis ad defendendum Regnum Catholicum; motivum tamen est spirituale: nec quod dat Pontifex nomine Ecclesiæ, ad motivum, & causam spiritualem, dicendum est esse titulum temporalem, ut sunt quando aliqua dantur ab Ecclesia pro procuratione, aut salario advocandi.

58. Cæterùm bona mutatione personæ mutantur, quando qualitas illa pendet à persona. Marinis *lib. 1. decis. 47. num. 12.* veluti in casu legis *Per curatorem*, ubi bona erant castrensia ex privilegio ipsius militis; quapropter si ad aliam personam perveniant, non erunt castrensia: secus verò in nostra specie, quia bona, seu fructus tertiarum, nisi realiter sint separati ab acervo, seu cumulo Ecclesiæ, veluti quando partibus interesse habentibus traduntur, semper per se sunt spirituales independenter à persona, ratione spiritualis tituli, cui necessariò annectuntur, *cap. Causam, 7.* & declarat textus fac. *Num. cap. 18.* ibi: *Filiis Levi dedi omnes decimas Israël in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in Tabernaculo.* Et *cap. fin. 16. quæst. 7. cap. Pervenit 1. quæst. 3.* Unde mutatione personæ non fiunt temporales, nisi quando traditæ sunt decimæ, aliàs anteà semper sunt spirituales, titulo spirituali annexæ, & unitæ.

59. Rursus alio modo respondetur, nam ut considerat Balboa *in d. cap. Causam, n. 30.* laicis potest Pontifex concedere decimas ex privilegio, *cap. A nobis 24. de decimis*, Covarruv. *dict. lib. 1. cap. 17. n. 10.* & tunc fit tollendo incapacitatem ipsius laici, habendi illud jus spirituale; id enim à supremo Pontifice fieri potest, ut in laico tollat incapacitatem, ut *in cap. Decernimus 2. de judiciis*, scribunt DD. Idcircò mutatione personæ, causa spiritualis ipsarum decimarum non mutatur, sed remanent in laico, quia capax factus est à Pontifice, ut illas habeat insimul cum sua spiritualitate, nomine Ecclesiæ, utpote quando dat Pontifex facultatem laico, ut procedat adversùs Clericum, qui quidem fit capax Ecclesiasticæ jurisdictionis, non ut procedat ut laicus, sed tanquam Pontificis Delegatus, ut cum multis docet Barbosa *de univ. jur. lib. 1. cap. 39. §. 2. num. 192.* Unde decimæ istæ mutatione personæ non fiunt temporales, nec vendi, aut concedi possunt.

60. Ex his sequitur, Principes posse repetere quælibet tributa, & tertias Regales, venditas, seu concessas à se, vel à suis Majoribus; maximè Reges nostros Catholicos, in quorum venditione, & concessione adeò liberalissimi extiterunt, ut ferè omnia tributa, & tertiæ alienatæ sint à Corona, in gravissimum præjudicium illius; in quo quidem casu omnes Doctores conveniunt, alienationes esse nullas, & repeti posse, etiam primas illas, quæ in sententia aliquorum vendi, aut alienari potuerunt; quia omnes alienationes ad grave detrimentum coalescunt, ut cum Motonio, Molina, & aliis advertit Rojas in Appendice, part.7. cap.2. num.20. Larrea allegat.12. num.3. & 4. Antuñez dict. 2. part. cap.4. num.10. Diana 8.p. tract.6. resol.123. Castillo lib.6. cap.18. n.165.

61. Cæterùm sequitur, quid dicendum de redditibus super tributis, seu vectigalibus impositis (vulgò Juros) an vendi possint à nostris Regibus? Et necessariò dicendum, non posse vendi, quia eorum est alienatio perpetua, ita ut Princeps verè, & realiter commodis tributorum privetur, in gravissimum Regni detrimentum. Illud tamen citra dubium admittendum, tempore necessitatis posse Reges hos redditus in partem, aut in totum non solvere; nam si Princeps suis subditis moratorias concedere valet, l. Quoties 3. l. Universis 6. Cod. de precib. Imperat. offer. l.33. & 34. tit.18. part.3. Castillus lib.9. de Aliment. cap.12. Salgado in Labyrint. 2. p. cap.30. à num.6. Barbosa qui plures dat in l. Quoties. Similiter necessitate urgente poterit sibi ipsi concedere. Balmaseda quæst.2. num.24. prout etiam tempore necessitatis potest gratias suspendere. Valenzuela conf.99. num.32. Delbene d. Comitiis, dub.7. per tot.

62. Deinde ex dictis suscipit majorem lucem textus in l.2. tit.15. lib.4. Recopilat. asserens, ex tolerantia Principis minimè tributa posse Magnates præscribere, nec detinere, ut latè explicat Larrea alleg.18. per tot. quin necessariò debent ostendere titulum expressum, & clarum. Larrea allegat.10. Balmaseda q.4. num.22. In nostra enim sententia, etiamsi titulum ostendant, nec præscribere, nec retinere possunt similia tributa, cùm sit invalidus, & consequenter probat possidentium malam fidem. Abbas in cap. Si diligenti, de præscript. n.15. Menochius lib.3. præsumpt.130. n.34. Leoncillus decis.76. à n.1. Costa de privil. creait. regul.3. limit.3. num.13.

63. De jure verò imponendi gabellas, an possit concedi, vel vendi à Principe, ita ut aliquis particularis possit gabellas imponere? Affirmandum est, licèt neget Antuñez de donat. 3. part. cap.1. num.34. Ratio est, nam quod Princeps per se potest facere, per alium etiam facere valet: idque admittendum, quando persona illa urgenti necessitate ad bonum commune illas imponeret, & non alio modo. Si tamen sibi applicatet, id non admittendum, nisi in casu, quo ejus persona fuisset valde necessaria ad bonum commune illius provinciæ, aut civitatis, ubi habet facultatem gabellas imponendi. Delugo d. disp.36. sect.1. num.12. Larrea alleg.10. num.3. qui asserit, simile jus in generali concessione non venire, nisi expressè concedatur, ob maxima inconvenientia, quæ inde sequerentur; non verò jus imponendi gabellas præscriptione quantumvis immemoriali valet acquiri, l.1. tit.15. lib.4. Recopilat. Nam quod in signum superioritatis Principes habent, impræscriptibile est, cap. Cùm non liceat 12. de præscript. D. Olea de cess. tit.3. quæst.6. à num.18. Antoñez de donat. 2. p. lib.2. cap.9. per tot. ut contra Barbatiam, & Mena tenet Balmaseda d. quæst.4. à n.7. quod in Castella certum videtur, secus ubi non adesset lex id prohibens. Danza lib.2. cap.4. dub.4. Delugo d. sect.1. num.14.

64. Prorsus ad gabellarum impositionem causa est necessaria, ad quam disquirendam in primis Princeps debet priùs excutere bona propria Coronæ, & redditus illius, qui quidem si sufficientes sint ad necessitatem succurrendam, neutiquam poterit venire ad impositionem tributi? Valenzuela conf.99. num.20. Balmaseda quæst.2. num.20. Et insimul tenetur officia vendibilia vendere, cum qualitatibus à jure petitis, scilicet ut vendantur dignioribus moderato pretio, ob causam publicam, & à legitima potestate. Delbene de Comit. dub.3. Antuñez d. 2. part. lib.1. cap.14. per tot. qui plures refert. Tum etiam tenetur immoderatos sumptus restringere, salaria Ministrorum, tam belli, quàm pacis, annuas pensiones, & alia, quæ alio tempore concessa sunt ex abundantia; contractus cum vassallis initos ad limites justitiæ moderari, ac denique expensas domus Regalis ad modum honestum reducere, ita ut omnia tentet, ne ad tributum perveniat; aliàs enim injustum tributum redderetur, cùm non ad publicam necessitatem poneretur, cui ex excessu illorum sumptuum subvenire poterat, ut benè probat Araujo de stat. Civili, diss.12. difficult.2. num.5. & 6. l.11. tit.28. p.3. Marinis decis.258. num.3. Bobadilla lib.5. cap.5. num.706. Diana 1. p. tract.3. resol.14. Cabreros de Metu, lib.2. cap.23. num.50. Valenzuela d. conf.99. num.29.

65. Erit ergo causa necessaria, & proportionata vectigali de novo imponendo ob bonum publicum, non tamen propter Principis utilitatem, aut libidinem; & ita necessitati proportionatum debet esse tributum, ut causa cessante, cesset vectigal. Tapia dict. art.2. num.5. Parra in Appendice quæst. num.4. Suarez de legibus, lib.5. cap.15. num.6. Vasquez de Rest. cap.6. §.2. dub.2. n.22. Valenzuela conf.99. num.46. Antuñez d. lib.1. cap.24. à num.94.

66. Sunt enim causæ istæ variæ, prout variæ necessitudines Regnorum eveniunt: ast illæ magis communes. In primis, propter belli necessitatem, urgentis ad defensionem Regni, aut urbis. Secundò, propter bellum justè aliis inferendum. Tertiò ad redimendum Principem captivum in bello à se justè illato. Quartò ob publicam utilitatem, quando necessarium est muros reficere, aut aliud publicum ædificium construere. Quintò ad liberandam Rempublicam ab aliquo tributo, aut pensione. Sextò, quando Princeps patrimonium non habet ad conservandam authoritatem Regiam: verùm in hoc moderatè procedendum, ne tributum ad pompam, seu vanitatem imponatur. Septimò ad nubendam Regis filiam, vel ad alendos filios Regis, qui aliunde non habent alimentiam. Octavò ad redimendum filium Regis captivum, aut apud hostes detinendum; vel ad liberandum tributum, quod hostibus persolvitur; vel ad damna restituenda, quæ data sunt aliis. De quibus causis Lopez 1. p. Instruct. Conscient. cap.186. Vasquez dict. dub.2. à num.23. Villalobos in Summa, 2. p. tract.6. difficult.13. num.4. Parra d. quæst. Append. num.5. Delugo d. disp.36. sect.2. n.18. Castillo lib.7. controv. cap.41. num.29. Larrea alleg.59. num.7. & 8. Solorzanus de jur. Indiarum, tom.2. lib.1. cap.18. à num.3. Fermosinus in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Const. quæst.6. per tot. Antuñez de Donat. 3. part. cap.1. à num.9.

CAPUT

CAPUT IX.

Prosequitur materia antecedens de Tributis.

SUMMARIUM.

Princeps an possit imponere tributum, quando suâ culpâ ad necessitatem pervenit. Negant aliqui, num. 1. Alteri affirmant, num. 2. Resolvitur, à num. 3. Ubi quando ad pinguiorem fortunam pervenerit, ad restitutionem tenetur.

Principis assertioni affirmantis de necessitate tributi, an sit credendum. Prima sententia affirmat, num. 4. Officiali datur fides asserenti in suo officio, ibid. Secunda sententia tenet contrarium, num. 6.

Explicatur Clementina 1. de probationib. *Et aliqui negant extendendam ad Principem secularem. Explicatur, num. 7. & 8.*

Princeps credendus, quando testatur de facto proprio, & absque præjudicio tertii, num. 9. Principi non creditur quando de contrario constat, num. 10. In dubio, si testetur de facto proprio, & in suo officio, creditur, num. 11.

Si verò non de facto proprio, sed de quo scit per relationes, testetur, non creditur, num. 12.

Princeps non est credendus, quando imponit tributum ad causam sibi immediatè tangentem, n. 14.

Quando Princeps cum Comitiis imponit tributum, in dubio credendum causam esse certam, num. 15.

An imponi possit tributum pro defendendis aliis Regnis? Prima sententia affirmat, à num. 16. Sed explicatur, & distinguitur, à num. 19.

An sit causa justa tributi in Hispania ad Belgas defendendos? Negatur, à num. 20.

Ad imponendum tributum requiritur forma, & proportio, ita ut proportionaliter solvatur, num. 24.

An tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, sit justum? Prima sententia dicit injustum, num. 25. Secunda negat, num. 26. Explicantur leg. 1. 5. & 6. de vectigalibus & commerciis, *& caput* Quamquam 3. de censib. lib. 6. *num. 27. Resolvitur à num. 28. Sed quando imponitur, plura sunt necessaria ibidem recensita, num. 31.*

Persona exempta à tributis, non sunt gravanda. A tributis sunt immunes Ecclesia, & Ecclesiastica persona, num. 32. Sed de hac re, ut de speculativa est tractandum, num. 33.

An Clerici teneantur ad tributa posita ad mixtam necessitatem, tam eorum, quàm Secularium. Affirmatur in his quæ pertinent ad privatam utilitatem Clericorum, num. 34. Et absque licentia Pontificis, n. 35.

Sed quid si necessitas sit generalis, immediatè non tangens utilitatem Clericorum, num. 36. Affirmant plures, num. 37. Negant plurimi, num. 38. Tertia sententia distinguit, num. 39.

Explicatur lex Ad instructiones, C. de Sacros. Eccles. *& alia jura, num. 40. & caput* Non minus 4. de immunit. Eccles. *num. 41.*

Clerici ad gabellas non tenentur ad utilitatem communem, vel quæ fuerint ad ornatum, nec alio modo, nisi in extrema, aut urgentissima necessitate. Latè defenditur, à num. 42.

Idem si tributum imponatur à Gubernatoribus, num. 43. Id intelligendum, si facultates Laicorum non suppetant, & bona communia, à n. 44.

Si est locus, & tempus ad consulendum Pontificem, id necessariò faciendum, aliàs petatur consensus Episcopi, & Cleri, nisi adsit periculum in mora, n. 48.

Executio adversùs Clericos in his casibus non est facienda per Iudices Laicos, sed per Ecclesiasticos, n. 49.

Nobiles à tributis sunt exempti, in Castella solùm à Pecho, num. 50.

In tributo requiritur ut expendatur in illam causam, ad quam concessum est, num. 51.

1. EST verò aliquod dubium, quando Princeps ad inopiam suâ culpâ perveniat, veluti si prodigalitate, luxu, vel abusu Ærarium exhauserit, an tunc ad succurrendam suam necessitatem possit ad tributum pervenire. Negarunt Henricus, Palacios Rubios, & alii apud Sanchez *d. lib. 2. cap. 4. dub. 2. num.* 8. Gabriel *in* 4. *dist.* 15. *q.* 5. *art.* 1.

2. Alteri verò tenent contrarium; nam illa necessitas, licèt ex culpa processerit, adhuc publica est, & necessariò succurrenda ob publicum bonum: ergo rectè poterit imponi tributum ad illius opitulationem. Sanchez *d. dub.* 2. *num.* 8. Delugo *d. sect.* 2. *n.* 19. Vasquez *d. cap.* 6. *§.* 1. *dub.* 2. *n.* 22. *&* 23. Diana 1. *part. tract.* 3. *num.* 4. Delbene *de Comitiis, dub.* 13.

3. In hoc dubio prima sententia debet admitti quoties necessitas illa ex aliis rebus valet succurri, aut quando de culpa Principis emenda non speratur, quin potiùs ex ejus pravis moribus rectè timeretur, novum tributum luxui & prodigalitati profuturum; tunc enim tributum nequit imponi, quia ad utilitatem publicam non tenderet, sed tantùm ad materiam præstandam vitiis, ac prodigalitati Principis. Aliàs tamen semper admittenda est secunda sententia, quia inopia Principis est in perniciem Reipublicæ, cujus damnum si aliunde non est unde succurratur, ex tributo debet succurri, etiamsi processerit ex culpa illius: id tamen intelligendum est, ut mediocribus sumptibus contentus sit, & quanto minùs officiat vassallis, quando ex sua culpa ad inopiam perveniat. Tum etiam si ad pinguiorem fortunam perveniat, tenebitur ad restitutionem illius tributi, cùm ex sua culpa damnum illud perceperint. Molina *de Iust. tract.* 2. *disp.* 667. *num.* 4. *vers. Deinde.* Delugo *d. sect.* 2. *num.* 19.

4. Est verò dubium majus, an Principi credendum asserenti habere gravem necessitatem, ut novum tributum imponatur. Prima sententia affirmat, *ex Clementina* 1. *de Probation.* ubi assertioni Pontificis standum esse decretum est: quod quidem extendendum ad Principem laicum tradunt communiter DD. *l.* 32. *tit.* 1. *l.* 1. *in fin. tit.* 7. *part.* 7. Mascardus *de Probat. conclus.* 139. *num.* 10. Farinàcius *de testib. quæst.* 63. *cap.* 3. *num.* 82.

5. Cæterùm, nam officiali deponenti de rebus ad suum officium tangentibus creditur. Larrea *allegat.* 48. *num.* 9. Ergo multò magis Principi in his, quæ pertinent ad suum officium regnandi, pro quo est præsumptio, nihil velle in præjudicium suæ Coronæ, ut cum aliquibus docet Larrea *alleg.* 60. *per tot.* Cevallos *commun. q.* 578. *num.* 26. Bobadil. *in Polit. lib.* 5. *cap.* 5. *n.* 11. *ad fin.* Diana 1. *p. tract.* 3. *resol.* 11. Valenzuela *consil.* 99. *num.* 1.

6. Secunda sententia contrarium tenet; nam si Principis assertioni staretur, in sua voluntate esset quemque suo jure privare, ut cum Felino advertit Grammaticus *decis.* 105. *num.* 10. Hanc ob rem in ejus fuisset placito quaslibet gabellas imponere in gravissimum regni præjudicium. Tum etiam, nam in his gabellis agit Rex de proprio commodo, & in damnum tertii; quare credendum non est ei facilè, nisi aliunde de veritate constet, præcipuè in imponendis novis gabellis. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 3. *dub.* 8. *num.* 63. Quapropter in imponendis gabellis assertioni Principis de necessitate, standum non est. Delbene *de Comitiis, dub.* 2. Araujo *d. disput.* 12. *diffic.* 2. *num.* 5. *ad fin.* Marinis *decis.* 92. *num.* 8.

7. In hoc dubio in primis considerandum, textum *in dict. Clement. 1. de Probat.* non plenè probare, assertionem Principis sæcularis semper esse suscipiendam, quia loquitur de assertione Pontificis, tantæ religionis, & reverentiæ, ut ad instar sacrilegii esset illum de mendacio arguere, *cap. Cùm à nobis 28. de testib.* ubi Abbas *in princip. vers. Fallit in Papa*, *cap. Nobilissimus*, 95. *dist.* Quamobrem multi DD. negant, textum illum procedere in alio Principe sæculari, ut tenent plures relati à Barbosa *in dict. Clement. 1. n. 11.* Quorum sententia admittenda est in omnibus Principibus hæreticis, aut infidelibus, qui quidem aliorum hæreticorum mendacia politica insequentes assertiones eorum, etiam juratæ, magis ad decipiendum deserviunt, quàm ad veritatem dicendam, ut illos docuerunt Machiavellus, & alii. Ribadeneira *en el Principe Christiano, lib. 2. cap. 15.* Quapropter eorum assertioni standum non est.

8. Si verò Principes Christiani sint bonis moribus imbuti, & Catholicæ veritatis insectatores, decisionem illam ad illos trahendam esse asserendum est, idque facilè in Regibus nostris Catholicis, quorum integritatem, & Dei timorem nullus ignorat, & eorum decisiones priùs apud probos, & Doctores Theologos examinantur: tum postea à doctissimis Consiliariis approbantur, & exequuntur, ut rectè considerant Salgado *de Regia Protect. 1. part. cap. 1. prælud. 3. num. 157.* Castillo *de Tertiis, lib. 7. cap. 6. num. 16.* In quo quidem sensu intelligendi sunt DD. asserentes, assertioni Principis standum esse, ut tenent plurimi relati à Barbosa *in dict. Clement. 1. num. 6.* Castillo *d. cap. 6. num. 2.* Larrea *d. allegat. 60. num. 3.* In aliis verò Principibus Christianis, qui magis purpuram, quàm Deum colunt, foventque hæreses ad suum statum ampliandum, & cum infidelibus, & hæreticis fœdus quotidie ineunt, etiam in damnum Universalis Ecclesiæ Catholicæ, minimè ista extensio facienda est: isti enim nihil differunt, quoad veritatem affirmandam, ab infidelibus, & hæreticis; sed technis, & mendacio omnia peragunt, quibus nunquam assentiendum est, sed cum eis cautè agendum.

9. Rursus, etiam absolutè loquendo decisio illius Clementinæ intelligenda est, quando Princeps deponit de facto proprio, in quo ipse versatur, nec aliquo modo præjudicium tertio sequitur; quo quidem casu ejus assertioni standum, non verò si res inter alios ageretur, & inde præjudicium tertii sequeretur. Barbosa *ibidem, num. 1. & 2.* & ibidem Panormitanus. Farinacius *de testibus lib. 2. quæst. 63. cap. 2. à num. 149.* Mieres *de Majorat. 4. part. quæst. 1. limit. 1. num. 55.* Gabriel *lib. 1. com. tit. de probat. num. 65.* Cùm ergo in specie, de qua loquimur, adsit præjudicium tertii, nempe vassallorum, qui ad contributionem non levem, sed magnam coguntur; tum Princeps deponat, non de facto proprio, sed de necessitate Regni, pendente à facto alieno; inde est, ut non facile credatur, nec assertioni illius standum sit, nisi aliis adminiculis, & comprobationibus de veritate constet, ut benè notat Castillo *d. cap. 6. num. 7.*

10. Quare ad rem deveniendo, distinctio facienda est, quando Princeps per se imponit tributum independenter à consensu Regni, vel quando etiam interveniunt Comitia, & Regni Proceres. Et quoad primum dico, assertioni Principis standum non esse, quando de necessitate testatur, si moraliter de contrario constet; tunc enim illa præsumptio, quæ stat pro Principis assertione, omninò eliditur, quando de veritate contraria constat. Ergo minimè illius assertioni standum. Menochius *lib. 2. præsumpt. 10. n. 31. & consf. 101. n. 25.* Craveta *de Antiq. 1. p. n. 13.* Barbosa *in d. Clem. 1. n. 7.* Diana *d. 1. p. tract. 3. resol. 21. in fine.*

11. Si verò non constet de contrario, sed simus in dubio, asseratque Princeps, necessitatem urgere ad imponendum tributum, distinguo; quando enim tributum immediatè fit ad causam publicam succurrendam, veluti ad bellum, tunc credo assertioni Principis esse standum, si ipse per se gerat bellum, & necessitatem illam præ manibus habeat; nam tunc Princeps testatur de facto proprio, & in his, quæ pertinent ad suum officium personaliter ab ipso exequutum: Ergo necessariò credendus, quia tunc maxima irreverentia fuisset illius assertioni non stare, *l. Reprehendenda, Cod. de inst. & subst.* Larrea *d. alleg. 60. num. 1.* & de mendacio argueretur in re, quam ignorare non poterat. Mastrillus *de Magistratib. lib. 3. cap. 4. à n. 51.*

12. Si verò Princeps domi maneat, nec bellum, nec necessitatem illam, nisi per relationes agnoscat, ejus assertioni standum non est; illa enim cognitio à relatione aliorum pendens, est valde fallax, *cap. A nobis 28. de sent. excommunicat.* ubi Scribentes: nec deponit Princeps de facto proprio, sed alieno, & in aliorum præjudicium: quare non est credendum, plures enim Reges sinistris relationibus falluntur; hi enim, qui Regibus deserviunt, plerumque ambitione laborant, inde fallacissimi existunt, ut benè Sallust. *in Catil.* ait: *Ambitio multos mortales dolosos fieri subegit, aliud clausum in pectore, aliud in lingua habentes.* Quin potiùs apud Marquez *in suo Gubern. lib. 2. c. 7. §. 2.* senserunt aliqui, Reges ad bonum Reipublicæ mentiri posse; nam cùm agant semper cum personis eos fraudare volentibus, nisi mendacio ab eis eripi non valent: quod licèt quotidie accidat, attamen illicitum rectè scripsit Marquez *ubi proximè.*

13. Quamobrem in iis, quæ Principes per se non peragunt, sed in quibus agnitio necessitatis publicæ pendet ab aliorum relatione, credendi facilè non sunt ex sola illorum assertione, sed aliunde petenda est cognitio illius necessitatis; quia tunc Princeps non redarguitur de mendacio, sed quod alii Principem deceperunt. Decianus *lib. 1. cons. 18 num. 274* Mascardus *lib. 3. de Probat. conclus. 1227. à num. 35.* Farinacius *d. quæst. 63. num. 147. & num. 176.*

14. Aliæ enim sunt necessitates, quæ immediatè tangunt Principem, veluti quando tributum imponitur ad ejus sufficientem sustentationem, vel ad filium ducendum, vel nubendam filiam; agitur enim principaliter de commodo Principis, & tantùm de utilitate publica per redundantiam, vel consequentiam: & in hoc casu minime standum assertioni Principis; nam principaliter agitur de ejus utilitate & commodo, in quo errorem facilè suscipere poterit ob proprium amorem, & filiorum: tum quia testis esset in causa propria, & ideò non credendus, quare ejus assertioni assentiendum non est. Oldradus *cons. 120. num. 2.* Grammaricus *decis. 105. num. 11.* Farinacius *d. quæst. 63. num. 171.*

15. Si verò Princeps ex statuto, vel consuetudine tributum imponere non possit per se, sed simul cum Comitiis, vel Parlamentis, tunc etiam distinguendum est; si enim dubium existeret ex parte populi, tunc assertioni Principis stare debemus, simul cum consensu Procuratorum; & ratio est, nam tunc non est sola assertio Principis, sed plurium asserentium certam esse necessitatem imponendi tributum. Ergo credendus est Princeps simul cum Comitiis. Grammaticus *decis. 65. num. 62.* Tapia *lib. 4. de legibus, quæst. 11. art. 4.* Si verò consideremus ipsos Parlamentarios, seu Procuratores, respectu Principis asserentis necessitatem tributi, tunc Procuratores, seu Parlamentarii debent credere, prout suprà explicatum est.

16. Rursus casus accidere valet, prout in Hispania quotidie evenit, ut tributum non imponatur propter Regni necessitatem, sed propter alia Regna, seu provincias Regno Castellæ adjacentes, quia fortè ab hostibus

ftibus infestantur. Et in hoc casu à peritissimis viris illud est resolutum, ut possit imponi tributum in Regno Castellæ ad defensionem aliorum Regnorum, seu Provinciarum adjacentium. Idque probant, nam sicut membra tenentur capiti subvenire, & defendere; similiter caput tenetur, quando membra offensionem patiuntur; totum enim nequit defendi, nisi reciprocentur membra, & caput ad ejus defensionem.

17. Cæterùm id pertinet ad authoritatem, & decorem Principis, quæ valde necessaria est ad Regni conservationem, & defensionem, *cap. Non sunt audiendi* 56. 11. *quæst.* 3. Adam. Contzen. *lib.* 8. *Polit. cap.* 4. §. 3. Aliàs si sua Regna, aut Provincias adjacentes non defenderet, opinione deperdita, facilè ab hostibus bellum inferretur, ac ad ruinam deveniret; ideircò ne hoc damnum perveniat, justa erit causa tributi, ut hæc Regna defendantur.

18. Tum interim procul debet esse bellum à principali Corona, & pacatâ Republicâ, vivitur absque bellorum damno, & ruina; quapropter erit justissima causa tributi defendere Regna, vel Provincias adjacentes, ut explicat Vasquez *de Restitut. cap.* 6. §. 3. *dub.* 1. *num.* 6. Delbene *de Comitiis, dub.* 14. Balmaseda *de Collect. quæst.* 2. *num.* 10. Larrea *allegat.* 62. *per tot.* Castillo *lib.* 6. *cap.* 41. *num.* 80. Diana 1. *p. tract.* 3. *resolut.* 3.

19. Verùm hæc doctrina indiget explicatione. Si enim Regna, aut Provinciæ istæ adeò adjacent Regno principali, ut contiguæ sint, ex quibus commodum percipit Regnum principale, tunc justissima est causa tributi in Regno principali; nam ex eo quod defendit illorum commodum, proprium defendit; nam ex illis Provinciis percipit utilitatem. Ergo erit illarum defensio justissima causa tributi.

20. Si verò non contiguæ sint, sed longinquæ, ex quibus nullum commodum percipit Regnum principale, velum Belgium respectu Hispaniæ, tunc non videtur illarum defensio justa causa tributi. Ratio est, nam cùm Regnum principale nullum ab alio percipiat commodum, si ad illius defensionem depauperetur, & tributa persolvit, deficit illa ratio formalis justificationis tributi; quapropter nequit imponi. Idque in exemplo proposito Belgarum facile demonstratur; nam cùm Reges Hispaniæ illas provincias jure hæreditario habeant semotas à principali Corona, ex quibus nullum commodum percipit Hispania; cùm tamen illas defendere intedetint, totam Hispaniam devastarunt, profusis thesauris suis, & Nobilium Hispanorum sanguine inutiliter effuso, & tam Hispania, quàm Belgium deperditum existit, ut benè considerauit Bittannis *ad Philip. Comum, cap.* 116. *lit. K*, qui *lit. M*, fecipit Provincias illas, nec Ludovicum XI. Franciæ Regem, nec Edoardum Angliæ percipere voluisse, utpote periculosissimas, & magnarum expensarum ad earum defensionem. Ipse Bitrannus late *cap.* 63. *lit. O*: quod similiter effecit postea Franciscus I. Galliarum Rex, cui Imperator Carolus V. Flandriam concedebat ad matrimonium sui filii; verùm ipse acceptare renuit. Ergo in similibus Regnis, seu Provinciis nequit admitti similis doctrina. Araujo *dict. disput.* 12. *dift. ult.* 2. *num.* 10. Matinus *observat. ad decis.* 160. *num.* 2.

21. Sed dices, quod licèt id non sit necessarium ad utilitatem, erit tamen necessarium ad decorem, & authoritatem Principis, ut dicunt contrarii: Ergo erit causa sufficiens, ut possit imponi tributum. Sed tamen respondendum, honorem, & authoritatem Principis minimè debere consistere in aliqua vana, & inutili reputatione, nisi etiam utilitatem gravem contineat; quapropter Reges aliqui parvipenduntur, qui solùm ad animi, & futilis vanitatis ostentationem permulta & operosa bella gessere, ex quibus nihil penitus utilitatis percepere, sed solùm eorum sumptibus Regnorum opes exhausere, illustriumque virorum sanguinem perperam profudere, ut benè considerat Petrus Barbosa *in sua Polit. tract.* 1. *decis.* 4. *à fol.* 75. Cùm ergo, ut supponimus, Regna, seu Provinciæ nullius sint utilitatis, quin potiùs gravissimarum expensarum, nequit rectè justificari tributum ad illas defendendas ex solo Principis decore.

22. In quo quidem casu benè aget Princeps, si illas dimittat, & Principi sui sanguinis concedat, aut alteri, de quo bonam societatem speret; at si sint in partibus, ubi id non possit fieri, desertat, prout quotidie fit in Africa, & fecit etiam Joannes III. Lusitaniæ Rex, dimittens Azamorrram, Cafi, & Arsillam. Barbosa *in dict. Polit. decis.* 5. *à fol.* 78. Nec enim tanto damno velit Provincias longinquas conservare ex sola vanitate, prout Ludovicus XIV. Galliarum Rex, præstantissimus Princeps, belli, pacisque arbiter insignissimus, paucis ab hinc annis dimisit Messinam, & Augustam, Trinacriæ urbes, à quibusdam rebellibus sibi traditas; nam cùm prospericeret, minimè ad Regni Franciæ utilitatem deservire, nisi ad magnos sumptus, & periculosissima bella, illas deseruit. Exemplum autem tam magni Regis difficultatem absque dubio relinquit. Quamobrem minimè ad similia Regna, aut Provincias sustentandas possunt tributa imponi, sed dimittenda sunt.

23. Nec denique majoris ponderis est aliud fundamentum appositum à contrariis, nempe bellum procul abesse, utilitatem maximam esse dicentes. Nam quando hæc Regna, seu Provinciæ longioquæ sunt, hostes contigui illius provinciæ bellum tam procul non adducunt, si verò etiam adjacent ad Regnum principale, similiter bellum cum principali Regno geritur, prout Galli nostri vicini, qui si adversùs Belgas, aut Italos nostros dimicent, statim Hispaniam aggrediuntur, unde necesse est, ut per nostros bellum geratur ad magnam diversionem, aut oppressionem; quapropter fundamentum illorum nullius est ponderis.

24. Prorsus aliud requisitum est necessarium ad imponendum tributum, nempe forma, seu proportio; non enim justum est, ut æqualiter omnes persolvant, sed juxta facultates, & conditionem uniuscujusque; plus enim à divite, quàm à paupere solvendum est, cæteris paribus; id enim pertinet respectu Communitatis ad justitiam distributivam, & redundat in commutativam, respectu singulorum. D. Thomas 2. 2. *q.* 63. *art.* 4. Tum etiam proportio servanda est, ne pauperes vassalli majoribus onerentur tributis, quàm solvere possint: tum si super re immobili imponantur, non debent excedere quantitatem moderatam, consideratis fructibus, laboribus, & expensis. Suarez *de legibus, lib.* 5. *cap.* 16. *à num.* 1. Villalobos *dict. tract.* 8. *difficult.* 13. *num.* 5. Molina *tract.* 2. *disput.* 668. *à num.* 1. Castillo *lib.* 6. *de tertiis, cap.* 41. *num.* 79. Marquez *en su Governador, lib.* 1. *cap.* 16. §. 3. Parra *in dub. Appendicis, num.* 6. Diana 2. *part. tract.* 3. *resol.* 5. Antunez *d. cap.* 14. *num.* 99.

25. Unde gravissima dissertatio est, an tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, injustum sit, necne, prout impositum est in Castella illud dictum *Sisa*. Prima sententia asserit injustum esse. Ducitur, nam tributum non est imponendum in rebus necessariis, sed tantùm in rebus negotiationis, & commerciis, *l. Universi* 5. *leg. Omnium* 6. *C. de Vectigalibus, l.* 5. *tit.* 7. *part.* 5. Ergo simile tributum injustum est. Tum ratione probatur, nam si imponitur in iis rebus necessariis, debita proportio nequit servari, quin pauperes magis gravantur, quàm divites quia hæc utensilia minutim emunt. Ergo simile tributum injustum est. Quapropter Diiedo *lib.* 2. *de libertate Christiana,*

cap.5. scripsit, similia tributa damnata esse de Jure Civili, & Canonico, *in cap. Quanquam 3. de Censibus, lib.6.* tenent hanc sententiam Cajet. Hostiensis, Ledesma, Soto, Toletus, & alii apud Suarez *d. cap.16. num.2.* & apud Tapiam *dict. lib.4. quæst.11. art.6. n.3.* Saytus *de censur. lib.3. cap.9. num.9.* Betrazolus *volum.1. consf.207. num.4.* Rolandus *vol.3. consf.42. n.28.* Becius *consf.96. num.5. & 18.* dicit probabile Bonacina *de Contract. disp.2. quæst.9. punct.1.* & Tapia *d. art.6. num.4.* ubi contrarium dicit probabilius.

26. Secunda sententia tenet contrarium, nam simile tributum non opponitur juri naturali: & probatur, quia si opponeretur, fuisset propter improportionem, quæ in illo adversaretur: sed nullo modo adest, nam pauperes pauca emunt, plura divites: quapropter moraliter loquendo, proportio observatur; non enim in imponendis tributis æqualitas mathematica requiritur, sed moralis, & possibilis, secundùm prudentiam, quæ quidem in hoc tributo observatur: Ergo non opponitur juri naturali.

27. Nec opponitur juri positivo; nam licèt jura illa *in dict. l. Universi 5. l. Omnium 6.* dicant, in rebus necessariis non esse imponenda tributa; leges tamen istæ non ligant extra Imperium, & lex Partitæ ob contrariam consuetudinem derogata est. Nec Jus Canonicum aliquid in contrarium decidit; nam caput *Quanquam*, caput *Super quibusdam*, & Bulla Cœnæ tantùm loquuntur de tributis impositis absque legitima potestate, ut cum aliquibus notat Suarez *dict. cap.16. num.4.* non verò prohibet tributa imponere super rebus necessariis. Hanc ob rem, quoties alia adsint requisita, rectè simile tributum imponitur. Suarez *cap.16. à num.3.* Tapia qui plures dat, *d. art.6. num.4.* Vasquez *de Restit. cap.6. §.3. dub.1.* Cruz *Direct. part.1. præcept.7. art.3. dub.1.* Layman *de Justit. tract.3. part.1. cap.3. num.3.* Molina *dict. dispnt.668. num.2.* Diana *2. p. tract.3. Miscell. resol.28.* Castillo *d. cap.41. num.79. vers. Sic etiam*, Bobadilla *in Polit. lib.5. cap.5. num.17.*

28. In re tamen animadvertendum, aliquas esse res necessarias præcisè ad pauperes, & miserabiles personas, quibus simpliciter necessariò utuntur, ut est panis, caro bovina, vel ovina, & fagum; in his igitur imponere tributa, res inhumana est, & contra ipsam naturam, nec æquitas ipsa naturalis id permittit, ut cum Navarra rectè animadvertit Layman *d. cap.3. num.3. ad fin.* In pane eleganter id scripsit Magister Joannes Martinez *in suis Politic. differt. 5.* Parra *dict. dub. num.7.* Tapia *dict. quæst.11. art.8. & 9.* Ratio est, nam hæ res simpliciter sunt necessariæ pauperibus ad conservandam vitam, & solùm miserabiles personæ illis utuntur, non ita divites, & qui habent necessaria: Ergo fuisset contra ipsam naturam imponere tributum, absque aliqua proportione, solis pauperibus, relictis aliis, in his rebus, quibus simpliciter indigent ad conservandam vitam.

29. Cæterùm probatur, nam pauperes immunes sunt à tributis, *l.4. §. Inops, ff. de Mun. & Honorib.* Mena *lib.2. var. quæst.21. num. 128.* Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. quæst.37. num.11.* Solorzanus *de Jur. Indiarum, tom.2. lib.1. cap.16. n.28.* Unde sequitur, immunes esse debere res, quibus necessariò ipsi utuntur, aliàs contra naturale jus gravarentur in rebus sibi ipsis necessariis ad conservandam vitam.

30. In aliis verò rebus non ita pauperibus necessariis, verùm quæ sunt communes divitibus, & aliis personis, admittenda est secunda sententia; nam ut scripsit Molina *dict. dispnt.668. num.2.* hæc tributa sensim, & minutim solvuntur absque molestia populorum; tum etiam excusantur exactores graviter illos gravantes; quapropter à populo tributa ista majori facilitate, & sine molestia recepta sunt: ast hodie, cùm populi pro his solvendis capitentur, ad exactionem rigorosam devenerunt, tum à Publicanis gravissimis molestiis pergravantur, ut capitentur; unde illud commodum à Molina perpensum parvi ponderis est.

31. Illud verò prætereundum non est, aliquas conditiones esse necessarias ad justificationem hujuscemodi tributi. Prima, ut sit necessitas singularis Reipublicæ, cui aliter occurri non valet. Secunda, ut sit per breve tempus. Tertia ut sit quantitas parva. Quarta ut sit in rebus communibus utensilibus, ab omnibus recipiendis, ut proportionatum sit tributum, ut cum Medina & Navarra notat Villalobos *dict. difficult.13. num.6.* quare in praxi vix justificatur hoc tributum. Vide Tapiam *dict. quæst.11. art.7.*

Alterum est etiam requisitum ad justificationem tributi, ne personæ exemptæ ad illius solutionem cogantur, ac in illo comprehendantur, alias contineret injustitiam in præjudicium illius qui ex legitimo privilegio à tributis eximitur: isti enim sunt Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, *cap. Non minus 4. cap. Adversus 7. de Immunit. Ecclesiarum, cap. Quanquam 4. de Censibus in 6. cap. Clericus 3. cap. fin. de Immunit. Ecclesiarum in 6. Clement. 5. eod. tit. l. Placet, Cod. de SS. Ecclesiis, l. Sancimus, Cod. eod. tit. Authent. Item nulla, Cod. de Episcop. & Clericis, l.50. cum seq. tit.1. part.1. l.3. 11. & 12. lib.1. Recopilat.* Idque Jure naturali, & Divino, & positivo procedit, ut doctissimi viri ex aliquibus Scripturæ testimoniis deducunt, præcipuè *Matth. cap.17. vers.25.* quorum placita hîc recensere longum esset. Verùm ratione probat D. Thomas *a. 2. quæst.16. art.1.* Nam Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ sunt immunes à jurisdictione Principis sæcularis, *cap.2. de judiciis*; quare nequeunt per legem tributi eos astringere. Tum peculiari deputatione sunt dicatæ Ecclesiæ, & Ecclesiastici ad cultum divinum, quapropter sunt honorificè tractandi, & liberandi à tributorum exactione, ne implicentur negotiis sæcularibus, & ut sæculares tractentur. Suarez *contra Reg. Angliæ, lib.4. cap.22.* Molina *de Just. tract.2. disp 670.* Parra *in dict. dub. Appendicis, à num.8.* Guttierez *de Gabellis, quæst.92. à num.17.* Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.4. cap.5.* Matta *de Jurisdict. 4. p. casu 1. cum sequent.* Castillo *lib.6. controv. cap.9. à n.18.* Mena *Pract. lib.2. q.21. §.4. n.174.* Barbosa *de univ. jur. lib.1. cap.39. §.5.* Belletus *disquisit. Cleric. tit. de Exempt. à muneribus*, Lara *ad tit. de Confuet. quæst.3. n.58.*

32. De hac verò immunitate Clericorum plura scripserunt DD. Sed ô tempora! ô mores! res tantùm speculativa est; status enim Clericorum tanto subsidio, excusato, donativis, & tributis inseparabilibus, ac sissis gravatur, ut plusquam ignobiles laici pergraventur. Id tamen Bullis Romanorum Pontificum adeptis imponitur: sed quomodo impetrantur, Deus Optimus Maximus judicabit; quanto enim experimento capimus, Regnum tantis subsidiis, donativis, & sissis Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum præstitis, tanquam impari pondere oppressum ruere, etiam Bullis adeptis, prout accidit aliquibus Principibus, quos etiam post obtentam licentiam Pontificis graviter Deus castigavit, ut refert Araujo *dict. disput.12. difficult.2. num.16.* Optimum quidem argumentum, non rectè impetratis: de re tamen non judico.

33. Sed ut aliqua dicamus, disquiramus, an Ecclesiastici teneantur contribuere in necessitate communi etiam Laicis, & Ecclesiasticis? Et in re illud animadvertendum, dupliciter id accidere posse. In primis, quando necessitas ipsa immediatè attingeret ipsos Ecclesiasticos in particulari, quo quidem casu rectè ad contributionem obligantur, utpote si contributio poneretur ad custodiendas vineas, ubi etiam sunt Clericorum; vel ad divertendum flumen in agros etiam Clericorum ruens, vel ut irrigaret, & alia hujus-

modi.

modi. Ratio est, nam hæc contributio non respicit utilitatem commmunem, sed privatam ipsarum Ecclesiarum, & Clericorum; quapropter ex justitia solvere tenentur, quia commodum privatum percipiunt, *l.* 12. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Sanchez *conf. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 53. *num.* 5. Tapia *dict. quæst.* 11. *art.* 19. *à num.* 1. Morla *in Emporio*, 1. *p. quæst.* 16. *num.* 21. Ocero *de Pascuis*, *cap.* 18. *num.* 11. Formosinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Const. quæst.* 11. *per tot.* Capponi *tom.* 4. *disceptat.* 313. *n.* 29. Balmaseda *de Collect. quæst.* 19. *n.* 19. Delbene *de Immunit. cap.* 5. *dub.* 16.

35. Quo quidem casu licentia Summi Præsulis necessaria non est, quia id non concernit utilitatem publicam, ut loquitur textus *in dict. cap. Adversus.* Nec attendendum, an adsint bona propria oppidi ad id efficiendum, quia bona illa sunt destinata ad utilitatem publicam, non verò ad privatam, etiam Ecclesiasticorum, *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* ubi Azevedus *n.* 4. Sanchez *d. dub.* 55. *n.* 6. & 7.

36. Secundo modo valet evenire hæc necessitas, scilicet quando competit in generali ad omnes, tam Laicos, quàm Clericos, ut pontium, seu murorum constructio, refectio fontium, viarum reparatio, pellere hostes, aut ab eis se defendere, custodire apertè Civitatem, vias à latronibus, & alia hujusmodi necessaria.

37. Et in hoc casu duæ sunt sententiæ. Prima affirmat, Clericos teneri ad has contributiones impositas à Principe, vel ab aliis Ministris sæcularibus, *l. Ad instructiones* 6. *Cod. de SS. Ecclesiis*, *l.* 20. *tit.* 32. *part.* 3. *l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat.* Quæ jura clarè hanc sententiam probant. Tum probatur *ex cap. Pervenit* 2. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Clericos teneri ad vigilias murorum, ut meliùs Civitas custodiatur, quæ quidem causa communis est laicis, & Clericis; & tamen non excusantur: Ergo nec ab aliis contributionibus communibus generaliter Clericis, vel Laicis. Deinde ratione probatur, nam hæ contributiones tributa non sunt, sed expensæ, quæ ex necessitate faciendæ sunt inter cives ad conservandam civitatem, & ad commodum, tam sæcularium, quàm Ecclesiasticorum. Ergo Clerici, aut Ecclesiæ debent ad has contributiones obligari, saltem ex æquitate, dum Ecclesiæ, & Ecclesiastici illud commodum percipiunt. Gregorius *in l.* 54. *tit.* 6. *part.* 1. *verbo En las calzadas*, Gutierrez *Pract. lib.* 1. *quæst.* 3. *num.* 1. Azevedus *in l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *Recopilat. num.* 2. Mena *d. quæst.* 21. §. 4. *num.* 213. Narbona *in l.* 57. *tit.* 4. *lib.* 2. *Recopilat. gloss. un. num.* 16. Barbosa *lib.* 2. *Polit. cap.* 18. *num.* 302. Oliva *de for. Ecclesiæ*, 1. *part. quæst.* 39. *num.* 8. Salgado *de Protect. Reg. part.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. dicit probabilius Sanchez *d. dub.* 55. *num.* 13. Amaya *in l.* 3. *Cod. de Annon. lib.* 10. *num.* 36. Antuñez *de Donat.* 3. *p. cap.* 2. *num.* 10.

38. Secunda sententia tenet contrarium, *ex cap. Non minùs* 4. *de Immunit. Ecclesiarum*, ubi in specie loquitur textus de Fossatis, & aliis expeditionibus necessariis ad custodiam communem, tam Laicorum, quàm Clericorum; verùm asserit textus, illas Clericos non debere: Ergo immunes sunt à similibus contributionibus. Cæterùm ratione probatur. Nam in eo stat privilegium Clericorum, ut quamvis commodum in his rebus percipiant, ob honorem tamen, & reverentiam minimè ad tributum veniant, prout etiam Nobilibus conceditur ob sua, aut Majorum facinora egregia. Denique, nam si in his Clerici gravarentur, eorum immunitas à tributis ferè ad nihilum reduceretur; quapropter in his contributionibus non debent contribuere, ut tenent plures, quos refert Sanchez *dict. dub.* 55. *num.* 12. Diana qui plures refert 1. *p. tract.* 1. *resol.* 38. Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tract.* 9. *cap.* 6. *num.* 6. Tapia *dict. lib.* 4. *art.* 19. *à num.* 4. Delugo *de Iust. disput.* 36. *sect.* 8. *num.* 133. Molina *dict. tract.* 2. *disput.* 672. *num.* 4. Luca *in Theatro Iust. tom.* 2. *de Regalibus*, *discept.* 59. *num.* 3. Delbene *dict. cap.* 5. *dub.* 17. Bellet. *ubi suprà*, §. 2. *à num.* 1.

39. Tertia sententia asserit, in his contributionibus Clericos ex nulla obligatione teneri ad tributum, sed tantùm ex quadam honestate, & de consilio. Idque significatur *in dict. cap. Non minùs*, quatenus asserit, Clericos ad id non esse cogendos, sed quod laici ab eis recipiant quidquid dederint: tum quia nulla est obligatio Juris Canonici; nec lex, aut dispositio laicalis potest eos comprehendere: Ergo Clerici ad similes contributiones non tenentur ex aliqua obligatione, sed tantùm de honestate. Panormit. *lib.* 1. *cons.* 3. *num.* 1. cujus verba refert Suarez *contra Regem Angl. lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 4.

40. In re tamen, ex juribus pro utraque parte adductis nihil certum potest deduci; nam DD. utriusque sententiæ omnibus interpretamenta parant, dicunt enim legem *Ad instructiones*, & alia jura civilia, recensita *n. m.* 45. nihil ad rem probare posse, quia cùm sint jura sæcularium Principum, nequeunt immunitatem Clericorum lædere. Textus verò *in dict. cap. Pervenit*, plura accipit interpretamenta, ita ut Abbas, & alii non summent propter varia interpretamenta. Illud verò magis consonum videtur, ut intelligatur in urgentissima necessitate, quando laici ad custodiam civitatis non sufficiant. Barbosa *de univ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *num.* 44.

41. Textus *in dict. cap. Non minùs*, non inquit, Clericos hæc tributa, ac fossatas non debere, sed non esse à laicis cogendos ad eorum contributionem, sed id poterit facere Judex Ecclesiasticus. Tum etiam, quia quamvis committatur arbitrio Ecclesiasticorum, non est quia illas contributiones non debent, sed quia eorum arbitrio committitur expendere necessitatem, quæ sit sufficiens ad contribuendum, ut latè expendit Sanchez *dict. dub.* 55. *num.* 13. quare ex variis interpretamentis hæc juta utramque sententiam sufficienter non probant.

42. Unde asserendum, duobus modis posse venire ad similes contributiones. In primis quando pontes, muri, vel viæ construuntur vel ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, vel communem præsentem. Secundò quando imminet necessitas extrema, vel gravissima, ut construerentur, vel alia essent facienda ad præcisam defensionem ex urgentissima necessitate belli, aut pacis tuendæ, vel gravissima utilitate. Quoad primum assero, minimè Ecclesiasticos teneri ad contributionem, quidquid resistat Castillo *de Tertiis*, *lib.* 6. *cap.* 9. *à num.* 20. Id (non obstantibus interpretamentis) probat textus *in dict. cap. Non minùs* 4. & *cap. Adversùs* 7. *de Immunit. Ecclesiarum*, qui quidem loquuntur de iis contributionibus, quæ fiunt à Consulibus Civitatum ad has communes expeditiones: verùm Pontifex sub anathemate asserit, minimè Ecclesias, nec Ecclesiasticas personas gravandas esse; erat enim tunc impositio contributionis, vel ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, quando non urgebat necessitas, quia si urgeret, arbitrio, & licentiæ Summi Præsulis, vel Episcopi, & Cleri relinquit arbitrandum. Unde constat, quod nisi extrema, aut gravissima urgeat necessitas, minimè Clerici, nec Ecclesiæ ad similes contributiones tenebuntur.

43. Cæterùm ratione probatur. Nam quodlibet bonum commune, sive pontium, sive belli, etiam pertinet ad Ecclesias, aut Clericos, ut partes communitatis: Ergo si qualibet utilitas publica fuisset causa sufficiens, ut Ecclesia, & Clerici contribuerent, quia ad eos bonum refunditur, privilegio immunitatis tributorum privarentur: Ergo non erit causa sufficiens illa utilitas communis ad Clericos refusa, ut tractamus

trahantur ad tributum Ecclesia, & ejus Clerici. Tum probatur: nam immunitas status Ecclesiastici quoad tributa, non solùm est de iis tributis, quæ à Regibus, vel Supremis Principibus imponuntur; sed etiam de iis, quæ à Consulibus, vel Civitatibus, ut apertissimè probant textus *in dict. cap. Non minùs, cap. Adversùs*. Quod etiam decreverat Concilium Toletanum IV. *can.*46. ibi: *Præcipiente Domino nostro, atque excellentissimo Sesinando Rege, id constituit Sanctum Concilium, ut omnes ingenui Clerici pro officio Religionis, ab omni publica indictione, ac labore habeantur immunes.* Quare communiter DD. ab omni collecta immunes Clericos scripserunt. Fagnanus *dict. cap. Non minùs, num.* 1. D. Gonzalez *num.*6. qui plures dat. Ergo nisi necessitas gravissima instet, ab iis etiam contributionibus positis à Consulibus, vel Universitatibus, erunt immunes, nec solvere tenebuntur. Nec sufficiet dicere, has esse expensas; omnia enim tributa ea pensæ sunt, nec aliquo modo distinguntur, nisi quia gabellæ aliquæ sunt ad ea pensas totius Regni, alteræ ad alicujus Provinciæ, seu Civitatis. Ergo à similibus contributionibus erunt liberi Clerici, & Ecclesiæ, si fiant tantùm ad ornatum, seu utilitatem futuram, vel communem, ut cum aliquibus advertit Sanchez *d. dub.*55. *num.*15.

44. Si verò contributiones istæ fiant causâ extremæ, aut urgentissimæ necessitatis, quoad primum excussio facienda est in bonis communibus, tum & laicorum, quæ quidem si sufficiant, sibi necessariis relictis, minimè ad contributionem Clericorum est deveniendum, ut asserit textus *in dict. cap. Non minùs*, ibi: *Vbi laicorum non suppetunt facultates.* Suarez *d. lib.*4. *cap.*26. *num.*15. Nam si necessitas possit suppleri ea bonis communibus, nequit etiam in laicus imponi gabella, & multò minùs in Clericos. Delugo *d. disput.*36. *sect.*8. *num.*125. Si tamen ea bonis laicorum, relictis sibi necessariis, possit urgenti occurri necessitati, nec etiam ad tributum Ecclesiarum poterit deveniri, cùm ex laicorum bonis de jure sunt hæ necessitates succurrendæ, & in eorum defectu Clerici tenentur: Ergo si ea bonis communibus, aut laicorum similes necessitates succurri potuerint, nequeunt Ecclesiæ, seu Clerici gabellari. Diana 5. *part. tract.*1. *resolut.*11. *&* 1. *part. tract.*1. *resol.*138. Delugo *dict. num.*125. Borellus *cons.*74. *num.*32. Decianus *cons.*52. *num.*31. *lib.*2. Gratianus *discept.*390. *num.* 19. Tapia *dict. lib.*4. *art.*20. Delbene *dict. cap.*5. *dub.*20. Bellet. *d.* § 2. *à num.*7.

45. Supposito enim deficere facultates laicorum, tunc ad tributum, si urgeret necessitas extrema, seu gravissima, debent venire Ecclesiæ, & Ecclesiastici, etiam in iis contributionibus pertinentibus ad generale bonum Regni, seu Reipublicæ, ut decisum est *in dict. cap. Non minùs, dict. cap. Adversùs.* Et id optima ratione; nam immunitas tributorum concessa Ecclesiis, vel Ecclesiasticis personis, nequit procedere in iis extremis, & gravissimis necessitatibus communibus; hæ enim in legibus generalibus semper exceptæ videntur. Plures dat Castillus *lib.*6. *cap.*113. *num.* 15. 18. *&* 19. Bobadilla *lib.*2. *cap.*18. *num.* 297. & necessitas facit licitum, quod aliàs erat illicitum, *l.*2. *Cod. de navibus non excusand. lib.*11. *l. Cùm ad felicissimum, Cod. de quibus muner. vel præst. lib.*10. Castillo *dict. lib.*6. *cap.*19. *num.*24. Larrea *allegat.*59. *num.*16. Quapropter in iis necessitatibus communibus, sive extremis, sive urgentissimis, Clerici, & Ecclesiæ tenentur ad contributionem. Cæterùm, nam succurrere similibus necessitatibus, quando laicorum non suppetunt facultates, piissima causa est, *l.*11. *tit.*3. *lib.*1. *Recopilat. in fine*, & diximus *lib.*1. *cap.*2. *num. fin.* ad contributionem enim causæ piæ tenentur Ecclesiæ, & Ecclesiastici, & id ex propria sua obligatione, ut alibi dicemus. Ergo in extrema, aut urgenti necessitate communi, & generali tenebuntur contribuere Ecclesiæ, & Ecclesiastici.

46. Idem est asserendum, quando non suppeterent facultates laicorum, & gravissima fuisset utilitas Reipublicæ, ut decidunt textus *in dict. cap. Non minùs, & cap. Adversùs.* Ratio est, nam quando adest gravissima utilitas Reipublicæ, tunc realiter est gravissima necessitas, ne perdita gravissima utilitate, gravissimum detrimentum patiatur; quapropter sicut in necessitate gravi, seu extrema tenentur Clerici, & Ecclesiæ contribuere; similiter quando adest gravissima utilitas. Butrius *in d. cap. Non minùs, n.*8. Cardinalis *num.*9. Abbas *num.*5. Fagnanus *n.*25. Palao *tom.*2. *Oper. Moral. tract.*13. *disput.un. à num.*9. Parra *ubi suprà, num.*12. Tapia *d. art.*19. *num.*5. Mena *var. lib.*2. *quæst.*21. *num.*215. *vers. Secundò*, Marinis *decis.*36. *à num.*2. Genuensis *Pract. quæst.*446. *per tot.* Gratianus *discept. cap.*16. *num.*21. *&* 25.

47. Illud verò observandum erit, ut quoties ad similes necessitates Ecclesia, & Clerus debent contribuere, si Pontifex consuli potest, necessariò est consulendus: idque sibi reservavit *in d. cap. Adversùs*, ob imprudentiam inferiorum; Sedes enim Apostolica majori curâ, & vigilantiâ prospiciet hanc necessitatem, tum ne facilè, & ea quavis causa Ecclesiæ, & Clerici ab exemptione spolientur, suntque ad id Bullæ Clementis, & Urbani VIII. Matta *de Iurisdict. p.*4. *cent.*1. *casu* 1. *num.*32. Tapia *d. quæst.*11. *art.*21. Diana *tract.*1. *resol.*11. *p.*5. Delugo *d. disp.*36. *sect.*8. *n.*127. Delbene *dict. cap.*5. *dub.*17. *num.*18. D. Salcedo *lib.*1 *cap.*4. *num.*16. *de lege polit.*

48. Si verò necessitas urgeat, ita ut periculum sit in mora, consensus Episcopi, & Cleri est necessarius, *dict. cap. Non minùs*, quorum arbitrio committitur necessitatem expendere, an sit urgentissima, & casus advenerit, ubi exemptio Clerum à contributione *non* liberet, quod optimè dispositum; nam si Sæcularium relinqueretur arbitrio, perfacilè Clerici ab immunitate spoliarentur, cùm ad sæcularium interesse id pertineret. Abbas *in cap. Non minùs, num.*19. Sanchez *dict. dub.*55. *num.*28. Delugo *d. sect.*8. *num.*127. *in fin.* qui ex Suarez animadvertit, quod si de consensu Episcopi, & Cleri tributum fuerit inchoatum, negotio inducias concedente, consensus Apostolicus est petendus. Tapia *dict. art.*21. *num.*4. Carolus de Grassis *de effectibus Clericatus, effect.*3. *à num.*127. Castillo *dict. lib.* 6. *cap.* 9. *num.*28. *vers. Secundum requisitum.* Tondutus 1. *p. quæst. Benef. cap.*30. *num.*12. Delbene *d. cap.*5. *dub.*18. *per tot.* Gutierrez *lib.*1. *Pract. quæst.*3. *num.*3. Salced. *d. cap.*4. *n.*17.

49. In iis verò casibus, quando Clerici ad contributionem tenentur, executio non est facienda per Judicem sæcularem, ut aliqui dixerunt, vel pignora capiendo, *ex l.*12. *tit.*3. *lib.*1. *Recopilat.* vel per apprehensionem bonorum Ecclesiasticorum, ut docet latè Bobadilla *dict. lib.*2. *Polit. cap.*18. *num.*199. Vela *dissert.*45. *num.*60. Hermosilla *in l.*3. *tit.*5. *p.*5. *gloss.*2. *num.*68. Balmaseda *dict. quæst.*19. *à num.*21. Id enim adversatur Juri Canonico *in dict. cap. Non minùs, cap. Adversùs*, dum petunt consensum Summi Pontificis, aut Episcopi, seu Cleri, ne in re aliquid illicitum procedat, nec ea arbitrio, nec ex causa laicorum, sed totum per jurisdictionem Ecclesiasticam fiat. Estque textus de Jure Regio *in l.*54. *tit.*6. *p.*1. Tum etiam Clerici, & eorum bona immunia sunt à laicorum jurisdictione per dependentiam personæ, in qua eorum est dominium; & verè, & realiter Clerici hujuscemodi à privilegio fori exuerentur, dum per pignorationem, vel bonorum apprehensionem, ad sæcularium judicium traherentur: quapropter exactio facienda est à Judice Ecclesiastico. Sanchez *d. dub.*55. *num.*9. Tapia *dict.*

dict. art. 21. *num.* 5. Guttierrez *pract. d. lib.* 1. *quaest.* 3. *n.* 10. & *de Gabellis*, *quaest.* 92. *à num.* 52. Mena *dict. quaest.* 21. *num.* 225. Diana 1. *part. tract.* 1. *resol.* 41. Delugo *dict. sect.* 8. *num.* 131. *vers. Contraria sententia*, Matinis *lib.* 1. *cap.* 1. *sect.* 47. *num.* 17. Cevallos *quaest.* 899. *num.* 166. Capponi *tom.* 2. *discept.* 102. *num.* 57. Admittenda erit tamen contraria sententia, quando Judex Ecclesiasticus noluerit facere exactionem, & periculum esset in mora recurrendi ad superiorem; quia tunc saecularis facere posset exactionem, quia pertineret ad naturalem defensionem. Mena *d. quaest.* 21. *n.* 225. Capponi *tom.* 4. *discept.* 113. *n.* 17.

50. Excipiendi enim sunt Nobiles à tributo imponendo, *l. Rescripto* 6. §. *fin.* ubi gloss. *verbo Incolis*, *l. Munerum* 18 §. *Patrimoniorum*, ubi Bart. *ff. de Muneribus, & honoribus*, *l.* 14. *tit.* 14. *lib.* 6. *Recopilat.* In Castella verò Nobiles collectam ordinariam, vulgò *Pecho*, non solvunt, quo ab ignobilibus distinguuntur; ab aliis verò collectis immunes non sunt ob multitudinem Nobilium, qui si omnes ab aliis tributis eximerentur, regnum, deperdito aerario, enervaretur. Garcia *de Nobilit. gloss.* 8. *num.* 8. Guttierrez *pract. lib.* 3. *quaest.* 14. *num.* 87. Mena *d. q.* 21. *num.* 245. Vincentius de Franchis *decis.* 280. In necessitatibus autem communibus collectantur: & idem in extrema, aut gravi necessitate, prout explicat Balmaseda *de Collect. q.* 29. *num.* 7. & 10. In imponendis tributis, illi etiam summa consideratione, & pietate sunt tractandi, scilicet agricolae, ex quorum conservatione pendet tota Respublica, & nervi regnorum dicuntur. Villalobos *d. diffic.* 13. *num.* 9. *in fine*, D. Salzedo *de leg. polit. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 27.

51. Denique ad justificationem tributi requiritur, ut expendatur in illa causa, aut necessitate, ad quam concessum est, & impositum: tum etiam quantitas debet proportionari ad causam, & indigentiam, ne plus graventur vassalli, quàm par est ad succurrendam necessitatem publicam, & ut cessante causa tributi, cesset tributum. Villalobos *d. diffic.* 13. *num.* 9. Delugo *d. disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 20. Valenzuela *cons.* 99. *num.* 46. Cabreros *de metu*, *lib.* 2. *quaest.* 23. *num.* 30. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 16. Balmaseda *quaest.* 2. *num.* 15.

CAPUT X.

Prosequitur materia necessitatis publicae. De Donativis, & penuria Panis.

SUMMARIUM.

Convenientius est, ut Princeps Regni necessitatibus occurrat donativis quàm tributis, num. 1. *Ad illa petenda debet bona sua exuere, & Procerum, num.* 2. *In petendis donativis debet Princeps requisita tributorum observare, num.* 3. *Ubi explicatur Tusibus. Supremi Principes tantùm petere possunt donativa, num.* 4. *Magnates verò non, nisi in quibusdam casibus ibi recensitis, num.* 5.

Nobiles non tenentur ad donativa, nisi urgente necessitate, num. 6. *Quod idem dicendum de Ecclesiasticis, extrema, aut urgentissima necessitate instante, numero* 7.

In gravissimis necessitatibus divites possunt compelli ad mutuandum, quod absque interesse solvendum, nisi ex aequitate, ut ibi explicatur, num. 8.

An Princeps supremus possit ex causa rescindere contractus cum vassallis initos. Prima sententia negat, num. 9. *Secunda ita negat, etiam superveniente causa publica, n.* 10. *Tertia sententia affirmat, n.* 11. *Sed latè resolvitur, à num.* 12.

An causa publica, & necessitate urgente, possit Princeps revocare privilegia à se, vel à suis praedecessoribus concessa, vel alias concessiones. Qua in re plures sunt sententiae. Distinguitur, num 20.

Quando privilegia, vel concessiones fiunt liberaliter, Princeps potest absque causa revocare, num. 21. *Alteri negant, quando jus fuisset quaesitum, ibid.*

Privilegium, vel concessio facta ad arbitrium, seu voluntatem Principis, absque causa, valet revocari, num. 22. *Aliter si perfecta fuerit donatio, vel privilegium, erit causa necessaria, n.* 23.

Explicantur textus in l. 6. tit. 10. lib. 5. Recopilat. & in l. 15. ejusdem tit. *à n.* 24.

Si privilegium, aut donatio facta sit à Rege remuneratoriè, vel ex venditione, dicunt plures, etiam ex causa revocari non posse, num. 26. *Sed contrarium defenditur, num.* 27.

An ad revocationem standum sit assertioni Principis. Affirmant aliqui: alteri negant, num. 28.

Quando Princeps revocat privilegium, concessiones, aut contractus, damnum resarcire tenetur, num. 29. *Alteri negant, sed distinguitur, n.* 30. *&* 31.

De necessitate annonae agitur, num. 32. *Res quippe valde necessaria est, & à Romanis maximâ curâ procurata, à n.* 33. *Quid significet Annona, n.* 35.

In necessitatibus gravibus annonae, omnes ad vendendum frumentum coguntur, sive Nobiles, sive Ecclesiastici, num. 37.

Explicatur lex 1. *&* 4. tit. 25. lib. 5. Recopilat. *num.* 38.

An taxa frumenti sit observanda tempore sterilitatis. Prima sententia affirmat, à num. 39. *Secunda negat, num.* 40.

Resolvitur, à num. 43. *Explicatur* lex 1. cum sequenti, tit. 25. lib. 5. Recopilat. *ibid.*

Agricolae non tenentur ad taxam, num. 44. *Aliqui affirmarunt, non posse fieri taxam, n.* 46.

Princeps potest ponere taxam intra latitudinem justi pretii, ibid.

In mediocri sterilitate est servanda taxa, num. 47. *Secus in sterilitate magna, num.* 48.

Princeps non potest cogere vendere viliori pretio, nisi in extrema necessitate, aut gravissima, à n. 49.

Adveniente gravi sterilitate, potest Princeps novam taxam imponere, n. 67.

In necessitate gravi, & urgenti frumentum extrahi valet de domibus Nobilium, & Ecclesiasticorum, non de horreis, ubi sunt Decimae Ecclesiasticae, num. 52.

Sed non extrahendum id quo quis indiget ad usum suae domus, & quo indiget agricola ad serendum, n. 53. *& pretium statim est solvendum, n.* 54.

Si pecunia, ut solvatur, non adsit ex bonis communibus, ad illam mutuandam possunt cogi Mercatores, & in subsidium Nobiles, & Ecclesiastici, ibid.

Aliàs potest imponi collecta, ibid. Quoad Ecclesiasticos explicatur, n. 55.

Tempore penuriae ne permittant Praetores aliquem emere, nisi necessaria ad domum: possunt vicini petere, ut vendat triticum Civitas pro pretio minori, quo emerit, n. 57.

Praetores non permittent tempore necessitatis extrahere frumenta: & si ibi vendantur, possunt retrahi, ibid.

Possunt etiam agricolae cogi, ut frumentum ad Civitatem afferant, & ad id possunt assumi jumenta, pretio soluto, n. 58.

An qui tenentur solvere decem fanecas tritici, superveniente sterilitate, adimpleant solvendo pretium. Prima sententia affirmat, num. 59. *Secunda negat, à n.* 60. *Resolvitur, à n.* 61.

sint pedagia, salinaria, & guidagia; & asserit, vectigalia ista, ut propriè tributa sumantur, necessarium esse, ut ab Imperatore, Rege, vel à Concilio Generali imponantur, ut Supremis Principibus superiorem non agnoscentibus, vel ex consuetudine immemoriali solvantur, cujus non extet memoria; hæc enim ex justo, & legitimo titulo indicta censentur, & à legitimo Principe, prout ex illo versiculo deducunt communiter DD. Suarez *de legibus, lib.5. cap.14. à num.1.* D. Gonzalez *in dict. cap. Super quibusdam, n.6.* Non tamen agit Pontifex de aliqua alienatione totum ad privatas personas, unde probetur, rectè fieri posse.

45. Sed dices contrarium probari ibi, *Largitione concessa.* A Legato enim Pontificis interdicta erant hæc pedagia Comiti Tolosano, & dubitabatur, quæ fuissent interdicta? Et asserit Pontifex illa esse sibi interdicta, quæ ab Imperatore, Rege, aut Concilio Generali, largitione concessa non fuissent: unde supponitur, rectè Comitem Tolosanum habere illa, quæ ab ipsis fuissent concessa, nec Legatus interdicere poterat. Ergo textus ille rectè probat, à Supremo Principe vectigalia, seu tributa concedi posse.

46. Sed respondetur, ibidem non agi de aliqua concessione facta Comiti Tolosano: sed illa verba, *Largitione concessa*, idem important ac si dicerent, *Authoritate concessa*, ut benè ibidem advertit Abbas casum ponens, ita ut sit sensus, illa esse pedagia, salinaria, & guidagia, quæ authoritate Regum, Imperatorum, aut Concilii Generalis imponuntur. Hanc ob rem contrariorum placitom textus iste non probat, prout nec alia fundamenta posita *num.*44. quibus ex dictis *num.*37. facillimè satisfit.

47. Hinc examinandum venit, an Reges Castellæ, nostri Supremi Principes, possint vendere, & alienare tertias Regales, quas ex decimis Ecclesiasticis percipiunt? Et affirmant plures, quos refert, & sequitur Castillo *de Tertiis, lib.6. cap.10. & cap.16. num.15. & cap.11. num.3. & cap.17. num.1.* Antunez *de Donat. 3. part. cap.1. num.*48. Larrea *allegat.82. num.9.* Dicuntur, quia Rex Supremus valet vendere, & alienare bona Coronæ, idque magis convenit Regi Castellæ, qui non solùm administrator censetur, sed dominus, *l.8. tit.1. l.1. tit.18. part.2.* Mathienzo *n.30. tit.10. lib.5. Recopilat. glos.7. à num.1.* Castillo *dict. lib.6. cap.17. num.11.* Hæ enim tertiæ sunt in Regia Corona ex concessione Summorum Pontificum: Ergo Reges Castellæ rectè possunt has tertias vendere, seu concedere. Cæterùm, nam tertiæ illæ, ex eo quod Principi laico concessæ sunt, sunt separatæ à titulo spirituali, & propriè sunt temporales. Garcia *de Beneficiis, 1. part. cap.2. num.*19. Noguerol *allegat.*39. *n.3.* Larrea *alleg.27. num.4.* latè Castillo *dict. lib.6. cap.11.* quapropter poterunt vendi, & concedi à Rege Castellæ, utpote bona temporalia, à titulo spirituali separatæ.

48. Sed ex dictis contrarium dicendum est, prout olim tenebat Montalvus relatus à Lassarte *de decim. vendit. cap.18.* de quo ipse etiam dubitat, & alii relati à Menchaca *lib.1. Illustr. cap. 89. num. 2. vers. Cæterùm,* Nicolaus Lemaistre *de decimis, cap.7.* Ducor, nam hæ tertiæ Regales concessæ sunt Regibus Castellæ à Summis Pontificibus ad gravissimas necessitates Coronæ, & ut Regnum Catholicum istud conservent, & defendant, ubi Deus Optimus Maximus tanta veneratione colitur, *l.1. tit.21. lib.9. Recopilat.* Castillo *cap.1. de tertiis, & cap.10.* Barbosa *de Offic. Episcop. 3. part. alleg.*87. *num.*71. quare à Regia Corona nequeunt alienari absque ejus gravissimo præjudicio, ut de tributis expendebamus, & intrant omnes rationes suprà adductæ, *à num.*25. Ergo nequeunt alienari à Corona.

49. Cæterùm tertiæ istæ non sunt temporales, nec segregatæ à titulo spirituali, sed unitæ; easque recipiunt Reges nostri nomine Ecclesiæ, quibus concessæ sunt ex acervo illius, ut Regnum Catholicum defendant, & Ecclesias suorum Regnorum, prout etiam quando aliquibus laicis conceduntur ob merita, & servitia Ecclesiæ facta, ut textus Regius apertissimè decernit in *l.22. tit.10. part.1.* ibi: *E aun estos tales non los deben tomar como quien ha derecho en ellos, mas por nome de la Yglesia.* Exprimit eleganter D. Thomas 2. 2. *quæst.87. art.3. ad 3.* ibi: *Ad tertium dicendum, quod sicut res nomine Decimæ acceptas, potest Ecclesia alicui Clerico tradere, ita etiam potest ei concedere, ut ad dandas decimas ipsi accipiant, jure accipiendi Ministris Ecclesiæ reservato, sive pro necessitate Ecclesiæ, sicut quibusdam militibus decima debentur in feudum per Ecclesiam concessa, sive etiam ad subventionem pauperum, sicut quibusdam Religiosis laicis, vel non habentibus curam animarum.*

50. Ex hac enim doctrina clarè suscipitur, quoties Ecclesia concedit decimas personis laicis, illo modo concedere, reservato jure accipiendi à Ministris Ecclesiæ, non segregando eas à jure spirituali, sed ex titulo illo suscipiendo, & postquam susceptæ fuerint, laicis concedendo, ita ut nomine Ecclesiæ suscipiant, prout explicuit lex Partitæ. Sed dices, ipsum Divum Thomam contrarium sensisse 2. 2. *quæst. 100. art. 4. ad 3. in fine,* ibi: *Licèt jus spirituale decimarum laicis non concedatur, tamen concedi possunt res temporales, quæ nomine Decimæ dantur.* Quæ verba significant, decimas istas laicis concessas separari à titulo spirituali, & tanquam res temporales concedi, ut expendunt DD. Larrea *dict. allegat.27. num.4.* Sed DD. isti non integrè referunt testimonium D. Thomæ, quia Sanctus Doctor se refert ad illa, quæ anteà scripserat, ita ut per ipsa explicentur, quæ ibidem scribit: anteà verò jam docuerat, laicos decimas illas suscipere, reservato jure accipiendi Ministris Ecclesiæ, à quibus postea laici decimas suscipiunt, tanquam res temporales, prout etiam ex acervo Ecclesiæ, etiam ipsi Ecclesiastici Ministri suscipiunt ad vendendum, vel illis utendum, utpote res temporales. Tum etiam textus ille satis mentem D. Thomæ exprimit, dum asserit, laicis dari decimas illas *nomine Decimæ*, idest nomine illius decimæ, quæ ab Ecclesia ex titulo spirituali erant susceptæ; alias non nomine decimæ, sed nomine rei temporalis perciperent.

51. Cæterùm ratione confirmo discursum, nam decimæ conceduntur titulo spirituali, à quo inseparabiles sunt, nec aliis possunt concedi, nisi Ministris Ecclesiæ, utpote spiritualia ministrantibus, *cap. Decimas 16. quæst.7. cap. Ad hæc 15. cap. Quamvis 17. cap. Prohibemus 19. de decimis.* Rebuffus *de Decimis, q.10.* Covarruv. *lib.1. var. cap.17. à num.6.* quod quidem debitum ita est de Jure Divino, & naturali, ut nequeat ab aliqua potestate humana, etiam Pontificia alterari, aut mutari. Balboa *ad cap. Causam 7. de Præscript. num.7. & 8.* Lemaistre *dict. cap.7.* Ergo quoties decimæ istæ tertiarum Regibus nostris conceduntur, necessariò debent priùs incorari à Ministris Ecclesiæ ex illo titulo spirituali, & posteà suo nomine conceduntur Principibus ad defendendum Regnum Catholicum, & ad Fidei propagationem, & defensionem; quæ quidem ut fructus jam acquisiti conceduntur ad illam Ecclesiæ, & Fidei necessitatem, ut benè defendit Abbas *in cap. Ad hæc 15. de Decimis, num.4.* Covarr. *lib.1. var. cap.17. num.5.* Rota apud Mohedanum *decis.64. n.9.* Gethmonius *lib.3. de sacr. cap.19. n.9.*

52. Cæterùm alia probo ratione; nam tertiæ istæ ad subsidium tenentur, ut cum aliquibus notat Escobar *de Pontificia, & Regia jurisdictione, cap.22. à num.31.* quidquid dicat Crespi 2. p. *observ.91. n.42.* &

& in praxi observatur; si enim tertiæ istæ fuissent separatæ à titulo spirituali, & ut temporales concessæ Principibus, Pontifex non potuisset onere subsidii eas gravare; essent enim ut temporales extra suam jurisdictionem. Ergo jus tertiarum est penes Ecclesiam, & tantùm Principibus datur facultas percipiendi has decimas ab ea ad Fidei necessitates, & ad defendendam Ecclesiam, ut benè ratiocinatur Mendus *de Iur. Academico, lib.1. quæst.37. n.624.*

53. Rursus Principum decreta, & concessiones semper intelliguntur absque præjudicio tertii, *cap. Quod verò dicitis* 25. *quæst.2. cap. Pervenit* 11. *quæst.1. cap. Liber, de offic. Ordin.* Xuarez *alleg.7. num.4.* Barbosa *de univ. jur. lib.1. cap.2. n.110.* Si enim Pontifex separaret has tertias à titulo spirituali, & fecisset eas temporales, gravissimum Ecclesiæ damnum sequeretur: Ergo minimè dicendum, in concessione harum tertiarum fecisse eas sub titulo temporali temporales, sed tantùm sub titulo spirituali, ut tantùm Principes haberent hanc facultatem eas suscipiendi ad defensionem Ecclesiæ.

54. Minor facilè probatur, nam si darentur in titulum temporalem, & purè temporales relinquerentur, sequeretur quod Judices laici de eis cognoscerent, ut inferunt, & affirmant Covarruv. *cap.35. pract. num.2.* Bobadilla *lib.2. Polit. cap.18. num.146.* Guttierrez *pract. lib.1. quæst.14.* Barbosa *in l. à Titia, ff. solut. matrim. num.41.* Larrea *dict. allegat.27. per tot.* Castillo *dict. cap.10. 11. & 12.* Tunc etiam Principes vendere, & alienare possent in alios laicos has decimas, ut dicunt relati suprà; quod quidem gravissimum damnum est Ecclesiæ, nam privatur jurisdictione propria, quam in his decimis habet, in quibus sola cognoscit, & cognoscere valet. Federicus Senensis *cons.254* Rebuffus *de Decimis, quæst.10.* Azorius *Inst. Moral. 1. p. lib.7. cap.25. quæst.3.* Diana *1. part. tract.2. resol.90.* Tum hæ tertiæ alienatæ in alios, & non stantes in ipsis Principibus, non expenduntur, nisi in commodis privatis; & quod dolendum est, patrimonium Christi Domini ad vitia, vanas ostentationes, & privatorum delitamenta deservit, deserta defensione Fidei, & Ecclesiæ, ad quarum propugnaculum fuerunt concessæ. Tum denique in damnum ipsorum Regum, qui ab his tertiis destituti ex facultate alienandi ex illo titulo, tantis divitiis exuuntur, unde pauperes, & miserabiles existunt, coacti ad excoriandos vassallos tempore necessitatis. Ergo asserendum, minimè Pontifices has concessiones fecisse, segregando tertias illas à titulo spirituali, & dando ad titulum temporalem; quia nequit concessio illa intelligi cum tanto præjudicio.

55. Idque experimento capimus in nostra Castella, ubi Reges nostri ex contraria doctrina allecti, larga manu has tertias Regales concesserunt, & vendiderunt, privando se tanto adjumento, itaut ditissimum illorum patrimonium pauperrimum inveniatur. Præcipuè quando hæ tertiæ Coronæ tantùm erant necessariæ ad intestina bella, vel ad externa, quæ in Hispania peraguntur; quia cùm Hispania frumentis non abundet, quin quotidie deficiat, ut scripsit Petrus Barbosa *in Polit. tract.1. discursu 10. fol. mihi 325.* & experientia docet, militum copiæ nequeunt sustentari; & ita in bellis Cathaluniæ, & Lusitaniæ, immensæ militum copiæ magis fame, quàm ferro defecerunt, quæ (nisi Reges has tertias alienassent) maximâ abundantiâ cibarentur, & quamplurimi equi; quod quidem damnum lamentabile est. Nec credendum Summos Præsules eo modo tertias concessisse Catholicis Regibus, ut potiùs ad eorum damnum, quàm juvamen elargirentur. Ergo hoc modo non sunt concessæ.

56. Sed dices, Summum Præsulem concedentem has tertias Regibus Catholicis, aut aliis, illas concessisse titulo temporali, & fecisse suas. Argumento capitis *Vestra 2. de locat. cap. fin. Ne Prælat. vices suas.* Ergo rectè eas vendere possunt, aut concedere: quod quidem confirmant DD. contrarii; nam mutatione personæ, earum status mutatur, *l. Per curatorem. 90. ff. de acquisit. hæred.* ibi: *Quia mutatione persona castrensia esse desierunt, l. Licitatio, in fin. ff. de public. & vectig. l.1. in fin. Cod. de imp. lucrativa descript. lib.10.* Ergo cùm decimæ istæ ad Principes temporales transierint, necessariò debent fieri temporales. Barbosa *in cap. Prohibemus 19. de decim. n.7.* Cancerius *1. p. cap.23. n.6.* Garcia *de Expensis, cap.9. à num.91.* Azevedus *in l.10. tit.10. lib.4. Recopilat. n.49.*

57. Sed instantia ista facilè responsum suscipit; nam licèt DD. isti peritissimi affirment, in his concessionibus Pontificem segregasse decimas à titulo spirituali, & titulo temporali concessisse, id tamen non probant; jura enim illa *in dict. cap. Vestra, & cap. fin.* tantùm probant, posse Prælatos locare fructus decimales, aut pro pensione annua præstare; non tamen posse facere temporales, & titulo temporali concedi; quin potiùs locatores tunc fructus illos recipiunt nomine Ecclesiæ, aut Prælatorum. Balboa *in dict. cap. Causam, num.9. in fin.* nec ad illos transit aliquod dominium, nec possessio, ut explicat D. Gunzalez *in d. cap. fin. num.3.* quare nullum efficax argumentum ex illis juribus suscipi valet ad probandum, Summum Pontificem, quando præstat has tertias, titulo temporali præstare: nec motivum concessionis illum præstat, quia licèt concedantur Regibus Catholicis ad defendendum Regnum Catholicum; motivum tamen est spirituale: nec quod dat Pontifex nomine Ecclesiæ, ad motivum, & causam spiritualem, dicendum est esse titulum temporalem, ut sunt quando aliqua dantur ab Ecclesia pro procuratione, aut salario advocandi.

58. Cæterùm bona mutatione personæ mutantur, quando qualitas illa pendet à persona. Marinis *lib.1. decis.47. num.12.* veluti in casu legis *Per curatorem*, ubi bona erant castrensia ex privilegio ipsius militis; quapropter si ad aliam personam perveniant, non erunt castrensia: secus verò in nostra specie, quia bona, seu fructus tertiarum, nisi realiter sint separati ab acervo, seu cumulo Ecclesiæ, veluti quando partibus interesse habentibus traduntur, semper per se sunt spirituales independenter à persona, ratione spiritualis tituli, cui necessariò annectuntur, *cap. causam 7.* & declarat textus sacer *Num. cap 18.* ibi: *Filiis Levi dedi omnes decimas Israël in possessionem pro ministerio, quo serviunt mihi in Tabernaculo.* Et *cap. fin. 16. quæst.7. cap. Pervenit 1. quæst.3.* Unde mutatione personæ non fiunt temporales, nisi quando traditæ sunt decimæ, aliàs anteà semper sunt spirituales, titulo spirituali annexæ, & unitæ.

59. Rursus alio modo respondetur, nam ut considerat Balboa *in d. cap. Causam, n.30.* laicis potest Pontifex concedere decimas ex privilegio, *cap. A nobis 24. de decimis*, Covarruv. *dict. lib.1. cap.17. n.10.* & tunc fit tollendo incapacitatem ipsius laici, habendi illud jus spirituale; id enim à supremo Pontifice fieri potest, ut in laico tollat incapacitatem, ut *in cap. Decernimus 2. de judiciis*, scribunt DD. Idcircò mutatione personæ, causa spiritualis ipsarum decimarum non mutatur, sed remanent in laico, quia capax factus est à Pontifice, ut illas haberet insimul cum sua spiritualitate, nomine Ecclesiæ, utpote quando dat Pontifex facultatem laico, ut procedat adversùs Clericum, qui quidem fit capax Ecclesiasticæ jurisdictionis, non ut procedat ut laicus, sed tanquam Pontificis Delegatus, ut cum multis docet Barbosa *de univ. jur. lib.1. cap.39. §.2. num.192.* Unde decimæ istæ mutatione personæ non fiunt temporales, nec vendi, aut concedi possunt.

60. Ex his sequitur, Principes posse repetere quælibet tributa, & tertias Regales, venditas, seu concessas à se, vel à suis Majoribus; maximè Reges nostros Catholicos, in quorum venditione, & concessione adeò liberalissimi extiterunt, ut ferè omnia tributa, & tertiæ alienatæ sint à Corona, in gravissimum præjudicium illius; in quo quidem casu omnes Doctores conveniunt, alienationes esse nullas, & repeti posse, etiam primas illas, quæ in sententia aliquorum vendi, aut alienari potuerunt; quia omnes alienationes ad grave detrimentum coalescunt, ut cum Motonio, Molina, & aliis advertit Rojas *in Appendice, part.7. cap.2. num.20.* Larrea *allegat.12. num.3. & 4.* Antuñez *dict. 2. part. cap.4. num.10.* Diana *8. p. tract.6. resol.123.* Castillo *lib.6. cap.18. n.166.*

61. Cæterùm sequitur, quid dicendum de redditibus si per tributis, seu vectigalibus impositis (vulgò *Iuros*) an vendi possint à nostris Regibus? Et necessariò dicendum, non posse vendi, quia eorum est alienatio perpetua, ita ut Princeps verè, & realiter commodis tributorum priventur, in gravissimum Regni detrimentum. Illud tamen citra dubium admittendum, tempore necessitatis posse Reges hos redditus in partem, aut in totum non solvere; nam si Princeps suis subditis moratorias concedere valet, *l. Quoties 3. l. Universis 6. Cod. de precib. Imperat. offer. l.33. & 34. tit.18. part.3.* Castillus *lib.5. de Aliment. cap.12.* Salgado *in Labyrint. 2. p. cap.30. à num.6.* Barbosa qui plures dat *in l. Quoties.* Similiter necessitate urgente poterit sibi ipsi concedere. Balmaseda *quæst.2. num.24.* prout etiam tempore necessitatis potest gratias suspendere. Valenzuela *cons.99. num.32.* Delbene *d. Comitiis, dub.7. per tot.*

62. Deinde ex dictis suscipit majorem lucem textus *in l.2. tit.15. lib.4. Recopilat.* asserens, ex tolerantia Principis minimè tributa posse Magnates præscribere, nec detinere, ut latè explicat Larrea *alleg.18. per tot.* quin necessariò debent ostendere titulum expressum, & clarum. Larrea *allegat.10.* Balmaseda *q.4. num.22.* In nostra enim sententia, etiamsi titulum ostendant, nec præscribere, nec retinere possunt similia tributa, cùm sit invalidus, & consequenter probat possidentium malam fidem. Abbas *in cap. Si diligenti, de præscript. n.15.* Menochius *lib.3. præsumpt.130. n.34.* Leoncillus *decis.76. à n.1.* Costa *de privil. credit. regul.3. limit.3. num.13.*

63. De jure verò imponendi gabellas, an possit concedi, vel vendi à Principe, ita ut aliquis particularis possit gabellas imponere? Affirmandum est, licet neget Antuñez *de donat. 3. part. cap.1. num.34.* Ratio est, nam quod Princeps per se potest facere, per alium etiam facere valet: idque admittendum, quando persona illa urgenti necessitate ad bonum commune illas imponeret, & non alio modo. Si tamen sibi applicaret, id non admittendum, nisi in casu, quo ejus persona fuisset valde necessaria ad bonum commune illius provinciæ, aut civitatis, ubi habet facultatem gabellas imponendi. Delugo *d. disp.36. sect.1. num.12.* Larrea *alleg.10. num.3.* qui asserit, simile jus in generali concessione non venire, nisi expressè concedatur, ob maxima inconvenientia, quæ inde sequerentur; non verò jus imponendi gabellas præscriptione quamvis immemoriali valet acquiri, *l.1. tit.15. lib.4. Recopilat.* Nam quod in signum superioritatis Principes habent, impræscriptibile est, *cap. Cùm non liceat 12. de præscript.* D. Olea *de cess. tit.3. quæst.6. à num.18.* Antuñez *de donat. 2. p. lib.2. cap.9. per tot.* ut contra Barbatiam, & Mena tenet Balmaseda *d. quæst.4. à n.7.* quod in Castella certum videtur, secus ubi non adesset lex id prohibens. Danxa *lib.2. cap.4. dub.4.* Delugo *d. sect.1. num.14.*

64. Prorsus ad gabellarum impositionem causa est necessaria, ad quam disquirendam in primis Princeps debet priùs exeutere bona propria Coronæ, & redditus illius, qui quidem si sufficientes sint ad necessitatem succurrendam, nequaquam poterit venire ad impositionem tributi? Valenzuela *cons.99. num.20.* Balmaseda *quæst.2. num.20.* Et insimul tenetur officia vendibilia vendere, cum qualitatibus à jure petitis, scilicet ut vendantur dignioribus moderato pretio, ob causam publicam, & à legitima potestate. Delbene *de Comit. dub.3.* Antuñez *d. 2. part. lib.1. cap.14. per tot.* qui plures refert. Tum etiam tenetur immoderatos sumptus restringere, salaria Ministrorum, tam belli, quàm pacis, annuas pensiones, & alia, quæ alio tempore concessa sunt ex abundantia; contractus cum vassallis initos ad limites justitiæ moderari, ac denique expensas domus Regalis ad modum honestum reducere, ita ut omnia teneret, ne ad tributum perveniat; aliàs enim injustum tributum redderetur, cùm non ad publicam necessitatem poneretur, cui ex excessu illorum sumptuum subvenire poterat, ut benè probat Araujo *de stat. Civili, diss.12. difficult.2. num.5. & 6. l.11. tit.28. p.3.* Marinis *decis.258. num.3.* Bobadilla *lib.5. cap.5. num.706.* Diana *1. p. tract.3. resol.14.* Cabreros *de Metu, lib.2. cap.23. num.50.* Valenzuela *d. cons.99. num.29.*

65. Erit ergo causa necessaria, & proportionata vectigali de novo imponendo ob bonum publicum, non tamen propter Principis utilitatem, aut libidinem; & ita necessitati proportionatum debet esse tributum, ut causa cessante, cesset vectigal. Tapia *dict. art.2. num.5.* Parra *in Appendice quæst. num.4.* Suarez *de legibus, lib.5. cap.15. num.6.* Vasquez *de Rest. cap.6. §.1. dub.2. n.22.* Valenzuela *cons.99. num.46.* Antuñez *d. lib.1. cap.24. à num.94.*

66. Sunt enim causæ istæ variæ, prout variæ necessitudines Regnorum eveniunt: ast illæ magis communes. In primis, propter belli necessitatem, urgentis ad defensionem Regni, aut urbis. Secundò, propter bellum justè aliis inferendum. Tertiò ad redimendum Principem captivum in bello à se justè illato. Quartò ob publicam utilitatem, quando necessarium est muros reficere, aut aliud publicum ædificium construere. Quintò ad liberandam Rempublicam ab aliquo tributo, aut pensione. Sextò, quando Princeps patrimonium non habet ad conservandam authoritatem Regiam: verùm in hoc moderatè procedendum, ne tributum ad pompam, seu vanitatem imponatur. Septimò ad nubendam Regis filiam, vel ad alendos filios Regis, qui aliunde non habent alimoniam. Octavò ad redimendum filium Regis captivum, aut apud hostes detinendum; vel ad liberandum tributum, quod hostibus persolvitur; vel ad damna restituenda, quæ data sunt aliis. De quibus causis Lopez, *1. p. Instruct. Conscient. cap.186.* Vasquez *dict. dub.2. à num.23.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract.6. difficult.13. num.4.* Parra *d. quæst. Append. num.5.* Delugo *d. disp.36. sect.2. n.18.* Castillo *lib.7. controv. cap.41. num.29.* Larrea *alleg.59. num.7. & 8.* Solorzanus *de jur. Indiarum, tom.2. lib.1. cap.18. à num.3.* Fermosinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Const. quæst.6. per tot.* Antuñez *de Donat. 3. part. cap.1. à num.9.*

CAPUT

CAPUT IX.

Prosequitur materia antecedens de Tributis.

SUMMARIUM.

Princeps an possit imponere tributum, quando suâ culpâ ad necessitatem pervenit. Negant aliqui, num. 1. *Alteri affirmant, num.*2. *Resolvitur, à num.* 3. *Ubi quando ad pinguiorem fortunam pervenerit, ad restitutionem tenetur.*

*Principis assertioni affirmantis de necessitate tributi, an sit credendum. Prima sententia affirmat, num.*4. *Officiali datur fides asserenti in suo officio, ibid. Secunda sententia tenet contrarium, num.*6.

Explicatur Clementina 1. de probationib. *Et aliqui negant extendendam ad Principem secularem. Explicatur, num.* 7. *&* 8.

*Princeps credendus, quando testatur de facto proprio, & absque prejudicio tertii, num.*9. *Principi non creditur quando de contrario constat, num.*10. *In dubio, si testetur de facto proprio, & in suo officio, creditur, num.*11.

*Si verò non de facto proprio, sed de quo scit per relationes, testetur, non creditur, num.*12.

*Princeps non est credendus, quando imponit tributum ad causam sibi immediatè tangentem, n.*14.

*Quando Princeps cum Comitiis imponit tributum, in dubio credendum causam esse certam, num.*15.

An imponi possit tributum pro defendendis aliis Regnis? Prima sententia affirmat, à num. 16. *Sed explicatur, & distinguitur, à num.*19.

An sit causa justa tributi in Hispania ad Belgas defendendos? Negatur, à num. 20.

*Ad imponendum tributum requiritur forma, & proportio, ita ut proportionaliter solvatur, num.*24.

*An tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, sit justum? Prima sententia dicit injustum, num.*25. *Secunda negat, num.*26. *Explicantur leges* 5. *&* 6. de vectigalibus & commerciis, *& caput* Quamquam 3. de censib. lib. 6. *num.* 27. *Resolvitur à num.*28. *Sed quando imponitur, plura sunt necessaria ibidem recensita, num.* 31.

Personæ exemptæ à tributis, non sunt gravandæ. A tributis sunt immunes Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, num. 32. *Sed de hac re, ut de speculativa est tractandum, num.* 33.

*An Clerici teneantur ad tributa posita ad mixtam necessitatem, tam eorum, quàm Secularium. Affirmatur in his quæ pertinent ad privatam utilitatem Clericorum, num.*34. *Et absque licentia Pontificis, n.*35.

*Sed quid si necessitas sit generalis, immediatè non tangens utilitatem Clericorum, num.*36. *Affirmant plures, num.*37. *Negant plurimi, num.*38. *Tertia sententia distinguit, num.*39.

Explicatur lex Ad instructiones, C. de Sacros. Eccles. *& alia jura, num.*40. *& caput* Non minus 4. de immunit. Eccles. *num.* 41.

*Clerici ad gabellas non tenentur ad utilitatem communem, vel quæ fuerint ad ornatum, nec alio modo, nisi in extrema, aut urgentissima necessitate. Latè defenditur, à num.*42.

Idem si tributum imponatur à Gubernatoribus, num. 43. *Id intelligendum, si facultates Laicorum non suppetant, & bona communia, à n.*44.

*Si est locus, & tempus ad consulendum Pontificem, id necessario faciendum, aliàs petetur consensus Episcopi, & Cleri, nisi adsit periculum in mora, n.*48.

*Executio adversùs Clericos in his casibus non est facienda per Judices Laicos, sed per Ecclesiasticos, n.*49.

Nobiles à tributis sunt exempti, in Castella solum à Pecho, num. 50.

*In tributo requiritur ut expendatur in illam causam, ad quam concessum est, num.*51.

1. EST verò aliquod dubium, quando Princeps ad inopiam suâ culpâ perveniat, veluti si prodigalitate, luxu, vel abusu Ærarium exhauserit, an tunc ad succurrendam suam necessitatem possit ad tributum pervenire. Negarunt Henricus, Palacios Rubios, & alii apud Sanchez *d. lib.*2. *cap.*4. *dub.*2. *num.*8. Gabriel *in* 4. *dist.*15. *q.*5. *art.*1.

2. Alteri verò tenent contrarium; nam illa necessitas, licèt ex culpa processerit, adhuc publica est, & necessariò succurrenda ob publicum bonum: ergo rectè poterit imponi tributum ad illius opitulationem. Sanchez *d. dub.*2. *num.*8. Delugo *d. sect.*2. *n.*19. Vasquez *d. cap.*6. §.1. *dub.*2. *n.* 22. *&* 23. Diana 1. *part. tract.*3. *num.*4. Delbene *de Comitiis, dub.*13.

3. In hoc dubio prima sententia debet admitti quoties necessitas illa ex aliis rebus valet succurri, aut quando de culpa Principis emenda non speratur, quin potiùs ex ejus pravis moribus rectè timeretur, novum tributum luxui & prodigalitati profuturum; tunc enim tributum nequit imponi, quia ad utilitatem publicam non tenderet, sed tantùm ad materiam præstandam vitiis, ac prodigalitati Principis. Aliàs tamen semper admittenda est secunda sententia, quia inopia Principis est in perniciem Reipublicæ, cujus damnum si aliunde non est unde succurratur, ex tributo debet succurri, etiamsi processerit ex culpa illius: id tamen intelligendum est, ut mediocribus sumptibus contentus sit, & quanto minùs officiat vassallis, quando ex sua culpa ad inopiam perveniat. Tum etiam si ad pinguiorem fortunam perveniat, tenebitur ad restitutionem illius tributi, cùm ex sua culpa damnum illud perceperint. Molina *de Inst. tract.*2. *disp.* 667. *num.*4. *vers. Deinde.* Delugo *d. sect.*2. *num.*19.

4. Est verò dubium majus, an Principi credendum asserenti habere gravem necessitatem, ut novum tributum imponatur. Prima sententia affirmat, *ex Clementina* 1. *de Probation.* ubi assertioni Pontificis standum esse decretum est: quod quidem extendendum ad Principem laïcum tradunt communiter DD. *l.*32. *tit.*1. *l.*1. *in fin. tit.*7. *part.*7. Mascardus *de Probat. conclus.* 139. *num.* 10. Farinacius *de testib. quæst.*63. *cap.*3. *num.*82.

5. Cæterùm, nam officiali deponenti de rebus ad suum officium tangentibus creditur. Larrea *allegat.* 48. *num.*9. Ergo multò magis Principi in his, quæ pertinent ad suum officium regnandi, pro quo est præsumptio, nihil velle in præjudicium suæ Coronæ, ut cum aliquibus docet Larrea *alleg.* 60. *per tot.* Cevallos *commun. q.*578. *num.*26. Bobadil. *in Polit. lib.*5. *cap.*5. *n.*11. *ad fin.* Diana 1. *p. tract.*3. *resol.* 11. Valenzuela *cons.* 99. *num.*1.

6. Secunda sententia contrarium tenet; nam si Principis assertioni staretur, in sua voluntate esset quemque suo jure privare, ut cum Felino advertit Grammaticus *decis.*105. *num.* 10. Hanc ob rem in ejus fuisset placito quaslibet gabellas imponere in gravissimum regni præjudicium. Tum etiam, nam in his gabellis agit Rex de proprio commodo, & in damnum tertii; quare credendum non est ei facilè, nisi aliunde de veritate constet, præcipuè in imponendis novis gabellis. Lessius *de Inst. lib.*2. *cap.*3. *dub.*8. *num.*63. Quapropter in imponendis gabellis assertioni Principis de necessitate, standum non est. Delbene *de Comitiis, dub.*1. Araujo *d. disput.* 12. *diffic.*2. *num.*5. *ad fin.* Marinis *decis.*92. *num.*8.

7. In hoc dubio in primis considerandum, textum *in dict. Clement. 1. de Probat.* non plenè probare, assertionem Principis sæcularis semper esse suscipiendam, quia loquitur de assertione Pontificis, tantæ religionis, & reverentiæ, ut ad instar sacrilegii esset illum de mendacio arguere, *cap. Cùm à nobis 28. de testib.* ubi Abbas *in princip. vers. Fallit in Papa, cap. Nobilissimus, 95. dist.* Quamobrem multi DD. negant, textum illum procedere in alio Principe sæculari, ut tenent plures relati à Barbosa *in dict. Clement. 1. n. 11.* Quorum sententia admittenda est in omnibus Principibus hæreticis, aut infidelibus, qui quidem aliorum hæreticorum mendacia politica insequentes assertiones eorum, etiam juratæ, magis ad decipiendum deserviunt, quàm ad veritatem dicendam, ut illos docuetunt Machiavellus, & alii. Ribadeneira *en el Principe Christiano, lib. 2. cap. 15.* Quapropter eorum assertioni standum non est.

8. Si verò Principes Christiani sint bonis motibus imbuti, & Catholicæ veritatis insectatores, decisionem illam ad illos trahendam esse asserendum est, idque facilè in Regibus nostris Catholicis, quorum integritatem, & Dei timorem nullus ignorat, & eorum decisiones priùs apud probos, & Doctores Theologos examinantur: tum postcà à doctissimis Consiliariis approbantur, & exequuntur, ut rectè considerant Salgado *de Regia Protect. 1. part. cap. 1. prælud. 3. num. 157.* Castillo *de Tertiis, lib. 7. cap. 6. num. 16.* In quo quidem sensu intelligendi sunt DD. asserentes, assertioni Principis standum esse, ut tenent plurimi relati à Barbosa *in dict. Clement. 1. num. 6.* Castillo *d. cap. 6. num. 2.* Larrea *d. allegat. 60. num. 3.* In aliis verò Principibus Christianis, qui magis purpuram, quàm Deum colunt, foventque hæreses ad suum statum ampliandum, & cum infidelibus, & hæreticis fœdus quotidie ineunt, etiam in damnum Universalis Ecclesiæ Catholicæ, minimè ista extensio facienda est: isti enim nihil differunt, quoad veritatem affirmandam, ab infidelibus, & hæreticis; sed technis, & mendacio omnia peragunt, quibus nunquam assentiendum est, sed cum eis cautè agendum.

9. Rursus, etiam absolutè loquendo decisio illius Clementinæ intelligenda est, quando Princeps deponit de facto proprio, in quo ipse versatur, nec aliquo modo præjudicium tertio sequitur; quo quidem casu ejus assertioni standum, non verò si res inter alios ageretur, & inde præjudicium tertii sequeretur. Barbosa *ibidem, num. 1. & 2.* & ibidem Panormitanus. Farinacius *de testibus lib. 2. quæst. 63. cap. 2. à num. 149.* Mieres *de Majorat. 4. part. quæst. 1. limit. 1. num. 55.* Gabriel *lib. 1. com. tit. de probat. num. 65.* Cùm ergo in specie, de qua loquimur, adsit præjudicium tertii, nempe vassallorum, qui ad contributionem non levem, sed magnam coguntur; tum Princeps deponat, non de facto proprio, sed de necessitate Regni, pendente à facto alieno; inde est, ut non facile credatur, nec assertioni illius standum sit, nisi aliis adminiculis, & comprobationibus de necessitate constet, ut benè notat Castillo *d. cap. 6. num. 7.*

10. Quare ad rem deveniendo, distinctio facienda est, quando Princeps per se imponit tributum independenter à consensu Regni, vel quando etiam interveniunt Comitia, & Regni Proceres. Et quoad primum dico, assertioni Principis standum non esse, quando de necessitate testatur, si moraliter de contrario constet; tunc enim illa præsumptio, quæ stat pro Principis assertione, omninò eliditur, quando de veritate contraria constat. Ergo minimè illius assertioni standum. Menochius *lib. 2. præsumpt. 10. n. 31. & consil. 10. n. 25.* Craveta *de Antiq. 1. p. n. 13.* Barbosa *in d. Clem. 1. n. 7.* Diana *d. 1. p. tract. 3. resol. 11. in fine.*

11. Si verò non constet de contrario, sed simus in dubio, asseratque Princeps, necessitatem urgere ad imponendum tributum, distinguo; quando enim tributum immediatè fit ad causam publicam succurrendam, veluti ad bellum, tunc credo assertioni Principis esse standum, si ipse per se gerat bellum, & necessitatem illam præ manibus habeat; nam tunc Princeps testatur de facto proprio, & in his, quæ pertinent ad suum officium personaliter ab ipso exequutum: Ergo necessariò credendus, quia tunc maxima irreverentia fuisset illius assertioni non stare, *l. Reprehendenda, Cod. de inst. & subst.* Larrea *d. alleg. 60. num. 1.* & de mendacio argueretur in re, quam ignorare non poterat. Mastrillus *de Magistratib. lib. 3. cap. 4. à n. 51.*

12. Si verò Princeps domi maneat, nec bellum, nec necessitatem illam, nisi per relationes agnoscat, ejus assertioni standum non est; illa enim cognitio à relatione aliorum pendens, est valde fallax, *cap. A nobis 28. de sent. excommunicat.* ubi Scribentes: nec deponit Princeps de facto proprio, sed alieno, & in aliorum præjudicium: quare non est credendum, pluries enim Reges sinistris relationibus falluntur; hi enim, qui Regibus deserviunt, plerumque ambitione laborant, inde fallacissimi existunt, ut benè Sallust. *in Catil.* ait: *Ambitio multos mortales dolosos fieri subegit, aliud clausum in pectore, aliud in lingua habentes.* Quin potiùs apud Marquez *in suo Gubern. lib. 2. c. 7. §. 2.* senserunt aliqui, Reges ad bonum Reipublicæ mentiri posse; nam cùm agant semper cum personis eos fraudare volentibus, nisi mendacio ab eis eripi non valent: quod licèt quotidie accidat, attamen illicitum rectè scripsit Marquez *ubi proximè.*

13. Quamobrem in iis, quæ Principes per se non peragunt, sed in quibus agnitio necessitatis publicæ pendet ab aliorum relatione, credendi facilè non sunt ex sola illorum assertione, sed aliunde petenda est cognitio illius necessitatis; quia tunc Princeps non redarguitur de mendacio, sed quod alii Principem deceperunt. Decianus *lib. 1. cons. 18 num. 274* Mascardus *lib. 3. de Probat. conclus. 1227. à num. 35.* Farinacius *d. quæst. 63. num. 147. & num. 176.*

14. Aliæ enim sunt necessitates, quæ immediatè tangunt Principem, veluti quando tributum imponitur ad ejus sufficientem sustentationem, vel ad filium ducendum, vel nubendam filiam; agitur enim principaliter de commodo Principis, & tantùm de utilitate publica per redundantiam, vel consequentiam: & in hoc casu minime standum assertioni Principis; nam principaliter agitur de ejus utilitate & commodo, in quo errorem facilè suscipere poterit ob proprium amorem, & filiorum; tum quia testis esset in causa propria, & ideò non credendus, quare ejus assertioni assentiendum non est. Oldradus *cons. 120. num. 2.* Grammaticus *decis. 105. num. 11.* Farinacius *d. quæst. 63. num. 171.*

15. Si verò Princeps ex statuto, vel consuetudine tributum imponere non possit per se, sed simul cum Comitiis, vel Parlamentis, tunc etiam distinguendum est; si enim dubium existeret ex parte populi, tunc assertioni Principis stare debemus, simul cum consensu Procuratorum; & ratio est, nam tunc non est sola assertio Principis, sed plurium asserentium certam esse necessitatem imponendi tributum. Ergo credendus est Princeps simul cum Comitiis. Grammaticus *decis. 65. num. 62.* Tapia *lib. 4. de legibus, quæst. 11. art. 4.* Si verò consideremus ipsos Parlamentarios, seu Procuratores, respectu Principis asserentis necessitatem tributi, tunc Procuratores, seu Parlamentarii debent credere, prout suprà explicatum est.

16. Rursus casus accidere valet, prout in Hispania quotidie evenit, ut tributum non imponatur propter Regni necessitatem, sed propter alia Regna, seu provincias Regno Castellæ adjacentes, quia fortè ab ho-

stibus

stibus infestantur. Et in hoc casu à peritissimis viris illud est resolutum, ut possit imponi tributum in Regno Castellæ ad defensionem aliorum Regnorum, seu Provinciarum adjacentium. Idque probant, nam sicut membra tenentur capiti subvenire, & defendere; similiter caput tenetur, quando membra offensionem patiuntur; totum enim nequit defendi, nisi reciprocentur membra, & caput ad ejus defensionem.

17. Cæterùm id pertinet ad authoritatem, & decorem Principis, quæ valde necessaria est ad Regni conservationem, & defensionem, *cap. Non sunt audiendi* 56. 11. *quæst.*3. Adam. Contzen. *lib.*8. *Polit. cap.*4. §.3. Aliàs si sua Regna, aut Provincias adjacentes non defenderet, opinione deperdita, facilè ab hostibus bellum inferretur, ac ad ruinam deveniret; ideircò ne hoc damnum perveniat, justa erit causa tributi, ut hæc Regna defendantur.

18. Tum interim procul debet esse bellum à principali Corona, & pacatâ Republicâ, vivitur absque bellorum damno, & ruina; quapropter erit justissima causa tributi defendere Regna, vel Provincias adjacentes, ut explicat Vasquez *de Restitut. cap.*6. §.3. *dub.*1. *num.*6. Delbene *de Cemitiis*, *dub.*14. Balnascda *de Collect. quæst.*1. *num.*10. Larrea *allegat.*61. *per tot.* Castillo *lib.*6. *cap.*41. *num.*80. Diana 1. *p. tract.*3. *resolut.* 3.

19. Verùm hæc doctrina indiget explicatione. Si enim Regna, aut Provinciæ istæ adeò adjacent Regno principali, ut contiguæ sint, ex quibus commodum percipit Regnum principale, tunc justissima est causa tributi in Regno principali; nam ex eo quod defendit illorum commodum, proptium defendit; nam ex illis Provinciis percipit utilitatem. Ergo erit illarum defensio justissima causa tributi.

20. Si verò non contiguæ sint, sed longinquæ, ex quibus nullum commodum percipit Regnum principale, velut Belgium respectu Hispaniæ, tunc non videtur illarum defensio justa causa tributi. Ratio est, nam cùm Regnum principale nullum ab alio percipiat commodum, si ad illius defensionem depauperetur, & tributa persolvit, deficit illa ratio formalis justificationis tributi; quapropter nequit imponi. Idque in exemplo proposito Belgarum facilè demonstrabitur; nam cùm Reges Hispaniæ illas provincias jure hæreditario habeant remotas à principali Corona, ex quibus nullum commodum percipit Hispania; cùm tamen illas defendere intenderint, totam Hispaniam devastarunt, profusis thesauris suis, & Nobilium Hispanorum sanguine inutiliter effuso, & tam Hispania, quàm Belgium deperditum existit, ut benè consideravit Bittarius *ad Philip.Comum, cap.*116. *lit.K*, qui *lit.M*, scripsit Provincias istas, nec Ludovicum XI. Franciæ Regem, nec Edoardum Angliæ percipere voluisse, utpote periculosissimas, & magnarum expensarum ad earum defensionem. Ipse Bitranius latè *cap.*63.*lit. O*: quod similiter effecit postea Franciscus I. Galliarum Rex, cui Imperator Carolus V. Flandriam concedebat ad matrimonium sui filii; verùm ipse acceptare renuit. Ergo in similibus Regnis, seu Provinciis nequit admitti similis doctrina. Araujo *dict. disput.*12. *diffic. ult.* 2. *num.*10. Marinis *observat. ad decis.*160. *num.*2.

21. Sed dices, quod licèt id non sit necessarium ad utilitatem, est tamen necessarium ad decorem, & authoritatem Principis, ut dicunt contrarii: Ergo erit causa sufficiens, ut possit imponi tributum. Sed tamen respondendum, honorem, & authoritatem Principis minimè debere consistere in aliqua vana, & inutili reputatione, nisi etiam utilitatem gravem contineat; quapropter Reges aliqui parvipenduntur, qui solùm ad animi, & futilis vanitatis ostentationem permulta & operosa bella gessere, ex quibus nihil penitus utilitatis percepere, sed solùm eorum sumptibus Regnorum opes exhausere, illustriumque virorum sanguinem perpetam profudere, ut benè consideratPetrus Barbosa *in sua Polit. tract.* 1. *decis.*4. *à fol.*75. Cùm ergo, ut supponimus, Regna, seu Provinciæ nullius sint utilitatis, quin potiùs gravissimarum expensarum, nequit rectè justificari tributum ad illas defendendas ex solo Principis decore.

22. In quo quidem casu benè aget Princeps, si illas dimittat, & Principi sui sanguinis concedat, aut alteri, de quo bonam societatem speret; at si sint in partibus, ubi id non possit fieri, deserat, prout quotidie fit in Africa, & fecit etiam Joannes III. Lusitaniæ Rex, dimittens Azamoram, Casi, & Arsillam. Barbosa *in dict. Polit. decis.*5. *à fol.*78. Nec enim tanto damno velit Provincias longinquas conservare ex sola vanitate, prout Ludovicus XIV. Galliarum Rex, præstantissimus Princeps, belli, pacisque arbiter insignissimus, paucis ab hinc annis dimisit Messanam, & Augustam, Trinacriæ urbes, à quibusdam rebellibus sibi traditas; nam cùm prospiceret, minimè ad Regni Franciæ utilitatem deservire, nisi ad magnos sumptos, & periculosissima bella, illas deseruit. Exemplum autem tam magni Regis difficultatem absque dubio relinquit. Quamobrem minimè ad similia Regna, aut Provincias sustentandas possunt tributa imponi, sed dimittenda sunt.

23. Nec denique majoris ponderis est aliud fundamentum appositum à contrariis, nempe bellum procul abesse, utilitatem maximam esse dicentes. Nam quando hæc Regna, seu Provinciæ longinquæ sunt, hostes contigui illius provinciæ bellum tam procul non adducunt, si verò etiam adjacent ad Regnum principale, similiter bellum cum principali Regno gerunt, prout Galli nostri vicini, qui si adversùs Belgas, aut Italos nostros dimicent, statim Hispaniam aggrediuntur, unde necesse est, ut per nostros bellum geratur ad magnam diversionem, aut oppressionem; quapropter fundamentum illorum nullius est ponderis.

24. Prorsus aliud requisitum est necessarium ad imponendum tributum, nempe forma, seu proportio; non enim justum est, ut æqualiter omnes persolvant, sed juxta facultates, & conditionem uniuscujusque; plus enim à divite, quàm à paupere solvendum est, cæteris paribus; id enim pertinet respectu Communitatis ad justitiam distributivam, & tendendat in commutativam, respectu singulorum. D.Thomas 2.2. *q.*63. *art.*4. Tum etiam proportio servanda est, ne pauperes vassalli majoribus onerentur tributis, quàm solvere possint; tum si super re immobili imponantur, non debent excedere quantitatem moderatam, consideratis fructibus, laboribus, & expensis. Suarez *de legibus*, *lib.*5. *cap.*16. *à num.*1. Villalobos *dict. tract.*8. *difficult.*13. *num.*5. Molina *tract.*2. *disput.*668. *à num.*1. Castillo *lib.*6. *de tertiis*, *cap.*41. *num.*79. Marquez *en su Governador*, *lib.*1. *cap.*16. §.3. Parra *in dub. Appendicis*, *num.*6. Diana 2. *part. tract.*3. *resol.*5. Antunez *d. cap.*24. *num.*99.

25. Unde gravissima dissertatio est, an tributum impositum in rebus necessariis ad vitam, injustum sit, necne, prout impositum est in Castella illud dictum *Sissa*. Prima sententia asserit injustum esse. Ducitur, nam tributum non est imponendum in rebus necessariis, sed tantùm in rebus negotiationis, & commercii, *l. Universi* 5. *leg. Omnium* 6. *C. de Vectigalibus*, *l.*5. *tit.*7. *part.*5. Ergo simile tributum injustum est. Tum ratione probatur, nam si imponitur in iis rebus necessariis, debita proportio nequit servari, quin pauperes magis graventur, quàm divites quia hæc utensilia minutim emunt. Ergo simile tributum injustum est. Quapropter Driedo *lib.*2. *de libertate Christiana*,

cap.5. scripsit, similia tributa damnata esse de Jure Civili, & Canonico, *in cap. Quanquam 3. de Censibus, lib.6.* tenent hanc sententiam Cajet. Hostiensis, Ledesma, Soto, Tolenus, & alii apud Suarez *d. cap.16. num.2.* & apud Tapiam *dict. lib.4. quaest.11. art.6. n.3.* Sayrus *de censur. lib.3. cap.9. num.9.* Beltaxolus *volum.1. consil.207. num.4.* Rolandus *vol.3. consil.42. n.28.* Becius *consil.96. num.5. & 18.* dicit probabile Bonacina *de Contract. disp.2. quaest.9. punct.1.* & Tapia *d. art.6. num.4.* ubi contrarium dicit probabilius.

26. Secunda sententia tenet contrarium, nam simile tributum non opponitur juri naturali: & probatur, quia si opponeretur, fuisset propter improportionem, quae in illo adversaretur: sed nullo modo adest, nam pauperes pauca emunt, plura divites: quapropter moraliter loquendo, proportio observatur; non enim in imponendis tributis aequalitas mathematica requiritur, sed moralis, & possibilis, secundùm prudentiam, quae quidem in hoc tributo observatur: Ergo non opponitur juri naturali.

27. Nec opponitur juri positivo; nam licèt juxta illa *in dict. l. Universi 5. l. Omnium 6.* dicant, in rebus necessariis non esse imponenda tributa; leges tamen istae non ligant extra Imperium, & lex Patriae ob contrariam consuetudinem derogata est. Nec Jus Canonicum aliquid in contrarium decidit; nam caput *Quanquam*, caput *Super quibusdam*, & Bulla Coenae tantùm loquuntur de tributis impositis absque legitima potestate, ut cum aliquibus notat Suarez *dict. cap.16. num.4.* non verò prohibet tributa imponere super rebus necessariis. Hanc ob rem, quoties alia adsint requisita, rectè simile tributum imponitur. Suarez *cap.16. à num.3.* Tapia qui plures dat, *d. art.6. num.4.* Vasquez *de Restit. cap.6. §.3. dub.1.* Crux *Direct. part.1. precept.7. art.3. dub.1.* Layman *de Just. tract.3. part.1. cap.3. num.3.* Molina *dict. disput.668. num.2.* Diana *2. p. tract.3. Miscell. resol.28.* Castillo *d. cap.41. num.79. vers. Sic etiam*, Bobadilla *in Polit. lib.5. cap.5. num.17.*

28. In re tamen animadvertendum, aliquas esse res necessarias praecisè ad pauperes, & miserabiles personas, quibus simpliciter necessariò utuntur, ut est panis, caro bovina, vel ovina, & saginn; in his igitur imponere tributa, res inhumana est, & contra ipsam naturam, nec aequitas ipsa naturalis id permittit, ut cum Navarra rectè animadvertit Layman *d. cap.3. num.3. ad fin.* In pane eleganter id scripsit Magister Joannes Martinez *in suis Politic. dissert. 5.* Parra *dict. dub. num.7.* Tapia *dict. quaest.11. art.8. & 9.* Ratio est, nam hae res simpliciter sunt necessariae pauperibus ad conservandam vitam, & solùm miserabiles personae illis utuntur, non ita divites, & qui habent necessaria: Ergo fuisset contra ipsam naturam imponere tributum, absque aliqua proportione, solis pauperibus, relictis aliis, in his rebus, quibus simpliciter indigent ad conservandam vitam.

29. Caeterùm probatur, nam pauperes immunes sunt à tributis, *l.4. §. Inops, ff. de Mun. & Honorib.* Mena *lib.2. var. quaest.21. num.128.* Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. quaest.37. num.11.* Solorzanus *de Iur. Indiarum, tom.2. lib.1. cap.16. n.28.* Unde sequitur, immunes esse debere res, quibus necessariò ipsi utuntur, aliàs contra naturale jus gravarentur in rebus sibi ipsis necessariis ad conservandam vitam.

30. In aliis verò rebus non ita pauperibus necessariis, verùm quae sunt communes divitibus, & aliis personis, admittenda est secunda sententia; nam ut scripsit Molina *dict. disput.668. num.2.* haec tributa sensim, & minutim solvuntur absque molestia populorum; tum etiam excusantur exactores graviter illos gravantes; quapropter à populo tributa ista majori facilitate, & sine molestia recepta sunt: ast hodie, cùm populi pro his solvendis capitentur, ad exactionem rigorosam devenerunt, tum à Publicanis gravissimis molestiis pergravantur, ut capiuntur; unde illud commodum à Molina perpensum parvi ponderis est.

31. Illud verò praetereundum non est, aliquas conditiones esse necessarias ad justificationem hujuscemodi tributi. Prima, ut sit necessitas singularis Reipublicae, cui aliter occurri non valet. Secunda, ut sit per breve tempus. Tertia ut sit quantitas parva. Quarta ut sit in rebus communibus utensilibus, ab omnibus recipiendis, ut proportionatum sit tributum, ut cum Medina & Navarra notat Villalobos *dict. difficult.13. num.6.* quare in praxi vix justificatur hoc tributum. Vide Tapiam *dict. quaest.11. art.7.*

Alterum est etiam requisitum ad justificationem tributi, ne personae exemptae ad illius solutionem coganrur, ac in illo comprehendantur, alias contineret injustitiam in praejudicium illius qui ex legitimo privilegio à tributis eximitur: isti enim sunt Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae, *cap. Non minùs 4. cap. Adversùs 7. de Immunit. Ecclesiarum, cap. Quanquam 4. de Censibus in 6. cap. Clericus 3. cap. fin. de Immunit. Ecclesiarum in 6. Clement.5. eod. tit. l. Placet, Cod. de SS. Ecclesiis, l. Sancimus, Cod. eod. tit. Authent. Item nulla, Cod. de Episcop. & Clericis, l.50. cum seq. tit.5. part.1. l.3. 11. & 12. lib.1. Recopilat.* Idque Jure naturali, & Divino, & positivo procedit, ut doctissimi viri ex aliquibus Scripturae testimoniis deducunt, praecipuè *Matth. cap.17. vers.25.* quorum placita hîc recensere longum esset. Verùm ratione probat D. Thomas *2. 2. quaest.16. art.1.* Nam Ecclesiae, & Ecclesiasticae personae sunt immunes à jurisdictione Principis saecularis, *cap.2. de judiciis*; quare nequeunt per legem tributi eos attingere. Tum peculiari deputatione sunt dicatae Ecclesiae, & Ecclesiastici ad cultum divinum, quapropter sunt honorificè tractandi, & liberandi à tributorum exactione, ne implicentur negotiis saecularibus, & ut saeculares tractentur. Suarez *contra Reg. Angliae, lib.4. cap.22.* Molina *de Iust. tract.2. disp.670.* Parra *in dict. dub. Appendicis, à num.8.* Gutierrez *de Gabellis, quaest.92. à num.17.* Antonellus *de Regim. Ecclesiae, lib.4. cap.5.* Marta *de Iurisdict. 4. p. casu 1. cum sequent.* Castillo *lib.6. controv. cap.9. à n.58.* Mena *Pract. lib.2. q.21. §.4. n.174.* Barbosa *de univ. jur. lib.1. cap.39. §.5.* Belletus *disquisit. Cleric. tit. de Exempt. à muneribus*, Lastra *ad tit. de Consuet. quaest.3. n.58.*

32. De hac verò immunitate Clericorum plura scripserunt DD. Sed ô tempora! ô mores! res tantùm speculativa est; status enim Clericorum tanto subsidio, excusato, donativis, & tributis inseparabilibus, ac sisis gravatur, ut plusquam ignobiles laici pergraventur. Id tamen Bullis Romanorum Pontificum adeptis imponitur: sed quomodo impetrantur, Deus Optimus Maximus judicabit; quanto enim experientiae capimus, Regnum tantis subsidiis, donativis, & sisis Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum praestitis, tanquam impari pondere oppressum ruere, etiam Bullis adeptis, prout accidit aliquibus Principibus, quos etiam post obtentam licentiam Pontificis gravitet Deus castigavit, ut refert Araujo *dict. disput.12. difficult.2. num.16.* Optimum quidem argumentum, non rectè impetrari: de re tamen non judico.

33. Sed ut aliqua dicamus, disquiramus, an Ecclesiastici teneantur contribuere in necessitate communi etiam Laicis, & Ecclesiasticis? Et in re illud animadvertendum, dupliciter id accidere posse. In primis, quando necessitas ipsa immediatè attingeret ipsos Ecclesiasticos in particulari, quo quidem casu rectè ad contributionem obligantur, utpote si contributio poneretur ad custodiendas vineas, ubi etiam sunt Clericorum; vel ad divertendum flumen in agros etiam Clericorum irruens, vel ut irrigaret, & alia hujusmodi.

modi. Ratio est, nam hæc contributio non respicit utilitatem communem, sed privatam ipsarum Ecclesiarum, & Clericorum; quapropter ex justitia solvere tenentur, qui commodum privatum percipiunt, *l.12. tit.3. lib.1. Recopilat.* Sanchez *conf. lib.2. cap.4. dub.55. num.5.* Tapia *dict. quæst.11. art.19. à num.1.* Morla *in Emporio, 1. p. quæst.16. num.21.* Otero *de Pascuis, cap.18. num.11.* Fermosinus *in cap. Ecclesia S. Mariæ, de Const. quæst.11. per tot.* Capponi *tom.4. discept.313. n.19.* Balmaseda *de Collect. quæst.19. n.19.* Delbene *de Immunit. cap.5. dub.16.*

35. Quo quidem casu licentia Summi Præsulis necessaria non est, quia id non concernit utilitatem publicam, ut loquitur textus *in dict. cap. Adversus.* Nec attendendum, an adsint bona propria oppidi ad id efficiendum, quia bona illa sunt destinata ad utilitatem publicam, non verò ad privatam, etiam Ecclesiasticorum, *l.11. tit.3. lib.1. Recopilat.* ubi Azevedus *n.4.* Sanchez *d. dub.55. n.6. & 7.*

36. Secundo modo valet evenire hæc necessitas, scilicet quando competit in generali ad omnes, tam Laicos, quàm Clericos, ut pontium, seu murorum constructio, refectio fontium, viarum reparatio, pellere hostes, aut ab eis se defendere, custodire apertè Civitatem, vias à latronibus, & alia hujusmodi necessaria.

37. Et in hoc casu duæ sunt sententiæ. Prima affirmat, Clericos teneri ad has contributiones impositas à Principe, vel ab aliis Ministris sæcularibus, *l. Ad instructiones 6. Cod. de SS. Ecclesiis, l.20. tit.32. part.3. l.11. tit.3. lib.1. Recopilat.* Quæ jura clarè hanc sententiam probant. Tum probatur *ex cap. Pervenit 2. de Immunit. Ecclesiarum*, ubi asseritur, Clericos teneri ad vigilias murorum, ut meliùs Civitas custodiatur, quæ quidem causa communis est laicis, & Clericis; & tamen non excusantur: Ergo nec ab aliis contributionibus communibus generaliter Clericis, vel Laicis. Deinde ratione probatur, nam hæ contributiones tributa non sunt, sed expensæ, quæ ex necessitate faciendæ sunt inter cives ad conservandam civitatem, & ad commodum, tam sæcularium, quàm Ecclesiasticorum. Ergo Clerici, aut Ecclesiæ debent ad has contributiones obligari, saltem ex æquitate, dum Ecclesiæ, & Ecclesiastici illud commodum percipiunt. Gregorius *in l.54. tit.6. part.1. verbo En las calzadas,* Gutierrez *Pract. lib.1. quæst.3. num. 1.* Azevedus *in l.11. tit.3. lib.1. Recopilat. num.2.* Mena *d. quæst.21. §.4. num.213.* Narbona *in l.57. tit.4. lib.2. Recopilat. gloss. un. num.16.* Barbosa *lib.2. Polit. cap.18. num.302.* Oliva *de for. Ecclesiæ, 1. part. quæst. 39. num. 8.* Salgado *de Protect. Reg. part.3. cap.5. num.9.* dicit probabilius Sanchez *d. dub.55. num.13.* Amaya *in l.3. Cod. de Annon. lib.10. num.36.* Antuñez *de Donat. 3. p. cap.2. num.10.*

38. Secunda sententia tenet contrarium, *ex cap. Non minùs 4. de Immunit. Ecclesiarum*, ubi in specie loquitur textus de Fossaris, & aliis expeditionibus necessariis ad custodiam communem, tam Laicorum, quàm Clericorum; verùm asserit textus, illas Clericos non debere: Ergo immunes sunt à similibus contributionibus. Cæterùm ratione probatur. Nam in eo stat privilegium Clericorum, ut quanvis commodum in his rebus percipiant, ob honorem tamen, & reverentiam minimè ad tributum veniant, prout etiam Nobilibus conceditur ob sua, aut Majorum facinora egregia. Denique, nam si in his Clerici gravarentur, eorum immunitas à tributis ferè ad nihilum reduceretur; quapropter in his contributionibus non debent contribuere, ut tenent plures, quos refert Sanchez *dict. dub.55. num.12.* Diana qui plures refert *1. p. tract.1. resol.38.* Layman *in Summa, lib.4. tract.9. cap.6. num.6.* Tapia *dict. lib.4. art.19. à num.4.* Delugo *de Iust. disput.36. sect.8. num.143.* Molina *dict. tract.2. disput.672. num.4.* Luca *in Theatro Iust. tom.2. de Regalibus, dissert.59. num.3.* Delbene *dict. cap.5. dub.17.* Bellet. *ubi suprà, §.2. à num.1.*

39. Tertia sententia asserit, in his contributionibus Clericos ex nulla obligatione teneri ad tributum, sed tantùm ex quadam honestate, & de consilio. Idque significatur *in dict. cap. Non minùs*, quatenus asserit, Clericos ad id non esse cogendos, sed quod laici ab eis recipiant quidquid dederint: tum quia nulla est obligatio Juris Canonici: nec lex, aut dispositio laicalis potest eos comprehendere: Ergo Clerici ad similes contributiones non tenentur ex aliqua obligatione, sed tantùm de honestate. Panormit. *lib.1. cons.3. num.1.* cujus verba refert Suarez *contra Regem Angl. lib.4. cap.26. num.4.*

40. In re tamen, ex juribus pro utraque parte adductis nihil certum potest deduci; nam DD. utriusque sententiæ omnibus interpretamenta parant, dicunt enim legem *Ad instructiones*, & alia jura civilia, recensita *num.43.* nihil ad rem probare posse, quia cùm sint jura sæcularium Principum, nequeunt immunitatem Clericorum lædere. Textus verò *in dict. cap. Pervenit*, plura accipit interpretamenta, ita ut Abbas, & alii non summeat propter varia interpretamenta. Illud verò magis consonum videtur, ut intelligatur in urgentissima necessitate, quando laici ad custodiam civitatis non sufficiant. Barbosa *de univ. lib.1. cap.39. § 5. num.44.*

41. Textus *in dict. cap. Non minùs*, non inquit, Clericos hæc tributa, ac fossatas non debere, sed non esse à laicis cogendos ad eorum contributionem, sed id poterit facere Judex Ecclesiasticus. Tum etiam, quia quanvis committatur arbitrio Ecclesiasticorum, non est quia illas contributiones non debent, sed quia eorum arbitrio committitur expendere necessitatem, quæ sit sufficiens ad contribuendum, ut latè expendit Sanchez *dict. dub.55. num.13.* quare ex variis interpretamentis hæc jura utramque sententiam sufficienter non probant.

42. Unde asserendum, duobus modis posse venire ad similes contributiones. In primis quando pontes, muri, vel viæ construerentur ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, vel communem præsentem. Secundò quando immineret necessitas extrema, vel gravissima, ut construerentur, vel alia essent facienda ad præcisam defensionem ex urgentissima necessitate belli, aut pacis tuendæ, vel gravissima utilitate. Quoad primum assero, minimè Ecclesiasticos teneri ad contributionem, quidquid resistat Castillo *de Tertiis, lib.6. cap.9. à num.20.* Id (non obstantibus interpretamentis) probat textus *in dict. cap. Non minùs 4. & cap. Adversus 7. de Immunit. Ecclesiarum*, qui quidem loquuntur de iis contributionibus, quæ fiunt à Consulibus Civitatum ad has communes expeditiones: verùm Pontifex sub anathemate asserit, minimè Ecclesias, nec Ecclesiasticas personas gravandas esse; erat enim tunc impositio contributionis, vel ad ornatum, vel ad utilitatem futuram, quando non urgebat necessitas, quia si urgeret, arbitrio, & licentiæ Summi Præsulis, vel Episcopi, & Cleri relinquit arbitrandum. Unde constat, quod nisi extrema, aut gravissima urgeat necessitas, minimè Clerici, nec Ecclesiæ ad similes contributiones tenebuntur.

43. Cæterùm ratione probatur. Nam quodlibet bonum commune, sive pontium, sive belli, etiam pertinet ad Ecclesias, aut Clericos, ut partes communitatis: Ergo si qualibet utilitas publica fuisset causa sufficiens, ut Ecclesia, & Clerici contribuerent, quia ad eos bonum refunditur, privilegio immunitatis tributorum privarentur: Ergo non erit causa sufficiens illa utilitas communis ad Clericos refusa, ut

tractantur

dict. art. 21. *num.* 5. Gutierrez *pract. d. lib.* 1. *quæst.* 3. *n.* 10. & *de Gabellis*, *quæst.* 92. *à num.* 52. Mena *dict. quæst.* 21. *num.* 225. Diana 1. *part. tract.* 1. *resol.* 41. Delugo *dict. sect.* 8. *num.* 131. *vers. Contraria sententia*, Marinis *lib.* 1. *cap.* 1. *sect.* 47. *num.* 17. Cevallos *quæst.* 899. *num.* 166. Capponi *tom.* 2. *discept.* 102. *num.* 57. Admittenda erit tamen contraria sententia, quando Judex Ecclesiasticus noluerit facere exactionem, & periculum esset in mora recurrendi ad superiorem; quia tunc sæcularis facere posset exactionem, quia pertineret ad naturalem defensionem. Mena *d. quæst.* 21. *n.* 225. Capponi *tom.* 4. *discept.* 113. *n.* 27.

50. Excipiendi enim sunt Nobiles à tributo imponendo, *l. Rescripto* 6. §. *fin.* ib. gloss. *verbo Incolis*, *l. Munerum* 18. §. *Patrimoniorum*, ubi Bart. *ff. de Muneribus*, & *honoribus*, *l.* 14. *tit.* 14. *lib.* 6. *Recopilat.* In Castella verò Nobiles collectam ordinariam, vulgò *Pecho*, non solvunt, quo ab ignobilibus distinguuntur; ab aliis verò collectis immunes non sunt ob multitudinem Nobilium, qui si omnes ab aliis tributis eximerentur, regnum, deperdito ærario, enervaretur. Garcia *de Nobilit. gloss.* 8. *num.* 8. Gutierrez *pract. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 87. Mena *d. q.* 21. *num.* 245. Vincentius de Franchis *decis.* 280. In necessitatibus autem communibus collectantur: & idem in extrema, aut gravi necessitate, prout explicat Balmaseda *de Collect. q.* 29. *num.* 7. & 10. In imponendis tributis, illi etiam summa consideratione, & pietate sunt tractandi, scilicet agricolæ, ex quorum conservatione pendet tota Respublica, & nervi regnorum dicuntur. Villalobos *d. diffic.* 13. *num.* 9. *in fine*, D. Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 22. *num.* 27.

51. Denique ad justificationem tributi requiritur, ut expendatur in illa causa, aut necessitate, ad quam concessum est, & impositum: tum etiam quantitas debet proportionari ad causam, & indigentiam, ne plus graventur vassalli, quàm par est ad succurrendam necessitatem publicam, & ut cessante causa tributi, cesset tributum. Villalobos *d. diffic.* 13. *num.* 9. Delugo *d. disp.* 36. *sect.* 2. *num.* 10. Valenzuela *cons.* 99. *num.* 46. Cabrèros *de metu*, *lib.* 2. *quæst.* 23. *num.* 30. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 16. Balmaseda *quæst.* 5. *num.* 15.

CAPUT X.

Prosequitur materia necessitatis publicæ. De Donativis, & penuria Panis.

SVMMARIVM.

Convenientius est, ut Princeps Regni necessitatibus occurrat donativis quàm tributis, num. 1. *Ad illa petenda debet bona sua exuere, & Procerum, num.* 2. *In petendis donativis debet Princeps requisita tributorum observare, num.* 3. *Ubi explicatur Tus. hus. Supremi Principes tantùm petere possunt donativa, num.* 4. *Magnates verò non, nisi in quibusdam casibus ibi recensitis, num.* 5.

Nobiles non tenentur ad donativa, nisi urgente necessitate, num. 6. *Quod idem dicendum de Ecclesiasticis, extrema, aut urgentissima necessitate instante, numero* 7.

In gravissimis necessitatibus divites possunt compelli ad mutuandum, quod absque interesse solvendum, nisi ex æquitate, ut ibi explicatur, num. 8.

An Princeps supremus possit ex causa rescindere contractus cum vassallis initos. Prima sententia negat, num. 9. *Secunda ita negat, etiam superveniente causa publica, n.* 10. *Tertia sententia affirmat, n.* 11. *Sed latè resolvitur, à num.* 12.

An causa publica, & necessitate urgente, possit Princeps revocare privilegia à se, vel à suis prædecessoribus concessa, vel alias concessiones. Qua in re plures sunt sententiæ. Distinguitur, num 20.

Quando privilegia, vel concessiones fiunt liberaliter, Princeps potest absque causa revocare, num. 21. *Alteri negant, quando jus fuisset quæsitum, ibid.*

Privilegium, vel concessio facta ad arbitrium, seu voluntatem Principis, absque causa, valet revocari, num. 22. *Aliter si perfecta fuerit donatio, vel privilegium, erit causa necessaria, n.* 23.

Explicantur textus in l. 6. tit. 10. lib. 5. Recopilat. & in l. 15. ejusdem tit. *à n.* 24.

Si privilegium, aut donatio facta sit à Rege remuneratoriè, vel ex venditione, dicunt plures, etiam ex causa revocari non posse, num. 26. *Sed contrarium defenditur, num.* 27.

An ad revocationem standum sit assertioni Principis. Affirmant aliqui: alteri negant, num. 28.

Quando Princeps revocat privilegium, concessiones, aut contractus, damnum resarcire tenetur, num. 29. *Alteri negant, sed distinguitur, n.* 30. & 31.

De necessitate annonæ agitur, num. 32. *Res quippe valde necessaria est, & à Romanis maximâ curâ procurata, à n.* 33. *Quid significet Annona, n.* 35.

In necessitatibus gravibus annonæ, omnes ad vendendum frumentum coguntur, sive Nobiles, sive Ecclesiastici, num. 37.

Explicatur lex 1. & 4. tit. 25. lib. 5. Recopilat. *num.* 38.

An taxa frumenti sit observanda tempore sterilitatis. Prima sententia affirmat, à num. 39. *Secunda negat, num.* 40.

Resolvitur, à num. 43. *Explicatur* lex 1. cum sequenti, tit. 25. lib. 5. Recop lat. *ibid.*

Agricolæ non tenentur ad taxam, num. 44. *Aliqui affirmarunt, non posse fieri taxam, n.* 46.

Princeps potest ponere taxam intra latitudinem justi pretii, ibid.

In mediocri sterilitate est servanda taxa, num. 47. *Secus in sterilitate magna, num.* 48.

Princeps non potest cogere vendere viliori pretio, nisi in extrema necessitate, aut gravissima, à n. 49.

Adveniente gravi sterilitate, potest Princeps novam taxam imponere, n. 67.

In necessitate gravi, & urgenti frumentum extrahi valet de domibus Nobilium, & Ecclesiasticorum, non de horreis, ubi sunt Decimæ Ecclesiasticæ, num. 52.

Sed non extrahendum id quo quis indiget ad usum suæ domus, & quo indigent agricolæ ad serendum, n. 53. *& pretium statim est solvendum, n.* 54.

Si pecunia, ut solvatur, non adsit ex bonis communibus, ad illam mutuandam possunt cogi Mercatores, & in subsidium Nobiles, & Ecclesiastici, ibid.

Aliàs potest imponi collecta, ibid. Quoad Ecclesiasticos explicatur, n. 55.

Tempore penuriæ ne permittant Prætores aliquem emere, nisi necessaria ad domum: possunt vicini petere, ut vendat triticum Civitas pro pretio minori, quo emerit, n. 57.

Prætores non permittent tempore necessitatis extrahere frumenta: & si ibi vendantur, possunt retrahi, ibid.

Possunt etiam agricolæ cogi, ut frumentum ad Civitatem afferant, & ad id possunt assumi jumenta, pretio soluto, n. 58.

An qui tenentur solvere decem fanecas tritici, superveniente sterilitate, adimpleant solvendo pretium. Prima sententia affirmat, num. 59. *Secunda negat, à n.* 60. *Resolvitur, à n.* 61.

1. NEcessitas publica, non solùm tributis, & vectigalibus succurritur, ut dictum est, verùm etiam donativis petitis à Principibus, quæ quidem petere aliquando convenientius est, quàm gabellas imponere, cùm odiosissimæ sint, & graviter populos irritent & onerent. Is enim modus donativorum magis est lenis, & animos vassallorum conciliat, & liberali animo conceduntur, dum sciant vassalli pro unica vice peti, tantùm ad sublevandam necessitatem, quam in petendo manifestè proponet Princeps. In Regnis, seu Provinciis, in quibus ad tributum difficillimè pervenitur, donativa petere utique Principi erit magis conforme.

2. Observet tamen Princeps in petendis donativis, ne ad illa perveniat quando aliter ex bonis propriis, aut aliunde valet necessitati subvenire. Quapropter Baldus *in dict. cap. Conquerente 16. de offic. Ordin. num.5.* scripsit, Principem subsidium, seu donativum petere non posse, nisi à seipso priùs petierit, hoc est, nisi excusso patrimonio, & aliis bonis, quibus necessitati occurrere posset. Quamobrem laudantur plures Principes, qui ne manus ad vassallorum bona porrigerent, etiam propriam supellectilem vendiderunt, prout Nerva, Marcus Antonius Pius, Isabella Belgarum Principissa, & altera nostrorum Catholica Regina, sua propria ornamenta mihi bis concedens, *Adhent, Vt iudices sine quoque suffragio, collat. 2.* Menchaca *Illustr. lib.1. cap.1. num.10.* Staibanius *cent.2. resol.200. à num.41.* Larrea *allegat.59. num.27. & decis. Granat.76. num.19.* qui animadvertit, non solùm bona Principum, sed etiam Prutectum expendenda antequam ad tributum, seu donativum perveniatur. Valenzuela *cons.99. num.20.*

3. Debet etiam observare omnia requisita, quæ in tributis expendimus suprà, & latè Diana *1. parte, tract.3. à resolut.1.* Unde admittenda non est doctrina Tuschi *verbo Subsidium, conclus.767. num. 1.* asserentis, Principem absque ulla causa posse petere donativa à vassallis. Et ratio est, nam hæc donativa loco gabellarum petuntur, nec differunt à gabella, nisi quatenus Princeps mitiùs cum vassallis agere vult. Camillus Borrell. *de Præstant. Regis Cath. cap.20. num.54. & cent.2. cons.1. per tot.* Larrea *allegat.40. num.36.* Inde est, ut ad donativa necessaria sit causa publica, prout in imponendis tributis. Peña *in l. ult. Cod. de Fund. Limitroph. lib.11. num.9. & 12.* Gregorius *in l. fin. tit.2. part.20. gloss.2.* Cevallos *q.578. num.14.* Petrus Gregorius *Syntag. lib.3. cap.3.* Quapropter semper est causa necessaria, quæ ad utilitatem publicam concernat. Diana *dict. tract.3. resolut.3.* Nisi velis intelligere Tuschum quando Princeps noluerit donativum ponere loco gabellarum, sed tantùm ut liberalem donationem, absque aliqua coactione, sed ex mera liberalitate vassallorum; tunc enim nulla erit causa necessaria, nisi mera liberalitas concedentium, prout in aliis privatis donationibus.

4. Hæc donativa petere tantùm Supremis Principibus concessum est; nam cùm intrent locum gabellarum, solùm Principes Supremi possunt illa petere, quibus concessa est potestas gabellandi; non verò aliis Proceribus, seu Magnatibus. Tuschus *verbo Subsidium, conclus.767. n.1.* Bobadilla *in Polit. lib.2. cap.16. num.162.* Valenzuela *cons.99. per tot.* Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privil.330. num.4.* Staibanius *cent.2. resol.200. num.51.*

5. Aliquando tamen Magnatibus, aut Proceribus, vassallorum donativum petere permittitur, & jure conceditur, nempe si Domini isti captivi extiterint, aut si ad paupertatem pervenerint secundùm sui status qualitatem; vel si bellum immineat, & vassalli divites fuerint, vel ad comparandam clarissimam dignitatem suo filio; vel ad nubendam suam filiam, seu sororem aut ad emendum statum, prædiorumque congeriem, vel ad inserviendum Regi, seu exercitui; ac denique ut Regem hospitentur. Jason *in §. Item Serviana, Inst. de actionibus, col.19.* & cum pluribus Bobadilla *dict. lib.2. cap.16. num.162. ad fin.*

6. In iis donativis communiter ad tributum veniunt plebeii: ast si urgens, & gravis sit necessitas, etiam Nobiles contribuere debent; nam licèt de rigore juris ad contributionem, & donativa non teneantur, Avendañus *in cap. Prætorum, 2. p. cap.10. num.22.* Molina *de Just. tract.2. disput.661. num.10.* Otalora *de Nobilit. 2. part. cap.6. num.8.* Attamen quando gravis est necessitas, tenentur; omnis enim immunitas cessat grassante necessitate, & præcipuè Nobiles tenentur magis quàm alteri, Principem adjuvare, & causam publicam: quod si suasionibus facere renuerint, ut volebat Valenzuela *cons. 99. num. 63.* Diana *dict. tract.3. resol.26.* cogi poterunt, & præcipuè Nobiles illi, qui ad bellum non perveniunt, nec servitia particularia præstant, prout Neapolitani Barones concedunt.

7. De Ecclesiasticis in necessitatibus communibus, an ad donativa teneantur, disceptatio est? Affirmant plures, quos refert Diana *dict. tract.3. resol.22.* Capponi *tom.2. discept.102. num.52.* Et necessariò debent concedere asserentes, in communibus publicis necessitatibus esse gabellandos. Sed nisi existentibus extremis, aut gravissimis necessitatibus, & aliis requisitis, de quibus in gabellis egimus, id minimè admittendum, ut cum aliquibus docet Marinis *decis.36. num.2.* Diana *dict. resol.22.* Bobadilla *lib.5. Polit. cap.5. num.5.*

8. Prorsus Principes in gravissimis necessitatibus possunt divites compellere ad mutuandam pecuniam, ut se, & illos defendant, & Mercatores, absque aliquo interesse: id enim perspicuum est, ne causa publica existente, privati suis bonis, & commodis possint privari. Valenzuela *cons.99. num.17. & 18.* Cevallos *tom. 4. quæst.906. num.44.* Hermosilla *in rub. tit.1. p.5. num.9.* Thesaurus *de collectis, tit.6. à num.6.* qui quidem asserit, tunc mutuum reddendum cum interesse: quod intelligendum, quando adeò gravis non fuisset necessitas, aut ex æquitate interesse concederetur. Similiter, si alio modo nequit succurri urgentissima necessitas publica, valet Princeps privatorum bona adimere, ut Respublica à tanto damno eruatur, *l.11. tit.28. part.3. l.8. tit.1. part.2.* Bobadilla *in Polit. lib.5. cap.5. num.7.* Gaillus *lib.2. observat.16.* Cevallos *quæst.577.* Menchaca *lib.1. Illustr. cap.1. num.1.* Ita ut transeunte necessitate, ad damnum Princeps non teneatur probabiliter. Larrea *allegat.59. num.19.* qui animadvertit, Principem, ejusque Consiliarios ad necessitatem graviter attendere debere, ne decipiantur, quando verè non adest.

9. Unde examinanda est quæstio illa celebris, an Princeps Supremus possit ex causa rescindere contractus cum subditis initos? Prima sententia negat, nam Princeps contrahens cum suis subditis, efficaciter obligatur, *l. Cæsar 15. ff. de Publican. & vectigal. leg. penult. Cod. de donat. inter.* Idque non solùm obligatione naturali, ut quidam affirmarunt, sed naturaliter, & civiliter. Gomez *variar. tom.2. cap.1. num.2.* Menchaca *Illustr. lib.1. cap.45. num.14.* Valenzuela *cons.2. num.51.* Castillo *lib.6. controvers. cap.18. num.6.* Alfaro *de offic. Fiscal. gloss.34. à num.8.* Marinis *decis.54. num.7.* Quapropter nequit venire, etiam ex causa, contra proprium contractum, & illum revocare. Deinde Princeps de mendacio argueretur, quod detestabile vitium est, præcipuè in Principibus. *Proverb. c.17.* ibi: *Non decet Principem labium mentiens.* Maximè enim inter alias virtutes convenit, ut fidem servet, de quo laudantur Alexander, Severus, & Theodosius. Scribanius

banius *Polit. lib.* 1. *cap.* 15. Castillo *de Tertiis, d. lib.* 6. *cap.* 18. *à num.* 19. Valenzuela *consf.* 2. *num.* 54. Si enim ex causa contractus revocaret, illa non obstante, mendax relinqueretur, & quotidie contra propriam fidem veniret, quod de jure exectatum est: Ergo etiam causa interveniente, nequit Princeps contra contractum venire. Rursus, quando Princeps contrahit, tanquam privatus censetur; quapropter sicut privatus nequit, etiam causa superveniente, contra proprium venire contractum, nec etiam Princeps. Castrensis *vol.* 1. *consf.* 317. Decius *consf.* 268. *col. penult.* Cardinalis *consf.* 147. & plures quos refert, & sequitur Peregrinus *de jur. Fisci, lib.* 1. *tit.* 3. *n.* 67.

10. Secunda sententia non solùm affirmat, Principem revocare non posse contractum ex causa, verùm etiam nec causâ publicâ superveniente, quod gravius est; idque ex fundamentis primæ sententiæ. Tum quia nulla causa publica valet considerari ad infringendam fidem datam in contractibus, in quorum observatione causa inest etiam publica, *cap.* 1. & 2. *de Pactis, l.* 1. *ff. de pactis.* Unde simili causa interveniente, nequit Princeps ex causa publica contractus à se initos revocare. Brunus *consf.* 117. *num.* 145. Mastrillus *de Magistrat. lib.* 3. *cap.* 4. *à num.* 331. Castillo *lib.* 8. *cap.* 18. *à num.* 125. Petra *de Potest. Principum, quæst.* 32. *à num.* 36.

11. Tertia sententia absolutè tenet, posse Principem, causa superveniente, contractus à se, vel à prædecessoribus factos revocare, & irritos facere, *l. Qui fundos* 9. *Cod. de omni agro desert. lib.* 11. *l. Quod semel*, *ff. de Decret. ab Ordin. faciend.* nam Princeps, causa superveniente, potest privatorum bona auferre, *l. Item si verberatum* 15. §. 2. *ff. de rei vindicat. l. Lucius* 51. *ff. de evict.* Marinis *in observat. ad decis.* 170. *num.* 28. ut suprà, *num.* 8. Ergo si causa subsistat, poterit contractum rescindere, & jus per eum quæsitum. Cæterùm in contractibus semper intelligitur exempta causa publica, ut per Baldum *in l. Iubemus nullam navem, Cod. de Sacros. Ecclesiis*, *notab.* 2. Hanc ob rem, si illa superveniat, rectè à Principe poterit rescindi contractus; non enim propriè agit contra contractum, quando rescinditur per conditionem illi inhærentem, & exceptam in ipso contractu. Denique Princeps duobus modis potest procedere, aut ex plenitudine potestatis, aut tantùm ex facultate ordinaria; plenitudo enim potestatis est super omnes leges, & contractus, ut eos, & eas rescindat quoties causa necessaria superveniat. Facultas eoim ordinaria non ad id extenditur. Ergo si causa subsistat, ex plenitudine potestatis rectè poterit Princeps contractus revocare initos cum subditis, necessariâ causâ existente, Molina *de Primog. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 17. Pinellus *in l.* 1. *Cod. de bon. matern.* 3. *p. num.* 61. *illat.* 16. *vers. Ego, decis.* 361. *num.* 6. Menochius *de præsumpt. lib.* 2. *præsumpt.* 10. *num.* 49. Burgos de Paz *consf.* 25. *à num.* 48. Cabedo 2. *part. decis.* 75. Catol. Tapia *in l. fin. de Constit. Princip.* 2. *p. cap.* 9. *num.* 41. Valenzuela *consf.* 99. *num.* 34. Barbosa *in cap.* 1. *de Probat. num.* 11. Cancerius *var.* 3. *p. cap.* 3. *à num.* 92. Larrea *alleg.* 3. *à num.* 8. Antunez *de donat.* 2. *p. cap.* 11. *à num.* 25.

12. In re tamen absolutè dicendum, minimè Principem contra contractus suos cum subditis initos venire posse, idque neque ex plenitudine potestatis; nam contra naturale jus est fidem frangere, *l.* 1. *ff. de const. pecunia*: & subditum decipere. Tum ab inconvenienti, quia nullus cum Principibus contrahere voluisset, quoties pro libito potuissent revocare contractus cum subditis initos, etiam de plenitudine potestatis. Grammaticus *decis.* 65. *num.* 57. Barbosa *de Clausul. clausf.* 41. *num.* 26. Osuald. *ad Donellum, lib.* 12. *cap.* 12. *lit. Z*, Salgad. *in Labyrint.* 1. *part. cap.* 37. *num.* 17. qui cum Barbosa asserit, in contractibus nullius esse momenti clausulam illam, *de Plenitudine potestatis.*

13. Erit ergo quæstio quando ad revocationem, seu rescissionem existeret causa: & tunc considerandum est, an causa ipsa existeret tempore contractus, & cognoscebatur ab ipso Principe: quo quidem casu minimè poterit ex illa revocare contractum; nam videtur cum ipsa causa contraxisse, & illa non obstante, voluisse se obligare: quapropter nequit contra ipsum contractum pervenire, *l. Tale* 40. §. *fin. ff. de pact.* ubi Glossa. Ozaseus *decis.* 90. *num.* 15. Larrea *alleg.* 3. *num.* 14. Castillo *lib.* 6. *cap.* 8. *n.* 123.

14. Si verò de novo superveniat, aut tempore contractus ignoraretur, tunc distinctio facienda est, quando causa principaliter non prospiceret utilitatem publicam, aut quando directè. Primo enim casu quamplures DD. dicunt, non esse sufficientem, ut Princeps revocaret contractum; nam hæc necessitas immediatè tendit ad utilitatem privatorum, quæ non est sufficiens, ut jus privatorum vulneretur, acquisitum per contractum, ut cum Gregorio Lopez, & Menochio tenet Catolus de Tapia *in dict. l. fin. ff. de Constitut.* 2. *part. cap.* 9. *num.* 42. Cæsar Barzius *decis.* 118. *num.* 3. & 10. Sed adhuc in hoc casu contrarium amplectendum, si causa ipsa adeò gravis sit, ut per redundantiam causa publica gravissimum damnum perciperet; nam quoad effectum perinde est, ac si causa publica principaliter vulneraretur.

15. Si verò causam publicam necessitas principaliter prospiceret, & gravissima foret, nec aliter ei occurri posset, tunc rectè poterit Princeps contractus revocare, veluti ingravescente peste, bello, hostium incursu. Id probat textus *in dict. l. Qui fundos* 9. *Cod. de omni agro deserto, lib.* 11. qui quidem non loquitur de gratuita concessione, ut aliqui censuerunt, sed de concessione facta jure contractus emphyteutici, & tamen Princeps, causâ existente, modificat, ut benè Molina *dict. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 16. Ergo causa publica existente, poterit Princeps modificare, alterare, seu revocare contractus cum subditis initos.

16. Idem probari poterit *ex dict. l. Quod semel* 5. *ff. de Decret. ab Ordin. faciend.* quem textum licèt aliqui intelligant de revocatione Decreti, quod non erat factum in vim contractus, Castillo *dict. lib.* 8. *cap.* 18. *num.* 127. attamen ex communi sententia id est admissum, decretum illud in contractum transisse, prout *in cap. In nostra* 8. *de injuriis*, ubi Canonistæ. Cæterùm ratione probo, nam ut dicunt communiter DD. quoties Princeps contrahit cum subditis, ut privatus existimatur; si enim posteà, causâ publicâ existente, & necessariâ, revocet contractus, id agit non ut privatus, sed ut Princeps; quapropter non venit contra fidem, quam dedit ut privatus, idcircò poterit absque fidei fractione, & mendacio contractum rescindere.

17. Sed dices, duobus modis posse Principem revocare contractum à se factum, nempe quando legem faceret generalem, rescindendo omnes contractus à se, seu à suis prædecessoribus factos; & tunc rectè procedit, ut Princeps possit, causâ, & necessitate publicâ existente, contractus rescindere. Mieres *de Majorat.* 4. *part. quæst.* 1. *limit.* 5. *ex num.* 6. Menchaca *Illustr. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. Cevallos 4. *part. quæst.* 906. *per tot.* Estque textus Regius *in l.* 31. *tit.* 18. *part.* 3. ubi Gregorius *verbo A otro*, quia procedit ut Princeps legem ferens. Aliter verò quando Princeps decretum faceret rescindendo, aut revocando contractus speciales, quos contraxit aliquibus designatis personis; tunc enim non procedet ut Princeps, sed verè ut privatus, revocaos contractus, quos ipse fecit. Ergo hoc casu minimè etiam qualibet causa publica existente, poterit contractus revocare, prout significare videtur Larrea *d. alleg.* 3. *num.* 19.

18. Sed adhuc respondetur, etiam in secundo casu agere ut publicam personam, & ut Principem; nam decretum illud procedit à publica potestate, etiam in specialibus contractibus, & contra certas personas: quapropter justa causa publica existente, & necessitate, poterit per decretum in causa speciali, & contra certas personas revocare contractus à se initos, prout etiam potest Iudex, *l. cùm quidam* 17. *ff. de Vsur.* Larrea *d. allegat.* 3. *n.* 15. Et confirmatur, nam ut diximus suprà, potest Princeps, causâ urgente publicâ, & gravissimâ necessitate, specialium privatorum bona auferre, ut cum multis tenet Cevallos *quæst.* 906. *à n.* 12 Mesa *var. lib.* 2. *cap.* 49. *n.* 17. Ergo in causis specialibus, & contra personas certas, eadem causa existente, poterit annullare contractus, non tamen poterit ratione pacti, quia jam procederet ut privatus. Capponi *discept.* 25. *n.* 11.

19. Cæterùm probo assertum ex alia ratione; nam quoties cives, seu vassalli Principem recipiunt, & in communitate vivunt, ille est omnium Consensus, ut bona, & vitæ pro communi bono expendantur. Unde Cicero *de legibus*, ait *Omnibus bonis expedit salvam esse Rempublicam.* Cevallos *d. quæst.* 906. *à n.* 14. Ergo poterit Princeps, urgente publica causa, & necessitate, revocare contractus, & jus per illos acquisitum ex proprio consensu vassallorum. Consequens rectè inducitur, siquidem id fit non ex sola voluntate Principis, sed ex consensu vassallorum præstito in communitate viventium.

20. Denique supposita urgenti, & gravissima publica necessitate, potest Princeps gabellam imponere; ideircò rescissio istorum contractuum intrat locum gabellæ, si quidem aliter nequit Reipublicæ succurri. Marinis *decis.* 170 *à n.* 24. Delbene *de Comit. dub.* 4. *&* 5. Noguerol *allegat.* 5. *à n.* 34. *&* 35.

Hinc similiter disquirendum, urgente publica, & gravissima necessitate, an possit Princeps revocare privilegia à se, vel à suis Prædecessoribus concessa, & alias concessiones. Qua in re plures sunt sententiæ, quas retulit Castillo *d. lib.* 6. *cap.* 18. *à n.* 138. Verùm quia ex dictis descendit resolutio, illis omissis, dico dupliciter hæc privilegia, seu concessiones fieri à Principibus. Primò gratuitè, & liberaliter: secundò remuneratoriè, vel pretio suscepto.

21. Quoad primum, quando privilegium, seu concessio liberaliter facta est à Principe, dicunt plurimi, absque causa revocari posse; sunt enim hæc privilegia leges privatæ, quas potest Princeps per aliam legem revocare, *l. is potest, ff. de acquirenda hæredit. l. si quis in principio, ff. de legat.* 3. Ergo absque causa poterit Princeps revocare, cùm id pendeat à sua voluntate. Decianus *cons.* 80. *n.* 27. *vol.* 3. Menochius *lib.* 2. *præsumpt.* 10. *n.* 29. & alij quamplurimi apud Castillum *d. cap.* 18. *à n.* 138. Mesa *var. lib.* 2. *cap.* 50. *à n.* 17. Alteri verò tenent contrarium, quia privilegii natura est perpetuitas, *cap. Decet, de Reg. iur. in* 6. Idcircò quando Princeps illud concedit, aut alias facit concessiones, perpetuæ censentur, non tamen eo modo, ut revocabiles sint. Molina *de Primog. lib.* 4. *cap.* 3. *à n.* 8. Petra *de Potestat. Principis, cap.* 24. *ex n.* 229. Castillus *d. cap.* 18. *n.* 190. Alteri verò distinguunt, quando jam fuisset privilegium, seu concessio effectuata, ita ut jus jam fuisset parti quæsitum; & tunc inquiunt, absque causa revocari non posse, secus si adhuc jus non fuisset quæsitum, ut tenent plures apud Castillum *ubi proximè.*

22. Verùm in re animadvertendum, quando privilegium, seu concessio fit arbitrio Principis, aut pro sua voluntate; tunc enim absque causa poterit revocare, *cap. conquestus* 9. *quæst.* 3. *cap. frater* 16. *quæst.* 1. ex eo enim, quod liberalitas illa sit regulata ad arbitrium, & voluntatem Principis, ex sua natura, contraria ejus voluntate, absque causa poterit revocari. Tum quia in hoc casu quodlibet jus à donatario acquisitum, admittit illam conditionem, donec à Principe revocetur, quapropter absque causa poterit revocare. Petra *de potest. Principis, cap.* 24. *à n.* 227. Cancerius 3. *p. var. cap.* 3. *n.* 150. Castillo *d. cap.* 18. *n.* 153.

23. Si verò concessio facta sit à Principe, & similiter privilegium, ita ut sit perfecta donatio, sive tantùm concessum sit jus ad rem, sive in re, ad revocationem causa erit necessaria, & gravissima, concernens ad causam publicam. Ratio est, nam donatio liberalis est titulus transferendi dominium, & in Donationibus Regis majori efficiâ, quia absque apprehensione transfertur, ut cum aliquibus notat Ayllon *ad Gomez tom.* 2. *cap.* 1. *n.* 2. *in fine.* Ergo Princeps nequit revocare ista privilegia, seu concessiones, absque causa gravi, & publica. Et probatur consequentia, nam ut dicebamus, jus tertii nequit tollere Princeps absque publica, & urgenti causa, cui aliter occurri non valet, quod quidem evenit in iis privilegiis, & concessionibus, etiamsi à liberalitate procedant. Ergo absque causa publica urgente, nequeunt tolli à Principe, ut tenent DD. secundæ sententiæ. Salgado *in Labyrint.* 1. *p. cap.* 38. *n.* 17. Barbosa *de Claus. clausul.* 41. *n.* 13. Mathienzo *in l.* 11. §. 7. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 8. Capponi *discept.* 25. *n.* 11. Quo quidem casu urgentissimæ necessitatis publicæ privilegia revocare teneri Principem, asserunt plures, quos refert, & sequitur Barbosa *d. clausul.* 41. *n.* 13. Si verò privilegium sit præter jus, absque juris translatione, potest revocari absque causa. Layman *lib.* 1. *tract.* 4. *c.* 23. *n.* 25.

24. Hinc contrarietas duorum jurium exaranda est, scilicet *in l.* 6. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi dicitur: *Las cosas, que el Rey diere à alguno, que no se las pueda quitar à el, ni à otro alguno sin culpa.* Et *in l.* 15. ejusdem tituli: *Tenemos por bien, y mandamos, que las mercedes que se hizieren por sola volunad en los Reyes, que se puedan de el todo revocar.* Verùm aliqui agnoverunt hanc antinomiam, & dicunt legem ad decentiam, & honestatem Principis pertinere, & ideo servanda est, non verò alia lex. Molina *d. lib.* 4. *cap.* 3. *n.* 20. Alteri verò inquiunt, legem 6. intelligendam de jure jam quæsito per donationem, secus de jure quærendo, quod absque causa valet à Principe revocari. Castillo *d. cap.* 18. *num.* 147.

25. Sed tamen in re dicendum, legem 15. loqui de donationibus factis ex voluntate, & beneplacito Principum, quarum valor pendet à sua voluntate, quapropter poterunt revocari à Principe absque aliqua causa, ut dicebamus *n.* 22. Azevedus *in d. l.* 15. *n.* 2. Mathienzo *ibidem, gloss.* 1. *n.* 3. *l.* 6. quando nempe donationes, etiamsi ex liberalitate Principis fiant, purè factæ sunt, & irrevocabiles, tum & effectuatæ, quia reverà fuisset auferre jus parti quæsitum, quod nequit fieri à Principe, nisi gravissimâ causâ publicâ existente. Azevedus *in l.* 3. *tit.* 10. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 12.

26. Si verò privilegium, seu concessio non procedat ex causa liberali, sed remuneratoria, nempe propter servitia, tunc communis est sententia, revocari non posse à Principe; nam transit in vim contractus, quapropter nequit Princeps contra illud venire, *l.* 14. *tit.* 1. *p.* 2. Azevedus *in d. l.* 3. *n.* 23. Cancerius *d.* 3. *p. cap.* 23. *n.* 154. Quod idem dicendum quando pretium accedat, & verè contractus adsit ad concessionem privilegii, vel donationis. Cancerius *d. cap.* 3. *n.* 154. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 28. *n.* 22. Riccius *collect.* 862. Suarez *allegat.* 9. Capponi *tom.* 2. *discept.* 91. *art.* 1. *n.* 12. Escobar *de purit. sanguinis,* 1. *p. quæst.* 7. *à n.* 223. Sanchez *de Matrim. lib.* 8. *disput.* 33. *n.* 3. Castillo *d. cap.* 18. *n.* 148.

27. Va

27. Verùm si causa, & necessitas publica urgeat, tunc privilegium, seu quælibet concessio, sive remuneratoria, sive pretio accepto, poterunt à Principe revocari; intrat enim jus publicum derogans privatorum juri, ex rationibus quas suprà expendimus *à num.15.* quod quidem multoties fit, aut ob necessitatem belli grassantis, aut quietis Reipublicæ, ut tenet Capponi *tom.5. discept.398. num.13.* Azevedus *in dict. leg.3. tit.10. lib.5. Recopilat. num.19.* Giurba *cons.94.* Cyriacus *controvers.300.* Castillo *dict. cap.28. num.151.* Noguerol *allegat.5. num.36.* Sanchez *dict. lib.8. disput.33. num.4.* Layman *in Summa, dict. lib.1. tract.4. cap.13. num.25.* & alii plures apud D. Castejon *in Indice, verbo Privilegium, à num.9.*

28. Illud verò in iis revocationibus est animadvertendum, aliquos DD. asseruisse, causam ad revocationem privilegii, aut concessionis, vel contractus, quando jus tertii læditur, non esse necessariò probandam, sed assertioni Principis standum. Refert Gabriel *tit. de jure quæsit. conclus.3. per tot. num.4.* Cyriacus *controvers.75. num.23.* Sed alteri negant, quin potiùs causam juridicè probandam, & de ea constare debere asserunt, ut cum plurimis docet Castillo *dict. cap.18. num.137.* Crespi *observat.115.* Verùm in hoc dubio resolutionem petes ex dictis *cap.9. à num.4.* ubi rem examinavimus.

29. Prætereà ad rem non omittamus, quod communiter circumfertur, nempe quod quando Princeps revocaverit privilegia, & contractus subditorum, etiam ex causa publica, damnum resarcire tenebitur. Sanchez *dict. lib.8. disput.33. num.9.* ubi adducit textum *in l.2. tit.1. part.1.* ubi Gregorius *verbo Buen cambio,* Noguerol *allegat.5. num.36.* Mathienzo *in l.6. tit.10. lib.5. Recopilat. gloss.1. num.14.* Mastrillus *de Magistratib. lib.3. cap.4. à num.352.* Castillo *dict. cap.18. num.134.*

30. Sed hoc assertum non ita certum, quin aliqui contrarium teneant, ut ex Larrea *allegat.39. n.19.* retulimus suprà, *num.8.* cujus sententia probabilis videtur. Verùm in re dicendum, distinctionem faciendam esse, nempe duobus modis posse Principem rescindere contractum, vel auferre aliquam rem particularem à privato; quia aliquid in specie est necessarium ad bonum publicum ex urgenti causa, veluti fundus ad castellum construendum, vel aliquam arcem; & tunc satisfactio præstanda est privato, cui aufertur. Ratio est, quia tunc licèt illa res sit necessaria ad publicam causam, & necessitatem, non est tamen pretium; quapropter necessariò est præstanda satisfactio, *l. Si quando 7. Cod. de oper. public.* Gregorius *in l.49. tit.18. part.3. gloss.1.* Mesa *var. lib.2. cap.50. num.17.* Marinis *decis.170. num.27.*

31. Si verò revocentur privilegia, contractus, vel res aliqua auferatur à particulari, quia Corona indiget pretio, & æstimatione, exhausto ærario, ita ut aliter nequit succurri necessitas extrema, aut gravis; tunc incidimus in aliam quæstionem, an qui in extrema, aut gravi necessitate aliquid consumpsit, si posteà perveniat ad pinguiorem fortunam, satisfacere teneatur? De qua scripsimus *in hoc lib.7. cap.3. à num.30.* Et aliqui probabiliter negant, cum quibus consentit Larrea nuperrimè allegatus: alteri verò affirmant, quorum doctrinam admittimus, si quantitas consumpta sit gravis, prout hîc etiam admittimus. Unde in specie resolvimus, quod si transacta illa urgente, & gravissima necessitate, Princeps ad pinguiorem fortunam pervenerit, & res ablata gravis sit, ad satisfactionem tenetur. Gutierrez *in l. Nemo potest, ff. de legat.1. n.73.* Cancerius *d.3. p. cap.3. num.84.* Layman *lib.1. tract.4. cap.3. num.25. vers. Dixi autem.*

32. Prorsus de necessitatibus publicis agentes, aliqua de annona dicere, ac disserere necessarium videtur, res quippe admodum est viventibus utilis, ita ut si aliquando deficiat, populi turbantur, & ad rixas, necesque sæpè sæpiùs perveniunt, nec aliqua majestate, aut potestate possunt coërceri. L psi s *de Magnit. Rom. cap.10.* Adam. Contzen. *lib.7. Polit. cap.38.* Bobadilla *in Polit. lib.3. cap.3. num.2. 6. & 10.* Capponi *tom.4. discept.313. à num.21.* Quapropter Principes, & Magistratus maximè debent curare, ne annona in Civitatibus deficiat, necessitas enim ista quamplura mala generavit, quibus onustæ sunt Historiæ; nostris enim temporibus Hispalim, & Cordubam turbatas vidimus ob annonæ penuriam, gravibus commissis criminibus; non tamen Nobilissimi, & fidelissimi cives utriusque urbis à Regia fide defecere; hanc enim semper constantissimè retinuerunt, etiam in tam extremis necessitatibus.

33. Romani, qui in gerenda Reipublicæ cura diserrissimi, & solertissimi extiterunt, ad curandam annonam semper præfectos habuere; ii enim *Episcopi* dicebantur, *l. Munerum 18. §.7. & 8. ff. de Muner. & honor.* Unde etiam obligatio ista descendit ad Episcopos Ecclesiarum, *l.1. Cod. de Episcopis, & Clericis, cap.1. de empt. & vendit.* Beërius *decis.69. num.1.* Bobadilla *in Polit. lib.3. cap.3. num.4.* Erantque etiam Præfecti quidam, dicti *Parochi*, quibus annonæ distributio competebat. Gothofredus *in d. l.18. §10. ff. de muner. & honor.* Petrus Gregorius *Syntagmat. lib.36. cap... num.9.* Unde plures dicunt, Parochum dici à pascendo. Azorius *Inst. Moral. tom.2. lib.3. cap.21. quæst.1.* Barbosa *de Offic. Paroch. 1. part. cap.1. num.1.* Trullench *de Iur. Parochi, cap.1. num.1.*

34. Postrà verò Julius Cæsar Ædiles Cereales creavit, Valentinianus verò Præfectum annonæ summa majestate, & potestate. Anteà verò Augustus Præfectum annonæ ex ordine Equestri instituerat, ne annona deficeret, sed maximâ curâ regeretur, *l.1. ff. de offic. Præfecti urbis,* Cassiodorus *lib.5. epist.48.* Azevedus *in l.9. tit.5. lib.7. Recopilat. in Proœm. num.8.* Bobadilla *d. lib.3. cap.3. num.1.* Horrea etiam habebant in Ægypto, Sicilia, & Libya, unde frumenta Romam asportabant. Plinius *in Panegyrico Trajani.* Quapropter decretum est, ne in iis Provinciis aliquis Magnatum degeret, ne publicis horreis conquisitis Romanam Urbem ad penuriam traheret. Unde Tiberius, hoc prætextu arrepto, de Germanico querelatur, quando Ægyptum adivit, ut refert Tacitus *lib.2. Annalium.* Ex his cognoscitur gravissimâ curâ à Principibus, & à Ministris curandum de annona, prout fecerunt multi, quos refert Bobadilla *dict. lib.3. cap.3. à num.6.* D. Salzedo *de lege Polit. lib.1. cap.21. per tot.* Amaya *in l.15. Cod. de delatoribus, lib.10. num.11.* Cabreros *de metu, lib.2. cap.1. à num.63.*

35. Annona verò non solùm frumentum significat, sed vinum, oleum, carnem, & alia edulia, & alias cellarienses species, *l. Pro locis 5. C. de annonis, lib.10. l.1. & tot. tit. C. de erogat. milit. ann.* Aliquando verò pro tributo, seu pensione accipitur, quæ in his speciebus ex fundis principalibus pendebatur, *l.1. §.2. l. fin. §. Qui annonam, ff. de muner. & honor. l.1. Cod. de Præscript.30. annorum, l.2. & 3. Cod. Si propter publicas pensit.* ut cum multis tenet Capponi *tom.4. discept.313. à num.19.* Amaya *ad tit. de Annonis, lib.11. à num.5.*

36. De his tributis sermo noster non est, verùm de annona, ut in primo significatu, præcipuè de annona frumentaria: ex eo enim quod hæc deficiat, penuria victualium consequitur, *leg.1. in fin. Cod. de Frument. urb. Constantinopolit. lib.11.* Mathienzo *in l.1. tit.15. lib.5. Recopilat. gloss.9. num.3.* Bobadilla *dict. lib.3. cap.3. num.7.* Quapropter graviores necessitates publicæ inde oriuntur; & populorum per-

turbationes. Idcircò de ea aliquid scribere erit necessarium.

37. In iis verò annonæ necessitatibus, & quando adest sterilitas temporum, Præfecti, Prætores, & alii, quibus hæc cura incumbit, possunt cogere habentes frumenta ad vendendum: quod non solùm intelligas de plebeiis personis, sed etiam de Nobilibus. De Ecclesiasticis verò illud scriptum relinquimus, ut ad vendendum teneantur, verùm à suis judicibus Ecclesiasticis erunt cogendi, prout latè in hoc libro, *cap.* 1. *à n.* 13. disseruimus. Villadiego *in Polit. cap.* 5. *Instruct.* §. 20. *n.* 190. Bobadilla *d.lib.* 3. *cap.* 3. *à n.* 12.

38. Hoc enim decretum est *in l.* 1. *& 4. tit.* 25. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi asseritur, tempore necessitatis habentes triticum, compellendos esse ad demonstrandum, & vendendum pretio ibidem taxato, etiamsi personæ Ecclesiasticæ fuerint: unde non decipiaris prout aliqui decepti sunt, credentes posse sæcularem judicem procedere ad hanc coactionem: sed tenendum, tantùm teneri Ecclesiasticos frugem demonstrare, & vendere; non verò asserendum esse cogendos a sæculari. Illud tamen observes, tamen evenire id posse quando Iudex Ecclesiasticus cogere renuerit, aut non potuerit, vel sit periculum in mora, ut scripsimus *d.cap.* 1. *n.* 14.

39. Est verò dubium, an tempore necessitatis, & sterilitatis taxa frumentorum sit observanda? Prima sententia affirmat, & probari poterit *ex d. l.* 1. *Recopilat.* ubi asseritur, cogendos esse abstrahentes triticum ad pretium taxatum. Ergo mens legis fuit, ut frugum species, etiam quando possessores ad vendendum coguntur, pretio taxato vendant in annis sterilibus. Sed lex illa assumptum non probat, quia loquitur quando vendentes frumenta abscondunt, ne pretio taxato vendant, tunc enim cogendi sunt ad pretium taxatum; non verò loquitur textus ille de anno sterilitatis.

40. Ratione ducitur hæc sententia, nam textus *in l.* 1. *cum sequenti*, §. 25. *lib.* 5. *Recopilat.* à sapientissimis, & prudentissimis viris compositus est frumenta taxando, ne in annis sterilibus pauperes fame perirent, sed pretio moderato illa emerent; quapropter intelligendæ sunt, taxam fuisse designatam ad annos steriles: nam quando abundant, tunc pauperes necessariò parvi emunt. Cæterùm in annis feracibus non est necessaria taxa, quia ex ipsa abundantia frumenta parvo pretio venduntur. Ergo taxa ista facta est, ut in annis sterilibus observaretur.

41. Rursus de legibus jam factis, & admissis non est disputandum, sed tamen secundùm ipsas est judicandum, ut cum D. Augustino observat Guttierrez *pract. lib.* 4. *quæst.* 61. *n.* 4. Cùm ergo leges istæ taxam frumentorum apposuerint, & designaverint, non est gratis interpretatio facienda, verùm ad Principem recurrendum, *l. ult. C. de legibus*, ubi scribentes. Quapropter etiam in annis sterilibus observanda est taxa, dummodò aliud Princeps non declaraverit. Cæterùm an leges istæ taxæ obligent in annis sterilibus, & de eis loquantur, dubium est. Sed in dubio semper lex obligat, etiam quando adest casus necessitatis. Sanchez *de Matrim. lib.* 2. *disp.* 41. *n.* 37. Suarez *de legibus*, *lib.* 8. *cap.* 8. Sanchez *in Select. disp.* 43. Gallegos *de Conscient. dubia*, *dub.* 101. Ergo in annis sterilibus taxa frugum obligabit. Ledesma *in Summa*, 2. *p. tract.* 8. *cap.* 32. *conclus.* 7. *diffic.* 5. D. Melchior de Soria *de taxa tritici*, *cap.* 27. Tapia *de legibus*, *lib.* 4. *quæst.* 14. *art.* 4. Parra *de legibus*, *tract.* 4. *art.* 5. *n.* 9. Guttierrez *lib.* 2. *pract. quæst.* 180. & latè *lib.* 4. *quæst.* 61. *per tot.* Azevedus *in l.* 4. *&* 5. *tit.* 25. *lib.* 5. *Recopilat. à n.* 17. Palao *de Iust. disp.* 5. *punct.* 4. *n.* 7.

42. Secunda sententia contrarium tenet; nam Princeps non habet potestatem taxandi frumenta ad tempora sterilitatis, & gravis necessitatis: nam jubere vendi pro pretio taxato tempore, quo sterilitas non adest, est jubere, ut vendatur pro pretio injusto; quia ex causa sterilitatis frumenta magis æstimantur, quod quidem nequit fieri à Principe, ut cum aliquibus docet Pontios 1. *p. quæst.* 2. *Scholastica*, *cap.* 2. Ergo tempore sterilitatis non est obligatio servandi taxam. Cæterùm, nam taxa in annis sterilibus conveniens non est, nec expedit bono communi, quia tunc melius est taxam tollere; unde plures venditores apparent, & ex abundantia pretia minorantur; lex enim justa non est, si bonum commune non prospiciat, *cap. Erit autem lex*, *dist.* 4. *l.* 9. *tit.* 1. *p.* 1. Arist. *Ethic.* 5. *cap.* 5. S. Thomas 1. 2. *quæst.* 90. *art.* 1. & *lib.* 2. *de Regim. Principum*, *cap.* 12. Tapia *tom.* 1. *Cath. lib.* 4. *art.* 4. Ergo lex taxam imponens tempore abundantiæ, nequit observari tempore sterilitatis, tanquam injusta. Denique omnes leges epikeiam admittunt, ita ut ex bono, & æquo emendentur; lex verò ista taxæ in nullo casu valet admittere epikeiam, nisi in casu magnæ sterilitatis, & necessitatis: Ergo in hoc casu non erit servanda. Medina *de Restitut. quæst.* 36. *ad* 2. *in fine*, Navarrus *in Man. cap.* 12. *n.* 88. Molina *de Iust. tract.* 2. *disp.* 364. Lessius *lib.* 2. *cap.* 21. *dub.* 3. *n.* 14. Rebellus *de obligat. Iust.* 2. *p. lib.* 9. *quæst.* 2. *sect.* 3. *n.* 14. Reginaldus *in Praxi*, *tom.* 2. *lib.* 25. *cap.* 16. *n.* 270. Diana 1. *p. tract.* 8. *ref.* 70. dicit probabile Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 21. *diff.* 11. *n.* 5.

43. In hoc dubio, quoad leges Regni hujus *in d. l.* 1. *& tot. tit.* 25. *lib.* 5. *Recopilat.* Illud animadvertendum, primis temporibus, quibus conditæ sunt, graviter fuisse observatas, verùm in hac nostra tempestate, in qua Castella in monetis, & rerum pretiis tantam variationem passa est, taxa frugum omninò est delata omnium communi sensui, & ex necessitate. Itaque non solùm homines communes non observant, verùm viri excellentiores, & timorati, utpote Prælati, & doctissimi viri: quare hodie de hac quæstione disquirere supervacaneum videtur. Verùm quia jam falsæ monetæ cessarunt, & taxa ista, aut alia potest imponi, aut in aliis terris imposita est, ad ejus examen pergimus.

44. Et in primis observo, quæstionem non esse de Agricolis, quibus nequit in frumentis sui laboris imponi taxa tempore abundantiæ. Ratio clarissima est, quia in annis sterilibus, si ad hanc taxam adstringerentur, injusta redderetur, nam cùm plures expensas faciant in agrorum cultura, & pro tam modico pretio cogerentur vendere, nullum commodum, sed gravissimum damnum perciperent ex taxa, quapropter respectu illorum injusta foret. Hanc ob rem Philippus III. sua Pragmatica Sanctione, anno 1619. edita, Agricolas à taxa liberavit, ne simile damnum perciperent. Villalobos *d. tract.* 21. *difficult.* 9. *n.* 6. Molina *d. disput.* 364. *n.* 6.

45. Erit ergo quæstio in aliis personis, tam sæcularibus, quàm Ecclesiasticis, suo labore, & industriâ frumenta non colligentibus, circa quas aliqui dixerunt, non posse taxam fieri ad annos sterilitatis, nec alio modo, quia pretium ex aliarum rerum pretio pendet, nec valor rerum est fixus, sed variatur ex variis circumstantiis, ita ut rerum taxa necessariò sit varianda, & non observanda; non enim Princeps poterit taxam designare, nisi intra latitudinem justi pretij: quare ex variatione illius sæpiùs redditur injusta. Itaque id tenent aliqui recensiti à Parra *d. tract.* 2. *art.* 5. *n.* 2 Marinis *decis.* 217. *n.* 6.

46. Hæc sententia non probat efficaciter assumptum, sed ejus fundamenta tamen probant, difficillimum esse imponere taxam subsistentem, & permanentem, tum quæ justa sit ob pretii communiter variationem. Quapropter Navarrus *in Man. cap.* 23. *n.* 88. asserit, rarissimè taxam imponendam ob gravissima

sima damna, & rationes, quæ venerabilis senex ibidem perpendit, cui me subscribo. Molina *disp.* 365. *n.* 14. Verùm absolutè loquendo asserendum, Principem rectè taxam imponere posse intra latitudinem justi pretii, ut cum aliquibus tenet Parra *d. tract.* 4. *art.* 5. *n.* 1. Palao *de Iust. disp.* 5. *punct.* 4. *à n.* 2. Delugo *de Iust. disp.* 26. *sect.* 5. *à n.* 1. Tapia *d. lib.* 4. *quæst.* 14. *art.* 3. *n.* 3. Quapropter hac supposita sententia

47. Dico, dupliciter considerandam esse hanc necessitatem, seu penuriam annonæ, scilicet quando sterilitas est, verùm est mediocris copia frugum; vel quando ita sterilitas gravis est, ut raritas frumentorum invenitur: in hoc enim casu valet admitti prima sententia asserens, taxam servandam esse. Ratio est, nam ut considerat Palao *d. disp.* 5. *punct.* 4. *n.* 7. Taxa frumenti fit ad tempora sterilitatis; quapropter consideranda tanquam propria illius temporis, & justè assignata, consideratis, & perspectis omnibus circumstantiis illius temporis, quo inest mediocris copia frumentorum, utpote magis communis necessitas; non enim leges ad ea, quæ raro accidunt, trahuntur, *l. nam ad ea, ff. de legibus.*

48. Si verò sterilitas magna sit, & rarum frumentum, ad hanc necessitatē nequit extendi taxa legis, seu statuti generalis, nec erit tunc observanda. Nam ut scripsit Covarr. *lib.* 1. *var. cap.* 3. *num.* 5. ex rerum penuria maximè pretium crescit; & tunc taxa jam fuisset injusta, cùm non staret intra latitudinem justi pretii. Ergo non erit observanda. Tum quia, ut dicebamus, leges non extenduntur ad rarissimos casus, sed tunc per epicheiam est procedendum, utpote in casu in lege non comprehenso, quapropter taxa non erit observanda. Sanchez *cons. lib.* 1. *cap.* 7. *dub.* 5. *n.* 5.

49. Sed dices, in gravi sterilitate lex non tenetur justum pretium observare, sed potest cogere ad vendendum viliori pretio; nam causa publica, & ejus necessitas potior est, quàm utilitas privatorum, ut in specie probat Bart. *in l.* 1. *§. Cura carnis, ff. de offic. Prætor,* quem sequuntur Romanus, Tiraquellus, & alii apud Covarr. *d. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 5. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 56. Faria *ad Covarr. dict. cap.* 3. *num.* 46. Tapia *dict. lib.* 4. *quæst.* 14. *art.* 2. Ergo licèt taxa non correspondeat pretio communi, & currenti, tempore tamen gravissimæ necessitatis est observanda.

50. Sed respondetur, simpliciter non esse admittendam sententiam Bartoli, & sequacium; licèt enim necessitas, seu sterilitas sit gravis, ita ut habentes frumenta ad vendendum cogantur; semper tamen id est faciendum pretio justo & currenti, *l. venditor, §. si constat, ff. communia prædiorum, l.* 1. *§. Cura carnis, ff. de officio Præf. Et. urb. l. Annonam, ff. de variis, & extraordin. cogn.* alias gravissimum damnum irrogaretur dominis. Covarr. *d. cap.* 3. *n.* 5. Tum etiam ipsis populis indigentibus; nam cùm viderent venditores cogi ad vendendum viliori pretio, frumenta transportant, & abscondunt; tum forenses retrahuntur, ne veniant ad vendendum. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 26. *cap.* 30. *n.* 4. Bobadilla *d. cap.* 4. *num.* 65. quapropter doctrina illa non est admittenda. Tum, nam si est raritas frumenti, & adest pecunia ad comparandum, nequit considerari extrema, aut gravissima necessitas, ut causæ publicæ succurratur cum damno privatorum; non enim alio casu potest admitti illa sententia, nisi quando necessitas fuisset extrema, aut gravissima, quia defecerit pecunia; nec alio modo potuisset succurri Respublica, nisi venditores cogerentur ad vendendum viliori pretio, ut benè explicant Covarr. *d. n.* 5. Molina *tract.* 2. *disp.* 365. *à n.* 4. Et tandem agnoscit Bobadilla *d. cap.* 4. *n.* 66. *vers. Tamque.* Ergo in iis necessitatibus, & gravi sterilitate, in qua est raritas frumenti, taxa observanda non est.

51. Denique in re animadvertendum, adveniente gravi sterilitate, & raritate frumenti, Principem taxam imponere posse novam, & justam perspectis omnibus circumstantiis temporis, necessitatis, & valoris frumenti secundùm se, & ejus bonitatis; ad hoc enim Princeps habet potestatem. Pontius *d.* 1. *p. quæst.* 1. *Scolastica, cap.* 6. Gomez *var. tom.* 2. *c.* 2. *n.* 51. Idque aliquando convenit; nam in iis necessitatibus divites magnis, & excessivis pretiis frumenta vendunt. Bobadilla *d. n.* 66. Sed maxima considerat one faciendum, melius enim est, ut frumenta cariùs vendantur, quàm ut Respublica pereat. Faria *ad Covarr. d. cap.* 3. *n.* 46. *ad fin.*

51. Cæterùm in iis annonæ necessitatibus Præfecti, & Prætores civitatum non solùm possunt cogere ad vendendum frumentum, sed etiam possunt illum è domibus extrahere, pretio soluto: quod quidem faciendum est, non solum in Plebeiis, verùm in Nobilibus, & Ecclesiasticis. Ast verò quoad frumenta in horreis Ecclesiæ condita, ut inter participes dividantur, licèt alio in tempore à sæcularibus fuisset factum, hodie verò in concordatis factis inter Catholicum Regem & Statum Ecclesiasticum, id est exceptum, ut est communis assertio, quapropter in eis nequit fieri extractio frumenti; secus verò si in domibus reperiatur. Avendaños 1. *p. cap.* 19. *n.* 34. Ripa *de peste ad conservand. ubert. n.* 40. Gregorius *in l.* 3. *tit.* 5. *p.* 5. *gloss.* 1. Villadiego *in Polit. cap.* 5. *Instruct.* § 17. *n.* 62. Bobadilla *d. lib.* 3. *cap.* 5. *à n.* 11. Mathienzo *in l.* 1. *tit.* 25. *lib.* 5. *gloss.* 10. *n.* 1.

53. Illud verò in hac extractione erit animadvertendum, frumentum non esse extrahendum ab illis, qui illud emptum habent ad suarum domorum necessitatem & usum: tum ab Agricolis non petendum, nisi relicto necessario ad suas familias non rigorosè alendas, nam ad serendum; interest enim maximè Reipublicæ Agricolas conservare. Tum denique est necessarium, ut pretium statim eis solvatur, non verò cogendi sunt, ut ad creditum vendant, quia sic damnum eis irrogabitur privando eos frumento, quod ut pistores vendere poterant, & injustum esset eos cogere ad creditum dare. Aviles *in cap.* 17. *Prætorum, verbo A razonables, n.* 9. Bobadilla *d. cap.* 3. *à n.* 6. Villadiego *d. c.* 17. *n.* 25. & 28.

54. Verùm ad pretium statim solvendum in primis recurrere oportet ad pecuniam publicam, & bona civitatis; quotiescumque enim id ex his bonis possit suppleri, ad privatos recurrendum non est. Bobadilla *d. cap.* 3. *n.* 16. Si verò hæc non adsint, particulares, & privati generaliter sunt cogendi ad pecuniam mutuandam, in primis Mercatores, & emptores, & vendentes, qui utplurimùm totius pecuniæ bursas habent. Florianus *in l. Si pendentes, §. Si quid, ff. de usufruct. n.* 37. Posteà ad divites, & alias personas deveniendum est, sive Nobiles, sive Ecclesiasticæ sint. In his enim, quæ maximam pietatem habent, Ecclesiastici libentissimè nostra concedere debemus. Mexia *de Pane, conclus.* 1. *n.* 58. Gutierrez *pract. lib.* 2. *quæst.* 180. *n.* 29. Garcia *de Expensis, cap.* 12. *n.* 67. Avendaños *d. cap.* 19. *n.* 34. *vers. quod procedit.* Bobadilla *d. cap.* 3. *n.* 19. Villadiego *d. §.* 17. *n.* 76. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 15. *lib.* 5. *n.* 177. Mathienzo *ibidem, gloss.* 9. *n.* 8. Alias potest imponi collecta. Azevedus *n.* 27. Mathienzo *n.* 5.

55. Illud verò circa Ecclesiasticas personas libet animadvertere, ne ad mutuandum sint cogendæ, ne collectandæ, quando sæculares divites, & abundantes extant, qui possunt facilè mutuare; nam ut supra diximus, ad contributiones tenentur tantùm in subsidium. Gratianus *discept.* 390. *n.* 19. nec à sæcularibus Iudicibus sunt cogendæ ad mutuum, nisi Ecclesiasticus Iudex noluerit, aut non potuerit. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 25. *lib.* 5. *n.* 19.

56. Tempore enim gravis necessitatis cutent Præ-

tores

tores, ne quis emat nisi necessaria ad suæ familiæ alimoniam. Gomez *tom.2. cap.2. num.51. vers. Secundò.* Conductoribus etiam poterunt dimidium tritici conductionis auferre. Villadiego *dict. §.17. num* 80. Bobadilla *dict. cap.3. num.19 & 22.* Excipio conductores decimarum, ut dictum est *num.* 67. Poterunt etiam vicini petere, ut si civitas frumentum habuerit, minori pretio eis vendat, quando ipsa pro minori emerit; non enim civitas cum damno vicinorum debet locupletari, quando in necessitate sunt constituti. Villadiego *d. §.17. num.81.* Mexia *de Pane, conclus.4. r. fin.* Bobadilla *d. cap.3. num.25.*

57. Tempore enim necessitatis, si Forenses ad civitatem perveniant ad frumenta, vel alia necessaria asportanda, vel vicini idem intenderent, permittendum non est, ne Civitas penuriâ prematur; quapropter extrahere non permittet Prætor, *ex l. Si quis, Cod. de ædific. privat. l.1. & 2. Cod. quæ res asport. non deb.* Afflictus *decis.290. num.9.* Bobadilla *dict. cap.3. num.51.* Mathienzo *in d. l.1. gloss.11. num.2.* Si tamen in civitate, aut in locis jurisdictionis frumenta vendantur, & necessaria sint ad penuriam sublevandam, retrahi poterunt, ut est textus *in l.18. tit.11. lib.5. Recopilat.* Ratio enim est, quia retractus conceditur ratione publicæ utilitatis; quapropter cùm necessitas urget, retractus iste necessariò est faciendus Mathienzo *in d. l.18. gloss.1.* Azevedus *in l.28. tit.18. num.6.* Mexia *de Pane, conclus.5. num.94.* Bobadilla *dict. cap.3. num.50. ad finem*, Villadiego *d. §.17. n.63.*

58. Agricolæ tempore necessitatis, & penuriæ cogi possunt, ut frumenta ad civitatem asportent, vel transferant; & ad transportationem sumi possunt jumenta singulorum. Bart. *in l. Iubemus, Cod. de sacr. Ecclesiis*: idque semper pretio justo soluto, ut cum Jasone, & Aviles docet Mathienzo *in dict. l.1. gloss.9. num.8. & 9.* Azevedo *ibi, num.15. in fin.* Bobadilla *dict. cap.3. num.63.* qui *num.7.* antea scripserat, in his necessitatibus posse Decuriones unum nominare, ut ad loca etiam remota pergat ad transferendum frumentum, & ei salarium constituere.

59. Est verò dubium hîc exarandum, an qui tenetur solvere, v. g. viginti fanecas tritici, aut alterius frumenti, tempore sterilitatis, & necessitatis, necessariò teneatur solvere speciem, an verò pretium illius? Prima sententia affirmat; nam quoties difficultas est gravis solvendi speciem, seu rem ipsam, sive ex contractu, sive ex ultima voluntate, tunc debitor solvendo interesse liberatur, *l. Stipulationes 72. l. Continuus 137. § Illud, ff. de verb. obligat.* Jason *in l. Si vinum 22. ff. si cert. petat.* Corrasius *lib.2. Miscell. cap.3.* Cum ergo in annis sterilibus difficillimè triticum, aut alia frumenta inveniantur, inde est, ut debitor non teneatur ad præstandum frumentum, sed tantùm æstimationem. Et confirmatur *ex l. In re furtiva 8. ff. de condict. furtiv.* ubi si res furata fuerit consumpta, aut deperdita, quæ nequit solvi, æstimationem solvere sufficit. Ergo similiter in nostro casu. Castrensis *in leg. Mutui datio, ff. si certum petatur.* Mexia *de Pane, conclus. 7. num.11.* qui *num.13.* idem asserit, etiamsi frumentum solvi possit; si tamen haberi nequeat, nisi pretio immoderato.

60. Secunda sententia tenet contrarium, nam ut aiebat Seneca *lib.6. de Benefic. cap.14. Quo genere obligatus es, ipsum exsolve.* Cùm ergo obligatio sit solvendi frumentum, inde est, ut præcisè sit solvendum, etiamsi annus sterilis sit. Cæterùm, nam licèt possit solvi æstimatio, quando res difficiliter invenitur, id est intelligendum quando debitor est speciei certæ, utpote equi: quo quidem casu, si non inveniatur, sufficit præstare æstimationem; secus verò quando debitor est generis, ut in præsentiarum, *l. Quod te mihi 5. ff. Si certum petatur*, ubi Scribentes. Quapropter tenebitur debitor ad præstandum frumentum. Denique, nam creditori non est solvendum unum pro alio; hoc enim esset contra pactum, & obligationem venire, *l.99. ff. de solut.* ubi DD. *l.3. tit.14. p.5.* Gomez *var. cap.3. num.2. tom.2.* Castillo *lib.4. controvers. cap.10. num.45.* Cyriacus *controvers.390.* Larrea *allegat.40.* Tondutus *lib.1. Quæst. Civil. cap.13.* Ergo in præsentiarum debitor tenetur etiam in casu sterilitatis frumentum solvere. Ripa *de Peste, remed. ad conservand. ubert. num.147.* Franciscus Marcus *decis.540.* Bobadilla *dict. lib.3. cap.3. à num.72.* Gutierrez *pract. lib.4. quæst.51. à num.3.* Giurba *observ.15.*

61. Casus iste quotidie ad praxim adducitur, non solùm quando per conventionem frumentum, vinum, vel aliæ species debentur, verùm ex ultima voluntate; & multoties in causis piis, quando a testatore præcipitur, ut certæ tritici fanecæ pauperibus elargiantur: in quo quidem dico, quod si necessitas gravissima non sit tritici, sed licèt sterilis sit annus, invenitur etiam pretio non multùm immodico, tunc admittenda est secunda sententia absque dubio; nam etiam difficultas, & pretium illud, dummodò exorbitans non sit, non est causa sufficiens, ut creditor aliud pro alio suscipiat; ratio enim est, nam ut scripsit cum aliquibus Carleval. *de iudiciis, 2. tom. lib.1. tit.3. disput.3. num.9.* debitor non liberatur à principali obligatione, solvendo interesse, nisi quando factum explere non valet. Cùm ergo debitor possit triticum præstare, licèt cum difficultate, præcisè ad illud præstandum tenetur.

62. Erit ergo tota difficultas, quando gravissima fuisset sterilitas, & cum magna difficultate inveniretur triticum, & si invenitur, est cum gravissimo pretio; tunc enim credo primam sententiam probabilem. Tum quia casus iste est insolitus, & fortuitus, qui quidem exceptus relinquitur in contractibus, nisi de illo specialiter fuisset mentio facta. Caldas *Observat. lib.3. observat.3. num.20.* Marescotus *var. lib.2. cap.8. n.10.* Gratianus *discept. for. cap.197. à num.7.* Quapropter nequit considerari, voluisse debitorem præcisè obligari ad dandum triticum in tam urgenti necessitate; verùm ad implendum pretio moderato, & justo concesso. Rursus gravissima difficultas excusat a mora, & à pœna, ut cum multis docet Carleval. *d. disp.3. num.13.* Ergo etiam debet excusare à præstando tritico in specie, quando gravissima est sterilitas, & necessitas, nec nisi cum magna difficultate invenitur. Cæterùm, licèt debitor sit debitor generis, nec possit dare interesse, ut dicunt contrarii, id non potest procedere quando genus non adesset; quia perinde est, ac si deficeret species: Ergo in similibus annis sterilitatis, & necessitatis, non poterit debitor cogi ad præstandum triticum, sed tantùm interesse, secundùm justam æstimationem.

63. Illud etiam non est prætermittendum, quod scripsit Gutierrez *d. lib.4. quæst.51. num.6.* quod si frumentum debeatur ex certo quodam fundo, & sterilitas adveniat; tunc rectè pretium à debitore præstatur, quia cùm debitum restringatur ad certum fundum, perinde est ac si debitor fuisset speciei.

CAPUT

CAPUT XI.

Qui possint facere eleemosynam, & de quibus?

SUMMARIUM.

Eleemosyna est danda ab eo, qui habet dominium, & administrationem, n.1.

Servus nequit dare eleemosynam, nisi ex consensu domini, vel in bonis, in quibus habet dominium, & administrationem, n.2.

Religiosus nequit dare eleemosynam, nisi extremè indigenti; & tunc etiam reluctante Prælato, n.3. Potest etiam dare, si foris degat, aut Romam petat ex licentia Prælati, n.4.

Sed quid possint dare? Aliqui inquiunt posse dare quidquid alii seculares ejusd. professionis, n.5. Sed melius dicendum, posse dare quidquid Religiosi alteri ejusdem Ordinis, & conditionis possunt, n.6.

Prælatus Monasterii potest dare eleemosynas solitas, n.7. Et Religiosus, si aliquid ei superfluat, parcè vivendo, n.8. Sed aliqui id negant, n.9. Resolvitur, à n.10.

An ex eo, quod alimenta Religioso conceduntur, detur licentia Superioris, ut si aliquid parcè vivendo sumptum sit, possit eleemosynam dare. Negat Layman: affirmat Sanchez, num.11. Defenditur Layman, à num.12.

Usuarius rem nequit uti, nisi ad usus proprios, ibid.

Religiosus potest dare eleemosynam, si Pontifex propter benemerita aliquot redditus Monasterii ei designaverit ad suos usus, & dispositionem, seu parentum usum, n.14.

Sed an ex redditibus istis possit Capellaniam fundare? Affirmant aliqui, n.15. Alteri negant, n.16. Explicantur, & resolvitur, à n.17.

Filiusfamilias nequit dare eleemosynam de rebus patris; dabit tamen si habuerit bona castrensia, vel quasi, num.19.

Ex bonis profectitiis similiter non præstabit, n.20. Sed an dare possit eleemosynas ex bonis sua industriâ acquisitis? Affirmat Spino: sed negatur, n.21.

Filiusfamilias potest dare eleemosynas ex consensu patris, vel quando sunt tenues, vel ex bonis acquisivit parcè vivendo, n.22.

Mulier uxorata nequit eleemosynas facere ex bonis dotalibus, absque licentia viri, n.23. Fallit in sex casibus recensitis, n.24. 25. & 26.

Pupillus nequit eleemosynas dare, nec prodigus, cui bona sunt interdicta, n.27. Tutores, & curatores possunt facere tenues, ibid.

Administratores Reipublicæ possunt facere eleemosynas consuetas Hospitalibus, aut aliis piis locis, n.28.

Sed an ex bonis publicis possint dari prandia solita Clericis, aut Sacristis, longè pergentibus ad Processiones? Prima sententia negat, n.29. Secunda affirmat, n.30. Resolvitur, à n.31.

An ad faciendas eleemosynas solitas dari Hospitalibus ex bonis publicis, sit necessaria licentia Regia? Negant aliqui. Alteri affirmant, n.32. Conciliantur, n.33.

An ex bonis publicis possint dari eleemosynæ Prædicatoribus, seu Confessariis? Negant aliqui, num.34. Sed alteri contrarium tenent, num.35. Resolvitur, à n.36.

An Parochus teneatur prædicare? Negant plures, n.39. Affirmant alteri, n.41.

An hæ eleemosynæ possint dari Confessariis? Resolvitur affirmativè, n.44.

Debentur etiam eleemosynæ ex publicis bonis ad solemnitatem Corporis Christi, & ad repræsentationes sacras ab honestis personis faciendas, n.45.

Profanæ repræsentationes sunt ablegandæ à festis Corporis Christi, & Sanctorum, à n.46.

Nequeunt ad Tauros agitandos dari aliqua ex bonis publicis titulo eleemosynæ, n.47.

Ex re illicitè acquisita quomodo dari possit eleemosyna, n.48. & 49.

Explicatur lex 10. tit.13. part.1. *An dari possit ex acquisitis in ludo? Discutitur, n.50.*

Eleemosyna an possit dari ex bonis ipso jure confiscatis? Prima sententia negat, n.51. Affirmat secunda, n.52. Resolvitur, à n.53.

An commisso delicto læsæ Majestatis statim dominium transeat ad Fiscum? Affirmant aliqui. Explicatur lex Commissa 14. ff. de Publician. *lex finalis*, Cod. ad leg. Jul. Majest. *n.53. Sed contrarium defenditur, n.54. Et resolvitur, posse dari eleemosynam, ibid.*

1. IN hoc capite illud est notum principium, tantùm eleemosynam facere posse, qui habet dominium, & rerum administrationem: nam eleemosyna non solùm requirit dominium rei tradendæ ex pietate, sed ut possit expendi ab eo, qui præstat ex legitima administratione. Azorius *Inst. Moral. 2. part. lib.2. cap.10. in princip.* Trullench *in Decalog. lib.1. cap.15. dub.9. num.1.* Spino *de testament. gloss.6. n.23.* Valdes *de Eleemos. 3. p. quæst.7. n.3. fol.58.*

2. Unde servus minimè poterit eleemosynam dare ex bonis domini, nec ex eo, quod acquirit; nam domino acquirit, §. *Item nobis, Inst. per quas personas, l. Id vestimentum, ff. de peculio.* Quod ita tenendum, nisi consensus domini accedat, aut habeat à domino administrationem; nam tunc ex concessione administrationis, etiam ei est concessa facultas, ut aliquid possit misericorditer elargiri. Tum etiam observandum, ex aliquibus causis posse servum dominium acquirere, & administrationem, ut scripsimus *lib.1. cap.5. num.44.* & ex his bonis poterit servus eleemosynas concedere. Azorius *dict. cap.10. quæst.2.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract.22. difficult.4. num.3,* Suarez *de charit. disput.7. sect.2. num.2.* Tapia *de Charit. lib.3. quæst.4. art.4. num.11.* Valdes *dict. quæst.7, num.1.* Palao *tom. 1. tract. 6. disput. 1. punct. 13. à num.2.*

3. Religiosus, vel Monachus nequit etiam eleemosynas; quia non habet dominium in rebus ab eo acquisitis, nec in bonis Monasterii, *cap. Non dicatis, 12. quæst.1. cap. Inter Monasterium 6. de stat. Monach. Authent. Ingressi, Cod. de Sacros. Ecclesiis.* Estque textus elegans *in l.11. tit.23. part.1.* aliquas exceptiones dans. Prima est quando aliquis pauper fuisset in extrema necessitate; tunc enim Religiosus eleemosynam valet præstare ex præsumpta voluntate superioris, qui si vidisset pauperem extremè indigentem, omninò istam facultatem præstaret. S. Thomas *2. 2. quæst.3. art.8.* Valdes *de Eleemosyna, dict. art.3. quæst.7. vers. Quartus,* Leoncillus *de Privilegiis pauper. 2. part. privileg.268. à num.1.* Quod noster Alphonsus *in d. l.11.* extendit, etiamsi in hoc casu Prælatus expressim contradixerit; nequit enim Prælatus rem justam, & necessariam contradicere, & tunc potiùs obediendum est Deo, quàm hominibus. *Exod. cap.1. vers.17.* ibi: *Timuerunt autem obstetrices Deum, & non fecerunt juxta præceptum Regis.* D. Petrus *Act. Apostolor. cap.5. vers.29.* ait: *Obedire oportet Deo magis, quàm hominibus.* S. Thomas *2. 2. quæst.104. art.5. in corpore.* Canonistæ *in cap. Pastoralis 28. §. Quia verò, de Offic.* delegat.

delegat. Belluga *in specul. Princip. rub.* 11. §. *Tractandum, num.*4. Molino *de Brach. Sæculari, cap.*11. *à n.*35. Quapropter Religiosus, si viderit pauperem extremè indigentem, poterit ei præstare eleemosynam. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.*105. Surdus *de Aliment. tit.*8. *privileg.* 79. *n.*12. Diana 5. *p. tract.* 8. *ref.* 22. Valenzuela *cons.* 98. *n.*12.

4. Secunda, quando Religiosus extra claustra degit, negotii alicujus causâ, aut in Studiis, aut Peregrinus Romam perit, ex licentia superioris; tunc eum eleemosynam elargiri poterit. Argumento *ex l. Si longius* 18. *ff. de judiciis*, dum tamen sit moderata, *l. Item si* 7. §. *Quod dicitur* 13. *ff. ad Sen. consult. Maced.* Nam ex eo quod habeat licentiam extra claustra degendi, seu peregrinandi, consequenter datur ei licentia, ut aliquas moderatas eleemosynas præstet. Sanchez plures dans *lib.* 7. *Decalog. cap.* 19. *n.* 98. Trullench *d. cap.* 5. *dub.* 9. *n.* 5. Vazquez *de Eleemosyna, cap.*4. *n.*1. Valdes *d. quæst.*7. *vers. Tertius*, Dianâ *d. ref.*22. *vers. Tertiò.*

5. Sed quæ quantitas ista sit, ut eleemosyna moderata dicatur, non ita certum. Sylvester *verbo Eleemosyna, n.* 7. Navarrus *comment. de Regularib. n.*8. *coroll.*1. Graffis 1. *p. decis. tit.*3. *cap.*5. *n.*63. asserunt, posse Religiosum expendere pro eleemosyna quidquid alii scholares sæculares, aut peregrini moderatè, & honestè concedunt; quia id ex superioris licentia concessum videtur, non verò aliquid immoderatum.

6. Ast meliùs noster Alphonsus *in d. l.* 11. explicuit, similem Religiosum dare posse ad eleemosynam, quod alteri Clerici dant ejusdem ordinis, & conditionis. Nam ut scripsit Villalobos *d. difficult.*4. *n.*4. Religiosus magis astringitur ad voluntatem superioris, quàm servus ad voluntatem domini: quapropter debet semper sequi ejus voluntatem modo verisimiliori, qui quidem est, ut det Monachus eleemosynam, prout dant alteri Clerici sui ordinis, & conditionis; non ut alteri sæculares, sive Clerici, sive Scholastici, quia respectu istorum immoderata censebitur. Azorius *d. lib.* 12. *cap.*10. *quæst.* 3. Sanchez *d. cap.* 19. *n.*99.

7. Tertia exceptio, quam dat noster Alphonsus *in d. l.* 11. est quando Religiosus fuerit Prælatus, aut officium habuerit cum administratione; tunc enim ex superfluis, quæ superior ex Monasterii redditibus, rectè eleemosynam dat consuetam, & solitam ab aliis Prælatis, seu Administratoribus dari; quia ad id est facultas concessa. Vazquez *d. cap.* 4. *num.*1. Villalobos *d. difficult.* 4. *num.*4. Suarez *d. disput.* 7. *sect.* 2. *num.*3. Mendoza *quæst. quodlibet.* 8. §. 2. Palao *d. disput.* 1. *punct.* 13. *num.* 9. Valdes *d. quæst.* 7. *n.*4. Quod extendendum ad cæteros Religiosos, quando erogant in eleemosynam res parvi momenti, consuetas dari pauperibus ostiatim mendicantibus; quia in his casibus præsumitur voluntas superioris, ut cum aliquibus tenet Diana *d. p.* 5. *tract.* 8. *resol.*22. *vers. Non desinam*, Sanchez *d. cap.*19. *n.*103. Graffius *d. lib.*3. *cap.* 5. *n.*62. Verùm in re, quando Religiosi sunt intra claustra, id non admittendum, si opponeretur curæ, & recto regimini domus, ut cum aliquibus notat Palao *d. punct.*13. *num.*9. *in fine.*

8. Quarta exceptio, quando ipse Religiosus aliquid parcè vivendo de suis alimentis subtraxerit, nam eo ipso, quod ea alimenta à Monasterio præstantur, ea fit mente, ne ad illud redeat, sed Religiosus pro suo arbitrio expendat: Ergo si aliquid de his subtraxerit, poterit ad eleemosynas conferre. Navarrus *de Redditibus, quæst.* 1. *num.* 33. Beja 4. *p. cas. conscient. cap.* 32. Rodriguez *quæst. Reg. tom.*3. *quæst.* 29. *art.*10. Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *resol.* 22. Tapia *d. quæst.* 4. *art.*4. *num.*10.

9. Sed hæc exceptio ab omnibus admissa non est. Eam negarunt Azorius *d. cap.* 10. *quæst.* 3. *vers. Quod si parcè.* Salonius *in* 2.2. *tract.* 6. *de dominio, quæst.* 1. *art.*1. *coroll.*3. Villalobos *d. difficult.* 4. *n.*4: quia quidquid acquirit Religiosus parcè vivendo, seu genium suum defraudando, acquirit Monasterio. Layman *in Summa, lib.* 4. *tract.* 5. *cap.*7. *num.*5. Ergo nequit Religiosus de his bonis aliquid pauperibus elargiri.

10. In hoc dubio duplex consideratio facienda est. Prima quando certa portio conceditur Monacho ad ejus necessaria, illo adjecto moderamine, quod si aliquid supersit, non teneatur de illo rationem reddere, nec Monasterio præstare; & tunc Navarri, & aliorum sententia admittenda est, quia tunc voluntas superioris clara est, ut si aliquid supersit ex industria Religiosi, aut parcè vivendo, in rebus honestis expendat. Sanchez *d. cap.* 19. *num.*100. Ergo in hac consideratione rectè Religiosus eleemosynam concedet ex iis, quæ supersunt, si parcè vivat in iis, quæ ad ejus necessaria conceduntur.

11. Secunda consideratio erit, quando sive ea lege alimenta, vel alia necessaria conceduntur, & parcè vivendo, & suum genium defraudando, quod superfit, teneat: quo quidem casu cùm id totum acquiratur Monasterio, necessaria est licentia superioris, ut possit de illo eleemosynam dare. Verùm est difficultas, an ex eo solo, quod hæc concedantur ad alimenta, & necessaria Religiosi, tacitè licentia concedatur, ut si aliquid superfuerit ex parsimonia Religiosi, possit in re honesta expendere, ut in eleemosynas. Layman nuperrimè allegatus negat, concedi aliquam licentiam, nisi aliud adsit, ex quo talis licentia perpendatur, veluti si Religiosus habuerit independentem administrationem. Sed affirmavit Sanchez *d. num.*100. *ad finem.*

12. Sed in re admitto Laymani placitum; nam in iis bonis concessis à Monasterio, sive ad alimoniam, sive ad alia necessaria, Religiosus tantùm est usuarius, dominiumque semper est penes Monasterium. Mendoza *d. quæst.* 8. §. 4. *lit. B.* Usuarius verò nihil disponere valet de rebus ad usum sibi concessis, nisi ad usum proprium, nec à domino aliam habet licentiam, *l. plenum* 12. §. *Si usus, ff. de usu, & habit.* §. *Item is, Inst. eod. tit. l.*21. *tit.* 3. *p.*3. Ergo ex eo solùm, quod alimenta, aut alia necessaria Religioso concedantur, nequit considerari licentia superioris, ut si aliquid supersit, possit cum aliis expendi à Religioso. Cæterùm, nam præsumptiones illæ validiores sunt, quæ ex natura actus capiuntur, & alias quaslibet convincunt. Covarr. *lib.* 3. *var. cap.* 15. *num.*2. Barbosa *in l. quia tale* 14. *ff. solut. matr. n.*4. Mesa *var. lib.*2. *cap.*27. *num.* 5. Cùm ergo ex natura ipsius usus sit, ut tantùm concedatur licentia utendi ad usus proprios, non ad alienum; inde est, ut non præsumatur licentia superioris, quando aliqua necessaria conceduntur Religioso ad eleemosynam dandam ex eo solùm, quod conceduntur, si aliquid supersit.

13. Unde resolvendum, in specie Religiosum, etiamsi parcè vixerit, & suum genium defraudet, minimè, eleemosynam facere posse ex iis, quæ sibi supersint; sed erit necessaria licentia Superioris, nisi aliter ex aliis circumstantiis conjecturaretur.

14. Quinta exceptio est, quando Summus Pontifex ob benemerita aliqua concedat Religioso ad usus suos, & dispositionem, seu parentum; vel certi reditus à Monasterio designentur cum eadem facultate; tunc enim facere poterit eleemosynas. Ratio est, nam tunc nulla restrictio apposita est, verùm libera administratio; unde data est licentia ad erogandas eleemosynas: tum etiam sunt claræ conjecturæ licentiæ ad dandam eleemosynam. Layman *dict. cap.*5. *num* 5. Molina *de Iust. tract.*2. *disput.* 276. *num.* 5. Sanchez *d. cap.*19. *n.*104. Diana *d. tract.* 8. *resol.* 32.

15. Verùm in hac specie dubitari poterit, an Religiosus

ligiosus ex eo, quod possit largiri eleemosynas, possit Capellaniam fundare, vel orphanas dotare? Et affirmavit Navarrus *comment.2. de Regul. num.41.* Lopez *lib.2. Instruct. cap.40. post principium.* Nam si Religiosus valet redditus illos expendere in usus sui corporis, multò meliùs in utilitatem suæ animæ, quæ pretiosior est corpore, *cap. Percipimus 12. quæst. 1. cap. Sedulò, 38. dist.* Tum authoritate D. Hieronymi *ad Rusticum*, asserentis gratiorem esse Monachum Deo, cujus bona pauperibus elargiuntur. Ergo rectè poterit fundare hæc opera pia ex redditibus, & bonis ad usus suos præstitis, ut gratior sit Deo.

16. Sed Molina *de Iust. tract.2. disp.140.* Sanchez *dict. cap.19. num.102.* tenent contrarium, quia ampla licentia non est existimanda, quando hæc bona, seu redditus dantur ad usus Religiosi, & ad ejus dispositionem, ita ut excedat ad fundationes, seu memorias. Tum fundare Capellaniam, & alia opera pia, excedit Religiosum statum, nec credendum, præstitam esse licentiam ad rem, quæ exorbitat ab statu religioso. Ergo minimè Religiosus poterit ex bonis, aut redditibus sibi ad usum, & dispositionem concessis fundare Capellaniam, seu alia opera pia.

17. Ipse tamen dicendum, posse Summum Pontificem concedere hos redditus, seu bona Religioso, independenter à Prælato, seu Monasterio, ob benemerita ad usus suos, seu dispositionem: & tunc rectè poterit instituere Capellaniam, seu aliud opus pium ex iis redditibus, ut admittit Sanchez *dict. num.102.* tunc enim ampla licentia Pontificis consideratur, non solùm ad eleemosynas, verùm ad aliquam fundationem; beneficium enim Principis latè interpretatur, *l.3. ff. de Constit. Principum, cap. Cum dilecti 6. de donat. cap. Quia circa 22. de Privilegiis, cap. Olim 24. de verb. sign.* Thomassetus *regul.56.* Monera *de distrib. quot. 2. p. q.14. n.6.* Sanchez *de Matr. lib.8. disp.1. n.4.*

18. Si verò ea concesserit dependenter à Monasterio, & à Prælato, tunc admittenda est doctrina Molinæ, & Sanchez. Verùm Navarri, & Lopez placitum probabilitatem habebit, si Capellania, aut opus pium non magnum, & honorabile sit, sed modestum, & moderatum respectu status religiosi, quia tunc etiam à Prælato, & Monasterio probabiliter existimaretur licentia, dum redditus ad usum, & dispositionem illius concedontur.

19. Filius enim familias regulariter nequit eleemosynam concedere; nam licèt in vita patris suorum bonorum quodam modo dominus dicatur, *l. In suis 11. ff. de liber. & posthum. l. Licèt 58. §. Paternos, ff. de verb. significat.* attamen propriè dominus non est, nec habet administrationem. Sylvester *verbo Eleemosyna, num.7.* Sed tamen communis exceptio est, si filiusfamilias bona habuerit castrensia, seu quasi; bona enim castrensia dicuntur, quæ in castris acquirit, aut prodeuns ad castra, idque ratione militiæ, *l. Castrense 11. ff. de castrensi peculio.* Paulus *lib.3. sentent. tit.4. verb. Filiusfamilias, l.12 tit.2. part.3.* Quasi castrensia appellantur, quæ filius ex patrocinio Advocationis, Medicina, vel Administratione publica, aut Principis donatione adeptus fuerit, *l. fin. Cod. de inoffic. testam. l. omnib. & ult. Cod. Qui testament. facere possunt, l. Cùm multa 7. Cod. de bonis, quæ lib.* Quibus adjungere liber fructus beneficiorum, quos filiusfamilias ex illorum titulo consequutus fuerit, cùm integrè ad illum pertineant, non solùm quoad dominium, sed etiam quoad administrationem. Inde est, ut ex his bonis castrensibus, vel quasi possit facere eleemosynas. Azorius *dict. cap.10. quæst.1.* Vasquez *de Eleemosyna, cap.4. num.3.* Turrianus *2. 2. quæst.84. dub.1. lit. E,* Diana *5. p. tract.8. resol.25.* Palao *dict. tract.6. disp.1. punct.13. n.8.* Valdes *d. quæst.7. n.2. vers. Quintus casus,* Tapia *d. art.4. n.12.*

20. Ex profectitiis, quæ ex bonis patris proficiscuntur, *§ Igitur, vers. Sancitum, Instit. per quas person.* filiusfamilias eleemosynam non præstabit, cùm hæc ad dominium patris pertineant. Suarez *d. disput.7. sect.2. num.4.* In adventitiis, quæ aliunde, quàm à patre proveniunt, veluti à matre, vel à consanguineis, aut extraneis, nequit etiam eleemosynas dare, quia eorum ususfructus ad patrem pertinet, *l. 1. Cod. de bon. matern. l.1. 2. & fin. Cod. de bon. quæ lib. l.5. tit.17. part.4.* Gomez *in l.48. Tauri, num.1.* Mathienzo *in l.9. tit.1. lib.5. Recopil. gloss.1.* ubi etiam Azevedus: quare ne damnum patri inferat, nequit eleemosynas dare. Sylvester *d. num.7.* Vasquez *d. cap.4. num.3.* Diana *d. resol.25.*

21. Unde erit adnotandus Spino *in Specul. testam. gloss. 6. num. 24.* asserens, filiumfamilias posse eleemosynas elargiri ex bonis, quæ acquisierit suâ industriâ, & labore, aut prospera fortuna; nam ipse est proprietarius, *§.1. Inst. per quas person. l. Cùm oportet 6. Cod. de bonis, quæ lib.* Sed id non admittendum, nisi labor, & industria non sit castrensis, vel quasi; aliàs semper ususfructus pertinet ad patrem, *l.5. tit.17. part.4.* Gomez *var. tom.2. cap.15. in fine.* Azevedus *in l.9. tit.1. lib.5. Recopilat. à num.11.* Molina *de Iust. tract.2. disp.232. num.1.* quapropter ex iis bonis nequibit filiusfamilias eleemosynas facere. Azevedus *in dict. l.9. num.15.*

22. Possunt tamen filiifamilias ex consensu patris dare eleemosynas, aut quando ita sunt tenues, ut faciliter præsumatur ejus licentia, vel quando scholaris est, & peregrinus, quoad eas eleemosynas, quæ solent fieri à personis sui status, & conditionis: tum si aliquid acquisierit parcè vivendo, ex bonis à suo patre concessis; aut pauper sit in extrema necessitate. Azorius *dict. cap.10. quæst.3.* Trullench *in Decalog. lib.1. cap.5. dub.9. num.7.* Palao *dict. punct.13. num.8.* Diana *d. resol.25.* Iranzo *de Protest. cap.59. n.21.*

23. Mulier uxorata nequit eleemosynas efficere absque ejus viri voluntate, cui subjicitur, *cap. Quod Deus 33. quæst.5.* Idque etiam ex bonis dotalibus; quia licèt in meliori sententia habeat illorum dominium, non tamen habet administrationem, *l.12. tit.23. part.3.* Tiraquellus *in ll. connub. gloss.5. n.218.* Azevedus *in l.2. tit.3. lib.5. Recopilat. num.7.* quod de jure regio strictè procedit; nam uxor nequit aliquem contractum efficere absque viri licentia, *l.55. Tauri, dict. l.2. Recopilat.* Valdes *dict. 3. part. quæst.7. num.3. fol.62.* Tapia *dict. art.4. num.14.* Spino *dict. glos.6. num.23.* Gregorius *in l.12. tit.23. part.1. gloss.4.* Cabedo *decis.106.* Barbosa *in l.3. ff. solut. matr. 3. part. n.39.* Turrianus *d. quæst.84. dub.1. vers. Restat.*

24. Sunt tamen aliqui casus, quibus uxori eleemosynas facere concessum est, quos recensuit Navarrus *in Man. cap.17. num.153.* Diana *5. part. tract.8. resol.34.* Primus ad evitandum aliquod malum mariti, prout fecit discreta Abigail *lib.1. Regum, cap.25.* quod à fortiori admittendum, si damnum fuisset spirituale, veluti si maritus pessimus, & malignus sit; tunc enim uxor moderatas eleemosynas facere poterit, ut Deus illum revocet ad veram pœnitentiam, & à delictis resipiscat, dummodò id agat sine scandalo, *cap. Nihil a. de præscript.* & advertit Navarrus nupertimè citatus. Secundò poterit uxor dare eleemosynas dari solitas à mulieribus sui status, & conditionis, dummodò non constet, nolle maritum, quod illas præstet. Tertiò, quia tunc administratio domus ad illam pertinet, ac per consequens poterit dare eleemosynas moderatas & illas, quas maritus dare consueverat, aut præsens, distribueret. Quartò, quando pro ejus victu maritus aliquid designaverit, & aliquid acquisierit parcè vivendo. Azorius *dict. cap.10. quæst.4.* Spino *dict. gloss.6. num. 23.* Turrianus *dict. quæst.84. dub.1. vers. Restat.*

Valdes *ubi suprà*, *vers. Alius est casus*. Palao *dict. punct.*13. *à num.*10. Leoncillus 2. *part. privileg.*425. *num.*12.

25. Quintus casus erit, quando habuerit bona paraphernalia, quæ quidem sunt reservata ab ipsa muliere ad suam dispositionem, independenter à dote, quorum dominium, & administratio ad eam pertinet, *l. Maritus* 21. *Cod. de Procurat.* ubi Scribentes. Quapropter de his bonis poterit eleemosynas facere, ut disponit noster Alphonsus *in l.*12. *tit.*23. *part.*1. Azorius *dict. quæst.*4. *vers. Quæres*, Vasquez *dict. cap.*4. *num.*4. Gregorius *in dict. l.*12. *verbo Apartadas.* Quod ita teneas, nisi his bonis indiguerit ad alendum maritum, & familiam; quia priùs tenetur illum, & familiam alere, quàm eleemosynam præstare; vel sit in aliqua provincia, ut in Castella, ubi paraphernalium administratio ad maritum pertineat; tunc enim nequit eleemosynas dare. Navarrus *d. cap.*17. *num.*153. Valdes *dict. quæst.*7. *vers. Aliàs si mulier*, *fol.*63. Tapia *d. lib.*3. *quæst.*4. *art.*4. *num.*14.

26. Sextus casus, quando mulier habuerit aliqua bona suâ industriâ, aut officio acquisita, veluti texendo, aut aliter laborando; quia de jure communi hæc pertinent ad dominium, & administrationem illius. S. Thomas 2. 2. *quæst.*32. *art.*8. *ad* 2. Valdes *d. quæst.*7. *num.*5. *fol.*63. *l.* 12. *tit.*23. *part.*1. Limitandum verò in iis Regnis, seu provinciis, in quibus hæc bona pertinent etiam ad maritum, & communicantur. Azorius *dict. quæst.*4. Navarrus *cap.*17. *num.*154. prout in Castella, ubi hæc bona communicantur; & licèt pro dimidia parte uxor dimidium acquirat, attamen administratio pertinet ad maritum, *l.*14. *&* 15. *Tauri*, *l.* 1. *cum seq. tit.*9. *lib.*5. *Recopilat.* Garcia *de conjug. acquæst. à num.*11. Hanc ob rem ex his bonis nequit uxor eleemosynas elargiri. Trullench *d. lib.*1. *cap.*5. *dub.*9. *n.*9. Diana 5. *p. tract.*8. *resol.*34.

27. Pupillus nequit eleemosynas facere, quia non habet administrationem, nec prodigus, cui à Prætore interdicta est administratio. Administratores, tutores, vel curatores possunt facere illas eleemosynas, quæ rectè facerent minores, si jam adulti fuerint; idque eis concessum est in administratione, dummodò rectâ ratione, & temperata faciant, possunt enim pupillis concedere licentiam, ut minutas eleemosynas dent. Bonacina *de Charit. disput.*3. *quæst.*4. *punct.*7. *num.*26. Palao *d. punct.*13. *num.*7. Leoncillus *de Privil. paup.* 2. *p. privil.*400. Lorca 2. 2. *sect.*3. *disput.* 36. *num.*10. Diana *d. tract.*8. *resol.*35.

28. Administratores Reipublicæ, quibus administratio bonorum publicorum concessa est, nequeunt facilè eleemosynas concedere, verùm facere possunt consuetas, quæ solitæ erant fieri Hospitalibus, aut alii pio loco, *l. Privilegia* 11. *Cod. de Sacros. Eccles.* Romanus *singul.*433. Idque procedere potest à consuetudine, vel ab statuto dandi quotannis annuas pias præstationes; quo quidem casu nequeunt revocari etiam ab eis, qui illas instituerunt, nec possunt annullare jus causis piis quæsitum. Tiraquellus *de Causis piis, privil.*156. Barbosa *in dict. l. Privilegia, num.*3. Leoncillus 2. *part. privileg.*117. *num.* 3. Quapropter Administratores bonorum publicorum rectè has eleemosynas concedunt, etiamsi tenuerint statuentes.

29. Est tamen dubium, an consuetudo dandi prandium moderatum Clericis, & Sacristis ex bonis publicis in Processionibus longè à Civitate, vel villa pergentibus, sustinenda sit, necne? Negavit Garcia *de Expensis*, *cap.*21. *num.*36. Nam hæ processiones fiunt ad privatorum commodum, non immediatè ad publicam utilitatem; quapropter hoc prandium, seu eleemosyna, non ex bonis publicis, sed privatorum facienda est, non obstante consuetudine.

30. Sed contrarium tenet Avendañus *de Exeq.* 2. *part. cap.* 10. *num.*18. Nam hæc prandia, utpote pia, Clericis conceduntur, & Sacristis per modum eleemosynæ; quapropter sicut aliæ piæ consuetudines ex bonis publicis rectè solvuntur, similiter istæ.

31. In re dicendum, quod in his processionibus plerumque Judices, & Administratores excedunt, & non prandia moderata, & pia concedunt, verùm lauta: tum etiam addunt titulo charitatis panem, vinum, & caseum; quæ omni populo concedunt, multis peccatis permixtis; quod quidem minimè faciendum, nec ex bonis publicis, neque privatorum, utpote res iniqua, & quæ occasionem præstat crapulis, & ebrietatibus. Avendañus *dict. cap.*10. *num.*18. Bobadilla *in Polit. lib.*5. *cap.*4. *num.*14. Verùm si tantùm Clericis, seu Sacristis prandium honestum, & moderatum daretur, etiam ex bonis publicis, erit sustinendum, prout etiam aliæ eleemosynæ eis conceduntur pro agendis processionibus ex bonis publicis; negandum enim non est, has eleemosynas esse pias, & concernentes ad bonum publicum, quatenus in his processionibus omnium bonum spirituale, & temporale deprecatur, salus Reipublicæ, & Ecclesiæ Catholicæ augmentum: quare non obstante fundamento Garciæ, similis consuetudo sustinenda est.

32. Est similiter aliud dubium, an ad faciendas has eleemosynas, quæ quotannis ex bonis publicis fiunt Hospitalibus, aut Monasteriis, sit necessaria facultas Regia, ita ut aliter non sustineantur. Et Avendañus *dict. cap.*10. *num.*18. asserit, non esse necessarium, sed alii tenent contrarium; nam bona publica, & communia, destinata sunt à Rege præcisè ad publicam utilitatem, nec ad alios usus possunt diverti, *l. Inter publica* 17. *de verb. signific. l. Sed & Celsus* 6. *ff. de contrah. empt.* ubi Glossa *l.* 10. *tit.*28. *p.*3. Ergo facultas Regia est necessaria ad hoc, ut possint diverti ad causas pias: tum quia grave incommodum, & præjudicium posset advenire utilitati publicæ, *si in pias causas bona publica expenderentur.* Gregorius *in l.*10. *tit.*28. *part.*3. *gloss.*3. Bobadilla *dict. cap.*14. *num.*14.

33. Sed hæ doctrinæ facilè possunt conciliari; nam doctrina Avendañi potest intelligi quando eleemosyna fuisset parva, unde nullum, aut parvum incommodum reciperet Respublica; tunc enim facultas Regia non est necessaria, quin potiùs ad has minutas eleemosynas semper intelligitur licentia præstita. Et à simili probatur, nam Ecclesia licèt sine Superioris licentia nequeat aliquid donare; si tamen habeat aliquam laudabilem consuetudinem dandi aliquid modicum aliquibus diebus, tunc consuetudo illa rectè sustinetur absque licentia. Addit. ad Abbatem *in cap.* 1. *de Consuetud. num.*2. Lopez *in l.* 15. *tit.*17. *part.*1. *gloss.* 2. Guttierez *can. quæst. lib.* 2. *cap.* 21. *n.*159. Toudutus *tom.*1. *quæst. benefic. cap.* 39. *n.*20. Ergo similiter est dicendum, in his largitionibus piis factis ex bonis publicis, dummodò modicæ sint, nec Rempublicam incommodent. Si verò graves sint quantitates, necessaria erit facultas Regia, ut benè tenent Gregorius, & Bobadilla. Villadiego *in Polit. cap.*5. *de la Instruccion*, §. 32. *n.*81.

34. Sed an ex bonis publicis dandæ sint eleemosynæ consuetæ Prædicatoribus, seu Confessariis? Negarunt Villadiego *d. n* 81. Bobadilla *lib.* 5. *Polit. cap.* 4. *num.*57. quia id pertinet ad officium Curatorum. Tridentinum *sess.* 22. *cap.*8. *&* *sess.* 24. *cap.* 7. quapropter hæ expensæ ad illos, non ad Rempublicam debent pertinere. Toudutus *tom.* 1. *quæst. Benefic. cap.* 39. *num.*7.

35. Sed contrarium decrevit Sacra Congregatio, ut refert Lezana *in Summa*, *tom.* 3. *verbo Concionari*, *num.*12. ubi censuit, teneri universitates Prædicatoribus solvere eleemosynas solitas, nec illis licere ad quanti

quantitatem parvam & certam reducere: quod idem observandum in immemoriali consuetudine existimavit Sacra Congregatio, quam refert Haleta *in Margarit. cas. conscient. verbo Prædicator* 1. & ad hanc observantiam Episcopum posse populum cogere, tenet ipsa Congregatio apud Franciscum Leonem *in Thesaur. fori*, 1. *p. cap.* 8. *sub num.* 6. Sperellus *decis.* 70. *n.* 1. Barbosa *de Offi. Episcopi* 3. *p. allegat.* 79. *n.* 14. Et in Bull. *verbo Prædicator*, *n.* 13. & 14. Gutterrez *lib.* 2. *Can. cap.* 21. *num.* 152. Passerinus *de stat. tom.* 2. *quæst.* 187. *art.* 4. *inspect.* 2. Illud tamen etiam declaratum, & decisum, minimè Parochum petentem sibi præstari eleemosynam solitam præstari Prædicatoribus, concionari posse, nec licere ipsis universitatibus eam illi dare, prætextu etiam cujuscumque paupertatis, ut ex Aldana tenet Barbosa *ad Concilium sess.* 5. *de Reformat. cap.* 2. *num.* 15. & *de offic. Parochi* 1. *p. cap.* 54. *num.* 7.

36. In re tamen animadvertendum, tribus modis hanc difficultatem capiendam esse. In primis quando Curatus non est persona sufficiens ad prædicandum altiori gradu, altiora mysteria explicando, & exponendo Sacram Scripturam, gregemque morum probitate instituendo; & similiter propter inopiam non habet nisi parcam sustentationem, & in hoc casu nec per se, nec per alium tenetur concionari: nun per se, quia est insufficiens; non per alium, quia non habet unde eleemosynetur substitutus. Sufficiet tamen ei Sacramenta administrare, & instruere populum in necessariis tantùm ad salutem, tam in fide, quàm in moribus, ut cum Bauni tenet R. Moya 2. *tom. Select. tract.* 2. *de Religione*, *disp.* 1. *quæst.* 2. *à n.* 1. Et in hoc casu absque dubio tenenda est declaratio Cardinalium, scilicet populum, seu Universitatem contribuere eleemosynas consuetas ad prædicatorem, ut excellentiori modo populum doceat, & instruat, quia id non pertinet ad Parochum.

37. Casus sic propositus adeò communis est, ut ferè semper accidat in aliis Episcopatibus, præter Toletanum, ubi major pars Parochorum, cùm per concursum admittantur in Studiis Scholasticis, & Moralibus, ad concionandum sufficientissimi sunt, & permulti excellentissimi Prædicatores, ut passim videmus. Quapropter Bobadilla *d. cap.* 4. *num.* 57. non debebat excludere has eleemosynas, quia ex cupiditate, & malitia Curionum sunt introductæ; siquidem in plurimùm Parochi quamplurimi non sunt sufficientes ad prædicandum altioti modo, nec habent redditus, nisi parcos, & moderatos. Quod maximè dolendum, dum decimas quamplurium beneficiorum alii percipiunt, vel Sæculares, vel Ecclesiastici, de Animabus non curantes; & ditius Beneficium, quod Parochum doctum, & eminentiorem poterat habere, qualisquali Clerico conceditur, sæpe sæpiùs ignoranti, & idiotæ, in gravissimum animarum damnum, quia decimæ aliis dantur.

38. Quamobrem in visceribus Domini nostri Jesu Christi precor Prælatos Ecclesiæ, ut summopere curent redditus Beneficiorum Curatorum augere, conservare, & non destruere, ut sæpe faciunt ad Fundationes, & Collegia Legistarum, vel aliarum Artium; ut Beneficia Curata habeant viros doctos, probos, & prudentes, prospiciendo ad animarum regimen, ut insignius opus, & præclarissimum Ecclesiæ Dei; quod nequit fieri à paupere Clerico, & ignorante.

39. Secundo modo potest casus evenire, quando Parochus est sufficiens ad concionandum, etiam altioti modo, & habet redditus, & decimas sufficientes. In quo quidem casu aliqui Doctorum asserunt, adhuc ad officium ejus ex propria obligatione prædicare non pertinere altioti modo, sed tantùm in necessariis instruere verbo, & doctrina. Soto *de Iust. lib.* 10. *quæst.* 1. *art.* 3. qui asserit, disputatum fuisse in Concilio Tridentino, an officium prædicandi committendum Curionibus? sed non fuisse determinatum: Et cum eo transeunt Possevinus *de Offic. Curati, cap.* 3. *num.* 1. Machado *in Summa*, *lib.* 4. *p.* 2. *tract.* 1. *document.* 2. *n.* 1. Barbosa *de Offic. Paroch.* 1. *p. cap.* 14. *n.* 1. Et hanc sententiam probare videtur Concilium Tridentinum *sess.* 5. *cap.* 2. ibi: *Archipresbyteri quoque, Plebani, & quicumque Parochiales, vel alias curam animarum habentes Ecclesias quoquo modo obtinent per se, vel per alios idoneos, si legitimè fuerint impediti, diebus saltem Dominicis, & festis solemnibus plebes sibi commissas, pro sua, & earum capacitate pascant salutaribus verbis, docendo quæ scire omnibus est necessarium ad salutem, annuntiandoque eis cum brevitate, & facilitate sermonis vitia, quæ eos declinare, & virtutes, quas sectari oporteat.*

40. Hæc enim verba clarè ostendunt, ad Parochorum munus pertinere docere in necessitatibus populum, non verò altiori modo prædicare, prout etiam ostendit Concilium *sess.* 22. *de Sacrific. Miss. cap.* 8. Quamobrem quando hæ universitates his eleemosynas dant Prædicatoribus, ut altiori modo instituantur, rectè ex publico dantur; non enim hoc pertinet ad officium Curati.

41. Sed dices, ex Concilio *sess.* 23. *cap.* 1. contrarium probari, ibi: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus cura animarum commissa est, oves suas cognoscere, verbique divini prædicatione, ac bonorum omnium exemplo pascere.* Quam sententiam tenet R. Moya *d. quæst.* 2. *à num.* 1. Sperell. *decis.* 70. *num.* 4. Ergo non rectè asserimus, prædicationem altiori modo non pertinere ex proprio officio ad Parochum, & consequenter eleemosynas illas non esse dandas ex publico Prædicatoribus. Sed respondetur, sententiam R. Moya non probari ex dictis verbis; potest enim textus ille intelligi de Episcopis, aut si de Parochis intelligamus, non de prædicatione altioti modo, sed tantùm de instructione, & prædicatione in necessariis. Hinc oh tem rectè ex publico hæ eleemosynæ conceduntur.

42. Verùm si Reverendissimi Moya placitum admittamus, adhuc hæ eleemosynæ ex publico rectè conceduntur; nam Prædicatores isti adducuntur ad faciendas plurimas conciones plusquàm à Rectoribus debent fieri; isti enim non tenentur prædicare, nisi quando oportuerit, & fuerit necessarium, ut cum Suarez docet Barbosa *ad Concilium, sess.* 5. *cap.* 2. *n.* 16. Ast verò illi tenentur, ut etiam aliis temporibus prædicent, quare rectè ex publico expenduntur.

43. Tertio modo est, quando Curatus esset habilis ad conciones faciendas altiori modo, verùm non haberet redditus: & in hoc casu majori ratione convincitur, eleemosynas illas ex publico esse concedendas; nam quando Parochus est doctus, & sine sufficientibus redditibus, magis est dignus miseratione, quàm onerandus labore, præcipuè cùm in probabiliori sententia ad hoc munus non teneatur.

44. Majus erit dubium de eleemosynis, quæ conceduntur quibusdam Confessariis, ut Parochos in Quadragesima, aut in Jubileis adjuvent. Ratio enim dubitandi apparet, nam hæc obligatio est intrinseca muneris illius. Ergo ipse tenetur confiteri, aut si non sufficiat, Adjutores vocare. Verùm dico, quod si Curatus habet parvos redditus, & ipse non possit adimplere, rectè has eleemosynas concedit. Si verò habet redditus sufficientes, & oppidum parvum sit, utique cùm ipse sufficiat, non est obligandus ad alios Confessores adducendos, & ita populus, si illos desideraverit, ex suis bonis rectè adducet, ad bonum spirituale vicinorum; quia durum, & difficile foret omnes cogere ad confitendum cum Parocho. Si verò oppidum

Rr 3

pidum grande sit, nec ipse sufficiat, tenetur adjutores suis expensis ponere. Verùm si adsint ex publico eleemosynæ jam decretæ, non tenetur, sed populus est cogendus ad eas præstandas, quia ex sola continua præstatione ad id est obligatus, tanquam ad opus pium, concessum ad utilitatem vicinorum, ex aliis Confessoribus, quibus faciliter conscientiæ extricantur, ex traditis *lib.2. cap.11. à num.27.*

45. Administratores Reipublicæ etiam possunt, & debent illas eleemosynas erogare, quæ solent dari, & expendi ad solemnitatem Corporis Christi Domini, non solùm ad decorosum obsequium Ecclesiæ, verùm ad choreas honestas, & repræsentationes sacras, quæ communiter *Autas* dicuntur, in quibus multa mysteria dilucidè, & dulciter explicantur. Avendañus *dict. cap.10. num.28.* Bobadilla *dict. cap.4. num.16.* Ast vellem similes repræsentationes fieri à viris probis, & honestis, non autem ab histrionibus; inhonestissimum enim est, vilem comicum, & infamem, *l.1. & l.2. §. fin. ff. de his, qui not. infam. l. Si qua 4. Cod. de Spect. & scenic. lib.11. l.5. tit.2. part.6. l.4. tit.6. p.7.* Amaya *observat. lib.3. cap.5. n.7.* & *ad tit.7. Cod. de infamibus, num.35.* Christum Dominum repræsentare, & mulierem impudicam, & meretricem, Mariæ Virginis Sanctissimæ personam agere.

46. Aliæ verò profanæ repræsentationes, etiam prout nunc fiunt, procul à festis Domini, & Sanctorum sunt ablegandæ; fiunt enim frequenter cum turpitudine, admixtis amoribus valdè ad lasciviam titillantibus: quapropter ut illicitæ à multis viris sapientibus, & timoratis declaratæ sunt, ex Tertulliano *in Apolog.cap.15.* D. August. *de Civit.Dei, lib.1.cap.32.* Mendoxa *de Spe, & Charitate, tom.2.disput.173. sect.28. §.367.* Diana *5.part. tract.13. resol.81. & 82.* Angelus Bossius *tom.8. tit.20.* & illius tituli *tit.8. per tot.* Suarez *in 3. part. disput.67. sect.2.* Mariana *de spectaculis, tract.3.* P. Gregorius *Syntag. 3. part. lib.39. cap.5.* P. Joan. de S. Maria *de Republica, cap.29.* quidquid resistant Bobadilla *lib.5. Polit. cap.4. num.14.* Rojas *de incompatibilit. 1. part. cap.12. à num.32.* Quamobrem à festis Sanctorum, & Corporis Domini sunt ablegandæ. Ad rem audi exemplum adductum à Rojas *in Apologia Tragica, 1. part. §.8.* ibi: *Otro exemplo pone en la Vida de otra perfectissima Religiosa el Padre Avila, tan conocido en el mundo por su vida, y santidad. Que estando en la Ciudad de Ezija, en Andalucia, celebrandose la fiesta de el Corpus Christi con grandes Autos, y Representaciones, fue esta Santa criatura arrebatada en rapto, y en el se la apareciò Christo Señor nuestro, asidos de el grandes sayones, y el Señor muy ensangrentado, y dolorido. Y Preguntandole la Santa: Pues, Señor, en tiempo, que os estan regocijando, y celebrando en vuestra Yglesia los favores, que la hicisteis en daros Sacramentado, estais tan dolorido, y congoxado? Aquien el Señor respondiò: Esposa mia, en aquellas Representaciones, y Autos publicos, que los comediantes hazen, son tantos los pecados que contra mi se cometen, haciendo, y profanando mi casa, que tornan à renovar los tormentos de mi passion, y con cada pecado, que cometen, me buelven à crucificar.*

47. Unde cognoscimus, ad repræsentationes profanas, in quibus peccata permiscentur in celebratione Corporis Christi Domini, ex publicis bonis nihil, etiam titulo eleemosynæ esse concedendum, *cap. Donare 7. dist. 86.* nec ad taurorum agitationem, *l.22. tit.6. lib.3. Recopilat.* Avendañus *dict. cap.10. num.1.* utpote ad rem barbaram, & periculosissimam animabus, & corporibus, & quæ rarissimè fit absque magnis peccatis, ut patet ex Motu Proprio Pii V. & Gregorii XIII. Navarrus *in Man. cap.15. num.18.* Gutierrez *Can. lib. 1. cap. 7.* Salzedo *ad Bernardum, cap. 66. lit. A,* Parladorius *lib. 2. rer. quotid. cap.7. à num.2.* dat plures noster D. Petrus de Ovalle, in Pintiana Cancellaria Regius Auditor, *de Clerica venat. num.39.* licèt ex consuetudine contrarium observari dicant Bobadilla *dict. cap.4. num.22.* Sanchez *cons. lib.1. cap.6. dub.8. num.8.*

48. Denique in calce hujus capitis breviter disquiramus, de quibus bonis facienda sit eleemosyna. Et in primis minimè est danda de re furtiva, aut illicito contractu acquisita, nempe per usuram. *Ecclesiast. cap.34. vers.24.* habetur: *Qui offert sacrificium ex substantia pauperum, quasi qui victimat filium in conspectu patris.* Idemque prohibetur *cap. ult. 14. quæst.5. cap. Non est putanda 27. 1. quæst. 1.* ubi Glossa *l.10. tit.25. part.1.* D. Augustinus & D. Gregorius apud Bellarminum *de bonis Oper. lib. 3. cap. 9.* Ratio est, nam dominus fuisset rationabiliter invitus, dum res sua, quæ necessariò erat sibi restituenda, in eleemosyna expenderetur. Id intelligendum quando dominium non est translatum ad furantem, vel contrectantem; si verò translatum sit, dummodò de propriis bonis possit satisfacere, rectè ex re illa poterit eleemosynas dare; verùm absque distinctione, si extremè indigenti res aliena concedatur, ut *in dict. l.10. Part.* S. Thomas *2. 2. quæst.32. art.7.* Becanus *de extern. act. charit. cap.21. num.17.* Layman *in Summa, lib.2. tract.3. cap.6. num.7.* Bonacina *dict. disput.3. quæst.4. punct.6. proposit.4. num.22.* Turrianus *disput.83. dub.1. vers. Deinde.* Suarez *de Charit. disp.7. sect.2. num.6.* Valdes *de Eleemosyna, 3. p. quæst.8. à num.1.* Palao *de Charit. tract.6. disp.1. punct.12. num.3.* Fuscus *de Visit. lib.1. cap.30. num.15.*

49. Unde ex iis rebus, quæ turpiter acquiruntur, veluti quæ acquirit meretrix meretricando, vel Judex propter aliquid illicitum faciendum, bene possunt facere eleemosynam, quia dominium ad eos est translatum, nec ad illius rei restitutionem tenentur, *d. l.10. Part.* S. Thomas *dict. art.7.* Azorius *Inst. Moral. 2. p. cap.12. quæst 7.* Vasquez *de Eleemosyna, cap.2. num 4.* Spino *d. gloss.6. num.2.* Gratianus *discept. for.218. n.6. & 7.* Valdes *de Eleemosyna, d. quæst.8. num.2.* Palao *d. punct.12. num.3. in fin.* Tapia *d. lib.3. quæst.4. art.6. num.2.* Leoncillus *2. p. privileg.119. num.12.* Fuscus *d. lib.1. cap.30. num.17.*

50. Est tamen adnotandus noster Alphonsus *in dict. l.12.* quatenus asserit, ex lucratis aliquo ludo, vel taxillorum, vel tabularum, eleemosynam fieri non posse. Verùm in re observandum, duobus modis posse legem ludum, vel aliam rem prohibere, non solùm interdicens ludum, sed alio modò, nempe si interdicat ludum, & insimul dominii translationem. Primo enim modo, quando quis acquisierit in ludo, rectè eleemosynam faciet de illis bonis acquisitis; quia ad lucrantem translatum est dominium, ut cum Divo Thoma docet Villalobos *d. tract.32. difficult.2. num.3.* Sed si ludus prohibeatur, & insimul translatio dominii, minimè poterit facere eleemosynas de illis bonis, utpote alienis, & obnoxiis restitutioni, prout libet intelligere *d. l.10.* Et confirmatur ex eo, nam si quis receperit aliquid ex simonia, ad libitum nequit facere eleemosynas, sed necessariò tenetur dare pauperibus, aut in aliquod opus pium convertere, quia ex prohibitione legis non transit dominium ad accipientem. Tapia *d. art.6. num.4.* Ergo in similibus ludis, in quibus lex prohibet translationem dominii ad lucrantem, ex lucro eleemosynam facere non poterit. Villalobos *d. difficult.2. num.2.* Azorius *d. cap.22. quæst.3.* Valdes *d. quæst.8. vers. De acquisitione.*

51. Est verò dubium, an quando bona confiscantur ipso jure, statim ac committitur delictum, delinquens ex illis bonis ipso jure confiscatis possit dare eleemosynam? Prima sententia negat; nam quando

confisca

confiscatio bonorum fit ipso jure, nequit delinquens alienare, nec donare illa bona, *l. Ex judiciorum* 20. §. *Adeò, ff. de Accusat. l. Donationes in concubinam* 31. §. *fin. de donat. l.4. tit.2. part.7. cap. Cùm secundùm* 19. *de haret. in* 6. Ergo nec eleemosynas facere potest. Cæterùm ea alienis nequit fieri eleemosyna; sed quando confiscatio fit ipso jure, statim dominium transit ad fiscum à tempore commissi delicti. Surdus *de Aliment. tit.8, privileg.59. num.7.* Menochius *cons.185. num.8.* Gomez *var. tom.3. cap.2. num. 2.* Gratianus *discept.54. num.16.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib.5. tit.1. num.166.* Lessius *de Iust. lib.2. cap.29. dub.8. num.64.* Ergo delinquens à tempore commissi delicti, quando confiscatio fit ipso jure, nequit eleemosynas dare. Tenet cum Ledesma Azorius *dict. cap.12. quastione* 4.

52. Secunda sententia tenet contrarium; nam iste delinquens habet usum, & possessionem suarum rerum, sicut ante delictum; quapropter potest dare eleemosynas, sicut antequam delictum commiserit. Bonacina *dict. quast.4. punct.4. num.23.* Filliucius *in Summa, tract.28. cap.4. quast.32. art.7.* Trulleuch *dict. lib.1. cap.5. dub.10. num. 1.* Diana *5. part. tract. 8. resolut.40.*

53. Hæc difficultas potest evenire in crimine læsæ Majestatis divinæ, vel humanæ, in quo hæ confiscationes, seu publicationes bonorum fiunt ipso jure, *dict. cap. Cùm secundùm* 19. *de hareticis in* 6. ubi DD. & ejus resolutio pendet ab alia quæstione, an tempore commissi similis delicti transeat dominium bonorum delinquentis ad Fiscum, ut observat Villalobos *dict. tract.32. difficult.6. num.4.* Et aliqui dixerunt, statim transire, *ex l. Commissa* 14. *ff. de Publician. l. fin. Cod. ad legem Iul. Majest.* ubi dicitur, quod si post commissum delictum læsæ Majestatis delinquens bona alienaverit, Fiscum habere rei vindicationem, quæ nequit Fisco competere, nisi dominium ad illum fuerit translatum. Sed hoc argumentum recipit responsum; nam jura illa sunt intelligenda conditionaliter, scilicet si sententia fuerit sequuta, ut explicat Amaya *in dict. l.1. Cod. de jure Fisci, à n.57.* Unde constat, nihil certum probare illa jura, nisi quod sententiâ sequutâ post delictum, transeat dominium illorum bonorum ad Fiscum.

54. Quapropter asserendum, à tempore commissi delicti dominium ad illum non transire, sed remanere apud delinquentem, donec sententia sequatur, *ex l. Quasitum* 15. *ff. Qui, & à quibus*, ibi: *Quoniam ante sententiam dominus est.* Santarellus *de Haret. quast.2. dub.1. num. 2.* Farinacius *de Haret. quast. 190. §. 1. num. 5.* Sanchez *in Decalog. lib.1. cap.22. num.3.* Unde sequitur, admittendam esse secundam sententiam asserentem, delinquentem posse dare eleemosynam à tempore commissi delicti, nisi sententia saltem declaratoria fuisset subsequuta. Cæterùm alienationes hoc tempore factæ mero jure sustinentur. Sanchez *dict. cap.22. num.50.* & tunc delinquens habet possessionem, & administrationem, ut cum pluribus probat Barbosa *in d. cap. Cùm secundùm* 19. *à num.15.* Ergo eleemosynæ eo tempore factæ debent sustineri. Coninch *de Charit. disput.27. dub.1. num.63.*

CAPUT XII.

Quæ sint personæ capaces eleemosynæ?

SUMMARIUM.

Omnibus danda est eleemosyna, num.1. Sed secundùm ordinem charitatis, & quis ordo tenendus sit, num.2.

Defunctus præferendus vivo, nisi extremè indigeat, n.3. Ubi etiam de aliis personis.

Rejicitur error Vbicleffi asserentis, infidelibus non esse dandam eleemosynam, n.4. Et est danda hareticis, n.5. Et excommunicato, n.6.

Eleemosyna an dari possit laborare valenti? Et debet dari Religiosis, contra Vvicleffum, n.7. & 8.

Religiosi Mendicantes possunt petere eleemosynas, ubi habent Conventus, & extrà, demonstratâ licentiâ suorum Superiorum, & nequeunt impediri sub excommunicationis pœna. Fratres de Observantia possunt petere eleemosynas, ubi adsunt Conventus, & extra, ex lege Regia, n.9.

Eleemosyna non est danda otiosis pauperibus valentibus laborare, n.10. Sunt enim relegandi, aut labori publico mancipandi, n.11.

Explicatur Chrysostomus homilia 36. *& lex 40.* tit.5. p.1. *n.12. Exhortantur Praloti, n.14.*

Pauperes extra proprium oppidum nequeunt petere eleemosynas, n.15.

An melius sit pauperes ponere in hospitio, quàm sinere vagos mendicare? Aliqui dicunt, vagos relinquendos, n.16. Alteri negant, n.17. Defenditur hac sententia, n.18

An pauperes ficti teneantur restituere acceptas eleemosynas? Negant aliqui, num.19. Alii autem affirmant, num.21. Alteri verò distinguunt, n.22. Resolvitur, à n.23. Defenditur secunda sententia, n.24. & 25.

Sed cui restitutio facienda est? Referuntur varia sententia, à n.26. Resolvitur, n.27. & 28.

Qui habent congruam sustentationem, verùm de proximo necessitatem timent, rectè recipiunt eleemosynam, num. 29. Item qui habent filias nubiles: & de puella non habente congruam dotem idem dicendum, ibid.

Et extende ad filios habentes parentes pauperes, sorores, vel fratres, quibus alimenta præstare tenentur, num.30.

Peregrinis danda est eleemosyna, sed non debent vagari, num.31.

Forensibus pauperibus danda est eleemosyna; ex causa tamen possunt à civitate expelli, n.32.

1. ILla sanè regula generalis est, Eleemosynam omnibus esse concedendam, quando ea indigent, & quatenus necessitate premuntur, sive Fideles, sive infideles sint, sive amici, sive inimici; id enim charitas petit, ut omnibus egenis succurramus; & observatum invenimus apud veteres Christianos, non solùm aliis Fidelibus subvenientes, verùm ethnicis, ut expressit Tertullianus *in Apolog. cap.15.* & hostis adversùs Christianos juratus, Julianus Apostata testatur *in epist. ad Artacium*, ibi: *Galilai non suos modò, sed nostros quoque alunt.* Sozomenus *lib.5. Hist. cap.15.* Idcircò hanc regulam admittunt Bonacina *d. disput.1. quast.4. punct.6. proposit.3. num.18.* Paulus Rubeus *pract. resolut.*

reſolut. cap.72. num.65. Leoncillus *2. part. privil.115. num.13.*

2. Verùm licèt omnibus danda ſit eleemoſyna, attamen charitas habet ordinem, ut meliùs exerceatur: idcircò *in Cant. cap.2. verſ.4.* ait Sponſa: *Introduxit me in cellam vinariam, ordinavit in me charitatem.* Ubi plures Patres congeſſit Sectlogus *veſtigat.20. ſect.1. cap.2. verſ.4. & 5. num.23.* quapropter in danda eleemoſyna, per quam amor proximi exercetur, & inſimul Dei, ordo eſt ſervandus, uti noſter Alphonſus ſcripſit *in l.7. tit.23. part.1.* Unde in eleemoſyna valde egenus præferendus eſt illi, qui non eſt in tam urgenti neceſſitate. Gloſſa *in cap. Si quis, 90. diſtinct.* Senex debilis præfertur juveni, dignior digno, pauper nobilis ignobili, invalidus ſano. Surdus *de Aliment. tit.1. quaſt.93.* Gratianus *diſcept. cap.22. num.25.* Trullench *in Decalog. lib.1. cap.5. dub.11. num.1.* Fidelis præferendus eſt infideli, & potiùs eleemoſyna danda eſt bonis, quàm malis; non tamen ad excludendos malos quærenda ſunt peccata occulta, ut cum Fillıucio notat Trullench *dict. cap.5. dub.10. num.5.* Villalobos *1. part. tract.22. difficult.7. num.1.* Bellarminus *de bon. oper. lib.3. cap.12. lit. B,* Valdes *de Eleemoſyna, 3. v. fol.72. verſ. Si autem omnibus,* Fuſcus *de Viſit. lib.1. cap.30. num.9.*

3. Cæterùm, ſi vivus extremè, aut quaſi indigeat, præferendus eſt defunctis, quia ſalus ejus periclitatur: quod periculum non habet anima in Purgatorio. Aliàs autem ſemper eſt præferendus defunctus, quia majori neceſſitate urgetur. Villalobos *dict. difficult.7. num.2.* quare *num.3.* aſſerit, magis eſſe meritoriam eleemoſynam pro animabus Purgatorii. Trullench *dict. cap.5. dub.10. num.5.* Valdes *dict. § 3. fol.76. verſ. Item ſi.* Sunt etiam præferendi amici, & domeſtici benemeriti aliis pauperibus, parentes naturales ſpiritualibus. Azorius *2. part. lib.12. cap.13. à quaſt.1.* Pater, & filius, ſi ſint in extrema, anteferendus eſt pater; ſi mater, & pater, præferendus eſt pater; parentes præferendi ſunt uxori, uxor propinquis, propinqui extraneis, vicini advenis. Debitor debet præferre creditorem: ac denique eſt præferendus Princeps, aut alia perſona neceſſaria Reipublicæ. Trullench *dict. dub.11. num. 2.* Villalobos *dict. difficult.7. num.1.* Becanus *de extern. act. charit. cap.21. num.22.* Gregorius *in dict. l.7. tit.23. part.1. verbo Parientes.* Barboſa *in Repert. poſthum. verbo Eleemoſyna.*

4. Ex dictis Vvicleffi error eſt rejiciendus, apud Vvaldenſem *lib.2. de Doctrin. cap.81.* aſſerentis, eleemoſynam non eſſe dandam infidelibus, nec hominibus impiiſſimis. Eſt autem ad id locus *Eccleſiaſt. cap.12.* ibi: *Da miſericordi, & ne ſuſcipias peccatorem. Benefac humili, & non des impio.* Qui quidem intelligendus eſt, ne demus eleemoſynam impio, ut foveatur in peccato, vel quando peccat in ipſa receptione eleemoſynæ; aliàs verò rectè conceditur, quia peccatores indigent ſuſtentatione naturæ: hæc autem ſuſtentatio bona eſt, immò & neceſſaria ex obligatione juris naturalis; quapropter eſt objectum miſericordiæ, & rectè peccatoribus indigentibus eleemoſyna conceditur, ut cum S. Thoma obſervat Tapia *dict. lib.3. quaſt.4. art.7. num.2.* Suarez *de Charit. diſput.7. ſect.1. num.5.* Bellarminus *d. lib.3. cap.12. per tot.* Becanus *d. cap.21. à num.20.*

5. Hæreticis extremè indigentibus, vel quatenus homines ſunt, & neceſſitate premuntur, eleemoſyna eſt concedenda; nam licèt incapaces ſint alicujus donationis, ita ut ſi ignarus aliquis eis aliquid conceſſerit, poſſint hæredes repetere; aut ſi ſciens donaverit, ad Fiſcum pertineat, Simancas *de Catholicis Inſt. tit.46 num.56.* Azorius *Inſt. Moral. 1. p. lib.5. cap.8. quaſt.1.* Aſt eleemoſyna benè hæreticis indigentibus conceditur, ob rationem numero antecedenti ſcriptam, ut cum Azorio docet Sanchez *in Decalog. lib.2. cap.14. num.39.* Unde ſi hæretico alimenta relinquantur, licèt alia bona publicentur; non tamen quatenus ſunt neceſſaria ad ejus alimoniam auferuntur, *l. Iacni 12. ff. de cib. & aliment. legat.* Surdus *de Aliment. tit.8. privileg.59. num.14.* Sanchez *dict. cap.14. num. 42.* Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg.11, num.15.*

6. Quod idem dicendum de excommunicato, quia licèt communione Fidelium privetur, non verò ab hac pia communione ita excluditur, quin in neceſſitate per eleemoſynam ſuccurratur, *cap. Quoniam 103. 11. quaſt.3. cap. Quàm pio 2. 1. quaſt.2. cap. Non æſtimamus 13. quaſt.2.* Leoncillus *dict. privileg.115. num.16.* Quod idem dicendum de Judæis. Maſcardus *de Iudæis, 1. p. cap.7.* Natta *conſ.620. n.12.* Gratianus *diſcept.628. num.35. cap.842. num.28.*

7. Deinde diſquirendum, an eleemoſyna dari poſſit iis, qui poſſunt laborare? Et in hac diſquiſitione Religioſi in primis ſunt adducendi, quibus eleemoſynam præbere illicitum aſſeruit Vvicleffus. Nam cùm ſit opus perfectionis manibus laborare ad victum quærendum, *Act. Apoſtol. cap.20.* D. Paulus *1. ad Theſſal. cap.2. & 1. ad Corinth. cap.4.* inde eſt, ut ad laborem teneantur, utpote tendentes ad perfectionem, nec eis danda eſt eleemoſyna, nec rectè percipiunt, nec mendicant, ut tenent alii hæretici apud Bellarminum *de Monachis, lib.2. cap.45.*

8. Sed contrarium tenendum eſt de Fide, & definitum in Concilio Conſtantienſi *ſeſſ.8.* probantque quamplurimæ Bullæ confirmantes Religiones Mendicantium, conceſſæque ab Innocentio III. Honorio III. Gregorio IX. Innocentio IV. Nicolao IV. & a Joanne XXII. Cæterùm, nam licèt ſit opus perfectionis laborare propriis manibus, quod & priſci Monachi laudabiliter obſervarunt, vel ad victum quærendum, vel ad vitandum otium, ut cum Caſſiano, & aliis probat Lautmeter *de vet. Cleric. & Monach. vict. 2. part. lib.2. cap.6.* Attamen non minùs laudabiliter hodie Religioſi contrarium obſervant, ceſſando à labore, ob plurima exercitia ſpiritualia, quibus vacant, & eleemoſynis aluntur, ut benè diſſerunt Bellarminus *dict. cap.45.* Lautmeter. *dict. cap.6.* Caſtro *de Hæreſibus, verbo Eleemoſyna, & verbo Labor, & Mendicitas.* Turrianus *diſput.85. dub.1.* Vaſquez *de Eleemoſyna, cap.3. dub.1.* Cruz *de Stat. Relig. lib.1. cap.7. dub.1.* Sanchez *tom.2. Decalog. lib.7. cap.24. num.6.* Tapia *dict. quaſt.4. art.7. num.3.* Qui id extendunt, non ſolùm ad eos, qui voluntariam paupertatem ſuſceperunt per ingreſſum Religionis, verùm etiam extra, ut ſe traderent exercitiis ſpiritualibus, verbi gratiâ S. Alexius, D. Franciſcus, & D. Ignatius in initio ſuæ converſionis. Tapia *dict. num.3.* Diana *d. 5. part. tract.8. reſol.18.* Paſſerinus *de Stat. 2. tom. quaſt.187. art.1. per tot.*

9. Unde Sacra Congregatio apud Barboſam *3. p. allegat.169. num.10.* cenſuit, Religioſos Mendicantes per ſeipſos, ubi habent Conventus, eleemoſynas quærere poſſe, nec Epiſcopus valet eis interdicere mendicitatem; ſi tamen extra eas quæritare voluerint, ſuorum Superiorum licentiam Ordinario demonſtrare tenentur. Tum alibi, 15. Septemb.1629. cenſuit Sacra Congregatio, non eſſe prohibendos Religioſos eleemoſynas, & oblationes recipere inter Miſſarum ſolennia, vertendo ſe ad populum, & confeſſionem generalem dicendo. Lezana *in Summa Quaſt. Reg. tom.1. cap.9. num.45.* Præterea, ſi aliquis Ordinariorum, aut

alii

alii impediant per vim, vel dolum, ne eleemosynæ dentur Religiosis; tunc ipso facto excommunicationem incurrunt, ut ex Bulla tradidit Cruz *dict. cap.7. conclus.2.* Trullench *dict. cap.5. dub.8. num.28.* Patribus verò Franciscanis de Observantia, lege Regia concessum est, ut eleemosynas quærere possint, non solùm in locis ubi adsunt Monasteria, verùm in aliis, dum tamen non petant cum indulgentiarum publicatione, nec etiam quæsitoribus intervenientibus, *l. fin. tit.9. lib.1. Recopilat.* Quid verò quando Fratres sibi eleemosynam petunt? Id ex causa, & licentia Vicarii faciendum, *leg.13. tit.12. lib.1. Recopilat.*

10. Alteri verò mendicantes, qui possunt laborare, & ad fugiendum laborem, ostiatim mendicant per vicos, & plateas, nequeunt eleemosynas percipere, nec eis bene conceduntur. Ratio est, nam pauperibus aliis auferuntur rectè illas petentibus. Tum ex otio ad maxima vitia prolabuntur, ac denique sunt ut fures eleemosynarum. Turrianus *disput.85. dub.1.* Vasquez *dict. dub.1. cap.3.* Trulleuch *dict. cap.5. dub.10. num.8.* Palao *d. tract.6. disp... punct.14. n.1.*

11. Hinc pauperes isti otiosi, & vagabundi, sunt semper relegandi, aut quod meliùs, labori publico mancipandi, *l.un. Cod. de Mendicant. validis, lib.11. leg.40. tit.5. part.1. leg. 4. tit.2. part. 2. leg.1. tit. 11. lib.8. Recopilat.* aut aliis laboribus Reipublicæ convenientibus. Petr. Gregorius *Syntag. lib.39. cap.6. n.13.* Menochius *de Arbitr. lib.2. cent.6. casu 331.* Decianus *tom.1. crim. lib.4. cap.13.* Avendañus *de Exequend. 2. p. cap.6. num.2.* Bobadilla *lib.2. Polit. cap.13. à num.27.* Peguera *decis. crim. cap.4.* Solorzano *de Iur. Indiar. tom.2. lib. 3. cap. 25.* Fuscus *de Visit. lib. 1. cap.30. num.9.*

12. Sed in specie contrarium scripsit D. Chrysostomus *homil.36. super Matth. col. fin.* cujus assertum explicatione indiget, nam ut noster Alphonsus *in l.40.* decrevit: *E à estos tales por mayor derecho tiene la santa Yglesia de los tirar el comer que gelo dar, porque ellos dexan de lo ganar, podiendolo facer.* Et ita etiam deciditur *cap. Non omnis 5. quæst. 5. cap. Nimium 23. quæst.4.* Glossa *in cap.1.82. dist.* Azevedus *in l.1. tit.11. lib.8. Recopilat. num.13.* Quapropter intelligendus est, quando isti pauperes otiosi essent in extrema, aut gravi necessitate, & ad meliorem frugem reducerentur, ut explicat Alphonsus *in d.l. 40.* Et cum aliquibus Palao *d. punct.14. n.2.* Trullench *d. dub. 10. n.8.*

13. Aliter enim Chrysostomus valet intelligi, quando eleemosyna his otiosis concederetur, non ut in otio degerent, id enim fuisset eorum ruinam, & vitia alere; quia ut Seneca *epist. 86.* dixit, *Otium est sentina omnium malorum, noverca virtutum, & cujusvis hominis sepultura.* Chrysostomus *d. homil. 36.* Simancas *de Republic. lib. 8. cap. 28.* Petrus Gregorius *lib. 39. cap. 6.* sed misericorditer pecuniæ eis darentur, ut aliquo officio edocerentur, aut ut coloni, seu agricolæ fiant; tunc enim rectè eis eleemosyna conceditur.

14. Quod utinam in Hispania omnes eleemosynantes efficerent, præcipuè Prælati Ecclesiastici, ut suas eleemosynas concederent ad tollendos vagos, & otiosos pauperes; tum alios, qui titulo nobilitatis nolunt laborare, nec in bellis, nec in litteris, vel in rurali opere, quorum in Hispania infinitus est numerus, & totalis hujus Regni ruina. Unde Catullus:

Otium Reges priùs, & beatas perdidit urbes.

Dolendum maximè est, quod Imperium à majoribus nostris religione, & virtutibus, armis, & tanto cruore acquisitum, vitiis, otiositate, ignaviâ, & infamiâ ferè deletum videamus. Ad rem Salustius *de bello Catilina*, ibi: *Nam Imperium facilè his artibus retinetur, quibus ab initio paratum est. Verùm ubi pro labore desidia; pro continentia, & æquitate libido, atque superbia invasere; fortuna simul immutatur cum moribus. Itaque Imperium semper ab optimo quoque ad minùs bonum transfertur.*

15. His pessimis, & otiosis pauperibus nostræ patriæ leges aliquod pharmacum adhibere conantur *in tit.12. lib.1. Recopilat.* In primis, ne pauperes debiles, senes, cæci, aut aliàs impediti, extra proprium oppidum eleemosynas petant; idque de licentia Parochi, & Judicum illius, quam quotannis renovare tenentur. In his enim licentiis signa corporis sunt apponenda, ne alii pauperes similibus licentiis abutantur; aliaque utilia in eis legibus decreta sunt, benè considerata, sed malè observata, de quibus conqueritur Simancas *de Republica, lib. 8. cap. 30. num.9.*

16. Est tamen quæstio, an magis conveniens sit pauperes domi, aut in hospitio retinere, & alere ex pecuniis publicis, quàm vagos per Civitatem sinere mendicare? Et aliqui censuerunt, meliùs esse eos sinere liberè mendicare, nam difficillimè ad eos alendos eleemosynæ jungerentur. Tum quia præsentes magis charitatem movent ad illis subveniendum, & pietas majori misericordia exercetur. Sotus *dict. deliberat. in causa paup. cap.11. & 12.* Vasquez *de Eleemosyna, cap.3. dub.4.*

17. Alteri verò tenent in contrarium, prout decrevit textus *in l.19. tit.12. lib.1. Recopilat.* & anteà scripserat Plato *cap.3. de legibus.* Et ratione probatur, quia magis homines pii moventur ad succurrendum pauperibus domi, vel in hospitio retentis, qui nequeunt mendicare, prout videmus in hospitalibus, ubi consideratis pauperibus infirmis, & nequeuntibus eleemosynam petere, majori charitate opitulantur. Cæterùm, nam faciliùs creditur illos pauperes veros esse, qui in hospitio retinentur, quorum impedimenta, & languores fuerunt explorati ad eos recipiendos, quàm vagos pauperes, qui utplurimùm fictis vulneribus, & morbis suam necessitatem exaggerant, *l. un. Cod. de Mendicant. validis*, ubi decernitur, magnâ curâ pauperum morbos esse explorandos. Petrus Gregorius *d. lib.39. cap.6. num.15.* Bobadilla *dict. lib. 3. cap. 13. num.32.* ob similia figmenta; quapropter magis eleemosynantes moventur ex scientia veræ paupertatis ad præstandas eleemosynas, si pauperes domi, vel in hospitio detineantur. Denique mendici, & pauperes molestiam inferunt Reipublicæ, si liberè incedant, nec Ecclesias relinquunt, Missas, Sermones, & alia divina Officia perturbant, quanvis leges interdicant, *l.16. tit.12. lib.1. Recopilat.* Tribunalia, commercia, tabernas, vicos, & plateas suis obsecrationibus, & vocibus molestant, & impediunt, non solùm ad eleemosynas, sed etiam aliqui ad stipes quærendas, ita ut magis ad indignationem, quàm ad pietatem moveant. Quamobrem magis erit conveniens, ut aut domi, aut in hospitio retineantur. Petrus Gregorius *Syntag. lib. 15. cap.28. à num.3.* Bobadilla *lib. 2. Polit. cap.13. num.32.*

18. Hæc sententia est magis conformis bono Reipublicæ regimini, & ideò admittenda à Gubernatoribus, ut quamplurimi ficti pauperes, & vagabundi ablegentur.

19. Hinc pauperes isti otiosi, & vagabundi, nolentes laborare, & qui se fingunt pauperes, licèt interim quod necessitate urgentur, donec inveniant ubi laborent, possint recipere eleemosynas: attamen si in otio permaneant, vel si se fingant pauperes, graviter peccant, ut cum Navarro notat Trullench *dict. lib.1. cap. 5. dub.10. num. 9.* Villalobos *1. part. tract.22. differ.9. num.1.* Diana *5. part. tract.8. resol.21. vers. Nota.*

20. Sed an teneantur restituere eleemosynas quas acceperint, dubium est? Prima sententia negat; nam finis dantis eleemosynam est charitatem exercere, quæ quidem exercetur etiamsi pauperi ficto eleemosyna concedatur. Ergo non tenentur ad restitutionem. Et confirmatur, nam substantia actus sustinetur; etiamsi error sit in qualitate, *cap. Super literis* 20. *de Rescript.* ubi scribentes. Cùm ergo substantia eleemosynæ sit charitas, sustinenda est, etiamsi in qualitate personæ erretur. Ita ex aliquorum doctrina refert Delugo *Resp. Mor. lib.* 6. *dub.* 17. *n.* 1.

21. Secunda sententia contrarium tenet; nam causa finalis eleemosynæ est pauperibus succurrere ad sublevandam ejus necessitatem, quæ si non adsit, quia pauper est fictus, donatio illa non sustinetur, idcirco suscipiens ad restitutionem tenetur. Navarrus *in Man. cap.* 17. *n.* 107. Navarra *de Restit. lib.* 3. *cap.* 1. *à n.* 267. Delugo *d. lib.* 6. *dub.* 17. Vazquez *de Eleemosyna, cap.* 3. *dub. ult.* Trullench. *d. dub.* 10. *num.* 9. Villalobos *d. tract.* 22. *difficult.* 9. *n.* 2. Palao *d. punct.* 14. *num.* 5. Tapia *d. quæst.* 4. *art.* 8.

22. Tertia sententia distinguit, quando eleemosyna est magna, & tunc inquit, pauperem fictum teneri ad restitutionem: secus si parva, & in his, quæ quotidie minutim fiunt; quia cùm parvæ sint, tantùm propter Deum conceduntur, non habito respectu ad personam, ut cum Soto, Molina, & aliis docet Diana *d.* 5. *p. tract.* 8. *ref.* 21. *&* 8. *p. tract.* 6. *n.* 109.

23. In hac difficultate dicendum, quod si aliquis eo animo expresso det eleemosynam, ut non aliter daret, nisi recipiens pauper esset, sine dubio teneri ad restitutionem, quia dominium ad recipientem translatum non est. Fernandez *in Examine*, 1. *p. cap.* 16. §. 5. *à n.* 3. Si verò donans prospiceret pauperis necessitatem, utpote causam impulsivam, & non finalem, ita ut si sciens non esse pauperem, adhuc eleemosynam daret, recipiens non tenetur ad restitutionem, ut est textus *in l.* 2. §. *fin. ff. de Donat.* Navarrus, & Villalobos nuperrimè allegati.

24. Erit ergo dubium, quando animus non demonstratur, verùm tantùm voluntas tenderet ad faciendam eleemosynam. Et tunc admitto secundam sententiam, nam animus dantis est capiendus ab actus natura: ast ex natura eleemosynæ, & causa finali illius, est sublevare pauperem indigentem, licèt motivum sit charitas. Sanchez *de Matrim. lib.* 7. *disp.* 18. *n.* 24. Vazquez *de Eleemosyna, cap.* 3. *dub. ult. num.* 15. Ergo animus dantis est non transferre dominium eleemosynæ, nisi recipiens verè pauper sit. Ergo recipiens tenebitur ad restitutionem. Cæterùm licet donationes gratuitæ distinguantur à contractibus onerosis, attamen si in donatione adsit dolus, aut circa ejus motivum, vitiatur donatio, ut optimè notat Delugo *de Iust. tom.* 2. *disp.* 21. *sect.* 7. *num.* 69. *&* 89. Cùm ergo in præsentiarum adsit dolus circa motivum eleemosynæ, nempe circa indigentiam petentis, inde est ut vitietur, & recipiens teneatur ad restitutionem. Denique quia eleemosyna illam suscipit tacitam conditionem, si pauper sit: Ergo ea deficiente conditione, inde est, ut recipiens teneatur ad restitutionem. Cruz *in Direct.* 1. *p. præcept.* 5. *art.* 4. *dub.* 2. *conclus.* 4.

25. Quod non solùm intelligas quando eleemosyna magna est, verùm etiam in eleemosynis minutis, & quæ ostiatim petuntur; quia cùm plures sint, in magnam quantitatem pervenient, ut benè notat Villalobos *d. diff.* 9. *n.* 3. Si tamen aliqua eleemosyna parva sit, & ad plures non collimet, ex parvitate ab obligatione restituendi suscipiens liberabitur.

26. Sed adhuc restat difficultas, cui facienda est ista restitutio? Et aliqui dixerunt, danti esse faciendam. Ita Sotus, Granados, Turrianus & alii apud Dianam 5. *p. tract.* 8. *ref.* 22. Alii dicunt faciendam pauperibus veris. Villalobos *d. diffic.* 9. *n.* 4. Trullench *d. dub.* 10. *num.* 10. Alteri dicunt, sufficere restituere, sive danti, sive pauperibus, quia utraque sententia est probabilis, Vazquez *d. dub. ult. n.* 24. Diana *d. resol.* 22. Palao *d. punct.* 14. *n.* 7.

27. Ast dico, quod si magna sit eleemosyna data pauperi ficto, danti esse restituendam, nec sufficiet fieri pauperibus; nam in his eleemosynis magnis considerenda est aliqua affectio ad personam, cui datæ sunt, insimul cum paupertate, quæ ad magnam illam eleemosynam excitavit animum concedentis: quæ quidem qualitas in aliis pauperibus non invenitur, idcircò restitutio facienda est danti, non verò aliis pauperibus, in quibus similis affectio non consideratur. Præterea, ut dictum est, dominium rei donatæ remansit apud dantem; si enim magna sit, non facilè alia donatio ad alios pauperes est præsumenda, *l. Cum de indebito* 25. §. *Si verò, ff. de probat. l. fin. de Donat.* Marius Ant. *var. lib.* 2. *resol.* 23. *n.* 11. Gratianus *discept. cap.* 854. *num.* 7. Ergo necessariò est danti restituenda, non verò aliis pauperibus.

28. Si verò parva sit eleemosyna, probabiliter ex voluntate dantis poterit fieri restitutio aliis pauperibus; credendum est enim, velle dantem tam parvam quantitatem datam ex charitate, propter Dei amorem, aliis pauperibus elargiri, quapropter rectè eis ex probabili præsumptione fit restitutio. Vazquez *d. dub. ult. num.* 24.

29. Qui verò habent congruam sustentationem, verùm de proximo necessitatem timent, rectè eleemosynas suscipiunt; quia quod de proximo expectatur, præsens censetur, *l.* 2. *C. de transact.* ubi Padilla, & Barbosa *num.* 5. Sicut de lite dicimus, quæ si de proximo speratur, præsens dicitur *d. l.* 2. *l.* 4. *tit.* 22. *lib.* 4. *Recopilat.* Cujacius *lib.* 9. *observat.* 24. Mohedanus *decis.* 1. *de transact.* quamobrem poterit petere eleemosynam, ut si jam necessitate præmeretur. Delugo *d. lib.* 6. *dub.* 17. *n.* 4. Idem dicendum de habentibus necessaria, verùm qui habent filias nubiles, quas præcisè dotare tenentur; hi enim rectè eleemosynas percipiunt. Mandellus *cons.* 69. *n.* 7. Vivius *decis.* 454. *num.* 5. Gimba *in consuet. Messanens. cap.* 2. *gloss.* 12. *à num.* 23. Diana 2. *p. tract.* 1. *resol.* 18. Similiter dices de puella habente necessaria ad victum, si non habet congruam dotem ad sui status conditionem, ut cum Bart. & aliis tradit Velasco *de Privileg. paup.* 1. *p. quæst.* 4. *num.* 43.

30. Id extendendum ad filios habentes sibi necessaria, qui si habeant parentes necessariò alendos, & ad id non habeant, possunt eleemosynas suscipere. Delugo *d. dub.* 17. *n.* 5. Diana *d. ref.* 8. *vers. Ex his apparet.* Iridem si habeant sorores, aut fratres, quibus alimenta præbere tenentur. Delugo *d. num.* 5. Similiter Clericus obtinens tenue beneficium, qui nequit alere suam familiam; hi enim omnes pauperes sunt, & rectè eleemosynas percipiunt. Duenas *regul.* 71. *vers. Vltra quas,* Velasco *d. quæst.* 4. *n.* 50. Delugo *d. dub.* 17. *num.* 5.

31. Peregrinis etiam est danda eleemosyna, rem enim licitam exercent, & laudabilem, *cap. Si quis* 23. 24. *quæst.* 3. *cap. un. de Clericis peregrin. in* 6. *l.* 1. *&* 2. *tit.* 24. *p.* 1. Sed est textus Regius *in l.* 27. *tit.* 12. *lib.* 1. *Recopilat.* decernens peregrinos vagari non debere per diversa loca, ultra quatuor leucas à recta via peregrinationis: quam legem, & alias illius tituli, censuerunt ex studio pauperum conditas esse, pront existimavit Sotus *de delib. in caus. paup. cap.* 7. Vazquez *d. cap.* 3. *de eleemosyna, dub.* 3. Ast viri illi sapientissimi, qui Peregrinorum plurium insolentiam, & otiositatem non agnoscebant, leges illas rigidè adnotarunt. O utinam Magistratus zelo illas custodirent, & exequerentur,

querentur, unde quamplurima mala averterentur.

32. Forenſibus an danda ſit eleemoſyna? Negare videtur Concilium Turonenſe II. *can.4.* ubi ſtatutum eſt, ut quælibet civitas, aut oppidum ſuos alat pauperes, & ad id Preſbyteri, & laici concurrant. Sed tamen licèt decretum illud tam neceſſarium ſit, ſi tamen aliqui forenſes pauperes ſint, eis eſt danda eleemoſyna, nec aliquo modo licere à civitatibus eos expellere, ſcripſerunt Sylvius *ad 2.2. quæſt.31. art.9. verſ. Quæritur*, Lorca *ibid. diſp.37. ſect.3.n.19.* Quorum doctrina admittenda eſt, ſi non adſit cauſa, nempe quando civitas fame laboraſſet, nec illis, nec domeſticis pauperibus valet ſubvenire: vel quando forenſes pauperes morbos afferrent, aut quando in otio computreſcunt, unde ad vitia perveniunt, & illis expulſis laborarent; tunc enim rectè rejiciuntur. Bonacina *d.diſp.3.quæſt.4. punct.6. propoſit.3.num.19.* Layman *lib.2. tract.3. cap.6. num.3.* Trullench *dict. dub.10. num.* 8. Diana *5. part. tract.8. reſol.36.* Valdes *de Eleemoſyna, 3. p. fol.80. verſ. Quartò quæritur.*

CAPUT XIII.

De Quæſitoribus Eleemoſynarum.

SVMMARIVM.

Olim facilè Quæſitores eleemoſynarum concedebantur. Hodie interdicuntur, à n.1. & 2.

Contra hæc Decreta facientes poſſunt puniri à Iudice Eccleſiaſtico, vel laico, n.4.

Si delinquens fuerit Clericus captus in delicto, valet à Iudice laico deprehendi, & mitti ad Eccleſiaſticum, n.5. Sed explicatur hæc doctrina, à n.6.

Quæſitores non abſolutè prohibentur, ſi habeant juris requiſita, num.10. Quapropter ad cauſam neceſſariam poſſunt dari à Papa, Arch-epiſcopo, vel Epiſcopo, num. 11. Vbi etiam requiſita recenſentur.

In Caſtella ultra deputationem Ordinarii, requiritur Supremi Senatus licentia; & ſi adſint indulgentiæ, ultra examen Ordinarii, etiam illud Commiſſarii Generalis Cruciatæ requiritur, n.12. An jus petendi eleemoſynam poſſit locari? Aliqui affirmant, n.13. Sed non admittuntur, n.15.

Fratres Mendicantes non ſolùm per ſe poſſunt petere eleemoſynas, ſed per alios, n.16. Et abſque licentia Ordinarii, n.18.

An petens eleemoſynam pro aliqua imagine, poſſit de eleemoſynis vivere? Diſtinguitur, & negatur. Admittitur quando ex licentia ſuperioris aliquis peteret, n.19.

Sed non ſunt dandæ ſimiles licentiæ laborare valentibus, num.20. Vbi de petentibus ad pauperes verecundos, num.21.

1. QUæſitores eleemoſynarum olim facilè concedebantur, unde ad plurimos abuſus pervenerunt, jam falſa prædicantes, jam ementitas indulgentias publicantes, & Bullas Summorum Pontificum in grave animarum diſpendium, ac tandem alia delicta perpetrantes, quorum meminit Navarrus *de Iubileo, not.31. à num.46.* Quare Sacri Canones tanto morbo medelam applicarunt. Innocentius III. *in cap. Tuarum 11. de Privilegiis*, quæſitores eleemoſynarum falsò ſignum Crucis ferentes excommunicavit, ſi laici ſint; ſi verò Clerici, ab officio, & beneficio ſuſpendit, *in cap. Cùm ex eo 14. de Pœnit. & remiſſ.* Decretum eſt, minimè quæſitores iſtos eſſe admittendos abſque Litteris Apoſtolicis, aut Diœceſanorum, nec ultra quàm in ipſis Litteris continetur, populis proponant.

2. Eoſque ſimiliter inſtruit, ut ſequitur: *Qui autem ad quærendas eleemoſynas deſtinantur, modeſti ſint, & diſcreti, nec in tabernis, nec in aliis locis incongruis hoſpitentur, nec inutiles faciant, aut ſumptuoſas expenſas, caventes omninò, ne falſæ Religionis habitum geſtent.* Idem decernitur *in Clement.2. de Pœnit. & Remiſſ.* additurque, Litteras Apoſtolicas eſſe examinandas à Diœceſanis. Concilium Tridentinum *ſeſſ.5. de Reformat. cap.2. in fin.* his quæſitoribus prædicare interdixit, & latiori decreto *ſeſſ.21. de Reformat. cap.9.* eos penitus delevit, & derogat Privilegiis Eccleſiaſticis ad id conceſſis Monaſteriis, & Hoſpitalibus. Tandem Pius V. *in ſua conſtitut.99. 4. Non. Ianvarii* 1590. revocavit indulgentias, in quibus continebatur facultas quæſtuandi: Et *in conſtitut.*30. quæſtuandi prohibitionem indixit, & quæſtores deputandi. Zerola *1. part. verbo Quæſtores, num.1.* Barboſa *de offic. Epiſcopi, 3.p. alleg.109. num.4.* Fagnanus *in cap. Tuarum 11. de Privilegiis, n.2. & 3.* & *in cap. Cùm ex eo, de Pœnit. & Remiſſ. à num.1.*

3. Hæc autem Decreta, atque alia, quæ rectiſſimè à noſtris Pontificibus concinnantur, hæretici calumniantur. Nec miror, cùm ſimiles quæſtores, & prædicatores graviſſimos errores, & hæreſes ſeminaverint, unde ad illas difundandas apertiſſimus adeſt aditus. Refellit Bellarminus *de Indulgent. lib.1. cap.20. §. Igitur.* Quamobrem Concilium optimè eos abolevit. Explicant Navarrus *de Orat. miſcell.66. num.2.* Avendañus *de exequend. 2. p. cap.30.* Riccius *in Praxi for. deciſ.290. num.2.* Trullench *in Decalog. lib.1. cap.5. dub. 10. num.* 4. Enriquez *in Summa, lib.7. cap.29.* Palao *Oper. Mor. tom.1. tract.6. diſput.2. punct. ultim. à n.1.* Fuſcus *de Viſit. lib.1. cap.30. n.36.*

4. Si tamen aliquis contra hæc Decreta deliquerit, etiamſi laicus ſit, poterit ab Epiſcopo puniri, *cap. Tuarum 11. de Privileg.* ubi Abbas *num.1.* quia ſi prædicat, res ſacra eſt, circa quàm delictum perpetrat; ſi verò tantùm petat eleemoſynam, pia eſt cauſa, de qua etiam cognoſcit Epiſcopus. Zerola *ubi ſuprà, n.1.* Decius *conſ.276. num.1.* Barboſa *d. alleg.109. num.12.* Quod etiam fieri poterit à Judice laico, ſi præveniat, & delinquens ſit in ſuo territorio, *ex cap. Ex litteris 10. de exceſſib. Prælat.* D. Gonzalez *in cap. Ex eo, de Pœnit. & Remiſſ. num.2. ad finem*, Aviles *in cap. Prætorum 51. num.1.* qui etiam Litteras examinant. Pereyra *de manu Regia, 2. part. cap. 76.* D. Gonzalez *ubi proximè.* In hoc enim inſigni Archiepiſcopatu, etiam ea delegatione ſui Præſulis contra quæſitores procedunt Vicarii, & Curiones, prout decrevit Conſtitutio 16. *de Pœnit. & Remiſſ.*

5. Verùm in re libet examinare doctrinam Aviles, *ubi proximè, num.1.* dicentis, quod ſi quæſitor fuerit Clericus, ſi verò excedat, vel falſus fuerit, poterit capi à Judice laico, & ad Eccleſiaſticum remitti. Et probatur, nam quoties Clerici in delicto comprehenduntur, rectè à laico Judice capiuntur, & ad ſuum Superiorem remittuntur: id enim eſt quædam defenſio, ne in delictis procedant, tum ne fugiant, & à Judice proprio coërceantur. Pereyra *de manu Regia, 1. part. cap.10. num.6.* Oliva *de for. Eccleſiæ, 2. part. quæſt.22* Belletus *diſquiſit. Clerical. 1. part. tit.3. §.11. num.1.* Olivanus *de jure Fiſci, cap.14. num.140.* Farinacius *in praxi crim. quæſt.21. n.140.* Salgado *de Regia Protect. 2. p. cap 4. n.13.* Delbene plures referens *de Immunit. cap.9. dub.7. à n.1.* Quod idem eſt dicendum, quando Clericus falſus eleemoſynarum quæſitor reperiatur, quia in delicto comprehenditur.

6. Hoc tamen fundamentum ſolidum omninò non eſt, quia licèt ipſi Doctores, & alii relati à Barboſa *in cap. Vt fama 35. de ſent. excommunicat. num.5.* Bonacina *de legibus, diſput.10. quæſt.2. punct.1. § 1. n.22.*

teneant illam sententiam: attamen alii illam rejiciunt. Megala *in 3. p.lib. 3. cap. 11. n.7.* Sousa *in Bull.cap.16. disput. 81. n.8.* & alteri eum quibusdam limitationibus admittunt, ut cum Campanilo notat Barbosa *in cap. 2. de Vit. & honest. Clericor. num. 7.* Diana *1. part. tract. 2. resol. 10. & 11.* Delbeoe *d. dub. 7. à num. 6.*

7. Verùm in re, quando Clericus in fragranti delicto capitur à Iudice laïco, non ita acriter debet procedere, prout existimat sententia asserens absolutè, à Iudice laïco statim capi posse, & ad suum Superiorem remitti. Id erit ad praxim adducendum, quando aliter peccatum nequit tolli, aut turbatio Reipublicæ; vel quando esset persona, de cujus timeretur fuga, & per eam impunitam remansuram, ita ut urgentissima sit causa capturæ; aliàs minimè est admittenda illa sententia, sed debet causa denuntiari Superiori Ecclesiastico, ut procedat. Probatur, nam nullus est textus, qui hanc capturam, etiam in fragranti concedat Iudici laïco: Ergo nisi causa urgentissima existente, ita ut sit pura defensio, nequit fieri à Iudice laïco; aliàs semper Iudex laïcus exerceret propriam jurisdictionem adversùs Clericum, quod omni jure execratum, *cap. 2. d. Iud. cap. Si diligenti 17. de for. compet.* ubi DD.

8. Præterea captura illa ad illud est necessaria, ut Clericus neminem lædat, aut si læserit, satisfactionem præstet, & insimul coërceatur; si enim hoc fieri valet absque captura, quia est persona, quæ ad culpam non procedit, nec timetur de ejus fuga, cessat ratio capturæ: Ergo nequibit Iudex laïcus, etiam in fragranti Clericum capere, ut ad superiorem temittat. Denique Iudex laïcus respectu Clerici consideratur ut privata persona, quia in eum nullam habet jurisdictionem ex juribus vulgaribus. Privatus verò ad sui defensionem valet ligare Clericum, quando aliter nequit defendi. Clarus *in praxi, §. fin. quæst. 77. vers. Sed quæro.* Salzedo *ad Bernardum, cap. 132. lit. D.* Ergo si Iudex laïcus alio modo, sine captura, potest obviare delicto Clerici, & valet à Superiore compesci, nequit illum capere, & temittere ad Superiorem; quod multoties faciunt laïci cum gravi scandalo, & ignominia totius status Clericalis; quapropter ad capturam Clerici, etiam in fragranti Iudex laïcus non procedet. Matta *de Iurisdictione, 4. p. cent. 1. casu 42. num. 18.* Diana *5. p. tract. 1. resol. 22.*

9. Unde doctrina Aviles non est ad praxim absolutè trahenda, sed quando Clericus quæstuarius aliter compesci non valet, nec à Superiore puniri; quod prospiciet discretus Iudex, cùm quæstores ferè sint Vagabundi, mendaces, & pessimi, quibus tatò est parcendum, quin rigidè adversùs eos procedendum. Ast illud cum Navarro *de Iubileo, not. 31. num. 46.* advertant Iudices quod similes quæstores, ut ex suggesto prædicent in municipiis à suis terris longè distantibus, Sacris Ordinibus initiatos se fingunt, Coronam portant, & pileo rotundo imposito, Doctores se simulant, qui fortè conjugati sunt, aut nec prima Tonsura insigniti; quare non sunt facilè Clerici credendi, sed diligenter examinandi.

10. Deinde, ex dictis non credas, quæstores eleemosynarum omninò prohibitos esse, dummodò enim sint honesti, providi, sobrii, & ex justo titulo designati ad causam piam, à Concilio non prohibentur. Bonacina *de censur. extra Bull. disput. 2. quæst. 3. punct. 30. proposit. 1. num. 9.* Barbosa *in Bullar. verb. Eleemosyna, num. 4. & allegat. 109. num. 3.* Palao *d. disput. 2. punct. ult. num. 4.* Fuscus *d. cap. 30. n. 56.*

11. Hanc ob rem, ad causam piam construendam, veluti Ecclesiam, aut Monasterium, quæstores eleemosynarum rectè decernuntur vel à Summo Pontifice, vel ab Archiepiscopis, vel Episcopis; unusquisque in sua Diœcesi. Archiepiscopus verò pro Fabrica Ecclesiæ Metropolitanæ quæstores mittere poterit per totam provinciam suam. Barbosa *de Univers. Iur. lib. 1. cap. 7. num. 78.* Verùm in re aliqua sunt observanda. Primò, ut quæstores sint honestæ vitæ, & opinionis, nec nominentur quæstores, sed eleemosynarum collectores. Secundò, ne sint participes eleemosynarum, *sed tantùm pro Salario congruo, & distinctò, illas colligant.* Tertiò, ne indulgentias proclament, circumferentes sua privilegia, aut reliquias. Quartò, ne eleemosynas nimiis precationibus extorqueant. Quintò, ne campanas, aut insignia quæstorea portent, vel perferant. Sextò, ne petant eleemosynas ut debitas, vel consuetas, nec arte, aut specie dicendi orationes, aut alio iniquo more, sed simpliciter, & modestè. Ita censuit Sacra Congregatio apud Zerolam *verb. Quæstores, num. 1.* Bonacina *d. punct. 31. num. 9.* Barbosa *in Bull. verb. Eleemosyna, num. 5.* Palao *d. punct. ult. num. 6.* Fuscus *ubi proximè.*

12. In Castella verò, ultra deputationem Episcopi, vel Summi Pontificis, aliquid amplius desideratur, scilicet Regii Senatus licentia; idque si eleemosynæ petantur cum Indulgentiis, sive sine eis: Prætereaque ad unguem observanda est Regalis Provisio, ne aliquo modo excessus permittatur, *l. fin. tit. 9. lib. Recopilat. l. 21. tit. 18. punct. 3.* ubi Gregorius. Solorzanus *tom. 2. de iur. Ind. lib. 3. cap. 25.* & postcà *in l. 12. tit. 10. lib. 1. Recopilat.* quando aliquæ sunt publicandæ indulgentiæ, etiam ad quærendas eleemosynas, decernitur ultra examen Episcopi requiri examen Commissarii Generalis Cruciatæ, aut personarum ad id designatarum, prout ex Alexandri rescripto notat Azevedus *in l. 37. tit. 6. lib. 1. Recopilat.* Villadiego *in Polit. cap. 5. de la instruccion, num. 51. fol. mihi 84.* Diana *5. p. tract. 1. resol. 12.* Quod in Gallia, & Lusitania observari scripserunt Barbosa *d. allegat. 109. num. 13.* Palao *d. punct. ult. num. 7.*

13. Est tamen disquirendum, an quando adest licentia ad petendam eleemosynam ad construendum Monasterium, vel ad aliam causam piam, possit ipsa causa pia locare ius illud, ut tanto sibi stipendio designato, locans aliud sibi percipiat? Et aliqui affirmarunt, *ex l. Si tibi rem 13. ff. de præscript. verbis.* Tum quia similes locationes à jure interdictæ non sunt. Enriquez *in Summa, lib. 7. cap. 35. num. 5.* Martinus de San Joseph *tom. 1. lib. 2. de eleemosyna, tract. 8. num. 3.* Sanchez *lib. 1. consil. cap. 7. dub. 2. num. 2.*

14. Sed ad praxim numquam est trahenda hæc sententia; nam id prohibitum est à Trident. *d. sess. 21. cap. 9.* ubi quæstores eleemosynarum omninò tolluntur: quod quidem decretum verificatur in iis quæstoribus jus eas petendi locantibus, qui quidem ob lucrum, quod capiunt ex majoribus eleemosynis, gravia delicta perpetrant ad earum exactionem. Navarrus *d. not. 31. num. 41.* quamobrem decretum Tridentini omninò prohiber has locationes ansam præbentes ad similia delicta. Tum quia ut justificetur, ipsa licentia requiritur, ne Collectores aliquid participent de ipsis eleemosynis, quod deficit in his locationibus: Ergo non est admittenda ista sententia, quidquid toleret Diana *10. p. tract. 11. resol. 41.* ut cum Rodriguez, & Cordoba tenet Delugo *de Iust. tom. 2. disput. 29. sect. 1. à num. 3.*

15. Fratres enim mendicantes, qui omnimodam paupertatem profitentur, possunt non solùm per se, sed per alias personas ad id deputatas eleemosynas petere; quia non comprehenduntur in Decreto Tridentini, ut cum Navarro notat Ugolinus *de offic. Episcop. cap. 8. §. 4. num. 6.* Rodriguez *Reg. quæst. tom. 2. quæst. 17. art. 7.* Sanchez *in Decalog. tom. 2. lib. 7.*

lib.7. cap.24. n.7. Palao *d. punct. ult. n.2.* Quod quidem ita intelligendum, ut faciant moderatè, & ad necessaria, non autem ad superfluas eleemosynas petendas; nam tunc poterunt à Judicibus Ecclesiasticis moderari, ut de facto testatur Franchis, & cum eo Barbosa *dict. alleg.109. num.7.*

16. Est tamen adnotanda doctrina Zerolæ *verbo Quæsitores, num.2.* dum scripsit, Regulares non posse petere eleemosynas absque licentia Episcopi, quia Gregorius XIII. revocavit Constitutionem Pii V. id concedentis. Verùm hæc doctrina non est admittenda in iis Regularibus, ex quorum institutione facultas mendicandi concessa est à Sede Apostolica. Tum quia quando Episcopus concedit licentiam ædificandi Monasterium horum Religiosorum, similis licentia concessa videtur, ut censuit Sacra Congregatio 6. Octobris 1597. Barbosa *ad Concilium, d. sess.21. cap.9. n.6.*

17. Est tamen dubium, an qui habet curam alicujus Imaginis, vel Eremitorii, & petit pro ipso eleemosynas, possit vivere ex ipsis: & si quid supersit, illud dare suis consanguineis pauperibus? Hæc autem investigatio duobus modis valet considerari. In primis quando aliæ personæ habuerint licentiam petendi, & hoc jus alteri locassent; quo quidem casu, si hæc locatio tenderet, ut locatores fuissent quæsitores, minimè admittendum, ex iis quæ diximus *num.14.* Tum quia hi locatores semper locant ad lucrum, quod turpe efficitur, quærendo interesse titulo pietatis, & eleemosynæ. Denique, quia intentio dantium eleemosynas est pauperi subvenire, non verò dare illas ad lucrum petentis, & locantis, ut benè considerat Delugo *d. disput.29. sect.1. n.8.*

18. Poterit autem hoc fieri operas locando certo salario ab ipsa causa pia sibi præstando independenter ab eleemosynis. Quo in sensu intelligo Delugum *lib.6. Respons. Mor. dub.17. num.7.*

19. Secundo modo potest is, qui curam habet Imaginis, aut Eremitorii, petere ipse eleemosynas ex licentia Superioris, quæ communiter conceditur quibusdam pauperibus: & in eo videtur negandum aliquid percipere posse, quia jam fuisset quæsitor cum lucro in petenda ipsa eleemosyna, quod de jure est prohibitum. Ergo minimè id est permittendum. Sed tamen contrarium in praxi admissum est, ut tenet Delugo *dict. dub.17. num.7.* Ratio est, nam inter ea, quæ sunt necessaria ad conservationem Eremitorii, vel Imaginis, est victus illius, qui debet habere curam: Ergo rectè percipiet ex eleemosynis victum necessarium secundùm statum illum. Tum si aliquid superest, est concedendum aliis pauperibus, quod rectè concedit suis pauperibus consanguineis. Denique ex parte dantium jam sciunt, petentem eleemosynam ex ea ali, ut pauperem & Eremitam, seu Imaginem ex illa conservari; quapropter rectè hunc victum suscipiat.

20 Verùm curent Judices Ecclesiastici, dantes has licentias, ut minimè eas concedant, nisi pauperibus laborare nequeuntibus, prævio examine morum; quia ad has eleemosynas petendas multi juvenes otiosi, vagabundi, & pravis moribus imbuti se dedunt, gravissima delicta perpetrantes. Similiter sunt alteri petentes eleemosynas ad pauperes verecundos, quorum cura graviter est habenda, non solùm à Judicibus Ecclesiasticis, verùm etiam sæcularibus, *l.18. tit.12. lib.1. Recopilat. & Const.15. hujus Archiepiscopatus, de Pœnit. & Remiss.* Sunt enim ad id deputandæ personæ honoratæ, modestæ, & misericordes, ut has eleemosynas petant simul cum licentia. Azevedus *ad tit.9. lib.1. Recopil.*

CAPUT XIV.

De Charitativo Subsidio, & de Subsidio, & Excusato.

SUMMARIUM.

Prælatis Ecclesiasticis charitativum subsidium est concedendum, & aliquando Principibus ex concessione Apostolica, n.1.

Definitur quid sit charitativum subsidium, & explicatur. Remedium subsidiarium non conceditur, nisi alio deficiente, n.2.

Subsidium charitativum à Prælatis potest exigi, & quare, num.3.

An subditi cogi possint ad contribuendum subsidium charitativum? Et negandum videtur, num.4. Explicatur. Prælati Ecclesiæ non possunt subditos collectare, num.5. Ex causa possunt petere subsidium hoc; & si subditi renuerint, possunt eos cogere, num.6.

An Episcopus quando imponit subsidium ad proprias necessitates, possit subditos ad solutionem compellere? Prima sententia negat. Nemo potest esse judex in causa propria. Secunda affirmat. In causa manifesta potest esse quilibet judex in causa propria, num.7.

Admittitur hæc secunda sententia, si causa est manifesta, & notoria, aliàs ad superiorem recurrendum, sicut si dubia fuisset, aut subsidium immoderatum, num.8.

Pontifex potest imponere, & exigere charitativum subsidium, num.9. Et omnes, tam seculares, quàm Regulares Clerici obligantur, nec ad excusationem valet aliquod privilegium, nisi expressum, num.10.

An Cardinales possint petere subsidium in suis titularibus Ecclesiis? Respondetur affirmativè, n.11. Idem dicendum de Legato in sua provincia, n.12.

Primates, & Archiepiscopi in suis Diœcesibus illud petere possunt: sed an in tota provincia? Prima sententia affirmat, n.13.

Explicatur caput Præterita 45. de elect. *& caput* Cùm Apostolus 16. §. Prohibemus, de censib. *n.14. Et admittitur contraria sententia, n.15.*

Episcopi electi, & confirmati possunt petere charitativum subsidium. Similiter commendatarii perpetui, Administrator generalis Ecclesiæ, & Coadjutor generalis Episcopi, n.16.

Eodem modo Capitulum, Sede vacante, non verò statutum condere, ut subsidium in futurum solvatur. Collegium Cardinalium, Sede vacante, valet imponere subsidium, si grave periculum Ecclesiæ immineat, n.17.

Prælati inferiores Episcopo, nequeunt subsidium exigere, nisi adsit consuetudo, seu privilegium. Nec Vicarius Episcopi potest imponere absque speciali mandato. Prælati Regularium possunt subsidium petere à suis Monasteriis, n.18.

In subsidio charitativo imponendo duo sunt animadvertenda, scilicet ut petat Episcopus cum Capitulo, & Clero: tum & moderatum, n.19.

Reges possunt petere subsidium charitativum à suis subditis. Privilegia ad non collectandum non extenduntur ad hæc subsidia, n.20. Sed non possunt semper petere ab Ecclesiasticis, n.21. Nisi sub aliquo modo, & conditione, n.22.

Reges Catholici ad impetendum subsidium Eccle-

siis, & Ecclesiasticis ad Pontificem recurrunt, ut est Constitutio Pii IV. Pii V. Gregorii XIII. & Pauli V. n.24.

Similiter impetrarunt excusatum, ex Constitutione Pii V. Gregorii XIII. cum extensione ad Monachos S. Hieronymi, & Cistercienses, ex Constitutione Vrbani VIII. & aliorum, n.25.

Tum etiam scissae, ex Gregorio XIII. & Clemente VIII. qui declaravit Cardinales exemptos à subsidio, ut solverent Titulares, n.26. & 27.

Gratia ista concessa sunt ad sexaginta triremes habendas contra Turcas, & alios Christi hostes, num.28. Imposita super fructibus beneficiorum omnium, Monasteriorum, &c. Et declaratum comprehendere Cappellanias amovibiles, n.29.

Pensionarii ad subsidium, & excusatum tenentur pro rata, sicut tenentur ad charitativum subsidium, num.30. Vnde qui solvit pensionem, potest ratam retinere, num.31. Nec respectu illius intelligitur clausula, Sine retardatione solutionis, *ibidem. Etiamsi pensio imponatur in quantitate, n.32.*

Excipitur quando in Bulla pensionis ponitur clausula, Libera ab omni onere. *Sed limita pro primo quinquennio, n.33.*

An in hoc Archiepiscopatu Toletano Canonici S. Iusti, & Portionarii Toletani in dimidietate fructuum, possint illam integram percipere, non solvendo subsidium, & excusatum, & illud onus recipere super Benefisiatos, num.34. Ponitur ratio dubitandi, ibid.

Proponuntur aliqua mendacia, & rejiciuntur. Respondetur rationi dubitandi, n.35.

Quare absque dubio tenendum est contrarium. In Bullis subsidii & excusati omnes comprehenduntur, n.36. & 37.

Omnes comprehenduntur ad solvendum subsidium, & excusatum, nisi nominatim fuerint exempti, n.38.

Etiamsi Bulla dicant, Onere deducto, *post quinquennium solvitur subsidium, & excusatum, n.39.*

Bulla Canonicorum, & Portionariorum, est concessa per multum temporis antequam subsidium, & excusatum, & ideò nequit eximi à contributione, n.40.

Fit instantia. Consuetudo recipiendi aliena fraudando, partibus non suffragatur, n.41.

An quando quis non debet subsidium, & excusatum, si solvat absque protestatione, sit posteà obligatus ad solutionem, ponitur ratio dubitandi: privilegium privata persona amittitur per unicum actum contrarium, n.42.

Sed negat Palao. Quando privilegium habet tractum successivum, non amittitur per unicum actum contrarium, n.43.

Resolvitur, an per unicum actum contrarium perdatur privilegium? Aliqui affirmant, alteri negant, numero 44.

Componuntur sententia. Explicatur caput Cùm accessissent 8. de Constit. *n.45.*

Solvens subsidium absque protestatione, renuntiat privilegio quoad actum praesentem, non tamen quoad futuros. Actus coactus non inducit renuntiationem privilegii, n.46. Sed ad difficultatem tollendam melius est protestari, n.47.

An ad distributionem subsidii, & excusati sint deducenda onera fructuum? Prima sententia negat. In gabellis onera non deducuntur, n.48. Sicut in decimis, ibid.

Secunda sententia tenet contrarium. Fructus intelliguntur, deductis expensis, etiamsi mentio fiat de fructibus integris. Valor beneficii semper intelligitur deductis oneribus, n.49.

Admittitur hac secunda sententia, fructus etiam in rescriptis intelliguntur deductis oneribus, n.50. Intelligitur de oneribus personalibus, & realibus, num.51.

Explicatur Extravagans unica de Decimis, *n.52.*

In gabellis, vulgò Alcabala, *est speciale, ut debeantur expensis non deductis, n.53. Datur ratio, quare decima praediales solvuntur non deductis expensis, non presonales, n.54. Et datur disparitas inter subsidium, & decimas, n.55.*

An subsidium, & excusatum solvendum sit èx beneficiis curatis non habentibus nisi congruam, n.56.

Respondetur negativè. Congrua est onus reale fructuum ante omnia non deducendum, num.57. Nec potest tolli, nec minui à Pontifice, n.58. Sicut in charitativo subsidio, n.59. Quod extendendum ad alendum Vicarium necessarium, n.60.

Dantur rationes quare hodie omnia Benefitia, etiam solùm congruam habentia, solvunt subsidium, n.61. Fit deploratio, n.62.

Datur alia ratio. Clausula, Non retardata solutione, *multùm gravat; & clausula,* Appellatione remota, *de quibus remissivè, n.63.*

Notatur, quo modo Canonici S. Iusti, & Portionarii Toletani recipiunt medietatem fructuum primi anni, licèt tantùm habeant congruam, n.64.

Tertia Regales tenentur ad subsidium, & excusatum, num.65.

Quando fructus beneficiorum per casus insolitos destruuntur, aut per anni sterilitatem, aut per gravem diminutionem valoris, Rex debet minuere subsidium, & excusatum, non obstante concordiá, n.66.

Quo modo charitativum subsidium est petendum, & ex qua causa, cum qua debet commensurari: & qua sit causa, relinquitur arbitrio judicantis, n.67.

Prima causa petendi est ad consecrationem Episcopi, n.68. Secunda, quando multa debita contraxit Episcopus ad tuendum jus sua dignitatis, n.69. Tertia quando Praelatus evertit rem magni momenti ad conservationem sua Ecclesia, n.70.

Quarta si Episcopus iter agat ad Papam, Imperatorem, seu Regem pro utilitate Ecclesia: vel quando vocaretur ad Concilium Generale, seu provinciale: aut quando est visitaturus limina S. Petri, n.71.

Quarta, quando lis magna moveretur contra suam Ecclesiam. Idem quando Rex hospitaretur in domo Praelati, n.72.

An subsidium charitativum possit imponi ad solvendam mediam annatam Episcopatus? Prima sententia negat, n.73. Secunda affirmat, n.74. Tertia relinquit cogitandum, n.75.

Admittitur secunda, n.76.

An quando Praelatus in pauperiem inciderit suâ culpâ, possit petere charitativum subsidium? Prima sententia negat. Ius non favet his pauperibus. Minor suâ culpâ lesus non restituitur, nec usurarius excusatur, n.77.

Secunda sententia affirmat. Pauperes licèt suâ culpâ sunt subveniendi. Ecclesia sua bona vendit ad succurrendum pauperem suâ culpâ, n.78.

Admittitur hac sententia, nisi Episcopus datâ operâ ad paupertatem deveniret, ut exigeret subsidium. Sed adhuc in hoc casu in extrema est succurrendus, num.79.

Causa petendi subsidium charitativum debet esse manifesta, n.80.

Sed cujus quantitatis debeat esse subsidium, referuntur sententia, & relinquitur arbitrio judicantis, numero 81.

Subsidium charitativum petitur ab Ecclesiis, & Clericis propria Diœcesis, n.82.

An Episcopi possint petere à laicis, ponitur ratio dubitandi

tandi: resolvitur negativè, sicut nec possunt petere procurationes, n.83.

Excipitur, nisi ratione feudi, aut officii teneantur, numero 84.

Clerci solventes subsidium debent esse Beneficiati: & non debent solvere de patrimonialibus, vel quasi, numero 85.

Si Rector habeat in una Diœcesi Ecclesiam, & in altera prædia, & fructus beneficii, debet solvere ubi est Ecclesia: si verò in confinio sit Ecclesia, alternis vicibus Episcopis solvet, n.86.

An successor in beneficio teneatur solvere subsidium antecessoris? Prima sententia negat, n.87. Secunda affirmat, n.88.

An subsidium charitativum sit onus reale fructuum, affirmant aliqui, alteri negant, quos libet admittere, num.89.

Resolvitur successorem non teneri, & in alia sententia resolvitur teneri, excussis bonis antecessoris, n.90.

Capitula Cathedralium tenentur ad hoc subsidium, sed non ratione distributionum, nisi ubi sunt principales fructus, n.91.

Sed an Monasteria ad illud teneantur? Prima sententia affirmat. Explicantur Clementina 1. & 2. de Censib. *n.92. Secunda negat, n.93.*

Ecclesiæ exempta non tenentur, nisi habuerint populum, num.94.

An adversùs charitativum subsidium detur præscriptio? Prima sententia negat. In tributis, sicut in facultativis, non datur præscriptio, num.95. Secunda admittit in præscriptione immemoriali, n.96.

Resolvitur præscriptionem immemorialem non esse admittendam, quando tota diœcesis excusaretur, n.97. Secus si aliquis particularis, num.98. In causa charitativi subsidii proceditur appellatione remota, num.99.

1. CUm in capitibus antecedentibus de eleemosyna tractaverimus, nunc de charitativo subsidio, & subsidio, & excusato agendum est nobis, cùm sint eleemosynæ ab Episcopis, & Principibus concedendæ indigentiâ, & inopiâ oppressis. Si enim Episcopus inopiâ, & necessitate opprimitur, nec aliter valet suæ egestati subvenire, congregato Capitulo, & insimul Clero, suam urgentiam proponit, ut per charitativum subsidium ab ea relevetur. Idque statim faciendum; nam si aliis indigentibus succurrere tenemur, quanto magis nostris Prælatis, & Pastoribus, in quorum humeris pondus regiminis animarum imponitur. Alexander de Nevo *cons.57. num.2.* Menochius *de Arbitrariis, casu 520. num.10.* Belletus *disquisit. Cler. 1.p. tit. de Cleric. debit. §.12. num.6.* Bengeus *de Benefic. 2.p. §.6. num.5.*

2. Est enim charitativum subsidium, *Auxilium quod ex rationabili causa, charitate moderatum, superior ab inferiore postulat*, ut cum Cherubino scripsit Leoncillus *de Privileg. pauper. 2. part. privileg. 50. num.32.* dicitur enim *Charitativum*, quia à principio ex charitate processit, nec per vim extorquere licet, nisi postquam concessum, & terminatum fuerit, & postea non nisi cum benignitate, *cap. Ex parte 18. de Censib.* Deinde dicitur *Subsidium*; nam sicut actio subsidiaria appellatur, quando propria deficit, *§. fin. Inst. ad l. Aquiliam, §. fin. Instit. de Interdict.* ubi Glossa ait: Remedium subsidiarium non conceditur nisi deficiente alio remedio. Rota apud Merlinum *decis.695 num.10.* Costa *de Remed. subsid. prælud. 1, num.24.* Ita similiter subsidium hoc non conceditur, nisi quando redditus propriæ Ecclesiæ non sufficiunt pro oneribus Prælato incumbentibus. Bellencinus *de Charit. subsid. quæst.14.* quapropter remedium hoc subsidium dicitur. Menochius *d. casu 520. num.10.* Belletus *dict. §.12. num.6.* Bengeus *dict. §.6. num.5.* Barbosa *de univers. jur. lib.3. cap.21. num.1.*

3. Prælati enim superiores, veluti Episcopi, de jure subsidium hoc petere possunt, *cap. Conquerente 16. ad fin. de offic. Ordinarii, cap. Cùm Apostolus 6. § Prohibemus, de Censib. Clement. 1. §. Exigendo, de excessib. Prælat. Extravag. Vas electionis, §. Præmissis, de Censib. inter comm.* Rationem decidendi præstitit Bellencinus *dict. quæst.14.* nam ad charitatem pertinet, ut simus iis obnoxii, à quibus beneficia suscipimus, *cap. In officiis 7. de testam.* Ergo cùm subditi multa à Superioribus Ecclesiasticis suscipiamus, tam corporalia, quàm spiritualia, consequenter nos debemus gratos exhibere, sublevando eorum indigentiam, *l. Sed etsi 18. §. Consuluit, ff. de petit. hæredit.* Est enim grave vitium benemeritos negligere, & gratiam eis non referre, *l. Servos 20. ff. de Manumiss. testament. l. Contra 16. l. Omni modo 39. Cod. de inoffic. testament.* Valerius Maximus *lib.5. tit. de ingrat.* quare superioribus in necessitate non succurrere grave esset vitium. Leoncillus *dict. privileg.50. num.1.* Velasco *de Privileg. paup. 1.p. quæst.38. à n.27.* Belletus *d. §.12. n 2.*

4. Est verò dubium, an superiores possint subditos cogere ad hoc charitativum subsidium contribuendum? In quo sunt variæ sententiæ videndæ apud Archidiaconum *in cap. Cavendum 10. quæst.3.* & Baldum *in cap. Conquerente, de Offic. Ordinarii, n.6.* Et asserendum videtur minimè cogi posse; nam ut ait textus *in cap. Conquerente*, subsidium hoc est cum charitate petendum; est enim gravis differentia quando aliquid petitur ex charitate, aut ex justitia: quando enim ex charitate petitur, nulla coactio conceditur, quia nequit considerari aliqua obligatio, sed tantùm pia liberalitas ex parte concedentis, *cap. Cavendum 7. 10. quæst.3. l. Non cogitur 21. ff. de rit. nupt.* Ergo in specie nulla debet concedi coactio, ut charitativum subsidium concedatur, cùm non sit debitum justitiæ, sed piæ liberalitatis.

5. Verùm in hoc dubio hoc dicendum, Episcopos neutiquam posse talias, seu exactiones imponere suis subditis, *cap. Cùm Apostolus 6. §. Prohibemus, de Censib.* Illis enim tantùm concessum est, ut suaviter, & piè regant tanquam patres gregem Domini, non solùm sua incrementa spiritualia prospicientes, verùm temporalia; non ut taliis, collectis, aut gabellis oves suas onerent. Belletus *d. §.12. num.1.* Menochius *de Arbitrar. casu 187. n.1.* Canisius *in Summa, ad tit. de Cens. num.4.* Balmaseda *de Collect. quæst.6. n.2.*

6. Attamen si causa rationabilis existat petendi charitativum subsidium, tunc rectè poterunt illud Episcopi petere cum charitate, & humilitate: si tamen petitio ista non sufficiat, possunt devenire ad coactionem, compellendo subditos, ut illud præstent, ut *in dict. §. Prohibemus*, tenet Abbas *num.5.* Ratio est, nam subsistente causâ, charitas ipsa æquitatem, aut scriptum necessitatem importat, *l. Si me, & Titium 32. ff. de reb. credit,* Baldus *in d. cap. Conquerente, num.5.* Ergo si charitativa persuasio non sufficiat, poterunt Episcopi transire ad coactionem. Cæterùm, nam quamvis subsidium hoc procedat à charitate, si tamen necessitas urgeat, proceditur ad coactionem, implorando Judicis officium. Rendina *in Prompt. tit.38. num.12.* & latè *suprà.* Ergo si charitativa persuasio non sufficiat, ad coactionem possunt pervenire, ut charitativum subsidium eis persolvatur. Bengeus *dict. 2. part. §.6. num.6.* Boërius *decis.136.* Barbosa *de offic. Episcop. 3. part. allegat.87. num.5.* qui asserit etiam per censuras compelli posse, ut cum Rota tenet Azorius *Inst. Moral. 2. part. lib.9. cap.14. quæst.3.* Torrecilla *Exam. de Obisp. tract.2. quæst.3. sect.3. difficult.6.* Belletus *d. §.12. num.15.* Bellencinus *quæst.15.* Leoncillus *dict.*

privil.

privileg.50. à num.9. Velasco *dict. quæst.38. n.28. & 29.* Layman *in Summa, lib.3. de Iust. tract.3. 1.p. cap.3. §. unic. num.10.*

7. Est deinde majus dubium, an quando Episcopus petit charitativum subsidium ad suas proprias necessitates, possit ipse suos subditos compellere? Prima sententia asserit, compellere non posse, quia nequit esse judex in causa propria, *l.1. Cod. Ne quis in causa propria:* tenet Leoncillus *dict. privileg.50. num.12.* Secunda sententia tenet contrarium, quia subsidium petendum est cum causa manifesta, *dict. cap. Conquerente.* Sed quoties est causa manifesta, potest quis esse judex in causa propria, *cap. Romana 1. de Pœnis in 6.* Innocentius *in cap. Ex parte, de verb. significat.* Trentacinquius *lib.2. var. tit. de Indiciis, num.5. & 7.* Ergo Episcopus potest compellere subditos ad solvendum sibi subsidium charitativum, etiamsi sit ad proprias necessitates. Azorius *d. cap.14. quæst.3.* Barbosa *d. alleg.87. num.6.*

8. Hæc secunda sententia admittenda est quando causa petendi charitativum subsidium fuerit manifesta, & patens, ita ut nullo modo fuerit obscura, & ita ut circa illam nulla sit necessaria cognitio; alias tamen semper erit recurrendum ad superiorem. Et est ratio, nam in præsentia agitur de interesse personæ ipsius Episcopi; quapropter est causa personalissima, in qua nequit esse judex, ut cum Navarro, & Capycio tenet Decius *1. part. decis.144. num.2.* Nec facilè credendum Episcopo attestanti de sua necessitate, sicut nec etiam aliis majoribus Principibus. Abbas *in Clement.1. de Probat.* Mieres *de Majorat. 4. p. quæst.1. limit.6. num.55.* Gabriel *lib.1. communium, tit. de probat. conclus.2. num.65.* & latè *suprà.* Ergo nisi causa fuerit notoria, & patens, minimè Episcopus poterit per se subditos compellere in præsenti casu, sed erit recurrendum ad superiorem, sicut quando immoderatum subsidium peteret, aut causa fuerit dubia. Azorius *d. cap.14. q.4.* Menochius *de Arbitrariis, casu 179. n.4.* Leoncillus *d. privil.50. n.13.* Layman *dict. lib.3. tract.3. 1.p. cap.3.*

PARAGRAPHUS PRIMUS.

Qui possunt exigere charitativum subsidium.

9. UT hanc materiam faciliùs comprehendamus, tribus paragraphis eam dividere curavi, ut meliùs digesta tradatur. In primis enim valet exigere charitativum subsidium Romanus Pontifex, nam habet liberam administrationem omnium beneficiorum, & eorum redituum, *cap.2. de Prebend. lib.6. Clem.1. ut lit. pendent.* quamobrem poterit in fructibus subsidium imponere, & petere, *cap. In nostris 6. de concess. Prebend.* Ergo & ob suas necessitates subsidium charitativum sibi exigere. Azorius *dict. cap. 14. quæst. 5.* Barbosa *lib.3. vot.96. num.7.*

10. Illud verò sciendum, in charitativo subsidio petito à Pontifice nullum excusari, nec secularem, nec Regularem Clericum, quia nullus est exemptus, sed omnes sunt subditi illius, *cap. Cuncta per mundum 9. quæst.3.* Est enim Ordinarius Ordinariorum, & omnes Ecclesiastici æqualiter Domino Papæ subjiciuntur. Caputaquens. *1. part. decis. 282. num.3.* Mohedanus *decis.1. num.4. de concess. Prebend.* & ipsius sunt omnia Beneficia. Gonzalez *ad Regul.8. § 2. proœm. num.47.* Ergo quando subsidium ab eo petitur, ab omnibus est solvendum, quantumvis exemptis. Cochier *de jurisd. in Exempt. 4. part. quæst. 27.* Quod ita rigidè observandum, ut privilegium ad non solvendum subsidium minimè præsumatur, quin potiùs speciale debet esse ad non solvendum subsidium Pontifici Romano. Bellencinus *de charit. subsid. quæst.58. num.5.* Leoncillus *dict. quæst.50. num.16.* Barbosa *d. alleg.87. n.24.*

11. De Cardinalibus est aliquod dubium, an possint petere charitativum subsidium in suis Ecclesiis titularibus? Et negandum videtur, nam id tantùm conceditur Episcopis habentibus jurisdictionem diœcesanam: Ergo non est concedendum Cardinalibus. Ast contrarium est tenendum, nam in suis Ecclesiis titularibus habent jurisdictionem, *cap. Querelam 24. de Electione*, & cætera jura Episcopalia. Mandosius *ad Regul.1. Cancell. quæst.2. num.20.* Suarez *de legib. lib.4. cap.5. num.4.* Ergo poterunt Cardinales exigere in suis Ecclesiis titularibus charitativum subsidium. Azorius *dict. cap.14. quæst.5. vers. Quæres,* Diana *5. p. tract.2. resol.55.* Barbosa *d. lib.3. cap.21. n.10.*

12. Idem dicendum de Legato Pontificis, cui plenè legationis officium committitur in provincia; nam ut docet Speculator *tit. de Legato, §. Nunc ostendendum, vers. Legatum*, omnia liberè, & immediatè potest, quæ possunt Ordinarii. Ergo & subsidium charitativum exigere, ut cum Bellencino, & Azorio docet Barbosa *d. cap.21. n.11. & alleg.87. n.16.*

13. Primates, & Archiepiscopi charitativum subsidium possunt exigere in suis civitatibus, & Diœcesibus, idque ex juribus idem Episcopis concedentibus. Grammaticus *decis.88. num.2.* Est verò dubium, an possint petere extra Diœcesim per provinciam? Et prima sententia affirmat, *ex cap. Præterita 45. de elect. cap. Cùm Apostolus 16. juncto §. Prohibemus, de censib.* tenent Hostiensis *in d. cap. Cùm præterita,* Calderinus *cons.3. de Censib.*

14. Secunda negat, quia Primates, & Archiepiscopi non habent jurisdictionem in Diœcesibus suffraganeorum, nisi quatenus est in jure expressum, *cap. Conquestus 9. 9. quæst 3. cap. Duo simul 9. de offic. Ordinarii, cap. Sicut unire 8. in fin. de excessib. Prælat.* Genuensis *in Praxi Archiepiscopali, cap.70. num.6. vers.7.* Sed petere charitativum subsidium in provincia expressè eis concessum non est: Ergo non poterunt extra Diœcesim illud petere. Bellencinus *dict. quæst.2.* Azorius *dict. cap.14. quæst.5. vers. Sed dubia.* Barbosa *dict. alleg.87. num.9.*

15. In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima sententia illam non probare; nam textus *in cap. Ut præterita*, non loquitur de charitativo subsidio, sed tantùm de expensis factis in electione à Capitulo, Sede vacante, quod est diversum. Deinde textus ille non loquitur de bonis Ecclesiarum inferiorum extra Diœcesim, sed de bonis Cameræ Ecclesiasticæ Patriarchalis: itaque ad rem non est. Bellencinus *dict. quæst.2. num.6.* Nec similiter textus *in dict. cap. Cùm Apostolus*, quia loquitur de Archiepiscopis provinciam visitantibus: & posteà *in §. Prohibemus,* subjungit textus, Episcopos posse petere charitativum subsidium, quod quidem non est extendendum ad Archiepiscopos, de quibus loquebatur Pontifex in principio textus; sed tantùm intelligendum de Episcopis, de quibus proximè loquebatur, non de Archiepiscopis visitantibus provinciam, quorum longè meminerat caput *Cùm dilecti 6. de donat.* ibi: *Non ad Superiorem.* Idcircò jura illa primam sententiam non probant, ut cum Menochio notat Barbosa *dict. cap.21. n.14.* sed admittenda est secunda.

16. Episcopos in sua Diœcesi posse subsidium charitativum petere, explorati juris est, ex juribus adductis *num.3.* Non tamen est necessarium, ut sint consecrati, quia potestas ista non est Ordinis, sed Jurisdictionis, quàm habent, si tantùm fuerint confirmati, *cap. Transmissam 15. de elect.* Ergo & subsidium

charita-

charitativum exigere poterunt. Bellencinus *quæst.* 9. Azorius *dict. cap.*14. *quæst.*5. *vers. ult.* Belletus *dict.* §.12. *num.*2. Episcopis adjungere libet Commendatarios perpetuos Ecclesiarum, quia habent titulum administrationis, & exercitium, utpote titulati. Bellenc. *quæst.*6. Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Commendatarius,* Barbosa *dict. alleg.*87. *num.*10. Eodemque jure possunt uti Administrator generalis Ecclesiæ, & Coadjutor generalis datus Episcopo; nam Administrator generalis habet jura Episcopalia, *cap. Is qui* 59. *de Elect. in* 6. *cap. ult. de supplend. negligent. Prælat.* & Coadjutor agere potest quidquid Episcopus, exceptâ bonorum alienatione, *cap.*1. *de Cleric. ægrotant.* tenent Bellencinus *dict. quæst.* 6. Azorius *dict. quæst.* 5. *vers. Administrator.*

17. Ex eadem quidem ratione Capitulum, Sede vacante, poterit petere charitativum subsidium. Glossa *in cap. Cupientes*, §. *Ad hæc*, *de elect. in* 6. *verbo Aliunde*, ubi etiam Joan. Monachus, Bellencinus *quæst.*7. Belletus *dict.* §.12. *num.*38. Nequit verò statutum condere, ut in futurum subsidium persolvatur. Tuschus *verbo Subsidium*, *num.*766. Barbosa *dict. alleg.*87. *n.*23. Collegium verò Cardinalium, Sede vacante, potest imponere subsidium generale, si gravis, & notoria sit causa, putà si periculum Ecclesiæ immineat, dummodò sit omnium Cardinalium consensus. Azorius *d. quæst.*5. *vers. Item Collegium.*

18. Prælati inferiores Episcopis nequeunt subsidium petere, nisi privilegio, aut consuetudine muniantur, cùm non habeant jura Episcopalia. Boërius *decis.*133. Tuschus *verbo Subsidium*, *conclus.*767. *num.*4. Dueñas *regula* 95. Beller. *dict.* §.52. *num.*39. Leoncillus *dict. privileg.*50. *num.*20. Miñano *Basis Pontific. tract.*2. *fundament.*1. *quæst.*2. §.3. *num.*50. Barbosa *d. alleg.*87. *num.*57. Quod idem est dicendum de Vicario Episcopi, nisi ad id habeat speciale mandatum. Bellencinus *q.*2. Azorius *dict. quæst.* 5. *verbo Vicarius.* Barbosa *lib.*3. *cap.*25. *num.*21. De Prælatis, seu Præpositis Regularibus dicendum, posse charitativum subsidium petere pro necessariis sumptibus ad regimen Religionis, illudque imponere Monasteriis. Azorius *dict. quæst.*5. *vers. Quid dicendum.* Tamburinus *de jur. Abbat. tom.*3. *disp.*10. *quæst.*2. *num.*2.

19. Duo tamen sunt animadvertenda in impositione subsidii, ut Episcopus semper cum Capitulo, & Clero petat. Tum ut sit moderatum, nec ultra quàm necessitas est. Beroius *vol.*1. *cons.* 81. *num.*4. Belletus *d.* §.12. *num.*8.

20. Sed quæritur, an Reges, & Principes seculares possint petere subsidium charitativum à suis subditis? Et affirmandum id posse, ut latè scripsimus in hoc libro, *cap.*10. *à num.*1. Leoncillus *dict. privileg.*50. *n.*20. Illud verò non prætereundum, privilegia ad non collectandum non extendi ad hæc subsidia, seu donativa quæ à Regibus petuntur; nam licèt intrent in locum gabellarum, non tamen sub eis intelliguntur, quia sunt promptiora remedia ad sublevandas urgentiores Principis necessitates, ut cum Campan. advertit Balmaseda *de Collect. quæst.*46. *n.*17.

21. Sed an Principes seculares possint petere subsidium charitativum ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis, excitari poterat magnum dissidium adducendo casus in quibus ab eis collectas exigere valent. Verùm ad rem dicendum, neutiquam posse, cùm sint propriè eorum subditi, nisi aliquando per quandam communicationem politicam cum aliis civibus, impropriè subditi dicantur, quo in sensu intelligas Salcedum *de lege polit. lib.*1. *cap.*4. *per tot.* & alios Scribentes. Ast reverà subditi non sunt, sed à jurisdictione seculari exempti. Covarruv. *pract. cap.*31. Morla *in Emporio, tit.*2. *q.*12. Menchaca *illustr. lib.*1. *cap.*22. *num.* 8. Bellarminus *lib.*1. *de Clericis*, *cap.* 28. Castillo *lib.* 7. *controv. cap.*9. *num.* 14. Molina *de just. tract.* 1. *disput.* 31. Quapropter Princeps secularis nequit semper & in omnibus occurrentibus casibus ab eis charitativum subsidium petere.

22. Id tamen intelligendum, nisi ab eo petatur ex libera, & voluntate spontanea Ecclesiarum, & cum aliquo moderamine adhibito, & juxta consuetudines in quolibet regno, vel provincia receptas in casibus id exigentibus; aliàs enim rarò Principes seculares cogunt Ecclesias, & Ecclesiasticos ad persolvendum charitativum subsidium, propter exemptionem Clericorum ab illorum jurisdictione, de quo cum multis agit Salcedo *d. lib.*1. *cap.*3. *per tot.*

23. Unde Reges nostri Catholici quoties charitativum subsidium volunt exigere ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis, ad Pontifices recurrunt, ut impetrent indultum ad illud percipiendum, ut constat ex multis concessionibus. Pius IV. 6. Novembris 1561. concessit Regi Hispaniæ indultum de trecentis millibus ducatis auri singulis annis persolvendis usque ad quinquennium, super omnes fructus omnium, & singularum Ecclesiarum Cathedralium, Metropolitanarum, Collegiatarum, & aliarum, Prioratuum, & beneficiorum Ecclesiasticorum, cum cura, & sine cura, Secularium, & Regularium, Canonicatuum, & Dignitatum, etiam post Pontificales majorum, & Capitularium, Conventualium, & aliarum Ecclesiarum: idque non solùm persolvendum super fructibus, sed & super redditibus, proventibus, juribus, obventionibus, & emolumentis.

24. Prorogarunt indultum alii Summi Præsules, ut pro duabus vicibus Pius V. & Gregorius XIII. & Paulus V. & cæteri usque hodie, de quinquennio in quinquennium, ut refert Barbosa 3. *part. de offic. Episcopi*, *allegat.*87. *à num.*96. Gregorius etiam XIII. hanc contributionem prorogavit ad Ordinem S. Jacobi, excepta tamen mensa Magistrali, ut refert in sua Bulla an. 1573. & adnotavit Barbosa *ubi proximè*, *n.*57. *& collect.*637. *à num.*4.

25. Ad similitudinem subsidii Pontifices concesserunt excusatum, nempe Decimas unius domus, post duas uberiores, in qualibet Parochia, etiam cujuscunque Ordinis Regularium, de quinquennio in quinquennium: ita concessit Pius V. 15. Julii 1567. & ampliori modo prorogavit in aliud quinquennium. Idem fecit ipse Gregorius XIII. declarans ad excusatum teneri Monachos S. Hieronymi, & Cistercienses, Moniales, & alia loca pia. Clemens VIII. similiter prorogavit, & extendit ad pensiones, exceptis Cardinalibus. Barbosa *lib.*3. *vot.*96. *num.*57. Urbanus VIII. decrevit subsidium, & excusatum nullo modo solvendum, nisi novâ concordiâ cum Rege Catholico factâ, quas Bullas summavit Barbosa *dict. alleg.*87. *à n.*6. *& collect.*637. *à n.*8.

26. His addendæ sissæ, quæ variis modis conceduntur Regibus Catholicis, prout sunt variæ Bullæ ad sexennium, ut fecerunt Gregorius XIII. Clemens VIII. & Urbanus VIII. & cæteri successores concedunt usque in hodiernam diem, & quotidie in majori quantitate. Barbosa *d. alleg.*87. *à n.*65.

27. Illa tamen Bulla Clementis VIII. 11. Februarii 1594. obliviscenda non est, ubi decrevit Cardinales exemptos à solutione subsidii, & excusati, in pensionibus sibi concessis super Dignitatibus, & Ecclesiis Hispaniarum, & Titulares, quantumvis dignitate fulgentes, solvere debere subsidium, & excusatum; nec distributionem illorum esse faciendam in toto Clero, ut ab Episcopis, & Archiepiscopis exequi solitum erat.

28. Hæc verò subsidia, & excusata fuerunt liberalissimè Catholicis Regibus concessa à nostris Pontificibus, ut sexaginta, vel magis, vel minùs, trire-

mer haberentur adversùs Christi Domini hostes, utpote Turcas, & hæreticos, in Fidei defensionem, ut constat ex dictis Bullis, & concordiis factis cum statu Ecclesiastico, & insimul multis Schedulis Regalibus, maximè in illa data Vallisoleti 4. Aprilis 1603. ubi gratiarum administratio designatur: & quas congessit Lara *lib.2. de las tres Gracias, per tot.*

29. Hæ autem concessiones factæ sunt super omnibus Beneficiis. Verùm hisce temporibus dubitatur, an ad harum contributionem teneantur Capellaniæ ad nutum amovibiles; dubium enim oriebatur ex diversis sententiis jam affirmantibus esse beneficia, jam negantibus, de quo scripsimus *lib.3. cap.1. à num.9.* Sed jam hodie sopita est hæc difficultas ex concordia confirmata à Clemente X. 29. Maii 1675. ubi Pontifex sic decrevit: *Cæterùm ad obviandum litibus, & differentiis, quæ inter personas Ecclesiasticas super præmissis oriri solent, harum serie decernimus, & declaramus, quod ad hujusmodi contributionem, juxta prædictæ concordia tenorem, non solùm Capellani Capellaniarum perpetuarum, sed etiam Capellani ad nutum amovibiles, qui Capellanias ipsis ad nutum concedi solitas, quæ redditus, aut bona Ecclesiastica stabilia certa, & determinata possident, habuerint, pro rata redditunm earumdem Capellaniarum omninò teneantur, & obligati existant, æquè ac alii Capellani titulares supradicti.* Idem est decisum in concordia similiter confirmata à Paulo V. anno 1614. Crespi 2. *p. observat.91. à n.63.*

30. Ex eadem quidem ratione dubitatum fuit, an pensiones ad hanc contributionem tenerentur? Affirmabant aliqui esse beneficia, alteri negabant, de quo Duarenus *de Beneficiis, lib.2. cap.4.* Gonzalez *ad Regul.8. gloss.5. §.5.* Gratianus *in addit. ad decis.158. n.3.* Sarnensis *in Regul. de infirm. quæst. 16.* Tonditus *de Pens. cap.17. num.37.* Garcia *de Benefic. 1. part. cap.5. à num. 2.* Sed jam in praxi optima ratione decisum est, pro rata pensionis subsidium, & excusatum deberi, idque ex Bulla Clementis VIII. relata *num.27.* facilè depromitur, ubi Cardinales, ut eximantur in suis pensionibus à subsidio, & excusato, expressè eximuntur. Ergo absque exemptione omnes pensiones tenentur ad solvendum subsidium, & excusatum. Tum ratione probatur; nam subsidium, & excusatum, prout in Bullis continentur, & in concordiis, sunt onera realia ipsorum fructuum, ut constat ex Bulla Pii IV. *Super omnium, & singularum Cathedralium, & Metropolitanarum fructibus, & emolumentis.* Lassarte *de Decima, cap.19. num.54.* Rodriguez *tom.3. Regul. Quæst. quæst.74. art. 6.* Quamobrem ut onus reale debet transire cum ipsis fructibus ad pensionarium. Cæterùm probatur à paritate subsidii charitativi; nam pensionarii illud solvere tenentur pro rata fructuum, quia est onus reale. Bellencinus *quæst.35.* Azorius *dict. cap.14. quæst.6. vers. Si quæras,* Garcia *de expens. cap.11. num.58.* Leoncillus *2. part. privileg.50. num.18.* Belletus *§.12. num.32.* Tondutus *de pensionib. cap.6. à num.6.* Ergo similiter est dicendum de subsidio, & excusato, utpote cùm sit onus reale fructuum. Gigas *de Pens. quæst.38.* Mohedanus *decis.4. de locat.* aliàs 234. Puteus *lib.2. decis.386.* Marchesanus *de Commiss. 2. part. cap.4. de commiss. appellat. num.49.* Tondutus *d. cap.6. num.12.*

31. Unde qui solvit pensionem, potest retinere ratam subsidii, & excusati, ut faciliùs solvatur, ne à Collectoribus opprimatur, ut benè censuit Marchesanus *dict. num.94.* nec respectu illorum intelligitur clausula, *Sine retardatione solutionis pensionis.* Garcia *dict. 1. part. cap.5. num.17.* Palao *tom.2. Oper. Moral. tract.13. disput.1. punct.12. num.2.*

32. Sed dices, duobus modis pensionem imponi posse, aut in fructibus, aut in pecunia: si enim in fructibus imponitur, tanquam onus reale ipsorum, benè procedit doctrina suprà tradita. Si tamen in quantitate pecuniæ imponatur, prout quotidie fit, contrarium est dicendum; nam posita in quantitate fructuum, transit onus cum illis. Gratianus *tom.6 decis.20. num.10.* Rota *1. part. divers. decis.298* Si tamen sit in quantitate pecuniæ, non ita, quia non est onus pecuniæ, ut agnoscit Rebuffus *de Pacific. num. 120.* aliàs 138. Ergo quando pensionarius habet pensionem in quantitate, non tenebitur ad solutionem subsidii, & excusati. Sed tamen objectio ista nullius est ponderis, quin potiùs à suo sensu recedit Rebuffus. Et ratio est, quia pecunia illa loco fructuum subrogatur, quos pensionarius percipere debebat: quare sicut percipiendo fructus tenebatur ad subsidium, & excusatum, similiter percipiendo pecuniam loco fructuum. Tondutus *dict. cap.6. num.11.* Barbosa *dict. allegat.87. num. fin.*

33. Excipiunt tamen Doctores quando in Bulla pensionis reservaretur *libera ab omni onere*; quia tunc onus subsidii, & excusati pertineret ad titularem beneficii. Azorius *Inst. Moral. 2. part. lib.8. cap.9. quæst.2.* Gambara *de offic. Legat. lib.6. quæst.5. num.207.* Palao *Oper. Moral. tom.2. tract.13. disput.1. punct.1. §.8. num.2.* Layman *dict. cap.3. §. unic. num.11.* Trullench *lib.4. Decalog. cap.1. dub.7. num.6.* Garcia *dict. cap.5. num.172.*

34. Verùm limitandum quando subsidium, & excusatum pro quinquennio conceditur, ut Regibus Hispaniæ, & rursus pro alio quinquennio prorogatur; quia tunc clausula illa derogatur per subsequentem concessionem, ut in praxi observatur. Est tamen observandum, non quodlibet subsequens indultum esse sufficiens ad derogandum priori; cùm clausula illa, licèt dicat, quod conceditur absque diminutione, & cum aliis respicientibus ad valorem rescripti, tamen id non est sufficiens ad illam clausulam irritandam. Azorius *dict. lib.8. cap.9. quæst.2.* Garcia *dict. 1. part. cap.5. à num.173.* Palao *dict. §.8. num.2.* Barbosa *dict. alleg.87. num.52.*

35. Hinc disquirendum, an Canonici S. Iusti, & S. Pastoris Complutenses, & Portionarii Toletani, excipientes dimidietatem fructuum Beneficiorum primi anni vacantium, ex Bulla Sixti IV. eam liberam à subsidio, & excusato percipere possint, onerando Titulares ad eorum solutionem? Et affirmandum videtur; nam Bulla illa integram dimidietatem eis concedit: non enim integram perciperent, si diminueretur solutione subsidii, & excusati; integrum enim dicitur, cui nulla pars deficit, *l. decem ff. de fideicommiss. libert.* Rota *apud Farinac. in collect. novis. decis.446. num. 1.* Peregrinus *de fideicom. art.3. num. 90.* Tuschus *lit. D, conclus. 297. num. 1.* Garcia *de Nobilit. gloss. 12. num. 7. in fin.* Ergo minimè tenebitur illa dimidietas ad solutionem subsidii, & excusati.

36. Sed observandum, ex Bulla sua Canonicos, & Portionarios nullum pro se facere posse argumentum, nisi relatum; nam quod aliqui proclamant, habere clausulam, *Deductis expensis*; vel, *Omni onere deducto*, est falsum & ementitum, ad decipiendos Beneficiatos, ut ex illa constat, quam attentè perlegi. Nec fundamentum integritatis alicujus est ponderis; nam fructus beneficiorum semper intelliguntur, deductis expensis, & oneribus, *l. Fructus 17. ff. solut. matrimon. l. Quod fructibus 46. l.1. C. de usufruct. cap. præsentia 9. de offic. Ordin.* ibi: *Hoc de illis bonis solum debet intelligi, solutis debitis.* Et in terminis probat Gutierrez *Can. lib.1. quæst. 1. à num.126.* Cavalcanus *2. part. decis. 37. sub num. 59.* Ferretus *conf. 156. n. 8.* Quapropter eis debetur integra medietas, jam deductis oneribus: quo in sensu sunt illa verba Bullæ intelligenda, ut optimè docet Petrus Barbosa *in l.*

Fructus

Fructus 7. *ff. Solut. matrim. num.* 73. Unde ex dicta Bulla nullum adest fundamentum, ut se exonerent à subsidio, & excusato, & ooerent pro illa medietate Titulares beneficiorum.

37. Hinc ob rem proculdubio asserendum, prædictos Canonicos, & Portionarios teneri solvere pro sua dimidietate fructuum subsidium, & excusatum. Et patet, nam Bullæ subsidii omnes comprehendunt, quomodolibet etiam exemptos, & immunes ab ejus solutione, ut constat ex Bulla Pii IV. hisce verbis: *Ita quod quicumque fructus, redditus, & proventus, jura, obventiones, emolumenta sibi loco pensionum annuarum, ac etiam pensiones annuas sibi super similibus fructibus, redditibus, & proventibus, juribus, obventionibus, emolumentis, & distributionibus, etiam sub quovis exemptionis, & immunitatis à similibus, aut dissimilibus oneribus in genere, vel in specie reservatas, & assignatas habeant, & percipiant, pro rata veri valoris Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum, super quibus hujusmodi pensiones reservata, & assignata fuerint, contribuere teneantur, cujuscunque status, gradus, ordinis, vel conditionis fuerint (ipsis Sancta Romana Ecclesia Cardinalibus, & Militibus Hierosolymitanis, & aliis tunc nombiatim exceptis) annis singulis, in certis locis & terminis statuendis, justè, & proportionabiliter compartiendum, & integrè persolvendum, pro instruendis, & armandis sexaginta triremibus, &c.* Et similia verba sunt in Bulla Pii V. *vers. Itaque*, & in aliis subsequentium Pontificum.

38. De excusato similiter dicendum est ex Bulla Pii V. & aliis Bullis posteà concessis, ubi unius vicini decimæ auferuntur, & Regi Catholico applicantur. Ergo cùm omnes, licèt exempti, comprehendantur in dictis Bullis, cur non Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani in his dimidietatibus fructuum non comprehendentur.

39. Et confirmatur, nam Pontifices omnes comprehendunt ad solvendum subsidium, & excusatum, nisi qui nominatim fuerint exempti, ibi: *Et aliis tunc nominatim exceptis.* Ast in dictis Bullis non excipiuntur Canonici S. Justi, nec Portionarii Toletani. Ergo sunt comprehensi in his dimidietatibus.

Rursus licèt Bulla Sixti IV. haberet clausulam, *Omni onere deducto*, adhuc nullios erat ponderis, quia solùm poterat durare usque ad novam concessionem subsidii; nam ex tunc intelligitur clausula illa revocata, ut in pensionibus concessis cum clausula, *Ab omni onere subsidii, & excusati immunibus*, quæ per novam concessionem protogatur ad aliud quinquennium, ut dicunt relati *num.* 34. Rota 2. *part. divers. decis.* 161. Cùm ergo per tantos annos antecedat Bulla Sixti IV. & postea supervenerint Bullæ Pii IV. & cæterorum Pontificum, consequenter etiamsi haberet illam clausulam, jam erat derogata, prout derogatur in Bullis pensionis, de quo nulla potest dari disparitas.

40. Rursus inter Doctores illa est communis distinctio, an Bulla, in qua eximitur quis à subsidio, & excusato, sit anterior quàm Bullæ concessionis eorum, aut posterior: si enim est posterior, usque ad novam concessionem durat; si est anterior, statim est derogata, nec amplius potest valere. Moneta *de decimis, cap.* 9. *quæst.* 3. *num.* 89. Barbosa *de exig. pens.* 1. *p. quæst.* 7. *num.* 31. Bulla Sixti IV. est antiquissima, & anterior quàm Bullæ Pii IV. & aliorum Pontificum concedentium subsidium, & excusatum. Ergo licèt haberet aliquam clausulam eximentem ab omni onere, jam clausula illa est derogata. Ergo tenentur ad subsidium, & excusatum pro sua dimidietate fructuum. Id verò maximè, quia Sixtus IV. non potuit eximere à subsidio, & excusato, quod non erat in rerum natura, *l. Non omnis* 19. *ff. de Rebus credit.* Angellus *de legitimo contradict. quæst.* 10. *num.* 36. Tuschus *lit. A, conclus.* 125. Gratianus *tom.* 5. *cap.* 948. *num.* 38. Flaminius *de confidentiis, quæst.* 27. *num.* 139.

41. Sed dices Bullam Canonicorum & Portionariorum, sic esse interpretatam per consuetudinem, ut ex illa dimidietate fructuum non solvant subsidium, & excusatum: consuetudo autem est optima legum, rescriptorum, & scripturarum interpres, *l. Minimè* 23. *ff. de legibus.* Guttierrez *lib.* 3. *practicar. quæst.* 10. *à num.* 76. Matheu *de re criminal. controvers.* 6. *à n.* 61. Salgado *de Reg. protect.* 1. *p. cap.* 1. *num.* 123. Vela *dissert.* 30. *à num.* 61. Barbosa *in cap.* 8. *de consuetud. à num.* 6. Ergo saltem ex hac consuetudine non tenebuntur ad solveodum subsidium, & excusatum ex dimidietate fructuum. Sed facilè responderur, quia doctrina illa procedit quoties resptiptum, scriptura, vel aliud instrumentum continet aliquod dubium; tunc enim standum est observantiæ, & consuetudini, *cap. Cùm dilectus* 8. *de consuetud.* Guttierrez *dict. quæst.* 10. *num.* 76. Salgado *dict. cap.* 1. *in prælud. n.* 222. Caponi *tom.* 5. *discept.* 363. *num.* 30. Ast in dicta Bulla nullum est dubium, nec ulla sunt verba dubia excusantia Canonicos à solutione subsidii, & excusati: tum si essent, sunt derogata per Bullas subsequentes. Ergo consuetudinis interpretatio nulla est, nec potest admitti. Quin potiùs consuetudo ista est iniqua, & contra legem naturalem, locupletando Canonicos, & Portionarios cum maxima, & continua jactura Beneficiatorum; & consequenter est corruptela, quæ est tanto deterior, quanto diutiùs infelices animas detineat alligatas, *cap. fin. de consuetud. cap. Cùm in Ecclesia* 9. *de simonia, cap. Cùm haberet* 5. *de eo, qui duxit in matrimon.* Nec tanti gravimitus habent excusationem, quando cum tanto dolore, & indignatione Beneficiatorum, cum subsidio, & excusato eos onerent, & censuris gravent, nisi aliquo modo resipiscant, prout etiam faciunt percipiendo medietatem fructuum in permutationibus Beneficiorum, quod nunquam fuit admissum, sed paucis ab hinc annis ab eis introductum est cum gravissimo damno hujus Archiepiscopatus, difficillimas faciendo permutationes quotidie necessarias ad bonum regimen animarum, non animadvertentes Bullam Sixti IV. solùm fuisse confirmatam à Leone X. quatenus erat in consuetudine, ibi: *Unde medietas vigore literarum hujusmodi percipi consuevit.* Et infrà: *Unde medietas literarum hujusmodi vigore percipi consuevit.* Verùm ipsi Canonici, & Portionarii jam censuris, jam blanditiis, & liberalitate aliquando in permutationibus etiam dimidietatem percipiunt, ut credo, per quindecim annos, plus, vel minus: quapropter similes possessiones minimè eis suffragantur, utpote mala fide, & ex titulo nullo procedentes. Parisius *lib.* 3. *cons.* 27. *n.* 159. Aymon *cons.* 134. *n.* 44. Bellonus *cons.* 20. *col.* 9. *vers.* 3. Marescotus *var. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 59. Posthius *de manut. observat.* 42. *sub num.* 66. *& observat.* 48. *n.* 11. *&* 52. Rota apud eumdem *decis.* 537. *n.* 7. Quapropter resolvendum, teneri Canonicos S. Iusti, & Portionarios Toletanos ad subsidium, & excusatum in sua dimidietate fructuum Beneficii primi anni vacantis, ad quos transit cum onere illo, ut diximus *num.* 30.

42. Est verò aliud dubium exarandum, an quando quis non debet subsidium, & excusatum, veluti Pensionarius intra quinquennium, cum clausula, *Omni onere deducto subsidii, &c.* verùm ipse solvat absque protestatione pro prima vice, posteà remaneat obligatus ad solvendum? Et affirmandum videtur; nam ex eo quod non protestatur, nec jus suum reservavit, solutio facta est voluntaria, non solùm pro illa vice, sed in posterum *l. Voluntaria* 12. *C. de excusat. tut. cap. Accedentibus* 15. *de Privilegiis, cap. Cùm accessissent* 8. *de Constit.* quia intelligitur privilegio suo re-

nuntiasse: Ergo non solùm pro illa vice solvere videtur, sed in posterum ad solutionem obligatur. Confirmatur; nam ad renuntiationem privilegii sufficit unus actus coorrarius, ut est textus *in dict. cap. Cùm a.cepissent*, ubi per unicum actum contratiom factum à Capitulo, & confirmatum à Papa, destruitur privilegium, ob præsumptionem renuntiationis. Ergo ex eo, quod absque aliqua protestatione pensionatius, aut alter exemptus solveret subsidium, & excusatum, etiam in posterum tenebitur solvere.

43. Sed tamen ot probabilius tenet contrarium Palau *d. tom.2. tract. 13. disput. 1. punct. 11. §.8. n.2. vers. quod si hac.* Et ratio est, oam quoties exemptio, seu privilepium habet tractum successivum, & non unico actu constituitur, tunc per unicum actum solum contrarium non amittitur, *d. l. Voluntaria 52. C. de Excusat. tut.* quin potiùs plurimi actus sunt necessarii, ita ut per præscriptionem alterius partis videatur exemptio, aut privilegium renuntiatum, ut est aptissimus textus *in dict. cap. Accedentibus 15. de privilegiis*, ubi plurimi actus requiruntur per spatium quadraginta annorum, ut privilegiuo renuntiatum videatur. Ergo per unicum actum solvendi in præsenti, exemptio amissa intelligenda non est.

44. In hoc dubio dicendum, resolutionem pendere ab alia controversia, an privilegium per unicum actum contrarium deperdatur? Affirmarunt plures *ex dict. cap. Cùm accessissent, l.2. l. fin. ff. de veter. l.2. §. fin. ff. de Decurionibus, l.1. Cod. qui sponte publica munera*, & per alia congesta ab Altaserra *in d. cap. Cùm accessissent*, tenent Aubas, Felinus, & Altaserra *ibid.* Rebuffus *de decim. quæst.13. num.113.* Genuensis *in Praxi, ticen.6. quæst.134. num.2.* Tuschus *tom.6. lit. P, conclus.656. num.10.* Alteri verò negarunt. Suarez *lib.8. de legibus, cap.35. à num.15.* Bonacina *de legib. disput.1. quæst.3. punct.6. proposit.3. à num.16.* Poncius *de Matrim. lib.8. cap.18. §.3 num.28.* Castillo *de Tertiis, cap.19. n.16.* Otero *de Pascuis, cap.20.n.31.* Giunnda *de Privilegiis, à n.107.*

45. Sed hæc difficultas fœdere distinctionis facilè componitur animadvertendo, duobus modis posse considerari privileginm, nempe quando onico actu comprehenditur, vel quando habet tractum successivum, & in multis aliis actibus futuris est exequendum. Primo enim casu, ex unico actu contrario deperditur, quia cùm nullus sit actus, nisi nnicus, nequit capi alia conjectura, nisi quod pars privivilegiata voluit privilegio renuntiare, ex eo quod egit actum contrarium: quo in sensu intelligenda sunt jura asserentia unico actu contrario privileginm amitti, ut *in d. cap. Cùm accessissent*, quod est melius illius textus interpretamentum, ut benè perpendit Bonacina *dict. proposit.3. vers. Dixi*; licèt alii dicant, loqui de statuto, quod nequit valere, etiamsi à Pontifice sit confirmatum, si actu contrario frangeretur. Gonzalez *in dict. cap. Cùm accessissent, num. fin.* Amaya *in l.1. Cod. de his, qui sponte, lib.10. num.27.* Si verò privilegium non unico actu concludatur, sed habeat tractum successivum, tunc unico actu contrario non extinguitur, etiamsi formaliter, & materialiter sit contrarius, nisi secundùm quid, quoad illum actum, non verò quoad futuros; quia tunc capitur conjectura, nolle renuntiare privilegio, nisi quoad actum præsentem, non verò quoad alios, & quominus sibi præjudicet, ut benè notat Barbosa *in dict. cap. Cùm accessissent, n.7.* Ergo tunc non extinguetur privileginm quoad actus futuros, licèt privilegiatus non protestetur. Gonzalez *ubi proximè*, & Barbosa *ibidem, & 1. part. allegat.26. num.5.* latè Amaya *in dict. l.1. Cod. de his qui sponte, à num.14.* Palao *de legibus, tract.3. disput.4. punct.19. per tot.*

46. Hinc colligitur, quod si exemptus à subsidio, & excusato, à Collectore impetitus, absque aliqua protestatione solverit, minimè quoad solutiones futuras perdit exemptionem, seu privilegium. Cæterùm in specie alia ratione probo; nam licèt admittamus sententiam contrariam, adhuc ex unico actu formaliter, & materialiter contrariu non perditur privilegium; quia ut benè scripsit Bonacina *dict. proposit.3. num.16. vers. Dixi per actum*, actus iste contrarius ut perdatur privilegium, debet esse spontaneus, nec solvens aliquo modo coactus, seu ignorans. Cùm ergo exemptus sit impetitus, & minatus à Collectoribus, ut semper accidit, & jam cœperit coactio, jam non est spontanea solutio, unde præsumatur renuntiatio privilegii; sed conjectutatur, metu censuratum solvisse, & terribilis exactionis subsidii, & excusari appellatione remota, & non retardata solutione: quamobrem etiamsi sisteremus in contraria sententia, quod perditur privilegium exemptionis, solùm erit quæstio quando exemptus spontaneè se offertet solutioni.

47. Verùm ad tollendam omnem difficultatem, semper protestandum, metu censutarum solvere pro illa vice, & non aliàs, ut cum Panormitano, & aliis monet Suarez *d. lib.8. cap.35. n.24.*

48. Prorsus est aliud dubium investigandum, an ad distributionem subsidii sint onera deducenda? Prima sententia negat, ex extravagante unica *de Decimis, vers. Ratione*, ubi asseritur, ad decimam solvendam, nempe subsidium ad bellum, non esse deducenda debita Beneficiarorum, licèt ad ea sint obligatæ res Ecclesiæ. Sed hæc onera sunt fructuum, & non deducuntur. Ergo ad solveodum subsidium non sunt onera deducenda. Et confirmatur, nam subsidia, & excusata sunt quædam gabellæ impositæ ad fidei defensionem contra Turcas, & hæreticos. Ast in gabellis onera non deducuntur, quinimò potiùs solvuntur quàm alia debita ipsius rei. Lassarte *de decim. vendit. cap.7. num.59.* Azevedus *in l.10. tit.6. lib.3. Recopilat. num.2. in fin.* Guttierez *de Gabellis, lib.7. quæst.53. per tot.* Ergo idem est dicendum ad solvendum subsidium, & excusatum, prout etiam observatur in decimis prædialibus, quæ integræ solvuntur, nullis deductis oneribus, aut expensis, *cap. Tua nos 26 cap. Pastoralis 28. cap. Cùm sint homines 7. de Decimis.* Ergo similiter est dicendum ad contributionem subsidii, & excusati. Monera *de Decimis, quæst.2. à num. 52. & quæst.4. à num.174.*

49. Secunda senteotia tenet contrarium, nam subsidium, & excusatum impooitur super fructibus beneficiorum, & fructus semper intelliguntur deductis oneribus, & expensis, præcipuè cùm sint fructus beneficii. Cevallos *q.897. n.516.* Gonzalez *ad Regul.8. §.7. proœm. num.163.* Parisius *de confidentiis, quæst.35. num. 33.* Thusens *tom.4. lit. F, conclus.484. num.25.* Et valor beneficii semper intelligitur deductis oneribus, & articulus erit ineptus, nisi dicat, quod beneficium tantum valeat deductis ooeribus. Rota *in antiquis decis.60. de concess. prabend.* Crescentius *decis.2. de Prob.* Cassadorus *decis.49. de Prabend.* Rota apud Seraphinum *decis.1297. num.1.* Garcia *de Beneficiis, 5. p. cap.3. num.164.* Ergo cùm subsidium; & excusatum impositum sit in fructibus beneficiorum, inde est, ut priùs deducantur onera, & expensæ ipsorum fructuum. Rursus subsidium, & excusatum imponitur per modum collectæ impositæ in ipsis fructibus, variabilis ad modum crescentiæ, aut decrescentiæ fructuum. Bertachinus *de Gabellis, in prælud. num.16.* Franchis *decis.107. num.4.* Chassaneus *in Consuetud. Burgund. §.4. vers. Extraordinarium, num.43.* Cùm ergo fructus decrescant per onera, ut observatur in oneribus censualibus, *cap.1. de Immunit. Eclesiar. in 6.* Velasco *de jur. emphyteut. quæst.17. num.9.* Mena *Var. lib.2. quæst.21. n.62.* Garcia *de Expensis, cap.11. num.57.* ad contributionem subsidii,

subsidii, & excusati etiam onera debent deduci. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 78. & *lib.* 3. *vot.* 96. *per totum.*

50. Hæc ultima sententia admittenda est; nam ex natura rei semper fructus intelliguntur deductis oneribus, & expensis, & his, quæ ex necessitate eorum sunt solvenda: quod non solùm intelligas in dispositione legis, sed in rescriptis, & mandatis Principum. Jason *in dict. l. Fructus* 7. *ff. solut. matr. num.*16. Petrus Barbosa *ibid. num.*14. Itaque in his rescriptis subsidii, & excusati fructus intelliguntur deductis oneribus, & expensis ad illorum contributionem.

51. Sed est necessarium, ut explicemus de quibus oneribus, & expensis rescripta ista sint intelligenda; sunt enim aliqua personalia ipsius beneficii, veluti jura Episcopalia, procurationes, & visitationes; alia verò onera realia, veluti pensiones, & alia realia ipsorum fructuum, quibus ipsi sunt obnoxii. Navarrus *cons.*48. *de Præbend.* Tondutus *de pensionibus, cap.* 6. *num.*15. Itaque dubitari poterit, an omnia sint deducenda? Et affirmandum, omnia esse deducenda, quia omnia onera, sive realia, sive personalia, necessariò sunt facienda in ordine ad beneficium, & non sunt contracta ex culpa Beneficiati. Ergo omnia sunt deducenda ex fructibus beneficii, & præcisè ex eis solvenda. Cæterùm in Bullis subsidii non est apposita clausula, *Omni onere deducto*, ex qua onera personalia, & realia non sunt deducenda, ut dicunt Navarrus, & Tondutus *ubi proximè.* Ergo onera realia, & personalia sunt deducenda ad contributionem subsidii, & excusati.

52. Nec obstant argumenta Moneta. Non primum desumptum ex Extravagante unica *de Decimis, vers. Ratione*, quia loquitur de debitis contractis à persona, quæ debet solvere decimam; non autem de oneribus debitis ratione fructuum, & ipsius beneficii, quia ista semper sunt deducenda, non verò altera, etiamsi ad ea ex aliqua licentia, aut facultate res Ecclesiæ fuerint obligatæ, quas indemnes præstare debet; nam ista non solvuntur ex fructibus tanquam onera ipsorum. Ast textus ille, quando loquitur de his oneribus ad solutionem decimæ, inquit deducenda, ut probatur *in d. Extrav. vers. In solvendo decimam.*

53. Ad aliud argumentum collectarum dicendum Doctores illos loqui de Gabella apud nos dicta *Alcabala*, quæ imponitur in ipsa venditione, & in ejus celebratione, & debetur non deductis aliis debitis, & oneribus; quia patrimonii quantitas computatur non deducto eo, quod causâ explicandarum venditionum in proxonetis, & gabellis in ipsa venditione expenditur, *l. Quantitas* 72. *ff. ad l. Falcid.* ubi Glossa, & Scribentes, *l. Quod privilegium, vers. Planè* 8. *ff. deposit.* Gutierrez *d. q.* 53. *num.* 3. & 4. Ergo nihil mirum si gabella debeatur, non deducto ære alieno: quæ quidem ratio non procedit in contributione subsidii, & excusati impositi super fructibus superstantibus, deductis oneribus, & expensis.

54. Paritas decimarum prædialium ad rem non est. Illa enim communis est distinctio, ut decimæ personales solvantur deductis expensis, secus verò prædiales. Gutierrez *can. lib.* 1. *quæst.*18. *num.* 9. Suarez *de Religione, tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.*33. *num.* 1. Moneta *de decim. cap.*6. *num.*32. disparitatis rationes plures adduxerunt Doctores, quos refert D. Gonzalez *in cap.* 7. *de Decimis, num.*7. Verùm illam, utpote meliorem, admittit Barbosa *in cap. Pastoralis* 28. *de Decimis, num.* 1. quia decimæ personales versantur circa res jam decimatas, verùm prædiales minimè, quia creantur, & renascuntur absque aliqua decimatione. Tum & alia ratio reddi valet; nam quando in ipsis fructibus imponitur certa quantitas ex ipsis solvenda, utpote decima pars, non deducuntur expensæ, *l. Si quis argentum* 35. §. 1. *juncta gloss. verbo Fundos, Cod. de donat.* Barbosa *in dict. l. Fructus* 7. *ff. Soluto matrim. num.*26. quia renascuntur cum ipso onere, nullis deductis oneribus, ut in decimis tenent Costa *de Port. Rat. quæst.*140. *num.*12. Borrellos *in Summa decis. tit.*19. *num.*6. Franciscus Marcus *decis.* 34. *num.* 5. & 6. Itaque decimæ prædiales solvuntur, nullis deductis expensis, quod quidem cessat in impositione subsidii, & excusati, quæ per Bullas, & concordias redacta sunt ad quantitates solvendas super fructibus beneficiorum, in quibus deductæ expensæ, & onera intelliguntur.

55. Unde sequitur, ad contributionem subsidii, & excusati expensas, & onera realia & personalia esse priùs deducenda, inter quæ tenentes necessarii, Prædicatores, & alia necessaria ad bonam administrationem Sacramentorum sunt priùs deducenda.

56. Ex his dicutiendum venit litigium, quod quondam exagitari cognovi, an subsidium, & excusatum solvendum sit ex beneficiis curatis non habentibus nisi congruam. Verùm in re absque dubio respondendum existimo negativè, quia hoc onus est reale fructuum, necessariò priùs deducendum, ut primò possit vivere Beneficiatus, ne administratio deficiat, *cap. de Monachis* 12. *de Præbend.* Rota 1. *part. divers. decis.*16. *num.*7. Grassis *decis.*6. *num.*7. *de Præb.* Bellet. *disquisit. Cler.* 1. *p. tit. de Cler. debit. num.*16. Ergo beneficium curatum non habens nisi congruam, non tenetur ad solvendum excusatum, & subsidium. Cæterùm, licèt in Bullis subsidii, & excusati onera alia non deducerentur, necessariò est congrua deducenda, utpote de jure naturali, & divino debita, ad quam capiendam naturali impulsu ducimur. *Genes. cap.*28. *vers.* 20. ibi: *Si dederit mihi Dominus panem ad vescendum, & vestimentum ad vestiendum, reversusque fuero prosperè ad domum patris mei, erit mihi Dominus in Deum.* In quæ verba sic scripsit Chrysostomus *hom.*54. ibi: *Non divitias, non abundantiam quandam petivit, sed panem, & vestem ad contegendum corpus, illum in necessarium alimentum. Considera quomodo nobis Apostolicum characterem petitione sua significavit? tanto sapientia studio plenus erat justi animus. Nunquid quod Christus dicebat, Non possideatur aurum, vel argentum, hoc iste non a quoquam doctus, sed à seipso, & ab ipsa natura Magistro didicit, & optavit à Domino præberi panem ad comedendum, & vestem ad tegendum?* Et *cap. Cùm secundùm* 16. *cap. Exstirpandæ* 30. *de Præbend.* Suidus *de aliment. tit.* 1. *quæst.*60. *per tot.* Ergo semper intelligitur congrua ista reservata in indultis subsidii, & excusati.

57. Deinde Rector Ecclesiæ nunquam in congrua gravatur, nec poterit gravari, etiam à suprema potestate Pontificis, ut est textus clarus *in dict. cap. Exstirpandæ*, Flaminius *de Resignat. lib.*6. *quæst.*2. *num.*22. Barbosa *in dict. cap. Exstirpandæ, num.*4. & *in cap. de Monachis* 12. *de Præbend. num.*3. Unde Clemens VII. gravissimè fuit increpatus ab Scriptoribus, ex eo quod quinque decimis gravasset Ecclesias, & Ecclesiasticos ad bellum Ungariæ à Solimano Turcarum Imperatore gerendum contra Imperium Germanorum, ita ut plures Rectores suas Ecclesias deseruerunt ob victus defectum. Refert Jovius *lib.*30. *Hist. cap.*2. Ergo semper erit excipiendus Beneficiatus Curatus à solutione servitii, & excusati, si non habet nisi congruam.

58. Denique charitativum subsidium non potest imponi in Beneficiis, nisi congruam habentibus necessariam ad victum Parochi. Belletus *dict.* §. 12. *n.*19. Leoncillus 2. *p. privileg.*50. *num.* 30. Trullench *lib.*4. *Decalog. cap.*1. *dub.*7. *num.*6. Ergo similiter est dicendum in subsidio, & excusato, cùm similiter sit charitativum subsidium ad urgentem necessitatem alicujus Principis Catholici.

59. Quod non solùm intelligas in congrua ipsius Curati, sed etiam Vicarii illius necessarii, sine quo ne-

quit commodè fieri administratio Sacramentorum ob populi copiam, quia salarium Vicarii necessarii intret congruam, ut est decisum *in Extrav. un. de Decimis, vers. Solvetur autem decima.*

60. In praxi tamen video contrarium mal observari; indiscriminarim enim omnia beneficia onerantur subsidio, & excusato, etiamsi non habeant congruam: & id non de jure, sed de facto procedit duabus rationibus; nam gravamen subsidi in his Regnis gravissimum est, & procedit usque ad quadringentos & viginti mille ducatos; excusati verò usque ad ducentos & quinquaginta millia ducatorum, solubile quidem, sed gravissimo dolore Ecclesiasticorum, & rigorosis exactionibus, quando Regna ista ferè sunt depopulata, agricolis diminutis, campis aridis, & absque cultura relictis, & quamplurimis fundationibus piis per cautelas patronatus laïcorum liberatis ab hac solutione. Hanc ob tem necessitudo ista solvendi tam ingentem quantitatem breviter, & terribili exactione, fuit ut omnia beneficia cum congrua, & sine ea ad tributum veniant. Quod magnopere debent animadvertere nostri Sanctissimi Pontifices, ne dando fidem Regiis Ministris (qui ut plurimum exaggeratis informationibus tam graves quantitates impertant, & prorogant) tam facilè concedant hæc indulta, & alia ad sistas persolvendas, ita ut Ecclesiastici magis gravati remaneant, quàm alii seculares, non in minima, sed in gravissima quantitate.

61. Ex qua quidem solutione parvum commodum percipit Ecclesia Catholica; videmus enim in Europa hæreticos divites, & victores cum tanta Christianorum strage, arbitros pacis, & belli, dantes leges Catholicis Regibus; sunt enim rogari, ut cum nostris fœdus percutiant, & ex nostris bellis triumpha hæretici percipiunt. Deinde Turcæ potentissimi adsunt nostris spoliis divites. Precor Cœlestem Regem, ut suis oculis misericordiæ, & pietatis tanta mala à suis Catholicis avertat, & Principes Christianos protegat, atque custodiat.

62. Secunda ratio est difficultas litis prosequendæ, ut à solutione liberentur, cùm Bullæ istæ concedantur adh hita strictissima exequutione, cum clausula, *Non retardata solutione*, quæ multùm gravat solventem, ut latè ostendit Garcia *de Beneficiis*, 1. p. *cap. 5. num.* 526. Marescotus *variar. lib.* 1. *cap.* 22. Marta *de clausulis*, 1. *p. clausula* 149. Riccius 4. *p. collect.* 1163. Tondutus *de pensionibus*, *cap.* 80. *num.* 5. Barbosa *clausula* 162. Tum alia additur clausula, *Appellatione remota*, quæ multam vim, & effectus habet. Barbosa *clausula* 9. Gratianus *tom.* 1. *cap.* 41. *num.* 17. Moneta *de commutat. cap.* 11. *à num.* 487. Carleval. *de Iudiciis, tom.* 2. *lib.* 1. *tit.* 2. *disput.* 8. *num.* 35. quapropter ob difficultatem consequendi, Curati pauperes non habentes nisi congruam, facilè succumbunt, maximè cùm onerati gravioribus quantitatibus veniant ad tributum.

63. Hinc breviter adnotandi sunt Canonici S. Iusti, & Portionarii Tolerani percipientes dimidietatem fructuum à Curatis non habentibus nisi congruam, & in aliis adhuc congruam nondum attingentibus: quod nequit fieri, cùm adhuc de jure introductum sit, in his dimidietatibus fructuum primùm congruam relinquere. Legem duas Extravagantes, primam nempe *Extravagant.* 2. *de consstit.* Secundam *Extravagant. unic. Nesede vacante*, prætetquam quod hoc est sctissimum principium.

64. An Tertiæ Regales teneantur ad subsidium, & excusatum, olim fuit dubitatum. Hodie sanè illud persolvunt, ut diximus in hoc libro, *cap.* 8. *num.* 52. & hoc jure utimur. De Capellaniis laïcalibus, an teneantur ad subsidium, diximus *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 44.

65. Est denique in subsidio, & excusato animadvertendum, quando fructus Beneficiorum minuuntur per casus insolitos, ut sterilitatem, grandinem, aut aliter ad infimum valorem perveniunt, subsidium & excusarum, etiam per concordias designatum, diminui debere; nam cùm sint onus reale illorum, inde est, ut diminutis fructibus, etiam onera minui debeant, *l. Cura* 4. §. *Inopes*, *ff. de Muneribus & honorib. l. Forma*, *ff. de censib.* ubi Bart. Purpuratus *lib.* 1. *cons.* 356. Gigas *de pensionib. quæst.* 35. *num.* 8. Lara *de Anniversf. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 4. Deinde probatur à paritate charitativi subsidii, in quo si minuantur fructus beneficiorum grandine, bello, aut alia ratione, etiam illud minuitur. Bellencin. *de subsid. charit. quæst.* 34. Azorius *dict. lib.* 9. *cap.* 14. *quæst.* 6. *vers. quid dicendum.* Tuschus *verbo Subsidium*, *conclus.* 768. Moneta *de distribut.* 3. *p. quæst.* 9. *num.* 21. Ergo idem est dicendum de subsidio & excusato. Rebuffus *cons.* 125. *num.* 11. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 79.

Paragraphus Secundus.

Quibus ex causis subsidium charitativum exigi valeat.

66. Prælati, qui charitativum subsidium petere volunt, accersito Capitulo, & Clero causam petendi declarant, non solùm ut fundamentum concessionis, sed ut quantitas commensuretur cum ipsa necessitate, *cap. Conquerente* 16. *de offic. Ordinarii*, *cap. Cum Apostolus* 6. §. *Prohibemus*, *de censibus.* Sed quæ causa ista sit, generaliter loquendo, arbitrio discreti judicis relinquitur. Glossa *in dict.* §. *Prohibemus*, Grammaticus *decis.* 88. *num.* 3. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 3. Franciscus Marcus *quæst.* 472. *num.* 2. Leoncillus *dict. privileg.* 50. *num.* 13. In specie verò loquendo, aliquæ sunt causæ de quibus in præsentia agendum est nobis.

67. Prima causa est quando adest Prælatus pauper, & ad ejus consecrationem charitativum subsidium est necessarium. Hæc enim necessitas est in ordine ad dignitatem, & in commune bonum subditorum, ut Episcopus actus Ordinis exerceat: quare est causa sufficiens ad petendum subsidium charitativum. Menochius *de Arbitr. casu* 178. *num.* 3. Riccius 1. *p. decis.* 52. dummodò expensas necessarias non excedat, ut censuit Sacra Congregatio 24. *Maij* 1583. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Bengeus *de benefic.* 2. *p.* §. 6. *num.* 3. Barbosa *de Univers. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 14. Terrecilla *Exam. de Obisp. tract.* 2. *quæst.* 3. *sect.* 3. *difficulta.* 7.

68. Secunda causa est quando multa debita contraxit Episcopus ad tuendum jus suæ Ecclesiæ, & ex bonis illius persolvi nequeunt. Azorius *dict. cap.* 9. *quæst.* 4. Tamburinus *de iur. Abbat. tom.* 3. *disput.* 10. *quæst.* 3. *num.* 3. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 64. Idem dicendum quando multas expensas fecerit in negotiis communibus totius Diœcesis. Innocentius *in cap.* 1. *de stat. Monach.* Belletus *dict.* §. 12. *num.* 4. Azorius *dict. cap.* 9. *quæst.* 4. Barbosa *dict. allegat.* 87. *n.* 30.

69. Tertia causa est, scilicet quando Prælatus rem magni momenti emerit, necessariam ad conservationem suæ Ecclesiæ. Oldradus *cons.* 110. Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Azorius *dict. quæst.* 4. *vers. Tertiò*, veluti Castrum, ut se defendat ab hostibus. Layman *in Summa*, *lib.* 3. *tract.* 3. *cap.* 2. *num.* 3. vel ad recuperandam Ecclesiam ab hostibus captam. Menochius *dict. casu* 178. *num.* 5.

70. Quarta, si Episcopus iter agat ad Papam, Imperatorem, seu Regem pro utilitate totius Ecclesiæ generalis, in commune bonum, Azorius *dict. quæst.* 4. *vers.* 4. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 32. Idem dicendum quando vocaretur ad Concilium Generale, Menochius *ubi proximè*, *num.* 9. vel ad Provinciale,

Azorius

Azorius *dict. quaest.* 4. *vers.* 6. Barbosa *dict. allegat.* 87. *num.* 34. Vel quando Episcopus est visitaturus limina S. Petri ad adimplendum juspurandum, juxta formam *in cap. Ego N.* 4. *de jurejur.* Bellet. *dict.* §. 12. *num.* 4. Leoncillus 2. *p. privil.* 50. *num.* 5. Barbosa *d. alleg.* 87. *num.* 33. Aut quando interrogaret ad visitandam Dioecesim. Bellet. *d.* §. 12. *num.* 4. *vers.* 4. Barbosa *ubi proximè, n.* 35. Tortecilla *d. difficult.* 7. *n.* 26.

71. Quinta quando lis magna moveretur contra suam Ecclesiam. Menochius *dict. casu* 178. *num.* 12. Idem dicendum quando Imperator, aut Rex in domo sua hospitaretur. Menochius nuperrimè allegatus *n.* 12. Balmaseda *de Collect. quaest.* 6. *num.* 5. Barbosa *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 3. maximè si Princeps habeat regalias. Ast in hoc casu observandum, maxima moderatione subditos esse gravandos, quia Rex, vel Imperator à Praelatis Ecclesiasticis semper est excipiendus summa moderatione, & modestia, ita ut plus redoleat sanctitas, & temperantia, quàm apparatus. Azorius *dict. quaest.* 4. *vers.* 7. Trulleuch *dict. lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 6.

72. Sed est dubium, an charitativum subsidium possit imponi ad solvendam mediam annatam consuetam, quando promovetur Episcopus ad Episcopatum? Prima sententia negat, quia istae expensae fiunt ad utilitatem ipsius electi, non verò Ecclesiae. Ergo ob hanc causam nequit hoc subsidium exigi. Remigius de Gonny *de charit. subsid. quaest.* 5. *à n.* 40. Petrus Duenas *Reg.* 89. Azorius *d. quaest.* 4.

73. Secunda sententia affirmat, *ex cap. Cupientes* 6. §. *Ad hac*, & §. *Si verè, de elect. in* 6. Et ratione probatur, nam expensae istae fiunt, ut Ecclesia non careat Pastore, quod est maximum bonum illius, & totius Dioecesis. Ergo pro solvenda annata rectè exigetur charitativum subsidium. Boërius *decis.* 124. *num.* 3. & 6. Tuschus *verbo Subsidium, conclus.* 767. *num.* 8. Leoncillus *d. privil.* 50. *n.* 3. Barbosa *in cap. Cum Apostolus* 16. §. *prohibemus, num.* 8.

74. Tertia sententia cogitandum relinquit. Franciscus Marcus 1. *p. quaest.* 1025. *num.* 5.

75. Sed tamen admitto secundam sententiam, quia negandum non est, gravia imminere pericula in Ecclesiis, ubi Praelatus deficit, *cap. Magna* 6. *de vot. cap. Ne pro defectu* 41. *de elect.* quapropter expensae istae, licèt fiant ad confirmationem electi, attamen sunt utilissimae Ecclesiae, quia multò plura agere potest Episcopus electus & confirmatus, *cap. Transmissam* 15. *de elect.* nempe illa quae pertinent ad jurisdictionem. Ergo cùm expensae illae sint utilissimae Ecclesiae, inde est ut propter eas imponi possit charitativum subsidium. Caeterùm causa consecrationis Episcopi est sufficiens. Ergo & confirmationis, cùm ad eundem effectum tendant.

76. Quid verò si Episcopus ob suam culpam in pauperiem deveniat, an possit exigere charitativum subsidium? Prima sententia negat; nam jura non favent illis, qui propter suam culpam in egestatem inciderint, *l. Fidejussor* 7. §. *Si necessaria, ff. Qui satisd. cogant. l. Papinianus* 21. *ff. de Minor.* Borellus *de Praestant. Reg. Cath. cap.* 21. *num.* 30. Menochius *cons.* 55. *num.* 12. quare minor suâ culpâ laesus, non restituitur. Nec usurarius à restitutione excusatur, si suâ culpâ pauperetur. Velasco *de Privileg. pauper.* 1. *p. quaest.* 54. *à num.* 2. Ergo Episcopus ea sua culpa pauper nequit exigere charitativum subsidium. Bellencinus *quaest.* 26. Menochius *de Arbitr. casu* 182. *n.* 58.

77. Secunda sententia tenet contrarium; nam jura, licèt pauperibus suâ culpâ non ita facilè subveniant, attamen succurrunt, quia reverà pauperes fiunt, & misericordiâ prosequendi. Redoanus *de Reb. Ecclesiae, quaest.* 21. *num.* 71. Giurba *decis.* 43. *num.* 27. Velasco *dict. quaest.* 54. *num.* 6. Carleval. *de Indic. tom.* 1. *disput.* 2. *quaest.* 6. *sect.* 7. *num.* 616. Ergo etiamsi Episcopus suâ culpâ indigeat, potest petere charitativum subsidium. Et confirmatur, nam Ecclesia sua bona vendere potest ad succurrendum pauperi suâ culpâ. Covarruv. *lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 9. Menochius *cons.* 55. *num.* 41. & 42. estque textus Regius *in l.* 40. *tit.* 5. *part.* 1. Ergo Episcopus suâ culpâ pauper, adhuc poterit subsidium charitativum exigere. Layman *dict. lib.* 3. *tract.* 3. 1. *p. cap.* 3. *n.* 9. *vers. Colligitur.*

78. Haec sententia Laymani admittenda est; contraria tamen habebit locum, si Praelatus datâ operâ ad paupertatem venisset, ut subsidium exigeret: quo quidem casu non est dignus, ut subsidio succurratur, ut tenet Mantua *in cap. Qua in Ecclesiarum, de Constit. num.* 64. Gamma *decis.* 25. *num.* 2. Velasco *dict. quaest.* 54. *num.* 16. Quod ita intelligendum, nisi adeò sit urgens necessitas Episcopi, ut si non subveniatur, omninò periret; nam extrema necessitas, à qualibet causa procedat, praestat omnia naturalia privilegia ad vitam conservandam. Surdus *de Aliment. tit.* 7. *quaest.* 25. *n.* 10. & 15. Azevedus *in l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *Recopilat. num.* 44. Velasco *d. quaest.* 54. *num.* 27. Ergo etiam ad exigendum charitativum subsidium.

79. Causa ista petendi subsidium debet esse manifesta, & rationabilis. Bellet. *d.* §. 12. *num.* 2. Si verò dubia fuerit, non est sufficiens, nec in dubio praesumenda est rationabilis; nam textus *in dict. cap. Cum Apostolus*, §. *Prohibemus*, causam manifestam petit, unde excludit dubiam. Bellencin. *q.* 18. Barbosa *d. lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 23.

80. Sed quae quantitas debeat esse hujus subsidii, adhuc certum non est. Extravagans *Vas electionis, de Censib.* decernit excedere non debere singulas procurationes, quasi per alium visitaret: sed non est recepta, ut cum aliquibus probat Menochius *de Arbitrariis, casu* 179. *num.* 5. Afflictus *decis.* 136. asserit debere esse decimam partem annui redditus. Alexander, quem refert Grammaticus *decis.* 88. *in fin.* dicit debere esse dimidium collectae. Ast asserendum, totum relinquendum arbitrio recti Judicis, qui ea qualitate luci, annuorum redditum, necessitatis, & expensarum, perpendat quantitatem exigendam subsidii, & ut si multiplicentur causae, subsidium augeatur. Grammaticus *decis.* 88. *num.* 3. Menochius *dict. casu* 179. *num.* 4. Leoncillus 1. *part. privileg.* 50. *num.* 13. Belletus *d.* §. 12. *num.* 5. Azorius *d. cap.* 14. *quaest.* 8. Barbosa *d. alleg.* 87. *num.* 37. & *lib.* 3. *cap.* 21. *n.* 36. Tortecilla *d. tract.* 2. *q.* 3. *sect.* 3. *difficult.* 8. *num.* 29.

Paragraphus Tertius.

A quibus charitativum subsidium exigi possit?

81. Praelati, & alii Superiores, quibus competit facultas exigendi charitativum subsidium, possunt illud petere ab Ecclesiis, & Ecclesiasticis suae Dioecesis, ea lege dioecesana. Bellencinus *de subsid. quaest.* 28. Cochier *de jurisdict. in exempt. quaest.* 25. *num.* 8. Barbosa *lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 2. Tortecilla *dict. sect.* 3. *difficult.* 9. *num.* 55.

82. Est tandem dubium, an Praelati Ecclesiastici possint ex causis suprà relatis petere charitativum subsidium à laicis? Et affirmandum videtur, *ex dict. cap. Cum Apostolus*, §. *Prohibemus, de censib.* ubi asseritur, posse peti à subditis: Sed Clerici sunt subditi Praelatorum Ecclesiasticorum: Ergo ab eis poterunt petere charitativum subsidium. Ast contrarium est tenendum *ex cap. Quia cognovimus* 6. 10. *quaest.* 3. ubi angariae, & exactiones interdictum est Praelatis Ecclesiasticis imponere laicis. Ergo nec subsidium petere. Idem sequitur

tur ex dict. cap. Conquerente 16. de offic. Ordinarii, ubi conceditur Episcopis petere charitativum subsidium à Clericis. Ergo non à laicis. Et ratio est, nam licèt laici sint subditi Episcoporum quoad spiritualia, Glossa in Clement. 1. de for. compet. verbo Subditos, non tamen subditi sunt quoad temporalia, ut super his subsidia ab eis petant. Deinde licèt Episcopi visitent Diœcesim, scilicet Clerum, & Laicos, non tamen ab eis percipiunt procurationes, cap. Cavendum 7. 10. quæst. 3. cap. Romana 1. de Censib. lib. 6. Ergo nec hoc subsidium possunt petere. Bellencinus quæst. 26. Azorius d. cap. 14. quæst. 6. Barbosa dict. allegat. 87. num. 41. & lib. 3. cap. 21. à num. 36.

83. Excipitur quando laïcus ratione alicujus feudi, aut officii contribuere teneretur, quo quidem casu quartam partem annui redditus ipsius feudi reddere tenetur. Afflictus decis. 136. Grammaticus decis. 88. Barbosa dict. allegat. 87. num. 42. Quam doctrinam in Regno Neapolitano, ex authoritate Sacri Consilii admittendam censuit Boërius decis. 134. num. 9. Menochius casu 179. num. 3. non tamen de jure communi probatur, sed arbitrio judicis relinquitur.

84. Clerici, à quibus subsidium exigendum est, debent esse Beneficiati, & habere titulum ad percipiendos fructus, quorum onus reale est subsidium. Barbosa lib. 3. vot. 96. n. 71. aut saltem onus personale in ordine ad fructus. Remigius de Gonny quæst. 25. Layman dict. lib. 3. tract. 3. 1. p. cap. 3. §. unic. num. 11. Ergo necessariò clericus debet habere beneficium cum fructibus, ut subsidium persolvat. Azorius dict. cap. 14. quæst. 6. vers. Insuper, Trullench dict. lib. 4. Decalog. cap. 1. dub. 7. num. 6. Unde sequitur, Clericos non habentes nisi bona patrimonialia, non teneri ad hoc subsidium persolvendum. Navarrus conf. 10. aliàs 5. de Censibus. Sayrus decis. 10. de censibus, Torrecilla dict. difficult. 9. num. 36.

85. Quid verò si Beneficiatus habeat in una Diœcesi Ecclesiam, & in altera prædia, & fructus beneficii, ubinam solvendum est subsidium? Et resolvendum, solvi debere ubi est Ecclesia; nam ut principalis trahit ad se minùs principale, ut sunt prædia, & fructus. Cæterùm in meliori sententia, onus istud est personale in ordine ad fructus. Ergo solvendum ubi est persona Beneficiati. Azorius dict. cap. 14. quæst. 6. vers. Quid dicendum, Bellencinus quæst. 35. Layman dict. §. unico, num. 11. vers. Colligitur, Barbosa dict. allegat. 87. num. 51. Si verò Ecclesia sit in confinio duarum Diœcesum, alternis vicibus Episcopis est solvendum. Barbosa dict. allegat. 87. num. 53.

86. Est tamen dubium, an quando antecessor beneficii debitor sit subsidii charitativi, & non est unde solvatur, successor teneatur ad solutionem? Et negavit Dominicus in cap. Præsenti 9. §. Porrò, de offic. Ordinarii in 6. & probari poterit hæc sententia; nam in placito aliquorum impositio ista est personalis, in ordine ad fructus; obligatio enim personalis non transit ad singularem successorem Beneficii, l. Emptorem 9. C. locat. cap. 1. de solut. ubi Scribentes. Ergo successor in Beneficio non tenebitur ad subsidium charitativum antecessoris. Præterea licèt impositio ista sit in ordine ad fructus, est tantùm quoad quantitatem distribuendam, non verò est censenda ut onus reale, aut hypothecarium, ut transire possit ad singularem successorem, l. Si fundus 16. §. In vindicatione, l. pignoris 17. ff. de pignoribus, l. distractus 14. C. eod. tit. Gozadinus conf. 24. col. 2. Gratianus decis. March. 99. n. 3. & 4. Ergo successor in beneficio non tenebitur ad subsidium charitativum antecessoris.

87. In contrarium est communis sententia, quia onus istud est reale, & transit cum fructibus ad quemlibet successorem, etiam singularem. Ergo ad illud tenebitur successor in beneficio, si antecessor non est solvendo. Bellencinus quæst. 5. Azorius dict. quæst. 6. vers. fin. Barbosa dict. allegat. 87. num. 54. & lib. 3. cap. 21. num. 38.

88. Difficultas ista pendet ab examine, an subsidium hoc sit onus personale, aut reale ipsorum fructuum. Aliqui inquiunt esse onus reale fructuum, quia imponitur personis, nam percipiunt fructus; si verò eos non percipiunt, neutiquam imponitur, ut jam dictum est cum Barbosa lib. 3. vot. 96. num. 71. Alii negant, & dicunt esse personale in ordine ad fructus. Layman dict. cap. 3. §. unico, num. 2. cujus doctrinam amplector ex decisione textus in dict. cap. Conquerente 16. de offic. Ordinarii, ibi: Pensatis facultatibus earumdem. Ex quibus verbis cognoscitur, onera de quibus loquitur textus, prout de quarta, & subsidio, esse personalia, pensatis facultatibus beneficiorum quoad quantitatem solvendam. Nec Barbosa probat contrarium, quia loquitur de subsidio, & excusato Regibus solvendo, quod impositum est à Pontificibus ut onus reale fructuum, & jam est dictum suprà, num. 31.

89. Hinc resolvendum, admittendam esse doctrinam Dominici, quia est debitum personale, non transiens ad singularem successorem, & ita successor ad subsidium hoc non tenebitur. Secus in alio subsidio, & excusato Regibus debito, quia cùm sit onus reale, ad illud tenetur successor, excussis tamen bonis antecessoris, ut in pensionibus tenet Rota apud Seraphinum decis. 1351. à num. 1. Gratianus tom. 1. cap. 94. num. 59. Garcia de Beneficiis, 1. p. cap. 5. num. 197.

90. Capitula Cathedralium tenentur ad subsidium charitativum, utpote magis unita Episcopo, & ejus necessitatibus. Moneta de Decimis, 3. p. quæst. 9. num. 20. Idem dicendum de Ecclesiis Collegialibus. Bellencinus quæst. 27. Barbosa dict. allegat. 87. num. 43. Layman dict. cap. 3. §. unico, num. 12. Ast Canonici ratione distributionum quotidianarum non tenentur, quia non sunt fructus, Leoncillus dict. privilegio 50. num. 23. Valenzuela conf. 4. num. 138. Moneta de distribut. 3. p. quæst. 9. num. 19. Tamburinus de jure Abbat. tom. 3. disput. 10. quæst. 1. num. 10. Gonzalez ad R. 8. in proœm. num. 174. Quod admittendum, nisi omnes fructus fuissent in distributionibus.

91. Sed an Monasteria teneantur ad subsidium charitativum. Prima sententia affirmat, ex Clement. 1. & 2. de Censib. ubi asseritur, Monasteria teneri solvere jura, & onera Episcopalia. Ergo & subsidium charitativum, cùm sit jus Episcopale, dict. cap. Conquerente 16. in fin. de offic. Ordinarii. Ast jura ista non benè probant, quia loquuntur de Monasteriis habentibus Ecclesias seculares sibi subjectas, quæ anteà subsidium, & alia onera Episcopalia solvebant; & ideo jura illa tenentur solvere. Azorius dict. cap. 14. quæst. 6. vers. Item non potest. Sed ratione probatur, nam omnium interest, tam Clericorum, quàm Religiosorum, habere, & conservare Episcopum, & Ecclesiam illius Episcopatus. Ergo ad subsidium hoc tenebuntur. Abbas in cap. 1. de Stat. Monach. Tuschus verbo Subsidium, conclus. 766. num. 9. Ioan. Honorius in Summa Decret. lib. 1. tit. 91. num. 10.

92. Secunda sententia tenet contrarium; nam Monasteria sunt exempta à lege Diœcesana, ex quo subsidium hoc imponitur. Ergo illud non debent. Azorius dict. quæst. 6. Layman d. cap. 3. §. unico, n. 13. Trullench dict. cap. 1. dub. 7. num. 6. Barbosa lib. 3. cap. 21. num. 49. Cochier de jurisdict. in exempt. 1. p. quæst. 25. num. 8. Bengeus de Beneficiis, 2. p. §. 6. n. 8. Miñano Bas. Pontif. tract. 2. fundament. 1. quæst. 2. §. 3. num. 50. Torrecilla dict. difficult. 9. num. 98.

93. Hæc sententia admittenda est ex suo solidissimo fundamento. Unde nec Ecclesiæ exemptæ ad illud obligantur, quando exemptio datur cum plena libertate, Azorius dict. quæst. 6. vers. Item non potest.

Cochier

Cochier 4. *part. de juriſdict. in exempt. quæſt.9. per tot.* Limita, niſi Eccleſia exempta habuerit populum non exemptum, quia ratione illius contribuet ad ſubſidium; vel niſi privilegium exemptionis habuerit clauſulam vulgarem: *Volumus autem, quod Eccleſia hujuſmodi exempta, cum charitate priori cum Epiſcopo ſuo permaneat.* Barboſa *d. cap.21. n.53.*

94. Eſt difficultas, an ſubditi poſſint præſcribere adversùs charitativum ſubſidium? Communis ſententia negat; nam pedagia, & tributa non præſcribuntur; *l. Competit 6. Cod. de Præſcript. 30. annorum, l.2. tit.15. lib.4. Recopil.* Ergo nec charitativum ſubſidium, cùm in locum gabellæ ſubrogetur. Cæterùm charitativum ſubſidium procedit in radice à facultativis, in quibus non datur præſcriptio. Riccius *5.p. collect.1293.* Tuſchus *lit. O, concluſ.537.* Moneta *de Optionib. cap.8. num.81.* Ergo non poterit præſcribi. Bellencinus *q.47.* Rota *deciſ.3. de Cenſib. in antiquis,* Leoncillus *d. privileg.50. num.7.* Bellet. *d. §.12. num.9.* Azorius *d. cap.14. quæſt.7.* Barboſa *lib.3. cap.21. n.56.*

95. Sed contrarium tenet Layman *dict. §. unico, num.15.* ſi adſit præſcriptio immemorialis, quia ſupponit privilegium, *leg.2. §. Ductus aquæ, ff. de aqua quot. & æſtiv.* Gutierrez *Pract. lib.3. quæſt.14. n.70.* Sed per privilegium poteſt quis eximi à ſolvendo ſubſidio. Ergo etiam per præſcriptionem immemorialem. Et confirmatur *ex cap. Accedens 11. de præſcript.* ubi quis excuſatur à ſolvendis procurationibus propter privilegium. Ergo à ſolvendo ſubſidio per præſcriptionem immemorialem.

96. Sed in hac difficultate dicendum, duobus modis poſſe evenire excuſationem ſolvendi ſubſidium per præſcriptionem, etiam immemorialem. Primò, quando tota Diœceſis, & Eccleſiæ vellent ſe excuſare per præſcriptionem immemorialem, & in hoc caſu vera eſt prima ſententia communis, & probatur *ex d. cap. Accedens 11. de Præſcript.* ubi præſcriptio non conceditur procurationum ad viſitandas Eccleſias, nam præſcriptio iſta tenderet contra commune bonum Eccleſiarum, ut inde Prælati negligentes fierent ad illas viſitandas. Sed in petendo ſubſidio adeſt commune bonum Eccleſiarum, & Clericorum, ut diximus §. *antecedenti.* Ergo minimè eſt admittenda præſcriptio immemorialis ad præſcribendum contra hoc ſubſidium. Rurſus in cauſis facultativis non currit aliqua præſcriptio, *l. Viam publicam, ff. de via public.* Covarruv. *lib.1. var. cap.9. num.2.* Subſidii verò cauſa publica eſt, & facultativa ex parte Epiſcopi. Ergo contra eam nequit dari præſcriptio immemorialis, ut tota diœceſis eximatur. Denique quando tota Diœceſis ſe excuſaret, jam læderet commune bonum. Sed quando læditur commune bonum, præſcriptio immemorialis non ſupponit privilegium. Barboſa *in dict. cap. Accedens, num.3.* Ergo tota Diœceſis, & Eccleſiæ nequeunt ſe excuſare à ſolvendo ſubſidio per immemorialem præſcriptionem.

97. Secundo autem modo poteſt evenire, quando aliqua perſona particularis, aut Eccleſia vellet ſe eximere per iſtam præſcriptionem; & in illo admitto ſententiam Laymani, quia tunc ex hac excuſatione non læditur utilitas publica, & commune bonum aliarum Eccleſiarum; quia alii multi contribuentes reſtant. Ergo tunc præſcriptio habebit locum, ut ipſe excuſetur, ſicut particularis perſona à tributis excuſatur per immemorialem præſcriptionem, *cap. Super quibuſdam 26. §. Præterea, de verb. ſignific.* Gutierrez *de Gabellis, quæſt.5. à n.1.*

98. Deinde Epiſcopus nequit liberare à ſubſidio omnes Eccleſias ſuæ Diœceſis, ſed tantùm aliquam particularem. Azorius *dict. cap.14. quæſt.7.* Bellencinus *quæſt.47.* Layman *dict. §. unic. num.14.* quia tunc non læditur utilitas publica. Ergo ſimiliter aliquis particularis, ſeu Eccleſia poterit liberari per præſcriptionem immemorialem.

99. Denique in capite iſto animadvertendum, in charitativo ſubſidio ſemper procedi appellatione remota; quia cauſa iſta debet eſſe manifeſta, & petit celerem exequutionem. Bellet. *dict. §.12. num.34.* Salgado *de Protect. Reg. 1. part. cap.2. num.39. & 5. part. cap.3. num.3.*

LIBER VIII.

DE DIVERSIS CAUSIS PIIS.

DE OBLIGATIONE ECCLESIASTICORUM

dandi eleemoſynas, vel faciendi opera pia ex redditibus Eccleſiaſticis, tam in vita, quàm in ultima voluntate.

CAPUT PRIMUM.

Quæ ſit iſta obligatio Eccleſiaſticorum dandi eleemoſynas, vel faciendi opera pia ex redditibus ſuis, & à quo jure procedat?

SUMMARIUM.

Beneficia obtinentes in primis ſuam congruam ſuſtentationem, non parcam ex redditibus ſuſcipere valent, num.1.

Congrua dupliciter conſideratur, quoad naturalem ſuſtentationem, aut quoad ſtatum, & decentiam perſonæ, n.2. Quando quis tenue beneficium obtinuit non habens niſi congruam naturalem, an debeat eſſe ea contentus, vel quando ex redditibus reparatur Eccleſia, ibid.

Congrua ſecundùm ſtatum arbitrio boni viri eſt taxanda, & explicatur, n.3. Et quid ejus nomine intelligatur, n.4.

Beneficiarii, relictâ ſibi congruâ decenti, ſuperfluum tenentur pauperibus erogare, aut in alia opera pia expendere, & id obligat ad peccatum lethale, n.5. & 6.

Quod intelligendum, non ſolùm quando ſunt neceſſitates extremæ, ſeu graves, ſed in communibus, n.7.

Sed à quo jure procedat præceptum, diſceptatur. Prima ſententia aſſerit procedere à jure Divino, poſitivo, & naturali, n.8. Secunda dicit tantùm procedere de jure poſitivo, n.9. Explicatur, & defenditur

hæc sententia, à num.16. Vbi circa redditus Ecclesiasticos quatuor tempora distinguuntur. Adducitur Lorca, & explicatur, n.14.

An Beneficiatus in profanos usus expendens redditus Beneficii, ad restitutionem teneatur? Prima sententia affirmat, n.15. Secunda tenet contrarium, n.16. & 17. R solvitur, à n.18.

An Beneficiati habeant dominium in redditibus beneficii? Aliqui dicunt esse in vita usufructuarios, in agritudine usuarios, n.20. Alteri dicunt, in rebus congrua habere dominium, secus in superfluis, num.21. Sed in omnibus habere dominium certius est, n.22.

Vnde ad restitutionem non tenentur, n.23. Fit instantia, & respondetur, n.24.

Suscipientes donationes profanas ex redditibus, non tenentur ad restitutionem, n.25.

Quæ sint opera pia, in quibus expendendum superfluum redditmum, n.26. Primi succurrendi sunt pauperes, n.27. Sed an sufficiat dare quibuscumque pauperibus? Affirmant aliqui, ibid. Alteri dicunt dandos esse Parochianis, n.28. Explicatur, n.29. & 30. Enumerantur alia opera pia, quibus hi redditus sunt applicandi, n.31. An opera pia intelligantur subsidia, quæ dantur Regibus? Affirmat Hurtado, & explicatur, num.32.

1. EX redditibus Ecclesiasticis Beneficia obtinentes, in primis suam congruam, & decentem sustentationem debent accipere, non parcam, nec miseram (Dominus enim largitor est liberalis) sed secundùm personam, & status decentiam, *c.De Monachis 12. c. Cùm secundùm 16. c. Exstirpanda 30. de Præb. cap.2. de supplenda neglig. Prælat.* Ista enim congrua debitum est, & necessariò concedenda, ratione ministerii, & occupationis Ecclesiasticæ, & propria sit ipsius Beneficiati. Rota *divers. 1. part. decis.16. num.1.* Gregorius XV. *decis.429. num.1.* ubi Beltr. *lit. A*, Mantica *decis.250. num.1.* Rota apud Merlinum *decis.73. num.5.* Hurtado *de congrua, lib. 2. resol.1. §.2.*

2. Hæc enim congrua dupliciter consideratur. Primùm quoad naturalem sustentationem, & onera præcisa Ecclesiæ. Secundò habita ratione personæ, nobilitatis, literaturæ, vel aliarum circumstantiarum. In aliquibus casibus tantùm congrua quoad primum modum conceditur, veluti quando quis à principio beneficium obtinuit, non habens nisi naturalem sustentationem; tunc enim ea contentus nequit ampliorem petere, quia ex eo quod acceptavit, ex quasi contractu se obligavit ad inteiessendum pro illa naturali congrua. Rota *1. part. divers. decis.420. num.4.* Mantica *decis.22. num.1.* Rebuffus *de congrua, num.92.* Barbosa *in cap. de Monachis 12. de Prabend. num.6.* Velasco *de Privileg. pauper. 1. part. quæst. 12. à num.24.* Item dicendum quando congrua relinquitur aliquibus Beneficiatis delinquentibus, quorum bona, licet subhastentur, adhuc tamen alimenta necessaria eis relinquuntur, ne Clericus in dedecus sui status mendicare cogatur, ut cum Diez advertit Tundutus *tom.1. quæst. benefic. 2. part. cap.1. §.11. à num.15.* Eadem congrua Beneficiatis relinquitur quando reparatur Ecclesia, vel instauratur. Riccius *4. part. decis.293. n.9. & in praxi aurea, 1. part. resol.476. num.4.* Comitolus *Respons. Moral. lib.1. quæst.83. conclus.3.* Barbosa *ad Concilium, sess.21. de Reformat. cap.7. num.10.* quod examinavimus *lib.5. cap.6.*

3. Altera verò congrua non strictè sumpta, sed quæ danda est secundùm statum, personam, & conditionem Beneficiari, latitudinem recipit, & quantitas illius ex arbitrio boni viri pendet, & aliquando ex amplitudine nobilitatis, literaturæ, & aliarum circumstantiarum crescit, quia similes Beneficiati magis influunt ad authoritatem, & splendorem Ecclesiæ, ut latè probat Thom. Hurtado *de Congrua, tom. 1. lib. 2. resolut. 5. à sect.6.* Rota *in noviss. 2. p. decis. 449. num.7.* Gloss. *in cap. Conquerente 6. de Cleric. non resident. verbo Sufficientia.* Quapropter se extendit ad honorabilem sustentationem sui, & suæ familiæ, non pompaticè, ita ut Beneficiatus luxuriosè vivat, sed modestè secundùm statum. Itaque optimè D. Chrysostomus *homil. 15.* ait: *Magna oportet Doctoribus affatim ministrare, ne deficiant, nec resolvantur, nec minimis occupati, magnis se ipsos, ac alios privent.* Id enim totum pro religione recti arbitri pensabitur. Rota *apud Seraphinum, 1. p. decis. 173. num. 1.* Sylveira *opusc. 2. res. 32. quæst. 3. num. 19.* Tapia *lib. 3. quæst. 5. art.8. §. 6.*

4. In hac autem congrua non solùm intrat dicta honorabilis sustentatio, sed etiam honesta convivia, recreationes modestæ cum amicis, vel cum extraneis, tum signa remuneratoria præbere, hospites non solùm pauperes admittere, verùm etiam alios, quando urbanitas, & humanitas petat, aliquid reservare providentialiter ad infirmitates, vel litem. Quæ quidem congrua rectè ut propria ad Beneficiatum pertinet, ut bene expendat, nec de ea tenetur aliquid subtrahere ad eleemosynandum, quia in ea nullum adest præceptum. Molina *de just. tract. 2. disput. 145.* Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub. 41.* Becanus *de just. cap. 3. num. 7.* Bonacina *de obligat. Sacerdot. disput. 4. punct. 2. proposit. 3. num. 7.* Palao *Oper. mor. tom. 1. tract. 6. disput. 2. punct. 5. num. 9.* Covarr. *in cap. Cùm in officiis, de testam, num. 2.* Thom. Hurtado *d. lib. 2. resolut. 5. sect. 10.*

5. Igitur asserendum, Clericos Beneficiatos (relictâ sibi congruâ) quidquid supersit teneri pauperibus erogare, aut in alia opera pia expendere; nam bona ista quæ supersunt, pauperum sunt, & ad hunc finem destinata, *cap. 1. 12. quæst.2. cap. Quia 69. 16. quæst.1.* Trident. *Sess. 25. de Reformat. cap.1.* Ergo illa eis debent concedere, aut in opera pia divertere. Unde eleganter queritur D. Bernardus *ad Henricum Archiepiscopum Senonensem*, per hæc verba: *Clamant nudi, clamant famelici, conqueruntur, & dicunt: Dicite Pontifices in freno quid facit aurum? Numquid in freno repellit frigus, sive esuriem? Nobis frigore, & fame laborantibus, quid conferunt tot mutatoria, vel extensa in perticis, vel plicata in manticis? Nostrum est quod effunditis: nobis crudeliter subtrahitur, quod inaniter expenditis. Vita nostra cedit vobis in superfluas copias: nostris necessitatibus detrahitur, quod accedit vanitatibus vestris.* Alia prosequitur *epistola 173. ad Fulconem.* Origenes *homil. 16. in Matth.* Prosperus *de Vit. contemplativa, lib.2. cap.9.* Concilium Antiochenum *cap. 25.* Triburiense *cap. 13.* Aquisgranense *cap. 7.* Gratianus plura referens *12. quæst. 5.* Beller. *disquisit. clerical. tit. de bon. Clericor. §. 10. num.7.* Narbona *in l. 35. tit.3. lib. 1. Recopilat. gloss. 3.*

6. Hoc enim præceptum non quomodolibet obligat, sed ad peccatum mortale, ut depromitur ex Trident. *dict. sess.25. cap.1.* ubi tam enixè præcipit non esse consanguineos ditandos ex redditibus Ecclesiasticis, sed tantùm ut pauperes succurrendos, cùm ad pias causas sint bona illa destinata. Unde percipitur, præceptum hoc obligare ad lethale. Tum etiam ex natura status; nam Ecclesiastici sunt patres pauperum, *cap. Episcopus 23. 16. quæst.1. cap. gloria 71. 16. quæst.2.* quare debent prælucere dando eleemosynas tum pietate, & misericordia, aliàs graviter peccant. Cæterùm ea intentione dantur redditus beneficiorum ab Ecclesia, ut ex superfluis eleemosynam concedant recipientes, & alia opera pia conficiant: quapropter si ad profana divertant, graviter peccant, ut latè prosequuntur Layman *in Summa, lib. 4. tract.2. cap.3.* Pal. o

dict.

dict. tract. 6. disput. 2. punct. 5. num. 6. Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 4. dub. 6. à num.* 41. Molina *de Iust. tract. 2. disput.* 144. Sarmiento *de Reddit.* 2. *p. cap.* 1. *num.* 1. Rubeus *Pract. in prælud. num.* 536. Sylveira *d. opuscul.* 2. *resolut.* 32. *quæst.* 2. *num.* 10. Cevallos *com. quæst.* 388. *num.* 9.

7. Quod non solùm intelligendum quando extremæ, aut graves sunt necessitates, in quibus seculares etiam eleemosynare tenentur, sed graviori obligatione, etiam in communibus, cùm ad id redditus isti præstentur. Tapia *in cat. lib.* 3. *quæst.* 4. *art.* 8. §. 3. Moya 2. *p. select. ad tract.* 6. *miscel. disput.* 6. *quæst.* 2. Semper enim aufugiendum, ne bona ista detineantur, sed curandum ut pauperibus erogentur. Idcircò D. Bernardus *sermon.* 23. *in Cant.* exclamat: *Timeant Clerici, timeant Ministri Ecclesiæ, qui in terris Sanctorum quas possident, tam iniqua gerunt, & stipendiis quæ sufficere debent, minimè contenti, superflua, quibus egeni sustentari valent, impiè, & sacrilegè retinent, & in usus suæ superbiæ victum pauperum consumere non verentur: duplici profectò iniquitate peccant, quòd aliena diripiunt, & in suis vanitatibus abutuntur.*

8. Sed à quo jure proveniat hæc obligatio astringens Beneficiatos, sub hæc est. Prima sententia asserit, hanc obligationem provenire à jure divino, naturali, & positivo. De jure divino probatur, nam ut scripsit Sanchez *consil. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *in principio.* hæc obligatio deducitur ex multis Scripturæ testimoniis. Tum ex Clemente *lib.* 2. *Constit. Apostol. cap.* 28. qui mentem Apostolorum satis concepit, & asserit Episcopos inanes, & inutiles sumptus facere non posse, nec esse delicatos, nec sumptuosos, verùm tantùm ad conservandam naturam expendere posse. Idem docent SS. PP. D. Hieronymus *ad Isai. cap.* 3. Bernardus *epistol.* 2. *& in declamat. super Matth. cap.* 19. ad hæc verba, *Ecce nos reliquimus omnia.* Augustinus *serm.* 37. *ad Fratres.* Unde cùm ex Scripturis, Conciliis, & Patribus hæc obligatio deducatur, existimandum à jure divino procedere, & originem trahere. De jure naturali probatur; nam Decimæ, & aliæ res quæ à Fidelibus Ecclesiæ conceduntur, ea dantur conditione, ut assumptis necessariis, reliquum pauperibus erogetur, vel aliis operibus piis. Concilium Matisconense 2. *can.* 2. Meldense *can.* 65. *cap. Episcopus*, 23. 12. *quæst.* 1. *l. Iubemus* 10. *C. de Sacrosf. Eccl-siis.* Molina *lib.* 2. *de primog. cap.* 10. *num.* 52. Bollo *in œconom. can.* 3. *class. cap.* 4. §. 7. Ergo Beneficiati de jure naturali tenentur superfluum dare pauperibus, cùm de jure naturali sit pacta servare, & eorum conditiones, *l.* 1. *ff. de pact. l.* 1. *ff. de constit. pecun. l. fin. ff. Naut. caup. & stab.* De jure positivo etiam probatur; nam præceptum hoc multis in juribus est impositum, ut tenent Navarrus *de reddit. quæst.* 1. *num.* 11. *&* 19. Corduba *lib.* 1. *quæst.* 18. Delugo *de Iust. disput.* 4. *sect.* 2. *num.* 16. Palao *dict. disput.* 2. *punct.* 5. *num.* 6. R. Moya *dict. disput.* 6. *quæst.* 2. §. 1. dicit probabilius Sanchez *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 40. *num.* 2. Unde infert, Summum Pontificem teneri ad hoc præceptum, nec in contrarium aliquam consuetudinem valere. Navarrus *ubi proximè*, Lugo *d. num.* 16. Thomas Hurtado *d. lib.* 2. *resolut.* 2. *à num.* 579.

9. Secunda sententia tantùm asserit, esse de jure positivo. Ducitur, nam Scripturæ testimonia, & Sanctorum Patrum, non probant, hanc obligationem Ecclesiasticorum esse de jure divino, sed tantùm demonstrant strictam obligationem Ecclesiasticorum dandi eleemosynam ex superfluis: tum ne consanguineos ditent, quod à temporibus Apostolorum observatum est in Ecclesia, *Can.* 39. *Apostolor.* Cæterùm quoad jus naturale similiter probatur, quia Fideles non dant decimas, primitias, & oblationes præcisas Ecclesiæ liberaliter, ita ut in eis possint apponere aliqua pacta, conditiones, seu obligationes, *cap. Verum* 4. *de Condit. apposit.* tanquam debitum justitiæ, *cap. Decimas* 7. 16. *quæst.* 7. *cap.* 1. *cap. Parochianos* 14. *de Decim.* Barbosa *de offic. Parochi*, 3. *p. cap.* 28. §. 2. quapropter nequeunt apponere in illarum præstatione aliqua pacta, conditiones, seu obligationes dandi pauperibus, aut convertendi ad aliqua opera pia; & ideò tantùm erit obligatio ista de jure positivo. Et confirmatur ex nonnullis extravagantibus Julii III. & Pauli IV. ubi plenissima facultas conceditur aliquibus personis testandi ad profana de redditibus; tum ut propinquis concedant, quod nunquam concederent Pontifices, si hæc obligatio fuisset de jure naturali, & divino. Sotus *de Iust. lib.* 10. *quæst.* 4. *art.* 3. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 47. Bauny *in Theolog. Mor. tom.* 3. *lib.* 2. *tract.* 9. *quæst.* 4. Filliucius *de stat. Cleric. tract.* 43. *cap.* 7. *num.* 11. *vers. Sed dices, & num.* 12. *&* 13. Vazquez *de reddit. cap.* 1. §. 2. *dub.* 1. *à num.* 32.

10. Ut verò hanc difficultatem capiamus, observandum, Ecclesiam pro diversitate temporum diversis modis redditus, & bona Ecclesiastica distribuisse. Quamobrem quinque tempora sunt consideranda. Primò enim tempore nascentis Ecclesiæ Christiani, sive Ecclesiastici, sive Laïci, proprium non habebant in particulari, sed rebus omnibus venditis & oblatis, ex earum pretio omnes alebantur, *Act. Apost. cap.* 4. Successit tempus secundum, ubi laici sua bona habebant, verùm Ecclesiastici in communitate vitam agebant; nihil tamen habebant in particulari, sed in communi prædia & alia bona penes Ecclesiam remanebant. Episcopus verò redditus & fructus distribuebat, ex infimul decimas, quibus Clerici alebantur, *cap. Expedit* 12. *cap. Videntes* 16. *cap. Duo sunt* 7. 16. *quæst.* 1. Tertium fuit tempus, quo Clericis ægrè ferentibus rebus propriis privati, proprium patrimonium illis concessum est, illâ verò adjectâ conditione, ut nihil caperent de bonis assignatis ad pauperum alimoniam, *cap. Certè ego* 18. *cap. Episcopi* 19. *cap. Episcopus* 23. 12. *quæst.* 1. Aliquando tamen Clericis, sive Monachis benemeritis, vel peregrinis ad tempus bona Ecclesiæ concedebantur, ad ipsum postea reversura, idque Precariæ nomine. Concilium Tolet. VI. *cap.* 5. Aurelianense IV. *can.* 34. & aliquando Precariæ renovabantur, *cap. Precaria* 5. 10. *quæst.* 2. Unde Ecclesiastica beneficia originem habuisse conjectat Baronius *anno* 502.

11. Quartum deinde tempus advenit, quo fiebat cumulus omnium redditurum Ecclesiæ, & eorum distributionem peragebat Episcopus. Erat verò tunc proprius Parochus, & cæteri Presbyteri tanquam adjutores illius, *cap. Episcopus* 23. *cap. Præcipimus* 24. 12. *quæst.* 2. Deinde divisio facta fuit Parochiarum, & proprii Rectores cuilibet designari, & facta est decimarum distributio, quarum una pars dabatur Episcopo, altera Parocho proprio, tertia Fabricæ Ecclesiæ, & quarta pauperibus, *cap. Quatuor* 27. *cap. De redditibus* 28. *cap. Cognovimus* 29. *cap. Sancimus* 30. 12. *quæst.* 2. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 7. Quamvis in Concilio Toletano IV. *cap.* 3. hæc quarta pauperum fuit suppressa, *cap. Constitutum* 60. 16. *quæst.* 1.

12. Quintum denique advenit tempus, in quo Episcopi, exceptis iis bonis, quæ ad Episcopalem mensam pertinent, vel ad Capitula Cathedralium, nihil habent nisi tertiam partem, reliquum verò Doctoribus Ecclesiarum conceditur cum onere Fabricæ, vestimentorum sacrorum, & insimul cum obligatione elargiendi eleemosynas. In quo quidem regula certa nequit dari, quia sunt diversæ distributiones, prout diversæ Ecclesiarum consuetudines, quibus standum est, *cap. De his* 7. *in fin.* 10. *quæst.* 1. *l.* 19. *tit.* 20. *p.* 1. Castillo *lib.* 6. *controvers. cap.* 4. *num.* 1. Explicant hæc tempora

tempora Eusebius, Nicephorus, Genebrardus, & alii sequuti à Balboa *in cap. Quarta, de præscript. num.6.* Dueñas *regul.72.* Selva *de Beneficiis, 1. part. quæst.4. num.12.* Boëtius Epo *in cap.1. de testament. num.41.* Fagnanus *in cap.1. de pecul. num.15.* Barbosa *de univers. jur. lib.3. cap.17. num.3.* Miñano *Bas. Pontific. tract.2. fundament.2. quæst.7. § 6. a num.11.* Tapia *dict. art.8. §.1. num.2.* Thomas Hurtado *dict. lib.1. resolut.1. §.1.*

13. Ex dictis sequitur, dispositionem, & distributionem redditum totam pendere à jure positivo, & Summos Pontifices circa illos, ut magis conveniens rationi, & causæ, posse liberè disponere: quamobrem redditus isti ex eodem jure applicari sunt Ecclesiasticis cum obligatione erogandi superfluum in eleemosynis, ac aliis operibus piis. Et consequenter hanc obligationem à jure positivo procedere, conformem tamen juri divino, & statui Ecclesiastico, in quo debet vigere summa pietas, & misericordia erga pauperes, & alia opera pia. Tum avaritia tanquam pestis ab Ecclesiasticis est aufugienda; quare superfluum ex redditibus debent pauperibus erogare: quâ instante ratione, id à jure dispositum sub pœna gravissimæ culpæ, aliàs rapinam, & sacrilegium dicit Bernardus *epist.2. ad Canon. Lugdun.* ibi: *Quidquid præter necessarium victum, & simplicem vestitum de Altario retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.* Dicit enim Bernardus sacrilegium esse: nam redditus, & bona Ecclesiastica sunt Christo Domino sacrata, & Deo dicata. Tiraquellus *de Constit. limit.16. num.3.* Joan. Valer. *de differ. utriusque for. different.1. num.5.* itaque injuriam recipiunt, si non pie erogentur, ut ratiocinatur Diana *part.10. tract.11. resol.35.* Tum & vocat rapinam, non quia verè est rapina, sed per allusionem; quia quæ sub obligatione danda sunt, pauperibus subtrahuntur, & grave peccatum committitur. Sanchez plures referens *dict. lib.2 cap.2. dub.38.* Bonacina *de obligat. Benefic. disput.4. punct.2. num.2.* Villalobos *in Sum. 1. p. tract.32. diffic. ult.5. n.5.* Sylveira *opuscul.2. resol.32. quæst.1. n.4.*

14. Hinc admittendus non est Lorca *2.2. quæst.32. art.9. sect.3. membr.2. n.44.* dicens in Trident. *sess.25. cap.1.* non probari hoc præceptum dandi eleemosynam ex superfluis redditum, quia tantùm dicit consanguineos non esse ditandos ex bonis Ecclesiarum; non autem loquitur de redditibus. Sed vir ille perdoctus non prospexit litteram, quæ apertè loquitur de redditibus, ibi: *Omninò verò eis interdicit, ne ex redditibus Ecclesiæ consanguineos, familiaresque suos augere studeant.* Quare contrarium est tenendum. Diana *dict. 10 part. tract.11. resol.35.* Palao *dict. punct.5. num.6. vers. Fundamentum,* Hurtado *de Congrua, lib.1. resol.1. §.5. n.74.* Cevallos *quæst.388. num.9.*

15. Prorsus in re erit exagitanda quæstio, an Beneficiatus, qui superfluum redditum ad profanos usus divertit, ad restitutionem teneatur, tantumdem supplendo de suo patrimonio, vel aliàs ex aliis redditibus parcè vivendo? Prima sententia affirmat; nam in his fructibus, quæ conceduntur Beneficiatis, duo sunt consideranda. In primis congrua decens, & in ea habent dominium, & quasi bona patrimonialia eorum censetur. S. Thomas *2. 2. quæst.185. art.7.* Secundò considerandum, quod superest ex congrua, & hoc ad pauperes pertinet, ita ut Beneficiati in eo non habeant dominium; idcircò S. Augustinus *contra Petilian.* sic scripsit: *Si enim privatim, quæ nobis sufficiunt, possidemus, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus.* Sic *cap. 1. 12. q.3. cap. ule. in princip. 16. quæst.1. cap. Quod autem 23. quæst.7.* Thomas Hurtado *dict. lib.1. resol.1.* Villaroël, *Govierno Ecclesiast. 1. part. quæst.3. art.4 num.16.* Cùm ergo Beneficiati in his redditibus dominium non habeant, si eos ad profanos usus divertant, ad restitutionem tenebuntur.

16. Prætereà horum bonorum Beneficiati sunt tantùm administratores, & dispensatores, sicut & cæteri Prælati, *cap.1. cap. Sine exceptione, 12. quæst.2. cap.2. de donat.* Abbas *in cap. Cùm esses, de testament. num.39.* Navarrus *de reddit. quæst.1. Monit.24. num.4.* D. Thomas *quodlibet.6. art.12.* Quare si malè administraverint divertendo ad usus profanos, ad restitutionem adstringentur, sicut alii malè bona aliena administrantes, qui nequeunt dispendere, nisi in causa sibi-commissa. Escobar. *de ratioc. cap.34. num.12. in fin.* Thomas Hurtado *dict. resolut.1 §.2. num.48.* Deinde redditus isti dantur ea conditione, ut superfluum pauperibus concedatur. Ergo si non concedatur, ad restitutionem tenebitur Beneficiatus ex non adimpleta conditione, *cap.4. de condit. apposit.* ubi Scribentes, *l.1. Cod. quæ sub modo.* Denique hæc obligatio dandi ex redditibus superfluum pauperibus, est de Justitia. Refert plures Delugo *de Iust. disput.4. sect.1. num.1.* Ergo si Beneficiatus hanc obligationem non adimpleverit, tenebitur ad restitutionem, ut noster Alphonsus tenet in *l.12. tit.28. part.3.* Gregorius *in l.40. tit.5. part.1. verbo Que lo diesse,* Avendanus *respons.19. à num.1.* Ancharanus *in princip. dist.45.* Felinus *in cap. Pastoralis, de Rescript. num.6.* Navarrus passim *in tract. de reddit.* Petrus Gregorius *de re Benefic. cap.5. num.7.* latissimè Thomas Hurtado *de Congrua, d. lib.1. resol.1. per tot.*

17. Secunda sententia asserit, Beneficiatos, licèt graviter peccent expendendo superfluum in profanis, non tamen teneri ad restitutionem; nam contraria sententia nititur in fundamento incerto, quippe Beneficiati sunt domini redditum Ecclesiasticorum, ut colligitur *ex cap. unico, de Cleric. non resident. in 6.* Trident. *sess.22. de reformat. cap.3. & sess.24. cap.12.* quibus in locis loquitur Concilium de fructibus beneficiorum, ut de propriis Beneficiatorum. Delugo *de Iust. disput.4. sect.1. per tot.* Sarmiento *de redditib. 4. part. cap.1.* Squillaote *de obligat. Sacerdot. 4. part. num.28.* Barbosa *de univers. jur. lib.3. cap.17. num 10.* Garcia *de Benefic. 2. part. cap.1. num.5.* Ergo licèt Beneficiatus peccet graviter superfluum redditum expendendo ad usus profanos, non tamen tenebitur ad restitutionem. Cæterùm quando ex bonis communibus fit distributio, & inter particulares designantur, transfertur dominium, *l.1. Cod. commun. utriusque jud.* illa enim distributio gerit vicem emptionis. Sarmiento *de Reddit. 4. part. cap.1. num.4.* Gamma *decis.242. n.6.* Velasco *consult.53. n.4.* Menochius *lib.3. præsumpt.61.* Cùm ergo ex redditum Ecclesiasticorum cumulo facta sit divisio, *cap. De redditibus 28. 12. quæst.2.* & diximus *a num.12.* dominium eorum ad Beneficiatos transfertur, unde si in profanos usus divertant, peccabunt graviter, sed ad restitutionem non tenentur.

18. Prætereà illa conditio apposita in protestatione à laicis, incerta est, nec aliquo jure probatur; est enim obligatio ista imposita à jure, distincta à dominio, non imposita in ipso dominio; quare non impedit translationem dominii. Ergo si Beneficiati malè expendant, peccabunt; sed non tenentur ad restitutionem. Denique hæc obligatio non nititur in aliqua obligatione justitiæ, ut non rectè existimavit Layman *lib.4. tract.2. cap.3. num.3.* Sed est præceptum impositum Beneficiatis, fundatum in charitate, & pietate, quam debent habere Ecclesiastici erga pauperes. Ergo licèt peccent, non tamen ad restitutionem adstringuntur. Ita tenent communiter DD. Villalobos *2. part. tract.10. difficult.8. num.7. & 8.* Trullench *in Decalog. lib.8. cap.2. dub.6. num.8.* Lessius *d.*

lib.2. cap.3. dub.6. num.43. Tamburinus *de jur. Abbat. disput.21. quæst.15. num.11.* Garcia *in Sum. tract.1. difficult.4. dub.2. num.2.* Diana *5. part. tract.8. resolut.31.* Sylveira *opuscul.2. resolut.32. quæst.8. per tot.* Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de testament. num.3.* Fagnanus *in cap.1. de testament. à num.6.* Barbosa *dict. cap.17. num.24.*

19. In re tamen dicendum, olim fuisse gravem quæstionem, quodnam jus haberent Beneficiati in fructibus Beneficiorum? Quidam dicebant esse tantùm usuarios, altari verò usufructuarios, quorum placita non admittit Abbas *in cap. Cùm esses, de testament. num.27.* Verùm plurimi affirmarunt, in vita esse usufructuarios, in morte usuarios. Rota apud Seraphinum *decis.594. num.7.* & apud Farinacium *1. p. decis.240. num.6.* Sperell. *decis.82. num.9.* Sed hanc distinctionem refellit Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de testament. num.4.*

20. Tandem dubitatum fuit, an essent domini fructuum, vel redditium? Quæ fuit quæstio celebris inter Navarrum, & Sarmientum, quorum contraria placita divisi sequuti sunt DD. Verùm cardo difficultatis non consistit in fructibus pertinentibus ad congruam; in his enim DD. conveniunt esse dominos, & de illis prout de patrimonialibus disponere posse, ut constat ex D. Thoma *2.2. quæst.185. art.7.* cujus verba transcripsit Thomas Hurtado *d.lib.1. resol.1. §.5. n.47.* Sed tantùm in fructibus superstantibus, in quibus cadit obligatio dandi eleemosynam, ut benè distinguit Hurtado *ubi proximè, num.44.* Delugo *d. disp.4. sect.1. n.4. vers. Dicet aliquis.*

21. In his igitur quidquid aliqui contradicant, asserendum, etiam Beneficiatos habere dominium. Ratio est, nam post divisionem Parochiarum, ac redditium Ecclesiasticorum, pars illa, quæ ad pauperes erat destinata, permixta fuit cum aliis redditibus, & concessa inseparabiliter Beneficiaris: permixtio verò inseparabilis cum rebus propriis, est modus acquirendi dominium, *l. Si alieni nummi 78. ff. de solut.* Pichard. *in §.25. & 26. Instit. de rer. divis.* Ergo Beneficiati, etiam in his redditibus superfluis habent dominium. Deinde decreta privantia Clericos fructibus ob non recitationem Horarum, aut propter non assistentiam, dicunt non facere fructus suos: quòd non solùm dicunt de fructibus congruæ, sed & de aliis superstantibus. Ergo apertè demonstrant, omnes fructus fieri proprios Beneficiatorum, ut benè considerat Delugo *dict. disput.4. sect.1. num.4. vers. Dicet aliquis.* Denique fructus extra congruam applicantur Clericis per modum stipendii, *cap. Quatuor 27. 12. quæst...* Vasquez *de Redit. dict. cap.1. §.2. dub.1. num.36.* Ergo ex hoc titulo fiunt propria Beneficiatorum, & transeunt ad eorum dominium, ut late probat Vasquez *dict. dub.1. per tot.*

22. Unde sequitur, quod si Beneficiatus malè superflua bona extra congruam expenderit, graviter peccabit, sed non tenebitur ad restitutionem, cùm verè expendat rem propriam, & solùm delinquat per abusum. Bellet. *tit. de bon. Clericor. §.12. n.1.*

23. Sed dices: Non implicat, quod Beneficiatus habeat dominium in fructibus Beneficii; & tamen si in re profana expendat, tenebitur ad restitutionem. Et probatur, nam dominium istud non est amplum, & absolutum, sed conditionatum, scilicet si superfluum pauperibus erogetur. Ast quoties dominium est conditionatum, si aliter res expendatur, tenetur expendens ad resarciendum. Gomez *in l.40. Tauri, à n.25.* Covarruv. *lib.1. var. cap.14. num.13.* Ergo Beneficiatus superfluum ad profana divertens ad restitutionem tenebitur.

24. Verùm respondetur negando, dominium hoc esse conditionatum; nam licèt in aliquibus juribus Beneficiati abutentes his fructibus raptores, & homicidæ pauperum dicantur; tamen id per exaggerationem dictum, & de laicis avaris similiter loquuntur Patres, ut docet S. Thomas *dict. art.7. ad 1.* Quare dicendum, dominium illud non esse conditionatum, sed absolutum, cum obligatione tamen non retinendi superfluum, & in pauperes illud erogandi, extrinseca tamen à dominio, ut benè advertit Palao *dict. tract.6. disput.1. punct.6. num.5.* Vasquez *dict. dub.1. num.49.*

25. Hinc colligitur, accipientes donationes profanas à Beneficiatis ex redditibus, non teneri ad restitutionem; nam cùm Beneficiati sint domini horum fructuum, rectè ad donatarios dominium transferunt, quare suscipientes ad restitutionem non tenentur. Sotus *dict. lib.10. quæst.4. art.3.* R. Moya *dict. tract.6. disput.6. quæst.1. §.3.* Villalobos *2. part. tract.10. difficult.8. num.8.* Sed quomodo peccent cooperando ad has donationes, dicemus infrà.

26. In calce hujus capitis assignandi sunt, qui sint usus profani, in quibus interdictum Beneficiatis redditus expendere; & qui pii, in quibus expendendi. Et quoad primum, profani usus sunt excessus in cibis, supellectili, aut ornamentis domus, & personæ extra modestiam, & honestatem Ecclesiasticam; & si fuerit Monachus, extra monasticam. Tum liberalitates excessivæ erga Principes, Magnates, aut personas divites: quidquid expenditur in luxu, venationibus, canibus, equis, curribus, & nimia familia, & ejus splendore, cum multo famulatu, & pretiosis vestibus. Plura refert Gratianus *in 44. distinct.* D. Hieronymus *super Matth. cap.3.* D. Bernardus *epist.21. & 42.* Deinde quidquid expenditur in ditandis consanguineis, vel extraneis. Trident. *dict. sess.25. cap.1.* Et tandem regula generalis sit, quidquid pium non fuerit, profanum esse censendum respectu bonorum Ecclesiasticorum. Tapia *d. quæst.5. §.2.* Sanchez *cons. lib.2. cap.2. dub.38. num.2.* Delugo *dict. disput.4. sect.2. num.12.* Thomas Hurtado *de Congrua, lib.2. resolut.1. §.3. subsect.9.*

27. Opera enim pia quæ sint, expressimus *lib.1. cap.1. & 2.* Ad rem tamen primum locum obtinet pauperum sustentatio, quæ potissimùm pertinet ad charitatem proximi, & maximè est commendata à Deo in Sacris Litteris. Sed quis ordo est servandus in eleemosynis, & in redditibus erogandis, est dubium; nam aliqui asserunt, Beneficiatum, seu Prælatum indiscriminatim eleemosynas facere posse quibusvis pauperibus, sive sint suæ Parochiæ, sive Episcopatus, vel extra, cùm revera adimpleat præceptum erogandi hos fructus pauperibus. Azorius *Inst. Mor. lib.7. cap.11. quæst.2.* Navarrus *de reddit. monit. 27. num.2.* Bonacina *de obligat. Benefic. disp.4. punct.2. n.3.* Barbosa *d. lib.3. cap.17. n.22.*

28. Alteri inquiunt, priùs esse succurrendum pauperibus ipsius Episcopatus, aut Parochiæ, quia sunt propriæ oves, erga quas majori ratione exercenda est charitas. Tum quia ex istorum terris, & laboribus decimæ, & fructus illi sunt percepti. Ergo in eleemosynis eorum sunt præferendi, ut cum Duvallio tenet Diana *10. p. tract.12. resol.36.* Tapia *d. quæst.5. §.5. num.19. vers. In succurrendis.*

29. Hanc ultimam sententiam admitto quoties Parochiani proprii fuissent in extrema, aut gravi necessitate. In communi autem aliquid præcisè est eis dandum ob propriam obligationem Pastoris, qui semper suo gregi in primis subveniet. Verùm etiam in hoc casu poterit dare extraneis, dum proprii non multùm indigeant. Si verò Ecclesia propria indigeat reparatione, vel ornamentis, vel Hospitale Parochianorum, exteris eleemosyna non est danda, quia ista est gravis necessitas propriorum. Idem dicendum, si

pauperes adsint Eclesiæ Episcopatus, licèt Parochiani non indigeant. Delugo *dict. disput.* 4. *sect.* 3. *à num.* 38. Molina *de Inst. tractat.* 2. *disput.* 145. *versus fin.* Diana 5. *p. tract.* 8. *resolut.* 36. Garcia *in Sum. tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 2. *num.* 10.

30. Si tamen in territorio Episcopatus, aut Parochiæ fuerint pauperes consanguinei, vel amici, isti sunt præferendi; ast illa facta animadversione, ne ditentur, sed tantùm necessitas eorum sublevetur. Tapia *dict. quæst.* 5. §. 5. *num.* 20. Villaroël. *Govier. Eclesiast.* 1. *p. quæst.* 3. *art.* 4. *num.* 20. Valenzuela *cons.* 98. *à n.* 7.

31. Deinde sunt alia opera pia, quibus ex redditibus succurrendum, nempe hospitalitas peregrinorum. Trident. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 8. tum infirmorum, dotatio virginum, Templorum ornatus & Altarium, Ornamentorum sacrorum venustaa, deinde Collegia studentium, ut fiant animarum ministri, ac denique Monasteriorum erectio, seu reparatio. Congessit Tapia *d.* §. 5. *num.* 10.

32. His etiam adjungere libet subsidia quædam, quæ ex redditibus Ecclesiasticis aliqui Prælati præstant Regibus in necessitate constitutis, ob bellorum oppressionem, sivo bellum geratur adversùs infideles, sive hæreticos, vel fideles. Hæc enim rectè fiunt ex redditibus, quia dantur loco eleemosynæ. Thomas Hurtado *d. lib.* 1. *resolut.* 1. 6. *ult. subresolut.* 3. *n.* 229. Sed in hoc magnoopere animadvertendum, aliquos Principes, licèt bellis opprimantur, sumptus largissimos domi facere, opulentissimè vivere, & in comœdiis, ludis, & venationibus expensas graves profundere & subsidia ista, quæ illis fiunt, luxui, aut scurris conceduntur. Quamobrem non sunt eis danda, sed ad exercitum mittenda, ut per aliquem honestum virum inter milites pauperes distribuantur. O utinam facerent omnes Prælati, & Ecclesiæ, & nostri sanctissimi Pontifices in subsidiis, & excusatis Regibus concessis, & ne in potestatem Regum intrarent: aliter causæ Fidei, & Ecclesiæ, & earum defensio tractarentur, & status Eclesiasticus tantis oneribus non gravaretur.

CAPUT II.

De quibus bonis, & redditibus Prælati, seu Beneficiati tenentur dare eleemosynas, vel alia opera pia facere.

SUMMARIUM.

Bona Clericorum in triplici sunt differentia, alia patrimonialia, de quibus disponere possunt ad libitum, n. 1. *Idem dicendum de quasi patrimonialibus, ibid.*

Alii in his contrà sentiunt, num. 2. *Sed non admittuntur, num.* 3.

Tertia differentia est bonorum, quæ ex redditibus beneficiorum acquirunt, in quibus est præceptum dandi eleemosynas ex superfluis, num. 4.

An Capellanus teneatur dare eleemosynam ex redditibus suæ Capellaniæ? Aliqui negant, num. 5.

Alteri affirmant, num. 6. *Tertia sententia distinguit, n.* 7. *Explicatur, à num.* 8.

An redditus Capellaniæ sint salaria, affirmat Lugo, ibid. Sed explicatur, num. 9. *&* 10.

An hoc præceptum dandi eleemosynam ex redditibus, comprehendat distributiones quotidianas. Prima sententia affirmat, num. 11. *Secunda negat, num.* 12. *Resolvitur, à num.* 13. *usque ad* 28.

An ad hanc obligationem teneantur pensionarii? Aliqui negant, num. 18. *Alteri affirmant, num.* 19. *Explicatur, à num.* 20.

Distinguuntur tria genera pensionum, à num. 20. *Exagitatur dubium, quando pensio extrahitur favore resignantis, vel ob bonum pacis. Ponitur ratio dubitandi, num.* 22. *Et affirmativè resolvitur, n.* 23. *Fit instantia, & respondetur, num.* 24.

An Reges Catholici, ut Magistri Ordinum, ad hoc præceptum teneantur? Ponitur ratio dubitandi, n. 25. *Sed affirmativè respondetur, num.* 26. *&* 27. *Explicatur, num.* 28.

An idem dicendum de Tertiis Regalibus. Prima sententia negat, num. 29. *Sed contrarium defenditur, à num.* 30.

An Commendatarii Ordinum Militarium ad hanc obligationem astringantur. Prima sententia negat, n. 31. *Secunda affirmat, num.* 32. *Resolvitur, num.* 33.

An Equites Militares sint Religiosi. De Equitibus S. Ioannis certius est, esse Religiosos, num. 33. *Et an ad hoc præceptum teneantur, sunt duæ sententiæ contrariæ, num.* 34. *Non tenentur de bonis patrimonialibus, num.* 36. *&* 37. *Ex redditibus Commendarum teneri affirmatur, num.* 38.

Sed an Equites isti sub lethali teneantur, negavit Bonacina, num. 39. *Sed contrarium sustinetur, num.* 40. *Et quomodo excusentur, num.* 41.

1. Bona Clericorum in triplici sunt differentia. Prima dicuntur bona patrimonialia, quæ ex parentum hæreditate percipiunt, aut aliâ industriâ, vel labore proprio. Hæc verò in dominio eorum sunt, & de eis valent disponere, quemadmodum alii privati, absque speciali obligatione dandi eleemosynam, aut in aliud opus pium expendendi, nisi in casibus, quibus laici præstare tenentur, idque sive in vita, sive in ultima voluntate, *cap. Episcopus* 23. 12. *quæst.* 1. *cap. quia nos* 9. *de testament. cap. Cum dilectus* 28. *de jure Patronat.* In secunda differentia sunt alia bona, quæ quasi patrimonialia dicuntur. Hæc acquirit Clericus ratione Clericatus, independenter ab aliquo titulo Beneficii, veluti celebrando Missas, canendo, concionando, aut si Vicariam temporalem administret. In his igitur plenum dominium acquirit, & ad libitum de eis disponere valet, sive in vita, sive in ultima voluntate, nec aliquo modo obligatur ad erogandam eleemosynam, nisi sicut cæteri seculares. Avendañus *Respons.* 19. *num.* 12. Molina *de Inst. tract.* 1. *disput.* 147. Becanus *de Inst. cap.* 3. *quæst.* 6. *n.* 3. Diana 4. *p tract.* 4. *resolut.* 171. Trullench *in Decalog. lib.* 7. *cap.* 2. *dub.* 5. *num.* 3. Palao *dict. punct.* 5. *num.* 3. Thom. Hurtado *lib.* 2. *de Congrua, resolut.* 1. §. 3. *subsect.* 1.

2. Sed in hac specie contrarium tenet Innocentius *in cap. Quoniam, Ne Prælat. vic. suas*, & dat rationem, quia hæc bona consideratione Ecclesiæ, & ratione Clericalis Ordinis acquiruntur, quamobrem in eleemosynis & aliis operibus piis sunt eroganda. Tum & addere possumus, Fideles, similia stipendia dare, & subsidia ministrare eo animo, ut quod superfuerit, ad eleemosynas, & alia opera pia convertatur, prout in decimis, primitiis, & aliis oblationibus considerat Barbosa *de univ. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 13. Ergo & in his bonis erit obligatio ex superfluo dandi eleemosynam, aut alia opera pia faciendi.

3. Verùm hæc fundamenta debilia sunt; nam licèt Clerici consideratione Ecclesiæ, & ratione Ordinis acquirant similia stipendia, & subsidia, non verò ex aliquo titulo Beneficii, ut fructus, sed tanquam salaria, & mercedes, pro obligatione inserviendi illis ministeriis; quare nullam habent obligationem ex superfluo erogandi eleemosynas, nec Ecclesia in illis tale apposuit præceptum, sicut nec Respublica onus

impooit

imponit in stipendiis Magistratibus concessis, ob munia civilia exercenda, *cap. 1. de sepult.* ubi DD. *l. Stipendia* 4. *Cod. de execut. rei judicat.* Cæterùm aliud argumentum dissolvitur; nam animus Fidelium, quando dant hæc stipendia, & subsidia, non est, ut ex superfluo eleemosyna concedatur, sed ut solvatur salarium, aut stipendium Clerici ob obligationem, & occupationem inserviendi. Nec urget confirmatio adducta ex decimis, primitiis, & oblationibus; quia non sunt donationes liberales, ut in eis possint apponere aliquas conditiones, aut onus solventes: quin potiùs negandum, in eis adesse tales conditiones, sed solvi ex præcepto justitiæ, absolutè, & simpliciter. Covarr. *var. lib. 1. cap. 17. num. 1.* Gutierrez *Can. qq. lib. 2. cap. 21. num 45.* Suarez *de Relig. lib. 5. cap. 36. num. 20.* Unde non urget illa confirmatio, utpote incerta. Denique quia hoc præceptum dandi eleemosynam ex superfluo ex decimis, primitiis, & oblationibus, non provenit ab aliquo onere, seu obligatione imposita in ipsis, sed ab alio, nempe præcepto Ecclesiæ. Sanchez *dict. lib. 2. cap. 2. dub. 45. num. 4.* Lessius *lib. 2. de Iust. cap. 4. dub. 45.* Azorius *Inst. Moral. 2. p. lib. 7. cap. 8. quæst. 2.* Trullench *dict. dub. 6. num. 3.* Barbosa *dict. cap. 17. num. 32.* Ergo cùm hoc præceptum non sit impositum in his stipendiis & subsidiis datis ob obligationem inserviendi, inde est, ut Clerici illa percipientes non obligentur ex superfluo ad dandas eleemosynas, aut alia opera pia facienda.

4. Tertia differentia est bonorum, quæ à Clericis acquiruntur ex titulo Beneficii, Prælaturæ, seu Præbendæ, &c. Et in eis imposita est hæc obligatio dandi eleemosynam ex superfluo, aut expendendi in alia opera pia. Sanchez *lib. 2. conf. cap. 2. dub. 38.* Delugo *d. disp. 4. sect. 2. n. 11.* Qua in te in primis est disceptandum, an ex bonis, seu redditibus Capellaniæ Capellanus ad hoc præceptum teneatur. In qua difficultate recolenda sunt quæ scripsimus *lib. 3. c. 1.* ubi distinctionem fecimus de Capellaniis Laïcalibus, & Ecclesiasticis. Qui enim tenent Capellanias Laïcales, neutiquam ex fructibus illarum tenentur ad hanc obligationem, quia Beneficia non sunt, Gonzalez *ad Reg. 8. gloss. 5. à n. 20.* Garcia *de Benefic. 1. part. cap. 2. num. 102.* sed tantùm simplices memoriæ Missarum, quarum fructus dantur ut stipendia, & salaria percepta ex bonis laïcalibus. Lara *de Capell. lib. 2. cap. 1. à num. 3.* Hanc ob rem Capellani ad hoc præceptum non tenentur. Sylvester *verbo Clericus* 4. *quæst.* 4.

5. Aliæ sunt Capellaniæ collativæ, & propriè beneficia sunt, ut diximus *lib. 3. cap. 3.* & in his est difficultas, an Capellani, quod ex congrua superest, teneantur dare pauperibus, aut in alia opera pia divertere? Prima sententia negat, nam fructus Capellaniæ dantur Capellano, tanquam salaria, & stipendia obligationis, & oneris dicendi Missas, aut alia munera sacra. Ergo quasi patrimonialia bona non remanent obligata ad hanc obligationem, & consequenter nec Capellani. Cæterùm licèt ex titulo bona ista Ecclesiastica sint, non tamen vult Ecclesia hæc stipendia simili obligatione gravare: solùm id vult in aliis fructibus, ut domina liberalissima. Ergo Capellani ex redditibus Capellaniæ non tenentur ex superfluo ad eleemosynandum. Soto *lib. 10. de Iust. quæst. 4. art. 3. conclus. 3.* Driedo *de libert. Christ. lib. 2. cap. 4.* Avendaños *d. respons. 19. n. 6.* & consentire videtur Navarrus *de Reddit. quæst. 1. num. 75.*

6. Secunda sententia tenet contrarium, nam fructus isti procedunt ex titulo veri Beneficii, prout est Capellania collativa. Ergo sicut alii Beneficiarii hoc præcepto astringuntur, similiter Capellani. Eadem enim ratio, quæ adest in illis, est in istis. Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de testam. num. 6.* Bonacina *dict. disput. 4. punct. 2. proposit. 3. num. 19.* Sanchez *dict. dub. 45. num. 5.* Thomas Hurtado *lib. 2. resolut. 2. § 8. num. 678.*

7. Tertia sententia distinguit; si enim fructus Capellaniæ tantùm sufficiant pro stipendiis Missarum, ac oneris sibi impositi; tunc Capellanus ad dandam eleemosynam ex fructibus non tenetur, quia tunc considerantur ut stipendia certa correspondentia operi inserviendi: quare ut patrimonialia censentur, & libera ab hac obligatione: quod non ita strictè intelligendum, ut si aliquantulum excedant, non salaria intelligantur. Si verò sint plures fructus excedentes opus inserviendi, aliter est dicendum, quia fundator quando tam pingues fructus reliquit Capellaniæ, non ut salarium, sed ut fructus reliquit: quapropter Capellanus ex superfluo ad dandam eleemosynam tenebitur. Azorius, qui alios dat *2. part. Inst. Moral. lib. 7. cap. 9. quæst. 10. in fin.* Sanchez mediùs se expediens *d. cap. 2. dub. 45. num. 6.*

8. Hæc quæstio tota pendet ab examine voluntatis fundatoris Capellaniæ, quia licèt pingues fructus Capellaniæ reliquerit, si ejus voluntas est expressa, aut tacita, ut omnes pro salario designentur, utique erunt salaria: si verò aliter existimaverit, id erit observandum. Erit ergo difficultas quando nihil expresserit, aut designaverit tacitè, & in hoc casu Cardinalis Delugo *dict. disput. 4. sect. 3. num. 30.* asserit in omnibus Capellaniis, universaliter loquendo, præsumendum fuisse voluntatem fundatoris fructus designare pro stipendio, & salario operis inserviendi, etiamsi redditus pingues fuerint. Et ratio est, quia Capellaniæ perpetuæ factæ sunt adinstar mobilium, in quibus omnes redditus existimantur stipendia pro labore personali. Redoanus *de Spoliis, quæst. 3. vers. Ast hi, & quæst. 6. num. 18.* Bonacina *dict. proposit. 3. num. 19.* Ergo idem dicendum de Capellaniis perpetuis.

9. Sed disertissimi Cardinalis non admitto sententiam, quando pingues sunt fructus, aut redditus Capellaniæ. Ratio est, nam quoties fundator aliquid nec expressè, nec tacitè demonstraverit, videtur se conformem reddere voluisse cum jure communi, *l. De illo, ff. de condit. & demonstrat. l. Heredes mei, §. Cum ita, ff. ad Trebell.* Menochius *de Præsumpt. lib. 1. præsumpt. 28. num. 2.* Rota apud Seraphinum *decis. 264. num. 15.* Cùm ergo jus commune sit ut redditus Beneficiorum tanquam stipendia, & salaria non designentur, sed tanquam fructus dependentes à titulo, cum obligatione superfluum erogandi pauperibus, sequitur in dubio voluisse fundatorem Capellaniæ non designare illos pingues fructus pro salario, sed tanquam aliorum Beneficiorum, cum eadem obligatione, aliàs si sine causa, & ratione volumus ultimas voluntates interpretari, in gravissimos errores incidemus. Cyriacus *controvers. 142. à num. 13.* Rursus id probatur à verisimili voluntate testatoris, quia qui fundat Capellaniam, & pingues redditus ad eam designat, prospicit majorem suæ animæ profectum, quapropter præsumptio facienda est, non ad favorem Capellani, sed animæ fundatoris. Cùm ergo majus sit illius animæ incrementum, ut relictâ Capellano congruâ decenti, reliquum pauperibus elargiatur, consequens est, voluisse hoc modo fundare Capellaniam, non verò designandu omnes fructus pro salario, quod est verisimilius, & pro veritate habendum. Cephalus *lib. 2. conf. 27. num. 22.* Tuschus *lit. V, conclus. 162.* Oxaschus *decis. 170. num. 10.* Mantica *de conject. lib. 3. tit. 9. n. 5.* Castillo *controvers. lib. 5. cap. 63. per tot.* Denique fundamentum Delugi responsum recipit; nam licèt Capellaniæ collativæ perpetuæ factæ fuerint ad instar mobilium, non tamen eodem titulo, & ratione: nam illæ non ita certò sunt beneficia prout sunt istæ, in quibus redditus, & fructus non conceduntur pro salario, ut in illis; sed ratione tituli, cum obligatione dandi

dandi pauperibus superfluum. Idcircò volens fundare Capellaniam Ecclesiasticam perpetuam, vult ea quæ sunt consequentia illius, ex juris dispositione, *l. Ad rem, l. legatum, ff. de Procurat, l. fin. C. de bon. vacant.* Novarius *quæst. for. lib. 5. quæst. 59. num. 9.* Surdus *cons. 91. num. 4.* Ergo in præsentia dicendum, Capellanum ex redditibus, & fructibus suæ Capellaniæ teneri ad eleemosynandum, ut cæteri beneficiati, quando pingues sunt fructus.

10. Admitto tamen contrariam sententiam, quandò fructus, seu redditus fuissent tantùm correspondentes oneri Missarum, seu servitio; nam tunc videntur esse tantùm onerum salaria, seu stipendia. Idem poterit considerari, licèt fructus pingues sint, quando capellania deferenda est consanguineis fundatoris; nam tunc facilè conjectatur, non solùm voluisse onus Missarum, sed commodum suorum consanguineorum: ude præsumitur voluisse omnes fructus designare pro salario. Lugo, *dict. sect. 3. num. 29.* & consequenter absque hac obligatione. Tandem quando ex aliquibus verbis fundatoris cognosceretur voluisse omnes fructus designare pro salario, veluti si dicat: *Omnes redditus, seu fructus percipiat Capellanus, ut majori curâ, diligentiâ, & perpetuitate Missæ dicantur, & alia onera adimpleantur.* Tunc enim satis constat, voluisse fundatorem omnes fructus, & redditus pro stipendio relinquere: nec Capellanus tenebitur ex superfluo ad eleemosynandum; sufficit enim ut ex mente fundatoris id capiatur, *l. 3. C. de liber. præterit. l. Quoniam 15. C. de testament.*

11. Deinde est alia quæstio, an hoc præceptum dandi eleemosynam ex redditibus, habeat locum in distributionibus quotidianis datis ob assistentiam in Choro. Prima sententia affirmat, nam fructus isti distributionum conceduntur ex redditibus Beneficiorum, & ideò cum illa obligatione transeunt ad suscipientes; modus enim accipiendi non mutat eorum naturam, nec finem ad quem recipiuntur, *l. 1. l. Legatam 4. ff. de administrat. rer. ad civit. Clement. Quia contingit 2. de Religios. domib.* nec modus distribuendi, Sarmiento *de Reddit. 3. p. cap. 5. num. 6.* Ergo percipientes distributiones quotidianas tenentur ex superfluis ad eleemosynandum. Cæterùm, nam licèt distributiones concedantur ob assistentiam in Choro, similiter alii redditus, quos præter in Canonico, qui ultra distributiones alios fructus percipit ob eandem assistentiam. Ergo sicut ex aliis ad hoc præceptum tenetur, similiter ex distributionibus quotidianis. Oldradus *cons. 118.* Sarmiento, & Navarrus, quos sequitur Sanchez *dict. cap. 2. dub. 46.*

12. Secunda sententia negat, *ex cap. unico de Clericis non resid. lib. 6.* ubi asseritur, assistentes in choro suas facere distributiones quotidianas, unde propriæ relinquuntur lucranti, & consequenter potenunt de eis ad libitum disponere, absque aliqua obligatione eleemosynandi. Sed hæc consequentia pondus non habet, nam licèt qui habet dominium, habeat liberam facultatem utendi re ad sui libitum, & de ea dispensandi, ut per Bart. *in l. Is qui, §. Differentia, ff. de acquir. rer. dom. num. 4.* Solorzano *in Polit. lib. 3. cap. 3. fol. 260.* Antuñez *de donat. lib. 1. p. 3. cap. 8.* Becanus *de Iust. cap. 2. quæst. 1. n. 1.* id tamen intelligendum, nisi aliqua lege prohibeatur, prout in bonis & redditibus beneficiorum, in quibus licèt habeat Beneficiatus dominium, nequit superfluum expendere, nisi ad eleemosynas, vel alia opera pia, sic lege statuente. Unde consequentia illa nullius est roboris. Sed probatur ratione, nam distributiones quotidianæ dantur propter diurnum laborem, ut stipendia illius, & sunt quasi patrimonialia. Ergo non transeunt cum onere, & obligatione dandi eleemosynam, & consequenter suscipientes non tenentur ad eleemosynandum. Covarr. *in cap. Cùm in officiis, de testam. n. 4.* Avendaños *d. respons. 19. n. 6.* Gonzalez *ad Regul. 8. §. 7. proœm. n. 168.* Moneta *de distribut. 3. p. quæst. 2. num. 18.* Delugo *dict. disput. 4. sect. 3. à num. 24.* Bonacina *dict. proposit. 3. num. 18.* Barbosa *d. lib. 3. cap. 17. num. 31.* Sylveira *opuscul. 2. resolut. 32. quæst. 5. à num. 34.*

13. Cardo hujus difficultatis consistit in examinando, an distributiones istæ sint fructus, aut redditus beneficii, an verò specialia salaria, & stipendia concessa ob diurnum laborem assistendi Horis Canonicis: quod quidem examen tribus modis faciendum est. Primò quando distributiones istæ non distinguuntur, nec separantur à Præbendis, sed vice earum funguntur, ut sunt distributiones illarum Ecclesiarum, quarum fructus in communi reponuntur, posteà inter Canonicos distribuendi, de quibus *in cap. Olim 16. de verb. signific. at.* Decianus *vol. 1. cons. 43. num. 13.* Secundò, quando distributiones à præbendis sunt separatæ, & distinctæ ab ipsa grossa illarum, & conceduntur specialiter ob chori assistentiam, de quibus est textus *in cap. fin. de Præbend. lib. 6. cap. unic. de Cleric. non resident. in 6. cap. ult. de concess. Præbend. tod. lib.* Covarr. *lib. 3. var. cap. 13. in princip.* Barbosa *de univers. lib. 3. cap. 18. à num. 1.* Caponi *tom. 2. discept. 123. num. 2.* Tertiò veluti quando omnes distributiones sunt fructus Præbendarum, ut dicunt relati.

14. Quoad primum DD. asserunt, etiam in his distributionibus, quæ Clericis, seu Canonicis conceduntur de grossa in communi absque aliqua separatione, adhuc concedi ut stipendia, & salaria diurni laboris, ob chori assistentiam, non verò ut redditus præbendarum: quapropter possunt Clerici de eis ad libitum disponere, absque aliqua obligatione eleemosynandi. Azorius *2. p. lib. 7. cap. 9. quæst. 10. vers. Nec impedit,* Filliucius *in Appendice, tract. 48. cap. 3. quæst. 12. num. 13.* Bonacina *dict. proposit. 3. num. 19.* à quibus non dissentit Delugo *dict. sect. 3. num. 27.*

15. Verùm in his distributionibus non admitto hanc sententiam, quia quando hæ distributiones fiunt ex cumulo communi, propriè non sunt distributiones, quin potiùs fructus præbendarum, qui conceduntur non solùm ob Chori assistentiam, verùm ob alia munia sacra illarum. Et comprobatur, nam quando non interessentibus tolluntur similes distributiones, non accrescunt aliis interessentibus, sed redeunt ad cumulum, ut cum Moneta & Garcia tenet Trullench *lib. 1. Decalog. cap. 8. dub. 1. num. 8.* Ergo non propriè sunt distributiones, quarum natura est accrescere aliis assistentibus, *cap. unic. de Cleric. non resident.* Cassadorus *decis. unic. de Cleric. non resident.* Moneta *de distribut. 3. p. quæst. 6. num. 16.* Trullench *dict. ap. 8. dub. 2. o. num. 2.* Barbosa *dict. lib. 3. cap. 18. num. 86.* sed sunt fructus præbendarum: ergo transeunt ad suscipientes, cum obligatione ad eleemosynandum. Cæterùm quando distributiones sunt separatæ, & distinctæ à cumulo communi, tunc non veniunt fructuum appellatione. Barbosa *d. cap. 18. n. 9.* Moneta *de distribut. 2. p. quæst. 14. num. 22.* Salgado *de Reg. protect. 4. p. cap. 9. num. 76.* Cassadorus *decis. 6. de Præbend. num. 8.* Ergo quando non sunt separatæ, sunt fructus præbendarum, quare transeunt ad suscipientes cum obligatione eleemosynandi. Denique in præsentia distributiones quæ ex communi cumulo extrahuntur, subrogantur pro parte illa fructuum, quæ danda erat illi præbendæ, quare sapiunt naturam illius, *l. Si cum 10. §. Qui injuriarum, ff. Si quis caut. cap. Ecclesia S. Mariæ 3. ut lit. pendent.* Ergo debent transire distributiones illæ cum obligatione dandi eleemosynas ad recipientes. Ex quibus fundamentis hanc sententiam contrariam admitto.

16. Secun

16. Secundò considerandæ sunt distributiones, quando sunt separatæ à grossa Præbendæ; & tunc nomine fructuum non comprehenduntur, ut dicunt relati *num.*15. Capponi *dict. discept.*123. *num.*15. sed sunt propriè salaria, & stipendia pro labore assistentiæ, & interessentiæ. Capponi *tom.*2. *discept.*125. *num.*5. Barbosa *dict. cap.*18. *num.*5. Quare recipientes poterunt de eis liberè disponere absque aliqua obligatione dandi eleemosynas, & ad libitum disponere, tam in vita, quàm in ultima voluntate, & ad hæredes licitè transmittere. Bursatus *cons.*226. *n.*49. Gratianus *discept.*385. *num.*11. Marescotus *Var. lib.*2. *cap.*2. *num.*11. Rota apud Seraphinum *decis.*594. *n.*6. Capponi *discept.*125. *num.*5.

17. Tertio etiam modo examen est faciendum, scilicet quando omnes Præbendæ fructus consistunt in distributionibus; tunc enim Præbendatus ad eleemosynandum ex reliquo tenetur, quia distributiones illæ sunt fructus ex titulo pendentes, cùm alios non habeat Præbenda. Ergo ad eleemosynas tenebitur. Moneta *de Distribut.* 3. *part. quæst.*6. *num.*16. Cenedus *Can. Quæst.* 1. *part. num.*6. Barbosa *de Canon. cap.* 2. *num.*6. Filliucius *dict. tract.*48. *quæst.*11. *n.*13. Delugo *d. sect.*3. *num.*27.

18. De pensionibus est alia quæstio, an pensionarii ex reliquo ultra congruam teneantur ad hoc præceptum? Aliqui negant; nam textus Concilii *sess.*25. *cap.*1. loquitur de omnibus Beneficiatis, non tamen de habentibus pensionem signum quidem, noluisse obligare pensionarios ad hanc obligationem. Cæterùm quando authoritate Summi Pontificis imponitur pensio, jam pars illa, quæ extrahitur à fructibus beneficii, applicata est ad alimoniam, & sustentationem pensionarii, vel ad studium juvenis bonæ indolis, vel ad bonum pacis, quæ sunt opera pia: ergo non debent etiam remanere obligati fructus illi, aut quantitas ad eleemosynandum, vel ad altera opera pia. Azorius 2. *part. lib.*7. *cap.* 9. *quæst.*12. Redoanus *de Spoliis, quæst.*3. §.1. *à num.*27. Gigas *de Pensionibus, quæst.*52. *num.*2. Zerola *in Praxi Episcop. verbo Pensionarius, num.* 25. Covarruv. *in cap. Cum in officiis, num.*19. Diana 5. *part. tract.*8. *resolut.*29. Vasquez *de Eleemosyna, cap. ult. num.*22.

19. Alteri tenent contrarium; nam fructus, vel quantitas pensionis procedunt à titulo clericali Beneficii, quamobrem transeunt ad pensionatium cum obligatione dandi eleemosynas ex superfluo, *cap. Ex litteris* 5. *de Pign. cap. Pastoralis* 28. *de Decimis.* Cæterùm, nam licèt Pontifex taxaverit pensionem, & ad alimenta, vel studia applicaverit, non tamen vult, ut si aliquid superfluat, prodigat pensionarius, *cap.*1. *dist.*44. §.1. sed ut ad eleemosynas, aut opera pia convertat. Ergo ex mente Pontificis tenebitur ad hanc obligationem eleemosynandi. Deinde isti pensionarii minùs Ecclesiæ deserviunt quàm alii Beneficiati, cùm ipsi tantùm Officium Divinum recitent, si sint sacro Ordine insigniti: si verò non, Officium tantùm Beatæ Mariæ, ex Constitutione Pii V. Azorius *Inst.* 1. *p. lib.*10. *cap.*4. *quæst.*3. Vasquez *in Opuscul. de Beneficiis, cap.*4. §.1. *dub.*4. *num.*17. Suarez *tom.*2. *de Religione, tract.*4. *lib.*4. *cap.*22. *num.*6. Olivet. *de obligat. Hor. lib.*2. *cap.*9. Salzedo *de leg. polit. lib.*2. *cap.*16. *n.*13. Ergo si Beneficiati ampliùs laborantes, ad obligationem ex superfluo eleemosynandi tenentur, multò meliùs pensionarii. Navarrus *de Redditib. quæst.*1. *à num.*32. Tapia *in dict. quæst.*5. *art.*8. §.3. *num.*13. Sanchez *dict. cap.*2. *dub.*47. *à num.*15. Garcia *de Benefic.* 1. *p. cap.*5. *num.*161. Barbosa *dict. lib.*3. *cap.*17. *num.*33. Thomas Hurtado *de Congrua, lib.* 2. *resolut.* 2. §. 7. *à num.* 633. Sylveira *opuscul.* 2. *resolut.*32. *quæst.* 4. *à num.*29.

20. In hoc dubio animadvertendum, triplicem esse pensionem, quæ solet extrahi ex fructibus Beneficiorum. Garcia *de Beneficiis*, 1. *p. cap.*1. *à n.*1. & præcipuè *num.*8. Prima enim sæcularis dicitur, quæ datur titulo temporali, veluti propter cantum, advocationem, vel administrationem, &c. Et hæ pensiones salaria, & stipendia dicuntur, & non sunt adstrictæ ad hanc obligationem eleemosynandi, ut cum Navarro, & Soto notat Sanchez *dict. lib.*2. *cap.*2. *dub.*47. *num.*8. Molina *de Iust. tract.*2. *disp.*145. *n.*5. Palao *d. tract.*6. *disp.*2. *punct.*7. *n.*2.

21. Secunda est pensio Ecclesiastica, quæ datur pro titulo spirituali, veluti pro coadjutoria Episcopi senis, valetudinarii, vel alicui Clerico conceditur ob aliquod officium spirituale. Et in hac secunda pensione dicendum, teneri pensionatium ad eleemosynas ex superfluo, vel ad alia opera pia; nam hæ pensiones titulo spirituali concessæ, ut beneficia censentur, & tanquam quid spirituale. Cruz *ad* 7. *præcept. Decalog. dub.*10. *num.*1. Ergo sic ut alii Beneficiati tenentur ex superfluo ad eleemosynandum, similiter pensionarii isti. Sanchez *d. cap.*2. *dub.*47. *num.*5.

22. Tertia pensio est, quæ ex fructibus Beneficii extrahitur favore resignantis, aut ob bonum pacis lite authoritate judicis transacta, *cap. Nisi* 21, *de Præbend.* Et in hac specie existimo adesse totam controversiam, & asserendum videtur, pensionarios istos non teneri ad eleemosynandum ex superfluo; quia similes pensiones, ut temporales, censentur applicatæ ad alimoniam, seu necessitates resignantis, aut à lite discedentis, nec habent naturam Beneficii. Cruz *d. dub.*10. *num.*2. Azorius 2. *part. Inst. lib.*8. *cap.*5. *n.*2. Gonzalez *ad Reg.*8. *gloss.*5. §.5. *à princip.* Flaminius *de Resignat. lib.*2. *quæst.*15. §.5. Tondutus *tom.*1. *quæst. benefic.* 2. *part. cap.*1. §.4. *à num.*2. Idcircò isti pensionarii ad hanc obligationem non tenentur. Cæterùm hæ pensiones separatæ à beneficio, tanquam salaria, & stipendia existimantur. Redoanus *de Simon.* 2. *part. cap.*14. *à num.*26. Suarez *de Relig. tom.*2. *de simon. lib.*4. *cap.*16. *num.*1. & 2. Unde ut quasi patrimonialia bona censentur, & consequenter immunia ab hac obligatione: dicit probabile Delugo *d. disp.*4. *sect.*3. *num.*37. *vers. Sed hæc tertia.*

23. Sed adhuc in hac specie contrarium tenendum; nam licèt sit quæstio, an hæ pensiones sint Beneficia, necne? de qua agit Garcia *de Benefic.* 1. *p. cap.*5. *à num.*3. Mancinus *de Iur. Sacr. dissert.*5. *n.*8. Antuñez *de Donat. lib.*1. 2. *part. cap.*32. Salzedo *dict. cap.*16. *à num.*4. Ast illa est probabilior sententia, ut sint Beneficia, *ex cap. Ad audientiam* 31. *de Rescript.* ibi: *Pensiones, aut alia Beneficia*: ubi verbum *alia*, est receptivum similium. Rota apud Seraphinum *decis.*187. *num.*2. Barbosa *dict.*26. *à num.*1. ac perinde est, ac si Pontifex pensiones vocaret Beneficia. Barbosa *dict. lib.*3. *cap.*11. *num.*16. Salgado *de Reg. Protect.* 4. *part. cap.*9. *à num.*44. Salzedo *de leg. polit. lib.*2. *cap.*16. *à num.*3. Ergo cùm pensionarius recipiat hos fructus ex titulo Beneficii, inde est, ut teneatur ad eleemosynas ex superfluo. Cæterùm licèt pensiones istæ habeant aliquid, quibus distinguantur ab aliis Beneficiis, Tondutus *dict.* § 4. *à num.* 2. attamen habent alia quamplurima cum illis convenientia. Gabriel *lib.*2. *cons.*187. *num.*12. & *cons.*200. Salgado *dict. cap.*9. *à num.* 44. Ergo licèt propriè Beneficia non sint, sapiunt tamen majorem partem Beneficii: quapropter fructus pensionis, vel quantitas, quorum in locum subrogatur, perveniunt ad pensionarium cum illa obligatione dandi eleemosynam ex superfluo; nam in hoc nulla datur disparitas inter Beneficium, & pensionem. Rursus fructus, vel quantitas pensionis in his fructibus superstantibus ultra sustentationem, & alimoniam pensionarii, semper remanent pendentes à titulo beneficii; quare spolio subjiciuntur. Bonacina *de obligat. Benefic.*

disput.4. punct.2. proposit.3. num.17. Thomas Hurtado *dict. resolut.2. §.7. num.659.* Ergo etiam remanent pendentes à titulo, ut remaneant pensionarii obligati ad dandam eleemosynam ex superfluis. Denique, nam pensio reservata, habita ratione ad beneficium ex quo extrahitur, semper consideratur ut beneficium, Salzedo *dict. lib.2. cap.16. num.10.* Ergo semper transibit ad pensionarium cum obligatione beneficii: Ergo semper transibit cum obligatione dandi eleemosynas ex superfluo, ut tradunt DD. relati *num.19.*

24. Sed dices, has pensiones non posse considerari ut Beneficia, etiam ratione Beneficii, ex quo extrahuntur; nam quando à fructibus separantur, relinquuntur ut portiones quædam ad alimenta pensionarii. Parisius *de Resign. lib.1. q.10. n.64.* Mena *Var. lib.3. q.23. n.35.* Gratianus *discept.397. à n.11.* Tondutus *de Pensi c.17. n.23.* Ergo ratione Beneficii, ex quo extrahuntur, nec sunt Beneficia, nec transeunt ad pensionarium cum obligatione dandi eleemosynam ex superfluo.

Sed respondetur contra hos DD. contrarium esse probabilius, nempe relinqui dependentes à titulo Beneficii, unde sunt Beneficia, & transeunt cum obligatione eleemosynandi.

25. Hinc ad Reges nostros Catholicos aliqua sunt disquirenda. Et in primis an ex redditibus, & fructibus Beneficiorum, quos percipit Rex, ut Magister Ordinum, teneatur ex superfluis eleemosynam dare, aut in alia opera pia divertere? Et negandum videtur; nam Magistri Ordinum, Beneficiati, aut Prælati Ecclesiastici non sunt ratione alicujus tituli, sed sunt quædam officia, ut regant Equites milites. Unde redditus illi facti sunt temporales, ex titulo temporalis militiæ. Ergo minimè tenentur ad eleemosynandum ex superfluis.

26. Sed contrarium tenet Navarrus, quem refert Thomas Hurtado *dict. lib.2. resolut.2. §.2. num.248.* Addit tamen Navarrus, priùs esse deducendam congruam, non solùm ut Magistri, sed etiam Regis; nam qua parte Rex est, eget pluribus quàm si simplex fuisset Magister Ordinum; ex eo enim quod Rex Magister est, majori congrua est dignus, sicut nobilis, aut litteratus, qui sit Beneficiatus, *cap. De multa 28. de Prœbend.* Sed hanc partem non admittit Hurtado *n.253.* quia doctrina illa est in gravissimum damnum pauperum, & bellorum quæ facienda sunt adversus Infideles ex illis redditibus.

27. Hæc doctrina, prout illam explicat Thomas Hurtado, admittenda est. Rex enim Catholicus tenetur ex superfluis horum redditum eleemosynas pauperibus erogare, aut alia pia opera facere, recipiendo congruam decentem Magistro, nec ampliùs potest excedere, quia Rex est. Et ratio est, nam ratione illius supremæ dignitatis opulentissimos redditus percipit à vassallis, ita ut non egeat ad splendorem Regiæ Majestatis redditibus Ecclesiasticis Ordinum, quos percipit ut Magister: quapropter dati ei non sunt ad decorandam Majestatem Regiam, sed tantùm ut percipiat congruam decentem, & reliquum pauperibus elargiatur, vel aliis operibus piis applicet. Et confirmatur, quia mens Pontificis fuit, dando illos redditus Regibus Catholicis, ut congruam reciperet Rex ut Magister, non verò ut decoraret Majestatem Regiam, quod est purè temporale, nec aliquo modo credendum fieri à Pontifice. Ergo semper Reges Catholici tenentur superfluum ex his redditibus dare pauperibus, aut aliis operibus piis.

28. Id intelligas, quando priùs Rex bellis sanctis contra infideles, aut hæreticos etiam ex illis fructibus subvenisset, & ex eis aliquid superfuisset, aliàs ad nihil tenetur; quia priùs redditus illi applicandi sunt ad illa opera pia, nempe bella contra Christi Domini hostes, quàm ad alias eleemosynas, & opera pia, quia ad id sunt destinati: & si hæc non adsint, & ipse sit in gravi necessitate, poterit sibi ipsi applicare, utpote opus pium, ut diximus suprà, *cap.1. num.29.* & in terminis docet Hurtado *d. §.2. n.256.*

Nec contrà est argumentum, quod pro contrario posuimus, quia ex dicendis respondebitur.

29. De Tertiis Regalibus similiter dissetitur, an Rex Catholicus teneatur ad hoc præceptum eleemosynandi ex superfluo, vel in pios usus expendendi? Et Sotus *de Justit. lib.10. quæst.4. art.3. vers. Post hæc,* asserit minimè Regem ad hoc teneri, prout tenet Corduba *lib.1. quæst.18. addit.2.* & in qualibet concessione decimarum facta laico, tenet etiam Barbosa *in leg. Titia 35. ff. solut. matrim. num.42.* Fundamentum hujus sententiæ sumitur; nam Pontifex, qui facit hanc concessionem, separat decimas à titulo spirituali, & eas facit temporales, ut tenent relati *lib.7. cap.8. n.46.* quapropter decimæ istæ transeunt ad Regem sine aliqua obligatione dandi eleemosynas, etiam ex superfluo. Cæterùm hæc obligatio jam est adimpleta, quando ex causa decimæ istæ applicatæ sunt Regibus Catholicis, nempe ad tuendum Regnum Catholicum, & ut bellum geratur contra infideles, quæ quidem sunt causæ piæ. Itaque Reges Catholici non tenentur ex his decimis ad eleemosynandum, vel exercenda alia opera pia.

30. Sed contrarium est tenendum cum Navarro *de Reddit. quæst.1. num.94.* Sarmiento *eodem tract. 3. p. cap.5. num.7.* nam ut scripsimus *d. lib.7. cap.8. à n.48.* hæ Tertiæ Regales non sunt factæ temporales, sed adhuc remanent unitæ titulo spirituali. Itaque Reges eas recipiunt à cumulo Ecclesiæ, & transeunt ad eos cum obligatione eleemosynandi ex superfluis. Deinde licèt hæ tertiæ applicentur ad causam piam bellorum contra hostes Domini, non sequitur quod si aliquid superfluat ex his causis, quia bella non sunt, aut pauca, non sit erogandum in eleemosynis, & aliis operibus piis; hæc enim mens fuit Pontificis, aliàs *non justificaretur* concessio, si superfluum in rebus *profanis* expenderetur. Denique quando fructus Ecclesiarum vacantium Regi conceduntur, dantur cum hoc onere. Frasso *de patron. Ind. 1. p. cap.18. n.34.* Ergo similiter est dicendum in his tertiis.

31. De Commendatariis Ordinum Militarium similiter disceptatur. Prima sententia asserit, non teneri ad hoc præceptum; nam Equites isti Religiosi non sunt, sed laici: refert plures Garcia *de Benefic. 4. part. cap.4. num.6.* Diana *1. part. tract.2. resolut.49.* Larrea *allegat. 64. num. 3.* quapropter hac obligatione non astringuntur, ut Ecclesiastici. Cæterùm fructus Commendarum sunt portiones temporales, quæ dantur pro titulo temporali, scilicet militiæ; ideircò ad onus dandi eleemosynam ex superfluo non tenentur. Denique ex eo quod Milites isti dispensati sunt ad conjugalem castitatem, tacitè cum eis dispensatum est, ut fructus illos in profanos usus expendant, quia jam non sunt Religiosi. Trullench *dict. dub.10. num.7.* Villalobos *in Summa, 1. part. tract.22. difficult. 5. num.7.* Sanchez *in Decalog. tom.2. lib.7. cap. 8. num.29.* Hurtado de Mendoza *2.2. tom.2. disput.160. sect.7. §.129.* Thomas Hurtado *de Congrua, lib.2. resolut.2. sect.5. num.780.* Diana *5. part. tract.8. resolut 30. & tract.14. resol.94.* Araujo *de Stat. Ecclesiæ, tract.3. quæst.29. dub.3. n.24.* Avendaños *Respons.19. num.8. vers.4. tempore,* Cevallos *quæst.388. num.64.*

32. Secunda sententia affirmat teneri; nam Equites isti sunt Religiosi, & Commendæ Beneficia, ut latè prosequitur Thomas Hurtado *dict. lib.2. resol.2. num.691.* & quamplures relati à Garcia, Diana, & Larrea *num.31.* quare sicut alii Beneficiati tenentur ad eleemosynandum ex superfluo, & similiter Commendatarii. Ayala *in Compend. Ordin. Milit.*

Rodriguez

Rodriguez *quæst. Regul. tom.* 2. *quæst.* 57. *art.* 5. Azorius 1. *p. lib.* 13. *cap.* 4. *quæst.* 10. Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 7. *à num.* 12. & *cap.* 17. *n.* 34.

33. In hoc dubio animadvertendum, gravem esse difficultatem, an Equites Ordinum militarium sint Religiosi, necne? Et ad hanc difficultatem aliqui distinguunt Equites Sancti Joannis ab aliis, & inquiunt, quod licèt aliqui negent esse Religiosos, Quintinus *in cap. De multa* 28. *de Prebend. num.* 8. & *num.* 263. & alii apud Garciam *de Benefic.* 1. *p. cap.* 4. *num.* 1. & 5. attamen in meliori sententia contrarium est tenendum, & asserendum esse veros Religiosos, & eorum Commendas esse Beneficia, *cap. Cum plantare* 3. *de privilegiis*. Et quamvis sint manualia, adhuc propriè sunt Beneficia. Mohedanus *decis.* 10 *de cans. possess. & propriet.* Puteus *lib.* 1. *decis.* 392. Flaminius *de confident. quæst.* 17. *num.* 3. Garcia *d. cap* 4. *num.* 1. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 8. *num.* 61. Barbosa *de univ. lib.* 3. *cap.* 7. *à n.* 3. Mendo *de Ordin. Milit. disquisit.* 1. *quæst.* 5. *num.* 120. Caponi *d sept.* 2. *num.* 2. unde sequitur, Milites S. Joannis, cùm verè sint Religiosi, & eorum Commendæ Beneficia, ut cæteros Ecclesiasticos teneri ad erogandam eleemosynam ex superfluo.

34. Major verò est difficultas in aliis Commendatariis aliorum Ordinum militarium, veluti S. Jacobi, Alcantaræ, & Calatravæ, &c. Et quidem ab aliquibus Religiosi negantur, eò eo quod votum castitatis absolutè non emittant, sed tantùm castitatem conjugalem; quapropter Religiosi non sunt, nec eorum Commendæ Beneficia, ut tenent plures relati à Sanchez *d. lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 11. unde videtur Summum Pontificem dispensare ut redditus illos percipiant ex Commendis, ut portiones temporales, absque aliqua obligatione eleemosynandi, ut tenent recensiti *n.* 31.

35. Alteri tenent contrarium, quia cos verè Religiosos dicunt; nam licèt votum paupertatis, & castitatis absolutè non emittant, attamen habent vota essentialia, licèt restricta, sub confirmatione Sedis Apostolicæ; quare sunt Religiosi, & Commendæ Beneficia manualia. Navarrus *de reddit. quæst.* 1. *num.* 95. Avendaños *de Exeq.* 2. *p. cap.* 16. *num* 11. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 11. Sanchez *dict. cap.* 16. *n.* 1. Garcia *d. cap.* 4. *num.* 22. Mendo *de Ordinib. disput.* 2. *quæst.* 2. §. 1. *à n.* 21. Hanc ob rem tenentur ad eleemosynandum ex superfluo Commendarum.

36. In hac controversia dicendum, bona, seu redditus horum Equitum in duplici esse differentia. In primis si habent bona patrimonialia, & redditus aliter sibi acquisitos, tunc de his bonis rectè possunt ad libitum disponere absque aliqua speciali obligatione dandi eleemosynam, quidquid resistat Navarrus *de reddit. quæst.* 3. *monit.* 13. *num.* 10. Nam licèt ex vi voti paupertatis nullum omninò habeant illorum bonorum dominium, habent tamen liberam administrationem, simul cum licentia tacita Superiorum, ex consuetudine consequuta, ut possint tam in vita, quàm in morte de illis disponere ad libitum; quapropter ad hoc præceptum non tenentur, ut cum Rodriguez & Molina notat Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.* 8. *num.* 28. Rota apud Seraphinum *decis.* 587. Thomas Hurtado *d. lib.* 2. *resolut.* 2. *sect.* 2. *à num.* 708.

37. Sed dices, Pium V. anno 1571. omnes licentias testandi datas Equitibus Militaribus ab Innocentio VIII. & Clementi. VII. sustulisse. Ergo nec de his bonis possunt liberè disponere, præsertim per ultimam voluntatem. Verùm Sanchez cum aliis *dict. cap.* 8. *n.* 30. respondet hanc Constitutionem Pii V. tantùm esse intelligendam de his licentiis ex privilegio Apostolico concessis Equitibus; non verò de illis, quæ longa consuetudine concessæ sunt, prout testandi de bonis patrimonialibus, vel quasi. Cæterùm Constitutio Pii V. revocata est à Gregorio XIII. ut tenet ipse Sanchez *ubi proximè*, Thom. Hurtado *dict. resolut.* 2. *sect.* 2. *num.* 716.

38. Erit ergo quæstio in redditibus, & fructibus Commendarum: & in eis hanc obligationem dandi eleemosynam ex superfluo, habere Commendatarios negavit Sanchez *d. cap.* 8. *à num.* 28. Sed contrarium est tenendum; nam licèt stemus in sententia asserente, non esse Religiosos; attamen negandum non est esse personas Ecclesiasticas, viventes sub certis regulis à Summo Pontifice præscriptis ad propagandam, vel defendendam Fidem Catholicam. Mena *Var. lib.* 2. *quæst.* 21. *num.* 215. Garcia *d. cap.* 4. *num* 21. Lirrea *allegat.* 64. *num.* 4. Mendo *ubi supra*, *num.* 22. Unde recipiunt redditus illos, non ut temporales, sed ut Ecclesiasticos, & consequenter sub hac obligatione dandi eleemosynam ex superfluo. Deinde ex eo, quod dispensati sint ad castitatem conjugalem, non ideo dispensati sunt ad expendendos hos redditus ad libitum, cùm enim dispensatione non sequitur altera distincta dispensatio, *cap.* 1. *de filiis Presbyt.* ubi DD. Diana 7. *p. tract.* 10. *resolut.* 6. cum potiùs admittere duo specialia jure interdicti non est, *l.* 1. *C. de dot. promiss.* ubi communiter Scribentes. Decianus *lib.* 3. *cons.* 74. *num.* 5. Gratianus *discept. cap.* 510. *n.* 10. Menochius *de præsumpt. lib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 3. Ergo ex eo quod sint dispensati ad matrimonium, non sequitur quod sint dispensati ad erogandos hos fructus ad usus profanos. Cæterùm in Ordinibus militaribus datur forma, quomodo redditus Commendarum sunt expendendi, ne pro libito expendantur. Rota apud Seraphin. *decis.* 187. Azorius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.* 12. *cap.* 11. *quæst.* 5. Turrianus 2. 2. *disput.* 82. *dub.* 10. *vers. Quartò rursus*. Quare constat, non esse Equites dispensatos, ut pro libito expendant. Ergo semper remanent sub obligatione ista dandi eleemosynam ex superfluis.

39. Sed an Equites isti graviter peccent expendendo residuum horum redditium in usus profanos, prout alii Ecclesiastici? Negavit Bonacina *dict. disput.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *num.* 24. dicens tantùm venialiter peccare: dat rationem, quia Equites isti non tam strictè obligantur ad dandam eleemosynam ex superfluis redditibus, sicut alii Ecclesiastici. Et confirmatur, quia Equites isti illos non petere punt aliquo titulo spirituali, sed temporali, nempe militiæ; quare in Equitibus non est tam stricta obligatio, quàm in aliis Ecclesiasticis, & consequenter tam graviter non peccabunt.

40. Verùm Bonacinæ doctrinam non admitto; nam, ut diximus, licèt Equites isti non sint propriè Religiosi, sunt tamen personæ Ecclesiasticæ, viventes sub certis regulis à Pontifice approbatis, ut tenent relati *num.* 31. Zerola *in praxi*, *verbo Commendatarii*, *num.* 1. Valasco *consult.* 14. *num.* 8. Tum & titulus percipiendi non est temporalis, sed spiritualis, nempe defensio fidei, & propagatio, qui est formalis, militiæ verò materialis, *cap. In fidei favorem* 5. *de hæret. in* 6. Quamobrem sicut cæteri Ecclesiastici obligantur ad expendendum superfluum, simili obligatione Equites isti. Ergo sicut illi peccant graviter expendendo superfluum ad usus profanos, similiter Equites isti. Cæterùm redditus Commendarum semper remanent Ecclesiastici, & ideo non gabellantur. Bobadilla *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 264. Mena *Var. lib.* 1. *quæst.* 21. *num.* 105. Diana 1. *p. tract.* 2. *resolut.* 49. Sed quoties redditus Ecclesiastici expenduntur in usus profanos, est peccatum grave. Ergo quoties Commendatarii eos malè expendent, lethaliter peccabunt.

41. Poterunt tamen Equites isti excusari à culpa gravi, quando materia fuerit parva, datur enim in hac materia parvitas. Thomas Hurtado *dict. lib.* 2. *resolut.* 2. *subresolut.* 5. *num.* 619. sicut ob hanc causam cæteri Ecclesiastici excusantur. Sed hæc parvitas non est li-

branda prout in materia furti, sed longè major, eoque major sit portio Beneficiati, aut Commendatarii, & plus ad congruam sit necessarium, attentis circumstantiis. Molina *de Iust. tract.* 2. *disput.* 144. *num.* 20. Res quippe committenda arbitrio viri prudentis, & timorati, ut decidat quæ sit parvitas materiæ, attenta qualitate personæ, pauperum necessitatum, copiæ redditum, defectus ornamentorum, & cultus divini. Hurtado *ubi proximè, num.* 630.

42. Aliam tamen regulam ad hanc parvitatem agnoscendam præstitit Coninch *de act. spirit. disput.* 27. *dub.* 11. *num.* 293. dicens illam partem esse notabilem, ut si quis redditunm tertiam, quartam, aut quintam partem in res profanas expenderit. Quæ quidem regula reprobatur à Cardinali Delugo *dict. disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 42. Hurtado *dict. subresolut.* 5. *num.* 621. Id enim totum arbitrio prudentis committendum in his Commendatariis; ac in aliis Ecclesiasticis.

CAPUT III.

De Ecclesiasticis, quos hoc præceptum dandi eleemosynas ex superfluo adstringit.

SUMMARIUM.

Aliqui dicunt Summum Pontificem teneri ad hoc præceptum dandi eleemosynam ex superfluo, sed posse secum dispensare, n. 1. *Sed explicantur, n.* 2. *Tenetur ad hoc præceptum ex vi directiva, & ratione scandali, num.* 3. *Laudantur Pontifices adimplentes hoc præceptum, ibid.*

Cardinales ad hoc præceptum tenentur, & de eorum congrua. Explicatur Fillincius, n. 4 *&* 5. *Et ex aliis officiis non tenentur, n.* 6.

Similiter obligantur Patriarchæ, & quotidie alere tenentur duodecim pauperes, n. 7.

Archiepiscopi, & Episcopi ad hanc obligationem astringuntur, decenti congruâ sibi reservatâ, n. 8.

An consultius sit Episcopis declinare ad austeritatem? Prima sententia affirmat, num. 9. *Explicatur Tridentinum* sess. 25. de Reformat. cap. 1. *Referuntur rationes hujus sententiæ, à num.* 11. *Secunda negat, & fundatur, à n.* 15.

Hæretici dicunt Ecclesiasticos viros non posse habere aliqua bona, n. 17. *Refelluntur, à n.* 18. *Explicatur Matthæus cap.* 10. *ibid. & n.* 19.

Resolvitur principalis difficultas, à n. 21. *Quando sunt extrema, aut graves necessitates subditorum, Episcopi, & alii Prælati tenentur declinare ad austeritatem, num.* 25. *Et quid hodie observandum sit, num.* 26.

An in Hispania Episcopi gravati ad tertiam partem fructuum pro pensione, teneantur dare eleemosynam ex superfluis? Negant aliqui, n. 27. *Sed contrarium defenditur, n.* 28.

An quando Episcopi non habent sufficientes redditus, debeant ex patrimonio eleemosynari? Affirmat Tirrianus, n. 29. *Explicatur, n.* 30.

Hæc obligatio eleemosynandi ex superfluis redditibus, non solum tenet Episcopos, et alios ex Clericis secularibus, sed etiam ex Regularibus. Sed an isti, si malè expenderint, teneantur ad restitutionem? Affirmant aliqui, n. 31. *Alteri negant, n.* 32.

Ad resolutionem exagitatur quæstio, an Episcopus Regularis liberetur à voto paupertatis? Explicatur caput de Monachis 3. 16. quæst. 1. *n.* 33.

Ponitur ibi sententia negativa, & fundatur, a num. 34. *Alteri affirmant, à n.* 36. *Explicatur caput* Statutum 1. 18. quæst. 1. *Resolvitur, à n.* 38.

An quando Regularis sit Episcopus, de facto dispenset Summus Pontifex eum eo in voto paupertatis? Negant aliqui, n. 39. *Alteri affirmant, n.* 40. *Sed latè differitur, à n.* 41. *Resolvitur teneri ad restitutionem, n.* 46.

Religiosus renuntians legitimæ, factus Episcopus probabiliter potest repetere, n. 47.

Regularis habens beneficia Regularia, vel ex dispensatione secularia, nequit superfluum ex redditibus ad usus profanos expendere, n. 48. *Et quid quando in perpetuum illi beneficium daretur? Et tunc tenetur ut alii Beneficiati, à n.* 49.

Si Religiosus ex benignitate Ecclesiæ habuerit aliqua bona parimonialia, nequit ad libitum expendere, num. 51.

1. IN hoc capite incipiendum est à Capite Ecclesiæ, id est à Summo Pontifice. Et DD. aliqui dicunt, Pontificem teneri ad hoc præceptum erogandi superfluum ex redditibus pauperibus, vel aliis operibus piis; nam præceptum hoc est divinum, & insimul naturale, quod Pontifex observare tenetur; sed tamen admittunt, ex causa posse secum dispensare. Sotus *lib.* 10. *de Iust. quæst.* 4. *art.* 3. Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 4. *à n.* 3. Diana 5. *p. tract.* 7. *resolut.* 28.

2. Nos verò hunc explicandi modum admittere non possumus; nam ut suprà scripsimus, hoc præceptum de jure positivo est, & ab Ecclesia impositum, & ita resolutio petenda est ab illa quæstione, an Princeps suis propriis legibus obligetur? De qua Mendoza *de Pact. lib.* 1. *quæst.* 1. Morla *in Empor. ad tit. de legib.* 1. *part. quæst.* 1. Osuald. *ad Donellum, lib.* 7. *commentar. cap.* 2. *lit. M*, Amaya *observat. lib.* 1. *cap.* 10. Balboa *in cap.* 1. *de Pact.* 1. *p. à num.* 26. Becanus *cap.* 6. *de legibus, quæst.* 12. *num.* 2. Suarez *de legibus, lib.* 3. *cap.* 35. *per tot.*

3. De his tamen accipiam quæ necessaria sunt ad resolutionem: & assero Pontificem teneri ad dandas eleemosynas ex superfluo redditunm Ecclesiasticorum, ad observantiam suæ legis, ex vi directiva. Ratio est, nam cùm Pontifex sit totius Ecclesiæ Summus Prælatus, & pientissimus pater pauperum, materia est communis cum cæteris Prælatis inferioribus, & aliis Ecclesiasticis, & ejusdem rationis: & quoties materia est communis, & ejusdem rationis cum subditis, Princeps ex vi directiva suæ legis obligatur, *l. Digna vox* 4. *Cod. de legib. l.* 3. *Cod. de test. l. Ex imperfecto* 23. *ff. de legat.* 3. *cap. Iustum* 2. *dist.* 9. *cap. Cum omnes* 6. *de Constit.* Covarruv. *in cap. Alma,* 1. *part.* §. 1. *num.* 5. Madera *Animadvers. cap.* 35. Fachinetis *controvers. lib.* 1. *cap.* 2. Ergo Summus Pontifex tenetur ex vi directiva suæ legis dare pauperibus, aut aliis operibus piis superfluum ex redditibus Ecclesiasticis. Ex alio enim capite probatur; nam Princeps ratione scandali tenetur ad observantiam suæ legis. Bonacina *de legib. disput.* 1. *quæst.* 1. *punct.* 5. *num.* 11. *&* 12. Ast gravissimum scandalum fuisset Summum Pontificem superfluere, & in usus profanos bona illa expendere, & non opera misericordiæ exercere. Ergo ratione scandali tenetur Pontifex ad hoc præceptum. Et confirmatur; nam præceptum tollendi scandalum, est de jure Divino, & naturali, *cap.* 2. *de præsumpt. cap. Qui scandalizaverit* 3. *de reg. jur.* Hieronymus, & Glossa *ad Matth. cap.* 18. Cùm ergo Pontifex his juribus subjiciatur, ratione scandali ad hoc præceptum tenetur. Quamobrem maximis laudibus extolluntur Benedictus XI. Nicolaus IV. Pius IV. & Pius V. & alii Pontifices maxima

xima cura hoc præceptum observantes. Barbosa *lib.3. cap.17. a num.46.* Thomas Hurtado *dict. lib.2. resol.2. §.1. num.237.*

4. Cardinales habentes beneficia Ecclesiastica ad hanc legem tenentur, sibi congruâ reservatâ. Sed quæ ista sit? Filliucius *in Appendice, tract.41. cap.7. n.21.* scripsit non excedere Cardinalem, si pro congrua quolibet mense mille aureos expendat: nepotem Pontificis non excedere, si tantundem: Vicecancellarium, Camerarium, vel Vicarium Papæ excessum non habere, si qualibet hebomada expendant quingentos aureos. Sed Delugo *d. disp.4. sect.4. n.57.* hanc taxam ad intentum non admittit, quia Filliucius non loquitur, nisi ad obtinendam pluralitatem Beneficiorum, quod quidem diversum est; nam ad illam causam sumenda est ratio decentis sustentationis, ex variis causis, nempe nobilitatis, aut litteraturæ, aut alterius habilitatis, ad decorem, & utilitatem Ecclesiæ: tum consideranda quæ necessaria sunt ad eleemosynas elargiendas. Ast in præsentiarum agimus de congrua, quæ necessariò est expendenda à Cardinali, ut ex superfluis eleemosynas eroget, aut alia opera pia faciat, ut benè docet ipse Delugo, Thomas Hurtado *dict. lib.2. resolut.2. §.3. num.263.* Garcia *de Benefic. 11. part. cap.5. §.2.* Sanchez *cons lib.2. cap.2. dub.6. num.19.*

5. Idcircò dicendum, hanc congruam arbitrio boni viri esse relinquendam, prout tempora, & occurrentiæ negotiorum supervenient, servata semper sustentatione, summoperè inspecto Tridentino *dict. sess.25. de Reformat. cap.1.* Delugo *dict. sect.4. num.60.* qua quidem a Cardinali reservata, reliquum pauperibus elargi tenetur, aut in alia opera pia expendere.

6. Si verò Cardinalis aliqua habuerit officia distincta, veluti Nuntiaturæ, vel alia ad quæ à Pontifice deputetur, & ex eis salaria, aut aliquos proventus perceperit, de his, tanquam de bonis patrimonialibus, ad libitum disponet, non verò ex redditibus Ecclesiasticis ratione officii ampliùs suscipiet; id enim ad reatum expendet, ut prosequitur Thomas Hurtado *dict. §.3. a num.267.*

7. Patriarchæ etiam ad hanc obligationem tenentur. Tum & eis additur obligatio quotidie alendi duodecim pauperes, ut scripsit Narbona *de App. Rec. 2. part. fundament.1. num.16.* Quod quidem observatum vidimus à Nostris Archiepiscopis Toletanis, utpote Primatibus, & Patriarchis Hispaniæ à tempore D. Ildephonsi, ut notat Narbona ex Mariana *de Rebus Hispaniæ, lib.6. cap.10.*

8. Archiepiscopi, & Episcopi similiter ad hanc obligationem tenentur, ut probatur ex multis juribus adductis à Gratiano 12. *quæst 1. cap. Fratrem 6. dist.86.* Concilium Aurelianense I. *cap.6.* & V. *can.20.* Tridentinum *dict. sess.25. cap.1.* Idque certissimum, decenti congruâ sibi reservatâ. Verùm quæ ista sit, arbitrio prudentissimi viri, & timorati relinquitur. Debet enim esse decens secundùm dignitatem, redditus, morem terræ, & majestatem illam necessariam ad reverentiam, & obedientiam Episcopo præstandam, ut latè prosequitur Thomas Hurtado *dict. lib.2. resolut.2. §.4. num.28.* Reginaldus *in praxi for. lib.30. num.69.* Azorius *2. part. lib.7. cap.8. quæst.1. vers. At enim,* Urrutigoyti *de Eccles. Cathed. cap.6. n.126.*

9. Verùm in re dubitandum, an expedientius, & consultius sit, ut Episcopi, & alii Prælati Ecclesiastici ad austeritatem declinent, vel ad magnificentiam, & splendorem, ut inde dignitas Episcopalis præfulgeat, & magis revereatur, & obediatur. Prima sententia asserit consultius esse, ut Episcopus ad austeritatem declinet, & probatur ex Tridentino *sess.25. de Reformat. cap.1.* ubi sic decrevit; *Optandum, ut ii qui Episcopale ministerium suscipiunt, quæ sua sunt partes agnoscant, ac se non ad propria commoda, nec ad divitias, aut luxum, sed ad labores, seu sollicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. Nec enim dubitandum est, Fideles reliquos ad religionem, innocentiamque faciliùs inflammandos, si Præpositos viderint non ea quæ mundi sunt, sed animarum suarum, ac cælestem patriam cogitantes. Hæc enim ad restituendam disciplinam Ecclesiasticam præcipua esse, Sancta Synodus animadvertens, admonet Episcopos omnes, ut sæpè ea secum meditantes, factis etiam ipsis, ac vitæ actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam prædicandi genus, se muneri suo conformes ostendant; in primis verò ita suos mores componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modestiæ, continentiæ, ac (quæ nos tantopere commendat Deo) sanctæ humilitatis exempla petere possint. Quapropter exemplo Patrum nostrorum in Concilio Carthaginensi, non solùm jubet, ut Episcopi modesta supellectili, & mensa, ac frugali victu contenti sint, verùm etiam in reliquo vitæ genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod à sancto hoc instituto sit alienum, quodque non simplicitatem, Dei zelum, ac vanitatem, & contemptum præ se ferat.*

10. Hæc enim verba Concilii apertè probant hanc sententiam, quæ quidem licet aliqui interpretentur de honestate, & decentia; attamen de hoc ninatur Valerus *de different. utri sque for. verbo Beneficium, num 5.* asseritque præceptum esse. Cùm ergo ad austeritatem declinare præceptum sit Concilii, multò magis asserendum, expedientius, & consultius esse Episcopos, & alios Prælatos Ecclesiasticos ad austeritatem declinare debere.

11. Cæterùm ea potissima est ratio, ut Episcopi majestate, & divitiis fulgeant, ut dignitas Episcopalis magis timeatur, & revereatur, & subditi majori expectatione, & reverentia obediant: sed ex austeritate, & humilitate major reverentia, & timor in subditis oritur, ut ostendit Concilium jam relatum. Tum etiam Petrus, & Paulus, & cæteri Apostoli, absque auro, & argento, verùm nudis pedibus incedentes, victu, & tegumento contenti fuere: & Paulus 1 *ad Timoth cap.6.* scribit, quod reverentiam, timorem, & obedientiam omnium fuerunt consecuti. Unde Bernardus ad Eugenium sic scripsit: *Tu Pastor procedis deauratus, tam multa circumdatus varietate. Oves quid hoc capiant? Si auderem dicere, dæmonum magis, quàm hominum pascua hæc decent.* Ergo consultius erit Episcopis, ut parsimoniâ, & frugalitate utantur, quam splendore majestatis.

12. Rursus, si Episcopi in curribus, numerosâ familiâ, & splendore vivant, ut Principes seculares vitam agent; isti enim ad majestatem, & decorem illa portant. Hoc autem modo vivere indecorum est sanctitati, & simplicitati recti, & honesti Prælati: unde *Luc. cap. 16.* dicitur: *Quod hominibus altum est, abominatio est apud Deum.* S. Jacobus *cap.2. à vers. 2.* Ergo consultius, & expedientius erit, ut Episcopi ad austeritatem declinent, vivantque in sobrietate, parsimoniâ, & frugalitate.

13. Denique exemplis demonstratur, nam D. Martinus, Augustinus, & Exuperius, & alii quoque sanctissimi Prælati in magna frugalitate, & sobrietate vixerunt, & ob id maximè laudati. Nec obliviscendus est Moyses, de quo disertissimè Philo *lib.1.* cujus verba transcripsit Barbosa *de offic. Episcop. 1. part. tit. 2. gloss.-. num.6.* & nostro vernaculo sermone Marquez *en su Governador, lib. 1. cap. 16. § 2.* sic: *Solo este Principe no supo cargar tributos sobre los vassallos, no junto immensos tesoros, no sustento à quenta de el pueblo gran casa, solo se mostro Rey en la fortaleza de el animo, en la templanza de la vida, en el cuidado de el govierno, en el sufrimiento de los trabaxos, en*

la justicia de las sentencias. Y porque no puso los ojos en enriquecer acosta de miserables, ni le fue molesto con imposiciones, gallo al cielo, y la tierra, al aire, al fuego, al mar por tributarios. Que animal se mostro rebelde à su Imperio? Que elemento dexo de obedecerle mandado? Todo lo merecio quien por huir de Regnos tragicos, dexo el de Egypto en la niñez, y puso los ojos en la virtud.

14. Hinc liber considerare hos Sanctos viros à Deo datos, quammaximè frugales, & sobrios fuisse, ut suam obligationem adimplerent, ut inde cognoscamus, Prælatos maximos fieri, non ex abundantia, & splendore, sed ex austeritate: quapropter id consultius, & expedientius est. Tenent Toletus *in Summa, lib. 5. cap. 4. num. 17.* Gerson *integr. tract. de temperant. & modest. Prælat. 2. part. secur. oper.* Barbosa *dict. tit. 2. gloss. 7. à num. 12.* Villaroël. *Goviern. Ecclesiast. 1. part. quæst. 2. art. 3. à num. 11.* Thomas Hurtado *dict. resol. 2. §. 4. num. 300.* Lorca *in Vita Illustrissimi Tapia, lib. 1. cap. 10. §. 3.*

15. Secunda sententia tenet contrarium, & probatur *ex cap. Cùm Apostolus 6. de censib.* ubi Concilium Lateranense taxans evectiones, seu sarcinas, quæ ferri possunt ab Archiepiscopo, Episcopo, vel Cardinali suas Ecclesias visitante, sic decrevit. *Statuimus, quod Archiepiscopi Parochias visitantes, pro diversitate Provinciarum, & facultatibus Ecclesiarum quadraginta vel quinquaginta evectionum numerum; Episcopi autem viginti vel triginta, Cardinales vigintiquinque nunquam excedant.* Quod confirmavit Clemens III. *in cap. Quod ad quorumdam 7. de excessib. Prælat.* Quæ quidem decreta licet sint ad reformationem, adhuc demonstrant non ex austeritate, simplicitate, & abstinentia Episcopos, & alios Prælatos Ecclesiæ vivere oportere, sed ex magnitudine, & splendore congruenti suæ dignitati; majorem enim majestatem designat Concilium Tricense sub Leone IV. *cap. 17.* cujus verba dat Thom. Hurtado *dict. §. 4. num. 302.* Unde sequitur, congruentius esse declinare ad majestatem, seu splendorem, ne dignitas Episcopalis aspernatur.

16. Rursus id probatur exemplo Gregorii Magni, adducto à Baronio anno 603. qui quidem acriter reprehendit Paschalem Episcopum Neapolitanum, eo quòd uno, aut duobus servitoribus contentus è domo exiret, ita ut apud suos tanquam fabula esset, & extraneis vilis, & contemptibilis fuisset: quod quidem evenire potuisset cuilibet Episcopo, si declinaret ad austeritatem, jamque absque familia incederet, absque curribus, & evectionibus: quapropter splendidè se gerere debet, licèt non pompaticè, ne secularitatem redoleat; quare uti debet fulgidis, licèt honestis vestimentis, *cap. Omnis jactantia 1. 21. quæst. 4. cap. Clerici 15. de vit. & honest. Clericor.* Tum tria, aut quatuor fercula diversa sumere, & in diebus solemnioribus sex, aut septem, prout aliis elatissimis viris concessum est, *l. 1. §. Mulier, l. Habitatio 4. ff. de ventr. inspiciend.* Tum domum, & familiam ornatam habere decoratis, & honestis vestimentis, quod congruentius videtur. Ergo hoc tenendum. Ancharanus *in Clement. Ad nostram, de Censib. num. 11.* Selva *de Benefic. 7. p. num. 1.* Alzedo *de praexcell. Episcop. cap. 5. à num. 28.* Filesacus *de Sacra Episcop. authorit. cap. 16. & cap. 6. à num. 128.* Bobadilla *in polit. lib. 1. c. 3. n. 44.*

17. In hoc dubio animadvertendum, hæreticos magnopere tenere, Ecclesiasticos viros nullo modo posse habere aliqua bona, nec divitias, Apostolorum exemplo nulla bona, nec possessiones habentium. Hujus hæresis primi inventores fuerunt Vadiani, sive Anthropophormitæ, hac ocasione ab Eclesia discedentes, ut refert D. Augustinus *lib. de hæresibus, cap. 50.* Affirmabant hæretici isti, non licere Episcopis divitias possidere, cùm divites eos viderent. Post istos surrexere Vvaldenses, sive pauperes Lugduni, asserentes Sacerdotes pauperes esse debere, & eleemosynis solùm contentos. Æneas Sylvius *de orig. Bohem. cap. 35.* Sequuti sunt hunc errorem Marsiliut Paduanus, Joan. Vvicleff. & tandem Martinus Lutherus, suadens Principibus secularibus, ut bona Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum abriperent, prout in multis Provinciis fecerunt. Nicolaus Lemaistre *de bon. Ecclesiar. à cap. 6.* Ribadeneira *hist. Ecclesiast. de Ingalat. lib. 1. cap. 31. & 39.*

18. Verùm hæresis ista ex multis refellitur. Et inprimis in lege veteri Decimæ Levitis fuerunt designatæ. *Iosue cap. 21.* Tum quia licèt in partitione terræ promissionis Levitæ agros non habuerint, *Num. cap. 18. Deut. cap. 10. Iosue cap. 13.* habebant tamen urbes, & suburbana ad pecora pascenda: deinde agros, & vineas emere poterant, ut constat *ex Iosue cap. 21. Num. cap. 35. Levit. cap. 25.* Becanus *in Analogia utriusq. Testament. cap. 7. quæst. 6. a num. 5.* Lemaistre *de bon. Eccles. à cap. 7.* Quod quidem optima ratione extendendum ad Episcopos, & Sacerdotes novæ legis, qui majoribus laboribus sunt obnoxii. Cæterùm Christum Dominum ad alendam suam pauperem Discipulorum Scholam, pecuniam aliquam habuisse constat *Ioan. cap. 4.* ubi Discipuli abierunt in civitatem, ut cibos emerent: quod etiam ab eis est adservatum, ut ex aliquibus testimoniis probat Castro *verbo Apostoli, hæresi 2.* Nec obstat Matthæus *cap. 10.* ibi: *Nolite portare aurum, nec argentum, nec pecuniam in zonis vestri*; quia interdictum illud fuit temporarium, ut in illa missione experirentur divinam curam, dum viderent se nihil ferentes sufficienter necessaria habuisse, ut explicat Castro *dict. hæresi 2.*

19. Tum licèt alii negent hanc prohibitionem fuisse temporariam, & solùm ad missionem in terram promissionis ante mortem Domini, & affirment fuisse perpetuam ad omnem missionem, Chrysostomus *homil. 33.* Ambrosius *lib. 9. in Luc.* Augustinus *lib. 2. de consens. Evang. cap. 30.* & mordicus hanc sententiam defendat Maldonatus *in d. cap. 10. num. 9.* Attamen dicendum, illud præceptum non fuisse, sed tantùm consilium, ut cum D. Augustino tenet Castro *ubi proximè*: quapropter testimonium illud non facit pro hæreticis.

20. Denique Christus Dominus non interdixit suam Ecclesiam, & Ecclesiasticos bona habere, quin potiùs contrarium visum est à tempore S. Sylvestri Sanctissimi viri, ubi plura bona, & possessiones habere cœperunt, ut contra Lutherum tenet Illescas *Hist. Pontifical. lib. 2. cap. 1. fol. 66.* Platina *in act. S. Sylvestri, cap. Constantinus 8. dist. 96.* Covarr. *var. lib. 4. cap. 16. num. 8.* Cevallos *quæst. 345.* Bobadilla *Polit. lib. 2. cap. 17. num. 11.* Diana *8. p. tract. 8. resolut. 136.* Quæ quidem retinere, & non alienare absque gravi causa, & solemnitatibus intervenientibus, multis decretis statutum est, ut per Gratianum *12. quæst. 2. & tot. tit. de Rebus Eccles. non alien.* Concilium Antiochenum *cap. 25.* Ancyranum *cap. 15.* Carthaginense IV. *c. 32.* Carthag. V. *can. 4.* Hispalense I. *cap. 1.* Tolet. IV. *can. 32.* Agathense *cap. 49. & 51.* Moguntinum sub Arnulfo Imperatore *cap. 12.* Romanum sub Symmacho, VIII. Synod. *c. 15.* Aurelianense III. *c. 19.* & tenent PP. Ambrosius *epist. 32.* Chrysostomus *hom. 37. ad Populum Antioch.* Augustinus *serm. 1. & 2. de communi vit. Cleric.* Gregorius *lib. 4. epistol. 33.* Ergo rectè Ecclesia, & Ecclesiastici habent bona, & possessiones, nec aliud desiderium hæreticorum est, nisi paupertate Ecclesiam nostram destruere, ut contra eos decrevit Concilium Constantiense *sess. 8.* Castro *dict. hær. 2.* Bellarminus *de Clericis, lib. 1. cap 25. dub. 4. & cap. 26.* Lantmeter. *de vet. cleric. vit. & disciplin. lib. 2. cap. 56. & cap. 42.* Mancinus *de jur. sacr. dissert. 5. cap. 13.*

Petr.

Petr. Gregorius *de Rescript. lib. 1. cap.27.* Roberius *lib.2. rer. judicat. cap.2.* Lemaistre *de bon. Ecclesiast. à cap.12.* Retes *de donat. cap.12.*

21. Ex his clarè infertur, Episcopos, & cæteros Prælatos Ecclesiæ benè habere, & possidere decimas, possessiones, & alios redditus, & insimul posse expendere quidquid fuerit necessarium ad decentiam, & congruentem splendorem suæ dignitatis, nec teneri ad nimiam frugalitatem, & austeritatem, quin potiùs si ad nimietatem excesserint, reprehensione sunt digni, ut fecit Gregorius Magnus. Unde eleganter Alex. VI. rescribens Venetabili Ximenio Archiepiscopo Toletano, sic apud Quintanillam *en el Espejo de Prelados, lib. 1. cap. 18.* aiebat: *Amado hixo salud, y Apostolica benedicion. La Santa, y Universal Yglesia (como entendemos que no lo ignorais) a semexanza de la celestial Ierusalem, es hermoseada con muchos y diversos ornatos (segun la diversidad de los estados) en losquales se puede errar, assi por demasia y excesso, como en defetto y falta, quitando mucho de ellos. Agradable es a Dios y loable la decencia, observancia y uso de cada estado, y assi que estas mieras personas, principalmente los Prelados de la Yglesia, deben trabaxar y procurar, que como en la vida, y costumbres, y manera de proceder, assi en el andar, no parezcan soberzios con el mucho fasto, ni supersticiosos en el demasiado desprecio: como sea verdad que con lo uno y con lo otro la autoridad de la disciplina Ecclesiastica se envilezca. Por loqual os amonestamos, y exortamos, que pues la Silla Apostolica os ha levantado de estado inferior a la dignidad Arçobispal, de la manera que entendemos que vivais en lo interior de la conciencia para con Dios (de que nos gozamos mucho) ansi en lo exterior trabaxeis de aver os, y guardar el orden conforme a la decencia de vuestro estado: conviene à saber en habito, y familia, y ansi en las demas cosas que convienen al decoro de la dignidad.* Bulla expedita est 5. Decembris 1495.

22. Unde cognoscitur, minimè Prælatum debere declinare ad nimiam austeritatem, ita ut dignitas vilescat; sed debere observare decentiam suo statui, & dignitati congruentem. Erit ergo quæstio, an congruentius, & consultius sit declinare ad frugalitatem, & austeritatem ultra limites decentiæ, & eo modo, ne dignitas despiciatur? Et affirmandum videtur cum Doctoribus primæ sententiæ, quibus addendi Molina Carth. *Instruct. Sacerdot. tract. 2. cap. 13. & 14.* Marquez *in suo Gubernat. lib. 1. cap. 25. § 4. fol. mihi 150.* ibi: *Quiero dezir, que los Gobernadores, especialmente Ecclesiasticos, han de professar austeridad de vida, y no han de ser placenteros, ni joviales de condicion, porque si se les passa todo el tiempo en flor, de necessidad relaxaran el gobierno, que ha menester gran severidad para acudir a la reformacion, y emienda de las costumbres. Sera pues el Ministro grave en las palabras, mesurado en los semblantes, no risueño, ni de ojos inquietos, de mirar baxo, de andar sosegado, en el plato parco, en el habito honesto, que no parecen bien galas, ni olores, en quien ha de atraher con el de su fama.*

23. Sed tamen hanc sententiam non facilè admitto, nisi in his Prælatis, qui maximis virtutibus condecorantur, prout in exemplis SS. Martini, & Augustini diximus, quibus addendi Basilius Magnus, & D. Gregorius Nazianzenus, quorum ipse frugalitatem descripsit *carmine 1. de Rebus suis.* In his viris tantis virtutibus insignissimis, austeritas, & frugalitas ipsa maximè lucet, nec dignitas in eis despicitur, quia in eis quælibet gesta spiritu Dei agi considerantur, ut Apostoli primi Prælati Ecclesiæ fecere, quorum virtutes, & miracula omnibus nota, qui etiam nudi, paupetes, & abjecti totum mirabundum mundum reliquerunt, & suas Prælaturas in gravissima dignitate, & honore. Quis enim audiet Paulum 1. *ad Cor. cap. 4.* sic loquentem: *Nos stulti propter Christum, vos autem prudentes in Christo: nos infirmi, vos autem fortes: vos nobiles, nos autem ignobiles, usque in hanc horam & esurimus, & sitimus, & nudi sumus, & laboramus operantes manibus nostris: maledicimur, & benedicimus: persequutionem patimur, & sustinemus: blasphemamur, & obsecramus, tanquam purgamenta hujus mundi facti sumus, omnium peripsema usque adhuc.* Et nullus existimet Sanctos Apostolos summi ignominiâ Prælaturas suas viles effecisse, sed reverà tanquam splendidissimæ stellæ totius Ecclesiæ eas rectissimè illustrarunt. Quapropter cùm Joan. *Apocalyps. cap. 12. vers. 1.* vidit mulierem, nempe Ecclesiam, & in capite coronam stellarum duodecim habentem, pro stellis duodecim Apostoli intelliguntur totam Ecclesiam illustrantes, ut interpretatur Cornelius à Lapide 1. *ad Corinth. cap. 15. vers. Sed resurrectio.* Ergo quando Prælati magnis virtutibus condecorantur, benè ad austeritatem poterunt declinare.

24. Si verò in Prælato non adsint singularissimæ virtutes, ad austeritatem non est congruentius declinare, sed decenter oportet vivere, illa adhibita animadversione, ne ad fastum, seu pompam deveniatur; nam ut experimur, in his Prælatis, qui non sunt excellentissimæ virtutis, cùm ad austeritatem perveniunt, populus id tribuit sordidæ vilitati, & avaritiæ; quare facillimè ipsi Prælati, & dignitates despiciuntur. Unde Prælati laborare debent, quando ad frugalitatem declinant, primitivorum Episcoporum normam imitari, plurium virtutum excellentiam præbere, præcipuè eleemosynas larga manu dando, ita ut populus existimet, piam illam liberalitatem ipsos austeros, & parcos reddere, ex quo grande obsequium, & reverentiam ad Dei gloriam consequentur, & ad suæ dignitatis honorem.

25. Poterit tamen evenire casus, in quo Prælatus teneatur ad hanc frugalitatem, & austeritatem pervenire, scilicet quando in suo Episcopatu adessent graves necessitates subditorum, quibus necessariò est subveniendum; tunc enim congruam tantùm præcisam, & strictam recipere poterit Prælati, reliquum verò pauperibus est concedendum, *cap. Gloria 71. 12. quæst. 2.* Scandalum enim esset grave, quando pauperes inopiâ premuntur, Episcopum abundantem congruam petcipere, prout quando necessitas non urget.

26. Hinc in nostra Castella, ubi tantæ adsunt, & tam graves necessitates pauperum, ob pecuniarum defectum, & ob gravissima vectigalia, & tributa, magna moderatione debent vivere Episcopi, & alii Prælati Ecclesiastici, prout præceperat Concilium Carthaginense IV. *cap. 15. cap. Episcopus 7. dist. 41.* Tridentinum *sess. 25. cap. 1.* In quo quidem casu decreta illa non ut consilia, sed ut præcepta graviter sunt observanda. Hanc ob rem hodie secutè in conscientia Prælati nequeunt habere plures currus, mulas, & equos, nec pretiosam supellectilem, & multò minùs alii Ecclesiastici inferiores, quantumvis divites, nec argenti acervum; sed summa frugalitate, & austeritate vivere tenentur, reliquum pauperibus erogando, ut cum B. Sanz docet Villaroël. *Gobiern. Ecclesiast. 2. p. cap. 14. art. 4. à num. 41.*

27. Sed dices, Episcopos Hispaniæ posse à Rege gravari pro pensione in tertia parte fructuum; & de facto ferè omnes Episcopatus sunt gravati, de qua facultate Marta *de jurisdict. 2. part. cap. 40. num. 13.* Garcia *de Beneficiis, 5. part. cap. 1. num. 217.* Salgado *de Reg. Protect. 3. part. cap. 10. à num. 231.* Tunc gravissimis subsidiis, & excusatis gravantur, quæ quidem partes compensantur cum illa necessariò pauperibus

eroganda

eroganda, & ex qua erant adstricti Prælati ad eleemosynandum, quod tanquam probabile admittunt. Texeda *tom.1. Theolog. Moral. lib. 2. tract. 2. cap. 9. num.32.* Diana *5. part. tract.8. resol.27.* Ergo Episcopi non tenentur ad eleemosynandum, etiam in urgentioribus necessitatibus; jam enim tota illa pars fructuum subtracta est à Romano Pontifice, & aliis applicata, remanentibus Episcopis absque aliqua obligatione.

28. Sed hæc probabilitas admittenda non est, ut rectè placuit R. Moya *2. part. Select. ad tract.6. miscell. disput.6. quæst.2. §.3. num.15.* quia mens Pontificis illa non fuit, sed quod detracta illa tertia parte pensionum, ex fructibus restantibus congruâ decenti relictâ Episcopo, reliquum pauperibus erogaretur, aut in alia opera pia; aliàs omnes Episcopi Hispaniæ ad dandam eleemosynam non tenerentur, cùm ferè omnes tertiam illam partem in solvendis pensionibus exhauriant: quod nefas est dicere, quando ferè in omnibus alii ampli redditus supersint. Quamobrem in gravioribus necessitatibus ex hac obligatione tenentur, strictâ congruâ sibi reservatâ, reliquum pauperibus erogare, maximè in hac Castella, urgente necessitate.

29. Præterea est disquirendum, an quando Episcopus non habens sufficientes redditus, habet tamen amplum patrimonium, teneatur eleemosynam pauperibus præbere. Affirmavit Turrianus 2.2. *disput.82. dub.10. lit. D,* referens Bañez & Molinam; nam ratione status, ut pater pauperum tenetur eleemosynam elargiri. Cæterùm, quia si Episcopus non habet unde sublevet necessitatem subditorum, obligatur ad petendum, & postulandum: Ergo multò magis ad dandum ex proprio patrimonio.

30. Hæc doctrina indiget explicatione. Episcopus enim in specie de qua loquimur, non tenetur dare eleemosynam ex hoc præcepto dandi ex superfluo, congruâ sibi relictà; nam (ut supponimus) redditus non habet sufficientes, ut inde det eleemosynas. Ex alio enim capite tenetur, nempe ratione status: licèt enim seculares ex rebus propriis non teneantur eleemosynam præbere; attamen Episcopus tenetur, qui a positus est tanquam aliorum regula: tum quia ut Episcopus est pater pauperum, quos si indigere prospexerit, etiam ex proprio patrimonio illis indulgere debet.

31. Hæc enim obligatio dandi ex superfluis eleemosynam pauperibus, non solùm obligat Episcopos creatos ex Clericis Secularibus, sed etiam assumptos ex Regularibus, ut percompertum est. Est verò quæstio, an Regularis factus Episcopus, expendens redditus in profanos usus, non solùm peccet graviter, sed etiam teneatur ad restitutionem? Affirmant aliqui, & rationem dant; nam cùm adhuc adstringatur voto paupertatis, nequit illorum redditum habere dominium: quapropter non solùm peccabit graviter, sed etiam tenebitur ad restitutionem, utpote expendens rem alienam ad causam sibi interdictam. Sanchez *in Summa, tom.2. lib.6. cap.6. num.15.* Hieronymus Rodriguez *in compend. Reg. Quæst. resol.60. num.3.* Palao *tom.1. tract.6. disp.2. punct.9. n.5.*

32. Sed alii tenent contrarium, nam Religiosus factus Episcopus liberatur à voto paupertatis, quia eo ipso quod Pontifex ei Episcopatum contulit, in voto illo dispensavit, & relinquitur capax dominii, prout alii Episcopi. Ergo si alii Episcopi non tenentur ad restitutionem, quando superfluum redditurum malè expendunt, similiter Regularis factus Episcopus. Hurtado de Mendoza *de Charit. disput.66. sect.1. subsect.3.* Diana *3. p. tract.2. resol.50. & 5. p. tract.8. resol.22. vers. His non obstantibus.*

33. Ad resolutionem hujus difficultatis necessariò exagitanda est alia quæstio, an Religiosus factus Episcopus liberetur à voto paupertatis. Plurimi negarunt ex textu *in cap. De Monachis 3. 16. quæst.1. ibi: De Monachis, qui diu morantes in Monasteriis, si posteà ad Clericatus ordinem pervenerunt, statuimus non debere eos à priori proposito discedere.* Unde inferunt DD. quod licèt Religiosus fiat Episcopus, adhuc in proposito, id est votis, remanere tenetur, & consequenter in voto paupertatis. Ast textus assumptum non probat, loquitur enim de Monachis, qui tantùm Clerici facti sunt; erat enim olim adservatum, ut Monachi medium statum tenerent inter Clericos, & Laïcos, ita ut in Monachatu remanerent absque Ordinibus, *cap. Generaliter 11. 16. quæst.1. leg. Generaliter 13. Cod. de Episcop. & Clericis,* Azorius *Inst. Moral. 1. part. lib.12. cap.19. quæst.1.* Giaffius *de effect. Clericat. in prælud. num.393.* Lammeter. *de vet. Clericor. vict. & disciplina, 2. part. lib.2. cap.1. in princip.* Si tamen aliqui Clerici efficiebantur ad aliorum administrationem, & Missas dicendas, in eodem statu permanebant, & proposito; non tamen textus ille agit de Religioso facto Episcopo. Si tamen velis textum illum intelligere de Regulari facto Episcopo, de decentia, & honestate intelligendum est, remanere debere in eodem proposito, ut scripsit Villalobos *in Summa, 2. p. tract.35. difficult.11. num.6.*

34. Sed licèt hæc sententia ex jure illo non probetur, ratione tamen probatur; nam Religiosus factus Episcopus tenetur observare omnia vota essentialia Religionis, & statuta, quæ non impediunt à munere Episcopali. S. Thomas 2.2. *quæst.185. art.8.* Covarruv. *in cap.1. de testament. num.26.* Suarez *de Religione, tom.4. lib.3. tract.8. cap.16. num.4.* Votum enim paupertatis est essentiale, & non impedit à munere Episcopali; sufficit enim administratio redditum ad usus licitos, & necessarios, *cap. Doctos 21. cap. Si Monachus 22. 16. quæst.1. cap.2. §.1. de Stat. Monach.* Ergo Religiosus factus Episcopus non liberatur à voto paupertatis.

35. Cæterùm Religiosus factus Episcopus adhuc manet Religiosus, ac habitum portare tenetur, *cap. penult. de vit. & honest. Clericor.* Rodriguez *Quæst. Regul. tom.2. quæst.58. art.3.* Tapia *in Auth. Ingressi, Cod. de Sacros. Ecclesiis, verbo Sua, cap.6. num 61.* Ergo necessariò remanet adstrictus voto paupertatis; non enim absque voto illo potest remanere Religiosus. Gregorius *in leg. fin. tit.7. part.1.* Molina *de Primogen. lib.2. cap.10. num.28.* Maldonado *ad eundem ibid. n.28.* Sylveira *opuscul.2. resol.32. quæst.9. num.7.* Sanchez *in Decalog. tom.2. lib.6. c.6. n.8.* Villaroel. *Goviern. Ecclesiast. 1. part. quæst.3. art.4. à num.40.* Palao *dict. tract.6. disput.2. punct.8. num.3.* Layman *lib.4. Sum. tract.5. cap.1. num.9.* Noguerol *alleg.26. art.3. num.156.* Martinis *allegat. 63. num.7.* Araujo *de Stat. Eccles. tract.3. quæst.29. dub.2.*

36. Alteri verò tenent contrarium, ex decisione textus *in cap. Statutum 1. 18. quæst.1.* ubi apertè decisum est, Religiosum factum Episcopum rectè hæreditatem paternam vindicare posse; vindicatio enim solùm vero domino competit, *l. In rem 23. ff. de rei vindicat. l. fin. Cod. eodem titulo,* Vvesemb. *in paratitl. ad tit. de rei vindicat. num.3.* Ergo Religiosus factus Episcopus est capax dominii, & consequenter liberatus à voto paupertatis. Verùm textus iste interpretamentum suscipit; nam, ut inquit Sanchez *dict. cap.6. num.8.* hæc acquisitio, seu rei vindicatio non fit suo nomine, sed nomine Monasterii, si adhuc sit Religiosus; si verò factus fuerit Episcopus, nomine suæ Ecclesiæ fit, cui acquirit. Sed tamen Sanchez non feliciter textum interpretatur, quia textus ille inquit, *sibi acquirere,* non verò Ecclesiæ, ut advertit Vasquez *de Redditib. cap.3. dub.7. num.27.*

37. Deinde hæc sententia probatur; nam ex eo quod Regularis fit Episcopus, redditus illi conceduntur sicut Clerico Episcopo facto. Sed Seculari conceduntur cum translatione dominii: Ergo & Regulari Episcopo. Et confirmatur duabus rationibus. Prima, nam rectæ administrationi opponeretur, si absque dominio redditus illi concederentur Episcopo Regulari, quia esset pejoris conditionis, quàm alii Episcopi, nec posset distribuere nisi ad causas destinatas, absque aliqua dispositione, etiam licita. Secunda, quia esset gravissimum onus, si quoties aliquid impenderet extra causas illas, ad restitutionem obligaretur. Ergo dicendum, Religiosum factum Episcopum à voto paupertatis liberari. Vazquez *dict. dub.* 7. *num.* 27. Sotus *lib.* 7. *de just. quæst.* 4. *art.* 2. *ad ult.* Gratianus *Regul.* 320. Dominicus Puero *tom.* 2. *Inst. Reg. Aristocrat. cap.* 9. *num.* 51. Murga *quæst. Pastor.* 1. *p. quæst.* 2. *dub.* 1. *num.* 36. plures quos referunt Sanchez *d. cap.* 6. *num.* 21. Diana 5. *p. tract.* 8. *resolut.* 21. dicunt probabile Villalobos *in Sum. dict. difficult.* 11. *num.* 6. Diana 8. *p. tract.* 6. *resolut.* 132.

38. In hoc dubio observandum, jura pro utraque parte adducta minimè assumptum probare: textus enim *in cap. De Monachis*, suscipit interpretamentum relatum *n.* 33. Textus *in cap. Statutum*, loquitur secundùm morem antiquum, secundùm quem olim Religiosi suscipiebant quartam partem hæreditatis paternæ, *l. Deo nobis* 56. *C. de Episcop. & Cleric.* idque non Monasterio acquirebant, sed sibi ipsis, quia in ea parte erant dispensari, *l. Generaliter* 13. *C. de Sacros. Ecclesiis*: & licèt in fine illius textus dicatur bona restituenda esse Ecclesiæ, non tamen loquitur, nisi de bonis acquisitis intuitu Altaris, non verò de ista quarta. Palao *dict. punct.* 8. *num.* 4. unde sequitur, Religiosum factum Episcopum, olim rectè potuisse hanc quartam vindicare, cùm & ei permissum fuisset quando erat Religiosus: non tamen textus ille probat Regularem Episcopum liberari à voto paupertatis.

39. Hoc igitur supposito, dicendum posse Summum Pontificem dispensare in voto paupertatis cum Religioso facto Episcopo, licèt adhuc remaneat Religiosus, & obligatus aliis votis essentialibus status, prout diximus *lib.* 4. *cap.* 3. *à num.* 9. Est tamen difficultas, an de facto dispenset, quando Religiosum Episcopum instituit? Et negavit Araujo *dict. tract.* 3. *quæst.* 29. *dub.* 2. *num.* 10. nam non liberatur à voto castitatis: Ergo nec à voto paupertatis. Tum, licèt fiat Episcopus, non est necessaria talis dispensatio; nam licèt ei tradantur bona, sufficit ut ei concedatur administratio cum facultate alienandi, ut benè de eis ad necessaria disponat. Ergo non dispensatur. Et confirmatur, nam quilibet generalis Ordinum bona Ordinis administrat cum hac facultate, nec per hoc dispensatur in voto paupertatis. Ergo similiter dicendum quando Religiosus fit Episcopus.

40. Contrarium tamen tenet Vazquez *de reddit. cap.* 3. *dub.* 7. *à num.* 29. & probat, nam non est apud quem remaneat dominium horum redditũum, seu bonorum, nec penes Ecclesiam universalem, nec particularem illius Episcopi, nec penes Pontificem. Ergo debet esse penes Episcopum Regularem per dispensationem voti paupertatis per necesse factam à Pontifice in ipsa institutione, & collatione Episcopatus. Et confirmatur; nam rectè Episcopus Regularis fert secum fructus Episcopatus, si ad alium transferatur, donat pauperibus, seu hospitali, vel alii causæ piæ: quod facere non posset, nisi dominium haberet; nec enim potuisset de re aliena disponere, quando jam desierit esse Episcopus illius Ecclesiæ. Cæterùm licèt per administrationem ad nutum amovibilem cum facultate alienandi, non frangatur votum paupertatis, frangitur tamen per administrationem perpetuam irrevocabilem, cum facultate alienandi, absque eo quod revocari non possit. Ergo dicendum, votum paupertatis dispensari cum Episcopo Regulari; nam habet hanc administrationem irrevocabilem, & perpetuam.

41. In re tamen dicendum, non deesse aliquos DD. asserentes, Religiosum factum Episcopum, ab omnibus votis liberari, ex textu *in cap. Statutum* 1. 18. *quæst.* 1. ibi: *Ut Monachus, quem canonica electio à jugo Regulæ monasticæ professionis absolvit, & sacra ordinatione de Monacho Episcopum facit.* Sed textus ille illis non suffragatur; nam communis interpretatio est, esse intelligendum de observantiis, quæ munus Episcopale, aut ejus exercitium impediunt; non verò de votis essentialibus, aut de aliis non impedientibus. Cenedo *de paupertat. religios. dub.* 44. Sanchez *d. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 13. Barbosa *de offic. Episcop. tom.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4. *à num.* 13. Verùm licèt textus iste non probet, ratione tamen probatur; nam Religiosus tendit per illa vota ad perfectionem, Episcopus verò est in statu illius. Ergo debent cessare illa vota, aut necessariò dispensari, tanquam jam superflua. Charondas *lib.* 7. *Respons. cap.* 127. Addit. ad Arrest. Paponii, *lib.* 7. *tit.* 1. *de jur. & stat. hom. Arrest.* 24. Robertus *rer. judicat. lib.* 4. *cap.* 3. dicunt probabile Villalobos 2. *p. tract.* 35. *difficult.* 40. *num.* 6. Diana 3. *p. tract.* 2. *resolut.* 61. & tenere videtur Durantius *utriusq. iur. quæst.* 10. quatenus affirmat, Episcoporum Regularium hæreditatem pertinere ab intestato ad eorum cognatos: sed loquitur secundùm Galliæ consuetudinem, ubi Ecclesiasticæ sanctiones in temporalibus, & secularium rerum administratione non servantur, ut constat ex traditis à Roberto *dict. cap.* 3. Covarr. *in cap.* 1. *de testament. num.* 17. & similiter ex ipso Durantio *à quæst.* 8.

42. In sententia horum Doctorum facilè difficultas ista dissolvitur; quippe si Regularis factus Episcopus ab omnibus votis liberatur, & relinquitur tanquam secularis Clericus, similiter à voto paupertatis absolutus erit. Attamen sententia ista communiter reprobatur, & asserunt DD. Religiosum factum Episcopum teneri ad vota tria essentialia, Fabius de Anna *vol.* 1. *cons.* 45. *à num.* 82. Pacianus *cons.* 132. *à n.* 4. Barbosa *de offic. Episcop. tom.* 1. *tit.* 1. *cap.* 4. *à num.* 11. & 3. *p allegat.* 114. *num.* 18. Cruz *de stat. Religios. cap.* 2. *dub.* 4. *conclus.* 1. A voto castitatis non liberari, ab omnibus est receptum. Barbosa *in dict. cap. Statutum* 18. *quæst.* 1. *num.* 9. Sanchez *dict. lib.* 6. *cap.* 6. *num.* 1. De obedientia similiter affirmatur; nam licèt eximatur à potestate sui Prælati, Romano tamen Pontifici, utpote Romanæ Ecclesiæ Capiti, subditur, cui obedientiam præstat, quod non est liberari ab obedientia, sed Superiorem mutare. Barbosa *in dict. cap. Statutum*, *num.* 10. & 11. Sanchez *d. cap.* 6. *à n.* 3.

43. Est tota quæstio de voto paupertatis, an ab eo liberetur? Et negarunt relati *num.* 35. quibus addo Barbos. *in d. cap. Statutum*, *n.* 13. Rotam *apud Farinac. tom.* 2. *decis.* 548. *num.* 2. Affirmarunt alii *n.* 37. Sed in hac difficultate dico, in Episcopis Regularibus dispensationem non fieri voti paupertatis, sed tantùm quoad modum. Votum enim paupertatis emissum à profitentibus Religionem, illud est, ut à se abdicent omne dominium, & quid quid proprietatem redoleat, *cap.* 2. *cap. Cùm ad monasterium* 6. *de stat. Monach.* Concilium Aurelianense I. *can.* 21. Trident. *sess.* 25. *de Regularibus*, *cap.* 2. Verùm olim votum paupertatis adimplebatur duobus modis, vel abdicando à se dominium, sed reservata administratione ex licentia Superioris, prout Monachi, & Moniales faciebant, qui in communitate non vivebant; sed domi relinquebantur: de quo modo vivendi Religiosorum, & Monialium, sunt clarissima decreta. Concilium Moguntinum sub Arnulfo *can.* 26. Carthag. III. *c.* 33. Aurelianense V. *cap.* 19. Tolet. IV. *cap.* 8. Carthaginense I.

nense I. *c.3. & 4.* Africanum *cap.11.* Toletanum I. *cap.6.* Turonense I. *cap.9.* Parisiense I. *cap.41.* Parisiense sub Gregorio IV. *cap.40. & 43. cap. Mulieres* 31. 27. *quæst.1.* Idcircò isti votum paupertatis emittebant, & adimplebant, reservatâ administratione, & abdicato dominio, ut sic domi vivere possent, de quo more Gregorius IV. *lib.1.cap.44.* ibi: *Nobiles fœminas, quæ amissis viris velantur, & non tantùm in Monasteriis, sub spiritualis matris regimine, sed potiùs in domibus propriis, occasione liberorum, verumque suarum resident.* Hieronymus ad Paulinam: *Pauperibus, & fratribus refrigeria sumptuum propria manu distribue: jam non sunt tua quæ possides, sed dispensatio tibi credita est.* Quod quidem voto paupertatis non opponebatur. Basilius Pontius *ad Gratian. cap.4. vers. Si verò, & cap.6. per tot.* Lautmeter. *de vet. Cleric. vict. 2. part. lib.2. cap.1.*

44. Aliter verò constituebatur, & adimplebatur votum paupertatis, nempe Religiosi ipsi retinebant dominium, verùm ita adstrictum, ut minimè de bonis disponere potuissent, nisi quibusdam in casibus à jure concessis. Id cognoscitur in illa quarta parte hæreditatis paternæ, quam Religiosi acquirebant, *ex dict. l. Deo nobis 56. Cod. de Episcop. & Clericis, l. Generaliter 13. Cod. de Sacros. Ecclesiis.* Tum quia ex bonis propriis testamentum faciebant, ut latè prosequitur Basilius Pontius *quæst.3. Scholastic. cap.9. & lib.7. de matrim. cap.13.* Tondutus *tom.1. quæst. Benefic. cap.51. num.30.* Idcircò tempore illo cum retentione dominii emittebatur, & adimplebatur votum paupertatis.

45. Hinc sequitur, non repugnare voto paupertatis habere dominium, dummodo administratio tota pendeat à voluntate Prælati, & sub certis regulis administrationis. Unde Regulari Episcopo creato, Religiosus ipse permanet, nec Pontifex indiget dispensare paupertatis votum, sed tantùm mutare modum; nam licèt hodie consistat votum paupertatis in abdicatione dominii, & administratio solùm detur ad placitum Prælati; quando tamen Pontifex instituit Regularem Episcopum, concedit ei dominium redditum Episcopatus, & dat administrationem, ut congruâ reservatâ reliquum pauperibus concedat, aut in alia opera pia expendat, quod non repugnat voto paupertatis. Quapropter dicendum, cum Regulari facto Episcopo non dispensare Pontificem in voto paupertatis, sed mutare modum voti, prout olim ab aliquibus Religiosis observabatur.

46. Idcircò ad principalem quæstionem resolvendum, quod si Religiosus factus Episcopus, in profanos usus reliquum congruæ expenderit, graviter peccare contra præceptum Ecclesiasticum dandi eleemosynas ex superfluo, & quia agit contra modum administrandi pendentem à voluntate Pontificis: non tamen tenebitur ad restitutionem, quia reverà in illis redditibus habet dominium, ut ultra jam allegatos tenet Delugo *Respons. Moral. lib.5. dub. 12. à num.15.*

47. Similiter sequitur, probabilem esse sententiam asserentem, quod si Religiosus, antequam profiteatur, legitimæ renuntiavit, si posteà factus fuerit Episcopus, eam repetere posse, quia est capax dominii, & illam percipiendi. Tum quia renunciatio illa intelligitur rebus sic extantibus, id est donec impeditus fuerit voto paupertatis, taliter ut non possit habere dominium; secus autem si ad casum perveniat, quo hoc impedimentum tollatur, sicut quando fit Episcopus. Riccius *in praxi aurea, 1. part. resol.152.* Molfesius *cons.1. post vol.1. comment. ad consuetud. Neapolit. & cons.39. post vol.2.* Genuensis *in Praxi, quæst.263.* Paschalis *de virib. patriæ potest. 1. p. cap.3. num.9.* Diana *5. part. tract.8. resolut.31. vers. Verùm.* Quidquid resistat Fajardo *de Legitimat. quæst. unica, per tot.*

48. De aliis Religiosis habentibus beneficia Regularia, aut ex dispensatione secularia, asserendum, minimè in redditibus habere dominium, sed tantùm ad Monasterium pertinere, ob impedimentum voti paupertatis: quamobrem licèt administrationem habeant ex placitu Superioris, nequeunt aliquid in usus profanos expendere ad libitum, sed in his, de quibus ex voluntate Superioris constiterit. Vasquez *dict. cap.3. dub.8.* Palao *de Charit. dict. tract.6. disput.2. punct.8. num.1.*

49. Hoc tamen intelligit Vasquez quando Beneficium fuisset ad nutum amovibile, prout sunt communiter Beneficia Regularia. Si verò in perpetuum Religioso concedatur, contrarium tenet; nam inquit habere dominium, ut cæteri Beneficiati. Sed resistunt Palao *dict. num.1.* Araujo *dict. tract.3. quæst.29. dub.3. num.22.* quia adhuc Religiosus ille manet adstrictus voto paupertatis.

50. Sed probabilis est sententia Vasquez ex fundamento, quod antea dixerat, nempe quando Religiosus fit Episcopus; nam ex eo quod perpetuò muneri illi mancipetur, videtur Papa cum eo dispensare, ut habeat dominium etiam in redditibus. Dicit probabile Diana *5. p. tract.8. resol.31. vers. His tamen.* Unde infert, idem esse dicendum quando beneficium perpetuò Religioso concederetur; quia ex eo quod perpetuò muneri illi mancipatur, cum eo dispensatum est à Pontifice. In nostro enim modo explicandi, de quo *à num.43.* faciliùs hæc probabilitas admittenda est, quia tantùm dispensatur votum paupertatis quoad modum, quapropter remanente Religioso cum eodem voto dispensato quoad modum, dominium habet illorum redditum, ut alii Beneficiati, & congruâ sibi reservatâ, reliquum ad eleemosynas, & alia opera pia suo statui convenientia divertere tenetur.

51. Si verò Religiosi ex benignitate Ecclesiæ aliqua bona patrimonialia habuerint, nequeunt ad libitum expendere; est enim proprietas Monasterii, & ipsi ad nutum Superioris sunt administratores. Sà *verbo Religio, num.46.* Lessius *de Iust. lib.2. cap.41. dub.11.* Sanchez *dict. lib.6. cap.6. num.14.* Qui asserit, Religiosum Beneficiatum, bonorum aliunde quæsitorum, dum vivit, habere administrationem: quod ex consuetudine admittit Layman *lib. 4. tract. 2. cap.3. num.11. ad finem*, aliàs de jure communi non est admittendum.

CAPUT IV.

Prosequitur materia antecedens.

SUMMARIUM.

Ecclesiarum, tam Cathedralium, quàm Collegiatarum Prebendati, & Canonici tenentur superfluum ultra congruam dare pauperibus. Idem dicendum de Parochis, & aliis Beneficiatis simplicibus, num.1.

Ecclesia etiam de his, quæ superfluunt ex Fabrica, pauperibus erogare tenentur, n.2. In primitiva Ecclesia erat magna cura pauperum, & erant destinati Diaconi Regionarii: in Africa etiam Presbyteri ad hanc curam destinabantur, n.3. Fiebat distributio non solùm pauperibus Fidelibus, sed etiam infidelibus. Explicatur Concilium Carthaginense III. cap.13. *n.4.*

In

In gravissimis necessitatibus pauperum bona Ecclesiarum vendebantur, & etiam vasa sacra. Quod hodie, si necessitas urgeat, est observandum, n.5.

An quando alienantur bona Ecclesiarum ad has necessitates, à bonis mobilibus, aut immobilibus sit incipiendum. Aliqui ab immobilibus, alteri à mobilibus inchoandum affirmant: sed resolvitur, n.6.

Quando vasa sacra laicis venduntur, franguntur; secus verò si alteri Ecclesiæ vendantur, n.7. Qualis debeat esse hæc necessitas, num.8.

An quando ad has necessitates immobilia, & pretiosa Ecclesiæ venduntur, sint solemnitates necessariæ? Affirmant aliqui, n.9. Sed contrarium defenditur, num.10.

Debent tamen Prælati animadvertere, ne vendantur, nisi necessaria ad necessitatem ingruentem; non tamen pro solvenda pœna pauperis delinquentis, n.11.

Princeps in necessitate potest petere aurum, & argentum Ecclesiarum, n.12. Sed hoc non nisi extrema, aut gravissima Regni necessitate exigente, num.13. Idem quando invasio gravis infidelium, aut hæreticorum timeretur, n.14.

In aliis verò necessitatibus minimè id faciendum, est enim gravissima culpa, & à Deo graviter punita, num.15. & 16.

Monasteria Regularium etiam ad hoc præceptum obligantur: quod explicatur, num. 17. Intellige relictâ congruâ: & quæ sit ista, n. 18. & 19. Describitur cura habita à Monachis antiquis circa pauperes, & peregrinos, à num.19. usque ad 22. Et quid hodie, num.23.

An quando aliqui redditus sunt applicati mensæ Abbatiali, seu Priorali, possit Abbas, vel Prior aliquid expendere ad usus profanos? Ponitur ratio dubitandi, num. 24. Sed contrarium resolvitur, n.25.

An omne superfluum sit expendendum in eleemosynis, aut in aliis operibus piis? Referuntur variæ sententiæ, à num.26. Resolvitur, totum superfluum erogandum, congruâ decenti reservatâ, n.28. & 29.

An Beneficiatus, seu Prælatus possit reservare superfluum ad fundandum Hospitale vel Monasterium, aut aliud pium opus? Ponitur ratio dubitandi, n. 30. Referuntur sententiæ, num. 31. Resolvitur, num.32. & 33.

An Prælati, seu Beneficiati habentes patrimonium, teneantur omnes redditus dare pauperibus? Affirmant aliqui, num. 34. Explicatur caput Clericos 6. 1. quæst. 2. *caput finale* 16. quæst. 1. *cum aliis, n. 35. & 36. Resolvitur negativè, à num.37.*

An si Prælatus, seu Beneficiatus ex patrimonio aliquid expenderit ad utilitatem Ecclesiæ, possit tantumdem percipere ex redditibus? Negant aliqui, n.38. Sed contrarium sustinetur, ibid. Expenditur caput Si Episcopus 5. 12. quæst. 15.

An quando animo donandi expenderit, possit tantumdem repetere? Prima sententia negat, n.39. Secunda affirmat, n.40. Resolvitur, à num.41. Explicatur Authentica Præterea, C. unde vir, & uxor, *à num.44. usque ad 47.*

An Prælatus, seu Beneficiatus possit ex redditibus solvere sua debita. Prima sententia negat, num.47. Secunda affirmat. Explicantur caput 2. de Fideiuss. *& caput 4. ejusdem tituli, n.49. & 50. Tertia sententia distinguit, nempe posse solvere debita ex utilitate Ecclesiæ contracta, non verò propria, n.51. Resolvitur affirmativè, à num. 52.*

An in hoc Archiepiscopatu Toletano superfluum ex primitiis pauperibus concedendum, aut aliis operibus piis? Videtur dicendum, quod sic, n.58. Sed contrarium defenditur, à n.59. Limita si primitiæ sint plurima, & excedant laborem Parochi, num.63. & 64.

An Canonici S. Iusti, & Portionarii Toletani possint percipere dimidium primitiarum, quando percipiunt dimidietatem fructuum primi anni Beneficii vacantis? Negativè respondetur, à n.64. Idem dicitur de dimidio pullorum & suum, n. 68. Quod defenditur, & interpretantur Bullæ, n.72.

1. PRæbendatos, aut Canonicos Ecclesiarū Cathedralium, seu Collegialium, Parochos, & alios Beneficiatos ad hoc præceptum dandi eleemosynas ex residuo redditnum, aut in aliud pium expendendi, explorati juris est teneri. Quod similiter est dicendum de simplicibus Beneficiatis ad curam non deservientibus. Layman *lib.4. tract. 2. cap.3. num. 3.* Turrianus *dict. disput. 82. dub. 10. vers. 4.* Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 2. n.17.*

2. Ecclesiæ verò de fructibus, qui ad Ecclesiæ fabricam destinantur, similiter ad hoc præceptum tenentur, & earum nomine œconomi. Est enim Ecclesia piissima mater, quæ non solùm eleemosynas in communibus necessitatibus porrigit, verùm in gravioribus ad succurrendos pauperes sua omnia bona venundat. Quapropter Ambrosius *in cap. Aurum 70. 12. quæst. 2.* eleganter scripsit: *Aurum habet Ecclesia, non ut servet, sed ut eroget, & subveniat in necessitatibus. Quid opus est custodire, quod nihil adjuvat? An ignoramus quantum auri, & argenti de templo Domini Assyrii sustulerunt.? Nonne melius conflat Sacerdos propter alimoniam pauperum, si alia subsidia desint, quàm sacrilegus contaminata asportet hostis? Nonne dicturus est Dominus, Cur passus es tot inopes fame mori? & fortè habebas aurum, unde administrasses alimoniam. Cur tot captivi deducti in commercium sunt, nec redempti, ab hoste occisi sunt? Melius fuerat, ut vasa viventium servasses, quàm metallorum.* Est etiam textus *in cap. Sacrorum 15. 12. quæst. 2.* Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub. 38. num. 17. in fin.*

3. In Ecclesia antiqua pauperum maxima adfuit cura, ad quam ex quarta parte fructuum thesaurus fiebat, exemplo Christi Domini, qui pauperum indigentiis succurrebat ex his quæ adservabantur ad alimoniam Collegii Apostolici, ut testatur Augustinus *in cap. Duo 35. 23. quæst. 4.* Beda *in epistol. ad Galatas, cap. 6.* Gelasius Pontifex *in epistol. ad Lucanum Episcopum.* Ad hanc tamen distributionem Diaconi Regionarii erant destinati; isti enim per decurias distribuebant pauperibus bona illius thesauri, de quibus Cyprianus *epist. 49.* ibi: *Diaconum sancta distributionis.* De Beato Laurentio id satis notum est, ut constat ex ejus actis. S. Leo *in serm. de ejus natali.* In Africa hæc distributio commissa est Presbyteris, non verò Diaconis, Concilium Carthag. IV. *c. 27.* & apud Græcos Chorepiscopis. Concilium Neocæsareense *cap. 13.* ubi Theodorus Balsamon.

4. Hæc tamen distributio pauperibus Christianis non solùm fiebat, verùm etiam infidelibus, ut diximus *lib. 7. cap. 12. num 1.* Cui non obstat Concilium Carthag. III. *cap. 3.* interdicens donare Gentilibus; quia id est intelligendum de divitibus, non autem de pauperibus. Illud verò adnotandum, ex hoc pauperum thesauro noviter ad fidem conversos ali solere, ne turpes, aut vitiosas artes exercerent, seu addiscerent: quod cùm aboleretur, deplorat Baronius anno 494. hisce verbis: *Hæc autem in Ecclesia exolevisse deploramus, dolemus rem tantam negligi, vel involucro aliorum præterpitti. Vnde facilè mihi persuadeo, hanc potissimam ob causam Ecclesiam assiduè malis atteri. Cognovi, dicam cum Propheta, quia faciet Dominus inopis judicium, & vindictam pauperum.* Lantmeter. *de vet. Clericor. vict. lib. 2. 1. p. cap. 25.*

5. Cæterùm olim adservatum est, ut vasa conflata Ecclesiarum, ob pauperum ingruentem necessitatem venderentur, ut ita sublevarentur. Fecerunt ita D. Ambrosius, & D. Augustinus, Paulinus, & Possidius, quos refert, & sequitur Lantmeter. *dict. cap.* 55. Quod hodie, si necessitas urgeat, ad praxim est trahendum, veluti quando fuerit necessarium ad pauperum Parochianorum alimoniam, vel exterorum. Covarruv. *lib.* 2. *var. cap.* 16. *num.* 9. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 46. *num.* 5. etiamsi suâ culpâ fuerint pauperes, Faria *ad Covarruv. dict. cap.* 16. *num.* 88. Idem dicendum pro redemptione captivorum, & pro eruendis pauperibus carceribus mancipatis, *l. Sancimus* 17. *vers. Excepta videlicet causa, Cod. de Sacrosf. Ecclesiis, Auth. de sanctiss. Episcop.* §. *Sed hoc præsenti, l.* 1. *tit.* 14. *part.* 1. Gemmensis *in Praxi, quæst.* 199. *num.* 1. Camill. Borrellus *tom.* 1. *decis. tit.* 15. *de non alien. num.* 2. Barbosa *in cap. Statutum* 12. *quæst.* 2. *num.* 2. Ant. Augustinus 2. *part. lib.* 14. *tit.* 12. Velasco *de Privileg. pauper.* 1 *p. quæst.* 22. *à num.* 42. Faria *ad Covar. d. cap.* 16. *à n.* 80. Bossius *var tom.* 6. *tract.* 18. §. 3. *à n.* 45.

6. Est verò dubium, an in his necessitatibus gravibus, quando sunt vendenda bona Ecclesiæ ad pauperum alimoniam, incipiendum sit à bonis mobilibus, an ab immobilibus. Noster Alphonsus *in l.* 2. *tit.* 14. *part.* 1. scripsit à mobilibus esse incipiendum. Faria verò *d. cap.* 16. *num.* 81. asserit ab immobilibus ad cultum Dei non deservientibus inchoandum esse. In re tamen dicendum, quod si Ecclesia habeat mobilia non deservientia ad cultum divinum speciali consecratione, aut deputatione, ab illis est incipiendum, ut asserit noster Alphonsus; illa enim sunt minùs necessaria, & minùs præjudicant Ecclesiæ, quare ab illis est incipiendum, prout in exequutionibus, in quibus incipitur à mobilibus, minùs debitores lædentibus, *l. A Divo Pio* 15. §. *In venditione* 2. *ff. de re judicat. l.* 3. *tit.* 27. *part.* 3. *l.* 19. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recopilat.* Parladorius *lib.* 8. *quot. cap. fin. part.* 5. §. 3. *num.* 2. Carleval. *de Iudiciis*, 2. *part. lib.* 1. *tit.* 3. *disput.* 1. *num.* 7. Ergo in similibus necessitatibus ab his mobilibus est incipienda venditio. Si tamen hæc non sufficiant, ad immobilia recurrendum; & tandem si urgentissima sit causa, ita ut aliter nequeat succurri, deveniendum est ad sacrata, verùm reservatis aliquibus necessariis ad divinum cultum, qui nequit cessare, etiam non obstante qualibet necessitudine. Molina *de Iustit. tract.* 2. *disput.* 468. *num.* 2. Pyrrhus Corradus *de dispensat. lib.* 9. *cap.* 8. *à num.* 13. Gutierrez *Pract. lib.* 3. *quæst.* 8. *n.* 13. Leoncillus *de Privileg. pauper.* 2. *part. privileg.* 19. *n.* 3. Bossius *d. tract.* 18. §. 3. *n.* 48.

7. Illud verò observandum in venditione sacrorum vasorum, quod si venditio fiat laïcis, prorsus erunt frangenda. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 100. *art.* 4. Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 6. Si verò alteri Ecclesiæ vendantur, in eadem forma vendi valent; nam transeunt ad eundem cultum, ut jam diximus. Bossius *d.* §. 3. *num.* 48. *in fin.*

8. Hæc verò necessitas, non quælibet sufficiet, sed quæ urgens, & gravis sit, & evidens, *cap.* 1. *de Reb. Ecclesiæ non alien. in* 6. ubi Imola, & Barbatia *in cap.* 1. *de pign. in* 6. Et est ratio, nam in qualibet alienatione bonorum Ecclesiæ hæc causa petitur. Ergo necessariò etiam in ista. Rota apud Cencium *de Censibus, decis.* 17. & 28. Leoncillus *d. privileg.* 19. *n.* 11. Bossius *dict.* §. 3. *num.* 50. Barbosa *de univers. lib.* 3. *cap.* 30. *num.* 15.

9. Est tamen aliquod dubium, an quando bona immobilia Ecclesiæ, aut pretiosa venduntur ad pauperum alimoniam, sint solennitates necessariæ, prout quando ad aliam causam alienantur? Et communis est sententia, esse necessarias; nam causa ista est necessaria, prout diximus *num.* 8. Ergo etiam aliæ solennitates; pari enim passu ambulant hæc causa, & aliæ solennitates, *cap. Sine exceptione* 12. *quæst.* 2. *cap.* 1. *de reb. Eccles. non alien. in* 6. *Clement.* 1. *eod. tit.* Quaranta *in Bullario, verbo Alienatio, num.* 2. Ergo cùm ista causa sit necessaria, similiter etiam aliæ solennitates. Cæterùm, nam in aliis causis piis, quoties alienantur bona minoris, aut fundus dotalis, requiruntur solennitates; quia licèt causa ipsa sit sufficiens, valet committi imprudentia quoad modum, ut diximus *lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 54. Ergo similiter est dicendum quando bona Ecclesiæ venduntur ad succurrendum pauperibus. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 46. *num.* 3. Leoncillus *d. privileg.* 19. *num.* 13. Rota 4. *part. divers. decis.* 205. Riccius 6. *part. collect.* 2164. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *p. alleg.* 95. *num.* 2.

10. Temperant tamen DD. si necessitas adeò urgeat, ut dilationem non patiatur: quo quidem casu non sunt necessariæ solennitates, quia adest periculum in mora. Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 14. Barbosa *dict. allegat.* 95. *num.* 58. Givantus *in Man. Episcop. verbo Alienatio, num.* 31. Bossius *d.* §. 3. *n.* 56. *circa fin.*

11. Sed in re tenendum, non esse necessarias alias solennitates, præter ipsam causam urgentem, & evidentem, necessariam ad procedendum ad hanc alienationem, ut in causis piis cum multis scripsimus *d. lib.* 4. *cap.* 8. *num.* 55. & 56. Nam, ut supponimus, causa ista debet esse urgens, evidens, & manifesta: Ergo si aliæ solennitates adhibeantur, id erit superfluum, & necessariò vitandum, *l. Tunc cogendum*, §. *Sabinus, ff. de procurat.* Scaccia *de commerc.* § 49. *gloss.* 3. *à n.* 20. Gratianus *tom.* 4. *discept.* 639. *num.* 33. Ergo non sunt necessariæ. Tum si necessitas est urgens, non patitur dilationem, præcipuè si bona ista Ecclesiæ vendantur ad alimoniam pauperum; quia venter non patitur dilationem. Ergo nunquam solennitates erunt necessariæ, cùm & contrarii dicant, in casu non habenti dilationem, solennitates non esse adhibendas. *Denique* si causa dilationem patiatur, non sunt alienanda bona Ecclesiæ. Menochius *de Arbitr. lib.* 2. *cent.* 2. *casu* 182. *num.* 13. Ergo quando bona ista alienantur ex urgenti causa, adhibenda non est dilatio. Ergo nunquam erunt necessariæ solennitates.

12. Prælati enim ad has necessitates hæc bona debent alienare, quibus de jure competit, *cap.* 7. *de Constit.* Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 15. sed maximâ curâ prospicere debent, ne nisi necessaria alienentur, nec plura pro parva necessitate, sed quæ illi correspondeant, *Authent. Hoc jus porrectum, Cod. de Sacrosf. Ecclesiis.* Mascardus *de Probat. conclus.* 73. *n.* 13. Gratianus *discept.* 570. *num.* 10. Rota apud Seraphinum *decis.* 1490. *num.* 9. Tum etiam animadvertant, ne bona alienentur ad solvendam pœnam alicujus delinquentis rectè damnati, quamvis pauperis; sed poterunt alienari, quandò inopiâ pressus in vinculis detineretur: in altero verò casu, delinquens justam pœnam luat. Sà *verbo Alienatio, num.* 1. Molina *d. disp.* 468. *num.* 2. Leoncillus *dict. privileg.* 19. *num.* 12. Bossius *dict.* §. 3. *num.* 47. *circa fin.*

13. Sed quid si bellum urgeat, & Regni sit necessitas? An possit Princeps accipere argentum, & aurum Ecclesiarum? Et communis est sententia, accipere posse, *ex l. Sancimus* 21. *Cod. de Sacrosf. Ecclesiis*: estque textus Regius *in l.* 9. *tit.* 2. *lib.* 1. *Recopilat.* Ratio est, nam necessitas hæc non est minor quàm particularium personarum pauperum, & captivorum; quin potiùs major, cùm publica sit. Ergo sicut ad illorum necessitates alienantur argentum, & aurum Ecclesiarum: similiter ad hanc, & consequenter Princeps potest illud accipere; verùm id non faciendum authoritate propria, sed Episcoporum, & Cleri, qui hanc necessitatem expendant. Gregorius *in l.* 14. *tit.* 22. *part.* 1.

part. 1. Perez *in l. 1. tit. 12. Ordin. col. 12.* Azevedus *in d. l. 9. Recopilat. num. 1.* Morla *in Emporio, t. p. tit. 1. quæst. ult. num. 26.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 48. num. 319.*

14. Hæc verò doctrina tam absolutè tenenda non est, sed tantùm quando necessitas Regni tam magna esset, ut extrema, aut gravissima existimaretur, nempe quando à potentissimo exercitu invaderetur, exhaustis priùs bonis communibus, & particularium vassallorum, tam secularium, quàm Ecclesiasticorum, qui ad similes necessitates contribuere tenentur, ut diximus *lib. 7. cap. 9. à n. 41.* Quibus quidem deficientibus, si gravissima urgeat necessitas, vel extrema, poterit Princeps argentum, & aurum Ecclesiarum petere, & Prælati simul cum Clero debent concedere. Idque exemplis demonstratur; nam Ezechias Iudæorum Rex, non aliter manus ad aurum, & argentum Templi porrexit, nisi in extrema, & urgentissima necessitate, quando jam Sennacherib Assyriorum Rex omnes munitas urbes ceperat, & Ezechiam ad ultimum exitium compulerat, *lib. 4. Reg. cap. 18. vers. 14.* Idem factum est à Joab, premente gravissima necessitate, *lib. 4. Reg. cap. 14. vers. 14.* ab Asa etiam *lib. 3. Reg. cap. 15.* ab Ocozia, & alijs Regibus, quorum exempla congessit Bobadilla *d. cap. 18. n. 319.* Ludovicus II. Siciliæ Rex, à Carolo Durantio aggressus, in ultima necessitate aurum, & argentum Ecclesiarum suscepit. De Rege Gallorum Francisco I. idem scribit Chassaneus *in Consuetud. Burgund. rub. 1. p. 4. n. 16.* Noster Ferdinandus Catholicus aggressus à Lusitanis partem Castellæ occupantibus, intestino bello, & gravissima urgente necessitate, dimidium auri & argenti ab Episcopis suscepit. Mariana *lib. 24. hist. Hisp. cap. 8.* Apud Ethnicos similiter adservatum, ut non ad sacra manus injicerent, nisi in urgentissimo bello, ut de Caio Mario, & Cneio Carbone scripsit Livius, quem refert Benedictus *in cap. Raynutius, de testam. verbo Vxorem, n. 471.* Unde cognoscitur, non nisi in extrema, aut gravissima necessitate Principem posse aurum, & argentum Ecclesiarum petere, & suscipere.

15. Huic & aliam necessitatem adjungere libet, quando invasio grandis infidelium, seu hæreticorum justè timeretur, unde Ecclesiarum, & Regni eversionem infallibiliter eventuram esse agnosceretur; tunc enim si non sufficiant bona communia, nec particularium, ad Ecclesiarum aurum, & argentum pervenitur. At hoc damno Germani, & Itali à Turcarum copiis sæpiùs possunt periclitari. Hispani, & Galli idem possunt à Mauris timere. Quâ adveniente urgentissimâ necessitate, si dilationem patiatur, consensus Apostolicus est petendus; si verò adsit periculum in mora, utpote quando incepit aggressio, sufficiet Episcopi & Cleri, aut Episcoporum totius Regni, & Cleri consensus, & ad aurum, & argentum omnium Ecclesiarum est perveniendum. Benedictus *in dict. verbo Vxorem, num. 471.* Barbosa *in collect. ad textum in cap. 1. de pign. num. 3.* Petrus Barbosa *in Polit. tract. 1. fol. mihi 211.* Marta *de jurisdict. 4. p. casu 10. n. 3.* Larrea *allegat. 62. num. 17.*

16. In aliis verò casibus Princeps nunquam ad bona Ecclesiæ, nec ad ejus aurum, aut argentum manus extendet, nec à Prælatis est concedendum. Erit enim gravissimum scelus, non solùm in altero seculo acriter puniendum, verùm etiam in isto, prout nota sunt exempla in sacris Literis, Balthasaris, Antiochi, Symmachi, & Heliodori: tum Juliani Præfecti Orientis, ob direpta, & temerata vasa sacra, ex ore sanguinis profluvio suffocari: & Felicis ejus quæstoris, vermibus exesi. Nec prætereundus Constans Imperator, qui post expilatas Romæ, & Siracusis Ecclesias, à suis interficitur. Comes Matisconensis Ecclesias, & Monasteria diripiens, visibiliter à dæmone raptus est per aëra. In nostra Castella adest exemplum à Nostris relatum Reginæ Urracæ, quæ cùm Templum D. Isidori Legionis expilasset, argento onusta repentè decessit. Donnus Joannes I. ob ablatum argentum B. Virginis de Guadalupe, miserè à Lusitanis devictus est cum magna suorum strage. De Alfonso Aragoniæ Rege illud est memoriæ proditum, quod ob expilatas Ecclesias ad prælium Tragæ internecatus est, nec postea ad sepulturam repertus. Adduxerunt alia & plura exempla Guzman *en su Valerio, lib. 1. tit. 2.* Petrus Barbosa *ubi suprà*, Araujo *de stat. civil. disput. 12. difficult. 2. à n. 26.* Lantmeter. *de vet. Clericor. vict. lib. 2. cap. 55. vers. Severitatem*, Laurentius Beyerlink *verbo Templum, vers. Eversores, & profanatores templorum.*

17. Rursus Monasteria Regularium ad hoc præceptum tenentur, ut residuum pauperibus concedant, aut in aliis operibus piis expendant, *cap. Caterum 3. de donat.* Sotus *lib. 10. de just. quæst. 4. art. 4.* Valdes *de Eleemosyna, 3. p. quæst. 5. fol. mihi 54.* Sanchez *lib. 2. cap. 2. dub. 38. n. 17.* Diana *5. p. tract. 8. resolut. 33.* Escobar *in Summa, tract. 5. exam. 5. n. 110.* Advertit tamen Diana *dict. resolut. 33.* Monasterium in extremis, & gravibus necessitatibus totum residuum expendere debere, non autem in communibus: quod quidem intelligo, si in alia opera pia expendat, velutì in augmentum Monasterii, vel cultus divini; non tamen ut thesaurizet. Illud verò nolumus tam arctè accipere, ut Prælati, & Abbates omne residuum in eleemosynis, aut operibus piis expendere teneantur, itaut nequeant aliquid moderatè donare; hoc enim eis est permissum, quia hæ donationes moderatæ sumptus necessarios attingunt. Abbas *1. p. consf. 25. num. 1. & 2.* Oldradus *consf. 216. n. 6.* Tuschus *lit. E, conclus. 287.* Belletus *disquisit. Clerical. 1. p. tit. de bon. Cleric. §. 5. n. 10.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 35. difficult. 32. num. 1.* Qui id extendit etiam ad donationes remuneratorias, & alias parvas, quæ ad Monasterii utilitatem conveniunt, prout etiam in Officialibus Monasterii admittit Diana *8. p tract. 6. resolut. 12.* & infrà latiùs agemus.

18. Aliqui Doctorum apud Thomam Hurtado *de Congrua, lib. 3. resolut. 1. n. 8.* asserunt non esse necessarium quod Prælati in usus pios exterorum residuum hoc expendant, sed tantùm aliquando esse convenientius. Quod quidem tantùm admittendum in communibus necessitatibus, sed semper aliquid est elargiendum pauperibus; scandalum enim grave esset Monasterium divitem omninò portas pauperibus claudere. Si verò fuissent extremæ, aut graves necessitates, sive totius urbis, aut aliquarum personarum particularium, contrarium est dicendum; tunc enim tenentur Prælati superfluum pauperibus erogare: nam in hoc casu clamant Patres id faciendum à Beneficiatis, quantò magis à Monachis, & Religiosis, ad majorem charitatem obligatis. Unde S. Augustinus *in epistol. 50. ad Bonifacium Comit.* ait: *Si privatim possidemus, quæ nobis sufficiant, non illa nostra sunt, sed pauperum, quorum procurationem quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vindicamus.* Thomas Hurtado *dict. resolut. 1. à num. 15.* qui *n. 17.* scripsit Conventus, seu Cœnobia teneri succurrere Regi tantùm congruam decentem habenti, in necessitatibus bellorum contra Christi Domini hostes, & in defensionem Regni.

19. Congrua verò ipsius Monasterii priùs excipienda est, ad quam pertinent victus, & vestitus, & alia necessaria Religiosorum, tum domorum habitationes, & reparationes: quibus addenda infirmorum curatio, & debilium recreatio, prout exiget infirmitas, seu debilitas, famulorum salaria, mulorum & equorum ad servitium sustentatio: quibus & addendæ moderatæ donationes, & remuneratoriæ, ut be-

nè notat Thomas Hurtado *lib.3. de Congrua, resol.2. à num.42.*

20. Non est tamen obliviscenda hospitalitas tot, & tantis Canonibus commendata omnibus Ecclesiasticis, tam Secularibus, quàm Regularibus, *cap. Concesso 26. cap. De Regularibus 28. cap. Mos est 30. 12. quæst. 2.* Trident. *sess. 25. cap. 8.* cujus expensæ ad congruam pertinent, & priscis temporibus à Monachis est summoperè adservata. Inter ea, quæ in Monsteriis adstruebantur, illa non minùs principalis erat domus, quæ pauperibus, & peregrinis deserviebat, ibidem excipiebantur, portio ad id specialiter deputabatur, ut frugaliter hospitarentur. Præficiebatur ad hanc hospitalitatem vir affabilitate, & pietate præditus, ut de pauperibus peregrinis curaret. Concilium Aquisgranense *cap. 141.* Regula S. Benedicti *cap. 53.* Cassianus *Inst. lib. 4. cap. 7.* Mulieribus extra claustra designabatur locus, & ibi cum eis officia charitatis exercebantur, maximè si ad mensam deveniebant, ut disponit relatum Concilium Aquisgranense *cap. 144.* Gibalinus *de Clausura, disquisit. 1. cap. 2. §. 10.*

21. Sollicitudinem verò Monachorum ad pauperes peregrinos habendam, describit Lantmeter. *de vet. Cler. vitâ. 2. part. lib. 2. cap. 8.* Ultra locum jam animadversum peregrinis pauperibus destinatum, statim quod de adventu alicujus erat renuntiatum, ex consuetudine Orientalium statim Monachus obvius erat; idemque adservatum ex Constitutionibus S. Benedicti. Apud Nitrienses ille adservabatur mos, ut Religiosus adventantibus occurreret, panem, & aquam deferens; & hoc modo detestabantur Moabitarum, & Ammonitarum inhumanitatem, Israëlitis cum pane, & aqua occurrere negligentium. *Deut. cap. 25. & lib. 2. Esdra, cap. 13.*

22. Statim ut ad pauperes peregrinos adventabant Monachi, genuflexi eos adorabant, & oratione factâ, osculantes eos excipiebant. Mox deducebantur ad Ecclesiam cum psalmis, & hymnis, apud Nitrienses, & Monachos S. Apollonii, posteaque reducebantur, & ab Abbatibus, lotis eorum pedibus, tanta charitate invitabantur, ut ad invicem inter se Fratres contenderent. Inter Ægyptios licebat ob peregrini adventum jejunia voluntaria frangere, idque jejunia frangere non dicebatur, sed charitatis communicationem habere, ut ex exemplo Sylvani Abbatis demonstravit Marulus *lib. 4. cap. 1.* & S. Bernardi Monachorum patris, qui cùm in adventu peregrinorum extra ordinem cœnasset, idque discipuli crimini darent, dixit: *Non ego, sed charitas libit, editque.* Æneas Sylvius *lib. 2. comment. in Panormit.* Demorantes ibidem per triduum non solùm corporaliter, sed etiam spiritualiter reficiebantur. Denique hospiti abeunti eulogiæ, seu lautum dari consueverat apud aliquos Patres viaticum. Latè illustrat Lantmerer. *dict. cap. 8.* Gibalinus *dict. cap. 2. §. 9.*

23. Hæc breviter in compendio relata, charitatem, & hospitalitatem antiquorum Monachorum demonstrant. Ast hodie, nisi in quibusdam Monachorum cœnobiis, in desuetudinem abiit hospitalitas. In his verò peregrinos & divites, & pauperes excipiunt, non tamen debent suscipere in fide suspectos, nec mulieres intra claustra, sed in loco separato, ubi clausura nullatenus offendatur. Ibique peregrini excepti, modestè tractandi sunt, non multis epulis, nec vinis, sed eo modo quo parsimoniam, benignitatem, & humanitatem convivium redoleat; ab omni enim crapula, & ebrietate aufugiendum, præcipuè inter Ecclesiasticos, & Religiosos, *cap. Ecclesiæ 4. dist. 35. cap. Comessationes 1. cap. Non oportet 2. cap. Nulli 3. cap. Clerici 4. dist. 44. can. 33. Apost. cap. A crapula 14. de vit. & honest. Clericor.* Concilium Toletanum III. *c. 7.* Agathense *can. 41.* Turonense I. *can. 2. & 3. & can. 48.* Forojuliense III. *can. 3.* Basilius *tom. 1. homil. 14. de ebriet. & luxu*, D. Isidorus *de Somno, lib. 2. cap. 4.* S. Petrus Chrysologus *serm. 2. & 41.* Humbertus de Romanis *de erudit. Relig. lib. 1. cap. 1.* Bollo *in œconom. can. class. 1. cap. 4. §. 7.* Lantmeter. *de vet. Cleric. vitâ. lib. 2. cap. 49.* Quapropter convivia, quæ in his Monasteriis conceduntur, parca, & religiosa debent præberi, ut benè advertit Thomas Hurtado *dict. resol. 2. à num. 46.* Bonacina *de largit. mun. disput. 3. punct. 1. proposit. 2. num. 12.*

24. Potest verò dubitari, an in his Monasteriis, quando mensæ Abbatiali, vel Priorali aliqua quota reddituum, seu fructuum est designata, Abbas, vel Prior possit absque culpa superfluum expendere in usus profanos? Et affirmandum videtur; nam ea eo quod fructus illi sunt separati à cumulo Monasterii, & mensæ Abbatis, seu Prioris commissi cum libera administratione, similiter libera facultas est eis concessa, ut ad libitum expendant. Ergo poterunt absque culpa in usus profanos expendere.

25. Sed tamen contrarium est tenendum, quia fructus illi, seu redditus, eo quòd assignati sint mensæ Abbatiali, seu Priorali, naturam non mutant, quin proprii Monasterii sunt, nec Abbas, nec Prior habent eorum dominium, *leg. Cum pater 77. §. Hereditatem, l. Gaius 86. §. Titius, ff. de legat. 2.* Hanc ob rem debent expendi prout alii fructus, seu redditus Monasterii. Idcircò Abbas, vel Prior non ad usus profanos expendere valent, sed tantùm ad eleemosynas, seu alia pia opera, sicut alios redditus Monasterii. Denique fundamentum contrarium nullius est ponderis; nam segregatio illorum fructuum non eos separat à Monasterio, sed sunt illius, ut tenet cum Suarez, & Navarro Thomas Hurtado *d. lib. 3. resol. 1. num. 12.*

26. Hæc de personis ad hoc præceptum obligatis: transeamus ad enucleandas alias difficultates ad rem pertinentes, & in primis an hæ personæ teneantur expendere totum superfluum ultra congruam ad eleemosynas, vel ad alia opera pia? Prima sententia asserit, non teneri, sed posse aliquid reservare ad moderatè donandum consanguineis. Sotus *dict. lib. 10. q. 4. art. 4. vers. Quantumvis*, & cum Tabiena advertit Toletus *in Summa, lib. 7. cap. 38. num. 3.* Secunda sententia dicit, sufficere expendere ad eleemosynas, & causas pias quartam partem superflui, vel dimidiam in communibus necessitatibus; in gravibus verò aliquid amplius expendi debere. Hurtado de Mendoza *2. 2. disput. 160. sect. 15. à §. 105.* Diana *5. part. tract. 8. resolut. 27.* Escobar *in Summa, tract. 5. exam. 5. num. 112.*

27. Tertia sententia tenet, sufficere Episcopum expendere quartam partem residui, cæteros verò Beneficiatos sufficienter adimplere, si quintam, aut sextam partem pauperibus, vel aliis causis piis concedant. Granados *2. 2. controvers. 3. tract. 11. disput. 3. num. 21.* Diana *4. part. tract. 4. resolut. 214.* Sed advertendum, doctissimum Patrem Granados non dicere, sufficere expendere quartam, quintam, vel sextam partem residui, ut Episcopus, aut Beneficiatus reliquum reservet, ut ad libitum expendat, sed ut in alia opera pia divertat, dando illam partem eleemosynæ pauperibus.

28. Quarta sententia affirmat, totum superfluum extra congruam expendere teneri. Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 12. cap. 11. vers. Si quæras quantam partem.* Turrianus *2. 2. disput. 82. dub. 10. lit. C*, Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 2. num. 23.*

In re observandum, ea iis doctrinis asserentibus quartam, quintam, aut sextam partem redditum sufficere expendere, nihil certum depromi. Ratio est, nam cùm redditus beneficiorum varii sint, jam pingues, jam tenues, nequit ex eis certa regula dari. Tum ratione

tione necessitatis, quia aliquando est communis, aliquando gravis, seu extrem, in quibus magis est expendendum. Unde propter incertitudinem doctrinæ istæ parum deserviunt ad resolutionem, & claritatem materiæ, *l. Tutor incertus, ff. de test. tut.* l. *Idem Pomponius*, §. *fin. ff. de rei vindicat.* Thomassetus *regul.* 146. Gratianus *tom.* 4. *discept.* 640. *num.* 19.

29. Quare dicendum, admittendam esse illam doctrinam asserentem, relictâ decenti congruâ, non tamen parcâ, reliquum erogandum esse ab Ecclesiasticis in eleemosynis, aut in aliis operibus piis. Ratio est, nam in hoc sensu loquuntur Jura Ecclesiastica de hoc præcepto statuentia, *cap. Statuimus* 32. *cap. Diaconi* 35. *cap. Quidquid* 36. *cap. Abbatibus* 49. 12. *quæst.* 1. *cap. Fraternitatem* 2. *de Donat.* Trident. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 5. Itaque cùm præceptum hoc contineat, necessariò est observandum, ut tenet quarta sententia, cui addendi de Lugo *dict. disput.* 4. *sect.* 2. *num.* 11. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 47. Vazquez *de Eleemosyna*, *cap.* 4. *dub. ult. num.* 8. Sylveira *opuscul.* 2. *resolut.* 32. *quæst.* 3. *num.* 17. Becanus *de Iust. cap.* 3. *quæst.* 6. *à num.* 7. Trullench *lib.* 7. *Decalog. cap.* 2. *dub.* 6. *num.* 9. Diana 8. *p. tract.* 7. *resolut.* 10. & 12. R. Moya *dict. tract.* 6. *disput.* 6. *quæst.* 2. §. 2. quorum doctrinam comprobant verba D. Bernardi *epist.* 12. ibi: *Denique quidquid præter necessarium victum, ac simplicem vestitum de Altari retines, tuum non est, rapina est, sacrilegium est.*

30. Cæterùm est aliud dubium, an Prælati, & Beneficiati possint ex redditibus thesaurizare ad fundandum Hospitale, seu Capellaniam, vel Monasterium? Et negandum videtur; nam simile peccatum est retinere superflua redditum, prout expendere in profanos usus; nam nequit Prælatus, seu Beneficiatus illa retinere, quæ necessariò sunt pauperibus eroganda pro præsentibus necessitatibus, *cap. Clericos* 6. 12. *quæst.* 2. *cap.* 2. 1. *quæst.* 5. D. Hieronymus *in epist. ad Fammachium*, Navarrus *de reddit. quæst.* 1. *num.* 51. Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 12. Covarr. *in cap. Cum in officiis*, *de testament. num.* 6. Ergo nequeunt hæc superflua retinere non indulgendo præsentibus necessitatibus pauperum, etiamsi sit ad fundandum Hospitale, Capellaniam, seu Monasterium.

31. Sed tamen Vazquez *dict. cap.* 4. *dub. ult. n.* 16. scripsit, adhuc in futurum superfluum teservari posse ad opera pia illa facienda, dum præsentibus succurrat reservator illorum redditnum. Alteri verò tenent, ex circumstantiis id librandum, an dilatio gravis sit, vel levis, quæ utilitas ex erectione sequatur, vel quando ex tenacitate detentio ista procedat, & solùm affectus construendi sit prætextus ad retinendum. Molina *de iustit. tract.* 2. *disput.* 145. *num.* 17. Delugo *dict. disput.* 4. *sect.* 3. *num.* 41.

32. Hanc ultimam doctrinam amplector, sed indiget explicatione. Ideircò dicendum, quando adsunt pauperum gravissimæ necessitates, minimè Prælatum, aut alium Beneficiarum posse superfluum retinere, etiam animo construendi Monasterium, Hospitale, seu Capellaniam; quia cùm de præsenti instent necessitates, & urgeant, urget pariter præceptum eleemosynandi absque aliqua dilatione. Ergo statim est adimplendum, nec potest differri, etiam cum intentione construendi Hospitale, Monasterium, seu Capellaniam, & consequenter nec potest quis thesaurizare hac intentione. Cæterùm in re considerandæ sunt necessitates, an sit maior necessitas pauperum, an Monasterii, Hospitalis, vel Capellaniæ. Ergo si major sit necessitas pauperum, quia est gravis, & instat de præsenti, est præferenda, nec necessitas Hospitalis, Capellaniæ, & Monasterii est sufficiens ad detinendos, & coacervandos redditus illos. Ergo in gravibus necessitatibus pauperum nequit thesaurizari ad fundandum Hospitale, Monasterium, seu Capellaniam.

33. Erit igitur difficultas in communibus necessitatibus: & in his supponimus, semper Prælatum, seu Beneficiatum eleemosynare teneri ex residuo redditnum. Moya *dict. disput.* 6. *quæst.* 2. *num.* 3. Quapropter si plures sint pauperes triviales, & qui communi necessitate premuntur, ita ut sit necessarium totum residuum ultra congruam, nequit Prælatus, seu Beneficiatus aliquid retinere, etiamsi sit ad fundandum Hospitale, Monasterium, seu Capellaniam, ratione dicta *n.* 32. Poterunt tamen id facere, quando pauci essent pauperes, & iis opitularis, aliquid superflueret; tunc enim ad has causas pias thesaurizare nefas non est, maximè si statim, & absque grandi dilatione opus fuerit inceptum, quod quidem ex circumstantiis pensandum, ut dixerunt Molina, & Delugo, ne prætextu pietatis lateat avaritia, quod sæpe accidit. Unde benè Jacobus Bernicius *emblem. prosm.* 15. ait:

Non mihi Religio cordi est, sed amor Regionis:

Nimirum Regio in Religione latet.

Ubi alia ad hoc intentum congessit Nicolaus Meorfoldet.

34. Rursus examinandum, an Prælatus, seu Beneficiatus habens patrimonium unde alimoniam, & necessaria percipiat, teneatur omnes redditus Ecclesiæ pauperibus elargiri? Et affirmandum videtur ex aliquibus juribus interdicentibus ne similes Prælati, aut Beneficiati congruam percipiant ex redditibus, sed ex suo patrimonio, *cap. Clericos* 6. 1. *quæst.* 2. *cap. fin.* 16. *quæst.* 1. *vers. Clericus*, *cap. Pastor* 7. 1. *quæst.* 2. *cap. Illi quidem*, 25. 12. *quæst.* 2. & probant plures Doctores apud Sanchez *lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 44. *num.* 1. & admittit Abulensis *in Matth. cap.* 6. *quæst.* 75. quoties Clericus vellet simul cum Beneficio patrimonium habere. Bonacina *de obligat. Benefic. disput.* 4. *punct.* 2. *n.* 6. Ergo cùm Prælatus, aut Beneficiatus ite nequeat congruam ex redditibus percipere, omne erit superfluum, & consequenter tenebuur dare pauperibus, aut in alia opera pia convertere.

35. Ad resolutionem dicendum, aliquos Doctores asseruisse, Prælatum, seu Beneficiatum Beneficium habentem, si patrimonium habuerit, congruam ex redditibus recipere non posse. Sed decipiuntur, quia licèt jura numero antecedenti relata id claré scripserint, recipiunt tamen plura interpretamenta. Plures dicunt tantùm jura illa esse aliquorum Sanctorum dicta, utpote Hieronymi, Augustini, & Prosperi, quorum testimonia licèt magnæ sint authoritatis, legem non faciunt. Alteri asserunt, tantùm loqui de honestate, & decentia, vel ex consilio. Sed melior interpretatio est, loqui tempore illo, quo statutum erat ab Ecclesia, ne Clerici habentes patrimonia, ex redditibus Ecclesiarum sustentarentur, ut benè probar Barbosa *in dict. cap. Clericos* 6. 1. *quæst.* 2. *n.* 2.

36. Illo verò transacto, contrarium est dicendum, quia interdictum illud jam cessavit. Cæterùm, quia nullus obligatur militare propriis stipendiis, & quod patrimonium habeat, per accidens est: quapropter Clericus licèt habeat patrimonium, adhuc ex redditibus rectè congruam recipit. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 185. *art.* 7. *ad* 3. Sylvester *verbo Clericus* 4. *quæst.* 17. Sanchez *dict. dub.* 44. *num.* 5. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 3. *lib.* 4. *de simon. cap.* 46. *num.* 7. Covarr. *in cap.* 1. *de testament. n.* 3. Sarmiento *de Reddit.* 1. *p. cap.* 1. *num.* 18.

37. Unde ad propositum redeundo, affirmandum, quod licèt Clericus habeat patrimonium, congruam tamen decentem suscipere posse ex redditibus, utpote mercedem sui laboris. *Lucæ cap.* 10. & Paulus 1. *ad Corinth. cap.* 9. & 1. *ad Timoth. cap.* 5. quapropter ex illa non tenetur eleemosynam dare, nec alia opera pia exercere; sed tantùm ex residuo redditnum, ut alii

alii Prælati, seu Beneficiati. Sylvester *dict. quæst.* 17. Felinus *in cap. Postulasti, de rescript. num.* 6. Avendañus *respons.* 19. *num.* 3. *vers.* 5. Vasquez *de Reddit. cap.* 1. §. 2. *dub.* 2. Sanchez *dict. dub.* 44. *num.* 5. Azorius 2. *part. Inst. Moral. lib.* 7. *cap.* 9. *quæst.* 13. Bonacina *de obligat. Benefic. disput.* 2. *proposit.* 3. *num.* 6. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 60. *à num.* 1. Belletus *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit. de bonis. Cleric.* §. 6. *num.* 5. Delugo *d. disput.* 4. *sect.* 3. *num.* 36. Fagnanus *in cap.* 1. *de testament. à num.* 8.

38. Præterea disquirendum, an Prælatus seu Beneficiatus habens patrimonium, si aliquid ex eo expenderit ob utilitatem Ecclesiæ, vel ad sui sustentationem, aut ad pauperum eleemosynam, tantumdem ex redditibus Beneficii percipere possit? Et negavit Redoanus *de Spoliis, quæst.* 3. §. 1. *num.* 2. quia cùm ex sua voluntate expenderit, sibi imputet. Sed contrarium est tenendum, quia expensæ illæ sunt onera realia redditnum Beneficii. Ergo si aliquid expenderit de patrimonio pro oneribus illis, rectè tantumdem ex redditibus percipiet, quia intelligitur illud expendisse animo compensandi, non verò animo donandi, qui nunquam præsumitur, *l. Cum de indebito* 25. §. *Si verò, de probat. l. fin. ff. de Novat.* Bellcr. *dict.* 1. *part. tit. de bon. Cleric.* §. 9. *num.* 7. Gratianus *tom.* 5. *cap.* 814. *num.* 17. quia potiùs præsumitur error quàm donatio. Menochius *cons.* 1. *num.* 215. Mascardus *de Probat. conclus.* 554. *num.* 5. Flamminius *de Resignat. lib.* 9. *quæst.* 19. *num.* 5. Selle *decis.* 182. *num.* 5. Idcircò tantumdem ex redditibus recipere valet. Denique ad assumptum expendi valet textus *in cap. Si Episcopus* 5. 12. *quæst.* 5. ubi si Episcopus aliquid de proprietate Ecclesiæ legaverit, intelligitur velle supplere de suo patrimonio. Ergo quoties Beneficiatus pro oneribus redditnum de patrimonio aliquid expenderit, videtur voluisse cum redditibus Beneficii compensare. Unde fundamentum Redoani dilabitur, & poterit tantumdem de redditibus recipere. Ita tenent Azorius *d. lib.* 7. *cap.* 9. *q.* 14. Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 15. *& dub.* 42. *num.* 5. Lessius *de Iust. lib.* 1. *cap.* 4. *dub.* 8. *num.* 38. Vasquez *dict. cap.* 1. §. 3. *dub.* 3. *num.* 65. Palao *de Charit. tom.* 1. *tract.* 6. *disput.* 2. *punct.* 5. *num.* 4. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 94.

39. Major est difficultas, quando Prælatus, aut Beneficiatus ex proprio patrimonio onera redditnum expenderit animo donandi, an adhuc tantùm recipere possit ex redditibus? Prima sententia negat, quia cùm habuerit animum expressum donandi, non poterit repetere; nam quod consultò datur, est purè donatio, nec conceditur repetitio, *l. Cujus per errorem* 53. *ff. de condict. indebit. l. Indebitum* 9. *Cod. eod. tit.* Ergo ex redditibus tantumdem recipere non poterit. Molina *de Iustit. tract.* 2. *disput* 145. *num.* 1. Leander *de Sanctissimo Sacramento, tom.* 6. *in Decalog. tract.* 5. *disput.* 3. *quæst.* 94. Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 11. Moya *Select. tom.* 1. *tract.* 6. *Miscell. disput.* 1. *num.* 9.

40. Secunda sententia tenet contrarium; nam licèt habuisset animum donandi, & non adimplendi præceptum Ecclesiæ eleemosynandi ex redditibus; attamen cùm Beneficiatus ex præcepto legali dare eleemosynam ex redditibus obligetur, illud adimplet absque intentione adimplendi. Ergo cùm adimpleat hanc obligationem ex proprio patrimonio, rectè ex redditibus tantumdem recipere poterit, tanquam si non habuisset animum donandi. Confirmatur exemplo; nam si aliquis non habuisset intentionem adimplendi præceptum audiendi Missam, & teverà audit, adimplet præceptum absque intentione non adimplendi. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 37. *dub.* 10. *num.* 59. Busembaum *in Medulla, lib.* 1. *tract.* 2. *cap.* 2. *dub.* 3. Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 13. Suarez *de Relig. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 16. *num.* 8. Ergo licèt Beneficiatus, quando dat eleemosynam ex proprio patrimonio, non habeat intentionem adimplendi præceptum eleemosynandi ex redditibus, sed donandi, adhuc adimplet. Ergo tantumdem poterit repetere ex redditibus. Denique pro hac sententia potest expendi Authentica *Præterea, Cod. unde vir, & uxor*: ubi si maritus legatum reliquerit uxori, intelligitur compensare voluisse cum debito legali; licèt enim legatum donatio sit, §. *Legatum, Inst. de legat.* & tunc non habeat animum compensandi, verùm quia debitum est legale, & contractum absque voluntate contrahentis, similiter absque ejus voluntate solvitur, & adimpletur obligatio, unde compensatur cum debito legali. Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de testament. num.* 2. Tuschus lit. *L, conclus.* 141. *&* 142. Gratianus *discept. cap.* 120. *n.* 32. Siguenza *de Clausul. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 196. Ergo similiter est dicendum in nostra specie, quia præceptum dandi eleemosynam ex superfluis redditibus est obligatio legalis, imposita absque voluntate Prælati, seu Beneficiati, & consequenter illud adimplet, & solvit absque intentione adimplendi, ut facit maritus legans uxori. Ergo poterit tantumdem recipere ex redditibus. Ita tenet Delugo *dict. disput.* 4. *sect.* 3. *num.* 45.

41. In hoc dubio animadvertendum, duobus modis posse Beneficiatum, seu Prælatum dare eleemosynam ex proprio patrimonio. Primò quando non erat memor præcepti, sed bona fide dat ex patrimonio eleemosynam, motus pietate, & charitate. Et in hoc casu repetere poterit tantumdem ex redditibus; nam cùm immemor fuerit obligationis dandi eleemosynam ex redditibus, in dubio semper intelligitur datum pro adimplenda obligatione, *l. Ex pluribus* 89. *ff. de solut. l.* 1. *Cod. eod. tit. l.* 10. *tit.* 14. *part.* 5. ubi Gregorius, & non quomodolibet, sed pro duriori. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 143. *num.* 4. Parladorius *lib.* 2. *Rer. quot. cap. fin.* 1. *part.* §. 17. *num.* 15. Bolaños *in Curia,* 2. *part. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 34. Valenzuela *cons.* 21. Cyriacus *controvers.* 238. Castillo *lib.* 6. *controvers. cap.* 113. *per totum.* Ergo tantumdem ex redditibus potest repetere.

42. Secundò quando expressè Prælatus, aut Beneficiatus haberet intentionem non satisfaciendi præcepto dandi eleemosynam ex redditibus, sed liberè concedendi ex suo patrimonio. Et in hoc secundo casu stat difficultas. In quo admitto primam sententiam asserentem, repetere non posse. Ratio est, nam licèt hoc sit præceptum legale, nec ad adimplendum requirat intentionem actualem, & præcisam adimplendi, attamen requiritur, ut non sit intentio exclusiva illud adimplendi: quare in specie dando ex patrimonio eo animo, ut per aliam eleemosynam distinctam adimpleat illud præceptum, per eleemosynam ex patrimonio non adimpletur præceptum eleemosynandi ex redditibus. Unde in exemplo apposito audiendi Missam, quamplures tenent contrarium, ut sunt Angles, Azorius, Ledesma, & alii relati à Sanchez *dict. cap.* 13. *num.* 12. Marchinus *de Ordin. tract.* 3. *part.* 3. *cap.* 17. *num.* 10. & qui admittunt illam sententiam, limitant eam, ut intra meridiem audiens Missam mutet voluntatem. Tamburinus *Oper. Mor. tom.* 1. *lib.* 4 *cap.* 2. *num.* 28. Villalobos *in Summa,* 1. *p. tract.* 7. *difficult.* 25. *num.* 9. Ergo exemplum illud Missam audiendi non est efficax ad probandam illam sententiam.

43. Cæterùm licèt absolutè admittamus illam doctrinam, casui tamen nostro non adaptatur; nam diversum est non habere intentionem adimplendi præceptum audiendi Missam, & eo animo illam audire; aut dare eleemosynam ex proprio patrimonio, eo voto ut non det pro obligatione dandi ex redditibus: nam

qui

qui audit Missam, reverà adimplet substantiam præcepti, esto non habeat intentionem illud adimplendi. Ast in nostro casu non adimplet substantiam præcepti dandi ex redditibus eleemosynam, quia reverà dat ex proprio patrimonio, eo animo ne det ex redditibus. Molina *dict. disput.* 145. *n.*1. Ergo est maxima disparitas inter utrumque casum, quapropter etiam admissâ illâ sententiâ, Prælatus, seu Beneficiatus nequit repetere tandumdem ex redditibus.

44. Aliud verò fundamentum desumptum ex Authentica *Præterea*, *C. unde vir & uxor*, non facit pro sententia Lugi. In jure enim constitutum est, ut legata relicta creditori liberalia existimentur, & absque animo compensandi, si creditum procedat à causa voluntaria, veluti à contractu: hanc ob rem utrumque præstatur legatario, nempe legatum, & debitum, *l. unica*, §. *Sciendum*, *C. de rei ux. act.* ubi si maritus reliquerit legatum uxori, cui dos deberur, compensatio non admittitur, quia debitum processit ab actu voluntario, nempe à contractu dotis, *l. Lucint* 22. *l. Creditorem* 85. *ff. de legat.* 2. Gumez *Var. tom.* 1. *cap.* 12. *num.*27. Gutierrez *pract. lib.* 2. *quæst.* 124. Menochius *de præsumpt. lib.* 4. *præsumpt.* 109. Molina *de Just. tract.* 2. *disput.* 200. *à n.*1.

45. Si verò debitum sit necessarium, veluti quando debitum est legale, proveniens ab ipsa lege, etiam invito creditore, veluti si pater legasset filiæ quam dotare tenetur ex debito legali, aut filio, cui legitima debetur de jure communi, tunc compensatio admittitur legati cum debito legali, ut in primo casu est textus *in l. Si cùm dotem* 22. §. *Si pater*, *ff. solut. matrim.* & in secundo *in l. Quoniam nonnulla* 29. *C. de inoffic. testament. dict. auth. Præterea*, *l.* 3. *tit.* 3. *p.* 6. Ratio disparitatis est, nam in debitis voluntariis præsumitur nolle testatorem compensationem fieri: secus in necessariis, quæ eo invito, & contra ejus voluntatem fuerunt contracta, ut explicant Gomez *dict. cap.* 12. *num.*27. Mantica *de conject. lib.* 10. *tit.* 2. *num.*3. Costa *in cap. Si Pater*, *de testament. verbo Legavit*, *ex n.*17. Cujacius *lib.*3. *observat. cap.* 15. Castillo *lib.* 1. *controvers. cap.* 46. *à num.*4. Sanchez *consil. lib.*4. *cap.* 2. *dub.* 15. *n.*8.

46. Ast omnes admittunt hanc doctrinam quando stamus in dubio: si verò constiterit de voluntate testatoris, aliter dicendum; illa enim absque dubio observanda erit, quia licèt debitum sit voluntarium, si tamen voluntas fuerit testatoris ut compensetur, compensabitur; & in debito necessario, si dicat, *Non compensetur*, non compensabitur; non est enim locus præsumptioni quando constat de voluntate illius, ut in specie tenet Surdus *decis.* 14. *num.*8. *& decis.* 144. *num.*8. Castillo *dict. cap.* 46. *num.* 7. Menochius *lib.*4. *præsumpt.* 110. Sanchez *dict. dub.* 15. *n.*2. Unde constat dictam Authenticam *Præterea*, ad rem non esse, quia versamur in casu, quo ipse Prælatus, aut Beneficiatus habet claram intentionem dandi eleemosynam ex proprio patrimonio, non de redditibus, in quo nulla præsumptio admittitur, & consequenter nec illa quæ deducitur ex dicta Authentica *Præterea*. Idcircò in præsentia asseveodum, Prælatum, seu Beneficiatum non posse repetere tantumdem ex redditibus, quando voluit ea intentione dare eleemosynam ex proprio patrimonio, non verò de superfluo redditutum.

47. Deinde examinare debemus quæstionem illam, an Prælatus, seu Beneficiatus possit sua debita solvere ex redditibus Beneficii. Prima sententia negat, nam redditus extra congruam pauperum sunt, nec in eis Beneficiatus habet dominium. Ergo nequit ex eis sua debita solvere. Cæterùm iniqua conditio oequit uni per alterum inferri, *cap. Venerabilis*, *de exceptionib.* pauperibus enim inferretur, si dum privateotur illis redditibus, Beneficiatus ex illis sua debita solveret. Ergo. Anchatranus *in cap. Statutum*, §. *Assessorem*, *de Rescript. in* 6. Rota *decis.* 1. *de solut.* aliàs 41. *de Præbend.*

48. Secunda sententia tenet contrarium *ex cap. Pervenit* 2. *de Fidejuss.* ubi fidejussor pro Clerico solverat. Et asserit Innocent. III. fidejussori satisfaciendum de redditibus Beneficii ipsius Clerici. Unde constat, Beneficiatum ex redditibus posse solvere sua debita. Sed Archidiaconus nuperrimè adlegatus hunc textum interpretatur, eum intelligens de redditibus patrimonii ipsius Clerici, non verò Beneficii. Tum alter dicit, quòd si velis intelligere textum illum de redditibus beneficii, intelligendum esse ex indulgentia Pontificis, non verò de mero jure, ut etiam refert Abbas *in cap. Cùm esses*, *de testament. num.*27.

49. Cæterùm pro hac sententia adducitur textus *in cap. Quod quibusdam* 4. *de Fidejussorib.* ubi si Religiosus fidejubeat de licentia Abbatis, & majoris partis Capituli, in manifestam utilitatem domus, tunc ex redditibus Monasterii fidejussioni satisfaciendum asseritur. Ergo etiam Prælatus, seu Beneficiatus ex redditibus Beneficii poterit sua debita solvere. Sed nec iste textus probat hanc sententiam, ibi enim agitur, quando Religiosus fidejubere possit? Et asserit Pontifex duo desiderari, scilicet licentiam Abbatis, & majoris partis Capituli; tum manifestam utilitatem Monasterii: aliter enim fidejussio erit nulla, quia Religiosus non habet velle, nec nolle, *cap. Non dicatis* 12. *quæst.* 1. *cap. Dilectus* 27. *de elect. in* 6. *cap.*2. *de testament. eodem lib.* Quare est necessaria licentia Abbatis, & majoris partis Capituli, & utilitas manifesta Monasterii, tanquam præcisa causa licentiæ, & fidejussionis, *cap.* 2. *de Postulat. Prælat. l.* 2. *tit.* 12. *p.* 5. Tamburious *de jur. Abbat. tom.* 3. *disput.* 3. *quæst.* 6. *n.*35. Sanchez *lib.* 2. *Decalog. cap.* 14. *num.*38. Diana 11. *p. tract.* 4. *resolut.* 31. Hetingius *de Fidejuss. cap.* 7. *num.* 43. plures Barbosa *in dict. cap.* 4. *num.*4. Vel sufficiet quod probetur, fidejussionem utilem fuisse Monasterio. Covarr. *lib.* 2. *Var. cap.* 17. *num.*3. Mascardus *de Probat. conclus.* 728. *num.* 9. quod fieri valet per conjecturas, & præsumptiones, de quibus Mascardus *dict. conclus.* 728. Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 55. *per tot. & de Arbitrariis casu* 432. Riccius *in praxi for. decis.*3. Barbosa *in cap.*1. *de deposit. num.*5. Ex hac enim textus illius intelligentia nullum deducitur argumentum, unde probetur Prælatum, seu Beneficiatum posse sua debita solvere ex redditibus; si enim fidejussio illa est solvenda de redditibus Monasterii, est quia fidejussio fuit contracta in utilitatem illius.

50. Sed licèt juxta ista non probetur hanc sententiam, probat tamen eam Stylus Curiæ, & cæterorum Tribunalium, ubi relictâ Clerico congruâ sufficienti, ex reliquis redditibus ejus debita solvuntur, ut tenent Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 18. Farinacius *in praxi crim.* 1. *p. quæst.* 27. *num.*66. Salgado *de Reg. protect.* 2. *p. cap.*4. *num.* 63. Molina *de just. tract.*2. *disput.* 540. *num.*21. Paz *in praxi*, *tom.*2. *p.* 3. *cap. unic. per tot.* Et in terminis Sarmiento *de Reddit.* 4. *p. cap.* 1. *à num.*1. Cevallos *quæst.* 388. *num.* 55.

51. Tertia sententia asserit, Prælatum, seu Beneficiatum posse ex redditibus sua debita solvere, quæ pro utilitate suæ Ecclesiæ, aut sui Beneficii contraxerit. Ducitur *ex cap. Olim* 16. *de Restit. spoliat.* ubi Episcopus debita quæ contraxerat ad sui sustentationem, ex redditibus rectè solvit; erat enim obligatio ista ipsius Episcopatus. Estque etiam textus *in cap.*1. *de solut.* ubi successores Beneficii tenentur solvere ex redditibus debita contracta ab antecessore ob utilitatem Ecclesiæ. Denique ratione probatur, nam redditus Beneficii non possunt obligari, nisi ad onera illa, quibus sunt obnoxii; non verò ad alia debita Prælati seu

seu Beneficiati, contracta ab ipsa persona ut particulari, ut tenent Scribentes *in dict. cap. 1. de solution.* Ergo Prælatus, aut Beneficiatus non poterit solvere ex redditibus, nisi debita contracta nomine Ecclesiæ, aut Beneficij, non verò alia debita contracta nomine ipsorum, & ad eorum utilitatem. Abbas *in cap. Cùm esses, de testament. num.27. & in cap. Pervenit, de fidejuss. num.12.* Angelus *verbo Clericus 3. num.3.* Sylvester *verbo Clericus 4. quæst.16.* Avendañus *d. resp.19. n.3. vers. Sextò infertur.*

52. In hoc dubio in primis dico, nollum esse dubium, posse Prælatum, seu Beneficiatum solvere debita ex redditibus, contracta in utilitatem Ecclesiæ, & ipsius Beneficii, ut quæ facta sunt ob ipsius congruentem alimoniam, Bullas, consecrationem, ob decentiam familiæ necessariæ, ad reparandam Ecclesiam, visitandam Diœcesim, & alia necessaria ad bonam gubernationem illius; hæc enim debita fiunt nomine Ecclesiæ, & ad ejus utilitatem: quapropter ex redditibus possunt solvi. Rota *1. part. diversf. decis.805. num.4.* Belletus *disquisit. Clerical part.5. tit. de Cleric. debit. §.3. num.1.* Buratus *decis.582. num.8.* Comitolus *Respons. Moral. lib.1. quæst.87. à num.1.* Sanchez *cons. lib.2. cap.2. dub.42. num.5.*

53. Erit ergo difficultas in aliis debitis contractis à Prælato, seu Beneficiato, ratione sui patrimonii, alicujus delicti, aut aliarum expensarum ad utilitatem Ecclesiæ, aut Beneficii non pertinentium. In quo quidem casu distinguendum, an Prælatus, seu Beneficiatus habeat bona patrimonialia, necne? Si enim habeat bona ista, nequit ex redditibus solvere debita sua. Ratio est, quia tunc redditus expenderentur in usus profanos, quatenus ex eis debita Prælati, aut Beneficiati divitis solverentur, quod quidem interdictum est. Igitur ex redditibus solvenda non sunt debita illa, sed ex suis bonis patrimonialibus. Quamobrem in foro exteriori exequutio incipienda est adversùs bona patrimonialia, in quorum defectu, & illis non sufficientibus, transeundum est ad redditus. Dueñas *regula 275. vers. Limita undecimò.* Barbosa *in cap. Pervenit 2. de Fidejuss. num.22.*

54. Si verò Prælatus, aut Beneficiatus nulla habuerit bona patrimonialia, sed tantùm redditus Beneficii, asserendum videtur, non posse ex eis similia debita persolvere, nec capi in exequutione ad solvendum; nam fructus isti sunt stipendia militis Ecclesiasticæ Militiæ, *cap. Cùm secundùm 16. de Præbend.* & nequeunt capi, nec aliquo modo exequi ad alia debita solvenda, sicut alia militaria stipendia, *l. Stipendia 4. Cod. de exequut. rei judicat. l.3. tit.27. part.3.* & salaria judicum. Bolaños *in Curia, 2. part. §.17. num.11.* Villadiego *in Polit. cap.2. num.79.* Ergo ex eis nequit ea debita solvere, nec in exequutione possunt capi, prout etiam nequeunt pignorari, quia sunt præmia Ecclesiæ servientium, *l. Spem 5. Cod. quæ res pign. obligar. poss.* Deinde redditus superflui Beneficiorum sunt ab Ecclesia destinati ad pauperes sublevandos, & ad alia opera pia exercenda sub gravissimo præcepto. Ergo nequeunt à Prælato, seu Beneficiato applicari ad sua debita solvenda com transgressione illius.

55. Sed his non obstantibus, contrarium est tenendum; in redditibus enim Beneficiorum duo sunt consideranda. In primis quatenus sunt destinati ad congruam Prælati, seu Beneficiati, & hæc congrua nequit deficere, quantumvis debitis obnoxii fuerint; nam si ista deficeret, Ecclesiæ servitium deficeret, tum etiam decentia status Ecclesiastici; quapropter nequit in ea fieri exequutio, sed semper debet salva remanere, *cap.3. de solutionib.* ubi Scribentes, & latissimè diximus *lib.7.*

56. Prout nequit fieri exequutio in aliis rebus ad utilitatem publicam concernentibus, ut sunt salaria militum, & judicum, boves aratorii, & alia instrumenta rustici laboris, *l. Exequutores 7. Cod. quæ res pign. oblig. poss. l.5. & 6. tit.17. lib.5. Recopilat.* Libri Doctorum, & alia, de quibus plura dant D. Gonzalez *in dict. cap. Pervenit 2. de Fidejuss. num.10.* Parladorius *lib.2. cap. fin. part.5. §.3.* Carleval. *de judic. 2. part. lib.1. tit.3. cap.18.* Rodriguez *de Exequut. cap.5. per totum.* Colletus *de processib. exequut. 2. part. cap.3.* Bolaños, & Villadiego *ubi suprà, num. antecedenti*: quare ex congrua nihil est detrahendum ad debita solvenda. Ex placito tamen rectè aget Prælatus, seu Beneficiatus, qui salvâ decentiâ sui status in occulto parcè vixerit, ut sua debita solvat.

57. Secundò redditus sunt considerandi, quatenus superfluunt extra congruam, & de his rectè Prælatus, seu Beneficiatus, si non habet bona patrimonialia, sua debita solvet ad sublevandam suam propriam indigentiam. Ratio est, nam si illos fructus potest divertere ad levandam necessitatem, & inopiam aliorum, quantò magis ad sublevandam propriam, quando ære alieno gravatur, & non habet unde solvat. Et confirmatur, nam charitas benè ordinata, id petit, ut priùs quis sublevet propriam indigentiam, quàm alienam. Ergo rectè poterit sua debita solvere per modum eleemosynæ sibi applicatæ ex redditibus sui Beneficii. Navarrus *de Reddit. q.1. in Sum. n.7. & in Man. cap.25. num.132.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib.7. cap.9. quæst.6.* Sanchez *dict. cap.2. dub.42. num.6.* Delugo *de Iustit. disp.4. sect.4. num.67.*

58. Unde fundamenta contraria dilabuntur; nam illud quod diximus de stipendio & salario, intelligitur de congrua, quæ nunquam auferri valet à Prælato, seu Beneficiato. Aliud verò de præcepto Ecclesiæ dandi eleemosynam ex superfluis redditibus, adimpletur per applicationem eleemosynæ factam sibi ad sua debita solvenda.

59. Denique in hoc capite examinanda est difficultas, an in hoc Archiepiscopato Toletano Parochi, & Beneficiati, quibus dantur primitiæ ob laborem administrationis Sacramentorum, teneantur ex eis ad dandam eleemosynam pauperibus, vel ad libitum possint eas expendere? Et affirmandum videtur; nam Parochi, & Beneficiati alios habent fructus, unde teneantur ad hanc obligationem administrandi Sacramenta. Ergo quidquid pro hac administratione admittunt, eo modo datum censetur, non pro labore, sed ut sibi relictâ congruâ, reliquum pauperibus erogetur. Confirmatur, nam ut docuerunt Cardinalis, Panormitanus, & alii, quos refert Sanchez *dict. lib.2. cap.2. dub.45. num.7.* stipendia, vel eleemosynæ pro administratione sacrorum Clericis relictæ, ad quam tenebantur, non sunt bona quasi patrimonialia, ut ad libitum expendant, sed obnoxia obligationi dandi superfluum pauperibus. Ergo idem est dicendum de his primitiis, quæ specialiter dantur in hoc Archiepiscopatu, ratione administrationis Sacramentorum, cùm Parochi, & Beneficiati ex alio capite ad hanc obligationem teneantur, scilicet ex perceptione aliorum fructuum.

60. Sed tamen contrarium satis probabiliter tenendum videtur; nam in hoc Archiepiscopatu, & in aliis, in quibus primitiæ dantur præcipuè ob administrationem Sacramentorum, & ad id à cumulo aliorum fructuum sunt segregatæ, conceduntur ob stipendia, & salaria illius laboris: quare nequeunt dari primitiæ istæ nisi Sacramenta administranti, etiam existente quolibet consuetudine. Matescotus *lib.2. var. cap.54. per tot.* Ast quoties aliqui fructus dantur ut salaria, Clerici de his disponere possunt, nec obligantur ad dandum residuum pauperibus, ut latè docuimus *lib. isto, cap.2. à num.8.* Ergo ex similibus primitiis in hoc Archiepiscopatu Parochi, & alii Beneficiati non tenentur superfluum pauperibus dare, sed possunt ad libitum expen

expendere. Cæterùm hæ primitiæ designatæ pro administratione Sacramentorum, separatæ videntur à titulo beneficii; itaut non respiciantur tanquam fructus illius, sed tanquam separata stipendia, ut de distributionibus diximus *d. cap.* 2. *à num.* 16. Ergo primitiæ istæ sunt considerandæ tanquam bona quasi patrimonialia, quæ ad hoc præceptum non tenentur, sed poterunt ad libitum expendi.

61. Rursus primitiæ duobus modis valent considerari, quando sunt onus reale prædiorum, & debentur Parocho, aut Beneficiatis ex prædiis illius Parochiæ, in quibus habent fundatam suam intentionem. Puteus *lib.* 3. *decis.* 169. Marescotus *dict. cap.* 54. *num.* 2. Barbosa *de univers. lib.* 3. *cap.* 25. *num* 8. & 9. & *de jure Parochi* 3. *p. cap.* 28. *num.* 9. Trullench *in Decalog. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 12. *num.* 5. & in hoc casu valent considerari ut fructus beneficii, non verò quando sont onus personale, ut in hoc Archiepiscopatu, ubi primitiæ ex consuetudine solvuntur non ubi prædium situm est, sed ubi Parochianus suscipit Sacramenta; quæ quidem consuetudo demonstrat datas esse ut stipem laboris extrinseci administrandi Sacramenta. Ergo dicendum, in hoc Archiepiscopatu primitias non esse considerandas ut fructus, sed ut salaria, aut stipendia administrantium: quamobrem ex earum residuo Parochi aut Beneficiati eas percipientes ad præceptum eleemosynandi non tenentur.

62. Denique fundamenta contraria responsum suscipiunt. Nec obstat primum, quia licèt Parochus, seu Beneficiati ex obligatione sui officii teneantur Sacramenta administrare, attamen id non tollit, quin possint percipere alia stipendia determinata, ut majori curâ, & diligentiâ Sacramenta administrent, ut in Canonicis patet: quia licèt ex propria obligatione teneantur Choro interesse, ob perceptionem fructuum præbendarum; attamen propter eandem assistentiam rectè recipiunt distributiones quotidianas, ut stipendia, quibus majori curâ, & diligentiâ assistant in choro ad divina canenda, & pro obeundis aliis officiis divinis, *cap. unic.* §. *Statuimus*, *de Cleric. non resident. in* 6. Valenzuela *cons.* 34. *num.* 129. Tusch. *de visit. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 16. Duarenus *de Sacr. Eccles. ministraat. lib.* 7. *cap.* 4. Lotterius *de re benef. lib.* 1. *quæst.* 19. *à num.* 38. Ergo similiter dicendum est in nostra specie, quod licet Parochi, & Beneficiati teneantur ex aliis fructibus ad administrationem Sacramentorum, adhuc poterunt recipere primitias tanquam temporalia stipendia, quibus allecti majori cura, & diligentia Sacramenta administrent absque aliqua obligatione dandi eleemosynam ex earum residuo.

63. Nec obstat secundum argumentum, desumptum ex doctrina Cardinalis, & aliorum, nam communiter ab omnibus rejicitur. Dicendum est enim, quod licèt aliquæ eleemosynæ dentur à Fidelibus pro his quæ debent administrari à Clericis, non tamen dantur cum illo onere dandi residuum pauperibus, sed tanquam temporale stipendium pro labore personali extrinseco, ut cum Barbatia, Navarro, & aliis docet Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 45. *num.* 8. unde minimè probat contra nos.

64. Tempero tamen si in aliquo Beneficio privativè pertineant ad unum primitiæ, & non ad alios administrantes, & plurimùm excedant laborem illius; tunc enim existimandum, ut fructus fuisse illi soli applicatas, & consequenter tenebitur ex residuo earum eleemosynam præstare, ut diximus de Capellaniis *d. cap.* 2. *à num.* 9.

65. Unde obiter disquirenda est quæstio, quæ sæpiùs agitatur inter Clericos hujus Archiepiscopatus, ratione medietatis fructuum Beneficiorum medii anni, quæ solvitur Canonicis S. Iusti, & S. Pastoris Complutensibus, & Portionariis Toletanæ Ecclesiæ; an scilicet primitiæ istæ per dimidium illis debeantur. Et affirmandum videtur ex Bulla Sixti IV. 8. *Kalendas Iunii* 1479. ibi: *Fructuum, redditutum, & proventuum primi anni, quo illa de cætero, tam in Romana curia, quàm extra eam pro tempore vacare contigerit, integra medietas Mensæ, & Massæ prædictis æquis portionibus, videlicet pro una Massæ, & alia ex medietatibus ipsius medietatis Mensæ præfatis debeatur.* Et eodem modo loquuntur aliæ Bullæ Leonis X. & Urbani VIII. faciendo mentionem de fructibus, redditibus, & proventibus, quibus in verbis universalibus etiam primitiæ debent intelligi, utpote fructus, redditus, aut proventus Beneficii; generalis enim loquutio omnia comprehendit, *l. Cùm quærebatur, ff. de verb. significat.* Selle *decis.* 4. *num.* 1. Gonzalez *in Reg.* 8. *gloss.* 9. *n.* 24. Molino *de Rit. nupt. lib.* 3. *quæst.* 54. *num.* 4. Ergo & hæc loquutio harum Bullarum.

66. Sed tamen contrarium est tenendum ex Extravaganti *Suscepti* 2. *de Elect.* Ioan. XXII. & Extravaganti unica, *Ne Sede vacante, inter commmunes.* Quibus in juribus latissimè probatur, similia privilegia percipiendi medietatem fructuum primi anni Beneficii vacantis, esse restringenda in favorem cultus divini, & pro administratione Sacramentorum: quapropter in §. *In illis*, decisum remanet, in dimidietate fructuum non venire nisi illus, qui fructus in decima solvere consueverunt. Ubi Glossa exprimit *litera C, idest qui hactenus fuerunt decimales Ecclesiis baptismalibus.* Unde cognoscitur, ad hanc dimidietatem fructuum Canonicis S. Iusti, vel Portionariis primitias non esse solvendas, sed tantùm fructus decimarum: quod in favorem divini cultus, & administrationis Sacramentorum rectissimè statutum videtur, cùm primitiæ istæ sint specialiter deputatæ ad stipendium istius administrationis.

67. Confirmatur discursus; nam primitiæ valde differunt à decimis, nec in earum solutione continentur, sed sunt prorsus separatæ, & distinctæ, ut ex aliquibus Scripturæ testimoniis decerpitur. Exodi *cap.* 20. ibi: *Decimas, & primitias non tardabis reddere.* Et *cap.* 27. ibi: *Primitias frugum terræ suæ deferes in domum Domini.* Et *Deut. cap.* 20. sic præcipitur: *Tolles de cunctis fructibus tuis primitias.* Quibus in locis loquitur Dominus ut de re diversa, & diversis præceptis solvenda: & sunt juta in *cap. Decimas* 1. *vers. Oportet*, 16. *quæst.* 7. *cap.* 1. *de decim. vers. At veró primitiæ* Trullench *dict. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 12. *per tot.* Ant. Augustinus 1. *p. lib.* 10. *tit.* 9. Suarez *de Relig. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 16. Lantmeter. *de vet. Cleric. vict. lib.* 1. *cap.* 41. Barbosa *d. cap.* 27. *de offic. Paroch.* Ergo cùm Extravagantes illæ dicant tantùm ex decimis dimidietatem fructuum esse solvendam, nequeunt comprehendi primitiæ, utpote res diversæ à decimis ipsis.

68. Cæterùm Bullæ istæ, cùm sint in grave dispendium cultus divini, & administrationis Sacramentorum, ut dicunt ipsæ Extravagantes, *cap. Ex parte* 12. *de Constit. cap. Quia per ambitiosam, fin. de rescript. in* 6. & per eos defraudetur debitum servitium Ecclesiarum, cùm ferè omnia beneficia Ecclesiastica in his Bullis non excepta habeant tenues redditus, strictissimè sunt interpretandæ, nec queunt extendi ad primitias specialiter deputatas ad Ecclesiarum servitium, & ad administrationem Sacramentorum. Marescotus *dict. lib.* 2. *cap.* 54. *num.* 2. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 142. *num.* 1. de Lugo *de just. disput.* 4. *sect.* 3. *n.* 5. Hoc enim directè fuisset tendere adversus Ecclesiarum servitium, tollendo directè illa stipendia deputata ad illud: quod repugnat menti Pontificum concedentium. Ergo similis dimidietas nequit extendi ad primitias.

69. Rursus in hoc Archiepiscopatu majori ratione probatur; nam cæteri participes in fructibus beneficiorum, de primitiis non participant; sunt enim segregatæ à titulo aliorum fructuum, & specialiter deputatæ ad servitium Ecclesiarum parochialium, & administrationem Sacramentorum strictiori deputatione, quàm de jure communi, ut patet de consuetudine, quæ plurimùm valet in materia primitiarum. Barbosa *dict. cap.25. num.6.* Trullench *dict. dub. 12. num.4.* Ergo quamvis Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani habeant has Bullas ad percipiendam dimidietatem fructuum, reddituum, aut proventuum Beneficiorum, nequeunt primitias percipere, quæ sunt separatæ à titulo aliorum fructuum. Et confirmo discursum; nam si possent has primitias percipere quæ sunt stipendia administrationis, possent percipere stipem Anniversariorum funeralium, & oblationum: quod nec petunt, nec possunt petere. Ergo nec ista stipendia primitiarum.

70. Insuper primitiæ magis tendunt ad naturam oblationis, quàm ad naturam fructuum Beneficiorum; origo enim illarum processit ab oblatione ultronea. *Exod. cap.25.* ibi: *Loquere filiis Israël, ut tollant mihi primitias. Ab omni homine qui offert ultroneus, accipietis eas.* Dabantur enim ob recognitionem supremi dominii Dei Optimi Maximi. Tum ne ingrati homines extarent eum Domino, à quo quotidie tanta Beneficia recipimus. Rebuffus *de Decim. quæst.1. num.21.* Barbosa *d. lib.3. cap.25. num.4. & de offic. Paroch. d. cap.27. num.4.* Trullench *d.dub.12.num.1.* Ergo sicut nequeunt recipere partem oblationum, similiter nec partem primitiarum.

71. Sed dicent aliqui: Decimæ aliquæ, ut pullorum, & suum, pertinent specialiter ad Parochos, & Altari inservientes, & non ad alios participes in hoc Archiepiscopatu Toletano; & tamen de his Canonici, & Portionarii dimidium percipere solent. Ergo licèt primitiæ sint specialiter deputatæ ad administrationem Sacramentorum, dimidiam earum percipere possunt. Sed respondetur, quod sicut nec petere possunt primitias, similiter nec has decimas minores, quia ad Altaris servitium sunt deputatæ, & segregatæ à cumulo aliarum decimarum, quapropter nequeunt aliis concedi, nisi verè servientibus, etiamsi consuetudo adesset in contrarium, ut in primitiis tenet Marescotus *lib.2.c.54.n.4.* esset enim contra ius naturale, ut stipendia servientibus debita darentur non servientibus, nec exercentibus illas operas, pro quibus specialiter conceduntur. *Tob. cap.4.* ibi: *Quicunque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem restitue, & merces mercenarii sibi apud te non remaneat.* Non enim textus facet permittit, ut merces mercenarii apud alium remaneat, sed jubet ut verè ei solvatur, *Luc. cap.10. l. Si quis ex argentariis 6. ff. de edend.* Cyriacus *controvers.67. num.5.* Robertus *rer. judicat. lib.1. cap.7.* Carleval. *de judic. tit.1. disput.4. num.21.* Idcircò Canonici S. Justi, & Portionarii Toletani nequeunt percipere istas minores decimas, quæ in hoc Archiepiscopatu ad pedem Altaris pertinent: nec etiam primitias, quæ specialiter sunt destinatæ, & extractæ à communi cumulo, ut deserviant ad stipendium administrantium Sacramenta.

72. Nec fundamentum desumptum ex verbis Bullarum alicujus est ponderis; nam verba illa, *Fructuum, redditnum, & proventuum*, magis apposita censentur ex stylo Notariorum Curiæ, quàm ex aliqua obligatione; non enim vult Pontifex in his concessionibus aliquid concedere, nisi dimidium illorum fructuum pertinentium ad decimas, ne Ecclesiæ à debito servitio defraudentur, ut declaratum est in dictis Extravagantibus. Tum etiam, licèt clausulæ, aut verba exuberantia ponantur in Bullis, non intelligitur gravatum quidquid pro stipendiis, pede Altaris, aut aliis functionibus personalibus conceditur, ut in pensionibus cognitum est, quæ non gravant fructus incertos, & pertinentes ad pedem Altaris, & ad distributiones, nisi specialiter, & expresse graventur. Moneta *de distribut. 3. part. quæst.8. num.10. & 11.* Rodriguez *Quæst. Regul. tom.3. quæst.74. art.4.* Flaminius *de Resignat. lib.6. quæst.2. num.33. & 34.* Garcia *de Benefic. 1. part. cap.5. art.379.* Ergo in specie licèt illa verba sint exuberantia, & plurimùm denotent; cùm tamen expressè non comprehendant primitias, & alia quæ data sunt propter stipendia administrationis, & servitii, nequeunt illa comprehendere. Denique illa verba copulativè intelligenda non sunt, sed distributivè; nam loquuntur Bullæ de pluribus Beneficiis, Dignitatibus, & præstimoniis, quorum fructus varii sunt; nam aliqui sunt propriè fructus, alii redditus, alii proventus, ex quibus cùm principales fructus componantur, ut fructus censentur, etiamsi fuerint distributiones quotidianæ. Caputaquensis *2. part. decis. 29. num. 4. & 5.* Gonzalez *ad Regul. 8. in proœm. §.7. num.157.* Monera *1. part. de distribut. quæst.6. num.16.* Ricciulus *de jur. person. lib.1. cap.13. num.55.* Hanc ob rem non dicunt, ex quolibet Beneficio debere suscipere fructus, redditus, & proventus, aliàs perciperent funeralia, & oblationes, quæ comprehenduntur sub nomine proventus. Gonzalez *in dict. §.7. num 198.* Puteus *lib.2. decis.478.* Barbosa *de Appellat. verb. sign. appell.227. num.1.* quod ridiculum est existimare; sed tantùm debere percipere dimidietatem fructuum Beneficiorum primi anni, sive consistant in fructibus, vel redditibus, aut proventibus: quare nequeunt Bullæ extendi ad primitias, & ad alia stipendia administrationis, & servitii.

CAPUT V.

De donativis, quæ possunt inter vivos facere Prælati, seu Beneficiati ex redditibus, consanguineis, extraneis, & concubinis.

SVMMARIVM.

Prælati, seu alii Ecclesiastici habentes ex suis dignitatibus villas, castra, & oppida, an eorum fructus, & redditus donare possint absque obligatione dandi eleemosynam? Prima sententia affirmat, n.1. Prælati isti sunt domini temporales villarum, & oppidorum, ibid.

Secunda sententia tenet contrarium, n.2. Redditus isti sunt obligati ad defendendos vassallos, ad administrandam justitiam, & congruam Prælati, & ad servitium, si sint feudalia: & in causa illorum cognoscit Dominus feudi, n.3.

Sed adhuc defenditur, teneri Prælatos ad eleemosynam, nec posse ex eis liberè donare: utile dominium est penes Ecclesiam, & fructus sunt Ecclesiastici num. 4.

Quando villa, seu castra simpliciter Prælatis, & Ecclesiis donantur à Regibus, temporalia bona censentur, & jurisdictio semper est secularis, & censuris nequit in illa procedi; unde ad eleemosynam teneri non videntur, n.5.

Ponitur opinio contraria, num.6. Resolvitur, dominium ad Ecclesias transire, non verò jurisdictionem, quæ semper remanet reservata, n. 7. & 8. Nisi donatio fiat Ecclesiæ Romanæ, & tunc jurisdictio secularis

secularis exercetur per ballivos, aut judices seculares, ibid. Resolvitur principalis quæstio affirmativè, n.9. Vbi idem dicitur de Monasteriis oppida habentibus.

An Prælati, vel alii Ecclesiastici ex salariis officiorum præstitis à Principe possint liberè donare, & ad eleemosynam teneantur? Aliqui tenent affirmare Sarmientum: sed explicatur, n.10. Et resolvitur contrarium, n.11.

An Commendatarii aliquarum Ecclesiarum possint liberè de fructibus donare, absque obligatione eleemosynandi? Affirmarunt aliqui, & explicantur, n.12. Communis sententia contrarium tenet, n.13.

Distinguitur commenda perpetua, & temporalis, n.14. In perpetuis admittitur communis sententia, n.15.

Si est temporalis aliter dicendum, & poterit liberè donare, absque aliqua obligatione eleemosynæ, n.16. & 17.

Sed an idem sit dicendum quando commenda temporalis datur à Pontifice cum integra administratione? Affirmandum videtur, n.18. Sed cum explicatione sustinetur contrarium, n.19.

Bona Ecclesiæ nequeunt donari à Prælatis, n.20. De redditibus Beneficiorum nequeunt Beneficiati facere donationes, sicut nec tutores, & curatores bonorum pupilli, & Procuratores Cæsarum, n.21.

Sed possunt facere modicas donationes, ut mariti ex lucris matrimonii, & patres, quæ non imputantur de jure Regio in tertio, & quinto, n.22. Tum & donationes remuneratorias, n.23.

An quando Prælati ex redditibus donant remuneratoriè, possint ultra merita excedere? Negant aliqui, n.24. Admittuntur, si excedant immodicè, secus si parum sit. Explicatur caput Delarum 12. de testament. *n.25.*

Sed quæ sit pars modica, vel magna, referuntur sententiæ, num.26. Sed arbitrio prudentis relinquitur, num.27.

Non solùm in donationibus remuneratoriis possunt excedere modicum, sed aliquid amplius, quod sit modica donatio liberalis. Remuneratoria donatio est quædam debiti solutio, n.28.

An peccet accipiens donationes a Prælatis, seu Beneficiatis ex redditibus? Affirmant plures, negant Deugo, & Moya, n.29.

Si donatarius persuaderet, aut auxiliaretur, peccat, num.30. Quando Prælatus, seu Beneficiatus haberet alia bona patrimonialia, vel alia bona acquisita parcè vivendo, tunc non peccat acceptans donationem. Maritus potest donare in præjudicium uxoris, & filiorum, si habeat unde eos alat, & dotem persolvat. Delictum nunquam præsumitur, num.31.

Si non habeat alia bona, nisi redditus, probabilius est peccare: probabile non peccare. Non peccat qui acceptat donationem factam in fraudem creditorum, num.32.

Explicatur textus in l. ult. §.4. ff. Quæ in fraudem, *num.33.*

Duobus modis alienatur res in fraudem creditorum, titulo lucrativo, & oneroso. Ex lucrativo sufficit fraus donantis; ex oneroso, tam alienantis, quam accipientis requiritur, n.34. Admittitur probabilior sententia, peccare accipientem donationem excessivam redditunm. Ad donationem requiritur acceptatio, n.35.

Fit instantia, & respondetur. Beneficium invito non datur, num.36. Fit replica, & datur responsio, num.37.

Peccat graviter Beneficiatus faciens ex redditibus, aut ex aliis bonis donationem concubinis: nequeunt eis donare, sicut milites, Equites militares, Doctores, Licentiati, Advocati, n.38.

An ex redditibus, aut ex aliis bonis possint Beneficiati facere concubinis donationes remuneratorias? Negavit Cabedo, num.39. Sed contrarium defenditur, num 40.

In foro poli sufficit, ut hæc servitia concubinarum sint certa. In foro fori sunt probanda, alias repetitur donatio, n.45.

An quando fuerint servitia antecedentia, & posteà Beneficiatus simpliciter donaverit concubinæ, sit donatio remuneratoria, necne? Prima sententia negat remuneratoriam, & dicit nullam talem donationem, num.42. Secunda sententia tenet contrarium. Pater donans filio, si habeat merita antecedentia, intelligitur remuneratoriè donare: & idem si maritus uxori, n.43.

Admittitur hæc sententia, & explicatur lex Si verò 12. §. Inde Papinianus, ff. Mandati, *num. 44. 45. & 46.*

Fit instantia: quando donatur consanguineo, intelligitur propter affectionem sanguinis, non propter merita antecedentia donari. Respondetur instantiæ, n.47.

Quando Beneficiatus donaverit concubinæ expressè propter servitia, & merita, an debeat illa probare, ut valeat donatio remuneratoria? Prima sententia affirmat, n.48. Secunda asserit, quod si mentio meritorum sit generalis, ei standum non est; secus si specialis, num.49. Tertia dicit, quod sive mentio sit generalis, sive specialis, merita esse probanda, n.50.

Si nullum præjudicium sequitur legitimis, nec est donatio inter personas prohibitas donare, assertioni donantis standum. In dubio donatio liberalis non præsumitur, sed remuneratoria, n.51.

Si verò sit in præjudicium tertii, aut inter personas donare prohibitas, merita sunt probanda, n.52.

Non facilè credendum donanti asserenti de meritis, etiam inter personas donare valentes, & sine præjudicio. In donationibus præsumitur error, n.53.

Idem dicendum etiamsi Princeps donasset. Principis assertioni credendum, ut dicunt plures: sed in specie non ita facilè, n.54.

Resolvitur, merita ista esse in hac specie probanda à concubina, n.55.

An Beneficiatus possit ex redditibus, aut ex aliis bonis donare modicum, quando ambo ad meliorem frugem transierunt? Negavit Cancerius, num.56. Sed contrarium defenditur, num.57. Expenditur textus in l. In ipsius 5. Cod. Famil. erciscundæ, *ibid.*

An possit donare concubinæ senescenti? Negavit Cancerius, n.58. Admittitur contrarium, & respondetur ejus fundamento, n.59.

1. IN hoc capite in primis quærendum, an Prælati, aut alii Beneficiati ex suis Dignitatibus aut Prælaturis habentes villas, castra, vel oppida, possint ex redditibus eorum liberè donare absque obligatione eleemosynæ? Prima sententia affirmat: ducitur, quia donationes castrorum, seu villarum, factæ à Principibus Prælatis Ecclesiasticis, & eorum dignitatibus, conceduntur titulo temporali, ut vassallos defendant, justitiam administrent, & alia temporalia servitia impendant: quapropter fructus illi, & redditus sunt temporales, ex quibus liberè possunt donare, absque aliqua obligatione eleemosynandi. Cæterùm, nam Prælati isti respectu harum villarum, Castrorum, seu oppidorum, sunt Domini temporales, & jurisdictionem temporalem exercent per Ministros seculares, *l.8. tit.3. lib.1. Recopilat.* Segura *in Direct. s. part. cap.11.num.3.*

Zz 3 Azevedus

Azevedus *in l.4. tit. 7. lib. 3. Recopilat. num.3. in fin.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap.17. à num.194.* Ergo redditus isti sunt purè temporales, de quibus liberè possunt donare absque aliqua obligatione eleemosynandi. Sotus *lib. 10. de Inst. quæst. 4.* Loica *2.2. sect. 3. disput.40. num. 3.* Becanus *de Inst. cap.3. num.6.*

2. Secunda sententia tenet contrarium; nam villæ, castra, aut opida concessa dignitatibus, & Prælaturis Ecclesiæ transeunt ad dominium Ecclesiæ, *l. 1. C. de sacros. Ecclesiis*: quare redditus illi sunt Ecclesiastici, & consequenter ex eis nequeunt Prælati liberè donare, sed tenentur ex residuo eleemosynare. Conik *de charit. disput. 27. dub. 1. num.176.* de Lugo *d. disput. 4. sect. 3. num.34. vers. In contrarium.*

3. In hoc dubio animadvertendum, redditus istos villarum, & castrorum, in primis obligatos esse ad defendendos vassallos, & ad administrationem justitiæ, & in residuo est disputatio, ad cujus resolutionem dico, duobus modis Principes dare posse castra, villas, & oppida Prælaturis, & Dignitatibus Ecclesiasticis. Primò quando in feudum dantur cum obligatione servitii; & tunc dominium directum penes Principem remanet, & ipsi Prælati tanquam alii Barones censentur servitia impendentes, & jurisdictio secularis est, & Dominus de feudo cognoscit, *cap. Cæterùm 5. de Iudiciis, cap. Ex transmissa 6. cap. Verùm 7. de For. competent.* Balboa *in cap. Decernimus 2. de Iudiciis, n.57.* Tondutus *de Prævent. 1. p. cap. 14. n.3.* Mantica *de ambiguis lib. 23. tit. 3. num. 85.* Bolaños *in Curia, 1. p. §. 5. num. 11.* Unde videtur similes redditus temporales remanere, de quibus Prælati poterunt donare ad suum placitum, absque aliqua obligatione eleemosynandi de residuo.

4. Sed tamen adhuc in hac specie feudi contrarium teneo; nam licèt dominium directum penes Principem donantem remaneat, verùm dominium utile transit ad Ecclesiam; ususfructus enim, qui morte non finitur, verùm ad alios transit, utile dicitur dominium, quia transcendit terminos ususfructus communis morte extincti, *§. finitur, Inst. de usufruct. l.ult. C. eodem tit.* Unde redditus illius dominii utilis, sunt proprii Ecclesiæ, & Prælaturæ feudatariæ. Mantica *dict. lib.23. tit. 2. à num.1.* Camillus de Curte *Resolut. feudal. cap.5. num.100.* Lessius *de Iust. lib. 2. cap.24. dub. 10. num.58.* quare fructus, seu redditus illi sunt Ecclesiastici, ex quibus nequit Prælatus liberè donare, sed ex residuo tenetur eleemosynare. Cæterùm licèt fructus illi, seu redditus, dentur ob præstandum servitium, non tamen tollit, quin ii redditus fiant Ecclesiastici, & sint semper Ecclesiæ, licèt cum onere illo ex pacto procedente, ut in oneribus realibus diximus *lib. 2. cap. 7. num.13.* idcircò nequeunt liberè donari, sed ad eleemosynam applicari debent.

5. Secundò, & aliter, Castra ista, oppida, vel villæ, Ecclesiis, seu Prælaturis designatæ, conceduntur à Principibus per simplicem donationem, absque aliqua reservatione dominii. Et in hoc casu videtur admittendam esse primam sententiam; nam in his donationibus Prælati ut seculares existimantur, quapropter quoad hanc jurisdictionem subsunt Regibus, seu Principibus concedentibus. Bobadilla *lib. 2. Polit. cap. 17. num.106. & cap. 18. num. 61.* Cancerius *p. 3. cap. 13. num.345.* Olibanus *de jur. Fisci, cap. 10. n.3.* Mastrillus *de Magistrat. lib. 2. cap. 8. num.31.* Quod ita certum, ut nequeant Prælati procedere cum censuris, aut aliquo modo utendo jurisdictione Ecclesiastica. Cabedo *2. p. decis. 40. num. 13.* Bobadilla *dict. cap. 17. num.195.* Unde asserendum videtur, fructus, seu redditus illos temporales relinqui, ex quibus Prælati liberè possunt donare absque aliqua obligatione eleemosynandi.

6. Hoc verò fundamentum non satis firmum relinquitur; nam Glossa *in cap. fin. de delict. puleror. verbo Infrà decimum*, Aretinus *cons. 14. col. 1.* Petrus Gregorius *de concess. feudor. p. 5. quæst. 9.* Marta *de jurisdict. 4. p. casu 198. num.7.* inquiunt in his donationibus castrorum, villarum, seu oppidorum dominium ad Ecclesiam transferri, *l. fin. C. de Sacros. Ecclesiis, cap. Cùm dilectus 6. de Donat.* & similiter omnem jurisdictionem, ita ut relinquatur Ecclesiastica, non solùm in prima, sed etiam in secunda instantia.

7. In re tamen dicendum, castra, oppida, seu villas ad Ecclesiam transire per has simplices donationes factas Ecclesiis, aut dignitatibus Ecclesiasticis, & remanere in bonis Ecclesiæ: ast verò jurisdictionem secularem remanere. Prima pars hujus asserti probatur; nam per simplicem donationem castrorum, seu oppidorum, dominium transfertur ad donatarium. Covarr. *pract. cap. 1. num.10.* Ergo cùm donatio facta sit Ecclesiæ, vel dignitati, eorum dominium transit ad Ecclesiam. Becanus *d. cap. 3. num. 5.* Vazquez *de reddit. cap. 2. §.1. dub. 3.*

8. Altera pars, scilicet quod jurisdictio remaneat secularis, pertinet ad Regaliam Principis, nec facilè venit in generali concessione, nisi expressim concedatur. Covarr. *d. cap. 1. num. 10.* Mastrillus *de Magistrat. lib. 1. cap. 14. num.6.* Cabedo *2. p. decis. 12. num. 2.* Antuñez *de donat. 2. p. lib. 1. cap. 8. num.8.* & in terminis notat Vela *dissert. 44. à num. 42.* Ergo simul cum dominio castrorum, seu oppidorum non transit jurisdictio ad Ecclesiam, ut fiat Ecclesiastica, sed ut remaneat secularis cum dependentia Principis concedentis. Cæterùm in similibus donationibus factis Ecclesiis, seu dignitatibus Ecclesiasticis, semper remanet reservata jurisdictio in suo esse secularitatis, *l. 5. tit. 15. p. 2. l. 8. & 9. tit.4. p. 5.* Vela *d. num.42.* ubi limitat, nisi donatio fiat Ecclesiæ Romanæ: ergo jurisdictio semper remanet secularis. Denique Ecclesia isto modo recipit castrorum, & villarum jurisdictionem; nam cùm necessariò in his sit jurisdictio criminalis exercenda, id facit per ballivos, & seculares judices, non ex propria jurisdictione, *cap. ult. ne Clerici, vel Monachi*, Covarr. *in Clement. Furiosus, de homicid. 2.p. §.5. num.8.* Azevedus *Cur. Pis. lib. 2. cap.21. num. 1.* Molina *de Iust. tom. 4. disput. 74. num.9.* Unde similis jurisdictio semper remanet secularis. Antuñez *dict. cap. 8. num.8.* Palladorius *lib. 2. rer. quot. cap.1. num.5.* Riccius *7. p. collect. 2577.* Salgado *de Retent. Bull 2. p. cap. 33. à n.31.* Carleval. *de judiciis, tit.1. disput. 2. num.507.* Matheu *de Re crimin. controvers. 44. num.37.*

9. Ex his descendit resolutio hujus difficultatis, & asserendum, ex fructibus, & redditibus horum castrorum, seu oppidorum simpliciter datorum, teneri Prælatos, vel alios Ecclesiasticos ex residuo eleemosynam dare, nec posse liberè donare; nam licèt eorum jurisdictio remaneat secularis, attamen dominium transit ad Ecclesiam; quare fructus illi, seu redditus Ecclesiastici sunt, & transeunt cum onere illo ad Prælatos, seu alios Ecclesiasticos eos possidentes. Idem dicendum quando Monasteria Religiosorum habuerint castra, vel oppida, propter eandem rationem. Delugo *dict. sect. 3. num. 34.*

10. Præterea de salariis, aut stipendiis à Principe Prælatis concessis, quia aliquod officium seculare exercent, disserendum an ex iis possint liberè donare, absque obligatione eleemosynandi. Affirmavit Sarmiento, ut refert Sanchez *lib. 2. cap. 2. dub. 45. n.9.* Ratio est, nam opera Ecclesiastica, quæ in sua Ecclesia explere debebant, non adimplent, in quorum locum succedunt illa opera secularia; quapropter stipendia, seu salaria illa perinde censentur, quasi si ex operibus Ecclesiasticis illa susciperent. Ergo ex eis liberè nequeunt donare, sed obligata sunt ad eleemosynam.

Verùm

Verùm advertendum, Sarmientum non habere istam sententiam, quin potiùs cùm Navarro habere contrariam: nec illam rationem supra positam adducit ad comprobationem, sed ad dubium excitandum à simili servi, seu usufructuarii, qui nequeunt alteri suas operas locare, seu exhibere, *l.* 1. *l. Si servus*, §. *Fructuarius*, *l. Sed & si quis*, §. *Interdum*, *ff. de stipulat. servor.* Unde argumentum conficitur, ut sicut isti non possunt defraudare dominos à suis operis, ita nec Ecclesiastici Ecclesias suas; quare redditus illi tanquam redditus Pontificii censentur, ex quibus liberè donare non possunt, sed tenentur ad eleemosynandum.

11. Sed contrarium tenet Sarmiento & meritò; nam quando Prælati de licentia Summi Præsulis in his officiis occupantur, & rectè illa retinent, à Sacris muneribus excusantur; quapropter salaria, seu stipendia illa recipiunt ut mercedem secularis officii, & occupationis, & quasi patrimonialia, & secularia sunt: quare de eis possunt liberè donare absque aliqua obligatione eleemosynandi. Cæterùm licèt licentia non adesset Pontificis, & Prælati non rectè gererent illa officia, propter non residentiam, non intrant fructus isti, seu salaria in locum fructuum Ecclesiasticorum, sed immediatè illa percipiunt propter officium seculare. Ergo rectè Prælati poterunt de his salariis donare absque aliqua obligatione eleemosynæ. Sarmiento *de Reddit.* 3. *p. cap.* 5. *num.* 8. Navarrus *de Reddit. quæst.* 1. *num.* 78. Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 10. *n* 5. Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 45. *num.* 9.

12. Rursus disquirendum, an Commendatarii possint liberè donare de fructibus Beneficii commendati, absque aliqua obligatione eleemosynæ. Sylvester *verbo Commenda*, *quæst.* 3. cum Hostiensi, & aliis tenet, Commendatarios Beneficiorum liberè posse donare, & disponere absque obligatione eleemosynandi: refert Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 48. *num.* 1. Verùm Doctores isti, ubi eos refert Sanchez, hanc quæstionem non agunt, sed tantùm, an Commendatarii faciant fructus suos? Et inquiunt eos non facere suos, licèt de facto contrarium observetur.

13. Communis tamen resolutio est, Commendatarium teneri superfluum redditutum pauperibus elargiri, nec de eo posse ad libitum donare, seu disponere. Ratio est, nam isti habent verum titulum, & jus Ecclesiasticum ad fructus, & redditus Beneficii, sicut verè titulares. Ergo tenentur ad præceptum eleemosynandi ex residuo, sicut alii titulares. Cæterùm quia Commenda est quædam subrogatio, seu substitutio Beneficiati ejusdem muneris, & honoris; idcircò Commendatarii nequeunt hos redditus liberè donare, nec ad libitum disponere, sed tenentur superfluum pauperibus concedere. Navarrus *de Reddit. quæst.* 1. *num.* 80. Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 48. *à num.* 1. Delugo *de Iust. disp.* 4. *sect.* 3. *num.* 33. Busembaum *in Medull. lib.* 4. *de statib. cap.* 2. *dub.* 3. *num.* 4.

14. In hac disputatione notandum, dupliciter Commendam fieri posse, aut in perpetuum, aut ad tempus. Quando enim Commenda perpetua est, & administratio Ecclesiæ conceditur tam in temporalibus, quàm in spiritualibus, per eam Commendatarius constituitur verus Prælatus. Rota *recent. decis.* 141. *sub num.* 6. & alienatio bonorum est ei interdicta. Rota *divers. part.* 3. *lib.* 3. *decis.* 259. *num.* 5. & est titulus canonicus Beneficii, *cap. Si plures* 21. *quæst.* 1. *cap. Dudum* 54. *de elect.* & Commenda ista nequit fieri, nisi à Papa, ut latè docet Garcia *de Beneficiis*, 4. *p. c.* 4. *n.* 7. Lotterius *de re Benefic. lib.* 3. *quæst.* 8. *à num.* 20. Tondutus *quæst. Benefic.* 2. *p. c.* 1. §. 12. *à num.* 7. Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 5. *à num.* 7.

15. In his Commendis perpetuis certa est Doctorum sententia relata *num.* 13. quia cùm titulus sit canonicus, simul cum libera administratione fructuum, inde est, ut Commendatarius non possit liberè donare, verùm ad eleemosynandum teneatur ex superfluo redditum, ut rectè docet Bonacina *d. disp.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *n.* 2.

16. Si verò Commenda fiat ad tempus, veluti quando propter utilitatem Ecclesiæ Beneficium alicui conceditur ad administrationem, & custodiam, depositario comparatur; expensæ verò, & salaria ei conceduntur, & aliquid ultra salarium de fructibus. Rota *recent.* 2. *part. decis.* 772. *sub num.* 3. Garcia *d. cap.* 4. *n.* 6. quæ quidem Commenda olim ab Episcopis per sex menses fiebat, *cap. Nemo deinceps* 8. *de elect. in* 6. Nunc verò est Episcopis id interdictum. Trident. *sess.* 24. *de Reformat. cap.* 18. quatenus disposuit Beneficium vacans, per Vicarium esse deserviendum, ab Episcopo designatum: & declaravit Sacra Congregatio, & explicant Garcia *dict. cap.* 4. *num.* 14. & 15. Tondutus *dict.* §. 12. *num.* 6. Barbosa *de Univers. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 9.

17. In his verò temporalibus Commendis asserendum, posse Commendatarium de fructibus liberè donare, absque aliqua obligatione eleemosynandi: & est ratio, quia in his temporalibus Commendis nullus adest titulus, & fructus illi tantùm conceduntur propter salarium, & administrationis stipendium. Gomez *in Regul. de tollend. quæst.* 4. Gonzalez *in Regul.* 8. *gloss.* 5. §. 8. *num.* 37. Flamminius *de Resign. lib.* 2. *quæst.* 17. *n.* 3. Ex quibus non tenetur dare eleemosynam. Ergo rectè poterit de his liberè donare, & ad libitum disponere, ut tenet Bonacina *dict. disput.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *num.* 14.

18. Restat verò difficultas, si Pontifex hanc temporalem Commendam cum integra administratione omnium fructuum concedat, an procedat hæc doctrina? Et affirmandum videtur, quia fructus illi non dantur ratione tituli, cùm Commendatarius nullum habeat; sed ratione administrationis, tanquam salarium, & stipendium illius. Explicatur magis, nam potest Pontifex conferre Beneficium minori ætatem non habenti, & Commendam temporalem Clerico cum integra administratione, & perceptione fructuum; tunc verò Commendatarius est temporalis, donec puer ad legitimam ætatem perveniat; nec titulum habet, quia illum habet minor. Hanc ob rem fructus illos percipit ut salaria, & stipendia illius temporalis administrationis. Ergo de his liberè poterit disponere, & donare.

19. In re tamen considerandum, an quantitas fructuum talis sit, ut correspondeat tantùm labori administrationis, & servitii, aut sit aliquid amplius? Et tunc dicendum, liberè de eis disponere posse Commendatarium, & libenter donare, absque aliqua obligatione eleemosynandi. Si verò fructuum fuerit magna quantitas, plurimùm excedens laborem, contrarium est dicendum, quia dati censentur cum suis oneribus, nempe cum onere recitandi. Medina *de orat. quæst.* 7. Barbosa *dict. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 20. & insimul cum obligatione dandi eleemosynam ex residuo, nec poterit ex illis bonis liberè donare, aut disponere.

20. Rursus Prælati, aut Beneficiati nequeunt aliquas donationes facere ex bonis Ecclesiarum, aut redditibus earum; hæc enim nequeunt alienari, nisi urgente necessitate, aut utilitate Ecclesiæ, & solennitatibus intervenientibus: quare nequeunt liberè alienari à Prælatis, seu Beneficiatis, *cap. Sine exceptione* 52. 12. *quæst.* 2. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *part. alleg.* 95. Cardoso *in Praxi judic. verbo Donatio*, *n.* 29. Castillo *lib.* 1. *controvers. cap.* 54. Sanchez *dict. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 36. *num.* 3.

21. Stat ergo difficultas in redditibus Beneficiorum Prælatis, seu Beneficiatis competentibus, in quibus

bus

bus abſolutè loquendo nequeunt facere donationes, ſeu de eis liberè diſponere. Probatur ex Trident. *ſeſſ.* 25. *de Reformat. cap.* 1. ubi Prælatis, ſeu Beneficiatis interdictum eſt donare conſanguineis ex redditibus Beneficiorum. Deinde ratione probatur; nam nequeunt Prælati, ſeu Beneficiati in uſus profanos hos redditus expendere: donare autem ſecularibus, vel aliis perſonis, eſt uſus profanus: Ergo nequeunt donare. Rurſus, Prælati ſeu Beneficiati ſunt adminiſtratores redditὐum, quibus de jure interdictum eſt donare, ſicut aliis adminiſtratoribus civitatum, vel minorum curatoribus, ſeu tutoribus, *l.* 2. §. *Ius Reipublicæ* 8. *ff. de Adminiſtr. rer. ad civit. pertinent. l. Non omnes* 16. *Cod. de Adminiſtrat. tut.* quantumvis habeant liberam adminiſtrationem, cùm in ea non detur hæc facultas, ut in Procuratore Cæſaris, *l.* 3. §. *Planè, ff. Quod vi aut clam, l.* 1. § 1. *ff. de offic. Procurat. Cæſar.* Mathienzo *in l.* 3. *tit.* 3. *gloſſ.* 2. *num.* 3. *lib.* 5. *Recopilat.* Garcia *de donat. remunerat. num.* 22. Sanchez *conſ. lib.* 1. *cap.* 6. *dub.* 2. *num.* 3. Diana 8. *part. tract.* 6. *reſolut.* 16. & 17. Ergo Prælati, ſeu Beneficiati nequeunt liberè donare ex redditibus. Diana *d. tract.* 6. *reſolut.* 14. Trullench *lib.* 7. *Decalog. cap.* 17. *dub.* 8. *num.* 3.

22. Sed licèt donare non poſſint, attamen modicas donationes, & ſuo ſtatui decentes poſſunt facere; nam Prælati, & Beneficiati ſunt domini redditὐum cum adminiſtratione libera: quare ut domini, & adminiſtratores poſſunt donare modicè, & quod ſtatui ſuo ſit decens. Deinde, nam Prælati, & Beneficiati habent congruam, in qua donationes iſtæ modicæ, & honeſtæ, ſuo ſtatui convenientes continentur, *cap. Cæterùm* 3. *de donat.* Unde ſicut ad congruam poſſunt expendere neceſſaria de redditibus, ſimiliter ad donandum modicè, dum id congruum fuerit ſuo ſtatui. Exemplo mariti confirmatur, quia licèt non poſſit donare lucra acquiſita durante matrimonio, *l. Creditor* 60. §. *Lucius, ff. Mandati*; attamen poteſt facere modicas donationes, & honeſtas ex illis bonis. Mathienzo *in l.* 5. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 6. *num.* 14. Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 66. Garcia *de conjug. acquæſt. num.* 65. Gutierrez *Pract. lib.* 2. *quæſt.* 121. *num.* 4. Molina *de Iuſt. tract.* 2. *diſput.* 145. *num.* 11. & ſimiliter exemplo patris, qui licèt non poſſit donare filiis, eis tamen valet facere donationes modicas, & non exceſſivas, non imputandas in tertio, & quinto, de jure Regio. Gutierrez *Pract. lib.* 2. *quæſt.* 68. *num.* 3. Ergo Prælati, & Beneficiati rectè poſſunt facere donationes modicas, & congruentes ſuo ſtatui, ex redditibus. Belletus *diſquiſit. Clerical.* 1. *p. tit. de bon. Cler.* §. 5. *num.* 10. Avendañus *Reſponſ.* 19. *num.* 4. Leſſius *de Iuſtit. lib.* 2. *cap.* 18. *dub.* 11. *num.* 82. Delugo *diſput.* 4. *ſect.* 4. *num.* 72.

23. Prorſus Prælati, ſeu Beneficiati poſſunt facere donationes remuneratorias, non ſolùm extraneis, ob præſtita obſequia, & ſervitia, verùm etiam conſanguineis; nam iſtæ non ſunt propriè donationes, quia non procedunt à mera liberalitate, quæ eſt formalis ratio donationis propriæ. Garcia *de donat. remuner. num.* 3. Gutierrez *Pract. lib.* 2. *quæſt.* 119 *num.* 2. Covarruv. *in cap. Cùm in officiis, de teſtament. num* 10. Paz *de tenut. cap.* 57. *num.* 136. Retes *de Donat. cap.* 3. Eſt enim naturale debitum, quatenus incitamento naturali impellimur retribuere illis, à quibus Beneficia ſuſcipimus, *l. Sed etſi* 54. §. *Conſuluit, ff. de pet. hered.* Menochius *lib.* 4. *conſ.* 307. *num.* 4. Molina *de Iuſtit. tract.* 2. *diſput.* 192. *per tot.* Garcia *ubi proximè, num.* 3. Unde Prælati, ſeu Beneficiati ex redditibus rectè poſſunt facere donationes remuneratorias. Molina *dict. tract.* 2. *diſput.* 145. *num.* 9. Sanchez *dict. cap.* 2. *dub.* 41. *num.* 4. Garcia *de donat. remuner. n.* 14. & 31. Gratianus *diſcept. for. cap.* 102. *à n.* 4.

24. Eſt verò dubium, an Prælati, ſeu Beneficiati, quando donant remuneratoriè, poſſint aliquid ex redditibus ultra merita, & obſequia donare? Nonnulli negarunt, ex *cap. Relatum* 12. *de teſtament.* ubi aſſeritur, has donationes remuneratorias faciendas eſſe à Clericis ex redditibus, juxta qualitatem ſervitii. Cæterùm, nam in exceſſu eſt liberalis donatio. Surdus *conſ.* 164. *n.* 33. Garcia *de donat. remunerat. n.* 51. Sanchez *de matr. lib.* 6. *diſput.* 6. *n.* 5. Rota *apud Seraphin. deciſ.* 516. *num.* 31. quæ quidem interdicta eſt clericis, & Prælatis ex redditibus: ergo nequeunt aliquid donare extra merita, & obſequia. Ita Bart. Iaſon, Decius, & alii apud Navarrum *de reddit. quæſt.* 1. *num.* 90. quos etiam refert Sanchez *dict. dub.* 41. *num.* 6. Cyriacus *controverſ.* 270. *n.* 22.

25. Sed hæc doctrina diſtinctione eſt reſolvenda; ſi enim quod excedit eſt quantitas magna, & valde excedens, admittenda eſt, quia nequit fieri à Prælatis, ſeu Beneficiatis. Secus verò ſi modicum excedat, quia hæc quantitas continetur in ipſa donatione remuneratoria. Unde S. Thomas 2. 2. *quæſt.* 106. *art.* 6. *in corpore*, docuit quod quando conceditur Beneficium ultra ſervitium, eſt aliquid ex parte donantis, nempe voluntas gratis conferendi, ad quod non tenebatur donans: quamobrem remunerator tenetur aliquid amplius retribuere, quàm quod accepit. Idem ſcripſit Seneca *lib.* 2. *de Beneficiis, cap.* 18. ibi: *Diligentiùs quærendus eſt beneficii, quàm pecuniæ creditor: huic reddendum eſt quantum accepi; illi verò plus ſolvendum eſt.* Quare ſi exceſſus modicus ſit, valet exceſſus ille factus à Prælato, ſeu Beneficiato ex redditibus. Denique textus *in dict. cap. Relatum*, non obſtat, quia eſt intelligendus de exceſſiva quantitate, non de modica ultra merita ſervitii. Ita tenent Molina *dict. diſput.* 145. *num.* 10. Sanchez *dict. dub.* 41. *num.* 7. Delugo *diſput.* 4. *ſect.* 4. *num.* 72.

26. Verùm reſtat inquirere, quæ ſit pars modica, aut magna quantitas excedens donationem remuneratoriam, ut pro illo exceſſu non rectè valeat. Et Sanchez *de matrim. lib.* 6. *diſput.* 6. *à num.* 7. aliquas refert ſententias. Aliqui dixerunt, donationem remuneratoriam relinqui, etiamſi excedat dimidium meriti, ſeu obſequii: quod admittunt Baldus, & Salycetus apud Tiraquellum *in l. Si unquam, C. de revocand. donat. verbo Largitus, n.* 81. Alii verò aſſerunt, quartam partem donationis excedere poſſe, veluti ſi ob benemerita debeantur duodecim, ſecundùm qualitatem ſervitii, & remuneratoriè rependerentur ſexdecim, ex *l. Si verò* 12. §. *Idem Papinianus, ff. Mandat.* Navarrus *de Reddit. quæſt.* 1. *n.* 91. Barboſa *in l. Quæ dotis* 34. *ff. ſolut. matrim. num.* 60.

17. In re tamen arbitrio prudentis ſtandum eſt; nam multi Clerici nobiles ſunt, aut Prælati, & in magnis dignitatibus conſtituti, qui quidem poſſunt majori exceſſu rependere ſervitia, & beneficia præſtita. Alteri verò inferiores, qui tantam quantitatem redonare nequeunt. Tum qualitas ſervitii, aut meriti aliquando majorem, aliquando minorem compenſationem petit. Textus eſt *in l. Etiam* 15. §. 1. *ff de Manumiſſ. vindict.* ibi: *Quia multa merita intercedere poſſunt, quibus honeſtum ſit libertatem cum decreto præſtare, quæ æſtimare debet is apud quem de ea re agitur.* Quapropter in re nulla regula dari valet certa, ſed arbitrio prudentis eſt relinquendum, ut docuerunt Menochius *de Arbitrariis, lib.* 2. *cent.* 2. *caſu* 132. *à n.* 7. Clarus *lib.* 4. *recept.* §. *Donatio, quæſt.* 3. *in fin.* Maſcardus *de probat. concluſ.* 186. *num.* 8. Gaillus *lib.* 2. *obſervat.* 36. *num.* 6. Sanchez *dict. diſput.* 6. *num.* 10. Diana 8. *p. tract.* 6. *reſolut.* 120. *verſ. Cæterùm.*

28. Addo in Prælatis, & Beneficiatis tales donationes remuneratorias facientibus, non ſolùm poſſe excedere illud quod eſt proprium ipſius donationis remuneratoriæ, ſed aliquid amplius, quod ſit modica

donatio

donatio liberalis: & eſt ratio, nam donatio remuneratoria eſt quædam debiti ſolutio inter honeſtas perſonas, *l. Attilius Regulus* 27. *ff. de donat. l. Si vera* 12. *ff. Mandat. l. Quod autem* 7. §. *Si vir & uxor*, *ff. de donat. inter.* Cevallos *quæſt.*273. *num.*9. Delugo *de Iuſt. diſput.*23. *ſect.*9. *num.*113. quæ non ſolùm conceditur facienda Clericis, ſed etiam modica donatio liberalis ex redditibus. Ergo rectè poterunt ultra donationem remuneratoriam, ex redditibus aliquid addere, quod ſit modica donatio liberalis. Tamen in cauſa erit advertendum, quod ſi multùm excedat quantitas ultra donationem remuneratoriam, licèt donantes peccent graviter, non tamen ad reſtitutionem tenentur, & valida exiſtit donatio quoad exceſſum, licèt illicitè donetur. Dicaſtillo *de Inſtit. lib.*2. *tract.*5. *diſput.*1. *dub.*11. *num.*35. Caſpenſis *in Curſu Theolog. tom.*2. *tract.*18. *diſput.*5. *ſect.*3. Diana 8. *part. tract.*6. *reſolut.*13. Nec accipientes ad reſtituendum obligantur. Diana *dict. reſolut.*6. *num.*15. Trullench *lib.*7. *Decalog. cap.*2. *dub.*6. *num.*8. & *cap.*17. *dub.*8. R. Moya *d. diſp.*6. *quæſt.*1. §.1.

29. Quid verò dicendum, an peccet accipiens donationes exceſſivas ex redditibus, à Prælatis, ſeu Beneficiatis? Et affirmant aliqui, quia accipiens cooperatur ad peccatum dantis. Sylveſter *verbo Clericus* 4. *quæſt.*15. Cordubà *lib.*1. *quæſt.*18. §. *Nota* 2. Navarrus *de Redditib. quæſt.*1. *num.*97. Sanchez *conſ. lib.*2. *cap.*2. *dub.*38. *n.*14. Sed contrarium tenet Delugo *diſp.*4. *de juſt. ſect.*3. *n.*48. Moya *d. diſp.*6. *q.*1. §.4. *à n.*12. Ducuntur, nam licet ex parte concedentis ſit peccatum, non tamen ex parte accipientis, quia ex parte illius nullum eſt præceptum, ut non acceptet, ſed tantùm recipit quod ſibi offertur, & ex charitate propria non tenetur rejicere. Cæterùm peccatum dantis jam eſt conſummatum quando donat, nec ipſe amplius agit, niſi acceptate. Ergo non peccat acceptando; nullo enim modo concutit ad peccatum dantis, nec phyſicè, nec moraliter.

30. In hoc dubio dicendum, tribus modis conſiderari poſſe hanc difficultatem. Primò, quando donatarius Prælato, ſeu Beneficiato auxiliaretur ad donandum immodicè ex redditibus, vel ſic perſuaderet: in quo quidem caſu omnes Doctores conveniunt, acceptantem etiam graviter peccare, quia verè cooperatus eſt ad peccatum concedentis. Moya *dict.* §.4. *num.*11.

31. Secundò, quando Prælatus, ſeu Beneficiatus haberet alia bona patrimonialia, vel quaſi, vel adeò ſit diſcretus, & parcus, unde acceptans rectè exiſtimet, donationem illam exceſſivam refundere poſſe ex bonis propriis; & hinc acceptans minimè peccat, quia rectè præſumit donare Prælatum, ſeu Beneficiatum, animo compenſandi illam donanonem cum bonis propriis, quod rectè facere poſſunt. Leſſius *de Inſt. lib.*2. *cap.*18. *dub.*11. *num.*82. Ergo rectè abſque peccato acceptat. Confirmatur doctrinâ D. Olea *de ceſſ. tit.*2. *quæſt.*7. *num.*50. ubi aſſerit, maritum poſſe donare in præjudicium uxoris, & filiorum, dummodò habeat bona, unde uxorem, & filios alat, & dotem ſuſceptam ſolvat. Ergo ſimiliter poterit donare Prælatus, ſeu Beneficiatus ex redditibus, dummodò habeat alia bona unde refundat tantumdem ad pauperum eleemoſynas. Cùm ergo, ut ſupponimus, Prælatus, aut Beneficiarus habeat alia bona, rectè poterit acceptans exiſtimare donationem illam fieri eo modo, ut inde aliqua culpa non ſequatur, & conſequenter non peccare acceptando. Denique delictum nunquam præſumitur, *l. Meritò*, *ff. pro ſocio*, *cap. Eſtote miſericordes*, *de Regul. in* 6. Menochius *lib.*5. *præſ.*161. *num.*62. Ergo cùm Prælatus, ſeu Beneficiatus habeat alia bona unde poſſit tantumdem reddere pauperibus, præſumendum eo animo donationem fieri, & ita acceptans non peccabit. Delugo *dict. ſect.*3. *num* 48.

32. Tertio etiam modo fieri valet hæc donatio, ſcilicet quando eſt illicita ex parte concedentis Beneficiati, ſeu Prælati; quia verè expendit redditus ad donationem inunodicam profanam, nec habet unde tantumdem reddat pauperibus: & in hoc eſt difficultas, ſententia enim Delugi, & R. Moyæ dicitur probabilis à Diana 8. *p. tract.*6. *reſolut.*134. & à Tamburino *lib.*5. *cap.*1. *de charit. n.*16. & ultra rationes adductas ſuprà, *num.*28. comprobatur doctrinâ aliquorum aſſentientium, minimè peccare acceptantem donationem factam ab eo, qui ſcientet dat in fraudem creditorum, quia ipſe rectè ſuſcipit, *l. ult.* §4. *ff. quæ in fraudem credit.* Navarra *lib.*3. *de reſtit. cap.*4. *num.*218. Leſſius *de Inſt. lib.*2. *cap.*20. *dub.*19. *num.*168. Molina *de Iuſt. tract.*2. *diſput.* 328. *num.*14. Diana 3. *part. tract.*5. *reſolut.*39. Donans enim in fraudem creditorum peccat, non tamen acceptans: Ergo ſimiliter in noſtra ſpecie.

33. Sed noto textum *in dict. leg. ult.* §4. aſſumptum non probare illorum Doctorum, quia non agit niſi de reſtitutione fructuum, quando alienatio reſcinditur ex edicto, *Quæ in fraudem creditorum*, de quo *in l. Ait Prætor* 10. *ff. Quæ in fraudem*, *l. Videamus* 34. §. *In Fabiana*, *ff. de uſur.* §. *Item ſi quis in fraudem*, *Inſtit. de actionib. l.*7. *tit.*15. *p.*5. Pegnera *deciſ.*171. Trentacinquius *lib.*2. *var. tit. de except. reſ.*4. quo quidem caſu inquit Conſultus, fructus pendentes tempore alienationis, in reſtitutionem venire; nam hæc bona alienantis cenſentur: idem aſſerit de fructibus pendentibus tempore inchoati judicii, fructus verò medii temporis ad emptorem pertinere, quia ratione tituli, quem habet in rebus ſibi alienatis, & vendiris illos lucratur. Vveſembechius *in Paratitl. ad tit. quæ in fraud. num.*11. Donellus *lib.*23. *comment. cap. ult.* quod non ita certum, *ex l. At ſi Prætor* 10. §. *Per hanc* 19. & 20. *ff. quæ in fraudem.* Ex hac ſpecie ſic applicata nihil decerpitur, onde ptobetur poſſe ſuſcipientem rectè acceptare alienationem in fraudem creditorum; cùm textus ille longè ſe habeat ab ſpecie, de qua tractamus.

34. Sed dices, textum illum probare, fructus medio tempore perceptos pertinere ad emptorem rei alienatæ in fraudem creditorum. Ergo ex eo deducitur, rectè acceptaſſe alienationem, aliàs eſſet in mala fide, & fructus non lucraretur, *l. Bona fidei* 48. *ff. de acquir. rer. domin.* Ergo textus ille benè aſſumptum probat. Verùm reſpondetur, duobus modis poſſe alienari rem in fraudem creditoris. Primò titulo lucrativo, nempe donatione, & tunc ad reſciſſionem non requiritur fraus ex parte ſuſcipientis, ſed tantùm ex parte alienantis. Secundò ex titulo oneroſo, & tunc non ſolùm ad reſciſſionem requiritur faus alienantis, ſed ex parte accipientis, aliàs reciſſoria in fraudem creditorum non conceditur. Gloſſa *in* §. *Item ſi quis* 6. *de Actionib. verbo In fraudem*, & ibi eenam Iaſ. *n.*27. Mynſingerus *num.*25. Pax *in Praxi, tom.*3. §.a. *num.*22. Fontanella *de pact. nupt. clauſula* 4. *gloſſ.*9. *p.*5. *n.*104. Molina *de Iuſt. tract.*2. *diſput.*328. *num.*2. Sed in dicto paragrapho loquitur Conſultus de alienatione in fraudem titulo oneroſo, ſcilicet venditionis, in qua quidem reſciſſione neceſſariò ſupponendum, emptorem fraudis participem fuiſſe, & peccaſſe cooperando ad damnum creditorum: ſed tamen fructus medio tempore perceptos lucratur, quia non obſtante fraude, in qua ipſe deliquit, venditio valida eſt interim quod reſcinditur per edictum, *Ne in fraudem*; & eſt vetus dominus illius rei, & ideo fructus illos lucratur. Pax *dict.* §.2. *num.*30. Pichardus *in dict.* §. *Item ſi quis* 6. *de Act. à num.*8. Mynſingerus *num.*42. Maynerius *lib.*2. *act. cap.*11. Unde ſequitur, non poſſe fieri illationem ſic: Fructus medii temporis lucratur emens: Ergo

cooperando ad emptionem non peccavit, quin potiùs ex juris necessitate debet peccare, quia debet esse particeps fraudis.

35. Quapropter admitto doctrinam Sanchez, & aliorum asserentium, in specie peccare acceptantem donationem excessivam factam ex redditibus à Prælato, seu Beneficiato. Ratio est, nam ad donationem necessaria est acceptatio de jure communi, & secundùm aliquos etiam de jure naturali, ut scripsimus *lib.* 1. *cap.*4. *à num.* 28. Itaque acceptatio intrat substantiam donationis, & donec acceptetur, perfecta non est. Noguerol *allegat.* 22. *num.* 6. Castillo *lib.* 4. *controvers. cap.* 37. *num.*39. Larrea *decis.* 91. *num.*1. D. Castejon *in Indice*, *verbo Donatio*, *num.* 17. ubi alios dat. Ergo si donatarius acceptat excessivam donationem ex redditibus alicujus Beneficii, concurrit cooperando ad perficiendam donationem illicitam, & consequenter peccabit graviter.

36. Sed dices: In probabili sententia, acceptatio non requiritur in donationibus, sed perficitur ex solo consensu donantis, quod de jure regio recepimus *lib.* 1. *cap.*4. *num.*34. Ergo cùm peccatum sit jam consummatum, & perfectum ex parte dantis, ad nihil concurrit acceptans, & consequenter non peccabit, saltem in hac probabili sententia. Respondetur, etiam admittendo hanc sententiam, peccare acceptantem; nam duobus modis concurrit cooperando ad peccatum concedentis. Primò effectuando donationem illam, licèt in hac sententia perfectam; nam invito Beneficium non conceditur, *l. fin. C. unde legitimi*, *l. Invitus*, §. *Quod cuique*, *ff. de Regul. jur.* Thomassetus *regula* 60. Cardoso *in praxi*, *verbo Beneficium*, *num.* 65. unde ratione illius effectuationis peccabit. Secundò, alio modo concurrit ad peccatum iste donatarius, nempe ad præjudicium pauperum sequutum ex ipsa donatione, quatenus pauperes illis bonis privantur, quam si non acceptasset, Prælatus, seu Beneficiatus ex obligatione propria pauperibus erogassent: itaque ex hoc præjudicio à peccato non excusabitur.

37. Huic præjudicio respondet Moya *dict. quæst.* 1. §. 4. *num.* 15. donatarium non teneri ad non acceptandum ex aliquo præcepto, nec tenetur cum suo nocumento vitare præjudicium aliorum. Ergo rectè acceptat donationem absque aliquo peccato. Sed adhuc responsio ista suscipit responsum; nam licèt donatarius iste non teneatur aliquo præcepto ad non acceptandum, nec cum suo præjudicio vitare præjudicium aliorum; attamen tenetur ad non assentiendum peccato beneficiati, nec aliquo modo cooperari, ut effectuetur alterius peccatum, simul concurrendo ad præjudicium pauperum, quod illicitè fit. Suarez *de charit. tract.* 3. *disput.* 10. *sect.* 4. Sanchez *in Decalog. lib.* 1. *cap.* 7. Tamburinus *Oper. Mor. lib.* 2. *in method. confess. cap.* 1. §. 17. Busembaum *in Medul lib.* 2. *tract.*3. *cap.* 2. *art.* 3. Ergo semper peccabit graviter per hanc cooperationem.

38. Rursus in re disquirendum de donationibus factis concubinis ex redditibus beneficiorum. Et in his certum est, gravissimè peccare beneficiatos donantes concubinis ex redditibus, vel ex aliis bonis. Ratio est, nam tunc non solùm redditus expenduntur in usus profanos, sed turpes, quod indecentius est. Ergo si Beneficiatus peccat graviter expendendo in usus profanos, multò magis in turpes. Cæterùm Clericis interdictum est donare concubinis de bonis patrimonialibus, argumento sumpto à militibus, *l. Miles ita* 41. §. *Mulier*, *ff. de Milit. testament. l.* 2. *C. de donat. inter, l. fin. tit.* 21. *p.* 2. sicut etiam Equitibus militaribus, Doctoribus, Licentiatis, & Advocatis. Azorius *Inst. Mor.* 3. *p. lib.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 4. Gutierrez *de jurament.* 1. *p. cap.* 6. *à num.* 7. Cancerius *Var.* 1. *p. cap.* 8. *à num.* 172. Ergo multò magis ex redditibus, & consequenter graviter peccabunt per similes donationes. Padilla *in rubr. C. de Fideicom. num.*6. Rolandus à Valle *vol.* 1. *cons.* 98. Cevallos *quæst.* 388. *num.* 34. Mesa *var. lib.* 3. *cap.* 40. *num.* 22. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 275. *num.* 15.

39. Est verò difficultas, an Clericus ex redditibus, aut ex aliis bonis patrimonialibus possit facere concubinæ donationes antidorales, seu remuneratorias ob servitia, aut obsequia ab eis præstita? Negavit Cabedo 1. *part. decis.* 116. *num.* 2. & 3. qui scripsit Senatum Lusitanum sic censuisse. Ratio est, quia in similibus donationibus non solùm est turpitudo ex parte dantis, sed etiam ex parte recipientis: quo quidem casu nequit aliquid peti, aut repeti, *l. Vbi autem* 3. *l. Si ob turpem* 8. *ff. de condict. indebit.* Ergo nequeunt tales donationes valere, etiam remuneratoriæ.

40. Hoc verò fundamentum solidum non est, nam supponit falsum, nempe donationem factam fuisse ob actum turpem concubinatus; hîc enim non agimus de turpitudine aliqua, sed de donatione facta concubinæ ob merita, & servitia, quod est diversum. Quare asserendum, valere talem donationem, & rectè fieri à Beneficiato; quia non datur ob actum turpem concubinatus, sed ob gratitudinem, tanquam salarium, & stipendium illius servitii, & obsequii: itaque non est aliqua ratio turpitudinis, ut improbetur, sed valet. Ancharanus *cons.* 247. Afflictus *decis.* 202. Cevallos *quæst.* 388. *num.* 35. & *quæst.* 273. *num.* 6. Gutierrez *dict.* 1. *p. cap.* 6. *num.* 11. Rodriguez *in Summa*, *tom.* 1. *cap.* 167. *num.* 3. Ballet. *disquisit. clerical. tit. de bonis Clericor.* §. 14. *num.* 16.

41. Est verò animadvertendum in foro poli, ad has donationes factas à Clericis concubinis ex redditibus, aut ex bonis patrimonialibus, sufficere servitia, seu merita esse certa. In foro autem fori, ut hæc donatio sustineatur, probanda sunt servitia, & obsequia præstita Beneficiato, aut Clerico donanti, aliàs repeti poterit quidquid fuerit donatum concubinæ, ut docent Afflictus & Gutierrez suprà recensiti, Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 145. Sanchez *de matrim. lib.* 6. *disput.* 6. *num.* 4. Benedictus *in cap. Raynutius*, *verbo Vxorem*, *num.* 166. Hermosilla *in l.* 3. *tit.* 4. *p.* 5. *à num.* 17. Solorzano *lib.* 3. *Polit. cap.* 9. Paz *de tenut. cap.* 57. *à num.* 139. Diana 8. *p. tract.* 6. *resolut.* 83. *vers. Sed mihi.*

42. Est verò dubium, an quando antecesserunt merita, & obsequia concubinæ, verùm Beneficiatus, aut alius Clericus simpliciter donaverit, an sit simplex donatio liberalis, seu remuneratoria. Prima sententia asserit, donationem esse liberalem, & consequenter validam non esse. Ducitur, nam de Beneficiis acceptis nemo certior est testis, quàm qui recipit. Cùm ergo in donatione Clericus nihil dixerit de obsequiis, & meritis, nec asseruerit propter merita donare, sequitur, liberaliter concedere voluisse. Cæterùm, licèt merita extiterint, quoties de eis mentionem non facit, videtur merita habuisse ut causam impulsivam ad liberaliter donandum, non verò ut finalem: Ergo videtur donasse liberaliter concubinæ, quare non est valida donatio. Curtius senior *cons.* 142. *num.* 3. Guido Papæ *decis.* 95. Barbosa *in l.* 34. *ff. solut. matrim. n.* 56.

43. Secunda sententia tenet contrarium, nam quoties merita, & obsequia antecesserunt, semper est præsumendum, ob merita antecedentia donationem factam fuisse; quia donatio liberalis in dubio nunquam præsumitur, *l. Cùm de indebito* 25. *ff. de Probat. l. fin. C. de novat.* Menochius *de Arbitrariis*, *casu* 88. *per tot.* Gratianus *tom.* 5. *cap.* 824. *num.* 17. Rota *apud Merlin. decis.* 692. *num.* 1. Ergo in præsentia, si merita, & obsequia præcesserunt, intelligenda est donatio remuneratoria, licèt Clericus simpliciter donaverit absque aliqua

qua

quia mentione meritorum. Cæterùm exemplis confirmatur; nam si patet simpliciter absque mentione meritorum donaverit filio, si tamen merita præcesserint, intelligitur remuneratoria donatio. Glossa celebris *in l. Donationes*, *Cod. de Postul. verbo Postulans.* Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 146. Garcia *de donat. remuner. num.* 41. Valenzuela *consf.* 117. *num.* 25. Et idem dicendum de marito, qui uxori donaverit simpliciter, si adsint merita antecedentia. Menochius *de Arbitrariis, lib.* 2. *casu* 132. *num.* 4. Valenzuela *dict. consf.* 117. *n.* 23. Ergo idem est dicendum de donatione facta à Clerico concubinæ, quando merita præcesserunt. Menochius *de Arbitr. casu* 88. *num.* 53. Gutterrez *Practic. lib.* 2. *quæst.* 120. *num. fin.* Mascardus *conclus.* 550. *num.* 10. Garcia *de donat. remuner. num.* 49. Mantica *de tacit. lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 3. Sanchez *de matrim. lib.* 6. *disp.* 6. *num.* 3. Diana 8. *part. tract.* 6. *resol.* 116. Palao *de Inst. disp.* 2. *punct.* 22. *num.* 2.

44. Hanc sententiam admitto ex decisione textus *in l. Si verò* 12. §. *Inde Papinianus*, *ff. mandati*: ubi donatio remuneratoria est ex eo, quod merita præcesserunt in patrono respectu liberti. Quem textum aliqui intelligunt restrictè, nempe quando meritum præcessit in eadem re; ibi enim Patronus tradiderat liberto fundum à se emptum, & posteà libertus consensum præstiterat Patrono illum vendenti; tunc enim pretium repetere nequit, quia cùm meritum præcessit, nempe primæ donationis factæ liberto, secunda donatio remuneratoria faciliter præsumitur in eadem re. Unde colligunt aliqui Doctores, in dubio non esse præsumendam donationem remuneratoriam meritis præcedentibus, nisi in eadem re. Bart. *ibi*, *num.* 14. Vincentius *num.* 39. Barbosa *in l. Quæ dotis*, *ff. solut. matr. num.* 54.

45. Sed tamen sive in re ipsa stet meritum, sive in alia diversa, textus ille assumptum probat; nam duobus modis valet ibi meritum antecedens Patroni considerari, aut respectu ipsius prædii antecedenter à patrono liberto donati; aut respectu libertatis, quam patronus liberto præstiterat, quod est optimum Beneficium, *l.* 1. *ff. de bon. libert.* Donatio enim remuneratoria, quam considerat Consultus ex assensu præstito à liberto, ut Patronus fundum venderet, & pretium sibi haberet, consideratur à pluribus Doctoribus ob meritum datæ libertatis, ut cum Glossa tenet Sanchez *dict. disput.* 6. *num.* 3. quod quidem diversum est à prædio. Unde asserο, quod licèt meritum, vel obsequium fit in alia re diversa, in dubio tamen subsequens donatio consideranda est remuneratoria. Confirmo discursum in specie; nam prima donatio prædii facta à patrono, non fuit omninò liberalis, sed ea conditione, ut libertus partem pretii fundi empti solveret, ut constat ex litera; non enim erat tam grande obsequium, aut meritum patroni, ut ex solo illo inducamus præcisè libertum remunerasse, sed ex merito datæ libertatis, quod est optimum. Ergo Consultus ibidem induxit remuneratoriam donationem, non ex ipsa re, sed ex merito libertatis antecedenter datæ, quod est diversum.

46. Quare asserendum, textum illum benè assumptum probare, nempe in dubio, quando merita, seu obsequia sunt antecedentia, licèt in diversa re, subsequutam donationem remuneratoriam esse, quanvis simplex sit donatio, nec donans alicujus meriti meminerit. Ideircò licèt Clericus de meritis concubinæ nihil dicat, si tamen præcesserint, valebit donatio ut remuneratoria. Cæterùm probo, nam hîc concurrunt duæ præsumptiones, nempe donatio ob merita antecedentia, quod rectè fit à Clerico absque aliquo peccato, & culpa: tum in donatione liberali adest præsumptio claræ culpæ, ob affectum turpem ad concubinam, & delictum agendi contra legem prohibentem similem donationem. Sed in dubio delictum, seu peccatum non præsumitur, ut diximus suprà. Ergo præsumendum, velle Clericum donare remuneratoriè, ubi nullam culpam committit, potiùs quàm liberaliter cum gravi culpa.

47. Verùm dices, donationem remuneratoriam præsumi ob merita antecedentia, quoties nulla est altera affectio, unde præsumatur ob illam liberaliter donari: & ponitur exemplum quando donaretur consanguineo; nam ratione sanguinis intelligitur liberaliter donari, non autem propter merita antecedentia. Romanus *singul.* 648. Castrensis *lib.* 1. *consf.* 345. Garcia *de donat. remuner. num.* 50. Mantica *dict. lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 18. Sed in specie est altera affectio, nempe concubinæ amicitia. Ergo dicendum, in præsenti non posse præsumi donationem remuneratoriam. Sed respondetur, doctrinam illam intelligendam quoties affectio est naturalis, & licita, & consanguineus est persona, cui licitè donatur; quia tunc prævalet magis præsumptio illa sanguinis, quæ naturalis est, quam antecedentis meritorum; non verò quando affectio est peccaminosa, & culpabilis, ut in affectu ad concubinam, & contra legis interdictum, quo casu non præsumitur, præcipuè in Clerico. Cephalus *lib.* 2. *consf.* 188. *num.* 18. Mascardus *de Probat. in præfat. q.* 10. *num.* 38. Menochius *lib.* 1. *præsumpt.* 31. *num.* 8. Ergo præsumendum, ob servitia donasse, licèt simpliciter donet.

48. Deinde abs re non erit disquirere, an quando Beneficiatus, seu Clericus concubinæ donaverit expressim ob merita, & servitia sibi præstita, debeat valere ut remuneratoria donatio, absque aliqua probatione meritorum. Resolutio hujus quæstionis petenda est ab alia inquirente, an ex sola assertione donantis credendum sit merita esse certa, ut sustineatur donatio remuneratoria? Prima sententia affirmat, nam nullus valet esse certior meritorum, quàm donans, dum ei præstita fuerunt; nec ullum præjudicium sequitur, nisi suis bonis: quapropter sicut in re sibi nota, & quæ damnum proprium respicit, ejus assertioni standum est, absque aliqua probatione meritorum, Castrensis *lib.* 1. *consf.* 144. *num.* 4. Bertrandus 2. *p. consf.* 138. *num.* 22. & decisum refert Clarus *verbo Donatio*, *quæst.* 2. *num.* 2.

49. Secunda sententia asserit, quod si mentio meritorum sit generalis, donantis assertioni standum non est; secus verò si specialis, veluti si in ipsa donatione retulisset merita, & servitia, & quæ illa sint, singulari nominatione, & specifica; quia tunc minùs deceptus videretur, sed ex sola obligatione antidorali donasse. Glossa *in l. donationes*, *Cod. de collat.* Baldus *in l. fin. Cod. de exercit. act.* Alex. & alii apud Garciam *de Nobilit. gloss.* 2. *num.* 17.

50. Tertia sententia tenet, quod sive mentio meritorum sit generalis, sive specialis, assertioni donantis standum non esse, quin potiùs merita, & obsequia esse probanda, *l. Qui testamentum* 27. *ff. de probat. l. Cùm quis* 37. §. *Titia* 6. *ff. de legat.* 3. *l. fin. ff. de exercit. act.* quibus in juribus probatur, legatum, seu donationem factam cum mentione meritorum, non subsistere nisi à legatario probentur. Tenent plutes, quos refert Garcia *d. gloss.* 2. *num.* 17. *vers. Sed tamen*, Baldus *in l. Istud*, *Cod. de Sacrof. Ecclesiis*, *num.* 7. Socinus junior *lib.* 4. *consf.* 8. *num.* 27. Mantica *de tacitis*, *lib.* 13. *tit.* 15. *num.* 40. Rota apud Seraphinum *decis.* 181. *n.* 9. Matinis *ad consuetud. Neapolit. vers. Idem si*, *fol. mihi* 453.

51. Sed in re duo casus sunt distinguendi. Primus, quando ex donatione nullum præjudicium sequitur, veluti legitimæ filiorum, nec donatio fit inter personas interdictas donare; & tunc assertioni donantis standum est, si de meritis, & obsequiis

quiis aliquid affirmaverit. Ratio est, nam in dubio non præsumitur liberalis, sed remuneratoria. Decius *cons.*20. Menchaca *de successs. creat.* §.17. *num.*111. Pinellus *in l.*1. *Cod. de bon. matern.* 3. *part. num.*6. *vers. Sed probatur.* Diana 8. *part. tract.*6. *resolut.*116. *in fin.* idcircò præsumendum, quoties nullum præjudicium sequitur alicujus tertii, nec ulla fraus legis, merita illa esse certa, & causam finalem illius donationis: quare merita illa probatione non indigent.

52. Secundus casus est quando præjudicium alicui inferretur, vel sunt personæ prohibitæ donare, & assertioni donantis standum non est; nullus enim creditur in re propria in damnum alterius, aut quando præsumeretur in fraudem legis donare, ut sunt jura *in dict. l. Qui testamentum*, & alia adducta *num.*50. Tum quia si in hoc casu staremus assertioni donantis, aperiretur via multis fraudibus, contra leges interdicentes iis personis donare; idcircò nisi merita probentur ultra assertionem donatoris, minimè in hoc casu sustinebitur donatio. Clarus *verbo Donatio, quæst.*3. *num.*2. Gutierrez *de Iuram.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 16. Garcia *de Nobilitate, gloss.*2. *à num.*19. Mantica *de tacit. lib.*13. *tit.*15. *num.*41. qui id extendit etiamsi interponatur juramentum. Rota apud Seraphinum *decis.*1184. *num.* 4.

53. Hanc distinctionem admitto, & assero, non facilè credendum donatori asserenti, ob merita etiam specialia donare, licèt nullum damnum alicui personæ sequatur, aut donans non sit interdictus donare; nam licèt plures DD. id admittant, quia potest donatio illa considerari liberalis, idcircò suæ assertioni standum; attamen est juris præsumptio, ut in donationibus potiùs error, quàm donatio liberalis præsumatur. Benedictus Ægidius *in l. Ex hoc jure, ff. de just.* 1. *part. cap.*11. *n.*23. Menochius *cons.*1. *num.*215. Rota apud Merlinum *decis.*692. *num.*4. Quare possumus considerare, adhuc errorem in his meritis extitisse, aut fortè donatorem circumventum fuisse ad hæc merita asserenda. Hanc ob rem circumspectus judex pensatè prospiciet, quæ fides huic assertioni est danda, etiamsi nullum damnum sequatur, aut sit donatio remuneratoria inter personas donare prohibitas.

54. Idem dicendum quando Princeps donasset, & dixisset, ob merita, & servitia donare, sive specialiter, aut generaliter loquendo; nam licèt aliqui dicant, standum suæ assertioni, quia esset arguere Principem de mendacio, ut cum pluribus tenet Garcia *dict. gloss.*2. *à num.*20. Natta *cons.*674. *num.*39. *lib.* 4. Decianus *respons.* 25. *num.* 79. Josephus Ludovisius *cons.*16. *à num.*360. etiamsi donatarius nequeat merita docere, & probare, Decianus *respons.*21. *n.*37. Grammaticus *cons.*100. *num.*55. Diana *dict. resolut.*116. *vers. Non tamen.* Attamen id non est facilè credendum, valet enim Princeps falsa suggestione decipi, aut alio modo circumveniri: quare respiciendæ sunt circumstantiæ, & alia quæ scripsimus *lib.*7. *cap.*9. *à n.*4.

55. Si verò donatio remuneratoria tendat in præjudicium aliquorum, aut sit inter personas donare prohibitas, tunc dico merita, & obsequia ultra assertionem esse probanda; est enim magna suspicio in fraudem legis, aut tertii, illam assertionem fecisse, ut dicunt relati *num.*50. Unde in præsentiarum dicendum, quod licèt Clericus Beneficiatus, aut alius donet concubinæ, dicendo id facere ob benemerita, sive generaliter, sive specialiter, non standum esse ejus assertioni, sed illa debet probare; nam cùm interdictum sit Clerico concubinæ donare, sive ex redditibus, sive ex bonis patrimonialibus, præsumitur illam assertionem factam esse in fraudem legis, nisi alio modo merita probentur.

56. Præterea disquirendum, an Beneficiatus ex redditibus, aut alius Clericus ex bonis patrimonialibus possit donare concubinæ modicas concessiones, quando ambo ad meliorem frugem transierunt. Cancerius 1. *part. var. cap.*18. *num.*173. negavit; nam licèt privatus possit facere donationes concubinæ, *leg. Affectionis* 5. *l. Donationes* 31. *ff. de donat.* Ricciolus *de person. quæ in mal. stat. versant. lib.*3. *cap.*20. *num.*10. Puntius *de matrim. lib.*7. *cap.*54. *num.*2. ast in Clericis est interdictum, ne eis pateat aditus ad inveniendas concubinas cum spe quæstus: quæ quidem ratio non solùm procedit, quando remanet concubinatus, sed etiam eo jam derelicto, quia per has liberalitates adhuc aperitur via ad alias concubinas inveniendas.

57. Hoc fundamentum debile est; nam mulierculæ istæ turpitudini inservientes, ultra quod suâ naturâ sunt avarissimæ, etiam ob præsentem quæstum mercenariæ sunt, prout dicit Ambrosius *in Psalm.* 118. *serm.*2. *l.*4. §. *Si quid meretrici, ff de condict. ob turp. caus. l. Palam* 23. *ff. de rit. nupt.* non enim alliciuntur per donationes faciendas post concubinatum, sed ob quæstum præsentem. Quare contrarium teneo ex decisione textus *in l. In ipsius* 5. *Cod. Famil. erciscund.* ubi quod tempore iracundiæ ob culpam servorum dominus in testamento scripserat, deflectens posteà revocavit: quod idem de hoc interdicto dicendum; nam licèt tempore concubinatus lex irata donationes istas interdixerit, posteà cùm ad meliorem frugem perveniant, clemens revocat, & consequenter valent similes donationes. Cæterùm lex prohibet Clericis, ne donent suis concubinis, non verò iis, quæ concubinatum deseruerunt; cessat enim ratio adæquata legis, quare debet cessare illud interdictum. Baldus *lib.*3. *cons.*354. *in fin.* Benedictus *in cap. Raynutius, de testament. verbo Uxorem, num.*161. *in princip.* Trentacinquius *Var. lib.*3. *tit. de donat. num.*7. Belletus *tit. de bon. Cleric.* §.13. *num.*16.

58. Hinc admittenda non est alia doctrina ejusdem Cancerii *dict. cap.*18. *num.*175. dum scripsit Presbyterum non posse dare concubinæ senescenti, quæ jam desierat esse concubina illius: & dat rationem, quia propter senectutem illa peccatum non dimisit, sed peccatum illam.

59. Hæc ratio parum urget, deservire enim potiùs valet ad suasorium discursum, quàm ad probationem alicujus asserti: idcircò Cæsarius Arelatensis *homil.*7. exemplo Magdalenæ ad pœnitentiam sic suadet: *Nec ipsa se reservavit, ut in fine vitæ pœnitentiam ageret, sed dum adhuc poterat peccare, sic voluit peccata deserere, ut illam de adulteriis suis non impossibilitas subtraheret, sed voluntas.* D. Augustinus *in cap. ult. de pœnit. dist.*7. ad hoc intentum sic loquitur: *Nullus expectet, quando jam non possit peccare, arbitrii enim quærat libertatem, ut dolere possit commissa, non necessitatem. Qui priùs itaque à peccatis relinquitur, quàm ipsa relinquat, ea non liberè, sed quasi ex necessitate condemnat.* Ita *cap. Si quis* 2. *de pœnit. dist.*7. Et ratio est, quia Dominus faciliùs exaudit relinquentem peccata libenter, quàm ex necessitate. *Proverb. cap.*1. ibi: *Quia vocavi, & renuistis.* Et infrà: *Ego quoque in interitu vestro ridebo.* Non enim Dominus ait, se pœnitentiam in morte non admissurum, in quacumque enim hora exaudit. *Ezech. cap.*33. *cap. Ponderet, dist.*56. *cap. Si quis Presbyter* 28. *quæst.*6. Sed non ita exaudiet, prout quando pœnitentia ex voluntate fieret. Navarrus *in dict. cap. Si quis Presbyter, in litera*, ubi etiam Turrecremata. Barbosa *num.*2. Menochius *de Præsumpt. lib.*6. *præsumpt.*94. *à num.*15. Sylveira *in Evangel. lib.*5. *cap.*15. *num.*10. Serlogus *in Cant. tom.*3. *lib.*5. *cap* 8. *num.*61. Unde ratio Cancerii plus ad suadendum, quàm ad probandum convenit. Denique ex eo, quod concubina, quæ etiam vetula à peccato resipiscit, & ad Deum convertitur, Beneficia meretur, & illorum fit digna, ut exemplo Domini demonstratur, qui peccatoribus ad pœnitentiam

tentiam adductis magna dona concessit, ut in Prodigo, & aliis multis agnoscitur. Sylveira *in Evang. tom.* 3. *lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 61. Ergo ex eo, quod concubina vetula concubinatum deseruit, rectè Clericus, vel ex redditibus, aut ex aliis bonis poterit mediocriter donare.

CAPUT VI.

Prosequitur materia antecedens, de donationibus ex redditibus faciendis concubinis, filiabus spuriis, & consanguineis.

SUMMARIUM.

Donatio à Clerico facta concubinæ an firmetur juramento? Affirmant aliqui, num. 1. *Sed contrarium defenditur, num.* 2.

Quid quando Clericus, vel Beneficiatus aliquid promiserit concubinæ, seu meretrici pro usu corporis, an possit adimplere ex redditibus? Ponitur ratio dubitandi, num. 3. *Sed affirmativè resolvitur, n.* 4.

Beneficiatus, vel alius Clericus valet aliquid dare concubinæ, ut a peccato resipiscat, vel nubat, vel ingrediatur Religionem, num. 5.

Sed an aliquid dari possit concubinæ per modum eleemosynæ, si pauper sit, in extrema, aut gravi necessitate, num. 6. *In necessitate communi, si non est otiosa, potest aliquid ei dare ad succurrendam ejus indigentiam, num.* 7.

Beneficiatus valet ex redditibus suas filias spurias dotare, num. 8. *Sed est dubium, an possit dotare ex redditibus, quando habeat alia bona patrimonialia. Prima sententia affirmat, n.* 9. *Secunda negat, n.* 10. *Resolvitur negativè, usque ad num.* 13.

An Beneficiatus, seu alius pater spurius, si filiam excessivè dotaverit, possit excessum repetere: & in quo consistat excessus, num. 14. *Prima sententia affirmat in quolibet casu, num.* 15. *Secunda tenet contrarium, num.* 16. *Tertia distinguit, num.* 17. *Quarta aliter distinguit, num.* 18. *Quinta distinguit de jure nostro Regio, ibid.*

Resolvitur, à num. 19. *& distinguitur quando Beneficiatus, vel pater spurius habuerint filios legitimos. Explicatur lex finalis, §.* Si à socero, ff. quæ in fraud. *à num.* 23. *Etiam explicantur lex* 29. *Tauri, lex* 3. tit. 8. lib. 5. Recopilat, *à n.* 25.

An dotem datam a Beneficiato filiæ spuriæ ipsa transmittat ad heredes? Prima sententia negat, num. 32. *Secunda affirmat, num.* 33. *Tertia distinguit, n.* 34. *Resolvitur, à num.* 35. *Dos quando constituatur in fructibus, aut in annua præstatione, num.* 36. *Fructus sunt sors principalis dotis, num.* 37. *Et quando transmittitur, num.* 38.

Quando sumus in dubio, an Beneficiatus, aut alius pater spurius in proprietate, aut in usufructu dotem dederit, quid præsumendum? Aliqui dicunt præsumi dedisse in usufructu, num. 39. *Sed distinguitur, num* 40. *& resolvitur, num.* 41. *&* 42. *Explicatur lex* 9. Tauri, *lex* 7. tit. 8. lib. 5. Recopilat. *num.* 43. *& inquiritur, an quintum bonorum relictum filiæ spuriæ transmittatur ad heredes? Affirmant plures, & explicantur, num* 44.

An Beneficiatus, vel alter Pater spurius, possit in quinto gravamen imponere? Negant plures, num. 45. *Affirmat Cevallos, num.* 46. *Explicatur, num.* 47.

Prælati, & Beneficiati possunt eleemosynas facere suis consanguineis pauperibus, non tamen possunt eos ditare, num. 48. *Olim qui habebat filios, non creabatur Prælatus; secus hodie, num.* 49. *Merito reprehenduntur Ecclesiastici ditantes consanguineos, num.* 50. *Fit animadversio, num.* 51.

Prælatus, aut Beneficiatus potest ex redditibus causam piam erigere, & patronos relinquere consanguineos, & aliquid pro labore, num. 52.

Est dubium, an Prælatus, seu Beneficiatus possit aliquid donare ex redditibus, plusquam par sit ad eorum necessitatem? Negarunt aliqui, num. 53. *Explicantur, num.* 54. *Non tamen potest dotare consanguineam, si habeat bona patrimonialia, & teneatur eam dotare; secus si non, num.* 55.

1. Rursus in re breviter discutiendum, an donatio facta à Clerico ex redditibus, vel ex patrimonialibus concubinæ, possit juramento firmari. Aliqui affirmant, quia licèt hæ donationes interdicantur, solùm est quia prohibitæ sunt à lege, non verò quia intrinsecè malæ; aliàs etiam aliis interdicerentur. Ergo poterunt firmari juramento. Romanus *cons.* 43. Palacios *rub. de Donat.* §. 37. *num.* 10. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo & uxorem, num.* 161. *de testament.*

2. Sed contrarium est tenendum in Clericis, & Beneficiatis, quia continent hæ donationes turpitudinem maximam; lex enim prohibet Clericis donationes facere concubinis, quia per has alliciuntur turpes mulieres ad concubinatum Clericorum, in gravissimum dedecus Status Ecclesiastici; quare similes donationes maximam turpitudinem continent, nec juramento possunt firmari, *cap. Non est obligatorium* 58. *de regul. jur. in* 6. Deinde licèt lex non annullet donationes concubinis factas ab aliis personis, non est quia turpitudinem non contineant, sed quia non est in eis tam grave dedecus sicut in Ecclesiasticis Deo dicatis. Ergo minimè poterunt similes donationes factæ à Clericis juramento firmari. Covarr. *in cap. Quamvis pactum, de pact. in* 6. Guttierrez *de juram.* 1. *p. cap.* 16. *num.* 16. Belleus *disquisit. Clerical. tit. de bon. Cleric.* §. 13. *num.* 13.

3. Quid verò, si Beneficiatus aliquid promiserit mulierculæ pro usu corporis, an postea id possit solvere ex redditibus? Et negandum videtur, quia Beneficiatus nequit donare concubinæ: Ergo nec meretrici promissum solvere. Cæterùm in plurimorum sententia, quod promittitur meretrici ob usum corporis, nequit solvi, involvit enim turpitudinem. Gloss. *in l.* 4. §. *Si quod meretrici, ff. de condict. Ob turp. caus. & in l.* 2. *C. eod tit.* Castrensis, Angelus, Zasius, & alii apud Covarr. *in regula peccatum*, 2. *p.* §. 2. *num.* 1. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 34. Ergo nec Beneficiatus solvere ex redditibus.

4. Sed tamen contrarium est resolvendum, quapropter dico, quod si Beneficiatus non habet bona patrimonialia unde solvat, posse solvere ex redditibus; nam postquam meretrix usum sui corporis concessit, illud quod ei promissum est, non est donatio, sed debitum, quod quidem potest petere; quia licèt turpiter agat, non tamen turpiter recipit, ut ait Consultus *in l.* 4. §. *Sed quod meritrici, ff. de condict. ob turp. causam.* Sed ut scripsimus suprà, Beneficiatus potest solvere sua debita ex redditibus, si non habet bona patrimonialia. Ergo & hoc debitum solvere. Præterea ad id expendi valet locus Genesis *cap.* 33. ubi Iudas promissum factum Thamar meretricali veste indutæ, post expletam libidinem magnâ curâ persolvit; quia licèt graviter peccasset per luxuriam, attamen promis-

sum accuratè persolvit, tanquam debitum, ne injuriam irrogaret mulieri, ut benè explicat S. Thomas 2.2. *quæst.*154. *art.*2. *ad* 3. Covarruv. *dict.* §.2. *num.*1. Ergo tanquam debitum debet, & potest ex redditibus promissum illud solvere, si non habet bona patrimonialia. Denique fundamenta contrariæ sententiæ sunt debilia. Primum facilè dissolvitur; non enim valet argumentum de donatione concubinæ ad debitum, quod necessariò est solvendum: illa enim invalida est, si fiat à Clerico concubinæ; non tamen impeditur meretrici debitum solvere ob usum sui corporis. Secundum negatur; rectè enim meretrix recipit promissum, licèt turpiter agat, quia nulla est turpitudo in receptione. Bart. *in d. l.*4. §. *Sed quod meretrici*, Covarruv. *dict.* §.2. *num.*1. *&* 2. Gutierrez *dict.* 1. *part. cap.*6. *num.*2. Lessius *de Iust. lib.*2. *cap.*14. *dub.*8. Villalobos *in Summa*, 1. *part. tract.*11. *difficult.*16. *num.*8. Diana 8. *p. tract.*6. *resol.*83. *in fin.* Ergo asserendum, Beneficiatum rectè ex redditibus posse solvere hoc promissum post expletam libidinem.

5. Rursus poterit Clericus, aut Beneficiatus concubinæ aliquid piè concedere, ut à peccato resipiscat, nubat, vel Religionem profiteatur, si pauper sit, vel ne ad meretricium revertatur; hoc enim pium est, *l. Nec* 15. §.1. *vers. Sed mortis tempore*, *ff. de testament. milit.* Baldus *in l. Imperiali*, *Cod. de nupt.* quamobrem etiam ex redditibus poterit ad id donare concubinæ. Benedictus *in dict. cap. Raynutius*, *verbo Et uxorem*, *num.*161.

6. Quid verò dicendum, an Beneficiatus possit ex redditibus pauperi concubinæ suæ aliquid concedere per modum eleemosynæ ad sublevandam ejus indigentiam? Et cum distinctione respondetur. Aut concubina est in extrema necessitate, aut in gravi, & tunc rectè poterit eleemosynam illi applicare ex redditibus; nam ut docet Bonacina *ad* 1. *præcept. Decalog. disput.*3. *punct.*4. *proposit.*3. *num.*18. in hoc casu etiam peccatori, & injusto præstanda est. Tum est causa pia, ne occasione illius necessitatis ad majora vitia prolabatur. Ergo rectè poterit Beneficiatus ex redditibus eleemosynam suæ concubinæ præstare, ut cum Raymundo, & Hostiensi tenet Sylvester *verbo Clericus* 4. *quæst.* 15.

7. In necessitatibus verò communibus etiam poterit aliquam eleemosynam illi præbere, ut aliis pauperibus: sed in omni casu magnâ cautelâ id faciendum, ne occasione harum eleemosynarum concubina ad amorem Clerici alliciatur, & magis prona ad libidinem fiat. Advertendum tamen ex alio capite, in communi necessitate concubinæ eleemosynam non esse præstandam, nempe si persona ista otiosa sit, & laborem refugiens, ut solent esse similes mulierculæ, quibus eleemosyna non est danda, *l.*40. *tit.*5. *part.*1. ubi Gregorius *lit. B*, & diximus *lib.*7. *cap.* 12. *num.*10. quapropter in hac necessitate communi concubinæ pauperi laboranti, & non otiosæ poterit Clericus eleemosynam præstare, adhibitâ cautelâ suprà relatâ.

8. Rursus ex redditibus poterit Beneficiatus, aut alter Clericus suas filias spurias dotare congrua dote, pro earum dignitate, & nobilitate, non amplè, & pompaticè, sed quod arbitrio boni viri congruum videatur: nam cùm ex redditibus teneatur has filias alere, similiter dotare tenetur. Abbas *in cap. Pervenit*, *de Arbitris*, *num.* 1. Avendaños *respons.* 19. *num.* 5. Gregorius *in l.*40. *tit.*5. *part.*1. *verbo Limosnas*, Spino *de testament. gloss.*16 *num.*119. Dueñas *regul.*367. Larrea *decis. Granatensi* 96. *num.*5. Molina *de Iustit. disp.*146. *num.*4. *tract.*2. Delugo *de Iust. disput.*4 *sect.*4. *num.*69. Bonacina *disput.*4. *de obligat. Sacerdot. punct.*2. *num.*15. *&* 16 Bossius *de dot. cap* 6. §.6. *num.*81. Qui asserit, istam obligationem esse adimplendam, ubi etiam bona ista post obitum pertinent ad Cameram Apostolicam. Filliucius *de stat. Cleric. tract.*43. *cap.*4. *num.*37. Diana 6. *part. tract.*7. *num.*38. Bellerus *disquisit. Clerical. tit. de bonis Clericor.* §.11. *num.*41. Valenzuela *cons.*99. *num.*8. *&* 9.

9. Est difficultas, an Clericus ex redditibus Beneficii possit filiam dotare, quando habeat bona patrimonialia, vel quasi? Prima sententia affirmat, quia filia spuria habet æquale jus ad omnia bona sui patris Clerici, sive sint redditus, vel bona patrimonialia, vel quasi. Ergo pater Clericus poterit ex redditibus dotare filiam spuriam, etiamsi habeat bona patrimonialia, vel quasi. Cæterùm hoc est onus redditiuum Ecclesiasticorum, prout & alia debita naturalia, ut diximus de donationibus remuneratoriis. Ergo ex his redditibus poterit Clericus, seu Beneficiatus filiam spuriam dotare, etiamsi habeat alia bona patrimonialia, vel quasi. Valentia 2.2. *disput.*10. *quæst.*3. *punct.*7. *vers. Nec illi solum*, Diana 10. *part. tract.* 11. *resolut.*26. *in fin.*

10. Secunda sententia tenet contrarium, quia hoc est debitum ipsius Clerici, seu Beneficiati, quod nequit solvere ex redditibus, si habet bona patrimonialia, vel quasi, ut diximus suprà. Ergo non poterit dotare filiam spuriam ex redditibus, quando habet bona patrimonialia, vel quasi Molina *dict. tract.*2. *disput.*146. *in fin.* Reginaldus *in praxi for. lib.*40. *tract.*3. *num.*101. Bonacina *dict. punct.*2. *proposit.*3. *num.*16. Bossius *de dote*, *dict. cap.*6. *num.*81.

11. In hoc dubio difficultas stat, an hoc debitum dotandi filias spurias sit onus fructuum, seu redditiuum Ecclesiasticorum, prout alia debita naturalia, nempe donationes antidotales. Et licèt DD. primæ sententiæ id affirment, unde assumunt, posse Clericum dotare filiam ex redditibus, licèt habeat alia bona patrimonialia, vel quasi: contrarium tamen est tenendum; onus enim redditiuum duobus modis est considerandum, nempe quoad onera pertinentia ad statum, Beneficiati decentiam, & ejus congruam; & hæc ex redditibus sunt danda Beneficiato, etiamsi habuerit alia bona patrimonialia, vel quasi, tanquam mercedem sui laboris: & in his intrant donationes remuneratoriæ.

12. Alia verò sunt onera ipsius Beneficiati, quæ ex sua persona contraxit, ut sunt debita patrimonialia, vel delicti causâ contracta: & hæc solvere non potest ex redditibus, nisi in subsidium, nempe quando alia bona non habuerit. His enim oneribus adjungenda est obligatio dotandi filias: ratio est, nam debitum hoc, licèt naturale sit, processit ex delicto, nempe ex turpitudine coinquinandi se cum mulieribus, quod a jure execratum est, *cap. Si quisquam* 22. *cap. Quidam* 30. *dist.*81. *cap. Sacerdotes* 33. cum aliis *dist.*50. *cap.*2. *&* 3. *cap. Si autem* 6. *cap. Tua nos* 8. *de cohabit. Cleric. & mulier.* Concilium Toletanum II. *cap.*17. Arelatense I. *cap.*3. Toletanum IV. *cap.*41. Carthaginense III. *cap.*18. Matisconense I. *cap* 1. Nicænum *can.*3. Moguntinum *cap.* 49. Bracharense I. *cap.* 15. Turonense II. *c.*10. *&* 11. Tridentinum *sess.*24. *de reformat. cap.*8. Ergo non est dicendum, hanc obligationem esse onus redditiuum ipsius Beneficii, sed solùm personæ ipsius Beneficiati, quod solvere nequit nisi in subsidium.

13. Quapropter resolvendum, Beneficiatum nequire filias suas dotare ex redditibus Beneficii, quando habuerit bona patrimonialia, licèt sint spuriæ, seu legitimæ, habitæ in matrimonio antecedenti Ordines; quia debitum istud est personale, non verò onus fructuum, ut possit ex redditibus solvere. Tum alia ratione, quia Beneficiatus potest dotare filias ex redditibus, sive spurias, sive legitimas, quando sunt pauperes, & in earum dotatione opus pium exercetur. Rojas *in Epit. success.*

ſucceſſ. cap. 11. *num.* 39. Gomez *in l.* 9. *Tauri*, *num.* 44. Vazquez *de Reddit. cap.* 1. §. 7. *dub.* 17. *num.* 158. Si enim habent Clericum patrem habentem alia bona, adversùs quem poſſunt petere alimenta, & dotes, pauperes non ſunt. Ergo non poterunt dotari à patribus ex redditibus, quando habent alia bona patrimonialia, vel quaſi, ut tenent etiam Dueñas *dict. regul.* 307. *ampliat.* 3. Leoncillus *de privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 378. *num.* 10. Coſta *de Remed. ſubſid. remed.* 66. *illat. unica*, *n.* 1. Velaſco *de privileg. paup.* 1. *p. quæſt.* 15. *num.* 18.

14. Eſt verò gravis difficultas, an quando Beneficiatus, vel alius pater ſpurius filiam ſpuriam dotaverit per exceſſum, & ultra id quod à jure permiſſum eſt, poſſit exceſſum repetere. Qua in difficultate præmitto, de jure Beneficiatos, vel alios patres ſpurios non poſſe dotare filias ſpurias, niſi ad certam quantitatem, de jure communi ad neceſſariam quantitatem alimentorum; de jure noſtro Regio, ſi habuerint alios filios legitimos, ad quintum bonorum, *l.* 10. *Tauri*, Pert. Barboſa *in l.* 1. *ff ſolut. matrim.* 4. *p. à n.* 54. Velaſcus *de privileg. paup.* 1. *p. quæſt.* 15. *num.* 23. Hoc ſuppoſito difficultas eſt, an quando ultra dictam quantitatem Beneficiatus, vel pater ſpurius filiam ſpuriam dotaverit, poſſit repetere exceſſum.

15. Prima ſententia aſſerit, repeti poſſe, etiam conſtante matrimonio, ſive maritus ignoraverit, ſive ſciverit eſſe filiam ſpuriam; ſive dos detur filiæ, vel ipſi marito. Ratio eſt, nam dos quoad exceſſum ipſo jure non valet, *Auth. Ex complexu*, *C. de inceſt. nupt.* ubi Scribentes. Ergo etiam conſtante matrimonio exceſſus poterit repeti, ſive ſciat, ſive ignoret maritus eſſe ſpuriam. Confirmatur; nam ſive ſciat, ſive ignoret maritus, nullius eſt ponderis; quia ſi ignorat, ſibi imputet, quia debebat inveſtigare, an fuiſſet ſpuria, necne: ſi verò ſcierit, nulla injuria illi irrogatur. Ergo cùm lex ipſo jure annullet exceſſum, etiam conſtante matrimonio, marito ſciente, vel ignorante, pro exceſſu eſt danda repetitio. Barboſa *in dict. l.* 1. 4. *p. num.* 79. Mathienzo *in l.* 1. *tit.* 2. *lib.* 5. *Recopilat. gloſſ.* 4. *num.* 7. & *in l.* 8. *tit.* 8. *gloſſ.* 1. *num.* 36. Covarr. *de ſponſalib.* 2. *p. cap.* 8. §. 6. *num.* 12. Gratianus *diſcept. for. tom.* 3. *cap.* 472. *à num.* 4. Velaſco *de privileg. paup.* 1. *p. quæſt.* 15. *num.* 25. Sanchez *conſ. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 39. *num.* 1. Palao *de juſt. diſput.* 9. *punct.* 7. *num.* 9.

16. Secunda ſententia contrarium tenet, ſcilicet quod ſive maritus ſcierit, ſive ignoraverit mulierem eſſe ſpuriam, conſtante matrimonio nequit exceſſus repeti, *ex l. fin.* §. *Si à ſocero*, *ff. quæ in fraud.* ubi dos data in fraudem creditorum, non repetitur conſtante matrimonio. Ergo nec exceſſus dotis datus filiæ ſpuriæ ab ipſo patre. Cæterùm, nam quando dos datur marito, conceditur titulo oneroſo propter onera matrimonii, *l. Ex promiſſione* 19. *ff. de act. & obligat. cap. Salubriter* 16. *de uſuris*: quare donec maritus illa onera portat, exceſſu conſtante matrimonio non eſt privandus, ſi ignoravit, quia aliàs ſine omni dote uxorem non duceret, ſi id ſciret, quia fortè ignorabat exceſſum repeti poſſe; error enim juris controverſi æquiparatur errori facti. Craveta *conſ.* 132. *num.* 2. *p.* 2. Gabriel *lib.* 2. *conſ.* 90. *num.* 25. Rota *diverſ.* 2. *p. deciſ.* 131. *num.* 2. & cauſat bonam fidem. Rota *recent. deciſ.* 101. *num.* 10. & *deciſ.* 559. *num.* 2. *in addit. apud Rubeum.* Cùm ergo quæſtio iſta ſit controverſa, licèt ſcierit mulierem eſſe ſpuriam, ab eo exceſſus ille repeti non poterit, conſtante matrimonio. Bart. *in d. l. fin.* §. *Si à ſocero*, Capicius *deciſ.* 181. Mantica *de tacit. lib.* 13. *tit.* 37. *num.* 29. Lucidorus *de illegitim. Clericor. fil. cap.* 22. *n.* 24. Paſchalis *de patria poteſt.* 2. *p. cap.* 3. *n.* 39. *in fin.* Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæſt.* 10. *n.* 23. Fagundez *in Decalog. lib.* 4. *cap.* 1. *n.* 9.

17. Tertia ſententia diſtinguit, ſi maritus tempore contracti matrimonii ignorabat mulierem, quam ducebat, eſſe ſpuriam; tunc enim matrimonio ſtante nequit exceſſus ab eo repeti, cùm non fuit particeps fraudis in dote tam exceſſiva conſtituenda: illud enim ſcitum eſt, in alienatione in fraudem creditorum, quando fit titulo oneroſo, quod ad reſciſſionem utriuſque fraus, vendentis nempe, & ementis, requiratur, ut in ſpecie dictæ legis finalis, §. *Si à ſocero.* Cum ergo maritus dotem titulo oneroſo recipiat, ſi tamen ignoravit, fraudis particeps non eſt: quam ob rem ab eo conſtante matrimonio nequit exceſſus repeti. Si verò ſcierit, revocari poterit, quia tunc maritus ſibi imputet, qui ſcienter filiam ſpuriam duxit, cui exceſſum non deberi cognoſcebat. Ergo tunc etiam conſtante matrimonio exceſſus poterit repeti. Barboſa *in dict. l.* 1. *ff. ſolut. matr.* 4. *p. num.* 78. Surdus *dict. quæſt.* 10. *à num.* 24. Navarrus *de Reddit. quæſt.* 2. *monit.* 16. *num.* 2. Gomez *in l.* 9. *Tauri*, *num.* 43. Baëza *de meliorand. filiab. cap.* 37. *num.* 5.

18. Quarta ſententia alio modo diſtinguit, nempe quando dos promittitur, & conceditur genero, vel quando conceditur ipſi filiæ ſpuriæ. Primo enim caſu repeti non poteſt, quia datur ex titulo oneroſo; ſecus in ſecundo, quia recipit filia titulo lucrativo. Ita tenet cum aliquibus Boſſius *de Aliment. cap.* 6. §. 9. *num.* 208.

19. Quinta ſententia aſſerit, de jure Communi admittendam eſſe tertiam ſententiam, & de jure noſtro Regio dicendum, ſemper exceſſum eſſe repetendum, ſive conſtante, ſive ſoluto matrimonio, *ex l.* 29. *Tauri*, ut cum Covarr. aſſerit Vazquez *de reddit.* §. 7. *à num.* 259. Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 39. *num.* 4. Sed notandum, textum *in dict. l.* 29. hanc ſententiam non probare, loquitur enim de filiabus legitimis, quæ quidem defuncto patre tenentur dotes ad collationem afferre, ut ſi forte aliquis fuerit exceſſus, inter alios fratres dividatur, & communicetur. Gomez *ibidem*, *num.* 13. Ayora *de partit.* 1. *p. cap.* 3. *num.* 19. non autem loquitur in noſtra ſpecie, ſed longè ab ea: unde nulla deciſio hujus difficultatis ex hac lege nobis conceditur, etiam de jure Regio.

20. Quapropter ut luculenter hæc difficultas concipiatur, dico duobus modis eſſe tractandam. In primis quando Beneficiatus, aut alius Pater ſpurius haberet filios legitimos: ſecundò quando non haberet. Et quoad primum, præmitto filios legitimos non poſſe petere exceſſum iſtius dotis, vivente patre, nec revocationem illius; nam cùm id non poſſint facere, niſi ex vi legitimæ, quam quidem non habent, nec eis debetur patre vivente, *l.* 1. §. *Si impuberi*, *ff. de collat. bon.* inde eſt, ut eo vivente non poſſint petere revocationem hujus exceſſus. Baëza *de melior. filiab. cap.* 34. *num.* 8. & 9. Mathienzo *in l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloſſ.* 7. *à num.* 4. Sanchez *dict. dub.* 39. *num.* 5. & 6. Erit ergo neceſſarium, ut pater jam deceſſerit.

21. Hoc ſuppoſito reſolvendum, quod ſi Beneficiatus, aut alius pater ſpurius ſpuriæ filiæ dotem exceſſivam, & inofficioſam conceſſerit, & maritus ſcierit eſſe filiam ſpuriam, etiam conſtante matrimonio poſſe revocare exceſſum, duabus rationibus. Prima, quia ex diſpoſitione legis exceſſus dotis non tenet, & ideo poteſt ſtatim repeti. Secunda quia talis exceſſus eſt in præjudicium filiorum, & eorum legitimarum, quæ abſque mora ſunt ſupplendæ, *l. Scimus*, §. *Repletionem*, *ff. de inoffic. teſtament. l. Omnium* 50. *C. eod. tit.* Ergo ſtatim, etiam conſtante matrimonio, poterit exceſſus repeti, maximè ſi maritus ſcierit eſſe ſpuriam, cui in hac ſpecie nullum damnum, aut fraus irrogatur, *l.* 1. *C. de inoffic. dot.* Afflictus *deciſ.* 86. Cevallos *quæſt.* 780. *à n.* 130. Gratianus *tom.* 3. *diſcept. cap.* 473. *num.* 4.

22. Si

22. Si verò maritus ignoraverit filiam esse spuriam, plures asserunt excessum repeti non posse constante matrimonio, quibus adjungendus disertissimus Cardinalis Delugo *de Iust. disput.*24. *sect.*7. *num.*134. qui singulariter probat; nam si pater pacisceretur cum aliquo, ut inserviret suæ filiæ spuriæ pro tali pretio, nec ipsi, nec filii paciscentis poterunt ab eo stipendium repetere à patre designatum: cùm ergo dos, licèt excessiva, constituatur ut stipendium, seu salarium onerum matrimonii, *l. Pro oneribus* 16. *Cod. de jur. dot.* inde est, quod si maritus ignoraverit mulierem esse spuriam, constante matrimonio nullatenus possit repeti excessus, quia eo durante durant servitium, & onera matrimonii ab eo præstanda.

23. Verumtamen quando Beneficiatus, vel alter pater spurius haberet filios legitimos, contrarium est tenendum; nam textus *in l.*1. *Cod. de inoffic. dot.* quoties præjudicium fit legitimis filiorum, hanc restitutionem absque mora concedit, ne damnum in legitimis sequatur: nec lex distinguit, an maritus scierit, vel ignoraverit; quare nec nos distinguere debemus, *l. De pretio, ff. de public. in rem act. l. Non distinguimus, ff. de recept. arbitris, cap. Quia circa* 22. *de privileg. Clement. unic. de Rescript.* Gamma *decis.*205. *num.*5. Narbona *de Appellat. Vicarii*, 1. *part. num.*27. Ergo si legitimi adsint filii, etiam constante matrimonio excessus ille est repetendus. Cæterùm, nam ut benè considerat Gratianus *dict. cap.*423. *num* 7. titulus onerosus mariti nihil relevat in præjudicium legitimarum, unde fundamentum Delugi ruit, nam licèt dos consideretur ut salarium, seu stipendium pro oneribus matrimonii, aut servitii, nequit tamen pater excessivum salarium, seu stipendium designare, in damnum filiorum: quare licèt maritus ignoraverit mulierem esse spuriam, & bona fide de illa dote pacisceretur, nequit excusari à reddendo excessu. Denique lex, stantibus legitimis, annullat excessum independenter à marito. Ergo licèt sciat, aut ignoraverit filiam spuriam, excessus ab eo rectè poterit repeti constante matrimonio. Mathienzo *in l.*1. *tit.*6. *lib.*5. *gloss.*1. *n.*1. Sanchez *d. dub.*39. *num.*13.

24. Sed contrà pugnat textus *in dict. l. fin. §. Si à socero, ff. quæ in fraud.* ubi maritus si ignoraverit mulierem esse filiam spuriam, & dos ei concedatur in fraudem creditorum, non rescinditur. Textus verò iste loquitur in diversa specie. Venuleius loquitur de dote data à patre in fraudem creditorum, & distinguit; si enim maritus sciat in fraudem dari, ex Edicto rescindetur; si verò ignoraverit, & mulier sciat, ipsa obligabitur ad restitutionem: si verò uterque, tam maritus, quàm filia spuria ignoraverint, ipsa adhuc tenebitur, quia percipit dotem ex titulo lucrativo, quo quidem casu sufficit scientia ex parte patris dotantis, *l. Quod* 6. *ff. quæ in fraud. l.* 5. *Cod. eodem titulo*, Vvesembechius *in paratitl. ad tit. Quæ in fraud. num.*6. Donellus *lib.*23. *comment. cap. ult.* ubi Osuald. *lit. H*, Maritus verò non tenebitur, quia recipit ex titulo oneroso, & percipit sibi debitum; creditorem enim vigilantem adjuvat jus, *l. Quod* 6. *§. Apud Labeonem, l. Istud* 13. *ff. quæ in fraud.* Vvesembechius *ubi proximè, num.*8.

25. Ex hac verò specie sic explicata solidum argumentum contra nos nequit depromi; loquitur enim Consultus in Edicto, *Quæ in fraudem*, in quo speciale est, an creditor ignoraverit, necne, ut rescindatur alienatio, unde pendet, quod sit fraudis particeps, aut non, *dict. l.*6. *§. Hoc edictum, ff. quæ in fraud. leg. penult. Cod. eod. tit.* Nos verò loquimur de restituendo excessu dotis dato in præjudicium legitimarum filiorum, cujus restitutio statim potest peti, licèt maritus ignoraverit; quia independenter lex annullat, ut benè docet Barbosa *in leg.*2. *ff. solut. matrimon.* 1. *part. num.*172. Unde textus ille contra nostram resolutionem nihil probat.

26. Sed adhuc instabis: Dos inofficiosa data filiæ legitimæ in præjudicium aliorum filiorum, nequit constante matrimonio repeti, sive maritus scierit, sive ignoraverit; esset enim in grave præjudicium mariti. Ayora *de partit.* 2. *part. quæst.*21. *per tot.* Gutierrez *Pract. quæst.*41. *à num.*17. Barbosa *in l.*2. *ff. solut. matrim.* 1. *part. num.*171. Ergo etiamsi dos inofficiosa detur filiæ spuriæ in præjudicium filiorum; vel sive sciat, aut ignoret maritus, nequibit repeti. Hæc instantia non procedit de jure communi, in eo enim semper conceditur repetitio excessus dotis datæ in præjudicium legitimorum. Erit ergo difficultas de jure Regio, propter decisionem textus *in l.*29. *Tauri, l.*3. *tit.*8. *lib.*5. *Recopilat.* ubi cavetur generum ad considerandam dotem inofficiosam duo habere tempora, scilicet tempus contractæ dotis, aut tempus mortis patris dotantis: quare inquiunt DD. excessum dotis de Jure Regio constante matrimonio repeti non posse, quia adversus exceptionem poterit gener replicare, eligere tempus mortis, ut inspiciatur an dos sit inofficiosa, necne; unde ab eo nihil poterit repeti, donec pater dotans moriatur, ut expendit Gutierrez *dict. quæst.*41. *num.*17.

27. Sed contrarium tenent alteri, etiam de jure Regio; nam jura illa loquuntur jam defuncto patre dotante, quando ad divisionem bonorum pervenitur quo quidem casu poterit gener duo tempora prospicere, & eligere quod maluerit: non verò leges istæ tollunt facultatem, ut si pater antea constante matrimonio voluerit excessum repetere, non possit, prout defendit Baëza *de melior. filiab. cap.*34. *à n.*2.

28. Ex hac secunda sententia facilè instantiæ respondetur: verùm stando in priori responsum adest; nam doctrina illa loquitur quando dos datur *filiæ legitimæ*, quæ habet privilegium de jure Regio, *ut hæc* duo tempora inspiciantur, ad hoc ut inofficiosa dicatur. In nostra autem specie est casus distinctus; nam de agimus dote data filiæ spuriæ, cui nequit pater concedere nisi illam dotis quantitatem ratione alimentorum debitam, quæ si excedat, annullatur, *l.*1. *Cod. de lib. caus. l. Quemadmodum, Cod. de Agricol. & censit. lib.*11. Baëza *dict. cap.*34. *num.*2. Barbosa *dict. l.*1. *ff. solut. matr.* 4. *part. à num.* 54. Nec expectandum tempus mortis patris, quapropter statim peti valet, etiam constante matrimonio, sive maritus scierit, sive ignoraverit filiam esse spuriam.

29. Ex his breviter est dissolvenda alia quæstio, an filii defuncto patre possint excessum petere adversùs maritum ignoranter ducentem filiam spuriam? Et negarunt Segura, Diez, Palacios, & alii apud Barbosam *d.* 4. *p. n.*171. refert decisum Afflictus *decis.*86. Grammaticus *decis.*90. *num.*3. *ad fin.*

30. Sed tamen à nobis contrarium est recipiendum, quia id concessimus patri: Ergo eodem modo est concedendum filiis suis hæredibus, in cujus locum succedunt. Tum quia isti sunt, qui perceperunt præjudicium, quare eis competit petere satisfactionem. Cæsar Ursill. *in addit. ad Afflict. decis.*86. Barbosa *in l.*2. *ff. solut. matr.* 1. *part. num.*172. Mathienzu *in l.*3. *tit.*8. *lib.*5. *gloss.*6. *num.*3. alter Barbosa *in l. un. C. de inoffic. dot. num.*9.

31. Si verò Beneficiatus, vel alter pater spurius legitimos filios non habuerit, & dederit excessivam dotem filiæ spuriæ, ultra alimenta, tunc cum distinctione respondendum. Aut maritus sciebat, aut ignorabat invincibiliter filiam esse spuriam: si enim sciebat, assero patrem spurium posse statim petere excessum: si verò invincibiliter ignoraverit, pater nequit constante matrimonio repetere, quia maritus valet excessum retinere ratione damni sibi illati, dum onus

matrima

matrimonii sustinet, nec constante matrimoonio potest excessu privari. Deinde quia tunc noo agitur de præjudicio filiorum, sed ipsius patris, cui ob fraudem factam filiæ spuriæ marito, jus oon suffragatur, ut tenent plures quos refert Covarr. *in 4. s. p. cap.* 8. §. 6. *num.* 12. Gomez *in l. 9. Tauri, num.* 44. Baëza *de melior. filiab. cap.* 32. *num.* 10. Salxedo *in Addit. ad Bernardum, regul.* 215. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 168. *num.* 8. Sanchez *dict. dub.* 39. *num.* 13. *in fin.*

32. Denique si matrimonium fuerit solutum, excessus iste semper reperi poterit, quia cessat onus matrimonii. Tum si dos reversa fuerit mulieri, excessum nequit retinere, quia titulo lucrativo retinet: quapropter semper repetitio conceditur, ut cum Gomez notat Sanchez *dict. dub.* 39. *num.* 1. Angelus Bossius *de Aliment. cap.* 6. §. 12. *num.* 117.

33. Est etiam aliud dubium non prætereundum, an dos data filiæ spuriæ à Beneficiato, vel ab alio Patre spurio, transmittatur ad hæredes, vel necessariò mortuâ filiâ, debeat pervenire ad Beneficiarum, vel ad alium patrem spurium. Prima sententia asserit non transmitti, sed debere redire ad patrem: ratio est, nam dotes istæ concessæ filiabus spuriis, succedunt loco alimentorum, & ideo illorum sumunt naturam, *l. Si cum* 10. §. *Qui injuriarum, ff. si quis caut.* alimenta enim morte filiæ extinguuntur, & ad patrem redeunt. Ergo similiter dos data filiæ spuriæ ad patrem redire debet, nec ad hæredes transmittetur. Cæterùm natura alimentorum ea est, ut morte personæ extinguantur, *l.* 3. *ff. de cibar. & aliment. legat. l. Cum hic* 8. §. *Modus autem, ff. de transact.* Cùm ergo dos ista oriatur ex obligatione alimentorum à patre spurio debitorum, inde est, ut muliere defunctâ, non transeat ad hæredes, sed ad patrem revertatur. Abbas *lib.* 2. *cons.* 50. *num.* 2. Lata *in l. Si quis à liberis*, §. *Idem rescripsit, ff. de lib. agnoscend. num.* 3. Menochius *cons.* 60. *num.* 29. Surdus *de Aliment. tit.* 5. *quæst.* 7. *num.* 3. Mathienxo *in l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 4. *num.* 1. Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matr.* 4. *p. num.* 71. Trentacinquius *Var. lib.* 1. *tit.* 2. *de Noth. num.* 31.

34. Secunda sententia coontrarium tenet, & dicitur, nam dotes istæ non solùm dantur quoad usumfructum, sed etiam quoad prioprietatem, & fiunt proprium patrimonium filiæ spuriæ, *l.* 3. §. *Ergo etiam si. lius, ff. de Minorib. l. Pomponius* 35. *ff. famil. ercifcund.* Ergo transmittentur ad hæredes, nec ad patrem spurium redibunt, argumento Legis *Pater filium* 38. §. *Quindecim, ff. de legat.* 3. Cæterùm licèt dos procedat ab obligatione alimeotorum à Patre spurio debitorum, habet tamen etiam causam publicam ipsius matrimonii, & est sustentatio liberorum; quapropter licèt alimenta cum persona extinguantur, dos tamen ad hæredes transmittitur, ob causam illam, quæ major est in dote, quàm in alimentis. Bartolus *lib.* 7. *cons.* 56. *num.* 9. Beroius *vol.* 2. *cons.* 165. *num.* 23. Vincentius *de Franchis decis.* 283. *à num.* 10. Paleotus *de Noth. & spuriis, cap.* 51. *ad fin.* Peregrinus *de jur. Fisci, lib.* 3. *tit.* 18. *n.* 31. Cancerius *var.* 3. *p. cap.* 21. *num.* 121.

35. Tertia sententia distinguit; si enim filia spuria à Patre dotata absque liberis decedat, tunc dos ad patrem, vel ad ejus hæredes revertitur: secus verò si filios, aut descendentes habuerit; quia ad eos transmittitur. Ducitur hæc sententia, quia dos ista procedit ab obligatione patris spurii alendi non solùm filiam spuriam, verùm etiam filios ejus, & nepotes. Ergo si filios, aut descendentes habuerit, ad eos dos transmittetur propter illam obligationem. Cæterùm, quia dos mulieris est in obligatione nutriendi, atque educandi filios, & alios descendentes illius: Ergo ad illos debet transmitti per obligationem illam doti inhærentem. Ruinus *vol.* 1. *cons.* 124. *num.* 11. Gaspar Thesaurus *lib.* 1. *quæst. for. quæst.* 25. *num.* 9. Minadorus *decis.* 21. Lucidorus *de illegitimis, quæst.* 23. *num.* 3. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 168. *num.* 8. *in fin.* Bossius *de Aliment. dict. cap.* 6. §. 17. *num.* 244.

36. Hæc difficultas examinda est de jure communi, & de jure Castellæ. Quoad primum dico, duobus modis posse dari dotem filiæ spuriæ, aut dando bona quoad proprietatem, vel quoad usumfructum; non enim tenetur Beneficiatus, vel alius Pater spurius dare dotem filiæ spuriæ quoad proprietatem, ut *ex l. Mela* 18. *ff. de cib. & aliment. legat.* percipiont DD. & est ratio; nam tantùm pater tenetur dare quoad proprietatem dotem, quando dos intrat in locum legitimæ; quod quidem deficit in filia spuria, cui legitima non debetur, sed tantùm alimenta: Ergo non tenetur Beneficiatus, vel alius Pater spurius dotem spuriæ dare quoad proprietarem, sed sufficit quoad usumfructum, *l. Cùm hi* 12. §. *si uni, ff. de transact.* Baldus *in l. Eam quam, C. de Fideicom. num.* 41. Surdus *de Aliment. tit.* 4. *quæst.* 9. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 9. Latrea *decis.* 96. *num.* 4.

37. Unde sequitur, quod si pater spuriæ designaverit dotem in usufructu aliquarum rerum, dos illa ad suos filios, vel hæredes non transmittetur, sed revertetur ad patrem, vel ad ejus hæredes; nam ususfructus morte finitur, §. *Finitur, Instit. de usufruct.* quapropter dos illa data videtur sub illa conditione, ut mortuâ filiâ spuriâ, ad patrem proprietarium revertatur; non verò eo modo ut transmittatur ad hæredes. Tum pater, quando dotem dat in usufructu, videtur tantùm alimentis filiæ consulere voluisse, non verò ad dandam dotem cum translatione dominii, quare dos ad hæredes noo transmittitur, sed morte illius finitur, tanquam ipsius alimenta, *ex d. l.* 3. *ff. de cib. & aliment. legat.* Et confirmatur, quia in jure receptum est, ut similis dos in usufructu constituta, non propriè ut dos, sed ut alimenta existimetur, *l. Cum hi* 8. §. *In annos, ff. de transact.* Boërius *decis.* 80. *num.* 9. Surdus *de Aliment. tit.* 9. *quæst.* 6. *num.* 14. Ergo debet morte finiri, nec poterit ad hæredes spuriæ transmitti, sed ad patrem, vel ad ejus successores debet reverti. Parladorius *lib.* 1. *rer. quotid. cap.* 16. *num* 11. Castillo *controvers. lib.* 5. *cap.* 61. *à n.* 99.

38. Illud verò in hac specie est animadvertendum, quod quando dos filiæ in usufructu conceditur, aut in annua præstatione, fructus illi non tanquam fructus censentur, sed tanquam sors principalis ipsius dotis; nam fructus propriè dicuntur, quando est aliqua res à qua dependeant, *l. Item veniunt* 20. §. *Fructus, ff. de petit. hæredit. l.* 2. *C. de act. empt.* Si verò per se subsistant, ut quando ususfructus in dotem conceditur, tunc fructus censentur sors, *l. divortio* 8. §. *Si vir, ff. solut. matr.* quapropter licèt morte spuriæ ususfructus finiatur; attamen commoditas ususfructus, & fructus illius ad hæredes transmittuntur, quia isti sunt proprii ipsius uxoris. Parladorius *quotid. quæst.* 4. *per tot.*

39. Si verò Beneficiatus, vel alter pater spurius det dotem spuriæ in proprietate aliquarum rerum, tunc ad suos hæredes, vel filios transmittetur; nam est proprium patrimonium ipsius filiæ, & transit ad illam quoad usumfructum, & proprietatem, absque aliqua reservatione, vel conditione, & ad suos hæredes transfertur, ut dicunt DD. secundæ sententiæ.

40. Erit ergo quæstio, quando non constat Beneficiatum, seu patrem spuriæ dedisse bona in dotem spuriæ quoad usumfructum, vel quoad proprietatem. Et tunc dicendum videtur, quoad usumfructum tantùm dedisse, & ideò transmitti non posse. Ratio est, nam cùm ipsa sit incapax bonorum paternorum, *Auth. Ex complexu, C. de incest. nupt.* quando bona in dotem dantur spuriæ, in dubio præsumendum

dati quoad usumfructum, non quoad proprietatem, ut tener Barbosa *in d. l.1. 4. p. num.71.* & consequenter ad hæredes transmitti non posse.

41. Sed in re distingnendum, quando bona, quæ in dotem dantur, fuissent majora, quàm erant necessaria ad alendam, & dotandam filiam spuriam; & tunc præsumendum, dati tantùm quoad usumfructum: ratio est, quia cùm ususfructus illorum bonorum sit sufficiens ad alimenta, & dotem filiæ spuriæ, præsumendum est illa majora bona tantùm esse data quoad usumfructum, non verò quoad proprietatem, in qua excessiva dos continebatur. Rursus bona in dotem data ratione alimentorum, intelliguntur data quoad proprietatem, quando in locum legitimæ conceduntur. Molina *de Primogen. lib.2. cap.15. n.10.* Cevallos *quæst.779. num* 100. Mieres *de Majorat. 4.p. quæst.28. num.22.* Sesse *decis.26. num.47.* Castillo *controvers. lib.5. cap.62. num.93.* Cùm ergo filia spuria legitimam non habeat, præsumendum est, bona illa excedentia dotem, & alimenta, tantùm esse data quoad usumfructum, non verò quoad proprietatem.

42. Si verò bona quæ dantur spuriæ in dotem, sunt proportionata ad illam alendam, & dotandam, nec aliquo modo excedant, intelliguntur data quoad proprietatem, & usumfructum; aliàs si in usufructu tantùm darentur, dos diminuta præstaretur, quod non est præsumendum in dubio, quando si in proprietate bona data intelligerentur, completa dos concederetur. Castillo *d. cap.62. num.*114.

43. Hinc hac distinctione observata, faciliter capitur resolutio hujus difficultatis, quando essemus in dubio, an Beneficiatus, vel alter pater spurius dederit filiæ dotem in usufructu, vel solùm in proprietate; si enim majorem quantitatem ad dotem designaverit, erit datus ususfructus, & non transmittetur: si verò bona fuerint proportionata, intelligentur data in proprietate, & ipsa transmittetur. Quod omne intelliges, nisi priùs pater paciscatur, dotem sibi esse reddendam, aut non, defunctâ filiâ; quia semper pacto standum est. Garcias *de expens. cap.3. num.27.* Avendañus *in l.40. Tauri, gloss.3. num.5.* Parladorius *lib.1. rer. quot. cap.16. n.4.* Cevallos *quæst.779. n.95.*

44. De jure nostro Regio *ex l.9. Tauri, l.7. tit.8. lib. 5. Recopilat.* plures Doctores asserunt, dotem datam filiæ spuriæ, ad hæredes, aut filios transmitti, ex illo fundamento; nam ex dictis juribus quintum bonorum non solùm relinquitur filiabus spuriis, quoad usumfructum, sed quoad proprietatem, ibi: *Pero bien permitimos, que les puedan en vida y en muerte mandar fasta la quinta parte de sus bienes, y no mas, de lo que podian disponer por su anima, y de tal parte despue que la huvieren, puedan disponer en su vida, ò al tiempo de su muerte, los dichos hijos ilegitimos, como quisieren.* Unde suscipiunt Doctores isti, de jure Regio dotem hanc datam filiabus spuriis, transmitti posse ad hæredes; & datam quoad usumfructum, & proprietatem. Cæterùm, nam ex doctrina plurimorum Doctorum, quos refert Castillo *dict. lib. 5. cap. 62. num.*88. hæc quinta pars non datur spuriis filiabus alimentorum loco, sed successionis. Ergo necessariò debet transmitti ad hæredes, sicut & aliæ res, in quibus legitimi succedunt. Avendañus *in leg.10. Tauri, gloss.3. num.4.* Lara *in l. Si quis à liberis, §. Idem rescripsit, num.75.* Mathienzo *in l.8. tit 8. lib.5. gloss.3. per tot.* Azevedus *in l.7. tit.8. lib.5. Recopilat. à n.16.* Barbosa *lib.3. vot.126. num.156.*

45. Hæc doctrina maxima eget explicatione, leges enim Regiæ non inquiunt, patrem spurium præ... debere hanc quintam partem relinquere filiis, ... bus spuriis, aut in vita, aut in morte; sed ...posse quando filios legitimos habuerit. Non ... difficultatem parentibus spuriis, ut pro alimentis seu dote, si tantùm voluerint dare usumfructum, id non possint, ita ut bona illa ad ipsos revertantur, filia, aut filius defunctis; sed tantùm, ut quando facerent simplicem donationem, aut legatum illius partis absque aliqua declaratione, tunc filii spurii, vel filiæ possint ea bona transmittere ad suos hæredes, & id quia interpretatur lex, data esse quoad proprietatem, & integro jure, ut possint ad alios transferre. Barbosa *d. 4. p. num.75.* Castillo *d. cap.62. num.*111. Unde si aliter patres spurii provideant, aut in dote, aut in donationa, seu legato, illud erit de jure Regio observandum, prout paciscantur, aut tacitè ex pacto cognoscatur: nec bona ista poterunt ad hæredes transmitti, si pactum expressum, aut tacitum id petierit.

46. Quare de jure Regio disquirunt DD. an in hac quinta parte possit pater spurius gravamen imponere? Et communiter inquiunt, non posse, si tantùm in his bonis contineatur necessarium ad alimenta. Et ratio est, nam necessaria ista alimenta ut debita censentur, in quibus nequit gravamen imponi, nisi tantùm in excessu. Tellus Fernandez *in l.10. Tauri, in fin.* Mathienzo *in d. l.8. tit.8. lib.5. gloss.3. ad fin.* Gomez *var. tom.1. cap.12. num.25. vers. Tertiò,* & in *l.9. Tauri, num.43. in fin.* Azevedus *in l.7. tit.8. lib.5. Recopilat. num.*18. Castillo *d. cap.62. n.*120.

47. Sed tamen contrarium tenet Cevallos cum aliquibus *quæst.779. num.97.* quia leges Regiæ tantùm sunt intelligendæ, quando quintum simpliciter relinquitur filiis, aut filiabus spuriis; non autem si aliter ex voluntate expressa parentum superiorum: quapropter Sacerdos dotans filiam spuriam, aut donans (verbi gratiâ) centum pro alimentis, potest ei gravamen imponere, ut post mortem restituat, cùm alimenta sint personalia.

48. Verùm licèt doctrinam Cevallos admittamus, tamen non benè se expedit. Hanc ob rem *dico, quod* si Sacerdos, aut alius pater spurius quantitatem pecuniæ designet, aut bona, quorum quantitas necessariò resolvenda est in alimentis filiæ spuriæ, vel in ejus dote pro ipsis alimentis, nequit de jure Regio, nec de jure communi gravamen imponere. Ratio est, nam tota illa quantitas est debiti naturalis, & solutio alimentorum; quare nequit ibidem gravamen imponere: secus verò si aliter provideat magnam quantitatem, ex cujus redditibus possit filia spuria alimenta percipere, vel ad alimenta prædium destinaverit, ut ex fructibus alimoniam percipiat; tunc enim gravamen rectè imponere poterit, non in fructibus, aut redditibus, sed in ipsa quantitate, aut prædio, ut posteà defuncta spuria, aut sibi, aut aliis restituat; nam dominium illorum ad spuriam non est translatum, itaque ut in re propria Sacerdos, aut pater spurius poterit gravamen imponere; voluit enim alimenta tantùm ex fructibus, aut redditibus præstare.

49. His verò relictis, transeamus ad donationes, & eleemosynas, quæ fieri possunt consanguineis ex redditibus Ecclesiasticis. Et illud est certum, Prælatos, seu Beneficiatos posse ex redditibus consanguineis succurrere pauperibus, donationes, & eleemosynas eis concedere, illo adjecto temperamento, ne illos ditent. Id enim opus pium est, & majori ratione, quatenus sunt pauperes magis conjuncti. Textus *in cap. Est probanda 16. dist.86. cap. Quisquis 19. 12. quæst.2.* Concilium Antiochenum *c.25.* Tridentinum *sess.25. de Reformat. cap.1.* Riccius *tom 2. decis.55. num.9.* Cancerius *var. 3. part. cap.21. num.225.*

50. Quod quidem magnopere debent considerare aliqui Prælati, & Beneficiati, qui circa filios, nepotes, & cæteros consanguineos ita sunt cæci (ut dicebat Baldus *in Authent. Quicunque, Cod. de Sacros. Ecclesiis*) ut non existiment ad Ecclesiam pervenisse, nisi ad eos

ex

ex redditibus ejus locupletandos, relictis pauperibus, Ecclesiis destitutis, & statu dedecorato: quamobrem *in Authent. Quomodo oporteat Episcopos*, §.1. *collat.*1. illud est statutum, ne ad Episcopatum admittantur filios habentes, aut nepotes, quanvis legitimos: quod licèt contraria consuetudine sit abrogatum, & contrarium observetur, *cap. Episcopus qui filios* 12. *quæst.*2. & cum aliis notat Barbosa *in Pastor.*1. *part. tit.*2. *gloss.*9. *num.*30. attamen si aliqui reperiantur idonei eos non habentes, ii sunt assumendi, & præferendi, ut liberiùs in eleemosynis, & operibus piis redditus expendantur, *cap. De Syracusana* 13. *dist.*28. quo in sensu intelligendi sunt textus *in cap. Priusquam* 4. *dist.*28. *cap. Carnotensis* 17. *dist.*61. Innocentius, & Abbas *in cap.* 1. *de testament. num.* 2. Barbosa *in dict. cap. Priusquam*, *num.*7.

51. Contra hos Ecclesiasticos ex redditibus ditantes consanguineos, explicatur illud Micheæ, *Væ qui ædificatis in sanguinibus*, id est, qui ex redditibus Beneficiorum consanguineos ditatis, ut explicat Bollo *in Oeconom. Can.* 2. *class. cap.*2. § 2. *vers. Quantum.* Hanc ob rem Dominus suos discipulos docuit columbæ simplicitatem imitari, ne unguibus, aut rostro rapiant, ut consanguineos divites faciant. Unde D. Gregorius *homil. in Evangel.* expendit illa verba Isaïæ *cap.*6. *vers.*8. exarata: *Qui sunt isti, qui ut nubes volant, & quasi columba ad fenestras suas? Quasi ergo ad fenestras suas sunt, qui nihil in hoc mundo concupiscunt, qui omnia simpliciter agnoscunt, & in hac, quæ vident, rapacitatis studio non trahuntur.* Addit adhuc Sylvestra *tom.*3. *in Evangelia*, *lib.*5. *cap.*8. *num.*50. *Hoc columbæ ingenium ebibant Ecclesiastici, ut unguibus, & rostro non rapiant, ut ipsi, & eorum consanguinei ex magnis opibus vivant, & largiter augeantur.* Est enim laudandus Prælatus ille, quem refert Alvarus Pelagius *de Planctu Eccles. lib.*2. *cap.*15. qui consanguineo deposcenti pecunias, respondit illud *Ps.*19. *Quæ utilitas in sanguine meo dum descendero in corruptionem?* Et nihil ei concessit.

52. Si tamen pauperes sint, ut diximus, licet aliquid eis concedere, sicut & aliis pauperibus. Verùm considerandum, ne amore sanguinis decipiaris, Reverende Prælate, aut Beneficiate; debes enim considerate statum personarum, indigentiam, laborem ex quo alimenta possunt percipere, ne totum ex redditibus expendatur, prout faciunt aliqui, quorum consanguinei agricolæ, aut officiales sunt, & statim abstrahentes eos, otiosi degunt, & totam alimoniam ex redditibus hauriunt, quod est gravissimum peccatum, ut cum S. Thoma observat Molina *tract.*2. *de Iust. disput.*146. *num.*4. Delugo *dict. disput.*4. *sect.*4. *num.*70. Turrianus 2. 2. *disput.* 82. *dub.* 10. *ad fin.* Cevallos *quæst.*588. *num.*33. Urrut.goyti *de Eccles. Cathed. cap.*6. *à num.*128.

53. Poterit tamen Prælatus, aut Beneficiatus memoriam erigere, ut ex illius fructibus pauperes sui consanguinei subleventur; hoc est enim opus pium, ad quod redditus sunt destinati. Similiter ex eis Hospitale, seu Ecclesiam erigere, vel Capellaniam instituere potest, & patronatum relinquere consanguineis, & propter laborem aliquam moderatam mercedem eis assignare; quia id non est eos ditare, sed designare stipendium pro labore. Molina *de Primog. lib.*2. *cap.*10. *num.*47. Sanchez *cons. lib.*2. *cap.* 2. *dub.*38. *num.*10. Delugo *d. sect.*4. *num.*71. R. Moya *d. disput.*6. *quæst.*4. § 4. *num.*17.

54. Est dubium, an Prælatus, seu Beneficiatus possit ex redditibus aliquid amplius donare consanguineis, quàm quod est necessarium ad sublevandam eorum indigentiam? Et aliqui negarunt; nam licèt causâ necessitatis, & paupertatis concessum sit consanguineis aliquid ex redditibus donare, attamen si amplius conceditur, jam cessat causa; & ideò si quid amplius donetur, erit peccatum. Gregorius *in l.*40. *tit.*5. *part.*1. *gloss.*10. *ad fin.* Avendañus *respons.*19. *num.*4. Major *in* 4. *dist.*24. *quæst.*19. & videtur sentire Vasquez relatus à Delugo *d. sect.*4. *n.*70.

55. Hæc secunda sententia admittenda est quando donatio ultra eleemosynam fuisset excessiva, non verò quando modica; nam ut suprà diximus, & tenet ipse Avendañus *dict. respons.*19. *num.*4. *vers. Eadem ratione*, Beneficiatus ex redditibus valet facere aliquas modicas donationes, non solùm extraneis, sed etiam consanguineis. Unde sequitur, ultra eleemosynam factam consanguineo, posse ei addere aliquam modicam donationem: idque majori ratione, quando fieret consanguineo, ad quod natura nos impellit; quapropter illa sententia intelligenda est de excessivis donationibus, non verò de modicis, ut tenent aliqui apud Sanchez *dict. dub.*38. *num.*7. Abbas *in cap.*1. *de Arbitris*, Aufrerius *ad Capell. Tolos. quæst.*289. Delugo *d. sect.*4. *num.*70.

56. Extendit Molina *dict. disput.*146. *num.*6. posse id facere Beneficiatum, seu Prælatum usque ad dotandam consanguineam pauperem, licèt habeat alia bona patrimonialia: sed hoc ultimum intelligendum, quando consanguinea non sit ex illis, quam ex obligatione propria teneatur dotare, veluti si fuisset filia, aut soror; tunc enim nequit dotare ex redditibus, secus si ad hanc obligationem non astringeretur, quia si fuisset pauper, perinde est, ac si aliis pauperibus mulieribus dotem concederet, ut probat ipse Molina.

CAPUT VII.

Quid possint Prælati, aut Beneficiati expendere ex redditibus ad statum consanguineorum, aut fundandos majoratus: & de largitione munerum Religiosorum.

SUMMARIUM.

*An quando aliquis ex infima sorte ad Episcopatum, seu Cardinalatum assumptus est, possit consanguineis dare amplius, quàm quod erat necessarium ad illorum statum, ut ad altiorem ascendant? Prima sententia negat, n.*1. *Illustratur exemplis Clementis IV. n.*2. *& Adriani VI. n.*3. *Temperatur hæc sententia, quando consanguineus est tam infimæ sortis, ut dedecoret Cardinalem, seu Episcopum, num.*4.

*An Prælati, seu Beneficiati ex redditibus possint majoratus instituere? Ex patrimonialibus bonis, vel quasi rectè possunt, n.*5.

*Si Prælatus, aut Beneficiatus sanus majoratum ex redditibus instituat, peccat graviter, sed valet institutio, & explicatur, n.*6.

*Limitant aliqui, quando majoratus non est ad conservandam, & locupletandam familiam, sed ita ut non cadat ab statu, n.*7. *Non admittuntur, nisi quando fieret majoratus, ut ex redditibus eleemosyna consanguineis pauperibus fieret; & si consanguinei pauperes non sint, ad aliam piam causam divertatur, n.*8.

*Sed an Prælatus, seu Beneficiatus ex bonis redditunm acquisitis parcè vivendo possit majoratum instituere? Affirmant plures, n.*9.

Negarunt aliqui. Privilegium alimentorum non competit

præteritis, n.10. Admittitur prima sententia, & respondetur contrariis, n.11.

Si majoratus ex redditibus instituatur revocabiliter à Prælato, seu Beneficiato sano, de jure communi non solùm illicite fit, sed etiam invalidè, n.12.

Si verò Prælatus, aut Beneficiatus de jure communi in ægritudine sit constitutus, an possit validè majoratum instituere? Prima sententia negat, n.13. Secunda affirmat, si fiat sine fraude, & irrevocabiliter, n.14. Matrimonium, seu professio in articulo mortis sunt valida, ibid.

Est gravis quæstio, de qua infrà, an donationes immodicæ factæ à Prælato, seu Beneficiato in ægritudine, sint validæ? Negant plures, n.15. Unde resolvitur, similes majoratus institui non posse, nisi clarè constet fraudem non adesse, n.16.

Prælati, seu Beneficiati per testamentum, vel per aliam ultimam voluntatem non possunt fundare majoratum ex redditibus, nisi ubi de consuetudine possunt testari, & in probabili sententia absque peccato. Si habeant indultum testandi simpliciter, non possunt, nisi concessum sit ad causas profanas, num.17.

An Prælatus, seu Beneficiatus possit ex redditibus expensas studii concedere nepoti habenti patrem divitem? Prima sententia affirmat, n.18. Secunda negat. Filius habens patrem divitem dives est, & pater tenetur ad studia secundùm statum filii, n.19.

Potest dare has expensas nepoti pauperi Beneficiatus, n.20. Si habeat patrem divitem, non potest ad minora studia, ad quæ pater tenetur, n.21.

Pater an teneatur ad majora studia? Aliqui negant, alteri affirmant, n.22. Resolvitur, & asseritur patrem divitem solùm teneri ad majora studia, quando filius ea inceperit cum profectu: quo quidem casu non poterit Beneficiatus, seu Prælatus præstare, n.23.

In eleemosynis concedendis sunt præferendi consanguinei pauperes, & virtuosi, & idem in emphyteusi Ecclesiæ, n.24.

An Episcopi, seu alii Beneficiati possint aliquid reservare, ut ascendant ad majorem statum? Possunt aliquid reservare ad necessaria vitæ, n.25. Non verò ut consanguinei ascendant, n.26.

Prima sententia affirmat posse reservare ad ascendendum ad altiorem statum, n.27. Secunda negat, num.28. Admittitur, si sit ad profanum, n.29.

Si sit ad Ecclesiasticum, similiter asserendum est, n.30. Si verò sit immediatus status, adhuc negat Delugo. Sed contrarium defenditur, si non adsint extremæ, aut graves necessitates. Argumentum a contrario sensu validum est, n.31. Quia experientia præditi utiliores sunt ad Ecclesias, unde quotidie translationes approbantur, ibid. Id pertinet etiam ad melius regimen Ecclesiæ præsentis, n.32. Fit instantia, n.33. Et respondetur, n.34.

Religiosi nequeunt ex redditibus Monasteriorum aliquas donationes elargiri directè, sive indirectè, exceptis levibus esculentis, seu potulentis, & ad devotionem munusculis. Explicatur Constitutio Clementis VIII. n.35.

Hæc Constitutio licet ab aliquibus dicatur necessaria, recepta non est, & dicunt non obligare: alteri affirmant, quia sufficit promulgatio, n.36. Et ad praxim explicatur Constitutio Clementis, n.37.

Prælati possunt facere modicas donationes, Religiosi verò ex licentia tacita, aut expressa Superioris. Sed quæ sit ista modica quantitas? Aliqui usque ad decimam partem, alii ad duodecimam extendunt: alteri dicunt à Constitutionibus taxari, n.38. Sed arbitrio prudentis relinquitur, n.39.

An donationes istæ modicæ sint intelligendæ de modicis comestibilibus, de quibus Bulla? Affirmandum videtur, n.40. Quando in jure propter certas causas revocatur donatio, non potest fieri extensio ad alias, ibid.

Sed contrarium defenditur. Dictio Tantùm, licèt sit taxativa, & reliqua excludat, non tamen casus similes, sicut etiam ad revocandas donationes etiam similes casus admittuntur, in meliori sententia, n.41.

Esculenta, & potulenta non debent esse magni valoris, n.42. Quod intelligunt aliqui ad quantitatem, quæ si furata esset, lethale efficeret, n.43.

Hæc doctrina explicantur, & textus in l. Plebiscito 28. ff. de offic. Præsidis, n.44. & 45.

De Xeniis à judicibus recipiendis, vel non, n.46. Et id totum arbitrio recti judicis relinquendum, n.47. Sed defendi valet, esculenti, & potulenti quantitatem posse expendere Religiosos, quæ valet à donatario expendi intra duos, aut tres dies, n.48.

Religiosus potest dare aliqua parva ad devotionem, veluti imagines, libellos, thecas, n.49.

Sed an quando moniali dantur facienda corporalia magni valoris, seu pictura, ministratis ad id necessariis, possit facere gratis, absque licentia Superioris? Negandum videtur, n.50. Sed contrarium tenent aliqui, n.51. Admittitur, si opus fuerit parvi valoris, aut Conventus operas suas dederit Moniali, n.52. Si fuerint magni valoris, negatur, n.53.

Servus quidquid acquirit per operas, domino acquirit, sicut libertus, si in manumissione operas promisisset, ibid. Et defenditur, n.54. & 55.

An Prælatus, seu Religiosus possit dicere dare sibi volenti, Non indigeo, da meo consanguineo, seu amico? Affirmant plures, n.56.

Quando dicit, Da nomine meo, nequit id dicere, acceptat enim, si dicat, nomine meo, n.58. Si dicat, Da nomine tuo, posse affirmant plures: sed contrarium cum Sorbo sustinetur, ibid.

Fit instantia, & interpretatur Bulla, n.58. Et confirmatur sententia Sorbi, n.59. Et probatur sic esse directam donationem, & absque traditione transire dominium ad causam piam, n.60.

Quando aliquis promitteret donare Religioso, an possit respondere, Da amico, seu consanguineo. Pervenitur ad quæstionem, an promissio de donando, sit donatio. Prima sententia negat. Qui promittit, se obligat ad factum, & liberatur præstando interesse. Promissio vendendi non est venditio, n.61.

Secunda sententia tenet contrarium: circuitus in jure vitantur. Qui promisit se obligaturum, statim obligatur. Pactum de liberando parit liberationem, num.62. & 63.

Qui ostendit propositum donandi, non obligatur, num.64. Componuntur caput Literaturam 3. de vot. & caput Consulti 20. de Regular. n.65.

Si verò promissio sit cum animo se obligandi ad donationem, & promissio sit nullâ designatâ quantitate, tunc non est donatio: & in hac specie latè probatur, n.66. Promissio vendendi, non designato pretio, non est venditio, ibid.

Fit instantia per argumentum à dote, cujus promissio absque quantitate est dos. Sed responsum datur, num.67.

Fit replica, & ei respondetur, num.68. In hac consideratione Prælatus, seu Religiosus rectè posset dicere, Da nomine tuo. Sed contrarium defenditur, num.69.

Quando verò promitteretur Religioso, seu Monasterio quantitas, aut res certa donanda, tunc promissio est donatio, & talia verba dicere non poterit, n.70. & 71.

An Prælati, seu Religiosi possint facere donationes remu-

nerato

neratorias? Negandum videtur, num. 72. Sed contrarium in meliori sententia sustinetur. Probibitus dare, non est interdictus remuneratoriè donare, num. 73. Admittitur, & explicatur hac doctrina, num. 74. Limita si ex indulto Pontificis Religiosus Beneficium obtineat, vel Episcopatum; tunc enim ex redditibus poterit remuneratoriè donare, n. 75.

Vel si donatio remuneratoria sit necessaria ad bonum Monasterii, num. 76.

Licentia Prælati semper est necessaria, ut donet Religiosus, quam potest concedere Abbatissa, num. 77.

Inter ipsos Religiosos si donetur, est necessaria licentia: sed si ambitio cesset, aliqui tenent contrarium, n. 78.

Accipientes donationes contra hoc interdictum tenentur ad restitutionem, num. 79.

1. IN hoc capite in primis inquirendum est, an quando aliquis ex infima sorte ad Cardinalatum, seu Episcopatum ascendat, possit consanguineis dare amplius ex redditibus, quàm quod erat necessarium ad pristinum statum conservandum, ita ut ad alium ascendant? Negavit Gregorius Lopez *in l. 40. tit. 5. p. 5. gloss. fin. ad finem*: nam sacri Canones illud tantùm permittunt dare consanguineis, quod sit necessarium ad sublevandam ejus indigentiam. Ergo nullo modo eis est concedendum, ut ad majorem statum ascendant.

2. Exemplis hæc doctrina illustratur. Nam Clemens IV. Pontifex Maximus, mira sanctitate præditus, duas cùm haberet filias antea ex matrimonio susceptas, unam in Monasterio collocavit, assignata portione triginta librarum parvarum Turonensium. Alteri verò, quæ marito suæ conditionis nupserat, trecentas libras Turonenses pro dote numeravit, illo pacto adjecto, ne amplius peteret. Ex una nepotem habuit, & Datarii, & Officiales inscio avo tria ei pinguia beneficia contulerunt. Ast cùm id sciret Pontifex, unum eligere, aliis dimissis nepotem compulit: contrà autem amicis rogantibus, responsum præbuit: *Se Deo, non carni, & sanguini acquieturum: Deum ita velle, ut sua in pias causas erogentur, nec esse dignum Petri successorem, qui plus cognationi, quàm pietati, & Christo tribueret.* Platina *in ejus vita, fol. mihi* 200. Illescas *Hist. Pontifical. lib. 5. cap. 10. in fin.* Petrus Gregorius *de Re benefic. cap. 5. num.* 8. Barbosa *in Past. 1. p. tit. 8. gloss. 9. num.* 32.

3. Aliud verò imitandum exemplum præstitit Adrianus VI. ad apicem Pontificatus perveniens. Cùm enim plures consanguineos haberet, & ex Belgis Romam petiissent pedestres, aliquibus vestimentis eis datis, ac admodum pauca pecunia illis præstita, pedites revertebantur: & cùm Senis nepotem literis vacantem haberet, ipseque ad visendum Pontificem advenisset, festinanter eum redire jussit, & tanquam pauperi ei ad pergendum solam mulam concessit. Illescas *tom. 2. lib. 6. cap.* 25. Ex his exemplis Gregorii Lopez doctrina confirmatur, dum isti Summi Præsules suis consanguineis pauperibus, & egenis ad altiorem statum capessendum minimè aliqua præstiterunt. Ergo Prælatus, seu Beneficiatus ex redditibus nequit consanguineis concedere, ut ad altiorem statum evehantur.

4. Sed tamen hæc sententia temperanda est, nempe quando consanguinei alicujus Prælati forent tam infimæ sortis, ut inhonorarent dignitatem Prælati, seu alterius Ecclesiæ dignitatis, utpote si essent lignarii, vel aquarii: potest enim Episcopus, Cardinalis, aut alter insignis Præbendatus eos ponere in alio moderato statu, ne injuria irrogetur suæ dignitati: & est ratio, quia Episcopus tenetur prospicare decorem suæ dignitatis ex redditibus. Tum quia status consanguineorum crescit per dignitatem Episcopi, seu Cardinalis: quamobrem poterit suos consanguineos ad altiorem statum evehere, ad quem positi sunt per suam dignitatem. Navarrus *de reddit. quæst. 1. Monit. 77. num. 4.* Molina *dict. tract. 2. disput. 146. n.* 8. Toletus *in Summa, lib. 7. cap. 38. num.* 1. Sanchez *dict. dub. 38. num.* 8. Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 2. num.* 9. R. Moya *dict. disput. 6. quæst. 2. §. 4. num.* 16. Velasco *de privileg. paup. 1. p. quæst. 4. num.* 35.

5. Deinde disquirendum, an Prælati, seu alii Beneficiati possint ex redditibus majoratus instituere? Qua in re illud in primis sciendum, posse Prælatum, seu Beneficiatum primogenium instituere de suis bonis patrimonialibus, aut de aliis, de quibus liberè valet disponere, quorum suprà mentionem egimus: in his enim ut certum id est supponendum. Capponi *tom. 3. discept. forens. 140. num.* 2. non solùm in vita, sed etiam in morte, prout sibi placuerit, prout in venerabili Cardinale Ximenio scripsit Alvar. Gomez *in ejus Historia, lib. 1. fol. mihi* 26. Molina *de primogen. lib. 2. cap. 10. n. 26. &* 48. Gratianus *tom. 5. discept. cap. 854. à num.* 59. Barbosa *3. p. allegat. 114. num.* 33.

6. Erit ergo disquisitio, an ex redditibus Beneficiorum possint Prælati, seu Beneficiati majoratum instituere ad conservationem suæ familiæ? & est duplici modo facienda. Primò quando Prælatus, seu Beneficiatus sanus, & recta valetudine fruitur. Secundò quando aliqua infirmitate gravaretur. Quoad primum dicendum, de jure communi loquendo, quod si Prælatus, aut Beneficiatus majoratum instituerit sanus, & absque aliquo morbo, graviter peccare, sed tamen validum esse majoratum. Prima pars probatur, nam expendit redditus in usus profanos, quod est peccatum grave. Secundò similiter probatur; nam est donatio rei propriæ, in qua Prælatus, seu Beneficiatus habebat dominium. Ergo validè concessa est ad instituendum majoratum, licèt illicitè: quod quidem admittendum quando majoratus institutio facta est irrevocabiliter inter vivos, aut in nostra Castella cum solemnitatibus, de quibus *in l. 17. Tauri*, Angelo *de Meliorat. in l. 1. gloss. 1. à num.* 1. Morquecho *de divis. bonor. lib. 3. cap. 2. à num.* 1. Molina *de primog. dict. cap. 10. num.* 32. Alter Molina *de Iust. tract. 2. disput. 148. num.* 3. Garcia *in Summas, tract. 4. difficult. 4. dub. 2. num.* 18. de Lugo *de Iust. dict. sect. 4. num.* 71. Barbosa *3. p. allegat. 114. num.* 33.

7. Temperant tamen aliqui, si institutio majoratus facta fuerit ad locupletandam familiam, secus verò ad conservandum statum & decentiam illius; nam respectu istius considerationis modica donatio videtur, quare non erit grave peccatum. Sotus *de Iust. lib. 10. quæst. 4. art. 4. vers. Quamvis documentum*, Escobar *in Theolog. Moral. tract. 5. examin 5. cap. 4. n.* 60. Gratianus *dict. discept. 854. num.* 63. & tenere videtur Petrus Hurtado relatus à Garcia *dict. difficult. 4. dub. 4. num.* 8.

8. Sed non admitto doctrinam horum Doctorum; nam hic modus instituendi primogenium ex sua natura respicit ad conservandam familiam, quod quidem est usus profanus; quamobrem Prælati, seu Beneficiati graviter peccabunt ad id expendendo redditus Ecclesiasticos, ut tenent Molina *dict. cap. 10. n.* 49. Garcia nuperrimè relatus. Admitterem tamen illud placitum, quando majoratus institueretur per modum causæ, aut memoriæ piæ, ad succurrendas necessitates occurrentes propriæ familiæ; verùm si ad meliorem fortunam perveniat, ut redditus illius majoratus ad aliam piam causam divertantur: tunc enim rectè instituetatur majoratus ex redditibus, quia semper pietatem respicit. Gratianus *dict. discept. 854. num.* 64.

9. Præterea limitant alii Doctores quando Prælatus, seu Beneficiatus ex redditibus parcè vivendo aliqua bona acquisierit, & ex his bonis majoratum instituerit,

tuerit; tunc enim absque aliquo peccato procedit: nam bona illius sunt propria instituentis, cum libera facultate disponendi, & expendendi. Ergo rectè Prælatus, seu Beneficiatus poterit ex eis primogenium fundare. Navarrus *de Reddit. quæst. 1. monit.* 30. & 76. Molina *dict. cap.* 10. *n.*50. Gratianus *dict. discept.* 854. *num.* 65. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 146. *num.*3. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 10. *difficult.* 8. *num.* 3. *ad fin.*

10. Sed dices: Bona illa, quæ parcè vivendo acquirit Prælatus, seu Beneficiatus, eodem modo sunt expendenda prout ipsi redditus, ut tenet Abbas relatus à Molina *dict. cap.* 10. *num.* 50. Sarmiento *de reddit.* 3. *p. cap.* 5. *num.*4. Garcia *de Benefic.* 2. *p. cap.* 1. *num.* 3. Ergo sicut de redditibus nequit Prælatus, aut Beneficiatus majoratum instituere absque gravi culpa, similiter nec ex his bonis acquisitis parcè vivendo. Confirmatur duabus rationibus. Prima, nam quod isto modo superest de redditibus, superfluum est ex eis, itaque semper remanet cum onere eleemosynandi, non verò ut de eis liberè disponatur. Secunda, licèt bona ista parcè vivendo acquisita restent ex congrua Prælati, seu Beneficiati, & ut alimenta censeantur, *l.* 1. *C. de Fideicommiss. l. Cùm ij* 8. *ff. de transact.* sunt tamen alimenta præterita, non gaudentia privilegiis alimentorum, *l. Alimentis* 8. *C. de transact.* Castillo *lib.* 8. *controvers. cap.* 19. *num.*6. Ergo licèt congrua de præsenti gaudeat privilegio, ut expendi valeat prout placuerit Prælato, seu Beneficiato; non tamen bona illa præterita ex congrua acquisita, idcirco non poterunt liberè expendi, nec ex eis majoratus institui.

11. Verùm argumentum, & illius fundamenta debilia sunt; bona enim parcè vivendo acquisita ex congrua, sunt bona patrimonialia, vel quasi Prælati, seu Beneficiati, quia Ecclesia totam congruam concedit, ut mercedem seu salarium laboris Prælati, seu Beneficiati; & non solùm dominium concedit, sed etiam facultatem liberam, ut de ea disponant prout sibi placuerit, tempore quo dat; sed posteà eo transacto, quidquid acquisierint parcè vivendo ex genio, ad liberam dispositionem acquirentis relinquit. Escobar *dict. cap.* 4. *num.*6. Bonacina *de obligat. Benefic. disput.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *n.* 14. Layman *in Summa*, *lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.*2. Trullench *lib.*7. *Decalog. cap.* 2. *dub.* 6. *num.*4. Palao *de charit. tract.* 6. *disput.*2. *punct.* 5. *num.*5. Ideircò rectè poterunt de his bonis parcè vivendo acquisitis primogenium instituere.

12. Si tamen Prælatus, aut Beneficiatus sanus, & absque aliqua ægritudine majoratum revocabilem instituerit, de jure communi nec in Beneficiatis validum erit; modus enim instituendi magis conformis est ultimæ voluntati, quàm contractui: quare valida non erit talis institutio. Prælati enim, aut Beneficiati de jure communi nequeunt de redditibus testari, nec aliquid relinquere per modum ultimæ voluntatis: quare nec majoratum revocabilem instituere poterunt. Molina *dict. cap.* 10. *num.*31. alter Molina *dict. disput.* 146. *num.*3. Barbosa *dict. allegat.* 114. *num.*33.

13. Si verò Prælatus, aut Beneficiatus in ægritudine sint constituti, & majoratum irrevocabilem instituant ex redditibus, de jure communi quæstio est, an validus sit, necne. Prima sententia negat validum, ex decisione textus *in cap. Ad hac* 8. *de testament.* ubi donationes factæ à Clerico in ægritudine, nisi modicæ fuerint, & per modum eleemosynæ, annullantur. Ergo nec Prælatus, nec Beneficiatus ex redditibus in ægritudine possunt majoratum irrevocabilem instituere. Hæc enim est maxima quantitas, & non per modum eleemosynæ, sed ad usus profanos, nempe ad conservandam familiam. Ergo talis institutio erit irrita. Cæterùm, nam disponere de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ in ægritudine, consideratur in fraudem legis: ad quod est optimus textus *in l. Filia mea* 59. *ff. solut. matrim.* ubi si pater stipulatus fuerit dotem ad se revertendam, si filia decedat in matrimonio, & non in causam repudii; verùm maritus cùm eam ægram videret, repudiavit: inquit Consultus, patrem dotem recuperare posse, quia id in fraudem actum est. Quod idem in præsentia asserendum; nam in fraudem legis actum videtur in ægritudine majoratum irrevocabilem instituere, ex eo quod erat interdictum relinquere per ultimam voluntatem, *l. Si mulier* 21. *ff. Rer. amot.* Boërius *decis.* 287. Ergo non est sustinenda talis majoratus institutio. Denique, nam Prælatus, seu Beneficiatus in ægritudine constitutus censetur tanquam usuarius redditum, qui nequit aliquid de eis disponere, nisi necessaria suscipere. Glossa *in cap. fin. de pecul. Cleric.* Covarr. *in cap. Cùm in Officiis, de testament. num.*1. quare si aliquem majoratum instituerit, erit nulla institutio. Gratianus *dict. cap.* 854. *n.*50. Luna *ad Molinam*, *lib.* 2. *cap.* 10. *à num.*40.

14. Sed Molina *dict. cap.* 10. *num.*40. tenet aliam sententiam contrariam, scilicet sustinendam esse talem majoratus institutionem, si fiat absque aliqua fraude, verùm constet irrevocabiliter, & cum traditione bonorum effectuatam esse. Probat, nam donatio inter vivos pura & irrevocabilis potest fieri ab infirmo, etiam morti proximo, *l. Seja* 42. §. *Cùm Prætor*, *ff. de donat. causâ mortis*, ibi: *Cùm autem quis absolutè donaret, non tam mortis causâ, quàm morientem donare.* Et diximus *lib.* 1. *cap.* 13. *num.*46. Ergo & majoratus institutio, nulla fraude interveniente. Et confirmat suam sententiam; nam si posteà Prælatus, aut Beneficiatus convalescat, si aliquid irrevocabiliter tempore ægritudinis donaverit, donatarius restituere non debet; est enim valida donatio, etiam in articulo mortis, ut professio, & matrimonium, ut tenet ipse Molina *dict. lib.* 2. *cap.* 5. *num.*27. Ergo si constat absque fraude irrevocabiliter esse institutum majoratum, validus erit etiam in ægritudine, ut etiam tenet alter Molina *dict. disput.* 146. *num* 9.

15. Hæc verò controversia sopienda est ex illa quæstione, an quando Prælatus, seu Beneficiatus de jure communi, si est in ægritudine, aliquid immodicum donaverit irrevocabiliter, sit sustinendum, necne? de qua infra latè agemus. Interim tamen absolutè loquendo dicendum, tales donationes non valere, quin potiùs eas tanquam fraudulentas rejicit textus *in d. cap. Ad hac* 8. *de testament.* ubi Gonzalez *num.*3. nam faciliter defraudarentur Ecclesiæ, seu Camera Apostolica, si hæ donationes factæ in ægritudine sustinerentur. Tum quia considerantur tanquam factæ in testamento, quando speratur fieri in ægritudine, *cap. De his* 4. *de sepult.* Covarr. *in cap. Ad hac*, *num.*1. Sarmiento *de reddit.* 4. *p. quæst.* 14. *num.* 16. Barbosa *dict. allegat.* 114. *num.* 6. quamobrem annullantur, nec possunt sustineri.

16. Unde sequitur, majoratum factum in ægritudine, sive à Prælato, seu à Beneficiato ex bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, utpote fraudulentum, & in fraudem legis institutum, minimè sustineri posse, absolutè loquendo; si tamen constet, nullam fraudem extitisse, tunc est resolvendum prout infra latè explicabimus de donationibus irrevocabiliter factis in ægritudine. Gratianus *dict. cap.* 854. *num.*51.

17. In testamento verò, vel per aliam ultimam voluntatem nequit majoratus institui, nec à Prælatis, nec à Beneficiatis. Limita, nisi ubi de consuetudine testantur de redditibus, ut in Castella Clerici, & in aliis Regnis, de quibus posteà erit sermo; quia tunc rectè in testamento, aut in alia ultima voluntate majoratum instituent de redditibus, etiam ad usus profanos: quod non solùm erit validum, sed in probabili sententia absque peccato. Molina *dict. disput.* 145. *num.*5.

num. 5. Si verò Prælatus, seu Beneficiatus indultum testandi habuerint à Summo Pontifice, verba indulti magnoperè sunt consideranda; si enim tantùm sit simplex facultas testandi, minimè erit valida majoratus institutio, quia tantùm data videtur ad pias causas, non verò ad primogenium, nec ad alias causas profanas. Verùm si ad causas profanas detur indultum, poterit institui majoratus, & validus erit in foro fori; secus autem in foro poli, nisi magna fuerit causa ad id concedendum. Navarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 129. Barbatia *de præst. Cardin.* 1. *p. quæst.* 4. *num.* 7. Molina *de Primog. d. cap.* 10. *num.* 30. *&* 31. Gratianus *dict. cap.* 854. *n.* 49.

18. Præterea est aliud dubium, an Prælatus, seu Beneficiatus possit ex redditibus expensas studii concedere nepoti habenti patrem divitem. Prima sententia affirmat; nam pater quantumvis dives, non tenetur Studia, Collegia, seu Seminaria dare filio suo, sed tantùm alimenta, & necessariam educationem; quare filius respectu harum expensarum pauper est, cui benè Prælatus, seu Beneficiatus expensas istas porrigere absque culpa poterit. Garcia *in Summa, tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 2. *num.* 9. Layman *in Summa, lib.* 4. *tract.* 2. *cap.* 3. *num.* 5.

19. Secunda sententia negat, quia filius habens patrem divitem, etiam dives dicitur, *l. In suis* 11. *ff. de lib. & posthum.* ubi Scribentes, Gregorius *in l.* 7. *tit.* 13. *part.* 6. Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 189. *num.* 32. Campanilus *In divers. rub.* 8. *cap.* 5. *num.* 3. Ergo Prælatus, seu Beneficiatus ex redditibus nequit dare expensas istas nepoti habenti patrem divitem. Cæterùm pater dives non solùm tenetur educare filios necessaria educatione, sed etiam studiorum correspondentiam filiorum statui. Ergo cùm habeat patrem divitem obligatum ad hæc studia, nequit Prælatus, seu Beneficiatus ex redditibus has expensas concedere nepoti. At sententia ista affirmat, posse dare, si pater renuerit illas concedere. Navarrus *lib.* 3. *conf.* 2. *de vit. & honest. Clericor.* Bonacina *d. punct.* 2. *propofit.* 3. *n.* 13. Delugo *d. sect.* 4. *n.* 18.

20. In hac difficultate illud est certum, Prælatum, seu Beneficiatum posse dare expensas studii pauperi nepoti; ex eo enim, quod pauper sit, est opus pium: quare rectè ex redditibus has expensas concedit. Sylvester *verbo Clericus* 4. *quæst.* 15. Sanchez *consf lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 18. Belletus *disquisit. Cleric. tit. de bon. Cleric.* §. 11. *n.* 14.

21. Erit ergo difficultas, quando nepos habuerit patrem divitem; & in hoc casu distinguenda sunt Studia; aliqua enim sunt minora, veluti legere, & scribere, linguam Latinam agnoscere. Majora verò dicuntur Theologalis scientia, Legalis, seu Medica, vel altera similis addiscenda. Quoad prima dico, quod si nepos habuerit patrem divitem, minimè Prælatum, seu Beneficiatum posse ex redditibus has expensas nepoti concedere. Et ratio est, quia pater tenetur ad erudiendum filium, *l. Qui filium* 4. *ff. ubi pupillus educari debeat, l. De bonis* 6. *§ Non solùm, ff. de Carbon. edict. l.* 16. *tit.* 16. *part.* 6. ubi communiter Interpretes explicant dè minoribus studiis. Bart. *in d. l. Non solùm*, Jason. *in l. Quidam cùm filium, ff. de verb. oblig. num.* 33. Menochius *de Arbitr. casu* 501. *num.* 10. Velasco *de Privileg. pauper.* 1. *part. quæst.* 4. *num.* 58. Tamburinus *Oper. Moral. tom.* 1. *lib.* 5. *cap.* 3. §. 1. *n.* 2. Ergo cùm nepos habeat patrem obligatum ad expensas minorum studiorum, nequit Prælatus, seu Beneficiatus eas ei præstare. Rursus, quia id non esset donare nepoti, sed patri diviti, quod est grave peccatum.

22. In studiis majoribus est major difficultas; nam aliqui Doctorum negant patrem ad illa obligari: nam licet pater teneatur filium erudire, juxta illud Ecclesiastici *cap.* 7. *vers.* 25. *Filii tibi sunt, erudi illos* & *cap.* 4. *vers.* 12. Navarrus *in Man. cap.* 12. *num.* 17. Giurba *ad consuetud. Messan. cap.* 7. *gloss.* 12. id tamen sufficit fieri per minora studia. Verùm alteri inquiunt, quod si pater ita dives sit, ut possit majora studia filio concedere, ad id teneri, quia est in bonum Reipublicæ, & in honorem parentum. Garcia *de expensis, cap.* 3. *num* 45. Surdus *de Aliment. tit.* 6. *quæst.* 19. *& tit.* 4. *quæst.* 6. Menochius *conf.* 501. *num.* 12. Gratianus *discept. for. cap.* 269. *num.* 43. Escobar *de purit. sanguin.* 1. *p. quæst.* 1. *proœm.* §. 3. *n.* 31.

23. Unde sequitur, quod ad studia majora difficile est resolvere, an Prælatus, seu Beneficiatus possit nepoti habenti patrem divitem concedere expensas studiorum majorum. In sententia asserentium patrem teneri ad studia majora, nequeunt illas præstare; secus in sententia negantium. Sed tamen dicendum est, posse dare has expensas, absolutè loquendo, quando pater renuerit illas præstare; nam cùm melior sententia sit pro patre, difficillimè, aut nunquam ad eas præstandas compelletur: quamobrem absque culpa præstari poterunt ex redditibus. Excipiendus tamen erit casus, quando semel ex patris voluntate inceperit filius hæc majora studia, recteque proficiat, nec adsit legitima causa, ut amoveatur; quia tunc pater dives poterit compelli, ut expensas istas præstet, ut benè notat Spino *de testament. gloss.* 18. *num.* 79. Et nec Prælatus, seu Beneficiatus ex redditibus poterit nepoti illas præstare.

24. Illud verò antequam consanguineos relinquamus observes, ut quando eleemosynæ sunt dandæ, præferendi sint illi extraneis, dummodò in eis concurrant qualitates metiri, paupertatis, & virtutis; istud enim petit ratio naturalis sanguinis, & charitatis, ut cum propriis benevolos nos ostendamus, ut cum Toleto tenet Escobar *in Summa, d. cap.* 4. *n.* 60. Delugo *disput.* 4. *sect.* 4. *n.* 70. Garcia *dict. diff. ult.* 4. *dub.* 2. *num.* 9. Unde asserunt Doctores, Episcopum posse bona Ecclesiæ solita infeudari, vel in emphyteusim concedi, potiùs consanguineis, quàm extraneis concedere. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privil.* 92. *num.* 1. Cardoso *in Praxi, verbo Emphytensis, n.* 11. Flaminius *de Resign. lib.* 9. *quæst.* 17. *n.* 124.

25. Rursus disquirendum, an Prælatus, seu alius Beneficiatus possit ex redditibus aliquid reservare, ut ascendat ad altiorem dignitatem Ecclesiasticam. Qua in difficultate præmitto, posse aliquid ex superfluis reservare ad conservandum suum statum, vel ad aliquas necessitates proprias, veluti ad infirmitatem, litem, vel ad aliam necessitatem præcisam. In hac ergo vita, ubi tantæ sunt ærumnæ, necessaria est aliqua providentia, ne facilitet deficiamus: quare rectè Prælatus, seu Beneficiatus ex superfluis aliquid reservat, quod arbitrio viri prudentis fuerit necessarium, nisi adsint extremæ, aut graves necessitates; tunc enim nihil est reservandum, ut cum Navarro tenet Sanchez *d. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 38. *num.* 13. Delugo *d. sect.* 4. *n.* 74. R. Moya *d. tract.* 6. *disp.* 6. §. 4. *num.* 16.

26. Deinde præmitto, non posse Episcopum, seu Beneficiatum aliquid reservare ultra relata in numero antecedenti.

27. Erit ergo conectatio, an possit aliquid reservare ex superfluis redditibus ad ascendendum ad altiorem statum, & dignitatem? Et Diana, quem refert Delugo *Ref. Mor. lib.* 5. *dub.* 11. *num.* 1. asserit id posse fieri; nam ad congruam pertinet non solùm conservatio status præsentis, sed etiam medium ad meliorem acquirendum; quia ascendere ad superiorem, est necessitas ipsius præsentis status.

28. Sed contrarium tenent alteri, nam Prælati, seu Beneficiati nequeunt superfluum redditum retinere ad alios fines. Navarrus *in Man. cap.* 24. *n.* 6. *fuer.*

vers. dixi secularem. Ergo nec ex eis aliquid retinere ad mutandum statum, seu dignitatem. Tum, si licetet superfluum reservare ad mutandum & ascendendum ad meliorem statum, ratus erit casus in quo darent eleemosynas ex superfluis; semper enim hac ocasione retinerent, cùm semper adsit major status, & dignitas, ad quam Prælati, seu Beneficiati possunt ascendere. Ergo nullo modo ad ascendendum ad meliorem statum, & dignitatem possunt ex superfluis redditibus aliquid reservare, ut cum Corduba notat Vazquez *in Opuscul. de Eleemosyna, cap. 4. dub. ult. num.*14. de Lugo *dict. lib.*5. *dub.* 11. *à num.*2.

29. In re dicendum, hanc doctrinam admittendam esse absque dubio, quando Prælatus, seu Beneficiatus alium statum profanum desideraret, in quo quidem esset superfluum expendere in usus profanos, & consequenter grave peccatum.

30. Si verò superfluum retineat, ut ad statum altiorem Ecclesiasticum ascendat, distinctio est facienda, scilicet quando status est mediatus, seu immediatus: si enim status est mediatus, minimè id erit licitum; nunquam enim Prælatus, aut Beneficiatus eleemosynas erogaret, dum reservaret ad statum Cardinalatus; itaque semper reservaret, quod non est admittendum, ut benè docet de Lugo *dict. dub.* 11. *n.*4.

31. Si est immediatus, de Lugo *ubi proximè, n.*2. asserit adhuc aliquid reservari non posse. Sed pace disertissimi viri dicendum censeo, quod nisi adsint extremæ, aut graves necessitates, posse ex superfluis aliquid reservari: & probatur doctrinâ doctissimi Patris Vazquez *dict. dub. ult. num.*14. qui apertè loquitur quando adsunt graves necessitates. Ergo si non adsint, rectè poterit Prælatus, aut Beneficiatus aliquid ex redditibus reservare ad ascendendum ad immediatum statum; argumentum enim à contrario sensu validum est, *l.* 1. §. *Hujus rei, ff. de offic. ejus, l. Si quis locuples* 57. *ff. de manum. testament. cap. Cùm Apostolica, de his quæ fiunt à major. part. Capituli*, Thomasserus *Reg.*39. Tuschus *lit. A, conclus.* 498. Farinacius *tom.*4. *cons.* 30. *num.*159. Cæterùm id reservare ad ascendendum ad immediatum statum Ecclesiasticum, veluti ad alium immediatum Episcopatum, vel Beneficium, est causa pia, & in utilitatem Ecclesiarum; melius enim regitur Ecclesia ab eo, qui jam aliam rexerat, & praxim habet in munere illo obeundo, quàm si ab alio noviter regerentur, ut diximus *lib.* 3. *cap.* 9. *n.*49. Ludovicus à Conceptione *in exam. Theolog. Mor. tract.* 2. *casu* 41. *à num.* 12. Quamobrem translationes Episcoporum hodie tam facilè dispensantur *ex cap. Mutationes* 24.7. *quæst.* 1. Rebuffus *tit. de translat. Episcop. num.*9. Lantmeter *de ver Cleric. vict. lib.* 2. *cap.*98. Capponi *tom.* 2. *discept.* 105. *num.*4. Frasso *de Patronat. Indiar.* 1. *p. cap.*23. *num.* 23. Ergo cùm mutatio status ad immediatam Ecclesiam, sit ad utilitatem Ecclesiarum, inde est ut Episcopus, vel Beneficiatus possit aliquid reservare ad ascendendum ad immediatum statum Ecclesiasticum.

32. Rursus id pertinet aliquo modo ad conservationem, & utilitatem præsentis dignitatis, & Ecclesiæ; nam Episcopus, seu Beneficiatus, qui curat statum majorem Ecclesiasticum futurum, magnopere curat bonum regimen status præsentis, & se ostendere rectum Christi Domini ministrum, ut dignior fiat ascensus ad immediatum Episcopatum, seu Beneficium. Ergo poterit retinere aliquid ex superfluis redditibus ad statum immediatum, cùm hoc desiderium influat in bonum dignitatis, aut Ecclesiæ præsentis, & conservationem illius recti regiminis.

33. Sed dices, rectè procedere: In statu præsenti est obligatio necessaria Episcopi, seu Beneficiati: Ergo illud quod influit ad benè regendum, non est præsentis status, cùm ad id ex propria obligatione tenea-tur. Unde venerabilis Tapia, quando de Episcopatu Segoviensi translatus est ad Seguntinum, Bullas, & alias expensas translationis pauperibus Segoviensibus restituit, ut refert Lorea *in ejus vita, lib.* 1. *cap.* 17. *vers. Antes de salir*: nihil enim ex primo Episcopatu retinuit ad ascensum secundi. Ergo minimè Episcopus, aut Beneficiatus poterunt aliquid reservare ad ascensum immediatum ex redditibus, nec ex causa quod ascensus influat in bonum regimen Ecclesiæ præsentis.

34. Sed tamen respondendum, quod licèt Episcopus, seu Beneficiatus ex propria obligatione rectè procedere teneatur in administratione, seu Regimine suæ Ecclesiæ, *cap. Episcopus* 7. *dist.*41. *cap. Pro reverentia* 11. *dist.* 44. Trident. *sess.* 25. *de Reformat. cap.*1. attamen illud quod influit, ut hæc rectiùs, & diligentiùs peragantur, etiam pertinet ad statum præsentis Ecclesiæ; quapropter expensæ illæ illius dici possunt. Exemplum enim venerabilis Tapiæ probat illud esse rectius, & sanctius, ut sæpe faciunt viri perfecti; non tamen condemnat contrarium, si probabilius fiat: quamobrem si communes sunt necessitates, poterunt Episcopus, seu Beneficiatus aliquid ex superfluis redditibus reservare ad immediatum statum Ecclesiasticum.

35. Denique in capite isto transeamus ad donationes Religiosorum, an possint fieri à suis communitatibus, vel Religiosis ex Monasteriorum redditibus. Et in re illud erit observandum, esse constitutionem Clementis VIII. de largitione munerum, incipit *Religiosæ Congregationis*, quæ edita est 3. Kalend. Julii 1594. interdicentem quaslibet donationes faciendas à Prælatis, Conventibus, seu Religiosis, sive directè, sive indirectè, ex redditibus Monasteriorum, exceptis levibus esculentis, & potulentis, & munusculis pertinentibus ad devotionem; & adhuc ista levia nomine Conventus largiantur, & ubi Superiori de consensu Conventus videbitur. Hoc enim interdictum dicunt DD. nihil aliud continere, nisi jus commune, in quo quidem similes donationes prohibitæ sunt, & alienationes rerum Ecclesiarum, & Monasteriorum, *cap. Nulli* 5. *cap. Si quis* 6. *de Reb. Eccles. alien. vel non, cap. Monasterium* 6. *de stat. Monach.* & ultra pœnas nihil aliud continere, nisi reformationem liberalium donationum ex redditibus Conventus, ad jus commune. Cruz *de Stat. Relig. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.*6. Diana 1. *p. tract.* 6. *resolut.* 2. Scotti *ad Constit. Apostol. Epitom.* 258. *theorem.* 395.

36. Hanc constitutionem nonnulli dicunt in Capitulis Monasteriorum necessariò exercendam, atque scribendam ut valde necessariam. Valeri *de different. utriusq. for. verbo Munera, num.*106. Sed tamen in praxi recepta non est, ut testantur Scottia *Epitom.*159. *theorem.* 399. *in fin.* Peyrinis *tom.* 1. *cap.* 2. *quæst.* 2. §. 6. Thomas Hurtado *de Congrua, lib.* 3. *resolut.* 2. *subresolut. unica, num.*63. Diana 1. *p. tract.* 6. *resolut.*1. Gratianus *tom.* 2. *discept. cap.* 202. *num.*17. Unde non obligare plures Doctores admittunt; nam leges, seu Constitutiones, licèt promulgentur, obligant quando moribus utentium comprobantur, *cap. In istis*, §. *Leges, dist.* 4. *l. De quibus* 32. *ff. de legib.* Felinus *in cap.*1. *de treug. & pac. num.*12. Sordus *cons.* 58. *num.*9. Sed constitutio ista recepta non est: Ergo nequit obligare, ut tenent Navarrus *in Man. cap.* 23. *num.* 41. Santarell. *de hæresi, cap.*13. *num.*21. Lessius *de Just. lib.* 2. *cap.* 22. *dub.* 13. *num.*98. Becanus *in Summa*, 2. *p. tract.* 3. *cap.* 6. *quæst.* 8. *num.*2. Bonacina *de legib. disput.* 1. *q.* 1. *punct.* 84. *n.*27. quod tenent, licèt lex sit Pontificia, vel habeat decretum irritans cum clausulis amplissimis. Gratianus *dict. cap.* 202. *num.*18. Quare in hac sententia Constitutio ista, utpote non recepta, non obligat. Sed in aliorum sententia contrarium tenente, nempe ex sola promulgatione, absque acceptatione

tione obligare leges, quam defendunt Pontius *de matrim. lib.* 5. *cap.* 7. *num.* 2. Suarez *de legibus, lib.* 3. *cap.* 19. Diana 1. *part. tract.* 10. *resolut.* 1. *in fin.* & alii relati à Bonacina *dict. punct.* 4. *num.* 27. obligabit: quod quidem probabile est, sed contrarium probabilius. Unde Diana 1. *part. tract.* 6. *resolut.* 1. *in fin.* scripsit se non damnaturum Religiosum sequentem usum suæ provinciæ circa munera largienda, non obstante dictâ Bullâ.

37. Verùm in re, exceptis pœnis dissidium istud facilè dissolvitur; nam, ut diximus, hæc constitutio nihil continet nisi contentum in jure communi, & reformationem abusûs in largiendis muneribus ex redditibus Monasterii: quare observanda est, licèt non per se, attamen quatenus continet jus commune prohibens largitionem liberalem tam Prælatorum, quàm Religiosorum ex redditibus Monasterii, ex his rationibus decidendi: nam Prælati non sunt domini redditutum Monasterii, sed tantùm administratores: & Religiosi cæteri, nec domini, nec administratores sunt, propter votum paupertatis. Ergo ex redditibus Monasterii nequeunt aliqua munera liberalia elargiri. Scottia *dict. theoremat.* 395. Tum quidquid acquirunt Prælati, seu Religiosi, acquirunt Monasterio, nec ex rebus acquisitis possunt aliquid concedere, nisi ad aliquas eleemosynas, aut usus pios, ut concludit Scortia superiùs allegatus.

38. Hoc verò interdictum non ita rigidè accipiendum est, ut nihil largiri possint Prælati, seu Religiosi; modicæ enim donationes eis interdictæ non sunt, quas possunt facere, vel suis, vel extraneis: Religiosi, ex consensu Superioris tacito, seu expresso: Prælati verò ex licentia per administrationem sibi tributa. Verùm quæ quantitas sit ista modicæ donationis, certa non est. Aliqui dicunt, posse donare usque ad quantitatem decem aureorum. Cruz *de Stat. Relig. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 5. Corduba *in Summa, quæst.* 54. Fagundez *in precept. Decalog. tract.* 2. *lib.* 8. *cap.* 6. *n.* 12. Alteri extendunt usque ad duodecimam partem. Azorius *quodlibet.* 8. *conclus.* 2. dicit partem istam, quæ à Prælatis, seu Religiosis valet donari, taxatam esse in Religionibus, vel particulari statuto, vel consuetudine.

39. Sed si hoc taxatum non fuerit, nec per usum, nec per peculiare statutum, committendum erit arbitrio prudentum, ut hæc quantitas terminetur prout petit causa, vel utilitas Monasterii, & illius necessitates. Cenedo *de paupert. Religios. dub.* 26. *num* 6. *conclus.* 2. Molina *de Iust. tract.* 2. *disput* 276. *num* 2. Sanchez *lib* 7. *Decalogi, cap.* 19. *num.* 42. Suarez *de Relig. tom.* 3. *lib.* 8. *cap.* 15. *num.* 13. Diana 1. *p. tract.* 6. *resol.* 4. Scottia *theorem.* 396. *vers. Quærenti.*

40. Est verò dubium, an hæ modicæ donationes sint tantùm intelligendæ de levibus comestibilibus, prout in Bulla continentur, ita ut nequeant fieri de rebus alterius generis? Et affirmandum videtur: ratio est, nam hæc Bulla, exceptis pœnis, tantùm continet jus commune, quod ibidem explicat. Sed Bulla tantùm concedit modicas donationes faciendas in rebus comestibilibus, quasi id solùm concessum sit à jure communi. Ergo hæ modicæ donationes ex causa necessitatia, & utili non sunt extendendæ ad res alterius generis. Cæterùm hæ donationes, modicæ sunt strictè interpretandæ, interdictæ enim sunt Religiosis liberales donationes, ne reddititus Monasterii, & ejus bona detrimentum patiantur, quæ sunt patrimonium Christi Domini. Scottia *theorem.* 396. *vers. Porrò.* Ergo nequit fieri extensio ad res alterius generis, in quibus maximum detrimentum fieri valet in bonis Monasterii. Et confirmatur, nam ut docent Molina *de Iust. tract.* 2. *disp.* 281. *num.* 8. Rebellus *de oblig.* 2. *part. lib.* 8. *quæst.* 9. *num.* 8. causæ à jure expressæ ad revocandas donationes, ad alias similes non extenduntur, quia strictè sunt interpretandæ. Ergo similiter extensio non est facienda in præsentia, quia lex ista stricta est, & pœnalis.

41. Sed non obstantibus his rationibus, contrarium est tenendum; nam quoties in aliqua lege aliqui casus excipiuntur, etiam similes excepti videntur, *cap.* 2. *de conjug. lepros.* nam ipsi etiam comprehensi videntur, quare similes res, licet alterius generis, etiam comprehensæ videntur in illa exceptione: non enim majoris sunt detrimenti in bonis Monasterii, quàm esculenta, & potulenta; nam, ut supponimus, debent esse modicæ. Cæterùm, nam licèt Constitutio illa loquatur cum dictione *Tantùm*, extensio tamen facienda est ad casus similes; nam licèt sit taxativa includens expressum, & reliqua excludens. Bart. *in l.* 1. *ff. Si quis jus dicenti, num.* 1. Jason *num.* 9. Cenedus *singul.* 21. *num.* 1. Ricciolus *de jur. person. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 22. Farinacius 4. *p. cons.* 76. *num.* 13. Attamen non ita restringit, ut excludat omnes casus similes, Cenedus *dict. singul.* 21. *num.* 2. Paulus Montan. *de Tutelis, cap.* 37. *num.* 6. Phebus *decis* 54. *num.* 14. Surdus *de Aliment. tit.* 7. *quæst.* 1. *à num.* 5. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 18. *à num.* 17. Barbosa *dict.* 401. *num.* 8. quia comprehensi censentur. Ideircò in præsentia modicæ donationes, licèt sint alterius generis, tamen in exceptione illa comprehenduntur. Deinque confirmatio adducta ex causis ingratitudinis, *in l. fin. Cod. de revocand. donat.* efficaciter non probat; sunt enim plures DD. contrarium tenentes, nempe alias causas similes sufficere ad revocandas donationes. Gregorius *in l.* 10. *tit.* 4. *part.* 5. *verbo De palabras,* Clarus *lib.* 4. *verbo Donatio, quæst.* 21. Gonz. *Variar. tom.* 2. *cap.* 4. *num.* 14. Molina *de Primogen. lib.* 1. *cap* 9. *num.* 32. ubi etiam Lima *à num.* 32. Lessius *de Iustit. lib.* 2. *cap.* 8. *dub.* 14. *num.* 104. Quapropter in præsentia asserendum, Religiosos non solùm facere posse has donationes modicas in rebus comestibilibus, sed etiam in rebus alterius generis. Scottia *dict. theoremat.* 396. *vers. Porrò.* Sousa *in exposit. hujus Bull. fundament.* 5. *à num.* 38. Diana 1. *part. tract.* 6. *resolut.* 7. Ludovicus a Concept. *de potest. Regular. lib.* 3. *tit.* 3. *conclus.* 1. *num.* 8.

42. Est dubium, usque ad quam quantitatem esculenti, & potulenti fieri possit largitio à Prælatis, seu Religiosis? Aliqui dixerunt, posse fieri has donationes in ea quantitate, quæ intra duos, aut tres dies consumatur, *l. Plebiscito* 18. *ff. de offic. Præsidis.* Bonacina *de largit. mun. disput.* 3. *punct.* 1. *num.* 9. *vers. Hinc sequitur,* Sousa *in Hanc Bull.* §. 4. *num.* 80. Valerus *different.* 1. *num.* 59. dicit probabilius Diana *d. tract.* 6. *resolut.* 3.

43. Alteri tamen DD. restringunt, nempe ad quantitatem, quæ furata non induceret peccatum mortale; quamobrem dicunt, non debere excedere valorem trium Juliorum, & apud nostrates quinque, aut sex Regalium. Faustus *in Thesauro Religiosor. lib.* 8. *quæst.* 218. Berti *in exposit. hujus Bullæ, casu* 10. *post* 2. *part. principal.*

44. Hæc ultima sententia nimis est restricta, & ob eam rationem non admittenda: altera verò confusa est; nam comestibilia vel potabilia, quæ ad duos, vel tres dies dari possunt, valent excedere ad gravem quantitatem, & in detrimentum Monasterii procedere, quod quidem de jure communi, & in dicta Bulla prohibitum est. Textus verò *in d. l. Plebiscito* 18. *ff. de offi. Præsidis,* difficultatem non tollit; ibi enim Consultus docet, Præsides non posse aliqua dona recipere, prout in sacris litteris etiam interdictum est, *Ecclesiast. cap.* 20. ibi: *Xenia, & dona excæcant oculos judicum, & quasi mutus avertit correptiones eorum.* Et *Exod. cap* 18. jubetur: *Provide autem de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint avaritiam.* Et *lib.* 1. *Regum, cap.* 8. dicitur:

dicitur: *Et non ambulaverunt filii illius in viis ejus, sed declinaverunt post avaritiam, acceperuntque munera.* Et *cap. judices* 13. 1. q. 1. *c. Non licet* 71. *cap. Quatuor* 78. 11. *quæst.* 3. *cap. Ab omni* 10. *de vit. & honest. Clericor. l. Venales* 7. *C. quando provocar. non est necess. l.* 6. *tit.* 4. *p.* 3. *l.* 52. *tit.* 14. *p.* 5. Concilium Aurelianense II. *can.* 3. Alvernense *cap.* 25. Arelatense IV. *c.* 13. Cabilonense II. *can.* 35. Rhemense *can.* 39. Moguntinum II. *c.* 19. Bernense *can.* 25. Turonense III. *can.* 35. Morla *in Empor. tit.* 2. *quæst.* 10. Petrus Gregorius *de Republic. lib.* 1. *cap.* 6. Parladorius *lib.* 2. *quot.* 1. *p. cap. fin.* §. 1. *à n.* 16. Bobadilla *in Polit. lib.* 1. *cap.* 23. *à num.* 7. & *lib.* 2. *cap.* 11. Larrea *allegat.* 47.

45. Prosequitur verò Consultus, & excipit, *Nisi esculentum, potulentumve, quod intra dies proximos prodigatur.* Idque jure permittebatur, prout etiam judicibus delegatis permittitur de Jure Canonico, *cap. Statutum* 10. §. *Insuper, de Rescript. in* 6. *Nisi Forsan esculentum, vel potulentum mera liberalitate oblatum, quod paucis possit consumi diebus*; ea ratione, quia credendum non est, tam modico obsequio judicem corrumpi, *cap. Et si quæstiones* 18. *de sim. cap. In præsentia* 6. *de renunt. l.* 2. *C. de offic. jud. civ. l.* 5. *tit.* 17. *p.* 1. Sicut nec dolus præsumitur commissus pro modica re, *l. Si oleum* 9. §. *Meritò, juncta l.* 10. *ff. de dolo.* Quapropter esculentum, vel potulentum ad paucos dies permittebatur. Gregorius *in l.* 6. *tit.* 4. *p.* 3. *gloss.* 3. *ad medium*, Aviles *in cap. Prætorum, verbo Dadivas, num.* 10. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 45. Barbosa *in dict. cap.* 10. *de vit. & honest. Clericor. num.* 7. Gonzalez *ibidem, num.* 16.

46. Ex hac lege sic explicata nihil certum capi valet ad designandam quantitatem esculenti, aut potulenti, quam possunt Religiosi concedere; loquitur enim tantùm textus ille de xeniis non recipiendis à judicibus, nisi illis esculentis, & potulentis, quorum major considerari valet quantitas, quàm in concessionibus Religiosorum, ex quorum donationibus minuitur patrimonium Christi Domini. De jure Digestorum dona aliqua recipere à judicibus non erat omninò interdictum, ad quod est optimus Ulpiani locus *in l. Solent* 6. §. *Non verò, ff. de offic. Proconsul.* ibi: *Non verò in totum xeniis abstinere debet Proconsul, sed modum adjicere: nec morosè in totum abstineat, neque avarè modum xeniorum excedat. Quam rem Divus Severus, & Imperator Antoninus elegantissimè epistola sua sunt moderati, cujus epistolæ verba hæc sunt: Quantum ad xenia pertinet, audi quid sentimus. Vetus proverbium est, Nec omnia, nec quovis tempore, nec ab omnibus; nam valde inhumanum est à nemine accipere; sed passim, vilissimum est; omnia, avarissimum.* Corrasius *in d. l. Plebiscito, num.* 5. Afflictus *ad Const. Neapolit. rubric.* 41. *de offic. Capit. n.* 24. Menochius *de Arbitr. lib.* 2. *cent.* 6. *casu* 517. *num.* 5. Avendañus *de exequend. mandat. lib.* 1. *cap.* 2. *à num.* 4. Barbosa *in dict. cap.* 10. *num.* 7. quorum comparatione majorem quantitatem poterant judices recipere, quàm Religiosi ex redditibus Monasterii elargiri. Idcircò nequit ex juribus illis quid certum percipi ad hanc quantitatem designandam. Tum etiam ratione dantis, qui si pauper est, quidquid dederit, magni est momenti; si verò dives sit, aliter sentiendum, ut benè considerat Menochius *dict. casu* 517. *num.* 22. quod idem est observandum in redditibus Monasterii, aut pauperis, aut locupletis, ut inde quid modicum, quid immedicum existimetur: quare nequit aliquid certum depromi.

47. Hinc Menochius asserit id arbitrio prudentis relinquendum, ut relinquitur in judicibus recipientibus, in quo etiam considerantur largiens, recipiens, res donata, & aliæ circumstantiæ, quæ rem modicam, aut majorem efficiant. Aviles *in cap. Prætorum, verbo Dadivas, num.* 13. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 84. *num.* 2. Itaque in præsentia totum arbitrio prudentis relinquendum, qui ex prædictis circumstantiis quid modicum, aut immodicum censeat. Scortia *dict. theorem.* 396. *vers. Quærenti*, Cruz *dict. cap.* 4. *dub.* 5. *num.* 6. *vers.* 2. Ludovicus à Concept. *de potest. Regul. lib.* 6. *tit.* 3. *conclus.* 3. *num.* 9.

48. Hæc doctrina admittenda est, sed adhuc probabiliter defendi potest esculentum & potulentum dari posse, quod valeat consumi à donatario intra duos, aut tres dies, ut dicunt DD. relati *num.* 42. & in judicibus tenet Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 11. *à num.* 44. Nam duobus modis hæc donatio valet considerari, nempe quando hæc comestibilia, aut potabilia non solùm dantur pro cibando donatario, sed etiam pro aliis personis suæ familiæ illum comitantibus: quo quidem casu immodica esset donatio dando esculenta, & potulenta consumptibilia ad duos, aut tres dies, nec poterit à Prælato, aut Religioso fieri. Aliter verò quando harum rerum donaretur portio decens pro ipso tantùm donatario ad illos dies, non ut lautè bibat, & comedat, sed secundùm decentiam religiosam, & tunc modica quantitas dicenda est, quæ poterit dari à Prælato, seu Religioso de ipsius licentia ad dictos dies. Et confirmo discursum doctrinâ Passerini *in cap. Statutum* 10. §. *Insuper, de Rescript. in* 6. *quæst.* 3. *art. unico, num.* 224. *in fin.* ubi agens de esculentis, & potulentis judici delegato dandis ad modicam quantitatem, asserit ad duos, vel tres dies dari posse pro necessariis ipsi judici, non autem aliis, quia jam esset magna quantitas. Quod idem in specie dicendum videtur, si non lautè, & oppiparè concedantur, sed tantùm prout petit honestas, & parsimonia Religiosorum.

49. Ad devotionem aliqua dare posse Prælatum, vel Religiosum ex ipsius licentia, absque juris impedimento, communiter asserunt DD. veluti imagines, libellos aliquos devotos, thecas quibus reliquiæ continentur, parvulas Sanctorum reliquias, Agnos Dei, & his similia: nam istæ res ad religionem pertinent, & *sunt* parvi valoris, excitantque devotionem, quare *in Bulla* exceptæ sunt. Scortia *theorem.* 396. *vers. Porrò.* Bonacina *dict. punct.* 1. *disput.* 3. *proposit.* 1. *num.* 9. *vers.* 2. Si tamen fuerint magni valoris, id non est admittendum, ut tradunt relati.

50. Sed dubitatur, an quando moniali, seu Monacho dantur facienda corporalia magni valoris, seu picturæ, ministratis necessariis à petente, possit id facere gratis, licentiâ Superioris interveniente. Et negandum videtur, quia quod acquirit Monachus, seu Monialis ex sua arte, acquirit Monasterio. Ergo nequit donare illas operas picturæ, seu corporalium. Cæterùm, quia qui nequit donare, nec remittere potest. Ergo in præsentiarum nec operarum pretium remittere poterit.

51. Sed contrarium tenent Bonacina *dict. punct.* 1. *num.* 5. Valerus *dict. different.* 1. *num.* 66. Diana *dict. tract.* 6. *resolut.* 6. Ducuntur, quia tunc donatio non fit rei acquisitæ à Monasterio, sed acquirendæ, & in ea potest Prælatus præjudicare Monasterio. Ergo rectè fieri valet hæc remissio authoritate Prælati. Tum quia, antequam hæc efficiantur Monasterii, nec Monasterium habet jus in re, nec ad rem. Ergo authoritate Prælati fiet hæc remissio valida.

52. Hæc difficultas duobus modis est conficienda, aut quando operæ istæ fuerint parvi valoris, aut quando magni. In primo casu admitto hanc sententiam, quia in effectu est donatio modica, quæ interdicta non est Religiosis, & in hoc casu loquitur Bonacina *ubi proximè, num.* 5. Quod idem dicendum quando Conventus dat monialibus quidquid ex suis manibus lucrentur; tunc enim possunt facere donationes prudentes de bonis suis manibus acquisitis. Villalobos

in

in Summa, *2. part. tract. 35. difficult. 32. num. 4. vers. De lo dicho*: idcircò & poterunt remittere quidquid ipsæ donare valeot.

53. Erit ergo tota difficultas quando operæ istæ fuissent magni valoris, veluti in pictura, in qua totus valor est in operibus artificis, vel in efficiendis corporalibus cum magna structura, & quæ magni æstimaretur. Quo quidem casu dissentio à Diana, & aliis Doctoribus, & assero hanc remissionem nec fieri posse à Prælato, nec à Moniali, vel Monacho de ejus licentia; nam Monasterium babet jus in re in operis Monialis, vel Monachi, sicut dominus in operis servorum, ita ut quidquid servus per operas suas acquirit, domino acquirat, *leg. Quemadmodum 46. ff. de jur. dot. l. Placet 78. ff. de acquir. heredit. l. Qui liberis 8. §. Hac verba, ff. de vulg. §. Item vobis 3. Inst. per quas person. l. 7. tit. 11. part. 5.* Sicut etiam liberti, quando in manumissione jurejurando, vel stipulatione operas promiserint, *l. Ut jurisjurandi 7. ff. de oper. libert.* Vvesembechius *in paratitl. ad illum titulum, n. 4.* Ergo remissio harum operarum jam est dare jus acquisitum à Monasterio, quod cùm sit magni valoris, nequit remitti, aut donari à Prælato, seu Religioso, ex ipsius licentia.

54. Cæterùm operæ, & mercedes illarum sunt debita inseparabila, nam sicut in emptione inseparabile est pretium, ita in locatione operarum, *l. Locatio 2. l. Qui operas 38. ff. locati.* Gomez *Var. tom. 2. cap. 3. num. 1.* Vela *differt. 17. à num. 20. & differt. 35. num. 5.* Molina *de just. tract. 2. disput. 487.* Idcircò remittendo pretium, & operæ, donari videntur. Sed operæ Monachorum, seu Monialium factæ, vel faciendæ, sunt propriæ Monasterii. Ergo per hanc remissionem pretii datur res propria ipsius Monasterii magni valoris, quæ nequit concedi nec à Prælato, nec à Religioso, seu Religiosa sine ipsius licentia.

55. Denique si Prælatus, aut Religiosus non remitteret pretium, necessariò erat acquirendum Monasterio. Sed Prælatus, aut Religiosus nequit præjudicare Monasterio in necessariò acquirendis, ut latè diximus *lib. 1. cap. 12. à num. 41.* Ergo naqueunt has operas, nec pretium earum donare. Hinc fundamenta contrariorom dilabuntur, & asserendum, in hac specie nequire Prælatum, seu Religiosum de ejus licentia remittere operas illas picturæ, seu corporalium magni valoris, etiam administratis necessariis à donatario.

56. Præterea examinanda est doctrina aliquorum dicentium, posse Prælatum, seu Religiosum dicere volenti sibi dare rem magni momenti, *Ea non indigeo, da eam meo consanguineo, seu amico.* Rationem dant, quia tunc non concedunt rem acquisitam Monasterio, nec aliquid alienant, idcircò benè possunt rogare, ut alteri det. Bonacina *dict. punct. 1. proposit. 1. num. 4.* Sanchez *de matrim. lib. 6. disput. 4. num 7.* Villalobos *2. part. tract. 35. difficult. 32. num. 6.* Cenedo *de paupert. Relig. dub. 29. num. 4.* Gratianus *discept. for. cap. 202. num. 27.* Sousa *in explic. hujus Bull. §. 3. n. 73.* Diana *d. 1. p. tract. 6. resol 8.*

57. In hac doctrina tria sunt animadvertenda. Primum, quando Prælatus, seu Religiosus sibi donanti dicit, *Nomine meo da consanguineo meo, vel amico*; tunc enim nequit id facere, nam per acceptationem fit res Monasterii, quæ donabatur; ex eo enim quod dixit, *Da nomine meo*, verè acceptavit, *l. 2. ff. de calumniat. ibi: Nec refert an ipse pecuniam acceptarit, an aliis jusserit dari*, *l. 1. ff. de jurejur.* Albericus *in Diction. verbo Iubere*, Caldas *in l. Si curatorem, Cod. de in integr. restit. num. 117. vers. 2.* & sit propria Monasterii, quare nequit, si est magni valoris, dicere: *Alteri concedatur.* Scortia *dict. theorem. 396. vers. Iam verò.* Bonacina *d. proposit. 1. num. 4. vers. Idem dicendum.* Diana *d. resol. 8. vers. Ad secundum.*

58. Secundò considerandum, quando quis donat Religioso, seu Prælato, verùm ipse absque aliqua acceptatione dicit, *Da nomine tuo amico, vel consanguineo meo.* Et in hac specie inquiunt DD. *num. 56.* relati, rectè procedere Religiosum, prout tenet etiam Scortia *dict. theorem. 396. vers. Iam verò.* Sed contrarium cum Sorbo relato à Diana *dict. resol. 8. in princip.* tenendum; nam, ut expressum est in dicta Bulla, Religiosis non solùm interdictæ sunt donationes directè, sed etiam indirectè; hæc enim donatio licèt non sit directa, est indirecta, quapropter nequit sustineri.

59. Sed dices: In præsenti indirecta donatio nihil aliud importat, nisi ut Religiosus non mutuet cum animo non repetendi, ut explicat Cruz *dict. dub. 5. n. 6. notab. 2.* vel quod Religiosus nullo modo donet, ita ut nec aliquo modo assensum præstet: quod vulgò dicimus, *No os passe per el pensamiento* Diana *d. resolut. 8. vers. Deinde.* Sed tamen hæc secunda interpretatio gratis data videtur ad exaggerationem. Admitto tamen primam præstitam à Cruz, qui non solùm ponit exemplum mutui, sed quando Prælatus, seu Religiosus remitteret legitimam hæreditatem, aut alia debita Monasterio.

60. Unde confirmo Sorbi sententiam; nam quando aliquis donat Religioso, & tradere vult, etiam absque acceptatione perfecta est donatio, & res donanda est debita Monasterio, *l. fin. Cod. de Sacros. Ecclesiis*, latè *lib. 1. cap. 4. num. 18.* Ergo est indirecta donatio, quam nequit Prælatus, seu Religiosus facere. Ergo nec poterit dicere, *Da amico, seu consanguineo meo.*

61. Denique in præsentia non solùm est indirecta donatio, sed etiam directa; nam quando aliquis donat, seu legat Religioso, Prælato, seu Monasterio, absque aliqua traditione transit dominium rei donatæ ad Monasterium; sufficit enim simplex illa voluntas donandi ex privilegio concesso causæ piæ. Tiraquellus *de causis piis, privileg. 107.* Gratianus *regul. 467. à num. 1.* Surdus *de Aliment. tit. 8. privileg. 61. num. 9.* Leoncillus *de privileg. pauper. 2. part. privileg. 86. n. 2.* Barbosa *in dict. l. fin. Cod. de Sacros. Ecclesiis, num. 7.* Cùm ergo ex parte donantis sit perfecta donatio, transit dominium ad Monasterium. Ergo quando Prælatus, seu Religiosus dicit, *Da nomine tuo meo amico, seu consanguineo*, directè donat rem jam acquisitam Monasterio, & consequenter nequit ab eo dici, *Da nomine tuo.*

62. Tertia consideratio facienda est quando aliquis promitteret Prælato, seu Religioso, sibi, vel Monasterio donaturum; an tunc rectè possit dicere, *Da nomine tuo amico, seu consanguineo meo.* Et in hoc casu incidimus in quæstionem illam, an promissio de donando, sit donatio? Prima sententia negat, nam actus nequit interpretari ultra intentionem agentis, *l. Non omnis 19. ff. Si cert. petatur.* Ergo cùm promittens nihil aliud intendat, nisi posteà donare, & obligari per talem donationem, ex sola promissione ad donandum non erit donatio. Cæterùm qui promittit se donaturùm, tantùm per promissionem se obligat ad factum donationis, *l. Consilio 7. in fin. ff. de curat. fur.* & præstando interesse liberatur, *leg. Stipulationes 72. vers. Celsus, ff. de verb. obligat. l. Si pœnam 68. ff. eod. tit.* Ergo non est donatio. Confirmatur ex decisione textus *in l. Si quis 12. §. fin. ff. de verb. obligat.* ubi si quis promisit fidejubere, non est fidejussio, sed solvendo interesse liberatur. Ergo idem est dicendum in promissione donandi. Denique, si quis promiserit vendere, venditio non est, sed quid distinctum, ut notant Scribentes *in l. Bona fidei, ff. de eo quod certo*

loco. Et idem observatus in conductione, cessione, redhibitione, commodato, deposito, mutuo, renovatione, solutione, & infeudatione, ut latè probat Tiraquellus *de retract. à num.* 42. Surdus *cons.* 51. *n.* 12. Gratianus *discept. tom.* 5. *cap.* 887. *à num.* 30. D. Olea *de cess. tit.* 1. *quæst.* 6. *à num.* 70. Ergo idem est dicendum de donatione. Ita tenent Baldus *lib.* 1. *cons.* 397. Ananias *cons.* 64. *ad medium.* Castrensis *lib.* 1. *cons.* 138. Tiraquellus *de retract. num.* 48. *ad fin.* Decianus *in l. Si pacto* 14. *C. de Pact. col. penult.* & alii relati ab Angulo *de meliorat. l.* 6. *gloss.* 5. *à num.* 1. & à Gratiano *cap.* 887. *num.* 29.

63. Secunda sententia tenet contrarium; nam in jure circuitus vitantur, *l. Cùm fundus* 31. §. *Servum tuum, ff. Si cert. petat. l. Dominus* 55. *ff. de condict. indebit. l. fin. C. de in integ. restit. Clement. Auditor* 3. *de Rescript.* Ergo quando quis promiserit se donaturum, donatio est, ne alias circuitus admittantur, prout videre est quando quis promiserit se obligaturum pro decem, statim obligatus remanet, & statim possunt peti. Boërius *decis.* 183. *num.* 7. Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 7. *num.* 3. Castillo *lib.* 2. *controvers. cap.* 3. *per tot.* Sicut etiam quando quis in instrumento promiserit se obligaturum pro centum, die illo transacto, poterit conveniri, & exequi. Afflictis *decis.* 61. Parladorius *lib.* 2. *rer. quot. cap. fin.* 1. *p.* §. 11. *ampliat.* 6.

64. Cæterùm pactum de liberando parit liberationem, *l. Intra* 41. *ff de Pact. l. Si creditores* 17. *C. de Fideicom.* Parladorius *dict. ampliat.* 6. *num.* 27. Mathienzo *in d. l.* 6. *gloss.* 7. *num.* 2. Merlinus *cent.* 1. *cap.* 4. *num.* 4. Ergo similiter promissio donandi erit donatio: defendunt Glossa *in* §. *Perficiuntur, Instit. de donat. verbo Manifestaverit.* Ripa *lib.* 2. *Respons. cap.* 12. Surdus *cons.* 457. *num.* 24. & *cons.* 535. *num.* 8. Angulo *de meliorat. in d. l.* 6. *gloss.* 5. *à num.* 1. Pinellus *in l.* 2. *C. de rescind.* 2. *p. cap.* 3. *n.* 30. Gratianus *dict. cap.* 887. *à num.* 20. Barbosa *lib.* 3. *vot.* 126. *num.* 307.

65. In re tamen considerandum, promissionem duobus modis esse accipiendam, nempe quando per eam ostenditur propositum, seu intentum donandi, vel se obligandi: aliter quando promissio fit cum obligatione in ordine ad factum, veluti cum obligatione donandi. Quoad primum modum promittens nullo modo obligatur, nec potest ad aliquid compelli, ut est textus *in cap. Literaturam* 3. *de vot.* ubi propositum vivendi minimè obligat; nam qui tantùm habet propositum, non habet animum se obligandi, quare aliquo modo non obligatur. Covarr. *in cap. Quamvis, de pact.* 2. *p.* §. 3. *num.* 12. Azorius *Inst. mor.* 1 *p. lib.* 11. *cap.* 13. *quæst.* 1. Sanchez *lib.* 4. *Decalog. cap.* 1. *à num* 20. & *de Matrimon. lib.* 9. *disput.* 33. *à num.* 19.

66. Sed dices contrarium probate textum *in cap. Consulti* 20. *de Regul.* Sed textus illo non est intelligendus de nudo proposito, sed simul cum promissione animo se obligandi, ut benè explicat Sanchez *lib.* 4. *cap.* 1. *num.* 20. *in fine.* Unde in hac specie quando donans manifestaverit Prælato, seu Religioso propositum donandi, sive ipsi, sive Monasterio, rectè poterit ab eo petere, ne procedat ad donationem, sed det amico, seu suo consanguineo. Ratio est, quia propositum illud minimè est donatio, nec aliquo modo remanet obligatus Monasterio, nec inde habet jus in re, nec ad rem. Ergo rectè poterit id petere ab illo, qui tantùm habebat propositum donandi. Quo in sensu rectè procedunt DD. relati *num.* 56.

67. Si verò promissio fit secundo modo cum animo se obligandi ad donationem faciendam, tunc distinguendum censeo, quando quis promisit simpliciter donare, aut quando promisit donare certam rem. Primo enim modò dico, minimè promissionem illam posse esse donationem, nec posse transire ad ejus naturam; nam promissio, & donatio inter se distinguuntur, & aliud est promissio de donando, & aliud donatio. Felinus *in cap. Non potest, de re judicat. num.* 2. & 3. Decius *in cap. Cùm venerabilis, de except. num.* 37. Cevallos *quæst.* 209. *num.* 1. Ergo si sit simplex promissio de donando, nequit esse donatio, nec transire ad ejus naturam: quin potiùs, si aliquo modo nequeat referri ad certam rem, aut quantitatem, vitiatur ex incertitudine promissio, §. *Incertis* 27. *Instit. de legatis*, *l. Duo sunt Titii* 30. *ff. de testam. tut. l. Triticum* 94. *ff. de verb. obligat.* Spino *de testam. gloss.* 10. *in princip. à n.* 1. Pinellus *in rub. C. de rescind. vendit.* 2. *p. cap.* 1. sicut venditio nullo pretio designato, *l. Hac venditio* 71. §. 1. *l. In venditionibus* 9. *l. quod sæpe* 35. & *fin ff. de contrah. empt.* Connanus *lib.* 7. *comment. cap.* 6. *num.* 7. Petrus Gregorius 3. *p. Syntag. lib.* 25. *cap.* 12. nisi referatur ad aliquod ex quo certum reddatur, *d. l. Hac venditio*, §. *Hujusmodi, l. Si pater*, §. *fin. ff. de Pact. inter emptorem.* Gomez *var. tom.* 2. *cap.* 2. *num.* 9. Petrus Gregorius *dict. lib.* 25. *cap.* 13. Amaya *observat. lib.* 3. *cap.* 1. §. 4. *n.* 29. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 330. *num.* 13. Unde cùm promissio de donando simpliciter contineat hanc incertitudinem, nequit esse donatio, nec transire ad naturam illius, sed relinquitur in puro esse promissionis de donando, donec in ipsa donatione demonstret donans rem, vel quantitatem, quam volebat donare. Cæterùm alio discursu probatur; nam qui promisit donare rem non determinatam, seu quantitatem, solùm vult obligari in sola specie promissionis, & posteà deliberare circa rem determinandam, seu quantitatem donandam, ut in ea constituatur donatio, & ideo in esse promissionis relinquitur promissio, absque eo quod transeat ad donationem. Et confirmatur ea doctrina Marinis *lib.* 1. *resolut. cap.* 298. *num.* 4. ubi dicit, quod si quis promittat vendere rem suam, nullo pretio designato, nequit promissio transire ad venditionem; repugnat enim talem promissionem transire ad venditionem, nullo pretio designato, nec aliud resultabit, nisi actio personalis ad designandum pretium: quod in specie dicendum, quando quis promittit donare cum animo se obligandi, quia non erit donatio, sed tantùm poterit remanere actio personalis, ut designet rem, aut quantitatem donandam.

68. Sed dices: Quando quis promittit dotem, etiamsi certam quantitatem, aut rem non designaverit, est dos constituta. Marinis *dict. cap.* 298. *n.* 3. Cyriacus *controvers.* 429. Osualdus *ad Donellum, lib.* 14. *cap.* 4. *lit. B.* Borrellus *tom.* 5. *decis. tit.* 4. *de jur. dot. à num.* 341. Bossius *de dot. cap.* 2. §. 1. *per tot.* Ergo similiter dicendum quando quis promittit donare, nulla re, vel quantitate designata, ad affirmandum esse donationem. Sed respondetur, in promissione dotis semper quantitatem determinatam existere, licèt non exprimatur, quia refertur ad illam, quæ dari debet secundùm qualitatem personæ, ex arbitrio recti judicis determinanda, *l. Cùm post* 69. §. *honor, ff. de jur. dot. l.* 3. *C. de dot promiss. l.* 8. *tit.* 4. *p.* 5. Gomez *in l.* 50. *Tauri, n.* 19. Baëza *de melior. filiab. rat. dot cap.* 1. *num.* 6. Cevallos *quæst.* 440. Barbosa *in l.* 1. *ff solut. matrim.* 3. *p. à n.* 45. idcircò promissio illa valet transire ad dotem constituendam, licèt quantitas non designetur; non tamen in simplici promissione donandi, cùm quantitas, vel res nequit ex aliquo adminiculo assignari.

69. Instabis: Ergo tunc promissio nullius erit momenti, nec promittens ex illa obligabitur. Probatur, nam, ut supponimus, nequit promissio ista sustineri propter incertitudinem, ut diximus *num.* 66. Ergo tunc promittens non obligabitur, nec ex aliqua actione personali tenebitur. Respondetur tamen quod *dict. num.* 66. diximus, incertitudinem vitiare dispositionem,

nem, quando non potest reduci, nec transir ad alia, quæ illam certam reddant. Gomez *tom. 2. cap. 2. num. 9.* Promissio de donando nou est actus absolutus, sed transire deber ad ulteriora, nempe ad donationem efficiendam, in qua necessariò debet designari res, vel quantitas donanda; idcircò ex sola promissione donandi remanet promittens obligatus.

70. In hac consideratione sic explicata, quando quis promittat Prælato, seu Religioso, dubitari potest, an quilibet eorum rectè dicat, *Non indigeo, da nomine tuo amico, vel consanguineo?* Et affirmandum videtur, quia tunc in promissione nulla constituitur donatio, nec ullum dominium est translatum ad Monasterium. Ergo cùm nihil donetur de Monasterio, rectè valet dicere, *Da nomine tuo amico, seu consanguineo meo.* Verùm adhuc in hac specie considerandum, an Promittens sit persona, de qua aliquid magni valoris speratur, veluti si sit Princeps, aut alia persona nobilis, cujus ingenita natura est se liberalem præbere, *cap. 1. de donat. cap. Grandi 2. de supplend. neglig. Prælat. in 6. l. 18. tit. 5. p. 2. l. 1. tit. 5. lib. 5. Recopilat.* Surdus *de Aliment. tit. 6. quæst. 11. num. 40.* Bobadilla *in Polit. lib. 2. cap. 4. num. 4. lit. C,* Ortalora *de nobilit. 5. p. cap. fin. num. 14.* quo quidem casu speratur aliquid magni valoris, & ex promissione Monasterium habet jus acquisitum. Marinis *dict. cap. 298 num. 4.* Ergo non poterit Prælatus dicere, *Da nomine tuo*; nec similiter Religiosus: secus verò si sit persona, de qua parum, aut modicum potest percipere Monasterium.

71. In altero membro distinctionis, quando promissor designat rem, aut quantitatem donandam, admitto sententiam asserentem, per solam donationem promissionem fieri, non solùm ob rationem vitandi circuitus, quam communiter dant DD. sed quia post constitutionem Justiniani *in l. Si quis argentum 35. § fin. C. de don.* sublatus est modus donandi per emancipationem, aut traditionem; sed ex solo consensu perficitur, sive per verba præsentis, aut futuri temporis, vel cum scriptura, vel sine ea, *d. § fin.* Ant. Pichardus *in §. Alia autem, Instit. de Donat. num. 3.* quapropter promissio de donando rem, aut certam quantitatem, est ipsa donatio, & non est ampliùs quid agatur quando ex solo consensu perficitur, re, & quantitate certa assignata. Cevallos *quæst. 209. n. 1. & 2.* Casanate *consil. 10. num. 194.* Ferentillus *in Addit. ad Burat. decis. 719.* D. Olea *de cess. tit. 1. quæst. 6. à num. 4.* Barbosa *dict. vot. 126. num. 307.* Bossius *de dot. cap. 2. §. 1. num. 19.* Sicut promissio vendendi rem certam, assignato pretio, facit venditionem. Marinis *dict. cap. 298. num. 5. vers. verùm:* & idem in promissione donationis propter nuptias, ut cum aliquibus ait D. Olea *dict. q. 6. n. 6.* qui *num. 8.* extendit ad promissionem instituendi majoratum: idque majori ratione admittendum de jure Regio, *ex l. 2. tit. 16. lib. 5. recopilat.* Cevallos *dict. quæst. 109. num. 2.* & in meliori ratione est textus *in l. 22. Tauri, l. 6. tit. 6. lib. 5. Recopilat.* Barbosa *dict. vot. 126. num. 308.* D. Olea *dict. quæst. 6. num. 7.*

72. In hac ergo specie absque dubio dicendum, quod licèt res tradita non sit, minimè posse Prælatum, aut Religiosum dicere, *Da nomine tuo amico, vel consanguineo*; jam enim est perfecta donatio, & dominium translatum ad monasterium; quare esset donatio rei acquisitæ, quæ si immodica sit, nequit sustineri.

Rursus est dubium, an Prælatus, seu Religiosus ex illius licentia possit ex redditibus Monasterii facere donationes remuneratorias? Et negandum videtur, nam inter alios fines illius interdicti, ille est potior, ne bona Monasterii dilapidentur, ut jam diximus. Diana *dict. 1. p. tract. 6. resolut. 12.* si enim possent facere donationes remuneratorias, aperiretur via dilapidationi. Ergo non possunt facere donationes remuneratoriat. Cæterùm qui probibiti sunt donare, etiam sunt interdicti remuneratoriè donare, ut patet in donationibus inter virum, & uxorem: quæ prohibitiò extenditur ad donationes remuneratorias. Mathienzo *in l. 3. tit. 9. lib. 5. Recopilat. gloss. 6. num. 3.* Pinellus *de bon. matern. lib. 1. 3. p. num. 61. & 62.* Ergo cùm Prælati, seu Religiosi sint interdicti donare de redditibus Monasterii, similiter remoneratoriè donare prohibentur.

73. Sed in contrarium est communis sententia, quia Prælatis, & Religiosis tantùm interdicta est de redditibus Monasterii liberalis donatio, non verò antidoralis. Tum remuneratoria donatio non est propria, sed debitum naturale, *l. Attilius 27. ff. de donat.* ad quod naturaliter solvendum impellimur, nec sub illo interdicto valet comprehendi. Denique prohibitus donare, non est interdictus remunerare, prout in terminis donationis inter virum, & uxorem tenet Sanchez *de matrim. lib. 6. disput. 6. num. 11.* Cenedo *de paupert. Religios. dub. 27. num. 28* quare donationes remuneratorias possunt facere Prælati, seu Religiosi de ejus licentia. Riccius *3. p. decis. 227. num. 4.* Cenedo *dict. dub. 27. per tot.* Villalobos *dict. difficult. 32. num. 1.* Sousa *in exposit. hujus Bull. §. 1. num. 65.* Gratianus *dict. cap. 202. à num. 2.* Diana *1. p. tract. 6. resolut. 15.* Bonacina *de largit. disput. 3. punct. 3. num. 2.* Thomas Hurtado *de congrua, lib. 3. resolut. 2. subresolut. unic. per tot.*

74. Hanc sententiam admitto, & explico. Merita enim, & obsequia duobus modis possunt fieri Prælato, seu Religioso, aut tanquam personæ privatæ, in rebus non concernentibus ad utilitatem Monasterii: aut ad commodum Religionis, aut Monasterii. Quoad primum casum nihil ex redditibus illius possunt Prælatus, aut Religiosus remunerare, quia monasterium non tenetur ad remunerationem illarum rerum, & meritorum, quæ non redundant in ejus utilitatem, sed tantùm quoad commodum privatum ipsius Prælati, aut Religiosi. Excipio tamen, quando aliqua bona, aut redditus Monasterii darentur Prælato, seu Religioso, ut illis contentus amplius non peteret, & ipse parcè vivendo aliquid acquisierit unde remuneret personam sibi benemeritam; quia tunc ex licentia Prælati potest modicè remunerare: nam sicut potest modicè donare ex illis, Villalobos *dict. difficult. 32. num. 4.* similiter potest modicè remunerare illa obsequia, seu merita sibi facta ut particulari, non verò immodicè. Diana *dict. tract. 6. resolut. 28.*

75. Deinde excipio, si Religiosus ex indulto Pontificis beneficium obtineat, aut Episcopus factus fuerit; tunc enim merita, & obsequia sibi facta ut particulari poterit remunerare ex redditibus Beneficii, aut Episcopatus; id enim non est donare ex redditibus Monasterii, Navarrus *comment. 2. de Regularib. num. 6.* Sanchez *lib. 6. Decalog. cap. 6. à num. 13.* Layman *in Summa, lib. 4. tract. 2. cap. 3. à num. 13.* Bonacina *de largit. muner. disput. 3. punct. 2. num. 3.*

76. Si verò sit casos ubi remuneratio sit necessaria ad utilitatem Monasterii, vel ad bonam administrationem illius, & merita, & obsequia ad id fuerint præstita, tunc rectè fiunt ex redditibus donationes remuneratoriæ, quia est causa sufficiens remunerandi, ut benè notat Villalobos *dict. difficult. 32. num. 4. in fin.* & in hoc sensu intelligendi sunt DD. relati *n. 73.*

77. Est tamen observandum, ad hoc ut Religiosus quomodolibet donet, semper esse necessariam licentiam Prælati, sive expressam, sive tacitam; quia apud eum est libera administratio redditum, & bonorum Monasterii, idcircò est necessaria ejus licentia. Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 8. cap. 15. à num. 2.* Quam etiam concedere valet Abbatissa respectu monialium, cùm in ea sit similiter libera administratio. Cruz *de stat. Relig.*

 lib. 1.

lib. 1. *cap.* 3. *dub.* 5. *conclus.* 1. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.* 19. *num.* 44. prout etiam potest ad usum concedere peculium. Diana *d. tract.* 6. *resol.* 22. *in fin.*

78. Inter ipsos Religiosos quando aliqua bona elargiuntur, melior sententia est, esse necessariam licentiam Prælati: sed quando ex parte eorum non timeretur ambitio, probabiliter tenet contrarium Diana *d. tract.* 6. *resol.* 20.

79. Illud verò oblivifcendum non est, accipientes donationes à Religiosis contra hoc interdictum, ad restitutionem teneri, quia nullo justo titulo retinent, & ad id non est expectanda sententia. Restitutio verò facienda est Monasterio. Bonacina *dict. disp.* 3. *punct.* 4. *per tot.* Scortia *Epitome* 158. *theorem.* 398.

CAPUT VIII.

De donationibus ex redditibus factis ab Episcopis, aut Beneficiatis in ægritudine Explicatur textus *in cap. Ad hæc 8. de testament.*

SVMMARIVM.

Olim fuit dubium de qua ægritudine, vel infirmitate erat intelligendum interdictum, ne donarent Clerici ex redditibus in ægritudine. Ponitur ratio dubitandi, num. 1.

Dissidium ortum est, quando infirmitas fuisset periculosa, necne. Aliqui dixerunt febrem quamlibet esse periculosam, n. 2. *Nisi esset intermittens, n.* 3.

Alteri dicebant periculosam ægritudinem, ex qua mors sequebatur. Et nonnulli asserebant, ad hunc effectum esse necessarium, ut donatio fieret tempore, quo desperaretur de salute infirmi. Ac denique quamplurimi reliquerunt id declarationibus Medicorum, n. 4.

Hodie sopita est hæc difficultas ex regulis Cancellariæ, ita ut si infirmus moriatur post viginti dies à donatione, valida non sit, sive fiat in ægritudine, sive non, n. 5.

Episcopus, seu Beneficiatus nequit in ægritudine facere donationes, nisi modicas, intuitu tantùm eleemosynæ, dummodò sint compotes, n. 6.

Interpretatur textus in cap. Ad hæc 8. de testament. *Aliqui dicunt intelligendum non esse de redditibus, sed de bonis Ecclesiæ, n.* 7. *Sed rejicit Barbosa, num.* 8.

Alteri dicunt immodicas donationes ibidem non prohiberi, si fiant absque fraude, sed solùm fraudulentas, n. 9.

Noviter interpretatur textus in cap. Ad hæc 8. de testament. *& intelligitur de donationibus causâ mortis: ponuntur rationes dubitandi. Filiusfamilias ex bonis Castrensibus valet donare causâ mortis, & idem de bonis integrè sibi acquisitis, n.* 10.

Defenditur interpretatio. Qui prohibitus est testari, nequit donare causâ mortis, n. 11.

Respondetur rationibus dubitandi. Filiusfamilias valet donare causâ mortis de castrensibus, quia de eis valet testari; & idem de quasi castrensibus. Ex aliis bonis ex privilegio juris, cum consensu patris valet donare causâ mortis, n. 12.

Clerici ex redditibus, ubi non testantur, nequeunt donare causâ mortis, & probatur n. 13. *&* 14. *Vbi excipitur de aliquibus modicis eleemosynis.*

An Episcopi, vel Beneficiati ex redditibus possint facere in ægritudine donationes validas, & irrevocabiles? Prima sententia negat, num. 15. *Secunda affirmat, n.* 16.

Examinatur dubium quando similes donationes fiunt ad profana, vel causas pias. Quando fiunt ad profana, speculativè loquendo possunt sustineri, licet donantes graviter peccent, n. 17.

Sed in praxi difficile est obtinere, si res non sit tradita, ob præsumptionem fraudis, num 18. *Si res tradita sit, ob alias fraudes animus solùm juramento probatur, n.* 19.

Si causa donandi fuerit manifesta, sustinetur, n. 20.

Si fuerit donatio ista facta ad causas pias irrevocabilis, simul cum traditione, sustinetur, & fit absque ullo peccato, n. 21.

Si Episcopus, seu Beneficiatus in ægritudine irrevocabiliter donasset consanguineis cum rei traditione, an valeat donatio? Negandum videtur. Quando quis prohibitus testari morti proximus donat, censetur ultima voluntas. Affectio sanguinis est validissima præsumptio, n. 22.

Sed contrarium tenet Delugo. In dubio non præsumitur delictum. Interpretatio semper fit pro valore actus, num. 23.

Defenditur hæc sententia in foro poli, n. 24. *Sed in foro exteriori id non admittitur, n.* 25.

Sed quid si consanguinei sint pauperes, similiter asserendum videtur, num. 26. *Sed contrarium sustinetur, num.* 27.

1. POstquam egimus de donationibus factis, seu faciendis ab Episcopis, aut Beneficiatis ex redditibus, quando sani sunt, necessariò debemus transire ad donationes, quæ ab ipsis fiunt in ægritudine. Fuit tamen olim dubium, de qua infirmitate sit intelligendum interdictum hoc non donandi in ægritudine; ratio enim dubitandi erat, quia non quælibet infirmitas periculosa est, quin potiùs infirmus magis proximus sanitati censetur; & ideo donationes istæ non sunt censendæ factæ in infirmitate, sed in sanitate: secus si periculosa sit ægritudo, quia existimarentur donationes factæ per ultimam voluntatem, in præjudicium Ecclesiarum, aut Cameræ Apostolicæ.

2. Quamobrem ad cognoscendum quando infirmitas esset periculosa, & infirmus morti proximus, dissidium ortum est. Aliqui dixerunt quamlibet infirmitatem periculosam esse, *ex l. Mortis causa* 12. *cum tribus sequent. ff. de Donat. causa mort.* eo quòd febris, quantumvis minima, semper est periculosa, si continua sit, & acuta, prout explicuit Hippocrates 3. *epidem. text.* 3. ibi: *Sunt autem acutissimi, maximè gravissimi morbi, ac præcipuè lethales in continua febre.* Galenus *comment.* 4. *aphorism.* 37. Vel saltem illa, ex qua mors sequitur; nam successu ipso ostenditur, magnam, & periculosam fuisse, ut scripsit Zachias *quæst. medicol. lib.* 4. *tit.* 1. *quæst.* 8. *num.* 55.

3. Si tamen febricula sit, sive intermittens, prout terriana, seu quartana, non est dicenda periculosa, sed sufficit ut quis dicatur constitutus in infirmitate. Rebuffus *in praxi Benefic. in Regul. de infirmis, num.* 5. Noguerol *alleg.* 26. *num.* 237.

4. Alteri dixerunt, infirmitatem periculosissimam, & infirmum morti proximum ex quolibet morbo, unde mors sequuta fuerit. Baldus *in cap.* 1. *de Pact. num.* 11. Georgius *alleg.* 22. *num.* 18. Giurba *ad Consuet. Messan. cap.* 2. *gloss.* 4. *num.* 3. Aliqui verò relati à Giurba *dict. gloss.* 4. *num.* 5. asseruerunt ad hunc effectum revocandi donationes factas ab Episcopis, aut Beneficiatis, esse necessarium, ut in tali statu esset infirmus, ut semper de salute ejus desperaretur. Ac denique complures

plures id totum Medicorum dispositionibus relinquunt, ut dicant quænam infirmitas fuerit periculosa, necne, & quando donatio facta fuit, an magis fuerit æger proximus morti, quàm saluti, quibus ut peritis est credendum, *l. Semel, Cod. de re milit. lib.* 12. Ripa *de act. in art. mort. cap.* 61. *num.* 61. Georgius *d. allegat.* 22. *num.* 19. Rota apud Zachiam *in quæst. medicolegal. decis.* 18. *num.* 5.

5. Sed hæc diversitas sententiarum sopita est ex regula Cancellariæ *de viginti*, vel *de infirmis resignantibus*, ubi dispositum est, quamlibet resignationem, seu actum factum ab infirmo nullum esse, si Episcopus, aut Beneficiatus decedat intra viginti dies post actus celebrationem; nam intelligitur id actum esse per ultimam voluntatem, utpote factum in articulo mortis. Quod est ampliatum ex modernis regulis, etiamsi valetudinarii eas fecissent, dummodò intra viginti dies moriantur. Tapia *in Auth. Ingressi, Cod. de Sacros. Ecclesiis, cap.* 3. *num.* 39. Filliucius *tract.* 43. *de stat. Cler. cap.* 8. *num.* 9. Capponi *tom.* 3. *discept.* 138. *num.* 39. Noguerol *dict. alleg.* 26. *num.* 290. Soloxzano *de jur. Ind. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 49. *tom.* 2.

6. In his igitur donationibus ex redditibus, quando Episcopus, vel Beneficiatus est in ægritudine, est textus *in cap. Ad hæc* 8. *de testament.* ubi Beneficiatus de redditibus testari prohibetur, & aliquas donationes facere in ægritudine, nisi modicæ fuerint, non intuitu testamenti, sed eleemosynæ, dummodò compotes sint: quem textum elucidat noster Alphonsus *in leg. ult. tit.* 21. *part.* 1. hisce verbis: *Mas si huviessen algun mueble adelantado de sus Beneficios, aunque testamento no deban facer, bien pueden darlo, ò partirlo à pobres, è à Ordenes, è à otros lugares; que sean de merced, è a parientes, è amigos, è à los que lo sirven en su vida, quier sean de su linage, ò non: è esto no por razon de testamento, mas como por limosna, ò por galardon de el servicio, que les fizieron. Esto pueden facer siendo sanos, ò enfermos à hora de muerte, tanto que sean en su sesso.* Soloxzanus *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *à num.* 81.

7. Textus verò *in dict. cap. Ad hæc*, variè interpretatur. Plures asserunt non agere de redditibus Ecclesiarum, sed de bonis Ecclesiæ, in quibus nequeunt Beneficiati, seu Prælati facere donationes, sed tantum aliquas largitiones modicas per modum eleemosynæ, *cap. Cæterùm* 3. *de donat.* quod quidem permittit Pontifex in ægritudine faciendum. Cæterùm probatur ratione; nam Beneficiati ex redditibus possunt facere eleemosynas modicas, vel immodicas, quando sani sunt, vel alia opera pia. Quod idem est dicendum in ægritudine ad bonum suarum animarum: Ergo textus iste trahendus est ad casum, in quo de jure nihil erat dispositum, nempe ad donationes modicas per modum eleemosynæ de bonis Ecclesiæ, in quo nihil erat decretum. Abbas *in dict. cap. Ad hæc, num.* 2. Barbatia *ibid. not.* 1. Sarmiento *de redditibus*, 2. *p. cap.* 7. *num.* 3. nec dissentiunt Navarrus *in cap. fin.* 16. *quæst.* 1. *quæst. principal. num.* 86. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 42. *vers. Qua ratione.* Filliucius *de Stat. Cleric. tract.* 43. *cap.* 4. *à num.* 11. Antonellus *de Regim. Eccles. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 9.

8. Sed Barbosa *in dict. cap. Ad hæc, num.* 4. hunc intellectum non admittit, sed asserit intelligendum de redditibus Ecclesiasticis, & de aliis bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis; nam Beneficiatus, seu Episcopus in ægritudine constitutus usuario comparatur respectu redditum. Surdus *lib.* 3. *consilio* 333. *num* 9. Puteus *lib.* 2. *decis.* 317. Rota 1. *part. divers. decis.* 761. Rota apud Seraphinum *decis.* 594. *num.*-. quos nequit aliquo modo alienate, seu donare. Verùm textus ille licentiam concedit, ut possit ex redditibus Ecclesiasticis modicas donationes per modum eleemosynæ, aut gratitudinis conferre, ea ratione, quia cui data facultas eleemosynandi in vita ex redditibus, in ægritudine tali potestate non privatur, quando eleemosynæ sunt magis necessariæ. Abbas, Ancharanus, Covarruv. & alii *in dict. cap. Ad hæc*, Boëtius Epo *ibid. num.* 5. Rota 2. *part. Recent. decis.* 241. *num.* 11. Farinacius *in Repert. ult. voluntatum, quæst.* 54. *num.* 13. Barbosa *de offic. Episcop.* 3. *part. allegat.* 114. *num.* 35. qui animadvertunt, ad hoc ut in præsentiarum dicatur immodica donatio, debere attendi facultates donantis, & merita donatarii. Belletus *disquisit. Cleric. tit. de Cleric. debit.* §. 5. *num.* 7.

9. Alia etiam sententia est asserens textum illum non prohibere donationes immodicas factas à Prælato, seu Beneficiato in ægritudine, sed tantùm statuere, ut fraudulentas minimè esse admittendas; nam cùm eorum testamentum ibidem interdicatur, si modò immodicè donent, illud interdictum illuderetur: quapropter nisi modicæ donationes, aut eleemosynæ non permittuntur Episcopis, aut Beneficiatis in ægritudine constitutis, prout alii actus irritantur facti in fraudem legis, *l. Filia* 9. *ff. solut. matrim. l. Si filia* 5. *ff. de divort. cap. De his* 4. *de sepult.* & jam tetigimus suprà cum aliquibus, quibus addendi Sarmiento *de Reddit.* 4. *part. cap.* 4. *num.* 6. Covarruv. *in dict. cap. Ad hæc, num.* 2. Gaña *in cap.* 1. *de testament. n.* 6. Soloxzano *d. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *à num.* 89.

10. Verùm, pace tantorum virorum, in hujus textus explicatione assero, in eo non agi de donationibus inter vivos irrevocabilibus, sive quando Clerici sani, aut in ægritudine fuerint; sed tantùm de donationibus causâ mortis, & de his, quæ effectum post mortem erant sortiendæ: & probo; nam in capite antecedenti, ex Concilio Lateranensi, *cap. Cùm in officiis* 7. *de testament.* erat decretum, minimè Clericos testari posse de bonis per Ecclesiam acquisitis: quod explicat Innocentius III. *in dict. cap. Ad hæc*, nempe extendendum ad bona mobilia, ita ut non solùm de bonis immobilibus intelligatur, sed de mobilibus, ut ibidem notat Glossa, Alagona *in Compend. jur. can. lib.* 3. *tit.* 6. *cap.* 8. & noster Alphonsus *in dict. l. ultim. tit.* 21. *part.* 1. Sed tamen adhuc restabat dubium, an sicut nec testari poterant de his bonis, saltem donare possint causâ mortis. Ratio dubitandi erat; nam bona, quæ acquirunt Clerici intuitu Ecclesiæ, sunt bona quasi castrensia, quia in militia Ecclesiastica acquiruntur, de quibus valet fieri donatio causâ mortis, licèt persona acquirens nequeat testari, ut videre est in filiofamilias, qui licèt interdictus est testari, ex bonis castrensibus potest donare causâ mortis, *l. Filiusfamilias* 3. §. *fin. ff. de donat.* Ergo licèt Clerici de his bonis non possint testari, verùm cùm quasi castrensia sint, poterunt donare causâ mortis. Rursus erat alia ratio dubitandi, nam filiusfamilias est testari interdictus, verùm si habeat aliqua bona à patre independentia, veluti quando non solùm habuerit proprietatem, sed etiam usumfructum, tunc liberè potest donare causâ mortis, licèt testari non valeat. Bart. *in Novell.* 117. *cap.* 1. §. 1. *num.* 7. Castrensis *in l.* 25. §. 1. *ff. de mort. caus. donat.* Benedictus *in cap. Raynutius, de testament. verbo Matrem, n.* 43. Fachineus *lib.* 3. *controvers. cap.* 25. Hunnius *lib.* 2. *tract.* 4. *quæst.* 5. Cùm ergo bona acquisita intuitu Ecclesiæ pleno jure pertineant ad Episcopum, seu Beneficiatum, inde est, ut si non possint testari, possint donare causâ mortis.

11. Sed tamen contrarium decidit Pontifex; nam donationes causâ mortis ultimis voluntatibus comparantur, *l. ult. Cod. de donat. caus. mortis*, ita ut qui nequit testari, nequeat causâ mortis donare, *l. Tam is* 25. §. 1. *ff. de donat. caus. mort. l.* 1. §. 1. *ff. de tut. & cur. dat.* Ergo cùm Clerici nequeant testari de bonis per beneficia acquisitis, similiter nec donare causâ mortis.

Cæterùm

Cæterùm si donare possent causâ mortis, illud interdictum illuderetur in grave Ecclesiarum, & Cameræ Apostolicæ præjudicium, unde Pontifex asserit, donare non posse causâ mortis Clericos ex bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ.

12. Rationes dubitandi facilè solvuntur; nam Filiusfamilias valet donare causâ mortis de bonis castrensibus, quia de eis valet testari, *§. Illis autem, Instit. de milit. testament. l. fin. C. de inoffic. testament. l. 13. tit.* 1. *p.* 6. quod idem est dicendum de quasi castrensibus, *l. penult. C. qui testamenta facere poss. § fin. Instit. de milit. testament.* Pich. *in princip. Instit. quibus non est permiss. à num.*70. Unde benè potest donare causâ mortis. Alterum fundamentum similiter dissolvitur negando illam sententiam; nam ex privilegio juris possunt filiifamilias donare causâ mortis ex consensu patrum, *dict. l. Tam is* 25. *§.* 1. *l. Filiusfamilias* 7. *§. Patri* 4. *cum sequent. ff. de donat.* latè Mathias Berlichius *pract. conclus.* 3. *p. conclus.* 1. *num.*6. Thaddæus Piso *lib.*4. *Var. cap.* 4. *à num.*3. quod quidem est observandum, etiamsi bona plenè ad filiumfamilias pertineant; nam consensus patris ex duabus causis est necessarius. Primò ad habilitandum filium, ut possit donare causâ mortis, cùm per se non possit. Secundò, ne præjudicium inferat patri absque ejus consensu. Covarr. *in rub. de testam.* 3. *p. num.*8. *&* 9. Clarus *lib.* 4. *§. Donatio, quæst.* 6. *num.* 3. Rubeus *cons.* 127. Piso *dict. cap.*4. *n.*5. Idcircò in præsenti non urget illud fundamentum, cùm verè per se, independenter à patre nequeat filiusfamilias donare causâ mortis. Diana 8. *p. tract.* 6. *resolut.* 68. Quod quidem de jure communi procedere intelligas, quia de jure nostro Regio aliter se habet. Filius enim familias valet per se testari, *l.* 5. *Tauri*, *l.*4. *tit.* 4. *lib.* 5. *Recopilat.* & consequenter donare causâ mortis. Mathienzo *in l.*7. *tit.* 10. *lib.* 5. *gloss.* 2. *num.*17. Pichardus *in princip. Instit. de Donat. num.*12.

13. Unde consequitur, Clericos ex acquisitis intuitu Ecclesiæ donare non posse causâ mortis. Excipit tamen Pontifex aliquas modicas donationes, quæ ab eis fieri possunt, non ratione testamenti, sed gratitudinis, aut eleemosynæ. Hæc enim exceptio, si intelligatur de donationibus irrevocabilibus inter vivos, consequenter non loqueretur Pontifex, quia disceptatio non erat nisi de ultimis voluntatibus Clericorum, explicando Concilium Lateranense, ut benè animadvertit Graña *in cap.* 1. *de testam. num.*6. Ergo necessariò intelligendus est textus *in cap. Ad hæc*, de donationibus causâ mortis, in quo etiam casu loquitur noster Alfonsus *in d. l. ult.*

14. Idque ratione confirmo; nam Jus Canonicum omnia summâ æquitate disponit, *cap.* 1. *& cap. Qualiter* 3. *de Pact.* ubi Scribentes: quapropter disposuit, ut quemadmodum Episcopus, aut Beneficiatus per vitæ suæ curriculum potuit eleemosynare, & se gratum præbere ex redditibus: similiter post mortem ad suæ animæ bonum, idcircò textus ille est intelligendus de donationibus causâ mortis, quæ effectum post mortem sunt sortiendæ.

15. Hinc examinanda est quæstio, an Episcopus, seu Beneficiatus positus in ægritudine, possit facere donationes immodicas irrevocabiles inter vivos. Prima sententia negat, *ex dict. cap. Ad hæc.* Sed ut scripsimus, textus iste non loquitur de donationibus irrevocabilibus inter vivos, sed de donationibus causâ mortis, itaque ad hoc nihil probat. Tum quia admittit alia interpretamenta suprà relata. Ast sententia ista ratione probatur; nam quælibet donatio immodica facta ab Episcopo, seu Beneficiato in ægritudine, præsumitur facta in fraudem legis, eo quòd prohibiti sunt testari: Sed donationes in fraudem non sustinentur, ut diximus *cap.* 2. *de Renunt. in* 6. Ergo nequeunt similes donationes sustineri. Denique licèt Episcopi, seu Beneficiati sint domini redditUum Ecclesiasticorum, id tantùm intelligendum quando sunt sani, non verò in ægritudine. Glossa *in cap. In præsenti*, *de offic. Ordin. in* 6. *verbo Reservare.* Fagnanus *in cap.* 1. *de pecul. cleric. num.* 3. Capponi *discept.* 138. *num.* 5. quare nequeunt in ægritudine facere donationes immodicas irrevocabiles. Abbas *in dict. cap. Ad hæc*, *num.* 3. Rosella *verbo Clericus* 4. *num.* 1. Covarr. *in dict. cap. Ad hæc*, *n.*5. Sarmiento *de Reddit.* 4. *p. cap.*4. *à n.*7.

16. Secunda sententia contrarium tenet, nam donatio inter vivos potest fieri irrevocabiliter ab eo qui est morti proximus, ut suprà diximus. Gratianus *discept. for. tom.*5. *cap.*854. *num.* 1. Ergo cùm Episcopus, seu Beneficiatus possint inter vivos donare validè, & irrevocabiliter ex redditibus, similiter in ægritudine. Cæterùm sunt domini redditUum usque ad vitæ ultimum spiritum; quapropter sicut valent donationes etiam immodicæ, quando sunt sani ob acquisitum dominium, similiter in ægritudine. Navarrus *in Man. cap.* 25. *num.* 139. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *à num.* 40. Alter Molina *de Iustit. tract.* 2. *disput.* 148. *conclus.* 4. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 30. *difficult.* 11. *num.*9. Sanchez *lib.*6. *Decalog. cap.* 6. *num* 12. *ad fin. & lib.*2. *cons. cap.*2. *dub.*53. *num.*6. Leoncillus *de privileg. paup.* 2. *p. privileg.* 118. *num.*6.

17. Hæc difficultas duobus modis examinanda est. Primò quando donationes istæ fiunt ad causas profanas: secundò verò quando fiunt ad pias. Quoad primum dicendum, quod si hæ donationes fierent inter vivos irrevocabiliter absque aliqua fraude, graviter peccare donantes, sed speculativè loquendo sustineri posse. Ratio fundamentalis est, quia dominium & jus donandi validè, licèt illicitè, non aufertur Episcopis, seu Beneficiatis ex redditibus, propter aliquam supervenientem infirmitatem, aut mortis periculum. Ergo licèt sint infirmi, si modò non adsit fraus, validè donant ex redditibus, licèt illicitè, etiamsi aliquo morbo periclitentur.

18. In praxi verò Molina *dict. cap.* 10. *num.*41. inquit sæpiùs judicatum, validas esse similes donationes profanas: sed adhuc cum maxima difficultate id admittendum; nam aut res donata tradita non est, & in hac specie fraus præsumitur, & ita donatio non sustinetur, quia intelligitur facta post mortem, *l.* 2. *§. Si pecuniam*, *ff. de Donat.* Portius *cons.* 104. Gratianus *dict. cap.* 854. *num.* 43. Barbosa *de offic. Episcopi*, 3. *p. allegat.* 114. *à num.* 32. Sanchez *dict. dub.* 53. *num.*9.

19. Si verò res tradita non est, licèt verba donationis sint amplissima, adhuc latet pactum revocationis. Tum quia ut intelligatur fraus, non requiritur quod res tradita sit, vel non, sed quod præjudicium fiat Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ tempore quo erat intestabilis Episcopus, seu Beneficiatus: quare in praxi similes donationes difficillimè sustinentur. Denique animus Episcopi, seu Beneficiati donantis ad profana, an fecisset in fraudem legis, an potiùs utendi jure suo, perdifficilè discernitur, quia animus solùm probatur per donantis juramentum. Glossa *in cap. Quia divinis* 24. 12. *quæst.* 2. *verbo Ignorare.* Mascardus *de probat. conclusione* 881, *per tot.* Costa *de fact. ignorant. inspect.* 84. *per tot.* Seraphinus *de privileg. juram.* 4. *p.* Ozascbus *decis.*71. *à num.*28. cujus juramentum si decessit, redditur impossibile; si autem adhuc vivit, suspectum est: nam qui tam graviter peccavit donando, quando erat in ægritudine, cum tanto periculo suæ animæ, ejus juramentum suspectissimum redditur, quare in praxi similes donationes profanæ maxima difficultate sustinentur. Unde ipse Molina *n.*41. *vers. Quod optima*, agnoscit litigantes in his causis sæpiùs ad concordiam cum Camera Apostolica venire, utpote in causa difficilis expeditionis, quam totam commendat arbitrio judicantis Solorzanus *dict. lib.*3. *cap.*10. *à n.*132.

20. Tem

20. Tempero tamen hoc assertum, si causa donandi, etiam in ægritudine, esset manifesta, & absque aliqua fraude; tunc enim fraudulenta non censebitur, & poterit sustineri, maximè si juramento firmetur. Solorzano *dict. cap.* 10. *à num.* 10. Balmaseda *de Collect. quæst.* 21. *num.* 3. Noguer. *alleg.* 26. *num.* 259. Diana 8. *p. tract.* 6. *resol.* 88.

21. Secundo modo examinanda est hæc difficultas, scilicet quando donatio irrevocabilis facta fuerit in ægritudine ad causas pias, simul cum traditione, aut sine ea, ita ut nulla fraus ex alio adminiculo suspicaretur. Et in hac specie dico donantem nullo modo peccare, & valere donationem factam in ægritudine, ut benè advertit Sarmiento *dict.* 4. *part. cap.* 4. *num.* 7. nam in his causis piis nulla fraus præsumitur, quia fraus procedit à diverso fonte, prout descendit pietas; vera enim pietas nihil agit perperam, & opposita est fraudi: fraus verò procedit ex invidia, & odio successoris; itaque cùm donatio ista nullam contineat fraudem, sustinetur. Exemplis confirmatur, nam D. Laurentius morti proximus thesauros Ecclesiæ erogavit: & D. Thomas Villanovanus Archiepiscopus Valentiæ omnia sua bona ex redditibus in articulo mortis pauperibus largitus est usque ad lectum. Quevedo *in ejus Vit. cap.* 4. ob quas quidem largissimas donationes Viri isti Sanctissimi maximis laudibus extolluntur. Quare absque dubio similes donationes sunt sustinendæ. Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 53. *à num.* 6.

22. Erit ergo dubium quando Episcopus, seu Beneficiatus, ubi Clerici non testantur, in ægritudine aliquas donationes immodicas fecissent cum traditione, consanguineis, vel aliis ad causas profanas, an sint sustinendæ, necne? Et negandum videtur, nam plures DD. asserunt, actus factos in periculosa infirmitate, quando quis est morti proximus, jure ultimas voluntates censeri, *l. Si mulier* 21. *ff. Rer. amot. l. Sulpitius* 49. *ff. de donat. inter.* Baldus *in Authent. Si rogati, Cod. ad Trebell.* & alii congesti à Sarmiento *d. cap.* 4. *n.* 6. Hanc ob rem etiamsi donatio fiat cum traditione, quasi per ultimam voluntatem donari videtur, nec poterit sustineri talis donatio. Confirmatur, nam si donatio fiat consanguineis, vel amicis, inde ex affectione fraus præsumitur, quia est validissima præsumptio alias excludens. Gomez *Var. tom.* 1. *cap.* 10. *n* 36. *in fin.* Mantica *de Conject. lib.* 12. *tit.* 17. *num.* 29. Menochius *de Arbitr. casu* 472. *à num.* 20. Castillo *controv. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 25. Ergo ob fraudem, etiamsi traditio fiat, non sustinebitur talis donatio.

23. Sed contrarium tenet Delugo *Respons. Moral. lib.* 5. *dub.* 1. *à num.* 8. ducitur, nam in dubio delicta non præsumuntur, quare nec præsumendum, Episcopum, seu Beneficiatum ex redditibus donasse in fraudem legis, sed irrevocabiliter inter vivos. Filliucius *in Appendice de spoliis, tract.* 43. *cap.* 8. *num.* 15. Ergo sustinebitur talis donatio. Cæterùm quia interpretatio debet fieri pro valore actus, etiam in donationibus. Naldus *in Summa, verbo Donatio, num.* 7. Menochius *de Præsumpt. lib.* 6. *præsumpt.* 4. *num.* 22. itaque credendum, Episcopum, seu Beneficiatum potiùs voluisse donare inter vivos irrevocabiliter, quàm causâ mortis, quod irritum, & nullum est. Ergo talis donatio valida est, maximè si res est tradita, quæ excludit fraudem. Tenet etiam Entriquez *lib.* 7. *de Indulgent. cap.* 30. *num.* 7. *lit. N.*

24. In hac difficultate dico, quod si donatariis constet, nullam fraudem extitisse in donatione illa, nec animum fraudandi habuisse donantem in foro conscientiæ, rectè retinere tes donatas, & validam esse donationem illam, ut cum multis docet Entriquez *dict. lit. N.* Delugo *dict. dub.* 1. *num.* 8. prout etiam retinere valent, licet fuerit facta intra viginti dies; in foro enim conscientiæ, si absit fraus, regulæ illi non est standum. Valerus *verbo Donatio, different.* 6. *num.* 2. Diana 1. *part. tract.* 10. *resolut.* 42. Hanc ob rem donatarii rectè in foro conscientiæ res donatas retinebunt, quamvis in ægritudine donentur, & tradantur, dum fit irrevocabiliter inter vivos, & absque fraude.

25. In foro verò exteriori, ut benè considerat Diana *resolut.* 43. Collectores Cameræ Apostolicæ id non admittent, ex rationibus perpensis *à num.* 18. quibus & addendæ sunt positæ pro ratione dubitandi, *num.* 22.

26. Sed restat dubium, an sit sustinenda talis donatio, si fiat consanguineis pauperibus? Et negandum videtur; nam ut tenent plures, quos retulimus *lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 20. quod relinquitur pauperi consanguineo, pium non est, quia ex affectione sanguinis relictum, pium non est, etiamsi consanguineus pauper sit, nec ex charitate procedit; ideircò cùm sit profanum, ex fraudis præsumptione eliditur donatio, aut difficillimè sustinebitur.

27. Sed in nostra sententia asserente pium esse legatum, seu donationem, de quo plures videndi *à num.* 21. aliter est quæstio ista resolvenda: & asserendum, sustinendam esse donationem; nam cùm pia sit, à suspicione fraudis liberatur, & ita si irrevocabilis sit, & inter vivos, etiamsi in ægritudine fiat, sustinebitur. Sarmiento. *d. cap.* 4. *num.* 8.

CAPUT IX.

De testamentis Episcoporum, & Beneficiatorum. Elucidatur textus *in cap.* 1. *de pecul. Clericorum.*

SUMMARIUM.

Episcopi, vel Beneficiati possunt testari de suis bonis patrimonialibus, vel quæ successione, artificio, vel amicorum donatione, absque Ecclesiæ contemplatione acquisierunt, num. 1. *Et extenditur etiam ad alios inferiores, n.* 2.

Idem est dicendum de eis, quæ acquisierunt ex aliquo officio seculari, vel ratione ordinis, & ratione salarii, seu stipendii, n. 3.

Explicatur textus in cap. Episcopus, qui filium 34. 12. quæst. 2. *n.* 4. *Intelligitur de bonis patrimonialibus: datur vera interpretatio, n.* 5.

Explicatur textus in cap. Si quis Episcopus 5. de hæreticis. *Episcopus ex bonis patrimonialibus nequit hæreticum heredem instituere, sive consanguineum, sive extraneum, n.* 6.

Clerici rectè testantur de bonis patrimonialibus, de quibus fecerunt patrimonium ad Ordines suscipiendos, n. 7.

An possint testari de bonis acquisitis ex redditibus parcè vivendo? Aliqui negant, n. 8. *Alteri distinguunt quando adest consuetudo, n.* 9. *Communis sententia affirmat, n.* 10. *Admittitur hæc sententia, & explicatur, n.* 11.

Episcopus, seu Beneficiatus potest testari de aliqua parte redditumm, quando tantumdem ex patrimonialibus insumpserit pro redditibus, aut aliquam partem dederit Ecclesiæ animo compensandi, n. 12.

Episcopus, seu Beneficiatus de jure communi nequeunt testari de redditibus, num. 13. *Datur ratio decidendi, num.* 14.

Aliqui tenent contrarium : explicantur verba legis XII. Tab. Uti quisque legassit rei suæ, ita jus esto, *n. 15. Sed refelluntur. Episcopi, seu Beneficiati solùm habent administrationem bonorum Ecclesiæ, num. 15.*

Respondetur legi XII. Tab. Plures sunt domini rerum suarum, sed non testantur, n. 17.

An Beneficium simplex habens possit de redditibus testari? Prima sententia affirmat, & explicatur caput Requisisti 15. in fin. de test. *n. 18.*

Secunda sententia negat, num. 19. In Beneficiis simplicibus ab Ecclesia institutis admittitur hæc sententia, n. 20.

In aliis Capellaniis, seu Beneficiis simplicibus à fundatoribus institutis, si fructus sunt salarium Missarum, vel aliarum functionum Ecclesiasticarum, rectè de eis simplices Beneficiati testantur, n. 21.

An Canonici, vel alii possint testari de distributionibus quotidianis? Alii affirmant, alii negant. Resolvitur affirmativè, si distributiones sint separatæ à massa Præbendarum, n. 22.

De bonis acquisitis ab Episcopo, seu Beneficiato ante Clericatum rectè testantur Episcopi, seu Beneficiati, num. 23.

Rectè introducta est in Hispania, ubi Episcopi non testantur, ut inventarium faciant de bonis acquisitis ante Episcopatum assumptum, n. 24. Si inventarium factum non fuerit, præsumitur omnia bona esse acquisita intuitu Ecclesiæ, ibid.

Ubi Clerici non testantur, similis praxis est valde necessaria, n. 25.

Est dubium, an inventarium hoc sit utile quando Regulares Episcopi creantur? Et inutile videtur. Bona acquisita à Religioso acquiruntur Monasterio, num. 26.

Pareja tenet utilissimum esse, quia similia bona frequenter eis donantur à Monasteriis. Quando Regularis adipiscitur facultatem testandi, si est Episcopus, tenetur narrare se testari de redditibus; si verò testetur de bonis patrimonialibus, tantùm tenetur dicere se esse Religiosum, n. 27.

Resolvitur, & explicatur doctrina Pareja, n. 28. & 29. Et varii casus componuntur, n. 30. Fit instantia, eique respondetur, n. 31.

An Episcopi, seu Beneficiati possint testari de bonis emptis pecuniis Ecclesiæ? Affirmandum videtur. Res empta pecuniis Ecclesiæ, ad ipsum pertinet, n. 32. Sed negandum meliùs videtur. Rem emptam pecuniâ Ecclesiæ, sive administratorio nomine, sive non, pertinere ad Ecclesiam dicunt multi, n. 33.

Resolutio pendet, an res empta ex pecunia Ecclesiæ, statim sua fit, an relinquatur in patrimonio ementis. Si ematur administratorio nomine ab Episcopo, seu Beneficiato, statim fit Ecclesiæ, n. 34.

Si non administratorio nomine, sed extranei, aliqui dicunt etiam ad Ecclesiam transire. Explicantur lex Si ut proponis 8. Cod. de rei vindicat. *& lex 49.* tit. 5. part. 5. *n. 35. & 36. Sed contrarium resolvitur, & ex his bonis quasi de patrimonialibus testari posse Episcopum, seu Beneficiatum, cum obligatione reddendi pecuniam. Argumentum de minore ad Ecclesiam validum est. Emens ex pecunia minoris, fit emptæ rei dominus, sicut maritus emens ex pecunia uxoris, n. 37.*

Resolvitur quod si Episcopus, aut Beneficiatus satisfaciat Ecclesiæ ex re propria, posse de his bonis testari. In dubio præsumitur administratorio domino emisse, num. 38.

An Prælatus, seu Beneficiatus possint testari de rebus emptis ex pecuniis redditum: ponuntur rationes dubitandi, n. 39.

Ad resolutionem dubitatur, an res empta ex pecuniis redditum fiat statim Ecclesiæ? Prima sententia affirmat, n. 40. Secunda dicit esse propriam Prælati, seu Beneficiati ementis, n. 41. Tertia distinguit inter immobilia, & mobilia, n. 42.

Resolvitur, quod si emptio fiat nomine Ecclesiæ, fiat ipsius. Explicatur caput Sacerdotes 1. 12. quæst. 4. *caput* Fixum 4. 12. quæst. 5. *Si verò emptio fiat nomine ementis, fit res empta propria ementis, donec vivit, n. 43.*

Opponitur textus in cap. Inquirendum 4. de pecul. Clericor. *& explicatur, num. 44. Nec de istis bonis possunt testari, n. 45.*

Si Episcopus, & Beneficiatus testatus fuerit de bonis patrimonialibus, & dubitatur an sint ex redditibus, an censenda sint patrimonialia, necne? Et censenda esse ex redditibus, probant aliqua jura. Clerici nequeunt esse negotiatores, n. 46.

Explicatur caput Nulli 1. 12. q. 5. *& expenditur, n. 47. Referuntur interpretamenta, n. 48. Datur explicatio, n. 49. Et asseritur bona esse existimanda ex redditibus, quoties Episcopus, vel Beneficiatus tempore promotionis non habuerit bona patrimonialia, ibid.*

Elucidatur caput 1. de pecul. Cleric. *bona tempore mortis inventa censentur de jure Regio lucrata constante matrimonio. Res à Beneficiato empta præsumitur ex redditibus empta, nisi contrarium ab hærede, aut legatario probetur, n. 50.*

Contra hanc præsumptionem admittitur probatio in contrarium, n. 51. Itaque semper est bonum inventarium, ibid.

Si certum fuerit, Episcopum, seu Beneficiatum post promotionem bona quasi patrimonialia acquisisse, cessat præsumptio, n. 52.

An quando bona patrimonialia, & ex redditibus sunt confusa, sufficiat dividere pro medietate? Asserunt aliqui, n. 53. Sed explicantur, n. 54.

Quando est dubium, an Episcopus, seu Beneficiatus habuerit bona patrimonialia, vel quasi, præsumptio stat pro Ecclesia, & facienda est probatio in contrarium, n. 55.

Cessat præsumptio, quando constat de tenuitat. Episcopatus, vel Beneficii. Pius V. decrevit ne Spolia admitterentur in Beneficiis non excedentibus summam triginta aureorum de Camera. Similiter cessat præsumptio quoties Ecclesiæ sunt apud infideles, n. 56.

1. CUm egerimus de obligatione Episcoporum, & Beneficiatorum circa dispositionem redditum Ecclesiasticorum, quando sani sunt, & in vita; agamus nunc de ultimis eorum voluntatibus, & consequenter de testamentis. Qua in re illud est certum, posse testari de suis rebus patrimonialibus, quæ successione, artificio, vel amicorum donatione, absque Ecclesiæ contemplatione acquisierunt. Ratio est, nam in his bonis habent plenum dominium, cum facultate liberè de eis disponendi, prout eis placuerit; idcircò poterunt de eis liberè testari, ut in Episcopis est textus *in cap. Episcopi 17. 12. quæst. 1. cap. 1. de testament.* Baldus *lib. 5. cons. 80.* Jason *lib. 3. cons. 75. num. 8.* Molina *de Primog. lib. 2. cap. 10. num. 27.* Canisius *in Summa Iuris Canonici, lib. 3. tit. 11. §. 12.* Barbosa *de univ. jur. lib. 3. cap. 17. num. 50.* Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub. 50. num. 3.*

2. Et in aliis Beneficiatis & Clericis inferioribus est decisum *in cap. Fixum 4. 12. quæst. 5. cap. Quicunque 2. 12. q. 3. c. Quia nos 9. de testam. l. 3. tit. 21. p. 1.* Concilium Francofordiense *can. 41.* Gregorius *lib. 9. epist. 9.* Covarruv. *in cap. 1. de testament. num. 5. & 6.* Fagnanus *ibid. num. 8.* Barbosa *in l. Divortio, ff. solut. matr. part. 2.*

part. 2. *num.* 66. Velasco *de part. cap.* 35. *num.* 2. Cenedo *collect.* 145. *num.* 1. Bellet. *de bon. Cleric.* §. 6. *num.* 9. Bonacina *de obligat. Clericor. disput.* 4. *punct.* 3. *proposit.* 2. *n.* 4. Molina *de just. tract.* 2. *disp.* 147. *n.* 1.

3. Idem est dicendum de bonis, quæ acquisierunt Episcopi, seu Beneficiati ex aliquo officio seculari, vel ratione ordinis, dummodo non sint ex titulo Episcopatus, seu Beneficii, sed acquisita ratione salarii, aut stipendii; de his enim rectè testantur, cùm in eis habeant plenum dominium cum libera facultate disponendi, & testandi. Valensis *in parat. ad tit. de testament.* §. 5. *num.* 5. Vasquez *de reddit. cap.* 1. §. 8. *dub.* 3. Farinacius *in Repert ult. volunt. quæst.* 54. *num.* 3. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 13.

4. Sed in contrarium sunt duo jura necessariò explicanda. In primis textus *in cap. Episcopus qui filios* 34. 12. *quæst.* 2. ubi in Concilio Agathensi decretum est, Episcopum non habentem filios, aut nepotes, hæredem relinquere non posse, nisi Ecclesiam. Ergo Episcopis, aut Beneficiatis non licet de patrimonialibus liberè testamentum condere. Hunc textum ex Polycarpo emendat Graña *in cap.* 1. *de testament. n.* 12. ut difficultatem dissolvat. Alteri eum intelligunt de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, ut refert Gonzalez *in dict. cap.* 1. *de testament. num.* 14.

5. Sed necessariò intelligendus est de bonis patrimonialibus, in quibus valet Episcopus filios suos, seu nepotes hæredes instituere, quod nequit facere in bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis: quapropter in hac specie quærenda est solutio. In ea tamen aliqui dicunt, textum illum tantùm esse de consilio, non verò de præcepto. Covarr. *in dict. cap.* 1. *num.* 5. Clarus *verbo Testamentum, quæst.* 27. *num.* 2. Sed ut rectè cognoscatur animadvertendum, tempore Concilii Agathensis permissum fuisse Episcopis bona Ecclesiarum alienare, dum ex proprio patrimonio tantumdem refunderent, ut constat *ex can.* 49. ejusdem Consilii, *cap. Si quis qualibet* 56. *cap. Si quis* 57. 12. *quæst.* 2. & in Ancyrana Synodo idem desumitur *in cap. Si qua* 42. 12. *quæst.* 2. notat Graña *in dict. cap.* 1. *num.* 13. In specie hujus textus Episcopus alienaverat aliqua bona Ecclesiæ, & habebat patrimonium unde tantumdem poterat restituere: quærebatur, an Ecclesia procedere posset adversùs possidentem res alienatas, rescindendo alienationem. Et sub distinctione respondetur; si enim Episcopus vult ut sustineatur alienatio post ejus mortem, tenetur Ecclesiam hæredem instituere, tunc namque Ecclesia nequit venire contra alienationem; nam hæres nequit venire contra factum testatoris, *l. Si ab eo* 7. *C. de negot gest. reg. Ex qua persona* 149. *ff. de Regul. jur.* Surdus *cons.* 222. *num.* 13. Fusarius *de substit. quæst.* 557. *à num.* 1. Si verò filios habuerit, aut nepotes necessarios hæredes, sustinebitur alienatio, dum tamen ipsi Ecclesiam indemnem præstent. Ergo ex hoc textu sic explicato nullum est argumentum contra nos. Barbosa *in Collect. ad illum textum, num.* 3. Gonzalez *in cap.* 1. *de testament. num.* 14.

6. Secundò adest textus *in cap. Si quis Episcopus* 5. *de hæreticis*, ubi Episcopis interdicitur de hæreticos hæredes instituant, sive extraneos, sive consanguineos ex bonis patrimonialibus, quod anteà erat decretum in Concilio Carthaginensi 3. *can.* 13. Ergo Episcopi nequeunt liberè de bonis patrimonialibus testari. Sed textus iste facilè responsum percipit; nam justissimè statutum est, ne ex patrimonialibus Episcopi hæreticos hæredes instituant, aliàs anathemate percutiuntur; nam ut advertit Carrerius *de hæreticis, cap.* 2. *num.* 69. Menochius *lib.* 5. *præsumpt.* 6. *num.* 33. Episcopus hujuscemodi fit suspectus de hæresi, itaque rectè prohibetur, ne hæreticum hæredem instituat. Covarr. *in cap.* 1. *de testament. n.* 5. Sanctarellus *de hæret. cap.* 25. *dub.* 3. *n.* 8. Farinacius *de hæret. quæst.* 190. *à n.* 105.

7. Cæterùm Clerici possunt testari de bonis patrimonialibus, de quibus patrimonium fecerunt ad Ordines sacros suscipiendos; in eis enim nullum est interdictum, nisi quod non alienent donec vivant, ut decenter sustententur, ne mendicare cogantur. Tridentinum *sess.* 21. *de reformat. cap.* 2. Cevallos *quæst.* 527. Valenzuela *cons.* 32. *à num.* 1. Garcia *de benefic.* 2. *p. cap.* 5. *num.* 181. Gratianus *discept. cap.* 159. *num.* 2. nec aliquo modo de eis interdicuntur testari, sed liberè de eis possunt disponere, sive ex testamento, vel alio quolibet modo. Garcia *in Summa, tract.* 1. *difficultat.* 4. *dub.* 3. *num.* 9.

8. Est verò dubium, an Episcopi, seu Beneficiati possint testari de bonis acquisitis parcè vivendo ex redditibus ecclesiasticis. In hac quæstione supponimus, in vita de his bonis rectè ad libitum disponere posse, ut suprà diximus: agimus nunc de ultima voluntate, an possint eodem modo in ea disponere? Et aliqui dixerunt, minimè de eis testari posse; nam hæc bona sunt acquisita ex titulo beneficii, aut Episcopatus, prout alia, de quibus testari non possunt. Ergo nec de istis acquisitis parcè vivendo. Confirmatur, nam jura interdicentia Ecclesiasticis testari de redditibus, loquuntur absque aliqua distinctione de superstantibus relictis tempore mortis, *cap.* 1. 12. *quæst.* 4. *cap.* 1. *cum sequentibus*, 12. *quæst.* 5. *cap.* 1. *de testament.* lege enim non distinguente, nec nos distinguere debemus. Escobar *de ratiocin. cap.* 18. *num.* 42. Ergo Episcopus, seu Beneficiatus nequit de bonis acquisitis parcè vivendo testari, cùm reverà restent tempore mortis. Azorius *Instit. Mor.* 2. *p. lib.* 7. *cap.* 9. *quæst.* 5. Rubens *pract. resolut. cap.* 4. *num.* 344. Garcia *de Benefic.* 2. *p. cap.* 1. *n.* 7. Boëtius Epo *in cap.* 12. *de testam. à num.* 46.

9. Alteri distingunt, nempe Episcopum, seu Beneficiatum de his bonis parcè vivendo acquisitis, ex redditibus posse testari, ubi adesset talis consuetudo, secus ubi non adest. Bonacina *dict. punct.* 3. *num.* 4.

10. Tertia sententia absolutè asserit, posse de his bonis parcè vivendo acquisitis testamentum condere, sive Episcopum, sive Beneficiatum: & probatur, nam hæc bona ad congruam dantur, & ita transeunt ad Episcopum, seu Beneficiatum, ut possint liberè de eis disponere. Lessius *de Instit. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 6. *num.* 39. Quapropter si aliquid parcè vivendo acquirant, poterunt de eis liberè testari. Cæterùm fundamentum contrariorum dilabitur; nam licèt jura disponant, ut nequeant Episcopi, seu Beneficiati testari de redditibus, id non est intelligendum de bonis acquisitis parcè vivendo; hæc enim dantur pro congrua, & pro mercede laboris, quibus si privarentur tempore mortis, defraudarentur à mercede propria, quod Ecclesia non intendit. Ergo de eis poterunt testari. Navarrus *de Reddit. quæst.* 1. *monit.* 30. *num.* 2. Molina *tract.* 2. *disput.* 147. *num.* 3. Alter Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 50. Beller. *tit. de bon. cleric.* §. 6. *n.* 1. Fagnanus *in cap.* 1. *de pecul. num.* 23. Lælius Zecch. *de Republ. Ecclesiast. tit. de Beneficiis* 7. *num* 10. & 12. Diana 4. *p. tract.* 4. *resolut.* 171. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 30. *difficult.* 11. *num.* 1.

11. Hæc sententia admittenda est, & facilè practicari valet in foro conscientiæ, dum Beneficiato facilè constare posset, quæ bona acquisivit parcè vivendo. In foro verò exteriori in beneficiis tenuibus, non habentibus nisi congruam decentem, similiter poterit practicari, dum constet quidquid acquisierit Episcopus, seu Beneficiatus parcè vivendo, ex genio acquisivisse. Si tamen Episcopatus, aut Beneficium pingue fuerit, difficillimè testator obtinebit, dum difficillimè probari poterit, an ex congrua parcè vivendo acquisierit, an ex reliquis redditibus, ut benè animadvertit Molina *dict. disput.* 147. *num.* 3. *in fin.* Solorzano *dict. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 74.

12. Rursus Episcopus, seu Beneficiatus poterit testari de redditibus, quando aliquam partem bonorum sui patrimonii insumpserit in expensis faciendis in redditibus, si habuerit animum compensandi. Quod idem est dicendum, si aliquam partem suorum bonorum dederit Ecclesiæ; quia tunc animo compensandi dedisse videtur, aut consumpsisse: quare poterit in portione illa testari de redditibus, *cap. Si quis qualibet* 56. 12. *quæst.* 2. *cap. Si Episcopus* 5. 12. *quæst.* 1. Navarrus *in Apologet. quæst.* 3. *monit.* 4. *num.* 3. Bellatus *tit. de bon. Clericor.* *.5. *num.* 3. Molina *dict. disput.* 147. *num.* 5. Farinacius *in Repert. ult. volunt. quæst.* 54. *n.* 19. Sanchez *dict. dub.* 50. *num.* 5. Solorzanus *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 2. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 17.

13. His ergo suppositis, conclusio sit: Episcopus, seu Beneficiatus ex redditibus nequeunt de jure communi testamentum condere, *cap.* 1. *cap. In officiis* 7. *cap. Ad hæc* 8. *de testament. cap. Vnusquisque* 3. *de pecul. Clericor. cap.* 1. *de success. ab intest. l. fin. tit.* 21. *part.* 1. Concilium Parisiense sub Ludovico *lib.* 1. *cap.* 16. Carthaginense III. *can.* 3. Agathense *can.* 33. Hispalense *can.* 1. & 5. Toletanum IX. *can.* 7. & 10. Rationes verò hujus conclusionis plures adducit Spino *in specul. testament. gloss.* 14. *à num.* 2. quarum aliquæ admittendæ non sunt, quia supponunt Clericos non habere dominium redditnum Ecclesiasticorum. D. Gonzalez *in cap.* 1. *de testamentis, num.* 12. scripsit eam esse rationem; nam testamenti factio activa est de genere permissorum, quare nequeunt facere testamentum, qui speciali jure sunt interdicti, *l.* 4. *ff. qui testament. facere possunt, l.* 13. *tit.* 6. *part.* 1. Duarenus *ad tit. qui testamenta facere possunt, cap.* 2. Petrus Gregorius *part. lib.* 3. *tit.* 22. *cap.* 4. Valensis *in parat. ad tit. de testament.* §. 5. *num.* 1. D. Retes *lib.* 1. *Opuscul. cap.* 22. Cùm ergo Clerici ex redditibus sint interdicti testari, inde est ut nequeant condere testamentum.

14. Rationem verò hujus rationis præstitit textus *in cap. Cum in officiis* 7. *de testament.* ibi: *Cum in officiis charitatis primo loco illis teneamur obnoxii, à quibus beneficium nos agnoscimus accepisse*: id est, quod sicut Clerici magna perceperunt Beneficia ex suis Ecclesiis, post mortem se debent gratos exhibere, relinquendo sua bona ipsis Ecclesiis, vel Cameræ Apostolicæ, loco earum; cùm ad id adsit quædam obligatio antidoralis nos impellens ad remunerandum Beneficia suscepta, *l. Sed etsi* 25. §. *Consuluit, ff. de petit. hæreditat.* Donellus *de pet. hæreditat. cap.* 2. explicat D. Gonzalez *in dict. cap.* 7. *num.* 3. Cæterùm alia ratione probatur, nam cùm avaritia in Ecclesiasticis res detestabilis sit, *cap. Quia in tantùm* 5. *de Præbend. cap. Avaritiæ* 5. *de elect. in* 6. D. Ambrosius *in Luc. cap.* 4. D. Bernardus *in Ps.* 90. *serm.* 6. si Clerici de redditibus testarentur, avarè retinerent redditus, nec pauperibus erogarent; quapropter rectè statutum est, ne de redditibus testarentur. Valensis *in rub. de testament.* §. 5. *num.* 7. Cujacius *in posthum. in cap.* 1. *de pecul. Clericor.* Duarenus *de Sacris Ecclesiæ minist. lib.* 2. *cap.* 1. Canisius *in Summa, lib.* 3. *tit.* 11. § 11. Marescotus *var. lib.* 1. *cap.* 2. *num.* 28. Barbosa 3. *part. allegat.* 114. *num.* 8. Ferro Manrriquez *in different. utriusque for. quæst.* 93. Rubeus *Pract. cap.* 4. *num.* 343. Antonellus *d. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 1. Sanchez *dict. dub.* 50 *num.* 6. Garcia *in Summa, tract.* 1. *diffic.* 4. *dub.* 3. *à num.* 1.

15. Aliqui tamen adversùs tam expressa jura contrarium tenent, dicentes jura illa intelligenda esse de bonis Ecclesiarum, de quibus Episcopi, & Beneficiati nequeunt testari. Ergo de redditibus testari possunt. Ratione probatur, nam ut dictum est, Episcopi, & Beneficiati sunt domini redditaum Beneficiorum, & Episcopatuum, idcircò poterunt de illis testamentum condere ex facultate legis duodecim Tabularum, ibi: *Vti quisque legassit rei suæ, ita jus esto.* Quæ verba eleganter explicat Pomponius *in l. Verbis legis* 120. *ff. de verb. significat.* & extendit ad hæredis institutionem, legata, fideicommissa, tutelas, & alia. Donellus *lib.* 8. *comment. cap.* 1. Petrus Faber *Semestrium lib.* 3. *cap.* 14. Sigonius *de jur. antiq. Rom. lib.* 1. *cap.* 12. Ergo cùm Episcopi, & Beneficiati sint domini redditnum, rectè de eis poterunt testari. Cardinalis *in cap. fin. de offic. Ordin. in* 6. *col.* 4. Paludanus *in* 4. *dist.* 15. *quæst.* 3. *art.* 6. *conclus.* 5. Rubeus sibi contrarius *Pract. cap.* 90. *à num.* 214.

16. Sed horum Doctorum sententia admittenda non est; nam licèt verum sit, Episcopum, aut Beneficiatum non posse testari de bonis Ecclesiæ, quia in eis non habeant dominium, sed tantùm puram administrationem, *cap. Relatum* 12. *de testament.* Sanchez *d. dub.* 50. *num.* 2. Garcia *in Summa, d. dub.* 3. *num.* 1. Barbosa *in l. Divortio* 8. *in princip.* 2. *part. num.* 6x. *ff. solut. matrim.* Farinacius *d. quæst.* 54. *num.* 8. non tamen inde sequitur, interdictum illud intelligendum taotùm de bonis Ecclesiæ, quia expressissimis verbis id est protractum ad redditus Episcoparuum, & Beneficiorum, ut est aptissimus textus *in cap.* 1. *de testam.* ibi: *Quidquid verò Ecclesiæ ante ipsius consecrationem fuisse cognoveris, vel in Episcopatus ordine prædictum Episcopum acquisivisse, in ejusdem Ecclesiæ dominio conservetur.* Et *cap. Vt quisque* 3. *de pecul. Cleric.* Concilium Toletanum IX. *can.* 7. Idcircò nec testari poterunt de redditibus, sed sunt bona illa relinquenda Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ, prout in usu fuerit. Filliucius *de Stat. Clericor. tract.* 41. *cap.* 7. *n.* 24.

17. Ad alteram rationem deductam ex lege duodecim Tabularum, respondetur non sequi: Dominium habent: Ergo possunt testari; quia sunt plures habentes rerum suarum dominium, quibus testari interdictum est, ut patet in prodigo, pupillo, & aliis, de quibus *Inst. quibus non est permissum facere testamentum.* Gonzalez *in d. cap.* 1. *de testament. num.* 12. ubi plura cumulat. Tum quia in Edicto permissorio omnes comprehenduntur, exceptis his, quibus specialiter interdicitur, ut de jure civili fuerunt leges testamenta interdicentes, & coangustantes, utpote Voconia, Ælia Sentia, Furia, Falcidia, & aliæ similes, de quibus Ulpianus *in fragment. tit.* 1. & 18. Connanus *comment. lib.* 2. *cap.* 5. Amaya *observat. lib.* 3. *cap.* 6 *num.* 2. sicut de Jure Canonico interdictum est Ecclesiasticis de redditibus testari, licèt in eis habeant dominium; quare non benè sequitur: Habent dominium Clerici in redditibus: Ergo valent testari; quin ex interdicto contrarium est dicendum. Vasquez *de Reddit. cap.* 1. §. 3. *dub.* 4. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 1. Sanchez *dict. dub.* 50. *num.* 6. Garcia *in Summa, d. dub.* 3. *num.* 2. D. Gonzalez *in dict. cap.* 1. *num.* 13. & 14.

18. Est deinde dubium exarandum, an hoc interdictum comprehendat Ecclesiasticos habentes simplicia Beneficia? Prius a sententia affirmat, *ex c. Requisisti* 15. *in fin. de testament.* ubi quod Canonico relinquitur, sibi acquirit, & de eo liberè disponit: Canonicatus verò est Beneficium simplex: Ergo Beneficiatus simplex valet testari de reditibus. Sed textus iste assumptum non probat, quia loquitur quando aliquid legatur Canonico simpliciter, quo quidem casu intelligitur relictum contemplatione personæ, non Ecclesiæ, idcircò ut de re patrimonii proprii poterit testari. Vivius *tom.* 2. *commun. opin. lib.* 6. *tit.* 26. *num.* 131. Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 112. *num.* 3. Farinacius *dict. quæst.* 54. *num.* 15. Cæterùm probatur hæc sententia; nam jura interdicentia Ecclesiasticis testamenti factionem activam de redditibus, sunt intelligenda de habentibus administrationem, ut jura ipsa loquuntur; non autem de simplici Beneficiato illam non habente. Ergo simplex Beneficiatus rectè poterit de redditibus testari. Gloss. *in cap.*

cap. Præsenti, de offic. Ordin. in 6. Hostiensis *in cap. fin. de pecul. Clericor.* cujus doctrinam afferunt praxi receptam Anton. & Immola *ibid.* Farinacius *d. quæst.* 54. *num.* 14.

19. Secunda sententia tenet contrarium ex *cap. Episcopus* 1. 14. *quæst.* 1. ubi Gratianus animadvertit, Canonicos uti debere redditibus suorum Canonicatuum, prout alteros Beneficiaros. Unde sequitur, simplices Beneficiatos teneri ad eleemosynandum, & neutiquam posse de redditibus testari, ut alii Beneficiati cum administratione. Idque certiùs probatur *in cap. Relatum* 12. *de testament.* ubi licèt Canonici habeant beneficia simplicia, tamen sub hoc interdicto comprehenduntur. Ergo simplices Beneficiati nequeunt de redditibus testari. Covarr. *in cap. Cum in officiis* 7. *de testam. num.* 18. Molina *de Iust. tract.* 2. *disput.* 147. *n.* 5. Vazquez *de redditibus, cap.* 1. §. 3. *dub.* 5. Sanchez *dict. dub.* 50. *num.* 6. Garcia *dict. dub.* 3. *num.* 2.

20. Ad resolutionem hujus difficultatis recolenda sunt quæ scripsimus suprà, *cap.* 1. *à num.* 5. ubi egimus an Capellanus teneatur de redditibus Capellaniæ dare eleemosynam, quando simplex est capellania, nec habet administrationem, ut loquimur in præsenti. Quapropter dico, quod hæc difficultas nequit currere in Beneficiis simplicibus ab Ecclesia institutis, utpote in Canonicatibus, portionibus, præstimoniis. In his igitur proculdubio admittenda est hæc secunda sententia, ut probant jura pro ea adducta. Tum licèt hæc Beneficia non habeant administrationem, negandum non est esse redditus ex titulo Beneficii perceptos, de quibus interdictum est testari; itaque simplices Beneficiati nequeunt de illis condere testamentum.

21. Erit ergo concertatio in Beneficiis simplicibus ab aliquo fundatore institutis, veluti in Capellaniis Ecclesiasticis. Qua in re breviter resolvendum, quod si redditus tantùm sint salaria, aut stipendia pro onere Missarum, vel alterius muneris Ecclesiastici, rectè Beneficiari, seu Sacellani de illis poterunt testari, secus si percipiant ut fructus, sicut explicatum est *in dict. cap.* 2. *à num.* 8.

22. Cæterùm ex iis quæ diximus *dict. cap.* 2. *n.* 11. resolvenda est alia difficultas, an ex distributionibus quotidianis possint Ecclesiastici testari, de qua pallantes sunt DD. alii affirmantes, alii negantes. Clarus *verbo Testamentum, quæst.* 27. *num.* 10. Ancharranus *quæst.* 10. *num.* 4. Cardinalis Albanus *consf.* 25. *per tot.* Covarr. *in cap. Cum in officiis, num.* 14. Farinacius *dict. quæst.* 54. *num.* 21. Sed expedienda est prout expendimus *à num.* 13. ut solùm possint testari suscipientes has distributiones, quando sunt separatæ à grossa præbendæ, & suscipiuntur pro stipendio interessentiæ, alias nequeunt Præbendati de eis testari; quo etiam modo resolvendum est, si agatur de fructibus pensionis, ut dictum est *dict. cap.* 2. *à num.* 21.

23. Cæterùm de bonis quæsitis ab Episcopo, seu Beneficiato ante Clericatum, seu Episcopatum rectè testantur; nam bona illa sunt propria illorum cum pleno dominio, nec ex titulo beneficiali acquisita; idcircò de eis rectè testantur, *cap. Episcopi,* 19. 12. *q.* 1. Clarus *verbo Testamentum, quæst.* 27. *num.* 2. Farinacius *dict. quæst.* 54. *num.* 2. Pareja *de edit. instrument. tit.* 5. *resolut.* 5. *num.* 3. Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 1. & 2. Molina *dict. disput.* 147. *n.* 1.

24. Unde rectissimè praxis introducta est in Hispania, ubi Episcopi nequeunt testari, ut ipsi inventarium faciant de bonis ante Episcopatum acquisitis, vel ex patrimonio, aut alio titulo, quod coram Illustrissimo Nuntio producunt, ut tollatur confusio inter bona quæ antea habebant, & ea quæ sunt redditus Episcopatus. Hanc praxim probat textus *in cap. Syracusana* 28. *dist. cap.* 3. *de pecul. Clericor.* Mieres *de majorat.* 1. *p. quæst.* 1. *num.* 19. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 2. *lib.* 6. *Recopilat. num.* 6. Barbosa *de offic. Episcopi,* 3. *p. Allegat.* 114. *num.* 15. Pareja *dict. tit.* 5. *num.* 5. Solorzano *dict. cap.* 10. *num.* 3. Frasso *de Patronat. Indiar.* 2. *p. cap.* 21. *num.* 32. Villaroël. *Goviern. Ecclesiast.* 1. *p. q.* 3. *art.* 4. *num.* 3. Quod ita est necessarium, ut si inventarium factum non fuerit, præsumatur contra Episcopum omnia bona inventa in ejus morte, esse acquisita intuitu Ecclesiæ ex redditibus, prout præsumitur contra hæredem inventarium non conficientem, *in Auth. De hæredibus & Falcidia,* §. *Sancimus, collat.* 1. tenent Alzedo *de præcellent. Episcop.* 1. *p. cap.* 14. *num.* 14. Capponi *tom.* 3. *discept.* 140. *num.* 6. Barbosa *in cap.* 3. *de pecul. Clericor. num.* 2. Frasso *dict. cap.* 21. *num.* 34.

25. Hæc quidem praxis, ubi etiam alii Beneficiati non testantur, similiter est necessaria, ut confusio bonorum evitetur. Verùm in Hispania id supervacaneum est, dum Clerici non solùm de patrimonialibus, vel quasi testantur, sed & de redditibus Beneficiorum; de quo infrà. Quamobrem inventarium istud non est necessarium. Pareja *dict. tit.* 5. *num.* 20. Barbosa *de univers. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 53.

26. Est verò dubium, an inventarium utile sit, ut fiat à Regulari Episcopo creato? Et videtur dicendum inutile esse; nam quælibet bona acquisita ante Episcopatum, Monasterio acquiruntur, & sunt propria illius. *Authent. Ingressi, C. de Sacrosanct. Ecclesiis, cap. In præsentia* 8. *de Probat.* ubi DD. Alia verò post Episcopatum adepta pertinent ad spolium Cameræ Apostolicæ, tanquam redditus Episcopatus. Ergo inventarium illud est superfluum, & inutile.

27. Sed tamen Pareja *dict. tit.* 5. *num.* 13. utilissimum esse probat; nam Monasteria bona ante Episcopatum acquisita solent donare Religioso Episcopo creato, ut commodiùs vivat, & intret ad regimen Ecclesiæ; itaque utilissimum erit inventarium, ne Monasterium bonis illis fraudetur. Cæterùm quando Regularis factus Episcopus vult consequi à Summo Pontifice facultatem testandi, etiam ad pia, duplex impedimentum exprimere tenetur in supplicatione, hac adhibita differentia, ut si vellet testari de redditibus, debeat declarare se esse Episcopum, & Religiosum; si autem de patrimonialibus velit testari, sufficit exprimere esse Religiosum. Covarr. *in dict. cap. Cum in officiis, num.* 8. Barbosa 3. *p. allegat.* 114. *num.* 24. Alzedo *dict. cap.* 14. *num.* 25. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 6. *num.* 11. quia ad hoc tantùm obstat impedimentum fraudandi Monasterium, quamobrem utilissimum erit inventarium de his bonis facere, ut inde discernantur, quæ ad Monasterium pertinent, quæve ad spolium.

28. In resolutione hujus doctrinæ recolenda sunt quæ scripsimus *cap.* 3. *num.* 31. ista verò sententia Parejæ totum fundamentum sumit ab illa sententia asserente Episcopum Regularem minimè liberari à voto paupertatis, nec in qualibet re habere dominium. Non in patrimonialibus, quia sibi non acquirit, sed Monasterio: nec in redditibus, in quibus solùm habet administrationem, ut congruâ susceptâ, reliquum pauperibus eroget: & si quæ bona inveniantur tempore mortis ex redditibus, ad spolium pertineant. Unde necessarissimum erit inventarium, ut hæc bona distinguantur, ut sciatur quæ ad Monasterium, quæ ad spolium pertineant.

29. Sed tamen in alia sententia asserente Regularem factum Episcopum à voto paupertatis liberari, & acquirere dominium, tam redditumm, quàm aliorum bonorum patrimonialium, ut tenent plures relati *dict. cap.* 3. *num.* 37. Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 12. & in nostra sententia asserente acquirere dominium, sed non liberari à voto paupertatis, *à num.* 38. expeditiùs difficultas ista est resolvenda.

30. Quapropter dico, quod si Monasterium Regulari Episcopo nihil dederit, respectu illius non est necessa-

necessarium inventarium, cùm ad eum nihil est redeundum: si verò aliquid dederit ad necessaria Episcopi Religiosi, jam Episcopus acquisivit dominium, & bona illa sunt alienata à Monasterio: quare illius causâ non est necessarium inventarium, cùm bona illa jam alienata, & dominium translatum ad Episcopum, ad Monasterium redire non possint de necessitate. Verùm erit necessarium respectu Regularis Episcopi, quia relinquuntur bona patrimonialia illius. Idem est dicendum, si aliquis ei dederit aliqua bona, vel ex aliqua hæreditate capiat, postquam jam factus est Episcopus. Ratio enim est, quia hæc bona non sunt ex redditibus, sed relinquuntur bona patrimonialia illius; quare erit necessarium inventarium bonorum istorum ad discrimen habendum cum bonis ex redditibus acquisitis, etiamsi illa ante, vel post Episcopatum validè acquisierit, ne aliàs omnia bona ex redditibus præsumantur, ut diximus suprà.

31. Sed dices: In sententia nostra Regularis factus Episcopus adhuc non liberatur à voto paupertatis; sed licèt habeat dominium, nequit testamentum condere, nec de redditibus, nec de bonis patrimonialibus; nam licèt habeat dominium, non tamen testamenti factionem activam. S.Thomas 2.2. *quæst.*185. *art.*8. *ad* 3. Joan. Andreas *in cap.*1. *de testament. num.*6. Butrius *ibid. num.*9. Alzedo *dict. cap.*14. *num.*7. Strunica *de vera Religione*, *lib.*2. *cap.*27. Sanchez *d. lib.*6. *cap.*6. *num.*10. Ergo cùm hæc bona debeant pertinere ad spolium, necessarium non est inventarium. Sed tamen respondendum negando Regularem Episcopum non habere ex patrimonialibus, vel quasi testamenti factionem activam, ut dicendum est infrà, quando de testamento Monachorum agetur.

32. Cæterùm examinandum, an Episcopus, seu Beneficiatus possint testari de bonis emptis nomine Episcopi, seu Beneficiati ex Ecclesiæ pecunia. Et affirmandum videtur; nam licèt Ecclesia habeat actionem ad petendam pecuniam, seu rem ipsam emptam, adhuc remanet in patrimonio Episcopi, seu Beneficiati, donec petatur, aut repetatur in subsidium pecuniæ. Ergo Episcopus, seu Beneficiatus poterit de illa re testari, tanquam de patrimoniali. Confirmatur doctrinâ Covarruv. *in cap.*1. *de testament. num.*7. ubi scripsit quod licèt res empta pecuniâ Ecclesiæ, nomine Episcopi, seu Beneficiati, ad Ecclesiam pertineat, *cap. Fixum* 4.12. *quæst.*5. *cap.*1. *cap. Inquirendum* 4. *de pecul. Cleric.* & aliis relatis à Sarmiento 3. *part. de redditibus, cap.*2. *num.*2. attamen non ipso jure transit dominium ad Ecclesiam, sed remanet penes Prælatum, seu Beneficiatum ementem. Ergo ut de re patrimoniali, & propria poterunt testari, solùm remanente actione, ut Ecclesia pecuniam reperat, aut rem in illius subsidium.

33. Sed hæc fundamenta satis firma non videntur; nam plures DD. quorum aliquos refert ibidem Covarruv. asserunt id esse speciale, ut quoties ex pecunia Ecclesiæ aliquid emitur, semper ipso jure dominium transeat ad Ecclesiam: quod probant jura recensita *num.*32. quatenus dicunt illa pertinere ad Ecclesiam. Teneturque plures, quando res est empta ab administratore. Tiraquellus *de Privileg. caus. piar. privileg.*120. Genuensis *In Praxi*, *quæst.*283. Medicis *opuscul.*4. *n.*16. & etiamsi nomine alieno ematur, prout loquitur in specie Sarmiento *de Reddit.* 3. *part. cap.*2. *per tot.* Vasquez *de Reddit. cap.*1. §.3. *dub.*1. *num.*60. quapropter Episcopus, seu Beneficiatus de bonis emptis pecuniâ Ecclesiæ, etiam nomine suo nequeunt testari; sunt enim propria Ecclesiæ, ut dicunt relati. Josephus Ludovisius *decis.*33. *num.*4. Cavalcanus *decis.*44. *num.*178. Capponi *discept. cap.*138. *n.*29. Itaque ut de re aliena nequeunt testari.

34. Resolutio hujus difficultatis tota pendet ab inquisitione, an res empta ex pecunia Ecclesiæ statim sua sit, an relinquatur in patrimonio ementis. Qua in re dico in primis, rem emptam ex pecunia Ecclesiæ nomine ipsius Ecclesiæ, sive id fiat à Prælato, seu à Beneficiato administratorio nomine, statim fieri ipsius, ut probant jura recensita à Sarmiento *dict. cap.*2. *num.*1. & indubitatum est. Gomez *in l.*53. *Tauri*, *num.*36. Suarez *allegat.*28. *num.*25. Tuschus *lit. E, conclus.*139. *à num.*1. Larrea *decis. Granatensi* 92. *num.*11. D.Gonzalez *in cap.*1. *de peculio Cleric. num.*3. Azorius *Inst. Moral.* 2. *p. lib.*7. *cap.*10. *q.*1.

35. Si verò non administratorio nomine, sed Prælatus, seu Beneficiatus ex pecunia Ecclesiæ aliquam rem emerit animo sibi acquirendi, incidimus in quæstionem illam, an extraneus, & qui non habet administrationem, si ex pecunia Ecclesiæ aliquid emerit, sibi acquirat cum obligatione reddendi pecuniam Ecclesiæ, aut in subsidium rem. Sarmiento, & Vasquez recensiti *num.*33. rem illam statim ad dominium Ecclesiæ transire asserunt, per textum *in l. Si ut proponis* 8. *Cod. de rei vindicat.* *l.*49. *tit.*5. *part.*5. ubi hoc privilegium militi conceditur, ut quando fuerit in procinctu, quidquid ex pecunia sua ab alio ematur, fit proprium ipsius militis. Ergo similiter Ecclesiæ.

36. Sed hoc fundamentum solidum non est; nam ut refert Gregorius *in l.*49. *gloss.*2. *tit.*5 *p.*5. plures DD. jura illa intelligunt quando quis extraneus ex pecunia militis rem emerit habens illius mandatum; secus si nomine suo quisque emerit, vel quando quis promiserit militi ex sua pecunia rem emere. Quibus in casibus res statim fit militis, & in eisdem fiet Ecclesiæ, ut tenet Barbosa *in dict. l. Si ut proponis* 8. *n.*7. *&* *in l.*6. *C. de rei vindicat. n.*5.

37. Hanc ob rem asserendum, ex pecunia Ecclesiæ emptum, non fieri illius, quando non administratorio nomine, sed suo Prælatus, seu Beneficiatus emerint. Et probatur ex regula generali, nempe quod si quis emat rem ex aliena pecunia suo nomine, non fit domini pecuniæ, sed ementis, *l. Ex pecunia* 6. *Cod. de rei vindicat.* *l.*1. *Cod. Si quis alteri, vel sibi*, *l. Si patruus* 4. *Cod. commun. utriusque judic.* *l.*49. *tit.*5. *p.*5. Et in dubio præsumendum, ementem sibi emisse. Mathienxo *in l.*2. *tit.*9. *lib.*5. *Recopilat. gloss.*1. *num.*15. & 38. Escobar *de ratiociniis*, *cap.*14. *num.*3. Valenzuela *cons.*2. *num.*26. Unde quoties quis emerit ex pecunia Ecclesiæ nomine suo, res non erit Ecclesiæ, sed ementis. Cæterùm licèt Ecclesia ex solo contractu, absque traditione acquirat dominium, *ex l. fin. Cod. de Sacros. Ecclesiis*, ubi Scribentes; tamen id intelligendum, quando nomine ejus, aut administratorio, ejus Prælatus, aut Procurator emerit cum illius pecunia. Barbosa *in dict. l. fin. num.*7. aliàs si administrator non est, seu procurator, dominium remanet penes emptorem, nec ad Ecclesiam transit. Molina *de Primogen. lib.*4. *cap.*4. *num.*35. Menochius *lib.*3. *præsumpt.*51. *num.*43. Ergo quando Prælatus, vel Beneficiatus ex pecunia Ecclesiæ aliquid emerit, dominium penes emptorem remanet, nec ad illam transit. Cæterùm argumentum de minore ad Ecclesiam validum est. Everardus *in Topic. legal. loco* 31. Genuensis *in Praxi*, *quæst.*276. *num.*2. Marius Antoninus *var. lib.*1. *resolut. fin. casu* 44. Si tamen aliquis nomine suo ex pecunia minoris rem emerit, dominium transit ad ementem, non ad minorem, *l. Uxor marito* 55. *ff. de donat. inter.* Gomez in *l.*53. *Tauri*, *num.*36. Gutierrez *de Tutel.* 3. *p. cap.*1. *n.*85. Quod quidem observandum est in marito, qui si rem emat ex pecunia uxoris, nisi ad emptionem adsit consensus mulieris, dominium rectâ viâ transit ad maritum, *l. Ex pecunia* 6. *Cod. de jur. dot.* *l. Res quæ* 55. *ff. eod. tit.* *l.*49. *tit.*5. *part.*5. Gomez *in d. l.*53. *num.*36. Barbosa *in dict. l. Si ut proponis*, *num.*8. & 9. Ergo idem est dicendum, quando

expressim

expressim nomine suo Prælatus, seu Beneficiatus rem emerit ex pecunia Ecclesiæ; dominium enim penes ementem remanet, licèt Ecclesia habeat actionem ad pecuniam petendam, vel in subsidium ipsam rem.

38. Ex hac igitur hypothesi dicendum, Prælatum, seu Beneficiatum posse testari de rebus similiter emptis, sicut de alia re patrimoniali ex contractu emptionis comparata, dummodò det satisfactionem Ecclesiæ illius pecuniæ in emptione consumptæ ex re sua propria, vel aliter acquisita, non ex redditibus. Illud breviter adnotandum, quod in dubio, quando non constat an pecunia sit ipsius Prælati, vel Beneficiati, vel Ecclesiæ, præsumendum sit Ecclesiæ fuisse. Socinus *regul.* 343. *fallent.* 2. Mascardus *de Probat. conclus.* 1159. aliàs 1164. *num.* 9. Mantica *de tacit. lib.* 4. *tit.* 22. *num.* 21. quare Prælati, seu Beneficiati testamentum de hac re in dubio sic exempta non sustinebitur.

39. Hinc dissolvenda alia difficultas, an res empta ex redditibus Beneficii, pertineat ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam statim post emptionem, ita ut nequeat Episcopus, seu Beneficiatus emens de illa testari. Tota difficultas ex dictis pendet; nam licèt Prælatus, seu Beneficiatus non haberet dominium in redditibus, ut aliqui volunt; tamen res empta ex pecunia aliena transfertur ad dominium ementis, & solùm obligatur ad refundendam pecuniam, ut dictum est, fitque de patrimonio illius. Ergo rectè de ea poterunt testari. Cæterùm majori ratione probatur in alia sententia probabiliori, asserente Episcopos, & Beneficiatos habere dominium in redditibus; nam necessariò debent acquirere dominium rei emptæ, sicut alii comparantes ex pecunia propria, & consequenter poterunt de eis testari.

40. Ad resolutionem notandum, quæstionem esse, an res empta ex redditibus Beneficii, fiat statim Ecclesiæ? Prima sententia asserit, quælibet bona, sive mobilia, sive immobilia, ex redditibus Beneficii empta, statim pertinere ad Ecclesiam. Probatur ex aliquibus juribus, præsertim *ex cap. Inquirendum* 4. *de Peculio*, ubi id apertè decisum videtur, etiamsi emptio nomine proprio, seu alieno fiat. Et ratione probatur, nam bona similiter empta præcisè pertinent ad spolium. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 2. Ergo statim pertinent ad Ecclesiam. Barbosa *in l. Divortio* 8. *in princip. ff. solut. matr.* 2. *part. num.* 62. Rota apud Seraphinum *decis.* 594. *num.* 7. Marescotus *Var. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 13. Barbosa *de univ. jur. lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 28. Bonacina *de Obligat. Benefic. disp.* 4. *punct.* 2. *proposit.* 3. *num.* 21. Bellet. *disquisit. Clerical.* 1. *part. tit. de bonis Clericor.* §. 2. *num.* 3.

41. Secunda sententia est Navarri *de Redditibus, quæst.* 1. *monit.* 42. quem refert Azorius 2. *p. Inst. Mor. lib.* 7. *cap.* 10. *quæst.* 1. dicentis rem emptam ex redditibus, non fieri Ecclesiæ, sed propriam ipsius Beneficiati ementis; nam si fieret Ecclesiæ, non pertineret ad spolium. Sed ad illud pertinet. Ergo non fit Ecclesiæ.

42. Tertia sententia, quam etiam refert Azorius *dict. cap.* 10. *quæst.* 1. distinguit inter bona mobilia, vel immobilia. Bona enim immobilia inquit hæc sententia pertinere statim ad Ecclesiam, si emantur ex redditibus, absque aliqua traditione. Tiraquellus *de causis piis, privileg.* 107. Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privil.* 61. *num.* 9. Mascardus *de Probat. conclus.* 583. *num.* 7. Mobilia verò ad Beneficiatum, seu Prælatum emptorem.

43. In re verò dicendum, quod si Episcopus, seu Beneficiatus ex redditibus aliquam rem emerit nomine suæ Ecclesiæ, statim ad illam pertinere, quo in sensu loquuntur textus *in cap. Sacerdotes* 1. 12. *quæst.* 4. *cap. Fixum* 4. 12. *quæst.* 5. nam ex eo quod Prælatus, seu Beneficiatus rem emerit nomine Ecclesiæ, & non suo nomine, patet voluisse illam ad Ecclesiam pertinere, & emisse administratorio nomine. Si verò suo nomine ex redditibus emerit, non ad Ecclesiam, sed ad ipsum pertinet, & erit propria illius; quia ex eo quod propriâ pecuniâ comparat, & suo nomine, plenè res fit illius, *l. Si quis alienam* 46. *ff. de act. empt. l. Si traditio* 4. *l. Si pater* 8. *Cod. eod. tit. l. Qui tibi* 6. *Cod. de hæredit. vendit.* Idque de jure communi, donec durat vita Prælati, seu Beneficiati; si tamen existat tempore mortis, ad spolium pertinebit. Azorius *d. quæst.* 1. *vers. Cæterùm dicendum.* Filliucius *d. cap.* 4. *num.* 2. Farinacius *in Reper. ult. volunt. quæst.* 54. *num.* 4.

44. Sed contrà adest textus *in dict. cap. Inquirendum* 4. *de pecul. Cleric.* ubi asseritur rem emptam ex redditibus, esse propriam Ecclesiæ: & affirmant Barbatia *volum.* 4. *cons.* 39. *num.* 6. Redoanus *de spoliis, quæst.* 3. §. *Verùm*, *à num.* 28. Barbosa *ibid. num.* 2. Sed censeo hos & alios Doctores non rectè hunc textum intellexisse; non enim loquitur de redditibus Beneficii pertinentibus ad Prælatum, seu Beneficiatum; sed de redditibus, oblationibus, & votis ad ipsam Ecclesiam pertinentibus, ut patet ibi: *Inquirendum est, si quis Presbyterorum de redditibus Ecclesiæ, vel oblationibus, vel votis Fidelium alieno nomine comparavit.* Non ergo ibidem est sermo de redditibus Beneficiorum, sed Ecclesiæ, quod longè diversum est. Textus ille desumptus est ex Capitulis Hincmari Rhemensis, ut animadvertit D. Gonzalez *ibid. num.* 1. integram referens. Unde desumitur, decretum illud factum fuisse adversùs aliquos Presbyteros, qui ex redditibus Ecclesiarum, oblationibus, & votis, suo nomine, & alieno fabricas emebant, ut haberent mulieres ad lanificium, & hoc modo fraudabant Ecclesias, & insimul mercimonium exercebant: qua in re duplici delicto implicabantur, nempe Ecclesias ex suis redditibus, oblationibus, & votis defraudantes: tum ad negotiationem declinantes, contra infinita decreta id interdicentia, *cap. Parsimoniam* 5. *cap. Clericus* 8. *dist.* 41. *cap. Quicunque* 6. 23. *quæst.* 8. Concilium Matisconense I. *can.* 15. Moguntinum *can.* 24. Triburiense *can.* 27. Bracharense I. *can.* 11. D. Basilius *hom.* 24. D. Hieronymus *epist.* 2. *ad Nepotianum*, *cap.* 11. Roussel *lib.* 8. *Hist. Pontific. cap. fin.* Lantmeter *de vet. Cleric. vict.* 1. *part. lib.* 1. *cap.* 19. & *cap.* 25.

45. Unde nequit desumi conclusio, quam DD. ex hoc textu desumunt; non enim loquitur de redditibus Beneficiorum, sed de redditibus, oblationibus, & votis factis Ecclesiis, ex quarum bonis si aliquid ematur, sive nomine proprio Beneficiati, sive alieno, animo illas fraudandi, pertinet ad ipsas, ex decisione illius textus. Si tamen ex redditibus Beneficiorum aliquid emerint, ad ipsos pertinet, quia subrogatur loco redditium, ex quibus comparata sunt, & sapiunt eorum naturam, & conditionem, *l. Cùm*, §. *Injuriarum*, *ff. Si quis caut. cap. Ecclesia* 3. *ut lit. pendent. Clement.* 1. *de suppland. negligent. Prælat.* Gutierrez *Pract. lib.* 1. *quæst.* 34. *num.* 2. Addentes ad Molinam *de Primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *n.* 36. Salgado *de Reg. Protect.* 2. *p. cap.* 7. *num.* 113. Riccius 6. *part. collect.* 2484. quapropter de his bonis poterunt testari, si tantumdem ex patrimonio, vel quasi reddant, aliàs non, ut suprà diximus.

46. Denique in calce hujus capitis disquiramus, an quando Episcopus, seu Beneficiatus testamentum fecerit de bonis patrimonialibus, verùm tantùm inveniuntur tempore mortis aliqua bona, & non constat an sint bona patrimonialia, aut ex redditibus acquisita, sustineatur testamentum, necne? Et in re illa est cognita conclusio, ut quoties in dubio sumus, an bona sint patrimonialia, censenda sint acquisita ex redditibus, *cap.* 1. *de pecul. Clericor. cap.* 5. *de testament. Auth.* Licentiam,

Licentiam, *C. de Episcopis*, *& Clericis*, *Authent. de Ecclesiasticis tit.* § *Interdicimus*, *collat.* 9. Ratio hujus asserti est, nam cùm Episcopus, seu Beneficiatus haberent redditus & administrationem eorum, nec potuerint aliquo modo habere negotiationem, unde acquirantur bona illa, quia eis est interdicta, ut ultra jura adlegata adsunt Concilium Turonense *can.* 13. Rhemense *can.* 52. Arelatense I. *can.* 12. Nicænum I. *can.* 17. Chalcedonense *can.* 3. Cabilonense II. *can.* 12. *&* 44. Carthaginense I. *can.* 6. *&* 9. Carthaginense IV. *can.* 67. Laodicenum *can.* 4. inde est, ut bona illa ex redditibus acquisita existimentur. Et confirmatur, nam bona acquisita constante matrimonio à marito, rectè ab eo lucrata censentur, non ex uxoris adulterio, *l. Quintus* 51. *ff. de Donat. inter*, *l. Etiam* 6. *C. eodem titulo*, *l.* 2. *tit.* 14. *p.* 2. Ergo similiter est dicendum de his bonis acquisitis à Prælato, seu Beneficiato, ut intelligantur acquisita ex redditibus, non verò ex culpa gravi negotiationis. Abbas *in cap.* 1. *de peculio Cleric. num.* 5. Covarr. *in cap.* 1. *de testam. num.* 8. Clarus *verbo Testamentum*, *quæst.* 27. *vers. Sed quid*, Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 51. *num.* 3. Flaminius *de resignat. lib.* 14. *quæst.* 7. *à num.* 48. Marescotus *var. lib.* 2. *cap.* 2. *num.* 12. Noguerol *allegat.* 26. *num.* 13. Fillincius *dict. tract.* 43. *cap.* 5. *n.* 2.

47. Sed contra hanc communem opinionem refragatur textus *in cap. Nulli* 1. 12. *quæst.* 5. ubi Constantinus Episcopus, Luminosæ filiæ suæ legatum reliquit, verùm ejus successor in Episcopatu quæstionem commovebat: & asserit textus, minimè Luminosam molestandam, sed cum legato relinquendam. Ergo in dubio quando non constat rem esse patrimonialem, de redditibus acquisitam non esse censendam, affirmandum videtur.

48. Iste textus varia suscipit interpretamenta. Goffredus *in Summa*, *tit. de success. ab intestat.* scripsit distinctionem faciendam, quando quis jam possidet rem relictam in testamento Episcopi, aut Beneficiati; & quando non possidet: si enim possidet, præsumptio est, esse patrimonialem, prout in specie decidit textus *in dict. cap. Nulli*, ubi Luminosa jam possidebat rem legatam à Constantino Episcopo patre suo: secus verò si nulla adesset possessio, quia tunc præsumitur esse Ecclesiæ, & ex redditibus acquisitam: admittit Spino *in Specul. testament. gloss.* 14. *num.* 22. & ante eos tenuit Abbas *in cap.* 3. *de pecul. Clericor. in fin.* Sed hoc interpretamentum solidum non est; nam ut docent plures Doctores, quos refert Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 53. *num.* 10. ex sola possessione non nascitur præsumptio contra Ecclesiam, quin potiùs cùm præsumptio sit pro ea, hæres aut legatarius possidens tenetur probare rem sibi legatam, & ab eo possessam fuisse de patrimonio Episcopi, aut Beneficiati, aliàs Ecclesia repetet.

49. Hanc ob rem textus ille est interpretandus quando Episcopus, seu Beneficiatus tempore promotionis habuerit patrimonialia, aut alia bona ex industria quæsita, ut tenet Covarr. *in cap.* 1. *de testament. n.* 11. *&* 12. Menchaca *controvers.* 1. *p. lib.* 3. *cap.* 105. *n.* 12. nam cùm Episcopus ille haberet bona patrimonialia, & insimul ex redditibus acquisita, cessat præsumptio pro Ecclesia, quæ quidem præcisè formatur in eo, quod tempore promotionis non habuerit alia bona patrimonialia, vel quasi, *cap.* 1. 12. *quæst.* 3. *cap.* 1. *de pecul. Clericor.* ubi Cujacius, & Barbosa, *cap.* 1. 12. *quæst.* 4. Concilium Aquisgranense sub Stephano V. *can.* 98. Scipio Gentilis *de donat. lib.* 2. *cap. fin.* Acosta *de privileg. credit. Regula* 1. *ampliat.* 8. Ergo cùm Luminosa esset in possessione, & insimul Constantinus Episcopus haberet bona patrimonialia, minimè inquietari debere præcipitur; est enim in hoc caso necessarium, ut probetur rem legatam acquisitam fuisse ex redditibus, & donec probetur, in possessione manutenetur legatarius, aut hæres. Mascardus *de Probat. conclus.* 202. *num.* 1. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 53. *n.* 9. Farinacius *dict. quæst.* 54. *cap.* 2. *num.* 9. *&* 10. Noguerol *allegat.* 26 *num.* 16. Fillincius *dict. tract.* 43. *cap.* 5. *n.* 3. Barbosa 3. *p. allegat.* 104. *num.* 11.

50. Unde ut elucidemus textum *in dict. cap.* 1. *de pecul. Clericor.* aliqua sunt afferenda. Conclusio quæ ex eo deducitur, intelligenda est non ut aliqui depromunt, *Mortuo Episcopo*, *seu Beneficiato*, *omnia bona intelliguntur lucrata ex redditibus*, prout de jure nostro Regio tempore mortis omnia bona inter virum & uxorem intelliguntur lucrata constante matrimonio, *l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 5. *recopilat.* Garcia *de conjugal. acquæstu*, *num.* 158. Gregorius *in l.* 55. *tit.* 5. *p.* 5. *in gloss. magna*, Gomez *in l.* 53. *Tauri*, *num.* 70. Matienzo *in dict. l.* 1. *gloss.* 2. *à num.* 1. hæc enim doctrina ita absolutè admittenda non est, sed tantùm quando Episcopus, seu Beneficiatus alia bona non habuerit tempore promotionis, nec postea aliqua patrimonialia acquirat, sive ex donatione, vel ex aliis officiis, ut apertè decisum est *in dict. cap.* 1. *de peculio*, ubi multis exornat D. Gonzalez *à num.* 1. aut quando dubium fuerit in particulari, an res empta fuerit, aut alio modo acquisita ex redditibus; tunc enim favore Ecclesiæ præsumitur ex redditibus acquisita, donec hæres, aut legatarius non probet contrarium; nam ut docet Abbas *in cap.* 1. *de peculio*, *num.* 5. hæc præsumptio non est juris, & de jure, quapropter probatio in contrarium admittitur, interimque præsumitur favore Ecclesiæ, aut Cameræ Apostolicæ. Matthienzo *in l.* 1. *tit.* 9. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 1. *à num.* 1. Maurus *allegat.* 15. Capponi *tom.* 3. *discept.* 138. *num.* 14.

51. Si verò constet, alia bona habuisse Episcopum, seu Beneficiatum ante, vel post promotionem, hæc ad spolium non pertinent, sed liberè de eis poterunt testari, sive patrimonialia, vel quasi sint, *cap. Quia ingredientibus* 11. *quæst.* 3. Rota *divers.* 2. *p. decis.* 16. Capponi *discept.* 138. *num.* 12. nam quando id constat, cessat præsumptio. Menochius *dict. præsumpt.* 53. *num.* 2. Hinc in his casibus, quoties similia bona acquiruntur, valde erit utile, & necessarium inventarium, ne ex confusione nascatur præsumptio illa; nam cùm in bonis Episcopi, seu Beneficiati tempore mortis inventis habeat Ecclesia, seu Camera Apostolica fundatam suam intentionem, Maurus *dict. allegat.* 15. Barbosa *de offic. Episcopi*, 2. *p. cap.* 11. Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 5. inde est, ut si per inventarium non constet, semper oriantur lites ex illa præsumptione, ut bona intelligantur acquisita de redditibus, ut cum Baldo tenet Menchaca *dict. cap.* 105. *num.* 15. Noguerol *dict. allegat.* 26. *n.* 18. Barbosa 3. *p. allegat.* 114. *num.* 13.

52. Si verò constet post promotionem aliqua exercuisse officia, vel ex industria, docendo, prædicando, aut aliter bona acquisivisse, similiter cessat hæc præsumptio, ut sint omnia Ecclesiæ, & ex redditibus acquisita, quia jam constat, non omnia esse Ecclesiæ, dum ex aliis titulis fuerint superlucrata. Erit tamen necessarium ea discernere per veras probationes, & distinctas, ne aliàs ex dubio præsumptio pro Ecclesia nascatur. Clarus *verbo Testamentum*, *q.* 27. *num.* 3. Spino *dict. gloss.* 14. *num.* 23. Farinacius *dict. quæst.* 54. *cap.* 2. *num.* 5. Menochius *dict. præsumpt.* 53. *num.* 7. Si tamen fuerint segregata bona ista, in eis sustinebitur testamentum, quia de eis valent Prælati, seu Beneficiati testari. Valensis *in rub. de testament.* § 5. *num.* 5. Capponi *dict. discept.* 138. *num.* 13.

53. Asserunt verò aliqui Doctores in specie de qua loquimur, quando adsunt bona tam patrimonialia, quàm ex redditibus, pro dimidietate bona illa esse dividenda, ita ut hæredes dimidium percipiant, & Ecclesia, vel Camera Apostolica alterum dimidium;

nam

nam cùm ex his duabus causis bona illa potuerint provenire, præsumptio est dimidium esse acquisitum ex redditibus, & alterum ex officiis illis. Ergo tunc rectè dimidium ad hæredes pertinebit, & dimidium ad Ecclesiam, aut Cameram Apostolicam. Baldus *in Auth. Licentiam, C. de Sacrosf. Ecclesiis, n.* 3. Zabarella *cons.* 79. *col. ult.* Ancharanus *quæst.* 10. *num.* 9. & 11. Cephalus *vol.* 2. *cons.* 162. *num.* 14. Menochius *de Arbitr. casu* 195. *num.* 7.

54. Hæc verò doctrina quoad præsumptionem, & divisionem erit admittenda quoties ex officiis, vel ex bonis patrimonii tantumdem redderent, exceptâ congruâ, & permixtim tam de redditibus Episcopatus, seu Beneficii, quàm patrimonialium, seu officiorum acquirerentur. Tum quia bona difficillimè segregarentur, nec constare valet, quæ sint acquisita ex redditibus, quæ ex patrimonialibus, vel officiis, ut divisionem pro medietate faciendam. Verùm si pinguiores fuerint fructus Episcopatus, vel Beneficii, aut econtra, hæc divisio pro medietate non erit admittenda, sed discretus judex pro eorum qualitate divisionem faciet, aliàs grave præjudicium, aut Ecclesiæ, & Cameræ Apostolicæ, aut hæredibus fieret, ut posteà ipse Menochius explicat *dict. casu* 195. *num.* 8. Farinacius *d. quæst.* 54. *cap.* 2. *num.* 7.

55. Si verò dubium fuerit, an Episcopus, seu Beneficiatus habuerint aliqua officia, aut bona patrimonialia, vel quasi, tunc præsumendum est, omnia illa bona acquisita fuisse ex redditibus Episcopatus, aut Beneficii; nam cùm isti redditus sint certi, & patrimonium incertum, fructus & officia, præsumptio stat, acquisita esse ex redditibus. Abbas *in cap. Cum esses, de testament. num.* 24. Menochius *dict. casu* 195. *num.* 9. qui afferit hoc fallere, si hæres, aut legatarius sit in possessione; sed non rectè, ex his quæ suprà scripsimus. Possessor enim tantùm in possessione tuetur quando constat, Episcopum, seu Beneficiatum habuisse bona patrimonialia, vel quasi: si verò dubitetur, stat præsumptio pro Ecclesia, vel Camera Apostolica; & ideò possessor debet probare, testatorem illa patrimonialia habuisse, aliàs non suffragabitur. Menchaca *dict. cap.* 105. *num.* 35. Matta *in Summa succes. legal. tom.* 1. *part.* 3. *quæst.* 13. *art.* 5. *à num.* 19. Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 6. Barbosa *dict. allegat.* 114. *à num.* 11.

56. Denique hæc præsumptio cessat quando constat de tenuitate Beneficii, seu Episcopatus, ita ut neque ex eis potuerit bona illa acquirere Episcopus, seu Beneficiatus. Quapropter Pius V. in sua Constitutione data 3. Kalendas Septembris 1567. decrevit ne spolia admitterentur in Beneficiis, quorum redditus summam triginta aureorum de Camera non excederent. Refert Navarrus *de spoliis*, §. 8. nam intelliguntur redditus isti in sustentatione Beneficiati consumpti, unde alia bona præsumuntur acquisita industriâ, vel ex aliis titulis, & consequenter in eis sustinebitur testamentum. Abbas *in cap.* 3. *de pecul. Cleric. num.* 3. Covarr. *in cap.* 2. *de testament. n.* 10. Menochius *d. præsumpt.* 53. *num.* 4. Rota *divers.* 3. *p. decis.* 582. *num.* 7. & 10. Farinacius *dict. quæst.* 54. *cap.* 2. *num.* 3. Barbosa *dict. allegat.* 114. *num.* 14. qui *num.* 15. idem afferit de Episcopis titularibus, qui cùm habeant Ecclesias apud infideles, redditus non habent. Pareja *de edit. instr.* 1. *part. tit.* 5. *resol.* 5. *num.* 19.

CAPUT X.

Quando permissum est Episcopis, seu Beneficiatis de redditibus testamentum condere.

SUMMARIUM.

In hoc capite totus est sermo de redditibus Beneficiorum, non de bonis patrimonialibus, n. 1.

Episcopi, & Beneficiati, ubi est consuetudo immemorialis, de redditibus testantur, n. 2.

Est gravissimum dubium, an consuetudo ista sit tuta, & valida in foro conscientia ad usus profanos, num. 3.

Prima sententia negat tutam, & validam esse in conscientia. Consuetudo culpabilis, nec per immemorialem tuetur. Consuetudo non sustinet testamentum de re aliena, n. 4.

Secunda sententia admittit hanc consuetudinem ut tutam ad causas pias, non verò ad profanas, n. 5.

Tertia absolutè tenet validam, & tutam esse talem consuetudinem, sive ad pias, sive ad profanas causas. Pontifex quotidie dispensat ad testandum de redditibus ad causas profanas. Quod fit per dispensationem, potest etiam fieri per consuetudinem, n. 6.

Explicatur caput Relatum 12. de testament. *n.* 7. *Explicantur sententia, & à quibus principiis dependeant, n.* 8.

Admittitur sententia ultima affirmativa. Ius eliditur per contrariam consuetudinem. Consuetudo tolerata à Pontificibus habet vim privilegii, n. 9.

In Hispania consuetudo ista ex magna causa sustinetur: datur causa, & comprobatur, n. 10.

Nostri Clerici contra Mauros laudabiliter pugnarunt, n. 11. *Et datur ratio decisionis, n.* 12.

In Hispania Episcopi non testantur de redditibus, sed tantùm Clerici, itaque bona eorum ad Cameram Apostolicam pertinent, n. 13.

An per consuetudinem legitimè præscriptam Episcopi possint testari ad profana, singulariter explicatur. Prima sententia negat, n. 14. *Secunda affirmat, n.* 15. *Explicantur caput* Quia sæpè 4. de elect. in 6. & *Clementina* Statuimus 7. eodem tit. *An valeat consuetudo adversus legem illam reprobantem, n.* 16.

Lex duobus modis potest reprobare consuetudinem, scilicet quando declarat illam esse iniquam, & corruptelam, & tunc nequit prævalere adversus legem, n. 17.

Secundo modo quando reprobat ex aliqua causa subsistente. Ex aliqua nova causa subsistit consuetudo adversus legem, n. 18.

Consuetudo ut Episcopi testentur de redditibus ad profana sustinetur, maximè si est immemorialis, num. 19. *Et majori ratione sustinebitur, si sit ad pias causas, n.* 20.

Temperant aliqui Doctores hanc consuetudinem, dummodò Ecclesiæ, aut pauperibus aliquam partem relinquant testantes. Explicatur hæc doctrina, num. 21.

Graviter tamen peccabunt sic testantes, ratione scandali relinquendo omnia sua bona ad causas profanas: & comprobatur, n. 22

Temperanda est consuetudo ista, si maximè sit onerosa Ecclesiis, veluti si Ecclesia indigeat reparatione.

Hæredes Beneficiatorum cogantur contribuere ad necessitates, & reparationem Ecclesiæ, prout defunctus tenebatur, num.23.

Episcopus, seu Beneficiatus possunt testari de redditibus ex indulto Pontificis, num.24.

An Pontifex valeat hanc facultatem concedere ex redditibus ad testandum in causas profanas. Prima sententia tantùm ex magna causa id concedit Pontifici ad causas pias, num.25.

Secunda sententia concedit etiam ad causas profanas, ut de facto plures Pontifices concesserunt, num.26.

Cum causa admittitur hæc sententia: & sine causa erit valida facultas, sed peccabit concedens venialiter, num.27. *Resolvitur in specie cum causa*, n.28.

Sine causa discutitur quæstio, an Princeps absque causa possit validè dispensare in lege propria? Negant aliqui, num.29. *Alteri affirmant*, num.30. *Aliqui dicunt semper cum causa dispensare Principem, nempe propter liberalitatem, & semper erit valida dispensatio*, num.31.

Causa est necessaria ut fiat dispensatio absque peccato, aliàs aliqui dicunt esse peccatum mortale, & admittendi, si ex dispensatione graviter læderetur justitia, aut gravis injuria inferretur tertio, aliàs erit tantùm veniale, num.32.

Vnde resolvitur, valere hanc facultatem absque causa, licèt concedens peccet venialiter, num.33.

Quando similes facultates simpliciter conceduntur Episcopis, seu Beneficiatis, ubi non testantur, intelligitur tantùm ad causas pias: & id intelligendum, etiamsi facultas dicat, In quoscunque usus, num.34.

An hæc facultas intelligatur pro prima vice? Prima sententia affirmat. Qui dotem promisit, intelligitur pro primis nuptiis. Qui habet facultatem habendi duo Beneficia, de primis intelligitur, n.35.

Secunda sententia tenet contrarium. Vltima voluntas est deambulatoria, num.36.

Admittitur hæc sententia. Testamentum de facultate Principis factum, est variabile, & etiam ab eo confirmatum. Facultas interpretatur ex natura actus, num.37.

An hæc facultas testandi exspiret morte concedentis? Affirmant plures, n.38. *Alteri negant. Gratia facta non exspirat morte concedentis. In privilegiis non requiritur ut privilegiatus illis utatur vivente concedente*, n.39. *Hæc ultima sententia tenenda: & gratia, nisi restringatur, semper est valida. Restringitur si dicat*, Concedo ad meam vitam; *vel*, Ad meam voluntatem, num.40. *Explicatur caput* Relatum 19. *caput* Gratum 20. de offic. & potestat. judicis delegat. *ibid.*

An facultas testandi concessa personis testari interdictis, debeat præcedere testamentum. Prima sententia affirmat. In testamentis duo tempora sunt prospicienda, tempus confectionis, & tempus mortis, n.41.

Secunda sententia negat. In actu producendo sufficit habilitas superveniens, & actus testandi est pendens, n.42.

Licentia, seu facultas duobus modis est necessaria quando petitur pro forma substantiali, ut in majoratibus, & tunc debet præcedere: vel quando est necessaria ad valorem actus, & tunc aliqui dicunt debere præcedere, num.43.

Sed contrarium defenditur, & explicatur, num. 44. *In majorata instituendo sufficit tacita, & præsumpta licentia Regis*, num.45.

In dubio quando non constat, an licentia præcesserit, præsumitur præcessisse, num.46.

Si Episcopus, seu Beneficiatus habuerint hanc facultatem impetratam, verùm testamentum non condunt, succedit Ecclesia, seu Camera Apostolica, prout fuerit in consuetudine. Nisi facultas dicat, Succedent consanguinei ab intestato, num.47.

1. IN hoc capite sermo non est de bonis patrimonialibus, vel ex industria à Clericis acquisitis, de quibus Episcopos, & Beneficiatos testari posse absque dubio asserendum, ut dictum est suprà, & tenet Barbosa *3.p. allegat.* 114. *num.* 10. Sed tantùm agendum, in quibus casibus de redditibus possint testari.

2. Et in primis asserendum, posse testamentum facere, quando adsit consuetudo immemorialis in aliquo Regno, seu Provincia, sine contradictione recepta; tunc enim validè à Beneficiatis conditur testamentum ex redditibus, prout in Gallia recepta est, & in Castella similiter omnibus Clericis, nisi fuerint Episcopi, talis facultas concessa est, *l. fin. tit.*8. *lib.*5. *Recopilat.* Idque non solùm ad opera pia, verùm ad causas profanas, instituendo hæredes quos voluerint, & similiter consanguinei eis ab intestato succedunt absque aliqua controversia: latè Covarr. *in cap. Cùm in officiis, de testament. num.* 23. Sarmiento *de reddit.* 2.*p.cap.*6. *per tot.* Cevallos *quæst.*388. Guttierrez *pract. lib.*2. *quæst* 114. *num.*6. Farinacius *dict. quæst.* 54. *n.*27. Jul. Capponi *discept.* 138. *num.* 26. D. Salzedo *de lege Polit. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 16. Filliucius *de stat. Clericor. tract.*43. *cap.*7. *num.*9.

3. Est verò gravissimum dubium, an hæc consuetudo valida sit, & tuta in foro conscientiæ, quando testamentum fit ad causas profanas: sunt enim aliquæ consuetudines tantùm deservientes ad forum exterius, ut jurgia, & lites sopiantur, & ideo tolerantur: attamen in foro interiori securæ non sunt, prout sunt hæ consuetudines testandi de redditibus, ut observat Acevedus *in d.l.fin. tit.*8. *lib.*5. *Recopilat. num.*3. quapropter disquirendum, an hæc consuetudo testandi de redditibus ad profana, valida, & secura sit *in* conscientia.

4. Prima sententia asserit, similem consuetudinem, quantumvis immemorialem, non esse validam in foro conscientiæ, quin potiùs graviter peccare testantem ad usus profanos ex redditibus; nam similis consuetudo continet peccatum, nempe divertendo patrimonium Christi Domini ad usus profanos. Ergo nequit valere in foro conscientiæ. Et confirmatur, nam licèt sit immemorialis, non ideo purgat culpam, quin potiùs eo est detestabilior, quia diutiùs infelicèm animam tenuit alligatam, *cap. fin. de consuetudin.* nec per immemorialem præscriptionem tuetur. Covarr. *in regul. Possessor*, 2. *p.* §.8. *num.*4. Molina *de primog. lib.*2. *cap.* 6. *num.* 67. Valasco *consult.* 8. *num.* 25. Cevallos *quæst.*388. *num.*23. Ergo minimè in foro poli valet sustineri. Cæterùm, nam Beneficiatus in redditibus non est propriè dominus, quin potiùs respectu ultimæ voluntatis nequit aliquid de redditibus disponere, sed transeunt vel ad Ecclesiam, vel ad Cameram Apostolicam. Ergo nequeunt per consuetudinem istam applicari causis profanis, & auferri Ecclesiis, aut Cameræ Apostolicæ, absque gravissimo crimine. Denique consuetudo nequit sustinere testamentum de re aliena conditum. *Auth. Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis.* Cùm ergo Beneficiati non sint propriè domini redituum, sed Ecclesia, aut Camera Apostolica, Mathienzo *in l.fin. tit.*8. *lib.*5. *Recopilat. gloss.* 1. *num.* 2. Inde est, ut consuetudo ista nequeat sustineri in foro conscientiæ, licèt in foro exteriori ad exhauriendas lites permittatur. Angelus *verbo Clericus* 2. §. 13. Sylvester *verbo Clericus* 4. *num.*2. Alvarus Pelagius *de Planct. Eccles.* 2.*p.art.*28 *col.*3. Navarrus *de redditibus, in Apolog.q.*1. *monit.* 48. Gregorius Lopez *in l.* 6. *tit.* 53. *p.* 1. *gloss.* 1. Boërius Epo *in cap.*12. *de testament. à num.*48. Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 147. *num.* 7. *&* 8. Layman *in Summa, lib.*4. *tract.*2. *cap.*3. *num.*7.

5. Secunda

5. Secunda sententia asserit, valere similem consuetudinem in utroque foro, ut Beneficiati testentur ad causas pias, non verò ad profanas, ut probatur *in cap. Relatum* 12. *de testament.* ubi consuetudo testandi de redditibus ad causas pias sustinetur, non verò ad profanas. Deinde prohibitio testandi imposita Beneficiatis ex redditibus, est tantùm de jure humano, quia redditus de sua natura sunt destinati ad causas pias; idcircò valet consuetudo testandi ad causas pias, quia est conformis naturæ ipsorum redditutum, & ne patrimonium Christi Domini ad causas profanas divertatur. Itaque consuetudo ista erit valida in utroque foro, Molina *de Primogen. lib.* 2. *cap.* 10 *à num.* 55. Avendañus *respons.* 19. *num.* 15. Boëtius Epo *in d. cap.* 12. *num.* 43. Vasquez *de reddit.* 1. *p.* §. 3. *dub.* 10. Sanchez *cons. lib.* 2. *cap.* 2. *dub.* 50. *à num.* 7. Lanfrancus. *de veter. Cleric. vict.* 2. *p. cap.* 56. *vers. Ex his.*

6. Tertia sententia absolutè tenet hanc consuetudinem testandi de redditibus ad usus profanos, prout ab omnibus Clericis practicatur, validam, & securam esse in utroque foro, *cap. Præsenti* 9. *de offic. Ordin. in* 6. *cap. Cum tibi* 18. *de verb. significat. Extravagant. Suscipientes, de elect.* ubi probatur validam esse consuetudinem, ut redditus isti non perveniant ad Ecclesiam, seu Cameram Apostolicam. Ergo etiam erit valida consuetudo ut per testamentum possit Beneficiatus ad alias personas, licèt profanas, redditus illos transferre. Deinde Pontifex multoties dispensat ut testentur de redditibus ad causam profanam, *cap.* 1. *de testament.* ubi Scribentes, & similiter cum aliquibus Clericis in Curia degentibus, ex Constitutione Julii III. *Extravagant. Cupientes, de elect.* Quod enim fit per dispensationem, fieri valet per consuetudinem, *l.* 2. *Cod. quæ sit long. consuetud. l. De quibus* 32. *ff. de legib.* & utrobique Scribentes. Ergo per consuetudinem in utroque foro rectè testantur Clerici de redditibus. Deinde in Castella lex Regia non solùm loquitur permissivè, sed consuetudinem approbat. Ergo talis consuetudo secura est in utroque foro; nam ut benè scripsit Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 82. lex nunquam debet aliquid docere, nec statuere cum peccato. Ac denique temerarium est dicere, quamplures Ecclesiasticos viros probos, testantes ex redditibus ad profana, damnatos esse, ut benè scripsit Valenzuela *cons.* 98. *num.* 32. Ergo asserendum, consuetudinem istam testandi ex redditibus ad profana, validam, & securam esse in utroque foro. Guttierrez *lib.* 2. *pract. quæst.* 114. Cevallos *quæst.* 388. Covarruv. *in cap.* 1. *de testament. num.* 9. Pareja *de edit. instrument.* 1. *part. tit.* 5. *resolut.* 5. *num.* 20. Garcia *de Beneficiis*, 2. *part. cap.* 1. *num.* 16. Salcedo *ad Bernardum*, *cap.* 132. aliàs 135. *lit. A*, Barbosa *de univers. jur. lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 67. Castillo *controvers. lib.* 2. *cap.* 79. *num.* 7. *in fin.* Antonellus *de Regim. Ecclesiæ*, *lib.* 3. *cap.* 17. *n.* 7. D. Gonzalez *in cap. Relatum* 12. *de testament.* Azorius *Instit. Mor.* 2. *p. lib.* 7. *cap.* 9. *quæst.* 2. Bonacina *de oblig. Benef. disput.* 4. *punct.* 3. *proposit.* 2. *num.* 2. Filliucius *d. tract.* 43. *cap.* 7. *à num.* 11.

7. In hac difficultate in primis animadvertendum, nullum esse textum canonicum hanc difficultatem decidentem; nam textus *in cap. Relatum* 12. *de testam.* licèt affirmet valere consuetudinem testandi de redditibus ad causas pias, non tamen negat valere consuetudinem ad profanas, nec aliquo modo ex illo textu valet fieri illatio concludens ad illam invalidandam, ut benè animadvertit Covarruv. *d. num.* 9. Mathienzo *in l. fin. tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat. gloss.* 4. *num.* 3. Barbosa *dict. cap.* 17. *num.* 67. Filliucius *tract.* 43. *cap.* 7. *num.* 11. Idcircò resolutio ista tota est capienda ex textu Regio *in d. l. fin.* & ex DD. authoritate.

8. Secundò præmittendum, has diversas sententias ex diversis principiis pendere. Prima negans hanc consuetudinem valere posse, suscipit fundamentum, quia tenet Beneficiatum non nisi in congrua habere dominium, reliquum verò pertinere ad pauperes, seu ad opera pia: unde infert, non valere hanc consuetudinem testandi ad profana, quia est de rebus alienis. Secunda sententia dicens, valere in foro exteriori, non in interiori, quam etiam tenent Garcia *in Summa*, *tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 3. *num.* 6. Villalobos 2. *p. tract.* 3. *difficult.* 11. *à num.* 9. defendit hanc obligationem erogandi redditus ad eleemosynas, & alia opera pie, esse de jure Divino, & naturali: quamobrem licèt in foro exteriori sustineatur talis consuetudo ad pacem Reipublicæ, & lites dirimendas, nequit sustineri in foro conscientiæ. Tertia sententia aliter ratiocinatur, nempe Clericos non posse facere testamentum tantùm ex interdicto positivo canonico ex redditibus, unde per contrariam consuetudinem potest tolli, & validè in utroque foro testantur. Barbosa *d. cap.* 17. *num.* 43. Filliucius *d. cap.* 7. *n.* 3.

9. Inter has tamen sententias, uti probabiliorem, & magis praxi receptam tertiam admitto; nam ut suprà scripsimus, Beneficiati sunt domini redditutum usque ad supremum vitæ exitum, & interdictum hoc est tantùm de jure positivo canonico, & rectè per contrariam consuetudinem legitimè præscriptam tollitur, *cap. fin. de consuetudin.* ubi Saagun *num.* 30. Barbosa *num.* 10. *l. De quibus* 32. *ff. de legib. l.* 6. *tit.* 2. *part.* 1. latè Suarez *de legibus*, *lib.* 2. *cap.* 18. *per tot.* Ergo in utroque foro consuetudo ista rectè sustinetur. Cæterùm probatur; nam hæc consuetudo testandi ex redditibus in Hispania scienter est tolerata à Pontificibus, & nunquam eam interdixerunt, quare habet vim privilegii, *cap. Ad Apostolica* 20. *cap. Cum non sit* 23. *de Decimis*: & in terminis Mathienzo *in dict. l. fin. gloss.* 4. *num.* 4. Valenzuela *cons.* 98. *n.* 31. Ergo rectè sustinetur consuetudo ista in utroque foro.

10. Deinde in Hispania consuetudo ista ex magna causa sustinetur, idcircò rationabilis est, & secura in utroque foro: & est ratio, nam ut inquit Spino *de testament. gloss.* 14. *num.* 16. in hac consuetudine immemoriali testandi de redditibus in Hispania, præsumendum est, à principio eas esse causam sufficientem, quare in utroque foro est secura. Sed quæ causa fuerit ista, in re tam antiqua, nihil certum percipi valet, & divinare sufficiet. Hispania enim à Mauris occupata, Dei Optimi Maximi sub auspicio recuperata est, non solùm secularium armis, & subsidiis, sed quantoperè Ecclesiasticorum. Ii enim non solùm ex redditibus subsidia præstabant, sed ipsi personaliter strenuè dimicabant ad Mauros expellendos, propagandam Fidem, ædificandas Ecclesias, & Monasteria, & ad defendendam Rempublicam Christianam, ne omninò Fides in Hispania extingueretur. Est textus *in l.* 52. *tit.* 6. *p.* 1. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num* 9. Alvarus Pelagius *de planct. Ecclesiæ*, *lib.* 1. *art.* 28. ubi de Clericis Hispanis sic loquitur: *Qui contra Sarracenos nedum faciunt bellum cum gentilibus suis, & hortantur generaliter Christianos ad pugnam contra eos; sed ipsi in bellis existunt, & specialiter ad pugnandum, & feriendum hortantur alios: sed & ipsi pugnant, sicut alii seculares, viriliter contra eos feriunt, & occidunt.* Mariana *lib.* 14. *Hist. cap.* 1.

11. Quod quidem laudabiliter, & meritoriè à nostris Clericis factum censeo; ob id enim laudantur Levitæ contra idololatras pugnantes, *Exod. cap.* 23. *vers.* 27. Tum ratione probatur, quia quando ex consequutione victoriæ pendet salus Ecclesiæ, & Reipublicæ, prout tunc pendebat Ecclesia, & Regnum Hispanicum, etiam propriis manibus licitè pugnabant Clerici. Villalobos *in Summa*, 2. *p. tract.* 5. *diffi.* 8. *n.* 3. Palao *tom.* 1. *Oper. Moral. tract.* 6. *disput.* 5. *punct.* 6. Layman *in Summa*, *lib.* 3. *tract.* 3 *cap.* 12. *num.* 19. Ergo laudabiliter, & meritoriè nostri Clerici pugnabant adversùs

adversùs Mauros, quidqoid aliqui non benè resistant apud Bobadillam *d. cap.17. num.19.*

12. Hæc enim servitia non solùm doctrina, & ministerio Fidem conservantia, sed propriis manibus Fidem, Ecclesias, & Monasteria propugoantia, causa gravissima fuere, ut permitteretur facultas testandi de redditibus, etiam ad causas profanas, & insimul ut consuetudo, utpote tam rationabilis, sustineretur io utroque foro. Et ratio est, nam quando adest causa, maximè tam magna, ipsa facit ut usus profani illi, tanquam pii, liciti censeantur, ut optimè considerat Vasquez *de Redditibus*, 1. *part.* §. 3. *dub.7. n.73.* quamobrem perinde est ac si ad usus pios testamenta condant. Ergo consuetudo ista immemorialis testandi de redditibus ad usus etiam profanos, rectè in utroque foro sustinetur. Valenzuela *d. conf.68. n.3.* Solorzanus *d. cap.10. n.11.*

13. Verùm licèt consuetudo ista hanc facultatem dederit Clericis Hispaniæ, non tamen Episcopis; ipsi enim ut observantiores Sacrorum Cannnum, nunquam eam admiserunt. Tum quia id erat observatum, ut Episcoporum bona ex redditibus acquisita ad successorem pertinerent, *cap. Quia sapè 4. de elect. lib.6. Clement. Statuimus 7. eod. tit.* Garcia *de Beneficiis*, 2. *p. cap.1. num.89.* Noguerol *allegat. 26. num.9.* & ipsi hanc consuetudinem acriter impugnarunt. Ast hodie in Castella hæc bona Episcoporum ad Cameram Apostolicam pertinent. Garcia *dict. 2. part. cap.2. num.91.* Nec est aliqua consuetudo, ut de eis testentur, quare nec de redditibus possiint testari, ut cùm Covarruv. tenet Spino *dict. gloss.14. num.24.* Molina *de Primogen. lib. 2. cap. 10. num.27.* Cevallos *quæst. 388. num.63.* Cardoso *in Praxi, verbo Episcopus, num.55.* Barbosa 3. *part. allegat.114. num.9.* Sanchez *cons. lib.2. cap.2. dub.51. num.2.*

14. Hinc eoim discutiendum, an per consuetudinem legitimè præscriptam possint Episcopi testari de redditibus ad usus profanos? Prima sententia affirmat non posse, etiam ad causas pias, *ex cap. Quia sapè 4. de elect. dict. Clement.7.* ubi dispositum est, hæc bona Episcoporum ex redditibus pertinere ad successorem, prout in Lusitania adhuc observari testatur Molina *de justit. disput.147. num.15. tract.2.* idque non obstante qualibet consuetudine. Cùm ergo jus ipsum deroget consuetudini, nequit ex ipsa Episcopus de redditibus testari. Cæterùm, nam redditus isti, vel ad successorem pertinent, vel ad Ecclesiam, vel ad Cameram Apostolicam. Garcia *dict. 2. part. cap.1. num.89.* idcircò si aliàs diverterentur, fuisset in grave incommodum Ecclesiarum, aut Ecclesiæ Romanæ, quo existente nequit consuetudo sustineri, *cap.2. de consuetud.* Azotius *tom.1. Instit. Moral. 1. part. lib.5. cap.19. in principio*, Bonell. *in Summa, tit.14. num.43.* Ergo nequeunt Episcopi testari de redditibus, etiam extante consuetudine, sive ad pios, sive ad profanos usus, ut cum aliquibus docet Solorzanus *de jur. India. tom.2. lib.3. cap.10. num.12.* Antonellus *de Regim. Ecclesia, lib.3. cap.17. num.8.*

15. Secunda sententia tenet contrarium; nam consuetudo legitimè præscripta derogat legi interdicenti Episcopis testamenti factionem activam. Tum quia hæc consuetudo dat hanc facultatem Beneficiatis. Ergo similiter Episcopis valet dare. Villalobos *in Summa, d. tract.30. diffi ult.11. num.3.*

16. Hæc difficultas tota consistit in explicatione textus *in dict. cap. Quia sapè*, ubi asseritur, bona Episcopi ex redditibus pertinere ad successorem, non obstante qualibet consuetudine in contrarium. Unde quælibet consuetudo testandi, & disponendi de his bonis omninò improbatur. Quamobrem incidimus in quæstionem illam, an valeat consuetudo adversùs legem ipsam reprobantem, de qua Abbas *in cap. fin. de consuetud. num.23.* Decius *in cap. 2. de Prabend. num.2.* Covarruv. *var. lib.3. cap.23. num.4.* Barbosa *claus.87. à num.12.* Cevallos *quæst.704.* Suarez *de legibus, lib.7. cap.7. per tot.* Diana 6. *p. tract.5. resol.23.*

17. Qua in re dicendum, duobus modis posse legem reprobare consuetudinem. Primò quando illam verbis expressis declarat irrationabilem, & iniquam, prout sæpiùs faciunt sacri Canones, vocando corruptelam, *cap. fin. de consuetud. cap. Quanquam, vers. Volentes, de censib. in 6. Clement.1. de pœnis*, ibi: *Quam reputamus corruptelam.* Tunc enim consuetudo reprobata ita manet, ut nec præterita, nec futura subsistere possit, sed pro omni tempore remanet reprobata. Tiraquellus *de retract. in præfat. num.18.* Angutanus *de legibus, lib.2. controvers.20. num. 22.* Suarez *d. lib.7. cap.7. num.6.* Quapropter si contra hanc legem aliqua consuetudo introducatur, tanquam iniqua nullam vim habebit, & ut intrinsecè mala, nequit ex aliqua causa cohonestari, ut exprimunt nuperrimè allegati.

18. Secundo modo potest lex prohibere consuetudinem, non quia intrinsecè est iniqua, sed ex aliqua causa subsistente, ut rationabilis non fiat. Et contra hanc legem rectè ex nova causa potest introduci consuetudo futura, ita ut prævaleat adversùs illam: Et est ratio, quia nova existente causa, cessat causa illa, quæ consuetudinem faciebat irrationabilem; quapropter rectè præscripta legi interdicenti derogat. Abbas *in d. cap. fin. num.23.* Sanchez *de Matrimon. lib.7. disput.4. num.14.* Azevedus *in l.3. tit.1. lib.2. Recopilat. a n.18.* Diana 6. *p. tract.5. resolut.23.* Villalobos 1. *p. tract.2. difficult.39. num.8.*

19. Hoc ergo supposito, dico jura reprobantia consuetudinem, ne veniant bona Episcopi ex redditibus, nisi ad successorem, vel Ecclesiam, vel Cameram Apostolicam, non illam reprobare ut iniquam, & corruptelam contra jus divinum, aut naturale, & intrinsecè malam, sed tanquam oppositam juri communi discernenti administrationem rerum ex redditibus Episcoporum acquisitarum: quare ex nova causa poterit introduci consuetudo, quâ legitimè præscriptâ, possit Episcopus testamentum condere ad usus profanos. Idque majori ratione, si consuetudo immemorialis sit; nam in meliori sententia, nunquam à lege reprobata censetur, nisi de ea fiat specialis mentio. Cevallos *dict. quæst.704. num.14.* Mynsingerus *cons.10. num.88.* Marescotus *var. lib.2. cap.102. a num.1.* Palao *tom.1. Oper. Moral. tract.1. disput.3. punct.4. §.1. num.10.* Diana *6. p. tract.5. resolut.32.* quare illa existente, poterit securè Episcopus testamentum condere, etiam ad causas profanas.

20. Hinc majori ratione admittenda est consuetudo ista, si præscripta sit, ut Episcopi testentur de redditibus ad pias causas; nam licèt Episcopis, & Clericis interdictum sit ex redditibus testari, etiam ad pias causas, *cap. Quicunque 12. quæst.1. cap. Quia nos 9. de testament. Authent. Licentiam, Cod. de Episcop. & Cler.* Cardoso *in Praxi, verbo Episcopus, num.55.* Barbosa *allegat.114. num.9.* cùm tamen constet hanc consuetudinem rationabilem esse, proculdubio sustinebitur, ut in Clericis habet decisum textus *in cap. Relatum 12. de testament.* Sanchez *d. lib.2. cap.2. dub.51. n.3.*

21. Hanc tamen consuetudinem temperant aliqui Doctores, tam in Episcopis, quàm in Clericis, ut quando ad causas profanas testantur de redditibus, aliquam partem Ecclesiæ, aut pauperibus relinquant; non enim eam ut licitam admittunt, si universaliter bona omnia profanè relinquantur. Guttierrez *lib.2. Pract. quæst.114. num.17.* Avendañus *dict. respons.19. num.8.* Mena *ad Gammam decis.305.* Verùm hæc doctrina sic simpliciter admittenda non est, sed quando consuetudo hujuscemodi fuisset præscripta, ut aliqua pars Ecclesiæ, aut pauperibus relinqueretur, vel aliis causis piis; non verò si absoluta sit consuetudo dispo-

nendi

nendi de omnibus bonis ad profana, ut benè observat Avendañus *dict. Respons. 19. vers. tertiò temperanda.* Quare nisi in hac specie admittenda non est hæc doctrina, sed liberè Episcopus, seu Beneficiatus poterit testari de redditibus, nullâ exceptâ parte. Garcia *de Beneficiis, 2. p. cap. 1. num 21.*

22. Sed ex alio capite erit sustinenda doctrina ista, nempe ratione scandali; si enim Episcopus, aut Clericus ex redditibus Beneficiorum factus est dirior, & in usus profanos de omnibus universaliter restaretur, suæ salutis immemor videretur; nam cùm sanus teneatur de eis eleemosynas dare, & in aliis piis operibus impendere, gravissimum esset scandalum in ultimo agone, rejectâ pietate, solùm attendere ad causas profanas ditandi consanguineos, aut alios extraneos, solùm deserviendo carni, & sanguini, suâ animâ oblitâ. Itaque omnes Clerici timorati, quando ex hac consuetudine testantur, in primis de sua salute curant, multis Missis, suffragiis, ac eleemosynis relictis, & aliis operibus piis, & ex reliquo, quos volunt hæredes instituunt, & legata relinquunt. Si tamen aliqui contrarium fecerint (quod absit) & omnia bona in profanos usus expendant, parum de sua anima curantes, de eis ignominiosè loquendum erit, & ut Clerici scandalosi reputandi. Quod si ex malitia fecerint, eorum salus graviter erit timenda. Hanc ob rem maximè ab omnibus Ecclesiasticis & magnopere curandum, ut majorem partem horum bonorum ad opera pia convertant.

23. Denique hæc consuetudo temperanda est, si maximè fuerit Ecclesiis onerosa, *cap. 1. de consuetudin.* Cardoso *verbo Consuetudo, num. 14.* Valenzuela *cons. 34. num. 43.* Id accidere valet, si Ecclesia indigeret reparatione, ornamentis, aut aliis necessariis, aut eam aliqua gravis necessitas urgeret. Tunc enim hæc consuetudo testandi ad profana secura non est, nisi Episcopus, aut Beneficiatus Ecclesiæ necessitati provideret. In praxi verò si id non egerit, hæredes coguntur contribuere ad illas necessitates, prout ipse Episcopus, seu Beneficiarus erat obligatus, tanquam onus illorum redditum. Hostiensis *in cap. fin. de pecul. Clericor.* Ripa *Respons. tit. de consuetudin. cap. 14. num. 33.* Avendaños *Respons. 19. num. 8. vers. Et quando.* Marhienzo *in l. 13. tit. 8. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. num. 2.* Gutierrez *dict. quæst. 114. num. 18.*

24. Prorsus alio modo præter consuetudinem poterit Episcopus, vel Beneficiatus, ubi non est consuetudo, de redditibus testari, scilicet ex indulto Summi Præsulis, ut communiter tenent DD. *in cap. 1. de testament.* nam cùm interdictum hoc sit de jure positivo, inde est ut in eo possit Pontifex dispensare, & cum ejus facultate poterunt Episcopi, & Clerici testari. Redoanus *de spoliis, quæst. 7.* Spino *de testament. gloss. 14. num. 24.* Cevallos *quæst. 388. num. 63.* Farinacius *in Repert. ult. volum. quæst. 54. num. 18.* Solorzanus *dict. lib. 3. cap. 10. num. 14.* Leoncillus *de privileg. paup. 2. p. privileg. 118. num. 7.* Barbosa *dict. allegat. 114. n. 23.* Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 5. num. 3.*

25. Sed est quæstio, an Pontifex possit hanc facultatem concedere ad testandum de redditibus ad causas profanas. Prima sententia asserit posse tantùm Summum Pontificem hanc concedere facultatem ex magna causa ad testandum ad pias causas, non verò ad profanas. Ratio est, nam Pontifex est administrator rerum Ecclesiæ, non dominus absolutus; quare nequit dare licentiam testandi ex redditibus, nisi ad causas pias, ad quas fructus isti sunt destinati, non verò ad profanas, quia jam esset mala administratio. Abbas *in cap. Cùm esses, de testament. num. 30.* Barbatia *in cap. Cùm in officiis, de testament. num. 5. & de praestant. Cardinal. 1. p. quæst. 4.* Navarrus *de reddit. quæst. 1. monit. 52. num. 1. & 2.*

26. Secunda sententia tenet contrarium, scilicet posse Summum Pontificem hanc facultatem dare non solùm ad causas pias, verùm ad profanas, prout fecerunt Julius III. & Paulus V. in sua Constitutione incipiente, *In eminenti*, 8. Aprilis 1606. Fagnanus *in cap. 1. de pecul. cleric. num. 24.* & in patte assistentes Capellæ Romani Pontificis possunt testari in summa duorum millium ducatorum, ex facultate Julii III. Zerola *in Praxi, verbo Assistentes Capellæ R.P.* Capponi *discept. 140. num. 15.* Quæ quidem constitutiones non solùm intelliguntur in causis piis, verùm in profanis. Est etiam constitutio Pii IV. quarum omnium meminit Navarrus *de spoliis, §. 6. & 7.* quod credendum factum fuisse ab iis Pontificibus licitè, & sanctè, prout omnia faciunt, ut tenent Covarr. *in cap. 7. de testament. num. 20.* Clarus *verbo Testamentum, quæst. 27. num. 5.* Valenzuela *cons. 63. num. 9.* Azorius *Inst. Mor. 2. p. lib. 7. cap. 9. quæst. 2.* Bonacina *de obligat. Benefic. disp. 4. punct. 3. proposit. 2. num. 2.* Filliucius *dict. tract. 43. cap. 7. num. 3.*

27. In hoc dubio animadvertendum, ad hoc ut Pontifex concedat hanc facultatem testandi Episcopis, seu Beneficiariis de redditibus, causam esse necessariam; hæc enim poterit esse quando utilitas Ecclesiæ interveniat, aut quando vir nobilis est, qui plura servitia præstitit Ecclesiæ, sitque benemeritus illius, & istud, aut aliud beneficium mereatur; tunc enim rectè hæc facultas conceditur non solùm ad causas pias, sed ad profanas. Si verò absque causa Romanus Pontifex hanc dederit facultatem, validum erit testamentum, quia ex placito Pontificis Jus Canonicum positivum derogatur; attamen peccavit Pontifex, dum jus rectè statutum absque causa dirimeret. Covarr. *in dict. cap. 7. num. 20.* Corduba *lib. 1. quæst. 18. ad 1. & 2.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 10. num. 30.* Sanchez *cons. lib. 2. cap. 2. dub. 50. num. 9.* quod peccatum non lethale, sed veniale tantùm ab aliquibus censetur. Sanchez *lib. 8. de matrimon. disp. 18. num. 3.* R. Moya *tom. 1. select. tract. 6. disput. 2. quæst. 1. §. unic. num. 8.*

28. Hoc ergo supposito, dico causa existente, posse Summum Pontificem rectè hanc facultatem concedere ad testandum de redditibus, non solùm ad causas pias, sed etiam ad profanas, licèt ad has major causa sit necessaria: ratio enim est, nam cùm de jure positivo bona ista pertineant ad Ecclesiam, seu ad Cameram Apostolicam, quæ sunt piæ causæ; attamen causa existente, causa illa pia censetur, ut suprà diximus cum Vazquez: quapropter licèt detur licentia ad testandum ex redditibus ad profana, perinde est ac si daretur pro piis causis; idcircò cum causa rectè absque peccato conceditur.

29. Erit ergo difficultas, quando nulla extaret causa, an facultas ista fuisset sufficiens ad testandum, non solùm ad pia, sed etiam ad profana? Qua in re, suppono hoc interdictum, ne Episcopi, aut Beneficiati testentur de redditibus, esse tantùm de jure positivo, ut jam diximus, & tenet Trullench *lib. 7. Decalogi, cap. 18. dub. 5. num. 7.* quare devenimus ad quæstionem illam, an Princeps possit validè dispensare in lege propria, absque aliqua causa? Et negarunt aliqui, quia potestas Principis sub certis regulis continetur, non verò pendet ex suo arbitrio: quapropter D. Paulus *2. ad Corinth. cap. 10.* nos docuit banc potestatem non esse datam ad destructionem, sed ad ædificationem; idcircò absque causa nequit suas proprias leges dispensare, & quidquid in contrarium egerit, nullius erit momenti. Fortunius Garcia *in l. Gallus, §. Et quid si tantùm, ff. de lib. & posthum. à num. 196.* Menchaca *illustr. lib. 1. cap. 25. num. 16.* Mendoza *de pact. lib. 1. quæst. 2. num. 25.* Vazquez *in 2. p. tom. 2. disput. 178. cap. 4.*

30. Contrarium tamen tenent DD. communiter;

nam

testator transire ad aliod conficiendum, ut benè expendit Sarmiento *d. cap.4. num.3.* Unde data facultate Episcopo, seu Beneficiato ad testandum ex redditibus, non pro primo actu, sed etiam pro sequentibus est intelligenda. Tandem licèt hæc facultas sit odiusa, & strictè interpretanda, dum tamen constare poterit de voluntate concedentis, non restringitur. Gaurba *cons.99. num.15.* Ast nullo modo cognoscitur meliùs voluntas Pontificis concedentis, nisi per naturam actus, ad quem conceditur, *l. Si finita, §. fin. ff. de usufruct. l. Divortio 8. §. Si vir, ff. solut. matr.* Barbosa *in d. l. Divortio, §. Quod in anno, num.11.* Lara *de Anniverſ. lib.1. cap.3. num.18.* Barbosa *de Appellativ. appellat.6. num.2.* Cùm ergo actus testandi de sua natura sit revocabilis, & deambulatorius usque ad vitæ exitum, inde est, ut voluntas Pontificis concedentis hanc facultatem intelligatur non solùm de primo actu, sed etiam de aliis subsequentibus, etiamsi materia sit odiosa. Mandosius *super regul.23. quæst.4. num.50.* Ex quibus faciliter respondetur contrariis fundamentis.

38. Est similiter alia quæstio, an facultas Episcopis, aut Beneficiatis concessa ad testandum de redditibus, re integra, exspiret morte concedentis? Et plures affirmant, nam privilegia ista, seu facultates odiosæ sunt, quatenus sunt in damnum Ecclesiarum, aut Cameræ Apostolicæ: quapropter maximè sunt restringendæ, *cap. Ex tuarum 5. de authorit. & usu pallii, cap. fin. de translat. Episcop.* Socinus *vol.2. consil.266. n.56.* Gironda *de Privilegiis, n.193.* Ergo non sunt extendendæ, ut re integra, si concedens moriatur, adhuc valeant. Cæterùm re integra, mortuo delegante, exspirat mandatum, *cap. Relatum 19. cap. Gratum 20. de offic. delegat.* Ergo similiter in specie re integra morte concedentis extinguentur similes facultates. Socinus *vol.1. cons.89.* Covarruv. *in cap.7. de testament. num. 22.* Toletus *in Summa, lib. 5. cap. 4. num 18.* Navarrus *de Spoliis, §.7. num.6.* Zechius *de Republica Ecclesiast. tit.3. de Cardinalibus, num.9. privileg.8.* Solorzanus *d. lib.3. cap.10. n.14.*

39. Alteri verò contrarium tenent, quia facultas ista est gratia facta, quæ non exspirat morte mandantis, seu concedentis, *cap. Super gratia 9. de offic. delegat. in 6. cap. Si cui nulla 36. de Prebend. in 6.* Guttierrez *Can. lib.1. quæst.15. num.24.* Sanchez *lib.8. de matrim. disput.28. num.69.* Et est ratio, nam gratia statim ut conceditur, perfecta est. Ergo nequit exspirare morte concedentis. Cæterùm, nam ut scripsit Felinus *in cap. Licèt undique, de offic. delegat. num.1. vers.1.* in privilegiis non requiritur ut privilegiatus illis utatur ante mortem concedentis; ipsa enim statim ut conceduntur, perfecta sunt, quod etiam dicendum est in specie, quia facultas ista privilegium est. Azorius *dict. cap.9. quæst.4* Riccius *in Praxi Aurea, 1. p. resolut.386.* ubi asserit, sic tenuisse Rotam. Gonzalez *ad Regul.8. gloss.12. in princip. num.33.* Sarmiento *dict. cap.4. num.2.* Barbosa *d. allegat.114. num.25.* Fachineus *lib.5. controvers.100.* Capponi *discept.140. n.13.* Antonellus *de Regim. Ecclesiæ, lib.3. cap.17. n.19.*

40. Hæc sententia admittenda est ex solidissimo ejus fundamento, nempe hanc facultatem esse gratiam perfectam statim ut est concessa, quæ nequit exspirare morte concedentis, prout videre est in facultate ad fundandum majoratum, non exspirante morte Regis concedentis, etiam re integra, ut *in l.43. Tauri,* tenet Gomez, Guttierrez *lib.2. Pract. quæst.74. & 75.* Mieres *de Majorat. 4. part. quæst.10. à num.1.* Molina *de Primogen. lib.2. cap.7. num.64.* Azevedus *in l.2. tit.7. lib.5. Recopilat.* idque de natura ipsius gratiæ est, nisi expressè à concedente restringatur, veluti quando dicat, *Ad meam vitam*; vel, *Ad meam voluntatem*; quia tunc omninò perfecta non est. Gomez *in dict. leg.43.* latè Garcia *de Beneficiis, 6. part. cap.2. per tot.* Quamobrem in præsentiarum dicendum, facultatem Episcopis, aut Beneficiatis datam ad testandum de redditibus, re integra, etiam post mortem concedentis, validam esse. Denique fundamentum contrariorum dilabitur; nam ut docet Sanchez *dict. disput 28. num.82.* qualibet dispensatio odiosa est: ast postquam absoluta, & perfecta est, morte concedentis non extinguitur, ut videre est in facultatibus concessis Religiosis ad audiendas confessiones, & in dimissoriis ad suscipiendos Ordines, & in licentiis olim concessis Parochis ad studium, quæ non exspirant re integra morte concedentis, ut recenset Azorius *dict. quæst.4. vers. Nihilominus.* Quod idem est dicendum in nostra specie, licèt facultas ista sit odiosa. Confirmatio verò adducta *ex cap. Relatum, & ex cap. Gratum,* ad rem non est; nam delegatio jurisdictionis tota pendet à voluntate delegantis, *l.1. §. Mandatum, l. fin. ff. de offic. ejus, cap. Præterea 5. cap. Sanè 11. de offic. delegat.* voluntas enim morte finitur, *l.4. ff. locat. l. Lucius, ff. de donat. cap. Gratiosa 9. de rescript. in 6.* Decius *in l.3. ff. de Regul. jur. n. fin.* Medicis *in tract. Mors omnia solvit, 1. p. num.260.* Idcircò si re integra moriatur delegans, & jurisdictio non sit radicata, exspirat morte delegantis, *cap. ult. de offic. delegat. cap.6. 7. & 8. de for. compet.* Verallus *2. part. decis.188. & 189.* Donellus *lib.23. Comment. cap.23.* Sanchez *lib.8. de matrimon. disput.28. per tot.* Quod quidem diversum est in nostro casu, quia facultas ista statim ut conceditur, perfecta est, & radicata; quare non exspirat morte concedentis, ut tenet etiam Diana *5. part. tract.2. resolut.54.*

41. Est dubium, an hæc facultas testandi concessa Episcopis, aut Beneficiatis ubi non testantur, præcedere debeat, ut valeat testamentum, aut sufficiat postea eam consequi, ut validum remaneat? Prima sententia inquit præcedere debere; nam ad valorem testamenti duo tempora sunt inspicienda, tempus quo conficitur, & tempus mortis, *l. Qui ex liberis 11. §. Testamento, ff. de bonor. possess. secund. tabulas, leg.1. §. Exigit 28. ff. eod. tit.* Ergo cùm tempore facti testamenti licentia ad testandum non existat, nequit illa superveniente convalescere testamentum, ob scitum regulam, *Quod ab initio vitiosum est, nullo tractu temporis non convalescit.* Ita *l. Quod ab initio, ff. de reg. jur.* Quapropter testamentum Episcopi, aut Beneficiati, factum absque licentia, seu facultate Pontificis præcedente, erit nullum: & licèt posteà superveniat, nequit convalescere, sed semper erit necessarium, ut antecedat. Jason *in l. Ut militibus, Cod. de testament. milit. num.2.* Peteris *de interpretat. ultim. volunt. lib.2. interpret.1. dub.1. solut.4. num.51.* Caputaquens. *3. p. decis.258. num.1.* Capponi *discept.140. n.8.*

42. Secunda sententia tenet contrarium, nam licentia, seu facultas ista extenditur ad testamentum factum, quia habilitas superveniens respectu alicujus actus producendi, ita operatur cùm supervenit, ac si à principio adfuisset, *cap. Non firmatur 18. de regul. jur. cap. Dudum 50. de elect. l. Quod id 33. ff. de don.* Ergo si supervenit facultas testandi, perinde est ac si fuisset à principio, & consequenter testamentum valet, ut apparet in aliquo testatore inhabili, cujus inhabilitate à Principe posteà sublata, tenet testamentum, ut scripsit Gomez *in l.42. Tauri, num.2.* ad id non rectè allegans textum *in l. Si quis 6. §. Irritum, vers. Qua ratione, ff. de injust. rupt.* ut prospicienti patebit. Cæterùm, nam actus testandi est successivus, & pendens usque ad vitæ exitum; idcircò facultas illa ex voluntate concedentis non solùm se extendit ad testamentum faciendum, sed etiam ad jam factum; non enim est testamentum illud completum, sed pendens à voluntate testantis. Ergo debet valere testamentum jam factum ex facultate superveniente. Gomez

in

in d. l. 41. *num.* 2. Tapia *in Auth. Ingressi, verbo Ideo, cap.*1: *num.*25. Mathienzo *in l.*3. *tit.*4. *lib.*5. *gloss.*3. *n.*4. Azevedus *in l.*3. *tit.* 7. *lib.*5. *num.* 7. Barbosa *in cap.*2. *de testament. num.*15. & *de univers. lib.* 1. *cap.*4. *n.*217. Antonellus *de Regimin. Ecclesiæ, lib.*3. *cap.* 7. *num.* 26. Molina *de just. tract.*2. *disput.*141. *in fin.* Sanchez *lib.*7. *Decalog. cap.*8. *num.*60.

43. In re dicendum, duobus modis posse esse necessariam licentiam, seu facultatem ad aliquem actum validè conficiendum. Primò, quando hæc licentia, seu facultas petitur à jure pro forma substantiali, ita ut actus, nisi fiat præcedente licentia, seu facultate, minimè valeat, ut videre est de jure nostro Regio in majoratibus, ubi majoratus jam institutus non sustinetur, nisi facultas Regia præcedat, *l.* 42. *Tauri*, *l.*3. *tit.*7. *lib.*5. *Recopilat.* Molina *de primog. lib.* 2. *cap.*7. *à num.*2. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.*47. *num.* 47. Secundus modus est, quando facultas, aut licentia non petitur cum hac firmitate, sed tantùm est necessaria simpliciter ad valorem actus; & tunc Gonzalez nuperrimè adlegatus, *num.* 49. asserit actum valere non posse, nisi præcedat licentia, seu facultas. Unde Rota resoluit testamentum cujusdam Cardinalis anteà factum convalescere non potuisse per supervenientem Pontificis licentiam. Et ratione probari poterit, quia quando requiritur licentia, seu facultas, semper debet præcedere; nam major est formalitas, quàm si consensus fuerit necessarius, quo quidem superveniente, validatur actus à principio nullus, *cap. Suggestum* 9. *de decimis*, ubi Scribentes. Ergo quando simpliciter petitur licentia, seu facultas, semper debet præcedere, aliàs actus erit nullus.

44. Sed contrarium teneo cum Flaminio *de Resignat. lib.* 11. *quæst.*7. *num.* 90. nam fundamenta ista probant esse necessarium præcedere licentiam, seu facultatem ad actum per se ipsum jam completum, & qui non est pendens, prout est testamentum per se revocabile, non confirmandum nisi per mortem testatoris: quapropter facultas superveniens confirmat testamentum non completum, sed pendens, quod fieri valet per supervenientem facultatem, seu licentiam.

45. Unde admitto secundam sententiam; nam de jure simpliciter requiritur facultas ista, absque ulla formalitate præcedentiæ. Tum quia ex voluntate concedentis faciliter extenditur facultas ista ad testamentum jam factum: & est ratio, nam ut considerat Castrensis *in l. Si quis* 6. §. *Irritum*, *ff. de injust. rupt. n.* 5. in his facultatibus, licèt trahantur ad testamenta facta, nullum præjudicium fit concedenti, aut confirmando testamentum factum, aut faciendum: quare cùm eadem sit causa, faciliter extenditur facultas ista ad testamentum factum ex ipsa voluntate concedentis. Et confirmatur discursus; nam ad convalidandum testamentum jam factum, non requiritur voluntas expressa facultatem concedentis, sed sufficit præsumpta, & tacita, ut patet in majoratibus, ubi si Princeps sciverit, majoratum esse institutum, sufficiet simplex facultas ad illum instituendum, quia ad hanc ratificationem sufficit tacita, seu præsumpta Regis licentia, seu voluntas. Molina *dict. lib.*2. *cap.*7. *num.* 6. Azevedus *in l.*3. *tit.* 7. *lib.* 5. *Recopilat. num.* 8. Cùm ergo in præsentia nullum præjudicium fiat concedenti, & eadem sit causa, adest præsumpta, & tacita licentia Pontificis ratificans testamentum antecedens, & consequenter validum. Denique fundamentum, quod pro Gonzalez adduximus, non obstat, quia procedit quando licentia, seu facultas requiritur pro formalitate, ut præcedat, aut quando actus jam est completus, & independens: quod omne deficit in præsentiarum, & ideo remanet validum testamentum licentiâ, seu facultate superveniente, ut etiam tenet Diana 8. *p. tract.*3. *resolut.*99.

46. In dubio verò, quando non constaret, an facultas præcesserit, necne, veluti quando facultas, & testamentum fuissent ejusdem diei, præsumitur præcessisse; quia semper præsumitur præcessisse, quod est necessarium ad actum subsequentem, *l.*2. §. *Prius, vers. Sed si quis*, *ff. de vulg. substit. l. Cùm in testamento* 37. §. *Hæc verba*, *ff. de hæredib. instit.* ut in terminis majoratus, & donationis inter virum & uxorem tenet Gomez *in l.*42. *Tauri*, *num.*3. & in alienatione rerum Ecclesiæ, Riccius *in Praxi fori*, *resolut.* 27. & cum aliis D.Olea *de cess. tit.*8. *quæst.*3. *num.*15.

47. Denique contra aliquos observes, quod si aliquis Episcopus, seu Beneficiatus de jure communi hanc habeat facultatem impetratam à Summo Pontifice, & ea non utatur, consanguinei ab intestato non succedent in bonis acquisitis ex redditibus; nam aut potuit testari, & noluit; & tunc facultati renuntiavit: vel non potuit, & tunc quia facultas ista non fuit effectuata, nullum sortitur effectum. Ast in casu aliquo contrarium erit tenendum, nempe quando ipsa facultas haberet clausulam, ut ejus cognati ab intestato succedant. Navarrus *de Spoliis*, §.7. *num.*6. Solorzanus *dict. lib.*3. *cap.*10. *à num.*13.

CAPUT XI.

Quid possint disponere Clerici circa suos filios naturales, vel spurios, ex redditibus, aut aliis bonis, tam inter vivos, quàm in ultima voluntate.

SUMMARIUM.

Clerici (quod absit) possunt habere de facto, & culpâ gravi filios naturales, & spurios, num. 1. *Qui fiat naturales, & quid eis relinquere possunt, n.*2.

Clerici debent alimenta suis filiis spuriis, num. 3. *Explicatur caput* Cùm haberet 5. de eo qui duxit in matrim. *num.*4.

Filii spurii Clericorum possunt petere hæc alimenta coram judice Ecclesiastico, contra patres: si verò contra hæredes, aut alios, possunt petere vel coram Ecclesiastico judice, aut seculari, num. 5. *Et eis debentur, etiamsi fuerint adulti, dummodo indigeant, contra Vazquez, num.*6.

*Clerici si non habeant alia bona, tenentur ex redditibus hæc alimenta præstare, num.*7.

*An præstare teneantur hæc alimenta ex redditibus, aut ex aliis bonis, si filii habeant unde alimenta percipiant? Aliqui affirmant, & alii negant, n.*8.

Sed absolutè negatur teneri? Expenduntur verba dicti capitis Cùm haberet, *num.*9.

*Filii Clericorum possunt petere alimenta adversùs donatarium bonorum, vel Monasterium bona Clerici habentem, n.*10. *Idem adversùs Fiscum, n.*11.

*Religiosi tenentur suos filios spurios alere: Et si Prælatus negaverit licentiam, occultè valent alimenta præstare, num.*12.

*An hæc alimenta debeant esse secundùm naturam, aut secundùm statum. Prima sententia dicit, tantùm esse debere secundùm naturam, num.*13.

*Secunda verò dicit secundùm statum. Obligatio alimentorum semper intelligitur secundùm statum, num.*14. *Quod intelligendum non solùm ex parte patris, sed etiam ex parte filii, & mulieris, quæ ab eo ducitur, num.*15.

In

In praxi hac sententia recepta est, ast debet Clericus ministrare alimenta ista, quæ minora sunt in personis illius status, n.16.

Quantitas horum alimentorum arbitrio prudentis relinquenda. De jure Regio quintum bonorum est designatum, n.17.

Explicatur lex 10. Tauri, *lex* 8. tit.8. lib.5. Recopilat. *num.18.*

An Clericus, vel alius pater spurius possit totum quintum concedere filiis spuriis, etiamsi alimenta excedat? Prima sententia affirmat, num.19. Secunda negat, num.20.

Iterum explicantur lex 10. Tauri, *lex* 8. tit.8. lib.5. Recopilat. *Referuntur interpretamenta, n.21. Datur verum. Lex potest taxare alimenta secundùm statum, n.22. Resolvitur quæstio, n.23.*

An quando quintum non sufficit ad alimenta spuriorum, pater possit aliquid ampliùs relinquere? Negarunt aliqui, num.24. Affirmatur, si non adsint legitimi, num.25. Si verò adsint, cum distinctione respondetur, n.26.

Si Clericus, vel pater spurius habuerit filios legitimos plus quàm quinque, an possit totum quintum spurio relinquere? Negant plures. Sed contrarium tenet de Lugo, n.27.

Resolvitur cum distinctione: si hæreditas est ampla, admittitur de Lugo, n.28. Secus si non sit ampla. Urgente necessitate legitimorum, tenuis est obligatio alendi spurios, n.29. & 30.

Bona quæ spuriis conceduntur ad alimenta, integro jure ad illos transeunt, n.31. Et an transmittantur ad heredes, remissivè disquiritur, ibid.

An Clericus, vel pater spurius possit in his bonis gravamen imponere, remissivè. Quando quintum conceditur spuriis, & alia pia præcipiuntur, priùs sunt deducenda alimenta, n.32.

Clericus ex redditibus, vel ex patrimonialibus valet filiis spuriis aliquid legare, vel donare ad religionem ingrediendam, n.33.

Sed an Clericus, vel alter pater spurius possit ex consensu legitimorum ultra alimenta aliquid spuriis relinquere? Ponitur ratio dubitandi, & negativè respondetur, n.34. Intelligitur vivo patre, secus eo defuncto, nisi de jure Castella, in filiis Clericorum, ibid.

Clericus, seu alter pater spurius possunt filiis spuriis remuneratoriè donare. Sed dubitatur, an fieri id possit titulo oneroso. Negarunt aliqui, n.35. Sed alteri affirmant. Inter virum, & uxorem titulo oneroso valet concessio bonorum, n.36.

Explicantur lex 1. C. de natur. liberis, *lex* 10. tit.13. part.6. *n.37.*

Quando inter patrem spurium est contractus onerosus, & insimul inter filium, cum numeratione, & traditione rei, sustinetur contractus. In his contractibus oritur præsumptio fraudis ex conjunctione personæ, & semper est necessaria probatio, n 39.

De jure nostro Regio major est difficultas. Prima sententia negat valere onerosos contractus inter patrem, & filium spurium, n.40. Secunda affirmat, si non adsit fraus, n.41. Tertia tantùm affirmat in filiis Clericorum, n.42.

Explicatur lex 6. tit.8. lib.5. Recopilat. *Verba legis debent intelligi secundùm mentem legislatoris, non secundùm verba, n.43.*

Clericum, vel alter patrem spurium vendentes sua bona filiis spuriis absque fraude, cum reali numeratione, & traditione, tutos esse in foro conscientia, n.44. In foro fori aliqui negant, sed si probetur nullam fraudem extitisse, venditio sustinetur, n.45.

Ad hanc probationem non sufficiet confessio patris, sed est necessaria plena probatio, nisi cum confessione patris sint alia indicia, vel semiplena probatio, n.46.

1. IN hoc capite agendum est nobis de obligatione Clericorum alendi, & nutriendi suos filios illegitimos, vel spurios, & quid eis relinquere possint in ultima voluntate ex redditibus, & bonis patrimonialibus, ubi est consuetudo testandi: res quidem in utroque foro necessariissimæ investigationis.

2. Beneficiati, & alii Clerici aliquando habent filios naturales, utpote quando sunt merè seculares, aut minoribus Ordinibus initiati, licèt Beneficium habuerint, aliquos, vel aliquem procreaverint ex aliqua muliere soluta, quos ex redditibus alere, & nutrire tenentur, tanquam debitum ipsius patris, si alia bona non habeant: deinde eis interdictum non est in testamentis alimenta relinquere, sed aliquid ampliùs, sicut aliis extraneis, aut consanguineis, quia isti filii naturales Clericorum etiam minorum Ordinum, & cum Beneficio, interdicti non sunt capere ex testamento patris, nec aliis spuriis compatantur, quos habuerint, dum Sacris Ordinibus fuerint initiati, ut cum Perez tenet Azevedus *in leg.6. tit.8. lib.5. Recopilat. num.3. & 4.* Mathienzo *in dict. leg.6. gloss.12. num.2.* Pichardus *Instit. de hæredit. quæ ab intest. deferunt. §.9. num.18.*

3. Alteri autem sunt filii Clericorum, quos procreatur jam factis Ordinibus condecorati, & quando matrimonium contrahere non poterant; ii enim spurii dicuntur, *l.Si adulterium cum incestu* 38. *ff. ad leg. Iul. de adult. Auth. Incestas, Auth. Ex complexu, Cod. de incest. nupt.* Gomez *in l.9. Tauri, num.13.* Covarruv. *de sponsalibus, 2.p. cap.8. §.5. num.1.* Molina *de Iust. tract.2. dispu.167. num.17.* Angelus Bossius *de Aliment. obligat. cap.6. num.176.* Isti enim filii Clericorum, licèt quoad alimenta habeant jus certum adversùs patrem Clericum, attamen nihil nisi alimenta ex eorum testamentis capere possunt, nec ex donatione causâ mortis, *l.1. Auth. Licèt, Cod. de naturalib. liberis, l.10. Tauri, l.6. tit.8. lib.5. Recopilat.* ubi decretum est, non solùm in ultima voluntate aliquid à patre Clerico consequi non posse, verùm nec per contractus inter vivos. Deinde decretum est nostris legibus, non solùm à patribus Clericis aliquid consequi valere; sed nec à consanguineis ex parte patris. Similem legem apud Aragones adesse testantur Garcia *in Summa, tract.1. difficult.4. dub.3. num.14.* Azevedus *in dict. l.6. num.6.* Mathienzo *ibid. gloss.12. num.1.* Larrea *decis. Granatensi 96. à num.1.*

4. Istis enim Clericis, vel aliis patribus spuriis jus civile non permittebat filios alere, nec ad id cogi posse decrevit, *Auth.Ex complexu, Cod. de incest.nupt.* Bossius *dict. cap.6. num.179.* Attamen Jus Canonicum contrarium decernit *in cap. Cum haberet 5. de eo qui duxit in matrim.* quem textum licèt aliqui intelligant, non de spuriis, sed de procreatis post mortem uxoris, ut scripserunt Madera *animadv. cap.32.* Garcia *de Expens. cap.3. num.25.* Paleotus *de Noth. cap.46. num.2.* Attamen in meliori intellectu loquitur de spuriis in adulterio procreatis, ut patet ex litera, & rectè vindicat Bossius *dict. cap.6. à num.184.* D. Gonzalez *ibid. n.9.* Itque à Jure Canonico rectè decretum, prout naturalis ratio petit jubens patres spurios alere, & nutrire teneri filios illos, ne ex defectu alimentorum pereant, *l.Si quis 6. ff. de liber agnoscend. l.Si competenti 3. l. penult. & ult. Cod. de alend. liber. l.2. tit.19. part.4.* quamobrem rectissimè Jus Canonicum Juris Civilis rigorem abstulit decernens filios quantumvis spurios à patribus esse alendos, & ad id cogi posse, ut dictat naturalis ratio. Barbosa *in dict. cap.5. num.2.* Gomez *in l.9. Tauri, num.37.* Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem nomine Adelasiam, decis.5. num.122.* Due-

nas *regula* 368. Spino *in speculo testament. gloss.* 16. *à num.* 9. Gratianus *discept. tom.* 1. *cap.* 60. *num.* 31. Valenzuela *cons.* 12. *à num.* 28. Vasquez *in opuscul. de testament.* §.7. *dub.* 8. Bossius dans plures *dict. cap.* 6. *num.* 186.

5. Hinc plures Doctores admittendi non sunt, quos recenset Bossius *dict. cap.* 6. §. 6. *num.* 194. asserentes decisionem textus *in dict. cap. Cùm haberet*, non esse admittendam, nisi in terris Ecclesiæ. Sed est certa conclusio, hanc decisionem esse admittendam tam in secularibus, quàm Ecclesiasticis tribunalibus, & similiter in foro conscientiæ, non solùm in terris Ecclesiæ, sed in qualibet parte; quia decretum hoc fundatur in ratione naturali, quæ in qualibet parte debet vigere, & observatum vidimus ab Abrahamo Patriarcha, qui postquam omnia Isaac filio legitimo reliquit, alii alimenta legavit. *Genes. cap.* 25. & ita testantur Paleotus *de Noth. cap.* 47. *à num.* 1. Marescotus *Var. lib.* 2. *cap.* 83. *num.* 33. Gratianus *cap.* 60. *num.* 30. Bossius *dict.* §.6. *num.* 1950. Unde filii spurii possunt petere hæc alimenta, si pater est Clericus, coram Ecclesiastico Judice: si verò secularis, idem possunt coram Judice Ecclesiastico, sive seculari; nam alimenta pauperi spurio debita sunt pia. Spino *de testam. gloss.* 16. *num.* 161. quare sive Ecclesiasticus, sive secularis est judex competens, ut de eis cognoscat: quare erit in electione spurii, quem maluerit eligere. Merlinus *tom.* 2. *controvers.* 93. *per tot.* Molina *de Primogen. lib* 2. *cap.* 15. *num.* 76. Santarellus *Var.* 1. *part. quæst.* 34. *num.* 2. Thesaurus *decis.* 211. *num.* 4. licèt dissentiat Cevallos *de cognit. per viam violent. quæst.* 53. sed non rectè; nam pauperi spurio, quando dantur alimenta, semper est pia causa mixti fori, pertinens non solùm ad judicem secularem, sed etiam ad Ecclesiasticum. Delbene *de Immunit.* 2. *p. cap.* 10. *dub.* 6. *sect.* 5. *n.* 1.

6. Deinde est adnotandus Pater Vasquez *dict.* §.7. *dub.* 8. *num.* 126. scribens patrem spurium non teneri filios alere, nisi in pueritia. Ast posteà, si adulti fuerint, neutiquam tenetur, nisi eis succurrere, ut aliis pauperibus extraneis. Sed Delugo *de Iust. disp.* 4. *sect.* 7. *num.* 120. eum reprobat; nam licèt animantia id observent, ut tantùm pullos nutriant, & posteà deserant, diversum in rationalibus est, qui ex obligatione conjunctionis sanguinis tenentur pro totius vitæ curriculo filios indigentes alere, quantumvis spurios; durat enim causa obligationis. Quod adeò certum est, ut si pater dederit filio spurio alimenta, & ipse illa consumpserit, & ad egestatem perveniat, iterum dare tenetur, ex hac subsistentia obligationis. Spino *dict. gloss.* 16. *num.* 121. Fillıucius *de Stat. Clericor. tract.* 43. *cap* 4. *num.* 36.

7. Hæc enim obligatio adeò adstringit patres spurius, ut licèt Clerici sint, & non habeant alios redditus, nisi Beneficiorum, ex eis eos alere teneantur, idque rectè fieri posse probatur; nam, ut diximus, alere pauperes filios spurios causa pia est. Tum ex parte patris, qui sua debita (quando alia bona non habet) potest solvere ex redditibus. Cùm ergo hæc alimenta sint debita naturalia patris Clerici, inde est, ut licitè hæc alimenta præstet ex redditibus, si alia bona non habeat, etiam in Provinciis, ubi viget Constitutio Pii V. ut cum Navarro tenet Delugo *disput.* 4. *sect.* 7. *num.* 120. *vers. Quidquid autem sit*, Garcia *in Summa, tract.* 1. *difficult.* 4. *dub.* 3. *num.* 1. Lara *de Capell. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 30. Mastrill. *decis.* 144. *num.* 21. Maria *de jurisdict.* 2. *p. casu* 20. *num.* 18. Belletus *disquisit. tit. de bonis Clericor.* §.11. *num.* 40.

8. Est dubium, an Clericus teneatur ex redditibus, aut ex aliis bonis alere filios spurios, si ipsi habent unde alimenta percipiant? Affirmarunt Gregorius *in l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. *gloss. fin.* Covarruv. *de sponsal.* 2. *p. cap.* 8. §.6. *num.* 10. nam hoc est debitum naturale, à quo patres non liberantur, etiamsi filii spurii habeant unde alimenta percipiant. Guttierrex verò *lib.* 2. *Pract. cap.* 110. *num.* 4. negat id in patribus, concedit tamen in matribus, quæ possunt filiis spuriis alimenta relinquere, etiamsi divites fuerint, *ex l.* 9. *Tauri*; quia ad legandum filiis spuriis matres magis liberæ sunt quàm patres.

9. Sed absolutè dicendum, Clericos filiis spuriis non posse alimenta relinquere, si ipsi divites fuerint, aut aliunde alimenta percipiant, sicut & cæteros patres spurios, ut probat textus *in dict. cap. Cùm haberet*, ibi: *Tantùm necessaria spuriis ministrari conceditur.* Unde constat tantùm spuriis alimenta esse præstanda, quando sunt necessaria ad eorum alimoniam: non verò si divites fuerint, aut aliunde ea habuerint; quia tunc necessaria non sunt. Quod pondus fieri valet *in l.* 10. *Tauri, l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi solùm hæc alimenta conceduntur spuriis propter indigentiam, ne pereant. Deinde si hæc alimenta danda sunt ex redditibus, majori ratione probatur, quia tunc non expenderentur ad usus pios, sed ad profanos, quod est interdictum. Et denique cessat ratio naturalis debiti ex parte patris Clerici, quare nequit ex redditibus hæc alimenta præstare, nisi spurius pauper fuerit, & eis indigeat. Guttierrex *d. quæst.* 110. *n.* 4. Tellus *in l.* 10. *Tauri, n.* 6. & 7. Molina *de Priogen. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 54. Barbosa *in dict. cap. Cùm haberet*, *num.* 11. Castillo *lib.* 8. *controvers. cap.* 66. *num.* 48. Vasquez *dict.* §.7. *dub.* 9. *num.* 534. Delugo *dict. sect.* 7. *num.* 122. Axevedus *in dict. leg.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *num.* 10.

10. Unde si filius spurius Clerici indigeat, poterit adversùs eum alimenta petere, & adversùs quemlibet habentem illius bona. Quare poterit exigere adversùs donatarium omnium bonorum. Tamburinus *Oper. Moral. lib.* 5. *in Decalog. cap.* 3. §.1. *num.* 6. Quod idem est dicendum, si Clericus Religionem ingrediatur, & per professionem omnia sua bona ad Monasterium transferat; tunc enim adversùs Monasterium alimenta poterit petere, & præstare tenetur. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 29 *per tot.* Lucidorus *de Illegit. Clericorum, cap.* 16. Paschalis *de virib. patria potest.* 2. *part. cap.* 3. *num.* 26. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.* 10. *num.* 8. Bossius *de Aliment. obligat. cap.* 7. §.26. *num.* 403. Covarruv. *de sponsal.* 2. *p. cap.* 8. §.6. *num.* 14.

11. Idem dicendum si bona Clerici, vel alterius patris spurii confiscentur: ratio est, nam fiscus in his bonis quasi hæres censetur, Surdus *de Aliment. tit.* 8. *privileg.* 59. *num.* 1. Merlinus *de legitima, lib.* 3. *tit.* 1. *quæst.* 28. *à num.* 3. quamobrem tenetur ad debita delinquentis, utpote onera illorum bonorum, & ita tenetur ad legitimas, & ad alimenta spuriorum, ut latè prosequuntur Peña *tom.* 5. *decis.* 419. Molina *de Primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 16. & ibi Addent. Farinacius *in Repert. posthum. de contractibus, quæst.* 47. Grotius *de jur. bell. lib.* 3. *cap.* 7. §.4. Bossius latissimè *dict. cap.* 7. *à* §.29.

12. Quod dictum est de Clericis, idem est dicendum de Religiosis, si fortè habuerint aliquem filium spurium; nam illum alere tenentur ex peculio, si fortè ad usum licitum eis fuerit concessum, aut si aliquid lucrarentur legendo, concionando, scribendo, &c. nam hæc obligatio est naturalis, & causa pia, quare ad illam tenentur. Sanchez *lib.* 4. *cons. cap.* 3. *dub.* 7. Thomas Hurtado *var. resolut. tom.* 2. *tract.* 8. *c.* 8. *resol* 917. Bossius *de Aliment. cap.* 23. *num.* 314. Quæ quidem obligatio ita est premens, ut si Prælatus ad id licentiam non dederit, occultè Religiosus valet hæc alimenta præstare, ut arguendo de alimentis parentum ad filios, tenet Iranzo *de Protest. cap.* 23. *à n.* 62.

13. Est quæstio non prætereunda, an Clericus, seu alter pater spurius debeat dare hæc alimenta pauperi spurio secundùm naturam, aut secundùm statum?

tum? Prima sententia asserit, secundùm naturam tantùm esse danda; ducitur, nam textus *in dict. cap. Cùm haberet*, tantùm decernit alimenta spuriis necessaria esse præstanda, quod quidem intelligendum de alimentis præcisis, & necessariis secundùm naturam, & exemplo confirmatur Philippi II. Hispaniarum Regis, qui cùm à Clerico quodam peteretur, ut filium spurium legitimaret in septingentis ducatis, responsum præbuit, ad spurium centum ducata sufficere; respexit enim Princeps ille tantùm ei deberi alimenta necessaria secundùm naturam. Ratione probatur, nam hæc obligatio alendi filios spurios procedit à jure naturali, & ab ejus ratione, ad quam nos impellit natura ipsa. Ergo sufficiet spuriis præstare alimenta secundùm naturam, non verò secundùm statum, ut cum Palacios, & Boëza tenet Sanchez *consil. lib. 4. cap. 3. dub. 34. n. 1.* Gramma *decis.* 101. *num* 4. Barbosa *in l. 1. ff. solut. matrim. 4. p. num.* 65. *vers. Sed quia*, Larrea *decis. Granat.* 96. *num.* 9.

14. Secunda sententia asserit, hæc alimenta spuriis deberi secundùm statum, habita consideratione ad dignitatem patris, nobilitatem, & facultates, ita ut filius decenter sustentetur; nam ut jura interpretantur, hæc obligatio parentum alendi filius ex naturali ipsa ratione, non solùm intelligitur de necessariis secundùm naturam, sed secundùm statum, *l. Si quis à liberis* 5. *§. Sed si filius, ff. de lib. agnoscend. l. Sed si quid, §. Sufficienter, ff. de usufruct.* & aliis congestis à Larrea *dict. decis.* 96. *num.* 6. Ergo debent præstari secundùm statum. Alter verò si fieret, ignominia esset parentum, & in dedecus illorum cederet, dum filius nobilissimi Ecclesiastici, aut alterius Magnatis, tantùm præstitis necessariis, ut alii vilissimi homines tractaretur; quare sunt danda alimenta secundùm statum. Covarr. *dict. cap.* 8. *§. 6. num.* 7. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 55. Mathienzo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. gloss.* 1. *num.* 10. Sanctarellus *var. lib. 1. quæst.* 31. *num.* 19. Castillo *lib. 5. controvers. cap.* 62. *num.* 97. Molina *de just. tract. 2. disput.* 168. *num.* 8. Palao *Oper. Moral. tom. 1. tract. 6. disput. 2. punct. 5. num.* 9. Delbene *de Immunit. cap. 10. dub. 6. sect. 5. à num.* 6.

15. Unde Doctores isti asserunt, attendendum statum, non solum ex parte patris, sed etiam filii, & mulieris, quam duxerit, & servitium necessarium; nec spurium cogendum mendicare, vel aliam artem exercere indecentem suæ personæ; aut suo labore vivere, si ei non deceat; nec etiam in Collegio orphanorum debet recludi, si id in dedecus illius verteret. Sanchez *dict. lib. 4. cap. 3. dub. 34. à num. 2.* de Lugo *dict. sect. 7. num* 123. Vazquez *dict. §. 7. dub.* 9. Diana 1. *p. tract. 2. resolut.* 85.

16. Hæc sententia in praxi recepta est, & quidquid sit de aliis patribus has sæcularibus spuriis, & de Ecclesiasticis hæc alimenta præstantibus, licet illa dent secundùm statum; attamen quia excedere est magni scrupuli, & periculi, consideret pater, ut tractet filios suos spurios secundùm minores sumptus, quos fecerint pauperes illius status, ita ut si sint in illo statu personæ decenter viventes sine magnis sumptibus, & expensis, secundùm eas debet alimenta præstare, non prout divites illius status expendunt. Semper enim cavendum, ut ex redditibus destinatis ad pia quominus expendantur cum spuriis, præcipuè cùm de jure sint odiosi. Pichard. *Inst. de hæredit. quæ ab intest. defer. §. 7. à num.* 1. Joseph. Ludovisius *decis.* 18. *num.* 6. Larrea *decis.* 96. *num.* 8.

17. Sed quæ quantitas debeat expendi in his alimentis, de jure communi incertum est, totum enim relinquendum est arbitrio boni viri, ut diligens paterfamilias, cujus nihil interest, quantitatem declaret secundùm statum spurii, *l. quod interest, ff. de oper. libert. l. Quod nisi* 10. *ff. eod. tit.* Spino *de testament. gloss.* 16. *num.* 102. De jure nostro Regio quintum bonorum designatum est, ita ut possit pater expendere pro alimentis spuriorum illam partem, *ex l. 10. Tauri, l. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* Quod quidem non solùm inter vivos facere valet pater spurius, sed etiam in ultima voluntate, ad quam partem suscipiendam lex ipsa spurios capaces facit.

18. Hæc Regia decisio ab aliquibus intelligitur, etiamsi pater spurius filios legitimos non habuerit, ita ut ampliùs nequeat dare pro alimentis spurii; sed tamen in hoc casu non sunt intelligendæ leges illæ, sed quando pater habuerit alios filios legitimos, voluerunt tantùm leges Regiæ providere, quo minus legitimæ filiorum legitimorum detrimentum paterentur ex alimentis spuriorum, aut illegitimorum. Unde sunt intelligendæ, quando adsunt filii legitimi, quos etiam Clericus ex anteacto matrimonio valet habere. Spinò *de testament. gloss.* 15. *num.* 122. Guttierrez *Pract. lib. 2. quæst.* 109. *num. 2. vers. Secundus casus*, Sanchez *cons. dict. cap. 3. dub.* 33. *num.* 4. Mathieozo *in l. 8. tit. 8. lib. 5. gloss. 1. num.* 5.

19. Hinc discutiendum, an Clericus, vel alter pater spurius possit totum quintum concedere filiis spuriis, etiamsi excedat alimenta eorum? Prima sententia affirmat; nam per has leges spurii capaces sunt recipiendi totum, & integrum quintum; tum & patribus conceditur facultas illud relinquendi. Ergo totum quintum poterit pater concedere filio spurio, etiamsi excedat alimenta. Covarr. *dict. 2. p. cap. 8. § 6. num.* 8. Boëza *de melior. filiab. cap. 8. num* 8. Vazquez *dict. §. 9. dub.* 11. *num.* 141. Valenzuela *cons.* 12. *num.* 26. dicit veriorem Spino *de testam. gloss.* 16. *num.* 104. Mathienzo *in d. l. 8. gloss. 1. num.* 8.

20. Secunda sententia tenet contrarium, & asserit totum quintum relinquere non posse patrem spurium. Ratio est, nam quintum relinquitur spurio ratione alimentorum, & non alia ex causa. Ergo nequit integrum relinqui, si alimenta excesserit. Cæterùm capacitas spurii non extenditur ultra alimenta sibi debita jure naturali. Mathienzo *in d. l. 8. gloss. 1. num.* 8. Menchaca *lib. 2. de success. creat. §. 20. num. 1. & 310.* Ergo totum quintum nequit à patre spurio relinqui, sed est reducendum solùm ad alimenta. Guttierrez *dict. lib. 2. quæst.* 100. *num.* 7. Capicius *decis.* 191. *num.* 1. Azevedus *in d. l. 8. tit. 8. lib. 5. num.* 6. Mathienzo parum certus *dict. gloss. 1. num.* 13. Sanchez *dict. cap. 3. dub. 32. num.* 2. Palao *de just. disput. 9. punct. 7. num.* 8.

21. In hoc dubio animadvertendum, textum *in d. l. 10. Tauri, l. 8. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* recipere interpretamenta. Nonnulli inquiunt leges illas dare omnimodam facultatem spurio patri, ut possit concedere totum quintum, & ad illud fecisse capaces spurios. Quod non ita absolutè suscipiunt alteri, sed tantùm quando pater voluerit totum relinquere quintum, non verò quod ad id cogi possit ab spuriis, quando alimenta excesserit; quia pater tantùm est obligatus ad alimenta, quibus concessis, nequit cogi ad totum quintum relinquendum, ut explicat Angulo *de meliorat. in l. 12. gloss. 1. à num.* 31.

22. Sed revera jura illa sunt intelligenda in singulari specie, nempe quando pater spurius, sive sit Clericus, sive secularis, habuerit alios filios legitimos, ut diximus suprà. Quo quidem casu legitima eorum grave præjudicium perciperet, si alimenta ultra quintum excederent, idque potuit lex taxare; nam licèt alimenta necessaria, & secundùm naturam nequeat taxare, bene tamen quæ conceduntur secundùm statum. D. Gonzalez *in dict. cap. Cùm haberet, num. 4. ad medium.* Verùm non eo animo, ut totum quintum concedere posset, si excederet alimenta secundùm statum, sed ne quando deficerent, excederet: quod est diversum, ut statim dicam; voluit enim lex legitimorum

rum legitimis consulere, non verò se extendere ad alios casus.

23. Quapropter in nostra specie si Clericus, aut alter pater spurius filios legitimos non habuerit, ad hunc quintum non obligatur, sed debet secundùm statum dare alimenta filiis spuriis, sive excedant, sive non. Mathienzo *in dict. lege* 8. *gloss.* 1. *num.* 8. Valenzuela *cons.* 10. *num.* 24. Si verò Clericus, aut alter pater spurius habuerit filios legitimos, si alimenta excedant quintum, ad illum reducentur, nec amplius poterit de jure Regio subsistere; mens enim legis fuit, ut quintum non excedant in damnum legitimarum, etiam si tantùm relinquantur necessaria alimenta secundùm naturam.

24. Ex his disquirenda est alia quæstio, an quando quintum non sufficit ad alimenta spuriorum, possit pater spurius aliquid ultra quintum excedere ad filiorum alimenta. Aliqui negarunt, quia sic lex disposuit. Tellus *in l.* 10. *Tauri, num.* 3. *&* 4. Rojas *de success. q.* 21. *à num.* 17. Vazquez *dict.* §. 7. *dub.* 10. *num.* 39. Sed contrarium tenent alteri. Gregorius *in l.* 8. *tit.* 13. *p.* 6. *gloss. Menester*, Covarr. *dict. cap.* 8. § 6. *num.* 6. Petex *in l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinament. vers. Versatur etiam*, Garcia *de expens. cap.* 3. *num.* 28.

25. In re tamen dicendum, quod si pater Clericus, aut alter non habeat filios legitimos, sed tantùm spurios, poterit usque ad quantitatem necessariam alimentorum excedere; quia nulla est legitima, cui præjudicium inferatur. Mathienzo *in d. l* 8. *gloss.* 1. *num.* 6. Angulo *in d. l.* 13. *de las mejoras, gloss.* 1. *num.* 33. Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 33. *n.* 7.

26. Si verò filios legitimos habuerit, distinguenda sunt alimenta; nam si quintum excedant ad alimenta secundùm statum, minimè excessus iste est admittendus, ut sunt jura expensissima *in d. l.* 10. *Tauri, & in dict. l.* 8. ibi: *Que per virtud de la tal obligacion no pueda mandar lo mas de la quinta parte de sus bienes, de loqual podia disponer por su alma.* Si verò tantùm agatur de præstandis alimentis filiis spuriis, secundùm naturam poterit pater Clericus, vel alius spurius excedere quintum; quia lex nequit taxare hæc alimenta, cùm sint de jure naturæ. Baëza *de melior. filiab. cap.* 8. *à num.* 28. Ergo tunc poterit pro relinquendis his alimentis, non obstante lege, excedere quintum, etiamsi habeat alios filios legitimos. Velasquez *in l.* 10. *Tauri, gloss.* 2. *num.* 10. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 15. *à n.* 53. Mathienzo *in d. l.* 8. *gloss.* 1. *num.* 8. Gutierrez *lib.* 2. *pract. quæst.* 109. *à n.* 3. Angulo *in l.* 13. *gloss.* 1. *n.* 33. Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 33. *n.* 8. de Lugo *d. sect.* 7. *n.* 130. Palao *d. disp.* 9. *punct.* 7. *n.* 9.

27. Quid verò dicendum, si Pater Clericus, aut alter spurius, plus quàm quinque filios legitimos habuerit, an possit totum quintum filio spurio relinquere. Plures dicunt, integrum quintum relinquere non posse. Ratio est, nam tunc spurius perciperet majorem partem bonorum patris, quàm legitimi, quod inhonestum est, & indecens: quapropter totum quintum non potest relinquere spurio, sed ad æqualitatem omnes sunt reducendi. Tellus *in dict. l.* 10. *Tauri, num.* 3. Garcia *de Expensis, cap.* 3. *num.* 9. Molina *dict. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 51. Angulo *in l.* 12. *de meliorat. num.* 28. Vazquez *dict.* §. 7. *num.* 143. Sed contrarium tenet de Lugo *d. sect.* 7. *num.* 132. nam lex permittit totum & integrum quintum Patri expendere, prout sibi placuerit, etiamsi plures, quàm quinque filios legitimos habuerit. Ergo etiam poterit relinquere filio spurio, cui majori vinculo sanguinis unitur, quàm aliis extraneis.

28. Hæc difficultas dupliciter est concipienda. Primò, quando hæreditas esset ampla, ita ut omnes filii alimenta perciperent secundùm suam dignitatem, & statum, ex legitimis sibi competentibus; tunc enim integrum quintum spurius percipiet, etiamsi major pars sit quàm legitimorum; quia nullum præjudicium eis infertur, & pater utitur jure suo quintum relinquendo. Ergo rectè spurius illud percipiet. Idque intelligendum si graviter non excedat alimenta spurii secundùm statum; quia ex hoc capite reduceretur, nec integrum perciperet.

29. Secundò, si hæreditas ampla non est, verùm ex eo quod spurius integrum quintum percipiat, legitimi in alimentis necessariis secundùm statum damnum percipiunt, tum integrè spurius quintum nequit percipere; quia ratio ipsa demonstrat, in alimentis spurium non debere esse melioris conditionis, quàm legitimos, ut optimè considerat Molina *d. cap.* 15. *n.* 53. *vers. In secundo.* Quare ad æqualitatem sunt reducendi, nec integrè spurius quintum percipiet. Cæterùm quando urget necessitas legitimorum, tenuis est obligatio alendi spurios. De Lugo *d. sect.* 7. *num.* 131. idcircò integrum quintum non percipiet, cùm tanta non sit obligatio patris, sed ad æqualitatem sufficiet reducere, & quod eandem fortunam sequatur cum legitimis.

30. Unde in his terminis, quando legitimi integra alimenta non percipiunt secundùm suam decentiam, existimo patrem liberè de quinto disponere non posse, dando spuriis, seu extraneis. Idque benigna interpretatione nostrarum legum; non enim leges nostras à Principibus piissimis conditas credendum est voluisse patrem cum spuriis, & extraneis se liberalem gerere, relicta obligatione justitiæ solvendi legitimas filiorum, relinquendo integrum quintum; sed omnia ad æqualitatem reducendo, ut suprà diximus.

31. Hæc enim bona data ad alimenta filiis spuriis integro jure ad illos transeunt, ac de eis rectè disponunt, tam in vita, quàm in morte, *dict. l.* 10. *Tauri*, *l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopilat.* Unde aliqua exoriuntur dubia. Primum, an transmittantur ad hæredes, de quo *supra, cap.* 6. *à num.* 32. Covarr. 2. *part. de sponsalib. cap.* 8. §. 6. *num.* 15. Tellus *in l.* 10. *Tauri, num.* 5. Spino *de testam. gloss.* 16. *num.* 106. Valenzuela *cons.* 10. *num.* 36. Salgado *in Labyrinth.* 1. *part. cap.* 24. *num.* 75. Bossius *de Aliment. obligat. cap.* 6. §. 3 *à n.* 234.

32. Similiter secundò dubitatur, an pater in his bonis possit gravamen imponere, de quo *dict. cap.* 6. *à num.* 45. Illud verò prætermittendum non est, ut si pater Clericus, seu alter spurius alimenta spuriis reliquerit in quinto, & similiter alia pia legata, si non sufficiat, priùs deducenda sunt alimenta; quia debita sunt talia contra quæ nequit pater spurius aliquid quantumvis pium decernere. Gomez *in l.* 9. *Tauri, n.* 41. *in fin.* Vazquez *dict.* §. 7. *dub.* 11. *num.* 142. Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 37. *per tot.*

33. Cæterùm pater Clericus ex redditibus, vel ex patrimonialibus bonis poterit aliquid donare, vel legare, ut filius, aut filia religionem ingrediatur. Baldus *in l.* 1. *C. de sacros. Eccles. num.* 3. *vers. Iuxta hoc quæro.* Et rationem dat, nam sicut per oblationem Curiæ filii legitimantur, *Auth. quibus mod. efficiantur sui*, §. *Si quis igitur, collat.* 7. ita per oblationem Monasterio factam: quapropter poterit filio spurio, vel filiæ ad id aliquid donare, vel legare. Sed tamen ex alia ratione id melius sustinetur, quia ista est causa pia, ad quam Clericus, vel alter pater spurius interdictus non est donare, vel legare filiis spuriis. Hippolytus *singul.* 273. Cifuentes *in l.* 10. *Tauri, n.* 15. Aliquo enim modo inter vivos, aut in testamento poterit aliquid relinquere pro anima spurii, cùm sit pium. Tum quia si pater spurius tenetur pro corpore alimenta præstare spurio, multò magis pro anima. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem nomine, decis.* 5. *num.* 125. Dueñas *regul.* 366. *ampliat.* 6.

34. Sed quid, an Clericus, vel alter pater spurius

haben-

habens filios legitimos, possit ex eorum consensu aliquid ultra alimenta relinquere? Et affirmandum videtur; nam quando dat ex consensu filiorum, ab illis percipit spurius, non à patre. Ergo rectè sustinebitur donatio, seu legatum. Sed tamen contrarium est tenendum, quia interdictum hoc, ne filii spurii à patribus percipiant, factum est in odium illorum, ut inde patrum incontinentia compesceretur; quare licèt alii filii legitimi consentiant, non fiunt capaces acquirendi bona patris. Cæterùm bona patris sua sunt, donec vivit, nec in eis habent filii legitimi nisi spem succedendi, *l. In suis* 11. *ff. de liber. & posthum.* ubi Doctores. Quamobrem licèt legitimi consentiant, donatio fit ex propriis bonis ipsius patris, quam nequeunt spurii recipere. Benedictus *dict. decis.* 5. *num.* 122. Verùm id intelligendum vivo patre; mortuo tamen eo, & bonis ad filios transmissis, benè de jure communi poterunt legitimi quidquid voluerint dare fratribus spuriis, tanquam de patrimonio proprio. Quod excipiendum de jure Regio in filiis Clericorum, cùm interdictum sit aliquid recipere à consanguineis patris. Tellus *in dict. l.* 10. *num.* 8. Mathienzo *in l.* 9. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 1. *n.* 7. Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 30. *num.* 3. de Lugo *de Iustit. disp.* 24. *sect.* 6. *num.* 110.

35. Deinde Clericus, seu alter pater spurius, potest donare remuneratoriè filio suo spurio; quia hoc est debitum, nec continetur donatio ista sub interdicto donationes respuente. Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 38. Sed est dubium, an titulo oneroso possit Clericus aliquid filio suo spurio concedere? Negarunt aliqui *ex l.* 1. *Cod. de nat. liber. l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. ubi titulo emptionis prohibetur aliquid à patribus spuriis filiis concedere. Tum ratione probatur; nam si titulus iste fuisset sufficiens, ut Clerici, aut patres spurii alienarent bona sua in spurios, aperiretur via ad fraudandam legem, falsis suppositis emptionibus, aut aliis titulis onerosis. Ergo ex titulo emptionis, aut alterius tituli onerosi nequeunt sua bona ad filios suos spurios alienare. Dueñas *regul.* 366. *ampliat.* 11. Rojas *de success. cap.* 20. *num.* 59. Plaza *de delict. lib.* 1. *cap.* 41. *num.* 5.

36. Sed contrarium tenent alteri *ex l. Qui testamentum* 27. *ff. de Probat.* ubi si pater confiteatur se debere aliquam quantitatem spurio, vel filio incapaci, non valet talis confessio, quia præsumitur simulata, nisi liquidò probaretur debitum, & causa per patrem confessa. Unde cognoscitur, quod si titulus onerosus adsit inter patrem, & filium spurium, rectè valeat. Idem probari poterit *ex l. Si servum meum* 50. *ff. de hæredib. instituend.* ubi venditio facta ei, qui institui non poterat, sustinetur. Et exemplo confirmatur, nam licèt inter virum, & uxorem non valeat donatio, attamen valet contractus onerosus, *l. Si sponsam* 5. *§. Circa venditionem, ff. de donat. inter, l. Si quis donationis* 38. *ff. de contrah. empt.* Quod idem dicendum est in specie. Ratione corroboratur; nam prohibitio ista tendit, ne spurius lucrum percipiat ex bonis patris, quod quidem cessat in contractibus onerosis, in quibus res, aut pecunia traditur pro alia re. Ergo quoties adsit contractus onerosus inter patrem, & filium spurium, validus erit. Gomez *in l.* 9. *Tauri, à num.* 35. Mathienzo *in l.* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 7. *n.* 3. Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 40. *n.* 2. de Lugo *disp.* 24. *sect.* 6. *num.* 112.

37. In hoc dubio animadvertendum, jura adducta pro prima sententia assumptum non probare; nam textus *in l.* 1. *Cod. de natur. liber.* varia recipit interpretamenta. Nonnulli dixerunt, eam in speciali casu intelligendam, nempe quando Senatores, Præfecti, vel alii in dignitate constituti filios habuerint ex vilissimis fœminis, prout ibidem annumerantur, & notat Tiraquellus *de Nobilit. cap.* 19. *num.* 36. Bertrandus *lib.* 4. *cons.* 395. *num.* 10. quæ quidem decisio ut exorbitans, nequit ad alios casus extendi. Fachineus *controvers. lib.* 3. *cap.* 53. Surdus *decis.* 249. *num.* 26. Bocerus *disput. univers. Iur. tom.* 1. *decis.* 1. *disput.* 6. *num.* 13. & alii recensiti à Gomez *in dict. l.* 9. *num.* 35. *vers. Tertiò, ad fin.*

38. Sed ad alias personas extendendam, & hodie verificari in filiis spuriis, scripsit Petrus Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matrim.* 4. *p. num.* 63. & Augustinus Barbosa *in dict. l.* 1. *num.* 3. *in fin.* Idcircò admittenda interpretatio Antonii Gomez *in dict. leg.* 9. *num.* 35. *vers. Vel aliter*, ubi asserit textum illum non irritare contractus onerosos celebratos inter patrem, & filium spurium; sed tantùm illas venditiones, quæ fiunt in fraudē legis, scilicet quando pater emerit nomine filii, ut filio acquirat, aut per alias interpositas personas. Et ratio est, quia tunc licèt emptio sit respectu vendentis, attamen respectu patris, & filii spurii est donatio, quæ de jure est interdicta, quare contractus ille onerosus non sustinetur. Tum quia est in fraudem personarum ab intestato venientium; vel illis deficientibus, in fraudem Fisci: quapropter nequit sustineri, ut latè probat Farinacius *de Falsitate, quæst.* 164. *per tot.* Unde sequitur, textum istum non probare primam sententiam, prout textus *in l.* 10. *tit.* 13. *part.* 6. qui tantùm loquitur de donationibus factis inter patrem, & filium spurium; non verò de aliquibus contractibus onerosis.

39. Hanc ob rem in hac difficultate dicendum, contractum onerosum inter patrem, & filium spurium, verum, & perfectum esse, & cum reali traditione pecuniæ, & rei; aut vera, & reali traditione rectè sustineri, ut tenet secunda sententia; & id quidem semper probandum, aliàs semper præsumitur fraudem intervenisse. Ratio est, nam cùm pateat interdictus sit aliquid relinquere ultra alimenta filiis spuriis, nisi probetur titulus onerosus cum reali, & vera traditione, semper fraus præsumitur *ex dict. l.* 1. *Cod. de natur. liber.* Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 96. *num.* 28. Cæterùm fraudis præsumptio in iis contractibus exoritur ex conjunctione personæ, cui prohibitum est donare. Menochius *lib.* 3. *præsumpt.* 124. *num.* 26. Peregrinus *de jur. Fisci, lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 159. Farinacius *de falsitate, quæst.* 164. *num.* 142. Ergo si verè non probetur contractus onerosus, & realiter intervenisse traditionem, & numerationem pecuniæ, vel rei, ex fraudis præsumptione contractus erit nullus. Gomez *in dict. l.* 9. *à num.* 21. Palcutius *de Noth. cap.* 44. *à num.* 3. Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 31. *num.* 33. Spino *de testament. gloss.* 16. *in princip. num.* 48. Petrus Gregorius *Syntagm. lib.* 42. *cap.* 35. *num.* 11. Mathienzo *in l.* 6. *tit* 8. *lib.* 5. *Recopil. gloss.* 5. *num.* 2.

40. De jure tamen Regio est gravissima difficultas, an contractus onerosus, veluti emptionis, inter patrem, & filium spurium sustineatur? Prima sententia asserit, nullum esse contractum onerosum inter ipsos, *ex l.* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* ubi sic decretum est: *Ordenamos y mandamos que los tales hijos de Clerigos no ayan, ni hereden, ni puedan aver, ni heredar los bienes de sus padres Clerigos, ni de otros parientes del padre; ni ayan, ni puedan gozar de qualquiera manda, ò donacion, ò vendida que les fue echa por los susodichos, agora, ni de aqui adelante.* Quæ verba apertè improbant quamlibet venditionem, & consequenter alium onerosum contractum inter patrem spurium, & filium, prout decernunt in filio Clerici, etiamsi vera adsit numeratio, & rei traditio. Cæterùm probatur, nam lex Regia prorsus eliminare voluit omnes fraudes, quæ communiter occurrunt in similibus alienationibus. Ergo voluit irritare contractus onerosos inter patrem, & filium spurium, ne inde tantæ fraudes perpetrarentur. Gomez *in d. l.* 9. *Tauri, num.* 36. *ad fin.* Segura *in repet. ad text. in l.* 3. *§. fin. ff de lib. & posthum. fol.* 11. *in princ.* Spino *de testam. gloss.* 16. *n.* 55.

41. Secunda sententia asserit, etiam de jure Regio valere inter eos contractum onerosum, si verè non adsit fraus, & interveniat realis numeratio, & traditio: & probatur, nam jura Regia tantùm sunt intelligenda in dubio, quando per probationem non appareret de ipso contractu oneroso, numeratione, & traditione; nam tunc præsumitur fraus, & consequenter non sustinebitur contractus; secus verò si de contrario constet per probationem, recipit enim tunc spurius, non ut filius, sed ut extraneus, & necessariò de jure Regio erit validus contractus. Mathienzo *in d. l. 6. gloss.7. num.* 14. Azevedus *ibidem*, *num.* 17. Gregorius Lopez *in l.10. tit.13. p.6. verbo La donacion.*

42. Tertia sententia dicit, dictam legem *6. tit. 8. lib.5. Recopilat.* esse intelligendam de filiis Clericorum, non verò de aliis filiis spuriis, ita ut nec per contractum onerosum possint à Patribus aliquid accipere, nec à suis consanguineis; idque in odium eorum, quia cùm Sacerdotes puriores esse debeant, & sanctiores, *cap. Tales, dist.* 23. *cap. Omnia Sacramenta* 78. *cap. Per Isaiam* 98. 1. *quæst.* 1. & in eis quælibet incontinentia execrabilior sit, ut *per tot. tit. de cohabit. Clericor. can.*24. *&* 25. *Apostol. cap. Presbyter* 8. *dist.* 27. *cap.* 2. *cap. Presbyter* 8. *dist.*28. *cap. ult.* 81. *dist. cap. Si quis* 6. 27. *quæst.*1. Concilium Illibetit. *can.* 3. *&* 18. Vvormatiense *can.*11. Illerdense *can.*5. Aurelianense III. *can.* 4. Claudius Espenceus *lib. 6. de contin. cap.* 19. Mendoza *ad Concil. Illiberit. cap.* 19. Pontius *de matrim. lib.* 7. *cap.*33. Barbosa *de univers. lib.*1. *cap.*40. *num.*43. quamobrem non solùm de jure Regio eorum filiis interdicitur aliquid à Patribus accipere titulo lucrativo, verùm etiam titulo oneroso, quod cùm speciale sit, nequit ad alios spurios trahi, ut legem illam intelligunt Mathienzo, & Azevedus relati *n. antecedenti.*

43. In hoc dubio observandum, dictam legem 6. ibi, *O vendida*, non clarè ostendere suam esse mentem, ut emptio facta à Clerico suo filio spurio irrita sit, si absque fraude, & cum reali numeratione, & traditione fiat; nam verbum illud, *ò vendida*, potest intelligi de venditione simulata, prout de ea loquitur textus *in l.* 1. *C. de nat. liber.* quare non inde sequitur necessariò, veram venditionem inter Clericum, & filium, cum numeratione pecuniæ, & rei traditione, esse nullam. Unde textus ille interpretatur ita, ut sensus sit, Filius Clerici nequit à patre capere, nec per donationem, nec per venditionem simulatam, quod quidem juri consonum est, & menti legislatoris conforme, & necessariò admittendum; nam verba legis non sunt capienda ut sonant, sed secundùm mentem, & intentionem proferentis, *l.* 3. *§. Si quis hoc interdictum, ff. de itiner. actuque privat. l. Scire oportet, §. Aliud, ff. de excusat. tut. cap. Intelligentia 6. de verbor. significat.* Navarrus *in Man. cap.* 23. *num.*38. Molino *de rit. nupt. lib.*3. *quæst.*83. *n.*50. Gonzalez *ad Regul.*8. *gloss.*48. *n.*55.

44. Hoc ergo supposito, dico filium spurium ementem à patre Clerico, seu seculari aliquam rem, absque fraude, cum reali numeratione, & traditione, in foro conscientiæ esse tutum; nam leges contrarium interdicentes præsumptione fraudis nituntur, qua deficiente in conscientia ementes, & vendentes securi redduntur, ut valdè probabiliter tenent Valerus *in different. utriusque for. verbo Lex, different.* 12. *num.* 1. Layman *in Summa, lib.*1. *tract.*4. *cap.* 21. *num.* 4. Fernandez *in Examin. Theolog. Mor.* 1. *p. cap.*4. §. 3. *n.*4. Abbas *in cap. Quia plerique, de immunit. Eccles. n.*18. Covarr. *in cap. Cùm esses, de testament. num* 9. Gomez *in l.*1. *Tauri, num.* 3. Diana 1. *p. tract.* 10. *resolut.* 27. Unde Clericus, vel alter pater spurius, & eorum filii securi erunt in conscientia, si absque fraude in his emptionibus, aut contractibus onerosis procedant.

45. In externo autem foro aliqui dicunt talem emptionem irritam esse, ut latè demonstrat Azevedus *in dict. l.6. à num.* 17. Sed tamen tenendum est contrarium dum tamen constet, absque fraude ulla factam fuisse emptionem, vel alium contractum onerosum, cum reali traditione, & numeratione; nam leges Regiæ recipiunt interpretamentum, de quo *suprà*, *num.* 43. quare non irritant emptionem, aut alios contractus onerosos inter Clericum, & filios; unde si constet fraudem cessasse, nec in contractu intervenisse, semper sustinebitur.

46. Ad hanc tamen probationem liquidò testes deponere debent, ut scripsit Gomez *in l. 9. Tauri, num.* 36. Nec enim sufficiet confessio ipsius patris; nam quoties adest suspicio fraudis, partis confessio non probat, quia non elidit suspicionem, *l. Ab Anastasio* 23. *l. Per diversas* 22. *C. Mandat.* Avendaños *de exeq.* 2. *p. cap.*29. *num.*12. Ludovisius *decis.* 66. *num.* 1. Noguerol *allegat.*40. *num.* 9. Salgado *in Labyrinth.* 3. *p. cap.*13. *à num.* 21. Itaque cùm in præsentia sit suspicio fraudis, confessio patris Clerici non relevat, ut in terminis tenet Gomez *in l.9. Tauri, num.* 36. Mathienzo *in d. l.6. gloss.*7. *à num.*7. Azevedus *dict. num.*17. Limitant tamen, si simul cum Patris confessione aliqua indicia concurrant, vel semiplena probatio unius testis; quia purgatur suspicio fraudis. Ludovisius *dict. decis.*66. *num.*22. Noguerol *allegat.* 32. *à num.* 23. Castillo *lib.*5. *controvers. cap.*111. *à num.*10.

CAPUT XII.

Prosequitur materia antecedens de dispositione in ultimis voluntatibus facta à Clericis, vel ab aliis patribus spuriis.

SUMMARIUM.

*Clerici nequeunt filiis suis spuriis aliquid relinquere per institutionem, legatum, aut per aliam ultimam voluntatem, num.*1. *&* 2. *Non solùm ex bonis redituum, sed nec ex patrimonialibus, vel quasi, nec ab intestato, num.*3.

Si palam filius Clerici à patre instituatur hæres, hæreditas ad cohæredem, vel ad consanguineos ab intestato defertur, num. 4. *Si tamen hæreditas spurio per tacitum fideicommissum relinquatur, ad Fiscum pertinet, num.*5.

*Si hæres accommodans fidem est Ecclesiasticus, ad. Fiscum Ecclesiasticum pertinet; si secularis, ad secularem, num.*6.

*Clericus nequit filio spurio relinquere hæreditatem per substitutionem vulgarem, nec per tacitam vulgarem contentam in pupillari, num.*7.

*Clericus, vel alter pater spurius instituendo filium legitimum impuberem, an possit substituere filium spurium? Si filius legitimus habuerit propria bona, poterit in his substituere pupillariter, num.*8.

*Sed intrat difficultas, an valida sit substitutio ista pupillaris in bonis, quæ à patre percipit legitimus? Prima sententia negat, num.*9. *Secunda affirmat, n.* 10.

In hoc dubio in primis explicatur textus in l. Si quis 6. ff. de vulgar. *à num.* 11. *usque ad* 13. *Ubi distinguitur, quando substituitur spurius in bonis legitima, aut in aliis relictis ex liberalitate patris.*

*In bonis legitima aliqui dicunt, spurium pupillariter substitui posse, sed rejiciuntur, n.*14. *Objicitur, & explicatur textus* in l. cohæredi 41. §. Cum filiæ, ff. de vulgar. *n.*15. *Respondetur contrariis, n.*16.

Spurius

Spurius nec mediatè, nec immediatè potest à patre capere, num. 17. In vita Patris non est filius dominus legitima, num. 18. Explicatur textus in l. Ita fidei 40. §. Patronus, ff. de jur. Fisci, *n. 19. & 20.*

In aliis bonis relictis à Patre filio legitimo, Costa asserit, rectè spurium pupillariter substitui; sed non admittitur, num. 21.

De jure Regio in meliorationibus de tertio, & quinto, an possit pater substituere spurium? Respondetur negativè, n. 22. & quid in filiis Clericorum, dato quod posset? Negatur de jure nostro Regio, n. 23.

Filius Clerici nequit hereditatem capere per patris fideicommissum, num. 24.

An hæres rogatus restituere hæreditatem spurio, possit eam retinere in conscientia. Prima sententia negat, sed in conscientia restituendam esse spurio, num. 25. Secunda asserit, nec hæredem, nec spurium eam retinere posse, sed Fisco restituendam esse, num. 26. Tertia affirmat, in conscientia rectè posse hæredem illam retinere, n. 27. Quarta dicit, restituendam esse hæredibus ab intestato, num. 28.

In hoc dubio hæres institutus, si minimè fidem accommodaverit, rectè valet spurio restituere, num. 29. Non admittitur Richardus, num. 30. Si verò fidem dederit, tenetur restituere hæredibus ab intestato. Explicatur textus in l. Prædonis 46. ff. de hæredit. petit. *à n. 31. usque ad 34. Exprimitur textus* in l. Cùm quis 18. ff. de his quib. ut indign. *num. 35. & latè defenditur, restitutionem in conscientia faciendam esse hæredibus ab intestato, à num. 36. usque ad 39.*

In foro exteriori, si hæreditas non applicatur fisco, quando adest tacitum fideicommissum, perveniet ad hæredes ab intestato, n. 39.

Quibus modis probetur tacitum fideicommissum, num. 40. Et an hæres tacitè fidem accommodans, & spurius, si apertè interrogentur à judice, teneantur respondere? Aliqui affirmant, num. 41. Sed explicantur, num. 42.

An tacitum fideicommissum sufficiat probare præsumptionibus? Prima sententia affirmat, num. 43. Secunda dicit manifestissimis probationibus debere probari, n. 44. Explicatur textus in l. Non intelligitur 3. §. 3. ff. de jur. Fisci, *num. 45.*

Referuntur præsumptiones taciti fideicommissi, n. 46.

Delicta probantur non solùm testibus, & instrumentis, sed per conjecturas, & præsumptiones, num. 47. Ex sola probatione taciti fideicommissi per conjecturas hæreditas non applicatur Fisco, n. 48. & 49.

Clericus, seu alter pater spurius potest relinquere hæreditatem, seu legatum spurio, sub conditione, si à Principe legitimetur, num. 50. Sed negat Baldus. Explicatur lex Si alienum 49. §. In extraneis, ff. de hæredib. instituend. *num. 51. Resolvitur contra Baldum, num. 52.*

An filius Clerici, vel alterius patris spurii, interim quod legitimatur, possit petere bonorum possessionem secundùm tabulas. Prima sententia affirmat, num. 53. Secunda negat, n. 54. Defenditur prima, n. 55.

Clericus, vel alter pater spurius benè relinquit hæreditatem uxori filii sui, vel marito filiæ spuriæ, n. 56. Aliqui tenent contrarium, num. 57. Non admittuntur, sed defenditur prima sententia, num. 58. & 59. Limita, nisi id fraude fieret, num. 60. Non admittitur Pichardus, n. 61.

Clericus, seu pater spurius valet ex spurio nepotem instituere, n. 62. Explicatur, n. 64. Limitant aliqui, si usufructus hæreditatis lucretur a patre spurio, num. 65. Sed respondetur, n. 66. De jure Regio pater spurius non percipiet usumfructum, si avus fuerit Clericus, num. 67.

Explicatur constitutio Pii V. num. 68. Si duo Clerici paciscantur, ut unus alterius filium hæredem instituat, & econtrà, non valent institutiones, n. 69. Possunt tamen Clerici spuriis in testamentis alimenta præbere, ibid.

1\. CUm jam dixerimus de his quæ possunt fieri à Clericis circa suos filios, sive inter vivos, sive per donationes, sive per contractum; transeamus nunc ad alias dispositiones, quæ possunt fieri à Clericis de ultima voluntate circa eosdem filios. Sermo enim erit de his Provinciis, ubi de redditibus testantur, aut quando de patrimonialibus, vel quasi testamenta condunt. Illa est conclusio, minimè posse Clericos, vel patres spurios aliquid ultra alimenta relinquere, sive per institutionem, legatum, seu fideicommissum, vel donationem causâ mortis, *l. 1. Auth. Licèt, C. de natur. liber. l. Si quis incesti 6. C. de incest. nupt. l. 10. tit. 13. part. 6. l. 10. Tauri, l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat.* quod non solùm jura ista Regia decernunt in patribus Clericis, sed etiam in consanguineis ex parte patris: rationem decidendi præstitit Concilium Tolet. X. apud Gratianum *in cap. Cùm multa 3. 15. quæst. 8.* nempe ut Clerici corripiantur, & ne ad illecebras carnis perveniant, quando non solùm in persona eorum puniuntur, verùm & jus ultionem ex eorum prole suscipit, decernendo ne sui filii spurii aliquid ex sua hæreditate percipiant. Idque eo tempore ita execrabilius visum est, ut filii Clericorum servituti Ecclesiæ manciparentur ex decreto illius Concilii. Quod noster Alfonsus expressiùs constituit *in l. 12. tit. 6. part. 1.* quando Clericus matrimonium contraxit cum muliere conscia esse Clericum, de quo Joan. Faber *in §. Servitus, Instit. de jur. person. num. 5.* Navarrus *in cap. Ita quorundam, de Iudæis, not. 11. gloss penult. n. 17.* Azorius *Instit. Moral. 2. part. lib. 2. cap. 6. quæst. 5.* Pichardus *in rub. Inst. de hæredib. quæ ab intest. deferuntur, à num. 5.*

2\. Cæterùm, nam si Clerici filios suos successores haberent, avidiores fierent ad coacervandas pecunias, & bona temporalia: quare multis negotiis sese implicarent, contra mandatum Apostoli *1. ad Corinth. cap. 2.* dicentis: *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus.* Unde à sacris avocarentur, & redderentur viles, ut expendit D. Gregorius *in cap. Perlatum 4. dist. 88.* idcircò eis interdictum est, ne aliquid suis filiis in testamento relinquant, nec per hæredis institutionem, legatum, aut alium modum, *l. 3. tit. 21. part. 4.* Crassus *de success. ab intestat. quæst. 20.* Spino *in specul. testament. gloss. 16. à num. 9.* Covarr. *de sponsalib. 2. p. cap. 8. §. 5. num. 3.* Mathienzo *in l. 6. tit. 8. lib. 5. gloss 3. num. 3.* Larrea *decis. Granat. 96. num. 1.* Sanchez *cons. lib. 4. cap. 3. dub. 19.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 30. difficult. 13. à n. 29.* Garcia *in Summa, tract. 1. difficult. 4. dub. 3. num. 14.*

3\. Quod non solùm intelligas in bonis ex redditibus acquisitis, sed etiam de patrimonialibus, vel quasi; in nullis enim bonis filius spurius Clerici valet patri succedere. Ratio est, nam in dictis juribus absolutè interdictum est ne patribus in quibuscumque bonis succedant. Ergo non solùm intelligendum est illud interdictum de bonis ex redditibus acquisitis, sed de patrimonialibus, vel quasi; & non solùm ex testamento, sed etiam ab intestato, *Auth. Licèt, C. de natur. lib.* Clarus *verbo Testamentum, quæst. 31. num. 2.* Covarr. *dict. §. 5. num. 5.* Lessius *de Iust. lib. 2. cap. 19. dub. 6. num. 58.* Villalobos *dict. difficult. 50. num. 15.* Unde filii isti nequeunt impugnare testamentum parentum, nec legitimam intendere, ut cum Vazquez docet Beller. *disquisit. clerical. tit. de bonis Clericor. §. 13. num. 5.* R. Moya *2. p. Select. tract. 3. quæst. 2. §. 2. num. 12.*

4\. Verùm

4. Verùm si pater Clericus, aut alter spurius hæreditatem, legatum, aut donationem causâ mortis reliquerit palam & expressè, validum non erit, ob juris interdictum; sed si alterum cohæredem instituat, illi accrescit, ut per Batt. & Salicetum *in l.5. Cod. de natur. liber.* Spino *dict. gloss.16. num.46.* Cancerius *Var. 3. part. cap.22. à num.125.* Si tamen filius Clerici, aut alterius patris spurii cohæredem non habeat, ad proximos consanguineos ab intestato venientes hæreditas defertur, nec Fiscus vindicabit, nisi intra duos menses, si consanguinei nec petierint, nec reclamaverint. Ratio est, quia in ista specie hæreditas, seu legatum aufertur spurio, tanquam incapaci, non verò tanquam indigno: quamobrem vel ad alium cohæredem hæreditas, seu legatum pertinebit, aut illo deficiente, ad consanguineos ab intestato, non verò ad Fiscum, *l.1. de natur. liber. l.10. tit. 13. part.6.* Gomez *in leg.9. Tauri, num.33.* Clarus *dict. quæst.31. num.3.* Azevedus *in l.6. tit.8. lib.5. Recopilat. num.5.* Covarruv. *dict. §.5. num.10.* Farinacius *in fragment. criminal. lit. F, num.97.* Vasquez *in opuscul. de testam. cap.5. §.7. dub.4.* Larrea *decis.96. num.10.*

5. Si verò pater Clericus, aut alius pater spurius filium non palam hæredem instituat, sed tacitè hæres alter scriptus fidem ei accommodaverit, ut hæreditatem filio restituat, aut legatum, tunc Fiscus illa percipiet, non verò alter cohæres, aut succedentes ab intestato; quia capitur hæreditas, aut legatum ab hærede tacitè fidem accommodante, utpote ab indigno: quare cæteris exclusis, ad Fiscum pertinet, *l.1. l. Non intelligitur 3. l. Edicto 13. ff. de jure Fisci, l.13. tit.7. p.6.* Clarus *d. quæst.31. num.3. & lib.5. §. fin. quæst.79. num.7.* Gomez *var. tom.1. cap.10. num.30. vers. Tertiò in foro.* Farinacius *dict. lit. F, num.75.* Manlius *de Fideicom. tit.5. num.2.* Antuñez *de donat. 3. part. cap.36. num.1. & 2.*

6. Dubitari tamen poterit, cui Fisco in hoc casu sint bona applicanda, an Ecclesiæ, vel Principis secularis? Sed jam res expedita est, quod si hæres fuerit Ecclesiasticus, pertineant ad Fiscum Ecclesiæ; si verò secularis, ad Principem secularem, ob eandem rationem. Diez *in praxi, cap.64. num.4.* Covarr. *dict. §.5. num.5.* Vasquez *d. cap.5. §.7. dub.5.* Sanchez *d. cap.3. dub.22.* Antuñez *de donat. 3. p. cap.36. n.20.*

7. Hoc interdictum non solùm intelligas in institutione, sed in substitutione vulgari, scilicet quando Clericus, vel alius pater spurius substituat vulgariter filium spurium; nam substitutio est propriè institutio, *princip. instit. de vulgar. substitut.* & filius succedit immediatè patri substituenti. Ergo filius nequit à patre Clerico, seu alio spurio institui. Quod idem est dicendum de substitutione tacita vulgari, contenta in pupillari, ob eandem rationem. Mathienzo *in dict. l.6. gloss.3. num.5. & 6.* Covarruv. *d. §.5. num.4.* Plaza *de delict. lib.1. cap.41. num.13.* de Lugo *de just. disput.24. sect.6. num.93.* Sanchez *d. cap.3. dub.24. num.2.* Garcia *in Summa, tract.1. diff.4. dub.3. n.21.*

8. Sed quid dicendum de pupillari substitutione, putà si Clericus, vel alius pater spurius habeat filium legitimum, eique pupillariter substituat filium spurium, si intra pupillarem ætatem decedat, an tunc substitutio valida sit? Qua in re, ut clarè procedamus, animadverto filium legitimum posse habere bona quæsita aliunde, quàm à patre, & in his per substitutionem spurius rectè succedit, ut est textus clarus *in leg. Si is qui 6. ff. de vulgar. & pupill. subst.* Ratio est, nam hæc bona non sunt ipsius patris, sed filii legitimi, in quibus licèt spurius succedat per ordinationem, aut dispositionem patris, res suas non capit. Ergo rectè in eis succedit per substitutionem pupillarem. Cæterùm sic succedere non est succedere in bonis patris, sed filii legitimi, ut dictum est. Sed talis successio non est à jure interdicta. Ergo rectè in his bonis succedet per pupillarem substitutionem. Dueñas *regul.366. limit.2. num.12.* Gomez *in l.9. Tauri, num.20.* Rojas *de success. cap.20. à num.30.* Pinellus *in l.3. Cod. de bon. matern. num.21.* Mieres *de majorat. 2. p. quæst.2. num.8.* Mathienzo *in d. l.6. gloss.3. num.5.* Manlius *d. tit.5. n.6.* Sanchez *d. dub.24. num.8.*

9. Erit ergo dubium in his bonis, quæ à patre legitimus filius perceperit: & in hoc casu prima sententia asserit, minimè spurium aliquid percipere valere per pupillarem substitutionem, ut eleganter distinguit Consultus *in dict. l. Si is qui*, ibi: *Ut ex bonis quæ testatoris fuerant, amplius capere non possit. Quod si pupillo aliquid prætereà acquisitum esset, non impediri eum capere, quasi à pupillo capiat.* Deinde probatur ratione, nam cùm spurii interdicti sint capere à bonis patris, similiter est interdictum, ut capiant per pupillarem substitutionem, ne alio modo aperiretur via ad capiendum ea bonis patris, quando jus tam enixè id prohibet, ut nec mediatè, nec immediatè spurius sua bona percipiat, *leg. Quod conditionis 4. C. de donat. caus. mort. l. Hac edictali 6. circa medium, Cod. de secund. nupt. leg. Nec per se 10. Cod. de hæredib. instit.* Ergo in his bonis à patre provenientibus, nequit spurius aliquid per pupillarem substitutionem acquirere. Batt. *in dict. l. Si is qui, num.12.* Jason *ibid. n.1. & 8.* Dueñas *d. reg.366. ampliat.13.* Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Et uxorem nomine, decis.5. num.128.* Gomez *in d. l.9. n.20.* Menchaca *Illustr. lib.3. cap.102. n.9.* Gutierrez *Pract. lib.3. quæst.56. per tot.*

10. Secunda sententia tenet contrarium, scilicet posse spurium succedere filio legitimo per pupillarem substitutionem, etiam in bonis à patre acquisitis. Ducitur, nam postquam pater decessit; non solùm bona à filio legitimo aliunde acquisita sunt propria, sed etiam à suo patre provenientia, *l. Cohæredi 41. §. Quod si hæredem, vers. Nec fideicommisso, ff. de vulgar. & pupill. substit. Auth. de hæredibus, & Falcidia, §. Si quis verò, collat.1.* ubi Glossa: quapropter per pupillarem substitutionem non capit à patre, sed à fratre, cujus sunt propria bona. Ergo rectè per pupillarem substitutionem spurius succedit etiam in bonis patris. Cæterùm substitutio pupillaris sortitur effectum post mortem patris. Ergo nunquam succedit patri, sed fratri. Nec obstat succedere per dispositionem patris; nam dispositio illa fit nomine filii, quasi ipse testaretur: Ergo nullum est impedimentum, ut spurius hæc bona capiat per pupillarem substitutionem. Acosta *in cap. Si pater, de testament. in 6. 1. part. §. Bona omnia, à n.7. usque ad 13.* Spino *in specul. testament. gloss.16. à n.36.* de Lugo *de Just. disput.24. sect.6. num.98.* dicit probabile Sanchez *d. cap.3. dub.25. in fin.*

11. In hoc dubio præmittendum, textum dantem ansam huic disputationi *in l. Si is qui 6. ff. de vulgar.* assumptum non probare efficaciter; recipit enim duo interpretamenta. Primum quando afferi illam distinctionem de bonis aliunde acquisitis, quàm à patre, quod spurius succedat per pupillarem substitutionem, non est sententia Terentii illius legis authoris, sed Juliani, quam Terentius refert, nec illam distinctionem approbat, nec reprobat, ut animadvertit de Lugo *dict. num.98. in fin.* Quin potiùs si attentè legatur textus ille, in principio contrarium decidit Terentius, unde ad rem efficaciter non probat.

12. Secundum interpretamentum præstitit Acosta *ubi suprà relatus, num.10.* dicens, quod tempore Jurisconsultorum nondum legitima existimabatur ut patrimonium, & bona filiorum, quin potiùs in ea poterant patres gravamen imponere, sive legati, sive fideicommissi, usque ad tempora Justiniani *in l. Quoniam in prioribus 32. Cod. de inoffic. testament.* quo tempore similis potestas ablata, & legitima filiorum quasi

propria

propria bona illorum relicta est: quapropter distinctio illa potuit valere tempore Jurisconsultorum, non verò post constitutionem Justiniani. Deinde, nam hodie legitima filiorum non consideratur ut proveniens à dispositione patris, sed tanquam debitum legale. Ergo in his bonis post Justinianum rectè spurius succedet per substitutionem pupillarem, relicta distinctione illius legis.

13. Quare ex decisione illius legis nulla resolutio certa capi valet, sed ad alia juris fundamenta est recurrendum. Idcircò distinctio facienda est, quando pater solùm legitimam suo filio reliquerit, aut quando ultra partem de jure assignatam, alia bona reliquerit ex sua liberalitate.

14. Quoad primum, in bonis legitimæ Doctores secundæ sententiæ admittunt spurium per substitutionem pupillarem ad successionem: sed in re admitto primam, quam etiam tenent Molina *de just. tract.* 2. *disput.* 167. *num.* 16. Vasquez *in opuscul. de testament. cap.* [illegible] §. 7. *dub.* 6. *à num.* 121. Ratio est, nam substitutio pupillaris licèt sortiatur effectum post mortem patris, attamen tota illa pendet à dispositione illius, considerato tempore, quo illam disposuit, & potiùs videtur capere substitutum à patre, quàm à pupillo decedente. Et probatur, nam ex eo potissimè subsistit de jure substitutio pupillaris, quia filius in potestate patris constitutus, una, & eadem persona censetur cum patre, *l. fin. C. de impub.* unum patrimonium, & una & eadem familia, *l. Pronuntiatio* 195. §. *Familia, ff. de verb. signific.* una, & eadem vox, §. *Ei verò, Inst. de inutil. stipul. l.* 3. *ff. de jur. & fact. ignor. l. Cùm simus, ad fin. de Agricol. & censit.* & consequenter unum, & idem testamentum, §. *Igitur*, §. *Liberis, Inst. de pupill. subst. l. Patris & filii* 20. *ff. de vulgar.* unde colligunt DD. patrem non tam filio, quàm sibi dare substitutum, quando pupillariter substituit; & non tam alienam, quàm propriam familiam, & substantiam sic substituendo relinquere, ut explicant Ripa *in l.* 2. *ff. de vulgar.* Alciatus *in rub. de vulgari, num.* 11. Viglius *in rub. Inst. de pupillar. subst. num.* 4. Pichardus *ibid. à num.* 13. Spino *de testament. gloss.* 23. *num.* 4. Fusarius *de substit.* 1. *p. quæst.* 88. quapropter cùm tota substantia pupillaris substitutionis pendeat à patris dispositione, potiùs à patre capere videtur filius spurius, quàm à fratre legitimo hærede instituto. Unde nequit in bonis patris spurius aliquid acquirere per pupillarem substitutionem. Comprobatur, nam in pupillari substitutione, ne filius absque hærede decedat, tempus dispositionis patris principaliter est inspiciendum, quo bona erant sua, ut disponat de propriis, ut benè notat Pichardus *in princip. Instit. de pupill. subst. num.* 17. aliàs si prospiceretur tantùm tempus mortis pupilli, non disponeret de propriis, sed de alienis, de quibus testari non poterat, *l. Verbis legis* 120. *ff. de verb. significat. l. Conficiuntur* 8. §. *Si post factum, ff. de jur. codicill. Auth. Ingressi, Cod. de sacros. Ecclesiis, cap. Placuit* 13. *quæst.* 2. Cùm ergo mortuo pupillo solùm inspiciendum sit tempus dispositionis patris, perinde est, ac si substitutus spurius ab ipso patre caperet bona sua, quod est jure interdictum. Ergo minimè poterit aliquid recipere per pupillarem substitutionem, ex bonis quæ pupillus acquisivit à patre.

15. Sed dices, substitutum pupillarem non capere à patre, sed à filio, eique præcisè succedere, *l. Cohæredi* 42. §. *Cùm filiæ, ff. de vulg. subst.* plures quos sequitur Fusarius *dict. quæst.* 88. *num.* 5. Ergo non benè dicimus, capere à patre. Sed textus *in d.* §. *Cùm filiæ*, assumptum non probat; nam Consultus agit, quando debeat esse impubes filius in patria potestate ad valorem pupillaris substitutionis? Et inquit debere puberem esse tempore facti testamenti, & tempore mortis, prout exemplis exornat Spino *de testament. gloss.* 23. *num.* 6. Trentacinquius *de substit.* 2. *part. cap.* 9. Deinde progreditur, & disserit, à quo restituenda sit hæreditas, quando substitutus pupillaris rogatus est illam alteri restituere, si irrita fiat substitutio, quia filius ante mortem patris à patria potestate exierit? Et inquit tunc legitimum hæredem eam capere, cum obligatione tamen restituendi, deductâ Trebellianicâ. Unde ex hoc textu non probatur, substitutum pupillarem succedere, & capere à pupillo, cùm non agatur de successione illius, sed de legitimo hærede, quia substitutio pupillaris cassa relicta fuit.

16. Nec doctrina Doctorum, quos sequitur Fusarius, aliquid contra nos probat; nam respondetur, capere substitutum pupillarem à pupillo materialiter, quatenus ex eo transit hæreditas ad substitutum, concedo; formaliter, nego. Nam capit à dispositione patris illum pupillariter substituentis, & in bonis propriis, quatenus lex respicit tempus dispositionis, & mortem patris; quo quidem tempore relicta est perfecta pupillaris substitutio. Spino *dict. gloss.* 23. *num.* 16. *in fin.* Unde filius spurius per hanc substitutionem nequit aliquid percipere ex bonis, quæ per patrem ad filium impuberem pervenerunt.

17. Rursus probatur hæc sententia, nam interdictum hoc, ne spurius capiat ex bonis patris, non solùm intelligitur immediatè, sed etiam mediatè, ut ex aliquibus juribus probat Gutierrez *lib.* 3. *Pract. q.* 56. *à num.* 24. Molina *de Primogeniis, lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 29. Quando enim capit per substitutionem pupillarem, capit mediatè per filium institutum; attamen tota ratio acquirendi est patris substituentis dispositio. Ergo minimè poterit acquirere aliquid per substitutionem pupillarem.

18. Denique bona legitimæ, licèt propria dicantur ipsius filii impuberis, & insimul sit debitum legale independens à voluntate patris, *Auth Novissima, Cod. de inoffic. testament. l. Unum ex familia* 67. §. *Si de Falcidia, ff. de legat.* 2. non tamen est vera hæc propositio in vita ipsius patris, sed post ejus mortem. Ast substitutio pupillaris efficitur in ejus vita, & perficitur ejus morte, ut latè probat Gutierrez *d. q.* 56. *à num.* 30. quapropter parum est curandum, an legitima sit propria pupilli, aut debitum legale; quia revera spurius capit mediatè per legitimum illa bona, quæ erant patris, quando efficitur, & perficitur pupillaris substitutio.

19. Sed contra hoc ultimum fundamentum obstat textus *in l. Ita fidei* 40. §. *Patronus, ff. de jur. Fisci*, ubi si à patrono libertus rogaverit ut incapaci aliquid det ex portione sibi debita, nullam fraudem committit. Ergo similiter si spurius substituatur filio impuberi ex sua propria portione, rectè percipiet de legitima filii, sicut de portione patroni. Gutierrez tamen *dict. quæst.* 56. *n.* 32. *in fin.* asserit textum illum loqui de portione debita patrono, in qua est diversum à legitima filii, ut in bonis provenientibus à patre nequit spurius aliquid percipere. Verùm hæc responsio solida non est (nam ut supponit textus ille) persona cui patronus erat præstiturus de sua portione, non erat capax acquirendi ex bonis liberti; & tamen fraus non committitur. Ergo similiter in nostra specie.

20. Dicendum est enim ibidem, libertum nullam necessitatem imposuisse patrono, nec imponere poterat aliquod gravamen in sua portione, ut præstaret incapaci, *l. Cùm patronus* 28. *ff. de legat.* 1. *l. Qui autem* 6. §. *Si patronus* 8. *ff. Si quis omiss. caus. test.* Sed tantùm rogavit, ut præstaret liberè incapaci de sua portione, & tunc præstatio illa rectè procedit; nam ut inquit Consultus, patronus de suo præstat, non verò de bonis liberti. Ast in nostra specie filius impubes non est rogatus à patre, ut liberè det de suis bonis spurio, sed pater disponit, ut propria bona perveniant

ad filium incapacem, mediante pupillo, quod jure interdictum est.

21. In aliis verò bonis, quæ pater concedit ultra legitimam filio legitimo, Costa *ubi suprà*, affirmat rectè ad spurium pervenire per substitutionem pupillarem; quia fiunt propria ipsius impuberis, itaque rectè percipit à pupillo. Sed tamen communiter reprobatur à Doctoribus. Mieres *de majorat. 2. p. quæst. 2. n.* 8. Spino *de testament. gloss.* 16. *num.* 42. Gutierrez *lib.* 3. *pract. quæst.* 56. *à num.* 33. Quod est tenendum, licèt Costa loquatur de jure communi, quando pater ultra quatuor uncias reliquum liberè filiis relinquebat; nam si spurius nequit per pupillarem substitutionem bona legitimæ percipere, multò minùs alia bona relicta ex liberalitate parentis, dirigendo per mediatam dispositionem, ut ad spurium incapacem perveniant.

22. Idem dicendum quando pater filium legitimum melioraverit in aliquibus bonis tertii, vel quinti, *ex l.* 27. *Tauri*, *l.* 11. *tit.* 1. *lib.* 5. *recopilat.* & spurium substituat: & id ex duabus rationibus. Prima, nam quælibet melioratio, quæ fit à parte, procedit ab ejus liberalitate, ut dicunt leges ibi, *Que quisieren.* Ergo ut dicebamus, de aliis bonis liberaliter relictis nequeunt per substitutionem pupillarem pervenire ad spurium. Secundò, quia jura illa tantùm substitutionem admittunt inter filios legitimos, aut in defectu illorum inter naturales; non autem de jure Regio valent spurii admitti ad has substitutiones, ut sunt expensissima verba: *Con tanto que lo ngan entre sus descendientes legitimos, y a falta de ellos, que lo pueden hazer entre sus descendientes ilegitimos, que ayan derecho de los poder heredar.* Et infrà: *Y de otra manera no puedan poner gravamen alguno, ni condicion en dicho tertio.* Unde ad has substitutiones possunt admitti legitimi, vel illegitimi naturales, non verò spurii, quibus ultra quintum nihil relinqui valet, ut explicat Gutierrez *dict. quæst.* 56. *à num.* 34.

23. Illud verò, antequam hinc abeamus, animadvertendum, quod si aliquando velis admittere sententiam Costæ, de jure Regio nullatenus eam admittere poteris in filiis Clericorum; nam si substituantur pupillariter filio legitimo, nequeunt etiam ab eo percipere, quia eodem jure non solùm sunt incapaces à patre percipiendi, verùm etiam à suis filiis, & consanguineis ex parte illius. Ergo nec per hanc pupillarem substitutionem. Mathienao *in l.* 8. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopilat. gloss.* 3. *n.* 7. Sanchez *cons. lib.* 4. *cap.* 3. *dub.* 24. *num.* 9. Vazquez *de testament. cap.* 5. §. 7. *dub.* 6. *n.* 121. de Lugo *disput.* 24. *de justit. sect.* 6. *num.* 98. Garcia *in Summa*, *dict. dub.* 3. *num.* 23.

24. Si verò Clericus, aut alius pater spurius fideicommissum reliquerit spurio, utpote quando hæredem instituat, palamque rogaverit, ut hæreditatem filio suo spurio restituat, aut legatum hoc modo fidei illius committat, tunc fideicommissum non valet, sed pro non scripto habetur, quia spurius accipit hæreditatem, seu legatum ab ipso patre, & per ejus dispositionem venit ad filium, unde minimè valet sustineri, ob legis interdictum. Azevedus *in d. l.* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *recopilat. num.* 15. Mathienzo *ibidem*, *gloss.* 3. *num.* 5. Manlios *de Fideicommiss. tit.* 5. *à num.* 1. Farinacius *in Repert. crimin. lit. F*, *n.* 98. & 100. Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 24. *num.* 5. Antuñea 3. *p. cap.* 36. *num.* 18.

25. Est verò dubium grave, an quando hæres institutus tacitè fidem accommodaverit de hæreditate, vel legato filio spurio restituenda, vel restituendo, ad id teneatur in foro conscientiæ. Prima sententia asserit, teneri hæredem institutum restituere spurio, ex vi pacti, seu promissionis, quam dedit testatori; nec enim rectè illam retinebit contra illius voluntatem. Sic Victoria, & Ledesma, quos refert Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 24. *num.* 3.

26. Secunda sententia scripsit, nec hæredem institutum posse hæreditatem retinere, nec spurium, si fortè jam sibi est restituta; sed Fisco erit restituenda, cui de jure competit, *ex l. Prædonis* 46. *ff. de hæredit. petit.* ubi dicitur, prædonem esse accommodantem fidem, ne capienti restituatur hæreditas. Unde colligitur, hanc tacitam fidem accommodantem non posse hæreditatem retinere, sed necessariò Fisco esse restituendam, cui competit de jure ex pœna. Ratione probatur; nam nec hæres fidem tacitè accommodans, nec spurius habent titulum eam retinendi: non hæres, quia ex voluntate testatoris constat, nolle apud eum remanere: non spurius, quia non est capax. Ergo restitutio necessariò facienda est fisco, cui de jure competit. Diez *in praxi*, *cap.* 64. *à num.* 4. Gomez *in l.* 9. *Tauri*, *num.* 28. Gomez Arias *in l.* 7. *Tauri*, *à num.* 77. Albanus *lib.* 1. *cons.* 42. *in fin.* Mantica *de conject. lib.* 10. *tit.* 4. *num.* 15. Menchaca *Illustrium lib.* 3. *cap.* 102. *n.* 23. Molina *de justit. tract.* 2. *disput.* 169. *num.* 10.

27. Tertia sententia dicit, hæredem tacitè fidem accommodantem in foro conscientiæ rectè retinere posse hæreditatem: nam licèt fiat indignus ob tacitè fidem accommodatam; ista tamen est pœna, ad quam non obligatur in foro conscientiæ, nisi post latam sententiam privationis hæreditatis, & applicationis ad Fiscum. S. Thomas 2. 2. *quæst.* 62. *art.* 3. Glossa *in cap. Fraternitatis* 12. *quæst.* 2. & *in cap.* 1. *de constit.* Gomes *in l.* 1. *Tauri*, *num.* 4. Covarr. *in* 4. 2. *p. cap.* 6. §. 8. *n.* 10. Lessius *de Inst. lib.* 2. *cap.* 33. *dub.* 8. *num.* 59. Diana 1. *p. tract.* 10. *à resolut.* 17. Idcircò rectè retinebit in foro conscientiæ hæreditatem, donec per sententiam eâ privetur. Perea *in l.* 22. *tit.* 3. *lib.* 1. *Ordinament.* & *in l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 8. *Ordinament. fol.* 367. Mathienzo *in d. l.* 6. *gloss.* 8. *à num.* 6. Farinacius *dict. lit. F*, *num.* 108. Amaya *in l.* 1. *C. de delat. lib.* 10. *n.* 49. Covarr. 2. *p. de sponsalib. cap.* 8. §. 5. *num.* 13. Lessius *de inst. lib.* 2. *cap.* 19. *dub.* 6. *num.* 60. de Lugo *dict. disput.* 24. *sect.* 6. *n.* 95. Vazquez *dict.* §. 7. *num.* 106. Diana 4. *p. tract.* 3. *resolut.* 121.

28. Quarta sententia scripsit, hæredem tacitè fidem accommodantem, debere hæreditatem restituere hæredibus ab intestato, non verò Fisco; nam Fiscus nullum habet jus ad hæreditatem, nisi post sententiam. Ergo necessariò restitutio facienda est hæredibus ab intestato, cùm hæres, nec spurius titulum habeant retinendi. Ita tenent Sotus, & alii, quos referunt Vazquez *dict.* §. 7. *dub.* 3. Sanchez *dict. cap.* 3. *dub.* 21. *num.* 3. Spino *de testament. gloss.* 27. *num.* 34. Castro *de leg. pœnal. lib.* 2. *cap.* 10.

29. In hoc dubio dico, duobus modis concipiendam hanc difficultatem. Primò, quando Clericus, vel alter pater spurius hæredem instituat, eique rogaverit, nullo pacto adjecto, seu obligatione, ut det hæreditatem spurio pro sua liberalitate; tunc enim hæres rectè hæreditatem restituit, si voluerit, & spurius rectè retinet; quia non percipit à patre, sed ab hærede, qui reverà erat dominus illius, eamque ex sua liberalitate restituit absque aliqua obligatione, vel necessaria dispositione patris clerici, seu spurii. Unde spurius filius rectè retinet, *l. Quia testamentum* 7. *ff. de his quib. ut indign.* Confirmatur, nam quando recipit spurius hoc modo hæreditatem, ab hærede instituto recipit, tanquam ab extraneo, à quo non est incapax recipiendi hæreditatem; quapropter rectè recipit, & retinet. Illud verò observandum, quod si pater Clericus instituat hæredem consanguineum de jure Regio, non rectè ab eo spurius hæreditatem percipiet, etiamsi tantùm fuerit rogatus, cùm adhuc respectu illius sit incapax capiendi, aliàs erit tutus in utroque foro. Covarr. *dict. cap.* 8. §. 5. *num.* 16. Gomez *in l.* 9. *Tauri*, *num.* 18. Mathienzo *in d. l.* 6. *tit.* 8. *lib.* 5. *gloss.* 8. *num.* 6. Mantica *de conject. lib.* 10. *tit.* 4. *num.* 8. Farinacius *dict. lit. F*, *num.* 103. Vazquez *dict.* §. 7. *dub.* 2. *in principio.*

de

de Lugo *dict. disput.* 24. *sect.* 6. *num.* 95. Villalobos *in Summa*, 2. *part. tract.* 30. *difficult.* 30. *num.* 15. Moya *d. tract.* 3. *disp.* 2. *quaest.* 2. §. 3. *num.* 16.

30. Unde non est admittendus Ant. Pichardus *in rub. Inst. de haeredit. quae ab intest. deferunt.* §. 7. *num.* 22. dicens hanc doctrinam non esse tutam in utroque foro, cùm adsit periculum, ne fraus legis praesumatur. Verùm in foro conscientiae, ubi semper statur veritati, nullum est periculum. Nec in foro exteriori, si probetur id totum absque aliquo pacto, seu obligatione relictum fuisse libertati, & spontaneae voluntati haeredis instituti, ut benè notat Lessius *d. cap.* 19. *dub.* 6. *n.* 62. Antuñez 3. *p. cap.* 36. *num.* 5.

31. Secundo modo concipienda est haec difficultas, prout quando haeres institutus fidem accommodaverit ad restituendam haereditatem, seu legatum spurio, animo se obligandi ex pacto ad illam restitutionem. Et in hoc casu admitto uti probabiliorem quartam sententiam, scilicet teneri haeredem institutum haereditatem restituere haeredibus ab intestato, nec ipsum posse illam retinere, *ex dict. l. Praedonis* 46. *ff. de petit. haeredit.* ubi apertè dicitur, praedonem esse, & in mala fide, tacitè accommodantem fidem de restituenda haereditate incapaci: quod non solùm intelligas, qua parte obligatur ad restitutionem, sed ex parte retentionis haereditatis; nam ei constat de voluntate testatoris fuisse, ne apud eum remaneret haereditas, sed ut alteri restitueret: quapropter est in mala fide non solùm ex parte restitutionis incapaci faciendae, sed ex parte retentionis. Ergo non poterit retinere, & tenebitur restituere haeredibus ab intestato, cùm spurio incapaci nequeat restituere.

32. Sed dices, textum *in dict. l. Praedonis*, non dicere tacitè fidem accommodantem esse praedonem, sed loco praedonis, ut animadvertit Valenzuela *in dict. l.* 1. *Cod. de delator. n.* 22. quod est diversum; nam praedo semper est in mala fide; quasi autem praedo, vel qui habetur ejus loco, non est in mala fide, nisi à litis contestatione. Verùm quoad effectum restitutionis, quia uterque cum emolumentis restituere compelluntur, *l. Cùm quidam* 17. §. *In tacito*, *ff. de usur.* quasi praedo dicitur, & consideratur; interim tamen accommodans fidem tacitam, est verus haeres, & retinere poterit haereditatem, ut explicat Amaya *in d. l.* 1. *Cod. de delat. n.* 54. & *lib.* 3. *observat. cap.* 2. *à num.* 41.

33. Sed ex ipso interpretamento illius legis capitur responsio; nam si tacitè fidem accommodans compellitur rem cum fructibus restituere quasi praedo, sequitur ante litis contestationem fuisse in mala fide, aliàs non tanquam praedo, sed tanquam possessor bonae fidei haberetur, & lucraretur fructus, *l. Bona fidei* 48. *ff. de acq. haered.* Ergo semper erit habendus loco praedonis, qui nec rem, nec fructus retinere poterit. Sed adhuc instabis cum de Lugo *sect.* 6. *num.* 95. *vers. Objicitur*, dicente haeredem tacitè fidem accommodantem non esse praedonem in foro conscientiae, sed loco praedonis haberi quoad effectum ut Fiscus possit ab eo auferre haereditatem cum fructibus: quae cùm sit poena delicti, non obligat in conscientia ante latam sententiam. Ergo interim rectè retinebit, *l. Ejus qui* 29. *ff. de jur. Fisci*, *cap. Cùm secundùm* 19. *de haeretic. lib.* 6. Morla *in Emporio*, *tit.* 1. *quaest.* 8. & 9. Cevallos *q.* 687. Garcia *de Benefic. p.* 11. *cap.* 10. *à num.* 7.

34. Respondetur tamen ibidem Consultum non tantùm respexisse tacitè fidem accommodantem, ut praedonem, quoad effectum tantùm restitutionis, sed quoad effectum retentionis, ob rationem traditam *n.* 31. Quapropter nullo modo poterit retinere. Et corroboratur, nam cùm secundùm jus naturale obligans in foro conscientiae, rem alterius nequeat quis retinere absque domini voluntate, *l. Id quod nostrum*, *ff. de reg. jur.* Thomassetus *regul.* 163. Menochius *lib.* 5. *praes.* 47. *num.* 14. in praesentiarum non est voluntas testatoris ut haereditas remaneat penes haeredem fidem accommodantem; nec ipsius acceptantis, quia se obligavit alteri restituere, quin si retinere praesumpserit, quasi praedo censetur etiam de jure naturali obligante in conscientia. Ergo tenebitur restituere haeredibus ab intestato in eodem foro.

35. Caeterùm probatur haec sententia ex decisione textus *in l. Eum qui* 18. *ff. de his quib. ut indig.* ubi dicitur possessor malae fidei accommodans fidem de restituenda haereditate incapaci: Ergo ut possessor malae fidei nequit haereditatem retinere, *cap. Vigilanti* 5. *cap. fin. de praescript.* quod non intelligas per litem motam à litis contestatione, ut voluit Amaya *in dict. l.* 1. *Cod. de delatorib. num.* 53. sed anteà, quia reverà scienter retinet haereditatem contra voluntatem testatoris, ut benè docet Garcia *de tacit. Fideicommiss. num.* 39.

36. Deinde quod restitutio facienda sit haeredibus ab intestato probatur, quia nequit fieri spurio, etiam ante latam sententiam. Ergo necessariò facienda est haeredibus ab intestato. Quod nequeat fieri spurio ante latam sententiam, similiter probatur; nam spurius ipso jure est incapax aliquid capiendi ex bonis patris absque aliqua sententia, seu declaratione, quia sic à lege est dispositum. Salcedo *ad Bernardum, cap.* 64. *lit. B*, Mathienzo *in dict. l.* 6. *gloss.* 8. *num.* 5. Latrea *alleg.* 62. *num.* 37. prout etiam dispositum est in simoniaco, cui interdictum est ne dominium acquirat rei spiritualis, aut annexae spirituali, pecuniâ emptae, *cap. Dilectus* 28. *cap. Licèt* 39. *de simonia.* Salcedo *dict. lit. B.* Ergo restitutio nequit fieri spurio. Ergo necessariò facienda est haeredibus ab intestato in foro conscientiae. Garcia *de tacit. Fideicom. à num.* 38. dicit verius Sanchez *d. cap.* 3. *dub.* 21. *num.* 3.

37. Adhuc tamen dices, in tuto repositam non esse hanc sententiam; nam quando institutio continet aliquam conditionem, aut modum contra legem, tunc rejecto modo, seu conditione, pura relinquitur, *l. Si stipularer* 33. *ff de verb. obligat. l. Conditiones* 9. *ff de condit. instit. cap. fin. de condit. apposit. l.* 32. *tit.* 9. *part.* 6. Ergo in praesentia, rejecto modo & conditione restituendi spurio, remanet pura institutio, tanquam si purè esset institutus. Ergo rectè haeres retinebit haereditatem, nec tenebitur restituere haeredibus ab intestato, ut ex hoc argumento concludunt Spino *de testament. gloss.* 16. *num.* 44. Maulius *de Fideicommiss. tit.* 3. *n.* 6. *vers. Sed contrarium*, de Lugo *d. sect.* 6. *num.* 96.

38. Hoc argumentum duobus modis considerandum est. Primò quoad forum poli, de quo loquimur, & in eo parum urget; quia in illo foro, si constet voluntatem esse testatoris, ut adimpleantur obligationes, modi & conditiones appositae ab ipso testatore, etiamsi sint contra jus, vel alio modo, minimè institutio relinquitur pura, sed irrita, & invalida; quia in non adimpletis deficit voluntas testatoris, aut contrahentis. Medina *de restit. quaest.* 23. Molina *de justit. tract.* 2. *disput.* 106. Pontius *de Matrimon. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 2. & ad Gratianum *cap.* 17. §. 1. *vers. Deinde certum est.* Cùm ergo in specie constet fuisse voluntatem testatoris, ne haeres accommodans tacitè fidem haereditatem retineat, sed alteri restituat, nempe spurio, non servata conditione, & modo, quia de jure est impossibilis, eam non poterit retinere in conscientia, sed debet restituere haeredibus ab intestato. Sed instabis, mentem testatoris eam esse, ut haeres institutus dominium acquirat, etiamsi fuerit obligatus restituere, *l. Ex facto* 43. §. *Iulius*, *ff. de vulgar.* §. *Restituta*, *Inst. de fideicom. haeredit.* Ergo rejecto modo, conditione, seu obligatione, rectè dominium acquisitum retinebit, ut ratiocinatur Amaya *in dict. l.* 1. *Cod. de delat. à n.* 50. Respondeo voluntatem testatoris esse, ut acquirat

dominium hæreditatis, ut statim restituat, concedo; ut retineat, nego. Quapropter in foro conscientiæ tenere non poterit, quia ageret contra ejus voluntatem, ut optimè advertit Garcia *d. n.39.*

39. Quoad forum externum tota illa institutio irritatur, & hæreditas ad Fiscum applicatur, ut jam diximus. Verùm si ad Fiscum non pertineret ob fraudem commissam ab hærede, adhuc institutio non sustineretur; nam illæ conditiones, aut modi contra legem pro scriptis non habentur, quia præsumitur testatorem per errorem illas apposuisse, nec hæres cooperatum ad illas imponendas. Pichard. *in §. Impossibiles, Instit. de hered. instit. num.*14. Ast in nostra specie error talis nequit præsumi, quia consultò testator, & hæres in fraudem legis voluerunt transferre hæreditatem ad spurium, accommodando tacitam fidem restituendi. Ergo minimè conditiones illæ, aut modi pro scriptis non sunt habendæ. Et confirmatur; nam lex non auxiliatur eis, qui faciunt in fraudem legis, *l. Auxilium* 37. *§. In delictis, ff. de Minorib. l. Isti quidem, ff. quod met. caus. cap. ult. de immunit. Eccles. cap. Contingit* 25. *de sent. excommun.* Tuschus *lit. C, concl.*954. Bellet. *disquisit. Clerical.* 1. *p. tit. de disciplin. Cler. §.*16. *num.*9. Novarius *in praxi elect. quæst.*33. *n.*12. Ergo minimè asserendum, illas conditiones, & modos restituendi hæreditatem spurio à lege pro scriptis non haberi, ut ipse fraudans legem accommodando fidem tacitam testituendi commodum hæreditatis retineat; idcircò semper est restituenda hæredibus ab intestato, utpote tacitè vocatis, si jam lex Fisco non applicasset.

40. Hæc tacita fideicommissa ad deferendam hæreditatem spuriis frequentia sunt, & circa ea plures lites quotidie nascuntur. Quamobrem solet esse gravis difficultas ad eorum probationem. Illud verò admissum, ut Fideicommissum tacitum probetur, quando instrumentum privatum invenitur, in quo hæres tacitam fidem accommodavit de hæreditate spurio restituenda, *l.*3. *verf. Etsi fortè, ff. de jur. Fisci, & §. Tacitè, ff. de jur. Fisci, l. In tacitis* 103. *ff. de legat.*1. *l. In fraudem* 10. *ff. de his quib. ut indign.* Aliter etiam probatur per testes, si per eos constiterit pactum, seu stipulationem factam fuisse de restituenda hæreditate spurio, *d. l. In fraudem* 10. Tum & alio modo probabitur tacitum fideicommissum, si testamentum, seu instrumentum fiat coram Notario amico testatoris, & testibus domesticis; nam licèt instrumentum sit publicum, si tamen fiat occultè, & eo modo, ut non perveniat ad notitiam adversarii; clam factum censetur, & de fide suspectum, *l. Clam possidere* 6. *ff. de acquir. possess. l. Prohibere* 3. *§. fin. ff. Quod vi, aut clam.* Cæterùm probari poterit per confessionem partis, scilicet illius qui fidem accommodavit, vel spurii, cui hæreditas est restituenda, qui tenentur interrogatis respondere, *l. Marcellus, §.*1. *ff. Rerum amot.* explicant hos modos probandi Gomez *in l.*9. *Tauri, num.*24. Manrica *de conject. lib.*10. *tit.*4. *à num.*5. Garcia *de tacit. fideicommiss. à num.*8. Farinacius *in fragment. crim. lit. F, à num.*84. Peregrinus *de jur. Fisci, lib.*3. *tit. ult. rub. de Relict. palam, à num.*4. & alii quamplurimi recensiti à Castillo *lib.*6. *controverf. cap.*41. *à num.*256. Antuñez *d. cap.*36. *num.*3.

41. Unde breviter disquirendum, an tacitè fidem accommodans, vel spurius, teneantur apertè respondere interrogatis circa tacitum fideicommissum? Et absolutè affirmatum Bart. *in l. fin. ff. de his, quibus ut indign. num.*10. Cardinalis *consf.*35. Navarrus *in cap. Inter verba* 11. *quæst.* 3. *p. corol.*65. Gomez *in dict. l.*9. *Tauri, num.*24. Ratio est, nam modus probandi tacitum fideicommissum per partium confessionem legitimus est. Tuschus *lit. F, conclus.*393. *num.*18. Ergo cùm rectè interrogasset judex, hæres, & spurius tenentur veritatem dicere, & respondere interrogatis. Cæterùm tacere tunc fuisset in damnum Fisci, cui hæreditas competit. Ergo tenentur apertè interrogatis respondere.

42. Sed tamen hæc sententia absolutè non est tenenda, prout docent isti DD. sed quando infamia præcesserit, aut saltem semiplenè de tacito fideicommisso constiterit. Ratio est, nam hæc applicatio quæ fit Fisco est per modum pœnæ, non verò alicujus successionis, in qua non adstringitur reus respondere, nisi infamia præcedat, aut semiplena probatio ei immineat, ut sibi constet. Gregorius *in l.*4. *tit.*29. *part.*7. *verbo Iurar.* Diez *in Praxi, cap.*128. Villalobos *in Summa,* 2. *part. tract.*16. *difficult.*1. *num.*2. Ergo nisi hæc præcedant, minimè apertè tenentur respondere. Deinde ante condemnationem nullum jus Fisci læditur; nam ut suprà dictum est, nisi latâ sententiâ ab indigno non aufertur hæreditas. Spino *d. gloss.*27. *n.*34. Amaya *in dict. l.*1. *Cod. de delat. num.*25. quamobrem si taceant, nullum jus Fisci læditur. Ergo nec apertè respondere tenentur. Sanchez *consf. lib.*4. *cap.*3. *dub.*23. Marhienzo *in dict. l.*6. *gloss.*3. *num.*13. de Lugo *de just. disput.*24. *sect.*6. *num.*97. Quod extenditur etiamsi monitoriales legantur, quia nec ex vi earum obligantur apertè respondere, nisi infamia, aut semiplena probatio præcedat. Covarruv. *d.*2. *p. cap.*8. *§.*5. *num.*14. Molina *tract.* 2. *disput.*169. *num.*14. Mathienzo *ubi proximè.*

43. Sed an sufficiat probare tacitum fideicommissum præsumptionibus, vel conjecturis, sub lite est. Prima sententia asserit, sufficere probare præsumptionibus, vel conjecturis. Ducitur, nam est tacitum, & occultum delictum, continens dolum, qui præsumptionibus, & conjecturis probatur, *l. Dolum* 6. *Cod. de dolo, l. Non omnes* 5. *§. A Barbaris, ff. de re milit. ibi: Sed licèt hoc constare non possit, argumentis tamen cognoscendum est.* Et *l. Qui autem* 6. *§. Non simpliciter, ff. Si quis omiss. caus. testament.* Ergo tacitum fideicommissum conjecturis, & præsumptionibus poterit probari. Gomez *in dict. l.*9. *Tauri, num.*25. Mathienzo *in dict. l.*6. *gloss.*3. *num.*14. Menochius *de Arbitrariis, lib.*2. *cas.*89. Cyriacus *controverf.*114. *num.*76. Stalbanius *com. resolut.*156. *à num.*84. Mantica *de conject. lib.*10. *tit.*4. *num.*9. Clarus *verbo Testamentum, quæst.*31. *num.*5. & alii relati à Garcia *de tacit. Fideicom. n.*24. Antuñez *d. cap.*36. *num.*6.

44. Secunda sententia tenet, probandum esse manifestissimis probationibus, veluti per instrumentum, pactum, seu partium confessionem, vel per testes claros. Textus *in l. Non intelligitur* 3. *§. Tacita* 3. *ff. de jur. Fisci*, ibi: *Aliis manifestissimis probationibus.* Quæ verba excludunt probationes per conjecturas, præsumptiones, & etiam obscuras, quæ manifestissimæ non sunt. Cæterùm probatio per conjecturas, & præsumptiones admittitur, quando non adsunt, nec possunt adesse aliæ probationes, & quasi in subsidium, *l. Filium eum diffinimus* 6. *ff. de his qui sunt sui, l. Lucius* 83. *ff. de condic. & demonstrat. l. Si quis adulteri* 34. *C. ad l. Iul. de adult.* In specie verò sunt aliæ probationes per instrumentum, confessiones partium, & testes. Ergo nequit fieri probatio per conjecturas, & præsumptiones. Denique delicta sunt probanda probationibus luce meridiana clarioribus, *l. Sciant cuncti, Cod. de probat.* Ergo in præsentiarum cùm agatur de probando delicto, ut hæreditas auferatur ab hærede, & Fisco applicetur, non debent esse probationes obscuræ per conjecturas, & præsumptiones, sed manifestæ. Garcia *de tacit. Fideicommiss. num.*25. Cabedo 2. *part decis.*81. *n.*3. Phebus *decis.*40. *num.*4. Peregrinus *de jur. Fisci, lib.*3. *tit.*19. *per tot.* Larrea *decis.*95. *num.*4.

45. In hoc dubio observandum, textum *in d. l. Non intelligitur* 3. *§.* 3. *de jur. Fisci*, in illis verbis, *aliis*

aliis probationibus manifestissimis, non probare hanc secundam sententiam; nam illud verbum, *manifestissimis*, in quibusdam codicibus non legitur, sed tantùm simpliciter *probationibus*, ut scripsit Mantica *dict. tit. 4. num. 9.* unde efficaciter non probat illam sententiam. Cæterùm licèt verum esset, quod omnia illa verba sufficient Consulti, adhuc aliæ probationes per conjecturas, & præsumptiones non excluduntur; nam ut asserit Gol. ez *in d. l. 9. num. 25.* sunt multi modi probandi, etiam liquidissimè, in quibus intrat modus comprobandi per conjecturas, & præsumptiones, quæ si adeò graves sint, & vehementes, liquidissimam probationem concludunt, *cap. Afferte 2. cap. Literis 12. cap. Literas 14. de præsumpt. l. Qui adulteri 11. C. ad l. Iul. de adult.* Farinac. *in praxi crim. 3. p. tit. 13. q. 86. num. 52.* Osuald. *ad Donell. lib. 23. cap. 3. lit. A*, Clarus *lib. 5. recept. quæst. 20. num.* 8. quapropter condemnat o sequi poterit, prout si adessent liquidissimæ probationes. Unde hæc interpretamenta suscipit textus *in d. l. 3. §. 3. de jur. Fisci*, nec ita probat ut primam sententiam elidat.

46. Hinc DD. primæ sententiæ ad rem aliquas adducunt conjecturas, & præsumptiones, unde tacitum fideicommissum probetur. Primò, quando bona Clerici, aut alterius patris spurii statim, aut ex intervallo sunt tradita filio spurio, quod non solùm per se sufficit, sed quando in testamento sunt aliqua verba obscura, ut si testator dicat: *Facias de mea hæreditate, quod tu scis.* Ex restitutione enim hæreditatis, & insimul verbis illis obscuris, præsumptio taciti fideicommissi exoritur, *l. Cùm tacitam 3. de Probat.* cum glossa. Secundò, quando testator ad autem hæredis alloqueretur, & post mortem hæres spurio statim hæreditatem restituat, *l. Lucius Titius 113. § In testamento, ff. de legat.* 1. Tertiò, quando Clericus, vel alius pater spurius instituisset hæredem capacem, & spurius inveniretur in possessione hæreditatis, *l. Sicut 8. § Superrvacaneum, ff. quib. mod. pign. vel hypotheca solvitur.* Quartò, si hæres vilissimo pretio hæreditatem spurio vendiderit, quia nemo præsumitur rem suam donare, nec jactare, *l. Cùm de indebito 25. de Probat.* Quintò quando pater Clericus, seu spurius in testamento alimenta spuriis non reliquerit, cùm eis indigerent, & hæreditas eisdem restituitur, unde præsumitur fiduciâ testationis ea non reliquisse. Congesserunt Gomez *in dict. l. 9. à num. 26.* Mathienzo *in dict. l. 6. gloss. 8. num. 15.* Clarus *verbo Testamentum, quæst. 31. num. 5.* Mantica *dict. lib. 10. tit. 4. à num. 9.* Farinac. *dict. lit. F, num. 84.*

47. Hoc ergo supposito, ad resolutionem dico, in re non esse textum clarum, qui difficultatem decidat; sed ex rationibus, & doctrinis difficultatem hanc esse discutiendam: quamobrem dicendum, nullum esse dubium, quin delicta variis probationibus comprobentur, & aliquoties quando aliæ deficiunt, per indicia, conjecturas, & præsumptiones probantur. Unde Cicero *in Verrem*, benè scripsit: *Bonus judex esse non potest, qui certa suspicione non movetur.* Farinacius *de Indiciis, lib. 2. tit. 5. quæst. 86.* Quare tacitum fideicommissum, quando aliter probari non poterit, recurrendum est ad indicia, conjecturas, & præsumptiones; modus est quippe probandi à jure admissus, ut latè ostendit D. Gonzalez *in dict. cap. Afferte, à num. 10.* Lucerna Inquisit. *2. p. tom. 1. num. 2.* Monte *de fin. regund. 2. p. tom. 3. cap. 54. num. 30.* Menochius *de præsumpt. in præfat. à quæst. 1.* Larrea *allegat. 66. num. 3.*

48. Erit ergo in præsentia difficultas, an quando probatur tacitum Fideicommissum per solas præsumptiones, & conjecturas, vel indicia, possit hæreditas auferri hæredi fidem tacitam accommodanti, & applicari Fisco. Res quidem difficilis ob illam quæstionem, an quando delicti sit probatio per sola indicia, suspiciones, & præsumptiones, ordinaria pœna sit imponenda, de qua disserunt Morla *In Emporio, tit. de variis quæst. quæst. 1.* Clarus *lib. 5. sent. quæst. 20. à num. 8.* Farinacius *in praxi crim. quæst. 50. à num. 37.* Sarmiento *select. lib. 1. cap. 1.* Escobar *de purit. sanguinis, quæst. 8. §. 1. à num. 5.* Menochius *de Arbitr. casu 279.* Verumtamen in re dicendum, aliquas esse conjecturas, & præsumptiones, quæ ab ipsa lege probantur, & juris dicuntur: & ex eis, si resultat violenta præsumptio, potest imponi pœna ordinaria, ut probant jura adducta à Morla *dict. quæst. 1. à num. 3.* Secus tamen si sint hominis conjecturæ, & præsumptiones, quæ capiuntur ex discreto judicis arbitrio, nascentes ex ipso delicto perpetrato. Ratio est, nam similes hominis præsumptiones, & conjecturæ possunt esse fallaces, *l. Absentem 5. ff. de pœn.* Unde ex eis non est procedendum ad impunendam pœnam ordinariam, ut benè distinguit Gomez *tom. 3. var. cap. 12. num. 25.* Noguerol *allegat. 12. num. 68.* Morla *dict. quæst. 1. num. 14. vers. In qua ingenti.* Cevallos *quæst. 337.* Giurba *cons. 43. n. 22.* Sanchez *cons. lib. 3. cap. unic. dub. 12. n. 12.*

49. Hinc ad rem discutiendum, an quando tacitum fideicommissum per solas præsumptiones, & conjecturas probatur, hæreditas auferenda sit ab hærede instituto, & applicanda Fisco? Et assero, non esse auferendam. Ducor, nam in specie nullæ sunt præsumptiones, & conjecturæ expressè à jure probatæ; sed sunt tantùm hominis, ut patet ex adductis *num. 46.* Sed quando probatur delictum per solas hominis præsumptiones, & conjecturas, non imponitur pœna ordinaria, ut dicunt relati *num. 48. in fine*, Farinacius *in praxi, tom. 3. quæst. 86. num. 89.* Ergo per hanc solam probationem non est auferenda hæreditas ab hærede, & applicanda fisco; est enim pœna ista ordinaria. Cæterùm licèt illæ præsumptiones fuissent de jure approbatæ, & quoquo modo violenter probarent, adhuc hæreditas non auferretur ab hærede tacitè fideicommissario; nam in hoc delicto in dubio non præsumitur tacitum fideicommissum. Baldus *lib. 2. cons. 140.* Tuschus *lit. F, conclus. 394. num. 19.* quapropter aliæ præsumptiones, & conjecturæ etiamsi à jure fuerint approbatæ, debent esse gravissimæ, ut istam elidant, quæ stat ne præsumatur delictum, & pro valore actus, quæ sunt potentiores. Menochius *de præsumpt. in præfat. quæst. 29. à num. 3. & lib. 6. præsumpt. 2.* Ergo nequeunt esse tanti valoris præsumptiones, & conjecturæ, ut adhuc gravis difficultas non remaneat in probatione, ita ut gravis esset injustitia ab hærede hæreditatem auferre, & applicare Fisco. Denique quoties non est liquidissima probatio, contra Fiscum calculus est ferendus, *l. Non puto 10. ff. de jur. Fisci*, Covarr. *lib. 1. var. cap. 16. num. 1.* Menochius *lib. 2. præsumpt. 72. per tot.* Farinacius *in fragment. lit. F, à n. 188.* Parladutius *lib. 1. rer. quot. §. 2. num. 36.* Cùm ergo probatio in specie sit per præsumptiones, & conjecturas, cum his pugnant alteræ, & res semper dubia permanet, & ita nequit Fiscus auferre hæreditatem ab hærede instituto, sed tantùm aliâ pœnâ extraordinariâ punietur.

50. Prorsus sunt aliqui modi excogitati à Doctoribus, in quibus Clericus, aut alius pater spurius valent sua bona relinquere spuriis. Primò quando ita hæreditatem, aut legatum reliquerit sub conditione, si à Principe legitimetur, *l. In tempus 62. ff. de hæredibus instituend.* ubi asseritur quemque hæredem institui posse in tempus, quo capax efficiatur hæreditatis, *l. Si cui 3.* ubi Glossa, *ff. quib. mod. usufruct. amitt.* Ratio est, nam tunc suspenditur actus, donec Princeps legitimet spurium, cùm sit quidem possibilis conditio, & de facto spurii quotidie legitimentur, ut loquitur Consultus *In dict. l. in tempus*, Costa *in l. Gallus, §. Et si*

quidem, *ff. de lib. & posthum*, 2. *part. num.* 172. & *lib.*1. *Select. cap.*8. *num.*14. Clarus *verbo Testamentum*, *q.*31. *num.*7. Maulius *de Fideicom. tit.*5. *num.*9. Vaxquez *de testament. cap.*5. §.7. *dub.*6. *in princip.* Sanchez *d. lib.*4. *cap.*3. *dub.* 28. *num.* 2. Molina *de primog. lib.* 2. *cap.*7. *à num.*40.

51. Sed modus iste non admittitur à Baldo *in l. Eam quam*, *C. de Fideicommissis*, *num.* 48. ex decisione textus *in l. Si alienum* 49. §. *Si extraneis*, *ff. de hæredibus instituendis*, ubi capacitas hæredis inspicienda est tempore mortis, & aditæ hæreditatis, quibus quidem temporibus, si hæres capax non est, neutiquam potest capere hæreditatem. Ergo per conditionem, si à Principe legitimetur, nequit filius Clerici, aut alterius patris spurii hæreditatem capere. Sed tamen textus ille non probat Baldi sententiam; intelligitur enim quando incapacitas provenit ab aliqua conditione extrinseca, quæ institutionem reddit puram, & absolutam, & statim exequendam; tunc enim in his temporibus institutus debet esse capax, non tamen quando est conditio intrinseca, & à jure intellecta, veluti si Princeps legitimaverit; tunc enim suspenditur institutio, seu legatum usque ad tempus, quo spurius fiat capax per legitimationem. Pichardus *Inst. de hæredit. quæ ab intestat. deferunt.* §.7. *n.*2. Delugo *dict. dispu.* 24. *sect.*6. *num.*113. Vel aliter spondere poteris, opinionem Baldi de mero jure procedere. Ast aliorum Doctorum opinio procedit ex benignitate, & æquitate, ut apertè demonstrat Consultus *in dict. l. In tempus*, Maulius *dict. tit.* 5. *num.*9.

52. Rursus probat Baldus suam sententiam, scilicet regulam *in dict. l. In tempus*, esse intelligendam quando incapacitas est ex parte hæredis, non verò si etiam sit ex parte testatoris, ut in præsentia; nam filius est incapax, quia spurius; & insimul pater incapax relinquendi, propter incontinentiam. Ergo nequibit institui sub conditione, si Filius legitimetur à Principe. Verùm respondetur, incapacitatem non esse ex parte patris spurii, qui rectè valet hæredem instituere; sed tantùm ex parte filii spurii, in quo punitur incontinentia patris, ut demonstrat textus Regius *in l.*6. *tit.*8. *lib.*5. *Recopilat.* ibi: *Ordenamos, y mandamos, que los tales hijos de Clerigos no puedan aver; ni heredar los bienes de sus padres.* Ex quibus verbis clarè ostenditur, solos ipsos filios esse incapaces capiendi hæreditatem patris, non verò esse aliquam incapacitatem ex parte patris relinquendi hæreditatem, ut etiam patet si legitimentur à Principe; nam per legitimationem sublata filii incapacitate, benè pater sua bona relinquit filio legitimato, *Auth. Præterea*, *C. de nat. liber. Auth. quibus mod. nat. efficiantur sui*, *collat.*7. §. *Quibus* 2. *Instit. de hæredit. quæ ab intest. deferunt. l.*12. *Tauri*, *l.*10. *tit.*8. *lib.*5. *Recopilat.* Gomez *in l.*9. *Tauri*, *num.*66. Rojas *in Epitom. success. cap.*23. Dueñas *regul.*197. Steph. Gratianus *discept. for. cap.*138. *num.* 42. Ergo ex parte patris nulla est incapacitas relinquendi hæreditatem filio spurio. Cæterùm licèt incapacitas aliqua fuisset ex parte patris, non est ratio ut non suspendatur institutio, donec Princeps filium spurium legitimet; nam legitimatio non solùm tollet incapacitatem filii, sed etiam patris, si aliqua adesset incapacitas ex parte illius; quamobrem sustinebitur institutio spurii facta sub conditione, si à Principe legitimetur, quod tenent etiam Costa *in dict. l. Gallus*, 2. *part. num.*172. Molina *de just. tract.* 2. *disput.*169. *num.*20. de Lugo *d. sect.*6. *num.*113.

53. Est dubium hîc annectendum, an quando Filius Clerici, aut alterius Patris spurii fuerit sub hac conditione institutus, interim quod petitur legitimatio, possit agnoscere bonorum possessionem secundùm tabulas. Prima sententia affirmat; nam quoties hæres institutus est sub conditione, semper valet petere bonorum possessionem secundùm tabulas, *l.*2. §. *Si sub conditione*, *ff. de bonor. possess. secundùm tabul. l. Si quis instituatur hæres* 23. *ff. de hæred. instit.* Ergo similiter in nostra specie poterit spurius bonorum possessionem secundùm tabulas agnoscere. Dueñas *regul.*116. *limit.*1. Covarr. *d.*2. *p. cap.*8. §.5. *num.*12. *vers. Immò spurius*, Pichard. *in dict.* §.7. *num.*20. dicit communem Sanchez *d. cap.*3. *dub.*29. de Lugo *d. sect.*6. *n.*113.

54. Secunda sententia negat, nam spurius est incapax capiendi hæreditatem; idcircò nequit petere, nec agnoscere bonorum possessionem secundùm tabulas. Illa enim Prætoria benignitas dandi illam possessionem pendente conditione, quando hæreditas non est delata, *l. Is qui hæres* 13. *ff. de acquirend. hæredit. l. Sed etsi* 34. §.1. *ff. eod. tit.* intelligenda est quando hæres est capax acquirendi hæreditatem, & solùm impeditur à non impleta conditione. Ergo spurio incapaci non est danda talis possessio, cùm reverà sit incapax percipiendi hæreditatem. Gomez *in l.*9. *Tauri*, *n.*19. Gregorius *in l.* 19. *tit.*3. *part.*6. *verbo Heredar*, Marhienzo *in d. l.*6. *gloss.*8. *n.*20.

55. Sed de Lugo *dict. num.*113. *in fine*, optimè animadvertit, quæstionem hanc discutiendam esse prout in aliis hæredibus sub conditione institutis: quapropter admitto primam sententiam, & eam comprobo; nam hæc bonorum possessio secundùm tabulas interim quod conditio pendet, nihil habet juris, sed tota est facti, & possessor quasi nudus detentor consideratur, qui si deficiat conditio, tenetur ab intestato hæredibus hæreditatem restituere, interimque cautionem præstabit, *l. Paulus* 8. *ff. de Prætor. stipulat. l. Inter omnes* 12. *ff. qui satisdar. cogantur.* Filius enim spurius non est incapax agnoscendi hæreditatem paternam quoad factû, & eam solùm administrandi. Ergo interim quod pendet conditio ut legitimetur à Principe, rectè petere poterit bonorum possessionem secũdùm *tabulas*. Confirmatur discursus, nam pendente conditione, nec hæres potest hæreditatem adire, nec ad eum hæreditas defertur, *l. Si cùm hæres* 24. *ff. quand. dies legat. ced.* Salgado *in Labyrinth.* 1. *part. cap.*2. §. *unic. n.*27. Ergo quando solùm habetur per bonorum possessionem secundùm tabulas, est quoad factum administrationis, cujus non est incapax spurius. Gomez *var.* 1. *tom. cap.*2. *num.*13. De nell *lib.*7. *comment. cap.*14. Gratian. *tom.*3. *discept. cap.*540. *num.*17. Ergo rectè filius spurius petere, & agnoscere poterit bonorum possessionem secundùm tabulas, interim quod conditio legitimationis pendet.

56. Alterum etiam modum excogitarunt Doctores, ut Clericus, vel alter pater spurius hæreditatem, aut legatum filiis spuriis relinquerent, nempe si nutui relinquerent, aut marito filiæ spuriæ; nam licèt per eos aliquod commodum proveniat ad spurios, adhuc tamen validum est, *cap.*1. *de testam. l. fin. ff. de his quib. ut indign.* Ratio est, nam tunc à patre Clerico, seu spurio non percipiunt, sed tantùm à suo conjuge, vel à suo marito. Tum quia hæc institutio, per se loquendo, non est captiosa; nam nutus, seu maritus sibi acquirunt hæreditatem, & fit proprium illorum patrimonium. Ergo rectè institutio nutus, aut mariti spuriæ sustinetur. Gomez *in l.*9. *num.*17. Pichardus *d.* §.7. *n.*14. Parladorius *lib.*1. *quot. cap.*16. Dueñas *regul.*366. *in fin.* Marhienzo *in dict. l.*6. *tit.*8 *lib.*5. *gloss.*8. *num.*27. Larrea *decis.*95. *num.*3. Vazquez *dict.* §.7. *dub.*7. Sanchez *dict. cap.*2. *dub.*42. *n.*2. de Lugo *dict. sect.*6. *n.*111.

57. Sed tamen contra hunc modum insurgunt Ioan. Andreas, & Cardinal. *in cap.*1. *de testament.* Et probant, nam hæc dispositio est in fraudem legis; nam quod unâ viâ prohibetur, per aliam conceditur. Tum quia quando pater interdictus est filio relinquere, quilibet modus, per quem aperitur via, ut capiat, est fraudulentus, & sic præsumitur, ut notatur *in l.*2. *C. de*

de natur. liber. quamobrem institutio facta geneto, vel nurui, nequit sustineri, & consentire videtur Cevallos quaest. 780. à num. 146. Rojas in Epit. de success. cap. 20. num. 38.

58. Sed in re dicendum, quod si simpliciter fiat hæc institutio, seu legatum absque fraude, ex natura rei sustinendam esse hanc institutionem, seu legatum, etiamsi postea per alios titulos spurius illam hæreditatem acquirat, aut percipiat lucra ex his bonis acquisita durante matrimonio, ut probat apertè textus in l. fin. ff. de his quib. ut indign. ubi Consultus rationem præstat, ibi: *Si socer generum hæredem reliquerit, taciti fideicommissi suspicionem sola ratio paterna affectionis non admittit.* Cùm ergo ex sola filii affectione fraudis suspicio non oriatur, nec possit præsumi, inde est, ut ex natura rei sustineatur institutio, seu legatum.

59. Et id licèt lucra constante matrimonio ad spurium pervenant, quia tunc spurius non capit à dispositione patris, sed legis, & non ex bonis patris, sed uxoris, vel mariti, cap. 2. de donat. inter, l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat. Ergo absque suspicione fraudis rectè sustinebitur illa institutio, licèt spurius percipiat lucra ex illis bonis acquisita durante matrimonio. Quod idem est dicendum etiamsi nurus, aut gener hæreditatem relinquat spurio, quia capit ex institutione nurus, aut generi, non verò patris, & ex bonis jam sibi acquisitis. Et confirmatur doctrinâ Cepolæ cant. cap. 38. ubi scribit, patrem spurium instituere hæredem socium omnium bonorum præsentium, & futurorum cum filio spurio, licèt per ipsam societatem hæreditas communicetur cum spurio, l. 3. §. Cum specialiter, l. Cum duobus 51. §. Socium, l. Si societatem 73. ff. pro socio, l. 6. tit. 10. part. 5. Consentiunt Bart. in l. Si is qui 30. vers. Quod si socii, ff. de lib. leg. Palacios Rub. in rub. de donat. inter, §. 65. num. 11. Covarruv. dict. 2. part. cap. 8. §. 9. num. 11. Pichardus Inst. de hæredit. quæ ab intest. §. 7. num. 23. Ergo similiter dicendum est in specie nostra, etiamsi bona communicentur, ut lucrum constante matrimonio acquisitum, aut alia lucra acquirantur per societatem matrimonii, cap. Societas 17. quæst. 2. Mathienzo in l. 2. tit. 9. lib. 5. Recopilat. gloss. 1. num. 1. quia tunc non à patre, sed à conjuge percipit absque fraude.

60. Habebit autem locum secunda sententia, si ex aliqua causa distincta fraus huic institutioni, aut legato irrogaretur, veluti si adesset pactum, ut hæreditas, aut legatum reverteretur, aut aliæ adessent fraudes liquidè probatæ, unde tacitum fideicommissum prohiberetur; quia tunc institutio corrueret. Cevallos quæst. 780. à n. 147. Larrea d. decis. 95. à n. 3.

61. Ex his admittere non convenit Ant. Pichardum dict. §. 7. num. 23. in fin. & n. 24. dicentem hanc cautelam simpliciter instituendi nurum, aut generum spurii, non esse tutam in conscientia; quia si nulla fraus interveniat, major ratione erit tuta in conscientia, in quo quidem foro semper veritati statur. Tum in specie tantùm est difficultas in foro exteriori, an ex simplici institutione ista præsumatur fraus, quæ cùm non præsumatur, sicut nec dolus, leg. Dolum 6. Cod. de dolo, Menochius lib. 5. præsumpt. 3. n. 44. Cujac. in rub. de dolo, Donellus lib. 15. comment. cap. 40. nec etiam est præsumenda in foro conscientiæ, ubi ex veritate proceditur: quare si nulla fraus interveniat, securi erunt in conscientia patres spurii.

62. Alter est etiam modus, scilicet quando Clericus, vel alter pater spurius nepotem ex filio, aut filia spuria hæredem instituisset, vel legatum reliquisset; tunc enim institutio, seu legatum validum est, ut probatur ex decisione textus in l. fin. Cod. de natur. liber. ubi Justinianus decrevit licere avo relinquere nepotibus filii naturalis: quod extendunt Doctores etiam ad nepotes spurii, ob eandem rationem. Glossa ibid. & Bart. in d. l. §. Quid si quis. Paleotus de Noth. c. 55. n. 4. Ratione probatur, nam incapacitas filii, aut filiæ spurii provenit à delicto patris, in cujus incontinentia pars non fuit nepos; itaque nepos non est incapax acquirendi hæreditatem, vel legatum avi, & consequenter sustinebitur. Suarez in l. 9. tit. 11. lib. 1. for. num. 5. ubi plures, Valdes §. 1. lit. D, Covarruv. in 4. 2. p. cap. 8. §. 5. num. 59. Mathienzo in l. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat. gloss. 8. num. 21. Pinellus in l. 2. Cod. de bon. matern. n. 22. Parladorius lib. 1. Rer. quot. cap. 16. num. 10. Cevallos quæst. 796. num. 9. Josephus Ludovisius decis. 18. à num. 35. Sanchez dict. cap. 3. dub. 45. num. 2. Bossius de Aliment. cap. 6. §. 18. n. 246.

63. Sed dices: Quoties avus instituerit nepotem contemplatione filii, aut filiæ spuriæ, censetur ipse spurius filius, aut filia spuria instituta, & in fraudem legis. Baldus in l. Gallus, §. Quidem rectè, ff. de liber. & posthum. Molina de Iust. tract. 2. disput. 167. concl. 9. num. 26. Ergo iste modus nequit sustineri. Sed tamen respondendum, duobus modis posse avum nepotem instituere. Primò, quando simpliciter instituit, absque aliqua dependentia filii, ita ut necessariò nequeat ex patre aliquid capere filius spurius; & tunc admittenda est doctrina relata num. antecedente ex suo fundamento. Secundò, quando institutio fit contemplatione filii, aut filiæ spuriæ, ita ut intendat pater inde spurio consulere, & quasi per mediatam personam disponere, ut hæreditas, seu legatum ad eum perveniat; & tunc nec legatum, nec institutio sustinebitur: nam qui est incapax capiendi per se, est incapax capiendi per alium, l. 2. §. 1. ff. de Administrat. rer. ad civit. pertinent. l. Nec ipse 10. Cod. de hæredib. instit. l. Cùm aliquis 21. Cod. de jur. delib. ubi Scribentes. Ergo quoties constiterit, contemplatione filii, aut filiæ spuriæ factam fuisse institutionem, seu legatum nepotis, non subsistet. Gomez in l. 9. Tauri, num. 17. Bossius d. §. 18. n. 249. de Lugo d. sect. 6. num. 118.

64. Erit ergo difficultas in dubio, quando nec constat, an contemplatione filii factum fuerit legatum, seu institutio: & in hoc casu, quidquid dicant Bart. & Molina ubi proximè, dico non esse præsumendum, contemplatione filii, aut filiæ spuriæ, nepoti institutionem esse factam, aut legatum relictum esse. Ratio est, quia in dubio non præsumitur delictum. Tum in dubio standum pro valore actus, l. Quoties 11. ff. de reb. dub. l. 3. Cod. de milit. testament. Ergo in dubio non est dicendum, similem institutionem, aut legatum factum esse contemplatione filii spurii. Gomez in dict. l. 9. num. 17. Covarruv. dict. cap. 8. §. 5. num. 17. Surdus de Aliment. tit. 5. quæst. 7. num. 29. Paleotus de Noth. cap. 53. à n. 6. Larrea decis. 95. num. 8. Bossius dict. §. 18. num 248. quare in dubio semper est sustinenda institutio, seu legatum, nisi contrarium liquidò probetur. Bossius dict. num. 248.

65. Limitant tamen aliqui Doctorum propositionem istam, quando nepos institueretur hæres, & ususfructus patri quæreretur; quia tunc per hanc acquisitionem facilè fraus præsumitur. Ergo talis institutio non poterit sustineri. Speculator tit. de success. ab intest. § 1. vers. Quod si filius. Garcia de Benefic. 7. part. cap. 1. num. 26.

66. Sed hæc limitatio communiter non admittitur, quia in dubio videtur avum eo animo disposuisse, ne ususfructus patri spurio quæratur, idque fieri ab avo testatore judicandum, ne aliàs actus corruat. Gomez in l. 9. num. 17. ad fin. Sanchez dict. cap. 3. dub. 45. num. 5. Sed adhuc rigorosè loquendo poterit responderi, institutionem, aut legatum esse sustinendum, licèt pater acquirat usumfructum in bonis filii acquisitis ab avi hæreditate; quia acquisitio ususfructus, quæ fit à patre in bonis filii, non provenit ab alicuja hominis dispositione, sed à legis Beneficio, leg. Cum oportet 6.

oportet 6. l. fin. Cod. de bon. qua lib. §. 1. Instit. per quas person. l. 5. & 6. tit. 17. part. 4. Mathienzo *in l. 9. tit. 1. lib. 5. gloss. 1. à num. 1.* Pinellus *in l. 1. Cod. de Bon. matern. 1. part. à num. 9.* Castillo *controvers. lib. 1. cap. 3. à num. 2.* Unde licèt instituto nepote ab avo, ususfructus patri spurio quæratur, non tamen suscipit ab avo nepotis, sed à lege. Ergo talis institutio est sustinenda. Deinde, nec aliqua fraus præsumi valet, sed quod pater spurius utitur jure suo, instituendo nepotem: & licèt ususfructus quæratur filio spurio, id est per accidens, & præter intentionem ex Beneficio legis. Ergo ex parte avi instituentis nepotem nulla fraus valet considerari, sed sustinebitur institutio, ut diximus de bonis lucratis constante matrimonio, *n. 59.*

67. De jure tamen Regio hoc non est admittendum in nepote Clerici, quando avus eum hæredem instituat; tunc enim pater spurius nullatenus percipiet usumfructum, quia de jure isto interdictum est, ne filius Clerici aliquid acquirat ex consanguineis patris, & consequenter nec à nepotibus. Sic tenent Azevedus *in leg. 6. tit. 8. lib. 5. Recopilat. num. 6.* Vasquez *dict. §. 7. dub. 7.*

68. Sed contra hos ultimos modos instituendi nurum, generum, aut nepotem Clericorum, adest Constitutio Pii V. 117. quam refert Cherubinus *in Bullar. pag. 325.* ubi *in §. 4.* hæc adjiciuntur verba: *Deinde verò districtiùs inhibemus, ne talia sive in prædictis illegitimis utriusque sexus, sive in illorum conjuges, sive ipsorum parentes, filios, ascendentes, vel alios cognatos fiant.* Ex his enim verbis prohibetur, ne per hos modos fiat institutio, aut legatum filiis spuriis Clericorum. Ergo non poterunt sustineri. Verùm Constitutio ista loquitur tantùm in bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, & quando institutio, seu legatum relinqueretur intuitu, & contemplatione filii Clerici, ut eum aliquibus notat Bossius *dict. §. 18. num. 250.* Ast in Hispania recepta non est hæc Constitutio, nec fortè aliis in partibus, nisi in terris Ecclesiæ, ut testatur Amaya *in l. 1. Cod. de delat. num. 68.*

69. Denique animadvertendum, aliquos Clericos habentes filios spurios fœdus inter se inire solere, ut adinvicem illos hæredes instituant: quod quidem nefas fit, & contra conscientiam, & filii ad restitutionem teneantur; quia tunc filii potiùs acquirunt hæreditatem à patre, tanquam pretium quo emitur alterius hæreditas, & commutatur, quàm ab alio Clerico, quare nequit sustineri talis institutio. Molina *de Iustit. tract. 2. disput. 169. num. 18.* Illud verò citra dubium est, ut Clerici, & alii patres spurii possint in testamentis filiis alimenta relinquere, & ad id teneri, si pauperes sint. Cevallos *quæst. 796. num. 5.* Larrea *decis. 96. à num. 2.* Valenzuela *cons. 10. per tot.* & jam suprà dictum est.

CAPUT XIII.

De testamentis Religiosorum. Elucidatur Authentica *Si qua mulier, Cod. de Sacros. Ecclesiis.*

SUMMARIUM.

Agitur de testamentis Religiosorum post professionem, n. 1. Monachi olim testabantur, n. 2. Sed postea id sublatum. Dantur rationes decidendi, n. 3. Religiosus nequit testari, etiamsi Monasterium sit capax bonorum, vel testamentum fiat ad causas pias, n. 4.

Nec codicillos facere, nec legare, nec donare causâ mortis, n. 5.

An Religiosus possit aliquid modicum donare causâ mortis ex licentia Superioris? Prima sententia negat. Qui interdictus est testari, nequit donare causâ mortis, num. 6.

Secunda sententia affirmat: quoties impedimentum est de jure naturæ, procedit regula illa, Qui non potest testari, nequit donare causâ mortis; *secus si impedimentum est de jure civili. Filiusfamilias nequit testari de bonis adventitiis, sed de licentia patris donat causâ mortis, n. 7.*

Uxor testatur, sed non donat causâ mortis, nisi ex licentia viri, ibid.

Aliqui ad donandum requirunt licentiam Conventus, sed ad modicum sufficit licentia Superioris. Admittitur sententia affirmativa, & comparatur donationi inter vivos, n. 8.

In jure donatio causâ mortis est quasi donatio inter vivos conditionata, n. 9.

Quare uxor licèt possit testari, nequit donare causâ mortis, nisi ex licentia viri, n. 10.

An Religiosus possit testari ex licentia Superioris de aliquibus bonis ad pias causas? Respondetur negativè, num. 11.

Si Religiosus ex licentia Prælati schedulam fecerit ad aliqua pia post mortem exequenda, intelligitur deprecatoria, n. 12.

Si Prælatus promiserit Religioso adimplere schedulam pia continentem, an ad id teneatur? Sanchez affirmat de jure naturali, n. 13.

Sed negat de Lugo, n. 14. Admittitur, si id relinquatur in vim testamenti, aut ultimæ voluntatis, n. 15.

Si tamen sit in modum donationis inter vivos, & est immodica quantitas, idem asserendum. Argumentum de servo ad Religiosum non est firmum. An dominus de jure naturali obligetur servo? Alii affirmant, alii negant, n. 16.

Si schedula sit rei modicæ ad causam piam, Prælatus tenetur adimplere, n. 17.

An Religiosus, qui tempore professionis aliquid reservavit ad testandum, possit de eo testari? Affirmarunt aliqui, n. 18.

Sed contrarium censuit Sacra Congregatio. Religiosus si aliquid reservat, est tantùm ad usum, n. 19. Admittitur hæc sententia, n. 20.

An Religiosus possit testari de rebus alienis ex consensu Domini? Distinguitur; si enim est, ut faciat nomine proprio, non potest, n. 21.

Sicut commissarius nomine alterius, vel domini consentientis valet ex licentia Prælati, etiamsi ei relinquatur, ut aliquid distribuat inter pauperes, aut in alias causas pias, n. 22.

Quod intelligit de Lugo, si faciat ad commodum pauperum, secus si ad commodum proprium, n. 23. Admittur de Lugo ex alia ratione, n. 24.

An Religiosus factus Episcopus, de bonis quæ suâ industriâ acquisivit, aut de patrimonialibus possit testari? Prima sententia negat. Religiosus apostata quidquid acquirit, acquirit Cameræ Apostolicæ, n. 25.

Secunda sententia tenet contrarium, n. 26. Ejus fundamentum est debile, n. 27. Sed ex aliis rationibus defenditur, n. 28.

Solus Papa potest Religioso dare indultum ad testandum, num. 29.

Sed est difficultas, quomodo id facere possit Pontifex? Plures dicunt non facere per dispensationem voti paupertatis, sed concedendo administrationem usque ad alienationem per ultimam voluntatem, n. 30.

Alteri dicunt facere per dispensationem voti paupertatis, num. 31.

Per

Per indultum Religiosus testatur nomine proprio, num.32. Fit instantia, & respondetur, n.33. Replicatur. Prælatus solùm potest dare bona Religioso ad usum amovibilem. Satisfit, n.34.

Expenditur Authentica Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis, *num.35. Admittitur sententia asserens hanc facultatem dare Pontificem per dispensationem voti paupertatis, n.36.*

Facultas Pontificis, ut Religiosus testetur, debet esse expressa, nec sufficiet generalis, n.37.

An valida sit hæc facultas absque causa? Prima sententia affirmat, num.38. Secunda negat, num.39. Tertia sententia distinguit, n.40.

In hoc dubio duo considerantur. Primum quatenus hæc facultas opponitur voto paupertatis. Secundum, quatenus continet alienationem bonorum Monasterii. Quoad primum requirunt causam plures Doctores, num.41.

Alteri negant, quia hoc principio non nituntur, num.42. Resolvitur, absque causa ratione voti posse valere hanc facultatem, n.43.

Sed quatenus continet alienationem bonorum Monasterii, requiritur causa, nec absque ea potest Pontifex bona Ecclesiæ alienare, n.44.

An quando hæc facultas conceditur absolutè Monacho, possit testari ad causas profanas? asserit Medina. Sed contrarium sustinetur: nec primogenium instituere poterit, num 45. Si tamen ad usus profanos dederit Pontifex ex gravissima causa, sustinebitur, num.46. Quæ observanda in his facultatibus, num.47.

An Religiosus post professionem possit revocare testamentum factum ante illam, ex licentia Superioris, prout potest fieri à Novitio, n.48.

Prima sententia affirmat, num.49. Secunda negat, n.50. Tertia distinguit, & admittit solùm id posse inter liberos, secus inter alios, n.51.

Resolvitur cum distinctione. Si Religiosus est Ordinis incapacis bonorum, nequit revocare, num.52. Si Religiosus fecerit testamentum secularis, quando nihil cogitabat de Religione capessenda, per professionem rumpitur testamentum quoad institutionem, non quoad legata, num.53. Aliqui petunt professionem, & quod se, & sua offerat Monasterio: sed sufficit sola professio, n.54.

Si verò cogitaverit de Religione, & fecit testamentum, dicunt aliqui rumpi per professionem? sed contrarium defenditur, n.55.

In hoc casu admitto sententiam asserentem, ex licentia superioris revocare posse testamentum. Expenditur lex Sed si mors 14. ff. de donat. inter, *n.56.*

Fit instantia, & respondetur, num.57. Comprobatur magis, n.58. Monasterium poterit revocare simile testamentum, n.59.

Poterit Religiosus declarare dubia sui testamenti conditi ante professionem, etiamsi fuerit Minorita, n.60.

An Religiosus extante consuetudine possit testari? Prima sententia negat, n.61. Secunda affirmat. Quidquid potest fieri privilegio, fit per consuetudinem, maximè immemorialem, n.62.

Admittitur prima sententia negans, & rationibus corroboratur. Non omnis consuetudo, etiam immemorialis, habet vim privilegii, quando privilegium extra ordinem conceditur, & singulari modo, causâ perspectâ, & tempore, n.63.

Religiosus professus habens ascendentes, seu descendentes, quibus legitima debetur, potest inter ipsos divisionem suorum bonorum facere, dum reliquum extra legitimos relinquat Monasterio, num.64. Explicatur caput Quia ingredientibus 9.19.quæst.3. ibid.

Limitatur si Religiosus sit Ordinis incapacis bonorum: si verò non fuerit, sufficit unus filius. Hi ascendentes, & descendentes intelliguntur, quibus legitima debetur, n.65.

Si moriatur Religiosus ante divisionem, Monasterium legitimas reddet. In Castella legitima ascendentium est tertia pars; descendentium verò omnia bona, præter quintum, num.66.

An Religiosus quando inter descendentes dividit legitimas, possit aliquem meliorare? Negat Gregorius Lopez, sed rejicitur, n.67.

Alvaradus dicit, posse meliorare aliquem descendentem in tertio, & quinto; sed incautè loquitur, n.68.

Restat difficultas in solo tertio, & negandum videtur meliorare posse, n.69.

Sed in contrarium stat communis sententia. Fit instantia, & ei respondetur, n.70. Et confirmatur, n.71.

Quando pater habet impetratam facultatem à Rege ad instituendum majoratum ex legitimis, alimentis relictis, an possit illum instituere, quinto relicto Monasterio. Prima sententia negat, num.72. Secunda affirmat, n.73.

Admittitur hæc secunda sententia, & latè comprobatur, num.74. Explicatur Authentica Si qua mulier, C. de sacros. Ecclesiis, *n.75.*

Pater professus potest in divisione bonorum vulgariter filios Substituere, vel instituere fideicommissum, n.76.

Verùm à quo tempore sit facienda hæc divisio? Prima sententia dicit facere posse patrem professum per totum curriculum vitæ, n.77. Secunda statim professione facta esse faciendam, n.78.

Explicatur textus in cap. Cùm simus 14. de Regularibus, *num.79.*

De rigore juris est admittenda prima sententia, num.80.

Sed de æquitate est admittenda secunda, n.81.

Hucusque dicta intelliguntur de verè Religiosis. Eremitæ possunt condere testamentum, & oblati Hospitalibus, n.82.

Explicatur lex 17. tit.1. p.6. *n.83. Religiosi Militares S. Ioannis de licentia Superioris testantur, n.84. Alteri militares Equites ex privilegio, & consuetudine testantur, non solùm ex patrimonialibus, sed ex redditibus. Clerici harum Religionum Beneficiis inservientes possunt testari, quinto relicto Monasteriis, n.85.*

1. IN capite isto non est agendum de testamentis, aut de aliis dispositionibus, quæ fieri possunt à Religiosis ante professionem, sed tantùm post illam, disquirendo an Religiosi professi habeant testamenti factionem activam, vel aliquid aliud disponere possint per ultimam voluntatem; nam cùm diximus quid Clerici facere possint per suas ultimas voluntates, tam ad pia, quàm ad profana, idem est investigandum de Religiosis professis de bonis Monasterii, aut ex aliis redditibus.

2. Et in primis sciendum, Monachos antiquos habuisse non solùm testamenti factionem passivam, sed etiam activam; nam ut alibi diximus, votum paupertatis non eos privabat dominio rerum suarum, sed tantùm administratio earum relinquebatur ad libitum Superioris, ita ut impediti remanerent expendendi, utendi, & fruendi, quod postea est immutatum, ut latè docet Suarez *de Religione, tom. 3. lib. 8. cap. 7. assert. 1. & ult. num.* 28. quapropter quia dominium habebant, adhuc testamenti factionem activam retinebant, ut eruditè probat Pontius *quæst. 3. Scholastic. cap.9.* & *de Matrim. lib.7. cap.13.* Boëtius Epo *in c.2. de testament. num. 9.* Tondutus *tom. 1. quæst. benefic. cap.51. num.30.*

3. Verùm posteà tempore currente id sublatum,

ita ut testamenti factio activa Religiosis auferretur, *Auth. Ingressi*, *Auth. Si qua mulier*, *C. de sacros. Ecclesiis*, *Auth. de Monachis*, §. *De illis*, *coll.* 1. *cap. Quia ingredientibus* 7. 19. *quæst.* 3. *cap.* 2. *de testament. l.*17. *tit.* 1. *p.* 1. Concilium Oxoniense sub Stephano, *cap.*47. Rationes decidendi communiter duæ adducuntur. Prima, nam Religiosi post professionem mortui censentur, nec proprium possunt habere, *cap. Non dicatis* 12. *quæst.* 1. *Auth. Ingressi*, *C. de sacros. Ecclesiis.* Unde est, ut nequeant facere testamentum; de alieno enim nunquam testamentum valet, & nequit fieri à quasi mortuo, *l. Conficiuntur* 8. §. 3. *ff. de jur. codicill.* Secunda, nam Religiosus professus non habet propriam voluntatem; ex eo enim quod profitetur, Prælato se subjicit, & nec illam habet, nisi translatam ad Superiorem, *cap. fin. de testament.* ubi Scribentes. Cùm ergo testamentum sit voluntatis nostræ justa sententia, ita ut unus nequeat pro alio testari, *l. Illa institutio* 32. *ff. de heredib. instituend.* Escaño *de testament. cap.* 1. *num.* 30. sequitur Religiosum testari non posse, ut latè docet Gonzalez *in cap.* 2. *de testament. num.*17. Navarrus *in Man. cap.*27. *num.*270. Petrus Gregorius *Syntag. lib.*4. *cap.* 8. *num.* 8. *ad fin.* Spino *in Rub. de testament.* 6. *p. à num.* 1. Tapia *in Auth. Ingressi*, *cap.* 1. *num.*80. Farinacius *in Repert. ult. volunt. quæst.*65. *n.*15. Pichardus *in* §. 6. *Inst. quib. non est permiss. facere testamentum*, & alii congesti à Gonzalez *dict. cap.* 2. *n.*14.

4. Quod non solùm intelligas quando Monasterium est incapax acquirendi, sed etiam si est capax; quia Religiosus etiam in his Monasteriis nequit habere proprium, nec de bonis Monasterii testari valet. Ergo etiamsi Monasterium sit capax bonorum, poterit Religiosus testari. Clarus verbo *Testamentum*, *q.* 28. *num.* 7. Durantius *quæst. jur.* 5. *per tot.* Idem asserendum, etiamsi testari voluerit ad causas pias, ob rationes jam relatas. Navarrus *comment.* 2. *de Regularib. coroll.*10. *num.*22. Tapia *dict. cap.* 1. *num.* 5. Barbosa *in dict. Auth. Ingressi*, *num.* 34. Sanchez *lib.*7. *Decalogi*, *cap.*8. *num.*3.

5. Nec etiam Religiosus valet condere codicillos, cùm testari nequeat, *l. Divi* 6. §. *Codicillos*, *ff. de jur. codicill. l.*6. *tit.* 2. *p.*6. nec legare, nec causa mortis donare, ob eandem rationem, *l. tam is* 25. *ff. de Donat. caus. mort.* ubi Glossa *verbo Non facit.* Graffius 1. *p. lib.* 1. *cap.*5. *num.*38. Peregrinus *lib.*2. *cons.*53. §. 34. Rodriguez *quæst. Reg. tom.*2. *quæst.*47. *cent.*7. *ad fin.*

6. Sed est dubium, an aliquid modicum possit Religiosus professus donare causâ mortis ex licentia Superioris. Prima sententia negat, nam qui prohibitus est testari, etiam est interdictus donare causâ mortis, ut diximus *n. antecedent.* Ast Religiosus nequit testari ex licentia Superioris, ut posteà dicemus. Ergo nequit modicum donare causâ mortis ex licentia Superioris. Præpositus *in cap. Nulli dubium*, 21. *quæst.* 5. *num.*20. Angulo *de meliorat. in l.* 1. *gloss.* 1. *num.* 15. Navarrus *cons.* 2. *de Privilegiis*, *num.* 3. de Lugo *de justit. disput.* 3. *sect.*6. *num.*109.

7. Secunda sententia tenet contrarium; nam regula illa, *Qui nequit testari, nequit donare causâ mortis*, certa est quoties impedimentum est de jure naturali. Covarr. *in rub. de testament. p.* 3. *num.* 11. *ad fin.* Mathienzo *in l.*7. *tit.*10. *lib.*5. *Recopilat. gloss.* 2. *num.* 34. Ast si impedimentum est de jure civili, non procedit; nam aliquoties quis est prohibitus testari, non tamen donare causa mortis prohibetur: nam filiusfamilias, etiam patre consentiente nequit de bonis adventitiis testari, sed donat causâ mortis ex ejus licentia, *l. Tam is* 25. *ff. de donat. caus. mort. l. fin. tit.* 4. *p.* 5. Michael Graffus *lib.* 1. *recept. sent.* 6. *Donatio causâ mortis*, *q.* 3. *num.* 1. Covarr. *in rub. de testament.* 3. *p. num.* 8. Taddæus Piso *lib.*4. *var. cap.*4. *num.* 5. Et aliquando permissum est testamentum condere, non tamen permittitur donare causâ mortis, ut in uxore, cui testari concessum est, non tamen donare causâ mortis, absque licentia viri. Gomez *var. tom.*2. *cap.*4. *num.*4. *vers. quare.* Guttierrez *lib.* 2. *practic. quæst.* 21. Valdesius *ad Molinam*, *lib.* 2. *de primog. cap.* 9. *num.* 4. quapropter non benè infertur: Religiosus nequit testari: Ergo nequit donare causâ mortis. Cæterùm probatur, nam in vita de licentia Prælati valet Religiosus modicum donare. Ergo etiam causâ mortis. Tenent Barbosa *in Auth. Ingressi*, *C. de sacros. Ecclesiis*, *num.*34. & *in cap.* 2. *de testament. num.*8. Layman *in Summa*, *lib.* 3. *tract.*5. *cap.*3. *num.* 4. Sanchez *lib.* 7. *Decalog. cap.*8. *num.* 11. Diana 5. *p. tract.* 3. *resolut.*128.

8. In hoc dubio observandum, nonnullos negasse licentiam Prælati esse sufficientem, ut Religiosus donaret causâ mortis, sed esse necessariam etiam Conventus licentiam. Ita tenent aliqui relati à Sanchez *dict. cap.*8. *num.*11. Verùm ipse asserit, sufficere solam licentiam Prælati ad donandum causâ mortis aliquid modicum. Qua quidem suppositione factâ, admitto hanc secundam sententiam, non ex suis fundamentis facilè responsum accipientibus, sed ex aliis. Ducor, nam quando donatio causâ mortis fit ex licentia alterius, veluti cùm Religiosus donat ex licentia Prælati, aut filius ex consensu patris, tunc donatio illa donationibus inter vivos comparatur, non autem legatis, aut donationibus causâ mortis, ut benè advertit Pichardus *in princip. Instit. de Donationib. num.*20. Ratio est, nam donatio causâ mortis comparatur ultimis voluntatibus, *l. ult. C. de donat. caus. mort.* Menchaca *usufrequent. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 4. Molina *de just. tract.* 1. *disput.*288. quando solùm fieret ab eo qui independenter ab alio potest donare causâ mortis, sed non quando est necessaria licentia alterius; quia tunc, qui dat licentiam, ipse est verè donans per mediam personam donantis, qui cùm sanus sit, donatio illa, donationi inter vivos comparatur, non verò ultimis voluntatibus. Cùm ergo in præsentia Religioso donante quid modicum causâ mortis ex licentia Prælati, verè donans sit Prælatus, donatio est inter vivos. Ergo debet valere.

9. Confirmo discursum, nam in Jure id est admissum, ut donatio causâ mortis aliquando donatio inter vivos intelligatur, & mentio mortis solùm deserviat ut conditio apposita donationi. Narta *lib.* 1. *cons.*108. Menochius *lib.*3. *præsumpt.*35. *per tot.* Fachineus *lib.*5. *controvers. cap.*22. Gratianus *discept. c.*657. *à num.*1. Cancerius *var.* 1. *p. cap.*8. *num.* 215. Idcircò in præsentiarum rectè intelligimus hanc donationem, utpote donationem inter vivos, positâ conditione, si mors sequatur, quæ cùm modica sit, & facta de licentia Prælati, sustinebitur.

10. Unde breviter attingam rationem, quare uxor, licèt possit testari, non tamen valet donare causâ mortis, nisi ex licentia viri: quod plures abnegarunt, de quo Cevallos *quæst.* 695. Mathienzo *in l.* 7. *tit.*10. *lib.* 5. *gloss.*2. *à num.* 30. Hermosilla *in l.*11. *tit.*4. *p.*5. *gloss.*1. *à num.* 4. Verùm in altera sententia illa erit ratio, nam cùm donatio causa mortis sæpiùs transeat ad naturam donationis inter vivos, præcipuè hoc est interdictum uxori, ne id faciat absque licentia viri: sicut cæteræ donationes inter vivos, quæ nequeunt fieri ab uxore absque licentia mariti, aliquibus exceptis casibus. Mathienzo *in l.* 2. *tit.*3. *lib.*5. *gloss.* 2. *num.*5. Diana 8. *p. tract.*6. *resolut.*10. Ergo quando donat causâ mortis, est necessaria licentia mariti.

11. Sed est etiam aliud dubium, an Religiosus ex licentia Superioris possit testari de aliquibus bonis ad causas pias. Et affirmandum videtur, quia tunc dispositio illa vim testamenti non habet, sed donationis inter vivos, ut dictum est. Ergo debet sustineri talis dispositio. Sed contrarium est tenendum, quia Religiosus nequit

nequit testari ex licentia Superioris, nisi sit Pontifex, *cap. 1. & 2. de testament.* Ergo nequit sustineri tale testamentum, etiam ex licentia Superioris. Tum testamentum nequit reduci ad donationem inter vivos, prout donatio causa mortis; unde solvitur ratio dubitandi, aliàs ansa præberetur, ut omnia bona Monasterii destruerentur per has ultimas voluntates. Navarrus *comment. 2. de Regularib. corol. 10. num. 22. & in Manual. cap. 27. num. 270.* Rodriguez *tom. 3. quæst. Regul. q. 69. art. 2. in fin.* Tapia *in dict. Auth. Ingressi, cap. 1. num. 5.* Sanchez *dict. cap. 8. num. 12.* Barbosa *de univers. jur. lib. 1. cap. 42. à num. 208.*

12. Quid verò, si Religiosus schedulam fecerit ad aliqua pia post mortem facienda ex licentia Prælati? Et in hoc casu si eam fecisset in vim testamenti, non sustinebitur. Navarrus *dict. comment. 2. corol. 10. num. 22.* Si verò aliter, & diversa mente facta fuerit, asserit Navarrus consolidari posse à Prælato, ita ut intelligeretur precatoria dispositio, non verò obligatoria, ita ut Prælatus teneatur adimplere. Idem docet *in Man. cap. 27. num. 270.* Rodriguez *dict. quæst. 69.* Graffius *1. p. lib. 3. cap. 5. num. 58.* Diana *5. p. tract. 3. resolut. 128. vers. Sed ideo.*

13. Sed si Prælatus promiserit Religioso adimplere schedulam continentem rem piam, an obligetur ad illam adimplendam, saltem de jure naturali, difficilium est. Patet Sanchez *dict. cap. 8. num. 18.* asserit, Prælatum civiliter non obligari: sic verò de jure naturali, & in conscientia. Ducitur, nam licèt dominus ex pacto civiliter cum servo non obligetur, obligatur tamen naturaliter; leges enim deobligantes dominum, solùm loquuntur ex promissione efficaci de jure civili, *l. Cùm affirmes 8. C. de lib. caus. l. Interpositas 13. C. de transact. l. 6. tit. 11. p. 5.* non tamen negant obligari naturaliter, & in conscientia. Ergo idem est dicendum de Religioso respectu promissionis Prælati, qui licèt civiliter non obligetur, naturaliter tamen obligabitur; quare in conscientia tenebitur adimplere schedulam illam pia continentem.

14. Verùm de Lugo *dict. disput. 3. sect. 6. à num. 113.* tenet contrarium, & scribit, nec naturaliter obligari Prælatum ad adimplendam schedulam. Ratio est, quia Religiosus est incapax acquirendi aliquod jus in sui favorem, ita ut alium teneat sibi obligatum, *cap. Non dicatis 12. quæst. 1. cap. Monachi, cap. Monasterium 6. de stat. Monachor.* Lessius *de just. lib. 2. cap. 41. num. 71.* Ergo nequit tenere obligatum Prælatum ad adimplendam schedulam. Quod non solùm intelligas civiliter, sed etiam naturaliter. Idque potuit disponere Jus Canonicum, cùm hoc expediat ad bonum commune Religionis; aliàs non satis esset provisum paupertati Religiosorum, dum de jure naturali possent facere contractus, & alios obligare. Cæterùm licèt Prælatus ad usum possit concedere Religioso aliqua bona, non tamen potest irrevocabiliter, cùm opponeretur, etiam de jure naturali, voto paupertatis: quamobrem non poterit obligari Prælatus eo modo, ut adimplere teneatur de jure naturali in foro conscientiæ.

15. In hoc dubio duobus modis concipienda est hæc difficultas. Primò, quando in vim testamenti, aut alterius ultimæ voluntatis ex licentia Prælati fieret schedula ista, & Prælatus adimplere promiserit: & in hoc casu nec naturaliter obligabitur; nam de jure naturali nequit dare licentiam subdito, ut de re aliena disponat, prout sunt bona Monasterii; nec ipse obligari ad adimplendam rem naturaliter injustam, cùm id sit naturale jus, ut res ad alium non transferatur absque voluntate domini, ut est vulgaris regula *in l. Id quod nostrum, ff. de Reg. jur.* bona enim Monasterii non sunt Prælati, nec in eis habet nisi putam administrationem, cùm & ipse impeditus sit proprium habere. Ergo nec schedula illa de jure naturali sustinebitur, nec Prælatus poterit eodem jure obligari. Deinde ipse Prælatus est incapax testandi, ut ipse Religiosus de jure naturæ, quia nequit habere proprium. Delugo *dict. sect. 6. num. 116.* Farinacius *dict. quæst. 56. num. 16.* Ergo eodem jure nequit facere capacem Religiosum testandi, nec ipse obligari naturaliter ad adimplendam schedulam testamenti.

16. Secundo modo valet considerari talis schedula continens pia, scilicet quando per dispositionem inter vivos Prælatus se obligaret ad adimplendum post mortem Monachi, seu Religiosi: & tunc si immodicæ fuerit quantitatis dispositio, nec de jure naturali, nec de civili obligabitur ad adimplendum. Probatur ex eisdem rationibus, nam est dispositio de rebus alienis, in quibus nec ex licentia Prælati valet sustineri, nec ipse Prælatus dare licentiam. Ergo nullo jure obligabitur. Cæterùm, nam simile servi adductum à Sanchez, non probat ejus sententiam; nam ut scripsit Lessius *dict. lib. 2. cap. 4. dub. 4. num. 17.* certum illud simile non est: in quibusdam enim causis magis Religiosus subjicitur Prælato, quàm servus domino, *cap. Multos, 54. dist.* in aliis verò non: quare non est efficax argumentum illud simile. Deinde, nam plurimorum est sententia, dominum ex promissione servo non obligari ob incapacitatem, etiam naturaliter, *l. In personam 22. ff. de Regul. jur. l. Sed etsi servo 20. ff. de Fidejuss.* Cunnanus *comment. lib. 2. cap. 3.* Et licèt alii teneant contrarium, *l. servi 14. ff. de obligat. & actionib. l. Servus 6. C. de Iudic.* Govcanus *ad l. 1. §. 17. ff. ad l. Falcid. num. 7.* Donellus *lib. 12. comment. cap. 22.* Larreategui *select. lib. 1. cap. 5. num. 4.* facilè respondetur; nam servus de jure naturali est capax habendi proprium jus, & obligationes; non verò Religiosus voto paupertatis adstrictus, qui nequit aliquid habere, etiam naturaliter acquisitum, ut benè explicat de Lugo *dict. sect. 6. à num. 113.* Ergo etiamsi schedula ista sit facta in vim dispositionis inter vivos, & ex licentia Prælati, nequit Prælatus obligari naturaliter ad adimplendam illam immodicam dispositionem.

17. Attamen si dispositio ista sit modicæ quantitatis ad causam piam, rectè sustinebitur schedula per dispositionem inter vivos, non solùm civiliter, sed etiam naturaliter, & Prælatus promittens tenebitur adimplere; quia ut diximus suprà, est donatio rei modicæ cum conditione ut adimpleatur post mortem, quæ fieri valet ex licentia Prælati, & consequenter obligabitur ad adimplendum.

18. Quid verò dicendum, si Religiosus tempore professionis, in quo rectè de suis bonis disponit, Petrus Gregorius *lib. 42. Syntag. cap. 8. num. 8.* Farinacius *dict. quæst. 56. num. 2.* aliquam partem reservaverit, ut post professionem de ea testetur, an validum sit testamentum? Affirmarunt Baldus *in cap. In præsentia 8. de Probat. num. 38.* Jas. *in dict. Auth. Ingressi, num. 37.* Ducuntur, nam licèt Religiosus non possit reservare dominium illorum bonorum, benè tamen poterit facere dispositionem per testamentum, consentiente Monasterio.

19. Sed contrarium censuit Sacra Congregatio 14. Decembr. 1613. quam refert Barbosa *de univers. lib. 1. cap. 42. num. 207.* Ducitur, nam non solùm repugnat voto paupertatis dominium illorum bonorum reservatorum, sed etiam jus disponendi de illis, vel possessio, vel quasi illius. Suarez *de Religion. tom. 3. lib. 8. cap. 5. assert. 2. num. 24.* Villalobos *in Summa, 2. p. tract. 35. difficult. 29.* Ergo talis reservatio disponendi de his bonis per testamentum nequit Religioso præstare jus ad testandum. Cæterùm repugnat non habere dominium, & habere facultatem disponendi de re; nam dominium est facultas utendi re ad libitum, *l. In re mandata 5. C. Mandat. l. 1. tit. 21. p. 3.* Gomez *in l. 45. Tauri, à n. 5.* Donellus *lib. 9. comment. cap. 8.* Antuñez

de donat. lib. 1. *part.* 3. *cap.* 8. Ergo quoties dominium ablatum est à Religioso per professionem, necessariò jus disponendi ei ablatum est. Denique si aliquid tempore professionis potest reservare ex licentia Prælati, est tantùm aliquid ad usum amovibile. Garcia *de Beneficiis*, 7. *part. cap.* 10. *num.* 100. Barbosa *in Auth. Ingressi, Cod. de Sacros. Ecclesiis, num.* 36. & *de univers. lib.* 1. *cap.* 42. *n.* 152. Tamburinus *de jur. Abbat. tom.* 3. *quæst.* 16. *num.* 16. Sanchez *lib.* 5. *Decalogi, cap.* 4. *n.* 97. non tamen poterit aliquid reservare, ut de illo liberè disponat, tanquam de re propria, aut in qua habeat aliquod jus. Ergo minimè ex hac reservatione poterit testamentum condere. Barbosa *dict. lib.* 2. *cap.* 42. *num.* 107. de Lugo *dict. sect.* 6. *num.* 115. Sanchez *d. cap.* 8. *num.* 18.

20. Hæc sententia admittenda est, & ultra rationes adductas, adhuc probari poterit; nam ut docet de Lugo *d. sect.* 6. *n.* 115. sicut mors naturalis tollit potentiam naturalem, sic mors civilis in professione tollit omnem potentiam civilem ad testandum, nec aliquo modo subsistet ex licentia Prælatorum, cùm ipsi nequeant illam præstare ad testandum: quapropter ex simili reservatione, etiam cum licentia Prælati non poterit testari. Quod non solùm tenebis quando reservasset ad faciendum testamentum, sed etiam si reservasset ad donandum inter vivos, ob rationes suprà perpensas. Et licèt Prælati possint dare licentiam Religioso, ut aliquid modicum præstet, ut jam diximus, Lessius *de just. lib.* 2. *cap.* 41. *dub.* 8. *num.* 71. Villalobos *dict. diffic. ult.* 39. *num.* 4. non tamen poterit præstare licentiam ad hanc reservationem donandi, etiamsi modicum fuerit; quia nequit Religiosus jus habere, & retinere ad donandum.

21. Sed quæres, an Religiosus possit testamentum condere de rebus alienis ex consensu domini? Et in re distinguendum, an dominus consenserit, ut faciat professus testamentum nomine proprio, an verò nomine domini consentientis, tanquam commissarius, seu exequutor. Primo enim modo nequit testamentum condere, etiam de licentia Prælati, ut docet Navarrus *d. comment.* 2. *de Regular. num.* 57. qui aliquibus rationibus probat suam sententiam; illa enim aptior est, quia tunc nequit fieri testamentum nomine Religiosi; nam tunc nequit fieri nomine Religiosi testamentum, nisi dominus transferat dominium illorum bonorum ad Monasterium. Navarrus *ubi proximè, num.* 5. Barbosa *in Auth. Ingressi, Cod. de Sacros. Ecclesiis, num.* 34. Ergo nequit Religiosus condere testamentum nomine proprio, etiam cum licentia Prælati, ut diximus suprà de bonis Monasterii.

22. Si verò tanquam commissarius, aut exequutor id fecerit nomine domini bonorum consentientis, tunc valet ex licentia Prælati, *cap fin. de testament. in* 6. Quod etiam admittunt DD. si relinquatur Monacho aliquid, ut distribuat inter pauperes tempore suæ mortis; quia tunc non est testator, sed elector pauperum, & exequutor piorum. Pacianus *conf.* 36. *à num.* 103. Sanchez *d. cap.* 8. *num.* 8. Diana 5. *p. tract.* 3. *resol.* 128. *vers. Notandum est.*

23. Sed de Lugo *d. sect.* 6. *num.* 111. in hoc casu distinguit; nam si attendamus ad testamenti factionem, rectè procedit doctrina ista, quia non est nisi exequutor, aut elector pauperum. Idem dicendum quoad votum paupertatis, si id facit tanquam œconomus testatoris, aut fidelis distributor. Si tamen hæc facultas non tam detur favore pauperum eligendorum, aut causarum piarum exequendarum, sed in commodum ipsius Religiosi, tunc per se nequit absque licentia Prælati hanc electionem, aut distributionem facere, quia tunc Religiosus est quasi dominus habens illa bona ad distributionem inter pauperes.

24. Hæc sententia de Lugo admittenda est non ob suam rationem, quia nimis probat, quatenus supponit aliquod jus, vel quasi dominium ad distributionem illam faciendam acquisiisse Religiosum, quod distribuere nequit, si immodicum est, etiam cum licentia Prælati. Quare dicendum, nullum jus in illis bonis Religiosum acquisivisse, nec in electione, & distributione, sed totum fieri nomine ipsius domini relinquentis bona illa ad pauperes, vel ad alia opera pia, ad quod sufficit licentia Prælati. Rodriguez *in Sum. tom.* 2. *cap.* 70. *n.* 13. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 11. *n.* 34.

25. Est verò dubium, an Religiosus factus Episcopus possit testari de bonis suâ industriâ quæsitis, vel ex hæreditate aliqua, vel paterna? Prima sententia negat; nam Religiosi Episcopi adhuc voto paupertatis adstringuntur, nec in his bonis habent dominium, sed est penes Ecclesiam, aut Cameram Apostolicam. Ergo de eis nequeunt testari tanquam de re aliena. Et à simili confirmatur, nam Religiosus apostata quidquid acquirit in seculo, Monasterio non acquirit, sed Cameræ Apostolicæ, ex Constitutione Gregorii XIII. cujus meminit Navarrus *conf.* 17. *de Stat. Monach.* & *conf.* 18. *de Regularib.* quod idem dicendum videtur de Religioso facto Episcopo, qui licèt aliquid acquirat in seculo, ad Cameram Apostolicam, vel ad Ecclesiam pertinebit, ob voti impedimentum. Ergo de his bonis non poterit testari. Turrecremata *in cap. Nulli* 11. *quæst.* 5. *num.* 22. Cenedo *de paupert. Religios. dub.* 46. Rota apud Gregorium XV. *decis.* 1. *num.* 9. Gratian. *discept. for. cap.* 363. *num.* 25. Pareja *de instrumen. Edit.* 1. *p. tit.* 5. *resol.* 5. *n.* 9. Capponi *tom.* 1. *discept.* 41. *à n.* 3. Sanchez *lib.* 6. *Decalog. cap.* 6. *num.* 10. Araujo *de Stat. Eccles. tract.* 3. *quæst.* 28. *dub.* 3. *num.* 18.

26. Secunda sententia tenet contrarium; nam licèt Religiosus Episcopus in his bonis non habeat dominium, habet tamen administrationem, quod est sufficiens ad testandum. Et confirmatur, nam hæc administratio bonorum est sufficiens ad donandum in vita, Ergo est sufficiens ad testandum. Hostiensis *in cap.* 1. *de testam. n.* 5. Medina *de Sacror. hom. continent. lib.* 5. *cap.* 26. *col.* 2. Sà *verbo Episcopus, num.* 11. Rodriguez *in Sum. tom.* 2. *cap.* 70. *n.* 5. Villalobos *in Sum.* 2. *p. tract.* 35. *difficult.* 40. *n.* 10. dicit probabile Sanchez *d. cap.* 6. *n.* 10.

27. In hoc dubio animadvertendum, fundamentum hujus secundæ sententiæ debile esse; nam ex sola administratione rei alienæ non sequitur facultas de illa testandi, quin potiùs contrarium, dum jura ad testandum dominium requirunt, ut communiter docent DD. *in dict. Authent. Ingressi.* Tum administratio morte finitur, nec potest administrator de his quæ post ejus mortem sunt peragenda respondere.

28. Attamen admitto hanc secundam sententiam; nam facultas testandi est permissiva, nec aliquo modo est limitanda, nisi in personis, & casibus à jure expressis. Glossa *in l.* 1. *Cod. de Sacros. Ecclesiis.* Glossa *in proœmio tit.* 1. *part.* 6. & *in l.* 13. *ejusdem tit.* Pickhardus *in rub. Instit. quibus non est permiss. num.* 7. non enim est textus qui interdicat Episcopis Religiosis de rebus suis testari. Ergo rectè poterunt testari. Cæterùm dicere, Religiosos Episcopos tantùm habere administrationem, & non dominium suorum bonorum, incertissima res est; nam plures Doctores tenent contrarium, quos dedimus suprà, *cap.* 3. *num.* 41. quare cùm in his bonis dominium acquirant, de eis poterunt testari. Denique, ut scripsimus *cap.* 3. *à num.* 43. Religiosus Episcopus dispensatus est in modo voti, ita ut rectè consequatur dominium in redditibus. Ergo majori ratione in bonis patrimonialibus. Unde, quidquid resistat Araujo *d. dub.* 3. *à num.* 18. dilabitur fundamentum contrariorum, & consequenter poterit Religiosus Episcopus de his bonis testari.

29. Præterea Religiosus professus poterit testari, si indultum ei concesserit Summus Pontifex, nec sufficiet licentia

licentia Prælati simul cum Conventu, nec Capituli Generalis, cùm nequeant in lege Superioris dispensare. Covarr. in cap. 2. de testament. num. 10. Simon de Petris de interpret. ult. volunt. lib. 2. interpret. 1. dub. 1. resolut. 4. n. 73. Rodriguez quæst. Regul. tom. 3. quæst. 69. art. 2. de Lugo dict. sect. 6. num. 118. Barbosa in cap. 2. de testament. num. 9. & de univers. jur. lib. 1. cap. 43. num. 213.

30. Est verò difficultas, quomodo id fieri possit à Romano Pontifice. Plures dixere, non id facere Pontificem per dispensationem voti paupertatis, sed tantùm concedendo administrationem, seu usum illorum bonorum, ut Religiosus de eis disponat per ultimam voluntatem: quod non est voti dispensatio, sed prorogatio facultatis alienandi inter vivos, usque ad alienationem per ultimam voluntatem. Navarrus cons. 2. de Regularib. num. 57. Lessius de justit. lib. 2. cap. 41. dub. 8. num. 71. Sanchez lib. 7. Decalog. cap. 8. num. 47. Layman in Summa, lib. 3. tract. 5. cap. 3. num. 5. Suarez de Religion. tom. 3. lib. 8. cap. 16. num. 10. de Lugo dict. sect. 6. num. 118.

31. Alteri verò inquiunt, id à Pontifice fieri per dispensationem voti paupertatis, quia cùm Religiosus testatur, proprio nomine testamentum condit, quod nequit facere nisi acquirendo dominium illorum bonorum, de quibus ad testandum facultas conceditur. Ergo necessariò id debet facere Pontifex per dispensationem voti paupertatis, ut Religiosus testetur non tanquam administrator, seu œconomus Pontificis, Francus in rub. de testament. num. 82. Azorius Instit. Moral. 1. p. lib. 12. cap. 9. quæst. 10.

32. In hoc dubio dico in primis, totam difficultatem consistere, an testetur Religiosus, quando indultum consequutus est à Romano Pontifice, nomine proprio, an alieno, nempe Pontificis concedentis, qui est supremus administrator illorum bonorum? Et existimo semper testari nomine proprio. Probatur, nam indultum nihil præstat, nisi licentiam testandi, removendo impedimentum juris, liberè relinquendo professum, ut testetur secundùm suam voluntatem. Ergo quoties indultum conceditur, id fit ut testetur nomine proprio, & secundùm suam propriam voluntatem. Cæterùm si ista facultas esset tantùm prorogatio facultatis donandi inter vivos, posset hæc licentia dari à Superioribus, qui ad donandum inter vivos, causâ subsistente, eam præstant: Sed hoc est de jure reprobatum, ut diximus num. 29. Ergo asserendum, per indultum concedi facultatem testandi nomine proprio.

33. Sed dices cum Suarez dict. cap. 16. num. 11. Superiores Religiosi possent concedere hanc licentiam, nisi à jure interdiceretur, quia est tantùm prorogatio alienandi inter vivos. Ergo Religiosus non testatur nomine proprio. Sed respondetur nullum esse textum apertè interdicentem Superioribus hanc licentiam concedere, sed tamen per necessarium sequitur: nam cùm Religiosus testetur nomine proprio, & ad id sit necessarium acquirere dominium, inde est, ut hæc licentia præstari non possit à Superioribus Religiosi, sed solùm à Romano Pontifice.

34. Instabis: Ergo dabitur casus, in quo possit Religiosus testari ex sola licentia Superioris. Probatur, nam si licentia Pontificis est necessaria ut Religiosus testetur nomine proprio, & acquirat dominium; si velit testari nomine alieno, & tantùm ut administrator, sufficit licentia Superioris. Respondetur hunc casum tantùm posse accidere quando Religiosus disponeret de aliqua re modica, quam ex licentia Superioris poterat donare inter vivos, ut diximus suprà, de donationibus causâ mortis; non verò de aliis rebus majoribus, aut circa magnam quantitatem, quam nequit alienare Religiosus, etiam ex Superiorum licentia; nec illam admittere, nisi ad usum pro sua vita. Suarez dict. cap. 16. num. 12. Barbosa in cap. 2. de testament. num. 13. ad quam disponendam, & alienandam per ultimam voluntatem, necessarium est indultum à Romano Pontifice, quod existimandum concedi, ut nomine proprio Religiosus testetur, non autem nomine Pontificis, nisi sua Sanctitas id in Indulto expresserit.

35. Deinde comprobatur discursus ex dict. Auth. Ingressi, C. de sacros. Ecclesiis, ubi asseritur Monachum testari non posse, quia non habet proprium, nec est dominus bonorum. Ergo ad hoc ut testetur, necessarium est ut fiat dominus illorum bonorum per indultum Pontificis, quod non esset necessarium, si sicut administrator testaretur nomine alieno. Ergo dicendum, per indultum semper testari nomine proprio.

36. Hinc sequitur, admittendam esse secundam sententiam asserentem testari Religiosum per indultum Pontificis nomine proprio, acquirendo dominium, & per dispensationem voti paupertatis. Quod facilius admittendum in nostro modo explicandi, non dispensando in omni voto paupertatis, sed in modo ipsius voti.

37. Licentia, vel facultas Pontificis debet esse expressa, & in particulari, ut Religiosus testetur; nec sufficiet generalis disponendi independenter à Prælatis, quia est ad id speciale interdictum, & est ad id necessaria specialis dispensatio. Delugo dict. sect. 6. n. 119. Tum & causa est necessaria. Lessius dict. dub. 8. num. 71. Sanchez dict. cap. 8. num. 48. Molina de justit. tract. 2. disput. 141. num. 9.

38. Sed est dubium, an valida sit talis facultas absque aliqua causa. Prima sententia affirmat, & probari poterit ex doctrina Covarr. in c. Cùm in officiis 7. de testament. num. 7. ubi asserit, licentiam, seu facultatem datam à Pontifice Episcopo ad testandum de redditibus absque causa, validam esse, licèt illicitam. Ergo idem est dicendum de hac facultate data Religioso ad testandum. Cæterùm hæc dispensatio est juris positivi, quæ si fiat à Pontifice absque causa, valida est, ut cum multis diximus cap. 10. n. 30. Ergo erit valida. Redoanus de spoliis, quæst. 7. §. His præsuppositis, n. 13.

39. Secunda sententia tenet contrarium, nam hæc facultas conceditur cum dispensatione voti paupertatis, cujus obligatio cùm sit de jure divino, nequit fieri à Pontifice absque causa. Ergo si absque ea conceditur hæc facultas, valida non erit. Francus in dict. rubric. de testament. num. 82. Azorius dict. 1. part. lib. 12. cap. 9. quæst. ult.

40. Tertia sententia aliter dicit, si enim in facultate ista includatur vitium alienandi bona Monasterii, non quia per se sit iniqua, sed tantùm versetur vitium quoad modum, tunc hæc facultas absque causa sustinebitur; quia in hac specie tantùm læditur jus positivum, cujus dispensatio valida est absque causa, secus si non fuisset vitium in modo alienandi, sed in ipsa alienatione, quia esset iniqua; tunc enim valida non erit absque causâ, quia talis distributio fuisset iniqua contra votum paupertatis, & esset dare licentiam, ut bona Monasterii prodigerentur à Religioso: qood nequit fieri à Pontifice, qui non est dominus illorum bonorum, sed tantùm administrator. Sanchez dict. cap. 8. num. 50.

41. In hoc dubio duo sunt consideranda in facultate testandi concessa Religioso. Primum, quatenus opponitur voto paupertatis: secundum, quatenus continet alienationem bonorum Monasterii. Et quoad primum Doctores secundæ sententiæ consequenter loquuntur; nam cùm ipsi dixerint hanc facultatem concedere Pontificem per dispensationem voti paupertatis, benè asserunt causam esse necessariam, ut valida sit facultas, quia absque causa nequit Pontifex votum dispensare; continet enim obligationem de jure divino, necessariò requirentem causam gravem, ut possit ab

ab illo dispensati. Glossa *in cap. non est 3. de vot. verbo Nisi subsit causa*, ubi etiam Barbosa *num. 5.* S. Thomas 2. 2. *quæst. 88. art. 12. ad 2.* Sanchez *de matrim. lib. 8. disp. 17. num. 3.* Reginaldus *in praxi for. lib. 8. n. 341.* Villalobos *in Summa, 1. p. tract. 2. difficult. 41. n. 1.* Layman *in Summa, lib. 1. tract. 4. cap. 22. n. 2.*

42. Sed prima sententia, quæ alio principio nititur, nempe non continere dispensationem voti paupertatis, verùm tantùm tollere juris impedimentum denegans hanc facultatem Religioso, contrarium affirmat, quia tantùm continet juris interdictum à Summo Pontifice dispensabile absque causa validè. Layman *dict. cap. 22. num. 31.*

43. In re verò dicendum, inspecto solo voto paupertatis, in nostro modo explicandi, nempe dispensare Pontificem votum quoad modum, validam esse facultatem testandi absque causa; nam similis dispensatio est tantùm à jure positivo disposita, nempe concedendo dominium, relicto usu ad nutum Superioris, quod non tollit substantiam voti paupertatis; idcircò sustinebitur validè talis facultas à Summo Pontifice concessa absque causa, licèt illicitè.

44. Verùm quatenus facultas ista testandi continet alienationem bonorum Monasterii, dico admittendam esse secundam sententiam; quælibet enim bona, sive jam sint Monasterii, sive de novo acquirantur à Religioso, ipsius statim fiunt. Gratianus *regal. 320.* Tuschus *tom. 5. lit. M, conclus. 31.* Paulus Berti *in Praxi crim. Regul. tit. 1. cap. 2. num. 17.* Azorius *Instit. Moral. 1. part. lib. 12. cap. 8.* Molina *de justit. tract. 2. disput. 140.* quamobrem, ut per hanc facultatem datur Monacho licentia testandi, consequenter conceditur facultas alienandi bona Monasterii, quorum dominus Pontifex non est: quare ut Monasterium illis bonis privetur, necessaria est causa, non quælibet, sed publica Religionis, aut Monasterii; aliàs valida non erit, ex his quæ scripsimus *lib. 1. cap. fin. à num. 3.* Tum quia licèt Pontifex sit generalis administrator bonorum Ecclesiæ cum libera, Navarrus *de Reddit. quæst. 1. monit. 54.* Solorzanus *de Iur. Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 1. n. 10.* nequit absque causa bona ista concedere, nisi justâ causâ subsistente, *cap. Cùm Apostolica 7. de his quæ fiunt à Prælat. ad finem*, Covarr. *lib. 1. var. cap. 17. num. 4.* Solorzano *dict. cap. 1. num. 9.* Ergo facultas ista testandi, ex eo quod alienet bona Monasterii absque causa, valida non erit.

45. Rursus disquirendum, an quando hæc facultas conceditur Religioso absolutè absque expressione usuum piorum, aut profanorum, possit testari ad usus profanos? Et Medina *de sacror. hominum continent. lib. 5. cap. 26. col. 2.* asseruit posse etiam testari ad causas profanas, idque usu esse receptum. Sed contrarium est tenendum; nam Pontifex generaliter, & absolutè aliquid concedens, censetur derogare juri communi quominus illud lædat; quamobrem solùm est intelligenda hæc facultas ad causas pias, non verò ad profanas. Navarrus *de Reddit. quæst. 3. num. 6.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 9. num. 67.* Alter Molina *dict. disput 141. in fin.* Suarez *de Relig. tom. 3. lib. 8. cap. 16. num. 19.* Barbosa *in cap. 2. de testament. num. 11.* Sanchez *Decalog. lib. 7. cap. 8. num. 51.* Unde ex hac facultate primogenium instituere non valet ad conservationem familiæ, quia est usus profanus. Molina *dict. cap. 9. num. 68.* Sanchez *dict. cap. 8. num. 52.*

46. Si verò ad usus profanos aliquando hanc facultatem dederit Pontifex, causâ existente sustinebitur, ut contra Tapiam, & Lessiom tenet Sanchez *dict. cap. 8. num. 51.* Valet enim Religiosus tam insignia merita habere, ut validè, & licitè ei hæc facultas ad usus profanos concedatur; nam ut diximus suprà, causa existente, semper ut causa pia existimabitur, ut latè *cap. 10. à num. 27.* docuimus.

47. In facultatibus aliqua sunt observanda. Primum, ut licentia, & facultas sit expressa, & in particulari, ut dicatur ad causas profanas. Secundò debet exprimere, dari facultatem Religioso testandi de his bonis, quæ possidet, non autem de aliis bonis Monasterii: in his ergo, nisi rarò, Pontifex hanc facultatem non concedit. Molina *dict. disput. 141. n. 10.* & semper intelligitur de bonis quæ à Religioso tenentur. Gamma *decis. 308. num. 2.* Layman *in Summa, lib. 3. tract. 5. cap. 3. num. 5.* Sanchez *dict. cap. 8. num. 56.* Tertiò, ut hæc facultas non extinguatur pro primo actu. Sanchez *dict. cap. 8. num. 60.* Quartò, ut nec extinguatur morte concedentis. Barbosa *in cap. 2. de testament. à num. 13.* Sanchez *d. cap. 8. n. 57.*

48. Est verò dubium, an Religiosus, dato quod non testetur, possit de licentia Superioris revocare testamentum factum ab eo ante professionem? Et in hac difficultate suppono id fieri posse à Novitio absque solemnitatibus Tridentini, ut explicant Thesaurus *lib. 2. decis. 56.* Guttierrez *Can. lib. 2. cap. 1. à n. 6.* Garcia *de beneficiis, 11. p. cap. 9. n. 7.*

49. Erit ergo dubium circa testamentum factum post professionem. Prima sententia affirmat, quia hoc non est testari, sed testamentum revocare, quod est diversum. Ergo ex licentia Superioris poterit revocare testamentum conditum ante professionem. Cæterùm, nam ultima voluntas est deambulatoria usque ad vitæ exitum, *l. 4. ff. de adimend. legat. l. Cùm hic status 38. §. Ait oratio, ff. de donat. inter, cap. Cùm Martha 6. de celebrat. Missar.* Guttierrez *de juram. 2. part. cap. 1. à num. 1.* Mantica *de conject. lib. 12. tit. 1. à num. 1.* Professio verò mors non est naturalis. Ergo Religiosus etiam post professionem ex licentia Superioris poterit revocare testamentum, quod ante professionem condiderat. Bart. *in Auth. Si qua mulier, C. de sacros. Ecclesiis, num. 5.* & ibidem Salycet. *col. 8.* Tellus *in l. 17. Tauri, num. 5.* Rodericus Suarez *allegat. 20. à num. 25.* Clarus *verbo Testamentum, quæst. 29. num. 9.* Decianus *lib. 3. cons. 31. per tot.* Crassus *de success. ab intestat. §. Testamentum, quæst. 34. num. 8.* Menchaca *de success. lib. 1. §. 2. num. 52.*

50. Secunda sententia tenet contrarium, nam quando Religiosus profitetur, à se abdicat dominium suorum bonorum, jura, & actiones: quamobrem remanet testamentum confirmatum, & hæredes, & legatarii plenè hæreditatem acquirunt quasi per mortem naturalem. Ergo post professionem non poterit testamentum revocare, etiam cum licentia Superioris. Cæterùm professio, licèt mors naturalis non sit, attamen in his quæ repugnant statui Religioso producit illos effectus, prout producit mors naturalis: quapropter confirmatum remanet testamentum, perinde ac si Religiosus naturaliter moreretur, & consequenter non poterit revocare, etiam ex licentia Superioris. Spino *de testament. gloss. 6. in rubr. num. fin.* Fachineus *controvers. lib. 6. cap. 15. vers. Ego sententiam.* Farinacius *in Repert. ult. volunt. quæst. 65. num. 5.* Thesaurus *quæst. 56. num. 1.* Barbosa *ad Concilium, sess. 25. de Regul. cap. 16. num. 20.* Castillo *lib. 1. controv. cap. 65. num. 6.* Sanchez *lib. 7. Decalog. cap. 11. num. 5.* de Lugo *dict. sect. 6. num. 120.* Oliva *de for. Ecclesiæ, 3. p. q. 41. num. 12.*

51. Tertia sententia inquit, Religiosum post professionem posse revocare testamentum solùm in specie Authenticæ *Si qua mulier, C. de sacros. Ecclesiis*, quatenus inter liberos disponit sua bona dividendo; aliter verò revocare non posse, ut admittit Clarus *dict. quæst. 29. n. fin.* Gregorius *in l. 17. tit. 1. p. 6. verbo Paeden*, & alii recensiti à Sanchez *dict. cap. 11. num. 3.*

52. In hac difficultate distinctio facienda est, quando Monasterium, in quo profitetur Religiosus, est incapax bonorum, & quando capax. Quando Monasterium

nasterium est incapax, neutiquam Religiosus etiam ex licentia Prælati poterit testamentum revocare factum ante professionem. Ratio est, nam professio in Monasterio incapaci bonorum, tanquam mors naturalis reputatur; idcircò sicut morte naturali testamentum confirmatur, *l. 1. vers. Post mortem, ff. de testament. cap. Cum Martha 6. §. Cæterùm, vers. Novissimum*, Pichardus *in princip. Instit. quib. non est permiss. num. 43.* Escobar *de testament. cap. 1. num. 24.* ubi adducit ad id testimonium D. Pauli *ad Hebræos cap. 9.* ita ut amplius non possit revocari: similiter quando testator ingressus est Monasterium incapax bonorum, Bart. *in tract. de Minorit. lib. 4. distinct. 2. cap. 3. num. fin. & in dict. Auth. Si qua mulier, à num. 11.* Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Mortuo testatore 1. num. 201.* Mandellus *vol. 4. consf. 712. num. 4.* Farinacius *dict. quæst. 65. num. 15.* Sanchez *dict. lib. 7. cap. 11. num. 1.* Palao *tom. 3 Oper. Moral. tract. 16. punct. 14. num. 3.*

53. Erit ergo difficultas in alio membro distinctionis, scilicet quando Monasterium fuerit capax bonorum. Et antequam ad resolutionem deveniamus, ponendus est casus quæstionis. Potest enim Religiosus testamentum condere antequam cogitaverit de Religione capessenda, & tunc rumpitur testamentum per professionem in Monasterio capaci bonorum, quoad institutionem, non verò quoad legata; quia reverà se, & sua obtulit Monasterio. Clarus *verbo Testamentum, quæst. 28. num. 4.* Farinacius *dict. quæst. 65. à n. 8.*

54. Doctores tamen isti cum aliqua obscuritate loquuntur, dum ultra professionem petunt quod se, & sua offerat Monasterio: quod explicationis gratiâ dictum censeo, ex eo quod per talem oblationem rumpatur testamentum, quatenus ad alium bona transfert, quod fit per solam professionem. Sed tamen etiamsi nullam faciat oblationem, sed simpliciter profiteatur, idem est asserendum; nam Monasterium habetur per professionem loco filii, & sicut agnatione posthumi rumpitur testamentum, *princip. Instit. quib. mod. testament. infirment. l. Centum 8. ff. de injust. rupt. l. 20. tit. 1. p. 6.* similiter agnatione Monasterii. Tum ex ratione supradicta, quia quando Religiosus simpliciter profitetur, tacitè se, & sua Monasterio offert, & similiter testamentum rumpitur, sicut si expressè offerret. Abbas *in cap. In præsentia 8. de probat. num. 2.* Innocentius *ibidem, num. 7.* Hostiensis *num. 11.* Jason *in rub. de lib. & posthum. num. 8. & 19.* Romanus *consf. 237. per tot.* Qui quidem hoc intelligunt, nisi aliquid in eo testamento relinqueret Monasterio, quia tunc non rumpitur, sed datur supplementum legitimæ. In hoc verò casu difficultas non est, quia jam concedimus testamentum ruptum & revocatum per professionem.

55. Si verò de ingressu Religionis, vel de assumendo habitu cogitabat, & tractabat, & tunc testamentum condiderit, aliqui existimant testamentum similiter rumpi. Refert Sanchez *d. lib. 7. cap. 3. num. 17.* Palao *dict. punct. 14. num. 4.* Sed in hac specie contrarium est tenendum, quia in altero casu censetur profitentem mutasse voluntatem, & se & sua obtulisse Monasterio; quod quidem, non ita existimandum, quando cogitans de Religione alium hæredem instituat, quia tunc est clara voluntas excludendi Monasterium à suis bonis: quod ita intelligendum, sive aliquid reliquerit Monasterio, sive non. Menchaca *de success. lib. 1. §. 20. num. 29.* Velasco *de part. cap. 16. num. 17.* Covarr. *in cap. 2. de testament. num. 4. & 6.* Molina *de primog. lib. 2. cap. 5. num. 44. & 45.* Cevallos *quæst. 121. num. 2.* Angulo *de meliorat. in l. 2. gloss 3.* Farinacius *dict. quæst. 65 à num. 6.* Sanchez *dict. cap. 3. num. 28.*

56. In hac ergo hypothesi erit difficultas, & asserto primam sententiam esse admittendam, & Religiosum posse ex licentia Superioris post professionem testamentum revocare. Ducor, nam non implicat ut testamentum confirmatum per mortem civilem, adhuc possit revocari, ut probatur ex eleganti textu *in l. Sed si mors 14. ff. de donat. inter*, ubi donatio inter virum, & uxorem confirmatur morte civili, nempe deportatione; & tamen in marito deportato durat jus revocandi: & rationem præstat Consultus, quia mors naturalis mariti expectanda est, ut donatio habeat plenam firmitatem. De verba: *Ita tamen, ut non adimatur marito licentia revocandi, quia mors ejus expectanda est, ut tunc habeat plenissimam firmitatem.* Est etiam textus *in l. Uxoris 23. C. eod. tit.* Ergo licèt Religiosus moriatur civiliter per professionem, adhuc durat potestas revocandi testamentum non ita pleaè confirmatum, & semper remanet donec accedat mors naturalis professi. Ergo ex licentia Superioris poterit revocari testamentum.

57. Sed dices, illa jura assumptum non probare; nam deportatus potest in pristinum statum restitui, & ita donationem inter virum, & uxorem revocare, ut considerat Sanchez *dict. lib. 7. cap. 11. num. 5.* quod nequit considerari in Religioso, qui per professionem perpetuò manet Religiosus. Verùm hoc non urget, quia etiam Religiosus ex dispensatione Pontificis valet in pristinum statum restitui, cùm in omnibus votis possit dispensare.

58. Rursus probatur hæc sententia; nam licèt Religiosus non possit post professionem habere dominium in suis bonis, nec aliquod jus revocandi testamentum, adest tamen apud Monasterium capax bonorum, ad quod transivit per professionem, ut transeunt omnia jura, & actiones ipsius professi. Unde ex licentia Superioris benè poterit illo jure uti ad revocandum testamentum, præcipuè cùm id tendat ad bonum Monasterii. Confirmo discursum; nam jus revocandi testamentum, quod erat in testatore ante professionem, non extinguitur per professionem, sicut nec per aliam mortem civilem, *l. Cum pater 77. §. Hæreditatem 3. ff. de legat. 2. l. Ex facto 17. §. Si quis rogatus, ff. ad Trebell. l. Statius Florus 48. §. Cornelio, ff. de jur. Fisci.* Ergo debet transire ad Monasterium, quia remanere nequit penes Religiosum. Ergo Religiosus ex licentia Prælati rectè poterit revocare testamentum factum ante professionem, ut præter adlegatos tenent etiam Burgos de Paz *in l. 3. Tauri, n. 688.* Mathienzo *in l. 1. tit. 6. lib. 5. gloss. 3. num. 4.* Caldas *de nominat. emphyt. cap. 3. num. 17.*

59. Hinc sequitur contra Angulo *de meliorat. in l. 1. gloss. 3. num. 19.* Sanchez *dict. cap. 11. n. 12.* posse monasterium revocare testamentum factum à Religioso ante professionem; quia cùm jus revocandi per professionem non extinguatur, sed transeat ad monasterium, poterit eo uti, & testamentum revocare.

60. Illud verò citra dubium ab omnibus est receptum, ut Religiosus possit declarare suum testamentum post professionem, quando aliquod dubium adfuerit, & declaratio verbis est facienda. Sanchez *dict. cap. 11. num. 16.* de Lugo *dict. sect. 6. num. 120.* Unde si in suo testamento aliquid legasset operibus piis post professionem declarandis, rectè poterit declarare: quod quidem non solùm procedit in Religiosis cujuscumque Ordinis, sed etiam in Minoritis; dum tamen haberet in mente opera illa, aliàs si non habuisset, magis erit dispositio, quàm declaratio, quæ nequit fieri à professo. Sanchez *dict. cap. 11. num. 18.* de Lugo *dict. sect. 6. num. 120.*

61. Est verò quæstio non prætereunda, an Religiosus ex sola consuetudine possit testari. Prima sententia negat, nam regula Religionum nequit à consuetudine immutari, sed solùm à Papa. Ergo ex consuetudine nequit Religiosus testari. Benedictus *in cap. Raynutius, verbo Mortuo itaque testatore, num. 301.* Redoanus *de spoliis, quæst. 7. §. His igitur præsuppositis, num. 6.*

num.6. Boëtius Epo in cap. 12. de testament. à num. 40. Gratianus March. decis.61. num.8. Benedictus Ægidius in l.1. C.de sacros. Ecclesiis, 1. p. §.7. num.7.

62. Secunda sententia tenet contrarium, quia omnia quæ fiunt per privilegium, fieri possunt per consuetudinem: quod quidem admittendum, maximè si consuetudo immemorialis sit, cap. Super quibusdam 36. de verb. significat. l.Hoc jure, §. Ductus aquæ, ff. de aqua quotid. & æstiv. Riccius 4. p. decis.89. num.1. Salgado de Regia protect. 1. part. cap.1. num.130. Salzedo de leg. polit. lib.1. cap.8. num.27. & fortior est quàm gratia Principis. Valenzuela cons. 69. num. 11. Castillo lib.6. controvers. cap.23. num.19. Ergo cùm ex privilegio Religiosus possit testari, similiter per consuetudinem. Cæterùm interdictum, ne Religiosi testentur, est totum de jure positivo. Ergo rectè poterit per contrariam consuetudinem abrogari, ut possit Religiosus testari. Navarrus comment.2. de Regul. n.14. Tapia in d. Auth. Ingressi, cap.1. num.16. Sanchez dict. lib.7. cap.8. num.63. qui asserit sufficere consuetudinem ordinariam rectè præscriptam.

63. Sed tamen admitto primam sententiam, etiamsi consuetudo sit immemorialis; nam regula illa, Quidquid valet fieri per privilegium, potest fieri per consuetudinem, maximè immemorialem, non semper est certa; multa enim fiunt per privilegium, quæ nequeunt fieri per consuetudinem. Rota 1. p. divers. decis.244. num.6. sicut in hac specie; nam privilegium testandi Religioso concessum, est odiosum, quatenus opponitur perfectioni religiosæ, & rarò, aut numquam conceditur, & solùm gravissima causa interveniente. Sanchex dict. cap.8. num.51. Ergo nequit dari hæc facultas per ipsam consuetudinem, etiam immemorialem; sed necessariò est expedienda per privilegium, cum summa circumspectione præsentis status, & causæ, ne inde grave damnum, aut scandalum excitetur in Religione. Barbosa de univers. lib.1. cap.39. §.2. num.190. Ergo Religiosus ex sola consuetudine testari non poterit. Præterea consuetudo nequit facere aliquem capacem illius rei, quando id nequit fieri per jus ordinarium Principis. Sed privilegium, seu hæc facultas testandi non conceditur à Pontifice, nisi jure extraordinario, cum cognitione causæ, rarò, aut nunquam. Ergo hæc facultas nequit concedi per consuetudinem, ut Religiosus testetur. Et confirmatur; nam ut secularis fiat capax jurisdictionis Ecclesiasticæ, non sufficit consuetudo, quantumvis immemorialis; quia licèt id fieri possit à Pontifice, tamen facit rarò, aut nunquam, & de potestate extraordinaria, cap. Cùm licèt 12. de prescript. Mena var. lib.2. cap.21. num.135. Castillo d. lib.6. cap.23. à n.5. Barbosa d. §.2. n.190. Ergo cùm ista facultas concessa Religioso fiat jure, & potestate extraordinaria, rarò, aut nunquam, nequit concedi per consuetudinem, nec per illam poterit testari. Tandem quælibet consuetudo irritatur, ut irrationabilis, quæ turbat disciplinam Ecclesiasticam, & regimen, cap. Cùm venerabilis 7. de consuetudin. cap. Sacrosancta 51. cap. Massana 56. de elect. ubi Scribentes. Consuetudo autem ista turbat disciplinam monasticam, & religiosam, quia per eam dissiparentur bona Monasterii, frangeretur votum paupertatis, & alia gravissima damna sequerentur. Ergo consuetudo illa, quantumvis immemorialis, non sustinebitur, nec per eam poterit testari Religiosus.

64. Præterea agendum de Religiosis professis habentibus ascendentes, seu descendentes, quibus legitima debetur, de qua ante professionem nihil disposuerint. Isti enim licèt non possint facere testamentum, attamen possunt facere divisionem bonorum inter ascendentes, seu descendentes, ut suas legitimas consequantur, & reliquum Monasterio relinquere. Auth. Si qua mulier, Cod. de Sacros. Ecclesiis: quem textum canonizatum intellexit Azorius 1. part. Instit. Moral. lib.12. cap.6. quæst.4. in cap. Ingredientibus 7.19. quæst.3. Sed sententia Azorii non probatur ex illo textu, quia tantùm agit de interdicto testandi Monachis imposito. Verùm adest textus in cap. Si qua mulier 9.19. quæst.3. ex transcriptione Authenticæ Si qua mulier, absque aliquo Concilio, seu Epistola decretali, unde canonizatus censeatur. Quapropter dicendum, textum illum, etiam de Jure Ecclesiastico observandum, per tacitam approbationem Pontificis, ex qua etiam recepit noster Alphonsus in l.17. tit.1. part.6. Menchaca usufrequent. lib.1. cap.5. num.1. Rodriguez tom.3. quæst. Regul.69. Lessius de Justit. lib.2. cap.41. num.82. vers. Respondeo. Molina de Just. tract.2. disput.141. num.3.

65. Hæc verò conclusio non est admittenda quando Religiosus profitetur Religionem incapacem bonorum, quia per professionem quasi mortuus naturaliter censetur. Bart. in dict. Auth. Ingressi, num.13. Sanchez dict. lib.7. cap.9. num.2. Barbosa in dict. Auth. Ingressi, num.6. qui num.7. observat textum illum intelligendum, etiamsi Religiosus tantùm unum filium habuerit; non enim est sine liberis qui unum habet, l. Non est sine liberis 148. ff. de verb. signific. Sanchez d. cap.9. num.12. & sub nomine ascendentium, seu descendentium intelliguntur omnes, quibus legitima portio debetur. Gutierrez can. lib.1. quæst.1. num.1. Sanchez dict. cap.9. num.13. & 20. Barbosa in dict. Authem. Si qua mulier, num. 9. Castillo lib.1. controvers. cap.65. num. 2.

66. Si verò Religiosus habens ascendentes, seu descendentes nihil disposuerit, & moriatur, monasterium statim legitimas reddet, reservata sibi parte, de qua ipse Religiosus disponere poterat, quæ in Castella, si habeat ascendentes, est tertia pars; si verò descendentes, quinta, l.6. Tauri, l.1. tit.8. lib.5. Recopilat. Ratio est, nam causa pia Monasterii nihil recipere potest cum damno tertii. Tiraquellus de Privileg. caus. piar. privileg.17. Vezinus commun. tom.1. lib.1. tit.1. num.12. Cùm ergo legitima quasi sit propria filiorum, etiam in vita patris, l. In suis 11. ff. de liber. & posthum. & ascendentium debita portio, inde est ut Monasterium, si moriatur Religiosus, statim teneatur legitimas reddere, sive ascendentibus, sive descendentibus. Gregorius in l.17. tit.1. part.6. verbo No de ellos. Molina de Primogen. lib.2. cap.9. num.60. Velasco cons.23. per tot. Castillo dict. cap.65. num.2. Sanchez d. cap.9. num.21.

67. Est verò dubium, an quando Religiosus professus inter filios legitimas dividit, possit unum meliorare in aliquibus bonis? Negat Gregorius nuperrimè citatus: rationem dat, quia nequit monasterium lædere meliorando filios in illa parte ad eos pertinente ultra legitimas. Sed hoc fundamentum in Regno Castellæ debilissimum est, quia in eo, dempto quinto, reliqua bona ad legitimas filiorum pertinent, l.28 Tauri, l.7. & 8. tit.8. lib.5. Recopilat. illa nempe facultate, ut inter eos, aut nepotes possit de tertio meliorare: quamobrem relicto quinto Monasterio, de tertio absque læsione illius poterit aliquem filium meliorare; idcircò debilissimum est fundamentum illud.

68. Alvaradus de conject. ment. defunct. lib.2. cap.1. num.5. scripsit professum posse inter liberos disponere de quinto, & tertio, & majoratum de eis instituere. Sed ut advertit Sanchez dict. cap.9. num.31. Alvaradus incautè loquutus est de quinto, quod necessariò relinquendum est Monasterio: poterit tamen propositio illa verificari in tertio.

69. Quare difficultas consistit, an relicto quinto Monasterio, de tertio possit aliquem filium, aut filios meliorare? Et negandum videtur; nam in dict. Auth.

Si

Si qua mulier, solùm patri professo conceditur divisio bonorum inter liberos ad implendas legitimas, non verò aliqua dispositio, ut constat ex littera. Navarrus *comment.2. de Regular. num.45.* Barbosa *in d. Auth. Si qua mulier, num.* 12. Ergo nullo modo poterit aliquem filium meliorare de tertio. Et confirmatur, quia de jure Regio legitima filiorum sunt omnia bona patris præter quintum. Cùm ergo tantùm divisio legitimarum Religioso concedatur, id non est dividere ad æqualitatem, sed disponere auferendo tertium aliarum legitimarum, & uni concedendo: quod nequit fieri à Religioso professo. Ergo nec poterit meliorare.

70. Ast in contrarium stat communis sententia, quam semper admittendam censeo. Ratio est, nam de jure permittitur professo dividere legitimas inter liberos: quod extendendum ad unius meliorationem in tertio, quia hoc pertinet ad bonam divisionem illarum, quatenus pater possit unum, aut alios filios meliorare ob benemerita, aut servitia illorum, aut ob affectum paternum. Ergo rectè unum, aut alios filios poterit meliorare. Sed dices: Hoc est disponere, & remanere apud patrem professum jus meliorandi, & gratificandi: quod repugnat in Religioso. Ergo minimè poterit meliorare. Sed respondetur id non facere patrem, quia in eo remaneat aliquod jus, sed tanquam administratorem bonorum illorum à jure positum, & tanquam partem divisionis. Tapia *in Auth. Ingressi, C de sacrosf. Ecclesiis, verbo Idemque, cap. 1. num.* 10. Rodriguez *in Summa, tom.2. cap.32. num.* 1. Lessius *de justit. lib.2. cap 41. dub. 20. n.82.* Molina *dict. disp.141. num.* 3. Barbosa *in dict. Auth. Si qua mulier, num.* 12. Ergo rectè poterit ex tertio meliorare.

71. Præterea alteri filii nullum percipiunt detrimentum ex eo, quod aliquis eorum melioretur in tertio, quia integrè suas legitimas percipiunt, ex juribus jam recensitis, & Monasterium suum quintum. Ergo rectè poterit professus unum, aut alios meliorare. Molina *dict. cap.9. à num* 61. Pater Molina *dict. disp.*141. *num* 4. Suarez *de Relig. tom.3. lib.8. cap.16. num* 5. Tapia *in dict. Auth. Ingressi, cap. 1. num.* 76. Angulo *de meliorat. in l.2 gloss 1. num.5. in fin.* Sanchez *dict. cap.9. à num.29.*

72. Rursus est aliud dubium, an quando pater habet acquisitam, & acceptatam facultatem Regiam ad instituendum majoratum ex legitimis filiorum, reservatis eorum alimentis, possit illum instituere, & conficere post professionem, quinto relictu monasterio: Prima sententia negat, nam talis facultas extincta est per professionem, ad effectum disponendi, & testandi. *l Deo nobis* 56. *C. de Episcop. & Clericis, Auth. Ingressi, C. de sacrosf. Ecclesiis:* idcircò post professionem non poterit uti facultate, nec majoratum instituere. Cæterùm post professionem nequit uti Religiosus alia facultate, nisi concessa *in dict. Auth. Si qua mulier*, ubi tantùm conceditur professo integras legitimas inter filios dividere. Ergo non poterit uti facultate Regia, nec majoratum instituere. Molina *dict. lib. 2. cap. c. num. 63. vers. Sed his non obstantibus.* Sanchez *dict. cap.9. num.33.*

73. Secunda sententia tenet contrarium; nam cùm integrum quintum relictum fuerit monasterio, & filiis alimenta, prout erat dispositum in facultate Regia, nullus detrimentum percipit. Ergo rectè pater poterit majoratum instituere. Cæterùm, nam ut dictum est, potest facere meliorationem de tertio inter ipsos liberos. Ergo etiam poterit majoratum ex facultate Regia instituere. Confirmatur, nam ideo potest meliorare, quia à lege id est concessum patri? Ergo similiter inter liberos majoratum instituere poterit ex facultate Principis, qui est lex viva. Sic tenet Tapia *in dict. cap. 1. num.*78.

74. Hanc Tapiæ sententiam Molina, & Sanchez relati *ubi proximè*, probabilem agnoscunt, quatenus suam probabiliorem dicunt: & eam admittendam censeo, quando in uno filio majoratum instituerit; nam talis institutio majoratus, non est aliqua singularis dispositio, seu testamentum; sed est tantùm dividere legitimas filiorum, prout erat dispositum in facultate Regia. Ergo rectè poterit majoratum instituere in uno filiorum. Explicatur magis, quia supposita facultate regia rectè impetrata, & acceptata, legitimæ filiorum sunt redactæ ad alimenta, prout de jure naturali debentur. Ast verò legitima filii, in quo est fundandus majoratus, sunt omnia bona illi relinquenda in modum primogenii. Ergo fundare majoratum in uno filio, & aliis alimenta relinquere, est solùm legitimas dividere, & rectè fit à Religioso. Rursus probatur doctrinâ Sanchez *dict. cap.9. num.*31. ubi docet patrem Religiosum ex tertio bonorum majoratum instituere posse inter ipsos liberos, quia ista est divisio legitimarum, auferendo tertium ex aliis legitimis, & uni applicando per beneficium legis. Ergo similiter ex facultate Regia applicando bona aliarum legitimarum, & instituendo majoratum in uno filio, erit divisio bonorum, & poterit fieri à Professo; nulla enim ratio disparitatis poterit considerari, ut contrarium in majoratu constituatur.

75. Rursus probo, quia licèt ex dicta Authentica *Si qua mulier*, pater professus teneatur integras legitimas filiis relinquere absque aliqua diminutione, Molina *dict. cap.9. num.* 58. Barbosa *in dict. Auth. Si qua mulier, num.*15. id est intelligendum quando nulla adest facultas Regia restringens eas ad naturalia alimenta; quia tunc non sunt legitimæ civiles, & secundùm legem 6. Tauri, sed derogatæ; quapropter integras legitimas pater professus relinquit, tantùm alimenta filiis relinquendo, & alteri majoratum. Ergo rectè pater professus poterit ex vi facultatis Regiæ in uno filio majoratum instituere, aliis filiis alimenta relinquendo.

76. Denique licèt pater professus nequeat pupillariter inter se filios substituere, quia per professionem facti sunt sui juris. Ast inter se valet vulgariter substituere, vel per fideicommissum, quia hæc sunt accidentia divisionis. Sanchez *dict. cap.9. num* 34. & 35. Barbosa *in Auth. Si qua mulier, C. de sacrosf. Ecclesiis, num* 15. Gregorius *in l.5. tit.5. p. 6. verbo Los padres.* Cùm ergo, suppositâ facultate Regiâ, in uno instituere majoratum, aliis liberis relictis alimentis, sit accidens divisionis: similiter poterit pater per professionem majoratum instituere in uno filio, aliis relictis alimentis, in quo est summa divisio bonorum; quapropter admitto sententiam Tapiæ.

77. Verùm quo tempore hæc divisio fieri possit à professo, & filii possint petere legitimas, sub judice est. Prima sententia asserit, patrem professum illam facere posse per totius vitæ curriculum, nec filios suas legitimas petere posse. Ducitur, nam textus *in dict Auth. Si qua mulier, & in l.17. Partit.* dans dispositionem ad hanc divisionem, non dicunt statim post professionem esse faciendam. Ergo monasterium rectè horum bonorum commodum percipiet per vitam professi, nec statim tenebitur dividere pater professus, nec filii poterunt petere legitimam, nisi post mortem patris. Confirmatur, nam legitimi nequeunt petere suas legitimas à patre vivente, *l.1. §.Si impuberi, ff de collat. bonor.* notavit Bart. *in lege Lex Cornelia, ad fin. ff. de vulgar. & pupillar. substitutione.* Ergo nec pater professus tenetur antea dividere, nec filii possunt petere. Felinus *in cap. In præsentia* 8. *de probat. num.* 56. Decius *ibidem, num.*67. Menchaca *illustr. lib. 1. cap.*97. Gregorius *in dict. l. 17. verbo Sus fijos*, Gutierrez *Can. lib.2. quæst.1. à num.* 75. Spino *de testament. gloss. 12. in princip. num.*32. Castillo *controvers. lib. 1. cap.64. n.*11. Palao *Oper. Moral. tom.3. tract.16. punct.14. n.3.* Diana *6. p. tract.7. resolut.*55.

78. Secunda sententia tenet contrarium, nempe statim professione facta divisionem à professo esse faciendam, & filios legitimas petere posse, ex decisione textus *in cap. Cum simus* 14. *de Regularib.* ubi filiis permittitur petere legitimam vivente suo patre Religioso professo: unde probatur, divisionem statim esse faciendam, & filios legitimas petere posse. Deinde quando pater profitetur, mortuo comparatur; idcircò legitimæ statim debentur, prout debentur mortuo patre. Cephalus *lib.1. conf.95. num.2.* Guido Papæ *decis.486.* Menochius *lib.1. conf.77. num.6.* Tum ab inconvenienti probatur; nam durum fuisset Monasterio alimenta filiis præbere, eosque educare, unde jurgia, & lites orientur: quare pater statim emissa professione tenetur facere divisionem. Navarrus *com.2. de Regul. num.48,* Covarruv. *in cap.2. de testam. num.12.* Suarez *d. tom.3. lib.8. cap.16. num.7.* Lessius *de Iust. lib.2. cap.41. dub.10. num.83.* Sanchez *lib.7. Decalog. cap.10. num.9.* Azorius *Inst. Mor. 1. part. lib.12. cap.8. quæst.7.* Merlinus *de legit. lib.5. tit.3. quæst.3.* & alibi, Castillo *lib.8. controv. cap.10. num.14.*

79. In hoc dubio observandum, nullum esse textum, qui efficaciter hanc quæstionem decidat; nam textus *in dict. cap. Cum simus*, solùm asserit, filium legitimam postulare posse, ibi: *Bona paterna, quæ ipsi rectè à successione proveniunt postulare.* Quæ quidem verba varia interpretamenta recipiunt, quorum aliqua tetigit Covarruv. *in dict. cap.2. de testam. à num.12.* Gutierrez *d. quæst.1. num.87.* Ast illud principale est, ut intelligatur, filium bona petere posse post mortem patris: quod probatur ex eisdem verbis, ibi, *Successione proveniunt*, quæ denotant jam filios in his bonis successisse, quod nequit fieri in vita ipsius patris. Ergo dicendum, intelligenda esse illa verba post mortem patris. Si verò in vita patris professi ea intelligere volueris, dicendum id in pœnam concessum filio propter avaritiam Abbatis, & violentiam Prælatorum intendentium falsâ causâ suppositâ, omnia bona à filio auferre. Idcircò textus ille assumptum non probat, quidquid in contrarium teneat D. Gonzalez *ibid. num.5.*

80. Ex his ad resolutionem dico primam sententiam de rigore juris esse admittendam; nam cùm monasterium sit capax bonorum (ut supponimus) bona Religiosi professi transeunt ad monasterium eodem jure, quo pater dum viveret retineret, ita ut datis alimentis filiorum, post ejus mortem legitimas capiant, interimque bonis illis monasterium fruatur. Cæterùm monasterium subrogatur loco patris, quatenus in ejusdem bonis succedit: quamobrem sicut vivente patre nequeunt legitimas petere, *l. Sed etsi 25. §. Consuluit, ff. de petit. hæredit. l.2. Cod. Si quis à parent.* Mancinus *de legitim. 1. part. quæst.15.* similiter nec à monasterio, dum pater professus vivit. Denique Authentica *Si qua mulier*, inquit quod si pater divisionem non fecerit, & moriatur, filios tunc legitimas petere posse. Ergo non patre vivente.

81. Ast verò de æquitate, & juris rigore temperato admitto secundam sententiam, quia cùm statim post professionem fiat divisio, & dentur legitimæ, multæ curæ, & jurgia exensantur in monasterio; convenit enim viros Religiosos esse quietos, & procul à temporalibus curis, *cap. unico, de Syndico.* Tum etiam damnum ex hac ratione filiis irrogatur; nam si bona semper essent in potestate patris, quando erat in seculo curâ illius graviter augebantur legitimæ, quod non fit quando bona à monasterio possidentur: quapropter æquius est statim filiis suas legitimas tradere, ut cum multis tenet Barbosa *in dict. cap. Cum simus, num.2.* Gonzalez *num.5.* Mancinus *d. quæst.15. n.15.* Argell. *de acquir. possess. quæst.8. art.25. n.660.*

82. Huc usque dicta intelligenda de Religiosis professis in vera, & approbata Religione, quare non sunt extendenda ad Eremitas vitam solitariam agentes, licèt vota simplicia emiserint; isti enim possunt testamentum condere, prout fecit Paulus primus Eremita, suum colubrum Anastasio relinquendo, *cap. Perlatum, 19. quæst.3.* quia non sunt verè Religiosi. Molina *dict. disput. 141. num.2.* oblati Hospitalibus similiter ob eandem rationem valent testari. Sanchez *d. lib.7. cap.8. à num.40.*

83. Sed contrà est textus Regius *in l.17. tit.1. part.6.* ubi Gregorius *verbo Hermitaño*, decernens Eremitam non posse facere testamentum. Verùm lex illa intelligenda de Eremitis veram Religionem profitentibus, ut sunt Eremitæ S. Augustini.

84. Religiosi Militares S. Joannis ex licentia Superiorum testamenta condunt. Sanchez *d. cap.8. n.36.* Quod idem asserendum de Religiosis Societatis Jesu, qui tantùm vota simplicia emiserunt: isti enim ad pias causas ex licentia Superiorum testantur, quia licèt retineant dominium, est cum dependentia Prælatorum. Azorius *Inst. 1. part. lib.12. cap.12. quæst.8.* Sanchez *dict. cap. 8. num.12.* de Lugo *dict. disput. 3. sect. 6. num.116.*

85. De aliis Religiosis militaribus Navarrus asseruit, testari non posse. Affirmavit Sarmiento, quorum placita refert Suarez *d. lib.8. cap.16. à num.10.* Sed hodie ex privilegiis Innocentii VIII. & Clementis VII. simul cum consuetudine rectè testantur. Quod cùm totum pendeat à privilegiis, non repugnat his quæ suprà scripsimus de eleemosyna. Id verò intelligendum, non solùm de bonis patrimonialibus, sed de redditibus etiam Commendarum. Rodriguez *tom.3. quæst.Regul. cap.29. art.7.* Suarez *dict. cap.16. à num.11.* Sanchez *dict. cap.8. à num.3.* Barbosa *de univers. lib.1. cap.42. à num.120.* qui cum Sanchez scripsit, Clericos illorum Ordinum, qui ex legitima causa extra claustra degunt, inservientes alicui Beneficio, posse testari, ea tamen conditione, ut quotannis suorum bonorum descriptionem Superiori præstent, & insimul quintum Monasterio relinquant, ex Clementis VII. indulto.

CAPUT XIV.

De spoliis Episcoporum, & Clericorum, ubi non testantur, & de luctuosa.

SUMMARIUM.

Quæ dicantur spolia, n.1. Et diffiniuntur. Bona Prælati, seu Beneficiati patrimonialia, vel quasi, non pertinent ad spolium, nec salaria alicujus officii, n.2.

Bona acquisita intuitu Beneficii, aut Prælatura, quæ remanent tempore mortis penes Episcopum, pertinent ad spolium: sed quæ pertineant ad successores, vel ad Ecclesias? Explicantur aliqua jura, n.3.

Declarantur textus in cap. Quia sæpe 11. de elect. in 6. cap. Præsenti 9. de offic. Ordin. in 6. *Clausula cujusque scriptura posita sive in principio, sive in fine, ad omnia refertur. Fallit si non est eadem ratio, num.4.*

Passim emanarunt plures Constitutiones applicantes spolia Cameræ Apostolicæ, nisi Beneficium non excedat triginta ducatos: & ex Constitutione Gregorii XIII. extenduntur ad bona Religiosorum extra claustra degentium ex licentia Superioris, n.5.

Ex Constitutione Pii V. ab spolio excipiuntur ornamenta, paramenta

paramenta, vasa sacra, Missalia, & Gradualia, sive auri, sive argenti, & applicantur Ecclesiæ, seu Monasterio ubi Beneficium adfuerit, n.6.

Ex Constitutione Pii IV. pertinent ad spolium bona ex illicita negotiatione quæsita, n.7.

Id in omnibus provinciis non observatur. In Germania, Galliis, & Lusitania spolia non percipit Camera Apostolica, n.8.

In Hispania solùm Prælatorum spolia ad Cameram Apostolicam pertinent, non verò Clericorum, ut dicunt plures. Sed non in Regno Navarræ, & Aragoniæ, nec apud Indos, n.9.

Nec in Hispania recepta est Constitutio, ut ad spolium attingant bona lucrata ex illicita negotiatione, num.10.

Observandæ sunt consuetudines cujuscumque Provinciæ circa spolia, & magna amplitudine. Græci schismatici facti sunt ob Collectorum injurias, n.11.

Spolia ornamentorum, & aliorum pertinentia ad Ecclesias, seu Monasteria amplè sunt, & favorabiliter interpretanda. Indultum datum Episcopo, aut Clericis testandi, non extenditur ad ornamenta, nisi specialiter exprimatur, n.12.

An pertineant ad Ecclesias, seu Monasteria illa bona, quæ deserviunt ad cultum divinum, si non sint consecrata: ponuntur rationes dubitandi, n.13.

Resolvitur contrarium, dummodò serviant ad cultum, & comprobatur, n.14.

An quando hæc bona sacrata, vel non, deservientia ad cultum emuntur ex rebus propriis, vel ab aliis mutuatis, pertineant ad Ecclesias. Prima sententia negat, num.15. Secunda autem affirmat. Qui totum dicit, nihil excludit, num.16.

Admittitur prima sententia, & explicatur Bulla Pii V. num.17.

Res sacra in nullius bonis sunt, quando sunt Ecclesiarum; secus si privatorum sint, & poterunt ad eosdem usus vendi, num.18.

An quando Episcopus pecuniâ mutuatâ Pontificalia, & sacra ornamenta emerit, pertineant ad Ecclesiam, si non adsint bona ad solvendam pecuniam mutuatam, aut sint danda creditori? Ponitur sententia affirmans, adhuc ad Ecclesias pertinere, n.19.

Quando creditor ad fidem alterius mutuat, non præfertur aliis creditoribus, n.20.

Sed defenditur contrarium, & explicantur Solorzanus, & Frasso, n.21.

Probatur magis. An res empta ex pecunia mutuata, sit tacita hypotheca? Alii affirmant, alii negant. Sed est hypotheca, si res ematur ad causam publicam, n.22.

Mulier pro sua dote præfertur posterioribus creditoribus habentibus expressam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus. Fit instantia, n.23.

Respondetur negando suppositum. Arrha, licet habeant hypothecam, non tamen prælationem, n.24.

Pecunia mutuata fit propria accipientis, n.25. Aliqui tenent, pecuniam mutuantem ad creditum non habere prælationem: sed adhuc in re empta ad creditum tenent plurimi contrarium, n.26.

Debet probare creditor, pecuniam illam conversam esse in emptionem Pontificalis, ut in Ecclesiis, & minoribus observatur, & in emptione rerum majoratus, n.27.

Explicantur lex 1. §. Non autem, *lex finalis*, ff. de exercit. act. *n.28.*

Bona ex redditibus acquisita, remanentia tempore mortis, pertinent ad spolium, n.29.

Ex bonis spolii debent solvi debita Prælati, seu Beneficiati ad utilitatem Ecclesiæ, vel personæ; secus ad bona temporalia acquirenda, n.30.

Et quæ necessariò sunt solvenda à successore, & ad debita defuncti funeralia, pro sustentatione, pro infirmitate, & medicinis, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, seu Beneficiatum, pro expensis litis, n.31.

An Camera Apostolica, aut percipiens spolium teneatur ad salaria famulorum. Prima sententia negat. Salaria non debentur nisi famulis solitis deservire pro salario, n.32.

Secunda sententia affirmat. Explicatur Authentica Licentiam, C. de Episcop. & Clericis, *n.33. & 34.*

Tertia sententia asserit esse solvenda tantùm de æquitate salaria ista, etiam non conventa. Quando de salario non paciscitur, debetur secundùm consuetudinem loci, n.35.

Explicantur verba Constitutionis Pii V. n.36. Personis vacantibus honestioribus disciplinis debetur salarium etiam non conventum, dummodò servitium probetur, etiamsi adsint alii creditores, n.37.

Si non adsint, similiter debetur salarium humilioribus famulis, si salaria sint conventa, n.38. Si verò non sint conventa, etiam debentur, si soliti sunt pro salario servire, n.39.

Sed an debeatur Vicario Episcopi, quando redditus officii non sunt sufficientes? Negant aliqui, n.40. Sed contrarium defendunt alteri, n.41.

An salarium debeatur Vicario Episcopi, si redditus non sint sufficientes? Affirmativè respondetur, etiamsi sit voluntarius, n.42.

An & à quo solvendum, pendet ab illa quæstione, an Episcopus teneatur habere vicarium? Affirmant aliqui, alteri negant, sed cum distinctione resolvitur, n.43.

Si Episcopatus fuerit grandis, ei debetur salarium, quia Episcopus non potest omnia expedire: quod idem dicendum, si Episcopatus sit parvulus, & si Episcopus est Theologus, n.44. & 45.

Salaria famulorum sunt solvenda necessariis non deservientibus ad ostentationem ex spolio; alii autem solvantur ab hærede. Sic observandum in Majoratu, & Regni successore, n.46.

Ex spoliis solvenda sunt delicta ex promissione, n.47. Si fiant pro utilitate Ecclesiæ, vel Dignitatis, n.48.

Sunt etiam ex spoliis solvendæ pensiones decursæ, num.49. Fit instantia. Pensiones solvit successor exceptis bonis antecessoris, ut observatur in majoratibus, num.50.

Quando bona spolii venduntur ad solvenda debita Prælati, aut Beneficiati, non debetur gabella, n.51.

An in venditionibus bonorum spolii, licitatione factâ sub hasta, possit plus offerens admitti? Ponuntur rationes negativæ. Licitatione facta, acquiritur jus offerenti, n.52.

Sed contrarium tenent aliqui. Camera Apostolica habet vicem Fisci, qui licitatione factâ admittit plus offerentem, num.53.

Resolvitur quæstio, si venditur, aut ceditur nomine Cameræ Apostolicæ, admittitur plus offerens, licitatione facta, non ex privilegio, sed ex natura contractus, n.54. Si plus offerat quartum, n.55.

Intelliguntur Doctores asserentes, in redditibus regalibus, licitatione facta, plus offerentem non esse admittendum, n.56.

Si spolium pertineat ad Ecclesiam, etiam admittendus plus offerens, quia restituitur, n.57.

Si bona spolii venduntur ad instantiam creditorum, negandum videtur, plus offerentem admittendum esse, facta licitatione. In retractu semper creditores præferuntur, num.58.

Sed contrarium admittendum. Quando bona venduntur ad instantiam creditorum, licitatione facta, plus offerens admittitur, n.59.

Mutuans pecuniam ad utilitatem Ecclesia, vel Prælati, utpote ad ejus sustentationem, potest occultè compensare ex bonis spolii, & Prælatus moribundus tradere. Subripiens bona spolii tenetur ad restitutionem, n.60.

Mortuo Prælato, seu Beneficiato, judex competens tenetur facere inventarium, & bona assecurare, & sequestrare, n.61.

Iudex competens erat olim vicinior Episcopus, mortuo Episcopo: hodie non observatur, sed si pertineat ad Ecclesiam, ad judicem Ecclesiasticum pertinet; si ad Cameram Apostolicam, ad suos Collectores, num.62.

Discutitur praxis Hispaniæ faciendi spolia per judices seculares: ponuntur fundamenta hujus praxis, & explicatur lex 18. tit.5. part.1. *n.63. Rex Hispaniæ ex patronus Ecclesiarum, n.64.*

Sed contrarium tenent alii Doctores contra praxim hanc. In bonis Ecclesiæ, aut Cameræ Apostolicæ nullus judex secularis potest se intromittere, n.65.

Iudex incompetens non potest se intromittere in favorem causæ ad eum impertinentis, num. 66. Præsertim cognoscendo, n.67.

Reges Hispaniæ licèt sint Patroni Ecclesiarum, est tantùm ad effectum præsentandi, n.68. Per consuetudinem immemorialem seculares non sunt capaces jurisdictionis Ecclesiasticæ, n.69.

Vnde resolvitur, praxim istam esse periculosissimam in foro conscientiæ, & nisi raro casu admittendam, n.70.

Luctuosa variis nominibus nuncupatur: agitur de luctuosa Episcopis debita, num.71. Origo illius. Ius patronatus violenter captum in quibusdam personis præsumitur, ibid. n.72.

Si luctuosa habet uniformem consuetudinem, & immemorialem, debetur; præsumitur enim justa, num.73. Debet probari consuetudo immemorialis, & quomodo probetur, remissivè, n.74.

Vbi est ista consuetudo, & bona pertinent ad spolium, Episcopus non seliget luctuosam ex rebus sacris ad Ecclesiam pertinentibus, & aliis, ex Constitutione Pii V. num.75. Luctuosa ad opera pia est observanda, num.76.

Vnica res est tantùm capienda, n.77.

An Episcopus possit eligere pro luctuosa pecuniam apud campsorem depositam: dantur rationes affirmativæ. Pecunia deposita consideratur ut species, n.78.

Resolvitur cum distinctione, si est apud campsorem, ut inde dentur redditus, non seliget, n.79. Si sit subsignata, affirmandum videtur: sed contrarium defenditur, n.80. & 81.

Pecunia deposita non consideratur ut species, nisi quoad alienationem, n.82.

1. Spolia dicuntur bona illa, à quibus quis exuitur, & denudatur. Idque propriè, quando vi ab eis spoliatur, nempe illa quæ ab hostibus in prælio auferuntur. Unde Virgilius *lib.*8. *Æneid.* scribit:

——— Nam maximus ultor
Tergemini nece Gerionis, spoliisque superbus
Alcides aderat.

Ubi Servius explicans, *Spoliisque superbus*, scribit: *Sed spolium est quidquid de hostibus tollitur.* Impropriè verò spolia dicuntur, quando sponte dimittuntur, utpote quando vir, & uxor per mutuas donationes se spoliant, ut loquitur Consultus *in l.1 ff. de donat. inter.* Itaque, licèt impropriè, spolia dicuntur bona, quæ ab Ecclesiasticis tempore mortis relinquuntur, quia de jure ordinario debebant competere suis hæredibus, verùm extraordinario applicantur Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ. Idque sponte, quatenus Prælatus, seu Beneficiatus in vita non consumpserant ea, quibus in morte exuuntur. Unde de eis dici valet: *Stulte, in die mortis denudabunt te, ad quid bona retines? Da ea pauperibus, construe opera pia, morieris nudus, ut natus es. Stulte in die mortis spoliabunt te.* Navarrus *in comment. de spoliis*, §. 1. *à num.* 1. Azotius *Inst. Mor.* 2. *p. lib.*8. *cap.*1. *quæst.*1.

2. Hæc enim spolia diffiniuntur, *Bona Ecclesiastica à Prælatis intuitu Ecclesiæ immediatè, vel mediatè quæsita, & ante eorum mortem justè ab eis non impensa, nec distributa.* Navarrus *dict.* §.1. *num.*2. Solorzanus *de jur. Ind. tom.*2. *lib.*3. *cap.*11. *num.*1. Filliucius *in Appendice de Spoliis*, *tract.* 43. *cap.* 1. Unde patet bona patrimonialia Prælati, seu Beneficiati, minimè ad spolium pertinere, quod idem est dicendum de quasi patrimonialibus; sicut nec salaria officiorum, quia nec mediatè, nec immediatè ex titulo Prælaturæ, seu Beneficii acquiruntur. Idem est dicendum de bonis acquisitis ex redditibus parcè vivendo; nam ut dictum est, ad placitum de eis valent disponere Prælati, seu Beneficiati. Azotius *dict. lib.* 8. *cap.* 3. *quæst.* 1. Tuschus *lit. S, conclus.* 368. *à num.* 1. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.*3.

3. Igitur pertinebunt ad spolium bona intuitu Ecclesiæ acquisita mediatè, vel immediatè, & remanent apud Prælatum, seu Beneficiatum tempore mortis. Hæc enim bona olim apud Nostros ad Regem pertinebant, ut scripsit Sandoval *in vit. Alfonsi VII. Hispaniæ Imperatoris*, *cap.* 64. *vers. Eran de los Reyes.* Quod si verum est, ex speciali indulto Pontificis ea percipiebant, & credo temporale fuisse, cùm Fiscus dimiserit bona non parvæ utilitatis. De jure verò communi ad Ecclesiam pertinent, ubi Prælatus, aut Beneficiatus titulum habuerit, *cap. Placuit* 1. *cap. Pontifices* 3. 12. *quæst.*3. *cap. Fixum* 4. 12. *quæst.* 5. *cap.*3. *de pecul. Clericor. cap.*1. *in fin. cap. Cùm in officiis* 7. *de testament. cap. fin. de success. ab intestat.* Verùm quid nomine *Ecclesiæ* intelligatur, dubium est. Aliqui explicant distinguendo, quando Clericus, aut Beneficiatus de mensa capitulari fructus percipit degens in communitate, & inquiunt ad cæteros Clericos pertinere. Si autem independenter habeant Beneficia, seu dignitates, tunc ad successores tangere dicunt, qui quidem eos recipiunt nomine Ecclesiæ, exceptis necessariis ad utilitatem, & reparationem illius, *cap. Quia sæpe* 11. *de elect. in* 6. *cap. Præsenti* 9. *de offic. Ordinarii in* 6. *Clement. Statutum* 7. *de elect.* Azorius *dict. cap.* 1. *quæst.* 3. Molina *de just. tract.*2. *disput.*147. *à num.*7. Garcia *de Benefic.* 5. *p. cap.*1. *num.* 594. Moëz *in cap.*9. *de offic. Ordin. in* 6. *num.*5.

4. Sed tamen Doctores isti involvunt jura illa. Prima enim aientia bona acquisita intuitu Ecclesiæ, remanentia tempore mortis, ad Ecclesiam pertinere, distincta sunt ab aliis juribus asserentibus pertinere ad successorem; ista enim intelligenda sunt de fructibus tempore vacationis Beneficii, seu Episcopatus, quod est diversum, ut optimè considerat Navarrus *de Spoliis*, §.10. *num.*1. & 2. Et ratio est, nam licèt textus *in dict. cap. Quia sæpe*, & *cap. Præsenti*, videantur etiam loqui de bonis relictis tempore mortis Prælati, seu Beneficiati; attamen principalis decisio, quatenus dicit ad successorem pertinere, loquitur de fructibus vacationis Beneficii, non verò de primis: itaque tantùm intelligendi sunt de fructibus vacationis Beneficii. Et confirmatur, nam licèt quælibet clausula apposita in scriptura, si generalis sit, referatur ad omnia contenta in scriptura, *l. Talis scriptura* 36. §. *fin. ff. de legat.* 1. *cap. Secundò requiris* 41. *de Appellationibus*, ubi Glossa alia dat jura, Gonzalez *ad regul.*8. *gloss.*22. *à num.* 28. Cyriacus *controvers.*522. *num.* 23. Vela *dissert.*43. *n.*36. Riccius 3. *p. collect.* 399. Fallit tamen quando non est eadem ratio, quia tunc non refertur ad omnia, sed ad illa quibus ratio competit. Navarrus *dict.* §. 10. *num.* 2.

num. 2. Cyriacus *dict. controvers.* 522. *num.* 21. Capicius *decis.* 108. quapropter jura illa, licèt loquantur de bonis spolii relictis tempore mortis, successio tamen successoris Beneficii, seu Episcopatus, non ad illa pertinet, sed ad fructus Beneficii vacantis. Caeterùm dicere, ad successores pertinere bona illa, si intelligas de bonis spolii, percipies bona illa ad successorem non pertinere quoad proprietatem, sed tantùm quoad administrationem nomine Ecclesiae, quam habent successores: quare modus explicandi Molinae, & Azorii non est admittendus, ut latè explicant Navarrus *ubi proximè*, Redoanus *de spoliis*, *quaest.* 1. *num.* 11. & *quaest.* 5. *num.* 3. Covarr. *in cap. Relatum* 12. *de testament. num.* 7. Fillincius *dict. tract.* 43. *cap.* 6. *à num.* 4. Solorzanus *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 5.

5. Verùm posteà emanarunt plures Constitutiones reservantes bona spolii ad Cameram Apostolicam, nisi Beneficium non excedat triginta ducatos, ut sunt Pauli III. Julii III. Pauli IV. Pii V. Gregorii XIII. quae non solùm comprehendunt bona à Praelato, seu Beneficiato relicta tempore mortis ex redditibus, sed etiam fructus vacantis Beneficii usque ad novam provisionem. Verùm Constitutio Gregorii XIII. id extendit ad omnia bona, quae per mortem Religiosorum extra claustra degentium ex licentia Superioris, remanent apud defunctum. Fillincius *dict. cap.* 6. *num.* 1. Belletus *disquisit. Clerical. tit. de bonis Clericor.* §. 8. *num.* 2.

6. Pius V. in sua Constitutione 48. ab spoliis excipit omnia & singula ornamenta, paramenta, ac vasa sacra, necnon Missalia, & Gradualia, ac cantus firmae, & musicae, ac alios quomodolibet nuncupatos libros, & alias res sacras, etiam auri, & argenti, ac quaecunque alia bona ad usum, seu cultum divinum. Haec enim ad Ecclesiam, seu Monasterium, in quibus defunctus habebat Beneficium, seu Episcopatum pertinent, & ibi applicantur, etiamsi Beneficia sint in aliqua Capella, seu Oratorio, & etiamsi Praelati, aut Beneficiati habeant potestatem testandi. Excipit etiam ab spoliis Clericorum quaecunque scamna, cathedras, arcas, tabulas, & mensas, etiam ligneas, & lapideas, marmoreas etiam, & quaecunque dolia, seu vasa vinaria vacua, & alia similia supellectilia relicta Clericis, etiam ex redditibus Beneficii. Has quidem Constitutiones refert Navarrus *de Spoliis*, §. 5. Molina *de Inst. tract.* 2. *disput.* 147. *à num.* 10. Scortia *in Epitom. Constit. Apostol. const.* 98. Tondutus *tom.* 1. *quaest. Benef. cap.* 95. *num.* 15.

7. Caeterùm est Constitutio Pii IV. quam refert Redoanus *de Spoliis*, *quaest.* 2. & Azorius *dict.* 2. *part. lib.* 8. *cap.* 2. *quaest.* 1. decernens, ad spolium etiam pertinere bona quae ex illicita negotiatione Praelatus, seu Clericus acquisierit: dicitur enim illicita negotiatio quidquid per mercaturam, vel aliam negotiationem Ecclesiasticis interdictam acquisierint; id enim in Clericis reprobatissimum est, *cap. Canonum* 14. *quaest.* 4. *cap. fin. de vit. & honest. Clericor.* ubi plura congessit Gonzalez: quapropter in poenam his bonis privantur, & applicantur Camerae Apostolicae, ut luculenter tractat Redoanus *dict. quaest.* 2. Navarrus *de Spoliis*, *dict.* §. 7. *à num.* 3. qui *num.* 5. id extendit ad alia bona, quae illicitè à Clericis lucrantur, quanvis non sit ex negotiatione, dummodò eis priventur in vita, aut in tempore mortis relinquantur, Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 26. quod intelligendum, latâ jam sententiâ, tam in uno, quàm in altero casu. Molina *dict. disput.* 147. *num.* 10. Azorius *lib.* 8. *cap.* 2. *quaest.* 3. aliàs in foro conscientiae bona illa ad Cameram Apostolicam non pertinent. In foro fori aliter dicendum; nam quando constat Clericum mercaturam exercuisse, vel aliam illicitam negotiationem, unde bona acquisivit, potest Camera Apostolica omnia bona invadere, & haeredibus incumbit probare, nihil ex negotiatione lucratum, vel bona illa esse de patrimonio, vel quasi Clerici defuncti, ut ab spolio excusetur; quia tam acre judicium meretur Clericus mercimonium exercens. Redoanus *d. quaest.* 2. Azorius *d. cap.* 2. *quaest.* 1. Zerola *verbo Spolium*, *à num.* 12. Filliucius *d. tract.* 43. *cap.* 5. *num.* 6.

8. Rursus ad rem animadvertendum, esse potestatem applicandi haec Spolia Camerae Apostolicae ex causa rationabili. Et in Italia est usu receptum, nisi exceptis his, qui facultatem testandi de spoliis impetrarunt, aut in Beneficiis simplicibus, de quorum redditibus in aliquibus locis consuetudo est, ut Beneficiati testentur, ut colligitur ex Constitutione Pii V. & Gregorii XIII. In Germania, Gallia, & Lusitania, & in aliis provinciis receptum est, ne spolia ad Cameram Apostolicam perveniant, idque Principes illorum Regnorum recusarunt, ne hac occasione tanta bona à Regnis suis extraherentur, & ad Italos transmigrarent, quando ad tam grave damnum non apparetet causa sufficiens. Molina *d. disput.* 147. *n.* 12. Filliucius *tract.* 43. *cap.* 7. *num.* 24.

9. In Hispania nostra asserit ipse Molina usu esse receptum, ut tantùm Praelatorum Episcoporum spolia ad Cameram Apostolicam pertineant, non verò aliorum Clericorum. Cenedo *collect.* 12. *ad Decretales*, Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancell. gloss.* 51. *num.* 72. Valenzuela *cons.* 98. *num.* 33. Garcia *de Beneficiis*, 2. *p. cap.* 1. *num.* 16. quod non in tota Hispania est intelligendum, sed in Castella, & in provinciis illius Coronae. In Regno Navarrae, & Aragoniae contrarium observatur. Apud Indos Collectores Camerae Apostolicae recepti non sunt, sed observatur jus commune, nempe ut spolia pertineant ad Ecclesias, ut ex Herrera scripsit Solorzanus *d. lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 21. Villaroël, *Govierno Ecclesiast.* 2. *p. quaest.* 20. *art.* 3. Frasso *de patronat. Ind.* 1. *p. cap.* 21. *à num.* 1.

10. Iidem in Hispania illud est praxi receptum, ne spolia concedantur Camerae Apostolicae de his quae à Praelatis, seu Clericis ex illicita negotiatione acquisita sunt; nam licèt id statutum fuisset à Gregorio XIII. Zerola *in Praxi*, *verbo Spolium*, *num.* 7. Filliucius *in dict. tract.* 43. *cap.* 6. & *cap.* 7. *num.* 8. Rodriguez *Quaest. Reg. tom.* 3. *quaest.* 30. *art.* 12. attamen Constitutio illa quoad hanc partem in Hispania recepta non est, quare Collectores Apostolici haec spolia intendentes rejecti sunt, ut testatur Solorzanus *d. cap.* 11. *à n.* 99.

11. Hinc Constitutiones istae in qualibet provincia observandae sunt, uti fuerint receptae, aliàs minimè Collectores obtinebunt. Et id strictè, & non ampliori modo, quia hae reservationes spoliorum magna indignatione, & dolore admissae sunt, prout de Francia, & aliis Regnis dictum est: & quod graviter animadvertendum, illud est, quod scripsere Zabar. *consil.* 1. Tuschus *lit. S, concl.* 369. *n.* 6. scilicet Graecos ab Ecclesia Romana recessisse, quia nimis impiè Collectores Apostolici agebant, expilantes Clericorum haereditates. Cui addere libet, Principes seculares graviter dolere Regni divitias extrahi & depotari: quare ex piissima mente nostrorum Sanctissimorum Pontificum nolentium nemini dolorem irrogare, Constitutiones istae strictè, & quominus percipiant, sint interpretandae, etiam ubi sunt receptae; illa enim semper est Summi Praesulis voluntas, & votum nostras animas lucrari, non divitias.

12. In his verò quae diximus de spoliis pertinentibus ad cultum divinum, & quae Ecclesiis applicantur, seu Monasteriis, ubi adest Praelatura, seu Beneficium, non stricta interpretatio facienda est, sed sumenda in ampliori modo; nam cùm sint res sacro cultui dicatae, & piissimam causam contineant, ma-

jori favore sunt prosequendæ. Quamobrem si Prælato, seu Beneficiato concedatur indultum testandi, minimè intelligitur de his spoliis cultui divino dicatis, nisi de eis fieret expressa mentio, Molina *dict. disp.* 147. *num.* 11. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 4. Solorzano *dict. cap.* 11. *n.* 60. Marta *de jurisdict.* 4. *p. quæst.* 1. *art.* 4. *num.* 44.

13. Unde aliqua sunt dubia examinanda. Et in primis, an illa ex his bonis, quæ non consecrantur, pertineant ad Ecclesiam, seu Monasterium, ubi est Beneficium? Ratio negandi illa est, nam res quæ speciali consecratione cultui divino non sacrantur, sacræ non sunt, *l. Divus Severus, ff. ad l. Iul. pecul.* ubi Albericus *num.* 1. *l. Sacram* 9. *l. In tantum* 6. §. *Sacra, ff. de rer. divis. cap. Aquam* 20: *de consecrat. dist.* 3. Petrus Gregorius *Syntag. lib.* 33. *cap.* 14. *num.* 2. Cùm ergo Bulla loquatur de rebus sacris cultui divino deservientibus, si sacratæ non fuerint, ad Ecclesias non pertinebunt, sed hæredibus, vel Cameræ Apostolicæ applicabuntur, prout fuerit consuetudo. Cæterùm, nam ex eo potissimè hæ res pertinent ad Ecclesias, quia eùm Deo sint sacratæ speciali consecratione, ad usus profanos redire non debent, *cap. Ad hæc* 4. *de Religios. dom.* Ergo cùm res istæ non sint consecratæ, non debent pertinere ad Ecclesias, sed ad hæredes, aut Cameram Apostolicam.

14. Sed contrarium est tenendum, & probatur; nam in rebus deservientibus ad divinum cultum, aliquæ speciali consecratione sacrantur, aliæ verò non, ut Missalia, libri cantus, thuribula, urceoli, & aliæ; attamen ad divinum cultum sunt destinatæ, & hæ licèt propriè sacratæ non sint, latiùs tamen sacratæ dicuntur, prout illæ res, quæ in privatis sacris retinentur, *l. Sacrilegii* 9. *ff. ad l. Iul. pecul.* Peguera *decis. criminal.* 14. *num.* 5. Farinacius *de Furt. quæst.* 172. Petrus Gregorius *dict. lib.* 33. *cap.* 14. *num.* 3. quare ad spolium ipsius Ecclesiæ pertinent. Confirmatur, nam ut constat ex Constitutione Pii V. non solùm istæ res sacratæ speciali consecratione, sed etiam aliæ, quæ ibidem recensentur, pertinent ad Ecclesias, quia hæc omnia per Pontificem applicantur Ecclesiis. Ergo ad eas debent pertinere. Navarrus *de spoliis*, §. 8. *num.* 4. Scortia *epitom.* 98. *theorem.* 242. *vers. Porrò*, Azotius *dict. lib.* 8. *cap.* 3. *quæst.* 7. Filliucius *dict. cap.* 4. *num.* 4.

15. Rursus est alia difficultas, an quando hæc sacra, vel non sacra ad divinum cultum destinata, fuerint empta ex bonis patrimonialibus ipsius Prælati, seu Beneficiati, pertineant tanquam spolia ad Ecclesias, vel Monasteria. Prima sententia negat, nam in dictis Constitutionibus solùm loquitur Pontifex de his sacris divino cultui dicatis, emptis ex redditibus Beneficii; non verò de emptis ex bonis patrimonialibus, vel quasi: quare non possunt comprehendi in illis Constitutionibus, ut pertineant ad Ecclesias, seu Monasteria. Cæterùm nullum est jus, unde Pontifices ea auferant ab hæredibus, & Ecclesiæ, aut Monasterio addicant; quia non implicat, quod sint in dominio ementis, licèt sint sacræ, aut cultui divino destinatæ: quare de jure ad hæredes transmittentur, ut alia bona patrimonialia; non verò ad Ecclesias, seu Monasteria, ut tenent aliqui apud Azotium *dict. cap.* 3. *quæst.* 7. Scortia *dict. theorem.* 242. *vers. Alii verò.*

16. Secunda sententia asserit, ad spolium Ecclesiæ, seu Monasterii pertinere; quia Constitutiones generaliter loquuntur, & absque aliqua distinctione, per verbum *Omnia*, nihil excludens, *l. Hoc articulo* 19. *ff. de hæredib. instit. l. Testatorem* 68. *ff. de legat.* 3. Barbosa *dict.* 241. *num.* 1. ubi plures dat. Ergo in hac dispositione debent comprehendi omnia ad cultum divinum destinata, empta sive ex redditibus, sive ex patrimonio, vel quasi, & consequenter ad Ecclesias, seu Monasteria pertinebunt. Cæterùm, nam eo ipso, quod quis ex proprio patrimonio, vel quasi has res ad cultum divinum sacravit, transit dominium earum ad Ecclesiam, quia nequeunt remanere in privatorum dominio, §. *Nullius*, §. *Sacra, Inst. de rer. divis.* quare rectè poterunt Pontifices post mortem Beneficiati, seu Prælati ipsas Ecclesiis addicere, vel Monasteriis. Sic tenent Navarros *de spoliis, dict.* §. 8. *num.* 4. Azorius *dict. cap.* 3. *quæst.* 7. Filliucius *dict. cap.* 4. *num.* 4.

17. In hoc dubio admitto primam sententiam; nam Constitutio Pii V. de his rebus ad cultum pertinentibus loquens, apertissimè loquitur de emptis, & acquisitis ex redditibus Ecclesiasticis, ibi: *Quandoque ex fructibus Ecclesiasticis per eos acquisita.* Quare tota illa Constitutio trahenda est ad acquisitionem ex redditibus, non verò ad acquisita ex bonis patrimonialibus, vel quasi. Nec obstant verba infrà posita, *quomodolibet acquisitis*; quia clausula illa non est referenda ad bona, quibus empta sunt, sed ad titulos acquirendi ex Ecclesiasticis redditibus, qui quidem varii sunt, & diversi, & patet ex verbis antecedentibus: *Quinimò res sacras, ac alia bona prædicta, quocumque nomine, vel titulo detinentes.* Quamobrem Constitutio ista nequit comprehendere res sacras, aut destinatas ad cultum divinum, emptas ex patrimonio, vel quasi. Ergo nec pertinebunt ad Ecclesias, seu Monasteria post mortem Prælati, seu Beneficiati.

18. Cæterùm res sacræ in nullius bonis sunt, *l. Sacram* 9. *ff. de rer. divis.* quando fuerint Ecclesiarum, prout jura ipsa loquuntur, *l.* 12. & 13. *tit.* 18. *p.* 3. Macrobius *Saturn. lib.* 3. *cap.* 3. Sigonius *de Antiquit. Rom. lib.* 1. *cap.* 8. Alciatus *lib.* 4. *Parerg. cap.* 15. Petrus Gregorius *lib.* 33. *cap.* 14. Ast, ut dictum est, non repugnat ut aliquæ res consecrationi dicatæ ad cultum, sint in dominio alicujus privati, & ab eo habeantur ad illos usus sacros, prout in Oratorio, aut Capella privata, ita ut possint ad hæredes transmitti, ut fatetur de jure communi Navarrus *dict.* §. 8. *num.* 4. Ergo rectè debent transmitti ad hæredes, nec pertinebunt ad Ecclesias, seu Monasteria. Denique hæ res similiter sacratæ solùm interdicuntur, ne redeant ad profanos usus, *dict. cap.* 4. *cap. fin. de consecrat. Ecclesiæ, vel Alt.* quare valent transmitti ad hæredes, vel alio modo alteri Ecclesiæ, Oratorio, seu Capellæ, ut semper ad eosdem usus deserviant. Ergo nulla est ratio, ut Pontifices eas applicent Ecclesiis, seu Monasteriis, quando sunt emptæ ex proprio patrimonio, vel quasi, & insimul in proprio patrimonio Prælati, seu Beneficiati reperiuntur.

19. Hinc disquirendus est casus jam agitatus in praxi, an quando Episcopus ex pecunia mutuata Pontificale emerit, & res necessarias ad suam Capellam, si non adsint alia bona, unde pecunia solvatur, pertineant ad Ecclesiam, vel ad creditorem pecuniam mutuantem? Prima sententia asserit, adhuc applicanda esse Ecclesiæ; nam ex Constitutione Pii V. Ecclesia illas percipit contra Cameram Apostolicam. Ergo similiter contra creditorem. Deinde Pontificale, & aliæ res Capellæ, licèt fuerint emptæ pecuniâ mutuatâ, propriæ fiunt ipsius Episcopi, sicut & ipsa pecunia, *l.* 2. §. *Mutui datio, ff. Si cert. petat. l.* 1. §. *Contrahitur, ff. de oblig. & actionib. l.* 1. & 2. *tit.* 1. *p.* 5. Bacovius *lib.* 3. *declarat.* 40. Castillo *lib.* 3. *controvers. cap.* 16. *num.* 26. & inveniuntur propriæ tempore mortis: Ergo debent pertinere ad Ecclesiam, & non ad creditorem. Et confirmatur, nam dominio translato ad Episcopum, solùm remanet penes creditorem actio personalis adversùs bona Episcopi, quæ si adsint, recuperabit pecuniam; si verò non, neutiquam: scire enim debet Pontificale, & alias res sacras statim ad Ecclesiam pertinere; quare illi nulla injuria irrogatur, sicut nec cuilibet scienti, *l.* 1. §. *Vsque adeò, ff. de injuriis, l.* 1. *ff. de act. empt. cap. Scienti, de Regul. jur. in* 6. Surdus de

decis. 194. *à num.* 1. Sesse *decis.* 198. *n.* 15. Thomassetus *Regula* 275. Ergo contra creditorem debent ad Ecclesiam pertinere.

20. Tandem in hac specie duo sunt creditores, Ecclesia habens fundatam suam intentionem in his rebus sacris, & Pontificale: tum creditor pecuniæ mutuatæ; quando enim creditor habita fide pretii rem, aut pecuniam dat, non præfertur aliis creditoribus, etiam in ipsa re; nam cùm transierit ad dominium debitoris, *l. Quod vendidi* 19. *ff. de act. empt.* *l.* 46. *tit.* 28. *part.* 3. solùm remanet actio penes creditorem, qui aliis creditoribus nequit præferri in re ipsa debitoris. Valeuxuela *consil.* 56. *num.* 34. Castillo *lib.* 3. *controvers. cap.* 8. *num.* 9. latè Vela *dissert.* 30. *per tot.* Ergo cùm Ecclesia statim quod Episcopus emit, fit creditor Pontificalis, & aliarum rerum sacratum, nequit præferri creditor pecuniæ, sed tamùn Ecclesia. Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 11. *num.* 60. Frasso *de patronat. Indiar.* 1. *p. cap.* 21. *num.* 25.

21. Sed his non obstantibus contrarium teneo, & ut clarè procedamus, animadverto in primis, quod si Episcopus ex pecunia mutuata Pontificale, & alias res sacras emerit, verùm ex redditibus quantitatem illam persolvat Episcopus creditori mutuanti, tunc Pontificale, & aliæ res destinatæ ad cultum permanent ita obnoxiæ, ut necessariò pertineant ad Ecclesiam, ita ut cæteri creditores nihil adversus eam petere possint: quo in sensu loquuntur Solorzanus, & Frasso, quos pro contrario adduximus *num.* 18. Et ratio est, nam cùm res istæ solutæ sint ex redditibus, loco eorum subrogantur, & ita Pontifex res illas peculiariter ad Ecclesiam reservat contra cæteros creditores, sicut potest facere ipsos redditus; quapropter creditores alteri non præferuntur, sed necessariò ad ipsam perveniunt.

22. Casus verò noster est quando Pontificale, & aliæ res destinatæ ad cultum ex pecunia mutuata emptæ sunt, non tamen ex redditibus solutæ, & in hoc nequeunt pertinere ad Ecclesiam, sed ad creditorem pecuniam mutuantem; nam ut suprà animadversum est, Constitutio Pii V. loquitur de Pontificalibus emptis ex redditibus: hæ verò non ex redditibus, sed ex pecunia mutuata emptæ sunt. Ergo non possunt pertinere ad Ecclesiam, sed ad creditorem. Cæterùm quando pecunia mutuatur, & ex ea aliqua res emitur, est difficultas, an mutuans illam habeat tacitè hypothecatam, & cum privilegio prælationis, de qua Covarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 7. Guttierrez *Pract. lib.* 3. *quæst.* 98. Cevallos *quæst.* 744. latissimè Castillo *lib.* 3. *controvers. cap.* 8. Molina *de Iust. tract.* 2. *disput.* 438. de jure verò nostro Regio indubitabile est contrahi, *ex l.* 46. *tit.* 13. *part.* 5. Cevallos, & Molina nupertimè allegati, quod de jure communi recipiendum, quoties res tendit ad causam publicam, *l. Qui navem* 9. *l. Quod quis* 19. *ff. de privileg. credit.* Rodriguez *de concurs.* 1. *p. art.* 7. *à num.* 10. Ast Pontificale, & aliæ res sacræ destinatæ ad cultum divinum, causam publicam involvunt, *l.* 1. *§. Hujus studii, ff. de Iustit.* Ergo creditor pecuniæ mutuatæ habet in eis tacitam hypothecam, cum privilegio Prælationis. Ergo non debent ad Ecclesiam pertinere, sed ad creditorem pecuniæ mutuatæ.

23. Sed dices: Pontificale, & aliæ res ad cultum destinatæ considerantur ut dos & arrhæ Ecclesiæ, cum qua contrahit Episcopus matrimonium spirituale, *cap. Inter corporalia* 2. *de translat. Episcopi.* Ergo quanvis mutuans habeat tacitam hypothecam in ipsis rebus, non debet præferri, sed Ecclesia. Probatur, nam mulier pro sua dote præfertur aliis creditoribus posterioribus habentibus expressam hypothecam, & anterioribus tacitam habentibus, *l.* 30. *tit.* 13. *p.* 5. Mena *var. lib.* 1. *q.* 6. *art.* 3. *n.* 14. Guttierrez *Pract. lib.* 3. *q.* 99. *à n.* 20. Castillo *lib.* 3. *controv. cap.* 8. *n.* 27. Ergo cùm Pontificale, & aliæ res sacræ sint dos, & arrhæ Ecclesiæ, debet præferri creditori anteriori mutuanti pecuniam, licèt habeat tacitam hypothecam, & consequenter ad eam pertinebunt.

24. Sed respondetur negando suppositum; non enim Pontificale, & illæ res ad cultum destinatæ, ad Ecclesiam perveniunt jure dotis, aut arrharum, sed tantùm ex applicatione Summi Pontificis, facta ex sua potestate, quam habet in redditibus Ecclesiæ, & in bonis ex eis acquisitis, ut patet ex Bulla Pii V. ibi: *Omninò spectent, & pertineant.* Et infrà, *Eo ipso applicata, & incorporata existant.* Ergo negandum est illud suppositum. Cæterùm licèt gratis concedamus quod per modum dotis, & arrharum fiat hæc applicatio, adhuc respondetur. Si enim intelligitur per modum arrharum, præferendus est mutuans, quia licèt habeat mulier tacitam hypothecam, non tamen prælationem, *dict. l.* 30. *tit.* 13. *part.* 5. ubi Gregorius *verbo Arrhas, l. Assiduis* 12. *§. fin. C. qui pot. in pign. habeantur, Auth. de æqualit. dot.* §. *Hic consequens, collat.* 7. Covarruv. *lib.* 1. *var. cap.* 7. *num.* 1. Gomez *in l.* 50. *Tauri, num.* 41. Barbosa *in l.* 1. *ff. solut. matrim.* 6. *part. num.* 16. Mena *dict. art.* 3. *num.* 10. ideò mutuans semper est præferendus. Si enim intelligatur pro dote, & dotis augmentum, tunc habebit tacitam hypothecam cum prælatione, sed non in hac specie, quia creditor mutuans pecuniam, ex qua res comparatur, habet prælationem in re ipsa omnibus creditoribus, maximè cùm ipse sit anterior, *l.* 29. *tit.* 13. *part.* 5. Mena *d. art.* 3. *num.* 12. Cùm ergo mutuans sit anterior cum tacita hypotheca, & prælatione in re ipsa, necessariò præferendus est Ecclesiæ, & ipse consequetur Pontificale, & alias res sacras emptas ex sua pecunia.

25. Rursus quando ex pecunia mutuata Episcopus res istas emit, perinde est ac si ex propriis bonis emerit; quia pecunia illa transit ad eum pleno dominio. Ergo sicut quando ex propria pecunia Pontificale, & alias res sacras emerit, non pertinent ad Ecclesiam, ut diximus *num.* 14. similiter si ex pecunia ad id mutuata: Ergo ex tacita hypotheca cum prælatione pertinebunt ad creditorem.

26. Denique illa communis sententia, vendentem habita fide pretii, nullam habere prælationem, incerta est; negatur enim illam quamplurimi. Baldus *in l. Pro debito* 6. *Cod. de bon. auth. judicis possidend. num.* 1. *vers. Secundò satisfit.* Cajetanus *in Summa de Rest. cap.* 8. Sylvester *verbo Restitutio* 6. *num.* 5. Navarrus *in Man. cap.* 17. *num.* 49. Lessius *de Iust. lib.* 2. *cap.* 15. *dub.* 2. *n.* 11. Renatus Cophinus *de morib. Paris. lib.* 3. *tit.* 3. *n.* 8. Est enim consonum æquitati, & juri natural, ne dominium rei emptæ transeat ad emptorem, nisi pretio soluto: quare propter retentionem dominii semper in re vendita est præferendus venditor, licèt ad creditum vendetet. Ex qua quidem æquitate descendit, ut mutuans pecuniam in re cum pecunia sua empta habeat tacitam hypothecam cum prælatione, quando ex aliis bonis Episcopi nequit fieri solutio: quod quidem majori ratione procedet, si ex pacto res ipsæ emptæ ad solutionem obligatentur, ut latè docet Rodriguez *de annuis reddit. lib.* 2. *quæst.* 20. Vela *dissert.* 30. *num.* 20. Rodriguez *de concurs. art.* 7. *num.* 15. Parladorius *lib.* 1. *quot. cap.* 8. Castillo *lib.* 3. *controvers. cap.* 8. *num.* 12. Mena *d. art* 3. *num.* 13.

27. Illud verò semper à creditore mutuante observandum, ut pecunia mutuata in Pontificali, & rebus sacris emendis implicetur, & insimul probare tenetur pecuniam ad emptionem illam fuisse conversam, aliàs ex redditibus præsumerentur emptæ, nisi Episcopus tam breviter moriatur, ut nullos redditus perceperit. Et probatur, nam qui adversùs Ecclesiam aliquid intendit pro pecunia mutuata, debet probare conversam esse in rem ipsam, ad quam fuit mutuata, vel

vel tradita, ut latè per Barbosam 3. *part. vot.* 118. *à num.* 1. & in minoribus Cyriacus *controvers.* 114. *n.* 39. Bobadilla *in Polit. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 87. Narbona *in l.* 25. *tit.* 21. *lib.* 4. *Recopilat. gloss.* 10. *num.* 20. Capponi *discept.* 114. *num.* 17. & in emptione rei majoratus Castillo *lib.* 8. *controvers. cap.* 36. §. 3. *num.* 42. Ergo idem erit dicendum in præsentia, nempe teneri creditorem mutuantem probare pecuniam verè esse conversam in emptionem Pontificalis, & aliarum rerum ad cultum pertinentium.

28. Sed contra hanc doctrinam adest textus *in l. fin. ff. de exercit. act. & in l.* 1. §. *Non autem, ff. eod. tit.* ubi probatur, mutuantem pecuniam ad navem reficiendam non teneri probare collocatam esse in refectione illius, sed tantùm sufficit probare mutuatam esse ad navis refectionem: quibus assentitur Molina *lib.* 4. *de Primogen. cap.* 4. *num.* 21. Ergo in specie sufficiet probare mutuatam esse pecuniam ad emendum Pontificale, & alias res sacras, neque requiritur necessariò probare conversam fuisse pecuniam ad illarum emptionem. Sed respondetur jura, & Molinam esse capienda, quando ex pacto, vel instrumento à mutuante, & emente factu, constat omnia requisita intervenisse, & fuisse adimpleta, ut pecunia illa converteretur ad illam rem, ad quam data, & mutuata est pecunia, ut explicat Castillo *dict.* §. 3. *à num.* 41. Ast meliùs in præsentiarum dices, necessariam esse probationem conversionis pecuniæ, propter renitentem præsumptionem existentem ex parte Ecclesiæ, Pontificale & res illas sacras emptas esse ex redditibus. Tum quando intenditur jus in re empta ex pecunia mutuata, necessarium est probare versam esse in emptionem illius, ut dicunt plures relati à Molina *dict. cap.* 4. *num.* 20. Amaro *var. lib.* 1. *resolut.* 3. Salgado *in Labyrinth.* 3. *part. cap.* 10. *num.* 18. Ergo in præsentia tenebitur mutuans probare pecuniam mutuatam conversam fuisse ad emptionem Pontificalis, & aliarum rerum ad cultum divinum destinatarum.

29. Præterea in capite isto disquirendum, quæ bona ad spolium pertineant? Et asserendum, omnia bona ex redditibus acquisita, remanentia tempore mortis Prælati, seu Beneficiati, de quibus nequit testari, ad spolium pertinere; nam licèt in vita de eis disponere possint, non verò in morte, ut dictum est. His adjungere liber comparata, & empta ex redditibus, exceptis his relatis in Constitutione Pii V. Navarrus *de Spoliis*, §. 8. Zerola *in Praxi, verbo Spolium, num.* 2. Azorius 2. *p. lib.* 7. *cap.* 3. *quæst.* 6. *&* 7. Filliucius *in Appendice de spoliis, tract.* 43. *cap.* 4. *num.* 1. *&* 2. Barbosa *de univers. cap.* 12. *num.* 62.

30. In his igitur succedit Camera Apostolica, seu Ecclesia, prout fuerit in consuetudine, & Collectores nomine illius, & tenentur solvere debita defuncti, tanquam hæredes. Qua in re distinctio facienda est in his debitis; nam quando debita contracta sunt ob utilitatem Ecclesiæ, Dignitatis, vel ad usum, seu indigentiam personæ, solvenda sunt ex bonis spolii: si verò sint contracta à Prælato, seu Beneficiato, veluti ad emendas vineas, prata, fundos, seu census, qui consumpti sunt, nec transeunt ad spolium, tunc aliter est dicendum. Et ratio est, nam prima debita cadunt sub necessaria obligatione redditunm, secus verò secunda: quare Camera Apostolica, seu Ecclesia tenebitur ad illa solvenda, non verò ista. Azorius *d. cap.* 3. *quæst.* 5. Filliucius *dict. tract* 43. *cap.* 6. *num.* 11. Zerola *verbo Spolium, num.* 20. Solorzanus *dict. lib.* 3. *cap.* 11. *n.* 47. Balmaseda *de collect. quæst.* 21. *num.* 2. Frasso *d. cap.* 21. *num.* 22.

31. Unde infert Filliucius *ubi proximè*, Cameram Apostolicam debere omnia debita solvere, quæ necessariò erant solvenda à successore. Hæc enim sunt contracta ob Ecclesiæ causam, & Prælati, vel Beneficiati necessitatem, vel utilitatem. Unde sequitur, teneri ad funus, ceram, sepulturam, & alias funerales impensas, pro infirmitate curanda, & Medicis, & medicinis, pro salariis officialium, & servorum Ecclesiæ, pro pecunia mutuata ad excarcerandum Prælatum, seu Beneficiatum, pro expensis litis, & Advocatorum, de quibus Scribentes *in cap.* 1. *de solut.* Belleus *disquisit. clerical.* 1. *p. tit. de Clerico debit.* §. 3. Puteus *lib.* 3. *decis.* 11. Gratianus *discept. for. cap.* 94. *à num.* 30. Flaminius *de Resignat. lib.* 1. *quæst.* 16. *à n.* 49. Comitolus *Respons. Moral. lib.* 1. *quæst.* 87. *à num.* 2. Quibus in casibus cùm obligatio solvendi sit onus injunctum in ipsis redditibus, transeunt cum spolio ad Cameram Apostolicam, aut Ecclesiam, ut benè advertit Filliucius *dict. cap.* 6. *à num.* 11.

32. Est tamen dubium, an Camera Apostolica ex bonis spolii teneatur famulorum salaria Episcopi, vel Beneficiati solvere? Prima sententia negat; nam successor in illis bonis non tenetur solvere nisi debita contracta ob utilitatem, seu necessitatem Ecclesiæ, seu personæ, *cap.* 1. *de solut. cap. Ex præsentium* 3. *de pignorib.* Ergo Camera Apostolica non tenetur solvere salaria famulorum. Cæterùm, aut salaria ista sunt designata à Prælato, & tunc ex bonis patrimonialibus sunt solvenda, ut probat textus *in cap.* 3. *de pignorib. in fin.* aut sunt salaria non conventa, ut evenit in famulis Episcoporum, spe alicujus beneficii deservientibus; & non debentur, nisi soleant suas operas locare, *l. Salarium* 17. *C. Mandat.* ubi DD. Cevallos *quæst.* 288. *num.* 5. Mena *var. lib.* 1. *quæst.* 8. §. 2. *num.* 1. Rota *cons.* 43. *à num.* 5. Valenzuela *cons.* 199. *num.* 62. Barbosa *lib.* 2. *vot.* 74. *num.* 6. Marinis *lib.* 1. *Resolut. cap.* 73. *num.* 12. quamobrem Camera Apostolica non tenetur ex spoliis famulorum salaria persolvere. Navarrus *de Spoliis*, §. 9. *à num.* 6. & cum aliquibus tenet Camill. de Medicis *cons.* 1. *num.* 19.

33. Secunda sententia tenet contrarium *ex Auth. Licentiam, C. de Episcop. & Cleric.* Sed textus iste assumptum non probat, quia solùm continet Episcopos, seu alios Prælatos testari posse de locis propriis, non verò contemplatione officii acquisitis: moriente verò Episcopo absque successore legitimo, & sine testamento, succedit Ecclesia. Refert plures Barbosa *in dict. Auth. & in l.* 1. *C. de sacros. Ecclesiis, num.* 1. *& de univers. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 58. prout etiam Fiscus secularis succedit morientibus ab intestato, & absque legitimo successore, *l.* 1. *C. de bon. vacant. lib.* 10. *l.* 3. *tit.* 13. *p.* 6. *l.* 12. *tit.* 8. *lib.* 5. *Recopilat.* Surdus *de Aliment. tit.* 1. *quæst.* 1. *à num.* 16. Molina *de justit. tract.* 2. *disput.* 164. *num.* 15.

34. Hinc sequitur Authenticam illam nihil ad rem probare, quia nihil agit de spoliis, nec de famulorum salariis, unde aliquod ad assumptum fieri possit argumentum. Verùm hæc sententia ratione probatur; nam Prælatus, seu alter quilibet Beneficiatus potest ex redditibus sua debita solvere, *cap. Pervenit* 2. *de Fidejuss.* Rota *in Antiquis, decis.* 41. *num.* 2. *de Probat.* Rota apud Gregorium XV. *decis.* 401. *num.* 5. & diximus suprà. Ergo cùm bona ista transeant ad Cameram Apostolicam, seu ad Ecclesiam cum onere isto, tenentur ad illa salaria persolvenda. Rota *in Antiquis decis.* 42. *de Probat.* Zacchias *de salario, quæst.* 7. *num.* 4.

35. Tertia sententia asserit, de rigore juris hæc salaria solvenda non esse, sed tantùm de æquitate, etiamsi nullum salarium fuerit conventum, secundùm merita, & servitia famulorum. Probat, quia si salarium conventum sit, est propriè debitum, & necessariò solvendum ex redditibus, *cap.* 1. *de pignor. cap. fin. de offic. ordinarii in* 6. Si verò non sit Conventum, adhuc ex æquitate debetur, quia labore alieno, etiam salario non convento, non licet aliquo modo locupletari,

idque in operis, & laboribus observatur; ut quoties de salario conventum non est, ad consuetudinem, vel ad arbitrium boni viri recurratur, *l. excepto* 18. *C. de locat. l. Sed an ultrò* 10. §. 1. *l. Qui utiliter* 45 *ff de Negot. gest.* & de æquitate solvitur. Mena *dict. quæst.* 8. §. 2. *num.* 3. *&* 10. Cevallos *quæst.* 288. *num.* 6. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 15. *lib.* 5. *Recopilat.* qui testatur sic in praxi observari *num.* 4. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 38. Barbosa *dict. vot.* 74. *num.* 7. Quapropter in hac specie dicendum, salaria famulorum debere solvi à Camera Apostolica, etiam non conventa, ut latè defendit Solorzano *d. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 50. Balmaseda *d. quæst.* 21. *n.* 5. qui de praxi testatur.

36. In hac difficultate observandum, Constitutionem Pii V. adesse *anni* 1567. cujus verba transcripsit Solorzanus *dict. cap.* 11. *num.* 52. quæ videntur hanc difficultatem decidere, ibi: *Nullus super eorum bonis mercedem petere possit in præjudicium creditorum, nisi evidenter appareat, quod sub certa constituta mercede ad hujusmodi servitium accessisset.* Unde videtur, famulorum servitia minimè posse peti contra Cameram Apostolicam, nisi quando famuli ad inserviendum Prælato advenerunt, certâ assignatâ mercede: alteri verò nullo modo salaria percipere poterunt, quia non fuere conventa. Sed Constitutio ista non planè difficultatem dissolvit, quia tantùm loquitur quando alii fuissent creditores, quo casu ne illis damnum irrogetur, strictè loquutus est Pontifex, ut salaria, nisi constituta mercede, famulis non solvantur: nos verò loquimur etiam in casu, quando creditores non essent alteri, sed tantùm Camera Apostolica, tanquam successor legitimus, bona haberet: quapropter in utroque casu res examinanda est.

37. Et quando alii sunt creditores, vel non sunt, assero aliquas esse personas, quibus ex spolio salaria debentur, veluti quando inservierunt, assignatâ mercede, ut jam decisum est verbis Pii V. Si verò salario non convento inservierunt, sunt personæ vacantes honestioribus disciplinis, ut Assessores, Medici, Advocati, Cancellarii, Notarii, & his similes. Ratio est, nam istis personis licèt merces, seu salarium designatum non sit, verè tamen, & realiter eis debetur, dummodò per testes servitium probetur. Seraph nus *decis.* 74. *num.* 2. & *decis.* 849. *num.* 2. Gratianus *discept. cap.* 257. *num.* 2. Marinis *lib.* 1. *resolut. cap.* 311. *num.* 3. Pareja *de Edit. instrum.* 1. *p. tit.* 5. *resolut.* 6. *num.* 12. Ergo etiamsi alii sint creditores, istis personis debetur salarium, etiam mercede non constituta, & illud contra illos possunt petere, quia de eis non loquitur Constitutio Pii V.

38. Si verò creditores non sint, quibus damnum irrogetur, verùm adsint bona spolii, & lucrum cedat ad favorem Cameræ Apostolicæ, salaria conventa, & non conventa debentur his personis suprà recensitis. Erit ergo dubium, quando personæ fuissent viles, & humilibus ministeriis occuparentur: in quo quidem casu, si mercede assignatâ deserviant, eis salarium debetur, & de jure Regio ampliùs petitur, ut sint adscripti in libro, seu instrumento salarii à domino signato, *l.* 10. *tit.* 15. *lib.* 4. *Recopilat.* Rodriguez *de concurs. art.* 3. *num.* 28. Pareja *d. resol.* 6. *à num.* 3. quibus adminiculis eis salarium solvendum est à Camera Apostolica.

39. Si verò non designata mercede inservierint, contrarium est asserendum, istæ enim viles personæ absque salario inservire existimantur, nisi duo concurrant, nempe ut famulus solitus sit in illo ministerio operas locare, & dominus conducere; quo quidem probato, salarium percipient. Puteus *lib.* 2. *decis.* 44. Riccius *collect.* 656. Marinis *lib.* 1. *Resolut. cap.* 311. *num.* 4. Pareja *dict. resolut.* 6. *num.* 32. quapropter etiam in hoc casu à Camera Apostolica, seu ab Ecclesia ex spolio salarium percipient, quod perinde est, ac si assignatâ mercede deservirent.

40. Sed quid de Vicario Episcopi, an quando redditus officii non sunt sufficientes, salarium ex spolio percipere debeat, de quo conventum non est? Negant aliqui, nam Episcopus non potest cogi habere Vicarium, sed est voluntarium illum habere; successor enim in Episcopatu non tenetur solvere debita voluntaria Episcopi. Abbas *in cap.* 1. *&* 2. *de solut.* Rota apud Gregorium XV. *decis.* 507. Ergo neutiquam obligabitur Camera Apostolica, seu Ecclesia ex spolio simile salarium persolvere. Rota apud Seraphinum *decis.* 94. *num fin.* Marinis *d. cap.* 311. *n.* 7.

41. Sed contrarium tenet Solorzanus *d. cap.* 11. *num.* 54. ducitur ex doctrina Menæ *lib.* 1. *Var. quæst.* 8. *num.* 4. ubi scripsit, Episcopum pernecesse teneri habere Vicarium; quapropter est debitum necessarium, & in utilitatem Dignitatis, & Ecclesiæ. Ergo successor in redditibus, ut est Camera Apostolica, seu Ecclesia, tenetur illud salarium persolvere. Idque fortiùs admittit Solorzan. si ex longinquo adveniat Vicarius, spe promissionis Episcopi, & alia lucra deserens, prout observat etiam in famulis deservientibus Episcopo, qui ad id aliquas expensas fecerunt.

42. In hoc dubio duo continentur disquirenda. Primum, an salarium debeatur Vicario Episcopi. Secundum, an successor, prout est Camera Apostolica, teneatur ad illud solvendum. Et quoad primum assero, salarium deberi Vicario Episcopi, quando officium redditus sufficientes non habuerit, licèt necessarius non fuerit, sed tantùm voluntarius, & ab Episcopo sponte susceptus. Probat textus *in cap. Ex præsentium* 3. *de pignor.* ubi probatur, debita contracta ab antecessore voluntariè, & absque aliqua necessitate, successorem solvere non teneri, sed hæredes illius, ut ibidem exprimit Barbosa *ibid. num.* 2. Unde clarè percipitur, quod si Episcopus voluntariè Vicarium habuerit, ei salarium deberi, ut benè animadvertit Rota apud Seraphinum *decis.* 74. *num. fin.* Seguta *in Direct.* 1. *p. cap.* 14. *num.* 3.

43. Erit ergo difficultas, an & à quo solvendum? Et resolutio pendet ab alia quæstione, an Episcopus teneatur habere Vicarium? Affirmarunt Boërius *decis.* 348. *num.* 8. Gabriel *lib.* 2. *conf.* 33. *num.* 22. Sbrozius *de offic. Vicarii*, *lib.* 1. *quæst* 46. Azorius *Inst. Mor.* 2. *part. lib.* 3. *cap.* 29. *quæst.* 3. Gratianus *tom.* 1. *discept. cap.* 94. *à num.* 37. Negarunt Navarrus *cons.* 4 *de offic. Ordin* Puteus *lib.* 4. *decis.* 43. Mohedanus *decis.* 4. *de offic. Vicarii*, Diana 10. *part. tract.* 15. *resol.* 31. Barbosa *de univers. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 16. Attamen illud est admittendum, ut si Episcopatus parvus sit, cujus negotia possint commodè expediri à solo Episcopo, est in ejus voluntate habere Vicarium, nec ad id cogi posse; secus verò si grandis, in quo sunt plura negotia, quæ nequeunt ab eo solo expediri; tunc enim necessariò Vicarium habere tenetur, ut lites, & alia expendat: Episcopus verò lectioni, orationi, & prædicationi vacet, & insimul administrationi Sacramentorum, cujus est principale munus. Trident. *sess.* 5. *de reformat. cap.* 2. quare in hac specie de necessitate tenetur Vicarium habere. Mena *dict. quæst.* 8. §. 1. *num* 2. Gratianus *dict. cap.* 94. *num.* 38. Solorzano *tom.* 2. *de jur. Ind. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 11. Barbosa *in cap.* 1 *de solut. num. fin. in fin* Torrecilla *exam. de Ofisp. tract.* 1. *quæst.* 7. *sect. unica, diffinit.* 8.

44. Hinc danda est resolutio principali difficultati. Quando enim Episcopatus ita est parvus, ut omnibus negotiis possit Episcopus curam dare, tunc salarium Vicario minimè est persolvendum ex spolio à Camera Apostolica, vel ab Ecclesia; quia Episco-

pus voluntariè Vicarium suscepit, sed solvendum ab ejus hærede, si aliàs bona habuerit patrimonialia, vel quasi, *ex cap. præsentium 3. de pignorib.* ubi plures, Barbosa *num.* 2. Illud verò animadvertendum in simili specie, quod si Episcopus fuerit Theologus, reor non esse admittendam hanc resolutionem, indiget enim Vicario Iuris perito ad dirimendas lites, cùm hoc fieri non possit ab Episcopo Theologo. Valenzuela *conf.* 120. *num.* 37. Barbosa *dict. lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 14. Hanc ob rem salarium solvendum est à Camera Apostolica, vel ab Ecclesia, quia est debitum necessarium.

45. Si verò Episcopatus sit grandis, & habeat plura negotia, quæ nequeunt expediri à solo Episcopo, etiam Iurisperito, salarium necessariò est solvendum à Camera Apostolica, vel ab Ecclesia, ex spolio, ob eandem rationem.

46. In re tamen prætereundum non est circa salaria Vicarii, & famulorum, aliquos Prælatos ad ostentationem duos, aut tres Vicarios in Archiepiscopatu, seu Episcopatu ponere solere, ad negotia, quæ facilè, & commodè possunt expediri per unum. Tum multos famulos admittunt ad vanam pompam, & in his maxima consideratio facienda est, ut non omnibus salarium solvatur, sed tantùm his qui fuerunt necessarii ad expedienda negotia, vel ad servitium dignitatis, prout religioni judicantis visum fuerit; quia tantùm Camera Apostolica ex spolio, seu Ecclesia solvit debita necessaria, non verò ista ad vanam ostentationem, sed ab hærede solventur, *cap.* 1. *de solut.* ubi Hostiensis *num.* 2. & 3. Abbas *n.* 1. & 2. Gomez *in l.* 40. *Tauri*, *num.* 72. Covarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 17. *num.* 3. Surdus *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 5. *à n.* 7. Rota 5. *part. divers. decis.* 805. *n.* 4. prout etiam in successoribus majoratus observatur. Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 10. *à num.* 55. P. Molina *de just. tract.* 2. *disp.* 640. & 641. Valasco *de partit. cap.* 19. *num.* 44. Vela *dissert.* 5. *num.* 50. Barbosa *in cap.* 1. *de solut. n.* 7. Castillo *controv. lib.* 4. *cap.* 35. *num.* 39. & in Regni successore. Barbosa *in dict. cap.* 1. *num.* 9. Garcia *de expens. cap.* 16. *num.* 55. Ergo similiter ista salaria solventur ab hæredibus.

47. Cæterùm Camera Apostolica seu Ecclesia ex spolio tenetur solvere debita ex promissione provenientia. Glossa *in cap. Quicumque* 12. *quæst.* 2. verbo *Promiserit*; quia promissio efficaciter obligat, ut ex pluribus probat D. Olea *de cess. tit.* 1. *quæst.* 6. *num.* 4. quare Camera Apostolica, vel Ecclesia ex spolio hæc debita persolvet, ut explicant Solorzano *lib.* 3. *cap.* 15. *à num.* 48. Balmaseda *d. q.* 21. *n.* 2.

48. Quam quidem sententiam ita intelligas, ut ad promissionem subsit causa utilitatis Ecclesiæ, vel dignitatis, aliàs erit liberalis donatio ex spolio non solvenda. Erit tamen solvenda, si sit promissio remuneratoria servitiorum, & obsequiorum factorum Ecclesiæ, seu dignitati, ut latè prosequitur Solorzano *d. cap.* 11. *à num.* 57.

49. Ex spolio solvendæ sunt pensiones debitæ ratione Episcopatus, aut Beneficii, quia sunt onus ipsorum fructuum transiens ad quemlibet successorem, *l.* 3. *C. de servit. l. Cum fundo, ff. de servit. prædior. urb.* Unde cùm Camera Apostolica, seu Ecclesia succedat per spolium in his redditibus, & aliis bonis ex eis acquisitis, tenentur pensiones solvere, prout si apud alium tertium reperirentur, ut tenet Barbosa *in dict. cap.* 5. *de solut. num.* 6. & tenent Gigas *de pens. quæst.* 56. Redoanus *de spoliis*, *quæst.* 19. Beller. *disquisit. clerical. tit. de Cleric. debitore*, §. 8. *num.* 18. Lima *ad Molinam*, *lib.* 5. *cap.* 50. *num.* 24. Frasso *d.* 1. *part. cap.* 25. *num.* 24.

50. Sed dices, pensiones decursæ, non solutæ ab antecessore, solvendæ sunt à successore in Prælatura, aut Beneficio, ut latè per Rotam *apud Seraphinum decis.* 507. Cassadorus *decis.* 3. *num.* 2. *de locat.* Gratianus *tom.* 1. *cap.* 94. *à num.* 55. Marinis *lib.* 1. *resolut. cap.* 311. *n.* 8. Ergo non sunt solvendæ ex spolio. Verùm facilè respondetur; nam successor in Beneficio, aut Prælatura tenetur solvere decursas pensiones, quando antecessor nulla bona reliquerit, unde solvantur; aliàs si bona, & hæredem reliquerit, habens pensionem nequit agere adversùs successorem, nisi excussis bonis antecessoris, & factis diligentiis contra hæredem, ut sæpe sæpiùs decisum est per Rotam. Achilles *decis.* 3. *de pensionib.* Rota *apud Seraphinum decis.* 507. *num.* 3. Belletus *dict. tit. de Cleric. debit.* §. 8. *num.* 23. Matescotus *variar. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 54. Garcia *de beneficiis*, 1. *part. cap.* 5. *num.* 199. quod idem in specie est dicendum; nam cùm Camera Apostolica, vel Ecclesia sint successores in bonis antecessoris, & quasi hæredes, tenentur ad solvendas pensiones; & nisi excussis bonis spolii, nequeunt procedere pensionarii adversùs successorem, ut observatur in majoratibus, in quibus si ultimus possessor non solverit pensiones, aut decursas majoratus, à successore solvuntur, priùs excussis bonis antecessoris, & factis diligentiis adversùs hæredem. Molina *de Primog. lib.* 1. *cap.* 10. *n.* 24. Garcia *de expens. cap.* 16. *num.* 14. Mastrillus *decis.* 123. *num.* 6. Mieres *de Majorat.* 4. *part. quæst.* 26. *numero* 28. & 45. Castillo *controvers. lib.* 5. *cap.* 65. *à num.* 52.

51. Illud verò observandum, quando bona spolii venduntur ad satisfaciendum creditoribus, vel famulis Episcopi, nullam gabellam deberi, quæ inter nostrates dicitur *Alcavala*; nam aut in his bonis successit Ecclesia, aut Camera Apostolica, & in utroque casu gabella non debetur, venditio enim fit de rebus Ecclesiasticis, & nomine ipsius Ecclesiæ, aut Cameræ Apostolicæ. Ergo nulla debetur gabella, ut tenent Guttierrez *de Gabellis*, lib. 7. *quæst.* 88. *num.* 12. Lassarte *de decima*, *cap.* 19. *numero* 48. Solorzano *dict. lib.* 3. *cap.* 51. *num.* 69. Balmaseda *de collect. quæst.* 21. *num.* 54. qui *num.* 15. animadvertit aliquas distinctiones factas à Lassarte, & Guttierrez, ad spolia non pertinere.

52. Est verò dubium, an venditis bonis spolii, & sub hasta licitatione facta, possit posteà plus offerens admitti? Et negandum videtur; nam licitatione sub hasta facta, absque fraude, & dolo, acquiritur jus personæ, in qua facta est licitatio, *l. Licitatio* 9. *ff. de publican. & vectigalib.* ubi Bart. Mangilius *de subhastat. quæst.* 68. *num.* 15. Posthius *de subhast. inspect.* 35. *num.* 43. Ergo post licitationem plus offerens admittendus non est; non enim absque gravissima causa jus acquisitum per licitationem potest conferri. Cæterùm licitatione facta, si alii admitterentur adjectores, nullus vellet emere, aut locare res quæ subhastantur, in gravissimum damnum vendentium: idcirco rectè statutum est, ne licitatione facta alii admittantur, *l. Lucius*, §. *fin.* ubi Bart. *ff. ad Municipal. l. Congruit* 4. *C. de locat. præd. civil. lib.* 51. quin licitator redditur securus, Capicius *decis.* 36. *num.* 3. Mastrillus *decis.* 84. Posthius *dict. inspect.* 35. *num.* 60. Ergo spolio licitato, nequit plus offerens admitti.

53. Sed in terminis contrarium tenens Barbosa *lib.* 3. *vot.* 81. *à num.* 2. Balmaseda *de collect. quæst.* 21. *num. fin.* Probat Barbosa; nam bona spolii pertinent ad Cameran Apostolicam, quæ habet omnia privilegia Fisci Regalis. Abbas *in cap. Quia diversitatem* 5. *de concess. Præbend.* Petrus Gregorius *Syntagm. lib.* 31. *cap.* 85. *num.* 9. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 199.

Sed

Sed Fiscus Regius licitatione facta sub hasta admittit adjectionem, *ex dict. l.Lucins*, §. *fin. ff. ad Municipal. l.* 1. *C. de vendend. reb. civit. lib.* 11. Azevedus *in rub. tit.* 13. *lib.*9. *Recopilat. num.*9. Parladorius *lib.*2. *quot.* 5. *part.* §. 13. *num.*14. Ergo similiter quando venduntur bona spolii pertinentis ad Cameram Apostolicam.

54. Hoc dubium duobus modis est concipiendum. Primò quando spolium nomine Cameræ Apostolicæ venditur, vel ceditur sub hasta, proclamationibus datis, & licitatione facta, ut alter plus offerat, & tota commoditas est Cameræ Apostolicæ: & in hoc casu assero plus offerentem posteà esse admittendum, non ex aliquo privilegio Fisci, ut asserit Barbosa, sed mero jure ex natura ipsius contractus. Ratio est, nam in vendendis rebus Fiscalibus illud est admissum, ut licitatione facta intra certum tempus, alter plus adjiciens admittatur, ut ex aliquibus juribus admittit Barbosa *dict. vot.* 81. *num.* 9. & de jure nostro Regio intra tres menses admittitur adjectio quarti, *l.*6. *&* 13. *tit.*15. *lib.*5. *Recopilat.* Guttierez *de Gabellis*, *lib.* 7. *quæst.* 142. *per tot.* qui idem extendit etiamsi sint bona Reipublicæ, seu minoris, *num.* 8. Hæc verò adjectio non ex aliquo privilegio procedit, sed ex natura contractus; quia factus intelligitur sub illa conditione, ut si intra tempus aliquis plus offerat, admittatur, ut benè scripsit Bart. *in l. Si tempora, C.de fid. instrument. & jur. hast. Fiscal. lib.* 10. *num.* 2. ibi: *Intelligitur esse facta sub conditione, nisi meliorem conditionem attulerit intra tempus appositum in subhastatione.* Posthius *dict. inspect.*35. *num.* 105. Ergo id non procedit ex aliquo privilegio, sed ex natura contractus, & venditionis sub hasta factæ.

55. Quod idem est dicendum in venditione, seu cessione spolii, licitatione facta sub hasta; quia admittendus est alter plus offerens, ex natura contractus. Sed tamen id non intelligas, si offeratur parva quantitas in adjectione; non enim licitatio pro minima quantitate est irritanda, sed quartum quoad minus est offerendum, prout in causis fiscalibus scripsit Guttierez *d.num.*8.

56. Sed dices. Licitatione facta sub hasta, cum juris solemnitatibus, certo tempore designato in redditibus regalibus plus offerens non admittitur. Azevedus *in l.*5.*tit.*11.*lib.*9. *Recopilat. num* 4. Bolaños *in Curia*, 2. *p. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 27. Afflictus *decis.* 340. Ergo nec in nostra specie erit admittendus. Sed facilè respondetur negando horum Doctorum sententiam, prout negat Parladorius *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin. p.*5. §.13. *num.*13. Aut dicendo intelligendam, quando adjectio fuisset alicujus parvæ quantitatis; tunc enim licitatione facta, non admittitur, etiam in rebus Fiscalibus, ut latè explicat Parladorius nuerrimè adlegatus.

57. Si verò non ad Cameram Apostolicam spolium pertineat, sed ad Ecclesiam, similiter dicendum, plus offerentem licitatione facta admittendum per restitutionem, si gravis quantitas offeratur; qui licèt licitatione facta, alter adjector non admittatur, fallit tamen quando est persona privilegiata, cui competit restitutio, sicut Ecclesiæ; quia eo ipso quod plus offertur, si gravis quantitas sit, intelligitur læsa. Parladorius *dict.* §. 13. *num.* 12. Bolaños *iCuria*, 2. *p.* §. 22. *num.* 10. Avendaños *de exeq. mand.* 2. *p. cap.*12. *num.* 12. Monte *de empt. & vendit. qui.* 5. *de subhastat. num.* 87. Mangilius *de subhast. quæst.* 16. *num.* 14. Posthius *de subhast. inspect.*57. *per t.* Ergo in præsentiarum quoties spolium pertinet ad Ecclesiam, & gravis quantitas offertur, licitatior facta, novus adjector est admittendus, ex traditis à Salgado *in Labyrinth.* 2. *p. cap.*2. *à num.*7.

58. Secundo etiam modo poterit vendi à Camera Apostolica, vel ab Ecclesia ad instantiam creditorum: quo quidem casu asserendum videtur, facta licitatione sub hasta, minimè plus offerentem esse admittendum, quia nunc commodum non est Ecclesiæ, seu Cameræ Apostolicæ, sed creditorum. Ergo non est admittendus. Cæterùm, quia tunc venditio bonorum spolii non fit ab Ecclesia, vel Camera Apostolica, sed nomine creditorum, cùm ipsi habeant jus in eis ad illa percipienda, ut patet in retractu, in quo ipsi creditores semper præferuntur, non solùm extraneis, sed consanguineis, quia in bonis jus certum habent. Parladorius *dict.* § 13. *num.* 10. Rodriguez *de exequut. cap.* 6. *num.* 3. Bolaños *in Curia*, 2. *p.* §. 22. *num.* 5. Hermosilla *in l.*52. *tit.*5. *p.*5. *gloss.*7. *sub num.* 16. Ergo cùm creditores habeant jus certum in bonis spolii, & ad eorum commodum fiat venditio, nomine eorum fieri existimatur, quibus cùm non competat restitutio, nec aliquod privilegium Fiscale, dicendum videtur, plus offerentem licitatione facta non esse admittendum.

59. Sed adhuc in hac specie contrarium est tenendum; nam bona sunt propria Cameræ Apostolicæ, vel Ecclesiæ, cui competunt, & nomine suo venduntur; ideòque licitatione facta, plus offerens est admittendus, prout quando venduntur ad commodum earum. Præterea licèt quæstio sit, an quando bona venduntur ad instantiam creditorum, licitatione sub hasta facta, plus offerens sit admittendus, quod negavit Hermosilla *in dict. l.*52. *gloss.*7. *num.* 47. attamen praxis, & communis sententia est in contrarium, receptaque, ne aliquo modo bona miserabilis debitoris aliquod detrimentum percipiant, & meliora fiant creditorum jura per illam adjectionem. Riccius *collect.* 1726. *vers. Limita* 2. Capycius *decis.* 36. Magonius *decis.*131. Amatus *var. cap.*38. *num.*3. Rota *post Mangil. de subhast. decis.* 21. *num.* 2. Posthius *de subhast. inspect.* 35. *num.* 116. Salgado *in Labyrinth.* 2. *p. cap.* 2. *num.* 12. qui varias rationes adducit, sed debiles, *à num.* 13. Ergo cùm in qualibet causa, si vendantur bona debitoris ad instantiam creditorum, licitatione facta plus offerens admittatur, multò magis quando venduntur bona spolii pertinentia ad Ecclesiam, vel ad Cameram Apostolicam, quæ sunt privilegiatæ. Tandem licèt hæc adjectio tendat in commodum creditorum, etiam attingit utilitatem Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ, dum ex illa ampliùs restat ex bonis spolii ad earum lucrum; vel si non restat, adhuc restabit commodum liberandi, & solvendi creditores instantes, & petentes.

60. Illud verò abs re non erit observare, creditorem mutuantem pecuniam ad utilitatem Ecclesiæ, vel dignitatis, aut personæ Prælati, seu Beneficiati, ab spolio compensationem occultè percipere posse, & Prælatus, seu Beneficiatus tempore mortis rectè poterit debitum illud solvere ex propria manu, ut lites, & jurgia excusentur. Filliucius *dict. tract.* 43. *cap.* 8. *num.* 12. qui *num.* 13. asserit, retinentes bona spolii teneri ad restitutionem, vel facere compositionem cum Camera Apostolica; aliàs si neglexerit aliquis, excommunicationem ipso jure incurrit, nec à Sacra Pœnitentiaria audietur, nisi damno resarcito, *cap. De laicis* 46. *cap. Illius* 47. 12. *quæst.*2. *cap. Quia sæpe* 40. *de elect. in* 6. Trident. *sess.* 22. *de reformat. cap.* 11. Fiasso *de patronat. Ind.* 1. *p. cap.* 21. *à num.*14.

61. Mortuo enim Prælato, seu Beneficiato, judices, ad quos pertinet de spolio cognoscere, statim debent ad Palatium, seu domum convenire, ut bona illius assecurent, & ne rapinis defraudentur, ut sæpiùs accidit in bonis defunctorum Ecclesiasticorum,

& ad Summorum Pontificum bona etiam est extensum, damnatum, & deplotatum sacris Conciliis, Chalcedonensi *can.*21. Aquisgranensi *can.*88. Vvormatiensi *can.*55. Illerdensi *cap.*16. Inventarium summa legalitate facient, & bona reperta apud fidum sequestrem deponent, ut sic eis assecutatis, creditores petant, quibus solutis, cætera bona ad spolium pertinent. Bobadilla *in Polit. lib.*2. *cap.*18. *num.*180. Solorzanus *dict. lib.*3. *cap.*11. *num.*28. Frasso *d. cap.*21. *num.*12.

62. Judices verò competentes, ad quos hæc cognitio spolii attingit, quinam sint, disquitamus. Olim Episcopo defuncto, ad viciniorem pertinebat, qui quidem accedebat ad illum tumulandum, & celebrandas exequias. Concilium Valentinum in Hispania tempore Theodotici, *cap.*2. & insimul bona remanentia Episcopi assecurabat, & de spolio cognoscebat. Concilium Regiense *canon.*5. Aurelianense II. *cap.*6. Aurelianense V. *cap.*8. Toletanum IX. *cap.*9. quæ quidem decreta jam in desuetudinem abierunt, ut scripsit Solorzanus *dict. cap.*11. *num.*34. Verùm hodie si spolium pertineret ad Ecclesiam, cognitio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum ordinarium: si verò ad Cameram Apostolicam, suos tenet Collectores, in qualibet diœcesi unum, cum jurisdictione delegata ad hæc spolia, de quorum officio late Mascardus *de probat. verbo Collector*, *conclus.*317. Gonzalez *ad Reg.*8. *gloss.*51. *à num.*67. Barbosa *in Summario*, *verbo Collectores*, *num.*180.

63. Ast verò in his provinciis Castellæ, illa praxis invaluit, ut Regalis Audientia ad spolium accurrat, & si adesse non possit, Prætor ex virtute provisionis Regiæ bona defuncti Episcopi assecurat, facit inventarium, & ponit sequestrem, & de causis creditorum agnoscit. De qua quidem praxi testantur plurimi, eamque justissimam dicunt, itaut si contra Prætorem Collector Apostolicus censuras promulgaverit per viam violentiæ, adducuntur ad Senatum Regium, ubi præcipitur Collectoribus excommunicatos absolvere. Probant hanc praxim *ex l.*18. *tit.*5. *part.*5. ibi: *Antigua costumbre fue de España, è duro toda via, y dura oi dia, que quando fina el Obispo de algun lugar, que lo facen saber el Dean, y los Canonigos al Rey, è que le encomienden los bienes de la Yglesia.* Quem textum inquit Solorzanus *dict. cap.*11. *num.*33. intelligendum non solùm de redditibus Sedis vacantis, verùm etiam de spoliis defuncti Episcopi, cùm ad omnes possit referri. Sed verba ista assumptum non probant, nam possunt intelligi de fructibus Sedis vacantis, ut ipse Solorzanus agnoscit. Tum quia ibi non agitur de bonis spolii, nec de aliquibus fructibus dignitatis, sed tantùm de bonis Ecclesiæ, quæ Reges ut protectores Ecclesiarum defendere tenentur, maximè quando Prælato carent. Et confirmatur, quia noster Alfonsus inquit hanc commendationem faciendam esse Regi, quia est patronus Ecclesiarum, ex tribus rationibus ibidem consideratis. Ergo agit de defensione bonorum facienda à Rege ut patrono, non verò ut à judice spolii.

64. Rursus probant suam sententiam, quia Rex, aut Audientiæ Regiæ, nihil aliud intendunt, nisi servare bona spolii, ne rapinis defraudentur: tum ut creditoribus satisfiat. Quod quidem nihil aliud est, nisi bona defendere, & liquate remanentia ad spolium, & utilitatem Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolicæ; idcircò cùm sit pura defensio, poterit fieri à judice laico. Tandem Rex Hispaniæ est patronus Ecclesiarum, & ideò ad eum pertinet hæc bona defendere, sub cujus sunt protectione, ut cum aliquibus tenet Solorzanus *dict. cap.*11. *num.*44. Ergo Audientiæ Regales rectè cognoscunt de spoliis, aut earum provisione Prætores. Gutierrez *lib.*2. *Pract. quæst.*49. *num.*4. Segura *in Direct.* 1. *part. cap.* 14. *num.* 4. Carleval. *de Judic. lib.* 1. *tit.*1. *quæst.*5. *num.*344. Bobadilla *in Polit. lib.*2. *cap.*18. *num.*180. Cabedo 1. *part. decis.*84. Solorzano latè *dict. cap.* 11. *à num.* 13. Frasso *dict. cap.* 21. *à num.* 11. qui dicunt sic apud Indos observati. Villaroël. *Goviern. Ecclesiast.* 2. *part. quæst.* 20. *art.* 3. *num.*79.

65. Alteri tamen eam impugnant, & illicitam contra immunitatem Ecclesiæ dicunt. Nam exploratâ juris est, bona Ecclesiastica, prout sunt bona spolii, sive ad Ecclesiam, sive ad Cameram Apostolicam pertineant, immunia esse à jurisdictione seculari, & eorum cognitionem solùm pertinere ad Ecclesiasticum, *cap. Quæ in Ecclesiarum* 7. *cap. Ecclesia S. Mariæ* 10. *de Constit.* Ex eo enim, quod bona ista transeunt ad Ecclesiam, *Sancta Sanctorum* dicuntur, *cap. Nulli* 5. *cap. Quicunque* 4. 12. *quæst.*2. & patrimonium Christi Domini. Felinus *in cap. Constituimus, de rescript. num.*19. quamobrem nullus secularis judex potest de his bonis cognoscere, sed tantùm Ecclesiasticus. Bobadilla *in Polit. lib.* 2. *cap.*18. *num.*35. Castillo *controvers. lib.*1. *cap.*5. *num.*26. Delbene *de Immunit. cap.*10. *dub.*16. *à num.*2. qui id extendit non solùm quoad dominium directum, sed etiam quoad utile, quando à laicis tenetur. Ergo nullo modo judices seculares possunt cognoscere de bonis spoliorum, nec in eis habent aliquam jurisdictionem.

66. Cæterùm dicere, judicem secularem nihil aliud facere, nisi defendere hæc bona à rapinis, & latronibus, quod sæpiùs accidit, defuncto Prælato, admitteremus quando nullus fuisset Judex Ecclesiasticus, qui id faceret: sed Ecclesia huic damno statim occurrit, aut per Ordinarium, nempe Capitulum, Sede vacante, si spolium pertineat ad Ecclesiam; si verò ad Cameram Apostolicam, per Collectores. Ast quoties ad hanc defensionem est judex competens Ecclesiasticus, nequit incompetens secularis se intromittere, etiam in favorem illorum bonorum, *cap. Ecclesia* 10. *de Constit. cap. fin. de Rebus Ecclesiæ*, Cavalcanus *decis.*3. *num.*16. Suarez *contra Reg. Angl. lib.*3. *cap.*16. *num.*8. & *lib.*3. *de legibus*, *cap.*34. *n.*13. Castillo *controvers. lib.*2. *cap.*5. *num.* 33. Delbene *de Immunit. cap.*14. *dub.*5. *num.*25. quia majus damnum percipitur, deperdita exemptione, quàm sit commodum defensionis. Hanc ob rem nequit secularis judex prætextu defensionis se introducere ad cognoscendum de spolio.

67. Deinde Judices seculares non solùm bona spolii defendunt, & sequestrant, sed etiam de illis cognoscunt, ad solvendos creditores, & reliqua remittendo Cameræ Apostolicæ, seu Ecclesiæ: & id nonnunquam celeriter, & breviter, ut dicunt Doctores contrarii, sed magnis expensis, tempore, & difficultatibus discussis, ut benè animadvertit Segura *in Direct.* 1. *p. cap.* 4. *num.*4. *vers. Sed quot litibus*, & praxis quotidie emonstrat. Ergo nequeunt se introducere in bonis spolii, non solùm celeriter cognoscendo, quod non faciunt, sed cum plenitudine judicii, quod est illis interdictum.

68. Rursus licèt Reges Hispaniæ sint Patroni Ecclesiarum Cathedralium per concessionem Summorum Pontificum, ut latè per Cevallos *quæst.*896. *à n.*464. Salcedo *de leg. polit. lib.*2. *cap.*13. *num.*11. plures dat Barbosa *in cap. Cum terra* 14. *de elect. num.*8. est tantùm ad effectum præsentandi, & defendendi Ecclesias, & earum bona coram judice competenti, non verò ut se intromittant ad judicandum, & cognoscendum de bonis Ecclesiarum, seu Cameræ Apostolicæ, quando sunt Judices Ecclesiastici competentes statim agnoscentes. Hi, inquam, nec Reges nostri intendunt, quia

Catho

Catholicissimi sunt, & immunitatis Ecclesiæ solertissimi conservatores. Salcedo *dict. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 6. Ergo neutiquam (licèt nostri Reges sint Patroni Ecclesiarum) possunt Judices seculares sese intromittere ad cognoscendum de spoliis.

69. Denique licèt ista esset consuetudo legitimè præscripta, & immemorialis, nequit sustineri; nam bona spolii sunt acquisita ex redditibus Ecclesiasticis, & proprium Christi Domini patrimonium, & bona Deo Optimo consecrata pertinentia ad spiritualem jurisdictionem, cujus sunt incapaces seculares, *cap.* 2. *de judic. cum vulgatis*: quare nequeunt aliqua consuetudine juvari, quantumvis immemoriali, nisi adsit privilegium speciale hujus concessionis, ob secularium incapacitatem. Tuschus *lit. I, conclus.* 456. *num.* 16. Garcia *de Benefic.* 3. *part. cap.* 1. *num.* 17. Guevara *in Propugnacul. Jurisdict. Ecclesiast.* §. 7. *assert.* 1. *n.* 37. Barbosa *in cap. Ecclesia* 10. *de Constit. à num.* 17. Ergo judices seculares nequeunt ex aliqua consuetudine cognoscere de causis spoliorum. Idque maximè admittendum, quando spolium ad Cameram Apostolicam pertinet, quia Reges non sunt Patroni illius, nec est aliquod fundamentum, ut in illis bonis habeant aliquam jurisdictionem. Maria *de Jurisdict.* 4. *part. casu* 122. *n.* 15. Barbosa *de univers. lib.* 1. *cap.* 18. *n.* 88. Franciscus Marcus 1. *part. decis.* 105. Diana 4. *part. tract.* 1. *resolut.* 110.

70. Hujus ultimæ sententiæ solidissima sunt fundamenta, sicut prioris debilia. Quapropter asseto hanc praxim in foro conscientiæ periculosissimam esse, & nullo modo admittendam, nisi quando Collectores, aut alii Judices Ecclesiastici pigri fuerint in colligendis spoliis, itaut damna Ecclesiæ, vel Cameræ Apostolica percipiant, aut percipere possint; & tunc sano moderamine procedant quousque inventarium bonorum spolii fiat, & in securo sequestro reponantur, ut posteà Judices Ecclesiastici de debitis, & de aliis causis cognoscant; quia tunc est sola defensio bonorum, quæ fieri valet deficiente Judice Ecclesiastico, non solùm à judice seculari, sed à quolibet privato.

71. In calce hujus capitis inter spolia meritò annectanda est luctuosa, quæ variis in ditionibus Hispaniæ observatur, veluti in Galecia, & in partibus Lusitaniæ. Apud Belgas etiam recepta est. Luctuosa igitur est, *Res pretiosa, quæ ex bonis Beneficiati solvitur Episcopo.* Aliquando etiam ex bonis Parochianorum solvitur Ecclesiæ Rectori, vel aliter vassalli defuncti solvunt domino, prout sunt variæ consuetudines, de quibus Garcia *de expensis, cap.* 9. *num.* 1. De origine luctuosæ variè sentiunt Doctores. Aliqui enim dicunt, loco spolii introductam esse; nam cùm Clerici ægrè ferrent spolia, & post eorum mortem bonis spoliari, & magnæ lites cum hæredibus orirentur, Episcopi sola luctuosa contenti sunt, nomine eorum quæ debebant pertinere ad Ecclesiam. Alii dicunt illam introductam esse ad consolationem Episcopi in morte Beneficiati, ut cum Navarro animadvertit Molina *de Iustitia, tract.* 2. *disputat.* 14 *num.* 17.

72. Sed ex alio capite eam deducit Garcia *d. cap.* 9. *num.* 3. nempe ex potentia Episcoporum, nam cùm de jure illud sit decretum, ne Episcos gravamen, seu servile obsequium Ecclesiasticis imponat, *cap. Nullus* 12. 1. *quæst.* 1. & id ab aliquis Episcopis fieret, quod graviter reprehendit Gelas Pontifex *in cap. Quia cognovimus* 6. 10. *quæst.* 3. latiamque concedit Clericis, ut de hoc gravamine tam Metropolitano querelam proponant, Barbosa *de Univers. jur. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 44. ideo augeratur etiam, tyrannicè similes consuetudines solvendi luctuam introducta esse, exemplo Dominorum, qui à vassis ex metu, & potentia luctuosam inceperunt percipere, quam ex voluntaria præstatione à principio habebant, ex traditis à Guidone Papæ *cons.* 1. *num.* 7. Gregorius *in l.* 6. *tit.* 25. *part.* 4. Covarr. *in Regula Possessor*, 2. *part.* §. 4. *num.* 1. Avendañus *de exeq. mandat.* 2. *part. cap.* 4. *per tot.* Parladorius *different.* 38. *à num.* 10 prout etiam quando juspatronatus habuerint, in quibus immemorialis præscriptio requiritur, ob præsumptionem violentæ intrusionis. Trident. *sess.* 25. *de reformat. cap.* 9. Rota 2. *p. divers. decis.* 199. *num* 5. & *decis.* 331. *n. m.* 2. Riccius *in Praxi, decis.* 146. *num.* 36. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 18. *à num.* 64. Garcia *de benefic.* 5. *p. cap.* 9. *num.* 98. quod idem dicendum est in Episcopis, cùm respectu Clericorum domini dici possint, habentes jurisdictionem ordinariam, unde est præsumptio, luctuosam vi, & metu extorsisse.

73. Sed quidquid sit de origine luctuosæ, illud est observandum, quod si consuetudo sit uniformis, & immemorialis in Episcopatu illam solvendi, illam justam esse, & deberi, prout in dominis Vassallorum tenet Avendañus *dict.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 9. & ratio est, nam consuetudo immemorialis habet vim tituli, pro veritate habetur, & excludit omnem malam præsumptionem, & intelligitur ex libero consensu luctuosam esse introductam, non metu, vel aliqua violentia Avendañus *dict. cap.* 4. *num.* 10. Gonzalez *ad Regul.* 8. *gloss.* 33. *num.* 4. Cevallos *quæst.* 897. *num.* 223. Botell *in Summa, tit.* 14. *num.* 49. Castillo *lib.* 6. *controvers. cap.* 22. *num.* 1. itaque ut justa est censenda, & debebitur Episcopo. Navarrus *de spoliis*, §. 16. *à num.* 1. Garcia *dict. cap.* 9. *à num.* 2. Molina *dict. disput.* 147. *num.* 17 Barbosa *de univers. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 71.

74. Unde Episcopus, quoties luctuosam intendit in judicio, consuetudinem immemorialem probare tenetur ob juris repugnantiam ad eam percipiendam. Garcia *dict. cap.* 9. *à num.* 8. ubi agit de modo eam probandi, de quo etiam videndi Molina *de primog. lib.* 2. *cap.* 6. *à num.* 31. Riccius 4. *part. collect.* 1266. Escobar *de purit. sanguin.* 1. *part. quæst.* 10. §. 3. *à num.* 17. Parexa *de Edit. instrument.* 1. *part. tit.* 2. *resolut.* 2. *à n.* 57. Crespi *observat.* 14. *per tot.*

75. In terris ubi bona Beneficiati pertinent ad spolium Ecclesiæ, vel ad Cameram Apostolicam, Episcopus nequit eligere luctuosam ex rebus sacris ad Ecclesiam pertinentibus, vel de scamnis, & aliis mobilibus ab spolio reservatis, ex Constitutione Pii V. nam cùm luctuosa ad spolium pertineat, eaque ab eo sint reservata, ex illis nequit Episcopus eligere, ut tenet Navarrus *dict.* §. 16. *num.* 1. Quod idem est dicendum de aliis bonis, patrimonialibus, vel industriâ quæsitis, aut parcè vivendo. Eliget tamen de aliis bonis pertinentibus ad spolium, etiamsi supellectile, aut sacrum sit. Molina *dict. disput.* 147. *à num.* 20.

76. Qui *num.* 19. cum Navarro scripsit luctuosam in opera pia esse convertendam, non ad usus profanos. Sed in re animadvertendum, quod si adsit consuetudo legitimè præscripta, ut ad usus profanos divertatur, id poterit fieri. Barbosa *dict. cap.* 17. *n.* 71.

77. Tandem ad luctuosam unica res essentialis capienda est, veluti mula, vas argenteum, aut altera res pretiosa, prout in consuetudine fuerit: quare poterit Episcopus suscipere unum numisma, quod in valore habeat centum aut ducenta scuta, ut tenet Navarrus *dict.* §. 16. *num.* 1. *vers. decimò infertur.*

78. Est verò dubium, an Episcopus possit eligere pecuniam depositam apud campsorem? Et affirmandum videtur, nam pecunia deposita in arca, vel in sacculo signato, potiùs species, quàm quantitas existimatur, *l. Talis scriptura* 30. §. *Item si* 6. *l. Planè* 34. §. 4. *l. Si certos nummos* 51. *ff. de legat.* 2. ubi asseritur, quod legata pecunia in arca, vel in sacculo signata, non consideratur ut quantitas, sed ut species.

Cancerius 3. *p. variar. cap.* 20. *num.* 269. Ergo ficut Epifcopus poteft rem certam, & fpecificam eligere, fimiliter pecuniam apud campforem depofitam. Cæterùm pecunia apud campforem ut res exiftimatur, non quomodocumque, fed immobilis, ut tenent recenfiti *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 37. Ergo rectè Epifcopos poterit eam ut luctuofam eligere.

79. Sed in hac difficultate diftinguendum; fi enim pecunia depofita fit apud campforem, ut ex ea aliquos redditus Beneficiatus percipiat, dicendum eft minimè Epifcopum illam eligere poffe; nam illius pecuniæ dominium tranfit ad campforem, ex eo quod depofitum tranfivit ad naturam mutui, vel depofiti irregularis, aut mixti, *l. Lucius* 24. *l. Die fponfaliorum* 25. §. 1. *l. In nave Saupheii* 34. *ff. Depofiti.* Pichardus *princip. Inftit. quib. us mod. re contrahit. obligat.* Caftillo *lib.* 3. *controverf. cap.* 16. *à num.* 26. Quare Epifcopus nequit eligere illam pecuniam; non enim habet jus, nifi ad rem pretiofam, quæ fit in dominio Beneficiati. Cæterùm fi pecunia ifta data eft ad pretium annui redditus, fimiliter tranfit ad dominium campforis, quia ut pretium emptoris tranfit ad venditorem, §. *Pretium*, §. *Item pretium*, *Inft. de Empt. & vendit.* Ergo nequit Epifcopus illam eligere.

80. Si verò pecunia apud campforem deponitur in facculo fignata, & ea lege, & conditione, ne aperiatur, & adhuc pecunia obferata extaret, aliquod dubium videtur, quia videtur confiderari ut fpecies. Sed adhuc contrarium eft tenendum; nam licèt pecunia fic depofita, & in facculo inclufa fit fpecies, eft tantùm ad quofdam juris effectus, non verò quod realiter fit fpecies, nempe ut quando legatur, debeatur ut fpecies, non ut genus, ne recipiat functionem in genere fuo. Cancerius *dict. cap.* 20. *num.* 268. Tum ut damnum illius fit ad periculum domini, ut latè per Larream *decif. Granat.* 14. *à num.* 1. Caftillo *dict. cap.* 16. *num.* 23. Cùm ergo non fit vera fpecies, inde eft ut nequeat feligi ab Epifcopo pro luctuofa.

81. Deinde licèt pecunia in facculo fignata aliquo modo res certa, & fpecifica diceretur, eft per juris fictionem, ad quam nequit extendi luctuofa, quæ ftrictè eft interpretanda. Garcia *dict. cap.* 9. *num.* 2. debet enim effe certa fpecies, & effentialiter una, quæ non verificatur in pecunia in facculo inclufa. Ergo nequibit Epifcopus illam eligere.

82. Denique pecuniam depofitam apud campforem licèt aliqui dicant rem immobilem, quorum fententiam non recepimus *lib.* 2. *cap.* 9. *num.* 38. Delbene *de immun.* 2. *tom. fect.* 3. *cap.* 17. *dub.* 1. *à num.* 2. adhuc validum fundamentum non eft, quia fi eft immobilis, nequit eligi ab Epifcopo, quia luctuofa debet effe res mobilis pretiofa. Ergo in nullo cafu poterit eligere pecuniam apud campforem depofitam, ut benè tenet Navarrus *d.* §. 16. *à num.* 2.;

Omnia fub correctione Sanctæ Matris Ecclefiæ Romanæ.

INDEX

INDEX
OMNIUM RERUM NOTABILIUM,
Quæ in quatuor Libris hujus Tomi ſecundi de Cauſis Piis continentur.

In quo prior nota Arithmetica Paginam, poſterior autem ſingulorum Capitum numeros deſignat.

Quid

Rerum notabilium.

Prima

Commiſſarius.

Confeſſio.

Congrua.

Conſecratio.

Reſolvi

Quando

Filius

Fiscus.

Fraus.

Fructus.

G

Gabella.

Gratia.

Index omnium

Institutio.

Interpretatio.

Intestatus.

L

N

Necessitas.

 Nobilis

Rerum notabilium.

Secunda

 Religio.

Qui

Rerum notabilium.

T

Templa.

Testamentum Prælatorum, & Beneficiatorum.

Rerum notabilium.

Religiosus

V

Vendere.

Vicarius.

Unio.

Voluntas.

Uxor.

Quarta

INDEX
LOCORUM SCRIPTURÆ SACRÆ,
Conciliorum & aliorum Jurium, quæ in quatuor Libris hujus Tomi secundi explicantur.

Prior nota arithmetica paginam, posterior verò singulorum Capitum numeros designat.

Ex Scriptura sacra.

Ex Conciliis.

Ex Decreto.

Ex Decretalibus.

Cap.

Index Locorum Juris.

Ex Decretalibus in 6.

De Clementinis, & Extravagantibus.

Ex jure Digestorum.

De jure Codicis.

Index Locorum Iuris.

De jure Authenticarum.

De jure Regio Partitarum.

De legibus Tauri.

De nova Compilatione.

FINIS.

